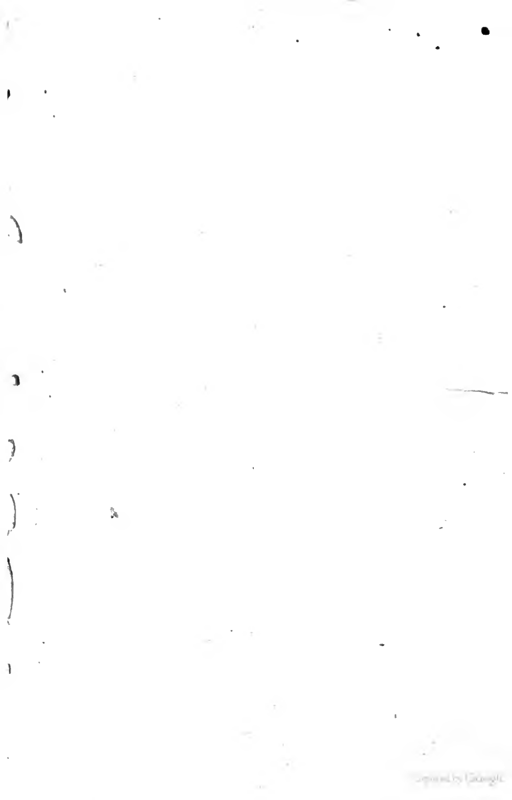



BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
19 F
32



AVGVSTINVS
BARBOSA,
I.V.D. LVSITANVS,
EPISCOPVS VGENTINVS,

DE

OFFICIO ET POTESTATE
EPISCOPI.





AVGVSTINI BARBOSÆ,
I.V.D. LVSITANI,
PROTONOTARII APOSTOLICI,
OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSVLTORIS,
& insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij maioris,
NVNC VERO EPISCOPI VGENTINI;
& à Consiliis D. PHILIPPI IV. *Hispaniarum Regis Catholici,*

PASTORALIS SOLICITVDINIS,
SIVE
DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI;
TRIPARTITA DESCRIPTIO.

Nunc vltimùm ab ipso Auctore recognita, varijs resolutionibus exornata, & multis Doctorum citationibus, alijsque accessionibus illustrata.

Quæ toto hoc Opere contineantur, sequens pagina indicabit.



LVGDVNI,
Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD, PETRI BORDE, & GVILIELMI BARBIER.

M. DC. LXV.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

Domus Romanæ Cleric. Regul. ministr. Infir.

PARTE PRIMA CONTINENTVR.

INDICVLI NONNVLLI.

Episcoporum institutio, electio, consecratio, munus, Patriarchalium Sedium erectio, & Archiepiscopalis præstantia.

PARTE SECVNDA.

Omnia quæ ad Episcopi potestatem, tam quoad Sacramenta, & Ordines conferendos, quàm quoad dispensationes elargiendas pertinent.

INDEX RERVM, ET VERBORVM.

PARTE TERTIA.

Quicquid ad casuum reseruationem, residentiam Episcopalem, beneficiorum collationem, Ecclesiarum visitationem, Vicarij constitutionem, monitoriorum concessionem, denique ad totius iurisdictionis exercitium, etiam in Regulares, & exemptos, eorumque conseruatores pertinet.

FORMVLARIVM EPISCOPALE.

BVLLÆ, CONSTITVTIONES, ET DECRETA SVMMORVM PONTIFICVM.



MARIÆ VITÆ EXORDIO,

CVRSV, DECESSV, VNICO PRIMÆVÆ SANCTITATIS EXEMPLO,

OMNIPOTENTIS DEI MATRI, SPONSÆ, FILIÆ GRATISSIMÆ, ANTE PARTVM, IN PARTV, POST PARTVM PVRISSIMÆ,

IPSIVS DEI VERÆ MATRI, MYSTICÆ VIVENTIVM, ADOPTIVÆ MORTALIVM,

TER SANCTÆ, TER GRATÆ, TER VIRGINI TER MATRI,

VIMARANENSIS ECCLESIÆ, SVA AB OLIVA, QVAM MIRE EDIDIT, PATRONÆ PACIFICÆ,

AVGVSTINVS BARBOSA, VIMARANENSIS, ET eiusdem Ecclesiæ Thesaurarius maior, D. D.



ã 3 PROS



PROSPHONETICON AVCTORIS

DOMINÆ DEIPARÆ VIMARANENSI, QVÆ VVLGO DICITVR AB OLIVA.


ÆTA mihi signanda dies adamante perenni,
Insolito iubare exoritur, ter maxima Virgo,
Virgo Dei genitrix, qua te tuus ille minorum,
Vt minimus TIMARANE *tua* AVGVSTINVS *in Vrbe*
Altus, & ipse tua sub tegmine adultus OLIVÆ
Hinc, vbi Manortẽ superãs, patrióq; recingẽt
Robore pacipotens toto caput extulit orbe.
Religio, tester Dominam, agnoscamque pusillo
Munere. Pacis ego in regno, mea pacis adoro
Numina, vos dulces veneror, mea cura, penates.
Primæuos Vimarane suos extollat honores.
Iactet Hyperboreis erenisse ab origine Gothis
Mœnia; Lusitudumque olim ditionis habenas
Belligera tractasse manu, primumque patentis
Ex vtero cœpisse sinu, qui lucida prima
Sceptra tulit Lusis; ferósque subinde nepotes,
Imperiúmque patens latè dedit, hoste repulso:
Qui quoque post vno victos certamine Reges
Quinq; simul, monstrante Polo, vexilla salutis,
Stemma Dei quinas referens ex ordine plagas
Obtinuit. Nulli sophia, & pietate secũdum
Decantet Damasum, & tãto se iactet alumno,
Qui quondam summo Petri in temone resedit,
Et secare piam tumido egit in æquore cymbam.
Torquatas sit in ore freqnẽt, Iacobe, tibi ingẽs
Assecla, qui tecum terras penetrauit Iberas:
Et vicina tenax sacri monimenta sepulchri
Commemoret pietas. Gualteri nobile bustum
Gualteri, qui signiferi cœlestis amicum
Francisci texit latus, & vestigia pressit,
Suspiciat. Mille inde canat miracula rerum:
Omnia iure suo celebret, miretur, honoret,
Magna: quid hæc tamen ad speciem immortalis Oliuam
Pacis, humo quum sit, VIRGO, *tibi* VIMARANE *sacrares,*
Arenti penetrante solum (mirabile) ligno,
Surgere iussisti? Testis domus aurea, quam Rex
Lusitanorum hoc Ioannes nomine Primus
Cõdidit, ac multos, qui sanctũ altare ministros
Excolerẽt, modulisque alternis Sacra referrẽt
Carmina, constituit, cẽsuque & honore beauit.
Testis OLIVA *sacrâ qua omnes complectitur vmbrâ.*
Vnde vetus famam peperit, noménq; per Orbem
Seruat adhuc templum: Pacis quod dicere templum
Iure queas: veniam vnde suis pacémque vocata
Æthercam diuina parens patitur alumnis.
Fabula narratur Tritonida nomen Athenis
Imposuisse, sibi proprinsque dicasse, virenti
Cùm quatiens terram frondescere fecit, Oliua;
Luce nigrans nox euanescat: inania cedant
Historiæ figmenta, & OLIVÆ *cedat Oliua;*
Palladis illa, MARIÆ *hæc, hæc sacra, illa profana:*
Illa quidem ficta, vera hæc mihi pacis imago:
O felix vna ante alias VIMARANIS OLIVA,
O vmbras vna ante alias spatiosior Vmbra,
Qua procul à patria, Ausonijsque moratus in oris
Attingor, foneórque. Alma nouus incola Roma
Vix ex mense recens vocor ad tua limina, & vltro
Qui magnas sacra ædis opes tuearq; tegámq;
Eligor. Agnosco munus; memorísque rependo
Munere, non quia me veterique, nonoque leuari
Mancipio, nexúque patem: sed vt inde fateri
Me vinctum incipiã. Ergo tui Regina clienti
Accipere hos sacros ne dedignere labores.

AD



AD LECTOREM.

PRÆTER illud commune desiderium, quo omnes Catholicæ, & Romanæ pietatis effusi vbique rerrarum riuuli in fontem, capútque nostrum confluendi ferimur: nihilominus mei Olyssipone discessus, Romámque appulsus, eius Curiæ formam, praxímque addiscendi, librorum notitiam comparandi, meósque edendi in lucem singulare studium in causa fuit. Subinde igitur quandam Pontificij Iuris vniuersi breuem æquè, ac dilucidam interpretationem, in tres Tomos diuisam, typis mandare decreui. Itaque Illustrissimi D. Cardinalis MILLINI gratia adiutus, qui, quem omnes litterarum studiosi patronum semper, & auctorem experti sũt, in me solita benignitate vsus, hanc editionem ita protegere, & promouere cœpit, vt omnia quàm breuissimè volumina discuti, recognosci, & approbari fecerit, atque etiam, ne quid ad impressionem prosequendam mihi deesset, idẽ Dominus meus ex felic. mem. PAVLO V. Thesaurarij Maioris insignis Ecclesiæ Vimaranensis patriæ meæ dignitatem, cùm adhuc recens (vix enim mensem peregeram) in Vrbe essem, mihi obtinuit. Quanquam verò officio residendi, amore Patriæ, propinquorum, & amicorum litteris; & potissimùm controuersia, quæ mihi isthic coorta est, vehementer abduceret: tamen quoad mei huiusmodi labores publicarentur, remanere constitui, veritus ne si infecta re proficiscerer, potiùs meo inseruiendi commodo, quàm libros excudendi causa venisse Romam viderer. Quamobrem noctu in eorum lucubratione, diéque ad prælum assiduus fui. Quamuis autem illa Pontificij iuris exire in lucem priùs debuisset; tamen quòd hoc *De Officio, & potestate Episcopi* opus esset exiguum, & ab amicis, quòd materia in foro Ecclesiastico trita & agirabilis foret, flagitatum, breui illud absolui; totum quidem, vt ex lectione manifestum erit, in hac Curia elaboratum. Quæ cùm ita sint, si quid fortè defecerit, id certè & ætatj meæ non adeò prolixæ, & celeritati, qua excusum est, ignoscendum; omninò quidem in iure, quod promisi, Canonico, & cæteris, quæ annorum maturitate, studiorum accessione, & huius Curiæ praxi prouectior edidero, compensandum. Quæ de Collectaneis super Iure Canonico edendis promisi, opere iam compleui. Ad Collectanea in Ius Ciuile vniuersum, animum applicans duos priores tomos in Codicem Iustiniani in lucem edidi, sed modò in hac Matritensi Curia negotiorum mole præpeditus, studiis vacare non potui, nec vt in reliquos Iuris Ciuilis tomos vltimam manum imponerem, tempus aderat; si quod verò inter negotiandum supererat, in hoc tractatu reuidendo consumpsi, eúmque variis resolutionibus, & Doctorum citationibus illustraui: quibus bone Lector fruere, & me tui amantem redama. VALE.

Imprimatur

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P.M.Sacri Palatij Apost.
A. *Episc. Hieracen. Vicesg.*

EGo Marcus Antonius Petilius V.I.D. ad Reuerendissimi P.F. Nicolai Ridolfij Ordinis Prædicatorum S. Apostolici Palatij Magistri mandatum, præsens opus, cui titulus, PASTORALIS SOLICITVDINIS, siue DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI tripartita descriptio, Auctore Augustino Barbosa I.V.D. Lusitano,&c. relegi,& in eo nihil deprehendi Catholicæ Religioni, aut bonis moribus aduersans, quin potiùs proba omnia, veluti à probo viro elaborata, ipsius Domini Augustini nominis celebritatem, & doctrinam insignem magis commendaot ad publicam omnium vtilitatem.

MARCVS ANTON. PETILIVS qui suprà.

Imprimatur. F. Vincentius Martinellus Soc. Reuerend. P. F. Nicolai Ridolfij Ord. Prædicat. S. Apost. Palat. Magistri.

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P. Magistri S. Palatij Apost.
A. *Episc. Bellicastrens. Vicesg.*

EGo Melchior Lotterius I. V.D. de mandato R.P.F.Nicolai Ridolfij S.Apostolici Palatij Magistri perlegi hasce Additiones ad tractatum DE OFFICIO EPISCOPI, compositas per D. Augustinum Barbosam I. V.D. Lusitanum,eiusdem tractatus Auctorem, nihilque in eis reperi quod bonis moribus, aut Fidei Catholicæ aduersetur,vnde & typis publicis excudi censeo. In quorum fidem me propria manu subscripsi, Romæ pridie Kaleodas Maij 1628.

MELCHIOR LOTTERIVS.

Imprimatur. Fr. Nicolaus Ridolfius Ordinis Prædicatorum, Sacri Apost. Palatij Magister.

APPROBATIO.

AVgustini Barbosæ, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI TRACTATVS, iam antea impressus, nunc verò plus quàm tertia parte auctus, cùm in illo omnia sana sint, & nihil quod à fide discrepet habeat, in commune bonum & commodum in lucem prodibit,& ita sentimus. Lugduni 27. Martij 1641.

Fr. CL. COCHET, Magister & Prior Præd. Lugd.
Fr. IOANNES TESTE - FORT, S.Theologiæ Doctor.

Summa Priuilegij Regis Christianissimi.

LVDOVICVS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari Priuilegio sanxit, ne quis per vniuersos Regnorum suorum fines, intra decem annos a die finitæ impressionis computandos imprimat,seu typis excudendos curet,& venales habeat Libros,tam editos,quàm edendos, *D.D. Augustini Barbosæ Lusitani I.V.D. Episcopi Vgentini,&c.* præter LAVRENTIVM ARNAVD Bibliopolam Lugdunensem,aut illos quibus ipsemet concesserit:Prohibuit insuper eadem auctoritate Regiâ omnibus suis subditis eosdem libros extra Regni sui limites imprimendos curare, vel quempiam vbicumque fuerit,ad id agendum impellere ac instigare, sine consensu dicti LAVRENTII ARNAVD. Idque omne sub confiscatione librorum, aliisque pœnis contra delinquentes expressis, vti latiùs patet in litteris datis Parisiis,die 26. Iunij 1650.

Ex mandato Regis Signatum BERAVD.

Hæc vltima editio desiit excudi die 26. Aprilis 1665.

INDICV



INDICVLVS

Eorum, qui de re pertinente ad dignitatem, officium & poteſtatem Epiſcopi, tractârunt.



APHORISMATA Epiſcopalia ſcripſit *Scipio de Rubeis.*
de ſacra Auctoritate Epiſcoporum *Ioan. Fileſacus.*
de Cauſis Epiſcoporum maioribus, & rerum capitalium ad Papam deferendis, *Lælius Iordanus.*
de Conſecratione Epiſcopi *Staniſlaus Socoluius.*
de Dignitate Epiſcoporum *Troylus Maluetius, & Iacobus Simancas.*
Enchiridion Epiſcoporum edidit *Bartholomæus Gauantus.*
de Epiſcopis, & miniſtris Eccleſiaſticis *Alphonſus Madrigal.*
de Erectione Epiſcopatuum in Belgio *Arnoldus Alaluenſis.*
de Examine Epiſcoporum *Hieronymus Venero, & Leua.*
de Fugâ Epiſcopi, ſeu Epiſcoporum ſpeculum, *Rutilius Benzonius.*
de Inſtitutione Epiſcopi, ſeu Canon. Epiſcop. *Petr. Bleſenſis.*
de Iure Abbatum, cæterorumque Prælatorum, tam ſæcularium, quàm Regularium Epiſcopis inferiorum, *Aſcanius Tamburinus tribus Tomis.*
de Iuriſdictione Epiſcopi *Franciſcus Vargas.*
de Iuriſdictionis Epiſcopalis defenſione *Antonius de Pratis.*
de Officio Epiſcopi *Guibertus de Tornaco.*
de Officio, & poteſtate Epiſcopi, *Ioannes Bertachinus, & Bartholomæus Vgolinus.*
de Officio, & poteſtate Vicarij Epiſcopi, *Iacobus Sbrozzius.*
de Optimo Epiſcopo per dialogos diſſeruit *Ioannes Baptiſta Signius.*
de Ordine, iuriſdictione, & reſidentia Epiſcoporum, *Antonius Paganus.*
de Penſionibus Epiſcoporum *Camillus Cautius.*
de Poteſtate Epiſcoporum, Abbatum, aliorumque Prælatorum, præſertim Regularium, necnon Abbatiſſarum, *Fr. Steph. Dalum.*
de Poteſtate Epiſcoporum circa inquirenda, & punienda crimina in ſuis Diœceſibus commiſſa, *Ioſeph. Vela.*
de Præcellentia Epiſcopalis dignitatis *Mauritius de Alzedo.*
Praxim Epiſcopalem ediderunt *Paulus Piaſecius, & Thomas Zerola.*
de Reſidentia Epiſcoporum *Thom. Caietan. Barth. Carranza, Hieron. Gigas, Iac. Naclantus, Dominic. Soto, & Ambroſius Catharinus.*
de Statu, & munere Epiſcopali, *Lælius Zechius.*
de Statutis Epiſcoporum *Henric. Botthæus.*
de Epiſcopis Titularibus *Hieronymus Vielmius.*

Barboſ. de Epiſcopo. ** CATALO



CATALOGVS
Auctorum, qui in hoc Opere citantur.

A

GILLEBERT. *Abbas.*
Thomas *Aëtius.*
Adrianus Papa.
Benedictus *Ægidius*, Lusit.
Matthæus de *Afflictis.*
Michaël *Aggia.*
Petrus *Alagona* Societ. Iesu.
Alordus *Alaruensis.*
Ioannes Hieronymus *Albanus.*
Albornoz.
Arnoldus *Albertinus.*
Aloysius de *Albertis.*
Albertus Magnus.
Andreas *Alciatus.*
Franciscus *Alcoçer.*
Petrus de *Alcoçer.*
Syluester *Aldobrandinus.*
Bernardus *Aldrete.*
Ioannes *Aldrete* Societ. Iesu.
Iacobus *Alemannus.*
Alexander de *Ales.*
Clemens *Alexandrinus.*
Dionysius *Alexandrinus.*
Alexander ab Alexandro.
Guillelmus *Alosus.*
Bernardinus *Alphanus.*
Balthasar *Altamiranus.*
Marius *Alterius.*
Iacobus *Aluaretus.*
Alphonsus *Aluarez Guerrero.*
Blasius *Aluarez Mirabel.*
Didacus *Aluarez.*
Emmanuel *Aluarez*, Lusitan. Soc. Iesu.
Stephanus *d'Aluin.*
Mauritius de *Alzedo.*
Marcus Antonius de *Amatis.*
Francisc. de *Amaya.*
Alexander *Ambrosinus.*
Ouidius de *Amicis.*
Ioannes de *Anania.*
Petrus *Ancharanus.*
Ioannes *Andreas.*
Martinus *Andreas.*
Bartholomæus ab *Angelo.*
Balthazar ab *Angelis.*
Ludouicus ab *Angelis*, Lusit.
Antonius *Angelus*, Græcus.
Iosephus *Angles.*
Christophorus *Augnianus.*
Fabius de *Anna.*
Vincentius de *Anna.*
Michaël *Anunou.*
Abbas *Antiquus.*
S. Antoninus Archiep. Florent.
Donat. *Antoninus de Marinis.*
Marius *Antoninus* Maceraten.
Ioannes Baptista *Antonuccius.*
Matthæus *Apicella.*
Petrus *Apono.*
S. Thomas *Aquinas.*
Franciscus de *Araujo.*
Archidiaconus Bononiensis.
Ioannes de *Ardinzone.*
Iacobus de *Arena.*
Angelus *Aresinus.*
Franciscus *Aretinus.*
Cæsar *Argelus.*
Gonzalus *Argote de Molina.*
Ioannes de *Arias.*
Augustinus *Ariminensis.*
Nicolaus *Ariminensis.*
Henricus *Arnaldus.*
Leo *Alatius.*
Didacus de *Arroyo.*
Ioannes Baptista *Asinius.*
S. *Asterius.*
S. *Athanasius.*
Petrus Nuñez de *Auendaño.*
Stephanus *Aufrerius.*
Prosper de *Augustino.*
S. Augustinus.
Antonius *Augustinus.*
Stephanus de *Auila* S. Iesu.
Philippus *Aureolus.*
Balthasar *Ayala.*
Martinus de *Ayala.*
Iacobus *Ayrer.*
Alphonsus *Azeuedo.*
Petrus *Aznarius.*
Ioannes Azorius. Societ. Iesu.
Martin. *Azpilcueta* Nauarrus.

B

Gaspar *Baëça.*
Ioannes *Balboa.*
Franciscus *Balduinus.*
Octauianus *Bammacarius.*
Dominicus *Bañes.*
Ioan. *Baptista* Lupus.
Andreas *Barbatia.*
Ioann. *Baptista* Asinius.
Arias *Barbosa*, Lusitan.
Emmanuel *Barbosa*, Lusitan.
Simon Vaz *Barbosa*, Lusitan.
Petrus *Barbosa*, Lusitan.
Eguinarius *Baro.*
Cæsar *Baronius*, Cardinalis.
Redemptor *Baranzanus.*
Ioannes de *Barros*, Lusitan.
Aloys. *Barzius.*
Cæsar *Barsiltus.*
S. Basilius.
Albertus *Bassanus.*
Ludouicus de *Bauia.*
Martinus *Becanus.*
Franciscus *Becius.*
Venerabilis *Beda.*
Ludouicus de *Beia*, Lusit.
Ægidius *Bellamera.*
Petrus de *Bellapertica.*
Robertus *Bellarminus*, Card.
Bartholomæus *Bellencinus.*
Ioannes Maria *Belletus.*
Belloch.
Nicolaus *Bellonius.*
Antonius Petrus *Bellonus.*
Petrus *Bellonus.*
Petrus *Belluga.*
Laurentius *Bellus.*
Oliuerius *Beltraminus.*
Petrus *Beltrandus.*
Iacobus de *Beluiso.*
Iac. *Beuechendorff.*
Guillelmus *Benedictus.*
Rofredus *Beneuentanus.*
Cornelius *Benincasius.*
Petrus *Beniutendis.*
Iacobus *Bennius.*
Rutilius *Benzonus.*
Philippus *Bergomas.*
Bermondus.
Ioannes Baptista *Bernardinus.*
S. Bernardus.
Oliuer. *Bernart.*
Augustinus *Berous.*
Ioannes *Bertachinus.*
Paulinus *Berti*, Lucensis.

Stephanus

Stephanus *Bertrandus.*
Bernardinus de *Bessa.*
Petrus Antonius *Beuter.*
Antonius *Biaggius.*
Petrus de *Braxio.*
Gabriel *Biel.*
Camillus *Bilotta.*
Petrus *Bimius.*
Laurentius *Bimius.*
Laurentius *de Binnis.*
Petrus *Binsfeld.*
Fructuosus *Bisbe.*
Franciscus *Blancus.*
Marcus Antonius *Blancus.*
Baptista de *S. Blasio.*
Petrus *Blesensis.*
Andreas *Bobadilla.*
Castillo *Bobadilla.*
Hieronymus *Bocerus.*
Virgilius *Boccacius.*
Nicolaus *Boërius.*
Hieronymus *Bækelius.*
Petrus *Bollus.*
Albertus *Bolognetus.*
Ludouicus *Bologninus.*
Bened. *Bommathaeus.*
Martinus *Bonacina.*
Hippolytus *Bonacosa.*
Homobonus de *Bonis.*
Sigismundus à *Bononia.*
Marcellus *Bonus.*
Ioannes *Borcholt.*
Camillus *Borrellus.*
Ignatius *Borace.*
Ægidius *Bossius.*
Iacobus *Bossius.*
Ioannes Angelus *Bossius.*
Henricus *Botteus.*
Ioannes *Botterus.*
Cæsar *Botton.*
Bouerius.
Thomas *Bozius.*
Ioannes *Brachaus.*
Sebastianus *Brantius.*
Henricus *Brealaus.*
Barnabas *Brissonius.*
Bernardinus de *Brisso*, Lusit.
Didacus de *Britto*, Lusit.
Ioannes *Briz Martinez.*
Ioannes *Branellus.*
Conradus *Brunus.*
Matthæus *Brunus.*
Vincentius *Brunus.*
Hieronymus *Buccaronius.*
Guillelmus *Budaus.*
Matthæus *Burattus.*
Antonius *Burgos.*
Franciscus *Bursatus.*
Ioannes *Bursatus.*
Bernardus *Busto.*
Antonius *Butrius.*
Iacobus de *Butrigariis.*
Abrahamus *Bzouius.*

C

Ioannes Baptista *Caballinus.*
Gaspar *Caballinus.*
Petrus *Caballus.*
Georgius de *Cabedo*, Lusitan.
Petrus *Cabrera.*
Ioannes Baptista *Caccialupus.*
Octauianus *Cacheranus.*
Boschius *Cadecha.*
Bartholomæus *Capola.*
Sebastianus *Caesar*, Lusitan.
Hieronymus *Cagnolus.*
Franciscus de *Caldas Pereira.*
Eduardus *Caldeira.*
Gaspar *Calderius.*
Ioannes *Calderinus.*
Ambrosius *Calepinus.*
Iac. *Calidonius.*
Michaël *Calidonius.*
Marcellus *Callaca.*
Vitalis de *Cambanis.*
Ioannes Hieronymus *Campanile.*
Thomas *Campanella.*
Ioannes *Campegius.*
Thomas *Cananus.*
Antonius de *Canario.*
Henricus *Canisius.*
Petrus *Canisius.*
Melchior *Cano.*
Benedictus *Canophilus.*
Didacus *Cantara.*
Claudius *Cantiuncula.*
Marcus Antonius *Capella.*
Ioannes Franciscus *Capiblanca.*
Ioannes de *Capistrano.*
Benedictus *Capra.*
Iulius Cæsar *Capuccius.*
Antonius *Capycius.*
Hieronymus *Carrancia.*
Ludouicus *Carbo.*
Hieron. *Cardanus.*
Horatius *Carpanus.*
Alphonsus *Carranza.*
Ludouicus *Carrerius.*
Gaspar *Carrillo* de Villerpando.
Ioannes de *Carthagena.*
Prosper *Carauita.*
Thom. *Carlaualius.*
Vincentius *Carocius.*
Bartholomæus *Caranza.*
Franc. *Carpius.*
Camill. *Carosius.*
Alexander *Carrerius.*
Martinus *Carrillo.*
Bartholomæus *Carthagena.*
Martinus de *Caualho*, Lusit.
Ioannes Baptista *Casalis.*
Casarub.
Iacobus *Castellanus.*
Franciscus del *Castillo.*
Gaspar *Casalius*, Lusit.
Guillelmus *Cassadorus.*
Bartholomæus *Cassaneus.*
Alexander *Cassaneus.*
Ludouicus de *Cassanate.*
Restaurus *Castaldus.*
Didacus de *Castelon.*
Lucas *Castellinus.*
Didacus de *Castillo.*
Ferdinandus de *Castillo.*
Ioannes del *Castillo.*
Alphonsus de *Castro.*
Mendez à *Castro.*
Paulus de *Castro.*
Ferdinandus de *Castro Palao*, Societ. Iesu.
Ambrosius *Catharinus.*
Cathecismus Pij V.
Borgnius *Caualcanus.*
Horatius *Caualcanus.*
Iacobus *Caualerius*, Card.
Camillus *Cautius.*
Camillus *Celsus.*
Cornelius *Cencius.*
Ludouicus *Cencius.*
Hieronymus *Cenedo.*
Petrus *Cenedo.*
Ioannes *Cephalus.*
Ioannes Ludouicus de la *Cerda.*
Hieronymus *Cenallos.*
Matthæus *Cherianus.*
Domitius *Chamerosa.*
Flaminius *Chartarius.*
Balthasar *Chauasius.*
Flauius *Cherubinus.*
Laërtius *Cherubinus.*
Laurentius *Chirconius.*
Rhenatus *Chopinus.*
Petrus *Chrysologus.*
Ioannes *Chrysostomus.*
Paulus *Christinaeus.*
Io. Bapt. *Ciarlinus.*
Paulus *Ciera.*
Michaël *Cifuentes.*
Paulus de *Citadinis.*
Iulius *Clarus.*
Angelus *Clauisius.*
Christophorus *Clauius*, Soc. Iesu.
Ascanius *Clemens.*
Iodoc. *Clicthoueus.*
S. Ioannes *Climacus.*

Catalogus Auctorum.

Ioannes Baptiſta *Coccinus.*
Iodocus *Coccius.*
Eraſmus à *Cochier.*
Ioannes *Cochier.*
Antonius *Coelho*, Luſitanus.
Matthias *Colerius.*
Bernardus *Comenſis.*
Felicianus *Comenſis.*
Paulus *Comitolus.*
Bernardus *Compoſtellanus.*
Franciſcus *Conanus.*
Iacobus *Concinattus.*
Ioannes Baptiſta *Confettius.*
Ægidius *Coninck.* Societ. Ieſu.
Franciſcus *Concius.*
Cæſar. *Contardus.*
Felix *Contelorius.*
Antonius *Contius.*
Ioannes *Copus.*
Franciſcus *Coquetius.*
Antonius Maria *Coratius.*
Petrus Michaël *Corbonel.*
Aurelius *Corbulus.*
Antonius *Corduba de Lara.*
Barnabas *Cornazanus.*
Petrus Philippus *Corneus.*
Ioannes *Corraſius.*
Antonius *Correa*, Luſitanus.
Ludouicus *Correa.* Luſit.
Antonius *Corſetus.*
Emmanuel de *Coſta*, Luſitan.
Ioannes Baptiſta *Coſta.*
Ioannes Martinus a *Coſta*, Luſitanus.
Ioſephus à *Coſta.*
Sebaſtianus *Coſta*, Luſitanus.
Stephanus *Coſta.*
Catellianus *Cota.*
Didacus *Conarruuias, y Leyua*
Didacus do *Couto*, Luſitanus.
Michaël *Craſſus.*
Aymon *Crauetta.*
Creſcentius.
Petrus *Creſpetius.*
Ioannes *Crotus.*
Hieron. à *Cruce.*
Ludouicus à *Cruce*, Luſit.
Ioannes de la *Cruz.*
Marcus Antonius *Cuchus.*
Iacobus *Cuiacius.*
Raphael *Cumanus.*
Ioſephus *Cumia.*
Rodericus à *Cunha.* Luſit. Primas Hiſpaniarum.
Laurentius *Capers.*
Rodolphus *Capers.*
Alphonſus *Curiel.*
Rochus de *Curte.*
Franciſcus *Curtius.*
Quintus *Curtius.*
Marius *Cutellus.*
S. *Cyprianus.*

D

Stephanus *Daluin.*
Andreas *Dalerius.*
S. Ioannes *Damaſcenus.*
Iodocus *Damhouderus.*
Petrus *Damianus.*
Auguſtinus *Dauila.*
Tiberius *Decianus.*
Deciſiones Rotæ.
Philippus *Decius.*
Antonius *Delre.*
Claud. *Deodatus.*
Paulus *Diaconus.*
Bernardus *Diaz.*
Blaſius Flores *Diaz* de Mena.
Petr. *Diaz.* Noguerol.
Ioannes *Dilectus.*
Marcellus *Donatus.*
Hugo *Donellus.*
Directorium Inquiſitorum.
Iuniperus à *Drepano.*
Ioannes *Driedonius.*
Leonardus *Duardus.*
Franciſcus *Duarenus.*
Petrus *Dueñas.*
Guillelmus *Durandus.*
Ioannes Stephanus *Durantes.*
Andr. *Duualli.*

E

Paulus *Eleazarius.*
Epiſc. de *Elna.*
Henricus *Enriquez*, Luſ. Soc. Ieſu.
Petrus *Enriquez.*
Boëtius *Epo.*
Petr. da la *Eſclara*, Gueuara.
Ioan. de *Eſcobar à Corro.*
Petrus Muñez *de Eſcobar.*
Gaſpar *Eſtacius*, Luſit.
Nicolaus *Eucrardus.*
Auguſtinus *Eugubinus.*
Andreas ab *Exea.*
Nicolaus *Eymericus.*

F

Antonius *Faber.*
Iacobus *Faber.*
Ioannes *Faber.*
Philippus *Faber.*
Anton. *Fabricius.*
Andreas *Fachinaus.*
Stephanus *Fagundez*, Luſitan. Societ. Ieſu.
Ioannes *Faiardus.*
Æneas de *Falconibus.*
Ludouicus *Falcontus.*
Martinus de *Fano.*
Emman. *Faria, y Soſa*, Luſit.
Proſper *Farinacius.*
Franciſcus *Felicianus.*
Hector *Felicius.*
Ioan. Franc. *Ferentilius.*
Antonius *Fernandez*, Luſit.
Benedictus *Fernandez*, Luſit. Societ. Ieſu.
Hieronymus *Fernandez*, de Ortero.
Baptiſta *Ferrarienſis.*
Ioannes Petrus de *Ferrariis.*
Ioannes *Ferrarius.*
Franc. *Ferrer.*
Maurus *Ferrer.*
Æmilius *Ferretus.*
Ioannes Baptiſta *Ferretus.*
Iulius Camillus *Ferretus.*
Ioannes *Ferus.*
Michaël *Ferus.*
Nicolaus *Feſtaſius.*
Marſilius *Ficinus.*
Seraphinus de *Freitas.* Luſit.
Emmanuel *Figueira*, Luſit.
Ioannes *Fileſacus.*
Vincentius *Fillincius.*
Ioannes Donatus à *Fina.*
Lactantius *Finellus.*
Ioannes Baptiſta *Finus.*
Lactantius *Firmianus.*
Lucas *Floronus.*
Lucius *Florus.*
Lazarus *Fœntius.*
Ioannes Petrus *Fontanella.*
Stephanus *Forcatulus.*
Franciſcus *Foreiro*, Luſit.
Martinus *Fornarius.*
Valentinus *Forſter.*
Auguſtinus *Fortunius.*
Baptiſta *Fragoſo*, Luſit.
Laurerus de *Franchis.*
Vincentius de *Franchis.*
Marcellus *Francolinus.*
Philippus *Francus.*
Valentinus *Francus.*
Paulus *Fraxinellus.*
Martinus *Freccia.*
Anton. de *Fuertes.*
Raphaël *Fulgoſius.*
Bartholomæus *Fumus*, Armilla.
Vincentius *Fuſarius.*
Paulus *Fuſcus.*

G

Antonius *Gabriel.*
Hieronymus *Gabriel.*
Stephanus de *Gaeta.*
Ioannes *Gagnaus.*

Andreas

Andreas *Gail.*
Franciscus *Galetus.*
Leander *Galganettus.*
Petrus *Galleracius.*
Camillus *Gallinus.*
Æmil. *Gallus.*
Antonius *Gamu*, Lusit.
Horatius *Gambacurta.*
Petrus Andreas *Gambara.*
Barthol. *Guuantus.*
Gummuchaus.
Henricus *Gandauensis.*
Didacus *Garcia* de Trasmiera.
Fortunius *Garcia.*
Franciscus *Garcia.*
Gregorius *Garcia.*
Ioannes *Garcia.*
Martinus *Garcia.*
Nicolaus *Garcia.*
Stephanus *Garibai.*
Aulus *Gellius.*
Ioannes *Geminianus.*
Dominicus de *S.Geminiano.*
Nellus de *S.Geminiano.*
Cornel. *Gemma.*
Genebrardus.
Nicolaus *Genoa.*
Marcus Antonius *Genuensis.*
Franciscus *Georgius.*
Anastasius *Germonius.*
Franciscus *Ghisserim.*
Hieronymus *Giach.*
Hieronymus *Gigas.*
Giouugno Lusit.
Bartholomæus *Gipsius.*
Garcia *Gironda.*
Maius *Giurba.*
Octauius *Gloritius.*
Damianus *Goes.*
Antonius *Gomez.*
Balthasar *Gomesius* da amescua.
Emmanuel *Gomez Cardoso*, Lusitan.
Ludouicus *Gomez*, Episc.Sarn.
Michaël *Gomez*, de Arellano.
Sebastianus *Gomez de Figueiredo*, Lusit.
Remigius de *Couni.*
Franciscus *Gonzaga.*
Hieronymus *Gonzales.*
Iosephus *Gonzales.*
Antonius de *Gouuea*, Lusit.
Antonius *Goueanus*, Lusit.
Ludouicus de *Graffiis.*
Donatus *Grammaticus.*
Thomas *Grammaticus.*
Ludouicus *Granada.*
Barbos. de Episcopo.
Iacobus *Granado.*
Paulus *Granutius.*
Achilles de *Grassis.*
Carolus de *Grassis.*
Iacobus de *Grassis.*
Ioannes de *Grassis.*
Michaël *Grassus.*
Stephanus *Gratianus.*
Hieronymus *Gratus.*
Nicolaus Antonius *Grauatius.*
Gregorius XV.
Petrus de *Gregorio.*
Petrus *Gregorius Tholosanus.*
Iacobus *Gresserus.*
Bernardus *Grenaus.*
Paulus *Grilandus.*
Grslenzonius.
Paulus *Grysaldus.*
Iacobus *Gualterus.*
Sebastianus *Guarzinus.*
Antonius *Guenara.*
Guido *Papa.*
Cosmas *Gumier.*
Ioannes *Gutierres.*
Guzman.

H

Dionysius *Halicarnassaus.*
Franciscus *Hallier.*
Ioannes *Harprecht.*
Henricus *Henriquez*. Lusit.
Franciscus *Herculanus.*
Antonius *Heringius.*
Antonius de *Herrera.*
Ioannes Hieronymus de *Hencauolano.*
S.Hieronymus.
Alphonsus *Hojeda.*
Signorolus de *Homodeis.*
Antonius *Honcala.*
Vincentius *Hondedaus.*
Ioannes *Honorius.*
Stanislaus *Hosius.*
Hostiensis, Cardin.
Bartholomæus *Humada.*
Gaspar *Hurtado.*

I

Dominicus *Iacobatius.*
Petrus *Iacobus* à Montepessulano.
Cornelius *Iansenius*
Peregrinus *Iannuus.*
Thomas de *Iesu Maria.*
Iulius Cæsar *Imbrianus.*
Alexander de *Imola.*
Ioannes de *Imola.*
Ioannes de *Indagine.*
Nicolaus *Intriglioli.*
Læsius *Iordanus.*
Andreas *Isernia.*
S.Isidorus, Hispalen.
Aurelius de *Istria.*
Marius *Italia.*

K

Melchior *Kling.*

L

Imola *Laderchius.*
Lancellotus Conradus.
Lancellotus Gallia.
Ioannes Paulus *Lancellotus.*
Robertus *Lanchut.*
Hieronymus *Lanchut.*
Bernardus de *Landriano.*
Iulius *Landrinus.*
Iafredus *Lanfrancus.*
Lapus Abbas.
Cornelius à *Lapide.*
Camill. de *Larusha.*
Ioannes Baptista de *Larrea.*
Ignatius *Lasarte.*
Martinus *Laudensis.*
Paulus *Laudensis.*
Iulius *Lauorius.*
Hieronymus *Laurentius.*
Valentinus *Laurentius.*
Paulus *Laymann.*
Ioannes Baptista *Luzzanus.*
Petrus Antonius *Lazarius.*
Bartholomæus à *Ledesma.*
Martinus de *Ledesma.*
Petrus *Ledesma.*
Petrus *Ledesma.*
Leo Imp.
Benedictus *Leo.*
Hieronymus *Leo.*
Ioannes Franciscus *Leo.*
Alphonsus de *Leone.*
Basilius Pontius de *Leon.*
Ioannes Baptista *Leonellus.*
Paulus *Leon.*
Leonardus *Lessius.*
Petrus *Lenurder.*
Ioannes *Leuriel.*
Ioannes Baptista *Lezana.*
Andreas *Libanius.*
Ioannes de *Lignano.*
Iacobus *Linius.*
Iustus *Lipsius.*
Hieronymus *Llamas.*
Garcia de *Loaysa.*

Athanasius de *Lobera*.
Eudoxius *Locatellus*.
Vmbertus *Locatus*.
Petrus *Lombardus*, Magister sentent.
Ioannes de *Londris*,
Franciscus *Longus à Goriolano*.
Augustinus *Lopez*.
Didacus *Lopez de Stunica*.
Gregorius *Lopez Madera*.
Lopez de Texeda.
Gregorius *Lopez de Touar*.
Ignatius *Lopez de Salzedo*.
Ludouicus *Lopez*.
Petrus de *Lorca*. Societ. Iesu.
Iodocus *Lorichius*.
Ioannes *Lorinus*, Societ. Iesu.
Melchior *Lotterius*.
Franciscus *Lucanus* de Parma.
Ioan. de *Lucena*, Lus. Soc. Iesu
Iosephus *Ludouicus*.
Ioannes de *Lugo*, Societ. Iesu.
Ioannes Baptista *Lupus*.
Ambrosius *Lutius*.
Horatius *Lutius*.
Stephanus de *Lycio*.

M

Maccabrau.
Iacobus *Machado*.
Carolus *Macignus*.
Iulius Cæsar *Madius*.
Alphonsus *Madrigal*.
Cosmas *Magallanicus*, Lusitanus Societ. Iesu.
Petr. Dominicus *Magdalenus*.
Hieronymus *Magius*.
Hieronymus *Magonius*.
Simon *Maiolus*.
Ioannes *Maior*.
Ioannes *Madderus*.
Ioannes *Maldonatus*. Lusitan. Societ. Iesu.
Petrus *Malferitus*.
Thomas à *Malnenda*.
Thomas *Malnetius*.
Troilus *Maluetius*.
Celsus *Mancinus*.
Vincentius *Mancinus*.
Hieronymus *Manfredus*.
Guillelmus de *Mandageto*.
Iacobus *Mandelus*.
Quintilianus *Mandosius*.
Victorinus *Mansus*.
Franciscus *Mantica*, Cardin.
Marcus *Mantua*.
Paulus *Manutius*.
Ioannes Petrus *Maphaeus*, Societ. Iesu.
Robertus *Maranta*.
Carolus *Maransa*.
Christophorus *Marcellus*.
Ioannes Baptista *Marchesanus*.
Philip. *Marchinus*.
Franciscus *Marcus*.
Hercules *Marescottus*.
Ioannes *Maria Belletus*.
Ioannes *Maria Monticellus*.
Ioannes *Maria Nouarius*.
Ioannes *Maria Politianus*.
Ioannes de *Martena*.
Thomas de *Marino*.
Ludouicus *Marinus*.
Petrus *Marisius*, Lusit.
Ioannes *Marquez*.
Antonius de *Marinis*.
Hippolytus de *Marsiliis*.
Marcus Antonius *Marsilius Columna*.
Marta.
Gregorius *Martinez*.
Petrus Ludouicus *Martinez*.
Martinus Martini.
Alderanus *Mascardus*.
Iosephus *Mascardus*.
Antonius *Massa*. Galesius.
Ioan. Antonius *Massobrius*.
Garcia *Mastrillo*.
Angelus *Matheacius*.
Matthæus *Mathesilanus*.
Ioannes *Matienzo*.
Iac. Ant. de *Mauro*.
Pyrrhus *Maurus*.
Ioannes *Mauritius*.
Marcellus de *Mauro*.
Rabanus *Maurus*.
Philippus *Maynardus*.
Iason de *Mayno*.
Franciscus *Medices*.
Sebastianus *Medices*.
Bartholomæus *Medina*.
Ioannes de *Medina*.
Michaël *Medina*.
Marcellus *Megala*.
Pomponius *Mela*.
Memoriale Clericorum.
Ferdinandus de *Menchaca*.
Emmanuel *Mendez de Castro*, Lusit.
Gonçalus *Mendez de Vasconcellos y Cabedo*. Lusit.
Alphonsus de *Mendosa*.
Ferdinandus de *Mendoça*.
Franciscus de *Mendoça*, Lusitanus Societ. Iesu.
Franciscus *Menosius*.
Iacobus *Menochius*.
Thomas de *Mercato*.
Didacus *Merlanes*.
Mercurialis *Merlinus*.
Marinus *Mersennus*.
Gaudentius *Merula*.
Georgius *Merulus*.
Martinus *Mesnartius*.
Ludouicus *Messia*.
Ioannes *Metina*.
Petrus *Mexia*.
Ioannes *Moreno*.
Thomas *Mieres*.
Franciscus *Milanensis*.
Nicolaus *Milis*.
Ludouicus *Miranda*.
Balthasar *Mogollon*.
Ioannes *Mohedanus*.
Vincentius *Moles*.
Andreas *Molfesius*.
Ioannes Petrus *Molignatus*.
Franciscus *Molinus*.
Ludouicus *Molina* Theolog.
Ludouicus *Molina* Iurisconf.
Antonius *Monachus*.
Ioannes *Monachus*.
Petrus *Moncada*.
Ioannes Petrus *Moneta*.
Henricus *Monroi*.
Dominicus *Montagnolus*.
Fabianus de *Monte*.
Hieronymus de *Monte*.
Montealegre.
Nicolaus de *Monte Celso*.
Paulus de *Montepico*.
Martinus *Monter à Cuena*.
Gabriel *Monterozo Aluarado*.
Ludouicus *Montesinus*.
Sebastianus *Monticulus*.
Ioannes *Montolinus*.
Hieronymus *Montinus*.
Ambrosius *Morales*.
Petrus Augustinus *Morla*.
Augustinus *Morlanes*.
Isidorus *Mosconius*.
Didacus de la *Motta*.
Emmanuel de *Moura*.
Petrus *Mozzius*.
Aloysius *Mondella*.
Didacus *Murillo*.
Franciscus *Munus de Escouar*.
Bernardinus *Muscatellus*.
Marius *Muta*.
Dynus Muxellanus.

N

Sebastianus *Nauius*.
Antonius *Naldus*.

Alphon

Alphonsus *Narbona.*
Ioannes *Narbona.*
Didacus *Narbona.*
Gregorius *Natta.*
Marcus Antonius *Natta.*
Petrus *Nauarra.*
Petrus Fernandes *Nauarrette.*
Iacobus *Nauclantus.*
Ioannes *Nauclerus.*
S. Gregorius. *Nazianzenus.*
Alphonsus à *Neapoli.*
Ælius Antonius *Nebrissa.*
Antonius *Negusancius.*
Nepos de Monte Albano.
Ioannes *Neasanus.*
Alexander de *Neuo.*
S. Gregorius *Nicanus.*
Ioannes *Nicolaus.*
Nicolaus Notarius S. Bernardi.
Ioannes *Nider.*
Niger Ciriacus.
Petrus Diez *Noguerol.*
Ioannes Antonius *Nouarius.*
Ioannes Maria *Nouar.*
Baldus *Nouellus.*
Iacobus *Nouellus.*
Didacus *Nuñez.*
Duardus *Nuñez.*

O

Odofredus.
Ioannes Martinus de *Olano.*
Antonius *Olibanus.*
Hieronymus *Onuphrius.*
Ambrosius de *Opizzonibus.*
Lanfrancus de *Oriano.*
Nicolaus *Orlandinus.*
Sebastianus *Orozco.*
Ioannes *Orozco.*
Abrahamus *Ortelius.*
Ioannes Gaspar *Oreigas.*
Franciscus *Ortiz*, Lucius.
Hieronymus *Osorius*, Lusit.
Ioannes *Otalora.*
Franciscus *Othomanus.*
Hernandus de *Oxea.*

P

Christophorus de *Pace.*
Gondisaluus Soares de *Pace.*
Marchus Salon de *Pace.*
Fuluius *Pacianus.*
Statilius *Pacificus.*
Anton. Meneses de *Padilla.*
Balthasar *baez*, Lusit.
Antonius *Paganus.*
Laurentius de *Palacio.*
Michaël de *Palacio.*
Gabriel *Paleothus*, Cardin.
Alphons. *Paleothus.*
Petrus *Paludanus.*
Iosephus *Pamphilus.*
S. Raymundus de *Penafort.*
Guido *Pancirola.*
Abbas *Panormitanus.*
Onuphrius *Panuinus.*
Ioannes *Panonius.*
Flaminius *Parisius.*
Petrus Paulus *Parisius.*
Philippus *Pascalius.*
Franc. *Patritius*, Senens.
Ioannes Franciscus *Pauinus.*
Ioannes Baptista *Pauliani.*
Hieronymus *Paulus.*
Dionysius *Paulus Lopys.*
Ferdinandus *Paez*, Lusit.
Petrus *Pechius.*
Achilles *Pedrocha.*
Haspar. *Pegado*, Lusit.
Ludouicus *Peguera.*
Laurent. de *Peirinis.*
Melchior *Pelaez.*
Aluarus *Pelagius*, Lusit.
Theodorus *Peltan.*
Isidorus *Pelusiota.*
Franciscus *Penia.*
Lucas de *Peña.*
Guillelmus *Penaldus.*
Gabriel *Penotus.*
Petrus *Peralta.*
Marcus Ant. *Peregrinus.*
Benedictus *Pereira*, Lusitanus Societ. Iesu.
Gabriel. *Pereira de Castro*, Lusitan.
Antonius *Perez.*
Didacus *Perez.*
Ildephonsus *Perez de Lara.*
Achilles *Personalis.*
Franciscus *Personalis.*
Gaspar *Perusinus.*
Baldus de *Perusio.*
Petrus de *Perusio.*
Alexander *Pesantius.*
Antonius de *Petra.*
Petrus de *Petra.*
Petrus Antonius à *Petra.*
Petrus Geraldus de *Petrasancta.*
Franciscus *Petrarcha.*
Melchior *Phœbos*, Lusit.
Panucius de *Phanutiis.*
Hieron. *Pharonius.*
Cosmas *Philiarchus.*
Bartholomæus *Philippus*, Lus.
Anton. *Piagius.*
Paulus *Piasecius.*
Antonius *Picharcus.*
Gregorius *Pictor.*
Ioan. *Picus Mirandula.*
Albertus *Pighius.*
Ioan. *Pineda* Societ. Iesu.
Arias *Pinellus*, Lusit.
Benedictus *Pinellus.* Lusit.
Hector *Pinto*, Lusit.
Franciscus de *Pisa.*
Andreas *Piscaras*, Castaldus.
Ferdinandus *Pizarro.*
Francisc. de *Pitigianis.*
Thadæus *Piso.*
Petrus *Placa.*
Franciscus *Planeta.*
Ioan. *Platea.*
Baptista *Platina.*
Hieronymus *Plato.*
Ioannes Baptista *Plotus.*
Nicolaus *Plouaus.*
Plutarchus.
Gregorius *Polachus.*
Reginaldus *Polo.*
Lancelotus *Polytus.*
Ludouicus *Pons.*
Arnaldus *Pontanus.*
Baptista *Pontanus.*
Iacobus *Pontanus.*
Amadæus à *Ponte.*
Io. Franciscus à *Ponte.*
Ioannes à *Ponte.*
Ludouicus de la *Ponte.*
Oldradus de *Ponte.*
Laurent. à *Portel.*
Christophorus *Portius.*
Iacobus *Porsio.*
Iacobus *Portius Imola.*
Philippus *Portio.*
Hieronymus *Portoles.*
Ioannes Bapt. *Possentinus.*
Ludouicus *Postius.*
Anton. de *Pratis.*
Simon de *Pratis.*
Gabriel *Prateolus.*
Francisc. de *Prato.*
Philippus *Probus.*
Dominicus de *Puteonibus.*
Adrianus *Pulaeus.*
Ioan. Franciscus *Purpuratus.*
Paris de *Puteo.*
Iacobus *Puteus.*

Q

Didacus *Quantera.*
Stephanus *Quaranta.*
Antonius de *Quebedo y hoyos.*
Georgius de *Quebedo.*

Lautentius

Catalogus Auctorum.

Laurentius *Surius.*
Petrus *Sutor.*
Æneas *Syluius.*
Franciscus *Syluius.*

T

Ascanius *Tamburinius.*
Adamus *Tannerus.*
Carolus *Tapia.*
Franciscus *Tarapha,*
Theodulphus.
Antonius *Thesaurus.*
Gaspar Antonius *Thesaurus.*
Capella *Tholosana*
Thomas de *Thomassetis.*
Io.Bapt.*Thoro.*
Michaël *Timotheus.*
Andreas *Tiraquellus.*
Franciscus *Titelmannus,*
Franciscus *Toletus*, Soc. Iesu.
Guilbertus de *Tornaco.*
Augustinus *Torniel.*
Gabriel.del *Toro.*
Franciscus *Torreblanca.*
Ioannes de *Torres.*
Ludouicus de *Torres.*
Raphaël de la *Torre.*
Alexander *Trentacinquius.*
Thomas *Triuisanus.*
Augustinus *Triumphus*, dictus de Ancona.
Albertus *Trotius.*
Io.Ægidius *Tretius.*
Alexander *Turamini.*
Ioan. de *Turrecremata.*
Horatius *Tursellinus.*
Aloysius *Turrianus*, Soc.Iesu.
Franciscus *Turrianus.*
Vincentius *Tursurettus.*
Franciscus *Turzanus.*
Dominicus *Tuschus*, Cardin.

V

Aluarus *Valascus* Lusit.
Gaspar *Valascus*, Lusit.
Thomas *Valascus*, Lusit.
Rodericus *Valasquez de Auendaño.*

Ioannes de *Valboa.*
Iacobus *Valdesius.*
Gregorius de *Valentia*, Soc. Iesu.
Melchior de *Valentia.*
Bartholomæus *Valentinus.*
Ioannes Bapt.*Valenzuela.*
Pierius *Valerianus.*
Franciscus *Valeriola.*
Ioannes *Valerus.*
Laurentius *Valla.*
Emmanuel de *Valle*, Lusit.
Rolandus à *Valle.*
Franciscus *Vallesius.*
Sebastianus *Vantius.*
Franciscus *Vargas,*
Thomas Tamayo de *Vargas.*
Antonius de *Vasconsellos*, Lusitanus, Societ. Iesu.
Petrus Alphonsus de *Vasconsellos*, Lusit.
Ioannes *Vasaus.*
Gabriel *Vasquez*, Societ. Iesu.
Baldus de *Vbaldis.*
Petrus de *Vbaldis.*
Bartholomeus de *Vecchis.*
Alphonsus à *Vega.*
Franciscus de *Vega.*
Ioannes *Vela.*
Ioseph *Vela.*
Ludouic. *Velasquez* de Auendaño.
Antonius de *Venales.*
Daniel *Venatorius.*
Hieronymus *Venero, y Lyeua.*
Alphonsus à *Veracruce.*
Paulus Æmilius *Verallus.*
Roch. *Veronensis.*
Octauius *Vestrius.*
Bartholomæus *Vgolinus.*
Zanchinus *Vgolinus.*
Matthias *Vgonius.*
Hugo de S *Victore.*
Andreas *Victorellus.*
Franciscus *Victoria.*
Petrus *Victorius.*
Hieronymus *Vielmius.*
Blasius *Viegas.* Lusit.
Augustinus *Vigianus.*
Ambrosius *Vignate.*

Henricus *Villalobos.*
Alphonsus *Villadiego.*
Gonçalus *Villadiego.*
Alphonsus *Villagut.*
Ioannes Bapt.*Villarobos.*
Ignatius del *Villar.*
Alphonsus de *Villegas.*
Thomas à *Vio*, Card. Caietan.
Polydorus *Virgilius.*
Ioannes *Vischis.*
Martinus Alphonsus *Viualdus.*
Ioannes Bapt.*Viuianus.*
Iulianus *Viuianus.*
Franciscus *Viuius.*
Raphaël *Volaterranus.*
Martinus *Vranius.*
Marcellus *Vulpe.*
Octauianus *Vulpellius.*

VV

Thomas *VValdensis.*
Stephanus *VVeyms.*
Hieronymus *VVellerus.*
Matthæus *VVesembecius.*
VViggers.

X

Sebastianus *Ximenes.*
Rodericus *Xuares.*

Y

Hieronymus *Yepes.*
Didacus de *Ypis.*

Z

Franciscus *Zabarella*, dictus *Cardinalis.*
Zapata.
Syluester *Zachias.*
Paulus *Zachias.*
Melchior *Zumbranus.*
Michaël *Zaunrdus.*
Basilius *Zanchinus.*
Ioannes *Zangerus.*
Lælius *Zechius.*
Hieronimus de *Zenetinis.*
Zenatinus.
Thomas *Zerola.*
Franciscus *Zypaus.*

SERIES



SERIES

Titulorum, Capitulorum, & Glossarum, quæ in prima Parte continentur.

TITVLVS PRIMVS.

De Institutione Episcopalis officij, Episcoporum nominis significatione, & etymologia, Electione, Confirmatione, & Consecratione Episcopalium graduum, ac omnium Episcopatuum diuisione.

TITVLVS II.

De Episcopali munere, seu de qualitatibus ad illud rectè obeundum requisitis, super Apostolū 1. ad Tim. 3.

TITVLVS III.

De vera Patriarchalium Sedium erectione.

TITVLVS IV.

De Archiepiscopali præstantia, eiusque auctoritate in Suffraganeos, & eorum subditos, ac in tota prouincia. 168.

SYLLABVS



SYLLABVS

Omnium Allegationum, quæ in secunda, & tertia Parte continentur.

Iuxta ordinem primarum litterarum.

Prior numerus Partem, posterior eiusdem partis Paginam designat.

Concursus

RECENSIO



RECENSIO

Locorum, quæ ex Iure Pontificio & Cæsareo, Conciliis Aurelianensi, & Tridentino, Bullis item & Constitutionibus Apostolicis, necnon Ordinationibus Regiis Lusitanorum, declarantur.

Prior numerus Partem, posterior paginam notat, tertius est marginalis.

EX IVRE PONTIFICIO.

Ex Decreto.

Ex Decretalibus.

Ex VI. Decretalium.

Ex Clementinis.

Ex Extrauagantibus.

EX IVRE CÆSAREO.

Ex Digeſtis.

Ex Codice.

Ex Concilio Aurelian.

Ex Concilio Trident.

SESSIO IV.

SESSIO V.

SESSIO VI.

SESSIO VII.

SESSIO

Recensio locorum Iuris Canon. &c.

Ex Bullis, & Constitutionibus Apostolicis.

Bullas & Constitutiones Pontificum in fine Operis inuenies.

Ex Ordinationibus Regiis Lusitaniæ.

SYLLO



SYLLOGE
Decisionum Sacræ Rotæ Romanæ, & Congregationis Cardinalium.

Ex Decisionibus S. Rotæ Romanæ.

ABULEN. Canonicatus Pœnit. 17. Aprilis 1589.	3.135.2	*Mantica.*
Adiacen. Beneficij 15. Aprilis 1622.	3.316.24	*Coccino.*
Alexandrina Beneficij 15. Aprilis 1625.	3.298.5	*Merlino.*
Aliphana Iurispatr 4. Iulij 1629.	3.261.30	*Ghislerio.*
Andrian. Archidiaconatus 5. Decembr. 1625.	3.156.62	*Merlino.*
Aquilana Capellaniæ 26. Martij 1629.	2.308.44	*Merlino.*
Arboren. Spolij 17. Iunij 1614.	3.541.35	*Manzanedo.*
Asculana Plebaniæ 17. Ianuarij 1604.	3.237.9	*Merlino.*
Assisien. Beneficij 11 Maij 1607.	3.317.30	*Marquemontio.*
Asten. Fructuum 15. Martij 1613.	3.107.172	*Manzanedo.*
Astorien. Prioratus 18. Decembr. 1598.	3.163.105	*Seraphino.*
Archidiaconatus 6. Nouembr. 1602.	3.166.116	*Lancellotto.*
Residentiæ 6. Iunij 1616.	3.102.153. & 3.104.154	*Coccino.*
Auersana Parochialis 12. Martij 1562.	3.167.187	*Oradino.*
Barbastren. Canonicatus 26. Ianuarij 1616.	3.104.154	*Duran.*
Barcinon. Parochialis 29. Nouembr. 1613. & 26. Ianuarij 1615. 3.203.95.		*Buratto.*
Vicariæ 9. Febr. 1624.	3.232.55	*Merlino.*
Fructuum 4. Iulij. 1607.	3.548.5	*Iusto.*
Beneuentana Paroch. 13. Iunij 1590.	3.207.103	*Oradino.*
Beneficij 15. Nouembr. 1597.	3.163.101	*Seraphino.*
Bergomen. Capellaniæ 18. Maij 1629.	3.264.64	*Merlino.*
Bononien. Paroch. 24. Nouembr. 1595.	3.274.158	*Litta.*
Canonicatus 28. Iunij 1610.	3.270.119	*Coccino.*
Beuenen. 13. Nouembr. 1617.	3.215.10	
Bracharen. Beneficij 3. Martij 1603. nouissime refertur in collectione decisionum per Beltramin. decis. 94.	3.273.140	*Ludouisio.*
Fructuum 18. Aprilis 1625.	3.548.9	*Buratto.*
Brixien. locationis 5. Decembr. 1594.	3.409.49	*Penia.*
Brundusina Gabellæ.	2.253.7	*Penia.*
Burgen. Abbatiæ 19. Nouembr. 1588.	3.166.76	*Penia.*
Beneficij 22. Maij 1603.	3.167.120	*Litta.*
Reductionis beneficiorum 15. Nouembr. 1610. nouissimè refertur in collectione decisionum per Beltramin. decis. 483.	3.233	*Ludouisio.*
Abbatiæ de Salas 14. Maij 1614.	3.296.32.	*Vbaldo.*

Calaguritana reductionis Motus proprij 29. Martij 1595. 3.169.136 *Seraphino.*
Portionis de Narbaia 2. Iunij 1589. 3.234.8 *Penia.*
Beneficij de Ollauariis 15. Decembr. 1604. 3.150.10 *Penia.*
Fructuum 26. Maij 1614. 3.104.153 *Vbaldo.*
Calciaten. beneficij 25. Febr. 1611. 3.285.10 *Attrebaten.*
Iuriſdictionis 10. Maij 1624. 3.346.25 *Remboldo.*
Camarinen. 21. Febr. 1617. 3.469.76
Carthaginen. fructuum 2. April. 1612. 3.104.153 *Pirouano.*
Caurien. beneficij 9. Decembr. 1598. 3.262.40 *Corduba.*
Colimbrien. penſionis 27. Ianuar. 1605. 3.108.177 *Merlino.*
Canonicatus 13. Iunij 1616. 1.115.19 *Sacrato.*
Præſtimoniorum 10. Decembr. 1631. & 18. Iunij 1632. 3.603.2 *Dunozello.*
Colonien. præcedentiæ 9. Iunij 1627. 2.321 *Vbaldo.*
Comen. Capellaniæ 17. Iunij 1616 3.265 *Penia.*
Capellæ 9. Febr. 1620. 3.163.106. & 3.296.33 *Remboldo.*
Compoſtellan. Canon. 10 Maij 1600. 3.159.78 *Lancellotto.*
Parochialis 20. Febr. 1630. 3.275.161 *Merlino.*
Conch. decimarum dell Infantado 19. Decemb. 1617. 3.375.34.36
& 7 Febr. 1618. *Andrea.*
Corduben. Beneficiorum 24. Febr. 1620. 3.548.8 *Caualerio.*
Capellaniæ 5. Decembr. 1629. 3.266.72 *Coccino.*
Dimidiæ portionis 11. Febr. 1628. *Duran.*
Deltruſen Archipresb. 16. Nouembr. 1594. 3.219 10 *Penia.*
Feltrina Canonicatus 5. Decembr. 1603. 3.280.193 *Ortembergo.*
Ferrarien. penſionis 14. Iunij 1624. *Remboldo.*
& 21. Martij 1627. 2.463 *Virili.*
Bonorum 19. Ianuarij 1615. 3.557.4 *Dunozetto.*
Archipresbyteratus 16. Iunij 1628. 3.265.66 *Coccino.*
Firmana Altaris 15. Decembr. 1594. 3.272.136 & 3.269.105 *Dunozetto.*
& 9. Iunij 1608. 3.231.32 *Marquemontio.*
Foroliuien. Capellæ 3. Iunij 1586. 3.175.186 *Granutio.*
Gerunden. perſonatus & cauſæ piæ 17. Maij 1630. 3.170.141 *Veroſpio.*
Fructuum 24. Maij 1599. 3.547 *Iuſto.*
Diſtribution. 16. Febr. 1604. 3.104.152 *Ludouiſio.*
nouiſſimè refertur in collectione deciſionum per Beltramin.
deciſ. 154
Granaten. Capellaniæ 12. Ianuarij 1607. 3.200.77 *Marquemontio.*
Hiſpalen. beneficij de Villanueua 15. Ianuarij 1604. 3.150.11 *Iuſto.*
Diſtributionum 2. Maij 1603. 3.106.167 *Coccino.*
Legitimitatis 4. Febr. 1613. *Vbaldo ſen.*
Archidiaconatus 20. Febr. & 26. Iunij 1616. 3.262 *Iuſto.*
Imolen. Iuriſpatr. 19. Nouembr. 1594. 3.266.77. *Otano.*
Bonorum 21. Maij 1593. 3.406.32 *Pamphilio.*
Lecien. fructuum 21. April. 1603. 3.104.153 *Pamphilio.*
Beneficiorum 4. Febr. 1608. 3.167.117 *Caualerio.*
Quartæ funeralium 15. Ianuar. 1618. 3.268 *Coccino.*
Legionen. puritatis ſanguinis 26. Martij 1671. *Queipo.*
Parochialis 18. Decembr. 1623. 3.271.128 *Merlino.*
Canonicatus S. Dionyſij 23. Martij, & Iulij 1623. 3.186.15 *Coccino.*

Leodien.

Leodien. Canonicatus 28. Iunij 1621.	2.281.34	*Remboldo.*
Lucana beneficij 4. Nouembr. 1579.	3.216.18	*Seraphino.*
Optionis domus 24. Ianuarij 1607.	3.140.12	*Manzanedo.*
Dismembrationis 18. Nouembr. 1600.	3.235.1	*Iusto.*
Iurispatr. de podiis 15. Martij 1621.	3.265.65	*Coccino.*
& 18. Maij 1628.	3.257.30	*Dunozetto.*
Maceraten. hæreditatis 4. Iunij 1590.	3.316.26	*Pamphilio.*
Maioricen. Canonicatus 15. Nouembr. 1593.	3.135.2	*Millino.*
Mediolanen Iurispatr. 23. Ianuarij 1596.	3.275.162	*Mantica.*
Præposituræ 16. Martij 1590.	3.259.19	*Bubalo.*
Dismembrationis 28. Ianuarij 1595.	3.235.19	*Seraphino.*
Fructuum 9. Martij 1592.	3.548.5	*Orano.*
Melfiten. legati pij 24. Ianuarij 1629.	3.170.141	*Dunozetto.*
Meten. professionis 2. Iunij 1636.	3.475	*Carillo.*
Monopolitana hebdomadæ 1. Iulij 1613.	3.170.141	*Manzanedo.*
Neapolitana Rectoriæ 19 Decembr. 1609.	3.263.49	*Ortembergo.*
Nepesina Canonicatus 25. Februarij 1615.	3.203.92	*Merlino.*
Nouarien. decimarum 15. April. 1611.	3.368.34	*Ludouisio.*
nouissimè refertur in collectione decisionum apud Beltramin. decis. 519.		
Nullius seu Squillacen. iurisdictionis 4. Maij 1616.		*Andrea.*
Oriolen. præcedentiæ 10. Martij 1600.	3.323.36	*Litta.*
Canonicatus 11. Ianuarij 1619.	3.515.12	*Remboldo.*
Oueten mercedis 12. Decembr. 1605.	3.203.13	*Coccino.*
Pacen. decimarum 12. Febr. 1608.	3.368.34	*Sacrato.*
Palatina fructuum 16. Febr. 1580.	3.548.5	*Lancellotto.*
Pampilonem celebrationis Missæ 7. Februarij 1594.	3.301.21	*Mantica.*
Iuris visitandi 15. Decembr. 1623.	3.286.20	*Merlino.*
Papien. residentiæ 10. Martij 1603.	3.101.138	*Ortemberbo.*
Fructuum 21. Febr. 1622.	3.548.5	*Remboldo.*
Beneficij 10. Aprilis 1617.	3.91.45	*Andrea.*
Parmen. Transactionis 20. Decembr. 1657.	3.437.17	*Duran.*
Perusina beneficij 4. Iulij 1608.	3.227.3	*Penia.*
Pistorien. Parochialis...Febr. 1623.	3.202.91	*Merlino.*
Placentina Paroch de Mal partita 28. Iunij 1585.	3.183.5.18	*Seraphino.*
Salarij 7. Maij 1608.	3.204.153	*Penia.*
Thesaurariæ 25. Maij, & 16. Nouembr. 1609.	3.166.116	*Ortembergo.*
Decimarum person. de Trugillo 18. Martij 1616.	3.369.36	*Buratto.*
Archipresbyteratus 4. Iulij 1614.	3.208.104	*Pamphilio iun.*
Præposituræ 26. April. 1627. & 4. Decembr. 1628.	3.236	*Pirouano.*
Reatina 9. Maij 1609.	2.337.26	
Reginen. Paroch. 7. Octobr. 1589.	3.273.140	*Blanchetto.*
Romana Iurispatr. 8. Iulij 1584.	3.265.63	*Seraphino.*
Capellaniæ 23. Ianuarij 1589.	2.304.43	*Pamphilio.*
& 20. Nouembr. 1628. & 19. April. 1630.	3.296.33	*Pirouano.*
Computatorum 10. April. 1630.	3.348.36	*Merlino.*
Præcedentiæ 24. Maij 1600.	3.323	*Lancellotto.*
Clericatus S. Petri 27. Nouembr. 1602.	3.168	*Pamphilio.*
Beneficiatus 22. Maij 1623.	3.301.22	*Coccino.*

Ex sacra Congregatione Cardinalium.

Aucto

Auctoris Opera quæ adhuc luci commiſſa.

D*ictionarium Luſitanico-latinum*, impreſſum Brachatæ Auguſtæ apud Fructuoſum Laurentium de Baſto, 1611.

Remiſſiones Doctorum in varia loca Concily Trid. Vlyſſipone, apud Petrum Crasbeck, 1618. & deinde alibi.

Caſtigationes, & additamenta ad annotationes Parentis in Ordinationes Regias Luſitanorum, Vlyſſipone, apud Petrum Crasbeck, 1620.

Remiſſiones Doctorum de Dictionibus, & Clauſulis, Romæ, apud hæredes Bartholomæi Zannetti, 1621.

Paſtoralis ſollicitudinis, ſiue de officio, & poteſt. Epiſcopi tripartita deſcriptio. Romæ, apud imptelſores R. Cameræ Apoſtol. 1623. deinde Pariſiis, Venetiis, & accuratiùs Lugduni, apud Laureotium Durand, 1628. & deinde adhuc accuratiùs apud eundem Laurentium Durand 1641. & nunc poſtremò cum multis addit. Lugd. apud Philip. Borde, Lautent. Arnaud, & Claudium Rigaud, 1656.

Collectanea Doctorum tam veterum, quàm recentiorum in Ius Pontificium vniuerſum, in quatuor tomos diuiſa, apud Impreſſores R. Cametæ Apoſt. 1626. & 1629. poſtea accuratiùs quinque Tomis Lugduni, apud Laurentium Dutand, 1637. & deinde de nouo excuſa cum ſexto Tomo Lugduni apud Ph. Borde, Laurent. Arnaud. & Claud. Rigaud 1656.

Selecta Iuris Canonici interpretationes addenda Collectaneis Doctorum ſuper quinque priores Decretalium libros, Romæ apud Franciſcum Corbellerum, 1626. & deinde Lugd. apud Hæred. Proſt, Borde, & Arnaud. 1648.

Vicaria Iuris tractationes, in quibus continentur quinque tractatus Legales, iuxta ſeriem Alphabeticam breui methodo diſpoſiti; videlicet,

I De Axiomatibus Iuris vſufrequentibus.

II. De Appellatiua verborrum vtriuſque Iuris ſignificatione.

III De locis communibus argumentorum Iuris.

IV. De clauſulis vſufrequentibus.

V. De dictionibus vſufrequentioribus, Lugduni apud Laurentium Durand 1631. & deinde accuratiùs ibid. apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud 1651.

Allegatio Iuris in propria cauſa Bracharen. regreſſus, ſiue ingreſſus, ad Theſaurariam, Romæ apud Franciſcum Caballum. 1631.

Paſtoralis ſollicitudinis, ſiue de officio, & poteſtate Parochi, tripartita deſcriptio. Romæ apud Guillelmum Facciottum, 1632. poſtea auctiùs & accuratiùs, Lugduni apud Lautent. Durand, 1634. nunc denuo defœcatum & auctum apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & adhuc recentius excuſum Lugd. apud Borde, Arnaud & Rigaud 1655.

De Canonicis, & Dignitatibus Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum, eorumque officio, tam in Choro, quàm in Capitulo, Romæ apud Franſc. Corbellettum, 1632. poſtea accuratiùs & auctiùs Lugd. apud Lautent. Durand. 1634. & tandem pariter defœcatum & auctum apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & apud Hæred. Proſt, Borde, Arnaud 1648.

Tractatus de Iure Eccleſiaſtico vniuerſo, in quo de Perſonis, locis, & Perſonis Eccleſiaſticis pleniſſimè agitur. Lugduni apud Laureotium Durand, 1634. & denuo nouiter excuſus accuratiùs Lugduni apud Borde, Arnaud & Rigaud 1650.

Collectanea Doctorum qui in ſuis operibus varia loco Conc. Trid. incidenter tractarunt. Lugduni apud Laurentium Durand, 1640. & accuratius apud eundem 1640. & adhuc apud Philip. Borde Laurent. Arnaud & Claud. Rigaud. 1651.

Collectanea Bullary, aliarúmue Summorum Pontificum conſtitutionum, necnon præcipuarum Deciſionum, quæ ab Apoſtolica ſede a Sacris Congregationibus S R. E Cardinalium Romæ celebratis vſque ad annum 1633. emanarunt. Lugd. apud Laurent. Durand, 1634. & deinde ſub titulo ſummæ Apoſtolicarum deciſionum in fol. Logd. apud. Hæred. P. Proſt. Borde & Arnaud. 1645.

Praxis exigendi penſiones, contra calumniantes & differentes illas ſoluere, cui acceſſerunt vota aliquot deciſiua Canonica, primùm Barcinone apud Gabrielem Nogues, 1635. poſtea Lugduni apud Laurentium Durand, 1636. & deinde accuratius apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud. & Claud. Rigaud 1653.

Votorum deciſiuorum Tom. II. Lugd. apud Hæred. P. Proſt, Philippum Borde & Laurent. Arnaud 1647. & accuratius apud dict. Philip. Borde, Lautent. Arnaud & Claud. Rigaud 1653.

Collectanea Doct. in Ius Ciuile vniuerſum, in decem Tomos diuiſa.

I. Tom. continet Collectanea in tres priores Codicis libros, editi nouiſſ. apud Hæred. Proſt, Philip. Borde & Laurent. Aroaud 1648.

II. Tom. Collectanea in quartum & quintum eiuſdem Codicis libros, Lugd. apud Gabrielem Boiſſat. 1637. 1638. & accuratius Lugd. apud Borde, Arnaud & Rigaud 1650.



AVGVSTINI BARBOSÆ, V. I. D. LVSITANI,

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,

PARS PRIMA:

In qua de Episcoporum institutione, electione, consecratione, munere, Patriarchalium Sedium erectione, & Archiepiscopali præstantia.

TITVLVS PRIMVS.

De institutione Episcopalis officij; Episcoporum nominis significatione, & Etymologia; Electione, confirmatione, & consecratione, Episcopalium graduum, ac omnium Episcopatuum diuisione.

CAPVT PRIMVM.

De Episcopalis officij institutione.

SVMMARIVM.

1 *Medicus cœlestis Christus Dominus in terras venit curandæ infirmitatis nostræ gratia.*
2 *Christus Dominus salutis nostræ prebens se medicum sanctissimæ vitæ suæ exemplo pati, ac omnes virtutes amplecti nos docuit.*
3 *Populus in lege veteri in duos ordines sapienter distributus fuit, quorum vnus ciuilibus officiis, alius verò diuino cultui inseruiret.*
4 *Officia vbi sunt peculiaria, & certæ administrationes ad tuendam pacem, & concordiam, potestas aliqua vniuersalis præcedere debet, quæ cæteras omnes negat.*
5 *Vniuersalis Ecclesiæ potestatem, summámque auctoritatem Dominus noster in sancto Petro Apostolorum principe collocauit.*
6 *Episcoporum institutio, & successio perpetua in Ecclesia à Christo Domino instituta fuit.*
7 *Petro eius Vicario dedit Christus Dominus ius, & potestatem instituendi, & creandi omnium Ecclesiarum Episcopos.*
Cap. in nouo dist. 21. *declaratur, ibid.*
8 *Episcopos esse de Iure diuino institutos, qui teneant? ostenditur.*
9 *Episcopi aliam habent potestatem Ordinis, alteram iurisdictionis.*
10 *Ordinis potestas in Episcopis, quæ sit? ostenditur.*
11 *Iurisdictionis potestas in Episcopis quæ eliciatur? ostenditur.*
12 *Episcopus solus consecratus cognoscit de illis, quæ pertinent ad dignitatem Episcopalem; de aliis verò, quæ ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit electus & confirmatus, licèt nondum consecratus.*
13 *Excommunicare potest subditos de Iure communi Episcopus electus, & confirmatus.*
14 *Beneficia conferre potest Episcopus electus, & confirmatus.*
15 *Lex diœcesana, & lex iurisdictionis quæ dicantur? ostenditur.*
16 *Dispensatio est de lege iurisdictionis.*
17 *Canonica Episcopalis est de lege diœcesana.*
18 *Iurisdictionis potestas quamuis à Deo Episcopis sit concessa, voluit tamen vt in illa submissi essent Petro.*

19 *Apostolos omnes respectu consecrationis, & Ordinis licèt Dominus pares fecerit, non tamen respectu iurisdictionis æquales constituit.*

20 *Papæ iurisdictio in tota Ecclesia est iure diuino à Christo Domino instituta, & ab eo immediatè accepta; cæterorum verò omnium Episcoporum iurisdictio est ab ipso etiam instituta, sed à Romano Pont. tanquam eius Vicario in eos deriuata.*

21 *Papa cùm eligitur, supposita legitima electionis conditione, accipit à Christo Domino immediatè iurisdictionem.*

22 *Episcopus cùm eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius, electio & confirmatio non est veluti conditio sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui præficit.*

23 *Iurisdictio non est necessaria coniuncta vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopali.*

24 *Episcopalis dignitas, eiúsque iurisdictio vt ordinaria, & ex officio considerata saltem in generali, est instituta a Christo Domino.*

25 *Episcopali Monarchia in Ecclesia per Dominum instituta, vt eam regeret, non potest tota ipsa Ecclesia ipsum regiminis modum mutare.*

26 *Episcopalis iurisdictio, sicut etiam munus ipsum Episcopale, si sumatur in particulari non est de Iure diuino, nec ab eo habet certos iurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant.*

27 *Papa solus per se, vel per alios sua auctoritate, & consensu creat, & transfert Episcopos, diœceses diuidit, erigit, minuit, sublimat, ac deprimit.*

28 *Papa potest extendere, vel limitare ipsam iurisdictionem Episcopali muneri Iure diuino cohærentem intrinsecè, vel ordinariam, & quasi ex natura rei.*

29 *Episcopi vbi probetur quod successerint Apostolis ostenditur.*

30 *Papa non potest ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere quæ sancti Apostoli condiderunt.*

31 *Apostoli, vt tenet probabilior sententia, immediatè habuerunt à Christo Domino potestatem æqualem in totum orbem, & ad omnes actus, quos etiam ipse Petrus agere poterat, quamuis dispositioni, vt capitis, & Ordinarij eorum, subordinata.*

32 *Episcopi impropriè, videlicet per quandam similitudinem, & proportionem dicuntur Apostolis succedere.*

33 *Apostolorum dignitas, & iurisdictio personalis erat, vtpote eis propter necessitatem illius temporis, & primæ fundationis Ecclesiæ speciali priuilegio à Christo Domino commissa.*

34 *Episcopis Apostolis succedere dicuntur, respectu Ordinis sacri Episcopalis.*

35 *Inter successionem, quæ fit Petro, & eam, quæ fit Apostolis, discrimen constituitur.*

36 *Episcoporum iurisdictio in particulari immediatè à Summo Pontifice.*



1 VEMADMODVM amãs ac peritus medicus non satis habet singulari industria, & labore medicamenta temperasse, quę valetudini ægroti operam ferant; sed etiam illi vult assistere, vt eum instruat quo pacto pharmacum ei sit sumendũ, quę victus ratio ei ne obseruanda, quod genus ciborum sectãdum, quod fugiendũ, quæ suscipiendæ corporis exercitationes, cæteraque huiusmodi, quibus medicinæ vis adiuuetur, quæ alioquin inutilis, aut fortè noxia redderetur. Sic cœlestis noster Medicus, cùm prospiceret medicinæ vtilitatem, si ipse in terras non venisset, eamque vulneribus, plagisque nostris homo factus non applicasset, magna ex parte inutilem euasuram, propter ingenium hominis durum morosum, & contumax, voluit pro eximia pietate suæ exemplum sanctissimæ vitæ suæ cùm medicina coniungere, vt ab vtroque mundus perfectam salutem adipisceretur, sicut dicit S. Leo serm. 1. de Natiuit. *nisi esset verus Deus, non afferret remedium; nisi esset verus homo, non præberet exemplum.* Et S. August. serm de tempore, *vt non solùm doctrinæ auxilio & gratia, sed etiam exemplo suo ad studium sanctitatis ascenderet, vt nos non solùm præcipientem Dominum, sed etiam exemplo suo ad virtutis fastigia prouocantem maiori alacritate sequeremur.* quod ipsum per Oseam *cap.* 11. est expressum, cùm ait: *Et ego quasi nutritius Ephraim, portabam eos in brachiis meis, & nescierunt quod curarem eos. In funiculis Adam traham eos in vinculis charitatis: & ero eis, quasi exaltans iugum super maxillas eorum, & declinaui ad eum vt vesceretur.*

Voluit igitur Dominus IESVS, ac Redemptor noster in hunc mundum veniens se Auctorem, Doctorem, ac Medicum salutis nostræ præbere, ac Sanctissimæ vitæ suæ exemplo nos docere modò patientiam, modò sobrietatem, modò constantiam, tum fortitudinem, tum prudentiam, sinceritatem, iustitiam, zelum Dei, & despicientiam humanarum rerum, omniumque maximè charitatem, cæteras denique omnes virtutes amplecti, vt in Ecclesia Catholica ab eodem instituta exemplar perfectissimum haberet, quod cæteri tam Præsules, quàm subditi imitarentur. Hincque sæpè ipsemet sancto ore suo in sacro Euangelio Ioann. 10. id monet dicens: *Ego sum pastor bonus. Ego cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. Ego animam meam pono pro ouibus meis.* Et Ioann. 13. *Exemplum dedi vobis quemadmodum ego facio, sic & vos faciatis.* Eum denique sensum sæpe inculcarunt Sancti viri, dicentes omnem Domini nostri actionem, nostram esse instructionem, eumque nobis reliquisse exemplum, vt sequamur vestigia eius. Et S. Gregor. *homil.* 17. *in Euang.* ait: *Ipsa acta Domini præcepta esse, qui dum aliquid tacitus facit, quid agere debeam, innotescit.* Omnis enim illius actio, nostra debet esse instructio, *cap. Deus omnipotens, §. cuius exemplo monemur. 2. quæst. 1. cap. significasti*, vbi Abb. *numer. 1. ad fin. versicul. nota 4. de elect.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 33. num.* 43. 2

Quemadmodum etiam Lege veteri sapienter Populus in duos ordines distributus fuit, quorum alter ciuilibus officiis, rebusque familiaribus, seu publicis administrandis inseruiret, alter esset diuino cultui, Sacrificiis, cæterísque actibus religiosis deditus. Sic etiam idem mediator Dei, & hominum homo CHRISTVS IESVS tempore gratiæ eandem rationem conseruauit, quamuis sublimioribus mysteriis sociatam, ac mediis longè præstantioribus, ac venerabilioribus, munitam, voluítque hos, qui diuino cultui dicandi erant per Episcopum sacro, & spirituali quasi connubio deuinctum, solemnibus cæremoniis, legitimáque manuum impositione initiari, ac veluti prolem Ecclesiasticam propagari, quæ Sanctæ ipsius Ecclesiæ successione perpetuò seruiret. 3

Sed quia necesse est vbi peculiaria officia sunt, & certæ administrationes ad communem vtilitatem institutæ, 4

institutæ, potestatem aliquam vniuersalem præcellere, quæ cæteras omnes regat, & ex qua cæteræ pendeant ad tuendam pacem, concordiam, & vnitatem, vt asserunt D. Thom. *contra Gentes, lib. 4. c. 76. in fine.* August. de Ancona *de potestate Ecclesiæ, q. 71.*
5 *artic. 4.* Igitur † cùm vniuersalis Ecclesiæ corpus vnum sit, hanc vniuersalem, summamque auctoritatem Dominus noster IESVS CHRISTVS in S. Petro Apostolorum Principe collocauit, hunc Vicarium suum in terris reliquit, ac post eum successores eius in Pontificatu, & gubernatione Ecclesiæ suæ, itavt in eo plenitudo omnis potestatis in Ecclesia vigeret, & perpetuò constans permaneret, quam ipse aliis Ecclesiasticis gradibus communicaret, ac distribueret, prout iudicaret populorum vtilitati, fideliúmque ædificationi conducere, S. Leo *epist. 54. ad Anastas. In noue Testamento* (inquit Anaclet. Papa *epist. 2. ad Episcopos Italiæ*, relatus *c. in nouo 21. dist.*) *post* CHRISTVM *Dominum à Petro Sacerdotalis cœpit Ordo, quia ipsi primo Pontificatus in Ecclesia Christi datus est, Domino dicente ad eum: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiã meam, & portæ inferi non præualebunt aduersùs eam, & tibi dabo claues Regni Cœlorum. Hic ergo ligandi ac soluendi potestatem primus suscepit à Domino, primusque ad Fidem populum virtute sua prædicationis adduxit. Ceteri verò Apostoli cum eodem pari consortio honorem, & potestatem acceperunt, ipsumque Principem eorum esse voluerunt, qui etiam iubente Domino in toto Orbe dispersi Euangelium prædicauerunt. Ipsisque quoque decedentibus in locum eorum successerunt Episcopi.* Hæc Anaclet. *in dict. cap. in nouo*, & ideò Christus creando plures Apostolos, instituit formam creandi plures Episcopos Apostolorum successores. Henriq. *in summ. lib. 6. c. 5. §. 5. in com. lit. B.*

6 Quam quidem Episcoporum institutionem, & successionem perpetuam in Ecclesia à Christo Domino institutam fuisse solent sacri Doctores deducere tum ex verbis eiusdem dicentis Matth. cap. 28. in fine, *Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi*: tum ex Apostol. Paulo *ad Ephes. 4.* dum ait: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerij in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem Fidei, & cognitionis Filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.* Vnde manifestum est, sic Christum Ecclesiam instituisse, vt esset vsque in sæculum duratura, secundùm illud Isai. 9. *Super solium David, & super regnũ eius sedebit, vt cõfirmet illud, & corroboret in iudicio, & iustitia, amodo, & vsque in sempiternum*; patet ergo quòd ita illos, qui tunc erant in ministerio, constituit, vt etiam eorum potestas deriuaretur ad posteros, vtilitate Ecclesiæ, vsque ad sæculi finem, facit text. *in cap. quodcumque 24. quæst. 1.* vbi dicitur quòd *quando Petrus Claues accepit, Ecclesiam sanctã significauit, quia scilicet non tantùm pro se, sed etiam pro omnibus successoribus vsque ad finem sæculi datura est Ecclesia.*

7 Sapienter igitur ne vnquam in Ecclesia Ministri deessent, dignitas, & auctoritas, quæ Episcopalis dicitur, ab ipsa sapientia Christo IESV instituta est, & eo ipso quòd Petrum sibi Vicarium substituit, ipsi dedit ius, & potestatem instituendi, & creandi omnium Ecclesiarum Episcopos, quibus tum inferiores Ministri, tum ipsi etiam Sacerdotes parerent: sicut etiam in bellis gerendis omnibus militiæ ordinibus dux vnus præficitur, ita Sacerdotum vnus Princeps consecratur, cæteris Sacerdotibus potestate superior, isque appellatur Episcopus, qui hanc ob causam non solùm veste vtitur cum aliis Ecclesiasticis ministris communi, sed aliis etiam ornamẽtis, quæ maiorem eius auctoritatem ostendunt aliis in functionibus, ad quas simplex Sacerdotum potestas minimè extenditur. Vnde sumitur intellectus *in cap. in nouo, dist. 21.* ibi, *à Petro Sacerdotalis cœpit Ordo*; illud enim loquitur de Ordine minorum Sacerdotum, id est, Presbyterorum; constat enim Apostolos in vltima cœna simul omnes ordinatos Sacerdotes; sed loquitur de Ordine maiorum Sacerdotum, id est, Episcoporum, qui à Petro dicitur incœpisse; nam solus Petrus à Christo fuit Episcopus ordinatus, cæteri autem Apostoli à Petro Episcopalem consecrationem acceperunt. Ita Turrecr. *in 1. tit. de Ecclesia, lib. 2. c. 42.* Card. Bellarm. *lib. 1. de Romano Pont. c. 23. vers. quid ergo.* Henriq. *in summ. lib. 10. c. 4. §. 2. & seq.* Cùm ergo pateat, vt ex modò dictis apparet, non Ecclesiam, sed ipsum Christum Episcopos instituisse, & ius ac potestatem instituendi, & creandi eos Petro eius Vicario, & successoribus in posterum dedisse, non potest dubitari quin † illi 8
sint Iure diuino instituti, vt per text. *in d. c. in nouo & in c. videmus 22. quæst. 1.* probant Mai. *in 4. dist. 17. quæst. 7. concl. 1. & dist. 24. quæst. 3. concl. 2.* Duen. *reg. 71. vers. fallit in dignitate.* Gregor. Lopez *l. 1. gloss. 3. & l. 17. gloss. 2. tit. 5. p. 1.* Barbat. *in tract. de præstantia Cardin. quæst. 1.* Gig. *de pensionib. quæst. vlt. 3.* Couarru. *in reg. possessor. 2. part. §. 9. à n. 6.* Suar. *tom. 4. de Pœnit. part. 1. disput. 25. sect. 1. à num. 7.* Card. Bellarm. *de controuersiis Christianæ Fidei, tom. 1. controuers. 3. generali, lib. 4. de Romano Pontif. c. 25.* Valentia *tom. 4. disp. 7. q. 10. puncto 2. p. g. 2.* Camill. Borell. *in summo omnium decis. tit. 6. à n. 1.* Henriq. *in summa lib. 9. c. 5. §. 5.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 30. quæst. 13.* Guillelm. Rodoan. *de simon. c. 18. numer. 4.* Didac. de Arrojo *de Sacrament. tit. de Episcopatu num. 1. & 51.* me citato *in hoc loco*, Mant. de Alzedo *de præcellentia Episcopalis dignit. part. 1. c. 1 à princip. & c. 8. numer. 3.* qui sub distinctione hanc quæstionem dirimunt, vt infra ostendetur.

Verùm, vt Episcopalis auctoritatis origo, & suc- 9
cessio faciliùs percipiatur, sciendum est in Episcopis aliam esse potestatem Ordinis, aliam iurisdictionis.
† Ordinis ea est potestas, vt sciat, & possit omnia 10
Sacramenta conferre, Chrisma consecrare, Prædicationis munus exercere, alios ordinare, ad Eucharistiam sumendam præparare, & Sacerdotes creare. Finis verò vnus est illis cum Sacerdotibus communis, qui est Sanctissimæ Eucharistiæ consecratio, & offerre Domino verum Sacrificium, in quo vniuersi Presbyteri pares sunt, quandoquidem eorum auctoritas à Deo ipso dependet. Episcopalis tamen Ordinis potestas ad hunc Eucharistiæ consecrandæ, & offerendæ finem, non ita proximè ordinatur, ac Sacerdotium, sed remotius, quatenus hoc perficit; & potestatem consecrandi per Sacerdotum institutionem confert: vnde ad potestatem Episcopalis Ordinis tria propriè, & insolidum pertinere, scilicet, ordinare, consecrare, & confirmare, tradit gloss. *verb. de talibus in c. transmissam, de elect.* refertur in Pontif. Romano *in rub. de consecratien. Episcopi.* Verùm consecrare Ecclesias, & Calices, quamuis annexum sit Ordini Episcopali, cùm tamen sit Sacramentale, potest à Papa Sacerdoti committi, Henriq. *dict. cap 5. §. 6. in com. lit. K.* Sacramenta verò, quæ ex sola potestate Ordinis conferuntur non possunt ministrari ab vllo, qui Ordinem ad illa requisitum non habeat, nec Summus Pontif. potest

Epiſcopo prohibere ne Ordines validè conferat, quia circa Ordinis poteſtatem, quam præhabet Epiſcopus, vel Papa ordinans, habent ſe vt inſtrumentum liberum, ſed ab alio notum, nempe à Chriſto, & ea poteſtas pendet à Papa conſecrante in fieri tantum, quam quidem Ordinis poteſtatem immediatè à Deo Epiſcopi accipiunt; nam reſpectu illius omnes Apoſtolos pares fecit, ac in hoc illos æqualiter ordinauit, ita vt nullatenus, quæ Ordinis Epiſcopalis eſſe dixi, poſſint inferiori Prælato, qui Epiſcopus non ſit, nec conſuetudine, aliôve iure ſpeciali competere, Abb. *in cap. accedentibus, de exceſſ. prælat. post num. 2.* vbi Add. Alex. de Neuo clarioribus id explicat verbis, & ſuccurrit tex. *in c. quanto, de conſuet. & in cap. aqua, de conſec. Eccleſiæ, vel altaris.*

11 Iuriſdictionis autem poteſtas ad myſticum fidelium corpus ſpectat, quibus toto Orbe terrarum diffuſis, oportuit pro locorum amplitudine, Regnorúmque frequentia, illis aſſignari Antiſtites, ac Præfectos, quorum alij maiorem, alij minorem iuriſdictionis poteſtatem ad leges condendas haberent, prout neceſſitas, aut vtilitas poſtulare videbatur. Poteſtas hæc iuriſdictionis diuidi ſolet in illam, quæ pertinet ad dignitatem Epiſcopalem, cuius meminit text. *in d. c. accedentibus*, ſcilicet, *cognoſcere de cauſis matrimonialibus, publicas iniungere pœnitentias, atque Indulgentias concedere*; & in illam, quæ dicitur ſimplicis iuriſdictionis, nempe, *iudicare, excommunicare, corrigere, iuramenta recipere à vaſallis, confirmare, inueſtire, beneficia conferre, inſtituere* cæteráque his ſimilia, quæ ſuo quæque loco explicabo.

12 † Inter vnam, & alteram iuriſdictionis diuiſionem illa eſt differentia, quòd de illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem, ſolus ipſe Epiſcopus conſecratus cognoſcit, exceptis Indulgentiis, quas electus Epiſcopus ante conſecrationem concedere poteſt, vt dixit D. Thom. *in 4. ſent. diſt. 25. art. 2. & diſt. 20. quæſt. 1. art. 4. verſic. ad ſecundam quæſtionem*, ſequuntur Sot. *hi diſt. 21. quæſt. 1. art. 4. verſic. hinc fit.* Auguſt. de Ancona *de poteſtate Eccleſiæ quæſt. 21.* Syluest. *verb. Indulgentia, num. 13.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi. cap. 41. in princ. num.* . De illis verò, quæ ad ſimplicem iuriſdictionem ſpectant, cognoſcit electus, & confirmatus, licèt nondum ſit in Epiſcopum conſecratus, Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num. 243.* quia exercitium iuriſdictionis actu acquiritur per confirmationem, Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de*
13 *collation. verb. nominationes*, pag. 186. & ideò † poterit ſubditos de Iure communi excommunicare. Nau.
14 *in man. cap. 27. num. 5.* † & beneficia conferre, Coſm. *d. tit. de collation. verb. iuriſdictio*, pag. 181. Rebuff. *d. tit. de pacificis poſſeſſ. num. 251.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 4. proœm. num. 27.* Vbi verò apud Sedem Apoſtolicam promouetur, litteras dictæ Sedis promotionem, conſecrationemque continentes, habere debet; alioquin ad ſuam Eccleſiam accedere, vel bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere, aut iuriſdictionem aliquam exercere non poteſt, à nemineque abſque huiuſmodi litterarum oſtenſione recipi, obedientiave ei præſtari, atque audiri debet, Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap. 2. §. 1.*

15 Bimembris etiam (vt ad rem redeamus) ponitur diſtinctio Epiſcopalis auctoritatis, puta legis Diœceſanæ, & legis iuriſdictionis *a gloſſ. 2. in cap. dilecto, de officio Ordin.* aſſerente in illis conſiſtere totum ius, & poteſtatem Epiſcoporum. De definitione vtriuſque legis Diœceſanæ, & iuriſdictionis, variè olim fuit à Doctoribus elaboratum, aliis aſſerentibus quod illa conſiſtat in recipiendo, hæc verò in dando, ſeu conferendo: aliis aliter opinantibus, vt videre eſt apud Bertachin. *tract. de Epiſcopo, lib. 4. p. 2. num. 80. cum ſeqq.* Boter. *tract. de ſynodo, p. 1. num. 61. cum ſeq. & p. 2. à num. 4.* Cuch. *inſtit. Iuris Canon. lib. 1. tit. 12. verſ. hæc iura.* Dan. Venator. *in analyſi iuris Pontificij, lib. 1. tit. 31. num. 2.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 63. art. 2.* Azor. *inſtit. mor. part. 2. lib. 3. cap. 32. quæſt. 1.* Zerola *in praxi Epiſcop. p. 2. verb. Iura Epiſcopalia.* Ex quorum dictis illa eſt verior definitio, quòd lex diœceſana ſit ad quam ſpectat perceptio cathedratici, pars oblationum, charitatiuum ſubſidium, ac denique cætera omnia, à quibus monaſteria Iure communi ſunt exempta: lex verò iuriſdictionis eſt, quæ obedientiam, ſubiectionem, reuerentiam, inſtitutionem, correctionem, reformationem, iuriſdictionem, pœnitentiæ indictionem, cauſarum audientiam, Sacramentorum collationem,
eaque omnia complectitur, in quibus † monaſteria 16
diœceſana Iure communi ſubiiciuntur; vnde diſpenſationem eſſe de lege iuriſdictionis, per *cap. ex tranſmiſſa, de tranſlat. Prælat.* & gloſſ. *in Clem. 1. de reſcript.* reſoluit Paul. Borgaſ. *de irregular. p. 2. rub. an diſpen-*
ſatio ſit de lege diœceſana, num. 4 † Idem eſt dicendum 17
de Canonica Epiſcopali, Petr. Vbald. *de Canon. Epiſcop. c. 1. n. 4. & c. 4. q. 5* Lap. de Caſtell. *de Canon. pert. num. 5.*

18 Poteſtas, hæc iuriſdictionis Epiſcopalis, qualiſcunque ſit, quamuis à Deo Epiſcopis ſit conceſſa, voluit tamen, vt in illa ſubmiſſi eſſent Petro, tanquam capiti, & ſæpe ad hoc deſignandum Petro multa dixit ſingulariter, & ſeparatim, ſed aliis Apoſtolis loquutus eſt coniunctim, & generaliter; vnde ad Petrum, vt in Euangelio habetur *Matth. 16.* ſic loquutus eſt. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, & Ioan 21. *Paſce oues meas.* nó ſemel ſed ter. Pro ſua fide ſpecialiter orauit etiam: hinc etiam Chriſtus Dominus in ſingulari dixit, Ioan. 10. *Fiet vnum ouile, & vnus Paſtor*; & ſic voluit vnum eſſe Paſtorem, non plures. Sed hanc poteſtatem paſcendi contulit Petro, dum dixit: *Paſce oues meas*: & ſic fecit eum Paſtorem, & non plures loco ſui. ipſe enim erat, & eſt verus Paſtor, & Pontifex, vt de ipſo dicit Ioan. *Ego ſum Paſtor bonus*; alij namque Apoſtoli fuerunt coadiuuantes, & cooperantes; & ideò dicitur, quòd Papa fuit aſſumptus in plenitudinem poteſtatis, alij in partem ſollicitudinis, *cap. ad honorem, de auctor. & vſu pallij.* Vnde licèt omnes Apoſtolos fecerit pares reſpectu conſecrationis, & Ordinis; non tamen eos æquales fecit reſpectu iuriſdictionis: in illa enim Petrus præfuit omnibus, vt notat gloſſ. *in d. cap. in nouo, & in cap. lo-*
quitur 24. 1. † ea quidem, quamuis ſpiritualis, ſa- 19
cra, & Diuina poteſtas ſit, hoc eſt, à Chriſto Domino inſtituta, non à Repub. vt temporalis gubernandi poteſtas, ſed à Romano Pontifice Chriſti Vicario, & Petri ſucceſſore Epiſcopis datur, & ab eo manat ac pendet, itavt inter ipſum, & cæteros Epiſcopos hoc differat, quòd iuriſdictio Romani Pontificis in totam Eccleſiam eſt Iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè accepta, ex reſolutis per Henriq. *in ſumm. lib. 3. de Pœnit. cap. 5. §. 5.* & Card. Bellarm. *lib. 4. de ſummo Pont. cap. 23.* ac
Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, p. 2. lib. 7. cap. 1.* 20
num. 12. † Cæterorum verò omnium Epiſcoporum Iuriſdictio eſt à Chriſto Domino inſtituta, ſed à Romano Pontifice tanquam Chriſti Vicario, & ſummo, ac primo totius Eccleſiæ Paſtore ſuſcepta, & ab eo veluti è fonte Chriſti præcepto in illos deriuata; & hinc eſt vt ſummi Pontificis iuriſdictionem nulla

humana

humana potestas, aut ex toto abrogare, aut ex parte minuere, restringere, mutare, variareve possit: at Episcoporum iurisdictionem Romanus Pontifex Iure potest tollere, minuere, mutare, restringere, aut variare, provt maiorem minoremve illis facultatem concedit, vt docent S.Thom. 2.2.q.184.*art.6.ad* 1.*&* *q.*39.*a.*3. Iordan.*de maioribus Episcopi causis ad Papã deferendis c.*7.*n.*8.*&* 9. Bannes 2.2.*q.*1.*art.* 10.*puncto* 2.*dub.*5.*concl.*5. Fagundez *d.c.*1.*n.*25.

21 Ratio autem cur iurisdictio cuiuslibet Romani Pontificis dicatur accepta proximè à Christo, & non iurisdictio alicuius alterius Episcopi, illa est, quia cùm Romanus Pont.eligitur, ei iurisdictionem electores non dant, quia nemo dat, quod non habet: sed dat ei immediatè Christus Dominus, supposita ea conditione electionis legitimæ, cùm electio tantum sit veluti conditio, sine qua Romanus Pontifex à Deo iurisdictionem non acciperet: sed † cùm ali-
22 quis Episcopus eligitur, & confirmatur a Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius; electio, & confirmatio non est veluti conditio, sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui præficit. Henriq.*d.cap.*5.§.6. Hæc verò iurisdictio non est necessariò coniuncta, vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopali,
23 vt videre licet † in Episcopo titulari, qui nullius diœcesis est Ordinarius Pastor, & in Episcopis, qui cum licentia Papæ renunciarunt dignitati, aut ob crimen priuati sunt Episcopatu; quia, vt suprà dicebamus, potest Romanus Pontifex Episcopalis iurisdictionis plenitudinem ex ordinatione diuina apud se radicatam habens, & à se tanquam è capite in aliquem pro aliquo loco deriuatam coarctare, vel illi nullam demandare.

24 Quamuis igitur Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio, vt Ordinaria, & ex officio considerata, saltem in generali, sit instituta à Christo Domino, ad effectum, vt Petrus, & Successores Ecclesiam eius per Episcopos gubernarent, vt constat ex verbis Pauli *ad Ephes.*4.& 1.*ad Corinth. cap.* 12. dicentis posuisse Christum in Ecclesia Pastores, id est, Episcopos, & post Hieron. & alios exponit Suar.*tom.*4. *de Pœnit.p.*2.*disp.*25.*sect.*1.*à n.*7.& ex loco *Actorum* 20.ibi, *posuit vos Spiritus Sanctus Episcopos regere Ecclesiam*; quem locum in idem adducit Concil. Triden. *sess.*23.*cap.*4 Cardin. Bellarmin. *d. lib.*4. *de Romano Pontifice c.*25. Suar.*d.loco.* vbi id etiam probat ex auctoritate plurimorum Patrum, & ex ratione perfectæ Monarchiæ in Ecclesia per Christum dominum institutæ, inde meritò ex omnium consensu re-
25 soluens † non posse totam etiam Ecclesiam hunc modum regiminis mutare, quod etiam post alios obseruauerat Con.*in reg. peccatum part.*2.§.9.*num.*6.
26 † Tamen si Episcopalis iurisdictio, sicut etiam munus ipsum Episcopale, sumatur in particulari, provt scilicet in hoc, vel illo subiecto, respectu horum, vel illorum subditorum collocatur, non est de Iure diuino, nec ab eo habet certos iurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeat; sed totum pendet à Summo Pontifice, perque idem munus immediatè habetur in particulari, & à quo ipsius iurisdictio immediatè conceditur, & deriuatur, vt post D. Thom. pluribus in locis, & alios plures Theologos resoluunt Con.*vbi proximè*, Suar.*d.sect.*1.*n.*10. *cum seqq.* Card. Bellar.*d.lib.*4.*c.*24. Valent.*tom.*4*disp.*7.*q.*10.*puncto* 2. *pag.*2.*col.*1.

27 Hæc quidem verissima resolutio *primò* probatur *in cap. ita Dominus* 19.*dist.* & *in cap. quoties* 24.*q.*1.& ex aliis pluribus adductis per Doctores suprà citatos. *Secundò* probatur ex eo, quia ipse Romanus Pontifex solus est, qui per se, vel per alios sua auctoritate & consensu, creat, & transfert Episcopos vt constat ex vsu Ecclesiæ Romanæ; & ex *tit. de translat. Episcop.*; ipse est, qui diœceses diuidit, erigit, auget, minuit, sublimat, & deprimit, siue in totum, siue in parte, coarctando scilicet territorium, vt vltra eundem Ecclesiæ vsum constat ex D.Bernard *epist.*131.*ad Mediolanenses*, dum inquit, *potest Romana Ecclesia nouos ordinare Episcopatus, vbi hactenus non fuerunt, potest eos, qui sunt, deprimere, alios sublimare, provt ratio sibi dictauerit, itavt de Episcopis Archiepiscopos creare liceat, & è conuerso, si necesse visum fuerit*, subscribunt Card.Bellar.*d.cap.*24.*col.*2.*prope finem.* Suar.*d.num.*10 *col.*2. is tantus vir insignis sacræ Theologiæ in Conimbricensi Academia Magister, die 25. Septembris anno Domini 1617. Vlyssipone in domo Professa sancti Rochi Societatis Iesu, in qua ille erat, vitam cum morte feliciter commutauit, vt refert Benedict. Ægid. *in tract. de priuileg. honest. art.*11.*n.*14.

Deinde potest ipse Summus Pontifex extendere, 28
vel limitare ipsam etiam iurisdictionem Episcopali muneri Iure diuino cohærentem intrinsecè, vt ordinariam, & quasi ex natura rei; dum scilicet postular intrinsecè officium Pastoris animarum, & gubernatoris in spiritualibus, ad quod Episcopus assumitur, respectu eorum, quorum fit Episcopus, provt satis constat ab experientia; tum in his, quæ pertinent ad forum externum, videlicet in dispensationibus circa vota, & impedimenta ad contrahendum matrimonium, aut ad Ordines suscipiendos, & similia, vel in absolutionibus à censuris, aut in concessionibus Indulgentiarum: tum etiam in his, quæ spectant ad forum internum, videlicet in reseruatione casuum conscientiæ; quæ quidem omnia, cùm non fiant nisi per extensionem, vel limitationem Episcopalis iurisdictionis, vt patet; & nihilominus fiant per Summum Pontificem, signum præbent manifestum eam ab eo immediatè in particulari pendere, & deriuari, & non à Iure diuino; aliter enim si ab hoc immediatè procederet, neutrum prædictorum ex propria dispẽsatione posset Summus Pontifex, iuxta vulgarem regulam *c. sunt quidam* 25.*quæst.* 1. provt bene argumentantur Cardin. Bellarmin. & Suar. *vbi proximè*, & constat ex his, quæ circa eandem regulam prosequuntur D. Thom. 1.2.*quæstione* 97.*art.*4.*ad* 3. Sylvest. *verb. Papa quæst.*16. Almin. *de potestate Ecclesiæ c.*13.& alij plures, vt per Con. *de sponsalibus p.*2.*c.*6.§.9.*n.*4. Azor. *instit. mor.p.*2.*lib.*6.*c.*17.*quæst.*7.*&*. *lib.*4.*c.*18.*q.*2.*&* *lib.*5.*c.* 3.*à princip.*

Sed insurget aliquis obiiciendo, quòd Episcopi 29
successerunt in locum Apostolorum, iuxta text. *in d.cap. in nouo, vers. ipsis*, & Concil. Trid. *sess.* 23.*cap.*4. *in med.* Can. *lib.* 6. *de locis Theolog. cap.*8. *ad decim.* Bellar.*d.lib.*4.*cap.*25. Suar. *in d.sect.*1.*num.*12. & ante eos docuerat Augustin. *in Ps.* 44. dum exponens illud, *pro patribus tuis nati sunt tibi fily*, inquit, *Patres missi sunt Apostoli, pro Apostolis filij nati sunt tibi, constituti sunt Episcopi*, habetur *in cap. quorum vices* 68. *dist.* At iurisdictio Apostolorum, vt infrà ostendetur, est immediatè à Iure diuino positiuo: igitur ab eodem immediatè, & absque vlla limitatione concessa debet censeri potestas Episcoporum, & per consequens independens à Summo Pontifice, provt aliàs iurisdictio cæterorum, qui post eum legitimè vocati fuerint ad Summum Pontificatum, independens ab eo Summo Pontifice, & immediatè a Christo accepta: probatur ex illa maxime ratione, quia succedunt Petro, qui immediatè a Christo Domino eandem iurisdictionem habuit. Confirmatur diffi-

30 cultas, quia † non potest Summus Pontifex ex toto, vel ex aliqua parte, aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ sancti Apostoli condiderunt, vt probant text. *in cap. sunt quidam 25. q. 1.* ibi, *Vbi verò apertè Apostoli Domini, & eos secuti sancti Patres sententialiter aliquid definierunt, ibi non nouam legem Romanus Pontifex, sed potiùs, quod prædicatum est vsque ad animam, & sanguinem confirmare debet*; & *in cap. contra statuta, & in cap. vnum quod, ead. causa, & quæst. & in cap. super eo, de bigamis*, vbi ait Lucius III. *cum bigamis contra Apostolum dispensare non licet*, idem dicit Innoc. III. *in cap. nuper, & in cap. à nobis, eod. tit.* At iurisdictio Episcopis competens est illa, quam Apostoli à Christo Domino receperunt, & habuerunt, cùm eis successerint; ergo Iure diuino, & independenter à Summo Pontifice illis esse tributam videbatur dicendum.

31 Pro responsione tamen supradictæ obiectionis fatendum est, cum probabiliori, & receptiori sententia, omnes Apostolos immediate habuisse à Christo Domino potestatem, quæ quidem licet ex ipsa Christi institutione esset Petri, vt capitis, & Ordinarij eorum etiam Principis, & Pastoris dispositioni subordinata, ad hoc, vt Concilium conuocaret, & alia obiret Præsidentis officia, vt post alios resoluunt Sot. *in 4. dist. 20. q. 1. art. 2. col. 5. post med.* Cou. *in d. reg. peccatum p. 2. §. 9. num. 5. vers. quarto*, sic intelligentes illud Ioan. 21. *Pasce oues meas*, prout etiam procedunt text. *in cap. in illis, in fine, 80. dist. & in d. cap. ita Dominus, & in cap. sacrosancta, vers. inter, 22. dist.* Tamen huiusmodi potestas sic ad Petrum subordinata Apostolis à Christo Domino concessa in nihil secundùm se erat potestati eiusdem Petri inæqualis, sed potiùs absque vlla limitatione æqualis in totum Orbem, & ad omnes actus, quos Petrus agere poterat, idque non solùm quoad Ordinem, & dignitatem consecrationis, vt suprà dicebamus, & existimarunt gloss. *verb. pari, in d. cap. in nouo*, & gloss. *verb. Petrus, in cap. loquitur 24. q. 1.* & gloss. *vlt. in cap. in illis*; sed etiam quoad iurisdictionem, & potestatem administrandi, cùm eius etiam functiones sint de essentia muneris Apostolici, & propterea non sit dubium easdem contineri in ea summa potestate, cum qua Christus missus est à Patre, ac eam omnem, quoad erat possibile, communicasse, & concessisse omnibus Apostolis, vt constat, Ioan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*: prout ex his, & aliis fundamentis resoluunt plures, vt per Sot. *d. art. 2. maximè col. 4. in fine, cum seqq.* Cou. *d. vers. quartò*, Bellarm. *d. lib. 4. cap. 22. in fine, & cap. 23.* & constat etiam ex Iuribus sic absolutè, & absque vlla vtriusque potestatis distinctione loquentibus, & proinde sic distinctè intelligendis *in d. c. in nouo.* ibi, *Pari consortio, & in dict. cap. loquitur.* ibi, *parem potestatem*, & ibi, *pari consortio.*

32 Hæc itaque omnia circa Ordinis, & iurisdictionis potestatem parem Petro, & absque vlla limitatione in Apostolis fatemur, sed non inde sequitur idem fore dicendum in aliis Episcopis, quamuis dicantur Apostolis succedere. Nam inprimis hæc successio non est propria eo modo, quo vnus, v. g. Rex succedit in omnibus ad antecessorem pertinentibus: neque enim eis successerunt in dignitate Apostolatus, nec in facultate vtendi iurisdictione sua, prædicandi, & fundandi Ecclesias in toto orbe, quam ipsi Apostoli immediatè habebant à Christo Domino, vt habetur *Marc. vlt. & Matth. vlt.* Nec in dono linguarum, & miraculorum, nec in potestate scribendi libros Canonicos. Deinde si Apostolis propriè succederent, planè hæc successio in omnibus Episcopis reperiretur; consequens autem hoc non est verum, vt patet de Tito, & Timotheo, & aliis, qui vtpote iam creati Episcopi, quo tempore adhuc viuebant Apostoli, non possunt dici illis successisse, quia scilicet propriè non succeditur nisi præcedenti, & non existenti.

Licèt tamen supponeremus hanc successionem propriè dari ex parte Episcoporum, tamen quod attinet ad iurisdictionem, de qua sermo noster est, non aderat ex parte decedentium Apostolorum aliquid, in quo ab Episcopis succedi posset. Apostolorum enim dignitas, & iurisdictio personalis erat, vtpote eis propter necessitatem illius temporis, & primæ fundationis Ecclesiæ speciali priuilegio à Christo Domino commissa, non vt perpetuò in Ecclesia, qua talis, duraret, sed vt cum Apostolorum personis extingueretur, prout solent priuilegia personalia iuxta vulgares regulas extingui, nisi quatenus per auctoritatem, & concessionem Summi Pontificis in vim humanæ iurisdictionis postmodum concederetur, prout ab eo dependenter conceditur. Quibus rationibus prædictam obiectionem de successione Episcoporum soluunt eleganter Sot. *d. col. 5. in fine.* Suar. *d. num. 12.* Cardin. Bellarm. *d. c. 25.* & ante eos censuerant plures, vt per Couarru. eosdem sequutum, *d. §. 9. num. 6.* 33

Ex quibus clariùs colliges Iura suprà allegata ad probandam Episcoporum successionem cum Suar. & Bellarm. *vbi proximè*, intelligenda, & referenda esse ad aliam successionem, quæ scilicet fit respectu Ordinis sacri Episcopalis, vel ad aliam, quæ fit solum impropriè, videlicet per quandam similitudinem & proportionem, quia nimirum Episcopi post Summum Pontificem sunt Ordinarij Principes Ecclesiæ, sicut Apostoli ex priuilegio fuerunt sub Christo, & postmodum sub Petro: prout etiam ob similem proportionem dicuntur Presbyteri succedere septuaginta duobus discipulis, ex Anacleto *epist. 2.* & ex Beda *in cap. 20. Lucæ*, cùm tamen constet Presbyteros non potuisse propriè succedere illis Discipulis respectu presbyteratus, siquidem hi non non fuerunt Presbyteri, nec vllum Ordinem, aut iurisdictionem à Christo susceperunt, immo postea eorum aliqui, videlicet Philippus, & Stephanus, & alij ab Apostolis Diaconi ordinati fuerunt, *Actor. 6.* 34

Neque obstat comparatio suprà adducta de successione, per quam Summi Pontifices Petro succedunt: ex cuius fundamento, & ratione probatur eos suam certam, & illimitabilem iurisdictionem accipere immediatè à Iure diuino, prout Petrus eandem acceperat ab eodem; quia respondetur ex mente Soti *d. col. 5. ante finem*, & ex verbis Cardin. Bellarmin. *d. cap. 25. col. 2. post principium*, magnum esse discrimen inter successionem, quæ fit Petro, & eam quæ fit Apostolis, propter quod de illa ad hanc argui non potest: cùm enim Pastoralis Petri dignitas fuerit ei non solùm tanquam Apostolo, sed tanquam Christi Vicario tradita, & instituta ab eodem Christo Domino tanquam ordinaria, & perpetuò mansura in Ecclesia, iuxta illud, *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues Regni Cælorum*, iuncta explicatione Sot. *d. col. 5. ante fin.* & aliorum quos refert Couar. *d. n. 6.* consequitur quòd, dum Romanus Pontifex succedit Petro, succedit eidem, vt Christi Vicario, & Pastori Ordinario totius Ecclesiæ, & per consequens quòd ab illo immediatè habet iurisdictionem, à quo eam habuit Petrus: contrà verò in Episcopis respectu Apostolorum dicendum est, iuxta supradicta, quia nec ex parte Episcoporum datur propria, sed tantùm similitudinaria successio, nec ex parte Apostolorum superfuit aliqua iurisdi-

ctio

ctio ordinaria, in qua possent Episcopi succedere; cùm tota fuerit delegata, & à Christo Apostolis data ex personali priuilegio in Ecclesia perpetuò non duraturo, iuxta suprà resoluta, & resoluit Azor. *d.p.2. lib.3.cap.30.q.13.vers.dices.* Ex quibus patet responsio sicut ad confirmationem prædictæ obiectionis suprà relatam.

63 Constat igitur ex hucúsque dictis Episcopos habere suam iurisdictionem in particulari immediatè à Summo Pontifice, & ab eo dependentem, proindéque eorum potestatem iudiciariam extendi, vel limitari ad plures, vel pauciores effectus.

CAPVT II.

Episcopus quid significet, & quibus appelletur nominibus? & de eius dignitate, vita, & moribus.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus, cuius erat panis, & ceterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere.*

2 *Episcopus Græcè dictus est qui Latinè dicitur speculator, vel superintendens, eo quòd illius præcipuũ munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere.*

3 *Summi Sacerdotes vocantur Episcopi ad differentiam simplicium Sacerdotum.*

4 *Pontifices tantùm, aliquando verò Summi Pontifices nominantur Episcopi, cùm ipsi Ecclesiasticos Ordines distribuant & disponant, & præordinatores sint in cunctis.*

5 *Præsules dicuntur Episcopi, quia in Concilio præsident.*

6 *Antistites appellantur Episcopi, quia ante alios stantes præeminent populo.*

7 *Sanctissimi vocantur Episcopi, quia alios Sanctos efficere debent.*

8 *Legati Christi nonnunquam appellantur Episcopi.*

9 *Pastores Episcopi non impropriè dicuntur, sicut & subditi eorum similitudine oues appellantur.*

10 *Fratres vocat Episcopos Summus Pontifex, quasi sibi æquales; Cardinales verò, & Reges filios.*

11 *Episcopatu ipsa nulla maior dignitas est in Ecclesia, & ideò Summus Pontifex hoc nomine non dedignatur, cum aliquando vel Vrbis Romanæ, vel Catholicæ Ecclesiæ Episcopum seipsum appellet.*

12 *Illustres, & personæ egregiæ appellantur Episcopi.*

13 *Præco Episcopus dicitur, vt annunciet populo scelera aliorum.*

14 *Sal terræ etiam dicitur Episcopus, vt condiat aliorum mores sapientissimis institutis, ac præceptis.*

15 *Lucerna super candelabrum posita ideò appellatur Episcopus, vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.*

16 *Angeli dicuntur Episcopi, quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei.*

17 *Ducis officium habet Episcopus, vt rectum iter subditis ostendat.*

18 *Medici appellantur Episcopi, vt sciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus.*

19 *Episcopum quem esse oporteat à Christo Domino, ostenditur in Euangelio.*

20 *Item ab Apostolo multis in locis.*

21 *Episcopum custodem, mediatorem Dei, & hominum esse dicit beatus Clemens Petri successor.*

22 *Episcopum virum diuinum, ac diuino nomine afflatum dicit Dionysius Areopagita.*

23 *Episcopum esse dicit Ignatius, qui omni principatui & potestati supereminet, & quod homini licet, imitator Christi veri Dei, princeps Sacerdotum, Imaginem Dei referens.*

24 *Episcopus quot nominibus significetur, Nazianzenus, & sacer Basilius ostendunt.*

25 *Episcopi dignitas, potestas, & iurisdictio institutione Diuina presbyteratum supereminet.*



PISCOPI nomen Græcum est, & apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus cuius erat panis, & ceterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere, & ideò Arcadius Iureconsultus recensens munera personalia *in l. munerum 2.§. Irenarcha, ff. de munerib. & honoribus*, sic ait: *Episcopi, qui præsunt pani, & cæteris venalibus rebus, quæ ciuitatũ populis ad quotidianum victum vsui sunt, personalibus muneribus funguntur.* Et Cicero scribit *lib. 7. ad Atticum, epist. 10. Vult me Pompeius esse, quem tota hæc campana, & maritima ora habeat Episcopum ad quem delectus, & summa negotij referatur.* 1

Hodie verò vocabulum istud factum est quodammodò proprium Christianæ religionis, veteri penè sensu obseruato, translatum à profano ciuili Magistratu ad sacros Ecclesiæ Præsules, & Antistites, eò quòd illorum præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere; & ideò Episcopus Græcè dictus est, qui Latinè dicitur Speculator, *c. cleros §. Episcopus, 21. dist.* vel superintendens, *c. qui Episcopatum 8. quæst. 1.* Ita hanc Episcopi etymologiam referunt Hieron. Gig. *in tract. de residentia Episcoporum, c. 1. à num. 1.* Anastas. Germon. *de Sacrorum immunit. lib. 3. c. 8.* Durand. *in rationali diuinorum, lib. 2. c. 11. à num. 1.* Alphons. Aluarez Guerero *in speculo iuris Pontific. ij, lib. 1. c. 4.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 27. q. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 42. num. 18.* Duard. *in Bullam Cœnæ Domini, lib. 1. c. 5. quæst. 2. num. 1.* Francisc. de Mendosa *lib. 1. Regum c. 7. sect. 2.* Magalaes *in epist. ad Timoth. cap. 3. sect. 1. num. 2.* Sebast. Cæsar. *in relect. de Ecclesiastica Hierarchia, p. 1. disp. 6. §. 1. ex num. 1.* Lotter *de re benef. lib. 1. qq. num.* 106. D. Acuña *in commentar. ad c. clericos, num. 7. dist. 21.* me citato *in hoc locu* Alzed. *de præstantia Episcop. dignitat. p. 1. c. 9. num. 2.* Vnde D. Ambros. *de dignitate Sacerdotali, c. 6.* Episcopum dici putat quasi superinspectorem; ideóque & in solio cum in Ecclesia editiori residere, vt ipse cunctos respicit, ita & cunctorum oculi ipsum respiciant. Speculator item dictus, teste Augustin. *lib. 1. de Ciuit. Dei cap. 9.* quasi populorum, quibus præpositus est, obseruator, custos, & præfectus, qui speculetur, & prospiciat populorum subditorum mores, & vitam. Hinc & Vrbanus Papa *in epist.* ait, *Sedes Episcopis in Ecclesiis tradita indicant speculatorem, & potestatem iudicandi & soluendi, atque ligendi à Domino eis concessam.* 2

Summi Sacerdotes vocantur Episcopi ratione Ordinis, *in c. 1. §. per frontis, de sacra Vnctione in c. vlt. 3. q. 1. & in c. videntes 12. q. 1.* & aliis relatis per Azor. *d. cap. 27. quæst. 1. vers. quæres.* Ioseph. Ludou. *Persin. decis. 74. num. 11.* Pacian. *de probat. lib. 2. c. 28. num. 8.* Rodoan. *de simon. tom. 2. part. 1. cap. 24. num. 3.* Zerol. *p. 2. verb. Episcopus num. 13.* Alzed. *d. p. 1. cap. 9. num. 7.* Ad differentiam simplicium Sacerdotum, quia licèt sex sint, quæ communiter ad omnes pertinent Sacerdotes, videlicet, catechizare, baptizare, prædicare, 3

re, conficere, ſoluere, ac ligare; tamen ad Epiſcopum ſpecialiter ſpectant, ſcilicet, clericos ordinare, virgines benedicere, Pontifices conſecrare, manus imponere, Baſilicas dedicare, degradandos deponere, Synodos celebrare, Chriſma conficere, veſtes, & vaſa ſacrare, in fronte chriſmare, & benedictionem ſolemnem ante pacem dare, *c. perlectis, verſ. ad Epiſcopum 25. diſt. c. quamvis 68. diſt.* Summi etiam dicuntur Epiſcopi, quia vltra eos nullus eſt Ordo, *c. de his, c. manus, de conſec. diſt. 5.* Nam Epiſcopatus eſt maior Ordo quàm ſit in Eccleſia Dei, gloſſ. *verb. Epiſcopus, in proœm. lib. 6.* gloſſ. *verb. de Epiſcopis, in c. quia periculoſum, de ſentent. excom. eod. lib.* Caſſan. *in catalago gloria mundi p. 4. conſid. 25.* Hoieda *de incompat. benef. p. 1. num. 5.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 1. cap. 8. num. 23.*

4 *Pontifices* etiam appellantur *in c. Pontifices 7. q. 1. & in c. Meſſana, de elect. & in d. c. quia periculoſū*, ibi, *Pontificalis officij, de ſentent. excom. in 6.* & Iſid. *in d. c. cleros. verſ. Pontifex*, vocat eus maximos Pontifices, hoc eſt, maximus Sacerdotes; Fileſac. *de ſacra Epiſc. auctor. c. 9. §. 5. in fine*, Alzed. *d. part. 1. c. 9. num. 8.* ipſi namque efficiunt Sacerdotes, atque Leuitas, ipſi officia, & Eccleſiaſticus Ordines diſtribuunt, & diſponunt, & præordinatores ſunt in cunctis, ipſi quod vnuſquiſque facere debet oſtendunt, Durand. *d. c. 11. n. 3.* Azor. *vbi proximè.*

5 *Præſules* dicuntur, qooniam in Concilio præſident, *c. quod tranſlationem, de tempor. ordin.* Durand. *d. c. 11. num. 4.* Sebaſt. Cæſar. *d. diſp. 6. §. 1. num. 4.* Vel quaſi præ aliis ſalientes, Ignat. Borace *in tract. de la etymologia de nomine Papa & Pontifex, c. 7. pag. 85.* & Prælati cùm præſint vniuerſo populo ſibi commiſſo ratione dininorum, & peccati. Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 6. n. 88. cum ſeqq.*

6 *Antiſtites* etiam nominantur, quia ante alios ſtantes præeminent populo; vel ab *ἀντὶ*, quod eſt *contra*, quoniam hæreticis contradicunt, vt Paſtures lupis, Durand. *d. c. 11. n. 5.* Viuian. *in praxi Iuriſp. lib. 3. c. 1. num. 10.*

7 *Sanctiſſimi* vocantur *in auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis collat. 9. & in Clem. 1. §. nec ſuper, de pœnis.* Pacian. *d. c. 28. num. 12.* Nam qui alios Sanctos efficere debet, neceſſe eſt, vt ſit Sanctiſſimus; & maxima ſanctitate præfulgere debet is, qui velut ſol quidam ſanctitatis, in omnes alios tanquam ſydera quædam ſanctitatis ſuæ radios emittere tenetur. Hioc rectè *Ecclеſ. 2.* dicitur, *Ab immundo quis mundabitur?* cui ſimile eſt illud Greg. *mor. lib. 7. Manus ſordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non conſiderat; ita mundus debet eſſe, qui vult aliena corrigere*, Alzed. *d. p. 1. c. 11. n. 7.*

8 *Legati Chriſti* nonnunquam appellantur, provt *in c. accuſatio quoque, in fine, 2. q. 7. & in d. Clem. 1.* Specul. *in tit. de legatis §. 1.* Alphonſ. Aluarez Guerrero *in ſpeculo iuris Pontificij lib. 1. c. 28. paulò poſt princip.* Pacian. *d. c. 28. n. 12.* Sebaſt. Cæſar. *d. diſp. 6. §. 1. n. 4.* Agia *de exhiben. auxil. fund. 3.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 1. c. 9. n. 20.*

9 *Paſtores* Epiſcopi non impropriè dicuntur, ſicut & ſubditi eorum ſimilitudine, oues appellantur ab ipſo Chriſto Domino *Ioan. 11.* & 21. & ibi omnes ſacri interpretes; neque verò ſecundùm illam abuſiuam ſignificatiunem, qua Dominus gregis paſtur dicitur, vt Iacobi filij ad Pharaonem dixerunt: *Paſtores ſumus*, quia per famulos ducebant gregem, & fœtu, lanáqne fruebantur: ſed potiùs officio, & cura, quam bonus Paſtor perſeipſum, non vt mercenarius debet exhibere, vigiliáſque perferre: vt Epiſcopi nomen ſonat, ideſt, Speculator, vt ſuprà diximus: & vt *paſcere* ſonat, ideſt, per prata Scripturæ gregem deducere, eiúſque fontibus potare, atque oleo ſcabiem inungere, docendo verbo bonorumque operum exéplo, verbi Dominici prædicatione, ac Sacramentorum adminiſtratione, vt Paſtoris officij eſſe proprium docet, & monet, & ſæpiùs inculcat Concil. Trident. *ſeſſ. 6. de reformat. c. 1. & ſeſſ. 23. de reformat. c. 1.* proſequuntur Sot. *de iuſtit. lib. 10. q. 3. art. 1. ad med.* Fuſc. *de viſitat. lib. 1. c. 4. a num. 23. & lib. 2. c. 33. numer. 20.* Faciunt multa, quæ de paſcendi verbo in prædicta Chriſti Dominis auctoritate explicat Cardin. Bellarmin. *tom. 1. de Roman. Pont. lib. 3. cap. 15.* In cuios officij Paſtoralis ſignum Baculum paſturale dari Epiſcopis notiſſimum eſt, & explicat text. *in cap. vnico, in fine, de ſacra Vnct.* Durand. *in rationali diuin. lib. 3. c. 15.* Guido de Pancirola *in theſauro variarum lect. lib. 1. c. 19.* melios Durantes *de ritibus Eccleſiæ lib. 2. c. 9. à num. 36.* Apud quos videbis ratiooem, & veritatem illius hiſtoriæ, cuios meminit text. *in cap. vnico*, Quare ſcilicet Romanus Pontifex Baculo non vtatur, cùm tamen primos ſit, & ſupremus Paſtor vniuerſalis Eccleſiæ, vt eruditè comprobat Bonif. VIII. *in Extrauag. vnam ſanctam, de maiorit. & obed. inter communes.*

Fratres vocat Epiſcopos Sommus Pontifex, quaſi 10
ſibi æquales, Cardinales verò, & Reges filios, *cap.*
quàm grauis 6. de crimine falſi, Felin. *in proœm. Decre-*
tal. num. 1. Deci. *in cap. cùm venerabilis, n. 2. de except.*
Coſm. *in pragmat. titul. numer. Cardinalium gloſſ. Cardi-*
nales, Sot. *in 4. ſentent. diſt. 21. quæſt. 1. a. 4. col. 2. in fine.*
Lancel. *in templo omni iud. lib. 2. c. 5. num. 6.* Alzed. *part.*
1. c. 8. num. 27. Nam † cùm nulla maior dignitas ſit in 11
Eccleſia ipſo Epiſcopatu, *cap. 1. de priuileg. cap. pen. de*
præbend. cum citatis *ſup. n. 3. in fine.* Summus ipſe Pon-
tifex hoc nomine non dedignatur; aliquandu enim
vel Vrbis Romanæ, vel Catholicæ Eccleſię Epiſco-
pum ſeipſum appellat, *c. ſi Epiſcopus 2. q. 9. c. tranſma-*
rinos, c. Aphros 98. diſt. Gambarupt. *de caſibus reſerua-*
tis c. 1. n. 7. & 8.

Illuſtres dicuntur, Bart. *in l. omnes populi, ff. de* 12
iuſt. & iure, Angel. *conſ. 276. Punctus talis*, Card. Toſc. *tom. 3. lit. E. concl. 237. num. 8.* Scip. de Rubeis *in aphoriſm. Epiſcop. verb. dignitas numer. 3.* Quamvis Bald. *in l. ad ſimilitudinem, C. de Epiſcop. & cler.* velit Epiſcopum eſſe ſimilem illoſtri perſonæ, non tamen eſſe illuſtrem. Vocantur etiam perſonæ egregiæ, ad quod ſi teſtes eſſe velint, mitti debet inſtrumentum, vt in domibus ſuis teſtimonium reddant, ſi velint, gloſſ. *in l. ad egregias, ff. de iureiur.* Azor. *d. c. 17. quæſt. 1. propè finem.* Dicuntur etiam (vt ait Clemens V. *in Clement. 1. §. pen. de pœnis*,) *Sanctiſſimi* ſpirituales patres fratres, & Coëpiſcopi Papæ, & columnæ comprobantes Eccleſiæ, *c. 1. 3. quæſt. 8. c. accuſatio 2. quæſt. 7.* Vnde à ſacris Canunibus *Reuerendiſſimi* appellantur *in c. perlatum 88. diſt. & in c. 1. 7. quæſt. 1. & in c. generaliter 16. quæſt. 1.* Alzed. *d. part. 1. c. 10. num. 24.* perfectiores namque cenſentur Fratribus religioſis propter regendi officiom, ait idem Clemens V. *in Clem. exiui, de verb. ſignific.* Sed & ipſi quoque debent ſe nimis honorare, & qui poſteriores ſunt ordine aliis in ſedendo, & ſubſcribendo, ac cæteris actibus loco cedere, vt ſtatuit Greg. Papa *in c. fin. 17. diſtinct.* ſe qooque inuicem eligere, inuicem adiuuare, non autem perſequi, aut nocere, vel ab alterius adiutorio ſubtrahere debere ſacri Canones admonent, vt *in epiſt. Clem. ad Iacobum fratrem Domini, & in Concil. Arelaten. c. 13. & in epiſt. Alex. Papa.* Dicuntur quoque *perſona magna.* Cephal. *conſ. 1. num. 57. lit. 1. tom. 1. Excelſa, conſ. 2. num. 8. eod. lib. 1. Eminentiſſimi*, Fileſac. *de ſacra Epiſcop. auctor. c. 9. pag. 101.* Vnde quam-

vis sint titulares, vocantur de iure Hispaniæ *Señoria l.18.tit.1.lib.4.noua Recop.* vbi Narbona *gloss.*11. Garc. *de nobilit gloss.*38.§.3.*num.*55. Valenzuel. *consil.*12.*n.*95. *tom.*1. & sunt Regij Conciliarij, *l.4. tit.4. lib.2. noua Recop.* Parlad. *differ.*10. *n.*27. Bobadil. *in sua politica, lib.2.c.17. n.10.*

13 *Præco* etiam Episcopus dicitur, vt annunciet populo scelera eorum, provt Isai. dixit *c.*58. relatus *in c. si rector. 43. dist.*

14 *Sal terræ*, Matth. vt condiat aliorum mores sapientissimis institutis, ac præceptis, Alzed. *d.p.1.c.9. num.*31.

15 *Lucerna* super candelabrum posita, Matth. *eod.c.*5. vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.

16 *Angeli* dicuntur, *Luca* 9. qui mittuntur, vt nuncij prædicaturi verbum Dei, Alzed. *d.part.1.c.9.n.*13.

17 Habet officium ducis, vt rectum iter subditis ostendat, ne (quod verendum est) cæcus cæco ducatum præbeat, atque ambo in foueam cadant; *c. post translationem, vers. item si quis, de renunt. c. cùm sit, de ætate, & qualit.* Alzed. *d.p.1.c.9.n.*55.

18 *Medici*, vt norint attemperare vinum oleo in curandis vulneribus, *c. disciplina, dist.*45. Alzed. *d.c.9. num.*54.

Milites armati, Custodes, Leones, Angeli, & aliorum, quæ à S. Gregorio Nazianzeno connumerantur in carmine ad Episcopos: vt sua insuperabili potestate dæmonum impetus infringat.

Dicuntur denique *fundamentum, columna, Pater, Doctor Ecclesiæ, oculus & minister Dei, lapis Sanctuarij, & lux mundi.* Garc. *d.gloss.*48.§.3.*num.*55. Filesac. *d.tract. cap.*1. §.2. *pag.* 3. Aggia *de exhibendis auxil. fundam.* 3. Mar. Alter. *de censur. tom.*1. *lib.*5. *cap.* 1. *disp.*17. *col.*1. *lit. E.* Vnde Episcopus est persona excelsa. Cephal. *cons.*2.*num.*8. *lib.*1. *tom.*1. & egregia, *l. ad personas, ff. de iureiur.* Menoch. *de arbitr. casu* 70. *numer.*5. Gambar. *de officio legati lib.*1. *numer.*3. & spectabilis, Greg. Lop. *l.*3. *tit.*14. *part.*4. & *l.*11. *tit.*5. *part.*3. Ioan. Garc. *de nobilit. gloss.*48. §. 3. *numer.* 55. à Ponte *tom.*1. *cons.*14. *numer.*26. & Clarissimus, *l. ad similitudinem, C. de Episcop. & Cler.* Valenz. *cons.*82. *n.*63. *tom.*1. ac proinde Magnates & proceres Regni sunt, & totius Regni, & Reip. præcipua membra. Greg. Lop. *l.*6. *titul.*9. *part.*2. Mar. Alter. *de censur. lib.* 5. *tom.*1. *cap.*1. *disp.*12. *col.*1. *lit. E.* qui cùm antiquitus residentiam facerent circa personam Regiam cum Magnatibus Regni, consulendi gratia, vt colligitur ex *l.*19. *tit.*3. *lib.*1. *Ordin. vers. yentomes*, ideo in Hispania Regis consiliarij dicuntur; apud nos *del Consejo de su Magestad, l.*31. *tit.*3. *lib.*2. *ordin.* ibi, *Pero se fuere Obispo, l.*4. *tit.*4. *lib.*2. *noua Recop.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloss.*9. *num.*49. Parlador. *de different. differ.* 10. *numer.*27. Bobadil. *in sua politica lib.*2. *c.*17. *numer.* 10. & 15. *c.*18. *numer.* 61. quod idem obseruatur in Regno Neapolitano, Fab. de Anna *cons.*122. *num.* 30. Et an & quando vocati à Rege teneantur ire, vide Selu. *de benefic. p.*3. *quæst.*3. *num.*12. Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, verb. & vxorem nomine Adelasiam, decis.*2. *num.*50. Auil. *ad c.*1. *prætorum, gloss. mandamientos numer.*9. & 10. Azeued. *l.*3. *tit.*3. *lib.*4. *noua Recop.* Lancel. *in templo omn. iudic. lib.* 1. *cap.* 2. *de Rege* §.3. *de magnitudine Regali*, Ioan. Garc. *de nobilit. gloss.*9. *num.*48. Bobadil. *d. lib.*2. *cap.*18. *numer.*61. Et in summa quot sunt necessitates hominum, tot ferè nomina attributa sunt Episcopis ex eadem similitudine, venerint se totidem officia obtinere, quæ ne singula prosequamur cùm se in omnes ferè causas, actiones, tempora, personas, ac diœcesis suæ necessitates effundunt, infra commodioribus locis tractabimus.

Episcopum igitur Summus ipse Pontifex Christus Dominus *Ioan.* 10. eum esse dicit, qui sit ille 19
bonus Pastor ouium, qui intret per ostium, quod ostium Christus est, & non aliunde, cui ostiarius Spiritus sanctus aperiat, qui cognoscat oues suas, & cognoscant eum oues eius; nominatim vocet eas, & vocem eius audiant, dux earum sit, vadat ante eas, & oues eum sequantur, quia vocem eius ex frequenti doctrina, & verbi prædicatione cognoscunt: qui non modò mercedem fluxam, & caducam non respiciat, non modò laboribus non defatigetur, non modò opibus, & facultatibus suis non parcat, honorémque suum non quærat, lupis non cedat, aut oues non deserat; non modò infamiam, paupertatem, exilium, carcerem non metuat; sed vitam etiam ipsam, atque animam, (si ita opus sit) libenter, & promptè pro ouibus suis ponat, atque profundat. *Matth.*5. Qui sit sal illud terræ, condiendo, & ab omni labe conseruando omni Christiano populó comparatum, *Ioan.*8. Qui sit lux mundi. Lucerna super candelabrum posita, quæ omnia immunda purget, sterilia fœcundet, errantia illustret, mœsta exhilaret, latentia prodat, ac in lucem proferat. Qui sit in illa ciuitas inexpugnabilis in monte posita, vndequaque illustris, & quæ obscurari nullo modo possit, *Matth.*5. Oculus vniuersi, quo sano, & simplici totum corpus sit lucidum, quo deprauato, & lippiente totum futurum sit tenebrosum. *Matth.*6. Qui claues Regni cœlestis habeat, vt cui aperiat apertum sit, cui claudat perpetuò sit obseratum; qui potestate ligandi, & soluendi sit præditus, vt quodcúnque ligauerit super terram, sit ligatum in cœlis, & quodcúnque soluerit in terris, sit solutum & in cœlis, quorum detinuerit peccata detenta sint: quorum dimiserit, dimissa sint, *Ioan.* 20. quem qui audit, Christum audit, quem qui spernit, Christum & qui misit eum, Deum Patrem spernit, & conculcat, *Luca* 10. Qui fidelis sit seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam, vt det illi cibum tempore opportuno, *Matth.* 24. Qui sit operarius messis eius, vt fructum afferat, & fructus eius maneat, *Ioan.* 15. Qui de mundo non sit, sicut & Christus de mundo non est, *Ioan.*17.

Hunc eundem Paulus hominem dicit esse ex ho- 20
minibus assumptum, pro hominibus constitutum in his, quæ sunt ad Deum, vt offerat dona, sacrificia pro peccatis, qui condolere possit iis, qui ignorant, & errant, vt qui & ipse circundatus est infirmitate, & propterea debet exorare atque offerre, quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso pro peccatis: qui non sumat sibi eum honorem, sed vocetur tanquam Aaron. 1. *Paralipom.* 23. Nam & Christus non semetipsum clarificauit, vt Pontifex fieret, sed qui loquutus est ad eum, *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Psalm. 2. *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*, Psalm. 109. Qui sit minister, & adiutor Dei, ac dispensator ministeriorum eius, Apost. 1. *ad Corinth.*4. Sapientibus, & insipientibus debitor, idem *ad Roman.* 1. cui datum est ministerium reconciliationis, & posuit Deus verbum reconciliationis in ore eius: qui legatione fungatur pro Christo, tanquam Deo exhortante per os eius, 2. *Corinth.*5.

Illum etiam Clemens Petri successor *Const. Apost.* 21
*lib.*2. *cap.*30. omnis sacræ scientiæ custodem esse dicit, mediatorem Dei, & hominum, in eo, quod ad eum facit, ministerio, doctorem pietatis; secundùm Deum parentem nostrum; qui per aquam, & spiritum regeneret nos in ius adoptionis filiorum Dei, Principem & Ducem populi Dei, Regem, atque Dy-

nastam, Θεὸν ἐπίγειον, hoc est, *terrestrem Deum*, post Deum, cui à nobis primus debeatur honos, de eo enim, & illis & similibus scriptum esse docet, Psal. 18. *Ego dixi, Dij estis, & filij Altissimi omnes vos.* Et illud Exod. 20. *Diis non maledices.* Qui primus in omnibus locum teneat, diuini tenoris, quantum homini fas est, particeps vniuersi Cleri caput, totius autem populi, in his quæ sunt ad Deum, Princeps.

22 Item Dionysius Areopagita *de cœlesti hierarchia, c.* 1. Episcopum dicit esse virum diuinum, diuino numine afflatum, qui omni sacra disciplina sit præditus, perficiens ea, quæ perficiuntur, omnémque Sacerdotalem doctrinam complexus; tradens item sacra pro cuiúsque eorum dignitate, qui scienter, & integre præditi sunt Sacerdotum perfectione, atque virtute, & in quo omnis, quæ eum attingit, hierarchia, pure absoluitur, & cognoscitur.

23 Diuus verò Ignatius Ioannis discipulus *in epist. ad Smirnenses*, definiens Episcopum esse dicit, qui omni principatui, & potestati supereminet, & quoad homini licet, imitator Christi veri Dei princeps Sacerdotum imaginem Dei referens, Dei quidem propter principatum, Christi verò propter Sacerdotium. Nec enim Rege quisquam præstantior, aut quisquam similis ei in rebus creatis; nec Episcopo quicquam maius in Ecclesia, qui Deo consecratus est pro totius mundi salute: quem qui honorat, à Deo honorabitur; qui ignominia afficit, à Deo punietur, sine quo nihil faciendum censet earum rerum, quæ ad Ecclesiam spectant, neque baptizandum, neque offerendum, neque sacrificium immolandum, neque oblationem celebrandam, neque coniugij vnitatem faciendam, vt coniugium sit secundùm Deum, non secundùm carnem. Qui vbi comparet, ibi omnis sit Christiani populi multitudo, quemadmodum vbi Christus, ibi omnis astat exercitus cœlestis veluti Imperatori potestatis diuinæ, omnísque intellectualis naturæ gubernatori dispensatorique, quem vereri oportet vt Christum. Sic enim nobis præcipiunt diuini Apostoli. Cui qui non obtemperet, ille sine Deo est, pietatis expers, Christum spernens, eiúsque ordinationi resistens, sine quo nulla est Ecclesia, nulla Sanctorum congregatio; absque cuius auctoritate, qui agit, foris est, inquinatam habet conscientiam, infideli deterior: qui enim Christi sunt, Episcopi sunt; qui verò ab illo declinant, & cum impiis communionem amplectuntur, hi cũ illis excidentur, nec enim Christi agricultura sunt, sed diaboli semen. Sacerdotiũ enim est, omnium bonorum, quæ in homine sunt supremus apex; qui aduersùs illud facit, non hominem ignominia afficit, sed Deum, & Christum IESVM, primogenitum, qui natura solus est primus, & Summus Sacerdos. Laici enim Diaconis, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Episcopis, Episcopus Christo, vt ipse Patri, subiicitur.

24 Pulcherrimè Nazianz. *in Apologetico primo, & oratione de laudibus Athanasij: in funere item parentis, & in exhortatione ad Episcopos*, atque sacer Basilius *in Epist.* 61. eundem Episcopum depingentes illum appellare solent Angelum Dei, candelabrum in Ecclesia Christi, Sacerdotem incruenta sacrificia offerentem, illustrem animarum custodem, magni Dei figmentum in manibus suis portantem; Deum hominibus conciliantem, immortalis vitæ Doctorem; magnam vocem, & tubam sermonum Regalium, viuificantem virtutem, columnam, & firmamentum in domo Dei, scopulum eminentem, qui omnes fluctus errorum, & persecutionum excipiat, frangat, & à populo Dei arceat, terrorem hæreticorum, custodem patriarum legum omnis nouitatis hostem, securim petram scindentem, linguam flumini irriganti similem, cordis profunditatem, fulgur celeritatis, sacri consilij apicem, sermonum mysticorum interpretem, ignem malæ, & vitiosæ materiæ purgantem, ventilabrum, quo à grauibus dogmatibus leuia discernuntur, gladium vitiis radices exscindentem, percutientibus Adamantem, dissidentibus, omnia inungentem Magnatem, veteris vitæ, & doctrinæ exemplum, ad quem item omnes necessitatum suarum nominibus confugientes, eum coniugis moderatorem, monachi legislatorem, simplicis itineris ducem, speculationi debitum Theologum, hilaris frænum, calamitosi consolatorem, canitiei baculum, iuuentutis magistrum, pauperis suppeditatorem, diuitis dispensatorem, viduæ patronum, pupilli patrem, peregrini hospitem, fratris fratrum amatorem, ægrotantis medicum, sanæ valetudinis custodem appellant. Nam, vt ipse Saluator ait *Matth.* 5. Episcopus est velut ciuitas quædam supra montem posita, ad quam omnes in angustiis tum corporis, tum animæ constituti confugere, & velut fons quidam publicus, vnde omnes sitientes bibere, & vt communis quædam medicamentorum omnium apotheca, vnde ægri omnes membrorum suorum remedia expetere debeant, à quo cæci lumen, paruuli doctrinam, dubij consilium, inopes subsidium, viduæ protectionem, & variis tentationibus, ac scrupulis, & tribulationibus pressi medicinam pariter, & auxilium quærere debent.

Ex quibus colliges, quàm magna sit Episcopo- 25
rum dignitas, potestas, & iurisdictio, quos Presbyteris superiores esse ex institutione diuina definiuit Concilij Tridentini *sess.* 23. *c.* 4. *& can.* 6. *&* 7. & cõtra antiquos, & nostræ ætatis hæreticos latè comprobat Cardin. Bellarm. *contron. Cathol. tom.* 1. *lib.* 1. *de Clericis, cap.* 14. & ante eum Petr. Sot. *de sacram. Ordinis, dist.* 1. *lect.* 2. Castr. *aduersùs hæreses, verb. Episcopus*, & alij, de quibus Henriq. *in summ. libro* 10. *cap.* 7. §. 2. *litt. M.* Suar. *tom.* 4. *de pœnit. dist.* 25. *sect.* 1. *à numer.* 4. Magalaes *in epist.* 1. *ad Timoth. c.* 3. *sect.* 1. vbi Sotomaior *super verb. fidelis sermo, pag.* 508. Sebast. Cæsar. *in relect. de Ecclesi. Hierarch. part.* 1. *disp.* 6. §. 1. *num.* 12. Non obstat text. *in c. olim* 95. *dist.* vbi D. Hieronymus in hæc verba; *olim idem erat Presbyter, qui & Episcopus*: quia respondetur secundùm D. Thom. tantummodò Diuum Hieronymum dicere nomina Episcoporum, & Presbyterorum, Apostolorum tempore incœpisse, non verò rem, seu dignitatem ipsam Episcopalem, vel quòd primo tempore omnes Presbyteri simul essent Episcopi, & postea ad schisma vitandum aliqui in Presbyteratum solum, alij in Episcopos cœperint ordinari, sequitur Turrecr. *de potestate Ecclesiæ, lib.* 1. *cap.* 78. *cum seq.* Vel respondetur, quod magis placet Bellarmino *vbi proxime obiect.* 6. nunquam D. Hieronymum negasse Episcopos Presbyteris quoad Ordinis potestatem esse superiores, vt Aërius negabat, & alij negant hæretici, sed solùm egisse de potestate iurisdictionis, & regiminis, vt deducitur ex verbis *dict. cap. olim.* ibi, *vnus de Presbyteris supponeretur omnibus*, & quia constat ex *cap. legimus* 93. *dist.* *dict.* intentum Hieronymi esse, refellere audaciam Diaconorum, qui se Presbyteris superiores esse contendebant, & in alia illud adducit argumentum, quò in Ecclesia primitiua nomen Episcoporum, & Presbyterorum non erat distinctum, & ad Presbyteros, & Episcopos pertinebat Ecclesiarum regimen secundùm diuersas functiones; de quibus *cap. seq.* Diaconorum verò munus solum

lum erat mensis ministrare, non profanis quidem, & conuiuiis, vt impiè Lutherus, & inconsideratè Caietan. tradunt: sed Altari assistendo Sacerdoti celebranti, & sacram Eucharistiam fidelibus distribuendo, vt meliùs contra eos comprobat Pigh. *lib. 2. c. 4. vers. neque est*. Bellarm. *vbi proximè*, c. 13. Quod verò realiter distinctus esset ex Christi institutione vterque gradus, nunquam negauit D. Hieronymus, quòd si in aliquo minus tribuit iurisdictioni Episcoporum, quàm postea declarauit Ecclesia in re illis temporibus non admodum perspicua, non ideò dicendum est cum Aetio, vel hæreticis sensisse, vt contra Mich. de Medina benè aduertit Bellarmin. *vbi proximè*, & ante eum latè Pigh. *d. lib. 2. c. 9.* vnde dicta *infrà alleg. 1 n. 9.*

CAPVT III.

De Episcoporum electione.

SVMMARIVM.

1 *Apostol. auctoritate accepta à Christo Domino in sui locum Episcopos elegerunt & crearunt.*

2 *Episcopis, quos crearunt Apostoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad successorem Petri.*

3 *Papa secundùm varia tempora ac varias temporum occurrentes circumstantias diuersis personis ius eligēdi Episcopo, concessit, vel permisit*

4 *Episcoporum electiones primis Ecclesiæ temporibus totius Clerici, & populi auctoritate fiebant.*

5 *Electiones Episcoporum aliquando Clero, & populo dabantur, vt tam hi, quàm illi Episcopum nominarēs, & eligerent; aliquando verò, vt Clerus eligeret, populus verò consentiret.*

6 *Principes sæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Episcoporum faciebant; aliquando verò ipsa Romana Ecclesia potestatem eis eligendi, & nominandi Episcopos concedebat.*

7 *Hispaniarum Regibus à Romano Pontifice priuilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Episcopos.*

8 *Principibus aliquando concessum fuit, vt electio à Clericis facta valida non esset, nisi Principis accedat consensus.*

9 *Eligendi Episcopos potestas laïcis concessa, vel permissa, quoad populos & sæculares Principes abrogata noscitur, optimis rationibus.*

10 *Eligendi Episcopos abrogata laïcis potestate illa penes omnes Clericos, & Religiosos remansit, vt in ea postea Clerici à Religiosis sint separati.*

11 *Eligendi demum Episcopos potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & ad solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit.*

12 *Papæ electio licèt olim fieri non posset à solis Cardinalibus; sed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri; & populi consensum, postea tota ad solum Cardinalium Collegium redacta fuit.*

13 *Papa soli Cardinales eligunt, non Concilium generale, si tempore, quo fuerit Congregatum, Apostolica Sedes vacauerit.*

14 *Gratiani Canones in decreto inserti nullam habent iuris auctoritatem.*

15 *Auctor* cap. 1. de electione, *non constat quis fuerit, Canonici eligunt Ecclesia viduata Pastore, Sede vacante, sepulto mortuo Episcopo, non priùs ibid.*

16 *Eligendi Episcoporum potestas, non omnibus Clericis Cathedralium, sed solùm earum Canonicis, seu Capitulo facta est.*

17 *Canonici propriè dicuntur, qui de Capitulo sunt.*

18 *Dignitates, quæ de communi mensa præbendam non habent, licèt habeant stallum in choro, vocē non habent, nec in Capitulo, nec in Episcopi electione.*

19 *Episcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate existant vocandi non sunt.*

20 *Pupillus ad emphyteusim quare possit nominare ostenditur.*

21 *Furiosi eligere non possunt.*

22 *Canonicus dum in Subdiaconatus Ordine cōstitutus non est, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere potest, cum declarationibus ibi positis.*

23 *Canonici supernumerarii, item suspensi, vel excommunicati, an possint eligere? remissiuè.*

24 *Canonici Clericos Ecclesiarum inferiorum, vel alios extraneos ad colligendum an possint admittere, sub distinctione resoluitur.*

25 *Consuetudo specialis inducere, & efficere potest, vt Clerici aliarum Ecclesiarum, vel alias extranei, cum ipsis ad eligendum admittantur.*

26 *Laici ius eligendi Episcoporum consuetudine acquirere non possunt.*

27 *Consuetudo eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans durauit vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clement. V.*

28 *Electionis canonicæ consuetudo solùm in Germania seruatur*

29 *Reges Hispaniæ, & Lusitaniæ nominandi, & præsentandi Episcopos in Ecclesiis Cathedralibus quod ius habeant ostenditur.*

Regibus Franciæ ius nominandi Episcopos indultu Pontificis concessum, ibid.

30 *Hispaniæ Reges a Carolo Magno priuilegium nominandi ad Ecclesias Cathedrales non acceperunt.*

31 *Eligendi, seu nominandi ius super Cathedralibus cōpetens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus in generalibus derogationibus non continetur.*

32 *Iuspatronatus ad Reges, & alios Principes spectant non comprehenditur in reseruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ sunt.*

33 *Lusitaniæ Reges in Cathedralibus eligendi Episcopos iuspatronatus, & priuilegium obtinuerunt, quia vel Ecclesias dotarunt, fundarunt, aut ab hostium potestate liberatas erexerunt, vel propriis redditibus auxerunt.*

34 Cap nobis 25 de iurepatron *declaratur.*

Rex Hispaniarum sub mortali tenetur nominare ad Episcopatus non dignum, sed digniorem, ibid.

35 *Electionem Episcoporum ad populum iure diuino pertinere falsò contendunt huius tempestatis hæretici.*

36 *Respondetur ad fundamenta hæreticorum, & n. 37. & 38.*

37 *Episcopi sibi eligere, vel nominare successores nō possunt nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum, & n. 40.*

41 *Successores Diuus Augustinus, ac Beatus Valerius sibi elegerunt ex concessione Romani Pontificis, vt aliqui putarunt: vel meliùs secundùm alios sibi successores solùm non elegerunt, sed potiùs personas à se propositas Clerus, & populus per acclamationem consentiens elegit.*

42 *Potestas assumendi Episcopos ad solum Pontificem lege Diuina immediatè pertinet, vel ad eos, quibus concesserit.*

Clemens

43 *Clemēs an Diui Petris successor extitisset? ostenditur.*
44 *Qualitates qua in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, referuntur.*
45 *Laicus non potest in Episcopum eligi.*
46 *Dispensari propter merita personarum cum laicis, & neophytis vt possint Episcopi fieri.*
47 *Religiosus in Episcopum eligi potest.*
48 *Episcopus nullus inuitis dari debet subditis.*

1 APOSTOLI auctoritate accepta à Christo Domino in sui locum Episcopos elegerunt, & crearunt: nam singuli eorum idoneos præfecerunt Ecclesiarum Pastores, qui in *cap. quorum vices, 68. dist.* dicuntur Apostolorum locum tenere, Petr. Gregor. *syntagm. iuris p 2. lib. 15. c. 12. n. 7.* dum ait ius eligendi Episcopos primum penes Apo-
2 stolos fuisse, † Deinde verò primis ill Episcopis, quos creauerunt Apostoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad successorem Petri, cui data est à Christo Domino summa potestas in totam Ecclesiam, prout dicitur *in cap omnes 21. dist.* Semper enim, & omni tempore prouisio omnium beneficiorum, & Ecclesiarum, etiamsi Cathedrales, Metropolitanæ, aut primates sint, ad Summum Pontificem pertinuit, & vsque in hanc diem pertinet: tum ex plenissima illa potestate à Christo Domino data Petro, & Successoribus, vt in eodem proposito expendit Pontifex *in c. 1 2 2. dist.* tum quia, licèt fateri oporteat Episcopalem dignitatem lege Diuina fuisse institutam distinctam à Presbyteris inferioribus, vt definit Concil. Tridentin. *sess. 23. c. 4. & can. 6. & 7.* vt dixi suprà *c. 2. n. 15.* diuisio tamen plebium, & diœcesum, ac erectio, & distinctio beneficiorum ab Apostolis, eorumque Successoribus, atque ita ab Ecclesia, & iure Ecclesiastico facta noscitur, vt probant text *in d. c. 2. 21. dist. & in c. 1. cum seq. 80. dist.* & ostendam infra *c 7.*

3 Postea verò secundùm varia tempora diuersi modi in electionibus Episcoporum ab ipsis Summis Pontificibus fuerunt præscripti, & iuxta varias temporum occurrentes circunstantias variis personis ius eligendi Episcopos ab eisdem Pontificibus concessum, siue permissum reperitur: vt tangit Petr. Greg. *d. lib. 15. c. 12. à n. 7. cum seqq.*

4 Primis enim illis temporibus totius Cleri, & populi auctoritate electiones Episcoporum fiebant: vt constat ex auctoritate antiquissimorum Pontificum, nam Anacletus Pontifex V. à Petro, qui circa annum centesimum Christi Romanæ præfuit Ecclesiæ, hoc satis decidit, vt refertur *in c. vlt. 79. dist.* dum ait, *dilectionem*, (sic enim legendum est non *electionem* cum Petro Gregor. *ad Decretal. tract. de elect. cap. 5. num. 2.*) *Summorum Sacerdotum sibi Dominus reseruauit, licèt electionem bonis Sacerdotibus, & spiritualibus populis concessisset*, consonant sequentes Pontifices, Stephanus I. *in cap nosce*. ibi, *conuocato Clero, & populo*, Cœlestinus I. *in cap. cleri*, Leo I. *in cap. vota, cum seqq. 63. dist.* & est optimum Concilij Toletani decretum *in cap vlt. §. sed nec 51 dist* qui mos, & consuetudo ex D. Pauli iuuatur auctoritate 1. *ad Timoth.* . dum in ordinatione Episcoporum requirit, vt habeant bonum testimonium, etiamsi ab eis, qui foris sunt. Item D. Hieronymus relatus *in cap. licet 8. q 1.* ibi, *& populi præsentia*, iuncta ibi, *ne qua postmodum retractatio cuiquam, ne quis scrupulus resideret*, & Gratianus *in c qui longè, in fine*. ibi, *tunc enim in Ecclesia Dei ritè præficietur Antistes, cum populus pariter in eum acclamauerit, quem clerus communi voto elegit*, *63. dist* explicat benè Petr Gregor *d. cap. 5 numer. 10. & 16.* vbi rei historiam late prosequitur, eandemque resolutionem agnoscunt Francisc. Bursat *consil. 126. à num 8. tom. 2.* Azor *institut. moral part. 2. lib. 3. c. 17. q. 3.* Viuian. *in praxi Iurispatron. part 1. lib. 3 c. 1. num. 25.* Iul. Lauor. *variar. lucub. tom. 1. tit. 4 c. 15. num. 1.* Salgado *de protect. Regia, tom. 1. part. 3. cap. 10. num. 230.* me citato *in hoc loco* Maurit. de Alzedo *de præcellent Episcop dignit. part. 1. c. 3. num 1.* rectè advertentes † non pariformiter, sed diuersimodè electionem Clero, & populo datam esse; aliquando verò Clero, & populo pariter datam fuisse, ita vt tam hi,
quàm illi Episcopum nominarint, designarint, & ele- 5
gerint, *c. Episcopos*, ibi, *post electionem Cleri, & populi*, *c. lectis*, ibi, *Clerum, & plebem, eiusdem Ecclesiæ elegisse, 63. dist c factus*. ibi, *de plebis, quæ tunc adfuit, suffragio, 7. q 1.* Deinde verò in melius hoc more reformato constitutum est, vt Clerus eligat, populus verò consentiant, vt optima ratione docuit Stephanus Papa *in d. c. nosce 63. dist* ibi, *Sacerdotum quippe electio est, & fidelis populi consensus adhibendus, quia docendus est populus non sequendus*; optimus tex. *in d. c. vota eadem dist.* vbi vota ciuium testimonio populorum expenduntur, Clero electio datur, & refert Cyprian *lib. 1. epist. 2.* Cornelium Papam electum fuisse à pluribus Episcopis adhibito testimonio, & suffragio totius Cleri, & populi. Non obstat quod *in can. 1. Apostolor.* legitur, *Episcopum à duobus, aut à tribus Episcopis ordinandum*, quia non de electione, sed de consecratione Episcopum interpretandum est. & in eo canone verbum χειροτονεῖν non electionem sed *consecrationem* significat. Ita Vincent. Capoc. *variarum public, & priuati iuris disputationum lib. c. 3. in princip.*

Circa præsumptam auctoritatem Principum sæ- 6
cularium in electionibus Episcoporum similem reperies varietatem: nam aliquando vel ipsi auctoritate propria electionem, & nominationem faciebant, vt de Constantio Constantini Magni filio, & aliis ante Valentianum, ex Nicephoro, Eusebio, Socrate, & Theodoreto explicat Petr. Gregor *d. c. 5. num. 5.* Aliquando verò ipsa Romana Ecclesia aliquibus fecit potestatem eligendi, & nominandi Episcopos, atque etiam Romanum Pontificem, vt de Andriano Pontifice constat, qui Carolo Magno,
† hoc priuilegium indulsit remunerationis ergò, ab 7
insignia beneficia ab eo in ipsam Sedem Apostolicam prolata, quæ referuntur *in c. Adrianus 2. 63. distinct. & in cap. hinc est 16. quæst. 1.* primum Pipinum illud ius ex concessione Zachariæ Summi Pontif. habuisse, referunt Lup. Ferrar Abbas à consiliis Calui Imper. Vincent. Capoc. *d. tract. cap. 5.* quod postea Carolo Magno, & Imperatoribus Germaniæ attributum est: tandem concordatis inter Leonem X. Pont. Max. & Franciscum Primum Francorum Regem initis, electiones sublatæ sunt: & eius nominationis in Episcopatibus, monasteriis, & aliis Sacerdotiis, exceptis quibusdam, Regibus Galliæ attributum est. † Hispaniarum etiam Regi-
bus *in d c. cùm longè*, id concessum reperitur, ibi, 8
quoscunque regalis potestas elegerit: vnde Duar. *de sacris Ecclesiæ ministeriis lib. 3. cap. 11.* conatur deducere ius regaliæ, quo fruuntur Galliarum Reges in prouisionibus beneficiorum in ipso iure communi habere fundamentum; sed omnino falsum est tum ex *cap. nobis 25 de iure patronat.* ibi, *non electionis faciendæ, sed iam factæ honestius præstatur assensus: tum*, quia secundùm posteriora tempora, in quibus hæc potestas laïcis omnino adempta est, multò magis falsum apparet, vt statim dicemus. Aliquando

do verò Principibus concessum est, vt electio à Clericis facta valida non sit, nisi Principis accederet cõsensus, c. quia agitur, ibi, totius Concilij inito consensu, & Serenissimi Principis voluntate, consonant, d. c. nobis, d. c. electis, c. Abbatem 18. q. 2. text. optimus in c. quod sicut 28. in princip. ibi, debet principi præsentari, &c. de elect. c. cum terra 14. ibi, auribus Patriarcha, vel principis exprimendas, eodem tit. Eiusque rei ratio prima, ad dissensiones inter ipsos Clericos auertẽdas, aliquãdo in partes diuidi, & hos vnum, illos alium eligere solitos, mox & quamque partem, suum electum defendentem: sed & potest esse, quia multæ possunt occurrere causæ, ob quas non expediat, sed in Reipublicæ damnum cedat electio, veluti si electus sit ex aduersariis, vel Regni hostibus, vt latè explicat Petr. Greg. d. c. 5. n. 21.

9 Verùm huiusmodi potestas laïcis concessa, vel permissa, quoad populos, & seculares Principes abrogata nescitur: quoad populos ex cap. non est permittendum 63. dist. & ex antiquissimo Sardicensi Concilio habito sub Iulio I. circa annum Salutis Dominicæ CCCXL. refertur in cap. Osius 2. de elect. vbi eam reddit rationem, ne ad clamorem populi fiat electio: quia manifestum est potuisse plures eorum, qui synceram fidem non habent, pretio, & mercede corrumpi, iunctis multis, quæ de vulgi leuitate, & inconstantia, & vanis populi vocibus non audiendis, per tex. in l. Decurionum. C. de pœnis & in l. ad bestias, in princip. ff. eod. tit. cum similibus, latè prosequuntur Petr. Greg. d. cap. 5. à numer. 18. & ex Platone, & aliis Philosophis Marc. Mant. sing. 194. Facit etiam ratio, quia præsentia, & acclamatio populi libertatem tollit, vt probat l. si priuatus ff. qui & à quibus, cessante verò libertate, cessat & est irrita electio. cap. vbi periculum, §. cæterum, de elect. lib. 6. Et ex eadem ratione iam apparet iustissimè sacris Canonibus reuocatum esse priuilegium illud Principibus secularibus concessum eligendi Episcopos, aut ne valeat electio sine eorum consensu, quia scilicet per importunationem, & metum facta censetur, vt probat text. elegans in cap. 1. & 1. cap. si quis per ordinationem 63. dist. contrariaque damnatur consuetudo in cap. cum terra 14. & in cap. quisquis 43. & in cap. Massana 56. de elect. Ex quibus tertia generalis & communis tam Principibus, quàm aliis laicis colligitur ratio, quia ius hoc eligendi Episcopos, spirituale est, quod subinde non cadit in laicum, cui nulla dispensandi de rebus Ecclesiasticis competit potestas, cap. benè quidem 96. distinct. cap. Ecclesia, de constitut. cap. vlt. de rebus Ecclesiæ, cum vulgaribus. Duplici præterea ex capite priuilegium hoc Principibus secularibus ademptum esse notat idem Petr. Gregor. d. cap. 5. à numer. 16. vel quia iidem Principes sponte sua ei renunciarunt vt de Valentiniano probat tex. in cap. Valentinianus 63. dist. vel quia concessa sibi potestate abutentes pro arbitrij temeritate indignos promouere, dignos vexare, & eiicere cœperunt, eóque facto priuilegium amittere voluerunt, iuxta regulam tex. in cap. priuilegium 11. q. 3. & in cap. suarum 11. de priuilegiis, & in cap. contingit 2. de sentent. excommunicat. & in l. qui sine 40. ibi, videntur abuti, iuncta gloss. ff. de negotiis gestis, cum aliis citatis per Card. Tusch. practicar. conclus. tom. 6. lit. P concl. 754. & per P. Soar. de legibus lib. 8. cap. 36. principio. Vnde Constat non bene dixisse Hispanos & Gallos nonnullos Doctores, Regem scilicet, posse Episcopum sediriosum de regno expellere, id enim expressè contradicit Romanorum Pontificum decretis in cap. olim. de iniur. & in Clem. 1. de pœnis, & in cap. nouerit. de sent. excom- & latè probat Marta de iurisd. par. 2. cap. 34 num. 24. cum seqq. vbi num. 48. in fine concludit quòd caueant Principes seculares expellere, vel parum honorare Episcopos, si volunt eorum Regna, & status longo tempore possidere. Et licet aliqui ex præcitatis doctoribus hoc temperare velint, vt scilicet Rex non cum potestate iurisdictionali, sed œconomica & politica posset expellere à confinibus suorum Regnorum Episcopos, & Ecclesiasticas personas perturbatores, & seditiones ac conspirationes incitantes in perniciem Reip. & boni communis status Regni, & Regis, ex quorum numero videntur esse Corset. de potest. Reg. q. 81. Greg. l. 57. glos. 2. tit. 6. part. 1. Guillem. in cap. Raynutius, verb. & vxorem, decis. 2. nu. 156. 246. & 169. Olibau. in decis. fiscal. c. 2. num. 2. Aun. de exeq. mand. lib. 6. c. 6 nu. 12. Castald. de Imper. q. 10. priuil. 46. Ioan. Garc. de nobilit. glos. 9. numer. 13. Ceuall. ex discursu ad Regem num. 56. Bobad. in polit. lib. 2. cap. 19. num. 32. & cap. 18. num. 61. Ioseph. Sesse de inhibit. cap. 8. §. 3. num. 98. Giurba cons. 49 n. 16. plures per me in collect. ad l. quicunque, C. de Episcop. & cleric. nihilominus semper in his negotiis magna consilij maturitate, & non ex leui causa, procedendum.

10 Abrogata sic laicis prædicta potestate eligendi Episcopos primùm eam penes omnes Clericos, & Religiosos diœcesis remansisse, per text. in d. c. obeuntibus 63. dist. scribunt Bursat. d. cons. 124. num. 16 ad finem, Petr. Gregor. d. tract. de elect. c. 6. numer. 1. & 2. Azor. d. quæst. 3. vers. qua quidem Deinde verò Clerici à Religiosis sunt separati, vt prædicti Doctores asserunt, & constitutum est vt Religiosos suorum Abbatum, Priorum, seu Præpositorum, Canonici verò suorum Episcoporum faciant electionem, vt constat ex d. cap. 1. & ex d. cap. cum terra, & per totum tit. de elect.

11 Nouè autem hæc eligendi Episcopos potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit, cap. congregatio vlt. 16 q. 7. & cap. cùm Ecclesia 3. de causa possess. & propr. cap. cum terra 14. vers. statuentes, cap. cùm inter, vers. quia verò, cap. auditis, cap. quia propter, c. in Genesi, cap. congregato, & per totum de elect. gloss. verb. deuoluetur in cap. quamquam 18. eod. tit. in 6. Bertachin. de Episcopo lib. 1. p. 3. à princ. Petr. Gregor. de elect. c. 6. num. 9. Duar. de sacris Ecclesiæ minist. lib. 5. c. 1. Guillelm. Mandagotius de elect. nouorum Præl. cap. 1. Corras. de Sacerdotio part. 4. cap. 1. à num. 28. Petr. de Biaxio in director. elect. part. 1. cap. 2. cum seqq. Læl. Zech. de Repub. Ecclesiast. cap. 24. quod de Canonicis inscribit, vers. septimo. Nicol. Garc. de benef. p. 5. c. 4 à n. 6. & optimo simuli confirmat Gratian. in c. sacrorum 63. dist.

12 Licèt enim ex Decreto Nicolai II. Pont. relato in cap. in nomine Domini 23 dist. electio Romani Pont. fieri non posset à Cardinalibus, sed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi consensum: deinde tamen tota Pontificis electio ad solum Collegium Cardinalium redacta est, cap. licèt 9. de elect. cap. vbi periculum, eod. tit. in 6. Clem. ne Romani, eod. tit. Cardin. Turrecr. de potestate Ecclesiæ, lib. 2. c. 43. Card. Bellarm. tom. 1. de Clericis, lib. 1. c. 9. cum seqq. Cardin. Paleot. de consultationibus Sacri Palatij, part. 3. quæst. 4. §. & eo magis, late Bursat. d. cons. 26. num. 6. & 7. à princip. & cons. 108. à princip. & omnino à num. 18. notabiliter amplians post Iacobat. Seluam, & alios etiam † ad casum, in quo Apostolica Sede vacat tempore quo generale Concilium fuerit congregatum, adhuc enim non ad ipsum Concilium, sed ad solos Cardinales, eorum-

que collegium pertinere electionem ibi comprobat,& de facto seruatum fuisse in electione Maximi Pontif Leonis X. tempore vltimi Lateranensis Concilij attestatur. Hæ igitur constitutiones statuentes vt soli Canonici Cathedralium suos eligant Episcopos, omnium sunt nouissimæ, & ideo super hoc nihil statutum reperiri potest Niceno Concilio II cum sit antiquissimum, quod alias *septima Synodus*,solet appellari, celebratum circa annum salutis Christianæ 780. & verba illa quæ referuntur *in cap. sacrorum 63.dist in vers.ex constitutionibus*,vsque ad finem,non sunt alicuius Pont. aut Concilij, sed
14 Gratiani, † quæ subinde nullam habent iuris auctoritatem,Cened *ad Decretum collect.16 num.8. & collect.48.num.1*.Fr.Emman *quæst.Regular.tom.1.q.6. art.2.*
15 † Nec etiam ex *cap.1.de elect.* vllum firmum capi potest argumentum quoad temporum computationem : minimè enim constat quisnam Pontifex illius fuerit Auctor,vulgò Lucio Papæ tribuitur,sed ab aliis Pio,vel Gregorio,vel Alexandro,vt constat ex Antonio Augustino *in notis ad Collect.1.Decretalium,sub eod.tit.*vbi similiter testatur in libris Conciliorum verba illa non inueniste.

Eligunt Canonici Ecclesiæ viduata Pastore Sede vacante,sepulto mortuo Episcopo, non prius,*cap. bonæ 2.de elect.* infra tres menses à die vacationis, *cap ne pro defectu,cap.cum in cunctis,de elect.cap postquam 10 dist.* Congregatis illis in Ecclesia vel alibi in ciuitate,loco idoneo,*cap.cum terra,cap.quod sicut, de elect.* absentibus Canonicis, veluti in actu alio capitulari vocatis,cum tempore & dilatione ad veniendum sufficiente secundum loci intercapedinem,*cap. 1.de dilat* cautione adhibita, ne nimium protegetur electio,cùm periculum est in mora,*cap. cum inter,cap.ne pro defectu,de elect.*dummodo fiat in prouincia,vel extra, commode vocari, & vnire facile possint,non aliter,gloss. *in cap. cum in Ecclesiis, de præbend in 6* gloss.*in cap.quod sicut,§. si autem, de elect.*In ciuitate citantur,vel vocantur Canonici per campanæ pulsationem;extra ciuitatem per litteras, vel per nuncium,gloss & Doctores *in cap.causam,& in cap.Cumana , de elect.*Duplexque citatio prima,vt adsint certo loco ad electionem faciendam,altera vt ad electionem veniant ; & quamuis absentes commodè venire non possint,tamen vocari debent,*cap. quod sicut,§ si autem,& c cum inter vniuersos,de elect.* quia absens iusto impedimento , vel non legitimum, consentientibus aliis Canonicis,potest vocis suffragium aliis committere per litteras,*cap.scriptum,cum glos cap.quia propter,de elect.*si committat vni de Capitulo,*d cap.quia propter*,non enim alteri potest inuitis præsentibus Canonicis,*cap.constitutus , de appellat.*nec etiam per litteras ipse vocem, vt dicunt,seu suffragium fert absens,*cap.si quis iusto, de elect. in 6.* Colliguntur hæc ex Petro Greg.*syntag iuris.p.2. lib. 15.c.12.n.19.*

16 Potestas hæc eligendi Episcopum non omnibus Clericis Cathedralium , sed solùm earum Canonicis , seu Capitulo facta est, & ideo soli Canonici qui vocem habent in Capitulo, non autem Capellani:vel perpetui beneficiatij,qui de Capitulo non sunt, semota speciali consuetudine , ad Episcoporum electiones admittendi sunt, notauit glos.*verb. consuetudinem* , per tex. *ibi in cap. Cumana 50. de elect.* quam ibi sequuntur omnes , & comprobatur ex text.*in cap.cum Ecclesiis, de præb. in 6.*Petr, de Biaxio *d.part. 1 cap. 2.à numer.1.* Firmian. *de Episcopo, part. 3. à numer.1.* & post Abb.*in cap.scriptum num.4 de elect.*Zechi.*d.cap.24. de Canonicis, num 4.*
17 *vers.septimo.* nam constat † plures Clericos in Ecclesiis Cathedralibus reperiri,qui de Capitulo non sunt,nec vocem in eo habent, & à Canonicis tam nomine, quam ad effectus Iuris distinguuntur ; qui enim de Capitulo sunt, Canonici propriè dicuntur cæteri communi nomine beneficiarij,vel Capellani, & assisij;& mansionarij, quasi assidui , & perpetuò manentes in choro,vt per text.*ibi* notauit glos *verb. assisios in cap pen. de clericis non resid.* explicat bene Alberic.*in dictiōn.eodem verb* Mantu *obseru.67*.Selua *de benefic part.2 quæst.2.num.47*.Zechi *d cap. de Ca-* 18
*nonicis numer.2.*quod etiam apparet † in Dignitatibus , quæ de communi mensa præbendam non habent,& ideo licèt stallum habeant in choro,vocem non habent in capitulo,nec consequenter in huiusmodi Episcoporum electionibus, vt post Abb.*in c. 1.n.11.de elect.& in d.c.scriptum n.4.*notat idem Zechi *vbi proximè.*

Vnde sequitur ad hanc Episcoporum electionem 19
non omnes Canonicos esse vocandos,sed illos tantùm, qui vocem habent in Capitulo, & ad communes congregationes solent,& debent vocari, in eisque interesse,vt caute loquitur Pontifex *in d.cap. quia propter*,ibi,*qui debent* , &c. vt scilicet significaret aliquos esse Canonicos de eadem Ecclesia, qui vocandi non sunt, veluti si in pupillari ætate constituti (scilicet ex Summi Pontificis dispensatione promoti; vt explicant ex aliis Selu.*de benefic part. 3. quæst 12.numer.26.*)non enim debent ideo admitti ad electionem propter iudicij, & discretionis defectum,vt decidit tex.*in cap. ex eo 32 de elect. in 6.* notant omnes *ibi*,& latè Biax. *d part. 1. cap. 14.*Pett. Gregor.*cap.8.* Mandagot *cap.7.* Corraf. *numer. 14. citatis locis*.ex generali autem ratione tex.*in eod.cap. ex eo*,non sine difficultate transit resolutio , quam praxi receptam testatur noster Gam. *Lusit. decis. 14.* & de rigore veram comprobat Cald Pereira *de nomin emphyt. quæst 4. à numer.7. & in l.si curatorem, verb cùm non absimilis numero 33.* sequitur Benedict. Ægid. *in repet. l. 1. C de sacrosf. Eccles. part.1.§.2. num.29. cum seqq* quod † pupillus ad emphyteusim 20
nominare potest : obstare enim videbatur idem defectus iudicij, nisi dicas nominationem emphyteusis esse quid facti , quòd non tantam exposcit iudicij maturitatem, sicut Episcoporum electio, Similiter etiam ex eadem ratione † furiosos eligere 21
non posse resoluunt omnes *in eod. cap. ex eo*, post glos.*ibi,verb discretionem*,Petr. Greg. *numer. 2.*Biax *cap. 15.* Mandagot. *proximè citatis locis.* Est etiam aliud optimum eiusdem doctrinæ exemplum † de 22
Canonico,qui maior , & mentis compos,in Sacris tamen saltem Subdiaconatus Ordine constitutus non est;quòd enim vocem non habeat in Capitulo, nec eligere possit, decidit tex.*in Clem.2.de ætate, & qualit.* consonat Concil. Trid.*sess. 22. de reformat. cap 4.*notant vltra Ordinarios Biaxi *d.part.1.cap.17.* Firmian *d p.3.à num.17.* Corraf. *d.cap. 3.numer. 15.* Rebuff.*de nomin.q.8 num.3.* Azor *instit. moral part.1. lib.3.cap.11.quæst.20.* Fr. Emman *quæst. Reguar. tom. 2.quæst.5 1.art.5* Nicol.Garc. *de benefic. part.3. cap. 4.à num. 24.*optimè Moneta *de distribut.quotid. part. 2.quæst.10.num.2.cum seqq.*vbi *num.5. cum glos verb. concedatur , & verb. nullo modo in d. Clem 2.* resoluit Clerum non Subdiaconum non posse expectandum, quamuis velit primis temporibus promoueri, si immineat tempus electionis, & *num.6. cum glos. verb constitutus,vers.fortius quæro , in ead. Clem 2.*tenet Ordinem Subdiaconatus requiri in clerico non tempore vacationis, sed tempore electionis, & *num.6.* ex tex.*in dicta Clem. 2. §.illi verò* , iuncta interpretatione glossæ *ibi* communiter receptæ *in verb.*

ex

ex tunc, *& in verb. nullo modo*, tenet Subdiaconum Canonicum, qui non promouetur intra anuum ad Ordinem superiorem requisitum, admittere vocem in Capitulo, donec ad illum requisitum fuerit pro-
23 motus. † De Canonicis supernumerariis disputant glos. *verb. vltra numerum*, *in cap. cum M. de constitut.* vbi Felin *n.23.* Firmian. *à n.21.* Biaxi. *c.17.* cum quo resolue distinguendo, vt *ibi* per eum. De suspēsis etiā, & excommunicatis dubium non est per tex. *in d. cap cùm dilectus*, *de consuetud.* resoluunt glos. *verb. maiores, in c. vnic. ne Sede vacante lib.6.* Doctor. *in c. illa quotidiana, de elect.* Monet. *d.q.20. numer. 10. & 11.*

24 Vtrùm autem possint Canonici Clericos Ecclesiarum inferiorum, vel alios extraneos ad coëligendum admittere, ita vt electio facta cum eis valida sit? Quæstio est non dissimulanda, in qua resoluendum est cum communi sic distinguendo, an scilicet Canonici velint extraneis tribuere ius coëligendi in perpetuum? vel vtrùm vacante Ecclesia pro illa vice velint tantummodo eos admittere? Primum censent illicitum per text. *in constitutis 47. de elect.* vbi expressè decidit text. friuolam esse rationem illorum, qui dicebant vocem, quam de iure non habent in electionibus, sibi concessam fuisse ab eis, ad quos ius eligendi de iure spectabat: deinde, quia talis concessio in perpetuum continet speciem alienationis, & mutat Ecclesiæ statum, quod fieri non potest à Capitulo sine Superioris auctoritate, & solemnitatibus requisitis in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, de quibus *in cap. sine exceptione 12.q 2. & in cap nulli, de rebus Ecclesiæ non alienandis, & in cap 1. & per totum, de his quæ fiunt à Prælatis.* Secundo verò casu, vt scilicet pro illa vice admittantur extranei, licitum esse probant per tex. *in cap. cùm VVinton. 25. vers. nos igitur*, vbi notauit Abb. *n 3 de elect & in cap scriptum 40. vers. etsi partes*, vbi etiam notauit Abb. *num. 3. eod. tit.* sequuntur Firmian. *d. part. 3. q. 3. num. 4.* Lambertin *de iure patronat. part 1. lib 2. quæst. 3. princ art. 17. à num. 3.* Villagut *in tract. de rebus Ecclesiæ malè alienatis recuperandis*, *cap. 48. numer. 20. cum seqq* Petr. Greg *Syntagm. Iuris part. 2. lib. 15. cap. 12. numer 19. in princ.* Quod tamen intelliges de extraneis, quibus ius commune non resistit, sed habiles sunt, & capaces, quamuis ius commune hoc ius eis non tribuat, notat Abbas *in d. cap. cùm VVinton. num. 3.* & exemplum patet in laicis per tex. *in cap. Massana, de elect* prosequitur plenè Villagut. *d. c. 48. à princ* ac etiam in suspensis, & excommunicatis, iuxta *d. c. cùm dilectus*, & tandem hoc expressè decidit in clericis sacrum Ordinem non habentibus, tex. *in d. Clem. 2. in princip.*

25 Vtrùm etiam consuetudo specialis inducere, & efficere possit, vt Clerici aliarum Ecclesiarum, vel alias extraneis cum ipsis ad coëligendū admittantur? In quo dubio vera est sententia affirmatiua, quam approbat tex *in d c. cùm dilectus, vers. mādamus, de cōsuetudine, & in c cùm Ecclesia*, ibi. *nisi alibi secus obtineat de cōsuetudine speciali, de causa possessionis, & proprietatis.* Ratio est, quia legibus Canonicis, & à Summo Pontifice, ad quem lege diuina omnium Ecclesiarum prouisio pertinebat, ita fuit statutum, & satis probat *d cap. cùm Ecclesia.* ibi *secundùm statuta Canonica*, constat autem ea, quæ legibus Canonicis sunt statuta, contraria consuetudine limitari, vel in totum posse abrogari, iuxta text. *in cap. vlt. de consuetudine*, cum similibus. Aduerte tamen cum Abb. *num 45. ad finem*, & Rip. *num. 114.* post gloss. *verb consuetudine, in dict. cap. cùm Ecclesia*, & eodem Abb. *in d. cap. cùm dilectus, num. 21. vers. in gloss. fin* consuetudinem hanc propriam non esse consuetudinem, sed veriùs præscriptionem, ad quam præscriptionem, seu consuetudinem impropriam quadraginta annos esse necessarios, iuxta generalem regulam in hac materia, de qua *in c. illud. & in cap ad aures, de præscript. & in c. 1. & 2. eodem tit. lib 6.* notauit post Abb. Firmian. *de Episcopo, part 3 q. 6.* licèt inaduertenter agens de tex. *in d. cap. cùm dilectus*, asserat decem annos sufficere. Molin. *de primogen. l 2. c. 6. n. 58.* eo fundamento, quia de sola agitur consuetudine interpretatiua, quod falsum est, cum appareat consuetudinem hanc esse iuri communi contrariam, & cōsequenter quadraginta annos esse necessarios.

Intellige non procedere in laicis, quia ius eligen- 26
di Episcopum in laicum non cadit, vt decidit text. *in cap. sacrosancta 51 vers. attendentes, de elect.* & ideò rationabilis non potest censeri consuetudo hæc, cùm sit contra Ecclesiasticam libertatem, & in grauem Ecclesiarum perniciem cederet, iuxta text. *in cap. 1. de consuetudine*, ex qua ratione hanc, de qua agimus, consuetudinem improbant Pontifices *in cap. tùm terra 14. & in cap. quisquis 44 & in c. Massana 50. de elect.* & vltra ordinarios explicant Firmin. *d. lib. 1. de Episc. part 3. q. 60. & lib. 2. p. 1 q. 31.* Biaxi. *d p. 2 q 12* Balbus *de præscription. 1. p quinta. q. 7. & q. 10. num 4.* Selu. *de benefic part. 2. quæst. 23. nu. 12. & 21.*

Consuetudo hæc eligendi Episcopos ad Capitu- 27
lum, & ad Canonicos spectans durauit vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V. vt constat ex titulis *de electione*, *in 6. & in Clementinis*, & me citato Viuian *d cap. 1. num. 34.* Lauor *d. cap. 15. numer. 22.* Verùm vt tollerentur discordiæ magnæ, quæ quotidie oriebantur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, vt notat Lancellot. *in suis Institut. Canon. tit qui eligere, eligi ve possunt, in princip.* Ideò postea cœpit Romanus Pontifex sibi reseruare Ecclesias Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales *Extrauagan Ad regimen, de præbend.* addita clausula ibi, *nunc apud Sedem vacantes, vel in futurū vacaturas*, quæ reseruatio postea facta fuit simpliciter, & generaliter quoad omnes Ecclesias Episcopales, tam apud Sedem Apostolicam, quàm extra Curiam, *in regula 2. Cancellariæ*, quæ nunc est 3. in nouissimis regulis S. D. N. Gregorij XV. exceptis Regnis Galliæ, Hispaniæ, Poloniæ, Siciliæ, atque Lusitaniæ, in quibus Summorum Pontificum concessione vel consuetudo tolerata est, vel potestas nominandi Episcopos eorum Regibus data est, vt infrà ostendemus: omnes enim ea potiri facul-
tate, solumque † in Germania veterem consuetu- 28
dinem canonicæ electionis seruari testatur Azor. *d. q. 3.* & me citato *in hoc loco* Lauor. *d. cap. 15. nu. 23.* Paul. Laimann. *de Prælat. Eccles. elect. cap. 15 q. 161.* D. Roder, à Cunha *ad cap. 2 num 8. dist. 12. & in historia Ecclesiast. Episcoporum Portugalensis ciuitatis c. 15. fol 147.* qua in re Concil Trid. *sess. 24. de reformat. c. 1.* nihil pro præsenti temporum ratione duxit innouandum, sed omnes tantùm, & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcunque ius obtinēt, hortatur & monet vt bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeant, quosque digniores & Ecclesiæ magis vtiles iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curent.

Optimis quidem rationibus defendi potest ius 29
illud, quo Hispaniarum, & Lusitaniæ Reges potiuntur in Ecclesiis Cathedralibus nominandi, seu

præſentandi Epiſcopos ad eaſdem quocunque modo vacantes. Probatur; quia, vt ſuprà dictum eſt, ius prouidendi Eccleſias Cathedrales ad Summum Pontificem ſpectat, vel ad eos, quibus eſſe Pontifex] permiſerit: conſtat autem ex antiquiſſimis temporibus, quæ omnium hominum memoriam excedunt, Hiſpaniæ, & Luſitaniæ Regibus hoc ius nominandi ad Eccleſias Cathedrales, eſſe permiſſum, ergo de iure iuſto nemini videtur dubitandum. Maior ex dictis manifeſtiſſima eſt. Minor conſtat primò ex *cap. cùm longè 63. diſt* & ex *gloſ.* 1. per tex. *ibi in cap. principali, eadem diſtinct* deinde, quia ſimile priuilegium conceſſum reperitur Carolo Magno, & reliquis poſt eum Galliarum ſucceſſoribus *in cap. Adrianus in 16 diſt*. vbi rationes huius conceſſionis narrat Pontifex, alias etiam ponit tex. *in cap. vota. §. principalibus, eadem diſt.* vt ſcilicet Eccleſia muniatur aduersùs hæreticos, eiuſque hoſtes, à quibus concuſſa nonnunquam periclitabatur. Facit & alia ratio, quæ maxime conuenit noſtris Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Regibus, quos conſtat Regna, & Eccleſias à Maurorum manibus, & poteſtate eruiſſe, vt meminit *gloſ. penult. in d. cap. Adrianus, in fine*, & quia Eccleſias ipſas maxima ex parte erexerunt, & ampliſſimis redditibus exornarunt, vt latiſſimè proſequuntur Thom. Boſſi. *de ſignis Eccleſiæ lib. 20. ſigno 87. cap. 6.* Valdeſ. *de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ, cap.* 11. Vnde non ſolùm ex ſingulari priuilegio Romani Põtificis Adriani VI. cuius meminerunt Mariana *lib. 26. cap. 5. tom. 2.* Ægid. Gonzales de Auila *en la hiſtoria de Salmanca lib. 3. cap.* 18. Nicol. Garcia *de benefic. pag. 5. cap. 1. num.* 118. D. Acuña *ad d. cap. cùm longè, num.* 1. Alzed. *d. cap. 3. num* 8. ſed etiam ex generali Iuris communis conceſſione, qua conſtruentibus, aut dotantibus Eccleſias conceditur poteſtas præſentandi ad eaſdem, videtur hoc ius Principibus Hiſpaniæ, & Luſitaniæ competere, vt voluit Archidiacon *in cap. electio 12. diſt.* & poſt Bald. & alios Pilat. *in introduct. rub. de donat inter virum, & vxorem, num* 14. Couar. *in reg. poſſeſſor. 2. part. §. 10. à numer.* 5. & alios, quos refert Cened. *ad Decretum collect. 64. numer.* 1. quibus adde Camill. Borrell *de præſtantia Regis Catholici, cap. 50. à numer.* 4. Azeued. *ad leg. 1. tit. 6. lib. 1. noua recopilat.* Quintanad. *Eccleſ. lib 1. cap. 5. num.* 4. Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. cap. 18. num.* 215. Anton. de Fuertes *Canonic. lect. lib. 2. c. 28. cum ſeqq.* Lotter. *de re benef. lib. 2 q. 15. num.* 32. & de Eccleſiis Cathedralibus noſtræ Luſitaniæ Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ, cap. 37. num. 2. & per totum.* quibus ius præſentandi competere cœpit à tempore Regis Alphonſi V. ex Gabr Pereira *de manu Regia, tom. 1. pag. 234. n. 76. ad fin.* quem citat D. Acuña *ad d. cap. cùm longè, num. 1. & ad c. 2. num. 8. diſt. 23. & in d. hiſtoria Eccleſ. Epiſcoporum Portugalenſ. c. 25. fol.* 147. Facit tandem ratio, quia maximè intereſt vniuerſæ Reipublicæ, vt qui eliguntur ad Epiſcopatus Regni, aut Principis, inimici, aut ſuſpecti non ſint, propter periculum ſeditionis, & ne Regni pandantur conſilia, vt poſt alios aduertit Borell. *vbi proximè* Cabed. *d c. 37. n.* 5. Regibus Franciæ idem nominandi Epiſcopos Summi Pont. indultu conceſſum eſſe tradunt Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, de teſtam. verb. & vxorem nomine Adelaſiam, deciſ. 2. ex n.* 88. Rebuff. *in concord. tit. de nomin. Reg. ad prælat. in gloſſ. vocantibus, pag.* 84. Petr. Gregor. *in tit. de elect. c. 5. n.* 23. Renat. Chopin. *de domanio Franciæ, lib. 2. tit. 10. & de ſacra polit. lib 1 tit. 7. ex num.* 22. Boër. Eppo *de Iure ſacrb, lib. 1. tit de Regularib. ex n.* 26. Lotter. *vbi ſuprà.*

Non obſtat ſi dixeris illi priuilegio conceſſa Carolo Magno renunciaſſe Ludouicum, vt refertur *in cap. ego Ludouicus. ead. diſt.* 63. & latè explicat Petr. Gregor. *d. tit. de elect. c. 6. à num.* 9. & conſequenter ei eſſe renunciatum ex parte Regum Hiſpaniæ, quos non aliunde, quàm à Carolo ius hoc diriuare contendunt ſcriptores varij, Ferrant. Graſſal. & alij, quos refert Borell. *d. cap. 50. n.* 34. Quia reſpondetur verum nõ eſſe Hiſpaniæ Reges à Carolo ius hoc accepiſſe, vt diligenter comprobat Con *d §. 10 n. 6.* & Borell. *d. c. 50. n.* 35. atque etiam Cened *ad Decretum collect. 51. n.* 3. Quo ſuppoſito nullum reſtat argumentum, quo quis valeat affirmare Reges Hiſpaniæ huic priuilegio renunciaſſe. Deinde ſatis probabile eſt, quod Cened. *d collect.* 64. aſtruere nititur, videlicet quòd Ludouicus ſolùm renunciauit priuilegio eligendi Romanum Pontificem, non ita quoad nominationẽ Epiſcoporum, & Archiepiſcoporum, & *ibi* latè proſequitur, vide apud eum. 30

Nec etiam obſtat reſolutio, quam ſuprà probauimus, quòd iuſtiſſimè Eccleſia, & ex iuſtis rationibus priuilegium conceſſum läicis, & Principibus ſecularibus abrogauit *in d. cap. 2. incip Adrianus, 63. diſtinct.* Quia reſpondetur in his generalibus derogationibus non contineri, ſed potius exceptum cenſeri ius nominandi, & eligendi ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus, imò ex eiſdem rationibus inuiolabiliter eis eſſe ſeruandum, vt iubet Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de reform. c 9. verſ. exceptis patronatibus*, notat in ſpecie Azeued. *dict tit. 6 l. 1. num.* 4. 31 † Sicut etiam receptum eſt nõn comprehendi idem ius in reſeruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ ſunt de omnibus Eccleſiis Cathedralibus pro Summo Pontifice, eiúſque diſpoſitione; nam exceptum eſſe iuſpatronatus ad Reges, & alios Principes ſpectans, reſoluunt Rebuff. *in praxi benefic. par 3 ſignatura, n* 61. *cum ſeqq.* Lambertin. *de iure patronat. lib. 2. part. 3. q 9 art* 11. Couarr. *pract. c. 36 num.* 2. & alij, de quibus Cened *ad Decretal. collect. 79 n.* 2 quibus adde Gonzal. *ad reg 8. Cancell gloſ 24. à n.* 153. Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ, c. 10. n. 3. & c. 35. n.* 7. & plures alios, quos refert Nicol. Garc *de benefic. part. 5. cap. 8. num.* 119. 32

Nec denique obſtant fundamenta, quibus aliqui non vulgaris eruditionis viri contendebant minimè in Eccleſiis Cathedralibus, ſicut nec in collegiatis, admittendum eſſe iuſpatronatus, auctoritate tex. *in cap. nobis 25. de iurepatronat.* Viuian. *in praxi iuriſpatronat part. 1. lib. 3. cap.* 1. & quia iuſpatronatus ex fundatione, conſtructione, vel dotatione acquiritur; contendunt autem noſtræ Luſitaniæ Reges non cõſtruxiſſe, non fundaſſe, & non dotaſſe Eccleſias Cathedrales illius Regni, ſed conſtare populi pietate, Prælatorum auctoritate, vel Principum liberalitate abſque iuriſpatronatus reſeruatione erectus, & conſtructas eſſe ab antiquiſſimis tẽporibus. Facilis enim eſt ſolutio, conſtare potiùs ab ipſis Regibus Alphõſo I. & ſucceſſoribus, qui eas à Maurorum poteſtate eripuerunt de nouo erectas, & locupletiſſimis reditibus fuiſſe exornatas, & exinde ius nominandi, ſeu præſentandi ad eaſdem ſemper retinuiſſe: deinde iuſpatronatus non ſola fundatione, & dotatione acquiri, ſed aliis etiam modis à iure approbatis, præcipuè Romani Pontificis priuilegio, & Eccleſiæ conceſſione, quam Regibus noſtris factam fuiſſe ob egregia merita in Eccleſiam collatam non eſt dubium, ex *d c cùm longè*, & aliis, de quibus ſuprà, atque etiam ex præſcriptione, & conſuetudine, iuxta text. *in c. cura paſtoralis 11. de iurepatr. & in d.* 33

cap.

cap. cùm Ecclesia, ibi, *nisi secus alibi obtineat de consuetudine speciali*: præcipuè si præscriptio, vel consuetudo fuerit immemorialis, quia vim tituli, & priuilegij Romani Pontificis habere noscitur, ex reg. text. *in cap. super quibusdam §. præterea, de verb. significat.* Ex dictis autem constat Hispaniarum, & Lusitaniæ Reges omnibus his rationibus esse munitos, quia vel Ecclesias dotarunt, fundarunt, vel ab hostium potestate ereptas reædificarunt, vel propriis reditibus auxerunt, vel Ecclesiasticos reditus propriis expensis à Sede Apostolica impetrarunt: quapropter iustissimè meruerunt hoc Sedis Apostolicæ priuilegium, vt ad easdem, Prælatos nominare, aut præsentare valeant: constat etiam ex tempore antiquissimo, quod omnium memoriam excedit, ita vsu, & consuetudine semper obseruatum fuisse. Tex. verò *in d. cap. nobis*, contrarium non probat;
34 non enim negat† in Ecclesiis Collegiatis ex fundatione iuspatronatus acquiri, sed solum ait honestius electioni factæ consentire patronos, quàm faciendæ, atque ita modum præscribit honestiorem in patronatu Ecclesiæ Collegiatæ, sicut & non excludit legitimam præscriptionem, aut consuetudinem, vel Romani Pontificis priuilegium.

Et sic Rex noster sub peccati mortalis pœna nominare tenetur ad Episcopatus non dignum, sed digniorem ex propositis a Consiliariis suis, vel saltem perquirere tenetur à suo Confessario, & ab aliis piis, & eruditis viris quis sit dignior, vt fecisse Philippũ II. compertum est. Ita Fr. Emman *in sum. tom 4. c. 67. de los Obispos n. 26* Maurit. Alzed. *de praecellent. Episc. dignit. c. 3 n. 13 & 14. p. 1.*

35 Ex quibus omnibus consequens est falsam omnino esse hæreticorum huius tempestatis sententiã, qui contendunt electionem Episcoporum ad populum Iure diuino pertinere: nam, vt suprà ostendimus, ex lege diuina, ex Christi Domini institutione prouisio omnium Ecclesiarum ad Summum Pontificem, velut Ecclesiæ caput pertinet, ex testimonio, & auctoritate text. *in d. cap. 1. 21 dist.* deinde ostenditur ratione, quia ex eadem lege diuina constat Episcopos pastores esse, populum verò oues, *Ioan. vltim.* & sæpe alibi, ouibus autem minimè conuenit pascere, regere, seu docere; sed regi, & pasci; quod in hoc proposito bene docuit Cœlestinus *in cap. docendus 62. d. cap. nosce, in fine 63. dist. 61 docendus est populus, non sequendus.* Confirmatur etiam ex auctoritate Apost. *ad Hebr. 5.* dum scribit neminem debere sibi assumere honorem; nisi vocetur à Deo tanquam Aaron: constat autem à Moyse iussu Dei electum fuisse Aaron absque populi multitudine, *Exod. cap. 4 cum seqq.* sicut etiam idem Moyses alios ministros solus legitur elegisse *Exod. cap. 18.* qui vt præcedens Christi Domini Vicarius, Pontificis Successori Vicarij eiusdem formam quandam præsignificauit. Confirmatur deinde ex variis rationibus, propter quas hanc potestatem iustissime populo, & laïcis interdixit Ecclesia, quas suprà retulimus; & constat ex *d. c. 2. de elect. c. 2. c. non est permittendum, 61. dist.* cum aliis, quæ repetere non oportet: ex quibus ita contra Lutherum, Caluinum, & alios eorum sectatores, latè comprobat Card. Bellar. *d. lib. 1. de clericis c. 7. per totum*, & esse constantem, & veram omnium Catholicorum sententiam testatur Azor. *d. p. 2. lib. 3. c. 28 quæst. 4.*

36 Leuissima sunt fundamẽta, quibus prædicti hæretici mouentur, & ea ad tria principalia reducam, pro cæteris remitto Lectorem ad Card. Bellarm. qui omnia, & singula latissimè prosequitur *citato loco.*

Primum est ex Apostolorum exemplo, qui *Act. 1.* non soli, sed cum tota Ecclesia legerunt Matthiam, & Barnabam, vt ex illis vnum Dominus assumeret, super quem caderet sors. Et *Act. 6.* vbi de multitudine credentium dicitur, *elegerunt Stephanum.* Respondetur enim cum Chrysost. *ad idem cap. 1.* vtrumque illud ex Diui Petri concessione, non ex necessitate factum fuisse. Deinde quòd minimè probatur de lege Diuina esse, quod aliquando ab Apostolis, vel eorum successoribus factum legimus, vt circa præceptum excommunicationis in materia *cap. sicut Apostoli 11. q. 2.* iam alibi diximus: licet per contrarium rectè sequatur de lege Diuina non esse, vt populus eligat, vel quid simile faciat, quando probatur contrarium aliquando factum ab ipsis Apostolis; hoc enim posterius directè offenderet legem Diuinam, si ipsa talem præscriberet formam, & ea omissa actus corrueret: illud prius non ita, quia ex concessione ipsius Pontificis ad quam pertinet, fieri potuit, vt illis casibus factum fuisse aduertimus, & deducitur ex ipso Beato Luca *ad cap. 6.* ibi, *conuocantes autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt*, &c. quæ verba probant non ex necessitate, sed ex concessione, & permissu Apostolorum plebem interfuisse, aduertit Card. Bellarm *dict. c. 7. vers. quantum argumentum.*

Secundum argumentum deducunt ex Conciliorum, & antiquorum Pontificum auctoritate, à quibus planè probatur mos ille, vt Episcopus à populo, & Clero simul eligatur, vt constat ex *cap. nullus 23. d. c. quanto, cap. plebs, cum seqq. 63. dist* & aliis de quibus suprà. Sed omissa illa solutione, quòd in illis Iuribus non electio datur populo, sed eius testimonium, & votum, seu postulatio exigitur, vt ex *cap. vota*, & aliis, *eadem dist.* supra notauimus: facile respondetur concedendo totum, quòd scilicet ex Summi Pontificis, & Ecclesiæ concessione à principio Clerus, & populus eligebant Episcopos, sicut & hodie ex permissu eiusdem Pontificis idem faciunt Hispaniarum, & Galliæ Reges, vt dictum est, minimè verò inde sequitur ad eosdem laïcos, vel sæculares Principes id pertinere ex lege Diuina, quod est intentum, neque consequenter sequitur non potuisse eundem Summum Pontificem eandem potestatem laïcis abrogare, ex rationibus, quas suprà notauimus. 37

Tertium argumentum desumunt ex auctoritate Cypriani, quam integram ex *lib. 1. epist. 4.* refert Bellarmin. *argum. 7.* & *ex epist. 68.* Azor *quæst. 4. dicto loco*, vbi disertis verbis videtur docere ex ipsa Diuina lege descendere, vt plebs habeat potestatem, vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi. Nam respondetur dupliciter, primò Cypriani auctoritatem non concludere hunc morem descendere ex iure, & præcepto diuinæ legis, sed ab exemplo, & facto, quod tam in lege veteri, quàm Euangelica reperitur: quod verò aliquando si factum sit, non infert necessarium esse quòd sic semper fiat, vt diximus. Deinde verba, quæ ex Cypriano refert Azor. clarè significant solum exigere in Episcoporum electionibus præsentiam, & testimonium plebis, sed non inde sequitur electionem tribuere eidem plebi ferendo suffragium per modum iudicij, & auctoritatis, vt ei tribuunt hæretici. Et omnia supradicta confirmabis ex Triden. *sess 23 can. 7. & 8.* vbi damnat eorum errorem, qui, docebant Ordines collatos sine populi, aut potestatis sæcularis consensu, aut vocatione, irritos esse, & alterum eorum, qui dicebant Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos, & veros Episcopos; atque ita apertè ostendunt damnati ibi hæresim, 38

quam impugnamus, dicentium ad populum Episcoporum electionem pertinere, & Episcopos sine populi auctoritate à Romano Pontifice assumptos veros Episcopos non esse, vt vltra citato; ex eodem decreto post alios notauit Henriq. *in sum lib. 6. c 5. §. 5. in illo commento lit. D.*

Vnde etiam consequens fit longè à veritate alienam videri resolutionem eorum, qui dicunt non pugnare cum lege diuina, vt singuli Episcopi sibi eligant, seu nominent successorem, & consequenter eum eligere potuisse, nisi à Sede Petri, seu lege Ecclesiastica aliter esset prouisum, quod tenuerunt Ledesm *in 24. quæst. 20 art. 4. pag. 515. conclus. 2. 3. & 4.* Azor *d. cap. 28. question. 5.* idque probat, quia nulla lex diuina reperitur, quæ prohibeat Episcopum eligere successorem. Deinde confirmat exemplo Beati Petri, qui Clementem sibi successorem designauit, vt refertur *in cap. si Petrus 9. quæst.* 1. & Valerij, qui Beatum Augustinum coadiutorem, & successorem sibi elegit, vt refert Beatus Paulinus relatus *in cap. nunc autem 7. quæst.* 1. & pleniùs idem Augustinus *epist.* 120. vbi etiam narrat de Seuero Milenitano Episcopo, quòd similiter successorem sibi designauit, exultátque gaudio ipse Augustinus, quòd opera sua populus cum pace illum acceperit, & de se ipso commemorat modum, quo sibi post mortem nominauit successorem Heradium, seu Heraclium, vt monet Lusitanus noster Frater Ludouicus ab Angelis ex eadem familia Augustiniana, *in vita eiusdem Augustini, lib 4. cap. 6.* post mortem autem dixit Augustinus ne de illo fieret, quod de se factum dolet, quòd viuo Valerio in Episcopatu factus fuerat coadiutor, seu Coëpiscopus nesciens esse prohibitum in Nicena Synodo, quo bene aduertit Possidonius *in vita Augustini, cap* 8. & clarè fatetur ipse Augustinus *d. epist.* 110 quòd diligenter aduerte pro intellectu *d cap nunc autem,* & concordat cum text. *in cap. quoniam, de officio Ordinarij.* Quod tamen inferunt non esse facturus tot sactos Patres si legi Diuinæ repugnaret, sed potiùs pro ea vsque ad vitam & sanguinem pugnarent, iuxta text. *in c. sunt quidam 25. quæst.* 1.

40 Sed conuincitur istorum resolutio ex omnibus supradictis: resoluimus enim secundùm legem Diuinam potestatem eligendi Episcopos, & prouidendi in Ecclesiis Cathedralibus ad Summum Pontificem pertinere, vel ad illos tantùm, quibus ipse Pontifex permiserit, vnde non est regula affirmatiua; statuenda, quòd Episcopi successorem sibi nominare possent, si lex Canonica non prohiberet, vt illi constituunt, sed contraria negatiua, quòd successorem nominare non possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum, vt de Zacharia Pontifice dicitur *in princip. 8. quæstion.* 8. vbi ex verbis Zachariæ Papæ coniicitur, quibus Bonifacio Moguntino Archiepiscopo permisit adiutorem sibi statuere, qui ei defuncto in plenitudinem potestatis succederet, & integra Zachariæ epistola refertur *in cap petisti 7 q. 1.* Et ex hac ratione dici potest antiquissimo illo Antiocheno Concilio celebrato circa annum Domini CCLXIV. strictissimè prohiberi ne quis Episcopus, etiamsi in extremis sit constitutus, nominet, vel designet successorem, sed seruetur ius Ecclesiasticum, vt eligatur dignus cum Synodo, iudicio Episcoporum, & electione clericorum: quibus verbis ostendit non contineri, ibi nouam prohibitionem, sed iam antea ab Ecclesia, Summóque eius Capite Romano Pontifice hanc potestatem eligendi datam esse Clero.

41 Ad illud verò de Beato Valerio, Diuo Augustino atque aliis, qui sibi successores elegerunt, respondent multi similiter ex concessione Romani Pontificis factum fuisse, quòd innuit Frat. Lud. ab Angel. *dict. loco,* ibi, *Beatus Valerius facultatem obtinuit, vt eum sibi coadiutorem haberet;* sed diuinatio est, cùm ex dictis planum sit sine aliqua Papæ auctoritate factum, & ideò Augustinum doluisse. Meliùs igitur respondebis constare ex *dict. epist.* 110 Diuum Augustinum neque ipsum, neque Valerium, neque Seuerum sibi solos successores elegisse, sed potiùs Cleto, & populo proposuisse personas, quas tanto munere dignas iudicabat, populúmque & clerum per acclamationem consensisse, eo modo elegisse, iuxta formam, & modum illis temporibus ab ipso Summo Pontifice permissum, de quo suprà Quod quidem non prohiberi in dictis Conciliis patet ex ipsorum verbis, quæ referuntur *in cap. Episcopo 1. & 28, quæstion. 1.* ibi enim postquam constituunt non licere Episcopo in vita sibi successorem constituere, addunt limitationem, nisi cum consilio, & iudicio Episcoporum, & clericorum, qui post obitum potestatem haberent eligẽdi cõsonat *c. plerique, eadem causa, & quæst.* ibi, *sed populi gratificatio pro populi habeatur assensu,* quibus significatur improbari morem, vt solus Episcopus successorem sibi eligeret, non verò si populi accederet consensus: hæc videtur etiam ratio, quare Beatus Augustinus *in dict. epist.* sæpè ac sæpiùs repetit designationi Heradij, quem sibi successorem nominauit, post obitum populum multis repetitis vicibus acclamasse, & quare exultat populum Milenitanum, cum pace accepisse successorem, quem sibi Seuerus designauit.

Ad illud verò, quo præcipuè mouentur, quòd nulla lex Diuina reperitur, quæ Episcopis prohibeat successorem designare, respondetur, constare lege Diuina hanc potestatem assumendi Episcopos ad solum Pontificem immediatè pertinere, vel ad eos, quibus concesserit, vt iam comprobauimus, ac subinde ne hoc possint Episcopi, non oportet dare legẽ, quæ prohibeat, sed vt possint, oporteat dare legem, quæ id concedat, iuxta naturam edicti permissorij, de quo Doctores per tex. ibi *in l. cum Prætor, vers. iudicẽ. ff de iudiciis, & in l necnon 28. in princip. vers quod eis ff. ex quibus causis maiores.* 42

Ex facto autem, & exemplo Diui Petri inefficax est argumentum; quia Beatus Petrus à Christo Domino, & ante, & post mortem familiarissimè instructus ita erat, & Spiritu sancto plenus, vti in electione Clementis minimè falli potuerit, non ita autem certum erat omnes alios petri successores tales futuros, vnde de Petro ad alios non rectè infertur: deinde ex ipsa historia, quam refert text. *in d. cap. si Petrus, cum seqq. 8 quæstion.* 1. constat Petrum non solum elegisse Clementem, sed in præsentia totius Ecclesiæ, ita de consensu plebis, & Cleri. Tertiò quia Clemens ipse cernens exemplum hoc perniciosum fore, vt ostenderet Pontificem non debere sibi successorem eligere, Papatui renuntiauit, Petroque immediatè successit Linus, & deinde Cletus, & post ipsos Clemens, notauit gloss *in d. cap si Petrus,* & Card Turrecremat. ibi, *& de potestate Ecclesiæ lib. 2. cap. 51. vers. nec oberit,* prosequitur latissimè Card Iacobat. *de Conciliis, lib. 10. articul. 7 in solut. 11. argumenti, pag* 734. Ioann. Driedonius *de libertate lib. 1. cap 3. ad finem.* Quamuis post alios contradicant Mendoza *quæst quarta scholastica §. 9. vers. quarto,* Onufr. Panuin. *de Primatu Petri p. 3. c. 2. dissuasione 1. pag.* 211. 43

De qualitatibus autem, quæ in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, & qui eligi possint 44
Episcopi,

Epiſcopi,& qui minimè, reſtat tractare. Primum igitur de multis, quæ in Epiſcopo deſiderantur, loquitur Apoſt. *ad Timoth. & ad Tit.* proot in antecedenti cap. iuxta Canonicas ſanctiones expoſuimus, infrà *tit.* 1. per 17. gloſſas plenius explicabimus; & interim hac de re vide Guilielm. Roilæ *de Rege excommunicando cap.* 8 Bernardin. Roſignol. *de diſciplina Chriſtiana perfectionis lib* 1. *cap.* 1. *§. etſi Epiſcopi.* Anton. de Venales *de dignit. Sacerdot. cap.* 1. *§.* 1. Ioann. Marian. *lib.* 3. *de Rege cap.* 1. *ad finem. & cap.* 2. *per tot.* Sotomaior. *in comment. epiſt.* 1. *ad Timoth. cap.* 3. *per tot.* Hoc autem in loco de iis tantùm agemus, quæ aut facienda impediunt, aut irritari faciunt electionem, vel ſaltem animaduertenda ſunt in ipſa electione Epiſcopi facienda.

Requiritur ergo *primò* in Epiſcopo eligendo, vt iis qualitatibus præditus ſit, quæ in Presbytero quoque ſimplici neceſſariò exiguntur, quas quidem videbimus *alleg.* 10. *num.* 14. *& ſeqq.* Sed ſupra illos, & cæteros clericos requiritur in Epiſcopo ætas triginta annorum completorum, vt *alleg.* 1. *numer.* 26. *cum ſeqq.* oſtendemus; in ea namque ætate Chriſtum (cuius Vicarius Epiſcopus conſtituitur) & baptizatum fuiſſe, & prædicaſſe legimus in *cap. Presbyter* 78. *diſt.* quamuis olim quinquaginta annorum eligendus eſſet, vt tradit Clemens Papa *in Conſtitutionibus Apoſt. Secundò* attendendum, vt ſi legitimo matrimonio natus, vt infra explicabimus *d. alleg.* 1. *n.* 32. *cum ſeqq.* & quod non ſit bigamus, nec neophytus, vt dicemus *tit.* 2. *gloſ.* 4. *&* 17. quæ etſi in cæteris Clericis requirantur, plus tamen in Epiſcopis attendūtur. *Tertiò* quòd in ſacro Presbyteratus Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio fuerit conſtitutus, vt ſtatuit Concil Trid. *ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 2. vt dictum extat *d. alleg.* 1. *num.* 36. *Quartò* Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel Iure Canonico eſſe debet Conc. Trid. *d. cap.* 2. iuxta ea, quæ exponemus *d. alleg.* 1. *num.* 24. *cum ſeqq.* & cuius vita prior ac omnis ætas a puerilibus exordiis Eccleſiaſtice, ac laudabiliter acta teſtimonium præbeat, *cap. miramur, verſ. merito* 61. *diſt.* Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *de reformat. c.* 1. & denique cauendum eſt ne ex iis ſit, qui aliqua ex cauſa ab omni electione peſſima excluduntur. Quamuis enim ex quocumque loco, & natione ſint Epiſcopi eligendi, vbi aliàs idonei reperiantur, Sot. *de Iuſtit lib.* 3. *q.* 6. *art.* 1. Petr. Nauar. *de reſtit. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 115. *cum ſeqq* nihilominus tamen bonum, commodius, ac vtilius erit, ſi Epiſcoporum electio fiat de Regno, de eadem natione, & lingua, ſi idonei ad ſint, arg *cap. bonæ el.* 2. *§. intelleximus, de poſt. Prælat.* Camil. Borel. *de præſt. Regis Cathol. cap.* 51. *& in ſum. deciſ. tom.* 1. *tit.* 6. *numer.* 2. multis probat D. Marius Cutell *in codice legum Sicularum, ad leg. Martini cap.* 66. *& vltim nota* 70. *à num.* 1. *pag.* 615. vbi plures refert.

45 Ex his colligitur laïcum non poſſe in Epiſcopū eligi, vt habetur *in cap. hoc ad nos* 59. *diſt. & in cap. miramur, & in cap. ſtatuimus §. iis omnibus* 6. *diſt & in c. exigunt* 12. *quæſt.* 7. *Miſerum eſt enim*, inquit Innoc. Papa, *in cap. miſerum,* 61. *diſt. eum fieri magiſtrum, qui nunquam fuit diſcipulus, eumque ſummum fieri Sacerdotem, qui in nullo gradu vnquam obſequutus fuerit Sacerdoti*; & Cœleſt. *Quid* inquit, *proderit per ſingula ſtipendia clericos militaſſe, & omnem egiſſe in Dominicis caſtris ætatem, ſi ii, qui futuri ſunt Sacerdotes ex laicis requirantur, qui vacantes ſeculo omnem Eccleſiaſticum Ordinem neſciunt*, &c. *in cap. quid proderit.* 61 *diſt* qui iterum ait, *Sacerdotium non debere inter cætera miniſteria in hoc vilius reputari, vt quod difficilius impletur, facilius imbuatur.* Verùm cùm S. Nicolaus laïcus fuerit in Epiſcopū electus & B. Seuerus ex laniſicio fuerit in Archiepiſcopum aſſumptus, & S. Ambroſius etiam ex neophyto fuerit Mediolanen. Archiepiſcopus factus, & plures alij ſanctiſſimi viri, dicit Gratianus *in d. §. iis omnibus.* quòd cùm quilibet laïcus ex merito ſuæ perfectionis clericalem vitam tranſcendit, vt prædictis Sanctis contigit, eius poteſt rata haberi electio, *cap Oſius, cum ſeqq* 61. *diſt.* Vnde Ambroſius de ſua electione dicebat. *Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in ſuperbiam, ſed ſi non deeſt humilitas competens Sacerdotio. vbi cauſa non hæret, vitium non imputatur: itaque ordinationem meam Occidētales Epiſcopi iudicio, Orientales etiam exemplo prob. runt*, vt *in c. Neophytus eadem* 61. *diſt.* Martinus namque Turonen. Epiſcopus, & Auguſtinus Hipponen. & alij ex neophytis fuerunt Epiſcopi conſtituti. Vide quæ dicemus infra *dict. gloſſ.* 7. Concilium verò Aurelianen. *cap* 9. de laicis ad Epiſcopatum aſſumēdis ſic ſtatuit, dicens *Nullus ex laicis abſque anni cōuerſatione præmiſſa Epiſcopus ordinetur, ita vt intra anni ipſius ſpatium à doctis, & probatis viris, diſciplinis, & regulis ſpiritualibus plenius inſtruatur, aut cum ſupplēda eſt clericalis penuria, præmiſſa ſex menſium conuerſatione*; concordat *auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis, § damus autem licentiam.* Qui verò meretur aſſumi Epiſcopus non eſt ordinandus, niſi primò fuerit Oſtiarius, deinde Lector, poſtea Exorciſta, inde Acolytus, demū verò Subdiaconus, deinde Diaconus, poſtea Presbyter, vt Caius Pont. conſtituit, teſte Damaſo: in neophytis verò eſt conſtitutum, vt qui in infirmitate poſitus ſuſcipere Baptiſmum diſtulerit, Presbyter non ordinetur, *in cap.* 57. *diſtinct.* vnde nec facilè erit Epiſcopus eligendus; ſicut *dict. gloſſ.* 7. innuimus.

Diſpenſatur ergo cum laicis, & neophytis, vt poſ- 46
ſint Epiſcopi fieri propter merita perſonarum, & Eccleſiarum vtilitatem, vel neceſſitatem, *cap. cum nobis, in fine, de elect* quibus de cauſis etiam cum illegitime nato diſpenſatur, *cap. tali coniugio* 1 *q.* 7. *c. innotuit, verſ quamuis, de elect.* & cum eo, qui ſit minoris ætatis, nec adeò eminentis ſcientiæ, arg *dict. cap. cum à nobis*, ita & cum bigamo, vel cum eo, qui non caſtè vixit, ſi tamen longam poſtea continentiam ſeruaſſe probetur, *cap. priuſquam* 28 *diſt.* & diſpenſatus ſimpliciter ad Dignitates non intelligitur etiam ad Epiſcopatum diſpenſatus, ſecundum Hoſt. & Panorm *in cap. cum VVinton de electione*, & ea quæ dicentur *alleg.* 2. *num.* 18. ſed habens filios non eſt Epiſcopus eligendus, quoniam per filios Prælatorum Eccleſiaſtica ſolet periclitari ſubſtantia, vt ait Pelag. *in c. Syracuſanis*, 18. *diſt.* & nos latius dicemus *tit.* 2. *gloſſ.* 9 *n.* 30.

Poteſt etiam Religioſus in Epiſcopum eligi, *cap.* 47
pen in fine de vita, & honeſt clericor. Camill. Borell. *in ſumm. deciſ tom* 1 *tit.* 6. *num.* 1. declarando iuxta ea, quæ dicemus *cap. ſeqq num* 11. *cum ſeqq.* Verum ſi aliquis vouerit Religionem, non poterit Epiſcopatum acceptare antequam ſit Religionem ingreſſus niſi diſpenſetur in voto, *cap per tuas, de voto*, & dicemus infrà *allegat.* 53. *numer.* 15. Qui verò ob crimen commiſſum Epiſcopatui renuncians Religionem intrauit, non poterit amplius Epiſcopum eligi, *cap. hoc nequaquam* 7. *quæſt* 1. *cap. poſt tranſlationem, de renunciat.* Secus ſi nō propter crimen id fecerit, Poteſt autem eligi in Epiſcopum Religioſus etiam in nouitiatu exiſtens, & nondum profeſſus, quamuis Abbas eligi non niſi profeſſus valeat, *c. nullus Religioſus, de elect. lib.* 6.

Illud quoque eſt in electione Epiſcopi obſeruan- 48
dum, vt nullus inuitis detur Epiſcopus ſubditis, vt

dicitur *in cap nullus* 61.*dist.& in cap. siu* 63 *dist.* nec emeritis cimbus, qui conciuium suorum benemerentes testimonium in his Ecclesiis extranei, & ignoti non proponendi, vt Cœlestinus Papa constituit *in cap. nec emeritis* 61 *dist.* Nec tamen ex loco ipso, vel præstantioris gradus est eligendus, qui vitæ meritis non præcellat, *quoniam apud Deum*, inquit Gregor. *non gradus elegantior, sed vitæ melioris actio comprobatur.* Nec est eligendus in Episcopum qui Principi sęculari nimis fauorabilis dignoscatur, ex Nicolai Papæ decreto *in cap porrò*, vbi gloss. 63.*dist.* nec ille, qui suspectus Principi fuerit, Xuar *alleg.* 8. *num.* 14. Cabed. *de patronat Regiæ coronæ c* 37. *num.* 5. Et plura hac in re attendenda, præcipuè circa qualitatem personarum ex iis, quæ in antecedenti *cap.* diximus, & latissimè infrà *tit.* 2. *de munere Episcopali.* explicabimus. Quomodo autem fabricandus sit processus, & inquisitiones super promouendis ad regimina Ecclesiarum Cathedralium? Vide *caput* 4. *num* 4.

CAPVT IV.

De confirmatione, qua Episcopus electus confirmatur.

SVMMARIVM.

1 *Electus Episcopus in tres menses post consensum electionis de se celebratæ præstitum confirmationem electionis ipsius petere debet.*

2 *Menses quando sunt numerandi à die alicuius actus computantur secundùm quod occurrunt in Kalendario.*

3 *Electus si intra tres menses confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit.*

4 *Electionis confirmationem an petens amicus mandato electum à pœna excuset, ostenditur.*

5 *Electus à Superiore, cui subiicitur, confirmationem, aut secundùm alios à Sede Apost. de iure antiquo petere debeat.*

6 *Electionis Episcoporum confirmatio iuxta formã iuris iam ab aula recessit.*

7 *Episcopus confirmatus, quamuis nondum consecratus, quæ agere possit.*

8 *Collatio facta à Summo Pontifice ad Episcopalẽ dignitatem habet vim electionis, nominationis, & cõfirmationis.*

9 *Episcopus si velit ea, quæ sunt iurisdictionis exercere, debet obtinere litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest.*

10 *Capitulum an possit Episcopo contradicente administrare Episcopatum, tanquam sedes vacet, eo quòd litteræ prouisionis intra tempus assignatum non fuerunt ostensæ, remissiuè.*

11 *Monachus licèt efficiatur Episcopus, non tamen desinit esse Monachus.*

12 *Monachus factus Episcopus à tribus votis substantialibus non est solutus.*

13 Cap. 1. 18. quæst 1. *declaratur.*

14 *Monachus factus Episcopus an sit solutus à ieiuniis Religionis ostenditur.*

15 *Monachus factus Episcopus ob onere recitandi Officium propria religionis liberatus.*

16 *Rev..ares ex Prædicatorum Ordine ad Episcopalẽ dignitatem assumpti, tenentur ante consecrationem libros, & bona Ordinis relinquere.*

17 *Habitum Monasticum non amittit Monachus factus Episcopus.*
Generalis, Prouincialis, seu alias Prælatus inferior, si ad Episcopatum præsentatur, & acceptat, statim vacat Prælatura. ibid.

18 *Monachus Episcopus factus renuntians Episcopatui, an teneatur ad Monasterium reuertere ostenditur.*



QVICVMQVE ab alio, quàm à Sope- 1
riore in Episcopum electus fuerit, de-
bet postquam præsentauerit electio-
nis de se factæ consensum, à Superio-
re suo confirmari, *cap. postquam, cap.*
nihil est, de elect. Petr. Gregor. *syntagm Iuris part.* 2.
lib. 17. *cap.* 13. *à num.* 1. Consensus autem intra men-
sem à præsentatione electoris præstandus est; alias
elapso mense redditur electio nulla, ne scilicet diu
differatur Ecclesiarum prouisio, vt dicitur *in c. quàm*
sit, eod tit in 6. Menoch. *de arbitr. c.* 477. Gonzal. *ad*
reg. 8. *Cancell gloss.* 15. *num.* 50. Mallob. *in praxi ha-*
bendi concursum requis. 1 *dub* 2. *num* 11. *secundùm Rom.*
impress. Maur Alzed. *de præcellent Episcop. dignit part.*
1. *c* 3. *numer.* 55. Quare etiam statutum est in eodem
cap. quàm sit, vt infra tres menses à consensu præ-
stito, petatur confirmatio, & obseruant Menoch *de*
arbitr. casu 477. Azor *instit moral part.* 2. *lib.* 3 *cap.* 29.
quæst. 16. & citat infra *alleg.* 1. *num.* 39. *cum sequentib.* 2
† Qui quidem tres menses computari debent pro-
vt in Kalendario occurrunt: quando enim lex, vel
statutum concedens mensem disponit a quo tempo-
re mensis incipit, vt à die electionis, vel à die per in-
dicem assignanda, tunc accipitur mensis secundum
quod occurrit in Kalendario, & quod ex vno mense
deficit, accipitur de sequenti, gloss. *verb mensem, in d.*
c. quàm sit. Menoch. *de arbitr. casu* 50. *num.* 11. Sanch.
de matrim. lib. 2 *disp.* 24. *n* 15. Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel.*
gloss. 11. *n.* 7. Nicol. Garcia *de benef p.* 10. *c.* 2. *num.* 42. &
seqq.

Si intra prædictos tres menses electus Episcopus 3
confirmationem non petat, ius; si quod ex electio-
ne acquisiciat, amittit, & electio penitus est ina-
nis, etiamsi postea consensum præstet electus, vt 4
notat gloss. per tex. *ibi in d. cap. quàm sit.* † satis ta-
men erit si electi amicus eius nomine confirmatio-
nem petat, sine mandato, modò electus ratum ha-
beat infra illos tres menses, gloss. *verb. petere*, ibi,
sed pone quòd amicus, in dict. cap quàm sit, Tiraq. *de*
pœnis temper. causa 22. *numer.* 37. Azor. *dict. cap.* 16.
quæst. 11. quia ratihabitio omnino fieri debet intra
terminum datum ad acceptandum, Cou. *variar. lib.* 3.
c 16. *n.* 5.

Confirmare autem electos non solum Romanus 5
Pontif. verùm etiam Patriarcha, vel Metropolitanus
de Iure communi potest, *cap. quoniam* 100. *dist. cap.*
cùm dilectus 32. *de elect. c. cupientes, in princip.* per lo-
cum ab speciali, *eod. tit. lib.* 6. Biax. *in direct. elect.*
part. 3. *cap.* 43 *numer.* 6. Corras. *de Sacerdot. part.* 1.
cap. 4. *à num.* 3. Selu *de benefic part.* 2. *quæst.* 22. *num.* 1.
Mandagot. *de electione noui Prælati cap.* 65. Petr.
Gregor. *ad tit. de electione cap* 19. *à num* 10. Paul.
Layman. *de Ecclesiast. Præl. elect. cap.* 13. *quæst.* 162. &
ideo olim in partibus Hispaniæ confirmationẽ hu-
iusmodi per Archiepiscopum Toletanum fieri sole-
re attestatur Filesac. *de sacra Episcop. auctorit. cap.* 7.
§. 6. *fol.* 77. Mariana *en la historia general de España*
lib. 6. *cap.* 17. *vers. la seguida cosa*, Ioan. Moreno *de Pa-*
triarch. origine exercit. 32 *fol.* 276. Sed eodem Iure at-
tento huiusmodi confirmationem à Sede Apostolica
esse petendam probat tex. *in c. cùm Ecclesia Sutrina*,
ibi,

ibi, *petentes ipsam electionem à Sede Apostolica confirmari, de causa possess. & propriet.* & resoluunt Franc. Leo *dict. part.* 1 *cap.* 3 *num* 5. Maurit. Alzed. *d. part* 1. *cap.* 3 *num.* 56. Nihilominus tamen primum verius; & pro responsione Card Imol. & Rip. *n.* 6 ac Rebuf. *num.* 12. *in eod. cap. cum Ecclesia Sutrina*, aduertunt ibi duplici ratione potuisse confirmationem peti à Sede Apostolica, vel quia Ecclesia Sotrina, quæ propè Romam esse noscitur, immediatè subiecta est eidem Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ Sedi; vel quia generaliter licitum est etiam in Ecclesiis, quæ alium habent immediatum Superiorem, omisso medio ad Sedem Apostolicam recurrere, & ab eadem petere confirmationem, iuxta text. *in cap. per principalem* 9. *quæst.* 3. iuncta plenissima potestate, quam in beneficialibus habet Romanus Pontifex ex tex. *in cap.* 1. *de preb. in* 6. & ideo cum omnibus Ordinariis concurrit Matta *de iurisd.* & *p.* 3 *cap.* 21. *à n.* 15. Gonzal *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 1. *à num.* 31. & §. 2. *per totum.*

Si quis autem diuina fuisset inspiratione manifestè electus Episcopus, non ageret confirmatione, quia quæ Spiritu sancto aguntur, non sunt sub lege, *cap nisi cum pridem, de renuntiat.* Bertachin. *de Episcop.* vbi *de eius confirmatione.* Sed si quis simpliciter ad clamorem populi eligeretur, de diuina inspiratione nihil appareat, nullo modo est confirmandus, nec habendus Episcopus, quia potuit populum pretio, vel mercede corrumpere, vt dicitur *in cap. Osius, de elect.* Nec quisquam per ambitum ad Episcopalem honorem est permittendus accedere, *cap. nullus itaque* 1. *quæst.* 1. Confirmans autem debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus requisitis diligenter inquirere, vt habetur *in cap. de Petro* 4. *dist.* & *in cap.* 2. & *in cap. cum à nobis, de elect.* Quòd si aliqua ei tanquam confirmatur, crimina obiiciantur, purgare se debet cum requisito numero Episcoporum, vt traditum est in Concil. Carthaginen. IV. relato *in c. illud* 13 *dist.* quando verò electus postulat confirmari cum alio quomodo sit procedendum, declaratur in Concilio Bonifacij VIII. relata *in c. fin de elect. lib* 6.

6 Hæc pauca de confirmatione aduertisse sufficiat, electio enim Episcoporum, & confirmatio iuxta formam Iuris Pontificij, non ab aula receisit, tum ex *reg.* 2. alias 3. *Cancellariæ*, quæ Sedi Apostolicæ reseruat prouisionem omnium Cathedralium, tum ex priuilegiis Summorum Pontificum aliquibus Regibus, & Principibus nominandi Episcopos concessis, & ideo vbicunque Reges huiusmodi (quales esse constat Hispaniæ, Galliæ, Lusitaniæ, Siciliæ, Italiæ, Sardiniæ, & Poloniæ) nominant Episcopos, & designant, ac offerunt, Romanus Pontifex eos instituit, Azor *d. c.* 19. *quæst.* .. *in fine.* Et si qui Episcopi in Germania à Collegiis Canonicorum eliguntur, Romani Pontificis auctoritate confirmantur, Azor *d. c.* 19. *quæst.* 2.

7 Sic etiam quamuis Iure communi Episcopus postquam fuerit Canonica institutione confirmatus, habeat ea, quæ sunt iurisdictionis (veluti excommunicare, suspendere, interdicere, visitare, corrigere, punire, Synodum conuocare, beneficia conferre, Ecclesias minores coniungere, annectere diuidere, vota, & iusiurandi vincula soluere, quorundam peccatorum absolutiones sibi reseruare,) vt probant *cap. ex transmissa, cap. nosti, & cap qualiter, de elect. cap. inter corporalia, de translat Episcop.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut.* 136. Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris part.* 2. *lib.* 17. *capit.* 7. *numer.* 7. Vgolin *dict. part.* 1. *cap.* 1. §. 3. *numer.* 2. Francis. Leo *part.* 1. *cap.* 1. *num.* 5. Maurit. Alzed. *d. part.* 1 & 3. *n.* 59. Azor. *d. c.* 25. *quæst.* 5. vbi *quæst.* 6. resoluit † collationem factam à Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem habere vim electionis, nominationis, designationis, præsentationis, institutionis, & confirmationis. † Tamen de Iure nouo, quod habetur *in Extrauag. iniuncta, de elect. inter communes*, opus est vt Episcopus, si velit ea, quæ sunt iurisdictionis, exercere, obtineat litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest D. Barbos. *in l. diuortio, in princ. part.* 2. *num.* 5 *ff. solut matrim.* Flamin. *de resignat. lib.* 8. *quæst.* 5 *num.* 33. Azor. *d. c.* 29. *quæst.* 9. *vers. cæterum*, latè Azeued. *consil.* 14. *per tot.* & præcipuè *à num* 13. vbi resoluit collationes ante litterarum receptionem nullas esse, & in prouisione Episcopatuum Hispaniæ refert quòd Rex nominationem à se factam mittit Papæ, & ipse Papa confirmat, & nominatio, & confirmatio ipsi Regi, & eius Consilio mittitur, & ibidem prouisus se præsentat, fidelitatémque præstat Regi & Regno, & recipit litteras, & non antè, quos cum mandato Regio præsentat in Capitulo suæ Ecclesiæ, & possessionem capit per se, vel per alium suo nomine; aliter enim Capitulum illum non reciperet ad administrandum, & conferendum beneficia. Illius tamen Extrauag. dispositio limitatur in Cardinalibus; quia ea non obstante, potuerunt conferre, & iurisdictionem exercere ante captam possessionem, & ostensionem litterarum, vt resoluit Bellencin. *de charitatiuo subsidio q.* 66. *n.* 16 & fuisse decisum *in vna Burgen. Canonicatus* 3. *Iunij* 1583. coram *Illustriss. Lancellotto*, refert Gonzal *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 14. *n.* 7.

Quæstio est admodum controuersa, an Capitulum iure debeat, vel saltem possit Episcopo contradicente, administrare Episcopatum, tanquam sedes vacet, eò quòd litteræ prouisoriæ non ostendantur, iuxta clausulam in eis insertam, intra sex menses à die datæ Breuis Apostol de more concedi soliti ad capiendam possessionem Episcopis apud Sedem Apostol prouisis? Ad vtramque partem latissime disputat Nau. *in cap. accepta, de restit. spoliat. opposit.* 1 *numer.* 11. quem vide. Illud hic aduertendum duxi, electum scilicet, & confirmatum in Episcopum, & nondum consecratum, repelli posse ab Episcopatu, si ante consecrationem fiat inhabilis, vt tenent Ioann Andr. Anton Card. & Imola *in cap. ex parte, de clerico ægrot.* quos refert, & sequitur Nauarr. *in c. si quando, except.* 10. *n.* 13. *de rescript* Vnde idem *in Manu. c.* 27. *n.* 67 *vers. octauo*, resoluit peccutientem Episcopum electum, & confirmatum, sed nondum consecratum, non incurrere excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, etiamsi iam adeptus sit Episcopatus possessionem.

Monachus licet efficiatur Episcopus, non tamen desinit esse Monachus, & verus Religiosus. Host. *in cap. clerici il* 2. *de vita, & honest cleric.* Cou. *in cap.* 1. *num* 18. *de testam.* Surd *de alim. tit.* 8. *priuil* 79. *nu.* 0. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib* 3 *cap* 16. Lezana *in sum. quæst Regular. cap.* 17 *à princip* † Sed permanet Religiosus, & inde incapax dominij, & paupertatis adstrictus voto, vt tenent glos. *in cap. statutum* 18. *quæst.* 1. & *verb Mendicantium in cap quorundam, de elect. in* 6. Cou. *in cap.* 1. *numer.* 18. *de test. n* Pelag. *de planctu Eccles. lib.* 2 *cap* 24. Læl. Zechi. *de Republ. Eccles tit de Regularib. cap.* 4. *num.* 14. Petr. Rebuff. *consil* 14 *per tot* Stephan. Durant. *quæst Iur. q.* 10. Nicol. Garc. *de benef. part* 7. *c.* 10 *num.* 89 Aloys. Ric *in praxi rerũ fori eccles. decis.* 506 *in* 1. *edit* aliàs *resolut.* 123. *num.* 2. *in* 2. *edit. tomo.* 3 *fine praxis resol.* 13. *n.* 1. & à Marta,



Marta tom. 2. de success. legati p. 4. q. 1. art. 4. numer. 13. Laurent. de Franchis in controuers. inter Episcop. & Relig. q. 112. Cened. de paup. Relig. dub. 44. num. 5. & ex numer. 31. Laurent. de Peirinis de Relig. subdito tom. 2. q. 1. cap. 10. §. vnic. Lezana d. cap. 17. numer. 5. Hieron. Roderic. in compend. quæst. Regul. resol. 60. n. 9. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 12. cap. 14. Gregor. XV. decis. 109. num. 5. Rota decis. 87. num. 2. tom. 2. recentior. Molin. de primog. lib. 2. c. 10. n. 28. Capic. decision. 100. Fulu. Pacian. cons. 132. num. 24. cum seqq. Surd. d. praml. 79. num. 9. Carol. Tapia in auth. ingressi, verb. sua cap. 6. num. 85. C. de sacrosanct. Eccles. Fab. de Anna cons. 45. ex numer. 84. Gabr. Pereira Lusitan. decis. 75. numer. 1. Thadæ. Piso lib. 1. vari. c. 8. num. 58. Ioan. Harprechtus ad Iuli. Clar. in § testamentum q. 58. Mari Cutelli in tract. de donat. tom. 1. tractat. 1. disc. 1. part. 3. num. 135. & 150. Ex Theologis D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 8. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 7. quæstion. 1. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. quæst. 58. art. 3. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 6. cap. 6. à princip. vbi plures refert DD. Lopez de Texeda tom. 1. lib. 2. tractat. 1. controu. 1. numer. 3. Barthol. à S. Fausto in thesauro Religiosorum lib. 6. q. 188. cum seqq. Molin. de Iustit. tom. 1. disput. 140. Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 1. c. 2. dub. 4. Ægid. de Conink disp. 17. dub. 11. n. 200. Ferdinand. de Castro in opere morali tract. 6. disp. 2. puncto 8. ex num. 2. Cuius sententiæ ea communiter cum S. Thoma dict. art. 8. redditur ratio, quia cùm status Religiosus tribus illis paupertatis, & castitatis, & obedientiæ consistens votis, scilicet inter Monasterium, de statu Monach. ad perfectionem pertineat, quasi quædam via in perfectionem tendendi, & Episcopalis status sit perfectior, vt ad perfectionem pertinens, tanquam quoddam perfectionis magisterium; hinc est quòd illius perfectio non supprimitur, aut supplantatur per istius adeptionem, sed potiùs conseruatur, custoditur, & validatur. Et ideo si carnis peccato commaculetur, aut altero inobedientiæ (eò quòd obedictia, quam antea præstare cogebatur Superiori Regulari, commutata est in supremum Pontificem) peccabit non tantùm vt cæteri, sed insuper tanquam voti transgressor, Barthol. à S. Fausto d. lib. 7. q. 21. Sanch. d. lib. 6. c. 6. num. 1. cum seqq. Ego ipse in collect. ad cap. statutum 18. quæst. 1. num. 9. cum seqq. Lezana d. cap. 17. num. 3. & 4. atque ita si postremum de paupertate transgrediatur; non tamen ita & taliter cùm Monachus erat, sed longè aliter; cùm factus Episcopus oporteat pro suo, & familiæ victu expendere, vt infrà part. 3. alleg. 114. n. 19. cum seqq. Quam quidem exemptionem ab obedientia Prælatorum Regularium, locum habere à die confirmationis docent Less. de iustit. lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 113. Sanch. d. cap. 6. num. 32. aduertentes tex. in cap. vnic. 18. quæst. 1. habentem, eum per electionem Canonicam liberari à iugo regulæ, debere intelligi confirmata à Papa & sic Episcopum Religiosorũ teneri tria essentialia vota sub lethalis culpæ reatu obseruare; resoluunt Fulu. Pacian. cons. 132. à n. 124. Fab. de Anna cons. 45. à n. 82. vol. 1. Quamuis eum ab obedientiæ, & paupertatis votis esse solutum existimauerint Charon. lib. 7. respons. cap. 127. Ænæ. Robert. lib. 4. rerum iudic. cap. 3. Stephan. Durant. dict. quæstion. 10. in fine.

14 Non obstat tex. in cap. 1. 18. quæst. 1. vbi ita habetur. Statutum est vt Monachus, quem electio canonica à iugo regulæ monasticæ absoluit, & sacra Ordinatio è Monacho Episcopum fecit; &c. quia respondetur cum D. Thom. d. quæst. 185. art. 8. & quæst. 88. artic. 11. ad 4.

15 † procedere in clausura, silentio, vigilia, ieiuniis, abstinentiis, & aliis similibus vitæ asperitatibus; non verò in illis Religionis obseruantiis, quæ neque Pontificium munus impediunt, neque dedecent dignitatem, sed magis iuuant ad vitam perfectam, qualia sunt supradicta tria substantialia vota sequuntur Azor. d. quæst. 4. Capic. decis. 100. n. 5. Lezana d. c. 17. numer. 8. Cened. de paupert. Relig. dub. 44. Sanch. dict. cap. 6. num. 8. & sic ille text. non intelligitur de nexu principali Religionis, professione, seu obligatione seruandi tria essentialia vota, cùm tendant ad muneris noui iniuncti exactiorem perfectionem, sed de Religionis obseruantiis, quæ munus Pontificale eiusque exercitium impediunt, nam si non impedirent, obseruari deberent, Vasquez in opusc. de reddit. cap. 3. dub. 1. Azorius dict. lib. 12. cap. 7. quæst. 4. Cened. dict. dub. 44. ex numer. 15. Sanchez dict. lib. 6. cap. 6. ex num. 16. Barthol. à S. Fausto dict. lib. 6. quæst. 194. Diana moral. resolut. part. 3. tit. 1. resolut. 50. vers. sed quæret aliquis, Franc. de Sousa in libello de la obligacion conque quedam los Religiosos Obispos num. 49. cum sequentib. Laurent. de Franchis vbi supra quæst. 114. quod extenditur ad Episcopum titularem, & ad illum, qui Episcopatui renuntiauit. Ratio est, quia isti omnes legitimè dispensati sunt, & exempti ratione dignitatis Episcopalis ab huiusmodi obseruantiis; dum ergo perseuerauerit ista dignitas, perseuerat dispensatio. Ita Sanchez dict. lib. 6. cap. 6. à num. 16. Lezana in summ. quæst. Regular. cap. 17. numer. 8. prope fin. Ideóque respectu obligationis legalis exemptum iudicari ab omnibus, quibus antea astringebatur ex vi regulæ, & statutorum, resoluunt Sot. de iustit. lib. 10. quæstion. 5. art. 8. vers. de tertiò verò, Couarru. post dict. num. 18. Gregor. de Valent. super D. Thom. disp. 10. quæst. 3. puncto 8. vers. fin. Fr. Emman. d. art. 3. Sanchez d. c. 6. num. 17. (ob quod in specie defluxerunt ad eam statuendam conclusionem, vt attenta vi coactiua, non autem directiua censeatur deobligatus à ieiuniis, & prohibitione esus carnium in quibusdam Religionibus constitutis, quod insuper scripsit glos. in cap. de Monachis 16. quæst. 1. & fatetur Alphons. Aluarez Guer. in cap. 12. in spec. iur. Pont. Nau. cons. 6. sub tit. de donat. in nouis. Et consequenter facultatem vniuersis Christi fidelibus concessam in cap. vlt. de obseruat. ieiun. edendi carnes in die Natalis Domini occurrente sub die Veneris vel Sabbati (exceptis his, qui ex voto, aut Regulari obseruantia carnes comedere nequeunt, ex eo deducunt Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. quæstion. 45. artic. 3. & 4. Beja responsorum casuum conscientiæ p. 2. casu 6. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 4. c. 11. numer. 59. & lib. 6. num. 20. Alzed. d. part. 1. cap. 5. num. 81.) extendunt ad huiusmodi Episcopos, qui obstricti sunt ieiunare ea regula obseruantia, nempe ex regularis obseruantiæ legalis debito, vt explicat Sot. loco proximè citato. Si verò ratione regulæ, Constitutionisve abstinere à carnibus semper, vel per aliquod tempus debebat, cùm hoc pastoralem dignitatem, & munus non deceat, ab ea lege solutum esse credit Azor. d. quæst. 4. prope finem, vbi cum Archid. in cap. 2. de Monachis 16. quæst. 1. & Abb. in cap. Clerici officia, numer. 18. de vita & honest. cleric. sentit, quòd quando citra aliorum offensionem ab esu carnium se cõtinere non queat, eas edere debet: quòd si omnis aliorum offensio procul absit, vesci eis non tenetur. Vnde post Sanch. d. lib. 6. c. 6. num. 15. aduertit Lezana d. summ. quæst. Regul. cap. 17. numer. 10. vota alia solemnia, præter tria generalia, quæ solent in aliquibus Religionibus emitti, quale est Minimorum de vita quadragesimali, & Patrum Societatis, de obediendo specialiter summo Pontif. circa omissiones, non obligare Religiosos assumptos ad Episcopatum, quia illa vota emittuntur vt annexa,

xa, & accessoria Regulæ, quam profitentur Religiosi, & ad perfectionem illius, cùm ergo tales assumpti maneant liberi ab obligatione regulæ (nisi solùm secundùm decentiam, vt dictum est) imò etiam manebunt liberi ab huiusmodi votis, præsertim quia credendum est solum ea emisisse Religiosum pro tempore, quo est sub iugo Religionis.

15 Ab onere recitandi officium propriæ Religionis liberatur; cùm regere Ecclesiam debeat iuxta morem, & vsum Clericorum, quibus præest: sic Abb. in dict. cap. clerici officia, Laur. de Franchis quæst. 115. Sanch. d. cap. 6. numer. 25. Azor. dict. quæstion. 4. in fine, Vgolin. d. part. 1. cap. 3. n. 1 Fr. Emman. in sum tom. 4. cap. 68. num 9. Alzed. d. part. 1. cap. 5. num. 117. Anton. Diana moral resolut p. 1 tr. 2. de dub. Regular. Gauant. in comment. in rub. Breuiarij tom. 2. sect. 5. c. 5 tit. 2. num. 2. Lezana in dict sum. quæst. Regul. c. 17. n. 11. Turrecren. in sign 91 dist. c. 12. vbi dicit fuisse secum dispensatum ab Eugenio Papa, vt post Cardinalatum liceret sibi in posterum continuare recitationem Officij suæ Religionis Prædicatorum, refert Fusc. de Visit. lib. 2. c. 15. n. 81.

16 An Episcopus possit nouo nouam formam recitandi Horas Canonicas in suo Episcopatu inducere? Respondet negatiuè Nauar. de oratione, & oris can. c. 11. n. 26. cum seqq. Et omnibus Regularibus ex Prædicatorum Ordine ad Archiepiscopatus, & alias Prælaturas Ecclesiasticas assumptis mandat Clemens IV. ne consecrationis munus quoquo modo recipiant antequam libros, & bona omnia, quæ tempore promotionis retinent, contingentia tamen Ordinem memoratum, Prioribus, & Conuentibus, de quibus assumpti fuerũt, integre resignauerint, nisi forte iidem Priores de consensu ipsorum Conuentuum vsum illorum ad certum tempus eis duxerint concedendum: alioquin eo ipso ab executione Pontificalis ministerij nouerint se suspensos, referunt Confect. in collect. priuil Mendic. fol 15. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 83. art. 6. Alzed. de præcellent. Episc. dignit. q. 1. c. 3 n. 38.

17 Monasticum habitum non amittit; immo illum gestare tenetur ex præcepto, quia obligatio portandi illum non est ex solo mandato regulæ, sed ex iure in d. cap. clerici officia, in fine, Boër. decision. 158. num 5. Alphons. Aluarez Guerrero citato loco, Cau. in comm. de Regular com. 4. num 27. Azor. d. quæst. 4. vers. verum, Henriq. lib. 10. cap. 32. num. 5. & cap. 34. in fine, Less. de Iustit. lib. 2 q. 40. dub 34. num. 113. Sanch. d lib 6. cap. 6. num. 22. Fr. Emman tom. 1. q. 58. articul. 3. Barthol. à S. Fausto in thesauro relig. lib. 6 q. 199. Ioann. de la Cruz d lib. 1. cap. 2. dub. 4. vers. secundò sequitur; Ferdinand. de Castro Palao in opere morali tr. 6. disput 2. punct. 8. num. 3. vers. probo, Franc. de Sousa in lib de la obligacion, con que quedan los Religiosos Obispos num. 19. cum seqq. Lezana d. cap. 17. num. 9. Vsus verò Italiæ, & totius Orbis admittit huiusmod Episcopum etiam titularem posse incedere non in habitu, & vestitu, vt antea, dum monachus erat, incedebat; sed eo modo, quo alius quiuis Episcopus retento tantùm colore vestium Religionis, atque ideo cum birreto clericali, & cum mantilleto eiusdem coloris Religionis; Rochetum verò portare minimè potest, sed cottam, nempe superpelliceum superimponit in actibus explendis Ecclesiasticis: Cæremon. Clementis VIII. lib. 1. cap. 1. part. 3. Fr Emman. in summ. tom. 4. c. 68. n. 6. Vgolin. de officio Episcopi part. 1. cap 3. num. 6. Alzed. d part 1. cap. 5 num 80 Lezana d. cap. 17. num. 9. Quòd si præfatus Antistes aliis quàm Religionis vestibus Indui audeat, assumendo illam albam & candidam vestem, quæ ab Episcopis exteriùs defertur, excommunicationis vinculo subiaceret, de qua in cap. 1. ne clerici, vel mon. lib. 6. vt resoluunt Card. in Clem. 2. §. sed & tales, & de vita & honest. cleric. Ias. in authent ingressi. C de sacros. Eccles. Selu. verb religio 7. quæst. 11. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 49. n. 10. Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 1. num. 15. Sed probabilius est eam non incurrere, vt tenent Cou dict. numer. 18. Azor vbi proximè, Tap. in auth ingressi. verb. sua cap. 6 num 61. C de sacros. Eccles. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 58 art. 3. Sanctarel. de apostas. cap. 1 num. 15. Bonacin. de censur. extra Bull. Cœnæ disp. 2. q. 8 puncto 6. num. 17. Sanch. d. cap. 6. num 23. Barthol à S. Fausto d. lib. 6. quæst. 200. Diana part. 3. tit. 2 resol. 50 ante fin. Franc. de Sousa vbi suprà num. 44 cum seqq. peccabit tamen grauiter, vt opinatur Fusc. de visitat lib. 2. cap. 15 post num 31. me citato Alzed. d. part. 1. cap 5. num. 74. Generalis, Prouincialis, seu alius Prælatus inferior, si ad Episcopatum præsentetur, & acceptet, statim vacat Prælatura; secundùm Fr. Emm. in summ. tom. 4. c 67 n. 33. Maurit. Alzed d pa. c. 5 n. 40. sed vide infrà alleg. 57. num. 73. prope finem.

Verùm si alicui ex prædictis contingat renuntiare Episcopatum, quibusdam visum est illum debere ad monasterium reuertere; quia vt suprà diximus, adhuc permanent monasticæ vitæ, & obligationis vincula, & uncta, quæ Episcopi munus neque impediunt, neque dedecent: tum quia sic fecisse multos perhibetur, vt nostris temporibus fecit eximiæ sanctitatis vir Dominus Fr. Bartholomæus à Martyribus, qui deposito Pontificio munere, & renunciato Bracharensi Archiepiscopatu, ad pristinum Dominicanæ Religionis statum se contulit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit, multis clarus miraculis: immo & hoc ipsum fecit Cœlestinus Pontifex Romanus hoc nomine Quintus, qui Pontificatu deposito ad pristinum etiam suæ religionis statum se retulit. Et ita Episcopum Monachum qui munus Pontificium deponit, teneri ad monasterium redire videntur tenere Abulen cap. 30. num... q 109. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 6 num. 7. Aragon. 2. 2. q. 88. art. 11. Pacian. cons. c. 51 num. 60. vol. 1. Alzed d. part. 1. cap 5. n. 84. cum seqq. vbi pro hac opinione me citat cum contrariam veriorem dicam. At verius existimo ad id non teneri, sed manere in perpetuum exemptum sicut prius, prout melioribus rationibus tuentur Imol. in Clem. 1. num. 2 de elect Frider. de Senis cons. 48 numer. 2. & cons. 19. à num. 3 Barthol. à S. Fausto d l. 6. quæst. 207. Henriq. lib. 10 cap. 32 §. 4. Fr. Emman. tom. 3. q. 52. art. 26. Sanch. dict. cap. 6. num. 26. vbi num. 30. contrarium resoluit si ex propria culpa depositus degradaretur, Emman. Sà in aphor verb. Episcopus; num. 11. Villalob in summ part 2 tract. 35. diffic. 43 num. 2. Paul. Layman. in Theologia moral. lib. 4. tract. 5. cap. 1. de statu Relig num. 9. Laurent de Peirinis in formular. Regul. lit. G cap. 6 num. 7. Ideò si huiusmodi Episcopo, Episcopatu renunciato, haud sibi necesse esset redire ad claustrum, non propterea existimandus erit apostata, vt consuluit Nauar. cons 6. num. 11. sub tit de donation in nouis, & resoluit Emm. Sà in aphorismis, verb. Episcopus, & si ex Apostolica concessione redierit, inhabilis profectò esset ad Dignitates, & officia Religionis, iuxta Constit. 45. Pauli IV. incipit. in sacra, quæ pœnas addit aduersùs eos, qui illum eligere non omitterent; refert me citato in hoc loco Maurit Alzed d part. 1. cap. 5. n. 41. Quarant in summ. Bullarij, verb. electio, Laurent. de Peirinis tom. 1. priuileg. Minimor. Const. 4. Sixti IV. §. 10. num. 44. Lezana in sum quæst Regul. c. 17. num 11. idem Laurent. de Peirin d. lit. G. num. 4. notat quòd illa Constitutio Pauli IV. quatenus dicit quòd non 18

possint

possint Episcopi Regulares huiusmodi ex Apostolica concessione ad Religionem redeunt ad eius Dignitates, etiam obtinuissent ad hoc facultatem à Sede Apost. quod loquitur de his, qui dictam facultatem eo tempore iam obtinuerant, ac proinde dictas facultates præteritas cassat: vnde tenet idem p. de Peirinis *citato loco num. 3.* quòd Episcopus Regularis, si Episcopatu renuntiato, aut etiam retento, seu cum solo titulo, impetret à Papa priuilegium, vt possit habere cellam, & victum in sua Religione, & frui omnibus gratiis, & priuilegiis illius, non potest tamen prædicta impetratione frui sine licentia Prælatorum dictæ Religionis: Fr. Emman. *in sum tom 4. c. 68. n. 10.* Portel. *in addit. ad dubia Regul verb. Episcopus nu. 15.* & expressius idem Lantent. de Peirinis *in Constit 4. Sixti IV.* § 10. Prælati autem, qui debent hanc licentiam cócedere, sunt soli Generales, ita statuit Calixtus III. vt refert Fr Emman. *q. Regul tom. 1. q. 34 a 5.* vbi addit quòd si dicti Episcopi absque prædicta licentia se immiscuant Capitulis Generalibus, aut Prouincialibus Ordinis, sunt ipso facto excommunicati, tam ipsi admissi, quàm admittentes

---

CAPVT V.

De consecratione Episcopi.

SVMMARIVM.

1 *Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses à die confirmationis, sub pœna amissionis fructuum, &c.*
2 *Confirmationis tempus, à cuius die currit trimestre ad consecrandum, numeratur à tempore, quo nominati proponuntur Summo Pontifici.*
3 *Episcopi quomodo eligantur, & confirmentur, qui ad liberam Papæ dispositionem spectant? ostenditur.*
4 *Processus super vita, genere, moribus, & scientia eligendorum in Episcopos quomodo formandus, ostenditur.*
5 *Consecrandus in Episcopum debet esse qui per omnes Ecclesiasticos gradus transierit.*
6 *Consecrari debet Episcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium consensu creatus.*
7 *Examen Fidei, & salutis principia debet promouendus in Episcopum non ignorare.*
8 *Episcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibusdam tunicis induatur, ostenditur.*
9 *Actiones, & signa sacra quæ in consecratione Episcopi fiunt, quid significent, ostenditur.*
10 *Vngitur in capite is, qui in Episcopum consecratur, vt declaretur eum esse caput, & Principem Ecclesiæ suæ.*
11 *Reges cur in humero, & non in capite vngantur? ostenditur.*
12 *Vngitur in manibus Episcopus, vt sciat dignitatem non propter ocium, sed propter negotium suscipere.*
13 *Baculum in Episcoporum manibus quid significet, ostenditur.*
14 *Summus Pontifex quare Baculo non vtatur? ostenditur.*
15 *Annulus sacer nouo Episcopo traditur, vt Sanctam Ecclesiam sponsam suam intemerata fide ornatus custodiat.*
16 *Euangeliorum liber quare nouo Præsuli tradatur? ostenditur.*
17 *Panis, & vini oblatio in consecratione noui Præsulis quid significet? ostenditur.*
18 *Mitra in Episcopo scientiam vtriusque Testamenti designat.*
19 *Papa in signum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in signum Pontificis vtitur Mitra.*
20 *Chirotechis nouus Prælatus manus operit, vt nesciat sinistra sua, quod faciat eius dextera*
21 *Episcopus post consecrationem collocatur in editiori supra omnes loco, vt ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in eum respiciant.*

1 ELECTVS & canonicè confirmatus Episcopus, licet assequatur plenam administrationem omnium, quæ ad iurisdictionem pertinent cum mero imperio, *cap. transmissam 15 de elect.* non tamen antè consequitur potestatem actiuæ consecrationis, quam ipse fit perfectè, & absolutè consecratus, id est, tota solenitate confirmationis consummata, *c. quod sicut, §. super eo, eod. tit. de elect.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 27. num. 7. &* 8. quod quidem consecrationis munus tenetur suscipere infra tres menses à die confirmationis, sub pœna amissionis fructuum, etiamsi sit S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis: & si intra tres alios menses id non impleuerit, ad restituendos perceptos fructus tenetur, prout constitutum olim fuerat in Calcedon. Concilio relato *in cap. quoniam 100 dist.* 75. & nouiter in Concil Trid. *sess. 23. de reform cap.* 2. de quo plures citaui Doctores *alleg. 1 num. 39.* quibus adde Canal. *in summ decis. tom. 1. tit. 6. num.* 11. Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij, cap* 10 *paulo post princ pag.* 51 A. qua restitutione deobligatur si ex graui infirmitate, vel ex alia rationabili causa consecrationem post tres menses distulisset, *d. c. quoniam, dist.* 75. Vgolin. *de officio Episcopi, c. 2 in princ n 2. vers excipitur.* Elapsis autem sex mensibus, si ex propria negligentia non consecratus, Episcopatu ipso iure spoliatus manet, Concil. Trid *d. loco.* Petr Greg *Syntagm. Iuris, p. 2. lib. 17. c. 14. n* 6. vbi hostilitatem, seu discordiam circa electionem, aut confirmationem pro iusto reputat impedimento.

2 Trimestre prædictum, intra quod consecrationis munus tenentur accipere Episcopi electi à Regibus, vel principibus in suis Regnis, & Dominationibus, priuilegium habentibus illos nominandi, currit à die, quo proponuntur Summo Pontifici, & eos, si idonei sint electi, confirmari, vt ostendimus
instà *alleg. 1. num. 40. & 41.* Ad Episcopatus verò, qui 3
ad liberam Papæ dispositionem spectant, eliguntur Episcopi cùm in Consistorio præconizantur, confirmantur verò quando alia die in eodem Consistorio, fabricato priùs processu super vita, & moribus promouendi, expeditur cedola, quam in Vrbe vocant Consistorialem, quæ habet vim supplicationis in Dataria expeditæ, super qua litteræ Apostolicæ sub plumbo expediuntur.

4 Fabricantur processus, & inquisitiones super promouendis ad regimina Ecclesiarum Cathedralium, prout habetur in Bulla Greg. XIV. incip. *Onus Apostolica, Dat. Romæ M D. XC die 1. Maij*, quam refert Quaranta *verb. electio, pag.* 309. *Primò* super ætate, cùm debeat trigesimum suæ ætatis annum compleuisse, *cap. cùm in cunctis, § præsenti decreto, de elect.* & dixi *d. alleg. 1. n. 26.* ac ibi relatis adde Anton. Augustin. *in epit. iuris Pontif. veteris, lib. 4. titul. 10.* *Secundò* super legitimis natalibus, Concil. Trid. *sess. 7 de reformat. cap. 1.* dixi etiam *d. alleg. 1 num. 32* & an sit ex Catholicis parentibus creatus, vt *in Bulla Gregorij XIV.*

XIV. Tertiò, an antea sex mẽsibus fuerit in sacro Ordine constitutus, Concil. Trid. *sess. 22. de reformat. c. 2.* dixi eadem *alleg. 1. à n. 46. Quartò* si antea in vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel Iure Canonico, aut publico alicuius Academię testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur, Concil. *d. cap. 2 sess. 22. de reformat.* dictum est *d. alleg. 1. à num. 24. Quintò*, an sit bonæ vocis, conditionis, & famæ, non rixosus, & non criminosus. *Sextò*, an in rebus gerendis, pro Episcopatus administratione sit aptus, cùm sit onus Angelicis humeris formidandum, Concil. Tridentin. *sess. 6. de reform. c. 1. paulò post princip.* quæ omnia inuenies in dicta Bulla; vbi habetur vtile esse ad huiusmodi inquisitionem faciliùs, ac pleniùs perficiendam, si Prælatus, qui eam facturus est, vel à promouendo, vel ab alio aliquo, confici curet schedulam, in qua sint ordine descripta nomen promouendi, cognomen, patria, parẽtes, ętas, ordo, gradus, professio, functio, si quam is fortè exercuit, loca in quibus aut Theologię, vel Iuri Canonico operam dedit, aut longo tempore versatus fuit, denique amici, ac familiares, qui tam ipsum, quàm parentes eius intimè norint. Quòd si promouendus documentum aliquod exhibere voluerit, vnde ipsius ætas, gradus, dignitas, sacri Ordines, functio, officia, muneraque, aut aliquod huiusmodi comprobetur, admittendum, ac processui inserendum erit, modò documentum publicum, seu authenticum fuerit. Illud quoque prohibendum censet, ac expressè prohibet, ne ad testimonium dicendum de Fide Catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendum Ecclesiam quilibet homines admittantur, sed viri tantum graues, pij prudentes, docti, qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, & sincerum, ac fidele testimonium dare velint. Proinde tam cognati, ac nimium familiares, quàm inimici, atque æmuli excludendi erunt. Hæc in dicta Bulla, vbi etiam *in vers. quod autem*, agit quomodo facienda sit inquisitio, & processus Regularium, cùm ad Ecclesias Cathedrales promouendi fuerint: cuius typum ad maiorem rei certitudinem ad longum hic ita subiiciemus.

Circa personas, ad quas spectat dictos Processus conficere.

SI Processus Inquisitionis conficiendus sit extra Romanam Curiam, hoc munus spectat ad Legatos Sedis Apostolicę, vel ad Nuncios Prouinciarum in locis, in quibus commorantur: si non adsint Legati, neque Nuncij, spectat ad Ordinarios personarum promouendarum, & ipsis deficientibus, ad Ordinarios viciniores, qui ordo gradatim seruandus est, nec quisdam debet sibi hoc munus arrogare præter ordinem supradictum, nisi Romano Pontifici per speciale mandatum alicui alteri illud demãdare placuerit. Quo casu apparere debet de mandato speciali in principio Processus.

Si aliquis ex Prælatis, ad quem ordine supradicto spectat processum conficere, consanguinitate, vel affinitate vsque ad tertium gradum inclusiuè promouendum contingat, ille excludatur ab hoc munere, quòd eo casu deferatur ad illum, qui proximè sequitur, seruato eodem ordine, & gradu.

Si quis etiam sit legitime impeditus, vt per se ipsum Processum conficere non possit, & ea idimplere, quæ continentur in §. inferiùs scripto, qui incipit, *Quicunque profecturus est*, ea cura transferatur eodem ordine, & gradu ad alium Prælatum viciniorem, Prælato impedito.

Si Processus sit conficiendus in Romana Curia, videndum est, an Ecclesia, vel Monasterium, cui est prouidendum, sit ad nominationem, vel præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis, aut Principis; quo casu munus conficiendi Processum in Curia spectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apostolicam est Protector illius Prouinciæ, in qua sita est Ecclesia, vel Monasterium.

Quòd si Ecclesia, vel Monasterium non sit ad nominationem, aut præsentationem, vt præmittitur, Processus conficiendus erit per Cardinalem à Romano Pontifice deligendum, qui de huiusmodi deputatione curabit aliquid apparere, vel saltem vigore suæ assertionis aliquid narrari à Notario in principio Processus.

Quando contingat Processum confici debere de qualitatibus Archiepiscopi, vel Episcopi extra Romanam Curiam degentis qui ab vna ad alteram Ecclesiam sit transferendus, hoc munus, deficiente Legato, vel Nuntio Apostolico illius Prouinciæ, vel Regni, vbi sita est Ecclesia, à qua aliquis transferendus erit, spectat ad Metropolitanum, si persona transferenda est Episcopus, si verò est Metropolitanus, spectat Episcopum suum suffraganeum antiquiorem residentem.

Si Prælatus inquirens ob locorum distantiam, non posset commodè per se ipsum testes examinare super aliquo articulo, vt puta, super legitimis natalibus, ætate, aut aliquo eiusmodi, licebit ei partem illam alteri personæ, in dignitate Ecclesiastica constitutæ subdelegare, non autem vniuersam inquisitionem.

Quoad Processus conficiendos, pro habenda informatione status Ecclesiarum, vel Monasteriorum, quibus prouidendum erit, hoc etiam conficere debeant iidem Prælati, qui Processum de qualitatibus promouendorum confecturi sunt. Si verò contingat in alia Prouincia, vel Regno esse Ecclesiam, & in alia promouendum, tunc Prælatus inquiens poterit subdelegare Episcopo, qui erit vicinior ipsi Ecclesiæ, vel Monasterio, munus conficiendi Processum super statu dictæ Ecclesiæ, vel Monasterij.

Quomodo conficiendi sint Processus, vt dici possint, & videantur confecti per viam Inquisitionis.

QVicumquè confecturus est Processum Inquisitionis in qualitates promouendi, etiamsi sit Legatus, non per suos Vicarios, Auditores, vel alios Ministros, sed per seipsum id munus exercère debet, licèt possit ab huiusmodi personis, vel aliis viris peritis adiuuari. Hæc autem in specie seruanda sunt.

Non recipiantur testes à promouendo, vel pro parte sua inducti, neque articuli ab ipso, vel nomine suo producti, sed Prælatus inquirens interrogatoria, seu articulos per se ipsum formatos habeat, & super eis examinet testes, quos de rebus inquirendis sincerum, & fidele testimonium daturos esse existimet: ipse ex officio suo secreto vocari mandet, & secreto examinet, ipsemet recipiat in manibus suis singulorum testium iuramentum, quod ab Episcopis præstetur tacto pectore; à cæteris verò inferioribus cuiuscunque qualitatis sint, tactis sacris Scripturis, & ita respectiuè referat Notarius Processum scripturus, qui etiam asserat, testem fuisse ex officio vocatum, & examinatum à Prælato inquirente: insuper Prælatus ipse testes interroget super

vnoquoque articulo: ipsorum autem testium dicta vna cum reliquis hoc negotium tangentibus scribat aliquis Notarius publicus, & qui debet etiam tam dicta testium, quam scripturas, & documenta producenda, vt inferiùs dicetur, in Processum, & in publicum instrumentum reducere. Articuli autem & interrogatoria inferiùs describentur.

Circa qualitates testium vocandorum, & examinandorum quoad personam promouendi.

TEstes sunt viri graues, pij, prudentes, docti, & qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, sincerúmque, ac fidele testimonium verisimiliter sint daturi, præsertim verò huiusmodi qualitates esse debent in testibus, qui interrogandi erunt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & aptitudine promouendi ad regendam Ecclesiam: scire enim debent ipsi testes, quæ requirantur in eo, qui recturus Ecclesiam Cathedralem, ad hoc, vt sit idoneus ad alios docendum, aptus ad illã gubernandã, & dignus qui ad eam promoueatur.

Non sunt recipiendi in testes cognati, vel nimiũ familiares, aut inimici, siue æmuli personæ promouendæ.

In inuestigandis testium qualitatibus, adhibenda est diligentia per Prælatum inquirentem, vt cognoscere possit quam sint erga promouendum effecti, exindéque conijcere, vtrùm ex affectu, an ex veritate testimonium dicant.

Si aliquando Prælato inquirenti ita expedire videbitur, testibus ad memoriam reducet vim iuramenti, & grauitatem periurij, admonebitque ipsos reos futuros apud Deum eorum omnium, quorum vel committendo, vel omittendo rei erunt, qui promouebuntur, si vel falsa narrando, vel retinendo vera, causa erunt, vt homines indigni, vel minus idoneis Ecclesiis præficiantur.

Quomodo Prælatus inquirens procedere possit per viam inquisitionis, quando non habet notitiam personæ promouendæ.

SI contingat Prælatum inquirentem, non habere sufficientem notitiam personæ promouendæ, ad hoc, vt possit deligere, & vocare testes ex officio, absque scientia ipsius promouendi, & secretò, poterit curare, vt ipse promouendus, vel aliquis alios det ei schedulam, in qua sint ordine descripta nomen dicti promouendi, cognomen, patria, ætas, parentes, ordo, gradus professio, functio, si quam is fortè exercuit, loca, in quibus Theologiæ, vel iuri Canonico operam dederit, aut longo tempore versatus fuerit, amici, & familiares, aliæve personæ, quæ tam ipsum, quàm parentes eius intimè norint.

Cùm autem huiusmodi schedula petenda sit tantummodo ad habendam quandam extraiudicialem notitiam eorum, quæ Prælatum inquirentem scire oportet pro inquisitione facienda, non debebit ipsa schedula inseri processui, neque de ea aliqua mentio in dicto processu fieri, sed ad partem seruari, donec inquisitio perficiatur, & ea perfecta, poterit lacerari, si Prælato videbitur.

Interrogatoria, quæ necessaria sunt ad inquirendum in omnes qualitates, quæ in promouendis requiruntur?

PRimò, An testis cognoscat promouendum, quomodo, à quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, æmulus, vel odiosus?

2. An sciat in qua ciuitate, vel loco, & Diœcesi promouendus sit natus, & quæ sit causa scientiæ?

3. An sciat ipsum natum esse ex legitimo matrimonio, atque honestis, & Catholicis parentibus, & quę sit causa scientiæ?

4. An sciat cuius ætatis sit, præsertim, an expleuerit annum 30. & quæ sit causa scientiæ?

5. An sciat eum esse in sacris Ordinibus constitutũ, quibus, à quo tempore citra, præsertim an ante sex menses, & quæ sit causa scientiæ?

6 An sciat eum esse in Ecclesiasticis functionibus, & in exercitio Ordinum susceptorum diu versatum, in susceptione Sacramentorum frequentem, & deuotum, & quæ sit causa scientiæ?

7. An sciat eum semper catholicè vixisse, & in fidei puritate permansisse, & quæ sit causa scientiæ?

8. An sciat eum prædictum esse innocentia vitæ bonisque moribus, an sit bonæ conuersationis & famę, & quæ sit causa scientiæ?

9. An sciat eum esse virum grauem, prudentem, & vsu rerum præstantem, & quæ sit causa scientiæ?

10. An sciat eum aliquo gradu in Iure canonico, vel in sacra Theologia insignitum esse, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipsi Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, & an verè ea doctrina polleat, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc, vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ?

11. An sciat eum aliquo munere aliquando functum esse vel circa curam animarum, aut regimen alterius Ecclesiæ se exercuisse, & quomodo in eis se gesserit, tam quoad doctrinam, quàm quoad prudentiam, integritatem, & mores, & quæ sit causa scientiæ?

12 An sciat eum aliquando publicum aliquod scandalum dedisse circa fidem, mores, siue doctrinam, vel aliquo corporis, aut animi vitio, aliove Canonico impedimento teneri, quominus possit ad Ecclesiam Cathedralem promoueri, & quæ sit causa scientiæ?

13. An eum idoneum existimet ad bene regendam Ecclesiam Cathedralem, & præsertim eam, ad quam ipse est promouendus, an dignum, qui ad illam promoueatur, & an ipsius promotionem eidem Ecclesię vtilem, & proficuam futuram esse censeat, & quare ita existimet. Depositiones testium seriatim, & per extensum scribantur: neque præcisæ affirmationes, seu negationes tantummodo admittantur?

Quæ requirantur ad perfectam inquisitionem præter ea, quæ ex testibus habebuntur?

QVoad sacros Ordines, petendæ sunt à promouendo; & processui inserendæ, originales Bullæ, vel litteræ testimoniales collationum ipsorum Ordinum, vel saltem earum exemplaria in forma authentica, præsertim si testes in sufficienti numero non deposuerint, se non modò vidisse eum cantantem Epistolam, & Euangelium, vel celebrantem, sed etiam legisse dictas bullas, vel litteras testimoniales, vel interfuisse collationibus Ordinum ei collatorum.

Quoad gradum similiter inserendum est processui priuilegium originale, vel eius exemplari in authentica forma.

Si Prælato inquirenti, vel promouendo videbitur, processui etiam adiungantur aliqua Breuia, Litteræ

Litteræ patentes, vel aliæ scripturæ, aut publica documenta, quibus maior, aut melior probatio habeatur de natalibus & functionibus promouẽdi, vel aliud eiusmodi, præsertim si testes circa ea sufficienter, & plenè non deposuerint, recipiantur, & adiungantur.

Si fortè promouendus nullum habet gradum in Sacra Theologia, vel in Iure Canonico, necesse est, vt præter probationem aliunde habendã circa eius doctrinam, iuxta præinsertum decimum interrogatorium, pro parte promouendi exhibeatur publicum alicuius Academiæ testimonium, quo idoneus esse declaratur ad alios docendos, quæ populũ Christianum scire oportet. Persona promouendi enunctietur hac notat, videlicet si sit Prælatus admodum R.P. si verò non sit R.N.N. Promouẽdus nunquam vocetur Electus, neque ipse se talem vel nominet, vel scribat, nisi vbi præcesserit Electio Capituli, aut Conuentus.

Quid seruandum quoad probationem doctrinæ, quando promouendi orti sunt in prouinciis, in quibus non sunt Vniuersitates studiorum, neque consuetum est suscipi gradum aliquem?

IN huiusmodi locis, & personis sufficiet, si testimonio virorum grauium, & sacræ Theologiæ vel Iuris Canonici peritorum constet promouendos ea scientia Theologiæ, vel Canonum verè pollere, vt idonei sint ad ea docenda, quæ populũ Christianum scire oportet, ac muneris sibi iniungendi necessitati valeant satisfacere: ideò formandum erit interrogatorium ad hunc sensum, iuxta quod si testes deposuerint sed scientia promouendorum certos additos esse, ex eo, quòd prædictos promouendos speciem suæ doctrinæ publicè, vel priuatim dedisse cognouerint: hoc modo sufficiens causa scientiæ dici poterit, aliàs non plene probabunt doctrinam ad mentem supradictæ Constitutionis Gregorij XIV.

Quid seruandum si promouendus sit Regularis?

OMnia, quæ seruari debent in promouendo ad Ecclesiam Cathedralem, si sit secularis, seruandæ etiam sunt, si sit Regularis.

Sed quia Regulares non solent, vtplurimum suscipere insignia doctoratus in Vniuersitatibus studiorum, necesse est iuxta decretum Concilij Tridẽtini, vt promouendus Regularis à suis Superioribus Regularibus testimonium habeat sufficientis doctrinæ, & quòd sit aptus ad alios docẽdos Nomine autem Superiorum intelligendi sunt dumtaxat qui nullum sui Ordinis Superiorem agnoscunt, siue ij cuiusuis Ordinis Abbates, Magistri, Ministri, aut Præpositi generales, vel quarumlibet Congregationum Præsidentes, siue Definitores, aut Visitatores capitulum generale repræsentantes, siue alij quocumque vocabulo nuncupentur, & in eorum absentia ipsorum Vicarij, seu commissarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales Ordinũ, aut Congregationum succedunt.

Animaduertendum tamen, quòd præter suprascripta Superiorum testimonium est etiam aliunde inquirendum in huiusmodi Regularium doctrinam, quemadmodum dictum est de seculari, qui habet suæ doctrinæ testimonium à publica aliqua Academia.

Quid seruandum in translatione alicuius Episcopi ad alteram Ecclesiam?

SEruanda est eadem forma inquirendi ex officio quæ superius dicta est.

Si Episcopus transferendus promotus fuit post publicationem Concilij Tridentini, & constat in processu tunc temporis confecto plenè probata esse omnia requisita, sufficiet inquirere, & testes examinare super infrascriptis articulis: si verò non constet de huiusmodi probatione in totum, vel in partem expediens erit testes examinare super omnibus articulis superiùs descriptis, vel saltem super illis, de quorum probatione non constiterit, & præterea super articulis sequentibus erunt vtroque casu omnino examinandi testes, & de contentis in eis facienda inquisitio ex officio, videlicet,

1. An testis cognoscat Episcopum transferendum, quomodo, à quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, æmulus, vel odiosus?

2. An sciat ipsum consecrationis munus suscepisse, & quæ sit causa scientiæ?

3. An sciat per quot annos fuerit Episcopus illius Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ?

4. An sciat eum in sua Ecclesia, & diœcesi assiduè resedisse?

5. An sciat eum diligenter, & sæpè, dictam suam Ecclesiam, & Diœcesim visitasse opportunè omnibus necessitatibus occurrisse, & prouidisse, eiusque decreta, & mandata debitæ executioni demandari curasse, & quæ sit causa scientiæ?

6. An sciat eum sæpè solemniter celebrasse, Ordinationes iuxta necessitatum exigentiam habuisse, confirmationis sacramentum ministrasse, cæteraque Pontificalia exercuisse, & quæ sit causa scientiæ?

7. An sciat eum pietatis, charitatis, & prudentię in gubernando specimen dedisse, ac verbo, & exemplo profecisse, & quæ sit causa scientiæ?

8. An sciat eum prudenter vbilibet, & diligenter se gessisse in defendendis, conseruandis, & degẽdis iurisdictionibus spirituali, & temporali, iuribus, ac bonis omnibus suæ Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ?

9. An sciat verè ea doctrina ipsum ad præsens pollere, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc, vt possit alius docere, & quæ sit causa scientiæ?

10. An dignum eum existimet, qui transferatur ad Ecclesiam N. & an censeat eius translationem fore ipsi Ecclesiæ N. vtilem, proficuam, & quare ita existimet, & censeat?

Quid seruandum circa inquisitionem faciendam in qualitates eorum, qui in Consistorio promouendi sunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales, & Prioratus, & regimina Monasteriorum, vel alias Regularium Præfecturas?

EAdem omnia seruanda sunt, quæ dictum est seruari debere in promouendis ad Ecclesias Cathedrales, præsertim quando præter curam, & regimen Monachorum annexa est monasterio iurisdictio spiritualis, vel temporalis in populum

Ideò super eisdem interrogatoriis examinandi sunt testes, mutatis tamen mutandis, respectu Ecclesiæ Cathedralis, & respectu Monasterij, vel dignitatis regularis.

Addatur interrogatorium circa professionem Ordinis, & tempus à quo eam emisit: circa verò

ætatem ſufficiat interrogare, & ſcire, cuius ætatis ſit, non reſtringendo ſe ad trigeſimum annum expletum; poſtea enim videbitur, an in huiuſmodi promouendo ſit ætas legitima reſpectu dignitatis ad quam promoueri debet.

Quoad doctrinam, cùm promouendi ad huiuſmodi dignitates regulares non ſint per Concilia generalia adſtricti ad gradum Doctoratus, ſine licentiæ, vel ad publicæ Academiæ teſtimoniū; & nihilominus æquum ſit, vt ea doctrina polleant, qua onus ſibi imponendum ſuſtinere valeant, Prælati inquirentes ſtudioſè, ac diligenter inquirere debebūt ſuper doctrina eiuſmodi perſonarum iuxta modum, & formam ſuperiùs notatam, vt Romanus Pontifex habita informatione, quænam ſit promouendi doctrina, iudicare poſſit, an ſit talis, qualem dignitas illa exigit, & requirit.

Circa fidei profeſſionem emittendam à promouendis, tam ad Eccleſias Cathedrales, quàm ad dignitates Regulares.

FIdei profeſſio debet emitti in manibus Prælati, ad quem inquiſitio (ſeruato ordine ſuperiùs dicto) pertinet, à quo ſi promouendus longè diſtet, poterit idem Prælatus ſubdelegare receptionem dictæ profeſſionis Ordinario, cui promouendus vicinior erit.

Prælatus recipet profeſſionem fidei à promouendo, præſente Notario publico, ac teſtibus, ipſe autem promouendus eam emittet genibus flexis ante Prælatum, & in fine tangendo ambabus manibus ſacroſancta Euangelia, & ſpondendo, vouendo, & iurando, prout in forma, ea deoſculabitur.

Profitens duobus in locis, in quibus nomen, & cognomen ſuum exprimendum erit, ea duntaxat ſua propria manu adſcribet.

Prælatus propriæ etiam manus ſubſcriptione in fine exemplaris dictæ profeſſionis teſtabitur, eam à ſe receptam fuiſſe ſub hac forma, Ego M. fidei profeſſionem iuxta ſupraſcriptam formam à R.P D.N. in manibus meis ad verbum emiſſam recepi, & ita teſtor manu propria.

Demum Notarius, qui præſens fuit publico inſtrumento in calce eiuſdem exemplaris immediatè poſt ſubſcriptionem Prælati inquirentis, extenſo fidem faciet de prædictæ profeſſionis emiſſione, ac receptione, præſentibus teſtibus, quorum nomina, & cognomina exprimet.

Maximè curandum eſt, vt exemplaria profeſſionis fidei tranſmittantur abſque mendis, ne leuibus quidem, cùm nec in minimis liceat immutare formam à Sede Apoſtolica præſcriptam, nimiſque non modò notarij ſcribentis, ſed etiam præcipuè Prælati inquirentis incuria circa hoc notetur in Sacro Conſiſtorio, quando in eo ſit relatio proceſſus, & mendorum in profeſſione fidei repertorum, cum neceſſe ſit ea etiam nominatim referre, ideò expediens erit ad tollendam occaſionem errorum prouenientium ex incuria ſcribentis, vt vbique imprimantur exemplaria, iuxta formam Romæ impreſſam, & maxima diligentia adhibeatur, ne mendoſè imprimantur, cùm verò tranſmittenda ſunt inſtrumenta profeſſionis fidei, hæc ipſa ſubſcribantur à profitente, & à Prælato inquirente, & in eiſdem Notarius extendat inſtrumentum, prout dictum eſt.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus Eccleſiæ.

PRimò, An teſtis in qua Prouincia ſita ſit Ciuitas N. cuius ſitu, qualitatis, & magnitudinis ſit, quot conſtetur domibus, & à quot Chriſti fidelibus inhabitetur, cuius dominio in temporalibus ſubiaceat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

2. An ſciat in illa Ciuitate eſſe Eccleſiam Cathedralem, vel Metropolitanam, ſub qua inuocatione, cuius ſtructuræ, & qualitatis, an aliqua reparatione indigeat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

3. Si eſt Eccleſia Archiepiſcopalis, an ſciat quot Epiſcopos ſuffraganeos habeat, & qui ſint, ſi eſt Epiſcopalis, an ſciat cui Archiepiſcopo ſit ſuffraganea, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

4. Quot & quales ſint in dicta Eccleſia dignitates, Canonicatus, & alia beneficia Eccleſiaſtica, quis ſit numerus omnium Preſbyterorum, & Clericorum inibi in diuinis inſeruientium, quæ ſit dignitas maior poſt Pontificalem, quales ſint redditus dignitatum, Canonicatuum, & aliorum beneficiorum, & an adſint præbendæ Theologalis, & Pœnitentiariæ, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

5. An in ea cura animarum exerceatur, per quem, an ſit in ea fons Baptiſmalis, & quæ ſit cauſa ſciētiæ?

6. An habeat Sacrarium ſufficienter inſtructum ſacra ſupellectili, cæteriſque rebus ad diuinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda, neceſſariis chorum, organum, campanile cum campanis, & cœmeterium, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

7. An ſint in ea corpora, vel aliquæ inſignes Reliquiæ Sanctorum, quomodo aſſeruentur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

8. An habeat domum pro Archiepiſcopi, vel Epiſcopi habitatione, vbi, & qualem, quantum diſtet ab Eccleſia, & an reparatione indigeat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

9. An ſciat verum valorem redditūum menſæ Archiepiſcopalis, vel Epiſcopalis, ad quam ſummam annuatim aſcendant, in quibus conſiſtant, an ſint aliqua penſione onerati, ad cuius, vel quorum fauorem dicta penſio ſit reſeruata, & quæ ſit cauſa ſciētiæ?

10. Quot exiſtant in illa ciuitate Eccleſiæ Parochiales, & an vnaquæque habeat fontem Baptiſmalem, quot item in illa exiſtant Collegiatæ, quot Monaſteria virorum, & mulierum, quot Confraternitates, & Hoſpitalia, & an ibi ſit Mons Pietatis, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

11. Quantum ſit ampla Diœceſis, quot, & quæ loca complectatur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

12. An in ea erectum ſit Seminarium, quot in eo Pueri alantur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

13. An ipſa Eccleſia vacet, quomodo, à quo tempore citra, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

De ſtatu Eccleſiarum, quæ ſunt in partibus Infidelium, quantum fieri poterit, diligens examen inſtituatur, neque admittantur Tituli in Prouincialis non deſcripti, vel qui in Scripturis Sacri Collegij non reperiuntur.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus alicuius Monaſterij.

PRimò, in qua Prouincia, & Diœceſi ſit monaſterium, & quæ ſit cauſa ſcientię?

2 Cuius ordinis ſit, & quę ſit cauſa ſcientiæ?

3. Quis ſit numerus Monachorum, & quis eos

tanquam

tanquam caput regere consueuerit, & quæ sit causa scientiæ?

4 Sub qua inuocatione sit Ecclesia ipsius Monasterij, cuius structuræ, & qualitatis, An indigeat reparatione, & quæ sit causa scientiæ?

5 Qui sint redditus mensæ Abbatialis, vel Prioralis, qui redditus mensæ Conuentualis, & quæ sit causa scientiæ?

6 An Monasterium habeat aliquã iurisdictionem temporalem, aut spiritualem, quam, & in quos, & quæ sit causa scientiæ?

7 An habeat curam animarum, per quem hæc exerceatur, & quæ sit causa scientiæ?

8 An vacet, quomodo, & à quo tempore citra, & quæ sit causa scientiæ?

Quid agendum perfecta Inquisitione?

CVm totum examen, seu inquisitio de persona promouenda, & informatio de statu Ecclesiæ, seu monasterij perfectæ fuerint, Notarius eas, vna cum scripturis, & documentis publicis, & authenticis, ac Professione Fidei in instrumentum publicum rediget.

Si processus Inquisitionis confectus fuerit extra Rom. Cur. Prælatus, qui eam confecerit, ad Pontificem clausum, & obsignatum transmittet, si Ecclesia, vel Monasteria non fiot ad nominationem, vel præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis; si verò de huiusmodi nominatione, vel præsentatione, transmitter processum ad Cardinalem illius Regni, vel Prouinciæ protectorem, in qua est Ecclesia, vel Monasterium prouidendum.

Ipse autem Prælatus, vel per litteras separatas, simul tamen cum processu mittendas, vel per subscriptionem huiusmodi processus significabit, quanta fides testibus examinatis, eorumque dictis, & scripturis productis suo iudicio habenda sit, simul etiam quid de promouendo ipse sentiat.

Processus sic formatus, & transmissus primum à Cardinale, cui illum in Consistorio referendi munus incumbet; deinde à tribus Cardinalibus Prioribus Ordinum subscribetur, & postea fiet relatio in Consistorio.

Cardinalis relator monere debet promouendum, si præsens in Curia sit, vt iuxta Concilium Lateranens. nouissime celebratum, omnes Cardinales, vel maiorem partem Collegij adeat, antequam Ecclesia, vel Monasterium proponatur, vt quæ à referente Collega sunt audituri, occulata fide quantum ad personam ipsius promouendi attinet, cognoscere possint.

Postquam prædictis expeditis de commissione consecrandi constiterit consecratori, siue per litteras Apostolicas, si sit extra Curiam, siue per mandatum à Camera Apostolica emanatum in ipsa Curia, siue per commissionem viuæ vocis oraculo à Summo Pontifice consecratori factam, si consecrator ipse sit Cardinalis, alioquin ei non debet credi, Dominica die, vt dixi *d. alleg.* 1 *à num.* 42. vel festiua si Summus Pontifex hoc specialiter indulserit, vt habetur in Pontificali; Episcopalis fiet consecratio: nam hodie qui à Papa eliguntur, solent de eiusdem mandato in Curia, aut extra eam ab alio consecrati, vt habetur in Cæremoniali: attento verò Iure communi consecratio Episcoporum fieri debet à Metropolitano electi, cuius futurus est suffraganeus, *cap Episcopi* 24 *distinct.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 7. Sed si fuerit ipse Metropolitanus impeditus, id alteri Episcopo committere potest, *cap quod sedem*, *de officio Ordin.* Metropolitanus autem ab omnibus prouinciæ Episcopis congregatis in Sede Metropoleos est ordinandus, vt Anicetus Papa decreuit *in cap.* 1. 66. *dist.* & *in c. si Archiepiscopus*, *cum seqq. de tempor. ordinat.* Petr. Gregor *d. c.* 14. *n.* 8.

In ipsa quoque Ecclesia, ad quam fuit electus, est consecrandus Episcopus, si id commode fieri poterit, aut saltem in prouincia ipsa, secundum Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. c.* 1 Lessi. *de iustit lib.* 2. *c.* 34. *n.* 103. Vgolin. *de officio Episc. c.* 2. *in princ. n.* 4. nisi in Curia Romana moretur electus, vt probari videtur *in c. quod sicut*, *de elect.*

Fieri autem debet cuiuslibet Episcopi consecratio à tribus Episcopis, & non paucioribus, vt habetur *in cap.* 1 & *in cap. Comprouinciales* 54 *dist.* & *in cap. porrò* 66. *dist.* & *in d. c. si Archiepiscopus*, & *in c. nec Episcopi*, *de tempor. ordinat.* alias nulla est consecratio, etiamsi à duobus fieret, *c. Chorepiscopi*, *in fine* 68. *dist.* Syluest. *in sum. verb. consecratio* 2. *in princ.* Azor. *instit. moral part.* 2. *lib.* 2. *cap* 30. *quæst.* 3. *vers. quæ-rat item*, Ægid. de Coninch. *disp.* 20 *dub.* 9 *concl.* 5. Layman. *in sum. Theolog moralis*, *lib.* 5, *tr.* 9. *c.* 5. *num.* 1. *vers. nota*, Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesiast. hierarchia part.* 1. *disp.* 6. §. 2. *num* 8. Trium enim Episcoporum præsentia requiritur, ratione, & exemplo. Ratione, ne tantum beneficium videatur furtiuè præstitum; vt pro illo pariter preces ad Deum effundant. Et exemplo, quia & Iacobus frater Domini à Petro, Iacobo, & Ioanne Apostolis ordinatus fuit, *cap. porrò* 66. *dist.* vbi sic dicitur: *Porrò Hierosolymitanus primus Archiepiscopus Iacobus, qui Iustus dicebatur, & secundum carnem frater Domini nuncupatus est, à Petro Iacobo, & Ioãne ordinatus est, successoribus suis formam dantibus, videlicet, vt minus, quàm à tribus Episcopis Episcopus non ordinetur*, referunt Duran. *in rationali diuinorum*, *lib.* 3. *c.* 11. *numer.* 7. & 9. Anton. August. *in Epitome iuris Pontificij veteris*, *l.* 4. *tit.* 17. aliud verò est in terris nouiter ad Fidem conuersis, aut aliis, in quibus penuria esset Episcoporum, tunc dispẽsat summus Pont. sicut dispensauit Gregor Papa cum Augustino Angelorum Episcopo, cuius dispensationis pars habetur *in c. vlt.* 80. *distinct.* Auctoritate enim Sũmi Pont. concedi potest vt vnus Episcopus iustis de causis Episcopum consecret, eo quòd non Christus Dominus, sed Apostoli constituerunt, vt Episcopus à tribus Episcopis consecraretur, Azor. *instit. moral p.* 2. *lib.* 3. *c.* 30. *q.* 3. Ægid. de Coninch *de Sacram & censur. tom.* 2. *disp.* 20. *dub.* 9. *concl.* 5. Paul. Laymann *in Theolog moral. lib.* 5. *tract.* 9 *c.* 5. *numer.* 1. *vers. nota*, Sebast. Cæsar *d. disp.* 1. §. 2. *num.* 8. Sed non potest Papa concedere simplici Sacerdoti consecrare Episcopum Coninch. *de Sacrament. disp.* 10. *dub.* 9. *n.* 86. Alzedo *de praeminentia Episc. dignit. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 8. *in princ* Circa processũ verò in ordinatione Episcopali primitiuæ Ecclesiæ eleganter Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij*, *c.* 1. *col* 8 *vers. quod auctoritatibus*, in hæc verba *Petrus fuit solus Episcopus à Christo factus ante Ascensionem, post Spiritus sancti autem missionem, siue ipsa prima die Dominica, siue alia, solus Petrus fecit Ioannẽ Episcopũ, deinde Petrus consecrato Ioãne fecit Iacobum Zebedæi. quibus tribus factis tunc ordinauit Petrus quod deinceps ordinaretur Episcopus nisi à tribus Episcopis*, vt in d. c. porrò, *licèt tunc propter paucitatẽ Episcoporũ, quando Apostoli fuerunt non poterit hac forma semper seruari: ideò Paulus solus Timotheum, & Titum Ordinauit Episcopos qui separatus à Barnaba non habebat in societate sua Episcopos, nisi quos postea fecit. Ratio autẽ quare solo*

Zebedai fuerunt prius à Petro in Epiſcopos ord nati, eſt quia illi poſt Petrum fuerunt maiores, & venerabiliores, & hoc cum Petro Chriſtus pra cateris proferebat vt pa- tuit in Transfiguratione, in ſuſcitatione filia Archiſyna- gogi, in oratione in Horto Matth. 9. 16. 17. Chryſoſt. ſuper illud, *Aſſumpſit* IESVS *Petrum, Iacobum, & Ioannem dixit: Hos aſſumpſit, quia aliis potiores erant:* Hæc Alphonſ. Aluarez, Guetreto *dicto loco.*

Deducitur poſtea conſecrandus in veſte, & ornamento Presbyterali, atque Sacerdotali: neque enim in primæua Eccleſia licuit quemquam Epiſcopum creari, qui non per omnes Eccleſiaſticos gradus tranſierit, qui non per multos annos functiones omnium Ordinum exercuerit, Anton. Auguſt. *in epitomeiuris Pontificij veteris, lib. 4. tit. 3.* Vnde Cyprianus Cornelium ſic laudat. *Non iſte*, inquit, *ad Epiſcopatum ſubitò peruenit, ſed per omnia Eccleſiaſtica officia promotus, & in diuinis adminiſtrationibus Dominum ſæpe promeritus, ad Sacerdotij ſublime faſtigium cunctis religionis gradibus aſcendit; nec, vt quidam, vim fecit vt Epiſcopus fieret, ſed ipſe vim paſſus eſt, vt Epiſcopatum coactus acciperet. Qui autẽ ille eſt* (inquit Gregor. *in apologetico primo*) *qui veritatis Antiſtitẽ, & propugnatorem vnius diecula ſpatio, veluti ſimulacrum ex argilla fingat; illum, inquam, qui cum Angelorum claſſe, & ordine futurus eſt qui cum Archangelis Deum celebrabit; qui ad ſupremum Altare ſacrificia tranſmittet, ſimulque cum Chriſto Sacerdotio fungetur; qui figmentum inſtaurabit, imaginemque creatori ſiſtet; & ſuperno mundo opificem aget: & quod maius eſt, dicam, Deus erit, & alios Deos efficiet?* Quod quidẽ obſeruãdũ maximè eſt ne ad Epiſcopalem dignitatem promoueantur niſi qui Eccleſiaſticorum graduum muneribus, in illiſque magno exemplo, & vitæ integritate perfunctus ſit, ne ei eueniat quod idem Gregor. Nazianz *in laudibus Athanaſij*, dicit: *Diſcipuli ſimul, Magiſtrique pietatis deſignantur: alios ante purgant, quàm ipſi purgati fuerint, heri ſacrilegi, hodie Sacerdotes: heri extra Sancta, hodie Sanctorum Arbitri, & Antiſtites*, veteres vitiu, pietate rudes: & (quod gratiæ ac fauoris humani, non ſpiritus opus eſt) qui cùm cætera omnia violenter perſuaſerint, ad extremum ipſam quoque pietatem tyrannide premunt: quorum non mores dignitati, ſed dignitas moribus fidem aſtuit, ordine admodum præpoſtero: qui denique plura pro ſuis, quàm pro populi ignorantiis ſacrificia debeant. Hinc etiam Nicolaus I *epiſt. 1. ad Michaelem Imper.* damnat plurimum Photium, qui laicus Conſtantinopolitanum affectabat Primatum. *Pridem*, inquit, *auditor eſſe debuit, & deinde inſtitutor: ſed hic docere prius elegit, & deinde cœpit doceri prius ſanctificare curauit, ac deinde ſanctificari, prius illuminare voluit, & poſtea illuminari.*

6 Cùm, vt inquit Cyprian. *lib. 4. epiſt. 2.* de clericorum omnium teſtimonio, de plebis, quæ adeſt, ſuffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, loco, & gradu Cathedræ Sacerdotalis vacante, Dei voluntate, atque omnium conſenſione, creari, & conſecrari debeat Epiſcopus, ideo ſenior Epiſcoporum aſſiſtentium verſus ad conſecratorem ſic dicit: *Reuerendiſſime Pater, poſtulat Sacra Mater Eccleſia Catholica, vt hunc præſentem Presbyterum ad onus Epiſcopatus ſubleuetis* Illud apertè declarantes, neque Reges, neque Principes, neque Plebem, aut Ciuitatis Magiſtratum, ſed Hierarchicam ordinationem, atque benedictionem Epiſcoporum conſtituere, illorum teſtimonium tantum huius auctoritatem eſſe.

6 Deinde, eum, vt inquit Gregor. *in laudibus Athanaſij Abſurdum ſit, & ſalutis Doctorem, & Antiſtem, ſalutis principia ignorare, ideo ad examen Fidei, quod tanquam fundamentum, & baſis totius ædificij, eſt promouendus ſeſe confert, ſitque inquiſitio an doctrinã Veteris, & Noui teſtamenti, cuius Magiſter, & Interpres eſſe debet, rectè norit? Et num prudentiam ſuam, quantũ illius capax eſt natura, diuina Scripturæ ſenſibus accommodare velit?* Hæc dum ſanctè profeſſus fuerit, proponitur illi vniuerſæ Fidei ſumma, eorum præſertim capitum, quibus vniuerſa Religio Chriſtiana continetur, Summæ, ſcilicet, ac diuiniſſimæ Trinitatis confeſſio, Incarnationis, ſalutiſque noſtræ œconomia, ſpes vitæ, & reſurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac vnius ſanctæ Catholicę, & Apoſtolicæ Eccleſiæ auctoritatis: Interrogatur num ea, quę ex diuinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus eſt, & verbis, & exemplis docere velit? Num traditiones Orthodoxorum Patrum, ac Decretales Sanctæ, & Apoſtolicæ Sedis conſtitutiones venerantur ſuſcipere, docere, ac ſeruare? Num B. Petro Apoſtolo, cui à Deo data eſt poteſtas ligãdi ac ſoluendi, eiuſque Vicario Domino noſtro, ſuiſque Succeſſoribus Romanis Pontificibus, fidem, ſubiectionem, & obedientiam ſecũdum Canonicam auctoritatem per omnia exhibere? Num mores ab omni malo temperare, & quantum poterit, Domino adiuuante, ad omne bonum commutare, caſtitatem, & ſobrietatem cum Dei auxilio cuſtodire, & docere, Diuinis ſuper negotiis mancipari, & à terrenis negotiis, vel lucris turpibus alienus eſſe, ne ſcilicet oculus, qui moderandis greſſibus preeſt, cura pulueris obſcuret? Num humilitatem, & patientiam in ſeipſo cuſtodire, & alios ſimiliter docere velit? pauperibus item, & peregrinis, omnibuſque indigentibus, propter nomen Domini affabilis, & miſericors eſſe? Quæ omnia vbi ille ſanctè, & bona fide ſeruaturum ſe quantum humana fert conditio, promiſerit, ſumma eius oneris, quod ſubeundum eſt, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur; Epiſcopum oportere iudicare, interpretari, conſecrare, ordinare, offerre, baptizare, & confirmare. Ex quibus apparet in hac conſecratione Epiſcopos nullum votum emittere, neque ſe ad aliquid obligare, niſi ad ea, quæ tenentur ratione Sacerdotij, iurant tamen fidelitatem Sedi Apoſt. & ſe honoraturos Legatos de latere, & Eccleſiam ſuam indemnem habere, *cap. ego N. de iureiur.* Vgolin. *de offic. Epiſcopi part. 1. cap. 1. §. 1. in princ.* Alzed. *d. par. 1. c. 4. n. 18.*

Fidei abſoluto examine anguſtiore ordinandus induitur habitu. Calceantur pedes ad annunciandum Euangelium pacis; vt eat, non ſtet; laboret, non otioſus delitеſcat. Induitur interioribus quibuſdam tunicis, interioris, & occultæ deuotionis, innocentiæ, & integritatis perfectionem deuotantibus; cuius ſolus Deus purarum animarum vnicus ſponſus inſpector eſt; & cuius ſuauitatem illi ſolùm norunt, qui experiuntur: intus enim eſt, qui iudicat, intus quod iudicatur, internorum cura in externorum nimia occupatione non minuat. Induitur item Dalmatica latas manicas habente: oportet enim Epiſcopum, vt inquit Apoſt. *ad Titum 1.* ſicut Dei diſpenſatorem hoſpitalem eſſe, benignum, liberalem, de quo dicatur illud, diſperſit, dedit pauperibus, diſpenſationis autem huius, inquit Chryſoſtomus, modus ille, ſi Eccleſiaſticæ facultates neque redundent, neque temporibus neceſſariis deſint. 8

Poſtquam ordinandus ſic veſtitus, & ornatus fuerit, ad eas operationes accedit, quæ verè ſanctæ ſunt. Sanctéſque efficiunt; quæ ex antiquiſſima, & 9

Apoſtolica

Apostolica traditione, sacris primũ signis,& actionibus, deinde mysticis vnctionibus continentur. Actiones, & signa sacra a Dionysio tantorũ mysteriorum Diuino interprete, hæc numerãtur; genuflexio ad Altare, manuum impositio, Crucis obsignatio, benedictio, & precatio: vnguntur postea caput eius, & manus cum certis deprecationibus. Neque verò frustrà, aut sine causa tam prolixis, tam freq̃ueter repetitis precibus, hic ipse, qui consecratur, Deo omnium bonorum auctori, & largitori commendatur. *Plus enim,* inquit Chrysost *in cap.* 1. *ad Titum serm.* 1. *eiusdẽ precibus indiget, quam cæteri omnes; nam quantò est celsior dignitas, tantò Sacerdotis maiora sunt pericula.*

10 Vngitur in capite primum is, qui consecratur, vt auctoritas,& dignitas eius declaretur, eum scilicet esse caput,& principem Ecclesiæ suæ, quomodo vir vxoris suæ caput dictus est: & vt ostendatur eum esse Vicarium Christi, eiusque dignitatem,& auctoritatem gerere, qui est super omnia,& quem consti-
11 tuit Deus caput super omnem Ecclesiam. Ideò† Reges non iam in capite, sed in humero vnguntur: primum vt is proprius honor sit illius, quem Deus constituit excelsum super omnes Reges terræ, & quem oleo lætitiæ excellentiùs, & augustius vnxit præ consortibus suis. Deinde vt ostendatur quòd primò antẽ omnes Reges, & Principes persona capitis Pontificali officio repræsentetur. Vngitur tamen,& Rex in humero, vt neque ipse planè excludatur à repræsentatione eiusdem capitis, nam & huius principatus, vt dicit Isai. 6. fuit super humerum eius,& vt sciat se esse ministrum ad portãdam Crucem IESV CHRISTI, laudem bonorum, vindictam autem malorum. Apost *ad Rom.* 13.

12 Deinde in manibus vngitur; primum propter officium,& ministerium eius, vt se sciat dignitatem non propter otium, sed propter negotium suscipere, vt sciat ex illo se numero operariorum esse debere, qui sustinent pondus diei,& æstus: deinde vt illis manibus adsit virtus Spiritus sancti, eas teneat, & dirigat, cum illis laboret, & operetur, vt quidquid benedixerit, benedicatur; quidquid sanctificauerit, sanctificetur. Demum vnguntur manus eius, vt operentur bonum, ad omnes quidẽ, sed maximè domesticos Fidei; vt manus suas mittat ad fortiora; vt panem otiosus non comedat, vt manus eius distillent myrrham, vt sit beatus seruus ille, quẽ cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantem,& operantem. Materia autem & forma constat hoc Sacramentum; nã impositio manuum trium Episcoporum est materia qua Episcopus consecratur: at verba illa, *Accipe Spiritum sanctum*, forma sunt huius Sacramenti. Ita Henriq. *in summ lib.* 10. *c.* 6. §. 3. Vasq. *in* 3 *part. tom.* 3. *disputat.* 240. *cap* 5 *num.* 58. Laymann. *lib* 5 *tractat.* 9. *cap.* 5. *num.* 1. Sebast. Cæsar. *dict part.* 1. *disputat.* 6 § 2. *num.* 2 & 3. vbi *num.* 4. subdit quòd cæteræ solemnitates substantiales non sunt, sed tantùm quædam ceremoniæ ad maiorem reuerentiam, prout de Missa dicunt Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 34. §. 3. Sebast. Cæsar. *d.* §. 2. *num.* 13.

Peracto consecrationis Sacramento, consecratus
13 iam ad spiritualem œconomiam, sanctæque prolis gubernationem se confert. Armatur igitur, & instruitur, accipitque regendæ, & gubernandæ familiæ instrumenta, ac gubernacula. Traditur in primis in manus noui Antistitis consecratum baculum, auctoritatis scilicet, & disciplinæ insigne, sustentaculum imbecillitatis humanæ, vt si in coërcendis vitiis piè sæuiens, iudicium sine ira tenens, in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate seueritatis censuram non deserens, vt reuocet errantes, regat iustos, pungat,& stimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes, ac iuxtà Ezechiel. c. 34. attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum, portet in humeris suis exemplo principis Pastorũ ægre, & debile, *vt increduli,* inquit Bernard. *lib.* 3. *de considerat. conuertantur ad Fidem conuersi non auertantur, auersi reuertantur, peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem excitentur, subuersores conuincantur, vt vel emendentur ipsi si fieri potest, vel si non, perdant auctoritatem facultatemque alios subuertendi. Negligenter pascens toties commendatum Dominicum gregem,* inquit Magnus Leo, *conuincitur Summum non amare Pastorem.* Quòd verò Baculus est acutus in fine, rectus in medio, & retortus in summo, designat quòd Pontifex debet pungere pigros, regere debiles, sui rectitudine, & colligere vagos. Hieronym. Vielmius *de Episcopis titular. bin p.* 2. *fol.* 13. Moscon *in tract. de maiest. militantis Eccles. part.* 1 *lib.* 1. *cap* 8. *vers item baculus,* Barthol. Gauant. *in comment rubric. Missal. & Breu. tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 1. *num.* 7 & *part.* 5. *tit.* 1. §. 3. Tambur. in *de iure Abbatum, tom.* 1. *disp.* 10. *quæst.* 1. *num* 4 & *q* 2. §. *in fine.* Durand. *in rationali diuinorum, lib.* 3. *c.* 15. *numer.* 4. vbi *numer.* 5.
dicit quòd † Romanus Pontifex Baculo non vtitur, 14
tum propter historiam; tum propter mysticam rationem, *c. vnic. in fin. de sacra Vnctione.* Historia est, quoniam Beatus Petrus Apostolus Martialem discipulum suum, quem Dominus inter Discipulos constituit cùm dixit: *nisi efficiamini sicut paruulus iste, non intrabitis,* &c. misit cum quibusdam aliis ad prædicandum Germanis, in qua via ad viginti diætas defuncto Fronto, collega eius rediit ad annunciãdum hoc Petro, cui Petrus, accipe hunc Baculum, & tangens illum dic: *Surge in nomine Domini, & prædica;* ille verò in quadragesimo die à tempore mortis illius tetigit eum,& surrexit,& prædicauit, & ita Petrus Baculum à se remouit,& subditis dedit, nec recuperauit. Innocentius verò Papa III. scripsit in Ecclesiæ speculo, quòd Beatus Petrus misit Baculum suum Euchario primo Treuerorum Episcopo, quem vna cum Valerio,& Materno ad prædicandũ Euangelium genti Teutonicæ destinauit, cui successit in Episcopatum Maternus, cui per Baculum Petri de morte fuerat suscitatus, quem Baculum vsque hodie cum magna veneratione Ecclesia Treueren. seruat, & ideo Papa in illa Diœcesi vtitur Baculo, & non alibi. Hæc Durand. *vbi proximè*, & me citato *in hoc loco* refert Alzedo *de præcellent. Episcop. dignit. p.* 1. *c.* 13. *n.* 70. Hieronym. Venero *de exam. Episcop. lib.* 4 *c.* 20 *n.* 21.

Verùm cùm hoc regimen nõ tam timoris, quàm, 15
amoris sit, non tam seueritatis, quam charitatis, nam & Christus Dominus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, Ioann. *vlt.* & eum quem Vicarium loco sui relicturus erat, priusquam illi despondisset, ter interrogauit nũ se diligeret, & propter se sponsam suam? quod cùm ille summa asseueratione ter professus fuisset, tunc demum illud audiuit: *Pasce oues meas, pasce agnos meos*: eius igitur amoris,& charitatis symbolum sacer Consecrator nouo sponso tribuit consecratum Annulum, Fidei scilicet signaculum, quatenus sponsam Dei, sanctam videlicet Ecclesiam intemerata fide ornatus illibatè custodiat, Durand *d. lib.* 3 *c.* 14.

Hinc Consecrator nouo Præsuli Euangeliorum 16
librum tradit. *Accipe,* inquit, *Euangelium. & vade, prædica populo tibi commisso. Potens est enim Deus vt augeat tibi gratiã suã.* Quasi diceret: Ne putes in Paulo, & Petro, Tito, & Timotheo, Chrysostomo, &

Augustino munus,& functionem Apostolicam desiisse : ne putes cœlestem illam benedictionem, & auxilium æterni Patris sublatam esse, quo illi subnixi, profecti annunciauerunt Euangelium vniuerso mundo: potens est Deus etiam tibi dare gratiam suam,ac per te similia operari *Etsi enim illi plus omnibus*,inquit Bernardus *lib.2. de considerat. laborauerunt,non tamen totum elaborauerunt,& tibi adhuc locus relictus est. Neque te illud tantoperè terreat,quod sublimibus humanæ sapientiæ verbis careas,quod serius ad sacrarum litterarum lectionem accessisti, quod nunquam Cathedram Doctoris conscenderis Aude,& fac aliquid. Potens est enim Deus tibi augere gratiam suam Nihil agentem impossibile est bene operari. Melius serò,quàm nunquam:nam,& vndecima hora operarij diurnum acceperunt denarium*,Matth.20

17 Postea accipiens nouus Pontifex à suo Cõsecratore,ac reliquis assistentibus osculum pacis, recedit ab altari, ac deinceps eo tempore, quo populus Christianus dona, & munera ad Altare Dei,more veteri, eòque laudatissimo, offerre solet: ipse quoque suo Consecratori,tanquam spirituali Patri munera offert,sunt autem ea,ex antiquissima Melchiadis Pontificis institutione panis, & vinum, quibus duæ anteferuntur faces.Offert panem & vinum, vel vt ostendat se in eius Sacerdotis functionem,& munus succedere,cui sine omni in futurum pœnitentia iurauit Dominus eum esse Sacerdotem secundùm ordinem Melchisedech: vel, vt quidem ego iudico ad designandam paupertatem Episcoporum primitiuæ illius Ecclesiæ,in qua summæ opes,summæ diuitiæ panis, & vinum fuerunt. Dantur autem hæc munera claraluce,& amplius duabus facibus accensis,ne quid inter hæc leuia munera speciosius colore,pondere pretiosius(scitis quid intelligam) subrepat ac subiiciatur. Malè enim agitur, cùm ea, quæ virtuti,& pietati debentur,asino onusto auro conferuntur. Assumitur demum sacer Antistes à suis collegis in communionem,& participationem orationis, ac mysticæ mensæ.

18 Cœlesti mysterio refectus Mitra armatur, deinde nouus Præsul, eiusque capiti imponitur sacra Cydaris,bicornisque galea cum Patris Omnipotentis inuocatione,cuius præclara est bonitas, & virtus immensa, totiúsque decoris ornamentum.Mitra hæc scientiam vtriusqueTestamenti designat Duo namque illius cornua duo sunt Testamenta,anterius nouum, posterius vetus, quæ duo Episcopus memoriter debet scire,*c.Episcopus 23.quæst.1.* & illis tanquam duplici cornu Fidei inimicos ferire, Hieron. Vielmius *de Episcopis titularibus, part.1.fol.13.* His cornibus, armatus Petrus Neroni, Liberius Constantio, Ambrosius Theodosio, Basilius Valentino, Chrysostomus Arcadio,Leo Genserico,atque Attilæ, aliisque quamplurimi restiterunt, terribilésque apparuerunt. Illud quoque notandum est, quòd † Romanus Pontifex in signum imperij, vtitur re-
19 gno,id est,Corona Imperiali;& in signum Pontificij vtitur Mitra:sed Mitra semper vtitur,& vbique; Regno verò non semper,neque vbique,quia Pontificis auctoritas, & prior est dignior, & diffusior imperiali potestate, Durand. *in rationali diuinorum, lib.3.c.13.num.*8.In signum ergo Ordinis Episcopus habet Mitram, & Baculum, quæ eius commissionis arma sunt,vt dixit *gloss.vltim.ad fin.in c.disciplina 43. dist.* & in signum administrationis subiectus, curæ habet cathedram,Lotter.*de re benef.lib 1.q.9.à n 97.* Hinc quando prædicat Episcopus, cùm causam Dei agat,& alleget, nimis id facit,& ideò Baculum, & Mitram assumit; quando verò offert in Altari,quia tunc causam populi apud Deum precibus agit,& allegat,& ideò vt humilitatem ostendat,in conspectu Dei omnipotentis,deponit iudicia, & insignia altitudinis, & terroris, Baculum scilicet, & Mitram, quemadmodum videmus *in dict.c.disciplina*,de Moyse,qui quando Dei causam apud populum allegauit, gladius vsus est,quando verò apud Deum causam populi precibus,& humilitate rem totam conficit,vide Turrecr.*n.2.*Præpos.*n.11.* & Acuña *in d.disciplina, num 12.*

20 Quia nihil tam inglorium, dicebat Bernard.*epist. 126.* quàm Episcopum gloriæ cupidum deprehendi, ideò nouus Prælatus manus operit chirothecis, vt nesciat sinistra sua, quid faciat eius dextera, & quandoque eas velat chirothecis,& quandoque denudat, quia bona opera interdum ad vitandum vanam gloriam occultantur, & interdum ad ædificandum proximos propalantur,Durand.*d lib.3.c.12.*

21 Deinde collocatur Episcopus, id est, inspector omnium, in editiori supra omnes loco,inquit Ambros.*de dignitate Sacerdotali cap.6.* vt ita cunctus respiciat,& cunctorum oculi in eum respiciant. Cuius loci consideratio,inquit Bernard *lib.2. de considerat.* facit honoris contemptorem in honore etiam ipso: In alto positum, non altum sapere difficile est, & omnino inusitatum; sed quantò inusitatius, tantò gloriosius: timor de adepta iam altitudine, tædere magis facit,quàm placere ipsam altitudinem. Nulla splendidior gemma in omni præcipue ornatu Pontificis,ipsa humilitate; quò enim celsior cæteris,eò humilitate apparet illustrior, & se ipso. Blanditur Cathedra,specula est,non domus:qui eleuauit deiicere potest. Consideras gradum, & casum metuè, consideras fastigium dignitatis,& vide faciem abyssi deorsum,occupare enim locum,& non facere fructum,nec loco expedit,nec personæ.

22 Postquam in sua sede sic collocatus fuerit Pastor, prorumpit vniuersa Ecclesia in laudes, & confessionem Omnipotentis Dei, in quas omnis humana actio,& institutum meritò desinere debet. Ducitur per templum nouus Antistes, vt omnibus innotescat;commendatur Summo Pastori, & Rectori omnium Deo;vt quẽ Ecclesiæ suæ præesse voluit, propitius respiciat, det illi verbo, & exemplo quibus præest, proficere, & ad vitam vna cum grege sibi credito,sempiternam peruenire. *Quamuis libet enim fueris peritus gubernandi*, inquit Chrysost. *serm.1. ad Tit. nisi inter huiuscemodi gubernacula gratiam habeat, & pacem quæ à Deo est, & nauiculam simul, & nauigantes procellâ inuolues,mergésque profundo.*

23 Consecratus Episcopus extra Ecclesiam suam proficisci quamprimùm tenetur ad suam diœcesim, & officium sibi commissum suscipere, & si in Romana Curia fuerit eiectus, non debet proficisci sine litteris Apost.*extrauag.iniunctum, de elect.*inter cõmunes, sicut & Prælatis cæteris præcipitur. Cùm verò ciuitatem suam ingreditur, est à Clero, & populo honorificè suscipiendus,& ad Ecclesiam deducendus Specul.*in titul.de legat.arg. cap. omnes qui, & cap.Episcopi 7.q.1.* Episcopi enim pro Christo legatione funguntur in terris, vt ait Apostol,& habetur *in d.cap.omnes qui, & in cap accusatio quoque 2.q.7 & in c.nono 21. dist.* cum similibus; quare sicut eidem Christo Hierosolymam ingredienti cunctus cum ramis Palmarum occurrit populus *Matth. 21.* & Christi legatus honorificè est suscipiendus, cui & monachi quoque cum Clero tenentur occurrere,secundùm Bald.*in l.fin.C de bon.quæ lib.* de qua solemnitate & forma suscipiendi nouum Episcopum, vide in Pontificali Episcoporum.

Alia circa tempus, & locum in quo sit huiusmodi consecratio celebranda, dicam infra *alleg.* 12 *n.* 38. *cum seqq.* Post plures huius tractatus impressiones nouissime ad manus nostras peruenit Panoplia Episcopalis, continens de sacro Episcoporum ornatu libros septem, Auctore Andrea du Saussay, in quorum primo de Mitræ Episcopalis antiquitate, in secundo de virga Episcopali, vel Pastorali Baculo, in tertio de annulo Episcopali, in quarto de Episcopali Cruce pastorali, in quinto de chirothecis Episcoporum, in sexto de Dalmatica, & Tunicella, in septimo de campagis, caligis, & sandaliis Pontificum.

Voluit Dominus IESVS pro sua summa pietate me indignum Presbyterum ad hanc supremam euehere dignitatem, nam die 23. Februarij 1648. quæ tunc erat Dominica Quinquagesimæ, in qua Ego vt Præfectus Congregationis Sacerdotum existentis in Collegio Imperiali Societatis IESV Madritensis, decantabam Missam maiorem in Ecclesia dicti Collegij in solita festiuitate Iubilæi quadraginta horarum, Dominus noster Rex Philippus IV. consultatione à supremo Concilio Italiæ transmissam de Episcopatu Vgentino tunc vacante, informante Reuerendissimo & doctissimo, ac Religiosissimo P.M.Fr. Ioanne Martinez eius Confessario, in mei fauorem expediuit, & subscripsit. Deinde Feria quinta Cinerũ die 26. eiusdem mensis excellentissimus D. Emmanuel de Fonseca & Zuniga, Comes Montis Regalis, Præses dicti supremi Consilij nominationem huiusmodi notam fecit, & vt pro impetranda illius prouisione à Sede Apost. Romam veniretur. Tenor autem litterarum à D. Rege hac de re Sanctissimo D. Papæ directarum talis est.

Muy sãto Padre En mi Reyno de Napoles ha vacado la Iglesia y Obispado de Vgento por muerte de Obispo Don Geronimo de Martino su vltimo possedor, y tocandome sa presentacion y nominacion por ser de mi patronargo Real, è eligido y nombrado al Dotor Don Agustin Barbosa por la buena relacion que tengo de sus virtud, grandes letras, y vida exemplar, y esperar que mediante esto sera por el la dicha Iglesia bien regida y administrada; como lo entendera V. Santidad del Cardenal Albornoz; muy humilmente supplico à V. Beatitud, que dandole entera fe y credito en lo que de mi parte dixere cerca desto, tengã por bien de proueer à mi presentaciõ al dicho Dotor Don Agustin Barbosa à la dicha Iglesia de Vgento y mandar lo despachar la Bulla, y de mas recaudos necessarios en la forma que conuenga en la gratificacion que hubiere lugar, que io recibiere en ello singular fauor y gracia de V. B cuya muy santa persona nuestro Señor guarde de al prospero y felice regimento de sa vniuersal Iglesia de Madrid à 4. de Iulio de 1648. Don Felipe por la gracia de Dios Rey de Castilla, &c.

EL REI.

ZERATE Secret.

Die 14 mensis Octobris è Madritensi Curia cum Regis litteris nominationem de me factam continentibus, Romam Petiui; & die prima Ianuarij incipientis anni 1649. ad hanc Romanam Curiã saluus, & incolumis perueni: die verò sabbati decima eiusdem mensis Ianuarij Eminentissimus D. meus Card. Albornotius me cum prædictis Regiis litteris Sanctissimo D.N. Innocentio X. præsentauit, & postmodum die 9. Februarij tremendum, sed optatissimum examen subiui, coram eodem Sanctissimo D.N. præsentibus Eminentissimis, & Reuerendiss. DD. Cardinalibus Barbarino, Roche, Garrafa, Espeda, Ginette, Lugo, Cornaro, Carpegna, Verospio, Iustiniano; examinantibus, & interrogantibus aliquibus Curiæ Prælatis, ac Reuerendissimis Patribus, quod examẽ, Deo gratias quotidie referre non cesso, feliciter peregi. Postmodum die 12. eiusdem mensis fuit factus processus coram Eminentissimo D. Card. Mathæo Regni Neapolitani protectore. Et die prima Martij sequentis fuit facta præconizatio in Consistorio per Eminentissimum D. meum Card. de la Cueua; loco d. Eminentissimi D. Card. Mathæi infirmi. Et in illo Consistorio sequenti, quod factũ fuit die Lunæ 12. eiusdem Martij facta propositio per eundem D. meũ Card. de la Cueua, & eodem die accepi habitũ Prælatitium, & Rochettum de manu Sanctissimi D.N. Innocentij X. & Eminentissimos DD. Cardinales ac nonnullos Curiæ Prælatos de more solito inuisere cœpi: & demum die quinta mensis Aprilis, secunda feria infra octauam Paschæ in Ecclesia Beatissimæ Virginis de Populo monasterij Ordinis S. Augustini Congregationis Lombardiæ Episcopalis consecrationis munus accepi à dicto Eminentissimo D. meo Card. de la Cueua, magno hominum concursu, & summa litterarum iubilatione & gaudio; & die 17. eiusdem mensis iter ad Episcopatum prosequutus spero inter quindecim dierum spatium, faxit Deus, illuc appellere, & quia Pastoralem litteram ad populum, & Clerum meæ diœcesis scripsi, eam hic inserere operæ pretium duxi, tenoris sequentis, videlicet.

AVGVSTINVS BARBOSA

DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA Episcopus Vgentinus à Consiliis D. Philippi IV. Hispaniarum Regis Catholici,

Clero, & Populo Diœcesis salutem.

GRATIÆ suæ addidit Dominus nouam gratiam, cùm dignatus est me de subdito Prælatum, de oue facere Pastorem. [a] Neque enim exiguæ gratiæ loco haberi debet statui excubitorem super gregem Christi, & præfici animabus pretioso agni immaculati sanguine tanquam litro pro eis appenso redemptis, vt de captiuitate, quia miserè genus humanum tenebatur, eductæ, in veram, perfectamque filiorum Dei libertatem assererentur. Nihil eo munere sublimius reperiri inter homines possit, cùm sit participatio quædam infinitæ illius dignitatis, qua Christus assertor generis nostri in salutis humanæ concreditam sibi curam incubuit. Quia enim, vt optatus

a Petr. Cellens. ad Albatem Melismensem nouè electum epist. 34 apud R. P Theophil. Raynaud in dissert. de bono regimine sect. 3 punct. 4. pag. 360.

opratus ex pretij annumeratione per illum facta, sequatur effectus, subiungenda est eius, quod contribuendum per nos est, applicatio; ad hanc autem impellendi, & vrgendi sunt fideles sensibilibus monitis, quæ à Christo post eius in Cœlos digressū non sunt expectanda, suffecit sibi subrogauitque Subpræfectos, & Rectores ipsi magno Pastori, & Episcopo animarum nostrarum succentiuos, per quos pro Christo, ac eius intra cuiusque modulum vicaria potestate, dirigerentur fideles, & ad finē suum, ac fructuum Christi meritis debitorum participationem feliciter pertingerent. Qua nulla potest cogitari inter homines occupatio, aut cura sublimior, eámque Chrysostomus, [b] Gregorius Theologus, [c] ac Gregorius Magnus [d] iusti de Sacerdotio tractationibus, non dubitarunt diuinam, idest, suprà sortis humanæ conditionem dicere. Isidori Pelusiotæ [e] viri & Sanctissimi, & doctissimi vox est. *Episcopus, & nomen, & res ipsa, cum diuinum quiddam sit, atque omni alio munere, ac dignitate præstātius, paucis quibusdam conuenit.* His ergo paucis annumeratum me videns, homo mihi curtæ supellectilis, ac tenuitatis conscius, meritò agnosco, (vt præmittebam) collatam mihi esse gratiam pro gratia; tanti nimirum muneris decus pro qualicumque aptatione ad illud, quam mihi pro sua benignitate præinditā, nullis eam prolicientibus meritis meis, diues in misericordia Deus voluerat. Multis tamen me periculis, & muneris sublimitati admensis obnoxiū deprehendo, cùm non de vna solùm anima, sed de tot animarum gregibus rationem redditurus, Vgētinæ Ecclesiæ gubernaculo præpositus ad Deum pro peccatis alienis intercessurus venio, apud quem de propriis securus non sum. [f] Ad vigilias super gregem Domini vocor, ad excubias admoueor inter lupos imminentes ouili Dominico, illud rapere, ac dispergere tentantes; cui si per dormitantis incuriam aliquid decedat, oscitantis excubitoris damnum fiet, imminutionem illam rei suæ, & quodcunque in grege dispendium ei vni adscripturo Domino cui totius curæ molem cōmisit. Dormiebant Apostoli, instante Domini passione: vnum tamen Petrum Dominus arguit, dicens, *Simon dormis?* [g] Aliorum enim somnus Petro imputatur, quippè qui in tanto fidei, rerumque omnium discrimine, non vigilare modò, sed alios etiam ad vigilandum cohortari debuisset. [h] Haud secus igitur propositi cuique particulari gregi Pastores, quorum est ex munere omnibus, quos rectioni suę obnoxios habent, inuigilare, si vel altè stertant, vel semisopti damna ouibus rationalibus semper impendentia non aduertant, reposcetur ab eis dispendij ratio seuerissimè: itavt bono operi, hoc est, de grauissimorum Patrum sententia, duro, prægraui, ac humanis humeris propè importabili se suppossuisse videre debeant. Agnosco pondus impositi muneris, nec diffiteor imbecillitatem meam. Quare per Christi charitatem, periclitanti mihi orationis vestræ manum tendite vos, qui in virtutum littore statis. [i] Accingar ego sanè pro viribus è Cœlo communicatis nec partem vllam solicitudinis desiderari à me patiar, cum bono Deo. Subiungimini & vos studio meo, & curæ curam subnectite. In hoc operis enim genere, cassi sunt nisus præpositi, nisi eos subditorum docilitas dictis audiens prōpta voluntate secundet. Cooperamini igitur mihi charissimi, & desideratissimi, vt ego indignus, & infirmus non deplorem cum Gregorio [k] quòd susceperim nauem vetustam, & vehementer confractam, in quā vndique fluctus intrant, in eáque valida tēpestate quassata, putridæ tabulę naufragium sonant. Operabor & ego in Domino, vt diuina ope, & auxilio efficiamini firmissimum Ecclesiasticæ soliditatis ouile, ne aliquis ex vobis errabundus lupina rapacitate foris inueniatur deuorandus. Nomen enim & munus Pastoris magnam solicitudinē pro commissis ouibus deposcit, [l] Quam sicut in meo Pastorali codice pro communi commodo exaratam habeo, ita laborioso studio pro vestra salute adhibendam spero, vt his freti animi, corporísque subsidiis, vno ore, & voto vnico honorificemus Deum, & Sponsum Ecclesiæ nostræ IESVM, quem etiam atque etiam rogare vobis maximè curę sit, vt humilem simul & vtilem in iniuncto me faciat ministerio perseuerare; humilem verè de me sentiendo, vtilem recta ad vos dirigendo, quatenus ad nostram vtilitatem illud inspiret cordi, hoc ministret ori. [m]

b libris sex de Sacerdotio, si ue Episcop.
c Apologia de fuga sua.
d in pastorali.
e lib 2. epist. 225.
f Greg. epist. 24. lib. 1 ad Episcop. Constantin. apud me d. ffi 1, & post Episcopi 1. att. 2 gl 2. 2. n. 16.
g Math 14.
h Chrysost lib 3 & 6. de Sacerd. apud me d gl 2. n. 26.
i Greg epist 7. ad Anast. Epis. Ant apud me d. gl 2. n 11.
k Epist. 4. ad Ioan. Epis Const apud me d. gl. 2. n. 9.
l Bernard. Eug. in lib. 4. apud me d. m. 2 gl. 6. n. 25.
m Guerric in ser. d. ... apud R. P Th. Rayn. vbi sup. sup. 4 p. n. 7. prop. fin. pag. 317.

CAPVT V.

De Episcopalium graduum diuisione.

SVMMARIVM.

1 *Administrationis genus in Ecclesia militantis instar triumphantis Ecclesiæ fuit inductum.*
2 *Honoris, seu potestatis nonnulli gradus inter ipsos Episcopos à tempore Apostolorum distinctè reperiuntur, per quos alij alios Superiores efficiuntur.*
3 *Papa vniuersalis, seu Oecumenicus Episcopus dicitur.*
4 *Ordo nullus Episcopali maior, vel æqualis reperitur.*
5 Cap. primæ Sedis, in fine, & cap. ecce, in princ. 99. dist. *declaratur.*
6 *Patriarchæ, & Primates idem sunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuersa sint nomina, secundum vnam sententiam.*
7 *Primates, vt verior tenet sententia, licet patriarchæ possint appellari, non tamen omnes Primates verè sunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eandémve authoritatem.*
8 *Patriarchæ propriè quatuor sunt, videlicet Antiochenus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, & Hiero*

Hierosolymitanus, quia repræsentant quatuor Euãgelistas in Ecclesia Dei.

9 *Patriachæ dicti sunt quasi Patres Patrum, seu Principes Episcoporum.*

10 *Archiepiscopi dicuntur quasi Principes Episcoporũ,*

11 *Prouincia, cui præest Archiepiscopus, quas sub se debeat habere ciuitates, & Episcopos, ostenditur,*

12 *Metropolitanus, & Archiepiscopus iidem sunt.*

13 *Suffraganei lege Metropolitanæ, Archiepiscopis sunt subiecti; non ita eorum subditi, exceptis casibus iure speciatim expressis.*

14 *Prælati Ecclesiarum Episcoporum nomine nuncupãtur, quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare.*

15 *Titulares Episcopi dicuntur, qui solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carent, & Clero Christiano, atque etiam facultatibus.*

16 *Titulares Episcopatus quare hodie conferantur, ratio assignatur.*

17 *Titulares Episcopi dantur frequentiùs à Romano Pontifice velut coadiutores Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis.*

18 *Titulares Episcopi, & qui Episcopatui renunciarunt sine expressa proprij Episcopi licentia nullum ad Ordines possunt promouere, etiamsi in loco nullius Diœcesis sedem eligant.*

19 *Titulares Episcopi, qui à sedibus suis proteruia inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & Diœcesim cum Christiano populo & Clero, cum iurisdictionem teneant, ea in aliena Diœcesi in subditos suos uti possunt, ac eis Ordines conferre.*

20 *Titulares Episcopi an ad Concilium vocandi sint, & admittendi, ostenditur.*

21 *Chorepiscopi dicuntur à χώρα, Græcè pagum, seu villa, quasi in pagis, & in villis, ad Episcopalia munia obeunda essent constituendi.*

22 *Chorepiscopi potestas qualis fuerat, ostenditur.*

23 *Prælationum & dignitatum gradus ex Ecclesiæ institutione, & ab ipso iure humano processerunt.*

24 *Prælationes Primatuum, & Archiepiscoporum ad ius diuinum esse referendas qui teneant, ostenditur.*

25 Cap. 1. 99. dist. *Declaratur.*

26 *Decimæ respectu congruæ sustentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, respectu quotæ ad consuetudinem.*

1 DMINISTRATIONIS genus in Ecclesia militanti instar triumphantis Ecclesiæ esse inductum ostendunt sacri Doctores, quæ cum varijs Ordinibus distinctæ sint, Archangelorum scilicet, Thronorum, Principatuum, reliquorumque Cœlestium spirituum similis Ordinũ distinctio in militanti Ecclesia conueniebat, vt hæc Ecclesiastica Hierarchia quatenus posset, illius cœlestis imaginem referret. Quemadmodum enim in sæculari ordine sunt multæ Vniuersitates, ac Collegia, quorum alia in aliis insunt: nam ex multis hominibus, exempli gratia, constat domus; ex multis domibus fit vicus; ex multis vicis conflatur ciuitas, ex pluribus ciuitatibus constituuntur Regna, & ex regnis Monarchia, Arist. *Polit. lib. 1. cap. 1. & 2* adeò quod vnaquæque Vniuersitas suos habeat præfectos seu potestates, quibus obtemperat, Ita olim ad spiritualem fidelium gubernationem Parochiæ institutæ sunt; ex multis Parochiis plerisque in locis Plebanatus, siue Archipresbyteratus; multis verò Archipresbyteris, plebiumque Rectoribus Episcopi præfecti fuerunt, Episcopis Archiepiscopi, Archiepiscopis Patriarchæ; Patriarchis denique Papalis dignitas, tanquam Ordinum eminentissima præposita fuit, atque in graduum omnium posita fastigio, vt suprema illius in omnem gregem Christianum, cunctosque eius gradus ac Ordines, potestas habetur.

Vnde à tempore Apostolorum quamuis omnes Episcopi in iis, quæ sunt Ordinis, parem receperint potestatem, & in hunc sensum vera sit sententia D. Hieron. de qua *in c. legimus, vers. si auctoritas 93. dist.* nonnulli tamen honoris, seu potestatis gradus inter ipsos Episcopos distincti reperiuntur, per quos alij aliis Superiores efficiuntur, de quibus Gratian. *in princip. & per totam 21. dist.* Nã S. Isid. *lib. 7. etymolog. c. 12.* hæc scripsit verba, videlicet. *Ordo Episcoporum quadripartitus est, id est, in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, atque Episcopis,* vt refert Gratian. *in c. cleros vers. Ordo 21. dist.* intelligendo de gradu Episcopali, non autem de Ordine, quia Episcopalis Ordo vnus tantùm est, vt constat ex Anacleto Papa *in epist. 3. in c. 2. in vers. Episcoporum verò,* explicant Turrec *in d. c. cleros numer. 14. in paruo libello de dignitate Episcoporum cap. 4* tetigit Cuch. *in instit. maior. lib. 2. tit. 6. in princ & lib. 7. ante nu. 1.* Præterea gradus quatuor constituit Episcopalis dignitas, quorũ primus est in Patriarchis, secundus in Archiepiscopis: tertius in Metropolitanis, & quartus in Episcopis: vel potiùs, secundùm alios, Primus est Romani Pontificis. Secundus Primatuum, & Patriarcharum. Tertius Archiepiscoporum Quartus eorum, qui simpliciter Episcopi dicuntur; & ex his alij titulares, alij item Chorepiscopi, Petrus Gregor *syntag iuris lib. 15. c. 2. n 8.* Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificis c. 8 pag. 25.* me citatum *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p. 1. c. 8. n. 1. cum seqq.* 2

De primo, scilicet Summo Pontifice, quòd Episcopus sit, constat ex iis, quæ notat glos. *in verb Episcopus in proœm. Sexti*, tum quia licèt aliæ dignitates in Ecclesia sint quoad iurisdictionem Episcopali maiores, † nullus tamen Ordo Episcopali maior, vel æqualis reperitur, notat glos. *in verb pari*, text. *ibi in cap. in nouo 21. distinct.* & docent Sot. *in 4. dist. 24. quæst. 2. art. 4. concl. 1.* Henriq. *in sum lib. 10. cap. 7. §. 2. & c. 25. § 1.* me citato *in hoc loco* nouissimè post hæc impressa visus Mich. Ferrus *de præced. Eccl q. 15. n. 6.* Vnde iure optimo Summus Pontifex Vniuersalis, seu OEcumenicus Episcopus dicitur, vt antiquissimam Calcedonensem Synodum Beato Leoni acclamasse testatur D. Thom quem refert *addit. ad c. ecce 99. distinct.* & explicant Turrect. *de potestate Ecclesiæ lib. 2. c 57. ad 5* Bellarmio. *in controuers. Cathol. lib. 1. c. 31. vers. 15.* Mich. Ferrus *d. tract. de præcedent. Ecclesiast. quæst. 32. num. 31.* & alij, ex quibus confirmant Alphons. Mendosa *in quodlib. qu. q 4. Scholast. §. 3.* Petr. Gregor *d. cap. 2. à numer. 9 & c. 9. & cap. 3. in princip.* cum quo notabis rectè in hunc sensum Panepiscopum dici posse Romanum Pontificem, id est, Summum & omnium præcipuum inspectorem; licet enim Dionysius Areopagita hoc referat ad CHRISTVM Dominum, verum, & Summum Sacerdotem, qui pro omnium salute se Patri obtulit in sacrificium, huicque de omnibus cura est: non tamen immerito Romano Pontifici Summo eius Vicario, vt tali potest applicari secundùm tantæ dignitatis mensuram. 3 4

Non obstat text. *in c. prima Sedis, in fine 99. dist.* vbi prohibetur ne quisquam etiam Romanus, Pontifex se vniuersalem Pontificem, aut Summum Sacerdotem appellet, iuncto *c. ecce, in princip ead. dist.* vbi Beatus Gregorius ait superbiam esse appellatio- 5

nem

nem, qua Romanus Pontifex dicitur vniuerſalis Papa, ideoque petit, & iubet ne ſic amplius appelletur. Quia ad primum ex *d. c. prima ſedis*, facile reſponderi poteſt vltra illius verba non eſſe Concilij Africani, ſed Gratiani, verba non agere de Romano Pontifice, ſed de Primatibus, ſeu Patriarchis. Ad auctoritatem verò Gregorij reſpondetur humilitatis cauſa recuſaſſe illud nomen, ad conuincendam contumaciam Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi, qui ſuperbo illo titulo ſe cognominabat: ſed generaliùs reſpondebis cum D. Thom. Turrecr. Cardin. Bellarm. & aliis, quos refert Mendoſa *dicto loco*, intelligi poſſe vniuerſalis Epiſcopi appellationem, vel quòd ſolus ſit omnium Chriſtianarum vrbium ſpecialis, & immediatus Epiſcopus, itaut reliqui excludantur, & ſint ipſius Vicarij; aut quòd ſit generalis Epiſcopus omnium, & ſupra omnes, neque particulares ſingularium vrbium Epiſcopos excludat: primo modo intelligitur auctoritas Gregorij, & conſtat tum ex originali *lib. 7. in dict. 1. epiſt.* 30. tum ex *d. cap. ecce*; ibi quia vobis ſubtrahitur, quòd alteri pluſquam ratio exigit, præbetur: non ergo vetat vniuerſalem Epiſcopum ſe appellari, niſi quatenus particularium Epiſcoporum poteſtatem ſubtrahit: in poſteriori verò ſenſu antiquiſſima eſt, veriſſima appellatio, tum ex dictis, tum *ex reg. c. cuncta per mundum 9. q. 3.* cum vulgaribus.

6 Secundo loco ponuntur Patriarchæ, ſeu Primates, vtroſque enim eodem eſſe, & nullam inter eos dari differentiam, licèt diuerſa ſint nomina, probat tex. *in cap. 1. & 2. 99. diſt. & in cap. duo ſimul. de officio Ordin.* vnde gloſ. *in cap. coram, de in integ. reſtit.* auctoritate *d. c. 1.* notauit inter Primates, & Patriarchas non dari realem differentiam, ſed vocalem, vt etiam comprobant Caſſan. *in catalogo p. 4. conſid. 9. in princ.* Lancel. *de inſtit. canon lib. 1. tit. 5. in princip.* Verùm
7 † licèt Primates quodammodo Patriarchæ poſſint appellari, non tamen omnes Primates verè ſunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eandemve auctoritatem: ſed propriè Patriarchas eſſe quatuor, vi-
8 delicèt † Antiochenum, Conſtantinopolitanum, Alexandrinum, Hieroſolymitanum, relatos *in c. antiqua de priuileg.* aſſerit Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 41. n. 12.* quia repræſentant quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei, *cap. ſcriptum 40. dele. ect.* quibus poſtea ſuperadditi, & creati fuerunt alij à Summis Pontificibus, de quibus Gonzal. *d. gloſſ. 41. num. 14.* Alij autem Patriarchæ ſunt minus principales, qui cum Primates propriè appellentur minus propriè Patriarchæ nominantur, quales ſunt in *Italia* Aquilienſis, in *Anglia* Cantuarienſis, & Bituricenſis, in *Gallia* Gradenſis, & Lugdunenſis, in *Hiſpania* Toletanus & Bracharenſis, de quibus ſuo loco agemus. Et in his Patriarchis minus principalibus procedit, quod fertur inter Primates Patriarchas nullam eſſe differentiam, ſed verbalem tantùm, vt per Gig. *de reſidentia Epiſcop. c. 18. num. 5.* Gonzal. *d. gloſſ. 41. n. 13.* Azor. *d. c. 35. q. 2.* Bouerc. *cenſura paranet p. 2. c. 10. pag. 493. verſ. quæro*, Sebaſt. Cæſ. *in relect. de Eccleſ. hierarchia, diſp. 4. §. 1. n. 2. ad fin.* Illuſtriſſ. D. Acuña *de primatu Eccleſiæ Bracharen. c. 3. à princ.*

9 Patriarchæ ideò poſt Summum Pontificem ſecundum locum obtinent, quia dicti ſunt quaſi patres Patrum, ſeu Principes Epiſcoporum, iuxta text. *in cap. Cleros, verſ. Patriarcha 21. diſt.* notant Anton. Auguſtin. *in epit. veteris Iuris Pontif. tom. 1. lib. 5. de Patriarchis, & Primat.* Zachar. Bouer. *in cenſura paranetica, p. 2. lib. 3. c. 10.* Iacob. Hermond. *aduerſùs Salmaſ. hæreticum, lib. 2. cap. 6. & 7.* Illuſtriſſ. D. Acuña *in catal. Portucalenſ. Præſulum, part. 1. cap. 6. & de primatu Eccleſiæ Bracharen. cap. 1. num. 1.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris, lib. 15. c. 2. num. 11.* Fuſch. *de viſit. lib. 1. cap. 2. à num. 9.* Læl. Zech. *de Republ. Eccleſ. tit. de ſtatu Reuerendiſſ. Patriarcharum, num. 1.* Gambar. *tract. de Legat. lib. 2. num. 11.* Sigiſm. Scacc. *de appellat. q. 8. à num. 99.* Gonzal. *dict. gloſſ. 41. num. 11.* Modern *de ſacra Epiſcoporum auctoritate, c. 9. §. 6.* alij citati infrà *tit. 3. cap. 1. num. 28.*

Tertio loco ponuntur Archiepiſcopi, qui ſic di- 10
cuntur, quaſi principes Epiſcoporum, docente Iſid. *in dict. cap. Cleros, verſ. Archiepiſcopus 21. diſt.* Homobon. de Bonis *de humana vitæ ſtatibus part. 1. cap. 6. verſic. hi dicuntur*, Galgan *de Iure publico, lib. 3. tit. 18. num. 1.* Azor *inſtit. moral part. 2. lib. 3. cap. 33. quæſt. 1. in princip.* Sebaſt. Cæſar. *in relect. de Eccleſ. hierarch. part. 1. diſputat. 5. §. 1.* Paul. Laymann. *de Prælator. Eccleſ. elect. cap. 14. quæſt. 151.* nouiſſimè Mich. Ferrus *de præcedent. & Prælat. Eccleſ. q. 4. num. 1.* quia ſcilicet quemadmodum Primates pluribus præſunt prouinciis, ſeu Archiepiſcopis, ita Archiepiſcopi pluribus præſunt Diœceſibus, ſeu Epiſcopis, qui Suffraganei dicuntur. Vnde Summus Pontifex Pelagius II. *epiſt. 1.* omnibus Epiſcopis, relatus *in cap. ſeruate 6.*
quæſt. 3. aſſerit Prouinciam eſſe, cui præeſt Archie- 11
piſcopus, quæ habet ſub ſe decem, aut vndecim ciuitates, & totidem Epiſcopos, notauit Rebuff. *in concord. tit. de collation. §. 1. verb. Metropolitana.* Sed meliùs Petr. Gregor. *ſyntagm. lib. 15. c. 11. num. 3.* tenet ex aliis hanc Conſtitutionem perpetuam non fuiſſe ſed nutu Principum, annorumque curriculo numerum Epiſcoporum fuiſſe conſtitutum in vnaquaque Prouincia, prout ſingulis magis expedire videbatur.
Vnde † Metropolitanum non à numero ciuitatum, 12
vt Iſidor dicebat *in d. c. Cleros*, ſed à matrice ciuitate appellari obſeruant Couar. *pract. cap. 19. numero 2.* & Forcatul. *dial. 61. numer. 4.* quos refert, & ſequitur Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sediũ erect. cap. 1. num. 21.* Gambar. *de offic. legati de latere, lib. 2. tit. de variis Ordinariorum nomin. nu. 34. & ſeq.* Hinc colliges, quod Metropolitanus, & Archiepiſcopus idem ſunt, vt deduci poteſt ex text. *in cap. paſtoralis, in princ. de offic. Ordin. & in Extrauag. Saluator, de præb. inter comm.* vbi etiam habetur, quòd Metropolitana Eccleſia eſt grandioris honoris, tituli Suffraganea, quæ eſt ſub iuriſdictione, poteſtate, & ſubiectione Archiepiſcopi, & Capituli Eccleſiæ Metropolitanæ, Imol. Zabarel. & Vital. *in Clem. Archiepiſcopi, de priuileg.* & in terminis quod Metrapolitanus, & Archiepiſcopus idem ſint, expreſſe docent Bart. *in l. vnica, numer. 2. de Metropoli Beryto. num. 5. lib. 11.* Gomez *in repet. cap. 2. numer. 10. de Conſtit. in 6.* Panorm *de officio, & poteſt. Capituli ſede vacante, prælud. 6. num. 14.* Raban. Maur. *de inſtit. Cleric. lib. 1. cap. 5. de ordine tripartito Epiſcoporum*, Petr. Gregor. *ſyntag. part. 2. lib. 15. cap. 11. à num. 1.* Monet. *de conſeruator. c. 5. à num. 43.* Mich. Ferrus *d. q. 4. nu. 2.* bene Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. c. 1. n. 23. cum ſeqq.* Sunt tamen aliqui Archiepiſcopi, qui non ſunt Metropolitani, Azor. *inſtit. moral p. 2. lib. 3. c. 33. quæſt. 1.* Homobon *d. cap. 6. verſ. ſi dicuntur.* inter alios, & Roſanen. & Lucianen. qui nullum habent Suffraganeum.

Ex quibus iam apparet, quoad poteſtatem iuriſdi- 13
ctionis Archiepiſcopos Primatibus eſſe inferiores, Epiſcopis verò ſuperiores: nam præcedunt veteres Epiſcopos honore. Gemin. *in cap. ſingulas il 2. 9. q. 3.* & ſunt perſonæ magis priuilegiatæ, *cap. ſeruatis, & cap. igitur 25. quæſt. 2.* quorum præſtantia aliquando appellatur Archiepiſcopalis dignitas, *cap. fin. de purgat. canon.* nonnunquam auctoritas Metropolitano,

cap.

can.fin.51.dist.cap.sollicitudinem, de appellat. probat etiam text.in cap.1.80.dist c.1.99.dist.de offic. Legati,cap ad reprimendam,cap.duo simul, c.pastoralis, de officio Ordin.cum aliis,quibus habetur Suffraganeos lege Metropolitana Archiepiscopis esse subiectos, non ita eorum subditos, exceptis casibus speciatim Iure expressis, de quibus huiusque dignitatis priuilegiis agunt scribentes in d cap pastoralis,plenè Rusæ.in tract de praeminentia Archiepisc. dignitatis, Stephan.Quaranta in tract. de praestantia Archiepiscopi, & eius auctoritate in suffraganeos,eiusque subditos,& in tota prouincia,& in sum.Bullar.verb Archiepiscopi auctoritas,Læl.Zech.tit.de statu Reuerer.diss. Archiepiscoporum,Mar.Anton. Genoensi.in praxi Archiepiscopali Neapolitana, cap.70 per.totum in nouiss.edit.Petr. Gregor.d.c.11. Heoriq.in summ.lib.11.cap. 30. cum seq. Cassan in catalogo gloria mundi.part.4.consid. 20. cum seqq.Azor.instit.moral.part.2 lib.3.cap.34 quaes.9. cum seqq qui omnes,præcipuè Læl. Zechi bene notant Archiepiscopos in propria Diœcesi Episcopalem iurisdictionem exercere, in aliis verò suffraganeorum Metropolitanicam, neutram tamen posse exercere antequam pallium recipiant,de quo in cap. significasti.de elect & in c.nisi specialis.de auctor.& vsu pallij.& in cap. antiqua. de priuileg.& latius dicemus infrà tit.4. Et quod Archiepiscopus sit iudex Ordinarius omnium Episcoporum suæ prouinciæ tradunt Anastas.Germon.de sacr.immun.lib.3.c.7.numeri 33.& 44.Marc Anton.Genuens.de praxi Archiep.c.71.n.1 Gonzal ad reg.8.Cancel.gl.42.n.16.& plures, quos citat Monet.de commutat.vltim volunt.cap.5.numer.280.

14 Quartò deinde loco Episcopi ponuntur, quos Presbyteris diuina ordinatione superiores, suprà c.2.num.16.diximus, vbi etiam ostendimus eorum nomen deduci à verbo Græco ἐπισκοπεῖν,quod attendere,inuigilare,seu speculari significat; & meritò Ecclesiarum prælati Episcoporum nomine nuncupantur,quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare, iuxta illud Actor.20. Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus regere Ecclesiam Dei. vt scilicet excessus corrigant, moresque in melius reforment,ne subditorum sanguis de manibus Prælatorum requiratur, vt ait text in c. irrefragabili, in princ.iuncto c.inter cætera,de officio Ordin. Vnde primò habet officium ducis,c.post. translationem, de renunt.vt rectum iter subdito ostendat,ne ambo in foueam cadant, c.quæ ipsis 38.dist.c. cùm sit,de ætate, & qualit.Secundò,habet officium magistri,cùm regimen animarum sit ars artium, c pen.de ætate,& qual. Tertiò,habet officium præfecti vigilum,vt sic caueat à negligentia, cùm pretiosissimæ omnium animæ sint ei commissæ,& culpa eius sit si oues auferantur, & ipse nescit,c.pen.de reg.iur.l.1 ff de offic. praef. vig. Quartò, habet officium militis armati, cuius tamen arma sunt lachrymæ, & orationes, c. 1. & 2. 23. quaest.8.Quintò,habet officium gladiatoris,cuius mucro est excommunicatio, c.visis 16.q. 2.Sextò agricolæ, vt euellat,dissipet,& plantet,c.solitæ vers.perpetuisses,de maiori. Septimò correctoris, c. transmissam de election.c.qualiter 2.de accusat. vt sic corrigat peccantes: sunt etiam Episcopi Legati CHRISTI, & eius Locumtenentes. Vnde Petrus Apostolus dixit Zacchaeum vobis ordinaui Episcopum,quem quasi Christi locum seruantem,honorare debetis, obedientes ei ad salutem vestram, quod S Clemens retulit lib.3 recognitionum Idem Clem.epist.3.Omnis Pontifex Sacro Chrismate perunctus, & in Ciuitate constitutus, charus,& pretiosus hominibus oppidò esse debet,quem quasi Christi locum tenentem honorare omnes debent. S. Anacletus epist.2.& 3.Episcopi à Christo missi sunt, & eius funguntur legatione;& Apostolis decedentibus in eorum locum successere Episcopi.Euaristus Papa epist.2. Sacerdotes vice Christi legatione funguntur in Ecclesia:& sicut ei sua est coniuncta sponsa,hoc est Ecclesia:sic Episcopi iunguntur Ecclesia vnicuique proportione sua.Eusebius Papa epist.3 Caput Ecclesia Christus est,Christi autem Vicarij Sacerdotes(id est Episcopi)sunt,qui vice Christi legatione funguntur in Ecclesia: sunt item Angeli,& oculi Domini,claues Ecclesia,atque columna. Vnde Sacer Dionys.lib.2.de Ecclesiast.hierarchia cap.7 pag.3. Diuinus Antistes,vt scripta diuina testantur,interpres est Diuinorum iudiciorum, Angelus enim est Domini Dei verum omnium praepotentis.Sanctus Clemens epist.1 Petrus Apostolus Episcopos claues Ecclesia,& oculos, Domini esse dicebat.Pius Papa,Episcopi à Deo sunt iudicandi,qui eos sibi oculos eligit Clemens V.in Clem. § nec super,de poenis Episcopi spirituales sunt patres,nostrique fratres,& Coepiscopi,columna comprobantur Ecclesia.Et S.Gregor.ad Mauric. August.lib.4.epist.75. Quid ergo mirum si illos vestra pietas dignatur honorare id est,Episcopos,quibus in suo eloquio honorem tribuens, eos aut angelos, aut Deos ipsos etiam appellat Deus. Idem Clemens lib.2. Constit.Apostolicarum cap. 30. Episcopus est post Deum Pater vester, is Princeps,& Dux, & Rex vester, deinde is terrenus Deus post Deum,cui à vobis honor debetur,S.Ignat.epistol.7.Ego dico, honorate Deum auctorem omnium, & Dominum Episcopum tanquam Principem Sacerdotum, Imaginē Dei ferentem principatum quidem secundum Deū, Sacerdotium verò secundum Christum Prosper Aquit. lib.2.de vita actiua,& contemplatiua c.2.sic ait: Episcopi per Dei gratiam sunt Diuina voluntatis indices,Ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores,fideles populi duces,veritatis assertores,praua doctrina hostes,omnibus bonis amabiles,& malè sibi consciis etiā ipso visu terribiles,vindices oppressorum,Patres in Fide Catholica regeneratorum,Prædicatores cœlestiū præmiorum,exempla bonorum operum,documenta virtutum & forma fideliū. Ipsi sunt Ecclesia Dens,in quibus amplius fulget Ecclesia,ipsi columna firmissima,quibus in Christo fūdatis,innititur omnis multitudo credentium: ipsi ianua ciuitatis aterna,per quas omnes,qui credunt ingrediuntur ad Christum:ipsi ianitores, quibus data sunt claues regni Cœlorum:ipsi etiam dispensatores regia domus quorū in arbitrio in aula Regis aterni diuiduntur gradus,& officia singulorum.Hæc lubentèr ex Prosper.descripserunt Concil. Paris.lib.1.c.4.& lib.3.c.9. & Concil.Aquisgran.II. sub Ludor.Pio p 4.c.5.

Vt igitur commodiùs Episcopi pro subditorum salute inuigilare possent,singulis singulæ Diœceses distinctæ fuerunt,quæ sub se plures Parochos continent; ita ut quemadmodum omnes Orbis Ecclesiæ vni subsunt Romano Pontifici, & plures Prouinciæ,& Archiepiscopi suo Primati,& plures Episcopi suo Metropolitano; ita suo Episcopo plures subessent Parochi, vt omnia cum ordine, & sine confusione ad laudem Dei,& Ecclesiæ ædificationem fierent,& ne Clerici,cæterique fideles acephali,id est, sine capite essent,vt bene explicat Concil.Trident. sess.14.de reform c.9.& sess.14.etiam de reform.c.13.in fine.prosequitur Petr Greg d.lib.15 c.12.n.32.& alij quos refert Henriq.d lib.6.c.32.

Ex his autem Episcopis aliquos diximus titulares esse,quis scilicet solum titulum Ecclesiarum habent,popolo tamen carent,& Clero Christiano,atque etiam facultatibus, & ideo nulla tenentes dicuntur,secundùm Iacobat de Conciliis lib. 1.pag.70. & 84.& Mandos.l.1.reg.26.Cancel.de. beneficiis va- 15

cantibus per promotionem q. 4 num. 5. quales sint illi, qui assumuntur ad titulum Ecclesiarum, & Prouinciarum, quæ à Sarracenis, vel aliis infidelibus occupantur, de quibus agit text. *in Clem. in plerisque, de elect.* commemorans incommoda, quæ proueniunt ex istorum prouisionibus. Et quòd Papa possit constituere Episcopatus in terris infidelium per doctrinam Baldi, & Angeli *in l. id quod ff. de legatis* 1. latè resoluit Alphons. Aluarez Guerrero *in specul. iuris Pontifici; c. 31. pag. 77. cum seqq* Valenzuel. *cons.* 26. *n. 31. tom.* 1. Maurit. de Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit pag. 1. cap. 3. num. 41.* & late Egomet ipse *infrà hac parte 1. tit. 4. cap. 2. num. 47.* & quamuis hos Episcopos sine causa esse in Ecclesia libere scripserit Can. *de locis theologicis lib. 5. c. 2. pag. 293.* illosque aliquibus minus honorificis epithetis soleant alij afficere, cùm aliquando dicantur portatiles, seu commodatitij, vt refert Ioan. Quintin. *in rep c. de multa n.* 50. *de præbend.* nónunquam etiam appellentur ambulatorij, portatiui, & mobiles, vt refert Petr. Gregor. *syntagm. Iuris lib. 15 c. 12. de Episcopis num.* 44. nec defuerint qui assererent illos propriè non esse Episcopos, sed abusiuè, vt constat ex adductis à Mandos. *d. n.* 5. & Ludou. Gomez *in reg. de annali possessore q.* 57. *accedit etiã; & ex libro* qui inscribitur, *Piorum clypeus q. 34. a.* 3. Attamẽ verè Episcopi sunt, & vt tales ab omnibus Catholicis honorandi, vt tetigit Ioann. Quintin. *in repet. c. de multa n. 44. de præb.* iraut contrariũ cum pertinacia asserere esse hæreticũ aduertat Paul. Grysald. *in decis. Catholicæ Fidei, verb. Episcopus n.* 10. & sic meliùs eorum necessitatẽ cõtra nostræ tempestatis hæreticos explicat Pet. Bollus *in*
16 *OEconomia Canonica classe 3. c. 2. §. 4.* † Finis autem principalis, quo eiusmodi titulares Episcopatus conferri & acceptari debent, ille esse oportet, vt benè monet Petr. Greg *d. c. 12. n. 45.* vt eò, vbi sunt proni, proficiscãtur, & experiantur, si ex grege Dominico oues aliquas, vel vnam pristinæ saluti restituant, exemplo boni pastoris: vel qui ibi sunt fideles, in fide, & religione sollicitè conseruent, aut nutriant, vt sanctè, nec sine fructu fecisse Bartholomæum Bononiensem declaratum Armeniæ Archiepiscopum, ex Turriano refert Bollus *vbi proximè:* qui quidem Bartholomæus Ordinis Prædicatorum in Cathalogo Beatorum Episcopatus Bononien. relatus est, vt apparet *in fine* Archiepiscopalis Bononiensis Illustrissimi Archiepiscopi Gabrielis Paleothi S. R. E. Cardinalis, vbi refert dictum Beatum Bartholomæũ floruisse anno Domini MCCCXXXV.
17 † Nec minus iusta causa est institutionis horum titularium Episcoporum, quam probat ipse Bollus, & apud nos frequentior est, vt scilicet dentur à Romano Pontifice, velut coadiutores Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis, vt deducitur ex text *in c. pastoralis, & in c. pensti, & in c. non autem 7. q. 1. & in c. ex parte, de clero ægrotante.*

18 Vnde quamuis propriam Diœcesim non habeant vbi nomine proprio functiones Episcopales exerceant, non tamen debent debito Episcopali honore fraudari: indignum namque est quod accidens pecuniæ magis, quàm substantia Ordinis Episcopalis habeatur, arg. text. *in cap. accessorium, de regulis iuris, in 6.* cum ibi notatis. Dicebat enim S. Hieronym. *in epist. ad Euagrium Episcopum,* quòd potentia diuitiarum, aut paupertatis humilitas, sublimiorem, vel inferiorem Episcopum non facit, vt habetur *in c. legimus in Isaia. vers. vbicunque 93. dist.* vbi notabiliter gloss. *in verb. eiusdem meriti,* dicebat quòd viri sapientes, periti, ac discreti ita sentiant; idiotæ verò ac vulgares homines solent contemnere Episcopos absque magnis redditibus, vide Petr. Anch. *in Clem. in plerisque num. 5 de elect.* Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ, lib. 2 c. 17.* Mandos. *dict. quæst. 4. n. 2.* De his titularibus Episcopis tractatum edidit Hieronymus Vielmius, & aliqua tradit Alphons. Aluarez Guerrerò *in Speculo iuris Pontificij, cap. 31.* His proximi sunt Episcopi, qui loco Episcopatus renuntiarunt, de quibus *in c. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui Episcopatui renũciarint,* de quibus *infr. alleg. 48. n. 1.* Conueniunt autem omnes, quia nullus potest alienos subditos sine expressa proprij Episcopi licentia ad Ordines promouere, etiamsi in loco nullius Diœcesis sedẽ sibi eligant, vt obuiãs fraudibus decidit Conc. Trid. *sess. 14 de reform. c. 2.* & dixi *infr p 2 alleg. 6.*

Huiusmodi titolares, qui à sedibus suis propter- 19
nia inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & Diœcesim cum Christiano populo, & Clero, ad quam tamen propter persequentium metum accedere non possunt, de quibus text. *in Clement. 1. de foro competenti,* ab illis, de quibus egimus *supr. ex num. 15.* differunt, quia iurisdictionem retinent, eaque in aliena Diœcesi in subditos suos vti possunt, eisque Ordines conferre, petita, quamuis non obtenta licentia Diœcesani, iuxta differentiam eiusdem Clem. notat Iacobat. *de Conciliis lib 1. p.* o.
hinc resoluens quæstionem difficilem, † an omnes 20
Episcopi ad Concilium vocandi sint, & admittendi etiam titulares? Quamuis enim partem negatiuam in aliis, quos nulla tenentes appellan, sequantur Doctores communiter, vt per Can. *d. loco,* Ban. 2. 1. *q. 1. a. 10. notab. 2. pag. mihi* 101. quem refert Cened. *ad Decretal collect.* 108 *num. 3.* & controuertant alij, de quibus Iacobat. *dict. tract lib. 2 pag.* 85. ea ratione quia secundùm multos hoc magis Ordinis potestatem respicit, quàm iurisdictionis, quod falsum puto ex modò relatis; cessat tamen difficultas in expulsis à suis sedibus, de quibus proximè, quia & Ordinem, & iurisdictionem retinent Episcopalem, subindeque nulla est ratio, quare excludi debeant. De quo tamen vide *inf. alleg. 63. sub n.* 1.

Vltimo tandem loco diximus ab aliquibus inter 21
Episcopos poni Chorepiscopos, qui mouentur eo argumento, quia Subdiaconatum, & minores Ordines conferebant, aliaque exercebant munera solis Episcopis propria, vt probat text. *in c quamuis* 68. *dist.* & apud Antiochenum Concilium *can:* 10 relatum *tom. 1. Concil pag mihi* 322. vbi etiam legitur Chorepiscopos manuum impositionem Episcoporum percepisse, & vt Episcopos consecrari solitos, scribuntque sic dictos à χώρα quod Cræcè, pagum, seu villam, aut locum significat, quasi in pagis, & in villis, & loco Episcoporum, atque eorum Vicarij, sint constituti ad Episcopalia munia obeunda, quales dicunt hodie esse Episcopos titulares, de quibus proximè. Ita Petr. Greg. *dict c. 12. à num.* 46. Illesc. *in histor. Pontific. lib. 2. c. 6.* Alzed. *d p. 1. c. 3 numer.* 47. Pet. Sot. *lect 2. de singulorum ordin. officiis, vers. illud*
etiam. † Verùm non de omnibus hoc verum esse, sed 22
de aliquibus, qui consecrationem Episcopalem accipiebant, verum agnoscit Cardin. Bellarm *in controuers. Catholic. tom. 1. controuers. 5. de clericis lib. 1. c. 27.* Sed obstat, quòd si Episcopi sunt, cur non Diaconatum, & reliqua Episcopalia munia exercere possunt, vel in locis sibi deputatis, vel saltem consentiente Episcopo Diœcesano, exequuntur, quod tamen prohibet *d. c. quamuis;* deinde si Episcopi sunt, quomodo in pagis, & villis constituuntur, contra regulam text *in c. 1. de priuileg. & in cap. illud, & in cap. Episcopi 80 dist.* quibus prohatur solum maioribus Ciuitatibus esse præficiendos. Obstat tandem

cap.

c. Chorepiscopi, ead. dist. 68. vbi Damasus Papa Chorepiscoporum institutionem improbat, vt prauam & Sacris Canonibus, & Scripturæ contrariam, quia in illis nullum habent fundamentum, sed potiùs constat solos duos gradus maiorum, & minorum Sacerdotum Christum Dominum instituisse: vnde cum Synodo Neocæsariensi sic liceat colligere, CHRISTVS Dominus solos duos gradus, Episcoporum scilicet, & Presbyterorum instituit, Chorepiscopi nō sunt Episcopi, vt ipsa nominis etymologia sonat, quia loco sunt Episcoporum, ergò vt Presbyteri sint oportet, quòd si despiciunt esse Presbyteros, nihil sunt nam tertius Ordo nec Sacris Litteris, nec Pontificis Canonibus reperitur. Quarè concludendum est, Chorepiscopos ex Ecclesiæ institutione nihil aliud fuisse quàm Presbyteros, quibus crederentur res præcipuæ temporales, & cura pauperum, & eleemosynarum, & aliqua ministeria Episcopalia, veluti vt conferrēt minores Ordines, inter quos erat Subdiaconatus illis primis temporibus, *c. erubescant* 32. *dist. c. miramur. de seruis nō ordinandis*, & dixi *pag.* 1 *alleg.* 14. *in princ* & sic postea eorum ambitione crescente gerebant se pro Episcopis, suóque officio non contenti audebant maiores Ordines, & omnia Episcopalia exercere, & aliquando consecrationem, quæ Episcoporum est propria, extorquebāt, & ideò meritò eorum Ordo ab Ecclesia damnatus est *in d. cap. Chorepiscopi.* & post antiquiores explicat Conrad. Brun. *de Ceremoniis l.* 1. *c.* 4. Carranz. *in summa Conc in Damasi epistol* 4. *pag mihi* 77. Bossus *vbi suprà*, & latè post multos, quos refert Henriq. *in sum. l.* 10 *c.* 23. §. 2.

23 Prædictos omnes Episcoporum gradus quamuis quoad Ordinis potestatem ipso iure Diuino instituti non differant, vt suprà *cap.* 1. probauimus, quoad tamē prælationum, & dignitatum gradus ex Ecclesiæ institutione, & ab ipso iure humano processisse probant text. *in c. in illis, & in cap. nulli* 99 *dist.* vbi primatuum institutio refertur ad Apostolos, & eorū successores. Nam certum est omnem potestatem regiminis, seu iurisdictionis immediatè prouenire ab ipsa Ecclesia, & saltem quoad modum, & inter singulos inferiores distributionem à Romano Pontifice pendere, & consequenter ab humano iure, *cap ita Dominus* 19. *dist. c. quoties* 24. *q.* 1 explicat Suar. *tom* 4. *disp* 25. *sect.* 1. *à n.* 4. *& præcipuè n.* 10. Igitur quamuis fateri oporteat istos Prælatos quoad Episcopalem Ordinem qui apud omnes vnius est, iuris Diuini esse, quoad potestatem tamen iurisdictionis, seu regiminis per quam distinguuntur, iuris esse humani, vt bene explicant Francisc Bursat. *cons.* 125. *n.* 45. *vol.* 1. Onuphr. Pauin. *de Primatu Petri pag.* 3. *dissuas.* 6. *pag.* 243.

24 Verùm huiusmodi maiores prælationes Primatuum, & Archiepiscoporum ad Ius Diuinum esse referendas contendunt Rusæ *d. tract. in præfat. in princip.* Pigh *de Ecclesiast. hierarch. lib.* 3. *cap.* 1. Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 30. *in princ.* Duen *reg.* 72. *limit.* 2. Pro qui-
25 bus facit auctoritas tex.† *in c.* 1. 99. *distinct.* ibi *diuina, & Ecclesiastica leges poni, & esse insserunt*, cum aliis, quæ ex D. Paul. *ad Ephes.* 4 tradit Pigh. *de diuersitate ministrorum in Ecclesia Dei*, refertur *in cap. cum ex iniuncto, de hæreticis.*

26 Prima tamen opinione vti veriori retenta Bursat. *d. cons.* 115. *à num.* 16. respondet ad prædictas auctoritates, quibus probari videtur harum dignitatum institutionem ad legem diuinam esse referendam, vt scilicet loquantur de lege Diuina latissimè sumpta, iuxta quatuor modos, quos ibi explicat secundùm primum, provt dicitur de lege Canonica, vt *in c. nimis, de iureiurando, & cap. in scripturis* 19. *dist.* Verùm meliùs considerabis in Patriarchis, seu Primatibus duo distincta reperiri, Episcopalem scilicet Ordinem omnibus communem, ex ipsius CHRISTI institutione, & regimen Prælationis ex Apostolorum ordinatione; non impropriè igitur Patriarchas leges Diuinæ poni insserunt, si Ordinis potestatem respicias, atque sollicitudinem Episcopalem, quæ omnibus Episcopis communis est, atque etiam Ecclesiasticæ, quatenus ad prælationem spectat. Neque nouum est quod idem nomen Primatis ex eadem oratione iuxta diuersos respectus diuersimodè accipiatur, scilicet, respectu legis Diuinæ, quoad Episcopatus Ordinem, respectu Ecclesiasticæ quoad prælationem, sicut videmus *in cap. in aliquibus § ille quippe, de decimis*, quia decimæ respectu congruæ sustentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, respectu quotæ ad consuetudinem, vt post Couarr. *lib* 1. *vari. cap.* 17. *num.* 1. testatur tenere Theologos omnes, Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 9. & sub prædicta distinctione docent Zerol *in praxi Episcop. pag.* 1. *verb. decima, in princ* Antonius Fernandez Iesuita *in examine Theologiæ moralis p.* 1. *ad* 7. *præceptum Decalogi cap.* 13. §. 3. Malderus *de iustitia, & religione tractat.* 10. *tit. de decimis dub* 2 §. *contraria nihilominus*, Moneta *de decimis c.* 1. *q.* 2. *n.* 27.

Post Summum Pontificem, triplicem ordinem Episcoporum suprà constituimus, *primò* Patriarcharum, de quorum præcedentia inter se infrà egimus hac *p.* 1. *tit.* 3. *c.* 3. *à princ.* & ex professo Mich. Ferrus *de præcedent. & prælat. Eccles. q.* 33. *per tot. Secundò* Archiepiscoporum, tertiò Episcoporum, illi enim præferuntur qui fuerint Primates, seu Patriarchæ; Ferrus *tract. q.* 4. *n.* 7: sed si fuerint simpliciter Archiepiscopi clarior & dignior ille erit, qui maiori Patriarchę subditus fuerit; & inter Archepiscopos, Primates, seu eiusdem Patriarchæ subditos, præcedet ille, qui aliquod priuilegium, exemptionem, dignitatem, seu officium præter Archiepiscopatum habuerit; tandem data iterum paritate recurrendum erit *primò*, ad antiquitatem promotionis, *secundò*, ad gradum, *tertiò*, ad virtutem; *quartò*, ad nobilitatem; ita Mich. Ferrus *d. tract. q.* 4 *n.* 18. & 19. 27

Inter ipsos autem Episcopos ordo prioritatis, & ordinationis, seu consecrationis erit obseruandus, Cærem Roman. *lib.* 1. *cap.* 31. § *in sessione verò*, citati *hac ead. p.* 1. *tit.* 3. *cap.* 8. *num.* 66. & nouissimè Ferrus *d. tract. q.* 27 *n.* 6. vbi subdit quòd etsi alter Episcopus sit prior in data, & in consecratione posterior, alter verò in consecratione prior, & in data posterior, hic erit præferendus. Nec prælationis qualitatem infert quòd vnus maiorem habeat diœcesim, & maiorem iurisdictionem, seu vberiores fructus *cap. legimus* 93. *dist.* ibi, *potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas vel sublimiorem, vel inferiorem Episcopū me facit, &c. cap. sicut* 96. *dist.* vbi quòd parua ciuitas prærogatiuam Regni non minuit, Decian. *Resp.* 19 *num.* 107. *cum seqq. vol.* 3. Ferrus *d. tract. quæst.* 9 *n.* 22 *& q.* 27. *num.* 9. Minusque de præcedentia habenda ratio in Concilio si Episcopus simul sit alicuius Regis consiliarius; nam sedere debet in loco proprio, & non debet cæteros antiquiores in Senatu præcedere, Vincent. de Franchis *decis.* 138. *num.* 5. Campā. *in diuers. Iuris Canon. rubr.* 12. *cap.* 2 *num* 11. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 103 *num.* 3. *in fine*, D. Contelor *de præcedentia num.* 20. *cum seqq.* Ferrus *d. quæst.* 27. *num.* 10. 28

Limita *primò* in Episcopo existente intra suā diœcesim, quia in omnibus actionibus, quas ibi exercet, præcedit omnes Episcopos consecratione prio- 29

ses,& etiam Archiepiſcopos, vt colligitur ex Cæremon.Romano *lib.1.c.23.fol.40.* vbi Epiſcopus proprius thurificatur ante Archiepiſcopum & Epiſcopum hoſpites, quando omnes præſentes ſunt in Veſperis,& Miſſa ſolemni, nam quiſque in ſuo territorio maior eſt altero, gloſſ. *verb.poteſt in l apud ff. de manumiſſ.* Boër *tract.de authoris magni Concil num.54.* Beſold.*diſſert.de præced.c.3.n.5.* Ferrus *d tract.q.4.numero.6.*

30 Limita *ſecundò*, eo caſu, quo concurrant duo Epiſcopi, quorum vnus ſit titularis tantùm, cleroque carens, & ſit prior in conſecratione, alter autem habeat populum & clerum,& ſit iunior; nam tunc hic poſterior erit proponendus, quia licet antiquitati deferatur in præcedentiis, hoc inter pares intelligitur, non autem vbi modernior eſt dignior; ita illuſtriſſ.D.Acuña *in cap.7.num.1.diſt.18.* Ferrus *d tract. quæſt.27.num.7.* vbi *num.8.* ſubdit inter Epiſcopos titulares tantùm pro prærogatiua danda inſpiciendum, an quis ſit exemptus, vel an habeat illud officium, ſeu dignitatem præter Epiſcopatum, vel ſit ſubditus maiori Archiepiſcopo & Patriarchæ, vel ſit Doctor, virtute clarus, aut nobilis: quamuis Menoch.*conſ.51 num.89.* exiſtimet Epiſcopum titularem antiquiorem tempore præcedere Epiſcopum aliàs ditiſſimum.

31 Limita *tertiò*, in Epiſcopo habente officium in Curia Romana, qui cæteris antiquioribus Epiſcopis præfertur, vt conſuluit Menoch. *conſil.126. num.14.*

CAPVT VII.

De Epiſcopatuum, & Diœceſum diuiſione.

SVMMARIVM

1 *Epiſcopatuum diuiſio qualiter à Diuo Petro ſancita fuerat? oſtenditur.*
2 *Prælatorum Eccleſiaſticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorúmque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinaſſe, qui teneant? oſtenditur.*
3 *Prælatorum Eccleſiaſticorũ gradus ad Cæleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſtitutos fuiſſe verior tenet ſententia.*
4 Cap. in illis 80. diſt. & in cap. 1. 99.diſt.*declaratur.*
5 *Romæ deiecto ſummo idololatriæ pontificatu, ſubrogatum eſt caput totius terreſtris ſanctitatis, Summus ſcilicet Chriſtianæ Religionis Pontifex.*
6 *Flamines à quibus, & ad quid inſtituti? remiſſiuè.*
7 *Diœceſes, & Parochiæ olim à Summis Pontificibus, præſertim à Dionyſio I. diſtinctæ fuerunt.*
8 *Diœceſis quid ſit? oſtenditur.*
9 *Diœceſis vna non eſt in duas diuidenda.*
10 *Diœceſum fines, de quibus conſtat, præſcribi non poſſunt.*
11 *Diœceſum fines qualiter probentur? oſtenditur.*
12 *Epiſcopi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus ſunt præficiendi.*
13 *Parochi ſeu Plebani in Caſtellis, & modicis Ciuitatibus ab Epiſcopis ponuntur.*
14 *Plebani non omnes ſunt Parochi, ſed illi tantùm, qui maius habent beneficium.*
15 *Parochiarum diuiſio à Dionyſio Pont. incœpit.*
16 *Ciuitatis ad ſubſtantiam requiritur, quòd habeat Epiſcopum, ſecundùm vnam ſententiam, cuius contrarium ponitur* num.17. *& ſub diſtinctione reſoluitur* num.18.

VT meliùs, quæ vniuerſo Chriſtiano 1
populo opus ſit, prouiderentur, &
vt perturbatio omnis, & confuſio
tolleretur, vtque eum ex fidelibus
aliquis crearetur Epiſcopus, illicò
ſciret quatenus facultas ſua, iuriſdi-
ctioque extenderetur, rectè Diuus Petrus vrbes, &
loca pro ſingulis Prælationis, & dignitatum gradi-
bus conſtituit, ita vt, iis, in quibus apud Ethnicos
erat primi eorum Flamines,& prima iudiciaria po-
teſtas, ſcilicet Rectores Prouinciarum, Proconſules,
eorumque Legati præeſſent Patriarchæ, ſeu Prima-
tes: in iis verò in quibus erant Archiflamines eſſet
Archiepiſcopi; in ſingulis verò reliquis ciuitatibus
præeſſent Epiſcopi, vt referunt Clemens Papa *in cap.*
in illis 80. diſt & Anacletus *in cap.1.99 diſt.*† Vnde, 2
ad imitationem Gentilium, eorúmque Flaminum,&
Archiflaminum, Diuum Petrum ordinaſſe Eccleſia-
ſticorum Prælatorum gradus exiſtimant Petr. Gre-
gor.*ſyntagm.iuris, lib.15.cap.11.num.1.* Henriq *in ſum.*
lib.10.cap.30. in princ nouiſſime me citato *in hoc loco*
Mich.Ferrus *de præcedent. Eccleſ.q.27.n.1.* & ſic hu-
iuſmodi diuiſionem vſque ab exordio naſcentis Ec-
cleſiæ inductam fuiſſe per conſtitutionem locorum
& aſſignationem Diœceſeon iuxta antiquam parti-
tionem factam ab iſtis ethnicis Principibus tenent
Petr.Gregor.*de benefic.cap.4 ſub num.5* Lotter.*de re*
benef.lib.1 q.10. num 7. & agnouit Rota *in Conchen.*
decimarum del Infantado 7.Febr.1618. coram *Marti-*
no Andrea.

Verùm huiuſmodi Eccleſiaſticorum Prælatorum 3
gradus ad Cœleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſti-
tutos fuiſſe magis pium, & Chriſtianæ Religioni
conſentaneum eſt vt dicamus: quemadmodum
enim in triumphante Eccleſia ſunt Angeli, Throni,
Principatus; ita congruentiſſimo ordine in militan-
te miniſtrorum Eccleſiaſticorum officia diſtinguun-
tur per Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates,& cæ-
teros gradus, de quibus *in cap.Clericos 21 diſt* com-
probant Ruſæ.*in tract.de præeminentia Archiep.digni-*
tatis in præfat.à princ. Pigh *de Eccleſ hierarchia. lib.*
3.cap.1.† Auctoritatem verò Clementis,& Anacleti 4
in præcitatis Iuribus meliùs explicabis, ſi dicas Di-
uum Petrum ad abolendam idolorum memoriam
ordinaſſe, vt in illis locis, in quibus impiè eorum
Flamines ſacra faciebant, eiſdem nominibus, diuerſo
tamen, ſanctóque Sacerdotio, veri & Sancti Sacer-
dotes, veri Dei conſtituerentur: ſicut † Romæ de- 5
iecto ſummo idololatriæ Pontificatu, ſubrogatum
eſt caput totius terreſtris ſanctitatis, Summus ſcili-
cet Chriſtianæ Religionis Pontifex, vt eleganter ait
D.Ambroſ.relatus *in cap.Beati, 2.q.7.* & Leo Ponti-
fex *in ſermone 1. de Natali Petri.*† Quid autem fue- 6
rint Flamines, à quibus, & ad quid inſtituti? Vide
apud Alexand ab Alexandro *dierum genialium, lib.6.*
cap.12. & Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum, lib.4.*
cap 21.

Eſt igitur *primò* ſciendum olim à Summis Pon- 7
tificibus, præſertim verò Dionyſio I vt habetur *in*
cap.113.q.1. & *in eius vita* Platina exiſtimauit, fue-
runt Diœceſes,& Parochiæ diſtinctæ,& vnicuique
gregi proprij aſſignati paſtores, & inferiorum Ec-
cleſiarum Rectores, vt dicitur *in cap.paſtoralis, de iis*
quæ fiunt à Prælatis, qui ſuarum omnium ſinguli cu-
ram haberent, vt inquit Concil.Trid.*ſeſſ.14.de refor-*
mat. cap.9. & cum Dionyſio videtur tranſito Rota

in

in Theatina iurisdictionis 4 *Maij* 1611. coram *R. D. meo Coccino Decano*. Vnde male sentiunt, qui partitionem, & assignationem Diœcesœo attribuunt Magno Constantino, quos reprobat post Baron. Spondan. *in an* 675. *numer*. 2. Quarè cùm Episcopus non habeat Diœcesim ex se, aut ab alio inferiori, sę ab ipso Summo Pont. non poterit auctoritate sua illam minuere, aut dismembrare, constituendo territorium distinctum à proprio territorio: nam id solùm pertinet ad Papam ex speciali eius priuilegio, Host. *in cap cùm contingat, numer*. 1. *de foro comp*. vbi Ioan. Andr. *sub num*. 4. *vers. Alij dicunt*. Butr *sub n*. 11. *vers. si quæritur*, quos refert, & sequitur Lotter *d. lib*. 1. *q*. 10. *num*. 17. ab arbitrio enim Summi Pont. pẽdet mutatio Diœceseon, qui multorum annorum euolutione ducti non semel nouas Ecclesias Cathedrales constituerunt, mutarunt, & alterarunt, Petr. Greg. *syntagm. iuris, lib*. 15. *cap*. 12. *num*. 4 Lotter. *d. q*. 10. *n*. 17. & 18. vbi *à num* 19. disserit ex quibus causis Summi Pont. dismembrationes istas nouasque erectiones Cathedralium facere possint: & *q*. 11. *à num*. 30 ait cauendum esse à glos. *in verb. diuisiones, in cap. lege Imperatorum* 10 *dist*. quæ pronuntiauit Papam inuito Episcopo, non posse diuidere Episcopatum præterquam ex causa.

8 Diœcesis autem est ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus, *Clem. vnic. de suppl. neglig Prælat*. Diœcesis enim dicitur, vbi est Episcopus, & Episcopatus, *cap cum pro vtilitate* 16. *q*. 1. gloss. *verb. Presbyteri in Clem*. 1. *de priuileg* dicta à verbo Græco latinè quasi administratio, vel secundum aliquos, diuisio, quia fines Episcopatuum diuiduntur, vt *in c. vnico* 10. *q*. 3. & *in c. prouincia*, & *ibi glos*. 99. *dist*

9 *Secundò*, est sciendum quòd vna Diœcesis non est in duas diuidenda, *c. vnic. vlt. dist. c*. 1. 10. *dist. c. quoniã, de offic. Ordin*, facilius enim duæ inuicem vniuntur, quam vna in duas diuidatur: quomodo autem diuidantur Diœceses inter Episcopum hæreticum conuersum, & eum, qui ei fuerat substitutus, docet Concil. Aphricanum, de quo *in c*. 1 *de paroch*.

10 *Tertiò*: quòd fines Diœcesum, vel Parochiarum, de qoibus constat, præscribi non possunt, *c licet, cum seq*. 11. *q*. 3. *c super eo, de paroch*. glos. *in c. præterea* 2. *de trãs*. Parlad, *lib*. 1. *rerum quotid. c*. 1. §. 27. *num*. 3. Hieron. de Monte *de finibus regundis c*. 10. *num*. 1. Menoch. *consil*. 147. *num* 44. Marta *de iurisdict. p*. 1. *cap* 16. *num* 2. vbi *n*. 1. post Abb. *in c. super eo n*. 6 *de paroch*. dicit quòd vnus Episcopus cum titulo, vel si tantum effluxerit quòd non sit memoria hominum, poterit Episcopale eius præscribere in Ecclesiis alterius Diœcesis etiã in alieno territorio, & exemplificat In Episcopo Fesulano, qui in ciuitate Florentiæ haber Ecclesiam sibi subiectam cum toto illius Parochiæ populo. Si verò non sint certi, huiusmodi limites præscribuntur spatio triginta annorum, *cap*. 1. *cum seqq*. 17. *q*. 3. quod intra limites tantùm eiusdem prouinciæ locum habet: sed si Episcopus locum alterius Diœcesis conuertat ad Fidei Catholicæ vnionem, eum præscribit spatio trium annorum, nisi intra hunc terminum repetatur, *cap*. 1. *de præscript*. Balb. *de præscript*. 1. *p. quarta q*. 1 *in fine*, Cou. *in reg. possessor. p*. 2 §. 11. *n*. 8. Menoch *Illustr c*. 72 *n*. 6.

11 *Quartò*, quòd probentur fines Diœcesum per libros antiquos, *cap. cùm causam, de probat*. Duen. *reg* 157. Valasc. *de iure emphyt quæst*. 5. *num*. 26. Mascard. *concl*. 396. & alij citati per me *in collect ad d cap cùm causam num*. 1. *cum seqq*. & per testes *d. c. cùm causam* etiamsi sint de auditu, Mascard. *concl*. 395. Farin. *in praxi crimin pag*. 2. *quæst*. 69. *numer*. 130. Cald. Pereira *de empt. c*. 21. *n*. 15. & etiamsi sint regulares, dummodò rationem dicti sui afferant Mascard *d. concl*. 395. *n*. 3 & *concl*. 369. *n*. 24. Farin. *d. pag* 2. *q*. 70. *n*. 186. & per famam *d. c. cùm causa*, Hieron de Monte *c*. 55. *n*. 10. & *c*. 66 *n*. 1. Aluar *alleg* 6. *n* 9. & 10. Mascard *concl*. 396. & per alia media, de quibus egi *in collect ad d. c cùm causam*.

Quintò, quòd Diœcesum fines & diuisiones, si contingat dominia, aut regna temporalia mutari, non sint immutandæ: neque enim Ecclesias Dei per discordias Regum diuisionis aliqua pati damna necesse est, vt dicit Nicol. Papa *in cap. hæc quippe in fine* 3. *q*. 6. & *in c*. 19 *dist*.

Sextò, quòd præcepit Carthaginen Concil. *in c. placuit* 2. *q*. 1. vt nullus Episcopus alienas plebes vsurpet, nec aliquis Episcoporum supergrediatur in Diœcesi collegam suum.

Septimò, quòd statuit Anacletus Papa *in cap. Epi-* 12
scopi cum seqq. 80 *dist*. & habetur *in cap*. 1. *de priuileg*.
ne Episcopi in castellis, nec in modicis ciuitatibus
constituerentur; ad honorabilem verò locum Epi-
scopus est titulandus & nominandus, ne vilescat no-
men Episcopi, vt inquit Præfatus Pontifex Anacle-
tus. Leo quoque Summus Pont. relatus *in cap illud*
3. *quæst*. 2. *Episcopalia*, inquit, *gubernacula non nisi in*
maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oportet
præsidere: nam † in castellis, & modicis ciuitatibus 13
ab Episcopis ponuntur Presbyteri, quos Parochos
dicimus, seu Plebanos, de quorum officio vide mul-
ta, quæ tradunt Lælius Zechi. *de Republ. Ecclesiast*.
cap 27. *cum seqq*. Lotter *d quæst*. 11. *à num*. 24. Boll. *in*
OEconomia Canonica classe 2 *cap*. 1. §. 1. Petr. Gregor.
d. lib. 15. *cap* 24. bene aduertens *à num*. 12. † Plebanos 14
Parochos esse, non tamen omnes, sed illos, qui ma-
ius habent beneficium, in quo sunt capellę, & de-
ducitur ex text. *in cap*. 3. *ne clerici, vel monachi in* 6. li-
cet Abb & alij *in c. cum ab Ecclesiarum, de officio Or-*
din vtrumque id esse, & non differre existiment. Ti-
tuli verò, seu Ecclesiæ, in quibus Parochi ponuntur,
dicuntur parochiæ, † quarum diuisionem tam in Vr- 15
be, quam in Orbe actus fecisse auctor est Diony-
sius Pontifex, *in cap*. 1. 13. *quæst*. 1. de quo meminit
text *in cap pastoralis, in princ de his, quæ fiunt à Prælat*.
& latè explicant Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum*.
lib 4 *cap*. 9 Nauar *in c placuit* 2 *numer*. 3. *de pœnit. dist*.
6. & multi apud Cened. *ad Decretal. & collect*. 104. *n*.
5. quibus pro ratione adde Suar. *de Religione tom*. 1.
tract. de decimis lib. 1. *c*. 21. *à n* 4.

Octauò, quòd Diœceses Episcopatuum non distinguontur iuxta terminos dominij temporalis, sed plerumque vna diœcesis sese extendit intra fines alterius dominij, gloss. *verb. Diœcesis in Clem. Roman. de elect*. Hieron de Monte *de finibus regun. quæst*. 75. *n*. 9. Seraphin *decis*. 1341. *n*. 10.

Hinc opportunè quæres, an ad substantiam, & esse ciuitatis requiratur, quòd habeat Episcopum? 16
Et prima facie videbatur affirmatiuè respondendum per tex. *in d cap. in illis*, vbi præcipitur, vt in maximis, & maioribus Ciuitatibus Primates, & Archiepiscopi ponantur, per singulas verò alias Episcopi, consonat *cap* 1. *de officio Ordin*. ibi, *singularum Vrbium*; ex quibus in terris Christianorum solas illas dici ciuitates, quæ habent Episcopum, dicit Bald *in l. ex hoc iure num*. 2. *ff. de instit*. & de iure Canonico verum esse profitetor Alciat. *in d. cap*. 1 *de officio Ordin. num*. 1. *vers. aut loquimur de iure Canonico*, & de vsu Italiæ testatur Bart. *in l. vlt. num*. 2. *vers nam in vsu, ff. de collegiis illicitis*, & *in extrauag qui sint rebelles verb. Lombardia*, sequuntur Rebuff. *in concord tit de collation*. §. *volumus verb. in Ciuitatibus*, Card. Tusch.

pract.conclus.tom 1.*litt.C.conclus.*2?0.*num* 15. & alij, quos refert Cened *ad Decretal.collect.* 101 *nu.*1. me citato *in hoc loco* Alzed.*p.*1.*c.*6.*c.*2.

17 Verùm contrarium, imò non requiri ad substantiam, & esse ciuitatis, quod habeat Episcopum, probatur à Doctoribus communiter *in d. cap.*1. *de priuileg.* vt post Abb. concludit ibi Deci.*num.*8. qui pro sua opinione illum text. dupliciter inducunt *primò* dum de maioribus Ciuitatibus loquitur, ac subinde in modicis, seu paruis contrarium apponit; *secundò*, dum decidit in Ciuitatibus ponendos esse, videtur supponere iam antea fuisse Ciuitates in quibus ponuntur: *tertiò*, & fortiùs probatur ex *d.c.Episcopi* 80. *dist.* dum prohibet ne in castellis, & modicis ciuitatibus Episcopi constituantur, sicque apertè probat dari modicas Ciuitates, quæ Episcopum non habent: *quarto* ostenditur, quia si ad esse, & substantiam Ciuitatis requireretur Episcopus, sequeretur quòd si ob delictum, vel aëris intemperiē, vel aliam causam ciuitas priuaretur Episcopo desineret esse Ciuitas, iuxta generalem regulam tex. *in l. Iulianus §. si rem ff. ad exhibendum*, cum similibus, & tamen sine Episcopo priuata adhuc Ciuitas remanet, vt in casu notabili Ciuitatis, quæ proprium occidit Episcopum, probat tex. *in c. ita nos* 22.*q.*2.

18 In hac Doctorum contrarietate, vt certa ab incertis separentur, aduertendum est, quòd vel quæritur de iure gentium, & certum est eo attento Vrbes sine Episcopis fuisse, quos deinde in lege Euangelica ordinatos esse constat ex *cap. Vrbes* 80. *dist.* Aut quæritur de iure ciuili, dicendum est quoad priuilegia, Principis secularis requiri ac sufficere auctoritatem, vt sub distinctione resoluunt Rebuff *in concord. tit. de collat. §. statuimus* 2. *verb in Ciuitatibus*, Castr. *in d. c.* 1. *de priuileg. n.*7. Abb. *n.*2. Deci. *à n.*18. Duenh. *reg.* 32. Aut quæritur de Iure Canonico, & verior est contra Bald. & Aciat ac alios post illos adductos.

19 Qua opinione retenta non obstat text. *in d. cap. in illis*, tripliciter enim respondet Deci *in d. cap.* 1. *à num.* 13. duo intellectus sunt principaliores. Primus quòd ad ratione boni regiminis pertineat, quòd Ciuitas habeat Episcopum, idque solum re vera concludere ibi testatur. Alter verò quod sensus eorum sit negatiuus, quod Episcopi non ponantur in illis, sed in solis Ciuitatibus, atque ita quod sine Ciuitate Episcopus esse non potest: vnde quando nouus erigitur Episcopatus, villa, vel oppidum, in quo erigendus est, prius Ciuitatis honore decoratur, vt optimè probat text. *in d. Extrau. Saluator, vers. volētes, de præbendis, inter commun.* & post Bart. notat Petr. Gregor. *rei benefic. c.*17. *n.*2. non tamen è conuerso sequitur, quòd Ciuitas non possit esse sine Episcopo, imò contrarium concludunt prædicta fundamenta. Aut tādem de consuetudine quæritur, & fatemur ex testimonio Bart. & aliorum in locis supra relatis, Ciuitates dici omnes, & solas illas quę habent Episcopum, vel habuerunt; & sic intelligūtur, quæ docent manifestum signum demonstrationis quod sit Ciuitas, esse illud, quod habeat Episcopum, secundùm Perus Deci *in d. c.* 1. *n.* 12.

Hucusque egimus de diuisione Diœceseon, & erectione nouorum Episcopatuum, nunc verò superest vt aliquid dicamus de translatione Cathedralium Ecclesiarum ex vno loco in alium, quæ plures extant, & domestica nostri Portugaliæ Regni exempla comprobant, in eo enim ex antiqua Egitaniensi ciuitate ad Guardiam, & ex Syluensi ad Faraonensam translatæ Episcopales Sedes fuerunt, quæ quidem translationes sine Papæ auctoritate fieri non possunt, *cap.* 1. *de translat. Episc.* ibi, *& sedium commutationes*, &c *c. vnic. de excessib. Prælat. lib.*6. Lotter. *d. lib.* 1. *quæst.* 12. *num.* 38. nec aliter fit quàm ex causis a Iure approbatis, de quibus latè agit Lap. *alleg.* 68. *est* Mandos. *de signatura gratiæ, § translationes in* 1. *col. vers translatio Ecclesiæ*, Rebuff. *in praxi. tit. de translat. Episcop. numer.* 4. *cum seqq.* per quam sanè translationem remanet destructus prior status respectu loci, Lap *d. alleg.* 68. *num.* 8. vbi adden. *in verb chorus, vers. vltimus status Ecclesiæ*, in tantum vt non sit necessaria aliqua eius execratio: seu prophanatio ædificij: nam illa consecratio, quæ priùs adiacebat, seu simplex accidens, simul deficit, vt bene considerat Vgolin *de officio Episcopi, c.* 28. *sub num* 4. *in* 1. *argument. vers postremò consecratio*, nisi fortè prima Ecclesia verius dimissa quàm translata videri posset, Lap *ibidē. sub eod n.* 1. quod fieri intelligitur cùm non transferetur titulus, sed prior Ecclesia dumtaxat secundæ pro commodiori seruitio circa diuina subiicitur, quo casu retinetur in prima Presbyter, in quo repræsentatur semper imago quædam antiqui status Lap. *sub eod n.* 3. Lotter. *d. q.* 12. *à n.* 41. 20

Huic capiti subsequenter annectendam duximus nouam Episcopatuum omnium totius Orbis Christiani notitiam, quam variarum Nationum in Vrbe existentium Collegio consulentes, multis additis Episcopatibus, aliisque nouiter in Archiepiscopalem dignitatem erectis nō sine magno labore in moderniorem redegimus statum, paternaque eorum vocabula summa diligentia inuestigantes. Illud maximè in præsentiarum aduertendum duximus, nostræ intentionis non esse in Archiepiscopatuum vniuscuiusque Regni ac Suffraganeorum ordine disponendo antiquioribus aliquod præiudicium inferre, cùm horum aliqua inuestigandi veri gratia vt alieno iudicio scripserimus. 20

EPISCO

EPISCOPATVVM OMNIVM TOTIVS ORBIS NOVA, ET EXACTA NOTITIA.

Episcopatus, qui à sex antiquioribus S.R.E. Presbyt. Cardinalibus optantur.

Ostiensis.	*Ostia.*	

Decano Sacri collegij Illustr. DD. Card. pertinens, cui de nouo vnitus est Velliternn. Vulgò *Velletri.*

Portuensis.	*Porto.*	vniti.
S. Rufinæ.	*S. Rufina.*	
Tusculan.	*Frascati.*	
Sabinensis.	*Sabina.*	
Prænestiñ.	*Polestrina.*	
Albanensis.	*Albano.*	

Episcopatus, qui sunt sub Romano Pontifice, & non sunt in alterius Prouincia constituti.

IN SABINA.

Tiburtinus.	*Tiuoli.*
Farfensis	*Farfa.*

est Abbas Ordinis S. Benedicti, Ordinarius, & exemptus.

IN LATIO ET CAMPANIA.

Anagninus.	*Agnani.*
Segninus.	*Segni.*
Terentinus.	*Teremino.*
Alatrinus.	*Alatri.*
Verulanus.	*Veruli.*
Soranus.	*Sora.*
Fundanus.	*Fondi.*
Caietanus.	*Gaieta.*
Terracinensis.	*Terracina.*
Subiacensis.	*Subieco.*

est Abbas Ordinis S. Benedicti, Ordinarius, & exemptus.

IN TVSCIA

Hortanus.	*Orti.*	vniti.
Ciuitatis Castellanæ.	*Ciuita Castellana.*	
Nepesinus.	*Nepi.*	vniti.
Sutrinus.	*Sutri.*	
Viterbiensis.	*Viterbo.*	vniti æquè.
Toscanensis.	*Toscanella.*	
Volaterranus.	*Volterra.*	
Castrensis.	*Castro.*	
Ciuitatis Plebis.	*Ciuitta de la Piebe.*	
Montis Falisci.	*Monte Fiascone.*	vniti.
Cornetanus.	*Corneto.*	
Lucanus.	*Luca.*	
Lunen Sarzanen.	*Luna & Sarzana.*	
Politianensis.	*Montepulciano.*	
Balneoregiensis.	*Bagnarea.*	
Vrbeuetanus.	*Orueto.*	
Perusinus.	*Peruggia.*	
Ciuitatis Castelli.	*Cieta di castello.*	

IN VMBRIA INFERIORI.

Spoletanus.	*Spoleto.*
Assisiensis.	*Assisi.*
Fulginatensis.	*Foligno.*
Nucerinus.	*Nocere.*
Reatinus.	*Rieti.*
Tudertinus.	*Todi.*
Amerinus.	*Amelia.*
Narniensis.	*Narni.*
Interamnensis.	*Terni.*

IN VMBRIA SVPERIORI.

Camarinensis.	*Camerino.*
Æsinus.	*Iesi.*
Fanensis.	*Fano.*

IN PISCENO, SIVE MARCHIA.

Anconitana.

Auximanus.	*Osimo.*	
Asculanus.	*Ascoli.*	
Anconitanus.	*Acona.*	
Lauretanus.	*Loreto.*	vniti.
Recanatensis.	*Recanate.*	

Lauretanam Ecclesiam in Episcopalem erexit Sixtus V. *constit.* 24. incip. *Pro excellenti.*

Sunt & alij Episcopatus exempti in aliis Prouinciis, qui sub Archiepiscopis, ad quorum Concilia Prouincialia ire tenentur, collocabuntur.

Archiepiscopatus cum suis suffraganeis.

IN TVSCIA, CORSICA, ET LIGVRIA

Archiepiscopatus Pisanus.

PISA.

Episcopatus Suffraganei.

Adiacensis.	*Aiazzo.*	In Corsica.
Aleriensis.	*Aleria*	
Sagonensis.	*Sagona.*	

Archiepiscopatus Florentinus.

FIORENZA.

Episcopatus Suffraganei.

Pesulanus.	*Fisole.*
Pistoriensis.	*Pistoia.*
Corronensis.	*Cortona.*
Aretinus.	*Arezzo.*
Collensis.	*Colle.*
Burgi S. Sepulchri.	*Burgo S. Sepolcro.*
S. Miniatis.	*S. Miniato.*

Archiepiscopatus Senen.

SIENA.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Pio II. *sua Constit.* 3. incip. *Triumphans,* est in Bullar. nouo *tom.* 1. *pag.* 315.

Episcopatus Suffraganei.

Suanensis.	*Suana.*
Clusinus.	*Chiuse.*
Grossetanus.	*Grosseto.*
Massanus.	*Massa.*
Ilcineñ.	*Montalcino.*
Pientinus.	*Pienza.*

Archiepiscopatus Genuensis.

GENOVA.

Episcopatus Suffraganei.

Bononiensis.	*Bobio.*	
Albinganensis.	*Albenga.*	
Naulensis.	*Noli.*	
Nebiensis.	*Nebbia.*	In Corsica.
Marianensis.	*Mariano.*	
Acciensis.	*Acci.*	

Archiepiſcopatus Taurinenſis.

TORINO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Montis-regalis.	*Mondoni.*
Caſſalen.	*Caſſale.*
Salutiarum.	*Saluzzo.*
Foſſanenſis.	*Foſſano.*

Archiepiſcopatus Mediolanenſis.

MILANO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Bergomenſis.	*Bergamo.*
Albenſis.	*Alba.*
Vercellenſis.	*Vercelli.*
Cremonenſis.	*Cremona.*
Saonenſis.	*Sauona.*
Vntimilenſis.	*Vintimilia.*
Aquenſis.	*Acqui.*
Brixienſis.	*Breſcia.*
Nouarienſis.	*Nouara.*
Aſtenſis.	*Aſte.*
Laudenſis.	*Lodi.*
Alexandrinus.	*Aleſſandria.*
Tortonenſis.	*Tortona.*
Ipportigienſis.	*Iurea.*
Viglieuanenſis. eſt ad Reg præſent.	*Vigeuano.*
Papienſis. eſt exemptus.	*Pauia.*

IN PROVINCIA MARCHIÆ. Anconitanæ.

Archiepiſcopatus Firmanu.

FERMO.

De Epiſcopali in Archiepiſcopalem erectus fuit à Sixto V. *in ſua Conſtit.* 95. incip. *Vniuerſi Non. Kal. Iunij* 1595. eſt in Bullar. nouo *tom.* 2. *pag.* 563.

Epiſcopatus Suffraganei.

Maceratēſ	*Macerata.* } vniti.
Tolentiñ.	*Tolentino.* }

Hæc vltima Eccleſia de Collegiatà in Epiſcopalem erecta fuit, & Maceratenſi vnita à Sixto V. *ſua Conſtitut.* incip. *Super vniuerſas Id. Decembris* 1586. eſt in Bullar. nouo *tom.* 2 *pag.* 564.

Ripan. *Ripatranſona.*

in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtit.* 2. incip. *Illius* 3. *Kal. Auguſti* 1571. in appendice.

Montis Alti. *Montalto.*

in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtit.* 48. incip. *ſuper vniuerſas* 8. *Kal. Decemb.* 1586.

S. Seuerini. *S. Seuerino.*

in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtit.* 49. incip. *Suprema* 6. *Kal Decemb.* 1586.

IN VMBRIA SVPERIORI. Flaminea, ſiue Romandiola.

Archiepiſcopatus Vrbinatenſis.

VRBINO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Piſaurien.	*Peſaro.*
Eogubinus.	*Agubbio.*
Foroſempronien.	*Foſſombrono.*
Senogallien.	*Senegaglia.*
Callien.	*Cagli.*
Feretranus.	*Montefeltro.*
Vrbanien.	*Vrbania.*

Primum Caſteldurante, Ex Abbatiali Eccleſia exempta, & Ordinariam iuriſdictionem habente in Epiſcopalem erexit S. D. N. Vrbanus Papa VIII. de anno 1635.

Archiepiſcopatus Rauennatenſis.

RAVENNA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Adrienſis.	*Adria.*
Comaclenſis.	*Comachio.*
Foroliuienſis.	*Forli.*
Foropopilienſis.	*Forlimpopolo.*
Ceſenatenſis.	*Ceſena.*
Sarſinatenſis.	*Sarſina.*
Fauentinus.	*Faenza.*
Britonorien.	*Bertinoro.*
Ferrarienſis.	*Ferrara.*
Ariminenſis.	*Rimini.*

Hos duos vltimos Epiſcopatus ab immediata ſubiectione Sedis Apoſtolicæ Clemens VIII. in ſua Bulla confirmationis erectionis Eccleſiæ Bononienſis, & reſtitutionis nonnullarum Eccleſiarum Cathedralium Prouinciæ Rauennaten ſub *die* 18. *Kalend. Ianuarij* 1605. huic Suffraganeos pronunciauit.

Imolenſis.	*Imola.*
Ceruienſis.	*Ceruia.*

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla huiuſmodi duos Epiſcopatus, quos Gregorius XIII. Bononienſi Prouinciæ Suffraganeos pronunciauerat, huic demum reſtituit.

Galeacenſis. *Galiatas.*

Abbas priuilegio Sedis Apoſtol ordinarius, & exemptus.

IN ÆMILIA.

Archiepiſcopatus Bononienſis.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſcopalem euexit Greg. XIII. anno 1586. eámque Rauennati detraxit cum aliquibus Suffraganeis huic attributis.

BOLOGNA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Placentin.	*Placenza.*
Parmenſis.	*Parma.*
Rhegienſis.	*Reggio.*
Mutinenſis.	*Modena.*
Cremenſis.	*Crema.*

Burgi S. Domini, *Borgo S. Domino.*

Inter Parmam & Placentioam ſita eſt hæc Ciuitas ad Docem Parmenſem pertinens, quam Epiſcopali honore auxit Clemens VIII. & huic Eccleſiæ in dicta Bulla Suffraganeum conſtituit.

IN SARDINIA INSVLA.

Archiepiſcopatus Calaritanus.

CALLARI.

Nullum habet hodie Suffraganeum.

Archiepiſcopatus Turritanus.

TORRE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Alguarenſis.	*Alguer.*
Boſſenenſis.	*Boſſa.*
Ampurinenſis.	*Ampurias.*

Archiepiſcopatus Arborenſis.

ARBOREA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Viſſellenſis. *Ales.*

IN

IN DALMATIA, FORO IVLIO, Venetiis, & Lombardia.

Patriarchatus Aquileiensis.

AQVILEIA.

Episcopatus Suffraganei.

Mantuanus.	*Mantoua.*
Comensis.	*Como.*
Tridentinus.	*Trento.*
Veronensis.	*Verona.*
Patauinus.	*Padoua.*
Vicentinus.	*Vicenza.*
Taruisanus.	*Treuisi.*
Concordiensis.	*Concordia.*
Cenitensis.	*Ceneda.*
Feltrensis.	*Feltro.*
Bellunensis.	*Ciuidal de Belluno.*
Polensis.	*Pola.*
Parentinus.	*Parenzo.*
Tergestinus.	*Trieste.*
Iostinopolitanus.	*Capode Istria.*
Guastalensis.	*Guastala.*

Est Abbas priuilegio Sedis Apost. Ordinarius, & exemptus.

Archiepiscopatus Corcirienfis.

CORFV.

Episcopatus Suffraganei.

Cephaloniensis.	*Cefalonia.*
Zacyothiensis	*Zante.*

IN ISTRIA SVPER MARE.

Patriarchatus Gradensis.

GRADO.

Gradum Vrbem temporibus Caroli Magni Metropolico honore auctã scribunt Eginharius & Rheginus, demum propter cœli inclementiam Gradu relicto Eugenij IV beneficio Venetorum vrbis clarissima Patriarcharum hunc adepta est ann. 1450.

Episcopatus Suffraganei.

Cledienfis.	*Chiozza.*	
Ciuitatis nouæ, siue Æmoniensis.		*Citta noua.*
Torcellanus.	*Torcello.*	
Caprulienfis.	*Caurli.*	
Mauranus.	*Murano.*	

IN CANDIA INSVLA.

Archiepiscopatus Cretensis.

CANDIA.

Episcopatus Suffraganei.

Caneen, siue Argien.	*La Canea.*
Retrimensis.	*Rettimo.*
Sitiensis.	*Sittia.* } vniti.
Hierapetrensis.	*Hierapetra.* } vniti.
Cheronensis.	*Cheronesso.*
Mellipotenensis.	*Molipetamo.*
Archadiensis.	*Archadia.*
Cissamoensis, siue Sicchimensis.	*Sicchimo.*

IN REGNO NEAPOLITANO, & Terra Laboris.

Archiepiscopatus Neapolitanus.

NAPOLI.

Episcopatus Suffraganei.

Puteolanus.	*Pozzuolo.*
Nolanus.	*Nola.*
Acerrarum.	*la Cerra.*

qui est apud Regiam præsentationem.

Isclanus.	*Ischia.*
Auersanus.	*Auersa.*

est exemptus à iurisdictione Archiepisc.

Archiepiscopatus Capuanus:

CAPVA.

Episcopatus Suffraganai:

Theanensis.	*Theano.*
Caluensis.	*Calui.*
Casertanus.	*Caserta.*
Caiacen.	*Caiazzo.*
Carinolen.	*Carinola.*
Isernienfis.	*Isernia.*
Suessanus.	*Sessa.*
Aquinatensis.	*Aquino.*
Cassinen.	*Montecasino.*

Episcopus Cassinen. est Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, priuilegio Ioann. XXII. exemptus.

Archiepiscopatus Salernitanus.

est ad Regiam præsentationem.

SALERNO.

Episcopatus Suffraganei.

Campaniensis.	*Campagna.*
Caputaquensis.	*Capaccio.*
Policastrensis.	*Policastro.*
Nuscan.	*Nusco.*
Acerneosis.	*Acerno.*
Sarnensis.	*Sarno.*
Marsicensis.	*Marsico.*
Gaueosis.	*la Caua.*

est exemptus.

Archiepiscopatus Amalphitan.

AMALPHI.

Episcopatus Suffraganei.

Litterensis.	*Lettere.*
Scalensis.	*Scala.*
Capritanus.	*Capri.*
Minorensis.	*Minori.*
Rauellensis.	*Rauello.*

est exemptus, & vnitus cum Scalensi per Clementem VIII.

Archiepiscopatus Surrentinus.

SVRRENTO.

Episcopatus Suffraganei.

Vican.	*Vico Equense.*
Massalubensis.	*Massa.*
Castelli maris.	*Castelli à mare.*

Archiepiscopatus Beneuentanus.

BENEVENTANO.

Episcopatus Suffraganei.

Asculanus.	*Ascoli.*
Thelesinus.	*Telese.*
S. Agathæ Gottorum.	*S. Agatha.*
Montis Viridis.	*Monte Verde.*
Aliphanus.	*Alife.*
Montis Marani	*Monte Marano.*
Auellinus.	*Auellino.* } vniti.
Frisentinus.	*Fricento.* } vniti.
Triuicanus.	*Triuico.*
Arianensis.	*Ariano.*

est ad Regiam præsentationem.

Boianen.	*Boiano.*

Bouinen.

Bouinen.	*Bouino.*
Leſinen.	*Leſina.*
Tulturarien.	*Voltorara.*
Varinen.	*Larino.*
Thermularum:	*Termuli.*
S.Seueri.	*S.Seuero.*
Guardien.	*la Guardia Alferes.*
Lucerinus.	*Lucera de Pagani.*
Troianus.	*Troia.*

eſt exemptus.

Archiepiſcopatus Lancianenſis.

LANCIANO.

A Pio IV. ex Epiſcopatu ad Archiepiſcopatum erectus fuit, eſt ad regiam præſentationem, & nullum habet Suffraganeum.

Patriarchatus Theatinus.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſcop. erigitur à Clement VII. ann. 1526.

CIVITA DE CHIETI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Ortonen.	*Ortona.* } vniti.
Camplenſis.	*Campli.* }

Hi verè ſunt Suffraganei, ſequentes verò prætendunt ſe exemptos.

Ciuitatis Pinnæ.	*Ciuita di Penna.*
cui vnitus eſt Arienſis.	*Atri.*
Aquilanus.	*Aquila.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Valuenſis.	*Valua.* } vniti.
Sulmonen.	*Sulmona.* }
Aprutinus.	*Terano.*
Ciuitatis Ducalis.	*Ciuita Ducale.*

IN APVLIA.

Archiepiſcopatus Compſanus.

CONZA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Muranus	*Muro.*
Satrianenſis.	*Satriano.* } vniti.
Campanienſis.	*Campania.* }
Laquedonenſis.	*Lacedognia.*
S.Angeli Lombardorum.	*S.Angeli di Lombardi.*
Biſacienſis.	*Biſſacia.*

Archiepiſcopatus Acherontinus, cui Matheranenſis eſt vnitus, ſunt ad Regiam præſentationem.

ACERENZA, ET MATERA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Vennſinus.	*Venoſa.*
Anglonen.	*Anglona.*

Nunc tranſlatus ad Turſim, vnde dictus Turcēſis.

Potentinus.	*Potenza.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Grauinenſis.	*Grauina.*
Tricaricēſis.	*Tricarico.*

Archiepiſcopatus Tarentinus, eſt ad Regiam præſentationem.

TARENTO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Montulenſis.	*Montula.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Caſtellanatenſis.	*Caſtellaneto.*
Oritauns.	*Oria.*

eſt ad Regiam præſentationem, nunc vnitus Brunduſino Archiepiſcopatui.

Archiepiſcopatus Brunduſinus, qui eſt ad Regiam præſentationem

BRINDISI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Hoſtunenſis.	*Oſtuni.*
Neritonenſis.	*Nardo.*

eſt exemptus.

Monopolitanus.	*Monopoli.*

eſt exemptus, & ad Regiam præſentationem.

Archiepiſcopatus Hydruntinus.

eſt ad Regiam præſentationem.

OTRANTO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Caſtrenſis.	*Caſtro.*
Gallipolitanus.	*Gallipoli.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Vgentinus	*Vgento.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Lyeienſis.	*Lecce.*
Aleſſanenſis.	*Aleſſano.*

Archiepiſcopatus Barenſis.

BARI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Bituntinus.	*Bitonto.*
Melphiten.	*Malfetta.*

exemptus, vt aſſeritur.

Iuuenacenſis.	*Giouenazzo.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Rubenſis.	*Ruuo.*
Polignanenſis.	*Polignano.*
Minerbiſienſis.	*Mondoruino.*
Conuerſanus.	*Conuerſano.*
Bitetten.	*Bitetto.*
Andrien.	*Andri.*
Vigilienſis.	*Biſeglia.*

Archiepiſcopatus Tranenſis.

TRANI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Montis Piloſi.	*Montepiloſo.*
Rapollenſis.	*Rapollo.*

cui eſt vnitus Melphēnſis ſub Archiepiſcopo Sypontino.

Archiepiſcopatus Sypontinus.

MANFREDONIA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Veſtanns.	*Veſte.*
Melphenſis.	*Melfi.*

eſt exemptus, cui vnitus eſt Rapollenſis ſub Archiepiſc. Tranenſi.

Archiepiſcopatus Nazarenus.

NAZARETH.

Eſt titularis, habet Eccleſiam in Caſtro Barol Tranenſis Diœceſis ſub inuocatione S. Mariæ Nazareth, cum Capitulo, Canonicis, Dignitatibus, & Clero, intus dictam Eccleſiam habet iuriſdictionem, & vtitur inſignibus Archiepiſcopalibus.

IN CALABRIA.

Archiepiſcopatus Rheginenſis

eſt ad Regiam præſentationem.

REGOIO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Neocaſtrenſis	*Nicaſtro.*

Catha

Cathacenſis. *Catanzaro.*
Cotronenſis. *Cotrona.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Tropienſis. *Tropia.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Oppidenſis. *Oppido.*
Bouenſis. *Boue.*
Hieracenſis. *Geraci.*
Squilacenſis. *Squillace.*
Caſtri Maris. *Caſtell'à mare.*
Nicoterenſis. *Nicotera.*
eſt exemptus Archiepiſcop à iuriſdictione.

Archiepiſcopatus Cuſentinus.
COSENZA.
Epiſcopatus Suffraganei.

Maturanenſis. *Martorana.*
Caſſanenſis. *Caſſano.*
eſt exemptus,& ad Regiam præſentationem.
Militenſis. *Melito.*
eſt exemptus.
S.Marci. *S.Marco.*
eſt exemptus.

Archiepiſcopatus Roſſanenſis.
ROSSANO.
Nullum habet Suffraganeum.

Biſignanen. *Beſignano.*
eſt exemptus.

Archiepiſcopatus S.Seuerinæ.
SAN SEVERINO.
Epiſcopatus Suffraganei.

Vmbriaticenſis. *Vmbriatico.*
Strongulenſis. *Strongoli.*
Inſulanus. *l'Iſola.*
Cariatenſis. *Cariati.*
Bellicaſtrenſis. *Belcaſtro.*

IN SICILIA.

Archiepiſcopatus Panormitanus.
PALERMO.
Epiſcopatus Suffraganei.

Agrigentinus. *Gorgente.*
Mazarenſis. *Mazara.*
Meleuitanus. *Malta.*

Archiepiſcopatus Montiſrealis.
MONREALE.
Epiſcopatus Suffraganei.

Syracuſanus. *Syracuſa.*
Catanienſis. *Catania.*

Archiepiſcopatus Meſſanenſis.
MESSINA
Epiſcopatus Suffraganei.

Cephalucenſis. *Cefalu.*
Pactenſis. *Patti.*
Liparenſis. *Lipari.*
eſt in Regno Neapol.ad Regiam præſentiationem.

IN SCLAVONIA.

Archiepiſcopatus Antibarenſis.
ANTIVARI.
Epiſcopatus Suffraganei.

Stephanenſis. *Stefani.* } vniti.
Bondonenſis. *Benda.* }
Albanenſis. *Albano.*
Alexienſis. *Aleſſio.*
Scutarenſis,vel Scordenſis, *Scutari.*
Sapatenſis,ſeu Sardanenſis, *Sepata.*
qui omnes ſunt in Albania.
Prozrinenſis. *Priſcina.*
Sardicenſis. *Soffia.*
qui duo ſunt in Seruia.
Buduanenſis. *Buda.*
Culcinenſis. *Dulcigno.*
Driuaſtrenſis. *Deriuaſte.*
Suacinenſis. *Suacino.*
Bullaſtrenſis. *Bolaſtro.*
Sierbienſis. *Serbia.*
qui ſex vltimi hodie Paſtore carent.

Archiepiſcopatus Raguſin.
RAGVSI.
Epiſcopatus Suffraganei.

Stagnenſis. *Stagno.*
Mercanenſis. *Marcana.*
Trebinenſis. *Trebigne.*
Roſonenſis. *Riſano.*
Corzolenſis. *Corzola.*
Cattarenſis. *Cattaro.*
olim ſub Archiepiſcopatu Baren.in Apulia.
Garzalenſis. *Gazzola.*
hodie caret Paſtore.

Archiepiſcopatus Spalatrenſis.
SPALATRO.
Epiſcopatus Suffraganei.

Barenſis. *Leſina.*
Tragurienſis. *Trau.*
Sibenicenſis. *Sibenico.*
ſunt in ditione Venetorum.
Segnienſis. *Segna.*
in ditione Imperatoris.
Scardonenſis. *Scardona.*
Boſnenſis. *Coſna.*
Samadienſis. *Semedereno.*
Modriſſienſis. *Modruſſa.*
Corbauienſis. *Corbaua.*
Damnenſis. *Dumnoet.*
Macorenſis. *Macarſa.*
ſex vltimi ſunt ſub ditione Turcarum,& Modriſſien ac Damnen.ac præſens carent Paſtore.

Archiepiſcopatus Iadrenſis.
ZARA.
Epiſcopatus Suffraganei.

Arbenſis. *Arbe.*
Veglianenſis. *Veglia.*
Auxarenſis. *Oſſaro.*
Nonenſis. *None.*
Omnes ſub ditione Venetorum.

Archiepiſcopatus Dinchienſis.
DVRAZZO.

Epiſcopatus Suffraganei ſunt Bendenſis, Crorenſis,Liſienſis, & Canonienſis, qui omnes carent Paſtore,præter Metropolitanum.Extabant & alij Epiſcopatus in hac Prouincia,qui ob tyrannidem Turcicam ſunt hodie ſuppreſſi.

IN POLONIA.

Archiepiſcopatus Gneſnenſis eſt Legatus Apoſtolicus natus, & Poloniæ Primas.
GENIEZNO.
Epiſcopatus Suffraganei.

Vratiſlauienſis,*in Sileſia.* *VVroclavv.*

Vradiſla

Vradiſlauienſis,*in Cuiauia.*	*VVlocavv.*
Lubuſſenſis ,*in Marchionatu Brandeburg.*	*Lubuſa.*
Vilnenſis,*in Lithuania.*	*Vilna.*
Medinenſis.*in Smogitia.*	*Zmudz.*
Plocenſis,*in Maſouia.*	*Plocko.*
Cracouienſis,*in Polonia.*	*Krakovv.*
Proſnanienſis,*in Podolia minori,*	*Poznan.*
Camanecen.*in Podolia maiori.*	*Kamien RZ.*
Vendenſis,*in Liuonia.*	*Venda.*

Archiepiſcopatus Leopolienſis in Ruſsia.

L V V O V V.

Epiſcopatus Suffraganei.

Camenenſis,*in Pomerania.*	
Culmenſis,*in Pruſſia.*	*Chelmno,*
Varmienſis,*ibid.*	*VVarmia,*
VVlodomicienſis.	*VVlodzimirZ.*
Luceocienſis.	*Luc o.*
Polocenſis.	*Polok.*
Præmiſtienſis. *in Ruſſia.*	*Pozemiſl.*
Kionienſis , *ibid.*	*Kiiovv.*
Chelmenſis,*ibid.*	*Chelm.*
Piſcenſis.	*Pinsko.*

Ex his Leopolienſis,Prçmiſſienſis,& Chelmenſis Epiſcopi erant Græci ſchiſmatici , quos ipſi Roſſi vocabant *Vladicas,*qui ann.1596.in communionem Eccleſiæ Romanæ à Clem.VIII.ſuot recepti, vt pater ex profeſſione Fidei ab ipſis emiſſa.

Poſteaquam Litnani ſeſe cum Polonis penitus coniungere,atque in vnum Reipub. corpus coaluere,ann.1578. in Comitiis Lobrinenſibus inter Regni Poloniæ Senatores,primi ſunt Antiſtites nominati? atque iſto ordine ad ferenda ſuffragia collocati , Primum illi duo Archiepiſcopi Gneſnenſis , & Leopolienſis , & poſtea ſeqoantur Epiſcopi tredecim,de quibus ſupra dictum eſt.

Cracouienſis.		Præmiſſienſis.
Vladiſlauienſis.	} altern.	Mednicenſis.
Vilnienſis.		Colmenſis.
Poſnanienſis.		Chelmenſis.
Plocenſis.	} altern.	Kiouienſis.
Varmienſis.		Camenecenſis.
Luceorienſis.		

IN SCOTIA.

Olim nollus erat Archiepiſcopatus in Scotia,ſed Epiſcopatus omnes D. Papæ in ſpiritualibus ſuberant.Poſtea à Sixto IV. ibi frequentes duo Archiepiſcopatus inſtitoti fuerunt.

Archiepiſcopatus Andreopolitanus, Primus.

SAINT ANDROVVES

Epiſcopatus Suffraganei.

Dunckeldenſis.	*Dunkeld.*
Aberdonenſis.	*Aberdon.*
Moraaienſis.	*Moray.*
Dumblanenſis.	*Dumblane.*
Brechinenſis.	*Brechin.*
Roſſenſis.	*Roſſe.*
Cathanenſis.	*Cathnes.*
Orcadenſis.	*Orkuay.*

Archiepiſcopatus Galſcoenſis.

GLASCO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Candidæ caſæ , ſiue Gallouidiæ.	*Quinth horn* , vel *Gallovvay.*
Liſmorienſis,ſiue Argadiæ.	*Argyle.*
Inſularum,ſiue Sodorenſis.	*Of the Iſles.*

IN VNGARIA.

Archiepiſcopatus Strigonien.ad Danubium fluuium Vngaricè Eſtergam , *Germanicè* Gran

Archiepiſcopus Strigonien̄. eſt Legarus Apoſtolicus natus, & regni Vngariæ Primas, ſummuſque Cancellarius,& Secretarius,qui Regem ſolet inungere , & coronare.

Epiſcopatus Suffraganei.

Agrien̄.	Vngaricè.	*Egher.*
	Germaoicè.	*Erla.*
Nitrien̄.	Vng.	*Nitra.*
	Germ.	*Neutra.*
Vacien̄.	Vng.	*Vacz.*
	Germ.	*VVatZen.*
Laurinen̄.	Vng.	*Gyor.*
	Germ.	*Raab.*
ad Danubium fluuium.		
Quinque Eccleſien̄.	Vng.	*Pets.*
	Germ.	*Tunfkirchen.*
ad Dranum fluuium.		
Veſprimien̄.	Vng	*Veſprin.*
	Germ.	*VVeiſbrun.*

eſt Cancellarius Reginæ, quam coronare ſolet.

Archiepiſcopatus Colocen. Vngaricè. Coloeſa.

Epiſcopatus Suffraganei.

Zabragienſis Vng. *Zabrag.* Germ. *Agram,*ad Saoum fluuium in Regno Sclauoniæ verſus Croatiam.

Vradienſis.	Vng.	*Varad.*
	Germ.	*GroſſVVardein.*
Chianadienſis.	Vng.	*Chianad.*
Sirmienſis.	Vng.	*SZerem.*
Boſnenſis.	Vng.	*BoſZna.*

in Regno Boſniæ.

Tranſſiluaniæ,ſiue Albæ Iuliæ,in Trāſſiluania,Vng. *Feiernar Erdelyen.* Germ. *VVeiſſemburg. in Sibenburgen.*

Cibinienſis , ſiue Hermanſtadenſis in Tranſſiluania , Vng. *Sbern.* Germ. *Hermanſtad.* Verum neſcio an hiç ſit diſtinctus à Superiori,nam communiter vocatur Epiſcopus Tranſſiluaniæ vnus, & alter.

Tinnienſis. Vng. *Tinnini.*
in Regno Boſniæ.

IN BRITANNIA.

Archiepiſcopatus Cantuarienſis, totius Angliæ Primas eſt.

CANTERBVRY.

Epiſcopatus Suffraganei.

Londinenſis.	*London.*	
Vintonienſis.	*VVinchester.*	
Elienſis.	*Ely.*	
Linconienſis.	*Lincolne.*	
Lichfeldien.	*Linchfield,*	} vniti.
Conuentrienſis.	*Couentry.*	
Salisburienſis.	*Saliſbury.*	
Bathonienſis.	*Bathe.*	} vniti.
VVellenſis.	*VVelles.*	
Exonienſis.	*Exceter.*	
Nordouicen̄.	*Norvvich.*	
Vigornienſis.	*VVorceter.*	

Horefort.lien. *Hereford.*
Chiceftrenfis. *Chichefter.*
Ruffenfis. *Rochefter.*
Oxonienfis. *Oxford.*
Gloceftrenfis. *Glocefter.*
Petriburgenfis. *Peterborough.*
Briftolienfis. *Briftol.*
S.Dauidis. *S.Dauids.*
Landaffenfis. *Landaff.*
Banguricnfis. *Banger.*
Affaphenfis. *S.Affaph.*

Archiepifcopatus Eboracen.

Y O R C H.

Epifcopatus Suffraganei.

Durnelmenfis. *Durham.*
Carleulenfis. *Carlile.*
Caftrenfis. *Chefter.*

IN ALEMANIA.

Archiepifcopatus Moguntinus.

M A I N T Z.

Epifcopatus Suffraganei.

Eiftatenfis. *Aichftet.*
Herbipolenfis. *Virtzburg.*
Conftantienfis. *Coftnitz.*
Curienfis. *Cur.*
Argentinenfis. *Strafburg.*
Spirenfis. *Speyer.*
VVormatienfis. *VVormbs.*
Verdenfis. *Verdun.*
Hildeshemenfis in VVeftphalia *Hildesheim.*
Paderbonenfis ibid. *Paderborn.*
Halbeftadienfis. *Halberftat.*
Auguftanus. *Augfpurg.*
Bambergenfis. *Bamberg.*
eft exemptus.
Mifnenfis. *Meiffen.*
eft exemptus.

Archiepifcopatus Pragenfis in Boëmia.

Vrbs Regia.

PRAG.

Epifcopatus Suffraganei.

Olunenfis Morauia. *Olmuntz.*
Vratiflauienfis in Silefia. *Breflau.*

Archiepifcopatus Colonienfis.

C O L N.

Epifcopatus Suffraganei.

Leodienfis. *Luttigh.*
Monafterienfis. *Muufter.*
Mindenfis. *Minden.*
Ofnaburgenfis. *Oznaburg.*

Archiepifcopatus Bremenfis.

BREMEN.

Epifcopatus Suffraganei.

Balduicenfis, nunc fuppreffus. *Barde Vviff.*
Selnicenfis. *Slevvich.*
Rafeburgenfis. *Ratzemburg.*
Lubicenfis. *Lubeck.*
Rigenfis, fiue Liuunienfis. *Riche.*

cui olim Metropoli Epifcopatus fequentes in Liuonia fuerunt Suffraganei Renalienfis, Curienfis, fiue Gerladenfis, Oifelenfis, Deptenfis, fiue Tupatenfis, Curomenfis, & alij in Pruffia, qui nunc fubfunt Gnefnenfi Archiepifcopo.

Barbof. de Epifcopo Pars I.

Archiepifcopatus Magdeburgenfis.

MAGDEBVRG.

Epifcopatus Suffraganei.

Hauelburgenfis. *Hauelburg.*
Brandeburgenfis. *Brandeburg.*
Merfeburgenfis. *Merfburg.*
Ciezenfis, fiue Naumburgenfis in Mifnia. *Cicz, Naumburg.*

Archiepifcopatus Salfeburgenfis.

SALSDVRG.

Epifcopatus Suffraganei.

Ratifponenfis, exemptus. *Regenfpurg.*
Paffauienfis. *Paffau.*
Frizingenfis. *Freifingen.*
Brizinenfis. *Brixen.*
Gurgenfis. *Gurckhi.*
Lauantinus. *Lauant.*
Seccouienfis. *Seckavv.*
Chiemenfis. *Chiemfe.*
Nouæ ciuitatis in Auftria. *Neiftadt.*
Viennenfis ibid. *VVien.*

Qui duo vltimi à Paulo II. circa ann. 1648. in tuti fuerunt, petente Federico III. Imper.

Archiepifcopatus Treuerenfis.

T R I E R.

Epifcopatus Suffraganei.

Metenfis. *Mets.*
Tullenfis. *Toul.*
Verdunenfis. *Verdun.*

IN BVRGVNDIA.

Archiepifcopatus Tarentafienfis.

TARENTAISE.

Epifcopatus Suffraganei.

Seduenfis. *Sedun.*
Auguftanus. *Ofta.*

Archiepifcopatus Bifuntinus.

BESANÇUN.

Epifcopatus Suffraganei.

Bafilienfis. *Bafel.*
Laufanenfis. *Lofanne.*
Bellicenfis. *Bellay en Breffe.*

IN SVETIA.

Archiepifcopatus Vpfallenfis.

V P S H O L M.

Epifcopatus Suffraganei.

Scarenfis, feu Scaranenfis. *Schar.*
Lincopenfis.
Stirunienfis. *Strengus.*
Aloënfis.
Agarienfis.
Abduenfis.

Archiepifcopatus Nidrofien. in Noruegia.

Epifcopatus Suffraganei.

Bergenfis. *Bergen.*
Stauagienfis. *Straffanger.*
Hamarienfis. *Hamar.*
Anfluënfis. *Anflo.*
Holamenfis. *Holan.*
Horcadenfis.

So lrensis.
Gronelandensis, insul. *Groenlandt.*
Scalholtanus in Island. *Scalholt.*
Hemetensis.
Eaensis.

IN BELGIO.

Postquàm è Belgio in Hispanias discesserat Carolus Cæsar, de nouisque Episcopatibus per Belgium erigendis, cogitari cœperat, vt hac ratione Fides Catholica & animarum salus extra periculum constitueretur, Philippus Rex eius filius parentis intentum exequitur, & facta distributione Prouinciarum in Diœceses, locisque pro Episcopatibus, & Ecclesiis Cathedralibus cum dote designatis, mittitur Romam ann. 1558. Franciscus Sonnius ad Summum Pontif. Paulum IV. qui inter omnes Ecclesias in Belgio erectas tres esse voluit Metropolitanas, seu Archiepiscopales, Cameracensem, Vltraiectensem, quæ antiquitus fuerant Cathedrales, & Melchiniensem planè nouam, quam etiam primatialem esse voluit, refert Arnoldus Hauensius in tract. de erectione nouorum in Belgio Archiepiscopatuum.

Archiepiscopatus Cameracensis.
CAMBRAY.
Episcopatus Suffraganei.

Atrebatensis, in Artesia. *Arras en Artois.* } antiq.
Tornacensis apud Neruios. *Tournay.* ad fluuium Scaldim.
Namurcensis ad Mosam flu. *Namur.* } noui.
Audomarensis in Artesia. *S. Omer.*

Archiepiscopatus Vltraiectensis ad ostia Rheni.
VTRECHT.

Harlemensis, apud Hollandos. *Harlem.*
Dauentriesis, apud Transylu. *Deuenter.*
Leouardiensis, apud Frisios. *Leeu VVarden.*
Grœningensis apud eosdem. *Groningen.*
Middelburgensis apud Zelland. *Middelburg.*

Hæ ciuitates vnà cum Vltraiecto hodie ab Hæreticis possidentur.

Archiepiscopatus Mel. bliniensis.
MECCHELEN.
Episcopatus Suffraganei.

Antuerpiensis in Brabantia ad Scaldim fluuium. *Amuers.*
Gandauensis in Flandria ad Scaldim fluuium. *Gant.*
Brpgensis in Flandria. *Bruges.*
Iprensis, ibid. *Iper.*
Boscoducensis in Brabantia. *Bolduc.*
Ruræmundensis, in Geldria ad Mosam flu. *Rurmonde.*

IN HIBERNIA.

Archiepiscopatus Ardkmachanus.
ARDMACHA.
Episcopatus Suffraganei.

Medensis.	*Midhe.*
Kylmorensis.	*Cillmhor.*
Cluanensis.	*Cluaines.*
Ardachadensis.	*Ardach.*
Clochorensis.	*Clochar.*
Rapotensis.	*Rathbogh.*
Derensis.	*Doire.*
Dunensis.	*Dun.* } vniti.
Conorensis.	*Conaire.*
Dromorensis.	*Drommor.*

Archiepiscopatus Dubliniensis.

Ita dictus à ciuitate, quæ olim vulgò Duibhilinn, seu ath Cliath Dlubhlinen dicebatur, nunc verò baile atha Cliath. Est Metropolis Regni quoad temporale; huius Archiepiscopus ex priuilegio se Primatem Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione competit.

Episcopatus Suffraganei.

Kylldarensis.	*Cill Dara.*
Fearnensis.	*Fearna*
Lachlensis.	*Loch da lachan.*
Osoriensis.	*Osrudhe.*

Archiepiscopatus Casilensis.
CASIL.
Episcopatus Suffraganei.

Limorensis, dictus etiam VVaterforiensis. *Limor, & Port lâigre.*
Culainensis, dictus Coreagensis. *Cluiane, Corcach.*

Rossensis.	*Ross.*
Ardfeartensis.	*Ardfearta.* } vniti.
Acadenensis.	*Achade.*
Limiricensis.	*Luimneach.*
Laonensis.	*Gill da luagh.*
Imilicensis.	*Imile.*
Finibricensis.	*Fimbre.*
Finuarensis.	*Cill Fionnrath.*

Fuit olim in hac Prouincia Episcopatus celebris, Insicatensis: sed iam diuisus partim Laonensi, partim Ardfeartensi adhæret.

Archiepiscopatus Tuamensis.
TVAIM.
Episcopatus Suffraganei.

Duacensis.	*Cill much Duach.*
Cluanfeartensis.	*Cluaim Feart.*
Mayonensis.	*Maidhghes.*
Elinensis.	*Oil Finn.*
Achacloensis.	*Achaidghes.*
Aladensis.	*Cill Ala.*

IN FRANCIA.

Archiepiscopatus Lugdunensis.
LYON.
Episcopatus Suffraganei.

Educensis, siue Augustodunensis. *Autun.*

Matisconensis.	*Mascon.*
Cabillonensis.	*Chalon sur Saosne.*
Lingonensis.	*Langres.*

Archiepiscopatus Parisiensis.

Fuit à Gregorio XV. in Archiepisc. dignitatem euectus de anno 1622.

PARIS.
Episcopatus Suffraganei.

Carnotensis.	*Chartres.*
Aurelianensis.	*Orleans.*
Meldensis.	*Meaux.*

Archiepiscopatus Senonensis.
SENS.
Episcopatus Suffraganei.

Niuernensis.	*Neuers.*
Antisiodorensis.	*Auxerre.*
Trecensis.	*Troyes en Champagne.*

Archi

Archiepiscopatus Burdegalensis.
BOVRDEAVX.

Episcopatus Suffraganei.

Pictauiensis.	*Poictiers.*
Sanctonensis.	*Sainctes.*
Engolismensis.	*Angoulesme.*
Petracoricensis.	*Perigeux.*
Condomensis.	*Condom.*
Malleacensis.	*Mallezed.*
Agennensis.	*Agen.*
Lucionensis.	*Luçon.*
Sarlatensis.	*Sarlat.*

Archiep. Arelatensis, in Prouincia Prouincia.
ARLES.

Episcopatus Suffraganei.

Massiliensis.	*Marseille.*
Arausicensis.	*Orange.*
Tricastinensis.	*Tricastin.*
Tolonensis.	*Tolon.*

Archiepiscopatus Aquensis.
AIX.

Episcopatus Suffraganei.

Aptensis.	*Apt.*
Regensis.	*Riez.*
Foroiuliensis.	*Freiuls.*
Vapincensis.	*Gap.*
Sistariensis.	*Sisteron.*

Archiepiscopatus Viennensis.
VIENNE.

Episcopatus Suffraganei.

Valentinus.	*Valence.*
Vinariensis.	*Viuarais.*

Nam Albensi, Heluiorum Vrbe à Croco Alamanorum Rege euersa Sedes inde viuarium est translata.

Diensen.	*Die.*
Gratianopolitanus.	*Grenoble.*
Maurianensis.	*Maurienne.*

Gabennensis, siue Genenensis *Geneue.*

Geneua à Nouatoribus an. 1535. occupata, Sedes hodie Episcopi est Anessiacom Sabaudiæ oppidum.

Archiepiscopatus Ebredunensis.
EMBRVN.

Episcopatus Suffraganei.

Dignensis.	*Digne.*
Niciensis.	*Nisse.*
Grassensis.	*Grasse.*

Olim Antinopolitanus dicebatur, sed postea Grassum Prouinciæ Vrbem tertio inde milliari translatus est, vnde Grassiensis

Glandeuensis.	*Clandesue.*
Senetensis.	*Senez.*
Venciensis.	*Sainct Paul de Vence.*

Archiepiscopatus Auenionensis.
AVIGNON.

Ciuitatem hanc Auenionensem Ioanna Caroli Calabriæ Ducis filia cessit Clementi VII. Summo Pont. ad compensationem tributi Romanæ Sedi per annos multos non soluti.

Episcopatus Suffraganei.

Carpentoractensis.	*Carpentras.*
Vasionensis.	*Vaison.*

Cabellicensis, siue Cabellionensis. *Cauaillon du Contat.*

Barbos. de Episcopo Pars I.

IN CAMPAGNIA.

Archiepiscopatus Rhemensis.
RHEIMS.

Episcopatus Suffraganei.

Suessionensis.	*Soissons.*
Cathalonensis.	*Chalons sur Marne.*
Siluanetensis.	*Senlis.*
Tornacensis.	*Tournay.*
Ambianensis.	*Amiens.*
Morinensis.	*Terona.*
Nouionensis.	*Noyon.*
Belloacensis.	*Beauuais.*
Laudunensis.	*Laon.*
Attrebatensis.	*Artois.*

Archiepiscop. Rothomagensis, in Normandia.
ROVAN.

Episcopatus Suffraganei.

Baiocensis.	*Bayeux.*
Abrincensis.	*Auranches.*
Ebriacensis.	*Eureux.*
Sagiensis.	*Sais.*
Lexouiensis.	*Lisieux.*
Constantiensis.	*Contances.*

IN BRITANIA.

Archiepiscopatus Turonensis.
TOVRS.

Episcopatus Suffraganei.

Cenamanensis.	*Mans.*
Redonensis.	*Rennes.*
Andegauensis.	*Angers.*
Nannetensis.	*Nantes.*
Corisopitensis.	*Cornouailles.*
Venetensis.	*Vennes.*
Macloniensis.	*S. Malo.*
Briocensis.	*S. Briu.*
Trecorensis.	*Triguer.*
Leonensis.	*S. Paul de Leon.*
Dolensis.	*Doles.*

Archiepiscopatus Bituricensis, in Ducatu Aquitaniæ.
BOVRGES.

Episcopatus Suffraganei.

Claromontensis.	*Clermont en Auuergne.*
Ruthenensis.	*Rodez.*
Cadurcensis.	*Cahors.*
Lemonicensis.	*Limoges.*
Mimatensis.	*Mende de Guinaulddn.*
Albiensis.	*Alby.*
Castrensis.	*Castres.*
Vabren.	*Vaures.*
Tutellensis.	*Tulles.*
S. Flori.	*Sainct Flour.*
Aniciensis.	*le Puy en Auuergne.*

est exemptus.

IN VASCONIA.

Archiepiscopatus Auxitanus.
AVX.

Episcopatus Suffraganei.

Aquenensis.	*Aqs.*
Lectoratensis.	*Letoure.*
Conuenensis.	*S. Bertrand de Cominges.*
Conseranus.	*S. Leger de Conserans.*

Bigoricensis, vel Taruiensis. *Tarbe.*

Olorensis,	*Oleron en Bearn.*

Lascarensis.	*Lescar en Bearn.*
Vasatensis.	*Basas.*
Baionensis.	*Baione.*
Adurensis.	*Aire en Armignac.*

IN GOTHIA.

Archiepiscopatus Narbonensis.

NARBONNE.

Episcopatus Suffraganei.

Carcassonensis.	*Carcassonne.*
Britereensis.	*Besiers.*
Agathensis.	*Agde.*
Ledouensis.	*Lodeue.*
Nemausensis.	*Nismes.*
Vticensis.	*Vsex.*
S.Pontij Tomeriarum.	*S.Pons.*
Alectensis.	*Alex.*
Montis Pessulani.	*Montpelier.*

Ex insula Magalona an. 1536. ad Montem Pessulum translata est Paulo III. probante.

Archiepiscopatus Tolosanus.

THOLOSE.

Episcopatus Suffraganei.

Mirapiscensis.	*Mirepoix.*
Montalbanensis.	*Montauban.*
Vaurensis	*Vaure.*
Riuensis.	*Rieux.*
Lomberiensis.	*Lombes.*
S.Pauli.	*Sainct Paul.*
Appamiarum.	*Appames.*

IN HISPANIA.
In Catalonia.

Archiepiscopatus Tarraconensis.

TARRAGONA.

Episcopatus Suffraganei.

Barcinonensis.	*Barcelona.*
Gerundensis.	*Gerona.*
Illerdensis.	*Lerida.*
Elnensis.	*Elna.*
Vicensis.	*Vich.*
Vrgellensis.	*Vrgell.*
Dertusensis.	*Tortosa.*
Solsonensis.	*Solsona.*

IN REGNO VALENTIÆ.

Archiepiscopatus Valentinus.

institutus ab Innocent. VIII. de anno 1492.

VALENCIA.

Episcopatus Suffraganei.

Segobricensis.	*Segorbe.*
Oriolensis. à Paulo III.	*Origuela.*
Maioricensis. in Insula.	*Mallorca.*

IN ARAGONIA.

Archiepiscopatus Cæsaraugustanus.

institutus à Ioanne XXII.

CARAGOÇA.

Episcopatus Suffraganei.

Oscensis.	*Huesca.*
Iacensis.	*Iaca.*
Terulensis.	*Teruel.*
Tyrasonensis.	*Taraçona.*
Barbastrensis.	*Barbastro.*
Albarracinen.	*Albarracin.*

IN REGNO GRANATÆ.

Archiepiscopatus Granatensis.

institutus ab Alexand. VI.

GRANADA.

Episcopatus Suffraganei.

Malacitanus.	*Malaga.*
Almeriensis.	*Almeria.*

Archiepiscopatus Hispalensis.

SEVILLA.

Episcopatus Suffraganei.

Gadicensis.	*Cadix.*
Guadicensis.	*Guadix.*
Canariensis. Insula.	*Canaria.*

IN CASTELLA NOVA.

Archiepiscopatus Toletanus.

TOLEDO.

Cordubensis.	*Corduba.*
Segobiensis.	*Segobia.*
Carthaginensis.	*Cartagena.* } vniti.
Murcensis.	*Murcia.* }
Seguntinus.	*Segue nça.*
Oxomensis.	*Osma.*
Conchensis.	*Cuenca.*
Giennensis.	*Iaen.*
Abulensis.	*Auila.*
Vallisoletanus.	*Valladolid.*

IN CASTELLA VETERI.

Archiepiscopatus Burgensis.

institutus à Gregor XIII.

BVRGOS.

Episcopatus Suffraganei.

Pampilonensis.	*Pamplona.*
Calagurritanus.	*Calahorra.* } vniti.
Calceatensis.	*Calcada.* }
Palentinus.	*Palencia.*

IN GALLICIA.

Archiepiscopatus Compostellanus.

institutus à Calixto II. an. 1124.

COMPOSTELLA.

Episcopatus Suffraganei.

Salamantinus.	*Salamanca.*
Placentinus.	*Placentia.*
Lucensis.	*Lugo.*
Asturicensis.	*Astorga.*
Zamorensis.	*Zamora.*
Auriensis.	*Orense.*
Pacensis.	*Tui.*
Mondoniensis.	*Mondeñedo.*
Coriensis.	*Ceria.*
Ciuitatensis.	*Ciudad Rodrigo.*
Legionensis.	*Leon.*
Ouetensis.	*Ouiedo.*

Hi duo vltimi sunt exempti.

IN

IN LVSITANIA.

Archiepiscopatus Bracharensis.

Hispaniarum Primas.

BRAGA.

Olim in diuisionem Ecclesiarum Hispaniæ de tempore magni Constantini, Bracharensis Ecclesia in Metropolitanam erecta fuit, vt habetur in historia generali Hispaniæ *p.1.c.143.vers. à los treinta años*, Moreno de Vargas *in histor. Emeritensi,lib.2.c.11.* Illustr. D.Rod. à Coña *in histor. Ecclesiast. Archiep. Bracharens.p.1.c.8.n.2.*,vbi *n.3.* refert in illa diuisione assignatos fuisse in suffraganeos, Asturicensem, Tudensem, Lucensem, Conimbricensem, & Istriæ Flauiæ, Portionensem, alias Ouetensem, Visensem, Lamacensem, Egitaniensem, & Auriensem Episcopos. Postea verò regnante Theodomiro in Concilio Lucēsi *de anno 569* solùm sex Ecclesiæ in Suffraganeos Bracharens. assignatæ fuerunt, videlicet, Conimbricensis Visensis, Lamacensis, Egitanensis, Portugalensis, & Dumensis. Deinde varietate temporum nonnunquã immutati fuerunt huiusmodi Suffraganei, qui modò sunt qui sequuntur, ex eodem D. Acunha *in d hist p.1.c.57.n.1.*

Episcopatus Suffraganei.

Portugalensis.	*Porto.*
Visensis.	*Visen.*
Conimbricensis.	*Coimbra.*
Mirandensis.	*Miranda.*

à Paulo III. institutus de anno 1545. regnante in Portugalia Ioanne III. vt refert Illustriss. D. Acuña *d p.2.c.79.n.5.*

Archiepiscopatus Vlixbonensis.

LISBOA.

A Bonifacio IX. ad Archiepiscopalem dignitatem erectus regnante Ioanne Primo Portugaliæ Rege *de anno 1390.* vt refert Illustr. & Reuerend. D. meus Roderic. à Cuña *in historia Ecclesiast. Archiepisc. Bracharens.p.2.c.57.n.6* Asserens tunc in Suffraganeos ei fuisse assignatos Eborensem, Egitaniensē, & Lamacensem Episcopatus, nam prius Emeritensi, deinde Bracharensi Metropolitanis dum esset Episcopatus, suffraganeus extitit, vt per eundem D. Roder. à Cunha *in historia Eccles. Episcoporum Portugalensium,c.23.pag.118.* modò suffraganei sunt qui sequuntur.

Episcopatus Suffraganeus.

Egitanensis.	*Guarda.*
Lamacensis.	*Lamego.*
Leriensis.	*Leirea.*
Portalegrensis.	*Portalegre.*
Septensis.	*Ceuta.*

in Berberia erectus ab Eugenio IV. sed exemptus, & immediatè subiectus Sedi Apostolicæ, modum per Sixtum IV. de Anno 1475. fuit in suffraganeum Bracharensi Ecclesiæ designatus, vt refert Illustr. Dom à Cuña *in histor. Eccles. Archiepisc. Bracharen.c.59 n.7. & 9.* Denique Vlixbonensi Metropolitanæ designatus Suffraganeus repetitur.

Funchalensis. in insula Materiæ.	*Funchal.*
Angrensis. in insula Tertia.	*Angra.*
Congensis, in Æthiopia.	*Congo.*
Capitis viridis. in eadem, & ciuitate S. Iacobi.	*Caboverde.*
S. Thomæ.	*S. Thoma.*

Barbos. de Episcopo Pars I.

in Gainea.

Brasiliensis.	*Brazil.*

in ciuitate, quæ dicitur *Baja de todos los Sanctos.*

Archiepiscopatus Elborensis.

EVORA.

Ex Episcopali ad Archiepiscopalem dignitatem erectus à Paulo III. instante Henrico Cardinale, primo Archiepiscopo, vt refert Illustr. D. Acuña *in histor. Eccles. Archiep. Brachar. p.1.c.6.75. in princ.*

Archiepiscopatus Suffraganei.

Sylnensis, siue Faraonensis.	*Faro.*

Hic Episcopatus olim erat in ciuitate Sylnensi, deinde ab ea ob intemperiem aëris ad ciuitatem Faraonensem translatus tempore Episcopi D. Alphōsi de Castelobranco modò dicitur Faraonensis, & aliquando Algarbiensis à Regno denominatus, vt refert Illustriss. D. Acunha *in historia Eccles. Archiepisc. Bracharensp.2.c.61.n.6.*

Tingitanus.	*Tangere.*

Hic Episcopatus licèt sit Alborensi Archiepiscopo suffraganeus, attamen Septensi sub Vlixbonensi vnitus est, & sic Septensis & Tingitanus ab vno tùm reguntur Episcopo.

Eluensis.	*Eluas.*

in Episcopalem erexit Pius V. regnante Sebastiano Portugaliæ Rege, vt refert Illustr. D. Rod. à Coña *in de histor Archiep. Bracharens p.2.c.106. n.9.* Constit. incip. *Super cunctas 5. Idus Iunij 1575.*

IN INDIA ORIENTALI.

Archiepiscopatus Goensis.

Indiarum Primas institutus à Paulo III.

GOA.

Episcopatus Suffraganei.

Coccinensis.	*Cochin.*
Malacensis.	*Malaca*
Sinensis. Machiensis.	*China.*

sic etiam dictus, qoia habet Sedem in ciuitate Machao.

Iaponensis.	*Iapon.*

institutus à Sixto V. & habet Sedem in ciuitate Nangasachi.

Malahanensis. in Regno de Malaca.	*Malaham.*
Meliaporensis.	*Meliapor.*
S Thomæ.	*S. Thome.*

Archiepiscopatus Angamalensis.

AMGAMALA.

Institutus fuit à Paulo V *de anno 1607.* & alio nomioe Granganorensis appellatur, volgò *Graganor*, & aliquando eius Archiepiscopatus denominatur Archiepiscopus Christianorum S. Thomæ, cui in Suffraganeos designari debebunt Episcopi, qui in illis partibus ventura tempestate instituendi erunt.

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepiscopatus Mexicanus.

institutus à Paulo III. *de anno 1547.* & in hac ciuitate residet prorex, & Cancellaria Regia.

MEXICO.

Episcopatus Suffraganei.

Tlaxcalensis, sioe Angelopolitanus.	*Tlaxcala.*

sic dictus quia habet Ecclesiā Cathedralē in ciuitate Angelorum, vulgò *la puebla de los Angelos.*

E 3 Mechos,

Mechoacanenſis. *Mechoacan.*
Antiquerenſis. *Antequere.*
Guadalaxarenſis. *Guadalaxara.*
eſt in Prouincia nouæ Galleciæ.
Guatimalenſis. *Guatimala.*
eſt in ciuitate S.Iacobi Equitum,& in ea reſidet Audientia illius Prouinciæ.
Iucatanenſis. *Iucatan.*
eſt in ciuitate Emeritenſi Prouinciæ Iucatanenſis.
Chiappenſis. *Chiappa.*
Truxillenſis. *Truxillo.*
eſt in Prouincia de Honduras.
Veræ pacis. *Vera pax.*
Nicaraguenſis. *Nicaragua.*

Archiepiſcopatus S.Dominici

Inſtitutus à Paulo III. *de anno* 1545. cui vnita fuit Eccleſia ciuitatis de la Vega,nunc ſuppreſſa, hic reſidet Regia Audientia.

SANTO DOMINGO.

Epiſcopatus Suffraganei.

S.Ioannis de Portu diuite. *S Iuan de Portorico.*
S.Iacobi in Cuba. *Santiago de Cuba.*
eſt in inſula Cuba , in qua adeſt magnus portus S.Chriſtophori de Habana.
Venenzolanus. *Veneuzuela.*
Iamaicenſis. *Iamaica.*

IN REGNO PERVANO.

Archiepiſcopatus Limenſ,ſiue ciuitatis Regum.

inſtitutus à Paulo III.

LIMA.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cuſcenſis. *Cuzco.*
Quitenſis. *Quito.*
à Paulo III.
Panamanenſ. *Panama.*
in hac ciuitate reſidet Regia Audientia.
Chilenſis. *Chile.*
in hac ciuitate reſidet Regia Audientia.
Imperialis. *Imperial.cuidad.*
hac vrbe deſtructa ceſſauit.
Arequipenſis. *Arequipa.*
à Paulo V.
Guamanganenſis. *Gamanga.*
Trugillenſis. *Truxillo.*
ab eodem.

IN PROVINCIA DE LAS CHARCAS.

Archiepiſcopatus Pletenſis,ſiue Argentinus.

Inſtitutus à Paulo V.hic eſt Regia Audientia.

CHARCAS,O PLATA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pacenſis. *de la Pax.*
à Paulo V.dicebatur olim Chaquiago.
Barracenſis. *Barranca.*
ab eodem eſt in Prouincia S .Crucis de la Sierra.
S.Iacobi Eſterenſis. *Santiago del Eſtero.*
eſt in Prouincia de Tucuman.
Bonorum aerum , ſiue Fluminis argentei. *Bueno. ayres:o Rio de la Plata.*

IN NOVO REGNO GRANATENSI.

Archiepiſcopatus S.Fidei.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

SANTA FEDE BOGOTA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Popayanenſis. *Popayan.*
Carthaginenſis. *Cartagena.*
S.Marthæ. *Santa Marta.*

IN INSVLIS PHILIPPINIS.

Archiepiſcopatus Manilanus.

MANILA.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Segouiæ nouæ. *Segouea nueua,in inſula Luzonis.*
Nominis Ieſu. *El nombre de Ieſus.*
in Prouincia de Zebu.
Carcerenſis. *Caceres.*
in Prouincia de Gamarines

Poſt hæc ſcripta nouiſſime prodiit tractatus *de Iure Indiarum,tom.* 2. à doctiſſimo D. Ioanne de Solorzano in lucem editus , vbi *de Indica gubernatione* pleniſſime tractat,& *lib.* 3.*c.*4 *n.*6.agens de Eccleſiis Cathedralibus illarum partiũ,ita loquitur. *Atque in hunc planè modum,eo; quo hæc ſcribimus , tempore ſex Metropolitanæ Eccleſiæ , & triginta duæ eidem Suffraganeæ erectæ ſunt , videlicet in inſulis , quas vocant de Barlauento Archiepiſcopalis Inſulæ Hiſpaniolæ , aliàs ſancti Dominici , quæ Suffraganeas habet , Cubienſem, Portus diuitis,Caraquenſem.ſiue de Veneçuela, & Adbatialem de Iamaica. In nouo Regno Granatenſi Archiepiſcopalis S.Fidei de Bogota,quæ ſuffragareas habet Carthaginenſem,S Marthæ,& Popaianenſem. In prouinciis nouæ Hiſpaniæ Archiepiſcopalis Mexicana,quæ ſuffraganeas habet Tlazcalẽſem.ſiue de la Puebla de los Angeles.Guaiacenſem.ſiue Antiquaria, Mechoacanenſem, Tucatanam,Guathemalenſem,Chiapenſem,Nicaraguenſem,nouæ Galleciæ,ſiue de Guadalajara, nouæ Calabriæ, Hondurenſem,ſiue Sancti Saluatoris. In latiſſimis Peruanis Prouincialis Archiepiſcopalis Limana, aliàs de los Reyes,quæ Suffraganeas habet Panamenſem, Quitẽſem, Truxillanam , Guamanguenſem , Arepurpenſem, Cuzquenſem,& in prouinciis de Chile duas alias , quæ appellantur Sancti Iacobi,& Conceptionis:nam alia quæ ibidem erecta fuit,& dicebatur Imperialis Vrbe deſtructa, ceſſauit. In eiſdem Prouinciis Peruanis Superioribus,vulgò de Arriba,Archiepiſcopalis Argentina,aliàs, de los Charcas,vel de la Plata,quæ Suffraganeas habet Pacenſem , ſiue de la Pax,Tucumanenſem,Sanctæ Crucis de la Sierra,aliàs de la Barranca,Fluminis argentei, aliàs Rio de la Plata,o Buenos ayres,& Paraguaia.In Inſulis Philippinis , quæ vltra vndecim mille eſſe referuntur , Archiepiſcopalis de Manila,quæ Suffraganeas habet,Eccleſiam nouæ Segouiæ Inſulæ Luzonis , Sancti nomini Ieſu in Inſula de Zebu, & Carcerenſem in Prouincia de Camarines earundem Inſularum. Quæ omnes Eccleſiæ ducentas dignitates,tercentum.& octoginta Canonicatus, totidémque Portionarios habere comperiũtur, vltra alios Capellanos,Parochos, Beneficiarios , & Miniſtros,quos vix cenſere poſſimus,& alias minores Eccleſias, quæ ſeptuaginta millium numerum excedere dicuntur.* Hactenus D.Ioann.de Solorzano. *RENTAS



TITVLVS SECVNDVS.

De Epifcopali munere, feu de qualitatibus ad illud rectè obeundum requifitis.

QVALEM oporteat eum effe, qui in Epifcopum eft ordinandus, quibúfve qualitatibus Epifcopale munus rectè obire poffit, inueftigandum eft Apoftoli regulam fequendo, qui in huiufmodi re, 1. *ad Timoth.* 3. ita fcribit: *Fidelis fermo: Si quis Epifcopatum defiderat, bonum opus defiderat. Oportet ergo Epifcopum irreprehenfibilem effe, vnius vxoris virum, fobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hofpitalem, Doctorem, non vinolentum, non percufforem, fed modeftum, non litigiofum, non cupidum, fed fuæ domus bene præpofitum: filios habentem fubditos cum omni caftitate. Si quis autem domui fuæ præeffe nefcit, quomodo Ecclefiæ Dei diligentiam habebit? neophytum, ne in fuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli*, &c. Quę quidem qualitates requifitæ in Epifcopo fequentibus verfibus continentur, relatis per Hoftienf. *in fum. de temporibus ordinat. §. & cui* 7. *in fine*, & per D. Acuña *in commentar. ad c. omnes* 6. *n.* 2 *dift.* 38.

Primum præcipitur, quòd fit fine crimine Præful,
Monogamus, fobrius, prudens, ornatus, & hofpes,
Cafta docens, non percuffor, non litigiofus,
Non cupidus, bene difpofitus, non neophytúfve,
Talis Apoftolica quòd præfit, regula iuffit.

GLOS. PRIMA.

Si quis Epifcopatum defiderat.

SVMMARIVM.

1 *Epifcopalis fublimitas, nullis poteft comparationibus adæquari.*
2 *Sacerdotium fumma eft omnium honorum.*
3 *Sacerdos Angeli nomen habet.*
4 *Conftantinus Magnus, & Valentinus Imper. Epifcopos in veneratione habuerunt.*
5 *Epifcopo nihil in fæculo fublimius, & excellentius reperiri poteft.*
6 *Epifcopatus dignitatem qui adipifci vult, debet prius cogitare, quæ facultates fuppetant, & difficultates officiam.*
7 *Prælaturis contra temere fe ingerentes inuehuntur SS. Bernardus, & Gregorius.*
8 *Epifcopatus appetentes ratione honorum, & fufficientia honorum, illicitè faciunt.*
9 *Epifcopatum optans non propter officij dignitatē, fed propter annexum laborem, bonum opus defiderat.*
10 *Epifcopi ambientes alios Epifcopatus, eo fine, vt poffint fuis cognatis, & familiaribus prouidere, grauiter peccant, quod intellige vt ibi.*
11 *Prælaturæ acceptatio procedere debet ex quadam intima ftimulatione folicitante nos æmulari fraternam falutem*
12 *Epifcopus nemo læto animo creatur, fi pericula, & fupplicia ei propofita confideret, & n.* 13.
14 *S. Bruno Archiepifcopatum Rheginenfem fponte oblatum recufauit*
15 *Nazianzenus è patria difceffit, ne ad Epifcopalem dignitatem afcendere cogeretur.*
16 *S. Ambrofius noctu feceffit, ac fe occultauit, ne fieret Epifcopus.*
17 *S. Ephrem furorem fimilauit ne fieret Epifcopus.*
18 *S. Goaris incurabilem morbum impetrauit à Domino, ne vocaretur in Epifcopum.*
19 *S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis fuæ confcius fugam iniit.*
20 *S. Ammonius, ne ad Epifcopalem confecrationem adduceretur, auriculam fibi amputauit, linguámque fibi refciffurum effe adiurans, fi adhuc inftarent.*
21 *S. Francifcus noluit fieri Sacerdos, quia tantam, vt decet, non putauit animæ fuæ effe puritatem.*
22 *S. Auguftinus Epifcopatum inuitus fufcepit, & tempore Ordinationis fuæ vbertim lachrymatus eft.*
23 *Nilamonius à Domino petiit, vt potius eum mori pateretur, quàm Epifcopum creari.*
24 *Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepifcopatum Toletanum ab Imperatore Carolo V. fibi oblatum lachrymis, ac omni denique conatu reiecit.*
25 *Ludouicus Granatenfis Dominicanus cum in Archiepifcop. Brachatenfem nominaretur grauiter obftitit.*
26 *Bartholomæus à Martyribus Superiorum iuffu coactus Archiepifcopatum Bracharen. inuitus fufcepit, quo poftea renunciato in monafterium fui Ordinis fe recepit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit.*
27 *Cōfolatione eget, qui Epifcopale onus inuitus fufcipit.*



NE quifquam pronus fit ad Epifcopatum defiderandum declarat Apoftolus in citatis verbis, qualem oporteat effe Epifcopum, quatenus Epifcopatum nemo affectet, nifi virtutibus fupradictis ornetur. *Honor enim*, vt afferit Sanctus Ambrofius, *de dignitate Sacerdotum* 1

cap.2. & sublimitas Episcopalis nullis poterit comparationibus adequari; si Regum fulgori compares, & Principum diademati, longe erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorem compares. & SS. Chrysost. *lib.3. de Sacerdot.* & Nazianz. *in orat. 17 ad ciues Nazianz.* hoc ipsum affirmant, his verbis: *quantum cœlum terra pretiosius est, quantumque anima corpori, spiritus carni, diuina humani præstant; tantum Episcoporum principatus omnia ciuilia regna, & potestates antecellit, & quanta est differentia inter Solem, & Lunã, tanta inter Sacerdotium, & imperium c solita de maiorit. & obed* Idem Chrysost *in Isai. homil. 4. & 5.* ad hoc propositum sic ait: *Alij sunt termini Regni, alij Sacerdotij; sed hoc ideo est maior, nam Regni corpora commissa sunt Sacerdoti anima* Ac rursum: *Expende modum potestatis vtrique tradita & videbis Sacerdotem multo sublimius Rege sedente, admirandus videtur thronus Regius; sed rerum terrenarum administrationem sortitus est. Sacerdotis thronus in cœlis collatus de cœlestibus negotiis habet pronuntiandi auctoritatem; cùm Sacerdotium à supernis descendat; eiusque vinculum animam contingat, atque ad cœlos vsque perducat* Et S.
2 Ignatius *in epistola ad Smirnenses* scripsit† Sacerdotiũ summã esse honorom, qui in hominibus constant. S. Ephrem *tom. 1. serm de Sacerdotio* exclamat Sacerdotiũ esse miraculũ stupẽdum, potestatẽ ineffabilẽ, venerãdum ministeriũ, cœlũ attingere, cũ Angelis versari. Et S. Gregor. Nazianz. *apolog. 1.* sic ait: *Mediatorem inter Deum, & hominem agere, vt opinor, Sacerdotis munus est.* Et Gregorius Nyssen. *lib. de vita Moysis*, probat ex diuina Scriptura Sacerdotium non rem humanam esse, sed diuinam. Vnde dicit S. Thom. 3. *part. quæst.*
3 22. *art. 1. ad 1.* † Sacerdos in quantum est medius inter Deum, & populum, Angeli nomen habet. Et S Chrysost *hom. 1. in 2. ad Timoth. An ignoras quid sit Sacerdos? Angelus vtique Domini est. Non ex seipso loquitur, si despicis, non illum despicis; sed Deum, qui illum ordinauit.* Et S. Hieronym. *in epist. ad Nepotianum de vita clericorum*, inter Regem & Episcopum hoc ponit discriminis, quòd ille nolentibus præest, hic volentibus, ille terrorem subiit, hic seruitutem demit, ille corpora custodit ad mortem, hic animas seruat ad vitam.

4 Vnde ab ipso Ecclesiæ nascentis exordio Principes Catholici verbis, & factis semper ostenderunt quantum Episcopis tribuendum esset, in omnibus se illis inferiores profitentes. Ac primum Constantinus ille Magnus ingressus locum in quo Episcopi conuenerant ad Concilium Nicænum celebrandum in medio conuentu erectus constitit; ac cùm parua quædam sella ex auro fabricata illi esset loco posita, non prius consedit, quàm Episcopi ad id annuissent, vt est apud Euseb. *lib. 3. de vita eiusdem, cap.* 10. Nec solùm Episcopos, vt Patres, imò verò vt Dei Prophetas omnino honorificè reuenerabatur, vt idem Euseb. in eadem historiã memoriæ prodidit, *l b 3. cap. 12.* Item Valentinus Imper. virtutibus, & rebus gestis vbique clarus ipsos Episcopos in summa veneratione scribitur habuisse, *lib. 9. tripartitæ historia, cap. 8.* In nostris Hispaniarũ Regnis, & vbicumque religio Catholica viget, Episcopi reuerenter, & honorificè ab omnibus coluntur, è Dynastis etiam, & Principibus, qui quò magis pij, & orthodoxi sunt, eò magis Episcopos honorare solent.

Hinc S Ambros. *lib de dignit. Sacerdot. cap. 3.* pro-
5 fitetur nihil in sæculo sublimius Episcopis reperiri posse, & nihil esse Episcopo excellentius, & *in cap. 6.* ait Episcopum oculorum in corpore, id est, in Ecclesia officium voluntarium accepisse, vt reliquum per ipsum corpus ducatum lucis haberet. Dionys. Areopag. *c. 7. Ecclesiast. hierarchia, p. 3.* eum & Scripturis diuinis diuinum Antistitem, & iudiciorum diuinorum interpretem vocat. Angelus enim est, inquit, Domini Dei rerum omnium præpotentis. S. Gregor. Nazianz. *in apolog. 1. de fuga*, ita ait. *Quis ille est, qui virtutis Antistitem, ac propugnatorẽ vnius diecula spatio, velut simulacrum ex argilla fingit: illum, inquam, qui cum Angelorum classe, atque ordine futurus est, qui cum Archangelis Deum celebrat qui ad supremum Altare Sacrificia transmittit, simulque cũ Christo Sacerdotio fungitur, qui figmentum instaurabit, imaginémque creatori sistet, & superna mundo opificẽ aget; &*
vt quod maius est dicam, Deus erit, aliosque Deos efficiet. 6

Diligenter igitur, qui ad hoc dignitatum culmen ascendere, eiusque munus subire curat, cogitare debet, quæque tum facultates suppetant, tum difficultates officiant, ne fortè cùm exiguæ staturæ sit, gigantum induat arma, quæ tum in cursu tum in prælio impedimento sint, cum in his permulti decipiãtur, ea tentantes, quæ sunt supra vires. Ideò S. Nazianz *in orat. de moder. in disp. adhib.* de his loquens dicebat. *Quid in cœlum prouolas cùm pedes sit? quid turrim extruis, cum iis rebus careas, quæ ad eam perficiendam requiruntur? quid ipse quoque manu aquam metiris, & cœlum palmo, terramque omnem pugillo, elementa magna, & huiusmodi, vt ea creator solus demetiri possit? Si enim tunc primum,* inquit Bernardus, *hæsitare incipias, id quidem serò, ante iuxta consilium Saluatoris, Lucæ 15. sedisse debueras, ante æstimasse opus, metiri vires, ponderasse sapientiam, merita comparasse, sumptus computasse virtutum* Quis enim sanus, & sobrius, cum perspexerit vix se ferendis oneribus suis sufficere, aliena quoque onera libenti animo suscipiat? quis cùm vix reddendis domesticis rationibus suis se parem agnoscat, in publicis, vel alienis sponte operam profiteatur? Quinam æger, suorumque vulnerum curandorum non satis peritus, alterius morbis mederi aggrediatur? Quid enim indignius est? quid maiori pœna dignum, quàm in conspectu Dei, & Angelorum eius, in conspectu Ecclesiæ vniuersæ, id se scire profiteri, quod ignores, id velle, quod nolles, id posse quod nullo modo possis? Non tunc igitur hæc talia cogitanda sunt, dùm iam diuino adstamus Altari, sed tunc dum ambitiosè discurrimus, pensamus, cœlum, & terram modò optatis potiamur. Neque enim esit adeò desperatus, & perditus animus, qui si maiestatem, & amplitudinem earum rerum secum diligentiùs considerauit, & expenderit, qui non concidat, qui se date præcipitem velit, qui sententiam futuri iudicis, quam veluti manu sua subscribit, non exhorrescat, ne illud exaudiat, nescitis quid petaris, *Matth. 20.* Tardè, cunctanterque cundum ad Prælationes, ad dignitates, opportunè ex sponsæ modestia colligitur, cui non semel dictum *veni, in amoris Cantico cap. 5. Veni,* inquit Sponsus, *de Libano Sponsa mea, veni de Libano, veni, coronaberis.* Vides vt idem verbum ingeminet, vt Sponsæ morẽ indicet, ægre iuræ ad culmina, ad coronas. Scitè Gilleb. Abbas *serm. 19 in Cãtic. Vide,* inquit, *si nõ morosè egreditur de Libano quæ toties vocatur, & forsitan sponsa mora festinationem nostrã suggilat, & arguit, qui nimis prompti, & parum pensantes vires, nostrã minus pensantes festinamus ingredi in labores prælatoris, in sollicitudinum molestias, & moratoriam lapsus, nec expectantes, vel semel vocari vltrò nobis ipsi honorem sumimus, vocationem vel prouenientes, vel arte procurantes,*

Vnde S. Bernardus *in serm. super Cant.* contra eos, 7
qui se ingerunt Prælaturis, ita dicit: *Miror audaciam plurimorum, quos videmus de suis vineis non colligere nisi spinas, & tribulos; vineis tamen Dominicis etiã se*

ingerere

ingerere non vereri, fures sunt, & latrones, non custodes nec cultores. Væ (inquit Gregor. *in epist.* 126 *lib.* 7.) *qui culmen regiminis non ad officium portandi oneris suscipit, sed ad appetitum gloriæ, & transitorij honoris. Væ qui dux Christianæ militiæ fieri sustinet, nondum veteranus miles, id est, diu exercitatus in omnium victoria: Episcopus est aurora oriens, quando de nouo venit, non vt præsit, sed vt prosit.*

8 Prædicti igitur Prælaturis temere se ingerentes, illasque ambientes, rudes tamen, & imperiti; aut corruptis, & deprauatis moribus, si in Episcopos eligantur, magis oberunt, quam proderunt. Sic etiam ratione honorum, & sufficientiæ bonorum Episcopatus apparentes illicitè faciunt, cùm pertineat ad cupiditatem, & ambitionem, vnde contra Pharisæos Dominus dicit, Amans primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Sic denique ad celsitudinem gradus appetere Episcopatum præsumptuosum est. Vnde Dominus arguit Discipulos *Matth* 20. Primatum quærentes dicens *Scitis quia Princeps gentium dominatur eorum*, vbi Chrysostom. *hom* 66. ait per hoc ostendere, quòd gentile est primatus cupere. Et idem hom 35. in hæc verba *Opus quidem desiderare bonum, bonum est; primatum autem honoris concupiscere, vanitas est: Primatus enim fugientem se desiderat, desiderantem se horret.*

9 Verùm si quis Episcopatum optet non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, qui est ordinatus ad honorem Dei, & proximi salutem, bonum opus desiderat; sic enim hunc Apostoli locum interpretantur, D. Thom. 2. 2. *quæst.* 185 *art.* 1. Azor. *instit. moral p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 48. *quæst.* 2 latè Claud. Iaius *in speculo Præsulis sub rub de eo qui Episcopatum appetit, & ad Prælaturam moueri procurat, an peccet necne*: Alphons. Aluarez, Guerrero *in speculo iuris Pontifici; cap.* 4. *post princip.* me citato *in hoc loco* Maurit. Alzed. *de præcl. c. Episcop. dignitat.* 4. *art.* 1. *cap.* 3. *num.* 33. Ideò qui vis Episcopatum licitè cupit, non propter dignitatem, sed propter administrationem, quia optat prodesse, & non præesse. Vnde Apostol. non dicit, qui Episcopatum desiderat, bonum desiderium habet, sed *bonum opus*, scilicet vtilitatem plebis.

10 Hinc etiam Nauar. *de orat miscel.* 42. *num* 2. asserit grauiter peccare Episcopos ambientes, alios Episcopatus, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea possent suis cognatis, & familiaribus prouidere. Barthol. Medina *in sum. lib.* 2. *cap.* 16 §. 2. idem ferè resoluit. At Homobon. *de examine Eccles part.* 3. *tract.* 15. *c.* 7. *q.* 14. *resol.* 1 quem videtur sequi Diana *resol mor p.* 4. *tract.* 4 *resol.* 10c. tenet Episcopum, qui propter bona temporalia, vel ambitum alium pinguiorem Episcopatum procurat, peccare venialiter. At idem Nauar. *con.* 17 *num* 7. *sub tit. de sentent. excom. in notis.* resoluit absque peccato, etiam veniali, posse appeti Episcopatum ab illo qui est eo dignus, dummodo principaliter appetatur, vt prosit, licet minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius, & ex Petro Nauar Iacob. de Graff. Toler. & aliis comprobat Homobon de Bonis *de humana vita statib.* 2 *p. tr.* 1. *c.* 6. *versic. quando autem.* Quamuis Episcopatum ambire propter bona temporalia sit delictum, tamen oblatus citra culpam potest suscipi, Molla *in emporio iuris part.* 1. *tit* 2. *de iurisd. omn. iudic. q.* 5. *n.* 29 *in princ.* Pro quorum maiori luce optimè distinguit Lezana *in sum. quæst Regul. part.* 1. *cap.* 17. *num.* 22. his verbis. *Primò enim indignus Episcopatu, vel quia illiteratus, vel vitiosus est, Episcopatum desiderans grauissimè peccat mortaliter, quia appetit, id quod non potest sine peccato mortali administrare* Tolet. *in sum lib.* 5 *c.* 4. § *prima est. Secundò qui dignus est, & appetit Episcopatum propter redditus temporales tanquam finem, etiam mortaliter peccat. Ratio est non solùm, quia peruersè vult rem spiritualem, & superioris Ordinis esse medium in Ordine ad rem temporalem; & inferioris Ordinis sed etiam, quia sic faciens, & ex vi talis ordinationis paratus est, si necesse fuerit dignitatem Episcopalem negligere, si bona temporalia non obtinerentur.* Sot *lib.* 10. *de Instit. q* 2. *art.* 1. Syluest. *verb. Episcopatus* §. 4. *Tertiò, qui appeteret Episcopatum, quamuis dignus, propter redditus, aut commoda temporalia, non tanquam finem ipsius Episcopatus, sed tanquam finem ipsius appetitionis, saltem secundarium, etsi non peccaret mortaliter, cùm non appeteres spiritualia propter temporalia, ad minus tamen peccaret venialiter, quia tale desiderium ambitionis, auaritia, vel præsumptionis esset*, Valentia *tom* 3 *disp.* 10. *q.* 3. *punct.* 1. *concl.* 3. 6. *nihilominus tamen. Quartò, qui etsi dignus efficaciter appeteret Episcopatum non propter malum aliquem, aut inordinatum finem, sed propter salutem animarum procurandam, adhuc peccaret eo quod magno periculo se liais, quale in administratione Episcopatus occurrit, se obijcere præsumptuosum & temerarium est.* &c Hactenus Lezana.

11 Vtrum autem Prælatus Religionis possit subditum obligare ad acceptandum Episcopatum? solet ab aliquibus dubitari? Ergo tamen non posse verius sentio, quia Religiosus tenetur obedire Prælato in iis quæ sunt secundùm regulam; at fieri Episcopum, non est secundum regulam, nec ad regularem vitam pertinet immò ab illa eximit; & prorsus contra rationem est posse Prælatum in subdito præcipere, per quod ille ab eius obedientia eximitur. Tum quia potestas, quam habet Prælatus Religionis, ordinatur per se ad commune bonum Religionis, aut bonū particulare subditi: nec ex vi officij habet cōmuni Ecclesiæ necessitati prouidere. Sed Episcopatus non ordinatur ex se ad bonum religionis, aut subditi, sed ad bonum commune Ecclesiæ: ergo, nec obstat quod S. Thom. 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 2. docet Religiosum teneri obedire Prælato obliganti ad acceptandum Episcopatum, quia ibi nomine Prælati intelligi Pontificem respondet Sot. *de Iust lib.* 10. *q* 2. *art.* 2.

Acceptatio Prælaturæ (vt inquit S. Bernard. *serm.* 58. *super Cant.*) *procedere debet ex quadam intima stimulatione sollicitante nos æmulari fraternam salutem, æmulari decorem domus Domini, incrementa lucrorū eius, incrementa frugum iustitiæ eius, laudem, & gloriam eius, vt euellat, & destruat, ædificet & plantet.* Volens igitur Dominus ascensurus ad Patrem, Vicarium in terris constituere, & Petrum vniuersæ Ecclesiæ Pastorem præficere, dicit illi: *Simon Ioannis, diligis me plus his? dixit ei: etiam Domine, tu scis, quia amo te. Dixit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon diligis me? ait illi, etiam Domine, tu scis quia amo te Dixit ei iterum: Pasce agnos meos. Dixit ei tertiò, Petre amas me? contristatus est Petrus, quia dicit ei tertiò, amas me, & dixit ei: Domine tu omnia nosti, tu scis, quia amo te. Dixit ei: Pasce oues meas* quem locum Bernard *super Cant. ser.* 76. sic interpretatur. *Non otiosè toties repetitum est, Petro amas me, in commissione ouium, & ego quidē id significarū perinde puto, ac si illi dixisset Iesus: Nisi testimoniū tibi perhibeat te conscientia quod me ames, & valdè perfectéque ames hoc est, plusquàm tua, plusquàm tuos, plusquàm & te, vt huius repetitionis mea numerus impleatur, nequaquam suscipias curā hanc, nec te intromittas de omnibus meis pro quibus sanguis vtique meus*

meus fusus est Hinc etiam Modern quidam *in annot. super Ioan* ibi. *Pasce agnos meos*, sic ait: *Qui ex loco gloriantur sibi commissum gregem Domini, eos primum oportet meminisse à Petro ter exactum amorem erga Christum, neque quēlibet amorem, sed ardentiorē cæteris. Deinde ter item cōmissam illi curam gregis, illud nimirū significatū est, non esse idoneū Sacerdotio, nisi qui neglectis omnibus nihil amet, nisi Christū, hoc est, veritatem, innocentiam, pietatē. Nihil magis requirit in Pastore, quàm amorem: Oues Christi docere potest & malus Pastor, & qui eas odit, & rapit; pascere autem non potest, nisi qui diligit. Doctos multos, & nobilos, facilè est reperire Pastores, amatores Ecclesiæ paucos. Hos potissimū elegit ad Ecclesias suas Iesus, qui potissimum diligunt; diligit Ioānem, elegit Petrum; diligit sibi cariorem, elegit Ecclesiæ vtiliorem; diligit innocentem, elegit lapsum, vt qui ipse pœnituerit, facilius pœnitēti indulgeat, ac benignius nouerit misereri, qui secum misericorditer actū meminerit. Ter igitur interrogat, repetit, inculcat, an se deligat, vt et declarat quanta sollicitudine, desiderioque expeteret quòd toties interrogaret, simulque omnes admoneret ardentissimum sui amorem in Pastore requiri, maximè enim quæritur, quod maximè desideratur. Ter exigit amorem à Petro Iesus, nec quemlibet amorem, sed ardentiorem, quàm aliorum Apostolorum sit, priusquam gregis sui curam illi committat, cui namque plus committitur, plus & ab eo exigitur. Contristatus post tertiam interrogationem Petrus est, non ex eo, quòd amorem suum non crederet, quem sciebat falli non posse, sed quòd non tantum amorem in se ipso Christus esse intelligeret, quantum habere se crederet, vnde respondit,* Domine tu omnia nosti. Tu scis quia amo te: *quasi diceret, ego falli possum, qui amare me dico: Tu qui omnia nosti, scis num verum sit quod dico. Certè tu scis, te à me amari, ego verò nescio an tantum à me ameris, quantum amari à me velis. Cui tandem dicit IESVS*, Pasce oues meas. *quasi diceret. Interrogatio mea Petre non amoris in me tui dubitatio, sed manifestatio est, vt nouerint omnes, me tibi pascendas oues meas non fuisse daturum, nisi à te mirificè amari certò scirem. Nam namque neminem eas pascere posse, qui me non vehementer amet. Rapere quidem postea mercenarius, fur, & latro; pascere verò non potest, nisi qui animam suam pro eis ponere paratus sit. Propterea, qui dixi tibi: Pasce agnos meos, dico pariter, pasce oues meas. Iidem enim sunt agni, quæ & oues meæ: sicut ego quoque & agnus sum, & ouis; Agnus, qui verè Pascha immolatus peccatum mundi tulit. Ouis, quæ ad occisionem ducta non aperuit os suum.*

12 Quamobrem rectè S. Gregor Nazianz. *lib. 3. & 6. de Sacerdot.* scripsit: *Nemo sapiens læto animo creatur Episcopus, si quis pericula, & supplicia ei proposita considerat, atque adeo stultus videri potest, ac reprehensione dignus, qui cum viam ingredi possit complanatam, & expeditam, sponte se in locum angustum, periculosumque redegerit.* Quod S. Chrysost. *ad Hebra. homil. 34* latè prosequitur, inter cætera dicens: *Miror si potest saluari aliquis Rectorum, post tantam enim comminationē, quam negligentiæ videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare semetipsos in tantam molem, ac difficultatem regiminis.* Quo etiam spectat, quod Petrarcha dicit *de remedio vtriusque fortunæ lib. 1. dialog. 170. O vertigo morum pessima, ad quod olim consueuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non possunt.*

13 Hoc idem etiam D. Bernardus *ad Episcopum Londonen. epist. 24.* elegantibus, & horrendis prosequitur verbis, dum ait: *Curritur ad Ecclesiasticas curas, tanquam sine curis iam quisque victurus sit, cùm ad curas peruenerit. Et qui nondum has curas experti sunt, videntes alios, qui iam humeros submiserunt huic sarcinæ, non solum non gemere tanquam sub onere, sed insuper appetere plus onerari, non deterrentur periculis, quæ cupiditate cæcati, non vident. Quæ insania est? Vbi timor Dei? vbi mortis memoria? vbi gehennæ metus? & terribilis expectatio illa iudicij? Quò ascendis miser? vt ab altiori gradu sit casus grauior: neque enim paulatim decides, sed tanquam fulgur in impetu vehementi (quasi alter Satanas) subito deicieris. Non cum tanta alacritate currerent ad honores, si esse sentirent, & onera grauari profectò metuerent; nec cum tanto labore, & periculo dignitates affectarent: affectant autem, quia sola attenditur gloria, non pœna. Væ tibi Episcope, quia peccata populi comedis: ac si propria tibi minus sufficere viderentur. Dic mihi quantum desudas, vt gemitibus, orationibus, pœnitentia, prædicatione, &c. diluas peccata illorum, quorum bona comedis: Venies miser ante tribunal Christi, & audietur grauis querela populorum, accusatio dura eorum, quorum vixere stipēdiis, neque diluere peccata; quibus facti sunt duces cæci, & fraudulēti mediatores. Quid tibi insipiēs deliciæ sapiunt, quid diuitiæ illæ oblectant oculos, quibus mercaris tam graue iudicium, tam duræ temetipsum obligans rationi? Vniuersa quidem vsque ad quadrantem nouissimum exigeris?* Vnde idem Bernard *epist. 8.* cuidam Brunoni docto viro consulenti an acceptaret electionem Archiepiscopatus Coloniensis, omnino recusauit dare ei consilium; sed solùm dixit se oraturum pro eo; quia tamen ipse nihilominus acceptauerat, sequenti epistola terret cum electione Sauli, & Iudæ, super omnia commendat ei humilitatem. Et D. Gregor. dicebat quòd nulla cura eum magis sollicitabat, quàm cum ad consecrandum Episcopum eius expectabatur arbitrium.

Cùm profectò tot ac tanta in Episcopo requirat noster Apostolus, & muneris eius, ac officij ratio, tam multa postulet, quisque sibi meritò timere debet ne dicam exhorrescere, cùm tantum munus assumit, quæ causa multis sanè ac magnis in Ecclesia Dei viris fuit id muneris refugiendi. 14

Sanctum igitur Brunonem Ordinis Carthosiani Patriarcham insignem ab eremo Romam accersitum ab Vrbano II. Pont. Max quem diu ante coluisset, & eius opera in Concilijs celebrandis vsus fuisset vsque ad Concilium Placentinum, Archiepiscopatum Rheginensem totius Calabriæ Metropolim sponte oblatum recusasse, & solitudinem iterato adiisse eiosdem vitæ acta ab innumeris præclaris exarata scriptoribus apertissimè testantur Petr. Scotor *de vita Carth. tr. 5. c. 3.* Laurent. Suri. *de probatis Sanctorum vitis, tom. 5. die 6. Octobris, §. 22.* Meleager Pentimalli *in vita S. Brunonis, tr. 1. c. 16 pag. 88.* Cardin. Cæsar. Baron *annal. Ecclesiæ, tom. 11. annor. 1091. pag. 635.*

Nazianzenus etiam è patria discessit, ne ad eum honoris gradum ascendere cogeretur. 15

S Ambrosius noctu secessit, ac se occultauit. 16

S. Ephrem Syrus cùm intellexisset se ad Episcopatum electum, tantisper furorem simulauit, donec alius electus esset. Sozom. *lib. 3. historia Eccles. c. 15.* 17

S. Goatis Presbyter incurabilem morbum impetrauit à Domino, cùm à Sigeberto Rege ad Treuirensem Episcopatum vocaretur. Surius *in eius vita.* 18

S. Gregorius Magnus ad Pōtificatum electus infirmitatis suæ conscius fugam iniit, & inter syluarum saltus, & cauernarum latibula fulgidæ columnæ indicio agnitus capitur, trahitur, & Pontifex consecratur. Ioan. Diaconus *in eius vita. lib. 1. cap. 44.* Card. Bellarm. *an. Eccl. tom. 8. An. 590.* 19

S Ammo

20 S. Ammonius Eremita ad Episcopalem consecrationem adducendus, cum dissuadere nō posset, dexteram sibi auriculam amputauit, & cum adhuc instarent, linguam quoque sibi resecillirum esse adiurauit, & ita eum reliquerunt. Nicephor. *l.* 11. *Ecclesiast. hist. c.* 37. Palladi *historia Lausiacà, c.* 12.

S. etiā Malachias cùm ad Archiepiscopale onus vocaretur, & compelleretur, omnibus quibus potuit modis renuit; anathema verò minitantibus ni pareat, tandem humeros submisit, dicens: *Ad mortem me ducitis, sed obedio spe martyrij.* Sur. *in eius vita, tom. 6. die 3. Nouēbr.* Sbroz. *de officio vicarij in proœm.* Marc. Anton. Genuens. *in man. Pastorum c.* 1.

21 S. Franciscus vidit Angelum cum phiala lucida in manu limpidissimo liquore plena sibi nutum dicentem: *V. de Frācisce, quicumque vult fieri Sacerdos, & Sacramēta administrare, ita purus esse debet in anima, sicut liquor iste*; noluit vir Sanctus fieri Sacerdos, qui tantam animæ suæ non putauit esse puritatem.

22 S. Augustinus notus ob virtutem, & doctrinam cùm adhuc laicus esset, ab eis tantum Ecclesiis, quæ non haberent Episcopos, suam abstinebat præsentiam, manu iniecta à populo Episcopus ordinandus infertur, qui vbertim lachrymatus est, considerans, quam magna suæ vitæ pericula de gubernatione Ecclesiæ impenderent, ita Possidonius *in eius vita, c.* 4. & testatur ipse August. *epist.* 147.

23 Nilamonius Monachus cùm rogatus esset, vt assensum præberet electioni de se factæ in Episcopum, respondit, vt per diem spectarent, vt interea sua componeret: transacto tempore adhuc requisitus, vt tandem Episcopatum acceptaret, ait, sine me prius Deum paululum alloqui; in oratione autem positus à Domino petit, vt potius enim mori pateretur, quàm Episcopum creari, & antequam ab oratione bonus Pater surgeret, Deo spiritum reddidit, & mortuus est, referunt, Niceph. *lib.* 3. *c.* 17. nouissime Ioann. Baptista Fino *de regulis iuris vespertin. homilia homil. 5. in fine,* Sozom. *lib* 8. *Ecclesiast. histor. cap.* 19.

S. Bernardus bis, aut ter Episcopatum sibi vltro oblatum respuit.

S. Bonauentura semel quantum potuit, refutauit sed postea tandem Romani Pontific. iussu coactus recepit S. Augustinus *epist.* 104. asserit quòd multi, quia nolebant accipere Episcopatum, perducebantur, includebantur, & custodiebantur; & Sancti quamplurimi hoc Episcopale munus, vel recusarūt, vel inuiti susceperunt, quorum crebertima in vitis Sanctorum apud Surium *lib.* 1. extant exempla, & hac ætate multos nō defuisse nouit parens meus, ex quibus duos tantùm attingam, qui cum Ecclesiarum omnium ferè aliarum opulētissimarum, ac nobilissimarum gubernacula constantissimè recusauerint, multorum poterunt esse aliorum instar.

24 Quorum vnus fuit Ioannes Hurtado Dominicanus, cui cum Archiepiscopatum Toletanū Carolus Quintus imperator secretò designasset, eique tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obsistenti inducias Imperator ad melius deliberandum indulsisset, perstitit vir egregius cunstātissimè in priori proposito, cuius animi magnitudinem, stabilemque omnino sententiam, ac minimè fucatam, sed Deo addictam Imperator admiratus, iussit illum tuto animo esse, quem iam libertate donabat: tunc ille summa perfusus lætitia, nouum munus à Cæsare postulauit, vt scilicet nemini, se viuente quod ab eo gestum fuerat, patefaceret. Quod Cæsar fidelissimè præstitit, sed eo vita deinde functo aliis minimè occultandum ad reliquorum exemplum esse putauit referunt Hernandes del Castillo in *historia generali S. Dominici p.* 2. *lib.* 2. *c.* 36. *fol.* 102. Ludouic. Muñoz *en la vida del Padre Fray Luis de Granada lib.* 1. *c.* 11. *fol.* 37.

Alter fuit pius ille Ludouicus Granatensis eiusdem Dominicani Ordinis alumnus, is cùm a Catharina Portugaliæ Regina, & gubernatrice eiusdēque Caroli Imperatoris sorore in Archiepiscopum Bracharēsem, & Hispaniarum Primatem nominaretur, grauiter obstitit, ab eaque summis precibus impetrauit, vt illum à tanto onere liberaret, facta promissione, quod ad illud rectè obeundum, insignis, & probatæ vitæ viri eiusdem Ordinis sibi notitiam 26 daret; obtulit † Fr. Bartholomæum a Martyribus qui Superiorum iussu coactus, postquam semel quātum potuit refutauit, Archiepiscopatum suscepit, statimque totis viribus, & instanter Summum Pontif. supplicauit, vt sibi resignandi licentiam cōcederet, qua obtenta Episcopatui renunciauit reseruata sibi tenuissima pensione, qua in Monasterium a se constructum eiusdē Ordinis se recepit, vbi feliciter vitam cum morte commutauit, multis clarus miraculis, historiam narrat Ludouic. Muñoz *dict. lib* 1. *c.* 11. & 12.

Gregor. igitur *epist.* 45. *lib.* 4. cogens quendam 27 Marianum Monachum omninò renitentem suscipere Episcopatum, scribit cuidam quod consoletur eum; quia, ait, cuiuslibet officij valde onerosa est nouitas: præsertim quia post longa quietis otia, eius proculdubio nouitas perturbabitur. Ideo peto vt cum venerit tempestatum sæcularium procellas fugiens, semper apud vestram mentem portum quietis inueniat. Confido in Domino quod ad interiora illum euacuet, & ad exteriora gerenda confortabit. Et *epist.* 4. *lib.* 6. *ad Episcopum Constant.* qui dicebat se infirmum ad tantum onus, respondet; *Prima virtus est cognitio infirmitatis, atque ex hoc collegimus vos bene posse susceptum ministerium implere, quia hoc cognoscitis. Ille omnibus infirmior, qui suam non cognoscit infirmitatem.* Et *epist. l.* 5. eundem exhortatur ad tolerandum onus Pastorale, asserens illud: *Si Christus pro omnibus mortuus est, restat vt qui viuunt, non sibi viuant,* &c. Et quia ille scripserat in epistolis suis, quòd semper anhelabat ad mentis tranquillitatem, & quietem, & ad fugiendam cogitationum perturbationem, respondet, *quod Pastor non potest funditus repellere perturbationem cogitationum, & curarum terrenarum, quia scriptum est, quod etiam gigantes gemūt sub aquis,* idest, populis: dicit tamen *quod huic curæ modus ponendus est, ne nimis excrescat: quia boni Pastores afflāte Spiritu sancto inter medias turmas populorum, & negotiorū non obruuntur, neque caput mentis submittunt: ambulans per siccum in medio mari, & impletur in eis illud* Isa. 45. *Cùm transieris per aquas tecum ero, & flumina non operient te.* Et quantum ad periculum offici, Pastoralis, & securitatem solitudinis, respondet, *quòd vbique est periculum, & sola Dei gratia soluat. Nam Loth in peruersa ciuitate fuit iustus, & in monte peccauit.* Quid enim paradiso iucundius? Quid cœlo securius? & tamen homo ex paradiso, & Angelus de cœlo peccando cecidit, refertur *in cap. qualibet* 40 *dist. Nusquam enim est securitas,* inquit Bernard. *nec in cœlo, nec in paradiso, multo minus in mundo: in cœlo enim cecidit Angelus sub potentia diuinitatis: in paradiso Adam de loco voluptatis: in mundo Iudas de Schola Saluatoris. Tuti tandē erimus à malis omnibus si Deo nostra omnia committamus.* Hinc Cassiodorus *Nihil potest esse securius, quàm illi omnia committere, qui nouit suis cultoribus cōgruè profutura præstare.* Et Regius Propheta Psal. 6

Clamabo

Clamabo,inquit, *ad Deum altiſſimum Deum,qui benefecit mihi.* Quod autem beneficium Dauidi ſit collatum,Chaldaica docet tranſlatio dicens:*Clamabo ad Deum,qui præcepit aranea, vt conficeret in ore ſpeluncæ telam ad defenſionem meam.* Sanè cùm in ſpelunca moraretur Dauid, Saul eum minimè vidit,quandoque aranea tela Dauidem tegerat. O admiranda Dei protectio In hoc certè admiratur D. Paulinus, quod qui ſecum Deum habet, araneæ tela ſibi fortiſſimus eſt murus, & antemurale, vbi è contra illum,qui ſine Deo eſt,fortiſſima mœnia, etiam adamantinus paries, minus quàm araneæ tela defendunt.

28 Verè ita eſt, locus ſanctitatem non conciliat,nec ſanctitatis neglector loci ſanctitate excuſatur,nemo ſibi de loco blandiatur,Samaritana Meſſiam cognouit,ad fontem,quem Iudæus in Templo cognoſcere noluit:hinc illud S.Hieronymi *epiſt.* 4.quæ eſt de viuendi forma. *Quid*,inquit,*Samaritana vilius? non ſolum ipſa crediderit,& poſt ſex viros vnum inuenit,Dominum, Meſſiamque cognouit ad fontem, quem vt in templo populus ignorabat, ſed & auctor fit ſalutis multorum.* Et S.Chryſoſt.*homil.* 4.*ad populum Antiochenũ*, hoc verbis monitum offert. *Licèt in Paradiſo ſis, ne confidas,etenim in Paradiſo erat Adam,& poſtquam Deum irritauit, nihil profuit Paradiſus, in fornace erant iſti tres pueri,& poſtquã bona egerunt,nihil officit fornax.In Paradiſo erat Adam:& quia ſegnis erat,ſupplantatus fuit:ſimo inſidebat Iob,& quia vigilabat,ſuperauit:atqui quanto paradiſus è ſimo melior? ſed nihil loci virtus inhabitanti profuit.*

GLOS. II.

Bonum opus deſiderat.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi munus non tam honor,quàm onus eſt.*
2 *Seruus ſuorum ſubditorum dicitur Prælatus.*
3 *Imperium,& principatus nihil aliud eſt præter merum laborem.*
4 *Epiſcopus miniſterio,& labori inſeruire debet. Epiſcopatus munus quod,ibid.*
5 *Sanctus Paulus Apoſtolus non Epiſcopatus cupiditatẽ,ſed honeſtum illius munus atque opus laudare voluit.*
6 *Epiſcopi non ad propria commoda,ſed ad labores, & ſollicitudines pro Dei gloria vocati ſunt.*
7 *Sanctus Gregorius onus ſuum multis depingit lachrymis.*
8 *Amos Abbas Patriarcha ordinatus ſibi magnum onus & intolerabile iniunctum eſſe profitetur.*
9 *Sanctus Gregorius deplorat infirmitatem ſuam, cum Epiſcopus fit, & n.* 10.11.*&* 12.
13 *Sanctus Bernardus grauius,& periculoſius periculũ cum ad Epiſcopatum promouetur,deplorat.*
14 *Epiſcopus nemo ſapiens læto creatur animo.*
15 *Epiſcopatus eſt onus animarum infirmarum.*
16 *Epiſcopalis officij onus eſt pelagus laborum: & abyſſus ærumnarum.*
17 *Paſtor circa oues debet aſſimilari gallinæ circa pullos.*
18 *Epiſcopatus officio nihil eſt damnabilius apud Deum ſi perfunctoriè agatur, & ſi vt decet,nihil periculoſius.*
19 *Sanctus Gregorius Epiſcopale onus timens cum amicis vbertim lachrymatus eſt,& n.*20.
21 *Homo natus ad labores,& dolores.*
22 *Patientiam ſicut in electis operatur tribulatio,ita in reprobis, & damnandis tribulatio parit puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem,perturbatio deſperationem.*
23 *Onus Chriſti leue eſt,quod portantem non grauat,ſed leuat.*
24 *Fortis vir non eſt,cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate.*
25 *Humilis an ſit ille,qui ſupernè nutus arbitrio,vt debeat præeſſe intelligit, & tamen ex humilitate præeſſe contemnit.*
26 *Prodeſſe qui poteſt non debet Epiſcopatum renuere.*
27 *Eccleſiæ gubernaculo, periculum peccati timens ſuſcipere refugiens, ſui tantummodo habet conſiderationem,& non quod in communi omnibus expedit.*
28 *Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat,virtutibus raro vacuus,nec coactus accedat.*

OPus dixit, non imperium,non dominationem, non dignitatem (quamuis ſit præclara dignitas) laborem, non delicias,opus per quod humilitate decreſcat, non intumeſcat faſtigio, vt 1
habet Hieron.*ad Oceam.* Onerant enim dignitates, & onus ferre debet,qui fertur ad culmina,& magis qui ſeſe obtrudit Scitè Petrus Bleſenſis epiſt. 102. *Sciebam*,inquit,*omnem honorem huius ſæculi eſſe impedimentum graue,& quoddam peremptorium ſalutis æternæ* & Senec.c.1.*de breuitate vitæ.Eſt inter onus,& honorem non tam alluſio vocis quàm rei ipſius expreſſa veritas*,& S.Iſidor.lib.1.cap.16. *Honor ex onere venit an potius ex honore onus.* Inter vocem *Honos*,& *onus* alluſionem ſiue paranomaſiam notant Rutil. Lup.lib.1. *de Paranomaſia*,Beda *in figura* 9.*de Paranomaſia*, & Ioan.Andr *in cap.ad aures,de reb. Eccleſ.* & *in cap ſi religioſus,de elect.lib.*6.*ſuper gloſſ verb. obtenta*, dicit quod *Honor* ſcribitur cum aſpiratione, quia omnes aſpirant ad honores; dictio autem Onus ſcribitur ſinè aſpiratione;quia pauci aſpirant ad onera. Hinc Iſai.9.verſ.6. *Factus eſt principatus ſuper humerum eius.* Appoſitè Oleaſter noſter hic. *dicitur principatus ſuper humerum eius,quia illi ſuit potius oneri,quam honori,ſolet enim ſeruus onera ſuper humeros geſtare.* Et in annot. morali ita ſcribit *Fuit principatus ſuper humerum eius: Putant vſque hodie inſenſati filij Adam, imperia Regna,& principatus huius ſæculi honores eſſe,non onera; quos puer noſter arguit,qui ſuum principatum quaſi graue onus ſuper humerum gerit.* Vnde rectè a Patribus definitum eſt Epiſcopi munus non tam honorem eſſe, quàm onus,nec tam principatum,quàm miniſterium nec tam dominium,quàm liberam,& ingenuam ſeruitutem,ſic enim noſter Apoſtol ait 1.ad Corinth.9. *cùm liber eſſem ex omnibus,omnium me ſeruum feci, vt omnes facerem ſaluos.* Et Origen *in Pſalm. hom.*7. *Qui vocatur ad Epiſcopatum, non ad principatum vocatur, ſed ad ſeruitutem totius Eccleſiæ.*

Seruus ideò ſuorum ſubditorum dicitur Prælatus;nam D.Bernard *ſuper illa verba Hierem.vt euellas & deſtruas*,&c.ſic ait: *Qui horum factum ſonat: Ruſticani magis ſudoris ſchemate quodã labor ſpiritualis expreſſus eſt.* Et ſequitur *Diſce Prælate non tam ad imperitandum,quàm ad factitandum, quod tempus requirit. Diſco ſarculo tibi opus eſſe,non ſceptro, vt opus facias Prophetæ,& quidẽ nõ ille regnaturus aſcendit,ſed extirpaturus. Putaſne,& tu inuenias aliquid elaborandum in agro Domini tui:& plurimum,non planè totum quiuere emundare Prophetæ,quando ergo libet gloriari,vbi otiari non licet? Ne putet igitur Prælatus gradum illum, vt vacet obtinuiſſe,ſed vt in obſequiũ Dei,& proximi laboret.* Attributa eſt dignitas in opus miniſterij,ait Apoſtolus 2

stolus, in opus ministerij, id est, in ministerium operosum. Propterea Pastores appellantur Prælati, vt vigilent, & ita laborent, ac si Pastores re vera essent. Hanc seruitutis conditionem Ethnici etiam Principes fassi fuerunt: etenim Rex ille Macedonum Antigonus Principem filium alloquens, vt Plutarchus refert, ait, *Scito regnum nostrum esse splendidam seruitutem.*
3 Satis sciunt Principes † imperium, & principatum aliud esse nihil præter merum laborem. Hinc etiam seruum se agnoscebat Alexander, qui (vt Arianus Philosophus *lib. 8. de rebus Alexandri* scribit) suis dixit, *Plus vigilare quam vos me certo scio, vt ipsi quietos somnos capere possetis.* Seruum etiam se nouit Cæsar, de quo Seneca *lib. de breuitate vitæ*, ait. *Omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius industria, omnium vacationem illius occupatio.*

4 Labori ergo, ac ministerio, & seruituti inseruire debet Episcopus, quod Bernard. *in epist. ad Roman. hom. 11.* admonet, dum dicit: *In omnibus exemplo Apostoli honorificabitis ministerium vestrum, ministerium, inquam, non dominium; ipsum quidem honorificabitis, non vos; nam qui quærit quæ sua sunt, se cupit honorari, non ministerium.* Et S. Chrysost. sic ait: *Differentia dignitatis facta est inter Sanctos, vt vnus sit Episcopus, alius minister: contumacia verò carnis coegit, & peruersitas mundi, & operatio inimici, vt honores videantur esse, sed reuera non sunt nisi ministeria.* Et D. Hieronym. *epist. 2. ad Nepotianum*, loquens de Clerico, ita inquit, *Clericus, qui seruit Ecclesiæ, interpretetur primo vocabulum suum, & nominis definitione prolata, nitatur esse quod dicitur. Ita Episcopus, vt respondeat nomini, quod gerit, totus in eo esse debet, vt vigilet, vt pascat, vt exploret, ac quod vulgò dicitur, superintendat gregi Christi;* operarius dicitur *Matth. 10.* Est opus bonum Episcopatus, quia omnibus benè operari debet. *Bonum existimandum est id solum*, inquit Gregor. Nyssen. *in orat. de mortuis, quod omnibus semper & vbique prodest, nulli nusquam vnquam obest, & non mutatur.* Episcopatus munus, opus Apostolus vocat; ne otium esse quis existimet, aut animi oblectationem; id, quod expendebat S. Isidorus Pelusiota *lib. 3. epist. 216. Opus est*, inquit, *hæc res, ô vir optime, non ludus, atque animi oblectatio, cura, non luxus, munus, non imperium.* Iuo Carnotensis *epist. 17.* Episcopatum ita describit. *Quid est Episcopatus nisi crux? quid aliud est hic honor nisi onus? quid est hæc sublimitas, nisi naufragosa tempestas? vide si iniuncta honesta occasione huic honori te subtraheres, & tibi soli vacares, nullo impediente, stadium vitæ percurrens ad brauium supernæ vocationis expeditius peruenires. Assume ergo tibi pennas columbæ, & auolabis à molestiis, & requiesces, & habitabis in solitudine mentis.*

5 Non igitur Episcopatus cupiditatem, sed honestum illius munus atque opus laudare noster Apostolus voluit, opus autem rem difficilem, quæve fieri vix vllo modo possit, appellant non solùm eruditi viri, verùm etiam in hanc ipsam significationem Sacris Litteris ita scriptum est: *Virum fidelem inuenire opus est.* Opus negotium est, non otium; animi sollicitudo, non delectatio: munus publicum, cuius ratio redditur, non magistratus, in quem inquiri non licet: paterna quædam cura, & gubernatio, non tyranni imperium: principatus, qui prudentia, non potestas, quæ temerè, nulloque consilio regatur. Ego sanè verò Episcopatus officium, atque opus eximiè laudo, quoniam diuinum est: eum autem, qui illius assequendi cupiditate ardet, non planè laudo, neque illum benè agere censeo, quia non intimis animi sensibus ali, sed omnino eiici eiusmodi cupiditas debet. Si quis Episcopatum desiderat, secum cogitet ad quot, & quàm magnos labores vocetur; deinde videat diligenter an eos sustinere rectè ipse possit: tum pericula animaduertat, quoniam aduersarij, & apertè, & occultè eum oppugnant; neque mente solam reputet, quanta sit illa dignitas, verùm etiam quot se mortis periculis obiiciat; nec delectationem contempletur, nec in otio se fore putet, sed despiciat, quæ insidiæ, quæ curæ, & sollicitudines sibi parentur; sciatque omnino si quis in illo dignitatis gradu sit collocatus; eum ideò Episcopum creatum esse, vt legitimè ipse certet, non vt otiosus voluptatem capiat; qui enim solum honorem adeptus est, cæteráque omnia, quæ ad Episcopum pertinent, officia neglexit, ex ea quidem re in maximam reprehensionem incidet.

Sciant denique Episcopi se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse. 6 Pastores sunt non sui, sed gregis curam habentes. Episcopi sunt ad regendam Ecclesiam Dei, in qua posuit eos Spiritus sanctus. Pastores sunt opus naturæ attendentes, non dignitatem, laborem, non delitias, non crescere fastigio, sed humilitate decrescere, vt fiant serui, & ministri hominum propter Christum, vt intermissa Rachelis decora facie intrent ad Liam oculis lippam, de Monte cum Moyse descendant ad campos, & de otio contemplationis ad laborem actionis. Hæres es, & Vicarius Petri, ô Episcope, fac opus Euangelistæ, & Pastoris; non erubescas Euangelium, si erubescendum non credis Pastoris Officium. Insta importunè, opportunè, ministerium tuum imple. Ministerium tuum plus oneris habet, quàm honoris. Si affectas honorem, mercenarius es; si onus amplecteris, potens est Dominus augere gratiam suam, vt lucra ex lucris, & ex profectibus profectus accedant. Quòd si abhorreas onus, & insufficientem te repures, sera querela est, priùs sedisse debueras, & æstimasse opus, sarcinulam ponderasse, & computasse virtutum sumptus, & dignitati meritum comparasse.

Quam verò deceat ab honoribus abhorrere, & dignitates fugere, docuit exemplo suo Christus, qui cum à Discipulis Ioannis diligenter quæreretur, vt qui magna de eo à suo Magistro inaudierant, quo eo vti Magistro & Doctore possent, dixit illius humilis Saluator. *Quid quæritis?* quæ loquendi formula acutè à glossa ordinaria premitur, quòd nempè potiùs dixerit, quid quæritis, quàm quem quæritis. *Quid non, quem, ne se videatur ostendere.* Ne videretur sese spontè obtrudere ad honores: ac contra cùm proditorie ad supplicia, ad Crucem, ad mortem dixit, *Quem quæritis*, non quid, vt se videretur ostendere, vt suo exemplo doceret honores defugiendos esse, Cruces, Passiones, oblatas æquè suscipiendas animo, & alacri, & libenti adeundas. Plerique contra obtrudunt se ad honores, aspera quæque, at quæ aliqua humilitate adspersa sunt, omni conatu excutiunt, & fugiunt.

Hos iure damnat, vel dignitatis nomine abhorrens sponsa, quæ dum ad coronas toties vocatur, & morosè egreditur, ad honores potiùs trahi, quàm ire se velle præ se fert; nam in amoris Cantico cap. 4. sic eam sponsus alloquitur. *Veni de Libano, veni, coronaberis de capite Amana.* Quæ verba vtiliter expendit Gillebertus *serm. 29.* dum ait. *Vide si non morosè egreditur de Libano, quæ toties vocatur; mora tamen hæc non est contumacia, sed cautela, & forsitan sponsæ mora festinationem nostram suggillat, & arguit, qui nimis prompti, & parum prouidè vires nostras minus*

pensantes festinamus ingredi in labores Prælationis, in sollicitudinum molestias, & materiam lapsus, nec expectantes vel semel vocari, vltrò nobis ipsi honorem summimus vocationem, vel prævenientes, vel arte procurantes. Hoc ipso honore minus digni, dum nimis sollicitè quærunt, culmine magis digni futuri, si fugerint. Qui ad Episcopale culmen traderetur, S. Anselmus ipse suis verbis significauit lib. 3. epist. 1. ait enim. Quod ignorare nequiuerunt illi, qui & die vultum meum inspexerunt, quando me Episcopi, Abbates, alique Primates ad Ecclesiam trahentes, & contradicentem rapuerunt: itavt dubium videri posset, virum sanum insani, an insanum traherent sani: nisi quia illi canebant, & ego magis mortuo, quàm viuenti colore similis, stupore & dolore pallebam, & illi, qui posteà ipsa die me inuisitatè lugentem, dolore rationem superante, cùm intentè mihi licuit cogitare, & vestram dilectionem & onus, quod mea imbecillitati imponebatur, de longè audiens accurrerunt, & videntes me, aut animam, aut sensum amissurum timuerunt, & hoc timere aqua benedicta me aspergentes, eam mihi potandam porrexerunt. Meliores Præsides haberemus, si eos huius notæ haberemus, huius mentis. Verus ille, Beati imperant, qui non libenter imperant.

7 Vnde Greg. ex regist. lib 1. epist. 5. his verbis depingit onus suum: Sub colore Episcopatus ad sæculum sum reductus, & in pastorali cura tantis terræ curis inseruio, quantis me in vita laica nequaquam deseruisse reminiscor. Alta enim quietis mea gaudia perdidi, & intus corruens ascendisse videor exteriùs, vnde me à conditoris mei facie expulsum deploro. Conabar námque extra mundum, extra carnem fieri: cuncta phantasmata corporis sub oculis mentis abigere, & non solum vocibus, sed medullis cordis ad Dei speciem anhelans dicebam: Tibi dixit cor meum quæsiuit vultum tuum: vultum tuum Domine requiram, nihil in hoc mundo appetens, nihil pertimescens. Videbar mihi in quodam rerum vertice stare, itavt in me plenè impletum crederem quod per Esa. 54. Dominus promittit. sustollam te super altitudines terræ (super altitudines enim terra sustollitur, qui ipsa quæ alta, & gloriosa præsentis sæculi videntur, per mentis despectum calcat.) A quo vertice corrui in timores, & pauores. impulsus turbine huius tentationis; quia etsi mihi nihil timeo, eis, tamen, qui mihi commissi sunt, multum formido. Vndique causarum fluctibus quatior, ac deprimor tempestatibus, itavt rectè dicam: Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Redire ad cor desidero post causas, sed varijs ab eo cogitationum tumultibus inclusus, redire non possum, itavt obedire nequeam voci Prophetæ Esai. 46. Redite prævaricatores ad cor: sed stultis pressus cogitationibus, solummodò exclamare compellor: Cor meum dereliquit me. Et paucis interiectis: Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei mysteria prædicare, cùm mihi difficile sit saltem recolere? Pressus enim in hoc honore negotiorum sæcularium tumultibus, eis me esse video, de quibus scriptum est: Deiecisti eos dum alleuarentur; quia dum foris videntur surgere, intus caduñt, similes fumo, qui ascendendo deficit, & sese dilatando euanescit. Ideò scriptum est Psalmo 36. deficientes quemadmodum fumus deficient. Et illud Psalm. 82. Deus meus pone illos vt rotam: rota enim in anterioribus corruens, in posterioribus eleuatur; quia quantò eleuantur in bonis præsentis vitæ, tantò in æternis corruunt. Et quamuis aliqui sint, qui sic exteriores prouectus regere sciunt, vt per eos nequaquam interiùs corruant, sed mihi hæc difficilia sunt, quia & valdè onerosa: & quod mens spontè non recipit, congruè non disponit.

S. Antoninus sum. part. 3. tit. 10 cap. 2. §. 1. & ante Ioan. Monach. in prato spirituali, in cap. 194. vt refert Cardin. Cæsar. Baron. tom. 6. Annalium Eccles. An. 461. num. 6. narrat quòd cùm descendisset Abbas Amos Hierosolymam, & Patriarcha ordinatus esset, venerunt omnes Monasteriorum Eremi Abbates, vt adorarent eum, inter quos affui & ego cum Abbate meo, cœpitque Patriarcha dicere Patribus. Orate pro me Patres, nam magnum onus, & intolerabile mihi iniunctum est, Sacerdotique dignitas me terret nimiùm; Petri enim, & Pauli, & similium est regere rationabiles animas. Ego infelix peccator sum. Plus enim quàm cætera timeo ordinationum sarcinam. Nam inueni scriptum, quod beatissimus, & æqualis Angelis Papa Leo per quadraginta dies perseuerarit ad sepulchrum Apostoli Petri, vigilijs, & Orationibus insistens, petens que ab Apostolo, vt pro se apud Deum intercederet, vt dimitterentur sibi peccata sua. Impletisque diebus quadraginta apparuit ei Petrus Apostolus, dicens: Oraui pro te, & dimissa sunt tibi peccata, præterquam impositionis manuum, hoc enim à te solùm requiritur sine benè, siue fortasse aliter egeris.

Idem Gregor. epist. 4 ad Ioann. Episcopum Constantinop. deplorat quòd indignus, & infirmus susceperit nauem vetustam, & vehementer confractam, in quam vndique fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempestate quassatæ, putridæ tabulæ naufragium sonant. 9

Idem epist. 6. ad Patr. sic ait: Dum contemplatione dulcedinis altè describitis, ruina mea mihi gemitum renouastis: quoniam audiui quid intus perdidi, dum foris ad culmen regiminis immeritus ascendi. Tanto autem me percussum mœrore agnoscite, vt vix loqui sufficiam: oculos enim mentis meæ doloris tenebræ obsident. Triste est quicquid aspicio, quicquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile apparet: penso enim qualiter ab alto quietis meæ culmine corruens, vbi descensus sum, & pro culpis meis in occupationibus exilium à facie dominantis missus, quasi destituta vidua vocibus cum Propheta Psalm. 68. dico, qui consolabatur me, longè recessit à me. 10

Idem epist. 7 ad Anastas. Episcopum Antiochenum. Depressus sum vsque ad terram superposito onere, itavt mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationisque aciem amittens, per experimentum dicam cum Propheta Psalm. 118. Incuruatus sum, & humiliatus sum vsquequaque: tanta quippe occupationum onera deprimunt, vt ad superna animus nullatenus erigatur multis enim causarum fluctibus quatior, & tumultuosæ vitæ tempestatibus affligor. Periclitanti igitur mihi orationis vestræ manum tendite vos, qui in virtutum littore statis. Quod verò me os Domini, quod lucernam, dicitis quod multis prodesse perhibetis, hoc mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, vt cùm vendicari in me iniquitas debuit, laudes pro vindicta recipiam. 11

Idem epist. 24. lib. 1. ad Episcopum Constantinop. Consideranti mihi quòd impar meritis, atque toto animo renitens, Pastoralis curæ pondera portare compulsus sum, caligo mœroris occurrat, & triste cor nihil aliud nisi eas, quæ videre nihil sinunt, tenebras videt. Nam quis Antistes ad Dominum nisi pro delictis populi intercessor eligitur? Qua igitur fiducia ad Deum pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de proprijs securus non sum? &c. 12

Exclamat etiam D. Bernardus grauiori, & periculosiori debito adstrictus, his verbis: Quid ego infelix? quo me vertam nescio. si tantum thesaurum, si pretiosum depositum istud, quod sibi Christus sanguine proprio pretiosius iudicauit, contigerit negligentius custodire; si stillantem in Cruce Domini sanguinem collegissem, esset appositus penes me in vase vitreo, quod & portari sæpius oporteret, quid animi habiturus essem in discrimine 13

tanto? Et certè id seruandũ accepi, pro quo mercator non insipiens, ipsa vtique sapientia sanguinem illum dedit, sed & habeo thesaurum istum in vasis fictilibus, & quibus multò plura, quàm vitreis imminere pericula videantur. Accedit sanè ad solicitudinis cumulũ, & pondus timoris, quod cum & meam, & proximi conscientiam seruare necesse sit, neutra mihi satis est nota. Vtráque abyssus est imperscrutabilis Vtráque mihi non est, & nihilominus exigitur à me vtriúsque custodia, & clamatur: Custos quid de nocte. Custos qui de nocte: nõ est mihi dicere cũ Caim: Nunquid custos fratris mei sum ego? sed est fateri humiliter cum Propheta, quia nisi Dominus custodierit Ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam.

14 Vnde S.Gregorius Nazianz. *in Apologia*, scripsit: *Nemo sapiens læto animo creatur Episcopus, si quis pericula, & supplicia ei proposita consideret: atque adeò stultus videri potest, ac reprehensione dignus, qui cùm viam ingredi possit complanatã, & expeditã, sponte se in locum angustum, periculosumque redegerit.* Quod S. Chrysostom. *ad Hebr homil* 34. latè prosequitur, inter cætera dicẽs: *Miror si potest saluari aliquis Rectorum: post tantam enim comminationem, quam negligentia videmus illatã, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare semetipsos in tantã molem, ac difficultatem regiminis.* Quò etiam spectat, quod dicit Petrarcha *de remedio vtriusque fortunæ, lib. 1. dialog.* 107. *O vertigo morum pessima, ad quod olim confuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non possunt.*

15 Et S.Bernard *ad Renaldum Abbatẽ, epist.* 73. *Onus animarum est infirmarum; nam quæ sana sunt, portari non indigent, ac per hoc nec onus sunt: igitur ægros moribus exhortando, increpando, agis opus tuum, & portando sanas, quod sanando portas. Si quis verè ita sanus est, vt magis iuuet te, quam iuuetur à te, huius te parem, non patrem cognoscas, tamen in sanis minus lucraris, quia tua tibi, præmia minus: in infirmis autem in tantum magis lucraris, in quantum magis grauaris.*

16 Et ipse Chrysostom. *lib. 3. & 6. de Sacerdot.* Onus Episcopalis officij vocat pelagus laborum, & abyssum ærumnarum; quia sicut aliis præstant Episcopi dignitate, sic partes eorum sunt plus aliis cernere, & plus aliis laborare. In quantis ergo periculis versabitur, qui non de vna solùm anima, sed de tot animarum gregibus, rationem redditurus est? Dormiebant quidem Apostoli cæteri instante Domini Passione, vnum tamen Petrum Dominus arguit, dicens Matth. 14. *Simon dormis?* Aliorum enim somnus Petro imputatur, quippè qui in tanto Fidei, rerúmque omnium discrimine non vigilare modò, sed alios etiam ad vigilandum cohortari debuisset.

17 Pastor circa oues debet assimilari gallinæ circa pullos: quia, vt dicit August. super *Psalm.* 58. *Gallina super omnes oues materna charitate circa pullos sollicitatior; itavt tota ægrotet ex labore, raucescit vox, fit hispidum totum corpus, dimittuntur alæ, laxantur plumæ, &c. ita omni conatu contendere debet Episcopus esse illa Euangelica gallina, solicita, & anxia, vt sub alas colligat, foueatque pullos suos.* Eius est satagere, moliri, in omnia se vertere, quoties affulget spes aliqua pertrahendi hominem ad Christum, submittendo se, ad vocem cum Paulo commutando, vndequaque occasiones arripiendo excitandæ propagandæque pietati.

18 Item S. Augustinus, Doctorum Ecclesiæ antesignanus, *in cap. ante omnia 40. dist.* dicit nihil esse miserius, tristius, & damnabilius apud Deum Episcopatus officio, si perfunctoriè agatur: &, si vt decet, nihil periculosius. Et Sanctus Vincentius *in serm. 7. Dominica 1. post Octauam Paschæ*, miratur quomodo Episcopi possunt cum gaudio viuere; cogitando tantum onus, quod supra se portant: nam à circulo Lunæ, vsque ad centrum terræ non est perfecta securitas, ait Fulgentius; in aëre non, quia ibi dæmones insidiantes; in terra non, quia ibi homines malignantes; in mari non quia ibi ventus, & tempestates; in inferno non, quia ibi sunt tortores animas cruciantes. Ergo suprà Lunam quære securitatem, quia circa Lunam minimè reperies.

Hinc S.Gregorius *lib. 1. epist. 24. ad Constantinop.* onus Episcopale timeos, sic eos alloquitur: *Quod me ad Episcopatus Ordinem cognoscis peruenisse, si me diligitis, plangite: quia hic huius mundi tantæ sunt occupationes, vt per Episcopatus Ordinem penè ab amore Dei me videam esse separatum, quod incessanter desleo, atque, vt pro me Dominum exoretis, rogo.* 19

Idem *in epist. 30. ad Ioan. Patric.* sic ait: *Gemo quotidie occupationibus pressus; & respirare non valeo. Ecce quo me patrocinia vestra perduxerint, sed vos, qui adhuc valetis, huius mundi occupationes fugite, quia quantò in eo quisque profecerit, tantò, vt ideo; ab amore Dei amplius decrescit.* 20

Verùm homo natus est ad labores, & dolores (quoniam tu laborem, & dolorem consideras) labor in actionibus, dolor in passionibus est. Ad vtrumque se paratum dicebat Dauid, ad labores actionum cum dicebat Psalm. 118. *paratus sum, & non sum conturbatus, vt custodiam mandata tua*: *ad dolores verò passionum, dicens: Ego in flagella paratus sum.* Psalm. 27. *Nemo ex filiis Adæ viuit sine labore, & sine dolore*, neque illi de quibus Propheta dicit: *In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur*, nam sequitur, *Tenuit eos superbia* (grauis enim labor est superbia) *operti sunt iniquitate, & impietate sua*, & hæc grauia flagella sunt, quia non est gaudere impiis, dicit Dominus. Quòd si neque laboris anxietatem, neque flagelli sentiunt læsionem, ipsa iam insensibilitas, vehementiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris, anxiùs laborat diues in cogitatione intus. Igitur, inquit D. Bernard *tom. 1. fol. 164. sentiamus obedientiam in laboribus, patientiam in doloribus; sciant gentes quoniam homines sunt, id est nati ad labores actionum, & dolores passionum* Vtilis nobis labor est; quo virtutes nutriuntur, vt B. Isaias Abbas *Orat. 16. Labor*, inquit, *secundum Deum ad virtutem auxilio est, desidia vitiorum est mater, moderati corporis labores in excolendis virtutibus prosunt, & inertia pullulat vitia.* Nulli se libentiùs virtutes credunt, quàm labori, nulli se vitia faciliùs committunt, quàm desidiæ. Præmitti labor quieti debet. *Nam ad requiem*, verba sunt Sancti Petri Damiani *opusc. 13. c. 8. non nisi per labores, & certamina peruenitur; quomodo quis ad requiem perueniet, qui nec dum ad certamina ipsa, quæ in medio sunt constituta, descendit? Quo enim pacto quis valeat aulam ingredi regiam, si eam, quæ præ foribus est, nondum transiuit arenam? qui propaginare non didicit, qui palmitum sarmenta non seruit, qui glebas sarculis nunquam fregit, qui vomeribus noualia non sulcauit, quomodo excussis paleis in horreo frumenta recondere, aut plenis musto carnalibus poterit amouere.* 21

Bernardus *epist.* 32 consolans quendam Abbatem in tribulatione constitutum, dicit, quòd sicut in electis tribulatio operatur patientiam, &c. (vt dicit Apost. *Ad Rom* 5.) ita è conuerso in reprobis, & damnandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatio desperationem. Igitur non vincaris à malo, sed spem tuam fortiter in Deo fige, & rei finem longanimiter expecta. 22

23 Item *epist.72.ad Abb. Asniacen. O verè leue onus Christi, quod portantem non grauat, sed leuat. Quid eo leuius onere, quod non solum non onerat, sed & portat omnem, cui portandum imponitur? Est onus exonerans, sicut penna auium, quæ ferunt à quibus feruntur. Virtus*, ait idem *epist. 126. ad Episcopum Aquitaniæ, in pace acquiritur, in pressura probatur, in victoria approbatur.* Vir profectò ille est, qui contra bifotmes fortunæ euentus vnifotmi mentis constantia militat præmunitus, ait Tullius; è contra maximum indicium malæ mentis est fluctuatio, & inter simulationem virtutum, & amorem vitiorum assidua iactatio, ait Seneca *in Prouerbiis. Quid horres* (inquit Augustinus *Psalm. 62.*) *labores? an nescis, quia fornax mundus, ignis tribulatio, aurum electi, palea iniqui, aurifex Deus? ardeat palea, purgatur aurum, palea vertitur in cineres, aurum purgatur à sordibus: quod vult ergo (inquit) artifex facio; vbi me ponit, tolero, iubeor tolerare, nouit ille purgare: ardeat, & fulgeat palea ad incendendum me, & quasi consumendum, sed tamen illa tandem vertetur in cineres, & ego sordibus carebo; subiecta ergo esto Deo anima mea, quia ab ipso patientia mea.*

24 *Legi*, ait Bernard. *ad Eugenium Papam, apud quemdam sapientem non est vir fortis, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate; ego autem dico, quod fideli homini magis est inter flagella fidendum, & quamuis nō succedant ad votum, quæ secundum Deum conamur, Deo flagellante nos, numquid ideo nō debet homo facere quod tenetur, quia Deus facit quod vult? Igitur, & si videamus multa mala, non est deponendus animus, sed semper speranda sunt meliora: nunquam enim magna bona mortalibus prouenerunt, quæ non præcesserint magna mala. Itaque etiam in ipso malorum, & calamitatum diluuio, in latitudine cordis, & fiducia ambulandum est; alioquin vbi libertas filiorum Dei; vbi spiritus ille, de quo Apost. ait* ad Rom.8. *Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore?* &c. *Animus igitur, qui solum Deū præ oculis habet, & facit quod in se est, cur agitabitur scrupulis? cur tristitiis euiscerabitur? cur spiritu pusillanimitatis constringetur?* in Psalm. 54. *vbi nos habemus, iacta super Dominum curam tuam, iuxta Hebræum habetur, proiice onus tuum in Dominum, id est, fidenti animo onera curarum, ac tristitiarum tuarum in Domino proiice. Quòd si ante pastorales curas, & molestias fruebaris otio contemplationis, memento verbi Augustini, sic dicentis. Nec otia vestra necessitatibus Ecclesiæ præponatis: cui si parturienti nulli boni ministrare vellent, quomodo nasceremini, non inueniretis. Manebas fortè in monte leuatis manibus orans cum Moyse, iussit Dominus, vt descendas in campum cū Iosue pugnaturus cū Amalechitis, non deponas animum, quia neque in monte absque timore viuendum est, nec in medio Amalechitarum diffidendum, nam Loth inter Sodomitas fuit Sanctus, & in monte solus agens, fuit incestuosus.*

Humilis nescio an sit ille, qui superni nutus ar-
25 bitrio, vt debeat præesse, intelligit, & tamen ex humilitate præesse contemnit: diuinis enim dispositionibus subditus, atque à vitio obstinationis alienus, cùm sibi regiminis culmen impetratur, si iam donis præuentus est, quibus & aliis prosit: & ex corde debet fugere, & inuitus obedire. Hieremias à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens, *A a Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum?* Esaias Domino quærenti, quem mitteret, vltrò se obtulit, *Ecce ego, mitte me*; in vtroque hoc subtiliter est intuendum, quia & is qui recusauit, plenè non restitit, & is, qui mitti voluit, ante per Altaris calculum se purgatum vidit; ne aut non purgatus adire quisque mysteria Sacra audeat: aut quem superna gratia eligit sub humilitatis specie superbè contradicat. Quia verò difficile admodum est purgatum se quemlibet posse cognoscere, prædicationis officium tutius declinatur, nec tamen declinari, vt diximus, pertinaciter debet, cùm ad suscipiendum hoc superna voluntas agnoscitur. Quod Moyses vtrumque miro opere expleuit, qui præesse tantæ multitudini & noluit, & obediuit. Superbus enim fortasse esset, si ducatum plebis innumeræ sine trepidatione susciperet: & rursum superbus existeret, si auctoris imperio obedire recusauerit. Hinc etiam quique præcipites colligant cum quanta culpa ex appetitu proprio cæteris præferri non metuunt, si sancti Viri plebeium ducatum suscipere, Deo etiam iubente, timuerunt. Opus quidem desiderare bonum, bonum est, primatum autem honoris concupiscere, vanitas est. Primatus enim fugientem se desiderat, desiderantem se detestatur. Et sicut is, qui inuitatus renuit, quæsitus refugit, sacris est Altaribus admouendus: sic qui vltro ambit, vel importunè se ingerit, est proculdubio repellendus. *Deiecisti eos, cum eleuarentur*, inquit Psalm. Cum eleuatur deiicitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Improbè igitur satis præesse affectat, quibus prodesse non curat, & quorum non zelat salutem, subiectionem nimia ambitione sibi vendicat. Væ illi qui præest, & non prodest: sed væ grauius illi, si quia præesse meruit, prodesse refugit. Sancti viri non præesse gaudent hominibus, sed prodesse, ita vt potestas eis magis sit oneris, quàm honoris. Sunt quidam, qui sciunt & possunt, & volunt præesse: quidam qui sciunt & possunt, sed nolunt: quidam qui nec sciunt, nec possunt, sed volunt; quidam qui nec sciunt, nec possunt, nec volunt. Scire posse, & velle charitatis est, vel superbiæ; scire & posse, & nolle humilitatis est, vel inertiæ; nec scire, nec posse, nec velle, discretionis est, & prouidentiæ. Qui enim sciunt & possunt, & volunt præesse, si velint prodesse, charitatis est, alioquin superbiæ. Qui sciunt, possunt, & nolunt humilitatis est quod renuunt, inertiæ verò cùm sciunt, & omnino desistunt. Qui autem nec sciunt, nec possunt, sed volunt, cupiditatis videtur quod volunt: stultitiæ si velint quod nesciunt, nec possunt, nec volunt, prudenter agunt. Summa enim discretio est nolle quod non possis, fugere quod nescis.

De hoc Gregor. *in Pastorali par.1.cap.5.* pulchrè 26
loquitur in hunc modum: *Qui habet dona Dei, vt possit esse Pastor, si vocatus, suscipere renuit, plerunque ipsa dona sibi auferuntur; quia non pro se tantùm, sed etiam pro aliis acceperat. Vnde Dominus dicens:* Si diligis me, pasce oues meas, *clarè docuit, quòd si testimonium dilectionis suæ est suscipere opus pastorale, quisquis virtutibus pollens ipsum suscipere renuit, Pastorem summum conuincitur non amare.* Vnde idem Gregor. *lib. 6. epist. 5. ad Cyriacum Patriarcham Constantinopolitanum*, ita scribit: *Et Pastori sancta Ecclesia dicitur: Simon Ioannes, amas me? Pasce oues meas ex quibus verbis colligitur, quia si is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit pascere, ostendit se Pastorem summum minimè amare. Nam qui propriam quietem communi vtilitati præfert, non potest dicere, mihi viuere Christus est, & mori lucrum, cum Apost.* ad Philipp.1. *& vbi erit illud eiusdē* ad Rom.14. *nemo sibi viuit, & nemo sibi moritur & illud eiusdem* 1. ad Corinth. 10. *non quæres, quod mihi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant? & illud denique* 2. ad Corinth.5. *Vt qui viuunt iam non sibi viuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est?*

Illud intuere, dicit Clem. *epist.1. ad Iacob. in princ.* 27
quia

quia si periculum peccati timens suscipere refugis Ecclesiæ gubernacula; certus esto, quia amplius peccas, quam si populum Dei, velut in fluctibus positum, & periclitantem, cùm iuuare possit, subterfugis, tui tantummodò habens considerationem, & non quod in commune omnibus expedit, prouiden. *Vir Ecclesiasticus*, refert Isidor. *l. 3. de summo bono cap. 37. & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, dispensationem Ecclesiastici Ordinis, si ex Dei voluntate proue .erit, nolens quidem, sed humilis, gubernandam suscipiat.* Multis intercipit Satanas fraudibus eo, qui sensus, & vitæ vtilitate præstantes, præesse, & prodesse aliis nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, consultius arbitrantes otiosam vitam degere, quàm lucris animarum insistere. Quod tamen decepti agunt per argumentum diaboli fallentis eos per speciem boni, vt dum illos pastorali officio retrahit, nequaquam proficiant eis, qui eorum verbis, atque exemplis instrui poterant.

28 Vnde ait Gregor. *lib. 1. Pastoralis cap. 9. Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Illi si omninò renititur, caueat, ne acceptam pecuniā in sudario ligans de eius occultatione iudicetur*, &c. *Iste cum regimen appetit, attendat ne per exēplum boni operis Pharisæorum more ad ingressum regni tendentibus obstaculum fiat, qui iuxta summi Magistri vocem* Matth. 23. *nec ipsi intrant, nec alios intrare permittunt. Considerandum quoque est, quia cum causam populi electus Præsul suscipit, quasi ad ægrum Medicus accedit. Si ergo adhuc in eius opere passiones viuunt, qua præsumptione percussum mederi properas, qui in facie vulnus portat.*

GLOS. III.

Oportet enim Episcopus irreprehensibilem esse.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non solùm mortifero vitio, sed illius suspicione prorsus carere debet.*
2 *Episcopi est non solùm turpia vitare, sed virtutis suæ præstantia multitudinem erudire.*
3 *Exempla potius, quàm verba homines malunt.*
4 *Irreprehensibiles esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis.*
5 *Gradus quanto altior est, tanto ruina grauior. Præsules, Superioresque maiori reprehēsione digni futuri, si peccauerint, quo maioris fuerint dignitatis, ibid.*
6 *Ducatum hominum suscipere non debet, qui nescit homines bene viuendo præire.*
7 *Superhumerale in Episcopis quid significet? ostēditur.*
8 *Mali non curant respicere meliores.*
9 *Irreprehensibilis ideo requiritur Episcopus, vt virtutes omnes in eo comprehendantur.*
10 *Principes sunt instar lucentium gemmarum.*
11 *Declaratur illud Euangelij Matth. 5.* Vos estis sal terræ, *&c.*
12 *Agens omne agit sibi simile.*
13 *Manus sordida aliam non lauat.*
14 *Charitas vbi est, ibi & Sanctitas.*
15 *Episcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi.*
16 *Exēplar probitatis suæ Episcopus suæ præbere debet.*
17 *Episcopalis administrationis finis est populos commissos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere*
18 *Superiorum vita, & exemplum magis quàm omne aliud ad pietatem, & Dei cultum assiduè instruit.*
19 *Sacerdotalis dignitas cum aliis videatur dignitatibus eminere, ita quisquis ea ornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere.*
20 *Apostolis cur in præsenti loquuntur tātùm de Episcopis & Diaconis, non vero Sacerdotibus, ostenditur*
21 *Pastorum bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longè potentius ad malum trahunt.*
22 *Principes plus corrumpunt exemplo, quàm peccato nocent.*
23 *Principis vita censura est ad quam dirigimur, ad quam conuertimur.*
24 *Prælatus peccās tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit.*
25 *Pastor cum per abrupta graditur, ad præcipitia grex sequitur.*
26 *Pastoribus subesse malis nihil aliud est, nisi vt plebis populandæ prædonibus permaneat, & inde sumat interitum, vnde protectionis debuit habere subsidium.*
27 *Princeps debet esse Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ.*
28 *Episcopi sunt astra cœli, quorum vita inter peccata & errores hominum quasi inter noctis tenebras lucet.*
29 *Dignum, an verò digniorē ad pastorale munus eligere teneamur? ostenditur*, & num. 30. 31. & 32.
33 *Cardinales an peccato commaculentur, restitutionique vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur, ostenditur.*

Episcopatvs cùm omnes curæ suæ subiectos doctrina & exemplo expurgare ac perficere debeat, oportet enim non solùm mortifero, sed illius etiam suspicione carere; 1
nam, vt ait Gregor. Naz. *in apolog. 1 Cuius vita despicitur, fieri vix potest, vt etiam prædicatio nō contēnatur*, affirmátque non sufficere illi, qui alios ad virtutem erudire parat, vt se ab omni peccati labe purum conseruet, nisi alios longe antecellat virtute, & ibi Elias Cretensis, inquit, *quod † Antistitis est nō solum turpia vitare, sed virtutis suæ præsentia multitudinem erudire; qui*, vt ait D. Hieronym. scribens *Oceano epist. 83. futurus Pastor Ecclesiæ talis eligitur, ad cuius comparationē rectè grex cæteri nominentur.* Et dicit Isidor. *lib. 3. de summo bono c. 42. Qui præficitur ad regimen, aliter ergà disciplinā subditorum præstare se debet, vt non solùm auctoritate, verùm etiam humilitate clarescat; sed tamē ita erit in eos virtus humilitatis ne dissoluatur vita subditorum in vitiis, atque ita auctoritas aderit potestatis, ne per tumorem cordis seueritas existat immoderationis.* Summa igitur Episcopalium virtutum ad vitæ integritatem, atque innocentiam est referenda: 2
cum † homines malint potius exempla, quàm verba, vt inquit Lactant. *lib. 5. diuin inst.* quia, vt admonet August. *ad Pastores tom. 10. Episcopus honestè, & vt Christianum Antistitē decet, viuat, caueátque ne suo exemplo subditis noceat.* Et Abimelech Rex cū ligna cæderet, & portaret, dicebat suis Iudic. 9. *quod me vidistis facere, citò facite.* Quod & Saluator ipse præcepit *Matth. 5.* dicens: *Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.* Episcoporum enim vita norma atque exemplum est subditorum, *c. cùm pastoris 2. q. 7. c. miramur 61. dist.* Concil. Trident. *sess. 6. de reform c. 1. in princ.* ibi, *integritas enim Præsidum, salus est subditorum* Gamb de *officio legati lib. 2. n. 50.* Sot. *de instit. lib. 30. q. 1 art. 1. fol. 4.* Ioann. Filesac. *de sacra Episc auctor. c. 1. §. 2. in fine fol. 2.* vnde colligi potest 3

in quantum diſtare debet Paſtor à grege, dum iſtos homines, & illos pluſquam homines, id eſt, lucem hominum Dominus voluit appellari. Et ita ſine crimine eos eſſe oportet, vt hunc Apoſtol locum intelligit gloſſa ordinaria, vel ſine notabili defectu, & integræ famæ prout interpretatur Nicol. de Lyra, vt illud poſſint dicere cum Chriſto Matth 11. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.* Et Ioan. 13. *Exemplū dedi vobis, vt quemadmodū ego feci, ita & vos faciatis.* Et illud Apoſt. 1. & Corinth. 4. *Imitatores mei eſtote, quemadmodum ego Chriſti. Nā ſi Paſtor,* inquit Gregor 1. *par. Paſtoralis, c. 2. per abrupta graditur, grex profectò ad præcipitia ſequetur:* aut qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat, tantùmque debet actionem populi actio transcendere Præſulis, quantum diſtare ſolet à grege vita Paſtoris. Qui enim loci ſui neceſſitate exigitur ſumma dicere, ac eadem neceſſitate compellitur ſumma monſtrare; ne ſubditi in exemplo eius, qui præeſt, quaſi in obſtaculo itineris offendant. Sacerdotes namque vocamur, quòd ideò præſumus, vt ſacrum ducatum fidelibus præbeamus; *nulliqué illicitum videtur*, inquit Ambroſ. *de dignitate Sacerdotali, c. 6. quod ab Epiſcopo quaſi licitum pertractatur.*

4 Vt in Sacerdotibus ordinandis, quæ ſunt à Patribus præſcripta, & diffinita, cogitetis; quia ſicut eſt caput Eccleſiæ Chriſtus, Chriſti autem Vicarij Sacerdotes, ſic & in eligendis his curam oportet eſſe perſpicuam. Irreprehenſibiles enim eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis, nec quidquam illi deeſſe perſonæ, penes quam eſt religionis ſumma, & ſubſtantia diſciplinæ. Æſtimet quis pretium Dominici gregis, vt ſciat quod meritum conſtituendi deceat eſſe paſtoris, ex Anſelmo, & aliis refert Ant. Aug. *in epit. iuris Pontif. vet. lib. 4. tit. 5. c. 11.* Et S. Hieron *ad cap. 3. Michææ* ita dicit: *Re vera, qui ad hoc eliguntur, vt cæteris præſint, ſicut præordinantur dignitate, ſic præeminere debent ſanctitate. Prouidendum igitur*, ait idem Ambr. *vbi proximè c 2. dum agit de ſublimitate Epiſcopali, ne ſit honor ſublimis, & vita deformis: ne ſit deifica profeſſio, & illicita actio, ne ſit religioſus amictus, & irreligioſus prouectus: ne ſit gradus excelſus, & deformis exceſſus; quia ſicut nihil eſſe dicimus Epiſcopo excellētius, ſic nihil eſt miſerabilius ſi de ſancta vita Epiſcopus periclitetur, ſi Sacerdos in crimine teneatur. Nam quantò gradus altior eſt, tantò ruina grauior: honor grandis, grandiori debet ſolicitudine circumuallari. Ideò igitur prærogatiua honoris monſtratur, vt merita congrua requirantur.*

5 Præſules igitur, Superioreſque maiori reprehenſione digni futuri, ſi peccauerint, quo maioris ipſi dignitatis fuerint, Eua peccauit, peccauit poſt ipſam & Adam, ſed priùs Deus ambos inſequens ad auram poſt meridiem ambulans, Adam vocauit, dicens. *Vbi es? Geneſ. 3. 9.* cur prius non vacat quæ peccauerat prior? an vt innueret Superiores magis eſſe apud Deum reprehenſibiles, ſi peccent. Ita B. Dionyſ. Carthuſ. *in Geneſ. Vocauit*, inquit, *Deus magis Adam, quàm Euam, quoniam principalior fuit ad inſinuandum, quòd Superiores dum peccant, ſpecialiter fiunt reprehenſibiles apud Deum* Quàm ſit periculoſum cæteris præeſſe, in alios tenere imperium ex Chriſti fuga, cùm eum vellent Regem conſtituere; ita colligebat B. Laurentius Iuſtinianus *lib. de regimine Prælat. c. 1. Humilitatis magiſter, & forma, Dominus videlicet Ieſus, ſciens humanam infirmitatē ignorantia caligine obuolutam ſemper alta capere, & potius præeſſe, quàm ſubeſſe, ambire ſeruis ſuis, ac fidelibus vniuerſis indicauit, quàm periculoſū ſit Principū regimen, quamque Prælatorum onus graue, nā irruentibus turbis, & vt ipſum ſibi in Regem præficerent ad ſe venientibus deliteſcendo fugit, ſe que ab eorum aſpectibus occultauit, non quidem vt honoris propter ſe Magiſtratum formidaret, ſed vt in illo diſcerent cæteri quanta ſit in prælatione anxietas, quàm laborioſum pondus, quantúmve periculum manifeſtum.*

6 Non debet hominum ducatum ſuſcipere, qui neſcit homines bene viuendo præire, ne qui ad hoc eligitur, vt aliorum culpas corrigat, quæ & reſecare debuit, ipſe committat. Imò locus regiminis, cùm regēdus offertur in ſe priùs neceſſe eſt, vt quiſque diſcutiat, ſi loco vita congruat, ſi ab onere actio non diſſentiat, ne iuſtus omnium rector, eò poſt in tribulatione preces non audiat, quo ipſa quoque eius, de quo tribulatio oritur, exordia honoris ignorat. Paſtor ergo debet ille fieri, qui cunctis paſſionibus moriens, iam ſpiritualiter viuit, qui proſpera mūdi poſtponit, qui nulla aduerſa pertimeſcit, qui ſola interna deſiderat: cuius intentioni benè congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valdè per contumaciam repugnat ſpiritus: qui ad aliena capienda non ducitur, ſed propria largitur qui per proprietatis viſcera citiùs ad ignoſcendum flectitur; ſed nunquam, pluſquam decet, ignoſcens, ab arce rectitudinis inclinatur, qui nulla illicita perpetrat; ſed ab aliis perpetrata, vt propria, deplorat: qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi, ſicut in ſuis profectibus lætatur, qui ſe ita imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, inſinuat, vt inter eos non habeat quod ſaltē in tranſactis mens erubeſcat, qui ſic ſtudet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare: qui orationis vſu & experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ propoſuerit, poſſit.

Audi Prælate illud Brunonis *in Exod. ſuper verba illa, ſuperhumerale*, &c. vbi ait *Reſpice Epiſcope ad onus, quod portas, reſpice ad ſuperhumerale. Vides ibi aurum, da operam & ſtudium ſapientiæ Vides ibi hyacinthum, intuere cœlum, & contemplare Deum. Vides ibi purpuram, ſerua iuſtitiam. Vides ibi coccum bis tinctum, tingat te, ſi neceſſe fuerit pro Dei & proximi dilectione ſanguinis Martyrij. Vides ibi byſſum retortam, carnem doma, macera, & affige, vt & ſpiritui ſeruiat, ſempérque cādidior, & mundior fiat: ſit autem ſuperhumerale opere polymito, multiſque coloribus variato quatenus in pulchritudine exteriori, qualis interius eſſe debeat, facilius Epiſcopus intelligere valeat.* 7

Heu me (exclamabat quidam Sanctus Præſul) *quia nondum excitatus à ſomno terrenarum affectionum cum Samuele, neque cœleſti carbone purgatur cum Eſaia, neque lingua à Deo tactus cum Equitio Monacho* (de quo refert Greg *in dialog. lib. 4 cap. 4. p. 4.* quò fecit ſibi à Deo tentari linguam, vt ſe deinceps nō poſſet continere) *cùm nihil horum haberē, in magiſtrum populorū datus ſum. Praui*, ait Greg. *non curant reſpicere meliores, quos imitentur, & quorum comparatione nihil ſunt: ſed peiores, quorum comparatione aliquid ſibi eſſe videntur.* 8

Irreprehenſibilem eſſe Epiſcopum requirit, Apoſtolus, vt hoc vno ſermone, teſte S. Hieronym. *epiſt. 83. ad Oceanum cap. 4.* virtutes omnes comprehenderet, & in hoc penè rem contra naturam exigit. Si enim omnes peccatum etiam in verbo otioſo reprehenſione dignum eſt, quis eſt, qui abſque peccato verſetur in hoc mundo? Vnde S. Hieronym. *lib. 1. aduerſus Pelagium cap. 8. Primum quod dixit irreprehenſibilis, aut nullus aut rarus; quis eſt enim, qui non, quaſi in pulchro corpore, aut næuū, aut verrucā habeat?* S. Chryſoſt: *homil. 10. in 1. Timotheicam.* ibi, *irreprehenſibilem* 9

sibilem. Hoc vnico verbo, ait, *genus omne virtutis expressit*. Itaque qui sibi vel leuis culpæ conscius est, male profectò facit eam rem appetens, qua indignum se per opera fecit. Non enim docet eiusmodi regere, sed potiùs regi. Eum quippe qui regendos alios suscipit, tanta decet gloria virtutis excellere, vt instar Solis cæteros veluti stellarum igniculos in suo fulgore obscuret. Debet huiusmodi vitam habere immaculatam, atque compositam, vt in illum omnes, & in eius vitam, velut in exemplar aliquod excellens intueantur. Non ideò absque ratione Apostolus huiusmodi monitis vtitur, quia par erat plurimos eius rei desiderio allici, idcircò illum tanta diligentia pingit, vt qui se ad eam rem præparare vellent, ad quantam virtutis celsitudinem sibi euadendum esset, agnoscerent.

10 Vnde Plutarchus *lib. de doctrinâ Principum. Sunt Principes*, inquit, *tam Sacri, quàm profani instar lucentium gemmarum; atque adeo si quis in illis næuus apparet, detractioni paret, & calumniæ*. Et Clemens *lib. 2 Constit. c. 11. O Episcope, stude munditia operum excellere, cognoscens locum, & dignitatem tuam, tanquam locum Dei obtinens, eò quod præes omnibus, Dominis, Sacerdotibus, Regibus, Principibus, Patribus, Filiis, Magistris, atque subditis simul omnibus*.

11 Ideò virtutum omnium absolutionem ab Episcopis Apostolorum successoribus iure suo postulat Saluator noster Matth. 5. *Vos estis Sal terræ*, vt sicut Sal insipidis saporem rebus dat, easque ne corrumpãtur, conseruat, ita & vos insulsos homines sapientia, & virtute condiatis docendo veritatem, & exemplo bonis in moribus confirmando. *Ibid. Vos estis lux mundi*, vt enim doctrina, & probitate vestra illustretis. Deinde, *Non potest ciuitas abscondi supra montem posita*, cui scilicet vos similes estis. Itaque neque latebras sceleribus quærere potestis, neque vt veritatem non doceatis, vos abscondere, & occultare. Postremò, *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super Candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt*. Accendi vos vt lucernas, non vt lateatis, sed doctrina, & sanctitate luceatis.

12 Constat ita esse natura comparatum, vt omne agens agat sibi simile; homo enim generat hominem, equus equum, & ignis ignem, quod non solùm in iis, quæ à natura, sed in iis etiam, quæ ab arte efficiuntur, videre est; pictor enim esse debet, qui alium pictorem faciat, & Philosophus, qui Philosophum, & musicus, qui musicum: quisquis ergo alios sanctos efficere debet, sanctissimus, vt sit necessè est, cùm nemo aliis dare possit, quod ipse non habeat. Neque vulgari aliqua, sed eximia atque excellenti sanctitate opus est, vt alios tui similes efficias. Semper enim effectus in causa sua eminẽtior, atque fortior est: vt fulgor ipse syderum, qui à sole dimanat, longè splendidior in ipso sole, quàm in astris est. Ergo maxima sanctitate fulgere debet is, qui velut Sol quidam sanctitatis, in omnes alios tanquam sydera quædam sanctitatis suæ radios emittere debet, quique tanta fulgeat sanctitate, vt de eius plenitudine omnes accipiant. Vnde cùm in lege veteri *Numer.* 19 Dominus aquas expiationis, & cineres vaccæ rufæ ad purificationem hominum designasset, munus tamen hoc mundis hominibus cõmisit: vt sic mundus lustraret immundum, & ita demum emundaretur. Vides ergo quomodò mundum esse oportet, qui aliorum sordes debeat expiare. Rectè enim Ecclesiastic. c. 34. ait: *Ab immundo quis mundabitur?* Cui

13 simile est illud Gregor. *mor. lib. 7.* † *Manus sordida aliam non lauat. & oculus plenus puluere, maculam non cõsiderat; ita mundus debet esse, qui vult aliena corrigere*. Nihil enim est, vel ad perniciem Ecclesiæ nocentius, vel ad decorem monstruosius, vel ad publicam salutem infensius, quam si is, qui omnes dignitate præit, moribus, & vita subsit quam quidem indignitatem appositissimis verbis D. Bernardus *ad Eugenium* testatur hoc modo. *Monstruosa*, inquit, *res est gradus, & animus infimus: sedes prima & vita ima: lingua magniloqua, & manus otiosa: sermo multus, & fructus nullus: vultus grauis, & actus leuis: caput canum, & cor vanum, facies rugosa, & lingua nugosa: ingens authoritas, & nutans stabilitas*.

Sanctitas Episcopi præsertim consistit in charitate, quia vbi charitas est, ibi & sanctitas omnis, ac vitæ puritas est, adeò vt quantum quisque habeat charitatis, tantundem habeat & virtutis. Ait enim Bernard. *super Cant. Quantitas vniuscuiusque animæ æstimatur ex mensura charitatis, quam habet, vt verbi gratia, quæ multum charitatis habeat, magna sit; quæ paruum, parua; quæ verò nullam, nihil, omnino sit, dicente nostro Apost. 1. ad Cor.* 13. *Si charitatem non habuero, nihil sum*; quod manifestè patet in Euãgelio Ioan. 21. Volens enim Dominus constituere Petrum Vicarium, priùs interrogauit eum ter: Diligis me? & deinde ei dixit: Pasce oues meas, & Chrysost. *de Sacerdot. lib.* 1. inquit, *Certe Christus prodigiis, & miraculis posthabitis, quæ ab Apostolis edenda essent, ostendit his verbis: In hoc cognoscent homines quod discipuli mei eritis, si charitatem inter vos mutuam habueritis*, Ioan. 13. 14

Ille, inquit Gregor. *in pastor. lib. 1. c.* 10 & 11 *modis omnibus debet ad exemplum viuendi pertrahi, qui cunctis carnis passionibus moriẽs, iam spiritualiter viuit, qui prospera mundi postponit, qui nulla aduersa pertimescit, qui sola æterna concupiscit, cuius intentioni bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corporis, nec valde per contumeliam spiritus repugnat. Ille nihilominus ad dignitatem pastoralis officij debet pertrahi, qui ad aliena cupienda non ducitur, sed propria largitur, qui per pietatis viscera citiùs ad ignoscendum flectitur, sed non plus, quàm decet, ignoscens, ab arce rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, sed perpetrata ab aliis, vt propria deplorat. Qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, sicque in bonis proximi, sicut in suis prouectibus lætatur. Ad dignitatem Pontificalis excellentiæ rectè peruenit, qui ita se imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, insinuat, vt inter eos non habeat quod saltẽ de transactis rubescat. Qui sic studet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis rigare. Qui orationis vsu experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ poposcerit, possit, &c. Qua mẽte apud Dominum intercessionis locum, pro populo arripit, qui familiarem se eius gratia esse per vitæ meritũ nescit? aut ab eo quomodo aliis veniam postulat, vtrum sibi sit placatus ignorat? Qui in re est adhuc aliud sollicitus formidãdum, ne qui placare irã posse creditur, hanc ipse ex reatu proprio mereatur. Cunctis liquido nouimus, quia cum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc desideriis terrenis astringitur, caueat ne districti iram iudicis grauius accedens, dum loco delectatur gloriæ, fiat subditis auctor ruinæ. Solerter ergo quisque metiatur, ne locum regiminis assumere audeat, si adhuc in se vitium damnabiliter regnat, ne is, quem crimen deprauat proprium, intercessor fieri audeat pro culpis aliorum*. 15

Prodat igitur ita se publicè Episcopus, vt quæcumque populo inciderint, siue sint res iucundæ, aut aduersæ, siue lætæ, aut tristes, seu morbi, lues publica, persecutio, damna, vel rei familiaris vel honoris, ac status aliique humanæ vitæ casus, & denique quicquid graue contigerit, de quo dubitari pos-

sit,quæ ratio iucunda, quæve cautio adhibenda sit, tunc vnusquisque possit in Præsulem suum oculos coniicere,ab eoque veram in omnibus petere disciplinam,rectamque rerum gerendarum rationem,ob id enim docet noster Apost. 1.*ad Timoth.* 4. his verbis:*Esto exemplum fidelium,in verbo,in conuersatione, in charitate,in Fide,in castitate*, & S. Petrus 1.*cap.* 5. *Forma facti gregis ex animo.* Ieiunia aliis qui indicat, defungi illis ipsemet debet; qui vult alios largiri pauperibus, vult celebrari Missas, iniurias condonari,vitari ignauiam,& murmurationem,leges vetantes luxum seruari, ipse præire debet, ipse idem iuris in se familiamque suam statuere:exemplo denique suo præcepta omnia sancire,& confirmare. Ex his intelligi potest, oportere ipsummet,cuius est præcipere populis opera bona, atque à malis & prauis illos reuocare, harum omnium actionum quasi curriculo esse perfunctum, vt ordinis locique sui muneri respondeat,quod admonet D.Hieronym. *ad Nepotianum episto.* 2. his verbis: *Non confundant opera tua sermonem tuum ne cùm in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet intra se dicere possit; cur ergo hæc,quæ dicis, ipse nos facis? delicatus magister est,qui pleno ventro disserit de ieiuniis.*Et idem *ad secundum. Ignominia, & confusio est Iesum crucifixum, pauperem, & esurientem fartis prædicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas, tumentiaque ora proferre.*

16 Exemplar probitatis suæ (vt suprà,dicebam)Episcopus præbere debet,quia homines, vt inquit Lactantius *loco suprà relato*, malunt potius exempla, quam verba;quia loqui facile est,præstare verò difficile: quantoque alterum altero difficilius est, tantò vt illius,atque præstātius. Vnde grauissimè,& prudentissimè Senec.dicit:*Eum elige Doctorem, quē magis admireris cùm videris,quàm cum audieris.*Talis ergo debet esse Episcopi vita,quam D.Hieronym.depinxit his verbis:*Ea debet esse conuersatio, & eruditio Pontificis,vt omnes motus,& gressus, & vniuersa eius opera notabilia sint. Veritatem mente concipiat, & eam toto habitu resonet,& ornatu:vt quicquid agit,quicquid loquitur,doctrina sit populorum.* Virtutis enim species pulcherrima est,& quæ ipsa per se homines non solùm ad amorem, sed etiam ad imitationem sui trahat; finis igitur Episcopalis administrationis alius non est, quam commissos populos doctrina,& exēplo ad Deum dirigere;atque Moysis exemplo è tenebris Ægypti,idest,huius seculi caligine eripere,vt ad cœlestem promissionis terram traducantur Vnde bene D.Ephr.*tom.* 1.*tract.de vita Spirituali cap.* 37. *Nihil*,inquit, *aquè animum hominis ducit ad salutem, iunioresque ad laborandum incendit,quàm si Doctorem re ipsa, & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint.*

17 Hinc D. Cyprianus Cornelium Pontificem laudat,quod exemplo suo populum sibi subiectum ad Fidei confessionem incitauerit *Cum procedis*,inquit, *ad gloriam,multos feceris gloriæ comites,& confessorum populum suaseris fieri,dum primus paratus es pro omnibus confiteri.*

18 Hinc etiam dicitur *in cap.* 1.*Concil.Trident. de reformat.sess.* 22. *Nihil est quod magis ad pietatē,& Dei cultum assiduè instruat,quàm superiorum vita,& exemplum*,&c.adeò, vt non alia breuior, non efficacior via ad populi mores corrigendos sit quàm probi Principis vita,sicut nullius pestilentiæ,neque citiùs corripiat,neque latius serpat contagium, quàm improbi.Sic etiam S. Isidor. relatus *in cap.* 21.*dist.*ait quòd *Episcopi dicuntur Pontifices, & viam sequātur eo quòd viatoribus Christianis verbo & exemplo partē faciunt,viamque sternunt salutis.*Germon *de sacror.immun lib* 3.*cap.*8.& quæ Episcopus aliis præcipit, debet prius in se ipso exequi; nam vulgatum est illud: *patere legem,quam ipse tuleris,cap. cum omnes de constitut.* Et de S. Ludouico Episcopo Tholosano scribitur, exemplum addebat imperio; quod Principes faciunt,præcipere videntur,volebat suos ille castos, ipse erat,legem tulit,ipse paruit. Recta facere Princeps suos faciendo docet.Henriq. Sedul. *in eius vita c.*14.Et rectè Claudianus,

In commune iubes,si quid,censesue tenendum;
Primus iussa subi,tunc obseruantior æqui
Fit populus,nec ferre vetat,cùm viderit ipsum
Auctorem parere sibi.

19 Episcopus sicut vitæ suæ integritatis alios ad virtutis studium prouocare debet, ita etiam Sacerdotes,vt dicit S. Gregor.*lib.*7. *registri epistol.* 107. his verbis:*Cùm Sacerdotalis dignitas aliis videat dignitatibus eminere, itavt quisquis ea ornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere, vt exemplo sui nulli nocere, sed vitam potiùs valeat componere subditorum.* Nā satis noxium, atque perniciosum est, vt imitatione ipsius,quæ ædificari debuerant, destruantur Sacerdotium est,ait Venerab. Beda *cap.*8. *super Esdeam*, sua opera sanctificatione speciali præ cæteris digna facere, atque insigniter agere, vt quicunque sibi iunguntur, nomen Domini in se ipsis bene viuendo sanctificent. Quod & eximie docet S.Ioan. Chrysost *lib.*3.*de Sacerdotio Sacerdotis animi pulchritudinem splendescere oportet,vt oblectare pariter, & illuminare possit illorum animos, qui suos in illum oculos coniiciunt. Nam vulgarium hominum delicta velut in tenebris commissa auctores suos solos perdunt: cæterùm hominis illustris,ac vulgo cogniti delictum commune omnibus damnum affert,& parua eius peccata aliis magna videntur: neque enim peccatis magnitudine,sed peccatis potiùs dignitate peccatum plerique omnes mentiuntur.* Eleganter id docet S.Ambros.*lib.*1 *Offic.cap.*50 *Decet actuum, operumque nostrorum testem esse publicam existimationem,& attestationem, ne derogetur muneri: vt qui videt ministrum Altaris,congruis ornatum virtutibus,auctorem prædicet, Dominus veneretur, qui tales seruulos habeat,laus enim Domini,vbi mūda possessio,& innocens familiæ disciplina.* Et S. Chrysost *homil.*10. *operis imperfecti in Matth.Propter bonam*, inquit,*conuersationem suam Sacerdotes sunt sal,quoniam bona conuersatio Sacerdotum conditura populi est.Propter verbū autem doctrina lux,quoniam verbum ignorantiæ lumen est.Prius autem vocauit eos sal,postea autem lux, aut quia prioris loci est seruare, quos habes, secundi autem vocare,quos non habes, aut quia prius est bene viuere, secundò autem bene docere.*

20 Hæ Sanctorum Patrum auctoritates licèt de Sacerdotibus tantum loqui videantur, & Apostolus de Episcopo tractans nullam in præsenti Presbyteri mentionem facere videatur; tamen vno Episcopi nomine vtrumque Sacerdotem maiorem, & minorem, Antistitem, & Presbyterum complectitur,ac proinde ambobus eadem probitatis,& sanctimoniæ documenta constituit; hoc ipsum super hunc Apostoli locum 1.*ad Timoth.cap.* 3 docet diuus Hieronymus his verbis: *Quæritur cur de Presbyteris nullam fecerit mentionem, sed eos in Episcoporum nomine comprehenderit, quia secundus, imò penè vnus est gradus*, & S.Ioan.Chrysost. *hom.* 11.*in priorem Timotheicam.*Postquam,ait, de Episcopis dixit, eosque formauit, quidnam illos habere conueniat,à quo item abstinere necesse sit dictās,omisso interim Presbyterorum Ordine, ad Diaconos transit *Cur id quæso? quia scilicet inter Episcopum,atque Presbyterū*

interest

interest ferme nihil. Quippe, & Presbyteris Ecclesia cura permissa est, & que de Episcopis dixit, ea etiã Presbyteris congruunt, sola quippe ordinatione Superiores illi sũt atque hoc habent plus, quàm Presbyteri habere videtur. Consentit & Ambrosio adscriptus in eundem locum commentarius. Post Episcopum, ait, Diaconi Ordinẽ subiicit, Quare nisi quia Episcopi, & Presbyteri vna ordinatio est. Vterque enim Sacerdos est; sed Episcopus primus est, vt omnis Episcopus Presbyter sit, non tamen omnis Presbyter Episcopus. Hæc Apostoli monita, & decreta licèt quoad obligationem, & munera Episcopis, & Presbyteris communia esse non diffiteamur, Episcopatum tamen Ordinis, potestatis, iurisdictionis, ac dignitatis gradu Sacerdotio antecellere verum agnoscimus, vt de Fide definit Concil. Trid. *sess. 23. can. 7.* & docent S. Dionys. *cap. 4. Eccles. Hierarch.* Anaclet *epist. 2.* August. *in Psalm. 44* Leo *epist.* 88 Beda *in cap. 10. Lucæ*, Isidor. *lib. 2. de diuinis Offic.* quatenus docent Episcopos tenere locum Apostolorum, Presbyteros verò septuaginta discipulorum.

21 Quemadmodum bonorum nos pastores exempla tam potenter ad virtutem alliciunt, ita contra malorum longè potentius ad malum trahunt: natura enim nostra (vbi per peccatum lapsa est) plus ad vitia, quàm ad virtutes proclinior existit. Nihil enim ait quidam, tam facilè discimus, quam turpitudinem, & nihil tam difficile dediscimus. Ideoque, vt Gregor. *in Pastorali* ait, nemo in Ecclesia magis nocet, quàm qui peruersè viuens, nomen, aut gradum sanctitatis tenet. Nam ex mala, & improba Prælatorum vita sæpe hæreses ortas esse tradit Alphons. de Castro *de iusta hæreticorum punit. lib. 3. c. 5.* sicut è contra ex eorum sanctitate & probitate fit vt Princeps & populus Deum colant, & in Christianis virtutibus proficiant. Hinc Augustin *lib. de Pastor. Omnis qui malè viuit in conspectu eorum, quibus præpositus est, quantum in ipso est occidit, & fortè qui imitatur, viuit: tamen, quantũ ad illum pertinet, ambos occidit.* Marcus etiam Tullius *lib. 3. de legib.* eadem de Principe seculari dicit, quæ ad Ecclesiæ Principes non minus pertinent: nec solum inquit, vitia concipiunt ipsi Principes, sed ea infundunt in ciuitatem: neque obsunt, quòd solum ipsi corrumpuntur; sed etiam quòd cor-
22 rumpunt, † plus exemplo, quàm peccato nocent. Facit illud Claudiani,

——— Totus componitur Orbis
Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus,
Humanos edicta valent, quàm vita regentis

Et illud Platonis, *Quales in Rep. Principes, tales reliquos solere esse ciues.* Qui superior dignitate aliis est, debet esse & vita, ne infra illos manibus sit, supra quos est officio Rex comparatione priuati hominis est velut exemplar & regula, ad cuius vitæ, & operum normam se subditi componunt, & conformant, & velut vmbra corpus sequuntur ab ipso corpore morum, figuramque habentes, itaque si probus sit Rex, multos habebit imitatores, habebit quoque si malus: *nam facile facit inferior*, inquit S. Ambros. *in cap. 1. epist. ad Romanos, quod fieri viderit à potiore.* Alte inclamat imperantis vita, imperantis verbum moribus animatum; B. Thomæ à Villanoua hæc sunt verba *in concione in Dom. 18. post Pentecost. O magnus Prædicator Rex, plus proficit verbo & exemplo, quam omnes mundi Prædicatores.* Vuldramus *ad Salomonem Episcopum* scribens ait *Talis erit populus, qualem te viderit esse.* Labitur cum labente Principe populus qui cum stante stare solet. Præclarè Egesippus *lib. 2. de excid. Hierosol. c. 5. Sicuti boni Principis vita probitatis quædam præscriptio, & per vniuersos viuẽdi forma est: ita Imperatoris collusio, lex flagitiorum est.* Egregie Basilius Imp. *ad Leonem filium cap. 62. Principis*, inquit, *innocentia & boni mores in multas ætates protenduntur, & memoriam non viues æternam transmittunt ad posteros.* Scite B. Laurentius Iustinianus *de casto connubio c. 2, Est qui præest quasi speculum quoddam, in quo incipientes viuendi formam accipiunt.*

Vita enim Principis (dicit Plinius *in paneg. Traiani*) 23
censura est, ad quam dirigimus, ad quam conuertimur, quia, vt idem inquit, *Non tam imperio opus est, quàm exemplo. Vnde necesse est,* dicit D. Gregor. *lib. 24 moral. c. 30. vt is, qui præest, quæ exempla subditis præbeat, solerter attendat, & tantis se sciat viuere, quantis præest. Oportet Principem*, dicit Pittacus, *moribus imperium docere. Et quicquid Principes faciunt*, dicit Quintil. *decl. 9. præcipere videntur. Vita splendor, & claritas*, ait S. Basil. *in Psalm 1. plerosque eorum, qui proni & lubrici sunt ad peccandum, ad consimilem æmulationem inuitat:* Sicut enim bona Principis vita, scripsit Egesip. *lib. 2. de excid. Hierosolym cap. 5.* probitatis quædam præscriptio, & per vniuersos formã viuendi est, ita Imperatoris collusio lex flagitiorum est. *Studiosè plerique*, ait Cicero *lib. 1. de offic. facta Principum imitantur A capite*, ait Seneca *lib. 2. de clem. cap. 2. bona valetudo.* Nam, vt dicit S. Gregor. *lib. 24. moral cap. 10. Non debet hominum ducatum suscipere, qui nescit homines bene viuendo præire. Nihil enim magis est, quod ad pietatem & Dei cultum alios assiduè instruat, quàm eorũ vita & exemplum, qui se diuino ministerio dedicarunt.* Conc. *sess. 22. de reform. c. 1.* Vnde Iesus Dominus noster cœpit primum facere, & postea docere, *Act. 1.* & Apost. *ad Hebr. c. 9.* Si ipsi filij eius sumus, quæ ipse facit, imitari debemus *c. Dominus, in fine 56 dist.* vt cæteri humilitatis, & virtutis exempla petere possint, nihil permittendo, quod à sancto instituto sit alienũ. Conc. Trid. *sess. 25. de reform. cap. 1.* respiciendo etiam ad exempla, vt à nobis sequatur, ex illo Ezech. *c. 47.* abstinendo in factis & dictis non solum ab omni malo, sed ab omni, quod speciẽ habet mali, id enim specialiter vitare debent viri perfecti, vt dicit text. *in Clem. exiui à Paradiso §. cum annis, de verb. signif.* Cùm ipsorum sit propriũ facere, exemplisque monstrare; non more Pharisæorum, qui alligant onera grauia, imponentes ea humeris hominum, sed digito suo nolũt ea mouere, *Matth. 23.* & S. Bernard. *in festo omnium Sanctorum serm. 1. Memento vocis tuæ dare vocem virtutis, vt opera verbis concinnent, & verba operibus: & vt cures primum facere, quàm docere: namque pulcherrimus est ordo, & saluberrimus, vt onus, quod portandum imponis, tu prior portes, & ex te discas qualiter oporteat, aliis moderari, vt sic ones cõmissas arguere possis. c. 3. 25 dist.* quia (vt dicit Greg. *lib. 23. moral. §. 36.* relatus *in c. hoc habet proprium 46. dist.*) *doctrinæ tanto vehementius elationis fugit vitium per cognitionem, quanto ardentius suorum verborum iaculis magistrum sequitur elationis. Prælati igitur*, vt dicit Greg. *in suo Pastorali, plus occidit exẽplo, quàm gladio.* Pauin. *de visitat. part. 2. quæst. 9. num. 29. vers. & dicit* Et plus peccant exemplo, quàm culpa Ioan. Lecirier *in tract. de primogen. lib. 1. quæst. 9.* quia ipsorum factum de facili trahitur in exemplum à subditis, *cap. magnæ, de voto*, iuxta illud *Ecclesiast. 10.* secundùm iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector ciuitatis est, tales inhabitantes in ea. *cap. præcipuè 11. qu. 3.* & ideo subditorum errata Prælatis imputantur *c. quicquid 1. quæst. 1. cap. irrefragabili. de offic. Ordin.* Quomodo enim Præses Ecclesiæ potest auferre malum de medio eius, qui in delicto simili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem potest cùm tacitus sibi ipse respondeat, eadem admisisse,

quæ

quæ corripit, *c. vlt. 25 dist.* Nullum ãnquit B. Gregor. *homil. 17. in Euangel. puto Fratres charissimi ab aliis maius præiudicium, quam à Sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla prauitatis cernit, quando ipsi peccauimus, qui compescere peccata debuimus.*

24 *Prælatus peccans*, vt dicit Gregor *part. 3. adm... toto mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exẽpla transmittit.* Vnde tanto cautius debet se à peccato custodire, quanto peccando nõ solus tantùm moritur, sed omnium animarum, quas prauis exemplis destruit, reus est, & S. Chrysost. *lib. 6. post med de Sacerdot.* peccatum illius, qui aliorum curæ præfectus est, pestilentissimum esse scribit, & quidam modernus ait non ita atramento infici pannum, aut lanam sicuti illius culpa in alios peruadit, qui illius fidei crediti sunt

25 Sunt nonnulli, vt ait Gregor. *lib. 1. Pastor. cap* 2. qui solerti cura spiritualia præcepta perscrutantur, sed quæ intelligendo penetrant, viuendo conculcant: repentè docent, quæ non opere, sed meditatione didicerunt, & quod verbis prædicant, moribus impugnant. Vnde fit vt cùm Pastor per abrupta graditur, ad præcipitium grex sequatur. Hinc namque per Prophetam Ezech. *c.* 34. Dominus contra contemptibilem Pastorum scientiam quæritur, dicens Cùm ipsi limpidissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis; & oues, quæ conculcatæ pedibus vestris fuerant, pascebantur, & quæ pedes vestri turbauerant, hæc bibebant. Aquam limpidissimam Pastores bibunt cùm fluenta veritatis rectè intelligentes, hauriunt: sed eandem aquam pedibus perturbare, est sanctæ meditationis studia malè viuendo corrumpere. Aquam scilicet Pastorum turbatam pedibus, oues bibunt, cùm subiecti quique non sectantur verba, quæ audiunt, sed sola, quæ conspiciunt exempla prauitatis imitantur. Qui cùm dicta sitiunt, & per opera peruertuntur, quasi corruptis fontibus in potibus lutum sumunt. Nemo amplius nocet in Ecclesia, quàm qui peruersè agens, nomen, vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quanto pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Qui ergo ad Sanctitatis speciem deductus, vel verbo cæteros destruit, vel exemplo, melius profectò fuerat, vt hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent, quàm sacra officia in culpis cæteris imitabilem demonstrarent, &c.

26 Idem Gregor. apud Gregor. VII. *lib. regist. epist.* 34. *ante finem*, sic ait. *Malis subesse Pastoribus quid aliud est, nisi vt plebs postulanda prædonibus permaneat: & inde sumat interitũ, vnde protectionis debuit habere subsidium: Sacerdotes enim mali causa sunt ruina populi.* Cõtra quos Isid. *de summo bono, c.* 36. in hæc verba. *Plerique Sacerdotes & Clerici prauè viuentes, forma cæteris in malum existunt, qui in bonis exemplum esse debuerant. Hi enim quoscumque exemplo malæ conuersationis suæ perdunt, de illis rationem sine dubio reddituri sunt. Eò carnalium præpositorum exemplo plerumque fit vita deterior subditorum, & plebis merito fiunt tales Sacerdotes, qui exemplo deteriore populum destruant, non ædificent: ex merito enim plebis nonnunquam Episcopi deprauantur, quatenus procliuius corruant, qui sequuntur, capite languescente, cætera corporis membra inficiuntur.* Vnde, & scriptum est Esai. 1. *Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis vsque ad verticẽ, non est in eo sanitas.* Caput enim languidum, doctor est agens peccatũ, cuius malũ ad corpus peruenit, dum eo vel peccante, vel prauè docente, pestifer languor plebes subditas transit. Deteriores sunt, qui siue doctrinis, siue exẽplis, vitam moresque bonorum corrumpunt, qui substantias aliorum, prædiaque diripiunt. *Grandis*, inquit Hieronym. *in c. 44. Ezech dignitas Sacerdotis; sed grandis ruina si peccet, lætamur ad ascensum, sed timeamus ad lapsum; non est tanti gaudij excelsa tenuisse, quàm mœroris de sublimibus corruisse. Nec enim soli im pro delictis nostris reddemus rationem, sed pro omnibus quorum abutimur donis, & nequaquam sumus de eorum salute soliciti.*

Porrò cùm Princeps id sit Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ. Hect. Pin. *in Ezech.* 38. Chrysost. *in Matth. homil.* 2. 1. eum sicuti si nitidus fuerit, subditorum corpus illustrare, sic & si sordidus obumbrare totum est necesse; fermenti instar, quod quamuis modicum, totam inficit massam, Apost. 1 *ad Corinth.* 5. *& ad Galat.* 5. Sicut igitur oculo cæco, sicut intellectu obfuscato, neque corpus videt, neque anima intelligit, sic & Principe corrupto, Reip. nulla salus. Nam si lumen, quo clarificatur, tenebræ sunt, tenebræ ipsæ quantæ erunt? Certum est enim delinquente Principe, populum effici delinquentẽ, delicto tamen longe grauiore solius ipsius, quam populi vniuersi existimando. 27

Quid sunt Episcopi, quærit Gregor. *ad Episcopum Constantinopol* nisi astra cœli, quorum vita simul, & lingua inter peccata, erroresque hominum, quasi inter noctis tenebras, lucent. Hinc Bernardus *epist.* 117. *ad Guillelmum Comitem*, ita dicit: *Si quis de populo deuiat solus perit, error Prælati multos inuoluit, & tantis obest, quantis præest, Quocirca tot mortibus dignus est iudicandus improbus Princeps, quot ad subditos perditionis exempla transmittit, sicuti & tot gloria coronis probus, quot ædificationis.* Gregor. *in Pastor.* 3. *c.* 1. *admon.* 5. relatus *in c præcipuè* 2. 11. q. 3. *Quod autem quot subditos habet, tot interemit, tot enim spiritum singulis exemplis est homicida, quot præest, quot interitibus intermendus, cogita.* 28

Ex dictis opportunè quæri potest, an ad officium pastorale dignus eligi possit, an digniorem eligere teneamur? Ad cuius quæstionis decisionem præmittendum est cum Rebello *de obligat iustit. part.* 1 *l.* 5. *quæst.* 2. *mem.* 1. quem refert Campan. *in diuersorio Iuris Canonici rubr.* 7. *cap.* 6 *n.* 73 quòd dignus vocatur, quicumque habens sufficientiam, & omnes partes ad prædicta munera, prout oportet, ministranda, licèt comparatione alterius, maiorem sufficientiam habentis (qui hoc casu dicetur dignior) vtiliusque administraturi, minus dignus existat. Quo supposito relictis multis, quæ ad hoc propositum adducunt ex fonte sacræ Scripturæ, & ex Lege naturali Alexand. Raudens. *Pisana decis.* 34. *in princ. & à n.* 179. Rebell. *d lib.* 3. *quæst.* 4. videtur dicendum, quòd quamuis alicui negotio præfectum eligere debens satis officio suo functus esse videatur; si dignum hominem pro negotij conditione præfecerit, ad Episcopale tamen officium, cùm reliqua omnia longè superet, non modò dignum, sed etiam dignissimum esse destinandũ, & maximis rationibus comprobari, & sacrarum literarum apertissimis testimoniis demonstrari satis potest. Sed lectorem remitto ad Homobon *de statib. humanæ vita p.* 1. *c.* 5 Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr.* 6. *c.* 13. *à n.* 32. Stephan Gratian. *discept. forens c.* 111. *r.* 10. 20. & 32. *cum seq.* Valasq. *de priuileg pauperum p.* 1. *c.* 7. *mem.* 2. nouissimè Mich. Ferr. *de præcedent. eccles. q.* 25 *à n.* 4. 29

Trina illa Domini Saluatoris interrogatio *Ioan.* 21. abundè sanè nostrum probat institutum, qua non quidèm simpliciter, sed per comparationem caute, & vigilanter interrogat: Simon Ionnis diligis 30

ligis me plus his? hac enim prima Pastoris Ecclesiastici electione formam cæteris præscribere volens non simpliciter interrogat, Diligis me? sed, Diligis me plus his? vt videlicet non pari virtute, & charitate fulgentem, sed cæteros antecellentem ad tantum hoc munus diligendum esse declaret. Natura enim ipsa dictare videtur, vt qui aliis officio, ac dignitate præferri debet, cæteros, vitæ splendore anteeat, quemadmodum Pastor grege suo præstantior, & dux milite suo fortior, & Rex subditis suis debet esse sublimior. Qui ergo maiorem in Pastores quàm in ouibus claritatem ante electionem requisiuit, apertè docuit digniorem sanctioremque subditis esse debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficeretur. Quomodo enim, vt D. Ambrosius ait, credam eum consilio superiorem, quem videam moribus inferiorem? Supra me debet esse, cui me committere paro; cuius rei cum multa quidem, & præclara exempla adduci possint, nullum tamē aut maius, aut illustrius est, quàm ipsius Dei Opt. Max. qui cum Ecclesiæ suæ prouidere Pontificem, & Pastorem voluisset, eum elegit, quo neque in cœlo, neque in terra vllus erat dignior: nempe vnicum filium suum, quem non modò auctorem salutis nostræ, sed etiam Pontificem, Summumque Sacerdotem in mundum destinauit: cum tamen alios ad hoc ipsum delegare potuisset. Quod idem ipse filius per Esaiam c. 42. significauit, dicēs: *Ego sum, Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me*; vbi alius interpres euidentiùs vertit: *Ego, Ego ille ipse sum, qui deleo*, &c. apertè intelligas, nulli alij medendi peccatis nostris curā creditam fuisse, quàm ipsi vnigenito Filio Dei. Si igitur Deus Pater tanti animarum nostrarum salutem fecit, vt cum Angelos, aut Archangelos, aut Sanctissimos Patres ad hoc destinare potuisset, omnibus his prætermissis, eum elegit, quo dignior esse, aut cogitari nemo potest; qua, quæso, fronte tu in Vicarium, & Successorem Superni huius Pontificis indigniorem eligas cum possis eligere digniorem? Cur minoris facias, minusque charam ipse habeas salutem tuam, quàm ille habuit, ad quem nihil salus tua pertinebat? Super Apostol. vetatem quemquam inconsideratè, subitò, temerè, sine diligenti vitæ, doctrinæque exploratione ordinari 1. *ad Timoth.* 5. ibi *Manus citò nemini imposueris* S. Chrys. homil. 16. in 1. *Timoth* ita dicit: *Quid sibi vult citò? non ex prima statim probatione, nec secunda, nec tertia, sed vbi consideratio diuturna præcessit exactissimaque discussio huic imponito manus. Neque enim ea res periculo caret, eorum enim, quæ ille peccauerit, tu quoque pœnam dabis.*

31 Qua in re Concilium Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 1. eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare, asserit, qui digniores, & Ecclesiæ magis vtiles Pastores præficere non curauerint, his verbis: *Si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus prouidenter, scienterque curandum est, vt in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque præposterum; multo magis elaborandum est, vt in electione eius, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur. Nam totius familiæ Domini status, & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, nō inueniatur in capite.* Vnde & si alias Sancta Synodus de promouendis ad Cathedrales, & superiores Ecclesias nonnulla vtiliter decreuit, hoc tamen munus huiusmodi esse censet, vt si pro rei magnitudine expendatur, nunquam satis cautum de eo videri possit. Itaque statuit, vt cum primum Ecclesia vacauerit, supplicationes, ac preces publicè, priuatimque habeantur, atque à Capitulo per ciuitatem, & diœcesim indicantur, quibus Clerus, populusque bonum à Deo Pastorem valeat impetrare. Omnes verò, & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcumque ius quacumque ratione à Sede Apostol. habent, aut alioquin operam suam præstant, nihil in iis pro præsenti temporum ratione innouando, hortatur & monet, vt in primis meminerint nihil se ad Dei gloriam, & populorum salutem vtilius posse facere, quàm si bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeat: eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores & Ecclesiæ magis vtiles ipsi iudicauerint non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curauerint hactenus Concilium. Et ad hoc propositum S. Hieron. *in commentar. ad c.* 1. *epist. Titi* ita sic ait: *Moyses amicus Dei, cui facie ad faciem Deus loquutus est, potuit vtique successores principatus filios suos facere, & poterit propriā relinquere dignitatem, sed extraneus de alia Tribu eligitur Iesus, vt sciremus principatū in populos, nō sanguini, aut humano affectui deferendum esse sed vitæ.*

32 Optimè S. Thom. 2. 2. *quæst.* 185. *a.* 3. circa assumptionem alicuius ad Episcopatum, aliquid considerat, ex parte eius, qui assumitur, & aliquid ex parte illius, qui assumit. Ex parte enim eius, qui assumit vel eligendo, vel prouidendo, requirit quod digniorem eligat, & meliorem assumat quoad regimen Ecclesiæ, qui scilicet possit eam & instruere, & defendere, & pacificè gubernare. Vnde contra quosdam S. Hieronym. dicit quod quidam non quærunt eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesse, sed quos plus ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis deliniti, vel dediti, vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit, vt deteriora taceam, qui vt clerici fierent muneribus impetrarunt. Ex parte verò eius, qui assumitur, requiritur vt nulla vitiorum nota sit maculatus: grauius enim cōdemnabitur, qui indignus suscepit, quod non meretur. Qui regimen Sacerdotis contendit apparere, ante in se discutiat si vita honori sit congrua; plerique Sacerdotes suæ magis vtilitatis causa, quàm gregis præesse desiderant. Quomodo autem vires suas periclitari, & expendere debeat, docet S. Greg. *in præfatione sui Pastoralis*, dicens: *Cum rerum necessitas exposcit, pensandum valdè est ad culmen quisque regiminis qualiter veniat, atque ad hoc ritè perueniens, qualiter viuat; & bene viuens, qualiter doceat, & rectè docēs infirmitatem suā quotidie velit quanta consideratione cognoscat; ne aut humilitas accessum fugiat aut peruentioni vita contradicat, aut vita doctrina destituat, aut vitam præsumptio extollat.* Nunc verò vt prosint Præsules fieri non cupiunt, sed magis, vt ciuites fiant, & honorentur; suscipiunt enim sublimitatis culmen non pro Pastorali regimine, sed pro solius regiminis, vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis solam nominis superbè appetunt dignitatem. Hi vbi primum cognoscuntur reiiciendi: illi verò, qui antequam altissimum dignitatis gradum obtinerent, omnibus virtutibus præditi videbantur, & postea in regimine alij apparent, non eligentis culpæ imputari debet, quemadmodum enim agnoscere non potes sit, nec ne integrum vas, nisi illud liquore impleatur; si nec hominem, nisi illi gubernandi munus fuerit commendatum.

33 Dubitari non abs re potest, an Cardinales peccato commaculentur, restitutioneque vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur. Ad quod dubium perdoctè quidem respondet Paleoth. *in tract. de Sacr. consist. consult. p.* 4. *q.* 1. *vers. quo loco* & ait ad Cardinalitiam auctoritatē & officium, non propriè pertinere aliquem ad

Episco

Episcopatum admittere, sed tanquam Papæ consiliarios non vlterius obligari, quam vt ad eas res, de quibus à Papa requiruntur, & consuluntur, fidele præstent responsum, per tex. *in cap fundamenta §. decet, de elect. 6.* itaque cum Pontifex in Episcoporum promótione non aliud ab ipsis Cardinalibus exquirat, quàm iudicium si propositum Episcopali dignitate dignum arbitrentur; ideo non ad aliud obligantur, quàm ad interrogata respondere, illumque approbare, si ita credant: imò & Cardinales omnes tutam respondendi, ferendique suffragij sui rationem colligere posse addit ex testimoniis quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis subscriptis, quibus inquisitiò committitur de promouendi qualitatibus.

GLOS. IV.

Vnius vxoris virum.

SVMMARIVM.

1 *Rationes expenduntur quare bigami ad Ecclesiasticos Ordines ascendere non conueniat.*

2 *Filios habens non potest habere frontem alios de incontinentia redarguendi.*

3 *Castitatis eminentiam inter omnia virtutum ornamenta debet Episcopus habere.*

4 *Continentia & cælibatus non est per se de iure diuino Sacris Ordinibus annexus.*

5 *Coniugatus nullo modo potest in Episcopum eligi, etiã si eius vxor ætate prouecta, nec suspecta de incontinentia castitatem in seculo voueat, sed requiritur, vt ea simpliciter religionem profiteatur.*

6 *Filios habens an possit in Episcopum eligi, quæstio dubia, pro parte affirmatiua rationes expenduntur.*

7 *D. Petrus vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam.*

8 *Clemens IV. & Alexander VI filios habuerunt.*

9 *Expenduntur rationes pro contraria opinione.*

10 *Amor paternus omnem alium vincit.*

11 *Eli ob suos filios in via Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio.*

12 *Priorem sententiã sequitur, & contrariis fundamentis respondetur.*

1 VM bis coniugatus non possit aptè significare vnionem Christi cum Ecclesia vna ca sua sponsa: quia non esset vnicus, ex quo diuisit carnem suam in plures *cap. acutius 26. distinction. cap. debitum, & ibi glossa verbo Sacramentum, de bigamis*; ideo noster Apostolus dicit vt is Episcopus ordinetur, quem vnius vxoris virum fuisse, aut esse constiterit: tam sacra semper habita est ista præceptio, vt etiam de muliere Sacerdotis eligendi, eadem intelligeretur seruanda conditio: ne fortè illa prius, quàm in matrimonium eius veniret, qui aliam non habuisset vxorem, alterius viri esset experta coniugium. Si etenim in veteri Testamento *Leuit.* 21. hæc Sacerdntaliom coniugiorum forma seruata est, quanto magis sub reuelata iam gratia constituti Apostolicis debemus seruire præceptis, vt quamuis quis bonis moribus præditus, & sanctis operibus moeniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad Presbyterij honorem, vel ad Episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non vnius vxoris virum, aut vxorem eius non vnius viri fuisse constiterit, vt ex Leone *epist. 85 vel 87. c. 1. ad Episcopos Africæ vros* refert Anton. August. *in epitom. Iuris Pontificij veteris lib. 4. tit. 7. c. 7.* Et ideò Isidor. *lib. 2. c. 6. de Eccles. offic.* asserit quod vt vnius virginalis matrimonij sint, qui eliguntur ad Ordinem Pontificatus, Sacerdotem quærit Ecclesia, aut de Monogamia ordinatum, aut de Virginitate sanctum *Nullo pacto*, ait D. Hieronym. *ad Oceanum, bigamos, vel concubinarios catenis insertos decet subire Sacerdotij ministerium.* In Leuitico 21. scriptum ac præfinitum est, quales eligi debeant Sacerdotes; *si ergo clericus monogamus fuerit, & vxor eius bigama, noli eum ad ministerium applicare.* Hæc Tito præcepta idem Apostolos de ordinandis clericis dedit.

Hinc etiam apud Ethnicos secundas nuptias aliquid habuisse culpæ testari videtur Surius in illud Virgil.

Huic vni forsan potui succumbere culpæ.

exponens culpam dici propter antiquum ritum, quo repellebantur à Sacerdotio secũdò nuptæ, Et Romæ pudicitiæ simulacrum colebatur, quod nefas erat attingi nisi ab ea, quæ semel nupsisset.

Quomodo poterit esse hortator viduitatis, casti- [2] tatis, & continentiæ, qui coniugia frequentauerit; *c. vna, c. fin. 26. dist.* cùm dicamus quòd habens filios non potest habere frontem alios de incontinentia redarguendi, *c. sicut, vers. vnde cum Paulus 47. dist.* Habebit igitur Episcopus, vt inquit Isidor. *de Ecclesiast. offic. lib. 2. c. 6.* † inter cætera virtutum ornamen- [3] tá, & castitatis eminentiam, itavt mens Christi corpus cõfectura ab omni inquinamento carnis sit munda, & libera, quia dum secundum carnis assumptæ mysterium Ecclesiæ suæ fuerit dignatus caput existere ipse Christus meritò in membris eius intentio Episcoporum officia peragere cernitur oculorum. Ipsi enim de sublimioris celsitudine ordinis regunt, & disponunt subiectas multitudines plebium: vnde quanto ipsi sequẽtium sunt Doctores, tantò meritorum lumine debent præfulgere. Illa autem, quæ pertinent ad bigamiæ species, ac illius materiam, plenè tractaui *alleg.* 49.

Continentiam, & cœlibatum scio non posse per se [4] annexa Episcopatui, & multò minus inferioribus Ordinibus ex Diuino, & naturali iure, sed tamen id fuisse ab Apostolorum temporibus in vsu quantum ad Episcopos, qui si vxorati assumpti sũt, vxores postea solum vt sorores retinuerunt: suadent & persuadent antiqui Canones, & Sanctorum Patrum testimonia, itavt Græcorum Ecclesia, licet inferiores Sacerdotes vxoratos retineat, nunquam tamen in Episcopis id passa sit, quos propterea Monachos semper habet. Quocirca laudabilius S. Ecclesia Latina æquissimè, & conformiter ad Ius diuinum legem tulit ab Apostolorum temporibus, & praxi notam, vt omnibus Sacris Ordinibus cõtinentiæ propositum annecteretur, etiamsi in Subdiaconis id tam antiquum, vt in reliquis non appareat. † Et adeò verum est nullo [6] modo in Episcopum eligi coniugatum, itavt nõ sufficiat eius vxorem ætate prouectam, nec suspectã de incontinentia, castitatem in seculo vouere, sed requiri vt ea simpliciter religionem profiteatur, propter Ordinis Episcopalis excellentiam, & vt auferatur occasio, vt Episcopus visitetur à fœminis. Ita Host. Calder. Anton. Abb. per text. ibi *in cap. sanè, de conuers. coniug.* Couar. *de sponsal. p. 2. c. 6. §. 3. numer. 3. vers. in Episcopi* Maiol. *de regul. lib. 1. c. 14. n. 1.* Petr. de Ledesm. *de matrim. q. 6. art. 4. dub. 5. concl. 6.* Azor. *inst. moral. p. 1. lib. 13. c. 13. q. 7. prope fin.* plures alios refert, & sequitur Sanch. *de matrimon. lib. 7. disp. 41. n. 2.* mo citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Episcop. digni. p. 1. c. 3. n. 74.*

Vnde

6 Vnde, quia possibile fuit Episcopos ne dum vxo-
rem, sed etiam filios habere ante Episcopatũ. Quæ-
stio hinc oritur non contemnenda, vtrum filios ha-
bens possit in Episcopum promoueri? Pro parte af-
firmatiua est tex. *in cap. 1 de testam* ibi, *mariam, c. sint manifestè, vers. fortassis* 12. q. 1. vbi gloss *verb aut filios, cap. Episcopos qui filios* 12. q. 2. noster Apostolus in
præcitatis verbis, & in sequentibus, ibi, *filios haben-*
7 *tem*, & refertur *in c. 1 in princip.* 26. *distinct.* † Idque
plerisque constat exemplis, patet in Dion Petro, qui
8 vxorem habuit, & ex ea filiam Pettonillam, † Cle-
mens IV. tempore promotionis duas habuit filias
ex vxore legitima, vt videre licet apud Platinam *in ipsius vita*, apud quem etiam in vita Alexand. VI id
ipsum legitur; & cum hac sententia transire Docto-
res communiter post Host fatetur Abb. *in dict cap* 1.
n. 2 affirmat communem esse vsu receptam Nau *de spoliis clericorum* §. 19. *num.* 2. vbi testatur se plures
vidisse Episcopos, & alios Prælatos, filios habentes
qui promoti fuerunt à Sede Apostolica nulla facta
de filiis mentione, neque aliqua super eo habita dis-
pensatione.

9 Obstant tamen tex. *in c prius quoniam* 28. *dist.* vbi
cauetur ne is, qui filiam habet, & à longo tempore
incontinens fuit ad Episcopatũ eligatur, melior tex.
in cap. de Siracusana 28. *dist.* qui habentem filios &
vxorem ad Episcopatus Ordinem promoueri prohi-
bet, *cap. Catinensis* 61. *dist.* ibi, *qui nec uxorem habeat, neque filios*, & ibi *neque crimen aliquod, Auth de Sanctissimis Episcopis, in princip. collat.* 9. ad quem se refert
dict cap. de Siracusana ibi, *principalis cõstitutio*. Dein-
de obstat quod etsi nulla daretur prohibitio, in re-
cto tamen gubernandi regimine, satis inordinatum
videtur illos ad Episcopatum eligere, qui propter
nimiam in filios affectionem, vt plurimum, & cupi-
ditate, & auaritia misere detinentur: hi sunt Cleri-
ci, & Episcopi erga filios, & nepotes *glos. vlt in cap. peruenit* 1. q. 3. Perett. *ad Extrauag. ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis, verb ac de rebus, & bonis n.* 64.
10 expendit Nau. *dict n* 2. † nam paternus amor omnem
alium vincit *l. vlt. C. de curatore furiosi, l. istis quidem* §.
fin ff. quod metus causa, notatur *in c. afferte, de præsũpt.*
Mex. *in tract. tassæ pan. conclus.* 1. *n.* 58. *cum seqq.* Ma-
scard *de probat conclus.* 590 *n.* 3. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis convent. tom.* 2. *lib.* 21 *tit.* 10. *n.* 21.
Flamin. *de confident q.* 20. *n.* 44. Gutiet. *de tutel. p.* 2. *c.*
8. *n.* 9.

11 Vnde multa mala parentibus obueniunt propter
filiorum peccata, & laxatam viuendi normam, prout
Eli ob suos filios in viis Domini non ambulantes
priuatus fuit Sacerdotio 1. *Reg. cap* 2. Inde etiam
probabile resultat periculũ, quod bona per vxorem,
filios, nepotes, & cæteros temere dissipabuntur, vt
satis insinuat *dict. cap de Syracusana*, ibi, *per quos Ecclesiastica solet periclitari substantia*, Vlterius ostendi-
tur finis prætensus à Concil. Trid. *sess.* 25. *de reform. cap.* 1. *in princip & in Extrauag.* Pij V. aduersus illegi-
timos *in princip.* Ergo ne tot, ac tanta mala sequan-
tur, omnino affirmandum est, nequaquam fore eli-
gendos eo maximè cum omnino oporteat, non so-
lùm ad inferiora beneficia, sed multo magis ad
Episcopatus, iuxta *reg. cap. cum in cunctis* 7. *de elect c. graue* 29. *de præbendis*. Propter quorum aliqua hanc
partem contra communem sequuntur Innocent. *in dict cap.* 1. *de testa.* & *ibi* Abb *n.* 1. Nau *d. loco*, vbi as-
firmat hanc partẽ esse magis consonam Iuri; & ideò
hodie attento Iure communi tales non esse promo-
uendos affirmat glos. *verb. paruulam in dict. c. priusquam.*
12 Verùm licèt hæc vltima sententia probabilitate

non careat, priorem tamen, & communem Hostiensis opinionem etiam attento Iure communi vti veriorem sequimur. Ad primum enim ex *dict. cap. prius* facilè respondetur tex. non agere de habente vxorem, sed de habente filiam, qui retro antè à longo tempore incontinens fuit, quod longe diuersum est à castitate coniugali. Ad secundum ex *dict. cap. de Syracusana* respondetur tex. illum quoad intentum nihil de nouo statuisse, sed retulisse se ad Imperialẽ Constitutionem, de qua *in dict. Auth. in princip.* quæ in primis interdicere non potuit electionem ad Episcopatum, iuxta *reg. cap. Ecclesia Sancta Mariæ*, 10. *de constitut. cap. vlt. de rebus Ecclesiæ*, cum similibus; deinde, si rectè aduertas, Iustinianus ibi absolutè non prohibuit talium promotionem, sed solummodò quando promouendus vxorem habuit legibus interdictam, aut alio defectu laborantem, non verò si vnicam, & primam, vt patet *ibidem in vers. Sed & si prius* Ad tertium ex *dict. cap. Catinensis, cum glos. pen. ibidem* tex. procedere propter præsumptionem, quæ est contra habentem filios, quod bona Ecclesiæ dissipabit, & vt cesset labor faciendi inuentarium, de quo *in dict. cap de Syracusana*; & tandem, quia datis paribus terminis ad bene esse, meliùs erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multò magis paratus est ad munus iniunctum exequendum. Ad vltimum ex rationibus supra expensis respondetur, quòd etsi rationes illæ aliquo modo suadeant non oportere tales in Episcopos promoueri, non tamen concludunt prohibitionẽ aliquam dari attento Iure communi; fatemur equidem digniores, & dignissimos eligendos, affirmamus tamen, si omnia concurrant, dabilem esse aliquem ex his, qui aliquando dignior, aliquando dignissimus probabiliter reperietur.

GLOS. V.

Sobrium.

SVMMARIVM.

1 *Parcitatis virtus pulcherrima est inter Episcoporum ornamenta.*
2 *Ventris ingluuies facilè prouocat ad luxuriam.*
3 *Sapientiam iuuat sobrietas.*
4 *Salutem operatur moderata refectio.*
5 *Vires amittit cibo multo, aut potione distentus.*
6 *Podagra ob satietatem, ac aucta edulia hoc tempore nascuntur.*
7 *Conuiuia potatorum, & comessationes ab Ecclesiasticis fugienda.*
8 *Ieiunij vtilitates referuntur.*
9 *Ieiunium neminem reddit debilem.*
10 *Dominus Saluator noster conuiuia adiit, vt exemplo alios temperantiam doceret.*
11 *Manducare, & bibere ad gloriam Dei, quando intelligatur.*
12 *Mensa Episcopi qualis esse debeat, & quæ in illa esca sint adducendæ ostenditur.*
13 *Apostoli sub Christi disciplina sectati sunt victus tenuitatem.*
14 *Sanctus Augustinus quantum temperantiæ studium habuerit, ostenditur.*
15 *Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vsum admisit.*
16 *Sanctus Amandus pane hordeaceo, & aqua quindecim annos mansit ad sepulchrum B. ati Martini.*

17 Sanctus Ioannes Chryſoſtomus, S. Baſilius, S. Ambroſius, & S. Thomas Cantuarienſis temperantiæ ſtudium coluere.

18 Eremitæ antiqui tenuiſſimo victu vſi fuere.



1 NTER Epiſcoporum ornamenta rectè collocatur pulcherrima illa ſobrietatis virtus, quia, vt ait S. Thom. 2. 2 *quæſt.* 189. *artic.* 4. Epiſcopis, & alijs Eccleſiæ miniſtris, qui mente deuota debent ſpiritualibus officiis inſiſtere, & Regibus, qui per ſapientiam debent populum ſubditum gubernare, ſpiritualiter ſobrietas indicenda eſt; nam ignominioſum eſt clericis affluere epulis, inter quas difficulter poteſt ſer-
2 uari pudicitia, *cap. Eccleſia* 35. *diſt.* † ventris enim ingluuies facilè prouocat ad luxuriam, & omne opus bonum diſſoluit, vt dicit D. Hieronym. *in epiſt. ad Amandum Epiſcopi*, inquit S. Eutych. Papa & martyr. *& Dei miniſtri non debent comeſſationibus, & vinolentiis incumbere, ſed conſiderent ſententiam Domini dicentis: Attendite ne grauentur corda veſtra in crapula, & ebrietate.* Moderatè omnē cibum, & neceſſario ſumptu ſumite, vt iuxta Apoſt. *ſobrij ſitis, & parati ad ſeruitium Domini.* Hinc Sapiens *Eccleſ.* 37. *Noli auidus eſſe in omni epulatione, & non te effundas ſuper eſcā.* Et Apoſtol. 1 *ad Corinth.* 6. *Eſca ventri, & venter eſcis. Deus autem & hunc, & hos deſtruet.* Et *ad Romā.* 14. *Regnum Dei nō eſt eſca, & potus.* Et 1. *ad Corinth.* 8 *Eſca nos non commendat Deo.* Et *ad Hebr.* 13. *Optimum eſt gratia ſtabilire cor, non eſcis, quæ non profuerunt ambulantibus in eis. Nihil gula pernicioſius*, ait S. Chryſoſtom *homil.* 44. *in Ioan. nihil ignominioſius eſt. Hæc obtuſum, & craſſum ingenium, hæc carnalem animā reddit, hæc cæcat intellectum, nec ſinit, vt quicquā perſpiciat.* Et *homil.* 58. *in Matth. Sues ex hominibus facit, imò etiam ſuibus multò deteriores.* Hinc S. Hieron. *epiſ.* 10. quæ eſt ad Furiam, *de viduitate ſeruanda Non Ætnei ignes, nō Vulcania tellus, non Veſeuus, & Olympus tantis ardoribus æſtuant, vt iuueniles medullæ vino plenæ, & dapibus inflammatæ.* Et S. Ambroſ. *lib.* 1. *de pœnit. cap.* 14. *Paſcitur*, inquit, *libido conuiuiis, nutritur delitiis, vino accenditur, ebrietate flammatur.* Huc vocat illud, quod Noë accidit B. Alcuin. *Noe quippe priùs bibiſſe refertur, deinde femora ſua nudaſſe.* Geneſ. 9. 21. *Bibenſque vinum inebriatus eſt, & nudatus in tabernaculo ſuo.* Ab hoc ordine colligit hic auctor ſatietatem ad libidinis viam eſſe, ſic illo ſcribit *interrogat.* 137. *Cur nudatio femorum poſt ebrietatem ſecuta eſt?* reſpondit, *quia ſæpiùs ſatietatem libido ſubſequitur.* & S. Nilus *orat.* 2. *de luxuria*, ait, *Pudicitia parit temperantiam, quia mater eſt impudicitia.* Nam, vt ait Cicero *lib.* 1. *offic. Victus cultuſque corporis ad valetudinem referuntur, & ad vires, non ad voluptatem.* Atque etiam ſi conſiderare volumus, quæ ſit in natura excellentia, & dignitas, intelligimus quàm ſit turpe diffluere luxuria, & delicatè, ac molliter viuere, quāque honeſtum parcè, continenter, ſeuerè. Philo *lib. de Sacerdotū honoribus*, ita ait. *Venter porrò nil aliud eſt, quàm præſepe brutæ concupiſcentiæ, qui potationibus rigatur, & ingluuie.* Ne belluis, brutiſque pares ſimus ore vti debemus, Dei laudibus celebrandis potius, quàm cibis glutiendis, ſcitè Tertullian. *de reſurrectione carnis, c.* 6. ſic dicit. *Accepiſti homo os ad vorandum atque potandum; cur non potiùs ad eloquendum; vt à cæteris animalibus diſtes, cur non potiùs ad prædicandum Deo? vt etiam hominibus antiſtes.*

3 *Venter pinguis*, vt Hieron ait, *epiſt.* 2. *ad Nepotian. cap.* 14. *craſſum ſenſum generat; & non gignit mentē tenuem*, cùm Sacerdotalis ſenſus è contra vigil eſſe debeat & tenuis, atque ideò edacitatis vitio obnoxij Sacerdotes vngi non debent, *cap. non liceat* 44 *diſt. Anima ſicca*, dicebat Heraclytus, *ſapientiſſima.* Et Clemens Alexand. *lib.* 2. *Pædag. Iubar eſt*, inquit, *anima ſicca ſapientiſſimum, & perſpicax.* Vnde S. Hieron. *lib.* 2. *aduersùs Iouinian. c.* 7. ſic dicit: *Quod ſi quis exiſtimat, & abundantia ciborum, potionúmque ſe perfrui, & vacare poſſe ſapientiæ, hoc eſt, & verſari in delitiis, & delitiarū vitiis non teneri, ſe ipſum decipit.* Et *c.* 7. *Sapientiæ quoque operam dare non poſſumus, ſi menſæ abundantiam cogitemus, quæ labore nimio, & cura indiget, citò expletur naturæ neceſſitas. Nihil enim*, ait S. Ioan. Chryſoſt. *homil.* 29. *in epiſtol. ad Hebræos*, & habetur *can.* 28. *de cōſecr. diſt.* 5. *ſic iucundum eſt, ſicut cibus bene digeſtus aut decoctus; nihil ſic ſalutem, nihil ſic ſenſuum acumen operatur, nihil ſic ægritudinem fugat, † ſicut moderata refe- 4
ctio: ſufficientia quippe cum nutrimento, & ſoſpitatem ſimul etiam procreat, & voluptatem. Abundantia verò morbum facit, & moleſtias ingerit, & ægritudines generat.* Quod enim facit fames, hoc etiam plenitudo facit ciborum, multò autem magis peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita pœnali, exceſſus verò ciborum conſumit: & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & tunc eam morte crudeli conſumit. Obſecro igitur ne noſtrum corpus vitioſum, & inutile faciamus, neque vi vitia inferamus, &c.

Quare Galenus 1. *Aphoriſm.* dicit in exhortatio- 5
ne medicinæ, quorum vita, & ars ſagina eſt, nec viuere poſſe dici, nec ſanos eſſe, animaſque eorum ita nimio ſanguine, & dapibus quaſi luto inuolutas, nihil tenue, nihil cœleſte, ſed ſemper de carnibus, & victu, & ventris ingluuie cogitare, *cap. ne tales, de conſecrat. diſt.* 5. Et Cicero *in* 5. *Tuſcul.* ſcribit fieri non poſſe, vt mente quis, & ratione rectè vtatur, animæque vires debito loco, & tempore exerceat, cibo multo ac potione diſtentus. Qui ægrotat, ait S. Hieronym. non aliter recipit ſanitatem, niſi tenui cibo, & caſtigato victu, quæ λεπτοδίαιτα dicitur, quibus ergo cibis recipitur ſanitas, his & ſeruari poteſt, ne quis putet morbos oleribus concitari. Præclarè id docet S. Ioan. Chryſoſt. *hom* 49. *in* 1. *Corinth. Nō mēte*, inquit, *ſed ipſi corpori inimica, & infeſta eſt voluptas, ex forti debile reddit, è ſolido eneruatum, morbidum è ſano, tenue ex compacto, ex florente, & formoſo deforme, olidum ex fraganti, ex vtili inutile, ex mundo, & puro impurum, ex abſoluto doloribus vndique differtum, ex recenti vetus, ex robuſto flaccidum, ex celeri tardum, & ex ſano languēs, ex recto claudum.* Per hanc mille mala malignus ille patrat Satanas. Diurna exercitatio, & labores, & tolerantia, & moderata menſa, & victus ſimplex hilariora corpora reddunt, & formam propterea plurimum iuuat, Quę cum videmus fratres, quid non voluptates, pernicioſaque conuiuia vitamus, & ſimplicem potius proſequimur victū? vt corpore ſimul, & animo rectè comparari, virtutibus pleni, futuris aliquādo bonis potiamur. A ventris ingluuie, & gulæ luxu quæ mala oriantur, explicat S. Nilus *orat.* 6. *de gula.* Et nimia ciborum copia mentem, rationémque obrui aſſerit ſanctus Auguſtinus *epiſtol.* 86. Brutis, & ratione carentibus animalibus parem eſſe, qui ventri indulget, affirmat B Ambroſ. *lib.* 6. *exaem. capite* 3. & Petrus Bleſenſis *epiſt.* 85.

Quotidiano experimento probatur potus ſatie- 6
tate aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, itant dilectio edendi etiam corporum contraria ſit ſaluti, niſi ratio temperantiæ obſiſtat illecebræ, & quod futurum eſt oneri, ſubtrahat voluptati, S. Leo Papa *ſerm.* 8. *de ieiunio* decimi

decimi mensis. Frequentes igitur podagræ hanc ob causam hac nostra tempestate maxime vigent, vt Galeni etiam tempore accidisse legitur *Aphor. 6. comm. 28.* vbi sic ait: *Ætate Hippocratis pauci podagra laborabant propter vitæ moderantiam, nostris verò temporibus, vsque adeò auctis edulijs, vt nihil eis addi posse videatur, infinita est podagrarum multitudo, cum nonnulli sint, qui nec exerceantur quidem, sed cruditatibus incumbant, & ante cibum bibant vina potentia, ac venereis vtantur immoderatè. Legimus quosdam,* ait S. Hieronym. *lib. 2. in Iouin. c. 8. morbo articulari, & podagra humoribus laborantes proscriptione bonorum ad simplicem mensam, & pauperes cibos redactos conualuisse; caruerunt enim solicitudine dispensandæ domus, & epularum largitate, quæ & corpus frangunt, & animum.* Irridet Horatius appetitum ciborum, qui consumpti relinquunt pœnitentiam.

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

Occasio amittendæ sobrietatis fugienda, vt sunt conuiuia, & cætera, vbi solum comessationibus, & potationibus insetuitur. Nam vt ait Sapiens 23.
7 *Prouerb.* † *Noli esse in conuiuijs potatorum, nec in comessationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferũt.* Et S. Hieron. *epistol. 2. ad Nepotian. de vita Clericorum cap. 23. Conuiuia,* inquit ille, *tibi vitanda sunt* Et S. Ambros. *lib. 1. offic. cap. 20. Conuenire Ecclesiasticis,* ait, *& maximè ministrorum officiis arbitror declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipsi hospitales sint peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus sit opprobriis locus.* Conuiuia quippe extraneorum occupationes habent, tum etiam epulandi prodũnt cupiditatem Surrepunt etiam fabulæ frequenter de sæculo, ac voluptatibus: claudere aures non potes, prohibere putatur superbiæ: surrepunt etiam præter voluntatem pocula. Melius est domui tuæ semel excuses, necessitati satisfaciendo, quam alienæ frequenter, & vt ipse sobrius surgas, tamen ex aliena insolentia condemnari non debet præsentia tua. Et refert Possid. *in vita S. Augustini* eum in patria sua petitum ad conuiuium nunquàm ire voluisse, ne per frequentiam in patriæ conuiuiis constitutus temperantiæ amitteretur modus. Et probat Gutier. *canon. lib. 2. c. 4. n. 48. & 49.* quòd clerici in conuiuiis debent se ostendere honestos, sobrios in cibo, potu, & verbis.

8 Hinc ob temperantiam, & sobrietatem Sancti Patres ieiunium corpori pariter atque animo salutare pronuntiarunt: audi S. Athanas. *lib. de Virginitate. Vide quid faciat ieiunium: morbos sanat, distillationes exsiccat, dæmones fugat, malasque cogitationes expellit, & mentem nitidiorem reddit, & cor purgatius, & corpus salubrius, & ad thronum Dei hominem sistit.* Et S. Ambros. *lib. de Helia & ieiunio cap 8. Quid est ieiunium nisi substantia & imago cælestis, continentia magisterium, pudicitia disciplina, humilitas mentis, castigatio carnis, forma sobrietatis, norma virtutis, purificatio animæ, miserationis expensa, lenitatis institutio, charitatis illecebra, senectutis gratia, custodia iuuentutis. Ieiunium denique est infirmitatis alleuiamentum, alimentum salutis.* Hæc Ambros. Principalis ergo ieiunij fructus est, quod temperantiam corporis sanitatem, vel conseruet, vel recuperet, illudque sanius efficiat, vt probant Medici, qui ægris statim ieiunium, inediam, diætam præfiniunt, & diutissimè vixerunt, qui seuerissimè etiam ieiunarunt, vt SS. Antonius, Paulus, Hilarius, Romoaldus, & alij. Vnde à veritate alienum est dicere
9 † neminem per ieiunium debilem reddi, quia vt ait S. Leo, Sanson ita fortis à Deo est factus, quandoquidem mulier ieiuniis eius mater macerabat corpus è contra argutè Diogenes ventrem vitæ Charybdim appellat, cuius nimia ingurgitatione, nihil est animæ corporique nocentius, nihil quod ingenia magis enecet, magisque pudorem confundat, nihil quod stoliditatem magis generet, atque vecordiam. Et Amandus Presbyt. *Ventrem,* inquit, *distentum cibo, & vini potationibus irrigatum voluptas genitalium sequitur pro membrorum ordine, ordo vitiorum est.* Castra ieiunia esse, in quibus contra hostes insidias stamus, & contra Satanam pugnamus, asserit S. Ambros. *serm. 25. Castra nobis sunt nostra ieiunia, quæ nos à diabolica oppugnatione defendunt. Denique stationes vocantur, quod stantes, & commorantes in eis inimicos insidiantes repellamus. Castra planè sunt ieiunia Christianis, à quibus si quis aberrauit, à spirituali Pharaone insidiatur, aut peccatorum sollicitudine deuoratur.* Christi castra ieiunium appellat S. Petrus Chrysologus *serm. 12.* Deique arcem. *Ieiunium Fratres scimus esse Dei arcem, Christi castra, murum spiritus, vexillum Fidei, castitatis signum, sanctitatis tropheũ. Hoc Adam seruauit in Paradiso, quem inde detraxit gula: hoc in arca custodiuit, hoc mũdum ebrietas cùm demersit. Per hoc Loth Sodomiticum extinxit incendium, qui per ebrietatẽ incesti est adustus incendio.* Scite Hiperitius *lib. 4. Apoph. Anacor. Siccatum ieiunio corpus Monachi animam de profundo eleuat, & siccat fistulas delectationum interiorum Monachi.*

Oportet igitur moderatis epulis contentum esse 10
Sacerdotem, vt admonet Eutych. Papa *Concilij Carthaginens. cap. 25.* vt aliorum incontinentiam, & immoderationem queant coarguere, dicente S. Clement *in Apostolis constitut. lib. 8. cap. 50. Cum sitis Presbyteri, & Diaconi Christi sobrij esse debetis, & priuatim & cum alijs, vt possitis intemperantes coercere.* Liberator enim noster Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, idcirco conuiuia adiit, vt verbo & exemplo alios temperantiam doceret, non vt seipsum pasceret qui vt modestiam victus præscriberet, & ipse continuis quadraginta diebus nihil gustauit, *Matt. 4. Sumite cibum, aut potum,* vt ait Apostol. *1. ad Cor. 10. in laudem Dei.* Quomodo, quærit S Basil. *interrog. 196 in regulis,* manducat, quis & bibit ad gloriam Dei, & simul respondet: Nimirum
† quando diuinorum beneficiorum erga se memoriam conseruat eiusmodi animi affectionem retinet; 11
quæ ex compositione etiam corporis declaretur, vt ne tanquam securus omnino manducet, sed vt qui inspectorem habeat Deum. Et quando in sumendo cibo illud sibi propositum habet, vt non tanquam ventris mancipium, propter voluptatem manducet, sed tanquam operarius Dei, vt in operibus quæ sunt ex mandato Christi, exequendis esse firmior possit Vnde Prosp. *lib. 2. de vita contemplatiua c. 17. de abstinentia* ita dicit: *Quicquid sine quo potest viui percipitur, non sustentãdæ naturæ, sed luxuriæ causa sumitur.* Veram abstinentiam instar cytharæ temperandam docet Gregor. *lib. 10. moral. c. 31. Pensandum,* inquit, *est quod chorda in cythara si minus tenditur, non sonat; si amplius, raucum sonat; sic virtus abstinentiæ, aut omnino nulla est si tantũ quisque corpus non edomat, quãtum valet, aut valde inordinata est, si corpus atterit plusquam valet.*

Vos ô Præsules si sanctorum Conciliorum de- 12
creta veneramini, illud in primis decretum Concilij Carthaginen. IV. in imo corde defigite, in quo ita habetur: Episcopus vtilem supellectilem & mensam ac victum pauperem habeat; à quo mutuatus est Concil. Trident *sess. 25 de reform. c. 1* his verbis *Episcopi modesta supellectili, mensa ac frugali victu contenti,* &c. *Mensa Episcopi,* ait quidam modernus,

frugalis sit & temperata, quam illis accidens de more piè benedicat: & in qua nihil præter primam escam, & vnum cibum iurulentum, & duo fructuū genera, vel ad summum alterum obsonij simplicis ferculum apponatur, placenta, esca nimis lautè condita, & varia vinorum genera amoueantur. In ea lectio Sacrorum librorum semper adhibeatur, parasitis, adulatoribus, scurrilibus iocis, & huiusmodi longè inde remotis, & post sumptam refectionem bonorum omnium largitori Deo gratiæ supplices reddantur. Quæ tamen Conciliaris dispositio non tollit, quin Episcopus possit aliis & diuersis vti ferculis, si Episcopatus redditus sufficientes sint, vt aduertit Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit p.* 1 *c.* 5. *à n.* 29. & præcipuè *n.* 11. & decidit Anchar. *Clem. ad nostram n.* 11 *de censib.* quòd Episcopi non debent cogi vesci cibis paucis, & vilibus, & pauperum, vt Religiosi, sed in hoc casu præcipuè quantitatis redditnum, & Episcopi qualitas debet considerari, vt dicit Selu. *de benef. p.* 1. *q.* 5. *n.* 176.

13 Victus enim tenuitatem sub Christi Domini disciplina sectati sunt Apostoli, quorum successores sunt Episcopi, qui segetum spicas manibus confricantes tam simplici cibo pellebant inediam. *Matth.* 12. *Marci* 2. *Lucæ* 6. Cum numero duodecim essent, nihil aliud quam quinque panes hordeaceos, duosque pisces habuere in deserto, *Ioann.* 6. *Matth.* 14. quibus Dominus quinque millium turbam pauit. Iterum nihil omnino præterquam septem panes, & pauculos pisciculos, quando quatuor millia virorum satiata sunt, *Matth.* 15. *Marc.* 8. Rursum transfretantes obliti sunt panes secum ferre *Matth.* 16. adeò non erat ipsorum animus in patinis, sed in doctrina, & exemplo Christi, vt cibariorum curam non haberent, quin & sæpe ita obruebantur, vt ne reficiendi corporis facultas daretur. Hinc *Marc* 16. ait Apostolis Iesus: *Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum*; erant enim qui veniebant, & redibant multi, & nec spatium manducandi habebant.

14 Quantum temperantiæ studium in Beato Augustino fuerit, locuples ipse testis est *lib.* 10. *confess. cap.* 31. *Reficimus quotidianas*, ait, *ruinas corporis edendo, & bibendo, & suauis est mihi ista necessitas, & aduersus istam suauitatem pugno, ne capiar; & quotidianum bellum gero in ieiuniis, sæpius in seruitutem redigēs corpus meum. Hoc me docuisti, vt quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam, sed in ipso transitu insidiatur mihi laqueus concupiscentiæ, ipse enim transitus voluptas est. Et cùm salus sit causa edendi, & bibendi, adiungit se tanquā pedissequa periculosa iucunditas, & plerumque præire conatur, vt eius causa fiat quod salutis causa me facere, vel dico, vel volo, nec idem modus vtriusque est. Nam quod saluti satis est, delectationi parum est. Et sæpe incertum fit, vtrum adhuc necessaria corporis cura subsidium petat. Ad hoc incertum hilarescit infelix anima, & in eo præparat excusationis patrocinium, gaudens non apparere, quid satis sit moderationi valetudinis, vt obtentu salutis obumbret negotium voluptatis. His tentationibus conor quotidie resistere, & inuoco dexteram tuam ad salutem meam, conforta me vt possim, da quod iubes, & iube quod vis.*

15 Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, vt est in eius vita apud Surium *tom.* 1. nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vsum admisit, veritus ne infirmitati blandiens semel intermissum vitæ rigorem sanus postea repetere nollet superatus gulæ voluptate.

16 Sanctus Amandus Turoni ad Beati Martini sepulchrum quindecim annos mansit, & hoc tempore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit: qui postea Traiectensis Episcopus creatus abstinentiam non minuit, sed auxit, Surius *tom.* 1. *in eius vita.*

17 S. Ioannes Chrysostom. vno tantum ferculo hordei quotidie vescebatur, non comedens carnes, nec bibens vinum. S. Basil. contentus erat pane, & aqua. Ambrosius singulis diebus ieiunabat, præterquam in Sabbato, & die Dominica, ac in natalitiis celeberrimorum Martyrum. S. Thomas Cantuariensis, quamuis primum delicatis cibis vteretur postea leguminibus tantum contentus, pauperes quotidio secretum discumbere faciebat.

18 Tenuissimo item victu vsi sunt antiqui Eremitæ, & testatur D. Hieron. se in ea eremi parte, quæ iuxta Syriam Saracenis iungitur, vidisse Monachos, de quibus vnus per triginta annos clausus hordeaceo pane, & lutulenta aqua vixit: alter in cisterna veteri, quam gentili sermone Syri *cubam* vocant quinque caricis, id est, aridis ficubus, per singulos dies sustētabatur. Et idem Hieron. *in vita D Pauli Eremitæ*, asserit illum in orationibus, & solitudine duxisse vitam, cibum, & vestimentum ei palma præbente. Et in vita S. Hilarionis eius miram abstinentiam explanat Palladius *in Sanctorum Patrum historia c.* 51. *Vidimus*, inquit, *alium quoque senem in solitudine Antinoi, quæ est Metropolis Thebaidis, Eliam nomine, qui natus erat centum, & decem annos, multa signa quotidie peragebat, nec cessabat mederi ægrotantibus. Comedebat in senectute tres vncias panis, tres oleas vespere. In iuuentute autem semel comedebat in hebdomadā.* Et *c.* 68. *Euagrius Diaconus Angeli monitu in solitudinem profectus, & vaticinandi dono præditus dixit: Ex quo veni in solitudinem non tetigi lactucam, non minutum olus, non aliquid viride, non fructum, non vuam, non lauacrum, non carnem, non panem, non vinum; neque omnino aliquid ex iis, quæ per ignem transeunt, præter quædā olera cruda, & modicum aquæ. Post autem sextum decimum huius instituti annum propter corporis & stomachi imbecillitatem ad biennium, quo migrauit ad Christum, non nisi ptisanam, id est, coactum hordeum, vel legumina sumpsit & panem.* Et de temperantia, ac vitæ austeritate olim Ægyptiorum Sacerdotum tractat S. Hieronym *lib.* 2. *aduersus Iouinianum cap* 9. Et multa de temperantia tradunt Guilielm. Alotus *in suo thesauro verb temperantia*, Ioā Suarez Episc. Conimbricensis *in Matth. c.* 14. *tract.* 2. Didac. Stella *enarrat. in c.* 6. *Lucæ*, Ludou. de la Ponte *in lib. inscripto Hispanico idiomate, Guia spiritual. tract.* 4. *c.* 15. *§.* 3. Lelli. *de instit. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 1. *cum sequent.* Ioan. Gagn. *in epist. ad Galat. c.* 5. *& ad Romanos, c.* 13. Bernardin. Rosignol. *de disciplina Christianæ perfectionis, lib.* 5. *c.* 33. *per totum.*

19 Vocem illam, *sobrium*, de qua in text. monet Hieronym ambiguam esse, & significare non solùm sobrium, quo sensu eam suprà explicabimus, sed etiam vigilantem. Sic Chrysost. *Sobrium*, inquit, *ac vigilantem dixit; hoc est clarissima mentis acie præditum innumerosque habentem omni ex parte oculos, quibus acutissimè cuncta prospiciat; sunt quippe plura, quæ incidant, & mentis hebetent aciem, putà concupiscētiæ, quotidiana cura, rerūque perturbatio, & plurima id genus vndique imminent. Vigilantem igitur esse necesse est, illū qui non tantùm sui curā habet, verū etiam aliquorum. Decet esse perugilē eum, qui eiusmodi est, ac spiritu viuere, & affectus sui flammam operibus ipsis ostendere, ducē que omnes solitudine, atque industria superare, vt die noctuq; exercitū, & castra perlustret, laboreo, & sui officij muneris diligentissimè impleat, atque omnium curam, & solicitudinem gerat.* Cum Chrysostomo sentiunt Theodoretus, reliquique Græci: ille enim vigilantem expli-

cat

cat, qui possit considerare quid agendum sit. Theophylactus, perspieacem quique suis rebus attentus sit, nullisque huius sæculi euris addictus.

GLOS. VI.

Prudentem.

SVMMARIVM.

1 *Prudentium virtutum Abbatissam nuncupat S. Bernardus.*
2 *Prudentia non existente nulla est virtus.*
3 *Episcopus debet esse tanta eruditionis, vt in omnes motus, & gressus, & vniuersa opera eius sint nobilia.*
4 *Prudentia Prælati in quibus consistat, ostenditur.*
5 *Prudens est qui intelligentia sua aliquid cognoscit, sciens vero, qui alterius indicio rem percipit.*
6 *Prudentes sicut serpentes quare Prælati requirantur, ostenditur.*
7 *Propter stolidam, aut stultam simplicitatem repellitur quis ab Episcopatu.*
8 *Sacerdotium Summum Ecclesiæ aspirare nullus præsumat qui Ecclesiasticis disciplinis per Ordinem non sit imbutus.*
9 *Prudentia est in Episcopo, vt non sit facilis ad credendum.*
10 *Prudentia in Episcopo est, vt in negotiis arduis non sit facilis ad determinandum.*
11 *Consilio & alieno iudicio in arduis semper procedendum.*
12 *Prudentia in Episcopo requiritur ad reconciliandos pe catores.*
13 *Prudentia Episcopi est in malignorum calumniis patiens esse.*
14 *Episcopus aduersitates, & tribulationes perpeti debet.*
15 *Prudentia magna in Episcopo debet esse circa collationem beneficiorum & spiritualium.*
16 *Vigilantia & solicitudo ab Episcopis non solum in distribuendis beneficiis, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus requiritur.*
17 *Peritiam sæcularium negotiorum oportet Episcopos habere.*
18 *Sobrius idem quod vigilans aliquando significat.*

1 PRVDENTIA, quam Diuus Bernardus virtutum Abbatissam non incommode nuncupauit, adeò curam publicam gerentibus necessaria est, vt hanc vnam Salomon (optione sibi a Deo data petendi quod vellet) poposcerit, qua populum sibi commissum regere, & in officio continere posset. Quæ sane eius petitio ita Deo placuit, vt non solum, quàm petiuit prudentiam, sed opes etiam, & gloriam, quas non petierat, cumulatissime fuerit impertitus. Est enim hæc virtus adeò Principibus necessaria, vt eadem in libris Sapientiæ *Prouerb.* 8. de se ipsa testetur, *Reges omnes per se vnam Regnum principatum tenere, & legum conditores iusta decernere.* Ipsius numine Principes imperare, & qui auctoritate plurimum valent, iustitiæ moderationem tenere. Et haud multò post virtutis huius vim idem Salomon per eiusdem prudentiæ personam ita exaggerat Prouerb. 1. *Audiens sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit.* Et rursùs Prouerb. 17. *Seruus sapiens dominabitur filiis stultis, & inter fratres hereditatem diuidet.* Cùmque filius natura superior sit, & seruus inferior, adeò tamen potens est sapientia, vt ex seruo non modò liberorum, sed etiam liberis superiorem faciat. Hinc Aristotel. *lib.* 3 *Politicor. c.* 3 ait prudentiam esse virtutem propriam eius, qui cæteris præest.

Nulla est virtus, inquit Modernus quidam, *prudentia non existente.* Et Cicero *lib.* 1. *Tuscul. quæst. Nihil est hominis prudentia dulcius.* Et Cassiodor. *epistol. lib.* 6. *epist.* 10. *Sola est prudentia, quæ rebus omnibus præponitur, quando in homine feliciter inuenitur.* Hinc Salom. *Prouerb.* 16. asserit: *Acquire prudentiam, quia pretiosior est argento*; & *cap.* 7. *Prudentiam voca amicam tuam*, & *cap.* 9. *Ambulate per vias prudentiæ.* Quamobrem meritò D. Gregorius *in pastorali* aduersùs eos, qui tantæ huius virtutis præsidio destituti Pastoris officium inuadunt, clamat, dicens: *Nulla res doceri præsumitur, nisi intenta prius meditatione discatur.* Ab imperitis ergo pastorale magisterium, qua temeritate suscipitur, quando ars artium regimen animarum? Quid ex hoc consequi necesse est, nisi quod à Domino dictum est, *Matth.* 16. *Cæci sunt, & duces cæcorum; cæcus autem, si cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt?* Cæcitatem verò hanc Dominus tanquam maximum flagellum impiis per Prophetam *Esa.* 29. comminatur, dicens: *Ecce ego addam, vt admirationem faciam populo huic, miraculo grandi, & stupendo*; peribit enim sapientia à sapientibus, & intellectus prudentum abscondetur. Sine prudentia autem, & intellectu quid præclare poteris administrare, etiamsi omnibus aliis virtutibus instructus sis? Hæc enim virtus vbique in litteris sanctis fortitudini antefertur, quoniam, efficacior est ad res gerendas prudenter excogitata ratio, quàm quæcumque sine potentia, sine fortitudo huiusmodi consilio destituta. Vnde scriptum est *Prouerb.* 21. *Ciuitatem fortium ascendit sapiens, destruxitque robur fiducia eius.* 2

Sit igitur Episcopus tantæ eruditionis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa opera eius notabilia sint, veritatem mente concipiat, & eam toto habitu resonet, atque ornatu, vt quicquid agat, quicquid loquatur, doctrina sit populorum. Pastor sit in tranquillitate, omnia disponens, in omnibus viis suis prudenter agens, & in brachio excelso gregem suum præcedens exemplo, & Dominus erit cum illo. Episcopus sit temperans, & non superbus, negotiis opportunus, nunquàm verò temerarius, regentis quoque auctoritate dignus, & plenus Prudens existat † Prælatus (inquit Modernus quidam) *ita vt arte quadam omnibus omnia fiat, vt loquacioribus frequentiores turbas, & conuentus hominum taciturnis sollicitudinem nimiam interdicat, alacrioribus tristem vultum, tristioribus alacriorem ostendat? leuibus & vagabundis, ne quid pro arbitrio aliquid concedat, solidis & constantibus ne deneget, industriis & laboriosis vt remissionem sæpius det, relaxationem, segnes, & ignauos vt ad exercitia frequenter, & labores impellat: ingluuiosos vt lautioribus mensis nunquam admoneat, frugales & sobrios ne repellat: officiosis, quietis, mansuetis, vt multa, quæ vel ad vescendum, vel amiciendum, vel conuersandum pertinent largiore manu permittat. Ita prudens debet esse Prælatus, vt sit austerus sine tristitia, comis sine scurrilitate, seuerus cum iucunditate, iucundus cum seueritate: irascatur, sed modicè: obiurget, sed non contumeliosè: corrigat, sed non acerbè: dissimules interdum, sed cautus: laudet etiam, sed non profusius: blandiatur quoque, sed grauius; remittat, sed non licentius.* 3 4

Vnde *in cap qui Episcopus* 1 *dist* sic legitur *Qui* 5

Epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur ſi ſit prudẽt, ſi docilis, ſi moribus temperatus, ſi peruigil, ſi ſemper ſuis negotiis cauens. Item *in princip. diſt.* 36. ibi: *oportet ordinandum eſſe prudentem.* vbi D. Acuña, & citat Menoch *de arbitr lib.* 2. *caſu* 426. Nau. *in c. ſi quando, de reſcript. except.* 11. *n.* 1. Nam vltra ſcientiam, qua præfulgere tenetur, ſapiens debet eſſe, cum ſcientia & ſapientia inter ſe differant ſecundùm Ariſtot. *de Anima. Prudens eſt, qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit: ſciens verò, qui alterius iudicio rem percipit* Terent. *in Eunuch. Et prudens, & ſciens viuus viuenſque pereo:* cum adductis per Bobadil. *in ſua politica l.* 1. *c.* 5 *à princ.*
6 *& cap.* 9. † Prudens ideo debet eſſe Prælatus, quia ars eſt artium, regimen animarum. Vnde docuit Dominus Prælatos, dicens: *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes,* volens, vt ſerpenti ſimiles in hoc exiſtant, vt nempe blandi ſint, ac tractabiles, omniumque naturæ ſe accommodent vtque vigilantiſſimi ſemper, ac circumſpecti ſint, veluti ipſe ſerpens, qui ſemper collo atque pectore erecto incedit, circumſpiciens vndequaque, vt à repentino, quo caſu offendi poſſe, malo, ſaluus conſiſtat. Nam † propter ſtolidam, aut
7 ſtultam ſimplicitatem repellitur aliquis ab Epiſcopatu, vt habetur *in c. Petrus* 49. *diſt.* in hæc verba: *Petrus Diaconus quẽ à vobis electũ aſſeritis, omnino, vt dicatur, ſimplex eſt, & noſtis quoniam hoc tempore talis in regimine arcis debet conſtitui, qui non ſolum de ſalute animarum, ſed etiam de extrinſeca vtilitate, & cautela ſciat eſſe ſolicitus, ſit humilis, & affabilis, & in ſenſibus Scripturarum cautus, & acutus* Hinc Gregor. ita dicit: *Non fiat Abbas, qui ſibi ſapiens eſſe videtur, nec eſt in ſuo ſenſu humilis.*

8 Qui Eccleſiaſticis diſciplinis per ordinem non eſt imbutus, & temporum approbatione diuinis ſtipendiis eruditus, nequaquam ad Summum Eccleſiæ Sacerdotium aſpirare præſumat, vt ait Zozimus Papa *in epiſt. ad Iſichium Epiſcopum,* relatus *in c.* 2. 55. *diſt.* Vnde Dauid 1. *Regum* 5. priùs ex gratia Spiritus ſancti donum ſcientiæ percepit. & poſtea adminiſtrationem regni aſſecutus eſt. Hinc etiam Salomon. *Eccleſ.* 3. *priùs,* ait, *tempus tacendi, & poſtea tempus loquendi,* quia veritas priùs tacendo diſcitur, & poſteà loquendo prædicatur Hinc etiam Dominus 2. *Paralip* 1. priùs ponit verba ſua in ore Prophetæ, & poſtea conſtituit eum ſuper gentes, & regna, dicens ad Hieremiam: *Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce conſtitui te hodie ſuper gentes, & ſuper Regna.* Et Saluator noſter ipſe Dominus IESVS *Lucæ* 2. priùs in medio Doctorum ſedit audiens illos, & interrogans, & poſtea prædicare cœpit; quia priùs quiſque diſcere, & poſteà prædicandi officium accipere debet. Deinde *Matth.* 10. priùs Apoſtolos docuit, & poſtea eos ad prædicandum miſit, dicens: *Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ.* Sic etiam poſt Reſurrectionem priùs illis ſenſum aperuit, & Scripturas explanauit, & poſteà dixit eis: *Euntes in vniuerſum mundum,* &c. Vnde cùm *Matth.* 14. de quinque panibus, quinque millia hominum vellet reficere, priùs panes accipiens fregit, & poſtea Diſcipulis dedit, & per eos demum turbis appoſuit; quia Sacramenta legis, & Prophetarum priùs diſſerendo expoſuit, & poſtea eorum ſcientiam Diſcipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus diſpenſauit.

9 *Primò* ex prudentia permanet, vt Epiſcopus non ſit facilis ad credendum, nam hoc inter omnia vitia prudentiæ contraria eſt vnum, quod primo loco cauendum eſt, vt ait Diuus Bernardus *ad Eugenium lib. de conſiderat. c.* 13. his verbis: *Eſt ô Eugeni vnum vitium, cuius ſi te ſentis immunem, inter omnes, quos noui, ex his, qui Cathedras aſcenderunt, ſedebis, me iudice, ſolitarius: hoc eſt, facilitas credulitatis; cuius callidiſſima vulpecula, magnorum neminem comperi ſatis caniſſe verſutias: ex qua ipſiſmet pro nihilo multæ naſcuntur iræ. Inde innocentium frequens addictio, inde præiudicia in abſentes,* &c. Ioannes *in Extrauag. Diuinis de pœnis,* ita ait: *Nos mala contra aliquem dicta nolumus priùs credere, quàm probare.*

Secundò ex eadem prudentia fluit, quòd Epiſcopus 10
in negotiis arduis non ſit facilis ad determinandum, ſed ſumpto ad cogitandũ ſpatio, diu multúmque res expendere debet, omnia circumſpicere, & conſiderare, iuxta Sapientis dictum. *Prou.* 4. *Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos,* & *Prouerb.* 93. *Qui feſtinus eſt pedibus, offendit,* & docet noſter Apoſtolus *ad Timoth.* 1. *c.* 5. *Nemini citò manum imponas, nec communices peccatis alienis.*

Tertiò ex eadem prudentia prouenit, vt Epiſco- 11
pus negotia, ardua ſine aliorum conſilio non decidat, iuxta illud *Prouerb.* 22. *Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui Eccleſ.* 32. *Sine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis.* & *ibidem: Ante omnem actum conſilium præcedat te,* & Tobias conſulit filio ſuo, vt ſemper conſilium à ſapiente requirat, *Tob. cap.* 2. *Qui agunt,* dicit Sapiens *Prou.* 3. *cum conſilio, reguntur ſapientia.* Et Horat. *lib.* 3. *carm. od.* 4.

Vis conſilij expers mole ruit ſua.

Et S. Bernardus *non abundes in ſenſu tuo, ſed alieno magis acquieſcas conſilio, & iudicio. Qui de ſua vnius ſententia omnia gerit,* ait Liuius, *ſuperbum hunc ir dicabo magis, quàm ſapientem* Et alibi: *Qui neque ipſe conſulere, neque alteri parere ſcit, extremi eſt ingenij.* Nemo adeò ſapiens, qui aliorum conſiliis non indigeat nemo adeò magnus, qui ad infimorum etiam munita demittere ſe non debeat; incipit eſſe minimus, qui inferiorum conſilia minimè quærit, vt ſcitè Symmachus *lib.* 4. *epiſt.* 7. & monebat Leo Imper. *c.* 4 *omnem actionem conſilium anteeat, inconſulta enim rerum tractatio haud ſatis tuta eſt.* Attende tamen à falſis Prophetis, id eſt, conſultoribus, quorum conſilia, vt ait idem Bernardus, Deo non ſunt odorifera: cautè igitur audienda ſunt eorum hominum conſilia, in quibus non conſtat vigere timorem Dei, aut qui affectibus carnis obnoxij ſunt.

Quartò ex eadem prudentia enaſcitur, vt Epiſco- 12
pus in reconciliandis peccatoribus ſit diligens, & cautus, nam Chriſtus Dominus hoc tantùm diligit, ac curat, vt dicat, Ioan. 21. *Si diligis me, paſce oues meas,* hoc eſt in quo mihi ſummè placere potes, ſi eos qui me offenderunt, mihi reconcilies, ob hoc enim ego ſanguinem fudi. Quod igitur ardentius exercitium, quàm erecto in Deum corde per varia loca diſcurrere, quærendo, ſitiendo, & procurando animarum ſalutem? Nam vnicus finis, vnicus ſcopus, vnica conſolatio, vnicum refrigerium paſtoralis officij eſt, adducere animas ad cognitionem, & amorem Dei. Apoſt. *ad Philipp.* 5. vocabat conuerſos à ſe, gaudium meum, & corona mea. Hoc autem maximum laborum omnium lauamen. Mens mea ſolidata eſt, & in Chriſto fundata, dicebat Sancta Agatha. Quantum verò extorqueri debeat Epiſcopus, quando ſubditi peccant, nobis demonſtrat Chryſoſt. *homil.* 3. *in Acta,* his verbis: *Quando aliquos veſtrûm peccare contingit, emoriar, niſi videor ſimilis dolore examinatis, niſi attonitus, itaut etiam ipſum lumen oculorum meorum non ſit mecum; nam quæ ſpes mihi, ſi vos non proficiatis.*

Quintò ex eadem prudentia manat, vt in calum- 13
niis malignantium ſit patiens: non enim arbitretur

Prælatus

Prælatus, quantacumque polleat sanctitate, posse se omnino euadere inuidias, detractiones, & calumnias malignantium, sed contemnat se à talibus contemni, nec extimescat eorum scandalum, quia in tali casu Dominus dicit Matth. 15. *Cæci sunt, & ducet cæcorum.* Quid mirum si omnes contradicunt tibi? Nónne de Domino dicit Sanctus ille Simeon Lucæ 2. *Ecce positus est hic in signum, cui contradicetur?* Et Dauid. *Astiterunt Reges terræ,* &c. Et Hierem. *Omnes contradicunt mihi;* & Actuum vlt. *De secta hac notum est nobis, quod vbique ei contradicitur.* Si igitur citra culpam tuam Apostolicos montes sectando contemnetis, age gratias Deo, quemadmodum Sancti faciebant, & læto animo cum Dauid Psalm 118. *Adolescentulus sum ego, & contemptus, tamen iustificationes tuas non sum oblitus.* Et Psalm. 68. *Domine propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam, extraneus factus sum fratribus meis* &c. Quare *Quia zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me,* id est, zelus acquirendi animas tibi me coegit ad humilitatem Apostolicam sectandam, Scio Domine quòd non ex ore potentium, sapientium, ac pompaticè incedentium, sed ex ore infantium, & lactentium. id est, simplicium, & contemptorum Apostolorum voluisti sapientiam tuam ac gloriam perfectè manifestari. Qui in hac vita, dicebat quidam Sanctus, ad linguas dolosas tenderit, & non potius intentioni suæ, & menti animum totus intenderit, nunquam Deo
14 inseruiet, neque hominibus vtilis erit. Nam † aduersitates & tribulationes perpeti debet Episcopus, vnde Bernard. *ad Eugen lib 2. cap 5. Agnosce,* inquit, *hæreditatem tuam Christi Cruce, in laboribus multis.* D. Paul. *ad Corinth. 2. cap. 7. Omnem tribulationem passi sumus, foris pugna, intus timores* Et ipse Christus Apostolis suis, quorum vices repræsentant Episcopi, dixit: *Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporum* Hinc etiam Innocent. III. *in cap. qualiter, & quando 2. de accusationibus,* dicit Prælatos non posse omnibus complacere, cum ex officio suo non solùm arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnunquam verò ligare debeant, & ideò frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur, in quibus diffidendum non est, imò in labore, & ærumna, in fame, & siti laborandum, impendentes sua, & seipsos pro animabus, quamuis dura fronte sint, quia noster Apost. 1 *ad Corinth.* 15. non dixit, plus omnibus fructificaui, sed *plus omnibus laboraui,* &c. & nihil tam durum, quod duriori non cedat. Vnde Dominus ad Prophetam dicit *Ezech. 3. Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum.* Et Prælatus, qui partes suas explet cum Propheta *Mich. 6.* decere poterit. *Popule meus quid tibi debui facere, & feci? Eget,* inquit Bernard. *serm. 10. super Cant. pastor eruditione, sed multo magis vnctione; quæ sola decet de omnibus: eget vigore, & feruore; vigor quidem, ne cedat tribulationi, sed pro iustitia persecutionem viriliter sustineat; feruore autem, vt nullis expiatur voluptatibus, nullis illecebris eneruetur, iam non sibi viuere studens, sed ei, qui pro eo mortuus est. Cum infirmantibus infirmetur, oratur cum scandalizatis, fiat etiam (si oportet) Iudæis Iudæus, cum Iob sit frater draconum, & socius struthionum, non timeat pro fratribus cum Moyse deleri de libro vitæ, & cum Paulo anathema esse à Christo.*

15 *Sexto* ex eadem prudentia fluit, vt Episcopus circa collationem beneficiorum præcipuè curatorum, & spiritualium officiorum debitam adhibeat solicitudinem, & vigilantiam, cùm eorum sit tantum dispensator, iuxta illud nostri Apost. 1 *ad Corinth 4. Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei.* Ideò præ oculis habere debet illud 1. *ad Timoth. 5. Testificor coram Deo, & Christo Iesv, & electis Angelis, vt hæc custodias sine præiudicio* (id est, sine præcipitatione iudicij) *nihil faciens in alteram partem declinando* (id est, nihil agẽs præcipitanter) *manus cito nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis.* Vacante igitur beneficio orandum est. *Ostende Domine quem elegeris,* &c. *Act. 1. Tu Domine nosti, quod in hac distributione ego prorsus nolo attendere ad carnem, & sanguinem, sed eligere ministrum tibi fidelem, & Medicum vtilem animabus tuo sanguine redemptis,* Animaduerte Pastor vigilantissime quomodo *Lucæ 6.* pernoctauit Dominus in oratione & manè elegit Apostolos. *Elige,* vt commodat Bernard. *ad Eugenium lib. 4. viros probatos, non probandos; quia in curia potius deficiunt boni, quàm meliorentur mali. Assume potius cunctantes, & renuentes, quam volentes, & currentes. Compelle illos intrare, qui præter Dominum timeant nihil, nihil sperent nisi à Domino: in cunctis bene moratos; qui sint in consilio prouidi, in iubendo discreti, in disponendo industrij, in agendo strenui, in loquendo modesti, in aduersitate securi, in prosperitate deuoti, in zelo sobrij, in misericordia non remissi, in otio non otiosi, in conuiuio non effusi, in cura rei familiaris non anxij: qui quod verecundè excusant, obstinatius non recusent: qui vulgus conspernant, sed doceant; diuites non palpent sed terreant: pauperes non grauent, sed foueant: qui orandi officium reuerentur, & in omni re plus fident orationi, quàm sua industria, vel labori: qui se amabiles præbeant, non verbo, sed opere: se reuerendos exhibeant, sed actu, non fastu, qui humiles cum humilibus duros durè arguant, malignantes coerceant, reddant retributionem superbis: qui non de dote viduæ, & patrimonio Crucifixi, se, vel suos ditare festinent.* † Vigilantia. & solicitu- 16
do ab Episcopis non solùm in distribuendis beneficiis, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus magnopere requiritur, vt ex variis sacrarum litterarum locis clarè dignoscimus. Nam *in Actibus Apostolorum* dicitur *cap. 20. Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Et paulò pòst *Propter quod vigilate,* &c Et Apost. noster 2. *ad Timoth. 4. Tu verò vigila, in omnibus labora, ministerium tuum imple.* Et *ad Rom. 12.* postquam officia singulis Ecclesiæ gradibus conuenientia enumerauit, Episcopo tribuit præ omnibus nominatim solicitudinem, dicens: *Qui præest in solicitudine.* Et *ad Philipp. 2.* ait quòd Timotheus sincera affectione solicitus erat pro illis Et *ad Hebr. 13. Obedite præpositis vestris: ipsi enim peruigilant pro animabus vestris.*

Aduertendum denique duxi, etiam sæcularium 17
negotiorum oportere Prælatos peritiam habere, cùm subditis suis non solùm spiritualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare debeant, exemplo Christi, qui turbas sequentes non solùm verbo docebat, sed etiam virtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem Prælati hæc omnia plenè possint perficere, sæcularium negotiorum oportet eos habere solertiam, vt eorum cautela, & Ecclesiæ seruentur indemnes, & cuique necessaria pro suo modo ministrentur. Vnde Gregor scribens Clero, & nobilibus Neapolitanis, *lib. 8. epist. 40.* relatus *in c. Petrus 29. dist.* sic ait, *Petrus Diaconus, quem à vobis electum asseritis, omnino (vt dicitur) simplex est, & nobis, quia talis hoc tempore in regimine debet arce constitui, qui non solùm de salute animarum, verùm etiam de extrinseca subiectorum vtilitate, & cautela sciat esse solicitus,* &c.

GLOS. VII.

Ornatum.

SVMMARIVM.

1 *Grauitas debet eſſe in inceſſu Epiſcopi.vt ſcilicet raro,& moderato greſſu incedat.*
2 *Honeſtas debet eſſe in habitu Epiſcopi,vt non ſint veſtes inciſa,aut diuerſo colore.*
3 *Munditia adhibenda eſt non odioſa, nec exquiſita nimis.*
4 *Veſtitus non debet eſſe effectatus,ſed naturalis , & ſimplex.*
5 *Religio non eſt in habitu,ſed in corde.*
6 *Indumenta mollia animi mollitiam indicant.*
7 *Epiſcopi nec fulgidis , nec ſordidis veſtibus ſe ornare debent , ſed inter vtrunque medium quoddam eſt capiendum.*
8 *Comarum , aut veſtium extra neceſſitatem curam gerere,vel infelicium eſt,vel iniuſtorum.*
9 *Epiſcopi ſuppellex qualis eſſe debeat? oſtenditur.*
10 *Honor non cultu veſtium , non equorum faſtu,non amplis adificiis,ſed grauitate morum , & actuum honeſtate cognoſcitur.*
11 *In veſtibus non eſt gloriandum , cùm eas vermes & gignant,& perdant.*
12 *Pralatum declinare ad auſteritatem vita in menſa, veſtibus,& numero ſeruitorum, expedientius , & efficacius*
13 *Pompa in faſtu plus ſcandalizat homines ſaculi,quã adificat.*
14 *Eccleſia auctoritas non conſiſtit in faſtu Prelati*
15 *Honori reuerentia debetur , non diuitiis , & veſtibus.*
16 *Moyſes Iſraëlitici populi Princeps in veſtitu, veſtibuſque quotidianis nihil faſtus, ſed ſimplicitatem, frugalitatemque priuati hominis exercuit.*
17 *Ethnici Principes ſine faſtu vixerunt.*
18 *Sanctus Martinus factus Epiſcopus eandem in veſtitu vilitatem habebat, qua apud ſe prius fuerat.*
19 *Sanctus Auguſtinus vſus fuit frugali,& parca menſa.*
20 *Sanctus Baſilius victu,& cultu fuit abſtinentiſſimus*
21 *Sanctus Euperius veſtitu moderato vſus fuit.*
22 *Temporum diuerſitas non mutat fortunas pauperum aut mores hominum.*
23 Concil.Trid.25.de reform cap.1.


ON ſolùm Epiſcopus debet eſſe
ornatus in interioribus , quæ conſi-
ſtunt in virtutibus , & vitæ ſancti-
monia , vnde inquit Hieronym. *ad*
Nepotianum. Vis ſcire quales Deus
quærat ornatus ? habeto iuſtitiam , temperan-
tiam , prudentiam , fortitudinem : nihil enim hoc
nonniſi pretioſius , nihil hac gemmarum varietate,
diſtinctius , hæc enim ornamenta tibi ſunt & ſcuta.
Sed etiam in exterioribus , quæ conſiſtunt in qua-
tuor,videlicet cibo, & potu , de quibus egimus *aileg.*
5.& in inceſſu,& habitu, de quibus agemus in præ-
1 ſenti. † In inceſſu debet eſſe grauitas,vt ſcilicet raro
& moderato greſſu incedat , vt ſic grauitate itineris
oſtendat grauitatem mentis. † In habitu debet eſſe
2 honeſtas,vt non ſint veſtes inciſæ , vt ioculatorum;
aut diuerſo colore , vel non aptæ religioni clericali;
fucatæ,dummodo nec fulgidis,nec ſordibus ſe veſti-
3 bus ornet.Nã,vt ait Cicero *lib* 1. *offic.* † *adhibenda eſt*
munditia non odioſa, neq;exquiſita nimis,tantũ qua fu-
giat agreſtem,& inhumanam negligentiam. Eadem ra-
tio habenda eſt veſtitus, in quo,ſicut in pleriſque re-
bus,mediocritas optima eſt : quæ mediocritas ſecun-
dùm S.Ambroſ.*lib.* 1.*offic cap.* 19,in eo poſita eſt,vt † 4
veſtitus non ſit affectatus , ſed naturalis & ſimplex,
neglectus magis,quàm expetitus,vt honeſtati,vel ne-
ceſſitati nihil accedat nitori. Capituli igitur Eccle-
ſiaſtici parũ æſtimentur pudici,ſibi qu probro ſunt &
ignominiæ.Parem,ait B.Cyprian. *lib. de habitu Virgi-*
num,ſe integritas in omnibus praſtet , nec bonum corporis
cultus infamet. Mundi pompis & deliciis iam tunc renun-
ciauimus , cum meliore tranſgreſſu ad Deum venimus.
Ornamentorum,ac veſtium inſignia, & lenocinia forma-
rum non niſi proſtitutis & impudicis fæminis congruum,
Et nullarum ferè pretioſior cultus , quàm quarum pudor
*vilis eſt Nitens cutis,*S. Hieron. *epiſt.*47.*c.* 3. *ſordidumq;*
*oſtendit animum.*Et. S. Bernardus *in apologia ad Guil-*
lelm.Abbatem,Apoſtolus(ait)*ita loquitur* 1. *ad Timoth.*
9.*habentes victum & veſtitum,his contenti ſimus Nobis*
autem eſt pro victu ſatietas,nec veſtitum appetimus,ſed
ornatum. Quaritur ad induendum non quod vilius , ſed
quod ſubtilius inuenitur : non quòd repellat frigus , ſed
quòd ſuperbire compellat;non denique,iuxta regulã . quod
vilius comparari poteſt, ſed quod venuſtius, imò vanius
oſtentari. Quiuis de ſeculo,quãtumlibet honoratus etiãſi
Rex,etiamſi Imperator ille fuerit,nõ tamen noſtra horre-
bit indumenta ſi ſuo ſibi modo preparata fuerint & ap-
tata.Caeterùm† *in habitu,*inquit, *non eſt religio,ſed in* 5
corde,bene,ex cordis theſauro ſine dubio procedit quic-
quid foris apparet vitioſum.Vanum cor vanitatis notam
ingerit corpori,& exterior ſuperfluitas , interioris vani-
tatis indicium eſt.† *Mollia indumenta,animi mollitiem* 6
indicant. Non tanto curaretur corporis cultus,niſi prius
neglecta fuiſſet mens inculta virtutibus. Quòd verò nõ
ſolùm vanitatis,ſed etiam ſuperbiæ ſit pretioſis indui
veſtibus,collegit S. Gregor *tom.* 4 *in Euangel.* dum
ait , *Quod pro ſola inani gloria veſtimentum pretioſius*
quaritur , res ipſa teſtatur; quia nemo vult. ibi pratioſis
veſtibus indui, vbi ab aliis non poſſit videri. Quò perti-
net illud Socratis ad Xanthippem coniugem ſingulari ſe
veſte induentem,vt ad pompam ſpectandum prodiret,di-
*ctum. Hanc,*inquit, *non ſpectandi cauſa , ſed potius vt*
*ſpecteris,debes.*ſicut habet Ælian. *in lib. de varia hiſt.*
Quare Epiſcopi nec fulgidis, nec ſordidis veſti-
bus ſe ornare debent,ſed inter vtrumque , medium
quoddam eſt capiendum,quod eleganter deſcribit S.
Hieronym.*epiſt* 2.*ad Nepot.cap.*11 *Veſtes pullas aquè*
deuita,vt candidas. Ornatus & ſordes pari modo fugien-
da ſunt,quia alterum delicias , alterum gloriam redolet.
Non abſque amictu lineo incedere,ſed pretium ve-
ſtium linearum non habere laudabile eſt. Alioquin
ridiculum,& plenum dedecoris eſt,refero marſupio
quod ſudarium , orariumque non habeas , gloriari.
Quod monet & Euſtoch.*epiſt.*22.*cap.*12.*Veſtis,* ait,
nec ſatis munda,nec ſordida , & nulla diuerſitate nota-
bilis:ne ad te obuiam pratereuntium,turba conſiſtat , &
digito monſtreris. Vnde de S.Auguſtino Poſſidius Ca-
lamenſis Antiſtes ita ſcribit *in eius vita c.* 22. *Veſtis*
eius,& calceamenta , & lectualia ex moderato & cõpe-
tenti habitu erant,nec nitida nimium,nec abiecta pluri-
mũ:quia his plerũq;vel iactare ſe inſolẽter homines ſolẽt,
vel abiicere,ex vtroque,non qua Ieſu Chriſti,ſed qua ſua
ſunt iidem quarentes. At iſte beatus , vt dixi,medium
tenebat, neque in dexteram,neque in ſiniſtram declinãs.
Id ſapienter docet S.Baſil *homil* 24. quæ eſt de 8
legendis libris Gentilium:*Comarum* inquit , *aut ve-*
ſtium extra neceſſitatem curam gerere, vel infeliciũ eſt
vt ait Diogenes, vel iniuſtorum Nam cincinnatum &
comptum eſſe atque appellari aquè turpe cenſendũ aſſe-
ro,atque impudicum eſſe , aut alienis nuptiis inſidiari.
Quid

Quid enim apud eum, qui sapit, differre potest tenuem, sumptuosamque vestem inducere, an vilem ferre, modò satis hæc ad frigus, caloremque arcendum fuerit? Et ad hunc modum etiam in reliquis quicquid necessitatis vsum excedit vitandum, neque corporis plus ornatus dandum est, quam quantum animæ prosit. Nam viro generoso, & vere hac digno appellatione nō minus fuerit probrum lasciue ornari, aut corporis curam supervacuam gerere, quàm alia aliqua nota seu affectu prauo per ignauiam affici. Omne namque studium adhibere, vt corpus quàm optimè se habeat, se se cognoscentis non est. Neque sapiens illud præceptum intelligentis, nos admonens quemadmodum non id quod aspicitur, est homo. Excellenti enim quadam opus est sapientia, per quam nostrùm quilibet (quicunque sit) se se cognoscat: quæ profectò mente minimè purgatis non magis euenire potest, quam lippienti solem aspicere. Hanc verò animæ purgationem, vt semel, & quod vobis satis sit dicam, voluptates per sensus eripiunt. Hæc † supellex Episcopi nihil aureum, aut argenteum contineat, nil in ea auro, vel argento ornatum existat, vel sericum, vel sericodistinctum, absit colorum varietas: aulæa vel tapetia, nil acu sit pictum, vel variè contextum, nec studiosè elaboratum vt pluris sit artificium, quàm res ipsa; mensæ simplici corio, vel panno sternantur; signa, & tabulæ profanæ reiiciantur, nec thalami ad vsum hospitum pretiosius ornati, quàm reliqua domus existant: equi tantum necessarij alantur; in ædificiis omnem luxuriam, picturā, & inania ornamenta, ac delicias enitet, nil demum in eius domo sit, nisi purum & simplex, quod Dei zelum, & rerum sæculi contemptum præ se ferat. Consuetudinis tamen loci ratio habenda est, ne dignitas Ecclesiastica vilescat, *c. Episcopi* 80. *dist.* maximè vbi Episcopi etiam principes temporales sunt, vel Cardinales me citato *in hoc loco* Maurit. Alzed *de præcellent. Episcop. dignit p.* 1. *c.* 5. *n.* 11.

10 Inde S. Bernardus *ad Episcopum Londonien. epist.* 24. sic ait: *Non licet tibi de facultatibus Ecclesiæ luxuriari, & in superfluitatibus consumere; sed solum viuere: non licet ditari, non licet consanguineos extollere, nō licet palatia ædificare. Denique quod præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.* Et Chrysost. *homil.* 15. *ad Timoth.* 1. sic ait: *Ego audacter dixerim Ecclesiæ Præsules nihil præter victum, & vestitum habere oportere, ne ad ista trahantur desiderio. Honorificabimus autem* (inquit Bernard. *epist.* 18.) *non cultu vestitum, non equorum fastu, non amplis ædificiis, sed grauitate morum, maturitate consiliorum, ac munditia honestate, studiis spiritualibus, & operibus bonis. Pastores enim pomparum sæculi sectatores destruunt illud Ecclesiæ encomium Cantic.* 1. *Nigra sum, sed formosa, nolite me considerare quòd fusca sim; quia decolorauit me Sol: id est, Christus, quod ad litteram significat Ecclesiam esse exterius quidem nigram ob Crucis mortificationem, & contemptum externi fulgoris, interius tamen formosam, propter decorem cælestium pulchritudinem.*

11 Vos ò Præsules de vestibus ne gloriemini, tineæ huius vos gloriæ voluptate priuabunt. Videte quam incerta; quamque instabilis sit præsentis vitæ gloria, gloriātur gentes in re, quam vermes & gignunt, & perdunt, vt pōderat religiosissimus P. Fr. Dominicus de IESV MARIA *in il sententiario spirituale p.* 1. *c.* 8. *pun.* 5. *n.* 7. Igitur si sanctorum Conciliorū decreta veneramini, illud in primis decretum Concilij Carthag. IV (cui Beatus August. interfuit) in imo corde defigite, vbi sic habetur: Episcopus vilem supellectilem, & mensam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quærat, & in Concil. Trid *sess.* 25. *de reformat. c.* 1. ita cautum est: *Episcopi modesta supellectili, mensa ac frugali victu contenti, caueant ne in tota eorum domo aliquid appareat quod non simplicitatem Dei Zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat. Hoc sequendū est documentum, & antiqua Sanctorum Patrum in hac re exēpla, itaut damnāda sit eorum singularitas, qui audacter documentis, & exemplis antiquorum Patrum contradicunt, & allegantes oportere tempori seruire quasi Spiritus Christi Euangelica norma mutari debeat cum tempore, ac opinionibus, & affectibus hominum seruire, cum potius omnia tempora sint Euangelica institutioni conformanda, & iuxta normam Euangelici atque Apostolici Spiritus reformanda.*

Quoniam Ioannes Gers. *in secunda parte suorum operum* collegit egregium opusculum, cuius titulus est de temperantia, & modestia Prælatorum, in quo multa scitu dignissima ad hoc institutum refert, & ab eo in vnum collegit vtilissima noster Præsul insignis sāctitatis, & spectatæ virtutis vir, Dom. Fr. Bartholomæus à Martyribus, operæpretium existimani, paucissimis verbis summam illorum comprehendere. Statuunt igitur hanc conclusionem. Expedientius & efficacius est Prælatum declinare ad austeritatem vitæ in mēsa, vestibus, & numero seruitorum, & reliquis pertinentibus ad statum suum, quàm hominibus sæcularibus in talibus conformari. Quam quidē conclusionem multis probant, & duo, quæ potissimū Prælatos ad illam non sequendam mouere poterant, in medium adducunt, illisque suo ordine eleganter respondent. 12

Non igitur spiritualis profectus subditorum potest Prælatos huius temporis mouere, vt ab illa discedant conclusione, quia constat hac ratione eos nihil proficere. cùm huiusmodi pompa plus scandalizet homines sæculi, tam Principes, quàm alios omnes, quam ædificet. Ex hac enim eōcitantur ad murmurationem, inuidiam, cupiditatem, indignationem, &c. Habent enim ex præcepto B. Petri 1. *cap.* 5. *Non dominātes in clero, sed forma facti gregis ex animo.* Vnde propter hoc tenentur esse forma humilitatis, & sobrietatis. Viuentes autem fastuosè, potius sunt forma ambitionis, cupiditatis, vanitatis; dum hoc ipso subditos suos ad similia compellunt. Exemplum enim Prælati quodammodo cogit ad similia, iuxta illud Pauli *ad Galat.* 2. *Tu cogis gentes iudaizare, &c.* Sed quorsum attinet ad hoc Scripturas allegare, cùm experientia hoc ipsum euidenter clamet? nam vnde tanta deuotio Principum, & aliorum sæcularium ad antiquos Prælatos, tantaque reuerentia, nisi quia tales pompas vilipendebant; tum etiam, quia videbant eos esse fideles dispensatores bonorum Ecclesiasticorum, largissimè eis communicabant diuitias suas. Postea verò videntes eos in pompis eas consumere, non solùm rettraxerunt manum, sed ipsā etiā Ecclesiastica bona inuaserunt. Sed vt excusentur, fortè dicent: Sic viuimus, vt conformemur iis, qui viuimus. Ad hoc respondet noster Apostolus *ad Roman.* 12. *Nolite cōformari huic sæculo,* &c. Nec desferendū est malignantibus, qua, vt inquit Plutarch. *in aphor. regum est audire malè cùm feceris bene*, & Salust. *à laudatis laudari, & ab improbis improbari æqua laus est*, & Mim. *Malis displicere laudari est Nondum felix es*, iungit ille, *si nondum te turba deridet.* Et ideo de se ipso suæ beatitudini attribuens dicebat Seneca *de vit. beat. c.* 13. *Mihi* (quod argumentum est recti) *contingit malis displicere.* Dicunt etiam, Sic viuimus ne inter alios erubescamus, cui respon- 13

respondetur quòd non est erubescenda humilitas Christi, neque vilitas, quæ propter eum sustinetur. Dicunt deinde. Sic viuimus ne reputentur auari, & hypocritæ, si fuerimus in talibus cæteris parciores. Hæc ratio vim haberet aliquam, si non esset alius modus rationabilior, & iustior, per quem à cordibus hominum hanc opinionem euellerent. Verissimum enim est oportere Prælatos amouere debere à se suspicionem auaritiæ, & hypocrysis, cùm debeant proximis bonam famam, sicut Deo bonam conscientiam. Vnde fateor quod si Prælatus parcè viuit, & nihilominus mille modis extorquet pecunias, & thesaurizat, iste sine dubio abominabilior est coram Deo, & coram hominibus contemptibilior, quam illi, qui splendidè viuunt. Quamobrem ita vitam suam instituere debet, ne auarus æstimetur, & pecuniæ congregator.

14 Nec etiam poterunt Prælati moueri ad hoc genus viuendi splendidum propter Ecclesiæ auctoritatem, quia cum honor sit præmium virtutis, ipsi tenentur oues suas ducere, vt homines præcipuè propter virtutem honorent, non propter fastum, & pompam. Vnde exquirentes honorem hac ratione docent errare oues suas scilicet, vt putent splendorem vitæ, veram esse causam honoris. Hinc Dominus *Luca* 16. dicit *quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.* Beatus Iacob. *cap.* 2. damnat illos tanquam acceptatores personarum, qui honorant diuites ob vestem fulgidam, &c. & spernunt pauperes, & Bernard. *ad Eugenium libr. de considerat. Tu Pastor procedis deauratus tam multa circumdatus varietate. Oues quid hic capiunt? si auderem dicere dæmonum magis, quàm hominum pascua hæc. Siccine faciebat Petrus? Sic Paulus suadebat? Absque his crediderunt Apostoli, & Apostolici viri posse impleri saluare illud mandatum: Pasce oues meas,* Ioan. 21. *Neque enim sine Episcopali honore, & gloria Apostoli fuerunt, qui tamen dicere potuerunt,* 1. ad Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus.* Et illud *Act:* 3. *Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. Item si Episcopi in hoc zelant auctoritatē Ecclesiæ, cur suos curatos in sordibus, & abiecto statu derelinquant; imò & aliquando nudari patiuntur? His etiam addo, quòd principes, ac nobiles potius irrident, quàm reuereantur fastum huiusmodi: pauperes autem minus audent ad tales accedere, vt ab eis pastum vitæ suscipiant. Et videntes eos in otio, & epulis viuere, se verò egenos, & in laboribus vitam ducere, inuident eis, atque detrahunt: quos si viderent in humilitate viuere, amarent, atque eorum exemplo labores suos æquanimiter ferrent.*

15 Si enim ex omnium Philosophorum, & gentium communi consensu vni tantùm virtuti honor, dignitas, auctoritas, & reuerentia debetur, quòd virtus rerum omnium domina sit, ac regina: quo iure magis hanc Episcopi auctoritatem promereri poterunt, quàm virtutis, ac sanctitatis præstantia? Nam qui diuitiis, qui vestibus, qui fastui exhibetur honor, is planè falsus, indignus, & fucatus est. Rectissimè enim à Seneca dictum est, *Non faciunt equum meliorem aurea frena, nec hominem meliorem fortunæ ornamenta.* Quemadmodum enim in auro & gemmis, & in ipsa etiam corporum pulchritudine cernere licet aurum aliquod verum, aliquod autem adulterinum; gemmas item veras, & adulterinas; corporis etiam pulchritudinem veram, à naturáque ipsa tributam, aliam verò arte, fallaciis, & fuco quæsitam: ita sanè mirari nemo debet, si honor aliquis, atque auctoritas vera sit, quæ meritis & virtute comparatur: fucata verò aliò alia, quam stulti & imperiti rerum æstimatores opibus & potentiæ tribuunt. Quare Episcopi Ecclesiæ Principes veris bonorum fontibus omissis, qui virtute & vitæ integritate comparantur, fucatos & fallaces, qui inanissimis splendoris insignibus adipiscuntur; exquirere non debent. Id enim calamitosa illa ætate sub Anthioco tyranno, quando Sacra omnia violata sunt, contigisse memorant historiæ Machabæorum 2. c. 4. cùm Principes populi & Sacerdotes patrios honores pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: patrij enim honores erant, qui virtuti, qui Religioni, qui Fidei, & meritis vitæ reddebantur, quibus cum Sacerdotes destituti essent, ad falsos hominum titulos, nempè opes, apparatus, pompásque Ethnicorum confugiebant.

De primo Israëlitici populi Principe Moyse non 16
ab hominibus, neque per hominē, sed à Deo electo, in eius vita Philo Iudæorum disertissimus *lib.* 1. scribens, sic ait: *Solus hic omnium, qui vnquam principatum gesserunt, non aurum, nō argentum in thesauros condidit, non tributa exegit, non palatia, nō latifundia, non greges, non famulitia, non reditus, non alias opes sibi parauit, quamvis posset habere omnium harum rerum copiam; sed existimans animæ pauperis iudicium esse mirari materiales diuitias, has quidem vt cæcas cōtempsit, illas verò naturales, perspicacésque honorauit: in vestitu, victúque quotidiano nihil præ se ferens fastus tragici, sed simplicitatem, frugalitatémque exercens priuati hominis. Regem autem in his solis agebat, quæ verè sunt regia: vt sunt continentia, fortitudo, sobrietas, solertia, prudentia, scientia, industria, tolerantia, iustitia, voluptatis cōtemptus, ad virtutem exhortatio, obiurgationes, castigationésque peccantium legitimè, & rectè facientium laudes atque præmia* Hactenus ille. Sed vt in viro singularibus fauoribus à Deo cumulato non ita mira hæc videri possint, & quæ ita facilè omnes imitentur cadem gratia non suffulti, videamus † an & ex Genti- 17
libus inueniri possint, qui paria quasi fecerint, & certè numerus non omnino paucus sese perscrutantibus offert, nobis tamen paucos adducere satis est. Socrates sibi gratulabatur, quod iuxta naturā viuēs, ac paucis assuetus, aurum, purpuram, gemmas, ebur, aulæa, reliquasque diuitum delicias nec cuperet, nec egeret, quas dicere solebat magis necessarias agēdis tragœdiis, quàm ad vsum vitæ, Bruson *lib.* 5 *c.* 22. & refertur *in theatro vitæ humanæ tom.* 1. *lib.* 5. *pag.* 864. Catiæ regina cùm ad Alexandrum Macedonem multa obsonia, fercula opipara, coquosque optimos misisset, his haud opus esse Alexāder Macedo dixit, cùm cibo cōmuni, pane & aqua latrantem sibi stomachum conciliare posset, Bruson *lib.* 1. *Facetiarum.* Alcamenes Teleucri filius rogante quodā cur adeò parcè viueret, tantas opes possidens? *Quia*, inquit, *qui multa possidet, non ex libidine, sed ex ratione viuere debet,* Bruson *lib.* 5. *c.* 22. Alexāder Seuerus Augustus, & Princeps orbis in conuiuiis suis aurum planè nesciuit. Potan. *c.* 2. *de splēdore.* Si ergo terreni illi Principes Christum ignorantes, & in ipsis adhuc infidelitatis, & idololatriæ tenebris agentes solo rationis lumine, hoc & viderunt & sequuti sunt: quis ferat Episcopū pauperis Christi vices gerētem, & exemplo, atque doctrina sua homines ad contemptū terrenorum honorum adhortantem, inter epulas, & magnifica conuiuia, interque cæteras aureas & argenteas, splendidasque ministrorum cateruas vitam agentem? Sed ne inopes exemplis ex nostris videamur, afferre libet, quæ & multò ditiores fortè nos ostendere possent.

De diuo Martino (quem Apostolis parem fuisse canit Ecclesia) in eius vita scribit Sulpitius: *Factus*

verò

verò Episcopus Turonensis idem constantissimè perseuerabat, qui prius fuerat, eadem in corde humilitas, eadem in vestitu vilitas, atque ita implebat Episcopi dignitatem, vt propositum Monachi non desereret.

19 De Diui verò Augustini ornatu, frugalitate, & parsimonia scribit *in eius vita* Possidonius in hunc modum: *Mensa vsus est frugali & parca: qua quidem inter olera & legumina etiam carnes aliquando propter hospites, vel quosque infirmiores continebat. Cochlearibus tantùm argenteis vtēs, cætera vasa, quibus mensa eius cibi inferebantur, vel testea, vel lignea, vel marmorea erāt, non necessitatis inopia, sed proposito voluntatis. Denique morti iam proximus testamentum nullum facit, quia vnde faceret pauper Christi, non habuit.*

20 De Diuo Basilio sic scriptum legimus: Erat autē Basilius in victu & cultu abstinentissimus, vna tantùm tunica amiciebatur humi cubitabat, totis sæpè noctibus vigilabat. Demum obiit corpore per abstinentiam consumpto, cùm ossibus, ac pelle tantùm superstes esset.

21 De sancto Exuperio ita scribit Hieronym. *epist. com. 1. Sanctus Exuperius Tholosa Episcopus viduæ Sareptensis imitator, esuriens pascit alios, & ore pallente ieiuniis fame torquetur aliena, omnémque substantiam Christi visceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro vimineo, sanguinem portat in vitro.* Huius sectare vestigia, & cæterórum, qui virtutis illius similes sunt, quos Sacerdotium & humiliores fecit, & pauperes. Quid hoc exemplo mirabilius quis non obstupescat corpus Domini, quod nec ipsis quidem Angelorum manibus pro dignitate tractetur; canistro vimineo circumferri? Quo affectu ferebatur in pauperes Christi, qui Christum tā humili vase circumferebat? quomodo suis pareceret facultatibus, vt pauperes alere posset, qui nec ipsis quidem altaribus pepercit? quomodo splendidam domum, atque familiam esurientibus pauperibus aleret, qui vt algentes, nudósque vestiret, altaria quoque ipsa nudauit? Tales ergo Præsules istis suis exesis corporibus, ista vitæ sobrietatē, & parsimonia aduersùs mundi Monarchas Ecclesiam Christi tutari sunt: nos vtinam eorum labore conseruatam, & auctam retineamus. Sed ad hoc certissima via est eorum inhærere vestigiis, quando (vt nobilis ille historicus dixit) imperium eisdem artibus retinetur, quibus initio partum est. Quæ vbi defuerunt, nec ipsa quidem caput mundi Roma stare diu potuit: imperium enim summis laboribus, & inedia partum, non durus Annibal, aut crudelia bella, sed luxus, & opulentia bellis perniciosiora dissoluerunt.

22 Nulla poterit se tueri excusatione, qui aduersùs prædicta Sanctorum Patrum exempla temporum diuersitatem obiiciat, quia, etiamsi alicuius fortasse momenti esset si cum tempore, aut fortunæ pauperum, aut mores hominum mutarentur, tamen cum eadem sit pauperibus indigentia, eadem in hominibus morum corruptio, eadem ambitio, auaritia, luxus, fastus, & intemperantia, easdem causas eodem modo semper operari, hoc est, ad idem inclinare necesse est. Non ergo fastus fastu, non luxus luxu, non opes opibus, non deliciis deliciæ; sed humilitate fastus, sobrietate luxus, paupertate auaritia, & asperitate deliciæ superandæ sunt. Quis autem adeò mentis inops est, qui non videat omnia mundi vitia cum tempore adoleuisse? quando enim tot hæresum monstra Ecclesiam ita infestarunt, vexarunt, ac pene oppresserunt: quando ita luxus, auaritia, ambitio, libido, deliciæ, ludi, epulæ, splendor vestium, cæteráque vitiorum irritamenta, & cupiditas ipsa (malorum omnium seminarium) inundauerunt?

Quantum verò Ecclesiæ proceres, & ministri (qui his malis opem ferre debuerunt) è maioribus suis huc ipso tempore degenerarunt, siue probitatem spectare velis, siue docendi facultatem, siue eleemosynarum largitatem, siue sobrietatem vitæ, siue infractum animum ad omnia pro sibi commisso grege pericula subeunda? Denique si Diuo Cypriano credimus, quò mundus magis ad finem properat, eò magis velut senectute, ac vetustate conficiente in deteriora prolapsus est. Sic enim scribit aduersùs Demetrianū: *Breuiatur in dies singulos, & decrescit, ac defecit in agris agricola, in mari nauta, miles in castris, innocentia in foro, iustitia in iudicio, in amicitiis concordia, in artibus peritia, in moribus disciplina. Putásne tu tantam posse substantiam rei senescentis existere, quanta prius potuit nouella adhuc, & vegeta iuuenta pollere? Minuatur necesse est quicquid fine iam proximo, in occidua, & extrema deuergit. Sic Sol in occasu suo radios minus claro, & igneo splendor iaculatur; sic declinante iam cursu exoletis cornibus luna ieiunatur, & arbor, quæ fuerat ante viridis, & fertilis, arescentibus ramis, fit postmodum sterili senectute deformis. Et fons, qui exundantibus prius venis largiter profluebat, senectute deficiens vix modico sudore destillat. Hæc sententia mundo data est, hæc Dei lex est; vt omnia orta occidant, & aucta senescant, vt infirmentur fortia, & magna minuantur, vt cum infirmata, & diminuta fuerint, finiantur.* Hactenus Cyprianus. Si igitur cum temporibus omnia pariter mala creuerunt, maiori ergo virtute, prudentia, sollicitudine, vigilantia, temperatione, ac disciplina eget, quisquis tot malis corrigendis, atque curandis præfectus est. Meliori enim nauclero in sæuiori tempestate, & peritiori medico in grauiori ægritudine, præstantioreque duce in desperata victoria opus est. Quare non habet quisquis fastuosè viuit, & quotidie splendide epulatur, magnósque famulorum greges alit, & in hoc tam magnos Ecclesiæ reditus, pauperibus profuturos, insumit, quo se illa ratione tueatur.

Eleganter hoc ipsum apertissimis declarat verbis, omnémque penitus excusationis ansam præripit Concilium Trid *sess. 23. de reform. c. 1.* in hæc verba. *Optandum est, vt ii, qui Episcopale ministeriū suscipiunt quæ suæ sint partes agnoscant, ac se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & solicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Nec enim dubitandum est fideles reliquos ad religionem, innocentiámque faciliùs inflammandos, si præpositos suos viderint non ea, quæ mundi sunt, sed animarum salutem, ac cœlestem patriam cogitantes. Hæc cum ad restituendam Ecclesiasticam disciplinam præcipua esse, Sancta Synodus animaduertat, admonet Episcopos omnes, vt secum ea sæpe meditantes, factis etiam ipsis, ac vitæ actionibus (quod est veluti perpetuum quoddam prædicandi genus) se muneri suo conformes ostendant: in primis verò ita mores suos omnes componant, vt reliqui ab eis frugalitatis modestiæ, continentiæ, ac (quæ nos tantopere commendant Deo) sanctæ humilitatis exempla petere possint. Quapropter exemplo Patrum nostrorum in Concilio Carthaginensi non solùm iubet, vt Episcopi, modesta supellectili, & mensa, ac frugali victu contenti sint, verùm etiam in reliquo vitæ genere, ac tota eius domo caueant, ne quid appareat, quod à Sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei Zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat.* 23

GLOS.

GLOS. VIII.

Pudicum.

SVMMARIVM.

1 *Caſtitas pretioſiſſima omnium, maximáque poſſeſſio.*
2 *Pudicus ille eſt, qui non modò corpus illibatum conſeruat, ſed qui neque intuitu, voce, vel geſtu leuitatem oſtendit.*
3 *Pudicitia in primis eſt habenda, qua amiſſa omnis virtus corruit.*
4 *Libido ſæuus criminum ſtimulus eſt.*
5 *Impudicitia quid ſit? oſtenditur.*
6 *Pudicitia fruſtrà oſtentatur ſine temperentia:*
7 *Caſtitas omnibus per neceſſaria, ſed maximè Miniſtris Chriſti Altaris.*
8 *Caſtitas dignitas magna.*
9 *Caſtitas honorem Deo ſimillimum reddit.*
10 *Apoſtoli excepto Petro inter caſtas agmen ducunt.*
11 *Diſcipuli Apoſtolicæ caſtitatis æmulatores fuerunt.*
12 *Paulus Apoſtolus perpetuum coluit cœlibatum.*
13 *Sanctus Cyprianus à ſuæ conuerſionis initio caſtitatem coluit.*
14 *Sanctus Auguſtinus vigilantiſſimus fuit caſtitatis cautor.*
15 *Sanctus Gregorius Nazianzenus in virginitatis amorem ſummopere exarſit.*
16 *Vrſinus Preſbyter ea fuit caſtitate, vt nec quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur.*
17 *Caſtitas ſicut omnes virtutes, donum Dei eſt.*
18 *Continens nemo poteſt eſſe, niſi Deus det.*
19 *Caſtitas Dei gratia occurrente, nobis operantibus tuenda eſt.*
20 *Carnis afflictiones diuerſis pœnitentiæ operibus fugiendæ.*
21 *Euariſtus Preſbyter hybernis noctibus in puteum ſe emergebat, vt carnis afflictiones effugeret.*
22 *Sanctus Franciſcus nudum corpus in niuibus volutauit.*
23 *Caſtitatis amor in intimis animi receſſibus occultari non poteſt.*
24 *Mulierum familiaritatem diligenter cauendam Sanctiſſimorum hominum factis illuſtratur.*
25 *Mulieres ſunt via iniquitatis.*

1 MAGNVS Baſilius *lib. de Virginitate* repetitis, & elegãtibus verbis ſnos hortatur, vt caſtitatẽ pretioſiſſimã omniũ, maximáque poſſeſſionẽ naturalẽ diuinæ effigiei pulchritudinem, quæ hominẽ incorruptibili Deo ſimillimũ facit, tenere ament, arctè cõplectantur, cautè cuſtodiãt. Et noſter Apoſtolus perpetuus caſtimoniæ cultor, & laudator eximius ſuum amantiſſimum hortatur Timotheum, vt ſit *pudicus.* Hanc vocẽ *pudicũ*, ideſt, verecundum, interpretantur ibi Anſelmus, & quidã Latini, quique nihil admittat, quod caſtitati vllo modo repugnet. Tertullianus *lib. de cultu fœminarum*, ita de pudicitia ſcribit: *Cùm omnes templum ſimus illato in nos & conſecrato Spiritu ſancto, eius templi æditus & Antiſtes pudicitia eſt, quæ nihil immundum, nec profanum inferri ſinat ne Deus ille, qui inhabitat, inquinatã ſedẽ derelinquat.* Hoc, ait S. Hieron. *lib. 1. aduerſus Iouinian. c. 20.* ſignificat κόσμιον, ornatum caſtitate, & moribus, vt nimi-
2 rum non modò corpus illibatum conſeruet, ſed neque intuitu, voce, geſtu leuitatem caſtimoniæ inimicam, & probroſam oſtendat, quia in omni gradu, & ſexu tenet pudicitia principatum. Vnde Apoſtol. *ad Timoth. c. 4. verſ. 12. Eſto exemplum fidelium in caſtitate, vt vel ex te vno diſcant, quam purè, & integrè, viuẽdum ſit.* Et *c. 5. verſ. 1.* cauet vt neceſſitatis ac monitionis tempore cum iunioribus fœminis agat, *in omni caſtitate*, hoc eſt, eximia mẽtis, aſpectus, ſermonis, operis puritate, vbi S. Chryſoſt. *homil. 13.* in omni caſtitate. *Non modò*, ait, *obſcœni congreſſus vitium caue, verum omnem ſuſpicionis, vel obſcœni aditum claudo, quia adoleſcentularum colloquia turpi ſuſpicione difficile carent.* Et idem Apoſtolus *ad Titum 1. verſ. 7.* ait: *oportet eum eſſe continentem*, vbi S. Hieron. *in comment.* intelligit, ideſt, *ab vxoris amplexibus*, quod etiam in Concil. Carthaginenſi II. *can. 1.* ſtatutum fuit in hæc verba. *Omnibus placet, vt Epiſcopi, Preſbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes etiam ab vxoribus ſe abſtineant, vt quod Apoſtoli docuerant, & ipſa ſeruauit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus*, habetur, *in cap. cum in præterito, & in cap. ſeq. 84. diſt.*

Doctiſſimi viri, inquit S. Hieron *lib. 1. contra Iouin. c. 30. vox eſt, pudicitiam in primis eſſe retinendam, qua amiſſa omnis virtus ruit.* 3

Vnde S. Ambroſ. *de Caino, & Abele, c. 5.* ſic ait: *Sæuus criminum ſtimulus libido eſt, quæ nunquam manere quietum patitur affectum; nocte feruet, die anhelat, de ſomno excitat, à negotio abducit, è ratione reuocat, aufert cõſilium, amentes inquietat, lapſos inclinat, nullus peccãdi modus, & inexplebilis ſcelerum ſitis, niſi morte amantis extingui non poteſt.* 4

Et S. Gregor. *lib. 31. Moral. cap. 31.* impuriſſimæ huius belluæ execrandos fœtus enumerans: De impudicitia, inquit, cæcitas mentis, inconſideratio, inconſtantia, præcipitatio, amor ſui, odium Dei, affectus præſentis ſæculi, timor autem, vel deſperatio futuri generantur. Et S. Ambroſ. *in cap. 4. Lucæ*, ſic ait; *Etenim quaſi clauis ſuffigitur anima corporeis voluptatibus, & cum ſemel adhæſerit cupiditatibus demerſa terrenis, difficilè in altum poteſt, vnde deſcendit, ſine Dei fauore reuolare. Actuum enim ſuorum vincta laqueis, & ſæcularium deliciarum illecebris obnoxia iam tenetur.* 5

Vnde S. Hieron. *epiſt. 10. ad Furiam c. 3.* affirmat fruſtrà oſtentari pudicitiam ſine temperantia. Quid, inquit, neceſſe eſt nos iactare pudicitiam, quæ ſine comitibus, & appendiciis ſuis continentia, & parcitate fidem ſui facere non poteſt. 6

Hinc S. Auguſt. *ſerm. 249. de tempore. Ordinibus*, inquit, *caſtitas perneceſſaria eſt, ſed maximè miniſtris Chriſti Altaris, quorum vita aliorum debet eſſe eruditio, & aſſidua ſalutis prædicatio. Tales enim decet Dominum habere Miniſtros, qui nulla contagione carnis corrumpantur, ſed potius continentia caſtitatis ſplendeant, & totis honeſtis fulgeant in populo exemplis. Magna enim eſt caſtitatis dignitas*, vt inquit S. Bernard. *epiſtol. 42. ad Henricum Senonenſem Archiep.* in hæc verba: *Quid caſtitate decorius, quæ mundum de immundo conceptum ſemine de hoſte domeſticũ, Angelum denique de homine facit? Differunt quidem inter ſe homo pudicus, & Angelus, ſed felicitate nõ virtute. Sed & ſi illius caſtitas felicior, huius tamen fortior eſſe cognoſcitur. Sola eſt caſtitas, quæ in hoc mortalitatis, & loco, & tempore ſtatum quendam immortalis gloriæ repræſentat.* S. Cyril Hieroſolym. *catecheſi 12 illuminatorem: Non ignoremus caſtitatis gloriam: Angelica enim eſt corona, & ſuper hominem hæc perfectio parcamus corporibus, quæ lucere debent ſicut Sol. Ne propter paruam voluptatem, tantum, ac tale corpus polluamus. Paruum enim eſt ad horam pecca-* 7

tum

rum, longæua autem est ex eo, & æterna verecundia. Angeli obambulantes in terris sunt castitatis operatores. Beatus Ambrosius *lib.* 1. *de Virginib. Neque mirum,* ait, *si pro vobis Angeli militant: quæ Angelorum moribus militatis. Castitas enim Angelos fecit, qui eam seruauit, Angelus est: qui perdidit diabolus.* S. Basilius
8 *lib. de Virginitate.* † *Magnum re vera, quidam ait, ac præclarum virginitas est, quæ, vt totum simul explicem, hominem incorruptibili Deo simillimum fecit. Hæc autem profectò non à corporibus ad animas manat, sed cùm incorporalis animæ propria & præcipua sit eius pretiosissima integritate corpora quoque incorrupta seruantur. Et quia castitas hominem Deo simillimum reddit, fecit & charissimum, quia morum similitudo amorem conciliat & glutinat, qua charitate Deo intimè cohæret: Deus enim charitas est, qui manet in charitate, in Deo manet, & charitas Deus in eo,* Ioan. 4.

9 Deo simillimum hominem reddit castitas, non modo enim ipse auctor & hortator, sed etiam Ecclesiasticis præcipuè, & castissimis castorum sponsus esse voluit, cuius exemplo Virgines ita exhortatur S. August. *lib de Sanct Virgin c.* 27 *Sequimini Agnum, quia & Agni caro vtique Virgo. Hoc enim in se renuit auctus, quod matri non abstulit conceptus & natus. Meritò eum sequimini virginitate cordis & carnis quocunque ierit.* Et Sanctus Ambrosius *lib.* 1. *de Virginit. Quid est,* inquit, *castitas, virginitas, nisi expers contagionis integritas? atque eius Auctorem, quem possumus existimare nisi immaculatum Dei filium, cuius caro non vidit corruptionem, diuinitas non est experta contagionē? Christus Virgo Virginis sponsus.* Inter castos agmen ducunt Apostoli, de quibus S. Hieronym. *lib aduersus*
10 *Iouin. c.* 14. † *in Excepto Apostolo Petro, cum non sit manifestè relatum de aliis Apostolis, quod vxores habuerint intelligere debemus sine vxoribus eos fuisse, de quibus nihil tale Scriptura significet. Assumpti in Apostolatum relinquunt officium coniugale, ex quorum persona Petrus dixit ad Dominum* Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te,* inter quæ omnia, & à Christo numeratur vxor Et *in fine Apologiæ suæ pro libris in Iouinianum ad Pamachium. Christus Virgo, Virgo Maria vtriusque sexus virginitatem dedicauere Apostoli, vel Virgines, vel post nuptias continentes: Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certe post Sacerdotium in æternum pudici.*

11 Eiusdem Apostolicæ castitatis æmulatores fuerunt ipsorum Discipuli, vt referunt Sanctus Cyprianus *hæresi* 58. & Tertullian. *lib de Monogamia* De sancto Luca, & Marco ita scribit sanctus Hieronymus *in catalogo Scriptorum Eccles. Vixit Lucas octuaginta, & quatuor annos, vxorem non habens, Marcus primum Alexandriæ Christum annuntians, constituit Ecclesiam tanta doctrina, & vita continentia, vt omnes sectatores Christi ad exemplum sui cogeret.*

12 Clemens Timotheus, & Titus virgineum illud lac ex castissimis sui Magistri Pauli Apost. vberibus suxerunt, quem perpetuum coluisse cœlibatum testes sunt Tertull. *lib. vtroque ad vxorem,* Epiphan. *hæresi* 58. Hieronym. *epist.* 22 *ad Eustoch.* Augustinus *lib de gratia, & libero arbitrio c.* 4. Hilar. *in Psal.* 127. Ambros. *in c.* 7 *prioris Corinthiaca* Chrysost. Theodor. & alij Græci *in c.* 4 *ad Philippenses.*

12 Cyprianus à suæ conuersionis initio castitatem coluit, de quo S. Hieronym *in catalog. Scriptorum Ecclesiasticorum*, ita scribit: *Pontius Diaconus Cypriani vsque ad diem passionis eius, cum ipso exilium sustinens, egregium volumen vitæ & passionis Cypriani reliquit, de quo in hoc volumine Pontius ita loquitur: Inter fidei suæ prima rudimenta nihil aliud credidit Deo dignum, quam si continentiam tueretur Tunc enim idoneum posse fieri pectus & sensum ad plenam veri capacitatem peruenire, si concupiscentiam carnis robusto atque integro Sanctimoniæ vigore calcaret.*

Sanctus Augustinus castitatis fuit vigilantissimus 14
cautor, de quo in eius vita ita scribit Possidonius eius discipulus, *cap.* 26. *Fœminarum intra domum eius nulla vnquam conuersata est, nulla mansit, nec quidem germana, quæ vidua Deo seruiens, multo tempore vsque in diem obitus sui præposita ancillarum Dei vixit, sed neque patrui sui filia, & fratris sui filiæ, quæ pariter Deo seruiebant: quas personas Sanctorum Episcoporum Concilia in exceptis posuerunt.* Dicebat verò nūquam debere cum seruis Dei, etiam castissimis, in vna manere domo, ne aliquod scandalum, vel offendiculum hoc tali exemplo poneretur infirmioribus, & ne tentationibus humanis pertinerent Et sequenti *cap.* 27. pergit narrare idem Possidonius in hæc verba: *In visitationibus verò modum tenebat ab Apostolo definitum Iacobi* 1. *vt nonnisi pupillos, & viduas in tribulationibus constitutas visitaret. Et si fortè ab aliquibus fœminis, vt videretur, vel salutaretur, & rogabatur, nunquam sine clericis testibus ad eas intrabat, vel solus nunquā est loquutus, nec si secretorum aliquid interesset. Et si fortè ab ægrotantibus ab hoc peteretur, vt pro eis in præsenti Deum rogaret, eisque manus imponeret, sine mora peragebat Fœminarum autem monasteria nonnisi vrgentibus necessitatibus visitabat.* Vnde ipse August. *lib.* 8. *Confession c.* 12. amarissima cordis contritione lachrymarum flumina profundens, melior cuique vitam ve inchoaret, submississimè Deo supplicans, tantum etiam beneficium consequutus, ita Deum continentiæ largitorem alloquitur: *Conuertisti ita me ad te, vt nec vxorem quærerem, nec aliquam spem sæculi huius.*

S Gregor. Naz. *in carmin. de calamitate animæ suæ* 15
Mihi inquit, *in somnis aliquando huiusmodi quiddam videre visus sum, & ex quo facilè in virginitatis amorē exarsi. Virgines duæ in propinquo stabāt candidis vestibus indutæ ambæ formosæ atque eiusdem ætatis, quarum zona substringebantur, séque ad talos vsque demittebant. Ad hæc ipsæ capitis velo non modo caput, sed genas quoque ipsas obtexerant, oculosque in terram defixos tenebant. Quarum ex aspectu mira sanè voluptate perfusus sum: sic enim mihi persuadebant eas humana conditione multo maiores, atque augustiores esse. Hæ porrè quoniam me aspectu suo exhilaratum senserunt, erga me quoque beneuolentia affici, meque perinde ac filium suum amplecti cœperunt. Percunctantique mihi quænam essent, vnde venissent, altera castitatem sibi nomen esse dixit, altera temperantiam, quæ Christo Regi assistentes cœlestium Virginum pulchritudine delectarentur. Atque ad me conuersæ: Age, inquiebant, fili, mentibus nostris mentem tuam, & faciebus faciem iunge: ita futurum est ex nio quodam, & singulari splendore præditum in cœlum feramus, atque iuxta immortalitatis Trinitatis fulgorem collocemus. Hac habita oratione per cœlum ferebantur.*

Vrsinus Presbyter, vt refert S Gregor *lib.* 4 *dialog.* 16
cap 11. ea fuit castitate, vt ne quidem a sua muliere sibi ministrari pateretur, quæ cùm aurem admouisset iam moribundo, & animam agenti, vt num vitalis adhuc in eo spiritus esset, exploraret, ille collectis viribus in hanc vocem erupit: *Recede à me mulier, adhuc igniculus viuit, tolle paleam, & sic visis Apostolorum Principibus Petro, & Paulo eorum Inuitatu, & comitatu, in cœlum euolauit.* Et idē Greg. *lib.* 3. *dialog. c* 16. refert de Martio, siue Martino solitario, quod è petra ei aquam necessariam præbuerit Deus, qui cùm decreuisset mulierem vltrà non videre, & quædam hoc cognito ad eius speluncam audacter

accessit, & eùm humi depressa facie deprecantem, eiusque conspectum fugientem ad fatigationem vsque intuita fuisset, eodem die mortem obierit, eo quod Dei famulum improbè ausa contristasset. *In Prato* igitur *Spirituali Ioannis Eucrati c.* 217. dixit senior quidam: *Filioli, sal ex aqua est, & si appropinquauerit aqua, continuò soluitur, & deficit; ita monachus similiter ex muliere est, itaque si appropinquat mulieri, soluitur & ipse, atque in id desinit, vt iam Monachus non sit.*

17 Sicut omnis virtus, ita & castitas donum Dei est. Vnde & ipse Paulus Apost. deprecans carnis stimulum, audiuit à Domino: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* Et S. Augustin. *lib.*10.*Confess.c.* 29. his pro castitate obtinenda Deo verbis supplicat: *Tota spes mea Domine, nonnisi in magna validè misericordia tua. Da quod iubes, & iube quod vis. Imperas nobis continentiam. Et cum scirem,* ait

18 quidam (scilicet Salomon. *Sap.*8. *vers.*21.) *quia* † *nemo potest esse continens nisi Deus det, & hoc ipsum erat sapientia, scire cuius hoc esset donum, adij Dominum, & deprecatus sum illum. Per continentiam quippe colligimur, & redigimur in vnum, à quo in multa defluximus. Minus enim te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat O amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris. Charitas Deus meus accende me. Continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis.* Hinc Origen. *Qui vult, ait, capere verbum quod de castitate positum est, petat, credens dicenti, omnis qui petit accipit, Matth.*7. *vbi volentibus gratia non denegatur, cum tibi Dominus dicit: Petite, & dabitur vobis, &c.* Hinc S. August. *in Psal.*137. *Votum vouit Deo Iacob. Nemo,* ait, *præsumat viribus suis reddere, quod vouerit: qui te hortatur, vt voueas, ipse adiuuat, vt reddas.* Quod se ante conuersionem suam non intellexisse, deplorat *lib* 6 *Confess. c.*11. *Propriarum,* inquit, *virium credebam esse continentiam, quarum mihi non eram conscius, cum ea stultus essem, vt nescirem, sicut scriptum est, Sap.*8. *neminem posse esse continentem nisi tu dederis. Vtique dares si gemitu interno pulsarem aures tuas, & fide solida iactarem in te curam meam.*

19 Quare, vt Dei gratia concurrente, nobisque operantibus illibatam castitatem tueamur, eámque adminiculis, & præsidiis sustentemus, & conseruemus, efficax est adiumentum, vt quis cum Apostolo 1. *ad Corinth.*9. castiget corpus suum, & in seruitutem redigat, dicátque sibi cum S. Hilarione, cuius sensus titillabat diabolus, & pubescenti corpori voluptatum incendia suggerebat. *Ego* (vt refert Hieronym. *in eius vita*) *aselle faciam, vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis: fame te conficiam, & siti: graui onerabo pondere: per æstus indagabo, & frigora, vt cibum potius, quàm lasciuiam cogites.* Herbarum ergo succo, & paucis caryeis post triduum, vel quatriduum deficientem animam sustentabat, orans frequenter, & psallens, & rastro humum fodiens, vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Neque dicti huiusmodi à diabulo carnis stimuli, & afflictiones in feruente adolescentia, sed etiam in frigescente senectute bonos opprimunt, hic enim ignis nonnisi morte extinguitur; vnde S. Gregor. Nazianz. *in carmine de vita sua calamitate,* ægrè ac vi senex multis lachrymis, vigiliis, & rationibus aliisque asperrimis exercitationibus, & maceratiunibus, & exacta monasticæ disciplinæ custodia carnis stimulos euertere potuit. Et S. Hieron. *epist* 22 *ad Eustochium de custodia virginitatis cap.*1. sic ait: *O quoties ego ipse in vasta solitudine, & Solis ardoribus exusta, putabam me Romanis interesse deliciis! sedebam solus, quia amaritudine repletus eram, horrebant sacco membra difformia, quotidie lachryma quotidie gemitus, & si quando repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebam Pallebant ora ieiuniis, & mens desideriis æstuabat in frigore corpus, & ante hominem sua iam carne præmortuum sola libidinum incendia bulliebant, itaque omni auxilio destitutus ad Iesu iacebam pedes, rigabam lachrymis, crine tergebam, & repugnantem carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Memini me clamantem diem crebrò iunxisse cum nocte, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret, Domino increpante, tranquillitas.*

Vnde ad effugiendas huiusmodi carnis afflictiones diuersa pœnitentiæ opera plures Sancti egerût. 20

Eustrius Presbyter hybernis noctibus in puteum, S. Bernardus in lacum descenderunt, vt gelidarum aquarum frigore calorem corporis temperarent castitati infestum, vt refertur *in vita ipsius lib.*1.*c.*3 & 4. 21

Audomarus Tauruanensis Episcopus in vepribus. 22
B. Franciscus nudum corpus in niuibus volutarunt, ex S. Bonauent. *cap.*5. in eius vita, vt hac castigatione voluptatē carni insitam edomarent S. Gregor. *lib.*2. *dialog. cap.*2 narrat de S. Benedicto Abbate, quòd malignus spiritus magno amoris igne serui Dei animum in specie fœminæ olim ab ipso visæ accenderit, sed ille vrticarum & vepriū iuxta densa succrescere frutecta conspiciens, nudum se in illis spinarum aculeis, & vrticarum incendiis proiecit, ibique diu volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exiit, & per cutis vulnera eduxit e corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. Quidam Dominicani Ordinis religiosus nomine Dominicus à scorto sollicitatus in ardentes prunas se iniecit, & illæsus permansit, vt refert Thom. Cantipr. *lib.*2 *Apum.c.*30 Simile quid præstitere Sancti Eremitæ Martinianus, & Iacobus, vt est apud Surium *in eorum vita* 14. *Ianuar.* & 13. *Febr.*

Et quanta iniquitas (ait S. August.) *& quàm lugenda peruersitas, vt animam, quam Christus suo Sanguine redemit, luxuriosus quisque propter vnius momenti delectationem libidinis diabolo vendat! Vrè enim nimium plangenda, & miseranda conditio est, vbi citò præterit, quod delectat, & per dicibolum in cruce manet sine fine, quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus transit, & opprobrium infelicis animæ permanet. Ne igitur in huiusmodi incidas iniquitatem, si Sanctos prædictos carnis sua stimulos asperrimè à se abiicientes, imitari non valueris, bonorum saltem consortia quære,* consulente S. Gregor. Nazian. *in carmine de anima sua calamitate,* in fine, his verbis: *Cum castitatis amor in intimis animi recessibus occultari non posset, primum cum his hominibus vita consuetudinem contraxi, qui matrimonij vincula fugerunt, seque à mundi contagione abruperunt, & Christum Regem animi pennis sequuntur, hic non sine magna gloria pedem efferentes: hoc ego singulari amore, ac toto pectore complectens, spei cœlestis duces habebam, excussaque omni huius vitæ beatitudine temperantia ac frugalitate collum subieci. Qua quidem mei curam gerebat, me amabat, me ad amplissimam gloriam promouebat, me denique in Christi manibus accuratè collocabat. Post quæsita bonorum consortio occasiones libidinis vniuersas deuita, quod est tutissimum propugnanda castitatis asylum, & perfugium. Fugite,* ait Apostol. 1. *ad Corinth.* 6. *fornicationem.* Et S. August. *serm.*1. *Dominica* 25 *post Trinit.* qui est 250. *cap.*1. *Quod libidinem,* inquit; *fugiendam esse suggerimus. Apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus vitiis prædicauerit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit: Resistite, sed fugite fornicationem, &c. sic contra reliqua vitia* 23

Deo auxiliante debemus in præsenti resistere, libidinem verò fugiendo superare. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmā desideras obtinere. Vnde Fratres charissimi ab omnibus Christianis, præcipuè tamen clericis, siue Monachis indigna, & inhonesta familiaritas fugienda est: quia sine vlla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare suspectam, citò dilabitur in ruinam. Inter omnia Christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna & rara victoria. Grauem castitas sortita est inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur. Relicto in mulieris manibus pallio, fugæ se pudicus Ioseph dedit, mulierem fugit, & vicit. S. Gregorius Nyssenus in illud Apostol. *omne peccatum quod fecerit homo*, sic inquit. *Tantæ malorum multitudinis matrem videns Paulus fornicationem victricem nobis modo fugam, clamabat. fugite fornicationem.* Solet fuga militis imbecillitatem prodere in libidinis castris pugnantis fortitudo in fuga est sita. Ita S. Basilius Seleuciæ Episcopus *homil.* S. Iosephum efferens ait. *Tenacibus manibus retentam permittas vestem, libidinis effugit ansas, fuga vsus pro armis, tradit vestem, vt temperantiam teneat, demque nudatur veste ne nudetur à temperantia.*

24 Vnde mulierum familiaritatem diligenter cauendam præclaris Sanctissimorum hominum factis edocemur, & probat ex sacris litteris Alued. *de præcellēt. Episcop. dignit. part. 1. cap 5. num 3.* Nam S. Thom. Aquinas Angelicus Doctor, vt est *in Romano officio, & eius vita 7. Martij apud Surium* in gratia castitatis certamine quadam eum tentante muliercula, victor euasit, & postea flexis ante Crucis signum genibus orans, ibique somno correctus per quietem sentire visus est sibi ab Angelis constringi lumbos, quo ex tempore omnis libidinis sensu caruit: narrat Benedict. *in sum pecc. at. lib 4 cap. 9 §. 1.* Eremitam matri in transeundo riuo auxiliaturum veste manum obtexisse ne eam attingeret, causamque rogatm: *Caro, inquit, fœmina ignis est, manus autem viri stupa, & ideo te tangere nolo; ne tentatio, aut cogitatio de aliis mihi fœminis suboriatur.* Refert D. Antonin *part. 2. tit. 1; cap. 3. §. 2.* accusatom apud S. Iordanum Religiosum de contracta fœminæ manu excusasse se quòd pia illa esset, cui B. Iordanus, *Bona*, inquit, *terra est, bona & aqua si verò commisceantur, putre lutum efficitur.* Christianus adolescens (vt auctor est S. Hieronymus *in vita S. Pauli*) superatis tormentis in amœnissimo horto nudato corpore in molli lectulo expansus fuit à scortillo irritandus, qui cœlitus inspiratus præcisam morsu linguam in osculantis se faciem expuit, & sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo superauit; quod exemplum etiam quidam religiosus imitatus est, de quo Niceph. *lib 7. cap. 14.* S. Leo Papa, cùm viduæ osculandam manum præbuisset, hanc sibi præscidit, vt qua agitabatur tentatione, liberaretur, memorant S. Antonin. *in sum. tit. 13. cap. 3. § 2* Ioan. Nancler *tom. 2. generat. 15.* Andreas Fundanæ ciuitatis Episcopus in quale quantumque Sanctimonialis tactu discrimen venerit narrat S. Gregor *lib 3. dialog cap. 7.* Ioannem Bosnensem Episcopum cum meretricula solicitaret in eius maxillam tam fortiter colaphum impegit, vt ad terram allideret, quod ei maximam apud Fridericum II. Imper. & aulicos venerentiam conciliauit, vt habet Thom Cant *pr. l 2. cap 2. §. 43* Ab insolentiis igitur carnis nosmetipsos defendamus, quæ nos necare conatur. De Dorotheo Monacho narrat Nicephorus *lib. 11. Ecclesiast. historia cap. 6.* quòd interrogatus cur quotidie corpus suum duris, asperrimisque affligeret pœnitentiis, respondit; *quia id me necare contendit*, ac si diceret. Carnem mortifico, quia caro me mortificare & interficere quærit.

25 Si quis ergo vult extinguere flammam libidinis, ponat inimicitias inter se & mulierem. Sufficiat igitur deceptam se à serpente hactenus decepisse; non det aliquis sanguisugæ sanguinem ad sugendum, seipsam semiplenam velit nolit, euellat à cute. Mulier certè dicitur à mollitie, quasi mollier, quod actiuè intelligitur & passiuè, vt facilè molliat, & faciliter molliatur. Malleus etiam à mollicdo dicitur, eo quod ferrum, & alia dura molliat, & contundat, sic & mulier animos quantumcumque duros effeminat, & remollit. Vnde D. Hieron. *Ferreas mentes ipsa libido domat.* Et Claudian.

Ferrea lasciuis mollescunt corda sagittis.

26 Est igitur malleus molier per quam diabolus mundum mollit, & malleat vniuersum. Si quis igitur vult ab hoc malleo fugere, mulierum conuersationem euitans exeat de fornace ferrea Babylonis.

27 Mulieres enim sunt via iniquitatis, percussio scorpionis, arma diaboli, per quas facilius consueuit fortes animos superare, flammigero igne percutit cùm proxima stipula ignem accendit: ego iudico quod spinas germinent cum viris fœmina habitantes, & in tali conuictu viscarium diaboli deesse non potest. Vnde præclarè S. Gregorius Nazian. in sertent. *Horrendi sunt dracones, subdola aspides, vtrumque fera vim mulier amplexa est.* S. Cyprian *de singularitate clericorum, morbos aspides sibi lant, & mulier fudit concupiscentiæ pestilentiam* Et S. Chrysost *homil 15. Et quidem ego existimo in hoc mundo nullam bestiam esse malæ mulieri comparabilem. Quid inter quadrupedia leone sæuius? sed nihil ad hanc. Aut in serpentibus quid dracones atrocius? sed ne hoc quidem cum muliere mala conferri potest.* Adeò vt facilius feræ edomentur, quam mulier, hinc illud eiusdem. S. Patris eodem loco. *Scio ego & aspides blandimentis incantationum mitigari, & leones, & tygres, & pardos domita feritate mansuescere, non item mulier mala.* S. Ephræmus Syrus *in tract. aduersus improbas mulieres*, sic in eas inuehitur, *leones in lacu Danielem veriti sunt, at Naboth Iesabel occidit. Cete ventre suo Ionam seruauit, Dalila verò Sampsonem septem crinibus capitis eius abrasis tradidit alienigenis. Dracones, & aspides, ac bestia cornuta Ioannem in eremo timuerunt, Erodias verò in conuiuio ipsum decollauit. Corui Eliam in monte sustentarunt, vt Iezabel ipsum, post beneficium pluuiæ acceptum ad internecionem persecuta est.*

28 Attendendum est igitur, quod aduersarius, qui B. Iob filios & possessiones abstulerat vniuersas, suam ei reliquit vxorem, non ad solatium, sed ad suæ malitiæ propositum consummandum, vt per fœminam vinceret, quem plagis, & verberibus, & infinitis tentationum generibus non potuerat superare. Nulla enim videbatur liberior, & opportunior nocendi occasio, quàm per familiarem inimicum, & domesticum proditorem, scriptum est enim: *Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.* Sciebat vtique ille inueteratus dierum malorum quòd natura mulieris, quanto fragilior, tanto flexibilior est ad culpam, & ex quadam deprauatione innata procliuior ad nocendum.

29 Huius autem enarrationis fidem nobis faciunt plenissimam, frequens rerum experientia, & multiplicitas exemplorum. Per fœminam namque Ioseph incarceratus est, Naboth occisus, Sanson vinculatus, Hysboseth interfectus, Salomon factus apostata, Dauid homicida & proditor Sisara clauo confossus, Constantinus Imp. Leonis Imp. filius exoculatus, Eraclius Imp. Eraclij Magni filius veneno extinctus,

Antigonus ſtrenuiſſimus armis proditoriè iugulatus, Cyrus Rex Perſarum capite truncatus, Baptiſta præcurſor Domini decollatus. Non igitur tutum cõſortium mulieris, quæ teſte Origene caput eſt peccati, arma diaboli, expulſio Paradiſi, deliĉti mater deſtruĉtio legis antiquæ.

GLOS. IX.

Hoſpitalem.

SVMMARIVM.

1 *Domus Epiſcopi debet eſſe commune fidelium hoſpitium.*
2 *Hoſpitalitas laudanda, ampleĉtanda, & amanda, quia Deum meretur recipere.*
3 *Exempla ſacræ Scripturæ, & SS. Patrum referuntur nos ad hoſpitalitatem maximè incitantia.*
4 *Munus temporale accipit is, cui tribuitur, qui tribuit verò recipit donum ſpirituale, & cœleſte.*
5 *Hoſpitalitatem vt Epiſcopus populo exhortetur, debet prius ipſe ſeruare.*
6 *Hoſpitalitas vſque adeo in Eccleſiaſticis eſt neceſſaria, vt ſi ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari.*
7 *Epiſcopus largam debet habere manum neceſſitatem patientibus ſuccurrendo.*
8 *Domus Epiſcopi ad hoc eſt inſtituta, vt omnes in hoſpitalitate recipiat.*
9 *Circumſtantiæ, quæ ſint attendendæ in liberalitatis executione, oſtenditur.*
10 *Largiendi prudentia in quibus conſiſtat, oſtenditur.*
11 *Dalmatica latas manicas habente cur Epiſcopus induatur, oſtenditur.*
12 *Epiſcopus hoſpitalitatem exercens, & eleemoſynam faciens, non ſua, ſed aliena elargitur, & n. 13.*
14 *Clericus quicquid præter neceſſarium victum, & veſtitum de altario retinet, rapinam facit, & ſacrilegium committit.*
15 *S. Ambroſius, vt captiuos redimeret, vaſa Dominica conflauit.*
16 *S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cum primum decimumquartum annum ageret, miſericordiam ſibi deſponſauit.*
17 *S. Auguſtinus omnia pauperibus erogauit.*
18 *S. Paulinus Nolenſis Epiſcopus ampliſſimas diuitias ſuas pauperibus largitus fuit.*
19 *S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad menſam adhibebat.*
20 *Hoſpitalitatis, & beneficentiæ laus in Prælato præcipuè præfulgere debet.*
21 *Bonum amabile, vnicuique autem proprium.*
22 *Beneficia homines ligant.*
23 *Hoſpitalitatis, eleemoſynæ, & cuiuſuis beneficij meritum potius in animi alacritate conſiſtit, quàm in doni magnitudine.*
24 *Cor, & non ſubſtantiam in dando penſat Dominus*
25 *Eleemoſynas tenetur Prælatus dare in publico, & ad hoc ipſum ante ſe turba canere.*
26 *Magnopere dolet Auĉtor, quòd, vbi quis in Epiſcopatum deſignatus eſt, protinus ad eum vndique amici, & conſanguinei occurrunt.*
27 *Epiſcopus debet eſſe ſicut Melchiſedech, ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia.*
28 *Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos, & malos.*
29 *Experientia compertum eſt in Eccleſia Dei à propinquis, & conſanguineis Epiſcoporum multa mala inueĉta fuiſſe.*
30 *Filios habens, & nepotes, an poſſit in Epiſcopum eligi? oſtenditur.*
31 *Clerici bonorum Eccleſiæ non domini, ſed diſpenſatores ſunt.*
32 *Clemens IV. quam dotem filiabus legitimè ſuſceptis ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus Clericis contulerit? oſtenditur.*
33 *Pius V. Collegium Illuſtriſſ. DD. Cardinalium conſuluit, poſſet ne ſexcentos aureos fratris filiæ collocandæ dare.*
34 *Epiſcopus ceſſante fraude, & præſumpta conſanguineorum affeĉtione, poterit bona Eccleſiæ ſolita darì in emphyteuſim, potius in conſanguineos, quàm in extraneos alienare, & modicas facere donationes vt eis ſubueniat.*
35 *Benefacere, & egenis ſubuenire ita eſt Epiſcopi proprium, vt ad hoc pluſquam alij ex officij obligatione, & dignitatis ſublimitate teneatur.*
36 *Generoſi animi eſt & maleſici iuuare, & prodeſſe.*
37 *Beneficium ingratum eſt, quod diu inter manus dantis hæret.*

OPORTET Epiſcopi domum hoſpi- 1
tium eſſe commune fidelium, vt in ex-
poſitione huius loci dicit Diuus Hie-
ronymus. † Et ſecundùm quendam 2
modernum, hoſpitalem noſter Apo-
ſtolus quærit Epiſcopum, qui cupidus ſit, amanſque
hoſpitum, & peregrinorum, vt illos domo excipiat,
traĉtet, foueat, ac multò magis, qui vicinus, ciuibuſ-
que ſuis indigentibus benignè facere velit. Hinc
S. Gregor. ſcribens *ad Ioannem Epiſcopum: Hoſpitali-
tatem*, inquit, *neſciens non fiat Epiſcopus*. Et Hierony-
mus *ad Oceanum: Ante omnia*, inquit, *hoſpitalitas fu-
turo Epiſcopo denuntiatur. Si enim omnes illud Euãgelij
audire deſiderant: Hoſpes fui, & ſuſcepiſtis me, quãto
magis Epiſcopus, cuius domus omnium debet eſſe hoſpi-
tium? Laicus enim vnum aut duos, aut paucos recipiens
implebit hoſpitalitatis officium; Epiſcopus, niſi omnes re-
cipiat, inhumanus eſt*. Et enim hoſpitalitas multum
laudanda, ampleĉtanda, inquirenda, & amanda, quia
Deum meretur recipere, Matth. 10. *qui vos recipit, me
recipit*. & Matth. 5. *qui receperit vnum talem paruulum in
nomine meo, me ſuſcepit*. Vnde Hieron. *ad Nepotianum.
Menſula tua pauperes & peregrinos ſuſcipiat, & cum
illis Chriſtus conuiua erit*. Sacra res eſt menſa hoſpi-
talis, dicit Seneca *lib. 4. de Officiis*, & Cicero *lib. de
Officiis. Reĉtè*, inquit, *laudanda eſt hoſpitalitas, eſt enim
vt mihi videtur, valde decorum patere domus hominum
illuſtrium hominibus illuſtribus.*

Epiſcopi igitur in Sacra Scriptura, & Sanĉtorum 3
Patrum ſcriptis ad hoſpitalitatem maximè incitan-
tur: in primis exemplo Abrahæ, & Loth *Geneſ.* 19.
quorum domus ſemper hoſpitibus apertæ erant,
non autem Sodomitarum, quæ hoſpitibus erant
clauſæ, in quorum opprobrium Angeli dixerunt, in
platea manebimus. Vnde Hieronym. Abraham, &
Loth Angelos ſuſceperunt, quia hoſpites dilexe-
runt. Et exemplo viduæ, quæ Eliam in hoſpitio re-
cepit, cui toto tempore fauus, farina, & oleum non
defuerunt, 3. *Regum* 16. Deinde exemplo Rahab, quæ
quia recepit nuntios filiorum Iſraël, ideo cum pa-
rentibus ſuis ſeruata eſt, *Ioſue* 6. & omnes alij ciues
occiſi ſunt. Denique quia hoſpitalitas diſponit ad
ſuſceptionem diuinæ gratiæ, & præparat, quod
oſtenſum eſt *Lucæ vlt.* vbi diſcipuli cognouerunt
Dominum coaĉtum hoſpitari cum eis, etiam in fra-
ĉtione panis. Vnde Gregor *in homilia: Ipſe quoque*

Dominus

Dominus non est cognitus à Discipulis in via dum loqueretur, & in domo cognosci dignatus est, dum pasceretur: sic etiam quandoque diuina cognitio infunditur hospiti, vel hospitis gratia alicuius Sancti viri in hospitio recepti Et S. Augustinus *ser. 140. de tempore*, ita ait. *Tene hospitem si vis agnoscere Saluatorē, quod tulerat infidelitas, reddit hospitalitas; Dominus ergo præsentauit se ipsū in fractione panis*. Scitè etiam S. Ambros. *l. 2. offic. c. 21.* sic dicit. *Tanta est apud Deum hospitalitatis gratia, vt ne potus quidē aquæ frigidæ à præmiis remunerationis sit. Vides, quia Abrahā Deū recipit hospitio, dū hospites quærit: Vides, quia Loth Angelos suscepit? qui scis an & tu cum suscipis hospitem, suscipias Christum.* Huc faciunt Theodulphi verba *epist. ad suos Presbyteros. Sciant sanè quicunque hospitalitatem amant, Christum se in hospitibus recipere.* Et illa S. Augustini *l. contra hæreses 5. Disce Christum sine discretione inbibere hospitalitatem, ne fortè cui domum clauseris, cui humanitatem negaueris, ipse sit Christus.*

4 Hospitalem quærit noster Apostolus Episcopum, qui cupidus scilicet sit amāsque hospitum & peregrinorum, nam cui tribuitur, is accipit munus temporale, qui tribuit, recipit donū spirituale, & cœleste. Vnde quod ait Apost. *2. ad Cor. 9 Augebat incrementa frugū iustitiæ vestræ*, interpretatur ibi Theophylactus: *Dabit Deus hic incrementa iustitiæ & gloriæ in cœlo. Nō sit porrecta manus tua ad accipiēdum*, inquit, Ecclesiast. *c. 4. & ad dandum collecta.* Eandem beneficentiam & Saluator exigit à suis Discipulis *Matth. 5. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos* Et *Matth. 24. Beatus ille seruus, qui Christi familiæ dat cibum in tempore.* Nam, vt ait S. Ambros. *l. 2. de offic. c. 16. Quò plus te operari viderit populus, magis diliget. Scio plerosque Sacerdotes, quò plus cōtulerint, plus abundasse quoniam quicunque bonum operariū videt, ipsi confert, quod ille officio suo dispenset, securus quod ad pauperem sua perueniat misericordia. Nemo enim vult nisi pauperi suam proficere collationem*

5 Cùm Episcopi exemplo Christi laborare debeāt vt non solùm verbo, sed exemplo prædicent, quia per facta obtemperatur doctrinæ, secundum Philosoph. *7. ethic.* vnde dicitur, *Credibiliora sint facta, quàm verba, ideo nō poterunt alios exhortari conuenienter ad hospitalitatem sicut debent, nisi ipsi hospitalitatē teneant. Episcopus enim sequendo Apostolum exhortantem cæteros ad hospitalitatem sequendam ad Roman. 12.* ibi, *hospitalitatem sectantes, debet alios inducere ad tenendum hospitalitatem, quod malè poterat si ipse non teneat. Si enim Sacerdos primum à seipso, & à domestica Ecclesia sua debet exigere, quod postea populis imperciat; si primū imitando Christum ipse debet facere, quæ postea populum doceat, necesse est vt pauperes hospitio recipiat, quo ad hospitalitatem faciliùs suo exemplo subditos attrahat.*

6 Vnde hospitalitas vsque adeò Episcopis est necessaria, vt si ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinati Gratian. *in princip. 85. dist.* Si enim vidua in Ecclesia recipi prohibetur, quæ pauperes non recipit hospitio, quæ pedes Sanctorum non lauit, quæ omne opus bonum non est exequuta; multò magis sunt prohibendi à Sacerdotio, qui ab opere pietatis probātur alieni. Vnde hospitalitatis opera despicientes *in Gangrensi Concilio c. 11.* excōmunicātur. Hinc etiam Ioan. Euangelista *in epist. sua.* quendam Diotrephem excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipiētes de Ecclesia eiiciebat. Caueat igitur Episcopus ne sit de numero eorum, quibus in iudicio dicetur: Hospes eram, & non suscepistis me, *Matth. 25.*

7 Episcopus largam habeat manum, necessitatem patientibus succurrat, alienam inopiam, suam credat: quia si hoc non habet, in vacuum nomen Episcopi tenet. In ipsa autem liberalitate modus adhibendus est rerum & personarum: rerum, inquam, vt non omnia vni, sed singulis quædam præstentur, vt pluribus prodesse possimus, iuxta illud *Psal. 111. dispersit, dedit pauperibus*: personarū verò, quia primò iustis debemus dare, &c. ita Gregor. scribit *lib. 5. epist. 29 seu c. 129. Secundino seruo Dei*; relatus *in c. fratrem 86. dist.* Nam † domus Episcopi ad hoc est instituta, 8
vt sine personarum acceptione omnes in hospitalitatem recipiat, & ideo non debet habere canes, quia non morsibus, & latratibus canum, sed hymnis custodienda est domus eius, ne hi, qui confidunt tibi se inuenturos leuamen miseriarum suarum, versa vice morsibus canum lanientur.

In liberalitatis executione attendendæ sunt multæ circunstantiæ, videlicet, fides, causa, locus, tempus, modus, necessitudo, ætas, debilitas, conditio. Grādis culpa est, fidelis egeat te sciente, ille præcipuè, qui egere erubescit. Item probanda est alia liberalitas, vt proximos sanguinis tui non despicias, quibus pudor est ab aliis poscere, non vt illos diuites facias, sed vt pauperem, & egenum iuues, vitamque tibi perpetuam fructu boni operis acquiras D. Ambros. *lib. 2. de officiis c. 30.* relatus *in c. non satis, & in c. est probanda 86. dist.* Considera ætatem, vt senibus plus largiaris, qui sibi iam nequeūt victum quærere. Cōsidera etiam debilitatem, considera verecūdiam quæ ingenuos prodit natales. Non tamen vult Dominus simul effundi opes, sed dispensari, & in ipso pauperis dato mensuram tenere, vt abundes pluribus. Quantò enim minora sunt, quæ sparguntur, tanto plures erunt, qui recipiant. Ex puro affectu, ac sincero fiat eleemosyna, non conciliandi fauoris gratia, vltra modum effundendum. Omnia hæc ex D. Ambrosio *d. loco.* 9

Gregor. *in 3. part. Pastoralis, cap. 21.* ponit prudentiam largiendi. *Primò* enim attendendum ne serò 10
præbeatur, quod citò dandum est, iuxta illud; *ne dixeris amico tuo: Vade, reuertere, cras tibi dabo, cùm statim possit dare. Secundò* ne sub specie largitatis inutiliter spargant sua, aut multa dent, vbi pauca sufficerent, iuxta illud 2. Corinth. *Non vt aliis sit remissio, vobis autem tribulatio*; qui enim ita sua effundunt, vt postmodum egeant, frequenter in impatientiā præcipitātur. *Tertiò*, ne taliter vacuum dimittant pauperem, cui semper aliquid, vel paruū dandum est, iuxta illud Luc. 6. *Omnia petenti te tribue. Quartò* ne aliquid demus, cui nihil penitus dandum est, vt histrioni, &c.

Induitur igitur Episcopus Dalmatica latas ma- 11
nicas habente, quia oportet, vt noster Apost. ait *ad Titum 1.* illum sicut Dei dispensatorem Hospitalem esse benignum, liberalem, non turpis lucri cupidum. Maioris enim peculij dispensatorem plura expendere oportet; qui diuitias opésque veras esse putet, si non studio omni aliena bona corrodat, sed vti indigentium penuriam sua liberalitate adimat, quia sua commoda propinquorum bona deputet. Egentis enim mentem doctrinæ sermo nōn ita facile penetrat, inquit Gregor. *in 1. part. Pastoralis cap. 7.* si hunc apud eius animum manus misericordiæ non commendat. Tunc autem verbi semen facilè germinat, quando hæc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. De quo illud dicitur Psalm. 111. *Dispersit, dedit pauperibus.* Non fisco, non hæretico potenti, & non factioso ciui, non carni, & sanguini, non tenaci, & quæ nunquam compleris potest, arcæ: tantò minùs non libidini, & cupidi-

tati;sed dispersit, dedit pauperibus: hoc est, Seminaria futuræ pietatis, & eruditionis extruxit: adolescentes præstantes ingenio quamplurimos domi, forisque opibus suis educauit: Parochiis desertis ac depopulatis Pastores, & Sacerdotes suis copiis aloit: redeuntes ab errore benigne,& liberaliter suscepit,captiuos redemit,& virgines orbas elocauit,peregrino hospitio suscepit, viduis, orphanis, morbo atque ætate fractis opem tulit. Dispersit, dedit pauperibus,iustitia eius manet in sęculum seculi, cornu eius exaltabitur in gloria.Fœnus hoc solum,inquit S.Leo epist.1.cap 4. aspicere & exercere debemus, vt quod hic misericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum mansura retribuet,recipere valeamus. Neque enim nos hæreditate possedimus Sanctuarium Dei, sed alienæ sortis dispensatores sumus. Cuius peculij vsus quidem, ait Bernard.lib.2. de considerat. est bonus,abusio mala, & solicitudo pejor, quæstus autem turpissimus,

12 Pondera hæc ô Pastor,ait Gregor epist.21. lib. 11. non largiris tua, sed aliena. Quid ergo mirum, quòd tota die lustrent domum Episcopi pauperes,cùm sit ea domus dispensatoris rerum ipsorum? Possent enim vociferari ad valuas,imò vsque ad secretum cubiculum,dicentes:Da nobis nostra, alioqnin contra te vociferabimus ad Dominum rerum,tuæ dispensationi commissarum,dicentes:Domine non vult nobis dare, quæ illi, vt nobis daret,dedisti.

13 Clamant pauperes ad Pontifices, ait Bernardus ad Henric.epist.42. cur in superfluitates vestras consumitis,quæ nostris debentur necessitatibus? nostris enim necessitatibus detrahitur,quicquid accedit vanitatibus vestris. Quid conferunt tot mulsatoria? nostrum est,quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expeditis: nos sumus fratres vestri, & vos de nostra portione pascitis oculos vestros, & ita vita nostra cedit vobis in superfluas copias. Duo mala, ex eadem radice prodeunt;dum vos ipsos vanitatem sequendo perditis,& nos spoliandos perimitis. Et quæ sic consumitis,neque labore manuum, neque negotiationis studio,neque iure hæreditario possidetis:sed bona nostra sunt. Et quamuis hi pauperes, ait, modò non audeant aperire os aduersum vos, & exigere partem suam;quibus interim pro sua vita necesse habent potius supplicare;tamen in futuro stabunt in magna constantia aduersus eos,qui se angustiauerunt. Stante pro eis patre orphanorum, & iudice viduarum,qui dicet vobis Matth.25. Quandiu non fecistis vni ex his minimis meis, nec mihi fecistis.

14 Et per eundem Bernardum ad quendam Canonicum,sic dicitur:Conceditur tibi si altari seruias, vt de altario viuas, non tamen quòd emas frena deargentata,grisea, variaque pellicia; quicquid ergo præter necessarium victum,& vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est. Quibus verbis quid acrius dici potuit?Idem etiam penè Hieronym. in Esaiam, relatus in cap. si cupis 16. quæst. 1. his verbis. Præter victum, & vestitum, & manifestas necessitates nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panes canes comedant.Idem etiam super illud Esai. 3. Rapina pauperum in domo vestra, ita ait: Rapina pauperum in domibus Sacerdotum,qui Ecclesiæ opes sibi thesaurizant, & in deliciis abutuntur, quæ ad sustentationem pauperum dantur, & sibi reseruant, vel propinquis distribuunt,& aliorum inopiam suas, vel suorum diuitias faciunt. His addo Apostolorum canonem relatum in cap.quisquis 12 quæs.2. hac ipsa de re ita statuentem: omnium negotiorum Ecclesiasticorum curam habeat Episcopus,& ea velut Deo contemplante dispenset nec ei liceat ex iis aliquid omnino contingere,aut parentibus propriis, quæ Dei sunt, condonare: quòd si pauperes sint,tanquam pauperibus subministret, nec eorum occasione Ecclesia deprædentur.Diuus etiam Augustinus in serm ad Herem. ait: Memento quòd pauperem vitam Sacerdos gerere debet, & ideo si superbam habet, si magno gaudet beneficio,præter victum, & vestitum, pauperibus dare non differat.

Diuus Ambrosius, vt captiuos redimeret,non solùm vasa dominica conflauit, sed etiam libentissime inuidiam, & calumniam sustinuit,vt ipse ait lib.2.de officiis in hæc verba: Nos aliquando in inuidiam incidimus,qui confregerimus vasa mystica,vt captiuos redimeremus, quod Arrianis displicere poterat: nec tam factum displicere, quàm vt esset quod in nobis reprehenderent. Quis autem est tam durus,immitis, & ferreus, cui displiceat, quòd homo redimitur à morte, fœmina ab impuritatibus barbarorum (quæ grauiores morte sunt,)adolescentula, vel pueruli, vel infantes ac idolorum contagiis, quibus mortis metu inquinabantur. Quam causam etsi non sine ratione gessimus,tamē ita in populo prosequuti sumus, vt confiteremur, multòque fuisse commodius astrueremus,vt animas Domino,quàm aurum seruaremus.Qui enim sine auro misit Apostolos, & Ecclesias etiam sine auro congregauit. Aurum Ecclesia habet, non vt seruet, sed vt roget, & subueniat in necessitatibus. Quid opus custodire quod nihil adiuuat? An ignoramus quantum auri, atque argenti de templo Domini Assyrij sustulerint? Nonne melius conflat Sacerdos propter alimoniam pauperum(si alia subsidia desint)quàm sacrilegus contaminata asportet hostis? Nonne dicturus est Dominus: Cur passus es tot inopes fame emori? Et certè habebas aurum vt ministrasses alimoniam, cur tot captiui deducti in commercium sunt, nec redempti? tot ab hoste occisi sunt? Melius fuerat,vt vasa viuentium seruares, quàm metallorum. His non posset responsum referri. Quid enim diceres: Timui ne templo Dei ornatus deesset. Responderet: Aurum Sacramenta non quærunt, nec auro placent quæ auro non emuntur,ornatus Sacramentorum, redemptio captiuorum est. Et verè illa sunt vasa pretiosa, quæ redimunt animas à morte. Ille verus Thesaurus est Domini, qui operatur, quod sanguis eius operatus est. Tunc vas Dominici sanguinis agnosco, cum in vtroque videro redemptionem,vt calix ab hoste redimat, quos sanguis à peccato redemit. Quàm pulchrum,vt cum agmina captiuorum ab Ecclesia redimuntur,dicatur: Hos Christus redemit.Ecce aurum, quod probari potest, ecce aurum vtile;ecce aurum Christi,quod à morte liberat,ecce aurum,quo redimitur pudicitia,quo seruatur castitas. Hos ergo malui vobis liberos tradere, quàm aurum reseruare Hic numerus captiuorum,hic ordo præstantior est,quàm species poculorum Huic muneri proficere debet aurū redemptoris,vt redimeret periclitantes Agnosco Infusum auro sanguinem Christi non solum irrutilasse, verùm etiam diuinæ operationis impressisse virtutem redemptionis munere. 15

S.Ioannes Alexandrinus Patriarcha cognomento Misericors, siue Eleemosynarius apud Suriū a 23. Ianuarij,cùm quintumdecimum annum ageret, misericordiam sibi desponsauit ipso suæ in Patriarcham electionis die. Non iustum est,inquit, Fratres ante alterius cuiusquam curam habere, quàm Christi. Euntes ergo per totam ciuitatem, conscribite mihi ad vnum omnes dominos meos,& auxiliatores(ita vocabat pauperes.)Mira autem celeritate annotati sunt supra septem millia quingentos, quibus cum annonam, & singulos dies per suum procuratorem sustentationem constituisset, ad Templum consecrandus perrexit Testamentum eius,teste Simeone Metaphr sic habebat: Ago tibi gratias Domine Deus meus, 16

meus, quòd me dignum censueris, qui tua tibi offerrem, & quòd ex mundi donis nihil aliud sit mihi reliquum, nisi tertia pars nummi, quam ipsam iubeo quoque dari pauperibus, qui sunt mihi fratres in Christo.

17 S. Augustinus *epist 89. ad Hilarium quæst 4. Ego,* inquit, *qui hæc scribo, perfectionem, de qua Dominus loquutus est, quando ait diuiti adolescenti.* Matth 19. *Vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni, sequere me: vehementer adamaui, non meis viribus, sed gratia ipsius adiuuante sic feci: & ad hoc propositum, quantis possum viribus, alios exhortor, & in nomine Domini habeo consortes.* Et Possidonius illius discipulus, & quadraginta annis contubernalis Calamen. Episcopus in eius vita *c. 23* sic ait: *Pauperum verò semper memor erat, eisque inde erogabat, vnde & sibi, suisque omnibus secum habentibus erogabatur, hoc est ex reditibus possessionum Ecclesiæ, vel etiam ex oblationibus fidelium.* Et *c. 24. interea dum Ecclesiæ pecunia deficeret, hoc ipsum populo Christiano denunciabat, non se habere, quod indigentibus erogaret* Et *c. 31 Testamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Christi non habuit.*

18 S. Paulinus Nolensis Episcopus, vt testis est S. Gregorius Turonens *lib. de gloria Confessorum, cap.* 107. cum audiuisset prædictum Domini consilium *Matth.* 19. amplissimas diuitias suas, quas in fundis, domibus, & aliis rebus possidebat, diuendidit, & pauperibus erogauit, tamque prolixa in miseros benignitate fuit, vt auctore S. Gregorio Magno *lib 3 dialog cap* 1. vt cuncta, quæ ad Episcopi vsum habere potuit, captiuis indigentibus largiretur, cúmque iam nihil omnino superesset, viduæ pretium pro redemptione vnici filij captiui à VVandalis postulanti. Mulier, inquit, quod possim dare non habeo, sed memetipsum tolle seruum, me iuris tui esse profitere, méque vt filium tuum recipias, me vice illius in seruitium trade. Vnde illum S. August. *lib.* 1. *de ciuitate Dei, cap.* 10. vocat ex opulentissimo diuitem, voluntate pauperrimum, & copiosissimè sanctum.

19 S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad mensam adhibebat, in quibus & Angelum, & Angelorum Dominum peregrini facie accepit. Pauperes, & vrbanos, & externos, quorum numerum descriptum habebat, benignissimè sustentabat. Ita Ioan. Diacon. *in S. Gregorij vita, l. 1. c 10. & l. 2 c. 21. & 23.* Hospitalitatem se præstitisse Bassianus Ephesinus Episcopus *act. 11. Conc. Chalced.* his verbis declarat. *Ego,* inquit, *à iuuenili ætate mea vixi cum pauperibus, & prochium feci, & in eo posui septuaginta lectos, & omnes languentes, & vlceratos hospitio suscipiebam.*

20 Hospitalitatis & beneficentiæ laus in Prælato præcipuè fulgere debet, cùm nihil sit quo æquè amabilem illum populo reddat, ac subueniendi, beneque de aliis merendi studium, vulgus siquidem vix putat alios esse bonos, quàm beneficos. Vnde *in Prouerb* 22. dicetur: *Victoriam & honorem accipiet, qui dat munera.* Et Dominus noster cùm signa multa fecisset, dixit Ioan. *Quæritis me, non quia vidistis signa: sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis.* Quid, quæso, vel mirabilius, vel magnificentius, vel maiori honore dignius quàm signa illa ingentia, quæ filius Dei edebat in mundo? At natura humana tanto seipsam amore complectitur, suisque commoditatibus vsque adeo intenta, & infixa est, vt omnibus signis portentosisque miraculis suas rationes anteferat: maiorique Dominum beneuolentia, & honore prosequatur quòd populorum famem expleuerit, quàm quòd ingentia miracula ediderit.

Hinc vulgata illa Philosophi sententia † *Amabile bonum, vnicuique autem proprium.* Vnde manauit & illa: *Qui beneficia inuenit, compedes inuenit: imò & aliquid compedibus maius.* Vincula enim hæc pedes tantùm ligant, † beneficia verò non modò corpus, sed etiam mentem, animum, atque præcordia ipsa nexibus charitatis vinciũt. Et ideò Episcopis tantopere eleemosynarum largitio commendatur, vt per eam potissimum, & populariũm suorum beneuolentiam, & probitatis opinionem, sibi maximè necessariam conciliarent, quia illorum animos & ad obediendum alacriores, & ad imitandum promptiores, & ad doctrinam percipiendam paratiores redderent. Et dicit Chrysost. *homil 53. super Matth. Liberalis anima non sinit nostras lampades extingui, internas vestes ex rubeis candidiores niue facit.* Hæc est, quæ in perpetuum tibi seruat, quæ hic possides, hæc facit præclaros homines hîc, & in futura vita. Melius namque est habere famam misericordis humani, benigni, quàm eloquentissimi oratoris. Huius † hospitalitatis, eleemosynæ, ac cuiusvis beneficij meritum potius in animi alacritate consistit, quàm doni magnitudine: nam, vt inquit S. Ambros. *lib 1. offic. cap. 30.* & habetur *in can. 14. distinct. 86. Non satis est bene velle nisi studeas etiam benefacere, neque satis est iterum benefacere, nisi id ex bono fonte procedat, hoc est, ex bona voluntate proficiscatur: hilarem enim datorem diligit Deus, 2. ad Corinth. 9.* Docuit Scriptura, vt ait idem Ambros. *lib. de viduis,* quàm misericordem in pauperes, & liberalem esse conueniat, nec paupertatis debere contemplatione reuocari; quia liberalitas non cumulo patrimonij, sed largitatis definiuit affectu. Denique Dominica voce illa vidua omnibus antefertur, de qua dictum est. *Luca* 21. Vidua hæc plus omnibus misit, in quia moraliter Dominus instituit vniuersos, ne quis à collatione ministerij paupertatis pudore reuocetur, nec sibi diuites blandiantur, quòd plus videantur conferre, quam pauperes: vberior est enim nummus è paruo, quam thesaurus è maximo; quia non quantum detur, sed quantum resideat expenditur. Et S. Gregor *homil. 5. in Euang. Exteriora nostra,* inquit, *Domino quamvis parua sufficiunt,* † *cor namque, & non substantiam pensat. Nec perpendit, quantum in eius sacrificio, sed ex quanto proferatur. Ante Dei oculos nunquam est vacua manus à munere, si fuerit arca cordis repleta bona voluntate; nihil quippè Deo offertur ditius bona voluntate.* Optimum proinde D. Aug. *in Psal. 103. concl. 1.* consilium *Supplicem,* inquit, *nullum spernas; & cui dare non potes, quod petierit, non eum spernas; si potes dare, da: si non potes, affabilem te præsta. Coronat Deus intus voluntatem, vbi non inuenit facultatem. Nemo dicat, non habeo; charitas non de sæculo erogatur.*

Hinc refert Gerson. *in 2. part suorum operum in egregio opusculo,* cuius titulus est, *de temperantia, & modestia Prælatorum,* quòd Prælatus non solùm licitè potest date eleemosynas in publico, & ante se tuba canere (hoc est, se manifestare cùm dat eleemosynas) sed etiam ad hoc ipsum tenetur pro loco, & tempore, quoniam positus est in exemplum aliorum, velut lucerna ardens super candelabrum, vt omnibus luceat, qui sunt in Ecclesia. Quod si fecerit, omnis vtique auaritiæ suspicio tolletur. Ille enim, qui dixit, Matth. 6. *Cùm facis eleemosynam, noli tuba canere,* &c. etiam dixit Matth. 5. *Luceat lux vestra coram hominibus,* &c. Per hoc docens opera Christianorum, & specialiter Prælatorum in abscondito esse facienda (quoad intentionem non captandæ laudis humanæ) & in publico etiam propter augmentum diuinæ

21
22
23
24
25

gloriæ. Vnde Gregor. *Sic fiet opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto.*

26 Illud magnopere dolendum est, quòd vbi primum quis in Episcopum designatus est, velut prædam quandam Episcopatum esse arbitrantes, protinus ad eum vndique amici, consanguinei, affines, viri potentes, & nobiles accurrunt, aliusque filium in famulum, alius fratrem, alius nepotem, alius seruum offerunt: instant, obsecrant, vrgent, atque omni ratione miserum Pastorem vexant, famulisque onerare contendunt (quos vt semel admiserit, excludere perpetuò non possit) vt nisi constanti, & infracto animo sit, importunitati victus cedat, & contentioni flagitantium. Quo fit, vt tot oneribus pressus, tantisque expensis addictus, vix quicquam ei supersit, quò & multorum inopiæ, & periclitanti Ecclesiæ subuenire possit.

27 Episcopus igitur debet esse sicut Melchisedech, sine patre, sine matre, & sine genealogia, superando teneros affectus erga consanguineos. Imò Dominus vt suos erudiret Vicarios, semper asperè loquutus ad consanguineos suos, quoties intercessit negotium cum eis. Aliquando enim dixit Marc 10. *Nescitis quid petatis.* Et Lucæ 2. *Quid est quòd me quærebatis?* Et Ioan. 2. *Quid mihi & tibi mulier?* Et Marc. 3. *Quæ est mater mea, aut fratres mei*, &c. quasi dicat, non habeo alios consanguineos, nisi qui Patris mei voluntatem faciunt. Vnde S. August. *serm. 21. de Eremit.* sic ait: *Consanguinei veniunt ad me, aliquando cum minis, aliquando cum blandimentis, dicentes: Da nobis aliquid Pater, caro enim tua sumus; & tamen Dei gratia, & vestris orationibus nondum ditaui aliquem consanguineum, quia chariores mihi reputo pauperes, quàm diuites, quia bona Ecclesiarum patrimonium pauperum sunt. Non enim subterfugiis Deum fallere*
28 *possumus: nam in omni loco † oculi Domini contemplantur bonos & malos*, Prouerb. 15. Et non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius, omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius, Apostol. *ad Hebr. c. 4. Nihil est*, ait S. Ambr. *lib. 3. offic. c. 26. quod magis ad vitam honestam proficiat, quàm vt credamus eum iudicem futurum quem & occulta non fallant, & indecora offendant, & honesta delectent.* Et Cicero *l. 3. Offic. Satis*, inquit, *modò in Philosophia aliquid profecerimus, persuasum esse debet, si omnes Deos, hominésque celare possimus, nihil tam auarè, nihil iniustè, nihil libidinosè, nihil incontinenter esse faciendum.*

29 Longa sæculorum multorum experientia docuit multa in Ecclesia Dei à propinquis, & consanguineis Episcoporum inuecta fuisse: siue quia non eos ipsi mores indicant, quos Episcopus aliis prædicat? siue quia beneuolentia, & charitas Pastorum, quæ in gregem suum congrua quadam proportione distribuenda erat, à cognatis vt plurimùm absorbeatur. Per filios enim solet Ecclesiarum substantia periclitari, *c. de Syracusana* 28. *dist.* Et Episcopi solent esse cæci circa nepotes, secundùm gloss. *in c. peruenit 1. quæst. 3.* Bald. *in auth. quicumque, C. de sacrosanct. Eccles.* Ias. *in vsibus feudorum, tit. qui feudum dare poss. ante num.* 14. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. par. 1. c. 3. num. 27.* Vnde *in auth. quomodo oportet Episcopos,*
30 *§. 1. collat. 1* constituitur, ne quis † habens filios, vel nepotes, etiam legitimos, in Episcopum eligatur, sumpta voce *nepotes* propriè pro filiis filiorum, *l. Iurisconsultus, ff. de gradib. cogn.* secundùm Abb *in c. 1. de testam. n. 3.* quæ constitutio refertur *in d. cap. de Syracusana.* Et non posse de Iure communi habens filios, vel nepotes eligi in Episcopum, nisi dispensatiue tenet Innoc. *in d. c. 1.* quem sequitur Abbas *ibi num. 2.* & Nau *de spoliis clericorum, §. 19. num. 1.* vbi dicit hanc opinionem Iuri scripto esse magis consonam, licèt contrarium disponat *cap. Episcopus qui filios 12. quæst. 1.* & contraria viguerit consuetudo. Quapropter multi Episcopi habentes filios, à Sede Apost. ad Episcopatus fuerunt promoti, ex opinione Host. quæ communiter est recepta, vt testatur Nauar. *dict. §. 19. num. 2.* & illis, dummodo idoneis, conferant beneficia, Abb *in cap. quia clerie. de iure patron. & cons. 96.* quem refert Flamin. *de resign. l. 9. quæst. 17. n. 123.* Hæc igitur Ecclesiarum bona non debent malè impendi; illa enim non sunt data vt Prælatorum ditescant nepotes, non vt alta erigantur palatia, talia nempe in domibus Regum sunt ad hosce vsus. Audi S. Concilium Trident. *sess. 25. de reformat. cap. 1* in hæc verba: *Omnino vero eis interdicit ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiarésve suos augere studeant, cùm & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent; sed si pauperes sint, iis vt pauperibus distribuant: eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa: imò quàm maximè potest, eos sancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc erga fratres nepotes, propinquosque carnis affectum, vnde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus*
deponant. Hactenus Conc. † Qui donant œconomi 31
sunt, & serui Domini Dei sui, cui rationem reddituri sunt bonorum administratores. S. Gregor. *p. 3. Pastor. cap. 21. Admonendi sunt*, inquit, *qui iam quæ possident, misericorditer tribuunt, vt à cœlesti Domino dispensatores se positos subsidiorum temporalium agnoscant, & tantò humiliter præbeant, quantò & aliena esse intelligant, quæ dispensant. Cumque in illorum ministerio, quibus accepta largiuntur, constitutos se considerant, nequaquam eorum mentes tumor subleuet, sed timor premat.* Et Theophylact. *in Lucam. Opulentos*, ait, *Dei comparatione non esse dominos diuitiarum, sed alienarum rerum dispensatores, quæ à Domino Deo nobis concredita sunt, vt illas bene dispersemus, sicut ipse imperat, & iuxta mentem ipsius cuius voluntas est, vt datis vtamur in conseruorum vsus, & non in proprios.* Et S. Ambros. *in fine l. 7. comment. in Lucam, In quo* ait, *discimus non ipsi esse domini, sed potius alienarum villici facultatum.*

Nam prouentus Ecclesiastici aliud non sunt, 32
quàm sanguis Christi, & Sanctorum; sicut opes, quas quis parauit laboribus suis, dicuntur eius sanguis; sit pretium vniuersitatis, sanguinem, inquam, Christi marsupiis includi, & exitiali Iudæ imitatione, Christum prodi denuò dicit S. Bernardus. Ditantur hinc à plerisque nepotes errore non nouo: nam etiam ante quatuor secula, Petrus Blesens. *epist. 51.* dixit: *Hodie pro filiis, quos abstulit Prælatis Ecclesiæ Deus habere nepotes in dissipationem patrimonij Christi, & in sua salutis dispendium permittantur.*

Hæc omnia nonnulli Prælati silentio prætereuntes pretium vniuersitatis suis marsupiis includentes, patrimonium crucifixi, aut nepotibus erogant, aut damnabiliter retinent, aut distribuunt consanguineis indiscretè, Nónne considerant infelices quòd morituri sunt? nónne cogitant quòd requiret Dominus ab vnoquoque villicationis propriæ rationem, & honorem proprij principatus? Propter hoc irritauit impius Dominum. Dicit enim in corde suo: Non requiret; sed certè requiret exactissimè vsque ad nouissimum quadrantem, & retribuet abundanter facientibus superbiam; malos vtique malè perdet, vineam suam aliis agricolis locaturus. Væ operariis vineæ Domini Sabaoth, si cum sarmentis abscindantur, & in ignem mittantur. Væ Pastoribus si numerentur in sinistra cum bœdis.

Væ cultoribus Dominicæ messis, si cum palea comburantur. Certè præclarum exemplum est Benedicti XI. qui nullum ex suis propinquis ad aliquod Ecclesiæ munus accersiuit: dicere námque solebat Pontificem propinquos non habere, Matth. Tymp. *in speculo Ecclesiast. signo* 104. & histotiam de aduentu suæ matris ad illum in habitu humili; quam primùm videre noluit in altiori narrant Fray Hernando de Castillo *en la historia de la Orden de santo Domingo lib* 1. *c.* 50. Moñoz *en la vida de Fray Luis de Granada lib.* 1. *c.* 1. *in fine.*

Nicolaus IV. Pontifex in cognatos, & affines ita semper affectus fuit, vt iis nihilo plus debere se diceret, quàm cuivis bono: itaque hoc quasi domestico vinculo expeditus, eò faciliùs omnes suas curas in communibus Ecclesiæ commodis curandis defigebat Clemens IV qui cùm ante Pontificatum duas filias legitimè suscepisset, vni in monasterio collocatæ triginta tantùm libras dedit, alteri, quæ marito suæ conditionis nupserat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac conditione ne quid amplius peteret; habuit & nepotem clericum, quem ex tribus præbendis, quas habebat, vnam vt eligeret, & reliquas dimittere coëgit; instantibus amicis, vt potiùs nepoti maiora tribueret, respondit se Deo, non autem carni, & sanguini acquisitnrum, & Pontificibus Romanis filios non esse, nec eis licere, quod suum non esset, propinqois dare, Fulgent. *lib.* 4. *c.* 3. Ignat. *lib.* 4. *c.* 2. Plut. *de Cardin. c.* 35. Matth. Tymp *in speculo exemplorum, signo* 13. Pelag *de planctu Ecclesiæ lib.* 2. *c.* 15. Vnde, quia lectu iucunda, & fructuosa est epistola, quam ad nepotē Petr. Grossum scripsit, eios verba subiunxi, *Multis de nostra promotione gaudentibus, nos soli sumus, qui certiùs immensitatem oneris experimur: idcirco quod aliis gaudium, nobis subministrat metum, & fletum. Sanè vt scias qualiter his auditis, debeas te gerere, scire te volumus quod humilior solito debes esse; neque enim quòd nos vehementer humilias, debet nostros extollere, maximè cùm honor huius sæculi momentaneus sit, & sicut ros transeat matutinus. Nec ad nos te, nec fratrem tuum, vel ex aliis nostris aliquem venire volumus sine nostro speciali mandato, quia spe sua frustratus, si secus venire præsumeret, oporteret vt rediret confusus Sed nec in sororis tuæ nuptiis quæras propter nos altiorem, nec enim nos haberes propitios, nec in aliquo adiutores, si tamen eam filio militis desponsaueris, in trecentis libris Turonensibus tibi proponemus subuenire. Et si altiora quæsieris, nec à nobis denarium speres vnum, & hoc ipsum secretissimum esse volumus, & tibi & matri solūmodo notum esse. Illud etiam scias, quod nullum, nullámque de sanguine nostro, sub nostra sublimationis obtentu inflari volumus, sed tam Mobiliam, quā Cæciliam illos viros habere volumus, quos haberēt, si essemus in simplici clericatu. Sibyllam visita, & dic ei quòd locum non mutet sed remaneat apud Susam, & omnem maturitatem, & habitus honestatem obseruet, & preces apud nos pro aliquo non præsumat assumere: nam & ei, pro quo fierent, essent inutiles, & ipsis, qui rogauerint, damnosa. Et si fortè per aliquos ex hac causa munera offerantur, ea respuat, si vult nostram gratiam retinere. Saluta matrem, & fratres.* Hæc ille: cuios auctoritas in tantis operibus & potestate ostendit, qoaliter Pontifex erga propinquos gerere se debeat.

33 Pius V. Cardinalem Alexandrinum nepotem rebus agendis sibi adiutorē sic adhibuit, vt suam ipse auctoritatem retinēdo non vni omnia deferret, sed grauiora quæque ipse cognosceret, cunctáque amplissimorū Patrum consilio moderaretur, & cum multi Magnates, & Principes viri aliquando ei subiicerent dotes, & alia propinquis data subsidia tenuiora videri, quàm talis, tantique Principis cognatos deceret, posséque largiori manu cum illis agi, respondit: Quin etiam de his modicis an salua conscientia dederimus sæpe nobis venit in mentem dubitare. Hæc enim bona sunt Ecclesiæ in eius tantùm sacros vsus, non ad luxum, aut ad ditandos propinquos à sanctis legibus destinata: se ad Summum Pontificatum à Deo vocatum fuisse vt Ecclesiæ suæ, non vt consanguineorum, aut commodis inseruiret, aut cupiditati, Gabuti. *in eius vita lib.* 6. *c.* 4. Meritò igitur Aluar. Pelag. Conlusitanus noster *lib.* 2. *de planctu Eccles. c.* 15. sic ait: *Vtinam ante mentis oculos omnes Prælati illum Dauidicum versum tenerent. Quæ vtilitas in sanguine meo cum descendero in corruptionem,* Psal. 29 *quem versiculum allegauit quidam sanctus Prælatus, cuidam suo consanguineo ipsum de promotione inquietanti.*

34 Cùm maiorem charitatem, & pietatem in suos, quàm in extraneos exercere qois debeat, *cap. non satis* 86. *dist.* omni scilicet cessante fraude, & præsumptione, quæ pro consanguineorum affectione stat, text. *in c. quisquis* 12. *quæst.* 2 *cap. in canonibus* 16. *q.* 1. poterit Episcopus cæteris paribus consanguineos in officiis, & muneribus aliis extraneis præferre, modò sint digni, & de illis confidere possit, qui etiamsi sint pauperes, poterit illis Ecclesiæ redditus distribuere, & vberiori manu ratione status, sed non augere nimis, nec ditari, ne videatur ædificare Sion in sanguinibus; arg. *cap. Episcopus & si manifestè, c. res Ecclesiæ* 12. *q.* 2. poteritque bona Ecclesiæ solita dari in emphyteusim potiùs in consanguineos, quàm in extraneos alienare. Bursat. *consil.* 127. *n.* 4. *&* 78. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 18. *num.* 19. *vers. non obstat, & consil.* 79. *num.* 1. *&* 4. *cum seqq.* Barthol. Perett. *in comment. ad extrauag. Ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alien. verb. ac de rebus, & bonis à n.* 60. Surd. *de alimentis, tit.* 8. *priuil.* 92. *num.* 2. Flamin. *d. quæst.* 17. *n.* 124. Cardoso *in praxi iudicum, & aduocat. verb. emphyteusis, n.* 11. Cald. Pereira *de potestate elig. cap.* 13. *n.* 2. 8. *&* 11. & modicas inter viuos facere donationes, vt eis subueniat, de quo tamen videbis, quæ resoluunt Ceuall. *Communium contra commun. quæst.* 388. *n.* 33. Fr. Ludouic. Beja *in responsis casuum conscientiæ p.* 2. *casu* 25. Paul. Comitol. *respons. moral lib.* 1. *q.* 70. *n.* 2. Cald. Pereira *d. c.* 13 *n.* 13. Molina *de primogen. lib.* 2. *c* 10. *à n.* 33. Molin. Theologus *de iustitia tract.* 2. *disp.* 148. *conclus.* 4.

35 Benefacere, & egenis subuenire ita est Episcopi proprium, vt ad hoc plusquam alij ex officij obligatione, & dignitatis sublimitate teneantur, quia, vt dicit Cicer. *in Lel. Fructus ingenij, & virtutis, omnisque præstantiæ, tum maximè capitur, cùm in proximum quemque confertur.* † *Generosi animi est,* dicit Seneca, 36 *& magnifici, iuuare, & prodesse.* Nec ob beneficia iterum collata à postulatis de nouo abstinendum. Etenim, dicit Plin *lib.* 3. *epist.* 4. natura ita comparatum, vt antiquiora beneficia subuertas, nisi illa posterioribus cumules. Et conseruandū est veteris beneficij meritum nouo, quia si quid vnum neges, hoc solùm meminerunt, quod negatum est, sed hoc ex mundi legibus petitum, Christiano viro nil faciendum, qui quicquid boni agit, Dei intuitu agit.

37 *Sic demus,* ait Seneca *lib.* 2. *de benefic. cap.* 1. *quomodo vellemus accipere, ante omnia libenter, citò, sine vlla dubitatione.* Et alibi: *Noluit, qui diu distulit, ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis hæret, quod quis ægrè dimittere visus est, & sic, tanquam sibi præciperet.* Et paulò pòst: *Illud melius occupare antequā regemur.* Et appellat rogatum, molestum verbum, onerosum, demisso vultu dicendum, quia nulla res carius constat,

ſtat, quàm quæ precibus empta eſt, & vt dicit Apul. *Non leui mercede emit, qui precatur, aut paruum pretiū accipit, qui rogatur*, & Cic. *act.7. in Verrē. Malo emere, quàm rogare.* Vnde Hildeſ. Epiſc Turonen. *epiſt.27.* ſic ait: *Omnis benignitas properat, & proprium eſt libenter facientis citò facere. Tarde velle nolentis eſt argumentum, & qui cito dat, bis dare intelligitur. Celeriter præſtanda ſunt beneficia, vt potius accipiat improuidus, quàm importunus extorqueat.*

GLOS. X.

Doctorem.

SVMMARIVM.

1 *Doctorem, id eſt, potentem docere, Epiſcopum eſſe oportet.*
2 *Fortuna nulla eſt, quamquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ ſplendore, atque ornatu non fiat illuſtrior.*
3 *Epiſcopus omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum ſcientia debet eſſe præditus.*
4 *Mitra Epiſcopi vtriúſque Teſtamenti ſcientiam deſignat.*
Scripturas ſacras, & Canones ſcire, omnibus Epiſcopis, & Sacerdotibus decens eſt, & neceſſarium, ibid.
5 *Scripturæ ſacræ lectio quas vtilitates afferat, oſtenditur.*
6 *Epiſcopus eſt veritatis lumen, vt lucis ſuæ radiis ignorantiæ tenebras ab omnibus pellat.*
7 *Doctorem oportet eſſe Epiſcopum, vt etiam exemplo vitæ ſuæ doceat, laborétque in verbo & doctrina.*
Doctores loquentes, & non facientes damnati ab Iſidoro. ibid.
Sermoni vita reſpondere debet, ne aliud loquamur, aliud operemur. ibid.
8 *Scientia inflat non quidem ſuo, ſed hominum vitio.*
9 *Scientia vera afficit, non extollit.*
10 *Scientia ſine charitate inflat.*
11 *Mentis aciem non ſolum operatio, ſed ipſa etiam diuinorum eloquiorum meditatio acuit, & illuſtrat.*
12 *Prædicare ſæpiſſime exemplo, & verbo debet Epiſcopus ſcientia, qua decet præditus.*
13 *Prædicandi munus Epiſcopis incumbit.*
14 *Eccleſia ſine Epiſcopo comparatur arenti alueo.*
15 *Prædicare debet Epiſcopus exemplo intentus, & n. 16. 17. & 20.*
18 *Nemo ſine ſpeciali Dei auxilio ad eum venire, ac alios ad illum adducere poteſt.*
19 *Sanctitas hominis & cum ipſo ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur.*
21 *Viſitandi diœceſim ſolicitudo inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet.*
22 *Præſentia Epiſcopi velut ſpiritualis quidam ſol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſuæ fulgore depellit.*
23 *Viſitatio Epiſcopi perſonalis quas vtilitates portet, oſtenditur.*
24 *Epiſcopum non ſufficit mittere probos viros ad illuſtrandas parochias, ſed oportet & ipſum ire.*

1 DOCTOREM, ideſt, potentem docere, Epiſcopum eſſe oportet, ne inferiorū culpæ in eum refundantur, qui docēdi officium accepit, quod exequi neſcit, vel negligit, vt ait Gratian. *in prin. 68. diſt.* Vnde Turrect. *n.46* Præpoſ. *n.1.* & D. Acuña *in princ. diſt. 43. num. 4.* tenent quòd Epiſcopus debet docere; rectè enim Cicero ſic ait: *Vt ager quamuis naturæ fertilis, ſine cultura fructuoſus eſſe non poteſt, ſic neque ſine doctrina animus. Duo ſunt*, inquit Lactantius, *quæ ſimul efficiunt illud, quod quæritur, ſcientia id præſtat, vt quomodo, & quò perueniendum ſit, nouerimus: virtus, vt perueniamus; alterum ſine altero nihil valet.* Cùm ipſe ſummus inter Philoſophos Socrates rogatus eſſet, quodei animal pulcherrimum videretur? *Homo*, inquit, *ſcientia exornatus.*

2 Si doctrina tantum ſplendoris hominibus affert, & nulla eſt fortuna, quanquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ ſplendore atque ornatu non fiat illuſtrior; quid eis præſtabimus, qui in excelſo conſtituti viuendi leges, atque iura exteris præſcribunt? qui oculi mundi ſunt, & veluti ſol quidam in Eccleſiæ cœlo reſidentes, ignorantiæ noctem ab hominum mentibus depellunt? Doctrinam ab Epiſcopo Apoſtolus requirit, non lauteam, ſed hanc quaſi doctrinæ teſtem exigit Concil. Trident dum vult gradu Licentiaturæ in Theologia, vel iure Canonico inſignitos eligi in Epiſcopos. Hæc eſt prima Epiſcopi, qua Epiſcopus eſt, dos: *Summa enim*, inquit, Hilar. *lib. 8. de Trinit. omnium virtutum Epiſcopalium eſt ſcientia & doctrina.* Et Hieronym. *ad Oceanum. Abſque ſermone*, inquit, *conſeruatio quantum exemplo prodeſt, tantum ſilentium nocet. Eſt enim doctrina*, inquit Theoph *in cap. 1. ad Titum. virtus, & character Epiſcopi. In litteris enim* (ait Chryſologus *in quadā epiſt.*) *prudens inuenit, vnde ſapientior fiat: ibi bellator reperit, vnde animi virtute roboretur, vnde Princeps accipit, quo populos ſub æqualitate componat, nec aliqua in mundo poteſt eſſe forma, quam litterarum non augeat glorioſa notitia.*

3 Quoniam (inquit diuinus ille Areopagita) perficiens omnis Sacerdotij vis, & ſciētia, à diuina myſteriorum auctore bonitate diuinis Pontificibus datur: iure ac merito in capitibus Pontificum ſcripta diuinitus tradita ponuntur, quæ compendio ſcienterque omnem Theologiam, omnem Dei operationem, doctrinam ſanctam; diuina, & ſacra verba, & opera, orationes, & actiones, quas Hierarchia noſtra habet Dei benefici conceſſu, ac munere: quid diuinus Pontifex, omni quidem facultate, quæ Pontifice digna eſt, præditus eſſe debeat, & omnium Sacrorum interpretationum, atque factorum, quæ Hierarchiam attingunt, vera atque à Deo tradita ſcientia non illuſtrari modò, verùm etiam aliis. vt Pontifici conſentaneum eſt, tradere, perficeréque diuinis ſententiis, ac ſummis, vt ita dicam, promotionibus ex Pontificis dignitate omnia, quæ in tota Hierar-
chia, maximam vim perficiendi habent Cùm † in 4
Epiſcopo Mitra vtriúſque Teſtamenti ſcientiam deſignet, vt ſuprà tetigi *tit. 1. cap. 5. num. 18.* illam tenere debet, & in ſacræ ſcripturæ lectione eſſe verſatus Magiſter, & interpres, qua & alios ad veritatem erudire poſſit. *Legite*, ait S. Auguſtin. *tom. 10. Fratres mei Scripturā ſacram, legite, ne cæci ſitis, & duces cæcorum. Legite ſacram Scripturam, in qua quid tenendū, & quid fugiendum ſit, plenè inuenietis: legite eam, quia omni melle dulcior, omni pane ſuauior, omni vino hilarior inuenitur*, &c. Et quod omnibus Epiſcopis, & Sacerdotibus decens & neceſſarium ſit, ſacras Scripturas & Canones ſcire, cùm omne opus eorum imitatione, & doctrina conſiſtat, & ædificentque cunctos tā Fidei ſcientia, quàm operum diſciplina, ex Bernard. *lib. 1. de conſid ad Eugen.* tradit Moya *de concordia ſacrar editionum contr. 14. poſt princ.* quem refert D. Acuña *in comment. ad cap. 1. num. 2. diſt 38.* † *Sacræ Scripturæ*, ait idem Auguſtin. *conc. 2. in Pſal. 90 ſunt*

littera

littera Dei ad nos de cœlo missa, exhortantes, vt bene viuamus Optimè & S. Isidor. Pelus. *l. 2. epist. 73. Sacrarum*, ait, *Scripturarum lectionem salutis viaticum esse existima, vt quæ eorum, qui eam studiosè, atque diligenter audiunt, probitatis amorem, ac virile robur præclaris, & illustribus exemplis parat.* & B. Isidor. Hispalen. Episcopus *lib. 3. de summo bono c. 8. Geminum confert bonum lectio sacrarum Scripturarum, siue quia intellectum mentis erudit, siue quia à mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem Dei perducit.* Rectè verò monet Theodoretus, Episcopū ab Apostolo Doctoris nomine vocati non qui sit eloquentia præditus, qui verborum flosculos pueriliter sectetur, sed eum, qui est eruditus in diuinis, & potest ea suadere, quæ conuenit; nam, vt ait Hieronym. *epist. 83. ad Occanum, Veteris præcepta legis & Pauli monita ad Titum perspicua docent Sacerdotibus necessariam esse doctrinam. Innocēs enim, ait, & absque sermone cōuersatio quantum exemplo prodest, tantum silentio nocet, nam & latratu canum, baculoque pastoris, luporum rabies deterrenda est.*

6 Episcopi iidem instituti sunt, vt lucis radiis ignorantiæ tenebras ab hominibus pellant, atque in eis veritatis lumen ostendant: vnde Saluator dixit *Matth. 5. Vos estis lux mundi.* Quemadmodum enim Solem, cæteraque luminaria initio mundi Deus in firmamento posuit, vt lucerent super terram: ita in firmamento Ecclesiæ Episcopos quidem, tanquam Soles, alios verò Doctores, tanquam cætera luminaria, & sydera, ad illuminandas mentes hominum, designauit: vt lucem quam ipsi à Deo receperunt, aliis impertiantur. Ita diuina sapientia cuncta disposuit, vt infirma dirigat, gubernetque per media: & in supremo quidem rerum cardine Deus est, in imo autem populus, medius verò, atque sequester (vt alter Moyses) Episcopus est, qui locum illius tenet, qui Dei & hominum mediator pro nobis factus est.

7 Hinc Chrysostom. *1. ad Timoth. homil. 15.* sic ait: *Vt quid dicit Apostolus: Oportet Episcopum esse Doctorem, nisi vt doceat? nec satis est quod doceat exemplo vitæ, imò oportet eum laborare in verbo & doctrina. Profectò si Præsul nō pollet gratia doctrinæ, plurima Ecclesiasticæ disciplinæ exempla peribunt. Quomodo enim lucerna, si nō lucet? profectò inseparabile est lucere à lucerna: tenetur ergo lucere, quem Dominus voluit habere officium lucernæ.* Et, vt modernus quidā addit: *Sicuti fieri non potest, vt Sol illuminet, si obscurus sit, & caliginosus, ita neque Doctoris munere perfungi is poterit, qui ignorantiæ tenebris inuolutus fuerit, atque demersus. Quod si ita sit, quid ex hoc consequi necesse est nisi id quod Saluator ait* Matth. 6. *Si lumē, quod in te est, tenebræ sint, ipsæ tenebræ quantæ erunt? Rediculosa* (ait Sanctus quidam) *res est, & sic certè periculosa, speculator cæcus, doctor inscius, præcursor claudus, Prælatus negligens, & præco mutus.* Loquentes Doctores, & non facientes damnat S. Isidorus Pelusiota *lib. 2. epist. 28.* dum ait. *Neque decentium oratio perinde animos acuere solet, vt vita & mores.* In eandem sententiam hæc quoque habet idem sanctus Pater *eodem lib. epist. 275. Vita sine sermone magis prodesse solet, quàm sermo sine vita.* Hinc Cassiodor. *l. 11. epist. 8. Non potest auctoritatem habere sermo, qui non iuuatur exemplo.* Det ergo suis Doctor dictis auctoritatem, opere compleat quæ docet, ducem se auditoribus suis præbeat, & veri Doctoris sustineat partes. *Magisterium*, ait S. Petrus Chrysologus *serm. 167. stat de scientia, sed magisterij auctoritas stat de vita, docenda faciens obedientem proficit auditorem, docere factis est sola norma doctrinæ, doctrina indictis scientia est, in factis virtus; scientia ergo illa vera est, quæ fuerit mixta virtute, &c.*

Respondere sermoni vita debet ne aliud loquamur; aliud operemur; scitè S. Hieron. *epist. quæ est ad Nepotianum*, ita scribit. *Non confundant opera tua sermonē tuum, ne cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat: cur ergo hæc quæ dicis ipse non facis? Delicatus magister est qui pleno ventre de ieiuniis disputat; accusare auaritiam & latro potest: Sacerdotis Christi os, mens, manusque concordent.* Nicolaus Notarius S. Bernardi *epist. 39. Scio illum esse beatum, cui pulchro sermone vita sit pulchrior*, & S. Isidor Pelusiota *lib. 2. epist. 148. si sermonibus nostris fidem haberi volumus, rectè viuamus.* Vnde B. Alcuinus *in Poemate n. 179.*

Doctor erit magnus, factis qui quod docet implet.

Et sanctus Prosper *libro epigr. n. 7.*

Non prodest cuiquam solis bona dicere verbis,
Ni pia mens habeat, quod bene lingua sonat.
Nam fari rectè, miserum est, & viuere praué.
Damnat, nota malum regula iustitiæ.

Cùm ab Apost. *1. ad Corinth. 8.* discamus, quòd 8
scientia inflat, non quidem suo, sed hominum vitio, qui bonis sæpè rebus ad perniciem abutuntur: ideo danda opera est, vt hæc ipsa scientia humilitatis virtute condiatur, ne turgescat fastu, & eam habenti noceat, quæ aliis præsidio esse solet, & saluti: id quod Gregor. *in Moral.* admonet his verbis. *Summa cura prouidendum est ne accepta sapientia, cum ignorantiæ tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat, & iam sapiētia esse nequeat, quæ & si locutionis virtute fulgeat, elationis tamen velamine cor loquētis obscuret.* Et alibi:
† *Vera scientia afficit non extollit, nec superbiētes, quos* 9
impleuerit, sed lamentantes facit, qua quisque cum repletus fuerit, priori loco se scire appetit: & iam sui conscius, tantò per illam robustius sapit, quantò se infirmū in illa verius recognoscit † *Scientia enim sine charitate inflat,* 10
charitate verò formata ædificat: quantum verò charitas perficiat, iuuetque scientiam, apertè docet Augustinus *de laude charitatis*, his verbis: *Diuinarum Scripturarum multiplicem abundantiam latissimamque doctrinam sine vllo errore comprehendit, & sine vllo labore custodit, cuius cor plenum est charitate.*

Non solùm igitur operatio, sed ipsa etiam diuinorum eloquiorum meditatio aciem mentis acuit, & illustrat: ideoque ait Psalmista *Psalm. 118. Super omnes docentem intellexi quia testimonia tua meditatio mea est*, id est: non quia in scholis diu inter præceptores versatus sum, sed quia in eloquiorum tuorum meditatione exercitatus sum, ideo omnes Doctores meos lōgè superaui. Ait etiam idem Propheta *Psalm. 32. Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium.* Et iterum Psalm. 118. *A mandatis tuis intellexi*, hoc est, ingredi viis tuis, & mandata exequi. Sanctissimæ legis tuæ intellectum mihi & cognitionem eiusdem legis auxi; quemadmodum quotidianus armorum vsus & frequens consuetudo bellandi rei militaris scientiam parit. Si ergo diuinam vis scientiam assequi, cognosce, & ama ipsum scientiæ principem & auctorem, illum enim agnoscit, quisquis eum vehementer amat, quod rectissimè Plato sensit, cùm amare Deum philosophari esse dixit, & ipsum agnoscere: quod Regius Propheta significauit, cùm dixit *Psalm. 33. Gustate & videte quàm suauis est Dominus.* Prius enim Dominum amando gustamus, deinde gustu ipso, quanto sit eius bonitas, & suauitas, edocemur. Vnde consequi videtur, vt quem Deus charissimum habeat, eum etiam secretorum suorum participem faciat; sicut ipse Discipulis testatur dicens Ioan. 15. *Iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Hinc D. Augu-

stinus

stinus *contra Manich.lib.1.* ait: *Si volũtatem Dei quisque nosse desiderat, fiat amicus Deo, quia si voluntatem hominis nosse quisque vellet, cuius amicus nõ esset, omnes eius impudentiã deriderent: nemo enim efficitur amicus Dei, nisi purgatissimis moribus nullas diuinas res videre ac intelligere potest, nisi ad Deum accedat, illoque familiariter vtatur: nam purgato igne charitatis affectu, necesse est purgari etiam intellectum, cuius pleraque tenebræ, & turbulenti errores ex affectuum impuritate, corruptis moribus, deprauataque voluntate ferme oriũtur: quæ vbi ad malum propẽsa est suo etiã põdere atque impetu intellectum ad omne impuritatis genus trahit, sibique obsequentẽ facit. Quo fit vt purgato affectu purgatior quoque, sanior, & perspicacior reddatur intellectus, iuxta illã Prophetæ vocem* Psalm.110. *Intellectus bonus omnibus facientibus eum: hoc est, casto & puro affectu colentibus Deum.*

Sic præditus, quia docet scientia Episcopus veluti
21 suæ diœcesis sol, & homo totus igneus, totus in conquirendis Christo animabus intentus exemplo semper & verbo sæpissimè prædicare debet. Vnde noster Apostol. 1 *ad Timoth.* 4 *Attende*, inquit *lectioni, & exhortanti, & doctrinæ.* Et iterum: *Attende tibi, & doctrinæ, insta in illis, sic enim te, saluũ facies, & eos qui te audiunt.* Vnde Greg *epist.* 27.*l.*6. sic dicit *Tantò celerius quisque ab omnibus suis peccatis absoluitur quanto per eius vitam, & linguam aliorum animæ, suorum peccatorum nexibus soluuntur.* Et alibi: *Lingua Episcopi fomentum sit bonis, aculeus malis, tumidos retundat, iratos mitiget, pigros ac desides exacuat ac succendat, asperis blandiatur, desperatos consoletur.*

13 Prædicandi munus Episcopis ita incumbit, vt etiam Gregorius Summus Pontifex se ad illud adstrictum agnosceret, dum scribens ad Dominicum Episcopum Carthaginen. sic ait *epist.* 19 *lib.* 2. *indic.* 10. *Episcopi est de prædicationis ministerio semper cogitare, intentissimo timore considerans, quod recessurus ad percipiendum regnum Dominus, & talenta seruis distribuens dixit* Luc 19 *Negotiamini dum venio: quod profectò negotiũ tunc verè nos agimus, si viuendo, & loquẽdo proximorũ animas lucramur, si infirmos in supremo amore roboramus: si proteruos, & tumidos gehẽnæ supplicia terribiliter insonãdo flectemus: si nulli contra veritatẽ parcimus: si supernis amicitiis deditis humanas inimicitias nõ timemus. Sed ad hæc ego põdus mea infirmitatis expauesco, cogitans rationẽ, quam sum redditurus Qua enim mẽte illum sustinebo, cui de suscepto negotio animarum lucrum nullum reporto.* Idem Greg. *epist.* 37. *lib.* 4.
41 comparat † Ecclesiam sine Episcopo arenti alueo. Cùm autem is venit in Ecclesiam suam, est velut cum fluuius reuertitur ad arida saxa, qui iuxta positas valles rigat, vt fructum ferant, aliud quidem trigesimum, aliud sexagesimum, & aliud centesimum, & per fluenta linguæ erumpunt flores vsque ad fructus maturos. Quòd si dicat Episcopus, prædicationi insto, sed fructum non video: recolat pulcherrima illa Bernardi verba *ad Eugenium* sic dicentis: *Fac quod tuum est: nam Deus quod suum est, satis absque tua solicitudine. & anxietate curabit; planta, riga, fer curam, & tuas expleuisti partes, sanè incrementum Deus, quando voluerit dabit, Deus, in*quam, *non tu; quod si fortè noluerit, tibi deperit nihil. Communica cœleste triticum sine inuidia, & sine desidia: de solo tibi credito talento respondere tibi para. Si multum accepisti, multum da; si modicum, & id retribue; etenim, qui in modico fidelis non est, neque in maximo erit. Votum quod habes da, quia totum repetendum est vsque ad vltimum quadrantem. In his duobus mandatis, verbi scilicet, atque exempli, summam tui officij ad conscientiæ securitatem pendere intellige. Tu tamen si sapis, iunge, & tertium, studium scilicet orationis. Manent itaque tria hæc; verbum, exemplum, oratio: maior autem horum est oratio, nam & si vocis virtus sit opus, operi tamen, & voci gratiam efficaciámque promeretur oratio.*

Exemplo, vt suprà dixi, intentus prædicare debet 15
Episcopus, quia sicut necessitate loci compellitur summa docere, ideo eadem necessitate compellitur eandem vita, & opere monstrare: tria enim hinc colligit S.Gregorius; *primò*, cuius vita despicitur, restat vt eius quoque prædicatio contemnatur *Secundò*, ille vberes prædicationis fructus colligit, qui semina bona operationis præmittit, nam loquendi auctoritas perditur: quando vox opere non adiuuatur *Tertiò*, si negligis implere, quod doces, aliis messem seminas, & ipse à frumenti participatione ieiunas Quid insanius quàm docere contemnendum fastum, & epulas splendidas, & cætera huius generis. & hæc eadem operibus sectari? imò credere necessaria ad auctoritatem officij. Ideò prædicator iubetur ascendere super montem excelsum, videlicet, vt sit eleuatus à terrenis affectibus, & operibus; & non solùm debet vita transcendere malos, sed etiam omnes bonos subditos, quia sicut eos superat honore Ordinis, ita & excellentia virtutis: omnibus deuotior, humilior, patientior, abstinentior, largior, &c. quique nulla prospera præsentis vitæ appetat, nulla aduersa pertimescat: blandimenta mundi (considerato intimo terrore, ac periculo status sui) despiciat: terrores autem mundi (considerato blandimento internæ dulcedinis) contemnat: non illum prospera eleuent, non aduersa perturbent, non blanda vsque ad voluptatem demolceant, non aspera vsque ad desperationem premant contra vitia clamet, neque cesset, quasi turba exaltet vocem suam: non sit sicut illi, de quibus *Isai.* 56. dicitur: *Canes muti nõ valentes latrare*, & noster Apost. *ad Tit.* 1. *Vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere.* Admonendi sunt, ait S.Greg. *lib.* 30. *Moral. cap.* 5. & *part.* 3. *Past admonit.*
25. † qui rectè quidem verba legis intelligunt, sed 16
hæc humiliter non loquuntur, vt in diuinis sermonibus priusquam aliis eos proferant, semetipsos requirant, ne insequentes aliorum facta se deserant. Et cum rectè cuncta de sacra Scriptura sentiunt, hoc solum quod per illam contra elatos dicitur nõ attendant. Improbus quippe, & imperitus est medicus, qui alienum mederi appetit, & ipse vulnus, quod patitur, nescit; qui igitur verba Dei humiliter non loquuntur, profectò admonendi sunt, vt cum medicamenta ægris apponunt, prius virus suæ pestis inspiciant, ne alios medendo ipsi moriantur Admoneri etiam debent, vt considerent ne à virtute dicendi, viuendi qualitate discordent, ne loquendo aliud, & ostendendo aliud prædicent: idem S. Doctor, & Pontifex, & Gregorius *lib.* 23. *Moral cap.* 4. ipsum prosequitur his verbis: *Sancta vniuersalis Ecclesia spiritualis quisque prædicator in cunctis, quæ dicit, solerti cura se inspiciat: ne in eo, quòd recta prædicat, vitio se elationis extollat, ne vita à lingua discordet: ne pacem, quam in Ecclesia annuntiat, in se ipso dum benè dicit, & malè viuit, amittat Sed studeat summopere contra maledicos rumores aduersantium, & defendere loquendo quod viuit, & ornare viuendo, quod dicit.*

Episcopus iuxta sui nominis rationem in specula Ecclesiæ constitutus, aliorum pericula & prospicere, & annuntiare debet. Pertinere autem ad omnes suo modo munus hoc indicat planè D. Augustinus *de ver. relig.* his verbis: *Hoc est lex diuina prouidentia.*

dentia.

dentia, vt nemo à superioribus adiuuetur, ad cognoscendam gratiam Dei, qui non ad eandem puro affectu inferiores adiuuet. Hinc etiam D. Gregor. *in Moral.* ait: *Miles Dei superna gratiæ nixus auxilio, sic vulnera infirmitatis suæ curet, vt aliena non deserat. Certum est ad sanitatem animæ* (qui Apostoli huius officij finis est) *dono Dei hominibus contingere, nec vllam, aut potentiam, aut vim dicendi ad hoc sine Dei præsidio posse sufficere, nam quò quisque sanctior fuerit, eò plures oratione sua Christo animas lucrifaceret, atque ideo in officio concionandi prior merito erit, atque præstantior. Vnde euidenter agnoscimus, neminem sine speciali Dei auxilio ad Deum venire, à peccatique morte excitari posse.* Sic 18 enim apud *Ioan.* 6. legimus: † *Nemo potest venire ad me, nisi pater, qui misit me, traxerit eum.* Et ideo propter hoc Dominus Discipulos suos, quos prædicatores instituebat, hic verbis admonet apud Ioan. 15. *Sicut palmes,* inquit, *non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere.* Quamlibet ergo disertus, quamlibet potens in sermone quisque sit, frustrà tamen loquitur, frustra sudat, frustra clamat, nisi cœlestis huius magisterij vox interiori hominis aure sonet. Sic enim D. Gregor. *in Moralib.* ait: *Incassum homo exterius monetur, si intus cor eius gratia non replêtur. Est enim mutum omne, si ille intus in corde non clamat, qui aspirat verba, quæ audiuntur;* rursusque idem *in homil. Nisi Spiritus sanctus adsit cordi audientis, otiosus est sermo Doctoris.* Nemo ergo docenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit; quia nisi intus sit, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Eandemque iterum alibi sententiam repetit his verbis: Nisi Spiritus sanctus auditoris corda repleat, ad aures corporis vox Doctoris incassum sonat. Formare enim vocem magistri exterius possunt sed hanc interiùs imprimere non valent.

19 Non solùm igitur oris, sed totius Ezechiel, etiam hominis sanctitas, & cum ipso ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur, vt totus sit immaculatus, & purus, qui puritatis suæ participes alios efficere debet. Hinc D. Gregor. *super Ezech.* ita ait: *Ille loqui veritatem nouit qui prius benefaciendo didicit, & tunc verbi semen germinat, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Propter quod Dominus cum Hieremiam prædicatorem creare voluisset, priùs illum in vtero etiam matris ab omni peccati labe purgauit, vt singulari quadam puritate, & sanctitate esset insignis, qui alios ad sanctitatem, puritatemque vocare debeat. Esaiæ quoque labia cœlesti igne, & angelico ministerio purgantur, vt sic idoneus redderetur, qui alios à peccatis sordibus purgare posset. Paulus verò vltra humana raptus est ad tertium cœlum, & cælestia secreta cognouit, vt Ecclesiarum futurus Doctor inter Angelos disceret, quod inter homines prædicaret.* Meritò ergo D. Gregorius Nazianzenus mores optimi Concionatoris describens, ait Mundari prius oportet, & sic alios mundare: sapientem prius fieri, & sic alios facere sapienter: lumen fieri, & sic alios illuminare: ad Deum accedere, & alios ad Deum adducere: sanctificari, & ita sanctificare, manus habere rectas, & sic cadentibus porrigere manus.

20 Laboret opere, & exemplo in prædicando Episcop. In ipsa prædicatione debent quatuor considerare; *Primum* tempus, vt non semper loquantur, sed temporibus opportunis. *Secundum,* locum, quia in Ecclesia prædicatio fieri debet, vel in alio loco publico, & honesto, non autem in priuatis domibus; ne ex hoc nascatur suspicio hæresis. *Tertium* qualitatem audientium, *Quartum* modum, & qualitatem dicendorum, sapientibus enim, & dignis potest Prædicator alta, & profunda prædicare, simplicibus verò, & non capacibus pauca, plana, & vtilia, vt per Præpos. *num.* 3. Turrecr. *num.* 4. D. Acuña *num.* 5. *in princip. distinct.* 43. Nec à proposito deuiet instituto, etiam quòd corda subditorum terrenis rebus siue secundis, siue aduersis irretiri videantur; nam maioris erit occasio damnationis sic audita doctrina, & non recepta, & maximo suo damno percipient lucem, quam reiiciunt, salutem quam dispiciunt, doctrinam quam contemnunt, in... quia non vtuntur, & gratiam, quam vltro oblatam respuunt. Rectè Diuus Augustinus sic ait: *Ab exordio propagationis humanæ vsque ad finem quibusdam ad præmium, quibusdam ad iudicium prædicatur.* Quod ipse alibi eleganti explicat similitudine, dicens: *Sanè pluit Dominus super segetes, & super spinas: sed segetes pluit ad hordeum, spinas ad ignem non quod ipse Dominus ad hoc pluat sed quod terra ipsa cœlestem de super bibens imbrem, proferens autem spinas, & tribulos, hæc à quibus colitur reproba est, & maledicto proxima, cuius consummatio in combustionem, vt Apost. ait.*

Inter pastorales curas, & virtutum exercitium 21 præcipuum locum habet solicitudo diœcesim visitandi. Est enim visitatio quasi anima Episcopalis regiminis, quoniam per eam Pastor se diffundit, & expandit omnium suarum ouium commodis, & vtilitatibus, † verus quidem Episcopus dum exit ad 22 discurrendum per omnes parochias, est quasi sol egrediens ad illustrandas terras, vt videlicet tres actus illos hierarchicos exerceat, qui sunt purgare, illuminare, & perficere. Nam quemadmodum matutinus lucis splendor nocturnas tenebras fugat, ita Sancti Pontificis præsentia, veluti spiritualis quidam Sol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis suæ fulgore depellit. Procedit enim ad exhortandum, prædicandum, arguendum, increpandum, sacro Chrismate confirmandum, & vt exploret quomodo Sacramenta administrentur, quanta reuerentia, & munditia diuinum Sacrificium celebretur: denique ad consolandum omnes lugentes, & egentes, tam spiritualibus, quàm temporalibus commodis. † Innumerabiles itaque sunt vtilitates, quæ ex 23 personali Episcopi visitatione proueniunt, per illam enim Basilicæ instaurantur, dierum festorum cultus restituntur, tenuiorum oppressiones arcentur, dissidia componuntur, concubinatij corriguntur, blasphemiæ, ludi illiciti, periuria profligantur, plurimaque mala alioquin ignota perniciosique serpentia deteguntur, atque eliminantur, nam solis dumtaxat excommunicationibus, aut pœnis aliis criminibus medendum non est, sed potius verbis, auctoritate, & charitate, obsecrando, & increpando, & mille aliis modis, quos verus Pastor, & sponsus animarum excogitat, amans gregem quasi sponsam, quam non ita curat mercenarius visitator. † Non 24 sufficit igitur Episcopum mittere probos viros ad illustrandas parochias, sed oportet, & ipsum ire, iuxta illud Lucæ *cap.* 10. *Misit Dominus Discipulos suos in omnem ciuitatem & locum, quo erat ipse venturus,* & Ioan. 15 *posui vos vt eatis, & fructum afferatis.* Id enim eis conuenit quatenus Pastores sunt, quibus præcipitur, vt diligenter agnoscat vultum pecoris sui, suosque greges considerent, vt videlicet earum morbos: pericula, pabula, custodes, & cætera, quæ illis necessaria sunt, diligenter prouideant

Ait ipſe Saluator Ioan. 10. *Bonus paſtor proprias oues vocat, nominatim.* Multa præterea paſſim in viſitationibus ſeſe offerunt, quæ non cuiuſlibet miniſtri, ſed ipſius Epiſcopi auctoritatem, dignitatem, poteſtatem, atque opes interim requirunt, quoniam ſolitis maiora ſunt, maiori etiam auctoritatem tractanda, & componēda ſunt. Quod autem in Epiſcopo requiratur ſcientia bene gubernandi domum ſuam, & familiam, vide infra *hoc eod. tit. gloſ.* 16. Et quòd etiam in eo requiratur ſcientia ſæcularium ſcripturarum, probatur *in cap. legimus* 7. §. *hinc etiam, diſt.* 37. vbi D. Acuña *num.* 3. & citat Gregor. Lop. *l.* 37. *tit.* 5. *part.* 2. Si verò ignarus ſit eorum, quæ ſunt ad Paſtorale munus neceſſaria, an debeat ſe ab Epiſcopatu abdicare? vide Azor. *inſtit moral. part.* 2. quem refert, & ſequitur D. Acuña *in c. omnes* 6. *n.* 5. *diſt.* 38. vbi tenet debere Epiſcopatum dimittere, aut ſibi idoneum adiutorem adſciſcere, alioquin ſuo muneri, & officio non ſatisfacit.

GLOS. XI.

Non vinolentum.

SVMMARIVM.

1 *Vini potatio nimia clerico comprimenda.*

2 *Vinum multum etiam citra temulentiam ferentibus Dominus ſempiternum comminatur exilium.*

3 *Imbriari aliquem cogens qualiter peccet, oſtenditur.*

4 *Vinum moderatè ſumptum multa bona corpori, & animæ præſtare poteſt.*

5 *Vinum immoderatè ſumptum malorum omnium eſt origo, & quæ ex illo naſcantur, oſtenditur.*

6 *Ebrietas quibus ſignis cognoſcatur, oſtenditur.*

7 *Cretenſes, Lacedæmonij, & Carthaginenſes legem ſanxerunt, vt nullus in exercitu vini potationem guſtaret.*

8 *Hiſpani omnes, & præcipuè Luſitani, præſertim dum pueri, & adoleſcentes ſunt, ac mulieres ſaltem donec viro copulentur, vini abſtinentiam excolunt.*

9 *Vinum bibere fœminis ignominioſum ſemper fuit.*

10 *Marcellus Conſul Romanus vxorem ſuam, eo quod Vinum bibiſſet, fuſte percuſſam interemit.*

11 *Egnatius Mecennius vxorem interfecit eo quod vinum bibiſſet è dolio, & à Romulo cædis abſolutus fuit.*

12 *Mulier omnis, quæ vinolenta, & comeſſatrix eſt, eadem quoque meretrix eſt.*

13 *Abſtinentia à vino laudabilis valde eſt, tam in viro quàm in fœmina.*

14 *Aquam ſolum bibentes in inueniendis rebus ſagaces, ac ingenioſi ſunt.*

15 *Clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem prohibetur.*

1 IPSAM propenſionem ad nimiam vini potationem clerico comprimendam, & edomandam eſſe admonet Apoſt. *in præſenti*, quod iterum inculcat, *ad Titum* 1. *Non dixit*, teſte Theophylacto, *temulentos, aut ebrios, hoc enim eſt omnino indignum: verùm non vinolentos, & multum potantes, potatio ſi quidem multa animæ, mentiſque vim, & vigorem, licet non eripiat, luxat tamen & debilitat, malique eſt exempli.* Neque ſolùm Deus vino obrutis, ſed & multum vinum
citra temulentiam ferentibus ſempiternum comminatur exilium, Iſai. 5. † *Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miſcendum ebrietatem.* 2
Non ergo ſolùm à crapola, & ebrietate ſe abſtinere debent clerici, ita vt non multum vino dediti ſint; ſed etiam illud in primis ab eis cauendum eſt, ne conuiuas, vel alios crebrioribus inuitationibus, grandioribus poculis, & vitreis blanditiis, aut minacibus verbis impellant, hoc enim non beneuolen-
tiæ, ſed maleuolentiæ indicium eſt, vt more ſuo op- 5
timè docet S. Auguſtinus *ferm.* 231. *de tempor* † Qui alterū cogit, vt ſe plus, quàm opus eſt, bibendo inebriet, minus malum eius erat, ſi carnem eius vulneraret gladio, quàm animam eius per ebrietatem necaret. O infelicitas generis humani, quàm multi inueniuntur qui ebrioſos & luxurioſos amplius quàm oportet, cogunt bibere, & ante oſtium pauperibus potentibus, vel vnum calicem diſſimulant dare. Nec attendunt quod illud, quod luxurioſis videntur ingerere, Chriſtus in pauperibus deberet accipere, qui dixit Matt. 25. *Quod feciſti vni ex minimis meis, mihi feciſti*, &c Et idem Auguſt. *in ferm. ſequent*, ſic ait *Qui amico ſuo nimium propinat, in anima efficitur inimicus, corpus quoque eius debilitare, & animum probatur occidere; qui enim ebrietatibus incumbunt, vltra peccatum, quod incurrunt, podagra laborant, & ægritudine diuturna macerātur* Athenæus igitur *in ſua hiſtoria de temulentis, lib.* 10. aſſerit Alexandrum Magnum ex nimio vini potu in infirmitatem incidiſſe, ac tandem ex ea deceſſiſſe, & *ibi* idem Athenæus refert, quòd cùm Calliſthenes vir ſapientia & eloquentia clarus eodem Alexandro conuiuante meri poculum, quod ad eum peruenerat, expelleret, rogante quodam cur non biberet, reſpondit nolle ſe dum Alexandri poculum ebiberet. Æſculapio indigere.

Quemadmodum enim vinum moderatè ſum- 5
ptum multa bona corporis & animo præſtare poteſt, vt propterea apud Athenæum *l.* 11. Socrates vino moderatè ſumpto has tribuit qualitates, vinum animos rigans triſtitias & dolores, quemadmodum Mandragoras ſópit, & hilaritatem, ſicut oleum flammam excitat, plantarum quoque exemplo, quæ temperato imbre, & leni aura perflatæ recte augeſcunt, & florent, ad frugémque perueniunt. Plutarchus dicit, vinum hilaritatem afferre, metum abiicere, & veritatis fœcundiſſimum eſſe, Ariſt. 30 *ſect. problem*, aſſerit vinum moderatè ſumptum coctionem iuuare, cor exhilarare, cerebrum, & ſpiritus vitales fouere, ſomnum conciliare. Plato 2. *de legibus* dicit à Deo vinum contributum hominibus, quaſi optimum præſidium conſeruandi ſenectutem, quòd vino iuueneſcere videatur, & abolere mœſtitiam. Plin. *l.* 23. *cap.* 1. ſic ait: *Vino modico nerui iuuantur, copioſiore læduntur, ſic & oculi. ſtomachus recreatur: appetentia ciborum inuitatur; triſtitiæ cura hebetatur, vrina ac algor expellitur ſomnus cōciliatur præterea vomitatē ſiſtit; collectiones extra lanis humidis impoſitis mitigat.* Deinde ſubiungit: *Aſclepiades vtilitatem vini æquari vix Deorum potentia poſſe pronunciatur.* Galenus *lib. de cauſis morborum, cap.* 3. affirmat vinum modicè ſumptum colorem naturalem augere. Et *libr. de compoſit. pharmacorum ſecundum locos, cap.* 3. ita loquitur: *Vinum nutrit, concoquit, roborat, putrefactioni reſiſtit, & in intemperiem à frigiditate, & humiditate contractam, citra omnē moleſtiam, ac securè perſonat* Auicēna 2 *primi doct.* 3 *c.* 11. *Vinū*, inquit, *ex ſui eſsētia fortes efficit ſanos, & viuificat virtutē: propter ea quod velociter præbet augentū in*

ſub

substantia spiritus. Et Prosp. *lib. 2. de vita contempl. cap. 22. Paulus,* inquit, *Timotheo discipulo suo qui se longa abstinentia fregerat, modico vino vti præcipit. Ac per hoc nihil contra abstinentiam faciunt, qui vinum non pro ebrietate, sed tantùm pro corporis salute bibunt.* Et quòd vinum moderate potatum plurimas corporis præstet vtilitates, probat Gutiert. *canon. lib. 2. cap. 4. n. 31. cum seqq.* & *à n. 52.* ait vina de per se esse excellentia omnibus aliis rebus habentibus liquorem, & refert quorum locorum vina Hispanica sint excellentissima, de hac re Petr. Mex. *in sylua var. lect. p. 3. n. 16.* Fr. Ioan. de Pineda *in agricultura Christiana, dialog. 10. § 16.*

5 Ita etiam per contrarium vinum immoderatè sumptum malorum omnium est origo; nam est excitatiuum discordiarum, *c. luxuriosa 25. dist.* Aufert cor, sicut fornicatio *3. Esdr. 3. Osea 4.* Et mentis inducit exilium, *cap. vinolentum 35. cap. sanè, 6 nesciunt 13. quæst. 1.* Est incitatiuum ad luxuriam, Apost. noster *ad Ephes. 5.* & *Prouerb 20. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, cap. etsi Christus, ante fin. de iureiur. cap. luxuriari 35. dist. cap. à crapula, de vita & honest. cleric.* Apul. *lib. 2. asini aurei*, tradit vinum liberum esse hortatorem, & armigerum Veneris. Et S. Hieronym. *in epist ad Oceanum*, sic ait: *Vinolentia scurrarum est, & comessatorum, ventérque mero æstuans citò despumat in libidines* In vino luxuria, in luxuria voluptas; in voluptate impudicitia est. Affert huius rei exempla S. Hieronym. *epist. 81. ad Oceam. Noe,* inquit, *ad vnius horæ ebrietatem nuda femora sua, quæ per sexcentos annos sobrietate contexerat. Genes. 9. Loth per temulentiam nesciens libidini miscet incestum, & quem Sodoma non vicit, vina vicerunt, Genes. 19.* Ex his & aliis concludit idem B. Hieron. *in cap. 1. Titiana epist. Nunquam ego ebrium castum putabo, qui etsi vino consopitus dormiuerit, tamen potuit peccare per vinum, Dicat quisque quod volet, ego loquor secundum conscientiam meam, scio mihi abstinentiam & nocuisse intermissam, & profuisse repetitam. Et vinum,* ait idem Hieronym. *epist. ad Eustoch. ac adolescentia duplex incendium voluptatis est, quod oleum igitur flammæ adiiciam? qui ardenti corpusculo somenta ignes administramus? Obstat deinde vinum vigiliis, & grauat corda hominum, & sensim, dict. cap. vinolentum.* Nimia denique vini perceptio aufert memoriam, dissipat sensum, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit sanguinem, membra debilitat, exhaurit substantiam, eneruat corpus, ac secreta pandit, prout de hoc damnabili, & graui vitio referunt Menoch. *de arbitr. casu 404. à num. 1.* Farinac. *fragm. crimin. part. 7. lit. C, num. 253.* Less. *de iustitia, lib. 4. cap. 3. num. 13.* Aldrete *de religiosa disciplina tuenda, lib. 2. cap 15. à num. 39.* ac alij citati per me *alleg. 28. num. 9. & 10* latissimè Gutiert. *canon. lib. 2. cap. 4. per tot.* & præcipuè *num. 46.* vbi ait quòd vino, ciboque se immergunt, stolidi, ignaui, obtusique fiunt, raróque longæui sunt, facile ægrotant, difficiliter curantur, à corporis viribus, animæque virtute quamprimum destituuntur, fiúntque deliri, & omnibus contempti, ludibriúque sunt, adeò, vt necessarij, ac familiares omnes interitum optent. Ludou. Sotomaior *epist. 1. ad Timoth. cap. 3 verb non violentum, in princ.* Audi D. Ambros. *lib. de Helia, & ieiunio, cap. 14. Rogas,* inquit, *ad iucunditatem, cogis ad mortem: inuitas ad prandium, efferre vis ad sepulchrum: cibos promittis, tormenta irrogas: vina prætendis, venena suffundis; omne enim quicquid nocet, venenum est Tollit sensus, viscera exurit, somnium infert, caput vexat. Noxia est ebrietas ad corporis sanitatem, menti etiam crimen adiungit.* Nam, vt ait Salomon *Prouerb 23. Vinum ingreditur blandè, sed in nouissimo mordet vt coluber, & sicut regulus venena diffundit.* Vnde Philo Iud. *lib. de plantat. Noe, & lib. de temulentia*, vini abusum damnat, & Clemens Alexand. *lib. 1. de Pædag. cap. 2.* multa contra temulentiam atque ebrietatem scribit, allatis Salomonis, & Poëtarum testimoniis Isidor. Pelusiota *lib. 1. epist. 203.* commemoratis Noë, Loth, atque Herodis ebrietatibus, subdit omnia vesana crimina à vino promanare. Multa aduersus ebrietatem scribit Seneca *epist. 84.* & inter alia inquit: *Non est animus in sua potestate ebrietatis deuinctus: quemadmodum musto dolia ipsa rumpuntur, & omne quod in imo iacet, in summam partem vis caloris eiectat; sic vino æstuante quicquid in imo iacet abditum affertur, & prodit in medium. Onerati mero quemadmodum non continent cibum, vino redundante, ita nec secretum quidem, quod suum, alienúmque est pariter effundunt.*

Ebrietas hæc multis signis cognoscitur. Hipp. 7
lib. 2. prænotionum num. 8. ebrium cognosci asserit, quia sudabit, magis quàm antea, & difficulter spirabit, & ipse se ipso grauior erit, ac humidior: sed & lætior erit, si non caput ipsi affligatur. Galen. *2. de meth. med.* ebrietatis signa esse dicit supinum iacere, hiare, & stertere, & *10. de simpl. medic.* facultatibus impletis, ac inebriatis vrina albida conspicitur. Aristotel. denique *sect. 3. problematum* multa signa colligit, quibus ebrietas innotescere potest, præter quæ, alia etiam signa in vinolentis conspiciuntur, nempè stupiditas quædam, nimius risus absque causa, furor talis quandóque vt alios pulsent, mictio inuoluntaria, tortuosa deambulatio, oculorum inconsueta turbiditas, ac luciditas, nimia ac irrationalis locutio, atque alij multi turpes effectus sequuntur secundùm naturam, quantitatem & qualitatem epoti vini, ac vtentis naturale temperamentum, adeo vt iure meritò, vt refert Aristot. *2. Politic. cap. vltim* ex Pittaci lege maiori pœna ebrij damnarentur, si quem pulsassent, quàm si sobrij fecissent: quòd enim pluries delinquant ebrij, quam sobrij, non ad id respexit, quòd magis esse debeat ebriis venia, sed ad vtilitatem.

Patet igitur ex superiùs dictis quanta mala ab 8
immodico vino oriantur, & ideo iure merito Plato *in extremis de potione sermonibus*, & Aristot. *lib. 1. œconomicorum cap. 5.* Carthaginensium legem de abstinentia à vino valde probant. Plato enim hæc dicit: *Verùm etiam potius Cretensium, Lacedæmoniorúmque vsui, Carthaginensium legem antepofuerim, vt nullus videlicet in exercitu hanc potionem gustet, sed toto illo tempore, aquapotione vtatur: & in ciuitate neque serui, neque ancillæ vnquam, neque Principes eo animo, quo in Imperio sunt, vinum gustent. Item neque gubernatores, neque Iudices, dum suo funguntur munere, vini quicquam assumant, nec quisquam de re aliqua insigni consilium initurus, nec interdiu quisquam omnino, nisi aut exercendi corporis, aut tollendi morbi causa. Item neque noctu quisquam aut vir, aut mulier cum filios creaturi sunt.* Alia quoque multa quis enumerauerit, in quibus recta mente, ac lege bene institutus à vino abstinere debet. Et hæc dicit Plato *de corporibus non ægrotis, sed rectissimè valentibus*, in quibus epotum vinum, tanquam tyrannus quidam animæ imperat, itaut quæ prius intelligebat, rectè amplius non intelligat, quæ prius faciebat, non rectè faciat, & idcirco ab ipso tanquam ab hoste cauendum Plato ait. *Nam si semel corpus immodicè ingreditur, gubernaturem impedit, quominus, vt*

decet, nauis gubernacula dirigat; milites ne in acie modeste se gerant, conturbat. Iudicet cum istos esse oportet, aberrare, & omnes Principes vitiose dominari, ni-
8 *hilque sani imperare cogi.* † Vini igitur abstinentiam Hispani omnes, & præcipue nostri Lusitani, præsertim dum pueri & adolescentes sunt, ac mulieres saltem donec viro copulentur, excolunt, & quod ab antiquo etiam tempore Hispani abstemij fuerint, refert ex Philarcho Athenæus *lib.2.* in hæc verba: *Hispanos quamuis hominum ditissimos, aquam bibere, solos cibum capere ob parsimoniam; indui tamen*
9 *sumptuosa veste.* † Fœminis ignominiosum semper fuit vinum bibere, iam enim antiquorum Romanorum tempore ingenuis mulieribus vinum erat interdictum, vt refert Valer. Max. *lib. 2. cap. 3.*
10 † Vnde Marcellus Consul Romanus vxorem suam eo quod vinum bibisset, iustè percussam interemit, & quemadmodum Plinius refert *lib.14. cap. 13.* in-
11 ter exempla legitur † Egnatij Mecennij vxorem, quod vinum bibisset è dolio, interfectam fuisse à marito, eúmque cædis à Romulo absolutum. Et Cato, vt *ibidem* Plinius attestatur, asserit propterea tunc temporis ex vsu fuisse, vt propinqui fœminis osculum darent, vt explorarent an temetum olerent. Plutarchus etiam *in quæstionibus Romanis* osculandi morem eandem ob causam institutum fuisse affirmat. Et non alia certè ratione priscis illis temporibus vini vsum mulieribus interdictum fuisse existimo, nisi quia vinolenta, & comessatrix mulier, si nupta fuisset, adultera, si soluta meretrix reputabatur, idque propterea, quòd vt Tiraquell. refert *de legibus connubial. part. 9. l. 9. connub. glos. 1. num. 206.* contra vini vsum apud mulieres lex ab ipso Romulo posita fuerat in hæc verba: *si vinum biberit domi, vti adulteram puniunto.* Quibus verbis, inquit
12 Tiraquell. ostenditur † mulierem vinosam & adulteram, eiusdem criminis reas esse, veluti alterum ex altero prodeat, quam legem rationi valde consonam, & iustissimam fuisse testatur S. Chrysostom. qui enarrans illud, *Matth. 1. Cum esset desponsata Mater eius MARIA, &c. Omnis,* inquit, *mulier, quæ vinolenta comessatrix est, eadem quoque meretrix est.* Multa in detestationem mulieris ebriosæ cumulat Gutierrez *dict. lib. 2. canon. cap. 4. num. 22. cum seqq.*

13 Ex quibus colliges abstinentiam à vino laudabilem valde esse tam in muliere, quàm in homine, vinóque potius vtendum Medici iussu, ac recuperandæ valetudinis gratia, quàm aliam ob causam, quemadmodum factum fuisse apud Locros Epizephirios testatur Athenæus *lib. 10. Deipnosoph.* idque propterea quòd Zeleuco Asiæ Rege sancitum fuerat, vt si quis iniussu Medici, & non recuperandæ valetudinis causam merum bibisset, capite plecteretur: hic meri vsus à nostro Apost. etiam indicari videtur, dum *ad Timotheum* scribit inquiens: *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino vtere, propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates.* Vnde clarè patet Timotheum in sanitatis statu aqua vti consueuisse, eíque propter aduersam valetudinem vinum commendari, idque modicum, ad ventriculi scilicet cruditatem corrigendam, aliásque infirmitates debellandas, itavt D. Paulus vino vt medicamento vtendum senserit, aqua autem ad quotidianum potum, quod si crebrius fiat, ad sanitatem magis conducit, quia Athenæus *lib. 1. Deipnosoph.* refert eos, quin † solum aquam bibunt inueniendis rebus sagaces, ac ingeniosos esse, vinum autem nostram obumbrare prudentiam. Et propterea S. Ambrosius *de Elia & ieiunio, cap. 9.* inquit, potentes vinum prohibentur bibere, ne cùm biberint obliuiscantur sapientiæ; & D. Hieronymus *in comment. ad Titum,* sic ait: *Prohibet Paulus Episcopum esse vinolentum, ne vel sensu occupato exaltet risum contra grauitatis decorem & labiis dissolutis cachinnet, vel si paululum tristis cuiusdam rei fuerit recordatus, inter pocula in singultus prorumpat, & lachrymas. Longum est ire per singula, & insanias, quas ebrietas suggerit, explicare.*

Vnde & clericos ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibetur *in c. fin. in fine 4. dist. & in cap. Episcopus, in cap. luxuriosa, in cap. vinolentum, & in cap. sexto, in fine, 35. dist. & in c. à crapula de vita & honest. cleric. & in c. 1. ne clerici, vel Monachi, cum similibus,* quæ Iura refert, & latè exornat Gutierr. *d. lib. 1. canon. c. 4 n. 48. cum seqq.* Qua autem pœna sint puniendi? Vide Bernard. *in pract. c. 77.* Menoch. *de arbitr. casu* 404. Albert. Trot. *de vero & perfecto cleric. lib. 2. cap. 59.* Suar. *de censur. disp. 1. sect. 2. n. 12.* Et à comessationibus abstinere ei maximè commendatur *Prou. 23.* D. Paul. *ad Rom. 13. §. 1. cap. comessationes. c. multis, c. non oportet 2. & c. non liceat 44. dist.* quid erit in Episcopis, quibus excellentiora debentur, *c. 1. de priuileg.* qui super omnes gradus dicuntur constituti, Concil. Trident. *sess. 24. de reform cap. 1 c. venerabilis, de præbendis*, qui non vulgari aliqua, sed eximia ac excellenti sanctitate alios sui similes efficere, ac temperate in cibo, & potu se habendos inducere debet; animaduertat vnusquisque, & secum præponderet. 14

GLOS. XII.

Non percussorem.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi percussio licita est ex charitate, & correctionis causa, vt in melius vita hominum redigatur.*
2 *Episcopus propria manu neminem debet percutere.*
3 *Clericalem Ordinem summopere dedecet, vt eas manus violenter alicui iniciantur, quæ Deo solemni ritu consecratæ sunt.*
4 *Regimen omne, omnisque administratio auctoritate & amore continetur.*
5 *Impunitas est iniuriæ soboles, insolentiæ mater, radix impudentiæ, & transgressionis nutrix.*
6 *Episcopus puniens debet assimilari patri carnali, qui filium flagellat, & omnia bona sua ei seruat.*
7 *In misericordia corripiendum.*
8 *Episcopus debet esse benignus, & ab benefaciendum paratus.*
9 *Pastor bonus omnibus se conformare, ac in se omnium transferre effectus debet.*
10 *Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt duriorem sententiam proprij casus intuitu temperet, tum vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum.*
11 *Pastoris tres sunt voces, suauis, dulcis, & alta.*
12 *Iustitiæ rigor sub iusto moderamine temperandus.*
13 *Dissimulare debet Episcopus, multis conniuere, & omnia sic moderari pro loco, & tempore.*
14 *Prælati à personarum acceptione cauere debent.*
15 *Prælatus intueri debet ne dum immoderatius custoditur virtus humilitatis, soluantur iura regiminis.*
16 *Episcopus subditis bene viuentibus putet se æqualē,*

erga

erga peruersos verò iura rectitudinis exercere non formidet.

17 *Prælati non feueritate, sed beneuolentia subditos corripere debent.*

18 *Episcopus verborum correptione, non verberibus timeri debet.*

19 *Iustè iudicans misericordiam cum iustitia seruat.*

20 *Lenitas mansuetudinis sine rectitudine feueritatis, & Zelus rectitudinis sine mansuetudine non debee imueniri.*

21 *Mansuetudo, & districtio adinuicem non debent separari.*

22 *Comitas, & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit viam.*

23 *Contra illos insurgit auctor, qui dum viles erãt, molles, & tractabiles existebant, sed eleuati ad dignitates, duri, & crudeles fiunt.*

24 *Cum fenibus quomodo procedendum ostenditur.*

25 *Episcopus qualiter subditos increpare debeat? & num. 26.*

1 EX charitate, & correctionis causa, vt in melius vita hominum redigatur, licita est percussio Episcopis, & omnibus habentibus auctoritatem in suos subditos, *c. cùm Beatus 45. distinct. c. ante omnia 35. distinct.* ex-
2 cepto quòd † Episcopus neminē propria manu debet percutere *c. non licet 86. distinct.* & hoc propter reuerentiam sanctitatis beneficij Episcopalis, cui Sanctitas ignoscendi gloriam reliquit, *l. si quis in hoc genus, C. de Episcopis, & cler.* vel propter suã mansuetudinem, & humanitatem ostendendam, vnde Dominus Episcopis ait Matth. 5. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.*

3 Clericalem enim ordinem summopere dedecet, vt eorum violentæ manus alicui iniiciantur, quæ Deo solemni ritu consecratæ sunt, quæ extensæ pro omnibus Nomini supplicant, quæ interius honorem ttemẽda corporis, & Sãguinis Christi mysteria peragunt Percussorem Episcopum, ait S. Hieron. *epist. 83. ad Oceanum c. 4.* ille condemnat, qui dorsum suum posuit ad flagella, & maledictus, non re maledixit Et *Octauus Canon* qui Apostolorum est, hunc in modũ habet: *Episcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles iniqua agentes, & per huiusmodi volentem timeri, deijci ab officio suo præcipimus: quia nunquam nos docuit hoc Dominus; sed è contrario ipse cùm percuteretur, non repercutiebat cùm malediceretur, non maledicebat, cùm pateretur, non comminabatur.* Vnde vocem hanc Chrysost. Theodor. & Hieron. *ad Titum* 1. non ad manus violentiam sed ad linguæ acerbitatem referunt, vt Episcopus nemini maledicat, nec sit sæuus, & improbus obiurgator, nec denique conuitiis perdat, quos poterat modestia, & lenitate corrigere.

4 Cùm omne regimen, omnisque administratio auctoritate, & amore contineatur

Oderunt peccare mali formidine pœnæ,
Oderunt peccare boni virtutis amore.

In manus noui Antistitis consecrati Baculum traditur; auctoritatis scilicet, & disciplinę insigne, sustentaculum imbecillitatis humanæ, vt si in coërcendis vitiis piè sæuiens, iudicium sine ira tenens, in fouẽdis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranqoillitate seueritatis censuram non deserens, vt reuocet errantes, tegat iustos, pungat, & stimulet ignauos, & inertes, repellat nocẽtes: ac iuxta *Ezech. 34.* attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum, portet in humeris suis exemplo Principis Apostolorum ægrum, & debilem: *Vt increduli*, inquit Bernard. *lib. 3. de considerat. conuertantur ad Fidem, conuersi non auertantur, peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem reuocentur, subuersores conuincantur, vt vel emendentur ipsi si fieri potest, vel si non, perdant auctoritatem, facultatémque alios subuertendi.* † Impunitas enim, inquit idem Bernard. *vbi proximè*, incuriæ soboles, insolentiæ mater, radix impudentiæ, transgressionis nutrix, matrix noxiæ, libertatis pessima soboles hæc. Nã, vt dicit Senec. *in Troad. act. 9. qui non vetat peccare, cùm possit, iubet*, & D. Bernard. *in serm. de S. Ioan. Bapt. silere, cum arguere possis, est consentire.* & Philo Hebr. *contra Flan. Qui castigare aut saltem cohibere cùm possit, non cohibet, palam est, eum permittere, penè mandare.* 5

Tenetur igitur ex officij debito Prælatus delicta, & errores corrigere subditorum, iuxta Apostol. *Peccantem coram omnibus argue.* Et alibi. *Auferte malum de medio vestri*, corrigendo scilicet & puniendo. Ad hoc enim Prælati maiores, & minores sunt à Domino instituti, vt euellant ac destruant, malos corrigendo; ædificent, & plantent bonos instruendo. Prælatus siquidem ad instar Medici, qui ex dilectione sanandi phreneticos ligat, & lethargicos excitat, cum charitate errores debet corrigere subditorum. Debet siquidem vagas errantium mentes sub disciplina debitæ coërcere censuræ, & sibi subditos vnire in vinculo charitatis. In veteri quidem testamento præcipiebatur agnus Paschalis comedi in vna domo, vt in habitantibus consonantia morum & affectuum identitas notaretur. Ad hoc Reuerendissimi Patres sunt instituti Pastores, vt oues pascant, fractos alligent, & reducant ad propria dissolutos, & coram malos se clypeum & murum defensionis opponant, & aduersitatis tempore contra potentes pro debilibus se promptos, & sine pretio constituant aduocatos.

Episcopus puniens, vt ait Gregor. *epistol. 16. lib. 12. ad Abbatem montis Sinâi, debet assimilari patri carnali, qui filium flagellat, & tamen ei omnia bona sua seruat, & eum hæredem habere desiderat. His ergo, quos affligimus, dulcedinem charitatis in mente seruare debemus. Verbum dulce, dicitur* Eccles. 6. *multiplicat amicos, & mitigat inimicos, lingua gratiosa in bono homine abundat.* Plus *erga corrigendos*, docet S. Leo *epist. 84.* agit *beneuolentia, quam feueritas, plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm potestas*, ex quo 6
dicit glos. *in cap 3. 86. dist.* † iustus in misericordia corripiat, & arguat, qui non verbis asperis sunt homines procurandi, *cap. qui sincera 45. dist.* & sanguinem elicit, qui nimis emungit. *cap. nisi cùm pridem, de renunt.* glos. *verb. salubriter, in extrauag. si fratrum, §. quia igitur, ne sede vacante Ioan. XXII.* & dixit notanter Phil. Corne. *cons. 296. circa primum 4. vol.* quod, qui impedit misericordiam, dicitur negare Christum, proprium est misericordis dare lachrymas alienis calamitatibus; nam ipse Christus videns miserias humanæ naturæ propter peccatum, lachrymatus est, Ioan. *cap.* 11. Inde Stoïci dixerunt misericordiam esse ægritudinem ex miseria alterius. 7

Debet igitur Prælatus esse benignus, & ad benefaciendum paratus, dulcis eloquio, qui cunctos sciat sua attrectare dulcedine; nam Princeps Apostolorum *ad Clementem, de vniuersis Episcopis*, inquit: *Ecclesiarũ omnium curam habentes misericordes, & beneuoli estote in omni verbo, & opere, pro viribus agite, omnisque Pontifex sacro Chrismate perunctus, charus, &* 8

pretiosus omnibus esse debet;hac est voluntas Dei vt benefacientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam. Vnde Apostol. *ad Titum cap.1.* inter Episcopi conditiones hanc numerat: *Non præfractum* (vbi nos habemus,non superbum)id est, non durum & sui sensus plus satis tenacem. Item *ad Philip.4.* vbi dicit: *Modestia vestra sit nota omnibus hominibus* Græcè habetur; *τὸ ἐπιεικὲς mansuetudo*, & significat, hîc quandam virtutem mirabilem, qua modo redditur habilis ad Christianè cum omnibus conuersandum;ac etiam amabilitatem, & quendam promptitudinem, qua homo paratus est omnibus, omnium moribus se accommodare, neminem fastidire, omnibus benefacere,libenter cedere, & quæcunque potest sine offensione Dei ferre,& permittere etiam cum iactura sua, siue rerum suarum: hoc enim est non quærere, quæ sua sunt,sed quæ aliorum, nulli onerosus,aut odiosus esse,sed æquus, & commodus, hoc est quoad *Romanos 12.* dicitur: *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes* Et 1 *ad Corinth. 10.Sine offensione estote Iudæis,* & 2. *ad eosdem 4. commendantes nos metipsos ad omnem conscientiam hominum*, id est,ea faciamus,quibus omnes homines(si conscientiam velint testari) non possint non nos commendare, & probare, nec aliquid habeant in quo nos merito accusare possint. *Charitas,*inquit Bernardus,*patiens est,benigna est: patiens est cùm dissimulat, spectat, sustinet delinquentem: benigna est,quando trahit,adducit, & conuerti facit ab errore. Charitas benigna etiam, quos tolerat, amat, & amat ardenter. Flet quippe charitas,sed ex amore,non ex mærore:flet ex desiderio, flet cum flentibus. O bona mater charitas,quæ siue foueat infirmos, siue exerceat prouectos, siue arguat inquietos, diuersis diuersa exhibens, sicut filios diligit vniuersos. Cùm te arguit mitis est; cum tibi blanditur,simplex est, piè solet sæuire,sine dolo mulcere, patienter nouit irasci, humiliter indignari,læsa non prouocat, spreta reuocat. Pondera quod de Domino dicitur* Esai.42.*Non erit tristis,neque turbulentus:calamum quassatum non conteret, & lignum fumigans non extin-*
9 *guet.*Et idem Bernard.*serm.23.super Cantic.*† *Pastor,* ait *bonus omnibus se conformat, omnium in se transfert effectus;matrem se probat non minus deficientium, quam proficientium.*Et D.Gregor.*in Pastor part 2 cap. 6.* dicit quòd Pastor bonus æqualem se cernat, peccantibus autem zelo vltionis se anteferat, imitans Pastorum Principem Petrum, cui cum bonus Corne-
10 lius se posterneret,dixit;†*Surge, ne feceris,& ego ipse homo sum.* Diuina igitur prouidentia permisit, vt primus ipse Petrus laberetur,ac rueret in peccatum, quo ergo peccantes duriorem sententiam proprij casus intuitu temperaret,vt dicit S. Ambros *in serm. de temp.124.in serm 2.de Cathedra B.Petri,qui est 16. de Sanctis,*in hæc verba: *Tanquam bonus Pastor tuendum gregem accepit, vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum, & quia ipse interrogationis tentatione negauerat, cæteros fidei stabilitate fundaret.* Scitè S. Max. *homil. 3. de pœnitentia Petri. Ecce nihil nobis Apostolus nocuit, quod negauit,& plurimum profuit quod emendauit.* Lapsos non rectè monnit ne laberemur, pœnitens lapsos ad pœnitentiam prouocauerit. Cadi & labi permittitur Petrus quòd populorum multitudo illi credenda erat, ne seuerus, & à venia proptiis fratribus impartiendo alienus esse,vt ait S.Chrysostomos *homilia in SS.Petrum, & Eliam,* si innocens fuisse,nimium in nocentes sæuisset S.Petrus Damianus *serm.27. de sanctis Apostolis Petro & Paulo,*ita rem expendit. *Quid est quòd sic labuntur qui perficiuntur Ecclesiæ? sapientia suauiter disponens omnia, hac ideo fecit vt in se ipsis prædicti Principes discerent qualiter aliis miseri deberent,*&c. Franc. Abbas *serm.12.de gratia Dei,*ita scribit. *In Petri momentaneo lapsu pius Pastor gregi suo pie consuluit,vt humana præsumptio labente Petro trepidet, & imbecillitas prolapsa resurgente Petro non desperet.*

Pastor erit fistula dulce canens, & baculo fir- 11
miores imbecillitates infirmorum firmiter sustinens, & non sibimet placens, etenim Christus non sibi placuit. Episcopus erit eiusmodi moderationis erga subditos,vt arridens timeri debeat, & iratus amari, vt illum nec nimia lætitia vilem reddat, aut immoderata seueritas odiosum. Tres sunt Pastoris voces, suauis, dulcis, & alta suauis ad infirmum, dulcis ad morientem, ad surdum pertinet alta. In Episcopali ceruice nihil splendidius fulget humilitate, patientia,& benignitate, sciunt boni, ac veri Prælati discipulorum subditorum se matres esse debere, nec dominos,ideo student magis amari, quàm metui;& si interdum seueritate opus est,paterna sit,non tyrannica,matres fouendo,patres exhibentsese corripien-
do † Melius est propter misericordiam dare ratio- 12
nem,quàm propter crudelitatem frangere pœnitentem.*Beati misericordes,*inquit Salvator Matth.5 *quoniam misericordiam consequentur* Et è contra: *Iudicium sine misericordia,* inquit Iacobus,*ei qui non facit misericordiam,*sæpe subditos frangunt, dum plus iusto rigorem tenent, qui profectò iam rigor iustitia non erit si se sub iusto moderamine non custodit.Nescientes autem vim discretionis per rabiem furoris disciplinæ modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt;& vnde emendare subditos possunt,inde potius volnerant. Episcopus itaque miscebit bonitatem seueritati faciendo quoddam ex vtroque temperamẽtum,vt neque multa asperitate exulcerentur subditi neque omnia benignitate soluantur.Hoc enim verò illa Tabernaculi arca significabat,in qua cum Tabulis Virga simul & Manna erant: quia scilicet cum Scripturæ sacræ scientia & disciplina in pectore boni Rectoris custoditur,& virga directionis,& Manna dulcedinis,ioxta illud *Psalm Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt;*virga enim percutimur, & baculo sustentamur. Moyses idcirco sic amauit eos, quibus præfuit, vt pro eis nec parceret: & delinquentes sic persequutus est, quo amauit, vt eos etiam Domino parcente prosterneret :vtrobique legatus fortis, vtrobique mediator admirabilis: causam populi apud Deum precibus,causam Dei apud populum gaudiis allegauit. Hæc sunt, quæ Pastori conueniunt, bonitas, disciplina,scientia. Bonitas trahit,disciplina corripit,sciẽtia pascit. Bonitas amabilem,disciplina imitabilem,scientia docilem reddit: Episcopo & ista conueniunt amor,sed non emolliẽs; rigor,sed non exasperans;zelus,at non immoderatus pietas, verum non plusquam conueniat, indulgens, Hinc D. Bernard *in serm. 23. in Cantic.* edisserens verba *Psal. 2. Erudimini, qui iudicatis terram,* ait *Audiant hoc Prælati, qui sibi commissis semper volunt esse formidini,vtilitati raro, discite subditorum vos matres esse debere,non dominos, studete magis amari, quàm metui, & si interdum seueritate opus est, paterna sit non tyrannica, matres fouendo, patres vos corripiendo exhibeatis, mansuescite,ponite feritatem, suspendite verbera,producite vbera, pectora lacte pinguescant,non typho turgeant.*

Multa tamen dissimulare debet Episcopus, mul- 15
tis conuenire,& omnia sic moderari pro loco,& tẽpore,vt charitas,& pax illibata seruetur. Hinc illud Terent. *Heauton act.4 scen 5.*

Ita

Ius summum sæpe summa iniustitia est. & illud *Sap. Noli esse nimium iustus, ne plus sapias, quàm oportet.* Si Deus ius suum rigide exequeretur, quis hominum viueret? & Dauid sæpè omisit facere, quæ optimo iure potuisset in Saulum, Ioab, & alios. Summis ergo precibus & lachrymis æquitas hæc, humanitas, & facilitas petenda est à Domino, quam nemo habet, nisi charitatem habeat cum prudentia coniunctam. Fridericus III. solebat dicere:
14 *Qui nescit dissimulare, nescit temperare.* † Cauete tamē omnes à personarum acceptione, Prælati præcipuè: in veste enim hyacinthina Summi Sacerdotis, qua in Sancta Sanctorum ingrediebatur, in extremitate tintinnabula cum malis puniceis intextis posita erant ad significandum, quod quemadmodum campana æqualiter omnes vocat, ita Prælatus æqualiter ad omnes se habeat: mala granata etiam, in quibus multa grana sub vno exterius cortice vniuntur, vnitatem significant fidelium, significatur ergo, vt innuere videtur S. Greg. quod Prælatus quærere vnitatem subditorum debet, & charitatem in eis nutrire, non scandalorum materiam seminare.

15 Solerter tamen ait Gregor. *in Pastor. c. 6. part. 2.* intueri debet Prælatus, nedum immoderatiùs custoditur virtus humilitatis, soluantur iura regiminis, & dum Prælatus quisque plus se, quàm decet, deiicit, subditorum vitam stringere sub vinculo disciplinæ non possit. Teneatur ergo Rectores exterius, quod pro aliorum vtilitate suscipiunt: seruent interius, quod de sua æstimatione pertimescunt. Sed tamen quibusdam signis decenter erumpentibus eos apud se esse humiles, etiam subditi deprehendant quatenus & in auctoritate eorum, quod formident, videant, & in humilitate, quod imitentur, agnoscant. Cùm autem, inquit *ibidem*, rector delinquentem punire compellitur, solicite obseruare debet, vt sic iura disciplinæ contra delinquentes exerceat, vt pietatis viscera non amittat: simul enim se exhibere debet, & matrem pietatis, & patrem disciplinæ: atque inter hæc solicita circumspectione prouidendum, ne aut districtio sit rigida, aut pietas remissa, nam disciplina & misericordia multum destituitur, si vna sine altera teneatur. Insit ergo Rectori circa subditos, & iuste consolans misericordia, & pie sæuiens disciplina, infundat vulneribus vinum, & oleum, vt scilicet per vinum mordeantur vulnera, & per oleum foueantur. Ille igitur, qui sanandis vulneribus præficitur, in vino morsum doloris adhibeat, & in oleo mollitiem pietatis: quatenus per vinum mundentur putrida, & per oleum foueātur sananda. Miscenda ergo lenitas cum seueritate, & faciendum quoddam ex vtroque temperamentum, vt neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate soluantur. Vnde sicut in arca Testamenti erat simul virga, & manna; sic in pectore pastoris rigor, & dulcedo.

16 Prouidendum igitur monet idem Gregor. *vbi proximè*, quatenus & honore suppresso æquales nos subditis bene viuentibus putemus, & erga peruersos iura rectitudinis exercere non formidemus: nec præesse non hominibus gaudeamus, sed prodesse. Summus enim locus ita bene regitur, cum is, qui præest vitiis potius, quàm hominibus dominatur: ita tamen vt in corde seruetur humilitas, & in opere disciplina, vt eos, quos corrigimus, tacita nonnunquam cogitatione nobis ipsis præferamus: sic iura disciplinæ exerceantur contra delinquentes, vt pietatis viscera non amittantur: sit amor, sed non emolliens; sit rigor, sed non exasperans; sit zelus, sed non immoderate sæuiens; sit pietas, sed non plusquam expedit parcens, vt in arce regiminis iustitia clementiæ permisceatur: nam secta immaturè vulnera deterius infertuescunt, & nisi cum tempore medicamenta conueniant, constat quod medendi officium amittunt, vt non de subditis crescamus, sed ipsi de nobis: Principem se constituerunt, sed sibi, non tibi.

17 Vnde Gregor. *lib. 11. epistol. 15* relatus *in c. qui sincera 45. dist. Qui sincera intentione extraneos à Christiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blandimentis, non asperitatibus debent studere, ne quorum mentem reddita ad planum ratio poterat reuocare, pellat procul aduersitas. Nam quicunque aliter agunt, & eos sub hoc velamine à consueta ritus sui volunt cultura suspendere, suas illi magis, quàm Dei causas probantur attendere.* Et in *cap. licet 45. dist. Licet plerumque accidant in Sacerdotibus, quæ sunt reprehendenda, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia, quàm seueritas, plus cohortatio, quàm commotio; plus charitas, quàm potestas, cum nemo nostrûm sine reprehensione, aut sine peccato viuat: nam si Dominus statim post trinam negationem Beatum Petrum Apostolum Præceptorem nostrum iudicasset, non tantum ex eo fructum, sicut fecit, recepisset; expectandi ergo atque corrigendi magis sunt Rectores Ecclesiæ, quàm statim iudicandi.*

18 Idem *lib. 2. epist. 52.* relatus *in cap. quod autem 45. distinct.* sic ait: *Quod autem de Episcopis, qui verberibus timeri volunt, canones dicant, bene fraternitas vestra nouit. Pastores etenim facti sumus, non percussores: & egregius Prædicator dicit* 2. ad Timoth. 4. *Argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina: noua verò atque inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem.*

19 Hinc Isidor. *lib. 3. sentent. de summo bono cap. 45.* relatus *in c. omnis 45. dist.* ita ait: *Omnis, qui iustè iudicat, stateram in manu gestat, & in vtroque penso iustitiam, & misericordiam portat; sed per iustitiam reddit peccanti sententiam, per misericordiam peccanti temperat pœnam, vt iusto libramine quædam per æquitatem corrigat, quædam verò per misericordiam indulgeat. Qui Dei iudicia oculis suis proponit semper timens, & tremens, in omni negotio formidat ne de iustitia tramite deuians cadat, & vnde non iustificatur, inde potius condemnetur.*

20 Ex his omnibus apparet quòd nec lenitas mansuetudinis sine rectitudine seueritatis, nec zelus rectitudinis sine mansuetudine in Prælatis debet inueniri. Percussores ergo, qui præmissis auctoritatibus ab Episcopali officio remouentur, non quilibet corporaliter flagellantes, sed prætermissa mansuetudine ad verbera semper parati intelligendi sunt, qui flagella, non vitia corrigere, sed timeri appetunt, quibus Petrus scribit: *Ne sitis dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo.* Hinc etiam Gregor. *in moral. lib. 19. p. 4. c. 23.* relatus *in c. sunt 45. dist.* ita scribit:

21 † *Sunt namque nonnulli ita districti, vt omnem etiam mansuetudinem, benignitate amittant, & sunt nonnulli ita mansueti, vt perdant districti iura regiminis. Vnde cunctis Rectoribus vtraque summopere sunt tenenda, vt nec in disciplina vigore, benignitatem mansuetudinis, nec rursum mansuetudine districtionem deserant disciplinæ, quatenus nec à compassione pietatis obdurescant, cum contumaces corrigunt: nec disciplinæ vigorem molliant, cum infirmorum animos consolantur. Regat ergo disciplinæ rigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem, & sic alterum commendetur ex altero, vt nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.*

22 In increpandis delictis non superbia, non feruitas vindicat sibi locum; sed comitas, & humanitas

potius attrahit, & malos ad rectam adducit viam, ita admonente S.Gregorio Nissen. Morum grauitas atque maiestas cum moderata animi demissione coniuncta non auertat oculos intuentium, sed iucundum faciat obtutum. Neque grauitatis, & seueritatis splendor obscuretur, neque latens in animo vis propter humilitatem despiciatur, sed alterum æqualiter in vtroque tum in celsitudine, & sublimitate comitas, & humanitas; tum in humilitate grauitas, & seueritas animaduertatur. Et dicit Cicer. 1. *Offic. Rectè præcipere, qui monent, vt quantò superiores sumus, tantò nos submissius geramus*, nam iuxta illud Poëtæ Græci:

Quantò maior fueris, tantò moderatior esto.

22 Mitis Moyses fuit, vt in mititatis exemplum nobis proponatur, eamus post eum, qui tam insigni mansuetudine nobis præluxit. Præclare S. Gregor. *homil. 15. in Ezechiel. Mansuetudinem obtinere quærimus? Moysem ante oculos deducant, qui exceptis paruulis, ac mulieribus sexcenta millia armatorum regens mitis fuisse describitur super omnes homines, qui habitabant super faciem orbis terræ.* Scitè Oleaster noster *in 12. Numeror.* vbi expédens Moysis in ferendis contumeliis, & Aaronis Mariæque detractionibus fortitudinem ait. *Docet hic sanctus Moyses pulchrè Prælatos murmura dissimulare, iniurias in faciem perpeti, neque ipsa curare, ac si non in se dicta fuissent, neque mireris talem Moysem, quoniam cum eo conuersabatur, qui omnia hæc, & multo deteriora æquo animo nouerat tolerare, nempe cum Deo.* Mansuetudinis laudes scitè congerebat S.Ioann. Climacus *gradu 24.* in hæc verba: *Mansuetudo est prominens aduersus iram maris rupes, quæ omnes illius fluctus dissoluit, ac frangit, nec ipsa interim mouetur, aut frangitur. Mansuetudo est stabilimentum patientiæ, charitatis ianua, imò verò parens, prudentiæ argumentum; docebit enim, inquit Dominus, mites vias suas: procuratrix veniæ peccatorum, fiducia in precibus Spiritus sancti domicilium, super quos enim respiciat, nisi super mansuetum, & quietem? mansuetudo est adiutrix obedientiæ, dux religiosæ societatis, furentium frænum, irascentium expultrix, magistra gaudij, imitatrix Christi, cælitum proprietas, vinculum & modus dæmonum, scutum aduersus amaritudinem, seu animi acerbitatem. In cordibus mansuetorum requiescit Dominus, anima autem turbulenti nidus est diaboli.*

23 Quidam verò sunt, qui dum priuati erant, immanitatem, & superbiam cooperiebant, qua vti non solebant, eam, cùm ad dominatum ascendunt, in medium proferunt; nam vt carbones candentes sub cinere in fabri ferrarij officina extincti videntur, at flantibus follibus, ignémque excitantibus exardescunt, micant, & vrunt: sic superbia, quæ extincta in vita priuata videbatur, flatu dominij, imperiique potestate, crudeles emittit flammas: similes sunt isti, dũ in profundo sont, & viles, molles, & tractabiles existunt, sed eleuati ad dignitates duri, & crudeles fiunt. Alij etiam eo sont ingenio præditi, vt in iis etiam, quæ ritè faciunt non modo teneri, sed & acerbi & sint, & videri velint. Vt Bucephalus Alexandri Magni equus, cùm esset phaleris, & ornaméntis destitutus, equisonem interdum admittebat; instratus verò Regio ornatu neminem præter vnum Alexandrum in sedem recipiebat, auctore *Plinio lib. 8.* Sic multi inopia laborantes, & in abiecto iacétes statu, quamvis obseruantiam, & benignitatem in omnes fingant, intus Nerones, foris Catones, multis simulationum inuolucris tegunt odium, malitiam, crudelitatémque. At diuites facti, & in mundi honoribus constituti, omnes præter vnum, cui lege principatus sunt subiecti, despiciunt, tunc occultam detegunt voluntatem, & multiplicem naturam, superbiam, atque immanitatem, naturam, quam specie submissionis prius operuerunt, apertissimè demonstrant, quos tamen Deus deiicere solet, dicente Propheta *Psal 72. Deiecisti, &c.*

Cum senibus cautè ambulandum, nam, vt dicit Ambros. propter honorificentiam ætatis maiorem cum mansuetudine ad bonum opus prouocandum, vt faciliùs suscipiat admonitionem. Asperum enim est senibus cum corripiuntur à iunioribus. Et Chrysost. *in epist. 1. ad Tit. Graue quoddam, & molestum est argui, idque tum maximè, cùm senex arguitur, atque ab adolescente* Cum illis tamen nullo modo dissimulandum, quia, vt inquit Gregor. *in regist. Sicut laudabile, decretúmque est reuerentiam & honorem debitum exhibere maioribus; ita rectitudinis, & Dei timoris est, si quid in eis correctione indiget, nulla dissimulatione postponere, ne totum corpus incipiat morbus inuadere, si languor non fuerit curatus in capite.* 24

Argue, obsecra, increpa, dicit noster Apost. 2. *ad Timoth.* 2. aliquando cum omni imperio, idem *ad Tit* 2. interdum ob beneuolentiam, & in spiritu lenitatis, *ad Galat.* 5. tanquam si nutrix foueat filium suum *1. Thess.* 1. In omni patientia, & doctrina, 1. *Timoth.* 4. Nam, vt inquit Chrysost. *si arguas vehementer, & increpes, & obsecrationem subducas, rursus omnia perdis, & das rationem, quia reprehensio per se intolerabilis est, nisi habeat admixtum obsecrationem, sicut sectio salutaris licet sit, nisi plurima dolorem consolentur, non eam sustinet languidus.* Vnde S. Prosper *de vita contempl. lib. 1. c. 5. Asperitate autem nimia & increpatione offensus, neque increpationem recipit, neque salutem.* Et paulò pòst: *Argue æquales, obsecra seniores, increpa iuniores, in omni patientia, iuxta Apostolum, quia leniter castigatus exhibet reuerentiam castiganti.* Qui delinquentem superbo, vel odioso animo corrigit, dicit Isidor. *lib. 3. de summo bono c. 92.* non emendat, sed percutit, & obiurgantis furor est; non dilectio corrigentis: & quicquid lacerato animo dixeris, punientis est impetus, non charitas corrigentis *Vos ò Prælati*, ait S.Anselm *in comment epist ad Galat. cap. 7 instruite leniter subditum, si deliquerit, & vos subditi portate alteri onera alterius, verbi gratia, iram fratris tui tunc portabis cum aduersus eum iratum non irasceris, vt rursum eo tempore, quo te ira præoccupauerit, ille te lenitate & tranquillitate supportet. Ita diuersis temporibus eadem infirmitas potest inuicem ab vtroque portari.* 25

Piè, cautéque vigilandum est, vt cum aliquem reprehendere, vel obiurgare nos necessitas cogit, cogitemus, vtrùm tale sit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo iam caruimus: si autem cogitantes nosmetipsos inuenerimus in eodem nos esse vitio, in quo est ille, quem reprehendere parabamus, non reprehendamus, neque obiurgemus; sed tantùm congemiscamus, & non illum ad obtemperandum nobis, sed ad pariter cauendum inuitemus. Nihil est minus ferendum, quàm rationem ab altero vitæ reposcere eum, qui non possit suæ reddere. Vnde S. August. *in Psal. 50.* ita dicit: *Et ille iustus reprehensor est, qui non habet in se quod in illo reprehendatur. Improborum est*, dicit Isidor. *lib. 3. de summo bono c. 32. arguere quicquam in alio, quod adhuc in seipso deprehendit.* Et docet S. Ambros. *de Sacerdot. Peccantes liberè potest arguere, qui non meretur audire, hypocrita eiice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiicere festucam de oculo fratris tui.* Et S. Aug *lib 50. homil 5. Corrige te, & tunc poteris fratrem corripere.* 26

GLOS. XIII.

Sed modestum.

SVMMARIVM.

1 *Modestia quid sit ostenditur, & vnde dicatur.*
2 *Modestia in grauitate sua est.*
3 *Modestia gubernatrix, ac moderatrix est omnis gestus ac motus corporis.*
4 *Ambulare quomodo debeamus, ostenditur.*
5 *Modestiæ regulæ præscribuntur.*
6 *Risu grauitatis nerui eliduntur.*
7 *Modestia in humilitate crescit.*
8 *Humilitas sola est officij sacerdotalis erectio.*
9 *Humilitas est custos pudicitiæ, & mater patientiæ, ac virtutum bonum quoddam & stabile fundamentum.*
10 *Humilitas tutissimus est omnium virtutum thesaurus.*

MODESTIA est virtus quæ in
1 ternas animi passiones, & exter-
nas actiones serias, & ludicras, ser-
monem, risum, lusum, motus item,
& gestus corporis, atque huius
cultum vestitúmque ac totum ex-
terius hominem honestè, ac decenter componit, &
moderatur Vnde dicit Tullius *lib* 1. *offic.* Modestia,
quo in verbo modus inest. Et S. Ambros. *lib.* 1. *offic.*
c. 18. Modestiā à modo sciendi quid doceret, appel-
latam arbitror. Vult. Apostolus Episcopum esse mo-
destum, quia, vt est apud Salomon. *Prouerb.* 22. *Finis
modestiæ timor Domini, diuitiæ, & gloria, & vita.* Hoc
vt omnibus pateat, admonet idem Apost. *ad Philip.*
4 *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus.* qua
alios ad Christianismum capessendum, ipsamque
imitandam modestiam inuitetis Et *ad Collossens.* 3.
*Induite vos modestiam, vt instar vestis vos cingat, & te-
gat, ne quicquam in vobis immodestiæ cernatur*, quia,
2 vt ait S. Gregor. Nazianz. *epist.* 139. † *Modestia in
grauitate sita est.*
3 Gestus igitur omnis, ac motus corporis eadem
modestia gubernatrix; ac moderatrix est, qua in re
ait Cicero *lib.* 1. *officior.* duo sunt maximè fugienda,
ne quid effœminatum, aut molle, aut ne quid
durum, & rusticum sit. Cauendum etiam in gres-
su, ne aut tarditatibus vtamur mollioribus, aut in
festinationes nimias suscipiamus tarditates. Et S.
Ambros. *libro primo, Offic capite decimo octauo*, mo-
4 net † ne sensim ambulando imitemur histrionicos
gestus, aut statuarum motus imitantium, aut gra-
dum transferendo, quasi modulos quosdam serne-
mus. Nec cursim ambulemus, nisi cum ea causa exi-
git alicuius periculi, vel iusta necessitas. Est enim
in ipso motu, gestu, incessu tenenda verecundia. Et
capite decimo nono. Vt molliculum, & infractum, aut
vocis sonum, aut gestum corporis non probo, ita ne-
que agrestem, ac rusticum. Naturam imitemur.
Eius effigies formula disciplinæ, forma honestatis
est. Sanctus Basilius epistol. 1 Incessus esto nec se-
gnis, ne animum dissolutum declaret, nec cursus ve-
hemens insolentérque incitatus, ne cõsternatos im-
petus animi significet. Et Sanctus Augustinus *reg.*
3. In omnibus motibus vestris nihil fiat, quod cuius-
quam offendat aspectum, sed quod vestram deceat
5 sanctitatem. † Regulæ denique modestiæ hæ præscri-
bi possunt, vt caput rectum, oculi dimissi, manus
quietæ teneantur, Vitetur corrugatio frontis, labio-
rum compressio, vel deductio, incessus festinatio: sit
serenitas, & hilaritas in vultu, munditia, & decens
compositio in vestibus, in sermone pauciloquium,
sales sine dente, ioci sine vilitate, vox sine clamore
verborum suauitas, ac in gestu, & motu exemplar
virtutis.
Risu grauitatis nerui eliduntur, ille namque, vt 6
docet Sapiens in ore stultorum abundat. Et Eccle-
siast. 7. *Cor stultorum, vbi lætitia*, & 21. *Fatuus in risu
exaltat vocem suam, vir autem sapiens vix tacitè ride-
bit.* Et Prouerb. *cap.* 1. *Risum reputaui errorem.* Et
cap. 7. *sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic ri-
sus stulti.* Pessimum signum tunc est cum quis nulla
adueniente causa, summè lætatur, atque ridet: tunc
enim naturæ maximam spectant tempestatem, cum
sine ventorum flatu, mare despumat, ac stridet, ta-
citum prius, & quietum; hinc Plato *in lib. de regib.*
affirmat in risu maximum inesse signum, tum gra-
uitatis, tum leuitatis. Cui enim exigua vis risum
commouet vehementiorem, declarat se esse incon-
stantis animi, nec considerare causas tristitiæ quas
miserrimus hominum status secum trahit, quas quia
sapiens meditatur, his non nonnisi rarò, & modicè
ridet.
Modestia item in humilitate crescit: vnde Eccle-
siæ Præsides quantò honoratiores, tantò modestio- 7
res, & submissiores esse debent, vt eos monet Scri-
ptura *Eccles.* 3. quātò magnus es, humiliate in om-
nibus, & Christus Dominus *Lucæ* 22. Qui maior est
in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut
ministrator. Optimè S Basilius *serm. de abdicatione
rerum Non tibi Cleri gradus vllus, ait, animos in altum
extollat, humiliet potius: animi enim in virtute progres-
sus, in humilitate progressus est: contraq; in postremis re-
linqui, & inhonoratum esse id non aliunde, quam elatione
progignitur. Quātò ad maiores Sacerdotis gradus acce-
dere tibi propinquius contigerit, eo animos tuos magis
dimittito, idque tertius exemplo filiorum Aaron Num.*
10 Nec minus bene S. Greg. *lib.* 2. *epist.* 54 *ad Ioann.
Rauennatē Episcopum* † *Sola* inquit, *humilitas, vt bene* 8
*nostis, est officij Sacerdotalis erectio. Decorari pallio ve-
lumus forsā moribus indecora, dū nihil in Episcopali cer-
uice splendidius fulget, quàm humilitas Nam.* vt inquit
S. Bernard. *de ordine vitæ*, † *humilitas est custos pudici-* 9
tiæ, & mater patientiæ, & in fine lib. 5. *de consider Vir-
tutum bonum quoddam, & stabile fundamentū humili-
tas.* Et *serm.* 1. *de Natiuit* † *Studete* inquit, *humilitati,* 10
*quæ fundamentum est, custosque virtutum, & gratiosus
omnibus & iucundus, & perpetuæ pacis socius, nullam
bellum habet materiam: quippe tacitus omnia æquo ani-
mo praefert, & incredibili in omnes pace vtitur.* Hinc S.
August. *serm.* 175 *de tempore*, qui est *secundus de Do-
mini Ascensione Videte fratres, ait, magnum miraculū.
Altus est Deus, erigis te, & fugit à te: humilias te, &
descendit ad te. Quare hoc? quia excelsus Dominus, &
humilia respicit, & alta de longe cognoscit*, Psalm. 137.
*humilia de proximo aspicit, vt attollat: alta, idest, super-
ba, de longe cognoscit, vt deprimat.* Diuum Augustinū
sectatus B. Gregor. *part. Pastoralis admon.* 10. *dum se,*
inquit, *humiles deiiciunt, ad Dei similitudinem ascen-
dunt.* Quid humilitate sublimius, quæ dū se in imā
deprimit, auctori suo manenti super omnia coniun-
gitur? Sternit dæmon, qui se deiicit, certè Iob cùm
in sterquilinio sedit, tentandi artem in dæmone
cassum reddidit, vt nihil aliud contra illum va-
leret, rem his verbis expendit S Paulin. *epist.* 10.
*ad Sulpitium Seuerum Postquam Iob sedit in stercore,
tentari destitit, consumpserat tentatoris inuidiam hu-
militate*

militate perfecta, qua facilius surgere quàm dici potest, quia in firmo sedens, unde cadat non habet, & habet unde consurgat per eum, qui suscitat de terra inopem, & de stercore erigit pauperem Apud Deum euehitur qui se demittit, & ferè super homines effertur, qui infra homines se leuat; istuc accidit Abrahamo dum puluerem, cineremque se vocauit, quod expendebat S. Basilius Seleuciæ Episcopus *orat.* 28. vbi humilitatem laudans ait. *Quando Abraham suo illud sermoni prætexuit: sum puluis, & cinis, tunc naturæ agnitione, naturæ terminos est meritò supergressurus.* Denique cæterarum virtutum decus, & ornamentum humilitas est, idem dicta *orat.* 28. ita dicit. *Alius mansuetudinem amat, & in sacris litteris in admiratione est: alius zelo cœlesti obarmatur: & Deum laudatorem sibi comparat. verùm etsi plures soluti congruant modi, tamen omnibus humilitatis ornamentum conuenit, ea comite continentia in admiratione est, & fides fit amabilior, & iustitia purgatior, & verior misericordiæ fructus.*

GLOS. XIV

Non litigiosum.

SVMMARIVM.

1 *Lites ab Ecclesiasticis vitandæ.*
2 *Chilonis tria præcepta referuntur.*
3 *Mala plura ex litibus oriuntur.*

ALVRG 10, & litigio Episcopum ne-
1 dum, sed omnes etiam Ecclesiasticos temperãdos esse multis in locis Apostolus noster admonet, prout 2. *ad Timoth.* 2. *Stultas & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quia generant lites.* Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Et *ad Titum* 3 *Stultas autem quæstiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis deuita* Et 1 *ad Corinth.* 11. *Si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.* Sanè Apostolus censuit potiùs iniuriam patiendam, quàm iure contendendum, præsertim cum sinistra opinione 1. *ad Cor.* 6. doctus vtique à Christo Matth. 5. *Ei*, inquit, *qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.* Quod adeò
2 verum est, vt neque Gentiles fugerit. † Chilonis tria præcepta aureis litteris Delphis consecrata fuere. Primum: *Nosce te ipsum.* Secundùm. *Ne nimium cupias.* Tertium: *Æris alieni, atque litis miseriam fac vt effugias.*

3 Plura enim sunt mala, quæ ex litibus oriuntur, earúmque prouocatores mali, superbi, & arrogantes censentur: nam, vt ait Salomon *Prouerb.* 11. *Inter superbos semper sunt iurgia.* Et c 15. *vir iracundus prouocat rixas, qui patiens est, mitigat suscitatas.* Et c. 17. *Semper iurgia quærit malus.* Et c. 20. *Honor est homini, qui separat se à contentionibus, omnes autem stulti miscentur contumeliis* Vnde Ecclesiast. c. 28. *Abstine te à lite, & minues peccata.* Et S. August *tom.* 1. *reg.* 37. & *epist.* 109 *Lites*, inquit *aut nullas habeatis, aut quam celerrimè finiatis, ne ita crescat in odium, & trabem faciat de festuca, & animam faciat homicidam.* Cætera quæ id hoc propositum conducere possunt, tradidi *in hoc tract. de offic. & potest. Episc p.* 3. *alleg.* 79.

GLOS. XV.

Non cupidum.

SVMMARIVM.

1 *Cupiditas qualiter dicatur ostenditur.*
2 *Episcopi, & omnes Clerici peruersam habendi voluntatem, & amorem fugere, & execrari debent.*
3 *Auarus non solum est qui rapit aliena, sed & ille, qui cupide seruat sua.*
4 *Auaritia omnium malorum radix.*
5 *Superbia omnium scelerum procreatrix ex nimia pecuniæ auiditate, & copia nascitur.*
6 *Beneficiorum multitudine se onerantes cupiditatis, & auaritiæ barathro merguntur.*
7 *Dispensatio quando excusabilis, laudabilis, & fidelis dicatur? ostenditur.*
8 *Sacerdotium nec implicari errore, nec cupiditate violari oportet.*
9 *Cupiditatem, qui à se non abscindit, bonorum auctori inhærere non valet.*

OPORTET quoque Episcopum nõ 1
esse cupidũ, quia tales facilè à iusto deuiarent, Gratian. *in princ.* 43 *dist.* Secũdùm quosdam cupiditas dicitur tripliciter quandoque pro auaritia, secundùm quod est speciale peccatum, scilicet inordinatus amor habendi diuitias: quandoque prout est genus omnium peccatorum, secundùm quod importat inordinatum appetitum rei temporalis, & hoc includitur in omni peccato, quia est conuersio ad bonum commutabile, sed sic non est radix, sed genus omnium peccatorum: aliquando verò dicitur quædam inordinatio animi ad concupiscendum bona temporalia inordinate, & hæc est habitualis passio, seu pronitas ad passionem ex originali peccato relicta, & non peccatum in actu, sed radix omnium peccatorum; dicitur igitur
auaritia radix omnium malorum. † Fugiant igitur, 2
& execrentur tanquam funestam pestem non solum Episcopi, sed Clerici omnes peruersam habendi voluntatem & amorem, cum alieni ab argenti cupiditate esse debeant, vt dicit Apost. *non turpe lucrũ sectantes*, quò fit, ait ibi Ambros. quando sub pia professione quæstui studetur, vt clericus mercaturæ vacet sibi à Canonibus prohibitæ, sordidaque obeat officia lucri gratia, & vinum, ac frumentum recondat ad annonæ caritatem: hominis enim vita in opum abundantia non consistit, vt Dominus noster *Lucæ* 12. admonet his verbis: *Videte & cauete ab omni auaritia; quia non in abundantia cuiusquam vita eius est ex his, quæ possidet.* Neque etiam eo quòd quisque ditior est, eo diutiùs viuit. S. August *serm.* 28. *de diuersis*, hanc domini explanans sententiam, sic ait
† *Non solùm auarus est qui rapit aliena, sed & ille aua-* 3
rus est, qui cupidè seruat sua
Pecuniæ, vt habetur Ecclesiast. 10 *obediunt omnia* 4
quo loco S. Ambros. dicit auaritiã, quia omnia mala potest admittere, ideò radicem omnium malorum esse. Accinit S. Petrus Chrysolog. *serm.* 162. *Auaritia, Fratres, sicut dicit Apostolus, radix est omniũ malorum, quæ cum radicari cœperit in corde, sic morum dissipat ornamenta, sicut arbor noxia foralibus radicibus nexa soluit, & dissipat monumenta maiorum* Luculentiùs rem versat S. Asterius *homil. aduersùs auaritiam*, vbi hæc habet. *Auaritia iuxta Apostolum idololatria est,*

est, omniumque radix malorum, innumera ex sese vitia progignent: sicut enim ij, qui aurum in finu, visceribúsque terra scrutantur, auream glebam circa Principem, & proprium generationis locum cumulatum repositam inueniri narrant, & aliquos inde velut venas in longum hinc inde producit sicut arborum à stipite latè sese explicant, ac diffundunt radices: ad eundem modum imagine non minus impropria auri, & auaritia multa video germina, multósque surculos vna, eademque stirpe auaritia coninactos. Et optime auarum definit S. Basilius *homilia, qua est 11. ex 29. Aurum autem quid retinere poterit? Igne vehementior est, omnia continuando finibus suis occupat, ea, qua sunt vicini, sibi aufert. Mox vbi alium sortitur vicinum, & qua illius sunt, de se rapit, non ea qua retro sunt, attendit, sed qua his desunt, quave ante prospicit à vicinis possessa desiderat.* Eleganter Seneca *lib. 2 de benefic. c. 27. Eo maiora cupimus, quo maiora venerũt, multóque comitatior est auaritia in magnarum opum congestu collata, vt flamma infinito acrior vis est, quo ex maiori incendio emicuit.* S. Augusſt. *lib. de salutaribus documentis, c. 30. Auarus enim vir inferno est similis, infernus enim quantocumque deuorauerit, nunquam dicit, satis est. Sic si omnes thesauri confluxerint in auarum, nunquam satiabitur.*

5 Et ex nimia pecuniæ auiditate & copia nascitur illa omnium scelerum procreatrix superbia, vt tradit S. August. *serm. 5. de verb. Domini, c. 9. Nihil est*, inquit, *quod sic generent diuitia quomodo superbiam omne pomum, omne granum, & omne frumentum, omne lignũ habet vermem suum, vermis diuitiarum superbia. Auaro* dicitur Ecclesiast. 10. *nihil est scelestius, nihil est iniquius, quàm amare pecuniã, hic enim & animam suam venalem habet.* S. Ambros. *2. offic cap. 25.* Dominus ad Discipulos suos ait: *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam, quam velut falce pullulantem in pectoribus humanis succidit auaritia.* Et idem Ambr. *in Apostoli locum 1. ad Timoth. 6. 3. Nihil*, inquit, *tam asperum, tam perniciosum est, quàm si Ecclesiasticus, maximè qui in sublimi loco est, diuitiis huius saculi studeat*, &c. Valerianus *hom. 19. de bono martyrij. Cupiditas*, inquit, *corda hominum diuitiarum stimulis inquietat.* Scitè S. Chrysost. *homil. 13. in epist. ad Ephesios*, ait, *Diuitia sunt tinea, sicut tinea corrodit omnia, ita ha quoque.* Præclarè S. Nilus *in Paranes. Ne lateris diuitiis, cura enim, qua ipsis impenduntur à Deo separantur plurimum, & prater hominum expectationem.* Diuitiarum ferè comes fastus, & superbia est. Seneca *epist. 86.* de diuitiis agens, sic ait: *Inflant animos, superbiam pariunt, inuidiam contrahunt.* Non aberrabit, qui diuitiarum morbum superbiam dixerit, ex S. Augustino *serm. 212. de Tempore*, vbi ita loquitur: *Nihil tam timendum est in diuitiis, quàm superbia. Denique Apostolus hoc admonet Timotheum. Pracipe*, inquit, *diuitibus huius mundi superbè non sapere, non enim diuitias expauit, sed morbum diuitiarum: morbus autem diuitiarum est superbia magna.* Scitè Petr. Blesensis *serm. 32.* sic ait: *Vermis diuitiarum est superbia.*

6 Cupiditatis, & auaritiæ barathro merguntur non solùm, qui bonorum temporalium auiditate nimia tenentur, sed etiam illi, qui iuxta suum statum habentes quo vitam honestè transigerent, sine Ecclesiæ necessitate se beneficiorum multitudine onerant, quod prohibet Concil. Trid. *sess. 24 de reform. cap. 16.* tuti enim non sunt, etiamsi cum illis dispensatum fuerit, dummodo sine vrgenti causa fiat. Audi S. Ambros. *lib. de considerat. ad Eugenium, cap. 4. Quid, inquit, prohibes dispensare? Non, sed dissipare. Non sum tam rudis, vt ignorem positos vos dispensatores, sed in adificationem, non in destructionem. Denique quaritur inter dispensatores, vt fide-*
lis quis inueniatur: † vbi necessitas vrget, excusabilis dispensatio est: vbi vtilitas prouocat, dispensatio
laudabilis est; vtilitas dico communis, non propria. 7
Nam cum nihil horum est, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est Vnde Thom. Cantipr. *lib. 1. Apum cap. 10. pag. 6. 7. & 10.* non paucos plura beneficia possidentes infelicissima morte extinctos, & se ideirco damnatos esse commemorantes allegat.

Virum Catholicum, inquit S. Leo *epistol. 51.* re- 8
latus *in cap. virum 47. distinct* & præcipuè Domini Sacerdotem, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente sancta Scriptura: *Post concupiscentias tuas non eas.* Mens enim potentiæ auida, nec abstinere nouit à vetitis, nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum. Et
S Greg. *lib. 7 epist. 110.* relatus *in c. bonorum 47. dist.* 9
ita ait: † *Bonorum auctori inharere aliter non valemus, nisi cupiditatem à nobis, qua omnium malorum radix est, abscindamus.* Et *lib. 2. epist 25. ad Ioannem Episcopum Squilatinum, in fine. Admonemus fraternitatem tuam vt in commissis sibi animabus solerter inuigilet, & animarum magis lucris, quàm commodis vita prasentis intendat.* Et *lib. 12. epist. 6.* Archidiaconum Florentinum ob tentationem, Episcopatus indignum iudicauit.

GLOS. XVI.

Sua domui bene præpositum.

SVMMARIVM.

1 *Domum suam diligenter Episcopi gubernare debent.*
2 *Extrema duo cauere debet Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut solis interioribus occupatus, qua foris debet proximis non impendat*, & n. 3.
4 *Episcopus debet esse solicitus ad orationem.*
5 *Familiaries Episcopi quomodo edocendi? ostenditur.*
6 *Familiares Episcopi conuenit vt sint viri spirituales.*
7 *Boni in consilio, obsequio, ac contubernio habendi.*
8 *Familiares si non sunt spirituales non diligunt te, sed tua.*
9 *Princeps nullum maius indicium bona mentis potest ostendere, quàm vt adiungat sibi viros virtute, & fama celebres.*
10 *Familiares quales debeant habere Episcopi? ostenditur.*
11 *Regiminis Ecclesia argumentum ex dexteritate regiminis politici desumitur.*

DILIGENTER, vt inquit D. Ber- 1
nard. *ad Eugen. de consid lib 4.* Episcopi domum suam gubernare debent; noster enim Apostol *1. ad Timoth 5.* scribens dicit, *qui suorũ maximè domesticorum curam non habet, fidè negauit, & est infideli deterior* Iure ergo, qui domui suæ nescit præesse, in Episcopũ ordinari prohibetur, quia qui in re minima, de qua sibi familiarior debet cura inesse, fidelis non est, quomodo in Ecclesia Dei (vbi tot sunt, & alieni) solicitam diligentiam adhibebit? Vnde Hieronymus. Non enim iustus polluitur ex filiorum vitiis, sed libertas ab Apostolo Ecclesiæ Principi reseruatur, vt talis fiat, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos reprehendere

dere, quod tunc fiet, si non erit, quod sibi imputetur, cùm enim gressus hominis à Domino dirigantur, nec sint in homine eius viæ, corripere quidem potest, corrigere autem non valet, pulsare potest, non aperire, manus comprimere, non animum mutare. Diligenter guberna domum tuam, inquit D. Bernardus *de consid. ad Eugen. lib. 4.* nam, vt dicit Apost. *si quis domus suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?* Non quòd minimis domus tuæ intendas, cum sis occupatus maximis. Nullo ergo modo implices animum curis rei familiaris, ac rerum tuarum, cùm oporteat te habere animum liberum, quem nulla sibi vendicet violenta occupatio: nobilem quem nulla deorsum trahat indignata affectio: firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio: inuictum, quem nulla fatiget etiam continua tribulatio: amplum, quem nulla coarctet rei temporalis amissio. Bonum acquirit gradum, ait Bernardus *serm. 4. de assumpt. Virg.* qui bene ministrauerit; fortè meliorem, qui bene vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus est in vtroque. In bono per minima ad magna eundum docuit Deus Moysis exemplo, quem in pastorali prius exercuit arte, vt præparet ad principatum, quod expendebat S. Basilius Seleuciæ Episcopus *orat. 9.* his verbis. *Oues in monte pascenti conspicuus Deus obiicitur, illi enim concessit Deus pastorem agere, vt ex pecorum pastore Israelis pastor crearetur, vtque post artem pastoritiam in modicis exercitum tribulium suorum principatum ei crederet.*

a Duo extrema, vt ait Gregor. cauere debet Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat: aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet, proximis non impendat. Incidentes in primum extremum sunt illi, qui obliti se datos esse in Prælatos propter salutem animarum diebus ac noctibus solis curis externis incombunt. Quò fit, vt interna (quæ alios docere debuerant) ignorent: quò etiam fit, vt subditi non proficiant; sed potiùs in spiritualibus torpeant: quia non habent Pastorem eorum animas ad cœlestia subleuantem, & ducem viam perfectionis ostendentem. Si enim à duce itineris errator, exercitus sequens quomodo pertinget? Hic enim potius terreni iudicis quam cœlestis ducis officium exercens terrenis studiis suis excæcat oculos subditorum. Vnde Dominus *Luc. 21.* non solùm Pastores, sed & omnes admonet, dicens: *Videte ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius sæculi,* & Apost. noster *2. ad Timoth. 2. Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus,* &c. & item: *Quæ sursum sunt sapite, quæ sursum sunt quærite, non quæ super terram, mortui enim estis,* &c. Quòd si Episcopi dixerint: Multa nobis sæcularia negotia commissa sunt; respondet Gregor. *in Pastor. p. 2. cap. 7.* adducens illud nostri Apost. *1. ad Corinth. 6.* Sæcularia iudicia si habueritis, contemptibiles, qui sunt in Ecclesia illos constituite ad iudicandum, vt scilicet illi in terrenis & sæcularibus negotiis occuparentur, qui penetrare intima nequeunt. Ideò meritò Ietro arguebat Moysen, quia terrenis populi negotiis, labore seruiebat nimio, consulens, vt ad iurgia dirimenda alios constitueret iudices, vt ipse liberius vacaret arcanis cœlestibus cognoscendis ad populum erudiendum. Igitur à subditis inferiora gerenda sunt, à Rectoribus summa cogitanda, vt scilicet oculum, qui prouidendis gressibus præeminet, cura pulueris non obscuret; pedum namque est puluere inuolui; monstruosum autem est, quod caput (id est, Pastor) ad puluerem recuruetur, & cum eo inuoluatur. Et de his Pastoribus dicitur: *Quomodo obscuratum est aurum,* &c. Et *lapides Sanctuarij dispersi sunt in medio platearum,* id est, in latitudine negotiorum terrenorum relinquentes secreta Sanctuarij. Igitur concludit Gregor. *vbi proximè,* sæcularia negotia aliquando ex compassione toleranda sunt nunquam verò ex amore requirenda: ne cùm mentem diligentis aggrauant, hanc suo vitam pondere ad ima de cœlestibus mergant. Ideo semper cauendum Pastoribus, ne dum temporali solicitudine incautè deseruiunt, & vehementer incumbunt, ab intimo amore refrigescant, & foras fusi, obliuisci non metuant se esse animarum Pastores.

3 Cauendum etiam est alterum extremum. Sunt enim (ait idem Gregor. *d. loco*) quidam, qui sic sibi vacare ad spiritualia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenus occupentur, quorum nimirum prædicatio plerùmque despicitur: quia subditis necessaria pro vita temporali non tribuunt. Egentis enim mentem sermo prædicantis non penetrat, quem misericordia eius non rigat. Sic ergo oues oportet interno pastu saginare, vt etiam eis exteriora prouideantur: ideo Paul. *1. ad Timoth. 5. Si quis autem suorum, & maximè domesticorum curam non habet.* Igitur Pastores neque vehementer incumbant curis exterioribus, neque ex toto eas relinquant, & ad hoc adducit illud *Ezech* 44. vbi præcipitur Sacerdotibus, vt neque radant capillos, neque comam nutriant, sed duntaxat tondeant. Per capillos enim externæ curæ significantur: quæ si nimis crescunt, oculos internos impediunt, ne videre possint. Non sunt ergo radendæ ex toto, sed tondendæ, id est, sub certa mensura tenendæ. Vnde D. Bernard. *lib. 1. de considerat. ad Eugenium,* sic ait, *Itaque consulo tibi, non fias seruus hominum, non consumas totum tempus in audiendo leges Iustinianas, lites, & cauillationes: dic illud* Psalm. 118. *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua. Tuum principale munus est ædificare Ecclesiam, docere populos, meditari in lege Domini, quæ sola est immaculata conuertens animas. Non dico quòd totum te subtrahas illis sæcularibus occupationibus, sed quòd non tradas te totum. Si es homo omnium omnibus factus, esto etiam tui: alioquin quid tibi prodest, si vniuersos lucreris, & te ipsum perdas? Habe igitur te, & si omnes veniunt ad bibendum de fonte tuo, bibe etiam & tu, tu solus sitiens permanebis. Qui sibi nequam, cui bonus? Itaque non totum te des actioni, neque semper; sed considerationi aliquid tui cordis, & temporis sequestra, vacans Deo: quia & ibi præordinas, quæ agenda sunt secundum Deum, ne præcipitanter fiant, ibi primò scrutaris, & ordinas effectus, & actus tuos, demum alienos.* Itaque huic tam pio, quàm vtili otio nullam in vita operam dare, vitam perdere est: Imitare S. Gregorium, qui vltimam partem Ezechielis obscurissimam in otio exposuit, eo tempore, quo Vrbs erat obsessa, & in summa tempestate negotiorum, vt ex eius præfatione liquet.

4 Episcopus igitur debet esse solicitus ad orationem, quò per eam Deo interno amore coniungatur, petens ab eo vt ipsum custodiat, ne peccet, qui alios à peccatis auertere debet, vt det sibi sapientiam ad populum regendum, qui dat omnibus affluenter, & non improperat; qui & orare tenetur pro tota ciuitate, imò pro omnibus viuentibus, & fidelibus defunctis, vt dicit S. Chrysost. *lib. 7. de Sacerdotio.* Vnde ter saltem in die in oratione assiduus sit, manè meridie, & vesperi, & ob id domi capellam magnificè extructam habeat, vbi quotidie Missam

sam celebret, & de obligatione Episcopi celebrandi Missam agit Marc. Anton. Genuen. *in man. Pastorum c. 11.*

5 Circa familiares ab Episcopis assumendos D. Bernard. *lib. 4. de consid. ad Eugenium*, hæc monet: *Studeas scire mores, & studia familiarium tuorum: non decet, vt vitia domus tuæ vltimus scias, quod quamplurimis nouimus contigisse. Alius alia dispenset, tu de disciplina prouide, illud nemini credas: si insolentior coram te vel sermo sonuerit, vel habitus apparuerit, manus tua super huiusmodi; vlciscere iniuriam tuam, impunitas ausum parit, ausus excessum. Domum Episcopi decet sanctitudo, honestas in vultu, incessu, habitu, &c. Discant à te Coepiscopi comatulos pueros, & comptos adolescentes secum non habere: certè inter mitratos discurrere*

6 *calamistratos non decet.* Et † maximè conuenit, vt familiares Episcopi sint viri spirituales; nam, vt dicit Gregor. *super Ezechiel. Qui Sanctis adhæret, ex assiduitate visionis, locutionis, exemplo operis, accipit vt & accedatur in Deum, vitia fugiat, minusque sentiuntur labores virtutis: sciunt enim illi compati, sciunt gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, libenterque sustinent penuriam temporalium.*

7 Hinc Bernard. *ad Episcopum Gebenen. epist. 18.* sic ait: *Omnia fac cum consilio, nec tamen omnium, aut quorumcumque, sed tantum bonorum. Bonos in consilio, bonos in obsequio, ac contubernio, qui vitæ, & honestati tuæ custodes sint, & testes. Summa*, inquit Sanctus Basilius *serm. de abdicatione rerum, vigilantia, accerrimaque in omnes partes animi circumspectione operam dato, vt aliquem virum tibi inuenias, quem in omnibus deinceps delectæ tibi vitæ studiis certissimum ducem sequare, eiusmodique, qui rectum iter ad Deum volentibus pergere, sciatis commonstrare: qui ornatus virtutibus sit, cuius vniuersa totius ipsius vitæ actiones testimonio sint, charitatem in eo erga Deum inesse, qui diuinarum litterarum scientiam habeat, virum integerrimum, nec vlli distractioni indulgentem, ab auaritia abhorrentem, minimè libenter gerendis se negotiis admiscentem, quietum, amantem Deum, egentium studiosum, minimè iracundum, iniuriarum immemorem, natura propensum ad eos docendos, qui ad ipsum accedant, quem gloria inanis non inflet, superbia non extollat, adulatio non frangat, seuerum, atque constantem, cui denique nihil sit præstantius honore Dei.*

8 Idem Bernard. *de consid. lib. 4. ad Eugenium*, sic ait: *Tales studeto habere familiares, qui si velles aliquatenus deuiare, non sinerent, frænarent præcipitem dormitantem excitarent, quorum libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret, quorum constantia, & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem; quorum sanctitas ad omnia te bona incitaret. Familiares tui si non sunt spirituales, non diligunt te, sed tua; immo nec te, nec tua, sed quæ sua sunt quærunt, & ea venantur adulationibus.*

9 Commin. *in lib. 3. Comment.* dicit nullum maius indicium bonæ mentis Princeps potest ostendere, quàm vt adiungat sibi viros virtute, fama celebres; nam omnes statim iudicabunt eum talem esse, quales ij qui apud illum sunt Et Cassiodor. *lib. 4. var. epist. 3.* Ad ornamentum palatij pertinere ait aptas dignitatibus personas eligere, quia de claritate seruientium crescit fama dominorum. Laudat Claudian. Stiliconem suum *lib. 2 in Stilic.* qua in hoc nec nobilitati, nec ignobilitati deferebat, sed tantùm meritis famulorum. Et Isocrat. *ad Nic.* ita consuluit: *Principatũ adeptus nullius improbi ministerio vtitor: nã quicquid ille deliquerit, tibi velut i auctori imputabitur.*

10 Erit igitur Episcopus domui suæ bene propositus, si attendat diligenter ne in ea sint rixosi, vinosi, impudici, cupidi, elati, blasphemi, & voluptatum amatores, vt docet Concil. Trident. *sess. 2. cap. vni.* obseruant Fusch *de visitat. lib. 1. c. 3. nu. 7.* Marc. Anton. Genuen. *in manuali Prælat. c. 12.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 4. n. 44.* Vgolin. *de officio Episcopi p. 1. c. 3. n. 5.* me citato *in hoc loco* Maurit. de Alzedo *de præcell. Episcop dignit p. 1. c. 5. n. 59* proinde cùm tantum numerum habeat, quo & Ecclesiæ vtilitati, & ipsius necessitati consuli possit, & in eo mulierem nullam nec aliquẽ qui viginti annis minor sit natu, & quàm plures fieri potest clericos habeat, & inter hos duos Sacris initiatos bonæ conuersationis, qui quasi testes sint sanctæ eius conuersationis & studij, *c. Diaconi 93. dist.* & in primis litteratos secum habeat, *c. esto*, vbi glos. *95. dist.* alterum prætereà habeat moribus spectatum, qui familiæ præfectus sit, & eã piè instruat, & corrigat, ac in sacris edoceat. Nullus familiæ Episcopi arma ferat, nisi in itinere necessitatis causa Episcopi arbitrio, nigro tantùm, vel fusco colore vtens, a serico, auro, argento, & vario colore abstinens, & simplici vestitu contentus. Curet Episcopus vt omnes eius familiares quotidie Missam audiant, & clerici saltem similiter cum ipso, semel in hebdomana ieiunent, ac bis in Aduentu, præter stata Ecclesiæ ieiunia, vtque semel saltem in mense sacram Eucharistiam suscipiant: at in Aduentu, & Quadragesima diebus Dominicis clerici saltem, ac dum familia cibum capit sacra lectio adhibeatur. Curet etiam Episcopus ne inertiæ dediti aliqui sint, sed honestis actionibus occupati, & vt abstinentes à flagitiosorum hominum consuetudine, & locis, vbi turpiter viuitur, nec foris pernoctantes, & abstinentes a iocis, & inanibus oblectamentis, & libris huiusmodi continentibus religionem & pietatem præ se ferant, ac ostendant se dignos esse, qui populi duci ministrent. Quotidie verò Episcopus in vesperi antequam ad cœnam accedatur cum iis litanias, & preces deuotè recitet, & piè oret, ac salutaribus monitis ad vitæ innocentiam, integritatem, pietatem, humilitatem, & alias virtutes Christianas exercendas accendat, & curet, vt quolibet die post orationem vnus, aut alter clericus sermonem in Oratorio habeat, quò piè ad virtutem aliquam amplectendam, vel vitium fugiendum hortetur; vt verè certior fiat Episcopus quomodo familia eius viuat, visitet eam frequenter & eius gressus exploret, bonos præmiis, & laudibus afficiendo, malos contrà corrigendo, & incorrigibiles expellendo. Cùm domo Episcopus egreditur, familia eidem assistat, & modestè comitetur. Cùm aliquis ex ea ægrotat, Episcopus eum paternè inuisat, & omni eius necessitati opportunè succurrat.

Postquam noster Apostolus ostendit Episcopum 11
domui suæ bene præpositum oportere debere, ex œconomicæ rectionis dexteritate sumpsit coniecturam, & iudicium de gubernandæ Ecclesiæ industria *Si quis autem*, ait, *domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?* Qui etiam einsdem epistolæ *Timothei c. 5. Si quis autem*, ait, *suorum maximè domesticorum curam* (vt corporis, & potissimum animæ saluti prouideat, & consulat) *non habet, fidem negauit,*) si non verbo negauit, saltẽ facto, quia & suam, & Christianæ Religionis bonam famam negligit, vnde eius contemptus, & obtrectatio nascitur) *& est infideli deterior,* (vt qui naturæ, & humanæ charitatis impulsu suæ familiæ potius, quàm exteriorum rationem, & prouisionem habeat.) Vnde S Chrysost. *homi. 14. in hanc epist* sic ait: *Plerique virtutem suam sibi satis esse ad salutem putant, & si vi-*

tam suam ritè dispōnāt, deesse sibi nihil arbitrantur, sed hi profectò falluntur, idque apertè satis indicat seruus ille qui talentum vnum sibi à domino creditum fodit in terram, Matth. 25. *neque enim imminutum illud, sed integrum, & huiusmodi quale acceperat, retulit.* Euidenter & Beatus Paulus hoc loco id ipsum asserit, dicens *Si quis suorum ad se pertinentium curam non habet, (cura nomine prouidentiam animæ, & corporis significatur) fidem negauit. Deum,* ait ad Titum 1. *verbis se scire confitentur, factis autem negant.*

Ex aptitudine, inquit Modernus quidem, & dexteritate regiminis œconomici sumitur iudicium de aptitudine ad regimen politicum, & Ecclesiasticū; qui enim bene domum suam moderatur, signum est quòd idem benè reget Ecclesiam Vnde Hieron ad *Oceanum: Vult, inquit Apostolus, Episcopum domum suam bene regere, non vt opes augeat, non vt regias paret epulas, non vt celatas patinas struat, nō vt phasides aues lētis pauonibus coquat, quā ad ossa perueniant, & superficiem carnis non dissoluant artifici temperamēto; sed vt quod populo precepturus est, priùs à domesticis exigat.* Vnde ait Theodoret. *qui parua nescit administrare, quomodo poterit ei credi cura præstantiorum, ac diuiniorum?* Et Ambros. *Manifestum est, quia tunc potest idoneus Rector futurus probari, si priùs domum suam rectè gubernauerit, qui enim in minimis fidelis est, & in magnis fidelis erit.* Paulus enim omnino necessariò à minori negando concludit, nam qui familiam non potest rectè administrare, is Ecclesiasticæ præfecturæ quæ multò est tum difficilior, tum laboriosior, par esse non potest: sic namque Chrysost. *Ecclesia, inquit, est velut domus quædam, & sicut in domo vxor est, & filij, ac serui, omniumque cura, ac regimen incumbet viro; ita ferme & in Ecclesia videas Est autē longè facilius domum, quàm Ecclesiam regere. Qui igitur rē, vt dixi familiarem dispensare congruè nescit, is quo pacto Ecclesiæ præesse conuenienter posse putandus est?*

GLOS. XVII.

Non neophytum.

SVMMARIVM.

1 *Neophytus deducitur à neos, quod est nouum, & phytos, quod est Fides, quasi nouus in Fide.*
2 *Neophytus est ille, qui à reprobata religione conuersus de recenti Christianæ militiæ nomen dedit.*
3 *Neophyti nuncupari non debent, qui à multo tempore ab Infidelitate ad Christianismum sunt conuersi.*
4 *Neophyti nuncupari non possunt qui à natiuitate sacro Baptismate fuerant abluti.*
5 *Neophytus quare ad Episcopatum non sit promouendus? ostenditur.*
6 *Neophytus ad Ordines sacros non est promouendus*
7 *Neophyti vita qualitas quando ostendit illum esse talem qualem docet esse bonum Sacerdotem, tunc potest ordinari.*
8 *Papa promouens neophytum ad Episcopatum, videtur cum eo dispensare.*
9 *Alexander de Franciscis, vulgò Hebraimus nuncupatus, Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Episcopatum promotus.*
10 *Baptismum solemne familiæ cuiusdam ex primariis inter Iudæos à Pio V. Pont Max. factum.*
11 *Salomon Corcossus Hebræus à Gregor XIII. baptizatus, & honoribus decoratus.*
12 *Gratiis amplioribus honorandi qui renati sunt fonte Baptismatis pristina cæcitate dimissa.*
13 *Homines vndecumque nascantur, si parentum vitia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti, & filii erunt.*
14 *Familia nulla cognatio patriave sapientis est, præter virtutes, & actiones eius.*
15 *Nobilitas summa est clarum esse virtute.*
16 *Nobilitas vera non ex sanguine, & carne, sed ex virtute animi accipit formam, & claritatem*
17 *De vitio parentum non est quis laudandus, aut vituperandus.*
18 *Ordinandus est in Ecclesia, qui eam diligat, non deglabat.*
19 *Generis differentia ad Ecclesiastica beneficia, publicaque officia obtinenda operatur grauia inter vtrumque populum dissidia.*
20 *Communio in omnibus est diligenda.*
21 *Vnitas à Domino, & per Apostolos tradita, quantum possibile fuerit, obtineri debet.*
22 *Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia probanda non sunt.*
23 *Lex constituens generis differentiam generaliter dicitur facta in odium certarum personarum, & est nulla.*
24 *Statuta prædicta probanda videntur, quandò eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus.*
25 *Prohibitio generalis vltra quartum gradum non potest esse rationalis.*
26 *Statuta prædicta valida erunt, si eorum prohibitio restricta fuerit ad certas Ecclesias.*
27 *Conditio adiecta in limine fundationis Ecclesiæ per patronum, vel fundatorem, quod non possint beneficiarij recipi: nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, valida est.*
28 *Fundator in limine fūdationis potest apponere quascumque conditiones etiamsi sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, vel aliàs à iure improbatæ.*
29 *Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis, non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, sunt pœnalia, exorbitantia, & strictè accipienda.*
30 *Constitutiones aut breuia contra descendentes ex genere Hebræorum Regni Portugaliæ, referuntur.*
31 *Prebenda dimidia, portionaria, & sertionaria non veniunt appellatione canonicatus.*
32 *Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere principales dignitates Collegiatarum Ecclesiarum, comprehendit tantum vnam principalem in qualibet Collegiata.*
33 *Prior in Lusitania dicitur prima dignitas in Collegiata.*
34 *Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere Parochiales Ecclesias curam animarum habentes, non comprehendit illas, quæ sunt vnitæ in perpetuum, & accessoriè alteri beneficio non parochiali, vel curato.*
35 *Cura animarum probatur esse penes illum, cui incubit specialiter iurisdictio spiritualis, idest administratio Sacramentorum.*
36 *Beneficij vniti nomen & titulus. extinctus & suppressus est, ita vt amplius non censeatur vocari, nec in eo vllus possit institui.*
37 *Vnionis littera non dicuntur de beneficio, sed de proprietate, & re profana.*
38 *Vnionis causa non dicitur amplius beneficialis.*
39 *Beneficia illa dicuntur curam animarum habere, quæ eam habent actu, non vero habitu.*

40 Cu[illegible]

40 *Cura animarum vbi simpliciter fit mentio, intelligitur semper de cura actuali, & non habituali.*

41 *Episcopi arbitrio relinquitur an oporteat ponere perpetuum Vicarium in parochialibus vnitis.*

42 Extrauag. execrabilis, vers. quantum, de præbend. *declaratur.*

43 *Beneficiatus qui habet annexam Parochialem suo beneficio, non intitulatur in Parochiali, sed in beneficio, cui est annexa accessoriè, & in perpetuum.*

44 *Vicarius Episcopi temporalis est, dignitas verò Vicariatus perpetua iudicatur.*

45 *Capitulum excludens promisum ob impuritatē sanguinis, tenetur probare causam exclusionis.*

46 *Nemo natus inter Christianos grauatur onere probandi se esse natum ex puris Christianis.*

47 *Statutum Toletanum cum vtatur verbo,* progenie, *non exigit probationem maculæ in certo gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta.*

48 *Capitulo volente repellere promisum tanquam impurum, quando incumbat ipsi promiso onus probandi se purum, ostenditur.*

49 *Informatio de genere nunquam præstat exceptionem rei iudicatæ.*

50 *Exceptio impuritatis debet plenè & concludenter probari, & num. 45. quando per famam possit probari.*

51 *Impuritas sanguinis per famam concludenter probari non potest nisi sit perpetua, & illæsa apud omnes, & appareat oriri potuisse ex aliqua probabili causa, quæque contrariis probationibus non debilitetur.*

1 EOPHYTVS deducitur à verbo, neos, quod est *nouum*, & phytos, quod est *fides*, quasi nouus in fide, iuxta glos. Nicolai de Lyra *super hunc Apostoli locum*, Turrecrem. *in sum 48. distinct. num. 2.* Salzed. *ad Bernard. in pract.*
2 *c. 21 num. 1 in nouiss. edit.* Dicimus igitur † neophytum, qui à reprobata religione conuersus de recenti Christianæ militiæ nomen dedit, *cap. sicut 48.*
3 *dist.* † nam ij, qui à multo tempore ab infidelitate
4 ad Christianismum sunt conuersi; † neophyti nuncupari non debent, quamvis iniuriosè hoc nomine appellentur ab aliquibus, quos grauibus verbis arguunt Turrec. *d. loco num. 2. vers. ex qua descriptione* Nauar. *in man. cap. 27. sub num. 295. vers. dixi recenter conuersus*; multóque minus hoc nomine possunt appellari eorum filij, & descendentes, qui nati à parentibus conuersis à natiuitate sunt Sacro Baptismo lauati. Cou. *in Clem. si furiosus par. 1. §. 2. num. 7. vers prima conclusio,* Nau. *d. num. 205. vers. tertiò dico,* Hojeda *de incompatib. benefic. part. 1. cap. 24. num. 2.* Greg. de Valentia *tom. 4. disp. 7 puncto 3. §. 3.* Sayr. *de censuris lib. 6 c. 13 sub n. 11.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quæst. 4 n 22.*

5 Ad Episcopatum non esse promouendum neophytum dicit Apostolus *in præsenti*, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, fortasse credens Fidem Christianam eius auxilio indigere, ac sine eo regi minimè posse, vt *hic* glossauit Lyrinens. & glos *in sum. 48. dist.* Rectè autem metuit Apostolus timorem superbiæ, nam, vt scribit Hier. *epist. 83. ad Ocean. Ignorat momentaneus Sacerdos humilitatem, & mansuetudinem rusticorum, ignorat blanditias Christianas, nescit se ipsum contemnere, de dignitate transfertur ad dignitatem, non ieiunauit, non fleuit, non mores suos sæpe reprehendit, & assidua meditatione correxit, non substantiam pauperibus erogauit, de cathedra quodammodo ducitur ad cathedram, idest, de superbia ad superbiam.* Et in eandem sententiam Ambros. *Verum est, ait, quia rudis in Fidei solet extolli superbia, maximè si accipiat Ordinem nouitate enim, & potestate inflatur arbitrans se præ cæteris digniorem.* Videns enim primo anno natiuitatis collatum in se honorem, putat non magis ad suum, sed aliorum profectum se vocatum, quasi beneficium religioni det magis quàm accipiat ab ea, per quam rem elatus incurrit in iudicium diaboli, inuenta enim occasione superbiæ illios, Satanas præcipitat eum: ratio etiam illa mihi placet; quia ruit murus, cùm pondus tignorum humore nondum exsiccato opponitur, ex Felino *in cap. eam te, vers. limita secundo, sub num. 12. de rescriptis*; tum quia, vt tradit D. Hieron. *super epist. Pauli ad Titum*, & refertur *in sum 48. dist.* non licet, vt qui erat heri catechumenus, hodie fiat Episcopus, qui heri erat in theatro, hodie sedeat in Ecclesia, qui vesperi erat in circo, hodie ministret in Altari, qui dudum fuerat fautor histrionum, hodie sit consecrator Virginum; tum etiam quia, vt *ibi* ait glossa *verb. prohibentur*, is alios edocere non potest, qui nunquam ipse didicit: tum denique, quia aliis se conformare non poterit, cùm nunquam ipse statum Ecclesiæ regendo expertus est. *Nec nuper*, inquit Anselmus, *baptizatus, nec nuper à secularibus negotiis, vel à malitia separatus fieri debet Episcopus quia vnusquisque talis est neophytus.* Hinc emanauit Canon Apostolicus 80. cuius sententiam explicat Origen *lib 3. contra Cels.* his planè verbis: *Qui ex Gentili, vel ex Iudæo fit Christianus, aut ex vita praua ad honestam conuertitur, ne statim Episcopus fiat: indignum est enim, vt qui nondum documentum vitæ suæ dederit, aliorum fiat magister.* Vnde † ad Ordines sacros non debere neophytum 6
promoueri, probare videtur tex. *in cap. neophytus 61. dist.* & per illum tradunt Turrecr. *in cap 1 num. 1. 58. dist.* Ripa *in cap. eam te, num. 31. vers. tertio respondet, de rescript.* vbi Dec. *numer. 32.* Couar. *d. num. 7. vers. secunda conclusio,* Hojeda *de incompatib. benefic. part. 1. cap. 24. numer. 3:* Majol. *de irregularit. lib. 1. cap. 31.* Marquar. *de Iudæis part. 5. cap. 5. sub num. 8.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 4. cap. 2. quæst. 1.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 7. num. 1.* vbi *num. 5.* resoluit in neophyto volente se ordinare tam ad sacros Ordines, quàm ad minores, requiri transactum biennium à sua conuersione. Henriquez *lib. 14. de irregular. cap. 4. num. 7.* ait cum neophyto bene instructo, & confirmato in Fide posse Episcopum dispensare: verùm optimè ex Couar. *d. §. 2. numer. 8. conclus. 3.* & Auila *de censur. p. 7 disput. 4. dub 4* tenent Sanch. *in precept. Decalogi tom 1. lib. 2 c. 28. numer. 12.* neophytos descendentes ex Iudæis, vel Mauris, quamvis non sint ante vsum rationis baptizati, sed post, posse ad sacros Ordines, & beneficia promoueri cum iudicio Episcopi, nec in hoc casu esse expectandam summi Pont. dispensationem, sed tantùm Episcopi arbitrio consecrandos esse huiusmodi nouiter ad Fidem conuersos, si sint tales, vt meritò dicendi sint veterani Christiani, vel ex morum probitate, & integra legis Euangelicæ instructione, vel ex antiqua Christianæ religionis professione. Optimè P. Zapata *de instit. distributiua p. 1. c. 11 n. 7.* ibi. *Qui iam à natiuitate Christianam Fidem professi fuerint, & ab ipsa infantia Fidei se addixerint, tamen si patrem, auum, aut proauum Ethnicum, Iudæum, vel Sarracenum habuerint, irregulares non sunt, neque tanquam neophyti à beneficiis, & Ecclesiasticis dignitatibus, aut officiis secularibus prohibentur, neophyti non sunt, nec dici debent, c. vlt. fin. 48. dist. Nec attento Iure communi à*

sacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus Ecclesiasticis & honoribus publicis sæcularibus repelluntur, & refert R.P. Hieronym. à Cruce *in defens. statutorum, & nobilitatis Hispan. lib. 2. cap. 9. pag. 206.* Optimè Didac. de la Morta *in tract. de confirmatione Ordinis Militiæ S. Iacobi de Spata lib. 2. c. 2. §. 2. ad 2. num. 15. pag. 223.* ibi, *Quòd si placet, candide lector, hic amplius immoremur, afferamus exemplum ex doctrina eiusdem Apostoli 1. ad Timoth. 3. in qua dicit, Neophytus non assumatur ad Episcopatum, iam ex hoc non licet inferre quod nullus neophytus in Episcopum assumatur, vide quod sequitur in littera D. Pauli, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, ecce causam, ne superbiat, putans quod Religio Christiana illo indigeat. Itaque D. Paulus loquitur de neophytis, qui non solùm sunt neophyti ætate*, sed etiam perfectione, *vt explicat D. Thomas hoc loco, ex quo sequitur quod si sit humilis & moribus, ac integra Euangelicæ legis institutione præditus, aliis se conformare valens, iam poterit in Sacerdotem & Episcopum assumi, vt inter alios explicant Couar. in Clem. si furiosus pag. 1. §. 1. num. 7 Nauar. cap. 27. num. 205. Majol. lib. 1. cap. 32. ratio est, quia cessat causa inhabilitatis, vt dist. 61. cap. neophytus, & iure optimo, quia quoad istum effectum iste homo non est neophytus, sed veteranus miles Christianæ Religionis, & in Christiana Religione & disciplina neophytus non est, nec sic appellandus: facit etiam tex. in cap. statuimus, eadem dist. 61. quod laici prohibentur eligi in Episcopum: cessantibus autem causis prohibitionis cessat ipsa constitutio, vt si laïcus merito suæ perfectionis clericalem vitam transcendit, eius electio potest recta haberi*, &c.

Quando igitur qualitas vitæ neophyti ostendit illum esse talem qualem decet esse bonum Sacerdotem, cessat ratio prohibitionis, & consequenter cessat prohibitio propter rationem inducta, vt sunt expressa verba *dict. cap neophytus*, vbi Vercellenses vituperabant electionem Ambrosij; quia neophytus erat, quibus respondit idem Ambrosius hoc ideo esse prohibitum ab Apostolo, quia neophyti consueuerant propter honores superbire, sed si humiles inueniantur, bene possunt ordinari, refert Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij cap. 10. paulò post princ. pag. 41.*

8 Cùm prohibitio hæc Apostoli quòd neophytus ad Episcopatum non promoueatur, non sit ex præcepto Christi, sed secundùm legem communem, quia ipse hoc pronunciauit tanquam Ecclesiæ Doctor, non vti præcipiens nomine Christi, *d. cap. neophytus.* Turrect *in summ. 48. dist. num. 4. vers. ad secundam patet*, Azor *part. 2. lib. 4. cap. 6. q. 12. vers. veruntamen.* Ideo eo ipso quòd Papa promouet neophytum ad Episcopatum scienter, videtur cum eo dispensasse, quia illius irregularitas non est similis, aliis, quæ requirunt dispensationem, sed remittitur arbitrio Superioris, qui propterea illum promouendo, videtur declarasse eum esse in Fide solidatum, ac proinde impedimentum in eo cessasse. Cou. *d. num. 7. vers. secunda conclusio*, Hojeda *d. cap. 24. n. 3.* me citato *in hoc loco* Marchin. *d. tract. 1. part. 10. c. 1. n. 3. & 18.*

9 Quare Summi Pontifices aliquando ad Episcopatus neophytos promouerunt post longam vitæ probationem, & postquam in eis concurreret qualitas humilitatis, & in Fide solidati apparerent, vt vidimus ætate nostra Alexandrum de Franciscis, vt vulgo Hebraïnum nuncupatum à Clemente VIII. ad Episcopatum Forolinienſem assumptum, qui quamvis esset in Hebraïsmo natus, & altus; ad Fidē tamen conuersus non solum Christianam pietatem sinceris fuit amplexatus affectibus, sed Sanctissimam Dominicam familiam ingressus, ibi euasit homo charitatis insignis, & prædicator egregius, quod sufficere visum fuit, vt illi Episcopale munus committeretur.

Si etiam iidem Summi Pontifices propagandæ 10
religionis zelo huiusmodi neophytos ex primariis Iudæorum familiis conuersos ad honores promouebant, tam vt ipsi animaduerterent Christianam religionem sibi terrenas dignitates non sustulisse, iuxta illud: *Non eripit mortalia, qui regna dat cælestia*; tum etiam vt cæteri illorum exemplo ad Fidem capessendam allicerentur. Vnde sanctæ memoriæ Pius V. familiam quandam ex primariis inter Iudæos ad Fidem Christianam conuersam in Ecclesia S. Petri magno populorum concursu, & apparatu propria manu baptizauit, ac deinde stemmate nobilitatis, priuilegiis insignioribus, proprioque cognomine decorauit, vt testantur Genebr. *in chron* Surius *in compendio historia*, & omnes, qui eius vitam scripserunt Sic etiam Gregorius XIII. æternæ mem. Pontifex † Salomonem Corcossum inter 11
eosdem Iudæos familiæ antiquitate primarium, ac multis opibus florentem, ad Fidem venientem baptizauit, propriumque nomen, cognomen, arma, & nobilitatem Romanam pro se, suisque donauit, qui postea vti nobilis electus fuit Conseruator Vrbis.

Dignum & Iuri consonum est, vt renati fonte 12
baptismatis, pristina cæcitate dimissa, amplioribus fauoribus, & gratiis prosequantur, vt sic de seruitute ad libertatem transire videantur, *Extrau. 1. de Iudæ. inter communes.* Illis igitur, quæ Christianum decent hominem, nullo modo debent priuari, præcipuè si eorum conuersio sit plenè probata, & multò magis, & à fortiori si ipsi eorumque parentes Christianam professi fuissent religionem, quamvis è gente Iudæorum genus deducerent. *Non est enim distinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum.* Apost *ad Rom. c. 10. Omnes nos in vnum corpus baptizati sumus, siue Iudæi, siue Gentiles*, &c. *idem 1. ad Cor. 12. & in omnes nationes gratia Spiritus sancti effusa est Act 10. in fine*, quibus in locis Apostolum mira semper dexteritate studuisse æqualitatem in vtroque populo stabilire docent DD. Hieron. August. & Anselm. *in d. c. 10. ad Romanos.*

Cùm Tobias interrogasset Angelum, qui filium 13
erat comitaturus, de qua Domo, aut de qua Tribu esset, respondit ei Angelus: *Genus quæris mercenarij, an ipsum mercenarium, qui cum filio erat?* quasi diceret, non genus hominum, sed personas esse perpendendas. Et D. August. *lib. de bono coniug. cap. 16.* relatus *in cap. vndecumque 46 dist.* sic ait: *Vndecumque homines nascantur, si parentum vitia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti & salui erunt. Semen enim hominis ex qualicumque homine Dei creatura est.* Et Chrysost. *homil. 26. in Matth. Cunctis vnam atque eandem nobilitatem donauit Deus, cùm dignatur omnium pater vocari.*

Sacra Scriptura *Genes. 5.* postquam de Sancto Patriarcha Noë loquuta fuit, hæc dicit: *Hæ sunt generationes Noë Genealogiæ rarus modus*, dicit Chrysost. *homil 25. in Genes. nam vbi Scriptura dixit: Istæ sunt generationes Noë, & aures nostras spe quadā impleuit, quasi genealogiam illius narratura; & qui eius pater fuerat, & alia, quæ mos est recensere: relictis tamen illis omnibus, dicit: Noë homo iustus, & perfectus in generatione sua, placuit Deo. Vidistis admirabilem generationem; sequamur igitur & nos diuinæ Scripturæ*

regulas,

regulas, & quorum genealogiam enarramus, eorum non patres, aut auos, aut abauos in medium afferamus, sed virtutes, & benefacta exponamus, hunc optima genealogia mos est. Philo *lib. de Abrah.* hunc eundem obseruat locum, & affirmat Moysen virtutes Noë posuisse, ita vt in stemmate eius, non more aliorum auos, vel proauos, maioresque cæteros recenseat, sed virtutes quasdam, declarans nullam aliam familiam, cognationem, patriamve sapientis esse, præter virtutes, & actiones eius: hunc locum ad hoc propositum refert Ioan. Salgado de Araujo *in lege Regis Portugalliæ, discursu 1. n. 185.* Hinc D. Chrysost. *super illud Matth. 4. Patrem habemus Abraham. Quid,* inquit, *Timotheo nocuisse creditur quòd fuit ex patre gentili: aut quid nocuit Abrahæ, quod patrem habuit Tharam luteorum Deorum cultorem? nonne separatus à genere suo positus est in caput fidelium, vt non iam diceretur filius peccatorum sed pater Sanctorum, nec potuerunt eius gloriam sordidare paterni errores, &c.*

Egregiè Petrus Blesensis *epist. 3* ad hoc propositum sic ait: *Sicut non portabit filius innocens iniquitatem patris, sic nec filium reprobum decet de patris actibus gloriari. Et quæ nobis argumenta prætendis vt eius te filium probes, cuius pomposam memoriam magnificas, & extollis; sanè ideo Dominus Abraham ex Sara & Agar, ex duabus etiam vxoribus, & duabus ancillis voluit Iacob prolem suscipere, vt vniuersitatis humana successio de parentum conditione incerta, & ignara vtrum à libera, vel ancilla descenderit, se de generositatis vbique gloria non extollat, titulos enim Saræ, aut Rachelis, quos sibi quandoque adscribit, fuga & vulgaris opinio proscribit, & abolet nequitia in moribus, seruitus in peccatis, vt se filios ancillarum conuersione testentur, qui de aliorum virtute, quem apud se non nouerint, inflantur. Præterea in domo Iacob spuriis pariter cum legitimis funiculum hæreditatis sortiti sunt, & communiter inter se familiæ iudicium distribuerunt.* Fatui, delirique Hebræi, qui habere se patrem iactant Habrahamum, filij protinus degeneres, scitè dictum ab Auctore operis imperfecti *homil. 3. in Matthæum. Ipse se vacuum ab omnibus bonis actibus ostendit, qui gloriatur in patribus, inglorius hac gloria est, quæ in parentum meritis tantum sua.* Iure Hebræos premit S. Cyrillus Alexandrinus *in Amos cap. 3. Et clementia miseri processerunt, vt sibi ad felicem statum, & ad gloriam satis fore arbitrarentur ex radice Abrahami prodiisse.* Non esse inaniter de patrum nobilitate gloriandum ostendit Christus, cùm in sua genealogia etiam iniustos voluit recenseri, quod scitè expendit idem Petrus Blesensis *dict. epist. 3.* dum ait: *Quid inter parentelas hominum variando distinguis? ab vno patre descendimus vniuersi, & singuli. Certè speciosus forma præ filiis hominum Christus Iesus, de quo scriptum est, quia vir nobilis est in portis eius, cuius nobilitatem, & generationem Propheta non sufficit enarrare, & qui vnus nostræ generositatis est auctor, de iustis & iniustis, de magnis, & ignobilibus carnem traxit, nam & agnus Paschalis iuxta septuaginta Interpretes de ouibus & capris assumebatur, in quo manifestissimè vides quod apud Christum omnis fortuna, omnisque conditio acceptatur: vt quid ergo te in aliorum virtute commendas, & aduersus pauperem de tui generis excellentia gloriaris.*

15 Virtutis laus nobis ipsis parienda est, non aliunde sumenda, quia generosi homines ex sua, propriaque, non aliena, aut ascititia virtute indicandi: Vnde D. Hieron. *ad Celan. Nulli te vnquam de generis nobilitate proponas, neque obscuriores quasque, & humiliore loco natas te inferiores putes. Nescit religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos inspicit singulorum, seruum & nobilem de moribus pronuntiat. Sola apud Deum libertas est, non seruire peccatis. Summa apud eum est nobilitas clarum esse virtutibus. Quid apud Deum in viris nobilius Petro, qui piscator & pauper fuit? Quid in fœminis Beata Maria illustrius, quæ sponsa fabri describitur? sed illi piscatori, & pauperi cœlestis Regni à Christo creduntur claues, hæc sponsa fabri meruit esse mater illius, à quo ipsa claues datæ sunt. Elegit enim Deus ignobilia, & contemptibilia huius mundi vt potentes, ac nobiles ad humilitatem facilius adduceret. Nam & alios frustrà sibi aliquis de nobilitate generis applaudit, cùm vniuersi paris honoris, & eiusdem apud Deum pretij sint, qui vno Christi sanguine sunt redempti, nec interest qua quis conditione natus sit, cùm omnes in Christo æqualiter renascamur; nam etsi obliuiscimur, quia ex vno omnes generati sumus, saltem id semper meminisse debemus, quia per vnum omnes regeneramur.* Et Ambros. *de Noe, c. 4. Probati viri genus virtutis prosapia est, quia sicut hominum genus homines, ita animarum genus virtutes sunt.* Et iuuenis ille Alexandrinus, teste Baronio *tom. 8.*
ann. 600. dicebat † *Vera nobilitas non ex sanguine &* 16
carne, sed ex virtute animi accipit formam & claritatẽ. Et Osor. noster *lib. 2 de nobilitate ciuili Omnis generis splendor, & familiæ claritas à fonte virtutis ortũ habet.* Et paulò pòst: *Qui ex virtute laudem adeptus, virtutis insignia posteritati relinquit, & nobilitatis iacit fundamenta. Filius,* inquit Ezech. 81. *non portabit iniquitatem patris.* Et Aug. *super Matth.* ait: *Nunquam de vitiis erubescamus parentum, sed vnum illud quæramus,*
amplectamur virtutem. Et idem Aug. *ibid.* † *Non est* 17
omnino nec virtute, nec de vitio parentum, aut laudandus quis, aut vituperandus, nemo inde verè aut obscurus, aut clarus est, lilium est inter spinas religio, ait idem Aug. *si spinæ sibi pungunt, ibidem flores solent, & sanant. Non ergo contemni debet filius probus ex infimo patre natus, nam splendidum lumen de fumo, lilium candens de sentibus, rubens rosa de spinis exoritur, ita & nobilis vir de ignobili prosapia quandoque gignitur.* Hac de re Franc. Patrit. Senensis *tom. 2. de Regni & Regis institut.* sic ait: *Optimi namque ciues, & benè de Republ. meriti muneribus honoribúsque honestandi sunt: deterrimi autem omni fœditatis exemplo afficiendi; quocirca qui deliquerunt mulctandi sunt, parcendum est tamen eorum posteris, fieri enim potest, vt optimis parentibus orti, pessimi fiant, & ex deterrimis nonnunquam optimi, &c.* Et paulò inferiùs, *Non igitur posteri arcendi sunt parentum culpa perpetuò à Republica, ne omnino felicitatem desperent, cum videant nullam veniam sperandam esse, nullàque virtute sese redimere posse. Fit enim sæpenumero, vt eorum animi ad res nouandas promptissimi sint, & desperatio aliquando in virtutem conuertitur, facilè enim, qui periclitantur, Maronis doctissimi Poetarum sententiam vsurpant:*

Vna salus victis, nullam sperare salutem.

Non quærit igitur Iesvs in Petro, nec in Recto- 18
ribus Ecclesiæ suæ nobilitatem generis, patriæ splẽdorem, fumosas Maiorum imagines, nihil eorum, curæ est Iesvs, quæ ad rem Ecclesiæ non pertinent. At quid? Simon Ioannes diligis me? felix Ecclesia si in eligendis eius Pastoribus Sanctissima hæc obseruaretur forma, quam obseruauit Christvs in Petro, vt ille ordinaretur in Ecclesia, qui diligeret, non degluberet Ecclesiam.

Generis differentia, vbi fit ad Ecclesiastica bene- 19
ficia, ac publica officia obtinenda, non solùm operatur grauia dissidia inter vtrumque populum, sed efficit, vt qui noui habentur Christiani minus se credant aliis, & difficiliùs in Catholica puritate solidentur: cùm distinctio non paruam vim habeat ad

excitandum inter homines dissidia; ex eiuium discordia Reipubl. omnium excidium consequutom fuit, non facilè enim dissentientium animi ad publica onera leuanda inducuntur, vt ait D Mari. Cuteli *in C. legum Sicular. cap. 63. nota 73. ad leges Federici, num. 23. propè fin.* Hinc S. Leo *in serm. 5 de*
20 *Quadragesima,* sic ait: † *In omnibus hominibus natura est diligenda communio, qua nos iis etiam benignos debet efficere, qui nobis sunt quacumque conditione subiecti, quia simul cum istis habemus quod ad imaginem Dei conditi sumus: nec carnali, nec spirituali natiuitate à nobis diuisi sunt, imò hoc ipso nos per omnia faciunt mitiores, quod eorum vtimur subiectione, cum quibus vni Domino eadem subiicimur seruitute.* Et Seneca *lib 3. de benefic. c. 28.* sic dicit: *Eadem omnibus principia, eadémque origo, nemo altero nobilior, nisi cui rectius ingenium, & bonis artibus aptius, vnus omnibus parens mundus est, siue per splendidos, siue per sordidos gradus, ad hunc prima cuiusque origo perducitur.* Audiamus hac de re S. Cyprian. *in tr. de orat. Dominica,* qui ita ait: *Pacificos enim, & concordes, atque vnanimes esse in domo sua Deus præcipit, & quales non fecit secunda natiuitate, tales vult renatos perseuerare, vt qui Filij Dei esse cœpimus, in Dei pace maneamus: & quibus spiritus vnus est, vnius sit & animus, & sensus. Sic neque sacrificium Deus recipit dissidentis, & ab altare reuertentem prius fratri reconciliari iubet, vt pacificis precibus Deus possit esse placatus. Sacrificium Deo est pax nostra, & fraterna concordia, & de vnitate Patris, & Filij, & Spiritus sancti plebs adunata,* &c. Plutarch. de Homer. *Omne bonum concordia cognatum, omne malum ex dissidio oritur.* Optimè Franc. Patrit. Senensis *in lib. de Regni & Regis institut. tom. 2.* de hac inter ciues inæqualitate loquens, sic ait: *Non laudandum censeo quod in plerisque ciuitatibus nostro tempore vsurpari solet, & à nonnullis doctissimis viris argumento etiam defendi, vt familia complures perpetuò ab omni publica functione excludantur; qua in re in primis peccatur, & iniusti sumus erga conciues nostros, qui cum onera nobiscum ferant, à muneribus omnino excluduntur.*

21 Si enim vnam fidem, vnum Baptisma, vnũ Deum, & Patrem omnium profitemur, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis, iuxta Apostoli auctoritatem *ad Ephes. cap. 4.* cor hæc Fides, & vna Ecclesia à Christo Domino super Petrum origine vnitatis, & ratione fundata, in diuersas Christianorum species ab hominibus diuidi, ac separari possit, verè nescio. Audi D. Cyprian. *lib. 2. epist. 10. ad Cornelium Papam: Hoc enim vel maximè Frater, laboramus; & laborare debemus, vt vnitatem à Domino, & per Apostolos nobis successoribus traditam, quantum possumus obtinere curemus, & quod in nobis est, palabundas, & errantes oues; quas quorundam pertinax factio, & heretica tentatio à matre secernit, in Ecclesiam colligamus, illis solis foris remanentibus, qui in obstinatione sua, vel furore perseuerarint, & ad nos redire noluerint discretionis, & separationis à se facta, & Ecclesia derelicta ipsi rationem Domino reddituri.* Idem *in lib de vnitate Catholica Ecclesia,* sic ait: *Deus vnus est, & Christus vnus, Ecclesia eius vna, Fides vna, & plebs in solidam corporis vnitatem concordia glutino copulata, scindi vnitas non potest, nec corpus vnum dissidio compaginis separari, nec diuulsis laceratione visceribus in frusta discerpi.* Collosius *in sua Hierarchia lib. 3. cap. 4. §. 1. pag. 671.* ex S. Anselmo ita ait: *Neque verò illius quasi despecti persona contemnenda, aut vllius quasi perfecti persona præferenda est, quando in omnibus vnus, atque idem est Deus gloriosus.* Et ideo exclamat Brauo *lib. 2 de regēdi ratione fol. 40. stulta hominum differentia, verius honorum monopolia.*

Quare statuta, quòd neophyti, & descendentes 22
ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, non esse probanda censuerunt Turrecr. *in cap. constituit 17. quæst. 4.* Tostat. *in Leuit. cap. 19. quæst. 32.* Alphons. Carthag. *in defensorio vnitatis Christianæ.* Henric. Monroi *in Apologia contra Archiepiscopum Toletanum,* Montalu. *in lib. 2. verb. tornaZido, tit. 3. lib. 4.* Auendan. *de exequen. mandatis, part. 1. cap. 19. num. 20.* vbi eleganter, Perez *l. 9. tit. 1. lib. 1. Ordin.* Torreblanca *de iure spirit. lib 13. cap. 22.* nouissimè D. Mari. Coteli *in Codice legum Sicul. cap. 63. nota 73. ad leges Federici, pag 211. cum sequentib.* & præcipuè *num. 2.* ibi: *Idcirco nimiam illam statutorum obseruationem, quibus descendentes ex Hebræis, vel infidelibus ab honoribus, ac Ordinum Militarium insignes excluduntur, tanquam Reip. perniciosam semper suspectam habui.* Ea tamen multis defendere nituntur D. Petr. de la Escalera Gueuara, *en vn particular tratado que scriuio del origen de los Monteros de Espinosa, su calidad, preeminencias, y essenciones, part. 2. cap. 2.* nouissime D. Ferdinandus Pizarro y Orellana *in tract. de viris illustr. noui Orbis in vita Ferdinandi Cortes, c. 5. obseru 3 pag. 106.* Roias *sing. 104.* Hojed. *de incompatibilit. beneficior. part. 1. cap. 23.* Simanc *de Catholicis institut. tit. 47. num. 82. & 83.* Otalor. *de nobilit. 2. part. 3 par. cap. 7. num. 26.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 4. num. 16.* Perez de Lara *de anniuers. & Capell. lib. 2. cap. 4. à princ.* Metina *part. 2. quæst. 105. art. 2.* Pacian. *de consilio sapientis, lib. 1. cap. 10.* latissimè Ignatius del Villar *in sylua respons. lib. 1 resp. 12. num. 37. cum multis seqq.* Castill. *controuers. tom. 4. part. 2. lib. 5. cap. 123. ex num. 16.* Ceuall. *commun. contra commun. quæst. 900. ex num. 84.* Valenzuel. *tom. 1. cons. 90. ex n. 89.* Christoph. de Paz *de tenuta tom. 1. cap. 32. ex num. 89.* Negari enim non potest quin
† lex constituens talem differentiam generaliter di- 23
catur facta in odium certarum personarum, quo casu vel est nulla, vt censuit Abb. *in cap. cùm omnes, num. 2. de constitut.* vbi Aretin. *notab. 4.* vel saltem est iniusta, vt tenent Bart. *in lege omnes populi, sub num. 53 ff de iustit. & iure.* Andr. ab Exea *in dict. cap. cum omnes, num. 164. & 167.* vbi Rimiuald. *num. 71. vers. ex hac expositione.* Iuuat etiam, quia probationes puritatis sanguinis sunt difficiles, vt optimè considerauit Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib. 14. cap. 22. ex num. 7.* his verbis: *Probatio autem huiusmodi adeò omnibus difficillima visa est, vt vix vnus ex millibus dari possit, qui in rigorosa statutorum acceptione possit satisfacere; nam ad hoc vt quis dicatur non descendere ex Iudæis, aut Mauris, probare debet antecessores suos, qui primi Euangelium susceperunt, non fuisse ex Iudæorum, aut Mahumetanorum proluuie, sed ex Gentilismo, seu Paganismo conuersos; quod omnino est improbabile; tum tempore promulgationis Euangelij tota Hispania Iudæis scatebat, Ioseph. lib. 10. antiq. Iudaic. cap. 11 & lib. 11. cap. 5. & lib. 14. cap. 1. & seqq. & contra Apion. lib. 1. Philo in Flaccum, Strabo Geographia lib. 5. Lorin. in actis Apostol cap. 8. Garibai lib. 5. cap. 4 Mariana lib. 4. cap. 4. Puente de las Monarchias tom. 1. lib. 2. cap. 33. §. 1. Peñalosa libro de las excelencias de España, cap. 4. Tum etiam, quia post Maurorum inuasiones, fideles adeò in eorum captiuitate oppressi fuerunt (vt multi eorum qui ad Mahumetanos ritus non transierunt) cum eorum filiabus se copulabant, vt temporalibus honoribus potirentur: & qui in eorum inuasione ad Montana Legionis, & alibi se receperant, dum Hispaniam recuperarunt, quamplures eorum cum filiabus Maurorum, & infidelium matrimonia inierunt, cum inter ipsosmet Hispaniæ Reges talia coniugia non fuissent indigna, vt probat Serarius de matrim. hæret. cap. 1 & 2.*

Thom.

Thom. Sanch. tract. eod. tom. 2. lib. 7. disp. 72. ex num. 2. D. Ioan. Solorzan. nostro sæculo ingeniorum Phœnix rara facundia, & exquisita eloquentia vir in sua doctissimo tract. de iure Indiarum, lib. 3. cap. 5. ex n. 13. Tum demum, quia licet non sit tam longa successio quærenda (quamuis macula ascendentium ab Adamo impedimentum faciat) quia nec testes, nec instrumenta de illis reperiri possunt, quamuis ad posteriora sæcula nos conuertamus, non minoris difficultatis est probare nullum ex suis progenitoribus maculam contraxisse; nam vt ait Pe alosa in libro relato (quem edidit post memorialem, quem scripsi D. nostro Regi infra referendum) d. cap. 4 Porque es verdad que a doze generaciones viene a tener cada persona quatro mil y nouecientos, y seis ascendientes y es possible que tengua otros tantos linages, porque no auia de y Andaluzia no ay millon. y medio de vezinos, y por poco que se estienda cada linage tendra mas de treinte personas, no se que testigo en el mundo pueda deponer de semejante calidad, ni que escr. turas se puedan hallar que lo allanen todo. Hactenus Torreblanca.

24 Verùm tribus casibus huiusmodi statuta probanda mihi videntur, *primò* quando eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus, veluti intra secundum, vel ad summum intra quartum, quia intra hos gradus poterit esse rationabilis, vel propter odium parentum, vel propter suspicionem, quæ haberi potest ne parentum crimina imitentur, vt *in c. 2. §. credentes, & in cap. vt commissi, §.*
25 *credentes, & in cap. statutum il 2. de hæretic. lib. 6.* † Vltra verò quartum gradum prohibitio generalis non potest esse rationabilis, tum quia in veteri lege etiam Mohabitæ vltra quartum gradum non repellebantur ab Ecclesia *cap. citò 1. quæst. 1.* D. Cureli *d. nota 73. n. 6 pag. 11.* tum quia vltra illum gradum, si quæ macula parentes tetigit, præsumitur extincta *l. non facilè ff. de gradibus, cap. non debet, de consanguinit. & affinit.* tum denique, quia impossibilis descendentiæ redderetur probatio, iuxta tex. expressum *in cap. licet ex quadam, de testibus*, ibi, *cum propter hominum breuem vitam testes de visu vsque ad septimum gradum deponere non valerent.*

26 *Secundò*, quando eorum prohibitio est restricta ad certas Ecclesias, veluti qoia non præcipit simpliciter, quod neophyti, & descendentes ab eis non possint obtinere beneficium: sed prohibet ne possint illa obtinere in tali, vel in tali Ecclesia, ex eo quod Ecclesia sit valde celebris & hoc sibi vsurpat in signum suæ nobilitatis, iuxta tradita per Rotam *in vna Hispalen. voti 21 Aprilis* 1597. coram *Gyprio*, qua ratione Ecclesiæ Toletanæ, & aliarum in Hispania existentium statuta probantur.

27 *Tertiò*, quando generis distinctio fit per patronum, vel fundatorem in limine fundationis Ecclesiæ; quia conditio adiecta in limine fundationis Ecclesiæ per patronum, vel fundatorem, quòd non possint beneficiarij recipi, nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, valida est, vt resoluunt Otalor. *dict. cap. 7. num. 26.* Perez de Lara *de Capel-*
28 *lanis, lib. 2. cap. 4. n. 1. & 10.* tum quia † potest fundator in limine fundationis apponere quascumque conditiones, etiamsi sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, aut aliàs à iure improbatæ, vt resoluit Lambertin. *de iurepatron. lib. 1. part. 1. art. 1. quæst. 9. num. 52.* Rot. *in Romana iurispatronatus 31. Maij* 1613. coram *Card. Sacrato.*

29 In supradictis casibus, quibus statuta, quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, probanda esse resolumus eadem pœnalia ac exorbitantia esse, & strictè accipienda nullus est qui dubitet; tum ex eo, quia auferunt prædictis descendentibus habilitatem, quæ aliàs sibi competeret de Iure communi *in cap. eam te, de rescriptis*, quod eum loquatur de Ecclesia Tornacen. satis probat hoc procedere etiam in Ecclesia nobili, cùm Ecclesia illa in Belgio sit pluribus nominibus insignis, & qualificata; & tum multò magis, quia ista pœna illis infligitur propter delicta alterius, *cap. non debet*, & ibi glos *verb. non debet, de regul. iuris, in 6. cum concordant.* & in specie, quòd talia statuta sint contra Ius commune probant Abb. *n. 7.* Felin. *n. 12.* Rip. *n. 29. vers. vltimo noto, in d. c. eam te*, Lambert. *l. 1. part. 1. q. 2. art. 19.* Perez de Lara *de Capellan. lib. 1. c. 4. n. 39.* sæpè Respondet Rot. vt *in Saguntin. admissionis ad capitulum 16. Iunij* 1587. coram *Gyprio, & in Placentina Canonicatus 8. Aprilis* 1575. coram *Cardin. Blancheto, & in Toletana portionis 27. Ianuar* 1597. coram *Illustriss. Mantica* quæ est inter impressas *decis. 307. n. 1 & in alia Toletana Canonicatus 10. Decembris* 1608. coram *R. P. D. Marquemontio*, nunc Archiepiscopo Lugdunen, & signanter in terminis quarundã Constitutionum contra descendentes ex Hebræis Regni Portugaliæ emanatas censuit eadem Rot *in Columbrien Canonicatus 13. Iunij* 1616 coram *Illustriss. Sacrato*, & iterum *in ead. 5. Decembris eiusdem anni* 1616. coram *Card. Verospio* Vnde debent illa iuxta verborum proprietatem intelligi, ex resolutis per Federic. de Senis *cons. 72. n. 2.* Alexand. *cons. 77. v. non obstat. l. 1.* Paris *cons. 29 n. 14. l. 4. & cons. 30. u. 16. eod. lib.*

Quare Constitutio, seu Breue fel. recor. Clementis V I I I. *sub dat. 18. Octobris anni* 1600. (quatenus prohibet ne prædictis descendentibus ex Hebræorum genere per lineam paternam, vel maternam, & earum quamlibet vsque ad septimam generationem, aliqua collatio, seu prouisio fiat de Canonicatibus, Præbendis, ac Dignitatibus Cathedralium, & de principalibus Dignitatibus Collegiatarum Ecclesiarum, & de Parochiis, ac earũ perpetuis Vicariis, cæterisque Ecclesiasticis beneficiis curam animarum habentibus in Portugaliæ Regnis vacãtibus, quam postea extendit fel record. Paulus V. *sub die 17. Ianuarij* 1612. ad Vicarias etiam amouibiles, & tam ad sæculares, quàm ad cuiusuis Ordinis Regulares Ecclesias curam animarum habentes) 30
non comprehendit † dimidias præbendas, tertianarias, & quartenarias, aut portionarias in Cathedralibus, quæ non sunt Canonicatus, nec habent vocẽ in Capitulo, ex citatis per Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. glos. 45. in princip à num. 29.* & in terminis Rota *in Vlixbonen. quartenaria 15. Ianuar.* 1624. coram *Reuerendissimo D. Decano.* Vnde dimidios Canonicos, & Portionarios in Cathedralibus virtute Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 12.* non teneri Fidei professionem emittere, cum non sint Canonici, neque de Capitulo, resoluunt Garcia *de benef. p. 3. c. 3. num. 13.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 1. sub num 1.* Circa intellectum dictæ Constit. Clementis V I I I. adest in terminis Rotæ *decis. 307. p. 2. recentiss. in posthum.* aliàs *p. 4. recent.* vbi *nu. 5.* dicitur dictam Constitutionem non habere locum stante dispensatione Papæ, & *num. 7.* censet eam non comprehendere filios Iudaïzantium, sed solùm filios Iudæorum, & in alia *decis. 355. d. p. 2. recentiss. n. 5. & 6.* vbi *n. 6.* subdit quòd licet dicta Constitutio de iudaïzantibus loqueretur non tamen esset intelligenda de iis, qui Ecclesiæ fuissent incorporati. 31

Et dum prædicta Constit. loquitur de principalibus Dignitatibus Collegiatarum Ecclesiarum, 32
comprehendit vnam tantùm principalem in quali-

bet Collegiata, qui pluritas illa resol itur in singularitates, & respicit tantùm pluralitatem Ecclesiarum, à simili deducto ex *reg. 3. Cancellaria, aliàs 4. in nouiss.* vbi per illa verba, *principales in Collegiatis Ecclesiis*, resolutùnt Doctores vnam tantùm principalem reseruari, quos ego ipse refero *de offic. & potest. Episcopi, allegat.* 45. *num.* 16. *& allegat.* 57. *num.* 7. Principalis verò dicitur dignitas, quæ ex Apostolicæ Sedis indulgentia, vel Ordinaria auctoritate, aut consuetudine præscripta, aut aliàs quouis modo in Collegiata principalem præeminentiam habet, prout ipsamet *reg. 4. Cancellaria* declarat: in nostra
33 Lusitania dicitur † Prior, qui præest toti Canonicorum Collegio, vt in nostra Vimaranensi Ecclesia, in quibusdam verò Hispaniæ partibus vocatur Abbas, alibi Præpositus.

34 Item sub prædictis Constitutionibus tam Clementis VIII. quàm Pauli V. non comprehenduntur Parochiales Ecclesiæ, quæ perpetuò, & accessoriè alicui simplici beneficio, Canonicatui, vel Dignitati, vltra principalem in Collegiatis vnitæ reperiuntur, etiam per Vicarios temporales ab ipsis beneficiatis, Canonicis, seu Dignitatibus deputandos: quia parochiales Ecclesiæ ab illis tantùm prohibitæ sunt obtineri ob animarum curam, quam in eis exercere tenentur, & cum non intitulentur in parochialibus annexis, sed in beneficio principali, ideo nullo modo censentur habere curam animarum, per ea quæ dixi infrà *p. 3. huius tract. allegat.* 66. *num.* 39. sed tunc ipsa actualis remanet penes Vicarios. Vitalin. *in Clem.* 1. *à num.* 8. *de excess. Prælat.* quia cura animarum probatur esse penes illum, cui incumbit specialiter iurisdictio spiritualis, idest,
35 administratio Sacramentorum, Mascard. *de probation. concl.* 468. *num.* 1. tum quia † prouisus de beneficio, cui vnita est accessoriè Parochialis habens curam animarum, non tenetur ad gratiæ suæ validitatem exprimere beneficium esse Curatum, quia tale non est quoad se. Rota *in Conchen. beneficij* 12. *Maij* 1609. coram *Illustriss. Card. Sacrato.* Quod quidem assumptum sequenti comprobo syllogismo. Nullus potest in animarum curam se ingerere, nisi habeat immediatum titulum ad illam, Felin. *in cap. postulasti, de rescript. num.* 1. *vers. &, hoc videtur certum, quando titulus Prælaturæ est immediatus ad*
36 *curam.* Sed habens accessoriè, & in perpetuum annexam Parochialem Dignitati, vel Canonicatui, non solùm non habet titulum immediatum ad curam animarum ipsius Parochialis, sed nec vllum Ecclesiasticum, cuius prætextu se in ipsius curam intromittere possit: nam post vnionem eius nomen, & titulus ita extinctus fuit & suppressus; Doctores *in cap. cum accessissent, de constitut.* glos. *verb. Ecclesias, in Clem. per litteras, de præbend.* Beltramin. *ad Gregor. XV decis.* 112. *numero* 6. post Oldrad. & Cassador. tenuit Rota *in Burgen. seruitij Decanatus* 13. *Iunij* 1594. coram *D. Litta*, refert Nicol. Garc. *de benefic p. 3. cap. 1. numer.* 510. vt in ea nullus amplius possit institui, Franch. *in cap.* 1. *num.* 7. *vers. non obstat, de filiis Presby. lib.* 6. Nicol. Garc. *d. tract. de benefic. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 193. aut alicui conferri, Rot. *in Verdunen. Decanatus* 9. *Martij* 1580. coram *Illustriss. Card. Lancellott.* relata per Nicol. Garc. *p.* 5. *cap.* 1. *num.* 270. nunquam enim vacare censetur Rot. *decis.* 214. *numer.* 5 *p.* 2. *diuers.* Gom. *in reg. de triennali q.* 8. *sub num.* 2. Gonzal. *ead reg.* 8. *Cancel. gloss.* 5. §. 7. *num.* 7. Nicol. Garc. *p.* 12. *cap.* 2. *num.* 5. Beltramin *ad Greg. XV. d. decis.* 112. *num.* 5. *vers. hinc etiam* Ergo, &c. Nec argumentum euitabit si ali-
37 quis dicat pro titulo sufficere † vnionis litteras, quia respondebitur illas dici non posse litteras de beneficio, sed de proprietate, & re profana, Rot. *decis.* 1. *nu.* 5 *de rebus Eccles. non alien. in antiq.* Practicab. *Rota* impressa *post.* 1. *p. Decisionum diuers. tit. de. vnionib. n.* 13. Nicol. Garc *p.* 12. *cap.* 2. *n.* 35. tum quia Parochialis præbenda post vnionem ita transiuit in temporalitatem, Rot. *decis. de exessib. Prælat. in nouis*, Cassad *decis.* 3. *num.* 1. *de iudic.* Mantic. *decis.* 159. *num.* 1. vt † causa vnionis non dicatur amplius causa beneficialis, Cassad *d. decis.* 3. *num.* 1. Gonzal. *d. glos.* 5. §. 7. *numer.* 17. & lis introducta super beneficio vt vnito, non sit lis super beneficio. Rota apud *Mantic. loco proximè citato & in Legionen. præstimoniorum de Palacios* 26. *Ianuarij* 1595. coram *Illustr. Card Pamphilio*, quam refert Nicol. Garc *p.* 12. *cap.* 2. *num* 31. 38

Et concesso quòd in his terminis penes beneficiatum, seu Canonicum remaneat habitualis cura, translata solummodo actuali in Vicarium temporalem, adhuc talis beneficiatus non includeretur sub dispositione prædictarum Constitutionum, cum clarè comprehendere videantur beneficia Curata & animarum curam habentia, id est, in quibus actu eam quis exercere tenetur, non verò habitu tenet, vt clarè insinuant illa verba Clementinæ Constit. ibi, *cæteraque beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia*; cùm illa beneficia dicantur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitu, glos. *verb. habentia, in Extrau. Execrabilis, in princ. de præbend.* Vitalin. *in Clem.* 1. *num* 4 *de officio Vicarij*; tum quia habere est cum effectu, *l. nomen*, §. *habere ff. de verbor. significat.* Host. *in cap. quia nonnulli, de cleric. non resid.* quem refert & sequitur Capra *commun. concl.* 90. *num.* 76. tum, quia prædictæ Constitutiones videntur proderare periculum animarum, ibi, *animarumque periculis occurritur*: quod non videtur subesse nisi actu & habitu sint curata beneficia, vt in proposito bene docet Capra *d. concl.* 90. *num.* 76. *in fine*; tum denique, quia id clarius colligitur ex Constit. Pauli V. ibi, *sub quouis prætextu exercere, nec ad eam exercendam admitti*, &c. Vnde cum habeamus claram dispositionem, & verba apertè actum designantia, non sufficit habitus, nisi etiam subsit actus, benè Gemin. *in cap licet canon in fine, de elect. lib* 6 & *ibi* Franch. *num.* 2. *vers. sed Ioannes Monach.* Et ideò habentem Parochiales, Ecclesias accessoriè suo beneficio annexas non censeri ratione illarum curam animarum habere consuluit Nauarr. *consil.* 14. *num.* 4. *vers. qui habet, de rebus Eccles. non alien. in nobis*; ex eo quia, vt ait idem Nau. *consil.* 10. *num.* 3. *de maiorit. & obed etiam in nouis*, per illam annexionem Canonicatus, seu beneficium, quod per se est simplex, non crescit, nec fit Curatum per Ecclesiam Parochialem ei annexam, immo potius Parochialis ipsa recipit simplicitatem beneficij, cui vnitur, eo quòd vnitur, & annectitur beneficio simplici. Facit etiam, quia cum huiusmodi Canonicus teneatur residere tantummodo in Collegiata vbi existit Canonicatus, non verò in Parochiali accessoriè, & in perpetuum illi vnita, Rebuff. *in repert. cap. extirpandæ*, §. *qui verò, notab.* 4 *de præbend. Sacra Congreg.* apud Nicol. Garc. *p.* 12. *cap.* 2. *num.* 13. ideò solus Vicarius in ipsa Parochiali constitutus dicitur habere quod spiritualia dictam Parochiam, & in ea animarum curam quippe quod ille, non verò Canonicus ex necessitate officij adstringi potest ad administrationem Sacramentorum, & cogere ad se venire Parochianos iuxta glos. *verb. impendant, in Clem. dudum, de sepultur.* receptam Card. *ibi quæst.* 9. Imol. *numer.* 31. 39

Abb.

Abb *num.* 42. Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel glos.* 6. *num.* 36. Rot. *decis.* 52. *n.* 10. *p.* 2. *diuers.* & apud Mantic. *decis.* 48. *num.* 5.

40 Non obstat quòd prædictæ Constit. indistinctè de cura animarum mentionem faciant, ac proinde tam de actuali, quàm de habituali possint intelligi; quia respõdetur quòd vbi indistinctè fit mentio de cura animarum, intelligendum de cura actuali, non verò de habituali, vt optimè resoluit Capra *d. concl.* 90 *num.* 78. ex illa ratione, quia verba semper accipienda sunt in potiori significatione, *l. non aliter, ff. de legatis* 3. cum aliis citatis à Monet. *de distribut. quotid p.* 1. *q.* 11. *n.* 100. & à Card. Tusch. *tom.* 8. *lit. V. concl.* 101. maximè, quia dicta Breuia sunt odiosa, & exorbitantia à iure, ac proinde restringenda, iuxta supradicta *n.* 29. tum etiam, quia materia hæc est pœnalis, in qua verba in potiori significatu accipi debent, vt euitetur pœna, *c. statutum, de elect. lib.* 6. Capr. *d. concl.* 90. *n.* 76.

41 Nec obstat quòd Vicarius deputetur temporalis, quia quando Parochialis accessoriè & in perpetuũ alteri beneficio vnitur, idem operatur effectus, & eadem cura est penes principalem tam si constituatur perpetuus Vicarius, quàm si deputetur ad nutum amouibilis. Ratio est, quia cum de iure communi in Parochialibus annexis debeant constitui perpetui Vicarij, *cap. extirpanda § qui vero, de præbend. cap. ad hæc de officio Vicarij, cap.* 1. *de capellis Monacl. lib.* 6 attamen si de facto, aut ea negligentia Prælatorum, vel consuetudine, aut priuilegio, Vicarius temporalis deputetur in hoc casu vbi perpetuus constitui debebat, non sufficit hoc vt exinde colligere debeamus Vicarium temporalem habere tantummodo Curæ exercitium, habitualem verò ac actualem penes Rectorem existere: nam beneficium vnitum in temporalibus potest habere priuilegium nominandi Vicarium ad nutum amouibilem, licet eo casu possit Episcopus, si illi videbitur, deputare Vicarium perpetuum non obstante priuilegio, iuxta Concilij Trid. dispositionem *sess.* 7. *de reformat. cap.* 6. ibi *etiam perpetuos, nisi ipsi,* &c. Flores de Mena *var. l.* 1. *quæst* 10. *numero* 39 & ideo sacra Congregatio declarauit relinqui arbitrio Episcopi an oporteat ponere perpetuum Vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, seu aliis dignitatibus, teste Garc. *part.* 11. *cap.* 2. *num.* 9. Si autem quæras penes quem sit hoc casu beneficij titulus, respondebitur iam non existere, cum fuerit suppressus & extinctus per vnionem accessoriè factam, quæ alio nomine extinctiua tituli dicitur, Curæ verò titulum esse penes Episcopum. Rot. *decis.* 309. *num* 3. *p.* 2 *diuers.* quem ipse Vicarius recipit ab eo, non autem à Rectore principalis beneficij, Anchar. *cons.* 404. *num.* 11. In hac materia (si dubium sit penes quẽ resideat hæc cura) est multum notanda resolutio, quam firmat Card. *Clem. vnic. de offic. vic. numero* 10. *quæst.* 9. quòd quando primitiæ, decimæ, & oblationes, quæ dantur ratione curæ, competunt alicui principali assignata certa portione Vicario iuxta *cap. suscepta, de præbend. in* 6. tunc cura dicitur esse penes ipsum principalem, secus si eas perciperet Vicarius, & assignaret portionem principali, tunc enim diceretur cura esse penes Vicarium, ita Seraph. *decis.* 1304. *num.* 1.

42 Nec denique obstat *Extrauag. execrabilis, in fine, vers. quantum, de præbend.* quatenus decidit illa beneficia Ecclesiastica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipsa est non per Vicarios perpetuos, sed per Rectores, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda, & rationem reddit *ibi* glos *verb. temporales*, quia Rector principalis per temporalem Vicarium deseruiendo per seipsum deseruire censetur; quia respondetur loqui de Rectore habente curam animarum in Parochiali, in qua primò, & principaliter est intitulatus, qui eam aliquando propter iustam absentiæ, aliámve similem causam ad certum tempus exercere potest per Vicarium temporalem. Et in hoc casu, procedit illa resolutio, quòd Rector per temporalem Vicarium deseruiendo per seipsum deseruire censetur, quòd nullam habet similitudinem cum casu proposito, in quo principalis Canonicus, seu † beneficiatus, qui habet annexam Paro- 43 chialem suo Canonicatui, vel beneficio, non intitulatur in Parochiali, sed in Canonicatu, vel beneficio, cui est annexa accessoriè & in perpetuum, Franch. *in cap.* 1. *numero* 7. *vers. non obstat, de filiis Presbyt. lib.* 6. Nicol. Garc. *p.* 11. *cap.* 6. *numer.* 193. neç deputat Vicarium temporalem ob causam, vel ad certum tempus, ob quam, vel vsque ad quod vicaria durat, quasi cessante causa, vel tempore elapso possit parochianus curam per se exercere, prout in terminis *cap. cum ex eo* 34. *de elect. lib.* 6. sed deputat Vicarium, quamuis temporalem, necessariò tamen ponendum, qui licet ex consuetudine immemoriali, seu priuilegio, aut Episcopi permissu possit esse ad eius nutum amouibilis, Vicaria tamen est perpetuò erecta: nihil enim inconuenit, nec contrarietatem implicat, quòd † Vicarij dicantur temporales, & 44 Vicaria perpetua sit, quia eodem modo Vicarius Episcopi temporalis est, & tamen Vicariatus dignitas perpetua iudicatur, vt ait Gabr. *consil.* 32. *num.* 19. *vol.* 2. quem refert Sbroz *de officio Vicarij lib.* 2. *q.* 4 *in fine*. Sic etiam procedit S. Congreg. decisio, quæ habet *Vicarium amouibilem in exercitio curæ animarũ arguere curam esse penes deputantem*, quod & manifeste ostenditur in eius fine, dum ibi dicitur quòd residere ipse deputans teneatur, vt refert Nicol. Garc. *de benefic p.* 4. *cap.* 2. *num.* 179. *declar.* 11. & quòd si Vicarius non sit perpetuus, sed amouibilis, signum sit manifestum curam penes eum non residere, sed solùm eius exercitium censuit Rota coram Seraph. *decis.* 1304. *num.* 2.

Prouisi in Ecclesiis habentibus statuta, quod in 45 eis non possint recipi nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, exclusis semper descendentibus ex genere Iudæorum, Maurorum, vel Hæreticorum; dum petunt admitti, non petunt vti descendentes ex antiquis Christianis, nec se qualificãt esse tales, sed petunt immissionem vigore suæ prouisionis, quam si Capitulum vult excludere, tenetur probare causam exclusionis, *cap. dilecti, de excep.* 1. *in princip.* vbi glos. *ff. si quadrup. paup. fec. dic* de Iure enim † nemo natus inter Christianos grauatur one- 46 re probandi se esse natum ex puris Christianis, sed hoc in dubio præsumitur, *cap. veniens, in fine, de Presbytero non baptizato*, vbi Cardin. *nu.* 6. Anchar. etiam *num.* 6. Butr. *num.* 5. Abb. *num.* 1. & ideo Capitulo volenti repellere prouisum tanquam impurum incumbit onus probandi impuritatem, ex reg. *l. ab ea parte ff. de probation. & l.* 2. *de except.* & ita sæpissimè respondit Rota *part.* 1. *diuersor. decis.* 176 & apud Seraphin. *decis.* 50. & 355. & *in vna Legionen. denegata possessionis* 8. *Martij* 1591. coram *Card. Blanchetto, & in Toletana portionis* 2. *Maij.* 1592. coram *Card. Mantica*, est inter eios impressas decisiones *decis.* 264. *num.* 1. & *in Oxomen. statuti* 27. *Iunij* 1601. coram *bonæ mem Peña, & in Legionen Canonicatus* 3. *Iunij* 1602. coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Rotæ Decano, & in Toletana puritatis sanguinis* 10. *Mar-*

tij

rij 1504.corã *bonæ mem. Litta,& in Toletana Canoni-*
catus 10. *Decembris* 1608. & 23. *Aprilis* 1609. co-
ram *Archiepiſc. Lugdun* & ſæpe alibi. quæ quidẽ re-
ſolutio procedit etiam quando Capitulum reiecit
prouiſum tanquam impurum,nam ſi prouiſus appel-
lauit in cauſa appellationis,onus probãdi impurita-
tem incumbit Capitulo, ſicut incumbebat in prima
inſtantia, vt cenſuit Rota *in Toletana portionis* 18.
Aprilis 1561 coram *Gropperio*. Sic etiam in terminis
prædictarum Conſtit. quæ ſe reſtringunt ad ſeptimũ
gradum, incumbit probatio aſſerenti aliquem eſſe
intra illum ad beneficiorum excluſionem, cùm hæc
qualitas ſit fundamentum ſuæ intẽtionis, iuxta text.
in l.fin.§.in eum ff.ne quis eum, qui in ius vocatus eſt,
vi eximat. gloſ *in l.cum actum ff de negot.geſtis*, Bart.
in l denuntiaſſe,§.qui tamen ff.de adulter: Meuçch *de*
*præſump.lib.2.q.49 & conſ.*301 *n*.10.& qui ſe fundat
in tempore, illud probare debet Rebuff *in tract. no-*
47 *minat.q.*14.*n*.10 *cum ſeqq.*† Statutum verò Toletanũ
cùm vtatur verbo, *progenie*, quod accipitur pro linea
deſcendentium, *l vlt.C de emendat.liber.* Franch. *in c.*
*ſi pater,n.*10.*verſ quarta,de teſtam.in* 6. ideo non exi-
git probationem maculæ in certo gradu, ſed ſufficit
quòd ipſa progenies ſit infecta, Rota *in Toletana*
portionis 20. *Nouembris* 1591. coram. Card. Mantic.
quæ eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.*154.*n.*
7.*&* 8. In hoc autem ſtatutorum huiuſmodi obſer-
uentiam Reip. pernicioſam & ſuſpectam exiſtimat
D. Mari. Cutel. *in ſuo Cod. legum Sicularum ad c* 63.
nota 73 *legum Federici n.*2. eo quòd ex curſu imme-
morialis tẽporis, ac poſt quinque generationes, qua-
rum omnes piè vixerunt, ſuſpició trãsfuſæ per aſcẽ-
dentes perfidiæ, ac Fidei frangendæ periculum, per
quæ ſucceſſores honoribus arcentur, penitus ceſſat,
vt multis probat idẽ D. Cutellus *vbi ſuprà n.*5.*&* 6.
quare *n.*15. ſe èxoptare maximè aſſerit vt clementiſ-
ſimus Rex hæc ad determinatam formam redigere
faciat, ne generis puritas vltra immemorabilem, vel
certum annorum ſpatium curioſus inquiratur, vt-
que omnes cuiuſcumque ciuitatis, vel villæ incolæ,
qui in hac quaſi poſſeſſione manent, in Albo conſ-
cribantur, ne ſine optimatum voto, ac ſummorum
ordinum probatione deinceps admittantur, vel qui
recẽti ſuorum impuritate notati ſunt, ac vt admiſſo-
rum poſteri poberes facti, filiatione probata, coaptẽ-
tur; ad quod inducẽdum nimium defatigatur Frater
Hieron. à Cruce, Religionis S. Hieron. alumnus in li-
bro, quem ſcripſit *in defenſionem ſtatutorum, & nobi-*
litatis Hiſpanæ, Cæſaraoguſtę impreſſo *de an* 1637.
Quod autem non ſine dolore in mentẽ quandoque
venit, illud eſt quod in noſtra Hiſpania plebei, qua-
leſcunque ſint, ſpurciſſimi etiam ordinis, ob ignotũ
aſcendentium genus, nullam ex hoc capite contro-
uerſiam patiantur, nobiliſſimi tamen, ac generoſiſſi-
mi viri in dies ob remotiſſimam, ac ſæpe confictam
affinitatem cauillantur, ac honoris augendi ſtudio
mirificè dehonorantur, vt ingenioſè aduertit D. Cu-
tellus *d.loco n.*8 *&* 9.

48 Illa principalis reſolutio, quatenus habet Capi-
tulo volenti repellere prouiſum tanquam impurum
incumbere onus probandi impuritatem, non proce-
dit quando cauſa appellationis interpoſitæ per pro-
uiſum eſſet deſerta: tunc enim ipſe grauatur onere
probandi ſe purum, Rota apud Seraphin. *deciſ.*255.
*ante n.*2.*& in Toletana Canonicatus* 13. *Nouembris*,
1609. coram *Card. Lancelloto*, ex ea ratione, quia hoc
caſu inſurgit præſumptio pro geſtis pro Capitulo,
& prouiſus venit per vim reſtitutionis in integrum
vel querelæ, & tunc tenetur iuſtificare cauſam ſuã,
& oſtendere plenè iuſtitiam ſententiæ, Innoc *in c.*
tenor, de ſentent.& re iudic. Item etiam non procedit
eadem principalis reſolutio, quando pro parte Capi-
tuli eſt probata aliqua macula, quia tunc ſi prouiſus
vult illam diluere, tenetur probare ſe purum expli-
citè, & poſitiuè, Rota *in Toletana Canonicatus* 13. *No-*
uembris 1609 coram *Card Lancellot iun.* & apud Se-
raphin. *deciſ.*50.*verſ.quòd ſi Capitulum.* Nam etiam
facta probatione impuritatis ex parte Capituli po-
teſt prouiſus contraria probatione probare ſuã pu-
ritatem; Rota coram Card. Seraph *loco proximè citat.*
Et ſi contingat fieri duplicem probationem æqualẽ,
nempe puritatis, & impuritatis, ſemper præualet illa
quæ pro puritate, quia in concurſu ſemper præualet
fama bona, *c.cùm in tua*, vbi Abb.*n*.10.*de ſponſ.* Rota
in præcitata Toletana Canonicatus, coram *Card. Mar-*
quemontio, & in alia Toletana portionis 22. *Iunij* 1609.
coram *Card Sacrato*, *& in altera Toletana portionis*
2. *Maij*, 1592 coram *Card. Mantica*, quę eſt inter eius
deciſiones impreſſas *deciſ.*274.*n*.12.

Cùm probatio, ſeu informatio de genere fiat per 49
commiſſarios à Capitulo deputatos, ſummariè, &
ſine cauſæ cognitione; & conſequenter exceptio-
nem rei iudicatæ nunquam præſtare poſſit, ſi ea ſe-
mel facta prætendens ſi fuerit in ea impurus reper-
tus, poterit petere iteratò fieri informationem, Pe-
rez de Lara *de anniuerſ & Capellan l.*2,*cap* 4.*nu* 98.
vbi *numer.*20. *&* 21. ex eadem ratione reſoluit ſe-
mel admiſſum ad vnam Eccleſiam, ſi petat ſe ad-
mitti ad aliam, egere noua probatione, niſi fortè
fuerit admiſſus per ſententiam latam in contradi-
ctorio iudicio; quia tunc facit ius quoad omnes
cauſas, *cap in cauſis de ſentent. & re iud. l.fin.* vbi
Doctores *C.de legibus.* † Exceptio impuritatis ſan- 50
guinis cùm ſapiat obiectum, debet plenè, & con-
cludenter probari, *cap. ſuper his, de accuſat cap. acce-*
*dens de elect.cap.*2.*& cap. vt circa, eod. tit.in* 6. & in
ſpecie fuit dictum *in prædicta Legionen* coram *Blan-*
chetto & in Toletana portionis 6. *Nouembris* 1595.
coram *Illuſtriſſ. D meo Cardinali Millino, & in d.To-*
letana Canonicatus 16 *Septembris* coram *Card. Mar-*
quemont ideo † per famam concludenter probari 51
non poteſt, niſi ſit perpetua, & illęſa apud omnes,
& appareat oriri potuiſſe ex aliqua probabili cauſa,
quæque contrariis probationibus non debilitetur,
vt tenuit Rota *in dicta Toletana portionis*, coram
Card Mantica *d. deciſ.*274. *numer.*9. *& in Oueten.*
Canonicatus 24 *Iunij* 1607. coram *Card. Caualerio*,
& in d. Toletana Canonicatus 10. *Septembris* 1608.
coram. *Card. Marquemõt. & in Legionen, puritatis sã-*
guinis 26 *Martij* 1631. coram *Rmo D. Queipo* nunc
Epiſcopo Pampilonen. *& in Corduben. dimidia por-*
tionis 11. *Febr.* 1618. corã Rmo Duran. olim Epiſcopo
Vrgellen. nũc vero Tarraconenſi Archiepiſcopo, eſt
inter eius impreſſas *deciſ.*131. nouiſſimè poſt aliquas
huius tract. impreſſiones Eſcobar *de puritate & no-*
*bilit proban.p.*1.*q.*10.§.4 *n*.9.*&* 11.

TITV

TITVLVS TERTIVS.

De vera Patriarchalium sedium erectione.

CAPVT PRIMVM.

De Patriarchis in genere, & de eorum præcedentiis, potestate, & priuilegiis.

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ præcipui & veri, quatuor sunt post Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, & de quaternario numero.*
2 *Papam non esse Prælatum, ac Superiorem cæterorum Patriarcharum hæreticum est dicere.*
3 *Patriarchæ ideo quatuor sunt post Summum Pontificem, quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices gerunt.*
4 *Romana Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram suam transtulit Petrus.*
5 *Alexandrina Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Euangelista eius discipulo consecrata est.*
6 *Antiochena Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit beati Petri sedes.*
7 *Constantinopolitana Ecclesia à Summis Pontific. Patriarchalis honos Imperatorum precibus datus est, vt scilicet post Romanum Pontificem primatus haberet honorem.*
8 *Hierosolymitanus Episcopus quartus Patriarchalis sessionis locum, & honorem habuit.*
9 *Hierosolymitana Ecclesia, si antiquitas spectetur, omnes ac etiam Romanam videtur excedere.*
10 *Episcopus primus fuit S. Iacobus in Hierosolymitana Ecclesia constitutus.*
11 *Antiochiæ primum sedit B. Petrus antequam Romam cathedram transferret.*
12 *Vrbes Regiæ, quæ in Orbe fuerint celebres, ostenditur.*
13 *Patriarchalis dignitatis titulus Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ Ecclesiis à principio datus fuit, habito respectu ad honorem Cathedræ beati Petri.*
14 *Romana Ecclesia quare primatum obtineat, ostenditur.*
15 *Alexandrina Ecclesia ideo præcedit Antiochenam Antiquiorem, quia Augustalis dicebatur, & magnificentia præ cæteris insignis.*
16 *Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ.*
17 *Patriarchalis prærogatiua, & dignitas primò, & immediatè pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate.*
18 *Patriarcha vnde dicatur remissiuè.*
19 *Pallium Patriarchis Summus Pontif. tribuit, Archiepiscopi verò ab eisdem Patriarchis accipiunt.*
20 *Pallium à solo Romano Pontifice dari potest.*
21 *Patriarchæ ex auctoritate sibi à Romano Pontifice concessa pallia Archiepiscopis concedunt.*
22 *Doctores referuntur, qui de Pallij etymologia, & vsu tractarunt.*
23 *Crucem elatam Patriarchæ præ se ferre liberè possunt, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pontifex, vel eius Legatus de latere fuerit.*
24 *Archiepiscopi extra prouinciam Crucem præ se ferre non possunt.*
25 *Crux, quam Patriarchæ vbique præ se liberè ferre possunt, qualis esse debeat, ostenditur.*
26 *Appellari potest ad Patriarchas in omnibus causis suarum prouinciarum.*
27 *Appellatio gradatim non omisso medio est interponenda.*
28 *Patriarchis iure ipso singulari prærogatiua indulgetur, vt ad eos omisso medio in omnibus suarum prouinciarum locis possit appellari.*
29 Cap. antiqua de priuileg. declaratur.
30 *Patriarchæ Regibus, aliisque Principibus superiorem non habentibus æquiparantur.*
31 *Patriarchæ Summorum Pontificum priuilegiis, & prærogatiuis vtuntur.*
32 *Patriarchis Romani Pontificis insigniis, & ornamentis vti fas est.*
33 *Legatus de latere insigniis, & ornamentis Romani Pontificis vti potest.*
34 *Patriarcharum iurisdictio in omnes Archiepiscopos & Episcopos suos est ordinaria, & suprema.*
35 *Patriarchæ possunt dispensare cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio suspensus.*
36 *Excommunicatos à Suffraganeis suis absoluunt Patriarchæ.*
37 *Priuilegia, quæ Patriarchis ex iure concessa reperiuntur, quatuor tantum primariis, & veris competunt, non verò aliis, qui impropriè hoc nomine vsitata voce appellari solent.*
38 *Patriarchales quinque Ecclesiæ quare in Vrbe constitutæ? ostenditur.*
39 *Patriarchæ etiam hodie non tantùm debent esse, sed de necessitate ad Concilium generale vocandi sunt.*
40 *Patriarchalium Sedium tractatio quare adhuc vtilis? ostenditur.*
41 *Schismatici in Patriarchalibus prouinciis degentes audent Pseudopatriarchas de facto eligere.*
42 *Pseudopatriarchæ de facto in Patriarchalibus prouinciis constituti aliquando diuersis legationibus, ac procuratoriis mandatis Romano Pont. obedientiam dederunt.*
43 *Moyses Mardenus Antiochenus Patriarcha anno 1552. Fidei professionem fecit.*
44 *Gabriel Alexandrinus Patriarcha Romæ 15. Ianuarij 1595 per suos Legatos Fidei professionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi ac S.D. Papæ Clementi VIII. in Consistorio promisit.*
45 *Patriarchales prouincias reduturas ad Catholicos Patriarchas prædixit Sancta Brigitta.*



QVATVOR sunt in vniuerso orbe præcipui, veri, & maximi Patriarchæ, vltra Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus Durand. *in rationali diuinor. lib. 2. cap. 1. num. 18.* Host. 1
in

in sum tit. de auctoritate, & vsu pallij num. 4. Catech. Roman. ex decreto Sacri Concilij Tridentini iussu Pij V. editus part. 2. cap. 7. de Ordinis Sacramento, n. 27. tit. de Sedibus antiquis Patriarcharum, Matth. Vgoni. de praestantia Patriarch colum. 3. vers. posteaquam, & col. 4. versic. si de primariis, Conar. variar. lib. 4. cap. 14. num. 15. Petr Gambar. de officio Legati l. 2. c. 1. num. 13. tit. de variis ordin. num.... Aluar. Pelag. de planctu Ecclesiæ l. 1. ar. 11. & ar. 17. August. Beroi in cap. 1. num. 2. de iudic. Ioan. Monach. in cap. fundamenta num. 6. & ibi Archid. num. 8. de elect. l. 6. S. Antonin. in sum. part. 3. tit. 20 cap. 4. in princ. Paul. Orian. in repet. l. 1. num. 23. ff. de officio eius, cui mandata est iurisd. Rebuff. in repet. cap cum saper in princip. notab. 1. de causa posses. & in concord. Gallia in rub. de collation. in §. si quis verò, in verb. Patriarchalis, Rodulph. Cupers. de sacrosancta Ecclesia ad c. oportebat 79. dist. in §. ad quem casum num. 16. & in §. patet. n. 2. Medices de legib part. 1. quæst. 12. num. 1. Flamin de resign. lib. 2. quæst 1. num. 51. Marc. Anton. Marsil. de Ecclesiasticis reddit. part. 1. cap. 16. num. 1. Raym. Ruffus in Molinæum pro Pontif. Max. sub num. 14. pag. 75. Anton. Augustin in epit. veteris Iuris Pont. p. 1. lib. 2. tit. 2. 3. 4. & 5. Ioan. Paul. Lancelot. in instit. Canon. lib. 1. tit. de Episcopis vers. Patriarcha, Bertach. de Episcopo in probl. num. 5. Mant. de Concil. num. 76. Gig. de resident. Episcoporum, cap. 18. num. 8. Gregor. l. 12. verb. que se llamen Patriarchas tit. 5. part. 1. Redoan. de simon. part. 1. cap. 16. n. 5. Petr Greg. in cap. conquerente, de offic. Ordin. cap. 2. n. 5. & syntag. Iuris lib 15 cap. 5 num. 3. Anast. Germon. lib. 2. de sacrorum immun. cap. 5. num. 17. Selu. de benefic. part. 1. q. 2. num. 40. Chassan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. consid. 9. Ludou. Gom. in cap. cum in multis p. 92. de rescript. n. 6. Filliuc. de benefic. tract 41. cap. 2. num. 35. Gasp. Valasc. in repet. l. imperium num. 100. ff. de iurisd. omnium iud. Lancel. Conrad. in templo omnium Iud. l. 2. cap. 2. §. 3. num. 2. & cap. 3. num. 4. Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap. 2. Filliuc. in quæst. moralib tract. 41. cap. 2. num. 35. Monet. de conseruator. cap. 5. Aubert Miræ. in lib. cui titulum fecit. Notitia Episcopatuum lib. 1. c. 1. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 9. à n. 12.

De quaternario numero multi multa scripserunt exemplo Democriti, qui librum integrum de illo composuit, videndi sunt S. Thom. in opusc. 71. S Bernard. in serm. de quadruplici debitore, & in serm. de quatuor modis orandi, & in fine. Cœli. Rhodig. lib. 12. lectionum antiq. c. 9. Petr Bung. de mystica numerorum significat. sub tit de numero quarto, Cassan. in catalogo gloriæ mundi p. 12. consid. 37. in princ. in vers. de laude vera quaternarij. Ludou. Gom. in repet. cap. cum in multis num. 74. cum seqq. maximè n 95 de rescript. in 6. Thom. Actius de ludo schaccorum q. 6. num. 103. cum seqq. & maximè num 107. & 108. ex quibus præcipue dedocuntur, quòd quatuor sint flumina Paradisi, quatuor Cœli partes, quatuor anguli, & partes terræ, & quatuor principales venti, elementa qoatuor, complexiones hominum quatuor, anni tempora quatuor, tempora magna ab Adam vsque ad finem sæculi quatuor, liberi arbitrij status quatuor, charitatis gradus quatuor, cardinales virtutes quatuor, musicæ artis voces & rationes quatuor, conuiuij partes quatuor, Astrologiæ partes quatuor, affinitatis, consanguinitatis gradus quatuor. Animus constat ex quatuor, cognoscitur Deus per naturæ modos quatuor, idem operatur modis quatuor, & apud omnes fere gentes eius nomen scribitur litteris quatuor; denique quatuor sunt præcipuè regulæ Mendicantes, quatuor sancti Domini nostri Euangelistæ, quatuor primi Ecclesiæ Doctores, quatuor memorabiles in sacra Scriptura quadrigæ, quatuor Rotæ, quatuor Cherubini, & quatuor admiranda animalis oculi plena, quæ signanter prædictos quatuor Patriarchas repræsentant Et antequam de vniuscuiusque erectione distinctè, & in particulari aliquid dicamus, de eorum ordine, & præcedentia aliqua oportet breuiter prænotare.

De Primatu Romanæ Ecclesiæ super omnes alias 2
immorandum non est, quia licet fremant hæretici, inter Catholicos certissima est, & indubitata, plurimisque antiquorum Canonum, & generalium Conciliorum decretis conclusio, vt infra hoc tit. cap. 2. probabimos; interim tamen quoad hoc propositum illud est obseruandum quod Romanus Pontifex non sic est habendus primus in ordine aliorum quatuor Patriarcharum, sicuti est Constantinopolitanus respectu Alexandrini, & Alexandrinus respectu Antiocheni, & Antiochenus respectu Hierosolymitani, quia in illo non est sola prælatio ratione loci aliorum Patriarcharum, verum etiam est vera maioritas, supremaque potestas, vt optimè contra hæreticos aduertunt Francisc. Turrian. in schol ad 39. Nicæni Concilij, Læl. Zech. in tract. de Romano Pont. in hæresi 3. in resp. ad 17. Card. Bellarm tom. 1. controuers. 3. lib. 2. cap. 18. vers. argumentum 5. & versic. seq. Hic etiam est verus, & Catholicus sensus Iustinique Imper. in nouella 131. de Ecclesiasticis titulis collat. 9. in princip. in illis verbis, Sanctissimum senioris Romæ Papã primum esse omnium Sacerdotum, nam quamuis Dionys. Gotofred. verba illa interpretatus fuerit in honc modum, Primum esse omnium, id est, primum sedere, allegando Iulianom ibid. n. 507. ita exponentem; innuunt tamen sine dubio dicta verba maioritatem ac Primatum Pontificis, provt illum iisdem verbis docuit S. Thom. contra errores Græcorum, qoem citant Paul. Grysald in decisionibus Catholicæ Fidei; verb Papa, num. 1. Lotter. dict. lib. 1. quæst. 9. à num. 7. Sebast. Cæs. in relect. de Eccles. hierarchia, p. 1. disp. 1. Iacob. Sermond. apolog. in Eucharistic. Saluatij, lib. 2. cap. 27. Illustriss. D. Acuña de primatu Eccles. Bracharen. cap. 4. à princ. Vnde Gabriel ille nonagesimus septimus (secundùm suam computationem) Alexandrinus Patriarcha in legatione, & epistola obedientiæ missa S. D. Clementi VIII sub dat. Alexandriæ 22. Nouemb. 1593. & lecta Romæ in sacro Consistorio die 15. Ianuarij 1595. statim in principio eundem sanctissimum in titulo & inscriptione epistolæ principem Patriarcharum appellat. Hæc enim sunt eius verba: Tibi Domino Patrum Patri, Patriarcharum principi, tertio decimo Apostolorum gloriosi Domini nostri Iesu Christi, & quatuor sanctorum Euangelistarum, S. Petri Apostoli successori, quæ refert Card. Baron. (scholium faciens ad Catholicum dictorum verborum sensum) tom. 6. annal. pag. 691. & seq. Hæreticum est enim asserere Papam non esse Prælatum, ac superiorem cæterorum Patriarcharum, vt in terminis post S. Thom. aduertit Paul. Grysald. in decisionibus Catholicæ Fidei, verb. Papa num 4. & 10. & verb. Patriarcha, & detestando impium Carolum Molinæum; probat Raymon Ruffus in Molinæum pro Pontifice Max. sub num. 8. pag. 19. vers. primatum.

Quare ad alios deueniendo, inquirenda est ratio 3
cur eorum Ecclesiæ, Constantinopolitana scilicet, Alexandrina, Antiochena, & Hierosolymitana Patriarchatus dignitate fuerint exornatæ: ponunt nonnulli in eo, quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices tenent, ad similitudinem quatuor

animalium,

animalium, quæ Ioannes vidit *Apocal. cap.* 4. Vnde ad Patriarchas etiam deducere videtur Pontifex *in c. scriptum 40. in princip. de elect.* & post Roman. *consil. vlt.* hoc est, *sermone Basileæ habito num.* 20. scribit Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel. gloss.* 41. *num.* 2. & ante eum Cassan. *in catalogo gloriæ mundi part.* 4. *consid.* 9 Verùm alij meliùs considerant tres tantùm Ecclesias Patriarchales à principio fuisse, quas Beatus Petrus instituit, scilicet Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, quarum meminit text. *in cap. cleros,*
4 *vers. Patriarcha*, 11 *dist.* † Romanam, quia ad eam, iubente Domino, ex Antiochia Cathedram suam transtulit Petrus, vt refertur *in cap. per venerabilem, vers. sane, qui filij sunt legitimi*; tum quia Petri, & Pauli glorioso martyrio coronata est, & ex aliis rationibus, quas expendemus infrà *hoc capite.* † Alexandrinam; quia beati Petri nomine à Marco Euange-
5 lista eius discipulo consecrata est. † Antiochenam,
6 quia prima fuit beati Petri Sedes, & ideò eius nomine eam celebrat Ecclesia, ibidémque primum Christianorum nomen accipit initium, quæ omnia ex Anacleto ponit Gratianus *in cap sacrosancta, versiculo prima ergo sedes*, 12. *dist.* & deducitur ex antiquissimo Nicæn. Concilio *cap.* 6. refertur *in cap mos, antiquis*, 65. distinct. me citato *in hoc loco* Illustriss. D. Acuña *de Primatu Eccles. Bracharen. cap.* 2. *num.* 2.
7 Postmodum idem honor Imperatorum precibus † Constantinopolitanæ Ecclesiæ à Summis Pontificibus datus est, vt scilicet post Romanum Pontificem Primatus honorem haberet, refertur *in cap. Constantinopolitana*, 22. *dist.* explicat latè Card. Bellarm. *tom.* 1 *de Romano Pontif. lib.* 1. *cap.* 24. & multi quos
8 refert Henriq. *in sum. lib* 10 *cap* 19 §. 1. & 2. Deinde, quia moribus, & antiqua traditione † Episcopo Hierosolymitano (quamvis Cæsareę Archiepiscopo suffraganeus esset) honos deferebatur, vt sederet statim post Patriarchas, etiam supra suum Archiepiscopum, huiusmodi honorem seruandum illi esse statuit Nicæna Synodus relata *in d cap quoniam mos* 61. *dist.* quia Hierosolymitanus Episcopus quartum quidem Patriarchalis sessionis locum, ac honorem habebat, non tamen proptereà à subiectione Cæsariensis, quæ Metropolitana erat, exemptus.

9 Verum huiusmodi ordo in prædictis Patriarchalibus Sedibus non rectè dispositus esse videtur, quia in eis constituendis vel attendimus antiquitatem Ecclesiarum, vel dignitatem fundatorum, aut Prælatorum, qui eis præfuerunt, vel locorum amplitudinem, vt considerare videtur Anacletus *in cap. illud, & in cap. Episcopi* 80. *dist.* Si enim antiquitas attendatur Hierosolymitana omnes, ac etiam Romanam videtur excedere, eam enim pro totius Ecclesiæ matre proponit Regius vates David *Psalm.* 109. *vers.* 4. *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion*, quod de Christi regno, & Euangelij prædicatione ex Patribus bene explicat Genebrard. *ibidem*, adducens auctoritates Isaï. *cap.* 2. *vers.* 3. & *Michæ. c.* 4. *vers.* 1. *ex Sion exibit lex*: & quia Christus Dominus ab Hierosolymis prædicandi Euangelium sumpsit exordium: vnde non immeritò Beatus Clemens *lib.* 1. *recognit, cap.* 10. *fol* 17. (si huiusmodi libros ab eo esse conscriptos verè asserere possimus) Hierosolymitanum Episcopum appellat Principem Episcoporum, dum ait Iacobum Episcoporum Principem, Sacerdotum Principes orabat. Sic etiam in Constantinopolitano Concilio Theodosij temporibus in epist ad Ecclesiam Romanam dicitur Hierusalem mater omnium Ecclesiarum.

10 Si verò Prælatorum dignitas spectetur, eadem Hierosolymitana Ecclesia præferenda videbatur, quia ibi primus Episcopus fuit S. Iacobus Apostolus frater Domini, & post eum Simon etiam Apostolus, & frater ipsius Domini, vnde sequitur Alexandrinam debere præcedere, in qua sedit Marcus Apostolorum discipulus. † Immo & ipsam Roma- 11
nam omnesque alias videtur præcedere Antiochena, in qua Petrus Apostolorum Princeps Primò sedit, priusquam Romam cathedram transferret, vt constat ex *d cap sacrosancta, vers. tertio*, text. optimus *in cap rogamus* 24. *q.* 1. & ex Patribus antiquis contra Onuphrium *in addit. ad Platinam de vitiis Pontificum*, tenentem priùs Petrum Romæ instituisse Sedem, diligenter comprobat Cardinalis Cæsar. Baron. *anno Christi* 39. *pag mihi* 311. & ex D. Hieron. Pade, Cano, Cordub. & Couar. plurimisque aliis confirmat Henriq. *d cap.* 19. §. 1. *Litera D.* Quæ rationes à fortiori concludunt Constantinopolitanam præcedere non debuisse Antiochenam, & Hierosolymitanam, neque etiam Alexandrinam, quæ à Marco Euangelista nomine ipsius Petri fundata est, eique primus præfuit, vnde primum locum post Romanam tenere probat text. *in dict. cap sacrosancta.*

Si denique ad locorum amplitudinem attenda- 12
mus, plures alias reperiremus Regias vrbes, in quibus Imperatorum Sedes, fuerunt: in Oriente scilicet, Nicomediam, vbi sedit Diocletianus: in Occidente Mediolanum, vnde Maximianus Africam, & Italiam regebat, & Treuerim, vnde Constantius Constantini pater Gallias, & Britannias gubernabat, vt prosequitur latiùs Card. Bellarm. *mihi epist.* 52. inter opera S. Clementis *fol.* 361. *ad med.* & ante eum difficultatem sensit Card. *in cap. antiqua oppasit.* 1. & 2. *de priuil.* Mendoz. *q* 4. *scholast.* §. 4. *in* 5. *argum* Tum etiam, quia in diuinis rebus statuendis hanc rationem ex loci amplitudine non attendi docet Leo Pontifex *epist.* 54. secundum eundem Bellarm. *loco proximè citato.*

Pro perfectiori igitur prædictorum resolutione à 13
nobis inquirendum est, quare certis Ecclesiis titulus hic Patriarchalis dignitatis fuerit attributus, & deinde cur in illis tribus ciuitatibus potius, quàm aliis totius Orbis beatus Petrus Ecclesias eligi voluerit, quibus præhabitis facile constabit ordinem Patriarchalium Sedium supra positum rectè constare. Ad primum igitur respondetur, à principio quando primis Patriarchis datus est, & attributus titulus Patriarchalis dignitatis respectum habitum fuisse ad honorem Cathedræ beati Petri Principis Apostolorum, vt scilicet, & merito maior honor illis deferretur Ecclesiis, quas ipse per se erexit, & rexit, vel per discipulos erigi iussit, vt de Romana, Antiochena, & Alexandrina suprà diximus: & ideò tres has solummodo à principio Patriarchales fuisse probat *dict cap. sacrosancta*, & latè explicat Bellarm. *dict. cap.* 24. licèt deinde aliis idem honor sit attributus, de quibus suprà, & notauit Polydor. Virgil. *loco citato.* Ad secundum respondetur fatendo beatum Petrum in illis tribus ciuitatibus potiùs quàm aliis totius Orbis Patriarchales Ecclesias erigendo ad locorum amplitudinem, & dignitatem respexisse, vt scilicet in eis locis, in quibus erant Gentilium primates, primi essent legis Euangelicæ Prælati, ad abolendam idololatriam, & ad maiorem Christiani nominis gloriam, ac faciliorem Euangelij prædicationem, vt docent Lucius Papa. Beatus Clemens, & Anacletus *in c.* 1 & *per totum* 80. *dist* & *in c.* 1. *dist.* 99. eamque rationem latè confirmat in eodem proposito Cardin. Baron. *dict. tom.* 1. *pag.* 310 *cum sequentibus*,

14 Ex quibus iam facilè constat iure optimo Ecclesiam Romanam obtinere Primatum super omnes alias vniuersi Orbis,tum propter auctoritatem Petri Apostolorum Principis, & ipsius Christi Vicarij, qui in eadem iubente Domino relicta Antiochia Sedem Apostolicam constituit, eamque martyrio suo, & Pauli coronauit, tum quia Roma Regia est Imperatorum Sedes, & elegantissima Hieronymi verba *lib. 2. aduersus Iouinianū,in fine* id monstrant, *Vrbs potens , Vrbs Orbis domina , Vrbs Apostoli voce laudata.* Hinc Patriarcha. *Hoc affirmo*, inquit, *quòd totius humanæ magnificentiæ supremum domicilium Roma est, nec est vllus tam remotus terrarum angulus, qui hoc neget* Propterea idem Patriarcha *in inuectiua contra Gallum* ait:*Roma mundi caput, Vrbis Regina sed · Imperij, arx F dei Catholicæ fons omnium memorabilium exemplorum* Quòd antè caput mundi meruerit appellari,ex eo factum videtur,quòd Romulus iam vita functus Proculo apparuerit,dicens:Abi,nuntia Romanis,Cælestes ita vello,vt mea Roma caput sit Orbis terrarum vt iisdem verbis de Romulo agēs, refert Titus Liu.*lib ab Vrbe condita.* Vel ex eo quòd humanum caput repertum fuerit à iacientibus fundamenta Capitolij . vt obseruauit Mynsing. *in §. quam formam. Instit de satisdat.* Vtcumque sit , indubia res est,quòd Roma iuris vtriusque authoritate caput mundi appelletur,patet *in c.fin.de foro comp. & in l Roma, ff ad municip.* tradunt Alciat *lib. 2. dispunct.c. 21.* & Mandof *in reg. 10. Cancel.c. 10. n. 4.* in ea siquidem , tanquam in communi omnium patria, sunt ferè omnes nationes de mūdo,vt dixit B irgos. de Pace *in repet.cap.cognoscentes,n 110. de constit.* Et Ioan. Quiotin (licèt cū aliqua nota Cutiæ)*in repet. c.de multa n. 110. de præbendis.* Nec mirum est,si aliqui,qui domi manentes illustres videbantur,Romæ pro nihilo habeantur , quemadmodum enim terræ flumina quamuis ampla,& profunda,nomen amittunt mare ingressa, ita & Doctores domi elari , & inter suos egregij, Romanam adeuntes Curiam inter maiores nomen amittunt.

15 Constat etiam ratio,quare Alexandrina Ecclesia præcedat Antiochenam,quamuis enim Antiochena erecta fuerit à Petro ante Alexandrinam, quæ eius nomine à Marco fuit instituta ; quia tamen præfectura Alexandrina, quæ Augustalis dicebatur, ab Augusto suo nomine insignita , magnificentia præ cæteris ab eodem fuit nobilitata, & lex Ægypti prouinciis, & vniuerso eius imperio ios dicebat,vt constat ex text.*in l. 1. ff de offic. Præfecti Augustalis*, quem diligenter exornat Cardin. Baron. *Martyrol. die 20. Octobris in Beato Archenio* , merito superior erat præfectura Sytiæ,ad quam Antiochia pertinebat,& consequenter eadem consideratione, primus etiam bonos post Romanā Ecclesiam eius Patriarchis à Summis Pontificibus datus est , vt explicat idem Baron.*dict tom 1 pag 310.* Neque satis concludit alia ratio,quam affert *anno 46. Christi pag. 407.* quæ etiam placuit Cardinali Bellarm.*citat loco c. 24.* quòd Alexandrina primum obtinet locum post Romanam , quia eam Marcus Petri nomine erexit : non enim ideò sequitur , quod debuit præcedere Antiochenam , cui Petrus ipse primò, & principaliter præfuit.

16 Deinde constat ratio , quare in illo principio, & tempore Anacleti Antiochena præcedebat Constantinopolitanam , quia tunc Constantinopolis non erat,quin Bizantina Ecclesia , etiam postquam Constantinopolitana dicta est,dio fuit semper Episcopatus sub Archiepiscopo Heracleensi ; Antiochia verò tunc princeps erat, & Metropolis totius Syriæ,cui & Palæstina, & ipsa Hierosolyma subiacebat,vt apertè voluit significare Canon prædictus Nicænæ Synodus,relatus *in dicto c quoniam mos,65. distinct.* dum constituens, vt Hierosolymorum Episcopo honor iste deferatur , addit manente tamen Metropolitanæ ciuitati propria dignitate, vt explicat eleganter Baron.*dict pag. 310 cum seq.*

Quare his ita præhabitis iam colliges rationem 17 concedendi dignitatem ipsam Patriarchatos , vel prærogatiuas, & præcedentias inter easdem Ecclesias , non necessariò ex antiquitate singularum deducendam esse, sed ex pluribus aliis rationibus; ex quibus Pontifices moueri potuerunt , vt antiquiorem proferant notiori,vel è conuerso ; priuilegium enim , & prærogatiua hæc Patriarchalis dignitatis primò , & immediatè pendet ex Summorum Pontificum , & Conciliorum auctoritate , vt probat Leo Pontifex *dict epistol 52.* in eisdem terminis, & in nostro proposito, & Anacletus, quos refert Gratian. *in cap. priuileg. p. 1. & 2. 25. quæst. 2.* in ipso enim Romano Pontif. omnes thesauri dignitatum potissimè Ecclesiasticarum reconditi sunt, vt ex Baldo , & Barbat. obseruat. Mandol. *in reg. 6. Cancel. de resignat. quæst 3. num 2.* solus namque potest Prælatos mutare , & inthronizare , vt verbis vtar Antheri Papæ *in epistol. ad Episcopo Beticæ* , de qua *in cap. mutationes 7. quæst 1.* refert Dionys. Paul *cap. 10. num 86.* Neque enim semper,& indistinctè vera est regula de prioritate temporis , vt antiquior præferatur , sed ex aliis qualitatibus contrarium sæpe obseruatur, vt notant mes *in reg. qui prior , l. b. 6. & in c. 1. de maior & obedien.* text. optimus *in l. 2. C. vt dignitatum ordo seruetur, lib. 12.*

Omissa etymologia,quòd Patriarcha Græca lingua πατριάρχης, id est , Summus , seu Princep Patrum interpretatur , vt eum Isidoro loquar *lib 7. etymolog cap. 12.* transcriptus *in cap cleros 21 dist ncl.* vbi obseruant communiter Doctores , Summ itæ omnes *in verb,Patriarcha* , plures quos retuli supra *tit 1. cap. 6. num. 9.* quibus adde Paol. Gryfald. *in decision. Catholica Fidei, verb. Clericus ; num 2.* Lancelot. *in instit Canon. lib. 1. tit. de Episcop, §. appellantur.* Gambar *de officio & præst legati de latere, lib 2. tit de variis Ordinariorum nomin b. à num 12.* Dionys. Paul.*de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect.cap. 1 à num. 41.* vbi *num. 15.* eum Card Baron. *tom 2. annalium Ecclesiæ anno Christi 111. vers 2. incipit, Legimur,* obseruat Patriarchale nomen ab ipso ortu Ecclesiæ receptum, vsitatumque fuisse : omissa etiam quæst.illa,an Patriarchæ te, an verò nomine tantùm differant à primatibus, quam tetigimus supra *tit. 1. c. 6. num. 7. & 9.* deueniendum est ad priuilegia , innumera quidem & maxima , quæ ipsis Patriarchis ob eximiam, qua fruuntur, dignitatem, concessa sunt. 18

Primum igitur Patriarchalis dignitatis priuilegium est,quod à Summo Pont.Patriarchis tribuitur 19 pallium , quod est plenitudinis officij Pontificalis insigne ; Archiepiscopi verò ab eisdem Patriarchis accipiunt, *cap. antequam 22 de priuileg.* Abb *in rub. de auctoritate,& vsu pallij num 2.* Lancelot.Conrad. *in templo omnium iudicum, lib. 2. cap 2. num. 10. & c. 4. per totum.* Gambar *de offic. & potest Legati de latere, lib. 2 tit. de variis ordinariorum nominat. num. 21.* Christoph. Marcel *in carem Romanæ, lib. 1. cap. 8 per tot.* Azor *instit moral part 2. lib. 2. cap 24 quæst. 4.* Sebast. Cæs *in relect. de Ecclesf.hierarch p 1. d §p 4. §. 4. num. 2* D. Acuña *ad c 2 num. . dist. 100.* Petr.Greg. *Syntagm.iuris part. 1. lib. 15. cap 9. num 6* , non obstat

quòd

20 quòd† pallium à solo Romano Pont. vniuersaliter dari potest, iuxta text *in cap. nisi, de auctorit. & vsu pallij*, cùm detur in signum plenitudinis potestatis, iuxta text. *in cap. ad honorem, illo tit. & in d c antequã*, quæ potestatis plenitudo ab alio dari non potest, nisi ab Apostolica Sede, eiusque Præside Romano Petri successore, à quo, tanquam à capite, in alios Prælatos tanquam membra omnis profluit Eccle-
21 siastica iurisdictio, *c. in nouo 21. dist.* Quare respondetur, † Patriarchas ex auctoritate ab ipso Romano Pont. concessa pallia Archiepiscopis concedere, ac subinde dici non posse quòd ab alio accipiunt, quàm à Romano Pont. & in ipsius B. Petri corpore, iuxta
22 prædictum sensum, inhetareg *Qui per alium facit, lib. 7.* Cæterum† de pallij etymologia, & vsu vide Durand. *in rationali diuinorum, lib. 3 c. 17.* Conrad. Brun. *de ceremon. lib. 3. cap. 4. ad finem*, Polydor. Virgil *de inuentoribus rerum, lib. 12. cap. 12.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris, lib. 15. cap. 9 à num 6.* Læli Zechi. *de Republ. Ecclesiast. tit. de statu Illustriss. Patriarcharum, à num. 5.* Stephan. Durant *de ritibus Ecclesiæ, lib 1 c. 9. à n 41.* Henriq. *in sum lib. 10. cap. 31. in princ.* optimè Guido Pancirola *in thesauro variarum lectionum, lib. 1. c. 20. per tot.* & infrà *tit. 4 præst. 22.*

23 *Secundum* priuilegium est, vt vbique Crucem elatam præ se ferre liberè possint, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicumque Summus Pontifex, vel eius Legatus vtens insigniis Apostolicæ dignitatis, præsens fuerit, & habetur *in d. cap. antequam*; notant *ibi* Anton. & Abb. *in princip.* Cassan *in catalogo gloriæ mundi part. 1 considerat 38 conclus. 4.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris, lib. 15. cap 9. num. 6.* Læl. Zech. *ibi proximè, num. 1. ad finem*, Henriq *d. lib. 10. cap. 16. §. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel gloss. 41. num. 25.* Sebast. Cæsar *in relect. de Eccles. hierarchia, part 1. disp. 4 §. 4 ex num. 18.* D. Acuña *de Primatu Eccles. Bracharens. cap. 6.* Pacian. *de probat lib. 1. cap. 33. n 20.* Stephan. Gratian. *Marchiæ decis 19. num. 4.* Alzed. *de precell. Episcop. dign. part. 2. cap 1. num. 35.* Pancirola *d lib 1. cap. 20. §. habent & aliud*, malè notans Abb. *in cap. 1. vt lit. non contest. num. 7.* contrarium voluisse, quòd scilicet Patriarchæ solùm intra Prouincias sui Patriarchatus possint deferre Crucem, nam Abb *ibi* apertè loquitur de Archiepiscopis, in quibus verissimam tradit & vtilem, atque receptam distinctionem, quam etiam recepit *in d. cap. antequam, num. 10.* quòd sunt quædam insignia denotantia superioritatem, seu potestatem in loco, & istis vti potest extra suam prouinciam, absque speciali priuilegio. Idem erat dicendum in Patriarchis, nisi communi iure eis concessum reperiretur: quòd autem hic sit sensus *d cap. antequam*, & particulæ illius, *vbique*, patet non solùm ex ipsius proprietate, quæ accipitur pro quocumque loco, ego ipse *in meis Remissionib. de clausulis & dictionibus, dist 358. num. 2.* sed magis ex limitatione, quam inferiùs facit text. ille *ibi*, nisi in Vrbe Romana, &c. aduertit bene Anton. Augustin. *in notis ad illum post collectiones adiectis*, quæ exceptio regulam firmat in contrarium quoad omnia alia loca, in quibus Romanus Pontifex præsens non reperitur, iuxta reg. text. *in l. nam quod liquidè, § vlt. ff. de penu legata*, cum citatis *in libello de principiis vtriusque iuris, litt. C, num. 5.* Quædam autem sunt insignia denotantia dignitatem personæ, & his vti potest Archiepiscopus; vel similis Prælatus extra loca sui territorij, veluti portare annulum, vel celebrare cum Mitra, & Baculo, vt notat gloss. quam sequuntur omnes *ibi, in Clem. Archiepiscopo, de priuileg.* plures me citato *in hoc loco* refert Alzed *d. part. 1. cap. 11. num. 88.* vide infrà *alleg. 40. num 86.* vel etiam quòd post se caudam portari faciat; pertinet enim hoc ad personæ dignitatem, & incessus decentiam, notant idem Abb. & ex eo Pancirola *loco proximè citato*, aduertens habitum hunc fuisse quorundam Palatinorum Principis Constantinopolitani, sed ad Græcos recurrere non oportet, & satius est dicere illos ex nostris sumpsisse. Ex quibus circa hoc priuilegium ferendi crucem inter Archiepiscopos, & Patriarchas illa apparet differentia, quòd † Patriarchis 24
Iure communi datum est vbique, Archiepiscopis verò intra Prouinciam, iuxta text. *in dict. Clem. Archiepiscopo*, Zech *d tit de statu Illustriss. Patriarch. num. 6.* me citato *in hoc loco* Illustriss. D. Acuña *de primatu Eccles Bracharen. cap. 6. num. 5.* nam extra Prouinciam Archiepiscopi Crucem deferre non possunt, nisi illi, quibus speciali Sedis Apost. priuilegio fuerit concessum, vt probat text *in dict. cap. 1. vt lite pendente.* Alia quoad hoc inter eos est dif-
ferentia, quia † Patriarchæ Crucem ligno trans- 25
uersario gemino constantem præ se ferunt, cuius lignum superius transuersum breuius est, inferius longius; Archiepiscopis verò intra suam Prouinciam vnius duntaxat transuersi ligni Crucem præ se ferre permittitur, vt optime obseruatunt, Ciriac. *in paratitl ad titulum, de foro competen. in cap. sanè 2. in fine*, Iust. Lips. *in notis ad suos de Cruce libros.* Iacob. Gretser. *de ortu S. Crucis, part. 3. in descriptione Crucis VVerdeanæ, vers. verùm cùm circa*, Hyèn. Bleda *in tract. Sancta Crucis, cap. 7.* Hièron. Roman *part. 2. de Republ. ad finem*, me citato *in hoc loco* Alzed. *de precell. Episcop. dign. part. 1. c. 10. n. 43.*

Tertium priuilegium est, quòd ad eos in omni- 26
bus causis suarum prouinciarum possit prouocari, vt refert text. *in dict. cap. antiqua, vers. in omnibus.* Sebast. Cæsar. *dict § 4 numer 8.* Petr Gregor. *dict. part. 1. lib. 15. cap. 9. numero 9. vers. ad hos quoque.* Ratio autem formalis huius priuilegij in eo con-
sistit, quia† secundùm ordinarias regulas appel- 27
latio gradatim, non verò omisso medio est interponenda, *l. Imperatores 21. in princip. ff. de appellat.* vbi omnes, & vltra ordinarios Socin. *reg. 19.* Maranta *de ordine iudicior. part. 6. cap. de appellat. à numero 168.* & alij, de quibus Alphan. *collect. 892.* quibus adde Garciam Falconium *reg. 32.* & plenissimè post multos, quos refert Sigismundus Scaccia *de appellat. quæstio. 7. à princip* ita scilicet, vt inter Ecclesiasticos iudices ab Archidiaconis, & aliis inferioribus Prælatis ad Episcopum, & ab Episcopo ad Archiepiscopum, & sic ab inferiori ad Superiorem immediatum iudicem interponatur appellatio, *cap. dilectis 66. de appellat cap. Romana, in princip & § ab Archidiaconis, & § debet, & §. vlt eod. tit. lib. 6.* prosequuntur Petr. Gregor *de appellat lib. 4. cap. 2.* Scaccia *dict. quæst. 7. à numero 32. & 86.*† Patriarchis tamen ipso iure 28
singularis hæc prærogatiua indulgetur, vt ad eos omisso medio in omnibus suarum Prouinciarum locis licita sit appellatio, atque ita text. *in dict. cap. antiqua*, esse intelligendum; quia alias nullum concederet priuilegium Patriarchis contra principium illius text. ibi, renouantes priuilegia, & hanc esse communem sententiam computatis Auctoribus post Innoc. Host concludit *ibi.* Abb *n. 7. & 8.* sequitur Petr Greg *syntagm lib 15. c 9. num. 6.* Læli. Zechi. *dict. tit de statu Illustriss Patriarch. num. 4. ad finem*, Maranta *d loco, num 2 1.* & post Gambar *de offic. Legat. l. 8. q. 23. n. 106* de communi

teſtatur Scaccia *d.q.7.n* 104. Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum lib.2.c 3. n.9* Matth. Vgoni. *in tract. de præſtantia Patriarchal. col. 29. verſ. dixi iam quadam.*

29 Non obſtat text *in d. cap. antiqua*, ibi, *ſaluis appellationibus ad Sedem Apoſtol. interpoſitis*, quatenus hoc vt appelletur omiſſo medio ſolo Romano Pont. concedere videtur, quòd omiſſo medio ad Rom. Pont. appellari poſſit, probant text. *in cap. omnis, 2 quæſt. 6 cap. ſi duobus, de appellat. lib. 6.* gloſ. *verb. reſeruata in cap. quod tranſlatione 4. de officio Legati.* Anton. Scapp. *in tract. iuris non ſcripti cap. 41. num. 7.* Sigiſm. Scacc. *de appellat. quæſt. 7. à num. 46.* Cardin. Tuſch. *tom. 1. lit. A, concl. 351. numer 51.* Reſpondetur enim text. in citatis verbis non loqui taxatiuè, neque impedire quod etiam quatuor Patriarchis ſpecialiter concedatur quia ſi gradatim ad Patriarchas eſſet appellandum in prouinciis ſibi ſubiectis, nihil eis ſpecialiter concederet text. contra mentem Pontificis in proœmialibus verbis, ibi, *Patriarchalium ſedium priuilegia renouantes*; quare audiendi non ſunt contrarium reſoluentes, Anton. *in d. cap. antiqua num. 11.* refert, & ſequitur Hen. *d. lib. 10 c. 29 §. 3.* id colligentes ex *gloſ. vlt. in d. cap. antiqua.*

30 *Quartum* priuilegium eſt, vt Patriarchæ Regibus, aliiſve Principibus ſuperiorem non habentibus æquiparentur, cùm eorum inſtar redacti ſint, quòd multarum prouinciarum regimina ſubeant Bald. *in lib. 1. §. in cunabulis numero 3. ff. de offic. Præf. Prætorio*, Andr. Barbat. *de præſtantia Cardin. quæſt. 1. Baſilica 1. num. 43.* Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum lib. 2. cap 3. num. 18.* Iacob. de Nigris *in repet. l. 1. ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio, num. 16* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi part. 4. conſid. 9 verſ. & iſti.* Læl. Zecch. *d. loco num. 2. circa finem*, Iacobat. *de Concil. lib. 1. artic. 1. numer. 137.* Sebaſt. Medices *in tract. de legibus & ſtatutis part. 1. quæſt. 11. numer. 9.* Gaſp. Valaſc. *in repet. legis imperium num. 11. ff. de iuriſd. omnium iudic.* Andr. Gambar *lib. 2. de officio & poteſt. Legati, in princ. num. 15.*

31 Imò & Summorum Pontificum priuilegiis, ac prærogatiuis vtuntur, iuxta text. *in cap. renouantes. 22. diſt.* ſub illis verbis, *ſimilia priuilegia, quæ ſuperior Roma habet, accipiat.* & Iuſtinian. *in auth. de Eccleſiaſt. titulis §. 1. collat. 9.* Honor. & Theodoſ. *in l. omni innouatione 6. C. de ſacroſ. Eccleſ.* ibi *non abſque ſcientia viri Reuerendiſſimi ſacroſanctæ legis Antiſtitis Eccleſiæ Vrbis Conſtantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur*, *l. 1. & ibi gloſ. verb. lætetur, C. de priuileg. Vrbis Conſtantinopolit. lib. 11.*

32 Vnde ratione huius Papalis ſimilitudinis Patriarchis Romani Pontificis inſigniis & ornamentis vti fas eſt, ſiquidem veſte rubea indutis incedere, & equo albo phalerato, ſimul atque fræno, & calcaribus deauratis vti eis liberè liceat, Abb. Panorm. Hoſt. & alij ſcribentes communiter *in d. cap. antiqua*, obſeruant Cardin. Iacobat. *in tract. de Concil. lib. 1. num. 84.* Petr. Gambar *lib. 2. de poteſtate Legati tit. de variis Ordinar. nomin. 11.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 1. cap 5. num 61.* quibus inſigniis

33 † Legatus de latere vti poteſt, vt notant Anton. *num 11.* Cardin. 6. Abb. 4. & alij *in d. cap. antiqua*, Læli. Zecchi. *de Repub. Eccleſiaſt. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Legati n. 4 verſ. vlterius*, & poſt Martin. Laudenſem reſoluit Panciroła *lib. 1. cap. 19.* Quid amplius? addo communem, ac receptam fuiſſe olim Doctorum ſententiam, quæ prædictos quatuor Patriarchas Illuſtriſſimis S. R. E. Cardinalibus præferebat, vt Henriq. Card. Hoſt. ſcripſit *in d. cap. antiqua*, quem *ibid.* Abb. *num 6.* & alij ſequuntur, Paul. Orian *in repet. l. 1 n. 25 ff de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio*, Philip. Prob. *ad Ioan. Monach. in c. ſtatutum n. 21. verſ. item in ſedendo, de reſcript. lib 6.* Lancelot. *in Inſt. Canon. lib. 1 tit. de Epiſcopis § Patriarchæ ſunt*, vbi gloſ. *in verb. locum*, Gig. *de reſident. Epiſcoporum cap. fin. n. 7. & 8.* Caſſan. *in d. catalog. part 4. conſid. 9. verſ. alia de iis*, Matth. Vgo *de præſtantia Patriarch. col. 2. verſ eſt igitur*, Sebaſt. Medices *dict. quæſt. 11. num. 4.* Decian. *reſp 8 num. 184. vol. 1.* Iacobat. *de Concil. lib. 1. art. 1. num. 95 & ſeq.* vbi tamen *num 151.* quem refert, & ſequitur Paleot. *de ſacri Conſiſtorij conſultationibus in concl. operis memb. 5. in princ. verſ. ad cuius ſimilitudinem, & in §. 2. incip. Conſiſtorium in fine*, notat Eugenium IV. prætuliſſe Illuſtriſſimos Cardinales iis etiam quatuor maximis Patriarchis.

34 Patriarcharum iuriſdictio in omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos ſuos ordinaria eſt, & ſuprema, vt ſatis colligitur ex *cap 9. Concilij Nicæni*, de octoginta ex Arabico habitis (quos quidē octoginta cautè legendos eſſe moneo: verè enim non ſunt Nicæni, qui viginti tantummodo fuere, ſed ex Nicænis, aliiſque longe poſterioribus conflati, & vt apparet ex Conciliis etiam Græcorum, qui aut generales non ſunt, aut ab Apoſt. Sede approbati nō fuerunt, quædam etiam ſunt interpretationes Nicænorum Canonum, eadémque parum vera) in hæc verba, *Conſideret Patriarcha, quæ Archiepiſcopi, & Epiſcopi eius in prouinciis ſuis faciūt, & ſi quid reperiat ſecus, quàm oporteat factum, mutet, & diſponat, & ſibi videbitur, ſi quidem ipſe eſt pater omnium, & illi filij eius, ſicque præeſt Patriarcha his omnibus, qui ſub poteſtate eius ſunt, ſicut ille, qui tenet Sedem Romæ, caput eſt & princeps omnium Patriarcharum.* Vnde † Patriarchæ prætexto 35 huius ordinariæ iuriſdictionis diſpēſare poſſunt cum Epiſcopo, vel alio beneficiorum collatore ſibi ſubiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio ſuſpenſus, *cap. graue ad fin. de præbend.* ibi, *huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia præter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprij Patriarchæ minimè relaxetur.*

36 Item etiam excommunicatos à Suffraganeis ſuis abſoluunt, licèt eis Suffraganei abſolutionem concedere recuſent, vt docent communiter Doctores per text. *in cap. ad reprimendam 8. de officio Ordinar.* tradit Matth. Vgoni. *d. tr. de præſtantia Patriarchal. verſ. ita quandoque.*

37 Priuilegia ſupra relata quatuor tantùm veris Patriarchis, Conſtantinopolitano ſcilicet, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano, non verò aliis minus propriè ita appellatis, vtpote Aquileienſi Gradenſi, Toletano & ſimilibus, competere videtur deduci ex text *in dict. cap. graue 19 in fine de præbendis*, ibi, *aut proprij Patriarchæ minimè relaxetur, vt in hoc quoque quatuor Patriarchales ſedes ſpecialiter honorentur*, & ex *Extrauag. Sancta Romana, de elect. inter communes*, vbi Benedictus IX. poſtquam dictas quatuor Patriarchales Sedes ſanctam Romanā Eccleſiam inſtituiſſe refert, ipſaſque, inquit, multis prærogatiuis & honoribus, ac priuilegiis decorauit; quaſi diceret, prædicta priuilegia, quibus Patriarchæ fruuntur, propriis Patriarchis, non verò impropriis fuiſſe conceſſa, ita Caſſan. *d. conſider 9. verſ alij autē.* Reduan. *d. cap. 16. numer. 1.* Nam omnes præter illos quatuor, impropriè potius, & perperā vſitata voce Patriarchæ ab omnibus ſolent appellari. Alber. *in diction. verb. Patriarchæ, verſ. Patriarcha & Primas*, Iacubat

bat. *lib. 1. de Conciliis à n. 156.* Anastas. Germon. *lib. 2. c. 5. n. 17. & lib. 3. de sacrorum immunit. c. 7. n. 11.* Laeli, Zech. *d. n. 2.* Pauin. *de officio & potest. Capituli Sede vacante prælud. 6. n. 12.* Redoan. *de simonia mentali p. 1. c. 16. n. 5.* excepto Toletano, qui ex priuilegio Pontificio omnibus, & singulis prærogatiuis, priuilegiis, ac insigniis, quæ dictis Patriarchis competunt, vti & gaudere liberè, licitèque potest, vt infra dicam *hoc tit. cap. 8. num. 11.*

38 Obseruandum maximè est, veram causam constituendi Romæ quinque Patriarchales Ecclesias in prædictis quinque Patriarchis (computando Romanum) verificari, vt ex epistolis Innocentij III. accepit Marcus Attilius Serranus *in libello de septem Vrbis Ecclesiis, statim in princip.* cuius verba in hunc modum habent: *Quinque sunt in Vrbe Ecclesiæ, quæ ob insignem ædificiorum magnitudinem ex omni antiquitate Basilicæ vocantur, Lateranensis, Vaticana, S. Pauli via Ostiensi, S. Mariæ Maioris, S. Laurentij extra Vrbis mœnia, vt & aliunde constat, & ex epistolis Innoc. III. quæ in Vaticana Bibliotheca asseruantur. Eadem Patriarchales dicebantur, quod ex eis Lateranensis quidem Romano Pontifici (qui & Patriarcha aliquando vocatus est) ad habitationem attributa erat, cæteræ ad hospitium, ac diuersorium aliis quatuor Reipub. Christianæ Patriarchis Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, qui post Romanum ex sacrorum Conciliorum decretis principem in Ecclesia locum obtinebant. Quod ideo factum est, vt si quando contigisset generalia Concilia Romæ celebrari, quibus interesse ij quatuor tenebantur, aut alia quauis de causa ad Vrbem accederent, suas quisque ibi sedes haberet. Est enim Roma communis omnium patria, quò cum ex toto terrarum Orbe (antequam adeo miserabiliter Christiana Respubl. afflicta esset) innumeræ gentes confluerent, conueniens fuit, vt omnes, quò confugerent, haberent vbi suum agnoscerent ducem, & Pastorem.* Hæc Attilius Serranus, *vbi suprà,* cui consonat Rodulph. Cupers *in tract. de sacrosanct. vniuersali Ecclesia in §. quæ sint Cardinalium partes, n. 29. pag. 221.* Matth. Vgoni *de præstantia Patriarch. 13 vers. in nomine Domini.* Verùm cum suprà Attilius Serranus asserat huiusmodi quatuor Patriarchas Concilio generali

39 interesse teneri, aduertendum duxi † etiam hodie de necessitate vocandos esse ad generale Ecclesiæ Cõcilium celebrandum: licèt enim actu iurisdictionem, ac subditos non habeant, ad bonum tamen vniuersalis Ecclesiæ, cuius causa agitur, cuiusque verè sunt Patriarchæ, vocem in illo deliberatiuam, ac decisiuam habent, vt obseruauit Iacobat. *in tr. de Conciliis lib. 4. a. 2. n. 58. & seq. & n. 72. & seq.* sequuntur alij, quos pro hac parte allegat Cened *ad Decret. collect. 108. n. 3.* & ex Cæremoniali Romano desumpsit Francisc. de Padilla *in chronographia Conciliorum in princip. sub tit. Concilius qui interesse debeant.*

40 Plura alia in hoc proposito de præcedentia Patriarcharum, eorúmque priuilegiis adducere possemus, sed tam in hoc, quam infra in vniuscuiusque Patriarchæ erectione demonstranda parum immorari oportet, quia occupatis prouinciis illis Imperij Orientalis Turcarum tyrannide non multum vtilitatis afferre videtur hac de re prolixior disputatio, vt aduertit Andr. Gamb. *in tr. de auctoritate Legati de latere lib. 2. tit. de variis Ordinariorum nominibus n. 19.* Verùm licet quatuor insignium Patriarchalium sedium causa attento præsenti statu, quo est Patriarchalibus prouinciis destituta, tanquam alia minima terræ aliquibus videatur, sicque disputatione indigna; tamen iis, qui in ea, quæ intrinsecus latent, considerant, non dubium, quod non vt minimis quatuor, sed vt melioribus, ac sapientioribus adæquanda, ac comparanda videtur, arg. *c. 30. Prouerbiorum,* vt sic etiam apertissimè contra Andr. Gambar. constet fructuosam esse de hac materia susceptam disputationem, ac Catholico viro dignam.

41 Illud autem omittendum non est, quod licet in dictis Patriarchalibus prouinciis degentes schismatici audeant quendam Pseudo patriarcham de facto eligere contra dispositionem *Clem. in plerisque, de elect.* offerendo Turcarum Principi magnam pecuniæ quantitatem, vt refert Matth. Vgoni. *de præstantia Patriarch. dignitatis, vers. nec ab alio,* & tetigit Paul. Burgensis Episcopus *in addit. ad cap. 13. Apocalypsis, posita post gloss. ordinariam, & apostillam Nicolai de Lyra in vers. secundo verò:* † tamen sæpius 42 præuaricatores prædicti redeuntes ad cor, respicientesque petram, ex qua excussi fuerant, vt habetur *Isaiæ cap. 51.* diuersis legationibus, ac procuratoriis mandatis ad Apostolicam Romanam Sedem redeundo obedientiam Christi Vicario Romano Pont. dederunt, vt de Antiocheno illo montis Lybani patet *in Lateranensi Concil. sub Leone X. sess. 11. tom. 5. Concilior. pag. 162.* † Moses etiam Mardenus 43 Antiochenus Patriarcha *anno 1552.* fidei Catholicæ professionem fecit, vt habetur *in Bibliotheca SS. Patrum nouæ edit. tom. 7. pag. 1177.* vbi paulo post alia legitur similis alterius Patriarchæ professio, & de aliis constat etiam in Florentino Concilio. Nonè verò † Gabriel Alexandrinus Patriarcha (secundùm 44 suam computationem à S. Marco nonagesimus septimus) Fidei professionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi, & S. D. Papæ Clem. VIII. promisit Romæ 15. *Ianuar.* 1595 in Consistorio per Legatos suos Iosephum, & Abdelmasiam missos ex Ægypto, quod memorabile factum meritò litteris commendauit Card. Baron. *tom. 6 annal. in Ecclesiæ pag. 691. & seq.* fuitque per dictum Patriarcham ratificatum missis ad hoc authenticis instrumentis in Ægypto receptis *die 14. Ianuarij* 1597. & in sacro Consistorio Sanctissimo exhibitis *die 15. Iunij eiusdem anni.*

45 Sed & venturum esse desideratum illud tempus quo Patriarchales prouinciæ redibunt ad Catholicos Patriarchas, prædixit B. Brigitta *lib. 7. suarum reuelationum cap. 19.* dicens, promisisse Dominum nostrum quod quando Græci vere redierint ad obedientiam Romanæ Ecclesiæ, & summi Pontificis, quem in Ecclesia Vicarium suum reliquit, quòd tunc ab iniqua & tyrannica Turcarum oppressione liberabuntur, & ex ea refert insignis ille Roffensis Episcopus Ioannes Fischerus *in confutatione assertionis Lutheranæ art. 25. vers. miror impudentiam tuam, circa fin.* Prædictam Patriarchalium prouinciarum futuram recuperationem sentit etiam Benedictus XI. *in extrauag. sancta Romana, de electione,* in illis verbis: *vt quandiu ciuitates ipsæ schismaticorum, aut infidelium subsunt, aut suberunt ditioni, aut detinebuntur per vos.* Hæc Pontifex. Vt hæc verba in casu iustæ expectatæ recuperationis aliquid operentur iuxta notata *in l. si quando ff. de legatis 1.* iuncta etiam vulgata doctrina sumpta ex *c. ab exordio. 35. dist.* qua dicitur quòd res de facili reuertitur ad pristinam naturam, infertur apertissimè quòd dicta & dicenda super hac materia ab omnibus eruditis ac Catholicis viris in maximo pretio sunt habenda, & non otiosa iudicanda.

CAPVT II.

De primatu Eccleſiæ Romanæ ſuper omnes, & de ſuprema Summi Pontif. poteſtate in vniuerſum orbem.

SVMMARIVM.

1 *Petrus inter Apoſtolos primus ab Euangeliſtis recenſetur, & à Chriſto Domino inter eos ſingulariter vt caput deſignatur.*
2 *Eccleſiæ Claues Petro præcipuè & per eum Eccleſiæ datæ fuerunt.*
3 *Petrus mittens ſe in mare ad Dominum quid deſignauit? oſtenditur.*
4 *Petrus ad Apoſtolatum ante Andream fratrem, Ioannem, & Iacobum vocatus fuit.*
5 *Petrus poſt Aſcenſionem Domini, velut ſucceſſor ipſius cœpit regere Eccleſiam.*
6 *Eccleſiæ vnitas ſub vno ſummo Paſtore oſtenditur.*
7 *Petrus 15. Kaleud. Februar. anno Chriſti 44. Romam venit.*
8 *Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. & an toto hoc temporis ſpatio in Vrbe permanſerit oſtenditur.*
9 *Roma laudatur.*
10 *Petrus iuſſu Domini Romæ Sedem Pontificiam fixit.*
11 *Vado Romam iterum crucifigi reſpondiſſe Dominum Petro Vrbem fugienti qui affirment, oſtenditur.*
12 *Romæ prima Sedes, & vniuerſalis Eccleſiæ Primatus iure diuino eſt collocatus.*
13 *Apoſtolicam Sedem an licitum ſit è Roma aliò transferre? oſtenditur.*
14 *Romana Eccleſia omnium aliarum, omniumque fidelium mater.*
15 *Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex ſuccedit Petro in Eccleſiaſtica monarchia.*
16 *Summus Pont. nullum in terris ſuperiorem habet.*
17 *Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis eſt Summus Pont.*
18 *Seruus ſeruorum Dei nominatur Summus Pont. quantum ad humilitatem, nam quantum ad poteſtatem eſt Dominus Dominorum.*
19 *Summum Pontificem ſaltem in habitu habere poteſtatem ſæcularem immediatè à Chriſto Domino, qui defendant? oſtenditur.*
20 *Summus Pont. Petri ſucceſſor, & Chriſti Vicarius nobis Chriſtum repræſentat.*
21 *Chriſtus Dominus dum in terris vt homo vixit vniuerſalis fuit mundi Dominus, & Rex vniuerſorum.*
22 *Chriſtus Rex ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, &c. quomodo dictus? oſtenditur.*
23 *Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Chriſtiani à Chriſto accepit.*
24 *Summus Pont. (vt verior tenet ſententia) ſuper vniuerſum Orbem ex Summo Pontificatu officio directè non habet, etiam in habitu, poteſtatem ſæcularem ab ſpirituali diſtinctam*
25 *Summus Pont. vt Chriſti vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam poteſtatem habet, niſi eam ſolùm, quam in lege gratiæ Chriſtus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, eidem communicauit.*
26 *Chriſtus Dominus temporalem monarchiam, & poteſtatem de facto non exercuit, nec exercere voluit.*
27 *Chriſtus Dominus per ſe & directè habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium, & poteſtatem ſuper res omnes creatas, quod non communicauit Vicario.*
28 *Auctoritas Chriſti Domini* Matth. 16. Tibi dabo claues regni Cœlorum, *intelligitur de poteſtate ſpirituali ſuprema, non verò temporali directa.*
29 Cap. 1. 22. diſt. Extrauag. vnam ſanctam, de maioritate, inter comm. & extrauag. vnic verſ. Sanè, ne Sede vacante Ioan. XXII. *non agunt de poteſtate aliqua ſæculari Summi Pontificis, ſed ſolùm de Eccleſiaſtica.*
30 Cap cùm ad verum 69. diſt. *intelligitur de poteſtate ſæculari formaliter ſumpta in ſuum finem naturalem, quam negat in Summo Pontifice.*
31 *Summus Pontifex ſuper omnia negotia ſæcularia habet ſufficientem poteſtatem, quando id expedierit ad finem ſupernaturalem aſſequendum.*
32 *Summus Pont. ſuper infideles habet poteſtatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ, & expediendam prædicationem Euangelicam.*
33 *Summus Pont. directè ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet.*
34 *Summo Pontifici poteſtas competens qua tali non competit ei, niſi qua eſt caput ipſius Eccleſiæ, gerens ipſius Chriſti capitis vices in corpus myſticum eiuſdem.*
35 *Summus Pontifex non habet poteſtatem in homines, niſi qui ſunt membra Eccleſiæ, mediante ſcilicet Baptiſmo fideles facti, & incorporati cum Chriſto eius capite.*
36 *Infideles immediatè ab ipſa natura poteſtatem ſupremam ciuilem habent, ita vt per eam gubernari poſſint ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem.*
37 *Luſitanos arguit Auctor qui in Guinea Æthiopes in ſeruitutem iniuſtam redigunt.*
38 *Infideles non poteſt Summus Pontifex debellare pro eo quod eum recognoſcere nolint in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem.*
39 *Auctoritas Eccleſiaſtici 10. Regnum à gente in gentem, &c. intelligitur de ſola poteſtate, & punitione diuinæ Maieſtatis.*
40 *Summus Pontifex, aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumuis ſceleratos, vtpote ipſius imperio non ſubiectos, priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum.*
41 *Infidelium terras inter reges Portugaliæ & Caſtellæ optimo iure potuit diuidere Summus Pontifex Alexander VI. ſub ea conditione, vt in conuerſionem prædictorum infidelium tenerentur mittere prædicatores Fidei.*
42 *Hiſpaniæ & Luſitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indias ſcrutari miſerunt.*
43 *Commercium omnibus fecit commune ius gentium.*
44 *Rationes expenduntur, quibus motus Alexander VI. commiſit Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus prædicationis Euangelicæ, & conuerſionis infidelium curam, negotium, & commercium.*
45 *Summus Pontifex ex grauiſſima cauſa poteſt declarare ius naturale, gentium, aut Diuinum poſitiuum.*
46 *Benedictus Ægidius Luſitanus laudatur.*
47 *Titulares Epiſcopos infidelibus idololatris, vel hæreticis quomodo Summus Pont. conſtituere poſſit oſtenditur.*

48 *Summus*

48 *Summus Pontifex in casu ad spirituale bonum necessario potest iniquam sententiam à iudice seculari latam reuocare.*

49 *Lis mota super iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis defertur ad Summum Pont. si ex contentione, & discordia probabiliter in spiritualibus timerentur damna grauissima.*

50 Cap. nouit. vers. Non enim, de iudiciis, *declaratur.*

51 *Coadiutorem alicui Regi, vel Principi sæculari superiorem non recognoscenti potest summus Pontifex dare, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis.*

52 *Ideo Summus Pontifex* in cap. grandi, de supplẽda neglig. Prælat. lib. 6. *processit ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ Prælatis, & nobilibus.*

53 *Verius tamen in eo tex. poterat summus Pontifex ad eandem Coadiutoris dationem procedere de iure inuitis Lusitanis.*

54 *Ecclesiasticus iudex ex proterua sæcularis negligentia, & remissione offensarum potest cognoscere.*

55 *Petrus Barbosa Regius consiliarius, ac Regni Portugaliæ Cancellarius maximus laudatur.*

56 *Refutatur intellectus asserentis ideo summum Pontificem processisse ad prædictam coadiutoris dationem in terminis* d. cap grandi, *quia regnum Portugaliæ illum recognoscebat etiam in temporalibus.*

57 *Portugaliæ regnum Romanæ Ecclesiæ censuale an vere fuerit, ostenditur.*

58 *Refertur liberatio Nuncij Apostolici de prædicto censu à se recepto.*

59 *Portugaliæ regnum neminem in temporalibus recognoscit.*

60 *Electio per Rempub. Lusitanam de Alphonso I. in suum Regem, veluti in publicis comitiis legitime congregatam, potuit fieri absque auctoritate summi Pontificis.*

61 *Christi quinque Stigmata in cœlo ostensa ab Alphõso Portugaliæ Rege I. in regia insignia insigni pietate suscepta fuerunt. Francia regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, quæ illi sunt adhuc Regia insignia, de Cælo missa fuerunt Clodoueo.*

62 *Portugaliæ Reges regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipsorum manibus vendicarunt.*

63 *Lusitani pertinacissime Romanis restiterunt duce Variato.*

64 *Alphonsus primus Rex Portugaliæ pro confirmatione sui Regij tituli recursum habuit ad summum Pontif. non quidem ex eo quod necessarius esset, sed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & absque vlla obligatione ciuili se eisdem Christi vicario B. Petro, & successoribus suum militem peculiari quadam, sed spirituali solum subiectione submittere.*

65 *Hispaniæ Reges subiectionem Sedi Apost. debebant, ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus.*

66 *Hispania regnum non recognoscit Imperatorem, aliumque superiorem.*

67 *Summus Pontifex potuit transferre in personam Magni Caroli Imperium à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione & iuramento fidelitatis.*

68 *Constantinus Imperator in pluribus terris, & prouinciis omnem temporalem potestatem, dominium, & vniuersa Imperij iura in Ecclesiam Romanam transtulit.*

69 *Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita est, & inualida.*

70 *Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit.*

71 *Rex absque populorum consensu regnum priuare iure & honore suo non potest, nec illud seruituti subiicere, nec illius bona donare cum magna Regiæ Coronæ diminutione.*

72 *Rex non potest castra regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populorum eiusdem regni.*

73 *Ecclesia cum læditur vincit, & magis incipit esse vberrima cum ad finem sæculi erit producta.*

74 *Respondetur contrariis fundamentis.*

75 *Fama in factis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probationem.*

76 Franciscus de Caldas Pereira *laudatur.*

77 *Constantini donatio auctoritate antiquissimorum, grauissimorumque Patrum munita est.*

78 *In Sanctissimis Ecclesiis optima mensura est donatarum rerum immensitas.*

79 *Ecclesiis quod donatur, Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apostolus docet.*

80 *Constantinus ingentibus beneficiis à Deo acceptis, licet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium, diuinitus promotus est ad donationem illam faciendam.*

81 *Principes omnes, qui in Ecclesias munifici & liberales extiterunt, de hostibus suis triumpharunt, & Imperium, seu regna ad longissimam posteritatem traduxerunt.*

82 *Constantinus non solum fecit donationem, sed cum eo satrapæ, optimates, senatus, ac populus.*

83 *Populus potest Regis electionem facere ex aliquo iusto capite.*

84 *Leo III Summus Pont ex circumstantiis suo tempore occurrentibus postulante fine supernaturali, ac Ecclesiæ defensione potuit transferre in personam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & confirmatione.*

85 *Gregorius V Summus Pont. primus concessit illis septem Germaniæ magnatibus, nempe tribus Ecclesiasticis, & quatuor sæcularibus potestatem eligendi Imperatorem*

86 *Imperator defensor, & aduocatus Ecclesiæ dicitur.*

87 *Imperialis dignitas attenta sua natura non fuit à summo Pontifice, sed ab ipso Deo mediante iure gentium.*

88 *Imperialis dignitas post Imperij translationem à summo Pontifice habetur, & ab eo instituta dicitur.*

89 *Imperium Germanicum post prædictam translationem magis pendet à summo Pontifice, quàm aliud quodlibet regnum.*

90 *Summus Pontifex Imperatorem potest deponere.*

91 *Summus Pont potest electionem de Imperatore improbare, si ei idoneus non videretur.*

92 *Imperium transferre in aliam gentẽ potest summus Pont.*

93 *Imperio vacante iurisdictio, regimen, & dispositio eius deuoluitur ad Summum Pontificem*

94 *Summus Põtifex in ordinem ad finem supernaturalem potest abrogare leges ciuiles scriptas, & non scriptas, approbantes peccata subditorum, & pro illis præmia concedentes.*

95 *Ampliatur ad leges Ciuiles peccata venialia soli m approbantes.*

96 *Lex Canonica in foro ciuili seruanda est, quando agitur de peccato etiam attenta Ordin. Regia Lusitanorum, quæ de quantumuis veniali etiam est intelligenda.*

97 Cap. nouit. vers. Cum enim, de indic. *declaratur.*

98 *Denunciatio Euangelica non obligat nisi pro loco, & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denuntiantis, & denuntiati.*

99 *Argumentum à contrario sensu non valet, quando ex illo sequeretur absurdum.*

100 Cap. vlt. de præscriptionib. *ibi*, quæ absque peccato mortali, *&c. declaratur.*

101 *Papa potest laicos legitimare ad temporalia.*

102 *Papa potest legitimare Principem supremum.*

103 *Legitimatio à Pontifice præstita, non suadente causa boni spiritualis, &c. non prodest ad successionem hæreditariam, & alios sæculares effectus*

104 *Pontifex nequit legitimare laicos in festis Imperij non solùm ad spiritualia, sed etiam ad actus sæculares.*

105 *Pontifex potest legitimare laïcos ad temporalia, si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate.*

AD Patrem, & ad cœlestem Ecclesiam
1 IESV Christo ex terrena reuersuto, necesse omnino fuit aliquem Ecclesiæ à se in terris constitutæ Præsulem relinquere, qui eius Vicariam potestatem retineret, ad quem tanquam iudicem, & Pastorem omnes Christi ouiculæ in terrena Ecclesia commorantes confluerent. Vnum de toto mundo ad hoc Petrum elegit Dominus, & solum sibi substituit & in officio Vicarium, & in Magisterio successorem, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur: vt quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint, multique Pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. Hic igitur primus Apostolorum appellatur ab Euangelistis *Matth.* 10. *Marc.* 5 & *Lucæ* 6. qui in capitibus, vbi nomina Apostolorum enumerant, semper primo loco recensent Petrum. Et Dominus noster IESVS Christus, vbi primùm B. Petrum, quem à mundi initio Vicarium suum destinauerat, in terris vidit ad se à fratre Andrea adductum, illico ei vni dixit: *Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus*, Baron. *tom.* 1. *annal. Eccl. an. Christi* 31. *c.* 20. *Christus enim*, vt docet Paulus, *Petra fuit, nomen suum Petro communicauit, vt hac nominis deriuatione Christus nobis ostenderet se Petro) suas vices, & potestatem aliquando commissurum.* Hic enim cùm interroganti Domino, quem homines esse dicerent filium hominis, aliis referentibus opiniones aliorum, ipse velut inter cæteros primus cùm eum esse Christum Dei viui Filium respondisset, audire promeruit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, Matth. 16. quod D. August. *de verbis Domini* exponens ita ait: *Tu es Petrus à petra dictus, quam confessus es, quam cognouisti, dicens: Tu es Christus Filius Dei viui, & super hanc petram .i. est, super me ipsũ Filium Dei ædificabo Ecclesiam meam Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*, Luc. · ·. Ex quo manifestum est in Petro omnes cõtineri. rogans enim pro Petro, pro omnibus rogare dignoscitur. *Simon quia diligis me plus his pasce agnos meos*, Ioan. 21. Solus ideo Petrus, vt caput, & Princeps reliquorum Apostolorum pro omnibus solicitus, ausus est à Christo petere, qua mercede ipsum sequuturi essent, *Matth.* 19. Ab illo initium tanquã à capite, & maiore sumpsit ipse Christus in lotione discipulorum Baron. *tom.* 1. *Annal. Ecclesiæ ann. Christi* 33. *cap.* 38. *in fin.* verbaque singulariter ei dixit, tanquam vni Pastori, qui eius exemplo cæteris præfuturus humilitatem eius imitaretur, *Ioan.* 13. Magnum certè excellentiæ Petri indicium fuit, quòd eum vnum Angelus speciatim nominauit, dum dicit: *Sed ite, dicite Discipulis, & Petro, quia præcedet vos in Galilæam, ibi enim videbitis sicut dixit vobis*, Marc. 16. Non exiguum præstantiæ Petri indicium quóque est, quòd primus in monumentum Christi intrauerit, qui primus Christi vice, id est, auctoritate, & potestate in Ecclesia esset functurus; potuerat enim Ioannes prior ingredi, quippe qui cursu præuenerat Petrum, sed id muneris omnium maiori Petro permisit, *Ioan.* 20.

Ecclesiæ claues, id est, Ordinis, & iurisdictionis, 2
siue etiam præeminentiæ, & potestatis Petro præcipuè, & per eum Ecclesiæ datas fuisse Sanctorum Patrum testimoniis facile probare potest; nam Beda *in homilia de officio Apostolorum* super illud *Matth.* 16. *Quodcúmque ligaueris*, &c. sic ait: *Qui regem cœlorum maiori præ cæteris deuotione confessus est meritò præ cæteris ipse collatis clauibus regni cœlestis donatus est. Quòd si omnibus Apostolis simul dictum esse reperias, non tamen aliis sine ipso. sed ipsi sine aliis attributum esse cognosces ligandi & soluendi à Domino facultatem, vt quod non alij sine ipso, ipse sine aliis posset ex priuilegio sibi collato à Domino, & concessa plenitudine potestatis Huic Dominus oues suas pascendas vocabulo tertio repetito commisit, vt alienus à grege Dominico censeatur, quisquis eum etiam in successoribus suis noluerint habere Pastorem.* Sic etiam †dum Dominus ap- 3
paruisset in littore discipulis nauigantibus sciens Petrus quòd Dominus esset, se misit in mare, & aliis nauigio venientibus ipse sine beneficio nauis ad Dominum festinauit, *Ioan.* 21. Cùm enim mare mũdum designet, per hoc, quòd Petrus se misit in mare, priuilegium expressit Pontificij singularis, per quod vniuersum Orbem susceperat gubernandum, cæteris Apostolis vt vehiculo nauis contentis, cùm nulli eorum vniuersus fuerit Orbis commissus, sed singulis singulæ prouinciæ, vel Ecclesiæ potiùs deputatæ. Iterum etiam vt se vnicum Christi Vicariũ designaret, ad Dominum super aquàs maris mirabiliter ambulantem, & ipse super aquas maris mirabiliter ambulauit. Nam cùm aquæ multæ sunt populi multi, congregationésque aquarum sint maria: per hoc quòd Petrus super aquas maris incessit, super vniuersos populos se potestatem accepisse mõstrauit. Sic etiam *Luc.* 5. legitur soli Petro Dominum dixisse, *Duc in altum*; quod cum fecisset, conduxit piscium multitudinem copiosam, qui admirans ipse cum Iacobo, Ioanne, & Andrea, qui etiam in naui erant, secundùm Matth. & Marci narrationem processit solus ad genua IESV, dicens: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum*, cui etiam soli respondit IESVS: *Noli timere, ex hoc iam homines capiens eris*, id
est, caput eris. Et hic aduertendum duxi † Petrum 4
ad Apostolatum ante Andream fratrem, Iacobum, & Ioannem, vocatum fuisse, vt patet *Matth.* 4. nam vocatio, de qua *ibi*, fuit propriè ad Apostolatum; duæ verò priores, quarum vna habetur *Ioann.* 1. altera in captura piscium, quam describit Lucas *c.* 5. non fuerunt propriè ad Apostolatum, sed ad quandam familiaritatem; ita Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij, cap.* . Deinde ipse solus Petrus interrogauit IESVM Matth. 18. *Si peccauerit in*

me

me frater meus, dimittam ei vsque septies? & ei soli Iesus respondit: Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies; cùm profectò septenarius vniuersitatis sit numerus, eò quòd omne tempus septenario dierum numero noscitur comprehendi; igitur septenarius numerus in seipsum multiplicatus in hoc loco significat vniuersorum vniuersa peccata, quia solus Petrus potest non solùm omnia, sed omnium crimina relaxare. Denique Apostolis omnibus à Domino mandabatur, vt prædicarent Euangelium omni creaturæ, principaliter tamen Petro incumbebat, qui omnes præstabat prærogatiua principatus, & cui soli iniunctum fuerat à Domino, vt pasceret oues suas. Quare S. Petrum Theodorus Studita *epist ad Leonem*, omnium capitum caput vocat. S. Ambros. *serm. 66.* caput sanctitatis. S. Epiphanius *lib. 1.* discipulorum Principem, & Apostolici sodalitij coryphæum. S. Chrysost *homil. in Petrum Apost. & Eliam*, Apostolorum verticem, Ecclesiæ columnam & propugnaculum, Fidei portum. Clemens *epist. 1. ad S. Iacobum*, Primitias electionis Apostolorum, æternæ vitæ clauigerum. Nicolaus Papa *epist. ad Mediolan.* Fidei petram. S. Ioannes Damasceni *in histor. Barlami cap. 11.* columnam ad sustentaculum, lapidem ad fundamentum, clauem ad Regnum. S. August. *serm. 5. in festo SS. Petri & Pauli*, confessorem primum Filij Dei, amatorem Domini. S. Isidorus *lib. de vita & morte*, Sanctæ Ecclesiæ solem, & luminare maius. S. Ambros. *serm 68.* Fidei firmamentum.

5 Vnde post Ascensionem Domini Petrus velut successor ipsius regere cœpit Ecclesiam, ad complendum duodenarium discipulorum numerum loco Iudæ præuaricatoris ex verbis Prophetæ alium instituens, & faciens subrogari, & recepto Paraclito Discipulos Spiritus sancti Gratia illustratos ex verbis Ioëlis apertius comprobauit. Hic pœnitentiam agere iussit, & baptizari credentes *Act. 2.* Hic inter discipulos curando claudum fuit miraculum operatus, *Act. 5.* & in Ananiam, & Saphiram vxorem ipsius tanquam primus & præcipuus inter eos, qui mentiti fuerant Spiritui sancto, mortis sententiam promulgauit *Act. 5.* Hic simoniacæ pestis radicem contra primitiuam Ecclesiam pullulantem Apostolica falce succidit, solus in Simonem Magum sententiam damnationis promulgans, licèt non ei soli, sed omnibus communiter pecuniam obtulisset, *Act. 8.* Huic soli visio cœlitus ostensa fuit, *Act. 9 & 10.* qua innuitur, quòd Petrus Prælatus fuerit cunctis gentibus: ipséque admonebatur omnes gentes suæ fidei commissas Christi Ecclesiæ vnire, & inserere, cùm vas illud visionis Orbem terrarum, & vniuersa in eo contenta animalia, vniuersas significaret, tam Iudæorum, quàm Gentium nationes: gentium enim immunditiæ per quadrupedia terræ, pérque bestias, reptilia, & volatilia Cœli significabantur, & illas iam Deus intra linteum Ecclesiæ recipiendas decreuerat. Propter quod & Petro iussum erat vt mactaret eas primùm, hoc est, per verbum Dei, quod gladio quovis ancipite penetrabilius est, tetrum peccati sanguinem effunderet, eisque inbinde vesceretur, hoc est, more cibi traduceret eas in Ecclesiæ corpus, & incorporaret eas Christo. Quamobrem ipse, vt primus Iudæos, ita quoque & Gentiles conuertit ad Fidem, vt supra vtrosque fideles se pastoralem curam accepisse monstraret.

6 Constituto sic à Christo Domino tot locis Summo vniuersalis Ecclesiæ Pastore Beato Petro Apostolo, Vnitas, siue Primatus eius in Ecclesia vnica constituitur, à qua tanquam capite reliqua ipsius membra regenerent: Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latiùs incremento fœcunditatis extenditur: quomodo Solis multi radij sunt, sed lumen vnum; & rami arboris multi sunt, sed robur vnum tenaci radice fundatum; & quomodo de fonte vno plurimi riui defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiæ largitate, vnitas tamen seruatur in origine: sic & Ecclesia Domini luce perfusa per Orbē totum radios suos porrigit, vnum tamen lumen est, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur, ramos suos in vniuersam terram copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos latiùs expandit, vnum tamen caput est, & origo vna, & vna mater fœcunditatis successibus copiosa; illius fœtu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur. Et quod Ecclesia vna sit veritatis Magister testatur per Spiritum sanctum, dicens: Vna est columba mea, vna est perfecta mea. Item Ecclesiæ vnitas dicitur ex vnitate Fidei, in qua fundatur, *cap. legimus 93 dist.* Et ab vnitate spei, de qua Apost. *cap. 4 Vocati estis in vnam spem vocationis vestræ* Et etiam vna vnitate charitatis, qua annectitur, & viuificatur de qua inquit Apost. *ad Philip. 2.* Eandem charitatem habentes vnanimes, idipsum sentientes. Hinc D. Cyprian. *lib. 1 epist. 8 ad plebem. Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna super Petrum Domini voce fundata: sicut etiam in Cælorum vniuersitate à primo mobili dicuntur inferiores*, Arist. 2. *de Cælo text. 35 In corporibus mixtis vnum semper elementum est, elementarisque qualitas præpollens. In multitudine membrorum vnum cor cætera mouet.* Arist. *de partu animalium lib. 2. cap. 2.* potentiatum animæ vna est princeps, nempe ratio. D August *lib. 2. de liber. arbit. c. 3.* & vt ait Apost *ad Ephes 4 Vnus est Spiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptisma, vnus Deus, & pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis; ita quoque vnus Præsidens, Pastor, Rector, & Gubernator in vnica, & vniuersali Ecclesia vicem Christi gerens, Summus Pontifex est, & super vnicam & vniuersalem Christus ædificat Ecclesiam, quam nullo Orbis terrarum loco Petrus, & eius successores melius conferre potuissent ipso Domino iubente quantum Roma, quæ tunc, & diu post Orbis terrarum imperium obtinuit, à qua facillimè Christi pietas & religio in reliquas ei subiectas prouincias traduci posset*, quod innuere videtur Beatus Leo Papa *in serm. 1. de natali Apostolorum Petri & Pauli*, dum ait: *Beatissimus Petrus Princeps Apostolici Ordinis ad arcem Romani destinatur imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet.*

Anno igitur nono à Christi passione exacto, à 7
natiuitate eius 43. postquam Iacobum Ioannis frater ab Agrippa Rege occisus fuit, ipse Petrus Azymorum tempore ab eo in carcerem conijcitur, vt festo celebrato illum necaret, qui diuino beneficio Angeli opera eductus, exiens ad Romam iter instituit, vt Herodis vim, furorémque declinaret, simul & vt Simonis Samaritæ vestigiis subuertendis insisteret. Annua peregrinatione exacta per eas gentes ad quas priorem epistolam scripsit, Cappadoces scilicet, Galatas, Asianos, Ponticos, & Bithynos Vrbem peruenit 15. *Kalend Febr. sequentis anni*, qui fuit Christi 44. & secundus penè finitus Imperij Claudij; statim Christianæ religionis fundamenta iecit, vt postea ad Romanos scribens Paulus gratias agit Deo, quod illorum Fides in vniuerso mundo nunciaretur Ab hoc tempore vsque ad eius

obitum,

obitum,(qui fuit Auctoribus penè cunctis conſentientibus 3. *Kalend Iulij* nouiſſimo Neronis anno, non quidem Iuliani, ſed imperij, id eſt, tertiodecimo, Chriſti verò 68.) Cathedram Sacerdotalem Petrus Romæ annis 25. tenuit. Non autem hoc toto temporis ſpatio in Vrbe permanſit; nam anno Chriſti 47. ſexto imperij Claudij, quo magna Iudæorum ſeditio fuit, Petrus, qui gente Iudæus erat ex Bethſaide vico Galilææ, ſimul cum cæteris conſtituta iam Eccleſia Romana, & Simone Mago extincto, diſcedere eſt coactus; Hieroſolymam hac occaſione rurſus rediit. Et (Agrippa, cuius metu ex Iudæa aufugerat, iam vita functo) interfuit tranſitui Beatiſſimæ Virginis, qui anno ſequenti accidit ætatis eius 63. prout melius computant citati per me *alleg.* 50. *num.* 112. Poſtea ingreſſus eſt Vrbem Romam Nerone Cæſare, Linum, & Clementem ſibi coadiutores ordinauit, à Marco ſcriptum Euangelium probauit, priorem Epiſtolam ſcripſit, & hæc primo Neronis anno, vt ex Damaſo intelligitur, tranſegit. Inde diſcedens totum Occidentem, & Africam docendo peragrauit. Ad extrêmum nouiſſimis Neronis annis, eo in Chriſtianos tanquam publici incendij auctores deſæuiente Romam rediit, vbi de morte eius, & Pauli ea ſubſequuta ſunt, quæ conſenſu omnium Scriptorum memoriæ ſunt commendata, quorum mors anno ſalutis 69. ſucceſſit ex Lotter. *de re benef. lib.* 1. *queſt.* 46. *num.* 15. Quicquid hæretici huius temporis impudenter negent
8 † Beatum Petrum Romæ vnquam Cathedram conſtituiſſe, & quod magis eſt, neque Romam vnquam veniſſe, eos tamen ex omnibus antiquis Patribus Græcis, ac Latinis eleganter conuincunt Onuphrius Panuinus *de Primatu Petri lib.* 3. *c.* 1. Cardin. Cæſar. Baron *annal tom.* 1. *anno Chriſti* 44. *cap.* 22. *cum ſequentibus*, & ex profeſſo latiſſimè comprobat omnibus contrariis ſatisfaciens Card. Bellarmin *tom.* 1. *de Romano Pont lib* 2. *à princip.*

9 *O felix Roma*, inquit D. Hieron. *lib.* 2. *aduerſ. Iouinianum*, in fine, *Vrbs potens, Vrbs Orbis Domina, Vrbs Apoſtoli voce laudata*, illa enim caput mundi appellatur, vt patet *cap. fin. de foro comp. & ex l. Roma ff. ad munic.* tradunt Alciat. *lib.* 2. *diſpunct. cap.* 21. & Mandoſ omnino videndus *in reg.* 20. *Cancel. quaſt.* 10. *num.* 2. in ea ſiquidem tanquam in communi omnium patria ſunt ferè omnes nationes de Mundo, vt dicit Burgos de Pace *in repet. cap. cognoſcentes num* 210. *de conſtis* & Ioan. Quintin. (licet eum aliqua nota Curiæ) *in repet. cap. de multa, num.* 110. *de præbend.* refert Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap.* 16. *à num.* 23. de qua S. Ioannes Chryſoſt. *in comment. epiſtola ad Romanos cap.* 16. *hom vlt.* id eſt, 32. ita ait: *Ego & Romam propterea diligo, tametſi & aliunde queam illam laudare, nempe à magnificentia, ab antiquitate, à pulchritudine, & multitudine, à potentatu, & diuitiis, & à rebus in bello fortiter geſtis, ſed relictis iſtis omnibus, ob id illam beatam deprædico, quod erga illos Paulus dum viueret adeò fuit beneuolus, adeò illos amauit, coram diſſeruit, & poſtremò vitam apud eas finiuit: vnde & ciuitas iſta hinc facta eſt inſignis, pluſquam à reliquis omnibus, & quemadmodum corpus magnum, ac validum duos habet oculos illuſtres, Sanctorum videlicet illorum corpora: non ita Cælum ſpendeſcit, quando radios ſuos Sol ex ſeſe dimittit, quemadmodum Romanorum Vrbs duas illas lampades, vbique terrarum effundens*, &c. de qua in feſtiuitate Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſic canit Eccleſia.

O felix Roma, quæ tantorum Principum
Es purpurata pretioſo ſanguine,
Non laude tua, ſed ipſorum meritis
Excellis omnem mundi pulchritudinem.

Et gloſſ. *verb. Romanæ, in Extrauag. execrabilis, de præbend.* ita ait: *ipſam Vrbem Apoſtoli Petrus & Paulus vna die pro merito, loco vno pro gloria, ſub vno perſequutore pro pari virtute compaſſi glorioſo cruore martyrij Chriſto Domino conſecrarunt.* Hinc etenim Roma eo glorioſo cruore reſperſa in hanc gloriam prouecta eſt, vt ſi gens ſancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & Regia per ſacram B Petri Sedem in Romano iam proprio ſolio collocatam caput totius Orbis effecta, vt dicit text. *in cap. fundamenta, in princ. iuncto* §. 3. *de elect. in* 6. & refert Lotter. *de re benef lib.* 1. *queſt.* 46. *num.* 6. Nullam denique decentiorem, aut Chriſto ipſo magis acceptam Sedem fuiſſe cenſemus, quam quæ ſanctiſſimorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſanguine conſecrata, æternisque trophæis illuſtrata, quod inde Romam ipſam ad eam gloriam prouexit, vt inde eſſet gens ſancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & regia, vt caput Orbis effecta latiùs præſideret religione diuina quàm dominatione terrena, ad quod refert aliqua Lælii Iorda *de maioribus Epiſcopi cauſis ad Papam deferendis, & de Romanæ Sedis origine, c.* 11. *num.* 10.

Quamvis ex *Matth. cap.* 16. & *Ioan.* 21. ſolùm 10
conſtet Chriſtum Petro Summum Pontificatum tribuiſſe, non autem alicuius certæ Eccleſiæ Epiſcopatum, ipſa tamen Iura Canonica manifeſtò nobis tradiderunt iuſſu Domini Petrum Romæ Sedem Pontificiam fixiſſe, vt inquit Nicolaus II relatus *in cap. omnes, 12 diſtinct.* ſcribens Mediolanenſibus per Petrum Damianum Legatum ſuum, his verbis: *Omnes ſiue Patriarchæ cuiuſlibet apices, ſiue Metropoleon Primatus, aut Epiſcopatuum Cathedras, vel Eccleſiarum cuiuſlibet Ordinis dignitates inſtituit Romana Eccleſia: illam verò ſolus ille fundauit, & ſuper petram Fidei mox naſcentis erexit, qui beato æternæ vitæ clauigero, terreni ſimul, & cæleſtis imperij iura commiſit.* Id ipſum oſtendit Gelaſius relatus *in cap. quamuis*, 21. *diſtinct.* omnibus Orthodoxis ita ſcribens: *Quamuis vniuerſæ per Orbem Catholicæ Eccleſiæ vnus thalamus Chriſti ſit: ſancta tamen Romana, Catholica, & Apoſtolica Eccleſia nullis ſynodis conſtitutis cæteris Eccleſiis prælata eſt, ſed Euangelica voce Domini, & Saluatoris noſtri Primatum obtinuit: Tu es Petrus*, &c Item Anacletus *ad omnes Epiſcopos epiſt.* 3. *cap.* 3. relatus *in cap. ſacroſancta* 22. *diſtinct.* ita ait: *Sacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Saluatore noſtro Primatum obtinuit. Deinde hoc ipſum atteſtantur* Marcell I. *in cap. rogamus*, & Leo I. *in cap. cum Beatiſſimus*, 24 *queſt.* 1 præterea Alexand I Iulius I. Pius I. *in ſuis epiſtolis*, & demum Innoc. III *in cap per venerabilem, qui fil. ſint legit.* his verbis: *Locus, quem elegit Dominus, Apoſtolica Sedes eſſe cognoſcitur.* Confirmatur, nam cùm Petrus Vrbem fugiens exiuiſſet, volens eum Dominus ad locum quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo: *Domine quò vadis?*
reſpondit: † *Vado Romam iterum crucifigi*; quod 11
intelligens pro ſe dictum, ad locum ipſum protinus eſt reuerſus, quam hiſtoriam referunt Linus Papa *in actis paſſionis Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli*, Egeſip. *lib* 3. *de excidio Hieroſolymitano*, D. Ambroſ. *lib.* 5. *epiſt* 32. Læl. Iordan *de maioribus Epiſcoporum cauſis ad Papam deferendis, cap.* 11. *n.* 24. Guerrero *in ſpeculo Iuris Pontificij pag.* 8. & ex S Athanaſio *in apologia pro fuga ſua*, & S. Greg *in explicatione quarti Pſalmi pænit.* comprobat Cardinal. Bellarm. *lib.* 1. *de Romano Pont. cap.* 23. *in fine*

12 *fine*, Lotte.*d.lib.1.quæst.46.num.9.* Quare † primam Sedem, & vniuersalem Ecclesiæ Primatum Romæ Iure diuino esse collocatum tenent Abb. *in d.cap.per venerabilem*, Ioan. Andr. *in cap. fundamenta, de elect.in 6.* vbi Anchar.*num.12.* Albertus Pyghius *de Ecclesiast hierarch lib.3.cap.12.& 13.* S. Antoninus *part.3 tit 23.c.5.§.7.* Turrectem *de potestate Ecclesiæ, lib.2. cap 40. cum sequentibus*, Can. *de locis Theolog. lib.6.cap.8. vers.10.* Aluar Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib.1.cap.32* Cordub.*in quæst.lib.4.quæst.1 preposit.8.* Iacob *de Concil lib 8. art .& 7.* latissime Alphons. Mendoza *in quæst. quod lib. quæst 4. scholast.* Azor. *institut moral. part 2. lib 4.cap.11. quæst.2.* Cardin. Cæsar. Baron. *in addit ad Martyrologium Romanum die 18. Ianuarij, pag mihi 50.* Cardin. Bellarmin. *tom.1.de Romano Pontif. lib.2. à princip.* Card.Tusch. *pract.conclus.Iuris tom.3. conclus.3. num 19. & tom.7.*
13 *lit. R. conclus 362.* quorum aliqui agunt † an licitum sit è Roma aliò Sedem Apost. transferre, quod ex instituto disputarunt Alphons. de Mendoza *d. disput 4* Cardin. Iacobat *de Conc.lib.8. in 6. art.* Cardin.Bellarmin.*dict.tom.1 de Romano Pontif. lib.4. cap. 4. vers.2. hoc idem*, & alij citati à Cened. *ad Decretum collect.11 num.4.* à Lotter.*dict.quæst.46. num.19.*

14 Et quòd Romana Ecclesia omnium aliarum, omniumque fidelium mater sit, & magistra, atque super omnes Primatum obtineat, probant text. *in d. c. quamuis, & in dict.cap sacrosancta, in cap.2. de Summa Trinit & in cap. antiqua 23. de priuileg* cum multis alijs adductis plenissimè per Cordub *dict. quæst.1.art.2.* Mendoza *d quæst.4 scholast.§.4.* Turrecrem.*de potest.Eccles.lib 2.cap.36.* Albertus Pyghius *d.cap.12.* Can.*de locis Theolog lib.2. cap.4.* Bannes *in 2. 2. D. Thomæ quæst art. cap. 2. concl. 5.* Com. *lib.4.var cap 14.numer 1.* Illustriss.Cardin. Bellarmin. virtute & litteris insignis, Catholicæque religionis strenuus propugnator, *d.tom 1 de Romano Pont. cap.12.* cum sequentibus, Cardin. Tusch.vtriusque Iuris consultissimus, prout præclari, indefessique laboris monumenta attestantur, *in pract. conclus. tom.7. lit. R conclus.361.* Cardin. Mantica assidua negotiorum experientia eruditissimus *de coniecturis vlt.volunt.lib 3.tit.6.num.4.* Iacob.de Graffiis *tom.1. consil lib.3. tit. de clericis non resid.cons.1. num.4.* plenissime Marta *de iurisdict. part.1. cap.13. à num.19.* vbi permulta sequentia capita omnia argumenta in contrarium plenissimè resoluit. Valeri Reginald. *in praxi fori pœnitent lib 1. num.22.* Fr. Paulin. Berti Lucensis *in praxi criminali Regul tit.1. cap.14.n.4.& 5.* Victorin.Mans *de Ecclesiastic. magistrat.lib.2. cap.4. & 5.* Homobon. *de statib humanæ vita, part.1.c.4.num.1.& c.6.vers.in primo gradu* nouissime Mich. Ferr.*de præcedent. Ecclesiast quæst 31.* plures ex antiquioribus refert Cened. *d. collect.11. n.4.& 5.*

15 Romæ, & vniuersalis Ecclesiæ Pontificem succedere Petro in Ecclesiastica monarchia tam ex diuino iure, quàm ratione successionis, Conciliorum auctoritate, Summorum Pontif. Græcorum, & Latinorum Patrum, aliorumque testimoniis,& auctoritatibus probat idem Cardin Bellarm. *d. tom.1.*
16 *lib 2. c.12. & 13.* † Nullum enim in terris superiorem habet, *cap. cuncta per mundum 9. quæst.3. cap. licet,cap. Venerabilem, de elect.* Flamin.*de resignat lib. 7.quæst.5.num.1.& 2.* Don. Garsi. Mastrillo *de ma-*
17 *gistratib.lib. lib.1. cap.1. num.4.* Et est † Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis, cùm totus mundus Papæ sit territorium, *d c cuncta per mundum,cap. per principalem 8.quæst.3.* Camill.Borrel.*in sum.omnium decis.tit.4.n.10.* Gonzal.*ad reg.8. Cancel.§. 1. proœm.*
n.44. † Et omnes eidem parere, ipsumque in Prima- 18
tem recognoscere debent, *c. sacrosancta, c. de Constantinopolitano 12 dist* Gonzal.*§.1.proœm nu.8.* Licet autem *in proœmio Decretalium*, alijsque in locis seruus seruorum Dei nominetur, intelligitur quantum ad humilitatem, nam quantum ad potestatem est Dominus dominorum, Azor.*instit moral p.2.lib. 3.c.19.quæs.1.vers.Baldus*, Flamin *d.lib.8.quæst.7.numer.101.*

Vnde Summum Pont. saltem in habitu directè 19
habere potestatem sæcularem immediatè à Christo Domino sibi commissam, itavt possit per seipsum eam,vt directam reducere ad actum, licet frequentiùs illam exerceat per Imperatores, & Reges ab eius manu eandem accipientes, tenent Innocent.*in cap.licet, num. 8. & 9. de foro comp.* & post Host. Panot.*in cap. nouit numero 13. de iudic* post.glos.ibi, & post *glos.1. in cap. causam qua, in 2. qui filij sint legit*, cui similis *verb Ecclesia, in Clem. ad nostram, de hæretic.* Bart.*in l. 1 § Præsides .ff. de requir. reis*, Hieron Alban *tract de potestat.Papæ, p.2.num.15. cum seqq.* Aluar. Pelag. *lib. 1. de planctu Eccles. cap. 24.* Palat. *de obtentione regni Nauarræ, §. 6.* Cou.*in reg. peccatum part. 1. § 9. num 7.vers.1.* Nau.*in d c nouit, notab. 3.sub num.19* Menchi.*illust lib.1.cap. 20. num. 2 & cap.11.num.1.* Marta *de Iurisdict.part.1. cap. 19.* quo loci iunctis capitulis sequentibus vsque ad *cap. 23.* inclusiuè, & iunctis præcedentibus, pluribus medijs hanc sententiam tenaciter defendere intendit, Leonard.Duard.*in comment. ad Bull. Cœna lib.2. can 14. quæst. 8 num. 13. & can.15. quæst. 18.* Torrebl.*de magia lib. 3 cap.4.* Solórzan. *de iure Indiar. tom.1 lib 1.cap.22 cum seqq.* Lorrea *Granat. decis.1 à num.5.* ex Theologis S. Antonin *tit.3 de dominio regnorum.cap.2 & p.3 sum tit.22 cap.5.§.17.* S. August. Triumph. *in princ. sum. de potestate Ecclesia.* S. Bonauent. *in 4.dist.37. in exposit. lit.dub.4.* Henric.Gandau. *in quod lib. 6. quæst. 23.* Roder. Sanc. Episcop.Zamoren. *lib. de origine, & differentia principatus.p.1.* Alexand. Alens.*4.p.summ. quæs.19.part. 2.§ 1.* B. Ioann. à Capistrano *de auctoritate Papæ, part.1.secunda partie, num.4.& 5.* Aluar. Pelag.*de planctus Ecclesia lib.1. cap 13.* Gels. Manc. *de iuribus principatuum, lib.3.cap.1. & 2.* Paulus Ciera *in tract. de iure Principum, cap.6. cum sequentibus*, Alexand. Pesanti. *de potestate Romani Pont.* Thom. Bozi.*de ruinis gentium,& regnorum,lib. 1.* Sot *lib.4.de Iustit. quæs 4.art. 1.* ibi, *Arbitrati sumus Christum quatenus hominem non fuisse Regem, non quòd non potuerit, erat quippe Deus, sed quia neque eum decuit, neque subinde voluit*, &c. Ios.Ragus.*in 3.p.S.Thomæ disput.22. art 6 q.22.*

Probatur hæc sententia. Summus Pontifex Petri 30
successor, & Christi Vicarius nobis Christum repræsentat qualis erat dum hic inter nos viueret: atqui in Christo Domino nostro dum vixit fuit Regia potestas temporalis: ergo Summus Pont.Petri successor habet temporale dominium, maior per se patens est,& constat ex dictis, & præcipuè ex illo Ioan.21.*Pasce oues meas*, & Matth.29.*Tu es Petrus*, &c. vbi Dominus loco sui Petrum constituit vniuersalem suæ Ecclesiæ Pastorem, illimitatámque relinquit hanc sibi promissam, & traditam potestatem, vnde D. August. *Sicut*, inquit, *in Saluatore erant omnes causa Magistri, ita & post Saluatorem in Petro omnes continentur.* Et Chrysog. *super Acta Apostolorum. Ita*, inquit, *Petrus à Filio super omne quod est Filij potestatem accepit, non vt Moyses in gente vna, sed in vniuerso Orbe.* Quamobrem necesse est fateri eandem

dem esse auctoritatem Petri, quàm Christi, & Summi Pont. quàm Petri *Manet*, inquit S. Leo, *dispositio veritatis, & Beatus Petrus in accepta fortitudine Petra perseuerans suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit, perseuerat videlicet Petrus, & viuit in successoribus suis* Et Philippus Presbyter Apostolicæque Sedis legatus *in Concilio, Ephesino circa an.* 430. vt habetur *tom. 2. c. 16.* sic dicit: *Nulli dubium, imò sæculis omnibus notum est, sanctum Beatissimúmque Petrum Apostolorum Principem, & caput. Fideique columnam, Ecclesiæ Catholicæ fundamentum, à Domino* IESV *Christo Saluatore nostro, humanique generis Redemptore, cœlesti regni Claues accepisse, soluendique, atque ligandi potestate, quam acceperat, vsum fuisse, necnon per successores suos hucusque semper viuere, causasque decernere sempérque victurum esse.*

21 Minor verò, quatenus habet Christum Dominum, dum in terris vt homo vixit, vniuersalem fuisse mundi Dominum, ac Regem vniuersorum probatur Matth. cap 10. *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo* Et cap. 28 *Data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in terra.* Probatur etiam ex pluribus Apost. locis, qui præcipuè scribens ad *Coloss cap.* 1. inquit de Christo: *Qui est imago Dei inuisibilis primogenitus omnis creaturæ, quoniam in ipso condita sunt vniuersa in cœlis, & in terra, visibilia, & inuisibilia, siue Throni, siue dominationes, siue Principatus, siue Potestates, omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant: & ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis.* Et ad *Hebræ. cap. 1. Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissimè loquutus est nobis in Filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & sæcula.* Ioannes etiam *in apocal cap.* 1 dicit, quòd IESVS Christus est testis fidelis, primogenitus mortuorum, & Princeps Regionum terræ, & *cap. 11. quod audiuit vocem multorum dicentium: Factum est Regnum huius mundi Dei nostris, & Christi eius.* Et *c. 19 Cùm prius exarasset quomodo apparuerit ei ille, qui dicitur Verbum Dei, refert, quod habet in vestimento, & in femore suo scriptum, Rex regum, & Dominus dominantium.*

22 Quòd si insurgat aliquis dicens, quomodo Christum Regem dicimus sine propugnatoribus, sine magistratu, &c. respondet Isai. Propheta *cap. 9 factus est principatus super humerum eius;* quem locum Nicetas in Nazianzenum *in orat. de natiuitate*, iuxta interpretationem antiquorum Patrum explicans, per humeros Christi, vires eius intelligens ait, *omnes alij Reges non in propriis viribus imperium suũ, & regnum habent constitutum, sed in aliis, putà in militibus, & satellitibus, & propugnatoribus: Christus autem solus principatum suum super humerum habuit.*

23 Consequentia rectè infertur: quia Petrus, qui adhuc perseuerat, & viuit in successoribus suis, vt suprà probaui, accepit Pontificatum & regimen totius populi Christiani, & in Vicarium electus fuit Christi, cuius iurisdictionis sunt omnia regna mundi. Vnde in eius solemnitate exultans Ecclesia canit: *Tu es Pastor ouium, Princeps Apostolorum, tibi tradidit Deus omnia regna mundi.* Et super illa verba, *Tibi dabo Claues*, infert Chrysolog. *Filius Dei vbique terrarum Petro con essit potestatem, & homini mortali omnium, quæ in cœlo sunt, dedit auctoritatem, vt potestate Clauium Ecclesiam amplificaret.* Inde D. Augustin. *serm. Fortis & humilis*, admirans ait: *O mira potentia, ô ineffabilis gratia Saluatoris, quis plebeium Piscatorem Apostolorum facilè crederet Principem, & Regibus obsistere, Reges sanctificare, Regibus omnibus imperare, mundum refrænare legibus? Sicut Christus accepit à Patre Dux sceptrum Ecclesiæ gentium ex Israel egrediens super omnem principatum & potestatem, & super omne quodcumque est, vt ei genua cuncta curuentur: sic & Petro, & eius Successoribus plenissimè commisit.* Si igitur Christus Dominus est directè, absolutè, verè, realiter, legitimè, vt monstratum est euidentissimè, totius mundi, & omnino hominum, qui sunt in eo, tam quoad ea, quæ ad Spiritum pertinent, quàm quæ ad corpus. Ergo etiam Summus Pontif. dominus est directè, absolutè, verè, realiter, legitimè, totius mundi, & omnium hominum, qui sunt in eo, tam quoad ea, quæ ad spiritum pertinent, quàm quæ ad corpus: nam, vt infert Chrysog. in persona Christi loquentis ad Petrum, *qui amas me coram ipsis, iam tibi confirmo quod meum est plenum*, & ideò D. Thom *in fine l. 2. sentent.* dicit quòd Papa vtriusque potestatis apicẽ tenet, scilicet spiritualis, & sæcularis, hoc illo disponente, qui est Rex, & Sacerdos secundùm ordinem Melchisedech & Dominus dominantium, cui potestas non auferetur, & regnum eius non corrumpetur.

Nihilominus tamen veriùs dicendum puto Summum Pontificem super vniuersum Orbem ex Summo Pontificatus officio directè non habere etiam 24
in habitu potestatem sæcularem ab Spirituali distinctam per quam more aliorum Regum possit eo modo in temporalibus ciuiliter gubernare, & tuere, quæ proximè spectant tantummodo ad finem temporalem, & politicum; & hanc sententiam tenent D. Thom *in opusculo de regimine Principum lib. 3. cap. 2. cum sequentibus, & p. 3 quæst 59 art. 5.* Sot. *de iustitia lib. 3. quæst. 4. art 1. colũ m. 4. vers. quod si, & in 4. distinct. 25 quæst. 2 art. 1. conclus. 3.* Driedon *de libertate Christiana lib 1. cap, 9 & cap. 15.* Caietan. *tom. 1. tract. 1. de auctoritate Papæ, & Concilij cap. 13. ad* 8. Victoria *in relect. super cap. vlt. Matthæi numero. 27. & de potestate Ecclesiæ relect. 1. quæst. 5. num.* 8. Alphonsus Alu. Guerrero *in speculo Principum cap.* 16. Cardin Bellarmin. *controu 3. generali lib. 5. de Romano Pontifice cap. 1. versic. Tertia sententia, & cap 3. & cap.* 6. Molina *de iustitia tract. 2 disput. 29. colum. 43 vers his prænotatis*, Suarez *de legibus lib. 3 c 6. sub num. 3. cum sequentibus, & de defensione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ sectæ errores lib. 3 cap. 5. num* 8. Rebell. *de obligationibus iustitiæ, part. 2. lib. 18 quæst. 23.* latè Anguian. *de legib. lib. 2. controu. 17. per tot. & præcipuè à num.* 19 Azor *instit. moral p. 2. lib. 11. cap 5. quæs.* 6. Param. *de orig. Inquis. lib. 3. quæst 3. opin.* 4. Morl. *in emporio iuris part 1. tit. de iurisdict. quæst.* 4. Ceuall. *de cognit per viam viol. in prolog num 9. in fine, & num.* 11. Maynard *de priuileg Eccles. p 1. art. 6. n.* 1. Salgado *de protect Regia tom. 1. p. 1. c. 1. præl. 1. nu.* 55. Gabr. Pereira *de manu Regia p 1. præl. 1. num. 4. &* 5. Antonin. Diana *moral resolu. p. 1. tract 2. resolut.* 121 Benedict. Ægid. *in repet l ex hoc iure part. 1. cap. 3. nu. 17 ff de instit & iure*, nouissimè R. P. Iuniper à Drapano *pro Iuris Pontificij defensione quæstio. 1. capite 2. numero 9. cum seq.*

Huius sententiæ plura, & validiora sunt funda- 25
menta, & à priori ostenditur, quia Summus Pontifex, vt Christi Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solùm, quam in lege Gratiæ Christus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, immediatè contulit eidem, arg. text. *in cap 1. & 2. de officio Vicar l 6.* delegatio enim nullam aliam in delegato iurisdictionem ponit nisi eam, quæ à delegante concessa est, iuxta text. *in l. 1. §. qui mandatum, ff. de officio eius*,

26 *eius, cui mandata est iurisdictio* Planè † Christus Dominus, quamuis potuerit insuper dominium politicum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem cum suprema potestate sæculari super vniuersum Orbem, & super omnes Principes ipsius principaliter, & directè exercere, tamen huiusmodi temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, iuxta illud Ioan 18 *regnum meum non est de hoc mundo*; & iuxta alia plura, quæ ad hoc probandum congerunt Victoria *de potestate Ecclesiastica relect. 1. quæst. 5. n. 16. cum sequentibus*, Valentia *d puncto 6 colum. 2.* Tolet. *in cap 18. Ioan. annot. 25 & 26.* Cardin Bellarm. *d. lib 5. de Rom. Pontif cap.* 4. Licèt oppositum, imò quòd Christus Dominus de facto exercuerit temporalem monarchiam super vniuersum Orbem, defenderint Albert. Pyghius *lib. 5. hierarchia Ecclesiastica cap. 3.* Almayn. *de potestate Ecclesiast. cap.* 8. Nauar. *in cap nouit, notab 3. n. 130. de iudiciis.* Modernus *de iurisdict part. 1. cap* 18 quorum fundamentis dilucidè respondent Victoria, Bellarminus, & cæteri suprà citati, explicantes locum *Matth. vlt.* ibi, *data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in terra*, vt intelligatur de potestate Christo data super regnum spirituale, & super omnia etiam temporalia, in ordine ad finem ipsius supernaturalem.

27 Nec nos in contrariam opinionem adducere possunt plures auctoritates, quibus innituntur contrariæ opinionis Auctores ad probandum Summum Pontificem saltem in habitu directè habere potestatem sæcularem immediatè à Christo Domino, quam de facto ipse habuerat super vniuersum Orbem: licèt enim negare non possimus eum per se, & directè habuisse ex dono Patris excellens quoddam dominium; & potestatem in res omnes creatas, & super omnes omnium hominum, imò & Angelorum actiones, itavt non solum ad finem supernaturalem Ecclesiæ vniuersalis, sed etiam absolutè potuerit, & possit de rebus omnibus temporalibus ad libitum disponere, & ea ratione dici possit Dominus Orbis, & Rex regum, etiam quoad omnia temporalia, vt aduertunt Molina *d disp. 28 col. 4. in fine, vers. restat, & concl. 4. & 5.* Suar. *disp. 48. sect. 2. col. 3. vers. dico secundo, cum sequentibus.* Sic intelligentes locum *Matth. vlt.* ibi, *data est mihi*, &c & illud *Apocal. 1. Princeps Regum*, &c. *& in cap. 10. Rex Regum, & Dominus dominantium*, tamen ea non communicauit Vicario, prout eidem non communicauit alia pleraque etiam pertinentia ad potestatem excellentiæ, vt pulchrè docet Diuus Thom. *in opusculo de regimine Principis, l. 3. c.* 10. quem sequuntur Nauar. *d. notab 3. n. 150.* Molina *d. disp. 29. col. 14. in princ.* Suar *d. dist, 1. ante finem.*

28 Deinde hanc nostram sententiam non infringit auctoritas Christi Domini *Ioan.* 21. ibi, *Pasce oues meas*, quia in ea solùm impletur illa promissio, quæ Petro à Christo Domino facta fuerat *Matthæi* 16. ibi, *tibi dabo Claues regni cœlorum*; vt post alios resoluit Suar. *de legibus lib. 3. c. 6. n. 4. & lib. 4. c. 2. n. 10. & c. 3. n. 1.* Per has autem Claues solùm significatur potestas spiritualis suprema, non verò temporalis, directa, vt post alios resoluit idem Suarez *d. lib. 4 c. 3. n. 3. cum sequentibus.*

29 Nec enim nos deterrent pleraque Iura, quæ iuxta omnium ferè Doctorum mentem Summo Pontifici tribuere videntur sæcularem potestatem, vt *in cap. 2 distinct. 22. & in Extrauag. vnam sanctam, de maior. & obed. inter communes, & in Extrauag. vnic. post princip. vers sanè, ne Sede vacante Ioan XXII.* Nam text. *in d cap. 1. & in d. vers. sanè*, dum inquiunt *quòd Christus Dominus Summo Pontifici in persona Beati Petri æternæ vitæ clauigeri commisit iura terreni simul, & cœlestis imperij* non agunt de Potestate aliqua sæculari Summi Pontificis, sed solùm de Ecclesiastica, quam Christus Dominus eidem concessit *Matthæi* 15. dum ei promisit, & tandem dedit Claues regni cœlorum, vt possit ligare, & soluere super terram, id est, omnes fideles existentes in imperio terreno: & quandocumque ligaret, & solueret super eam esset ligatum in Cœlis, id est, in imperio cœlesti, vt ita Summus Pontifex hæc vtriusque imperij iura haberet Ecclesiastica, vt considerat hic illos textus intelligens, Card. Bellarm. *vbi suprà* & Anguian. *d. controu. 17. n. 54* vbi *n. 64.* agit de intellectu *d. Extrau. vnam sanctam*, quem etiam refert, & sequitur Diana *p. 1. tract. 1. resol.* 122.

30 Quo retento sensu dici potest Nicolaum Papam (qui iuxta communem, de qua tamen dubitat Cardinalis Bellarminus, auctor est prædicti *cap. 1.*) non videri sibi ipsi aduersari *in cap. cum ad verum, 96. distinct.* quatenus ibi asserit Christum Dominum distinxisse potestatem, & officia Pontificis, & Imperatoris, ne aut Imperator iura Pontificis, aut Pontifex iura Imperatorum præsumeret vsurpare: nam in hoc textu loquitur de potestate sæculari formaliter sumpta in suum finem naturalem, & hanc negat in Summo Pontifice: in illo verò loquitur de potestate materialiter tantùm sæculari in ordine ad finem supernaturalem, & hanc Summo Pontifici concedit.

31 *Primò*, ex dictis infertur Summum Pontificem, qua talem ex vi Pontificalis officij habere sufficientem potestatem super omnia negotia sæcularia, etiam inter sæculares, vt de illis iudicet, & disponat, quando id expedierit ad quietem, & conseruationem, ac Ecclesiæ defensionem, & ad bonum spirituale, & ad finem Ecclesiasticæ potestatis supernaturalem assequendum, & vltra Ordinarios per text ibi *in cap. cùm ad verum 96. distinct. & in Extrauag. vnam sanctam, de maiorit.* ac Theologos *in 4. dist.* 24. latissimè disputarunt, sic resoluentes Cardin. Turrecrem *de potestate Eccles lib 2. cap. 113. cum seq.* Albertus Pyghius *de Ecclesiastica hierarch. lib.* 5. Driedon *de libertate Christiana, lib. 1. cap. 15. cum seq. & lib 2. cap. 2.* Sot. *de iustitia lib. 4. quæst. 4. art. 1.* Henric de Gandauo *quodlib. 6. quæst.* 23. Caietan. *in apologia, tom. 1. opusculorum, tract. 2. cap. 13. ad 8. & 2. 2. quæst. 43. artic.* 8. Fr. Anton. de Corduba *in quæst. lib 1. quæst.* 57. Victoria *relect. 1. sect. 5. & relect. 5 sect 2 à numero 3. & in relect. de Indis, & Insulanis, part. 1. à numero. 26 & ad cap vlt Matthæi num.* 29 Molina *de iustitia tract. 2 disp 29. vers. Tertia conclusio*, Rebell. *de obligation. iustitiæ, part. 2. lib. 14. quæst 23. sect. 1. num 2. & 3 & sect. 5. nu. 29.* Aldrete *in allegatione pro commoda Regularium exemptione part. 1. cap. 5. num. 13.* Suarez *de legibus lib. 3. c 7 n 3. & de defensione Fidei Catholicæ lib. 3. cap.* 22. Illustriss. Card. Bellarm *de Romano Pontifice, controuers. 3 generali, lib. 5. c. 5.* Ex nostris Canonistis Couar *practicarum c. 1. n. 2 conclus. 2. & in reg peccatum, p. 2. §. 9. n. 7.* Nauarr. *in d. cap. nouit, notab. 3* Ioann. Salgado de Araujo *in l. Regia Lusitana discursu 1. n. 41. cum seqq.* Ceuall. *communium contra communes q.* 759. Morla *in emporio Iuris Ciuilis, tit. de iurisdict. omnium iudicum q* 4. Cardin. Tusc. *practicarum conclus. tom. 6 concl.* 45. Valenzuel. *pro monitorio Pauli V. p. 7. à n.* 45. Balboa *ad c fin. n. 4. de præscrip.* Petr. de la Escalera Gueuara *in didascalia de vtroque brachio, p 2. nu.* 87. latè Ioannes Faiardo *ad c tanta, qui filij sint legit. membr 1. n. 71. cum seqq.* vbi sæpissimè me citat. *in hoc loco*; qui omnes latissi-

mè agentes firmiter tenent Summum Pontificem directè potestatem non habere in temporalibus, & procedere *d.c.cum ad verum, d.c. nouit*, cum similibus eam tamen habere casualiter, & indirectè in ordine ad Spiritualia, quoties scilicet ad spirituale bonum fuerit necessaria, & procedere *d. Extrauag. vnam sāctam, & c. per venerabilem, qui filij sint legitimi.*

32 *Secundò* infertur Summum Pontificem super infideles habere potestatem generalem gubernatiuam, proindeque posse cognoscere, iudicare, & disponere de eorum negotiis sæcularibus, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesiæ, seu Principum fidelium etiam sæcularium, & Regnorum, aut statuum ipsis subiectorum, & ad expediendam prædicationem Euangelicam. Ità Couar. *in reg. peccatum par.* 1. §. 10. *sub numer.* 4. & § 9. *sub num.* 6. *propè finem* Nauar *d. notab.* 4. *n.* 58. Gregor. Lopez *l.* 2. *gloss.* 3. *col.* 6. *tit.* 13. *part.* 2. Victoria *super cap vlt. Matthæi num.* 27. Illustriss. Cardin. Bellarm. *controu.* 3. *generali l.* 5 *de Romano Pontifice cap.* 2. Suar *de legibus lib.* 3. *c.* 6. *n.* 1. & *c.* 10. Marc. Anton. Genuens. *in practicabil. Ecclesiast. quæst.* 616.

33 Directè tamen super infideles potestatem temporalem gubernatiuam non habet, nec de eorum negotiis potest cognoscere, iudicare, aut disponere, iuxta Doctores suprà citatos; ex eo, quia quæ-
34 cunque potestas gubernatiua competens summo Pontifici, quia tali, non competit ei, nisi quia est caput ipsius Ecclesiæ, gerens ipsius Christi capitis vices in corpus mysticum eiusdem, id est, in ipsam Ecclesiam militantem, vt palam est apud omnes Catholicos, & prosequitur Illustriss. Cardin. Bellarm. *d. controu.* 3. *de Romano Pontifice lib.* 2. *cap.* 12. *cum sequentibus*, maximè *cap.* 16. & 31. *col.* 3. *ante medium*
35 † Vnde eam potestatem non habet in homines, nisi qui sunt membra huius corporis, & Ecclesiæ, mediante scilicet Baptismo fideles facti, & incorporati cum Christo eius capite, iuxta text. *in cap. Dominus noster* 56 *dist.* & *in c. vlt. de Presbytero non baptizato.* Deinde Christus Dominus *Ioan.* 10. inquit quod in fine sæculi fiet vnum ouile, & vnus pastor, quia ante sæculi finem non omnes sunt oues huius ouilis, ac proinde nec omnes Summo Pontifici eiusdem Pastori directè subiiciuntur quoad aliquam potestatem gubernatiuam, vt sunt illi, qui illud adhuc non intrarunt per Baptismum, sed in infidelitate persi-
62 stunt. † Nec in qualibet Republica infidelium etiam barbarorum, licet opinione nostra videantur viuere more ferino absque politica gubernatione, habet Summus Pontifex directè potestatem temporalem gubernatiuam, quia hi intra suas Respubl. alium, quàm sibi proprium & immediatum superiorem non recognoscentes, habent namque immediate ab ipsa natura potestatem supremam ciuilem, ita ut per eam gubernari possint suo modo in ordine ad propriam conseruationem, & sic istis infidelibus est vera iurisdictio, vt comprobat Garc. Mastrill. *de magistrat. lib.* 1. *c.* 9 *per tot.*

37 Hinc per transennam admonerem nostros Lusitanos quàm iniustè procedant plures, qui vt fama fert, in regionibus infidelium, præsertim in Guinea, solent ex malitia, vel ex crassa ignorantia emere Æthiopes, & in seruitutem iniustam reducere, illos scilicet, quos vident ad propria corumque Lusitanorum nauigia per vim, vel fraudem trahi, vel absque culpa pro delicto patris familias perpetuæ seruituti barbarè damnari, vnde optima ratione hos liberorum hominū iniustos venatores arguit Rebell. *de obligat. iustitiæ, p.* 2. *lib.* 18 *quæst.* 23. *sect.* 5. *num.* 30. *cum sequentibus*, inde bene aduertens oportere quòd Regij magistratus habita huiusmodi iniusti commercij plena informatione remedium aliquod efficax adhibeant, quod etiam admonet Molina *d. tract.* 2. *disp.* 35. vbi *disp.* 36. & 34. latè prosequitur casus, in quibus Lusitani mercatores possunt absque peccato emere, vendere, vel asportare, aut retinere prædicta mancipia.

Hinc etiam consequens est Summum Pontificem 38
non posse huiusmodi infideles debellare, & eos in suam recognitionem compellere per se, vel per alios Principes fideles, pro eo solùm quod eum recognoscere nolint in dominum suum, & totius Orbis temporalem. Ita tenuerunt ex nostris Ioann. Andr. *in addit. ad Speculat. tit. de Iudæis col.* 2. *prope finem.* Innoc. *in c. quod super his, de voto,* Couar. *in reg. peccatum* 2. *p.* §. 10. *sub num.* 4. & §. 9. *sub numer.* 6. *prope fin.* Nau. *d. notab.* 3. *n.* 58. Gregorius Lopez *l.* 2. *gloss.* 3. *col.* 6. *in princip.* & *col.* 14. *post princip. tit.* 23. *part* 2. Marc. Anton. Genuens. *d. quæst.* 916. Tapia *de constit. princip. cap.* 1. *numer.* 54. Garc. Mastrill. *d. cap.* 9. *numer.* 10. Ex Theologis D. Thom. 2. 2. *quæst.* 12. *art* 2. vbi Caietan. *quæst* 66. *super* 8. *vers. circa* 1. Victoria *super cap. vlt. Matth. num.* 27. Augustin. de Ancona *in tract. de potestate Papæ quæst.* 23. *art.* 3. Suar. *de legibus lib.* 3. *cap.* 10. & *cap.* 6. *num.* 1. Illustriss. Cardin. Bellarmin. *d. controu.* 3. *generali lib.* 5. *de Romano Pontifice cap.* 1. Anguian. *de legib. lib.* 2. *contr.* 17. *num.* 11. vbi limitat nisi diripuerint ea loca à Christianis, & ita malè re-
tineant. † Nec obstat quòd post aduentum Christi 39
Domini omnia principatus, dominium, & iurisdictio translata sunt ab infidelibus in Fideles, iuxta illud Ecclesiastic. 10. *Regnum à gente in gentē transfertur propter iniustitias*, consonat *cap. translato, de Constitut.* quia respondetur prædictam principatus translationem referēdam esse ad solam potestatem, & punitionem diuinæ Maiestatis: hæc autem cùm nobis occulta sit, consequitur quod licèt Deus possit ob iniustitias, & alia gentium crimina ab eis tollere regna, & principatus, & regni dominium,
tamen † Romanus Pontifex, aut quilibet alius fi- 40
delis non poterit infideles quantumuis sceleratos, vtpote ipsius imperio non subiectos priuare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum, iuxta reg. tex *in l. vlt ff. de iurisdict. omnium iudicum, & in c. vlt de constitut.* iuncta reg. text. *in l. id quod nostrum, de regulis iuris,* vt bene aduertit Couar. *d* § 10. *sub n.* 2.

Ex quibus omnibus colligitur optimo iure po- 41
tuisse Summum Pontificem Alexandrum VI. inter Reges Castellæ (regnantibus in ea Regibus Catholicis Ferdinando, & Elisabetha) & Reges Portugaliæ (regnante Ioannes II) diuidere terras infidelium easque eisdem donare sub ea conditione, vt in conuersionem prædictorum infidelium tenerentur mittere personas idoneas, quæ Fidem Christi eisdem prædicarent, & suaderent, vt testatur Ioannes de Ochoa *in Carolea part.* 1. *fol.* 141. *pag.* 2. *in medio* Gregor. Lopez *dicta gloss.* 3. *col.* 1. *post med.* Cardin. Bellarmin. *lib.* 5. *de Romano Pontifice cap.* 2. *in fine,* Marta *de Iurisdict. part.* 1. *c.* 24. *n.* 32. Suri. *in comment. rerum in Orbe gestarum pag.* 10. *versic. porrò,* & plenius Lusitanus noster Ioannes de Barros *decade* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. quem latinè transcripsit. P. Maphæus *lib* 1. *hist. Indianæ* in hæc verba. *Is* (scilicet Alexand. VI.) *cognita rerum causa, ne quādo iis ad arma deduceretur, vltra Hesperidum insulas ad trecentesimam fere leucam, & quadragesimam ducto à septētrionibus ad Australem polum circulo totum terrarum Orbem ex æquo bifariam secuit. Quæ pars vergebat in Orientem, hanc Ioannes facta sibi ob iuris antiquitatem optione desumpsit,*

occidua

occidua Ferdinando relicta, &c. pleniſſimè rem hanc à ſuis primordiis proſequitur Rebell d. par 2. lib 18. quaſt. 2 3. ſect. 2. cum ſequentibus iuncta ſect. 1. Conſtat ergo Summum Pontificem prædictas terras diuiſiſſe, non ad eum finem ſimpliciter, vt Reges illic proficiſcerentur ad debellandos illos infideles, & eorum Regna abſolutè occupanda, ſed ſolùm conditionaliter prout ſcilicet poſtularet ordo, & proceſſus prædicationis Euangelicæ, & conuerſionis infidelium inibi prætenſæ, & eiſdem Chriſtianis Regibus à Summo Pontifice commiſſæ, & ita ſeruatis ſeruandis, & in caſibus, in quibus in ordine ad eam licita eſſet illa conceſſio, & belli indictio, videlicet quando aliter non poſſent eò adduci Prædicatores Fidei Chriſtianæ, nec rurſus protegi, ac defendi, tam ipſos, quàm Chriſtianos ad Fidem conuerſos, vt bene in effectu reſpondet Victoria in relect. 1. ſuper cap. vlt. Matthei, de titulis, quibus barbari potuerint venire in ditionem Hiſpanorum, n. 12. cum ſequentibus, ſequitur Gregor. Lopez d. gloſ. 3. col 6. in princip. & col. 13. à verſ quarta concluſio, expreſſit Card. Bellarm. d. cap. 2. ad finem. Eſt enim receptiſſima omnium Doctorum ſententia quòd licet ipſi infideles ad Dei veri cultum, & ſacri Baptiſmatis ſuſceptionem inuiti compelli nequeant, nihilominus tamen ſi impediant, & reſiſtant Prædicatoribus miſſis ad ſanctum Dei Euangelium prædicandum, Catholicámque Fidem ſuſcipere recuſent, poſſunt Principes Chriſtiani, vt miniſtri Pontificis, debellare illos infideles, efficiendo ne Fidei, & eius Prædicatoribus iniuriam, violentiam, & impedimentum inferant Ita Con. in reg. peccatum p. 2. §. 10 num. 13. verſ. quartò licitum, & §. 11. n. 5. verſ. fateor planè. Bañes in 2. 2. q. 10. art. 10. col. 528 verſ. tertia, & quarta concluſio, P Molin. de iuſtit. tract. 1. diſt. 105. & in materia de fide q. 10. art. 8. Azor. inſtit moral. p. 1. lib. 8. c. 26. queſt. 7. Lorca in 2. 2. q. 11. a. 1. ſect. 3. Suar. de Fid. lib. diſp. 18. ſect. 2 n 8. & contra Anglic. ſectæ errores 1. c. 10. Solorzan. de iure Indiar. lib. 2 c. 10. Benedict. Ægid in rep. l ex hoc iure p. 1. c. 3. n. 16 ff. de iuſtit. & iure, Fr. Thom. à Ieſu Maria l. 5. de procuranda om. ium gentium ſalute p 1. dub. 3. Seraphin de Freitas de iuſto Imperio Aſiatico c. 9 num. 6. & 7.

42 Anno Domini 1492. Alexandri VI. Pontificis maximi auctoritate Reges Catholici Ferdinandus, & Elizabeth Chriſtophorum Columbum, & Emmanuel Rex Luſitanus Petrum Aluarium, & alios fortes viros ad ignotas ad id tempus terras, ignotiora maria, tum ad ortum Solis, tum ad occaſum ſcrutari miſerunt, nouaſque in Oceanum Reges claſſes pararunt, ſemperque curarunt vt rectam religionem in omnes partes, quoad eorum fieri poſſet, extenderent, verbúmque Dei longè & latè diſſeminarent; denique nouum Orbem aperuerunt, arcanum depoſitum, & limitem ad nouum imperium à prouidentia diuina, itaut America ſola dicta ab Americo Veſputio Florentino inuentore quartam partem Orbis contineat, ex Genebrardo lib. 4 anno 1497. quod feliciter conſequuti ſunt, nam ex longinqua nauigatione (ad quam neque fabuloſi illi Argonautæ, neque in cœleſtium numero falsò relati Bacchus, Hercule ſve vnquam aſpirarunt) effectum eſt, vt cùm Orbem terræ vniuerſum tres in partes diuiſerit antiquitas, inuenti demum hi noui tractus quartam adiecere, ſi quarta appellanda eſt, quæ vna reliquis omnibus magnitudine ferme par eſt, cùm plura regna contineat, quàm quæ Alexander, Traianus vi expugnauerint, & quàm quæ omnes vnà Reges ſimul poſſideant; tempore enim quo nationes, quæ Catholicam Fidem ſumma cum admiratione amplecti ſolebant, illam fœdè maculant, damnatas ſectas Lutheri, & ſequacium ſectantes violando religionem patriæ, & debitam Pontifici Max. obedientiam, & Eccleſiæ Romanæ denegando; tunc loco gentium, quæ cum ab ea ſint eductæ vberioribus doctrinis ab illa deflectunt: Hiſpania nouas plantas, nouoſque filios matri Eccleſiæ affert, & acquirit, deteſtabilique Deorum idolorum cultu ſublato ex regione eorum, qui falſam doctrinam docent ad inſulas longè, vt inquit Iſaias, atque ad vltimas terras per Hiſpanos, & Luſitanos illata migrat Religio Chriſtiana, vt impleatur illud Eccleſiaſtici cap. 10. Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti alienæ; & apertius Matth cap. 8. Amen dico vobis, quod multi ab Oriente & Occidente venient & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob in regno Cælorum, filii autem regni eiicientur in tenebras exteriores. Quod quidem tempore Emanuelis inuictiſſimi Regis Luſitaniæ vlteriùs proſequutum, amplißima que terrarum ſpatia in Orientali India patefacta; mittens in dies Epiſcopos, Presbyteros, alioſque egregios ſanctitate, religione, & pietate viros ad docendos Indos in fide, itaut eius tempore, ac ſucceſſorum triginta prouinciæ cum totidem Regib. ſint ad Fidem redactæ, illique Luſitaniæ Regibus ſubiecti, & tributarij. Et iam eo ex tempore, quo Luſitani proprium Regem ſortiti ſunt, pro Chriſti Fide cum hoſtibus in Africa, & Aſia manus conſeruere, non ſolum Mauros à finibus ſui Regni expellentes, ſed in Æthiopia, Arabia, ac vniuerſo Oriente, & (vt vno verbo dicam) vltra Indum, & Gangem pugnando proprio ſanguine Chriſti Fidem ferè per vniuerſum Orbem propagarunt, & in ea loca peruenerunt, quæ nec Semiramis, nec Dionyſius, nec Magnus Alexander auditione perceperunt, nec fama ad eorum aures peruenit, quamuis aliquam partem ſuperarint. In Occidentali verò parte Caroli V. ſæculo octodecim prouinciæ cum octodecim Regibus Catholicam Fidem ſunt profeſſæ, & in ſolo Mexicano regno baptizati ſunt quaterdecies centena hominum millia, itavt in archiuis Caroli Cæſaris habeatur quendam Sacerdotem baptizaſſe ſepties centena hominum millia, alium tercena millia, alium cẽtum millia, alios plures, alios pauciores, vt refert Laurentius Surius in commentariis hiſtoriæ, an. 1518. fol. 515. & Chriſtianam diligentiam extollunt Paulus Iouius lib. 12. hiſtoriæ, Boſſius de ſignis Eccleſiæ lib. 17. ſigno 78. cap. 4. Curia lib. 1. in hiſtoria Catholic. Regum cap. 13. & 19. Natalis Comes in hiſtoria ſui temporis, lib 1. fol 6. & lib. 11. an. 1570 fol. 445. Anaſtaſ. Germon, de ſacrorum immunitatib. lib. 3. cap. 13. num. 10.

Reſtat videre qualiter Summus Pontifex Alexander VI. potuerit eam Prædicationis Euangelicæ, & conuerſionis infidelium curam, & negotium, ac totum illud, cum illis regionibus commercium ſolis Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus committere, & inſuper vetare, ne alij Principes, vel externi homines ſe in eam conquiſitionem, vel commercium intromitterent cùm tamen Chriſtus Dominus Marci vltimo. Apoſtolis dicens: Ite in mundum vniuerſum, & prædicate Euangelium omni creaturæ, &c. ſimul conceſſerit omnibus futuris Chriſtianis, & Regibus facultatem, vt Apoſtolos, eorumque ſucceſſores in eo munere iuuarent: deinde & ius gentium omnibus fecerit commune prædictum commercium, iuxta text. in l. ex hoc iure ff. de iuſtitia, & iure, itavt regulariter à nullo etiam ſupremo Principe reſtringi, & prohiberi poſſit, iuxta reg. text. in §. ſed naturalia, Inſtit. de iure naturali, vbi Faber, An- 43

gelus,& cæteri, post alios Couar de *sponsalib. p. 1 cap. 6. §. 9. n. 3.* Suar. *de legibus lib. 2. cap. 14.*

44 Dicendum ergo Alexandrum VI. ex potestate, quam in ordine ad expeditionem prædicationis Euangelicæ habet super ipsos etiam infideles, vt suprà resoluimos, iuste id facere potuisse, ad exemplum etiam antiquorum Pontificum, videlicet Martini V. Nicolai V. Calixti III. & Sixti IV. qui eandem concessionem antiquioribus Portugaliæ Principibus, & maximè Regi Alphonso IV. & Infanti Henrico eius patruo fecerunt per Bullas peculiares quæ Vlyssipone asseruantur in scriniis Regiæ Coronæ, vt refert Rebell. *d. q. 23. sect. 1 numer.* 4. quorum etiam meminit Benedict. Ægid *ad l. ex hoc iure ff. de iust. & iure, part. 1. cap. 3. num* 18. omnes moti ex eo, quia ipsius prædicationis, & conuersionis progressui conueniens erat prædicta concessio; tum quia cedebat in præmium dignum, & quasi in stipendium infiniti penè sanguinis, & pecuniæ, laboris, industriæ, & negotij in explorando, & aperiendo Oceano, & luce Euangelij ad gentes illas deferenda; que sanè beneficij genere iidem Reges commoti, & de re veluti sua magis solliciti, prædicationi Euangelicæ, & prædictæ conuersioni liberiorem aditum aperient: tum etiam ne aliter eius progressus impediretur, vel turbaretur per bella, & dissensiones consuetas inter subditos Principum diuersorum; quibus dissensionibus in ea diuisione idem etiam Alexander VI. intendit obuiare, respectu eorundem etiam Principum Portugaliæ, & Castellæ, vt referunt Maphæus, Cardin. Bellarm. *vbi suprà*, & Rebell. *d. sect. 2. numer.* 7. tum denique ne contingeret, quòd eorum externorum aliqui præ lucro, aut inuidia, aut qualibet alia malitia, ferrum, arma, ligamina, aliasque res, & bona, ad infideles deferri prohibita, portarent, vel transmitterent, aut ipsos infideles nauigandi modum edocerent; propter quæ eisdem Portugaliæ, & Castellæ Regibus hostes duriores, ac fortiores fierent, & per hoc infidelium conuersionis prosequutio impediretur, vel fortè cessaret, non sine magna Dei offensa, & ingenti totius Christianitatis opprobrio, vt habetur in Bulla Calixti III. relata per Rebell. *dict. q. 23. sect. 2. n* 8.

45 Non obstant in contrarium adducta, quibus aliqui Principes intendunt se iuuare contra prædictam Alexandri VI. atque aliorum Pontificum determinationem, & concessionem tam iustam, & cum ipsomet Iure diuino conformem; nam ad locum *Marci d. cap. vlt.* & ad libertatem commercij iure gentium omnibus concessam, respondetur hæc omnia cessare, vbi à Summis Pontificibus aliter declaratum fuerit ex intentione eiusdemmet iuris diuini positiui, & gentium id apertè postulantium, propter rationes supra relatas, iuxta ea, quæ circa potestatem Sommi Pontificis ad declarandum ex grauissima causa ius naturale, aut gentium, aut diuinum positiuum, resoluunt plures citati per Couar. *d. num. 3.* Francisc. Molin. *de ritu nupt lib. 2. different. 7. num. 4.* Sanch. *de matrimonio, lib. 6. disp. 6. num. 5.* Azor. *institutionum moralium, part. 2. lib. 5. cap. 18. col. 473. & lib 5. cap. 3. & part. 3 lib. 1. quæst. 3. col. 13.* Suar *d. cap. 23. iuncto cap. 24.* sic explicantes text. *in d. §. sed naturalia, & in cap. sunt quidam 25. quæst. 1.* cum similibus, & concordantes eadem Iura cum text *in l. manumissiones, & in l. ius ciuile, ff. de iustitia & iure.* & in nostris terminis bene resoluit Rebell. *d. quæst.* 28. *sect.* 4 *num.* 28. alia super hanc quæstionem adducit

46 Lusitanus noster † Benedictus Ægidius omnium litterarum scientia egregiè præditus, multiiugaque virtute præcellens, is inquam *in comment. ad l. ex hoc iure ff. de iustitia & iure, part. 1. cap. 3. per tot.* eleganter, & ex professo eam pertractauit, id quem in decidendis supradictis rationibus non adhuc confugimus, quia prædicta commentaria in hac Romana Curia non habemus, quæ anno transacto Vlyssipone & vidimus, & legimus, ideò in desideratis ad eum confugito.

Ex quibus colligi potest ideò posse Summum 47
Pontificem his infidelibus, idololatris, vel hæreticis Episcopos constituere Titulares, vt Itali vocant, & Hispani Annulares, ac Galli Portatiles, quia scilicet super eos habet potestatem quatenus dirigitur ad finem supernaturalem assequendum, cum ergo finis constituendi huiusmodi Episcopos, datis sibi subditis infidelibus, sit ad eorum conuersionem directus, & ad Fidem Catholicam eis annuntiandam, super eos plenam habere quoad hunc finem potestatem, necessarium est vt dicamus, dicente Domino *Marc. 19.* Apostolis, atque etiam qui eum sequuntur in concionando Episcopis, *Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur*, & Matth vlt. *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quæcumque mandaui vobis.* Et ne vllo vnquam tempore ministri hæsitarent fore se certis, & constantibus probationibus destitutos, quibus Dei internuntios, & præcones se esse & euincerent, & declararent sine quibus nec proficerent in disseminando Euangelio, neque Orbis esset illud recepturus, adiecit è vestigio: *Ecce vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi.* Non obstat, quòd huiusmodi Episcopi perduellionum Principum, & infidelis populi in multis prouinciis contumacia nequeunt Episcopatus administrare. Quia vadunt multi laici, & Sacerdotes ad illos, sed prudentia opus est, & charitate, ac zelo animarum; quanquam denique nihil pulchrius sit, nihil Christiano Pastori optabilius, quàm pro Christo, & sibi credito grege mortem oppetere, sed non omnes capere verbum hoc fateor, quare non sunt hæc loca, & dignitates omnibus, ac citra delectum impartiendæ. Rectè sanè Gerson. *de potestate Prælat consid* 8. ita scripsit: *Status Episcopalis, licèt esse possit in aliquo sine plebe, & sine vsu, vel exercitio; hoc tamen fieri non conuenit, quia inane, & monstruosum hoc in Ecclesia videretur, quoniam frustrà est potestas, cui non subest operatio;* & de his Episcopis titularibus dixi suprà *tit. 1. c. 6 n. 15. cum seqq.*

Tertiò infertur posse summum Pontificem in casu 48
ad spirituale bonum necessariò iniquam sententiam
à iudice sæculari latam reuocare, vel causam temporalem ad se aduocare, vel originaliter cognoscere, &
sententiam coactiuè etiam proferre in qualibet graui causa, etiam temporali, veluti † super iure alicu- 49
ius principatu, vel alterius rei temporalis mota inter plures Principes neminem in temporalibus recognoscentes, si ex contentione, & discordia eorum nolentium in alium sæcularem iudicem, aut arbitrum consentire, probabiliter in spiritualibus timerentur damna grauissima, qualia solent oriri ex bellis inter Christianos, cum magna Fidei Catholicæ, & Ecclesiæ iactura, dum eam interim hostes Fidei deuastant, & alia spiritualia detrimenta consequuntur ex populi seditione, & Reipubl. perturbatione & meritò hanc illationem tenent Sot. *in 4 dist. 24. q. 2. artic. 1 conclus* 4. Molina *dict. disput. 29. versic. Ex dictis Soto*, Suar. *de defensione Fidei Catholicæ lib. 3. c. 22. n. 14.*

Quibus non obstat text. *in cap. nouit, versic. non* 50
enim,

anim, de indic. dum scilicet expedit rationem pec-
cati, & ordinem fraternæ correctionis. vt eo præ-
misso possit Summus Pontifex cognoscere de cao-
sa,& discordia ibidem excitata inter Reges Angliæ,
& Franciæ; & procedere contra Gallum in peccato
pacis fractæ adhuc persistentem post legitimam
monitionem: quasi aliter huiusmodi cognitio,
etiam inter supremos Principes ad Sommum Pon-
tificem non pertineat; quia respondetur ideo in eo
textu id ita locum habere, quia de facto, non pro-
ponebantur ea damna spiritualia. de quibus su-
pra; vnde nil mirum si ad fundandam Summi Pon-
tificis iurisdictionem, quoad casum illius text. ex-
pendatur ratiò peccati permanentis, & ordo corre-
ctionis fraternæ, ac denunciationis Euangelicæ,
qoippe quòd aliter Summus Pontifex, etiam inter
prædictos Principes de causa temporali bonum spi-
rituale grauiter non offendente, cognoscere non
51 posset.

Quartò infertur Sommum Pontificem posse dare
coadiutorem alicui Regi, vel Principi sæculari Su-
periorem non recognoscenti, quando id postulat
populi scandalum, & ruina spiritualis, vel aliqua
causa concernens Ecclesiarum, ac personarum reli-
giosarum defensionem, vt probat optimus text.
in cap grandi, de supplenda negligentia Prælat. lib. 6.
52 quamuis ad eum viderim varias, ac diuersas deci-
dendi rationes assignari. Nonnulli dicunt † ideo
processisse Summum Pontificem ad illam coadiu-
toris dationem, quia de facto pro maiori iustifica-
tione requisitus fuit ad eandem a pluribus Portuga-
liæ regni Prælatis, & nobilibus, vt referunt Oduar-
dus Nuñez de Leon *in chronica Regum illius regni in
vita Regis Sanctij II. Garibai in suo compendio histo-
riali lib. 34. cap. 19.*
53 Nihilominus tamen verios est ad prædictam
coadiutoris dationem, etiam inuitis nostris Lusita-
nis, in eo text procedere de iure potuisse, ex ea ratio-
ne, quia vt in effectu considerat noster Cald. Pereira
Senator Regius meritissimus *in l. si curatorem, verb.
hunc contractum, num. 48. in fine, C. de in integrum re-
stitut.* supposito notorio Lusitani populi scandalo,
& ruina etiam spirituali iam res attingebat non so-
lum finem in temporalibus naturalem, sed etiam in
spiritualibus supernaturalem, vtpote concernentes
defensionem Ecclesiarum, monasteriorum, alio-
rumqoe piorum locorum, & personarum Ecclesia-
sticarum, tam religiosarum, quam sęcularium, vt
constat ex tenore ipsiosmet text vel etiam † ex capi-
54 te miserabilium personarum, nempe orphanorum,
& viduarum, occasione proteruæ Regis negligen-
tiæ, & remissionis offensarum, & non defensarum
pertinebant ad forum Ecclesiasticum, iuxta text. *in
c. tenore, de foro competenti.* & quæ notant Conarr.
practicarum cap. 6. num. 1. Antonius Oliban. *in com-
mentar. ad vsaticum, alium namque de iure fisci, cap. 3.
num. 45.* doctissimus dominus meus † D. Petrus Bar-
55 bosa vtriusque Iuris consultissimus, quem eximia
doctrina, & exacta prudentia maximum in supremo
Regio Madritij Consilio Senatorem, & in Portu-
galiæ Regno sommam Cancellarij maximi præfe-
cturam suscipere coëgit, *in comment. ad lib. 1. part. 1.
num. 40. & in lib. 2. part 2. num. 140. ff soluto ma-
trim* Bobadil. *in sua politica lib. 2 cap. 27. num. 106.
cum sequentibus*, Garc. Gironda *de priuilegiorum, seu
exemptionum explicatione, num. 464* Dedit ergo Pon-
tifex curatorem, vt iudex inter Reges est, & euitan-
dæ seditionis & peccati causa, & sicot inutilem Re-
gem Chilibertum in Gallia priuauit regno, tradi
ditqoe imperij habenas & clauum Papioo, *cap. alius*

15. quæst. 7. ita Valdes *d cap. 18 num. 15. in fine.* latè
Anguian. *de legibus lib. 2. contron. 17. num. 57. cum
seqq.* à me post plures huius tractatus impressiones
visus.

Hoc retentu intellectu ad text. *in dict. cap grandi* 56
non venit admittendus alius, quem noue adducit
Matt. *in tract. de iurisdict. part. 1. cap. 26 numer. 95.*
ex Carolo Grassal. *lib. 1. reg. Franciæ iure 63.* quod
ideo ad summum Pontificem in terminis illius
text. potuit recurri pro dando coadiutore, quia re-
gnum Portugaliæ illum recognoscebat etiam in
temporalibus, & quamuis hoc concludenter non
probet, adducam nunc quod in materia potui in-
uenire super hoiusmodi recognitionem, quæ vi-
detur probari ex quibusdam verbis illius text. quæ
licet non reperiantur in hac compilatione, nec
in voluminibus Conciliorum, vtpote quia ibidem
inserta non sunt acta Concilij Lugdunensis V. in
quo ille text. conditus fuit, constant tamen ex in-
tegra Bullæ asseruatæ Vlyssipone in scriniis Regiæ
Coronæ, *vers. Nos cupientes* ibi, *& regnum tot
tribulationibus oppressum, maximè cùm sit Romanæ
Ecclesiæ censuale*, &c. quibus verbis probari vide-
tur † regnum Portugaliæ in temporalibus subie- 57
ctum esse Romano Pontifici propter prædictum
censum, qui sanè inductus fuit in illa confirma-
tione Regij tituli, quam sub quodam pecuniario
onere in signum subiectionis annuatim Sedi Apo-
stolicæ soluendo à se, & successoribus sois Rex
Primus Alphonsus obtinuit à summo Pontifice In-
nocentio II. qui quidem census à Regibus Portu-
galiæ per multos annos solotus fuit, vt constat ex
quadam † Nuntij cuiusdam Apostolici liberatione, 58
quæ habetur in dictis scriniis Regiæ Coronæ in
hæc verba: *Ego Frater Hispanus familiaris, & Nun-
tius Domini Papæ notum facio vniuersis istas litteras
inspecturis, quòd cùm fuissem Domino meo Papa Inno-
centio III. in Hispaniam destinatus causa pro recolli-
gendis Ecclesiæ Romanæ censibus, & quibusdam aliis
negotiis Ecclesiæ generalis, recipi à Domino Alphonso
Rege illustri Portugaliæ quinquaginta sex marchas auri,
quæ faciunt triamillia & trecentes & sexaginta mora-
betinos Portugaliæ, pro viginti & octo annis transactis,*
&c *Actum Colimbriæ 2. Idus Decembris anno Incar-
nationis 1213. Domini Papæ Innocentij III decimo
sexto, in præsentia Reuerendi viri Domini Stephani
Bracharen. Archiepiscopi.*

Sed his nón obstantibus neganda est prædicta 59
illios regni recognitio & subiectio in temporalibus
cum Nauar *ad cap. nouit, notab 3. num. 28. de Iudi-
ciis*, Parlador. *lib. 2. rerum quotid an cap. 21. num. 1.*
Ioann. Garsia *de nobilit. glos. 21. numer. 55.* Ceuall.
communium contra communes quæst. 1. numer 391. Suar.
de legib lib 2. cap. 8. numer. 3. in fine, Petr. Mariz *in suis
dialogis varia historia, dial. 1. cap. 6.* Cabed. *Lusita-
niæ decis. 7. numer. 4 part. 1* Valdes. *de dignitate Regum
Hispaniæ cap. 18. num. 25.* bene obseruantes illud Re-
gnum eisdem titulis supremum esse, qoibus re-
gnum Hispaniæ. † Electio enim per ipsammet
Rempubl. Lusitanam de Alphonso primo in suum
Regem, veloti in publicis Comitiis legitimè con-
gregata, fieri potuit absque auctoritate & consensu
summi Pontificis, quæ quidem per Deum ipsum su-
pernaturaliter approbata fuit, prout eoincunt qoo-
que † Christi stigmata in Cœlo tunc ostensa præ- 60
dicto Alphonso, & ab eadem in Regia insignia insi-
gni pietate suscepta, proot in argumentum tradit
Nauar. *d notab. n. 149.* & sentit Valdes. *de dignitate
Regum Regnorumque Hispaniæ, c. 15. n 22.* Quæ qoi-
dem Regum Lusitanorum insignia habent scutula

quinque armigerum decuſſata, Cruciſque formam exhibentia maiori ſcuto concluſa io campo argenteo,ſcutulo verò vnoquoque quinque denarij circũſepti tenentur decuſſatim conſtituti. Hæc autem non modò quinque vulnerum Chriſti hieroglyphica ſũt; ſed & triginta denariorum, quibus ipſe venditus fuit,ſymbolum exhibent ; adde & denarios quinque ſcutulo circumſcriptos eius eſſe victoriæ ſpecimen, quam Rex vnus à Regibus quinque diuinis auſpiciis reportauit. Septẽ verò Caſtellorum auctione inſignia Alphonſi Tertij temporibus accepta fuerunt Rex autem Emmanuel in ſtemma ſuum ſphæram aſſumpſit,quod ad poſterorum etiam inſignia peręrebuit,latiſſimi videlicet imperij ſymbola,quod in omnes Orbis patres Rex Luſitaniæ ſortitus eſt. Inde nouiſſime R.P. Angel. Manrique *in annalibus Ciſterienſibus anno Chriſti* 1141.*c* 3.*n*.1.4. *&* 5. Et quoad inſignia Regum Franciæ Guillelmus Benedictus *in cap. Raınutius part.* 1. *verb. & vxorem nomine Adelaſiam num* 35. *de teſtamen.* Coſm *in pragmat. Concilij Baſilien. in procem gl.* 2. *ante finem*, pari argumento notant Regnum Franciæ diuinitus approbatum habendum eſſe,ex eo, quia tria lilia, quæ illi regno ſunt adhuc Regia inſignia, de Cœlo miſſa fuerunt Clodouæo prædicti Regni primo Regi Chriſtiano, & cæterorum ordine duodecimo, vt ex Garibai refert noſter Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. hunc contractum num.* 46. *C. de in integrum reſtit.* conſentit Valdeſ. *de dignitate Regum Regnorumque Hiſpaniæ cap.* 25. *n.* 12.
62 *&* 14. Deinde † Reges noſtri inuictiſſimi Portugaliæ regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipſorum manibus vindicarunt; tum etiam quia nunquam Romanorum Imperatorũ po-
63 teſtati fuerunt ſubiecta, immo † Maiores noſtri Luſitani pertinaciſſimè ſemper Romanis, præcipuè Viriato duce, reſtiterunt, vt ſenſit Nauar. *d. not.* 3.*n*.161.

94 Nec contrarium euincunt verba prædictæ liberationis ſuprà relata, & quòd Rex noſter Alphonſus Primus pro confirmatione ſui regij tituli recurrerit ad Summum Pontificẽ (non quidem Eugenium III. vt minus diligenter exiſtimauit Marta *de iuriſdict. cap.* 1 *cap.* 26 *n* 96 ſed potiùs Innocentium II. vt conſtat ex Bulla prædictæ confirmationis, quæ incipit, *Innocentius Epiſcopus*, &c. tranſcripta in chronica Ciſtercienſi per F. Bernardum de Britto *lib.* 3. *ſub c.* 5. iuncto *cap.* 6. *col.* 8. *in medio.*) quia reſpondetur hunc prædicti Alphonſi recurſum proceſſiſſe non quidem ex eo quòd neceſſarius eſſet de iure, ſed ex eo, quia vel ipſe Rex ex deuotione, pietate, & animi gratitudine, quam exhibebat Chriſto Domino, à quo ſe regnum ante prædictum præmium viſibiliter accepiſſe profeſſus eſt, voluit libens & abſque vlla obligatione ciuili ſe eiuſdem Chriſti Vicario Beato Petro, & eius ſucceſſori in ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolùm ſubiectione ſubmittere eiuſque defenſionem & ſolatium habere, vt latius conſtat ex dicta Bulla; & ideo ea ſubiectio & recognitio per Regem illum ſponte exhibita & promiſſa operari non poteſt, vt Reges illius Regni ſummum Pontificem recognoſcerẽt in temporibus quaſi in eis eſſent eius vaſalli, ſed ſolum, vt tanquam Chriſti milites, deuoti, & grati, ſub illius, vtpote eiuſdem Vicarij, protectione militarent, & Maurorum expulſioni, & Chriſtianæ Fidei propagationi incumberent.

65 Sic etiam regnum Hiſpaniæ per verba ſimilia ſubiectionem Sedi Apoſtolicæ debet ab antiquiſſimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus ante Maurorum inuaſionem, vt conſtat ex quadam epiſtola ſummi Pontificis Gregorij VII. tranſcripta per Cardin. Cæſar. Baron *annalium Eccleſiæ tom.* 8. *fol.* 640. *ibi, non latere vos credimus regnum Hiſpaniæ ab antiquo proprij iuris Sancti Petri fuiſſe, & adhuc, licèt diu à paganis ſit occupatum, lege tamen iuſtitiæ non euacuata nulli mortalium, ſed ſoli Apoſtolicæ Sedi ex æquo pertinere.* Et rurſus ex alia Bulla ad Reges Hiſpaniæ, quæ habetur apud eundẽ Card. Cæſar. Baronium *vbi proximè*, ibi, *præterea vobis notum fieri volumus, quod nobis quidem tacere non eſt liberum, vobis autem non ſolùm ad futuram, ſed etiam ad præſentem gloriam valde neceſſarium, videlicet regnum Hiſpaniæ antiquis conſtitutionibus Beato Petro, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ in ius & proprietatem eſſe traditum*, &c. Quibus tamen verbis non obſtantibus, vtpote agentibus de ea ſolùm ſubiectione, quæ in ſignum deuotionis, & gratitudinis à Regibus Hiſpanis ſimiliter ac à Luſitanis, vt ſupra diximus,
promiſſa, & exhibita fuit, nemini dubium eſt † Re- 66
gnum Hiſpaniæ non fuiſſe nec eſſe in temporalibus ſubiectum Sedi Apoſtolicæ, vt ſatis exprimunt Nauar. & Suar. *dictis locis* nullumque præter vnum Deum maximum, illiuſque Pontificem Eccleſiæ ſuæ in ſpiritualibus ſuperiorem agnoſcit, vt per Franciſcum Molinam *de ritu nuptiarum lib.* 1. *comparat.* 2 *numer.* 18. nec deinde Imperatorem, aliumque Superiorem recognoſcit, vt tradit gl *verb per ſingulas, in cap. Adrianus* 63. *diſt.* & tenent Con. *in reg. peccatum p.* 2. §. 9. *num.* 9. Auend. *de exequendis mandatis lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 7. Burgos de Paz *in proœmio legum Tauri à num.* 11. Parlador *lib.* 1. *rerum quotidian. cap.* 3. *num.* 12. & plures, quos citat Cened. *ad Decretum collect.* 64. *num.* 4. quibus adde omnium pleniſſimè diſputantem Valdeſium *de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ cap.* 18. *per totum.*

Quintò infertur potuiſſe ſummum Pontificem 67
transferre in perſonam Magni Caroli imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, inſimul præſcribendo formam, & conditiones, quas iuſtè in his omnibus adhibuit, ſic poſtulante fine ſupernaturali, & conſeruatione, ac Eccleſiæ defenſione, rectoque ipſius regimine in ſpiritualibus: ne aliter imperium, cum periculo, quod antiqua incommoda iterarentur, ad Græcos rediret nevè inter ipſoſmet Latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut ſchiſmaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Eccleſiæ, Fidei, & ſpiritualis boni detrimento, vt bene pro intellectu *c. venerabilem. de electione, & Clem.* 1. *in princ. de iureiur. & Clement. Paſtoralis ad fin. de re iudic.* conſiderant Nauar. *d notab.* 3. *num.* 3. Molina *de iuſtitia tract.* 2. *diſp* 24. *& diſp.* 29. *verſ. ad primam, col. penul* ſentit Suar. *de defenſione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ ſectæ errores lib.* 3. *c.* 23. *nu* 23. Sed quia aliqui hæretici noſtri temporis de hoc dubitare non erubeſcunt, in hac veritate enucleanda immorandum eſt, ac altiùs fundamenta iacienda.

Conſtantinus Imperator zelo Catholicæ Fidei, 68
motus deſiderans Apoſtolicam Romanam Sedem temporali quoque adiutorio, ac maieſtate ſplendeſcere, in pluribus terris, & Prouinciis omnem temporalem poteſtatem, dominium, & vniuerſa Imperij Iura in Eccleſiam Romanam tranſtulit, vt refertur *in cap. Conſtantinus,* 96. *diſtinct.* laudat, & approbat Pontifex *in c. fundamenta, de elect. lib* 6. *& in Clem.* 1. *de iureiur.* facit text *in cap. Ego Ludouicus,* 63. *diſt. & in cap. futuram,* 16 *quæſt* 1 quorum Iurium argumento hanc donationem ab hæreticorum impugnationibus defendunt latiſſimè de ea agentes, Turrecrem. *de poteſtate Eccleſiæ lib.* 2. *cap.* 42. Corſet. *in tract.*

de

de potestate Regia q. fin n. 3. Pelagius de planctu Ecclesiæ lib. 1. c. 43. & lib. 2. cap. 29. Hieron de Montæ de finibus regundis cap. 11. n. 12. cum sequentib. Alberic. de Rosate in l. 1. §. initio num. 6. ff. de officio Præfecti vrbis, explicans glos. ibidem verb. pertinere, Arnald. Albertin. in repet. rub. de hæreticis q. 1. n. 27. Paul Grysald. in decisionibus Catholicæ Fidei verb. Imperator, Dionys. Paul. in flosculo de clericorum excellent p. 1. §. 2. n. 58. 62. & 72 & de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. c. 10. n. 10 cum seqq. Castal. de Imperatore q. 51. Conar. lib. 4. vari. c. 16. n. 8. vers. secundo loco Alphonsus de Mendosa in quodlibeticis q. 4. scholastica. § 4. vers. 5. Driedon. de libertate Christiana lib. 1. c. 9. pag. 10. Azeued. ad l. 5 in princip tit 2 lib. 5. noua recopil. Francisc. Leo in thesaur. fori ecclesiast p. 1 c. 1 à n. 1. Nau. ad c. nouit. de iudic. notab. 3. n. 77. Menoch cons. 49. n. 39. Bellacomba tom. 2. commun opin. lib. 8 tit. 2. num. 83. pag. 414 Ceuall. communium contra comm. q 345. Bobadil. in sua politica lib. 2. c. 17. n. 11. litt. C, Marta de iurisdict. p 1. cap. 30. Molina d. tract. 2. disput. 25. Illustriss. Card. Bellarm. in controuersiis Fidei tom. 2. lib 2 de translatione Imper. c. 3. Card. Cæsar. Baron annalium Ecclesiæ tom. 4. anno Christi 324. Constantini 19. & alij citati per Cened. ad Decretal collect. 109 num. 4.

69 Aliqui tamen, præcipue nostri temporis hæretici dubitant de veritate & validitate huius donationis, an scilicet vere fecerit Constantinus, & an facere potuerit, duobus moti fundamentis. Primò, quòd apud illorum temporum Scriptores nulla huius donationis mentio reperitur. Secundò, quòd non potuerat Constantinus in damnum Imperij tam amplam facere donationem, cum donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita sit, & inualida, vt probat text. in c. intellecto de iureiur. ex quo ita notant omnes ibi, vt per Felin in c. ad audientiam, n. 4. de præscription. Tiraq de iure primogenior q. 35 n 19 & 20. Conarr. in cap quamuis pactum p. 2. §. 2. n 4. Gutier de iuramento confirm p. 1. c. 52. num. 7.

70 Sic etiam Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit, Tiraq de iudicio in rebus exiguis, vers 74. Petr. Martin in c. afferte de præsumpt verb respondit Rex, à num. 3. Bartholom Humada l. 8 gloss. 3 à num. 1. tit. 1. part. 2. & l. 14 glos. 2. tit. 5 part. 2. & l. 18. tit. 11. part. 3. Cassan in Catalogo gloriæ mundi p 2. consider. 19. Francisc. Marc. decis. 87. Molina de primog. lib. 1. c. 3. n. 17. & 18. Kirchoui tom. 2. communium opinionum lib. 8. tit. 32. n. 132 pag. 416. Menoch cons. 1. n. 40. & 307. & cons. 2. n. 274. cum seqq. Mench. illustrium cap. 5. n. 8. & c. 4. à princip & c. 5. n. 25. Rebuff. in comment. ad l. 28. ff de verborum signific. pag. 162. Ioan. Garcia de nobilit. glos. 1 §. 1. n 10. Matien lib. 3. glos. 7. tit. 10. lib. 5 nouæ recop. Peregrin de iure fisci. lib. 1. tit. habentes iura fisci n. 70 pag. 269 Valasc. consult. 132. n. 2. Cabed Lusitanæ decis. 17 & decis 40. n 16. part. 1. nouissimè Marc. Anton. Genuen. in practicab. Ecclesiast. capite 1 quæst. 3.

71 Sic etiam Rex absque populorum consensu Regnum priuare iure, & honore suo non potest, nec illud seruituti subiicere, nec etiam illius bona donare cum magna Regiæ coronæ diminutione, licet possit modicè, vel etiam non modicè, ex iusta tamen causa in ordine ad Regni vtilitatem prædictorum bonorum donationem facere. Ita Castal. de Imperatore q 104. à princip Anton. Gabr. lib. 3. commun. opinion. tit. de iure quæsito non tollendo concl. 5. n. 48. Molina d c 3. n. 18. alter Molina de iustitia tr 2. disp. 25 col 1 sub versic. Cum autem. Marta in tract. de Iurisdict. p. 1. c. 19. à n 1. Cald Pereira de extinctione emphyteusis, cap. 11. n 5 Valasc. vbi proximè, Cabedo dicta decis. 40. num 16. & decis. 30 num. 2 part. 2. & habetur apud Lusitanos in Ordinatione Regia lib. 2. tit. 35. in princip & §. 1. & apud Hispanos l. 2. & 3. titulo 9. lib. 5. noua recopilat. Prout etiam † non potest 72 castra Regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populorum, eiusdem regni, imò etiam, & illorum, qui sunt in terris alienatis, vt post Alexandrum, & Paulum resoluit Gregor. d. lib. 3. glos. 2. & plures, vt per Tiraq de retract lign. §. 26. glos. 1. n. 78 Mench. d. cap. 4. n. 4. & 5. & alij, vt per Cabedum d. part 2. decis. 17. num. 1. Quare huiusmodi Constantini donationem non valuisse, nec vnquam fuisse, negarunt hæretici, & ex his, qui Christianam profitentur pietatem, Laurentius Valla per integrum tractatum, Ign. in l. donatione, n. 22. C de donation. inter virum, Baldus in tract de Coronatione Imperator. pag. 79. Cagnol in proæmio Digestorum à num. 79. & de ea dubitare videtur Hieron. Paul. in pract. Cancellaria Apost. ante med. vers quod donatio Constantini.

Sed his non obstantibus à communi Doctorum sententia, quæ veritatem historiæ, ac donationis Constantini agnoscit, non est recedendum. Pauca nunc verò aduersantes illud Hilarij de Trin t. lib. 4. vbi ita ait: Hoc Ecclesiæ proprium est, vt tunc vincat cum læditur, tunc intelligat cum arguitur, tunc obtineat cum deseritur, dum prosequitur floret; dum opprimitur, crescit; dum contemnitur, proficit, tunc stat, cum superari videtur. Quare & Aug super Matth. ait. Adhuc habet Ecclesia, quod crescat, donec illud impleatur, dominabitur à mari vsque ad mare & Cassiod. super Psalm. 30. Ecclesia magis incipiet esse vberrima cum ad finem sæculi erit perducta. 73

Primò ergo supra relata contrariæ opinionis fundamento facillimè respondetur non esse inconueniens, quòd in antiquis illorum temporum Scriptoribus de ea mentio non reperiatur, cum non bene sequatur, non apparet scriptura huius donationis; ergo nunquam facta fuit: plures enim possunt esse modi, quibus factam esse probari potest, constanti scilicet, sequentium sæculorum traditione, & communi omnium fama, ex resolutis per Mascard. de probationib concl. 753. Nam † fama in factis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probationem, Duen. reg. 199. limit. 7. Mascard. de probation. conclus. 105 Menchac. illustr. cap. 84. num. 15. Anendan. de exequend. mand. part. 1. cap. 6. num. 6. Brunor. à Sole in locis communib. verb fama 2. Farinac. in praxi crimin. quæst. 47. num. 106. & 117. Steph. Gratian. disceptat forens. cap. 68. num. 35. & 36. Card. Tusch. practicar. conclus tom 3. lit. F. concl 66. num. 10. cum seqq. Ex nostris Lusitanis Gama Palatij Senator meritissimus decis. 190 num. 1. Valasc. Senator Regius, & in Conimbricensi Academia Cæsarei Iuris primarius Professor, de iure emphyt. quæst. 9. num 15. & 16. † Franc. de Cald. Pereira Maiorum nobilitate clarus, vtriusque Iuris consultissimus, omnium rerum, ac litterarum humanarum studio clarissimus, qui & Senator Regius, & in eadem Academia Cæsarei Iuris meritissimus Professor extitit, de empt. & vendit. cap. 11. num. 26. 74 75 77

78 Ratio autem quare de hac donatione apud Scriptores illius sæculi mentio non reperiatur, esse potuit, quod in vltimis annis Imperij Constantini facta fuit, curabantque sequentes Imperatores eius memoriam abolere, prout facere intendit Henricus Imperator negando Pontifici Maximo fidelitatis, & obedientiæ iuramentum, quem tamen Pontifex conuincit in Clem. 1. de iureiur. Deinde respondetur non esse destitutam omnino huius donationis veritatem auctoritate antiquissimorum, grauissimo-

tumque Patrum, scilicet Damasi Pontificis, Beati Isidori, Beati Bernardi, & Diui Hieronymi, ac Pontificum *in d cap Ego Ludouicus, & in c. Clem. 1. vers. porro*, vbi commemorat Carolum I. Henricum II. Othonem IV. Federicum II. Carolum vlt. donationem à Constantino factam confirmasse, & innouasse, sic Imperator *in l. Diui, in princ. C. de natural. lib.* ibi, *Romanum muniuit imperium, l. minimè*, vt legunt Bald. *in proœmio Digestorum*, & Marta *de iurisd. part. 1. cap 30. num 17.*

78 *Secundò*, aduersæ & iniquæ opinionis fundamento desumpto ex *d c. intellecto*, respondetur in donatione ab imperatore facta Pontif. Maximo, & Petro Apostol. minimè posse considerari gratiæ Imperij præiudicium: tum quia in sanctissimis Ecclesiis optima mensura est donatarum rerum immensitas, quia si plura dent Imperatores Deo, eiusque Ecclesiæ, multò maiora ab eo accipiunt, vt eleganter ait text. *in auth. de non alienan rebus Ecclesiæ, §. fin in nu, collat 2.* tum quia Constantinus donando, non tam Ecclesiæ dedit, quam reddidit, Genuensis *d. c. 1. q. 3.*

79 *num. 1.* tum quia † quod Ecclesiis donatur, Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apostolus docet, & ideo cum Dauid *Paral. 1 cap vlt* dicere potuit Constantini, *tua sunt omnia Domine, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi*, refert in hoc propositum Genuens. *d q 3 num. 3.* tum quia terræ, quas donauit, præcedentium Principum tyrannide fuerant occupatæ, qua ratione vtitur exquisitum dicens Abb. *consf. 82. part. 1.* & ante eum Hostien. *in summa tit. de immunitate Ecclesiar. num. 2. ad fin.* Pyghius *de ecclesiast hierarchia lib 5.*

80 *cap. 16. vers. de Constantini*; tum quia † ingentibus beneficiis à Deo acceptis, scilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium diuinitus promotus est ad donationem illam faciendam, quia oportebat Romanam Ecclesiam Imperatorum tyrannide male vexatam temporalium bonorum muniri præsidio, vt inquit text. *in cap. fundamenta, de electione lib. 6.* tum denique, quia et meritò alij ob-

81 seruant † Principes omnes, qui in Ecclesias munifici, & liberales extiterunt, de hostibus suis triumphasse, & imperium, seu regnum ad longissimam posteritatem traduxisse, ita longo discursu prosequuntur Bossius *de signis Ecclesiæ tom. 3. lib. 20. cap. 89.* & Illustriss. Card. Bellarm *tom. 1. contro. 4. generali de Ecclesia militante, lib 4. c 18.*

82 Deinde constat huiusmodi donationem non solo Constantino factam fuisse, sed ab eo cum satrapis, optimatibus, senatu, ac populo, *d. c. Constantinus, d. c. fundamenta*, qui quidem populus consentiente Imperatore, in quem omnem potestatem transtulit, iuxta *l. 1. ff. de constitut. Principum*, ipsam potestatem, & dominium in alium transferre poterat, ex

83 regula text *in cap. 1. de regulis Iuris*; sicut etiam † potest regis electionem facere ex aliquo iusto capite prout resoluunt Anton. Gomez *l. 40. Tauri, num 9.* Mench. *illustr. lib. 1. c. 21 n. 3.* & † 12. Gutier. *de tutelis, & curis p. 1. c. 18. n. 10.* Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb hunc contractum à n 48.*

84 Post prædictam Constantini donationem ita ab hæreticorum impugnationibus defensam Summus Pontifex Leo III. ex circumstantiis suo tempore occurrentibus, & relatis à gloss. *verb. transtulit, in cap. venerabilem, de elect.* & à Doctoribus infrà citandis, postulante fine supernaturali, ac Ecclesiæ defensione, rectóque ipsius regimine in spiritualibus, potuit transferre in personam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, insimul præscribendo formam & conditiones, quas iuste in his omnibus adhibuit, eaque omnia sibi reseruando, præter eligendi potestatem, quam quidem Summus Pontifex † Gregorius V. 85
post prædictam imperij translationem primus concessit illis septem Germaniæ magnatibus, nempè tribus Ecclesiasticis, & quatuor sæcularibus, quos nuncupatim refert gloss. *verb. autem, in cap. Apostolicæ, de re iud. lib 6.* quam sequitur Nauarr. *d. notab. 3. n. 3.* & post alios referunt hoc totum Molina *dict. tract. 2. disp. 24. & disp. 29. col. penult. vers. ad primum.* Francisc. Leo *d. p. 1. c. 1. n. 15. & 16.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 19. q. 7. & lib. 1. c. 8. q. 4.* Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudiciario q. 2. art. 3. concl. 5. in fine.* Petrus Marizius *in suis dial vere historiæ, dialogo 2. c. 5. fol. 55. & cap. 6. fol. 60.* Anguian. *de legib. lib. 2. controuers. 17. à num. 39.* post plures huius tractatus impressiones à me visus. Illustriss. Cardin. Bellarmin. *d. l. 5. c 8. vers. 7. cum sequentibus, & in tract. de translat. imperij, lib. 1. cap 4. cum sequentibus iuncto cap. 12. & iuncto lib. 2. per totum, ac etiam lib. 2. per totum*, maximè *c. 3.* vbi latissimè de prædicta imperij translatione, progressu, & delatione. Et licèt hæc omnia ex se temporalia sint, tamen per Summum Pontificem fieri oportuit iuxta supradicta, ne aliter imperium, cum periculo, quod antiqua incommoda iterarentur, ad Græcos rediret, néve inter ipsosmet Latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut schismaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Ecclesiæ, Fidei, & spiritualis boni detrimento, vt bene considerant Nau P. Molina, & Card. Bellarm. *dictis locis*, & sentit P. Suar. *de defensione Fidei Catholica contra Anglicana secta errores, lib. 3. cap. 21. n. 13.*

Vnde Imperator, defensor, & aduocatus Ecclesiæ dicitur, vt probat text *in d. c. venerabilem*, ibi: *Sedes Apostolica aduocato, & defensore carebit, dum de Imperatore eligendo agitur, Clementin. ne Romani, de electione*, ibi, *ipsius Ecclesiæ debeant esse promptissimi defensores*, notat Valdes. *de dignitate Regum Regnorumque Hispaniæ, c. 1. n. 4.* aduertens *c. 14. à n. 2.* quòd oleum, quo vngitur Imperator, significat lætitiam, & promptitudinem ad debellandos inimicos Ecclesiæ, & propugnandum pro Fide. 86

Quamuis olim ante prædictam imperij translationem Imperialis dignitas attenta sua natura non fuerit à Summo Pontifice, sed ad ipso Deo mediante iure gentium, iuxta tex. *in l. ex hoc iure ff de iustitia & iure, & l. 2. C de veteri iure enucleando.* prosequitur Mench. *illustr lib. 1. c. 21 à n. 25.* † Post huiusmodi tamen translationem à Summo Pontifice factam cum prædictis conditionibus, & dependentiis, Imperialis dignitas, ut sic à Summo Pontifice habetur, & ab eo in hunc sensum instituta dicitur, vt in effectu considerant Nauar. *d. notab. 3. num. 12. cum duobus sequent.* Molina *vbi proximè*, exprefsit Card. Bellarm. *sub d. vers. 7.* Suar eleganter explicans, *de legibus lib. 3. cap. 7. sub num. 7. iuncto num. 12. & 13.* ita vt immeritò obseruent Nauar. *dict. num. 127.* Molina *d. disp. 29. sub vers. ex dictis infero*, † Imperium Germanicum post prædictam translationem magis pendere à Summo Pontifice, quàm aliud quodlibet Regnum. 87 88 89

Hinc fit, quòd Summus Pont. Imperatorem potest deponere, vt *in cap. ad Apostolicam, de re iudic. lib. 6.* Restaur. *in tract. de Imperat. q. 81.* Garc. Mastrill *de magistrat. lib. 1. cap. 2. num. 8.* & in aliis exemplis adductis ab Illustriss. Card. Bellarm. *d. lib. 5. c. 8.* & à Marta *de iurisdict. p. 1. c. 13.* ac Suar. *de defensione Fidei Catholicæ, l. 3. cap 23. num. 14.* † Potestque electionem 90 91

ctionem de Imperatore improbare, si ei idoneus non videtur, arg. tex. *in d. c. venerabilem*, ibi, *ius, & auctoritas examinandi personam electam*, probat Peregr. *de iure fisci lib. 1. tit. de his, qui iura fiscalia habēt n. 5. pag. mihi* 10. Et ex rationali causa alium eligere, vt sentit Don Gars. Mastrillo *d. cap. 2. num* 7.
92 † Et in aliam gentem Imperium transferre, Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, pag. 5. consider.* 28. Lancelot. *in templo omnium iudicum lib. 1. § 31. de oblig imper.* Aluarez *in Speculo Pontificum, & Regum cap. 16. n. 13. & cap. 13. n. 17. & cap. 56.* Garsias Mastrillo *d. cap. 2. num.* 8.

93 Ex qua Imperatoris dependentia sic in eo respectu finis supernaturalis fundata, Summi Pontifices & scripto, & non scripto iure constituerunt, quòd vacante imperio iurisdictio, regimen, & dispensatio eius deuoluatur ad summum Pont. iuxta text. *in cap. licèt, de foro compet. & in d. Clemen pastoralis. in fine, vers. nos tamen, & in Extrauag unica, vers. sanè, ne sede vacante, Ioann. XXII.* Don Garsias Mastrillo *d lib. 1. cap. 2. num.* 10. eo maximè, quia cùm Imperium per electionem liberam, ac vagam deferatur, Imperator mortuus non relinquit successorem, neque aliquem, qui illud tamen sibi debitum gubernet, pro vt solent relinquere alij Reges ferè omnes, etiam illi, qui per electionem populi assumuntur, quippe quòd per suorum regnorum statuta relinquunt alios, qui regni curam gerant, donec fiat futuri Regis electio intra breue tempus facienda, quod cùm aliter se habeat in imperio, considerarunt Summi Pontifices, quod magnum periculum insurgeret, ne scilicet Imperatore mortuo populus præceps ruat in vitia, ac scādala, quibus a vita æterna, & ita fine supernaturali impediator; & etiam quòd imperio sic vacante non erat sæcularis gubernator ad quem eo tempore recursus haberetur; & ideo quasi ex reg. text *in cap ex tenore, de foro compet.* constituerunt ad se ipsos pertinere regimen Imperij vacantis, vt constat ex *d. cap licet, & ex d. vers sanè*, & colligitur efficaciter ex his, quæ ad intellectum eorum iurium considerant Castald. *de Imperatore quæst.* 90. Nauar. *dict. notab. 3. num.* 107. Molina *dict. disput. 29. column. penult. versic. ad vltimum.* Illustriss. Cardin. Bellarmin. *dicto lib. 5. cap. 5. vers. vltimo.* Ad quæ autem extendatur iurisdictio Summo Pontifici competens vacante imperio vltra citatos, vide Mench. *illustrium lib. 1. cap. 22. num. 1. cum sequentib.*

94 *Sextò* infertur Summum Pontificem in ordine ad finem supernaturalem posse abrogare leges Ciuiles scriptas, & non scriptas approbantes peccata subditorum, & pro illis præmia concedentes, aut quomodolibet eidem fini, & bono spirituali aduersantes, si earum conditores à Summo Pont. moniti, & requisiti noluerint reuocare, vt post *gloss. 1. in reg. possessor, de regulis iuris lib. 6. & gloss. verb. torneamenta, versic. sed supposito, in Extrauagant. 1. Ioannis XXII. de torneamentis*, resoluunt Mantua *dialogo* 64. Mench. *success. creat. §. 10. num.* 649. Padil. *in l. 2. num. 78. C. de seruitutib.* Pinel. *in auth. nisi n. 11. & 36. C. de bonis maternis*, Molina *d. disput. 29. vers. ex dictis Soto*, Suar. *de legibus, lib. 2. cap. 6. num 6. cum sequentibus, & de defensione Fidei Catholicæ l. 3. cap, 22. n.* 10. latè Anguian. *de legib. 2. controuers.* 17. *à num.* ...

Amplia hanc sextam illationem ad leges ciuiles peccata etiam venialia solùm approbantes, has etenim Summus Pontifex in defectum eiusdem sæcularis Legislatoris abrogare potest, quia per eas in sua proportione etiam offenditur bonum spirituale, dum subditos inuitatur, aut cogunt ad illud, quod absque peccato veniali, & ita absque iniustitia fieri nequit, in qua sane pariter, ac leges mortale peccatum approbantes deuiant à vera legis substantia, quæ pro hac parte consistit in eo, vt ipsæ ferantur de re tali, quæ iuste & honestè fieri possit, ita vt aliter nullæ sint, iuxta text. *in cap. erit autem lex, 3. dist.* vbi notant omnes. Vnde meritò hanc ampliationem, post Butrium tenuit Abb *in cap. vlt. de præscrip. sub num.* 2. & alij, quos refert Alciat *paradox. lib 5. cap. 3. num.* 1. Padil. *in d l. 2. num.* 79. dicit communem Anton. Gomez *l. 82. Tauri sub num.* 52. Sic etiam Ordinatio Regia Lusitanorum *l. 3 tit 64. in princ* statuens † legem Canonicam in foro Ciui- 96
li seruandam, quando agitur de peccato, sic desumpta ex Doctoribus *in cap. 1. & 2. de noui oper. nunciation* & gloss. *in cap 1. de arbitris, lib. 7.* & ex Surd. *decis. 158. num 9. & de alimentis tit. 7. quæst. 29. num. 11.* Azeued *ad tit 1. num. 17. lib 2. noua recopilat.* Camil. Borel. *in summa omnium decisionum tit. 1 * de legibus num.* 81. intelligitur etiam de peccato veniali, prout bene ampliat præceptor communis Ludouicus Correa *in priuatis scholiis ad d. c. vlt de præscrip.* super illis verbis, *cum generaliter &c. vers. Ad tertium verò fundamentum.*

Sed aduersus hanc ampliationem tenuit Alciat. 97
& alij ab eo relati, *cap. 3. num.* 4. Pro quibus non facit text cui plurimum innituntur. *in cap. nouit. de iudiciis*, dum Pontifex *sub vers. Cum enim*, videtur polliceri se iudicaturum tantùm de peccato laïcorum, quod mortale fuerit. Respondetur enim illum text. procedere vniuersali in iudicio, & sententia à Summo Pontifice ferenda in causa denunciationis Euangelicæ, ad quam deuenitur præmissa correctione fraterna; in hac etenim causa ipse iudicare poterit de peccato mortali tantùm, non verò de veniali commisso ex sola delinquentis culpa, & auctoritate; aliter enim cùm peccata venialia quotidiana sint, iuxta text *in cap de quotidianis, de pœnis distinct.* 3. si possent ad forum contentiosum deduci vltra faternam correctionem priuatam, contingeret Rempublicam quotidianis litibus turbari cum magno suæ tranquillitatis præiudicio contra naturam denuntiationis Euangelicæ, quæ oppositum postulat, vtpote † continens præceptum affirma- 68
tiuum, non obligans quoad actum, seu exercitium, nisi pro loco & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denunciantis, & denunciati, & cuiuslibet alterius tertij, cui per eam denunciationem præiudicium interrogandum non est, iuxta tradita per D Thom 2. 2. *quæst. 33. artic. 2. in corpore*, Sot. *de ratione tegendi memb. 2. quæst. 2. vers. Ad quæstionem, & de iustitia lib. 2 quæst 3. art. 7. vers. In primo.* Nauar. *in man cap. 24. num 12. & in d. cap. nouit* 4. latè Fr. Bernard *in tract. de correctione fraterna conclus. 5. condit.* 6. Fr. Ludouic. *in instructorio conscientiæ part. 1. cap.* 69. quod tamen secus est in iudicio, & determinatione Summi Pontificis circa abrogationem legis ad peccatum veniale inuitantis; quippe quòd ad huiusmodi abrogationem nec opus est correctione fraterna, & denunciatione Euangelica contra legislatorem ad eandem abrogationem aliunde à Summo Pontifice requisitum, nec multiplici per diuersas lites ad summum Pontificis iudicium delatione, sed vna solùm, vel altera sufficit, vt absque Reipublicæ perturbatione possit ab eo taliter abrogante exterminari scandalum supradictæ legis.

Nec etiam facit text. per argumentum à contra-
rio sensu *in cap. vltim. de præscription.* ibi *quæ absque* 99
mortali

100 *mortali peccato*, &c. † quia respondetur in proposito non valere prædictum argumentum, quia scilicet ex illo sequeretur absurdum, iuxta ea, quæ de hoc argumento in his & similibus terminis tradunt Menoch. *de præsumpt. lib. 4. quæst. 83. num. 55.* Gama *Lusitaniæ decis. 167. num. 8.* Valasc *consult. 116. num 7.* plures alij citati *in libello de principiis vtriusque iuris, littera A, num. 131.* Ideo autem *in dicto c vlt.* Pontifex de facto egit de peccato mortali, non quia secus sit in veniali, sed quia voluit assignare rationem vndique proportionatam præscriptioni cum mala fide per eum reprobatæ, quæ quidem præscriptio cùm non versetur circa res minimas, sed circa res notabilis valoris, semper supposita mala fide includit peccatum mortale resultans ex iniusta earum retentione.

101 *Septimò* infertur suadente causa boni spiritualis posse Summum Pont. laicos ad temporalia legitimare, probat tex. *in cap. per venerabilem, vers rationibus*, ibi, *certis causis inspectis temporalem iurisdictionem casualiter exercemus*, & *c. qui filij sint legit.* tex. elegans *in Extrauag. vnam sanctam, vers. in hac, de maioritate & obed.* vbi explicans auctoritatem Christi Domini *Luc. 22.* accommodans ad duplicem potestatem Ecclesiasticam & Ciuilem, infert contra eos, qui in potestate Ecclesiastica gladium temporalem esse negant, & concludit oportere gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subiici potestati, in quam rem adest elegans Caietani doctrina, quam refert, & auream dicit Cenall. *communium contra communes q. 739. n. 41.* Quare hanc illationem tenent Abb. *in d. c per venerabilem, n. 25.* Molina *de iustitia tract. 2. disput. 173. in princip.* Garc. Mastrill. *de magistr. lib. 3. cap. 10. à num. 41.* me citato *in hoc loco* Iañez Faiardo *ad cap. tanta, qui filij sint legit memb 1. num. 45.* Exempla autem huius boni communis spiritualis accommodabis ex his, quæ in simili tradit Sayr. *de censuris lib. 6. cap. 11. num. 19.* & ex his, quæ in hoc propositum cumulant Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 7. num. 1.* Garc. Mastrill *d. c. 10. num. 41.* vbi exemplificat quando causa ardua accideret, in qua valde Religioni Christianæ expediret ea legitimatio: veluti si Princeps petatur in matrimonium ab infideli, quæ cum suo Regno ad Fidem vult conuerti; vel si maximæ discordiæ, & bella timeantur inter Christianos Principes in Ecclesiæ perniciem, quod tamen limitat Molina *vbi proximè*, vt procedat si non detur potestas temporalis, quæ legitimationem faciat, vel eam concedere differat, & non tam citò concedat, vt oportet; quod Ego non reciperem attenta principali huius corollarij resolutione.

102 Rectè etiam potest Summus Pontif. ad temporalia legitimare Principem supremum, qui in temporalibus nullum recognoscit Superiorem, & probat. tex. *in d. c. per venerabilem §. insuper*, vbi rationem reddens, quare filios Regis Francorum ad temporalia legitimare potuit, ait, *quia cum Rex Superiorem in temporalibus minimè recognoscat, sine iuris alterius læsione in eo se iurisdictioni nostræ subiicere potuit*, iunctis iis, quæ tradit Anguian. *de legib l. 2. contr. 17. à num. 79.* Præcipuum enim fundamentum, ex quo Summus Pontifex ad temporalia directè laicos legitimare non potest, est illud ex defectu potestatis, quam subditi prorogare non possunt in reseruatis Principi, cui subiiciuntur in signum supremæ potestatis, atque ita in graue eiusdem Principis præiudicium; quæ quidem ratio cum cesset in ipso Principe supremo, qui in temporalibus Superiorem non recognoscit, & iurisdictioni Pontificis se subiicit ideo meritò decidit Pontif *in d. vers. insuper*, posse filios supremi Principis legitimationem petentis, & se Pontificiæ iurisdictioni subiicientis legitimare, notant omnes *in d. cap. per venerabilem*, vt per Abb. *ibi num. 11.* Anchar. 12. Præpos. 11. Tiraq *de nobilit. gloss. 21. num. 44.* Ceruantes *l. 12. Tauri num. 101.* Ex quibus colliges iustè Summum Pont. Clementem IV. potuisse filios Alphonsi III. Portugaliæ ex Beatrice illegitimè susceptos, viuente adhuc Matilda Bononiæ Comitissa ipsius prima vxore, legitimare ea mortua, ex eo, quia Portugaliæ Reges neminem in temporalibus recognoscebant Superiorem, vt supra probaui *hoc cap. n. 59.* Sunt tamen, qui hanc veram resolutionem in his terminis sumptam infringere intendant, eo moti argumento, quia si Papa posset filios Superiorem non recognoscentes ad temporalia legitimare, esset præcipuè ad hæreditatis paternæ, & Regni successionem; sed hoc non posse fatentur omnes, argum text. *in cap. grandi*, ibi, *ipsius legitimo filio, de supplen. negl. Prælat. in 6.* vbi notant Ias. Domin. & alij, quos refert Ioan Garc. *de nobilit. gloss. 21. num. 45.* & deducitur ex his, quæ ad maioratus successionem resoluunt Molina *de primog. lib. 3 c. 2 n. 11.* Rojas *in epitome succession. cap. 2. num. 15.* & latè Peregr *de fideicom. art. 23. à num. 50.* Adducunt etiam contra huiusmodi assumptum non facere tex. *in d. cap. per venerabilem*, quem pro nostra opinione suprà allegabamus, aiunt enim in illius terminis à Summo Pontifice filios legitimatos patri Philippo Augustino in regno non successisse, sed potius Ludouicum VIII. Ludouici patrem, ortum ex Isabella I. eiusdem Philippi legitima vxore, vt testatur Cuiac *ibi*, & plenius refert Paul. Æmil. *in vit Philippi August.* cùm tamen dicendum videretur ad Philippum, si ex legitima vxore natus esset, Regni successionem pertinere, quia natus est postquam pater ad Regiam dignitatem euectus est, ac subinde aliis senioribus antea susceptis debuit præferri, ex doctrina gloss *verb. nata sunt, in l. imperialis, C. de nupt* quam sequuntur plures, quos refert Tiraq. *de primog. quæst. 31. à princip & num. 8.* Sed facilè satisfit negando consequentiam, quia non sequitur eos, qui ad temporalia legitimare possunt, posse legitimare ad Regni, maioratúsve successionem, in quibus sequentium, seu vocaturorum præiudicium vertitur; vt patet in legitimationibus factis ab Imperatore, seu aliis supremis Principibus, ad quos absque vlla controuersia pertinet potestas legitimandi ad temporalia, non tamen ad huiusmodi successionem regnorum, maioratuum, & similium ratione præiudicij, quod proximioribus vocatis infertur, vt alibi latius dicemus.

Ex quibus sequitur à Summo Pontifice legitimationem præstitam non suadente causa boni spiritualis, aut inter Principes nullum recognoscentes Superiorem, vel extra casum in quo dispensat in radice matrimonij, in terris imperij minimè prodesse ad successionem hæreditariam, & alios sæculares effectus, quod tenet *gloss. 1. in d. cap. per venerabilem*, quam de subtilitate Iuris plus sibi placere, & in praxi seruari profitetur *ibi* Abb. *num. 22. in fin.* & ante eum Anton. *num. 10.* Ancharan *n. 21.* & Cardin. *n. 9.* Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. vxorem, n. 198* Couar. *de sponsalib part. 2. cap. 8. §. 8. à num 14.* Rojas *in epitome success cap 2. à num. 12.* Molina *de primogen. lib 3. cap. 2. numer. 11.* ait. Molina *de iustit. disput. 173.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloss. 22 n. 41.* Peregr. *de fideicom. art. 23. num 5 & num. 31.* Sanch. *de matrimon lib 8 disput. 7. à num. 1.* Cabed. *Lusitan. decis 69. num. 14 parte 2.* Garc. Mastrill. *d. lib. 3. cap. 10. num.* [illegible] 103

&

& confirmant ex d. c. *per venerabilem*, *vers. insuper*, vbi Summus Pontif. rescribit legitimationem pro filio Regis Franciæ ea ratione concedere potuisse, quòd ille Rex in temporalibus nullum Superiorem recognoscebat. cui læso, vel iniuria ex legitimatione fieret, sic planè ostendens quòd eam non posset concedere illis, qui Imperatori, vel aliis sæcularibus dominis fuerint subiecti. Probant etiam ex generali illa vtriúsque potestatis Ecclesiasticæ, & temporalis distinctione, secundùm quam Imperator, & sæculares Principes de spiritualibus se nequeunt intromittere, nec Pontifex de temporalibus, *c. cum ad verum 99. distinct. cap. solita, de maiorit. & obed.* tum quia generaliter receptum est legitimationem à quocumque Principe supremo factam ad bona in terris alterius imperij existentia non extendi, vt post Abb. Anchar. Præpos. Alexand. Deci. & alios, quos referunt, & explicant Couarr. *d. §. 8. n. 14.* Cabed. *d. decis. 69. n. 19.* & magis communem latè disputantes resoluit Fachin. *controuers. lib. 3. c. 48* constat autem Summum Pontif. extra Ecclesiæ patrimonium quoad temporalia nullum habere territorium, vt fatetur *d. c. per venerabilem, in vers. rationibus*, & per se notum est ex *d. c. cum ad verum.*

104 Ex quibus rationibus, quamvis hæc opinio communiter à Doctoribus recepta sit, contrariam verò, quòd scilicet Summus Pont non solum ad spiritualia, sed etiam ad actus sæculares sacros possit legitimare in terris Imperij, non vulgares sustinent Doctores, eam confirmantes ex text. *in dict. cap per venerabilem, vers quod autem*, ibi, *vt eos ad actus legitimare valeat sæculares, & in versic. præterea, & in versic. rationibus*, ex quorum numero sunt Hostiens *ibi*, & Præposit. *à numer. 17.* Alex. de Neuo *numer. 17.* idem Host. *in summ. tit. qui filij sint leg. §. qualiter & à quo, sub num. 11. vers salua reuerentia*, vbi ponit rationem, quia si potuit facere filios illegitimos, prohibendo matrimonium in certis gradibus, multu magis potest facere legitimos remouendo impedimentum Canonis prohibitiui, Cels. Nugo *cons. 31. numer. 7.* Martin Laudens. *de illegit. sub numer. 85.* Pute. *decis. 483. numer. 4. lib. 1.* Valentin Forster. *de success. lib. 6. cap. 34. q. 2. num. 17. vers. an legitimat*, latè. eleganter Rota *in Hispalen legitimitatis 4. Februarij 1613.* coram *Vbaldo sen.* impressa per Marches. *de commission. p. 3. pag. 355 cum seqq.* Anastas Germon. *in paratit. Iuris Canonici tit. qui filij sint legitimi*, multis suffulti rationibus.

105 *Prima*, quia ius legitimationis oritur ex radice matrimonij. & ex illa surgit legitimorum, & illegitimorum differentia, ex reg *l. filium definimus, ff. de his, qui sunt sui.* Sed disponere de matrimonio solius est Papæ, & Ecclesiasticæ potestatis, *cap. tuam, de ordine cognit.* sicut de ipsius defectu, *cap. 3. de donation. inter virum & vxorem*, iuncta regul *cap quanto, de iudic.* Ergo legitimare illegitimos ad solum Papam pertinet, etiam in temporalibus, non ad sæculares Principes; nam cùm supponamus matrimonium fuisse nullum propter impedimentum iuris positiui, impedimentum reuocare, ac si tempore matrimonij potest Pontifex dispensando in radice matrimonij contracti non existeret, & consequenter filij ex eo suscepti, quod omnia spiritualia, & temporalia manent legitimi, vt de legitimatione in radice matrimonij loquentes tenent Ioan. Andr. Abb. *num. 22.* Cardin. *quæst. 9.* Præpos. *numer 74. in d. cap per venerabilem*, Molina *d. cap 2. numer. 12.* Peregrin. *artic. 24. à num. 77.* Nauarr. *cons. 3. sub titul. qui filij sint legitimi*, Henriquez *in summa lib. 11. cap. 10 §. 2.* Sayr. *de censuris lib. 6. cap. 11 numer. 6.* & planè relatà Sanchez *d disp. 7 num. 4.* attestante sic in Granatensi, & supremo Rotæ Prætorio, & aliis prouinciis fuisse iudicatum. nam, vt benè dicit Rota *in d. Hispalen. legitimitatis*, cùm per legem Canonicam esset inducta illegitimitas filiorum natorum ex coniunctione, eo iure prohibita, sequitur vt ea sublata per dispensationem in radice filij remaneant in eo statu, in quo essent, si nulla adesset Canonica prohibitio.

106 *Secunda*, quia apud omnes est indubitatum posse Papam legitimare laicos subiectos Principi sæculari quoad omnia spiritualia, Ordines, Episcopatum, & similia, monstruosum autem, (vt text *in d. cap per venerabilem*, ait) videretur legitimatum quoad omnia spiritualia, quæ maiora sunt, & excellentiora, ex reg. *cap. solita, de maiorit.* non esse legitimum ad temporalia, quæ minora sunt, contra *reg. cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus 54 de regulis iuris, in 6.* quàm etiam in materia priuilegiorum, & dispensationis procedere probat text *in c. ex parte 27. de decimis*, cum traditis per me *part. 2 alleg. 33. num. 11.*

107 *Tertia*, quia id quod potest Summus Pontifex per viam legis generalis, potest etiam data iusta causa efficere per rescriptum in casu particulari: patet, quia defectus potestatis ex vtriusque distinctione, Ecclesiasticæ scilicet, & sæcularis, vel vtrumque conclusit, vel neutrum; æquantur enim hæc duo, scilicet disponere super aliquo actu, vel super illum legem ferre, ex notatis *in l. vlt. Cod. de legibus*, sicut etiam potestas iudicandi de aliqua causa, vel ferendæ legis super illa, exæquantur ex Archidiac. Innocent. & aliis, quos sequitur Dec. *in cap. 2. n. 27. de iudic.* Sed constat per legem generalem posse Summum Pontificem legitimare, etiam quoad temporalia, vt constat in exemplis, de quibus *in c. tanta, & in cap. quod nobis, & in cap. ex tenore, qui filij sint legitimi*, ergo, &c.

108 *Quarta*; quia legitimare non est iurisdictionis contentiosæ, quæ in inuitum, sed voluntariæ, quæ in solos volentes redditur, *authent. quibus modis naturales efficiãtur sui, § generaliter, collat. 7.* iuncta reg. text. *in l. vlt. ff. de his, qui sunt sui*, notat Costa *in §. & quid si tantum, part. 2. num. 109. & 117.* Duen. *reg. 350. limit. 9.* & post Dec. Cabed. *dicta decis. 69. num. 14.* Constat autem ea, quæ sunt iurisdictionis voluntariæ, licitè exerceri, volentibus partibus, extra territorium, *l. 2. ff. de officio Proconsul.* cum aliis, de quibus Couar. *lib. 3. variar cap. 20. à num 8.* ergo & in terris Imperij, & extra Ecclesiæ patrimonium poterit Papa se subiicientibus, & volentibus legitimationes concedere.

109 Propter quas rationes ad vtramque partem adductas, difficilis redditur hæc quæstio, variásque patitur distinctiones, inter omnes *prima*, præcipua, & generalior, ad quam omnes aliæ reducuntur, illa est, quod directè ad temporalia extra Ecclesiæ patrimonium Pontifex laicos legitimare non vult; quod euincunt argumenta pro prima opinione adducta; indirectè tamen, & casualiter dispensat aliquibus casibus, vt ait text. *in d. c. per venerabilem, vers. rationibus*, me citato *in hoc loco* Faiard. *d. memb. 2. num. 94.* & concludunt fundamenta aliqua ex his, quæ pro secunda opinione consideraui, & deinde generalis illa regula est, quod quis non potest directè, & principaliter, potest indirectè, & in consequentiam alterius, quod sibi licitum est *l. quoties, Cod. de iudic. c. pen. de restit. in integr.* iuncta vulgari regula, quod ea quæ veniunt in consequentiam, non attenduntur, *l. 1, in princ. ff. de auctorit. tutor.* cum similibus, de quibus

quibus Mantua *Paralipom. dialog.* 47. quæ quidem regula intelligenda est in his, quæ sequuntur necessariò,& sine quibus principale manetet inutile,non ita tamen dispensatio comprehenditur, vel trahitur ad consequentia, quæ separabilia sunt, & sine quibus dispensatio,& dispensandi potestas stare potest, & vtilis est,vt arg text. *in l.vlt.§ Lucius ff.de condit. indeb* ex Oldrad. & aliis explicant Rebuff. *in praxi, tit.de dispens.ad plura, n.*77. & adducti per Sanch.*d. lib.*8 *disp.*1.*à n* 20.

110 Si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate, tunc poterit Summus Pontif laicos legitimare ad temporalia,quia cum ad eum pertineat explicare dubia super matrimonij validitate, *cap tuam, de ordine cognit.* potest in huiusmodi consequentiam legitimare prolem ad omnia tam spiritualia,quàm temporalia, deinde hæc resolutio colligitur ex auctoritate *d. cap. per venerabilem , in verf. verùm si veritas,* iuncto infrà ibi, *de filiis ergo eiusdem Regis vtrùm fuerint legitimi , vel illegitimi , quandiu pendet quæstio affinitatis obiecta , potest non immeritò dubitari :* quibus verbis vt Pontifex astrueret potestatem , qua filios Regis ad temporalia legitimauit, præcipue considerat dubium,quod vertebatur coram ipso Pont.super matrimonij validitatem, & ex professo eandem rationem confirmat *in verf Rationibus*, ex auctoritate *Deuteron* 17.vbi continetur *: si difficile & ambiguum iudicium apud te esse perspexeris*, &c. *venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & apud iudicem qui fuerit illo tempore*, quam auctoritatem postquam eruditè explicauit, colligit ex ea probari quoties aliquid est difficile,& ambiguum ad Sedis Apostol.iudicium esse recurrendum, indeque infert quòd cum filiis Regis dispensauit , quia dubium erat an matrimonium,ex quo nati sunt, ab initio fuerit validū: eadem ratione dubij super matrimonium non solùm legitimos filios , sed etiam hæredes patris iudicauit Pont.*in c* 1 *&* 2. *& in c.perlatum, & in c quod nobis, qui filij sint leg.*Ex quibus hanc resolutionem sequitur, & comprobant Anton. *n.*10 *in fine* ,& Præpos. *n.*6 *ad med in d.c.per venerabilem*. Molin. *d.c.*1.*n.*22. Sayr.*d.c.*11.*n.*7 Sanch.*d.disp.*7.*n.*10. Quicquid aliud teneat Ceruantes *in d.l.*12 *Tauri* , *n.* 99. exemplum adducens de solemni illa sententia Clementis V I I. in fauorem Catharinæ Reginæ Angliæ , quam refert Castro *de lege pœnali lib.* 1. *c.* 11. In supposito dubio super matrimonio ex eo trahi fundamentum potestas Pontificis , vt verbis vtar Antonij *citato loco*.

Hæc pauca in materia adeò ampla prælibate sufficiat,quæ quidem absolutiùs,Deo fauente,in lucem aliquando dabimus.

CAPVT III.

De Constantinopolitano Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Constantinopolis ciuitas à Constantino Imper qui eam reparauit, sic dicta.*
2 *Bizantium cur primum Constantinopolis appellata fuit.*
3 *Constantinopolis noua Roma dicebatur.*
4 *Constantinopolitana Ecclesia Romana appellabatur.*
5 *Constantinopolitana Ecclesia post Romanam primus locus datus fuit.*
6 Cap.renouantes 22.*dist.declaratur.*
7 *Constantinopolitana Ecclesia multis cohonestata erat ministris.*
8 *Constantinopolitana & Alexandrina Ecclesia parem dignitatem cum Ecclesia Romana non habuerunt.*
9 Cap.mos antiquus 65.dist.*declaratur.*
10 *Constantinopolis sub Rege Turcarum VII. Mahumete capta an.*1453.
11 *Constantinopolitana Patriarchæ quæ Metropoles, & Archiepiscopatus olim fuerint subiecti,ostenditur.*



CONSTANTINOPOLITANAM ciuitatem à prima eius origine Dei admonitu ædificatam fuisse tradit Sozomen. *Ecclesiastica historia lib.* 1. *cap.*2. Hæc cùm † Bizantium prius diceretur (cuius Bizantinis ciuibus B. Petrus Apostolus Episcopum misit, vt scribit Cardin.Baron. *annalium tom.*1. *sub anno Christi* 44. *pag.* 304. *in verf.* 1. *describit*) à Dausanio Spartano primum condita, si sequamur Iustinum , vel secundùm Eustathium à Brize Megarensium classis Præfecto , si credamus Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.*15. *cap.* 5. *num.* 7. ob nobilitatem tamen , amplitudinémque à Magno Constantino Imper. postea mirificè consequutam , ab illo quoque nomen feliciter mutauit , cœpitque Constantinopolis dici, vt aduertunt Nicephor. *Ecclesiasticae historia lib* . *cap.*48.*& seq.* Petr.Gillius *in lib.de Constantinopolitana ciuitate*,& Petr.Gregor. *d.num.*7. Et licet à principio Pontifices instiìmè moueri potuerunt , vt secundum locum post Romanam Ecclesiam deferrent potius Alexandrinæ,& Antiochenæ, quia ciuitates apud Romanos Ægypti & Syriæ erant Metropoles , & capita ; postea tamen ex iustis notabilibúsque causis Constantinopolitana Ecclesia ad verum Patriarchalis Sedis titulum & honorem Vigilij Papæ decreto assumpta fuit,vt obseruat Francis. Torrens. *de actis veris sanctæ Synodi sub can.* 36 *in verf. postea Vigilius* , contigit autem id post Alexandrinam , Antiochenam , & Hierosolymitanam,vt docet Catechismus Roman *p.*2.*c.*7. *de Ordinis sacrament num.*17.& sensit integra *cap. inter quatuor, de maiorit. & obedien* arguendo ex ordine litteræ, quamvis Hierosolymitanam vltimo loco fuisse admissam non sine fundamento sentiant alij , de quibus iam memini. Ad erectionem autem Constantinopolitanæ Ecclesiæ in veram Patriarchalem duabus potissimum causis ac considerationibus motam fuisse Apostolicæ Romanæ Sedem considero, quibus insitam suam Ecclesiarum & Christi fidelium maternam solicitudinem indicauit. Hæc vna est publicum bonum pacis iam dudum ex vna prætensione inter Græcam ad Latinam Ecclesiam cum magno Orbis scandalo turbatæ ac deperditæ , conciliandæ. Altera principalior est vis gratitudinis in Constantinam Imper. à quo insignia beneficia acceperat in munificentissima ab eo donatione sibi facta , de qua agimus suprà *hoc tit.c.*2.*à n.*68. institissimum namque ac congruentissimum fuit , vt tam illustre Constantini Magni seruitium , tam larga manus, tam beneficus in Romanam Ecclesiam Imperator,qui Romanum Imperium veneranda Christianorum fide muniuit, *l.diui. C.de naturalib.liber.*& qui post ædificatas, dotatasque nobiliores Vrbis Ecclesias, assiduis quoque laboribus , ac expensis in vtrâque toga Christianam Remp. augere, tueri , & conseruare non destitit , hac afficeretur saltem gratitudine quod Sedes Episcopi sui post Romanam Sedem primum Ecclesiasticarum prærogatiuarum , & Patriarchalium Sedium locum assequeretur , quod

quod in terminis tetigit VVolfgang. Lazius *de Republ. Romanorum lib.2. c.2. verſ.atque hac de Orientis pratorio*, & latius Matth. Vgoni. *de Patriarchal praſtantia col.2. verſ.rectè inſtar*. Vnde cùm Constantinus relicta Roma, Sedem ſuam Bizantium (id eſt, Conſtantinopolim) tranſtuliſſet, cœpit Aquila (quæ inſigne eſt Romani Imperij) biceps fieri, vt hæc duo capita Orientis, & Occidentis ſignificaret, quod inter alios ponderant Lancelot. Conr. *in templo omnium Iudicum lib.1. c.1. §.1. verb Imperator eſt mundi Dominus q.1. num 5.* Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris, part.1. lib 15 cap.5. num.8.* Et Regia Sede ad Bizantium ſic tranſlata illud nomine ſuo, pluribuſque priuilegiis Conſtantinus exornauit, & non ſolùm
3 † Conſtantinopolis, ſed etiam noua Roma eſſe, & appellari meruit, vt *in prima Conſtantinopolitana Synodo can 3.* alias 5. relato *in cap. Conſtantinopolitana 22. diſtinct.* vbi ſic habetur. *Conſtantinopolitana Ciuitatis Epiſcopum habere oportet Primatus honorem poſt Romanum Epiſcopum, propterea quod ſit noua Roma*, refert Iuſt. nian. Imper. *in auth. vt ordinaria præfecturæ, verſ. renouantes collat.5.* ibi, *Vrbana præfectura ſeu oris Roma, & non videlicet huius noſtra*. Idem *in auth de Eccleſiaſticis titulis §. ſancimus collat.6.* dum ait, *Beatiſſimum autem Archiepiſcopum Conſtantinopoleos noua Roma*, iuncta *l.1.§ ſed etſi qua, verſ. Romam autem C. de veteri iure enucl.* tradunt Hieron. Cagnol. *in proœmio Digeſtorum §.hac autem tria num.135. cum ſeqq* Ludou. Gomez *ad c.1. numer 44. de conſtit. in 6.* Iacob. Spieg. *in lexi. Iuris verb Roma noua*. Petr. Greg. *d.c.5. num.7.* Et
4 † Conſtantinopolitanam Eccleſiam, Romanam appellabant, vt ex *c.fin.§. idem Romanorum*, iuncta *gloſſ. 34. quæſt.2.* docent Socrat. *in hiſtoria tripartita lib.2. c 9.* Sozomen. *lib.2. hiſtoria Eccleſiaſt. c.2.* Hieron Berucc. & Barnab Briſſon. *de verborum ſignificat verb. Roma autem duplex*. Azebed. *ad Curiam Piſanam lib.1. c.11. lit D.* Cardin. Cæſar. Baron.
5 *annalium Eccle, a anno Chriſti* 330. Vnde † primus locus poſt Romanam ipſi Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ datus eſt, primùm in Conſtantinopolitano Concilio ſub Theodoſio maiori *Can. 5.* refertur inter opera Beati Clementis *pag.226.* & à Caranza *in ſumma Conciliorum pag.78. in fine*, & à Gratiano *in d. c. Conſtantinopolitana*, de quo videndus eſt Couar. *lib.4 vari c.14. num.13.* quod deinde in ſexta Synodo fuit confirmatum, & refertur *in cap. renouantes 22. diſt*
6 Verùm quia vſu Romanæ Eccleſiæ multo tempore poſtea hoc receptum non fuit, & nihilominus Epiſcopi Conſtantinopolitani Imperatorum freti potentia illud ſibi priuilegium vſurpare contendebant, imò Superiores eſſe Romano Pont. vt ex Paulo Diac Platina, & aliis diligenter comprobat Ruſſus *in apologia contra Molinaum pag. 50. cum ſeqq.* ſentit Card. Bellarm. *tom 1. de Romano Pont lib.2. c.18. in fine ſecundi arg* pro bono pacis Innoc. III. *in generali Concilio Lateran.* de quo *in c. antiqua 23. de priuileg.* denuo conceſſit idem priuilegium Conſtantinopolitanis Epiſcopis, vt obſeruant Patres, qui iuſſu Gregorij XIII. emendationi Decreti præfuerunt. in notis *ad d. c. Conſtantinopolitana*, qui etiam recte aduertunt *in d. c. renouantes* legendum eſſe *ſimilia priuilegia, quæ Superior Roma habet, necnõ in Eccleſiaſticis rebus magnificetur, vt illa*, quamvis in antiquis Codicibus legeretur *inferior Roma*, & nõ tamen in Eccleſiaſticis rebus, vt etiam bene aduertit Anton August. *ad Decretum lib.1. dial.* nam iuxta hanc lectionem emendatam optimè probat noſtrum diſcurſum, quòd ſicut noua Roma, id eſt, Conſtantinopolis Romæ ſuperioris, ſeu antiquioris, iam nunc in temporalibus obtinet principatum totius Orientis, ita etiam in Eccleſiaſticis rebus poſt Romam antiquam, primatum obtineat, & confirmare poteris ex iis, quæ de Bizantio noua Roma à Conſtantino appellata omnes, vel minimum verſatos noſſe ſcribit Florimundus Remondus *in fabulam Ioannæ Papæ c 25. num. 3.* vnde † ipſa Conſtan- 7
tinopolitana Eccleſia mater Chriſtianorum orthodoxæ Religionis appellatur *in l decernimus C. de ſacroſ Eccleſ* id tamen intelligendum eſt ratione Eccleſiarum Orientis, vt optime aduertit Cardin. Baron. *tom. 7. annalium Eccleſiæ anno Chriſti 534 in verſ dum ergo, pag. 208.*

Vnde ipſa Conſtantinopolitana Eccleſia ob priuilegia ſibi conceſſa, & ſuper omnes alias Patriarchales excellentiam, multis cohoneſtata fuit miniſtris, vt deſcribit Imper. *in auth vt deter. ſit numerus cleric. collat.1.* ibi, *Sancimus non vltra quidem ſexaginta Presbyteros in ſanctiſſima maiore Eccleſia eſſe, Diaconos autem maſculos centum quinquaginta autem fœminas, Subdiaconos verò nonaginta, Lectores autem centum & decem, Cantores viginti quinque, & inſuper decẽ ex iis, qui vocantur oſtiarij*. Et idem Imper *in l. non plures C. de ſacroſ Eccleſ.* loquendo de Conſtantinopolitana Eccleſia, ſic ait. *Non plures quàm nongenti quinquaginta Decani ſacroſancta huius ampliſſima Vrbis deputentur Eccleſia, nullique his condendi, vel mutandi, vel in defuncti locum ſubſtituendi pateat copia*, quo loco Decanos accipi pro Canonicis exponunt *ibi* gloſſ. & Doctores; ſed meliùs exploſo ſenſu Alciati *lib 1. Parerg. cap. 50.* dicendum puto illos eſſe, qui efferendis ad Eccleſiam cadaueribus pium præſtabant miniſterium, vt optimè declarat Guido Pancirola *in theſauro variarum lectionum lib.2. c.163.* Licet in ſtricta nominis ſignificatione dicantur, qui decem præſunt, ſeu qui dignitatem decennalem habent in Eccleſia, de quibus loquitur text. *in cap. ex parte. de clericis non reſid.* Vnde fit vt Decanus dicatur honorabilis pars Capituli, *c. poſt electionem, de conceſſ preb.* gloſſ *in cap cum vniuerſas, de elect.* Sunt & Decani, hoc eſt, Archiepresbyteri rurales, qui ſunt longè inferioris dignitatis, & preëminentiæ, de quibus *in Clem. 2. de reſcrip. & in c ad hæc, de offic. Archid.* In omnibus tamen Eccleſiis Hiſpaniæ & Franciæ conſuetudine receptum eſt, vt is dicatur Decanus, qui præeſt toti Canonicorum collegio in choro, in inceſſu, comitiis, & ſuffragiis ferendis, de cuius officio & dignitate vide Flamin. *de reſignat. lib. 1. quæſt. 1. num. 86.* Fr. Hieron. Roman. *lib.3. de Repub. Chriſtiana cap. 10. in princ.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 17.* Aliter tamen apud Legiſtas accipitur Decanus, qui ſcilicet decem præeſt famulatoribus, ſiue militibus Principis, vt *in tit C. de decanis lib. 11.* Ratio verò (vt ad rem redeamus) quare tam magna copia miniſtrorum cohoneſtata fuerit Eccleſia illa Conſtantinopolitana, colligitur ex tex. *in d. auth. vt deterior*, quia ſcilicet tres capellæ, ſiue Eccleſiæ eidem Patriarchali copulatæ erant, vbi fort erant diuerſa collegia, videlicet domus glorioſæ Virginis, & Dei Genitricis Mariæ, ædes S. Martyris Theodori, & ædes S. Helenæ, in quibus diuerſimodè habitabãt, & deſeruiebãt prędicti omnes Diaconi, Subdiaconi, Diaconiſſæ, atque Presbyteri Miſſas, & alia diuina officia celebrantes, qui etiam omnes ex eiuſdem maioris Eccleſiæ reditibus nutriebantur; Diaconorum verò, & Subdiaconorum, ac Lectorum concurſus ibidem habebatur, vt ſub Eccleſiaſticis præceptoribus in ſacris cæremoniis inſtruerentur, quæ omnia innuere videntur *d. auth. & gloſſa*, ac Doctores *ibi*

8 Hinc exierunt aliqui perperam arbitrantes Constantinopolitanam,& Alexandrinam Ecclesiam parem habere dignitatem cum Ecclesia Romana, hoc deducentes ex Concilio Constantinopolitano, quod aliàs sexta Synodus dicitur, ad qood se refert *d.c.renouantes*,provt refertur à Carranza *in sum.Con-*
9 *ciliorum fol.269.& in † d.c mos antiquus 65. distinct.* quod veritatis non habet fundamentum; nam in primis respondetur auctoritatē illorum Canonum, qui Turlani dicuntur,probatam & certam non esse, neque legitimam alicuius Romani Pont. fuisse auctoritatem approbatam illam Synodum, aut congregatam, sed potiùs plures ibi reperiri errores,ita respondet Card.Bellarm. *vbi suprà.* Sed meliùs respondebis indignissimè Canonem illum adduci ad hoc propositum, quia ex ipsius verbis cōstat similia priuilegia dari Episcopo Constantinopolitano post Romanum Pont. & ad effectum,vt ad ipsum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Ecclesiæ,quæ tex.commemorat.*in d c.antiqua, in vers.seruata,* & deducitur ex c *conquest.9. q.3.* ita tamen vt Romana Ecclesia semper superior maneat, vt constat ex verbis, quæ Carranza refert *citato loco*, ibi *æqualia priuilegia cum antiquæ Romæ throno obtineat, & in Ecclesiasticis negotiis, vt illa emineat secundus post illam existens*; atque ita ex his multisque aliis rectè concludit Card.Bell.*vbi proximè*, nullo vnquā tempore ab vllo Romano Pont. datum fuisse Constantinopolitanæ Ecclesiæ priuilegium æqualitatis cum Romano, neque etiam primum locum post hanc obtinuisse,nisi postquam Romani Pont.ratum habuerunt, quod confirmat auctoritate Nicephori *lib 17.c 9* dum narrat Ioannem Papam cum Constātinopolim venisset rogatum à Iustiniano,vt Epiphanio Patriarchæ Constantinopolitano assisteret, non antea voluisse,quam sibi pro prærogatiua Sedis Apost.thronus supra Epiphaniū collocatus fuisset.

10 Hodie diuina sic permittente prouidentia pulsis Cæsaribus ab illa sede, & ciuitate, Agareni illam occuparunt sub Rege Turcarum VII. Mahumete Amurathi filio, qui Constantinum VIII. Orientis vltimum Christianum Imper. interfecit cum suis, & Orientale Imperium sustulit *anno* 1453. & Constantinopolitanum, ac Trapezuntinum imperium, 12. regna, 200. Vrbes,Christianis ademit,florente Republ. Romana, refert Petr Gregor *d.c 5.*

11 Fuerunt Constantinopolitano Patriarchæ olim subiectæ omnes Græciæ Prouinciæ, Daciæ, Ponti Euxini, & Asiæ minoris, quibus accesserunt aliæ Prouinciæ,provt fuerunt ad Christi Fidem, & religionem conuersæ, Moscouia, Russia, & aliæ vltra Poloniam sitæ. In his prouinciis paucis exceptis Patriarcha Constantinopolitanus,Episcopos,& Archiepiscopos, & alios dignitate Ecclesiastica præditos constituebat, præficiebat, vel confirmabat electos, vt nunc etiam Patriarcha, quamvis schismaticus, illos constituit, præficit,vel confirmat, refert Azor. *instit. moral p.2.lib.3 c.35.q.5.in princip.* D.Roderic. à Cunha *in historia Ecclesiastica Episcoporum Portugalen. p.1.c.6.vers.facil.pag.70.*

Sequuntur Metropoles olim Constantinopolitano Patriarchæ Suffraganeæ.

Cæsarea Cappadociæ.
Ephesus in Asia.
Heraclia in Thracia, vel Macedon.
Ancyra in Galatia.
Corsicus in Hellesponto.
Sardes in Lydia.
Nicæa in Bithynia.
Calcedon. ibid.
Nicomedia ibid.
Syda in Pamphilia.
Sebasten in Armenia.
Amassea in Helenoponto.
Melitene in secunda Armenia.
Tyana in secunda Cappadocia.
Gangra Paphlagonia.
Thessalonica in Thessalia.
Claudiapolis in Honoriade.
Neocæsarea in Ponto Polemonico.
Pissinus in secunda Gallatia.
Myra in Litia.
Stauropolis in Caria.
Laodicea in Phrygia,Cappatiana, seu Pacatiana.
Iconium in Lycaonia.
Synada in Phrygia Salutari.
Antiochia in Pisidia.
Silæum, siue Perga in secunda Pamphylia.
Corinthus in Peloponneso.
Athenæ in Hellade.
Mocissus in Cappadocia.
Creta insula.
Seleucia in Pamphilia.
Rhegium in Calabria.
Patra in Peloponneso.
Trapezus in Larica.
Larissa in secunda Hellade.
Naupactus in Ætolia.
Philippopolis in Thracia.
Traianopolis in Rhodopa Thraciæ Prouinciæ.
Philipporum in Macedonia.
Hadrianopolis in Hæminonto Thraciæ Prouinciæ.
Hierapolis in Phrygia Cappadociana.
Pytachium.
Smyrna in Asia.
Carana.
Ammonium in Phrygia.
Comachus in Armenia.
Cotiaeum in Phrygia.
S. Seuerinæ in Calabria.
Mytilena in Lesbo.
Neopatræ, seu nouæ Petræ in Hellade.
Euchaita.
Amastris Chonæ.
Hydrus, seu Hydruntum in Calabria.
Kelzene.
Coloniæ.
Thebæ.
Serræ.
Pompeiopolis.
Alania.
Ænus.
Tiberropolis.
Achaia.
Cerasus.
Rossia.
Nacolia in Phrygia magna
Germanicia, siue Germania.
Madyta.
Apamea.
Basileum.
Drystra.
Nazianzenus.
Corgra.
Abydus.
Methymna.
Christianopolis.
Rusium.
Lacedæmonia.
Naxia.
Artalia.

Archiepiscopatus.

Bizia.
Leontopolis.
Moronea.
Miletus in Ionia.
Præconensis.
Selybria.
Dercos.
Carabizia.
Lemnus insula.
Germia.
Arcadiopolis.
Parium.

Chios,

Chios, siue Chion,	Leucas.
Insula.	Misthea.
Apros.	Codræ.
Clypsella.	Soteropolis.
Nice.	Pedachthoa.
Neapolis.	Germa.
Selga.	Bosporus.
Chersan.	Cortradiē.
Messana in Sicilia.	Etoina.
Garella.	Carpathus.
Brissis.	Mezembria.
Cotthia.	Ægina.
Sugdaia.	Pharsala.
Phullæ.	Mattache.

CAPVT. IV.

De Alexandrino Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Alexandria ciuitas est in Ægypto, Africæ contermina, magna, illustris.*

2 *Alexandria ante Christi aduentum annis viginti supra CCC ab Alexandro Macedone condita, & cognominata fuit.*

3 *Alexandrini Patriarchæ Sedes cur, & à quo Alexandria posita fuerit? ostenditur.*

4 *Alexandrinus Patriarcha quibus præsit Prouinciis, ostenditur.*

5 Cap. mos antiquus 65. distinct. declaratur, & *num.* 6.

1 ALEXANDRINVS Patriarcha ab Alexandria ciuitate, in qua Sedem habuit, nomen accepit: Alexandria ciuitas est in Ægypto Africæ contermina, magna & illustris, quam Strabo *lib.* 14. *Geographiæ*, Vrbem po-
2 tentem, ac populosam nominat, † ante salutarem IESV Christi aduentum anni viginti supra CCC. ab Alexandro Macedone, Iustino attestante, cognita, & cognominata, omnium Alexandriarum, quarum in historia passim plures, quàm septemdecim (vt Eustathius perhibet) enomerantur, maxima, & opulentissima, quam ob cultum diuinum ibi florentem, plebisque sanctimoniam, frequentet Paradisum Domini veteres nuncuparunt, vt refert Georgius Braunius *in suo Theatro Vrbium*, & Petr Greg. *Syntagm. iuris lib.* 15. *c.* 6. *à n.* 1. & ideo ob loci insignem laudem, & populi frequentiam, quæ eò confluit, Sedes ibi posita est principalis, vel à Petro per se ipsum, vt Nicephor. testatur *lib.* 14. *c.* 3. vel per discipulū suum Marcum Euangelistam, quem eò misit, vt nomine suo fundaret Ecclesiam vt docet S. Gregor. *lib.* 6. *epist.* 37. *ad Eulogium Alexandrinum*. cuius verba refert Card. Bell. *tom.* 1. *lib.* 1 *de Romano Pontif.* c 24. *vers vera igitur*. & tradunt Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesi. hierarchia disp* 4. *n.* 9. Illustriss. D. Acuña *de*
3 *Primatu Brachar. Ecclesiæ c.* 4. *num.* 4. † Posita ibi est principalis hæc sedes, vt præesset ex more approbato per Concilium Nicænum Ægypto, vel Libyæ, Pentapoli, & aliis Prouinciis, quæ ad Tropicum Capricornij pertinent. Petr. Greg. *syntagm Iuris* 15.
4 c. 9. Item † præest Alexandrinus Patriarcha Nestorianis, Iacobitis, Cophitis, aliisque Christianis per Orientis prouincias habitantibus, vt Miræus asserit in notitia Episcopatuum totios Orbis.

5 Cuius dignitas primis illis temporibus adeo magna fuit, vt priuilegiis, & præeminentiis Summorum Pont. liberè vti posse, & quod magis est, parem cum Ecclesia Romana habere dignitatem videretur, vt constitutom apparet in Concilio Constantinopolitano, quod aliis sexta Synodus dicitur; & refertur à Carranza *in summa Conciliorum fol.* 269. & *in cap. mos antiquus* 65. *dist.* vbi sic habetur. *Mos antiquus perduret in Ægypto, vel Libya, & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quandoquidem & Episcopo Romano parilis mos est.* Quæ verba adeò nonnullorum ingenia torserunt, vt existimarent ab hæreticis clanculum, ac dolosè adiecta fuisse, vt paritatem inducerent inter Romanum Pontif. & Alexandrinum Patriarcham, quasi Alexandrinus non esset Pontifici subiectus, cum par in parem non habeat imperium, & ideo ita existimarunt Francisc. Turrianos *in monumentorum veterum inuestigatione & sanctorum Patrum lectione, in tr de potestate Papa lib.* 3. *pag.* 11. *versic Videamus ergo*. Barthol. Carranza *in parua Summa Conciliorum in scholiis ad d. sextum canonem Concilij Nicæni* Sebast. Cæs. *disp.* 4. §. 2. *n.* 5. Azor. *d lib.* 2. *c.* 35. *q.* 5. me citato *in hoc loco* Illustriss. D Acuña *d. cap.* 4. *num.* 5.

Sed occurrunt alij respondentes text. non decidere 6 quòd perduret mos Alexandrinæ Ecclesiæ, vt parem habeat potestatem cum Romana, sed narrare more, qui vigebat, expendentes in aliquibus Codicibus Gratiani legi, *perdurat*, non perduret, imperatiuè, vt in vulgaribus legitur, & sic *perdurat* emendatum est in nouissimis iussu Gregorij VIII. impressis, vbi etiam Patres, qui emendationi præfuerunt, in notis aduertunt in Græco, vbi habent vulgares Codices, Episcopo Romano parilis mos est, legi verba, quæ solùm important (quoniam & Romæ Pontifici hoc vsitatum est) quæ sane nullam inferunt æqualitatem cum Romano Pont. Quòd si vulgari litteræ esset adhærendum, responderi potest quòd scilicet æqualis mos importat similitudinem potestatis quoad iura supra Ecclesias sibi subiectas, & ad effectum, vt ad ipsum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Ecclesiæ, de quibos *in cap. antiqua, de priuileg.* vt deducitur ex *cap. conquestus* 9. *quæst.* 1. & ex eo post Ruffinum *in libro quem scripsit pro Pontifice Romano, n.* 8 *versi sed videamus, pag.* 44 *cum seqq.* explicant Borsat. *consi* 109 *num.* 14 *cum seqq vol.* 1. Marta *de iurisdictione part* 1. *cap* 16 *à n.* 4. Sedes subiectas Alexandrino Patriarchæ enumerant Azor *d. cap.* 35. *q.* 5. *vers. porro*, Miræus *in notitia Episcopatuum, lib* 1. *c* 21. & *lib.* 3. *c.* 3. Illustriss. D. Acuña *in catalogo Episcop. Portugal. p.* 1. *cap.* 9. *pag.* 71.

CAPVT V.

De Antiocheno Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Antiochia Syriæ Metropolis.*

2 *Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, ostenditur.*

3 *S. Petrus Antiochiæ primùm Sedem fixit anno à natiuitate Domini* 35.

4 *Alexandrinum Patriarcham cur Antiochenus non præcedat? ostenditur.*

5 *Antiochena Ecclesia Germana Romanæ meruit appellari.*

6 *Antiochenæ Ecclesiæ Antistes dicebatur Catholicus.*

7 *Catholici Regis titulus proprius Regum Hispaniæ.*

8 *Antiocheno Patriarchæ Sedes subiectæ referuntur.*

1 ANTIOCHIA, vt refert Abrahamus Ortelius, Syriæ Metropolis super Oronte fluuio, Epidaphne à Plinio cognominatur.
2 † Magno epitheto eam exornat Philostratus *in vita Apollonij*, Petr.Gregor.*Syntagm.Iuris lib.15.c.7.à n.1.* Reblatha, vel Rebla Hebræis, vt scribit D.Hieron.*in Ezechielem* Iustiniani Imper. tempore Theopolis ab eodem dicta fuit, vt scribunt Procopius, Cedrenus, Nicephorus, Calistus, & Eustathius, qui addit illam quoque olim Chersonesum per ambitum aquarum dictam fuisse. Hic † S. Petrus primùm Sedem fixit
3 anno à natiuitate Domini 35. eamque septem annis, non tamen completis, administrauit. Baron. *anno Christi 39. à n 9.* Bellarmin *lib de Romano Pontif c.5.* Ideò tertiã hanc Sedem B. Petri nomine honorabilem haberi refert Anaclet. *epist.* 111. quia ibi priusquã Romã veniret, habitauit, & Ignatiũ Episcopum cõstituit, atque primũ nomen Christianorum nouel-
4 læ gentis exortum est. Nec mirum si † Alexandrinus Patriarcha Antiochenum præcedat, quia ita postulat ordinis ratio ex magnitudine loci sumenda, vt suprà ostendi: tum quia, verba sunt Card. Bell.*lib. 1. de Romano Pontif.c.24.* cùm omnes tres sint Sedes Petri, Romanam per se vsque ad mortem administrauit, Alexandrinã per Marcum Euangelistam, Antiochenam per Euodium; sicut ergo maior est Petrus Apostolus Marco Euangelista, & Marcus Euangelista Euodio, qui neq; Apostolus, neque Euangelista fuit ita quoque Romana Ecclesia Alexandrinam, Alexãdrina Antiochenã auctoritate & dignitate superat.
5 Antiochena Ecclesia germana Romanæ meruit appellari ab Innoc.*in epist.14.ad Bonifaciũ Presbyt.* vt habetur *tom.1. Concil pag.* 781. ex quo vtriusque Cathedræ officium ordinatum fuit, vt in Breuiario Romano patet. Item in ea celebris Antiphonarum vsus cœpit, vt ex Tripartita historia referunt VValfrid.*de exordiis increm rerum Ecclesiast. cap 25. vers. dicendum.* Amalar.Fortunat.*de Ecclesiast. Offic lib. 4. c.7.vers. vt Tripartita*, Rodulph. Riuo *de Canonum obseruantia propos.12.* Huius Patriarchatus encomium
6 minimũ non est, quòd eius Antistes dicebatur † Sacrosanctæ Antiochenæ Ecclesiæ Catholicus, de quo meminere Petr.Greg.*d.lib.15.cap.7.n.5. & lib.2.c.1. n.2.* Guillerm.Tyrius *lib.14. belli sacri cap.* 12. Procop.*lib.1.de bello Persico.* Valdes. *de dignitate Regum Hispaniæ c.15.n.30.* ad quam in simili Gregorius Papa Childeberto Regi Francorum *in epist 6.* dicebat, videlicet: Esse autem Regem, quia sunt & alij, non mirum est, sed esse Catholicum, quòd alij non merentur, hoc satis est, referunt Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib.1.c.37.n.1.col.* 4. Petr.Rebuff. *in Concord.Galliæ rub.1.de approbat. Conuentorum, verb.*
7 *benemeritus, vers. item legimus.* Qui tamen † Catholici Regis titulus proprius Regum Hispaniæ Apostolica concessione factus fuit in Ferdinando & Elizabeth, vt notoriè constat Quinimò ex Gothorum tempore Reges Hispaniæ illo honorifico titulo acclamati fuerunt, & Alphonsum Regem Hispaniæ 734. Catholicum nuncupatum constat ex Auctoribus omnibus. vt Garibai *lib.9.c.6.* & Morales *lib.13.c.10.13.& 15.histor.* differunt, quòd autem illi hoc cognomen esset ab Ecclesia indictum, vno ore fatentur Beutcr. *lib.1.c.21.* Zurita *p.3.annal. lib.2. c.*40. Vasæus *anno* 737 Palat.*de obtentione Regni Nauarra, part.6.§.* 10. Marian *de rebus Hispaniæ, lib 7.cap.4.* Genebrard. *in Chronico lib 3.an.759.* & alij, quos refert Valdes. *de dignitate Regum, Regnorúmque Hispaniæ, cap.13.n 19.* nouissimè Alexand Patrit. *de iustitia armorum & fœderum Regis Galliæ lib.1.c.22.* & patet in epitaphio sepulchri, vbi ita legitur: *Alphonsus Catholicus.* Et ab hoc Alphonso continuatus fuit titulus Catholici, & deriuatus in reliquos, vt aduertunt Illescas *in historia Pontificali, p.1 lib. 2. cap.*85. Renat. Chopin. *de sacra politia, lib.1. tit.7. num.*18. & patet in Ordonio I in quodam priuilegio, cuius exemplar refert Ambros. Morales *lib. 14.cap.* 34. vbique Catholicus cognomine nuncupatur, & Rex Sanctus Castellæ, dictus Crassus, in priuilegio concesso monasterio de Samos Ordinis D.Benedicti eo titulo cognominatur, & Rex Alphonsus VI. Toletanæ vrbis expugnator, ita appellatur Catholicus in Concilio apud oppidum de Husillos, & Alphonsus VIII. qui insignem victoriam circa oppidum nuncupatum Nauas de Tolosa obtinuit, Catholicus nuncupatur in inscriptione; quæ habetur in Cœnobio vetustissimo S. Facundi, Rexque Henricus III. ita patrem Ioannem primum Regem Castellæ appellat Catholicum cognomine in testamento ab eo condito, & sic de subsequentibus, ita vt cùm diceretur Rex Catholicus ab Alphonso I. Rex Hispaniæ intelligebatur, vt notant Cassan *in catalogo gloriæ mundi, p.5 cõsid.33.* Anastas.Germon *de sacrorum immunit. l 4. in proœm.n.8.* Garibai *in compendio historiæ, lib.18. cap.* 1.

Huiusmodi Antiocheno Patriarchæ subiecta erat 8
pars Asiæ, quæ Carmaniam, Armeniam maiorem, & minorem, Lyciam, & Ciliciam continet, & prouinciæ, Syria, Assyria, Mesopotamia, Media, Parthia, Persia vsque ad Indiam Orientalem. In totum sunt Sedes tredecim, Metropoles octo, Archiepiscopatus tredecim, referunt Franc. Gratian.*in compendio Iuris Canon p.3.dist.1.n.9.* Alberic. de Rosate *in rub. ff. de statu hom. sub n.11.vers.in Antiocheno*, Fr.Philipp. Bergomen.*in supplem.chronic. lib. 6. in fine, vers. Antiochia*, Redoa.*de simonia mentali, p 1.c.16.num.*10. Petr. Greg. *syntag.iuris lib.15.c.7.n.5*. Aubert Mir. *in notitia Episcopat lib.2.* vbi de Patriarcha Antiocheno, *& lib. 3.c.4.* Illustriss. D. Acuña *in catal. Præsulum Portugalens p.1.c.6.pag.70.*

Sequuntur Sedes Antiocheno Patriarchæ subiectæ.

Sedes prima.

Tyrus olim, hodie *Sor*, antiquitus valde celebris, inexpugnabilis pene erat, vt expertus est Alexander Magnus. Fuit Romanis fidelissima; vnde meruit à Seuero Imper. priuilegium libertatis, instar ciuitatum Italiæ. Sub qua sunt Episcopales Vrbes duodecim.

Porphirion	Sydon
Archis	Sarepta
Pælamais, siue Acon	Biblium
Botriensis.	Antaradensis, siue Tortosana
Ortasia.	Paneas, seu Closazea Philippi
Aradensis.	Heraclia Aradia Tripolis.

Sedes Secunda.

Tarsus, nostris Tarso, incolis Terassa, Ciliciæ ad Cydonum fluuium Vrbis, haud procul mari distans, olim nobilissima, & studiis florens, quam D. Paulus ornauerat. Sub qua sunt Episcopatus quinque Sebaste, Caput Samariæ, hîc prope ciuitatem peregrinis ostenditur puteus Iacob, vbi Saluator noster Samaritanam alloquutus est.

Malos	Choicos
Thina	Poderados.

Sedes Tertia.

Edessa hodie Rhoais, seu Rhasi, Vrbs Mesopotamiæ olim nobilissima, vltra Euphratem fluuium sita. Sub qua sunt Episcopatus nouem.

Virchi

Virchi	Himeria
Constantia	Cuercuentia
Capron	Tapsaron
Marcopolis	Celimeos.
Varnon	Cedmaron

Sedes quarta.

Apamia, vulgò Apamls, Vrbs Phrygiæ magnæ ad amnem Marciam Laodiciæ,& Antiochię,ad Meandrum est finitima. Sub qua sunt Sedes septem.

Epiphania	Mariania
Seleuconuila	Ruphania
Larissa	Arethusa
Valanca	

Sedes quinta.

Hierapolis Vrbs Phrygiæ, quondam celebris inter Loadicem, Cybiram, & Apamiam sita est. Antiochiæ ad Meandrum finitima. Sub qua sunt Episcopatus octo.

Zeuma	Petri
Snron	Ormion
Varnalis	Dorichi.
Neocæsarea	Europe.

Sedes Sexta.

Bostra sub qua sunt Episcopatus xix.

Cerasson	Eutimij
Philadelfia	Constantia
Adraon	Paramboli
Midanon	Dionysia
Anstamidon	Conohatò
Belmundon	Maximopolis
Zoroyma	Philippopolis
Herry	Heylon
Iceny	Lorea

Sedes septima.

Anauarra, sub qua sunt Episcopatus nouem.

Epiphania	Flauias
Alexandris	Rossas
Irenopolis	Castraualet
Cambrisopolis	Egnas
Sysia.	

Sedes octaua.

Selencia Vrbs olim in Prouincia Babyloniæ ad Tigridis, & Euphratis confluentem sita, Patriarcham habens, hodie est adhuc ingens,& celebris *Bagaded* nuncupata, quæ Babylonem veterem propter viciniam exhausit, eam Turcæ vocant *Sairros*.Sub qua sunt Episcopatus xxiij.

Claudiopolis
Diœcesarea
Oropi
Dalysanidos, seu Dalisandi
Seriula, siue Seuila
Colenderis, siue Celcuteris
Anemory, vel Anemoæ
Titopolis, seu Tityopolis
Lamosy, vel Lamorum
Antiochia parua
Nephelia
Ristra
Selinuntis
Hieropy, siue Iotapij
Philadelphia parua
Hermopolia, siue Irenopolis
Germanicopolis
Mosoda
Demenopolis, siue Dometiopolis
Sbydi
Synopolis, siue Synonopolis
Adrasson, vel Adrassi
Myin

Neapolis, est in Palæstina, vbi Concilium celeberrimum fuit tempore Regis Balduini.

Sedes noua.

Damascus, quem Turcæ *Scham*, nostri Damasco nuncupant, Metropolis Syriæ, pulcherrima totius Orientis, antiquissima, hortis pulcherrimis cincta. Hic residet hodie Belerbus, qui & huic regioni præest vnà cum Iudæa: antea regebatur à Califis, atque olim à Regibus Syriæ. Sub qua sunt Episcopatus vndecim.

Ably	Danabi
Palimpon	Carathea
Loadicea	Hardam
Euria	Suria
Renocora	Quini
Hiabanda.	

Sedes decima.

Amida,vulgò *Caramit*, hodièque maxima est Mesopotamiæ Vrbs, ad Saocaram fluuium inter Cartas, & Mirdinum Vrbes eiusdem prouinciæ nobiles. Mesopotaniæ autem Regno Euphrate, & Dygri fluminibus continetur, & Diarbech à Turcis nomioatur. Sub qua sunt Episcopatus septem.

Hynilon	Caytaris.
Valentium	Ryphi
Arsamosata	Zecuma
Sophin.	

Sedes vndecima.

Sergiopolis, sic dicta à S.Sergio Martyrij palmam ibi adepto sub Maximiano Imperatore,olim Barsalo nuncupabatur, Vrbs Armeniæ minoris, ad Euphratem fluuium inter Melitam, & Samosatem.Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Bizononias	Venethal
Marcopolis	Ermenia

Sedes duodecima.

Theodosiopolis, sub qua sunt Episcopatus septem.

Oricos	Axieri
Naznimi	Tarosia
Manreocastron	Politinios
Agyamaria	

Sedes decimatertia.

Euesa, siue Emisa, vulgò Ems, Vrbs Syriæ nobilis in Apamena regione apud montem Antilibanum.Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Arqui	Mergem
Oriflon	Oragison

Metropoles per se subsistentes.

Piericus	Heliopolis, vulgò Betsames
Laodicia	Pompeiopolis
Samosate	Mopspheštia
Cyros	Adama.

Archiepiscopatus decem.

Verea	Anasar
Calquis.	Phon
Gabala	Paltos
Seleucia	Germanicia
Piperia	Salamias.

CAPVT VI.

De Hierosolymitano Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Hierosolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit? ostenditur.*

2 *Hierosolyma in medio totius orbis sita.*
3 *Hierosol ma mater omnium Ecclesiarum habita.*
4 *Hierosolyma quamvis Metropolitano honore condecorata fuerit, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis exempta mansit.*
5 *Hierosolymitano Patriarcha, quæ Sedes Episcopales subiectæ fuerunt? ostenditur.*



1 IEROSOLYMA, ex qua Patriarcha titulum accepit, ante memorabile sui excidium bis millesimo centesimo septuagesimo septimo aono à Melchisedech Chananæo & Gētili Rege & Pontice extructa, olim Sedē, postea Iebus, deinde composito nomine Ierusalem, ac demum melioris soni gratia Hierusalem appellata fuit, Ioseph. 1. *&* 7. *antiquit.* Perer. *in Genes. c. 14. num. 66. & 67.* Euseb. *Ecclesiastica historia lib. 4. c 6* Ioan. Ludou. Vioald *in opere regali in tract. de magnificentia Salomonis not. 6. §. vt ex dictis Iosephi.* Hāc vrbē in medio totius vniuersi sitam, adeóque quasi terræ vmbilicum esse auctoritate Scripturę *Ezech cap. 6.* Ista est Hierusalem, in medio gētium posui eam, item *Psalm 73. Operatus est Deus noster salutem in medio terra*, notarunt Hieron. *ibid.* Ioseph. *de bello Iudaico lib. 3. cap. 2.* Georgius Braunius *in theatro Vrbium.* Postquam autem clementissimus Dominus noster dignatus fuit hāc ciuitatem ad opus nostræ salotis & redemptionis faciendum eligere, vt sacra testatur Euangelica historia, & tetigit videndus Arnald. Albertin *in repet. rub de heret q. 13. in errore 3. Iudaorū n. 4.* Illostrioribus nominibus est insignita, dictaqoe fuit Ciuitas magni Regis. Matth. *c. 5.* Dioina, ac sanctæ Resurrectionis. vt iuxta Iustiniani *nouellas 40. & 123.* obseruauit Pratens *in lexico Iuris, verb. Patriarcha.* Quinimo ab ipsis Turcis proprio idiomate, *Leconst.* appellatur, hoc est, Vrbs sacra, vt aduertit Abraham Orthel *in thesauro geographico, ver. Hierosolyma*, qui etiam refert dictam fuisse Quadrimbem.

2 Vnde tanta fuit Hierosolymitanę Ecclesię dignitas, qnòd olim aliarum Ecclesiarum mater fuerit appellata, vt qui illam regeret, omnes mundi Ecclesias regere videretur, quod non obscurè sentit S. Clemens Papa *in epist. ad Iacobum fratrem Domini, in inscriptione*, in illis verbis: *Episcopo Episcoporum, regenti Hebraorum sanctam Ecclesiā Hierosolymis, sed & omnes Ecclesias, qua vbique Dei prouidētia fundata sunt*; & expresè habetur *in epist. Constantinopolitani Concilij ad Damasum Papam & Romanum Concil. in vers. in ea verò Ecclesia*, vbi Hierosolyma mater Ecclesiarum appellatur, quæ habetur *tom. 1. Concil. pag. 732. col. 2.* refert Conlusitanos noster Fr. Gregor. Nonius Coronel *de optimo Reip. statu p. 1. lib. 4. c. 4.* quibus concordat Iustinian. Imp. in epistola ad Hormisdam Papam incip. *Quod fuimus, circa finem*, in illis verbis: *Et Hierosolymitanam pracipuè cui tantum omnes fauorem impendunt quasi matri Christiani nominis, vt nemo audeat ab ea sese discernere*, habetur *tom. 2. Conciliorum pag. 516.* & Tertullian. *lib. 4. aduersus Marcionem*, Hierosolymitanam Ecclesiam matrem Religionis appellat, vt refert Con. *pract. c. 19.*

3 Magna igitur celebritas huius Vrbis est, quòd eius Ecclesia mater omnium Ecclesiarum habita sit, eo quòd primus Episcopus in ea fuit S. Iacobus frater Domini, & post eum Simon frater etiam ipsius Domini, idcóque Hierosolymitana Ecclesia per annos ferè quingeutos non re, sed nomine, non potestate, sed honore dumtaxat, vsque ad Iuuenalem eiusdem Ecclesiæ Episcopum, qoarta Patriarchalis habita est, ex eo quia *in Nicana Synodo can. 7.* vbi decretum fuerat, vt Hierosolymitanus quartum quidem Patriarchalis sessionis locum, & honorem haberet, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis, quæ Metropolitana erat, & eximeretur. Iuuenalis enim Prāilio defuncto in Sede Hierosolymitana subrogatus est anno Domini 429. in Concilio Ephesino totius Syriæ Palæstinæ Primatum quæsiuit, ideò quòd cū susceptis ex toto Orbe peregrinationibus Hierosolymitana Ecclesia frequentaretur maiori honore, officiisque dignioribus, quàm Cæsariensem Metropolitanam colendam esse ambitiosè iudicaret. Restitit illi, qui Vicariam Pontificis præfecturam agebat, Cyrillus Alexandrinus, vt notatur *in epist. Leonis 72.* Vnde S. Hieronymus *in epistol. ad Pammachium contra Ioannē Episcopum Hierosolymitanum*, sic eum alloquitur: *Tu qui regulas quaris Ecclesiasticas, & Nicani Concilij Canonibus vteris, respōde mihi: Ad Alexandrinum Episcopum Palastina quid pertinet? ni fallor hoc ibi decernitur, vt Palastina Metropolis Casarea sit, & totius Orientis Antiochia Aut igitur ad Casariensē Archiepiscopum referre debueras, cui spreta communione tua communicare nos noueras, aut si procul expetēdum iudicium erat, Antiochia potius littera dirigenda Sed noui cur Casaream, cur Antiochiam nolueris mittere. Malu isti occupatis auribus molestiam facere, quàm Metropolitano tuo honorem reddere.* Nihil ergo magna Synodus Hierosolymorum Ecclesiæ contulit, nisi vt honor, qui ex antiquo vsu ei deferri solebat, iuribus, & subiectione Metropolitani saluis eidem deferatur. Idque propterea quòd Hierosolymitana Ecclesia mater omnium aliarum Ecclesiarum (sic enim nominatur in epist. Synodali Concilij Constantiensis OEcumenici ad Damasum, quæ extat apud Theodoretum *lib 5. c. 9*) appellata fuerit, adeóque non immeritò ipsius Ciuitatis Episcopum eum honorem, vt inter Apostolicarom Ecclesiarum Antistites sederet, & in litteris quoque ita nominaretur, antiqoitus consequutum fuisse indicatur, vnde colligitur Genebrard. *in chronologia, lib. 3.* vbi de anno Christi 44. errasse, dum dicit huiusmodi Ecclesiā ex tempore Iacobi Apostoli Patriarchalem fuisse.

Crescente denique in ipsam Hierosolymitanam Ecclesiam Christi fidelium deuotione, factum fuit vt Vigilij Papæ, Imperatoris Iustiniani tempore de Antiocheno Patriarchatu, itemque de Alexādrino tantùm fuerit Hierosolymitanæ Ecclesiæ concessum, atque largitum tótque eidem decreti, atque assignati suffraganei Antistites, vt veræ Patriarchalis Sedis titulum, honorem ac potestatem consequi mereretur, vt referunt Hieron. Paul. *in fine sua practica Cancellaria*, & Alberic. de Rosate *in rub. ff. de statu hominum post n. 11. in fine*, iuxta traditionem veterum, Petr. Gregor. *syntagm. iuris, part. 2. lib. 15. cap. 8 n. 3.* vbi refert Hierosolymam vsque ad tempora Iustiniani Augusti Episcopum habuisse, nulla, vel modica dignitatis prærogatiua. Imperante autem illo Principe congregatam fuisse Synodum generalem Constantinopoli sub Vigilio Papa, & Elicio Constantinopolitano Patriarcha, & Apollinario Patriarcha Alexandrino, & Eustachio Patriarcha Antiochensi, & in illa inter alia placuisse honore Patriarchali donandam Sedem Hierosolymitanam. Et quia ciuitas inter fines, & limites erat Patriarchatuum Antiochiæ, & Alexandriæ, nec illi essent sufficiēter Episcopi suffraganei, ex communi omnium consensu ab vtróque Patriarchatu vicino placuit eam decerpere, & vt in formam Patriarchatuum aliorum ille ordinaret Ecclesias sibi subiectas.

Ex tunc qoatuor fuerunt ei subiecti Archiepiscopi, vt refert Redoan. *de simonia mentali, p. 1. c. 16. num.* 4

num. 10. quorum duo antea suffraganei erant Antiocheni, alij verò duo Alexandrini, quod ex testimonio Guillelmi Tyri Metropolitæ obseruauit Raymundus Ruffus *in duplicat in patronum Molinæ pro Pont. Max. fol.* 31. *col.* 2. & explicans locũ ipsius Tyri *de bello sacro lib.* 14. *cap.* 12. obseruauit Card. Bar. *annal. Eccles. tom.* 7. *anno Christi* 553. Vigilij Papæ *anno* 14. & Iustiniani *Imp. anno* 27. *pag.* 441. *vers. acta illa,* vbi ita ait, *Tempore prædicti Principis, Iustiniani videlicet, congregata est Synodus generalis apud Constãtinopolim tempore D. Vigilij Papæ, Eutychij Cõstantinopolitani, Apollinaris Alexãdrini, Pauli Domini Antiocheni, & Eustochij Hierosolymitani Patriarcharũ super tribus capitulis,* &c. In qua Synodo post alias populo Dei necessarias institutiones, quas pro tempore promulgãdas decreuerat sanctorum Patrũ, qui ad eam conuenerat, auctoritas, prædictam Deo amabilẽ Hierosolymitanam honorare Ecclesiam, & eius Episcopo locum inter Patriarchas dare, communi sanxit volumtate, reuerentiam exhibens sanctæ Resurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix ciuitas quasi in limite Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberet, illi vrbi ordinaret suffraganeos, vnde nisi vtrique Patriarchæ aliquid detraheret, visum est expedire ab vtroque aliquid detrahere, vt eidem iuxta formam aliorum Patriarcharũ ordinaret subiectos Subtraxerunt ergo Antiocheno Cæsariensem & Scythopolitanum Metropolitanos: Alexandrino verò Rubensem, & Berythensem, item Metropolitanos: & quoniam iterum eundem Patriarchã oportebat habere præter supradictos Metropolitanos familiares suffraganeos, quos Græci Syncellos vocant, subtraxerunt prædictis Metropolitanis quosdam Episcopos, & quosdam de nouo erexerunt vsque ad vigesimum quintum Hæc ex diuo Guillelmo Tyro refert Card. Baron, *citato loco,* addens hæc eadem reperisse scripta in Bibliotheca
5 Vaticana in codice, cui est titulus, *Liber censuum.*

Non obstat Hierosolymitano Patriarchatui, quòd voce Domini admoniti discipuli fuerint transferre Ecclesiam Hierosolymitanam in ciuitatem quandam, cui nomen erat Pella, quod ex testimoniis Eusebij, & Epiphanij factum fuisse refert Melch. Cano *de locis Theolog lib.* 6. *cap.* 8. *in solut. ad decimum, vers. quod si sententia,* & Card. Baron. *tom.* 1 *annal. Ecclesiæ sub anno Christi* 74. *vers. quod igitur,* quia respondetur mutationem illam, seu translationem nõ in perpetuum, sed ad breue tantum tempus factam fuisse, quoad vsque videlicet ablatis ex vrbe sanctis, & iustis viris vindictæ cœlesti fieret locus, vt aduertit Eoseb. *Ecclesiastica historia lib.* 3. *cap.* 5. quo fit vt cùm statim Hierosolymam redierit, ab ea diuertisse vltra illum effectum non videatur; iuxta ea quæ adduco infra *p.* 2. *alleg.* 53 *n.* 92. Maximè cùm legamus vituperatum fuisse Philippum quendam ab Aphthonio declamatore, quod ex omnium barbarorum vilissima gente ortum haberet, nempe ex Pella, vt obseruauit Tiraq. *de nobilit. c.* 12. *n.* 7.

Sequuntur Episcopales Sedes Hierosolymitano Archiepiscopo subiectæ.

Lidda	Diocæsarea
Ioppe	Legionum
Ascalon	Capitolina
Gaza	Mauronensis
Mennas	Gedera
Diocletianopolis	Nazareth
Bergrobin	Thabor
Neapolis	Cataca, vel Petrea
Sebastea	Hadroga
Hiericuntis	Aphra
Tiberiadis	Helem
Faran	Mons Syna
Helenopolis	Bethlem Episcopali honore à Paschale II. donante petente Balduino Hierosolymit.

Sedes prima.

Cæsarea Palæstinæ, vbi Angelus percussit Regem Herodem, & sanctus Petrus baptizauit Cornelium Centurionem, Vrbs fuit olim celeberrima, mercatu oobilis, vulgò Charsar, inter Aeonem & Ioppem situm habuit. Sub qua Sede sint Episcopatus viginti.

Dora	Onus
Antipatrida	Sorutis
Iamnias	Raphios
Nicopolis	Regium Apatos
Regium Hierico.	Estomason
Regium Liuas	Triconias
Azolus	Taxus
Hiaralias	Saltum
Asotus	Constantinianus.

Sedes secunda.

Scytropolis, vulgo Bethsar, Vrbs in Iudææ, & Gallilææ confinibus ad Iordanum fluuium nobilis extitit. Sub qua sunt Episcopatus decem.

Capitoliados	Tetraconias
Miro	Clima
Gadaron	Galanis
Pelon	Comanas
Philippus	Scythopolis.

Sedes Tertia.

Ruba, quæ à Ptolomæo in Syria deserta ponitur, sub qua sunt Episcopatus duodecim.

Augustopolis	Zota
Arnidilla	Virossa
Carali	Pentacomia
Hierapolis	Mamapson
Memsidos	Mitrotomitas
Eluris	Saltum Hieraticon

Sedes quarta.

Berytus Phænicis Libani Metropolim esse constat ex vetustis Geographis sub qua sunt Episcopatus xxxv.

Adrasson	Enaeomias
Dias	Comogaunas
Medanon	Comogeros
Hierasson	Comostanis
Nein	Comis
Philadelphia	Mahederon
Hierapolis	Comoreatos
Phenustus	Comiseopion
Eluos	Comis Iulianos
Neapolis	Comispigmatethon
Philipopolis	Comis Petius
Dionysius	Comis Aoathon
Constantianis	Comis Neothis [simon
Pentacomias	Climas anatalis queuis-
Tricomias	Comis Anochis
Conafados	Comis Tralieones
Saltum Vcaneos	Comis Nephdomos
Hexaeomias	

CAPVT VII.

De Patriarchis minoribus.

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ minores qui.*
2 *Patriarchæ minores inter Latinos sunt sex.*

3 *Aquileienſis Patriarcha cur ita dictus?*
4 *Gradenſis Patriarcha vbi fiat mentio? oſtenditur.*
5 *Gradenſis ciuitatis deſcriptio*
6 *Gradenſem Patriarchatum Nicolaus V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem tranſtulit.*
7 *Venetiarum Primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iuſtinianus, à quo Congregatio S.Georgij in Alga apud Venetiam initium ſumpſit.*
8 *Congregatio Canonicorum S Ioannis Euangeliſtæ in regno Portugaliæ B. Laurentium Iuſtiniavum parentem,fundatoremque ſuum agnoſcit.*
9 *Bituricenſis Patriarchæ vbi fiat mentio,oſtenditur.*
10 *Piſanus Archiepiſcopus quarum prouinciarum Primas dicatur? oſtenditur.*
11 *Piſana ciuitatis Epiſcopatus antiquiſſimus eſt.*
12 *Sardiniæ, an verò Corſicæ dicatur Primas Piſanus Archiepiſcopus? oſtenditur.*
13 *Toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant,oſtenditur.*
14 *Toletanus Archiepiſcopus ex priuilegio Martini V. Summi Pont. gaudet prærogatiuis veris Patriarchis conceſſis.*
15 *Dictio* quomodolibet,*vniuerſalis eſt,& omnes caſus comprehendit.*
16 *Priuilegia habens ad inſtar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus inſtar alterius obtinet.*
17 *Toletum Vrbs Regia,& quaſi altera Roma in exaltatione cœpit nominari.*

1 PRÆTER quatuor primarios & maximos Patriarchas,de quibus egimus in Capitulis præcedentibus,alij ſunt minores: nam ſectæ Armeniorum tres habent Patriarchas, vnum eorũ reſidet in Cilicia,& Armenia minore, ſecundus in Armenia maiore, tertius quem non Patriarcham, ſed *Catholicũ* appellant, præſidet in Ruſſia Prouincia Polonorum. Vnicum etiam Patriarcham habent Maronitæ, qui commoratur & præeſt in Syria in Monte Libano.Habent etiam Æthiopes vnum Patriarcham, qui ſedem ſuam habet in curia Magni Imperatoris Specioſi Ioannis,& vocatur Patriarcha Abyſſinorum,& confirmatur à Patriarcha Alexandrino Eſt etiam ſecta Cophorum, qui ſimul cum Baptiſmo Circumciſionem tuentur & retinent, & duos habent Patriarchas, quorum vnus commoratur in Magno Cayro Ægypti, alter verò apud Æthiopes Secta quoque Iacobitarum, qui Sanctiſſimam Trinitatem negant, duobus Patriarchis paret, quorum vnus in Cayro reſidet,alter in Syria, videlicet in Vrbe Damaſco.

Sex tamen inter Latinos connumerantur Patriarchæ minores,qui vel Romani Pont indulgentia,vel inueterata conſuetudine Patriarchale nomen ven-
2 dicarunt,Aquileienſis,Cantuarienſis,Gradenſis,Bituricenſis,Piſanus,& Toletanus, Iacobat. *de Concil. lib.*1. *ex n.* 254 Vgonius *de præſtantia Patriarchali tom.*13.*tractatuum Doctorum pag.*185.*verſo*. Anaſtaſ. Germon *de Sacrorum immunit lib* 3.*c.*7. Homobon. de Bonis *de humana vitæ ſtatibus p.* 1. *c.*6.*ſtatim in princip.*Filliuc.*tract.* 41.*de benef.c.*2.*n.*35.Lotter.*de re benef.lib.*1.*q.*9.*n.*31.

3 De Aquileienſi Patriarcha agit text. *in cap.nunc verò* 9.*q.*3. Nam ante Longobardorum in Italiam aduentum,qui accidit anno ſalutis 566.Aquileiẽſis Archiepiſcopus more Græcorum & Orientalium Patriarcha nominabatur; irruentibus verò Longobardis primo aduentu Alboinus eorum Rex Aquileiam cœpit, propter quod Aquileienſis Sedem hinc inde mutauit, & tandem in Vrbe Venetiarum permanſit. Vide illuſtriſſ. D. Acuñam *de primatu Eccl. Bracharen.*

De Gradenſi Patriarcha meminit Vrbanus II. *in* 4
cap.erubeſcant 32.*diſt* & Cæleſtin.III. *in c.ex litteris.*
de officio deleg. † Gradenſis ciuitas breui ambitu 5
clauditur,paludibuſque & flumine circumſepta, ſi
demas piſcatores homines, vix hodie vllos habet
incolas, vt qui duorum millium numerum ægrè
expleant, nihilque habet inſigne antiquitatis, aut
ſplendoris argumentum, præter ciuium germanam
& aureo ſæculo conſentaneam ſimplicitatem,& in-
nocentiam,vbi nec factiones,nec verè alias morum
corruptelas conſpicias: ita accepiſſe à Franciſco
Auantio Veneto refert Anaſtaſ. Germon *dict lib.*3.
*cap.*7.*n.* 5. & 6. † Sed propter huius ciuitatis aëris 6
intemperiem hunc Patriarchatum de anno 1451. Nicolaus Pontifex Max.eiuſdem nominis V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem tranſtulit,quæ antea per annos ſexcentos ſeptuaginta nouem in circa Epiſcopum habuerat, vt illam maioris dignitatis prærogatiua decoraret, & ideo iam hodie non vocatur Patriarcha Gradenſis, ſed Venetiarum, ita Gig. *in tract de reſidentia Epiſcoporum c.*18. *num.*12. Dionyſ. Paul.*de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect.cap.*2.*à n.*34 Nec obſtat quod dicit gloſ. *verb. ſingulos in cap. in illis* 80. *diſt.* nempe Patriarcham Gradenſem non eſſe Patriarcham Venetiarum,cùm locus Gradi multum differat à Venetiis, quia reſpondetur poſtea illis temporibus Nicolaum V.vniuiſſe Patriarchatum Graden.& Epiſcopatum Venetiarum, de cuius Patriarchatus inſtitutione latè Bern. Iuſtinianus *in ſua de Venetorum geſtis hiſtoria l.*
12 ſic ait: *Coacta igitur Synodo totius Cleri populique,*
aſſiſtentibus Duce,& Patriarcha primus creatus Epiſco-
pus Obeliatus Eneagrij, Tribuni Matheumaceni filius.
Conſtituitur autem Epiſcopalis ſedes in inſula Caſtella-
na,quæ,vt antea diximus, Oliuolus appellabatur, vnde
& Epiſcopo Caſtellano ſẽper nomen manſit V.ſus Parti-
ciacus, qui eum Epiſcopatũ tertio tenuit loco,Eccleſiam
erexit,quæ nunc extat,à grauam ciuitate & Epiſcopo eam
Beatiſſimo Petro Apoſtolo dicauit;ibi perſeuerauit do-
nec ætate noſtra Nicolaus V.Põtifex Max.Patriarcha-
li titulo auxit:tranſtulit enim Gradenſis Eccleſiæ dig-
nitatẽ in hãc Venetiarum Vrbẽ,ſuppreſſo vtroque titulo
& Gradenſi,& Caſtellano Primum Venetiarũ Patriar- 7
cham creauit Laurentium Iuſtinianum,qui viuẽs, mo-
rienſque multis claruit miraculis. Tranſlatio facta eſt
anno 1451.*octauo Idus Octobris.* Hæc in d. hiſtoria.
Hic fuit ille B.Laurentius Iuſtinianus,Ordinis Cæ-
leſtini,vitæ ſanctitate,miraculorum, & ſinceræ eru-
ditionis gloria clariſſimus, à quo † Congregatio 8
S.Georgij in Alga apud Venetiam initium ſumpſit, quem etiam parentem, ac fundatorem ſuum agnoſcit Congregatio eorundem Canonicorum S.Ioannis Euangeliſtæ in noſtro Luſitaniæ Regno,vt habetur in eius officio recitando in dictis Congregationibus ex indulto Clementis VIII.felicis record. *die* 8 *Ianuarij* Aduertere tamen oportet in errorem lapſos fuiſſe Ioan. Montaignum *in tract. de auctoritate magni conſilij,n.*50.& Alberic.de Roſate *in rub. ff.de ſtatu hominum,num.*11.*in verſ. Iſtria*,aſſerentes Patriarcham Gradenſem, vnum eſſe ex quatuor præcipuis Orbis Patriarchis, quos vltra *l.*12.*tit.* 5. *part* 1.& *ibi* Gregor. Lop *in gloſ. verb. que ſe llamar Patriarchas*,expreſsè reprehẽdunt Rodoan. *de ſimonia mentali p.*1.*c.*16.*n.*5. & 6. & poſt illum Dionyſ. Paulus *d.cap.* 2.*n.*31. & colligitur ex adductis ſuprà *eod.tit. c.* 1. *num.*1. vbi oſtendi ex communi ac recepta Iuriſconſultorum ſchola veros ac præcipuos vniuerſi

vniuersi Orbis Patriarchas post Romanum Pont. tantùm esse, Constantinopolitanum scilicet, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum.

Patriarchæ Indiarum, seu noui Orbis dignitas erecta fuit à felic. record. Paulo III. vt refert Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss* 41. *num.* 14 *in fine.* Et his nostris temporibus creatus fuit Patriarcha Æthiopiæ Ioannes Nonius Barretus Lusitanus, vt refert Sebast. Cæs. *in relect de Ecclesiast hierarchia, p.* 1. *disp.* 4. *p.* 3. *n.* 2. Et quatuor isti solùm retinent hodie Patriarchæ nomen, cæteri verò infrà referendi Primates dicuntur, non Patriarchæ, eo vel maximè, quia primas tenent ciuitates. Gasp. Stains *de antiquit. Lusit. c.* 64. *n.* 7. D. Acuña *ad c.* 2. *n.* 1. *dist* 99.

9 De Bituricensi Patriarcha mentio fit *in cap. conquestus,* 9. *q.* 3. vbi apud Romanum Pont. querebatur Narbonensis Archiepiscopus, quòd Bituricensis tanquam Primas, & Patriarcha ipso inuito Clericos ab tribunal suum venire compelleret, vbi Nicolaus II. vocat Archiepiscopum Bituricensem primatem & Patriarcham, hoc est, primæ Sedis Episcopum, Alberie *in rub de statu hominum, col. vlt.* dicit Archiepiscopum Bituricensem esse Primatem in Prouincia Burdigalensi, Cardin. Alexand. *in cap. definimus,* 22. *dist.* Bituricensem ponit primum Patriarcham post quatuor antiquos Patriarchas. Nicol. Boër. *in addit ad tract de auctoritate, & praeminentia magni Consil p.* 1. *n.* 14. ait Bituricensem esse Primatem in Burdigalensi prouincia; & probat ex *cap. vlt. de maiorit. & obed. & cap. vlt de dilation & cap vlt. de dol & contum.* & esse Primatem in Prouincia Narbonensi ex *d. cap. conquestus*, & habere sub se quatuor Metropolitanos, videlicet Burdigalensem, Narbonensem, Auxitanum, & Tholosanum; & vndecim, vel duodecim suffraganeos.

10 De Cantuariensi facit verbum glos. *verb. Archiepisc. in c Cleros* 21. *dist.* & refert Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in hist. Eccl. Episcop. Portugalens p.* 1. *c.* 6 *pag.* 75. *in fine,* quod olim inter Archiepiscopos Cantuariensem, & Eboracensem super Primatiæ iure in Anglicano Regno magna fuerat contentio, quòd pro Cantuariensi meliùs sentiebatur, licèt olim vsque ad annum 1447. Eboracensis Scotiæ Primatum obtinuerit, vt refert Lesli *lib.* 8. *de rebus Scotor.*

De Pisano Archiepiscopo quòd sit Primas, tradunt addit. margin ad glos. *in cap. definimus* 22. *dist.* vbi Archid & Domin idem Domin. *in c. Cleros, n.* 20. *in gloss. Primatibus dist.* 22. Præpos. *in cap Concilia* §. *Episcopos sub n.* 5 *dist.* Turrect. *in cap prouincia, vers. sed insurgit quæst dist.* 99. Cassan. *in catalogo gloriæ mundi p.* 4. *consid.* 19. *in fine.* Boër. *de ordine & præcedentia graduum p.* 1. *n.* 13. *do auctoritate magni Concilij num.* 54. Pauin *de officio & potestate Capituli præl.* 6. *n.* 13 Calefat. *de equestri dignitate num.* 94. Petr. Greg. *syntag iuris lib.* 15. *cap.* 10. *num.* 30. *in fine.* Gig *de resid. Episcoporum q.* 18. *n.* 10. Marc. Anton. Cuch. *inst. Iuris Canon. lib.* 1. *tit.* 3 Sbroz. *de Vicario Episcopi lib.* 2. *q.* 3. *n.* 24. & 25. Anast. Germon *d cap.* 7 *n.* 8. Gonzal. *ad reg* 8 *Cancell. gloss.* 41. *num.* 14. D. Roderic. à Cunha *d. cap.* 6. *pag.* 75. Verùm, quia hac de re variant Doctores, non erit à proposito nostro alienum, vt aliquid de eo agamus, cùm in exquirenda sui Primatus ratione apud quosdam esset exorta dubitatio: pro cuius solutione à primordiis repetentes aduertendum duximus † Pi-
11 sanæ ciuitatis Episcopatum antiquissimum esse, Gaudentius enim Pisanus Episcopus *anno* 313. in Concilio penes Melchiadem Papam nominatur, & Landulpho Pisano Episcopo, eiusque successoribus
12 circiter *annum* 1078. † Gregor. VII. vices suas commisit in insula Corsica, & pro labore, quem primus in ea restituenda ad Romanæ Ecclesiæ dominium suscepit, medietatem, duobus verò eius successoribus quartam partem omnium redituum largitus est: arces tamen sub ditione Romanæ Ecclesiæ reseruauit, quorum custodes illis, si necessitas exegerit, vult obedire, vt constat ex *lib.* 6. *epist. Gregor. VII. epist.* 12. Postmodum Vrbanus II. *Constit. sua*, incip. *Vrbanus Episcopus, Dat. Beneuenti* 3. *Kal. Iunij ann.* 1091. *Pontificatus sui* 4. de præd. Gregorio VII. & de Landulpho Episcopo mentionem faciens, ita ait: *quia multis iamdudum obsequiis Pisanorum gloriosa nobilitas Romanam sibi Ecclesiam fecit obnoxiam, prædictā insulam de consilio Clericorum Cardinalium, aliorumque fidelium Pisanæ Ecclesiæ commisit, & condonauit; ea conditione interposita, vt per annos singulos libras quinquaginta Lucanæ monetæ Lateranensi Palatio persolueret,* Deinde *anno sequenti* 1092. idem Vrbanus alia sua Constit. sub Dat. Anagniæ per manus Ioannis S. R. E. Diaconi Card. Episcopum Pisanum in Archiepiscopum promouit, palliumque concessit, cum suppositione omnium Episcoporum Corsicæ, & vt in ea Metropolitanus, & in Sardinia Sedis Apost. Legatus cum perpetua successione existeret. Sed Calixtus II. quoad suppositionem Episcoporum Corsicæ instantibus Genuensibus factum Vrbani reuocauit. Insurgunt Pisani, & ab Honorio II. Genuensium spreta contradictione restitutionem obtinuerunt, vt constat ex Constit. ipsius Honorij Dat. Lateran. per manum Americi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi, & Cancellarij 12. *Kalend. Aug. ann.* 1126. Pontificatus sui secundo. Verùm, quia huius rei sumpta occasione bella inter Pisanos, & Genuenses mouebantur; vnde cædes, incendia, & multæ Christianorum captiuitates peccatis exigentibus oriebantur, Robertus Archiepiscopus Pisanus cessit Genuensibus tres Corsicæ Episcopatus, remanentibus sibi aliis tribus, scilicet Aleriensi, Aiacensi, & Sagonensi. Vnde Innocentius Secundus *ann.* 1187. in recompensationem trium subtractorum Episcopatuum Corsicæ, Balduino Pisano Archiepiscopo cum variis aliis priuilegiis ampliando concessit in iudicatu Galleciæ in Sardinia Episcopatus duos, scilicet Castellensem, & Ciuitatensem, & demum Episcopatum Populoniæ supponens eos Pisano Archiepiscopo tanquam eorum Metropolitano, & legationem Sardiniæ ab Vrbano II. concessam confirmauit, & Primatum super prouincia Turritana Sardiniæ dedit, quod & demum fuit confirmatum per Eugenium Tertium *ann.* 1146. & Adrianum Quartum *ann.* 1156. Et Alexander Tertius priuilegio suo Pontificali asseruato in archiuo publico reformationum ciuitatis Florentiæ *Dat. Anagn.* per manum Gratiani Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Subdiaconi, & notarij 3. *Id. Aprilis ann.* 1167. Pontificatus sui septimo, ampliando concessit Vbaldo Pisano Archiepiscopo Primatum quoque præter turritanam prouinciam etiam super Calaritanam, & Alborensem in dicta insula Sardiniæ, & cætera per anteriores Pontifices data confirmauit; quod & postmodum fecit Lucius Tertius *an.* 1181. Vrbanus Tertius *ann.* 1186. Cœlestinus Tertius *ann.* 1191. & Innocentius Tertius, *ann.* 1598. prout constat ex libro *ann.* 6. Epistolarum, qui asseruatur in bibliotheca Vaticana *epist.* 110. Turritano Archiepiscopo scribens post alia sic ait: *Absenti autem, vel alio tempore venienti* (scilicet Pisano *Archiepiscopo) non teneberis auctoritate legationis aliquatenus respondere, auctoritate verò Primatiæ non plus potest in prouincia Turritana, quàm Primatibus vniuersis concedunt Canonicæ sanctiones* Similiter etiam Honorius Tertius *an.* 1217 scribens Archiepiscopis, & Epis

& Epiſcopis,ac nobilibus viris Turritan & Calluren. indic.bus, aliiſque nobilibus per Sardiniam conſtitutis eoſdem monet, quatenus eidem Piſano Archiepiſcopo in iis,quæ in prædicta terra ſibi ſunt ab Apoſtolica Sede tanquam Primati ſuo, & Apoſtolicæ Sedis Legato conceſſa,debitum honorem, & reuerentiam impendant, eiuſque ſalubribus monitis curent deuotè, ac humiliter obedire, & habetur in libro primo Epiſtolarum Honorij,qui aſſeruatur in Bibliotheca Varicana *pag.* 215 Quibus priuilegiis, & conceſſionibus Piſani Archiepiſcopi enixi ſuæ Primatiæ iure ſemper vſi fuerunt poſſeſſorios actus facientes, vt fecit Federicus Piſanus Archiepiſcopus *ann.* 1265. qui Inſulam Sardiniæ viſitauit. Et Archiepiſcopus Ioannes *an* 1302.qui Archiepiſcopum Guarellinenſem ex Sardinia citauit. Et Piſanus Archiepiſcopus, qui *an.* 1400. Eccleſiam S.Mariæ ex diœceſi Turritana contulit Sed vltra litteras Apoſtolicas,& priuilegia ſupradicta,Rofredus Beneuentanus, qui vixit de *ann* 1215. & vixus permanſit etiam longo tempore poſt compilationem Decretalium Gregorij IX. cum fuerit aduocatus in cauſa Primatiæ de qua *in c. fin. de dilation.* vt habetur in ſuo opere *in tit.de ordibus qua competunt Prælato,n.* 2.dicit,quòd Archiepiſcopus Piſanus eſt Primas Sardiniæ. Vide quæ poſt primam huius tract.impreſſionem diximus *in coll.ad c. ſi diligenti ex n.* 3 *de præſcripto.*

13 Toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas inferioris gradus ponunt Specul. *tit. de diſpenſat. §.ſunt quoque,verſic & nota quòd Primas*, Matth.Vgoni *de præſtantia Patriarchalis dignitatis tom.* 13. *tractatuum Doctorum pag mihi* 284 Anaſtaſ.Germon.*de ſacrorum immunit.lib.* . *cap.* 7 *n.*7. Fileſac *de ſacra Epiſcop.auctor cap.*9.*§.*7.*fol.* 105. me citato *in hoc loco* Alzed *de præcellentia Epiſc.dignit.p.*1.*cap.* 10. *n.*41. Verùm † Toletanos Archiepiſcopos non vt cæteros
14 inferioris gradus Patriarchas, ſed plus vltra, & veluti veros, & primarios ex priuilegiis Summorum Pontificum ſibi conceſſis habendos eſſe contendunt aliqui.præcipuè ex ſpeciali indulto Martini Quinti, incip. *Martinus*, *Kalend. Aprilis anno Domini* 1422. & ſui Pontificatus vndecimo, qui prædeceſſorum ſuorum veſtigia ſequutus, declarauit Toletanum Archiepiſcopum priuilegiis veris Patriarchis conceſſis frui, his verbis: *Necnon omnibus, & ſingulis prærogatiuis priuilegiis, & inſignijs, quæ dictis Patriarchis quomodolibet competere poterunt, vti & gaudere liberè licitéque poſſe.* Cuius meminit Catholicus Rex Ioannes II. *in litteris ad Alphonſum Carthagenam Epiſcopum Burgenſem miſſis anno Domini* 1448. vbi ita habetur: *El dicho Papa Martino V. conſtituo, & decernio,que el dicho Don. Iuan Arcebiſpo de Toledo, y ſus ſucceſſores igualmente ſin otra differentia pudieſſen gozar, gozaſſen de las inſignias, y prerogatiuas, y priuilegios, que à los Patriarchas en qualquier manera pueden competir,&c.* refert Garſia de Loayſa *in collectione Conciliorum Hiſpaniæ in decreta Gundemari Regis pag.* 296.Vnde apertè colligitur ex citatis verbis dicti indulti Toletano Archiepiſcopo competere priuilegia quatuor veris Patriarchis conceſſa ex dictione
15 illa † *quomodolibet*, quæ vniuerſalis eſt, & omnes caſus comprehendit,omneque diſtribuit.Rebuff. *in comment ad l.creditorum* 11.*verſ.quomodolibet ff.de verborum ſignific.*Cened.*practicarum, & canon quaſt ſingul.*95.*n.*3 & 5.Deinde etiam eidem Toletano competunt vigore dicti indulti non ſolùm priuilegia, & prærogatiuæ dictis veris Patriarchis conceſſæ, ſed etiam illæ, quas inſtar aliorum obtinebant, quia
16 † habens priuilegia ad inſtar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus inſtar alterius obtinet, Oldrad. *conſ.* 300.Mandoſ. *in tract.de priuilegiis ad inſtar gloſ.*11.*n.* 9.Suar.*de legibus lib.*8.*cap.*15. *n.* 2. Illud tamen in præſentiarum aduertendum duximus, in omnibus priuilegiis Toletanæ Eccleſiæ, conceſſis oppoſitam eſſe clauſulam tacitè vel expreſſè, *ſaluo iure Metropolitanorum*, &c. vnde conſtat(prout infra *c.*8. *num.*71. *cum ſequentibus* probabimus) Summos Pontifices noluiſſe præiudicare iuri quæſito alteri Prælato, non priuilegio, ſed de iure, antiquitate, & ratione habenti fundatam intentionem, prout habent Bracharenſes Archiepiſcopi ſuper primatia in Regnis Hiſpaniarum, *eodem cap.* 8. habetur, apertè oſtendentes à principio naſcentis Eccleſiæ, inſtitutione S. Iacobi Apoſtoli Bracharenſi in ciuitate Primatiam radices egiſſe, conſtituto in ea primo totius Hiſpaniæ Epiſcopo, conſtructa prima Eccleſia, & ſancti Euangelij prima habita prædicatione.

Ratio autem quare Toletanæ Eccleſiæ aliqua fuerunt à Summis Pontificibus conceſſa priuilegia,ea eſt, quia † Toletum Vrbs Regia erat, & Regum Go- 17
thorum Sedes, quorum precibus Summi Pont. Prælatos maximis gratiis decorarunt, quas proſequitur Franciſc.de Piſa *en la hiſtoria de Toledo lib.* 4. *cap.* 17. ac aliis in locis:immo & ipſa Vrbs Toletana olim hæc diceba ur Romana,quaſi ſecunda Roma in exaltatione,vt demonſtrare videntur verba *lib.* 2.*in proœmio libri fori iudicum*, vbi dum agitur de Regis electione facienda in ciuitate Toletana, vel in ea, vbi prædeceſſoris mors contigiſſet,in hæc verba prorupit: *Dorcas ſtablecemos, que de aqui adelante los Reyes deban ſer elegidos en la cindad de Roma, ò en aquel lugar donde murio el otro Rey, &c.* ex qua obſeruarunt Spin.*in ſpeculo teſtament. gloſ.* 19. *princip. numero* 73.Molina *de primog.lib.*1.*c.*2.*n.*11.licet prædicta verba (forſan melius)aliter legant,& intelligant Alphonſ. à Villadieg. *in ſcholiis ad eand.l.* 2.*n.*19.Molin.*in annot.ad d.c.*2.*n.* . Gutier *pract.l.*3.*q.*13.*n.*53 Bobadil.*in ſua politica l.*2.*c.* 18.*n.*224.Deinde id ipſum videtur deduci ex verbis fori de Sobrarbe,ibi, *El Rey en Roma, ò en cuidad Metropolitana de Arcobiſpo,ò Catredral de Obiſpo*, vt refert Ambroſ.de Morales *in compendio generalis hiſtoriæ lib.*13.*c.*2.

Denique id ipſum colligi videtur ex vita ſancti 18
Ildefonſi apud Surium *tom.* 1. *die vigeſima tertia Ianuarij*, vbi quatenus oſtenditur D.Ildephonſum Archiepiſcopum electum fuiſſe, & Toletanam Sedem incomparabili ſanctitate, ſimul atque eximia doctrina illuſtraſſe,ſic dicitur: *Deinde poſt multum tempus decedente S. Eugenio Regali violentia Toletum deducitur,atque ibidem Pontifex ſubrogatus,cuius ſtatim virtus enucleata in ſede Romulea refulſit, & veluti facula ignea ardens omnem Heſperiam perluſtrauit.* Hinc etiam quia Roma, Vrbs Regia diceba ur, *l.ſi duas* 6. §. *hoc amplius ff. de excuſ.tutorum.* vbi dum Modeſtinus doceret Romæ philoſophantes munerum tutelarum excuſationem habere, huius exemptionis rationem reddens,ſic ait: *Quorum ſanctioni illa poteſt quis rationem afferre, quod cùm communis ſit & exiſtimetur patria Regia Vrbs,æquum eſt eum, qui in ſua patria ſe vtilem præbeat,ac immunitate frui*,vbi docet gloſ. *verb. Roma,* gloſ.etiam *verb anterior, in authen.vt Eccleſia Romana cent an gaudeat præſcr collat.* 2. quem titulum Toletana ciuitas à Romana mutuata fuerat,dum Regia ciuitas nominari incœpit, vt ad aliud propoſitum annotauit Balthaſar de Ameſcua *de poteſtate in ſe ipſum l.*2.*c.*23 *n.*23 *verſ.hinc interpretatur,cum num.ſeq.*

Verùm licet prædicti Archiepiſcopi lato modo 19
Patriarchæ nuncupari poſſint, ſtrictè tamen tantùm ſunt Primates, Aquileenſi, & Gradenſi exceptis

Quare

Quare in Occidenti absque vllo dubio, & contentione Primates appellantur, videlicet in Polonia Gnesnensis, in Vngaria Strigonensis, in Germaniá olim Magdeburgensis, hodie Salseburgensis, in Hibernia Armacanus, in Africa Carthaginensis; refert Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in historia Ecclesiast. Episcop. Portugalens. p. 1. c. 6 pag. 73. vers. os Primares.* In Gallia verò, & Hispania non constat qui sine lite Primates extent: nam quoad Gallos in prouincia Aqoitaniæ inter Archiepiscopos Bituricensem, & Burdegalensem, contentio magna extat, cuius meminit D. Roderic. à Cunh. *vbi suprà*, & de Bituricensi diximus *n. 9.* In prouincia Senonensi eiusdem Regni lis quoque pendet super eodem Primatiæ iure inter Archiepiscopos Lugdunensē, & Senonēsem, cuius etiam meminit idem D. Roderic. à Cunha *citato loco pag. 74.* In Italiæ an primas sit Archiepiscopus Pisanos dixi suprà *n. 10.* In Hispania antiqua controuersia est inter Bracharensem, & Toletanum Archiepiscopos, sed quis eorum meliùs ios foueat, ex professo tractabi infrà hoc *tit. 3. c. seq.*

CAPVT. VIII.

De Primatu sanctæ Ecclesiæ Bracharensis in tota Hispania, & eius mirabili erectione.

SVMMARIVM

1 *Origo & principia cuiusque rei in primis sunt exponenda, vt quo tempore clari, aut obscuri nominis fuerint sine fraude pateat.*
2 *Nihil maiori encomio extollitur in populis, quam originem antiquam eis præbere.*
3 *Interamnensis Regio, Duriminea appellata, quod Durio & Minio fluminibus intercluditur amœnitate celeberrimis.*
4 *Romani prope Limam fluuium castra ponentes illum Lethem dixerunt, quod ibi securos latices & longa patriæ potauerint obliuia.*
5 *Brachara à Carthaginensibus illic appulsis, & ab Humilione relictis initium sumpsit, a fluuio Africæ, Bragada, cognominata.*
6 *Augustæ titulo ab Augusto Imperatore sibi imposito Brachara cohonestata fuit.*
7 *Brachara diues appellabatur ex magnitudine, & antiquissima negociatione.*
8 *Brachara habuit vnum è septem conuentibus iuridicis Hispaniæ.*
9 *Flamines, protoflamines, archiflamines in iuridicis conuentibus ad sua sacrificia peragenda Ethnici solici erant constituere,*
10 *S. Petrus Apostolus in vrbibus, in quibus apud Ethnicos, erant primi eorum flamines. & prima iudiciaria potestas, instituit, vt Primates præessent.*
11 *Bracharensis ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata Archiepiscopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis, secundùm dignitatum gradus à S. Petro constitutos adepta est.*
12 *Brachara descriptio Georgij Braunij refertur.*
13 *Bracharensis Senatus ex longissima consuetudine initium sumpsit.*
14 *Bracharenses suffraganei qui.*
15 *Vicarios quinque in quinque diœcesis prouinciis triennales creat Bracharensis Archiepiscopus,*
16 *Bracharensis Archiepiscopus temporalem habet iurisdictionem circa omnes iudices annuos, decuriones, magistratus, & scribas.*
17 *Causæ ciuiles quantumcunque graues in amplissimo Bracharensi Senatu sine vllaa ppellatione concluduntur, criminales verò per appellationem ad Regiam iurisdictionem deferuntur.*
18 *Laudantur D D. Senatores Bracharenses.*
19 *Sedes Ecclesiæ potior debetur priori in Fide recipienda.*
20 *Apostoli potiori ac sublimiori gradu, & præmio gloriæ fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt.*
21 *D. Petrus primus Bracharen. Episcopus diuinitus creatus à S. Iacobo Apost. qui multis iam sæculis defunctus fuerat, & ad tam præclarum munus obeundum à mortuis suscitatus.*
22 *Fragmentum quoddam S. Athanasij refertur.*
23 *Discipuli, quos S. Iacobus in Hispania habuit, nominantur.*
24 *D. Petrus primus Brachar. Episcopus, quem S. Iacobus suscitauit, vt eum in Bracharensi sede collocaret, fuit Antiquus Propheta, cui nomē Samuel vel Malachia, filius Vriæ Prophetæ, de quo Hier. c. 26.*
25 *Samuel hic venit cum transmigratis in Hispaniam duce Nabucocordan, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto ante aduentum D. Iacobi 624. annis.*
26 *Petrus Discipulos instituit.*
27 *S. Iacobus cum in Hispaniam appropinquauit primam Fidei plantationem in Gallecia prouincia fecit, quam postea post obitum suum ad sui corporis depositionem elegit.*
28 *Historia Compostellana attestans de miraculosa nauigij delatione ad Iriensem portum cum corpore S. Iacobi, refertur.*
29 *Doctores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hispaniam attestantes.*
30 *Christus Dominus passus est completis 33. annis, tribus mensibus, & aliquibus diebus.*
31 *S. Iacobus Apostolus in Hispaniam venit tribus, vel quatuor annis post Christi passionem, antequam cæteri Apost. diuiderentur.*
32 *S. Iacobus primum ad Iriensem portum in Gallecia appulit, ibique instituit primum Episcopum Brachara S. Petrum.*
33 *S. Iacobus ad Hierosolymam rediens ibi Martyrij palmam consecutus fuit an. 44. quo etiam Beatus Petrus, quem primum Brachara Episcopum reliquerat, passus est.*
34 *Dies martyrij Beati Petri fuit 26. Aprilis.*
35 *S. Iacobi martyrij dies 25. Martij solemnis fuit qua & Christus carnem humanam suscepit, & passus est, & ideo transfertur in diem 25. Iulij, quia ea die inuentum fuit eius corpus.*
36 *Dies vinculorum S. Petri Apost. non celebratur eo die, quo accidit, propter solemnitatem Paschatis, in quo euenit, sed die 1. Augusti, quo catenæ Romam fuit adducta.*
37 *Brachara primam S. Euangelij prædicationem, primum Episcopum, primámque totius Hispaniæ Ecclesiam S. Iacobi iussu obtinuit.*
38 *S. Iacobus peragrata Gallecia parte, relictóque Petro Bracharensi Episcopo, cum iam ad Hierosolymam rediret, Aragoniæ regnum petiuit, vbi in Cæsaraugustana ciuitate B. Virgo adhuc in carne viuens illi apparuit.*
39 *Cæsaraugustana ciuitas primam Hispaniæ Ecclesiam in honorem Beatissimæ Virginis adhuc viuæ obtinere meruit: Brachara verò in honorem ipsiusmet Christi Domini, ac Beati Petri Apost. adhuc viui Ecclesiam constructam prius obtinuit.*
40 *S. Petrus primus Brachara Episcopus martyrij palmam consequutus fuit ann. Christi 44.*
41 *S. Basilius secūdus Brachara Episc. passus est an. 58.*

42 S.

42 *S. Ouidius tertius Brachara Episc. passus est an. 65.*
43 *S. Eugenius primus Toletana Ecclesia Episcopus à quo sit constitutus, non inuenitur.*
44 *S. Eugenius antequam in primum Toletana Ecclesia Episcopum crearetur an. 94. vel 95. mittitur à Clem. Summo Pont. post Petrum IV. in Galliam ad Euangelium pradicandum.*
45 *Valdesius in annorum computatione decipitur.*
46 *S. Eugenius primus Toletana Ecclesia Episcopus secundum veriorem relationem martyrio coronatur ann 97.*
47 *Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Sueuorum Regum Primatiam in Bracharensi Ecclesia constitisse.*
48 *Primatia ius Bracharensi Ecclesia inest ex institutione sancti Iacobi.*
49 *Sacularis potestas ad Ecclesia iura non potest manum adhibere.*
50 *Felix Brachara Archiepiscopus in inuasione Maurorum cum 27. viris passus est.*
51 *Bracharensis Ecclesia non in totum Prelatis caruit illis temporibus, quibus Saracem Hispaniam occuparunt.*
52 *De Argemiro Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa an. 863.*
53 *De Hero Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa an. 980.*
54 *Bracharensis Ecclesia licet Maurorum inuasionibus Pastore aliquando caruisset, in pristinum postea decus restituta, iacentem, ac pene dormientem statum reassumpsit, quasi postliminio reuersa ad Primitialem dignitatem.*
55 *Concilium primum Bracharens. celebratum fuit anno post Christum natum 412.*
56 *Concilium secundum Bracharense celebratum fuit in Vrbe Lucensi an. Domini 569.*
57 *Concilium Toletanum quod pro primo habetur tom. 1. Conciliorum celebratum fuit an. 450.*
58 *Regum, summorúmque sacularium causa ex Regis consultatione in Conciliis solebant tractari.*
59 *Gothorum Reges in prouincialibus & naturalibus Conciliis prasentes erant.*
60 *Concilia Toleti celebrata, dum Reges in ea sedē habebant, congregata erant ad ipsorum supplicationem, & per eos solum inuitati conueniebant Episcopi.*
61 *Dignitas maior in superscriptione, & prima voce dignoscitur.*
62 *Dextera pars nobilior est.*
63 *Dignitatem maiorem non semper arguit ad dexteram, vel sinistram sedere.*
64 *Episcopi vbi se subscribunt nomine prouincia, quam sustinent, nationis, & prouincia attenditur dignitas, & nobilitas.*
65 *Episcopi frequentiùs in Conciliis sedem secundum antiquitatem consecrationis vniuscuiusque.*
66 *Episcopi secundum sua consecrationis antiquitatem scripserunt, & sederunt in Concilio Trid.*
67 *Bracharensis Archiepiscopus cur aliquando ad Hispalensem Ecclesiam translatus fuerit? ostenditur.*
68 *Priuilegia si qua sunt Primatia ius alicui Pralato concedentia, non operantur in tertij praiudicium.*
69 *Primatiam Hispaniarum Toletana Ecclesia de iure competere putauerunt summi Pont.*
70 *Priuilegium, seu gratia precibus non veris ipso iure sunt nulla.*
71 *Priuilegium concessum à summo Pont. intelligitur sine tertij praiudicio.*
72 *Confirmatio est iuris quasiti corroboratio.*
73 *Confirmatio nouum ius non tribuit, sed quod antea erat, conseruat.*
74 *Nullum quod est confirmari non potest.*
75 *Confirmatio ex certa scientia an actum nullum confirmet? ostenditur.*
76 *Confirmatio ex certa scientia illa dicitur, in qua insertus est tenor rei confirmata.*
77 *Confirmatio ex certa scientia in tertij praiudicium nihil operatur.*
78 *Primatia contentio inter Archiepiscopos Bracharēsem, & Toletanum, à quo tempore incœpit? ostenditur.*
79 *Bracharensis Ecclesia cur suum Primatia ius non fuit prosecuta? ostenditur.*
80 *Res omnis ad vltimum statum reduci debet.*
81 *Vltimus rei status in beneficialibus inspici debet.*
82 *D. Fr. Bartholomaus à martyribus Bracharensis Archiepiscopus eminenti virtute, & spectata fide insignis Primatiali cruce erecta per Toletanam ciuitatem liberè deambulauit.*
83 *D. Fr. Alexius de Meneses Bracharensis Archiepiscopus Primatiali Cruce Matritij sepultus.*
84 *D. Alphonsus Hurtado Mendoza vigilantissimus Bracharensis Ecclesia Antistes coram Rege Catholico Philippo III Vlyssipone Primatus sui ius defendit.*
55 *Illustrissimus D. D. Sebastianus de Mattos de Noronha sua Ecclesia ius acerrimè defendit.*



SI vera est Iurisconsulti regula *in l. 1. ff. de regulis iuris, & in l. 2. ff. de verbor. signific.* quòd in quibusque rebus principia maximè sunt spectanda tanquam quæ cuiusque rei potissima pars sint, veriora in his certè dicenda puto, quæ sub vetustatis inuolucris magis sunt implexa, ideo omnes qui gentis, aut populi dignitatem explicare student, exponere imprimis eius originem, ac principia debeat, vt quo tempore clari, aut obscuri nominis fuerint sine fraude pateat. † Nihil enim maiori encomio extollitur in populis, quam originem antiquam eis præbere, vt Vlpianus eloquens Iureconsultus *in l. 1. ff. de censibus*, Syriam patriam ea laude exornat, *nobilis regionibus, certè sæculorum antiquissima.* Arcades igitur se Sole, Luna, ac astris prioris gloriabantur, ex Statio *lib. 4. Thebaidos.* 1 2

Arcades hinc veteres astris, Lunáque priores. 3

Plura narrat in hoc propositum Tiraquel. *de nobilitate cap. 19. num. 22.* & Plinius *lib. 8. Epistolarum ad Maximum*, ita eleganter exprimit. Reuertere gloriã veterem, & hanc ipsam senectutem, quæ in homine venerabilis, in vrbibus sacra est. Et cùm plures afferre possem, qui pro re sibi proposita principia semper altiùs petiuère, ne tamen longè à semita discedere videar, cùm præcipuè quibusuis sint obuia, Intendens Bracharensis Ecclesiæ cum cæteris Hispaniarum relationem repræsentare, non dignum solùm, sed necessarium duxit illius initia repetere, & vt à loco incipiam, rei natura expostulare videtur.

In amœniori Regni Portugaliæ parte sita est Interamnensis prouincia, quã Duriminicã appellamus, 4
quod Durio, & Minio fluminibus intercluditur loci amœnitate celeberrima. † Domitores enim orbis Romani cum ad Lusitaniam oppugnandam venirent Minio superato ante Bracharense territorium quatuor leucis, propè Limam fluuium castra posuerunt, loci amœnitate capti, singulaque per otium contemplantes per Eliseos campos & vireta Poëtarum figmentis celeberrima spatiari crediderunt, Lethem dixerunt fluuium, quod ibi securos latices, & longa patriæ potauerint obliuia; si aduenæ magna Orbis parte peragrata Interamnensi regioni terra-

rum

tum principatum Romæ obliti detulerunt, cur ergo Romæ habitans, nunquam meæ patriæ oblitus, eius honorem, laudes, & encomia verbis, & scriptis non proferam? Primam refero tibi Brachara fortem, quæ, si ad primænam Hispaniarum fortem spectemus, tantùm alias inter caput euehis vrbes, quam tum lenta solent inter viburna cupressi. Non sum adeò inurbanus, vt non videam & agnoscam quantum me felicem reddiderit hæc Curia, quæ albo semper erit signanda calculo, ne vllo vnquam tempore à memoria dilabatur: illud vero rogabo Superos, à qoibus hoc mihi munus ex Dei gratia oblatum credo, vt prospero cursu ad finem ducant, quæ tam feliciter auspicantur, nec imperfecto itinere destituant, qoem semel placido lumine conspexerunt.

De hac Interamnensi Prouincia, vt aliis omissis hoc loco verba faciam, quid referam? quæ etsi angustis finibus, videlicet quinquaginta quatuor milliariis longitudine, triginta & sex latitudine circunscripta sit, rerum tamen splendore & varietate longè latéque patere notum sit iis, qui eam oculis perlustrarunt: in qua Collegiatæ quinque, præter centum & quadraginta monasteria diuersorum Ordinum ditissima, & alias Ecclesias, quas Parochiales appellamus, quæ 1460. numerum excedunt suis Baptisteriis adauctæ: amœnitatem verò non obscuro vocis testimonio arguunt illi fontium perennium 25000. gratissimi decursus. Sunt & flumina, portus maritimi, pontes elegantissimo lapide constructi, maxima aëris temperies, & omnium rerum fertilitas, ac fœcunditas, & alia multa, quæ cùm ad rem nostram hoc in loco non spectent, nequaquam possunt recenseri, licèt patrius amor nihil intactum relinquere, & omnia libenter prosequi voluisset, cùm omnium societatum nulla sit arctior, nulla sanctior, quàm ea, quæ cùm patria vnicuique nostrum est, vt ait Cicero. Quod grauissimi viri magno, & exacto iudicio apud se meditantes re & consilio eam adiuuare non destiterunt, qood Aristides Atheniensis opere illo egregio comprobanit, qui adhoc exulans in patriam reuersus præclarissimam victoriam in bello contra Xerxem reportauit. Non absimile illud Camilli, qui exulans apud Ardeates, cùm Galli hac Vrbe incensa Capitolium obsiderent, collecto tumultuario exercitu in eos fuit, & suos ciues obsidione liberauit.

Mihi in hac Interamnensi Prouincia ex optimis, piisque parentibus nasci contigit; nam pater meus Licentiatus Emmanuel Barbosa, nonagesimum circiter annum nunc agens, ibi est magna erga Deum pietate, & vitæ integritate memorabilis, qui ob insignes animi sui dotes, rectitudinem, & summam in vtroqoe iure, ac politioribus litteris peritiam à Philippo Hispaniarum Rege Secundo in prædicta prouincia Aduocatus Regius constitutus fuit, quo in munere obeundo, atque aliis arduis negotiis sibi commissis cum summa integritate, & doctrinæ laude versatus apud studiosos, & insignes viros non vulgarem sibi virtutis, & eruditionis formam comparauit. Testes sunt duo illi libri in Ordinationes Regias Lusitanorum mea opera & diligentia in lucem editi, Testis vnus pro millibus est perillustris Dominus Senator Regius meritissimus Doctor Gabriel Pereira à Castro nostræ Lusitanicæ gentis decus, & ornamentum illius quondam celeberrimi IurisconsultiRegij pariter Senatoris nobilissimi D. Francisci de Caldas Pereira, & Castro filius, in suis eruditissimis decisionibus *tom. 1. decis. 83.* Ex filiis ergo natu maior, qui dum pusillus puer, & in cunabulis benè versans Lusitano occultato idiomate Latinam didici linguam. Fuerunt & alij filij, quorum vnum pius parens Beatissimæ Virginis Montis Carmeli, alterum Sanctissimæ Trinitatis religionibus, tanquam suorum fructuum primitias obtulit, qui adhuc iuuenes in Philosophia, & sacra Theologia de se multa, & grauia indies pollicentur. Inter quos prætereundus non est Doctor Simon Vaz Barbosa, in Conimbricensi Academia Artium Magister, & publicus Baccalaureorum, Licentiatorum eiusdem facultatis examinator, quem, vt eius opera, & diligentia in meis operibus conscribendis vsus fuissem, in hanc curiam socium elegi. Restabat & soror vna, non solùm nobis fratribus, cæterisque propinquis, sed etiam omnibus matronis incomparabili virtute, singulari prudentia, & morum grauitate conspicua, nupsit nobilissimo viro Philippo Vieria Pinto, Christi Cruce insignito, filio Doctoris Hieronymi Vieira Pinto Senatoris Regij, & triumuiri ciuitatis Vlyssiponensis gubernandæ. Habuit & parens meus sub eius tutela sorores duas, quarum vna nupsit Excell. D. Didaco Correa de Lacerda, filio Antonij Pereira Correa Ordinis Domini nostri Iesu Christi Commendator s, & domini opidi de Farelaes, cuius ex vtroque latere nobilitas cùm omnibus nota sit, non eget commendatione; altera verò nupsit Cosmo Machado de Miranda ex vtroque etiam latere nobili Lusitano. Extitit & alius Emmanuel Barbosa proauus meus, & parentis mei ciuis Bracharensis, & Medicus Regius, qui valebat plurimum gratia apud Infantem Henricum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, qui postea fuit Rex, cuius erat cliens: huius filius fuit Doctor Antonius Barbosa eiusdem Cardinalis Henrici intimus Cubicularius, & Portugaliæ Regni Chirurgicus maior, viri omnes ex nobilibus Cardosorum Auerij, & Brauiorum Asturicæ Augustæ familiis originem trahentes. Fuerunt & viri alij (exceptis Barbosis ob eorum singularia scripta vbique notis) in nostra familia litteris insignes, quorum vnum, ne longior fiam, ætatis nostræ in medium proferam, Doctorem scillicet Franciscum Rebello Dazeuedo parentis mei sobrinum, quem tantis augmentis fortuna extulit, vt intra breuem temporis cursum in Conimbricensi Academia Iuris Pontificij eximius Professor, ac publicus Magister extitisset, deinde Doctoralis Canonicus in Metropolitanæ Vlyssiponensi, cuius fuit Apostolico Monere gubernator, hinc ad supremum supplicationis Regium Senatum translatus, postea Regij Palatij Senator, & à consiliis Regiæ Maiestatis creatus fuit, nimirum, vt quot nostræ Lusitaniæ sunt partes, totidem faceret monimenta virtutis suæ, cuius immatura mors maximum nobis reliquit sui desiderium. Ex materna parte à nobilibus ciuibus Portugalensis ciuitatis in Regno secundæ originem, in qua aui, ac proaui nobilia Reip. officia obierunt; & hac tempestate matris meæ patrueles fratres consules extiterunt, ac Confraternitatis Sanctæ Misericordiæ Gobernatores, ad quæ officia ex Regiis litteris nonnisi nobilitate insigniores illius S. Confraternitatis voce eliguntur. Extat & matris meæ germanos frater patritius in libris Regum inter nobiliores descriptus, Christi insigne gestans. De illo demum gratias Deo referens gloriari oportet, quòd nullus extiterit ex parentibus, atauis, & proauis meis, & plus vltra, vbi memoria hominum vel scripturarum monumenta peruenire possunt, qui infamia laboraret, mechanicam artem exerceret, aut contra Diuinam, vel humanam maiestatem crimen vllum committeret.

In hac Interamnensi Prouincia, quam prædicti Maiores

Maiores mei coluerunt, ſita eſt Bracharenſis ciuitas, quæ à Carthaginenſibus illic appulſis, & ab Himilcone relictis initium ſumpſit, & non à Gallis Celtis: vt Florianus Campenſis autumat *in Chronica Hiſpaniæ, lib.3.c.57.* & Garibai *lib.5.c.10.* à ſimulo Africæ Braganda cognominata, teſte Ario Barboſa Luſitano *in ſuis poematibus*, Auguſtino Pacenſi *in vita S. Petri martyris*, ac Bernardo de Britto *in monarchia Luſitana, lib.2.cap.6.* Illuſtriſſ. D. Roderic. à Cunha *in hiſtor. Eccleſiaſt. Archiepiſc. Bracharenſ. p.1. c.1.n.5.*

6 Auguſtæ titulo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito Bracharam cohoneſtatam meminit Plinius *lib.4. cap.20.* & latè alios citans tradit Bernardus de Britto *in monarchia Luſitana p.1. lib.4. c.18.* vbi alia notanda adducit. Et faciunt fidem plures inſcriptiones lapideæ, quæ in ipſa vrbe reperiuntur, de quibus meminere Ambroſius Morales Hiſpanus hiſtoriographus *in deſcript. Hiſpaniæ cap. 24.* Elias Vinetus *in annotation. ad Auſonii vrbes*, vbi de Hiſpali agit *num.204.* Doctor Bernard. de Britto *p.2. lib.5. c.9.11. & 13.*

7 Diuitem Bracharam ex antiquiſſima negotiatione, & magnitudine appellat Auſonius illo carmine,

Quaque ſinu pelagi iactat ſe Brachara diues.

Diuitem vocat ex mercibus ad portum ſuum exportatis, quia ager Bracharenſis, quem vulgò terminum, vel territorium appellant, extendebatur vſque ad mare, quod nunc diſtat ab vrbe plus viginti milliaria, multique Bracharæ ea de cauſa negotiabantur, vt refert Ælias Vinetus *ad dictum locum Auſonij*, vbi ait ſe extra vrbem fragmentum lapidis reperiſſe cum inſcriptione ſequenti; *Ciues Romani, qui negotiantur Brachara Auguſta.* Non enim nouum eſt ſi ciuitas hæc noua baſilica mercium paucis ab hinc annis à gubernatoribus ſuis erecta mercatorum copia frequentetur, & in dies vberiores radices agat, & omnium ad vitam neceſſariorum copia abundet.

8 Vnum è ſeptem conuentibus iuridicis Prouinciæ Hiſpaniæ habuiſſe refert Plinius iunior *naturalis hiſtoria lib.3.c.3. Nunc*, inquit, *vniuerſa prouincia diuiditur in conuentus ſeptem, Carthaginenſem, Tarraconenſem, Cæſaraugaſtanum, Cluinienſem, Aſturum, Lucenſem, Bracharum*; ſunt autem nomina harum vrbium vulgari idiomate, *Carthagena, Tarragona, Caragoça de Aragon, Corunna, Aſtorga, Lugo, Braga.* In his iuridicis conuentibus Ethnici ad ſua ſacrificia peragenda † flamines, protoflamines, & archiflamines
9 ſoliti erant conſtituere, teſte D. Iſidoro *etymolog. lib. 7.c.* 1 & relato *in c.1. & 2. diſt.21.*

10 Pro ſingulis prælationis ac dignitatum gradibus D. Petrus Apoſtolus vrbes & loca conſtituit, ita vt in his, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria poteſtas, ſcilicet Rectores prouinciarum, Proconſules, eorumque Legati, præeſſent Primates: in iis verò, in quibus erant archiflamines, eſſent Archiepiſcopi, in ſingulis verò reliquis ciuitatibus præeſſent Epiſcopi, vt refert Clemens Papa *in cap. in illis. 80. diſt.* & Anacletus
11 *in cap.1. 99. diſt.* Cùm ergo † Bracharenſis ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata fuiſſet, iuxta auctoritatem Plinij ſuprà relatam, Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis ſecundùm dignitatem gradus à Diuo Petro conſtitutos optimo iure adepta eſt, illo ſcilicet tempore, quo nulla alia in Hiſpania erecta erat Eccleſia, quæ cum Bracharenſi de Primatia contendere poſſet, prout latè probat Doct. Bernardus de Britto *in monarchia Luſitana, p.2. lib.6. c.5.*

In deſcriptione Bracharæ Auguſtæ Georgius Braunius Agrippinas *in theatro Vrbium præcipuarum mundi*, ſic ait. *Bracharam vnam de antiquioribus Hiſpaniæ vrbibus à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuiſſe conditam fama eſt anno ante virgineum partum 290. Hanc annorum 40. obſidione tandem expugnatam ſub ſua ditione annis ferè quingentis Romani tenuere, cui & Auguſtæ nomen indiderunt. Fuit in illa vrbe primus iuridicus conuentus, vnus è ſeptem circulis Hiſpaniæ, veteri more, inſtitutóque Romano: vnde auctore Plinio vrbes quatuor & viginti ius petere conſueuerant. Hinc ab Antonio Pio quinque itinera militaria in varias Hiſpaniæ partes deſcribuntur. Illam vrbem Auſonius poeta diuitē, atque opibus florentem vocat. Sed & priſcis Maiorum annalibus praſcriptū extat Regum Sueuorum antiquam Sedē fuiſſe Brachara annos 70. ſupra centū; & ſub Gothis annis 127. floruiſſe, quā & Alphonſus huius nominis primus cognomento Catholicus Hiſpaniarū Rex primam ante omnes Hiſpaniæ Metropolitanas vrbes ex Sarracenorum tyrannide in priſtinā libertatem vindicauit ann. 740. Illic Regum Portugaliæ primus ſator Henricus Comes (Guidonis Comitis Vernobenſis, & Brionenſis filius) Alphonſi Henrici primi Luſitaniæ regis pater, in templo maximo, quod ipſe erexerat, ſepultus eſt. Sed longè maius vbi decus è rebus ſacris accedit. Nam Chriſti Opt. Max. Fidē complexa eſt D. Petro S. Iacobi Maioris diſcipulo prædicante vix poſt annum decimum, quo idem Dominus ſubacta morte in cœlum victor aſcenderat. Colit igitur Brachara, vt patronum eūdem D. Petrū Martyrē ſuum primum Archipræſulem, vna cum tribus aliis ſuis itidem ſacris Paſtoribus, Martino, Fructuoſo, & Gerardo, quibus veluti quatuor columnis Bracharenſis Eccleſia fulcitur, & fulget. Multum ſanguinis olim pro Chriſto effudit, diues octo ſanctorum corporibus, aliiſq; innumeris reliquiis, ornata templis, nobilitata Patrum Cōciliis, decorata ſodalitiis ritè inſtitutis totius Hiſpaniæ Primatum antiquiſſimo iure ſibi vendicat, qua de re cum Toletana Sede vetus ei lis eſt, & contentio*, cuius meminit Honor. III. *in c. corā, de in integr. reſtitut. quæ tamen lis ab eiuſdem Pont. Max. tempore, ad noſtram vſque ætatem ſilet. Poſita eſt Brachara in ea parte Regni Portugaliæ, quæ Regio interamnis dicitur, à duobus, quibus clauditur, Durio, & Minio memorabilibus fluuiis; iſta in quinto climate, gradus habens longitudinis ſex, latitudinis duos, & quadraginta ac ſemis, diſtátque ab Oceano quinque leucas, ciuitas pleno iure Archiepiſcopo paret, ſiue ſpiritualem iuriſdictionē ſpectes, ſiue temporalem multò quondam frequentior, nunc incolatuum numerus ad duo millia: fruitur magna cœli, aëriſque clementia, inſigni agrorum vbertate, & amœnitate quod ei beneficium commune eſt, cum hac tota Regione Interamni*, Hæc Georgius Braunius *d. loco.* 12

Cuius Braunij deſcriptioni addendum duxi, Bracharenſem Archiepiſcopum ex longiſſima quadam 13
conſuetudine, cuius initium longè ab hominum memoria diſtat cauſarum ciuilium, & criminalium Senatum ſemper habuiſſe, quem nouem Senatores cum congrua portione viri docti & probi exornant, qui lites & penè innumera negotia pro grandi Patriarcharum numero expediunt: hunc Senatum, ſiue relationis domum † quatuor Suffraganei Co- 14
nimbricenſis, Viſenſis, Portuenſis, & Mirandenſis Epiſcopi per appellationes agnoſcunt, & ſemper caſus occurrunt grauiſſimi: ideo munus hoc perſpectæ virtutis, ac maturi conſilij viris commendatur.

Præter iſtos alios quinque Senatores inferiores, 15
quos vicarios appellamus, in quinque diœceſis prouinciis triennales creat de more, inſtitutóque antiquo illuſtr. Bracharenſis Archiepiſcopus, quorum

ſinguli

singuli cum certo scribarum, & apparitorum numero pro tribunali sedentes suum vicariale munus egregiè præstant, suam vnusquisque prouinciam annua visitatione perlustrat, atque in id præcipuè insudat, vt omnium animæ à vitiis expientur: ab his vniuersæ lites, ad Curiam Bracharensem per appellationem deferuntur.

16 Habet & temporalem iurisdictioοem Bracharense tribunal amplissimam, in quo quamplures aduocati multo rerum vsu, & experientia præditi, & iurisconsultissimi, qui omnes in tam vasta forensium negotiorum mole Primatem haud segniter adiuuāt. Ad hæc creat & remouet omnes iudices annuos, magistratus, scribas vtriusque fori. Decuriones item & Consiliarios tam in Bracharensi ciuitate, quàm in tredecim oppidis asyli titulo decoratis (*cousos* nostro idiomate vocamus) in quibus temporalem iurisdictionem habent Primates nollius imperio obnoxiam; quorum officia ad Primatis obitum expirant.

17 Causæ ciuiles quantumuis graues in amplissimo Bracharensi Senatu sine vlla appellatione concluduntur; criminales item in prima tantum instantia illic deciduntur, & appellationes in finali ad Regiam iurisdictionem deferuntur. Causæ verò omnes tredecim asylorum illic etiam per appellationem terminantur, quia in illis merum, & mixtum impe-
18 rium habent Primates, sicut & ipse Rex in suis. † Qoapropter hac nostra tempestate Illustrissimus Dominus Alphonsus Furato de Mendoza meritissimus Bracharensis Archiepiscopus viros omnigenæ litteraturæ, memorandæ, & incorruptæ virtutis ac prouidæ erudirionis ad hunc amplissimum Senatum selegit, ex quibus viua apud nostros permanebit memoria Doctoris Ioannis Peixotij à Sousa, Iuris vtriusque consultissimi, cuius eximia doctrina, & exacta prudentia, postquam illum in generalem Archiepiscopatus Eboren. Vicarium elegit, ad amplissimum Bracharensem Senatum Cancellarij Maximi dignitate omnium ore, & assensu transtulit. Alter adest meritissimus Curiæ Bracharensis Senator, Doctor scilicet Ioannes Peixotius Rebello, vir integerrimus, omnium rerum, ac litterarum studio clarissimos, & ingenij acumine insignis. Nec tamen à memoria nostra vnquam elabetur clarissimus Doctor Gaspar do Rego da Fonseca, in Curia, & tota Bracharensi diœcesi officialis inspiritualibus, & temporalibus generalis, vtriusque Iuris prudentissimus, qui ob rerum forensium, domesticarúmque peritiam ad omnes encomiæ laudes natus, nunc Portugalensis Episcopus meritò est creatus. Emicat denique in illa amplissima Curia Doctor Bernardus da Fonseca Saraiua, vir legalis, & Pontificij iuris scientia conspicuus, & disciplinarum omnium cognitione ita inclytus, vt eius ingenium, comitatem, & in litteris humanis scientiam nulla satis æquare possit admiratio, ob cuius maximam eruditionem, assiduáque negotiorum experimenta Vicarij generalis honore Bracharæ est insignitus.

19 Priori in Fide recipienda Ecclesiæ potiorem Sedem deberi, exemplo ipsiusmet Ecclesiæ in eius Sede habenda instruimur, ein qua Beatus Paulus *cap.8. ad Romanos.* Apostolos, vt primitias Fidei habentes, maiori priuilegio ornatos ostendit, ibi, *non solùm autem illa, sed & nos ipsi primitias spiritus Dei habentes.* quo loco Beat. Thom. *p.1.quæst.44.art.7.* cæteráque Theologorum schola *in 1.sentent. dist. 16.art.2.* do-
20 cet † potiori ac sublimiori gradu, & præmio gloriæ Apostolos frui, quia priores in Fide recipienda extiterunt, eaque laude ornat Beatus Lucas Antiochensis *cap.11. Actuum Apostolorum*, itaut cognominarentur primi Antiochiæ Discipuli Christiani, & ideo, qua primi potiores constituti sunt cum ibi Beatus Petrus Sedem Pontificatus collocauit, & Romam postea Sede translata, vt supra ostendimus, Patriarchalis dignitas perpetua manserit in Ecclesia eius, gloriamque gentis extollit hac in re D. Chrysostom. *homil. 3. ad populum Antiochenum. Sicut Petrus inter Apostolos primus Christum prædicauit: sic inter ciuitates hæc primatum, & coronam quandam admirabilem Christianorum tulit appellationem, & homilia 7. in Matthæum. Vos autem siquidem aliquod de honore certamen oriatur omni ambitione contendentis, vt vel vniuersæ præsideatis orbi, illa scilicet vobis primilegia blandientes, quod hæc prima ciuitas fidelibus Christianorum nomen imposuit.* Et ab ipsomet legislatore diuino legis Euangelicæ Christo optimo Maximo exordiendo hæc lex ordinata fuit cum primo in Fide, & vocatione Petro, ex *cap.4. Matth. & Marci cap.1.* prior dignitas, & maior collata sit, vt Pontifex successor eiusdem Christi, & caput eius Ecclesiæ esset.

Quam regulam ad nostrum propositum dirigentes 21
dicere tutò possimus, si ab ipso nascentis Ecclesiæ primordio sint iacta fundamenta, nullam in Hispania antiquiorem Bracharensi reperiri. Habet enim Diuum Petrum suum Episcopum diuinitus sibi datum à Diuo Iacobo Apostolo, à mortuis suscitatum, multis antea sæculis defunctum, vt ex epistola Vgonis Portugalensis Episcopi constat, cuius meminere Ioseph. Pelicier. *in panegyrico Gongora stanc. 42. col. 655. & 659.* & Illustris. D. Acuña *da primatu Ecclesia Bracharens. cap.12. numer.2. & in historia Ecclesiast. Archiepiscopor. Bracharens. part.2. cap.16.* Et ex relatione Diui Athanasij primi Cæsaraugustanæ ciuitatis Episcopi compertum est, quæ in Insula Sardiniæ Reuerendum Patrem Andream ab Olinensa reperisse refert Illustriss. Dominus Fr. Prudentius de Sandoual Episcopus, olim Tudensis, nunc Pampilonensis, *in libr.* quem inscripsit, *de antiquitate Tudensis Ecclesiæ, in principio,* quod quidem fragmentum, prout ab eo accepi, in medium profero, & fides sit penes lectorem, illud etiam post aliquas huius tract. impressiones inueni apud Illustrissimum D. Acuña *in historia Ecclesiastica Episcoporum Portugalens. lib.1. cap.12.* verba Athanasij se-
quuntur: † *Ego noui sanctam Petrum primum Bracha-* 22
rensem Episcopū, quem antiquum Prophetam suscitauit sanctus Iacobus Zebedai filius magister meus, hic vna erat cum duodecim tribus missis à Nabuchodonosor in Hispaniam Hierosolymis duce Nabucocerda, vel Pyrrho Hispanorum præfecto, dictus est hic propheta Samuel iunior, vel Malachias senior propter morum grauitatem, & vultus pulchritudinem, Vria propheta filius, factus Episcopus multos Iudæorum ad Fidem conuertit, dicens se venisse cum eorum Maioribus, & prædicasse transmigratis, obiisse verò viginti annis post aduentum eorum in Hispanias. Hic vir Apostolicus acceptis à sancto Iacobo institutionibus Apostolicis Euangelio, & ordine Missæ, ac celebratione Sacramentorum, venit Bracharam, epistolas Apostolico plenas spiritu scripsit ad Ecclesias, in quibus Episcopos instituit, vt Iriensem. Amphilochensem, Eminiensem, Portucensem, vbi sanctum Basileum condiscipulum posuit (qui illi per martyrium sublato successit in Sede Bracharensi) Epitacium in Tudensi. Isti viri diuini, planéque Apostolici, instar Apostolorum, non in vna semper vrbe morabantur, sed quò rapiebat illos Spiritus Sanctus, ferebantur, vt Epitacius, qui nō solū in Tudēsi Ecclesia, sed in vrbe Lusitaniæ Ambratia prædicauit, qui signis, & varietate

linguarum prædicationẽ illustrabant, nec soli ibant prædicatũ, sed multis discipulis comitati, vt fecit Christus, Petrus, Iacobus, & cæteri Apostoli.

23 Rem stupendam, & multis sæculis absconditam & paucis abhinc annis repertam nobis narrat Athanasius, qui in isto fragmento se nominat sancti Iacobi discipulum, & vltra Petrum Bracharæ Episcopum, dicitur Basilicum fuisse condiscipulum; sunt ergo ibi tres sancti Iacobi discipuli, & licèt Pelagius Ouetensis Episcopus relatus ab Ambrosio Morales *part. 1. chroni. Hispania lib. 9. cap. 7.* septem tantùm dicat fuisse discipulos à Diuo Iacobo in Hispaniam susceptos, Colocerum scilicet, Basileum, qui est prædictus Basileus, Pium Chrysogonum, Theodorum, Athanasium, qui est prædictus Athanasius, & Maximum; constat tamen fuisse etiam dictum Petrum, & in laminis plumbeis repertis in monte sancto Granatensi, *anno Domini 1595.* alij etiam nominantur discipuli, sanctus scilicet Hiseius sanctus Thesiphõ, sanctus Cecilius. Ita referunt Gregorius Lopez Madeira *in discursibus dicti montis sancti c. 1.* Fr. Didacus Murillo *en la fundation milagrosa de la capilla Angelica del Pilar c. 8. pag. 62.* Francisc. de Pisa *en la historia de Toledo lib. 2. c. 7.* Iacob. Valdesius *de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ c. 6. n. 29. cum sequentibus* Bernard. de Britto *in monarchia Lusitana p. 2. lib. 5. c. 5.* vbi ex Papæ Calixti auctoritate dicit nouem discipulos Diuum Iacobum elegisse in Hispania, è quibus septem secum duxit Hierosolymam, relictis duobus in Gallecia, nomina istorum septem sunt Torcatus, Thesiphon, Secundus, Indalecius, Cęcilius, Esicius, Euphrasius: in laminis in monte sancto repertis de Thesiphonte, Cæcilio, & Hesicio ibidem martyrio sublatis mentio habetur, & pro discipulis Diui Iacobi nominantur, qui autem fuerint duo, qui desiderantur in Calixti Papę relatione incertum est, cum & alij etiam nominentur, inter quos Basileus, & Athanasius reperiuntur, & de beato Petro, Iacob. Valdesius *dicto capite 6. numero 40.* in hæc verba: *Cùm Petrus Martyr etiam discipulus Beati Iacobi Bracharensis Episcopus, vulgò Braga in Lusitania legatur apud Baronium die 26. Aprilis in martyrologio.*

24 Habet deinde fragmentum, sanctum Petrum fuisse antiquum Prophetam, quem sanctus Iacobus suscitauit, vt eum in Sede Bracharensi collocaret, illique nomen fuisse Samuel, vel Malachia, cui pater Vrias Propheta; de quo *Hierem. c. 26.* dicitur fuisse occisum iussu Regis Ioachim, tempore Nabuchodonosor; &

25 istum † Samuelem venisse cum transmigratis in Hispaniam duce Nabucocerdam, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto, cum imperaret Nabuchodonosor annis ante Christi Seruatoris nostri aduentum 388. iunctisque 36. post illius natiuitatem quo tempore sanctus Iacobus venit in Hispaniam, sunt *an. 624.* venisse Nabuchodonosor in Hispaniam, prout referunt Ioseph. *de antiquitatibus lib. 10. c. 11. in fine.* Petrus Matthæus *in scholiis ad Motum proprium 32. Py Quinti pag. 605.* Pineda *in Monarchia Ecclesiastica lib. 4. c. 20. §. 1.* Mariana *p. prima historia Hispania lib. 1. c. 17.* Doct. Bernard. de Britto *in monarchia Lusitana p. 1. lib. 1. c. 28.*

26 Ex discipulis, quibus sanctus Petrus comitatus erat, vt dixit fragmentum, ordinauit Episcopos, & in locis in fragmento nominatis constituit, vbi ex illis duo nominantur, scilicet Basileus & Epictacius, quos instituere non potuerat, nisi priùs à Diuo Iacobo fuisset ordinatus, illique traditum ios Primatiæ, quo semper vsa est Ecclesia Bracharen. quæ ergo potest esse contentio, vbi liquidò constat Ecclesiæ Bracharen. edicto tam insigni miraculo illud fuisse tributum? pro cuius fragmenti defensione multa adducit D. Cunha *d. p. 1. c. 16. & 17.*

In illa Galleciæ prouincia quæ Durio flumine terminabatur, illam partem Interamnensis regionis includens, vbi sita est Bracharensis ciuitas cum suo territorio, Diuus Iacobus cum in Hispaniam se contulisset, primam Fidei plantationem fecit, vt quam viuus peragrauit, eam post obitum suum elegit ad sui corporis depositionem, & licèt longis intermediis regionibus martyrij palmam fuerit consequutus, à discipulis, quos illic instituerat, & secum Hierosolymam duxerat, voluit non sine maximo miraculo nauigio delatus ad Iriensem portum, vbi Diuum Petrum iam Episcopum constituerat, appellere, quod narrat historia Compostellana, quam etiam Vasseus refert seruatam in archiuio eiusdem Ecclesiæ, prout testatur Iacob. Valdes. *d. c. 6. num. 25.* cuius verba hæc 27

sunt † *Occidit Herodes Iacobum Fratrem Ioannis gladio, cuius Beatissimi Apostoli corpus venerandum Iudæi maleuolentia & inuidia ducti nec sepeliri voluerunt, nec à Christianis, qui tunc temporis Hierosolymis erant, sepeliri permiserũt, sed sicut Leo Papa in epistola, quam de eius passione & corporis ipsius in Hispaniam translatione ad Hispanos destinauit affirmat integrum corpus cũ capite extra ciuitatem proiicientes canibus, auibus, atque feris deuorandũ consumendùmque exposuerũt; sed eius discipuli ab eo adhuc viuente præmoniti, vt corpus suum in Hispaniam transferrent, tumulandum totum corpus cum capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad littus vsque maris citato calle peruenerunt, vbi dum soliciti de nauigio, quo transfretarent in Hispaniam, essent; nauẽ diuinitus paratam in littore maris inuenerunt, quam Deo gratias vnanimiter agentes imposito sacratissimo corpore læti conscenderunt, & Scyllam cum Charybdis, ac periculosis Syrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Iriensem portum felici cursu peruenerunt, deinde venerabile corpus ad locum, quẽ tunc Liberum Donum, nunc Compostella dicitur, deferentes, sub marmoreis arcubus sepelierunt.* Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hispaniam, cum de hoc in dicto fragmento constet, librósque 28

integros ediderint † Domini Ioannes à Velasco Castellæ Comestabilis, Hernando Oxea *en la historia del glorioso Apostol. Sanctiago Patron de España, y de su venida à ella,* Didacus del Castillo *en el libro de la venida de Sanctiago à España,* Bartholame Llorente *en el indice de los Autores, que affirman la venida de Sanctiago à España,* Ioannes Beltran. de Gueuera Archiepiscopus Compostellanus, Franciscus de Xodar Carmelitanus, Fr. Francisc. de IESVS; & eiusdem sententiæ suna, eámque ab impugnationibus defendunt Ferreolus *in libr. de Maria Augusta Virgine Deipara lib. 2. cap. 2.* Vasseus *in chronica Hispania anno 37.* Mutius Iustinus *part. 7. historia sacra fol. 136.* S. Isidorus *de vita & morte Sanctorum cap. 73.* Tarafa *de Regibus Hispania part. 1. in Claudio Caligula,* S. Antonin. *part. 1. historia titul. 6. cap. 7.* Fr. Henric. de Monroy *in Apologia contra Archiepiscopum Toletanum,* Gregorius Lopez Madeira *in discursibus montis Sancti Granatensis, cap. 3. fol. 144.* Lutius Marinæus Siculus *en la historia de las cosas de Hespaña lib. 5. cap. de san Trocato, y sus companeros, y cap. de la fundacion de la yglesia del Pilar,* Ambros. de Morales *in chronicis Hispania part. 1. lib. 9. cap. 1. fol. 228.* Antonius Beuter *en las chronicas de Hespagna part. 2. cap. 23.* Rhades de Andrada *en la historia de las tres Ordines Militares en la de Sanctiago cap. 1.* Estebon. de Garibai *lib. 7. cap. 3. & 4. & lib. 23. cap. 72.* Hieronymus Zurita *lib. 1. de* 29

los

los annales de Aragon cap.44. fol.28. Biuar, & Caro *anno Christi* 37. Hieronymus Romanus *en la chronica de las Republicas lib. 1.c.2. & 3.* Fray Fernando del Castillo *en la historia de Sancto Domingo lib. 1.c. 1.* P. Ioannes de Mariana *par.1. historia Hispaniæ lib.4. cap.2.* Prudentius de Sandoual *in libr.* quem inscripsit, *de antiquitatibus Tudensis Ecclesiæ fol.12.verso,* Doctor Bernardus de Britto *in monarchia Lusitana p.2. lib.5. cap.3.* Don Maurus Ferrer *en la historia de Sanctiago,* Fr. Didacus Murillo *en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar c.5.* Ioan Belet. *in explicat. diuin. offic.cap.140.* Fr. Ioan. de Ponte *de cõuen. vtriusque Monarchia lib.2.c.14. & 15.* Ioseph. Stephan. Valentin. *in lib. de potestate coactiua Romani Pontif.c.8.* Thom. Bozz. *lib.4. de signis c.1. pag.125.* Ioan. Broz Martinez *in historia S. Ioannis de la Peña pag.569.* Calist. Ramirez *de leg.Reg.in init.num. 42. cum seqq.* nouissimè illustriss. C Roderic. à Cunha *in historia ecclesiastica Archiepiscop. Bracharen. par. 1. c. 14.* Torreblan. *de magia lib.2.cap.27.num.42.* latè, & eleganter Iacobus Valdesius *de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ cap.6.num.18.cum seqq.* vbi contrariis respondet fundamentis; plures alios Doctores de hoc aduentu Diui Iacobi in Hispaniam attestantes, referr diligentissimus Cened. *ad Decretum collect.43.num.2.* Alphons. de Mendoça *in suis quodlib.quæst.5.* Fr. Didac. de la Mota *en el libro de la Orden de Sanctiago, c.1.* Fr. Frãcisc. Diago *en su historia de los Condes de Barcelona, lib.1.c.6.* Ferdin. de Mendoça *in defens. Concilij Illiberit. lib.1.cap.10. & lib.2. cap.45.* Fr. Francisc. Ximen *lib.10.cap.de diuis. Apostolor* Fr Ioan. de Pineda *en su monarchia ecclesiastica, part.2.lib.10. cap.25.* Petr. Canis. *de. Virgine. lib 5. cap.21.* Petr. de Natalib *in catal. Sanctor. lib.6. c.133.* idem Gregor. Lopez Madera *en las excellencias de España, cap.6.* Anton. Possen. *in Bibliotheca selecta, tom.1. lib.4.cap.2.* Cosmus de Magallanes *in commẽt. super epist. ad Timoth. in procem. sect.15* Iacob Pamel. *in annot. ad Tertullian. de Iude.cap.7.num.14.* Martin. Delr. *disquis. magicar. lib.1. quæst.16.sect.5.* Stephan. Durant *de ritib. Eccles. lib.1.cap.2.num.4.* P. Pineda *de rebus gestis Salomonis, lib.8.cap.1.selecta 7* Maluenda *de Antichristo, lib.3. cap.6.* D. Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum. lib.1. cap.14.n.34.* nouissimè Michaël de Salinas Viñuela *en el libro intitulado, España primogenita de Iesu Christo, con decision de la venida, y predication de Sanctiago.* Et in Vrbana Breuiarij Romani recognitione in festo sancti Iacobi Apostoli die 25. Iulij restituta est lectio de certa profectione Sancti Iacobi in Hispaniam vno omnimodo consensu, & applausu comprobata, opera & diligentia Doctoris Michaëlis de Eire Ximenes; vnde affirmatiua, quæ habebatur in Breuiario Pij V. de prædicatione eiusdem Apostoli in Hispania, & per recognitionem Clementis VIII. reducta fuerat ad traditionem Ecclesiarum illius prouinciæ, nonc meritò restituta à S. D. N. Vrbano VIII. in ampliori forma cognoscitur, dum in electione quinta eiusdem sic habetur. *Post Iesu Christi ascensum in Solum, in Iudæa, & Samaria eius diuinitatem prædicans, plurimos ad Christianam* Fidem *perduxit. Mox in Hispaniam profectus, ibi aliquos ad Christum conuertit, ex quorũ numero septem postea Episcopi à B. Petro ordinati in Hispaniam primi directi sunt,* &c.

30 Anno post natiuitatem Christi 36. & vltimo imperij Tiberij Cæsaris, ex Vasseo *anno* 37. vel *anno* 38. in primo Caij Caligulæ ex Ambrosio de Morales, tribus, aut quatuor annis post Christi passionem, quæ anno 34. ætatis suæ accidit completis 33. annis, & tribus mensibus, & aliquibus diebus anni 34. vt computant diligenter Cardinalis Cæsar. Baron. *tom. 1. annalium Ecclesiæ anno 34.* & Ambrosius de Morales *lib.9.c.4.* P. Azor. *moral.par.2. lib. 1.c.7. vers. duæ supersunt,* Campan. *diuers. Iuris Canon. in rub.7.cap.6. n. 160.* antequam cæteri Apostoli diuiderentur *anno 36.* † Beatus Iacobus Apostolus in Hispaniam venit, 31
ibidémque Fidem Catholicam prædicauit. Et licèt eo tempore nondum Apostoli distributi fuissent, vt gentibus prædicarent, quia *c. 15. Actuum Apostolorum* diuisi, & sortiti prouincias sunt, tamen aliqui Apostoli priuatim ex Hierosolymitana ciuitate ad prædicandum Gentibus exierunt, vt Paulus, & Barnabas Antiochiam profecti sunt *cap. 11. Actuum Apostolorum*, & alibi; animo tamen statim reuertendi, & reddendi rationem prædicationis apud Petrum, & Apostolos Hierosolymis, non dicuntur hoc modo exeuntes discessisse, nec diuisos ab aliis extitisse; tunc enim discessisse, & diuisos esse perfect dici, cùm omnino separarentur, sortirique essent prouincias animo ibidem manendi, vt Asiæ B. Ioannes Euangelista commoratus est.

Qua autem ciuitate, vel oppido Hispaniæ sit primùm exceptus S. Iacobus & per quæ loca prius ambulauerit, non satis liquet, sed pro certo dici potest ad Iriensem portum in Gallecia appulisse, ibique Episcopum primum constituisse B. Petrum, & ad Bracharam illum misisse ab illo portu distantem circiter quadraginta milliaria, tanquam ad ciuitatem illius prouinciæ celeberrimam, Augustam, iuridico conuentu ornatam, in qua Ethnici suos habebant Flamines quo loco D. Petrus Apost. Primates, & Patriarchas constituere solitus erat, vt suprà ostensum est. Et ideo Diuus Iacobus post eius passionem, ac sacrum martyrium, cum Hierosolymis ab Herode Agrippa gladio occisus fuisset *c.12. Act. Apostolorum,* anno à Christi natiuitate 44. ex Nicephoro *lib.1.cap.11. & 12.* Morales *lib 9.c.7.* Cardin. Cæsar. Baron. *annalium Ecclesiæ tom.1. ann. Christi 44. & in martyrologio die 25. Iunij,* non sine magno miraculo nauigio delatus voluit ad dictum Iriensem Portum appellere, & patronum mortuum illic sic viuum se ostendere, vt qui dum vixit primus fuit ad eiosdem portus incolas conuertendos, mortuus eos protegat, & ab omnibus calamitatibus securos, ac firmos in Fide, quam docuit, reddat, vt experientia cognitum est. Item etiam non sine magno mi- 32
raculo eodem anno, quo † Sanctus Iacobus Hiero- 33
solymis martyrij palmam consequutus fuit, eodem etiam eius discipulus Beatus Petrus, quem primum Bracharæ Episcopum reliquerat, passus est; vt testatur Doctissimus Iacobus Valdesius *de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ cap. 6. n. 22.* his verbis: *Itẽ & Petrus martyr primus Bracharensis Episcopus in Lusitania discipulus Iacobi, colitur in ea Ecclesia, qui † anno 44. Hispaniæ coronã martyrij accepit, & die 26.* 34
Aprilis ex Baronio eodem die in martyrologio, Beda, & aliis, celebraturque, quod in honorem B. Petri Apostoli viui condidit templum, vt in manuscripta historia Compostella Hieronymi Romani c.4. asseritur. Hæc Valdesius. Et ex Dextro refert Illustriss. D. Acuña *in historia Episcop. Portugalen. p.1.c.2. pag.28.* quod sanctus Petrus Ratẽsis primus Episcopus Bracharensis occisus fuit anno 45. ad Ratem oppidum.

Deinde etiam dies martyrij B. Petri fuit 26. Apri- 35
lis vt constat ex Card. Baron. quem citat Valdesius *vbi proximè*, triginta & duobus diebus tantum post passionem B. Iacobi, euius dies martyrij vigesimaquinta Martij solemnis fuit, qua & Christus carnem humanam accepit, & passus est: & quia celebritate festi Domini non potest dies Apostoli; quia

deeet festiuitate celebrari, transfertur festum in
diem 25.Iulij, qua Ecclesia exultat memoria huius
incliti Apostoli, quia eo die inuentum fuit eius cor-
36 pus; sicut † dies vinculorum S. Petri non celebra-
tur eo die, quo accidit propter solemnitatem Pa-
schatis, in quo euenit, *c.12. Act. Apostolorum*, sed
die prima Augusti, qua catenæ Romam sunt ad-
ductæ.

37 O felicem Bracharam, quæ primam sancti Euan-
gelij prædicationem, ac primum Episcopum diuini-
tùs tibi datum, primámque Ecclesiam ex B. Iacobi
iussu obtinere meruisti, quæ omnia euenere ante-
quam in alia Hispaniæ, ac totius Europæ parte Epi-
scopus extiterit, aut Ecclesia construeretur. Nam
38 † Iacobus peragrata prædicta Galleciæ parte, reli-
ctóque Petro Bracharensi Episcopo, constituens
Hierosolymam proficisci, rationem redditurus, &
paratus accipere prouinciam in diuisione generali,
quæ sibi credita esset, Aragoniæ regnum petiuit,
cumque in littore ingentis, & celebris Iberi flumi-
nis Cæsaraugustæ cum sociis sederet nocte quadam
solicitus, & quodammodo sibi succensens, eo quod
ex Hispanis exiguas oues ad ouile Christi, & Hie-
rosolymam reportaret, ad leuandam mœstitiam
eius Beatissima Virgo Maria adhuc in carne viuens,
ei apparuit innumeris Angelis circumdata in qua-
dam columna existens, præcepitque consobrino Ia-
cobo eo loco in memoriam, & honorem eius tem-
plum ei dicatum construere, quod his verbis nar-
rat Iacob. Valdes. *d.c.6.n.21.* Guibert. *in chronica
Reg. Arag. prol. 3.* Raph. Volater. *lib.11.Geograph.
fol.110.* Ambros. Moral. *in chron. Hisp. lib. 9. c.7.*
Mariana *de rebus Hisp. lib.4. cap.6.* Canis. *lib.5.de
39 Virgine Deip. c.23.*Stephan. Durant. *de ritib. Eccles.
lib.1.c.2.n.4.*Don Fernand.de Mendoza *de confirm.
Concil. Illibert. lib.2. c. 45.* Madera *de excell. Hisp.c.
6. fol. 4.*plures refert Solorzan. *de iure Indiar.tom.1.
lib.1. cap.14.num.53.*Ex quibus colligitur † Diuum
Iacobum quando ad Cæsaraugustam peruenit, ali-
quas Hispaniæ partes peragrasse, & ad Christi Fidē
aliquos conuertisse, nec in illam primùm abiisse, vt
aliqui volunt, nec ibi primam Ecclesiam construxis-
se, vt alij tenent, cùm iam in Galleciæ prouincia ad
Iriensem portum B.Petrum Episcopum instituisset,
ad Bracharamque misisset, vbi statim & prædicatio-
ne Euangelica, ac innumeris Christi miraculis plu-
res ad Fidem conuertit, Ecclesiamque primus con-
struxit. Si ergo Cæsaraugusta ciuitas gloriatur se
primam Ecclesiam in honorem Beatissimæ Virginis
adhuc viuæ Hispaniç constructam habere, glorietur
etiam nostra Brachara se primam Hispaniæ, & to-
tius Europæ habuisse Ecclesiā in ipsiusmet Christi
Domini, & Beati Petri Apostoli adhuc viui, hono-
rem constructam, primámque Euangelij prædicatio-
nem audiuisse, vt ex historia Compostellana Hiero-
nymi Romani tradit Iacob. Valdes. *d.c.6.n.22.* Prima
ergo Ecclesia Diuæ Mariæ dicata fuit in ciuitate
Cæsaraugustana, & ita intelligenda sunt, quæ de eius
mirabili erectione tradunt Garsia Loaisa *in margine
decreti Gundemari, fol.292.in concilius Hispania.* Ma-
rinæus Siculus *de laudibus Hispaniæ, lib.5. tit. de sa-
cris ædibus.* P. Mariana *de rebus Hispania, lib.4.c. 2.*

40 Ex historia Compostellana citata à Iacobo Val-
desio constat Diuum Petrum primum Bracharen-
sem Episcopum martyrij palmam consequutum
fuisse anno à natiuitate Domini 44.quod & verum
iudico, licèt de hoc aliqua sit inter historiographos
variatio: nam aliqui tenent martyrium subiisse an-
no 45.prout ex Dextro, quem citat, affirmant Her-
nando Oxea *en la historia de Sanctiago, c.55.num.1.* &
Ambrosius de Morales *lib. 9. cap. 8.* quem etiam se-
quutus est Sanctus Basileus secundus eiusdem Ec- 41
clesiæ Episcopus, † qui passus est an.58.teste Reue-
rendiss. Domino Episcopo Fr. Prudentio de Sando-
ual *in d.libro*, quem scripsit, *de antiquitatibus Eccle-* 42
siæ Tudensis, pag.16. Deinde tertio loco successit † sā-
ctus Ouidius Romanus, qui mortuus est anno sexa-
gesimo quinto à natiuitate Domini.

A quo fuerit Diuus Eugenius primus Toletanæ 43
Ecclesiæ Episcopus constitutus non inuenitur; sci-
mus tantùm à Clemente Summo Pontifice post Pe-
trum IV. anno à natiuitate Domini 94. vel 95.cum
Dionysio Areopagita in Galliam missum fuisse ad
Euangelium prædicandum, † antequam Episcopus 44
crearetur, vt testantur Illescas *in chronica Pontificali,
lib.1.cap.6.in fine* Doctor Franciscus de Pisa *en la hi-
storia de Toledo, p.1.lib.2.cap.9.* Nec in hoc Hispani
cōcordant, cùm inter se in varias sint diuisi opinio-
nes. Nam † Iacobus Valdesius *d. cap.6. num. 46.* & 45
47.ita refert. *In secundo tempore persecutionis Ecclesiæ
Domitiano Imperatore (qui imperauit ab annis 83. vs-
que ad annum 99.) post primā Neronis crudelitatē Eu-
genius Antistes Toletanus primus insignis fuit secundū
quosdam discipulus Dionysij Areopagitæ, ab aliis verò
socius, cùm ambo Paulum ex Græcia fuerint sequuti, &
Petrus Dionysium in Galliam, Eugenium in Hispaniā
misit, viros doctrina & sapientia excellentes. Eugenius
autem cùm plures ad Fidem reduxisset, elegit Sedē To-
leti in medio Regni, vt ex corde eius spiritus Christi dif-
funderetur per vniuersum corpus regni, martyrio postea
clarus extitit, vt referunt Vsuardus, Adonis, Cardin.
Baronius, & omnes scriptores in Martyrologio die 9.
Nouembris, & nostri, idque anno 68. accidisse Gar-
sia Loaisa Toletanus Archiepiscopus meritissimus asse-
rit in Conciliis Hispaniæ chronologia Toletanorum Præ-
sulū, eiusque diuini Eugenij corpus è Galliis in Hispa-
niā ad Toletanam Sedē religiosissimo cultu, & triumpho
augustissimo delatū est anno 1565.religiosissimique Re-
gis Philippi II. humeris ad Ecclesiam ingressum fecit.*
Hactenus Valdesius, non sibi constans in annorum
computatione; si enim Diuus Eugenius insignis fuit
tempore Domitiani Imperatoris, qui cœpit impera-
re ab anno 83. quomodo martyrio clarus extitit an-
no 68.hæc incerta sunt, † martyrio tamen corona- 46
ri anno 97. post Christum natum probabilius duco
cum Doctore Francisco de Pisa *en la historia de To-
ledo, p.1.lib.3.c.36.in princ.n.1.& lib.2.c.8.* per ectum,
quo tempore iam Ecclesia Bracharensis tres Episco-
pos martyrio coronatos, nimirum Petrum Basileum,
& Ouidium Cœlo reddiderat, à quo diuinitus acce-
ptos in prima Fidei Catholicæ plantatione creden-
dum est.

Probatis iam, & patentibus antiquissimæ Bra- 47
charensis Sedis fundamentis, aliqui qui Primatiæ
ius tetigere, vt videre est apud Ambrosium de Mora-
les *p.2. lib. 11.c.73.* coacti fatentur tempore tantùm
Sueuorum Regum Primatiam apud Bracharensem
Archiepiscopum constitisse: hoc est somniantis di-
ctum, † Primatiæ enim ius, quod Bracharensi Eccle- 48
siæ inest, nouum non fuit, & à Sueuis institutum;
iam à tempore Diui Iacobi Apostoli, & Petri primi
Bracharensis Antistitis ibi Primaria radices egerat,
quas Gothorum imperium per extinctionem Sue-
uorum euellere non poterat, secúmque traducere
Toletum: † non enim sæcularis potestas ad Eccle- 49
siæ iura potest manum adhibere, quia distinctæ sunt
iurisdictiones, *c.solitæ, de maior. & obed.* secundùm
veram opinionem.

Sic etiam huiusmodi ius & primatialem sedem 50
extinguere non potuerunt Maurorum inuasiones
per

per totam illam Interamnensem regionem, qui pro-
pe annum Domini 710. illam occuparunt, & Felicem
Bracharæ Archiepiscopum cum viginti & septem
viris dictæ Ciuitatis martyrio tradiderunt, & licet à
dicto anno 710. vsque ad annum 888. in potestate
Sarracenorum esset, à Rege Alphonso Magno in-
staurata dicto anno 888. vt refert P. Mariana *d. p. 1.*
51 *lib. 7. cap. 19.* † tamen mediis illis temporibus non
penitus Pastoribus caruit hæc sancta Ecclesia aliis
in locis residentibus, provt de aliquibus mentio
52 reperitur apud nostros historiographos, & † de Ar-
gemito Archiepiscopô Bracharensi anno 863. fa-
ciunt mentionem Ambrosius de Morales *in Chroni-
cis Hispaniæ lib. 9. c. 7. fol. 239.* Garibai *in compendio hi-*
53 *storiali, lib. 9. c. 22. pag. 443. in anno* 877. Et † de Hero
Archiepiscopo Bracharen. de Æra 880. mentio fit
apud D. Prudentium de Sandoual *in libro*, quem
scripsit, *de antiquitatibus Tudensis Ecclesiæ, fol.* 61.
54 & † licèt aliquibus annis temporum iniuria Pastore
careret, in pristinum postea decus ante omnes re-
stituta, vt colligitur ex dictis per Marianam *d. c. 1.*
lib. 9. cap. 16. iacentem ac penè dormientem statum
reassumpsit, quasi postliminio reuersa ad Primatia-
lem dignitatem, nec vlla præscriptio cucurrit donec
impedita, & captiuitate apud hostes detenta fuit, *c.*
1. de præscript. cap. porrò 16. q. 1. Valdes. *de dignitate*
Regum, regnorúmque Hispaniæ, & c. 3. numer. 11. & 12.
fuerat enim titulo hoc insignita, cùm in ea Christia-
næ religionis prima iacta fuerunt fundamenta, edi-
to tam insigni miraculo in institutione primi sui
Episcopi, vt supra ostensum est, seruato more, quem
idolorum cultores relictis idolis, Christo Optimo
Max. nomen dantes in insignibus vrbibus loco Fla-
minum, & iudiciariæ potestatis, Primatos ab Apo-
stolis institutos in prædicationem Euangelij missos,
excipiebant.
55 Primum Bracharense Concilium ante omne aliud
in Hispania fuit celebratum. Diligentia enim Docto-
ris Bernardi de Britto *in monarchia Lusitana, p. 2. lib.*
6. c. 2. repertum est in cœnobio Alcobacensi Ordinis
Diui Bernardi primum Bracharens. Concilium ce-
lebratum ann. Domini 412. in fano sanctæ Mariæ
Bracharen. à Pancratio Episcopo primæ Sedis, vbi
propter Alanorum & Sueuorum in Galleciam & Lu-
sitaniam irruptionem, congregatio facta est Episco-
porum super reliquiis Sanctorum in loco tuto repo-
nendis, & occultandis ab illis barbaris, erat enim tũc
gens indomita, & fera. Et Pancratius Bracharen.
Archiepiscopus dixit: *Nunc si placet vobis omnibus,*
statuatur quid agendum sit de reliquiis Sanctorum, præ-
cipuè de Patre nostro, & Apostolo huius Regionis Pe-
tro Ratistensi, quẽ ad saluandas animas Iacobus Domini
consãguineus dimisit, &c. Ex quibus apparet Diuũ Pe-
trum primum Bracharæ Episcopum Apostolum illius
regioins vocari, quod & in aliis etiam prouinciis fa-
miliare & à Diuo Iacobo illic relictum, vt opus face-
ret Euangelistæ, & Primas seminaret doctrinam
Christianam, constat etiam ex verbis sequentibus
Pancratium Primatem esse, & ad eum vti talem
confugisse Conimbricensem, Egitaniensem, Portu-
galensem, Emeritensem, Lamacensem, Iriensem, &
Numãtinum Episcopos; celebratum etiam fuit aliud,
de quo Valdes. *de dignitate Regum, regnorũque Hispa-*
niæ c. 9. n. 51. his verbis agit. *Item. & Baronius summo*
cum iudicio, obseruat. tom. 6. anno 447. *aliud fuisse con-*
cilium, quod prouinciis, Carthaginensi, Lusitana & Cæ-
tica iubet congregari Leo Pontifex, quod fuit Bracha-
56 *rense. Posteáque* † *in vrbe Lucensi anno* 569. *celebratum*
fuit aliud, cui præfuit Lucretius Bracharen. Archiepi-
scopus, de quo meminit Cardin. Cæsar. Baronius tom. 7.
annalium Ecclesiæ ann. Christi 563. *in primo Concilio*
Bracharen. p. 486. Licèt autem *in tom 1. Conciliorum*
pro primo concilio Bracharen. habitum fuit aliud ce-
lebratũ anno 566. regnante Theodomiro Rege Sue-
uorum, pro secundo Concilio Bracharen. numerari
debet, ex resolutis accuratiùs per Doct. Bernardum
de Britto *d. p. 2. lib. 6. c. 13. & 14.*
Illud verò Concilium, quod pro primo Toletano 57
habetur *d. tom. 1. Conciliorum*, contra Priscillianistas
congregatum circa annum Domini 450. (vbi con-
gregati sunt plures ex Episcopis Lusitaniæ, & Galle-
ciæ apud Aquas calidas, quas Reuerendiss. Episcopus
Fr. Prudentius de Sandoual *in suo libro de antiquitati-*
bus Tudensis Ecclesiæ fol. 17. verso, asserit esse in Tu-
densi diœcesi, vocaríque nunc, *Vanhos*, aut fontes cal-
das, prope Archiepiscopatum Bracharen. quindecim
milliariis) nationale fuit iussu Leonis Papæ congrega-
tum, & confirmatum; & Baleoni Archiepiscopo
Bracharen. tanquam Primati transmissum; de quo
Doct. Bernardus de Britto *dict. p. 2. lib. 6. c. 8.* Ideóque
illud nationale, non verò prouinciale vocat Doctor
Franciscus de Pisa *en la historia de Toledo lib. 1. c. 14.*
post princip. pag. 89.
Olim enim Regum, summorúmque secularium, 58
ac Magistratuum causæ in Conciliis ex Regis con-
sultatione solebant tractari, vt patet ex annotationi-
bus Garsiæ Loaisæ Toletanæ Ecclesiæ Antistitis, ex
quibus, & Roderici Toletani *lib. 2. cap. 19.* historia
colligitur, quòd cùm Cinthilæ, qui primus ex om-
nibus Regibus Gothis pulsis Romanis totum Hispa-
niæ regimen obtinuit, successerit Sisenandus, vt im-
perium suum confirmaret, nationale illud Concilium
ex Episcopis Hispaniæ, & Galliæ Gothicæ conuoca-
uit, vbi de priuatione Suintilani Regis cum vxore, &
Genalosa fratre eius actum est, vt *canone* 75. eiusdem
Concilij extat.
Deinde in prouincialibus, & nationalibus Conci- 59
liis Gothorum Reges antiquiori sæculo præsentes
extiterunt, provt anno Domini 589. Recaredum
Regem Gothorum in tertio Concilio Toletano ad-
stitisse ex actis Concilij omnium editionum notissi-
mum, est, & apud omnes historiographos, præci-
puè Vasseum *anno* 589. P. Marianam *lib. 5. cap.* 15.
Morales *lib. 12. cap.* 3. vbi refert Pantacardum Bra-
charensem Episcopum in eo interfuisse. Antiquita-
ti igitur Bracharensis Ecclesiæ non obstant hæc, ac
reliqua † Concilia Toleti celebrata tempore Go- 60
thorum Regum ibi Sedem Regiam constituentium;
non enim ad alicuius Episcopi conuocationem, sed
ad Regis supplicationem excitati sæpissimè in hu-
iusmodi Conciliis assistebant, teste Iacobo Valdesio
de dignitate Regum, regnorúmque Hispaniæ cap. 1. num.
13. & *numer.* 22. exemplo Constantini Imper. qui
Nicæno adstitit. Nam Principes sæculares ratione
sui muneris, & officij possunt pro negotiis Reip.
communibus rogare Episcopos, eósque vocare, vt
ad se veniant, non tanquam Episcopi, sed tanquam
proceres, quia opus illis habent, ita Pesant. *de immu-*
nit. Ecclesiast. quæst. 21. ideóque plerúmque Toleta-
nus tertio, vel quarto loco se subscribebat, provt
fecit Milancius Episcopus Toletanus, qui in Con-
cilio Eliberitano septimo loco firmauit, provt refert
P. Marian. *dict. part. 1. lib. 9. cap.* 19. si tanquam Primas
astitisset, primo loco constituendus erat, quia in
subscriptione, & prima voce dignitas maior ag-
noscitur, *l. 1. ff. de albo scrib.* Afflict. *decision.* 1. Bel-
luga *in speculo Principum, rubr. 6. numer.* 24. Valdes.
de dignitate Regum, regnorúmque Hispaniæ in proœmio
num. 25. Quod apertè ostenditur ex Concilio cele-
brato tempore Regis Gundemari, vbi Emeritensis,

& Hiſpalenſis Metropolitani in ſubſctiptione appoſuerunt. *Ego N. dum in vrbem Toletanam pro occurſu Regis veniſſem, ſubſcrioſi.* In quo occurrere voluetunt futuris controuerſiis, ſi ſequentibus ſæculis velit aliquis ex hoc capite Primatis ſibi iura vſurpare.

61 Verùm in prædictis prouincialibus, aut rationalibus Conciliis ex ſuperioritate loci nullum poteſt ſomi argumentum maioris dignitatis. Nam licèt fre-
62 quentius † dextera nobilior ſit, argum. text. *in c. ſolitæ, de maiorit. & obedient.* cum reſolutis per Caſtald. *de Imperatore q.* 88. *n.* 9. Tiraq. *de iure primogen. in præfat. n.* 13. *&* 14. Azeuedo *ad Curiam Piſanam lib.* 2. *c.* 2. *n.* 9. Fului. Pacian. *de probation. lib.* 2. *c.* 25. *num.* 90. Ioan. Garſiam *de nobilitate, gloſſ.* 68. *n.* 84. & colligitur ex *c.* 25. *Matthæi*, vbi electi ad dexteram Dei in iudicio collocabuntur, & ex *c.* 26. *Amodo videbitis filium*
63 *hominis ſedentem a dextris virtutis Dei.* Tamen † ad dexteram, vel ſiniſtram ſedere non ſemper maiorem dignitatem arguit, vt adoertit eleganter Cardin. Cæſar. Baronius, *annalium Eccleſiæ tom.* 3. *anno Christi* 325. *fol.* 273. *& tom.* 6. *anno* 451. *fol.* 141. *& tom.* 2. *anno* 213. *fol.* 301. & ex Nicæna. & Chalcedonenſi Synodo, *act.* 1. notat ibi Legatos Pontificis ad ſiniſtram ſedere, ſtante in media aula Conciliorum Euangeliorum codice, Chriſtum figurante, vt præeſſet Conciliis ſic conciliari plura poſſe loca Conciliorum de dextera, & ſiniſtra aſſerens, & ideo in ſacrificio Miſſæ id paſſim inſpici poteſt cum Epiſtola ad dexteram, & Euangelium dignius ad ſiniſtram, & læuam canantur. Et in Bullis, in quibus adeſt ſigillum plumbeum Pontificis ponitur Paulus à dextris, & Petrus à ſiniſtris, & tamen nemo dicit D. Paulum D. Petro maiorem fuiſſe, rationem exquirit Cardin. Bellarm. *lib.* 1. *de Romano Pontif. c.* 27. & poſt multa concludit poſſe dici non fuiſſe hoc perpetuum, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occupet, ſiquidem in iis, quæ Romæ nunc extant, vt in quibuſdam Paulus cernitur ad dexteram, ita in aliis non paucioribus cernitur ad ſiniſtram, & ſicut in diplomatibus Paulus obtinet dexteram, ita in numiſmatibus obtinet ſiniſtram. Et fortaſſe conſultò id veteres obſeruarunt, vt ex duobus ſummis Apoſtolis, modo vnum, modo alterum anteponerent, nimirum vt eo modo ſignificarent hos Apoſtolos, vel pares eſſe inter ſe, vel certe ignorari vter alteri præſtet; nam etſi Petrus maior eſt poteſtate, Paulus maior eſt ſapientia.

Item in ludo ſcacchorum vxor Regis nigri ſtat ad dexteram viri, videndus tamen eſt Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſiæ lib.* 1. *c.* 69. *in fine*, Caſſan. *in catal. gloria mundi part.* 3. *conſid.* 31. *& ſequenti*, ex quibus colliges apud antiquos, alium fuiſſe ſedendi locum, quàm qui eſt his noſtris temporibus, & hodie ſecundum communem ciuitatis, & regionis reputationem eſſe regulandum probabilius duco, cum in pluribus partibus vbi duo incedunt, locus dextræ ſit nobilior, in aliis vero ſiniſtræ: & vbi tres incedunt in quibuſdam locus medij, in aliis vero, qui parieti eſt proximus.

64 Pro cognoſcendo ſobſcriptionum ordine aduertendum eſt, quòd aliquando Epiſcopi non ſuo ſubſcribunt nomine, nec ſuffragium ferunt, nec ſedem occupant; ſed nomine prouinciæ, quam ſuſtinent: & eo caſu non perſonæ eius, nec antiquitatis habetur ratio; ſed nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas, vt colligitur ex *cap. Concilia, §. hinc inde* 17. *diſtinct.* & ex *cap. bene quidem*, 96. *diſtinct.* vbi Mediolanenſis priuſquam Rauennas præſul ſubſcripſit, quia licet antiquior conſecratione Rauennas extitiſſet, ſi perſona, & dignitas Epiſcopi attenderetur, prius ſubſcribere debuerat: tamen ibi ratio habetur prouinciæ, & cum dignior ſit Mediolanenſis eius nomine, priùs Mediolanenſis Præſul ſcripſit: & hic vſus in Legatis imperij, & Regnorum viget, vt ſedes eis non ex nobilitate perſonæ, ſed pro dignitate Regni, & mittentis tribuatur, ex reſolutis per Iacobat. *de Conciliis lib.* 1. *ante fin. verſic. ſed quæro circa præmiſſa.*

Frequentiùs tamen Epiſcopi ſubſcribunt & ſedēt, 65
vt non gradus prouinciæ, nec diœceſis conſideretur, ſed antiquitas conſecrationis, ita vt antiquior conſecratione, licèt diœceſi recentior prius ſubſcribat, & ſedeat, & iure ita decretum eſt à Gregorio I. *in cap. fin.* 17. *diſtinct.* & ſatis colligitur ex reſolutis à gloſſ. *in data Sexti, verb. Pontificatus, & in proœm. Clement. verb. Pontificatus, & in Clement.* 2. *de celebrat. Miſſarum, verb. Pontificum, & in Clement.* 1. *de pœnis, verb. quamuis Pontificem*, Iacobat. *de Conciliis, lib.* 2. *art.* 12. Selua *de benefic. part.* 1. *quæſt.* 2. *numer.* 31. Cardin. Cæſar. Baron. *tom.* 6. *anno* 451. *& anno* 465. optimè Marc. Anton. Gennenſ. *in practicab. Eccleſ. quæſt.* 610. Gam. *Luſit. deciſ.* 1. *num.* 50. Steph. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom.* 2. *cap.* 298. *num.* 63. Illuſtriſſ. D. Acuña *ad cap.* 7. *n.* 1. *diſt.* 18. Nouiſſimè Mich. Ferrus *de præcedent. & prælat. Eccleſ. quæſt.* 27. *num.* 6. Et ita † in Me- 66
diolanenſi Concilio, & Tridentino, & fere omnibus ſeruatum eſt; vnde cùm Sedes, & ſubſcriptio antiquitati conſecrationis, & perſonæ debeatur, non ſumi poterit argumentum ad probandam maiorem dignitatem, ac ſuperioritatem, præcipuè in prædictis Conciliis Toleti ad Regum ſupplicationes congregatis, quibus Toletanus Epiſcopus ſæpe infimo loco ſe ſubſcribebat.

Nec ad rem facit, quòd aliquando acciderit Bra- 67
charenſem Archiep. fuiſſe tranſlatum ad Hiſpalenſem Eccleſiam, quia per hoc non fuit derogatum iure Bracharen. Eccleſiæ, potuit enim Bracharenſis id acceptare, quia reditus Hiſpalenſes vberiores erant; vel Curiæ Regis proximior eſſe vellet, vt tempore Excellentiſſimi Principis Henrici Infantis euenit, cùm à Bracharenſi ad Emborenſem Eccleſiam fuit tranſlatus.

Minus etiam obſtant priuilegia, ſi quæ ſunt, Pri- 68
matiæ ius alicui Prælato concedentia, quæ ſi attentè legantur, ex eorum tenore rectè colligi poteſt Summos Pontifices noluiſſe aliis Eccleſiis præiudicium inferre, ſed tantum quod ex antiquo iure illis competebat, confirmare; de ſimili priuilegio ab Vrbano II. circa ann. 1088. conceſſo Toletanæ Eccleſiæ, & ab aliis Summis Pont. confirmato mentionem faciunt Marina *d. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 19. Azor. *inſtitut. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 36. eius tenorem refert Franciſc. de Piſa *en la hiſtoria de Toledo, lib.* 3. *cap.* 23. ex quo & aliis epiſtolis ac confirmationibus conſtat primò Summos Pontifices à Rege, & à Prælatis ſuggeſtos fuiſſe, exiſtimantes ab exordio naſcentis Eccleſiæ, & ſubſequentibus temporibus, vſquequò Toletana ciuitas à Mauris fuiſſet occupata, Primatiæ ius in illa radice egiſſe. Secundò conſtat Vrbanum II. in dicto priuilegio noluiſſe iuri tertij præiudicium inferre.

Ad primum, quòd exiſtimarent Summi Pontifi- 69
ces Eccleſiam Toletanam, antequam eius ciuitas à Mauris fuiſſet occupata, Primatiæ ius habuiſſe, in primis conſtat ex dicto priuilegio Vrbani, in illis verbis. ibi, *teque ſecundum quod eiuſdem vrbis antiquitus conſtat extitiſſe Pontifices, in totis Hiſpaniarum Regnis Primatem priuilegij noſtri ſanctione ſtatuimus.* Et in epiſtola miſſa ad Alphonſum Regem ita habetur: *Quia ciuitas Toletana à te fuit à Maurorum faucibus liberata,*

liberata, & tuis precibus Bernardum in Prelatum recepi
dato pallio, & concesso priuilegio antiquo maiestatis, quã
Toletana ciuitas habuit. In quo statutum fuit, vt Pri-
matiæ iure in omnibus Hispaniæ regnis vteretur, &
omnia quæ antiquitus habuisse noscitur, ea etiam
ex liberalitate Sedis Apostolicæ, vt nunc etiam li-
berè decernit, vt habeat in futurum. Ita P. Mariana
dicta p. 1. lib. 10. cap. 6. Idem etiam constat ex priuile-
gio ab Alexandro Tertio anno 1170. concesso To-
letanæ Ecclesiæ ad instantiam D. Didaci Gelmirez
Archiepiscopi Toletani, in illis verbis: *Quod sicut*
Ecclesia tua tempore antiquo Primatum in tota Hispa-
nia prouincia, ita etiam pro dicta Ecclesia, quam Dei or-
dinatione administras, eandem potestatem exerceas in
perpetuum in omnes tibi concedimus, vt refert Mariana
dicto. lib. 9. c. 19. Quod quidem cùm ab omni veritate
alienum esse ex hucusque dictis clarè appareat, ne-
70 cesse est vt dicamus ex precibus non veris, vel nar-
ratione facta contra veritatem, † gratiam, seu præ-
dictum priuilegium ipso iure fuisse nullum, ex reso-
lutis par Azeued. *lib. 2. tit. 14. lib. 4. noua recopilat.* Bru-
nor. à Sole *verb. subreptio,* Menoch. *cons. 1. num. 399.*
& eo fol. 201. à num. 16. Ioannem Garsiam *de nobilit.*
gloss. 1. §. 1. num. 72. Sanch. *de matrimon. lib. 8. disp. 21.*
num. 64. in vnoquoque enim rescripto, & mandato,
gratia, vel priuilegio intelligitur clausula illa, *si pre-*
ces veritate nitantur, ex tacitaque conditione inest,
ad quod multos citaui Doctores *in tract. de claus.*
vsufreq. claus. 156. n. 2.

71 Ad secundum, quòd scilicet Vrbanus Secundus
declarauit se noluisse iuri tertij præiudicium infer-
re, constat ex ipsomet priuilegio ab eo concesso, in
illis verbis ibi, *salua tamen Romanæ Ecclesiæ authori-*
tate, & Metropolitanorum priuilegiis singulorum.
Ex eo, quia priuilegium, ac concessio à Summo
Pontifice facta intelligitur sine præiudicio tertij, vt
probant text. *in c. ex tuarum, de auctorit. & vsu pallij,*
ibi, *dummodo is, ad quem Ecclesia pertinet, hoc per-*
mittat, cap. super eo, de officio delegat. ibi, *non ta-*
men est nostræ intentionis diœcesis Episcopo, vel Archi-
presbytero, vel Archidiacono præiudicium generare, c.
pastoralis, in fine, de priuileg. ibi, *quia per indulgentiam*
huiusmodi Episcopali iuri non credimus derogari, c. in
his, eodem titulo, ibi, *dum tamen ab aliis, quæ iure parœ-*
ciali proueniunt, prorsus abstineant, c. quia intentionis
nostræ, 29. eodem titulo, vbi integra habet hæc verba.
Non extitit, vt per innouationem, quam fecimus, cuius-
dam scripti monasterij SS. Caldonen. quod in registro bo-
næ memoriæ Alexandri Papæ Secundi reperimus cõtine-
ri, derogaretur Ecclesiæ Baiocen. cum aliis citatis à
Mascard. *de probation. concl. 1003. num. 22.* Gonzalez
ad regul. 8. Cancel gloss. 38. Cabed. *Lusitan. decis. 93.*
num. 2. part. 2. Gars. Gironda *in tract. de priuilegiorum,*
seu exemptionum explicat. n. 87. & sequenti, Menoch.
de præsumpt. lib. 2. quæst. 9. à num. 5. vbi *n. 1.* resoluit,
quòd etiamsi ipso priuilegio, vel concessione di-
ceretur, non obstante iure, & præiudicio tertij, tunc
etiam non censeretur præiudicari tertio, in his quæ
sunt maximi ponderis. Sicut nec censeretur præiu-
dicare, etiamsi adesset clausula, *ex certa scientia,* quæ
nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit vi-
tium subreptionis, aut supplet erroneam, & falsam
informationem, vt resoluunt per me citati *clausul.*
59. à num. 29. Sicut nec censeretur præiudicari,
quamuis adesset clausula, *Motu proprio,* quæ eodem
modo nihil operatur in præiudicium tertij, nec
tollit ius in re, vel ad rem quæsitum alteri, ego ipse
clausul. 79. num. 42. Sicut nec censeretur, quamuis ad-
esset clausula, *de plenitudine potestatis,* quam in alte-
rius præiudicium nihil operari pro certo tradunt
relati per me *claus. 41. n. 24. cum seqq.*

Nec aliquo modo prædictum prætensum priuile-
gium corroborare possunt confirmationes de eo fa- 72
ctæ à Paschali II. & Gelasio II. ac aliis Summis
Pont de quibus Azor. *d. cap. 30. vers. extat;* quia re-
spondetur, quòd cùm confirmatio sit iuris quæsiti
corroboratio, vt post Host. & alios antiquiores ex-
plicat Deci. *in rub. de confirmat. vtili à num. 2. & ibi*
Bero. *à n. 3.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 2. lit. C. concl.*
705. Cabed. *Lusit. decis. 1. num. 4. p. 2.* † nouum ideo
ius non tribuit, sed quod antea erat, consetuat, *cap.* 73
præceptis, ibi, *non nouum aliquid, 22. dist. cap. inter di-*
lectos, vers. cæterum, de fide instrum. ibi, *confirmari tan-*
quam prius habita, c. quia diuersitatem, in princip. ibi,
non obstante confirmatione, de concess. præb. † qui enim
confirmat, nihil addit de nouo, Menoch. *cons. 1. num.* 74
6. & cons. 191. num. 46. & cons. 351. num. 19. Gutierr.
pract. lib. 3. quæst. 17. num. 40. & quæst. 23. n. 6. Cabed.
d. decis. 1. n. vlt. p. 2. Ioseph. Sesse *Aragoniæ decis. 15.*
num. vlt. Et nullum quod est, confirmari non potest.
Molina *de primogen. lib. 2. c. 7. num. 7.* Menoch. *consil.*
351. num. 19. Surd. *de aliment. tit. 8. priuileg. 22. n. 34.*
& decis. 53. num. 11. & decis. 289. num. 8. Cald. Pereira
de potestate nomin. in responso pro Duce Pastrane, vers.
qua sententia.

Si tamen aliquis occurrat dicendo prædictas
Summorum Pontificum confirmationes, tanquam 75
ex certa scientia confirmare actum nullum, eique
nouum robur tribuere, & validitatem, iuxta text. *in*
cap. 1. in fine, de transact. quod in hac confirmatio-
ne procedere notauit gloss. *in cap. quia intentionis, 29.*
de priuileg. & sequuntur ibi omnes & latè, Deci. *in*
c. 2. de confirmat. vtili à num. 46. & post alios Suar. *de*
legib. lib. 8. cap. 18. à num. 12. Respondebitur † confir-
mationem ex certa scientia, & cum causæ cognitio- 76
ne illam dici, in qua insertus est tenor rei confirma-
tæ, & est expedita præcedente solita discussione, iux-
ta text *in c. penult. de confirmat. vtili.* & quæ resol-
uunt Nicol. Garc. *de benefic. p. 3. c. 2. n. 226. cum sequen-*
tibus, Cardinal. Tusch. *tom. 2. litera C, conclus. 341.*
Aloys. Ricc. *in collect. decision. p. 5. collect. 1592.* Gu-
tierr. *cons. 11. n. 7. & 8.* Cabed. *Lusit. decis. 2. n. 3. p. 2.* &
ideò operatur præsumptionem informationis in
Principe, vt tenuit Rota *apud Farin. decis. 180. n. 2.*
tom. 1. p. 2. quia non nisi causa cognita apponi potest,
Molina *de primogen. lib. 3. c. 3. n. 12.* Menoch. *cons. 1. n.*
434. quod in huiusmodi confirmationibus non ap-
paret, propter quod ex certa scientia esse concessas
non est dicendum, cum non præsumatur, ex Hippol.
sing. 37.

Dato sine veri præiudicio, quòd illæ confirma-
tiones factæ fuissent ex certa scientia, & cum causæ 77
cognitione, ac expeditæ præcedente solita discussio-
ne, adhuc mihi operarentur in tertij præiudicium,
prout resoluit Nicol. Garcia *d. cap. 2. num. 231.* Nec
supplerent erroneam, ac falsam informationem, ex
Valasc. *consult. 130. num. 33.* Nec tollerent vitium
subreptionis, vt per Molin. *de primogen. lib. 2. c. 7. n.*
15. Gutierr. *cons. 11. n. 13.* Ludou. Rodolphin. *de supre-*
ma, & absoluta principis potestate, c. 5. n. 13. Nicol Garc.
d. p. 2. n. 233. Ioseph. de Sesse *Aragonia decis. 15. n. 72*
tom. 1.

Quare non obstante prætenso priuilegio, post
illius concessionem transactis iam centum annis,
emanauit constitutio *cap. coram, de in integ. restit.* ex
qua deprehenditur à tempore Innoc. III. qui an. Do-
mini 1198. ad culmen supremi Pontificatus ascen-
derat, litem inter Bracharensem, & Toletanum Ar-
chiepiscopos super Primatiæ iure motam, & conte-
statam, & ad probationem deductam fuisse, id enim

insi

inſinuant proœmialia illius text. verba ibi. *Corā felicis memoria Innocētio Papa prædeceſſore noſtro*, &c. Et vt ex annalibus Hiſpaniæ deducitur, Rodericus Eccleſiæ Toletanæ Antiſtes ſummæ facundiæ, & auctoritatis vir ab Alphonſo Legionēſi Rege Romam ad dictum Innocentium miſſus fuit ann. 1212. vt ſignificaret ſibi cordi eſſe magnam expeditionem parare contra Sarracenos Chriſtiani nominis hoſtes, dignareturque Sanctitas Sua pro Cruce ſignatis indulgentiam peccatorum concedere, eaque impetrata, & bello feliciter confecto, profligatis Sarracenorum copiis, rediens dictus Rodericus Romam an. 1215. ad Concilium Lateranenſe celebratum ſub prædicto Innocentio, in quo etiam interfuit Ioannes Bracharenſis Archiepiſcopus, de Primatia Hiſpaniarum quæſtio excitata fuit inter dictos Archiepiſcopos, & cum vnuſquiſque ad ſui iuris confirmationem argumenta attuliſſet, ad ſententiam non fuit cauſa deducta; ſed cauſæ ſilentium impoſuit Honorius III. datis ſuper hoc litteris vnicuique directis de anno 1218. vt refert Illuſtriſſ. D. Roder. à Cunha *in hiſtor. Archiepiſc. Bracharenſ. part. 2. c. 21. n. 6. cum ſeq.* plurimum tamen poterat Toletanus apud Pontificem, ei enim conceſſit, vt per decennium in tota Hiſpania ſuum Legatum ageret; & ſi ciuitas Hiſpalenſis, quæ tunc temporis penes Sarracenos erat, ad Chriſtianos rediret, ſubdita maneret Toletanæ Eccleſiæ. Conceſſit etiam facultatem diſpenſandi cum baſtardis vſque ad numerum trecentorum, & quod nominare, & collocare poſſet Epiſcopos, & Sacerdotes in ciuitatibus à faucibus Maurorum ereptis, vt nobis eſt teſtis Franciſc. de Piſa *en la hiſtoria de Toledo, lib. 4. cap. 17.* & licèt maximam gratiam apud Pontificem fuiſſet aſſequutus, non tamen ei tributum fuit ius Primatiæ, nec ſuper hoc ſententiam, aut aliquam conceſſionem contra Bracharenſem Eccleſiam aſſequi potuit.

79 Defuncto Innocentio, ſuccedenteque Honorio III. *an. Domini* 1216 reſcripſit Archiepiſcopo, & Capitulo Bracharen. poſtulantibus per procuratorem ſuum concedi ſibi reſtitutionis auxilio, tempus aſſignari ad adducendas Romam depoſitiones teſtium, & munimenta ad inſtructionem cauſæ paratas; quid in futurum actum fuerit conſtabit è proceſſu; ſcimus tamen poſtea cum Sarracenis tam in Luſitania, quam in Caſtella pluries fuiſſe dimicatum & Regem Sanctium huius nominis II. regno pulſum pro eius reſtitutione miſſos ad Innocent. IV. Summum Pont. Lugduni Concilium ad inſtaurationem belli ſacri cōmorantem, Antiſtites Bracharenſem, & Conimbricenſem, & decreto dicti Pontificis curam Regni commiſſam Alphonſo Comiti Bononien. fratri dicti Regis, qui ei in Regno ſucceſſit, vt deducitur ex text. *in c. grandi, de ſuppl. neglig. Prelat. lib. 6.* Conſtat etiam ex dictis annalibus Alphonſum prædictum relicta Matilda vxore, cum qua comitatum Bononienſem fuerat aſſequutus, aliam duxiſſe; propter quod per annos duodecim Portugaliæ regnum interdicto à dicto Pont. ſupponitur. His procellis, & aliis bellorum perturbationibus inter Reges Portugaliæ, & Caſtellæ excitatis proſequi non potuit ius ſuum Bracharenſis Eccleſia, nunquam deſiſtens à nomine Primatis, quod ſemper retinuit, & huc uſque retinet.
80 Sed † cùm omnis res ad vltimum ſtatum reduci debeat, *c. conſultationibus, de iure patron.* iunctis quæ Cald. Pereira *de poteſtate eligend. c. 5. n. 1. & de renouat. emphyt. q. 15. n. 20. & ſequenti.* & finis rerum, veluti ad ſagittam ſcopus, attendi debeat *l. 1. C. de nouo Cod. faciendo*, gloſ. *in c. ſcientes, de cenſibus*, Franc. Molinus *de ritu nuptiarum, lib. 1. comp. 4. n. 6.* qui quidem in omni materia inſpicitur, *l. illud, C. de collat.* Grammat. *dec. 67. n. 6.* Parlador. *lib. 2. rerum quo-
tidian. c. 5. n. 10.* & † in beneficialibus præcipuè, in 81
quibus maximè conſideratur Gonzald. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 2. n. 12. & §. 5. n. 18. & gloſ. 45. §. 2. n. 14.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapolitana, c. 100. verſ. quod ſi, in nouiſſ. impreſſ.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 153. n. 46. in 1. edit. & reſolut. in 2. edit.* Anton. Monach. *Bonon. deciſ. 36. num. 13. cum ſeq.* Videndum igitur eſt quomodo hac tempeſtate vigilantiſſimi Bracharenſis Eccleſiæ Antiſtites in publicis actionibus, ac in præſentia Hiſpaniarum Regum Primatiæ dignitate, ſuoque iure liberè vſi fuerunt, quod ex infra ſcriptis exemplis dilucidè apparebit.

Anno poſt Chriſti natiuitatem 1558. ex Domini- 82
cana familia ad Archiepiſcopatum Bracharenſem promotus fuit vir ille eminenti virtute, ac ſummæ vitæ integritate præclarus D. Fr. Bartholomæus à Martyribus ſpectata fide, ſingularique prudentia inſignis. Qui etiamſi maximis prouentibus abundauerat, ea exigua ſemper vſus fuit ſuppellectili, eam paupertatem amplexus, vt præter indumenta ſui Ordinis monachalia, quibus pro corporis vtebatur in diem neceſſitate, nihil habuerat vltra; non alta pendebant arabica ornamenta, non cara tapeta, non veſtiebantur parietes, non opiparis veſcebatur menſis, non equorum, non curruum pompa vehebatur; ſed ſolicitus tantum intendebat populum ſuum diuinis enutrire alimentis, ſanctiſſimis corroborare exemplis, hoſpitalitatem aſſeruare, ac pauperibus ſubuenire, ſicque à recta via aberrantes vitæ ſuæ integritate ad bene & Chriſtianè viuendum allexit. Habuit etiam flagrans ſaluandi animas deſiderium, & in cognoſcendis ſuæ diœceſis Eccleſiaſticis perſonis maximam ſemper curam adhibuit, & ob id non ſine magno labore Archiepiſcopatum totum, qui ſub ſe habet 1226. parochias, perſonaliter viſitabat. Verus hic Eccleſiæ Dei Antiſtes, non ſolum Sanctorum morum exemplo, vitæ integritate, & ſumma charitate erga Chriſti pauperes in Bracharenſi ciuitate vt verum ſydus in firmamento collocatum floruit, ſed etiam Primatiæ ſuæ ius, Bracharenſis Eccleſiæ præeminentiam Domini prouidentia aduerſationem conſpectu oſtendit, & ab eis vti talem venerari permiſit, cum in aliis omnibus humilitate profeſſus fuiſſet: cum igitur ex Concilio Tridentino rediret, Sedémque ſuam peteret, Primatiali Cruce erecta per Toletanam ciuitatem liberè deambulauit, vt refert Oduardus Nonius de Leon. *de rebus notabilibus Luſitaniæ in eius vita.* Denique cum graue Epiſcopalis dignitatis onus ſuſtinere non auderet, Archiepiſcopatu renūciato, reſeruata ſibi tenuiſſima penſione, acceptóque iterum cubiculo Viennenſi in oppido intra monaſterium ſui Ordinis à ſe conſtructum, vitam feliciter cum morte cōmutauit, multis clarus miraculis, de quibus, eiuſque vita librum edidit Religioſiſſimus, & doctiſſimus P. Fr. Lud. à Souſa.

Poſt feliciſſimam illius Præſulis ex hac vita ad 83
cœleſtem beatitudinem tranſmigrationem, & Illuſtriſſimis DD. Ioanne Alphonſo Meneſio, & Fr. D. Auguſtino à Ieſu, immediatè ſucceſſoribus, vita functis, ex Goenſi Archiepiſcopatu, Orientaliumque Indiarum primatu, ad Bracharenſem Eccleſiam Hiſpaniarum Primatem euectus fuit illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. D. Fr. Alexius de Meneſes, omnibus ingenij, virtutiſque dotibus ornatiſſimus; qui in Orientalium Indiarum infidelibus ad Chriſti Domini Fidem conuertendis, & improborum moribus corrigendis, ita diligens ea vitæ ſanctitate ſemper extitit,

extitit, vt apud optimos, & bene de Repub. Christiana sentientes, summa in religione fuerit habitus, vt multis exemplis rerum ab eo præclarè gestarum testatur Reuerendissimus Fr. Anton. de Gouuea, Syrenensis Episc. in libro quem scripsit, typisque mandauit sub titulo *Iornada do Arcebispo de Goa.* Verus hic Ecclesiæ Dei Antistes, qui munitissimas arces dũ clarissimus in India Orientali Primas, & Prorex extitit, ab hostium potestate eripuit, Gentiliũ idola confregit, eorum fana euertit, infractis animo barbaris Fidem annunciauit, Persis primus ab Apostolis Euangelij lumen intulit, schismaticos Malabares, qui ab Apostoli Thomæ temporibus ab Ecclesiæ gremio desciuerant innumeris exhaustis laboribus ad matrem reuocauit. Postea Regis iussu coactus ex Orientali India ad Vlyssiponensem portum manu Domini gubernante felici cursu peruenit, vbi summa omnium lætitia, communique populi exultatione exceptus est. Accepta deinde Bracharensis Ecclesiæ, ad qoam translatus fuit, possessione, Matritum ad vocationem Potentissimi Regis nostri Philippi III. petiuit, vbi ità inuictissimo, ac Catholico Regi charus euasit, vt omnia Regni negotia, magni scilicet ponderis, & momenti, eius singulari consilio, & prudentia expediri iusserit, qui dum diuinatum, & humanarum rerum scientia, ac sanctitate se admirabilem omnibus præbuisset, ibi eum mors inópina rapuit die 3. Maij 1617. ætatis suæ anno 58. cuius promerita magno animo, sanctáque vita dignissima, & memoria vigebunt hominum sempiterna, & omnium gentium, posterorumque sæculorum litteris clarescent, in illa præcipuè Catholicorum Regum Curia, vbi diem clausit extremom, & Primatiali dignitate, Cruceque erecta sepultus fuit in Toletano Archiepiscopatu, & in Hispanorum omnium conspectu, quod probatione non eget, cum viua de hoc extet omnium memoria; & rem narrat D. Acuña *in historia Ecclesiastica Archiepiscopor. Bracharen. p. 2. c. 101. n. 11. pag. 449.*

84 Alter nunc datus est eidem Ecclesiæ dignissimus Præsul, Illustrissimus scilicet Dominus D. Alphonsus Furtado de Mendoza vnus totius Lusitaniæ nobilitatis instar, illustrissimorum Primatuum excellentissimus Princeps, & inter excellentissimos Principes illustrissimus Primas, qui ob admirabilem vtriusqoe Iuris scientiam, & rerum gerendarum peritiam, aliasque insignes animi sui dotes intra breuem temporis cursum Conimbricensis Academiæ Rector, inde ad supremum Regij Status Consilium adscitus, mox grauissimi, quod Consciẽtiæ vocant, Tribunalis Præses; deinde Egitaniensis Ecclesiæ Præsul; hinc ad Conimbricensem Episcopatum translatus: postremò Bracharensis Archiepiscopatus, Hispaniarumque Primas, Diis, hominibusque fauentibus anno 1618. creatus est, nimirum, vt quod nostræ Lusitaniæ sunt partes, totidem faceret monumenta virtutis suæ. Hic dignissimus Præsul non minus laudabiliter, quam constanter Vlyssipone anno 1619. coram Rege Catholico Philippo III. ibi tunc commorante, ac in vniuersi ferè Orbis conspectu Primatus sui ius defendit, inuiolatumque conseruauit, ac aduersantes, cum summa gentis nostræ lætitia, & totius Lusitaniæ gratulatione, excommunicationis telo coërcuit, illi etiam Apostolici Legati sententia suffragante, cuius oculatus testis ego sum D. Acuña *in dicta historia Ecclesiast. p. 2. c. 103. n. 4. pag. 458.*

85 Nouissimè illustrissimos, & Reuerendissimus D. D. Sebastianus de Mattos de Noronha, ipsius Bracharẽsis Ecclesiæ Archiepiscopus, Bracharæque dominus, ac Hispaniarum Primas, sui Primatialis iuris acerrimos defensor extitit, qui è nobilissimo, ac Regio Noronio genere ortus præclaroque ingenio ornatus, in Conimbricensi Academia, me tunc studente, & vidente, Doctoratus gradum in Iure Canonico gloriosissimè est adeptus. Deinde postquam Conimbriæ contra hæreticam prauitatem Inquisitor Apostolicus designatus Durimineam prouinciam visitauit, è supremo & generali sancti Officij consilio in Episcopum Eluensem promotus fuit, in quo Episcopatu ita egregiè circa Pastorale officiũ se gessit, Synodumque Diœcesanam celebrauit, necnon Primatias constitutiones tanta eruditione in lucem edidit, vt Rex noster PHILIPPVS IV. tanti Præsulis prudentiam & vigilantiam admiratus, eum omni honorum genere vt dignissimum, ita ornatissimum ad Bracharensem Ecclesiam nominauerit, obtentaque Sedis Apost. gratia incunctanter Pacẽsem adiuit ciuitatem (vulgò *Badaiox*) Fidei Iuramentum præstaturus, eoque emisso in manibus D. Gabrielis Ortiz Sotomaior meritissimi illius ciuitatis Episcopi, tota applaudente ciuitate, & pulsatis campanis, pro tanti Primatis reuerẽtia, statim coram omnibus Rochetto discooperto, à pectoreque Primatiali Cruce pendente se se exhibuit videndus, & inuidendus, & iure suo vtens continuata Antecessorum possessione ipsum Episcopum, cæterosque adstantes, deinde peragratam ciuitatem, nemine contradicente patẽter benedixit. Postea cum ciuitatem peteret Bracharensem Primatiali Cruce præeunte per Episcopatus & Archiepiscopatus securus ingrediens, variisque in ciuitatibus splendido acceptus apparatu solemni pompa sub pallio, tota comitante nobilitate & Capitulo fuit ad Cathedralem vsque Ecclesiam comitatus, & ipsam Bracharensem ciuitatem feliciter ingressus, solito iustitiæ zelo, & eximia in pauperes liberalitate, ministerio suo, & labori seruire incœpit indefessus, & haud senilibus annis ad ea peruenit ad quæ effœta ætate viri per summam contentionem ascendisse tanquam ad honoris culmen gloriantur. Deinde anno 1637. per Tudensem Episcopatum Primatiali incedens maiestate frequentes hominum concursus videndi studio turmatim irruentes, benedicens, cum Hispaniarum Primatem pleno ore publicè acclamabant. Eique velut Primati suo profundam reuerentiam exhibuerunt in oppido Baionæ, per qood pulsatis campanis, & bellicis tormentis ab arce exoneratis, pro debita Primatialis Dignitatis reuerentia, Cruce præeunte ingressus est, tota nobilitate comitante, & in monasteriis Oiæ, & Guardiæ tanquam Primas receptus fuit cum hymno, *Te Deum laudamus*, & ab Altari solemniter populum benedixit, idemque fecit variis in locis eundo, & redeundo. Nunc vero hoc præsenti anno 1638. dum Pastorali, incredibilique solicitudine gregi inuigilaret, ecce Rex noster pro negotiis magni ponderis, & momenti ad hanc Matritensem Curiam, illum aduocat, iter statim, Regio mandato obtemperans, Patriarchiali Cruce præeunte aggreditur, eaque erecta ac benedictione passim emissa per Abulensem, Salmanticensem, & Segobiensem Episcopatus, necnon per ipsum Toletanum Archiepiscopatum frequenti omnium conspectu sine contradictione ingreditur, & in hac Curia, & coram ipsomet Rege in publica audientia cum eadem Patriarchali Cruce ad pectus pendente, necnon Rochetto discooperto (quæ sunt Primatialis Dignitatis extra propriam diœcesim, & prouinciam insignia) omnibus videntibus, & me quoque tanquam oculato teste non semel conspiciente hoc eodem anno publicè incedit, quod adhuc henſ

nemo ex prædecessoribus, ita intrepidè, & virili animo fuit assequutus.

86 Arduam certè, & viribus meis imparem iudico quæstionem, præteritis sæculis adeo disceptatam, & præsentibos penitus consepultam, licet sciam calumniis obnoxiam, & nihil tam probè, aut prouidè hic dici, quod non ex Seneca villicare malignitas possit: hic autem non ambitio priuata, sed publicus Regni, & patrius honos est disputationis argumentum, quod sacra pagina commendatur ab Isaia *cap.* 24. præcipiente, *gloriam meam alteri non dabo*, &c. 4. Baruch. *ne tradideris alteri gloriam tuam, dignitatem genti alienæ*; prædo enim sui iudicatur, qui honorem à virtute profectum cùm iactura sua alteri relinquit, *cap. Sacerdos, 1. quæstion. 2. cap. nolo. 12. quæst. 1.* Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, par. 1. consid.* 55. cum pro Religione, pro Rege, pro patria, pro parentibus defensionem suscipere legitimum, ac naturale ius sit, idque omni æuo vter alteri præferendus esset decertatum, & controuersum extitit apud omnes gentes, *l. ius gentium*, *Instit. de iure natur.* Sicuti de Scythis cum Ægyptiis, vel cum Phrygibus huiusmodi quæstionem multis & diu agitatam scribunt Herod. *lib.* 2. & Trog. Pompe. *lib. item* 2. & in dirimendis circa primas sedes excitatis controuersiis multi excellentes vtriusque iuris Doctores disputationes, & consilia in lucem ediderunt, ex quibus quæstionem inter Duces Florentiæ, & Ferrariæ recitant Com. Natal. *lib. 14. in fine*, Port. *consil.* 167. Decian. *consil. 19. lib.* 3. Marzar. *consil.* 26. Et inter Duces Mediolanenses, & Sabaudiæ aliam recenset Ægid Boss. *in praxi tit. 1. de Principe*. Et inter Ducem Burgundiæ, & Andegauensem refert contentionem super sedem Boër. *de authoritate magni consilij n. 110. &* 267. & inter Marchionem de Transio, & Vicecomitem de Tallardo Ioan. Garsia *de nobilit. gloss. 35. n.* 59. Deus enim Opt. Max. *Matth. 24. Luc. & Marc.* 10. vt flagitiosum, & turpe prohibet cum aliorum damno primas cathedras, primas in foro salutationes, primas in rebus publicis sedes more Pharisæorum populari gloria exquirere, & cum eis tumescere.

Post primam huius tract. impressionem pro iure 87
Bracharensis Primatiæ tractatum integrum edidit Illustriss. Roderic. à Cuña, cui titulus est, *de Primatu Ecclesiæ Bracharensis*, & eleganter de ea egit Sebast. Cæsar. *in relect. de Ecclesiast. hierarchia part. 1. disputat. 4. §. 5. per tot.* aliqua tetigere Cald. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 22. num.* 5. Anton. de Sousa de Macedo *in libro*, quem inscripsit, *Flores de Hespaña cap. 9. excell.* 13. Emman. de Faria *in epit. histor. Portugal. part. 4. cap.* 13. Gasp. Stati. *de antiquit. Lusit. cap.* 57. qui omnes post hæc scripta, & impressa pro Bracharensi Ecclesia latè decertarunt; quamuis minus benè pro Toletano scripserint Garcia Loaysa *in notis ad decretum Gundemari*. Gasp. Carrillo de Villapando *in comment. ad Conc. cap.* 28. Thomas Tamajo de Vargas *en sus nouedades antiguas de España nouedad.* 6. Mich. Ferrus *in tract. de praecedent. Ecclesiast. q. 4. num. 8. cum seqq.* Filesac. *de sacra Episcop. auctor. cap. 9. §. 13. fol.* 124. Alzed. *de praecell. Episcop. dignit. p. 1. c. 10. à num.* 44. Ioan. Moren. *de patriarch. origine exerc.* 32. & nouissime Illustriss. D. Didacus de Castejon Castellæ Præses in particulari tract. à se hac de re edito, & Matriti impresso de anno 1643. vbi in princ. plures alios idem tenentes refert.



TITVLVS QVARTVS.

De Archiepiscopali præstantia, eiusque auctoritate in suffragáneos, & eorum subditos, ac in tota Prouincia.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus licet respectu Ordinis in substantia nihil plus habeat quam Episcopus, respectu tamē executionis, & exercicij maiorem habet solicitudinem.*
2 *Archiepiscopus in subditos suffraganeorum nullam habet potestatem nisi in casibus à iure expressis.*
3 *Electum in Episcopum Archiepiscopus confirmat.*
4 *Electione non celebrata intra tres menses iustos, tamen impedimento cessāte, ab iis, qui eligere debuerant, eligendi potestate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiscopum superiorem proximū.*
5 *Electo confirmato in Episcopum Archiepiscopus Metropolitanus in consecratione interuenire debebat, vel eam committere.*
6 *Metropolitani ad consecrationem debent concurrere omnes Suffraganei.*
7 *Suffraganei vocati ab Archiepiscopo pro consecratione alterius Suffraganei tenentur.*
8 *Episcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menses proprij Metropolitani præsentiam visurus accedere tenetur.*
9 *Archiepiscopus potest iniungere suis suffraganeis vt seruare faciant quod seruatur in Metropolitana.*
10 *Concilij Prouincialis causa celebrandi Archiepiscopus vocat Episcopos Suffraganeos.*
11 *Absentiam Episcopi Suffraganei probat Archiepiscopus in scriptis.*
12 *Archiepiscopus potest compellere Episcopum ad faciendum id quod debet.*
13 *Synodum vt faciat quotannis potest Archiepiscopus Episcopum compellere.*
14 *Episcopum negligentem in erectione seminarij potest Archiepiscopus compellere.*
15 *Suspendere, interdicere, & excommunicare potest Archiepiscopus Episcopum.*
16 *Vicarius generalis Archiepiscopi potest suffraganeum suspendere, interdicere, & excommunicare non præsente Archiepiscopo.*
17 *Vicarium, vel officialem Episcopi suffraganei subsistente rationabili causa potest Archiepiscopus excommunicare.*
18 *Causæ rationabiles excommunicandi Vicarium Episcopi Suffraganei, quæ sint referuntur.*
19 *Negligētia Episcopi, circa id quod facere debet, deuoluere facit iurisdictionem ad Archiepiscopum.*
20 *Instituere præsentatum si nolit Episcopus, ipsum instituit Archiepiscopus proximus superior.*
21 *Episcopo negligente in executione vltimarū voluntatum Archiepiscopus exequitur.*
22 *Metropolitanus adiri potest vt Episcopum cogat Iudici seculari auxilium, quod denegauit, exhibere.*
23 *Absoluit Archiepiscopus quem Episcopus non vult absoluere.*
24 *Dispensationem debitam Episcopo denegante potest*

Archie

Archiepiscopus dispensare.

25 *Vicarium constituere potest Archiepiscopus, cogere Episcopum, quando non est idoneus ad regendum, vel commodè regere non potest.*

26 *Negligentiam Episcopi exempti non potest supplere Archiepiscopus.*

27 *Iudex est ordinarius omnium Episcoporum sua provincia Archiepiscopus.*

28 *Archiepiscopus de ciuilibus tantum causis Suffraganeorum cognoscere potest.*

29 *Dispēsare in votis & iuramentis Episcoporum Suffraganeorum potest Archiepiscopus.*

30 *Discordia vbi est inter Episcopos suffraganeos super perceptione iurium Episcopalium in Ecclesia, quæ est sita in confinibus duarum diœcesium, potest Metropolitanus eos cogere vt concordent.*

31 *Iurisdictionem in subditos suffraganeorum potest Archiepiscopus exercere in concernentibus totam prouinciam.*

32 *Archiepiscopus cum in prouincia sua iurisdictionem exequitur, potest punire subditos suffraganei notorios iniuriantes sibi, nunciis, ac familia sua.*

33 *Punire potest Archiepiscopus deuiantes à consuetudine Metropolitana Ecclesiæ in diuinis Officiis.*

34 *Metropolitanus tanquam delegatus Papæ ad querelam Episcopi procedit contra Canonicos sui Suffraganei cessantes à Diuinis causa rationabili.*

35 *Crimina quando sunt notoria, potest Archiepiscopus punire subditos Suffraganeorum in tota prouincia.*

36 *Iurisdictionem in prouincia potest exercere Archiepiscopus consuetudine sibi permittente.*

37 *Questores eleemosynarum per totam prouinciam mittere potest Archiepiscopus pro fabrica Ecclesiæ Metropolitanæ.*

38 *Edictum per totam prouinciam potest mittere Archiepiscopus in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus.*

39 *Crucem ante se deferre potest Archiepiscopus in tota sua prouincia etiam in locis exemptis intra prouinciam.*

40 *Pallio vti potest Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam prouinciæ suæ.*

41 *Pallio quibus diebus, & actionibus vti possit Archiepiscopus, ostenditur.*

42 *Benedicere populo per totam prouinciam potest Archiepiscopus.*

43 *Officia diuina in Pontificalibus celebrare potest Archiepiscopus in prouincia etiam in loco exempto.*

44 *Indulgentias potest concedere Archiepiscopus per totam suam prouinciam, etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo statutum generalis Concilij non excedat.*

45 *Prædicationis officium aliquibus interdicere potest Archiepiscopus per totam prouinciam.*

46 *Visitare prouinciam, & procurationem à subditis Suffraganeorum exigere potest Archiepiscopus.*

47 *Confessiones subditorum Suffraganeorum potest Archiepiscopus audire dum actu visitat.*

48 *Absoluere subditos suffraganeorum tam per se, quàm per alios potest Archiepiscopus dum visitat eorum diœceses.*

49 *Ordinare non potest Archiepiscopus, nec concedere litteras dimissorias dum actu visitat.*

50 *Iurisdictionem fori contentiosi in subditos Episcopi Suffraganei exercere non potest Archiepiscopus.*

51 *Dispensare in foro conscientiæ potest Archiepiscopus dum visitat diœcesim Suffraganei audiendo Confessiones in pœnitentialibus.*

51 *Absoluere ab heresi, & casibus concessis Episcopo* in Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 6. *potest dum visitat Archiepiscopus subditos Suffraganei.*

53 *Confirmare electum confirmandum ab Episcopo suffraganeo potest Archiepiscopus si Ecclesia suffraganea vacat.*

54 *Iurisdictionem potest exercere Archiepiscopus, & vacante sede Metropolitana Capitulum si Ecclesia Cathedralis non habet Capitulum actu, sed habitu, & quando nullus Canonicus est in sacris, &c.*

55 *Abbates, & Regulares Prælatos negligentes potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus compellere vt prædicatio Euangelij fiat in Ecclesiis Parochialibus subiectis monasteriis in nulla diœcesi existentibus.*

56 *Seminarij vnum vel plura Collegia potest Archiepiscopus cum duobus antiquioribus suffraganeis in prouincia erigere ob Ecclesiarum paupertatem.*

57 *Regulares potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus conuocare, in cuius prouincia monasteria sub immediata Sedis Apostol. protectione sita sunt, si sint negligentes exequi decretum* Concil. Trident. sess. 25. de Regular. cap. 8.

58 *Monachos, & alios Regulares vagabundos, & apostatas potest Archiepiscopus in tota prouincia admonere, vt redeant ad sua monasteria &c.*

59 *Exules facere à tota prouincia delinquentes in sua diœcesi potest Archiepiscopus.*

60 *Vicarium, seu officialem deputare potest Archiepiscopus in Ecclesia suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit.*

61 *Appellationis in causa cognoscit Archiepiscopus inter subditos Suffraganeorum.*

62 *Episcopus si promoueatur in Archiepiscopum an sit Iudex appellationis à sententia quam ipse protulit dum erat Episcopus.*

63 *Appellari potest ab Episcopo ad Archiepiscopum non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus.*

64 *Appellari potest ad Archiepiscopum etiamsi Episcopi iurisdictio fuerit à Papa excitata in ea causa in qua Episcopus protulit sententiam.*

65 *Archiepiscopus potest cognoscere etiam inter illos, qui sponte offerunt illi super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos inuitos.*

66 *Appellationis in causa interlocutoria Archiepiscopus pronuncians bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali.*

67 *Appellatur ad Papam, & non ad Archiepiscopum in causis S. Fidei.*

68 *Archiepiscopus non cognoscit in causa appellationis quoad alios, qui partes non fuerunt.*

69 *Sententia de nullitate non potest cognoscere Archiepiscopus inter subditos Suffraganeorum absque appellatione.*

70 *Restituere in integrum non potest Archiepiscopus aduersùs sententiam Episcopi.*

71 *Episcopi à delegato non appellatur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem.*

72 *Archiepiscopus conuenit subditum sui Suffraganei Episcopi coram ipso*

1 RCHIEPISCOPVS (de cuius nominis etymologia, & origine egi ſuprà, *tit.1.c.6. à n.10.*) quamuis reſpectu Ordinis in ſubſtantia, id eſt, reſpectu characteris, nihil plus habeat, quàm Epiſcopus, reſpectu tamen exequutionis, & exercitij maiorem habet ſolicitudinem, Card.Zabarel.*in Clem. Archiepiſcopo,n.7.de priuileg.* & præcellit cæteros Epiſcopos honore. Genun.*in c.per ſingulas il 2.quæſtion.3.*& eſt perſona magis priuilegata,*c.fornatis, & cap.igitur 25.quæſtion.2.*præſtantia aliquando appellatur Archiepiſcopalis dignitas, *c.fin.de purgat. Canon.* nonnunquam auctoritas Metropolitana, *c.de bis 12.diſtinct.c.fin.51.diſt.c.ſolicitudinem,de appellation.*alibi dicitur Metropoliticum ius, *c. cùm à nobis, de arbitr. auth.de Eccleſiaſt.titul. in princ.* nouiſſimè Mich.Ferr.*in tractat.de præcedent.Eccleſiaſt.q.4. num. 2.*

2 Sed cùm Archiepiſcopus in ſubditos Suffraganeorum nullam habet poteſtatem niſi in caſibus expreſſis in Iure, *c. Romana, c. venerabilibus, de ſententi.excommun.in 6. c.1.de ſupp. neglig. Prælat.eod.lib.* Iacobat.*de Concil.lib.2.art.5.numer.34.*Gambar.*de officio Legati à latere lib.2.numer.33.*Lotter.*de re benef. lib.1.quæſt.22.num.37.*vbi *n.102.* aduertit quòd vbicumque Archiepiſcopus intendit concedere contra ſubditum Suffraganei ſui in aliquo caſu de expreſſis in iure, tenetur in ſua citatione exprimere caſum ipſum exceptum, per quem concludatur ſua iuriſdictio, cùm aliàs poſſit citatio huiuſmodi ſperni, & citatus comparere non teneatur, Scacc. *de appellat q.8.ſub n.98.deciſ.4.* Quarant. *in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi auctoritas,nu.12.* & Marc.Anton. Genuenſ.*in praxi Archiepiſc.Neapol. c.70. alias 71. nu.7.*quem refero Ego ipſe *in collect.ad c. paſtoralis, num.3.de officio Ordin.*& dicit Felin.*in c.paſtoralis ſub n.3.de reſcriptis*,provt eum refert proſper de Aug. *in addit.ad Quarant.d.verbo*, eſſe periculoſum aſſerere idem eſſe in ſimilibus, prout Archiepiſcopi auctoritas in fine, & demum Archiepiſcopum habere limitatam iuriſdictionem in cauſis ſubditorum ſui Suffraganei,aſſerit Sigiſm.Scac.*de appellat. q.17. limit. 47.memb.3.num.7.& quæſt.19.remed.1.conſil.6. n.85. poſt princ.* cuius quidem iuriſdictio Archiepiſcopi ita eſt reſtricta ad cauſas appellationum, vt in ſubditos ſui Suffraganei nullam habet iuriſdictionem, etiam ipſis volentibus, niſi accedat conſenſus Suffraganei,idem Scac.*d.tractat.q.19.remed.2.n.54.& q.17. limit.47.memb.3.numer.11.* ideo operæ pretium duxi in compendium redigere quanta ſit auctoritas Metropolitani in Suffraganeos, eorumque ſubditos, & in tota prouincia,& incipiendo à perſonis Suffraganeorum.

3 *Prima* præſtantia erat,qood electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmabat. *c.1. 64. diſt. c.innotuit,& in c.cùm dilectus de elect. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi,c.qua fronte,de appellat.*Shroz.*de Vicario Epiſcopi lib.2.q.70.n.1.* Quarant.*d.verb. Archiepiſcopi auctoritas n.2.verſic.prima.*

4 II. Præſtantia erat, quòd electione non celebrata infra tres menſes, iuſto tamen impedimento ceſſante ab iis, qui eligere debuerant; eligendi poteſtate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiſcopum ſuperiorem proximum, *c.ne pro defectu,de elect. c.quanquam,eod.tit.in 6.* Quarant.*dict.verb. Archiepiſcopi auctoritas,n.3.verſic.ſecunda*, vbi obſeruat quòd antea deuoluebatur ad Papam,per *c.dilectus,de conceſ. præbenda.*

III. Præſtantia erat, quòd confirmato electo in
5 Epiſcopum Archiepiſcopus in conſecratione ſui Suffraganei interuenire debebat, vel eam committere, nec alij Epiſcopi ſine eius mandato conſecrare debebant,vt habetur *64.& 65.diſt. c.qui in aliquo 51.diſt. c.ſuffraganeis,de elect.c.ſi Archiepiſcopus,de tempor.ordin.* cum ſimilibus citatis à Quarant. *d.verb. Archiepiſcopi auctoritas,n.3.verſic.quarta*, vbi obſeruat Metropolitanos hodie hac auctoritate non vti,quia promiſſio fit à Papa, & ſic ab ipſo Pont. promotum inferiores non conſecrare ait ſine eius licentia, quæ datur in ipſis litteris promotionis, vt à quocumque Catholico Epiſcopo conſecretur.

IV. Præſtantia eſt, quòd ad conſecrationem Me- 6
tropolitani debent concurrere omnes Suffraganei, *c. qui in aliquo, in fine,51.diſtinction.c.ſi Archiepiſcopus, cum ſeq. de temp.ordinat.* Quarant.*d.verb. Archiepiſc. auctoritas num.4.verſic.ſexta,*Marc.Anton. Gennen.*in praxi Archiepiſc.Neapol.c.70.ſecundum Romanam impreſſ.n.26.*Ego ipſe *in collect.ad dict.c.ſi Archiepiſcopus n.2.*

V. Præſtantia eſt,quòd vocati Suffraganei ab Ar- 7
chiepiſcopo pro conſecratione alterius Suffraganei tenentur accedere,*c.non debes, cum ſeq.65.diſt. d.c.ſi Archiepiſcopus,*Quarant.*dict.verb. Archiepiſc.auctoritas n.4.verſic.ſeptima,*Marc.Anton.Gennen. *d.c.70.n. 17.* obſeruantes quòd vbi vult Metropolitanus, ibi conſecrari debet.Ego ipſe *in collect. ad d.c.ſi Archiepiſcopus,n.6.*

VI. Præſtantia eſt,quòd Epiſcopus, qui in Metro- 8
politana ciuitate non fuit ordinatus intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedere tenetur, vel impeditus ſcribere, vt ab eo monitis Eccleſiaſticis inſtructus plenius quid obſeruare debeat, recognoſcat, *c.cum longè 63.diſtinct.* Quarant.*dict.verb. Archiepiſcopi auctoritas n.6.*Marc. Anton. Genuenſ.*dict.c.70. num.28.* obſeruantes Archiepiſcopum dici patrem Epiſcoporum, & illi maximam obedientiam & reuerentiam præſtare debere Suffraganeos,vnde *in Cæremon.Epiſc. nuper edito c.4.* fuit decretum quòd præſente, ſeu adueniente Metropolitano ceſſet Epiſcopus à benedictionibus priuatis; & in Concilio Mediolanenſi V. vbi de Epiſcopis habetur, quòd illi coram ſuo Metropolitano, non poſſunt deferre Rochettum detectum, & hodie *in cæremoniali Epiſcoporum lib.1.c.3.* pariter habetur Epiſcopos in congregationibus Concilij Prouincialis coram Archiepiſcopo vti poſſe Rochetto coperto cum mozzeta.

VII. Præſtantia eſt,quòd Archiepiſcopus poteſt 9
iniungere ſoi ſuffraganeis, vt ſeruari faciant quod ſeruatur in Metropolitana Eccleſia, *c.dilectus il 2.de ſimon.* Quarant.*d.verb. Archiepiſcopi auctoritas n. 7. verſic.decimum,* Marc.Anton.Genuenſ. *d.c.70.nu.21.* vbi obſeruat text.illum *in d. c.dilectus*, procedere vt poſſit iniungere,quæ de Iure ſeruanda ſunt, nempe vt ſubditi caueant à labe ſimoniaca, ioxta terminos dicti textus.

VIII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus vocat 10
Epiſcopos Suffraganeos ad Concilium Prouinciale, *18.diſtinct. per totam.* Concil.Trident.*ſeſſ.24. de reform.c.2.*Marc.Anton.Genuen. *d.c.70. numer.22.* In quo ipſe eſt præſidens,*c.placuit 18.diſtinct.gloſſ.verb. exceptis, in c.paſtoralis, de Officio Ordin.*& eſt caput Concilij, Abb.*in cap.graue numer.8.* & Imol.*numer. 10. de præbend.* Card. Alex. *in cap.ſi quis Epiſcoporum 18. diſtinct.* ac omnibus Epiſcopis, Prælatis, & Clericis Prouinciæ præeſſe dicitur, Beroi.*in cap. 1. de iudic.* & eſt iudex principalis in Concilio, *cap. 1. 34. diſt.* ipſe habet principaliter iudicare de conſilio aliorum Epiſcoporum, Cardin. Alexand. *in cap. de eo, 50. diſt.* & latè de Concilio Prouinciali agit

agit Quaranta *in summa Bullarij verb. Concilium Prouinciale.*

11 IX. Præstantia est, quòd Archiepiscopus probat in scriptis absentiam Episcopi Suffraganei, Concil. Trident. *sess. 6. de reform. c. 3. & sess. 21. etiam de reform. c. 1.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas n. 7. versic. vndecimum.* Et absque legitima causa eo non residente Archiepiscopus potest applicare fructus fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus locis, & crescente contumacia denunciare summo Pont. iuxta prædicta decreta Concilij Trid. *& Constit. Pij IV.* incip. *De salute gregis, pridie Nonas Septembr.* 1560. Quarant. *vbi suprà vers. duodecimum.*

12 X. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest compellere Episcopum ad faciendum id, quod debet, Abb. *in cap. si quis contra clericum, num. 40. de foro compet.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas n. 9. vers.* 14. Marc. Anton. Genuens. *dict. cap. 70. num.*
13 3. Vnde † poterit compellere Episcopum ad faciendam Synodum quotannis, *cap. sicut, de accusat.* & eum cogere vt constituat œconomum, *cap. in noua 16. q. 7. & cap. cùm simus 9. quæst. 3.* Sbroz. *de Vicario Episc. lib. 1. quæst. 46. num. 4.* Et Archipresbyterum ruralem, *cap.*
14 *fin. de officio Archipresbyt.* & denique † poterit cogere Episcopum negligentem in erectione Seminarij, ex Concil. Trident. *sess. 23. de reform. c. 28.* & sic de similibus.

15 XI. Præstantia est, quòd Archiepiscopos potest Episcopum suspendere, interdicere, & excommunicare, *cap. 1. §. fin. de officio Ordin. in 6. cap. venerabili* vbi Abb. *de sent. excomm.* Lancelot. Conrad. *in templ. omnium iudic. lib. 2. cap. 4. sub n. 28.* Rozæ. *de Synodo part. 1. num. 45. 46. & 47.* vbi tenet quod Episcopus omittens congregare Synodum, est suspendēdus ab executione officij, & poterit suspendi per Archiepiscopum, cui subest, Quarant. *d. vers. Archiepiscopi auctoritas, num. 8. vers. 13.* Marc. Anton Genuens. *dict. cap. 60. num.* 5. vbi obseruat in coërcitione Suffraganeorum debere Archiepiscopum seruare formam *cap. 2. de offic. delegat. in 6.* videlicet quòd primò debet prohibere ingressum Ecclesiæ, vel Sacerdotale ministerium interdicere, deinde poterit suspendere ab officio vltimo loco excommunicare, additque idem Genuens. cum Ioan. Andr. & Domin. *in. d. c. 1.* hoc ita seruari debere, licèt Episcopus adhuc non fuerit consecratus, excommunicationem tamen in Suffraganeum latam contra talem formam tenere.
16 Amplia primò † in Vicario Archiepiscopi, vt possit Suffraganeum suspendere, interdicere, & excommunicare, sed absente Archiepiscopo, non præsente, *d. §. fin.* Bertachin. *de Episcopo, part. 7. lib. 4 tit. de Vicario Episcopi, q* 10. Picard. 10. *inter consilia Menochij* 52. *num.* 187. Sbroz. *de Vicario Episcopi, lib. 2. quæst. 58. num. 3.* nisi Episcopus non fuerit consecratus, quia tunc à Vicario etiam præsente Archiepiscopo excommunicari poterit, Archid. Domin. & Franc. *dict. §. fin.* Cuch. *instit Can. lib. 4. tit. de consecr. Episcopi, n. 6. & tit. de Vicario Episcopi, n. 123.*
17 Sbroz. *d. num. 3.* Amplia *secundò*, † vt Archiepiscopus possit excommunicare Vicarium, vel Officialem Episcopi Suffraganei subsistente causa rationali, *cap. 1 & ibi* gloss. *verb. rationabili, de officio Vicar. lib. 6.* Archid. *in cap. 1. in verb. iurisdictione, de officio ordin. eod.* Sbroz. *de Vicario Episcopi, lib. 2. quæst. 59. num. 9.* Causas autem rationabiles excommunicandi Vicarium recenset glos. *in d. cap. 1.* & *ibi* Archid. & Gemin. *num. 6. in princ.* videlicet quando Vicarius impedit causam appellationis delatam ad Archiepiscopum, vel si deliquit circa officium commissum, si peccaret in iis, quæ sunt iurisdictionis, si vteretur iurisdictione Episcopi sui excommunicatur, si non seruat Sedis Apost. priuilegia, & sit criminosus, & incorrigibilis, refert Sbroz *loco proximè citato.*

Verùm propositio illa quòd Archiepiscopus sit 18
Iudex Vicariorum generalium suorum Suffraganeorum, quando delinquunt in officio, non est indistinctè accipienda, sed distinguendi sunt duo casus cum Lotter. *d. lib. quæstion 22. numer. 100. Prior* est quando Vicarius ita delinquit in officio vt offendat iurisdictionem Metropolitani, veluti si nolit deferre appellationi ad eundem legitimè emissæ, vel illius inhibitionem spernat, & tunc fatemur Archiepiscopum esse eum coërcere censura Ecclesiastica, & hic est verus sensus *cap. 1. de offic. Vic. lib. 6.* qui venit coniungendus cum alio text. idem Innocent. IV. in eadem controuersia inter Archiepiscopum Remen. & eius Suffraganeos, siue eorum Officiales, *in cap. Romana, in princip. de appellat. Alter* est si deliquit in officio præiudicando simpliciter partibus & iustitiæ, & hoc quidem casu nisi propter notorietatem, & grauitatem criminis facta sit deuolutio, cognitio, & punitio pertinet ad ipsum Episcopum, qui habet facultatem à Iure, prout quiuis alius Magistratus, coërcendi Officialem suum appellatione remota, *leg. nulli Officialium. Cod. quom. appel. non recip.* registrata per Gratianum *in cap. ei qui appellat. §. nulli quoque, 2. quæstion. 6.*

XII. Præstantia est, quòd per negligentiam Epi- 19
scopi circa id, quod facere debet deuoluitur iurisdictio ad Archiepiscopum, *cap. cum simus 9. q. 3. cap. 1. §. notoria. de censib. in 6* in ratione decidēdi, & est Communis, de qua testatur Felin. *in c. Pastoralis, n. 6. de officio Ordin.* dicens sic tenere vniuersum, refert & sequitur Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. n. 4.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 21.* Gambar. *de offic. & potest. Legati de latere, lib. 2. tit. de varijs Ordin. nominibus, n. 32.* Ego ipse *in Collectan. ad cap. pastoralis* 11. *n. 8. decis. 1222. n. 2.* vbi *n. 1.* docet Episcopū posse cogere Suffraganeum ad compellendum subditos suos pro perhibēdo testimonio, & alia opportuna in causis faciendo, & Episcopo negligente posse vtrumque cogere, *& decis. 1237. n. 2.* vbi quòd ius cogendi testes, & alios non sibi, sed Episcopo Suffraganeo subditos, non est penes Metropolitanum, nisi in casu negligentiæ Episcopi Suffraganei. Quicquid teneat Abb. *in c. si quis contra cleri um, n. 7. & in repet. a n. 40. de foro compet.* aduertit Prosp. de Augostino *in addit. ad Quarant. citato v. 41. lit. M.* post Pauin. quē refert *de Visitat. p. 2. q. 5.* quod propter negligentiam solam non deuoluitur iurisdictio ad Archiepiscopum, nisi post terminum assignatū per ipsum Archiepiscopū; quando tamen crimina non sunt notoria. Hinc colli-
go, *primo*, quòd † si Episcopus voluerit instituere præ- 20
sentatū, ipsum instituet superior proximus, id est, Archiepiscop. Abb, *in c. ex parte, de concess. preb.* Roch. *de iure patron. pro ec quod de diœcesani consensu quæs. 5. n. 12.* Mandos. *cons. 7. sub n. 13.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 21. cap. 13. n. 475.* Ego ipse *in Collect. ad c. nullus 17. numer. 2. de iurepatron.* Ab Episcopo tamen exempto ad Papam fit deuolutio, Campan. *d. cap. 13. num. 484.* & in beneficiis Curatis debet instituere infra duos menses, alias patroni possunt adire Archiepiscopum, qui instituet, ex Constit. Pij V. incip. *In conferendis, sub Dat. 16. May 1567.* quam refert Quarant. *verb. beneficiorum parochialium collatio. Se-*
cundò colligo † Episcopo negligente in execu- 21
tione vltimæ voluntatis Archiepiscopum exequi, vt per Abb. *in d. cap. pastoralis, in princ.* Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum lib. 2. cap. 4.*

*sub num.*22.Marc.Anton. Genoen. *d.num*,4.Ego ipse
d.n. 8.*vers. veluti.* Spin. *in speculo testament. gloss.*28.
*n.*42. Marta *de iurisd. part.*2. *cap.*10. *n.*4. nouissimè
22 Franc.Carpi. *de executorib. testamentar. lib.*1.*cap.*22.
*num.*77. Tertiò colligo † Metropolitanum aditi posse,
vt Episcopum cogat iudici sæculari auxilium, quod
abnegauit, exhibere, vt per Couar. *pract. c.*10. *sub
num.*10.quem refero. Ego ipse *d.nu.*8. *Quartè* colligo
23 † Archiepiscopum absoluere quem non vult absol-
uere Episcopos, *cap. ad reprimendam. de officio Ordin.*
24 *Quintò* colligo † Episcopo denegante dispensatio-
nem, quando est debita, Archiepiscopum dispensare
posse, vt per Borgas. *de irregul. in 2.p.princ. in princ.*
quem refert Marc. Anton. Genoens. *d. num.* 4. *post
med.* obseruans dispensationem dici debitam ratione
personæ ætatis, loci, temporis, pietatis, necessitatis,
& vtilitatis Ecclesiæ, Sanch, *in præcepta Decalogi*
25 *tom.*1. *lib.*4.*c.* 38.*numer.* 13. *Sextè* colligo † Archie-
piscopum posse cogere Episcopum, vt constituat ibi
Vicarium, quando non est idoneus ad regendum,
vel commode regere non potest, vt per Abb. *in cap.
quoniam, de officio Ordin.* Sbroz. *de Vicario Episcopi
lib.*2.*quæst.*57.quos refero.Ego ipse *in Collect. ad d.cap.*
26 *pastoralis* n.9. *Septimò* colligo † Archiepiscopum non
posse supplere negligentiam Episcopi exempti, vt
probat *d.cap.nullus*, vbi Episcopi Adonen. negligen-
tia Papæ nunciatur, qoia non recognoscebat alium
Superiorem nisi Papam, ac proinde cùm fuerit exé-
ptus, oegligentiam Metropolitanus supplere non
poterat, vt aduertunt Lambertin. *de iurepatron.libr.*1.
*p.*2. *artic.* 20.*n.*9. Stephan Quarant. *d.verb. Archie-
piscopi auctoritas n.*21.*in fine.* Marc. Anton. Genuens.
*d.n.*4.*etiam in fine.*Ego ipse *in Collect.ad d.c.nullus n.*2.
27 XIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus Or-
dinarius Iudex est omnium Episcoporum suæ Pro-
uinciæ, *cap.qua cognouimus* 20.*q.*3. *cap.pastoralis, in
princip.* vbi Abb.*nu.*2.*de officio Ordin. c.solicitudinem,
de appellat.* Sbroz. *de Vicario Episcopi lib.*2. *quæst.*58.
in princip. Bottæ.*de Synodo p.*3.*art.*2.*sub n.*27.Goozal.
*ad reg.*8. *Cancel. glos.*42.*n.*16.Soar. de Pace *in pract.
tom.*2. *prælud.* 1.*n.*17. Marc. Anton. Genuen. *d.c.*70.
*n.*7. Ego ipse *in Collect. ad d.cap. pastoralis n.*4.Cam-
bar *de offic. & potestate Legati de latere libr.*2.*tit. de
variis Ordinariorum nominibus n.*31.Quarant.*d.verb.
Archiepiscopi auctoritas n.*10.*vers.decimasexta*, vbi ta-
men *in fine d.num.*10.per glos.*verb.mensa sua in Clem.
si vna, de rebus Eccles.non alien.*& Host.*in c.*2.per text.
ibi, de translat. Eipscopi. obseruat Archiepiscopum in
ipsos Suffraganeos & respectu suarum causarum nul-
lam habere potestatem, nisi quatenus expressum in
Iure reperitur, & ideò illi procedere volenti respóde-
ri posse, quia sufficit quòd casos iste non inueniatur
expresse concessus, quod & probat Lotter. *d.lib.*1.*q.*
22.*à num.*38.Seraph.*decis.*1212.*n.*2.*& decis.*1222.*n.*
3. Vnde pro declaratione materiæ aduerto *primò*
28 † Archiepiscopum de ciuilibus causis tantùm Suf-
fraganeorum cognoscere posse, vt per Abb. *in d.cap.
pastoralis n.*2.Sbroz.*d.q.*58.*n.*6.Quarant. *d.numer.*10.
Læli Iordan. *in tract.de Romana Sedis orig.c.* 13. *&
vlt.n.*7.*tom.*13.*p.*1.*fol.* 18. Lotter.*d.quæst.* 22.*num.*29.
Verùm Scacc.*de appellat.q.*8.*num.*98.*vers.in hac con-
trarietate*, citans Abb.*in cap.pastoralis* 11.*sub nu.*1. *de
offic. Ordin.* concludit quòd Archiepiscopus indiffe-
renter cognoscit de causa ciuili, etiamsi subditus
Episcopi conueniat Episcopum; nam debet eum
conuenire coram Archiepiscopo à quo appellabitur
ad Patriarcham, secus tamen dicit si Episcopus age-
ret contra suum subditum, quia non decet, vt Epi-
scopus conueniat eum coram Episcopo, cùm Archie-
piscopus non sit iudex subditorum Episcopi, neque
Episcopos debeat esse iudex in causa propria, & ideo
eligi debent arbitri auctoritate iuris, & à sententia
arbitrorum appellatur ad Papam omisso medio. Ge-
min.*in cap. Romana* 3.§. *ab Archidiaconis, sub n.*4.
vers. quæro quare, ibi Franch. *sub n.*4.*limit.*4. *de ap-
pellat.lib.*6. Brederod. *de appellat.p.*1.*tit.*18. *in verb.
ab arbitris col.*202.Scacc. *de tract. quæst.*7.*num.*107.
De causis etiam criminalibus minoribus, in quibus
nulla imponenda pœna depositionis venit, cogno-
scit Archiepiscopus, Rodoan.*de simonia cap.*17.*n.*5.
Lotter.*d.quæst.*22.31. Ad Curiam verò non possunt
hodie Episcopi conueniri, citari, aut moneri, siue ex
officio procedatur, siue per denunciationem, vel ac-
cusationem, nisi ob causam ex qua venirent depo-
nendi, aut priuandi, & tunc etiam à solo Summo,
Pont. terminandam, ex dispositione Concil. Trid.
sess. 13. *de reform.c.*6.*&* 7. *& sess.*24. *de ref.c.*5. no-
tant Sbroz.*d.q.*58.*num.*7.& Quarant.*loco proximè ci-
tato* Aloys. Ricc. *in decis. Archiepisc. Neapol decis*
142.*part.*4.Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.glos.*41.*numer.*5.
Erasm.à Cochier *de iurisdict. Ord.in exemptos p.*1.*q.*
42.Scacc. *de tract. de appellat.q.*8.*n.*98.*vers.secus.Se-
cundò* aduerto † Archiepiscopos posse dispensare in 29
votis & iuramentis Episcoporum Suffraganeorum;
vt cum Palud. S. Antonin. Henriquez Auil. Sayr.&
aliis resoluit Sanch, *in præcepta Decalogi tom.*1.*lib.*4.
*c.*3.*n.*16.Sequitur Molfes. *in summa moralis Theologiæ
in tract.*11.*cap.*15.*nu.*111. licèt Suar.*de Relig.lib.*6.*de
voto, c.* 11.*n.*3. dicat in hoc casu consulendam esse
consuetudinem. *Tertiò* aduerto, quòd † quando est 30
discordia inter Episcopos Suffraganeos soper per-
ceptione iurium Episcopaliom in Ecclesia, quæ est
sita in confinibus duarum diœcesum, potest Metro-
politanus eos cogere, vt concordent, Bellencin.*in
tr. de charitatiuo subsidio, q.*52. Prosper.de Aogustino
*in addit.ad Quarant.d.verb. Archiepiscopi auctoritas
vers.* 40. *Quartò* aduerte iurisdictionem contentio-
sam respectu personæ cuiuslibet suffraganei, defun-
cto Metropolitano, veloti naturalem transmeare in
Capitulum, Bertachin.*de Episcop.in prelud.n.*13.Lot-
ter.*lib.*1.*q.*22 *n.*33.

XIV. Præstantia est, quòd in concernentibus to-
tam Prouinciam potest Archiepiscopus exercere iu- 31
risdictionem in subditos Suffraganeorum, vt in tol-
lendo prauam consuetudinem, *cap.ad extirpandas, &
c.fin.de filiis Presbyt.c.ex. frequentibus, de instit.* Abb.
in c.pastoralis, in princip.de officio Ordin. vbi Felin *n.*
7.Quarant.*d. verb. Archiepiscopi auctoritas n.*23.*vers.*
20.Marc.Anton.Genuens.*d.c.*70.*n.*10.

XV. Præstantia est, quòd Archiepiscopus dum in 32
prouincia suam iurisdictionem exequitur, potest pu-
nire subditos Suffraganei notorios iniuriantes sibi,
nunciis, & familiæ suæ, tam, si ob id sua iurisdictio
impediatur, quàm non, *cap.*1.*de pœnis in* 6.Quarant.
*d.verb. Archiepiscopi auctoritas vers.*21. vbi Prosper
de Aug.*in addit.* cum Host.& Archid.*in d.c.*1.obser-
uat posse Archiepiscopum iniurias etiam occultas
punire, dummodo de illis constare possit, Marc.An-
ton. Genuen.*d.c.*70.*n.*11.

XVI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus po- 43
test punire deuiantes à consuetudine Metropolitanæ
Ecclesiæ in diuinis Officiis *c.de iis* 12.*dist inst.* Syluest.
*verb. Archiepiscopus sub n.*2.Ego ipse *in collect.ad c.
pastoralis in* 6.*de officio Ordin.* Quarant.*d.verbo Ar-
chiepiscopi auctoritas, verb.*22.vbi obseruat hodie hac
de re attendendas Constitutiones Pij V. super reci-
tatione Romani Breuiarij, & Missalis.

XVII. Præstantia est, quòd Metropolitanos ad 34
querelam Episcopi tanqoam delegatus Papæ pro-
cedit contra Canonicos sui Suffraganei cessante à
Diuinis

Diuinis absque causa rationabili,& manifesta,*c.irrefragabili §.caterum,de officio Ordin.*vbi noto ego ipse *in collect.n.*14.Quarant.*d.verb. Archiepiscopi auctoritas vers.*3.Marc.Anton.Genuen.*d.c.*70.*n.*13.

35 XVIII. Præstantia est, quòd quando crimina sunt notoria potest Archiepiscopus punire subditos Suffraganeorum in tota prouincia, *cap.*1.*§.notoria,de censib.in 6.* Quarant.*d.verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.*24.Marc.Anton.Genuen. *d.c.*70.*n.*11. & illum posse procedere in omni tempore etiam extra visitationem asserit Abb.*in c.ex frequentibus,n.*10.*de instit.*quod tamen admittit Genuens.*loco proxime citato,* dummodo Episcopus non præuenerit in puniendo; sed Syluest.*verb. Archiepiscopus sub n.*3.*in fine*, quem videtur sequi Quarant. *d. vers.* 24. illud intelligit quando Episcopus fuerit negligens.

36 XIX. Præstantia est,quòd Archiepiscopus potest exercere iurisdictionem in Prouincia, consuetudine sibi permittente,*cap.de foro compet.c.*1.*de pœnis lib.6.* vbi notant Gemin.& Franch.Marc.Anton Genuen. *d.c.*70.*n.*23. Quarant.*d.verb. Archiepiscopi auctoritas vers.*25.vbi Prosper.de Augustino *in addit.*limitat vt non possit Archiepiscopus, sine alius Prælatus consuetudine acquirere, quæ communiter non conceduntur Ecclesiis sine priuilegio Apost. *per cap.contra morem* 100. *dist.*

37 XX. Præstanda est, quòd Archiepiscopus, vel eius Officialis potest mittere quæstores eleemosynarum per totam Prouinciam pro fabrica Ecclesiæ Metropolitanæ, quibus si à subditis Suffraganeorum resistitur, vel non parentur, non possunt eos citare,*cap.*1.*de Pœnit.& remiss.lib.*6. vbi Franch.dicit procedere pro quolibet opere pio,Imola *in Clem.abusionibus n.*28.& Zabarel.*n.*9.*eod.titul.*Quarant.*d.verb. Archiepiscopi auctoritas vers.* 26. vbi etiam obseruat quòd licèt Archiepiscopus punire possit subditos Suffraganeorum impedientes eum, vel eius Officiales in iurisdictione contentiosa,vel quasi,*d.c.*1. non tamen poterit iurisdictionem exercere contra ipsos subditos Suffraganeorum impedientes eum, vel officiales circa charitatem & exhortationem, sed bene poterit coërcere ipsos Suffraganeos, & eorum officiales, si absque causa iusta non permittunt,cùm potestas ipsorum Archiepiscoporum circa exhortationem esset aliàs elusoria,vel quia sunt iudices Suffraganeorum,& eorum officialium, vt dixi *sup.præstantia* 13.

38 XXI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest mittere edictum per totam Prouinciam in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus, Gemin. & Franch.*in c.*1.per text.*ibi,de suppl.neglig.Prælat.lib.*6. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers.* 27. Marc.Anton.Genuen.*d.c.*70.*n.*14.

39 XXII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus in tota sua Prouincia potest ante se deferre Crucem,& populo benedicere, etiam locis exemptis intra Prouinciam,*Clem.Archiepiscopo,de priuileg.* vbi Zabarel.*sub num.*5.& latè explicat Rusæ.*de prærogatiuis Archiepiscopalis dignitatis,priuil.*2.Læli.Zech.*de Repub. Ecclesiastica tit.de statu Illustriss. Patriarcharum nu.*6.*in verb. Archiepiscopus,*Lotter.*d.lib.*1.*q.*22.*n.*27. Vincent.de Franchis *decis.*711.*à nu.*4.vbi dicit quòd delatio Crucis Dominicæ significat quamdam præeminentiam eius, qui ante se facit illam deferre, & sic potest Archiepiscopus illam deferri facere per loca exempta, licèt non possit extra Prouinciam suam, quia locus exemptus non desinit esse intra prouinciã Quarant.*d.verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.*28. vbi ampliat etiam extra visitationem,& limitat, nisi esset præsens Legatus Papæ, vel Cardinalis non Legatus, seu Nuncius cum facultate Legati de latere, quod etiam tradit Gratian. *Marchia decis.*29.*nu.*5.& aduertit Alzed.*d.part.*1.*c.*13.*n.*87.quod Archiepiscopus electus confirmatus, & consecratus donec pallium accipiat,non potest facere portare Crucem.

XXIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam Prouinciæ suæ potest vti pallio, *cap.*1.*de auctorit. & vsu pallij*, etiam in loco exempto,*Clem. Archiepiscopo. de priuileg.* Durand *in rationali Diuinorum lib.*5.*cap.*17.Rusæ.*de prærogatiuis Archiepiscop.dignitatis priuileg.*21.Petr.Greg.*syntagm. lib.*15.*c.*9.*à n.*6. Guid.Pancir.*in thesauro variorũ lect. lib.*1.*cap.*20. Quarant.*d.verb. Archiepiscopi auctoritas vers.*32.Stephan.Durant.*de ritibus Ecclesiæ lib.*2.*c.*9. *à n.*41.Sanch.*in opusc.moral.lib.*8.*c.*1.*dub.*16.*n.*4.Lotter.*de re benef.l.*1.*q.*22.*n.*2.*cum multis seqq.*nouissimè Nouar.*in praxi var.fori q.*11.*n.*6.*coll.*1.† Non autem 40
41 semper, sed in certis tantummodo diebus *c.ad honorem,& c.vlt.de auctorit.& vsu pallij.*Qui autẽ hi dies sint, licèt satis in Iure expressum non esse aduertat gloss.*in d.c.vlt.*eos tamen recenset Durand. *d.c.*17.*n.*13.& alij suprà post eum citati, quibus addo Azor. *instit.moral.part.*2.*lib.*3.*cap.*34.*q.*2.*vers.quæres quinam sint.* Mascon. *de maiest.militantis Ecclesiæ p.*1.*lib.*1.*c.*8.*pag.*236.*lit.B.*D.Acuña *ad c.pallium n.*1. *dist.*100. *in praxi carem.lib.*1.*sect.*10.*cap.*10.*numer.*10.Sanchez *d.dub.*16.*ex numer.*5. Alzedo *de præcellen. Episcop. dignit.part.*1.*c.*13. *n.*72. Sed meliùs est recurrendum ad formam priuilegij; vt in diebus tantùm in concessione pallij expressis eo vti liceat, vt expressit tex. *in d.c.vlt.*& aduertit *glos.vlt.in d.cap.*1.Non etiam eo vtuntur Archiepiscopi in omnibus actionibus, sed tantùm in Missarum solemniis,*cap.pallium* 110.*dist.* Sanch. *d.dub.* 16.*num.*5. Vel si Episcopum contigerit consecrare, vt ex Gregor. *epist.* 2. *ad Bonifac.* notant Durand. *d.cap.*9. *in fine.* Vel etiam in ordinationibus clericorum,iuxta tex. *in c.quod si ut* 28. *§.super eo, de elect.*ex quo & tex.*in c.bone* 4.*in fine,de postulat. Prælat.* negatiuè decidenda videtur quæstio, de qua iam diu vidimus dubitare, vtrùm scilicet Episcopus factus Archiepiscopus ante receptum pallium Ordines conferre possit;nam *in dict.§. super eo*, decidit Pontifex quòd non tanquam simplex Episcopus, sed tanquam Archiepiscopus Ordines conferre,& alia Pontificalia exercere non potest: ante receptionem pallij non potest verè dici Archiepiscopus, vt ex tex.*in cap. nisi specialis,* vbi glos.*verb. nominis, de auctor.& vsu pallij,* Decian.*cons.*90.*num.*11.*lib.*2. Genuens.*d.c.*1.*nu.*19.Lotter. *d.quæst.*22.*num.*24.At verò *in d.cap. bona*, decidit fortiùs Archiepiscopum translatum in aliam Ecclesiam antiquo pallio vti non posse, neque sua vti potestate ante nouum acceptum, quod intra propriam prouinciam suos subditos ordinando de plano procedit; quæ intelliguntur vera cùm intendit exercere actus Ordinis Episcopalis iure suo, & ex propria persona tanquam Archiepiscopus,secus verò si tanquam Episcopus vice alterius Episcopi,qui eum inuitaret in sua diœcesi, Ferret. *cons.*90.*sub n.*3. Genuens.*d.c.*71.*num.*18. Lotter. *d.q.*21.*n.*25. Et ideo hoc casu videtur mittendum quòd Ordines conferre possit ante pallium acceptum, velut Episcopus nullius Diœcesis, & ne Archiepiscopus deterioris conditionis sit quàm huiusmodi Episcopus, vt aduertit Rusæ. *dict. priuileg.* 21. *versic. vnum est.* & non dissentit Prosper. de Augustino *in addition. ad Quarant. d.vers.*31. In processionibus autem quando,processionaliter Archiepiscopum Ecclesiam exire contigerit, pallio vti non posse decidit text. *in dicto cap.*1. Sanchez *dict. dub.* 16.*n.*6. licèt aliquando ex priuilegio à Romano Pontif. aliquibus concessum legamus,

mus, vt in proceſſionibus, vtuntur palio vt aduertit Durand. *loco proximè citato.* Non obſtat text. *in dict. cap. vltim.* ibi, *vbicumque fuerit*: vnde aliqui deducebant Archiepiſcopos etiam in aliena Prouincia vti poſſe pallio de conſenſu eius ad cuius prouinciam declinat, iuxta text. *in dict. cap. ex tuarum, in fine*, repugnat enim ipſe text. ſi aduertas, procedere ſuppoſito ſpeciali priuilegio. Quare meliùs reſpondetur cum gloſſ. ibidem, quam ſequuntur Doctores communiter, teſte Ruſæo *d. priuileg. 21. verſicul. iſtud tamen.* quòd verba generalia, *vbicumque fuerit*, reſtringuntur ad terminos habiles, ſcilicet intra Prouinciam, iuxta doctrinam *gloſſ. 1. in lib. 1. Cod. de ſacroſ. Eccleſ. & gloſſ. vltim. in cap. 1. de conſtitut.* Aduertit Proſper de Auguſtino *citato loco* Archiepiſcopum, qui renunciauit Epiſcopatui, & ſic loco, & non dignitati, non poſſe exercere Pontificalia cum pallio in diœceſi, & Prouincia renunciata, etiam cum conſenſu Archiepiſcopi ſucceſſoris, & Suffraganeorum, ſed tantùm exercere Pontificalia ſine pallio cum conſenſu prædictorum, quemadmodum in aliis diœceſibus de conſenſu Diœceſanorum, quia illo pallio amplius vti non poteſt, ſed debet retinere penes ſe, & cum eo ſepeliri, Caſtal. *d. cap. 10 nu. 13.* vbi aduertit debere pallium apud ſe retinere, & cum eo ſepeliri ſub capite ipſum tenendo: item addit ante receptionem pallij nihil interim de Eccleſiæ prouentibus recipere poſſe, vt *in Extrauag. 1. in fine, de elect. inter commun.* Poſſe Archiepiſcopum nondum recepto pallio exercere ea, quæ ſunt iuriſdictionis, non verò cogere Concilium, & exercere quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, obſeruat Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. cap. 38. n. 9.* Caſtald *dict. cap. 10. num. 3.* vbi *nu. 9.* aduertit ipſum pallium dignè, & honorificè aſſeruari debere ſerico obuolutum in capſula intus, & extra pulchrè ornata, vt ipſo vti poſſit Archiepiſcopus temporibus ſuis. Et quia pallium eſt perſonale, non poteſt accommodari, Durand. *in ration. diuin. Offic. lib. 3. cap. 7. num. 12.* Quarant. *d. verb. Archiepiſc. auctoritas. verſ. 32.* Azor. *inſtitut. moral. part. 1. lib. 3. c. 34. quæſtion 8.* Layman. *de Præl. Eccleſ. elect. cap. 14. quæſ. 159.* nec in morte alicui relinqui, ſed cum eo Archiepiſcopus ſepeliri debet: in ſua Prouincia ipſum habebit circa humeros infra Planetam; ſi verò extra Prouinciam ſepeliatur, ponendum erit pallium ſub capite Archiepiſcopi defuncti. Caſtald *dict. c. 10. num. 12.* Tres quæſtiones hac de re diſputat eleganter D. Acuña *ad c. pallium. 10. diſ. 100.* vide apud illum. Alia de hac materiam congerit Alzed *dict. p. 1. c. 13. n. 71 cum ſeqq.*

42 XXIV. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus de Iure communi poteſt benedicere populo per totam Prouinciam, etiam in loco exempto, *Clem. Archiepiſcopo, de priuileg.* Quarant *d verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 19.* vbi intelligit tam de benedictione ſolemni, per illa verba, *ſit nomen Domini benedictum*, quàm ſimplici, quæ iterando præſtatur, & habetur expreſsè *in Cæremon. Epiſcoporum, l. b... c. 4.*

43 XXV. Præſtantia eſt, quòd poteſt Archiepiſcopus diuina Officia in Pontificalibus celebrare in Prouincia, etiam in loco exempto, & aliis in ſua præſentia ſine Pontificalibus celebrari facere, *Clem. Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 30.* vbi aduertit quòd pro celebratione in Pontificalibus poteſt collocare ſedem, quia ſpectat ad honorem Epiſcopalem, & eſt de acceſſoriis ad celebrationem, & his Pontificalibus vtitur ſine iuriſdictionis exercitio, vel officio, vt Miſſam celebrando, & prædicando: ſed ſi iuriſdictione, vel officio vti vellet, id non poterit ſine licentia Epiſcopi, vel ſuperioris loci exempti, vt ordinare, chriſmare, degradare, vel ſimilia faciendo, gloſ. eſt celebris, & magiſtra in *d. Clem. Archiepiſcopo*, Pauin. *de viſitat. p. 2. c. 4.* Couarr. *practic. c. 9. ſub n. 2.* vbi hoc intelligit, etiamſi vellet illa exercere in ſubditum ſuum non ſolùm in loco exempto, ſed etiam in diœceſi ſui Suffraganei. 44

XXVI. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt concedere Indulgentias per totam ſuam Prouinciam, etiamſi non ſit in actu viſitationis, dummodo ſtatutum generalis Concilij non excedat, *cap. noſtro, de Pænit. & remiſſ.* Roſel. *de Indulgent. num. 274.* Cordub. *q. 14.* Henriq. *in ſumm. lib. 7. c. 32. §. 1.* Stephan. Quarant. *dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 31.* vbi limitat in loco exempto, Marc. Anton. Genuenſ. *eod. c. 70. numer. 15.* Bonacin. *de Sacrament. diſput. 6. de Indulgent. q. 1. puncto 3. num. 2. verſic. obſeruat.* Azor. *inſtitut. moral. 2. lib. 3. c. 55. quæſt. 6.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p. 1. c. 7. n. 18.* Lotter *d. q. 21. n. 28.* Iul. Laurt. *de Indulgent. p. 2. c. 11. n. 28.* dixi infrà *alleg. 88. n. 15. & 16.* 45

XXVII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt per totam Prouinciam ſuam prædicationis officium aliquibus interdicere: prout in *c. tuarum, de priuileg.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 34.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. n. 16.* 46

XXVIII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt viſitare Prouinciam, & procurationem à ſubditis Suffraganeorum ſuorum exigere, *c. cum Apoſtolus*, vbi gloſſ. *verb. Archiepiſcopi, c. ſpita, & cap. inper eo, de cenſib. & cum ex officij, de præſcript. c. 1. & c. fin. de cenſib. lib. 6.* Vbi dicitur quòd † Archiepiſcopus dum viſitat Prouinciam, poteſt Confeſſiones ſubditorum Suffraganeorum audire, & abſoluere confitentes, & ipſis pœnitentias iniungere ſalutares, & abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis, & cenſuris, Pauin. *de viſitat. part. 2. q. 4.* Quarant. *dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 33.* Marc. Anton. Genuenſ. *dict. c. 70. n. 9.* Henriq. *lib. 11. c. 3. § 5.* Et † poſſe Archiepiſcopum dum actu viſitat diœceſes Suffraganeorum, abſoluere illorum ſubditos tam per ſe, quam per alios, probant Suarez *tom. 4. diſput. 25. ſect. 1. n. 14.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 1. n. 28.* Molfeſ. *in ſum moralis Theolog. tract. 7. c. 14. num. 75.* 47 48 49

†Non poteſt tamen ordinare, nec concedere litteras dimiſſorias, quia non reperitur à Iure ei permiſſum, Franch. & Gemin. *in d. c. fin.* Marchin. *de ſacram. Ordinis tract. 1. part. 5. c. 5. n. 7.* nec poterit conferre Ordines ſuis ſubditis in Diœceſi Epiſcopi Suffraganei abſque eius licentia, quia non poteſt ſolemniter exercere actus pertinentes ad Ordinem Epiſcopalem intra alienam diœceſim, Cou. *pract. c. 9. num. 2.* Sanch *in opuſcul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 30* neque chriſmare, Petr. Sybert. *in tract. de cultura Vineæ Dei, part. 1. c. 9.* † Nec poterit exercere iuriſdictionem fori contentioſi in ſubditos Epiſcopi Suffraganei, Quarant. *dict. verſ. 33.* niſi in duobus caſibus, videlicet in criminibus notoriis, & contra impedientes eius iuriſdictionem, vt notatum eſt *ſup. præſtantia 12. & 17.* Hodie verò attenta noua diſpoſitione Concilij Trident. *ſeſſ. 24. reformat. c. 3.* Archiepiſcopus non poteſt viſitare diœceſes Suffraganeorum, niſi cauſa cognita & probata in Cõcilio Prouinciali, & tunc viſitando habebit eaſdem facultates, quas ante Concil. de Iure communi habebat, ex citatis Iuribus, nec non alia, quæ à Concil Prouinciali in ſpecie ei committerentur iuxta facultatem, quam habet à Iure ipſum Prouinciale Concilium, vt obſeruant Henriquez *lib. 6. de pœnitent. c. 14. n. 9. in textu, & in commento lit. Z.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 6. in fin.* 50

XXIX.

51 XXIX. Præstantia est, quòd Archiepiscopus dum visitat diœcesim Suffraganei audiendo Confessiooe in pœnitentialibus, potest dispensare in foro conscientiæ, vt per Gambar. *de offic. legati lib. 2. ti. de variis Ordina. nom. n. 33*, Abb. *in c. ad extirpandas, de filiis Presbyt.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. num. 9.* Borgas. *de irregular. part. 5. in tit. de dispensat. Archiepiscop.* aduertens quòd quando in foro exteriori dispensatio est debita ratione causæ & personæ, debet remittere ad Soffraganeum eius subditum vt dispenset eum eo, quo recusante, vel negligente, ipse Archiepiscopus dispensabit; additque quòd vbicunqoe Suffraganeus culpa sua ios dispensandi perdidisset, potest Archiepiscopus dispensare: adiungit denique ipse Borgas. quòd quando Episcopus est suspēsus ad tempus, ea dispensatio pro magno bono fiendo, vel magno scandolo vitando celeritatem requireret; tali casu fit deuolutio ad Metropolitanum, refert Prosper de Augustino *in addit. ad Quarant. de verb. Archiepiscopi auctoritas, post vers.* 40.

52 Vnde † posse Archiepiscopum dum visitat, vt suprà subditos Suffraganei absoluere ab hæresi, & casibus concessis Episcopo in decreto Concil. Trident. *sess. 14. de reformat. c. 6.* quia tempore, quo visitat, censetur illa diœcesis tanquam sua, & habet in ea iurisdictionem Episcopo superiorem: ita Suar. *tom. 4. disputat. 30. sect. 1. n. 8. & tom. 5. disput. 41. sect. 2. num. 12.* qui addit in hoc *n.* 12. hoc esse verum qooad forum Pœnitentię, & sic quoad absolutionem à reseruatis, secus autem quoad dispensationem, vt in irregularitate, idem dicit *tom. 2. de Relig. tract. de voto lib. 6. c. 10. num. 9.* sequuntur Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 21. n. 80.* Genuen. *d. n. 9.* Sanch. *d. tom. 1. lib. 2. c. 38. n. 14.* contra Henriq. Anton. Gom. & Auilam citatos per Sanch. existimantes posse in hoc casu Archiepiscopum dispensare.

53 XXX. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest confirmare electum confirmandum ab Episcopo suffraganeo, si Ecclesia suffraganea vacat, si tamen est consuetudo, *cap. sicut tuis*, vbi glos. *verb. Colonensem, de simon.* Stephan. Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas vers.* 35.

54 XXXI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest exercere iorisdictionem, & vacāte Sede Metropolitana Capitulum, si Ecclesia Cathedralis non habet Capitulum actu, sed habitu, & quando nullus Canonicus est in Sacris in Ecclesia suffraganea, vt per Panoin. *de officio, & potest. Capituli Sede vacante part. 1. q. 10. sub n. 5.* Prosp. de Augnst. *in addit. ad Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, post vers.* 40.

55 XXXII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus potest compellere Abbates, & Regulares Prælatos negligentes, vt prædicatio Euangelij fiat in Ecclesiis Prouincialibus subiectis monasteriis in nulla diœcesi existentibus, concil. Trid. *sess. 5. de reform. c. 2.* Quarant *d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers.* 37.

56 XXXIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus cum duobus antiquioribus Suffraganeis potest in Prouincia erigere vnum, vel plura Collegia Seminarij ob Ecclesiarom paupertatem, iuxta decretū Concilij Trid. *sess. 23. de reform. c. 18.* de quo multa dixi *p. 3. huius tr. alleg. 77.* referunt Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 38. & Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. n. 20.*

57 XXXIV. Præstantia est, quòd Archiepiscopus tanquam Sedis Apostol. delegatus potest conuocare Regulares, in cuius Prouincia monasteria sub immediata Sedis Apostolicæ protectione sita sunt, negligentes exequi decretum Concil. Trident. *sess. 25. de Regul. c. 8.* refert Quarāt. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas. vers. 37 in med.*

XXXV. Præstantia est, quòd Archiepiscopus in tota prouincia potest monere monachos, & alios Regulares vagabundos, & apostatas, vt redeant ad sua monasteria, monendo prius Episcopos Suffraganeos, vt id exeqoantur, deinde Regularium Superiores, vt eos reducant, qoibus negligentibus ipse compellet Regulares, & etiam Superiores, per text. *in c. quanto, de officio Ordin.* refert Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. n. 20.* 58

XXXVI. Præstantia est, qoòd Archiepiscopus potest exules facere à tota Prouincia delinquentes in sua diœcesi *c. 2. de arbit. c. tuarum, de priuil.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 39.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 79. n. 17.* 59

XXXVII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest deputare Vicarium, seu Officialem in Ecclesia suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit, ex decreto Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. c. 16.* referunt Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas. vers. 36.* & Marc. Anton. Genuens. *dict. c. 70. n. 6.* Ragus. *de iure canonicarum in capitulo, quæsito 37. n. 1.* vbi *n. 8.* cum Gem. *in c. fin. n. 8. de suppl. neglig. Prælat.* obseruant quòd si moreretur Vicarius creatus à Metropolitano, vel alio Superiore ob negligentiam Capituli, Capitulom potest infra octo dies creare vt priùs, quia pro prima vice tantum amisit ius, & ad ornatum materiæ vide quæ dixi *p. 3. huius tr. alleg. 54, 163. cum seqq.* 60

XXXVIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus cognoscit in causa appellationis inter subditos Suffraganeorum, *c. pastoralis, de officio Ordin. c. dilectus, c. cùm causam, cap. solicitudinem, de appellat. c. 1. de foro compet. in 6. cap. Romana, de appellat. eod. lib.* cum similibus, referunt Couarr. *pract. c. 9. n. 2.* Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 18.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. n. 7.* Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesiast. hierarch. disp. 5. §. 2. n. 10. vers. primus*, Sigismon. Scacc. *d. appellat. q. 8. n. 86. cum seqq.* & Petr. Greg. *in simili tr. lib. 4. c. 2. sub n. 1. vers. ab Episcopis*, Seraphi. *decis. 1183.* vbi tenet quod Archiepiscopus potest causas ad se per appellationem, aut aliàs delatas ab Episcopo Suffraganeo per se, vel per Vicarium generalem, vel per delegatum cognoscere, & terminare in totum, vel in partem, etiam in Diœcesi Suffraganei, item & notarium, ac nuntium deputare pro exercenda iurisdictione. 61

Amplia *primò*, vt ab Episcopo in tantum appelletur ad Archiepiscopum, vt ipsemet Episcopus si post interpositam appellationem promoueatur in Archiepiscopum, sit iudex appellationis à sententia, quam ipse protulit, dum erat Episcopus, ex debito tamen tenetur alteri illam causam delegare, & ipse abstinere ab illius cognitione, Franch. *in c. ad hæc 6. col. vlt. q. 4. sub n. 7. de appell.* Petr. Greg. *d. lib. 4. c. 17. à num. 9.* Scacc. *d. tr. de appell. q. 2. n. 15. & q. 8. n. 86. vers. extende primò.* 62

Secundò amplia, quod nedum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus ab Episcopo ad Archiepiscopum appellari possit, Quarant *d. verb. Archiepiscopi auctoritas. n. 13. vers. ampliatur tamen*, latè Scaccia *d. q. 8. à n. 90.* hinc inferens Archiepiscopum esse Iudicem appellationis in iis, quæ exercet Episcopus etiam ex iure accidentali, seu non solùm in his qoæ exercet de iure communi, sed etiam in iis, quæ exercet de iure speciali, ex priuilegio, & *n. 91.* asserit hoc esse verum, quando iurisdictio temporalis est totaliter translata in Ecclesiam, adeò quòd pro illa nō recognoscit 63

cognoscit

cognoscit Superiorem temporalem, & *numeris sequentibus* hoc multipliciter declarat, & restringit,

64 *Tertiò* amplia, vt possit appellari ad Archiepiscopum, etiamsi Episcopi iurisdictio fuerit à Papa excitata in ea causa, in qua Episcopus protulit sententiam, quia Papa committendo causam Episcopo, quam ipse Episcopus poterat cognoscere ex iurisdictione sua ordinaria, regulariter dicitur excitasse eius iurisdictionem, & non delegasse causã, & consequenter est appellandum ad Archiepiscopum, vt per Scaeciam *dict.q.8.n.87.versic. extende secundò*, & faciunt per me adducta *allegat.92. à n.12.* & adducta à Quaranta *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, n.18. vers. item si Papa.* Secus est si non excitaret, sed delegaret, quia tunc Episcopus reputaretur delegatus; nam Ordinarius cui delegatur causa, quam ipse potuisset cognoscere iure Ordinariæ iurisdictionis, efficitur in ea delegatus, Bertachin. *de Episcopo, lib.4. p.4.num.78.tom.13.p.2.fol.51* Albert. Brun. *tract. de augmento, n 3.conclus. princip sub n.21.versic & primo tom.17.fol.352* quos refert & sequitur Scacc. *d.tract. de appellat.q.8.n.86.vers secus est, & de iudiciis causarum ciuilium lib.2.c.16.n.5.in fine*, ac proinde appellandum est ad delegantem, ad tradita per eundem Scacc. *dict.q.8.n.14.*

65 *Quartò* amplia, vt Archiepiscopus possit cognoscere etiam inter illos, qui se sponte offerunt liti super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos inuitos, Gemin. & Franch. *in c.Romana §.in alĳs, de appellat.lib 6.*Marc. Anton. Genuens. *dict.c.70.n.7.in principio.*

66 *Quintò* amplia vt Archiepiscopos in causa appellationis ab interlocutoria pronunciationis bene appellatum, remaneat iudex in toto negotio principali, Scaccia *dict.tr.q.18. limitat.47. memb.3.n.7.* vbi *n.9. & 11.*an omisso articulo appellationis de consensu partium possit procedere in negotio principali? &.*n.13.* quid si Episcopus horum detulerit appellationi?

67 Limita *primò* in causis sanctæ Fidei, in quibus appellari ad Papam propter grauitatem negotiorum tenent Peña *In direct.Inquisit.p.3.commentar.31.*Marc. Anton. Genuens. *dict.q.8.n.88.*

Limita *secundò* quoad alios, qui partes non fue-
68 runt, ac proinde in compulsione aliorum subditorum recurrendum esse ad Episcopum obseruant Abb. *in cap.pastoralis, n.12 de officio ordin.* Marc. Anton. Genuens. *dict.c.70 n.7. vers. declara primo*, vbi hinc refert non posse Archiepiscopum compellere subditos Episcopi ad perhibendum testimonium in causa appellationis, nisi aliud sit de consuetudine, eo tamen casu posse Archiepiscopos quãdo Episcopus nollet compellere.

Limita *tertiò*, vt Archiepiscopus non possit co- 69
gnoscere de nullitate sententiæ inter subditos Soffraganeorum absque appellatione, vt per Franc. *in c.1.§.post hac, sub n.7.vers.sed aduerto, de appellat. in 6. & in c.dilecto 63.sub n.67.vers.secundus casus, eod tit. in antiq.* dicentem quòd non potest adiri Archiepiscopus per viam querelæ, seu nullitatis sententiæ, Episcopi, & *ibidem* Card. Alexand. *n.58. prope fin.* & Felin. *in c. in litteris 9.prope fin. vers. secundus casus, ost de offic. deleg.* Marc. Anton. Genuens. *d.c.70 n.7. vers.limita quartò*, Scacc. *dict. tract.de appellat. q.19. remed.1.concl.6 num.85.* Sebast. Cæsar. *d.§.2.num.14*

Limita *quartò*, vt Archiepiscopus non possit re- 70
stituere in integrum aduersus sententiam Episcopi, quia Archiepiscopus adiri non potest nisi per viam appellationis, vt per Abb. *in c.vlt.in fine, de restit.in integrum*, Scacc. *d. concl.6.n.85. in fine, & remed.2.n.61.vers.ad quartum.*

Limita *quintò*, vt à delegato Episcopi non appel- 71
letur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem, Franch. *in c.dilectus il 3. de appellat.* Marc. Anton. Genuens. *dict.c.70. n.7. vers. limita secundò*, vbi restringit, nisi Episcopus delegaret causas in fraudem, non appellaretur ad Archiepiscopum.

Limita *sexto*, quando Archiepiscopus conuenit 72
subditum sui Suffraganei Episcopi coram ipso, quia isto casu non appellatur ab Episcopo ad Archiepiscopum, quia esset appellare ad aduersarium, & ideo omisso Archiepiscopo Iudice Soperiore, proximè appellatur ad Soperiorem Archiepiscopi, vt scribũt Gemin. *in c.Romana 3.§.ab Archidiaconis, sub n.4.casu 2.* vbi Franch. *n.4.limit.8.de appellat.lib.6.* Socin. *reg.23. fallent.8.* Brederod. *de appellat. p.1. tit.18.in verb.ab Archiepiscopo, colum.202. & in verb.ab Episcopo, column.203.* quos refert & sequitur Scacc. *dict. tr.de appellat q.7.n.107.*

FINIS PRIMÆ PARTIS.



AVGVSTINI BARBOSÆ, V. I. D. LVSITANI, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,

PARS SECVNDA:

Vbi omnia, quæ ad omnifariam Episcopi potestatem, vel ad Sacramenta, & ad Ordines conferendos, vel ad dispensationes elargiendas pertinent, breui, & eleganti methodo comprehensa sunt.

COMPENDIVM

Eorum, quæ curæ, & officio Episcoporum in sequentibus Allegationibus plenè demandantur.

SVMMARIVM.

1 *Ius Ecclesiasticum totum ad officium, & potestatem Episcopi pertinet.*

2 *Officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistit, primò in cultu diuino, & Christiana Religione augenda: secundò in pascendis ac regendis ouibus sibi commissis.*

3 *Cura Episcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest.*

4 *Officium Episcopi circa fidem, & venerationem Dei est curare, vt omnes suæ diœcesis animæ Fidem Christianam suscipiant, & rudimenta sciant, ac de illa inanes disputationes tollere.*

5 *Curare vt verbum Dei populo prædicetur, & lectio sacræ Scripturæ ac Theologiæ habeatur.*

6 *Curare etiam ne verba, & sententiæ sacræ Scripturæ ad superstitiones, & alia profana adhibeantur.*

7 *Diuinos omnes, & sortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes à diœcesibus suis penitus eradicare.*

8 *Miracula noua, & reliquias, & imagines approbare.*

9 *Vouentes vt vota sua reddant, & cum impotentibus dispensare, & vt iuramenta licita seruentur, absoluendo eos qui possunt absolui.*

10 *Festa in Dei, & Sanctorum venerationem, vt ritè, & rectè celebrentur.*

11 *Curare debent Episcopi vt Missæ purè & piè celebrentur modo, loco, ac tempore debito.*

12 *Diuina officia, & horæ Canonicæ, vt debitè, ac deuotè suis horis celebrentur.*

13 *Episcoporum curæ mandatur, vt populis diuersarum linguarum, Missæ, & officia, ac Sacramenta secundùm eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur.*

14 *Episcoporum officium est ministrare Sacramenta, specialiter vero confirmationem, & attendere vt ea à ministris idoneis cum debita forma, ritu, & materia celebrentur.*

15 *Curare ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebitè exigatur.*

16 *Sacramentorum omnium ius ac virtus vt à Parochis suis populis exponatur.*

17 *Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere.*

18 *Peregrinos clericos sine testimonialibus litteris suscipere non debent.*

19 *Rationes ab testamentorum executoribus etiam regularibus exigant.*

20 *Abbatum negligentiam suppleant.*

21 *Confessorem monialibus assignent.*

22 Immunitates & Ecclesiarum reu rentium circa ea, quæ in eis fieri probibentur tuer. , & conseruare debent.

23 Prædicare verbum Dei, & subditos suos docere eisque monita salutis tradere, præcipuum est Episcoporum officium.

24 Animarum cura prouidere debent Episcopi , bonos & idoneos Rectores, siue Curatos inst.tuendo.

25 Excommunicatorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis dare debent Episcopi, etsi oporteat publicare.

26 Vitia subditorum tenentur Episcopi arguere , & errantes corrigere.

27 Victum pauperibus , & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere tenentur Episcopi.

28 Prouidere debent Episcopi ne subditi sui inanibus & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant.

29 Episcopi audita morte Romani Pont. tenentur cum suis subditis exequias celebrare, & quotidie pro felici noui Pont.electione fideliter orare.

30 Episcopi debent generaliter oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre.

31 Visitare totam diœcesim sæpius personaliter debent Episcopi.

32 Synodum quotannis conuocare debent Episcopi.

33 Residere debent Episcopi.

34 Potestas , auctoritas., & iurisdictio Episcopalis ad quot capita reducantur.

35 Basilicas consecrare , & consecratas reconciliare si violata fuerint, ad Episcopum solum spectat.

36 Chrisma conficere & Baptizatorum fontes Chrismate signare ad Episcopum solum spectat.

37 Ordines Clericis conferre , Episcopos consecrare, & huiusmodi clericos solemniter degradare ad Episcopum solum spectat.

38 Episcopus , quæ non possit alteri demandare ? ostenditur.

39 Abbates subditis suis Regularibus Ordines minores conferre possunt.

40 Cardinales S.R.E. etiam non Episcopi ex priuilegio Ordines minores conferre possunt.

41 Virgines benedicere & consecrare est solius Episcopi.

42 Pœnitentes publicè in Missa conciliare Sacerdos simplex sine licentia Episcopi non potest.

43 Calices, patenas, Corporalia & vestimenta Sacerdotalia ex priuilegio, vel consuetudine benedicere potest non Episcopus.

44 Ecclesiarum pollutarum, si fuerint consecratæ, reconciliationem non delegat Episcopus sine indulto Apost.

45 Subiectas habere omnes & singulas personas suæ diœcesis pertinet ad iurisdictionem Episcopi.

46 Ecclesias omnes & parochias, monasteria, & hospitalia, ac omnia loca pia sub sua potestate, & regimine habere debet Episcopus.

47 Bona Ecclesiastica, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiasticarum quoad quædam sub suo regimine continere debet Episcopus.

48 Dimissorias pro ordinibus ab alio Episcopo recipiendis concedere pertinet ad Episcopum.

49 Constitutiones speciales in Ecclesia & diœcesi sua facere pertinet ad Episcopum.

50 Consuetudines bonas circa personas, & loca, ac res Ecclesiasticas introducere pertinet ad Episcopum.

51 Episcopis licent circa celebrationem diuinorum & administrationem sacramentorum multa quæ annexa Ordini communia sunt Presbyteris.

52 Beneficia Ecclesiastica personis idoneis, & habilibus legitimè conferre spectat ad Episcopum.

53 Causas omnes ad forum Ecclesiasticum de Iure spectantes cognoscere , & omnino saltem in prima instantia , & in sua diœcesi terminare est Episcopi.

54 Visitatio omnium Ecclesiarum , & quorumcumque locorum Ecclesiasticorum & personarum spectat ad Episcopum.

55 Clericos , & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere, & carcerare ab officio, & beneficio suspendere, degradare, & beneficiis priuare potest Episcopus.

56 Capituli negligentiam supplere quando potest Episcopus.

57 Adulteria & scelera inquirendi, vlciscendi & iudicandi absque impedimento alicuius habet Episcopus potestatem super omnes personas non exemptas suæ diœcesis.

58 Ecclesias ædificandas designare spectat ad Episcopum.

59 Vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere spectat ad Episcopum.

60 Monasteria Regularium reformare , & quandóque gubernare potest Episcopus.

61 Res Ecclesiasticas dispensare, ac moderari spectat ad Episcopum.

62 Dispensare in irregularitate ad Ordines suscipiendos quando possit Episcopus ?

63 In irregularitate ex delicto manifesto quod non sit grauius adulterio post peractam pœnitentiam dispensat Episcopus.

64 Irregularitate ex quocumque delicto grauiori quantumuis manifesto dispensat Episcopus, si aliqua iusta excusatione muniatur.

65 Dispensare possunt Episcopi in irregularitate ex quacumque etiam causa, absque delicto tamen proprio veniente, vel vbi subest necessitas dispensandi, vt n.66. vel propter Ecclesiæ vtilitatem, & meritorum prærogatiuam, vt n.67.

68 Episcopi non minus dispensare possunt ad ministrandum in Ordinibus iam susceptis, quàm ad eosdem suscipiendos.

69 Dispensare possunt Episcopi cum illegitimis in beneficiis simplicibus, non autem in curatis, nec in dignitatibus.

70 Dispensare potest Episcopus cum eo , qui recipit beneficium de manu laici , vt valeat illud retinere ; & cum eo , qui propter beneficium , quod obtinet , tenetur infra annum ordinari si abesse velit causa studij , vt num.71. & vt beneficiatus non resideat ad tempus cum legitima causa , vt num.72.

73 Dispensare in Matrimonio contrahendo quibus casibus possint Episcopi ostenditur.

74 Episcopi in multis casibus Sedi Apost.reseruatis dispensare possunt, vbi necessitas magna coegerit, & periculum scandali.

75 Dispensare non possunt Episcopi contra Canones, & Concilia, nisi in tribus casibus relatis.

76 Dispensare necne an debeant Episcopi in multis casibus arbitrio eorum relinquitur.

77 Dispensat Ecclesia facilius ad retinendum, quàm de nouo acquirendum.

78 Absoluunt Episcopi ab omni voto, exceptis quatuor, à quibus solus Papa absoluit: & circa iuramentum in casibus, qui non sint maximi momenti, aut valde dubiis, vt n.79.

80 Absoluere à censuris in quibus possint casibus Episcopi ? & n.81.

Casuum

82 *Casuum reseruationem de grauioribus possunt delictis Episcopi sibi facere.*
83 *Pœnitentias publicas iniungere, & solemniter pœnitentes absoluere possunt Episcopi.*
84 *Pertinentia ad iurisdictionem Ordinariam Episcoporum multa sunt quæ sine eorum permissione, & consensu fieri præcipuè à clericis legitimè nequeunt.*
85 *Episcopi in quibus casibus tanquam Sedis Apostol. delegati procedere possint? ostenditur multis numeris seqq.*
102 *Negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis casibus tanquam Sedis Apost. delegati.*
103 *Iurisdictio Episcopi in quibus restringatur? ostenditur.*
104 *Episcopi iurisdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in iis, quæ superiori reseruantur, opponere prohibentur.*
105 *Episcopi Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt.*
106 *Episcopi à multis grauaminibus Religiosorum cessare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur, & n. 107. 108. 109. 110. 111. 112.*

1 VM totum ius Ecclesiasticum, & singulæ eius partes ad officium, & potestatem Episcopi pertinere dignoscantur, breuiter igitur hæc omnia, vt poterimus, colligemus, annotantes scilicet ea summatim, quæ Episcoporum curæ, & officio demandantur, eadem verò pleniùs suis in locis infrà pertractabimus.

2 Obseruandum IN PRIMIS est officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistere, videlicet *primò* in cultu diuino, & Christiana Religione augenda, & conseruanda: *secundò* in pascendis, ac regendis ouibus sibi commissis, & eas in æternæ salutis viam perducendis.

3 Cura Episcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest, *primò* ad ea, quæ fidem, & venerationem Dei concernunt: *secundò* ad diuinorum Officiorum celebrationem; *tertiò* ad Sacramentorum administrationem: *quartò* ad ea, quæ ad harum rerum ministros, & res, ac loca Ecclesiastica pertinent.

4 Officium Episcopi circa fidem, & venerationem Dei est, *primò* curare, vt omnes suæ diœcesis animæ fidem Christianam suscipiant, si sit in terris infidelium; alioquin curare vt omnes Fidei rudimenta sciant, & ea ritè doceantur, ac eis explicentur, & ad hoc exequendum Curatos animarum specialiter compellere, *cap. ante Baptismum, de consecrat. dist. 3.* Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 4.* latiùs infrà *alleg. 76. num. 37.* Fidei quoque disputationes inanes, ac periculosas tollere, & prohibere, dubitationémque de Fide exortam ad Papam deferre, *cap. palam, cap. quoties 24. q. 1. c. cum quibus, in fine, vbi gloss. 24. q. 3. c. quicumque. §. 1. de hæret. lib. 6. l. nemo. C. de summa Trinit.* cum similibus.

5 *Secundò*, vt verbum Dei populo prædicetur, de quo latiùs *allegat. 76.* & lectio sacræ Scripturæ, ac Theologiæ habeatur, de quo etiam *alleg. 56.*

6 *Tertiò* ne verba, & scientiæ sacræ Scripturæ ad superstitiones, incantationes, ac diuinationes, vel sortes, & in alia profana, & scurrilia adhibeantur, & conuertantur, taléque verbi Dei violatores coërcere, Concil. Trident. *sess. 4. de editione, & vsu sacrorum librorum, in fine,* Fusch. *de visit. lib. 2. cap. 21. num. 34.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 8. cap. 2. quæst. 4*

Quartò, diuinos omnes, & sortilegos, & magicam artem exercentes, aut docentes, & superstitionibus aliisque similibus operam dantes ex diœcesibus suis penitus eradicare. *cap. contra, & capite Episcopi 25. quæst. 5.* Ita & hæreticos, & hæreses omnes similiter extirpare, secundùm ea quæ diximus *alleg. 40. num. 35. cum seqq.* Circa Iudæos quoque, & paganos curam adhibere in iis seruandis, quæ & Christianis erga illos, & illis erga Christianos iubent, vel prohibent sacri Canones, *in c. Iudæi 25. q. 1.* cum similibus. 7

Quintò, noua miracula, Reliquias, & Imagines approbare, *cap. fin. de reliquiis & venerat. sanct. c. placuit, de consecrat. dist. 1.* Concil. Trid. *sess. 25. de inuocat. & venerat. sanct.* de quo latiùs *allegat. 97.* & abusus ac superstitiones, quæ circa hæc, & circa Indulgentias, & celebrationem Missarum plerumque versantur, tollere, Concil. Trid, *sess. 22. de obseruandis & euitand. in celebr. Missar.* 8

Sextò, vt vouentes vota sua reddant, & cum impotentibus dispensare, aut commutare in quantum facultas Episcopalis extenditur, ita & in iuramento curare ne falsa, aut inania iuramenta fiant, iurata autem licite seruentur, absoluendo tamen eos, qui possunt absolui, peierantes verò canonicè coërcendo, vt suis locis videbimus, & præcipuè *alleg. 36.* 9

Septimò, vt festa in Dei, & Sanctorum venerationem ritè ac debitè celebrentur, vt in illis diebus fideles Diuinis intersint, atque in seruilibus operibus, & aliis illicitis abstineant, de quibus aliqua infrà *alleg. 105. n. 36. cum seqq.* 10

CIRCA SECVNDVM, de celebratione Missarum & diuinorum Officiorum, curare debeant Episcopi, *primò* vt Missæ purè, ac piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito, atque in his superstitiones, & abusus tollere, Concil. Trident. *sess. 22. de obseruãd. & euitat. in celebr. Miss.* de quo aliqua *alleg. 24.* & ne cui vago & ignoto Sacerdoti eas celebrare permittãt, Conc. Trid. *loco proximè citato,* & nos *alleg. 21. à princip.* 11

Secundò, vt reliqui diuina Officia, & horæ Canonicæ debitè, ac deuotè suis horis, & secundùm Canonum dispositionem celebrentur, ac recitentur, abusus similiter omnes circa huiusmodi profligando, *Clem. 1 de celebrat. Missar.* 12

Tertiò mandatur Episcopis curare, vt populis diuersarum linguarum, & rituum, qui nonnunquam in eadem simul diœcesi morantur, Missæ, & Officia, ac Sacramenta secundùm eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur, ac ministrentur, instruendo eos pariter verbo & exemplo, *cap. quoniam in plerisque, de offic. Ordin.* vbi Abb *not. 3.* ponens exemplum in ciuitate Constantinopolitana; & in multis locis Calabriæ, & in ciuitate Tridentina, in qua adsunt Theutonici & Itali, & in ciuitate Meten. in qua sunt Galli, & Theutonici, refert Sbroz *de officio Vicarii, lib. 1. q. 31. n. 16. & 17.* 13

CIRCA TERTIVM, de administratione Sacramentorum; officium Episcoporum *primò* est ministrare, specialiter verò Confirmationem, de qua *allegat. 30.* & Ordinem, prout dicimus *allegat. 3. cum seqq.* atque attendere vt Sacramenta reliqua à ministris idoneis cum debita forma, ac ritu, & materia, tempore etiam legitimo, ac personis dignis, & habilibus ministrentur, idem cum omni reuerentia, ac debito honore fiat; & specialiter, vt sanctissimum Eucharistiæ sacramentum honorificè, ac decenter conseruetur, *cap. sanè, de celebrat. Missar.* & latè *allegat.* 14

15 *Secundò*, ne pro ministrandis Sacramentis aliquid
indebitè exequatur, *cap. placuit, il 2.1. quæst.* 1. & spe-
cialiter vt in matrimonio decreta Concil. Trid. *sess.*
24. de reformat. matrimon. seruentur, de quibus latè
alleg. 32.

16 *Tertiò*, vt eis, ac virtus omnium Sacramentorum
à parochis suis populis exponatur, vt admonet Con-
cil. Trid. *sess. 24. de reform. c.* 7. & vt sæpiùs explicetur
& publicetur decretum eiusdem Conc. Trid. *sess.* 24.
de reform. c. 7.

17 CIRCA QVARTVM de Ecclesiasticis personis ac
rebus, seu locis, attendere debent Episcopi *primò* ad
ea, quæ de ordinandis clericis, & beneficiis confe-
rendis, quæve de Regularium personarum institu-
tione, infrà suis locis exponemus, in hisque seruandis
curam ac diligentiam impendere.

18 *Secundò*, clericos ac Regulares delinquentes cor-
rigere iuxta sacrorum Canonum dispositionem *in*
c. irrefragabili, de officio Ordin. & Clem. 1. eod. tit. cum
similibus. Regularis enim extra monasterium degens
etiam sui Ordinis priuilegij prætextu tutus non est,
quò minus si deliquerit ab Ordinario loci tanquam
super hoc à Sede Apost. delegato secundùm Cano-
nicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi, vt valeat
nouè disponit Concil. Trid. *sess. 6. de reform. c. 6.* & in-
fra latè *alleg. 105. n. 14. cum seqq.* & curare vt ea ser-
uent circa honestatem seruandam in vestibus, quæ
infra diximus *alleg.* 9.

19 *Tertiò*, sine formatis, aut testimonialibus litteris
clericos peregrinos suscipere non debent, vt dice-
mus *alleg.* 21.

20 *Quartò*, officio Episcoporum est iniunctum, vt si
quando contingat Regulares personas fieri testamē-
torum executores, rationes de huiusmodi executioni-
bus ab eis exigant. *Clem. vnica, de testam.* latè infrà
21 *alleg. 72. n. 34. cum seqq.* † Negligentiam quoque Ab-
batum suppleant, confessorem Monialibus assignent,
provt *alleg. 25. circa finem*, monasteria omnia visitent
alleg. 74. & plura alia, quæ magis ad potestatem per-
tinere videntur; de quibus omnibus sigillatim dictis
locis, & aliis tractabimus.

22 *Quintò*, quantum ad loca Ecclesiastica curæ Epi-
scoporum iniungitur Ecclesiasticas immunitates
tueri, *cap. decet, de immunit. Eccles. lib. 6.* Et Ecclesia-
rum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohi-
bentur, conseruare, & augere, & quid circa Ecclesias
construendas, & reparandas, conseruandas, & re-
conciliandas, de quibus latè *alleg. 26. cum seqq.* &
quid circa gubernationem hospitalium, & loco-
rum piorum curare debeat Episcopus, vt *alleg.* 75.
diximus; & quid denique eorum curæ circa res om-
nes Ecclesiasticas conseruandas, tractandas, &
non alienandas committatur, ostendemus *alle-*
gat. 95.

23 NVNC VERò de cura in pascendis ouibus adhi-
benda videamus, circa quod officium Episcoporum
primò est prædicare verbum Dei, & subditos suos
docere, eisque monita salutis tradere, *c. audire 25. dist.*
c. inter cætera, de officio Ordin. Concil. Trident. *sess. 5. de*
reform. c. 2. & sess. 24. etiam de reform. c. 4. de quo latè
alleg. 76.

24 *Secundò*, animarum curæ prouidere, bonos, & ido-
neos Rectores, siue Curatos instituendo, qui curam
suam non negligant, *c. nullus omnino 16. q. 7.* iuxta ea
quæ *alleg. 72. n. 72. cum seqq.* dicemus. Sed & ipsimet
Episcopi in multis casibus si necesse sit curam
animarum, vt Parochi exercere tenentur, iuxta
c. illud 95. dist. cum ipsi veri sint animarum Pastores,
eisque oues præcipuè fuerint demandatæ, inferio-
res verò potius coadiutores sunt, quam Pastores
qui sæpiùs mercenariorum more oues dimittunt.
vide Alphons. Aluarez Guerreto *in suo thesauro c. 9.*
Caiet. *verb. beneficium, vers. momento quoque.* Vnde
prouidere debent Episcopi vt cunctis Sacramenta
diligenter, promptè, ac liberaliter ministrentur, &
præcipuè morientibus; & si qui sint in diœcesi im-
pœnitentes, aut excommunicari, vel vltimo suppli-
cio deputati, curare debent ne sine reconciliatione,
aut absolutione, & viatico pereant. *c. de his 26. q. 6.*
Clem. 1. de pœnit. & remiss.

Tertiò, si qui excōmunicationis vinculo detinen- 25
tur, officium est Episcoporum eorum nomina subdi-
tis suis, & vicinis etiam Episcopis, si oporteat, publi-
care, & ea præ foribus Ecclesiæ affigere, vt quisque
communionem eorum valeat euitare. *c. cura 11. q. 3.*
Clem. vnic. de consanguin. & affin.

Quartò, vitia subditorum tenentur arguere, & 26
errantes corrigere, & omnino curare obsecrando,
increpando, arguendo, vt ad salutis viam reuertan-
tur, Concil. Trident. *sess. 13. cap. 1.* præcipue verò pa-
cem inter eos semper conciliare, & pacem, vel
treugam rumpentes punire, *cap. 1. de treuga & pace*,
Dissidentes enim fratres ad pacem magis, quàm ad
iudicium debent excitare, *cap. studentes, cap. præcipi-*
mus, & per tot. 90. dist. cap. fin. de transact. de quo latè
allег. 79.

Quintò, victum pauperibus largiri, & viduarum, 27
orphanorum, ac miserabilium personarum curam
paternam gerere, Concil. Trident. *sess. 23 de reform.*
cap. 1. circa quod specialiter curæ eorum demandat
Aurelianum Conc. vt dum conspexerint Iudices, ac
potentes huiusmodi miserabilium personarum op-
pressores existere, eos Sacerdotali admonitione
redarguant, & si emendare errorem neglexerint,
Principis implorent auxilium. Sed & Imp. *in l. iu-*
dices. C. de Episcop. audien monet Episcopos vt etiam
carceratorum curam gerant, prouidentes scilicet,
vt humaniter tractentur quoad locum carceris, &
quoad victum non habentibus ministrandum, &
his similia. Infantium quoque expositorum curam
agere, & curare ne serui fiant colligentium. *l. nemi-*
ni licere, C. eod. tit. de quibus *allegat. 51. num. 143. cum*
seqq.

Sextò, prouidere ne subditi sui vanis, & superfluis 28
sumptibus intendentes substantias suas consumant,
& ne quis vltra quàm gradus personæ, & facultates
patiantur, expendat, *Clem. 2. de magistris.* Illud quo-
que præceptum Episcopis inuenitur *in cap. vbi peri-*
culum, §. fin. de elect. lib. 6. † vt statim audita morte 29
Romani Pontif. ipsi cum suis subditis eius exequias
celebrent, & quotidie pro felici noui Pont. electione
fideliter orent.

Septimò, generaliter debent Episcopi oues sibi 30
commissas bonorum operum exemplo pascere, &
pro eis frequenter orare, & Sacrificia Deo offerre,
easque continuis monitis, & adhortationibus in viam
salutis dirigere, Concil. Trid. *sess. 2. de reform. c. 1.* Ca-
nones autem omnes, & Conciliorum decreta, nouas-
que Constitutiones à Pontificibus in dies emanan-
tes seruare debent, vt idem Trid. Conc. admonet *sess.*
24. de reform. c. fin.

Octauò, vt omnia cognoscere valeant, quæ in to- 31
ta sua diœcesi dirigenda sunt, ac moderanda præci-
piunt Canones *in cap. legitur, & in cap. relatum, & in*
cap. decernimus cum sequent. 10. q. 1. & Concil. Trident
sess. 24. de reform. c. 3. vt Episcopi omnes totam suam
diœcesim debeant sępiùs personaliter visitare, exem-
plo Apostolorum *Actor. c. 15.* de qua materia specia-
liter *alleg. 73. & seq.*

Nonò, vt valeant cuncta, quæ ad eorum officium 32
spectant,

ſpectant, faciliùs implere, & ea, quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, ordinare ac moderari, abuſus quoque tollere, & bonas conſuetudines, & Canonum obſeruationes introducere, mandatur Epiſcopus *in cap. annis ſingulis, & in c. quoniam* 18. *diſt.* vt ſemel ſaltem quotannis Synodum, ſeu Concilium totius Cleri debeant conuocare, in qua de huiuſmodi rebus, quas enumerauimus, agatur, & nos infrà latè de eo agemus *alleg.* 93. Et quia hæc omnia per ſeipſos exequi, & expedire non poſſunt *cap. illud* 95. *diſt.* præcipitur eis *in cap. inter cætera, de officio Ordin. & c. ſicut olim, de accuſat.* vt per perſonas idoneas plura exequantur, & Vicarios ac coadiutores in tanto numere obeũdo ſecum habeant, de quibus latè *alleg.* 54.

33 *Decimò*, illud quoque ſuper omnia præcipitur Epiſcopis, ſine quo quicquam omnino fieri nequit, vt apud Eccleſias ſuas reſidere quandiu poterint debeant, & præcipuè certis anni temporibus, quibus refici maxime, & in Domino gaudere Paſtoris præſentia oues debent, ſicut infrà videbimus *alleg.* 53. & hoc inſuper onere prægrauantur, ac perpetuò vinculo conſtringuntur, quod vſque ad mortem nullo vnquam tempore, nec tædio curarum, nec afflictionum affecti, nec metu perſecutionum perterriti derelinquere gregem ſuum debent, & pondus Epiſcopale deponere, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, ſed certamen eorum ſalubriter augeatur, & tripliciter fructus, vt inquit Nicol. Papa *in cap. Pontifices, in fine* 7. *q.* 1 ſed perſeuerare vſque in finem tenentur, nec pro laboribus, & infeſtationibus aſſignatas ſibi, & à Deo commiſſas Eccleſias deſerere debent, vt quieti & otio vacent, prout præclarè docet, ac monet cunctos Epiſcopos Liberius Papa *in cap. ſuggeſtum* 7. *q.* 1. exceptis tamen legitimis cauſis, de quibus habetur *in c. niſi cùm pridem*, & *ibi* Doct. *de renuntiat.*

De officio, ac onere Epiſcoporum hactenus, plura namque ad eorum officium ſpectantia ſuperſunt, ſed quia potiùs ad poteſtatem, & iuriſdictionem referri videntur, ea ſequentibus numeris exponemus.

34 Epiſcopali igitur muneri non modò onera, & officia plurima ſunt iniuncta, verùm poteſtas etiam, & auctoritas maxima, dignitas quoque ac præeminentia à Canonibus eſt conceſſa, vt faciliùs ea, quæ ad ſuum munus pertinent, valeant adimplere, & eis honor debitus, atque obedientia à ſubditis exhibeatur, omnis autẽ poteſtas, & auctoritas, & iuriſdictio Epiſcopalis ad tria capita redigi ſolent: quædam enim Epiſcopo competunt ratione Ordinis, ſeu conſecrationis Epiſcopalis, quæ ſcilicet ſolus Epiſcopus exercere poteſt, non autem Epiſcopo omnino ſunt interdicta; quædam vero competunt ei ratione iuriſdictionis; alia ratione dignitatis.

35 Ea, quæ ad Epiſcopum ſolum ratione Ordinis ſpectant, ſunt hæc, videlicet *primò* Baſilicas conſecrare, & Altaria in Eccleſia conſecrata erigere, & conſecrare, & hæc eadem conſecrata reconciliare, ſi violata fuerint, vel polluta, de quo latè *alleg.* 27.

36 *Secundò*, Chriſma conficere, & baptizatorum fontes Chriſmate ſignare, vt infrà latè oſtendemus *alleg.* 31.

37 *Tertiò*, Ordines clericis conferre, *alleg.* 3. & Epiſcopos conſecrare, *p.* 1. *tit.* 1. *c.* 5. & huiuſmodi clericos ſolemniter degradere, *alleg.* 110.

38 Hæc omnia ſolus conſecratus Epiſcopus facere poteſt, nec alius quamuis ei plena adminiſtratio Epiſcopatus concederetur, nec ea aut quodlibet eorum poteſt Epiſcopus alteri, qui non ſit conſecratus Epiſcopus demandare; niſi id ex indulto Apoſt. habeat, quód nec in grauioribus conſecrationibus datur, *c. Pontifices* 7. *q.* 1. *c. interdicimus* 16. *q.* 1. *c.* 1. 26. *q.* 6. *c. accedentibus, de exceſſ. Prælat. c. is cui, de elect. lib.* 6. Nec valet conſuetudo in contrarium, vt ſcilicet non Epiſcopus hoc ſoleat exercere, *c. quanto, de conſuet. c. aqua, de conſecrat. Eccleſ.* de quibus agimus *allegationibus* 3. 31. & 110.

39 Alia verò ſunt, quæ etſi propriè, & præcipuè ad Ordinem Epiſcopalem ſpectare videantur, alteri tamen non Epiſcopo ex priuilegio, vel conſuetudine, aut delegatione competere poſſunt, ſunt autem hæc, videlicet.

40 *Primò*, minores Ordines & primam tonſuram conferre poſſunt Abbates ſuis ſubditis Regularibus, & S. R. E. Cardinales etiam non Epiſcopi ex priuilegio, vt dicemus *d. alleg.* 3. *n.* 5. *cum ſeqq.* aliis verò, quibus hoc ius non competit, nec delegare poteſt Epiſcopus.

41 *Secundò*, virgines benedicere, & conſecrare eſt ſolius Epiſcopi, *c. perlectis. § ad Epiſcopum* 25. *diſtinct.* Sed id Presbyteris etiam delegare poteſt ſecundùm aliquos, contra quos tamen verior eſt ſententia iuxta ea quæ reſoluimus *alleg.* 27. *à n.* 52.

42 *Tertio*, publicè pœnitentes in Miſſa reconciliare, *c. quamuis* 68. *diſt.* quod Sacerdos ſimplex non ſine licentia Epiſcopi facere poteſt, *cap.* 1. *& ibi gloſ. cap Aurelius* 17. *q.* 6.

43 *Quartò*, Calices, & Patenas, & Corporalia, pallas Altaris, & veſtimenta Sacerdotalia, & alia vtenſilia Eccleſiæ conſecrare, ſeu benedicere, quod etiam non Epiſcopus facere poteſt, qui id ſcilicet ex priuilegio, vel conſuetudine habeat, nam alteri nec Epiſcopus delegat, de quo latè *alleg.* 27. *num.* 35. *cum ſequentibus*, exceptis campanis, quas ſolus Epiſcopus benedicere ſolet, *eadem allegat.* 27. *à num.* 46. quamuis ſimplicem earum benedictionem valeat delegare.

44 *Quintò*, Eccleſias pollutas reconciliare, quæ ſi fuerint conſecratæ, non delegat earum reconcilationem ſine indulto Apoſt. ſi verò non erant conſecratæ, ipſe delegat, vt colligitur ex dicta *alleg.* 28 *n.* 55. *cum ſequentibus*

NVNC circa iuriſdictionem Epiſcoporum ſciendum eſt eos habere *primo* iuriſdictionem Ordinariam in tota ſua diœceſi, deinde etiam multis caſibus delegatam, videbimus autem priùs Ordinariam, quæ quidem conſiſtit aut in ſubiectione perſonarum, & locorum, aut in diſpenſatione, & abſolutione ſubditorum. Videamos de prima, quæ comprehendit beneficiorum, & aliarum gratiarum conceſſionem, & correctionem, ac pœnarum impoſitionem quoad perſonas, item diſpoſitionem, & gubernationem, ſeu adminiſtrationem quoad loca & res Eccleſiaſticas

45 Pertinet ergo ad Iuriſdictionem Ordinariam Epiſcopi *primò* ſubiectas habere omnes, & ſingulas perſonas ſuæ diœceſis cuiuſcunque ſint gradus, & qualitatis, in foro animæ, & in foro etiã exteriori quoad cauſas & delicta Eccleſiaſtica, & pœnas ac cenſuras Eccleſiaſticas tantùm in laicis, in Eccleſiaſticis verò perſonis etiam quoad ciuiles cauſas, & omnia crimina, & pœnarum genera omnia, ſecundùm tamen ea, quæ in ſuis locis infrà exponemus.

46 *Secundò* omnes Eccleſias, & Parochias, monaſteria, & hoſpitalia, ac omnia loca pia, & religioſa ſub ſua poteſtate, ac regimine habere, niſi aliud ex priuilegio exemptionis contingat. *cap. regenda* 10. *q.* 1.

47 *Tertio* res,& bona Ecclesiastica, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiarum quod quædam sub suo regimine continere, *cap.nullus omnino 16. q.7. & p. 3.* ostendemus.

48 *Quartò* circa personam ad iurisdictionem Episcopi pertinet formatas litteras dare,id est,dimissorias pro Ordinibus ab alio Episcopo recipiendis, de quibus late *alleg.7.* aut pro alia exemptione à iurisdictione Episcopi sui, *alleg.49.*

49 *Quintò* Constitutiones speciales in Ecclesia & diœcesi sua facere, *c.2.de constit.in 6. c.Catholica 11. dist.c.2.* vbi gloss.& Doct. *de maioris.& obed.* Bertachin. *in tr.de Episcopo lib.4. p.2.* Rot. *apud Farinac. decis.757.p.2.recent.* & dicemus *alleg.93. n.23. cum seq.* Et an valide in illis sine causa dispensare possit? *alleg.34.*

50 *Sexto* bonas consuetudines introducere circa personas & loca & res Ecclesiasticas,& omnia sibi subiecta, & propter hæc, & alia necessaria Synodum conuocare,de quo *d. alleg.93.*

51 *Septimò* (adhuc generaliter circa omnia) quæcumque Presbyteris licèt quoad celebrationem diuinorum, & administrationem Sacramentorum, & aliorum, quæ tanquam Ordini annexa communia sunt Presbyteris, & Episcopis exequi, vt est catechizare, baptizare, prædicare, Eucharistiam conficere, soluere, & ligare, & omnia Sacramenta ministrare præter Confirmationem, & Ordinem, quæ solis Episcopis competunt, vt *alleg. 3. & 30.* ostendemus.

52 *Octauè* beneficia Ecclesiastica personis idoneis,& habilibus legitimè conferre,vt *alleg.57.* dicemus, & personas in Ecclesiis,& beneficiis instituere,& destituere. *c.cum ex iniuncto,in fine,*vbi gloss. *de haret.c.3. de instit.*.& aliqua dicemus *alleg.63.* Et non idoneos præsentatos à patronis reiicere secundùm ea quæ adducemus *alleg.72.*

53 *Nonò* omnes causas ad forum Ecclesiasticum de iure spectantes cognoscere, & omninò saltem in prima instantia, & in sua diœcesi terminare, & executioni mandare, de quo late *alleg.81.*

54 *Decimò* visitationem omnium Ecclesiarum†, & quorumcumque locorum Ecclesiasticorum,& personarum, ac rerum facere, & in visitando omnia necessaria,& opportuna ordinare,atque disponere, saluo iure exemptionum, provt latè explicabimus *alleg.73.& 74.*

55 *Vndecimò* clericos, & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere & carcerare, *c.in memoriam 19.dist.c.in singulis, cum seq. de statu monachor.* iuxta ea quæ habentur *alleg.107. à nu.16.* ab officio, & beneficio suspendere, degradare, vt *alleg.100.* & beneficiis priuare,& alias pœnas, & censuras imponere ex causis,modis, & formis, quas per discursum operis videbimus.

56 *Duodecimò* Capituli negligentiam quandoque sopplere Concil. Trident. *sess.5.de reformat.cap.2. & sess.24.de reformat.cap.16.* ita & Abbatum & Metropolitani vices quoque in nonnullis,vt *sess. 23. de reform. cap. 1.* & controuersias de præcedentiis inter Ecclesiasticas personas componere. Concil.Trident. *sess.25.de Regular.cap.13.*& nos latè *alleg. 78. à num.16.*

57 *Decimotertio* super omnes personas suæ diœcesis non exemptas liberam habent potestatem adulteria, & scelera inquirendi, vlciscendi, & iudicandi absque impedimento alicuius, & si opus fuerit publicum auxilium inuocandi. *c. 1.& c.conquerente, & cap.dilectus,de officio Ordinar. c. eos.qui 32.dist. c.fraternitatis 34.dist.cum similibus,* Concil.Trid. *sess.24. de reform.c.8.* Habent enim canonicam obedientiam, sobiectionem,ac reuerentiam, quæ eis à cunctis debetur, *d.cap. conquerente.*

Decimequartò Ecclesias ædificandas designare, vt 58
infra *alleg.16.* & de letigiosis Ecclesiis cognoscere, & litigare, *c. si plures 16.quæst.7.* † & vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere, provt latè dicemus *alleg. 66.* & nouas parochias instituere.

Decimoquintò monasteria Regularium reformare, 59
& quandoque gubernare, *d.cap.in singulis,cum seq.de statu monach.*& ea ad libitum gratia visitationis, & exhortationis intrare. *c.visitandi 18.quæst.2.*& eorum vtilitates disponere. *c.cognouimus, ead.causa & quæst.* de quo aliqua dicemus *alleg.74.* Ita & hospitale, & pia loca regere,vt *alleg.75.* & ab eorum administratoribus & visitatoribus, atque œconomis rationes exigere, de quo *alleg.75.à num.57.*

Decimosextò res Ecclesiasticas dispensare, ac mo- 60
derari,siue earum omnium curam, & prouidentiam habere,& curare, vt legata ad pias causas exequantur, & per se etiam quandoque vltimas exequi voluntates, vel ad id hæredes etiam per censuras cogere, *cap.cum quidem, c.si haredes,de testam.l.nulli,C. de Episcop.& Cler.*& latè infrà *alleg.82.num.13.cum seq.*

NVNC circa secundam partem iurisdictionis 61
Ordinariæ Episcoporum,quæ in dispensatione,& absolutione consistit, sciendum est quòd circa auctoritatem dispensandi variæ videntur esse Canonum dispositiones, & propterea etiam variæ apparent Doctorum sententiæ. Quare hac in re breuiter compendiare conabimur,quibus in casibus Episcopi possint dispensare, vel minimè.

Cadit autem Episcoporum dispensatio *primò* in irregularitate, vt scilicet quis possit Ordines suscipere, vel in susceptis ministrare. *Secundò* in inhabilitate ad beneficia, & officia consequenda. *Tertiò* in facultate contrahendi Matrimonia contra impedimenta canonica.

In aliis materiis non videtur propriè dispensatio Episcoporum cadere, nam in voto, & iuramento est potiùs absolutio, vel commutatio, in aliis erit concessio, vel licentia, aut remissio, & huiusmodi.

In primis igitur in irregularitate ad Ordines sus- 62
cipiendos dispensare possunt Episcopi de iurisdictione Ordinaria cum iis, qui ordinari prohibentur de iure, ex his causis, videlicet *primò* ex quocumque delicto occulto in quo dispensare possunt post peractam pœnitentiam, *cap. de his vere 50.dist.* excepto tamen homicidio voluntario, quantumvis occulto, ex sententia antiquorum Canonum, *in cap.1.de homicid.& in cap.fin.de temp.ordinat.*& Concil.Trident. *sess.24. de reform.c.6.* de quibus latè agemus *alleg.39.*

Secundò ex delicto etiam manifesto, quod non sit 63
grauius adulterio, similiter post peractam pœnitentiam dispensat, *cap.ac si clerici*, vbi gloss.& Doctores *de iudic.*

Tertiò ex quocumque etiam delicto grauiori 64
quantumuis manifesto, quod tamen ex aliqua iusta excusatione minuatur, nam dispensant Episcopi cum hæretico, vel Apostata à Fide,vt promoueri possint, vel in ordinibus ministrare, si timore vel periculo compulsi à Fide defecerunt, & postea sponte reluctati sunt, nisi se periculo præsumptuosè exposuerunt. *cap. Presbyteros qui 50.dist.* Item cum homicida qui non per se, sed per alium in duello aduersarium occidit, vt notatur *in c. Henricus,de Cler.pugnant.in duello.* Item cum homicidia

qui

qui cum magno iræ furore nolens occidit aliquem *c. studeat 50. dist. & c. interfecisti, de homicid.* Item cum Simoniaco, si cùm paruulus esset, cupiditate parentum Ecclesiam pecunia sit adeptus, vel si etiam adultus emptam dimiserit & canonicè rexerit, aut si ignoranter, vel coactus id fecerit, & sic similibus, qui quidem casus potius in retinendo beneficio intelliguntur. Hodie verò tutius est in illis ad Papam remittere.

65 *Quartò* ex quacunque etiam causa, absque delicto tamen proprio veniente in iis, qui Religionē approbatam professi per aliquod tempus ibidem religiosè fuerint conuersati, cum quibus etiam pro culpa suscepti Ordinis furtiuè, aut plurium Ordinum eadem de susceptorum contra edictum suum cum excommunicationis pœna promulgatum dispensant Episcopi, *c. 1. de eo qui ordines furtiuè suscepit.*

66 *Quintò* ex quacunque etiam causa irregularitas proueniat, vbi subest necessitas dispensandi, veluti ad vitanda scandala, & in similibus casibus, in quibus periculum esset in mora, *c. vt constitueretur 50. dist.*

67 *Sextò* propter Ecclesiæ vtilitatem & meritorum prærogatiuam dispensant Episcopi in irregularitate, quæ non prouenit ex delicto proprio, aut quæ non prouenit ex delicto quod sit grauius adulterio, vt suprà est declaratum, vnde dispensat cum illegitimo, sed ad minores ordines tantùm, *cap tali coniugio 1. quæst. 7. c. 1. de filiis Presbyt. in 6.* & infrà latè dicemus *alleg. 45.* & cum corpore vitiatis, siue defectum in corpore patientibus, sine eorum culpa, nisi magna esset deformitas, vel defectus, per *tot. titul. de corpore vitiat.* & dicemus infrà *alleg. 42.* in tempore autem ordinationis non possunt Episcopi dispensare præterquam quòd ante annum expectatum sacri Ordines recipiantur, & quod plures minores Ordines eadem die recipi possint, vt infrà dicemus *alleg. 17. num. 5.*

68 Et hæc de dispensatione Episcoporum in irregularitate pro Ordinibus suscipiendis, ad ministrandum verò in Ordinibus iam susceptis non minus dispensare possunt, quàm ad eosdem suscipiendos dispensar: nam in quibusdam casibus dispensatio ad suscipiendos Ordines cum eis conceditur in iis etiam ad ministrandum in susceptis possunt dispensare, imò faciliùs dispensatio conceditur ad ministrādum, quàm ad promouendum ad Ordines, argumento *c. si quis Presbyter 50. dist. & c. primi, in fine, de ordin. ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui.* Vnde dispensare possunt Episcopi etiam cum Sacrilego quandoque, vt in ordine suscepto ministret, *d. c. si quis Presbyter.* Item cum eo qui ignoranter ab Episcopo deposito, vel suscepto in sacris Ordinibus fuerit initiatus, prout infrà dicemus *alleg. 48.* In aliis casibus hîc non expressis solus Papa dispensat, vt latè *alleg. 50.* videbimus.

69 CIRCA habilitatem autem ad beneficia & dignitates ac officia Ecclesiastica consequenda dispensare possunt Episcopi, *primò* cum illegitimo in beneficiis simplicibus tantùm, *c. penult. de elect. & c. 1.* vbi DD. *de filiis Presbyt. lib. 6.* non autem in curiatis, nec in dignitatibus Ecclesiasticis, vt *alleg. 45.* dictum est.

70 *Secundò* cum eo, qui recipit beneficium de manu laïci, vt valeat illud retinere, secundùm Innocent. *in c. quisquis, de elect.* arg. *c. nuper, de sent. excomm.*

71 *Tertiò* vt quis possit plura simplicia, vel vnum curatum & aliud simplex beneficium retinere, iuxta ea quæ *alleg. 62.* dicemus.

Quartò cum eo qui propter beneficium quod obtinet tenetur infra annum ordinari, si abesse velit causa studij, *c. cùm ex eo, de elect. lib. 6.*

Quintò in ætate quoad dignitates non curatas & beneficia simplicia, *cap. vnic. de ætat. & qualit. lib 6.* quod hodie non est recipiendum, cùm Concilio Trident. ætas sit definita, vt *alleg. 60. n. 66. & 79.* demonstrabitur.

72 *Sextò* vt beneficiatus non resideat ad tempus cum legitima causa, *cap. licèt Canon, in fine de elect. lib. 6.*

73 IN MATRIMONIO verò contrahendo regulariter non dispensant Episcopi, nisi in tribus casibus; *primus* est, vt contrahi possit contra interdictum Ecclesiæ generale, id est, Feriarum, ex causa; vel speciale à se factum, aut à suo inferiori, vt infrà probabimus *alleg. 32. n. 194.* *Secundus* contra impedimentum criminis quod impedit tantummodo contrahendum, non autem contra illud quod etiam contractum dirimeret, *c. si contra in fin. 36. quæst. 2.* Caiet. *verb. Matrimonium §. secundum verò c. in fine.* *Tertius,* ne contrahi possit non præmissis denunciationibus in Ecclesia, prout plenè dicetur *d. alleg. 32. n. 27. cum seqq.*

In iis omnibus consistit omnis Episcoporum potestas ordinaria dispensandi, circa quam nihilominus dispensationem quædam sunt notanda.

74 *Primò* quòd licèt in prædictis tantum casibus Episcopis dispensandi facultas concedatur de ordinaria potestate, in multis tamen aliis Sedis Apostolicæ reseruatis poterunt dispensare, vbi necessitas magna coëgerit, & periculum scandali si differatur, *cap. vt constitueretur 50. distinct. & c. quædam. vers. quod sumpsi 35. q. 3. & c. ipsa pietas 23. q. 4.* nisi contra ius diuinum, aut præcipuas grauésque Ecclesiæ sanctiones esset dispensandum, *c. sunt quidem,* & *ibi* gloss. notabilis *25. q. 1.*

Secundò quòd vbi in simili casu necessitatis dispensant Episcopi, intelligitur talis dispensatio cum tacito Sedis Apostolicæ consensu facta, vt *in c. fin. de eo, qui ordines furtiuè suscepit,* & salua eiusdem Sedis authoritate, vt *in c. 1. q. 5.*

75 *Tertiò* quòd contra Canones & Concilia non possunt dispensare Episcopi, nisi in tribus casibus; quorum *primus* est; vbi Canon exprimit possit dispensari, licèt hanc potestatem expressè ipsi Episcopo non concedat, arg. *c. nuper, de sentent. excomm.* & gloss. *in c. postulasti, de elect.* & dicemus infrà *alleg. 33. num. 16. cum seqq.* *Secundus,* vbi expressè Episcopo dispensationem permittit, vt *in c. si autem, in fine 36. q. 2. & in cap. vnic. de ætat. & qualit. lib. 6.* & in multis locis Concilij Trident. vbi de irregularitate agitur: alius est ratione magnæ necessitatis, vel vtilitatis, vt dicemus *d. alleg. 33 n. 26.* *Tertius* est ratione consuetudinis legitimæ præscriptæ in talibus dispensandi, *cap. quicunque 11. quæstion. 1. c. fin de consuetud.* consuetudo enim facit valere dispensationem quæ aliàs non valeret, arg. *c. fin de translat. & c. perniciosus, de celebrat. Missar.* Casus autem in quibus consuetudine dispensare possunt Episcopi, sunt qui in iis consistere videntur, quæ sunt merè iuris positiui, secundum Caietan. *in verb. Matrimonium, §. secundum verò c. in fine.*

76 *Quartò,* quòd in multis casibus arbitrio Episcoporum dimittitur an debeat dispensare necne, vt patet *in c. fin. q. 5. & in c. Presbyteros qui 50. dist. & in c. cum de tua, & in c. significauit, & ferè per tot. de corp. vitiat.* in dubio autem facultatis dispensandi debent ad Papam remittere.

77 *Quintò,* in dispensando distinguere debent de rebus, seu casibus dispensandis: nam ad beneficium

cum parte fructuum illiteratis, & imperitis Rectoribus parochialium, si aliàs honestæ sint vitæ, quod & ante fuit constitutum de coadiutore Episcoporum eadem auctoritate deputando, *in cap. vnico, de clerico ægr. in 6.* de quo *alleg.* 118.

93 *Nonò*, in visitandis monasteriis, & beneficiis commendatis etiam exemptis, in quibus non viget Regularis obseruantia, sed & vbi in similibus vigeret Regularis obseruantia, si eorum superiores admoniti intra sex menses non visitauerint, aut correxerint, Concil. Trident. *sess. 21. de reformat. c. 8. in prin. in fine.*

94 *Decimò*, in visitandis beneficiis exemptis nullius diœcesis, si sit proximior Episcopus, aut à Concilio Prouinciali ad hoc deputatus, Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 9.*

95 *Vndecimò*, in prohibendis, & ordinandis quæ in Missarum celebratione, vel euitanda, vel seruanda sunt, Conc. Trid. *sess. 22. in decreto de obseruandis & vitand. in Miss.*

96 *Duodecimò*, in examinandis Notariis Iudicum Ecclesiasticorum, & si idonei non sint ab officio cohibendis, Concil. Trident. *sess. 22. de reformat. cap. 10.*

97 *Decimotertiò*, in his omnibus ordinandis, & moderandis, quæ ad visitationem, & morum correctionem subditorum suorum spectant. Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 10.*

98 *Decimoquartò*, in restituenda & seruanda clausura Monialium in monasteriis etiam exemptis, *c. vnic. in fine, de statu Regular. lib. 6.* Concil. Trid. *sess. 25. de Regular. c. 5.* & in regendis monasteriis Monialium sedi Apost. immediatè subiectis, *Clem. attendentes, de statu Monach.* Concil. Trident. *sess. 15. de Regular. cap. 99.*

99 *Decimoquintò*, in cognoscendo de patronatibus de quibuscumque beneficiis, & dignitatibus minus legitimè constitutis, & acquisitis, Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 9.*

100 *Decimosextò*, in Clericis concubinariis quibuscumque à beneficiorum administratione suspendendis, Conc. Trid. *sess. 15. de reform. c. 14.*

101 Delegati verò an Ordinarij Iudices sint censendi Episcopi in aliis casibus, in quibus etiam tanquam sedis Apost. delegati procedunt ostendam, *alleg.* 92.

102 Et generaliter negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis tanquam sedis Apost. delegati, *Clem. quia contingit, de relig. domib. Clem. 1. iure patron.* Negligentiam verò delegati Papæ supplent auctoritate Ordinaria, non delegata, vt est casus notabilis *in c. significauit, de offic. Ordin.* aliàs regulariter ei cedit Episcopus in causa delegata, *c. sanè, de officio deleg.* immo eius sententiam quamuis iniustam exequi tenetur, si sibi exequutio illa committatur. *c. pastoralis §. quod verò, illo tit. de officio deleg.* non tamen tenetur eius iussa exequi, nisi litteras suæ delegationis ostenderit, *cap. cùm in iure, de officio deleg.* Notandum est autem, quòd si quandóque Papa mandet Episcopo, vt subditos suos corrigat tanquam eum excitans ad correctionem debitam exercendam, non intelligitur per hoc eum facere sedis Apost. delegatum in hac parte cap. licèt in corrigendis *c. graue gerimus, de officio Ordin.* nec ei iurisdictionem concedere in exemptos, nisi hoc exprimat, *Clem. fin. de priuil.*

103 Quamuis enim Episcopi maximam habeant auctoritatem & iurisdictionem, vt vidimus, limitatur tamen in pluribus, & in hoc specialiter quòd exemptos corrigere, aut iudicare de iurisdictione ordinaria non possunt, nec debent. *c. pen. de officio Ordin. cap. sanè, de excess. Prælat.* Priuilegia enim subditorum seruare tenentur, *cap. dilecti, de priuileg.* aliàs potest eis impunè obedientia à priuilegiatis, vel exemptis denegari. *cap. sanè, & c. cùm quorundam, eod. tit. de priuileg.* Nam Episcoporum auctoritas (& respectu Romani Pont. & aliorum Prælatorum, qui super illos sunt) dicitur semiplena, & in partem tantum solicitudinis vocati dicuntur, non in plenitudinem potestatis, vt dicitur *c. decreto, & in c. qui se scit 2. quæstion. 6. c. ad honorem, de auctor. & vsu pallij, cum similibus.* Vnde vtuntur baculo pastorali desuper recuruo, per quod eorum potestas limitata ostenditur, & depressa, *c. vnic. in fine, & ibi* gloss. & Doct. *de Sacra Vnct.* Quare multa sunt quæ facere prohibentur Episcopi, sunt autem illa omnia, quæ Papæ reseruata sunt, de quibus *alleg.* 50. videbimus. Item & ea, quæ ad Patriarcharum atque Archiepiscoporum tantum spectat officium, de quibus vidimus *sup. p. 1. titul. 3. & 4.*

NVNC VERO quædam alia specialiter & expressè eis denegata breuiter referemus, quæ videlicet si facta fuerint non sunt valida; alia verò sunt multa, quæ facere non debent, sed si fierent certè valerent, ea tamen colligere superuacaneum visum est.

104 Episcopi igitur, *primò* iurisdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in his, quæ superiori reseruantur, apponere prohibentur, vt suprà diximus.

105 *Secundò*, Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt. *c. 2. de excess. Prælat.* gloss. *verb. obuentiones in cap. ad audientiam, de Eccles. ædific.* gloss. *verb pleno iure in cap. 1. 12. quæst. 2.*

106 *Tertiò* à multis grauaminibus Religiosorum cessare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur. *c. nimis 1. & 2. de excess. Prælat.*

107 *Quartò*, subditis suis interdicere non possunt, ne suis superioribus statum suarum Ecclesiarum denuntient. *c. quia plerumque, de Officio Ordin. in 6.*

108 *Quintò*, quemquam excommunicare non possunt pro iniuria propria, nisi talis iniuria magis Ecclesiā, quàm seipsos lædere videretur, *c. inter querelas, & c. Guilisarius 23. quæst. 4.* vel nisi pro tuendis iuribus propriis contra potestatem temporalem, vbi aliàs temporalis defensio non sufficit, vide *c. dilecto, de sent. excom. lib. 6.*

109 *Sextò*, exactiones, & taleas, & alia similia Clericis, aut Monachis imponere prohibentur, ne videantur in Ecclesia Dei exactores potius, quàm Pontifices, inquiunt Patres in Toletano Concil. relato *in c. quia cognouimus 10. q. 3.* & vide *c. nullì Episcoporum cum seq. 16. q. 1. & c de excess. Prælat. & c. cum Apostolus §. prohibemus, de censib.*

110 *Septimò*, Episcopalia in aliena diœcesi exercere non possunt sine proprij Episcopi licentia, nec similiter alienos Clericos ordinare. *cap. Episcopus 11. 7. quæst. 1.* Concil. Trident. *sess. 6. de reform. cap. fin. & sess. 13. etiam de reform. 2.* de quo diximus *allegat. 6. & 8.*

111 *Octauò*, non possunt sibi successorem eligere. *c. 2. cum seqq. 8. q. 1.* de quo diximus supra *p. 1. titul. 1. c. 3. à num. 39.*

112 Denique pleraque eis prohibentur absque sedis Apost. licentia, vt est Episcopatui renunciare, *cap. nisi cum pridem, de renunc. & c. 2. de translat. Episcopi,* & infrà dicemus *alleg.* 113. Religionem intrare, vt probabimus *alleg.* 53. *num.* 23. longam peregrinationem arripere, intelligendo cum Suar. *de Relig. tract. de voto lib. 3. cap. 4. à n. 4.* Barthol. a Fausto *in thesauro Relig.*

*lig.lib.1.q.3.37.*Sanch.*in pracepta Decalogi,tom.1.lib.4.c.25.n.39.cum sequentibus*, & metipso *in collect. ad c.magna 7.de Vrbo n.11.*

9 Electus autem Episcopus non potest ante confirmationem administrationi Ecclesiæ se immiscere. *cap.nastri,cap.transmissum,in fine,& cap.nihil, in fine, de elect. & cap.auaritia, eod. tit.in* 6. de qua confirmatione diximus *part.1. tit.1 cap.4.* nec ante consecrationem Episcopalia exercere, de qua *ead.tit.1.cap.5.* quia nec ante Episcopus nominatur, vnde si nomen non habet, nec habere officium potest, vt inquit Damasus Pont. *in cap. Corepiscopi, in fine 68. distinct.*

ALLEGATIO PRIMA.

Episcopatus an sit dignitas & Ordo, & quæ in illius assequutione requirantur; & quot priuilegia habeant Episcopi?

SVMMARIVM.

1 *Clericatus ordo nobilitat, & est maior quacumque alia dignitate, & honore sæculari.*
2 *Sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem, semper & vbique summa reuerentia debetur.*
3 *Sacerdotes personis illustribus comparantur.*
4 *Episcopatus culmen est omnium dignitatum, & n.12.*
5 *Episcopi Angelis præcellunt quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est.*
6 *Episcopi per suas diœceses liberam habent potestatem, & tribunal ordinarium.*
7 *Matrimonialium causarum cognitio pertinet ad solos Episcopos.*
8 *Absoluere ab omni censura legis non reseruata pertinet ad Episcopos,*
9 *Dispensare possunt Episcopi quoties dispensandi facultas conceditur.*
10 *Episcopi appellantur nonnunquam Præsules, interdum Antistites.*
11 *Episcopatus dignitas est, & n.12.*
13 *Papa quare Episcopum se appellet.*
14 Cap.qui Episcopatum 8.q.1.*declaratur.*
15. *Episcopus dicitur à verbo Græco* Ἐπισκοπεῖν, *& significat eum qui speculatur, & inspicit.*
16 *Dignitatis appellatione in iuris, vel hominis dispositione Episcopalis continetur, quando materia est fauorabilis.*
17 *Dispensatio ad omnes, seu quascumque dignitates, non extenditur ad Episcopalem propter eius excellentiam.*
Episcopalis dignitas non venit sub amplissimis verbis quorumcumque beneficiorum in odiosis, ibid.
18 *Episcopatus est ordo à Sacerdotio distinctus.*
19 *Episcopatus est de per se, & seiunctum Sacramentum. Cardinalatus an sit verus Ordo? ibid.*
20 *Episcopalis dignitas ius patria potestatis soluit.*
21 *Nobilitas filij non prodest patri.*
22 *Pater filium habens Episcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogatiua.*
23 *Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio cōsiderata in generali, & in cōmuni est instituta de iure diuino.*
24 *Episcopatus dignitate qui profulgere cupis, debet alicuius Academiæ, & gymnasij publ. suffragio, & authoritate Magister, aut Doctor, vel licentiatus in sacra Theologia, aut iure Canonico creari. Illiteratus in Episcopum promotus ab Episcopatu est remouendus.*
25 *Examinantur ad Episcopatus munus euehendi coram Sanctissimo in Curia, aut eius Nuntijs in partibus iuxta nouam Constit. Clement. VIII.*
26 *Ætas 30. annorum requiritur in promouendis ad Episcopatum.*
27 *Franciæ in Regno idoneus ad Episcopatum iudicatur qui in 27. constitutus anno reperitur.*
28 *Ætas 30. annorum ad Episcopatum requisita debet esse completa.*
29 *Infans si consecretur Episcopus recipit characterem. Episcopus ante 30. annum consecratus non fit irregularis, ibid.*
30 *Canonista Theologo præferendus est in assequutione Episcopatus, si doctus & prudens sit, & vbi hæreses non pullulant.*
31 *Theologi præferuntur Canonistis in his, quæ pertinent ad forum conscientiæ, in aliis verò pertinentibus ad forum iudiciale & censuras, ac pœnas Ecclesiasticas Canonista Theologis præferri debent.*
32 *Episcopus ex legitimo matrimonio natus esse debet.*
33 *Legitimati per subsequens matrimonium ad Episcopatum habiles dicuntur.*
34 *Legitimatio quæ fit per subsequens matrimonium iuris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis.*
35 Cap.innotuit, de elect. *declaratur.*
Cardinalatus ad celsitudinem legitimati per subsequens matrimonium non possunt ascendere, ibid.
36 *Ad Episcopatum promouendus in sacro Ordine antea saltem sex mensium spatium constitutus esse debet de iure Concil. Trid.*
37 *Promouendus ad Episcopatum in omnibus sacris Ordinibus debet esse constitutus iuxta Bullam Gregorij XIV.*
38 *Episcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida est.*
39 *Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses.*
40 *Prædictum trimestre tempus exorditur à die confirmationis.*
41 Cap.Ordinationes il 1. §.tempus 75.distinct. *declaratur.*
42 *Episcoporū consecratio die Dominica est facienda.*
43 Cap.quod die 75.dist. *declaratur.*
44 *Ecclesia est locus idoneus pro consecratione Episcoporum, nisi consuetudo aliud haberet.*
45 *Consecratio Episcoporum à minori numero, quàm aliorum trium fieri minime debet.*
46 *Promotus ex dispensatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica, non potest eadem die consecrari Episcopus.*



SI Clericatus Ordo nobilitat, & est maior quacumque alia dignitate, & honore sæculari, *cap. denique 4. distinctione, capite 1. in fine 17. distinct. cap.quis dubitet 96. distinct. capite duo sunt 12.quæst.1. capite 1.quia verò, de sacra Vnction.* Tiraquell. *de nobilitat. c.9. num.4.* Petrus Gregorius *syntagm. iuris, lib.4.tit.8. cap.6. glos.5.* Fulu. Facian. *de probation.lib.2.cap.34.num.5.* Bellet. *disquisit. clerical.p.1.tit. de disciplina clericali. §. ... n. 1.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. clericus 1.* Thom Valasc. *allegat.super diuersas materias, tom.1. alleg.6.num.1.& 2.*Phœb. *Lusit.decis.162. n.25.* † Et Sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem semper, & vbique summa reuerentia debetur, quia † personis illustribus clerici æquiparantur, *l. apud simil. indenem,* 1 2 3

nem.C.de Epiſc. & cleric.l.3.C.de ſum. Trinit. Socin.
*reg.322.in 8.limit.*Farin.*in praxi crimin.part.1.q.99.*
num.118. Quid erit in Epiſcopis quibus excellen-
4 tiora debentur, vt dicit text.*in cap.1.de priuileg.*ibi,
cui debet excellentiora;ea ratione, quia † Epiſcopa-
tus culmen eſt omnium dignitatum,*c.venerabilis,de*
*prabend.*ibi, *ad culmina dignitatum*, vbi omnes ex-
plicant,id eſt,ad Epiſcopatum,vt per gloſſ.*verb.di-*
*nitatum in c.2.eod.tit.6.*cum ſimilibus, quibus exor-
nant Caſſan.*in catal gloria mundi, part.4. conſid.25.*
Paul.Fuſc. *de viſitat.lib.1.c.2.num.11.* Vnde Epiſco-
patus noo dicitur dignitas,ſed Dignitatum culmen,
Ioſeph.Ludou.*Peruſ.deciſ.74.num.11.*Anaſtaſ. Ger-
mon.*de ſacror.immun.l.3.cap.9.numer.9.*Camill.Bor-
rel.*in ſumm. deciſ. tom.1. tit.6. n.6.* Maſtrill *de magi-*
ſtrat.lib.5.c.10. numer.12. Lotter.*de re benef.l.1.q.9.*
*num.68.& q.26.num.29.*Alzedo *de Epiſcopat.orig.c.*
1.num.39.
5 In Conc. igitur Trid.*ſeſſ.25 de reformat. c.6.verſ.*
praterea, præcipitur vt Epiſcopis vbique is honor
tribuatur,qui eorum dignitati par eſt, & à Canoni-
cis exemptis,vt ſcilicet eis in choro,& in Capitulo,
in proceſſionibus,& aliis actibus publicis ſit prima
ſedes & locus,& præcipua omnium rerum agenda-
rum auctoritas. Iam enim ab Arelatenſi Conc.ſan-
citum fuerat ipſos præfectos prouinciarum Epiſco-
pis ſubiici, vt habet Cardin. Baron. *annal. Eccleſia*
anno 324.numer 8. Nam quoſcumque Barones, ſiue
Duces, ſiue Marchiones, ſiue alio quocumque
titulo decoratos præcellere debent, Marc.Anton.
Burg *de offic. Prafecti Prator. lib 1.cap.27.numer.31.*
Ioan Franciſc.à Ponte *de poteſt.Proreg tit.de elect of-*
*ficial.num.34.*Et proprio id exemplo longè prius pa-
tefecerat Maximus Imperator: is enim cùm anno
386.B. Martinum Epiſcopum conuiuio excepiſſet,
ſimul diſcumbentibus Euodio Præfecto,& Conſu-
le,eodemque ipſius Maximi fratre, ac duobus Co-
mitibus ſumma poteſtate præditis, & medio inter
ipſos Presbytero ipſius Martini, iuſſit Pocillatori
qui ſibi auream pateram, tanquam omnium, qui
aderant,longè excelſo, obtulerat,eandem ipſi Epi-
ſcopo,veluti digniori offerre geſtiens, cùm ille bi-
biſſet, ex eius Sanctis manibus poculum ſumere:
quod neque ex ſententia ei ſucceſſit; nam vir ſan-
ctiſſimos ſoæ non immemor dignitatis,primus bi-
bere non recuſauit, mox verò non Maximo, ſed
Presbytero ſuo pateram tradidit, nullum ſcilicet exi-
ſtimans digniorem, qui poſt ſe biberet,neque inte-
grum ſibi fore:ſi aotem Cæſarem,aut eos,qui à Cæ-
ſare erant proximi,prætuliſſet Presbytero,vt recen-
ſet *in vita S. Martini* Seuerus *c.21.*cuius verba te-
ſcripſit Card Baron.*d.anno 386.num 32.*& ex Sulpi-
tio *in eadem vita*, refert etiam ad demonſtrandum
iſtud ius Prælationis Epiſcoporum,Cardin.Bellarm.
controu.tom.1. de Romano Pontifice, l.1.cap.7.in 2.col.
verſ.denique Maximus. Vnde Innocent.III.*in c.ſoli-*
*ta.de maior,& obed.*grauiter reprehendit Conſtanti-
nopolitanum Imper. eo quòd einſdem Vrbis Patri-
archam ac ſcabellum pedum ſuorum in parte ſini-
ſtra ſedere permitteret,latè oſtendẽs quàm dignior
ſit poteſtas Eccleſiaſtica tẽporali.& ſæculares Prin-
cipes Eccleſiaſticis ſubmitti debere Principibus,
quod & io multis ſacrorum Canonum locis *69.diſt.*
per tot.& Sanctorum Doctorum ſententiis compro-
batur, ſpecialiter ex B Gregorio & Gelaſ.*in c quis*
dubitet, cum ſeqq ead diſt. vbi habetur Sacerdotes
Chriſti Regum & Principum.& omnium fidelium
Patres,& magiſtros cenſeri.& Ioannes Papa *in c. ſi*
Imperator, ead. diſt dicit Imperatórem Catholicum
filium Eccleſiæ,non Præſulem,& quod ad Religio-
nem competit, dicere ei conuenit, non docere, &
poſtmulta: *Imperatores Chriſtiani*, inquit, *ſubdere*
debent executiones ſuas Eccleſiaſticis Praſulibus, non
praferre; vnde in quolibet loco ſuæ iuriſdictionis
non exempto pro tribunali ſedere, & iuriſdictio-
nem exercere poſſe ait tex *in cap cùm Epiſcopus. de*
officio ordin. in 6. de quo latè *alleg. 80.* & per ſuas
diœceſes liberam habere poteſtatem, & tribunal
Ordinarium ex aliis comprobat Corn.*de abſolut. iu-*
ramenti part.3.quaſt 11.à num.9. & Angelis præcel-
lere quatenus Eccleſiam regere ſcientia diuinitus
communicata datum eſt, obſeruat. Thom. Boſſi. *de*
ſignis Eccleſia tom.2. lib.16 cap 9. Eius igitur digni-
tas ampliſſima eſt,Menoch.*cõſ.201.n.133.*omnemque
que tollit infamiam,idem Menoch.*conſ.11.7.n.16.*
itavt in Eccleſia patri exhibere reuerentiam non te-
neatur,ſecùs verò in domo, idem Menoch.*conſ.52.*
n.101.& conſ.157. n. 68. Nec dubium eſt quin ma-
gna ſit huius gradus excellentia, & profectò ſi Or-
dinem, & Ordinis poteſtatem ſpectemus,maior eſt
Epiſcopus, quàm Cardinalis: ille enim Sacerdotes
conſecrat,baptizatos confirmat, & alia huiuſmodi
facit,quæ Cardinalis non poteſt: idemque ſentien-
dum ſi attendatur iuriſdictio ferendi leges,punien-
di,diſpenſandi, indulgendi, quæ nullatenus licent
Cardinali, quoniam diœceſi caret,Auguſt de An-
cona *de poteſtate Eccleſ.quaſt.102.art.2.* Plat *de Car-*
din.cap 3. licèt Cardinalatus ſit culmen dignitatum,
Lotter.*de re benefic.lib 1.q.8.n.81.*
Vnde noſtri,& Theologi deducunt vulgare axio- 6
ma, quòd Epiſcopi in ſuis diœceſibus omnia poſ-
ſunt,quæ poteſt Summus Pontifex in vniuerſo Or-
be,exceptis ſpecialiter reſeruatis, argum text.*in cap.*
ad honorem, de auctoritat. & vſu pallij, & in cap. no-
uit,ad finem de iudiciis, & poſt Sot. *de Iuſtit lib.10.*
quaſt.1.art. 3. concl.1. & aliis locis, quæ commemo-
rat Henriq *in ſum.l.10.c.35.§.2. in commento lit. D.*
Ludou.Gomez *in rep.cap.1 num.33. de conſtit lib.6.*
Steph.de Gaëta *in repet.c.ad limina 30.q.1.princ.n.6.*
intelligendo,vt per Dionyſ.Paul.*de vera quatuor Pa-*
triarchalium ſedium erect.cap.17.à n.54. infinitos re-
fert Sanch *de Matrim.lib.1.diſp 9 num 3.*quibus ad-
de Suar.*tom.4.de pœnit. diſp.25 ſect.1. & de legib.lib.*
6.cap.14. num.6.
Ex quibus conſequens fit Epiſcopos in ſua diœ- 7
ceſi debere honorari ab Archiepiſcopo,dum eſt in
illa,Capr. *deciſ.27.n.24.& 25.* Aloyſ Ricc. *in praxi*
aurea,reſol.201. n.3.verſ.7. Habent eadem priuile-
gia circa officium Inquiſitionis, quæ habet Inquiſi-
tor delegatus,& maximè abſentibus Inquiſitoribus,
vel vbi illi non adſunt, Peña *in direct Inquiſ part.3.*
*ſchol.112.*Aloyſ.Ricc.*d reſol.201.num.4 verſ 11.*pro-
cedunt enim ſimul, vnde quærit Diana *reſol.moral.*
p.4.tract.7 reſol.47. quid faciendum in imponendis
pœnis,quando diſcrepant Inquiſitores, & Ordina-
rij:Et ciuitas occidens ſuum Epiſcopum priuatur in
poſterum tali dignitate, *c ita 25.q.2.*Con *lib 2.var.*
c 8.in fine,Aloyſ. Ricc.*d reſol.203. n 4.verſ.13* de
quo infra *all.57.n 247.*† Hinc pariter infertur Epi- 8
ſcopos in ſuis Diœceſibus pleniſſimã exercere iuriſ-
dictionem puniendi quæcumque & omnia crimina,
*c.1.de offic ordin.*cenſuras proferre poteſt contra Sa-
cerdotẽ, niſi iuriſdictionem habeat, *c.cùm ab Eccle-*
ſiarum,de officio Ordin. Indulgentias concedere va-
let,*cap quod autem, c. cùm ex eo,c pœn.de pœnit.& in-*
*frà alleg.88.*necnon cognoſcere de cauſis matrimo-
nialibus *infr.alleg.84.*diſpenſare in omnibus caſibus
minoribus adulterio, *cap.at ſi clerici,§. de adulteris,*
de iudic. & in irregularitatibus occultis. Concil.
Trident.*ſeſſ.24.de reformat. cap. 6.* vt infrà *alleg.59.*
& 40.

& 40. Abſoluere ad omni cenſura leg:s non ſeruata, *c. nuper, de ſentent. excommun.* poſt Nauar. Couat. Vgolin. & alios Suar. *de cenſur. lib. 2. cap.* 19. Suar *eodem tract. tom. 5. diſp. 7 ſect.* 3. latè *alleg.* 50. *numer* 271.
9 *cum ſeqq.* ac demum † diſpenſare quoties diſpenſandi facultas conceditur, vt notant omnes *in c. at ſi clerici, §. de adulteriis, de iudiciis, & in c. dilectus, de tempor. ordin.* Card. Toſch. *pract. concl. tom.* 3. *cõcl.* 276. Suar. *de legib. lib. 6 cap.* 14. *num.* 3. & 8. vide infrà *alleg.* 33.

Quare ex his omnibus colligitur Epiſcopos, tam in poteſtate iuriſdictionis, quàm in poteſtate Ordinis, Sacerdotibus, ſeu Presbyteris ſuperiores eſſe: conſtat enim tam Ordinis, quam iuriſdictionis poteſtatem competere Epiſcopis in ſuis diœceſibus; Sacerdotibus verò eſſe communem Ordinis poteſtatem cum Epiſcopis, exceptis ordinandi, confirmandi, nonnulliſque aliis miniſteriis: ergo fit conſequens manifeſtiſſimum quoad poteſtatem iuriſdictionis Epiſcopos ſuperiores eſſe Presbyteris, cùm ex dictis conſtet hos nullam, illos plenam in ſuis diœceſibus habere iuriſdictionem. Quoad poteſtatem Ordinis idem oſtenditur, ſiquidem Sacramentum Confirmationis conficere, Ordines conferre, multaque alia Ordinis miniſteria ſolis Epiſcopis fuere reſeruata, & Presbyteris omnino denegantur, Quare hanc veritatem multis docet Card. Bellarm. *tom.* 1. *controu.* 5. *lib.* 1. *cap.* 14 Petr. Sot. *de inſtit. Sacerd.* vbi *de ſacram Ordinis, ſect.* 1. & alij, quos plene refert Henriq. *in ſumm lib.* 10. *c.* 7. §. 2. *lit. L*, latè nouiſſime Philibert. Marchin. *de ſacram. Ordinis, tr.* 2 *p.* 8. *cap.* 4 *per tot.* qui poſt nonnullas huius tractatus impreſſiones in lucem prodiit, ideò nil mirum ſi adinuicem nos citemus: & de Fide definiuit Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 4 & *can.* 6. & 7. Nõ obſtant illa, quibus impij hæretici hanc Epiſcoporum, & Presbyterorum diſtinctionem & pulcherrimam Catholicæ Eccleſiæ hierarchiam conantur euertere, quem errorem iam olim excitauit Aërius, qui cùm Epiſcopatum fruſtrà & impotenter ambiiſſet, ab Eccleſia diuertit, eam impugnans dignitatem, quam conſequi non potuit: quem deinde errorem ex eadem cauſa promotus ſuſcitauit VVicleph, cùm Epiſcopatum Vigorienſẽ impotenter appeteret, adducentes auctoritates Pauli 1. *ad Philipp.* ibi, *cum Epiſcopis & Diaconibus*; quaſi nomẽ *Epiſcopis*, pro Presbyteris ponatur; aliàs enim de Presbyteris quoque Paulus feciſſet mentionem, & deinde, quia in plurali numero dicit, *Epiſcopis*, qui tamen in eadem ciuitate plures eſſe non poſſunt, iuxta ea quæ notantur *in c. quoniam, de officio Ordin.* Adducunt deinde Paul. s. *ad Titum cap.* 1. ibi, *conſtituas per ciuitates Presbyteros*, & inferiùs, *oportet enim Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe*, &c. quaſi illi, quos ſuperiùs Presbyteri nomine ſignificabat, iidem ſint atque illi, quos modò Epiſcopos appellat. Denique expendunt auctoritatem Hieron. *in cap. legimus* 93. *diſt. & in cap olim* 95. *diſtinct.* vbi expreſsè inquit, *eoſdem eſſe Epiſcopos, atque Presbyteros.* In primis enim pro ſolutione difficultatum, quas ſuprà ex locis Apoſtoli adduximus, aduertendum vniuerſum clerum, omnéſque Ordines ad duo primaria genera reuocari; ad Sacerdotes ſcilicet, & miniſtros, quorum priores, videlicet Sacerdotes ſubdiuiduntur in maiores, & minores; poſteriores verò ſcilicet miniſtri, in ſex alias ſpecies, Diaconos, Subdiaconos, Acolytos, Lectores, Exorciſtas, & Oſtiarios, quibus noſtris addũt Pſalmiſtas, habetur *in c cleros.* 21. *diſt.* quamuis nomen, *Epiſcopi*, principalibus tantùm Sacerdotibus tribui ſoleat, & nomen Diaconi principaliori tãtùm Miniſtro, vtrunque tamen ſuo modo aliis conuenit, nam etiam Presbyteri ſuperintendunt populo. Volens igitur Paulus vniuerſum populum ſalutare, ſeu magis Clerum, ne cogeretur ſingulos Ordines numerare, generatim id fecit, nomine Epiſcopi comprehendens omnes Sacerdotes, nomine Diaconi omnes miniſtros. Ad ſecundum ex Paulo *ad Titum* reſpondetur Paulum illis verbis vſum fuiſſe tanquam generalibus, non verò tanquam diſtinctis, ex modò dicta ratione. Ad auctoritatem vero S. Hieronymi reſponſum eſt ſuprà *part.* 1. *tit.* 1. *cap* 2. *num.* 36.

Vnde omnibus Clericis, & cunctis etiam fidelibus Eccleſia præcipit, vt Epiſcopos ſuos diligant, eiſque obedientiam debitam exhibeant, ſic etenim docet Clemens Papa *in c. Sacerdotes* 2. *quæſt.* 7. *Sacerdotes*, inquit, *& reliqui Eccleſiæ miniſtri, omneſque plebes Epiſcopos ſuos diligere debet, & eorum præceptis obedire, etiamſi ipſi aliter, quod abſit, agant, niſi in Fide errauerint* Et B. Apoſtolus Petrus hortabatur, dicens: *Obedite præpoſitis veſtris, non ſolùm bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis.* Euariſtus quoque Papa *in cap ſicut vir, in fine* 7. *q.* 1. dicit *Eccleſiam cum tanta reuerentia Epiſcopi ſui doctrina ſuſcipere debere, eamque amare, & diligere, vt legatum Dei, & præconem veritatis*; ſi quis autem Epiſcopo non obedierit, ſiue ſit Sacerdos, ſiue alius clericus, ſiue etiam Princeps, Canonum ſententia pronunciatur infamis, & à liminibus Eccleſiæ eſt reiiciendus, vt dicit idem Clemens *in cap ſi autem* 11. *quæſt.* 3. excommunicandos eſſe dicit Anterus Papa *in c abſit, eadem cauſa, & quæſt.* ita & *in c. ſi quis, & in c. omnes, de maior. & obed.* Nec poteſt ſubditus contra Prælatum ſuum præſcribere obedientiam, *cap. cùm non liceat, de præſcript.* vbi in collect. plures Doctores citauimus, & infra *alleg.* 128. latiùs agemus.

Epiſcopi igitur multis nominibus appellantur, 10
nonnunquam Præſules, interdum Antiſtites, aliquando ſummi Sacerdotes, vt per text. *in cap cleros, verſ. Epiſcopus, cum ſeqq.* 21. *diſt. c. quod tranſlationem, de tempor. ordinat. c.* 1. §. *per frontis, princip. de ſacra Vnct.* tradunt, & explicant ſigillatim poſt alios, Card. Bellar. *tom.* 1 *de controuerſ. Chriſt. fidei. l.* 3. *de Rom. Põt. c.* 24. & *l.* 2. *de Concil. auct. cap.* 1. *ad fin.* Azor. *part.* 2. *l.* 3 *c.* 21. *q.* 1. Henriq. *in ſumm. l.* 10. *de Ordinis Sacramento cap.* 32. *num.* 1. Durand *in rationali diuinorum l.* 2. *c.* 11. *à princ. vſque ad numer.* 5. & quòd Epiſcopi dicantur ſummi Sacerdotes, nuncupatim tradunt Ioſeph. Lud. *Peruſ. deciſ.* 74. *n.* 11. Azor. *inſtit. moral p.* 2. *l* 3. *cap.* 28 *col.* 299. ita & Pontifices multoties nuncupantur, vt *in c. Pontifices* 7. *quæſt* 1. *cap. Maſſana, de elect. d. c quod tranſlationem, c. quia perículoſum.* ibi, *Pontificalis officij, de ſentent. excomm. lib.* 6. Imò Iſidor. *in d. c. cleros, verſ. Pontifex*, vocat eos maximos Pontifices, hoc eſt, maximos Sacerdotes, & *in verſ. Presbyter*, addit eoſdem Pontificatus apicem habere notant Gom *in cap.* 1. *num.* 18. *de conſtit. lib.* 6. Aloyſ. Ric *in praxi aurea reſolut.* 203. *num.* 2. Azor. *dict. q.* 1. *verſ. quæres etiam.* Durand *numer.* 3. *vbi proximè*, cuius nominis deriuationem idem Iſidor. *in dict. verſ. Pontifex* explicare videtur dum ait, *vel dicitur, & quaſi via ſequentium*, &c quæ etymologia ex eo declaratur, & confirmatur, quia ſiue ſequamur Quinti Mutij Scæuolæ ſententiam, qui à *poſſe*, & *facere* Pontifices dictos putauit, & quod illis poteſtas fuiſſet ſacrificandi, id eſt, Sacra faciendi, *l* 2. ibi, *Pontificem dum Sacra facit, ff. de in ius vocando*, (*facere* enim apud veteres ſacrificare eſt) ſequuntur multi, cum quibus Alcia. *lib.* 2. *Parag. c* 6. indeque Pontificium dictum pro iure, & poteſtate aliquid faciendi: ſiue ſequamur aliam eiuſdem nominis rationem,

quæ

quæ Marcò Var. placuit, de qua Nouiorès in l.1.§.
deinde ex his legibus, ibi, apud collegium Pontificum
erant, vbi Corraſ. num.16.& 17. Cagnol.numer.96.
ff.de origine iuris, Lexicographi iuris verb. Pontifices;
in vtroque ſenſu Epiſcopi rectè Pontifices appel-
lantur, vel quòd ſacra faciant, dict. cap. cleros, verſ.
Presbyter, vel quia viam aliis conſtruant & oſten-
dant, exemplo vitæ, & doctrinæ, ex regula text. in
cap.inter cætera, de officio Ordin. Cum ſimilibus tra-
dit Corraſ.lib.3 miſcellan.c.22. num.6. & 8. quo pa-
cto declarandus erit text.in dict.cap.cleros,verſ.Pon-
tifex, ibi, quaſi via ſequentium, intendit Durand.d.
lib.2.cap.11.numer.3. Vocantur Principes Eccleſiæ,
Aloyſ.Ricc in praxi aurea reſolut.203.num.2. Dicun-
tur etiam perſonæ egregiæ, itaut ad eos domi mit-
tatur pro iuramento accipiendo ſi quandoque in
teſtem vocantur volentes, gloſſ. in l.ad egregias ff.de
iureiur.Bald.in Auth.ſed index, C.de Epiſcopis & Cle-
ric.Gambar.de officio & poteſt. Legati de latere lib.2.
titul.de variis Ordinariorum nomin.n.38.Item dicun-
tur illuſtres,ſecundùm Bart.in l.omnes populi 2.de in-
ſtit.& iur.Gambar.citato loco num.39.& comitari de-
bent à ſuis Canonicis in publicis proceſſionibus, vt
latè probat Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſol.51.& di-
cuntur habere paſtoralem curam,& dignitatis faſti-
gium,cap.ordinatos 59.diſt.c.miramur. verſ.principa-
tus,diſt.6.c.principatos 1.q.1.Aloyſ.Ricc.d.reſol.203.
num.2.

11 Epiſcopatus, dignitas eſt, Epiſcopúſque digni-
tis, & poteſtatis nomen habet,non officij tantum,vt
probant text.in c.2.de officio delegat.lib.6.ibi, Pontifi-
cali dignitate, &c. & Clement.5. ibi, Pontificali, de
renun.Clem.in pleriſque, ibi, Pontificalis dignitas, de
elect.Extrauag.1 verſ.non volentes, Ne Sede vacante,
Ioannis XXII. cum multis aliis, ex quibus ita poſt
Ioan. Andr. notant Franch. & Dominic. in d.cap.2.
numer.1.Azor.inſtit.moral.tom.2.lib.3.cap.27.quaſ.2.
Henriq.in ſumm.lib.10.de Ordinis Sacramento, c.32.
12 num. 5. Quinimo † Epiſcopatum non tantum digni-
tatem, ſed culmen eſſe dignitatum videtur probare
text.in cap.pen.ibi, ad culmina dignitatum, de praben-
dis, quem ad hoc notat gloſ. verb.dignitatum in c.2.
eodem titul.lib.6. & ſingularem dicit Barbatia in cap.
dilectus,colum.pen de officio Legati, ad notabilem ca-
ſum applicat Ripa lib.2.reſponſorum cap. 16. maio-
rémque eſſe Ordinem,quam ſit in Eccleſia Dei,aſſe-
rit gloſſ. verb. Epiſcopus,in proœmio libri ſexti, gloſſ.
verb. de Epiſcopis in c.quia periculoſum, de ſententia
excommunicat. eodem lib. 6. Caſſan. in catalogogloria
mundi,part.4.conſiderat.25. inde afferentes rationem
13 † quare Summus Pontifex ſe Epiſcopum appellet,at
cæteros Epiſcopos vocet fratres; quaſi ſibi æquales,
Cardinales verò & Reges filios,iuxta text.in c.quam
grauis 6. de crimine falſi. tradunt Felin. in proœmio
Gregoriano,num.1.Dec.in c.cùm venerabilis,num.2. de,
except.Coſin.in pragmatica tit.de numero Cardinalium
gloſ.Cardinales.

14 Neque obſtat text.in c.qui Epiſcopatum, ibi, quia
nomen eſt operis,non honoris, 8. q.1. ex quo nonnulli
huius temporis hæretici contendunt Epiſcopi no-
men ſolùm eſſe functionis, muneris, ſeu officij, non
verò poteſtatis,ſeu dignitatis, refert Cardin. Bellar-
min.de controuerſ.Chriſtianæ fidei,tom.1.lib.3.de Rom.
Pontif.cap 24. Azor.d.cap.27. quaſ.2. Reſpondetur
enim hæreticos manifeſtè decipi ex nominis ety-
mologia, quam ſolùm voluit deſignare D. Auguſt.
15 in d.c.qui Epiſcopatum: nam etſi nomen † Epiſco-
pus, ſumptum à verbo Græco ἐπισκοπεῖν quoad nò-
minis etymologiam ſignificet eum, qui ſpeculatur,
& inſpicit, quaſi Epiſcopus in Eccleſia Dei ſpecu-
lator ſit,& inſpiciens ſubditorum mores, cap. Cleros
§.Epiſcopus 21.diſtinct. Azor.dict.cap.27.quaſtion.1.
Durand.in rationali Diuinor. lib. 2. cap.11. numer.1.
& 2. Attamen reipſa, ſicut olim apud Ethnicos
nomen erat Magiſtratus & præfecturæ, nimirum
Prætoris, ita & hodie ſumptum etiam eſt ad deſi-
gnandam poteſtatem,& dignitatem,& præfecturam,
quæ eſt in Epiſcopo: ita vt Epiſcopatus non ſit ſim-
plex officium prædicandi, & inſpiciendi ſubdito-
rum vitas: ſed etiam vera dignitas, & præfectura
Eccleſiaſtica, cum poteſtate & vi coactiua regendi
eoſdem ſubditos in rebus ſpiritualibus, ac diuinis,
& imperandi, ac puniendi, vt bene deducitur ex
illo D. Paul. ad Corinth. cap.13. ibi, ſecundum pote-
ſtatem, quam dedit mihi Dominus, &c. & ex aliis
locis intendit vtrumque text.in dict.c.2. ibi, Ponti-
ficali dignitate, &c.iuncto ibi, ſacri officij, quod exer-
cent,&c. cap.quia periculoſum, ibi, Pontificalis officij,
de ſentent.excommunicat.lib.6 & ex variis Scripturæ
teſtimoniis, & ſimilitudine nominis, Rex, ex quo
etiam hæretici arguebant, oſtendit idem Illuſtriſſ.
Cardin.Bellarm.d.c.24.notant Henriq.& Azor.dictis
locis.

Ex eo autem quòd Epiſcopatus dignitas ſit, in- 16
ferunt DD. ſub appellatione dignitatis in Iuris, vel
hominis diſpoſitione etiam Epiſcopalem venire, vt
per Dominic. & Franch.d.cap.2.numer.1. de quo ta-
men videri poteſt gloſſ.verb.dignitatum, & ibi com-
muniter omnes, in cap. de prebendis lib. 6. Simo-
net.de reſeruat quaſ.11. per totam, Mandoſ reg.32.
Cancel. quaſ.15. Gambar. de poteſtate legati libr.2.
num.41.cum ſeqq.& lib.7.à n.212. Hojeda de incom-
patibilitate benefic.1.cap.part.24.numer.64.qui magis
communiter diſtinguunt inter materiam fauorabi-
lem, & odioſam, ita vt in illa, non verò in iſta ſub
appellatione dignitatis, Epiſcopalis comprehenda-
tur, iuxta deciſionem text.in c dilectus.12. de conceſ.
prabenda,c. Inquiſitores 16. & ibi gloſſ.verb.expreſſè,
de hæreticis lib.6.cap.ſi compromiſſarius 37.verſ.huiuſ-
modi, d. elect.lib.6. de cap. periculoſum,de ſentent.ex-
communic.eodem lib.Marc.Anton.Genuenſ.in practic.
cap. Eccleſ. quaſ. 9. numer.3. & diſpenſationes vide
doctrinam Abbat.in d.cap.dilectus num.1. & in c.cum
VVinton.de elect.vbi docet † diſpenſationem etiam ad 17
omnes, ſeu quaſcunque dignitates, non extendi ad
Epiſcopalem propter excellentiam,& culmen illius,
ex regula c.1.§.vltim.de filiis Presbyter.lib.6. ſequun-
tur Peregrin.de fideicomm.art. 23.numer.8.Hojeda de
incomp.benef.p.2.c.vltim.num.77.Maurit.Alzed.d.p.1.
c.3.n.19.Nicol.Garcia de beneficiis p 1.cap.6.num.66.
Sic etiam Epiſcopi non ligantur ſuſpenſione, ſiue
interdicto, niſi de illis mentio fiat, d.c.quia periculo-
ſum, Sayr.de cenſuris lib.1.c.8.num.25.Bellet.diſquiſit.
Cleric.p.1.tit.de diſciplina clericali §.2.n.47.Nec etiã
ſub diſpoſitione generaliter loquente de perſonis,
venit perſona Epiſcopi, c. Inquiſitores de hæret.in 6.
vbi gloſſ.verb.expreſſe Lotter.de re benef.lib.1.q.8. n.
82.Nec denique Epiſcopalis dignitas venit ſub am-
pliſſimis verbis quorumcunque beneficiorum in
odioſis,c.2.vbi gloſſ.verb.dignitatum, de prabendis in
6.Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſſ.5.in princip. num. 36.
Bellet.d.§.n.43.

Sed an Epiſcopatus Ordo ſit, controuertitur in- 18
ter Theologos, & Canoniſtas. Theologi enim in
Eccleſia ſeptem tantùm Ordines ponunt, quatuor
videlicet minores,& tres maiores,& ſic negant Epi-
ſcopatum eſſe ordinem diſtinctum,ſed eundem cum
Sacerdotio,& per conſecrationem in dignitate Epi-
ſcopali recipere Epiſcopum non ordinem diſtin-
ctum,vt eſt Sacramentum,ſed potiùs diſtinctum of-

ficium, & nouam dignitatem ac præeminentiam exercendi ex officio plures Ecclesiasticas functiones, quas ex officio certum est nec simplices Sacerdotes, nec alios inferiores exercere posse. Ita tenent ipsi in 4. Sentent. distinct. 24. S. Thom. in addit. ad 3. p. quæst. 40. art. 5. in corpore, vbi Nugnus, Henriq. in sum. lib. 10. cap. 2. in princip. Cosm. Philiarch. lib. 1. cap. 10. Paul. Comitol. resp. moral. lib. 1. quæst. 98. sub num. 11. Sanch. in opuscul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 8. Lotter. de re benef. l. 3. q. 35. à num. 32. Alzed. d. part 1. cap. 4. num. 8. Molfes. in summ. moralis Theolog. tract. cap. 1. num. 31. Homobon. de Bonis de humana vitæ statibus part. 1. cap. 20. in princ. Filliuc. tom. 1. tract. 9. numer. 12. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 1. num. 5. Bonacina de Sacramentis disp. 8. quæst. unic. punct. 1. num. 3. Verior tamen est sententia Canonistarum asserentium Episcopatum esse Ordinem à Sacerdotio distinctum, vt probat expresse Tridentini locus (cui se nescire, nec posse bona fide respondere asserit Nauarr. in l. . o infrà citando) sess. 23. de sacram. Ordin. cap. 4. ibi, Episcopos, qui in Apostolorum locis successerũt ad hunc Hierarchicum ordinem præcipuè pertinere, &c. text. in cap. illud 77. distinct. & in c. 1. iuncta gloss. verb. a cap. 32. distinct. Quòd autem imprimat characterem probatur, quia Episcopalis ordinatio non potest repeti, & est indelebilis, & Episcopus ex sua ordinatione potest duo Sacramenta conferre, scilicet Ordinem, & Confirmationem, quæ non possunt Sacerdotes inferiores ministrare, Fr. Eman. in summ. tom. 4. cap. 67. num. 21. Alzed. d. part. 1. cap. 4. numer. 7. Denique confirmatur optimè ex eo, quia Episcopi multò magis, quàm alij inferiores ad sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum ordinantur: ipsi enim & Sacerdotium conferunt, ac Altaria, & vasa ad vsum eiusdem Sacramenti consecrant. Ex quibus ita ex nostris, & Theologorum pluribus hanc sententiam defendunt in effectu gloss. verb. Episcopus, in proœmio, lib. 6. & gloss. 2. vbi Doct. in cap. quoties 3. de purgat. canonic. Durand. in 4. dist. 14. quæst. 6. & ibi Palud. quæst. 7. VValdens. tom. 2. de Sacram. cap. 116. Nauarr. in manual. cap. 12. numer. 18. Petrus Sot. de instit. Sacerd. lect. 1. & 4. de sacram. Ordin. Vinald. in candelabro aureo, tit. de sacram. Ordinis, num. 10. Emanuel Sà verb. Ordo, n. 7. Valent. tom. 4. disput. 9. quæstion. 1. punct. 4. Martin. Fornar. cap. 1. de Ordine, Cardin. Bellarmin. de sacramento Ordin. cap. 5. Vasq. part. 3. disputat. 240. c. 3. Coninch. de Sacram. tom. 2. disput. 2. dub. 2. num. 9. Medina lib. 1. de cœlibatu cap. 16. Domit. Chamerot. de Sacrament. tract. 11. de Ordine sacro, cap. 1. dub. 3. Laym. in Theolog. moral. lib. 5. tractat. 9. cap. 4. numer. 3. & cap. 7. in fine. Rendina in promptuar. receptarum sent. titul. 38. de Episcopis & Prælatis, numer. 15. Campanil. in diuers. Iuris Canonici rub. 2. num. 7. Vasconcel. in harmonia rub. ad tit. de translat. Episcopi, num. vlt. Franc. Leo in thesauro fori Eccl. part. 1. cap. 4. num. 17. nouissimè me citato in hoc loco, Torreblanca in practicab. iuris spiritualis lib. 2. cap. 11. num. 16. Quicquid aliter distinguat Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 27. quæst. 3. & Lotter. de re benefic. lib. 1. quæstion. 9. à num. 75.

19 An autem ordinatio Episcopalis verè, & propriè sit Sacramentum? Vide Balduin Iunium super opera controuersiarum. Cardin. Bellarm. part. 2. lib. 6. cap. 3. vers. primum ergo, post Michaelem Medinam, Petr. Sot. Valent. & Vasq. tractat Coninch. d. disp. 20. n. 43. inter quos receptior tenet opinio Episcopatum esse de per se, & seiunctim Sacramentum, & vltra eos docent Cardin Bellar. Sacrament. lib. 1. c. 5. & Gregor. de Valentia tom. 3. disp. 9. q. 1. punct. 4. vers. secundò controuersum, quos refert & sequitur Campan. rub. 2. n. 7. ante vers. Episcopatum, Filliuc. d. tract. 9. n. 24.

Verùm autem Cardinalatus sit verus Ordo, non videtur ab instituto nostro alienum disputare. Quidam inter Ecclesiasticos Ordines Cardinalatũ enumerant, ex quorum numero sunt Turrer. lib. 2. sum. c. 80. Card. Alban. in tract. de Cardinalib. quæst. 5. circa med. Anton. Barbat. tract. de potest. Cardinal. p. 1. quæst. 1. num. 20. vsque ad 37. Villadieg. de origine, dignitate, & potest. Cardinal. q. 1. Cardin. Iacobat. tr. de Concil. lib. 1. art. 12. August. Triumph. tract. de potest. Eccles. q. 102. S. Antonin. 3. part. sum. tit. 21. c. 1. & 2. Sed alij multo meliùs tenent Cardinalatum non esse Ordinem sacrum, nec imprimere characterem, nec fuisse à Christo Domino institutum, vt per Cardin Zabarel. in Clem. ne Romani, §. porrò, de elect. Sot. in 4. dist. 24. quæst. 2. art. 4. Card Bellarm. lib. 1. de cleric. cap. 16. contron. 5. Domit. Chamerot. de Sacrament. tract. 11. cap. 1. dub. 2. Sanch. in opuscul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 11. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 4. c. 1. quæst. 3. vers. secunda opinio, Monet. de commut. vltim. volunt. c. 12. num. 75. vers. tamen primum; ex ea potissimum ratione, quia Cardinalatus non habet consecrationem aliquam, nec materiam, nec formam. Vnde similiter Papatum non constituere Ordinem distinctum ab Episcopatu, nec imprimere distinctum characterem, resoluunt Sot. d. q. 2. art. 4. concl. 2. Bonacin. de Sacram. disp. 8. q. 8. vnica, punct. 1. num. 5. quia etsi Papa habeat maiorem potestatem iurisdictionis, quàm habeat Episcopus; tamen in potestate conficiendi corpus Christi consecrandi Episcopos, confirmandi, & ordinandi, sunt æquales.

In honorem tantæ dignitatis multa priuilegia Episcopis conceduntur, & plures prærogatiuæ eis competunt de Iure. Primò enim electus Episcopus eximitur à patria potestate, ex lege Canonica in cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi, & lege Imper. in auth. sed Episcopalis dignitas, C. de Episcopis & cler. obseruant Con. in cap. quia nos, num. 5. de testam. Bernard. & Salzed. reg. 235. Garc. Falcon. reg. 198. Cott. in memorabil. b. verb. Episcopalis dignitas, Viui. tom. 2. com. opinion. lib. 8. tit. 29. de patria potestate, n. 4. p. 403. Menoch. remed. 15. recuperanda, numer. 321. Ascan. de patria potestate, c. fin. num. 49. Pinel. in l. 1. p. 1. num. 42. C. de bonis matern. Gutier. in repet. §. sui, num. 10. & 11. Inst. de hered. qual. Valdes. ad Xuar. p. 2. pag. 62. Molin. de Iust. tractat. 2. disp. 229. vers. 6. Rebell. de oblig. Iust. p. 2. lib. 1. q. 8. num. 6. vers. 8. Milis verb. filius, vers. filius, eximitur, Sà eod. verb. num. 11. Anton. Gom. var. tom. 1. c. 9. num. 11. Alzed. part. 1. c. 12. num. 10. vbi numer. 19. dicit quòd filij Episcopi antea vxorati per consecrationem patris non liberantur à patria potestate. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 29. num. 79. Mart. de Iurisd. p. 4. cent. 1. casu 27. nu. 4. nouissimè Barth. de Angelis ad d. auth. sed Episcopalis, num. 1. pag. 82. Marc. Anton. Genoens. in pract. Eccles. q. 374. nu. 1. in princ. Idem in Cardinalibus in his, quæ ipsis sunt commoda, non ita tamen vt omittant ius suorum hæredum, Cuch. in Instit. canon. lib. 1. tit. 4. nu. 87. Molin. de Iustit. tr. 2. disp. 229. num. 8. Læl. Zech. de Repub. Eccles. tom. 3. de Cardinal. num. 9. priuil. 8. nouissimè amicus meus sapientissimus P. Diana moral. resol. part. 5. tract. 1. resol. 32. Secundò, in signum dignitatis Episcopalis, & spiritualis quoque Matrimonij cum Ecclesia sua annulum portare potest in digito, & Mittra, seu infula, & aliis Episcopalibus ornamentis atque insigniis decoratur, c. clerici officia, de vita & honest. cleric. Tertiò in Altari, in quo Episcopus Missam cantauit, nullus eadem die potest Missam celebrare, cap. in altari, de consec. dist. 2. & infrà dicemus alleg. 14. in princip. Possunt autem ipsi Episcopi cum Altari portatili vbique

vbique locorum, & extra Ecclesias celebrare, per se, vel per alium in præsentia sua, c. fin. de priuileg. in 6. quod an sublatum fuerit per Concil. Trid sess. 22. in decreto de obseruandis, & euit. in sacrificio Missæ, dicemus infrà alleg. 23. num. 5. Et in suis diœcesibus populo solemniter benedicere Clem. fin. de priuil. de quo aliqua notabimus alleg. 27. num. 63. Audire diuina Officia etiam tempore interdicti, & celebrare, & in sua præsentia facere celebrari, cap. quod nonnullis, de priuileg. & possunt sibi quem volunt eligere Confessorem, c. fin. de pœnit. & remiss. de quo tamen vide quæ dicemus infrà alleg 25. num. 20 Quartò, habent Cathedratici exactionem, & Canonicam portionem, & alia similia, quæ ad legem diœcesanam pertinere dicuntur, de quibus tractabimus alleg. 86. Quintò non potest Episcopus ad testimonium dicendum flagitari: nam, inquit l. nec honore. C. de Episcopis & cleric. & auth. de sanctiss. Episcopis §. nulli verò iudicum, & persona inhonoratur, & dignitas Sacerdotis excepta confunditur, de quo vide quæ diximus in nostro tract. de Iure Eccles. lib. 1. c. 12. num. 30. quòd si quandoque eius necessaria sit attestatio, non iureiurando, sed Euangeliis tantùm coram positis testimonium eius est accipiendum, cap. testimonium, cum seq. 11. quæst. 1. Sextò, cuicumque licitum est iudicium Episcopi in qoacumque causa eligere, & eius sententia non est retractanda, & testimoniom ipsius tantùm est recipiendum, vt Theodosius Imp. decreuit in c. quicumque, cum seqq. 11. q. 1. nisi de præiudicio famæ alterius ageretur, vt in cap. fin. 6. quæst. 2. hæc enim sic quoque intelliguntur cum sententia ab Episcopo secundùm ius legitimè fuerit prolata; dicit enim Imper. illud veritatis auctoritate firmatum, illud incorruptum habeatur quod à sacrosancto homine secundùm scientiam mentis illibatæ fuerit prolatum, in c. omnes, in fine, ead. causa & quæst. Episcopi quoque tantùm, vel alij in Ecclesiastica dignitate constituti, Conseruatores Iudices dantur, c. hac constitutione, de officio deleg. in 6. Septimo, si Episcopi à quoquam rebus propriis spolientur, vel à suis sedibus eiiciantur, sunt statim in omnibus restituendi, & cuncta eis redintegranda, antequam vllum crimē obiici possit, cap. si quis ordinatus, cum seq. 91. dist. Clem. vnic. de foro compet. Nec sunt Episcopatu priuandi propter quamcumque ægritudinem, aot corporis infirmitatem, cap. 1. cum seqq. 7. q. 1. Octauo, Episcopus potest assistere Inquisitoribus in negotio Fidei. Alex. IV. Bulla XIII. & habet eadem priuilegia circa officium Inquisitionis, quæ habet Inquisitor delegatus, & maximè absentibus Inquisitoribus, & vbi Inquisitores non adsunt, Penia in 3. part. direct. Inquisit. schol. 112. Aloys. Ricc. in prax. aurea resol. 203. vers. duodecimo Nonò, Episcopi non citantur ad Curiam ab Auditore Cameræ absque mandato summi Pontif. Pius IV. Bulla 74. Aloysius Riccius dict. resolut. 203. num. 1. Decimò, Episcopi præcedunt Protonotarios, etiamsi sint de numero participantes tā in Vrbe, quàm extra, Pius II. Bulla 2. Aloys. Ricc. d. resol. 203. vers. sexto. Vndecimò, Episcopus in sua diœcesi debet honorari ab Archiepiscopo dum est in illa, Capyc. decis. 17. n. 28 & 25. Aloys. Ricc. dict. resol. 203 n 2. vers. octauo. Duodecimò, Episcopus potest esse Iudex in causa propria suæ Ecclesiæ, vt dicemus alleg. 87. num. 6. Decimotertiò, Ciuitas occidens suum Episcopum priuatur in posterum tali dignitate, cap. ita nos 25. q. 1 Cou. lib. 2 var. c. 8. in fine, Aloys. Ricc. d. resol. 202. num. 4 Gutier. canon. lib. 2. cap. 30. num 11. Alzedo dict. part. 1. cap. 7. num. 17. vbi num. 18. id intelligit, si Episcopus iam erat consecratus; qui autem Episcopum personaliter offenderit, non potest nisi per Papam absolui, quamuis sit leuis iniuria, cùm in aliis ex leui iniuria id alteri demandetur, cap. peruenit. de sentent. excomm. Decimoquartò potest Episcopus sententiam suam per alium legere, Vgolin. de officio Episc. part. 1. cap. 2. §. 2. num. 4. Alzed. d. part. 12. cap. 11. num. 45. vbi num. 46. intelligit de Episcopo conseerato. Decimoquintò dum iurat non tenetur tangere librum, sed sat est quòd pectus suum tangat, vel à longè manus eleuet versus illum, cap. in causa, de iuram. c. 1. gloss. in cap. quoties 1. quæst. 7. Vgolin. d. p. 1. cap. 2. §. 1. num. 4. Hieron. Venero de exam. Episcop. lib. 4. cap. 17. num. 19. Alzed. d. c. 12. num. 28. vbi numer. seqq. id limitat quando Episcopus consecratur, dum fidelitatem, & alia Papæ promittit, vt in cap. Ego N. in fine, de iureiur. vel quando specialiter est statutum quòd Episcopus Scripturam tangat. Immo Episcopo sine iuramento credi in causis ciuilibus resoluunt Aggia de exhib. auxil. concl. 4. Bobadil. in polit. lib. 2. cap. 27. num. 15. Decimosextò, Episcopus accusatus non debet stare, sed sedere simul cum Iudice aliquantulum inferiùs, Selu. de benef. part. 1. q. 3. num. 12. in fine, Anton. Corset. de potest. Regia part. 4. num. 21. Alzed d. cap. 11. num. 16. Decimoseptimò, non potest cogi ad tutelam cuiuscumque personæ suscipiendam, auth. de sanctiss. Episc. §. Deo autem, collat. 9. l. 95. tit. 5. p. 1. Paul. Montan. de tutel. c. 35. reg. 1. n. 194. Galganet. eod. tract. lib. 1. tit. 6. n. 36. Alzedo d. cap. 12. num. 31.

21 Quamuis Tiraq. de nobilit. cap. 16. latè disputet an nobilitas liberorum ascendat ad parentes? & affirmatiuam partem tueatur Melch. Phœbos Lusit. decis. 155. per tot. tom. 2. per auth. constitutio quæ, de dignit. §. generaliter, illud certò certiùs est quòd † Dignitas 22 Episcopalis filij prodest patri, ita quòd parens filium habens Episcopum, ob eius dignitatem gaudeat nobilitatis prærogatiua, vt non reputetur plebeius. Ita Gam. Lusitan. decis. 112. vbi Flores de Mena, beoè Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 545. in 1. impress. & resolut. 467. per totam, in 2. impress. & faciunt quæ Farinac. in praxi criminali part. 1. lib. 1. tit. 5. q. 1. n. 60. me citato in hoc loco Alzed. p. 1. cap. 12. num. 17.

23 Episcopalis dignitas; eiusque iurisdictio considerata in generali, & in communi est instituta de iure diuino, vt constat ex D. Paulo ad Ephes. 4. & 1. ad Corinth. 12. quem post alios exponit Suarez tom. 4. de Pœnit. p. 2. disp. 25. sect. 1. à num. 7. & ex loco Act. 20. quem in idem adducit Card. Bellarmin. d. tom. 1. controuers. 8 generali lib. 4 c. 25. Henriq in sum. lib 6. cap. 5. n. 5. Si verò iurisdictio Episcopalis sumatur in particulari, est instituta de Iure humano. Suarez dict. sect. 1. num. 10. cum seqq. iuncto num. 3. Card. Bellarm. d. lib. 4. cap. 24. Valent. tom. 4. dispens. 7. quæst. 10. punct. 2. pag. 2. col. 1. Azor. instit. moral. p. 2. lib 3. c. 30. q. 13. Camill. Borrellus d. tit. 8. à n. 1. Ludouic. Miranda de ordine iudiciario q. 2. a. 5.

24 Ad cunctis formidandum Episcopale munus euehendum, singulari tum diuinarum, tum etiam humanarum rerum scientia sunt commendandi, cap. cùm in cunctis, de elect. Quamobrem is, qui dignitate Episcopatus præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ & Gymnasij publici suffragio, & auctoritate Magister, aut Doctor, vel Licentiatus in sacra Theologia, aut in Iure Canonico creari: quòd si ad nullum litterarum gradum promotus sit, sufficit si alicuius Academiæ testimonio publico probetur idoneus ad alios docendos: ita disponit Sac. Concil. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 2. & tenent Menoch. de arbitrar. casu 425. num. 35. Henriq. in summ. lib. 10. cap. 16. §. 2. in comment. littera B, & cap. 32. §. 2. & lib 18.

cap.9.§ 1. verſic. gradus, Petr. Alphonſ. de Vaſconc. in harmonia rubricar. Iuris Canon. tit. de ætate & qualitate, num. 4. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 28. q. 9. col. 305. & lib. 6. cap. 6. quæſ. 1. col. 683. Leſſ. de Iuſtit. lib. 2. cap. 34. dub. 24. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſſ. 4. nu. 67. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 171. plures alios refert Cened. ad Decretum collect. 51. num. 4. in fin. Campanil. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 3. cap. 4. num. 1. cum ſequentib. Bellet. diſquiſit. clericali. part. 1. tit. de clericali diſcipl. §. 4. à num. 33. Homobon. de bonis de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 1. cap. 9. quæſ. 52. vbi quæſ. 53. an ignarus promotus ad Epiſcopatum ſit tutus in conſcientia, & collatio valeat? quorum plures refero Ego ipſe in collect. ad cap. cum in cunctis, num. 10. de elect. Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tractat. 2. cap. 13. num. 6.

Hodie cum priuilegium Doctoratus non faciat
25 Doctorem, ſed requiratur doctrina, Clemens VIII. ſtatuit, vt non ſolum habentes priuilegium, ſed docti viri ad Cathedrales aſſumantur quoad Epiſcopatus in Italia ſumendi in Vrbe coram ipſo, & Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Cardin. aliorumque grauium, & peritorum Prælatorum, & virorum. In Gallia verò, & Hiſpania coram S.R.E. Cardin. Legatis ibi exiſtentibus, & Legatis deficientibus coram S. Sedis Apoſtolicæ Nunciis, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, de ſpeciali Papæ mandato, aſſiſtentibus aliis Prælatis, ac peritis Viris, vt huiuſmodi negotij grauitas requirit, ſe examini ſubiiciant, qui approbati, & non aliàs ad Eccleſiæ regimina admittantur, referunt Franc. Leo in Theſaur. fori Eccleſiaſtici part. 1. cap. 3. num. 10. & 11. Campan. d. cap. 4. num. 4. Maurit. Alzed. d. part. 1. cap. 3. num. 24. idiomate noſtro vulgari ſolemus dicere, *Prelada ſem letras, Nao ſem leme, Religio ſem peza, Galinza ſem azas*, Latinè *Prælatus ſine litteris, nauis ſine clauo, horologium ſine æquilibrio, gallina ſine alis*. Nam ſi omninò illiteratus in Epiſcopum promoueretur, ſanè ab Epiſcopatu amouendus eſſet, quemadmodum amotus fuit Epiſcopus Calinen. ab Honorio III. de quo in cap. fin. de ætat. & qualit. toleraretur tamen ſi ex longo vſu, & rerum experientia ſciat rectè exercere omnia ad Epiſcopatum neceſſaria, vel ſi charitatis perfectio ſcientiæ defectum ſuppleat, vt per Hojedam. de incomp. benef. p. 1. c. 24. n. 32. & 33. Maiol. de irreg. c. 32. num. 4. & 10.

Ad Epiſcopatus culmen ex Concil. Agathenſi
26 c. 16. & 17. nemo promoueri poteſt ante annum trigeſimum, habetur in cap. quicunque 77. diſt. Poſtmodum verò ex Conſtit. Alexandri III. in Concil. Lateranenſi ſuperadditum fuit vt exegerit 30. in cap. cùm in cunctis, de elect. Ita Coſmus in pragmatic. ſanction. tit. de elect. cap. ſicut, §. deinde, verb. legit. pag. 99. verſu, Petr. Gregor. ſyntagm. Iuris part. 1. lib. 17. c. 9. num. 12. Menoch. de arbitr. caſ. 427. num. 24. Rebuff. tract. de pacificis poſſeſſorib. num. 184. Armend in additionibus ad recopil. legum Nauarra ad lib. 1. tit. 2. l. 1. de ætatibus num. 18. Franc. Leo dict. c. 3. num. 7. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 19. §. 3. & lib. 14. cap. 9. in princ. verſ. ad Epiſcopatum Azor. inſtitut. moral. pag. 2. lib. 6. cap. 5. in princip. Gutier. canon. lib. 1. cap. 28. num. 36. Cardoſ. in praxi Iudicum, verb. Epiſcopus num. 2. Ludouic. Miranda de ordin. iudic. quæſt. 4. art. 2. concl. 31. Leſſ. de iuſtit. tit. 2. cap. 34. dub. 10. num. 103. Reginald in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 163. verſic. 1. Viuian. in praxi Iuris patronatus part. 2. lib. 6. cap. 7 num. 4. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum reg. 10. dub. 11. à num. 19. me citato in hoc loco Caſtr. Palao in opere morali tom. 2 tract. 13. diſput. 4. punct. 3. num. 1. Molfeſ. in ſumm. Theologiæ moralis tractat. 2. cap. 11. num. 4. & 5. Fillinc. tom. 3. tract. 41. cap. 5. à. 32. nouiſſimè Balthaſ. ab Angelis ad authent. Presbyterum C. de Epiſcopis & cleric. num. 1. pag. 51. Stephan. VVeyms ad Conſtitutiones 24. Iuris communis per Concil. Trident. innouatas, Conſt. 2. num. 3. nouiſſimè Alzad d. p. 1. cap. 3. num. 22. Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici rub. 7. cap. 3. num. 3. & rub. 7. cap. 6. num. 44. vbi ex Rebuff. d. tract. de pacificis poſſeſſoribus, n. 184.
aſſerit † in Regno Franciæ (quod in omnibus Gal- 27
licanis Epiſcopatibus non habere locum credit) idoneum ad Epiſcopatum iudicari, qui in vigeſimoſeptimo conſtitutus anno reperitur, ita commonentibus concordatis inter Leonem X. & Galliæ Regem: & Petr. Gregor. ſyntag. Iuris part. 2. lib. 17. cap. 6. num. 16. addit Regem Franciæ poſſe virum ætatis 17. annorum nominare ſummo Pont. ad Prælaturam obtinendam, dummodo aliæ qualitates de-
ſideratæ adſint. Itaque non amplius ſatis eſt † at- 28
tigiſſe prædictos triginta annos, niſi expleuiſſe pateat, ex Rebuff. in praxi beneficiali rubr. requiſita ad collationem bonam num. 37. & dict. tract. de pacific. poſſeſſorib. num. 184. licèt gloſ. in cap. vnico, verſ. compleuerint, de ætate & qualit. in 6. dixerit Epiſcopum eſſe poſſe qui trigeſimum ingreſſus eſt annum, ad id ducta auctoritate d. cap. cum in cunctis, cuius quidem verbum, exegerit, non perpendiſſe inſinuat, quòd ſine dubio perfectum iudicat tempus, idque tandem Conſtitutione ſua Gregorius XIV. 15. Martii 1591. expreſſis declarauit verbis, ibi. annum trigeſimum expleuiſſe, &c.

Impubes autem ſi conſecraretur Epiſcopus, nihil 29
ageret, ex D. Thom. ad 3. part. ſum. q. 39. art. 2 Henriq. in ſum. lib. 1. cap. 21. §. 4. & lib. 10. cap. 14. §. 3. Syluest. verb. ordo 4. num. 1. Menoch de arbitr. ce t. 5. caſu 427. numer. 10. eo quòd in Epiſcopatu conferatur poteſtas vera circa Corpus myſticum Chriſti, & conſequenter requiratur actus ipſius ſuſcipientis talem poteſtatem. Contrarium tamen reſoluit Bonacina de Sacram, diſp. 8. q. vni. p. 5 n. 3. ex eo, quia multi ſunt Epiſcopi titulares, qui nullam habent curam animarum, aut Eccleſiæ adminiſtrationem, vnde ſi Epiſcopus ante annum trigeſimum conſecretur, non fieret irregularis, ex citatis per Suar. tom. 3. diſp. 31. ſect. 1. num. 29. Campan. rub. 7. c. 4. nu. 17. Mari Alter. de cenſur. tom. 2. diſp. 10. c. 1. dub. 3. Bonacin. de cenſur. extra Bullam diſp. 3. q. 1. puncto 2 n. 10. & quod plus eſt, Sanch. in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 32. n. 4. reſoluit quod ſi puer in cunis conſecretur Epiſcopus, tenebit factum.

Adderem ſupradictis de ſcientia Epiſcopi, quòd 30
in aſſecutione Epiſcopatus, Canoniſta Theologo præferendus eſt, ſi doctus & prudens ſit, habeatque quandam Theologiæ peritiam, præcipuè vbi hæreſes non pullulant. Ita Henriq in ſum. lib. 10. c. 33. §. 2. in com. littera E, Azor. inſt. moral. p. 2. lib. 3. c. 28. q. 10 Fr. Eman quæſt. Regularium tom. 1. q. 11. a 4. Bobadil. in ſua politica lib. 1. c. 6. n. 14. plures refert Cened. ad decretum collect. 51. n. 5 Quintil Mandoſ. ad l. 16. Cancel. q. 16. ſub n. 5. verſ. contrarium tamen, cum ſeqq. optimè Lotter. de re benef. lib. 3. q. 7. n. 96 cũ ſeq. Alzed. d. p. 1. c. 3. n. 25.

Seu in his quæ pertinent ad forum conſcientiæ 31
Theologi præferuntur Canoniſtis, in aliis verò pertinentibus ad forum iudiciale, & cenſuras, ac pœnas Eccleſiaſticas, Canoniſtæ Theologis præferre debent, vt per Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſ. 71. n. 49. Fr. Eman. d. art. 4. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 2 cap. 17. q. 3. & p. 3. lib. 1. cap. 3. q. 4. nam vt dicit Lotter. q. 7. num. 97.

num.97.Theologus non est tanti,vt sine Iuris Canonici facultate possit Ius diuinum, quantum pertinet ad mortalitatem, interpretari, & in hoc præstantior est Iuris Canonici Doctor.

32 Requiritur deinde vt Episcopus legitimo sit Matrimonio natus,vt decidit Concil.Trident.sess.de reform c.1.illegitimum namque sine Papæ speciali dispensatione (quam vix ad Episcopatus obtiuendos concedit inhabilem esse vt ad Episcopatum assumatur probant textus in cap.cùm VVitonien. Ecclesia,de elect.glos.in c.grandi,verb.legitimo, de supplen.neglig. Prælator.lib.6.Franc.Leo in Thesaur.fori Ecclesiastici p.1.c.3.n.8.Bertachin.de Episcopo lib.2.de causa matr.Episcop.n.81.Vgolin.de officio Episcopi p.1.c.1.§1. n.5.Iacob.de Graff.in aureis decis.lib.3.c.2.n.12.Maurit.de Alzed.de præcellentia Episcop.dignit. p.1cap.3. num. 16.

33 Legitimatos verò per subsequens matrimonium ad Episcopatus absque aliqua dispensatione promoueri posse,arg.text.in c.tanta,qui filij sint legitimi, tenent Peregrin.de fideicom.articul.24. numer.12. Couarr.de sponsalib.part.2.cap.8.§.2.num.24. Menoch. cons.16.num 5.& 17.& cons.799.num.12. Franc.Leo d p.1.cap 9.n.14.Fr.Eman.in sum.tom.1.cap.67.nu.6. me citato in hoc loco Maurit.Alzed.d.p.1.cap.3.n.18. Suar.tom.5.de censur.disp.50.sect.5.à num.10. Bellet. d spaisit clerical.p.1.tit.de disciplina.cleric.§.2.nu.18. Azor.instit.moral.part.3.lib.2.cap.14.q.14.Campan. in diuers.Iuris Canonici rub.12.c.13.numer.127. Basil. Pont.de Matrim.lib.1.cap.11. num.5. Sanctarel.var. resolut.quæst.42.num.18.Ego ipse in collectan.ad cap. tanta n.24.qui filij sint leg. me citato in hoc loco Homobon.de examine Ecclesiastico tract.12.cap.3. q.11. suppos.4 Defectus enim natalium tollitur per subsequens matrimonium, vt latè probat Marchin. post hæc scripta, & non semel impressa, in lucem editus,in tract.de sacram.Ordinis tractat.1.part.10.cap.1. à numer.20.Ioan.Baptist.Lup. de illegitimit.& natur. comment.4 §.3.num.8.Matiens.l.10.gloss.3.n.3.& 11. titul.8.lib.5. noua Recop.Montealgre de exercit.practi actionlib.2.cap.1.§.3. num.6. Valer.Reginald.in praxi fori pœnitent lib.30.num.70.Trentacin.var.resolut. lib 1. titul.de legitim.resolut.1.num.18. Gall.de except. titul.1.part.1.except.2.numer.22.& 23.Paschal.de viribus patriæ potest.p.2.cap.4.numer.58.Ratio est, quia legitimari per subsequens matrimonium ea omnia consequens possunt,quę sunt Iuris Ciuilis,vt per tex. in leg cum ex oratione ff.de excusat.tutor.& in lib.4.& fin.tit.13.p.4.resoluunt Ioan.Garc.de nobilit. gloss.21. num.11.Ioan.Borcholt.in tract.de feudis cap.1.num.19. post med.Franc.Ferrer.ad constit.de los impuberes, sub rub.de substit.gloss.6.num.80.& 93.Stephan.Gratian. discept.forens.cap.243.num.72.& cap.751.num.12.& cap.754.numer.15.& 16.cùm huiusmodi legitimatio naturam imitetur,Surd.de aliment.tit.2.q15.num.32. & tit.8.priuil.67.num.5. & 10. & sic legitimati primordia habeant naturalia, idem Surd. titul.1.q.111. n.7.Vnde eos iure esse legitimos tenent Surd.d.q.111. n.10.& tit.8.priuil.67.n.8.Annel.Gall.d.except.2.p.1. n.1.& 14 Mieres de maior.p.2.q.1.n.12.ad med.Ioan. Garc.de nobilit.gloss.21er.62.Fr.Basil.de matrim.lib.11. c.11.n.2.& 3.

Neque obstat argumentum, ex quo contrarium tenuit Raymund.quem refert Abb. in cap. ad extirpandas, in fine,de filiis Presbyter. & sequitur Maiol. de irregularit.lib.1.c.4.num.13.scilicet ex text.in d.c. cum in cunctis,in princ.de elect. vbi requiritur vt quis fiat Episcopus quòd ex legitimo matrimonio natus sit;nam ex d.c.tanta,in princ.ibi,post contractum Matrimonium legitimi habeantur, iunctis verbis præcedentibus, notant Doctores communiter † legitimationem,quæ fit per subsequens matrimonium, Iuris 34
fictione retrotrahi ad tempus natiuitatis, itavt qui antea illegitimè nati sunt, per Matrimonium postea subsequutum non solùm ex tunc legitimi fiant, sed ante, & tempore natiuitatis habeantur legitimi, vt notant Anton.num.2.& 4 Card.num.2. Abb.7. Anchar.10.in d.cap tanta,idem Anchar.cons.223. Deci. in d.cap.cùm in cunctis,num.11.de elect.quòd ex Legistis docuit Bart.in l.2.num.10. ff.de vulgari, quos refert Tiraquel.de primogen.q.34.num.34. & post Fortun.Graciam in §.& quid si tamen,n.17.tenent Couar de sponsalib.p.2.cap.8.§.20. num.26. Mantica de coniect.vltim.voluntat.lib.11.tit.12.num.18.Roland à Valle cons.10 num.14.volum.2.Surd. cons.309. n.24. Campanil.d.num.127.Bellet.d.§.3. num.20. Et, quod magis est, in legitimatione per subsequens matrimonium illud tempus attendendum est, quod magis proli prodesse poterit, siue illud sit conceptionis, siue natiuitatis,vt per l.nuper,C.de natural.liber.resoluont Fachin.controuers.lib.3.c.50. Sayr.de censur. lib. 6.c.10.num.29.Sanch.de matrim.lib.8.disp.7.n.19.& disp.34.numer.47. Basil.Pont.in simili tractatu lib.11. cap.3.Marchin.d.tract.1.p.10.cap.1.num.37.cum seqq. Ioan.Borcholt.in tract.de feudis,cap.7 n.19.à num.52. ad fin.Paschal.d.part.2.c.4.nu.57.& 58 Ceuall.comm. contra comm.q.606.n.6.qui plura fundamenta pro hac parte adducunt; licèt contrarium defendant Peregrin.de fideicom.art.24.num.34. & Fachin.controuers. lib.4.c.54.

Magis fortasse obstat text.in cap.innotuit, de elect. 35
ex quo constat M.de quo ibi, susceptum fuisse ex soluto & soluta,& ex integra textus apparet post quadriennium inter parentes matrimonium fuisse subsequutum,vt refert Anton.August.collect. ad Decretal.tit.6.c.5. & colligi videntur ex corpore Iuris Canonici sine glossis Venetiis, & alibi impresso post annum 1587.vbi post illa verba quasi furtim,legitur quo facto eam ipsa infra quadriennium à natiuitate ipsius matrimonium contraxit.Sed respondebis ea verba in Gregor. IX. compilatione non reperiri; ex antiqua verò fidem non facere, iuxta eiusdem Gregor.prooemium, nec originalia, quæ referuntur, inter se consonant; nam apud Anton. August. legitur,& ipsam infra quadriennium à natiuitate ipsius matrimonium contraxit, quæ Grammatica vitiosa est,& legendum videbatur,hac ipsa, & tunc nihil nobiscũ pugnat: cum enim concludit eam contraxisse matrimonium cum milite, ex quo M.filium susceperat, in integra verò apposita in corpore Iuris Canonici legitur, cum qua postea Matrimonium contraxit, quæ si vera esset, nostram resolutionem destrueret: sed non probatur vnde sumpta fuerit, & videtur cum verbis præcedentibus, quæ in textu remanserunt,ex diametro pugnare, ibi. idem quoque M.adiicit quòd nunquam pater eius habuit vxorem,vnde fit ea verba omissa fuisse in nostra compilatione, quia à patre allegabantur: sed tamen minimè sunt probata.Potuit enim Pontifex in decisione ea commemorare ad dispensationem, petitam iustificandam inter alias causas, quas adducit: verosimilior est littera Anton.August.si,ipsa, legas, non ipsam, quia consonat verbis versiculi præced.& nostram resolutionem non offendit. Ad Cardinalatus tamen celsitudinem filij legitimati per subsequens matrimonium non posse ascendere statuit Sixtus V. in sua Const.50.quæ incip,Postquam,de qua Sayr.de censur. lib.6.c.10 n.13.& 14.Bellet.d.§.3.n.22. Henriq.lib. 12.c.20.num.1.Campan.d.c.13. n.128.ad fin.Fusar.de substit.q.409.n.8.

36 Oportet etiam promouendum ad Epiſcopatum in
ſacro Ordine antea ſaltē ſex menſium ſpatio conſti-
tutum fuiſſe, ex Concil. Trid. *ſeſſ.21. de reform. cap.2.*
tradunt Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.1.*
cap.3. numer.9 Camp. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.7. cap.*
6. num.45. Vgolin. *de officio Epiſcopi, part.1. cap.1. §.2.*
num.1. Maurit. Alzed. *d. part.1. cap.3 num.28. & cap.4.*
numer.3. Didac. de Arroyo *de Sacram. cap. de Epiſcop.*
37 *numer.6.* † Sed per Bullam Gregorij XIV. publicam
15. Maij 1590. cùm plurali numero vtatur, ſicut etiā
vtitur text. *in c. à multis, de ætate & qualit.* oporteret
omnibus Sacris initiatum fuiſſe ante ſex menſes;
quemadmodum & ante Concilium diſpoſuerat text.
in c. Oſius 61. diſt. ibi, *ſed non eligatur aliquis, niſi in ſa-*
cris Ordinibus conſtitutus; ita Campan. *d. tr. rub.11.*
c.7. n.8.

38 Si verò Sacerdotium non præceſſerit, valida ta-
men erit Ordinis Epiſcopalis collatio; etenim præ-
poſteratio in collatione Ordinum non vitiat, licèt
executionem impediat; ita poſt Ioan Andr. Anchar.
& alios Rendina *prompt. recept. ſent. rub.38. numer 6.*
Fornar. *de ſacram. Ordinis, numer.5. cap.6.* Campan. *d.*
tract. rub.10. c. vnic. n.3. Con. *lib.1. var. c.20. num.16* me
citato *in hoc loco* Alzed. *d. p.1. cap 4. n.4.* poſt gloſ. &
Doctores *in cap. ſolicitudo 52. diſt.* Quamuis contra-
rium, imò Epiſcopalem Ordinem non ſuſcipere, qui
Sacerdotio caret, teneant *gloſſ. fin. in cap. vnic. de cle-*
rico per ſaltum promoto, D. Thom. *in 4. ſentent. diſt.24.*
Borg. *de irregul. p.5. d. rub. de clerico per ſaltum prom.*
n.5. Syluest. *verb. Ordo 2. n.1.* Emm. Sà *eod. verb. n.25.*
Maiol. *de irreg. lib 4. cap.12. num.3.* Henriq. *in ſum. lib.*
20. cap.7. §.1. Azor. *part.2. lib.3. cap.30 quaſ.9.* Salzed.
ad Bern. cap.24. addit.2 Suar. *d. loco numer.53.* Bona-
cin. *de cenſur. extra Bull. diſputation.3. quaſ.1. puncto 2.*
num.7.

39 Deinde conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipe-
re tenentur infra tres menſes ſub pœna amiſſionis
fructuum, & negligentes per alios tres menſes Ec-
cleſiis ſunt ipſo iure priuati, *cap. quoniam 75. diſt. cap.*
quoniam, 100. diſt. Concil. Trid. *ſeſſ.23. de reformat.*
cap.2 de quo Nauar. *in man. cap.25. num.128. verſ.8.*
Bertachin. *de Epiſcopo, tractat. 2. lib.3. quaſ.1. fol 82.*
Rendina *in prompt. recept. ſent. titul.38. n.13.* Iacob. de
Graffiis *in aureis deciſ. part.1. lib.2. cap.97. n.52.* Ze-
rola *in praxi Epiſcop. part.1. verb. conſecratio Prælato-*
rum, pag.89. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.1.*
cap.3. num.22. Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.2. litt.*
C. concluſ.743. Gonzal. *ad reg.8. Canc. gloſſ.24. numer.*
341. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32. tract.2. num.*
58. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub 6. cap.6.*
num.9. Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.2. in princ. à nu.*
2. Sanch. *in conſil. moral. lib.7. cap.1. dub.15. num.13.*
Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. conſecratio, numer.3. &*
verb. Epiſcopus, num.6. me citato *in hoc loco* Alzed. *d.*
part.1. cap.4. num.2. Galgan. *de Iure publico, l.3. tit.108.*
Suar. *de legib. lib.5. cap 8. num.13.* Vaſq. *in opuſculo de*
benefic. c.3. §.3. n.127. Molfeſ. *in ſum. Moralis Theolo-*
giæ, tract.6. c.7. n.4.

40 Illudque trimeſtre tempus exorditur à die confir-
mationis, iuxta gloſſ. *in c. cùm in cunctis, §. cùm verò,*
verſ. tempore, de elect. & reſoluta per Flamin *de reſi-*
gnat. lib.7. quaſt.1. num.92. in terminis Sanch. *d. lib.7.*
cap.1. dub.15. num.13. vbi in puncto tradit tres iſtos
menſes non eſſe computandos à die electionis, ſed à
die confirmationis, niſi negligens fuerit ad peten-
dam confirmationem; quia tunc computandi erunt
à die electionis, & poſt Turrecr. *in cap. quoniam diſt.*
100. intelligit niſi neceſſitas cogat amplius differre,
veluti propter morbum Epiſcopi conſecrandi, vel
41 ſi impediatur ab hoſte. Nec obſtat text. † *in cap. Or-*
dinationes il 1. §. tempus 75. diſt. dum præcipit ne con-
ſecratio vltra tres menſes poſt electionem protraha-
tur, quia intelligitur de electione confirmata, iuxta
ea, quæ ibi tradunt Archid. & Gemin. aut de electio-
ne Papæ, cuius prouiſio electionis, & confirmationis
locum habet, vt per Abb, *in c. cùm in cunctis, § cùm*
vero, num.3. & in cap. cum te, num. 3. de reſcript. & in
c. noſti, num.4. de elect. Franciſc. Marc. *Delphin. deciſ.*
1394. & deciſ.1395. etiam n.3. Cætera de confirma-
tione habes ſuprà hac *p.1. tit.1. c.4.*

Conſecrationi Epiſcoporum Canones conſtitue- 42
runt peculiare tempus, ſcilicet Diem Dominicam,
cap. qui in aliquo 51. diſt Sanch *d. dub. 15. num. 14.*
Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris, p.2. lib.27. cap.14, num.10.*
Alzed. *d. part.1. cap.4. num.9.* Suar. *de cenſ. diſp.31. ſect.*
2, num.30. Bocacin. *d. quaſt.1. part 3. num. 3.* Nec ob-
ſtat † *cap. quo die 75. diſt.* dum præcipit benedictio- 43
nem conſecrandis non niſi in die Dominica Reſur-
rectionis tribui, quia reſpondetur quòd Dominicam
diem ob venerabilem Reſurrectionem Domini no-
ſtri Ieſu Chriſti non ſolùm in Paſchate celebramus,
verùm etiam per ſingulas hebdomadas ipſius diei
imaginem frequentamus, *cap. ſabbato, de conſecrat.*
diſt.3. & propterea viſum eſt Dominicam celebrari
in memoriam continuam Paſchæ, Henriq *in ſumma*
lib.9. c.25. §.1. in commento lit D. Hinc videtur quòd
ſi die Sabbato factus ſit Sacerdos, die Dominico im-
mediatè ſequenti in Epiſcopum conſecrari poteſt,
gloſſ. *in cap. quod à Patribus in fine diſt.75.* Syluest.
verb. Ordo 2 quaſt.6. dicto 2. Sanch. *d. dub.15. num.15.*
Vnde ſi ex diſpenſatione, vel aliàs liceret die Domi-
nica conſecrari Sacerdotem, non eſt alicubi vetitum
eadem die conſecrari Epiſcopum, vt firmat idem
Sanch *d. num.15. in fine.* Quicquid dicat Campan. *in*
diuerſ. iuris Canon. rub.6. c.4. n.5.

Locus autem idoneus pro illorum conſecratione 44
eſt Eccleſia, quam Metropolitano placet eligere, *cap.*
fin. 51. diſt. Concil. Trident. *dict. c.2.* niſi conſuetudo
probata illud haberet in vſu, Syluest. *verb. Conſecra-*
tio 1. num. 3. Henriq. *in ſum. lib.10. c.23. §.5. in princ.*
Leſſi. *de iuſtit. lib.2. c.34. n.103.* Vgolin. *de officio Epi-*
ſcopi c.2. in princ. n.4.

Hæc tamen conſecratio à minori numero, quàm 45
trium Epiſcoporum fieri minimè debet, ſaltem ne-
ceſſitate præcepti, *c. Archiepiſcopus, de tempor. ordin.*
cap.1. 64. diſt Henriq. *d. lib.10. c.24. §. 1.* Paul. Comi-
tol. *reſponſ. moral. lib.1. quaſt.48. num 13.* Marc. Anton.
Genuenſ. *in praxi curiæ Archiep. Neapol. cap.70. n.26.*
vbi *num.27.* reſoluit etiam per text. *in d. cap. Archie-*
piſcopus, vocatos ſuffraganeos ab Archiepiſcopo pro
conſecratione alterius Suffraganei teneri accedere.
Vgolin. *part.1. cap.2. num.5.* Alzed. *d. part.1. cap.4.*
num.11. Sanchez *d. lib. 7. cap.1. dub.15. num.10.* vbi
num.17. ſubdit quòd † vnus Epiſcopus principaliter 46
totam conſecrationem perficit, & alii ſunt quaſi
coadiutores: & *à n.25.* diſputat an ſit de eſſentia, &
neceſſitate Sacramenti quòd conſecratio fiat à tri-
bus Epiſcopis.

De conſecratione Epiſcopi latè diximus ſuprà *tit.*
1. cap.5.

Circa veſtes, quibus Epiſcopi vti poſſunt, eſt ad- 47
uertendum in omni loco vti poſſe veſtimentis vio-
lacei coloris, rubeis tranſuerſis, Cærem. Epiſc. *lib.1.*
cap.2. & 2. Lancel. *in templo omnium Iudicum lib.2. c.*
5. §.3. num.14. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.48. §. 3. n.52.*
Hieron. Venero *de examine Epiſcop lib.4. c.71. n. 2.*
ac Rochetto, quod eſt indumentum lineum & al-
bum, *cap. clerici, de vita & honeſt. cleric. l.39 tit.5. p.1.*
Ioan. Trull. *in reg. Canonic. Regular. lib.1. cap.23.* Lan-
cell. *vbi ſuprà n.22.* cum hoc tamen temperamento
quòd

quòd in propria diœcesi incedunt Rochetto discooperto, extra diœcesim verò, vel in præsentia Legati de latere portant Manteletum ad Rochettum comperiendum: nam loco Manteleti in propria diœcesi vtuntur Mozzetta supra Rochettum, Cærem. Episcop. *lib.* 1. *c.* 1. *&* 2. Vgolin. *de efficio Episcopi p.* 1. *cap.* 3. *num.* 6.

48 Galero nigro, laneo serico viridi suffulto vti possunt cum chordulis, ac floccis sericis, viridibusque, quamuis Episcopus sit Regularis, Cærem. Episcop. *d. loco*, Hieron. Veron. *d. lib.* 4. *c.* 17. *n.* 1. & infrà *alleg.* 6. *n.* 9. aduerto quòd debent habere galerum duplicis formæ, vnum quo in solemnibus equitationibus vtatur, alterum simpliciorem; vtrumque tamen ex lana, & serico viridi exornatum: Et possunt portare annulum gemmatũ in quarto digito à pollice manus sinistræ, *cap. clerici, de vita & honest. cleric.* Lancell. *d. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 14. Petr. Greg. *syntagm. Iuris part. lib.* 5. *cap.* 12. *num.* 39.

49 Extra diœcesim igitur, sine licentia Ordinarij loci poterit Episcopus portare Rochettum coopertum cum Manteletto, Mozettam, galerum cum chordulis, ac floccis viridibus, & sericis, annulum gemmatum, & cappam longam, & facere sibi deferri à cappellano caudam; ista enim non superioritatem, sed grauitatem denotant, vt ex eis, & raro ac moderato gressu grauitatem ostendit mentis, Lancell. *lib.* 2. *c.* 5. *n.* 17. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 467. *in fin. tom.* 3.

50 Quid autem dicendum sit de Episcopis Regularibus. Vide quæ dixi *p.* 1. *tit.* 1. *c.* 4. *n.* 26. *cum seqq.*

ALLEGATIO II.

Episcopus circa Ordinis Sacramentum in communi quæ considerare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui de Sacramento Ordinis scripserunt.*

2 *Ordinis Sacramentum à Christo Domino institutum.*

3 *Ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta.*

4 *Characterem imprimit sicut Baptismus, & Confirmatio.*

5 *Ordinatus absoluta coactione compulsus non recipit characterem.*

6 *Ordinatus condicionali adductus coactione, permittens sibi ordines conferri, characterem recipit.*

7 *Excommunicatus si ordinetur characterem recipit.*

Ad Ordinis sacramentum cogi nemo potest, ibidem.

8 *Ordinis Sacramentum nequit accipere, qui aqua Baptismi regeneratus non fuerit.*

9 *Baptizatum se credens cum re vera non fuerat, si Ordines procurauerit an eos recipiat, Christi've corpus celebrando conficiat? & n.* 10.

11 *Inhabilitas procedens de Iure diuino suppleri non potest.*

12 *Absolutio Sacramentalis præstita à non Sacerdote, qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur, nulla est.*

13 *Absolutio Sacramentalis etiam in mortis articulo à non Sacerdote validè præstari non potest, etiamsi desit Sacerdos.*

14 *Ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Concil. Trid. procedit tamen de necessitate præcepti, non de necessitate Sacramenti.*

15 *Ordinis Sacramentum recipiens non præmissa Confirmatione extra negligentiam & circa contemptum, non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem.*

Puer ante vsum rationis, vel amens an validè possit ordinari? ibid.

Hermaphroditus an ordinari valeat? ibid.

16 *Gradus, quos continet Ordo, sunt nouem secundum Canonistas.*

17 *Clericum prima Tonsura percutiens incurrit excommunicationem* can. si quis suadente 17. q. 4.

18 *Prima Tonsura propriè Ordo non dicitur, sicut reliqui.*

19 *Ordines singuli an sint Sacramenta? ostenditur, &* num. 20. & 21.

22 *Ordines Sacri qui, & quare sic dicantur?*

23 *Ordines minores quare sacri non dicantur?*

24 *Ordines maiores, & minores in quibus differant?*


E Sacramento Ordinis, eiusque materia agunt Theologi *in* 4. *dist.* 24. vbi D. Sot. Durand. Bonau. Palud Richard. & alij, ac Summistæ *verb. Ordo*, & ex modernis Barthol. à Ledesma *in sum. de Sacramen.* vbi *de sacramento Ordinis*, Viuald. *in Candelabro aureo, tit. de sacramento Ordinis*, Martin. Fornarius *de Ordine*, Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *&* 2. *verb. Ordo*, Henriq. *in sum. p.* 2. *lib.* 10. *de Ordinis sacramento*, Stephan. Quaranta *in summa Bullarij verb. Ordo*. Card. Tusch. *practic. conclus. lit. O, conclus.* 189. Petr. de Ledesma *in sum. p.* 1. *vbi de sacramento Ordinis*, Vasquez *in* 3. *part. D. Thoma tom.* 3. *disp.* 235. *cum seqq.* Valent. *tom.* 4. *disput.* 9. Valet. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. Ægid. de Coninch *de Sacramentis & censuris, tom.* 2. *disp.* 20 Balduin. inn. *super opera controuers. Bellarm. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 3. *&* 4. Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg. super varias materias, alleg.* 1. *cum seqq.* nouissimè post aliquas huius tract. impressiones à me visus Philibert. Marchin. *de sacram. Ordinis*. Bonacina *de Sacrament. disp.* 8. Piasec. *in praxi noua Episcop. part.* 1. *c.* 1. *de conferendis Ordinibus*, vnum pro omnibus studioso commendo lectori, Reuerendiss. scilicet D. Hieronymum, Campanilli Episcopum Laquedonensem, qui in laborioso, ac doctissimo opere suo inscripto, *Diuersoriam Iuris Canonici*, multa ad ordines, beneficiaque pertinentia subtiliter & eleganter melius quàm omnes tractauit. Miranda *in manuali Prælator. part.* 1. *quæst.* 38. *cum seq.* Fernãdez *in examine Theologiæ moralis p.* 3. *c.* 11. Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi c.* 26. Vincent. Filliuc. *quæst. moral. tract.* 9. nouissimè Torreblanca *in practicab. Iuris spiritualis lib.* 2. *c.* 12. *cum seq.* 1

Ordinis sacramentum fuit institutum à Christo Domino Saluatore nostro, vt de Fide definiuit Concil. Trident. *sess.* 23. *de sacram. Ordinis, cap.* 2. tradunt Iacob. de Graff. *aureis decis. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. Viuald. *in candel. aureo, tit. de sacram. Ordinis num.* 5. Thom. Valasc. *d. tom.* 1. *alleg.* 2. *num.* 3. Sayr. *de Sacramentis in genere, lib.* 2. *quæst.* 3. *a.* 1. *vers. de Sacram. Ordinis*, Victoria *de Sacramentis n.* 216. *ad fin.* Henriq. *in sum. lib.* 10. *in proœm.* §. 2. *littera M, & c.* 2. *num.* 6. Piasec. *in praxi noua Episcopali part.* 1. *cap.* 1. *de conferendis Ordinibus num.* 1 *pag.* 15. Valent. *tom.* 4. *disp.* 9. *quæst.* 1. *punct.* 4. Vasq. *tom.* 3. *disp.* 239. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *à num.* 3. Coninc. *de Sacram. & censur. tom.* 1. *quæst.* 83. *num.* 106 Bonacina *de Sacram. disp.* 8. *quæst. vnica punct.* 1. *num.* 7 2

Torreblanca *d.lib. 2.c.12.num.*4 Filliuc.*tom.1.tract.9. cap. 1. num. 3.* Inſtitotum eſt autem Ordinis Sacramentum præcipuè propter Sacerdotium: Sacrificium enim & Sacramentum ita Dei ordinatione coniuncta ſunt, vt vtrumque in omni lege ſemper extiterit, Concil. Trident. *ſeſſ.23. de Sacram. Ordinis cap. 3.* Vnde Chriſtus Dominus in nouo Teſtamento cum Eocharistiæ ſacrificio etiam Sacerdotium inſtituit, quando Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus poteſtatem tradidit conſecrandi Corpus, & Sanguinem ſuum, necnon & peccata dimittendi, ac retinendi. Cùm autem diuina res tanti Sacerdotij miniſterium, vt inquit Concil. Trident. *d. cap. 2.* conſentaneum fuit quo dignius, ac maiori cum veneratione exerceri poſſet, vt in Eccleſia plures & diuerſi eſſent miniſtrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deſeruirent, ita videlicet diſtincti, vt qui iam clericali Tonſura inſigniti eſſent, per minores ad maiores aſcenderent. Hinc namque Diaconorum, & aliorum miniſtrorum exorta ſunt nomina, de quorum officiis, ac miniſterio infra tractabimus *alleg. 11.* & Dionyſius Papa *in epist. ad Seuerum Episcopum*, relatus *in cap fin. 89. dist.* licèt Gregorio, & Bonifacio adſcribatur inquit, *ad hoc diuina diſpenſationis conſtitutum eſſe gradus diuerſos, & ordines eſſe diſtinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, ac potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordia fieret ex diuerſitate contentio, & rectè officiorum gereraretur adminiſtratio ſingulorum; neque vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differentia ordo ſeruaret, ſicut in cœleſti Angelorum militia aduertere poſſumus.* Hæc ille. *Si quis enim* (inquit Concil. Trident. *d. ſeſſ. 23. de Sacramento Ordinis c. 4.*) *omnes Chriſtianos promiſcuè noui Teſtamenti Sacerdotes eſſe, aut omnes pari inter ſe poteſtate ſpirituali præditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quàm Eccleſiaſticam Hierarchiam, quæ eſt vt caſtrorum acies ordinata, confundere.* Sacerdotium igitur ipſum à Chriſto Domino originem, & inſtitutionem trahit, vt diximus. Diaconatus verò ab Apoſtolis *Actor. 6.* fuit inſtitutus, Sobdiaconatus quoque, & alij minores Ordines ab ipſis Apoſt. & ab eorum primis ſucceſſoribus introducti fuerunt, *cap. 1.* & ibi gloſſ. *verb. Subdiaconos 35. diſtinct.* Concil. Trident. *dict. ſeſſ. 23. de Sacramento Ordinis cap. 2.* Omnes verò Ordines à Chriſto inſtituti dicuntur, quia omnium Ordinum officia in ſe ipſos quodammodo geſſiſſe probatur.

3 Hoc Sacramentum Ordinis gratiam confert, vt reliqua Sacramenta, probat Apoſt. *1. ad Timoth. 4. Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per Prophetam cum impoſitione manuum Presbyterij*, & alibi, *admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei, quæ in te eſt per impoſitionem manuum mearum*, definiuit Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de Sacram. Ordinis cap. 3.* ibi, *gratiam conferre dubitare nemo poteſt.* Sayr. *de Sacram. in genere, lib. 5. cap. 1. quæſ. vnic. art. 1. verſ. de Sacram. Ordinis*, Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 1. §. 3. lit. R. & c. 14. in princip.* Valer. Reginald. *d. lib. 30. tract. 1. n. 16.* nouiſſimè Marchin. *de ſacram. Ordinis, tract. 1. p. 3. c. 1.* Gaëta *in c. ad limina. 30. q. 1. ex n. 10.* nouiſſimè Torreblanca *d. lib. 2. cap. 9. num. 19.*

4 Præterea imprimit characterem ſicut Baptiſmus, & Confirmatio in ſingulis Ordinibus in anima ſuſcipientis; id eſt, quandam ſpiritualem animæ qualitatem, quod quidem fit in ſuſceptione illius ſigni exterioris, ad quod concurrunt alicuius inſtrumenti traditio, & expreſſio verborum, vt infrà *alleg. 11.* Vnde duplex ſignum clericorum notatur, interius, & exterius: interius eſt character, exterius eſt cenſura: vide Concil. Trident. *d. ſeſſ. 23. c. 4.* Victor. *de ſacram. Ordinis n. 232.* Magiſt. *in 4. diſtinct. quæſt. 1. cum ſequentib.* Henriquez *in ſum. lib. 10. c. 7. in prin. & c. 14. §. 2. lit. P.* Bellet. *diſquiſit. clerical p. 1. tit. de diſciplina clerical. §. 3. num. 2.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcopali part. 1. num. 52. pag. 60.* Vaſq. *in 3. partem D. Thom. tom. 3. diſp. 243. à num. 2 & diſp. 244. num. 17.* Bellarm. *part. 1. lib. 4. cap. 10. verſ. ſeptime Ordo Sacerdotum eſt, & tom. 2. lib. vnico de ſacram. Ordin. c. 10.* Balduin. iun. *ſuper opera contrau. Bellarmin. part 1. lib. 3. cap. 11. verſ. 7.* Reginald. *d. lib. 30. num. 3. verſ. quod attinet, & num. 16. verſ. & idem* Bonacina *d. quæſt. vnica punct. 6. num. 3.* Filliuc. *tract. 9. num. 54.* me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib. 2. cap. 12. num. 18.* nouiſſimè Philibert. Marchin. *de ſacram. Ordinis tract. 1. part. 3. cap. 4. cum ſeq.* nouiſſimè etiam Sanch. *in opuſcul. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 1. num. 4.* hinc Cardoſ. *in praxi iudicum verb. Sacramentum Ordinis num. 50.* tenet clericum reſuſcitatum etiam remanere ordinatum (quamuis aliud ſit in Religioſo, & vxorato) quoniam ille character, qui in anima imprimitur ordinato, eſt indelebilis, & nunquam extinguitur, nec poſt mortem anima relinquit effectum conſecrationis.

5 Qui tamen abſoluta coactione compulſus promouetur, nempe ſi vi teneatur, & ordinetur, is vtique Ordinem minimè recipit, eiuſque animæ talis ordinatio non relinquit indelebile ſignum, gloſ. *in c. vnico verb. diſcretionis, in fine, de clerico per ſaltum promoto*, Angel. *verb. coactio num. 1.* Syloeſt. *verb Ordo 4. n. 1. verſ. ſecunda.*

6 Promotus tamen conditionali adductus coactione, ſcilicet, qui vt mortem vitaret, aut ne aliam ſibi comminatam pœnam patiatur, Ordines ſibi conferri permiſit, vtique recipit characterem, quod omnes affirmant, & concludit gloſ. *verb. vel aliquid, in Clem. in plerique, de elect.* Paul Comitol. *reſponſ. moralium lib. 1. q. 45. poſt n. 1.*

7 Excommunicatum, ſi Ordinem ſuſceperit, characterem quoque recipere reſoluit Campanil. *in diuerſ. Iuris Canonici rub. 11. c. 15. n. 140.*

Sacramentum Ordinis eſſe ſacramentum voluntatis, neminémque ad illud cogi poſſe probant text. *in c. gesta 74. diſtinct. & in c. quamuis. de ætat. & qual.* Lambert. *de iurepatr. part. 1. lib. 2. art. 18. quæſt. 7. princip. num. 4.* niſi in caſu neceſſitatis, cùm v. g. in Rep. Chriſtiana defecerint clerici, qui Sacramenta adminiſtrent, quia tunc poterunt compelli laïci prudentes & digni ab Ordinariis Eccleſiaſticis vt ordinentur, & miniſtri fiant Sacramentorum, Hojeda *de incomp. benef parte 2. c. 9. numer. vlt.* Lambert. *vbi proxime num. 6. verſ. fallit.* Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 5. §. 3.*

8 Ad hoc ſacramentum Ordinis nequit aſcendere, qui aqua Baptiſmi regeneratus non fuerit, quique ſi promoueri tentauerit, nihil profectò agit, ac nec Ordinem quidem accipit, *cap. 1. de Presbyt. non baptizato*, Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. Sacramentum Ordinis num. 8.* nouiſſimè Marchin. *de ſacram. Ordinis tr. 1. p. 4. c. 3.* Sed ille, qui natus eſt inter Chriſtianos, & inter eoſdem conuerſatus, non dubitandum illum eſſe baptizatum, quouſque euidentiſſimis argumentis contrarium appareat, ex text. *in cap. fin. de Presbyt. non baptiz.* etiamſi ſit expoſitus, dummodo viginti, vel plures dies natus appareat habere, vt tradit Henriq. *in ſum. lib. 2. c. 31. §. 1.*

9 Qui verò non baptizatus, ſe tamen baptizatum credens, Ordines procurauit aſſumere dubitatur an illos receperit, Chriſtive corpus celebrando conficiat, quod ſibi, aliiſque proſit tanquam Sacramentum

tum? Et hunc Sacerdotio insignitum conficere non in virtute sua, sed Ecclesiæ, putat Angel *verb. Baptismus 7. num. 12. Glos.* verò *final. in cap. Apostol. de Presbyt. non bapt.* arbitratur istum non esse Sacerdotem, neque conficere, sed bene quoad se, qui credebat conficere, & quoad alios idem credentes tanquam verum Sacramentum conficere, sibique, & recipientibus prodesse. At verò D. Thom, *in 4 sentent. distinct.* 24. affirmat Ordinem non recipere, neque conficere, nec etiam absoluere, piè tamen credendum censet summum Sacerdotem quoad effectus Sacramentorum sopplere, neque fore permissurum, hoc ita latere, cùm inde maximum Ecclesiæ possit imminere periculum.

10 Ego tamen dicendum puto (salua semper S. Romanæ Ecclesiæ correctione) istum de facto non suscepisse, quamuis communi errore haberetur baptizatus: nec in contrarium me potest inducere glossa *ver. decepta, in cap. dudum 54. de elect.* propter instantiam, quam facit de Baptismo; quia respondetur quòd licèt Baptismus flaminis (sic per quandam metaphoricam tantum, non autem specificam significationem nuncupatus) ministretur à Spiritu sancto inuisibiliter ei, qui dum non habet facultatem suscipiendi verum Baptismi sacramentum, concipit tamen interiorem contritionem, cum proposito suscipiendi illud; sicque huiusmodi Baptismus flaminis ex sola dispositione operantis cum diuino auxilio secum afferat gratiam sanctificantem, & remissionem peccati, itaut sic baptizatus nullum interim patiatur animæ dispendium, iuxta tradita per Suar *tom. 3. de Sacram. quæst. 66. disp. 22. sect. 1. ante finem*; tamen id contingeret non ex eo capite quòd communiter habebatur baptizatus, nec ex permissione Ecclesiæ, sed ex vi prædictæ contritionis, prout etiam in terminis d. *cap. dudum*, dicendum est, pœnitentem ibi animæ dispendium non pati, imò gratiam sanctificantem obtinere, non ex vi absolutionis nullæ de facto præstitæ clerico, de quo in eo textu: sed ex vi prædictæ contritionis, nec communis error, ac titulus putatiuus concurrens potest efficere, vt prædictus clericus validos Ordines accipiat,
11 † cùm habilitas hæc procedat de iure diuino, quæ suppleri non potest etiam interueniente communi errore, de quo *in l. Barbarius, ff. de officio præsidis*, ibi, *cùm etiam potuit Populus Rom. seruo decernere hæc potestatem*; hi enim Legislatores non possunt supplere defectus Iuris diuini, aut naturalis, ex reg text. *in cap. cum inferior, de maiorit. & obed.* & ex text. *in cap. sunt quidam 25. q. 1.* & tenent Abb. *in cap. 2. in fine, de Presbyt. non baptizato*, & alijs, quos refert, & sequitur Mascard. *de probation. concl. 649. n. 98. & 99.* Sanch.
12 *de Matrim. lib. 3. disp. 22. sub num. 27* † Sic etiam nulla erit absolutio Sacramentalis præstita à non Sacerdote, quamuis communiter existimetur Sacerdos, nam is patitur inhabilitatem de Iure diuino, secundùm quod soli Ordini Sacerdotali annexa est iurisdictio necessaria ad eam absolutionem ministrandam, ex text. *in cap. verbum, de Pœnit. distinct. 1.* Trident, *sess. 14. de Sacrament. Pœnitentiæ cap. 10* adeò vt
13 † nec in mortis articulo possit huiusmodi absolutio iustè, & validè præstari à non Sacerdote, etiamsi desit Sacerdos, vt post glossam *verb. mortis in fine, in cap. pastoralis §. præterea, de officio ordinarij*, obseruant Sot. *in 4. distinct. 18. quæst. 4 art. 1. concl. 2. & 3.* Nauar. *in cap. 1. in princ. à num. 74. de Pœnit. dist. 6.* Vinald. *in candelabro aur. part. 1. tit. de absolutione n. 74 & tit. de Confessione à num. 30.* plures, vt per Cened. *ad Decretum collect. 42. num. 3.*

14 Interdicitur quoque promotio cuicumque non Confirmato in Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. c. 4.* ibi, *prima tonsura non initientur, qui Confirmationem non susceperint*, Piasec. *in praxi Episcop. part. 1. c. 1. nu. 14 vers. ad minores*, Molfes. *in summ. moralis Theolog. tract. 2. c. 3. numer 25.* Homob. de Bonis *de examine Ecclesiastico tract. 3. quæst. 1.* Marchin. *d. tract. 1. p. 4. c. 3.* Zambran. *de casibus in articul. mortis c. 2. dub. 3. numer. 1.* Ordo enim characterem Confirmationis præsupponit de necessitate præcepti, non autem de necessitate Sacramenti. Ita Nauar. *in man. cap. 22. num. 9.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. post resol. 276. in notabilib. de materia sacramentis Ordinis*, Henriq. *lib. 10. c. 14. numer. 2.* Fr. Emman. *in summ. part. 2. c. 17. sub n. 10.* ac proinde Ordinis sacramentum validè, sed non licitè conferri posse illi, qui non est confirmatus, docent Sot. *in 4. dist. 22 q. 2. art. 4. prope fin.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 14. §. 2. in com. lit. P.* Valer. Reginald. *lib. 18. n. 24.* Bonacin. *de sacram. disp 8. q. vnic. puncto 5 n. 9. in princ.* nouissimè Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pagin. 78. in resp. ad 15.*

Quinimò † si ex negligentia, & citra contemptum prætermitteret quis Confirmationem recipere 15
ante Ordines, hunc non peccare mortaliter, nec aliquam incurrere irregularitatem, obseruant Nauar. *d. num. 9.* Vict. *de sacram. Ordin. num. 232.* Vinald. *in candelab. aureo tit. de Confirmat. n. 4.* Piasec. *in praxi noua Episcopali part. 1. c. 1. num. 24. vers. ad minores*, Gregor. de Valent. *ad 3. partem D. Thom. disp. 5. quæst. 2. puncto 1. vers. characterem*, Henriq. *de irregularit. lib. 14. c. 6. numer. 3.* Suar. *tom. 3. disput. 38. sect. 1. & tom. 5. disp. 42. section. 3. numer. 14.* Fornar. *de Ordine c. 8. §. 7.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 48. question. 1.* Molfes. *in sum. Theologia moral. tract. 2. c. 11. num. 7.* Zambran. *d. c. 2. dub. 3. numer. 3.* Laurent. de Franchis *in d. resp. ad 15. in fine.* Fernandez *in examine Theolog. moral. part. 3. c. 3. §. 5.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici resol. 269.* Galet. *in margarita casuum conscientia verb. Ordo, pag. 194. col. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 13. numer. 14* Coninch. *de Sacram. tom. 1 q. 72. art. 9. numer. 90* Bonacina *de Sacrament. disput. 8. quæst. vnica punct. 5. nu. 8. cum sequentibus*, me citato *in hoc loco* Homobon. *de examine Ecclesiast. tr. 12. c. 3. q. 15. supp. 1.* Antonin. Diana *moral. resol. tom. 1. tr. 16. miscel. resolut. 4. in fine, & part. 4. tract. 2. resolut. 55. vers. nota etiam.*

An puer ante vsum rationis, vel amens possit validè ordinari? Quæstio est ad præsens institutum non contemnenda: in qua communis sententia obtinuit illos verè characterem accipere, ac proindè postquam puer ad annos discretionis peruenerit, vel postquam amens ad mentem veniret, non esse repetendam ordinationem. Ita colligitur ex *cap. vnic. de clerico per saltum prom.* vbi ordinatus ante annos discretionis, permittitur ad Diaconatum eleuari absque inferiorum Ordinum repetitione, S. Thom. *in 4. dist. 25. quæst. 2. art. 1. & 3.* Valent. *tom. 4 disput. 9. q. 4. puncto 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tr. 30. sub n. 30.* Vasq. *tom. 3. in 3 disp. 246. n. 3.* Molfes. *in summ. Theolog. moral. tract. 2. c. 12. n. 1.* Marchin. *d. tr. 1. p. 4. c. 4.*

De Hermaphrodito dic quòd si præualet in fœmineo sexu, non potest validè ordinari, quia, vt fœmina est habendus, *l. quæritur 10. ff. de statu homin.* Item si æquè vtrumque sexum participaret. Syluest. *in sum. verb. hermaphroditus*, Nau. *cons. 8. de ætate, & qualit. Ordin.* Auila *de censur. p. 7. disp. 3. dub. 5.* Et in his casibus cùm hermaphroditus sit irregularis, vel ordinetur, opus est Apost. dispensatione, Nauar. *in man. c. 27. num. 203* Sayr. *de censur. lib. 6. c. 8. num. 25.*

Suar.

Suar. de cenſur. diſp. 23. ſect. 3. Vaſq. tom. 3 in 3. p. diſput. 245. cap. 2. nu. 3. Molfeſ. d. tr. c. 1. a. 48. Marchin. d. tr. 1. p. 4. c. 2.

16 Gradus autem, quos continet Ordo, ſunt nouem ſecundùm noſtros Canoniſtas, videlicet Pſalmiſtatus, ſeu prima Tonſura, Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, Preſbyteratus, & Epiſcopatus. Ita illi in c. cùm cõtingat, de ætate, & qualitate, gloſ. in procœmio Sexti Decretalium verb. Epiſcopus, gloſſ. final. in ſumm. 32. diſt. Couarr. in c. quia nos, num. 1. de teſtament. & hæc eſt verior opinio, vt dixi ſup. alleg. 1. nu. 18. quo ſuppoſito dico primam Tonſuram eſſe clericatum, & Ordinem, vt probare videtur text. in dicto c. cum contin-

17 gat, inquiens † per primam Tonſuram iuxta ordinem Eccleſiæ datum à talibus clericalem Ordinem conferri, & confirmatur ratione illa, quia conſtitutione c. con aabium, de ſentent excommun. & can ſi quis ſuadente, 17. q. 4. probatur manus violentas in clericos iniicientes incurrere ſententiam excommunicationis, ligatur etiam percutiens clericum tonſuratum, gloſ. finali in d. c. cùm contingat, Couar. Bellug. Gonzal. & plures alij, quos refert & ſequitur Torreblanc. de magia lib. 4. c. 6. de los Clerigos de Corona, numer. 50. Rainer. de excommunicat. extra Bullam Cœna Domini c. 9. verſ. nota ſecundo. Deinde Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10 quoad principalem diſpoſitionem comprehendere primam Tonſuram, tenent Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiepiſcop. Neapolit. cap. 85. num. 15. Maiol. de irregularit. lib. 4. c. 2. num. 3. Micol. Garcia de benefic. part. 5. c. 7. num. 95. vbi in additione dicit ita accepiſſe à D. Fagnano Sacrario Sacræ Congreg. Concilij Tridentini; præterea ſub verbo, Ordo, ſeu Ordines, & Ordinare, generaliter, & abſolutè prolato, venire Tonſuram, tam in Iure, quam in Concil. Trident. vt in c. 1. ſeſſ. 21. de reformat. & c. 37. & 9. cap 8. ſeſſ. 23. verſ. vnuſquiſque autem, refert Garcia de benefic. part. 7. cap. 1. num 7. Et ſic Tonſurati appellatione clericorum comprehenduntur, & gaudent omnibus priuilegiis, quæ clericis in Sacris conſtitutis conceduntur, Aufrer. in Clem. 1. de offic. ordin. reg. 1. fallent. 11. ex num. 11. Olan. in concord. lit. C, num. 41. Gregor. Lop. l. 54. gloſſ. 12. ex num. 7. tit. 6 p. 1. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. ita vt omnia Iura quæ loquuntur in clericis, locum habeant ſimpliciter in Tonſuratis, Roland. à Valle conſ. 61. numer. 4. latè Torreblanca de magia, lib. 4. cap. 6. de los clerigos de Corona, à numer. 41. Quod demum ſequenti confirmatur ſyllogiſmo. Laici ſunt incapaces beneficiorum, quia non habent Ordinem, cap. ex litteris, de iuriſdiction. cap. 2. de inſtitution. vbi Abb. & alij; ſed ſic eſt quòd clerici ſaltem primæ Tonſuræ poſſunt habere beneficia, Torreblanc. d. cap. 6. numer. 56. ergo illos non eſſe laïcos, ſed Ordinem habere dicendum eſt. Quibus & aliis fundamentis hanc partem tenent noſtri in d. cap. cum contingat. Couar. in d. c. quia nos, num. 4. Gregor. Lopez in procœmio titul. 6. partita 1. M. Anton. Cuch. inſtit. canon. min. libr. 1. titul. 3. Ioan. Lopez in tractat. de libert. Eccleſ. part. 2. quaſ. 5. numer. 3. Nicol. Plouæ. in tract. de Sacram. part. 6. cap. 1. numer. 3. Iul. Caſ. Madius de ſacris Ordin. cap. 2. num. 8. Viualdus in candelabro aureo, titul. de ſacram. Ordinis, numer. 10. Folu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 34. numer. 8. Cardoſ. in praxi iudicum, verb. Sacramentum Ordinis, num 3 latè Torreblanc. de magia, lib. 4. cap 6. de los clerigos de Corona, à numer. 151 Piaſec. in praxi noua Epiſcopali, part. 1. cap. 1. num. 3. pag. 26. Viuian. in praxi iuriſpatronatus, part. 2. lib. 6. cap. 1. num. 3. Mendez Caſtro in l. cùm oportet, numer. 166. Cod. de bonis, quæ liberis, Cald. Pereira in leg. curatorem, verb. laſit, numer. 103. optimè Nicol. Garcia de benefic. part. 7. cap. 1. numer. 1. Rendina in prompt. recept. ſent. numer. 1. tit. 34. de Epiſcopis, num. 15. Fornat. de Ordine, cap. 1. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. part. cap. 4. numer. 17. Thom. Valaſc. tom. 1. alleg. 3. numer 8. Campan. in diuerſ. Iuris Canonici, rub. 2. num. 7. Vaſconcel. in harmonia rubric. ſub tit. de tranſlat. Epiſcopi, num. vlt. Marta vete 14. à num. 2. Rota in Ferrarien. penſionis 14. Iunij 1624. coram bina mem. Remboldo, & deciſ. 731. num. 5. & 6. part. 1. diuerſ. vbi apertè docet quòd prima Tonſura, quæ aliàs dicitur Pſalmiſtatus, eſt Ordo, & hinc infert num. 16. familiaritatem ſolam ſine beneficio non ſufficere in prima Tonſura.

Quamuis hæc Canoniſtarum opinio ſit vera in 18
ſe, tamen non poſſumus negare primam Tonſuram ſemper, & quoad certos effectus propriè Ordinem non dici, ſeu ſaltem diſtingui à minoribus Ordinibus, & eorum appellatione aliquando non venire, vt colligitur ex Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 6. dum inquit: nullus prima Tonſura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus conſtitutus; nec non in c. 10 eadem ſeſſ. in illis verbis, Tonſuram, vel minores Ordines conferre, & in hoc euentu poſſumus accipere Theologorum opinionem aſſerentium indiſtinctè primam Tonſuram non eſſe Ordinem, ſed tantùm præambulum, ſeu diſpoſitionem ad Ordines, ſicut nouitiatum ad Religionem. Ita cum D. Thom 3. part. q. 40. artic. 2. Epiſcop. de Elna in ſuo directˌ de ſacram. Ordin. §. 2. S. Raymund. lib. 3 ſua ſum. ſub tit. de ætate, §. 3. Martin. de Ledeſma 1. 4. quaſ. 39. art. 2. Iacob. de Graff. d. cap. 9. à numer. 5. Vaſquez tom. 3. diſp. 236. c. 1. num. 9. & diſp. 237. c. 2. Fr. Emman. in ſum. part. 2. c. 13. num. 2. Sayr. de cenſur. lib. 4. c. 4. num. 7. & lib. 6. cap. 1. numer. 19. Card Bellarm. lib. 1. de cleric. cap. 13. Suar. de Sacram. diſp. 1. ſect. 2. & tom. 2. de Relig. lib. 4. de Horis Canonic. cap. 9. num. 5. Homobon. de Bonis de humana vita ſtatib. p. 1. c. 20. & tract. de exam. Eccleſ. quæſt. 4. Domit. Chamerot de Sacram. tract. 11. de ſacro Ordine, c. 1. dub. 1. verſ. prima verò Tonſura. Paul. Layman. in Theolog. moral. lib. 5. tract. 11. c. 13. numer. 3. Sanch. in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 6. nouiſſimè Marchin. d. tract. 1. part. 1. c. 5. cum ſeqq. nouiſſimè etiam Marcel. Vulpe. in praxi iudic. fori Eccleſiaſt. c. 7. num. vlt. verſ. ſunt autem Bonac. de Sacram. diſp. 8. q. vnica. punct. 1. numer. 6. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 1. cu. 5. Fernandez in examine Theologiæ moralis, part. 3. c. 11. §. 1. num. 3. Molfeſ. in ſum. moralis Theolog. tract. 2. c. 1. numer. 31. & cap. 3. à num. 14. Filliuc. tom. 1. tractat. 9. numer. 13. & alij relati per Nicol. Garciam d. c. 1. num. 5. Vel generalius loquendo cum D. Thoma in ſupplem. ad 3. p. q. 57. art. 2. & in 4. ſent. diſt. 24. art. 2. ſi aliquis voluerit ſequi Theologorum doctrinam, & Canoniſtarum non improbare ſententiam, dicere poterit Ordines eſſe ſeptem propriè ſumptos, & pertinentes ad conſecrationem Hoſtiæ; nouem autem impropriè ratione quarundam actionum. Vnde Canoniſtæ rectè ſentiunt Tonſuram conferre Ordinem, id eſt, gradum aliquem, & ſtatum & imprimere characterem, id eſt, ſignum extrinſecum, Lap. alleg. 138. n. 11. & 12. Mandoſ. ad reg. 24. Cancel. 1. numer. 7. Neniz. conſ. 59. nu. 5. Surd. conſ. 259. numer. 4. & 22. Lotter. de re benef. lib. 3. quæſtion. 35. à num. 22. Quoad Epiſcopatum, vide dicta ſuprà alleg. 1. num. 18.

Quæſtio controuerſa eſt, an ſinguli Ordines ſint 19
Sacramenta? In qua quæſtione Doctores in varias diuiſi ſunt ſententias.

Prima tenet, ex ipſis Ordinibus non niſi ſacerdotalem eſſe Sacramentum, ita Durand. in 4. ſentent. diſt. 24.

diſt.24.q.2.num.6. & probabiliſſimum dicit Victoria *de ſacram.Ordinis n.227.* ex ea ratione, quia difficilè intelligi poteſt, qoomodo ab Eccleſia numeretur Ordo tanquam vnum Sacramentum, ſi concedamus omnes eſſe Sacramenta; hæc ratio nihil euincit, quia facilè poterit reſponderi, Ordines ab Eccleſia numerari tanquam vnum Sacramentum propter reſpectum, quem ſinguli Ordines docunt ad Sacerdotium, quod eſt præcipuum Sacramentum.

20 *Secunda* verò ſententia tenet tres Ordines maiores eſſe Sacramenta, minores verò eſſe ſacramentalia, ita Sot. *in 4.diſt.25.quæſt.1. art.2.vnt. 4. & art.4. verſ.dubium ergo*, Nauar. *in man.cap.12. num.18. verſ. quare probabilis*. Mich. Medina *in lib.de ſacrorum Ordinum contin.cap.46.* Vaſquez *3.part.tom.3.diſp.337. cap.2.in princ.* ex ea ratione, quia ſi minores Ordines eſſent Sacramenta, ſequeretur eos peccare, qui accedunt ad illos ſuſcipiendos cum conſcientia peccati mortalis, aut qui illos exercent in peccato mortali, quod videtur nimis durum & rigoroſum. Sed nec hæc ratio concludens eſt, provt ſentit Nauarr. *d.loco*, cum accedens ad Ordines cum peccato mortali, peccet mortaliter, quia ponit obicem ad gratiam, quam conferunt ſinguli Ordines, cum ſint Sacramentum.

21 *Tertia* igitur, & verior ſententia aſſerit omnes tum maiores, tum minores Ordines eſſe ſacramentum, characterémque imprimere, & gratiam conferre, ex eo, quia Florentini & Tridentini Canones indefinita propoſitione concludunt Ordinem eſſe Sacramentum: Florentinum etenim hoc explicat his verbis, *ſextum nouæ legis Sacramentum eſſe Ordinem*, & Trid. *ſeſſ.23.de reform.c.3.* poſtquam recenſuit nomina ſingulorum Ordinum, abſolutè dicit Ordinem eſſe Sacramentum. & ita omnes Ordines licèt ſint per ſe ſinguli Sacramentum; tamen vnum Sacramentum cenſentur, quia vnum ſont vel genere, vel quia ad vnum finem omnes referunt, Ita D.Thom. *in ſupplem.ad 3.p.quæſt.37.art.3. in med. & q.22.a.2.quæſt.4.* vbi Palud. *quæſt.1.* & Riccard. *art.3.* Emman. Sà *verb. Ordo. num.1.* Card. Bellarm *lib.1. de ſacram.Ordinis cap.8.* Petr. Soto *de inſtit. Sacerd. lect.4.de Ordine*, Valen. *tom 4.diſp.9.quæſt.1 punct. 4.* Henriq. *in ſum.lib.10.cap.2.* Coninch *de Sacrament. tom.2.diſp.28.dub.9.* Bonacina *de Sacram.diſputat.8. q.vnica puncto 1.n.2.* Miranda *in man.Prælator.tom.1. quæſt.38.art.10.* Fernandex *d.cap.11.§.3.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt.part.1.tract.3.cap.8. quæſt.69.in princip.* Fillinc. *tom.1. tract.9. numer.15.* Thom. Valaſc. *tom.1. alleg.2. num.9.* Torreblanca *d.lib.1.cap.12.num.1.* nouiſſimè Sanch. *in opuſc.moral.lib.7.cap.1.dub.1.num.7. & dub.7.* Quæ quidem in hac quæſt. reſoluenda à me tradita maximè conducunt ad ſolutionem alterius quæſtionis, vtrùm ſcilicet Epiſcopus conferens minores Ordines in lethali, peccatum mortiferum committat? Si minores Ordines non ſunt Sacramenta, ſed ſacramentalia, vt ſecunda tenet opinio, certum erat Epiſcopum conferentem minores in mortali in nullam culpam lethalem incidere.

22 Ex his porrò Ordinibos tres ſacri & maiores dicuntur, quatuor verò minores, & non ſacri propriè appellantur: Sacri ſunt & maiores, Sacerdotium, ſeu Preſbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus: huiuſmodi enim perſonæ ad Altaris miniſterium accedunt, *cap. à multis, de ætate, & qualitat.* & ſacra contingunt, atque ob id votum Caſtitatis emittunt, *cap.1. 31. diſt.* Et dicuntur ſacri, quia ordinati in eis, aut habent ſacra tangere, aut Sacramentum proſpicere, Aluarez *in ſpeculo Iuris Pontif. c.81. verſ. circa iſtum articulum*, ſed Flamin. Pariſ. *de reſignat.benef.lib.5.quæſt.6.* aliam ponit rationem, quia ſcilicet in eis eſt annexum votum caſtitatis, non vt eſſentialiter, ſed accidentaliter ex ſtatutò Eccleſiæ, refert Marcell. Vulpe *d cap.7.num.28. verſ. & hi poſtremi.* Olim verò Subdiaconatus inter ſacros Ordines non numerabitur, vt dicitur *in d.cap. à multis*, quamuis eſſet antiquitus inſtitutus, cùm de eo meminerint Anaclet. *in cap. Epiſcopus Deo, de conſec. diſt.1* præter can Apoſt. vt *in cap.135.diſt.* Sed Gregorius Pontifex, atque Vrbanus II. eum inter ſacros retulerunt, vt Innoc. III. teſtatur *in c.meramus, de ſeruis non ordin.* Gregorius namque conſtituit vt is caſtitatem voueret, *d c.2.31.diſt.* Vrbanus verò eum Ordinem expreſsè in ſacrorum numerum retulit, vt *in c.erubeſcant.32.diſt.& in c.fin. 60. diſt.* de quo aliqua dixi *alleg.14.num.1.*

Reliqui vero quatuor ordines, minores dicuntur, nec ſacri propriè nominantur, eo quòd eorum officium ad ſacra contingenda non pertingat, Concil. Trid *ſeſſ.23.de ſacram.Ordinis, cap.1.* Etſi omnes ſeptem ſacri, propter Sacramentum, dicantur *in c.1. de fil is Presbyt. lib.6.* Sunt autem quædam inter ſacros, & minores Ordines differentiæ. *Primò* enim in maioribus maior ætas requiritur, & ſcientia, vt dixi *alleg 16.* *Secundò*, officia ſacrorum Ordinum à non ordinatis exerceri non poſſunt impunè, *cap.1. & 2.* & *ibi* gloſſ & Doct. *de clerico non ordinato miniſt.* Minorum verò officia quamuis ab his, qui ordinati non fuerint, prohibeantur exerceri, non tamen pœna aliquâ, vel cenſura imponitur, & faciliùs permittuntur, nam minores clerici aſſiſtentes dicuntur, maiores verò miniſtri, *cap.1. diſtinct.24.c.1.§. deſeruientes 33. diſt.* *Tertiò*, vbi diſpenſatio circa Ordines Papæ eſt reſeruata, de maioribus tantùm intelligitur, veluti vt extra ſtatuta tempora, & irregularibus conferatur, vt *alleg.50.à num.15.* videbimus. *Quartò*, in degradatione cum ab Ordinibus ſacris ſolus Epiſcopus degradare non poſſit, à minoribus verò id ſolus cum conſilio Capituli poteſt, vt *alleg.110.num.21.* dicemus. *Quinto*, differunt in voti emiſſione, vt *alleg.15.* oſtendemus: in minoribus namque Ordinibus tantummodo conſtituti poſſont contrahere Matrimonium, vt probant Doctores citati *alleg.31.num.202.* *Sextò*, in Horarum Canonicarum recitatione, cùm ad id non teneatur, qui in Sacris non ſunt conſtituti, niſi beneficium obtineant, vt docent per me citati *in collect.ad c.ap. dolentes, n.1. de celebrat.Miſſar.* *Septimò*, in beneficiorum acquiſitione, cùm aliqua ſint beneficia, quæ maiores Ordines requirunt, vt ſuo loco dicemus. *Octauò*, in poteſtate conferendi, nam maiores Ordines ſolus Epiſcopus confert, minores verò etiam non Epiſcopus ex priuilegio poteſt conferre, vt *alleg.ſeq.* oſtendemus. 23

ALLEGATIO III.

Epiſcopus an ſolummodo verus ſit Sacramenti Ordinis Miniſter?

SVMMARIVM.

1 *Ordinis Sacramenti verè, & propriè eſt Epiſcopus miniſter.*
2 *Epiſcopi in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt in Eccleſia.*
3 *Poteſtas conferendi Ordines penes Epiſcopum reſidet.*

det, etiamſi excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, ſuſpenſus, vel interdictus ſi..

4 *Minores Ordines ex facultate Summi Pontificis poſſunt etiam à ſimplici Sacerdote conferri, non ſic maiores.*

5 *Primam Tonſuram, & minores cæteros Ordines de Iure communi poſſunt conferre Abbates non ſolum Monachis ſuis, ſed etiam ſæcularibus in quos ordinariam habent iuriſdictionem.*

6 *Abbates vt Ordines minores conferre valeant quot requiſita habere debeant?*

7 *Abbates hodie ex noua Tridentini diſpoſitione non poſſunt Ordines minores conferre niſi illis, qui Regulares ſibi ſubditi ſunt.*

8 *Abbates nouitios in propriis monaſteriis degentes ordinare non poſſunt.*

9 *Niſi priuilegium habeant concludi ſuis Monachis dimiſſorias litteras ad quemcumque Epiſcopum.*

10 *Abbates facultatem non habent Tonſuram & minores Ordines conferendi aliis Regularibus ſibi non ſubditis, vel clericis ſuorum ſuperiorum & Ordinariorum dimiſſorias afferentibus.*

11 *Ordinatio Abbatis Ordines minores conferentis ſibi non ſubditis Regularibus, eſt irrita & inualida.*

12 *Abbati ordinanti ſuos ſubditos Regulares fas eſt diſpenſare in interſtitiis.*

13 *Epiſcopus carens minoribus Ordinibus poteſt validè eoſdem aliis conferre.*

14 *Corepiſcopi an ſint veri Epiſcopi tremiſſiuè.*

15 *Cardinales Presbyteri ex conſuetudine poſſunt Ordines minores ſuis familiaribus tradere.*

16 *Parochi primam Tonſuram ſuis ſubditis conferre non poſſunt.*

17 *Epiſcopus qualitercumque excommunicatus occultus validè Ordines confert, veramque dat eorum executionem.*

18 Cap. 2. de ordinatis ab Epiſcopo qui rem. Epiſc. *declaratur.*

19 *Epiſcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus, ſi publicè pro tali habebatur non liberat ſuſcipientem à ſuſpenſione ordinis ſuſcepti.*

20 *Epiſcopus Sacramentum conferens licèt iniquus ſit, tamen gratiam, quæ caret, largitur.*



1 ACRAMENTI Ordinis verè & propriè Epiſcopum eſſe diſpenſatorem de fide definitum eſt Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de ſacram. Ordinis can. 7.* & latè probant D. Thom. *3. p. quæſt. 56. art. 3. arg. 2.* Bonau. *in 3 diſtinct. 25. artic. 1. quæſt. 1.* vbi Ric. *art. 1. q. 1.* & Palud. *q. 1. art. 2.* Victor. *de ſacra. Ordinis n. 2. 3. & 4* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. p. 1. c. 1. num. 6. pag. 26.* Card. Bellarm. *tom. 1. lib. 9. cap. 11.* Iodoc. Cucc. *in theſauro Catholico lib. 7. art. 18.* Bonacina *de Sacram. diſp. 8 q. vnic. puncto 5. n 1.* Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 21.* Vaſquez *in 3. p. D. Thom. tom. 3. diſp. 243. & 245.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 1. n. 23.* Petr. Gregor. *ſyntag. lib. 16. cap. 9. num. 1.* Fillinc. *tom. 1. tract. 9. à num. 91.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 3. cap. 8. q. 71.* Molfeſ. *in ſum. moralis Theologia tract. 6. c. 16. nu. 63.* Anguian. *de legibus lib. 2. controu. 1. num. 70.* Sanch. *in opuſcul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 18. à n. 1.* Cardoſ. *in praxi Iudicum verb. Sacramentum Ordinis num. 6.* nouiſſimè Marchin. poſt aliquas impreſſiones huius tractatus in lucem editus, *de ſacram. Ordinis, tract. 1. p. 2. c. 1. cum ſeqq.* me citato *in hoc loco* Alzedo *de præcellent. Epiſc. dignit. p. 2. c 5. n. 1.* nouiſſimè etiam me citato *in hoc loco* Torreblanca *in practica b. Iuris ſpirit. lib. 2. cap. 13. n. 4.* Nam Chriſtus Dominus cùm duo haberet Diſcipulorum genera, alios in numero duodeno, alios verò in numero ſeptuaginta duorum, illos Apoſtolos nominauit, iſtos ſimplices Diſcipulos noncupauit; illis fuit data poteſtas imponendi manus & conſecrandi, non autem Diſcipulis ſimpliciter, vt conſtat ex *c. 8. Actuum Apoſt.* ſed Apoſtolis decedentibus †ſucceſſerunt Epiſcopi in eũdem locum, Diſcipulo- 2
rum verò ſeptuaginta duorum typum gerunt Presbyteri, & in eorum locum ſunt conſtituti in Eccleſia, iuxta *cap. in nouo 21. diſtinct.* Euidenter igitur patet ex hoc, quòd auctoritas ordinandi ſecundùm formam Eccleſiæ primitiuæ congruit Epiſcopis: huius autem diuinæ inſtitutionis ratio congruens fuit illa, quod ſicut ad ſummum Principem ſpectat non ſolùm ordinare viros bellatores in exercitu, verùm etiam & multò conuenientius Duces exercitus; ita ad ſolos Epiſcopos (qui ſunt in Eccleſia Principes) non tantùm pertinet ordinare homines ad certandum cum perſecutoribus fidei, vt confiteantur audaciter Chriſti fidem (quod fit per ſacramentum Confirmationis,) ſed etiam conſtituere Duces Eccleſiaſtici exercitus per collationem ſacramenti Ordinis, vt inquiunt Bonauentura *in 4. ſent. diſt. 25. q. 1. art. 1.* & ibi Richard.

Hæc igitur poteſtas conferendi Ordines Epiſco- 3
po tantùm regulariter competit, & penes eum Iure directo & proprio reſidet, etiamſi ſit excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, ſuſpenſus, vel interdictus; adhuc enim retinet characterem, & poteſtatem conferendi Ordines, & formam Eccleſiæ ſeruans alium audeat ordinare, validè characterem imprimit, & validè Ordines confert, licet minus id faciat, & ordinatus propterea executione careat. Ita tezt. *in c. ſecundum 19. diſt. & in c. Dominus §. memento 1. q. 1. cap. quomodo, de conſecr. diſt. 4.* Sot *in 4. diſt. 25. q. 1. art. 1.* Henriq. *lib. 10 cap. 21. in princip.* Rodoan. *de ſimon. p. 1. c. 23. n. 21.* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ. p. 3. c. 8. n. 37* Anton Raguc. *in lucerna Paroch tit. de ſacram. Ordin. quæſt. 18.* Gregor de Valentia *ad D. Thom. diſp. 9 q. 3. puncto 1. verſ. pen. tom 4.* Fornar. *de ſacram. Ordinis cap. 4. n. 1. ad finem.* Ægid. de Coninch *de ſacram. tom. 2. diſp. 10. dub. 9.* Bonacina *d. puncto 4. num. 2* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali §. 1. num. 25.* Vaſq. *tom. 3. in 3. diſp. 243. c. 1. & 2.* Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis tract. 2. cap. 17. n. 11. & 12.* Fillioc. *d. tract. 9. num. 91.* Hieron. Vcoero *de examine Epiſcop. lib. 1. c. 12. n. 27.* me citato *in hoc loco* Alzedo *d. p. 2. c. 5. n. 2.* Marchin. *d. tract. 1. p. 1. c. 15.* vide infrà *n. 17. & 18.*

Reſpectus tantùm minorum Ordinum etiam non 4
Epiſcopis poteſt auctoritas illa conuenire, non quidem Epiſcoporum delegatione, ſed Apoſtolicæ tantùm Sedis priuilegio. Ita Victor. *de Sacram. n. 234.* Cou. *lib. 1. var. c. 10. n. 10.* Petr. Sot. *lect. 5. de Ordine,* Henriq. *d. cap. 13. §. 1.* Bellarm. *lib. 3. de clericis cap. 27.* Valen *d. diſp. 9. q. 2. puncto 1.* Did. Nugnus *in 3. par. D. Thom. quæſt. 38. art. 1.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. n. 3.* Fillinc. *d. tract. 9. num 93. cum ſeqq.* Anguian. *d. lib. 2 controu. 1. n. 70.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 18. num. 5* Azedo *d. p. 2. c. 5 num. 8 & 10.* Maiores verò neque vigore delegationis factæ à Papa poſſunt ab aliis conferri, quam ab Epiſcopis: & ita firmat D. Thom. *in ſupplem. ad 3. p. quæſt. 38 art. 1. ad 3. argum. & in 4. ſentent. diſt. 7. q. vnic. a 5. verſ tale verò in 2. ſcripto.* vbi Sot. *art. 11. ad 4. & diſtinct. 25. quæſt. 1. art. 1. ad 2.* Cou. *var. lib. 1. cap. 10. num. 10.* Fornar. *in tract. de Ordine cap. 5 in 3. dicto n. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. cap. 48. q. 16.* Sayr *de cenſur. lib. 6. c. 6. num. 8.* Molfeſ. *loco proximè citato,* Nau. *conſ. 14. a num. 1. de priuileg.*

priuilegi Card.Bellarm.*de Ordin.cap.*7 Suar, *de Sa-
cramento,disput.*21.*sect.*3.§.*solùm posse*.Fr.Emman.*in
summ.part.*2.*c.*4*.numer.*9. Cuch.*lib.*4.*instiut.canon.
tit.*19.*num.*8.Domit.Chametot.*de Sacram.tractat.*11.
*c.*4.*dub.*2.Campan.*in diuers.Iuris Canon, rub.*6.*cap.*12.
*numer.*13.Sanch.*d.dub.*18.*numer.*9.*cum seq.*Marchin.
*d.tractat.*1.*parte* 2.*cap.*13.Alzedo *d.p.*2.*c.*5. *numer.*6.
Quamuis Abb.*in c.quanto,numer.*9.*de consuetud.gloss.
fin.in c.manus,de consecrat.distinct.& cap.peruenit*,95.
distinct.& ex nouioribus Anguian. *citato loco*, Vasq.
in 3.*p.disp.*243.*c.*4.*n.*3. acriter faueant,opitulenturque sententiæ contra D.Thom. eiusque sequaces, &
concludant Papam posse indistinctè concedere potestatem Sacerdoti conferendi Ordines sacros, &
alios promouendi ad Ordinem, quem ipse habet;
nam se decipiunt ex rationibus allegatis à *suprà* citatis; vnde non facile crederem Victor.*in summa n.*
237.quem sequitur Viuald. *in Candelabro aureo p.*1.
*tit.de Sacram.Ordinis n.*17.*in fine*, asserenti se vidisse
quandam Bullam Papæ cõcedentem facultatem Sacerdoti conferendi Diaconatum,& Subdiaconatum;
nisi tamen dicere velimus opinionem Abb.& gloss.
sustineri posse in casibus necessitatis, vt in vltramarinis, &c.

5 Ex delegata igitur generica, vel specifica potestate ab Apost. Sede emanata etiam non Episcopis,
vt dixi, potest conuenire auctoritas conferendi Ordines minores, provt illos præter Episcopos nonnunquam conferunt Abbates, inferiores Prælati,
aliique Sacerdotes.Nam de Abbatibus quòd possint
primam Tonsuram, & cæteros minores Ordines
conferre non solùm Monachis, sed etiam laïcis, in
quos Ordinariam habent iurisdictionem, de Iure
communi probant *c.*1.*dist.*69. *c.quoniam. de ætate &
qual.c.cùm cõtingat.c.Abbates,de priuil.in* 6.qui text.
probat eos posse etiam laïcos, in quos iurisdictionem habebant,ordinare,*c.*1.vbi gloss.*verb.à non Episcopis, de ordinat. ab Episcop.qui renunt Episcop.c.*1.
vbi Glos.*verb.alia,de suppl.negl.Pral.*Bellarm.*cùm cõtingat q.*1.vbi Cardin.*not.*1.Abb.*num.*2.&Butr.*n.*13.
Nau.*cons.*13.incip.*Abbatibus num.*1.*de priuil.* Azor.
instit.moral.parte 2.*lib.*3.*c.*48.*q.*15. Fornar. *in tractat.
de Ordine c.*5.§.2.*vers. Abbatibus*,Vasq.*tom.*3.*in* 3.*p.
disput.*243.*num.*33. Molses.*d.tract.*2.*c.*2.*num.*18.Fr.
Ludou.Mirand. *in man.Pralat.* 38.*art.*9.*concl.*1.*tom.*1.
Stephan.Gratian.*discept.forens. tom.*1. *c.*791.*num.*1.
Sanch.*in opuscul.moral.lib.*7.*c.*1.*dub.*18.*numer.*5.*cum
seqq.*Cardin.Tusch *pract.conclus.tom.*1. *verb. Abbas,
concl.*9.*num.*5 Seraphin.*decis.*980.*num.*1.Aloys.Ricc.
*in collect.decis.p.*4.*collect.*955.Flores de Mena*var lib.*
2.*q.*24.*num.*4. Sic etiam Abbatem, qui datus fit administrator in Ecclesia Cathedrali vacante, eosdem,
minores Ordines subditis illius Episcopatus dare
posse tenent Gemin.*in c.is cui,numer.*6.*vers vidi dubitari,de elect.in* 6.Felin.*in cap.eam te,numer.*8.*de rescript.*& commendat Selua *de benef.p.*2.*q.*6. *post n.*3.
vbi dicit quòd eodem modo poterit, quo potest initiatus in claustris aliorum exemptorum iure suo
conferre Tonsuram, & minores Ordines, prout tenent ex plurimorum auctoritatibus idem Gemin. *in
d.c. Abbates,num.*6.*de priuil.in* 6.Maiol.*de irregul.lib.*
3.*cap.*23.*numer.*12.Sayr. *de censur,lib.*4.*c.*13.*post numer.*15.

6 Tres autem conditiones requiruntur in talibus
Abbatibus,vt hos Ordines conferre valeant. *Prima*,
quòd sint Sacerdotes.*Secunda*, quòd benedictionem
acceperint, aut saltem ex priuilegio Pontificio habeant, vt Pontificalia exercere possint, quia tunc
idem est ac si essent benedicti. *Tertia*,quòd sint Mitrati, seu habeant ius ferendi annulum, Mitram, &
Baculum pastoralem;itavt si vna earum deesset,ordinatio irrita foret,*dict.cap.Abbates,de priuil.in* 6.Vide Franc.Marc.*Delphin.decis.*1082.*n.*2.*lib.*1. Ricc.*in
proxi Episc.parte* 1.*c.*1.*numer.*6.*&g.*21.D.Acuña *ad
c.*1.*num.*6.*distinctione* 95.Gratian.*discept.forens.tom.*5.
*c.*845.

Hodiè ex noua dispositione Conc.Trid. *sess.*23.*de 7
reform.c.*10.non licet Abbatibus,& aliis quibuscumque quantumuis exemptis in posterum intra fines
alicuius diœcesis existentibus, etiamsi nullius diœcesis,vel exempta esse dicantur, cuiquam, qui regularis sibi subditus non sit, Tonsuram, & minores Ordines conferre.Ita Steph.Gratian. *discept.forens.tom.*
4.*c.*791.*n.*2. Thom.Valasc.*tom.*1.*alleg.*3.*n.*9.Ludou.
Miranda *d.tom.*1.*q.*38.*a.*9.*concl.*2.Portel.*in dub. Regul.verb.Abbas* 2.Scip.de Rubeis *in aphor. Episc.eod.
tit.*13.Marcel.Vulp.*in praxi iudic.c.*7.*nu.*8. Suar.*tom.*
4.*de Relig. tr.*8.*lib.*1.*c.*26.*n.*19. Tambur.*de iure Abbatũ,tom.*2. *disp.*2. *q.*7.*n.*1. D.Acuña *ad c.*1.*n.*6.*dist.*
95.Et licèt Thom.Sanch.*in opusc.tom.*2.*lib.*7.*c.*2. *dub.*
19.*n.*10.existimauerit hanc facultatẽ ordinandi non
subditos minimè per Trid.fuisse reuocatam, nihilominus tamen eiusmodi opinio (salua tanti viri pace)
omni probabilitate destituitur; nam si Tridentinum
hanc facultatem non reuocauit Abbatibus,quid disposuit, dum ad subditos Abbatum hanc illis facultatem restrinxit? certè illa verba essent frustratoria:
& ideò hanc partem sustinent Henriq.*in sum.lib.*14.
*c.*18 *nu.*2.Maurit.Alzed.*in proxi Episc.p.*2.*c.*3.*nu.*78.
Gauant.*in man.Episcop.verb.Abbas n.*31. Diana *mor.
res.p.*4. *tr.*4. *miscel.res.*147.

Ex qua conciliari dispositione *primò* infertur per 8
illa verba, *Regularibus suis*, intelligi professos sui
Ordinis, & excludi Nouitios, quos Abbates ante
professionem ordinare non posse tenent Henriq. *in
sum. lib.*10.*c.*23.§.3.*in comment.lite.G.* Fr.Emman.*q.
Regul.tom.*3.*q* 23.*a.*2.*in fine*,Vgolin.*de officio Episcopi c.*26.§.19.*numer.*2.& §.20.*num.*7.Aloys.Ricc.*p.*2.
*decis.*253.*n.*5.Sayr.*de censur.lib.*4.*c.*13.*nu.*5.Miranda
*d.tom.*1.*q.*38.*a.*9.*concl.*2.*in fine*, Marcel.Vulpe *d.c.*7.
*num.*9.Nald.*in sum.verb. Nouitius,n.*9. Card.Tusch.
*pract.concl.tom.*1.*lit.A, concl.*9.Stephan.Gratian.*d.c.*
741.*n.*6.Marchin.*d.tract.*1.*p.*2.*c.*10.*à num.*10. Tamburin.*d.tom.*2.*disp.*2 *q* 27.Barthol.de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouitiis,disp.* 9.*q.*8.*numer.*4.Quicquid aliter sentiat Suar.
*tom.*4.*de Relig.tract.*8.*lib.*2.*c.*29.*numer.*12.† At verò 9
si Abbates huiusmodi, aut alij Religionum Prælati
habeant speciale priuilegium concedendi suis Monachis dimissorias litteras ad quemcumque Episcopum,licèt in illo non exprimatur,quòd illud valeant
nouitiis communicare, poterunt tamen etiam nouitiis illas,vt à quocumque Episcopo,ordinentur,sicut
cæteris Monachis professis concedere, vt bene resoluunt Ioan. Bapt.Tiber. *in instruct. pro ordinandis,
c.*7.*q.*4.Sanch.*in præcepta Decalogi,tom.*2.*lib.*6.*c.*10.*in
fine*,Barthol.de Vecchis *d.q.*8.*n.*3.*vers.si verè*, Tamburin.*d.q* 27.*n.*2. Nouitios enim Religionum priuilegiis gaudere resoluunt Molin.*de instit.tract.*2.*disp.*
138.*vers.præter hos.*Azor.*instit.moral.part.*1.*lib.*12.*c.*
2.*q.*1.Ego ipse *de appellatiua verbor. vtriusque Iuris
signif.appell.*232.*n.*16.

Secundò infertur Abbates huiusmodi facultatem non habere Tonsuram, & minores Ordi- 10
nes conferendi aliis Regularibus sibi non subditis, qui dimissorias speciales suorum Superiorum, & specialem licentiam Episcopi loci habuerint,nec etiam aliis sæcularibus suorum Superiorum
dimissorias afferentibus. Ita resoluunt Campan.
*in diuersor: Iuris Canon.rub.*6. *c.*2.*ante num.*7.Scipio

de Rubeis *d. verb. Abbas, num.* 13. Ludou. Miranda *d. ar. 9. concl.* 2. & voto Rotæ de mandato sanctæ mem. Clementis VIII. resolutum fuisse refert Seraphin. *dec. is.* 985. *p.* 1. & Episcopo Eugubino rescripsisse *sacram Congreg. negotiis Episcoporum, & Regularium præpositam sub die 3. Nouembris* 1593. retuli *de Iure eccles. uniuersa lib. 1. c. 18. num.* 67. Quamuis contrarium existimauerint Lezana *in sum. quæst. Regular. cap. 14 num. 13. & cap. 18. num.* 65. Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 20. quæst.* 7. Paul. Laymann *in sum. Theologiæ moralis, lib. 5. tract. 9. cap. 9. num.* 2. Alzed. *d. part. 2. c. 5. n.* 78. Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Ordo, prope fin. vers. Abbatibus* Grilenzon. *cons.* 141. *num.* 52. Marcel. Vulpe. *in praxi iudiciali fori Eccles. c. 7. num.* 8. Vgolin. *de officio Episc. c. 26. §* 19. Bonacin. *de Sacrament. disp. 8. quæst. unic. puncto 4. n.* 3. Marchin. *d. tract. 1. part. 2. c. 10. num 15 cum seq.* Ioan. Baptista Tiber. *instruct. Ordinand. cap. 7. quæst. 48. in fine.* Sanch. *in opusc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 21. à num.* 5. Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. disp. 2. quæst. 7. ex n.* 3. Diana *part. 2. tract. 2. resol.* 147. *in fine*, quorum plures asserunt *sacram Congreg. Concilij* censuisse quòd Abbates Regulares habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, postquam Sacerdotalem Ordinem, & munus benedictionis susceperint, posse Tonsuram, & minores Ordines sæcularibus Episcopi iurisdictioni subiectis conferre, si modò ipsius Episcopi consensus accedat, & à dicto Episcopo quisque litteras dimissorias impetrauerit, ita vt satis non sit id generatim ab Episcopo concessum esse, sed hac concessione semper opus sit singulis, &c.

11 *Tertiò* infertur ordinationem Abbatis priuilegiati Ordines minores conferentis non subditis absque litteris dimissoriis, vel cum illis, seu subditis suis non Regularibus, esse irritam, & inualidam, ac proinde repetendam defectu potestatis in ordinante, ex illis verbis Concil. Trid. *in d. c.* 10 *Non liceat Abbatibus*, &c. quæ irritant actum quoad valorem substantialem; & nihil refert quod in Episcopis potestas ordinandi se extendat etiam ad non subditos quoad valorem ordinationis, quia potestas ordinandi concessa Abbatibus priuilegiatis, non est ad modum potestatis Episcopalis, nam illa procedit ex vi priuilegij, hæc autem deriuatur ratione Ordinis. Quare ita videtur sentire Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. c. 19. n. 8. & 21.* Laurent. de Peirinis *de Prælato Regulari tom. 2. q. 3. c. 7. n.* 23 & colligitur ex quadam decisione *sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, Eminentissimo Card. Gypsio* referente *sub die 27. Iunij* 1631. in qua fuit resolutum *Thomam Narducium Camplen. promotum ab Abbate de Carropoli Ordinis Cælestin. cum litteris dimissorialibus Vicarij Generalis Camplen. eidem Abbati directis, esse malè promotum, atque ideò indigere noua promotione*, Quicquid teneant Sanch. *d. lib. 7. c. 1. dub. 19. n.* 17. Fr. Emman. Molfes. Tamburin. Præpos. & Ludou. de San Iuan, quos refert & sequitur Diana *moral. resol. p. 5. tract. 13. resol.* 93. & distinguat Marcel. Vulpe *d. c. 7. n.* 10.

12 *Quartò* infertur Abbati ordinanti suos subditos Regulares fas esse dispensare in interstitiis, non tamen id conuenire Episcopo, qui facultatem habet dispensandi etiam quoad Regulares, vt dicemus infrà *alleg.* 18. *n.* 10. Illationem probant Hieron. à Sorbo *in compendio priuileg. Mendicantium, verb. Ordines sacri, vers. quando verò Abbates*, & Miranda *in manu. Prælat. tom. 1. q. 38. art. 7. concl.* 3. Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. c. 13. n.* 42. & sic non ab Episcopis, sed ab Abbatibus examinandos esse; non obstante Concilio concludit Nau. *cons.* 13 *incip. Abbas cuiusdã aliãs. cons. 14. in nouis, n. 1. de priuileg.*

Dubitari non abs re poterit, an Episcopus carens minoribus Ordinibus posset validè eosdem Ordines aliis conferre? Suar. *de censur. tom. 5. disp. 31. section.* 1. & Homobon. de Bonis *de examine Eccles. tr. 3. q. 61. in fine*, existimant ordinationem huiusmodi esse inualidam, quia nemo dat quod non habet, & nullus plus Iuris in alium transferre potest, quàm ipse teneat, *l. filius fam. ff. de donat.* tum etiam, quia Episcopus non Sacerdos non potest alios Sacerdotio insignire. Sed his non obstantibus ordinationem factam ab Episcopo carente minoribus esse validam, quoad minores collatos, licet mortaliter peccaret, tenent Gabr. Vasq. *tom. 3. in 3. part. disp. 243. c.* 4. *n.* 24. Molfes. *in summ. Theologiæ moralis, tract. 2. cap. 17. num.* 5. quia Episcopus ordinatus per saltum est verus Episcopus, & habet characterem Episcopalem; ergo poterit habere actum secundum sibi proprium, nempe ordinationem sicut maiorum, ita & minorum Ordinum: tum quia collatio actiua minorum non fundatur essentialiter in passiua receptione minorum, nec est actus secundus illius, aut effectus, sed solùm præsupponitur ex Ecclesiæ consuetudine & statuto, vnde nec abrogat subsequentem ordinationem; ergo erat valida cùm sit ab illa independens: tum denique, quia hoc non est plus iuris transferre in alium, quàm ipse teneat, aut dare aliquid quod ipse prius non habeat, licet enim Episcopus carens minoribus non habeat formaliter minores, habeat tamen potestatem superiorem, & eminentiorem, scilicet characterem Episcopalem. Et non est simile quod de Sacerdotio, respectu Episcopatus, dicebatur, siquidē Episcopatus claudit intrinsecè characterem Sacerdotalem, itavt non Sacerdos Episcopus esse non possit, vt fuit aliquorum opinio, quos *suprà* retulimus *alleg. 1. n.* 38. quod tamen quatenus in iure non subsistat, vt eo in loco probauimus, magis secura manet hæc nostra opinio, quam veriorem esse iudicamus de Episcopo qui renuntiauit loco tantùm, & loco & dignitati, vide infrà *alleg.* 113. *n.* 1. 13

De Corepiscopis, an sint veri Episcopi, & vti tales potuerint Ordines minores, Subdiaconatum, & cæteros maiores conferre, egimus *suprà tit. 1. c. 6. num.* 22. & *ibi* citatis addo Marchin. *d. tract. 1. part. 2. cap.* 9. 14

Presbyteri Cardinales ex consuetudine possunt Tonsuram, & minores Ordines suis familiaribus conferre; ita Ioan. Andr. quem alij sequuntur *in c. 2. num. 14. de suppl. Prælat. negl.* Victor. *de Ordine, nu.* 234. Sylu. *in sum. verb. Ordo 3. q.* 2. Martin. Laudens. *in tr. de Card. q.* 20. Maiol. *de irregul. lib. 4. c. 20. nu.* 8. Alzedo *d. p. 1. c. 5. n.* 9. Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 4. q. 2. n.* 88. Monet. *de Conseruator. c. 5. n.* 31. Squillante *de priuileg. cleric. c. 4. n.* 273. Sanch. *in opuscul. moralib. lib. 7. c. 1. dub 19. n.* 4 Marchin. *tract. 1. p. 2. c. 10. num.* 1. Sebast. Cæsar. *in relect. de Eccles. hierarchia p. 1. disp. 2. §. 5. n.* 8 Rota *decis.* 731. *n. 10. p. 1. diuers.* Quidquid dubitent Anastas. Germon. *in tract. de indultis Card. vers. tamen ratione, n. 20. & seqq.* Azori. *institut. moral. p. 2. lib. 4. c. 3. q. 2. vers. quæret aliquis* Familiaris autem vt quis ad hunc, & similem effectum dicatur, duo requirũtur; *primum*, vt habeat victum; *secundum* vt fuerit destinatus ad aliquod certum seruitium; ita Rota *decis. 584. n. 3. p. 1. recentior.* vbi *à n.* 7. disputat an familiaritas probetur ex libris, in quibus sunt descripti familiares alicuius domini: & *decis. 464. nu. 2. p. 1. recentissim. in posthum.* docet familiaritatem cum Cardinali censeri probatam per testes deponentes quem habuisse à Cardinale partem panis, & vini cum Iulio vno in singulos dies, & etiam salarium in domo Cardinalis illi actu inseruiendo per triennium, vbi 15

citan

citat Mandos. super reg. 3. q. 19. n. 2. Simonet. de reseruat. q. 35. n. 1. & 3. vide infrà alleg. 5. n. 19.

16 Parochos primam Tonsuram suis subditis conferre posse non pauci scriptum reliquere, Archidiacon. in cap nullus Episcopus, de temporib. ordinat. Panormit. in cap. quanto, numero 9. vers. quinimo dico, de consuetud. Immo licere cuicumque simplici Sacerdoti illam conferre docent gloss. verb. lectoris, in c. quoniam 69. distinct. Archid. in c. Psalmista, num. 2. in fine 23. distinct. Innoc. in c. cum contingat. numer. 1. vbi Hostiens. nu. 1. de etate & qual. & stante consuetudine admittit Molfes. in summ. Theologia moralis tractat. 2. c. 2. numer. 19. Verùm vsus Ecclesiæ resistit, & propterea eorum sententia non est admittenda, imò eam iustè refellit Sot. in 4. sent. dist. 25. quæst. 1. art. 1. ad 2. argum & Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 19. num. 1. Marchin. d. tract. 1. p. 1. c. 10. n. 3. & 4. Sic etiam videtur reiicienda opinio Francisci Marc. d. decis. 1682. numer. 3. asserentis Guardianos, & Priores de Iure primam clericalem Tonsuram suis subditis conferre posse, quia nunquam audiui hoc ab aliquo factum fuisse, ideo miror cur contra Concil. Trid. ita pronuntiauerit.

17 Potestatem conferendi Ordines regulariter Episcopo tantùm competere, etiamsi sit excommunicatus, suspensus, vel interdictus, suprà diximus sub n. 3. & valide Ordines conferre, licèt id minus faciat, & Ordinatus propterea executione careat. Attamen si huiusmodi Episcopus hæreticus, schismaticus, simoniacus, & qualitercumque excommunicatus occultus sit, validè Ordines confert, veramque dat Ordinis executionem, itavt recipiens non solùm recipiat Sacramentum, sed eiusdem, absque vlla suspensione, executionem, ac proinde quoad omnes actus spirituales. Ita Innocent. in c. 1. numer. 3. de schismatic. Panorm. in c. veritatis numer. 46. de dolo. & in cap. ad probandum numer. 7. de re iudic. Cou. in cap. Alma mater, p. 1. §. 6. num. 7. & alij per Garc. de benefic. p. 11. cap. 10. num. 160. & circa beneficiorum collationem p. 5. c. 4. numer. 276. cum seqq. plures, quorum sententiam vt communem sequitur Gutier. Canon. lib. 1. c. 1. numer. 81. & 89. eandem communem esse testatur Mascard. de probat. concl. 649. sub numer. 45. resoluunt Sot. in 4. dist. 25. q. 1 artic. 3. vers. in ordinatione, Henriq. in sum. lib. 13. de excommun. c. 39. §. 1. & alij plures, quos refert, & sequitur Sanch. lib. 3. de Matrim. disp. 22. sub num. 35. Idem multò certius profitentes post Extrauag. Ad euitanda scandala, itavt post illam idem locum habeat in omnibus excommunicatis, dum non fuerint denunciati aut notorij clericorum percussores; estque verissima eorum sententia, quoad quoslibet actus, etiam spirituales: quamuis oppositum quoad omnes tenuerint absque bono fundamento Anton. Bald. & alij relati à Sanch. d. n. 35. in pr. & aliter distinguentes crediderint in his, in quibus imprimitur character, vt in Sacramento Ordinis, Innoc. sibi contrarius in c. nihil n. 3. de elect. & alij communiter, vt per Mascard. eosdem sequutum, & per Sanchez vbi proximè.

18 Pro quibus non facit text. quo nituntur, in c. 2. de ordinatis ab Episcopo, qui renunt. Episcop. dum habet necessariam esse dispensationem, vt ordinatus etiam ignoranter ab Episcopo excommunicato possit in Ordinibus sic susceptis ministrare, & ita data etiam ignorantia excommunicationis excommunicatum verum, non conferre Ordinis exequutionem, respondetur enim ex dictis per Sanchez sub num. 35 illum text. non bene adduci ad hoc propositum de conferente excommunicato occulto, & communiter ignorato, & tolerato; quia intelligendus est non de hoc, sed de illo, qui † licèt priuatim 19
ignoretur, à recipiente tamen publicè pro excommunicato habebatur, in his etenim longè diuersis terminis in eo textu ignorantia etiam probabilis, de qua ipse loquitur, non liberat recipientem à suspensione Ordine suscepti, & quidem meritò, cùm enim talis Episcopus non habeat vsum Ordinum, nec illum dare permittitur, iuxta regul. text. in c. Daybertum 1. quæst. 7. quem pro ratione decidendi ad d. c. 1. contra Innocent. in d. c. 1. de schismat. & Panorm Felin. & alios relatos per Couarr. in c. Alma p. 1. §. 6. n. 6. considerauit gloss. in d. c. 2. verb. ignoranter, resoluunt gloss. in cap. si qui à simoniacis 1. quæst. 1. & in c. p. ab excommunicatis 9. quæst. 2. & alij, quorum sententiam, vt communem & tutiorem refert, & sequitur Couarr. vbi proximè, & Suar. de censur. disput. 31. sub n. 61. maturè considerans id procedere, non quidem ex eo quòd prædicta ratio idem cõcludat intrinsecè, & ex naturâ rei: illa enim regula, vt nos ex dictis per Sanch. sub d. n. 35. addendum putamus, concludit solùm vbi actum fuerit de causa principali, non autem de instrumentali, qualis est Episcopus Sacramentum
conferens, qui proinde † licèt iniquus sit, tamen gra- 20
tiam, qua caret, largitur: sed ex eo quod eandem rationem etiam in huiusmodi Episcopo, vt instrumento, considerauerint Iura, quæ irritant, vt possunt, prædictam ordinationem, non ob culpam ordinati, sed in iniuriam ordinantis; vnde nihil mirum si ordinati ignorantia non conducat ad illum ab huiusmodi suspensione liberandum: licèt fatendum sit plurimum conducere ad faciliorem dispensationem, iuxta text. in d cap. 2. iuncto c. 1. eod. tit. & Iura sic intelligenda in d. c. si qui à simonia, ibi, misericorditer sustinemus, & & cap. ordinationes 9. quæst. 1. qui text. dum admittit ordinationem ordinari ignoranter ab hæretico, intelligendus est, mediante scilicet dispensatione, ex quibus facilè soluuntur fundamenta Innoc. Panorm. Felini, & aliorum vbi proximè. Quis autem possit dispensare cum Ordinatis ab Episcopo excommunicato, hæretico, vel schismatico? Vide infrà alleg. 48. Quæ verò sint substantialia Sacraméti Ordinis, quorum vnico deficiente non suscipitur, nec character imprimitur? Ostendimus alleg. 11. n. 9. in fine.

ALLEGATIO IV.

Episcopus proprius ad Ordines conferendos quis dicatur?

SVMMARIVM.

1 *Subditus, & diœcesanus Episcopi tripliciter quis fieri potest, ratione scilicet originis, vel domicilij, vel beneficij.*
2 *Originis Episcopus est Episcopus loci in cuius diœcesi ordinandus natus est.*
3 *Originarius, seu oriundus dicitur à propria origine.*
4 *Origo patris etiam inspicitur ad Ordines suscipiendos, itavt quis ratione paterna originis poterit Ordines suscipere ab Episcopo loci in quo eius pater natus est.*
5 *Originis locus secundùm ius ciuile etiam dicitur ille in quo pater natus est.*
6 *Oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna.*
7 *Originarius vt quis dicatur non solùm requiritur, vt quis natus sit in loco, sed quod parentes ibi domicilium contraxerint.*
8 *Littera Apostol. dispensationis, vel benefic. j, non*

ſunt ſubrepititia in quibus diceret q ŭ ſe oriundum ex ciuitate Neapolitana, cùm re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeueteri, ſi eius pater in dicta ciuitate Neapolitana natus fuit.

9 Dictio, de, naturalitatem, ſeu originem importat.

10 Dictio, ex, naturalitatem exigit, nec eſt ciuilè contenta.

11 Habitatio ſolum facit incolam, ſeu domiciliarium, non tamen ortum, ſeu oriundum.

12 Filius dicitur oriundus, ſeu originarius loci in quo pater eius natus eſt, ſuccedítque in honoribus, ſeu muneribus, tam perſonalibus, quàm realibus, non modo in temporalibus, verùm etiam in ſpiritualibus.

13 Nepos ex origine aui non dicitur originarius illius loci in quo auus natus eſt ad Ordines ſuſcipiēdes.

14 Originem patris, & non matris ſequitur filius.

15 Filius non poterit ordinari ab Epiſcopo originis matris, niſi ſit naturalis.

16 Domicilium maternum eſt ſequendum, quando deeſt paternum.

17 Expoſitus cuius parentes ignorantur, non ſolùm iudicabitur municeps, & eius loci, in quo natus eſt, ſed etiam loci in quo eſt expoſitus, & n. 37.

18 Natus fortuito in aliquo loco non poteſt dici ex illo oriundus.

19 Natus in mari originem habere dicitur vbi pater domicilium habet.

20 Origini domicilium eſt immutabile, nec poteſt renuntiari

21 Eiectus ab aliqua religione ob delicta Ord. & habitu exutus, ab Epiſcopo originis eſt ordinandus, dummodò habilis ſit.

22 Domicilij ratione efficitur quis ſubditus & diœceſanus Epiſcopi, vbi illud contraxit.

23 Domicilium eſt habitatio animi deſtinatione perpetua, in qua quis rerum ſuarum magnam ſummam conſtituit.

24 Domicilium & habitatio in quo differant?

25 Domicilium non contrahitur etiam per mille annos, dum quis habet animum recedendi.

26 Domicilium ad Ordines capiendos contrahit quis etiam non longo tempore in aliquo loco degens, ſi habuerit animum perpetuò in eo permanendi.

27 Animus perpetuò manendi in aliquo loco colligitur ſi verbo, vel facto volens domicilium contrahere, ſuam declarauit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam poſſeſſionem, cum tranſlatione maioris partis bonorum.

28 Decennalis habitatio facit præſumi domicilium, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium.

29 Scholares & Caſtellani etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia ſemper cogitant de redeundo ad patriam, niſi finito ſtudio decennali tempore, & maiori commorati ſint, & num. 30.

Animus recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios. ibid.

31 Abſentes ſi ex ſtatuto potiantur priuilegiis ciuitatis, ſatis eſt patrem eſſe in ciuitate vt filius abſens priuilegiis potiatur.

32 Baro aſſumi poteſt ad Ordines ab eo præſide in cuius diœceſi habet feudum.

33 Baronum filij adipiſcuntur domicilium in eo loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit.

34 Senator, aut alter quiuis officialis perpetuus alicuius Principis, domicilium acquirit in eo loco, in quo ſenatoriam exercet dignitatem, & ab illius Epiſcopo poteſt ordinari, & per conſequens eius filius.

Relegatus domicilium retinet in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus eſt. ibid.

35 L. filij liberorum, §. relegatus, & l. eius qui manumiſſus, §. 1. ff. ad municip. componuntur.

36 Libertus ſi promoueri petat, ab illo Præſule erit aſſumendus ad Ordines, qui eſt ſuperior eius loci vnde patronus trahit originem.

37 Expoſiti ab eo ſunt ordinandi Antiſtite, qui eius eſt loci ordinarius in quo expoſiti ſunt, quia illius effecti ſunt ciues.

38 Domicilium contrahi poteſt in pluribus locis, & ab vno Epiſcoporum ordinari.

39 Domicilia quando non ſunt æquè principaliter, ſemper inſpiciendum eſt principalius.

40 Propoſitum aliò migrandi, & non redeundi præſumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum ſupellectili vel familia ſua.

41 Epiſcopi conſenſus non requiritur in domicilio mutando, tenetur tamen mutandus ſi ordinari velit portare teſtimonium circa probationem qualitatis, morum, & ſufficientiam ab Epiſcopo loci vnde digreſſus fuit.

42 Epiſcopo diœceſis ſubiectus quis efficitur quoad Ordines ſuſcipiendos, in qua beneficium habet.

43 Clericus habet domicilium, & eſt ciuis illius diœceſis in qua ſitum eſt eius beneficium, dum illud poſſidet.

44 Ratione beneficij etiam tenuis, efficitur beneficiatus ſubditus illius Epiſcopi, in cuius Epiſcopatu illud extat.

45 Beneficium etiam tenue poſſidens gaudet priuilegio clericali.

46 Occaſione beneficij requirentis reſidentiam acquirit beneficiatus domicilium in loco, vbi illud poſſidet.

47 Domicilium contrahitur, quoad Ordines ſuſcipiendos, in loco beneficij, etiamſi reſidentiam non requirat.

48 Præſtimonium poſſidens inibi domicilium habere dicitur, & ab Epiſcopo loci vbi eſt ſuum præſtimonium, ordinari poteſt.

49 Præſtimonia inter Eccleſiaſtica beneficia commemorantur.

50 Beneficium habens in commendam, maximè perpetuam, poteſt ordinari ab Epiſcopo loci, vbi ſitum eſt.

51 Beneficia plura habens in diuerſis diœceſibus, ab vnoquoque illarum Antiſtite promoueri poteſt.

52 Epiſcopus in cuius diœceſi eſt beneficium, poteſt ordinare, vel dare litteras dimiſſorias, etiamſi beneficium quoad prouiſionem ſubiectum eſſet alteri Epiſcopo.

53 Beneficij vnius diœceſis vniti alteri diuerſo diœceſis ratione efficitur quis ſubditus Epiſcopi, vbi extaret beneficium principale.

54 Epiſcopus ratione beneficij ſibi ſubditos non ſolùm poteſt ordinare, ſed etiã diſpenſare cũ illis in interſtitiis, & etiã in illegitimitate ad minor. Ord.

55 Collationis, ſeu tituli beneficij ratione non efficitur quis ſubditus Epiſcopi, nõ habita illius poſſeſſione.

56 Penſionis cauſa nullus ſubiicitur Præſuli, vt ab eo promoueatur.

57 Beneficium obtentum in fraudem non iuuat quoad ſuſceptionem Ordinum.

58 Religioſi vetantur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quàm ab Epiſcopo illius loci, cui à Superiori regulari deputati fuerunt.

59 Religioſi à propriis regularibus Superioribus dimiſſorias obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo ſitum eſt monaſterium.

60 Patres

60 *Patres Societatis* IESV *à quocumque Antiſtite Catholico ordinari poſſunt.*

61 *Regulares non poſſunt hodie ab Epiſcopis ordinari, etiam in ſuis domibus ſine licentia diœceſanorum in quorum diſtrictu eorum monaſteria ſita ſint.*

62 *Iura loquentia de ingredientibus monaſteria, intelliguntur cum effectu, & ſequuta ſcilicet profeſſione.*

63 *Nouitius infra annum probationis Ordinari poteſt ab Epiſc.in cuius diœceſi moratur, quamuis alibi natus ſit.*

64 *Epiſcopus faciens Ordines in aliqua diœceſi de licentia diœceſani, ordinare poteſt non ſolùm perſonas, eidem Ordinario ſubiectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum diœceſum legitimas licentias atque dimiſſorias habentes.*

65 *Fratres ſacri Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani à quocumque Catholico Antiſtite, ſub Rom. Sedis obedientia conſtituto, ſacros Ordines etiam extra tempora, tribus diebus feſtiuis, & in quibuſuis tam ſæcularium, quàm Regularium Eccleſiis, abſque alicuius licentia, ſuſcipere poſſunt.*

66 *Ordines denegare non poteſt Epiſcopus ei, qui obtinet beneficium, aut Eccleſiaſticam dignitatem.*

67 *Ordinare non poteſt Epiſcopus quemquam inuitum.*



1 RIPLICITER quis quoad Ordines ſuſcipiendos, efficitur ſubditus Epiſcopi, ratione ſcilicet originis, domicilij, & beneficij, *cap. cum nullus de tempor. ordinat. lib.* 6. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 18. *art.* 4. Pau. Comitol. *reſponſ. moral. lib* 6. *quæſt.* 46. Fornar. *de ſacram. Ordinis c.* 5. *n.* 6. Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part.* 1. *cap.* 1. *à num.* 8. *pag.* 27. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 24. *num.* 1. Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Ordo*, Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 12. *n.* 6. Thom. Valaſc. *tom.* 1. *alleg.* 5. *à num.* 16. Coninch. *de ſacram. diſp.* 20. *dub.* 9. *n.* 93. me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p.* 2. *c.* 5. *n.* 42. *cum ſeqq.* Leon. Leſſi. *de iuſtitia lib.* 2. *cap.* 44. *dub.* 18. *num.* 91. Aloyſ. Ric. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 298. *in* 1. *edit. & reſol.* 257. *in* 1. *edit. & in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ.* 317. *p.* 4. Vgolin. *de officio, & poteſt. Epiſcopi c.* 26. §. 1. Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis tract.* 2. *c.* 2. *num.* 5. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici rub.* 9. *cap.* 8. *num.* 8. *cum ſeqq.* nouiſſimè Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib.* 2. *c.* 13. *cum ſeqq.* Bonacina *de Sacrament. diſp.* 8. *quæſt. vnic. puncto* 4. *à num.* 8. Alphonſ. Narbona *lib.* 20. *gloſſ.* 1. *n.* 130. *tit.* 1. *lib.* 3. *noua Recopil. pag.* 409. Sanch. *in opuſcul. moralib. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 22. Cardoſ. *in praxi iudicum verb. Sacramentum Ordinis* 25. latè Marchin. *de ſacram. Ordinis tract.* 1. *p.* 2. *c* 1. *cum ſeqq. & p.* 5. *c.* 5. 6. 7. & 8. nouiſſimè Marcel. Vulpe. *in praxi iudic. fori eccleſ. c.* 7. *n.* 24. Addunt aliqui quartum modum, ſcilicet ratione familiaritatis, de quo nihil in præſentiarum, ſed *alleg. ſeqq.* commodiùs dicemus. Illud in hac materia eſt valde notandum quòd ſi ſubditus aliquo ex prædictis tribus modis ſemel elegiſſet vnum Epiſcopum à quo aliquem Ordinem ſuſcepiſſet, non poſſet variare, & aſſumere alios Ordines ab alio ex dictis Epiſcopis, niſi Epiſcopus, qui priùs illum ordinauit, iudicaſſet ceſſare cauſam ordinationis, & remitteret Ordinatum ad alium ex dictis Epiſcopis: ita poſt Archid. *in cap. nec captanda, de conceſſ. præb.* Achil. de Graſſis *deciſ.* 13. *de penſionib.* Quarantam, & Riccium obſeruat Molfeſ. *d. cap.* 2. *num.* 10. reddens rationem quia ſi ſemel factus eſt ſubditus Epiſcopi ordinantis, cuius eſt onus prouidere illi de beneficio; & ſic aliis iuribus Epiſcopalibus, non poteſt talis ſubditus eligere alium Epiſcopum in præiudicium electi per primam ordinationem.

2 Epiſcopus originis eſt Epiſcopus loci, in cuius diœceſi natus eſt is, qui ordinandus eſt, gloſ. *in cap.* 1. *de vſuris lib.* 6. *verb. alienigenas, l. qui ex vico ff. ad municip.* Ioan And *in d. c. cum nullus, num.* 3. Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 22. §. 1. Campan. *d. cap.* 8. *num.* 9. Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. d. cap.* 1. *num.* 9. Bonacina *d. puncto* 4. *num.* 13. Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. c.* 16. §. 1. *n.* 3. Homobon. *de examine Eccleſiaſtico tract.* 2. *c.* 1. *quæſ.* 5. *num.* 1. latè Marchin. *d. tract.* 1. *part.* 5. *c* 6. D. Acuña *in comment. ad princ. diſt.* 71. *n.* 2. † Originarius enim ſeu oriundus dicitur à ſua propria origine, vt probant text. *in l.* 4. *C. de incolis lib.* 10. *& l.* 1. *ff. ad municip.* Boër. *deciſ.* 272. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 3. *num.* 15. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 257. *num.* 2. Thom. Valaſc. *d. alleg.* 5. *n.* 17. D. Acuña *d. princ. diſt.* 71. *n.* 4. *in fine*, 3
vbi etiam quis baptizatus eſt, inde trahere originem dicitur, & per librum Baptiſmi probari poteſt origo, Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. num.* 217. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. §. 1. *à num.* 105. Greg. per text. *ibi in l.* 2. *verb. Chriſtiano tit.* 14. *part* 4. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 1. *c.* 75. *à num.* 16. latè Alphonſ. Narbona *dict. loco num.* 148 *cum ſeqq. pag.* 413.

4 Origo etiam patris inſpicitur ad Ordines ſuſcipiendos, itaut quis ratione paternæ originis poſſit Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci, in quo eius pater natus eſt. Ita Thom. Valaſc. *d. alleg.* 5. *num.* 21. Marcel. Vulpe *d. c.* 7. *ſub n.* 24. Zerola *in praxi Epiſc. p.* 2. *verb. dimiſſoria pag* 40. Paul. Comitol. *d. lib.* 6. *q.* 45. *gloſ. in d. c. cùm nullus, verb. alienigenas.* Bonacina *d. puncto* 4. *num.* 13. Vgolin. *d. cap.* 26. §. 1. *num.* 4. Gutier. *de matrim. cap.* 63. *num.* 29. Campan. *d. cap.* 8. *n.* 9. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 257. *num.* 4 *& d. Neapol. deciſ.* 317. *num.* 2. *p.* 4. Molfeſ. *d. num.* 5. Proſper de Auguſtino *ad Quarant. in ſumma Bullarij verb. Ordo. verſ. quoad tertium*, Nau. *conſ.* 19. *incip. N filiusfam. de tẽpore ordinat.* in nouis; Ioan. Franc. *in ſuo enchirid. caſuum verb. Ordo, verſ. ordinari nemo poteſt*, Antonin. Diana *moral. reſol. p.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 148. Marchin. *d. tract. p.* 5. *c.* 6. *n.* 1. 14 & 15. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 44. † Ius enim ciuile indicat locum originis 5
eum eſſe, in quo eius pater natus eſt, ex *l. aſſumptio* §. 1. *ff. ad municip. & l. ſi vt proponis C. de incolis lib.* 10. Alciat. *in l.* 147. *num* 4. *ff. de verbor. ſignif.* Petr. Greg. *in tract. de vſuris lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 15. Campan. *d. c.* 8. *num.* 8. Et oriundus dicitur à natiuitate propria, vel 6
paterna, Iaſ. *in l. huiuſmodi* §. *legatum n.* 18. *ff. de legatis* 1. Mandoſ. *ad regul. Cancel. reg.* 16 *quæſt.* 40 Ioſeph. Gonzal. Flores *var. cap.* 36. *à num.* 3. Ioſeph. de Seſſe *Aragonia deciſ.* 30. Lexicon Iuris *verb. oriundus*, Sichard *eod. verbo.* Garcia. Toletan. *in lucerna rubricarum trium librorum Codicis ſuper d. rub. de incolis lib.* 10. *num.* 2. Marchin. *d. c.* 6. *n.* 13. Imò † vt quis origi- 7
narius dicatur, non ſolum requiritur, vt ſit natus in loco; ſed quòd parentes ibi domicilium contraxerint, Doctores *in cap. Rodulphus, de reſcript.* Rot. Rom. *deciſ.* 327. *n.* 3. *p.* 1. *diuerſ.*

8 Ex quibus infero ſubreptitias non eſſe litteras Apoſtolicas diſpenſationis, vel beneficij, in quibus diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Neapolitana, cùm re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeueteri ſi eius pater in dicta ciuitate Neapol. natus ſit, vt tenet Mari. Ant. *variarum reſol. lib.* 1. *reſol. vlt. caſu* 33. me citato *in iſto loco* Marchin. *d. tract.* 1. *p.* 5. *c.* 6. *n.* 23. *cum ſeqq.* quamuis Nicol. Garcia *de benefic. q.* 7. *c.* 9. *n.* 25 aſſerat particula, *oriundus*, ex ſtylo accipi pro

orto, nam de tali stylo non constat, nec de eo
testatur Mandos. dict. quæst. 4. num. 3. quem ad hoc
refert.

9 Hinc etiam sequitur pariter, subreptitias non cē-
seri Apostolicas litteras, si aliquis dicat se esse de
tali loco, cùm in illo non fuisset natus, sed tantùm
eius parens, quia etiamsi dictio, de, naturalitatem,
seu originem importet, vt probat text in l. 1. ff. ad
municip. Surd. decis. 129. num. 15. sub nomine origo,
non tantùm intelligitur propria, sed etiam paterna,
vt dictum est: ita etiam dicerem quando addita fue-
10 rit dictio, † ex, quæ etiamsi naturalitatem exigat,
nec sit ciuili contenta: vt post multos probat Cald.
Pereira de potestate eligendi c. 13. num. 21. quia præ-
dictæ dictiones verificari possint data in illo loco
origine paterna, non tamen ad illarum verificatio-
nem sufficere ibi beneficium, seu domicilium habe-
re, & etiamsi illud habitum sit per decem annos, &
11 vltra; illa enim † habitatio solum facit incolam, seu
domiciliarium, non tamen ortum seu oriundum, ex
l. 1. cum sequentibus, C. de municip. l. 2. C. de incolis lib.
10. tenet Gregor. Lopez. l. 2. verb. maguer, vers. aduerte
tamen, tit. 24. partita 4.

12 Quamnis ex origine patris filius dicatur oriun-
dus, seu originarius illius loci, in quo pater natus
est, vt suprà diximus, succedatque in honoribus &
muneribus tam personalibus, quàm realibus, non
modò temporalibus, sed etiam spiritualibus, quem-
admodum notant Boër. decis. 13. n. 13. & 15. & Gu-
13 tier. cons. 7. num. 1. † tamen ex origine aui non dicitur
nepos originarius illius loci, in quo auus natus est
ad Ordines suscipiendos: ita Cou. de sponsalibus p. 2.
c. 7. § 1. n. 15. quem refert, & sequitur Aloys. Ricc. d.
resol. 257. num 5 Marchin. d. tract. 1. p. 5. cap. 6. num. 2.
Vgolin. d. c. 16 § 1. post n. 4. vers. excipitur, vbi agens
de libertinis, seu libertis, dicit illos posse Ordines
suscipere non solùm ab Episcopo suæ originis, sed
dominorum: nam illorum originem sequuntur, &
non patris, vt probat tex. in d. l. assumptio, in fine, iūcta
l. seq. ff. ad municip.

14 Cùm filius originem patris, & non matris sequa-
tur, vt probat text. l. 1. C. de municip. & originar. lib.
10. cum latè traditis per Pichard. de nobilitate cōmu-
15 nicatiua, num. 9. cum sequentib. † non poterit ordinan-
dus apud Episcopum originis suæ matris Ordines
accipere, nisi pater non esset legitimus, quia tunc
non eius origo, sed matris, quoad illegitimum filium
inspicitur. l. 1. in fine ff. ad municip. & l. eius qui, ff. eo-
dem, vbi Neratius inquit. Eius, qui iustum patrem
non habet, prima origo à matre, atque eo die quo ex ea
editus est, numerari debet, Thom. Valasc. d. alleg. 5. n.
22. Marchin. d. tract. 1. p. 5. c. 6. n. 3. Marcel. Vulpe d. c.
7. n. 24. in fine. Alzedo d. p. 2. c. 5. num 45. Sic etiam di-
cendum de vulgò quæsito; talis enim matrem sequi-
16 tur, l. cùm legitimè ff. de statu hominum. Ita etiam †
quando deest patris domicilium, maternum est se-
quendum, iuxta resoluta per Gonzal. dict. § 1. à num.
14. & Piasec in praxi noua Episcopali d. c. 1. n. 19. vers.
ratione.

17 Expositus tamen, cuius parentes ignorantur, non
solùm indicabitur municeps, & cuius loci, in quo
natus est, sed etiam loci, in quo est expositus, Steph.
Gratian, discept. forens. c. 75. n. 12. Mandos. de ætate mi-
nori c. 1. à n. 22. Parens meus in remiss. ad Ordin. Reg.
Lusit. lib. 2. tit. 55. in princ. n. 1. Alphons. Narbona d.
loco n. 156. cum seqq pag. 414.

18 Qui verò fortuitò natus est aliquo in loco, per
quem mater pertransibat, aut illuc non animo per-
manendi iuerit; aut pater ad matrem accesserat
absque animo ibi permanendi, & interim filium pe-
tiisset, quem postea absque eo quòd contraheret
domicilium, eius parens cum tota familia extraxerat
ad locum vnde digressus fuerat, talis filius non di-
ceretur ciuis illius loci, in quo sic per transennam
natus fuit, neque ratione originis sequeretur forum
dicti loci, sed patris originem: ita Panorm. in c. Ro-
dulphus, n. 9. vbi Felin. num. 13. de rescriptis, Gutier. d.
consil. 7. num. 7. Ceuall. communium contra commun. q.
458. n. 17. non enim inspicitur quod per accidens est,
sed quod per se iuxta vulgaria Iura, resoluit Vgolin.
d. § 1. n. 5. vbi etiam asserit originem habere filium
in domicilio patris, † si in mari natus sit; quare non 19
ab illius ciuitatis Antistite, vbi sic per transennam
natus fuit, nec ab alio de ipsius licentia promoueri
posse tenent Nauar. cons. 31. de temporibus ordin. Hen-
riq. in sum. lib. 10. cap. 22. § 1. Campan. d. cap. 8. n. 10.
Thom. Valasc. d. alleg. 5. num 19. Alia plura ad hanc
materiam spectantia videbis apud Mascard. de pro-
bation. concl. 1141. n. 6. cum sequentib. Rebuff. de priui-
legiis schol. priuil. 75. in fine. Stephan. Gratian. d. c. 75.
Ceuall. d. quæst. 458. Cald. Pereira in responso pro
Ioanne Tasso n. 13. D. Barbos. in l. hæres absens. § proin-
de, in art. de foro ratione originis, n. 9. cum sequentibus,
ff. de iudic.

Domicilium originis est immutabile, ex text. in 20
l. assumptio, ff. ad municipalem, Nauar. comment. 2. de re-
gularibus num. 34. Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 23.
num. 4. Marchin d. c. 6. n. 9. nunquam enim cense-
tur mutatum, ex Mascard. de probat. concl. 534. nec illi
potest renuntiari, vt per Bernard. Græue, ad practic.
Cameræ Imperialis, lib. 2. c. 36. n. 2. Steph. Gratian. d. c.
75. n. 10.

At quid de professis in aliqua Religione à qua 21
eiecti ob delicta fuerunt Ordine, & habitu exuti?
Dicendum est ab Episcopo suæ originis esse ordi-
nandos, dummodo habiles sint. Ita tenent Portel.
in dubiis Regul. verb. Ordines num. 11. Vgolin. d. § 1.
num. 6. & cap. 20. num. 9. in fine, Aloys. Ricc. d. resolut.
257. num. 4. in fine, & in praxi aurea resol. 185. Nauar.
cons. 84. de Regularib. in nouis, aliàs 9. de ætate & qual.
in antiq. Sayr. in floribus decis. sub illo tit. de ætate decis.
9. Barthol. à S. Fausto in thesauro Relig. lib. 6. quæst.
185. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 15.
num. 7. Fr. Ludou. Miranda in man. Præl. tom. 1. quæst.
52. art. 4. concl. 2. Sanch. in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub.
24. n. 3. Laurent. de Franchis de controu. inter Episc. &
Regul. pag. 220. in resp. ad 7. Ego ipse in collect. ad cap.
vlt. n. 11. de Regular. Marta de Iurisdict. p. 4. casu 192.
num. 4. Contra Fr. Emman. Azor. Molin. & Lessium,
quos refert, & sequitur Sanch. in præcepta Decalogi
tom. 2. lib. 6. cap. 9. num. 29. asserentes hos minimè te-
neri Episcopo alicui certo obedire, sed tantùm in-
star aliorum clericorum Episcopo subiici, in cuius
diœcesi habitauerint. Sed aduerte hodie ex Bul-
la S.D.N. Vrbani VII. hos eiectos esse suspensos, ac
proinde ordinari non posse; quam Constitutionem
habes in fine huius tractatus, & per illam sic docet
Laurent. de Franchis vbi suprà, qui etiam in resp. ad 1.
pag. 219. monet Regulares per suos Superiores à Re-
ligione seruata forma dictæ Bullæ Vrbani VIII. eie-
ctos præsentare se debere coram Episcopo loci, &
subdere se illius obedientiæ, & ab eo expectare
quid agere debeat, & in resp. ad 3 subdit pertinere ad
Episcopum perquirere an iustè, vel iniustè fuerint
eiecti?

Secundo modo efficitur quis subditus & diœce- 22
sanus Episcopi, ratione scilicet domicilij. Quod
quidem contrahitur si quis transferat se ad habi-
tandum in aliquo loco, & declarat expresè se
habere animum ibi contrahendi domicilium. Est
enim

23 enim † habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnam summam constituit l. 1. vbi Bart. nu. 11. l. assumptio § Iurisprudentibus, ibique idem Bart. num. 2 ff. ad municip. l. ciues. C. de incolis lib. 10. c. cùm nullus, vbi glos. verb. domicilium, de tempor. ordinat. lib. 6. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ, in tr. de domicilij elect. in præf. num. 9. Menoch. de arbitr. casu 86. à num. 6. & lib. 6. de præsumpt. quæst. 42. num. 2. Ceual. commun. contra commun. quæst. 604. à num. 54. Decian. tractat. crim. lib. 4. c. 16. numer. 8. Mascar. de prob. concl. 535. n. 13. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 23. à princip. Stephan. Gratian discep. forens. c. 181. numer. 10. cum sequentibus. D. Didacus de Britto in consil. in causa maioratus Regiæ coronæ, quæst. 3. à n. 1. Marta in votis nouissimar. decis. voto 5. Farin. fragment. crimin. p. 1. littera D. num. 208. Gut. in tract. de gabellis q. 114. num. 7. nouissimè Torrebl. d. lib. 1. c. 13. n. 10. Rot. in Granaten. Capellania 1. Decembr. 1606. coram. Card. Marquemont. impressa per Farin. decis. 188. num. 1. & 2. p. 2. recent. vbi asserit tantùm domicilium probari ex animo habitandi, & permanendi, quando scilicet quis cum tota familia mobilia bona transportauit, & habuit domum apertam; 24 & in eo † differunt domicilium, & habitatio; quia domicilium est locus originis, vel perpetuæ habitationis: habitatio verò est commoratio in loco per accidens, & animo aliò se transferendi. Vnde ad habitationem sufficit habitare pro aliquo tempore ex aliqua causa, putà litis, vel studiorum: at vt aliquis in aliquo loco domicilium habere dicatur, requiritur animus perpetuò permanendi, sine quo non contrahitur domicilium, l. ciues C. de incol. lib. 10 Menoch. de præs. 42. n. 2. & de arbitr. casu 86. Sanch. d. disp. 23. n. 1. Vbi enim constat de animo & volontate absque aliquo lapsu temporis, acquiritur domicilium, Bald. cons. 313. n. 1. lib. 4. Sim. de Brettis cons. 119. n. 8. lib. 1. Rot. decis. 150. n. 7. p. 2. diuers. & decis. 188. n. 3. p. 2. recent.

25 Quando enim quis habet animum recedendi, licèt per mille annos, non contrahit domicilium, Ioseph. Lud. Perusina decis. 76. num. 1. cum sequentibus Menoch. de arbitr. casu 86. n. 7. Marchin. de sacram. Ordinis tr. 1. p. 5. c. 7. n. 1.

26 Ex quibus quoad nostrum propositum sequitur illum, qui non longo tempore degit in aliquo loco, dum tamen habuerit animum perpetuò in eo permanendi; quamuis illum statum mutet dum actu non mutauerit habitationem, posse ab illius Antistite, aut eius accedente consensu ab alio ordinari. Ita Nauar. consil. 10. in antiq. & consil. 2. in nouis, de temporibus ordinat. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici resol. 263. Bonacina d. puncto 4. num. 4. cum sequentibus, Vgolin. d. c. 26. §. 1. Campan. d. c. 8. num. 18. Henriq. in sum. lib. 10. capite 27. §. 1. Maiol. de irregular. lib. 4. c. 2. Iacob. de Graff in aureis decis. p. 1. lib. 3. cap. 2. num. 2. vers. sextum, Cened. canon. quæst. lib. 1. quæst. 38. num. 38. Alphons. Narbona ad l. 20. glos. 2. num. 9. cum seqq. tit. 1. lib. 4. nouæ Recop. pag. 388. & seq. Marchin. de sacram. Ordinis tract. 1. p. 5. c. 7. Nald. verb. Ordo num. 10. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico tractat. 2. c. 1. quæs. 5. num. 2. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tractat. 2. c. 2. n. 6. optimè Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta lib. 1. cap. 8. num. 12. vbi totus est in ostendendo domicilium huiusmodi animo, & facto semel acquisitum, non posse deseri solo animo, sed animo, & facto. 27 † Qui in Vrbe, siue alibi per decem annos resederit, potest ibi à Vicario Sanctissimi ordinari, vt testantur decisum Armend. in add. ad recop. legum. Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. n. 49. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 2. n. 32. Breuiori tempore domicilium contrahere intendens animum ibi perpetuò manendi, suamque voluntatem verbò, vel facto declarare debet, ex Bald. consil. 393. incip. Punctus talis n. 2. lib. 1. atque ideò si vltra verba emit illic domum, aut aliam possessionem, vel eam conduxerit, vt per Rotam Roman. decis. 150. incip. Domini dixerunt, num. 8. p. 2. diuer. Prosp. de Augustino in addit. ad Stephan. Quarant. in summa Bullarij verb. Ordo, vers. circa tertium, Vgolin. d. §. 2. n. 2. Campan. d. num. 8. Marchin. d. tract. 1. p. 5. c. 7. n. 6. & hoc intelligitur cùm quis in locum aliquem maiorem partem bonorum transfert, & ibi contrahit, dies festos celebrat: aliter enim sola emptio domus, vel alicuius partis bonorum domicilium non facit, capite dilectus, de rescript. cap. si Episcopus, de parochus, d. cap. cùm nullus; ita Piasec. d. c. 1. num. 9. vers. vel sui, Aloys. Ricc. d. resol. 263. n. 2. Præcipua enim coniectura, & præsumptio propensi animi ad acquitendum domicilium ea est, si quis non solùm habitationem transtulerit, sed & simul secum familiam, & omnia bona sua, vel eorum maiorem partem tulerit; nam ex illa rerum suarum translatione coniecturatur, & præsumitur animus alicubi petmanendi, & ibidem domicilium, & vicinitatem acquirendi, d. l. ciues C. de incolis lib. 10. l. 1. C. vbi senat. vel clariss. Vgolin. de officio Episcopi part. 2. c. 26. §. 2. num. 2. D. Barbos. in l. hæres absens, §. fin. num. 80. de iudic. Narbona dict. loco num. 64. Marchin. d. tract. 1. §. 5 c. 7. num. 7. vers. secundò.

Quòd si dubitetur de animo, quem nusquam verbis, vel facto insinuauit, ad coniecturas recurrendum est, & in primis si assidua probetur habitatio in aliquo loco non minori tempore decennij, vt tenent Doctores per text. ibi in d. l. 1. C. de incol. lib. 10. resolount Mascard. de probat. concl. 534. num. 7. Piasec. vbi proximè, Surd. cons. 346. num. 4. Rot. d. decis. 188. n. 3. p. 2. recent. Vgol. d. c. 26. §. 2. n. 1. Narb. citato loco n. 68. Marchin. d. c. 7. n. 3. Rot. in Ariminen. gabellæ 19. April. 1627. coram Card. Vrsili Aloys. Ricc. dict. loco Bonacina d. punct. 4. n. 11. Campan. d. n. 18. vers. quòd si Menoch. de arbitr. casu 68 nu. 13. vbi obseruat quòd quando sumus in dubio ex cursu decem annorum, dummodò sint continui, præsumitur quòd ille noluerit recedere, nisi adsit aliquod indicium nullum non habere animum permanendi ibidem. 28

Quod accidit in scholaribus, & Castellanis, qui semper cogitant de redeundo ad patriam; vt per Steph. Gratian. discept. forens. c. 181. numer. 4. & 5. Farinac. fragment. criminal. part. 1. littera D, num. 215. & 222. Piasec. in praxi noua Episco. vbi proximè, Alphons. Narbona vbi suprà n. 23. vers. sic & scholaris, Ignat. de Villar. in sylua responsorum lib. 1. resp. 7. p. 5. n. 21. vbi n. 24. idem dicit de famulo, qui ad tempus domino seruit; quamuis credit scholarem decennio, aut longiori tempore ciuitatem habitantem studij causa inibi acquisiuisse domicilium propter hoc temporis spatium, Ioan. And. in cap. quod clericis post n. 4. vbi Aretin n. 7. de foro comp. Bart. in l. ex Cornelio, §. si tamen, n. 1 ff. de iniur. Menoch. de casu 86. sub n. 22 Quos quidem Doctores intelligerem quando huiusmodi scholaris studio finito, decennali tempore, & maiori commoratus sit, ex quo deduci possit magis habere animum domicilium contrahendi, quàm studendi, vt ex Stephan. Gratian. d. c. 181. n. 6. & 7. resoluit Alphons. de Narbona loco proximè cit. 29 30

† Animum autem recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios, ex Tiraq. in l. si vnquam, in princip. C. de reuocat. donat. vbi etiam resoluit, quòd † si ex statuto absentes non potiantur priuilegiis Ciuitatis, satis est partem esse in ciuitate, vt filius absens priuilegiis potiatur. 31

32 Baro an possit assumi ad Ordines ab eo Præsule in cuius diœcesi habet feudum? Et posse resoluit Campanil. *d.c.*8. *num.*20. vbi ampliat etiamsi in feudo non habitet Baro, alibique retineat domicilium, me citato *in hoc loco* Marchin. *d.tract.*1.*part.*5.*cap.*7. *num.*15.

33 Sic etiam alij horum Baronum adispiscuntur domicilium in eodem loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit, argumento tex. *in d.l.assumptio §.filius, & in l.libertus §.patris domicilium ff. ad municip.* nam vt originarius quis dicatur, non solùm requiritur, vt sit natus in loco, sed quòd parentes etiam domicilium ibi contraxerint, Rota Rom. *diuers.decis.*327. *num.*3.*p.*1. Mari. Antonin. *var.resolut. lib.*1.*resol final.casu* 33.*in fine*; quibus fundamentis hanc partem sequitur Campan. *dict cap.*8.*numer.*21. quamuis ipse in inuestiganda huius quæstionis veritate diu moratum esse asserat, me citato *in hoc loco* Marcel. Vulpe. *d.c.*7.*n.*26.

34 Senator etiam, aut alter quiuis officialis perpetuus alicuius Principis, quamuis eius loci, in quo Senatoriam exercet dignitatem, minimè sit ciuis, ex text. *in l.ciues, C.de incolis lib.* 10. domicilium tamen illic acquirere tenet Anna filius, rescribens votum ternum *in obseruat.*7.*incip. Placuit,* per text. *in l.Senatores, eodem tit. de incol.* & per consequens ordinari posse ab Episcopo loci in quo huiusmodi domicilium contraxit, resoluit Campan. *d.c.*8.*nu.*22.*&* *n.*23. aduertens ad illorum filios hoc extendi, latè in terminis Thom. Valasc. *d.alleg.*5.*num.*38.*cum seqq.* & Marchin. *d.c.*7.*n.*16.

35 Relegatus retinet domicilium in eo loco, vbi habitat relegationis causa, ex tex. quem ad hoc clarum suspicor, *in l.filij librorum §.relegatus ff. ad municip.* cuius verba sunt. *Relegatus in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet*; ad quod dicendum impellor dict. illa, *interim*, verboque illo, *necessarium*; nam quamuis post quæsitum domicilium mutari possit, attamen dum quæritur & retinetur, abesse debet animus ab eo discedendi, & ideo destinatus animus, illicque permanendi adesse dicitur, prout requiritur ad quærendum domicilium, vt suprà dicitur. Non tamen obliuiscor Vlpiani auctoritatem *in l.eius qui manumissus, §.final.ff.ad municip.* qua probatur relegatum domicilium eo loci vnde arcetur, habere vbi *gloss.vltim.* exponendo illa verba, *vnde arcetur*, dicit, id est, in quo; sed huiusmodi Vlpiani responsio nullam affert contrarietatem cum Paulo Iurisconsulto *in dict.§.relegatus*; reiecta enim glossæ distinctione dicentis in perpetuo relegato planum esse, quod *in dicto §.relegatum*, asserit Paulus Iurisconsultos, aliàs non ita, quasi insinuet tunc procedere Vlpiani dictum; tenendum igitur est relegatum domicilium habere eo loci vnde arcetur, scilicet ab eo vnde trahit originem, & in eo loco in quem relegatus est; exclusa denique intelligentia de exulato in perpetuum, propter dictionem, *interim*, de qua *in d.§.relegatus*; de quo tamen vide Petr. Gregor. *in tract.de beneficiis c.*36. *num.*20. Campan. *d.cap.*8. *num.*25. licèt superfluam hanc quæstionem putem, cùm relegatum ordinari non posse certum sit, tanquam subiectum pœnæ, quoad filios tamen non dubitatur, nisi aliud Canonicum obstet impedimentum.

36 Libertus insuper si promoueri petat, in illis casibus, quibus potest, ab illo Præsule erit assumendus ad Ordines, qui est superior eius loci, vnde trahit originem patronus; quia eius loci est ipse libertus municeps, non vbi patronus habet domicilium; ita Campan. *d.cap.*8.*numer.*13. vbi etiam asserit † expositos ab eo posse ordinari Antistite, qui eius est loci Ordinarius in quo expositi sunt, cùm parentes ignorentur, quia illius sine dubietate effecti sunt ciues, ex Bart. *in l.*1. *n.*21.*ff.ad municip.* Hippol. *in l.infans numer.*10.*ff. ad legem Cornel.de sicar.* Mandos. *in tract. de minori ætate cap.*1.*num.*34. Stephan. Gratian. *d.*75. *num.*12.

Duobus in locis domicilium habitationis habere quis potest, si æquè is in duobus locis habitaret, *l. habeo, l.assumptio. l eius §.Celsus, ff. ad municip. cap.*2.*de sepultur. lib.*6.*gloss.verb. domicilium, in c.pen.de temp. ordin. eod. lib.* Socin. *in cap.fin.num.*21. *de foro compet.* Alphons. Narbona *vbi sup.nu.*58. Marchin. *d.tract.*1. *p.*5.*cap.*7.*n.*10. Sanch. *de matrim.lib.*3.*disp.*24.*num.*2. Vgolin. *d.c.*26.*§.*2.*n.*3. Lotter. *de re benefic.lib.*1.*q.*10. *à n.*48. Rot. *d.decis.*188.*num.*4.*p.*1.*recent.* & ita apud Episcopum vnius ex locis poterit ordinandus Ordines suscipere, vt videtur insinuare Vgolin. *d.c.*26. *§.*2.*num.*3. Torreblanca *d.lib.*2.*c.*11.*num.*11. Quando 37
verò † huiusmodi domicilia non sunt æquè principaliter contracta, & illis scilicet circumstantiis, quæ requiruntur ad illud verè contrahendum, principalius semper inspiciendum est, Menoch. *consil.*398. *num* 23. Ioseph. Ludouic. *Perusin.decis.*85.*num.*5. nec illo priuatur si iusta ex causa ad alias migrasset ciuitates, & prouincias; propositum tamen habuerit redeundi, vt tenent Roman. *consil.*264.*num.*3. Campan. 38
*d cap.*8.*num.*18.*vers.cum itaque*; † propositum verò aliò migrandi, & non redeundi, præsumitur ex eo quòd quis recedit ab aliquo loco cum supellectili, ex Mascard. *concl.*99.*num.*6. vel familia sua, Farinac. *fragmen.crimin.p.*1.*lit.D.num.*214. Hinc si quis duo domicilia sub diuersis Episcopis haberet, in quibus si non æquis Mathematicis temporibus, saltem prope æqualitatem habitaret, posset indifferenter à quocunque ex his duobus Episcopis ad Ordines promoueri, quia ratione vtriusque domicilij, fit singulis subditus, Molfes. *in sum.tract.*2.*c.*2.*n.*6. Marchin. *d.tr.* 1.*p.*5.*cap.*7. *n.*13. 39

40 Quæsito iam domicilio ex supradictis causis, potest Episcopus domiciliario prædicto Ordines conferre, Vgolin. *dict.cap.*26.*§.*1.*per tot.* Piasec. *dict.c.*1. *numer.*9.*vers.vel fin.* Alphons. Narbona *vbi suprà numer.*131.

41 Nullus tamen ratione domicilij ordinari potest, nisi priùs consulto priore Episcopo, cùm locum suum primum illo inconsulto deserere non possit, Concil. Trident. *sess.*23.*de reformat.cap.*16. Zerola *in praxi Episcop.p.*1.*verb.dimissoriæ §.*1. Alphons. Narbona *d. loco num.*132. Piasec. *d.c.*1.*n.*10.*vers.ampliatur* 2. Sed in hoc omninò falluntur, nec prædictum Trident. decretum, quod referunt, suam probant intentionem; verius enim est non requiri Episcopi licentiam in domicilio mutando, vt habetur *in cap.fin.* vbi notat Abb. *numer.*1. *de parech.* & obseruant Vgolin. *d. c.*26.*§.*2.*numer.*2. Campan. *dict.cap.*8. *numer.* 25. tenetur tamen portare veritatis testimonium circa mores, sufficientiam, ac natalia, nisi à teneris annis domicilium fuerit translatum, & illic habitatio continuata, vsque ad tempus promotionis, in quo potest tunc seruari quod disponit Conc. Trid. *sess.*23.*de reform.cap.*5. circa diligentias ordinandorum præmittendas.

Illud tamen consideratione dignum existimauimus in hac materia, quòd scilicet Episcopus ratione domicilij tantummodo potest aliquem prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus initiare, non verò aliis ordinibus, vbi Episcopus originis eundem ordinasset ad titulum beneficij requirentis residentiam, vel ad titulum patrimonij pro vtilitate & ne-

cessitate

cessitate suæ Ecclesiæ; tunc enim etsi dictus clericus
domicilium ad alium Episcopatum transferret, non
posset ab eo Episcopo ratione domicilij contracti
promoueri ad Diaconatum, vel Presbyteratum; quia
tunc remitti debet ad priorem Episcopum, vt inser-
uiat Ecclesiæ, cui prius fuit adscriptus. Ita tenent
Quarant *in sum Bullarij, verb. Ordo, vers. circa tertiũ*,
Piasec. *d. p. 1. c. 1. n. 9. vers. ampliant. secundò*, Iulius Cæ-
sar Medius *de sacris Ordinibus c. 8. n. 11. vers. quod de
clerico*, quos refert & sequitur Marchin. *d. tr. 1. p. 5. c.
7. n. 14.*

42 Tertio modo, habito respectu ad Ordines susci-
piendos, quis subiectus est Episcopo Diœcesis, in
qua beneficium ipse habet, & potest ab illo ordi-
nari, seu ab alio de eius licentia, quamuis aliàs ei alio
modo subditus non sit, probat text. *in cap. cum nullus,
de tempor. ordinat. lib. 6.* tenent Burg. de Paz. *l. 3. Tauri
num. 398. cum pluribus seqq.* Alphons. Narbona *d. loco
n. 204. cum seqq. pag. 420. & seq.* Piasec. *in praxi noua
Episcop. part. 1. c. 1. num. 10. vers. ratione beneficij*, Mari.
Antonin. *var. lib. 1. resolut. fin. casu* 28. Campan. *in di-
uersor. Iuris Canon. rub. 9. cap. 8. num. 11.* Armendar. *in
addit. ad recop. legum Nauarra lib. 1 titul. 18. lib. 7. in
declar. n. 61.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol. 258.
in 2. edit. & in praxi aurea res. 49.* Vgolin. *de potestate
Episcopi cap. 26. §. 3.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 2.
c. 4. à num. 1.* Bonacina *de Sacrament. disputat 8. quæst.
vnic. punct. 4. num. 14.* Homobon. de Bonis *de examine
Ecclesiast. tract 2. c. 1. quæst. 5. numer. 3.* Molfes. *in sum.
Theologia moralis tractat. 2. c. 2. numer. 7.* Squillante *de
priuileg. cleric. c. 4. num. 237. cum seqq.* Scip. de Rubeis
in suis aphorism. Episcopalib. verb. Ordo, sub num. 18.
Thom. Valasc. *alleg. 5. à numer. 26* Sanchez *dict. lib. 7.
c. 1. dub. 23.* vbi *num. 15.* subdit domicilium compa-
ratum ex beneficio finiri beneficio dimisso, latè
Marchin. *d. tract. 1. part. 5. c. 8. per tot.* nouissimè Mar-
cel. Vulpe. *d. c. 7. numer. 27.* Torreblanca *d. lib. 2. c. 13.*
43 *numer. 12.* † Clericus enim habet domicilium, & est
ciuis illius Diœcesis, in qua situm est eius benefi-
cium, dum illud possidet, Bart. *in l. hæres absens §. pro-
inde num. 5. ff. de iudic. & in l. 1. num. 13. ff. ad municip.*
Palat. *in repet. rub. §. 59. num. 1.* Boët. *decis. 260. incip.
Præsupposito numer. 20.* Cardos. *in praxi iudicum &
aduoc. verb. domicil. um nu. 6.* Thom. Valasc. *d. alleg. 5.
num. 29.*

44 Amplia *primò* procedere in beneficio tenui, ra-
tione cuius fit beneficiatus subditus illius Episcopi,
in cuius Episcopatu extat, quia *d. c. cum nullus*, & alia
huiusmodi, non explicant valorem & qualitatem
beneficij, sed simpliciter, ac generaliter loquuntur;
tum quia multi Canones de beneficio verba facien-
tes, locum habent in beneficio etiam tenui, purà tex.
Concil. Trident. *in c. 6. sess. 23. de reformat.* concedens
45 tonsurato, † vel possidenti beneficium gaudere
priuilegio clericali nedum in ciuili, sed in capitali
etiam causa; qui intelligitur, si quodcumque quam-
uis exiguum possideat beneficium, vt per Nauar. *in
tractat. de horis canon. cap. 21. numer. 11.* Azor. *institut.
moral. part. 1. lib. 10. cap. 3. vers. secunda opinio*, Nicol.
Garcia *de benefic. part. 1. cap. 6. numer. 37. & part. 2. c. 2.
num. 3.* Quibus fundamentis hanc ampliationem te-
nent idem Garcia *d. part. 2. c. 4. num. 8.* Henriquez *in
summ lib. 10. c. 22. §. 1. iuncto commento litter. C, & c. 17,
in commento lit. Q*, Campanil. *dict. cap. 8. numer. 12. &
rub. 8. c. 5. num. 19.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut.
49 num. 1.* Diana *moral. resol. p. 4. tract. 4. resol. 51.* Mar-
chin *d. part. 5. c. 8. nu. 14.* vbi secus dicit si beneficium
sit tenuissimum, Vulpe *d. cap 7. numer. 27.* Quamuis
contra ium, imò præfatum Episcopum ratione be-
neficij tenuis sacros Ordines conferre non posse te-
neant Piasec. *dict. cap. 1. num. 10. vers. ratione beneficij*,
Prosper de August. *addit. ad Quarantam in summa
Bullarij, verb. Ordo*, Vgolin. *d. c. 26. §. 3. in fine.* Aloys.
Ricc. *in praxi fori Eccles. resol. 260 & part. 3. decis. 77.*
Squillante *de priuil. cleric. cap. 4. dub. 18. numero 238.*
quorum opinionem illo tantum casu reciperem,
quando scilicet beneficium esset tenuissimum, ratio-
ne præsumptæ fraudis, veluti in reddente quatuor
ducata in anno, vt exemplificat Zerola *in praxi
Episcop. part. 1. verb. beneficia, §. 3.* vel ad summum in
reddente septem ducata, ex Soto *de Iustitia lib. 11.
quæst. 3.*

Secundò amplia etiamsi beneficium residentiam 46
non requirat, nec in illo, aut Diœcesi resideat, ex
generalitate *d. cap. cùm nullus*; quamuis enim ob be-
neficium requirens residentiam requirat beneficia-
tus domicilium in loco, vbi illud possidet, prout re-
soluunt Innoc. *in c. ex ore, post numer. 1. vers. item in
casibus, de priuileg.* vbi Butr. *numer. 10.* Rebuff. *in praxi
benefic. tit. de dispensat. de non resid. nu 74. vers. ad hac
clericus.* Vgolin. *d. c. 26. §. 3.* Mauri. Antonin. *var. resol.
lib. 1. resol. vlt. casu 28. vers. secundò, nõ ratione beneficij*,
D. Acuña *ad princip dist. 71. nu. 8.* Mascard. *concl. 534.
num. 5.* Cardin. Tusc. *verb. domicilium concl. 596. à n. 1.*
Farin. *fragment. crimin. part. 1. lit. D, num. 226* † Quo- 47
ad capiendos tamen Ordines etiam domicilium
contrahitur in loco beneficij simplicis, & residen-
tiam non requirẽtis, Henriq. *in sum. lib. 10. de sacram.
Ordinis, cap. 22. §. 1.* Piasec. *d. cap. 1. num. 10. vers. secun-
do.* Campanil. *d. cap. 8. numer. 12.* Aloys. Ricc. *in praxi
aurea resol. 49. num. 1.* Thom. Valasc. *tom. 1. allegat. 5.
numer. 30. cum seqq.* Vgolin. *d. cap. 26. §. 3. vers. secundò
locum habet*, Alphons. Narbona *d. loco num. 214. pag.
421*, Sanchez *d. lib. 7. c. 2. dub. 23. num. 7.* Marchin. *d.
tract. 1. part. 5. c. 8. num. 3. & 4.* Quamuis Marc. An-
ton. Genuens. *in sua praxi c. 48. num. 1.* asserat seruari
in Curia Neapolit. vt aliquis non ordinetur absque
dimissoriis ratione beneficij simplicis, nam huius-
modi praxis non est Iuri consona; si enim text. *in d.
c. cùm nullus*, eiusque conditor comprehendere tan-
tùm voluisset obtinentem beneficia cum residentia,
non vtique adiunxisset verba illa, *de beneficio Eccle-
siastico*, sed domicilij duntaxat, & originis memi-
nisset; quia sub domicilio comprehenderet obtinen-
tem beneficium cum residentia, vt *suprà* proba i-
mus.

Tertiò amplia in possidente præstimonium, quia 48
ibi domicilium habere dicitur, ac proinde ab Epi-
scopo loci, vbi est situm præstimonium, vel Ordi-
nes, vel dimissorias obtinere potest; vt resoluunt
Henriq. *in summ. lib. 10. c. 22. §. in commento litter. H*,
Campanil. *d. c 8. numer. 19. vers. & qui*, Marchin. *dict.
c. 8. n. 5.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resolut. 258. in
fine*, † Præstimonia enim inter Ecclesiastica bene- 49
ficia connumerantur, *c. fin. de concess. præbenda in 6.*
cum citatis à Nicol. Garcia, qui plures Doctores re-
fert, *de benefic. part. 1. c. 2. num. 117.* Idem dicendum in
Capellania, quæ est perpetua, & in titulum collata,
Aloys. Ricc. *p. 2. decis. 190.* Alphons. Narbona *d. loco
n. 215. pag. 422.*

Quartò amplia, vt procedat etiamsi non habeat 50
beneficium in titulum, sed in commendam, si est
ad vtilitatem commendatarij, maximè perpetuam,
quia ista reputatur titulus canonicus, seu habet
vim tituli, vt resoluit Nicol. Garcia *part. 4. de benefic.
c. 4.* & in nostris terminis hoc fundamento ita tenet
p. 2. cap. 4. num. 10. vbi *num 12.* ampliat principalem
resolutionem procedere, siue istud sit beneficium
propter quod Ordinem recepit, siue non, Aloys.
Ricc. *in praxi aurea resolut. 49. numer. 4.* Sanch. *dict.
lib.*

lib.7.cap.1.dub.23.num 8.Marchin dict.part.5.cap.8. num.16.

51 *Quintò* ampliat, vbi plura beneficia habet in diuersis Diœcesibus, quia ab vnoquoque illarum Antistite promoueri sine dubio posset; ita Anchar. d.c. cùm nullus num.1.vers. circa secundum. Campanil. d.c. 8.n.14. Sanch. d.lib.7.c.1.dub.23.n.17. Marchin. d.p. 5.c.8. Nic.Garc. de benef.p.2.c.4.n.2. D Acuña in comment.ad princip.dist.71.n.7.in initio; explosa distinctione Felin. in c.dilectus il 2.n.3. de rescriptis, commendata à Bernard in pract.c.10.subn.1.& Vgolin. d.c.26. §.2.vers.quarto loco habet.

52 Aduertendum tamen est, quòd Episcopus in cuius Diœcesi est beneficium, poterit ordinare beneficiatum, etiamsi beneficium esset subiectum alteri Episcopo quoad prouisionem; id est, etiamsi spectaret ad prouisionem alterius Episcopi, secus si etiam quoad Iura Episcopalia, vt per Prosper. de Augustino in addit.ad Quarantam verb. Ordo, vers circa secundum, Campanil. d.cap.8.n.15. Nicol. Garcia d. part.2. cap.4.num.15. Sanch. d.dub.23.num 12. Quamobrem

53 † si beneficium vnius Diœcesis vnitum fuerit alteris, vel præbendæ distinctæ Diœcesis, non nisi Episcopo subesset, in cuius Diœcesi extaret beneficium, vel præbenda, cui annectitur Ita Campanil. d. num.15.

54 *Sextò* amplia, vt non solùm posset eum ordinare Episcopus beneficij, sed etiam cum eo dispensare in interstitiis, & etiam in illegitimitate ad minores Ordines; nam cùm ratione beneficij sit subditus illius quoad Ordines, est etiam subditus quoad omnia concernentia Ordines, & illis annexa, per l.2.ff.de iurisd.omn.iud. Ita Nic.Garcia d.p.2.c.4. n. 14. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol.49.n. 3. D. Acuña in princ. dist.71.n.7.vers.3.

55 *Septimò* amplia supradicta procedere babita beneficij possessione, itavt non sufficiat sola collatio, seu titulus, ad hoc vt efficiatur de eius foro. Ita D. Acuña vbi sup.num.7.vers.4. Nic.Garc d. part.2 c. 4. n.16. vbi n.17. resoluit solam possessionem sine titulo iusto sufficere. Quicquid teneat Aloys. Ricc. part.2. decis.189.

56 *Octauò* amplia etiamsi beneficium habeat certum Ordinem annexum, puta Subdiaconatum, vel Diaconatum: tunc enim poterit ratione talis beneficij ordinari ab illo Episcopo, etiam ad alios Ordines, vt per Domin. num 9.& Franch. num. 3. in dict. cap. cùm nullus. Aloys. Ricc. in dict.praxi aurea, resol.49. numer. 3. Marchin dict.tract.1.part. 5.cap.8. numer. 6. D.Acuña in comment.ad princ. dist.71. num.7. vbi tenet quòd licèt beneficium non requirat nisi primam Tonsuram, adhuc Episcopus beneficij poterit omnes Ordines tam minores, quàm maiores conferre beneficiario.

57 Limitatur tamen *primò* ex causa pensionis, quia illius ratione nulli subiicitur Præsuli, & promoueri ab eo non vtique potest. Ita Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles.decis.302. in 1.impress.& resolut.261. in 2. impress. Vgol. de potestate Episcopi, c.16.§.3.vers.excipitur tamen primo, Campan. in diuers. Iuris Canon.lib.9. c.8.n.17.vers.ex causa. Marchin. d.tract.1.p.5.c.8.n.10. D.Acuña in princ. dist.71.n.9.

58 *Secundò* limita, si beneficium obtentum fuerit in fraudem, quia tunc non iuuat, quoad susceptionem Ordinum, ex gloss. in cap eos qui.vers.figmento, in fine, de tempor.ord Franch. in dict.cap.cùm nullus, prope n.4. Piasec. in praxi noua Episc. part 1.cap.1. Aloys. Ricc. resolut. 262. quamuis dubitet Campanil. vbi suprà num.17.

Tertiò limita ratione patrimonij, non enim potest quis ordinari ab Episcopo, in cuius diœcesi patrimonium habet, si ratione originis, aut alia de causa subditus non sit, Hieron. Venero de exam.Episcop.lib. 2.c.12.n.44. Campan. d.rub.9.n.8.n.17. Alzedo d.p. 2. c.5.n.61.

Quartò limita in habente præbendam temporalem, ratione cuius non potest quis ordinari ab Episcopo Diœcesis, in qua eam habet, vt in terminis resoluit Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol. 49. num. 3. eo quòd nihil spiritualitatis habeat, cùm æquiparetur prædio, & commoditati temporali pro soluendis salariis Aduocati, Procuratoris, musicorum, & similium, vt obseruat Gonzal. ad regul.Cancell.gloss.5.§.1. num.9. 59

Sicut potest quis ordinari ab Episcopo originis, vel domicilij, seu beneficij, ita etiam à quolibet eorum litteras dimissorias accipere poterit, vt ab illo valeat ordinari, vt notat Molfes. in sum.Theologiæ moralis tract.2.c.2.num.21. obseruans sacram Congr. censuisse, vt semper in hoc præferatur Episcopus loci, in quo quis habet beneficium.

Non modò sæculares clerici, sed Religiosi prætereà vetantur Ordines suscipere ab alio Antistite, quàm ab Episcopo illius loci, cui à Superiore Regulari deputati fuerunt, Anchar. in cap. cùm nullus, num.3.vers.quartò, de tempor.ordin.in 6. vbi Franch. post n.5. Syluest. verb.Ordo 3.num.3. Miranda in man. Pral.q.38.art.2.tom.1. Sanch. in opuscul.moralib.lib.7. cap.2. dub.20. num.44. & 45. quamuis text. in dict. cap.cùm nullus, 6. religiosi, videatur per argumentum à contrario sensu probare, vt hoc procedat in Religiosis non exemptis, secus verò in exemptis; nihilominus in exemptis hoc verum esse dicit ibi gloss. & Anchar. Franch. ac Gemin. Ipsi tamen licèt dimissorias à propriis Regularibus Superioribus obtinuerint, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo situm est monasterium, licet in eis non requirantur alij modi quæsitæ Diœcesis, vt ex decreto Sacræ Congreg. constat, & ordinatum fuit à Leone X. in Concilio Lateranensi in Bulla moderationis priuilegiorum Religiosorum, refert Piasec. in praxi. noua Episcop. part.1.c.1.num.10.vers.quartò extendo, vbi etiam dicit ab hac obligatione exemptos esse Patres Societatis IESV, quibus Gregor. XIII. indulsit, vt à quocumque Antistite Catholico ordinari possint, refert Fr.Eman. quæst.regul. tom.1.quæst.18. art.6. & ita alij 60

† Regulares ad quos prædicta exemptio non extenditur, promoueri debent ab Episcopo loci, vbi degunt, vel ab alio eius accedente consensu, Henriq. lib.10.cap.23.§.1. Thom Valasc. d. alleg.5.num.84.cum seqq. accedentibus tamen litteris dimissoriis suorum Regularium Superiorum, Maiol. de irregul lib.4.c.20. n.2. Nauar. cons.21. in antiq. aliàs 36. in nouis de tempor.ordin. Sayr. in floribus decis.sub illo tit.decis.24. Campan. rub.12.cap.13. à num.33. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat.tom. 1. quæst. 39. art.2. Campan. rub. 9. c.3.& rub.12.c.13. à numer.33. Franc.Leo. in thesauro fori Ecclesiastici, part.1.cap.4. num.36 Homobon. d. tract.2.c.1.q.2. in fine, Aloys. Ricc. Neap.decis.118. n.3. part.4 Lezana in sum.quæst.Regul.c.14.n.12. per text. in cap. nullus, 58.dist. iuxta modum & formam traditam à Clem. Papa VIII. in sua ordinatione, quam refero alleg.7.n.18. 61

Si autem Regulares degant in manasteriis sitis in locis nullius diœcesis, debent ordinari ab Episcopo viciniori, vt suprà Nald. in sum.verb. Ordo, n.26. Lezana d.c.14.n.12. in fine. 62

Quamuis Pius V. Constitutione sua 37. incip. Etsi Mendicantium Ordo, decreuisset Fratres huiusmodi etiam sacros Ordines à quolibet Antistite, gratiam

&

& communionem Apostol. Sedis habeute, Ordinarij loci minimè requisita licentia, in locis, siue domibus Fratrum huiusmodi, siue alibi, recipere posse: hæc tamen Constitutio reuocata fuit per Greg. XIII. felicis mem. *in sua Constit.* 15. incip. *In santa rerum*, vbi dispositionem præfatæ Bullæ Pij V. reducit ad terminos Iuris communis, ac Concil. Trident. quo attento hodie Regulares non possunt ab Episcopis ordinari etiam in suis domibus sine licentia Diœcesanorum; in quorum districtu eorum monasteria sita sunt, refert Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 3. Lezana *d. cap.* 14. *n.* 13.

63 An Episcopus valeat infra annum probationis ordinare nouitium alibi natum, si tamen in eius Diœcesi moretur, & probationem faciat? Et licèt videatur dicendum non posse, cùm non sit Religiosus, indéque exire valeat, ita quòd Iura loquentia de ingredientibus monasteria intelligantur cum effectu, sequuta scilicet possessione, vt per text. *in auth. ingressi, C. de sacros. Eccles.* resoluunt Gutierr. *Canon. lib.* 2. *c.* 1. *à num.* 20. Peregr. *var. lib.* 6. *num.* 69. Petr. Cened. *pract. pract. & Canon. qq. lib.* 1. *q.* 6. *n.* 17. Attamen Anchar. *in c. cùm nullus n.* 4. *de tempor. ordin. lib.* 6. ibique Franch. *in finalibus verbis*, affirmatiuam tuentur partem in hoc specifico casu, cùm satis sit posse inibi perpetuò moram trahere, atque ideo de ipso tanquam de perpetuo iudicari debeat, sequitur Campan. *d. tract. rub.* 9. *c.* 3. *n.* 1. & nouissimè Aloys. Ricc. *in decis. curiæ Archiep. Neapol. dec.* 118. *n.* 6. *p.* 4. Lezana *in sum. quæst. Regul. c.* 24. *n.* 6. vide *alleg.* 7. *n.* 33. non posse tamen huiusmodi nouitios minoribus insigniri Ordinibus ab Abbatibus suis dixi *alleg.* 3. *n.* 8.

64 Difficultas insurgit, an Episcopus faciens Ordines in aliqua Diœcesi de licentia Diœcesani, ordinare possit non solùm personas eidem Ordinario subiectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum Diœcesum legitimas licentias, atque dimissorias portantes? Affirmatiuam partem tenent Fr. Emman. *in sum. p.* 2. *cap.* 14. *n.* 7. Miranda *in man. prælator. tom.* 1. *quæst.* 38. *art.* 3. *concl. vnic. in fine*, asserentes Concilij verba *sess.* 6. *de reformat. cap.* 5. ibi, *in personas eidem Ordinario subiectas tantùm*, ad hunc sensum esse intelligenda, quòd prædicti Episcopi ordinare non possunt eos, qui Episcopo Diœcesano non sunt subiecti, nisi etiam ipsi à suis propriis Ordinariis litteras dimissorias habent legitimas ad recipiendos Ordines, illasque repræsentent ante Episcopum Ordinarium, refert Alzedo *d. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 31. vbi declarat. Vide Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 144.

65 Circa Ordinum susceptionem magna sunt à Summis Pontificibus priuilegia concessa sacræ Religioni Sancti Ioannis Hierosolymitani, quæ omnia cum statutis prædictæ Religionis accepi in hac Romana Curia à perillustri, & Nobili D. meo Emmanuele Barbosa, consanguineo meo, eiusdem sacræ religionis Equite dignissimo, ac Sancti Iacobi de Fontes Commendatori meritissimo, & inter alia inueni Pij IV. Bullam incip. *Circumspecta, sub Dat. Romæ* 24. *Martij anni* 1561. vbi quoad hoc propositum sic habetur. *Necnon exemptionem, & liberationem prædictas, ita quòd Magistri Basiliuorum, Priorum, Præceptorum, & dicti Hospitalis Fratres Capellani, à quocumque Catholico Antistite sub Romana Sedis obedientia constitutos sacros Ordines etiam extra tempora à Iure statuta tribus diebus factus suscipere, & in quibusuis tam sæcularium, quàm Regularium Ecclesiis, absque alicuius licentia; etiam Altari portatili celebrare possint*; quæ quidem Pij IV. Bulla, ac aliorum prædecessorum Cōstitutiones, & priuilegia illis concessa, confirmata fuerunt per Pium V. *in sua Constit.* incip. *Etsi cunctasub Dat. Romæ Nouembris anno* 1568 & per Gregor. XIII. *in sua Constit.* incip. *Quo magis sub Dat. Romæ* 23. *Martij* 1580. ac per Sixtum V. *in sua Constit.* incip. *Etsi, sub Dat. Romæ* 20. *Septembris anni* 1586. & per Gregor. XV. *in sua Constit.* incip. *Quanta Christiana, sub Dat. Romæ vltimo Aprilis* 1591. & per Clement. VIII. *in sua Constit.* incip. *Pastoralis, sub Dat. Romæ* 27. *Iunij* 1592. Quibus Constitutionibus plura in gratiam huius Sacræ Religionis concessa inuenies, vltra alia priuilegia sibi à sancta Sede Apostolica liberalissimè concessa, quæ in eius scriniis asseruantur. Nequit Episcopus illum ordinare, qui Diaconatum, aut Subdiaconatum suscepit à Papa sine eius expressa licentia, *cap. filium* 1. *quæst.* 1. *cap. in distribuendis, de tempor. ordin. l.* 1. *tit.* 3. *part.* 1. Gambar. *de potest. legati à latere lib.* 2. *n.* 267. Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p.* 1. *c.* 5. *num.* 29.

66 Denique illud notare oportet, denegare Ordines, aut dimissorias non posse Episcopum ei, qui obtinet beneficium, vel est in dignitate Ecclesiastica constitutus, vt probat *cap. ex tenore*, & ibi gloss. *de tempor. ordinat.* nisi desint in eo debitæ qualitates, aut aliquod habeat Canonicum Impedimentum. Aliis verò non tenetur Ordines conferre Episcopus; *c. ad aures, eod. tit.* maximè stante dispositione Concil. Trid. *sess.* 21. *de reform. c.* 2. ibi, *nisi illis, quos Episcopus iudicauerit assumendos*, quæ verba cùm denotent boni viri arbitrium, hoc est voluntatem rationi submissam, *l. fideicommissaria* 2. *ff. de fideicommiss. libert.* gloss. *verb. visum in c.* 2. *de corpore vit.* Lap. *alleg.* 60 *n.* 3. ideo si Episcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum solummodo Iudicem habebit, gloss. *verb. relinquitur, in c. statutum §. assessorem, de rescript. in* 6 Calcan. *cons.* 38. *n.* 7. ac proinde non dabitur appellatio; quia Superior non potest animum, & conscientiam inferioris immutare, Bald. *in l.* 1. *n.* 10. *vers. scias tamen. C. de sent. ex breuicul. recit.* Cou. *var. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 3. *vers & ab eo*, ex quibus nullum posse contra prohibitionem sui Prælati ordinari, aut ab illo conqueri, seu ab eo appellare, eo quòd illum ordinare nolit, resoluit Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol.* 587. *in* 2. *edit.* aliàs *decis.* 693. *in edit.* & censuit Rot. *in Elboren. Ordinum* 24. *Iunij* 1618. coram *R. P. D. Remboldo, &* 18. *Februarij* 1619. coram *R. D. meo Decano.*

67 Vnde fit non posse Episcopum quemquam ordinare inuitum, *princip.* 74. *dist. & ibi gloss.* 1. quamuis cogere ad suscipiendos voluntariè Ordines possit eum, qui beneficium Ecclasiasticum obtinet, aut ratione Ordinis eidem beneficio annexi, aut propter necessitatem Ecclesiæ, *cap. de ætat. & qualit. cap. quæris*, vbi gloss. & Doctores, *eod. tit.* nisi legitimè excusetur, qui si promoueri contempserit, erit ab Ordine, quem habet, suspendendus, aut à beneficio deponendus, *cap. si quis clerico* 74. *dist. d. cap. quæris*; Cæterùm si inuito velit Ordines conferre, suspensus ipse esset à celebratione Missarum per annum, & ab Ordinum collatione, *cap.* 1. *&* 274. *dist.* & citati infrà *alleg.* 111. *num.* 3. & ille esset deponendus, *cap. denunciamus* 25. *quæst.* 2. imprimitur siquidem character inuito, si adsit voluntas, quamuis coacta, secus si nullatenus præstaret assensum, iuxta ea, quæ resoluimus suprà *alleg.* 1. *num.* 5. *&* 6.

ALLEGATIO V.

Epiſcopus familiarem ſuum triennalem quando ordinare poſsit?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus familiarem ſuum ordinare poteſt, ſi per triennium ſecum fuerat commoratus, & beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi conferat.*

2 *Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel paterna poteſtati ſubiiciuntur, vel dominica, & expenſis domini continuò aluntur indéque commenſales dicuntur.*

3 *Familiaritas rectè probari poteſt per libros tinelli.*

4 *Et per fidem Architriclini, ſeu Magiſtri domus, vel calculatoris.*

5 *Item per fidē quòd ſit deſcriptus in rotulo familiarium.*

6 *Familiaris ad effectum de quo in praſenti, dicitur qui cum Epiſcopo fuerit commoratus, & praſens ſeruierit, non tamen ſi abſens fuerit, & ſi ſumptibus Epiſcopi vixerit.*

7 *Mens ac ratio finalis Concilij Trid. fuit, vt cognoſcerentur ab Epiſcopo ordinandi mores, dum per tale tempus ei inſeruierit, cum illoquē intra domum commoratus, & praſens ſit.*

Familiares, vel famuli familiarium Epiſcopi, qui expenſis Epiſcopi aluntur, dicuntur eius familiares. ibid.

8 *Triennium in quo familiares ſunt commorandi cum Epiſcopis, ad effectum de quo in praſenti, ſufficit quod incœperit antequam fuiſſet Epiſcopus.*

9 *Triennium huiuſmodi debet eſſe continuum.*

10 *Epiſcopi verbis aſſerentis quem eſſe familiarem, non creditur.*

11 *Epiſcopus ſtatim reipſa familiari ſuo beneficium conferre debet, ſeu paulo poſt.*

12 *Familiares triennales Epiſcoporum poſſunt etiam ordinari ad titulum patrimonij pro neceſſitate, & commoditate Eccleſiarum.*

13 *Epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad titulum penſionis, ſi pro neceſſitate, vel vtilitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum.*

14 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum ſuo familiari triennali, aliàs non ſubdito ſuper illegitimitate, etiam ad minores Ordines, nec ſuper interſtitiis.*

15 *Epiſcopus diſpēſare poteſt quoad interſtitia cū familiari iā ordinato, cui collatum fuit ſtatim beneficium.*

16 *Epiſcopus in caſibus in quibus poteſt ordinare familiarem, poteſt & illi dimiſſorias concedere.*

17 *Epiſcopus titularis pratextu cuiaſlibet familiaritatis, aut continua commenſalitatis ſua, aliquem abſque proprij. Pralati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis ordinare non poteſt.*

18 *Magiſter actorum Curia Epiſcopalis, an poſſit vt familiaris ab Epiſcopo ordinari?*

19 *Familiares Papa, vel Cardinalium, necnon Epiſcoporum in curia reſidentium poſt triennium ſeruitutis poſſunt à Vicario ſanctiſſimi ad quoſcumque Ordines eleuari.*

20 *Cardinalis etiam Epiſcopus familiarem ordinat, ſicut Epiſcopus non Cardinalis.*



1 EPISCOPVS ſuum familiarem ſibi non ſubditum ordinare poteſt, ſi per triennium ſecum fuerit commoratus, & beneficium quacumque fraude ceſſante
2 ſtatim re ipſa illi conferat, vt diſponit Conc. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. c. 9.* de cuius materia vide Nauarr. *conſ. 10. aliàs 2. & conſ. 24. aliàs 11. & conſ. 27. aliàs 12. & conſ. 28. aliàs 13. ſub tit. de tēpor. ordinat.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ. 12, 26. 28. & 29.* Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 12. §. 4.* Fr. Emman. *part. 2. ſum. cap. 14. num. 10.* Petr de Ledeſma *in ſum. part. 1. tit. de ſacram. Ordinis cap. 5. concluſ. 9. verſ. eſtan,* Maiol. *de irregular. lib. 4. cap. 2. num. 5.* Salzed. *ad Bernard. cap. 26. verſ. tertius caſus,* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part. 1. cap. 1. num. 15. pag. 31.* Iacob. de Graff. *part. 2. deciſ. aurearum lib. 3. c. 12. num. 7.* Zerola *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. dimiſſoria pag. 106. & part. 2. verb. Ordo, verſ. 6. pag. 78.* Flamin. *de reſignat. lib. 4. quaſt. 2. n. 91.* Vgolin *de poteſt. Epiſcopi, cap. 16. §. 4.* Quaranta *in ſumm. Bullar. verb. Ordo, verſ. limita in eo, pag. 375.* Cardoſ. *in praxi Iudicum. verb. ſacramentum Ordinis, num. 26.* nouiſſimè Philiber. Marchin. poſt aliquas huius tract. impreſſiones in lucem editum, *de ſacramento Ordinis, tract. 1. part. 4. cap. 9. per tot.* & nouiſſimè etiam Marcel. Vulpe. *in praxi iudic. fori eccleſ. c. 7. à num. 18.* Raguc. *in lacerna Paroch. tit. de ſacram. Ordinis, q. 18.* Hieron. Venero *in examine Epiſcop. lib. 1. cap. 11. num. 38.* Bonacin. *de cenſur. extra Bullam diſp. 3. quaſt. 1. puncto 11. num. 7. cum ſeqq.* Marc. Ant. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 81. num. 3.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarra in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis à num. 33. & n. 46. cum ſequent.* Franciſ. Leo. *in theſauro fori Eccleſiaſt. part. 1. cap. 4. num. 23.* Thom. Valaſc. *alleg. Iuris tom. 1. alleg. 5. n. 2.* Nicol. Garciam *de benefic. part. 1. cap. 5. num. 80. cum ſequent.* Auilam *de cenſur. 3. part. diſp. 6 dub. 7. fol, 23.* Suar. *eodem tract. diſp. 52. ſect. 2. n. 15.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 7. cap. 10. verſ. 30.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. curia Epiſcop. deciſ. 288. p. 2. & in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 307. cum ſeqq. in 1. impreſſ. & reſolut. 266. cum ſequentibus in 2. impreſſ. & in deciſ. p. 2. deciſ. 283.* Martin. Fornar. *de Sacram. Ordinis cap. 5 ad finem,* Cened. *pract. & canon. quaſt. lib. 1. q. 38. à n. 29.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. n. 69.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 9. c. 9* idem Bonacin. *de Sacram. diſp. 8. q. vnica, puncto 4 n. 14. cum ſeqq.* Molfeſ. *tract. 2. c. 2. n. 8. cum ſeqq* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. part. 1. tract. 2. cap. 1. quaſ. 5. in fine.* Nouar. *in ſing. Canon. concl. 103.* Alzedo *in praxi Epiſc. p. 2. c. 5. n. 32. cum ſeqq.* Gauant. *in manuali Epiſc. verb. familiaris,* Alphonſ. Narbona *l. 45. gloſſ. 1. n. 26. cum ſeqq. tit. 3. lib. 1. Recop. pag. 8.* Sanch. *in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20, num. 20. cum ſeqq.* Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib. 2. cap. 13. num. 14. cum ſeqq.* Rot. *deciſ. 731. num. 3. part. 1. diuerſor.* vbi *num. 16.* ſubdit familiaritatem ſolùm ſine beneficio non ſufficere in prima Tonſura.

Familiarium nomine intelligi debent illi, qui do- 2
minicæ poteſtati ſubiiciuntur, & expenſis Epiſcopi continuò aluntur, indeque commenſales dicuntur, *cap. vlt. de verb. ſignif in 6.* Rot. Roman. *diuerſ. part. 2. deciſ. 303. num. 2.* Maſcard. *de probat. concl. 755.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 3. littera F, concl. 72.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 31. à n. 16.* Chriſtoph. de Pace. *ad leges ſtyli, l. 32. n. 16. cum ſeqq.* Marc. Anton. *variar. reſolut. lib. 1. reſol. 75.* & probat Concil. Trid. *d. c. 9.* ibi, *continua commenſalitatis.*

Familiaritas rectè probari poteſt per libros ti- 3
nelli, quòd, ſcilicet, deſcriptus ſit in eo tanquam comedens in tinello, iuxta Rot. Rom. *diuerſ. deciſ. 619. incip. Quoniam. Garcias, lib. 3. p. 3.* licèt probatio negatiua deſumi ex eo nequeat, ſi non reperiatur in
eo deſcriptus. † Item per fidem Architriclini, ſeu 4
Magiſtri domus, vel Calculatoris, & ſimilis, eadem Rot. Rom. *d. deciſ. 619. num. 1.* item per teſtes, ex eadem

dem Rot. Rom. *diuers.*416. *incip. dubitatur lib.*3.*p.*3.
maximè si deponant non comedisse in tinello, sed
illis persolutas fuisse annuatim pecunias pro victu
& vestitu,iuxta eãdem Rot.Rom. *in decis.*145. incip.
5 *In causa lib.*2.*p.*3.*diuers.& decis.*54.*lib.*1.*p.*3. † Item
per fidem quòd sit descriptus in totulo familiarium,
ioxta *decis.Putei* 411. incip. *Ioan lib.*1.qui *decis.*134.
incip. *Eadem die, lib.*3. aliquos insimul modos, censet.

6 Familiatis ad effectum de quo in præsenti, ille debet
esse, qui cum Episcopo fuerit commoratus, &
præsens inseruierit, non tamen is,qui abest,etsi sumptibus
Episcopi vixerit Ita Salzed. *ad Bernard. in
pract.c.*26.*vers.*3.*casu.* Maiol.*de irregul.lib.*4.*c.*2.*nu.*5.
Burgas.*eodem tract.quæst.*27. *numer.*13. Vgolin.*d.*§.4.
Piasec *in praxi Episcop.d.c.*1.*numer.*15.*p.*31. Fr. Emman.*in
summ.p.*2.*c.*14.*numer.*10 Prosper de Augustino
*in addit.ad Quarantam in summ. Bullar.verb.Ordo
vers.limita in eo, pagin.*352. Aloys.Ricc.*in praxi fori
Ecclesiastici decis.*307.*in* 1.*impress. & resolut.*266.*n.*2.
*ac resol.*267.*numer.*2.*in fine in* 2 *impress.& d.p.*2.*decis.*
281.*à numer.*2.Bonacin.*d.disp.*8.*q.vnica,punct.*4.*n.*18.
Molfes.*d.c.*2.*num.*8 *prope finem* Sanch.*d.dub.*20.*n.*21.
late Gregor.XV.& ibi Bellarmin.*decis.*166.Bonacina
7 *d.q.*1.*puncto* 10.*num.*7.*vers.prima.* † Mens enim, ac
ratio finalis Concilij fuit, vt cognosceretur ab Episcopo
illins clerici motes, dum per tale tempus ei
inseruierit, cum illóque intra domum commoratus
& præsens sit. Ita Maiol.*d.n.*5. Vgolin.*d.*§.4 Henriq.
*lib.*10.*c.*22.*n.*1.Suar.*de censur.tom.*5.*disp.*31.*sect.*1.*n.*
15. Fornar. *de sacram.Ordin.c* 5. Piasec.*in praxi noua
Episcop.parte* 1.*cap.*1.*n.*25 Aloys.Riec.*d.resolut.*267.
num. 2.

Vnde etiam familiares, vel famuli familiarium
Episcopi, qui expensis Episcopi aluntur, dicuntur
familiares Episcopi, & fruuntur priuilegio Tridenr.
*in d.c.*9.Ita Sanch.*in opuscul.tom.*2. *lib.*7.*c.*1. *dub.*20.
*n.*24.Diana *moral.resol.p.*4.*tr.*4.*resol.*145. Marchin.*d.
tr.*1. *p.*5.*c.*9. *n.vlt.*

8 Huiusmodi triennium, in quo debent cum Episcopis
commorari familiares, ad effectum de quo
supra, sufficit quòd inceperit antequam fuisset Episcopus:
ita decisum referunt Bonacina *d.q.*1. *num.*9.
Aloys.Ricc.*in collect.part.*3.*collect.*596.*ver.amplia* 5.
Nic.Garcia *d.c.*5.*n.*83. Galett.*in marg.casuũ conscientia,verb.Ordo.pag.*194.*colum* 2.Molfes.*d.c.*2.*numer.*8.
Aloys.Ricc.*in praxi fori Ecclesiast.decis.*309.*in* 1. *impress.&
res.*268.*in* 2.*impress.*Marchin.*d c.*9. *n.*3. Mar-
9 cel.Vulpe *d.c.*7.*n.*19.† debet tamen esse continuum,
vt per Campanil.*d.rub.*9.*c.*9.*numer* 12.Marchin.*d.c* 9.
*n.*2.Bonacina *d.q.*1.*n.*7. *vers.tertia* Molfes.*d.c.*2.*n.*8.
Aloys.*in praxi fori Ecclesiastici decision.*308.*in* 2. *im-
10 press.& res.*297.*in* 2.*impress.*vbi *n.*2.asserit† quod verbis
Episcopi asserentis quem esse familiarem non
creditur,& allegat Paris.*consil.*136. *n.*31.*vol.*4.de quo
etiam Bonac.*c.*8.

11 Debebit tamen Episcopus statim re ipsa familiari
suo beneficium conferre, provt decisum referunt
Zerol. *in prax. Episcopali p.*1.*verb. dimissoria ad Ordines
numer.* 1. & 2. *verb.Ordo vers.*5.*dubitatur*, Armend.*vbi
supra numer.*51.Farinac. *nouissima* Rot. *decis.*222.Flamin.*de
resignationibus lib.*4. *quæstion.*2.*numer.*92 Nicol.Garcia *d p.*2.*c.*5.*num.*85. Quod habet
locum etiam in minoribus, & prima Tonsura, Nanar.*consil.*11.*de
temporibus ordinat.* Rot. Roman.*decis*731.*p.*1.*diuers.*Fr Emman.*d.cap.*14.*numer.*10. Zerola
in praxi Episcop p 2.*verb.Ordo vers.*5. *dubitatur,
post med* Cened. *d quæst.*38.*n.*30. *vers.quod decretum,*
Sayr.*decis.*26.*sub titul.de temporib.ordinat.* Bonacina
d.puncto 11.*sub n.*9.Alzed.*d.c.*5.*num.*33. Vgolin.*d.*§.
4. dicens statim, seu paulò post Episcopum debere
beneficium conferre: si enim conferret, ratione
beneficij conferendi potestatem haberet, & non rationi
terminij,de quo etiam Sanch *vbi sup.num.*15.&
Diana *d.resol.*145.*vers. notandum.* Quamuis Gabriel
Vasq.*p.*3.*disp.*241.*n.*49.intelligat statim beneficium
aliquod sine fraude ei conferendum,nimirum quamprimum
vacauerit, ne postea mendicare cogatur sed
beneficium quacumque fraude cessante, statim re
ipsa esse conferendum,refert decisum Armend.*d.loco
n.*45.Vnde notat Molfes.*d.c.*2.*numer.*9. collationem
factam beneficij post sex menses non diei factam secundum
mentem Concilij, vt ordinatus remaneat
subditus ordinantis, & eximeretur à proprio Episcopo,
qoia tempus sex mensium est longum tempus,
& dictio, *statim*, dicitur ad summum intra decem
dies, & Aloys.Ricc. *in decis.p.*2.*decis.*191.*à n.*3.post
Paris.*de resig. at.benef lib.*4.*q.*2.*n.*92. refert decisum,
Episcopum non satisfacere decreto Concilij, qui
ordinauit, & post lapsos vndecim menses contulit
beneficium.

Pro necessitate & commoditate Ecclesiarum ad 12
titulum patrimonij, possunt etiam ordinari familiares
triennales Episcoporum, & debent adscribi Ecclesiis,
pro quarum necessitate sunt ordinati, ita
ferunt decisum Nicol. Gareia *d.c.*5. *numer.*81. & 82.
Armend.*d.loco num.*47.& me citato *in hoc loco* resoluit
Marchin.*d.c* 9 *n.*13. Vnde falsum videtur, quod
ait Gabriel Vasquez *d. disput.*243. *num.*49. videlicet
familiarem ab Episcopo ordinari posse, etiamsi patrimonium
non habeat, nec vllius Ecclesiæ necessitas
vrgeat, obseruans solùm concedi licentiam Episcopo
eum ordinandi, quatenus melius seruitio eius
vti possit, prout eum reprobat Narbona *dict. loco
num.*29.

Deinde Episcopus ordinat familiarem suum ad 13
titulum pensionis, si pro necessitate, vel vtilitate
suarum Ecclesiarum iudicat ordinandum: ita referunt
decisum Garcia *d.cap.*5.*numer.*81.Armend.*d.loc.
num.*46.& *lib.*1.*tit.*8.*de patrimonio clericor.numer.*20.
Bonacina *dict.puncto* 11. *numer.* 11. Alzedo *dict. c.*5.
*num.*36.

Non tamen valet Episcopus dispensare cum suo 14
familiari triennali, alias non subdito, super illegitimitate,etiam
ad minores Ordines; nec super interstitiis.Ita
resolutum referunt Alzed.*d.p.*2.*c* 5.*n.*35. Nicol.Garcia
*d.c.*5.*numer* 86 Cened. *pract. & can.on.qq.
lib.*1.*quæst.*38.*num.*31.Sayr.*decis.*28.& 29.*sub titul.de
temporib.ordinat.* Vgolin.*d.*§.*prope finem*,Nauar.*consil.*
12.& 13. *sub tit.de temporib.ordinat.in nouo*,Zerola *d.
vers.*5.*dubitatur*, & *vers.*6. Galet. *in margarita casuum
conscientiæ, verb. Ordo pag.* 194. *colum.*1. Armendar.*d.loco
num.*48. Bonacin.*de suspension.in particul.disp.*3.*q.*1.*puncto*
11.*num.*13.Sanch.*in opusc.moral.
lib.*7.*c.*1.*dub.*27.*n.*3.March.*d.c.*9.*n.*11.& 12.& *tract.*
1.*p.*7. *cap.*4. Aloys.Ricc.*d.resol.*226.*in fine*, Piasec. *d.
cap.* 1. *numer.*15. *vers.sublimitari*, vbi quòd † cùm
familiari iam ordinaro collatum est statim beneficium,
poterit postea Episcopus quoad interstitia dispensare,
quia ratione beneficij collati, illi iam est
subditus,quod etiam refert decisum Armend.*num.*50.
& sentit March.*d.c.*4.*n.*10.& Cãpan.*diuers.Iuris Canonici,rub.*9.*cap.*9.*num.*3.& 4.vbi
etiam *num.*6. quod
† vbicunque Antistes potest suum ordinare familiarem,
potest etiam litteras dimissorias eidem concedere,
vt ab alio suscipiat Ordines; me citato *in
hoc loco* Alzedo *d.p.*2.*c.*5.*num.*39.& in terminis quod
Episcopus non possit cum familiari suo triennali
non subdito in interstitiis dispensare, prætet plures
ex citatis resoluunt Vgolin. *d. cap.*16.§.4. Stephan.

Quarant. verb Ordo, vers. quintò limita, Nicol. Garc. c. 5. n. 87. Mari. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 18. Iul. Cæsar. Med. de sacris Ordinib. c. 19. Alphons. Narbona citato loco ante n. 32. pag. 8. Bonacina d. q. 1. puncto 11. n. 13. quamuis præter citatos Molfes. d. n. 8. in fine, Ioan. de la Cruz in direct. conscient. p. 1. de sacram. Ordinis dub. 4. Diana moral. resolut. p. 2. tr. 4. resolut. 190. & Sanch de matrimon. lib. 8. disp. 1. num. 15. in fine, existiment posse Episcopum cum familiari qooad interstitia dispensare. Aduertit post Mari. Alter. Bonacina d. q. 1. puncto 11. n. 12. quòd familiaris bona fide cum spe beneficij statim obtinĕdi ordinatus ab Episcopo, cuius est familiaris, non manet suspensus ab Ordinis executione, si Episcopus beneficium ei statim non conferat, aot si Episcopus moriatur nondum collato beneficio.

17 Episcopus titularis prætextu cuiuslibet familiaritatis, aut còntinuæ commensalitatis suæ aliquem absque proprij Prælati expresso consensu, aut litteris dimissoriis, ad aliquos sacros, aot minores Ordines, vel primam Tonsuram promouere, seu ordinare non valet; qoia ei qui tantum est titularis, talis promotio est interdicta, per Concil. Trid. sess. 14. de reform. cap. 2. Ita Aloys. Ricc. in collect. decis p. 3. collect. 596. & d. resol. 166. n. 2. vers. limita 2. Campanil. d. c. 9. numer 6.; Piasec. in praxi noua Episcop. part. 1. c. 1. n. 15. in fine. Seraph. de Freitas in addit. ad tract. de Confessoribus sollicitantibus mulieres in Confessione Illustrissimi D. mei Roderici à Cunha q. 12. n. 17. Valer Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 31. tract. 2. n. 69. vers. sunt autem aliqui Alphons. Narbona d. loco n. 32. pag. 8. in fine. Cardos. d. verb. sacramentum Ordinis, num. 26. Marchin. d. c. 9. n. 16. Marcel. Vulpe d. c. 7. n. 18. in fine, Franc. Leo in thesauro fori Eccles p. 1. c. 4. n. 14. & part. 3. c. 8. num. 16. Hieron. Venero in examine Eccles. lib. 1. cap. 12. n. 28. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 48. q. 6. me citato in hoc loco Alzed. d. p. 2. c. 5. n. 40. Torreblanca d. lib. 2 c. 14. n. 14.

18 Vtrùm autem magister actorum Coriæ Episcopalis, vt familiaris possit ab Episcopo ordinari? Posse tenĕt Aloys. Ricc. collect. 596. vers. amplia 4. & in praxi fori Ecclesiastici resolut. 471. in 2. impress. Stephan. Gratian. Marcb. decis. 133. Mari. Anton. variar. resolut. lib. 75. Campanil. d. cap. 9. numer. 14. Marchin. d. cap. 9. num. 17.

19 Familiares etiam, seu officiales Papæ, ac familiares Cardinalium (etsi Cardinales habitassent Romæ) atque etiam Episcoporum in Curia residentium, qui saltem per triennium habitauerint in Vrbe, possint de licentia ipsorum à Vicario Sanctissimi promoueri, dum tamen supradicti omnes Sufficientem titulum habeant, & alia à Iure requisita; refert decisum Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarra, l. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, in declar. num. 49. Molfes. in sum. Theologie moralis, tract. 2. c. 2. num. 32. in fine, me citato in hoc loco Marchin. d. c. 5 post n. 15. vers. sextò. De Cardinalibus aotem Presbyteris quòd possint ex consuetudine Tonsuram, cæterósque minores Ordines suis familiaribus conferre, dixi suprà allegat. 3. num. 15. oam ratione familiaritatis videtur quòd Cardinalis etiam Episcopus suum familiarem ordinare non possit, nisi in modo, quo potest quilibet Episcopus non Cardinalis, hoc est, si huiusmodi familiaris per triennium secum commoratus fuerit, & beneficium quacumque fraude cessante statim re ipsa illi Cardinalis conferat. Ita colligi videtur ex Rota decis 731 ferè per tot p. 1. diuers. sed scio contrarium decidisse sacram Congreg. Concilij, vt dixi in collect. ad Trid. sess. 23. de reform. c. 9. numer. 5. Familiaris vt quis dicatur ad effectum vt Cardinales Presbyteri Tonsuram, & minores Ordines suis familiaribus conferre valeant? Vide eadem alleg. 3. num. 15. Cuch. in instit. canon. lib. 2. tit. 4. num. 66. Lorich. in thesauro, verb. Cardinalis, §. 7. Hieron. Llamas in summ. part. 3. §. 3. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 6. cap. 2. num. 11. Sebast. Cæsar. in relect. de Ecclesiast. hierarch. p. 1. disp. 2. §. 5. num. 2. Granad. de Sacram. in 2. part. contr. 9. tract. 1. disp. 2. num. 1. Mærat. tom. 3. tract. de sacrament. Ordinis, disp. 8. sect. 1. nu. 8. Pintus de Ordine quæst. 6. art. 1. ... Monet. de conseruator. c. 5. n. 35. me citato in hoc loco, nouissimè Diana moral. resol. part. 5. tract. 2. de potest. & priuileg. S. R. E. Cardinal. resol. 5. vers. notandum, vbi reprobat Ledesmam, & Sanch. contrarium tenentes, & in principio illius resolut. tenet Cardinales conferre posse primam Tonsuram, & minores Ordines in suis titulis.

ALLEGATIO VI.

Episcopi titulares, aliique extra suam diæcesim, an sine Episcopi proprij licentia vllum ordinare possint?

SVMMARIVM.

1 *Episcopi titulares, si aliquem promoueant ad quemcumque Ordinem, sine licentia proprij Episcopi, sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi.*

2 *Pius V. summus Pontifex constitutionem edidit super creandis huiusmodi titularibus Episcopis.*

3 *Suspensus à Pontificalibus prohibetur etiam ab his, quæ sunt sibi aliàs vt Pontifici permissa, & à dependentibus ab eis.*

4 *Suspensus à Pontificalibus potest baptizare, Confessiones audire, Missæ sacrum facere.*

5 *Suspensus à Pontificalibus Missam priuatim celebrare non prohibetur.*

6 *Missam cum Mitra, & Baculo celebrare non potest Episcopus suspensus à Pontificalibus.*

7 *Episcopus si in aliena diœcesi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicat, à suspensione non excusatur.*

8 *Pontificalia insignia quæ sunt ostenditur.*

9 *Episcopus ordinarius ordines conferens, seu Pontificalia exercens in aliena diœcesi absque licentia Ordinarij loci, aut in personas eidem Ordinario subiectas, suspenditur ipso iure ab exercitio eorundem Pontificalium.*

10 *Episcopi si contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant, validè eos conferunt, licet puniri possint.*

11 *Dimissoriis si concedatur tantum licentia, & facultas promouendi à quocumque Catholico Antistite in propria diœcesi residente, non tamen additum sit,* vel ab alio pro eo ibi Pontificalia exercente, *an possit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Episcopo in alterius diœcesi de licentia Episcopi illius diœcesis Pontificalia exercente.*

12 *Episcopus alienus volens conferre Ordines in loco exempto, non solùm debet habere licentiam superioris loci exempti, sed etiam illius Episcopi intra cuius fines locus exemptus constitutus est.*

13 *Episcopus Pontificalia exercere non potest in loco exempto etiam vocatus, nisi accederet licentia Episcopi diœcesis, vbi locus est constitutus.*

14 *Episcopus alienus non potest à Patriarcha induci ad subeunda*

subeunda munera Pontificalia in diœcesi alicuius Episcopi Suffraganei, nisi de ipsius licentia.

25 *Prima clericalis Tonsura secundum aliquos potest conferri ab Episcopo suis subditis in aliena diœcesi.*

26 *Episcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntaria iurisdictionis extra territorium, possuntque concedere dimissorias.*

27 *Excommunicare, & absoluere potest subditum suum Episcopus extra territorium existens.*

28 *Episcopus extra suam diœcesim quando possit exercere contentiosam iurisdictionem?*

29 *Suspensus à Pontificalibus in illis celebrando, an fiat irregularis?*

1 EPISCOPI Ecclesiarum, quæ in
partibus infidelium consistunt, qui
Titulares vocantur, de quibus egi-
mus *suprà p.1.tit.1.c.6.num.15. cum*
seqq. in quocunque loco etiam quan-
tumcumque exempto, & nullius diœ-
cesis, si quem promoueant ad quemcunque Ordi-
nem, etiam primam Tonsuram, cuiusuis priuilegij,
etiam familiaritatis prætextu, sine licentia ipsius
proprij Ordinarij, sunt ab exercitio Pontificalium
per annum suspensi, vt docet Concil. Trident. 14.
de reform. cap.2. & per illud tenent Franc. Leo *in the-*
sauro fori Ecclesiastici p.3. cap.8. num.16. & p.1. c.4.
numer.24. Azor. *instit. moral. p.2. lib.3. cap.48 quæst.6.*
Henriq. *in sum. lib.14. cap.17. §.3. in fine littera A*, Ga-
lett. *in marg. casuum conscientiæ, verb. Episcopus pag.*
100. colum.1 Campan. *in diuers. rub.9 c.5.* Aloys. Ricc.
in praxi fori Ecclesiastici resol.495. in notabilibus de
materia Episcoporum n.1. in 2. edit. Vasq. *tom.3. in 3. p.*
disp.243. c.45. cum sequentib. Molfes. *in summ. Theolo-*
gia moralis tract.2. c.2. num.15. propè fin. Nauar *in sin-*
gularib. Canon. concl.106. & 107. Narbona *l.35. glos.1.*
n.32. tit.3. lib.1. noua Recol. Hieron. Venero *in exami-*
ne Episcop. lib.1. c.12. n.18. Alzed. *de præcellēt. Episcop.*
2 *dignit. p.2. c.5. num.40.* † Pius V. decreto suo consi-
storiali sanciuit huiusmodi Episcopos titulares non
esse creandos, neque suffraganeos dandos nisi Ec-
clesiis Cardinalium, & illis, quæ eos solent habere,
& cum certo stipendio perpetuo ad minus ducento-
rum aureorum de Camera super fructibus illius Ec-
clesiæ, qui propria auctoritate ab ipso percipi pos-
sint.

Quid autem sub nomine Pontificalium in præ-
senti materia intelligatur, est indagandum. In primis
glos. *verb. à Pontificalibus, in extrauagant. suscepti re-*
3 *giminis, de elect.* docet † suspensum à Pontificalibus
prohiberi etiam ab his, quæ sunt sibi aliàs, vt Ponti-
fici permissa, & dependentibus ab eis, velut ab
Ordinum celebratione, frontis Chrismatione, Basi-
licarum, seu Virginum consecratione, & similibus,
de quibus Zerol. *in praxi Episcop. p.3. verb. Episco-*
pus. vers.2. Mari. Alter. *d. tom.2. disput.16. cap.3. col.6.*
Bonacin. *d. disp.2. quæst.2. punct.12. n.2. vers. hinc sequi-*
4 *tur* vbi *num.3.* hinc refert † Episcopum à Pontifica-
libus suspensum posse baptizare, Confessiones au-
dire, Missæ sacrum facere, iuxta morem aliorum Sa-
cerdotum inferiorum, censuras ferre, beneficia con-
ferre, & alios iurisdictionis actus exercere, quia hæc
non sunt Pontificalia, Paul. Layman. *in sum. Theolog.*
moral. lib.1. tract.5. part.3. c.2. nu.6. & nouissimè ami-
cus meus doctus Diana *moral. resolut. part.5. tract.10.*
resol.4. in princ. vbi tenet suspensionem ab Ordine
Episcopali extendere se ad eos actus tantùm Ordi-
nis, qui Episcopo proprij sunt, & Sacerdoti iure Or-
dinario competere non possunt; additque suspen-
sionem à Pontificalibus illam esse, per quam per se
ac directè prohibetur vsus insignium Episcopalium,
videlicet, Mitræ, Baculi, & Pallij, per accidens verò
& consecutiuè omnia Episcopalia solemnia officia,
quæ sine huiusmodi insignibus exerceri non debent,
qualia sunt Ordines conferre, confirmare, Ecclesias,
Altaria, Virgines consecrare, &c. Præposit. *p.3. q.3. de*
suspens. dub.2. n.13.

Vnde licet huiusmodi suspensus Missam priua- 5
tim celebrare non prohibeatur, vt ex reg. text. *in cap.*
significauit, de corpore vit. post Syluest. & Nauar. do-
cent Henriq. *lib.13. cap.32. nu.2* Auila *de censur. p....*
disp.2. dub.1 concl.10. aut alia facere sine ornamen-
tis Pontificalibus, quæ ei ratione Sacerdotalis offi-
cij competunt, vt baptizare, pœnitentias dare, & si-
milia, & etiam iurisdictionem forensem exercere,
vt aduertit Diana *d. resolut.4.* † Missæ tamen sacrum 6
cum Mitra & Baculo celebrare non potest; ita Aloys.
Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis.467. in 1. impress.*
& resolut.440. in 2. impress. vbi *num.3.* asserit sub hac
suspensione non prohiberi exercitium iurisdictio-
nis Episcopalis, & post alios citat Vgolin. *de censur.*
tab.4 cap.6. §.6. n.5. Episcopus enim in aliena diœ-
cesi non potest celebrare Missam in Pontificalibus
cum Baculo & Mitra absque licentia Ordinarij, vt
per Antonin. Diana *moral. resol. part.4. tract.4. resolut.*
143. vers. notandum est, Gauant. *in enchirid. Episcop.*
verb. functiones Episcopales n.11. Quicquid teneant
Paul. Layman. *in quæst. Canon. c.17. numer.214.* Mau-
rit. de Alzedo *in praxi Episcop. p.1. c.13. n.88.* & plu-
res ab eo citati. † Nec ab hac suspensione excusatur 7
Episcopus si in aliena diœcesi inaduertenter Ca-
lices, vel corporalia benedicat. Ita Zerol. *in praxi*
Episcop. p.2. verb. Episcopi, vers. secundo, Franc. Leo *in*
thesauro fori Eccles. p.2. c.8. n.15.

Pontificalia insignia, quibus Episcopi vti possunt, 8
esse Mitram, chirothecas, baculum, dalmaticas, &
sandalia, testatur Isidor. Moscon. *in suo tract. de maq.*
militantis Ecclesiæ, p.1. lib.1. cap.8. ornamenta, qui-
bus doctissimus Campan. *d. cap.3. num.3.* addit muz-
zetam, cappam Pontificalem, galerum, quem dupli-
cis formæ habere oportet, alterum, quo in solem-
nioribus equitationibus vtantur, alterum simplicio-
rem, vtrumque tamen ex lana, & serico viridi ex-
ornatum, iuxta modum in Cæremoniali descriptum
lib. cap.3. de quibus indumentis, & insignibus vide
sup. alleg.1. n.46. cum seqq. à quarum vestium vsu non
repellitur suspensus à Pontificalibus, sed ab vsu au-
ctoritatiuo, id est, ab iis actibus, qui cum præfatis in-
signibus fieri consueuerunt. † Similiter Episcopus 9
Ordinarius Ordines conferens, seu Pontificalia
exercens in aliena diœcesi absque licentia Ordina-
rij loci, aut in personas eidem Ordinario subiectas,
suspenditur ipso iure ab exercitio eorumdem Pon-
tificalium, ex Concil. Trident. *sess.6 de reform. c.5.* ibi,
Nulli Episcopo liceat cuiusuis priuilegij prætextu Pon-
tificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de Ordinarij
loci expressa licētia, & in personas eidē Ordinario sub-
iectas tātùm; si secus factū fuerit, Episcopus ab exercitio
Pontificalium, & sic ordinati ab executione Ordinum
sint ipso iure suspensi, referunt Nauar. *consil.69. de*
sent. excommun. in antiq. aliàs cons.12. de clerico excom.
minist. in nouis Cened. *ad Decretum collect.52 num.1.*
Petr. Gregor. *syntag. lib.16. c.9. nu.3.* Coninch. *de sa-*
cram. disp.10. dub.9. n.93. Henriq. *in sum. par.2 lib.11.*
cap.3 §.2. in fine, in illo comment. littera S, Salzed. *ad*
Bernard. in pract. cap.26. littera A. Gutier. *canon. lib.1.*
cap.26. num.16. Flamin. *de resig. lib.1. quæst.17 num.17*
Zerol. *in praxi Episcopali part.1. verb. Archiepiscopus*
num.2 pag.16. & part.2. verb. Episcopus pag.15. An-

guian. *de legib. 2. contr. 1. num. 71.* me citato *in hoc loco* Alzedo *de praecell. Episcop. p. 2. cap. 5. numer. 17.* Molfes. *in summ. Theologia moralis tract. 2. cap. 2. num. 12.* Petr. de Ledesm. *in summ. p. 1. de sacram. Ordinis cap. 8. concl. 4. dub. 4* Bonacina *de censur. disp. 5. q. 6. punct. 5. num. 27.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarra in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis num. 68.* Piasec. *in praxi noua Episcop p. 1. numer. 46. pag. 35.* Campan. *rub. 9. c. 5. n. 6.* Aloys. Ricc. *decis. 188. num. 10. p. 2.* Episcopus in alterius dioecesi existens, potest praeuia licentia illius tam subditos proprios, quàm Episcopi licentiam concedentis, absque incursu poenarum ordi-
10 nare, *S. Cong. Conc. 22. Febr. 1650* † Si tamen contra prohibitionem, de qua per Concil. Trident. *in d. cap. 5.* ordinatio proprij Episcopi extra territorium fiat, valida erit, licet puniri possit; vt resoluunt Henriq. *lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine litteru S,* Vgolin. *de potestate Episcopi c. 4. §. 14. numer. 2.* Fornar *in tract. de ordine c. 8. §. 8* Molfes. *d. c. 2. n. 11.* de quo *suprà alleg. 111. num. 13.*

11 Verùm autem si in litteris dimissoriis concedatur licentia & facultas promouendi à quocunque Catholico Antistite in propria dioecesi residente, non tamen additum sit, *vel ab alio pro eo ibi Pontificalia exercente,* possit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Episcopo in alterius dioecesi de licentia Episcopi illius dioecesis Pontificalia exercente? Hanc quaestionem ad partes disputat Gutier. *canon. lib. 1. c. 26. n. 25. cum seqq. vers. dubitatum,* vbi eam sequitur sententiam quòd praedicta in specie ordinari hic non debeat, nisi iuxta tenorem dimissorialium nempe a Catholico Antistite in propria dioecesi Pontificalia exercente, non verò ab alio, quamuis de licentia proprij Episcopi ibidem Ordines celebrante; itaut si aliter fiat, suspensus maneat donec Episcopo proprio ordinari iustum videatur, iuxta dispositionem Conc. Trid. *sess. 23. de reform. c. 8.* sequitur Sanch. *in opuscul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 10. n. 8.*

12 Vnde si maluerit Episcopus conferre Ordines in loco exempto, non solùm debet habere licentiam Superioris loco exempti, sed etiam illius Episcopi, intra cuius fines locus exemptus est constitutus. Ita referunt decisum Molfes. *dict. cap. 2. numer. 12. in fine,* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. post resol. 495. in notabilibus de materia Episcop.* Galett. *in marg. casuum conscientia, vers. Episcopus pag. 100. col 2.* Armend. *d.*
13 *loco n. 35.* vbi *num. 68.* refert etiam decisum † non posse Episcopum Pontificalia exercere in loco exempto, & iurisdictionis non Episcopi, sed inferioris, vocatum tamen ab ipso inferiore, sine licentia Episcopi, iuxta cuius dioecesis fines esset locus ille, etiamsi ille inferior praetenderet ratione exemptionis vocare Episcopum, quem maluerit administrandum sacramentum Confirmationis, dummodo locus istius exempti sit infra fines dioecesis alicuius, ita vt nõ sit nullius, quia tunc non posset. Non tamen me latent verba illa posita *in d. c. 3. Conc. Trid.* ibi, *Ordinarij loci,* intelligenda de Episcopo, in cuius dioecesi locus est constitutus, & non de Praelato inferiori etiã exẽpto, si fides adhibenda sit Galett. ita decisum attestanti *verb. verba 3.*

14 Nec etiam Episcopus alienus potest à Patriarcha induci ad subeunda munera Pontif. in dioecesi alicuius Episcopi Suffraganei, nisi de ipsius licentia, quod etiam decisum referunt idem Galett. *d. verb. Episcopus,* & Aloys. Ricc. *vbi proximè.* Nec Archiepiscopus hoc ipsum facere potest, cùm sub eadem prohibitione, quae Episcopum ligat, comprehendatur, quoque Archiepiscopus quoad materiam, de qua agimus, vt resoluit Piasec. *in praxi Episcopali part. 1. verb. Archiepiscopus, vers. ad secundum,* & censuit S. Cong. Episcoporum, cuius memini *in collect. ad Concil. Trident. in d. c. 5. num. 17.* erit autem Ordinarius loci, de cuius licentia Pontificalia in sua dioecesi alienus facere potest, *primò* Episcopus in cuius dioecesi constitutus est locus, in quo Pontificalia exercenda sunt. *Secundo* Capitulum sede vacante, qui cùm succedat in locum Episcopi demortui, exceptis quibusdam casibus, bene poterat concedere licentiam Episcopi extero exercendi Pontificalia in sua Ecclesia, ita Bonacina *d. quaest. 2. punct. 12. numer. 4.* An comprehendatur sub hoc nomine Praelatus habens iurisdictionem quasi Episcopalem, dixi *supra hac alleg. n. 12.*

Primam Clericalem Tonsuram Episcopo in alie- 15
na dioecesi, sine dioecesani licentia, suis subditis conferre posse, ac proinde non esse suspensum, non desunt qui tenuerint, ex ea ratione, quia Concilium loquitur de Episcopo conferente Ordines, & prima Tonsura non est Ordo, sed initiatus ad Ordines, & solet concedi sine exercitio Pontificalium, ex quorum numero sint Barbat. *in canonis, n. 18. de officio legati* Rebuff. *in tr. nominat. quaest. 14 num. 29. & 65. & in praxi beneficiali rub. de Ecclesiasticis, & in quibus, & quomodo ordinetur, num. 13.* Henriq. *in sum lib. 3. c. 6. § 6.* quem refert, & sequitur Bonacina *de sacram. disp. 3. quaest. vnica p. 2. num. 13.* quibus addo Tolet. *lib. 1 summ. c. 49. n. 4. aliàs 48. numer. 6.* Azor. *p. 1. 2. lib. 3. c. 48. quaest. 5. vers. quares.* Fornar. *de Ordine cap. 5. §. 4. in 4. notab.* Molfes. *d. c. 2. numer. 15.* Villalob. *in summ. tom. 1. tract. 8. diff. 7. numer. 7.* Maurit. Alzed. *in praxi Episcop. p. 1. c. 5. num. 18.* Diana *moral. resol. p. 4 tractat. 4. resol. 143.* Quae sententia ex dictis *alleg. 2. num e. 18.* non est admittenda, illamque sibi summopere displicere asserit Campanil. *in diuers. Iuris Canonici rub. 6. cap. 1. numer. 2.* & sic non licere Episcopo initiare subditum suum prima Tonsura extra propriam dioecesim, & absque dioecesani licentia resoluit D. Barb. *in l. 1. art. 3. num. 118. ff. de iudic.* Narbona *l. 20. glos. 2. numer. 135. tit. 1. lib. 4. Recop.* Salzed *ad Bernard. in pract. cap. 26.* Nauar. *cons. 29. numer. 1. de tempor. ordin.* Garc *de benef. part. 1. c. 5. numer. 142.* Acuña *ad c. illud n. 2. dist. 2.* Sanch. *in opuscul. moral. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 5. num. 2.* Iul. Caesar. Madius *de sacris Ordinibus c. 1. n. 4.* qui testatur de stylo, & consuetudine. Vnde conferentem primam Tonsuram non sibi subdito suspensionem incurrere tenent Martin. Fornar. *in add. ad Tolet de sacram. Ordin. c. 6. n. 3.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 49. quaest. 5.* Lessi. *de Iustit. lib. 2. cap. 44. dub. 19. n. 91.* Bonacin. *de Sacrament. disput. 8. quaest. 4. punct. 4. num. 26.*

Episcopus, & Vicarius habent facultatem facien- 16
di actus voluntariae iurisdictionis extra territorium, prout resoluunt Vgolin. *d. §. 14. nu. 4.* Cardin. Tusch. *lit. I. concl. 546.* Stephan. Gratian. *disceptation. forens. cap. 127. in princip. & numer. 6.* asserit quòd possunt concedere dimissorias in aliena dioecesi. † Sic etiam 17
Episcopus extra territorium existens potest excommunicare, & absoluere subditum suum, vt tenet Gonzal. *ad regulam 8. Cancel. gloss. 61. n. 12* vbi *n. 11.*
resoluit quòd potest † Episcopus extra suam dioe- 18
cesim iurisdictionem contentiosam exercere, quando causae cognitio non vertitur, & effectus confertur in suam dioecesim, de quo etiam Gratian *d. cap. 127. num. 8* me citato *in hoc loco* nouissimè mei amicissimus Diana *d. p. 5. tract. 9. resolut. 34. vers. secundo,* vbi ex Vgolin. *de censur. tab. 1. cap. 27. §. 1. numer. 4.* ait Episcopum, vbi causae cognitio non adhibetur, & pro tribunali non sedetur, ac propterea alienum territorium non laeditur, extra dioecesim posse iu-
risdictio

risdictionem exercere, vel quando Episcopus diœcesis permitteret, modò litigantes in id consentiant; vt post alios resoluit Vgolin. *d.* §. 14. *n.* 4. *vers. secundò excipitur.*

In casu notabili Marchesan. *de commission. p. 1. c. 6. n. 84. pag.* 155. sic loquitur. *Sed pone, degit Episcopus extra suam diœcesim, ac iurisdictionem, & pro aliqua causa cognoscenda illi Breue dirigitur, puta Episcopo ciuitatis Castelli, vel alij. Quæro an illo extra suam diœcesim degente causam siue aliàs causas præfatas moda sibi commissas cognoscere possit? & resolutinè dico quòd non, quia cùm Episcopus ille certo sit loco deputatus, vbi dignitas electa intelligitur, cùm extra suam diœcesim illam exercere nequeat, per consequens in loca, vbi extra eam moratur, causam non valebit cognoscere, Quod declara, nisi in Breui mentio fieret de mora sua residentiæ extra præfatam iurisdictionem, vel diœcesim, aut si esset solitus ob aëris intemperie extra illam residere, vel si fuerit nominata persona, & speciè eius industria electa,* &c. & ibi; *Quod tamen limita, nisi de partium consensu electus fuerit, & commissio in eius personam impetrata, sicque in eum extra diœcesim, & propriam iurisdictionem manentem consentienda.* Card. *cõs.* 71. Abb. *in c. nonnulli, n.* 4. *& 7. de rescript.* &c. & idem Marches. *d. loco n.* 118. *pag.* 260. resoluit quòd si causa Episcopo demandetur trahenti moram extra suam diœcesim, neque per alium exercere ibi iurisdictionem potest, nisi in Breui apponantur verba, *etiamsi extra diœcesim propriam moretur.*

19 Quæstio est in hac materia difficilis, an scilicet suspensus à Pontificalibus in illis celebrando fiat irregularis? Partem negatiuam tenet gloss. *verb. Sacerdotale, vers. scias, in c. 1. de officio deleg. lib.* 6. sequuntur Innoc. *in c. 1. vers. à diuinis, de sentent. excomm. eod. lib.* D. Antonin. *part. 3. sum. tit.* 28. *c.* 4. *vltra med.* Couar. *in Clem. si furiosus, part. 1. §. 1. num. 1. vers. secundum*, Iacob de Graffiis *in aureis decis. lib. 4. cap. 25. n. 3.* Ioan. Præpos. *in 3. part. q. 3. de susp. dub. 1. n. 13.* Diana *dict. part. 5. tract. 10. resol. 4. vers. sed difficultas*, qui in eo præcipuè nituntur, quòd Pontificalia non sunt de substantia Ordinis, celebrationis, aut officij, cum sine illis quodlibet officium fieri possit. Contrariam verò sententiam tenuerunt Calderin. *in tract. de interdicto, memb. 2. quæst. 3.* Nauarr. *in man. c. 27. n. 163. versic. ex quo infertur primò*, Vinald. *in candel. de suspens. n.* 146. moti ex eo, quia cùm Episcopatus per se Ordo sit, celebrare in apparatu Episcopali, seu Pontificali est exercere actum proprium Ordinis Episcopalis, à quo Episcopus suspensus est: succeditque proinde regul. text. *in c. In fine, vers. scituros, de re iudic. lib.* 6. Inter quas tamen opiniones elegantem distinctionem tradit Vgolin. *de censuris, tab. 1. n. 14. §. 1. n.* 2. quam melius explicat Sayr. *eod. tract. lib 4. cap. 16. num. 17. cum duobus seqq.* vbi plenè videri poterit.

20 Denique aduertere oportet Episcopum, qui inuitatus accedit pro ordinandis clericis ad aliam diœcesim, debere habere expensas, vt docent Archid. *num.* 2. Turrecr. *num vlt.* & Bellamer. *in c. nullus Primas 9. quæst.* 1. Iacob. de Graff. *in aureis decis. part. 2. lib. 1. cap.* 10 *num.* 5. Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 5. num.* 55. vbi *num.* 56. subdit Episcopos titulares in aliena diœcesi Ordines ministrantes de consensu proprij Episcopi, & eius subditis, debere obtinere expensas.

21 Et ex eodem Concil. Tridentin. *dict. cap.* 5. suscipiens Ordines à proprio Episcopo, sed in aliena diœcesi absque licentia Episcopi, in cuius diœcesi Ordines conferuntur pœnam suspensionis ab executione Ordinis incurrit; vide Maiol. *de irregul. lib. 4. cap.* 21. Suar. *de censur. disput. 31. sect. 1. num.* 11. Mari.

Alter. *eod. tract. tom. 2. disputat. 9. c. 4. ad fin.* Bonacin. *d. disput. 3. q. 1. puncto* 12. vbi ampliat, etiamsi Ordines recipiantur ab Archiepiscopo in diœcesi alicuius sui Episcopi Suffraganei, & procedere ait non solùm in maioribus, sed etiam in minoribus Ordinibus subditque in fine istam suspensionem non esse Papæ reseruatam, sed Iure communi posse ab Episcopo auferri.

ALLEGATIO VII.

Episcopus dimissorias litteras quibus & quando concedat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui agunt de materia huius allegationis.*

2 *Accedente licentia, & consensu proprij Episcopi, potest alienus non suo subdito Ordines conferre.*

3 *Dimissoriarum vsus antiquissimus.*

4 *Dimissorias concedere possunt, qui ad Ordines valent promouere.*

5 *Dimissoriæ ab Episcopo excommunicato, vel suspenso declarato non sunt valida; possuntque subditi se facere ordinariam viciniori Episcopo.*

6 *Inferiores Prælati dimissorias concedere nequeunt, nisi ex consuetudine legitima præscripta, aut alio peculiari iure potestatem acquisiuissent eas dandi.*

7 *Abbates, aliique exempti hodie huiusmodi dimissorias clericis sæcularibus concedere non possunt.*

8 *Ordinarius priuatiuè ad Episcopum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, potest dimissorias concedere.*

9 *Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato huiusmodi dimissorias concedere non potest.*

10 *Capitulum Sede vacante nonnisi elapso anno à die obitus Præsulis, potest dimissorias concedere, nisi arctatis beneficiis, sub certis pœnis.*

11 *Amplia etiamsi Capitulum haberet territorium distinctum ob immemorialem possessionem.*

12 *Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum, quas pœnas incurrat.*

13 *Vicarius Papæ non prohibetur, etiamsi statim post vacantem Sedem dimissorias impartiri.*

14 *Capitulum Sede vacante ante lapsum anni vacationis Sedis potest obtinenti facultatem à Sede Apostolica de suscipiendo Ordines, cum licentia suo Ordinarij, huiusmodi facultatem subordinatam concedere.*

15 *Priuilegium obtinens à Sede Apostolica ad recipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis literis dimissorialibus, sed testimonialibus tantum proprij Ordinarij de vita, & moribus.*

16 *Capitulum Sede vacante potest concedere litteras testimoniales, licet concedere nequeat dimissorias.*

17 *Capitulum Sede vacante potest extero Episcopo concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum, non tamen subditorum vacantis Sedis.*

18 *Regulares Superiores suis monachis dimissorias concedunt.*

19 *Dimissorias cum antiquitus Episcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant.*

20 *Epiſcopo hodie precipitur ne ordinandum dimittat, niſi examinatum, & approbatum.*

21 *Epiſcopus ex alia legitima cauſa, quàm ægritudinis, poteſt dimiſſorioles litteras ſubditis concedere ad Ordines apud alienos Epiſcopos recipiendos.*

22 *Epiſcopus cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, poteſt illum iterum examinare.*

23 *Dimiſſoria ſemper valent, tum viuente, tum defuncto dante. Declaratur infr. n. 39.*

24 *Dimiſſoria data à Capitulo Sede vacante per ingreſſum moderni Epiſcopi non expirant.*

25 *Epiſcopus nouus poteſt per edictum omnes, & quaſcunque dimiſſorias à prædeceſſoribus, ſeue à Capitulo Sede vacante conceſſas, reuocare.*

26 *Pro dimiſſoriis ad Ordines recipiendos, nihil recipi debet ab Epiſcopo, eiúſve miniſtris.*

27 *Notarius pro ſingulis dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus litteris decimam partem vnius auri recipere tantum poteſt, niſi ſalarium ſit ei conſtitutum, vel conſuetudo adſit nihil accipiendi.*

28 *Notarius poſt confecta inſtrumenta, & tradita partibus, poteſt quod ab ordinatis ſponte offertur accipere.*

29 *Epiſcopus abſens à ſua diœceſi poteſt ſuis ſubditis dimiſſorias concedere.*

30 *Abſoluere à ſuſpenſione eos, qui nullius diœceſis exiſtentes ſine litteris dimiſſoriis ordinati fuerunt, ſpectat ad Epiſcopum, ad quem ex Concil. Trid. pertinebit illis dimiſſorias concedere.*

31 *Dimiſſoria littera à quibus per Regulares obtinẽda?*

32 *Nouitius ante profeſſionem an poſſit cum dimiſſoriis ſui Prælati Regularis ordinari?*

33 *Cuius Epiſcopi originiſne, an domicilij pertineat dimiſſorias nouitiis concedere.*

34 *Vtrùm licentia ordinandi ſuffraganeo conceſſa expiret per mortem Epiſcopi concedentis contingentem poſt deſcriptionem ordinandorum in matricula. Et an hoc caſu res dicatur adhuc integra.*

35 *Delegatio facta perſonæ prohibitæ Pontificalia exercere, & in tempus ac locum prohibitum, non ſortitur effectum.*

36 *Iuriſdictio Epiſcopalis expirat morte Epiſcopi, & mandatum morte mandantis.*

37 *Sede vacante non licet ordines conferre ſubditis infra annum*, ex diſpoſitione Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10.

38 *Epiſcopus tranſlatus non poteſt Pontificalia exercere in Epiſcopatu, à quo fuit tranſlatus.*

39 *Litteræ dimiſſoriæ expeditæ, & ſubſcriptæ manu Epiſcopi, ordinandis traditæ, & directæ Epiſcopis non impeditis Pontificalia exercere, ſemper valent, nec expirant morte concedentis.*

1 DE materia huius allegat. latè agunt Vega *tom. 2. de Curis c. 14. §. 8. num. 31.* Rebuff. *reſp. 2.* Fr. Emman. *in ſum. p. 1. c. 11. n. 2. & quæſt. Regular. tom. 1. q. 18. a. 1.* Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 13. §. 3. p. 1.* Petr dè Ledeſma *in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis c. 8.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 20. q. 7. & part. 2. lib. 3. cap. 48. quæſ. 5. verſ. cæterum*, Zerol. *in praxi Epiſc. p. 1. verb. Abbas*, Flores de Mena *var. lib. 3. quæſt. 24. n. 4. & num. 32.* Thom. Valaſc. *alleg. Iuris tom 1. alleg. 3. num 6.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici rub. 9. cap. 7. & 8.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part. 1. c. 1. à n. 11.* Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis tract. 2. cap. 2. à n. 20.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c. 7. num. 11. cum ſeqq.* plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decret. l. collect. 105.*

2 Etiamſi teneatur Epiſcopus per ſe ipſum ordinare ſuos clericos, vt admonet Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reformat. c. 3.* ſi tamen fuerit legitimè impeditus, de eius conſenſu poterit alienus ſubditis ſuis Ordines conferre, *cap. Epiſcopum 9. quæſt. 2. & cap. 1. iuncto cap. cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6.* hic autem conſenſus literariè præſtandus eſt, ex Felino *in cap. ſuper his, verſ. ſexta, & vltima concluſ. ſub num. 13. de accuſat.* vbi Innoc Rebuff. *in praxi benefic. sub. forma dimiſſ litterar. num. 34.* Et litteræ, quibus ille continetur, dimiſſoriæ vocantur à Concilio Trident. *ſeſſ. 23. de reformat. c. 10.* & *ſeſſ. 7. de reformat. c. 10.* vbi etiam *Reuerenda* dicuntur, quo nomine Hiſpani vtũtur. In his litteris debet cauſa exprimi rationabilis quare proprius Epiſcopus dimittẽs nolit, aut nequeat dimiſſum ordinare, *ex c. 1. de tempor. ordin. lib. 6.* Sanchez *in opuſculis moral. lib. 7. c. 1 dub. 20. n. 15.* & licet in aliquibus Prouinciis ſit conſuetudine receptum, vt nulla cauſa aſſignetur, ex Rebuff. *in praxi tit. de litter. dimiſſor. num. 28.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 26. verb. ſine licentia, verſ. oportet.* Gratian. *Marcb. deciſ. 98. num. 21.* nihilominus tamen hodie videtur hac conſuetudine non obſtante diſpoſitionem dicti *c. 1.* eſſe ſeruandam, cùm Concil. Trid. idem videatur ſtatuere *ſeſſ. 7. de reform. c. 11.* ibi, *Facultates de promouendo à quocumque non ſuffragentur niſi habentibus legitimam cauſam, ob quam à propriis Epiſcopis ordinari non poſſunt, in litteris exprimendam, & tunc non ordinentur niſi ab Epiſcopo in ſua diœceſi reſidente, aut pro eo Pontificalia exercente diligenti prævio examine;* &c. Quicquid aliter videatur intelligere Thom. Valaſc *d. alleg. 5. num. 53.*

Dimiſſorialium vſum antiquiſſimum fuiſſe non 3
dubitatur tempore quidem Diui Auguſtini eas extitiſſe, atque in vſu fuiſſe teſtatur ipſemet *in epiſtola ad clerum Hipponen. 137. verſ. cum iſtamet cauſa*, & tempore Concilij Niceni *in c. 2. diſtinctione 73.* Et docent Franc. Turrian. *lib. 3. pro epiſtolis Pontific.* F. Bernardin. Ferrer. *de antiqua Eccleſiaſticarum epiſtolarum genere*, Cardin. Cæſ. Baron. *tom. 2. anno Chriſti 142. num. 6 & tom. 3. anno Chriſti 345. n. 162.* Et ne fraus aliqua intercederet, erat enim certa dimiſſoriarum huiuſmodi litterarum forma à Canonibus introducta *73. diſtinct. per totam*: quæ ab Epiſcopis ſingulis ſeruanda eſt, quamuis hodie non eadem præcisè ſeruetur. Exemplaria nonnulla formandi litteras dimiſſorias poſuimus in formulario noſtro in calce huius operis impreſſo *form. 12. cum ſequentib.* quæ quidem dimiſſorialium formulæ adeò neceſſariæ ſunt, vt non ſufficiat Epiſcopo promoti cognoſcere, & ordinandum pro idoneo habendum, ſed ſi abſque legitima dimiſſoriarum forma aliquem ad Ordines promoueat, tam ipſe quàm Ordinatus incidunt in pœnas latas contra ordinantes non ſuum, vel ordinatos abſque ſeu cum falſis dimiſſoriis, Cherubin. *ad Conſtit. 40. Clemen. VIII. ſchol. 1. & 2.* Continebant olim litteræ dimiſſoriæ cauſam propter quam non poſſet proprius Epiſcopus ſuos ſubditos ordinare, *c. 1. de temp. ordin. lib. 6.* quam conſuetudinem ſapientiores Epiſcopi etiam nunc ſeruant.

Dimiſſorias concedere poſſunt cuncti Epiſcopi, 4
quos attenta Iuris ſanctione, priuilegio, vel conſuetudine, ad Ordines valent aſſumere, ex *gloſſ. fin. in c. cùm nullus, de tempor. ordinat. in 6.* is enim poteſt dimiſſorias concedere, qui & ordinare valet, *c. 1. 62. diſtinct.* Seraph. *deciſ. 985. num. 2.* Campan. *rub. 6. c. 3. num. 13. prope finem*, eo quòd poteſt quis per alium facere, quod per ſe ipſum exequi non detinetur, ex *reg. poteſt quis, de regulis Iuris in 6.* † Niſi fue- 5
rit excommunicatus, vel ſuſpenſus declaratus, tunc

enim

enim dimissoriæ ipsius non valerent, sed subditi possent se facere ordinari à viciniori Episcopo: incumbit tamen ipsi onus probandi Episcopum fuisse excommunicatum, vel suspensum. *c. 2. de tempor. ordin. in 6.* Piasec. *d. c. 1. n. 13.*

6 Inferiores autem Prælati eas nequeunt concedere, nisi à Sede Apost. fuerit eisdem specialis data potestas, ex *d. c. cùm nullus §. inferiores*, aut nisi aliquo peculiari iure potestatem acquisiuisset eas dandi, per ea, quæ scribit Panorm. *in cap. accedentibus, n. 2. de excess. Prælat.* præsertim ex consuetudine legitimè præscripta, iuxta gloss. *verb. inductum in d. §. inferiores*, resoluunt Capell. Tholos. *decis. 451.* Petr. Gregor. *Syntagm. iuris lib. 40. c. 2. n. 19.* Campanil. *d. rub. 9. c. 8. n. 2.*

7 Exemptis olim licebat huiusmodi dimissorias impartiri, ex *d. c. cùm nullus*, vbi Ioann. Andr. *numer. 2.* Anch. *var. in exemptis, sub num. 3.* & Franch. *numer. 5.* Hodie tamen Iure nouiori Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. c. 10.* neque ipsi Abbates, neque alij etiam exempti, aut collegia, vel Capitula quæcunque etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias clericis sæcularibus, vt ab aliis Ordines suscipiant, concedere valent: vnde Henriquez *in summa lib. 10. cap. 21. lit. 3.* affirmat personas quaslibet extra Præsulem, etiam habentes iurisdictionem quasi Episcopalem contentiosam & voluntariam nequire dictam elargiri licentiam, & *in commento lit. T.* attestatur ita Romæ obtinuisse Episcopum Salmanticen. de anno 1581. contra Capitulum suæ Ec-
8 clesiæ; † nisi tamen esset Ordinarius priuatiuè ad Episcopum, iusque haberet visitandi, deputandi Vicarium, congregandi Synodum, approbandi ad Confessiones, & exequendi defunctorum voluntates, contra quem non intrare dispositionem Concilij Trid. *sess. 23. c. 10.* defendit Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. c. 212.* quem refert & sequitur Campan. *d. cap. 8. num. 4.* Grilenzon. *cons. 142. num. 28. & 30.* nouissimè Ciarlin. *forens. lib. 1. c. 46. num. 19.* & ad hos terminos videntur reducenda latè adducta per Flores *var. 24. per totam.* Molfes. *in sum. tr. 2. c. 2. numer. 17. & 18. & c. 17. à numer. 19.* Tamburin. *de Iure Abbatum tom. 2. disp. 11. q. 20.*

Nec hoc ita absolutè conceptum videtur verum, sed requiritur quòd inferiori huiusmodi Prælato territorium separatum cum plena iurisdictione in omnes homines tam de Clero, quàm de populo fuerit concessum; Episcopusque omne ius, omnemque iurisdictionem, & correctionem, quæ ei competebat, à se penitus abdicauerit, nullumque ius in eis retinuerit, etiam quoad consecrationes, ordinationes, cæteràsque Episcopales officij indigentias, sed eas à quocumque voluerit Episcopo recipiendi, illi tribuerit facultatem per donationes Apostolicis confirmationibus munitas; quo casu posse inferiorem dimissorias concedere censuit Rota *in nullius, seu Squillacen. iurisdictionis 4. Maij 1616.* coram *Martino Andrea.* Et nouissimè cùm Patres Ordinis Carthusien. supplicarent sacram Congreg. Eminentissimorum, & Reuerendiss. DD. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regular. præpositorum pro reuocatione cuiusdam Ordinis ab eadem sacra Congr. emanati, & directi Priori Monasterij S. Stephani de Busco ne auderet dimissorias concedere ad Ordines subditis sæcularibus eiusdem Monasterij, attento quòd decisionibus, & sententiis Rotalibus fuerat iam resolutum dictum Monasterium habere proprium territorium, & in suos subditos exercere omnimodam iurisdictionem. *Eadem igitur sacra Congr. Eminentissimo Gypsio referente censuit reuocandam, & tollendam esse, prout præsentis decreti virtute reuocatur, & tollit suspensionē, per quā prædicto Priori Carthusiēsi Monasterij S. Stephani de Busco ab eadem sacra Cōgr. prohibitum fuit sub die 21. Februarij 1631. concedere litteras dimissoriales ad Ordines subditis propriis sæcularibus. Romæ 18. Iunij 1631.* At casu, quo ipse Prælatus inferior dimissoriales litteras concedere nequit, tenentur ordinandi subditi eidem Prælato, Ordines vel easdem litteras accipere ab Episcopo viciniori, vt in sequenti declaratione. *Sacra Congregatio Concilij cēsuit licere Episcopis viciniorib. Ordines cōferre subditis sæcularibus Abbatum, & aliorū inferiorum, etiā nullius diœcesis, sine consensu, seu litteris testimonialibus eorumdem Abbatum, & aliorum inferiorum. Romæ die 22. Februarij 1632.*

Vicarius generalis Episcopi huiusmodi dimisso- 9
rias litteras concedere non potest, cùm ad id vicariatus officium non extendatur, nisi de speciali mandato Episcopi, vel ipso Episcopo in remotis agente, *d. c. cùm nullus*, vbi *officialis, & in §. Episcopo*, vbi gloss. *verb. in remotis*, Anton. Cuch. *lib. 2. instit. maiorum, tit. 8. num. 110.* Mandos. *ad reg. 24. Cancel. quæst. 5. num. 9. & 10.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. forma vicariatus, num. 47.* Iacob. Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. q. 41.* Petr. Gregor *syntagm. iuris, lib. 16. c. 9. post num. 3.* Gutier. *canon. lib. 2. c. 17. num. 14. cum seqq.* Zerol. *in praxi Episcop. part 2. verb. Vicarius, §. 4.* latè Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 5 à num. 7.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 40.* Azor. *instit. p. 2. lib. 3. c. 45. quæst. 7.* Vgolin. *de officio & potestate Episcopi, c. 4. §. 7. vers. quintò dimissorias,* Piasec. *in praxi noua Episcop. d. c. 1. num. 13. vers. concedit,* Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum, p. 1. n. 197.* Campanil. *d. c. 8. n. 3.* Molfes. *in sum. tract. 2. n. 22.* Fr. Emman. *in sum. tom. 4. c. 61. alias 62. num. 4.* Venero *in examine Episcop lib. 1. c. 16. num. 12.* Stephan Gratian. *Marchia decis. 98. à num. 14.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 2. c. 5. n. 97.* Bonacin. *de censur. extra Bull. disp. 3. q. 2. punct. 11. n. 23.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 2. c. 2. quæst. 6. in fine.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 28.* vbi quando Episcopus dicatur agere in remotis, de quo etiam post gloss. *verb. in remotis ad fin. in dict. c. cùm nullus,* Petr. Greg. *lib. 4. partit. iuris Canon. tit. 2. c. 4. lit. K.* Menoch. *de arbitr. casu 222. n. 26.* Gutier. *dict. lib. 2. c. 17. num. 15.* Sanch. *dict. dub. 26. num. 42.*

Capitulo Sede vacante antiquitus libera conce- 10
debatur facultas dimissorias illico concedendi, per *d. c. cùm nullus*, quæ nouissimo iure Concil. Trident. *sess. de reformat. c. 10.* restricta est, vt non nisi elapso anno à die obitus Præsulis numerando, queat dimissorias concedere, præterquam illi, qui alicuius beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit, aliàs Capitulum contraueniens Ecclesiastico subiaceat interdicto, & ordinati si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, maxime in criminalibus, gaudeant, in maioribus verò ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi. Vide Emman Sà *verb. Ordo num. 29.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de deuolut. num. 97.* Gard Tolet. *in sum. lib. 1. cap. 49. num. 1.* Nauarr. *cons. 18. & 44. de tempor. ordinat.* Sayr. *decis. 65. eod. tit.* Fr. Emman *in sum. tom. 2. c. 14. concl. 2.* Læl. Zech. *de Repub. Eccles. c. 24. vers. non potest.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 16. vers. sine licentia. vers. poterit tamen Capitulum.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. Capitulum, in princip. pag. 73.* Petr. de Ledesma *in summa part. 1. de sacram. Ordinis c. 8. concl. 3.* Henriq. *lib. 10. c. 22. num. 3.* Azor. *d. part 2. lib. 3. c. 9. quæst. 5.* Suar. *tom. 5. de censur. disput. 31. sect. 1. num. 20.* Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. c. 1. num. 13. vers. Capitulum.* For-

nar.de sacram.Ordinis,c.5.§.4.numer.4.Franeisc.Leo in thesauro fori Ecclesiast. part.3.c.8. numer.47. cum seqq.Rendina in promptuario recept. sentent. tom.1.sit 20.à num.1. Campanil. d.c.8.numer. 5. Bonacina de Sacram.disp.8.quest.vnic.puncto 4.n.22.& dicto puncto 11.num.24.Filliuc.tract.41.de benefic.c.1.num.44. Homobon.de examine Ecclesiast.tractat.2.c.1.quos.6. prope fin.& tract.11.in fine resol.3 Sanch.in opusc.moral.lib.7.c.1.dub.20. numer.36. Monet.de commutat. vlt volunt.c. 10.numer.164.cum multis seqq. Aloys. Ricc.in praxi aurea,resol.106.& decis.Curia Archiep. Neapol.decis.185.part.4.Molfes.in sum.Theologia moralis tractat.2.c.2.num.25. Cardos.in praxi iudicum, verb.Capitulum,num 5.Molin.de iustit.tract.5.disp.11. num.4. Flores.var.q.24.num.4. Thom.Valasc.tom.1. alleg.5.num 11.Quaranta in summa Bullarij,verb.Capitulum Sede vacante,vers.decimò quæro, vbi ampliat procedere † etiamsi Capitulum haberet territorium
11 distinctum,& exemptum ob immemorialem possessionem,& sint iudices Ordinarij,refert Aloys.Ricc. Neapol decis.185.part.4. & quamuis velint ad primam Tonsuram dimissorias concedere,& nuncupatim, quòd non possit dare dimissorias etiam ad primam Tonsuram Capitulum Sede vacante, tenent Maiol.de irregul.lib.4.c.3.numer.3 Nicol.Garc.de benefi.part.5. c.7.numer.95. Fr. Emman.in sum.tom.2. c.14.n 6.Aloys.Ricc in praxi aurea resol.106.Monet. d.c.10.n.173.

Arctatis beneficiis tam habitis, quàm habendis posse Capitulum Sede vacante per Vicarium ab eo electum, intra annum litteras dimissorias concedere per Concil.Trid.sess.7.de reformat.c.10 ibi, arctatus non fuerit, obseruant Salzed. d.c.26. lit. C. vers.poterit.Zerol. in praxi Episcop.part.1. verb.Capitulum,in princip.& vers.secundum,Quarant,d.vers.decimò quæro.Garc.de benef.part.5.c.7 à num.96. Molin.d.tract. 5.disp.11.numer.4 vers. quamuis.Sanch.d.c.1.dub.20. num.37. Monet. de commutat.vlt. volun.c.10. numer. 180. vbi resoluit posse huiusmodi Capitulum pro arctatis litteras dimissorias ei concedere, qui habeat Episcopum à quo ratione originis,domicilij, aut alterius beneficij compatibilis ab eo recepti illas posset obtinere.

Arctatos occasione beneficij recepti illos dici, qui obtinent aliquod beneficium requirens seruitium personale, ratione cuius de iure,consuetudine, priuilegio,statuto Ecclesiæ, vel fundatione intra annum tenetur se promoueri facere, asserunt Nicol. Garc.d. part.5.c.7. numer.98. Vgol. de potest. Episc. c.26.§. 20. numer.5. vers.& primò. Aloys. Ricc. in praxi aurea,resol.98. exemplificantes in eo,qui obtinet parochialem Ecclesiam,quòd sit arctatus ad Sacerdotium intra annum, & in eo,qui obtinet Canonicatum ad Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficiis,seu cappellaniis requirentibus ex institutione seruitium personale, seu aliquem Ordinem. latè Monet.d.c.10. numer.166. cum multis seqq. vbi cum Garc.& Vgolin. citatis locis,idem eadem ratione dicendum putat, vbi Ordo suscipiendus beneficio est ita annexus, vt tempore prouisionis in eo constitutus esse debeat, qui beneficium obtinet, sed impetarns dispensatus fuit, vt hoc non obstante huiusmodi beneficium posset obtinere,vel vbi in litteris contineretur illa,non obstantibus, &c.per quæ effectus gratia nostra impediri valeat quomodolibet,vel differri,aut similis.

Arctatos occasione beneficij recipiendi illos dici, qui habent ius, seu sunt vocati ad aliquod beneficium vacans,seu capellaniam, quod tamen requirit actu certum Ordinem, quo illi carent: vel illos dici, qui cùm sint ordinati primæ Tonsura, sunt præsentati ad beneficia maiorem Ordinem actu requirentia,attestantur Aloys.Riee. d.resolut.98.Monet.d. c.10.numer.173.& 176.Nicol.Garc.d.c.7. à num.99. obseruantes etiam electum in concurso ad beneficiũ Curatum,cuius collatio facienda est à Papa,non posse interim dici arctatum tam occasione beneficij recepti,quàm recipiendi;necnon minimè dici arctatum occasione beneficij recipiendi illum,cui aliquis vult resignare aliquod beneficium requirens actu Ordinem,quo ille caret.

Vicarius autem à Capitulo deputatus concedens 12
prædictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum,si fuerit impetrans promotus ad Ordines vigore dictarum litterarum, vltra pœnas eodem Capitulo supra relatas imponendas, expressasque in d. c.cùm nullus, ab officio, & beneficio per annum est iure suspensus, vt habetur in Concilio Trident. sess. 23.c.10.etiamsi is,cui concessit,vsus non fuerit,provt refert decisum Nicol. Garcia in addit. ad d.c.7.num. 91. sed post annum non impeditur, vt demonstrant aperta verba eiusdem Concil.sess.7. de reformat.capit.10.

Vicarius tamen Papæ ad hac resolotione excipi- 13
tur,qui non prohibetur etiam statim post vacantem Sedem dictas dimissorias impartiri, eo quòd Concil. minimè restringit iurisdictionem Sedis Apost.quamuis vacantis.Maiol.de irregul.lib.4.c.6.Henriquez lib. 10.c.22.§.3.Campanil.d.c.8.numer.6. Salzed.d.c.26. lit.C,vers.poterit; & nuncupatim de his Vicariis Papæ in Vrbe, ac de Vicariis Episcoporum deputatis per Papam, quos Apostolicos vocamus, resoluunt Mandos.ad reg.24. Cancel.c.3. de malè promotis quæstio.6.numer.13. Iacob.de Graff.in aur.decision. partis 2.lib.3.c.13.de cleric.circa Ordines,quos refert & sequitur Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori Eccles. c.7. num.15.

Capitulum Sede vacante, ante lapsum anni va- 14
cationis Sedis, obtinenti facultatem à Sede Apost. de suscipiendo Ordines cum licentia sui Ordinarij, potest huiusmodi facultatem subordinatam concedere;ita Nauar. cons.19. de tempor.ordinat. quam refert Piasec.in praxi noua Episcop. d.ct.c.1.numer.13. vers. capitulum, me citato in hoc loco nouissimè doctus Diana moral.resol.part.5. tract.10.resol.46. vers. tertiò Sanch.in opuscul.moral.lib.7.c.1.dub.26.vbi resoluit Capitulum Sede vacante ante annum elapsum posse licentiam concedere alicui Episcopo, vt in ea diœcesi ad Ordines promoueat alienos habentes dimissorias proprij Episcopi, aut sui Prælati Regularis,vel personas eiusdem diœcesis habentes dimissorias Episcopi mortui,vel Nuncij Apostol. vt à quocumque Antistite ordinentur.

Qui enim à Sede Apost.priuilegium obtinuit ad 15
suscipiendos Ordines à quolibet Episcopo,non indiget nouis litteris dimissoriis, indiget verò testimonialibus proprij Ordinarij de vita, & motibus, Bonacin.de Sacram.disp.8.quest. vnica puncto 4.num.27. Ciarlin.controu forens.lib.1.c.46.numer.23. Alioquin si ad Ordines sine litteris testimonialibus proprij Ordinarij promoueatur, remanet suspensus ab executione susceptorum Ordinum, & ordinans incurrit suspensionem à Collatione Ordinum, per annum, vt patet ex Concil.Trid.sess.23.de reform. c.8 ad finem, tenent Henriq. lib.14.c.28.num.2.Tolet.lib.1.c.49. numer.4.Fornar.de Ordine c.4.num.3.Quaranta verb. Ordo vers.suspensionis pœnam. Rectissimè agunt supremi Pontifices cùm in Breuibus appellatis, extra tempora, aliisque, in temporibus nominatis, mandans clausulam apponi, & de licentia sui Ordinarij quæ

multos

multos retinet à susceptione Ordinum, aufertque abusus complures, etenim imperiti, infames, aliave ex causa inhabiles, non valentes à propriis locorum Ordinariis Ordines suscipere, externas petũt regiones, Ordinesque fraudulenter extorquent ab alienis Episcopis, nescientibus quanta sit in hominibus pernersitas: illi verò, qui facultatem obtinent in Curia recipiendi Ordines à quocumque Antistite, per Breue, addita clausula, *absque literis dimissorialibus sui Ordinary*, attentè videant quibus causis in suis supplicationibus relatis prædictam licentiam impetrãt, quia in gratiis & priuilegiis omnis causa præsumitur impulsiua, ex Franch. *in c. decet n. 3. de regulis iuris in* 6. Tiraq. *in tract. cessante causa lim.* 1. *n.* 81. quos refert Campanil. *d. rub. 9. c. 7. num. 6.* vbi *n. 5.* resoluit quòd si postea esset causa, qua adductus Papa licẽtiam elargitus est suscipiendi Ordines à quocumque sine dimissoriis proprij Episcopi, non propterea censenda est reuocata prædicta facultas, vt nequeat amplius impetrans ea vti, seque promoueri facere à quo maluerit

16 Obserua tamen Capitulum Sede vacante, siue Vicarium, qui eius vices gerit, posse intra annum concedere litteras commendatitias, siue testimoniales, licèt concedere nequeat dimissorias; nam litteræ testimoniales non sunt dimissoriæ. Ita Nauar. *cons. 27. de tempor. ordinat.* quem citat Bonacina *de Sacr. disp. 8. q. vnic. puncto 4. numer.* 24. Læl. Zech. *d. c.* 24. *num.* 11. *vers. non potest concedere.* Thom. Valasc. *dict. alleg. 5. num.* 15. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Neapol. c.* 87. *numer.* 15. *vers. Capitulum.* Quarant. *verb. Capitulum, q. 20. vers. tertiò limita,* Tiber. *de instruct. ad Ordin. c. 7. quæst.* 51. *vers. his autem,* me citato *in hoc loco.* Ciarlin. *contron. forens. lib.* 1 *c.* 46. *num.* 12. Et potest etiam idoneitatis testimonium facere, Nauar. *cons. 17. eod. tit.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Capitulum* 5. Molfes. *d tract. 2. c. 2. num.* 29. Molin. *d. tract. 5. disp.* 11 *num. 4. vers. quamuis,* Bonacin. *d. puncto.* 11 *num.* 24. Monet. *de commutat. vlim. volunt. c. 10. num.* 182. vbi refert modernum Curiæ Rom. stylum habere, vt Sede Episcopali vacante ipsæ quoque testimoniales dentur ab Ordinario viciniore.

17 Item potest intra annum Episcopo extero concedere exercitium Pontificalem, & ordinationem propriorum subditorum vacantia Sedis post annũ, Henriq. *lib. 10. de sacram. Ordinis, c. 22. §. 1.* Quaranta *verb. Capitulum. Sede vacante q.* 11. Genuens. *in praxi Archiep. Neap. c. 87. num.* 13. Piasec. *in d. praxi noua Episcop. d. c. 1. n.* 13. *vers. Capitulum,* Fornar. *de Ordine c. 5. §. 4. in 4. notab.* Molfes. *in sum. Theologia moralis tract. 2. c. 2. n.* 28.

18 Dimissoria etiam concedunt Regulares Superiores suis Monachis, prout infrà ostendo *num.* 31. iuxta modum, & formam traditam à S.D. Clemente VIII. in hac Ordinatione, quæ sequitur. *De mandato S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papæ VIII. tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis quorumcumque Regularium superioribus, vt de cætero obseruent, & obseruari faciant, ea, quæ in Decreto sacræ Congreg. Cõcily Trident. continentur, cuius tenor est talis Congregatio Concilij censuit superiores regulares posse suo subdito itẽ regulari, qui prædictis qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempè illius monasterij, in cuius familia ab iis ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit, & si Diœcesanus adfuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, dũ tamen ab eo Episcopo, qui Ordines contulerit, examinetur, quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tẽpus quo Episcopus Diœcesanus vel absuturus, vel nullas habiturus ordinationes esset. Verum cũ à superioribus Regularibus Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente, litteræ dimissoriæ dabuntur, in eis vtique huiusmodi causã absẽtiæ Diœcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse, quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis actiuæ, & passiuæ priuationis, ac aliàs arbitrio eiusdem S.D.N. Papæ reseruatas pœnas, incurrent. In quorum, &c. Dat. Romæ die 15. Mart j an.* 1596. referunt Laurẽt. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul pag.* 71. Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 14. num.* 18. Marcel. Vulpe *in dict. sua praxi iudic. cap. 7. num.* 11. Nald. *in sum. verb. Ordo, num.* 26 Antonin Diana *moral. resol. tom. 1. tract. 16. alias 3. miscell. resol. 15. per tot.* Et aduertit Iul. Cęsar Madius *de sacris Ordinib. c.* 10. *n.* 8 ad ordinationem Regulariũ sufficere si in litteris dimissoriis Prælatus Religionis, siue Conuentus testetur de absentia Diœcesani, vel quod nolit habere ordinationes, vt possit ab alio Episcopo ordinari, nec esse necessarium habere hac de re ex Curia Episcopali instrumentum, vel fidem authenticam, Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num.* 14. Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici, rub. 12. cap. 13. num.* 37. Vgolin. *de potestate Episcopi, c. 16. §. 20. num.* 8. Capuccin. *in addit. ad compend. verb. Ordines sacri, §. in fine.* Miranda *in manual. Prælat. quæst. 28. art.* 2. *tom.* 1. Molfes. *in sum. Theologia moralis, tract. 2 cap. 2. num.* 23.

Has autem dimissorias, cùm Episcopi antiquitus 19
dabant, non eum examinabant, cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant, vt colligitur ex text. *in c. Sanctissimo 3. dist.* Postea verò *in Conc. III. Carthaginensi,* sãcitum fuit ne Episcopus ordinandum dimittat, nisi examinatum, & approbatum, eiusque decretum innouauit, confirmauitque Concil. Trid. *sess. 14. de reform. c. 3. & sess. 23. de*
reform. c. 3. † præcipiens Episcopis, vt per semet- 20
ipsos Ordines conferant, quòd si ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter quàm iam probatos, & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant, de quo Zerola. *in praxi Episcop. p. 1. verb. dimissoria §. 10. vers. secundum,* Petr. Ledesma *in sum. part. 1. de sacram. Ordinis, c. 5. concl.* 10 Thom. Valasc *allegat. Iuris tom. 1. alleg. 5. num.* 1. Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num.* 12. Et licèt Concilium *d. sess. 23. c. 3.* videatur dicere Episcopo tantum ægritudine impedito licere litteras dimissoriales subditis concedere ad Ordines, apud alienos Episcopos recipiendos, tamen hoc ei liceret, quando alias legitima causa, quàm ægritudinis, impeditus fuerit vt decisum referunt Armendar. *in addit ad recop. legum,* Nauar. *ad lib. 1. tit. 28. lib. 7. de Episcopis, in declarat. n.* 42. Vgolin. *d. §. 20. n.* 11.

Concedendæ sunt igitur dimissoriæ ex iusta cau- 21
sa, & priùs illo examinato, qui petit dimitti, non vtique tutus erit in conscientia Antistes ille, qui suum subditum non examinatum, aut nullo præcedente scrutinio dimisisset, si ille postea reperiretur inhabilis maléque promotus, quamuis in litteris adiecisset clausulam, quæ Ordinatoris conscientiam onerasset, vt adnotarunt, & iustè quidem, Vinald. *p. 3. sui candelabri c. 8. num.* 12. Maiol. *de irregul. lib. 4. c. 5. num.* 4. Quare in concedendis litteris dimissoriis quatuor seruanda sunt, & maximè attendenda requisita. *Primò* legitimum examen & approbatio, ex Trid. iuxta ea quæ dixi suprà *n. 19. & 20. Secundò,* vt in illis addatur causa ob quam proprius Episcopus per se ipsum Ordines conferre nequit, ex iis, quæ

quæ adduxi suprà *n. 2. Tertiò* exprimēdi sūt Ordines,
ad quos suscipiendos Episcopus litteras dimissorias
concedit. *Quartò* exprimendum est, an Episcopus in-
tendat facultatem generalem recipiendi Ordines à
quocumque Episcopo: nam si facultatem specialem
tantùm ab aliquo Episcopo; nam si facultatem spe-
cialem recipiendi Ordines à tali Episcopo concedat,
non possunt Ordines ab alio suscipi, alioquin pœna
suspensionis incurritur. Ita aduertit Bonacin. *d. punct.*
1 e.n.25.

22 Dubium ex dictis oritur, possitne Præsul ille, cui
examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur,
iterum examinare dimissum? In primis Iure com-
muni attento negatiuè est respondendum cum *gloss.*
vltim. cap. Episcopi 9. quæst. 2. quam ibi sequuntur
Præpos. *num. 3.* & Gemin. *num. 2.* admittit Molfes. *in*
summa Theologiæ moralis tract. 2. c. 2. num. 21. post med.
vbi refert Sixtum V. audita sententia Congregat. de-
clarasse, quòd si Episcopus litteras dimissorias con-
cedens subditum examinauit, & in litteris dimisso-
rialibus hoc affirmauerit, non tenetur Episcopus ad
quem ordinandus mittitur, illum examinare, nec in-
quirere super idoneitate, & litteratura. Verùm atten-
te considerato nouissimo Concil. Trident. decreto
sess. 7. de reform. c. 11. credo ordinantem Episcopum
tutius agere, si eumdem denuò examini subiiceret,
propter expressa verba dicti decreti disponentis ne
ab extraneo quis ordinetur nisi diligenti præuio
examine, cui subsequitur alter canon *sess. 23. cap. 3.*
& iubet nemini non examinato concedendas esse
dimissorias, ex quibus ita iunctim consideratis li-
quet ab vtroque debere examinari ordinandum, &
in propriis terminis tenent Fr. Emman. *i usum. tom. 4.*
cap. 61. num. 5. Laur. de Franchis *dicto loco vers. 13.*
Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 1. n. 12. pag. 29.* Cam-
pan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 9. cap. 8. n. 31. vers.*
sed re. Bonacina *d. punct. 4. n. 33.* Iul. Cæsar Madius *de*
sacris Ordin. c. 4. n. 2. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 2.*
c. 5. n. 72.

23 Dimissorias autem istas semper valere, tum vi-
uente, tum defuncto dante, resoluunt Zabar. com-
muniter receptus *in Clem. fin. post num. 9. quæst. 5. de*
elect. vbi Imola *num 3.* & Bonif. *num. 43.* Villadieg.
de legat. q. 16. n. 15. Bonac *d. p. 11. num. 26.* Nau. *in c.*
placuit num. 34. & 163. de pœnit. dist. 6. & cons. 5. de
rescript. in noui Zerola *in praxi Episcop p. 1. verb. di-*
missoria §. 9. Rebuff. *in forma litter. dimissor. num. 43.*
Perez *l. 2. tit. 2. lib. 2. ordin. & l. 6. tit. 12. lib. 3.* Piasec.
in praxi noua Episc. d. c. 1. num. 14. in fine, Pauin. *de po-*
testate Capituli Sede vacante, p. 1. n. 9. fol. 18. Laurent.
de Franchis *d. loco vers. ad 12.* Henriq. *in summ. lib. 10.*
cap. 22. §. fin. Gutier. *practic. lib. 3. quæst. 75. num 5. &*
canon. lib. 2. cap. 17. à num. 14. Thom. Valasc. *tom. 1.*
alleg. 5. num. 4. Stephan. Gratian. *March. decis. 98. n.*
20. Alzed. *d. cap. 5. num. 48.* Fr. Emman. *quæst. regular.*
tom. 1. q. 9. art. 1: Salzed. *ad Bernard. in practic. cap 26.*
vers. postquam, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 12. n. 36.*
Vgolin. *d. c. 26. §. 20. num. 9.* Homobon. de Bonis *de*
examine Ecclesiast. tract. 2. c. 1. q. 7. Fagundez *in quin-*
24 *que Ecclesiæ præcepta part. 2. lib. 7. c. 8 n. 16.* † Etiamsi
à Capitulo Sede vacante datæ fuissent, quia per in-
gressum moderni Episcopi non expirant. Ita Qua-
ranta *in summa Bullarij verb. Capitulum Sede vacāte*
vers. secundò dubitatur, Petr. de Ledesma *in sum. p. 1.*
de sacram. Ordinis cap. 8. concl. 4. Molina *de iustitia*
tract. 5. disp. 31 num. 4. Gonzal. *d. gloss. 12. num. 37.* Mo-
net. *de commutat. vltim. volunt. cap. 10. n. 179.* Bona-
cina *d. puncto 10. num. 17.* Fagundez *d. num. 16.* Thom.
Valasc. *d. alleg. 5. num. 13.* Marcel. Vulpe *d. c. 7. n. 13.*
& me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 1. cap. 5. n. 95.*

Gutier. *Canon. lib. 2. c. 17. num. 12.* † vbi consulit Or- 25
dinatoribus, vt si tempore præsentationis dictarum
litterarum coram eis, sciuerint nouum Prælatum,
atque successorem possessionem eiusdem Episcopa-
tus cœpisse, vel in Episcopatu adesse, illas non admit-
tant, nisi reualidatæ, vel nouiter à successore con-
cessæ productæ fuerint, vel ab eius officiali ad id
speciale mandatum habente: à nouo enim Antistite
reuocari possunt per edictum omnes & quæcumque
dimissoriæ à prædecessoribus Præsulibus, siue Capi-
tulo Sede vacante concessæ, quæ nondum sortitæ
fuerunt effectum, prout resoluit Rebuff. *in praxi rub.*
de formaliter dimiss. num. 44. & intelligunt iusta sub-
sistente causa, Campanil. *d. rub. 9. c. 8.* & Gutier. *d. lib.*
2. c. 17. n. 10.

Pro litteris dimissoriis ad Ordines recipiendos 26
nihil recipi debere ab Episcopo, eiusve ministris,
disponit Concil. Trid. *sess. 21. de reform. c. 1.* & deci-
sum refert Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauar-*
ra in lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis in declarat. n. 35.
in resp. dub. 3. † Notarius verò pro singulis dimis- 27
soriis, seu testimonialibus decimam partem vnius
aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei con-
stitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi; vt
habetur *in dict. cap. 1.* & copiosè P. Suar. *de Religione*
lib. 4. de simonia c. 35. num. 6. cum sequentibus, Nauar.
in man. c. 23. num. 201. Vgolin. *in tract. de simonia tab.*
1. c. 41. §. 4. Sbroz *de officio vicarij lib. 2. quæst 41.* Ho-
mobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico p. 2. tract. 1.*
c. 6. quæst. 11. resol. 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœ-*
nit. lib. 23. n. 200. Zerol *in praxi Episcop. p. 1. verb. di-*
missoria §. 7. pag. 112. Lessi. *de Iustitia lib. 2. c. 25. dub.*
10. Piasec. *in praxi noua Episc. p. 1. c. 1. num. 55.* Cened.
ad Decretal. collect. 177. num. 1. vbi etiam addit, † licèt 28
dubius, post confecta instrumenta, & tradita parti-
bus posse Notarium, quod ab ordinatis spontè offer-
tur, recipere, de quo Matien. *in dialogo Relatoris p. 3.*
c. 25. n. 5. Perez *l. 1. gloss. 1. post med. tit 9. lib. 2. Ordin.*
Sanch. *de Matr. lib. 8. disp. 35. n. 14.* Homob. *d. c. 6. q.*
11. resol. 1. in fine.

Vnum adderem quotidianum, & in praxi vtile, 29
quòd Episcopus absens à sua Diœcesi potest dare
litteras dimissorias, si absentes subditi eas petierint,
vt ordinari possint ab alio; potest etiam illorum
examen demandare Episcopo loci, in quo degunt, si
propter absentiam valdè eis incommodam voluerit
examini illos ibi subiicere, ita decisum refert Ar-
mendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra lib. 1. tit. 18.*
l. 7. de Episcopis num. 59. Concessio enim dimissoria-
lium est voluntariæ iurisdictionis, & ideo possunt
extra diœcesim, & alieno territorio concedi, vt
multis probat Stephan. Gratian. *Marchia decis. 98.*
per tot quem refert Camill. Borrel. *in sum. decis. tom. 1.*
tit. 6. n. 43.

De absolutione suspensionis contractæ suscipien- 30
do Ordines absque litteris dimissoriis, dixi *allegat.*
seq. num. 14. Nota quòd absoluere à suspensione eos,
qui nullius Diœcesis existentes sine litteris dimisso-
riis ordinati fuerunt, spectat ad Episcopum, ad
quem ex Concilio Tridentino pertinebat illis dimis-
sorias concedere, vt refert decisum Armendar. *d. loco*
n. 61.

Patentes litteræ dimissoriæ, siue commendatitiæ, 31
quibus Regulares ordinandi sunt, esse debent suo-
rum Prælatorum Ordinarium, non verò Episcopi
Diœcesani; Concilium enim *sess. 23. cap. 8.* quatenus
dicit quòd *nullus etiam cuiusuis generalis, aut specialis*
rescripti, vel priuilegij prætextu, ordinetur etiā statutis
temporibus, nisi eius probitas, ac mores Ordinarij sui te-
stimonio commendentur; intelligendum est de Genera-
libus

libus, & prouincialibus, seu etiam inferioribus prælatis Regularibus, quia negari non potest, quoad hoc Prælatos esse Ordinarios, qui suorum subditorum probitatem, vitam, & mores plenè cognoscunt, & de illis attestari possunt iuxta dispositionem Concilij *dicto loco.* refert me citato *in hoc loco* Ciarlin.*controuers. forens. lib.* 1. *cap.* 46. *num.* 21. non verò Episcoporum Diœcesani, qui nec respectu Regularium Ordinarij dici possunt, nec de illorum vita, & moribus testimonia ferre queunt: confirmatur deinde ex allo Concilij loco *d. sess.* 23. *c.* 10. argumento deducto à contrario sensu, vbi Abbates, & alij quicumque Prælati, quamuis exempti, prohibentur litteras prædictas dimissorias concedere aliquibus clericis sęcularibus, vt ab aliis ordinantur; ergo cum propriis subditis Regularibus non id ipsum facere prohibentur, de quo vide Fr. Ludou. Miranda *in man.*
32 *Prælator. tom.* 1. *q.* 38. *a.* 2. Molfes. *in sum. Theologia moralis tract.* 2. *c.* 2. *à n.* 23. Et peculiaris declaratio super hoc edita fuit à Clemente VIII. concessa ad instantiam Regij monasterij de Alcobaca Regni Portugaliæ, & incip. *Vt ea. quæ. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum 9 Martij anno* 1592. *Pontificatus sui ann.* 1. vbi inter alia præcipitur, vt litteræ dimissoriæ Abbatis prædicti monasterij à quibuscumque locorum Ordinariis recipiantur, & admittantur, refert Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 1. *quæst.* 39. *a.* 3. vbi *art.* 4. asserit per Concil. Trident. *sess.* 23. *c.* 12. huiusmodi Regulares licèt habeant patentes litteras dimissorias à propriis Prælatis, bene posse ab Episcopis nihilominus de Grammatica, & sufficientia examinari, additque quòd quamuis post d. Concilij decretum aliqua fuerint edita priuilegia Regularibus concessa, ordinari vt possint nullo præuio Episcoporum examine, vt dicitur concessisse olim Gregor. XIII. pro Religiosis Societatis Iesu; huiusmodi tamen priuilegium, & omnia alia, si quæ sunt, postmodum fuerunt reuocata per nouam Constit. quam fecit Sixtus V. contra clericos malè promotos, me citato refert Alzed. *d. p.* 2. *c.* 5. *n.* 73.

Regularis igitur qui ab Episcopo ordinari desiderat, afferre debet litteras dimissorias à suo Superiore de ordine suscipiendo, quo eorum quispiam initiandus est; quæ litteræ, ne vetustiores sint, duobus, tribusve mensibus à die sacrę ordinationis computandis, obtinendæ sunt; nisi ob absentiam Superioris, aliamve causam eas longiori tempore datas, renouatasve accipi, probarive debere censuerimus; testimonium etiam scriptum à Superiore suo, qui ostendat eum vita & moribus præditum esse, qui dignus sit vt illi Ordini adscribatur, quo iis initiari vult; sit verò hoc testimonium non antiquius quobus mensibus, si verò diutius à monasterio abfuerit, hoc testatum afferat à Superiore monasterij, in quo proximè commoratus est. Testificationem item de Ordine, qui proximè præcedit iam suspecto. Si verò statutum tempus præscriptum à Concilio Trident. quod interiectum esse debet inter susceptionem vnius, & alterius Ordinis, nondum expletum est, tunc à suo Superiore scriptum afferat, quo testatum fiat vtile ac necessarium Ecclesiæ suæ monasteriove esse secum dispensari super eo interstitio: item in Religione cum laude versatum esse; loco tituli afferat testificationem præstitæ, ritéque emissæ professionis regularis, & exercitationem frequentem functionum illius Ordinis, quem proximè suscepit. Ita nouissimè Laurent. de Franchis *in controu. inter Episcop. & Regular. pag* 83. *vers. ad primum* Et latè de interstitiis respectu Religiosorum per Episcopum dispensandis egimus infrà *alleg.* 18. *n.* 10.

Vtrùm autem nouitius ante professionem possit cum huiusmodi dimissoriis sui Prælati Regularis ad Ordines promoueri? Sermo non est de promotione ad sacros Ordines, quia illos recipere ante emissam professionem nouitiis interdicitur sub variis pœnis à Pio V. *in sua Constit.* incip. *Romanus Pontifex sacrorum, de an.* 1568. sed de Ordinibus minoribus qui nullo iure eis prohibentur, secundum Fr Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 13. *art.* 4. *in fine*, Suarez *de censur. disp.* 50. *sect.* 15. *a.* 13. *& tom* 3. *de Relig. lib.* 5. *c.* 19. *numer.* 17. Lezana *in sum. quæst. Regul. c.* 14. *n.* 6. Sanch. *in præcepta Decal. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 10. *n* 19. Barthol. de Vecchis *in praxi de admittendis nouitiis ad statum Religionis disp.* 11. *dub.* 8. *n.* 1. ad quos suscipiendos non egere licentia, aut litteris dimissoriis Prælati Regularis, sed Episcopi tenent Iacob. de Graff. *in append. decis. aur. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 69. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 21. *art.* 11. Vgolin. *de officio Episcopi p.* 2. *c.* 35. *num.* 1. Azor. *instit. moral. p* 1. *lib.* 12. *c.* 2. *quæst.* 10. Nald. *in sum verb. Nouicij*, Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 34. *art.* 15 Coriolan *de casibus reseru. p.* 1. *sect.* 3. *a.* 18. *in* 2. *edit.* Aloys. Bariola *in suis aphorism. verb. Nouitij* §. 15. Homob. *de casibus reseru. p.* 1. *c.* 11. *vers. quo etiam fit, & p.* 3. *c.* 11. *in* 2. *except. vers. non incurrit. verò.* Diana *moral. resol. p.* 3. *tract.* 2. *resol.* 4. *& p.* 4. *tr.* 4. *resol.* 3. Quicquid dicat Barthol. de Vecchis *d. tract. disp.* 9. *dub.* 26. Pereg. *in addit. ad constit. sui Ordinis p.* 3. *q.* 8 Poterit tamen Prælatus Regularis concedere nouitio dimissorias, si Religio priuilegium haberet mittendi suos subditos ad quoscumque Episcopos vt ordinentur; nam nomine subditorum in fauorabilibus venirent etiam Nouitij, qui gaudent professorum priuilegiis, Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 16. *n.* 17. Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 10. *n.* 22. *in fine*, Bapt. Tiber. *in instr. Ordin. c.* 7. *q.* 50. Barth. de Vecchis *d. dub.* 8. *a.* 3. Ascan. Tambur. *d. tom.* 2. *disp.* 1. *q.* 27. *n.* 2. Diana *p.* 3. *tr.* 2. *de dub. Regul res.* 7. *tr.* 4 *res.* 4. *r.* 4.

In casu autem, quo Prælato Regulari non com- 33
petit dimissorias nouitio concedere, cuius id muneris erit, an Episcopi habitationis, an originis? Pertinere ad Episcopum habitationis, seu loci in quo manet nouitius, tenent Cuch. *lib.* 3. *instit. maior. tit.* 1. *de regular. n.* 94. Sanch *d. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 21 Homobon. *consult. moral. p.* 4. *resp.* 99 *vol.* 1. & alij, quos sequor *sup. alleg.* 4. *à* 63. Quamuis id munus spectare ad Episcopum originis tradant Henriq. *de Ordine c.* 23. *a.* 3. *in com. lit. F.* Suar. *tom.* 2. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 9. *& tom.* 3. *lib* 5. *cap.* 16. *num.* 17. & Barthol. de Vecchis *d. disp.* 11. *dub* 8. *n.* 2.

Cum die 9. Februarij currentis anni 1649 hic Ro- 34
mæ coram sanctissimo D. N. D. Innocentio Papa & aliquibus Eminentissimis DD. S R.E. Cardinalibus, & aliis Prælatis, ac Reuerend. Patribus, tremendum, sed tamen mihi optatissimum examen subiissem, vltimo loco Eminentissimus D. Cardin. de Lugo, eminentis virtutis & scientiæ magister, me interrogare voluit de sequenti dubio. Quidam Episcopus dum viueret licentiam concessit Episcopo titulari, qui in eius Episcopatu suffraganei sui vices gerebat, ordinandi aliquos sibi subditos, qui iam examinati, & approbati in matricula descripti reperiebantur, sed antequam dies ordinationis aduenisset, Episcopus, qui licentiam concesserat, è viuis discessit, & Capitulum illico Sedis Episcopalis vacationem publicauit? quæsiuit à me an Suffraganeus ille possit dicta licentia à mortuo Episcopo sibi còcessa, post dictam Sedis vacationem vti, & illius virtute, in matricula descriptos in ea diœcesi ordinare, nonobstante decreto *Concilij Trid. sess.* 7. *de reform. cap.* 10.

In

35 In quò dubio reſpondi licentiam ordinandi prædictos in matricula deſcriptos expiraſſe morte Epiſcopi concedentis multis, ſed his potiſſimum fundamentis. Primò, quia huiuſmodi licentia & mandatũ, quamnis dici poſſit perfecta reſpectu Suffraganei, vt viuente delegante ea vti valeat, nihilominus reſpectu ordinandorum eſt imperfecta, cum ea vti non poſſint poſt ipſius delegantis mortem nulla habita in ſcriptis expeditione dum viueret; & quatenus mandatum in ſcriptis & cum ſubſcriptione Epiſcopi expediretur, adhue uon ſuffragaret poſt eius mortem, tum quia dirigitur nominatim perſonæ Sede vacante Pontificalia exercere, & ſic non poteſt tranſire in tempus prohibitum: tom etiam quia dirigitur in locum ſimiliter in quo prohibetur ſine Capituli Sedis vacantis licentia eadem Pontificalia exercere; tum denique quia mens & intentio Epiſcopi mortui fuit, vt ſuffraganeus tanquam talis, & vti vices gerens in ſuo Epiſcopatu ſubditos illos ordinaret, Pontificalia exercendo, vt ſolebat, quæ tamen facultas ſuffraganeatus expirat pro tempore Sedis vacantis, vt colligitur ex quadam declaratione ſacræ Cõg. Concilij in vna Vilnen. 22. Februarij 1632 in qua fuit deciſum ſuffraganeum datum Epiſcopo Vilnen. cum facultate execrandi Pontificalia officia in diœceſi & ciuitate Vilnen. de expreſſo conſenſo & licentia moderni, & pro tempore exiſtentis Epiſcopi, non poſſe eadem Pontificalia exercere, vt exercuit viuente Epiſcopo poſt illius mortem, Capitulo etiam non contradicente.

36 Secundò quia totalis iuriſdictio, & poteſtas Epiſcopo conceſſa per illius mortem expirat, itaut omnes officiales ab illo electi amplius illa exercere non valent, cum tota in Capitulum transfuſa ſit, & ab eo exinde dependeat, vnde ſequitur quòd non licet Epiſcopo dum viuit actum aliquem iuriſdictionalem delegare, vel ordinariam poteſtatem concedere perſonæ, quæ illam exercere valeat poſt eius obitum, quia conceſſio fit in tẽpus, quo illam non habet, tum quia redondet in præiudicium transfundendæ iuriſdictionis in Capitulum Sede vacante.

37 Tertiò, quia aliàs ſi liceret Epiſcopo dum viuit alicui licentiam concedere exercendi Pontificalia, & Ordines celebrandi in ſua diœceſi, quæ duraret poſt eius obitum, vtique hoc eſſet ex diametro contrauenire diſpoſitioni *Conc. Trid. d. c.* 10. quod prohibet infrà annum à die vacationis ordines conferre ſubditis, qui beneficij Eccleſiaſtici recepti, vel recipiendi occaſione arctati non fuerint.

38 Quartò, quia ſicut Epiſcopus, qui tranſlatus eſt ad alium Epiſcopatum, aut ſuo renunciauit, non poteſt in eo à quo fuit tranſlatus, vel in eo, cui renunciauit, amplius Ordines conferre, aut Pontificalia exercere, *cap. 1. de ordin. ab Epiſcopo, qui Epiſcop. renunt.* Abb. *ibi n.* 3. Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *c.* 28. *num.* 10. Maiol. *de irregular. lib.* 3. *c.* 6. *nu.* 8. *verſ. iſti igitur*, Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 17. *n.* 19. ita etiam, & à fortiori nec poterit ille, cui licentiam conceſſit ante tranſlationem, vel renunciationem ad Ordinandum, videtur enim abſurdum quod quis de mandato alicuius poſſit actum gerere, quem mandans efficere non poteſt.

39 Quintò, quia non obſtat quod dimiſſoriæ litteræ ſemper valent tum viuente, tum defuncto dante vt per citatos ſuprà hac *alleg. n.* 23. reſpondetur enim procedere in litteris expeditis & ſubſcriptis manu Epiſcopi, & traditis partibus ordinandis, directis Epiſcopis non impeditis; ex quo non videntur oriri inconuenientia ſuprà memorata; nam ſi huiuſmodi dimiſſorias habentes ordinentur illarum vigore ab Epiſcopo alienæ diœceſis, dici non poteſt quod iuriſdictioni Sedis vacantis præiudicetur, ac proinde minimè videtur contraria diſpoſitioni Concilij dicto loco. Vlterius hoc caſu litterarum dimiſſorialium cõceſſio confertur in locum & perſonam non prohibitam; at verò in caſu propoſito executio ordinationis ſubditorum facienda venit tempore, quo fieri prohibetur, & delegationis miniſterium confertur in perſonam, quæ illud tunc temporis facere non poteſt, cùm poteſtas delegantis Sede plena vrgeat, & quamdiu penes Epiſcopum delegantem permanet, & eius vita durat. Ex his rationibus hanc ſentẽtiam defendi, & ex diametro contrariam ſuſtinebat dictus Eminentiſſ. D. meus Card. de Lugo ex eo quod gratia erat perfecta, & res deſiderat eſſe integra per conceſſionem, exemplo licentiæ conceſſæ ad confitendum, ad prædicandum, & ad teſtandum, ſcio in hac Romana Curia hinc inde à pluribus plura pro vtraque parte fuiſſe adducta fundamenta cum de hac interrogatione mihi facta notitiam haberent; ego tamen in mea opinione ſemper immobilis perſiſto, & Deo dante latiùs de ea alio in loco agere conſtituo.

ALLEGATIO VIII.

Epiſcopus qui alterius ſubditis ſine licentia, & dimiſſoriis litteris Ordines confert, quas pœnas incurrat? & de pœnis eorum, qui Ordines ſic ſuſcipiunt.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus alienum clericum ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſoriis ſui proprij Epiſcopi ordinans ſuſpenſus eſt à collatione Ordinum.*

2 *Suſpenſionem incurrit Epiſcopus à collatione omnium Ordinum ſi aliquem alieno clerico ſine dimiſſoriis contulit.*

3 *Epiſcopus ordinans per ignorantiam clericum alterius Diœceſis non eſt ſuſpenſus.*

4 *Epiſcopus ordinans extraneum bona fide, ſub ratihabitione proprij Epiſcopi non eſt ſuſpenſus.*

4 *Epiſcopus Italus ſi aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à ſuo Ordinario, grauiori puniretur pœna, quàm ſi Italo illum conferret.*

6 *Vltramontani ſi ab Italis in Italia Ordines ſuſceperint ſine licentia ſui Ordinarij, quas pœnas incurrant.*

7 *Epiſcopus titularis ſi Ordinem aliquem, vel primam Tonſuram ſubdito alterius Prælati ſine eius expreſſo conſenſu conferat, per annum ab exercitio Pontificalium ſuſpenſus eſt.*

8 *Laicus abſque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimiſſoriis ſui Prælati primam Tonſuram accipiens, ad arbitrium ſui Ordinarij puniri poteſt.*

9 *Laicus proprium habet Epiſcopum, tum reſpectu ſpiritualium, & annexorum; tum pro ſuſcipiendis Ordinibus.*

10 *Ordines ab alieno Epiſcopo ſuſcipientes ſine proprij licentia, ſeu litteris dimiſſoriis pœnam ſuſpenſionis à ſuſceptorum Ordinum exercitio incurrunt.*

11 *Suſpenſio attenta Bulla Pij II. incurritur ab eo, qui minores Ordines ſine licentia proprij Epiſcopi ſuſcipit.*

12 *Irregularitatem incurrit non ſolùm qui functiones Ordinum*

Ordinum sacrorum absque dimissoriis susceptorum exercuerit, antequam absoluatur à suspensione, sed etiam qui exercuerit solemniter actum Ordinis minori sic suscepto deputatum.

13 *Suspensio non incurritur quando qui bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo absque proprij licentia.*

14 *Irregularitatem non incurrit, qui Ordines sic bona fide susceptos ab alieno Episcopo exercuerit.*

15 *Irregularitatem non incurrit, qui etsi temerariè ordinatus bona fide, & ex simplicitate Ordinem exercuerit.*

16 *Regulares promoti absque dimissoriis sui Superioris Regularis quas pœnas incurrunt.*

17 *Amplia ad Monachos, & Religiosos exemptos.*

18 *Episcopo attestanti se ordinasse clericū alienæ diœcesis de licentia proprij Episcopi creditur.*

19 *Fori priuilegio gaudet, qui passus est sine licentia proprij Episcopi ab alieno ordinari.*

20 *Ordinatus sine licentia proprij Episcopi est inhabilis ad beneficia consequenda,* & num. 22.

21 *Suspensus à iure ab officio, & beneficio, nequit beneficia consequi.*

22 *Beneficia ante suspensionem obtenta retinentur.*

23 *Absolutio suspensionis contractæ à suscipiente Ordines absque licentia proprij Episcopi, à quo sit obtinenda? ostenditur.*

1 EPISCOPVS alienum Clericum sine expresso consensu, seu litteris dimissorialibus sui proprij Episcopi scienter, vel affectata ignorantia ordinare præsumens, est suspensus per annum à collatione Ordinum; ita probat tex. in *cap. eos qui 2. de tempor. ordin. lib. 6.* innouatus à Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. c. 8.* ibi, *si secus fiat ordinans à collatione Ordinum per annum*, &c. me citato Alzed *part. 2. c. 3. numer. 17.* Sayr. *de censur. lib. 4. c. 12. numer. 15.* Mar. Alter. *in simili tr. to. 2. disp. 16. c. 1. col. 3. dub. 2.* Maiol. *de irreg. lib. 4. c. 2. n. 6.* Bonacin *de censur. extra Bull. disp. 3 q. 1. puncto 11. n. 6.* Qui tamen, si id efficiat in alia diœcesi, suspenditur etiam à Pontificalium exercitio, vt docet idem Concil. Trid. *sess. 6. de reform. c. 5.* cuius memini suprà *alleg. 6. n. 4. cum seqq.* quo loci egi de Episcopis in aliena diœcesi Ordines conferentibus sine licentia ipsius proprij Ordinarij; hic verò ago de ordinantibus in propria diœcesi alterius subditos sine eius licentia, & dimissoriis litteris. Vnde, vt colligitur ex *d. cap. eos qui*, si Episcopi suspensio manifesta sit ipso iure conceditur ipsius subditis, vt ab alio Ordines recipere valeant sine licentia sui Prælati (modò reliqua seruentur, idest, modò præcedat debitum examen, scrutinium, & tempora debita.) par enim est vt in eo puniatur, in quo deliquit. Ita glos. *d. c. eos qui*, Syluest. *verb. irregularitas, §. 9.* Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. n. 15.* Bonacin. *d. puncto 11. num. 6.* vbi addit opus esse, vt suspensio sit manifesta, scilicet per euidentiam facti, vel per iudicis sententiam; non verò dubia, ita vt ordinato incumbat onus probandi suspensionem Episcopi per sententiam Metropolitani, quia præsumptio non est contra Episcopum.

2 Quam quidem suspensionem incurrit Episcopus non tantùm à collatione illius Ordinis, quem sine dimissoriis alieno clerico contulit, vt existimarunt Ioan. Monach. Archid. & Gemin. *in d. c. 1.* Nauarr. *cons. 31. & 39. de tempor. ordin.* Sayr *in floribus decis. sub eodem tit. decis. 23. & 32.* Molfes. *in sum. tractat. 2. c. 2. numer. 12.* Marchin. post hæc impressa in lucem editus, *in tract. de sacram. Ordinis tract. 1. part. 5. c. 10. numer. 3.* sed à collatione omnium Ordinum, gloss. *verb. omnium in d. c. 2.* Sayr. *d. lib. 4. c. 12. numero 30.* Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub. 9. c. 1. n. 16.*

Verum ab huius suspensionis incursu liberatur Episcopus probabiliter ignorans clericum esse alterius diœcesis, vtpote, quia parentes eius de sua diœcesi eum esse dixerunt, vel communiter pro tali habebatur. Ita resoluunt, & *sacram. Congreg.* decidisse attestantur Nauar. *consil. 40. de tempor. ordinat. in nouis, quod deest in antiq.* Vgolin. *d. §. 22. num. 2. vers. excipitur,* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 297. in 1. edit. & resolut. 256. numer. 4. in 2. edit.* Molfes. *d. cap. 2. numer. 13.* Sayr. *in floribus decis. sub tit. de temp. ordin. decis. 62.* vbi aduertit hodie consulendam esse hac de re Bullam Sixti V. incip. *Sanctum, & salutare*, vbi ordinatis minoribus, vel maioribus scienter, aut ignoranter, nisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantia excuset à collatione quorumcumque Ordinum, atque adeò ipsius Tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipso suspensus est; cuius tamen Bullæ rigorem temperauit postea Clemens VIII. eamque quoad hanc partem reuocauit, reduxitque ad terminos Iuris, vt obseruaui *alleg. 20. num. 1.* nouissimè Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episcopos & Regul. pag. 83. in resp. ad 25.* aduertit Episcopum hac suspensione in duobus casibus non teneri, *primò*, quando ipso probabiliter ignorante alienus clericus furtiuè, vel ex simplicitate se in multitudinem ordinandorum ingesserit; *secundò*, si deceptus esset, iuxta ignorantiam facti; potuit enim esse quòd ordinatus detulerit litteras furtim impetratas à Cancellario sui Episcopi.

Sic etiam Episcopus à prædicta suspensione excusatur si ordinet extraneum bona fide sub ratihabitione proprij Episcopi, vt patet ex facto Epiphanij, qui subditum alterius in aliena Diœcesi ordinauit *in c. fin. 9. quæstio. 2.* Ita Maiol. *de irreg. lib. 4. cap. 2. numer. 3.* Reginald. *d. numer. 69. vers. sunt autem,* Azor. *instit. moral. parte 2. lib. 3. capite 48. quæst. 4. §. dubia. quæstionis,* Fornar. *in tract. de Ordine, capite 5. §. 4. sub notab.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tractat. 2. cap. 2. numer. 14.* & alij apud Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. numer. 16. & 17.* Iul. Madius *de sacram. Ordinis, cap. 4. numer. 18.* Turrian. *de censur. lib. 5. disp. 46. dub. 1.* Cherubin. *ad Constit. 40. Clementis VIII. schol. 1.* Diana *moral. resol. tom. 2. tractat. 4 resol. 191.* me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib. 2. cap. 13. numer. 23.* Verùm ante factum debent Episcopi hoc maximè effugere, tum quia in iis, quæ sunt contra ius, & iurisdictionem alterius, non facilè præsumenda est ratihabitio; tum etiam, quia datur ansa Episcopis promouendi extraneos ad Ordines, hoc quæsito colore, Ita Mandos. Rebuff. & alij apud Quarantam *in summa Bullarij verb. Ordo, vers. amplia hanc extran.* Bonac. *d. punct. 4. num. 28 vers. secundo, & d. q. 1. punct. 11. num. 14.* respõdentes Epiphanium posse excusari in foro conscientiæ ratione bonæ fidei, & inaduertentiæ.

Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à suo Ordinatio, grauiùs punitur, quia sicut à tali promotus Vltramontanus grauiori puniretur pœna de Iure, quàm si Italus ab Italo, vt statim dicam, ita & promouens, vt tenent Ioan. Monach. *in c. 1. numer. 4. de temporib. ordin. in 6.* & Ioan. Andr. *ante num. 1. vers. condignu*, quos refert Campanil. *d. rub. 9 c. 1. num. 45.* imò arbitraria pœna puniendum, à collationeque 5

Ordinum suspensum esse tenet Vgolin. *d. §. 22. n. 3.* † Vltramontani enim si ab Italis in Italia Ordines susceperint à non suo sine dimissoriis proprij Superioris, ex decreto Clementis *in d. cap. 1.* declarantur suspensi ipso iure, eorumque dispensatio est reseruata Papæ, qua innodati celebrantes fierent irregulares: vt per gloss. *verb. suspensus in d. cap. 1.* Nauarr. *consf. 36. num. 2. de tempor. ordin.* Campan. *d. c. 1. num. 8.* vbi *num 9.* asserit illius Canonis suspensionem non ligare eos, qui non propriè Vltramontani, aut Citramontani appellantur, sed medij; veluti, qui in montibus ipsis degunt, & *n. 10.* cum Ioan. Monach. *n. 3. vers. sed quæro*, & Franch. *n. 11. in fine in d. c. 1.* contra alios tenet Vltramontanum, qui dimicilium acquisiuit in Italia, posse Ordinibus donari ab eo, qui ratione domicilij eius est superior, aut ab altero de eius licentia, & *num. 13.* asserit prædictam pœnam amplecti Vltramontanos etiam minores Ordines, & primam tonsuram assumentes, in quo iam non relinquitur locus dubitationi extante Constitutione Sixti V. contra malè promotos, comprehendente laïcos, ibi, *quemcumque sæcularem.* Quamuis contrarium teneant Nauar. *consil. de tempor. ordinat. & consf. 25 & 26. eod. tit. in antiq.* Vgolin *d §. 22. num. 3. in fine*, nouissimè S D N. Vrbanus V I I I. *in sua Constitutione cõtra malè ordinantes, & malè ordinatos*, incip. *Secretis, sub dat. 11. Decembris 1624.* approbans & innouans dictam Clementis Bullam ac in suo valore, & efficacia permanere declarans dictam Pij II. Constitutionem, sic ait, *Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione, nostra deque Apost. potestatis plenitudine venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus tenore præsentiũ prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacumque causa Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, aliosq; quoscumque Vltramontanos, & ex quibusuis locis extra Italiam oriundos non solùm ad sacros, sed neque etiã ad minores Ordines, vel clericalem characterẽ promouere audeant, seu præsumant, nisi dimissoriales suorum Ordinariorum litteras à nostris, & huius S. Sedis Nuntiis, seu Collectoribus in illis partibus commorãtibus recognitas, probatas & scriptas habeant, eorumve Nuntiorum, seu Collectorũ subscriptiones à dilecto filio nostro in alma Vrbe Vicario, in spiritualibus generali similiter examinata, recognita, & probata fuerint, aliàs promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti verò perpetua suspensionis pœnam absque spe dispensationis à Sede Apost. obtinenda incurrant eo ipso. Insuper promotos huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonij titulis sciẽter se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, nõ solùm prædictis, verùm etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existẽtis Romani Pont. infligendis pœnis; Italos verò si quos in posterum clericali charactere insigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Episcopo cum falsis dimissoriis contigerit, etiamsi qualitatibus per Concilij Trid. decretũ c. 16. sess. 23. requisitis præditi sint, nihilominus, sequuta tamen priùs desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minime gaudere, sed sæculari iurisdictioni, vt ante, plenè in omnibus subiicere, & subiectos esse respectiuè volumus, sicque & non aliter per quoscumque Iudices Ordinarios, & delegatos, &c.*

7 Episcopus titularis, idest, earum Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium existunt, clero carens, & populo Christiano, si Ordinem, vel primam Tonsuram subdito alterius Prælati sine expresso eius consensu, aut litteris dimissoriis conferat, etiamsi in loco exempto, vel nullius Diœcesis, vel in aliquo monasterio cuiuscumque Ordinis resideat, per annum ab exercitio Pontificalium suspensus est, vt habetur in Cõc. Trid. *sess. 14. de reform. c. 2.* latè dixi *alleg. 9. à p.*

Ne cuiquam laïco alienus Prælatus auderet primam conferre Tonsuram, monuit gloss. *verb. clericum, in cap. cùm nullus, de temporib. ordinat. lib. 6. & verb. homini, in cap. fin. eod. tit. & libro*, Rebuff. *responsf. seu consf. 1. num. 2. vers. & sic male*, Nauar. *consil. 30. num. 1. in antiquis.* aliàs *consil. 59. in nouis; sub illo tit. de tempor. ordinat.* ita vt si eam non sibi subdito conferret suspensionem incurreret per annum à collatione Tonsuræ, vt expressè probat text. *in cap. fin. dict. tit. de tempor. ordinat. lib. 6.* Rebuff *de litter. dimissor. num. 5.* Martin. Fornar. *in addition. ad Tolet. de Sacrament. Ordinis, c. 5. numer. 3.* Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 49. quæst. 4.* Lessius *de iustit. lib. 2. cap. 44. dub. 91. numer 19.* Bonacin. *de Sacramen. disput. 8. quæst. vnic. puncto 4. numer. 16. & d. quæst. 1. puncto 11. numer. 19* Campan. *in diuersor. Iuris Canon. rubric. 9. c. 1. numer. 16.* † Laïcus enim 9 proprium habet Episcopum, cum respectu spiritualium, & annexorum, tum maximè pro suscipiendis Ordinibus; nam sicut laïcum nonnisi proprius Episcopus excommunicare valet, (eo quòd nonnisi in subditos fertur excommunicatio, *cap. à nobis el 1. de sentent. excommun.* cum citatis ab Vgolin. *de censur. tab. 1. cap. 2. §. 11.*) ita & ordinare, cùm constet laïcum suum habere Prælatum Et hæc opinio attento Iuris rigore verior est, quamuis contrariam absque aliquo bono fundamento tenuerit Guid Papæ *decis. 449.* Lap. *alleg. 138. num. 11.* Nauar. *consf. 25. in antiq.* aliàs *21 in nouis, incip. Hispanus, sub illo tit. de temporib. ordin.* Stephan. Gratian. *discept forens. tom. 4. c. 430. n. 8.* Vgolin. *de potest. Episc. 26. §. 23. num. 1.*

Hactenus egimus de Episcopo ordinante subditos alterius Episcopi sine licentia proprij, & sine 10 illius litteris dimissoriis, aut commendatitiis; nunc verò agemus de suscipientibus Ordines ab alieno Episcopo sine proprij licentia, seu litteris dimissoriis, quos incurrere pœnam suspensionis ab executione Ordinum susceptorum probat Pius II. *in d. sua Constitut. incip. Cum ex sacrorum*, quam ad litteram posui infrà *allegat. 17. num. 11.* ibi, *Si ad aliquem ex sacris Ordinibus se fecerint promoueri, à suorum Ordinum executione ipso iure suspensi sint, & si huiusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrunt.* &c. & Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 8.* ibi, *si secus fiat ordinans à collatione Ordinum per annum & ordinatus à susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus*, &c. Quorum Iurium suspensio ipso iure incurritur, vt colligitur expresse ex *dict. Constitut.* Pij II. ibi, *ipso iure suspensi sint*, &c. & ex Concil. Tridentin. *in dict. capit. 8.* ibi, *sit suspensus*; quæ verba inducunt profectò suspensionem ipso iure, ex Felin. *in cap. Rodulphus, numer. 33. de rescript.* & aliis citatis per me *de diction. vsufreq. dict. 374* & tenet Rota *decis. 371. in fine p. 1. diuers.*

Ex quo infertur quòd attenta dicta Constit. Pij II. 11 incurritur ista suspensio ab eo, qui maiores Ordines ab alieno Episcopo absque debita facultate suscepit, nam ibi sermo est de promotis ad Sacros Ordines; at verò attenta dispositione Concil. Trid. *in d. cap. 8.* generaliter loquentis, incurretur etiam ab eo, qui minoribus Ordinibus initiabitur: vt aduertit Bonacin. *d. tract. de censuris extra Bullam disp. 3. quæst. 1. punct. 11. numer. 17.* Nulla habita ratione Constitutionis Sixti V. contra clericos malè promotos, eo quòd in hac parte redacta sit ad terminos decretorum

sacri

facri Concilij Trid. & dictæ constitutionis Pij II. per Clementem VIII. *in d. sua Constit.* incip. *Romanum decet Pontificem, pridie Kal. Martij ann. Incarnat. Dom.* 1595.

12 Vnde incurret irregularitatem non solùm qui functiones Ordinum sacrorum absque dimissoriis susceptorum exercuerit antequam absoluatur à suspensione, vt expressè statuit Pius II. verbis *suprà* relatis, & referunt Suar. *de censur. disput.* 31. *sect.* 19. *numer.* 19. *ad fin.* Filliuc. *tractat.* 17. *c.* 5. *quæst.* 3. Vgolin. *d.* §. 23. *vers. qui denique.* Quarant. *d. verb. Ordo, vers. quibus sic specialiter,* Bonacin. *d. punct.* 11. *num.* 1. *vers. ex quo sequitur*; sed etiam qui exercuerit actum Ordini minori sic suscepto deputatum proprium, & peculiarem, solemniter attenta generalitate decreti Concil. Trid. *in d. cap* 8. vt resoluunt Nauarr. *in man. c.* 27. *n.* 163. quem refert Bellet. *disquisit. clerical. p.* 2. *tit. de discipl. cleric.* §. 5. *n.* 62. Quarant. *d. verb. Ordo, vers. secundo limita.*

13 Suspensio autem præfata non incurritur quando quis bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo, vt si nesciat prohibitum esse Ordines ab alieno Episcopo absque proprij licentia suscipere, aut si ignorantia inculpabili existimet Episcopum habere debitam facultatem ordinandi, seu tales litteras dimissorias esse sufficientes; quia ista suspensio lata est *in dicta Constit.* Pij II. & *in decreto Concilij* per modum censuræ, censura autem non incurritur absque lethali culpa. Ita Nauar. *in man. c.* 27. *numer.* 155. & *in c. accepta, de restit. spoliat. prop.* 8. *numer.* 32. Suar. *d. disputat.* 31. *sect.* 1. *num.* 15. Auila *de censur. part.* 7. *disput.* 9. *sect.* 1. *dub.* 7. Mari. Alter. *d. tom.* 2. *disputat.* 9. *c.* 6. *vers. aliqui censent,* Filliuc. *tr.* 19. *numer.* 175. Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 15.

14 In dictam irregularitatem etiam non incidit, qui bona fide Ordines ab alieno Episcopo sine debita facultate suscepit, si susceptorum Ordinum functiones exerceat; quia hic vt diximus, non detinetur vinculo censuræ, cum eam non contraxerit, excusante illum bona fide. Ita Quarant. *d. verb. Ordo. vers. quibus sic specialiter,* Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 15. *vers. ex quo.*

15 Idem dicendum videtur de eo, qui temerariè quidem ordinatus est, postea tamen bona fide, & candida simplicitate, per pœnitentiam purgato peccato illius malæ susceptionis, Ordinem exercuerit, existimans id sibi licitum esse, maximè attenta dicta Constit. Pij II. quæ vtitur verbo, *præsumpserit.* Ita Nauar. Quarant. & alij citati per Bonacin. *d. puncto* 11. *numer.* 16.

16 Pœna autem aduersùs Regularem promotum absque dimissoriis sui Superioris Regularis inflicta eadem reperitur *in d. Constit.* Sixti V. qua clerici sæculares puniuntur, *in vers. vt igitur,* ibi, *vel cuiusuis ordinis, seu militiæ Regularem.* Verùm cùm eius dispositio hodie cesset, ob aliam Clementis VIII. sanctionem, vt *suprà* dixi, recurrendum est ad decisionem text. *in cap. fin.* 58. *distinct.* vbi dicitur ne valeat perseuerare in Ordine; & Episcopo eius ordinatori pœna imponitur, vt à reliquorum communione seiunctus, suæ tantummodo plebis commonione sit contentus, ibi, *vbi priuatus sit communione cæterorum,* id est, *Episcoporum,* vt interpretantur Syluest. *verb. suspensio, post numer.* 6. & Henriq. *in summ. lib.* 13. *c.* 38. §. 1.

17 Vnde pœnas suspensionis irregularitatis cum suis declarationibus *suprà* relatas extendendas esse ad Monachos, & Religiosos exemptos, qui sine sui Abbatis, suorumque Superiorum licentia Ordines recipiunt ab Episcopo illius, vel alterius diœcesis, resoluunt Quarant. *d. verb. Ordo, vers. quibus sic specialiter, in princip.* Bonacin. *de puncto* 11. *num.* 3. vbi *nu.* 4. extendit etiam ad eos, qui ab aliquo Abbate, aut ab alio habente iura Episcopalia Ordines recipiunt, quia isti non dicuntur ordinati à proprio Episcopo, aut ab alio de licentia proprij Ordinarij, iuxta per me dicta *suprà alleg.* 3. *n.* 10.

Quando Episcopus ordinans clericum alienæ diœcesis in litteris clericatus attestatur de licentia proprij Episcopi ordinasse, eius attestationi standum est, vt resoluunt Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 76. *numer.* 10. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 17. *num.* 30. plures, quos refert, & sequitur Carol. de Grassis *de effect. b. clerical. effectu* 1. *n.* 638. 18

Qui passus est sine licentia, aut litteris dimissorialibus proprij Episcopi ab alieno ordinari, licèt fori priuilegio gaudeat, is enim, cui Ordines à non suo Episcopo conferuntur, efficitur clericus, & ei imprimitur character, *dict. cap. eos, de tempor. ordin. lib.* 6. Baiard. *ad Clar. Paragraph. fin. quæstion.* 36. *numero* 25. Carol. de Grass. *d. effectu* 1. *num.* 614. *cum seqq.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap.* 7. *dub.* 3. *numer.* 29 Diana *res. moral. part.* 4. *tractat.* 1. *resolut.* 26. vbi notat id hodie non procedere ex Constit. S.D.N. Vrbani VIII. *de de ann.* 1624. *sub die* 11. *Decembris*, secundum quam sic ordinati non gaudent priuilegio fori, quod antea tenuerunt Mascard. *de probat. concl.* 1140. *numer.* 4. Flamin. *de resignat. benef. lib.* 4. *quæst.* 2. *numer.* 83. Gabr. 19
Pereira *de manu Regia. part.* 2. *cap.* 26. *numer.* 18. † Ni- 20
hilominus tamen fit inhabilis ad Beneficia consequenda, Hieron. Gabr. *consil.* 181. *numer.* 5. & *lib.* 2. Flamin. *d. lib.* 4. *q.* 2. *num.* 58. Rebuff. *consil.* 1. *incip. Ordinatus,* & *in praxi benef. tit. de litteris dimissor. num.* 22. & *de pacif. possess. n.* 127. Petr. Greg. *de re benef. c.* 36. *n.* 12. Carol. de Grass. *d. effectu* 1. *numer.* 636. & *effectu* 15. *num.* 18. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 9. *c.* 2. *numer.* 1. Seraph. *decis.* 742. *n.* 1. vbi tenet quòd clericatus collatus à non suo Episcopo, non est legitimè collatus, non facta mentione licentiæ tanquam solemnitatis extrinsecæ.

Ratio autem huius resolutionis ea est, quia omnis à iure suspensus tam ab officio, quàm à beneficio, nequit beneficia adipisci, sed illorum est incapax, prouisioque ei facta est nulla, *cap. cùm dilectus, vers. quia nobis, de consuet.* vbi gloss. *verb. cessauimus*, gloss. *verb. suspensi, in c. cùm bona, de ætat. & qualit.* gloss. *verb. beneficiis, in fine, in cap. cupientes, §. cæterum, de* [illegible] *in* 6. Nau. *in man. cap.* 25. *num.* 133. & *cons.* 15 *num.* 5. *in antiq.* aliàs *cons.* 30. *in nou. de tempor. ordin.* Maiol. *de irregul. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 10. Vgolin. *de censur. tab.* 4. *de suspen. c.* 6. §. 7. *n.* 4. & *c.* 8. §. 6. *numer.* 1. Flamin. *de resign. lib.* 5. *quæstion.* 6. *num* 84. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *c.* 7. *quæst.* 2. Less. *de iustit. lib* 2. *c.* 34. *n.* 116 Planè huiusmodi promotus est suspensus, vt *suprà* dixi. Ergo beneficia consequi non potest. 21

Amplia hanc inhabilitatem non solùm ad eum extendi, qui absque licentia, seu litteris dimissorialibus proprij Episcopi ab alieno Ordines sacros acceperit, sed etiam ad illum, qui prima Tonsura, seu minoribus Ordinibus insignitus fuerit; illi enim prouisiones factæ non subsistunt, additio ad Nauar. *cons.* 27. *sub d. titul. de tempor. ordin.* Vgolin. *d. Paragr.* 234. *num.* 4. 22

Limita quoad beneficia ante suspensionem obtenta, quibus propter huiusmodi inhabilitatem spoliari non debet, ni voluntariè steterit saltem per annum in ea suspensione, *d. cap. cùm bona, de ætat. & qual.* vbi Anan. *num.* 5. Si verò tali durante suspensione ministrauerit, quia factus est irregularis, etiam non expectato anno, posset illico beneficiis priuari, per dictam Constit. Pij II. 23

Ee 2 Abso

24 Abſolutio ſuſpenſionis contractæ à ſuſcipiente Ordines abſque litteris dimiſſoriis, obtineri poteſt ab Epiſcopo; ratio eſt, quia *in d.Conſtit.* Pij II. non reſeruatur abſolutio ſuſpenſionis, immo neque diſpenſatio irregularitatis; tum quia licèt Sixtus V. abſolutionem ſibi reſeruauerit, nihilominus ea Conſtitutio non attenditur tanquam reuocata, & ad terminos Iuris communis redacta, per Clementem VIII. vt *ſuprà* notaui: tum denique quia hæc facultas datur Epiſcopo in Concil. Trid. *d.c.* 8. *ad fin.* ibi, *quãdiu propriæ Ordinario videbitur expedire*, ideſt, *quando ſuo placuerit Ordinario, vel futuro ſucceſſori*, Suar. *dicta diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 20. Petr. de Ledeſm. *in ſum* vbi *de ſacram Ordinis c.*8. *concl.* 3. Tiber. *de inſtruct. ad Ordines c.*7. *q.*5. *verſ. tertio*, Marcel. Vulpe *in praxi c* 8 *n.*1. me citato *in hoc loco* Ciarlin *controu. forenſ lib.*1 *c* 46. *n.*27. & ſic ad hoc vt talis fiat capax, & poſſit beneficium retinere, ſufficit ratihabitio proprij Epiſcopi, Maiol. *de irregul. lib.*1. *c.*10. *n.*1. Bonac. *de ſacram. diſp.*8. *q. vnic. punct.*4. *n.*15. Ciarlin. *d. lib.*2. *c.* 46. *n.*16.

ALLEGATIO IX.

Epiſcopus quam honeſtatem in veſtibus à clericis ſeruandam conſtituere debeat?

SVMMARIVM.

1 *Habitus clericorum proprius quis ſit, nullibi determinatur.*
2 *Honeſtas veſtium clericalium ponderabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſque regione.*
3 *Clerici coniugati debent vti illis veſtibus, quibus clerici coniugati einſdem regionis vtuntur.*
4 *Veſtes clericales maioribus Ordinibus congruentes apud noſtros Luſitanos cenſentur talares.*
5 *Concilium Bracharenſe deſcribit modum, & formam veſtium clericorum.*
6 *Pilei quadrati ſanctæ Crucis ſignum denotant; rotundi verò virtutum omnium perfectionem indicant.*
7 *Clerici in minoribus de conſuetudine totius Hiſpaniæ debent habere veſtes, quæ cooperiant tota genua.*
8 *Clerici debent ſemper deferre veſtes proprio Ordini congruentes.*
9 *Honeſtas in veſtium colore maximè requiritur.*
10 *Coronæ vſus antiquiſſimus eſt in Eccleſia.*
11 *Clericus in maioribus, aut beneficium habens, ſi Coronam, vel habitum ad longum tempus abſque iuſta cauſa non deferat, peccabit mortaliter.*
12 *Contra non deferentes habitum clericalem, quæ pœna imponatur, oſtenditur.*
13 *Clerici non recipientes penſionem, & fructus Eccleſiaſticos valorem annuum* 60. *ducatorum auri de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*
14 *Parapbernarij, & ſimiles in inferioribus miniſteriis Palatio Apoſtolico inſeruientes, & penſiones obtinentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*
15 *Pœnam conſtitutionis Sixtò V. euadunt deferentes pallium talare, quamuis toga non ſit talis, nec genua tangat.*
16 *Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem geſtare non valuerint, nullam pœnam incurrunt.*
17 *Clerici propter infirmitatem, tonſuram non deferentes, à pœnis excuſantur latis contra habitum non deferentes.*
18 *Transformari coactus propter aliquod veriſimile periculum, ab habitu decenti excuſatur.*
19 *Domi ſua, & occultè clericales veſtes non deferens, nullam pœnam incurrit.*
20 *Habitum ſemel dimittens, non eſt priuandus beneficio, vel fori priuilegio.*
21 *Ex neceſſitate itineris, vel Peregrinationis licitum eſt clericis habere veſtes breuiores.*


VIS proprius ſic clericorum habitus 1
nullibi determinari referunt *gloſſ. pen in Clement.*1. *de elect.* Farinac. *in praxi crimin. p.*1. *q* 8. *n.*69. Mari. Antonin. *var. reſol. lib.*3. *reſol.*49. *n.* . nouiſſime doctiſſ. Sperell. *deciſ.*17. *num.*44. niſi quòd nimia breuitas, & longitudo reprobatur *in cap. clerici, de vita, & honeſt. cleric.* Quare † & honeſtas veſtium clericalium ponderabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſque regionis, vt notauit gloſſ. *in cap ſi quis virorum,* 20. *diſt.* gloſſ. ſimilis *verb. deauratis, in c. penult. de vita, & honeſt. cleric* gloſ. *verb. deauratis in d. Clem.*2. *de elect.* quas commendant, & communiter receptas poſt antiquiores teſtantur Couar. *pract. c.*31. *num.*7. *ver.*4. Salzed. *ad Bernard. cap.*78. Farin. *in praxi crimin. q.*8. *n.*69. Sanch. *de Matrim. lib.*7. *diſp.*46. *n.*5. & alij de quibus Sperel. *d. deciſ.*17. *n.*44. *& deciſ.*66. *n.*8. Thom. Valaſc. *al eg. Iuris* 1. *m.*1. *alleg.*11. *per totam*, Camill. Borrell. *in addit. ad Bellug. in ſpeculo Princip. rub.* 11. §. *videamus, lit. B.* Roland. *conſ.*4. *n.*27. *lib.*1. Vinald. *in candelabro aureo part.*3. *ad finem in explicatione Bullæ Sixti V. de habitu, & tonſura num.*9. *verſ. tertia aſſertio*, Rendin. *in promptuario Iuris tom.*1. *tit.*17. *n.*15. Zerola *in praxi Epiſcopali pars.*1. *verb. Clericus* §.14. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*50. *tract.*3. *n.*14. *&* 15. Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part.*2. *c.*3. *n.*14. *pag.*129. Scacc. *in tr. de iudic. p.*1. *c.*1. *num.*84. *&* 87. Fr. Paulin. *in praxi crimin. Regul. tit.*4. *c.*33. *num.*10. *cum ſequentib.* Cened. *pract. & canonic. quæſt. lib.*1. *q.*4. *nu.*30. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.*1. *tit. de diſciplina clerical.* §.16 *à n.*12. *&* 16. Viuian. *in praxi iuriſpatronatus p.*3. *lib.*5. *c.*4. *à num.*9. Decian. *tr. crimin. tom.*1. *lib.*4. *c.*9. *n.*96 Caròl de Graſſis *de effectibus cleric. n.*271. *in prolud* Filliuc. *tract.*41. *de benefic. c.*6. *n.*14. nouiſſimè Sanch. *in opuſc. moralibus lib* 7 *c.*1. *dub.*49. *n.*2. Vnde † in clericis coniugatis eſt 3
obſeruandum, quòd vtantur illis veſtibus, quibus clerici coniugati eiuſdem regionis vtuntur, & ſuo ſtatui conueniunt, neque etiam oportere, quòd illis vtantur, quibus vtuntur clerici in ſacris, vel beneficiarij, vel aliàs ſoluti, vt bene aduertunt Cou Farin. Sanch. & alij, quos ipſi referunt *proximè citatis locis*.

Ambigendum tamen non eſt veſtes clericales 4
maioribus Ordinibus congruentes cenſeri talares, dimiſſas ſcilicet vſque ad talos, vt expreſſit Sixt. V. *in ſua Conſtit.* incip. *Cum ſacroſanctum, infrà* citanda, & notant Fulu. Pacian. *in tractat. de probat. lib.*2. *cap.* 34 *num.*38. *&* 39. Carol. de Graſſis *vbi ſup. num.* 271. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.*1. *lib.*3. *cap.*3. Guid. Pancirol. *var. lect. lib.*1. *c.*21. *per totum*, Bellet. *diſquiſit. clerical. part.*1. *titul. de diſciplina clerical.* §.16. *num.*13. Decian. *tract. crimin. tom.*1. *lib.*4. *c.*9. *numer.*96. *&* 97. Moſcon. *in tractat. de maieſt. milit. Eccleſ. lib.*1. *part.*2. *cap.*2. *verſ. de habitu autem* Camill. Borrell. *in ſum. omnium deciſ. tom.*2. *tit.*11. *de vita & honeſtate clericorum, n.*39. *cum ſeq.*

Pro conſtitutis verò in minoribus egregiè etiam 5
modum, & formam iſtarum veſtium deſcribit Concil. Bracharen. vltim. *part.*2. *actione* 4. *cap.*8. his verbis: *Hortatur ſancta Synodus eos, qui ſunt in minoribus Ordinibus*

dinibus constituti, præsertim in via ad maiores Ordines,
talarem vestem portent, rotundo pileo, cæterisque, & inte-
rioribus, & exterioribus indumentis modestius vtantur,
& ad Ecclesiasticum cultum accommodatis, &c. Nec
6 mireris quod † in regione illa iubeatur clericis pi-
leos rotundos portare, quia licèt multi per quadrati
pilei figuram Sanctæ Crucis signum voluerit de-
notari, secundùm Pancirol. *citato loco*; rotundi ta-
men non ignotum habent mysterium, sed statui,
quem profitentur, sunt maximè conuenientes: indi-
cant enim virtutum omnium perfectionem, secun-
dum eundem Pancirol. quibus clerici Lusitaniæ,
& vniuersitatis Conimbricensis scholares sempet
7 vtuntur. Igitur † Clerici in minoribus Ordinibus
constituti, debent deferre vestes, de consuetudine, &
statutis totius Hispaniæ, quæ saltem tegant tota ge-
nua, vt ex Pij II. Constit. refert, Coronæ etiam
magnitudinem depingens *Extrauagant Regni Lusi-*
taniæ 5.*tit*.4.*p*.2. his verbis, *e quo o vestido clerical que*
erã obrigados à trozer hauia de ser quo lhes cubrisse de
todos os giolhos e que à Corôa auia de ser, &c. apud Hi-
spanos verò *in l*.1.*tit*.4 *lib. noua recopil.* ita cantũ est.
Y ansi mesmo se an las vestiduras, y bonete como las que
costumbran traher los clerigos de Missa, y que de otra
manera ao goz ou del priuilegio del fuero. refert Thom.
Valasc. *d. alleg*. 11. *num*. 4 *&* 5. Qui quidem habitus,
& tonsura clericalis ne à laicis defetatur, potest Epi-
scopus, ac quilibet Prælatus prohibere, vt obseruat
Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. cap*. 53. *n*.4.
quem refert, & sequitur Carol. de Grassis *d. effectu* 1.
num. 1290.
8 Ad honestatem vitæ clericorum spectat, vt ipsi
concedenti habitu vtantur, & sic qui dignitati, pro-
fessioni, atque ætati conueniat: non enim vestibus,
aut calceamentis decorem quærere debent, sed eo-
rum professionem habitu, & incessu probare, *c. cle-*
ricus. 31. *dist.* inquit enim Bald. *in rub. numer*. 9. *de vi-*
ta & honest. cleric. quem refert Bened. Ægid. *in tract.*
de priuileg. honestatis, art. 11. *num*. 1. *vers. circa vestes,*
quod à sordibus abstineant, quia vestes sordidæ in-
ducunt pudorem, *l. vestem sordidam ff. de iniur.* & è
contra quòd debent abstinere à vestibus nimis pre-
tiosis, sed mediocribus indui debent. Nam quamuis
habitus non faciat monachum, attamen clericos
oportet semper deferre vestes proprio Ordini con-
gruentes, vt per decentiam habitus extrinseci, mo-
rum intrinsecam honestatem præferant, Conc. Tri-
dent. *sess*.14. *de reformat. c*. 6. & faciunt tradita per
Henriq. *in sum. lib*. 10. *c*. 11. §. 1. Bened. Ægid. *de pri-*
uil. honestatis art. 11. *num*. 1. Quamuis autem Conci-
lium *eo loco* præcipiat, vt clerici vestes congruentes
proprio Ordini semper deferant; sano tamen modo
hoc debet intelligi, non de continua sine intermis-
sione habitus, & Tonsuræ delatione, sed pro tem-
pore, & loco quemadmodum de omnibus affirma-
tiuis præceptis dicendum est, & nisi iusta subsit cau-
sa, vt explicat Viuald. *dict. loco n*. 10.
9 Requiritur præterea honestas in vestium colore,
viridem enim, aut rubrum expressè improbat text. *in*
d. cap penul. vers. per annos, de vita & honest. cler. in
Clement. 2. *in fine, eodem tit.* vbi per totum text. Cle-
mens V. multa de hac vestium honestate tradit, & ne
clerici virgata & partita veste vtantur, explicat Ber-
nard & alij de quibus Salzed. *d loco*, & Viuald. *vers.*
quinta assertio, ac. Thom. Valasc. *d. alleg*. 11. *num*. 7. *cita-*
to loco; rubeus enim color permittitur solùm Car-
dinalibus, & viridis Episcopis tantùm, Menoch. *de*
arbitrar. casu 392. *num*. 12. Pacian. *in tr. cui incumbat*
negat. lib. 2. *c*. 34. *numer*. 39. Scacc. *de iudic. part*. 1. *c*. 11.
num. 85. *&* 86. quos refert Carol. de Grassis *de effe-*
ctibus cleric. in prælud. num. 272. Cùm ergo non sit
Iure determinatum quales in colore debent esse
clericorum vestes, ideò relinquendum est consuetu-
dini regionis, glos. *in sum* 12. *q* 4. Fulu. Pacian. *de pro-*
bat. lib. 2. *c*. 34. *numer*. 38. Thom. Valasc. *d. allegat*. 11.
num. 7.
Coronæ vsus antiquissimus est in Ecclesia, vt 10
multorum Auctorum referendo verba, & loca pro-
bant Gregor. Valent. *tom*.4. *disp*.9. *quæst*.5. *punct*.3.
& optime Carol. de Grassis *de effectib. Clericalib. in*
prælud. num. 281. quin Beda *in lib*.5. *de historia An-*
glorum, cap. 22. asserit S. Petrum in memoriam spi-
neæ Coronæ Christi, coronam capillorum gestasse,
toto reliquo capite detonso, & id alios clericos fuis-
se imitatos: additque vniuersum Clerum honoris
causa ob reuerentiam illius rasuræ in capile S. Petri
à Iudæis contumeliosè factæ, coronam deferre, vt
referunt Durand. *in rational. Diuinorũ, lib* 2. *c*. 1. *n*. 31.
Polydor. Virgil. *de inuentorib. rerum, lib*. 4. *c*. 8. Dio-
nys. Paul *in flosculo de clericorum excellent p*. 1. *n*. 133.
& de quatuor Patriarchalium Sedium erect c. 15. *nu-*
mer. 7. Thom. Valasc. *tom*. 1. *alleg*. 42. *numer*. 2. & latè
D. Acuña *in historia Episcoporum Portugalens. part*. 1.
cap. 7. *pag*. 82. *cum seqq.* Vnde S. Isidor. verè Apo-
stolorum institutum esse inquit *lib*. 2. *de officio, c*. 4.
sequuntur Bonacina *de Sacramentis disp*. 8. *quæst. vnic.*
puncto vlt. num. 4. Bellet. *disquisit. clerical. part*. 1. *tit. de*
disciplina clericali, §. 17. *num*. 19. Nihilominus in Ec-
clesia Tonsura prima fuit ordinata ab Aniceto
Summo Pontif. vt habetur *in c. prohibita* 23. *dist*. *&*
in c. clericus 5. *de vita, & honest. cleric.* referunt Pla-
tina *in vitis Pontif. in eiusdem. Aniceti vita.* Illesc. *in*
historia Pontif. part. 1. *lib*. 1. *c*. 7. *& c*. 14, Menoch. *de*
arbitr. casu 392. *num*. 16. & latiùs de hac consuetudi-
ne tondendi clericis barbam, & coronam, agunt
Ioan. Bernart *ad Statium lib*. 4. *Theb. pag*. 108. Card.
Baron. *annal. Eccles. to*. 5. *an. Christi* 398. *pag*. 48. Ioan.
Pineda *in Iob. c*. 1. *vers*. 2. *pag*. 86. Fr. Bernard. de Brit-
to *in monarchia Lusit. part*. 2. *lib*. 5. *capit*. 2. *fol*. 39.
verso.
Quam quidem Tonsuram, vel habitum clericus 11
in maioribus, aut beneficium habens non deferat
ad longum tempus sine iusta causa, peccabit mor-
taliter, prout resoluunt Abb. *in cap. si quis num*. 1. *de*
vita, & honest. cleric. Nauarr. *commento* 4. *de Regu-*
larib. num. 17. Henriq *lib*. 13. *c*. 39. *numer*. 3. Vasq. 3.
part. tom 3. *disp*. 250. *cap*. 3. Reginald. *lib*. 30. *num*. 10.
Bonacina *d. punct. vlt. num*. 3. me citato *in hoc loco*
Sperell. *decis*. 99. *num*. 11. quicquid teneant Henriq.
in sum. lib. 10. *cap*. 11. *lit. M.* Villalob. *in sum. tom*. 1.
tract. 11. *diffic*. 16. *num*. 5. Diana *part*. 2. *tract*. 4. *de*
Sacram. resol. 183. & necessitas ista portandi Coro-
nam intelligitur in eo, qui crines habet, non in eo
qui crinibus caret, quia vel canitiem caluam ha-
bet, vel ex aliquo morbo capilli de capite cecide-
runt, Iul. Clar. *in pract*. §. *fin. quæst*. 36. *num*. 17. Hip-
pol. Bonacos. *inter communes opin. verb. clericus*, Ni-
col. Vigel. *lib*. 3. *methodi Iuris controu. capit*. 2. *de pri-*
uil. & rebus cleric. reg. 25. *quinta replicatio est*, Thom.
Valasc. *d. alleg*. 21. *numer*. 16. Iacob. Granad. *de sa-*
cram. in 3. *part. controu*. 9 *tract*. 4. *disp*. 3. *num*. 8. quem
refert & sequitur P. Diana *moral. resolut. part*. 5. *resol.*
60. ibi, *Vsus Coronæ tanquam rei magni momenti est*
antiquissimus, & in his, qui Ordinem sacrum rece-
perunt, vsu receptissimum gestare Tonsuram, adeò vt
vix sine graui scandalo omitti possit, quæ sane in-
dicant rem hanc non esse leuis momenti, nec solum
obligare sub veniali, non tamen indicari debet lethale
peccatum si per vnum, aut paucos dies non gestaretur
Corona, &c.

12 Contra non deferentes habitum clericalem diſponit Concil. Trident. *d. cap.6.* quòd ſi poſtquam ab Epiſcopo ſuo etiam per edictum publicum moniti fuerint honeſtum habitum clericalem illorum Ordini, & dignitati congruentem deferre, & iuxta ipſius Epiſcopi ordinationem, & mandatum non detulerint, per ſuſceptionem ab Ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, & redditibus.& prouentibus ipſorum beneficiorum, necnon ſi ſemel correcti denuo in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorum huiuſmodi coërceri poſſint, & debeant; poſtea verò contra non deferentes habitum clericalem emanauit Conſtitutio Sixti V. incip. *Cum ſacroſanctam, die 5. Ianuarij 1586.* vbi clericis & Militibus, qui in hac Vrbe præſentes, in habitu clericali & tonſura, ac Militibus in militari non incederent, mandatiſque ſuper id editis ſub certo termino non obedierint, præter alias pœnas contra eos inflictas, ſine vlla alia monitione, ipſo facto priuatos declarat quibuſcunque dignitatibus, adminiſtrationibus officiis, Canonicatibus, & Præbendis, ac beneficiis etiam ſimplicibus, & præſtimoniis per eorum quemlibet in titulum Commendam, vel alias pro tempore obtentis, necnon penſionibus, & fructibus, ac prædiis, boniſque Eccleſiaſticis huiuſmodi, quocunque modo ex reſeruatis, vel reſeruandis, omnique iure ſibi in eis, vel ad ea quomodolibet competenti, de quo vide Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel. gloſ.15.num.56.* Stephan. Gratian. *Marchia decis.158. num.5.* & quòd talis non inceſſerit in habitu, debet concludentiſſimè probari, quia eſt materia obiectiua inferens ad pœnam priuationis, Rot. *deciſ.8. & 9. de except in nouis*, Gregor. XV. *deciſ.20. num.3.* vbi *num.4* reſoluit quòd penſionarius non amittit penſionem ex eo, quia non incedat in habitu, niſi conſtet de exactione penſionis, quia Bulla Sixti V. priuat tantùm illos penſionarios, qui penſiones exigunt, vel per quos ſtat quominus exigant.

13 Poſtea verò idem Sixtus V. per aliam ſuam Conſtitut. eiuſdem anni *pridie Kalendas Februar.* incip. *Paſtoralis*, declarauit habitum clericalem non teneri deferre clericos non recipientes penſionem, fructus, aut prædia, vel bona Eccleſiaſtica ſibi in vna, vel pluribus vicibus reſeruata, & conceſſa, ſummum, ſeu valorem annuum 60. ducatorum auri de Camera inſimul non excedentes, ſeu excedentia.

14 † Et inſuper declarat non teneri in habitu, & Tonſura clericali incedere inſeruientes Palatio Apoſtolico in inferioribus miniſteriis, vt ſunt paraphernarij, credentiarij, & ſimiles, qui penſiones, aut fructus, bonave Eccleſiaſtica loco penſionum, vſque ad quamcunque ſummam, & valorem percipiunt Declarat etiam eos Clericos, aut Milites, quibus penſiones, aut fructus, bonave, aut prædia Eccleſiaſtica ad quamcunque ſummam reſeruata, aut reſeruari conceſſa ſunt, non aliter ad gerendum militarem habitum teneri, poſtquam penſiones, fructus, aut alia præfata cum effectu exigere, aut percipere cœperint, vel per eos ſteterit quominus exigant, vel percipiant; quarum Conſtitutionum tenorem referunt Piaſec. *in praxi noua Epiſcop.p.2 c.3 numer.13.pag.129. & 130.* Quaranta *in ſumma Bullarij verb. habitus clericalis, in princip.* & de ea meminerunt Viuian *in praxi iuriſpatronatus p.3.lib.5.c.5.numer 4.* Galet. *in margarita caſuum conſcientia, verb. habitus* Bellet. *d.§.16.num.13.* Sed Conſtitutionem illam Sixti V. de habitu & tonſura diſponentem cum pœna priuationis ipſo iure beneficij, hoc reſpectu & parte, non eſſe vſo receptam in Hiſpania, probat Nicol. Garcia *de benefic. p.7.c.1.numer.24.* quem refert nouiſſimè Salgado *de ſupplicat. ad Sanctiſſim.p.1.c.2.n.137. verſ. item conſtitutionem.*

15 Verùm autem ad euadendam pœnam priuationis ipſo iure beneficiorum contra non deferentes veſtes talares ſtatutam in dicta conſtit. Sixti V. requiratur, quòd plures, & omnes veſtes talares ſint, pallium ſcilicet, & toga? In dubium reuocari ſolet à Doctoribus, in quo partem affirmatiuam ſuadere videtur ſupradicta Conſtitut. vtens verbis pluralis numeri, ibi. *veſtes talares*, iuncta reg. *c. pluralis locutio, de regul. Iur. lib.6.* & ideo hanc partem ſuſtinent Moſcon. *de maieſt. militantis Eccleſ. lib.1.p.2* Cæpol *conſ.11. numer.30.* Venet. *in examine Epiſcop lib 5.c.5.num.2.* Thom. Valaſc. *alleg.42 num.4.* Sed contrarium, nempe ſufficere quod pallium perueniat ad talos, toga verò tegat genua, tenent Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis p.1. lib.3.c.3.numer.1.* Viuald. *vbi ſupra, verſ.4. aſſertio*, Petr de Ledeſma *in ſum p.1 tract.7.c 2. prope 14. concluſ. circa finem*, Nauar. *de reddit. Eccl. 117.num.6.* Diana *part.4 tract.1 reſ. 91.* Non eſt enim neceſſarium portare duas veſtes longas, vt ex Viuald. receptum dicit Nicol Garcia *de benefic. p.7. c.1. n.13.* imò ſufficit, quòd veſtis ſuperior clericalis ſit, & cooperiat interiorem, quamuis laicalem, vt ex Franch. & Sigiſm. Scaccia reſoluit Carol. de Graſſis *d. effectu 1.n.1186.*

16 *Primò* limita prædictam Sixti V. Conſtitutionem, & diſpoſitionem text. *in d. Clement.2* non procedere in clericis, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem geſtare non valuerint, vt deciſum inſerunt Aloyſ. Ricc. *in deciſ. curia Archiepiſc. Neapolitan deciſ.129.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi c.2. num.5. verſ.5.* Carol. de Graſſis *d. effectu 1.num 1175.* Decian. *tractat. crimin. tom.1. lib.4.c.9.* vbi exemplificat quando clericus eſſet ita pauper, vt non poſſet propter paupertatem alias veſtes inuenire, niſi laicales ſibi donatas.

17 *Secundò* limita ſi non poſſet propter infirmitatem Tonſuram deferre, quod etiam refert deciſum Capella Tholoſ. *deciſ.104.* quam citant, & ſequuntur Vgolin. *d.c.11.numer.3.verſ. quo ad Tonſuram*, Viuian. *in praxi iuriſpatron. p.3. lib. 15.c.4 num. 8* Bellet. *diſquiſit. clerical. p.1. tit. de diſciplina clerical. §.17.n.9.* Thom. Acti. *in tract. de inſign p.2. in verb. clerici n.12.* Carol de Graſſis *d. effectu 1.n.1171.* Thom. Valaſc. *d. alleg.11.n.9.*

18 *Tertiò* limita, & declara excuſari clericum ab habitu decenti, ſi propter aliquod veroſimile periculum transformari cogeretur; ita Piaſec *in praxi noua Epiſc. d.c.3.n.14. verſ. excuſaretur.* Viuian. *d. praxi iuriſpatronat. p.2. lib.6.c.10.n.6. & 7. & p.5. lib.15.c.4. num.5. & 6.*

19 *Quartò* limita, ſi domi ſuæ, & per conſequens in occultò dimitteret, quia *dicta Clement.2.* de deferente publicè alienas veſtes loquitur: ergo ſecus ſi occultè; tum quia iſte talis non dimittit habitum ne deferat, ſed vt paulò pòſt aſſumat; quo caſu non dicitur dimiſiſſe; ſicut etiam abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus, *l. poſtliminium §. captiuis, & l. nihil ff. de captiuit. & poſtlimin. reuerſis*, cum traditis à Gonzalez *ad reg.8. Cancel. gloſ. 43. num.5.* & ita in propoſito hanc opinionem tenet Vgolin. *d.c.12.n.3. verſ.4.*

20 *Quintò* limita in illo, qui ſemel habitum dimiſit, qui non eſt priuandus beneficio, vel fori priuilegio prout ordinat dicta Conſtitut. Sixti V. propter vnam habitus dimiſſionem, qua etiam attenta requiritur vt tantum perſeueret, quòd publicè pro laico exiſtimetur. ita Piaſec. *in dicto c.3. numer.14. verſ. excuſaretur*, Farin. *in praxi crimin. q.8. num.68.* Proſper de

Auguſtino

Augustino *in addit. ad Quarant. in summ. Bullarij verb. habitus clericalis*, Vgolin. *d.c.* 12. *n.* 3. §. §. 6. Viuian. *d.c.* 4. *n.* 7.

21 *Sextò* limita ex necessitate itineris, vel peregrinationis propter quā licitum est clericis habere vestes breuiores, *c. Episcopi* 21. *q.* 4. Addit. *ad Capell. Tholosan. quaest.* 456. Bellet. *disquisit. clerical. part.* 1. *titul. de disciplina clerical.* §. 16. *n.* 14. *ibi n.* 15. etiam tenet licitum esse habitum mutare, ac etiam deponere, si ex delatione habitus clericalis iusta esset causa timoris, per *d. Clem.* 2. *vers. nisi causa rationabilis*, Hieron. de Laurent. *Auen. decis.* 125. *n.* 9. Iacob. Massul. *in add. ad Capyc. decis.* 181. *in vltimis verbis*, Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *n.* 1174.

ALLEGATIO X.

Episcopi quarum rerum examini subiicient ordinandos?

SVMMARIVM.

1 *Episcoporum munus est ordinationis faciendae diligens scrutinium ordinandorum proponere.*
2 *Ordinandi quo tempore debent conueniri.*
3 *Episcopi, aut ab ipsis deputati prudentes viri ordinandi genus, natalitia, personam, institutionem, patriā, vitam, mores, doctrinam, & fidem scrutari debent.*
4 *Genus ordinandorum scrutari debet, an scilicet ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre serua nati sint.*
5 *Verbum*, genus, *de quo in Concil. Trident.* sess. 23. de form. cap. 7. *idem significat quod legitimus, vel liber, & non refertur ad descendentes ex genere Hebraeorum.*
6 *Descendentes è Iudaeis an sint ab ordinatione excludendi.*
7 *Neophytus, qui recenter suscepit habitum Ecclesiasticum, ad Ordines admittendus non est.*
8 *Neophytos intendens ordinare, quae perquirere debet.*
9 *Natalitia perscrutari debent, id est, an legitimi, vel illegitimi sint.*
10 *Personam, id est, an sint corpore vitiati, quia truncum, aut vitiatum corpus habens ad Ordines non admittendus.*
11 *In lege veteri maculam aliquam corporalem habentibus hostias offerre Dominus prohibuit.*
12 *Apud Ethnicos, & Gentiles praeceptum erat, vt Sacerdos integer esset.*
13 *Institutio accipitur pro titulo.*
14 *Vita in materia de qua agitur accipitur pro actu viuendi irreprehensibiliter iusto, & recto.*
15 *Parochianorum simplici assertioni testificanti de fama bona statur.*
16 *Dignum quemlibet praesumimus, quem nescimus indignum.*
17 *Doctrina cum sit quid extrinsecum homini inesse alicui non praesumitur.*
18 *Doctrina non per testes, & famam, sed ex actuali examine probari debet.*
19 *Episcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad altiores Ordines.*
20 *Suscipiens minores Ordines sine intentione ascendendi ad Superiores non peccat.*
21 *Examinis alter modus an seruetur?*
22 *Ordinatus nullo praemisso examine quam poenam incurrat.*
23 *Ordinatus contra prohibitionem Episcopi habentem ne quis ad Ordinationem accedat sub poena excommunicationis non examinatus, vel approbatus, contraheret suspensionem, non nisi à Papa dispensandam.*
24 *Ordo si de facto mulieri conferretur, non reciperet characterem impediente sexu.*
25 *Clauium potestas foeminis non competit.*
26 *Foeminae Iure diuino incapaces sunt eorum, quae sunt Ordinis.*
27 Cap. Diaconissae 27. quaest. 1. & in c. sacratas 23. dist. *declaratur.*
28 *Hermaphroditus, qui habet vtrumque sexum parilem, aut praeualeret in foemineo, ordinari non potest.*
29 *Aetas quae in ordinandis requiratur? remissiuè.*
30 *Illiterati prohibentur ordinari.*
31 *Episcopus quae inquirere debeat antequam aliquem ordinet?*
32 *Homicida, vel mutilator membrorum principalium ordinari non potest.*
33 *Infideles & haeretici ab Ordinibus repelluntur.*
34 *Haeretici sunt irregulares*
35 *Irregularitas, quam contrahunt haeretici, an duret postquam per poenitentiam reuertuntur.*
36 *Haereticorum fautores, credentes, & defensores clericatu habentur indigni.*
37 *Filij haereticorum quando excludantur à clericatu? ostenditur.*
38 *Neophyti à clericatu non simpliciter repelluntur.*
39 *Excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi.*
40 *Infames infamia Iuris omnino ordinari non debent.*
41 *Criminosi ordinandi non sunt.*
42 *Poenitentes solemniter ordinari prohibentur.*
43 *Bigami non possunt ordinari, quod multipliciter declaratur.*
44 *Coniugati non sunt ad Ordines promouendi.*
45 *Serui ordinari non possunt, nisi plena libertati fuerint restituti.*
46 *Cardinales non sunt ordinandi, & declaratur latè.*
47 *Obligati ad reddendas rationes non possunt fieri clerici, multipliciter declaratur.*
48 *Corpore vitiati ordinari non debent.*
49 *Arreptitij prohibentur ordinari.*
50 *Illegitimi non possunt fieri Clerici.*
51 *Ordinandus non est qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet, aut aliud vnde commode viuere possit.*
52 *Peregrini, & ignoti ordinari non debent.*

VT in Ecclesia Dei ministri adsint vitae integritate, moribus, & doctrina insignes, nullóque impedimento adstricti, munus est Episcoporum ordinationi faciendae diligens scrutinium ordinandorum praeponere: 1
constitutum est enim *in cap. 1. Episcopus* 24. *distinct. & in cap. placuit, fine, in cap. estote* 3. *quaestion.* 1. *cap. auris, & c. vt nostrorum, de officio Archid. c. nihil, §. Episcopi, de elect. cap. vnic. de scrutin. in Ordine fac.* vt clericorum ordinationem scrutinium, seu examen per Archidiaconum, & ipsum Episcopum faciendum praecedere debeat. Oportet igitur ordinantem Episcopum illud Apost. *ad Timoth.* 5. meminisse, *nemini citò manum imposueris*, refertur *in c. quid est* 78. *dist.* & illud animaduertere quòd sanctus Pontifex Clemens, vt refertur *in cap. tales* 23. *dist.* praecipiebat dicens; *Tales ad ministerium eligantur clerici, qui dignè possint dominica Sacramenta tractare, cap. cùm sit, de aetate & qualit. c. quibusdam, in fine 1. quaest. 1. cap. ex*

multis, vers. nec eligatur 1. q. 1. melius est enim in Domini Sacerdotio paucos habere ministros, qui possint dignè opus Dei exercere; quàm multos inutiles qui onus graue ordinatori adducant, Zosimus quoque Pontifex relatus *in c. si officia* 59. *dist.* hac de re loquens, post multa sic ait: *Facit hoc nimia remissio consacerdotum nostrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turba aliquid dignitatis acquiri, & post pauca, quibus aliud præstare non possunt, diuines Ordines largiuntur, quod oportet districti semper esse iudicij.* Concil. Hispalen. *cap.* 2. *rarum est enim omne quod magnum est.* Et Hieronym. *in Michæam* relatus *in c. hi quoscumque*, 1. q. 1. *Hi quoscumque*, inquit, *de asseclis fuit ordinatores, & vitam eorum in scandalum populi expenentes, rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur.* Cum igitur Episcopus disponit ordinationes facere, omnes volentes accedere ad sacrum ministerium
2 † debent conuenire feria quarta præcedenti ad examinationem coram eo, qui Viros prudentes diuinæque legis gnaros, & exercitatos in Ecclesiasticis sanctionibus eliget, vt illa inuestigent, quæ inferiùs dicam, *c. quando* 24. *distinctione* Concilium verò Trid. requirit, vt per mensem antea adeant Episcopum, qui parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt de nominibus, ac desiderio eorum, qui velint promoueri, publicè in Ecclesia propositis requisitis diligenter inquirat, & litteras testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad ipsum Episcopum quamprimum transmittet, iuxta *cap. 5. sess.* 23. *de reformat.* & de materia latè Vgolin. *de officio Episcopi c.* 26. §. 18. *à num.* 1. Sanch. *in opusc. moral. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 46. *numer.* 7. Marchin. *de sacram. Ordin. tract.* 8. *part.* 6. *c.* 11. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastica tractat.* 2. *cap.* 3. *quæst.* 26. Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 25 *lit. A, vers. hoc autem*, cuius dispositio in Bracharensi Prouincia ad vnguem obseruatur, vt constat ex eius Concil. Prouinc. vltim. *actione* 4.

3 Debent igitur Episcopi, aut ab ipsis deputati prudentes viri, *ordinandi genus, natalitia, personam, institutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem scrutari*, vt statuit Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 5. *&* 7. & antè *cap. quando* 24. *distinct.* & rigorosè hoc examen institui debet, *cap. institutus, de purgat. canon. c. cùm in cunctis, de elect.* Episcopi enim interest ne indigni ordinentur, & ille tenetur ex culpa examinatorum, *cap. ad hæc, iuncta gl. ff. verb. examinentur, de officio Archid.* & probat latè Carol. de Graffis *de effectibus clerical. in prælud. à numer.* 145. *cum multis seqq.* & præcipuè *num.* 358. Peccabit namque mortaliter si ordinauerit scienter indignos, id est, non habentes sufficientiam scientiæ, & bonitatis, quia infideliter in re grauissima agit officium dispensatoris, S. Thom. *in* 4. *distinct.* 24. *quæst.* 1. *articul.* 3. *quæstiunc.* 4. Syluest. *in summ. verb. Ordo* 3. *quæst.* 8. Sanchez *in opuscul. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 46. *numer.* 2. ita vt non satis sit quòd nesciat Episcopus ordinandum esse malum; sed quando ordinandus est ignotus, tenetur Episcopus adhibere diligentiam & examen, vt habeatur certitudo moralis de sufficientia, vita, ac moribus ordinandi. Ita Sanch. *d. dub.* 46. *num.* 3.

4 *Genus* itaque primo loco relatum requisitum declaratur, an ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre serua nati sint, iuxta expositionem Maioli *de irregularit. lib.* 4. *cap.* 1. Henriq. *in summa lib.* 10. *cap.* 17 §. 2. *in commenta littera.* G. Auila *de censur. part.* 7. *disput.* 4. *dub.* 4. latè & benè Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 15. vbi ait citatis supradictis Doctoribus Concilium Trid. *d. c.* 7. solùm voluisse vt Episcopi inquirant an promouendus sit ex filiis, aut nepotibus hæreticorum, fautorum, defensorum, receptatorum, quos Ius à suscipiendis Ordinibus excludit, vsque ad secundum gradum via masculina, vel vsque ad primam via fœminina: † Verbum enim, *genus*, de 5 quo *in d. cap.* 7. *Concil. Trid.* propriè idem significat, quod legitimus, vel liber; non autem refertur ad descendentes ex genere Hebræorum; prout tenet Cened. *ad decretal. collect.* 77. *num.* 20. quem refert D. Acuña *in cap. quando num.* 6. *dist.* 24. & videtur tenere Sahagun. *in cap. eam te, numer.* 23. *de rescriptis.* Ideò † non sunt illi ab ordinatione excludendi (nisi 6 aliud Canonicum obesset impedimentum) qui à Iudæis originem trahunt, vel quorum Maiores, etsi hæretici fuerint, emendatos tamen esse constat, & reincorporatos Ecclesiæ vnitati, & pro culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam recepisse, quam vel perfecerunt, vel perfectioni eius insistunt, aut paratos fuisse ad recipiendum eandem, iuxta Constit. Bonifac. VIII. *in c. p. statutum, de hæret. lib.* 6. ita post alios decisum refert Armend. *in additionibus ad recopil. leg. Nauarræ lib.* 1. *tit.* 11. *l. vnica, num.* 6. vbi id intelligendum dicit, nisi aliquo priuilegio Apostolico, aut confirmatione aliud caueretur: & nouissimè Laurent. de Franchis *in contrau. inter Episcop. & Regul. pagin.* 8 *vers. ad* 14. aduertit Concilium Catholicum non induxisse circa hoc nouum Ordinis impedimentum, sed duntaxat quæ antiquo Iure statuta erant, seruati ad vnguem præcepisse, additque, *quod non vulgariter notandum censeo, quia multi circa hoc hallucinantur?* Vide multa, quæ ad dictorum comprobationem *supra* diximus *p.* 1. *tit.* 2. *gloss.* 17. *n.* 5. *cum seq.*

Neophytus tamen, qui recenter suscipit habitum 7 Ecclesiasticum, ad Ordines admittendus non est. *cap. sicut.* 48 *dist.* ea scilicet ratione, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, vt dicit Apost. 1. *ad Timoth.* 3. fortasse credens fidem Christianam eius auxilio indigere, ac sine eo regi minimè posse, vt super eadem Epistola glossauit Lyrensis, & gloss. *in sum.* 48. *dist.* quod non procedit in eo, qui diu antea, aut etiam ex ipsa natiuitate iam baptizatus est, quamuis genus ex Iudæorum gente deduxerit; hi enim non sunt incapaces Ordinum, etiamsi parentes ipsorum in Iudaismo, vel Maurismo adhuc persisterent, vt per Couar. *in Clement. si furiosus part.* 1. §. 1 2. *num.* 7. *vers.* 1. *conclus.* Nauar. *in man. c.* 27. *numer.* 205. *vers.* 3. *dico*, Gregor. de Valent. *tom.* 4. *disp.* 7. *pu. 8.* 3. §. 3 Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 13. *sub num.* 11. Sanch. *d. cap.* 18. *num.* 11. Suar. *de censur. disp.* 43 *sect.* 3. *numer.* 8. Auila *eod. tract. p.* 7. *disp.* 4. *dub.* 4. nouissimè post hæc impressa in lucem editus Marchin. *de sacram. ordinis tractat.* 1. *part.* 10. *cap.* 1. *numer.* 6. ideò promotos legimus Diuos Seuerum, Nicolaum, & Ambrosium, *in cap. statuimus*, §. *fin* 61. *distinct.* ipseque Ambrosius comprobat, inquiens ordinationem suam occidentales iudicio Episcopos, orientales verò exemplo probasse *in cap. neophytus* 61. *distinct.* vbi glossa, tum in figuratione casus, tum in fine addit exemplo probasse, qui multos tales elegerunt: & nos legimus de Iudæis conuersis Ecclesiam fundatam esse, iuxta *gloss. final. in cap. eam te, de rescript.* exemplo Beati Petri, & aliorum *in c.* 9. 71. *distinct.* † Igitur qui cosin- 8 tendunt ordinare (quorum arbitrio sunt inferius relata consideranda, non expectata ad hoc vlla Pontificis dispensatione ex adductis per Sanchez *d. cap.* 18 *num.* 12.) debent perquirere, & diligenter inuestigare, quamplura circa illorum vitam, & visum, atque ea præsertim, quæ illi ad primæuam sectam mente

&

& ſecretè conuerſi nonnunquam obſeruant, & ex quibus dignoſcit Eccleſia eos iterum reuerſos ad illa, ſigna autem huiuſmodi nonnulla recenſet Eymeric. quoad neophytos ex Iudaica gente prognatos *in 3.par.directory, num.* 114. vbi ſubſcripſit Pegna quamplura, & notabilia adducens *in comment. num.*25.

Supereſt vt videamus quamdiu hoc impedimentum permanere videatur, & an Epiſcopus cum verè neophyto diſpenſare valeat? Quoad *primum* multi multa dixerunt; nonnulli exiſtimarunt ſatis eſſe lapſum vnius anni, vt quis deſinat dici nouus Chriſtianus, ſicut miles nouus is dicitur, qui anno completo non militauit, poſt annum inter veteranos enumeratur, *l.qui cum vno §. fin. ff. de re milit.* Chriſma dicitur nouum quod annum non excedit; quo elapſo fit antiquum, & eſt renouandum, *cap.litteris, de conſec.diſt.* 3. Vinum vetus dicitur poſt annum, *l.vetus ff.de tritico,vino, & oleo leg.* Alij requirunt lapſum biennij, Roman.*ſing.*422. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon.rub.*11.*cap.*7.*num*4.*&* 5. Ricciul.*in tract. de Neophytis cap.*16.*n.*9. Spatium ſaltem decem annorum à ſuſcepto Baptiſmo ad ſacram Ordinationem requirit. Nau. *in man.cap.* 27.*num.* 205. Verius tamen eſt durationem huius impedimenti arbitrio Epiſcopi diiudicandum relinqui, vt dixi *ſup. p.*1.*tit.* 2.*gloſ.*11.*num.* 8. Quoad *ſecundum* verò dubium die neophytum poſſe ab Epiſcopo admitti ad minores Ordines, quia huiuſmodi ordinatio nullo textu cauetur, cùm ſolum ſacri Canones loquantur de maioribus Ordinibus, Decian.*in cap.eam te, num.*32.*de reſcript.* Felin. *in cap.cùm ſit,in princ.de Iuda.* Roman. *d.ſing.*421. Maſcard. *de Iuda.p.* 3.*cap.* 5.*ſub num.* 8. Ricciul.*d.tract.cap.*2.*numer.*12. Bellet.*diſquiſit. cleric. part.*1.§.12.*num.*9. Quicquid contradicant Cou.*in d. Clem.ſi furioſus p.*1.§.2.*num.*7.*concl.* 2. Hojed. *de incompatib.p.*1.*cap.*24.*n.*3. Campan. *dict. rub.*11.*cap.*7. *num.*2.

9 *Natalia*, hoc eſt, an ligitimi, vel illegitimi ſint, gloſ.*in cap.quando* 24.*diſtinct.* filij enim Presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad Ordines promoueri prohibentur *in cap.*1.*de filiis Presbyterorum*, ſanxerunt etiam Gregor.IX.*in cap. fin. eodem tit.* & Alexander III.*in cap.cùm in cunctis, de elect.* necnon Pius V. abundè *in ſua Conſtit.*120. incip. *Quæ ordini*, ac Sixtus etiam V. *in Conſtit.* contra clericos malè promotos, incip. *Sanctam, & ſalutare*; & antea recenſuerat Catecheſis Rom.*ſub tit.de ſacramento Ordinis §.ſequitur*, his verbis, *Spurij quoque, & ij omnes, qui ex legitimis nuptiis non ſunt procreati, excipiuntur à ſuſceptione Ordinum.* Patriam ordinãdorum eſſe inueſtigandam, vt ſciatur quibus ipſi ſint imbuti moribus, probat *d.c. quando* 24. Tiraq.*l.*7. *connub.gloſ.*1. *n.*47. nam propter natiuitatem, vel patriam præſumitur quis bonus, vel malos, Simanch. *de Cathol.c.* 50. *n.*8.*&* 9.

10 *Perſonam*, ideſt, an ſint corpore vitiati ex gloſ. *in d.cap.quando*; Canonicis enim ſanctionibus conſtitutum eſt, ne truncum, aut vitiatum corpus habentes, auderent Ordines ſuſcipere Eccleſiaſticos, *cap. præcipimus.*34.*diſt.c.*1.355.*diſtinct.c.*2. vbi gloſ.*verb. deformitatem*, & notant Doctores *in c.*1.*&* 2.*de corpore vitiat.* & Albert.Trot.*de vero, & perfecto cler.lib.*
11 2.*cap.* 16. Sic etiam † in lege veteri Dominus alloquens Moyſen *Leuit. cap.*21. maculam aliquam corporalem habentibus hoſtias offerre Domino in hæc verba prohibet: *Omnis, qui habuerit maculam à ſemine Aaron Sacerdotis, non accedat hoſtias offerre Domino*, cuius ſeriem morali interpretatione proſequitur
12 D.Gregor.relatus *in c.hinc etenim* 49.*diſtinct.* † Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum etiam erat, vt Sacerdos integer eſſet, tanquam mali ominis res vitanda, ſi non integri corporis erat, vt refert Plinius *lib.*7.*naturalis hiſtoriæ cap.*28. Sic etiam Romani, qui de Veſtali virgine capienda ſcripſerunt, negarunt fas capi eſſe, quæ linguâ debili, ſenſuve aurium diminuta, aliave quauis corporis labe intincta eſſet, cuius hiſtoriæ relator eſt Aulus Gel. *lib.* 1 *noctium Atticarum cap.*12. illiuſque auctoritate adductus D. ille Hieronymus *ad Demetriadem virginem* ſcribens, grauiſſime inuehitur contra parentes, deformes filias virginitati dicantes; *ſolent etenim* (inquit ille) *miſeri parentes, & non plenæ fidei Chriſtiani deformes filias, aliquo membro debiles, quia dignos generos non inueniunt virginitati tradere.*

Inſtitutionem, ideſt, titulum, iuxta gloſ. *in dict.cap. 13
quando*, prout reſoluit Campanil.*in diuerſ.iuris Canonici rub.cap.*1.*num.* 3. vbi etiam refert, munus Epiſcoporum eſſe in ſcrutinio faciendo circa perſonam promouendam præ cæteris in titulum ordinandi inquirere, de quo latè dicemus *alleg.*19.*cum ſequenti.*

Vitam moreſque. Vita propriè hic accipitur pro 14
actu viuendi irreprehenſibiliter iuſto, & recto, ex interpretatione Luc.de Pen.*in l.neque furioſi C.de dignitatibus lib.* 12. quamuis aliquando ad interiorem animi virtutem pertinere videatur, ſi honeſtas ei iungatur, quæ magis ad exteriorem conſeruationem ſpectat, ex ſententia D. Thom.2.2. *quæſt.* 145.*art.*1. *in* 3.*arg.* Bonitas vitæ, quæ in promouendo ad Ordines requiritur, non deſiderauit generalis, ideſt, vt careat peccato mortali; hoc enim neceſſarium eſt ad omnia Sacramenta; ſed requiritur morum honeſtas, hoc eſt, vt ſit ſobrios, caſtus, &c. de quo *in tit. de vita, & honeſt cleric.* Ita Sot.*in* 4.*diſt.* 25. *quæſt.*1. *art.*4. Sanch.*d.lib.*7.*cap.*1.*dub.*46.*num.*1. Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit. lib.*30.*tract.* 1.*n.* 32 *verſ. quarto*, vbi ait in Ordinando requiri morum probitatem, qua conſcientiæ teſtimonio non agnoſcat ſe in peccato publico aut in infamia publica, ac de reliquo proponat vitæ emendationem. Boni enim mores ſunt neceſſarij in Ordinatis, & beneficiariis, vt per Coſm. *in pragm ſanct.tit. de elect. cap. ſicut §. deinde, verbo, moribus, fol.*99.*verſo*, Selu.*de benef.p.* 3. *q.*5.*n.*35. Nau.*in cap.ſi quando, except.*11. *num.* 2. *de reſcript.* Flamin.Pariſ *de reſign.lib* 4.*quæſt.*11. *à num.* 15. Qui autem dicantur boni mores, & qui praui, Vide Plat.*de legib. Dial.* 2 *&* 3. Ariſto. *in problem. ſect.*14.*num.*1. Ioan. Pic.Mirandul. *in Aſtrolog.lib.*3. *cap.*12.

Inquirendum eſt igitur ſi ordinandos ſit caſtus, 32.*diſt.vſque ad* 35.*per tot.* Si prudens, 36.*diſtinct. vſque ad* 40.*per tot.* Si ornatus virtutibus, 40.*diſtinct. vſque ad* 42.*per tot.* Si hoſpitalis, 42. *diſtinct. &* 86. *per tot.* & domui ſuæ bene præpoſitus, 66.*diſt &* 81. 86 *&* 91. *diſt. per tot.* Ne etiam ſit ebrioſus, aut litigioſus, vel maledictus, non calumniator, neque adulator, vel proditor, ſcurrilis, aut ioculator, nec inuidens fratrum profectibus, aut iniuriarum ſuarum vltor. Præterea ne ſit cupidus, aut vſurarum exactor. *cap.peruenit* 76.*diſt.cap.ſeditionarios, cum ſeqq.* 46.*diſt.* Sed neque nimium ſimplex, *cap. Epiſcoporum*, vbi gloſ.& Doctores, & *cap. Petrus*, 74.*diſtinct.* & aliis huiuſmodi careat, & ideo olim, qui erat Ordines ſuſcepturus, prius ſe victurum ſecundum Canonicas regulas promittere tenebatur, vt habetur *in cap. quamquam* 23. *diſt.* quod hodie in Sacerdotis ordinatione, & in obtinentibus Eccleſiaſticam dignitatem, vel curam animarum ſeruatur, vt in Pontificali; hi verò, qui bonum habent teſtimonium & famam, examinatione non indigent, vt ex decreto

Conci

Concilij Carthaginensis III. colligere licet, de quo
15 *in c.2.cũ glos.24 dist.* † Simplici verò assertioni paro-
chianorum testificantium de fama bona statur, quia
16 nimirum cum istis concurrit Iuris præsumptio; † il-
lum enim præsumere debemus dignum, quem ne-
scimus indignum, *c. cùm deputati, de iudic. c. dudum
de præsumpt. l. cùm pater §. rogo. ff. de legat. 2.* ex ea ra-
tione secundùm Host. *in sum. tit. de scrutinio in Ordi-
ne faciendo, in fine*, qoia virtotes naturaliter homini
debent inesse, maximè post Baptismum. *c. 2. de conse-
crat. dist. 4.* & ita testimonia morum, quæ solent ex-
hiberi tempore scrutinij, requiruntur ad licitè sus-
cipiendos Ordines, quod ex Conc. Trid. *sess. 23. c. 3.*
communi praxi dicit receptum Bonacina *de Sacram.
disp. 8. q. vnica punct. 5. n. 17.*

17 *Doctrinam.* Cuius materiam interpretor agens de
singulis Ordinibus in particulari, veluti *alleg. 11. n.
4. & alleg. 14 post num. 9.* quæ cùm sit quid extrinse-
cum, & accidentale homini inesse alicui non præ-
sumitur; nemini enim doctrinã inesse creditur, nisi
18 labore quæratur; vnde † non per testes & famam,
sed ex actuali examine probari debet, ita qoòd nec
Regulares excusantur quominos de doctrina pos-
sint examinari, vt habetur in Concil. Trident. *sess. 23.
de reform. c. 12.* Sunt igitur singoli examinandi de
qualitatibos & requisitis Ordinum singulorum, &
de cuiusque Ordinis officio, quem sunt suscepturi,
vt in *sequentibus allegat.* ostendimus, quod etiam re-
spectu Regularium Ordines suscipere volentium,
locum habet, vt dixi infrà *alleg. 11. ante num. 7.*

Quoad Archiepiscopos, & Episcopos Regni
Neapolitani, & obligationẽ eis incũbentem confe-
rendi Ordines benemeritis extra decretum *S. Con-
gregationis Cardinaliũ negotiis iurisdictionalibus Regni
Neapel. præpositorum, quæ iustis, grauibusque adducta
causis, de S. D. N. Gregorij XV. speciali ordine viua vocis
oraculo desuper habito, expressè præcipit, & mãdat om-
nibus, & singulis eiusdem Regni Archiepiscopis, & aliis
inferioribus legitimã facultatem habentibus, vel ante-
quam primam Tonsuram, siue ad minores Ordines ali-
quem promoueant, Parocho, seu alteri, cui magis expe-
dire videbitur, committant vt nominibus, & desiderio
eorũ, qui volunt promoueri publicè in Ecclesia proposi-
tis de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus,
& vita à fide dignis diligẽter inquirat, & litteras testi-
moniales ipsã inquisitionem factam continentes, ad ipsũ
committentem quam primum transmittat, ad hoc vt tam
ab iis, & aliis ex sacri Conc. Trid. præscripto* in c. 7. sess.
3. de reform. *adhibendis diligentiis sibi constet promo-
uendos illis esse qualitatibus præditos, quæ per sacros
Canones, idemque Concilium requiruntur, quod & ob-
seruent, & in litteris dimissoriis concedendis, in quibus
exprimatur præfatas diligentias præcessisse: dictæ autem
litteræ dimissoriæ vni tantùm & certo Ordinario ad ele-
ctionem concedentis inposterum dirigantur, & pluribus
directa sint nulla, prædictaque vult inuiolabibiter obser-
uari, donec aliud fuerit ordinatum: si qui verò contra
formem præsentis decreti fuerit ad primam Tonsurã, si-
ue ad minores Ordines, & ab exequutione collati Ordi-
nis, & à susceptione superioris perpetuò suspensus sit, &
vlterius condignis pœnis puniatur. Ordinans verò, vel
dimissorias concedens vltra diuinam vltionem, quam
incurret, à collatione Ordinum per annum suspensus sit
eo ipso. Romæ 10. Kal. Iulij 1633. Octau. Card. Bandi-
nus. Laurent. Campegi Secret.*

19 Episcopi, seu ab ipsis deputati inqoirere debent
intentionem ordinandi, hoc est, an illi adsit, vel de-
sit intentio ascendendi ad altiores Ordines cùm ap-
20 tus fuerit; † si enim ea careret intentione non de-
bent ordinari, vt tenet Henriq. *sum. lib. 10. cap. 17.
n. 2.* quia aliter faciendo peccaret mortaliter, præci-
puè si eo tantùm fine faciat vt frueretur exemptio-
ne fori, & eximeretur à solutione tributorum, &
vectigalium, de quo vide infra *alleg. 11 n. 16.*

Examen circa mores Clerici sæcularis volentis
ad ordines promoueri, sic debet fieri: Si ad Ordines
minores est promouendus, bonum à Parocho, & Ma-
gistro scholæ, in quia educatur, testimoninm habeat,
vt definitur in Concil. Trident. *sess. 23. de reform. c. 5.* si
verò ad sacros Ordines est promouendus, per men-
sem ante ordinationem Episcopum adeat, qni Pa-
rocho vel alteri, cùm magis expedire videbatur,
committat, vt nomen, & desiderium promouendi
publicè in Ecclesia proponat, & de illius natalibus
ætate, moribus, & vita à fide dignis diligenter inqui-
rat, & testimoniales litteras de inquisitione facta
ad Episcopum mittat, vt habetur in Trid. *d. c. 5.* &
iam diximus soprà *n. 2. in fine.* Aliud verò scrutinium
habetur feria quarta ante ipsam ordinationem,
vel quando Episcopo videbitur, vocatis peritis, &
probis, ac in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis,
qui diligenter inuestigent, & examinent ordinando-
rum genus, personam, ætatem, mores, fidem, sicut do-
cet idem Trid. *sess. 23. de reform. c. 7.* de quibus omni-
bus iam suprà egimus *à n. 4.*

Alter verò examinis modus seruatur ipso die or- 21
dinationis, dum prior Diaconorum, seu maior Dia-
conus, aut Archidiaconus, ordinandos repræsentat
Episcopo, & examinat iuxta *cap. nostrum, de offic o
Archid.* qood tunc sanè euenit cùm prædictus cla-
ra, & intelligibili voce monet adstantem populum,
vt si quis contra ordinandorum aliquem sciens im-
pedimentum, quod illum ab Ordinibus impediret,
proponat, & ibidem Episcopus interrogat Archi-
diaconum num sciat ordinandos esse dignos? ipse
verò respondet, & scio & testificor quantum hu-
mana fragilitas nosse sinit ipsos esse dignos, *cap.
vnic. de scrutinio in Ordine faciendo:* in qua responsio-
ne non peccat, licèt ipse non examinaoerit, dum-
modo ab aliis examinatoribns depotatis sciat fuis-
se approbatos, & dummodo cootra conscientiam
non loquatur. Si verò sciret aliquod impedimen-
tum, illud debere Episcopo secretò nunciare, dum-
modo malitiosè nihil faciat, Hostien. *d. loco num. 1.*
Et tamen verissimum hoc minimè seruari ab om-
nibus Episcopis tantummodo destinãtibus personas
sibi beneuolas, & non ipsos Archidiaconos, & qua
adducti ratione id faciant me latet, eo quòd eorum
vsus contradicit Iuri communi, & potius abusus, seu
corruptela dici possit.

Ad Regulares mioimè extendi dispositionem 22
Concilij *d. c. 5.* cùm in illis satis sit Episcopo testimo-
nium habere ab ordinandorum Superioribus Re-
gularibus affirmantibus, & attestantibus prædictos
nullo requisitorum indigere, eiusque fidei standum
sit, præterquam circa doctrinam pro qua subiiciun-
tur Episcoporum examini, referunt decisum Fr. Em-
man. *quæst. Regular. tom. 3. q. 24. art. 1.* Sanch. *d. dub. 46.
num. 5.* Vgolin. *d. §. 18. num. 2. vers. tertio excipiuntur
Regulares.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 14.
c. 13. n. 35.*

Peracto præmisso examine, nollaque præhabita
inquisitione si quis fuerit ordinatus, si igootus est,
quamuis dignus, deponẽdus est, ex Syloest. *verb. Or-
do 2. num. 2.* vel si cognitus, sed inhabilis, etiamsi im-
pedimentum nouerit ordinans, nec dispensauit
expressè, *cap. si sine examinatione 81. distinct.* Hen-
riq. *d. lib. 10. cap. 18. §. 1. iuncto commento lit. B.* Atta-
men si esset cognitus, & dignus, nec peccaret, nec
deponetur, si absque præcedenti scrutinio fuerit

Ordinibus

Ordinibus insignitus, vt probat text. iuncta gloss. *in c.nullus,24.dist.* Syluest.*d.n.2.* Maiol.*de irregular.lib.4.c.9.n.6.*

23 Et quidem si ab Episcupo ante inceptam ordinationem inhibitum fuerit, vt sulet, ne quis ad urdinationem accedat nun examinatus, nec apprubatus, vel sine litteris dimissuriis, & aliis requisitis, sub excommunicationis pœna; urdinatus cuntra huiusmodi prohibitiunem contraheret suspensionem nun nisi à Papa dispensandam, iuxta *cap.1.& 3. de eo qui furtiuè Ordines suscep.* Quæ quidem excommunicatio afficit omnes etiam Regulares, quia in illo actu subduntur Episcupo, Nauar. *in man.cap.25.n.72.* Laurent. de Peirinis *tom 1. priuil. Minimor. constit.1. Iuly II. §.16.num. 39.* Lezana *in sum.quæst.Regul.c.14. num.12.* Monet tamen Hostiens. *d.tit.de scrutinio in Ordine faciendo, in fine,* vt Episcupi ab huiusmudi excommunicationibus se abstineant ne laqueus pareant; sed alias pœnas inhibendo comminari debent. Verùm si postea Episcopus eum sic contra dictam inhibitionem malè ordinatum absuluat, & dispenset, an talis dispensatiu valeat? Vide Laurēt. de Franchis *in controuers.inter Episcop.& Regul.pagin.*84 *in respons.ad 29.* vbi *in resp. ad 28.* ait quòd si Episcupus eo tempore, quu cunfert Ordines, his verbis vtatur: *Non intendimus ordinare non examinatos & approbatos*; tunc qui se ingessit, nun erit urdinatus, ideò uporteret denuu ordinari, iniungēdàque priùs illi erit pœnitētia, quia valde deliquit se ingerendo Ordinum susceptioni ante approbatiunem. Aduertit Ioann. Præpus. *in 3.p.D. Thoma q.vnic.de sacrament.Ordinis, dub.17. num.171.* quòd hæc excommunicatio comprehendit etiam extraneos aliàs Episcupo nun subiectos; additque quòd si Episcopus dicat, *non intendo, vel nolo ordinare excommunicatos, irregulares,* &c. intelligitur si aliqoem talem esse cognuscat, non verò si sit ignotus, vel occultus, latè Ioan. de Lugu *de Sacram. disput.8.sect.7.n.119.* Diana *resol.moral.p.5.tract.13 res.66.*

De qualitatibus Ordinandorum.

Ex his, quæ *suprà diximus,* colligere licet quod nū omnes personæ ad Ordines sunt prumuuendæ, & plerique diuersis de causis ordinari nun possunt, de quibus omnibus est in præsenti loco rtactandum.

24 *Primum,* igitur, & præcipuum, quod in ordinandis personis requiritur, & est de essentia Sacramenti, est sexus virilis, ac proinde mares tantummodu sunt promouendi, fœminæ verò minimè omnino, & si de facto mulieri Ordu aliquis conferretur, nun reciperet characterem impediente sexu, *cap.2.circa princ.15. q.3.cap.vxoratus, in fine, de conuers.coniug.gloss. fin.in cap.Diaconissam 27.q.1.* S.Thom. *in 4.dist.23.q.1. a.1. & 2.* Suar. *de censur. dist.51. sect.2.in princ.* Bellet. *disquisit.clerical.part.1.tit.de disciplina clericali, §.8.n.5.* Thum. Valasc. *tom.1.allegat.45.n.12.* & Sanch. *in opusculis moral.lib.7.cap.1.dub.30.* Matchin. *d.tract.1.p.4. cap.1.* ex eo, quia susceptiu Ordinum tacitè coniungit clericum Ecclesiæ tanquam sponsæ, *cap.seriatim, in fine,* ibi, *vt fiat de carnali 32.dist. cap.2. iuncta gloss. fin.de pœnit.* Abb. *in cap.inter corporalia, num.31.* & *ibi* Butr. *in 2.notab.col.2.de translat. Prał.* quod mysticum cadere nun potest in fœmina: tum quia clerici nemini debent subiici, *c.1.54.dist.* mulieres autem sunt subditæ viris, *Genes.3.* D.Paul. *ad Timoth.2. cap.manifestum, cap.est ordo, cap.hac imago,* & *ibi* Atchid. *nu.3.*
25 cum aliis pluribus *33.q.5.* † Vnde Clauium potestatem fœminis minimè competere probat Innoc. III. *in cap in noua, de pœnit. & remiss.* vbi reprubans cunsuetudinem, secundùm quam Abbatissa audebat benedicere Muniales, Confessiunes audire, & publicè prædicare; subiungit ratiunem, quia licèt Beatissima Virgo Maria dignior fuerit Apostolis vniuersis, non tamen illi, sed istis Dominus Claues Regni Cœlorum commisit, docent S.Thom. *in addit.ad 5.p.q.39. art.1.* Victor. *relect.2.de potest. Eccles q.2.n.3.* Sot. *in 4. dist.25.quæst.1.art.2.concl.1.* Angles *in florib.Theolog. q.de Clauibus art.1.diffic.5.* & alij, quus refert Henriq. *in sum.lib.1.c.21.§.2.litt.N, & lib.6.c.2.§.3. & lib.10. cap.16.§.1.lit.A,* Suar. *tom.1.disp.2.sect.2.n.5.* hinc notantes † fœminas ipso iure diuino incapaces esse 26
eorum, quæ sunt Ordinis, & per cunsequens irregulares nun esse ratione sexus, vel etiam ob quamcumque causam superuenientem, quæ esset sufficiens in viris ad irregularitatem contrahendam; est enim irregularitas impedimentum Canunicum, id est, legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur, à regula, secundùm quam omnes, qui capaces erant, attenta lege diuina poterant promoueri: at verò sexus fœmineus ipsa lege diuina impeditur, & incapax est suscipiendi Ordines, & per cunsequens in eum irregularitas nun cadit, vt aduertit Sot *vbi proximè art.2.in princ.* & multis adductis latè Henriq. *lib. 14. cap.2.in princip.* eleganter Suar. *d.tom.5 disp.40.sect.7.* multiplicique ratione confirmat Viuald. *in candel.aureò p.3.t.3.à princ.* † Quod autem de Presbytera, & 27
Diaconissa, ac de sacratis fœminis dicitur *in cap.Presbyterorum 23. dist. & in cap.Diaconissam 27.quæst.1.& in cap.sacratas 23.dist.* est intelligendum, non quòd Ordinem, vel characterem sacramentalem suscipiant, sed propter officium quod gerebant, legendi, v.g. homilias, vel Euangelia in choro, ad quod destinabantur certis quibusdam benedictionibus, nun autem quòd fuerint speciali ritu cunsecratæ, quemadmudum in Presbyteris, & Diacunis obseruatur, nam propter officium Presbyteræ dicebantur, quia seniures, & aliis præfectæ, notant ex S.Thum. Sot. *vbi suprà,* Castr. & plures alij, quos refert Henriq. *d. § 2.lit.P, & seq.* Verùm non ineleganter intelligebat VValdens. *de Sacram.tit.7.c.38.nu.7.* quòd Diacunissæ *in dict.c.Diaconissam,* dicantur vxores viduæ Diaconorum, quemadmodum cunstat Presbyteras dici vxores Presbyterorum, vt apertè probat text. *in c.vlt. 32.dist.*

Hermaphroditus verò, idest, qui habet vtrumque 28
sexum, urdinari nequaquam potest, nisi in eu præualeat sexus virilis, non autem si fœmineus præualeret, aut esset parilitas, gluss. *verb.testimonium in c.testis, §.hermaphroditus,* vbi Card. Prep & Turrecr. *4.quæs.3.* Syluest. *verb.hermaphroditus,* Sot. *in 4.dist.25.q.1.a.3.* Bellet. *d.titul. de disciplina cleric.§.8.à princ.* Sanch. *d. lib.7.c.1.dub.31.* Matchin. *d.tr.1.p.4.c.2.* De Eunuchis verò paulu *infrà* videbimus.

Non autem umnes masculini sexus sunt indifferenter ad Ordines promouendi, quoniam in urdinandis qualitates quædam requiruntur, & vitia, seu maculæ quædam deesse debent eisdem, vt ritè valeant, secundùm statuta Canunum ordinati, de quibus omnibus summariè habetur *in c.mariti 33.dis.& in c. præcipimus 34.dist.& in c.non confidat.50. dist.& de ætate, & qualit. per tot.*

Et *in primis,* vt à qualitatibus requisitis sumamus 29
exurdium, sciendum est certam in ordinandis personis ætatem requiri, vt sacri Canones statuerunt, & nos sigillatim de urdinibus minuribus agentes diximus *alleg. 11. à princip.* & de Ordinibus maiuribus *alleg.16.*

Secundò, sciendum non sulam sufficere ætatem in 30
iis, qui sunt urdinandi, nisi aliæ adsint qualitates, *cap.quicunque,* ibi, *si tamen per hac tempora 77. dist.*

Conc.

Conc.Trid.*sess.23 de reform.cap.12.* quarum præcipua
litterarum scientia exigitur; illiterati enim prohi-
bentur ad Ordines promoueri, prout diximus *alleg.
46 à n.5.* Hæc sunt duo quæ præcipuè in ordinandis
requiruntur in sexu virili, scilicet ætas, *cap. fin. cum
gloss. de tempor. ordin. lib.6.* & litterarum scientia, *cap.
illiteratos 36. dist.*

31 Aliæ autem sunt qualitates, & requisita quoad
vitam & mores, quæ arbitrio, & inquisitioni Episco-
pi reliquuntur, qui in scrutinio, seu examine fa-
ciendo de huiusmodi inquirere debet; vt videlicet
sint continentes, sobrij, prudentes, modesti, pudici,
hospitales, misericordes, ac liberales pacifici, domui
suæ bene præpositi, & virtutibus ornati, vt *supra* in-
nuimus. Vitia verò, vel maculæ, aut impedimenta,
quibus carere debent, qui sunt ad Ordines promo-
uendi, sunt plura, quæ irregularitatem inducunt;
hoc tamen in loco ea, quæ præcipuè laicos ab
omni Ordine suscipiendo repellunt, breuiter refere-
mus.

32 *Primò* ergo ordinandus non est homicida, qui vi-
delicet homicidium per se, vel per alium etiam con-
silio tantum, vel auxilio, aut quouis modo volunta-
riè, præterquam ad sui defensionem commiserit, de
quo diximus latè *alleg.39 num 60 & alleg.51.num.4.*
nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spirit. lib.2. cap.
13.n.38* vbi *num.39.* idem de iudice dicit sententiam
sanguinis proferente, quæ suum sortita est effectum,
de aduocato, procuratore, scriba, lictore, vel teste, & de
Medico, cuius negligentia, vel imperitia eius infirmus
mortuus est quamuis in arte fuisset peritus. Idē quo-
que censetur de mutilatione membrorum principa-
lium, aut debilitatione notabili, quia hoc quantum ad
irregularitatem homicidio comparatur, secundùm
gloss. *in Clem. vnica, de homicidio.*

33 *Secundò* Infideles, & hæretici ab Ordinibus re-
pelluntur, *cap. Arrianos 1.quæst.1.* Peñia *in direct. In-
quisit. par.3. commento 163. vers. ab has rationes*, Bellet.
d. tit. de disciplina clericali, §.10. num.28. Efficiuntur
34 enim † irregulares illa irregularitate, quæ prouenit
ex defectu animæ, & est secundum se annexa hæresi.
Ita Nauar. *in man. cap.27. numer.205. vers.3.* Valent.
tom 4. disput.19. punct.3. in 3. specie irregularitatis. San-
chez *in præcepta Decalogi tom.1. lib.2. cap.15. numer.2.*
quos refert, & sequitur Ricciul. *de iure personarum
extra gremium Ecclesiæ existen. lib.5. cap.17. num 1, 2.*
Vgolin. *de irregul. cap.36. num.6.* Suar. *tom.5. de censur.
disp.43. sect.1. numer.4* Azor. *instit. moral. part.1. lib.8.
cap.11. quæst 13.* Farin. *de hæresi q.192. numer.78.* Diana
moral. resol. tom.1 tract.15. resol.24. Sanch. *in opere mo-
rali lib.2. c.25. n.1.* Contra Perez *l.3. tit.4. lib.8. ordin.
fol.98. ad finem.* Henriq. *in sum lib.14. de irreg. c.4 § 6.
& c.5. §.2.* Sayr. *de censur. lib.7. c.12. num.16.* & Auil.
in simili tract. part.7. disp.14. dub.2. Garc. *de benef. p.11.
c.10. num.85.* existimantes hanc irregularitatem non
esse annexam hæresi, sed prouenire ex notorietate
delicti. Vnde fit hæreticum etiam occultum esse ir-
regularem, vt docent Sanch. *d.c.25. nu 2.* & Ricciul.
d.c.17. n.6. dummodo non sit merè mentalis, sed quæ
processerit ad actum visibilem, siue cognoscibilem,
vt rectè obseruant Azor. *instit. moral. p.1. lib.8. cap.11.
quæst.11. & cap.21 quæst.8.* Suar. *tom.5. disput.43. sect.1.
n.4* Sanch. *d.c.25. sub num.2. ad finem.* Quod quidem
impedimentum extenditur ad illos, qui de hæresi
formaliter sunt suspecti ante abiurationem, & pur-
gationem, non tamen comprehendit abiurantes de
leui, vel de vehementi, quia isti non habentur pro
hæreticis formalibus. Ita contra Azor. resoluunt Fa-
rin. *de hæresi q.192. n.80.* Vinc. Filliuc. *tom.1. tractat.20.
cap.9. num.235.* Ant. Diana *moral. resol. tom.1. tract.15.
miscel. res.24. in fine*, Sanch. *in opere morali lib.2. c.29.
n 12.*

Verùm autem huiusmodi irregularitas duret post- 35
quam per pœnitentiam hæretici reuertuntur? Vide
Sanch. *d.c.25. n.2.* latè Ricciull. *d. lib.5. c.18. per totum.*
† Hæreticorum item fautores, credentes, & defen- 36
sores clericatu habentur indigni, *d. cap. statutum 2. de
hæret. lib.6.* † Neque Hæreticorum, eorumdemque fau- 37
torum, & defensorum filij possunt fieri clerici vsque
ad secundam generationem lineæ paternæ, etiamsi
crimina parentum non fuerint imitati. *cap. quicumque,
§. hæretici, & d.c. statutum 2.* & *ibi* gloss. *verb. nane, de
hæret. in 6.* Penia *d. commento 163. vers. rursus textus.*
Quando autem mater est hæretica, vel fautrix hære-
ticorum, excluduntur tantùm filij à clericatu, non
autem nepotes, gloss. *verb. nane, in d.c. statutum.* Penia
d. vers. rursus textus. Beller. *d. tit. n. 27. & 28.* Suar. *de
cēsur. d. disp.43. sect.3. n.1.* Cosm. Philiarch. *de offic. Sa-
cerd. part.1. lib.4. c.9.* Auila *de censur. p.7. disp.4. dub.3.*
Sanch. *d. lib.2. c.28. q.1. n.1.* † Neòphyti verò, id est, qui 38
noui ad Christianam fidem venerunt, quamuis non
facilè sint ordinandi, non tamen à clericatu simplici-
ter repelluntur, intelligendo iuxta ea, quæ diximus *su-
pra* hac *alleg. n.7.*

Tertiò. Excommunicati, suspensi, vel interdicti ab 39
Ordinibus sunt repellendi, 81. *dist. per tot.* & si de facto
ordinentur, licèt characterem recipiant, vt dixi *alleg.
2. numer.7.* suspensi sunt eo ipso ab Ordinum execu-
tione, præsertim excommunicati; immo si tales sint
sæculares, & scienter id egerint, sunt deponendi, *cap.
cùm illorum, de sent. excomm.* Cardos. *in praxi iudicum,
verb. Sacramentum Ordinis, q.21.* Torreblanca *d. lib.2.
c.13. n.44.*

Quartò. Infames infamia Iuris, quorum status sci- 40
licet vita, & moribus est reprobatus, aut qui de cri-
mine fuerint accusati, omnino ordinari non debent.
*cap. omnipotens Deus, de accusat. c. fin. de testib. c. tantis
Daniel. 81. dist.* & idem dicitur de infamia facti, id est
hominum, quæ ex mortali tantùm crimine prouenit,
specialiter autem illi exprimuntur, qui in scena luse-
runt, vel qui vxores meretrices, aut adulteras, seu in-
fames habuerunt, *c. maritum 33. dist.* Cardos. *in praxi
iudicū, verb. sacram. Ordinis, n.20.* de his vide *alleg.43.*

Quintò. Quilibet criminosus, & qui notorie per- 41
manet in peccato mortali. *cap. ex tuarum, & c. ad au-
res, de tempor. ordinat.* Cardos. *vbi suprà numer.20* Tor-
reblanca *dict. lib.2. cap.13. num.42. & 41.* Sed si pec-
catum est occultum, non debet talis ab Ordinibus
repelli, si publicè petierit ordinari, ne crimen oc-
cultum publicum fiat; monendus autem erit ne ad
ordinationem accedat, sed pœnitentiam agat, nisi
sit homicidium voluntarium, quia quantumuis sit
occultum, talis non debet vllatenus ordinari, *c. fin. de
tempor. ordinat.* Cardos. *citato loco.* Specialiter autem
qui crimen vsuræ commiserint, *d. cap. maritum*; aut si-
moniaci, præsertim in petendo Ordine fuerint, aut
in beneficio acquirendo, prohibentur ad Ordines
promoueri, *cap. sancitum 7. q.1.* & qui publicè concu-
binarij, vel fornicarij extiterint, *c. præter hoc dist. 32.
cap. fin. de cohabit. cleric.* quæ Iura videtur innouare
Conc. Trid. *sess.25. de reform. c.14.* & latè multis relatis
Marchin. *de sacram. Ordinis, tr.1 p.8. cap.3. per tot.* Vel
obscœnissimo sodomiæ crimine coinquinati, de quo
infra alleg.44.

Sextò. Solemniter pœnitentes, id est, qui publi- 42
cam & solemnem pœnitentiam pro graui & publi-
co delicto egerunt, ordinari prohibentur, *cap. ex pœ-
nitentibus, cap. illud, c. maritum*, cum similibus 33. *dist.*
Maiol. *de irreg. lib.3. cap.2. sub num.4.* Sebast. Medices
in summ. p.2. tit.9. quæst.31. vers.2. Sayr. *de censur. lib.7.*

cap.

de censur. lib.7. cap. 11. numer.19. & 20. Cardos. *d. verb. sacramentum Ordinis num.20.* Bonac. *de censur. extra Bull. disp.3. quæst. 2. puncto 6. num. 4.* propter Ordinis dignitatem, cùm tales infamiæ nota laborent, vt diximus *alleg. 43. num.6.* tum quia reputantur faciles ad crimina perpetranda, nec sine populi offensione in tali ministerio deseruiunt, nec alios redarguere possunt, *c.fin.25.distinctione, c. de his verò 50.distinct.* Intellige etiam pœnitentia peracta, iuxta ea, quæ adduximus *d.alleg.43.num.7.* Et ideo scienter ordinans peragentem solemnem pœnitentiam, incurrit suspẽsionem per annum à celebratione, prout adnotauimus *alleg.11.num.15.*

43 *Septimo.* Bigami, seu digami, id est, qui plures habuerunt vxores, siue diuersis temporibus, siue eodem tempore, non poterunt ordinari, *c. Acutius 26.distinct. c.1. & 2. 33. dist. c. curandum, cum seqq. 34. dist. & per totum, de bigamis non ord.* nouissimè Marcel Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesi cap 45. à n. 1.* & Trasmiera *de Polygamia quæst. 2. num. 3.* Torreblanca *d. lib.2.c.13. numer. 56. cum seqq.* quod & de bigamia etiam ex parte vxoris intelligitur, quæ videlicet alium virum habuerit, *d. cap. curandum, cap. si quis viduam 50. distinct. cap. tam litteris, de testib.* Quòd si tales de facto ordinentur; nomen quidem cum charactere habebunt, officium verò minimè, vt dicit Agathense Concilium, nec gaudent priuilegio clericali, *cap.1. de bigamis lib.6.* nec deferre possunt tonsuram, & habitum clericalem nisi dispensationem à Sede Apost. obtineant. Hæc autem constituta fuerunt propter continentiæ, & honestatis legem ministris Altaris impositam, *cap. lex continentiæ 31. dist. cum similibus,* vide quæ latè diximus *infrà alleg.49.* Vnde circa hoc sunt quædam notanda. *Primo* quòd inter bigamos reputatur quoad Ordines non recipiendos, qui virginitatem professam fuerit prævaricatus. *cap. quotquot 27. quæst.1.* expressè enim prohibetur Monachus ordinari, qui vxorem post factam continentiæ professionem ducere ausus fuerit. *cap. monacho, ead. causa & quæstio.* nouissime Trasmiera *de Polygamia quæst.3. num.8. lib.1.* Ita & clericus, qui in Sacris constitutus vxorem duxerit, quamuis re vera bigamus non dicatur, pro bigamo tamen ad recipiendos maiores Ordines reputatur *cap. nuper, de bigamis,* Campan. *diuers. Iuris Canon. rub. 11. c.6. n.12.* Flamin. *de resignat. lib.5. q.3. num. 190.* Trasmiera *d. p.3. o.6. Secundò* quòd qui plures habuit concubinas, esse bigamus non censetur, nec tanquam bigamus ab Ordinibus repelletur, *cap. quocirca, de bigamis,* qui enim vinculo matrimonij iterum alligatur in carnis commixtione vitam ducere velle tacitè protestatur, arg. *cap. nuper, eod. tit.* quod in concubinario solo non præsumitur, quamuis nec talis facilè sit ordinandus. Vnde *tertiò* est notandum quòd is, qui post mortem vxoris fuerit fornicatus, non est facilè ordinandus, *c. si quis de laicis, 34. dist.* qui verò longam continentiam post mortem vxoris, aut post incontinentiæ vitia seruasse probatur, poterit arbitrio Episcopi ordinari, arg. *cap. priusquam 28. dist. & cap. fraternitatis 34. dist. Quartò* quòd qui vxorem habuerit meretricem, aut ancillam, aut spectaculis publicis mancipatam, aut etiam simpliciter viduam, non est ordinandus, *cap. maritum 33. dist cap. si quis viduam 1. & 2.* & ferè per tot. *34. dist.* Sic nec ille, cuius vxor commiserit adulterium, *cap. si quis vxorem, cum seq. 34. dist. Quartò* quòd clericus in minoribus Ordinibus constitutus, qui incontinenter vixit, poterit arbitrio Episcopi, (vt continentiæ vinculo alligetur) ad sacros Ordines promoueri, præsertim si eius ætatis sit quæ futuræ incontinentiæ auferat suspicionem, *cap. fraternitatis. 34. dist.*

44 *Octauo.* Coniugati non sunt ad Ordines promouendi, *per tot. 31. 32. 33. & 34. dist. c. coniugatus, de conuers. coniug. cap. fin. de tempor. ordin. lib. 9.* Doctores *in cap. quod à te, de clericis coniug.* Ministris enim Altaris, quibus quotidiana necessitas orandi & sacrificandi incumbit, nunquam coniugali officio vacare permittitur, *cap. si laicus, cap. ante, in fine, c. Sacerdotibus, c. nam sicut & per tot. 32. distinct.* cum citatis à Bellet. *d. tit. de disciplina clericali § 9. à princ.* nisi Religionem intrauerint de consensu coniugis, aut de eius consensu clerici velint in sęculo fieri, *c. coniugatus, de conuers. coniug. cap.2. de clericis coniug. c. assumimus 28. dist. c. fin. de tempor. ordin. in 6,* Bellet. *d.§ 9. à num.18.* Nam si vxor est senex, non suspecta de incontinentia, sufficit votum continentiæ ipsius in sęculo; si verò sit iuuenis, desiderabitur ingressus ipsius in Religionem, vt colligitur ex text. *in c. vxoratus, & in cap. ad Apostolicam, de conuers. coniug.* & iuxta hæc intelligendus est text. *in d. c. coniugatus,* dum solius voti castitatis vxoris meminit ad viri promotionem, vt scilicet procedat, quando vxor est senex, nec de incontinentia suspecta, ita docent Nau. *in man. c. 21. num. 52.* Cou. *de spons. lib. part. 2. c. 6. §. 3. numer. 3.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 13. c. 13. q. 7.* Cald. Pereira *de empt. c. 30. numer. 15.* Gutier. *de matrim. c. 96. in princip.* Sanch. *in simili tract. lib. 7. disput. 39. num. 6.* vbi *num. 8.* resoluit Sacris initiatum ex legitima vxoris licentia manentis in sęculo cum voto castitatis posse simul habitare cum ea, si suspecti minimè sint, secus si suspecti sint, tunc enim nullatenus sunt permittendi simul habitare. Hoc autem locum habet præcipuè in his, qui volunt ad sacros, & maiores Ordines promoueri, qui continentiam profiteri tenentur, vt infrà ostendimus *alleg. 15.* Sed neque minores Ordines, neque clericalis Tonsura est conferenda alicui coniugato, *d. cap. fin. de tempor. ordinat.* quamuis in his Ordinibus constituti possint contrahere matrimonium. *cap. si quis eorum, cap. lectores, cap. seriatim. 32. distinct. cap. à multis, de ætate & qual.* Bellet. *d. §. 9. num. 5.* Si verò coniugatus de facto ordinetur in Sacris, & non seruata forma *suprà* posita, erit perpetuò ab Ordinum executione suspensus *Extrauag. antiquæ, de voto, Ioan. XXII.* etiã matrimonio soluto, & fit inhabilis ad maiores Ordines suscipiendos, & ad quodcumque beneficium, aut officium Ecclesiasticum consequendum; sed in minoribus Ordinibus, aut in clericali Tonsura, durante coniugio ordinatus, est tantùm ab Ordinis executione suspensus, *d. c. fin. de temp. ordin. lib. 6* & ordinator illius est ipso iure ab eius Ordinis collatione suspensus, vt diximus *alleg. 11. n. 10.*

45 *Nonò* Serui, vel mancipia ordinari non possunt, nisi plenè libertati fuerint restituti, toto *tit. de seruis non ordin. & 54. distinct. per tot.* Bernard. & Salzed. *in pract. c. 19. in nouiss. edit.* Bellet. *d. tit. de disciplina clericali §. 14. à princip.* Bonacin. *de censur. disp. 7. quæst. 2. puncto 4. num. 2.* Cãpan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 8. à princ.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. sacramentum Ordinis num. 45.* latè Marchin. *d. tract. 1. part. 10. c. 3.* Debet enim esse immunis ab aliis, qui diuinæ militiæ est aggregandus, vt à castris dominicis, quibus adscribitur, nomen eius nullius necessitatis vinculis abstrahatur, vt inquit Leo Papa *in cap. 1. 54. distinct.* Si autem de facto seruus aliquis ordinetur, quid iuris sit sub hac distinctione est sciendum; si ordinans sciebat illum esse seruum, & eum ordinauit domino sciente, nec contradicente ad quoscunque Ordines statim fit liber, *cap. si seruus sciente*

54.*distinct.* Azor.*instit.moral.p.1.lib.1.c.4.§. si passus vers.item si seruus*; si verò domino id ignorante, vel contradicente, sciente verò ordinationes, vel præsentatore, similiter fit liber, sed illi tenentur duos seruos æque bonos eius domino tradere. *cap.si seruus, absente, ead.dist.* ipsis verò ignorantibus, sed sciente, & contradicente domino, vel ignorante, tunc distinguitur de Ordinibus; scilicet quòd si ad minores tantum Ordines est promotus, redigitur in pristinam seruitutem, domino volente, & deponetur, *c. ex antiquis, cum seqq. distinct.* 54. *c.* 2. vbi gloss. *de seruis non ord.* Gam *de Sacramentis præstandis vltimo supplicio damnatis q.5.num.9.* Sed si ad Subdiaconatum, vel etiam Diaconatum fuerit ordinatus, ipse dabit domino suo pro se vicarium. *cap. miramur, de seruis non ordin.* vel pretium si potest, alioquin ipse quoque domino volente deponetur, & seruituti restituetur, secus si ad Presbyteratum ascenderit, in eodem namque Ordine permanebit peculij sui amissione mulctatus, eo quòd sciens se seruum passus est ordinari *d.c. ex antiquis*; quòd si peculium non habebit, seruiet domino in diuinis tantùm officiis, *cap. frequenter 54. distinctione, c. nullus, de seruis non ordin.* Henriq *in sum. lib. 14. cap. 8. §. 7. in princip.* Verùm si dominus eius post annum ab illius promotione tacuerit, eum de cætero repetere non valebit, sed is liber erit. *d.cap si seruus sciente.* Hæc autem de illis seruis intelliguntur, qui ex vtroque parente seruo sunt nati: cæterùm natus ex patre seruo, matre verò libera, liber est, & licite poterit ordinari, *cap. fin.* vbi gloss. Doct. *de seruis non ordin.* Paleoth. *de nothis & spuriis cap. 15. num. 4.* Læl. de Zanchis *de priuileg. Eccles. priuileg. 74. num. 24* quos refert, & sequitur Campan *d.cap. 8. num. 10. vers. vt tamen.* Hæc eadem, quæ de seruis sunt dicta, de originariis quoque, adscriptitiis, & colonis, qui terræ colendæ perpetuo sont adscripti, intelligenda videntur, secundùm Raym. & Angel. *in sum. verb seruitus,* propter eandem rationem, quæ & in ipsis videtur existere: de qua *in d c. 1. 54. dist.* Sed & liberti sine patronorum consensu ordinari non debent, quamuis non tanta in eis sicut in seruis esse videatur circa hoc obseruatio, *cap. fin. 44. dist.*

46 *Decimò* Curiales, id est, qui propter aliquod officium curiæ sunt addicti, non sunt ordinandi, *cap. 1. c. 2. & per tot. 51. distinct. c. vnic. 53. dist. c. si quis 77. dist. c. infames 6. quæst. 1.* Bellet. *d. tit. de disciplina clerici, §. 11. num. 6.* vbi hoc intelligendum esse existimat de his Curialibus, qui exercuerunt sæua, vel turpia, siue vilia; vt sunt nuntij, lictores, & id genus similia, seu qui fuerunt officiales in causa sanguinis, &c. Vnde nec poterant tales ad armatam militiam assumi. *l. omnes, C. qui militare possunt lib. 12.* Qui ergo oblati sunt Curiæ alicuius publicæ potestatis, siue sint milites, siue Aduocati, aut Iudices, vel aliud officium gerentes, siue honestum, siue inhonestum, vel indecens, præsertim verò in causa sanguinis, non sunt ad Ordines promouendi, quandiu in huiusmodi perdurant officiis, aut sunt in his Curiæ obligati, nec à Curia absoluuntur, *Osim 61. distinct.* qui nec eo casu poterunt ordinari, si inde irregularitatem aliquam, vel infamiam traxerint, nisi. cum eis fuerit dispensatum, vt infrà videbimus, sed & adeò debent à Curia esse soluti, vt repeti omnino non possint, *c. 2. & 3. 51. dist.*

47 *Vndecimò.* Obligati ad reddendas rationes alicuius administrationis publicæ per ipsos gestæ non possunt fieri clerici, nisi prius deposito onere, & ratione reddita, *c. non fidas. 50. distinct. c. legem 53. distinct. c. magnus 54. dist. c. 1.* vbi Doct. *de obligatis ad ratiocin.* docent Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 20.* Nauar. *consil. 1. alias 4. numer. 7. de Regular.* Henriq *lib. 14. c. 5. §. 5.* Escobar. *de ratiocin. c. 4. numer. 1. cum seqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 65. cum seq.* Curi. Philip. *p. 2. lib. 2. cap. 9. numer. 7. cum seqq.* Bellet. *tit. de disciplina cleric. §. 11. à princip.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 11. c. 9. num. 2. & 3.* Bonac. *de censur. disput. 7. quæst. 2. puncto 5. num. 2. vers. quinto* Amplia vt ratiociniis implicati propter administrationem rerum etiam singularium personarum, non solùm promoueri nequeant dum gerunt, exercentque officium, sed etiam expleta administratione, & officio, si de dolo in administratione, vel redditione computorum perpetrato lis aliqua mota esset, vel in procinctu esset vt moueretur, tunc enim ante litis exitum promoueri non potest, immo si de facto promoueretur, dignus esset depositione, etiamsi postea in causa vinceret. glos. *verb. obrepsit in c. tantu Daniel & ibi* Archid. 51. *dist.* Maiol. *de irregul. lib. 2. c. 11. numer. 4. vers. in priuatis.* Salzed. *d. c. 20. numer. 3.* Campan. *d. c. 9. numer. 3.* & cum huiusmodi obligatis, qui scilicet administrationis susceptæ rationem non præstiterint, vt ad sacros Ordines promoueantur, vel in Religione suscipiantur, non dispensat Episcopos, *l. 4. tit 5. part. 1.* Muños de Escobar. *de ratiocin. c. 4. numer. 4.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 2. c. 8. numer. 38.* Alzedo *de præcellent Episcop. dignit. p. 2. c 6. numer. 65.* Limita *primò*, in eo, qui grauatus est debito sine aliqua administratione contracto, veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut similibus aliis contractibus; nam obligatione, vel lite pendente ab Ordinibus sacris minimè arcetur, vt per Abb. *in d.c. 1. quæstione antepen* Salzed. *d.c. 20 num. 4. vers. inter*; nisi maximo ære alieno grauatus in bonis non habeat, vt debitis satisfaciat. Campan. *d.c 9. numer. 9.* *Secundò* limita in eo, qui rerum Ecclesiasticarum, aut miserabilium personarum, vel cuiuslibet alterius piæ causæ, vel priuatæ administrator fuerit, quia administratione pendente Ordinibus initiari non prohibetur, *cap. vlt. 86 distinct. c. iudicatum 89. distinct.* Salzed. *d. c. 20. num. 5. vers. idem,* Bellet. *d. §. 11. numer. 5.* Campan *d. c. 9. vers. prædicta autem prohibitio.* *Tertiò* limita in eo, qui publicis ratiociniis adstrictus fideiussores præstiterit, vt per Abb. *num. 10. in d. c. 10. de oblig. ad ratioc.* Maiol. *d. c. 11. numer. 14.* subdens hoc procedere si fideiussor constituat se principalem, ita vt possit ante principalem debitorem conueniri, Campan *d. c. 9 numer. 12.* vbi *num. 13.* resoluit hæredem obligatum ad reddendas rationes detinere Ordinibus insigniri. *Quartò* limita in eo, qui in aliquo licet minori constitutus ordine, alicuius etiamsi liberalis personæ tutor, curator, aut generalis quomodolibet fuerit administrator, tametsi nondum cœptum sit de administratione ratiocinari, ad altiores enim Ordinum gradus ascendere poterit, vt per Ioan. Fabr. *in l. quisquis, num. 8. C. de Episcopis & Clericis,* Campanil *d. c. 9. numer. 11.*

Duodecimò corpore vitiati, vel imminuti ordina- 48
ri non debent, *cap. illiteratos 36. dist.* Doctores citati *alleg. 42. num. 11.* quibus addo Cardos. *in praxi iudicum, verb. Sacramentum. Ordinis, num. 12.* nouissimè Torreblanca *d. lib. 2. c. 13. numer. 47. cum seqq.* hi autem sunt, qui membro aliquo carent, vel debiles parte aliqua corporis sunt, vel infirmi, vt toto *tit. de corpore vit. c. maritum 33. dist.* veluti si quis digito careat, vel manum habeat aridam, aut si claudus, vel adeo debilis sit, aut deformis, vt vel ministrare non possit, vel nonnisi cum scandalo, aut horrore ob turpitudinem, vel deformitatem id possit efficere;

efficere : sic namque & in lege veteri *Leuit.* 21. præcepit Deus *ne homo, qui haberet maculam, offerret panes Deo, aut accederet ad ministerium eius, si cæcus fuisset, si claudus, si vel paruo, vel grandi, vel torto naso si fracto pede, vel manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore,*)id est, morbum squammosum corpus dehonestantem vt scabros) *si sit herniosus,* id est, cuius intestina labuntur, vel deorsum confluũt, quæ omnia, & similia moraliter explicat S. Gregor. *in Pastoralis,* & habetur *in c. hinc etenim* 49. *distinct.* & infrà sigillatim percurremus *d. alleg.* 42. & sunt ab Episcopo in ordinandis animaduertenda, etsi non omnia de Iure Canonico impediant Ordines. Illi verò præsertim non sunt ordinandi, qui se sponte in quacumque parte corporis quamuis de causa vitiarunt, & si non essent propriè deformati, aut debiles effecti, vt in Canonibus Apostolorum habetur expressum, & refertur *in c. si quis abscissione* 53. *dist. & in c. qui partem, & d. c. maritum* 33. *distinctione* quod tamen de vitio notabili est accipiendum. Eunuchi verò, siue castrati, aut spadones non prohibentur ordinari, si non sponte, sed casu, vel ab alio inuiti castrati fuerint, *c. eunuchus*, & ibi gloss. *in verb. in persecutione* 54. *distinct.* quæ dicit non requiri vt carnem illam, vel puluerem seruent, Bellet. *dict. tit. de disciplina clericali*, §. 7. *num.* 16. *cum seqq.* Quòd si corpore vitiatus de facto fuit ordinatus, erit (si magnum fuerit vitium) deponendus, *c. pænitentes* 55. *distinct.* Romanus tamen Pontif. secundùm gloss. notabilem *verb. corpore vitiati, in princip.* 55. *distinct.* dispensat in casibus, quibus non omnino aliquis esset inutilis ad ministrandum; etiamsi seipsum abscidisset, & nisi maxima esset deformitas, ex causa tamen necessitatis, aut vtilitatis Ecclesiæ, vel meritorum personæ. In leuibus verò maculis poterit Episcopus dispensare, *c.* 1. *&* 2. *de corpore vit.* & resoluimus *d. alleg.* 42. *n.* 5. *cum seqq.*

49 *Decimo tertiò* arreptitij, siue à dæmone obsessi prohibentur ad Ordines promoueri, *c. maritum, c. communiter, c. clerici,* 43. *dist.* plures Doctores, quos citauimus infrà *alleg.* 61. *n.* 51. *cum seqq.*

50 *Decimoquartò* illegitimi non possunt fieri clerici, sed ad clericatum promouendi debent esse ex legitimo coniugio, legitimisque natalibus orti, *c. Presbyterorum, & c. seq.* 56. *dist. c. cum in cunctis . de elect. c. per venerabilem, in fine, qui filij sint leg. c.* 1. & *ibi* Abb. *n.* 1. *de filijs Presbyt.* Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. c.* 5. Bellet. *d. tit de disciplina clericali,* §. 3. *à princip.* Cardos. *d. verb. sacramentum Ordinis, n.* 11. Marchin. *d. tract.* 1. *par.* 10. *cap.* 1. *cum seqq.* Torreblanca *d. lib.* 2. *c.* 13. *n.* 41. Et an, & quando cum illis ad Ordines, & beneficia possit Episcopus dispensare? egimus *alleg.* 45.

51 *Decimoquintò* Ordinandus non est, qui beneficiũ Ecclesiasticum non obtinet, vel aliud vnde commode viuere, ac sustentari possit, ne clerici mendicare, aut aliud vile opus exercere cogantur. *c.* 2. *& c. Episcopus, de prebend.* Concil. Trident. *sess.* 21. *d. reformat. c.* 2. Sub quo autem beneficij, vel patrimonij titulo Episcopus ordinare possit? latè egimus infra *allег.* 19.

25 *Decimo sextò.* Peregrini, & ignoti ordinari non debent, nisi bonum habeant plurium Episcoporum testimonium, *per tot.* 98. *dist.* & per totum tit. *de clericis peregrin.* nec statur eorum iuramento, nisi literas testimoniales habeant, aut per alia argumenta probent non habere Canonicum impedimentum, *c. inter quatuor, de clericis peregrinis:* sunt autem peregrini in hoc quidem proposito, qui non sunt subditi Episcopo à quo petunt ordinari, *c. cum nullus. de ætate & qual. lib.* 6. Ignoti verò dicuntur, quorum origo, & vita, & regularitas Episcopo non est nota, *c. Episcopus* 24. *dist. c. quærendum* 2. *q.* 7. Concil. Trid. *sess.* 6. *de reform. c.* 5.

53 Hæc sunt, quæ de Ordinibus suscipiendis impediunt, & quæ præcipuè sunt animaduertenda in admittendis personis ad Clerum; vnde & in omnibus Ordinibus etiam prima Tonsura locum habet; alia verò sunt, quæ in irregularitate illa continentur, quæ præcipuè à ministerio susceptorum Ordinum repellit, de quibus suo loco tractabimus, nec enim omnia hæc, quæ supra exposuimus, à susceptorum ministerio expellunt, vt infrà dicemus.

54 Omnium igitur impedimentorum, quæ hactenus videmus, aliqua sunt perpetua, cætera verò temporalia. Perpetuum impedimentum habent bigami, solemniter pœnitentes, & infames, Neophyti, corpore vitiati, illegitimi, & hermaphroditi. Hæc *perpetua* appellamus quia semper durant, nisi per dispensationem, aut per Religionis ingressum tollantur, vt ex dictis per discursum huius tractatus apparebit Cætera impedimenta temporalia dicuntur, quia quandoque etiam sine dispensatione tolluntur, vel in eis faciliùs dispensatur. Vnde notandum est prædicta impedimenta in omnibus Ordinibus locũ habere vno excepto; quod in sacris tantùm Ordinibus obseruatur, & est defectus tituli, vel patrimonij, quamuis in aliis quoque ad minores Ordines faciliùs dispensetur, præterquam in ætate, & cum illiteratis, & coniugatis, & peregrinis, & seruis domino non volente. Deinde aduertendum diximus nullum esse impedimentum irritans ipso iure ordinationem, id est, quod characterem impediat præter impedimentum sexus, vt suprà exposuimus, modò in aliis seruata sint substantialia Sacramenti, quæ suprà innuimus *alleg.* 11. *n.* 9. *in fine.*

ALLEGATIO XI.

Episcopus primam Tonsuram, & minores Ordines quando, quomodo & quibus conferre possit?

SVMMARIVM.

1 *Prima Tonsura non confertur, nisi habenti ætatem septem annorum.*

2 *Ostiarius, Lector, & Exorcista debent habere ætatem annorum duodecim, Acolytus verò quatuordecimum attingere.*

3 *Primam Tonsuram recipiens ante septennium non peccat mort. si nondum peruenit ad vsum rationis, Episcopus tamen sic; nullam verò suspensionem incurrit suscipiens Ordines minores ante prædictam ætatem.*

4 *Sciens non præsumitur quis, nisi probetur.*

5 *Prima Tonsura non danda nisi ostendens se legere, & scribere scire, in lingua saltem vulgari, & minores Ordines conferuntur his, qui saltem linguam Latinam intelligunt.*

6 *Confirmationis sacramentum suscipere prius debet qui ordinari vult.*

7 *Materia remota sacramenti Ordinis est res illa, quæ traditur illum suscipienti, traditio verò est materia prima.*

Clericus prima Tonsura quæ priuilegia nanciscatur.

8 *Psalmistæ officium, forma, & materia quæ*

9 *Ostiarius quis dicatur, & qua sit forma, & materia, officium huius Ordinis, ostenditur.*

10 *Lector quis dicatur, & qua sit eius forma, materia, & officium, ostenditur?*

11 *Exorcista quis dicatur, & de eius officio, forma, & materia?*

Exorcista munus exorcizandi exercere potest præsente aliquo in supremo Ordine constituto.

12 *Acolytus quis dicatur, & de eius forma, materia, & officio?*

Acolytatus Ordinis character quonam actu imprimatur.

13 *Contactus materia an sit de essentia?*

14 *Minores Ordines possunt absque Missa conferri.*

15 *Maiores Ordines de necessitate præcepti, non verò Sacramenti sunt in Missa conferendi.*

16 *Ordinandorum intentio quomodo inquirenda, & si initiandus primam Tonsuram recipiat, eo tantùm fine, ut gaudeat exemptione fori, non peccat mortaliter.*

17 *Minores Ordines uno die omnes possunt conferri, laudabilius tamen erit si fiat cum necessitate, vel alia urgenti causa bene visa Episcopo.*

18 *Interstitia temporum inter unum, & alterum Ordinem minorem, quæ debeant concurrere.*

19 *Minores Ordines, & prima Tonsura una die conferri possunt, ubi adest consuetudo.*

20 *Minores Ordines, & primam Tonsuram una die recipiens, ubi non adest consuetudo, nullam incurreret irregularitatem.*

Ordines minores cum Subdiaconatu an unica die conferantur si consuetudo vigeat.

21 *Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines quod sit.*

22 *Dies Dominici, & festivi in quibus Episcopi minores Ordines conferre possunt, sunt omnes dies festivi de præcepto.*

23 *Prima Tonsura in omni tempore potest conferri.*

24 *Minores Ordines possunt cōferri in qualibet Ecclesia, tametsi non Cathedrali, & in domo Episcopali, vel alia non Episcopali, de consuetudine.*

25 *Ordinis sacramentum in loco interdicto, vel personis interdictis conferri non potest.*

26 *Populo generaliter interdicto clerici etiam prima Tonsura sicut & laici alterius populi in eodem, vel alio loco Ordines suscipere non prohibentur.*

27 *Sabbato sancto ubi est locus interdictus an Ordines conferri possint.*

28 *Ordinandi ministros si immineat necessitas, nec existat locus in quo possint Ordines conferri, nisi in loco interdicto an in eo licitè conferantur, ostenditur.*



1 PRIMA Tonsora quæ ex minoribus primus Ordo est, non confertur nisi habenti ætatem septem annorum completorum, *cap. nullus, de tempor. ordin. in 6. l 27. tit. 6. part. 1.* nouissimè Balthas. de Angelis *ad auth. Presbyterum C. de Episcop. & cleric. tom. 4. pag. 51.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 7. n. 5. & alleg. 9. num. 1.* Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regni. pag. 79. in resp. ad 10* quæ ætas etiam in aliis tribus primis minoribus videtur sufficiens, vt habetur *in cap. in singulis 77. distinct.* quem ibi sic intelligunt glossa & Doctores; & in hoc nihil reperiisse immutatum dicit Moneta *de distrib. quotid. p. 2. quæst. 19. num. 11* licèt inueniatur *in cap. nemo 78. dist.* Lectorem non minorem 18. annis esse assumendom, qood accipi potest non quidem de Ordine, sed de legendi officio, ad quod minores, quamuis ordinati, non sunt assumendi; nam in secundo Toletano Concil. relato *in cap. de his 28. distinct.* in minori ætate statuitur posse ordinari Lectores. Ad Acolytatus verò Ordinem duodecimum annum completum requirit *d. c. singulis.* Vide gloss. *verb. infanti in c. cùm nullus, de temporib. ordin lib. 6. gloss. fin. in Clem. fin. de ætate, & qualit.* Syluest. *verb. ætas n. 2. vers. tertiò quantum ad Ordines,* Bertachin. *in tract. de Episcopo lib. 2. p. 1. cap. 31. num. 56.* Gambar. *in tract. de potest. leg. lib. 7. n. 432.* Viuald. *in candel. b. aureo tit. de sacram. Ordinis n. 27.* Card. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 25. num. 15.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 19. §. 1.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 26. §. 7. n. 2.* Rebust. *consil. 2. num. 3.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quæst. 9 num. 1.* Bonacin. *de Sacram. disp. 8. q. unic. punct. 5. num. 12.* Thom. Valasc. *d. alleg. 9. num. 1. in fine.* Gutierr. *Canon. lib. 1. cap. 29. à princip.* Sanch. *in opuscul. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 33. nu. 11. cum seqq.* D. Acuña *in comment. ad c. in singulis num. 3. cum seqq. dist. 77.* Marcel. Volpe nouissimè *in praxi iudic fori ecclesiast. cap. 8. num. 4.* idem Bonacin. *de censur. extra Bullam disp. 3. quæst. 1. punct. 1. num 4.* Carol. de Grassis *de effectibus clericalib. in prælud. num. 184.* Molfes. in *summa Theolog. moralis tract. 2 cap. 12. num. 2.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 7. cap. 1. per totum, &* 2
cap. 2. vbi *in fine* dicit † promouendos ad Ostiariatum, & Exorcistatum ætatem annorum 13. habere debere, ad Acolytatum verò quartumdecimum attingere; sed cùm hæc ætas non sit præstituta à Sacro Concilio Tridentino, attendenda est, quæ à Canone præscribitur, provt decisum referunt Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauar. lib. 1. tit. 20. l 1. n. 3.* Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. t. 1. num 22. in fine.*

Primam Tonsuram recipiens ante septennium non 3
peccat mortaliter, si nondum peruenit ad vsum rationis, quia nollibi præceptum hoc grauiter prohibens inuenio, Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 12. n. 10.* D. Acuña *ad d. cap. singulis n 5.* Episcopus verò conferens Tonsuram ante septennium mortaliter peccat, cùm videatur facere contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, vt tenet Bonacina *de censur. disp. 3. quæst. 6. punct. 5. num. 7. vers. neque* Sayr. *citato loco.* D Acuña *ad d. cap. in singulis num. 7.* Nec etiam fit suspensus, aot aliquam irregularitatem incurrit, qui alios minores Ordines ante legitimam ætatem suscipit, Suar. *tom 5. disp. 31. n. 23. sect. 4.* vbi *n. 29.* idem sobdit in Episcopis, Henriq. *lib. 10. cap. 19. n. 1. in comm. lit. B.* D. Acuña *in d. cap. in singulis n. 6.* Nec Bulla Sixti V. incip. *Sanctum, & salutare,* obstat, quia in hac parte reuocata fuit per Clement. VIII. vt asserit Bonacina *d. punct. 5. num. 6.*

Prima clericali Tonsura (verba sunt Concilij) *non* 4
initiētur, qui Fidei rudimenta edocti nō fuerint, quique legere, & scribere sciant c. 4. sess. 23. de reformat. Vnde cum non præsumatur quis sciens, nisi probetur, *cap. si forè,* iuncta glos. *verb. scientia, de elect. in 6.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 91. num. 18.* Piasec. *in praxi noua Episcopali p. 1. cap. 1. num. 40. in fine.* Flamin. *de resignat. lib. 10. quæst. 3. n. 64.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell.*
gloss. 4. num. 105. † ad primam Tonsuram non debet 5
admitti, qui non ostenderit se legere, & scribere scire, vt obseruant Francisc. Leo *in thesau. fori Ecclesiastici p. 3. cap. 8. n. 6.* Bonacin. *de Sacrament. disp. 8. quæst. unica punct. 5. num. 16.* Molfes. *d. tract. 2. c. 13. num. 2.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 9. à num. 2.* Sanch. *in opusc moral. lib. 7. cap. 1. dub. 45. num. 9* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap. 1. num. 4.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap. 7. n. 1.* Laurent. de Francbis *ubi supr. in resp. ad 19. vers. & ut à primo,* Aloys. Ricc. *in praxi*

fori

sori Ecclesiastici decis. 390. *in* 1. *edit.* & *resol.* 329. *nu.* 9. *in* 2. *edit.* vbi etiam asserit ad beneficium simplex requiri, quòd sciat legere & construere, de quo etiam Nauar. *in cap. si quando, except.* 13. *numer.* 33. *de rescript.* Piasec. *dict. num.* 40 Cùm autem dicta verba Concilij Trident. non exprimant in qua lingua; videntur intellexisse linguam vulgarem, seu maternam, ita quòd valeat Tonsura insigniri quisquis, si in sua lingua materna legere & scribere sciat: sic Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 6. *quæst.* 2. quem refert Campanil. *in diuersorio Iuris Canon. rub.* 5. *cap.* 2. *numer.* 2. & multis nouissimè comprobat Sanch. *d. c.* 1. *dub.* 45. *numer.* 11. me citato *in hoc loco* nouissimè Diana *moral. resol. part.* 5. *tract.* 14. *resol.* 27. Minores verò Ordines iis, qui saltem linguam Latinam intelligant, conferri debent, vt habetur in Concil. Trident. *d. sess.* 13. *capit.* 11. & sigillatim scientiam vnicuique Ordini requisitam explicant Sot. *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 1. *artic.* 4. *vers. tertia conclusio*, Azor. *d. cap.* 6. Molfes. *d. tractat.* 2. *c.* 13. *numer.* 3. Sanch. *d. dub.* 45. ferè *per tot.* Marchin. *d. p.* 5. *cap.* 1. Aduertit tamen Menoch. *de arbitrar. casu* 525. *num* 58. arbitrari Episcopum posse magis expedire Ecclesiæ si Ordines conferat ei qui, etsi adhuc Latinam linguam non intelligat, est tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis, nam illiteratus puer dici non debet, qui pro ætate didicit, quique ostendit proficere se posse. Vide *infrà alleg.* 46. *num.* 9. *cum seqq.* De scientia singulis Ordinibus maioribus conueniente dixi *infrà alleg.* 14. *ante numer.* 10. Et notandum est quòd examen de scientia & doctrina Regularium Ordines suscipere volentium debet fieri ab Episcopo, vt per Vasq. *in* 5. *p. tom.* 5. *disput.* 246. *c.* 6. *n.* 55. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 2. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tr.* 11. *dub.* 14. *n.* 5. Portel. *in addit. ad dubia Regul. verb. Ordines sacri, n.* 1. Diana *moral. resol. p.* 2. *tr.* 2. *miscel. res.* 31. *in fine.*

6 Neminem quoque debere illum Ordinem, immo nec primam Tonsuram suscipere, qui non sit confirmatus, docet Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. c.* 4. & resoluunt Piasec. *in praxi Episcop. p.* 1. *c.* 1. *num.* 24. *vers. ad minores*, Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract.* 2. *c.* 3. *num.* 25. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *n.* 24. Homobon. de Bonis *de examine Eccles. tract.* 3. *q.* 1. qui secus tamen faceret (secluso contemptu) non peccaret mortaliter; quia nec Concilium ipsum Trid. id prohibet sub alia censura, aut alia forma, quæ obligationem ad mortale indicet, solúmque est indecentia quædam. Ita Nauar. *in man. cap.* 22. *numer.* 9. Henriq. *in sum. lib.* 14. *c.* 6. §. 3. Suar. *tom.* 3. *disp.* 38. *sect.* 1. Auil. *de censur. p.* 7. *disp.* 9. *sect.* 1. *dub.* 1. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. res.* 369. Galet. *in marg. r. casuum Conscient. verb. Ordo pag.* 194. Azor. *instit. mor. p.* 2. *lib.* 3 *c.* 48. *q.* 1. Coninch. *de Sacram. tom.* 1. *q.* 72. *a.* 8. *numer.* 90 Fernand. *in exam. Theolog. moral. p.* 3. *c.* 3 §. 3. Valer. Regin. *citato loco*, Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 2. *n.* 26. Diana *resol. mor. p.* 2. *tr.* 1. *miscel. res.* 4. latius *sup. alleg.* 2. *n.* 14.

7 Materia remota sacramentis Ordinis est res illa, quæ traditur eum suscipienti, traditio verò est materia proxima, vt per Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 8. §. 2. Card. Bellarm. *tom.* 3. *de Ordine cap.* 9. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tr.* 1. *n.* 7. *cum seqq.* Vasq. *p.* 3. *tom.* 3. *disp.* 239. *c.* 3 Ægid. de Coninch. *tom.* 2. *disp.* 20. *dub.* 7. *concl.* 3. Sanch. *in opuscul. mor. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 2. *n.* 10. vbi ait quòd cùm forma sit imperatoria, *Accipe potestatem*, applicatio materiæ debet esse traditio vasorum & instrumentorum, quibus vsus eiusdem potestatis designatur: quæ vt meliùs percipiatur, de vnoquoque ex minoribus Ordinibus à nobis specialiter agendum est.

Et quidem, vt ab inferiori gradu incipiamus, 8 sciendum Psalmistam, seu Cantorem eum dici, qui primam clericalem Tonsuram tantummodo suscepit; ideò sic dictus, quia Psalmos & cæteras laudes in Ecclesia cantat, *cap. cleros* 21. *distinct.* Thom. Valasc. *alleg.* 3. *num.* 7. Cuius officium impertitum inuenitur, est enim, qui vocem præmittit, & qui canendo subsequitur, & qui consonat, primus dicitur præcentor, secundus succentor, tertius concentor appellatur. Proprium autem Psalmistæ officium est canere benedictiones, & laudes, atque Antiphonas *cap.* 1. 25. *distinct. dict. cap. cleros*, Nauar. *in man. c.* 25. *numer.* 108. & *de orat. capit.* 7. *numer.* 14. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *cap.* 1. *num.* 6. In eius ordinatione fit capillorum tonsura in modum coronæ, & veste linea induitur, vt in Pontificali. Potest tamen quisque sola iussione Presbyteri officium psallendi exercere, *cap. Psalmista* 23. *distinct.* Tonsuram verò deferre nullus debet, nisi eam prius ab Episcopo acceperit, prout constitutum fuit in septima Synodo relata *in cap.* 1. 69. *distinct.* Et quamuis primam Tonsuram minimè habere materiam & formam essentialem, ac proinde sine prolatione aliquorum verborum validam esse tonsurationem teneant illi, qui affirmant eam non esse Ordinem, & præcipuè Nau. *cons.* 4. *de sacrament. non iterand. in nouis*, Fornar. *tract. de Ordine cap.* 7. Molfes. *in sum. Theologia moralis tractat.* 2. *c.* 3. *numer.* 10. Ego tamen iuxta meam sententiam contrarium libenter amplector, eo maximè, quia Episcopus in eius collatione dicit in persona clerici initiandi, vt habetur in Pontificali: *Dominus pars hæreditatis meæ, & Calicis mei: tu es qui restitues hæreditatem meam mihi.* Vnde minus bene aliqui existimarunt Psalmistatum idem esse cum Lectoratu, inter quos est VValdens. *de sacram. Ordinis c.* 46. *n.* 6. *tom.* 2. *sum.* De prima Tonsura vide quæ dixi *de Iure Eccles. lib.* 1. *c.* 38. *num.* 31. *cum seqq.*

Priuilegia, quæ clericus primæ Tonsuræ nanciscitur, hæc sunt. *Primum* quòd in Religiosam Domini sortem cooptari certum est, atque ex laïcis, & profanis personas fieri Sacras. *Secundum*, quòd Sacerdotij, seu beneficij Ecclesiastici capaces euadunt. *Tertium*, quòd Ecclesiæ iurisdictionis participes sunt; id est, potestatis excommunicandi, interdicendi, suspendendi. *Quartum*, quòd in eos imperium, & ius Magistratus sæcularis non habet, quod priuilegium dicitur fori. *Quintum*, quòd nemo iis violentas manus potest inferre quin in censuram incidat excommunicationis. *Sextum*, est priuilegium immunitatis suorum bonorum omnium, siue illa iure patrimonij, siue beneficij Ecclesiastici possideant. Ita Paul. Comitol *respons. moral. lib.* 1. *q.* 54. Diana *res. moral. part.* 4. *tract.* 1. *res.* 20.

Ostiarius, siue ianitor est is, qui præest ostiis, vel 9 ianuis templi; de quo meminerunt S. Dionys. Areop. *cap.* 3. *eccles. hierarch.* Tertul. *in lib. aduersus hæretic.* & de eo scripserunt Onuphr. *lib. de offic. Eccles.* Raban. *de instit. cleric. cap.* 12. Alcuin. *lib. de diuin. offic. cap.* 35. Troil. *lib.* 2. *de perf. cleric. c.* 19. Marcel. Vulpe *d. cap.* 7. *n.* 10. *vers. ostiarius*, cuius officium est bonos, & fideles in Ecclesia recipere, infideles verò, & criminosos, atque excommunicatos repellere; non quidem suo iudicio, sed superioris iussu, & auctoritate, *cap. ostiarius* 23. *dist.* S. Thom. *in addit. ad* 3. *p. q.* 37. *art.* 2. *in corpore*, & alij, quos sequitur Valer. Reginald. *d. lib.* 30. *tract.* 1. *numer.* 21. Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *disp.* 236. *c.* 2. *num.* 17 & 18. & Sanch. *d. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 17. *n.* 1. Materia huius Sacramenti sunt claues, quæ cùm ordinatur ei porriguntur; & forma sunt verba prolata per Episcopum in traditione clauium, videlicet: *Accipe*

poteſtatem aperiendi Eccleſiam, & ſacrarium, & claudendum infidelibus. Vel: *Sic age quaſi Deo redditurus rationem pro his rebus, quæ his Clauibus recluduntur*, vt in Pontificali referunt Molfeſ. d. tract. 2. cap. 4. Filliuc. tract. 9. n. 22. & 51. Sanch. in opuſcul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 12. numer. 4 Marchin. de ſacram. Ordinis, tract. 2. part. 2. cap. 1. cum ſeqq. Hic vocatur etiam Sacriſta, cum ei cura committitur ſacrorum vaſorum, & theſauri Eccleſiæ, cap. vnic. de officio Sacriſtæ. Vnde & Theſaurarios appellatur, qui Græcè Cimeliarcha nominatur, in c. 1. in fine, 25. diſt. Et ad eius officium ſpectat etiam Baſilicarum ordinatio, vel ornatio, & incenſi præparatio, cura Chriſmatis conficiendi, ac baptiſterij ordinandi, præparatio luminariorum, id eſt, ceræ, & olei pro ipſis luminaribus, & huiuſmodi. d. cap. vnic. de officio Sacriſtæ Cuſtos verò eſt quaſi miniſter Sacriſtæ, ad cuius officium pertinet ea cuſtodire, quibus in dies Eccleſia vtitur, vt linteamina Altaris, materiam Sacramentorum, lampades in Eccleſia accendere, campanas, & tintinnabula ſuis horis ad iuſſum Archidiaconi pulſare, & his ſimilia, vt habetur toto tit. de officio Cuſtodis.

10 Lector qui poſt Oſtiarium ſequitur, eſt is, qui poteſtatem habet legendi lectiones veteris Teſtamenti in Eccleſia: eius namque officium eſt lectiones illas claré, & diſtinctè pronuntiare, & ea, quæ Prophetæ prædixerunt, populis enunciare, c. 1. 25. diſtinct. c. cleros 21. diſt. S. Thom. & alij apud Vaſquez diſp. 236. cap. 2. numer. 19. cum ſequentib. Hugo de S. Victore lib. 2. de Sacram. parte 3. c. 6. Vnde S. Iſidor. in epiſt. ad Ludifricum, quæ refertur in c. perfectis diſt. 25. tradit Lectoris officium eſſe vaticinia Prophetarum populo prædicare; fortaſſis autem pro prædicatione accipitur ipſa recitatio Prophetarum alta, clara, & diſtincta voce prolata, vt ibi exponit Cardin. Turrecr. & ideò qui non fuerint ordinati Lectores, hoc officium in pulpito exercere prohibentur, cap. non liceat 21. diſt. cap. 1. 69. diſt. Huius etiam Lectoris munus erat baptizandis Chriſtianæ religionis rudimenta tradere. Catechiſm. Roman. de ſacram. Ordin. numer. 16 Sot. in 4. diſt. 24. q. 1. art. 3. verſ. 2. Quare in eius ordinatione pro materia porrigitur ei liber lectionum de Prophetis, cap. lector. 23. diſtinct. & ſic materia remota eſt liber continens prophetias veteris & noui Teſtamenti, proxima eſt traditio eiuſdem libri. Diſcrimen autem eſt inter materiam Lectoratus, & Subdiaconatus quia Subdiaconi eſt legere vtriuſque Teſtamenti Epiſtolas in ſolemni Miſſæ ſacrificio: Lectoris autem extra Miſſam inter nocturna Pſalmodia, vt ſcribit Amalar. Fortunat. lib. 4. de officiis Eccleſ. cap. 3. Forma autem ſunt illa verba Epiſcopi: *Accipe, & eſto verbi Dei relator, habiturus, ſi fideliter, & vtiliter impleueris officium tuum, partem cum his, qui verbum Dei bene miniſtrauerunt*, vt in Pontificali, referunt Clemens Papa lib. 8. conſtit. c. 22. Molfeſ. d. tractat. 2. c. 5. Filliuc. tr. 9. nu. 21. & 51. Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub 11. n. 5. Marcel. Volpe d. c. 7. num. 28. verſ. Lector. Vide dicta d. c. 38. n. 23. cum ſeqq.

11 Exorciſta Græca voce ſic dictus, qui Latinè Adiurans dicitur, ſiue increpans, d. c. cleros, in cuius ordinatione pro materia traditur liber exorciſmorum, cap. exorciſta 23. diſtinct. Forma autem ſunt illa verba Epiſcopi: *Accipe, & commenda memoriæ, & habe poteſtatem manus imponendi ſuper energumenos*, vt in Pontificali referunt Sanch. in opuſcul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 12. n. 6. Marchin. d. tract. 2. p. 3. c. 2. Rodolph. Cupers in c. oportebat. 79 diſt. de Exorciſtis, Marcel. Vulpe d. c. 7. numer. 28 Molfeſ. d. tract. 2. c. 6 Filliuc. d. tractat. 9. numer. 20. & 51. Huius enim officium eſt, vt habetur in cap. 1. 25. diſt. manus ſuper energumenos, id eſt, lunaticos, ſeu à dœmonibus obſeſſos cum inuocatione nominis Ieſu imponere; ſpecialiter autem ſuper baptizandos, in eo videlicet actu, qui dicitur exorciſmus, d. cap. 1. nec quemquam, ad fin. verſ. nec autem, de conſec. diſt. 4. Hug. lib. 1. de ſacram. p. 3. c. 8. Stephanus Eduenſ. tract. de ſacram. Altaris cap. 3. Eſt enim exorciſmus, vt inquit tex. in c. ante viginti. ead. diſt. 4. adiuratio contra dœmones, quæ non ſolùm circa corpora obſeſſa, verùm etiam circa obſeſſas animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur, arctat enim eorum poteſtas, vt minus, officiant, aut nocere valeant animabus, cap. ſicut nobis eadem diſt. 4. Sed exorcizare quidem dœmones in baptizandis officium eſt Sacerdotis, c. Sacerdotes, ead. diſtinct. quamuis & ſimplex Exorciſta id valeret efficere, ſicut in obſeſſis corporibus poteſt. d. c. 1. 25. diſtinctione, qui verò non eſt in hoc Ordine conſtitutus exorcizare, nec in Eccleſia, nec in domibus poteſt. c. fin. 69. diſtinct. Laodicen. Conc. cap. 25. Aquiſgran. c. 79. Victor. de Magia n. 23. Sanch. in opere morali, lib. 2. c. 42. n. 18. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. de abiurat. c. 1. n. 11.

Præſente aliquo in ſupremo Ordine conſtituto non debet clericus exorciſta munus iſtud exorcizandi exercere, ſed id relinquere Sacerdotibus, qui ſoli hac noſtra ætate officium iſtud pellendi dœmones præſtant: munus autem exorcizandi in Eccleſiæ primordiis remittebatur clericis Exorciſtis, quia tunc tanta erat energumenorum copia, vt quaſi greges ad Eccleſiam accederent, teſte Greg. de Valentia tom. 4. diſp. 9. q. 1. puncto 3 licèt regulariter Epiſcopo minimè liceat prohibere clericis Exorciſtis, vel Sacerdotibus ne ſine illius facultate energumenos exorcizent; poteſt tamen videre quam exorcizandi formam ſeruet Exorciſta, an ab Eccleſia inſtitutam, & receptam, vel an vtatur ſuperſtitionibus, vel aliquod cùm dœmone pactum habeat; & ſi videat eum his in rebus deficere, tunc integrum Epiſcopo erit eundem ab officio exorcizandi remouere. Ita Nauar. conſ. 6. de officio Ordin. Vgolin. de officio Epiſcopi c. 47. numer. 6. Licet Exorciſtæ, quando dœmon eſt ligatus aliquo ſigno, talia ſigna à dœmone reuelata perquirere, frangere, & deſtruere, vt iis ablatis maleficiatus incolumitatem conſequatur, Nauar. in man. cap. 11. numer. 29. Petr. Binsfeld. in tit. de malefic. & mathemat. lib. 4. quaſt. 5. concluſ. 4 Suar. tom. 1. de Relig. lib. 2. de ſuperſtit. c. 17. latè Sanch. de Matrim. lib. 6. diſp. 96. cum quibus declara & intellige. Non licet tamen Exorciſtæ rogare magum, vt tollat maleficium per aliud maleficium, vbi alia via maleficiatus ſanari non poteſt; quia hoc nihil aliud eſt, quàm dœmonis auxilium per magnum inuocare, Syluest. in ſum verb. maleficium quæſt. 8. Nauar. d. num. 29 Petr. Binsfeld. d. q. 5. concl. 3. Martin. Delri. diſquiſ. magic. lib. 6. c. 2. ſection. 1. queſtion. 2. Suar. vbi ſuprà cap. 18. Sanch. d. diſputat 95. num. 7.

Acolytus, qui Græco vocabulo ſic appellatus, 12
Latinè Sequens poteſt intelligi, eo quòd Subdiaconum ſequitur, aliter verò Ceroferarius dicitur à cereis deportandis, cap. cleros 21. diſtinct. in eius ordinatione pro forma: porrigitur candelabrum, vt ſciat ſe ad accendenda Eccleſiæ lumina mancipari, c. Acolytus 23. diſt. Aliqui verò dicunt materiam huius Sacramenti eſſe cereum extinctum ſimul cum vrceolis vacuis: alij tenent ſolùm eſſe vrceolos vacuos; in Pontificali tamen videtur ſignificari vtramque ſimul eſſe materiam, prout ex eo colligere videtur Vaſq. d. diſput. 236. num. 29. & 30. & diſp. 237. ſub num. 32. verſ. cæterùm, Molfeſ. d. tract. 2. cap. 7 numer. 10. Filliuc. d. tractat. 9. num. 19. & 51. Vide dicta de iure Eccleſ. lib. 1. c. 38. num. 13. cum ſeqq. Forma autem ſunt verba

ab

ab Episcopo prolata in traditione materiæ, videlicet quando traditur cereus extinctus: *Accipe ceroferarium cum cereo, vt scias te ad accendẽdum Ecclesiæ luminaria mancipatum in nomine Domini.* Et quando traditur vrceolus vacuus, Episcopus hanc profert verborum formam: *Accipe vrceoles ad suggerendum vinum, & aquam in Eucharistiam sanguinis Christi ex nomine Domini*, vt in Pontificali. Sed dubitari potest in quonam actu imprimatur character huius Ordinis, an in traditione cerei, & prolatione suæ formæ, vel in traditione vrceoli, & prolatione formæ? Vna sententia tenet ordinationem fieri, & characterem imprimi in traditione candelabri, & prolatione suæ formæ. Ita Bonauent. *in 4. dist. 24. 2. part. distinctionis dub. 5.* Angel. *in sum. verb. Ordo 1. num. 4.* Alia sententia tradit characterem hunc imprimi in traditione vrceolorum, quia per istos Acolytus principalius, & immediatius, quam per candelabrum, quod defert, Eucharistiæ deseruit. Sic S. Thom. *in 4. distinct. 24 quæst. 2. ad cap. 3 ad 6.* Palud. *ibid. art. 2. n. 15.* Henriq. *lib. 10 cap. 9. num. 1.* Syluest *in sum. verb. Ordo 2. quæst. 4.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 7.* *Tertia*, cui magis adhæreo, habet characterem imprimi in vtriusque materiæ traditione simultanea, quam ex nouioribus amplectuntur Viguer. *in summ. Theologica cap. 16. § 6.* Vasq. *tom. 3. in 3. part. disp. 237. c. 3. num. 36.* Eius est officium luminaria parare, & ad Altare deferre, quando legendum est Euangelium, aut Sacrificium offerendum ad signum lætitiæ demonstrandum, & ipse suggesta pro Eucharistia Subdiaconis præparat, & vini & aquæ vrceolos, *d. c. cleros, cap. 1. 25. distinct. cap. 1. §. deseruientes 23. distinct. cap. Acolytus 23. distinct.* Sanch *d. cap. 1. dub. 17. n. 6.* Quos etiam familia deferre solitos tradit Durant. *de ritibus Eccles. lib. 1. cap. 23.* Vide circa hunc Ordinem, quæ dixi *de Iure Eccles. lib. 1. cap. 38. num. 3. cum seqq.*

13 Contractus materiæ est de essentia, itavt non censeatur Ordinatus, qui illam realiter, & physicè non contigit, vt docent S. Thom. *part. 3. quæst. 38. art. 14.* Syluest. *verb. Ordo 2. q. 5.* Ægid. de Coninch. *disp. 20. dub. 7. num. 7.* Sanch. *in opusc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 2. num. 1.* Martin. Fornar. *de Ordine cap. 2. num. 4.* Valent. *tom. 4. disputat. 9 quæst. 1. puncto 4. ad 1. argum.* Quamuis hunc materiæ contactum non esse de essentia teneant Henriq. *lib. 10. c. 9. n. 1. litt. D*, Vasq. *d. disp. 246. num. 19.* Piasec. *in praxi Episcop part. 1. c. 1. num. 51. pag. 59.* Sed in Ordine Presbyteratus suscipiendo aliter resoluimus *in alleg. 14. num.* 8 Non opus esse contingere materiam quando verba proferuntur, itavt sint simul contactus, & verba, seu forma, sed sufficere, vt sint simul moraliter, id est, sine mora interposita, obseruant Emman Sà *verb. Ordo n. 5.* Nugn. *part. 3. quæst. 34 art. 5. diffic. 2.* Henriq. *d. cap. 10. §. 1.* Valer. Reginald *d. tract. 5. num. 9.* Granado *in 3. part. de sacram. controu. 9 tract. 1. disp. 6. num. 16.* Diana *moral. resolut. part. 5. tract. 13. resol. 48.* vbi tenet in Sacramento Ordinis sufficere simultatem materiæ moralem, & formæ. Et in minoribus Ordinibus sufficit si prædicta instrumenta tradantur per Archidiaconum Episcopo traditionis verba proferente, & ex *d. cap. Acolytus:* docent Syluest. *verb. Ordo 2. quæst. 5.* Viuald. *in candel. ·it. de Sacramento Ordinis. num. 14.* Nauar. *cons. 3. de Sacram. non iter.* Est autem notandum sex esse substantialia huius Sacramenti, quorum vno deficiente non suscipitur; nec character imprimitur. *Primum* est, potestas ordinantis, de qua *alleg. 3.* *Secundum* materia, id est, instrumenta tangendi, & in Presbyteris vnctio, de quibus egimus numeris præcedentibus, *& alleg. 14.* *Tertium* forma verborum, vt diximus *locis proximè citatis.* *Quartum* sexus virilis, quia fœmina non suscipit characterem, vt obseruauimus *alleg. 16. n. 25.* *Quintum* intentio recta. *Sextum* Baptismus in ordinato, vt probauimus *alleg. 2. à num. 8.*

14 Minores Ordines possunt absque Missa conferri, etiam à non ieiuno, Armil. *verb. Ordo num. 9.* Angel. *verb. Ordo 4. n. 5.* decet tamen conferri intra Missam, & ab Episcopo ieiuno, Madius *de sacram. Ordin. c. 5.*
15 *n. 9.* † Maiores verò non nisi in Missa conferuntur; *c. quod sicut, de elect.* & consulit Conc. Trid. *sess. 23. de reform. c. 8.* de necessitate videlicet præcepti, non de necessitate Sacramenti, glos. *verb. diuidatur, in d. cap. quod sicut*, Campanil. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 2. n. 36. & rub. 6. c. 2. n. 19.*

16 Quamuis Episcopi, seu ab ipsis deputati debeant inquirere intentionem ordinãdi, hoc est, an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad alios Ordines, vt suprà dictum est; si tamen initiandus suam non aperiẽs mentem, primam Tonsuram recipiat, eo tantùm fine, vt fruatur priuilegio clericali, vel vt gaudeat exemptione fori, non peccabit mortaliter, prout resoluunt Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 33. vers. 16. & 17.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Ordo pag. 194 col. 2.* Coninch. *de Sacramẽt. tom. 2 disp. 20. n. 104. & 105.* Bonacina *eod. tract. disput. 8. q. vn. punct. vlt. in fine.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 3. quæst. 2. & 3.* Villalob. *in sum. tract. 11. diffic. 14. num. 2.* Anton. Diana *Moral. resol. p. 1. tract. 16. resol. 10.* ex Conc. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 4.* ibi, *Tonsura non initientur, &c. de quibus probabilis coniectura non sit, eos non sæcularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse*, &c. Contrarium verò tutius mihi semper visum fuit, ex citato Tridentini decreto, quòd hanc appellat fraudem sæcularis iudicij, & sic videtur crimen esse mortiferum, cum in maximum Reipublicæ detrimentum, necnon in grauem Ecclesiæ iniuriam vergat; & ideò hanc partem sustinent Victor. *in sum. tit. de sacram. Ordinis, n. 240.* Bañes *2. 2. q. 12 art. 1. concl. vlt.* Fr. Emman. *in sum p. 2. c. 17. n. 2.* Petr. de Ledesm. etiam *in sum. part. 2. de Sacram.* vbi *de sacram. Ordinis, dub. 5. concl. 2.* Molfes. etiam *in sum. Theolog. moral tract. 2. c. 18. num. 1.* nouissimè Marchin. *de sacram. Ordinis, tractat. 1. part. 8. c. 1. à num. 2.* vbi *à num. 9.* disputat an secluso contemptu, & alia praua intentione, lethalis sit Tonsura, & minorum Ordinum receptio absque voluntate ascendendi ad sacros Ordines, & *à numer. 22.* an retrocessio à Clericatu sit lethalis, vel venialis.

17 Ordines minores licèt vnò die omnes vni possint conferri, secundùm gloss. *verb. minores in cap. 2. de eo, qui furtiuè Ordines suscepit*, Mandos. *super reg. Cancel. 24. de malè promotis, quæst. 1. n. 9.* Rebuff. *super reg. 13. Cancel. vers. item cupiens*, Gutier *Canon. lib. 1. cap. 26. num. 31. & 32.* Henriq. *lib. 10. cap. 11. n. 4.* Bonacina *de Sacram. disp. 8. quæst. vnic puncto 5. num. 36.* Sanch. *in opusc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 53. n. 11.* Alzedo *d. p. 2. c. 5. n. 21.* Nihilominus propter verba Concil. Trid. *sess. 23. de reform. c. 11.* ibi, *Atque ita de gradu in gradum ascendat, vt in eis, cum ætate vitæ meritum, & doctrina maior accrescat*; † laudabilis erit abstinere, nisi immineret necessitas, vel alia vrgens causa bene visa Episcopo, vt in specie post Azorium firmant Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 38. art. 5. concl. 1.* Mari. Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resolut sin. casu 26.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 2. c. 2. q. 14.* Marchin. *d. tract. 1. p. 7. c. 1. à num 6.* Marcel. Vulpe *in praxi indic. c. 7. n. 7. vers. quatenus*, vbi quòd Episcopus potest dispensare super interstitiis in mi-

noribus ob quamlibet leuem causam ; & in Concil. Brachar. vlt. art. 2. p. 1. relinquitur prudentiæ Episcoporum an simul, vel per interstitia temporum debeant conferre Ordines minores. Inter vnum igitur, & alterum minorem Ordinem poterit esse interuallum, quod daretur de vno die festo, ad alium proximum, cùm singulis diebus festis conferri possint, vt diximus Ita Sorbus in comp. Mend. c. verb. Ordo, vers. & sic bene. Campanil. rub. 6. c. 3. n. 13. quod verum iudico: vel tutius interueniente interuallo, de vno ex temporibus generalium ordinationum, ad aliud, vt tenent Vgolin de potest. Episcopi, c. 26. §. 27. n. 4. & Maiol. de irregular. lib. 3. c. 24. n. 13.

19 Si consuetudo tamen adesset, (qualis in aliquibus locis Germaniæ, & Hispaniæ vigere constat) quæ permitteret minores Ordines, & primam Tonsuram vnica die conferri, seruandam esse asserunt Alzed. d. cap. 1. n. 22 Syluest. verb. ordo 1. num. 7. vers. tertium, Rebuff. vbi proxime, Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 3. nu. 1. Henriq. d. §. 4. Campan. diuers. iuris Canonici rub. 6. c. 2. n. 10. & decisum refert Armendar. ad recep. legum Nauarro lib. 1. tit. 18 lib. 7. num. 57. Et etiam, illa 20 non stante, † si quis vno eodemque die omnes Ordines minores, vel primam Tonsuram cum minoribus receperit, nullam incurrere irregularitatem asserunt Auila de censuris p. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 4. Sayr. eod. tract. lib. 7. c. 10. n. 22. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 19. puncto 3. Bonac. de censur. disp. 7. quæst. 3. puncto 5. numer. 35. An idem dicendum, si consuetudo vigeat in eisdem locis, vt vnica die minores Ordines cum Subdiaconatu conferantur? Vna sententia tenet consuetudinem non excusare, quia hæc fuit sublata à Trident. sess. 23. de reform. cap. 11. & 13. Ita Syluest. in summ verb. Ordo 2. quæst. 7. Maiol. de irreg. lib. 4. c. 11. n. 2. Hieron. Venero in exam. Epic. lib. 1. cap. 18. n. 13. Cardin. Tolet. lib. 1. cap. 71. num. 1. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 25. vers. vna & eadem die. Alzedo d. part. 2. c. 5. n. 24 Menoch. de arbitr. cent. 6. casu 564 num. 8. Altera sententia, cui tanquam probabiliori adhęreo, tenet ex iustissima causa id licere Episcopis in iis locis, in quibus ista viget consuetudo; quia consuetudines ambiguæ non tolluntur à Tridentino sess. 23. de reform. c. 6. & 9. Sic Hieron. Sorbo verb. Ordines sacri. Nau. in man. cap. 25. numer. 71. Fr. Emman in sum. part. 2. c. 16. numer. 3. Gutierr. canon. lib. 1. c. 16. num. 34 Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. num. 25. & lib. 7. cap. 10. num. 26. Suar. in simili tract. disp. 31. sect. 1. num. 41. Sanch in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 53. num. 7. cum seqq. Miranda in man. Prelat. part. 1. quæst. 38. a. 8. concl. 2. Fornar. de Ordine c. 8. n. 3. Quamuis alij seclusa consuetudine existimauerint nostra iam tempestate licere Episcopo eadem die ex causa iusta minores omnes, & simul Subdiaconatum conferre, ex quorum numero sunt Molfes. in sum. tract. 2. c. 8. n. 17. & c. 14. n. 3. Vasq. tom. 3. in 3. p. disp. 246. c. 5. n. 48. Diana tom. 1. tr. 16. resol. 28.

21 Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines illud idem esse, quod ad maiores requiri constat, necnon quamlibet Dominicam, aut festiuam diem, dummodo non fiat generalis ordinatio. Alex. III. in c. de eo, de temp. ordin. Syluest. verb. ordo 2. n. 6. Rebuff. in praxi benefic. part. 2. tit. de clericis ad sacros Ordines malè promotis, n. 2. & 3. Viuald. in candelabro aureo, tit. de sacram. Ordinis, n. 36. vers. tertia conclusio. Cardos. in praxi iudicum, verb. sacramentum Ordinis, num. 42. Valer. Reginald. d. lib. 30. tract. 1. num. 26. Marchin. d. tract. 1. part. 7. cap. 5. num. 2. Bonacin. de censur. extra Bullam disp. 4. quæst. 1. punct. 3. num. 1. Fr. Emman. in sum. tom. 2. c. 16. num. 3. Henriq. lib. 10. cap. 12. §. 1. Iacob. de Graffiis in decis. aureis, lib. 3. part. 2. c. 12. num 20. Thom. Valasc allegat. Iuris to. 1. alleg. 4. num. 4. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico, tract. 3. c. 8. quæst. 69. vers. item minores. Monet. de commut. vlt. volunt. cap. 10. num. 184. Sanch. opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 52. num. 1. vbi n. 8. subdit posse Episcopum diebus Dominicis, & festis Ordines minores conferre multis, non tamen ita quòd videatur Ordines generales celebrare, Ochagau. de sacrament. Ordinis quæst. 9. n. 8. Castald. in praxi cærem. lib. 2. sect. 15. c. 3. num. 3. Paul Laymann. lib. 6. tract. 10. c. 8. numer. 1. Madi. de sacram. Ordinis, cap. 3. numer. 4. Ioan. Suar. in enchirid. casuum consc. lib. 5. verb. Ordo, §. datur prima Tonsura, nouissimè mei amicissimus Diana moral. resol. part. tract. 13. resol. 97. in princ. Concedit etiam consuetudo recepta, vt feria sexta vespere præcedente Sabbatum, in quo de iure Ordines sacri conferuntur, Episcopis fas esse Ordines minores dare, quasi in hoc officio censeatur incipere dies Sabbati pridie vesperi, Henriq. d. lib. 10. cap. 12. §. 1. vbi reddit rationem huius consuetudinis permittentis Episcopis in die Veneris vesperi conferre minores Ordines, vt scilicet ipsa ea cura vacarent, possintque in Sabbato maiori cum solemnitate sacros Ordines dare, refert Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 2. c. 14. numer. 7. & idem Henriq. in d. §. 1. ex communi praxi, & consuetudine attestatur Episcopos habere potestatem promouendi ad minores Ordines feria quarta quatuor temporum, refert Sanch. d. dub. 52. num. 3.

22 Dubitari potest, quinam sint isti dies Dominici, & festiui, in quibus Episcopi minores Ordines conferre possunt: etenim gloss. verb. ad sacros in cap. sanè, de temp. ordinat. dicit diebus solemnibus Syluester verò verb. Ordo 2. num. 6. vers. secundum, dicit præcipuis diebus, prout etiam vtitur text. in cap. de feriis, vbi, diebus autem Dominicis, & aliis præcipuis festiuitatibus. Alij tandem intelligunt de omnibus festiuitatibus expressis in cap. fin. de feriis. Ego tamen semper intellexi hos dies festiuos debere esse de præcepto, prout reperi tenuisse Viuald. in candelabro aureo part. 1. tit. de sacram Ordinis, num. 35. vers. tertia conclusio, & me citato. in hoc loco Ferentil. ad Buratt. decis. 758. numer. 14. Nald. in sum. verb. Ordo, num 15. Syluest. in sum. verb. Ordo 2 q. 2. Zanard. in direct. p. 1. de sacram. Ordinis, cap. 3. Barthol. à Ledesma de sacram. Ordinis, dub. 15. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 13. num. 4. & non contradicit Azor. instit. moral. part. 2 lib. 1. cap. 27. vers. vlt. Et sufficit si in Diœcesi sua sit solemnitas diei festi, licèt vbique non celebretur, ex traditis per Henriq. lib. 9. cap. 28. § 1. Quamuis sopradicta sententia securior sit, non desunt tamen plures summæ auctoritatis viri, qui contrarium, nempe dictos dies festiuos tam in Ordinibus maioribus, quàm in minoribus ex priuilegio sumendis sufficere, vt sint de festo duplici, licèt non seruetur Ecclesiæ præcepto, nempe in illis abstineatur ab operibus seruilibus, vt per Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 1. lib. 1. c. 2. numer. 15. vbi hoc probabilius asserit, Homobon. de Bonis in resp. casuum conscient. vol. 2. p. 5. resp. 207. Ganant. in Enchir. Episcop. verb. Ordines minores, n. 15. Tanner. to. 4. disp. 7. q. 3. dub. 2. num. 44. Franc. Hallier de sacris Ordinib. p. 2. sect. 7. c. 1. a. 1. n. 2. Ioan. Præposit. in 3. p. D. Thomæ q. vnic. de sacram. Ordinis dub. 15. num. 150 vbi aduertit dispositionem c. de eo, de temp. ordinat. dum minores Ordines diebus festis dandos ait, non tantùm intelligendum de festo quod seruatur in populo, sed etiam de eo quod seruatur in choro, tetigi suprà alleg. 17. sub n. 7.

23 Pro prima Tonsura non designatur certum tempus.

pus,sed in omni potest conferri, prout resoluunt Atmil,verb.Ordo,num.8. Tabien.eod.verbo,§.2.Barthol.à Ledesma dub.15.de ordine, Sanch. in opuscul.moralib. lib.7.cap.1.dub.52.num.1. Valer.Regin.d.lib.30.tr.1. num.16.vers.certum est.Laurent.de Franchis d.pag.79. in resp.ad 17.Henriq.q.lib.10.cap.12.§.1. Thom. Valasc.d alleg.4.num.3. Marchiu.d tract.1.part.7.cap.5. num.1.

14 Ad ritum pertinet locus vbi ordinatio fieri debet,& est quælibet Ecclesia, tametsi non Cathedralis, Tabien. verb.Ordo §.5.1. Sylvest.eod.verbo 2.n.8. Valer.Reginald. in praxi fori pœnit lib.30. tractat.1. num.17 nouissimè Laurent.de Franchis in controuers. inter Episcop.& Regul.pag.79 in resp.ad 18. Licebit tamen Episcopo eos dare vbi libuerit, dummodo sit in sua Diœcesi, vel in aliena de Episcopi consensu, iuxta gloss.fin in cap.ordinationes il 1.75.dist. per text. in cap.quando,ea dist.etiam in domo, dummodo Episcopalis sit, Henriq. d.lib.10.cap.11.§.8. Aluys.Ricc. in praxi aurea,resol.274.imò & in domo non Episcopali de consuetudine licere, & se non semel seruari vidisse refert Campanil. d.rub.6.cap.2.n.17.Sanch.in opusc.moral.lib.7.c.1.dub.50.n.1.

25 In loco verò interdicto, & personis interdictis Ordinis Sacramentum conferri non potest: tum quia interdictum prohibet vsum omnium Sacramentorum, exceptis specialiter à Iure concessis, in quo nullibi reperitur concessum, vt in loco interdicto Ordines conferantur; tum quia hoc Sacramentū non de necessariis ad salutem; ita meritò resoluunt nostri per text.ibi in c.non est,de sponsalib. & Theologi in 4.dist.18.Post Palud.ibi q.8.art.2.conclus.2. D. Ant.3.p.tit.26.c.24.ad medium,Nauarr. in man.c.27. n.179.in fine,Cou.in cap.alma mater p.2.§.3.n.6.Henriq.in sum.lib.13.c.45.§.4.Vgolin.de censur.tab.5.c.7. §.2.Auil.eod.tr.p.5.disp.4.sect.1.dub.8. Suar.eod.tract. disp.13.sect.1.à n.44.Sayr.eod.tr.lib.5.c.7.à n.34. Bonacin.eod.tract.disp.5.punct.1.§.3.n.3. Benzon.de Iustitia Pontificii interdicti,cap 6.vers. nec Episcopo,cum seqq. vbi resoluit non licere Episcopo tempore interdicti conferre Ordines maiores, seu minores, etiam primā Tonsurā quibuscūque etiā Regularibus.Quāuis autē necessaria non sit in hoc proposito distinctio inter generale, vel speciale interdictum, vt ostendit Suar. vbi proximè, quia quocumque modo ponamus personas, vel loca interdicta, ita vt interdicto ligentur, nunquam ab eis,vel in eis Ordines suscipi, aut conferri possunt. Contemnendus tamen non est ad maiorem explicationem discursus, quem latè prosequitur Sayr.d.cap.7. à numer.36. & ante eum Abb.in d.cap.non est,num.8.vers.dubitatur, & latiùs Alexand. de Neuo ibi à numer.23.nam † si generaliter interdi-

26 catur populus,clerici etiam primæ Tonsuræ, sicut & laici alterius populi, in eodem, vel alio loco Ordines suscipere non prohibentur, sicut etiam, interdicto generaliter loco, laici, & clerici eius loci alibi Ordines suscipere non prohibentur, quia omnes isti eo interdicto non ligantur, iuxta receptissimas traditiones,desumptas ex text.in cap si sententia,de sentent. excomm.lib.6.quando autem personæ personaliter interdictæ sunt,& specialiter,certum est & indubitatum eis & ab eis Ordines conferri non posse, sicut nec in loco interdicto specialiter.

27 An in Sabbato sancto, vbi est locus interdictus, Ordines conferri possint? Dubitant nonnulli, quia videtur festum Paschatis à Missa eius Sabbati inchoari, & consequenter iuxta concessionem cap. alma mater, §. in festiuitatibus, de sentent. excommunicat. lib. 6. Diuina omnia in eo prohibita non esse. Sed quicquid sit in ea quæstione, vnde festum Paschale incipiat, in proposito negatiuè est resoluendum; quia in d.c.alma mater in princip.regula negatiua constituitur circa Sacramenta,& diuina Officia: deinde d.§. in festiuitatibus,solùm concedit Missæ sacrificium, & diuina Officia, atque ita vsum Sacramentorum denegare videtur,iuxta reg. cap.nonne, de præsumpt.cum vulgat. Quo fundamento sic post Palud.communiter receptum resoluit Couar. §.3.num.4. vers.tertium d.loco.

Vtrùm autem si immineat necessitas ordinandi ministros, veluti si tempore pestis non adsit copia ministrorum,qui Sacramenta administrent, quæ interdicti tempore permittuntur, nec existat locus, præter illud interdictum, in quo possunt Ordines conferri,controuertunt Doctores,an in eo licitè conferantur? Negatiuam partem tenent Sylu.verb.interdictum §.4.7.quem dubitans magis sequi videtur Couar.d.§.3.num.4.vers.tertium, & Vgolin. d.cap.7.§.2. in fine. fundatus in nimia clericorum abundantia. Affirmatiuam tamen partem securè tuentur Abb.in d.c. non est,num.8.in fine.& alij quos refert Henriq. d.cap. 45.§.4.& data vera necessitate Ministrorum fatentur Sayr.d.cap.7.num.38. Auil. d.dub.8. conclus.2. Fr.Emman.quæst.regular.tom.2.q.109.art.1.& ad hæc reducendus est Villad.de irregul.cap.5.n.3.licèt generaliùs loquatur. 28

ALLEGATIO XII.

Episcopus quæ efficere debeat, vt Clerici in minoribus fori priuilegio gaudere valeant?

SVMMARIVM.

1 Clerici in minoribus, si coniugati non sint, Iure communi attento, fori priuilegio gaudebant,tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, sicut & clerici in maioribus.

2 Clerici in minoribus hodierno iure Concilij Trid. quando gaudeant fori priuilegio.

3 Clerici prima Tonsura, seu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus & criminalibus.

4 Beneficiatus ad effectum, vt effugiat forum sæculare non sufficit probare titulum beneficij, nisi etiam probet illius possessionem.

5 Beneficiatus, qui propter intrusum non fuit adeptus possessionem si collatio beneficij sit valida,fori priuilegio gaudet.

6 Beneficiatus gaudet priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus,etiamsi habitum clericalem, & Tonsuram non deferat.

7 Beneficiatus gaudet fori priuilegio etiamsi beneficium sit modici valoris.

8 Pensionem habens solitam concedi clerico, fori priuilegio gaudet.

9 Coadiutor positus per Papam, qui est primæ tonsuræ, vel minorum Ordinum gaudet eodem fori priuilegio.

10 Capellanus,cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit assignata per Papam, aut Episcopum, gaudet fori priuilegio.

11 Præstimonium, vel fratantiam habens gaudet eodem fori priuilegio.

12 Clericus non beneficiatus,sed in prima, vel in minoribus tantum Ordinibus constitutus, quæ habere debet vt hodie fori priuilegio gaudeat.

13 Licet

13 *Licentia danda per Epiſcopum clerico, vt in certa Eccleſia inſeruiat ad effectum gaudendi fori priuilegio, debet eſſe expreſſa, ſufficit tamen, quod fuerit oretenus conceſſa.*

14 *Eccleſiæ non ſufficit inſeruire ad hunc effectum bis vel ter, ſed requiritur perſeuerantia ſaltem pro maiori parte temporis.*

15 *Clericus in minoribus ad hoc, vt priuilegio fori gaudeat, debet portare habitum, & Tonſuram tempore capturæ.*

16 *Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit an ſcilicet habitus, in quo fuit repertus, ſit conueniens.*
Inuentus dicitur, qui fuit inuentus & captus, ibid.

17 *Clericus qui tempore delicti commiſſi habitum, & tonſuram non deferebat, ſi poſtea reaſſumpſit tempore capturæ, vel purgationis fori priuilegio gaudet.*

18 *Clericus in minoribus ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat, debet habitum clericalem, & tonſuram deferre, vtrumque ſimul.*

19 *Monitio trina non requiritur, vt clericus non incedens in habitu, & Tonſura, amittat clericale priuilegium.*

20 *Clericus portans veſtes laicales aliqua rationabili cauſa, vel capitis cum illis ſolitus Tonſuram, & clericalem habitum deferre, gaudet fori priuilegio.*

21 *Clerici in minoribus attento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiam ſi neque habitum, neque tonſuram deferrent.*

22 *Ordinat. Regni Luſitaniæ quid ſuper hoc diſponat, oſtenditur.*

23 *Clericus enormia committens ſine habitu, & tonſura incedens non præcedente trina monitione poterat iure communi a iudice ſæculari puniri.*

24 *Iuri communi requirenti prædictam trinam monitionem, vt fori priuilegium amittatur, derogatum eſt per Concil. Trident.*

25 *Clerici in minoribus coniugati ſolum in criminalibus, non autem in ciuilibus priuilegio gaudent.*

26 *Clerici in minoribus cõiugati, vt fori priuilegio gaudeant neceſſe eſt quod cum vnica virgine contraxerint, veſtes deferant & tonſuram.*

27 *Ordin. Reg. Luſitanorum attenta vt huiuſmodi clerici in minoribus coniugati gaudeant fori priuilegio, requiritur quòd tempore delicti, & capturæ habitum, & Tonſuram deferant.*

28 *Clericus coniugatus incedens ſine habitu, & tonſura ſi pro crimine capiatur, deinde à carcere fugiens habitum, & tonſuram reaſſumat, an fori priuilegio gaudeat.*

29 *Clerici coniugati negotiis ſæcularibus ſe immiſcentes, an fori priuilegio gaudeant.*

30 *Clerici in caſibus in quibus priuilegio clericali priuantur, an poſſit puniri à iudice ſæculari nulla præcedente degradatione.*

31 *Clerici qui decreto Concilij Trid. fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis an cenſeantur priuati diſputatur.*

32 *Cognitio, & deciſio dubij circa clericatum ad quem iudicem pertineant, Eccleſiaſticamne, an ſæcularem? diſcutitur.*

33 *Remiſſio clerici facienda eſt ſine eius dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis.*

34 *In flagranti quis deprehendi dicitur, quando incarcerandus, nec fugere, neque inficiari potuerit.*

35 *Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ Iudicis ſæcularis in clerico remiſſo.*

36 *Clericus coniugatus an ex diſpenſatione Epiſcopi capax ſit beneficij Eccleſiaſtici, remiſſiuè.*

37 *Nouitij ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, & priuilegio fori gaudent.*

38 *Conuerſi veri religioſi ſunt, & priuilegio fori, ac Canonis gaudent.*

39 *Oblati qui ſe, & ſua in totum Religioni tradiderunt, gaudent priuilegio fori.*

40 *Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hoſpitale erectum auctoritate Ordinarij, gaudent fori priuilegio.*

41 *Fratres tertij Ordinis Sancti Franciſci, quando gaudeant fori priuilegio?*

42 *Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, exempti non ſunt à poteſtate ſæculari, nec priuilegio Canonis gaudent.*

43 *Eremitæ profeſſionem emittentes priuilegio fori, & Canonis gaudent.*

44 *Pœnitentes ſæculari iudicio ſunt ſubiecti, neque aliquo fori priuilegio gaudent.*

45 *Militares Religioſi fori priuilegio gaudent, etiam ſi profeſſi non ſint.*

46 *Militares ex Ordinibus Chriſti Domini, Diui Iacobi, & ſimilibus, an veri Religioſi ſint.*

CLERICI in minoribus, ſi coniugati non ſint, attento Iure communi fori priuilegio gaudebant, ſicut & clerici in maioribus, etiam quoad cætera exemptionis priuilegia à poteſtate ſæculari. Appellatione enim clericorum ex verbi proprietate continentur etiam clerici in minoribus. Patet, quia cleros idem eſt, quòd ſors, *cap. cleros 21. diſt.* & ideo cùm omnes clerici etiam in minoribus in ſortem Domini, diuináque miniſteria exercenda, vocentur. *d. c. cleros, & cap. perlectis 21. diſt. & c. cum ſecundum, de præbend.* ibi. *etiam in minoribus propriè clericos nuncupari* ſequitur eiſdem priuilegiis, & exemptionibus frui debere, quibus & alij fruuntur in maioribus, & probat text. *in cap. 3. de foro comp.* ibi, *aut clericum vllum*, ſi intelligas ampliatiuè, ad clericos in Sacris, de quibus immediatè egerat, & inſuper conſideres vniuerſalem affirmatiuam, quæ in prædictis verbis inuoluitur, & quæ reſultat ex vniuerſali negatiua, quæ in textu formaliter exprimitur, *ex hac enim nullus iudicum ſæcularium, neque Presbyterum, Diaconum, aut clericũ vllum diſtringere, aut condemnare præſumat*, ſequitur vniuerſalis affirmatiua, *omnis clericus, tã in maioribus, quam in minoribus potitur priuilegio fori, ne à ſæculari iudice diſtringi valeat, aut condemnari*; quamuis aliter prædicta verba intelligat Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. c. 17. n. 12.* & ita clarum eſt de Iure clericos prima Tonſura, vel in minoribus conſtitutos, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, gaudere fori priuilegio, & à ſæculari poteſtate exemptos eſſe, vt probant text. *in cap. clerici, & in cap. cum non ab homine, de iudic. & in d. c. 2. de foro comp.* cum ſimilibus, reſoluunt Nau. *in man. cap. 27. num. 79.* Aym. *conſ. 616. num. 13. lib. 4.* Suar. de Paz *in pract. tom. 2. prel. 2. n. 16* Menoch. *de arbitr. caſu 246. num. 1.* Camill. Borrell. *conſ. 15. n. 23.* Ioann. Garcia. *reg. 9.* Thom Valaſc. *tom. 1. alleg. 10. n. 1.* Cou. *pract. cap. 31. num. 5. in fine*, Farin. *in praxi crimin. quæſt. 8. n. 5.* me citato ſæpiſſimè *in loco citato* Caſtr. Palao *in opere moral. tractat. 12. quæſt. vnica puncto 2. in princip.* Perez de Lara *de capellan. cap. 5. num. 2.* nouiſſimè me citato *in hoc loco* Torreblanca *in Practicab. iuris ſpirit. lib. 15. c. 5. n. 19.* 1

Hodie tamen ex decreto Concilij Trident. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 6.* propter multitudinem forſan clericorum, huiuſmodi clerici in minoribus non gaudent fori priuilegio, nec in ciuilibus, nec in criminalibus 2

salibus, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant: aut clericalem habitum, & Tonsuram deferentes, alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiant, vel in Seminario clericorum, aut in aliqua schola vel Vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos versentur: consonat apud nostros Lusitanos Ordinatio Regia *lib.2.tit.1.§.27.* & apud Hispanos *l.1.tit.4. lib.1.noua recopil.* tradunt Salzed. *ad Bernard.cap.61.num.9.* Garcia *de nobilitate glos.num.50.* Henriq. *in sum lib.10.cap.15.§.2. & lib.14.c.49.§.1.in fine,* Suar. de Pace *in praxi tom.2.præludio 2.num.6.& 7.* Morl. *in emporio Iuris part.1.tit.2. in præludiis num.138.* Ceual. *commun. contra commun. quæst.495.num.579.tom.4.* Curi.Philip. *part.3.§.1.n.3.* Garcia Mastrillo *Siciliæ decis 113* D.Barbos. *in l.Titia numer.36 ff.soluto matrim.* Valasc. *consult.131.nu.32.* Fr.Emman. *quæst, Regulariarum tom.2.quæst.139.art.2.* Carol.de Grassis *de effectibus cleric. effectu 1.à n.167.* Nicol.Garcia *de beneficiis part.2.cap.2.num.2.* Thom. Valasc. *alleg.Iuris tom.1.alleg.10. num.2.& alleg.14. numer.1.* Marc.Anton.Genuens. *in praxi Neap.cap.7.* Leo *in thesauro fori Eccles.part.1.cap.11.num.2.& 3.* Farin. *in praxi crimin.quæst.8.numer.5. & à numer.60.* Vgolin. *de potest. Episcopi cap.12.num.3.* Aloys.Ricc. *Neap.decis.111.p.4* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract.2.cap.3.n.17.* nouissimè Sperell. *decis.26.per tot.* Ciarlin. *controu.forens.c.10.à n.2.* Bonac. *in 8. præcepto Decal.disput 20. quæst.2.part.1.§.4.num.10.cum seqq.* me citato *in hoc loco* Torreblanca *dict.lib.15.cap.5.à num.2.*

3 Clerici igitur primæ Tonsuræ, seu minorum Ordinum beneficium habentes, gaudent priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, vt probatur ex Concil.Trident. *d.cap.6.* & tradunt Mascard. *de probation. concl.302.num 14.* Gutier. *practic.lib.1.quæst.7.* Mari. Antonin. *var.lib.1.resol.48.nu.22.* à Ponte *lib.1.cons.24* Bobadil. *in sua politica.lib.2. cap.18. numer.102.in glos.lit.E.* Diana *resol.moral.p.1.tractat.2.de immunit. resol.28.* Garcia *d.cap.2. num.3.* vbi ampliat, & decisum refert, etiamsi clericatui renuntiauerint, Molfes. *in sum.lib.2.lib.3.num.17.* Durand. *in Bullam Cœnæ d. Canon.15.quæst.15.num.64.* Thom.Valasc. *d.alleg.10. num.9.*

4 Et beneficiatus ad effectum vt effugiat forum sæculare, non sufficit probare titulum beneficij, nisi etiam probet illius possessionem, vt disponit Ordin. Reg.Lusitan. *lib.2. tit.1.§.25.* & ita resoluunt Clar. *in §.finali quæst.37.num.21.vers.hæc autem, in fine,& vers.Regulariter autem,* vbi Baiard. *num.14.* Menoch. *cons.350.num 6. cum seq.* Sigismund. Scacc. *de iudic. causar.ciuil.lib.1.cap.11. num.82.* Mascard. *de probat. concl.302.num.16.& 17.* Farin. *d.quæst.8.numer.45.& 70.* Carol.de Grassis *d.effectu 1. numer.1187.* Card. Tosch. *in pract.conclus.lit.B,concl.78.numer.8.* Thom. Valasc. *d.allegat.10.ex numer.10.* me citato *in hoc loco* Marchin. *de sacram.Ordinis p.2 tractat.1.cap.diffic.3.* Castr.Palao *vbi suprà num.5.* Aloys.Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis.388.in 1.edit.& resolut.327.num.1.*
5 *in 2.edit.* & limitat † vbi collatio beneficij esset valida, & propterea beneficiatus non fuit adeptus possessionem, quia mouit litem contra intrusum; & ita decisum fuisse referunt Marc. Anton. Genuens. *in praxi Arch.Neapol.c.7.numer.6.* Flamin. *de resignat. lib.7.quæst.1.numer.47.* Francisc.Leo *in thesauro fori Ecclesiastici part.1.cap.11.num.2.* Nicol.Garcia *d.c.2.n.14.* Quamuis contrarium, imò collocationem beneficij obtinentem, etiamsi possessionem non habeat, priuilegio fori gaudere resoluant Mil. *in suo repertorio verb.obtinere dicitur quis beneficium.* Flamin. *d q.1.num.47.* Gig. *de pensionib.q.94.num.12.* Cened. *practic.& Canon.quæstionum lib.1.q.4. n.21.* Vilar. *del Patronado de Calatajud.4 p.in princ.n.10.* Diana *moral.resol.p.1.tract.de immun.Eccles.resol.29.* Bonacin. *d.disp.10.q.2.punct.1.§.4.n.13.* Quæ quidem opinio potest procedere in incedente in habitu, in quo sufficit collatio beneficij, vt gaudeat priuilegio fori, nec opus erit constare de validitate illius, sed satis erit esse coloratam, & apparenter validam, cum non agitur de ea principaliter.

Amplia *primò* huiusmodi clericum primæ Tonsuræ, seu minorum Ordinum Beneficium habentem 6
gaudere priuilegio fori in ciuilibus, etiamsi habitum clericalem, & Tonsuram non deferat, nam in habente beneficium id non requirit Concilium: sed solùm in inseruiente alicui Ecclesiæ, vel in Seminario, aut in schola, vel vniuersitate versante, vt constat ex ipso contextu Concilij, & illa disiunctiua, *aut*, quæ disiungit. Ita in his terminis resoluunt Clar. *§. final. quæst.36.n.16.& 19.* Lælius Zecchius *de Repub. Ecclesiastica, tit.de clericis, vers.ad hoc,* de Ponte *cons.24. vol.1.* Fr.Emman. *in sum.part.1.cap.155.conclus.2.* Salzed. *ad Bernard. d.cap.61.num.9.vers.si tamen,* me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d.disp.vnica punct.2.n.6.* Curia Philipp. *p.3.§.1.num.3.ad finem,* Azeued. *lib.1.n.9.vers.sed si benefi.in tit.4. l.b.1. noua recopil.* Carol.de Grassis *d. effectu 1.num.1195.cum seqq.* Farin. *d q.8.n.7.* Gonzal. *ad regular.8.Cancellariæ gloss.5.§.5.num.6.* Ceuall. *q.563.num.3.* Nouar. *in nouo Iure Pontif.concl.117.num 6.* Sqoillante *de priuileg.cleric.c.7. dub.1.num.23.* Diana *part.4.tract.1.resolut.89.* Thom. Valasc. *d.alleg.10.n.9.* Marchin. me citato *in hoc loco, de sacram.Ordinis tract.1.part.1.c.15.diffic.1.* Bonacin. *in d.8.præc Decalogi disp.10.q.2.pun.1.§ 4.n.11.* Bobadil. *in sua politica lib.12.cap.8.num.102. lit.E.* Cened. *d.q.4.num.49.* Bellet. *disquisit.cleric.p.1.titul.de fauore clericor.person.§ 8.num.7. vers.distinguendo,* Garcia *d.c.2. n.4.* vbi *n.5.* dicit procedere etiam stante hodie *Constit.30. Sixti V.de habitu, & tonsura,* latè multos referens Torreblanca *lib.15.c.6.à princ.* Inueni tamē decisum fuisse clericos in minoribus beneficium habentes eo ipso priuari priuilegio fori, si se immisceant enormitatibus, & seditiosi sint, refert Bellet. *disquisit. cleri.titul.de fauore cleric.personali,§.8.n.7.in fine p.1.* Et nota quòd si tempore commissi delicti erat beneficiatus, proindeque de foro Ecclesiastico, etiamsi postea ducat vxorem, causa est tractanda coram Iudice Ecclesiastico, Stephan.Gratian. *discept.forens.cap.224.per tot.* Squillante *de priuileg.cleric.cap.10.n.38.* Bonacin. *in Bullar.Cœnæ disp.1.qu.16 sect.1. punct.3.n.14.* Gauant. *in enchirid. Episcop.verb.fori priuilegium n.31.* Sanch. *in opuscul.tom.2.lib.6.c.1.dub.3.numer.1.* Diana *resolut. moral.part.4. tract.1.resol.6.* Quicquid contrarium teneat Pereira *de manu Regia p.2. c.42. num.8.*

Secundò amplia procedere etiamsi beneficium sit 7
modici valoris, quia ad effectum gaudendi fori priuilegio sufficit solus titulus absque redditibus. Ita Marc.Anton.Genuens. *d.cap.7.in fine.* Aloys.Ricc. *in decis.Curiæ Archiep.Neap.decis.7.& in praxi fori Ecclesiast.resol.327.vers.sufficere 3.* Campanil. *in diuers. Iuris Canonic. rub.8.cap.5.numer.19.* Nicol.Garcia *de benefic.par.1.cap.6.num.37.& p.2.cap.2.num.3.* Carol. de Grassis *d.effectu 1. numer.1224.* vbi idem resoluit de clerico habente beneficium sine redditibus, de quo etiā Aloys.Ricc. *in decision.Curiæ Archiep. Neapol.part.2.decis.189.& part.4.decis.28.* Diana *resolut. moral.1.tractat.3.resolut.19.* Squill. *de priu.cler.cap 7. num.17.*

Tertiò amplia in habente pensionem solitam con- 8
cedi clerico, prout resoluunt Salzed. *ad Bernard cap.*

67.num.

67.num.10 aliàs 64.incip. Coram ſæcularibus, numer. etiam 10. Lazarte de Alcanala c.19.n.24. Creſcent. deciſ.14.de ſent.& re iudicata, Vilar.del Patrenado do Calatajud p.4.§.3.n.12. Portel.in tract.de competencias de las iuriſdiciones quæſt.3. nu.10. Fr.Emman.in ſum. tom.1.c.155.numer.11. Zerol.in praxi Epiſcop.part.1. verb.clericus §.2.dub.2. me citato in hoc loco Caſtr. Palao d.diſp.vnic.punct.2.num.4. Torreblanca d.lib.15. c.6. n.10. Et pro hac opinione ſcio ſacram Congreg. decidiſſe obtinentem penſionem haberi pro clerico beneficiato ad effectum priuilegij fori, vt refert Armendar.in addit.ad recop.legum Nauarra lib.2.tit.19. de foro comp.num.3.& 7.& vide nouiſſimam einſdem Cong.deciſionem, de qua infrà alleg.57.numer.151. ſequitur etiam nouiſſimè Stephanus VVeymus ad Conſt.24. Iure communis per Concil.Trident.innouatas, Conſt.9.n.15. Marchin.me citato d.tract.2.p.1.cap.15. diffic.2. Diana moral.reſol.p.1.de tit.de immun.Eccl.reſ. 1.tit de immun. Eccleſ. reſol.30. Sed non obſtante veriori hac opinione, quam ſequimur, alij contrariam tenent, & receptiorem affirmant, atteſtantes etiam pro hac parte fuiſſe deciſum, ex quorum numero ſunt Azeued.l.1.numer.5.verſ.ſed an penſio tit.4.lib.1. nona recopil. Flamin. de reſignationib. lib.1.q.11.n.70. & lib.2.q.15.n.15. latè, & eleganter Carol.de Graſſis d.effectu 1.n.1198.cum multis ſeqq. vbi plura adducit, contrariiſque reſpondet, Gonzales ad reg.8.Cancell. gloſſ.5.§.5.n.6. Aloyſ.Ricc.in deciſ.Curiæ Archiepiſc. Neapol.p.2.deciſ.71.num.11.& deciſ.192.num.10.ad fin. Bonacin.d.§.4.num 10. Nicol.Garcia.de benefic.p.1. cap.5.num.70. Cened.d.q.4 numer.32.cum ſeqq. quam intelligerem de penſionariis non excedentibus penſionem ſexaginta ducatorum auri de Camera, vt in Bulla Sixti V. quæ incip. Paſtoralis de anno 1580 cum Bellet.in loco infrà citato §.8.num.1. Duard.d.can.15. q.11 n.64.

9 Quartò amplia in coadiutore poſito per Papam, qui eſt primæ Tonſuræ, ſeu minorum Ordinum. Ita Nicol.Garcia.de benefic. p.2.c.5.n.98. Armendar.vbi proximè n.26. Sebaſt.Cæſar.de Eccleſ.hierarch.diſp.14. §.9.n.8. Squillante de priuileg.cleric.c.7.n.21. Caſtr. Palao d.punct.2.n.3.in fine, me citato in hoc loco Torreblanca d.lib.15.c 6.n.7.

10 Quintò amplia in Capellano, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit aſſignata per Papam; aut Epiſcopum. Ita Salzed.ad Bernard. cap.64. incip. Coram ſæcularibus, num.11.& 22. Armendar.vbi proximè num.25. Cened.d.q.4.numer.37. me citato in hoc loco Torreblanca d.lib.15.cap.6.num.6. Squillante d. c.7.num.18. Aloyſ.Ricc. p.2 deciſ.190. num.10. Dian. vbi ſuprà reſol.31. Caſtro Palao d.puncto 2. n.3.verſ. ſecundò.

11 Sextò amplia in clerico habente præſtimonium, vel fratantiam, & ità reſoluit Aloyſ. Ricc. d.reſolut. 327.verſ.ſufficeret tertiò, Marc. Anton. Genuenſ. in tract.c.7.n.7.& me citato in hoc loco Squillante d.c.7. n.19. Diana d.p.1.tit.de immun. Eccleſ. reſolut.31. me citato in hoc loco Caſtr.Palao d.punct.2.n.3.in princip. Torreblanca d.lib.15.c.6.n.8. Præſtimonia enim quę, in titulum perpetuum dantur, & habent annexum aliquod obſequium ſpirituale, beneficia nominantur, Flamin.de reſignat.lib.2.q.1.n.123.cum ſeqq. Gonzal. ad reg.8.Cancell. gloſſ.5.§.2. n.11. Azor. inſtit.moral. p.2.lib.3.cap.7.q.1. Nicol.Garcia de benef.p.1. cap.2. num.117.

12 Clericus verò non beneficiatus, ſed in prima Tonſura, vel minoribus Ordinibus tantùm conſtitutus, vt fori priuilegio gaudere debeat, neceſſe eſt vt clericalem habitum, & Tonſuram deferens, per Epiſcopum ſeruitio alicuius Eccleſiæ deputetur, vel in ſeminario clericorum, vel aliqua ſchola, aut vniuerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores Ordines verſetur, vt habetur in Concil.Trident. d.c.6.& ſuprà iam innuimus n.2.

Hæc licentia danda per Epiſcopum clerico vt ad 13
húc effectum in Eccleſia inſeruiat, ſufficit quòd fuerit oretenus conceſſa, ita deciſum refert Aloyſ.Ricc. in praxi fori Eccleſ.deciſ.601.in 1.edit.& reſol.525.in 2.edit me citato in hoc loco Caſtr. Palao in opere mor. tom.2.tract.12.q.vnic.punct.2.n.8 verſ.hoc tamen mandatum, Diana d.p.1.tract.2.reſol.34 Debet tamen eſſe expreſſa, vt reſoluunt Menoch.de præſumpt lib.6. q.76.n.41. Cened.Canon.lib.1.q.4.n.24.& 26. Marchin.d.cap.16.diffic.7. non verò requiritur ſpecialis Epiſcopi affixatio ad certum miniſterium in Eccleſia obeundum, ſed ſufficit generalis, vt contra Pereiram de manu Regia p.2.c.26.num.7. tenent Diana part.4. tr.1. reſol.2.in princ. me citato in hoc loco Caſtr.Palao d.n.8.in fine.

Non ſufficit verò quod tonſuratus virtute prædi- 14
ctæ licentiæ bis, vel ter inſeruiat Eccleſię, quia verba Concilij d.c.6.ibi, alicui Eccleſiæ inſeruiat, ſunt ſignificantia actum perſeuerantiuum, quo requiritur frequentia, & perſeuerantia in ſeruitij præſtatione, Bonacin.d.§.4.num.14. Cened.d.quæſ.4.n.25. Carol de Graſſis d.effectu 1.n.1183. me citato in hoc loco Caſtr. Palao d.num.8.in princ Non verò omni tempore, ſed pro maiori parte ipſius, quia verba Concilij non ſunt intelligenda, ita litteraliter, & rigidè. Ita Capibl.in tract.de officio Baron.prag.8.p.3.nu.30. Steph. Gratian.diſcept.forenſ.tom.3.c.440.nu.6. Aloyſ Ricc. p.4.deciſ.154.n.5. Diana moral.reſol.p.1.tract.2. reſol. 34.verſ.notandum eſt. Quare ſi aliquo impedimento neceſſario interpellatum fuerit huiuſmodi ſeruitium, non propterea diceretur priuilegio fori carere, prout deciſum refert Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verb.clericus, pag.42. col.2. Et huiuſmodi ſeruitium debet præſtari de præſenti, cum Concil.d. cap.6. loquatur per verba temporis præſentis, ibi inſeruit, & ibi, verſetur, Menoch.conſ.912.nu.27. Carol. de Graſſis d.effectu 1.num.1179 vbi n.1177. reſoluit quòd huiuſmodi ſeruitium debet omnino conſiſtere in ſpiritualibus, & non ſufficere in temporalibus, & num.1170. tenet non ſufficere ſi ſeruitium præſtetur alteri Eccleſiæ, quàm illi, in qua mandauit Epiſcopus, quod etiam reſoluit Bonacin. in Bullam Cœnæ diſp.1.q.16.lib.1.ſect.1.punct.5.n.34.& d.§.4.n.21. Sed contrarium, immo ſufficere quòd clericus inſeruiat in Diuinis, etiam alteri Eccleſiæ quàm illi, cui fuit per Epiſcopum adſcriptus, tenent Nouar.de Iure Pontif.tital.de foro compet.concl.6.aliàs 92.n.5. Anton.de Marinis quotid.qq..c.58.num.12. Marius Anton. var. reſol.lib.3.reſol.48.& Aloyſ.Ricc.in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.deciſ.111.num.5.& deciſ.154. numer.2. part.4 Ricciul.de iure perſon.lib.2.cap.6.n.15. Squillante d.cap.7.num.13.& 14. Diana reſolut.moral.p.1. tr.2. reſol. 34. quorum opinio in hac vltima impreſſione magis placet, prout diximus de iure Eccleſ.lib. 1.c.39.§.2.à n.34. & refert me citato in vtroque loco idem Diana p.4.tr.1.reſol.2.

Requiritur igitur, quod clericus in minoribus ha- 15
bitum, & Tonſuram deferat, nec ſufficit ſemel, aut bis deferre, (debet enim eſſe actus ſucceſſiuus, & frequentatiuus,) ex dictis per Menoch.de præſumpt. lib.6.præſ.78.n.38.verſ.requirit plura copulatiuè Cōcil. Carol.de Graſſis d.effectu.1.num.183. verſ.ſic pariter eſt dicendum, Farin.d.quæſt.8 num.68. Aloyſ. Ricc.in praxi aurea reſol.172.concluſ.2. Bonacina d.§.4.n.15. Et ideò ſi delinquat, requiritur vt habitum & Tonſuram prædictam tempore capturæ portet, vt diſpe-

nit

nit Ordinatio Regia Lusitanorum *lib. 2. tit 1. §. 27.* ibi, *E for achado em habito, è tonsura*, notant Gomez *tom. 3. variarum cap. 10. numer. 5.* Barbos. *in l. Titia, n. 33. vers. secunda principalis conclusio, & vers. ex quo infertur, ff. soluto matrim.* Sanch. *de matrim lib. 7. disp. 46. num. 10.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 190. num. 10.*

16 Si controuersia fuerit orta super probatione habitus clericalis, an scilicet ille in quo fuit repertus, sit conueniens, tunc iudex Ecclesiasticus debet cognoscere, vt firmant Stephan. Gratian. *d. c. 190. n. 13.* Farin. *in praxi criminali q. 8. num. 34.* Canale. *dec. 10. n. 12. cum seq & decis. 21. num. 18. & 21. p. 3.* Cencd. *d. q. 40. num. 32.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. cler. cas. num. 3.* Laymann *in Theolog. moral. lib. 4. tr. 9. c. 7. num 6.* Diana *resol. moral p. 1. tract. 2. resol. 27.* latius infrà *num. 13* Bonacin. *d. §. 4. numer. 19.* latè & eleganter Mar. Antonin. *var. resolut. lib. 3. resolut. 48. n. 1. & 2.* refert decisum Armendar. *d. l. 1. de foro comp. n. 2. in fine.*

17 Hæc suprà relata procedunt dato casu, quòd huiusmodi clericus captus sit, quia tunc ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat, debet esse inuentus, & captus in habitu, & tonsura, & licèt Ordinatio nostra *d. §. 27.* loquitur solùm per verbum, *inuentus*, ibi *for achado*, intelligitur de inuento, & capto; quia ille dicitur inuentus, qui fuit inuentus, & captus, vt probat text. *in l. si Barsatorum, C. de fideiuss. & mandator.* cum latè resolutis per Vin. *tom. 1. com opin. lib. 1. tit. 17. num. 218 p. 229.* Mex *in tract. tassæ panis, concl. 1. num. 31. cum seqq.* Gutier *Canon. lib. 1. cap. 12. num. 9. cum seq.* Thom. Valasc. *allegat. iuris tom. 1. allegat. 14. n. 10. & 11.*

18 Quando tamen clericus non captus, sed tempore delicti commissi habitum, & Tonsuram non deferebat, sed eam postea reassumpsit, cum fori priuilegio gaudere resoluunt Ciar. *d. quæst. 36 vers. sed hic quæro*, Farin. *d. quæst. 8. num. 66. vers. item quid*, Mari. Anton. *d. resol. 39 num. 8.* Thom. Valasc. *alleg. 44. n. 5.* vbi contrarium firmat de Iure Lusitano, vt infrà ostendimus *num. 28.* Si verò captus sit, & eo tempore Tonsuram, & vestes clericales non deferebat, tunc inquirendum est, an illas detulerit tempore delicti commissi, & hoc sufficit vt fori priuilegio gaudeat, sicut resoluunt Sanch. & plures ab eo citati *de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 10.* Mari. Antonin. *var. resolution. lib. 3. resol. 48. num. 7.* Diana *moral. resol. part. 2 tract. 2. de immun. Eccles. resol. 32. vers. notandum est etiam.*

19 In tantum verum est clericum in minoribus, ad hoc vt priuilegio fori gaudeat, teneri habitum clericalem, & Tonsuram deferre, vt non sufficiat gestatio habitus, vel coronæ, sed vtrumque necessarium sit, ex regula *l. hoc verba 124 ff. de verbor. significat.* docèt Bellet. *disquisit. cler. p. 1. tit. de fauore cleric. person. §. 8. num. 7.* me citato Castro Palao *d. puncto 2. num. 7.* D. Barbosa *in d. l. Titia n. 35. vers. vltima concl.* Aloys. Ricc. *d. Neapolit. decis. 154. p. 4.* Armendar. *dicto loco num. 13.* Aloys. Ricc. *tom. 4. decis. 154.* & Ganant. *in enchirid. Episcop. verb. fori priuilegium n 8.* Quicquid dicant Mari. Antonin. *var lib. 3. resol. 48. num. 9. & 10.* Diana *part. 4. tract. 1 resol. 93. & part. 1. tract. 1. resolut. 32.* itavt si huiusmodi clerici, vel habitum clericalem, vel tonsuram dimittant, priuilegium fori amittunt, etiamsi priùs eos Episcopus non admoneat, vt habitum, Tonsuramve sumat; trina enim monitio ad effectum, vt clericus non incedans in habitu, & Tonsura amittat clericale priuilegium, attenta dispositione Concil. *dict. cap. 6.* necessaria non est, prout tenent Cnc. *in instit. maior. lib. 1. tit. 6. de priuileg. cleric. n. 66.* Lælius Zechius *de Republica Ecclesiast. tit de clericis, num. 6. vers. amittitur autem*, Nauar. *consil. final. num. 6. de priuileg.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 190 num. 11. vers. licet, & cap. 440. num. 7.* Giurba *cons. 41. n. 28.* Alderan. Mascard. *de statut. interpr. concl. 1. num. 108.* Bellet. *disquisition. clerical. person §. 8. n. 6. vers. propterea*, nouissimè Ciarlin. *controuers. forens. c. 20. n. 3. & cap. 36. num. 49.* Diana *d p. 1. tract. 2. resol. 33.* & ita pluries fuisse decisum testantur Marius Antonin. *d. resol. 48. num. 7.* Aloys. *in praxi fori Ecclesiastici, decis. 606. in 1. edit. & resolut. 530. num. 4. in 2. edit.* Vgolin. *de potestate Episcopi, cap. 12. num. 5. vers. 3.* vbi limitat 20 † in Ecclesiastico portante vestes laicales aliqua rationabili causa: sicut etiam limitarem in clerico etiam capto sine habitu, & Tõsura, solito illam deferre, quia tunc fori priuilegio gaudere decisum referunt & resoluunt Mar. Anton *d. loco n. 7.* Carol. de Grassis *de effectibus 1. num. 910.* Tapia *in constit. Regni de personis, n. 57.* Donat Anton. de Marinis *resolut. quotid. c. 50. num. 3.* Diana *resol. moral part. 3 tract. 3. resol. 23. & part. 4. tr. 1. resol. 18.* Nam sola perseuerantia incedendi in habitu laicali, vt publicè existimetur laicus, priuilegium clericale amittere facit, ex resolutis per Farin. *d. quæst. 8. num. 66.* Prosp. de Augustino *in additionib. ad Quarant. in sum. Bullar. verb. habitus clericorum. limit. 3.*

21 Licèt iure communi attento clerici soluti in minoribus fori priuilegio gauderent, etiamsi neque habitum deferant, neque Tonsuram, D. Barbosa *in d. l. Titia n. 35. vers. & ideo*, & nunc attendat Concil. Trident. *d. cap. 9.* constitutum sit, vt in minoribus constituti fori priuilegio non gaudeant, nisi beneficium habeant Ecclesiasticum, aut clericalem habitum, & Tonsuram deferentes, alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiant, &c. vt *supra hac ead. alleg. n. 1 & 2.* ostendimus; nihilominus quoad nostros Lusitanos sciendum est plus disponere Tridentinum, quàm concedebat Pij II Constitutio Regibus Portugaliæ, à temporibus Alphonsi. V. quòd scilicet clerici in minoribus non beneficiati, si non gestarent habitum, & Tonsuram, à sæculari Iudico capi & puniri possent; similesque concessiones Hispaniæ, & Galliæ Regibus ab Alexandro VI. & Leone X. factas refert D. Barbos *num. 35. ad finem*; quibus iam hodie non suffragantibus secundùm Concilij decisionem iudicandum est, cùm in vltimis verbis *d. c. 6.* abrogentur omnes consuetudines, & priuilegia in contrariũ, vt aduertit Thom. Valasc. *allegat. 11. n 5. & 11.* & intuunt Bobadil. *in sua politica lib. 2. cap. 19. à num. 15.* & Suar. *aduersus Anglicanæ sectæ errores lib 4. c 27. n. 12.*

22 Sic etiam licèt attento Iure Communi clericus incedens sine habitu, & Tonsura non esset clericali priuilegio priuandus, nisi ter monitus fuisset, *cap. fin. de vita, & honest. cleric. cap. in audientia, cap. contingit. 2. de sentent. excommunic.* attamen post Concilium Trident. *sess. 23. de reform. cap. 6.* propter dict. *nisi*, quæ excipit, iuxta *l. actione, C. de action.* nihilominus si non incedat clericus in habitu, & Tonsura, vt priuetur, non requiritur alia monitio, ex Bellet. *disquisit. clerical. par. 1. tit de fauore cleric. pras. § 8. num. 6.* Thom Valasc. *alleg. 14. n. 15.* Marchin. *d. tr. 2. p. 1. c. 25. diffic. 5.* Bonacina *à §. 4. n. 16.* & *suprà* dixi *n. 19.*

23 Clericus verò enormia crimina committens sine habitu, & Tonsura incedens de Iure communi poterat à Iudice sæculari non præcedente trina monitione puniri, ex tex. *in c. ex parte el 1.* in ordin. 27. *de priuil.* post Abb. Roland. Foler. & Clarum, commu-

nem dicit Farin. in d.8.n 56. ac de ea teſtantur Decian. tract.crimin.tom.1.lib.4 c.9.n 90. Couar pract. c.32.n.2.verſ.3.Clar.d.q.36.verſ.quinto modo,Marius Antonin.d.reſol.48.n.6 verſ. limitatur 2.Aloyſ Ricc. in praxi aurea reſol.172 num.2. me citato in hoc loco Torreblanca d.lib.15.c.5.numer.13 adducentes etiam tex.in c.1.de apoſtat ibi,relicto Ordine clericali,& habitu, iuncto fine,ibi,per cenſuram Eccleſiaſticam non precipimus liberari, id eſt , non iuuari beneficio Canonis excommunicationem ſtatuentis contra eos, qui violentas manus in clericos iniiciunt,ſed potiùs eo non obſtante capi poſſe à iudice laïco, omnique priuilegio clericali priuari;vt interpretantur ibi omnes,atque Bernard.in pract.cap.111.& meliùs ad noſtrum propoſitum ex eodem textu communem eſſe, ac conſuetudine receptam,poſt alios,quos refert, fatetur Salzed in addit.ad eundem Bernard.c.139.lit.B. qui omnes,& præcipuè Farin. hanc differentiam inter iſtum caſum , & alium de clerico deprehenſo in crimine non enormi ſine habitu & Tonſura notant intellecti;nam quando crimen enorme non eſt , trina requiritur monitio,vt clericus , qui monitus habitum , & Tonſuram non reaſſumit , amittat priuilegium clericale. At verò quando crimen enorme eſt abſque vlla monitione amittit priuilegium, ex text. quem ſic interpretantur in cap. perpendamus, de ſent.ex commun.Intelligunt præterea hanc ſententiam procedere , vbi clericus non vllum , ſed plura commiſit crimina , ita vt quaſi inueteratus in illis perſeueret , extendentes omnia Iura in hac materia loqui in numero plurali. Ex quibus ita eſſe intelligenda iuxta mentem Doctorum , quos latè referunt comprobant Farin.d. quaſt.8. num.55 Caball.reſolut. criminal.caſu 60.n.17. Alexand.de Neuo conſ.59.n. 21 & 12.Bellet. d.tit. de fauore clericorum perſonali §.7.n.3.verſ.ſecundum.

24. Sed ſupradicta communis ſententia nimis dura videtur, & contra eam tenent Couar. d.verſ 3. Salzed.d.lit B.Capic deciſ.161.n.2.Boër. deciſ.69.n.17. Bellet.d ſquiſ.cler.p.1.tit. de fauore clericorũ perſonali §.7.num.3. ex eo, quia nullibi expreſſum reperitur, quod non præcedente trina monitione,& non data incorrigibilitate , priuetur clericus priuilegio fori, vt à iudice ſæculari valeant carcerari : imò videtur expreſſus in contrarium ordo ſcriptus à Pontifice in cap.cùm non ab homine , de iudic. & fundamentis quibus communis nititur , bene reſpondent Cou. & Salzed dictis locis:ad praxim tamen , quam ſolùm intendimus demonſtrare , ſatisfit pro comperto haberi Iuri communi,(ſaltem , vt non requiratur trina monitio,)per Concil. Trident. fuiſſe derogatum, vt diximus , & ita pluries fuiſſe deciſum refert Marius Antonin.d.reſol.48.n.17.

25 Quoad clericos in minoribus coniugatos Conc. Trident.dict.ſeſſ.23.cap.6. iubet obſeruari Conſtitutionem Bonifacij VIII.in cap.vnico, de clericis coniugatis lib. 6. vbi ſtatuitur quòd ſi clericus coniugatus cum vnica,& virgine,deferat habitum,& Tonſuram clericalem,gaudet priuilegio clericali , Burg.de Paz conſ.22.num.1.Garc.de nobilit.gloſ.9.num.50.Decian. in tract.crimin.tom. 1. lib.4.c.9.num.40. Cur.Philip. part. 3.n.7.Suar.de Paz in pract.tom.5.cap.22. num.6. Sanch.de matrim.lib.7.diſp.46 num.1.Ciarlin.controuerſ.forenſ.lib.1.c.53.num.10.cum ſeqq. Farin.in praxi crimin.part.1.quaſt.8.num.8. Aloyſ.Ricc. in praxi aurea reſol.172.in princip.Hiſpan.35.tit. 5 p. 1. Ordin.Regia Luſit.lib.2.tit.1.§.27 Tridentinum autem ſtatuit d.loco & exigit vt huiuſmodi clerici alicuius Eccleſiæ ſeruitio , vel miniſterio ab Epiſcopo deputati,eidem Eccleſiæ ſeruiant, vel miniſtrent, & clericali habitu , & Tonſura vtantur , nouiſſimè materiam proſequitur, Steph. VVeyms ad Cõſtit.25. Iuris communis per Concil. Trident.innouatas, Conſtit.9. ſuper textum in d.c.vnic.& Conc. Trid. in d.c 6 latè Camill.Borrell.in ſum.deciſ.tom.1.tit.8. Marta de iuriſdict.p.2.c.32.n.29.Quæ quidẽ Conſtitutio Bonif. VIII.in d.c. vnico priuilegium hoc multis modis reſtrinxit.

Primo,vt eo gaudeant clerici coniugati ſolùm in criminalibus, non ita in ciuilibus , vt conſtat ex eodem text.ibi,pro commiſſis ab eo exceſſibus,vel delictis, iuncto fine,ibi ,in cæteris autem eos gaudere nolumus priuilegio,&c. Farin.d.q 8.n.6. Azeu.l.2.tit. 4.lib. 1. Recop Ceued.dict.lib.1. quaſt.4.num. 18. & 19. Ludou.Correa in repet. cap. inter alia , de immun. Eccleſiaſt.part.1.num.32. Paul. Layman.in Theolog. moral. lib.4 tract 9.cap.8.n 5.Donat.Anton. de Marin quotid.reſolut.c.58.Gabr. Pereira de manu Reg. p.2 c.26. n.10.Thom. Valaſc.tom.1.alleg.39.n.4. & alleg.42.n. 1. Ratio autem iuſtiſſima fuit , propter multitudinem clericorum prima Tonſura,& minoribus Ordinibus initiatorum ,qui ſi priuilegio fori gauderent, maximâ ex parte minueretur Principum ſæcularium iuriſdictio,explicat latiſſimè confirmans Couarr. d. cap.31.n.6. & alij,de quibus Farin.d.quaſt.8. num.7. Neque obſtat argum. quo contrariam ſententiam, quòd ſcilicet in ciuilibus eo gaudeant priuilegio,tenuit Lapus & alij , de quibus proximè citati , & in d.tract.de iure Eccleſ.lib1.cap.39 §.2.n.38 & nouiſſimè Aloyſ.Ricc.in deciſ.Curia Archiep.Neapol. deciſ. 320.p.4.Marcel. Vulpe in praxi c. 40.n.7. ex verbis text.in d.c.vnico,ibi,criminaliter: nam debet intelligi ſecundùm eoſdem de criminibus intentatis criminaliter,aut ciuiliter, iuxta præcedentia verba , ibi, pro commiſſis ab eis exceſſibus &c.

Quamuis ſupradicta hæc noſtra ſententia procedat attento Iuris communis rigore , nihilominus tamen hodie poſt Concil Trid. d. ſeſſ.23. de reform. c. 6.videtur probabile clericos coniugatos habẽtes neceſſaria requiſita gaudere ſimpliciter priuilegio fori tam in cauſis criminalibus , quàm merè ciuilibus,& pecuniariis ; nam hanc partem ſequitur etiam communis Doctorum in Iure noſtro multæ auctoritatis, videlicet Lap.alleg.40.n.1.& alleg.118.n.2.vbi Mãdoſ.in addit.lit.A,Burg.de Paz conſ. 22.per tot.Ioan. Garc.d. gloſ.9 n.90. Marta de Iuriſdict.4.p.caſu 153 n 1.& 15 Carol de Graſſ.de effect.clericali, effectu 1. num.81.Duard.in Bullam Cœn.15. quaſt.4.à num.12. Ciarlin.d.lib.1.cap 53.num.34.idem Aloyſ Ricc.p.3. deciſ.170.num.1.Squillante de priuileg.cleric.c.7.dub. 2.n.27.Diana p.4.tr.1.reſol.78. & aurea p 1. tract.2. reſol.50. me citato in hoc loco Caſt. Palao d p.2. n.2. verſ.de tertia. Quorum ſententiam ſequuta fuit ſacra Cong. controuerſiis iuriſdictionalibus prapoſita in vna Regien.17.Iuny 1631.ſequẽti declaratione. Sacra Cõg. Eminentiſ.Card.Iuriſdict. controuerſiis prapoſitorũ cẽſuit Oratorẽ gaudere debere priuilegio fori etiã in cauſis ciuilibus, ſi habet requiſita c. vnic. de cleric.coniug. lib.6. Vnde de mandato eiuſdem ſacra Cong.eodẽ die Eminentiſſimus D. Cardin. Gipſius ſcripſit litteras Reuerend. D.Paulo Coccapanio tunc Epiſcopo Regien. quibus id idem ei enuntiabatur,quarum tenorẽ refert Ciarlin.d.c.53.n.38.per hæc verba. Illuſtr. & multo Reuerẽdo Mõſignore come fratello. Se il clerico coniugato Giacomo Gian Maſſetti dalla Mirandola ha tutti li requiſiti di clerico coniugato eſpreſſi da ſacri Canoni, ſenza dubio egli deue poder goder il priuilegio del fuero in tutte le ſue cauſe ancorche ciuili , conforme l'opinione di queſta ſacra Congregatione , ſopra le controuerſie giuriſditionali , che ho quanto accorr [illegible]

à S.V.

à V.S.in questo particolare, alla quelle mi offero, è prego ogni prosperità Roma 17. di Giugno 1631. Di V.S. come fratello. Il Card. Gessi. Francesco Paolucci Secretario. Extrà, *All' Illustre & multo Reuerendo Mensignore come fratello il Vescuto de Regio.*

26 *Secundo* restringitur dictum priuilegium ad clericos, qui cum vnica & virgine contraxerint, quod etiam disponit Ordinatio Regia *Lusitanorum lib. 2. tit. 1. §. 27.* & apud Hispan. *l. 35. tit 5. part. 1.* & notant Ant. Gomez *tom. 3. variarum cap. 10. n. 4.* Alphonsus Aluarez *in speculo iuris Pontific. c. 35. vers. si verò clericus*, Coria Philipp. *p. 3. §. 1. num. 6.* Farin. *d. quaest. 8. n. 8.* Sanch. *de matr. lib. 7. disp 46. n. 1.* Carol. de Grassis *d. effectu 1. n. 8.* Steph. VVeymus *ad d. consti. 9. n. 10.* Ciarlin, *forens. controu. lib. 1 cap. 53. n. 11.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi Iudic. fori Eccles. c. 40. n. 1.* Camill. Borrell. *in sum. omnium decisionum tom. 1. tit. 8. de clericis coniug. n. 24.* vbi ampliat etiamsi postea ipsa adulterium committat. Quoad hanc materiam reputabitur virgo ea; quam priùs huiusmodi clerici coniugati defloraucrunt, nec fuit ab alio cognita, nisi ab eo ipso, quoniam non diuisit carnem suā in plures, & est vnus vnius, & illa est vnica vnius. Ita Nauin *man. c. 27. num. 195.* Clar. *in pract. §. fin. q. 36. vers. quaero an clericus.* Farin *d. q. 8. n. 8.* Sanch. *d. lib. 7. disp. 46. num. 3. & disp. 84. n. 13.* Thom Valasc. *tom. 1. alleg. 41. n. 3. & 4. l. Hispan. 35. tit. 33. tit. 5. part. 1.* ibi, *fuera si el mismo la hubiere antes virgen.* Reputabitur quoque virgo quoad propositum vidua relicta ab alio, non tamen ab eo cognita, vtpote quia propter viri impotentiam fuit matrimonium dissolutum, vel quia primus vir mortuus est antequam carnaliter illam cognouisset. Ita Decian. *d. lib. 4. c. 9. n. 135.* Sách. *d. disp. 83. n. 4.* Thom. Valasc *d. alleg. 41. n. 6.* In dubio autem, nisi aliud probetur, praesumitur virgo ea, cum qua quis contrahit, quoniam mulieres omnes nascuntur cum habitu virginitatis, & in eo durare praesumuntur quousque deflorentur, Cou. *pract. c. 33. n. 7. vers. septimò.* Fulu. Pacian. *de probat. lib. 2. c. 2. n. 3.* Farin. *d. q. 8. n. 8.* vbi subdit quòd etiam praesumitur vnicum matrimonium, refert Thom. Valasc. *d. alleg. 41. n. 2.* Ciarlin. *d. c. 53. n. 14.* Duard. *in Bullam Coenae Domini lib. 2. can. 15. q. 4. n. 2.*

27 *Tertiò* restringitur priuilegium *d. c. vnici*, vt tunc demum eo fruantur coniugati, si vestes deferant, & Tonsuram, explicant Couar. Suar. Bobadil. Barbos. *d. n. 33.* Carol. de Grassis *d. effect. n. 84.* latè Farin. *d. n. 64. d. locis*, Scacc. *in tract. de iudic. p. 1. c. 11. num. 10. & 81.* Thom. Valasc. *alleg. 44. à princ.* benè Ciarlin. *d. c. 53.* vbi quòd non sufficit qualibet habitus dimissio, nisi sit continuata, Marcel. Vulpe *citato loco*, Steph. VVeymus *d. constit. 9. n. 5.*

28 Dubitari tamen potest, an huiusmodi clerici coniugati, si fine habitu, & Tonsura incedentes delictum committant, & habitum, ac Tonsuram postea reassomant, priuilegium retineant clericale? In qua quaestione communis sententia tenet hoiusmodi clericum priuilegium retinere clericale, vt notant ex textu, iuncta glos. *verb. quamdiu, in Clem. 1. de vita, & honest. clericor.* recepta ex multis, de quibus Couar. *d. cap. 31. num. 7.* D. Barbos. *num. 33. vers. quinimò*, Farin. *n. 66. d. locis*, Marta *de iurisdiction. part. 2. cap. 32. num. 41.* Diana *d. p. 1. tract. 2. resol 79.* Thom. Valasc. *alleg. 43. à num. 1.* vbi post alios resoluit quòd si vir cum virgine, & vnica contraxerit nuptias de praesenti, habitumque & Tonsuram deposuerit, & mortua eam & illum reassumat, recuperabit priuilegia clericis concessa initiatis prima Confura, vel in minoribus Ordinibus constitutis, & Armendar. *d. loco num. 12.* Ciarlin. *d. c. 53. num. 21.* alios ex anti-

Barbos. de Episcopo Pars II.

quioribus refert Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effectu 1. num. 84.* Sicut etiam priuilegio gaudere dicendum est, quamuis per aliquod tempus ante, vel post delictum, habitum, & Tonsuram dimiserint, si tamen vtroque illo tempore, & delicti, & capturae in eo reperiantur. Ita ex mente tex. *in d. cap. vnico*, & ex Alex. Hipp. & Claro *in d. § final. quaest. 36. num. 15.* magis receptum ex Ordin. Lusit. *lib. 2. tit. 1. §. 15.* concludit D. Barbosa *d. l. Tria num. 33. vers. & per contrarium*, & post eum Thom. Valasc. *d. alleg 44. num. 4.* Ratio videtur esse, quia Iure communi, ac etiam Regio Lusitanorum, quod Pontificum auctoritate firmatum innoimus *sup. n. 22.* habitus, & Tonsura illis duobus tantùm temporibus requiritur, nec in aliqua Iuris parte cautum reperitur, vt propter dimissum habitū, & Tonsurā statim priuilegium amittatur, vt constat ex supradictis. At de Iure communi verius est quod *suprà* diximus *n. 18.*

Quaestio non leuiter controuersa est in hac materia, vtrum scilicet si clericus coniugatus pro crimine capiatur incedens sine habitu, & Tonsura, & deinde è carcere fugiens, habitum, & Tonsurā reassumat, & in ea iterum capiatur, gaudere possit priuilegio clericali, itaut prima captura, an verò posterior sit attendendā? In qua quaestione, quòd priuilegio non gaudeat, non rarò accipi testatur Cabed. *part. 1. decis. 58. num. 8.* asserens pro hac parte esse expressum text. *in d. cap. ex parte, de priuil.* dum probat clericos deprehensos in crimine sine habitu, & tonsura, à saeculari potestate puniri posse, licèt postea eam reassomant, quem etiam ad hoc propositū adducit Marta *de Iurisdict. p. 3. cap. 32. numer. 41.* aliaque tradit Bellet. *d. §. 8. à num. 12.* Sed parum facit, si aduertas non agere textum de clericis coniugatis, & deinde attento tempore, & iure Decretalium, tam istos, quàm solutos, non amittere priuilegium ante trinam monitionem: sicut etiam attento Iure communi non concludit ratio, quam ex Imola adducit idem Cabed. & ex plurium auctoritate probat Farin. *d. quaest. 8. num. 66. vers. dummodo tamen*, quòd scilicet per capturam praeuenta videtur iurisdictio, & per praeuentionem saecularis factus est competens, vnde reassumptio Tonsurae censetur facta in fraudem iurisdictionis saecularis. Nam stando in Iure communi dimissio habitos satis non erat, vt iudex saecularis contra clericum fiat competens, non praemissā praedicta trina monitione, & consequenter cum omnino sit incompetens, non potest Ecclesiasticum praeuenire, ex his, quae notantur *in cap. proposuisti, de foro comp.* maximè quia abfugiens dedit se in naturalem libertatem, adeò vt per primam capturam non possit dici facta praeuentio: vnde hāc Cabedi decisionem reprobat Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 46. per tot.* 29

Addunt multi ad hoc, vt clerici coniugati gaudent priuilegio clericali, requiri quòd nullatenus negotiis saecularibus se immisceant, quia his se immiscentes eo redduntur indigni, iuxta text. *in cap. Ioannes, in fine, de clericis coniug.* Ita Ioannes Andr. & infiniti, quos refert Sanch. *d. disputat. 46. num. 15.* sequuntur Thom. Valasc *alleg 44. num 13.* Camil. de Curte *in diuersorio, seu comprehensorio iuris feud. part. 2. cap. 1. num. 83. circa finem*, Camill. Borrell. *ad Belluga in speculo Principum. rub. 11. §. videamus num. 1. lit. A, vers. & tunc demum.* Scacc. *in tract. de iudic. p. 1. cap. 11. numer. 20. vers. tertio.* Sed melius contrarium. probant Canatrn. *pract. cap. 31. numer. 8. vers. 6.* pluresque alij, quos refert, & sequitur Sanch. *d. disp. 46. numer. 26.* me citato *in hoc loco* Ciarlin. *d. cap. 53. numer. 27.* optima quidem ratione, quia huiusmodi 30

clericis

clericis coniugatis licita eſt negotiatio honeſta victus cauſa, vt bene probat textus d.cap. Ioannes, in fine, & cõſequenter priuilegio à Iure conceſſo priuari non debent, ex eo quòd licitam, honeſtam, & neceſſariam, ſecundum ſuæ perſonæ qualitatem, exercent negotiationem, Carol. de Graſſis d.effectu 1. num 87.

31 Vtrùm in illis caſibus, in quibus clerici in minoribus priuantur priuilegio clericali, puniri poſſint à iudice ſæculari nulla præcedente degradatione, de qua in cap. 2. de pœnis in 6. Vide Cauar. pract. cap. 32. num. 6. Farinac. d.quæſt 8. num. 57. Thom. Valaſc. alleg. 51. per. totam, affirmatiuè reſpondentes, quod ſine degradatione, ex recepta conſuetudine, à ſæculari iudice puniri poſſunt, præuia tamen declaratione ſui Ordinarij amiſſionis priuilegiorum, vt ex infra dicendis apparebit, me citato in hoc loco nouiſſimè Torreblanca in practicab. Iuris ſpirit. lib. 15. cap 4. n. 12. & c. 5. n. 17.

32 An autem clerici, qui in prædicti Concilij Trident. decreto fori priuilegio priuantur, priuilegio, etiam Canonis intelligantur priuati: In qua quæſtione neguinam partem tenent, & ſecundùm illam deciſum fuiſſe teſtantur. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore cleric. perſ. §. 8. n. 19. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. num. 7. Nicol. Garcia de benefic. p. 2. cap. 2. n. 10. Aloyſ Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 607. in 1. edit. & reſol. 531. num. 7. in 2. edit. Molfeſ. in ſumma Theologia moralis tr. 2. cap. 3. n. 18 me citato in hoc loco Torreblanc. d. lib. 15. c. 6. num. 12 Contra Felician de cenſib. lib. 2. c. vltimo num. 14. Sic etiam clericus primæ Tonſuræ, etiamſi non gaudeat fori priuilegio, gaudere tamen poteſt priuilegio c. Odoardus, de ſolution. vt reſoluit Gallettus in margarita caſuum conſcientia, verb. clericus pag. 40. col. 2. & referunt deciſum Armẽdar. in addit. ad recep. legum Nauarra lib. 2. tit. 19 de foro compet. n. 2. pag. 93. & Mólfeſ. loco pridem citato. Marchin d.tract 2 part. 1. cap. 15. diffic. 8. me citato in hoc loco Torreblanca d. lib. 15. capite 6. num. 11.

33 Quæſtio denique in hac materia controuerſa, difficilis, & quotidiana eſt, ad quem ſcilicet iudicem, Eccleſiaſticumne, an ſæcularem pertineat cognitio & deciſio dubij circa clericatum, quando ſcilicet deprehenſus in crimine à ſæculari iudice clericum ſe eſſe dicit, & ad iudicem Eccleſiaſticum remitti petit? Vel ſi dubium ſit an habitum, & Tonſuram deferat, cæteraſque habeat qualitates neceſſarias, vt priuilegio clericali gaudere debeat? In quo dubio eam defendi ſemper ſententiam, ad Eccleſiaſticum iudicem pertinere cognitionem huiuſmodi per expreſſum text in cap ſi iudex laicus, de ſent. excommunic. lib 6. vbi reddit rationem ſummos Pontifex, quia de ſpirituali, & Eccleſiaſtica agitur: de ſpiritualibus autem nulla ratione laïcos cognoſcere poſſe generalis eſt Iuris regula conſtituta in cap. 2. de iud. ciu, cum vulgaribus; atque ita noſtram hanc ſententiam firmant, ac latè probant poſt antiquiores Conar. pract. c. 33. n. 1. & poſt Ripam Salzed. ad Bernard. c. 61. n. 14. Nau. in cap. nouit, de iudic. notab. 66. n. 4. Marc. Anton. Genuenſ. in pract. Neapol. cap. 38. n. 5. in fine, Molin. de iuſtitia tract. 3. diſputat. 19. num. 11. Suar. de Paz in practic. tom. 2. prel. 2. numer. 6 Seraph. deciſ. 74: num. 5. Ioſeph. Seſſe de inhibitionibus cap. 5. §. 6. num. 78. Bellet. d. tit. de fauore clericor. perſon. §. 14. à princip. D. Barboſ. in d. l. Titia num. 18. & 27. Cur. Philip. p. 3. § 1. num. 11. latè & eleganter Anaſt. Germon. de ſacrorum immun. lib. 3. cap. 15. à num. 55. Steph. Gratian diſcep. forenſ. cap. 190. à num. 13. Marius Antonin. variar. reſol. lib. 3. reſolut 48. à principio, Farin. d. quæſt. 8. num. 33. vbi num. 34. ampliat procedere non ſolùm quando quæſtio eſt ſuper clericatu, ſed etiam quando eſt ſuper veſtibus, an ſcilicet in habitu inceſſerit, & Tonſura; Ambroſin. de immunit. Eccleſ. c. 23. n. 15. Melch. Lotter. de re benef. lib. 3. q. 16. n. 69. Caſtr. Palaus in opere moral. tom. 2. tract. 12. diſp. vnic. punct. 4. num. 7. Duard. in Bullam Cœna lib. 2. can. 19. q. 8. num. 19. Bonac. in eand. Bull. diſp. 1. qu 16. ſect. punct. 16. n. 31. Sanch. in opere mor. tom. 1. lib. 6. c. 1. dub. 3.

Verior tamen in hac quæſtione reſolutio habet, quòd coram iudice Eccleſiaſtico de clericatu, & aliis neceſſariis cognitio ſemper eſt habenda, citatis tamen iudice, & fiſco ſæcularis Curiæ, nam verificatis verificandis iudex Eccleſiaſticus poterit declarare N. eſſe clericum, & gaudere priuilegio fori, & deinde eſt petenda remiſſio, cum intimatione dicti decreti, iuxta d. cap. ſi iudex; ita refert ex Farinac. & aliis Marin. Anton. d. reſolut. 48. numer. 24. me citato in hoc loco Ciarlin. d. c. 52. n. 19. Quæ remiſſio facienda eſt ſine clerici dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis, vt ex Claro d. quæſ. 39. verſ. quæro quomodo, dicit Mari. Anton d. loco n. 15. & intra certum terminum, nempe 20. horarum, aliàs iudex clericum retinens vltra prædictum tempus incurreret excommunicationem Papalem, d. cap. ſi iudex, c. nuper, de ſent. excomm. Sicut etiam clericus notorius in Sacris, vel beneficiarius repertus in flagranti delicto à iudice ſæculari, debet ſtatim, & incontinenti, ante cognitionem de Clericatu Eccleſiaſticæ Curiæ reddi, d. cap ſi iudex. In flagranti verò deprehendere dicuntur, quãdo nec fugere, nec inficiari potuerit, Menoch conſ. 82. n. 179. Ant. Menoh. Lucenſi deciſ. 38. n. 2. † Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ iudicis ſæcularis in clerico remiſſo, Cur Philipp. part. 3. §. 1. n. 11. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 19. n. 21. Suar. de Paz in praxi tom. 2. Prel. 2. n. 11 & 12. Valaſc. conſ. 48. n. 9. 34 35

Vtrùm clericus coniugatus ex diſpenſatione Epiſcopi capax ſit beneficij Eccleſiaſtici: Vide infrà alleg. 72. poſt n. 78. 36

Vltra clericos in minoribus, de quibus hucuſque egimus, qui iuxta formam Concil. Trident. fori priuilegio gaudere poſſunt, ſunt & alij, qui huiuſmodi priuilegio capaces exiſtunt, ac proinde à tributis, & ſæculari poteſtate exempti, quamuis clericali tonſura, vel minoribus Ordinibus inſigniti non ſint

Nouitij, quamuis dici nequeant Religioſi, vt reſoluit Angel. verb. relig num 24. rectè tamẽ & valide nominantur Eccleſiaſticæ perſonæ, per gloſſ. in cap. religioſ. §. quamuis non poſſit, de ſent. excom. in 6. & priuilegio fori gaudent, vt non poſſint conueniri coram iudice ſæculari Ita Iaſ. in auth. ſi qua mulier, n. 59. C. de ſacroſ. Eccleſ Bruno. à Sole in locis com. verb. nouitius, Galet. in margarita caſuum conſcientia, verb. nouitius 2. me citato in hoc loco Caſtro Palao d punct. 2. num. 10. verſ. ſecundo, Marta de iuriſdict. p. 4. caſu 121. num. 14. Curia Philipp. part. 3. §. 1. num. 12. Sayr in florib. deciſ. lib. 2. tit. 2. deciſ. 3 Ceual. commun. contra com. tom. 4. q. 897. num. 1026. Azor. inſt. mor part. 1. lib. 12. c. 2. q. 2. Gut. de gabell. q. 95. n. 22. cum ſeqq. Franc. Emman. qq. reg. tom. 3. q. 51. a. 12. Campanil. in diuerſ Iuris Canonici rub. 12. cap. 3. n. 27. nouiſſimè Tamburin. de iure Abbatiſſarum, diſp. 17. dub. 6. n. 1 etiam nouiſſimè Lezana in ſum. quæſt. Regular. tom. 1. c. 24. num. 4. Mari. Giurba conſ. deciſiuo. 15. n. 8. Farin. in praxi crimin q. 8. n. 46. ampl. 16. Bonacin. in Bullam Cœna diſp. 1. q. 16. ſect. 1. punct. 3. num. 11. Gazzin. de defenſ. reorum tom. 1. defenſ. 20. c. 19. n. 22. Sanch. in precepta Decalogi lib. 6. cap. 10. n. 10. cum ſeqq. Laurent. de Franchis in 37

contro

controu.inter Episcopos, & Regulares q.46. vbi quid si extra claustra delinquant, an possint ab Episcopo puniri? affirmatiuè resoluit, & *quæst.* 40. tenet nouitium admissum ad Religionem ante pubertatis annos fori, & Canonis priuilegio gaudere, nisi iuxta Religionis institutione impubes admitti nequeat, Aloys. Ricc. *part. 2. decis.* 121. Nouar. *de variat. feri sect. 2. quæst. 46. per tot. in vlt. impress.* & ex eadem ratione gaudent exemptione à tributis, & gabellis à Principe impositis, Bertachin. *de gabell. p. 7. princ. n.* 56 Flores de Mena *var lib. 2. q. 21. n.* 198. Molin *dict. tom. 3. tr. 2 disp. 671. n. 2.* Malder. *in 2. 2. tr. 1. c. 6. dub.* 81. Turrian. *in 2. 2. tom. 1. disp. 44. dub.* 4. Barthol. à Fausto *in specul. confess. disp. 33. q. 14. n. 2.* Sanch. *in præcepta Decalogi to. 1. lib. 6. c.* 10. *n.* 10. Diana *res. mor. p. 1. tr. 2. res.* 37. Nouar. *d. q. 46. n.* 10. Laurent. de Franchis *vbi suprà q.* 48.

38 Conuersi, qui veri religiosi sunt, eo quòd tria illa vota paupertatis, castitatis & obedientiæ emittunt; priuilegio fori, & exemptionis à potestate sæculari, & à tributis gaudent, prout resoluit Flores de Mena *var. lib. 2. q. 21. num.* 94. Hi vulgò dicuntur *Fratres laici*, non quòd Ecclesiasticæ personæ, & Religiosi non sint, sed quia Ordinibus carent, & clerici non fiunt, sicut alij monachi, & Religiosi. Ita Peregr. *variar. lib. 6. num* 70. Bellug. *in speculo Princip. rub.* 11. §. *videndum num. 6. vers. item comprehendi*, me citato *in hoc loco* Castro. Palao *d. num.* 10. *in princ.* Decian. *tr. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num.* 28. Eugen. *cons. 29. n.* 10. Lezana *in summ. quæst. regular. cap. 2. num.* 4. Camill. de Curte *in diuersorio, seu comprehens. iuris feud. p. 2. cap. 2. num.* 92. Carol. de Grass. *d. effectu 1. num.* 96. Nicol. Garcia *de benef. p. 1. c. 4. n.* 11. Nouar. *d. sect. 2. q.* 65. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 19. a. 1. concl.* 1. Sic etiam huiusmodi Conuersos gaudere priuilegio *Canon. si quis suadente* 18. *q.* 4. per *c. Parochia n. 9. de sentent. excomm.* resoluunt Nauar. *in man. c. 77. n.* 79. Suar. *de censur. disp. 22. sect. 1. à n.* 19. Paulin. Berti Lucens. *in praxi crim. regular. tit. 1. c. 3. n.* 2. Bonacin. *de censuris disp. 2. quæst. 4. punct. 1. n.* 6. Miranda *d. q. 29. art.* 2.

39 Oblati, qui se, & sua in totum Religioni tradiderunt, gaudent priuilegio fori, Marta *de iurisdict. p. 4. casu* 113. *num.* 37. Nouar. *d. sect. 2. q.* 64. Card. Tusch. *pract. concl. lit. O, concl.* 16. Peregr. *variar. lib 6. n.* 71. Fr. Paulin. *d. cap. 3. num.* 3. Castr. Palao me citato *in hoc loco, d. n.* 10. *vers. tertio.* Duard. *in Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 15. q. 7. concl.* 3. Squillante *de priuileg. cleric. cap. 7. num* 43. Ricc. *p. 2. decis.* 88. Anton. de Marinis *quotid. resol. c. 114. num* 6. Diana *p. 4. tract. 1. resol.* 31. Alphons. Narbona *l. 8. gloss. vnic. n. 17. tit. 5. lib. 1. Recop.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 74. De his latissimè *in meo tract. de iure Eccles. vniuerso lib. 1. c. 39. §. 2. n. 44. cum seqq.*

40 Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hospitale erectum auctoritate Ordinarij, etiam fori priuilegio gaudent, vt resoluunt Valasc. *consult.* 105. *n.* 32. Carol. de Grassis *d. effectu 1. n.* 117. diximus *d. tract. lib 1. c. 39. §. 2. n.* 51. vbi *n.* 52. *cum seqq* de inseruientibus Ecclesiæ, me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d. n.* 10 *in fine, vers. quarto.*

41 Fratres tertij Ordinis S. Francisci in communitate viuentes, sunt personæ Ecclesiasticæ, gaudentque fori priuilegio, vt disponit Ordinatio Regia Lusitan. *lib. 2. tit. 2. §. 1.* ibi. *Porem se alguns de terceira Ordem viverem em cõmunidade*, &c. resoluunt Graffis *in decis. viueis lib. 2. c. 49. num.* 27. Curia Philipp. *p. 3. §. 1. n.* 15. Suar. *d. sect. 1. num.* 20. Mirand. *in manuali Præl. tom. 1. q. 36. concl.* 1. Molin *de Iustit. tom. 4. tr. 3. disp. 52. num. 4. in princip.* Fr. Paulin. *d. tit. 4. cap.* 50. *num.* 6. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 663. *in 1. edit.* me citato *in hoc loco* Castro Palao *d. num.* 10. *vers. quinto.* Donat. Anton. de Marinis *res. quotid. cap.* 114. *num.* 11. Nouar. *de elect. fori sect. 2. q. 66. n. 13. in vlt. edit.* Dian. *p. 1. tr. 2. res.* 84. *& p. 4 tr. 1 res. 31. in fine*, Bellet *disquisit. cleric. p. 1. tit de discipl. clericali*, §. 2. *nu.* 19 *&* 20. me citato *in hoc loco* nouissimè Ciarlin. *controuers. forens. c. 18. n.* 16 & me etiam citato *in hoc loco* Bossi. *de triplici Iubilæi priuilegio, sect. 3. casu 22. §. 6. num.* 59. Bonac. *in Bull. Cœna. disp. 1. q. 16. sect. 1. punct. 3. n.* 17. nouissimè Tamburin. *de iure Abbatiss. disp. 7 q. 3. & disp. 17. q. vlt. n.* 2.

Controuersum autem est an prædicti Fratres, si in communitate non viuant, sed suæ quisque domi, fori priuilegio potiantur? Affirmatiuam opinionem, quòd scilicet tunc verè sint Religiosi, & priuilegio exemptionis gaudeant, tenent Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2 quæst. 65. a.* 4. Marc. Anton Eugen. *cons. 26. num. 1. tom* 1. Petr. de Vbald. *de portion. Canon. q. 17 num.* 13. & alij, quos refert ad vtramque partem Card. Tusc. *tom. 4. lit. F, concl.* 470. Marta *de iurisd. p. 4. cent. 2. c. 113. numer.* 16. & latius quàm omnes, ex professo 20. conferens argumenta pro hac parte Beatus Ioan. Capistr. *in tract.* quem scripsit, *defensorium tertij Ordinis diui Francisci.* Negatiua verò pars, immò prædictos Fratres non esse exemptos à potestate sæculari, nec priuilegio exemptionis à tributis gaudere, ex eo suadetur, quia regulam non habent propriè, quoad tria vota substantialia, secundum modum viuendi approbatum per Sedem Apostolicam, vt ait glos. *vers. obedientiam in Clement. 1. de religiosis domib.* glos. similis *verb. tertio in Clement. 3. de sentent. excomm.* quas communiter receptas pluribus adductis testantur Duen *regul.* 100. *limitat.* 18. Azeued. *ad l. 1. n. 4. tit. 14. lib. 6. nouæ recopil.* Et facit optimè text. *in d. Clement.* 3. quatenus decidit huiusmodi Fratres tertij ordinis, tanquam cæteros laïcos admitti non posse à Fratribus Minoribus ad Diuina tempore interdicti. Quibus & aliis fundamentis hanc negatiuam sententiam tuentur Duen. *reg.* 100. *limit. vlt.* Calderin. *consil. 4. de Regularib. & cons. 7. de foro comp.* Abb. *in cap. 2. num.* 11. & Felin. *n. 10. de foro comp.* Marian. *in cap. 1. num. 12. eodem tit.* Decian. *tr. criminal. lib. 4. c. 9. num.* 34. Bologn. *cons. 22. num.* 12. Vulpell. *de libertate Eccles. p. 3. num.* 29. Intrigl. *decis.* 30. *num.* 4. Franciscũ. Viu. *Neapol. decis. 49. num.* 10. Masc. *de probat. conclus.* 957. *num.* 9. Nicol. Festas. *in tract. de extimo, p. 4 cap. 1. à num.* 10. Grilenz. *cons. 4. num. 2. &* 3. Giurba *ad statuta Messanen. cap. 3. glos. 4. num. 25. vers. contra, & nn. 26. & n.* 27. Heringq. *de fideiuss. cap. 7. num.* 248. nouissimè me citato Ciarlin. *controuers. forens. cap. 18. à num.* 3. Mol. *dict. disp. 50. n. 4. vers. de his*, Camill. Borell. *in sum. omnium decis. tit. 43. de foro competenti num.* 139. latè Carol. de Grassis *dict. effectu 1. à n.* 92. Miranda *d. q. 36. concl. 2. vers. tantum ergo*, Casarub. *in compend. priuileg. mendicãt, verb. Tertiarij*, Rota *in Vlixbonen. iuris conferendi habitum* 21. *Iunij* 1636. coram *R. P. D. Merlino*, impressa per Tamburin. post tract. *de iure Abbatissar. decis. 9. n.* 2. Vnde exemptionem à tributis consequi non posse decidit apud Hispanos *l. 19. tit. 4. lib. 4. Ordin. & l. 2. tit. 14. lib. 6. noua recop.* vbi Azeued. Lazarte *de decim. vendition. c. 19. à num.* 90. Auendan. *de exequen. mandatis lib. 2. c. 14. n. 28 de gabell q 95. num. 5. &* 6. Flores de Mena *d. q. 21. n.* 197. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 224. num. 34. & c. 363. num.* 29. De his latè *dict. tract. de Iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 39 §. 2. numer. 41. &* 42.

Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, 42
nullóque Ordine clericali sunt insigniti, nec habent

certum viuendi modum ab Ecclesia approbatum, exempti non sunt à potestate sęculari, nec priuilegio fori gaudere possũt. Ita Duen. *reg. 100. limit. fin.* Armendar *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib. 4. tit. 29 l. 1.* Couar *pract. cap. 34. num. 4. vers. 2. intellige*, Curia Philip. *part. 3. §. 1 num. 15.* Boër. *in tract. de statu, & vita Eremit. num. 13. & 14* Carol. de Graffis *d. effectu 1. à num. 102.* Fr. Emman. *d. tom. 2. quæst. 62. art. 2.* Flores *d. quæst. 21. à num. 194.* Morl. *in emporio iuris p. 1 tit. 2. in prælud. num. 142.* Mol *de iust. tract. 2. disput 141.. vers. eremita, & d. tract. 3. disp. 50. num. 4. in fine*, Ceual. *commun. contra commun. tom. 4. qu. 896. num. 585. cum seq.* Camil. de Curt. *d. p. 2. c. 2. num. 93*, Zerola *in praxi. Episc. verb. Eremita*, Sãch *in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 16. num. 10.* Fr. Paulin. *d. tit. cap. 3. n. 4.* Bellet. *de quæst. cleric. p. 1. tit. de disciplina clericali. §. 2. num. 25.* nouissime Nauar. *d. prax. de variat. fori sect. 2. q. 67* Bonac. *d. punct. 3. num.* 18 me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d. num. 10. vers. septimo.* Sic etiam priuilegio *Canon. si quis suadẽte*, minimè gaudere resoluunt Iacob de Graffiis *in aureis decis. lib. 2. cap. 28. num. 17. p. 1.* Suar. *d. sect. 1. num. 11* Molin. *d. disp. 39. num* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. tom. 5. lib. 1. num.* 214. Et à collectis, & gabellis immunes non esse tenent Auendan. *d. cap. 14. num. 24.* Gutier. *de gabell. quæst. 95. num. 7.* Flores *d. quæst. 21. à n. 192. & n. 204.* Fr. Emman. *quæst. regular. tom. 3. quæst. 74.*

43 *art. 11.* † Si tamen huiusmodi Eremitæ professionem emittant, vel votum aliquod apud Prælatum Ecclesiasticum, prout in aliquibus Prouinciis extant multa illorum monasteria, tunc priuilegio fori, & exemptionis à tributis eos gaudere disponit Ordinatio Regia Lusitanorum *lib. 2. tit. 11. in princip.* & fatentur omnes ferè *supra* relati, quibus addo Laymann *in Theolog. mor. lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5 n. 4.* Duar. *in Bullam Cœnæ lib. 2. can. 15. q. 6. n. 2.* Bonac. *in eandẽ Bull. disp. 1. q. 19. sect. 1. pũct. 3. n. 18.* Squillan *de priuil. cleric. c. 7. n. 44.* Donat Anton de Marinis *resol. quotid. c. 114. n. 8.* Laurent. de Franchis *in suis contr. p. 1 q. 41. pag. 355.* nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi. *de triplici Iubilæi priuilegio sect. 3. casu 22. §. 6. n. 60.* in quo euentu credo accipiendas esse resolutiones præstitas à Marta *de Iurisdictione d. casu 113. n. 1.* Vide quę dixi *d. c. 39. §. 2. n. 45.*

44 Pœnitentes sæculari iudicio esse subiectos, nec aliquo fori priuilegio gaudere resoluunt Couar. *d. cap. 34. num. 4.* Decian *tract. criminal. lib. 4. c. 9. n. 35.* Morl. *in emporio iuris p. 1. tit. 2. in præludijs numer. 141.* Carol. de Graffis *d. effectu 1. num. 127.* post Simanch. Roia, & Azened. Cened. *ad Decretum collectan. 34.* Et in eo genere mulierum, quas Lusitani vocant *Beatas*, & Itali *Pinzocchere*, idem resoluunt Parlad. *lib. 3. rerum quotid. diff. 9 §. 1. num. 3.* Farin. *in praxi crimin. quæst. 8. num. 46.* Bobadill. *in sua politica lib. 2. c. 18. n. 199.*

54 Militares Religiosos ex Ordinibus Militaribus Christi Domini, Diui Iacobi, & Diui Benedicti, Sancti Stephani, & S. Lazari, ac aliis similibus, fori priuilegio gaudere resoluunt Nauar. *cons. 12. & 13. & 22. de Regularibus.* Carol. de Graffis *d. effectu à n. 109.* Mendos. à Castro. *in praxi Lusitanin lib. 2. cap. 1. n. 12.* Curia Philipp. *p. 1. §. 1. num. 13.* Ioan. Sancius *in select. disp. 49. num. 13.* Diana *p. 3. tract. 2. resol. 61. & p. 4. tract. 1. resol. 86.* Bonacin. *in Bullam Cœnæ disp. 1. q. 16. sect. 1. punct. 3. n. 16.* Fr. Emman. *q. Regul. tom. 2. qu. 62. art. 13. cum seqq.* Petr. Gambacurta *de immunit. Eccles. lib. 7. cap. 10. n. 2.* Leonard. Duar. *ad Bullam Cœnæ Dominicam. 15. quæst. 28. num. 2. quæst. 5. conclus. 5. & q. 27. num. 50* Mench. *illust. cap. 105. num. 46.* Cæs. de Graffis *decis. 47. à num. 16.* Menoch. *de arbitr. casu 135. num. 31. in addit* Ioan. Maria Nouar. *de elect. & var. int. fori quæst. 37. num. 2. aliàs sect. 2. q. 69. num 31. in vlt. impress.* Ceuall. *in criminal. resol. casu 56. num. 9. & 10. & casu 225. à num.* 11. adde per me citatos *d. cap. 39 §. 2. num. 46.* me citato *in hoc loco* nouissimè Sperell *in decis. fori Ecclesiast. decis. 2. n. 97.* vbi *n. 120.* refert *Sacram Congreg. immunitatis Ecclesiasticæ in Mantuana sub die 25. Septembris 1627.* sic censuisse. *Sacra Congregatio censuit Equitem inquisitum & carceratum a ministris ducalibus consignari Episcopo Mantuano, vna cum originali processu facto, quamuis nullo, qui vt delegatus causam cognoscent audito procuratore Ducali, & facta consignatione vt supra, absoluatur Dux, & omnes complices ab Episcopo.* Et confirmatur ex quibusdam litteris à Rege Catholico *de an.* 1618. bonæ mem. Cardinali Carrafæ olim Archiepiscopo Neapolitano transcriptis, quibus ei mandabatur, vt horum Equitum in illo Regno degentium Iudex esset, quarum litterarum exemplum conscripsit idem Sperell. vir sanè doctus, & diligẽs, *d. decis. 2. n. 134.* vbi *num.* 125. refert Hispaniæ Reges per litteras in forma Breuis Clementis Papæ VIII. *sub dat. 31. Ianuarij. 1600.* & à Paulo V. cõfirmatur *die 5. Ianuarij* 1608 priuilegium obtinere vt in posterum causæ criminales & mixtæ cuiuscunque generis Equitum Ordinum Militarium sãcti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ in prima instantia cognoscantur à suis Iudicibus, in secunda à duobus de Consilio dictorum Ordinum, & ab aliis duobus de Consilio Status in tertia instantia ad Maiestatem suam deuoluantur à deputandis ab ea terminandæ; quo verò ad causas ciuiles Philippus III. Rex Catholicus mandauit seruari cuiuscunque loci stylum & consuetudinem in suo diplomate Regio, quod registrauit Mastrill. *dec. 290. post n. 165.* Cui quidem fori priuilegio renuntiare, & se submittere iurisdictionis alterius Iudicis nõ possunt, Crescent. *decis. 3. de foro comp.* Camill. Borell. *in sum. decis. tom. 1. tit de iurisdict. & imper. n. 132.* qui loquitur de Equitibus S. Iacobi, Aloys. Ricc *in collect. decis. collect. 216. vers infero sextò*, vbi de Equitibus S. Ioannis, Gazzin. *in tr. de defensione reorum, defens. 20 n. 17.* Caball. *resolut. crimin. tom. 3. casu 225. n. 11. cum sequentib.* Felician. *de censib. tom. 2 lib. 2. c. 3. num. 13.*

Amplia procedere in nouitiis Ordinum Militarium huiusmodi, per text. *in cap. Religioso §. 1.* vbi Archid. *de sent. excomm. lib. 6.* me citato *in hoc loco* doctissimus Sperell. *d. decis. 2. num. 130. vers. contrarium tamen*, vbi attestatur hanc nostram sententiam esse verissimam, seque accepisse esse de mente Sacræ Congregationis Valent. *cons. 95 n. 53.* cum aliis per me citatis *d. c. 39 §. 2. num. 48.* quibus addo Ambros. Marchin. *in resol. pro nouitiis Ordinum Militar. in fine*, ibi. *de todo lo qual consta que todos los Nouicios de todas las tres dichas Ordines Militares sin diferẽcia in distincion alguna, en todos y qualesquiera delitos, sin exception alma dellos, gozan del priuileg. del fuero*, &c. latè Thom. Carleualius *de iudic. lib. 1. tit. 1 disp. 2. q. 6 sect. 3. à n. 139. vsque ad n. 445.* nouissimè Diana *moral. resol. p. 1. tract. 1. res. 49. in fine, & p. 3. tract. 2. resol. 30. n. 4. & p. 4 tract. 1. resol. 36. vers. sed hos milites, & p. 5. tract. 1. resol. 18.* & eosdem Equites gaudere etiam priuilegio Canonis, etiamsi professionem non emiserint, post eundem Marchin. tenent Bonacin. *tom. 1. in Bullam Cœnæ disp. 1. q. 19. punct. 2 §. 3. num. 3.* Duar. *in eãd. Bullam lib. 2. can. 28. q. 8.* Turrian *2. 2. tom. 2. disp. 59. dub. 2.* Castr. Palao *tom. 2. tract. 12. disp. 2. punct. 9.* nouissimè Diana *resolut. moral. p. 4. tract. 1. resol. 27. & tract. 13. resol. 44.* & faciunt quæ Ias. *in l. cum quadam, n. 13 ff. de iurisdict. omnium iud.* Tiraquell. *de retract.* 46

tract.lig.§.1.gloss.8.n.32. Curia Philip. *p.3.§.1.n.13.* & quæ *supra* notauimos *num.37.* Quo fundamento in Senatu Regio ciuitatis Portugalensis fuit iudicatum præfatos nouitios fori priuilegio gaudere, vt refert Parens meus *Ordin.Lusit.lib.2.titul.12.§.1.n.2.* Quamuis hos Equites nouitios minimè priuilegio fori gaudere teneant Cened.*canonic.q.4.n.40.* Giorba *in consil.criminal.cons.77.n.21.* Bobadil.*in sua politica lib.2.c.18.n.86.& in c.19.n.17.in fine,* Fr.Emman. *d q.62 artic.14.* Gabr.Pereira *de manu Reg.p.2.c.58. n.17.vers.illud semper.*

47 In nostro Regno Portugaliæ Milites trium Ordinum Militarium non potiuntur priuilegio exemptionis, nisi habuerint præceptoriam Militarem, vulgò, *Comenda,* aut aliquam continentiam, seu panem ciuilem, cum habitu illius Ordinis, vulgò *tença.* Ita attestantur Valasc.*consult.131.num.5.* Melch.Phœbos *Lusit.decis.85.num.6 cum seqq.tom.1.* per Ordin.Reg. *lib.2.tit.12.§.2.* vbi refertur ita fuisse concessum Regibus Lusitaniæ per Bullam Leonis X. summi Pont. quæ quidem Bulla de solis Ordinibus Militaribus S.Iacobi & S.Benedicti de Auis loquitur, vnde Ordinatio præfata extendens hoc priuilegium ad militiam D. N. Iesu Christi referens ad dictam Bullam quæ id non dicit, in hac parte dobia redditur ex defectu potestatis in legislatore, vt modò obseruarunt aliqui Lusitani Senatores.

48 De his militibus controuertunt Doctores, an veri dicantur Religiosi: In ea semper fui opinione illos verè dici Religiosos, quam quidem tenent Couar. Nauar. Azend. Menoch. Fortun. Garc. Bellug. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *in præcepta Decalogi lib.4.cap 16.numer.11.& lib.7.cap.29.num.105.* alios citat Cened.*ad Decretal.collect.29.n.4.* Iol.Cæs.Imbrian.*in tract.de indic.Regni in præf.num.42.* Motta *in tract.de confirmat.Ordinis diui Iacobi lib.2.per totũ,& præcipuè cap.2.§.19.* Bambacar.*in repet.c.1.§.qui clericum quæst.2.n.31. cum seqq.si de feudo def.contr.fuer.* Gutier.*practic.lib.2.quæst.111.num.2.* Lezana *in sum. quæst.Regul.c.2.num.2.* Diana *moral resol.part.1.tract. de immun.res.49.* nouissimè Trasmiera *in tract.de polygamia lib.3.quæst.12. n.26.* Bobadil. *in sua Politica lib.2.cap.19. n.11.* latè Carol.de Grassis *de effectu 1.n. 110.cum seqq.* Fr.Emman. *quæst.Regular.tom.1.quæst. 1.art.6.& q 13.art.1.* Ioan.Ramirez *in tractat.de fundat.Ordinis S.Iacobi cap.1.§.1.18.num.20.* Ayala *en la declaracion de la orden de Santiago,per tot.*& præcipuè *cap.1.& 2.* Ioan.Sanc.*in selectis disp.49. à n.11* Rebel. *de obligat.Iustit.part.2.lib.3.quæst.4.num.13.* nouissimè Mendez à Castro *in praxi Lusitaniæ lib 2.cap.1,n.10.* & vide pro hac parte responsum D.Equitis Ioannis Sanctinij in Romana Curia Adoocati, quod ad me misit, doctissimis sanè fundamentis refertum. Vtrum huiusmodi Milites non esse verè Religiosos, sed secundùm quid, non improbabiliter Sarm. *de reddit. Ecclesiast. p.4.cap.1.num.23.* Lazatte *de decim.vend. c.19.num.91.* Girond.*de gabell.par.7.in princip. n.47.* Burg. de Pace *cons.17. num.2.* Arag.*2.2.quæst.88.art. 1.pag.138 ad vlt argum* Valent.*tom.3.in 2.2.disp.10. quæst.4.punct.2* Molin. *de Iustit. tract.2.disputat.141. vers.est in verò rigida,& disp.623.à num.5.& tom.4. tract.3.disp.30.n.5.* Fr.Ludou.à Cruce *in expos.Bullæ disputat.1.cap.6.dub.111.num.5.* Azor.*instit.moral.p.1. lib.13.cap.4.quæst.4.* Azeued.*l.14.n.3.tit.5.lib.3. nouæ recopil.* Marta *de iurisdict.p.2.c.32.num.15.& n.4.casu 113.num.33.* Nicol.Garcia *de benefic.p.4.nu.15.cum seqq.* Iacob. de Graffiis *tom.1.consil.lib.3.titul.de Regularib.consil.11.num 8.& 15* quorum sententiam sequitur Rota, vt coram Seraph.*decis.583.*& apud Posti.*in tract.manduti de manu,decis.326.num.3.* Sed ex cuiusque Ordinis regolis, & Apost confirmationibus dignoscere facilè est, qui sint veri Religiosi.

ALLEGATIO XIII.

Episcopus quæ efficere & considerare debet vt Clerici in minoribus gaudere possint exemptione à gabellis & tributis?

SVMMARIVM.

1 *Clerici etiam primæ Tonsuræ non coniugati sunt immunes, & exempti à gabellis, & exactionibus, tributis, ac aliis similibus oneribus.*

2 *Clerici in minoribus apud Castellanos non sunt immunes à tributis, nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum.*

3 *Idem in Regno Portugaliæ.*

4 *Leges prædictæ Hispaniæ, & Lusitaniæ nullitati subiici videntur.*

5 *Lusitaniæ Ordinationes supra hominum memoriam sciente & patiente summo Pontifice fuerunt semper obseruatæ, confirmatæque in concordatis factis inter Clerum, & Regem.*

6 *Clerici huiusmodi dicto priuilegio immunitatis gaudentes, sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus publicis.*

7 *Murorum, & pontium ad reparationem non sunt tributa imponenda clericis absque summi Pontificis auctoritate.*

8 *Clerici negotiatores non sunt immunes à solutione gabellæ.*

9 *Clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri.*

10 *Negotiator non dicitur, qui vendit granum, aut vinum ex redditibus sui beneficij.*

11 *Negotiari non dicitur qui vendit fructus suorum fundorum.*

12 *Negotiari dicitur clericus vendens fructus ex suo semine, suáque industria collectos ex alieno agro conducto.*

13 *Domum emens clericus ad suum vsum non soluit gabellam, secus si ad locandum.*

14 *Regulares, & Equites ex Ordinibus militaribus Christi Domini, Diui Iacobi etiam eximuntur à gabellis, & tributis.*

15 *Exemptio à tributis an concedatur vxoribus viduis prædictorum militum?*

16 *Clericus in Regnis Hispaniæ, & aliis Prouinciis tenetur denuntiare gabellariis res, quas portat.*

17 *Clerico non manifestante tenebitur multo eius res portans denuntiare, vel damnum resarcire.*

18 *Clerici tenentur iurare in manifestatione rerum eas portare ad suum vsum, & illius iuramento statur itaut contrarium non possit probari, nec de eo querelari, quamuis falsum inuenerint.*

CLERICI etiam primæ Tonsuræ, seu minorum Ordinum non coniugati, de Iure communi sunt immunes, & exempti à gabellis, exactionibus, & tributis, ac aliis similibus oneribus, vt probat text. *in cap. non minus, & in cap. aduersus, de immunit Eccles. in cap. quamquam, de censibus lib.6.l.Presbyteros.Cod.de Episcop.. & cler.* resoluunt Cou.*pract.c.31* Bettach.*de gabellis, part 6.num.12.* Guid.Papæ *decis.385.* Remig.*de cha-* 1

*titatiue subsidio quaest.*64.*&* 65.Ioseph.Ludouic.*tom.* 3 *comm opinion tit. de gabellis, concl.unica,vers.infer-tur,pag.*4‑9.Auend.*de exequend.mand.p.*2.*c.*14.*n.*30. Girond.*de gabellis p.*7.*numer.*4.Matienz.*l.*11.*gloss.*1. *num.*4.*tit.*4.*lib.*5.*noua recopil.* Alexand.Trentacinq. *variar resolut.lib.*1.*tit.de iure fisci,resol.*5.*n.*7.*cum sequentib.* Molin.*de iustit.tom.*3.*disp.*671.*n.*5. me citato *in hoc loco* Castr Palao *in opere moral.tom.*1. *tract.*12. *disp.unica puncto* 9.*num.*13. me etiam citato nouissimè Trullench.*in exposit. Decalogi lib.*7.*cap.*12.*dub.*5. *numer.*11.Torreblanca *in practicab.Iuris spir.lib.*15.*c.* 6.*num* 43.Thom.Valasc.*tom.*1.*alleg.*28.*num.*1. Molin. *de Iust tom.*3.*tract.*2 *disp.*270 *num.*5. Malder.*in* 2.2. *tr.*6 *dub.*8.Lessi.*de iustit.lib.*2.*c.*33.*dub.*5. *num.*39. Felerau.Mascard.*de statut interp. con l* 1.*num.*73.*&* 1‑5 Grilenz *cons.*53; *numer.*16.me citato *in hoc loco* nouissimè Ciarlin.*controu.forens.cap.*22.*numer.*1. nouissimè Marcel.Vulpe *in praxi indic.fori Eccles.c.*27. *à princ.*

2 Verùm apud Hispanos attenta *l.*2.*tit.*4. *lib.*5.*noua recop.* huiusmodi clerici non sunt exempti à prædictis,sed contribuere debent,sicut laïci,nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum, & ita per illam legem tradunt Olan.*in antinomia Iuris verb. clerici n.*23 Humada *ad Greg.l.*49.*gloss.*3.*nu.*4. *&* *l.*54. *gloss.*2.*n.*10 *tit.*6.*part.*1. Got. *pract.lib.*1.*q.*8.Parlad. *quotid.p.*1.*cap.*3.*n.*16. Flores de Mena *variar.lib.*2 *q.* 11.*num.*199.Dom.Christoph.de Pace *in scholiis ad leges styl l.*212.*nu.*1.*&* 3. Felician.de Solis *de censibus lib.*2.*cap.fin.n.*13. Gutier. *de gabellis q.*91. Sanch.*de matrim.lib.*7.*disp.*46.*n.*16 Azor.*institut.moral.part.*1. *lib.*2 *cap.vnic.q.fin.* Torreblanca *d.lib.*15.*cap.*6.*n* 45. Cardoso *in praxi Iudicum, verb clericus n.* 74. Vasq. *in opusc.de restitut.c.*6.§1 *dub.*2.*numer.* 33.Thom.Valasc.*d.allegat.*28.*n.*3.*cum seqq.*Ioan.de la Cruz *in direct.Conscient.p.*1.*prac.*7.*q* 7.*art.*3.*dub.* 1. *concl.*1. Bobadil.*in sum.polisica lib.* 2. *c.*18.*n.*263. *&* 282.Villalob.*in sum.tom.* 2.*tract.*8 *diffic.*14 *n.*5.me citato *in hoc loco* Trullench.*dict lib.*7. *dub.*5. *numer.* 12. Molfes.*in summa Theologiæ moralis tract.*6 *c.*10.*n* 65 *in fine*,vbi tamen refert in Regno Neapol. iam esse immunes,
3 vt est notoria praxis in Regia Camera. †Idem quod in Castella, statutum est in regno Portogaliæ per Ordinationem Reg.*lib.*2.*tit.*11. *in princ.* vt referunt Mol.*d.disput.*671.*num.*5.Aluar.Valasc.*consult.*131.& Thom.Valasc.*d.alleg.*28.*num.*5.me citato *in hoc loco* Castr.Palao *d.punct.*9.*n.*14.

4 Quæ leges,tam Hispaniæ, quàm Lusitaniæ Apostolicam dispensationem, siue tacitam, siue expressam præsupponunt, alioqoin militari subiicerentur, quatenus prædictos clericos in habentes beneficium astringunt ad solutionem gabellæ, & tributorum, maximè eos qui gaudent priuilegio fori, iuxta decretum Conc.Trid.*sess.*23.*de refor.cap* 6.Castr.Palao *to.* 2.*tract.*12.*disp.vnic.num.*9. *n.*4. *&* *n.*14.*vers.hæ tamen leges*,me citato Trullench.*d.dub.*5. *n.*11.*in fine*, & sic easdem leges, & consuetudinem, quam à Romano Pont. scitam & toleratam dicunt, defendunt Vasq.*in opusc.de restit.cap.*6.§.1. *num.*33. Lessi.*de iustit.lib.*2.*cap.*33.*dub.*5.*n.*39.Molin. *de iustit.tractat.*2. *to.*3.*disp.*270.*n.*5 Salas *de legib.q.*96.*tract.*14.*disp.*14. *sect.*11.*n.*121.Turrian.2.2.*tom.*2.*disp.*44. *dub.*4.*n.*12. Gutier.*de gabell.q.*91.*à n.*5. Torrebl. *de magia lib.*4. *cap.*6.*numer.*71. sed eam clarè aduersari summorum Pont. decretis, de quibus *suprà*, asserunt illam damnantes Nicol.Garc.*de benef.p.*2.*cap.*3. *à n.*1. Megala *in p.*2.*lib.*2.*c.*17.*q.*6.*n.*101.Diana *moral.resolut.pars.*1. *tract.*2.*resolut.*35. referens talem consuetudinem in Segno Siciliæ non extare, plures citat Doctores Ciarlin.*d.c.*1.*n.*2.

Quoad Ordinationem tamen Lusitanam possum 5
attestari ex antiquorum relationibus, ita supra hominum memoriam semper fuisse obseruatum, sciente, & patiente Summo Pontifice, ex Valasc.*consult.* 141.*n.*11.& etiam ante illam per antiqoiores leges, & Extrauagantes hoc idem dispositum, & obseruatum erat,provt constat ex *Articulis gabellarum c.*11. & ex *l.*12.*tit.* 3.*p.*5.*Extrauagansium*:quæ quidem leges confirmatæ fuerunt in cōcordatis factis in Romana Curia, ipso Summo Pontifice approbante, inter Clerum, & Regem Dionysium, provt referunt Anast.Germon. *in asser. libertatis Eccles. cap.*7.*vers. maior.cum seqq.*D.Barbos.*in priuatis scholiis ad l.filiusfamilias ff.de legatis* 1.quem citat Bened.Ægid.*in repet.l.*1.*C.de sacros.Eccles.p.*5.§.2.*n.*12.& Cald.Pereira *de empt.c.*8.*num.*36.& faciunt tradita per Dianam *mor.*4 *tr.*11.*res.*13.

Clerici igitur gaudentes dicto priuilegio immu- 6
nitatis, & exemptionis, sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus, & vtilitatibus publicis, & communibus, non obstantibos legibus ciuilibus,& Regiis contrarium disponentibos: nam Iure Canonico, cui in hoc standam est,ita clarè disponitur,vt *in d.cap non minus, & in cap.aduersus,de immunit. Eccles.*me citato *in hoc loco* Castr.Palao *in opere mor.tom* 2.*tract.*12.*disp vnica puncto* 9. *num.* 3. vbi *num.*7.resoluit Pontifice inconsulto Episcopi & clerici consensum non sufficere ad illas exactiones soluendas, quia ad hanc obligationem inducendam requisitus est consensus Pontificis propter imprudentiam quorumdam; ita vt etiam † ob reparationem 7
murorum, pontium, viarum,&c. licitum non sit tributa illis imponere, etiam cum laïcis communia sine cousenso Summi Pontificis, quamuis laïcorum bona ad illorum reparationem non sufficiant, nisi tanta sit necessitas, & pietas,& quod sine periculo, aut scandalo ad illum recurri non possit, tunc enim sufficit Episcopi cum clericis cōsensus Bart. & Paul. *in l.ad instructionem C.de sacros.Eccl.* Angel.*in summ. verb.immunitas* §.37. Syluest. *eodem verbo* 1.*num.*20. Gregor.*l.*54.*verb.en las calcadas tit.*6.*part.*1.Petr.de Ledesm.*in sum.tom.*2.*tract.*7. *cap* 2. *concl.*27.Gutier. *pract.lib* 1.*q.*3.D.Sahag.*in c.*2.*de indic.à num.*15. Fr. Emman. *in addit.ad explicat. Bulla Crucis* §.9.*n.*72. Dard.Tolet.*in sum.lib.*1. *c.*29. Lancel.Gallia *cons.*6. *num.*54.*&* 55.Laderchi.*cons.*145. *n.*4.*in fine*, Duard. *in Bullam Cœnæ Can.*18.*q.*3.*num.*3.*&* *q* 11.*num.*2.*&* Homobon.*in examine Eccles.p.*3.*tr.*15.*quæst.*30.*in fine*, nouissimè me citato *in hoc loco* Ciarlin. *d.cap.*22. *n.*53.Molin.*de iustit.tract.*2.*disp.*679 Guid.Pancir.*in thesauro var.lect.lib.*3 *c.*32.Ceual.*commu. contra commun. q.*415.*&* *tom.*4. *q.*896.*n.*617.*cum seqq.* Padill. *in summa leg.pœnalium p.*2.*cas.*48. *n.*12. Azor.*instit. moral.p.*2.*lib.*10. *c.*7. *col.*1080 Flores de Mena *var. lib.*3.*q.*31.*à num.*213.Morl.*in emporio iuris p.*1.*tit.*1. *q.*16.*num.*12. & concessum fuisse à Clemente VIII. *anno Domini* 1600. quòd Ecclesiastici de mandato Ecclesiæ soluant tributum, quando laïcorum bona non sufficiunt, refertur Marta *de iurisd.p* 4 *cent.*1. *casu* 1.*numer.* 55, & latiùs *casu* 9. Bernard.Græuæ *ad pract.Cam.imperial.lib.*5 *numer.*15. latè Fr.Anton.de Sousa *in relect. de censur. Bullæ Cœnæ c.*10. *disput.*92. plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.* 153.*n.*4.

Verùm quia hæc materia periculosa est, & Rota Romana articulo maturè discusso eam certis conditionibus declarauit *in vna Brundusina gabellæ coram Peña*,impressa per Dianam *moral.resolut. in fine partis quintæ*, Lectorem ideo ad illam remitto, verba autem decisionis, quæ singularis est, subnecto.

Ad

Ad effectum enim vt clerici seu personæ Ecclesiasticæ legitimè possint subire ista onera, & ad ea persoluenda cōpelli, inspecta iure Canonica, sequentia copulatiuè requiruntur. Primò vt adsit magna necessitas, cui aliàs facilè subueniri nō possit, tunc clerici cū laicis contribuāt, probatur in d.c. non minus, vbi expressè notat Abb.n.5. vers. quando requiritur, & d.c. aduersus, de immun. Eccles. vbi Abb. num.4. & clericus apparet per Extrauag. Benedicti XI. Subsistutio, de immun. Eccles. Secundò debet concurrere cōmunis vtilitas, vel saltim pietas, vt in d.c. non minus, & c. aduersus, & de pietate considerauit lex. in l. ad extractiones C. de sacros. Eccl. Tertiò oportet quòd onus illud sit reale, & illud sustinendum laici non sufficiant, quia clerici & Ecclesiæ solū tenētur cū laicis contribuere in subsidium, & vbi laicorum non supersunt facultates, vt in d. cap. non minus, & cap. aduersus, quas conditiones considerationes Benedict. in d. Extrauag. de immun. Eccles. ibi, cæterum attendant soliciti Ecclesiarum Prælati & clerici Lateranen. Concilij quod in huiusmodi subuentionibus solum casum necessitatis, aut communis vtilitatis, vbi laicorum ad id nō supersunt facultates, deliberatione prauida noscitur expressisse. Quartò requiritur quòd ad onus huiusmodi imponendū vocetur, & consentiat clerus, nec sufficeret Episcopus cū Capitulo, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter approbari debet, c. cum omnes, de constit. c. quod omnes, de regul. iur. in 6. & probatur in cap. aduersus, ibi, verum si quando forte Episcopus simul cum clericis, & considerans Abb. in d.c. non minus 4. & 5. Quintò & vltimo in istis oneribus imponendis, ad effectum vt clericus teneatur potissimū requiritur vt Papa consulatur, & ipso consulto, & non aliàs clerici contribuant, d.c. aduersus, vbi notat Abb.n.5. vers. quartò requiritur, & sic fuit expresse cautum per Benedictum XI. in d. Extr. de immun. Eccles. & merito, quia si arbitrio Episcopi & clerici hoc relinqueretur, facile contingeret huiusmodi impositiones, & onera per ambitum, & preces Principiū, & ministrorū laicorum, quibus occurrere solent Romani Pont. qui non aliter quàm causa cognita ipsas facultates, vt clerici contribuant, concedere solent, &c.

8 Limita tamen in clericis, negotiatoribus, qui non sunt immunes à solutione gabellæ, vt probat expressè text. in cap. quamquam, de cens. lib.6 ibi, quas non causa negociandi deferunt, resoluunt Duen. regul. 100. vers. fallit. 11. Ioseph. Ludou. tom. 3. commun. opin. tit. de gabel. concl. vnic. vers. infertur 10. ibi, fallit quando, Lazart. de decima vendit. c. 10. numer. 65. & 66. Girond. de gabel. part. 7. nu. 8 Foler. ad Marant. de ordine iudic. p. 4. num. 85. pag. 184. Matienz. l. 11. glos. 1. num 3. tit. 10. lib. 5. recop. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 123. lit. F, & num 124. Garcia de nobilit. gloss. 9. numer. 53. Nauar. cons. 1. de immunit. Eccles. Mexia in tract. taxa panis concl. 3. num. 23. Cened. ad Decretum collect. 37. num. 2. Marta de iurisd. p. 4. casu 3. à num. 2. Cabed. p. 1. decis. 189. & p. 2. aresto 45. Alex. Trentacinq. var. lib. 1. tit. de iure fisci resol. 5. num. 8. latè Gutier. de gabell. quæst. 93. me citato in hoc loco Castro Palao in opere mor. tom. 2. tract. 12. disp. vnica punct. 9. num. 21. & alij citati de Iure Eccles. lib. 1. c. 39. §. 1. n. 63. nouissimè Marcel. Vulpe in d. sua praxi cap. 17. num. 16. & Sperell. in decision. fori Eccles. decis. 94. nu. 7. & nouissimè Trullench. d. dub. 5. num. 17. cum seqq. me etiam citato in hoc loco Torreblanca dict. lib. 15. c. 6. n. 46.

9 Quando dicantur clerici per viam negotiationis mercatores fieri, latè disserunt Girond. d. part. 7. num. 31. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. cap. 62. Cur. Philipp. tom. 2. lib. 1. cap. 1. numer. 20. Cened. d. numer. 2. Molin. de Iust. tract. 2. disput. 342. vers. cum seq. latè Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectu 6. Paul. Comitol. resp. moral. lib. 1. q. 51. Vgolin. de potestate Episcopi c. 13. §. 15. cum seq. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 375. in 1. edit. & resol. 317. in 2. edit. Marcel. Vulpe dict. cap. 15. numer. 17. & cap. 33. per tot. Camil. Borel. in summa omnium decis. tom. 1. tit. 7. de clericis num. 68. cum seq. & dixi dict. §. 5. num. 64. me citato in hoc loco Castro Palao dict. parte 9. numer. 16.

10 Non dicitur clericus negotiator, qui vendit vinum, granum, aut oleum ex redditibus sui beneficij collectum, prout resoluunt Bonacos. commun. criminal. p. 2. verb. gabella fol. 32. versa, Gregor. l. 49. verb. las franquezas tit. 6. part. 1. Ioseph. Ludou. tom. 3. commun. opin. tit. de gabell. concl. vni. vers. infertur 10. Roland. con. 71. numer. 10. vol. 4. Carol. de Grassis d. effectu 6. numer. 33. Marcel. Vulpe d.c. 33. num. 10. Vgolin. de offic. Episc. cap. 13. §. 16. num. 4. in fine, Mexi. in tractat. taxa panis, concl. 5. num. 29. Marta de iurisdict. part. 4. casu 3. num. 9. Cabed. p. 2. aresto 45. Gutier. de gabell. quæst. 93. numer. 24. cum seqq. & numer. 36. vers. quo fit, Marc. Anton. Genuens. in pract. Archiep. Neap. c. 62. numer. 7. Bobadil. in sua polit. lib. 2. cap. 18. numer. 123. Squillante de priuileg. cleric. c. 8. num. 38. Quod procedit etiamsi clericus fructus sui patrimonij, & Ecclesiæ transuehat, & portet aliò quàm vbi nascuntur ad vendendum; nam adhuc non dicitur negotiari, Bonacin. in Bull. Cœnæ Domini, disp. 1. quæst. 19. puncto 3. §. 3. num. 6. & de contract. disp. 2. quæst. 9. puncto 2. Souza in Bull. Cœnæ cap. 19. disp. 92. num. 4. Vener. in examine Episcop. in tit. de clerico negotiatore, numer. 5. me citato in hoc loco Castr. Palao d.n. 16. vers. 2. & me citato relato in hoc loco Torreblanca d. lib. 15. cap. 6. num. 49.

11 Ita etiam clericus negotiari non dicitur, qui emeret animalia, vt illa pascat in propriis prædiis, & cum pinguia facta fuerint, vel cum partus ediderint, illa, & eorum partus vendat, me citato in hoc loco Castr. Palao d. punct. 9. num. 16. vers. tertio, Molin. de Iust. tract. 2. disp. 342. numer. 14 Carol. de Grassis d. effectu 6. numer. 17. Rodoan. de spol. Eccles. q. 1. n. 1. Iacob. de Graff. in aureis decis. lib. 2. cap. 18. num. 8. Marcel. Vulpe d. cap. 33. numer. 12. vbi num. 8 attestatur Eminentissimos Cardinales decidisse in hæc verba: *Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum præposita censuit Oratorem non prohiberi terras patrimoniales per laicos colere, & pro eiusdē culturæ vsu animalia necessaria emere, eorumque animaliū fœtus pro sua, & familiæ sustentatione vendere, nec propterea illicitæ negotiationis prætextu vexari posse. Romæ 22. Iunij 1629.* Nec etiam qui semel tantùm emeret, aut venderet, Salzed. ad Bernard. in pract. c. 55. vers. & huius cap. Cened. p. 1. collect. 57. n. 2. in fine, Carol. de Grassis d. effectu 6. numer. 19. vbi numer. 18. dicit quòd clerici possunt exercere agriculturam. Sic etiam non dicitur negotiari ille, qui vendit fructus suorum fundorum, vt resoluunt Molin. d. disp. 342. num. 21. Claud. Tuti. alleg. 14. n. 1. Ioseph. Ludou. conclus. 15. vers. fallit quando, Cened. ad Decretum collect. 37. num. 2. in fine, Valasc. consult. 131. à num. 6. Marcel. Vulpe d. cap. 33. num. 10. Trullench. d. dub. 5. num. 19. Aloys. Ricc. dict. resol. 317. num. 8 vbi num. 10. resoluit non dici clericum negotiatorem, vel mercatorem, licet id quod superest, de eo quod vilius ad sui, vel suorum sustentationem emit, iusto pretio tunc currente carius vendat, quam emit, nouissimè Sperell. dict. decis. 84. num 9. & 10. vbi resoluit quòd in fructibus ex propriis, vel Ecclesiasticis prædiis recollectis non cadit mercatum, vel negotiatio, nec lucri captandi auiditas, itavt illos liberè possit clericus vbique locorum vendere & num. 12. ex Macrabrun. consil. 18.

num:

numer.291.& ſeq. tenet quòd clericus deferens rem ſuam de loco ad locum cauſa vendendi, & habendi maius pretium, non dicitur negotiator, quia hunc effectum requiritur, vt rem illam emeret, vel venderet, & *num.* 15. concludit ad hoc vt clericus dicatur quoad hunc effectum negotiator, duo copulatiuè requiri; prius eſt, vt rem vendat, nō ex propria re ortam, ſed ab alio comparatam: alterum vt eo fine emerit, quo carius reuenderet, quorum altero deficiente, deficit quoque negotiatio.

12 Fructus clerici ex ſuo ſemine, ſuáque induſtria collecti ex alieno agro condocto venditi, gabellam ſoluunt, quia tunc dicitur negotiari, vt per Gutier. *de gabellis, quaeſt 63. numer.* 68. *&* 72. Bellet. *diſquiſit. cleric. titul. de diſcipl. cleric* §. 21. *numer.* 31. Quicquid in contrarium ſentiant Maerabrum. *conſil.* 18. *num.* 296. *cum ſeqq.* Sperell. *dicta deciſ.* 94 *numer.* 16.

13 Sic etiam† non teneretur clericus ſoluere gabellam ex emptione ædium, quas emit ad ſuum vſum, ſecus ſi emat ad locandum; quia ita in ſupremo Portugaliç Senatu iudicatum refert Cabed. *deciſion* 189 *parte* 1. de cuius deciſionis veritate vide Valaſc. *conſult.* 131. *num.* 10. Denique quæ negotia ſint permiſſa, aut etiam interdicta clericis, tractat diffusè Redoan. *de ſpol. Eccleſ. quaeſt.* 2. *per tot.* vbi *num.* 12. tenet quòd licèt clerici non poſſint conducere terras, poſſunt in conducta, in qua ſuccedunt, remanere, & *numer.* 13. quòd poſſunt conducere poſſeſſiones recolendas ad ſui ſuſtentationem, & *num.* 15. quòd poſſunt emere equum pullum nutriendum, & rem vt melioratam vendant carius, & *numer.* 49. quòd ementes pro ſuo vſu poſſunt vendere propter aliquam neceſſitatem pro maiori pretio.

14 Regulares quoque à datiis, gabellis, vectigalibus, & oneribus tam realibus, quàm perſonalibus ſunt exempti, ex Iuris communis diſpoſitione, *cap. quanquam, de cenſib. in 6. Clem. præſenti, de immun. Eccleſ.* Abb. *conſ.* 13. *part.* 2 Bald. *in l.* 1. *num.* 9. *Cod. de contrah. empt.* Bertazz. *de gabell. ſeu vect.* g. §. 7 *princ. n.* 10 Rota *in Bononien. exemptionis* 25. *Maij* 1618. coram Card. *Veroſpio. ſen.* Equites etiam ex Ordinibus Militaribus Chriſti Domini, D. Iacobi, & D. Benedicti, & aliis ſimilibus eximi à tributis, & gabellis, diſponit apud Luſitanos Ordin. Regia *lib.* 2. *titul.* 11. §. *vlt.* & apud Hiſpanos *l.* 9. *titul.* 18. *lib.* 9. *noua recop.* reſoluunt Menoch. *illuſt. cap.* 105. *num* 45. Pallad. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 3. §. 1. *num.* 19. Bobadill. *in ſua politica, lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 264. Diana *reſolut. moral. p.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 49. vbi ſaltem quoad bona commendarum admittere videtur, Gutier. *de gabellis q.* 95. *à n.* 12. Nanar. *conſ.* 23. *de Regular.* vbi de Militibus Sancti Stephani, Valaſc. *conſult.* 131. *n.* 3. Trullench. *dict. dub.* 5. *num.* 27. de his omnibus dixi *d. tract. de Iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 39. §. 5. *num.* 26. vbi *n.* 23. 24. *&* 25. de Regularibus, Conuerſis, nouitiis, Monialibus Tertiariis, & Eremitis, me citato *in hoc loco* Caſtro Palao *d. punct.* 9. *numer.* 18.

15 Dubium tamen eſt, an huiuſmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis horum Militum? Praxis Regni Luſitaniæ obſeruat illas hoc priuilegio non gaudere; ſed contrarium verius eſt, per ea quæ tradunt Perez *l.* 1. *titul.* 3. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 57. *& tit.* 2. *lib.* 4. *pag.* 795. Azeued. *l.* 9. *numer.* 4. *titul.* 11. *lib.* 2. *noua recopil.* D. Barboſa *in l. quia tale, numer.* 23. *ff. ſoluto matrim.* Cabed. *part.* 1. *Luſit. deciſ.* 98. *& p.* 2. *areſto* 71. me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *d. n.* 18. *in fine.*

16 In Regnis Hiſpaniæ, quando clericus aliquid portat, ex quo gabella debetur, ſi non fuiſſet exemptus, tenetur id ipſum denuntiare gabellariis, quod & in aliis Prouinciis obſeruari teſtantur Ioſeph. Ludou. *tom.* 3 *commun. opinion. tit. de gabellis, conclus. vnica,* §. *infertur* 10. *verſ. iſti etiam,* Brunor à Sole *in locis communibus, verb. gabella* 4. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſium, cap.* 17. *num.* 8. *cum ſeqq.* †Illo verò non ma- 17
nifeſtante muliones manifeſtabunt, & ſi hoc non fecerint, tenebuntur reſarcire damnum, ex traditis per Vez. *in tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 41. *n.* 12. *pag.* 651. Farin. *in praxi crimin. p.* 6. *q.* 72. *num.* 19. † Et ipſi 18
clerici in manifeſtatione rerum, vel mercium, quas ſecum portauerint, tenentur iurare ſe illas ad ſuum vſum, ac neceſſitatem emiſſe, & illius iuramento ſtādum eſt, niſi per partem aduerſam contrarium probaretur, vel militaret aliqua præſumptio in contrarium, vide Maſcard. *de probation. concl.* 953. *n.* 13. Seraphin. *de priuileg. iuram. priuileg.* 14. *numer.*.. Farin. *in praxi crimin. q.* 172. *n.* 30. Marta *de iuriſd. part.* 4. *caſu* 83. *n.* 7 me citato *in hoc loco* Ciarlin. *controuſ. forenſ. c.* 24. *n.* 58 Et ſi falſum iurauerit, non poteſt de eo querelari, Valaſc. *conſult.* 131. *n.* 11.

ALLEGATIO XIV.

Epiſcopus ſacros Ordines quomodo conferre debeat?

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconatus in primitiua Eccleſia Ordo ſacer non reputabatur.*

2 *Subdiaconatus inter Ordines ſacros numeratus fuit à conſtitutione Gregorij atque Vrbani.*

3 *Materia Subdiaconatus eſt propria Calix vacuus etiam conſecratus cum Patena.*

4 *Subdiaconatus Ordo, & alij minores vna eademque die ſine Papæ licentia conferri non poſſunt.*

5 *Ante annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinum ad Sacros, quis promoueri non poteſt, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas poſtulauerit, aut conſuetudo permitteret.*

6 *Diaconi materia eſt liber Euangeliorum.*

7 *Sacerdotalis ordinis materia remota eſt Calix cum vino, & Patena cum Hoſtia, materia verò proxima eſt illorum traditio.*

8 *Ordinatus in Presbyterum non manet, cui non traditur Patena cum Hoſtia, & Calix cum vino.*

9 *Sacerdos manet irritatus ſi Epiſcopus moriatur antequam proferat verba illa,* Accipe Spiritum ſanctum, *&c. peractis aliis.*

10 *Ordines duo ſacri eodem die etiam Regularibus dari non debent.*

11 *Ordines duo ſacros ſuſcipiens non ſolum peccat, ſed à poſteriori ſuſpenſus eſt, in quo ſolus Papa diſpenſat, niſi conſuetudo permitteret.*

12 *Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt Eccleſia Cathedralis, vel loci dignior.*

13 *Locus vbi Epiſcopus Ordines confert an in litteris ordinandorum ſit exprimendus? remiſſiuè.*

14 *Hora pro ſacrorum collatione quæ ſit oſtenditur.*

15 *Tempus matutinum non eſt de ſubſtantia collationum Ordinum.*

16 *Miſſa cum ſacri Ordines conferuntur, non eſt de ſubſtantia.*

17 *Ordines maiores quare ſacri appellantur? oſtenditur.*

SVBDIACONATVS, qui inter Ordines 1
ſacros primo loco numeratus eſt in primitiua Eccleſia Ordo ſacer non reputabatur, vt inquit Vrbanus Papa *in cap. nullus* 60. *diſtinct.* ideo legimus

mus tempore Syricij antiquissimi Pontificis Cathedram Pontificiam tenentis anno Christi 386. & in ordine 40. post Petrum, subdiaconatum minimè esse Sacrum Ordinem *in c. quicumque*, vbi glos. *verb. ad Diaconi 77. dist.* confirmatur etiam ea ratione, quod in Concilio Leodicen. *cap. 21.* non permittitur Subdiaconis ingressus in Sacrarium, nec contactus vasorum dominicorum, & tamen constat vasa sacra ab aliis tangi non debere, quàm à sacratis hominibus, vt dicit Stephan. I. *in epistola ad Hilarium.*

2 † Inter sacros igitur Ordines numeratum fuisse à Constitutione Gregorij atque Vrbani dixi Innoc. *in cap. miramur, de seruis non ordin.* vbi gloss. refert prædictas Constitutiones, & latiùs Marc. Anton. Caper. *in tract. de perpetua castit. Sacerd. c. 7.* Vasq. *in 3. p. tom. 3. disp. 248. cap. 3.* Molfes. *in summ. Theologia moralis tract. 2. c. 1. num. 25.* Marchin. *de Sacram. Ordinis tr. 2. p. 6. c. 1.*

3 Dicitur autem Græcè Hypodiaconus, quasi subministrans Diacono, *c. cleros 21. dist.* In eius ordinatione pro materia porrigitur ei Calix vacuus cum Patena, cuius traditione perficitur ordinatio, *cap. Subdiaconus 33. dist.* Iacob. de Grassiis *in decis. aureis p. 2. lib. 1. c. 9. num. 6.* Rodulph. Cupers. *in repet. c. oportebat 79. dict. in §. Subdiaconatus Ordo art. 1.* Sanchez *in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 12. numer. 11* Marchin. *vbi suprà c. 2.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic fori Eccles. cap. 7. n. 18. vers. subdiaconus*, Vasq. *tom. 3. in 3. part. disput. 236. c. 3.* ac Molfes. *in summa Theologiæ moralis tr. 2. cap. 8. numer. 14 & 15.* Carol. de Grassis *de effectibus clerical. in prælud. nu. 188. & seqq.* vbi addit onus esse pertinens ad hunc Ordinem ad Sacrificium deferre vinum & aquam in vrceolis, Diaconis administrare, & manile & manutergium tenere, & pro lauandis ante Altare manibus Sacerdotibus aquam præbere: & hoc etiam officio functus fuit IESVS CHRISTVS Dominus noster, quando linteo se præcinxit ad lauandos pedes Discipulorum: & quando de aqua in nuptiis fecit vinum. Non esse necesse Calicem esse consecratum, vt ait Sot. Ledesm. & Emman. Sà, quos refert, & sequitur Henriqoez *in summ. lib. 10. c. 5. in commento littera F, & c. 8. n. 3.* Cõtra Sylnest. *verb. ordinatio 2 §. 4. vers. 3.* & alios, quibus adhæret Fornarius *de Ordin. cap. 2. §. 6. ad finem*, & illo citato Molfes. *d. c. 28 numer. 13.* Homobon. *de humana vita statibus p. 1. cap. 19. vers. Subdiaconi*, ex eo, quia nullo Iure constat necessariam esse Calicis consecrationem ad essentiam Sacramenti; tum quia sicut validè confici potest Sacramentum in Calice non consecrato, ita validè conferri potest character Ordinis per traditionem Calicis non consecrati; attentè tamen inuigilandum ab Episcopo, ne Calice non consecrato vtatur, cum non sine maxima causa constitutum sit, vt Calices consecrentur, & nonnisi à personis sacris tractentur, *cap in sancta, de consecrat. dist. 1.*

4 Forma autem sunt verba prolata ab Episcopo in traditione materiæ; & iis vtitur, in traditione libri Epistolarum: *Accipe librum Epistolarum, & habe potestatem legendi eas in Ecclesia sancta Dei tam pro viuis, quàm pro defunctis, in nomine Patris*, &c. Et in traditione Calicis vacui cum patena, vt habetur in Pontificali hac verborum forma vtitur Episcopus: *Vide cuiusmodi ministeriũ tibi traditur, ideo te admoneo, vt ita te exhibeas, quod Deo placere possis*, referunt Molfes. *d. cap. 8. nu. 16.* & Vasq. *dict. tom. 3. disput. 238. c. 5. à num. 48.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 12. num. 1.*

5 Subdiaconatus Ordo, & alij minores, vna, eademque die sine Papæ licentia conferri non possunt, *cap. 1. de eo, qui ordin. furtiuè suscepit.* Quinimo hodie nedum simul dari non possunt, sed nec infra annum, cum non nisi post annum à suscepto postremo gradu minorum Ordinum ad sacros quis promoueri possit, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas aliud exposcat, vt habetur in Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 11.* cuius Concilij Trident. arbitrio Episcopi remittit facultatem abbreuiandi interstitia, non autem promouendi, vel dispensandi, vt promoueantur vna die, ad duos Sacros, vel vltimum minorum cum primo Sacrorum; ita Menoch. *de arbitr. casu 564. num 6.* Maiol. *de irregularit. lib. 4. cap. 11. post num. 1. & lib. 3. c. 24. post numerum 3.* Salzed. *ad Bernard. cap. 25. vers. vna eadem die.* Non tamen Concilium dicto loco aufert consuetudinem, quæ permitteret, vt possint simul minores dari cum Subdiaconatu; nam vbi ea extaret, licitè his quoque temporibus eo simul conferret Episcopus, vt tenent Nauar. *in man. cap. 25. num. 71. vers. 8.* Rebuff *in praxi benef. tit. de clericis malè promot. gloss. 1. num. 18.* Sorb. *in comp. priuil. mendicantium, verb. Ordines sacri, vers. & licet.* Gutier. *Canonic. lib. 1. cap. 26. 31. & 32.* Viuald. *in Candel. aureo titul. de sacramento Ordinis n. 36.* Henriq. *in sum. lib. 10 cap. 11. § 4.* Suar. *tom. 5. disp. 31. sect. 1. num. 43.* Fr. Emman *quæst. Regularium tom. 3. q. 23. art. 4.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 38. art. 8. conclus. 2.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 4 n. 2.* Bonacin. *de Sacrament. disp. 8. quæst. vnica puncto 5. n. 36.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disput. 246. à numer. 46.* Fornar. *de Ordine c. 8. §. 3. in 1. notab.* Molfes. *d. tract. 2. cap. 8. num. 37.* Quamuis ab ipso Concil. sublatam esse omnem contrariam consuetudinem existiment Maiol. *d. lib. 4. cap. 11. n. 1.* Menoch. *d. casu 564. n. 8.* Salzed. *d. c. 25. vers. vna eademque die.* Reginald *lib. 3. n. 28.* Cætera de hoc Ordine vide *in tract. de iure Eccles. lib. 1. cap. 37.*

Diaconus græcè, minister latinè appellatur, *cap. cleros 21. dist.* quia Sacerdoti ministrat, & aliis clericis ministeria dispensat, & res sacras populo administrat: nam licet alij quoque Clerici ministri existant, solus tamen Diaconus propriè sortitur hoc nomen, quia solus circa res sacras Presbytero ministrat, easque fidelibus distribuit, *cap. Diaconi sunt 93. dist.* Alij verò potius assistentes dicuntur, vt Sylnest. Summus Pontif. docet *in cap. nullus Acolytorum. 24. dist.* Hic & Leuita vocatur à tribu Leui, à qua Diaconi originem ex veteri Lege traxerunt, *d. cap. cleros, c. Diaconi sunt 93. dist.* Elegerunt autem Apostoli septem Diaconos *Actor. 6.* quorum primus, & sanctitate præcipuus claruit B. Stephanus, & post aliquot tempora insignis eiusdem Ordinis floruit B. Laurentius; & plures alij; sed locum quidem illorum septem tenere videntur Archidiaconi, qui ministri sunt spirituales Episcoporum, sicut illi in Apostolorum locum vidnis ministrabant, arg. *cap. Diaconi Ecclesiæ 93. distinct.* In ordinatione Diaconi pro materia traditur ei liber Euangeliorum, & illius traditione perficitur sua ordinatio, *cap. Diaconus, 23. distinct.* Sanchez *d. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 15.* vbi aduertit hunc esse actum secundarium, & minus principalem Diaconi; nam actus principalis Diaconi, qui est porrigere Calicem, & patenam cum hostia, & vino Sacerdoti non potuit traditione alicuius materiæ explicari, quia cum Presbytero Calix cum vino, & patena cum hostia tradatur, Subdiacono verò eadem vasa vacua, modus non restabat medius, quo posset tradi Diacono, quam ob causam propter Euangeliorum dignitatem per eorum libri traditionem suscipitur Diaconatus, cuius officium est publicè legere Euangelium in Ecclesia, & ministrare in Sacrificiis, verbum 6

gentibus

gentibus prædicare, & Sacerdotibus in sacris Ecclesiæ actibus deseruire, ad quos actus omnes alij, qui attribuuntur huic officio, redduntur: quod officium etiam Dominus noster exercuit, quando post Cœnam Sacramentum sanguinis, & Corporis ministrabat Discipulis, ac quando prædicabat Euangelium, ideò eis assignatur liber Euangelij, & Stola in mundum iugi, alteri tantummodo eius humero iniecta, Crespet. *in sum. Ecclesiast. discip. verb. Diaconus*, Homobon. de Bonis *de humana vita statibus. part. 1. c. 19. in princip.* Rodulph. Cupers *in d. cap. oportebat, rub. Diaconus institutum, art. 1. numer. 38.* Hassiis *d. cap. 9. num. 7.* Vulpe *d. c. 7. numer. 28.* Carol. de Grassis *d. prælud. num. 290.* Marchin. *d. tr. 2. part. 7. cap. 2. cum seqq.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 236. c. 4. cum seqq.* Molfes. *d. tr. 2. cap. 9.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 17. n. 8.* Forma autem sunt verba Episcopi in traditione materiæ, videlicet: *Accipe potestatem legendi Euangelium in Ecclesia Dei, tam pro viuis, quàm pro defunctis in nomine Domini, Amen*, vt in Pontificali. De hoc Ordine dixi *d. lib. 1. c. 25.*

7 Presbyter græcè, latinè senior dicitur, *cap. cleros, 21. distinct.* non tam ætate quàm moribus, & officio, qui etsi ætate plerúmque sit iunior, sic tamen viuere, ac conuersari debet; vt eius probata vita senectus sit, vt inquit Concil. Trid. *sess. 23. de reform. c. 14.* Is Sacerdos etiam dicitur, quasi sacrum dans. Sed Sacerdotis quidem nomen in sacris Canonibus non solum inferiores Presbyteros, sed etiam Episcopos comprehendit. Propriè verò, & strictè Presbyter dicitur, qui curam habet animarum post Episcopum, sed & Diaconus, & Subdiaconus Sacerdotis nomine continentur, *cap. si quispiam 81. dist. cap. Subdiaconus, 77. distinct. cap. 1. in fine 15. quæstion. 5. cap. 1.* vbi gloss. *de cohab. cler.* præsertim, vbi de fauorabili agitur, in re verò odiosa strictè fiet pro solo Presbytero. Panormit. *in dict. cap. 1.* Ordinandus est Presbyter non minor viginti quinque annorum ætatis, vt *infrà allegat. 26. num. 1.* dicitur, & qui bonum habeat testimonium, quique non modo in Diaconatu annum integrum ministrauerit (nisi aliud Episcopo videretur, vt dicitur *allegat. 18.*) sed etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessaria sunt ad salutem, & ad ministranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idoneus comprobetur, atque ita peritus, & bonis moribus conspicuus, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eo possint expectari, vt inquit Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 14.* Is quoque ex Toletano Concilio VIII. *cap. 9.* Psalterium, & Cantica vsualia, vel hymnos didicisse debet. In eius ordinatione porrigitur ei pro materia remota Calix cum vino, & patena cum Hostia; materia verò proxima est traditio Calicis cum vino, & patenæ cum Hostia, *cap. præterea, iuncta gloss. 23. dist. c. generaliter, §. vtriusque 15. quæst. 1.* Et forma illa verborum adiicitur: *Accipe potestatem offerendi, &c. cap. Presbyteri, cum seqq. 23. distinct.* Cùm ergo materia Sacerdotij sit traditio patenæ cum Hostia, & Calicis cum vino, si in patena non sit Hostia triticea, & in Calice vinum vitis desideretur, non manere ordinatum resoluunt Ioan de la Cruz *in director. conscient. par. 2. de sacram. Ordin. dub. 2. concl. 1.* Tannert. *in 3. par. D. Thom. disp. 7. quæst. 2. dub. 4. num. 94.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 4. num. 1.* Turrian. *in select. disput. Theolog. part. 1. disput. 21. dub. 1.* Campan. *in diuers. Iuris Canon rub. 2. numer. 17.* quicquid dicat Henriq. *in summ. lib. 10. cap. 6. §. 1.* cuius opinio nobis aliquando placuit, in prima scilicet huius tractatus impressione, sed modò propter tantorum Doctorum auctoritatem libenter ab ea recedimus. Quamuis Coninch. *de Sacrament. disp. 20. dub. 7. num. 71. conclus. 6.* resoluat ordinandum de necessitate præcepti teneri tangere Calicem, & patenam, nihilominus tamen de necessitate Sacramenti non est necessarius talis contactus, vt per Camer. *de Sacram. tract. 11. c. 3. dub. 4.* Zambran. *in decis. casuum conscient. cap. 6. dub. vnico, n. 11.* Bonacin. *de Sacram. disp. 8. q. vnic. puncto 3. nu. 10.* Diana *moral. resol. p. 2. tract. 1. miscell. resol. 3.* vbi subdit post Henriq. Reginald. Vasq. Molfes. & alios, non esse necessarium vt ordinandus tangat physicè materiam, sed sufficere vt extensione manuum ostendat se eam ab ordinante acceptare, quia Concilium Florentinum de Ordine, nihil meminit de contactu, sed tantùm de traditione.

8 Manus quoque ipsius sacro Chrismate inunguntur, oleo videlicet Catechumenorum, quæ Vnctio solis Presbyteris in ordinatione præstatur, non autem inferioribus clericis, *d. cap. præterea*, & Sacerdotali veste induitur, vt in Pontificali. Manus etiam super ipsum imponit ordinator, & Presbyteri stantes, *cap. Presbyter 23. dist. c. vlt. de Sacram. non iterandis*, vbi Hosl. *numer. 10.* asserit sufficere etiamsi non 9 omnes stantes, sed duo tantùm manus imponant, & sic Sacerdos remanet initiatus Ordine Sacerdotali, si his peractis moriatur Episcopus, antequam illa verba proferat, *Accipe Spiritum sanctum, quorū remiseritis peccata, remittūtur eis*, &c. licèt his verbis prætermissis imperfecta sit Sacerdotalis potestas, cum Sacerdos à peccatis nequeat absolutionem impendere prætermissis ab Episcopo præcitatis verbis. Ita Valent. *tom. 4. disp. 9. q. 1. puncto 5.* Card. Bellarm. *cap. 9. de Ordine.* Suar. *tom. 5. disp. 42. sect. 4. & 11.* Martin. Fornar. *de Ordine cap. 2. num. 1. ad finem*, Henriquez *in sum. lib. 10. c. 6. §. 4.* Sanch. *in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 12. n. 20.* Officium Presbyteri est, vt habetur *in cap. [illegible] 25. distinct.* Corporis, & Sanguinis Domini Sacramentum conficere, & Deo in Sacrificio offerre, super populum orare, à peccatis absoluere, & benedicere domui Dei; baptizare etiam, & alia Sacramenta populis ministrare præter Confirmationem & Ordinem, vt suo loco ostendimus; & denique verbum Dei prædicare; quæ quidem omnia, etsi in potentia in Presbyterij charactere consistát; quia videlicet harum rerum potestas in Ordine traditur, non tamen omnia in actum absque iurisdictione, & Superioris auctoritate deducuntur, quod enim de potestate absoluendi diximus, est à Concilio Trid. *sess. 23. de reform. cap. 15.* constitutum, vt nullus Sacerdos cuiuscumque audiat Confessionem, nec absolutionis beneficium valeat impertiri, nisi aut parochiale beneficium obtineat, aut ab Ordinario per examen idoneus approbatus iurisdictionem ordinariam, vel delegatam hac in re consequatur; vt latè *alleg. 25.* videbimus. Alia simpliciter Sacramenta ministrare non potest Sacerdos, nisi similem habeat ab Episcopo, vel Rectore Ecclesiæ auctoritatem, sed nec Missæ Sacrificium cum celebrare conuenit antequam hoc ei ab Episcopo permittatur, Concil. Trident. *sess. 23. de reform. cap. 2.* Neque coram Episcopo suo celebrans benedictionem super populum dare potest, non obtenta ab eo licentia. Nicol. I. *ad Michael. Imper.* & habetur *in Hispalen. Concilio*; & denique verbum Dei prædicare non potest antequam mittatur, & approbetur, *cap. ecce 95. dist.* Cæterùm si nihilominus in solo charactere confisus prædicta omnia exercere voluerit, rata habebuntur, & valida, præter pœnitentiæ & Matrimonij Sacramenta, in quibus cum charactere etiam iurisdictio requiritur de essentia, vt suis in locis exponitur.

De

De scientia autem, quæ requiritur in maioribus Ordinibus initiandis, videtur indagandum: & in primis ad Subdiaconatum, & Diaconatum requiritur, vt initiandus latinè sciat, & quæ legit, intelligat: sic Sot. *in 4. dist. 25. q. 1. art. 4. concl. 3.* Menoch. *de arbitr. casu 425. num. 50.* Sanch. *in opuscul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 45. num. 15.* vbi *n. 16.* post Sot. *citato loco*, subdit ad Sacerdotium vltra dicta desiderari, vt Sacrificium illud intelligat, & sic requiri vt benè legat contenta in Missa, & mediocriter intelligat, & vt habeat mediocrem scientiam, vt possit seruare ritè, ea quæ spectant ad Missam conficiendam, & quòd sciat defectus occurrentes in Missa, materiam & formam consecrationis, dispositionem necessariam ex parte animæ, & corporis, & antea *num. 5.* dixerat peccare mortaliter Episcopum ordinantem eum, qui nescit officium, & necessaria ad officium, & talem Ordinem, Marchin. *de Sacram. Ordinis p. 5. tr. 1. p. 1. c. 1. n. 6. cum seqq.* Quod examen de scientia etiam respectu Regularium fit ab Episcopis, vide *suprà alleg. 11. n. 5.*

10 Duo sacri Ordines eodem die, etiam Regularibus conferri non debent, vt de Iure probat *c. litteras, & c. dilectus, de tempor. ordinat.* docet Concil. Trid. *sess. 23. de reform. c. 13.* & resoluunt Henriquez *in summ. lib. 6. c. 10. §. 3. litt. Q. & lib. 13. c. 38. in fine*, Fr. Emman. *in explic. Bullæ Cruciatæ, fol. 238. & quæst. regul. tom. 3. q. 23. art. 4. & q. 24. art. 3. & 5.* And. Gambar. *de officio, & potestate legati, lib. 2. n. 264.* Rebuff. *in praxi benefic. p. 2. titul. de clericis ad Sacros Ordines malè promotis, gloss. 1. n. 18.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 53. num. 1.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici, part. 1. c. 4. num. 29. & p. 3. c. 8. num. 50.* Piasec. *in praxi noua Episcopali. p. 1. c. 1. num. 51. versicul. huc spectat* Galet. *in margar. casuum conscientiæ, verb. Ordo 4.* Marcel. Vulpe *d. tract. c. 8. num. 14.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 2. num. 198.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 38. art. 5.* Molfes. *in sum. tract. 2. c. 14. num. 13.* nouissimè Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract. p. 7. c. 1. à nu. 1.* & Lezana *in sum. quæstionum Regular. p. 1. c. 14. n. 14.* & dixi *alleg. 18. num. 1.*

11 Pœna autem contra recipientes vna & eadem die duos Ordines sacros, licèt à Tridentino nulla definiatur, nihilominus Iure Canonico erat imposita pœna suspensionis, vt *in dict. c. litteras*, ibi, *ab executione officij Sacerdotalis tandiu volumus manere suspensum, donec de ille dispônatur*, &c. *in c. innotuit, de eo, qui furtiue ord. suscepit*, ibi, *in susceptis Ordinibus ministrare non debeat*, &c. ex quibus postremis verbis rectè colligitur hanc suspensionem esse latæ sententiæ, & ipso facto, vt per illum text. resoluunt Nau. *in man. c. 25. num. 71.* Marchin. *d. c. 1. num. 2.* Bonacin. *de censur. extra Bullam disp. 3. q. 1. punct. 4. § 17. n. 1.* Quicquid dicat Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. n. 41.* Quam quidem suspensionem incurrit etiam ille, qui continuato eiusdem diei ieiunio Dominica die sequenti quatuor temporum recipit duos Ordines sacros, vt asserunt citati *infrà alleg. 18. nu. 1. in fine*, quibus addo Henriq. *d. lib. 13. c. 28. §. 3. in fine*, & Salzed. *ad Bernard. c. 25. prope finem, pag. 104* vbi dicit etiam tunc suspensum esse Episcopum à collatione Ordinum, & ordinatum ab executione, donec Apostolica Sedes dispensationem ei indulgeat. Sed dubium est an suscipiens vna die duos sacros Ordines sit suspensus ab vtróque, vel ab altero eorum? In quo dicendum mihi videtur fieri suspensum solùm ab vltimo Ordine suscepto Ita Suar. *de censur. disp. 31 section. 1. num. 40.* Sayr. *eod. tr. lib. 4. c. 14. nu. 22. cum seqq.* Molfes. *in sum. tr. 2. c. 18. numer. 9.* quos refert, & sequitur Marchin. *d. tract. 1. part. 7. c. 1. num. 2. in fine.* quibus adde citatos in Collect. *d. Conc. sess. 23. c. 13. num. 15.* Poterit tamen Summus Pontifex dispensare vt quis eodem die suscipiat duos maiores Ordines, quia hæc prohibitio de Iure positiuo est, in quo ipse dispensare potest, Molfes. *d. tract. 2. c. 14. num. 4.* Fr. Emman. *q. Regul. tom. 3. q. 23. art. 4. & q. 24. art. 5.* Episcopo verò neque ex rationabili causa id licet, *c. cùm dilectus, de tempor. ordin.* Fr. Emman. *d. q. 24. art. 5.* Marchin. *d. tr. 1. p. 7. c. 1. num 4.* Vtrum autem conferri possint vna die minores cum Subdiaconatu in iis locis, vbi viget consuetudo vt conferantur. Vide *suprà allegat. 11. post num. 20.*

Locus congruus ad conferendos sacros Ordines 12
est de Iure Ecclesię Cathedralis, vt asserit Syluest. *verb. Ordo 2. num. 8.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 50. num. 3.* de consuetudine tamen licere in ea Ecclesia eos dare, quam Episcopus eligere maluit, tenent D. Antonin. *3. p. summ. tit. 14. c. 16. §. 17.* Tabiena *verb. Ordo 5. § 1.* Rebuff. *in regul. 23. Cancellariæ versic. & minores* Vgulin. *de potest. [illegible] Episcopi c. 26 §. 24. num. 2.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. [illegible]* Piasec. *in praxi [illegible] Episcopali p. 1. c. 1. n. 6. [illegible]* Sed hodie hac in re habemus claram dispositionem Conc. Tridentin. *d. sess. 23. de reform. c. 8.* vbi in hæc verba. *Ordinationes Sacrorum Ordinum in Cathedrali Ecclesia, vocatis præsentibus ad id Ecclesiæ Canonicis, publicè celebrantur: si autem in alio Diœcesis loco præsente clero, loci dignior, quantum fieri poterit, Ecclesia semper adeatur*, referunt Barth. à Ledesma *dub. 15 de Ordine*, Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 26. versic. minores verò*, Sanch. *d. num. 3.* Garcia *de benef. p. 8. c. 1. num. 17. in fine*, Armend. *in addit ad recop. legum Nauarræ lib. 1.*
tit. 18. de Episcopis, versic. ad 10. † Dubium deinde 13
restat, an locus vbi Episcopus Ordines confert, sit in litteris ordinandorum exprimendus? De quo vide Cald. Pereira *de empt. c. 5. num. 10.* vbi post Rebuff. *in praxi tit. de forma litter. Tonsur. num. 7.* & Menes. *l. 4. C. de diuers. rescript. num. 12.* resoluit exprimendum esse.

Hora verò pro sacrorum collatione est circa nor- 14
nam, per *gloss. 1. in c. quod à patribus*, vbi Archid. *75. distinction.* Sed vsus seruat, vt conferantur mane quacumque hora; non est tamen tempus hoc de substantia collationis Ordinum, secundùm doctrinam Hostiens. *in c. consultationi num. 2. de temp. ordi-*
nat. vbi habetur, † quòd tempus, ætas, & Episcopi 15
qualitas, non est de substantia Ordinum; ideóque character imprimitur; si quocumque tempore, à quocumque Episcopo, dummodo in forma Ecclesiæ, & homini baptizato conferantur; conferentes verò, & recipientes ideo puniuntur, quia transgressores sunt Canonum, de quibus suo loco tracta-
bimus: sic etiam † Missa cum sacris Ordine con- 16
feruntur, non est de eorum substantia, vt notant Doctores *in c. quod sicut, de elect.* Armilla *verb. Ordo, num. 8.* licet tamen requiratur de honestate, & vsu, vt firmat. Imol. *dict. c. quod sicut num. 16.* Sot. *in 4. dist. 24. q. 2. a. 2. concl. 2.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 4.*

Prædicti maiores Ordines ideo sacri appellantur 17
à sanctimonia, id est, castitate, & continentia, quam inducunt *gloss. fin. in sum. 32. distinct.* Bellarm. *lib. 1. de Sacram. Ordin. c. 8. versicul. respondeo id 1.* quia illis annexum est castitatis votum, vt *alleg. seq.* ob idque recta ratione sacer Ordo peculiariter in Ecclesia is dicitur, cui est annexum sacrum votum continentiæ, propter quod homo dicatur & sacratur Deo, vt inquiunt Valentia *tom. 4. disput. 9. quæst. 1. puncto 4. vers. Innocentius verò*, Fornar. *de Sacram. Ordinis c. 3.*

*n.*3. Bonacina *de Sacrament. disput.*8.*q. unic puncto* 2. *n.*2 *ad fin.* Flamin. *de resign. lib.*5.*q.*6 quamuis prædictos Maiores Ordines dici Sacros, quia ordinati in eis sunt, quorum actus, aut habent Sacra tangere, aut Sacramentum Altaris perficere dicant Alphons. Aluarez *in speculo Iuris Pontificij cap.*81.*versic. circa istum articulum*, Carol. de Grassis *de effectibus clericalibus in prælud. n.*196.

ALLEGATIO XV.

De castitatis voto Sacris Ordinibus annexo.

SVMMARIVM.

1 *Continentia Sacro Ordini quando cœpit esse annexa, ostenditur.*

2 *Continentiam antiquitus promouendi expressè cogebantur polliceri.*

3 *Continentia Sacris Ordinibus Ecclesiastico præcepto fuit annexa.*

4 *Ordinibus Sacris insignitus ante pubertatem an arctetur ad continentiam, ostenditur.*

5 *Ordinatus vi metúve, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur disputatur.*

6 *Ordinibus Sacris insignitus tenetur in Confessione circumstantiam Ordinis Sacri detegere, non solùm cum actuale peccatum carnis patrauit, sed etiam cum consensum præstitit.*

7 *Clericus fornicans ratione voti committit incestum.*

8 *Concubitum clerici Sacris insigniti esse simplicem fornicationem, sunt qui teneant.*

9 Cap. quia circa, de bigamis, *declaratur.*

10 Cap. Presbyter 28. dist. *declaratur.*

11 *Fornicatio clerici cum soluta non est adulterium.*

12 *Mulier fornicans cum clerico in maioribus non committit ex parte sua incestum*, & n.13.

13 *Filius clerici in Sacris constituti sua matri potest succedere, ibid.*

14 *Contrarium ostenditur, ad id citatis pluribus Doctoribus.*

15 *Coitus damnatus dicitur ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut constitutionem iuris imponitur.*

16 *Filius ut non succedat matri, sufficit esse susceptus ex coitu damnato, vel punibili.*

17 *Componuntur opiniones hac de re adinuicē contrariæ.*

18 *Clericus castitatem & continentiam Sacro Ordini annexam seruare debet.*

19 *Sancti qui non sunt, sancta tractare non possunt.*

20 *Continentia in clericis est de Iure positiuo.*

21 *Subdiaconatus de essentia, vt substantia non est continentia, sed tantum accidens ex statuta Ecclesiæ.*

22 *Papa dispensare potest, vt promoti ad Sacros Ordines matrimonia contrahant.*

23 *Papa potest dispensare cum Religioso, vel Moniali super voto castitatis & continentiæ vt matrimonia contrahant.*

24 Cap. cùm ad monasterium, de statu monach. *declaratur.*

1 CONTINENTIA Sacro Ordini cœpit esse annexa ex institutione Siricij summi Pontificis, circa *annum* 388. *in c plurimos* 82. *dist.* vt dicit gloss. *in c. cum in præterito. verb. qui sacramenta* 84. *distinct.* eamque postea confirmauit Innocentius I. *anno* 408. vt videtur deduci ex *cap. proposuisti* 82. *distinction.* vel florere incipit à tempore Leonis I. qui Sedem Petri occupauit anno Christi 440. vt colligitur ex quadam ipsiusmet *epist.* 85.*c.*4. ad Anastas. Episcop. Thessalonicensem, cuius verba refert Marchin. *de Sacram Ordinis tractat.* 2. *part.*6.*c.*8. *difficul.* 5. Sed relicta in hoc temporum varietate, quam referunt Sot. *de iust. lib.*7. *quæstion.*6. *art.*2. *versicul. probatur*, & Valentia *tom.*4. *disputat.*9. *quæst.*5. *puncto* 5. §. 2. *versicul. cæterùm* multis testimoniis sacrarum Scripturarum, antiquorum Conciliorum, veterum Pontificum, sanctorúmque Patrum Græcorum, & Latinorum, huiusmodi continentiæ votum sacris Ordinibus æquissimo iure annexum fuisse, illisque magnopere continentiam expedire tenent Iodoc. Clicthoue. *de cœlibatu Sacerdotum*, Claud. Spencæ. *de continentia Sacerd.* Marchin. *de Sacramento Ordin. tract.* 2.*p.*6.*c.*8. Sot. *d. quæstion.*6. *artic.* 2 *versic.* & *quoniam*, Valentia *d. puncto* 5. §. 3. Cardin. Bellarm. *lib.* 1. *de Clericis c.*19. Fr. Emman. *q. Regul. tom.*3. *quæst.*1. *art.*1. Azor. *instit. moral. p.*1. *lib.*13 *c.*12. nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spirit. lib.* 1. *c.* 15. *per tot.*

Hanc continentiam cogebantur promouendi antiquitus expressè polliceri, *c. nullum*, *c. præterea*, & *c. quando* 28 *distinction.* Postea verò ex Constitutione Martini Papæ nemo ordinandorum tenetur hanc continentiam expressis promittere verbis, sed tacitè, vt silentium ordinari pro consensu reputetur, subdens ne promouere asseuerans se non velle continentiæ promissione detineri, *c. Diaconus* 27. *distinction. c. Diaconi* 28. *dist.* Et ita cum clerici ad sacros Ordines promouentur, tacitè castitatem promittere censetur, hoc est non expressè, sed facto ipso; nam licet non voce voueant, at facto & opere profitentur castitatem per sacrorum Ordinum susceptionem, *c. quando. c. de his* & *c. præterea* 28 *distinction.* Decian. *in cap. at si clerici num.* 227. *de iudic.* Alphons. Cupers *in repet. c. oportebat.* 79. *dist. versicul explicatur de Cardinalibus art.* 1. *cap.*16. Monald. *consil.*69. *num.*6. *libr.*2. quos refert Carol. de Grassis *de effectib. clerical. in prælud. numer.* 41. Franc. Mendoça *in lib.* 1. *Regum. c.* 1. me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib.* 2. *cap.*15. *numer.*57. quibus addo Mich. Medin. *de Sacrorum vir. continent. lib.* 5. *c.* 2. Cardin. Bellarm. *lib.* 1. *de Matrimon. cap.* 21. Azor. *institut. moral. part.* 1. *lib.* 13. *c.*12. *quæstion.*6. Vasquez *tom.* 3. *in* 3. *part. disput.*249. *c.*2. & 3. Sanchez *de matrim. lib.*7. *disp.*27. *num.*10. Basil. Pont. *in simili tract. lib.*7.*c.*27. *numer.*7. Marchin. *d. tract.* 1. *part* 6.*c.*8. *difficul.*6. vbi *difficultat.*7. inquirit in quo consistat solemnitas voti continentiæ, quod in susceptione Subdiaconatus emittitur, & qua ratione differat à voto castitatis solemni in approbata Religione? Vtrùm autem Episcopi, interueniente Clerici consensu, statuere atque decernere possint, quod promoti ad minores Ordines continerent? Negatiuam partem sustinet Anguian. *de legib. lib.* 2. *controu.* 2 *n.*16. vbi reprobat & reprehendit Archidiacon. *in c. certo n.*1. 12. *q.* 2. contrarium tenentem.

3 Ex quibus iam *primò* colliges falsam sententiam illorum, quia asserunt cœlibatum sacro Ordini Iure diuino adiunctum fuisse, ideóque nulla potestate humana etiam Papali dispensari posse; quia ex dictis contrarium veriùs esse constat, & solo præcepto Ecclesiastico Sacris Ordinibus fuisse annexam continentiam tenent D. Thom. 2. 2. *quæstion.* 88. *articul.* 7. & 11. Antonin. Capet. *de perpetua castitate Sacer. c.*25. Claud. Spensæus *lib.* 1. *de contin sacerd. c.* 3. Sot. *in* 4. *sentent. distinct.* 38. *q.* 1. *artic.* 1. *vers.*

verf. dubium. Valentia *d. puncto* 5. §. 1. *verf. fed his argumentis.* Card. Bellarm. *lib. 1. de Clericis cap.* 18. Henriq. *in fum. lib.* 10. *cap.* 14. §. 6. Azor. *d. cap.* 14. *quaſ.* 1. Marchin. *d. cap.* 8. *diffic.* 6. *num.* 1. idem me citato *in hoc loco* videtur aſſerere *eod. cap.* 8. *diffic.* 10. *n.* 10.

4 *Secundò* colliges illum, qui ante pubertatem, Epiſcopi incuria, vel contemptu, Sacris eſt inſignitus, ad continentiam non arctari, poſtquam peruenerit ad illam, niſi cum pubertatem attingit, promotionem ratam habuerit, tum expreſsè, tum tacitè non contradicendo; quia ſi tunc proteſtetur, poſſet ad ſæculum retrogredi, & vxorem ducere. Ita Abb. *in cap. vnic. num.* 3. *de clerico per ſaltum promoto* vbi Ioan. Andr. *num.* 5. & Hoſt. *num.* 2. Sot. 4. *diſt.* 25. *quaſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 3. *verſ. quod ſi roges*, Rebuff. *in praxi benef. tit. de clericu malè promotis gloſſ.* 2 *numer.* 10. Nauar. *conſ.* 2. *num.* 4. *de his, qua vi*, Henriq. *in ſumm. lib.* 1. *cap.* 22. §. 5. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 30 *numer.* 1. & 8. Squillante *de cleric. obligat. p.* 1. *num.* 83. Bonacin. *de matrimon. q.* 3. *puncto* 9. *num.* 8. Baſil. Ponti. *d. tract. lib.* 7 *cap.* 19. *num.* 15. vbi expreſsè tenet quòd ſi puer, ſi ad vſum rationis perueniat, non reclamet, ſed conſcius obligationis continentiæ, ſtatum ſequatur Eccleſiaſticum, tunc ex iſta tacita profeſſione ſtatus ſacri cenſetur in prædictum onus conſenſiſſe, conſequenter ab Eccleſia ad obſeruantiam caſtitatis compelli poſſe, refert & ſequitur Marchin. *d. cap.* 8. *diffic* 10. *n. m.* 1. & 2. vbi tamen *num.* 4. *cum ſeqq.* contra Maiol. Sanch. & Squillan. tenet impuberem, qui habens plenum vſum rationis ſua voluntate ſacros Ordines recepit, ſciens onus caſtitatis illis annexum, voto caſtitatis & Diuini Officij recitatione teneri.

5 Quæſtio in hac materia controuerſa eſt, an ſcilices ordinatus vi, metuve, qui in conſtantem virum caderet, eſto ſuſcipiat Ordinem, continentiæ voto teneatur? In qua quæſtione affirmatiuam partem tuentur, D. Antonin. 3. *part. ſum. tit.* 14. *cap.* 16. §. 18. *verſ. de ſic coacto ordinato*, Sot. *de iuſtit. lib.* 7. *quaſt.* 2. *art.* 5. *verſ. quapropter*, Armil. *verb. Ordo* 8. *num.* 4 Tabiena *eadem verbo* 2. *num.* 17. Archid. *in cap. de Iudæis, in fine, verſ in gloſ.* 145. *diſt.* Sylueſt. *verb. Ordo* 4. *n.* 1. & 2. Henriq. Boich. *in cap. maiores n.* 5. *de Baptiſme*, vbi Butr § *fin. num.* 7. & Abb. *in* §. *Item quæritur, etiam num.* 7. Alberic. *in ſuo dictionar. verb. ordinatus, verſ. virum coactè ordinatum*, Rebell. *de obligat. iuſtit. par.* 2. *lib.* 3. *quaſt.* 12. *num.* 9. Petr. Ledeſma *de matrim. quaſ.* 55. *art.* 4. Paul. Comitol. *reſponſ. moralium lib.* 1. *quaſt.* 55. *n num.* 3. Baſil. Pont. *de matrimon. lib.* 7. *cap.* 29. Diana *moral reſol. tom.* 1. *tract.* 4. *reſol.* 193. Negatiua verò pars, quòd ſcilicet talis continentiæ voto non obligetur, ſuadetur *primò* exemplo matrimonij, quod graui metu extortum irritatur in Iure, *c. virum, de Regular. cap. veniens, de ſponſal. Secundò* exemplo voti metu tali iniecto facti, quod nullum eſt, *cap.* 1. & 2 vbi gloſſ. *verſ. coactus verſ. Item, & in voto, de his, qua vi*; quam ſequitur. Abb. *ibi num.* 11. *verſ. & quartas caſus. Tertiò*, exemplo ſolemnis profeſſionis, quæ pariter ipſo iure eſt irrita, ſi per vim, vel metum granem emittatur, *c. inſinuanti, qui cler. vel vou.*, *ficut c. qui monaſteria* 20. *q.* 1. Nec obſtat quòd vi, vel metu baptizatus adhuc tenetur legibus Chriſtianæ Religionis, *cap. de Iudæis* 45. *diſt.* nam diſpar eſt ratio, quia Baptiſmus eſt Sacramentum neceſſitatis, & ſimiliter legis Chriſtianæ obſeruantia. At Ordo & continentia eſt de conſilio, & voluntate: tum quia Baptiſmi ſuſceptio, & profeſſio legis Chriſtianæ non eſt votum, quod natura ſua petat plenam libertatem, ſicut eam petit perpetuæ continentiæ votum. Quare ita hanc partem negatiuam tenent gloſſ. *verb. conditionaliter. in d. cap. maiores* §. *item quæritur*, dum vltimo loco refert opinionem Ioannis, ob quod videtur in ea reſidere, Hieronym. Paul. *in praxi Cancellaria fol.* 55. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 14. *n.* 3. & *lib.* 1 *c.* 5. *n.* 9. *in com. lit. Q.* Nau. *conſil.* 1. *n.* 8. & *conſ.* 1. *n.* 1. & *conſ.* 3. *num* 8. *de his qua vi, in nouo*, Petr. de Ledeſm. *in ſum. p.* 1. *tract. de ſacram. Ordin. cap.* 6. *diffic.* 3. *dicta* 2. Sayr. *in Claui Regia lib.* 6. *cap.* 4. *ſub num.* 20. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap.* 13. *num.* 3. Cæſar. de Graſſis *deciſ.* 19. *de his qua vi, & deciſ.* 20. Rot. Rom. *deciſ.* 561. *p.* 1 *diuerſ.* Sanch. *de matr. l b.* 7. *diſp.* 29. *num.* 5. Bonac. *de matr. quaſ.* 3. *puncto* 9. *num.* 14. Coninch. *tom.* 2. *diſputat.* 20. *dub.* 14. *à num.* 143. Squillante *de obligat. cleric. part.* 1. *numer.* 80. Marchin. *loco cit. diffic.* 9. Iul. Cæſar Madius *de ſacris Ord mibus cap.* 3. *num.* 7. Hinc Rota *de* 1105. *numer.* 2. *part.* 1. *in recentiſſ.* cenſuit conſtare de metu Antonio illato antequam Sacris initiaretur, cùm aliàs ſolus metus reuerentialis ex præcedentibus minis, aut verberibus, etiam ſine patris expreſſo præcepto, ſufficiat in materia ſuſceptionis Ordinis.

Tertiò, colliges conſtitutum in Sacris, quia debet prædictum caſtitatis votum annexum, non ſolùm circumſtantiam Ordinis ſacri debere Sacerdoti detegere, cùm actuale peccatum carnis patrauit, ſed cùm mente tantùm libidinoſa actui conſenſum præſtitit, argumento *tex. in cap. qui viderit* 32. *quaſt.* 5. & iuxta tradita per Sot. *in* 4. *diſtinct.* 18. *quaſ.* 1. *art.* 4. *verſ. enimuero*, Iacob. de Graſſis *in deciſ. aureis lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 32. † Ratione enim voti clericus fornicans committit ſacrilegium, vt per Vincent. de Franch. *deciſ.* 27. *n.* 2. Luſit. Soar. *tom.* 1. *commun. opinionum lib.* 1. *art.* 7. *de clericu coniugatu num.* 20. *pag.* 175. Cald. Pereira *de nominat. emphyt quaſ.* 19. *numer.* 5 1. *cum ſequent.* Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 12. *col.* 1332. & *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 17. *quaſ.* 7. Fr. Emman. *quaſ. Regular. tom.* 2. *quaſ.* 29. *art.* 2 Sanch. *de matr. m. lib.* 7 *diſp.* 27. *num.* 9. plures ex antiquioribus refert Cened. *ad decretales, collect.* 102. *n.* 2. 6 7

8 Hinc fit non eſſe veram ſententiam Cardin. *in Clement. ad noſtrum verſ.* 7. *numer.* 1. *de hæreticis*, vbi Imola *num. vlt.* & eiuſdem Imolæ. *in cap. vt clericorum, nu.* 8. *verſ. aduertas tamen, de vitu & honeſt. cleric.* Clar. *in* §. *fornicatio num.* 4. & 18. & *in* §. *inceſtus n.* 1. *verſ. ſed nunquid*, Bermond. *de public. concubin. rub. de ſacrileg. num.* 3. Paloth. *de nothis & ſpur. cap.* 16. *num.* 14. *cum ſeqq.* Griland. *in tract. de pœnis omnifar. coitus quaſt.* 15. *num.* 2. Gutier. poſt alios *Canon. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 44. & aliorum, quos refert Sanch. *d. diſp.* 27. *num.* 11. aſſerentium concubitum clerici Sacris inſigniti, eſſe ſimplicem fornicationem, per tex. *in cap. quia circa, de bigamis*, ibi, *cum eis tanquam ſimplici fornicatione notatis, &c.* & per text. *in cap. Presbyter* 28. *diſtin.* ibi, *Presbyter ſi fornicatus fuerit, vel adulterium commiſerit.* Quæ tamen opinio falſa eſt, & ideo contrariam, nempe talem coitum eſſe ſacrilegum meliùs ſuſtinet Menoch. *de arbitr. cent.* 5. *caſu* 418. *nu.* 7. Thom. Doct. *conſil.* 197. *n.* 4 Carol. de Graſſis *de effect. cleric. in prælud. num.* 46, Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 12. *quaſt* 6. *ad finem*, & *part.* 2. *lib.* 6. *c.* 7. *quaſtion.* 12. *verſ. ſed dubræ.* Petr. de Ledeſma *in ſumm. p.* 1. *tract.* 17. *c.* 14. *concl.* 2. Bened. Ægid. *in tract de priuileg. beneſt. art.* 11. *num.* 10. citati à Gutier. *d. cap.* 7. *à numer.* 7. *cum ſeqq.* Sayr. *in Claui Regia lib.* 8. *c.* 2. *num.* 1. *ad fin.* Suar. *de Relig lib.* 2. *c.* 6. *n.* 12. multi, quos refert, & ſequitur Sanch. *diſp.* 27. *num.* 19. aſſerentes teneri clericum illam circumſtantiam voti annexi Ordini ſacro tanquam mutantem ſpeciem, in Confeſſione exprimere, & ita dicere ſe eſſe clericum in Sacris, & illam ſimiliter declarare ſe peccaſſe cum clerico; cuius

rei ratio eſt, quia vltra fornicationem virtuti temperantiæ contrariam, peccauit contra virtutem Religionis violans caſtitatis votum, ac per conſequens ſacrilegium committit, quod eſt rei ſacræ violatio, iuuat text. *in cap. de his*, ibi *vt ſacrilegi, 27. diſtinct.* Vnde profeſſus in Religione, & Sacris initiatus, ſi caſtitatem violet, ſi votum ſacri Ordinis & Religionis differunt ſpecie, vtramque circunſtantiam tenetur confiteri, aliàs ſecus. Ità Iacob. de Graff. *in deciſ. aur. lib. 1. cap. 20. num. 11.* Ægid. de Coninch. *de ſacrament. diſp. 20. dub. 3. n. 31.* Henriq. *in ſum. lib. 1. de Pœnit. cap. 7. numer. 6.* Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. cap. 40. dub. 6. num. 40.* Sanch. *d. diſp. 27. nu. 25. cum ſeqq.* Homobon. *in exam. Eccleſiaſt. tract. 4. c. 3. queſ. 27.* Filliuc. *in queſt. moralib. tom. 2. tract. 40. cap. 9. num 124.* Diana *moral. reſolut. p. 1. tract. 7. reſol. 4.*

9 Neque obſtat text *in d. cap. quia circa*, reſpondetur enim, quòd ideo ibi dicitur fornicatio ſimplex, non quia non ſit etiam ſacrilegium, ſed vt diſtinguatur ab aliis luxuriæ peccatis ſpecialiori qualitate, & ſubſtantia affectis, in quæ incidit aliquando Presbyter, verbi gratia, ab adulterio, ſtupro, vel inceſtu. Ita Azor. *inſtit. moral. part. 3. lib. 3. cap. 17. queſ. 7. verſ. in hac.* Sed meliùs accedendo menti & diſpoſitioni textus dicendum puto in eo vocari ſimplicem fornicationem in ordine ad bigamiam excludendam, quam non incurrit clericus concubinarius, ſuppoſito quòd non habuit animum contrahendi matrimonium de facto & ita vocabitur ſimplex fornicatio ex parte effectus, & vt diſtinguitur à copula, quæ fit cum effectu maritali, iuxta *cap. nuper. de bigamis*; non tamen vocatur ſimplex ad excludendam malitiam contra religionem, & ideo ille tex. non vocat clericum ſimplicem fornicarium, ſed tanquam ſimplici fornicatione notatum. Ad text verò *in d. cap. Pres-*
10 *byter.* reſpondetur † nihil aliud ſignificare, niſi quod fornicatio clerici cum ſoluta non eſt dicenda adulterium, prout nonnulli affirmabant, de quibus Me-
11 noch. *d. caſu 418.* † quia videbatur dari quoddam coniugium ſpirituale inter clericum & Eccleſiam, imò dicebant dari ſtuprum cum inceſtu, vt per Menoch. *dict. loco*, Gutier. *dict. cap. 7. numero 37. cum ſequentibus.*

12 Verùm licèt communis opinio, de qua *ſuprà*, teneat coitum clerici dici ſacrilegium, tamen reſpectu perſonæ mulieris, cum qua fornicationem committit, vt ſimplex reputatur, Benedict. Ægid. *d. art. 11. numer. 10. verſ. vtcumque* & in hanc opinionem potius inclinarem, cui adſtipulantur Menoch. *in addit. ad tract. de arbitr. caſu 209. num. 6. verſ. tertia opinio*, Surd. *de alim. tit. 5. q. 7. n. 44.* & Steph. Gratian. *d. cap. 35. num. 24.*

13 Hinc à Doctoribus communiter reſoluitur, & vt æquius recipitur filium clerici in Sacris conſtituti ſuæ poſſe matri ſuccedere, ex eo, quia reſpectu illius talis coïtus non eſt damnatus, neque punibilis; & ita hanc opinionem tenent Perez *tit. 2. lib. 6. Ordin. pag. 69.* & latius *tit 8. verſ. vtrum autem, lib. 8. pag. 297.* Auend. *d. l. 9. Tauri gloſ. 5. cum ſeq.* ac proinde cum huiuſmodi fornicatio ex parte ipſius mulieris non ſit coïtus damnatus, & punibilis, poteſt filius matri ſuccedere, iuxta tradita per Negreiros *in introduct. vltim valunt. lib. 2. cap. 17. num 5.*

14 Contrariam tamen opinionem, imò filium clerici in Sacris conſtituti non ſuccedere matri, tenent Anton. Gomez *l. 9. Tauri num. 15. in fine*, & *ibi* Fernandez *num. 34.* Matienſ. *l. 9. gloſ. 4. & numer. 6. 7. 8. tit. 8 lib. 5. noua recopil.* Mench. *de ſucceſſ. creat. §. 10. num. 47.* Peregr. *de iure fiſci lib. 3. tit. 8. numer. 37. in medio.* Gam. *deciſ. 136.* vbi Flores. Molin. *de Inſtit. tract. 2. diſput. 167. verſ. licet, aliàs numer. 8.* Spin. *in ſpeculo teſtam gloſſ. 16. princip. num. 18. & 19. 89. & 90.* Gutier. *practicab. lib. 2. queſt. 102. per totam*, Bernard. Greuæ. *ad pract. Cameræ Imp. lib. 2 concluſ. 115. conſil. 1. num. 2.* Azor. *moral. inſtit. part. 2. lib. 2. cap. 6. queſ. 5.* Leſſi. *de Iuſtit. lib. 2. cap. 19. dub. 6. num. 56.* Et ex eo confirmatur, quia non poteſt negari huiuſmodi coïtum etiam ex parte matris punibilem eſſe, & damnatum, cum in Iure multæ ſint contentæ pœnæ contra clericorum concubinas: dicitur enim † coïtus 15
dãnatus ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut conſtitutionem Iuris imponitur; vt per Bern. *de publicis concubinar. propè finem, in verſ. qui etiam filios, numero 73.* Boſſ. *de coitu damna. numero 38.* Clar. *in §. fornicatio, numero 5.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. queſt. 11. num. 16* Stephan. Gratian. *d. cap. 35. num. 20.* Molin. *de iuſt. tract. 2. diſp. 167. verſ. licet in*
concluſione. Et † vt filius non ſuccedat matri, ſufficit 16
eſſe ſuſceptus ex coitu damnato, vel punibili: itaut non requiratur vterque ſimul, ex Valaſc. *conſult. 29. num. 13.*

Quare has contrarias opiniones diſtinctionis 17
fœdere componendas duxi cum doctiſſ. D. meo Petro Barboſa *in priuatis ſchol. ad l. ex facto §. ſi quis rogatus il. 1. verſ. ad Ord. ff. ad Treb.* quod ſcilicet *prima* opinio procedat in clerico, qui ſuſcepit filium ex muliere ſoluta, quam pro concubina non habebat; nam in his terminis verum eſt mulierem non puniri, nec reſpectu illius poteſt dici talis coitus damnabilis, aut punibilis. *Secunda* verò opinio habet locum in clerico, qui ſuſcepit filium ex concubina ſua, cum in noſtris Hiſpaniæ Regnis concubina clerici acriter puniatur: quæ quidem reſolutio ſemper intelligenda eſt de clericis in Sacris conſtitutis, nam filios clerici in minoribus, etiam beneficium Eccleſiaſticum habentis ſuccedere matri abſque dubio reſoluunt Azor. *d. c. 6. q. 5. verſ. accedit.* Stephan. Gratian. *d. c. 36. n. 48.*

Caſtitatem & continentiam Ordini per ſe acce- 18
pto annexam clericus obſeruare debet, cùm enim templum & vas Domini, ac ſacrarium Spiritus ſancti eſſe debeat, indignum eſt dici eum cubilibus, & immunditiis deſeruire, D. Paul *ad Roman. 13. cap. decernimus, & per tot. 28. diſt. cap. propoſuiſti, cum ſequentib. 82. diſt. cap. 1. & per totam 15. queſ. 8 cap. à multis, de ætate, & qualit. cap. vt clericorum, de vita & honeſt. cleric.* plura refert Bened. Ægid. *de priuil. honeſtat. art. 11.* Demoſth. *in oratione contra Timocratem* ſit ait: *Ego enim arbitror, qui ſacras ædes ingrediatur, qui curam diuinarum rerum præſit, eum non modo ad certum aliquod dierum tempus caſtum eſſe debere, ſed per omne ſpatium ætatis ab iſtiuſmodi ſtudiis fuiſſe purum, oportere*, & Cicer. *2. de legibus, ad Diuos*, inquit, *adeunto caſte, qui ſecus faxit, Deus ipſe vindex erit.* Ethnici enim immolare victimas eos prohibebant, qui minimè puri, & integri ad immolandum accederent, vnde Tibull. *lib. 2.*

Vos quoque abeſſe procul iubeo, diſcedite ab aris,
Queis dedit heſterna gaudia nocte Venus,
Caſta placent Superis, &c.

Mundamini, qui fertis vaſa Domini, *Eſaiæ 52.* 19
neceſſe eſt, vt munda ſtudeat eſſe manus, quæ alios mundare debet, *c. neceſſe 1. queſ. 1.* D. Auguſt. *ſerm. 16. ad Presbyt.* D. Chryſoſt. *lib. 6. de Sacerd.* & qui ſancti non ſunt, ſancta tractare non poſſunt, atque alieni effici debent à miniſterio, quod viuendo illicitè polluunt, *cap. Maximianus 81. diſtinct.* circa quam clericorum caſtitatem multa ſcribunt Thom. Doct. *conſ. 147. n. 4.* Carol de Graſſis *d. prælud. à n. 25.*

Continentia in clericis, quia non eſt de Iure di-

uino,

nino, sed duntaxat de Iure positiuo, vt præter citatos *suprà num. 5.* resoluunt Abb. *in cap. vt clericorum n. 5. de vit. & honest. cler. & in c. cùm olim. n. 5. de cler. coniug.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 15. num. 61.* Homobon. de Bonis *de humana vita stat. b. part. 1. c. 19. prope finem vers. quoad secundum,*
21 † non est de substantia, & essentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantùm accidens ex statuto Ecclesiæ, D. Thom. *2. 2. quæst. 88. art. 11.* Rota *diuers. part. 1. decision. 560. num. 10. & decis. 361. num. 11.* Bellet *d. tit. de disciplina clericali §. 8. num. 9.*
22 † ideoque Papa dispensare potest, vt promoti ad Sacros Ordines matrimonium contrahant. Ita Sot *lib. 7. de iusti. quæst. 4. art. 2. vers. hic patet, & in 4. sentent. dist. 38. quæstion. 1. art. 1. vers. dubium,* Abb. *in c. cum olim. numer. 5. de clericis coniug.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 14. §. 5. & § 8.* Bellet. *d. § 8. n. 11.*

23 Prout etiam summum Pontificem posse dispensare cum Religioso professo, vel Moniali super voto castitatis, & continentiæ, vt matrimonium contrahant, tradunt D. Thom. *in 4. distinct. 38. quæst. 1. a. 4. circa med.* vbi Rich. *art. 9. q. 1.* & Sot. *q. vnic.* Duran. *q. 2.* Pal. *q. 4. art. 4. concl. 11. & 12.* D. Antonin. *p. 2. tit. 11. cap. 2. 3.* Borgas *in tr. de irregul. p. 6. rub. de sponsal. & matrim. n. 7. & 11.* Nauar. *com. 2. de regul. n. 57. & de reddit. Eccles. q. 1. monita 55. n. 9. & consil. 5. de statu monach. n. 7. & consil. 16. de sponsal.* Gama *decis. 379. num. 1.* Grassis *in decis. aureis lib. 2. c. 31. num. 22. & 23.* Ioan. Ramirez *de consi m. Ordinis D. Iacobi c. 5. n. 25.* Motta *eod. tr. lib. 2. c. 1. §. 12. à nu. 7. & c. 2. §. 7. à n. 7.* Cald. Pereira *de nominat. quæst. 20. num. 29. & 32.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 16. numer. 16. cum seq.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 15. art. 1. & 1. & quæst. 26. art. 1. & tom. 3. quæst. 1. art. 5. & 8. & quæstion. 27. art. 6.* Henriquez *lib. 10. c. 14. §. 5. in gloss. litt. A, & lib. 11. cap... § 11. & lib. 12. cap. 5. §. 7.* P. Ribaden. *in lib. pro defensione Societatis IESV, cap. 15. 17. & 18.* Lessi. *de Iustitia lib. 2. cap. 40. dubit. 14.* Cened. *ad Decretal. collect. 124. num. 4.* latè Trasmiera *in tr. de polygamia lib. 2. quæst. 17. à num. 29.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Religiosorum lib. 3. quæst. 36.* Ioan. Valer. *de differen. inter vtrumque forum, verb. dispensatio differ. 6 numer. 5.* Basil. Pont. *de imped. m. Matrim. cap. 1. §. 3.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 7. cap. 10. num. 83.* Rebel. *de obligat. iustit. part. 2. lib. 3. quæst. 4 num 8.* Gutier. *de Matrim. cap. 122. num. 1.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. disp. 8. num. 6. & in præceptu Decalogi lib. 5. cap. 2. num 9.* Bellet. *d. §. 8. num. 12.* Quamuis D. Thom. ante locum *suprà* citatum *in 2. 2. quæst. 83. art. 10. & quæst. 88. art. 11.* contrarium resoluat per tex. *in cap. cùm ad monasterium, de statu Regul.*
24 † intelliguntur enim illius verba finalia, & ibi, *quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere,* in sensu composito, idest, cum monacho manente monacho; nam in sensu diuiso, idest, faciendo de monacho non monachum, & extrahendo eum à Religione, bene potest Papa dispensare, Valent. *tom. 3. disp. 10. quæs. 4. puncto 2.* Vasquez *disp. 165. num. 104.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 7.* Less. *de iustitia lib. 2. cap. 41. à num. 4.* Motta *lib. 2. c. 2. §. 7. num 10.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 397. vers neque verò.* Basil. Pont. *d. 6. 3. versic. sed quamuis,* Nicol. Garc. *dict. c. 10. numer. 92. & 93.* Sanch. *d. lib. 5. cap. 1. numer. 16.* Barth. à S. Fausto *d. quæst. 36. num. 12. & lib. 7. q. 48.* Et ideo dispensatum fuisse cum Ramiro Rege Aragonum, vt relicta Religione, & Episcopatu, Regnum susciperet, & vxorem, attestantur Palud. *in 4. dist. 38. quæs. 4. art. 4.* Luc. Marinæ Sicul. *lib. 8. de mirabil. Hispaniæ, c. vlt.* Ioan. Vasæ. *in chronica c. 18.* Barthol. à S. Fausto *d. q. 36. n. 6.* Ac etiam cum Constantia professa in Monasterio Panormitano filia Rogerij Regis, vt Religione deserta nuberet Henrico VI. Frederici Imp. filio, dispensasse Cœlestinum III. referunt Cened. *ad Decretal. collect. 124. numer. 5.* Pineda *in vita D. Ioannis Bapt. lib. 1. ar. 1. c. 6. pag. 84.* Didac. de la Motta *in tract. de confirmat. Ordinis Militiæ S. Iacobi de Spata lib. 2. c. 2. §. 7. ad 7. nu. 13. pag. 243.* ibi, *Et quod Cœlestinus Papa III. dispensauerit cum Constantia filia Rogerij Regis Henrici Sexti, quæ erat Sanctimonialis in Panormo, & natus est ex tali coniugio Fredericus XI. certum est,* & inter alios Doctores tradunt Card. Caiet. *2. 2. quæs. 88. art. 11.* Fr. Mich. de Medina *de sacrorum hominum continent. lib. 5. c. 18. 31. & 33.* Illescas *in Hist. Pontif. lib. 5. c. 31.* &c. Francis. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comp. 19. n. 124.* Barthol. à S. Fausto *dict. q. 36. n. 6. in fine.* Trasmiera *vbi suprà n. 33.* Et dispensatum etiam fuisse per Alexandrum III. cum Nicolao Iustiniano Sacerdote Monacho in Monasterio S. Nicolai Ordinis S. Benedicti ad instantiam Vitalis Venetorum Ducis, tradunt Barthol. à S. Fausto *d. q. 36. n. 5.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, lib. 3. c. 5. n. 7.* Pineda *in monarch. Eccles. p. 3. lib. 6. c. 7. §. 1. pag. 34.* Trasmiera *d. q. 17. n. 34.* & Alexandrum VI. dispensasse cum Cæsare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret filiam Ducis Valentiniani refert Cened. *d. n. 5.* & nouè dispensasse Gregorium XIII. cum fratre Illustrissimi Card. Ioyosæ Galli Sacerdote professo, & Prouinciali Ordinis Capucinorum asserunt Barthol. à S. Fausto *d. q. 36. à n. 8.* Trasmiera *d. q. 17. n. 35.*

ALLEGATIO XVI.

Episcopus in qua ætate constitutis Ordines maiores conferre possit, & de pœna Ordinantis, & Ordinati ante legitimam ætatem?

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus ante 22. annum, Diaconus ante 23. inchoatos, Presbyter ante 25. per diem incœptum promoueri non debent.*
2 *Anni bissexti dies computandus non est pro legitima Ordinis ætate.*
3 *Anni an sint computandi iuxta ritum, & vsum Ecclesiæ?*
4 *Ætates pro suscipiendis sacris Ordinibus positiuo Iure sunt constitutæ.*
5 *Ordinis sacramentum si pueris, furiosis, & his, qui vsu rationis carent, administretur, characterem imprimi in eorum anima.*
6 Cap. vnicum, de clericis per saltum promotis, *declaratur.*
7 *Infanti Tonsuram conferens, quam pœnam incurrat?*
8 *Suspensio, quam contrahit promouens carentem ætate non incurritur ipso iure.*
9 *Episcopus suspensione durante si celebret, vel Ordines conferat, an fiat irregularis ostenditur.*
10 *Promotus ante legitimam ætatem est ipso iure suspensus, intellige de promoto ad maiores Ordines,* vt, num. 14.
11 *Promotus ante legitimam ætatem, & in susceptis Ordinibus ministrans, fit irregularis.*
12 *Suspensus impeditur ea exercere, quæ ab Ordine Iurisdictione,*

risdictione, vel administratione Ecclesiastica pendent.

13 *Promotus ante legitimam ætatem ascendendo ad altiores Ordines incurrit irregularitatem. Intellige vt num.* 14.

15 *Papa solus dispensat in suspensione, quam incurrit promotus ante legitimam ætatem.*

16 *Irregularitatem contrahit, qui inexpleto anno* 24. *suscepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel sine titulo, vel ab alieno Episcopo, aut sine dimissoriis.*

17 *Ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter suspensionem non incurrit.*

18 *Verba* temerè præsumpserit, *dolum, ac temeritatem significant.*

19 *Non comprehendunt illum, qui bona fide, ignoranter, aut imprudenter aliquid facit.*

20 *Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide testimonio suorum parentum non remanet suspensus.*

21 *Celebrans ante legitimam ætatem bona fide credens id sibi licere, irregularitatem non incurrit.*

22 *Peccat tamen mortaliter celebrando sciens se non habere legitimam ætatem.*

23 *Ordinatus ante legitimam ætatem, bona fide, illa interveniente, rectè poterit Ordines exequi sine dispensatione.*

24 *Regulares, sicut & clerici ante legitimam ætatem Ordines suscipientes sunt suspensi ipso iure.*



1 SVMMVS Pontif. Clemens V. constituerat olim *in Clement. fin. de ætate, & qualit.* vt alio non obstante impedimento Canonico, posset quis liberè in decimooctauo anno ad Subdiaconatus Ordinem promoueri, in vigesimo ad Diaconatum, & vigesimoquinto ad Presbyteratum. Iure verò nouissimò Concil. Tridentin. *sess. 23. de reformat. c.* 12. præcipitur, vt nullus ad Subdiaconatus Ordinem ante 22. annum, ad Diaconatus ante 23. & ad Presbyteratum ante 25. ætatis suæ promoueatur; ac insuper statuit eadem in singulis Ordinibus tempora in Regularibus quoque personis esse attendenda, priuilegiis quoad hoc penitus exclusis, cùm olim meritis exigentibus possent in minori ætate promoueri, *in cap. monachus* 71. *distinct.* Prædictum verò annorum numerum in singulis Ordinibus sufficit attigisse, nisi contrarium exprimatur in Canone, sicut olim expressum erat *in d. c.* 1. 78. *distinct. & in c. cum in cunctis, de elect.* & idem de ætate Acolytatus intelligendum videtur *d. c. in singulis, cum gloss.* Ratio huius resolutionis est, quia propria significatio dictionis, *ante*, de qua *in Trid.* est excludere illud, cui præponitur, vt in his terminis diximus *de diction. vsufreq. dict.* 33. *n.* 5. nam quando perfectum, & consummatum annum requirit idem Concilium, hoc ipsum exprimit addendo particulam, *expletum*, prout *sess.* 25. *de Regular. c.* 15. ibi, *ante decimumsextum annum expletum*, &c. tum quia si annus adimpletus requireretur, non posset quis promoueri ad Subdiaconatus Ordinem, nisi in 23. anno, & ad Diaconatum in 24. & ad Presbyteratum in 26. quod manifestè aduersatur Concilio Trident. & hoc non esset antè, sed post. Quare ita docent Nauarr. *in c.* 25. *num.* 69 *cum sequentib. & num.* 103. Zerol. *in praxi Episcop. verb. Ordo* §. 1. Maiol. *de irregul. lib.* 1. *c.* 30. *numer.* 8 Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p.* 1. *c.* 4. *num.* 31. Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 19. §. 2. *& lib.* 13. *c.* 38 §. 2. Petr. de Ledesm. *in summ. p.* 1. *tr. de sacram. Ordin. c.* 7. *princ.* Piasec. *in praxi noua Episcopali, p.* 1. *c.* 2. *rub. de requisitis ætatis, num.* 23. *pag.* 34. Moneta *de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 19. *num.* 11. Fr. Emman. *quæst. regular. tom.* 3. *q.* 23. *artic.* 6. Armend. *in additi. ad recopil. legum Nauar. lib.* 1. *tit.* 2. *l.* 1. *de ætate, in declarat. n.* 4 Bonacina *de Sacram. disput.* 8. *quæst. vnic. punct.* 5. *num.* 12. Nicol. de Garcia *de beneficiis p.* 7. *c.* 4. *n.* 2. Auila *de censur. part.* 3. *disput.* 5 *dub.* 7. *net.* 21. Valer. Reginald. *in prax. fori pœnitent. lib* 30. *tr.* 3. *n.* 166. Coninch. *de Sacram. tom.* 2. *disp.* 20. *n.* 102. Bonac. *de censur. extra Bull. disp.* 3. *q.* 1. *punct.* 1. *numer.* 4. Sayr. *de censur. lib* 6. *c.* 21. *num.* 3. & 4. Molfes. *in sum. Theologiæ moralis p.* 1 *tract.* 2. *c.* 12. *numer.* 3. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *quæst.* 39. *art.* 2 Carol. de Grassis *de effectib. clerical. in prælud. nu.* 289. 291. & 295. Zipæ. *in analytica postremi Iuris Ecclesi. enarrat. sub titul. de elect. num.* 11. Vgolin. *de officio Episcopi c.* 26. §. 6. *num.* 4. & 5. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract.* 1. *num.* 10. *q.* 60. *vers. ad maiores*, latè Gutier. *canon. lib* 1. *capit.* 26. *numer.* 8 *cum seqq.* Albert. Trott. *de vero & perfecto clerico c.* 27. *n.* 2. Philiarch. *de officio sacerd. tom.* 1. *p.* 2. *lib* 1. *cap.* 13. *in fine*, latè Philibert. Marchin. post hæc scripta & impressa in lucem editus, *in tract. de sacram. Ordinis tract.* 2. *p.* 5. *c.* 2. *per tot.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c* 7. *num.* 3. & *c.* 8. *num* 4. nouissimè Sanch. *in opusc. moral. lib* 7. *cap* 1. *dub* 33. D. Acuña *in commentar. ad cap. Subdiaconatus n.* 1. *dist.* 77. Aduertas tamen quòd sufficit ad singulos Ordines per vnum medium diem annum necessarium a Concil. Trid. inchoatum fuisse, Coninch *de Sacram. disp.* 20 *dub.* 10. *n.* 102. Bonac. etiam *de sacram. disp* 8. *q. vnic. puncto* 5. *num.* 12. Petr. Ledesm. *in sum. tom.* 1. *de sacram. vbi de Ordin. c.* 7. Diana *d. p.* 2. *tract.* 2. *miscel. resol.* 29. nam regula est in Iure nostro quod siue agatur de materia fauorabili, siue de materia odiosa, vel pœnali, vbicumque requiritur ætas ad aliquem actum, vel exercitium, sufficit attigisse primum diem vltimi anni, quia annus cœptus habetur pro completo, glos. *verb. decimumoctauum annum, in Clem fin. de ætat. & qualit* glos *in Clem. ad nostram, de Regul.* Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 26. *num.* 3. Ceuall. *commun. contra comm. q* 523. *post n.* 4. Gironda *in tr. de priuilegiorum, & exempt explicat n.* 1142. vbi *n. seq* id limitat quando pro essentiali forma requiritur annus impletus.

Regulares virtute suorum antiquorum priuilegiorum non posse ordinari ante legitimam ætatem præscriptam a Concil Trident. *d. c.* 12. tenent Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 23. *art* 6. & 8. & *in addit. ad summ. tom.* 4. *c.* 77. *conclus.* 1. Sayr. *de censur. lib.* 6. *c.* 12. *n.* 14 & 15. Fr. Ludou. Miranda *d. q* 39. *art.* 2. vbi asserit se nescire de aliqua concessione, quæ id concedat Regularibus post Trid & Sixtum, refert Portel. *in dubiis regular. verb. Ordines sacri n.* 1 me citato *in hoc loco* Marchin. *d. tract.* 2. *p.* 1. *cap.* 3. *num.* 6.

Pro legitima Ordinis ætate non est computandus dies Bissextilis, nec de illo curandum, cùm annus à Iure determinatus intelligatur ex 365 diebus continuis: ita Henriq. *in summ lib.* 10. *c.* 19 §. 2. Aloys. Ricc *in praxi fori Ecclesiastici post resol.* 276. *in notabilib. de materia Sacram. Ordinis vers quoad interstitia in* 2. *edit* Martin. Fornar. *de ordine cap.* 3. *n.* 6. Quamuis contrarium, immò diem bissextilem in ætate ordinandorum semper includendam, existimauerint Bonacin. *d. puncto* 5. *n.* 14. & Molfes. *d. tr.* 2. *c.* 12. *n* 8. Marchin. *d. p.* 5. *c.* 4. *n.* 13. & qualiter sit computandus annus ad Ordines recipiendos an more astrologico per tot menses, & dies, an verò more Ecclesiastico, iuxta quod accidit in Kalendarium? Vide *infra alleg.* 18. *n.* 2. 2

Sed dubitans an habeat legitimam ætatem ad

Ordines & beneficia, vel alium actum requisitum, non potest cum huiusmodi dubio Ordines suscipere, donec constet de ætate; quia possessio est pro præcepto, & ideo illud seruare oportet; secus in eo casu, quo quis facta debita diligentia dubius adhuc est an expleuerit viginti & vnum annos ad ieiunandum; quia tunc oon est possessio pro præcepto ieiunij, sed pro libertate illius dubitantis. Ita Thom. Sanch. *de matrim. l. 2 disp. 41. n. 38.* Ioan. Sanch *in select. disp. 43. n. 6. & 7.* Castro Palao *tom. 1. disp. 3. punct. 8. num. 7.* & plures qoos refert, & sequitur Antonin. Diana *Moral. resol. p. 4. tract. 3. resol. 21. per tot.* Quare si in ætate ad ordioes vnus dies ant hora desideretur, vitiatur factum, quia hic non habet locum regula illa, quod parum distat, nihil distare videtur, sicut nec in aliis in quibus ius tempus præfinitum exigit: ita Henriq. *in sum. lib. 7. c. 20. §. 2. in glos. lit. O,* Basil. Ponti. *de matrim. lib. 7. cap 65. num. 1.* nouissimè Diana *moral. resol. p. 5. tract. 5. resol. 17.*

4 Huiusmodi ætates pro suscipiendis Ordinibus requisitæ non alio quam positiuo, & Canonum Iure constitutæ sunt, nec quidem de iure diuino aliquo fuit determinata ætas ad necessitatem Sacramenti Ordinis, vt bene firmat Sot. *in 4. senten. dist. 25. q. 1. art. 2. concl. 3.*

5 Vnde † si huiusmodi Sacramentum pueris, furiosis, vel amentibus, qui vsu rationis carent, administretur, characterem in eorum animam imprimi certò credendum est, ex S. Bonauent. *in 4. sentent. dist. 25. q. 2. art. 2.* vbi Sot. *q. 1. art. 2 conclus. 3.* Ioan. Andr. *in cap. 1. n. 5. de clerico per saltum promoto,* Catechesis Rom. *sub tit. de sacram. Ordinis §. sequitur,* Gregor. de Valentia *tom. 4. disp. 9. q. 4. punct. 1.* Nauar. *cons. 2. n. 4. de his quæ vi metúsve causa fiunt, & cons. 7. n. 3. de temporibus ordin.* Coninch *d. disp. 10 dub. 10. n. 94. & 97.* Vasq. *1. p. tom. 3. disp. 246. cap. 1.* Bonacina *d. disp. 8. q. vnic. punct. 5. num. 1.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 26. n. 18.* nouissimè me citato *in hoc loco* Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib. 2. c. 13. n. 36.* Ex ea ratione, quia † *in cap. vnico de clericis per saltum promotis,* habetur illos non esse reordinandos, qui intra, id est, ante discretionis annos, acceperunt minores Ordines; tum quia vsus rationis videtur solummodo requiri in suscipientibus Sacramenta, quæ consistunt in aliquo actu ipsius suscipientis, sicut est matrimonium, quod consistit in mutuo contrahentium consensu; & Pœnitentia, ad quam necessarius est dolor, & coofessio, qui sont actus pœnitentis: in suscipientibus verò Sacramenta, per quæ datur aliqua potestas, quæ est prior actu, non videtur necessarius vsus rationis, sed sufficit capacitas potentiæ, seu potestatis, quæ confertur; & ita colligitur ex resolutis per Doctores supra allegatos.

Vnde fit Episcopum non posse dispensare super ætate ordinandorum, sed reqoiri Papæ dispensationem, *c. dilectus, de temp. Ordin.* Emman. Sà *verb Ordo num 19.* Alzed. *de præcell. Episc. dignit. p. 2. cap. 6. num 64.*

Restat iam, vt videamos, quæ pœna Iure sit constituta aduersus Episcopos ordinantes aliquem nō habentem ætatem requisitam, & contra sic promotos? Et agendo prius de ordinante, adduco decisionem tex. *in cap. vel non est compos, de temporibus ordinat.* & *ibi* Abb *num. 4.* vbi probatur infaotem in Diaconum ordinans, à collatione cæterorum Ordinum suspensione dignum esse, in conferente verò infanti clericalem Tonsuram Bonifac. VIII. sanciuit ne per annum Tonsuram alteri dare posset, *in cap. final. de tempor. ordinat. lib 6.* Sed difficultas est, quare conferens infanti clericalem Tonsuram ab illius collatione tantùm suspendantur, & conferens eidem Diaconatus Ordinem, non tantùm à collatione illius, sed etiam cæterorum suspensione dignus sit? De quo vide Campan. *in diuersorio iuris Canon. rub. 7. cap. 4. num. 2.* vbi rationem reddere multis nititur.

Suspensio hæc, quam de Iurè contrahit promo- 8
uens ætate carentem, non incurritur ipso iure, provt resoluunt Tabien. *verb. Ordo 3.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 30. num. 9.* Vnde non incurrebat irregularitatem si in Ordinibus, à quorum collatione erat suspensus, ministraret, ex Rebuff. *in praxi benef. tit. de clericis malè promotis gloss. 2. n. 7.* remissiuè Quarant. *in sum. Bullary verb. Ordo, in prin. c. vers. an.*

Si tamen prædicta sospensione durante auderet 9
alium Ordinibus initiare, fieret quidem irregularis; suspensus enim à collatione Ordinum, illos conferendo irregularitatem contrahit, ex Syluest. *verb. suspensio num. 5. vers. Si verè ab Ordine;* cum Concil. Trident. nullam in hoc casu apponat pœnam, nec Constiturio Pij II. & cum altera Sixti V. quæ in illo loquebatur, redacta sit ad terminos Ioris communis, per Clement. VIII. *in sua Constit.* incip. *Romanum Pontif sub Dat. pridie Kalend. Marty 565.* vt refert Sayr. *in floribus decis. sub tit. de tempor. ordinat. decis. 27.* viget tantùm suspensio *dict. cap. vel non est compos.*

Pœna verò promoti ante legitimam ætatem erat suspensio de Iure communi ab illorum exequutione vsque ad ætatem legitimam, *d. cap. vel non est compos,* talis tamen suspensio non erat ipso facto, sed ferenda, vt per glos. *ibi,* & Nau. *cons. 23. n. 5. de tempor. ordinat. in antiq. edit.* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap. 3. num. 1. & 2.* Auila *p. 3. disp. 5 dub. 7. vers. de secunda,* D. Acuña *in dict. cap. subdiaconus num. 4. dist. 77.* Per Constit. verò Pij I *Lincip. Cum ex sacrorum,* relatam *all. g. seq num. 10.* fit ipso iure perpetuò suspensus, donec absolutionis beneficium impetretur, vt per Couar. *in Clem. si furiosus part. 1. §. 1. numer. 4.* Rebuff. *in praxi benefic. part. 2. tit. de cleric. ad sacr. Ordines promot. gloss. 4. num. 3.* Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 61. num. 5. & 6.* Graff. *in aur. decis. part. 1. lib. 4. cap. 27. num. 23.* Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 30. num. 19.* Nauar. *in man. cap. 25. num. 70. & cap. 27. n. 155.* Henriq. *in sum. lib. 13. c. 38. §. 1.* Sayr. *de censur. lib. 4. cap 14. n. 11* Auila *eod. tract. p. 2. disp. 5. dub. 7. per tot* D. Acuña *vbi proximè num. 6* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic c. 8. p. 2. & 3* Lezana *in sum. quæst. Regul. cap. 14. num. 2.* Quarant. *d. verb. Ordo, vers. colligitur ex dictis,* Bonacin *de sacrament. disputat. 8. quæst. vnica punct. 5. n. 13.* bene Rot. *in Illerden. portionis de Bonauerre 8. Nouemb. 1613.* coram *Illustrissimo Patriarcha Mazanedo,* impressa per Farin. *decis 481. num. 5. p. 2. recent.* Ex quibus autem probetur quis promotus aote legitimam ætatem? Vide Rot. *in Meliten. Abbat. a 72. Nouemb. 1591.* coram *D. Gypsio,* impressa per Marchesan. *de commission. part. 1. pag. 140. secundum nouam impress.*

Si hac durante suspensione promotus ante le- 11
gitimam ætatem, io susceptis Ordinibus ministrare præsumpserit, fieret irregularis, ex dicta Pij II, *Constitutione,* vt per Aloys Ricc. *in praxi aurea, resolut. 105. num. 1.* Gutier. *dict. lib. 1. cap. 16. num. 22.* Quidquid teneat Diana *moralium resol. tom. 2. tract. 4. de Sacram. resol. 182. in fine.* nam † suspensus impe- 12
ditur ea exercere, quæ ab Ordine, iurisdictione, vel administratione Ecclesiastica pendent, ac proficiscuntur, ex traditis per Vgol. *de censur. tab. 4. c. 6. in princ. & §. 1.* Mari. Alter. *eod. tract. tom. 2. disp. 4. c. 1. vers. & attendendum est,* Suar. *tom. 5. disp. 26 sect. 1. num. 3.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1 tit. 1. de clericali discipl. §. 5. num. 53.* Monetam *de distribut. quotid part. 2. q. 15.*

num.7. eumque præterea tanquam impeditum exercere Ordines, si interdum se ingessetit Diuinis, irregularem fieri sanciuit Pontifex in cap.1.de sent. & re iudic. lib.6. Vnde excommunicatus solummodo pœnam irregularitatis incurrit exercendo illos actus, qui sunt specialiter deputati alicuius Ordinis ministerio, Miranda d. quæst.39. art.9. Quinimò
13 † ascendendo ad altiores Ordines eandem incurret irregularitatem, cùm dicatur ministrare in promotis, Maiol. de irregul. lib.1. cap.2. num.11. & lib.4. c.33. num.2.

14 Intellige de promoto ad sacros Ordines, ante ætatem, vt patet ex d. Bulla Pij II. ibi. se faciunt ad sacros Ordines promoueri; cuius pœna non comprehendit illos, qui ante legitimam ætatem minores Ordines etiam mala fide reciperent, vt per Nauar. cons.31. num.4. de tempor. ordinat. in nouis, Suar. tom.5. disputat.31. num.23. Bonacin. de censur. disput.3. quæst.6. puncto 5. num.5. vers. imò. Salzed. ad Bernard. cap.26. vers tertiò erit, Sayr. de censur. lib.6. cap.12. num.9 Marchin d. cap.3. numer.9. Bellet. dict. §.5. num.6. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part.4. decis.93. num.5. Diana moral. resol. p.5. tract.10. resol.30.

15 Ordinatus igitur ante legitimam ætatem cùm remaneat ipso iure suspensus, si temerè Ordines recepit, necessarium est, vt priusquam Ordinem exerceat, à suspensione absoluatur, neque ante, etiamsi attingat ætatem per sacros Canones, & S. Concil. Tridentin. requisitam, absque absolutione prædicta alium potest Ordinem suscipere, aut in suscepto ministrare, Miranda d.q.39. art.10. Cornejo tom.2. in 3. part. disp.4. de suspens. dub.1. Lezana in sum. quæst. Regul. cap.14. num.2. in fine. Nec sufficit dispensatio desumpta ex tolerantia Episcopi per longum tempus, quia cum non probetur illius scientia de huiusmodi mala promotione, tolerantia nihil operatur, Roman. cons.216. num.6. & 7. vers. mihi autem, Paris. consil.136. num.14. lib.4 Gabr. cons.189. num.1. & 4. lib.1. Beroi. cons.183. num.15. lib.3. Vltra quòd ex dispositione dictæ Bullæ Pij II. suspensio incurritur ipso iure, & celebrans efficitur irregularis, & à solo Papa absoluendus, Couar. d. num.4. Nauar in man. c.25. num.70. & in cap. accepta oppofit. 8. n.34. de restit. spoliat. Rot. d. decis.481. num.5. ac proinde incapax ad obtinendum beneficium, Caputaq. decis.238. numer.4. p.2. Paris. cons.125. num.40. & 41. lib.4. Rot. d. decis.481. n.3. p.2. recent. & latiùs alleg. seq. num.14. Poterit nihilominus per Episcopum dispensari, si huiusmodi delictum promotionis sit occultum, licèt celebratio sit publica, vt resolui alleg.39. post num.44. vers. decimò. Aduerte non fieri irregularem ante legitimam ætatem ad Sacerdotium promotum, si exerceat actus solùm in Sacerdotio constitutis conuenientes, & Sacerdotali Ordini deputatos, modò non celebret, vt de Regolari dicunt Nauar. cons.9. de clerico exc. min. minist. in antiq. aliàs cons. de ætate & qualit. in nouis, Fr. Emman. in sum. p.1. cap.166. concl.1. & quæst. regul. tom. 3. q.23. art.12. Bellet. disquisit. cler. p.1. tit. de discipl. cleric. §.5. num.58. Marchin. d. cap.3. num.14. An suspensus ab aliquo Ordine, si ascendit ad altiorem Ordinem absque eo quod illos exerceat, efficiatur irregularis? Effici irregularem tenent Maiol. de irregul. lib.4. c.34. num.1. & 2. Cou. in cap. alma mater, part.1. §.1. n.3. vers. septimò; sed contrarium meliùs sustinent Sayr. de censuris, lib.4. cap.16. num.22. Marcel. Vulpe in praxi iudiciali fori Ecclesiast. cap.8. num.32.

16 Quæstio in hac materia difficilis est, an irregularitatem contrahat, qui non expleto 24. anno suscepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel sine titulo; siue ab alieno Episcopo, aut sine dimissoriis, vel extra tempus statutum: In qua quæstione verior opinio est affirmatiua, quam tenent Couar in cap. Alma mater p.1. §.3. num.5. vers.9. Salzed. ad Bernard. cap.26. versicul. 3. qui ibi attestatur, se alios, & prudentissimos Viros, maximè è Societate IESV, allocutum esse de hac re, & istam omnino firmasse resolutionem, quamque tuentur Hieron. à Sorb. in compendio priuil. Mendicantium. verb. Ordines sacri, vers. sed hic aduertendo, & vers idem notandum secund. Nauar. consil.4. in antiq. aliàs cons.8. de clerico excomm. minist. Bonac de Sacr. disp.8. quæst. vnica punct.5. num. 13. tum quia huiusmodi Sacerdos concelebrat hoc casu Episcopo ordinanti, ex resolutis per D. Thom. 3. part. quæst.82. art.2. & in 4. sent. dist.13. quæst.1. art.2. vbi Palud. quæst.4. art.2. Atque ideo simul cum ipso Antistite eandem Hostiam verè consecrat, vt explicat Caiet. super d. art.2. quæst.82. Vnde bene Ludouic Mæratius in D. Thom. tom.3. tract. de Sacrament. Euchar. disputat.18. sect.8. num.4. quem refert, & sequitur nouissimè Diana Moral. resol. par.5. tract.14. resolut.112. tenet quòd dum plures Sacerdotes simul consecrant, & consecrando simul vnum idemque Missæ Sacrificium offerunt, ad eorum quemlibet perinde pertinet illius applicatio, ac si solus offerret, quia quilibet est illius totius vera causa per se independenter ab alio; vnde & potest independẽter ab alterius voluntate illud integrè, cui voluerit, applicare; quod proinde sic à singulis applicatum diuersis personis, proderit omnibus, quibus applicabitur, quia prodesse debet alicui: nulla autem ratio est, cur vni potius prosit, quam alteri. Quare contraria opinio non est recipienda, neque eam satis confirmãt rationes pro ea, cuius partes quidam tuentur, in ea se fundant ratione, quia Ecclesia non eam reputat primam Missam, quam tunc vnà cum Episcopo ordinante celebrauit, quæ potiùs videtur vnica actio ordinationis. Sed hæc ratio non sufficit, imò contrarium apparet ex supradictis, ex quibus venit reiicienda, & per consequens Doctores, qui illa ducti negatiuam scilicet opinionem in hoc euentu, tenuerunt, prout sunt Medina in summ. lib.1. cap.11. §.8. Quaranta in summa Bullarij, verb. Ordo, vers. ampliatia illa, Fr. Emman. in sum. part.1. cap.68. conclusion.1. Henriq lib.14. cap. 3. §.6. in fine. Suar. tom.5. disput. 31. sect.1. numero.71. Sayr. de censur. lib.4. cap.19. numero.23. & lib.6. cap. 11. numero 11. Auila eodem tract. part.3. disputat.5. dub.7. vers. dico 2. Bellet disquisit. clericalium part.1. tit. de discipl. clericali. §.5. numero.57. pag.60. Portel. in dubiis regularib. verb. Ordines sacri numero 7. Nald. in sum. verb. sacerdos, Homnbon. de examine Eccles. tract.4. cap.9. quæst.73. Marchin. dict. tract.1. part.5. cap.3. numero 16. Marcel Vulp in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap.8. n.31. nouissimè Laurent de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regular. pag.82. in resp. ad 22. Cornejo d. disp.4. de suspens. dub.2. Lezana d. cap.14. nu.8 Hurtaq. in tract. de suspens. diffic.13. numero 361. Diana part.5. tract.10. resol.37.

Verùm si quis probabiliter credens se habere legitimam ætatem, & ignoranter ante illam ordinaretur, in dictam non incideret suspensionem, etiam hodie post relatas Pij, & Sixti Constitutiones; ex eo, quia ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter à suspensione excusatur Ita Nauar. in man. cap.27. num.156. & in cap. accepta, opposit.8. numer.24. de restit spoliat. & cons.9. numer.3. de temp. ordinat. & cons.3. num.1. de ætate, & qualitat. Cardinal. Tolet. in sum. lib.1. cap.15. num.4. Henriq. in summ. lib.13. 17

I

cap.

*cap.28.§.1.in fin.*Salz.*ad Bernard. cap.26. versicul.1: quod diffosisio*, Graffis *in decis.aureis part.1.lib.4. cap.27.num.22.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit lib.32.tract.2. num.22.* me citato *in hoc loco* Homobon: *de examine Ecclesiastico tract.11. cap.10. quæs.22.resol.1.*Miranda *in manuali Prælat. tom.1.quæs.39.art.6. in fine.* Ludou. Beia *in respons. casuum conscientia in casu incip. Petronius Presbyter.* Sanchez *de Matrim. lib.7.disp.30.propè finem*: tum etiam, quia ad incurrendam hanc suspensionem, opus est dolo, Nauar.*d.c.27.numer.154.& d.consil.3.de ætat.& qual.*Bernard. *in pract.c.26.litter.C,versicul.primò quòd eius*, Auila *de censuris part.3.disput.5.dub.7.vers.pro intelligentia* Soar.*d.disput.31.sect.1.num.26.in fine,*D.Acuña *in d.c.subdiaconus n.7.distin.77.*Hurtad.*in tract.de suspens.diffic.13.num.36.*Villalob.*in sum.tom.1.tract.11 diffic.11.num.6.*nouissimè Diana *d.§.tract.10.resolut.32.*
18 Præpos.*in 3.part.quæst.vnica,de Sacram.Ordinis,dub.17.num.167.* tum denique quia verba illa, † *temerè suum serit*, quibus vtuntur prædictæ Pij, & Sixti Constitutiones, dolum ac temeritatem significant, iuxta *gloss. penult. in c.solet.de sentent.excommun.in 6.* Card. Zabarell. *in Clement.1. quæstion.38. de priuil.* Hippolyt.*in leg.de minore;in princ. num.39.ff.de quæstion.*Sanchez *de Matrim.lib.9.disp.32.num.38.* & ci-
19 tati per me *dict.278.* ac subinde † non comprehendere illum qui bona fide ignoranter, aut imprudenter, siue inaduertenter aliquid facit, obseruat Cened. *ad Decretales collect.45.num.3.* Vnde ad hanc suspensionem incurrendam requiritur præsumptio, itavt non sufficiat ignorantia vincibilis, modò sit non affectata, Nauar.*d.c.37.num.154.*Emman. Sà *ve b.suspensio numer.2.* Auila *d.disput.5.dub.7.*& alij citati à Bonacina *de censur.disputat.3.quæst.6.puncto 5.numer.5.versic. aduertendum*, quamuis ipse teneat ad hanc suspensionem incurrendam non requiri præsumptionem, vel ignorantiam affectatam, sed sufficere ignorantiam moraliter culpabilem: & quamuis Lezana *d.cap.24. num.4* non sine fundamento existimauerit ad incurrendam dictam suspensionem non requiri dolum, aut malitiam. Hinc Rota *d.decis.481.num.6.*reputauit dolosam ignorantiam cuiusdam ante legitimam ætatem ordinanti, qui procurauit fieri informationem ab Officiali de sua ætate, quem facile sibi erat decipere, cum de ea poterat certiorari de facili à proprio parocho, penes quem erat liber Baptismi, & cum iret ad suscipiendos Ordines sacros, & admonitus esset ab amicis, non obstantibus his admonitionibus voluit ordinari. Et eadem Rot. *in alia decision.200.numer.2.*apud Farin.*part.2.recent.* censuit quòd promotus ad Sacros Ordines ante legitimam ætatem, vt irregularis efficiatur, requiritur ipsum dolosè, & in contemptum suscepisse Sacros Ordines, & ministrasse, & *numer.3.& 4.* subdit dolum, & contemptum cessare in eo, qui habuit iustam credendi causam, ac proinde irregularitatem non incurrere propter promotionem ante legitimam ætatem, si promotus ille credebat se esse legitimæ ætatis.

20 Sic etiam, qui testimonio parentum, vel sui Superioris bona fide ordinatus est ante legitimam ætatem, non remanet suspensus, cùm non peccet recipiendo Ordines bona fide. Ita Quaranta *in sum.Bullarij,verb. Ordo,versic.quibus sic specialiter*, Laurent. de Franchis *d.pag 81.in resp.ad 23* & ex Nauar.Cou. & Tolet.Bonacina *de Sacram.disp.8.q.vnica punct 5.num.13.versic.v.rum.*Bellet.*disquisit. cleric.p.1. tit.de discip.cleric.§.5.num.60* Iacob.de Graff.*in aureis decision.lib.4.c.27.num.22.*Suar.*de censur. disp.31. sect.1.n.26.*Sanch.*de matr.lib.7.disp.30.prope fin.* Vgolin.*de offic. Episcopi c.26.§.6.num.5.*Miranda *in man.Prælat. tom.1.q.39.art.6.*Vincent.Marchin.*d.c.3.n.10* Filliuc. *tom.1.tr.17.c.5.n.84.* Ratio est, quia Pontifex solùm scandala tollere & excessus reprimere intendit, aut nimiam ordinãdi temeritatem, quę omnia locum non habent in illo, qui ex probabili ignorantia Iuris, vel facti ante legitimam ætatem ordinaretur; immo Auil. *de censur.p.3.disputat.5.dub.7.* & Diana *d. tractat.4.resolution.192.* docent excusare ab hac suspensione, & irregularitate ignorantiam crassam, dummodo non sit affectata.

Nec etiam bona fide celebrans, credens id sibi 21
licere, irregularitatem incurret, vt resoluunt Couart. *in Clem.si furiosus p.1.§.2.n.4.*Nauar.Salzed. & Graffiis *d.locis,*Bellet.*disquisit. clerical.p.1.tit.de discip.clericali.§.5.n.59.*Ricc.*in praxi aurea resol.105.n.2.* Miranda *d.q.39.a.10.in fine.* Sed quia Fusc.*tr.de visitat.lib.1.c.18.n.37.*tuetur huncesse irregularem tanquam ipsum dedeceat ignorare, quæ communiter omnes sui ordinis sciunt; ideò consulerem tutius esse dispensationem petere, si Papa relatis circunstantiis illam duxerit concedendam.

Quamuis, qui bona fide ante legitimam ætatem 22
ordinatus est, non fiat irregularis celebrando, cùm non dicatur violare censuram, peccat tamen mortaliter celebrando, sciens se non habere legitimam ætatem, si credimus Fr.Emman.*in sum.part.2.cap.10.conclus.2.*Nugn.*part.3.quæst.9.artic.20.* Soar. *de censur.disp.51.section.2.num.4.*Bonacina *d.puncto 5.n.13.versic. verum.* Vnde si quis Sacris ordinetur ante legitimam ætatem habeat bonam fidem à principio, ob quam à suspensione ipso facto liberatus fuerit, si postea aduenerit mala fides, & sciens se non habere legitimam ætatem celebrauerit, non contrahit irregularitatem, ex Fr.Emman.*quæstion.Regul.tom.3.qu.23.art.14.* Laurent.de Franchis *vbi suprà pag.83.in resp.ad 24.* † Iusta tamen interueniente ætate re- 23
ctè poterit Ordines exequi, sine aliqua absolutione, aut dispensatione, non obstantibus dictis Constitutionibus, vt acriter defendit Couar. *in d.Clementina si furiosus,part.1.§.1.num.4.*& tenent. Scort.*in Bullis Pontif.theor.109.*Cornejo *in 3.p.tr.5. de suspens.disp.4.casu 3.*Diana *d.resol.182.& d.part.5.tract.10.resolut.34.*

Quæstio est non contemnenda, an Regulares
sicut & clerici, ante legitimam ætatem sacros Ordi- 24
nes recipientes ipso iure sint suspensi? In qua quæst videtur dicendum illos non esse ipso iure suspensos, cum pœna hęc suspensionis inflicta reperiatur solùm contra clericos *in d.Bulla Pij II.* de qua *alleg.seq.n.11.*ibi, *nonnulli clerici*, &c. monachi enim, & clerici sunt diuersa, vt constat *ex rub. & titul.ne clerici.vel monachi*, sicut Constitutio loquens de Regularibus solummodo, non comprehendit clericos sæculares; vt habetur expreßè *in Clem.1.*iuncta glos.*verb. religiosus,de rebus Eccles.non alien.* Bellet. *disquisit. clerical p 1.tit.de discipl.clerical.§.2. num.5.* Ita etiam Religiosi in Constitutione agente de clericis non veniunt, præcipuè in materia non fauorabili, Abb.*in c.2.n.7.ne clerici,vel monachi,& in c.1.n.9. de iuramen.calum.*Bellet.*d.§.2.n.2.*

Sed his non obstantibus verius est huiusmodi Re- 25
gulares ante legitimam ætatem promotos suspensos ipso iure fieri, sicut & clericos; nam licet, quantum ad alia, quàm maxima sit differentia inter clericos, & monachos, siue Regulares, maximè quando agitur de materia, quæ vel tantùm concernit clericos, vel tantùm monachos: at quando materia est, quæ æqualiter respicit vnum, & alterum, qualis est materia Ordinum recipiendorum, & vt non reci-

pianto

piantur extra tempora, ante legitimam ætatem, vel sine litteris dimissoriis, nulla prorsus inter ipsus est differentia; quod si prædictus Pius II. vsus fuit nomine clerici, non verò expressè monachos, siue Regulares nominauit, ex eo fuit, quia clerici nomen in hoc sensu vniuocum est, & nomine, & definitione conuenit, ac comprehendit clericos, tam sæculares, quàm Regulares. Quo fundamento hanc sententiam tenuere Fr. Emman. *in summ. part. 2. c. 165. & q. Regul. tom. 3. q. 24. art.* 8. latè. Lezana *d. c. 14. n. 2. cum seqq.* Miranda *d. q. 39. a. 6.* & nouissimè Aloys Ricc. *in decis. Curia Archip. Neapol. decision.* 130. *p.* 4. Portel. *in dubiis Regularibus, verb. Ordines sacri, n.* 13.

6 Vtrùm autem Prælatus Regularis possit dispensare cum suo subdito ordinato ante ætatem, absoluendo illum à suspensione, ac etiam cum eo in irregularitate contracta dispensando ex administratione illius Ordinis durante suspensione? In quo dubio Capucin. *ad compendium, verb. Ordines Sacri, fol.* 282. tenet huiusmodi Prælatum non posse dispensare, vel absoluere ordinatos ante ætatem, immò nec id posse Episcopos, & citat gloss. *in Clem. fin. de ætate*, Syluest. & Nauarr. refert, & sequitur Sayr. *de censur. lib. 6. c. 12. n. 13. &* 14. vbi expressè dicit Prælatum Regularem non posse dispensare cum suis subditis ordinatis ante ætatem virtute priuilegiorum, subditque hæc priuilegia esse derogata per Concil. Trid. *d. cap.* 12. pariter resoluens solum Papam, non verò Episcopum posse in hoc dispensare. Quicquid dicant Portel. *vbi suprà nu.* 14. Hieron. Roderic. *in compendio qq. Regul. resolut.* 106. *num.* 26. Diana *moral. resol. p. 3. tract. 2. resol.* 35.

ALLEGATIO XVII.

Episcopus quibus temporibus Ordines sacros dare possit, & quas pœnas incurrat extra illa ordinatus?

SVMMARIVM.

Ordines Sacri in sex anni sabbatis conferuntur, & qua ratione in quatuor anni temporibus conferantur, num. 2.

3 *Diebus sabbati Ecclesia potiùs constituit Sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem.*

In quodam casu fas est die Dominica sequenti post Sabbatum ieiuniorum quatuor temporum, Sacros Ordines conferre, ibid.

4 *Sacri Ordines extra prædicta tempora, nec consuetudine conferri possunt.*

5 *Papa potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad Sacros Ordines promoueri.*

6 *Minores fratres, & omnes qui illorum priuilegiis fruuntur, possunt extra statuta tempora Dominicis, vel aliis festiuis diebus Sacros Ordines suscipere.*

7 *Patres Societatis* IESV *eodem priuilegio fruuntur, ex indulto Gregor. XIII.*

8 *Tempus præstitutum ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum.*

9 *Promotus extra tempora, an sit suspensus ipso iure? resoluitur, & de promouente.*

10 *Suspensus ob promotionem extra tempora statuta, si celebret irregularis fit.*

11 *Bulla Pij II. refertur.*

12 *Suspenso ob casus in d. Bulla comprehensos, non possunt beneficia conferri.*

13 *Bulla Pij II. semper fuit obseruata, à Clem. VIII. & S. D. Paulo V. confirmata.*

14 *Suspensus per dictam Constitutionem an ab alio quàm à Papa absolui possit? resoluitur negatiuè, nisi suspensio, vel irregularitas fuerit occulta, numer. 17.*

15 *Conditor Canonis, quoties non reseruat absolutionem censuræ potestatem Episcopis videtur concessisse.*

16 *Lex absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuò infligere.*



SACROS Ordines non nisi in sex sabbatis anni conferri licere statuêre Canones *in cap. quod die, & in c. fin. 75. distinction.* nempe in sabbatis quatuor temporum quæ sunt post tertiam Dominicam Aduentus, post primam Dominicam Quadragesimæ, post Dominicam Pentecostes, & post festum Exaltationis sanctæ Crucis, & in Sabbato præcedente Dominicam de Passione, & in sabbato sancto, quorum Canonum statuta Concil. Trident seruari iubet *sess. 23. de reformat. c.* 8. & comprobat Henriquez *in summ. lib. 10. c. 12. in princ.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici part. 1. c. 4. num.* 20. 1

2 †Vgulin. *de potestate Episcopi c. 26. §. 25. n. 1. vers.* 3. Bonacina *de Sacram. disput. 8. q. vnic. punct. 6. numer. 1. vers.* 1. Sanchez *opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 51. num.* 1. Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiep. Neap. decision. 93. part.* 4. Summa ratione prædicti Sacri Ordines his temporibus conferuntur, vt scilicet Christi fideles Sacrarum rerum ministri, qui ad tanti ministerij potestatem assumuntur, piis, & sanctis precationibus intenti, rectè, & cum Ecclesiæ vtilitate, ad eam gerendam aptiores sint, prout dicit Catechesis Rom. *sub titul. de Sacr. Ordinis §. sequitur nunc*, & hæc sanè vtilior apparet ratio, & verior his, quas tradūt Prep. *in c. quoniam §. ceterorum 75. distin.* & Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de clericis malè promotis glos. 1. n. 8. & 9.*

Diebus sabbati Ecclesia potiùs constituit Sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem: legitur enim *Genes. 2.* quòd requieuit Deus die septimo ab omni opere, quod patrarat, & tangit gloss. *verb. pertinere in cap. litteras, de tempor. ordinat.* Requies enim consideratur dupliciter, vno modo pro cessatione ab operibus, alio modo pro implemento desiderij, ex D. Thom. *p. 1. sum. quæst. 37. a. 2. in medio.* Sacris initiatus primo modo quietis vtitur cùm de labore secularium negotiorum transit ad Ecclesiasticam requiem, cùm illi non amplius negotiari permittatur, *c. fornicari, 88. distin.* qua non potiuntur constituti in minoribus, cùm possint retrogredi ad sæculum, *c. Ioannes, de clericis coniug. c. si qui 32. distinct.* Et ideo quocumque etiam die festo possunt prædicti minores Ordines conferri, vt dicitur *alleg. 11. num.* 21. Alterum verò requiri modum, nec Sacris initiati assequuntur, quousque ipsi, aliique triumphantem ingrediantur Ecclesiam, ex D. Thom. *vbi proximè*; cuius desiderij complementum Apostolus consequi animo concupiscenti concupiscens, in ea prorupit verba, *Cupio dissolui, & esse cum Christo.* In quodam casu fas est die Dominica sequenti post sabbatum ieiuniorum quatuor temporum, Sacros Ordines conferre, nempe seruato, & continuato ieiunio sabbati cum Dominica sequenti ab ordinatore, & ordinato; tunc enim fictione Canonica manè Dominicæ sequentis traditur ad Vesperam sabbati præcedentis, & sic dicuntur conferri in sabbato; non expedit

dit tamen hoc facere, quia eſt magnum ieionium, niſi adſit neceſſitas, vt qoia fuit tanta ordinandorum copia, vt non potuerint Ordines die ſabbato perfici: *c. quod à Patribus. diſt. 75.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 26. verſ. iſta autem,* Sanch. *in opuſc. moralib. l. 7. c. 1. dub. 51. num. 4.* vbi *n. 5.* ſubdit hoc ieiunium non frangere Epiſcopum facientem ſacrum die ſabbati, & in eo ſumentem ablutionem, Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 11. dub. 13.* Diana *moral. reſol. p. 2. tract. 2. miſcel. reſol. 30.*

4 His igitur temporibus ſacri Ordines conferendi ſunt, ita vt nec conſuetudine contrarium induci poſſit, vt probat tex. *in cap. 2. de temporibus ordin.* Rebuff. *in praxi benef. p. 2. tit. de clericis ad ſacros Ordines male promotis, gloſ. 1. num. 14. & 15.* Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Ordo, verſ. deuenio ad ſecundum,* Vgolin. *dict. §. 25. num. 1. in fin.* Henriq. *lib. 10. cap. 12. §. 2.* Aloyſ. Ricc. *d. Neap. deciſ. 93. num. 2. p. 4.*

5 Excipitur tamen vbi ſpeciatim ſummus Pontifex licentiam concederet, quia tunc extra quatuor tempora conferri poterunt, prout reſoluunt Maiol. *de irregularit. lib. 3. cap 14. num. 9.* Rebuff. *dict. gloſ. 1. num. 12.* Quaranta & Vgolin. *dictis locis* Homobon. de Bonis *de Examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 1. cap. 1. queſ. 12.* Molfeſ. *in ſum. moralis Theolog. tract. 2. cap. 1. num. 53. & 55.* Papa enim quolibet tempore Ordines conferre poteſt, Rebuff. *dict. gloſ. 1. num. 1.* Salzed. *ad Bernard. cap. 26. verſ. Et licet, pag. 110.* & diſpenſare, vt extra tempora ſtatuta quis poſſit ab aliquo Antiſtite ad ſacros Ordines promoueri, *cap. 1. de temp. ordin.* Rebuff. *ſuper reg. 23. Cancell. verſ. item hoc concedere poteſt,* quam diſpenſationem in hac Curia appellant Curiales, *extra tempora.* Etiam ſi quis habuerit vt à quocumque Antiſtite initiari poſſit, quamuis non egeat litteris dimiſſoriis proprij Prælati, eget tamen litteris eiuſdem teſtimonialibus de vita & moribus, ex Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 8.* ſine quibus ordinans ſuſpenditur per annum à collatione Ordinum, & ordinatus ab vſu Ordinis ſuſcepti, Henriq. *lib. 13. cap. 38. numer. 2.* Suar. *de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. num. 20.* Fornar. *de Ordine cap. 5. num. 4.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap 48. q. 6.* Madius *de ſacris Ordin. c. 8. num. 12. verſ. quid in eo.*

6 Vnde Fratres Minores, & omnes, qui illorum priuilegiis conceſſis, & concedendis fruuntur, ex Conſtitutione Clem. VIII. felicis mem. poſſunt extra tempora à Iure ſtatuta Dominicis, vel aliis feſtiuis diebus ſacros Ordines ſuſcipere, referunt Fr. Emman. *quaſ. regul. tom. 3. q. 23. art. 5.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap. 10. num. 184.* Ioan. de la Crua *de ſtatu Relig. lib. 2. cap. 8. dub. 1.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 11. diffic. 12. num. 8. & diffic. 12. numer. 6.* Hieron. Rodic. *in compend. quaſ. Regul. reſol. 106. num. 7.* me citato *in hoc loco* Diana *part. 3. tract. 2. reſol. 31.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. tract. 2. cap. 1. quaſ. 13.* Portel. *in dubiis Regular. verb. Ordines ſacri, num. 4.* me citato *in hoc loco* Marchin. *d. tract. 1. part. 7. cap. 7. num. 1.* vbi *num. 42* de ſimili priuilegio conceſſo monachis S. Hieronymi, S. Benedicti. Virtute tamen aliorum priuilegiorum à ſummis Pontificibus ante Concil. Trident. conceſſorum non poſſe Regulares nunc ab Epiſcopis ordinari Ordinibus ſacris extra tempora, reſoluunt Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quaſt. 38. art. 4.* & Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ. 93. num 6. p. 4.* Lezana *in ſum. quaſ. Regular. tom. 1. cap. 14. num. 1.*

7 Item Patres Societatis IESV ordinari poſſunt ad quoſuis Ordines, etiam maiores, extra prædicta tempora ex indulto Greg. XIII ipſis conceſſo, ſub dat. Tuſculi 22. Septembris 1582. refert Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part. 1. cap. num. 88. pag. 56. & ſeq. &* Aloyſ. Ricc. *d. Neapol. deciſ. 93. num 7. part. 4.* Marchin *d. cap. 7. num. 4.* Verba autem indulti ſic refert nouiſſimè Stephan. Fagundez *in quinque Eccleſia præcepta lib. 1. cap. 1. num. 13. Præcipimus Epiſcopis, vt extra tempora à Iure ſtatuta, tribuſque Dominicis, vel aliis feſtiuis diebus continuis ad ſacros etiam Presbyteratus Ordines promoueant* (videlicet Religioſos Societatis Ieſu) *Nos enim illis Ordines prædictos ſic ſuſcipiendi, ac prædictis Antiſtitibus eos Ordines ipſis conferendi facultatē tribuimus, non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus quibuſcumque contrariis &c. Præſentis autem gratiæ communicationem aliis Mendicantibus interdicimus omnino.* Vnde Suar. *de legib. lib. 8. cap. 17. num. 8.* & Vaſq. *tom. 3. in 3. diſp. 246. cap. 5. numer. 50* ſcriptum reliquerunt hoc priuilegium recipiendi Ordines extra tempora ita eſſe Societati proprium, vt aliis Regularibus non communicetur, etiamſi in priuilegiis eiuſdem participent, ſed hoc improbat Diana *d. par. 3. tract. 2. reſol. 31.* Item Patribus Congregationis S. Ioannis Euangeliſtæ Portugaliæ conceſſit Clem. VIII. *de menſe Nouemb. 1596.* vt poſſint ordinari extra tempora, & per quemcumqoe Epiſcopum tribus Dominicis, vel feſtiuis diebus continuis, vel interpolatis, non ſeruatis interſtitiis, &c. referunt Portel. *loco citato,* Diana *moral. reſolut. p. 2. tract. 2. de dub. Regularib. reſol. 31.* Marchin. *d. tract. 1. part. 7. c. 7. n. 31* de quo *infrà alleg. 18. n. 11.*

An autem in ſupradictis Indultis nomine diei feſti intelligatur feſtus dies, ac feriatus, in quo populus à laboribus, & operibus ſeruilibus ceſſat? an verò ſufficiat quòd ſit dies duplex, licet non ſit feriatus? Quæſtio eſt dubia, in qua probabilis eſt ſententia Azor *inſtitut. moral. par. 1. 2. lib. 1. cap. 27. q. 19.* exiſtimantis neceſſe eſſe hos dies eſſe à laboribus, & operibus ſeruilibus feriatos, & non ſufficere quod ſint duplices, & feſti in ordinem ad officia diuina. Contraria verò, quæ docet ſufficere quod ſint dies duplices, & feſti in ordinem ad Officia diuina, licet non ſint à laboribus feriari, non videtur improbabilis ex eo, quia *in Clem. vnica, de relig. & venerat. ſanct.* feſta Doctorum Eccleſiæ, & Euangeliſtarum æquiparantur feſtis Apoſtolorum, non quidem in feriatione horum feſtorum, ſed in celebratione eorum ſub officio duplici: tum quia Eccleſia celebrat feſta S. Lucæ Euangeliſtæ, S. Ambroſij, Bonauenturæ, & S. Thomæ Aquinatis ſub officio duplici, & tamen *in dicta Clem. vnica,* hi dies horum Sanctorum, dies feſti appellantur. Ita docent Fr. Emman. *quaſ. Regular. tom. 3. quaſt. 23. art. 5.* Suar. *tom. 1. de Religione lib. 2. de diebus feſtis, c. 9. num. 21.* Stephan. Fagundez *d. c. 2. n. 11.* Vide *ſuprà alleg. 11. n. 22.*

Tempus huiuſmodi conſtitutum à Iure ad conferendos Ordines non eſt de ſubſtantia collationis illorum, ex gloſ. *in cap. ordinationis 1. 73. diſtinct.* ideo ſi illis non ſeruatis conferantur, vtique imprimetur character, vt tenent gloſ. *verb. ætatem in cap. non eſt compos, de temporibus ordinat.* Vgolin. *d. §. 25. num. 1. in princip.* 8

Sed dubium occurrit, an promotus extra prædicta tempora ſit ſuſpenſus ipſo iure? Quicquid tamen ſit de Iure communi, vt infrà dicemus, non eſt dubium qoin attenta Conſtitutione Pij II. incip. *Cùm ex ſacrorum,* quæ ad litteram refertur *infra num. 19.* ſit ſuſpenſus ipſo iure, idqoe ex ea deducunt Nauar. *in man. cap. 27. num. 241. verſ. 5. dico, & conſil. 40. num. 71 verſ. 21. de temporib. ordinat. in antiq. & conſil. 3. ſub tit. de clerico excommun. miniſt.* Marcel. Vulpe *d. cap. 8. num. 12.* Poſtea verò Sixtus V. de Conſtitut. contra clericos male promotos, incip *Sanctum & ſalutari*

re, sub Dat. Nonis Ianuarij 1588. non solùm suspendit ipso iure pro notos extra tempora; verùm etiam illos ita promouentes ad Sacros; vt *in §. Vt igitur* cum duobus sequentibus prædictæ suæ Constitutionis continetur: verùm quia successit Clementis VIII. sanctio, incip. *Romanum Pontificem, sub Dat. pridie Kalend. Martij* 1595. dictam Sixti V. Constitutionem restringens, ac modificans, & ad terminos tantùm sacrorum Canonum, Sanctionisque Pij II. & Concil. Tridentin. redigens, vt refert Sayr. *in floribus decis. sub tit. de tempor. ordinat. decis.* 27 ideo videndum est quæ pœnæ statutæ sint in prædictis Iuribus aduersus promouentem, & promotum ad sacros Ordines extra tempora à Iure statuta. De Iure igitur communi tam promouens, quàm promotus extra tempora suspendendi sunt, ex sententia *glos. penultim. in Clem. final. de ætate, & qual.* aut meliùs promouens suspendatur, promotus verò sit suspensus ipso iure, vt affirmant Host. Ioan. And. & Butr. *cap. cùm quidam, de tempor. ordin.* vbi licèt videantur primo aspectu tenere contrarium, nihilominus quia postmodum eorum sententiam in hac parte remittunt ad notata *in cap. litteras, illo tit.* vbi Ioan. And. *num.* 25. But. *num* 7. & Hostiens. *in final. verbis* quo loci affirmant promotum ipso iure suspensum, hoc itidem eos tenere *in d. cap. cùm quidam.* affirmandum est, sequitur Vgolin. *d. §.* 25. *num.* 2. Sed Pij II. lex prætetiens ordinatorem, aduersus ordinatum pœnam indixit suspensionis ipso iure. Concil. verò Trident. nullam aduersus eos infligit pœnam, & tex. *in cap. 8. sess. 23. de reformat.* qui primo aspectu aduersari videtur, non probat, quod ex eo deducit Salzed. *ad Bernard. cap. 26 littera A, vers. his verò, qui extra tempora,* dum ait hunc suspensum esse per annum: ea enim pœna refertur ad eum, qui sine testimonio sui Ordinarij Ordines suscipit, & declarat Vgolin. *vbi proximè,* sequitur Bonac. *de censur. disp. 3. q. 6. pun. 5. n.* 5. vbi etiam resoluit ad hanc suspensionem incurrendam non requiri præsumptionem, vel ignorantiam affectatam, sed sufficere ignorantiam mortaliter culpabilem.

10 Hic extra tempora constituta ad sacros Ordines se promoueri faciens, & prædictam suspensionem incurrens, Ordinis executionem non habet, & si celebret, irregularis fit: imò Ecclesiasticis priuatur beneficiis, per d. Bullam Pij II. tenoris sequentis, videlicet.

11 *Pius Episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cum ex sacrorum Ordinum collatione character inuisibilis animæ imprimatur, sacra ministeria dispensentur, & ipsorum cura tribuatur animis in eorum susceptione, excessus graues tanto magis plectendi sunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium scandala generantur; cum itaque (sicut fide dignorum relationes non nisi moleste accepimus) nonnulli clerici extra tempora à iure constituta, quidam ante ætatem legitimam, aliqui vero sine dimissoriis, contra sanctiones Canonicas se faciunt ad sacros Ordines promouere; nos eorundem temeritatem, tali castigatione reprimentes, vt aliis in posterum committendi similia aditus præcludatur; auctoritate Apostolica hac Cõstitutione perpetuo valitura statuimus, & ordinamus, quod omnes, & singuli, qui absque dispensatione Canonica, aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ætatem legitimam, vel absque dimissoriis litteris, etiam Citramontani, à Citramontanis (præterquam si in hoc vltimo casu per Camerã Apostolicam iuxta illius stylum ordinati fuerint) ad aliquem ex sacris Ordinibus se fecerint promoueri, à sacrorum Ordinum exequutione ipso iure suspensi sint, & si huiusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant. Præterea vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficiis Ecclesiasticis possint iure priuari. Volumus autem, quod præsens nostra Constitutio in Romana Curia existentes post quindecim dies; absentes vero Italos post duos menses; alios vero vltramontanos post sex menses, ab ipsius in audientia contradictarum, & Cancellaria Apostolica publicatione, & affixione, ligare incipiet. Nulli ergo liceat eam infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno ab Incarnatione Dominica Millesimo quadringẽtesimo primo, quintodecimo Kalendas Decembris, Pontificatus Nostri Anno Quarto.*

Attento prædictæ Bullæ tenore, dicendum puto 12
durante illius suspensione, clerico non posse conferri beneficia, cùm ille careat Ordinum exequutione, secundùm resoluta per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 7. num.* 1. contra Nauar. *in man. cap. 27. num.* 160. Intellige de clericis in maioribus, de quibus loquitur prædicta Bulla; nam si in minoribus constitutis conferantur, collatio valida erit, vt resoluit Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 39. art. 7. concl. 1. in fine.*

Hæc Bulla Pij II. obseruatur semper in hac materia, eamque confirmarunt postea Iulius Papa III. 13
in sua *regul. Cancel.* 25. & alij successores, necnon Clemens VIII. & S. D. Paulus V. felicis mem. *reg.* 25. per hæc verba. *Item de clericis extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimã, aut absque dimissoriis litteris ad sacros Ordines se promoueri facientibus pro tempore etiam voluit Constitutionem piæ memoriæ Pij II. similiter Prædecessoris sui desuper editam, & in dicta Cancellaria Apost. libro descriptam,* quæ incip. *Cum ex sacrorum,* & *pari modo obseruari,* &c.

Dubitari potest, an suspensus vigore dictæ Con- 14
stitutionis ab alio quàm à Papa absolui possit? Et videtur dicendum quòd sic, ex ea ratione quod Pius II. sibi non retinuit absolutionem in ea Constitutione iuxta doctrinam Armil. *verb. suspensio num.* 22. Syluest. *ead. verbo num. 8. vers. tertium.* glos. *Clem. 1. §. pen. verb. excommunicationis, de hæret.* sicut in excommunicatione animaduersum reperitur quoties conditor Canonis sibi specialiter non reseruauit; † quia 15
eo ipso concessisse videtur facultatem aliis absoluendi, *cap. nuper, de sentent. excomm.* cum citatis à Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 5. à princ.* Suar. *de censur. disp. 7. sect.* 4. concessum enim dicitur quicquid expressè prohibitum non reperitur *l. nec non, §. quod eius, ff. ex quibus causis.* Sed his non obstantibus in contrarium se habet communis Doctorum resolutio, asserentium ab irregularitate contracta in Ordinibus malè susceptis, & insuper à suspensione per dictam Constit. incursa, non nisi Summum Pontificem dispensare posse, vt videre est apud Syluest. *verb. irregularitas, n.* 12. *vers. hodie autem,* Nau. *in man. cap. 25. num.* 70. Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 30. num. 9. in fine* Iacob. de Graffiis *in decis. aureis lib. 1. cap. 8. num.* 15. & nuncupatim de suspensione agentes firmant Rebuff. *in praxi benefic. tit. ne clericis malè promotis, glos. 4. num.* 3. Gutier. *Canonicarum lib. 1. cap. 16. sub numer.* 21. Bonacin. *de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. puncto 3. in fin.* Ratio est, quia in illa Constitutione non ad aliquod tempus suspensionis censuram Papa infligit, irregularitatemque incurri decernit; ex quo euenit, vt perpetuò censeatur inflicta, & Rota Romana genericè loquens firmauit contrauenientes decretis dictæ Constitutionis perpetuò esse per eam suspen-

sos

sos *in Militen. Abbatia* 24. *Ianuarij* 1590. coram *R.P.*
16 *D.Gypsio:* † Lex enim absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuò infligere, *l.seruus, C.de pœnis,* gloss. *verb.perpetuò, in cap.cupientes, § caterùm, de elect.gloss. verb.in perpetuum, in cap.ex litteris, de constit.* vbi Abb. *numer.* 10. Felin. *in cap.tam litteris, num.* 1. *in fine, de testibus;* ex quo sequitur neminem posse illius Bullæ dispositionem infringere, Pontificisque supremi factum reuocare: si tamen huiusmodi suspensio, vel irregularitas occulta fuerit, in ea poterit
17 † Episcopus dispensare, virtute Conc.Trident. *sess.* 14. *de reformat.cap.*6. vt firmat Bonacina *de censuris disp.* 3. *quæst* 6. *puncto* 5. *num.* 5. *vers. tertiò.* Ex lapsu verò viginti annorum præsumi dispensationem censoit Rota in his terminis apud Farin. *decis.*200 *n.*3. *c.*2. *recent.*

18 Aduertere oportet prædictam Pij II. Bullam solummodo loqui de suscipientibus Ordines Sacros extra tempora, vel ante legitimam ætatem, aut sine litteris dimissoriis, vel cum falsis, quod est idem; non tamen loquitur de prima Tonsura, vel de minoribus Ordinibus, stando etiam in Iure communi in dictis casibus non incurrebatur suspensio à suscipientibus minores Ordines, vt latè probat Nauar. *in man. cap.*15. *n.*70. *& cap.*27. *n.*241. vbi etiam asserit solummodo Pium II. suspendisse ordinatos Ordinibus sacris in dictis casibus, & declarasse eos esse ipso facto suspensos, atque irregulares si celebrent, non tamen ibi mentionem fecisse de prima Tonsura, aut minoribus Ordinibos, ad quod citaui plures DD. *sup.alleg.* 16. *n.*14. quibus adde Campan. *rub.*6. *c.*2. *n.*21. & Miranda *d.a.*7. *concl.*3. & quamuis *concl.*2. dicat per Constit. Sixti V. ordinatos prima Tonsura, minoribusqoe Ordinibus, tam sæculares, quàm Regulares, Episcopósque eos ordinantes in dictis casibus ipso facto esse suspensos, hodie prędicta Constitutio Sixti V. restricta est ad terminos Iuris communis, & Bullæ Pij II. dixi *suprà alleg.*19. *n.*6.

ALLEGATIO XVIII.

Episcopus in interstitiis quando dispensare posit?

SVMMARIVM.

1 *Interstitiis temporum seruatis Ordines sunt conferendi, & quare.*

2 *Anni cursus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet interuenire, quomodo computandus, ostenditur.*

3 *Abbates, qui subditis suis primam Tonsuram, & minores Ordines possunt conferre, poterunt cum eisdem interstitiis dispensare.*

4 *Episcopus cum ordinandis data aliqua legitima causa potest in huiusmodi interstitiis dispensare. & qua sit legitima causa.*

5 *Causa grauior requiritur in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter cateres Ordines.*

6 *Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius possunt dispensare in interstitiis:*

7 *Episcopus super interstitiis temporum cum ordinando dispensare censetur, si illum ad Ordines assumat, sciens non elapsum anni curriculum.*

8 *Impedimentum omne censetur sublatum, si Episcopus illud sciens ordinauerit.*

9 *Ordinator super temporum interstitiis non potest dispensare cum non d'œcesano, nisi illi in dimissoriis dispensandi facultas concedatur.*

10 *Episcopus cum Religiosis dispensare potest in interstitiis.*

11 *Regulares qui possint non seruatis interstitiis Ordinari.*

12 *Abbates an cum Regularibus sibi subditis possint in interstitiis dispensare, ostenditur.*

13 *Episcopus cum familiari suo triennali sibi non subdito an possit dispensare in interstitiis remissiuè.*

14 *Ordinans, & ordinatus non expectatis temporum interstitiis, quas pœnas incurrant?*



ERVATIS temporum interstitiis conferendi sunt Ordines, vide- 1
licet vno anno elapso post susceptionem vltimi minoris ad Subdiaconatum, iterum ad Diaconatum post annum, & post alium ad Presbyteratum, vt habetur in Concil. *sess.* 23. *de reformat. c.*11. 13. *&* 14. nam interim ordinandi commodius edoceri poterunt, quantum sit Ordinis, quem suscipiont, pondus, & dignitas, & cum ætate meritum vitæ, ac doctrina maior accrescere poterit, vt dicit idē Concil. Trid. *citato loco.* quem ad hoc citat Vgolin. *de potestate Episcopi, cap.*29. §.27. *numer.* 2: & plures rationes afferunt Molfes. *in sum. Theologia moralis, tr.*2. *c.*14. *num.*2. & Carol. de Grassis *de effect.lib. cleric. in prælud. n.*329. *cum seqq.* Sim. Maiol. *de irregul.lib.*4. *cap.*11. *à princ* nouissimè Valenzuel. *tom.*1. *consil.*107. *num.*1. Nullus igitor Episcopus absque speciali, & particulari priuilegio, & indulto de nouo concesso conferre potest alicui, etiam Regulari, duos sacros Ordines in vna, & eadem die, etiamsi ad id faciendom prætendat habere se quantumcumque legitimam, oimis vrgentem, & rationabilem causam. Ita habetur *in cap.dilectus, & in cap.per litteras, de tempor.ordinat.* in aliis Iuribus, quæ innouata fuerunt à Conc. Trid. *dict. c.*13. ibi, *Deo Sacri Ordines non in eadem die etiam Regularibus conferantur, priuilegiis, atque indultis quibuscunque non obstantibus,* &c. plures Doctores citauimus *suprà alleg.*14. *n.*10. vbi etiam aduertimus quoad propositum eandem diem dici non solùm quando eadem die sabbati, verbi gratia, duos maiores Ordines suscipit aliquis, sed etiam secundum fictionem Canonicam, veluti cum aliquis die sabbati recepit Subdiaconatum, & manè Dominicæ sequentis accipit Diaconatum: præsumitur enim vna & eadem dies, si continuato ieiunio hoc fiat. Ita Suar. *tom.*5. *disput.*31. *sect.*1. *n.*40. Sayr. *de censur.lib.*7. *c.*10. *n.*22 Molfes. *d.c.* 14. *n.*5.

Anni cursus, qui inter vnum, & alterum Ordinem 2
debet interuenire, non oportet vt habeat trecentos sexaginta quinque dies, quo tempore annus conficitur, sed sufficit aduenisse candem solemnitatem, & diem subsequentis anni, in qua, anno transacto alium suscepit Ordinem, & ita interstitia non sunt mathematicè computanda, itavt ordinandus nequeat ad Ordines promoueri, nisi inter vnom & alterum Ordinem moram traxerit duodecim mensium completorum; sed moraliter, & iuxta ritum Ecclesiæ, videlicet ab vna Quadragesima ad aliam, à Pentecoste ad Penteeosten, &c. quamois inter primam, & secundam Pentecostes solemnitatem nondum sint elapsi duodecim menses. Ita tenent ac decisum referunt Hier. Sorbo *in compendio Mendicāt. verb. Ordines sacri, vers. circ aid,* Prosper de August. *in addit ad Quarantam in sum. Bullarij, verb. Ordo, in fine,* Zerola *in praxi Episc. part.*1. *verb. Ordo, vers. ad quartum, circa med.* Vgolio.

d §.27.numer.6.Fornar.de sacram. Ordinis, cap.3.§.6. num 4.Marcel.Vulpe in praxi iudic. fori Eccles astic. cap.7.numer.3. Companili in diuersoria Iuris Canonici rub.6 cap.3.num.12.me citato Bonacina de Sacramentis disp.8.quaest.vnica,puncto 5.num.33. Molfes.d.c.14. numer.8.Aloys.Riec.in praxi fori Eccles.post resolution. 279.in not.ad de materia sacram.Ordinis, vers.quoad. Iul.Caes.Mad.de sacris Ordinibus,cap 4. numer.17.nouissimè Laurent.de Franchis in controu. inter Episcop. Regular.pag.77.vers ad 7.Lezana in sum.quaest. Regul. c.14 n.17.

3 In minoribus tamen Ordinibus temporis interstitium aliter computatur, prout dixi cum multis, quos citaui supra alleg.11.à n.17.me citato in hoc loco, nouissime Nonar.in Lucer a Regul.verb.dispensare,n.1. & 2.

4 Episcopus cum ordinandus in huiusmodi interstitiis dispensare potest, non tamen ad eius libitum, atque arbitrium non regulatum aliqua legitima causa; duae referuntur à Concil. Trid. sess.23. de reform.cap.11.13.& 14 nempe necessitas, & vtilitas particularium Ecclesiarum, Per Ecclesiae vtilitatem intelligit, quando pauci sunt ministri Ecclesiastici idonei, & tunc vtile Ecclesiae est aliquos ordinare ad Ecclesiae ministerium, & maiorem etiam ornatum, ac splendorem. Per necessitatem intellexit quando deficeret ministri,nec possent suppleri super iam ordinatos Ecclesiae onera in Missarum celebratione, quam in aliis Ecclesiasticis ministeriis, vt explicat Sorb. in compendio priuileg.verb.Ordines sacri, pag.276.num.3.Vide Nauar.cons 11.de tempor.ordinat. & addito ad eum cons.19.deuoto,Marcel.Vulpe d.c.7. num.7.Miranda d.art.8.conclus.3 & 4.Vgolin.d.§.27. n.3.Sanch.in opusc. moral. lib.7.cap.1.dub.55.Aloys. Riec.in praxi fori Eccles.decis.561.in not.& resol. 483.num.2.in 2.edit.Molfes.d.cap.14.num.11. Bonacina de Sacramentis disp.8. quaest.vnica puncto 6.numer 1.

5 vers.grauiorem, vbi dicit † grauiorem causam requiri in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum,& Sacerdotium, quam inter caeteros Ordines:nam Tridentinum Concilium in dispensationibus interstitiorum inter minores Ordines requirit solum arbitrium Episcopi, in dispensationibus interstitiorum inter minores, & maiores Ordines exigit necessitatem, aut Ecclesiae vtilitatem, in dispensatione verò interstitiorum inter Diaconatum,& Presbyteratum, postulat Ecclesiae vtilitatem, & necessitatem; itavt non sufficiat Ecclesiae vtilitas, verum etiam requiratur necessitas, quae tamen necessitatis, vel vtilitatis causa extraordinaria, aut publica non requiritur, quia Concil. Trident. remittere videtur hoc negotium arbitrio, & prudentiae Episcoporum, posita vtilitate Ecclesiae,& necessitate, quam Episcopus secundum circumstantiam loci, & temporis,aut iuxta conditionem personae sufficientem iudicauerit: vtrumque approbant Sorb.in compendio priuil.§.Ordines sacri,ad fin.Fr.Emman.quaest.regul.tom.3.quaest.24.art.6. & 7. Menoch. de arbitrar.casu 427.n.30.Miranda d. quaest.38.art.8.conclus.1.eleganter Carol.de Graffis d. pralud.à num.334 Homobon.de examine Ecclesiastico tract.2.c.2.q.14.& 15. Praeter has causas dispensandi in interstitiis,quae desumuntur ex Concil.Trid. in dicto cap.11.13.& 14. adest alia fauore studij in aliqua Vniuersitate,Menoch.dict.casu 427.num.31. Et aetas ordinandi prouecta, iuncta cum eisdem integritate; nec non arctatio ad recipiendum Diaconatum, vel Presbyteratum ratione beneficij recepti, vel recipiendi,Conc.Trid.sess.7.de reform.c.7.

6 Facultas praedicta remittendi interstitia Episcopo concessa modo supra relato, extenditur etiam ad Vicarios generales Episcoporum; nam licèt Tridentinum solum loquatur de Episcopo: attamen non videtur electa industria personae aut gradus dignitatis Episcopalis Ita Sbroz.de offic.Vicar.lib.2.quaest.43. num.18.& 29.& quaest.111.num.16.Marchin. d.tract. 7.cap.2 numer.6.Iulius Caes.Madins de sacris Ordinib. cap.9.numer 12. Eadem etiam facultas transit ad Capitulum Sede vacante, seu eius Vicarium, Ita Piasec. in praxi noua Episcop.part.1.cap.1.num.50.vers.eadem. Quaranta in summa Bullarij, verb. Capitulum, vers. quaero 10 Aloys.Riec.in praxi fori Eccles.decis.715.in 1.edit.& resolution.606.in 2.edit.& decision.561.in 1. edit.quae est resolut.483.numer.6.in 2. edit.vbi allegat Thoming.consil.60.num.4. Attam.consil.13. numer.6. Suar.tom.4.disp.28.sect.5.in prine Sanchez de matrim. lib.3.disput.19.num.14.late Valenz.tom.2.consil.107. num.11.cum seqq.& in Vicario Capituli Sede vacante Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarrae lib.1.tit.18.l.7.de Episcopis in declarat.num.57. & resoluunt Marta de iurisdict.par.2.cap.9.n.13.Marchin. d.tract.1.part.7.cap 2 numer.8. Carol.de Graffis dict. pralud.num.339.in fine.Sanch.in opusc.moral. lib.7.c.1. dub.54 num 6.

Super interstitiis temporum necesse est, vt Episcopus clarè dispenset, vel vt assumat ad Ordines infra anni curriculum ordinandum, sciens nondum esse lapsum tempus ab antea suscepto Ordine ad sequentem; quia si ignorauit, tacitè dispensare non videtur; tum quia † omne Canonicum impedimentum, cuius dispensatio ad Episcopum pertinet, censetur sublatum, si illud sciens Episcopus ordinauerit, iuxta resoluta per Abb.in cap. veniens, num.2.& 3.de filiis Presbyt. Felin.in cap.praterea, numer.7.cum sequent.de testib.cogend. Bart. in l. Barberius numer.12. ff.de offic. Praetor.vbi Ias.numer.10.Put decis.448.lib.1. Menoch.de praesumpt lib.1.quaest.20.num.7. Quare in propriis terminis, de quibus agimus, ita resoluunt Laurent.de Franchis in controu.inter Episcop.& Regul. pagin.76.ad 5.Maiol.de irregularit. lib.3.cap.14.n.14. Salzed.ad Bernard. in practic. cap. 25. vers.opportunè. Menoch.de arbitrar.casu 563.num.10. Madius de Sacris Ordin.cap 9.numer.10.Carol.de Graffis d.pralud. num.142.Vgolin.de potest.Episcopi,cap 26.§.18.Molfes.tr.2.c.1.n.12. Homobon.de Bonis de examine Ecclesiastico,tr.2.c.2.q.15.Molfes.d.c.14.n.10. Marchin. d.c.2 n.14. 7 8

Ordinator super temporum interstitiis cum non Dioecesano ad suscipiendos Ordines dispensare non potest, nisi hoc in dimissoriis expressè concedatur, sic fuisse responsum à sacra Congreg.at.Episcoporum Episcopo de Alese die 9. Augusti 1593. refert Piasec.in praxi noua Episcop.part.1.cap.1.num.11. pag 29 vbi dicit ita communiter seruari in praxi; & resoluunt Miranda in man. Pralator. tom.1. quaest.38. artic.7.conclus.2.vbi latissimè probat Alzed.d.part.2. cap.5.num.11.Marta de iurisd.part.2.c.9.na.14. Carol. de Graffis dict.pral.n.339.Marchin.dict.tractat.1.p.7. c.2.n 5. 9

Dispensatio haec interstitiorum pertinet ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum, cum quibus dispensare potest ex causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifesta, ita quod nefas sit Praepositis Regularibus in hoc casu dispensare. Ratio est, quia haec facultas est annexa Ordinum collationi, & ideò sicut ad Episcopum spectat conferre Ordines, ita ad eum spectat dispensare in interstitiis: tum quia Concilium Trident. hanc dispensationem iudicio, & arbitrio Episcopi semper relinquit. 10

Quare

Quare ita tenent Menoch. de arbitrar. casu 564. Hieron. à Sorbo d. verb. Ordines sacri, vers. quoad secundum. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ, ad finem, & quæst. Regularium tom. 3. quæst. 27. art. 3. Marc. Anton. Genuens. in pract. c. 83. numer. 1. Gabr Vasq. tom. 3. in 3. part. disp. 246. num 57. Villalob. in summ. part. 1. tr. 11. diffic. 12. à n. 4. Petr. de Ledesm. in summ part. 1. de Sacram. Ordinis, c. 8. vers. la dificultad, Lezana in sum. Regul. c. 14. n. 15. referunt decisum Piasec. in praxi noua Episc. part. 1. c. 1. num. 50 pag. 58. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepis. Neapol. decis. 81 num. 1. & in praxi fori Ecclesiast. decis. 561. in 1. edit. & resolut. 483. num 5. in 2. edit Henriq. in summ lib. 10. c. 23. §. 4. in commem. litt. L. Vgolin. de potest. Episcopi, c. 20 §. 1. num. 2. c. 26. §. 27 num. 3. Prosper. de Augustino in addit. ad Quarant. in summ. Bullarij, verb Ordo, prope finem, pag. 195. Marcel. Vulpe d. c. 7 num 12. Ioan. Baptista Confectius in Collect. priuilegiorum Sacri Ordinis, fol. 136. Peirinis de priuileg. Minim. tom. 1. const. 1. Sixti IV. §. 12. nu. 35. Diana resolut. moral. tom. 2. tract. 2. de dub. regularib. res. 112. Sanch. in opusculis moralib. lib. 7. c. 1. dub 54. num. 4. licet num 8. contrarium videatur asserere, & me citato Bonac. de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. punct. 5. n. 34. Molfes. in summ. tract. 2. c. 1. numer. 56. Hieron. Roder. in compend. resolut. 106. num. 20 & me citato in hoc loco Homobon. de Bonis d. tract. 2. c. 2. quæstion 15. in fine, Portel. in dubiis Regularib. verb. Ordines Sacri, num 5. Marchin. d. tract. 1 part. 7. c. 1 numer 2. Miranda d. artic. 7. conclusion. 1. & aduertit Molfes ex declaratione S. Congreg. debere Episcopos se conformare cum supplicatione Superiorum Regularium, quia ad ipsos Superiores spectat pondere, & indicare circa vtilitatem, & necessitatem Ecclesiarum suarum: & non esse Episcopi, ad quem nullus est ordinandus, hoc iudicium facere, sed mittentis, latè Laurent. de Franchis in controuers. inter Episcopum, & Regulares, pag. 75. in fine, vers. ad secundum, vbi testatur Sacram Congreg. censuisse, Superiores Regulares non posse dispensare super interstitiis Regularium ordinandorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensationis iudicium suum formare debet ex attestatione Superiorum Regularium, & in vers. ad tertium, ex eadem Sacra Congreg. addit, debere fieri mentionem in huiusmodi litteris dimissorialibus suorum Superiorum petentium ab Episcopo vt super interstitiis dispensare dignetur, attenta necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ, seu Religionis.

12 Est tamen hic valde obseruandum, Regulares ex priuilegio concesso à Gregorio XIII. Societati IESV, & ex alio concesso à Clemente VIII. die 23. Nouembr. 1596. Congregationi S. Ioannis Euangelistæ in Portugalia, quod refert Portel. in dub. Regular. verb Ordines Sacri, num. 4. posse ordinari non seruatis interstitiis etiam ad Ordinem Presbyteratus, etiam absque præuia functione præcedentis Ordinis, imò etiam per extra tempora; quod priuilegium communicatur aliis Regularium Ordinibus, non obstante prohibitione communicationis per eundem Gregorium XIII. Ita Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. quæstion. 23. articul. 5. Hieronym. Roderic. in compend. quæst. Regul. resolut. 106. numer. 20. Diana resolut. moral. tom. 2. tractat. 2. de dub. Regul. resolut. 112. Marchinus dict. tract. 1. part. 7. c. 2. numer. 4. Quicquid dicant Suarez & Vasquez citati supr. allegat. 17 numero 7.

12 Quæstio superest, an ad Abbates Regulares, qui per se ipsos Ordinibus minoribus subditos suos Regulares possunt ordinare, ipsósque ordinauerint, spectet, non verò ad alium, cum eisdem in interstitiis dispensare? Affirmatiuè decidunt Lezana d. c. 14. n. 15. Campan. in diuersor. Iuris Canon. rub. 12. c. 15. nu. 42. Sorb. verb Ordines Sacri, fol. 278. Sanch d. lib. 7. c. 1. dub. 54. nu. 7. Marchin. d. c. 2. num. 9. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæst. 38 art. 7. conclusion. 3. quem citaui suprà alleg. 11. 3. num 12. vbi etiam eleuat dubium, sed non resoluit, vtrum scilicet, quando huiusmodi Abbas, quia infirmus, siue occupatus, ad alium miserit subditos suos ordinandos, possit cum eis in interstitiis dispensare, an hoc competat Episcopo ordinatuto?

An possit Episcopus cum familiari suo triennali aliàs sibi non subdito dispensare in interstitiis: dixi suprà allig. 5. n. 14. & 15. 13

De pœnis, quas incurrit ordinans, vel ordinatus non expectatis temporum interstitiis superest, vt videamus. Quamuis Henriq. in summ. lib. 6. c. 10. num. 3. litt. C. indicare videatur tales nullam pœnam, neque peccatum incurrere, nihilominus tamen licet quoad pœnam id absque dubio procedat, quia nulla est in Iure apposita aduersùs tales; quod verò ad aliam partem, contra eum sentio vtrumque grauiter peccare, quia est transgressor Sacrorum Canonum in materia Ordinum, quæ est grauissima, & ideò Episcopus Ordinatum culpabiliter non seruatis temporum interstitiis poterit suspendere, & aliis pœnis ob Canonis transgressionem punire. Vide Nauarr. consil. 4. de tempor. ordinat. in nouis, Sayr. in floribus decis. sub eod. titul. decis. 56. Suar. tom. 5. de censur. disput. 31. section. 1. numer. 43. Zerol. in praxi Episc. part. 1. verb. Ordo, §. 8. & part. 2. eod. verb. ad quintum, Piasec. in simili praxi part. 1. c. 1. numer. 50. vers. nullam, Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 3. collect. 576. & in praxi rerum fori Ecclesiast. resol. 483. num. 7. in 2. edit. Bonacin. de Sacrament. disp. 8. quæst. vnic. punct. 5. numer. 35. & de censur. disput. 3. quæstion. 9. punct. 5. num. 7. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 6. c. 3. n. 23. Filliuc. in qq. moralib. tom. 1. tr. 10. c. 7. n. 190. & seq. Iul. Cęs. Mad. de Sacris Ordin. c. 7. n. 11. Antonin. Diana moral. resol. part. 4. tr. 2. resol. 55. vers. nota etiam, Marchin. d. tr. 1. p. 7. c. 2. n. 12. Marcel. Vulpe in praxi iudiciali fori Ecclesiastici, c. 8. n. 17. me citato Alzed. de præcellent. Episc. dignitatis p. 2. c. 5. num. 25. 14

ALLEGATIO XIX.

Episcopus sub quo beneficij, vel patrimonij titulo ordinare possit?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui de materia huius allegationis tractant.*

2 *Ordinatio sine titulo facta, quoad executionem irrita appellatur.*

3 *Titulus non requiritur ad minores Ordines.*

4 *Titulus huiusmodi requiritur, quotiescumque Clericus secularis Ordines sacros procurat suscipere, secus verò si regularis professus.*

5 *Regularis, tam non professus, quàm nulliter professus sine titulo ad Sacros Ordines promoueri non potest.*

6 *Regularis non professus titulo promotus in suscepto Ordine ministrans efficitur irregularis.*

7 *Patres Societatis IESV ante solemnem professionem sine titulo ad Sacros Ordines possunt promoueri.*

8 *Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet esse tantum, vt sufficiat ad honestè viuendum.*

dum, nec opus est attendere ad qualitatem ordinandi.

9 Titulus ad Ordines requiritur, non solum sufficiens pro victu, sed etiam ad honeste viuendum.

10 Viuere commodè, vel viuere cum penuria, vel viuere simpliciter, sunt diuersa.

11 Episcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum iure proscripta non sit.

12 Episcopus, vt rectè arbitretur congruam summam pro huiusmodi titulo concedenti, quæ debeat attente rimari.

13 Beneficij valor, vt eius titulo quis ordinari possit, debet pertingere summam, quæ Clerico sustentando sibi, & suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, in rebúsque Episcopalibus persoluendis sufficiat.

14 Beneficium insufficiens patrimonio adiunctum potest constituere sufficientem titulum.

15 Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet pacificè possideri.

16 Possessor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iuris, vel facti controuersiam in iudicio, vel extra.

17 Beneficium litigiosum, & non pacificè possessum, fit citatione.

18 Citatio circumducta nulla, vel cum falso procuratore, non efficit litispendentiam.

19 Litigiosa dicitur res quoties de eius dominio controuertitur in iudicio.

20 Lis super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed ius possessionis.

21 Possessor pacificus dicitur ille, cui lis mota fuerit super aliquo prædio, domo, censu, aut redditu sui beneficij.

22 Ad promotionem infra annum arctatur, qui curatæ Ecclesiæ plenum detinet exercitium, tametsi nondum liberam possessionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus sit.

23 Coadiutoria cum futura successione ad titulum potest quis promoueri, si ratione illius habeat congruam sustentationem.

24 Beneficij consistentis in distributionibus quotidianis ad titulum potest quis promoueri.

25 Vicaria temporalis, & aliorum similium beneficiorum, seu Capellaniarum amouibilium ad titulum nemo potest ordinari.

Præstimonij ad titulum potest quis promoueri si detur in perpetuum; secus si ad tempus, ibid.

26 Seruitij in aliqua Ecclesia præstandi ad titulum non potest quis ordinari, nisi tale seruitium sit perpetuum.

27 Episcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum seruitij in Ecclesia aliquem ordinare.

28 Ordinari quis non potest ad titulum de futuro, & sub spe etiam certa.

29 Ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines potest quis promoueri ad titulum beneficij, non obstante, quod non lucretur illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem.

30 Capellaniam obtinens in Capella Papæ licet sit ad nutum amouibilis, potest ad illius titulū ordinari.

31 Cooptatus in Collegium Seminarij, non potest ad illius tit. ordinari, nisi ob causam inseruiendi beneficio, quod forsan esset Seminario iniunctum.

32 Beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit, resignari non potest, nisi facta mentione, quo fuerit ad illius titulum promotus, aliàs resignatio erit nulla.

33 Resignanti beneficium non facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio spolij.

34 Decisio reta in Leodien. Canonicatus refertur.

35 Concilio Trident. cap. 2. de reform. sess. 21. non est satisfactum mediante clausula, constito quod resignans habeat aliunde, &c. si non fuerit expressum, quod ad titulum beneficij resignati fuit promotus.

36 Concilium Trident. d. loco non potest adimpleri per æquipollens.

37 Concilium dicto loco comprehendit etiam resignationes factas in manibus Papæ.

38 Affectio per oppositionem manus non intrat, quando resignatio est nulla.

39 Constitutus in minoribus Ordinibus potest beneficium resignare, etiamsi non habeat aliunde, quo viuere possit.

40 Constitutus in sacris non potest beneficium resignare etiamsi ad illius titulum non fuerit promotus nisi aliunde habeat, vnde commodè viuere possit.

41 Resignatio alicuius in sacris constituti in Curia non admittitur, nisi cum clausula, quod resignans aliunde habeat vnde commodè viuere possit.

42 Renunciatio beneficij, ad cuius titulum quis sacris fuit ordinatus facta cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem, non est valida, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus.

43 Permutatio beneficij ad cuius titulum fuit quis promotus non facta de hoc mentione, nulla est.

44 Permutans tacendo ordinationem, ac titulum, tutus est in foro conscientiæ, si illud, quod habuit ex causa permutationis, erit æquiualens.

45 Concilium dict. cap. 2. comprehendit tantum resignationes voluntarias, & non procedit in priuationibus, & renunciationibus inductis à Iure.

46 Iurans resignare beneficium, vel procuratorem constituere ad resignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non potest compelli resignare cum effectu, imò procuratorem reuocare valebit.

47 Superiores cauere debent, ne renunciationes admittant, nisi antea sibi constiterit resignantem habere, vnde commode possit sustineri, quo non perquisito si acceptauerint, non dubitatur validam esse, sed ipsi tenebuntur eidem ministrare alimenta.

48 Fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non possunt hypothecari, nec obligari, nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam iudicati capi, vt in illis executio fieri possit, si Clericus egeat, vt num. 49.

50 Miles condemnatus eatenus, quatenus facere potest, soluere cogitur.

51 Iurans se Titio soluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem sit adeptus dignitatem, non tenetur iam dictam persoluere summam de fructibus Episcopalibus.

52 Patrimonij vocabulo intelligitur non solum quidquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id quod aliunde, & quauis ex causa illi delatum est.

53 Beneficium Ecclesiasticum sufficiens non habens ad cuius titulum ordinari possit, titulo saltem patrimonij, permittente Episcopo, ordinari potest.

Ad quem tunc Episcopum, beneficij scilicet, an patrimonij pertineat ordinatio, ibid.

54 Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari.

55 Patrimonium super re immobili constitui debet.

Patrimonij ad titulum, quod consistat in censu tam vitalitio, quàm perpetuo, & redimibili, potest quis ordinari. ibid.

56 Donatio

56 *Donationis vera ad titulum potest quis ordinari, si ita Episcopus iudicauerit assumendum pro necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ.*
57 *Ordinatus cum patrimonio ex donatione ficta tanquam ordinatus sine titulo incurrit pœnam suspensionis positam contra ordinatum sine illo.*
58 *Peccatum graue est cum ficto patrimonio, vel beneficio ordinari.*
59 *Suspensio nulla incurritur cum adest pactum, & conditio in patrimonio de illo reddenda, vbi ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs vnde viuere possit.*
60 *Filius ordinandus non est sine patrimonio, quamuis habeat patrem diuitem nihil assignantem pro victu, & portione.*
61 *Pater potest filio donare ad suscipiendos Ordines.*
62 *Melioratio facta filio pro suscipiendis Ordinibus etiam non interueniente traditione, irreuocabilis est.*
63 *Pater nolens filios volenti se promoueri iustum patrimonium constituere, potest constringi iuris remedijs, vt illud assignet.*
64 *Donatio pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter facta conferri non debet, seu imputari in legitimam.*
65 *Fructus filio dati loco alimentorum, & ad supportanda onera Matrimonij, non sunt conferendi.*
66 *Expensa facta pro doctorando filio non sunt conferendæ.*
67 *Data pro ingredienda militia non sunt conferenda.*
68 *Data ad consequendam dignitatem etiam non sunt conferenda.*
69 *Expensæ factæ à patre, vt filius nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasticum non sunt conferenda, & n. 70. respondetur contrarijs.*
71 *Patrimonium super rem certam constituendum est, & non sufficit, quod quis sit Musicus, Magister Grammaticæ, Pictor, aut alterius liberæ professionis, ex qua tantum quærit, quod sit sufficiens ad vitæ sustentationem.*
72 *Litteratura ad titulum etiam insignis non potest quis ordinari.*
73 *Beneficium, patrimonium, aut donationem non habens, potest cum penuria Sacerdotum existit, ad sacros Ordines promoueri, dummodo adsit, qui illi spondeat necessaria subministraturum.*
74 *Pensionis ad titulum potest quis ordinari, dummodo ad honestè ipsum sustentandum sufficiens sit, si Episcopus iudicauerit assumendum.*
75 *Bona ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non possunt.*
76 *Dictio,* nullatenus, *inducit nullitatem actus ipso iure.*
77 *Alienatio patrimonij, aut extinctio pensionis ad cuius titulum fuit quis promotus, est inualida.*
78 *Patrimonium vt alienari, sic vendi non potest.*
79 *Promissio de vendendo venit appellatione alienationis.*
80 *Transactio venit appellatione alienationis ex parte rem dimittentis.*
81 *Diuisio venit appellatione venditionis.*
82 *Vendere prohibitus censetur prohibitus diuidere.*
83 *Alienare prohibitus non potest permutare.*
84 *Datio in solutum venit appellatione alienationis.*
85 *Patrimonium non potest hypothecari.*
86 *Alienare qui non potest, non potest hypothecare.*
87 *Patrimonium præscribi non potest tempore ordinario.*
88 *Alienatio, seu renunciatio Patrimonij, an valeat facta sine Episcopi licentia, si tunc habet beneficium, seu aliàs, vnde commodè viuere possit.*
89 *Dictio,* donec, *est restrictiua temporis.*
90 *Verba Concil.* d. cap. 2. *ibi,* atque aliqua deinceps sine licentia Episcopi alienare, *declarantur.*
91 *Patrimonij bona ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à Iure bonis Ecclesiasticis.*

HVIVS allegationis materiam, quæ amplissima, necessaria, & quotidiana est, tractant Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 17. §. 3. Fr. Emman. *in summ. tom.* 2. *cap.* 15. Flamin. *de resign. lib.* 2. *quæst.* 6. Petr. Ledesm. *in summ part.* 1. *de sacramento Ordinis, c.* 7. *conclus.* 6. *cum seqq.* Aloys. Ricc. *in collect. decision. part.* 5. *collect.* 566. *& in praxi fori Ecclesiastici, decision.* 312. *cum seqq in* 1. *edit. & resolut.* 270. *cum sequentib. in* 2. *edit.* Vgolin. *de potestate Episcopi, cap.* 26 § 8. *cum sequentib.* Azor. *instit moral. part.* 2. *l.* 3. *c.* 4. Valer Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tractat.* 2. *numer.* 72. *cum seq.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ l.* 2. *tit.* 8. *l.* 1. *de patrim. clericorum, numer.* 1. *cum sequentib.* latissimè Nicol. Garcia *de benefic. part.* 1. *c.* 5. eleganter Campanil. *in diuers. Iuris Canonici, rub.* 8. *c.* 1. *cum sequentib.* Bonacina *de Sacrament. disputat.* 8. *quæst. vnica punct.* 5. *num.* 8. *cum seqq.* Sanctarel. *var. resol. qu.* 40. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract.* 2. *q.* 19. *cum sequentib.* Molfes. *in summ. Theologiæ moralis, tract.* 2. *c.* 15. Thom. Valasc. *tom.* 1. *allegat.* 35. late Alphons. Narbona *l.* 35. *gloss.* 1. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recop. pagin.* 4. *cum seqq.* Sanch. *in opusc. moralib. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 34. *cum seqq.* Marchin. nouissimè post plures huius tractatus impressiones in lucem editus *de sacram. Ordinis, tr.* 2. *part.* 6. *c.* 5. *cum seqq.* Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori Eccles. cap.* 8. *num.* 6. Alzed. *de præcellen. Episc. dignit. p.* 2. *c.* 5. *n.* 49. *cum seqq.* idem Bonacin. *de censur. extra testam. tom.* 1. *disp.* 3. *quæst.* [illegible] *punct.* 8. Torreblanca nouissimè *in Practicab. Iuris* [illegible] *lib.* 2. *c.* 15 *n.* 24. *cum seq.*

Ne cum Ordinis dedecore mendicet infelix in plateis clericus, & seruili operi mancipatus publicè a quolibet poscat eleemosynam, vt scriptum est *in cap. Diaconi sunt*, 99 *distinct.* debet quàm maximè possibile fuerit Episcopus laborare, ne quis titulo sufficienti ad victum carens, promoueatur ad Ordines, si quis autem contrarium fecerit, talis ordinario vacuam habebit manus impositionem, vt constitutum est *in c. neminem* 70. *distinct.* Ordinatio enim sine titulo facta irrita habetur *in c. Sanctorum, ead. distinct.* vbi glossa vacuam, & irritam quoad executionem illam appellat, & confirmat Maiol. *de irregul. l.* 4. *c.* 15. *in fine.* 2

Sed incipiendo ab ordinando, apud antiquos controuersum reperio, qualis debeat illo titulo potiri; nam illo carere non posse Tonsuram, aut quatuor minores Ordines suscipere ambientem resoluit *gloss.* 1. *in d. cap. neminem,* & Panorm. *in c.* 2. *n.* 2. *de prabend.* Sed verior est opinio, quæ tenet ad minores Ordines titulum non requiri, quia in illis existens potest procedere ab Ordine clericali, iuxta *cap.* 1. *de cler. coniug.* & tenet *gloss.* 1. *in cap. Psalmista,* 23. *distinct.* vbi Præpos. *num.* 3. *gloss. in c.* 2. *de præbend.* & ibi Decius *numer.* 19. & ita seruari de consuetudine testantur Salzed. *ad Bernard. cap.* 18. *numer.* 5. Vgolin. *de irregularit. cap* 61. *numer.* 3. Franc. Emman. *in summ. tom.* 2. *cap.* 15. *numer.* 16. Quintan. *Ecclesiastica libro* 3. *numero* 17. Petr. Ledesm. *in summ. part.* 1. *de Sacramento Ordin. capite* 7. *ad finem,* Nauarr. *consil.* 14. *incip. Quæsitum est, numero* 1. *de temporib. ordinat.* Francisc. Marc. *Delphinali decision.* 1080. *incip. Quæritur an Abbates, part.* 1. Flamin. *de resignat.* 3

lib 9 q.6.nu.4. C. Acuña *in commun.ad cap.neminem, n.3 dist.70.* Alzedo *d.p.2.c.5.nu.50* Comitol.*lib 6.q.38.*Bonacin.*de censur.extra Bull.disp.3.q 1 .punct.o 8.n.9.* Nicol.Garcia *d.c 5.n 4 cum seq.* Aloys. Ricc.*in d.praxi resol 271.n.3.*Campan.*d.rubr 8.c.1.n.5.* Homobon.*d.tr.2.q.20.*Thom.Valasc.*d.alleg.35.n.3.* Sanch. *d.lib.7.c.1.dub.37.*

4 Hic igitur titulus requiritur ex Iuris dispositione, quotiescumque clericus sæcularis Ordines sacros procurrat suscipere, secus verò si Regularis persona, quæ vouere debet castitatem, paupertatem, & obedientiam, in quo professio tenet vicem tituli beneficialis, vt per Henriq. *in sum.lib.10.c.17.§.3.* vbi addit quòd voluntaria paupertas pro opibus computatur, illarúmque subingreditur locum, ac propterea Tridènt. Synodus *sess. 21. de reformat. cap.2.* expressè constituit, ne quis deinceps clericus sæcularis sine sufficienti titulo auderet Ordines assumere: idémque Sixti V. Constitutio tradidit, in illis verbis, *aut quoad sæculares sine titulo sufficientis beneficij vel patrimonij* Est tamen indubitati iuris, quod si ante professionem vellet Regularis persona insigniri Ordinibus, non vtique possit ad illos promoueri absque titulo sufficienti, per Bullam Pij V. incip. *Romanus Pontifex de anno* 1568.*pridie idus Octobris*, quæ in ordine est 75. vbi prædictum decretum Concilij loquens de titulo requisito in clericis sæcularibus, extendit ad omnes & singulos etiam cuiuscumque Ordinis clericos Religiosos, siue sæculares more Religiosorum viuentes in communi, qui nunquam, seu nonnisi ad certum tempus professionem emiserunt, & ex claustro exire possunt, quam Constitutionem refert Piasec.*praxi noua Episcop.p.1 c.1. de conferendis Ordinibus num.43* nouissimè Laurent.de Franchis *in controuers.inter Episcop.& Regul.pag* 89 & & per eam ita resoluunt Vgolin. *d.§.8 n.1. vers.hac autem regula*, Salzed.*ad Bernard.in pract.c.19. n.1.* Nicol.Garc. *p.2.cap 5.n.12.*Nald.*verb.Ordo num.18* Bonacina *d.puncto 8.n.17.*Molfes.*in summ tract.2 c.1;.n.11.*Sanctarel.*d.q.49.num.10.in princ* Homobon.*d.tract.2.q.21.*Sanch.*d.c.1.dub 35.n 9* Alzedo *d p.2. c.5 nu.51.*
5 Lezana *in sum.quæst.Regul cap.14.n.10* † quam quidem Constitutionem habere locum tam in non professis, quàm in nulliter professis censuit Rot.*in vna Vigilien.Canonicatus 3.Martij 1595* cotam *Illustrissimo Blanchetto*, quam refert Nicol.Garcia *d c.5.n.11. & 12.*tenent Sanctarel.*d.q.49.nu.10. in fine.* Molfes. *d.n.11.*Aloys.Ricc.*in decis.Curiæ Archiepiscop.Neapol.p.2.decision.283.& in praxi fori Ecclesiastici resolut.270.n.2.* vbi *n.3.* cum Maiol.*de irregularit.lib 4.*
9 *c.15 n.1.*resoluit sic † ordinatos Regulares non professos sine titulo in illo Ordine ministrantes effici regulares. Vnde Regularis, qui scit suam professionem irritam esse, si ordinetur, peccat mort & incurrit pœnam, quam sæculares clerici incurrunt si ordinentur sine beneficio, aut patrimonio, Pertel. *in dub.Regul.verb.Ordines sacr.num.8* Diana *moral.resolut.part.1.tract.2.resol.113.*Lezana *d.c.14. num.10.in fine.*

7 Ab istius tamen Constitutionis decreto Gregorius XIII. excepit Patres Societatis IESV, per suam Bullam, quæ incip. *Ascendente, an.1584.octauo Kalen.Iunij*, & Gregor.XIV. *Constitut* incip. *Ecclesia Catholica, de anu. 1561.* quos antea exemerat Paulus IV à tali obligatione; fortasse quia cognoscebant decreto illo Concilij prædictos Patres ligari: simplicia licet vota emittant, nihilominus veri dicuntur Religiosi. Ita Henriq. *lib.10. cap.17.§.3.* Flamin.*lib.2.quæst.9.num.19.*Fernar.*de Ordine cap.8.§.9.*Piasec.*in praxi noua Episcop.d.cap.1.nu.44.*Et Lezana *in sum tom.2.cap.15.num.1.& quæstar.Regul.tom.3.quæst.23 art.3.*Garcia *d cap.5.numer.13.*Suar. *tom.5.de censur. disp.31.sect.1.num.18.* Mandos. *consil.13.*Sanch.*dict.dub.35.num.9* Marchin.*d.tract.2. part.6.cap.5. nu.5.* Alzedo *d.p.2 cap.5.num.52.*Lezana *d cap.14.num.10.* Bonac.*d.puncto 8.n 17.*Vgolin.*de officio Episcopi cap.26.§.8.num.1.vers.excipiuntur tamen Iesuitæ*, Sanctarel.*d.quæst.49.num.6.& 11.*Vasq.*tom.3.in 3.p.disput.246.num.62.*Torrebl.*d.lib.2.cap.13.num.20* Molfes. *d.cap.15.num.12.* vbi etiam refert Sixtum V. audita relatione Congreg. sic declarasse: *Quoad Iesuitas, cum post Sacerdotium exire nō possint, nisi à Superioribus eiiciātur, prouideatur illis de redditu 40. aureorum annuorum ex bonis Religionis. Quoad alios, qui arbitrio suo exire, quādo volunt, possunt, ne detur illis occasio exeūdi, vt fruatur illo redditu, vocentur priùs, & intelligatur, qua alia via prouideri possit, deinde mature deliberandum.*

Vnde colligitur, quòd si contingat è Societate eiici in Sacris iam constitutos, & carentes beneficio, tunc Prælati eiusdem Societatis de honesto victu saltem de redditu 40. aureorum annuorum illis prouidere debēt, donec sufficiens beneficium fuerint consequuti; sicut forsan per dictum Sixti V. decretum aduertit Marchin.*d.c.5.n.5.*

Beneficium, patrimonium, vel pensio, ad cuius titulum quis est ordinandus, debet esse tantùm, vt sufficiat, ad honestè viuendum, vt docet Concil. Trid.*sess.21.de reform. cap.2* quod scilicet sufficiens sit ad honestam, & commodam sustentationem cuiuslibet clerici, nec opus est attendere ad qualitatem ordinandi, vt nobilitatem, &c. Nam Concil. & Ius antiquum solùm requirit sufficientiam ad honestè viuendum, ita vt non cogatur mendicare. Ita tenet Petr.Ledesm.*d.concl.7.* quem refert, & sequitur Nicol Garcia *d.cap.5.num.114.* Vnde Concil. *d.cap.2.* loquitur de beneficio sufficienti ad victum, non autem ad honestè viuendum, vt explicat Flamin. *de resign.lib.5.c.vlt.n.156* & iuxta hanc opinionem patrimonia fiunt in Bracharensi Archiepiscopatu, in quo adest Constitutio, ne ad sacros Ordines promouendus sit aliquis, nisi beneficium habeat Ecclesiasticum, vel patrimonium, quorum vtrumque valoris sit ducatorum 25. & saltem realiter, & cum effectu possideatur. Et Iacob.de Graff.*consil 4.n 5.de temporib. ordinat.* refert se vidisse in aliquibus locis assignatum patrimonium scutorum 18. alibi 25. alibi 36. Ar.Marc Anton Genuens. *in pract. Archiep.Neapol. cap.81.*& Molfes.*in sum tract.2.cap.15.num 6* testantur in vrbe Neapol. nullum admitti ad sacros Ordines, nisi assignato priùs patrimonio scutorum 36. In prouincia Mediolanensi, vt habetur *in Concil. Prouinciali*, requiritur patrimonium scutorum 50. vt refert Marchin.*d tract.2 part 6.cap.7.diff c 2 nu.5.*Sed scrupulum maximum mouent verba illa Concilij *dict.cap.2.*ibi, *quod sibi ad victum honestè sufficiat*, & alia similia relata *in cap.17 sess.14.de reform.*ibi, *quod quidem si ad vitam eius, cui confertur, honestè sustentādam non sufficiat*; aduerbium illud, *honestè*, idem significat, quod decorè, & laudatè, & synonyma censentur *viuere decenter, commodè, congruè, competenter, vel honestè*, per Doctrinam Decij *in c.2.de Monachis numer. 8. de praebend.* ideò Concilio Tridentin.
† non satisfit si ordinandus habeat titulum pro victu, non tamen talem, qui sufficiat ad honestè viuendum, quia tunc diceretur tantùm habere titulum ad viuendum simpliciter, absque eo quòd honestè, vel decenter viueret; quia inter vnum, & alterum viuendi modum maxima consideratur differentia. Vel 9
enim dicimus † *viuere commodè, viuere cum penuria* 10

ria, vel *viuere simpliciter*, vt ait glos. *in c p. 1. verb.*
absque penuria, de statu Regul. in 6. Quare attenden-
dam esse qualitatem clerici decentem, & honestam,
non suam in particulari, videtur probabile, quasi ho-
dierna sustentatio honesta debeat esse respectu cleri-
11 calis Ordinis, non verò qualitatis in particulari. Et
quoniam præscripta certa quantitas non est, † Epi-
scopus ipse arbitrabitur, argum l. 1. & quæ *ibi* notan-
tur, *de iure deliber.* Menoch *de arbitr. casu 216. n. 12.*
Flamin *de resignat. lib. 6. quæst. fin. num. 132. & 181.* Ia-
cob de Graff. *cons. 4 de tẽporib. ordin. vol. 1. & de arbitr.*
confess. lib. 2. c. 49. Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. res.*
271. Marchin. *d. cap. 6. diffic. 2.* Ludou. Beia *respons. ca-*
suum conscientiæ p. 4. casu 26. fol. mihi 442. Henriq. *in*
sum. lib 10. cap. 17. §. 3. in commento lit. N. Lotter. *de re*
benef. lib. 1. q. 1. n. 31. Nicol Garcia. *d. cap. 5. n. 112. cum*
seqq. Sanch *d. c. 1. dub. 35. num. 7.* Acuña *in d. c. nemi-*
nem n. 12. cum seq. Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom. 1.*
alleg. 35. Vgolin. *d. c. 8 n. 1.* Alphons. Narbona *d. lo-*
co n. 34 pag. 9 Molfes *in sum. mor. in Theologia tract. 2.*
cap. 15. num. 6 Nam examen patrimonij ad Episco-
pum priuatiuè quoad alios pertinet, *S. Congreg. Con-*
cil. in Placentina 16. Martij 1630. apud me *in Colle-*
ctan. Bullarij, verb. patrimonium.

12 Episcopus verò, vt rectè arbitretur congruam
summan pro huiusmodi titulo condecenti, & ne-
cessario, antea complura debet attentè rimari, nem-
pè loci consuetudinem, vt tenent Archidiac. *in c. si*
Episcopus num. 3. de præbend. in 6. Gemin. *in cap. sicut*
num 7. de suppl. negligentia Prælat. Anchar. *in cap. 1.*
vers. tertiò potest quæri, sub num. 2. de præbendis in 6. Me-
noch. *d. casu 216. numer. 14.* item qualitatem cuiusque
ordinandi, per glos. *in cap. Episcopo, verb. victu 10.*
q. 2. Caputaq *decis. 6 incip. Beneficium n. 2 part. 1.* Re-
buff. *in praxi benef. rub. de rescript. in forma pauper n. 2.*
licèt iuxta gradum, & nobilitatem ordinandi non
esse assignandum existimet Flamin *d. lib. 5. q. vlt. n.*
155. Garc. *d. loco numer. 114. & 206.* Bonac. *d. punct. 8.*
num. 20 quin ne tantùm sibi, sed suis etiam satis sit,
vt per Hoied. *de incompatib. benefic. part. 1. cap. 19 à*
num. 22. post Sot Nau. & alios Menoch. *d. casu 216.*
sub num. 3. Azor. *instit. moral. p. 2 lib. 6. c. 10 q. 8.* vbi
13 exprimit † decentem beneficij valorem eam pertin-
gere debere summam, quæ clerico sustentando, sibi,
& suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, & aduenis
hospitio suscipiendis, iuribusque Episcopalibus per-
soluendis sufficiat. O vtinam hæc in nostro Lusita-
niæ Regno seruarentur: multi enim ibi ad clerica-
tum non aspirarent, nisi in bonis haberent, quæ suf-
ficerent ad clericalem Ordinem honestè tractan-
dum, & se commode sustentandum, sed adeò tenue
ibi desideratur patrimonium, vt nulli quamuis pau-
perrimo deficiat: & sic pro maiori parte ordinati
ad titulũ patrimonij egeni & pauperes sunt, debet
enim spectata clericalis status decentia, & vbertate
regionis patrimonij quantitas ab Episcopo definiri;
quamuis post definitam patrimonij quantitatem in
modico deficiat, Sanch *in opusc. moral. tom. 2. lib. 1 c. 1.*
dub. 75. n. 8. Antonin. Diana *moral. resol. par. 4. tract. 4.*
resol. 72.

14 Si verò sufficienti titulo beneficiali quis careret,
habere tamen tantundem patrimonij, quod bene-
ficio adiunctum sufficientem constitueret titulum,
permittendum est ad sacros Ordines promoueri: ita
Prosper de Augustino & Quaranta *in sũma Bullarij*
verb. Ordo. vers. circa. 2. Molfes. *in sum. Theol. mor. tr.*
2 c. 15. num. 7. Vgolin. *de potestate Episcopi c. 26. §. 3.*
in fine, & § 5. num. 2. Zerola *in praxi Episcop. part. 1.*
verb. dimissoria vers. 1. Armend. *d. loco n. 16. in princip.*
Bonacin. *d. disp. 3. q. 1. punct. 3. n. 21.* Secus si cum be-
neficio, aut patrimonio insufficienti iungantur pi-
tantiæ, eleemosynæ anniuersaria, & alia emolumen-
ta, quæ ex celebratione Missarum in exercitio sacro-
rum Ordinum (si ad eos promoueantur) percipere,
& lucrari possint, quæ omnia ad victum honestè suf-
ficiant, tunc non posse promoueri referunt decisum
Garc. *d. c. 5. numero 126.* Armend. *dict. lib. num. 16.*
princ. vbi *n. 17*, dicit pariter resolutum minime posse
promoueri etiamsi Episcopus obliget se suppletu-
rum, quod ad alimenta sufficiat, quovsque habeat
vnde se sustentare possit. In summa, cum clericorum
penuria adest, posse Episcopum ob necessitatem Ec-
clesiæ ordinare ad Subdiaconatum suos clericos cum
assignatione perpetua fructum aliquorum bono-
rum, quorum fructus sufficiant ad sustentationem
refert decisum Armendar. *dicto loco n. 30.* vide *infrà*
num. 73.

Circa titulum ordinandi edocet Concil. *d. cap. 2.* 15
vt pacifice possideatur', quamobrem litigiosos titu-
lus reppelleret ordinandum, Nauarr. *in tract. de orat.*
notab. 23. num. 69. † Ille verò dicitur pacificus posses- 16
sor, qui nullam patitur Iuris, vel facti controuer-
siam in iudicio, vel extra, Felin. *in cap cum Ioannes n.*
33. de fide instrum. Zabarel. *in Clem. gratiæ q. 13. n. 8.*
de rescript. Decian. *in c. 1. num. 19. & 20. de confirmat.*
vtili, atque ideo, vt vnico verbo complectar, is erit
qui sine lite possidet, nam text. vtentem hoc verbo,
pacificè, Rebuff exponit & dicit: hoc est, *sine lite, in*
tract. de pacificis possess. num mihi 1065. vers. quandoque,
Guido Papa *decis. 85* incip. *Curia*: glos. *in Clem. vnica,*
verb. ante. 1, de sequestrat. possess. & fruct.

Litigiosum ergo beneficium fit, & non pacificè 17
possessum, citatione, si ipse index, & reus facti sint
certi de re ipsa, pro qua conuenitur. Ita Mynsinger.
cent. 4. obseruat. 16. Marth. Coler. *de processibus execut.*
p. 3. c. 11. numer. 19. Gail. *lib. 1. obseruat. 74.* Cardinal.
Pute. *decis. 229. lib. 3.* Viui. *decis. 459. n. 5. cum sequen-*
tibus Lancel *de attentatis, p. 2. c. 4. in præfat. num. 3.* &
Stephan Gratian. *discept. forens. c. 2. num. 34. & 35.* Ca-
bed. *Lusitan. decis. 15. num. 11. cum sequentib. p. 2.* Cald.
Pereira *de empt. c. 9. numer. 18.* † Si tamen circundu- 18
cta sit, non efficit litis pendentiam, teste Afflict. *de-*
cis. 366 incip *In pleno concilio num. 14. & in constitu-*
tionibus Regni, si quem nostrorum, num. 4. Caran *ritu*
121. post numer. 1. nec si lis cum falso procuratore
contrahatur, Ozasc. *Pedem decis. 144.* Lis autem nul-
la dicitur, cum non adest iurisdictio, Veral. *decis. 7.*
p. 3. & dicitur beneficium litigiosum quando quis
petit beneficium vt suum, Rota *decis. 366. n 2. par. 1.*
recentiss. in posthum. vbi etiam habetur beneficium di-
ci litigiosum, quando lis fuit super titulo beneficij,
& quod dicitur esse super titulo beneficij si causa sit
commissa cum claus. *quam & quas, &c. & decis. 537.*
num. 1. cum seq & decis. 343. à num. 4. p. 2. etiam *recen-*
tissim. vbi quòd beneficium dicitur litigiosum per
commissionem super titulo, & in petitorio, & per
citationem ad dicendum contra commissionem, nisi
lis per calumniam mota fuerit.

Litigiosa etiam dicitur res, quoties de eius domi- 19
nio controuertitur in iudicio; non tamen constituit
ipsam proprietatem litigiosam in possessione, † quia 20
lis soper possessione non facit ipsam rem litigiosam,
sed eius possessionis, *glos. 1. in cap. 1. de confirmat. vti-*
li, vbi Decian, *num. 3. & 4.* Butr. *n. 4.* & Abb. *num. 5.*
Rot. Bonon. *decis. 48. numer. 5. cum sequent.* Ozasc. *de-*
cis. 144 Cacheran *decis. 143. num. 10.* Ioseph Ludou.
Perusina decis. 68. num. 9. Rebuff. *in tract. de pacificis*
possessorib num. 166. Menoch. *de arbitr. casu. 202. n. 8.*
Flamin. *de resignat. lib. 2. q. 3 num. 52. cum sequentibus.*
Sed Ego ipse non propterea inclinarem, posse ali-

quem sacris Ordinibus donari ad titulum alicuius rei super cuius possessione mota fuit quæstio iudicialis, cum certum sit primò possessorium, deinde petitorium esse decidendum, iuxta *c. significauerunt, de testibus.*

21 Ille verò, cuius lis mota fuerit super aliquo prædio, domo, censu, aut redditu sui beneficij, vtique pacificus dicitur possessor, ex Rebuff. *in tract. de pacificis possessor. num.* 168. ad instar illius, qui beneficium detinens, eiusque liberum habens curæ exercitium, aliquam tamen fructuum portionem non percipit, dummodo maioris partis possessionem habeat, iuxta glos. *verb. pacifice in Clement. gratiæ de rescript.* & glos. *in cap. commissa de elect. lib.* 6. Dec *in c.* 1. *n.* 21. *de confirm. vtili.* Zabar. *in Clement. vt v. qui, §. ille verò, num.* 9. *de ætate, & qualit.* quamobrem licere huic suscipere ordines ad titulum dicti beneficij constat ex glos. *verb. pacificam in d. c. commissa, & ex glos. fin.*
22 *in c. si tibi concesso, de præbenda in* 6. dum firmant † acctari ad promotionem infra annum, qui curatæ Ecclesiæ plenum detinet exercitium; tametsi nondum liberam possessionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus sit, quod etiam tradunt Franc. *in d. cap. si tibi concesso, vers. & nota, sub num* 5. vbi Gemin. *vers. nota istam glos. sub num.* 7.

Beneficij sub vocabulo quid comprehendatur in materia de qua agitur?

23 CVM *supra* dixerim oportere ordinandum habere titulum consistentem vel in beneficio, vel in patrimonio, ac talem esse, qui sufficiat honesto victui, ipsumque pacificè ille possideat, restat modo ostendere, quæ beneficij nomine contineantur. Et adeò incipiendo dico ad titulum coadiutoriæ cum futura successione posse quem promoueri, vt per Nauar. *in tract. de orat. cap.* 20. *num.* 8. Salzed *ad Bernard. cap.* 18. *num.* 7. Moneta *de optione cap* 4 *quæst.* 8. *num.* 159. Acosta de Andrada *ad Bullam Cruciata* §. 75. Vgolin. *de officio Episcopi c.* 29. *n.* 8. Narbona *citato loco num.* 65. *pag.* 12. Sanch *in opuscul. moral. l.* 7. *c. p.* 1. *dub.* 35. *num.* 4. Bonacin. *dict. quæst.* 1. *puncto* 8. *num.* 12. Gonzal *ad reg.* 8. *Cancellariæ glos.* 5. §. 9. *num.* 6. vbi intelligit, si ratione illius habeat congruam sustentationem, quem sic interpretatur Garcia *de beneficiis part.* 2. *cap.* 5. *num.* 132. & requiritur quòd sit perpetua, vt per Pert. Ledesm. *in sum. p.* 1. *de sacram. Ordinis cap.* 7. *concl.* 1. *dub.* 2.

24 Sic etiam praxis admittit quem promoueri posse ad titulum beneficij consistentis in distributionibus quotidianis, quæ licet non computentur in valorem beneficiorum, nec fructuum appellatione veniant, Rota *decis.* 134 *siue* 8. *de præbend. in nouis, & decis.* 766. *aliàs* 39. *antiq.* in hoc tamen casu prædictæ distributiones vtique in valorem computantur, cum satis sit beneficiatum illarum causa non laborare inopia: ita Campanil. *dict. rub.* 8. *cap.* 5. *n.* 29. Marchin *dicto tractat.* 21 *part.* 6. *c.* 6. *diffic.* 5. *n.* 19.

25 Ad titulum verò Vicariæ temporalis, & aliorum similium beneficiorum, seu Capellaniarum amouibilium, nemo potest ordinari, quia Vicarius temporalis titulum habere non censetur, ex text. *in cap. consuetudinis*, vbi Abb. *num.* 5. *de filiis Presbyter.* ito tenet Maiol. *de irregular. l.* 4. *cap.* 15. *num.* 3. Campanil. *in diuers. Iuris Canonici, rub.* 8. *cap.* 4. *n* 8. *in fine* Azor. *d. p.* 1. *lib.* 1. *cap* 6. *q.* 5. & 6. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepiscopalis decis.* 190. *p.* 2. & Henriq. *d. cap.* 17. §. 3. *lit.* Q Narbona *d. loco num* 168 *pag.* 13. Bonacin. *d. puncto* 8. *numer.* 24. Salzed. *ad Bernardum cap* 18. *num.* 8. *vers. & ea ratio. e vica in temporalis*, Flamin. *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 2. Sanch *d. dub.* 35. *n.* 5. Gonzal *d. glos.* 5. §. 3. *numer.* 42. Læl. Zech. *de republ. Ecclesiast. de clericis sub num.* 7 Fr Emman. *in sum. p.* 2. *c.* 15. *numer.* 12. Marchin. *d. tract.* 2 *p.* 6. *c.* 6. *diff.* 5. *n.* 28. Zerol. *in praxi. Episc.* 2. *verb. dimissoria sub* §. 9. Marc. Anton Genuens *in pract. Archiep. Neapol c.* 81. *num.* 2. D. Acuña *ad prine. dist.* 71. *num.* 8. & 9. Nicol. Garc. *d. p.* 1. *c.* 2. *num.* 83. Si verò de facto ordinetur, ab ipsa Vicaria temporali amoueri non poterit, nisi habita alia prouisione, vt ex Flamin. *d. q.* 4. *numero.* 86. tenet Pialec. *in praxi Episcop p.* 1. *cap.* 1. *numero* 45. *in fine*, quod in pœnam factum iudico cum aliàs non possit prædecessor Episcopus assignare officium, quod est temporale, & remouibile in perpetuum Presbytero ordinato, & eo modo prædictum officium facere perpetuum, iuxta resoluta per Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 25 *à num.* 17. Gonzal Mendez de Vasconzel. *diuers. iuris argumentor. lib.* 4. *cap* 8. *num.* 8. & 9. Narbona *loco proximè citato*, optimè Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis.* 396. *in* 1. *edit. & resolut.* 334. *num.* 3. *in* 2. *edit.* vbi asserit, quòd si quis de facto ordinetur sacris Ordinibus ad titulum Capellaniæ ad nutum amouibilis, non ex hoc mutatur eius natura, seu qualitas, maximè si id fiat sine expresso patroni consensu, & citat Nicolaum Garc. *de benef. p.* 1. *c.* 2. *n.* 91. & 112.

Præstimonij ad titulum potest quis promoueri si detur in perpetuum, secus si ad tempus, Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 26 §. 8. *numer.* 1. *in fin.* Marchin. *d. par.* 6. *cap.* 6. *diffic.* 5. *n.* 22. Huiusmodi etiam præstimonia inter Ecclesiastica beneficia connumerantur, vt diximus *alleg.* 4. *num.* 49. Sic etiam potest quis promoueri ad titulum pensionis perpetuæ, & ad victum sufficientis, vt infra dicetur. *n.* 74.

Vnde non poterit quis ordinari ad titulum serui- 26
tij in aliqua Ecclesia, cui adscribatur, nisi tale seruitium sit perpetuum, & non dependens à voluntate Episcoporum, & ita intelligendi sunt Doctores, qui de hoc agunt, prout sunt Zerol. *in praxi Episcopali par.* 1. *verb. dimissoria.* §. 5. *dub.* 1. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscopali Neapol. cap.* 81. *sub n.* 2. Flamin *vict. quæst.* 6. *num.* 33. Vilar *del Patronado de Calatayud par.* 4. §. *numer.* 22. Campanil. *part.* 4. *num.* 14 Neque Breue Sixti V. Patriarchæ Venetiarum concessum, quod adducit Campan. *vbi proximè*, aliud comprobat, quia est gratia specialis: quare ita resoluit Vgolin. *de potestate Episcopi, c.* 26. §. 8. *num.* 6. vbi refert Episcopum tantum posse ad titulum seruitij in Ecclesia aliquem ordinare concurrenti-
bus quatuor. † *Primum*, vt interueniat consensus 27
Rectoris eius Ecclesiæ. *Secundum* licentia ac consensus Romani Pontificis, & hoc ad successorem. *Tertium*, vt ex seruitio Missarum, & diuinorum Officiorum, & eleemosynis à fidelibus elargiendis, habeat vnde se sustentet. *Quartum*, vt ne inde amoueatur, vel discedat, nisi de beneficio competenter, aut pensione prouisum fuerit, vel ob delicta remotus. Vnde bene Quarant. *verb. Ordo, vers. secundò extende* Zerol *verb. dimissoriæ* §. 5. *dub.* 1. Nicol. Garcia *d. cap* 5. *num.* 125. resoluunt non posse quem sacris Ordinibus initiari ad titulum patrimonij, vel beneficij de se ad victum insufficientis, quod postea sufficiens redditur ob eleemosynas, & Missarum, vel anniuersariorum stipendia quæ in dies occurrunt, quia hæc omnia sunt incerta, & non firma, & perpetuo. Hinc etiam Marc. Ant. Genuen. *in d. praxi c.* 81. *n.* 9. Iul. Cæs. Madins *de sacris Ordin. c.* 5. *num.* 20. merito tenent quòd posset fortè quis ordinari ad titulum beneficij habentis redditus incertos & casuales defunctorum, & anniuersariorum, si cum vni-

tet

ter ad certam summam pro victu sufficientem redigantur.

28 Nec etiam poterit quis promoueri ad titulom de futuro, & in spe etiam certa, puta ad beneficium quod quis spectat, seu ad qood est præsentatus, nominatus, vel postulatus; cum Concil.clarè requirat titulum de præsenti habitum, & possessionem, Ita Salzed. *ad Bernard. cap.* 18. *n.* 6. Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 15. *num.* 10. Vgolin. *dict.* §. 8. *num.* 3. *in fine,* Petrus de Ledesma *in sum. par.* 1. *de sacram. Ordinis cap.* 7. *post* 8. *conclus.* Nicol. Garcia *dict. cap.* 5. *n.* 130. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 4. *q.* 9. Vgolin. *d. cap.* 26. §. 8. *num.* 3. Alphons. Narbona *d. loco num.* 64 *pag.* 13. Sanch. *in opusc. moral. lib.* 7 *c.* 1. *dub.* 24. *n.* 5. *& dub.* 35. *n.* 2. Marchin. *d. tract.* 2. *p.* 6. *cap.* 6. *diffic.* D. Acuña *in d. c. neminem dist.* 70. *num.* 13 Quamois contrarium, nempe posse quem promoueri non solnm ad titulum beneficij iam quæsiti, sed etiam quærendi, ex glos. magna *circa medium in cap. Ossius*, 61. *dist.* teneant Maiol. *de irregul. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 3. Sayr. *de censur. lib.* 4. *cap.* 14. *numer.* 19. Campanil. *dict. cap.* 4. *num.* 10.

29 Poterit tamen qnis promoneri ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines, ad titulum beneficij, non obstante, quod non lucretur illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem, vt decisum referunt Garcia *dict. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 110. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 8. *lege* 1. *de patrimonio clericor. n.* 11. Marcel. Vulpe *d. c.* 8. *num.* 11.

30 Obtinens Capellaniam in capella Papæ, licèt sit ad notum amouibilis, potest ad illius titulum ordinari, provt resoluunt Nauar. *cons.* 20. *de tempor. ordinat.* Sayr. *decis.* 50. *eod. tit.* quos refert, & sequitur Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. resolut.* 334. *in fine.*

31 Cooptatus in Collegium Seminarij, non potest ordinari ad titulum Seminarij, nisi ob causam inseruiendi beneficio, quod forsan esset Seminario iniunctum: poterit verò ordinari sub certa assignatione fructuum in Seminario facta causâ inseruiendi beneficio iuncto Seminario, vt inseruiat donec sibi prouisum fuerit de congrua sustentatione; ita referunt decisum Zerola *in praxi Episcop. par.* 1. *verb. Seminarium.* §. 6. Læl. Zech. *de reub. Ecclesiastica, sub de clericis, sub num.* 7. *vers.* 84 Salzed. *ad Bernard. cap.* 18. *num.* 9. Flamin. *de resignat. lib.* 2. *quæst* 6 *n.* 11. Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Ordo, penult.* Piasec. *d. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 28. Marchin. *d. p.* 6. *diffic.* 5. *num.* 33. Alzedo *d. p.* 2. *cap.* 5. *num.* 56. Armend. *vbi suprà num.* 9. *&* 10. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscopali. cap.* 81. *sub num.* 2. Garcia *dict. par.* 2. *cap.* 5. *num* 104. vbi in additionibus refert declarasse Gregoriom XIII. clericus Seminarij non posse promoueri ad aliquem Ordinem sacrum ad titulum ipsius Seminarij, nisi pro seruitio beneficij Seminario vniti, & tunc cum assignatione certi annui reditus, vnde sic promotus viuere possit, quæ tamen assignatio cessat postquam ille aliunde se æquè sustentare poterit. Hinc forsan Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 35. *num.* 10. reprobat Cordub. *in sum q.* 36. minus bene tenentem, collegialem ex aliquo collegio maiori Salmanticensi, aut Complutensi, qui ad aliquem recipiendom gradum Doctoratus suos actus cum satisfactione defendit, posse ad titulum illorum satis ordinari absque beneficio, vel patrimonio.

32 Iustè profectò Trident. Synod. *d. c.* 2. sancioit, *ut beneficium, ad cuius titulum quisquam promotus fuerit ipse resignare valeat, nisi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, quo quidem casu minimè tunc erit admittenda ista resignatio, nisi constito, quod aliunde viuere commode possit renuntians, & aliter facta nulla sit.* iuxta clausulam illam annullatiuam Concilij *in d. cap.* 2. ibi. *si aliter fiat renuntiatio irrita erit,* ex quo tex. sic resoluunt Flamin. *de resign. lib.* 2. *q.* 6. *num.* 36. subiungens ita fuisse resolutum per Rot. Rom. *in vna Salmantina*, coram *D. Orano de mense Maij an.* 1588. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis.* 314. *in* 1. *edit. & resolut.* 272. *num.* 1. *in fine, & num.* 2 *in* 2. *edit.* Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 14. §. 3. *& cap.* 26. §. 8. *num.* 4. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 991. Valenzuela *cons.* 32. *num.* 21. *tom.* 1. Sanch. *in opusc. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 38 *num.* 1. vbi subdit quòd si fiat renunciatio beneficij non facta mentione quòd ad illius titulum est ordinatus, & habet aliunde vnde viueret, non est valida in foro conscientiæ; Rota coram Gregor. XV. *decis.* 441. *num.* 1. & ibi Beltramin. *num.* 9. Nicol Garcia *dict. cap.* 5. *numer.* 217. vbi *num.* 214. quod est nulla etiam in foro conscientiæ, Campanil. *dict. rub* 8. *cap.* 6. *num.* 2. Petr. de Ledesmâ *in summ. p.* 1. *de sacram. Ordinis, c.* 7. *concl.* 10. Marchin. *diffic.* 7. *d. loco* Armend. *vbi suprà numer* 21. vbi *numero* 22 cum Garcia *numer.* 193. atque aliis decisum refert pro forma traditum esse, vt resignans teneatur facere mentionem se ad titulum illius fuisse promotum, adeo qnod per æquipollens adimpleri non possit, quod etiam tradit Massobr. *in praxi habendi concursum reg.* 5. *dub.* 1. *num.* 45. Vnde † resignatione de tali beneficio facta non habita mentione, quòd in illud fuit promotus, vltra quam 33 quòd sit nulla, vt supra ostensum est, resignanti competit actio spolij; & fuisse declaratum à *sacra Congregatione*, & decisum in Rota coram. *Illustrissimo Domino meo Cardin. Milline* 19. *Nouembris* 1602. *in Aretina Plebis*, referunt Garc. *d. cap.* 5. *num.* 438. Piasec. *in praxi nona Episcop. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 44. *vers. ampliari posset, pag.* 53. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 5. §. 10. *n.* 35. latè Gratian. *disc. forens. tom.* 5. *c.* 991. Burat. *dec.* 830. *n.* 13. quia cùm resignatio non teneat, ius non abdicatur à resignante, vt dicit Garcia *d. cap.* 5. *n.* 225. & in hac materia est bona sacræ Rotæ Rom. *decisio in Leodien. Canonicatus S. Ioannis* 28. *Iunij* 1621. coram *R. P. D. Rembolde*, tenoris sequentis.

34 Domini Dixerunt Canonicatum esse adiudicandum Theodoro, quia ipse fuit de eo prouisus per obitum Balduini à Serenissimo Electore Colonien. vigore Indulti amplissimi, quod habet à Sede Apostolica.

Nec obstat quod dicitur dictum Canonicatum vacasse per resignationem dicti Balduini ad fauorem Ægidij, & non per ipsius obitum, quia dicta resignatio fuit nulla, ideòque nec ius, quod prius habebat, fuit ab eo mediante dicta resignatione abdicatum, sed vacauit per mortem, Caputaq. *decis.* 215. *part.* Cardin. Seraph. *decis.* 1498. *n.* 8.

Quod autem resignatio fuerit nulla patet, quia fuit facta contra formam Concilij Tridentini, *c.* 2. *de reform. sess.* 21. ex quo non fuit in ea expressum quòd Balduinus esset promotus ad titulum dicti Canonicatus, provt in dicto Concilio expressè disponitur, & quòd hoc casu resignatio sit nulla, tradunt Paris. *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 36. *&* 39. Garz. *de benef. c.* 5. *num.* 192 *& seq.* & Gonzal *ad reg.* 8. *glos.* 5. §. 1 c. *num.* 35. & tenuit Rota *in Aretina Plebis* coram *Illustrissimo Cardinale Milline*, relata per eundem Garz. *dict. c.* 5 *part.* 2. *n.* 438.

35 Nec obstat qnod dictum sacrum Concilium decreuit, quòd dicta mentio fieret in resignatione ad effectum tantùm, ne clericus in opprobrium Ordinis

nis clericalis mendicare cogatur, & cum huic inconuenienti satis fuerit prouisum mediante clausula, *Constito quod resignans habeat aliunde*, &c. in dicta resignatione apposita, videatur dictam resignationem ob defectum dictæ expressionis non posse dici nullam, eo quòd forma potest adimpleri per æquipollens, quando habetur effectus à lege desideratus; quia fuit responsum, quòd dictum Cōcilium, vt pinguius ponderaret, ne clerici vllo tempore in mendicitatem inciderent, non solum disposuit, quòd resignationes non admitterentur, nisi constito, quòd resignans haberet aliunde vnde commodè viuere posset, sed vlteriùs decreuit, quod in resignationibus mentio fieret, quòd resignans fuerit promotus ad titulum beneficij, quod resignat, ad hoc vt vinculetur ab eo à quo resignatio erat admittenda, si ita videretur, patrimonium resignantis, quòd aliàs potuisset distrahere; perinde atque fuisset vinculatum, si ad titulum illius fuisset ordinatus; vnde non potest dici quod mediante dicta clausula, *Constito*, &c. fuerit intentioni dicti Concilij satisfactum, quia ex duobus requisitis non sufficit alterum adimpleuisse. *l. tam hi, ff. de Praetor, & ib. gloss. ff. de transact. l. si heredi plures, ff. de condit. instit.* Dec. *consil.* 433. *num.* 6. Sarnen. *in reg. de public. resigna.* q. 8. *num.* 2. Put. *decis.* 191. *libr.* 1. Et imò † cum dictum Concilium vlteriùs etiam procedendo annullet resignationes aliter factas, sicque contineat decretum irritans, non potuisset forma ab eo tradita per æquipollens adimpleri, sed debebat seruari ad vnguem. Aldobr. *cons.* 92. *num.* 27. *lib.* 1. cum aliis per Marescot. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 58. *n.* 10. & in terminis dicti Concilij, quod non possit adimpleri per æquipollens firmat ex sententia *sacra Congregationis Illustrissimorum Sacri Concilij Interpretum*, quam refert ad extensum Garc. *loco prox. mè citato, numer.* 193. Gonzalez *vbi supra num.* 35. fuit dictum *in dicta Aretina Plebis*, coram *Illustriss. Cardinale Millino*.

36

37 Non obstat quòd Concilium non comprehendit resignationes factas in manibus Papæ, quia hoc esset nimis restringere dispositionem dicti Concilij, quod loquitur generaliter de omnibus resignationibus, & propterea generaliter intelligi debet: maximè cum eadem ratio militet in omnibus, nec subsit causa dictæ restrictiuæ, & quod locum habeat etiam in resignationibus factis coram Papa, firmat Garz. *vbi suprà n.* 193.

Non obstat quòd Constitutio Pij V. solùm mandat apponi clausulam *Constito*, &c. quia non est correctoria decreti dicti Sacri Concilij, nec loquitur de beneficiis, ad quorum titulum resignans est promotus.

Non obstat quòd Papa in genere cogitare potuerit, quod resignans esset promotus ad titulum beneficij, quod resignat, quia Concilium, vt dictum est, requirit pro forma, quod fiat expressio dictæ qualitatis, vnde illa seruari debet, ex allegatis: vltra quod Papa potuit etiam cogitare, quod resignans non esset promotus ad titulum illius beneficij, eo ipso quod sibi hoc non fuit expressum.

38 Non obstat quòd saltem Canonicatus remansit Sedi Apostolicæ affectus per appositionem manus Pontificis, quia dicta affectio per appositionem manus non intrat quando resignatio est nulla, & per consequens beneficium vacat per obitum, & non per resignationem, Achil. *decis.* 14. *de restitut. spoliat.* Rot. *decis.* 14. *vbi n.* 1. *vbi lite pendente non.* & 419. *p.* 1. *diuersor.* & *decis.* 576. *n.* 8. *vers. vel dicere euenerat, p.* 1. *in recent.*

Non obstat quòd etiam quòd resignatio sit nulla, tamen locus est affectioni, quando talis nullitas prouenit culpa resignantis, Garz. *d. tract. de benef. part.* 5. *cap.* 1. §. 1. *num.* 170. quia hoc procedit quando resignans est in culpa, quominus resignatio sortiatur effectum ob non implementum conditionis; nam tunc dicta conditio habetur pro impleta in præiudicium resignantis, & per consequens abdicatur Ius à resignante, & beneficium vacat in Curia, remanetque affectum, & reseruatum, secus est quando resignatio fuit nulla de per se, & ex alia causa quàm ob non implementum: tunc enim per huiusmodi resignationem non abdicatur ius à resignante, vt benè per eundem Garc. *part.* 11. *cap.* 3. *n.* 217. vt exemplum adducit in resignatione simoniaca, per quam non abdicatur ius à resignāte, etiam quòd sit pura, & per consequens nec beneficium vacat, nec illud remanet affectum, quia Papa non voluit prouidere, nisi in euentum in quem vacaret per resignationem, & affectio non porrigitur ad vacationem diuersam, vt in *d. decis.* 570. *n.* 8. *p.* 1. *in recent.*

Vnde cùm in casu de quo agitur, resignatio non fuerit nulla ob non adimplementum, sed quia non fuit in ea seruata forma Concilij, meritò non fuit ius abdicatum à resignante, & per consequens Canonicatus vacauit per obitum, & non per resignationem, neque, vt dictum est, remansit affectus ex allegatis. Hactenus dicta decisio Rotæ.

In minoribus Ordin. constitutus non ligatur dispositione text. *in d. cap.* 2. imò potest beneficium resignare, etiamsi non habeat aliunde, quo viuere possit Ita Thom Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 35. *num. vlt.* Hermosill. *ad* Greg. *Lop. l.* 15. *gloss.* 1. *num.* 104. *tit.* 5. *part.* 5. Flamin. *d. quæst.* 6. *num.* 178. Vgolin *d. cap.* 16 §. 8. *n.* 4. *vers. postremò*, Azor. *instit. moral. part.* 2. *l.* 6. 7. *cap.* 20. *quæst.* 7. Fr. Emman. *t. m.* 2 *c.* 15. *num er. vlt.* Steph. Gart. *d. c.* 159. *à numer.* 9 Ceuall. *q.* 561. *numer.* 26. Garcia *d. c.* 5. *num.* 203. Paul Comitol. *respons. moral. lib.* 6. *q.* 34. *num.* 4. † In Sacris verò constitutus non potest vllo modo beneficium resignare, etiamsi ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, vnde commodè viuere possit, sancinit Pius V. *in Constit.* quæ incip. *Quanta Ecclesiæ Dei, ibi, sed nec horum vllus sacro Ordine mā ipotus, nisi religionem ingressus, valeat vllo modo beneficij, vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit cōmodè sustentari*; quæ Constitutio licet loquatur de resignationibus factis coram Ordinario, habet tamen locum etiam in Curia, quia militat eadem ratio in proposito, prout de stylo Curiæ seruari testantur Flam. *de resignat. benef. lib.* 2. *q.* 14. *num.* 3. & *lib.* 5 *q.* 1. *num.* 176. Nicol. Garcia *dict. c.* 5. *numer.* 198. quos refert, & sequitur Aloys Ricc. *dict resolut.* 172. *in fine.* † In qua quidem Curia non admittitur resignatio alicuius in Sacro constituti, nisi cum clausula, *quod resignās aliūde habeat, vnde commodè viuere possit*, quæ clausula intelligitur de illa necessaria sustentatione, quæ sine penuria sufficit, inspecta qualitate personæ, & loci, vt fuisse in Rota resolutum dicit Nicol. Garc. *dict. cap.* 5. *num.* 207. & 208. & in hoc plurimum tribuitur iudicis arbitrio, qui considerata qualitate personarum, locorum, & temporis iudicabit, vt per Ceuall. *communium contra commun. q.* 561. *à n.* 27. Menoch. *de arbitr. casu* 116. *num.* 12. & 13. Stephan. Grat. *d. c.* 159. *n.* 15. Ex quibus: 39 40 41

Primò colligo renuntiationem beneficij, ad cuius titulum quis Sacris fuit ordinatus, factam etiam cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem, non valere, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus: quia id traditum est pro forma, & indistinctè annullatur resignatio aliter facta, 42

cta, ita decisum esse tenet Garcia *dict. part. 2. cap. 5. num. 515.* & refert etiam additio ad Nauar. *cons. 4. de renũt.* sequuntur Vgolin *de potestate Episcopi, c. 26. §. 8. num. 4.* & Homobon. *d. tract. 2. cap. 2. q. 23. in fine,* & tenuit Rota *in d. Leodien.* Quamuis contrarium imò talem valere renũtiationem existimauerint minus bene, Nauar. *dicto consil. 4. de renunt. in nouis,* Flamin *dict. lib. 2. quæst. 7. num. 41.* Fr. Emman. *tom. 2. sum. cap. 35. num. 12.* Campanil. *dict. cap. 6. num. 61* nouissimè Marchin *d. p. 6. cap. 6. diffic. 7. num. 40.* ex ea scilicet ratione, quia tunc cessat finalis ratio, videlicet dedecoris clericalis, propter quam constat eo in textu Concilium vetuisse resignationem beneficij assignati in titulum; cessante enim causa finali, debet cessare & effectus, sicuti aliorum ductus auctoritatibus firmauit Tiraquell. *in tract. cessante causa, limit. 1. n. 1.* & alij plures relati per me *axiom. 40. num. 4.* Sed huic obiectioni satis responsum est *suprà in dicta Rota decis. num. 15.*

43 *Secundò* colligo procedere in permutatione, quæ nulla est, non facta mentione, quod ad titulum beneficij permutati fuit sacris Ordinatus, ex verbis Conc. *d. c. 2.* ibi, *id verò beneficium resignare non possit;* resignationis enim nomen simpliciter prolatum, complectitur illam quoque ex causa permutationis factam Rebuff. *super reg. de infirmis resign. gloss. 4. n. 1. & 5.* cum aliis per me adductis *de appellatiua verbor. appel. 237.* ac propterea regulam præcitatam de infirmis resignantibus, & decedentibus infra viginti dies numerandos à præstito consensu, vt inualidus sit actus, habere etiam locum si ex causa permutationis fecerit, vt demonstrant verba dictæ regulæ, & succurrit ratio, quia, qui permutat, resignat; nam duo actus considerantur in permutatione, videlicet renuntiatio, & permutatio, vt inquit Boër. *decis. 1. num. 26* Ita tenent, ac decisum referunt Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepisc. N apol. part. 1. decis. 17. n. 2.* vbi quòd permutans beneficium, ad cuius titulum fuit ordinatus, tutus erit in foro conscientiæ, si illud quod de nouo habuit, est æquiualens, Gonzal. *ad reg. 9. Cancel. gloss. 5. §. 1. o. à n. 43* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 150 num. 3.* Rota Romana *apud Farin. decis. 614. in nouiss.* Nicol. Garcia *d. cap. 5. num. 218.* & quod dispositio Concilij habeat locum in permutatione, prout *Sacram Congreg.* declarasse *18. Iulij 1602.* ait Steph. Gratian. *d. c. 159. num. 3. & in addit. ad decis. 189.* per quam etiam dictum fuisse refert *d. n. 3.*

44 quòd † permutans tacendo ordinationem, ac titulum, tutus est in foro conscientiæ; si illud, quod habuit ex causa permutationis, erat æquiualens, de quo etiam testatur Armendar. *vbi supra num. 31* Hinc non immeritò limitãt *suprà* positam resolutionem, quando permutans consequitur validè possessionem pacificam alicuius beneficij sufficientis ad congruam, cum Rota *in Mutinen. Canonicatus 4. Decemb. 1609.* coram Greg XV. *decis. 441. num. 3.* Vgolin. *d. cap. 26. §. 8. num. 4 vers. secundò excipitur.* Mallob. *d. requis. 5. dub. 1. num. 45.* Coccin. *decis. 317.* Buratt. *decis. 830. num. 4.*

45 *Tertiò* colligo non procedere in priuationibus, & renuntiationibus inductis à Iure cum sub *d. cap. 2.* comprehendatur tantùm resignationes voluntariæ, prout decisum refert Nicol. Garcia *d. cap. 5. num. 219. & seq.* Si tamen vetiat priuandus per sententiam beneficio, ad cuius titulum fuit ordinatus, est illi aliquid relinquendum, vnde se alat, prout bene resoluit Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 18; p. 1.* Vnde *sacra Cong. Conc. sub die 5. Febr. 1604* cu'us memini *in collect. Bullar. verb. patrimonij,* censuit patrimonium clerici, ad cuius titulum fuit quis ad sacros Ordines promotus, non posse capi in executionem ob illata vulnera alicui ad reficiendas curationis expensas à Iudice condemnatus, etiamsi nihil aliud præterea possideat.

Quartò colligo, quòd iurans resignare beneficium, ad cuius titulum fuit promotus, vel procuratorem constituit ad resignandum, & iurauit non reuocare, nedum compelli minimè poterit, vt cùm effectu renuntiet, verum etiam procurationem reuocare valebit, præmissa tamen absolutione à iuramento, cuius quippe absolutionis impetratio accedere debet, vt peccatum vitetur, non autem ad validandum actum reuocationis, cum citra absolutionem sit etiam valida reuocatio. Ita decisum referunt Flamin. *dict. quæst. 6. num. 43.* Nicol. Garcia *d. cap. 5. num. 21; 2. in 2. declar.* Armendar. *d. loco num. 29.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 7. c. 22. quæst. 6.* Vgolin. *dict. c. 16. §. 8 sub numer. 4* Campanil. *dict. cap. 6. numer 4.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol. 272. numer. 2.* Marchin. *d. part. 6. c. 6. diffic 7. n. 39.* 46

Beneficium igitur ad cuius titulum est facta promotio, si resignare velit ordinatus, tenetur exprimere ad illius titulum assumpsisse Ordines, vt ostensum est, qua declaratione facta caueat Superior, ne ipsum admittat, nisi antea sibi constiterit illum habere vnde possit commodè sustentari, quo non perquisito, si acceptauit illam, non dubitatur validam esse, sed ipse tenebitur eidem ministrare alimenta, eo quòd non caret culpa, & ita sæpe decisum fuisse ipsas declarationes asserentes referunt Flamin. *de resignat. lib. 1. quæst. 6. post num. 41.* Aloys. Ricc. *dict. resolut. 272. num. 2.* Campan. *d. cap. 6. n. 3.* Marchin. *d. p. 6. c. 6. diffic. 8.* 47

Quintò colligo fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non posse hypothecari, nec obligari; quia ille, qui non potest bona alienare, nec etiam potest ea hypothecare, seu obligare, argum. *l. vlt. C. de rebus alienis non alien.* & quæ tradunt Pinel. *in l. 1. C. de bonis mat. part. 3. numer. 19.* D. Barbosa *in l. 1. p. 3. num. 39. ff. soluto mat.* Rebello *de obligat. iust. part. 2. lib. 6. quæst. 2. num 15.* † Tanta est enim decoris clericalis vis, & auctoritas, vt fructus beneficij obligare ex conuentione non liceat, nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam iudicati capere, & in illis executionem fieri, si clericus egeat, ac petitam summam, quæ se alit, exsoluere non possit, Abb. *in cap. cum olim il secundo, num. 5. de restitution. spoliat.* Franch. *in cap. reprehensibilis post num. 21. de appellation.* Ias. *in l. commodatis post num. 11 ff. de re iudic.* Gail. *lib. 1. obseruat. 117. num. 9.* † Si enim miles, qui sub armata militia stipendia meruit, condemnatus, eatenus quatenus facere potest, soluere cogitur, ex *l. miles. ff. de re iudicat* sic & clerici iuxta *gloss. 2. in fine in dict. l. miles,* cùm militibus assimiletur *in cap. 2. de pœnis, lib. 6* † Et ideo clericus, qui iurauit se Titio soluturum mille, cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem adeptus sit dignitatem; non tenetur iam dictam persoluere summam de fructibus Episcopatus, vt consuluit Bald. *consil. 208. incip. Super prædicto, vol. 2.* 48 49 50 51

Patrimonij sub vocabulo quid veniat in præsenti materia?

Patrimonij vocabulo in hac re intelligitur, non solùm quicquid ex patris bonis filio obuenit, verùm etiam omne id, quod aliunde, hæreditate scilicet, vel donatione, & quamuis ex causa, illi delatum est; ex ea ratione, quia satisfit intentioni Canonum, & Concilij vndecumque habeat victum, 52

ne mendicet. Ita Campan. in diuerſorio Iuris Canonici rub. 8. cap. 4. num. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 26. §. 9. numer. 3. Bonacin d. diſput. 3. quæſt. 1. puncto 9. num. 13.

53 Qui enim beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens non habet, patrimonium ſaltem idoneum habere debet, ad cuius titulum non omnis ordinandus eſt, niſi diſpenſatio Epiſcopalis præcedat, per verba Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 2. ibi, patrimonium verò, vel penſionem obtinentes ordinari poſt hac non poſſint; nec ſemper conuenit hanc diſpenſationem elargiri, ſed ex cauſa, prout eiuſdem Concilij verba clarè demonſtrant, ibi, niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum; quare cùm Concilium illic permittat Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum aliqua prædictarum cauſarum, ſi illa deeſt, ſublata debet eſſe prædicta poteſtas, per reg. cap. cùm ceſſante, de appellat. & firmant in propriis terminis me citato in hoc loco Marcel. Vulpe d. cap. 8. numer. 10. Nauar. conſil. 14. num. 2. de tempor. ordin. in non. vbi refert ſe Pintiæ vidiſſe negatam cuidam facultatem aſcendendi ad Subdiaconatum, ob defectum tituli beneficialis, tametſi habuiſſet patrimonium trium millium ſcutorum, quæ Nauarri reſolutio colligitur ex Cōcil. d. c. 2. ibi, niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos, quæ verba cùm denotent boni viri arbitrium, hoc eſt, voluntatem rationi ſubmiſſam. l. fideicommiſſaria ff. de fideicom. libert. gloſſ. verb. viſum. in c. 2. de corpore vit. Lap. alleg. 60 n 3. ideo ſi Epiſcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum ſolummodo iudicem habebit, gloſ. verb. relinquitur in cap. ſtatutum § acceſſorem, de reſcript. in 6. Calcan. conſ. 38. n. 7. ac proinde non dabitur appellatio; quia Superior non poteſt animum & conſcientiam inferioris immutare. Bald. in l. 2. num. 10. verſ. ſcias tamen, C. de ſent. ex breuic. recit. Couar. var. lib. 2. cap. 11. num. 3. verſ. & ab eo, ex quibus nullum poſſe contra prohibitionem ſui Prælati ordinari, aut de illo conquerere ſeu ab eo appellare, eo quod illum ordinare non reſoluit Aloyſ. Ric. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. decis. 393 in 1. edit. aliàs reſol. 587. in 2. edit. & cenſuit Rot. in Elboren. Ordinum. 24. punct. 1618. coram R. P. D. Remboldo, & 18. Februarij 1619 coram. R. D. meo Concino Decano.

Quæſtio tamen contingibilis eſt, an vbi beneficium ſit tenue, & extra patriam, cui ad congruam ſuſtentationem iungatur patrimonium, ad quam ſpectabit tunc ordinatio, num ad Epiſcopum beneficij, vel ad Epiſcopum patrimonij? Pertinere ad quemlibet, ſed de alterius licentia, tenent Quarant ſum. Bullarij verb. Ordo verſ. ſecundò extende, Iulius Cęſar Madius de ſacris Ordinibus cap. 5. num. 28. & 29. ſed ad Epiſcopum beneficij ſpectare videtur, cum ratione patrimonij nullus acquirat forum, & efficiatur ſubditus Epiſcopi loci, in quo exiſtit.

54 Quantitas Patrimonij, ad cuius titulum Ordinem ſacrum quis ſuſcepturus eſt, debet eſſe tanta, vt fructibus inde perceptis ſuſtentari honeſtè ipſe poſſit, vt inſinuat Concil. Trident. d. cap. 2. & diximus ſuprà num 8. cum ſeqq. Sed an ſufficientia patrimonij ſit attendenda in initio impetrationis dimiſſorialium, vel ſufficiat ſi illud ordinandus obtineat, poſt dimiſſorias, ſed tamen antequam ordinetur? Vide Iacob. de Graſſ. de temp. ordin. conſ. 4. tom. 1.

55 Patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet? nam ſi ſuper rebus mobilibus conſtituatur, non eſſet ſatisfactum menti Concil. Trident. cum res mobiles facilè vel extinguantur, vel conſumantur. Ita Nauar conſil. 34. de temporib. ordinat. Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 3. cap. 4. q. 7. Graſſis conſil. 4. de tempor. ord. tom. 1. Vgolin. d. c. 26. §. 10. num... Molfeſ. d. cap. 15. n. 4. & 5. Nicol. Garc. d. p. 2. cap. 5 n. 105. & 111. D. Acuña in comment. ad cap. neminem diſt. 70. num. 11. Bonac. d. puncto 8. num. 15. in fine, vbi etiam quòd huiuſmodi bona debent eſſe frugifera, Aloyſ. Ric. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 315. in 1. edit. & reſolut 273. in 2. edit. vbi etiam refert deciſum non eſſe admittendum ad Ordinem ſacrum, qui non habet patrimonium ſufficiens, ſi promiſſionem habuit de aliquo, quòd ſuppleret id, quod deerat. Neque bona, ex quibus patrimonium huiuſmodi conſtituitur, debent eſſe hypothecæ ſubiecta pro debito, poſito autem onere hypothecæ non poteſt ordinatus ali & ſuſtentari ex iis bonis, ſi creditor velit ſolitudinem ſibi fieri, nec Concil. ind. c. 2. prohibens alienationem patrimonij, ad cuius titulum, qui promotus eſt, tollit obligationem antea contractam, aut iuri alteri quæſito derogat. Nau conſ. 18. de tempor. ordinat. Si verò bona non ſunt hypothecæ ſubiecta; quamuis dominus ſit ære alieno ita grauatus, vt non remaneat ſoluto debito patrimonium ſufficiens ad ipſius ſuſtentationem, ſeu ad patrimonium conſtituendum, arbitror titulum in huiuſmodi bonis validè conſtitui poſſe, quia ordinatus habet illorum dominium, & ius ad fructus, & poteſt illa validè alienare, & multo fortius titulum conſtituere, quamuis fortè fieri poſſit, vt grauiter peccet, ſi aliunde nequeat creditoribus ſatisfacere. Ita Suar. de cenſur. diſp. 4 ſect. 1. num. 15. verſ. contrariè, Garc. d. p. 2. c. 5. n. 139. cum ſeqq.

Ad titulum patrimonij, quòd conſiſtat in cenſu tam vitalitio, quàm perpetuo & redimibili, poſſe quem ordinari reſoluunt Nicol. Garc. de benef. p. 2. cap. 5. num. 45. Alzed. d. part. 2. q. 5. num. 55. Cenci. de cenſib. part. 1. cap. 3. q. 1. art. 2 à num. 4. vſque ad n. 34. ex ea ratione, quia eſt titulus per ſe frugifer, certus & firmus, ex quo quis acquirit ius habendi certam penſionem, ex qua congruè viuere poſſit. Quicquid teneant Vgolin. de officio Epiſcop. cap. 26. §. 10. num. 2. & §. 12. n. 3. Bonacin. d. puncto 8. num. 14. verſ. ego verò. Nam licèt cenſus perpetui redimi, & extingui poſſint, poteſt tamen in ipſa tituli erectione hæc cautio adhiberi vt in caſu redemptionis & extinctionis pecunia ex Epiſcopi decreto iterum quamprimum in beneficium eiuſdem promoti implicetur, & reinueſtiatur, ita declarauit ſacra Cong. Concil. ſub die 2. Iunij 1619.

Ad titulum donationis alicuius poteſt quis ordinari, ſi ita Epiſcopus iudicauerit aſſumendum pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ, dummodo donatio ſit realiter vera, & non ficta, quæ deinceps abſque Epiſcopi licentia alienari non poſſit, donec beneficium ſufficiens adeptus ſit, vel aliunde habeat vnde viuere poſſit: ita deciſum referunt Zech de repub. Eccleſiaſtica cap. de clericis ſub num. 3. verſ. 84. Campanil. d. rub. 7. cap. 4. numer. 3. Moſcon. de maieſt. milit. Eccleſ. lib. 1. p. 2. cap. 1. pag. 380. Vgolin. de officio Epiſcop. cap. 26. §. 9. num. 4. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 4. q. 1. Alphonſ. Narbona citato loco num. 9. pag. 5. Alzedo d. p. 2. c. 5. num. 57. Nicol. Garcia de benef. p. 2. c. 5. num. 79. 56

Ordinatus cum patrimonio procedente ex donatione ficta, quando ſcilicet inter ipſos donatorem, & donatarium dictum eſt illam fieri pro forma, & ad apparentiam, non manet ſecurus in conſcientia, imò re vera eſſet tanquam ordinatus ſine titulo, proindeque incurret pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo, per Conſtit. Sixti V. contra clericos malè promotos. Sic docent Viuald. in Candel. aureo in explicatione d. Conſt. notab. 14. Spin. in ſpeculo 57

teſtamen.

testament. gloss. 18. num. 75. Petr. Ledesma in sum. tom. 1.
de sacram. Ordinis, capite 7. concl. 6. difficult. 5 Carill.
in itinerario ordinandorum sect. 2. c. 2. numero 17. Vas-
58 quez p. 3. tom. 3. disp. 245. in fine, † vbi ait graue pecca-
tum esse, si ficto patrimonio, vel beneficio ordine-
tur, Ceuall. q. 527. n. 13. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1.
n. 34. & 35. Filliuc. tract. 17. c. n. 89. Franc. Leo in the-
sauro fori Eccles. p. 3. c. 39. n. 33. Vgolin. de offic. Episc.
26. §. 18. Sanch. de Matrim. l. 6. disp. 32. n. 8. in fine vi-
de tamen alleg. seq. n. 18. cum seqq.
59 Si tamen pactum, & conditio in patrimonio ad-
sit de illo reddendo, cum ordinatus habuerit bene-
ficium sufficiens, vel aliàs, vnde viuere possit, nulla
tunc incurritur suspensio, cùm non sit contra men-
tem, & dispositionem Concil. Trid. in d. c. 2. prout re-
soluunt Nicol. Garcia d. c. 5. n. 169. D. Acuña in d. c.
neminem, dist. 70. n. 21.
60 Vtrum autem habere dicatur patrimonium filius,
qui amplum expectat ex bonis paternis maternisve?
Et videtur dicendum quod sic; cum enim viuente
patre quodammodo dominus videatur, §. sui autem
& necessarij, vbi gloss. Institut. de heredum qualitate;
& æstimum patris, æstimom filij existimetur, gloss.
in l. 2. C. qui atate, lib. 10. Alexand. in l. suis ff. de li-
beris, & posth. vbi Alciat. num. 10. dicit quod validum
est argumentum, pater est diues, ergo & filius, de
quo etiam Flamin. de resignat. lib. 2 q. 6. num. 13. cum
seq. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 146. vers. illud. prater-
ea, Bened. Ægid. ad l. 1. C. de sacros. Eccles. p. 6. §. 1. num.
30. in fine. D. Acuña ad c. neminem numer. 10. in princ.
dist. 70. Ideo posse quem ordinari absque patrimo-
nio, si habeat patrem diuitem, resoluit Surdus de
alimentis, tit. 7. quæst. 57. num. 2. Sed contrariam opi-
nionem veriorem dico: imò ordinandum non esse,
quamuis haberet patrem diuitem, nihil assignantem
pro victu, & portione, quia Concil. d. loco, vult pa-
trimonium verè obtineri, & non fictè, & ita melius
hanc partem tenet Flamin. dict. quæst. 6. numero. 28.
Vgolin. d. c. 26. § 9. num. 3. Campanil. d. rubric. 8. cap. 5.
numer. 3. Molfes in summ. tract. 2. c. 15. num. 5. Sanch.
de matrim lib. 8. disput. 19. numer. 21. Nicol. Garc. d. c.
5. num. 91. & 92. Alphons. Narbona d. loco a num. 47.
pag. 11. in princip. Alzedo d. part. 2. c. 5. num. 10 62. cum
seqq.
61 Quamuis donatio inter patrem, & filium inua-
lida sit, iuxta vulgaria Iura, quæ referunt Gutier.
de sacram. infirm. part. 3. c 4. numer. 1. Fontanel. de pa-
ct. s nupt. claus. 4. in princip. à num. 1. cum seq. & gloss. 7.
part. 1. numer. 1. nihilominus potest pater donare filio
quod ad patrimonium sat sit, & donatio valebit,
prout resoluunt Flamin. dict. quæst. 6. num. 9. Narbona
62 d. loco num. 19. in fine, Vgolin. d. §. 9. n. 4. † Melioratio
enim facta filio pro suscipiendis Ordinibus etiam
non interueniente traditione, erit irreuocabilis,
iuxta l. 17. Tauri, quæ nunc est l. 1. tit. 6. lib. 5. noua Re-
copil. in ea etenim versatur causa onerosa cum Epi-
scopo, qui aliàs non ordinaret, ne de suo aleret, &
sic post sacros Ordines susceptos, à parentibus re-
uocari non potest Ita Couar. in cap. Raynaldus, de te-
stamentis, § 2. num 7. Cifuentes dict. l. 17. Tauri num. 1.
vbi Tello numero 81. & 82. Auendan. respons. 17. in
fine, Morquech lib. 3. de diuis. bonor. c. 6. à numer. 90.
Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 35. numer. 6. Alphons Nar-
bona d. loco. num. 23. pag. 3 Sanchez d. c. 1. dub. 44. Fr.
Emman. in summ tom 2. c. 15. numero 8 D Acuña in
c. neminem distinct 10. numer. 15. Gutier. practic. lib. 2.
quæst. 15. num. 7. Matiens. dict. l. 2. gloss 9. num. 8. Men-
dez de Castro in l. cum oportet. part. 4 num. 165. Aze-
ued. in l. 10. num. 31. tit. 6. lib. 5. recop. Stephan. Gratian.
discept forens. tom. 1. c. 599. numer. 19. Campan. d. rub. 9.

c. 6. n. 10. in fine. Quicquid dicat Spino in spec. testam.
glos. 18. n. 75. & 76.
Vtrùm valeat assignatio bonorum in præiudi-
cium legitimæ aliis filiis debitæ, si pater totum pa-
trimonium ad sacros Ordines assumendos alicui ir-
reuocabili donatione donaret? Vide Ceuall. commun.
contra communes q. 527. & 682.
Si filius velit promoueri, parensque nolit iustum 63
ei patrimonium constituere, potest filius genitorem
constringere Iuris remediis, vt illud sibi assignet.
Confirmatur ex eo, quia argumentari licet a Matri-
monio carnali, ad spirituale, per cap. inter corporalia,
de transl. Prælat. l. sancimus, C. de sacros. Eccles. cum
citatis in libello de principiis iuris, lit. A, num. 188.
Sed cùm vxorem ducere intendit, illum potest co-
gere, vt sibi constituat donationem propter nuptias
in dotis recompensam, l. fin. C. de dotis promiss. Gu-
lielm Benedict. in cap. Raynutius, verb. dotem, quam ei
dederat. ergo similiter poterit cogi, vt donationem
faciat filio pro ordinibus suscipiendis, & suo Ma-
trimonio spirituali. Ita hanc opinionem tenent
Auendan. respons. 17 numer. 4. Sanch. de Matrim. lib. 1.
disput. 26. sub num 7. Campan. d. rub. 8. c. 5. numero 14.
latè Marc. Anton Genuens. in practic. ab. Ecclesiast.
q. 624. Thom. Valasc tom. 1. alleg. 35. nu. 4 & 5 Mar-
chin. d. part 6. c. 7. diffic. 1. D. Acuña ad c. neminem dist.
70. n. 13.
Quæstio est in hac materia multum controuer- 64
sa, vtrùm donatio pro suscipiendis Ordinibus filio
simpliciter facta conferri debeat, seu imputari in le-
gitimam? Partem negatiuam in hac quæstione sem-
per libenter amplexus fui, ex eo quia huiusmodi
bona non erant libere assignata, vt de illis posset
ad libitum disponere, quod requiritur in legitima,
Crauet, cons 136. incip. de anno. tum quia † huius- 65
modi bona sunt data loco alimentorum, & ad sup-
portanda onera Matrimonij spiritualis, cum cer-
tum sit fructus filio datos loco alimentorum, & ad
supportanda onera Matrimonij, quia pauper, & non
habet aliunde, vnde se alat, non esse conferendos,
vt per Gama Lusit. dec. 140. numer. 3. & decis. 164. &
decis. 310. num. 13. Surd. de alim tit. 8. quæst. 57. num. 2.
& tit. 9 quæst. 34. in princip. Molin. de Iustit. tract. 2.
disp. 308. vers. Gama, Thom. Valasc. alleg. iuris tom. 1.
alleg. 59. num. 10. Sic etiam † cum huiusmodi bona 66
donata pro suscipiendis Ordinibus non possint
vendi, nec alienari, sequitur, quod non debeut con-
ferri, prout in expensis factis pro doctorando filio
resoluunt Perez l. 8. tit. 1. lib. 1. pag. 48. & tit. 7 lib. 5.
Ordinam. pag. 206. Rebuff. de priuil. scholarium, priuil.
55. numer. 3. Valasc. de partit. c. 13. num. 175. Bonacin.
de contractibus, disp. 3. q. 6. puncto 6. §. vnico, num. 17.
† & in datis pro ingredienda militia resoluunt idem 67
Valasc. d. cap. 13. numero 60. & 61. & plures relati à
Flores de Mena ad Gam. decis. 140. in princ. † Et in 68
datis ad consequendam dignitatem firmat Rebuff.
priuil. 56. numero. 1. & in expensis factis à parte, † vt 69
filius nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasti-
cum, tenent Gutier. pract. lib. 1. quæst. 65. nu. 10. Marc.
Anton. Genuens. in practic. ab l. Ecclesiast. quæst. 657.
Quare fortiori ratione idem tenendum est in dona-
tis pro suscipiendis Ordinibus, quæ nullo modo in
legitimam esse imputanda tenent Anton Gomez l.
29. Tauri numer. 21. vbi Tello num. 16. & Valasc. de
Auendan glos. 3. num. 8. Duen. regul. 222. num. 3. Garcia
regul. 95. num. 6. Polydor. Ripa obseruat. 134. Roias
de successionib. c. 7. à num 46. Azeued. l. 10. num. 29. &
30. tit. 9. lib. 5. noua recopil. Matiens. l. 3. gloss. 2 num. 14.
tit. 8. eodem lib Spin in speculo testament. gloss. 18. à n.
65. Quintanaduen. Ecclesiasticon par 2. l. 3. ad finem.

Ioan. Garcia reg 195. numer.6. Parlad. tom.3. q otid. differ. 150.§.4 num.6. Lotter. de re benef. lib.1 q.2.n. 43 Alo, f.Rice. in praxi fors Ecclesiastici, decis 594. in 2. edit. resolut 522. in 2. edit. Ceuall. commun. contra commun. quæst.682. Stephan. Gratiao. disc pr. forens. c.159. a num.32. Mendez de Castro in l.cum oportet, num.165. C.de bonis.quæ liberis, Cald. Pereira in l.si curatorem, verb. lesis, num.103. & 132. & quæstionum forens. in commentar ad §.sed hac, part.2. num.48. vers. ex quo, instit. de inofficiot. lam. Campan. in diuers. Iuris Canonici, rub 8.c.6.n.12. nouissime Merlin. de legitima lib 2.tit.2 q 23. Duard. in Bullam Cœna can.8.q.6. n.3. ad fi. cum seqq.

70 Quamuis contrarium, imò donationem pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter factam conferri debere, seu imputari in legitimam, teneant infrà citandi, ex eo tantum fundamento, quod scilicet donatum filio non consumitur in adeptione Ordinum; sed datur, vt illud post susceptos Ordines habeat ob ipsius alimenta, & congruam in eo statu sustentationem, & quamuis non sit alienabile, est tamen transmissibile ad hæredes; cui fundamento facile respondetur, quod huiusmodi bona sic donata succedunt loco alimentorum, ne scilicet ordinandus egeat, vt insinuat Concil. Trident in d.cap 2. & ita non sunt conferenda, prout fatentur Doctores, nemine discrepante, & nihil interest, quòd sint transmissibilia ad hæredes, cum hoc in præsenti casu non requiratur, sed solum sufficiat, quod non possint alienari; quia Iura, quæ id requirunt, habent locum, quando res non potest alienari ex prohibitione inserta in ipsa re, at verò in nostro caso huiusmodi bona non possunt alienari ex prohibitione ipsius rei, sed personæ, quæ quidem incapax est transmittendi, & alienandi, cum in ipsis consistant alimenta sua, & ideo non est tuta, nec Iuri consona, aut æqoitati respondens opinio hæc contraria, quam sequuntur Couar. in cap. Raynaldus, de test. §.2. n.7. Ayora de partitionib. p.2.q.13. Auendan. respons. 17. Perez l.4.tit.12.lib.3. Ordinan. Fr. Emman in sum. tom.2.c.15. numer.8. Ioseph. Gonzal. var. c.12. numero 25. Alphons. Narbona citato loco numer. 15. pag.6. Salzed. ad Bernard.c.18. numer.16. Petr. de Ledesma in sum. part.1. de sacram. Ordinis, c.7. conclus.6. ad finem, Mench. de successionum creat. lib.3.§.22. limit.17. num. 44. Gutier. practic. lib. 2. quæst.65 Molin. de Iustit. tract.2. disp.238. & disput.241. ad finem, Nicol Garcia d.c.5. numer.159. Valasc. de partit. c.13. numer.77. cum sequentib. Marc. Anton. Genuens. in practic. Ecclesiast. quæst.62. Vgolin. de potestate Episcopi cap.26.§.9. in fine. Bonacin. de contract. disp.3. quæst.6. puncto 6.§.5. & in Bullam Cœnæ disp.1. quæst.19. puncto 3.§.1.n.14. Thom. Valasc. tom.1. alleg.35.n.6. in fine, Marchin. d. tr.2.p.6.c.7. diffic.10. D. Acuña in d.c. neminem, dist.70. num.3.

71 Patrimoniom hoc super rem certam constituendum est, itant sciri debeat, an ad sostentandum clericum sufficiens sit, vt tenet Concil. Trident. d.cap.2. Sed si res incerta sit, id sciri minimè potest, vt per se patens est: vnde nullos potest promoueri ex industria sua, vel honesto labore, putà quòd sit Musicus, Magister Grammaticæ, Pictor, aot alterius licitæ professionis, ex qua tantum quærit, quod sit sufficiens ad sustentationem vitæ, ita decisum referunt Armend. in addit. ad recopil legum Nauarra lib.2.
72 tit.8.l.1 de patrimonio clericorum, n.18. Nicol. Garcia d.c 5.n.126.

Sic etiam non poterit quis ordinari ad titulom litteraturæ, quantumcumque sit litteris, gradu, & collegio insignis proot tenent Salzed. d. cap.18 n.7. Marc. Anton. Genoens. in prax. Archiep. Neapol. capit.81. numer.2. Petr. de Ledesma dict. c.7. ante vltimam conclus. Fr. Emman. d.c.15. numer.15. Bonacina d part.8. numer. 18. Sanch. in opus. tom. 2. lib.7.c.1. dub. 25. num.10. Diana resol. moral. par.4. tract.4. resol.52. in fine. Piasec. in praxi Episcop.1.c.1, num.45. in fine. Alphons. Narbona d.loco num.73. pag.14 Marchin. dict. part.6. can 6. diffic.5. à numer. 16. Garcia d.c.5. numero 128. vbi refert ita censuisse Sacram. Congregationem. Et ideò decretum Concilij Vlisbonen. quo statutum erat posse quem ad titulum litteratura promoueri, iussit Sanctissimus deleri & dixit se daturū Breue Cardinali Portugaliæ, vt solis Doctores in iure Canonico, vel Theologia possit ipse Card. præuio examine a facto promouere ad sacros Ordines ad hunc titulum litteratura, in qua re suam grauat conscientiam. Non desunt tamen qui teneant fas esse ad sacros Ordines assumere virum litteris insignem, & collegio illustri cooptatum, vel gradu Licentiaturæ ornatum, honestisque moribus probatum, quamuis titulo carentem, qoia habet vnde se possit sustentare, ac loco patrimonij siue beneficij, illi est titulus, quo sine dedecore decenter viuat, & facilè valeat beneficium, ac dignitates obtinere. Quare hanc tuetur partem, & secundum illam Iurisperitos, ac Theologos doctos consultos respondisse refert Henriq. in sum. lib.19. cap. 17.§.4. in comm. lit.G, sequuntur Vega in sum. part.1.c. 57. casu 1. Fr. Emman. d.c.15. numer.15 Gonzal. ad regul.8 Cancell. glos.5. numere 36. vbi dicit ita consuluisse, Campanil. dict. rub.8.c.4. num.6. Alzed. in praxi Episcop part.1. cap.5. numer.66 Auil. de censur. part.3. disp.5. dub.6. ad fin. Villar. del patronado de Calatayud p 4. §.3. num. 22. ad fin. Gratian. discept forens c.57. num. 30. Lotter. d.lib.1.q.2. numer.41 Mihi primum verius ipsa Concilij constitutio apertè insinuat sess. 21. de reformat. cap.1. in illis verbis, vbi, ne quis deinceps clericus secularis, quamuis alias sit idoneus moribus, scientia, & ætate, ad sacros Ordines promoueatur, nisi prius legitimè constet eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere; qoibus verbis tota tollitur dubitatio, & ego agnoui familiariter virum insignem in hac Curia Romana etiam in Hispania habentem annuam pensionem triginta ducatorum auri de Camera, quem Illustriss. Vrbis Vicarius ad titulum litteraturæ noluit ordinare propter suprà dicta Concilij verba, quæ, vt respondi, id non permittunt.

Ille autem, qui beneficium non retinet, nec patri- 73
monium, aut donationem, potest cum penuria Sacerdotum ex istis, ad sacros Ordines promoueri, dummodo adsit, qui ei spondeat necessaria subministraturum, ita per sacram Congregationem decisum esse referunt Flamin. de resign. lib. 2.q.7.n.11. Lotter. dict. lib.1.q.1.n.10 Armend. d.loco n.2. & 30 D. Acuña ad dict. c. neminem, n.11. in fine. Campanil. d.c.4.n.6 Cessante enim hac penuria, verum est ad Ordines sacros illum non esse admittendum, qui cum sufficienti patrimonio, & beneficio careat, impetrat ab amico cedulam, in qua promittit se illi necessaria vitæ subsidia ministraturum; nam obligatio ista personalis, non est res immobilis, & pacificè possessa, & per illam ordinandus haberet quidem ius ad rem, sed non ius in re. Ita Nauar. con.34. de temp. ordin. Azor. instit. moral. part.2. lib.3.c.4. quæst 7 Vgolin. de offic. Episcopi, c.26. §.14. numer.2. Molfes. in sum. tractat.2. capite 15. numer.4.

Ad titulum pensionis perpetuæ Ordine sacro ini- 74
tiari quis potest, vt tenet Concil. Trident. d. cap.2. ibi, patrimonium verò, vel pensionem, &c. dommodo ad honestè ipsum sustentandum sufficiens sit, prout de

de beneficio, & de patrimonio *suprà* dixi, & resol-
uunt Vgolin.*d.cap.16.§ 14.*Marchin.*d.tract.2.part.6.*
*cap.6 diffic.5.num.25.*Garc.*de benefic.d.c.5.num.93. &*
94.Alzede *d.part.2 c.5.num.58.*Ad huiusmodi tamen
pensionis Ecclesiasticæ titulum ordinari non possunt,
nisi illi, quos Episcopus iudicauerit assumendos pro
necessitate, vel vtilitate Ecclesiarum suarum, iuxta *d c.*
2.prout decisum testatur Armend.*d.loco num.3.* vbi *n.*
4. refert non expedire, vt ad titulum patrimonij
quis ad Sacros Ordines promoueatur, nisi certi fru-
ctus ad honestam promouendi sostentationem suffi-
cienter super certis redditibus fuerint in forma
legitima, & valida assignati, & *numer. 7. in fine,*
dicit pariter resolutum posse Episcopum ordinare fa-
miliarem suum etiam ad titulum pensionis, si pro com-
moditate, vel necessitate suarum Ecclesiarum indicat
ordinandum.

7: Bona hæc, ad quorum titulum fuit quis ordina-
tus, alienari non possunt sine licentia Episcopi, vt
habetur *in d.c.2.*ibi, *atque deinceps sine licentia Epi-*
scopali alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus
possit; quæ verba inducunt nullitatem actus ipso iu-
76 re, propter aduerbium illud † *nullatenus*, quod tollit
omnem potentiam alienandi, ex gloss.*in Clem.1.ver-*
bo, nullatenus, de sequest.possess. & resoluunt Gratian.
disceptat.forens.159.num.18. Ceuall. *commun. contra*
communes q 517.num.10.& q.900.num.5. Gonzal.*ad*
*reg.8.Cancell.gloss.vltim.num 65.*Sanch.*de matrimon.*
lib.6.disp 32. num.7. & Ego ipse refero alios quam-
plures *de dictionib. vsuf eq. dict. 236. num. 4.* Quo
77 fundamento liquidò constare † alienationem patri-
monij, aut extinctionem pensionis subsequentem
promotionem esse inualidam ipso iure concludunt
Nauarr.*in man.c.22.num.18 & consil.14.n.2.& cons.*
*41.num.3.*alias *consil 17.num.2.& 4.& consil.21.num.*
2.de temporib ordinat.in nouis, Valenzuel.*consil.32.à n.*
*1.tom.1.*Sanch.*d.c.1.dub 18.*Flam.*d.q.6.num.1.& 35.*
Campan. *dict rub.8.c.6.n.8.* Garc.*d.c.5.n.176.*Gutier.
*lib.2.pract.q.65.n.10.*Cenal.*q 527.n 9.* Alphons.Nar-
bona *citato loco n.85.pag.15.*Menoch.*de su coss.creat.*
*§.22.n.43.*Matiens.*l.1.glos 1.n.4.tit.l.25.lib.5.Recop.*
Gonzal. *ad reg.8. Cancell.gloss.5.§.10.n.13.* Gratian.
discept.159 n.2.

78 Et quoniam alienatio nomen generale est, ideo
complectitur alienationem quacumque ratione fa-
ctam, *cap.nulli licet, de rebus Ecclesiæ non alien. l.vlt.*
Cod. de rebus alienis non alien. & sic omnem actum,
per quem dominium transfertur, *leg.alienationis ff.de*
*verbor signif.*citati per me *de appellatiua verbor.vtriusque*
que Iuris significat.appellat.14. numer.1. Amplia igi-
tur *primo*, vt procedat etiam in venditione. Quamuis
autem non defuerint, qui contrarium asserere ausi
fuissent, ob glossam, quæ illum vendere posse abso-
lute respondet *in cap.cum quæstionibus, verb.congru.in*
fin. de preb. provt sunt multi relati à Ceuall. *q.527.*
numer. 1. tanquam rem habere ipsam videatur, dum
pretium habet, ex sententia Caij *in l.quia qui pretio, ff.*
de vsufructu, tamen verior est ampliatio, cum enim
huiusmodi patrimonium expressè fuerit assigna-
tum in titulum, nulla habenda est consideratio il-
lius rationis, quod pretium succedat loco rei, eo
quod facilius consumitur pretium, quàm res immo-
bilis, cum pecunia sit inter res, quæ seruando ne-
queunt conseruari, *leg.1.§.fuit quæsitum ff.ad Trebel.*
& nostram sententiam hoc fundamento post alios,
quos citat, tenet Campanil. *dict. rub. 8. cap. 6. nu-*
mer.7.

79 *Secundò* amplia in promissione de vendendo, quæ
appellatione alienationis continetur, vide Tiraq.*de*
*retractu tit.1.ad finem num.30.*Bellacom. *tom.2. com-*
mun.opinion.lib.9.tit.24.num.350 pag.583 Menoch.
*consil.1 num.a 30.*Valasc.*consult.77.n 7.* D.Barbosa *in*
*l.1.ff.soluto matrim.p.3.num.57.*Cald.Pereira *de extin-*
ctione emphyt.c.1.num.36.& c.16.n.84.& de emptione,
*c.8.n.5.& c.13.n.11.*Steph. Gratian. *disceptat, foren-*
sium, c.115.n.17.

Tertiò amplia in transactione, si patrimonium di- 80
mittat, ex resolutis per Cald. Pereira *de resolutione*
Emphyteusis, c.9. n.36.

Quartò amplia in diuisione ipsius patrimonij ex 81
citatis à Gama *Lusitaniæ decis.300.n.4.* Valasc. *consult.*
*53.n.4.*quia † prohibitus vendere, censetur prohibi- 82
tus diuidere, ex Tiraq.*ad leges connub.glos.5.c.2.6.*vide
d.appellat.14.n.6.

Quintò amplia in permutatione, quia prohibitus 83
alienare non potest permutare, Tiraquel. *de retract.*
*lig.§.1.gloss.14.n.30.*Cal.Pereira *de emptione, c.8.n.26.*
& 27.& in nostris terminis Steph.Gratian. *d.c.159.*
*n.3.*Aloys.Ricc.*p.1.decis.17.*Gonzales *ad regul.8.Can-*
cellariæ, gloss.5.§.10 n.35.cum sequenti, Rot.*apud Fari-*
nac.decis.614.in 1.collect.nouissimarum, alias *p.4.diuers.*
& dixi *supra n.43.*

Sextò amplia in donatione in solutum, ex citatis 84
per Tiraq.*de retractu lign §.1.glos. 4 n.2.*Menoch.*de*
*arbitrar.c.171.n.51.*Vin.*tom.2.communium opin lib 8.*
tit.27.n.29.vers.& qua, & lib.4.tit.26.n.155.vers.2.
Mascard.*de probat.conclus.1142.num.14* Gutier.*tract.*
*lib.2.quæst.157.*Cald.*de resolutione emphyteusis c.5.num.*
*47.& de empt. c.8.num 26.*Vide *d.appell.14.num.14.*
& 15.

Septimò amplia in hypotheca, prout resoluit 85
Aloys. Ricc. *in decisionibus Curiæ Archiep. Neapolit.*
decis.112.part.2 & dictum est *suprà num. 48.* † qui 86
enim non potest alienare, nec etiam poterit hypo-
thecare, seu obligare, prout ex *l.vltim.C.de rebus alie-*
nis non alienandis, resoluunt Pinel. *in l.1.Cod.de bonis*
maternis, part.3.num 19 D Barbosa *in l.1.ff.soluto ma-*
*trim.part.3.num.39.*Rebell.*de obligat.iustitia, p.2 lib.6.*
*q 3.num.15.*Vide citatos per me *dict. appellat.14.nu-*
mer.9.

Octauò amplia, vt non tantùm huiusmodi patri- 87
monium alienari prohibeatur, sed nec præscribi tem-
pore ordinario, prout in supremo Lusitaniæ Senatu
iudicatum fuisse refert Melch.Phœbos *eiusdem Sena-*
tus decis.tom.1.2.decis 1.

Vnde fit Episcopos antequam huiusmodi bona
in titulum patrimonij suis ordinandis admittant,
publica edicta proponere debere, vt qui ius aliquod
in dicta bona habet, intra certum tempus compare-
re teneatur, & docere de iure suo, quo tempore ela-
pso omni iure in dicta bona se esse spoliatos memi-
nerint. Atque hac ratione Episcopi non modò or-
dinandis, sed sibi ipsis etiam optimè consulent, quia
ab onere alimentorum eximentur, sic post alios no-
tat Quarant. *d.verb. Ordo, vers quod intellige, in fine.*
Quare post prædictam diligentiam si creditores
huiusmodi patrimonium euincerent, talis reuoca-
tio irrita foret, & Episcopus ad nihil teneretur. Nau.
*cons.14.& 46.de tempor. Ordin.*Sanch.*de matrim.lib.*
*6.disp.32.num.7.& 8.*Molfes. *in sum.tract.2. cap.15.*
num 5.

Quæstio est in hac materia, an valeat alienatio, 88
seu renuntiatio patrimonij, ad cuius titulum, quis
Sacris fuit ordinatus, facta sine licentia Episcopi, si
tunc alienans habet beneficium, seu aliàs vnde com-
modè viuere possit? In qua quæstione videtur re-
spondendum, prædictam Episcopi licentiam, in
euentu de quo agimus, necessariam non esse: nam

Conc.*d.cap.2.* ſolum ſtatuit, quod *deinceps ſine licentia Epiſcopi patrimonium alienari non poſſit, donec aliunde habeat, vnde viueret*; atque adeò, cùm aliunde habeat, non videtur prohibita talis alienatio, cum-

89 dictio illa, *donec*, † ſit reſtrictiua temporis, habeátque naturam ſuſpenſiuam, ex notatis per Caſſan. *in conſuet. Burgurdiæ rub.6 §.6. num* 8.*pagin.* 219. Menoch. *conſil.*151.*num.*40.*& conſil.*166.*numer.*1. Surd.*conſil.* 186 *num.*15.*& conſil.*319.*num.*16. Bertaz. *de clauſul. inſtrum clauſ.*15.*gloſſ* 4.*num.*1. Deinde prædicta dictio, *donec*, habet in ſe temporis reuolutionem, & intercapedinem, itaut dato beneficio, vel alio, ex quo promotus ad Ordines ſacros viuere commodè poſſit, alienare non prohibeatur patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus, nec ad hoc requiri licentiam Epiſcopi. Quare hanc partem tenent Flamin. *dict. q.* 6 *n.*16. Cenall.*q.*527.*n.*8.*& q.*561.*à n.*22 *& de cognit. per viam q.*151.*à n.* 26.*p.*2. Alphonſ. Narbona *d.loco n.*88.*&* 89.*pag.*16. Valenzuel.*conſ.*12.*n.*21 *&* 22.*num.* 1. D. Acuña *ad eminentem n.*26 *diſt.*70. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.*159.*n.*14. Azor. *inſtitut. moral. p.*2. *l.*3.*c.*4 *q.*3. Nicol. Garcia *d.c.*5.*n.*186. Molfeſ. *in ſum. tr.* 2. .18.

90 Licèt hæc opinio recepta ſit, contraria tamen validioribus nititur fundamentis, nec illis deſtituta apud me eſt, & præcipuè, quia ſi huiuſmodi ordinatus, dum habet victum aliunde, poſſet ſine licentia Epiſcopi patrimonium alienare, & victu carens, nec cum licentia illud poſſet diſtrahere, nullius eſſent effectus verba illa *d.c.*2. ibi, *ſine licentia Epiſcopi.* imò fruſtratoriè addita diceremus, contra vulgare axioma, quod in legibus nullum verbum indicatur ſuperfluum, & meritò hanc opinionem tenent Burſat. *conſil.*178 *num.*55 *lib* 2. Iul. Cæſar. Madius *de Sacris Ordinib.* in quodam diſenſu *ſupra cap* 5. *eiuſdem libri ad finem operis pag.*151.*num* 2. Marchin. *d.tract.* 2.*part.*6.*cap.*7.*diff.c.*9. Quintan. *Eccleſiaſt.lib.*3.*n.*72. Cened. *pract. & canon. queſtion. lib.*1.*queſt.*11.*numer.*9. Vgolin. *d.cap.*26.§.13.*numer.*4. dicens patrimonium alienari non poſſe, nec valere alienationem, ſine Epiſcopali licentia, etiamſi tunc haberet vnde ſe ſuſtentare poſſet, niſi vbi notorium eſſet ſufficiens eſſe; tunc enim ſine Epiſcopi licentia alienationem fieri poſſe cenſet, licet tutius erit, vt is in quem alienatio facta eſt cum licentia Epiſcopi id habeat; ſi enim contingeret profundere, quod deinceps acquiſiuit, clericus admitteretur ad patrimonium prius habitum, indiſtinctè tamen ſequitur Campan. *d.rub* 9.*cap.vlt.num.*9.*verſ & obuiam, propè finem*, vbi pro declaratione verborum Concilij dicit duo eſſe concurrenda in patrimonij alienatione; alterum quod alia res ſubrogetur pro decenti victu; alterum quod Epiſcopus cognoſcat, & comperto ita eſſe aſſentiat: explicationem igitur illorum verborum, *atque illa deinceps ſine licentia Epiſcopi alienare*, ita eſſe faciendam dicit, *atque illa deinceps etiam cum licentia Epiſcopi alienari*, &c. vel, *non poſſint ſine licentia, donec*, &c. cùm duæ negationes affirment; voluerit dicere Concilium, vt poſſint cum licentia, quando beneficium Eccleſiaſticum, &c. nam dictio illa, *donec*, reſtringit vſque ad illud tempus; ergo eo elapſo permittit, ex text. ſingulari *in l.generaliter, ff. de decurior.*

An donatio patrimonij abſolutè & illimitatè facta clerico cauſa ſuſcipiendi ſacros Ordines ad hæredes tranſmittatur, an verò mortuo donatario ad donantem reuertatur? Tranſire ad hæredes donatarij poſt eius mortem, & nullomodo ad donantem, vel ad illius hæredes reuerti, tenent Galet. *in margarita caſuum Conſc. ent.verb.conditio verſ.*2. latè Iulius Cæſar. Madius *de ſacris Ordinib. fol.*145.

Bona patrimonialia, ad quorum titulũ fuit quis ſacris initiatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à 91
Iure bonis Eccleſiaſticis, & non poſſunt à Principe ſæculari collectari, vt per Menoch. *remed.*15.*recup.n.*21. Mar. Ant. *var. reſol. lib.*1.*reſolut.*88 Steph Grat. *diſcept. forenſ.c.*159.*n.*27. Marta *de iuriſdict. p.*4.*caſu* 11. *n.*45. Mari Antonin. *var. reſol. lib.*1.*reſol.*88.*num.*1. Duard *in Bullam Cœnæ lib.*2.*can.*18.*q.*5.*n.*17. Sanch. *in opuſcul. moral. lib.*7.*c.*1.*dub.*36.*in princ.* Lotter. *de re benefic. l.*1. *q.*2.*n.*27.*&* 36 Saltem interim quòd non extinguitur titulus per adeptionem beneficij Eccleſiaſtici, Spin. *a gloſ.*18.*n.*72. Azeued. *l.*1.*n.*9.*tit.*4.*l.*1.*noua Recop.* Cenall *commun. contra comm.q.*517.*n.*4. quos refert, & ſequitur Cened. *pract. q. lib.*1.*q.*11.*num.*6. nouiſſimè Ciarlin. *controuerſ. forenſium c.*22. *num.*48. Et optimè aduertit Marcel. Vulpe *in ſua praxi iudic. Eccleſiaſt.c.*17. *num.* 24. Regiam Cameram Sommariæ Neapol. obſeruare quòd de donatione facta clerico vt poſſit aſcendere ad Ordines Sacros, donatarium eſſe immunem à gabella à die promotionis, & non à die factæ donationis.

Quoad decimam verò Parochialem certum eſt clericum de huiuſmodi bonis patrimonialibus illam ſoluere debere, *gloſſ. vlt. verſ. credo quòd propter clericatum cap. tuis, de praebend.* vbi Abb. *numer.*6. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.*605.*in* 1.*edit.* aliàs *reſol.*329. *in* 2 *edit* Azor. *inſtit. moral. p.*2.*lib.*3.*c.*4.*q.*1. me citato *in hoc loco* Lotter. *de re benef. lib.*1.*q.*2.*n.*26. 9.

ALLEGATIO XX.

Epiſcopus ad ſacrum Ordinem aliquem aſſumens abſque titulo ſufficientis beneficij, vel patrimonij, & ſic Ordinatus, quas pœnas incurrant?

SVMMARIVM.

1 *Sixtus V. quas pœnas imponat contra promouentes aliquem ad ſacros Ordines ſine titulo, oſtenditur?*
2 *Clemens VIII. Sixti V. conſtitut. conſtrinxit, & reduxit ad terminos Iuris communis, ac Conſtit. Pij II. & Concil. Trid.*
3 *Ordinantes ſine titulo de Iure tenentur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, illique interea ſubminiſtrare vitæ neceſſaria.*
4 *Etiamſi ordinatus haberet patrem diuitem, qui tamen nihil illi aſſignauit pro victu, aut ſua portione.*
5 *Pater viuens filium alere conſtringitur.*
6 *Filius poteſt patrem compellere ad ſibi præſtandas ſumptus, & expenſas in ſtudio.*
7 *Pater tenetur filio omnes expenſas vſque ad gradus adeptionem ſubminiſtrare, qui de eius licentia incepit politioribus Muſis operam nauare.*
8 *Expenſa cauſa ſtudij facta veniunt appellatione alimentorum.*
9 L. de bonis, ff. de Carbon. edicto, & L. legatis, ff. de alim. & cibat. legatis *componuntur.*
10 *Epiſcopus tenetur ordinato à ſe ſine titulo conferre beneficium, atque interdum alimenta elargiri, etiamſi talis ordinatus haberet patrem diuitem, qui poſſet iuſtè alimenta denegare.*
11 *Epiſcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem*

quem promotus fuit, chasmate vel alluuione periit.

12 *Pater qui patrimonium filio assignauit, tenetur de altero prouidere si primum consumpsit filius.*

13 *Pater qui dotem filiæ constituit, si illa amittatur, tenetur aliam iterum ei constituere.*

14 *Episcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illius titulum ordinans, si postea euincatur an de altero teneatur prouidere? discutitur.*

15 *Donatarius aduersus donatorem de euictione agere non potest.*

16 *Donator tenetur de euictione, si expressè promittat se velle de illa teneri.*

17 *Donata bona, vt quis ad sacros Ordines promoueatur, dicuntur quasi quædam spiritualis merces, & præmium pro seruitiis exhibendis.*

18 *Donatio ob causam insinuari non debet.*

19 *Donatio causa dotis, vel contemplatione Matrimonij non insinuatur, nec ex causa ingratitudinis reuocatur.*

20 *Episcopus tenetur supplere titulum ordinato habenti illum, sed non sufficientem.*

21 *Capitulum Sede vacante, vel eius vicarius litteras dimissorias concedens ad Ordines Sacros non habenti vnde viueret, tenetur illi prouidere prout Episcopus.*

22 *Episcopus tenetur prouidere Ordinato à se sine titulo, quamuis illum solum promouisset ad Ordinem Diaconatus, vel Presbyteratus, si antea sine illo promotus fuerat.*

23 *Episcopo promouente mortuo tenetur eius successor, aut Sede vacante Capitulum, si tali promotioni non restitit.*

24 *Pœna quæ incurratur ab ordinato sine titulo?*

25 *Concil. Trident.* sess. 21. de reformat. cap. 2. *secundum primam opinionem innouat pœnas* cap. neminem, & cap. sanctorum 70. dist. & cap. cùm secundùm, de præb. *cum distinctione.*

26 *Innouat, iuxta secundam opinionem, pœnam suspensionis, de qua* in d. cap. neminem, & in d. cap. sanctorum.

27 *Innouat tandem, secundum tertiam & receptam opinionem, pœnam* dict. cap. cum secundum.

28 *Suspensus fieret ordinatus ab Ordine suscepto, & ordinator à collatione per triennium, si conueniant super non petendis postea alimentis, vel rebus donatis pro titulo suorum Ordinum.*

29 Cap. pen. de simon. & cap. per tuas, eodem tit. *declaratum.*

30 *Ordinatus cum pacto, & conditione de reddendo patrimonio sibi donato non incurrit illam pœnam, seu suspensionem.*

31 *Donans patrimonium alicui, rectè potest apponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel alias vnde viuere possit.*

32 *Patrimonium post ordinationem dans, vel alienans, quamuis peccet mortaliter, & castigari possit per Episcopum, nullam incurrit suspensionem.*

33 *Religiosi, siue clerici Regulares, more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, seu nonnisi ad certum tempus professionem emittunt, si ante professionem se faciunt promoueri ad Ordines Sacros absque titulo beneficij Ecclesiastici, seu patrimonij, fiunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis ministrent, irregularitatem incurrunt.*

34 *Patres Societatis IESV excipiuntur.*



SIXTVS V. felicis mem. in sua Constit. quam edidit contra clericos malè promotos incip. *Sanctum, & salutare,* sub Dat. *Nonis Ianuar.* 1588. ordinatorem sine patrimonio à collatione quorumcumque Ordinum, atque etiam ipsius Tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipso suspensum, atque ab ingressu Ecclesiæ interdictum declarat, & promotum ab executione, ministerio, & exercitio Ordinum susceptorum, & ab omni spe, & facultate ascendendi ad alios 1
superiores, perpetuò suspensum pronuntiat. Sed † 2
quia Constitutio hæc nimis rigida multis visa fuit, & scrupulos varios tam promouentibus, quàm in eis, qui promoti fuerant, ingenerauit, eam postea Clemens VIII. noua quadam Constit. incip. *Romanum Pontificem, de anno* 1595. *Pridie Kalend. Martij* motu proprio, & ex certa scientia de Apostol. potestatis plenitudine, sua perpetuò valitura Constitut. ad terminos sacrorum Canonum, ac Constitut. Pij Papæ II. quæ incip. *Cùm ex sacrorum,* relata *suprà alleg.* 17. *num.* 10. & ad dispositionem decretorum S. Concil. Trid. restrinxit, & reduxit: nec non censuras, & pœnas in eadem Sixti Constitutione contra quoscumque (præterquam contra simoniacè ordinantes, & ordinatos inflictas, quas voluit in suo robore permanere) moderatur, & aboleuit, quam Constitutionem Clementis refert Suar. *de censuris, lib.* 4. *cap.* 17. *ad finem.* & de ea meminerunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 20. *art.* 13. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *di.* 49 *numer.* 10. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 15. *num.* 128 & post Suar. *tom.* 5. *disp. vlt. sect.* 3. *n.* 41. Nicol. Garcia *de benef. part.* 1. *c.* 5. *n.* 70. Aloys. Ricc. *in decis. part.* 1. *decis.* 9. Quare tam contra ordinantes, quàm ordinatos sine titulo vigent hodie pœnæ à Iure communi statutæ, de quibus *infrà* à nobis agendum est.

Et vt ab Ordinatoribus incipiamus, sciendum est 3
quod contra ordinatos sine præfato titulo de Iure stat pœna constituta *in cap. si quis ordinauerit, de simon.* vbi expressè decernitur quòd ordinans aliquem absque titulo cum pacto vt ordinatus nihil ab eo petat, suspenditur per triennium à collatione Ordinum, præsentator præsentans cum præfato pacto suspenditur per triennium ab executione Ordinum. Præterea statuitur *in cap. cùm secundum, de præbend.* vt sic ordinantes teneantur prouidere ordinato de sufficienti beneficio, illique interea subministrare vitæ necessaria, nempe secundum qualitatem personæ, loci consuetudinem, Ecclesiæque redditum. Ita gloss. insignis *verb. necessaria in cap. Episcopus, de prabendis*, vbi Abb. *numero* 1. Anchar. *ind. c. cùm secundùm, notab.* 5. Ripa *lib.* 1. *resp. c.* 14. *numero* 7. Cardos. *in praxi iudicum, verb. Episcopus, num.* 16. *& versic. sacramentum Ordin. n.* 34. Menoch. *de arbitr. casu* 169. *numer.* 14. *& casu* 520. *post numer.* 10 Vgolin. *de potest. Episcop. c.* 26. §. 15. *numero* 1. latè Sanchez *in opusc. l. moralib. lib.* 8 *c.* 1. *dub.* 34. *num.* 6. *cum seqq.* vbi *numer.* 7. intelligit hanc obligationem alendi habere locum quando Episcopus sciens, & debens scire non habere beneficium, vel patrimonium, ordinauit eum, & *num.* 9. intelligit tamen eandem obligationem habere locum, quando nullo præsentante ordinauit, per *cap. cùm secundum, de præbend.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. c.* 8. *à numero* 7. me citato *in hoc loco* Alzedo *de præcellent. Episcop. dignit. part.* 2. *c.* 5. *num.* 49 Bonacin. *de censur. extra Bull. disput.* 3. *quæst.* 1. *puncto* 9. *num.* 25.

Primò amplia, vt Episcopus teneatur prouidere 4
ordinato sine titulo, etiamsi ordinatus patrem ha-

beret diuitem, nihil tamen illi aſſignantem pro victu, aut ſua portione: Concilij enim diſpoſitio *ſeſſ. 21. de reſo.m. c. 2.* requirit, vt patrimonium ab ordinato verè obtineatur; & in hanc ampliationem probat Flamin. *de reſignat. l. 2. quaſtion. 6. num.* 28. Sed quamuis hæc opinio in Iuris rigore verior ſit, contraria tamen æquior videtur, & probari poteſt ex verbis Diui Hieronymi relatis *in c. cleros, 2. quæſtion. 2. & in c. vltimo in fine 16. quaſtion.* 1. vbi clericos illos conuenit ſtipendiis Eccleſiæ ſuſtentari, quibus parentum, & propinquorum nulla ſuffragantur bona; qui autem bonis parentum, & opibus ſuis ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt accipiunt, ſacrilegium profectò committunt, & per abuſionem tales iudicium ſibi manducant, & bibunt: ſed iſte parentis opibus commodè alimentari valet; ergo non debet ex ſtipendiis Eccleſiæ vitæ ſubſidium conſequi. Sic etiam à ceſſante ratione dedecoris, qua moti Summi Pontifices ſanxerunt Epiſcopum compellendum eſſe prouidere ordinato, & titulo indigenti; poteſt ergo pro iſta contraria opinione argui in hunc modum. Si ordinatus patrem opibus affluentem habeat, neque egere poteſt, neque cum Ordinis clericalis dedecore, tum viuo, tum extincto, mendicare; † nam viuens pater filium alere conſtringi-
5 tur, *l. cùm oportet, §. cùm autem, C. de bonis, quæ liberis, l. ſi quis à liberis ff. de liberis agnoſc.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſputat. 229. verſ. autem.* † Quin etiam poteſt
6 filius patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus, & expenſas in ſtudio, *l. de bonis, § non ſolum, ff. de Carbon. edicto*, qui quidem text. quamuis non meminit patris, nihilominus id ipſum ampliant gloſſ. Doctores ibi, & reſoluunt Bologn. *repet. auth. habita, Codic. ne filius pro patre, numer.* 167. Rebuff. *de priuilegiis ſcholar. priu.* 53. etiamſi filiusfamilias inuito parente litteris operam daret, cum hoc poſſit facere, vt firmat Rebell. *de obligationib. iuſtit. par.*
7 *l. 1. quæſt.* 8 *ſect. 3. numer.* 33. præcipuè † ſi incepit politioribus Muſis operam nauare de eius licentia, quia tunc ſine dubio teneretur filio omnes expenſas vſque ad gradus adeptionem ſubminiſtrare, vt optimè reſoluunt Corduba *in l. ſi quis à liberis, §. non tantum, numero 32. cum ſequentibus.* Cald. Pereira *quæſtionum forenſ. conſil. 14. numero 32. cum ſeqq.* Menoch. *de præſumpt. libro 3. quæſtion. 29. numero* 86. *& libro 4. quæſt.* 191. *numero* 18. vbi *numero* 30. † idem dicit in illo
8 naturali. Nam huiuſmodi expenſæ cauſa ſtudij factæ, veniunt appellatione alimentorum, iuxta *d. leg. de*
9 *bonis*, ibi, † *non ſolum alimenta præſtari debent pupillo, ſed & in ſtudia, & cæteras neceſſarias impenſas debent impendi pro modo facultatum.* cui conſonant text. *in leg. qui filium, & leg. officio, ff. vbi pupillus educari valeat*, nec contrarium firmat text. *in leg. legatis, ff. de aliment. & cibar. legatis*, ibi, *legatis alimentis cibaria, veſtitus, & habitatio debentur, quia ſine his ali corpus non poteſt, cætera, quæ ad diſciplinam pertinent, legato non continentur*; quia reſpondetur text. hunc procedere in alimentis debitis ex diſpoſitione hominis, veluti ex legato, vel contractu, & tunc ſi nihil expenſum de ipſis expenſis cauſa ſtudij dictum ſit, minimè ſub legato alimentorum comprehenduntur: at verò diſpoſitio text. *in d. leg. de bonis*, cum ſimilibus, procedit, vel quando alimenta debentur iure naturæ, vel legis diſpoſitione, vt in caſu de quo agimus, quia tunc omnia comprehenduntur.

10 Quare Epiſcopus ſumma diligentia ordinati parentem debet inducere, vt filio patrimonium conſtituat, vel illo renuente filium inducere, vt ad hoc patrem iuris remedio conſtringat; ſi tamen ſuæ iuſtæ petitioni aſſentire renueret, nec hoc Iuris remediis procurare poſſit, quia parens omnia bona conſumpſiſſet, vel ob filij in patrem commiſſum delictum, eidem iuſtè eſſent alimenta denegata; non prætermittat ordinato in continenti conferre illi beneficium, atque interim alimenta elargiri.

Secundò amplia, vt Epiſcopus teneatur prouide- 11
re illi, cuius titulus, ad quem promotus fuit, chaſmate, vel alluuione periit; ita affirmat gloſſ. notabilis *in cap. cum quæſtionibus, verb. de patrimonialibus, de præbend.* vbi Henric. Boich. *n.* 1. Imol. *num.* 7. intelligendò vt per Sanch. *de matrimon. l. 6. diſput. 32. num.* 8. Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap. 26. §. 15. verſ. ſeptimò excipitur.* Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract. 2. part. 6. cap. 7. diffic. 4. numer. 7. verſ. hinc deducitur.* † Ad inſtar 12
patris, qui patrimonium filio aſſignauit, & illud conſumſit, Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. in eodem teſtamento, il. 1. num. 222. de teſtament.* † Ad in- 13
ſtar etiam dotis filiæ conſtitutæ, quam amiſit, quia teneretur pater dotem illi iterum conſtituere, vt firmant Guillelm Bened. *in d. cap. Raynutius, verb. dotem, quam ei dederat, num.* 19. Rebell. *de obligat. Iuſtitia, par. 2. lib. 3. quæſtion. 4. numer. 21 & 22.* Prædictam tamen ampliationem intelligerem, ſi parens ſoluendo non ſit, quia tunc ſupplere debet Præſul; ſi verò pater poſſit, tunc immunis erit Epiſcopus ab onere beneficium illi conferendi, alimentaque interim ſubminiſtrandi. Epiſcopus enim non tenetur alimenta Subdiaconis abſque titulo ordinatis ſubminiſtrare, vbi patrem habuerint diuitem, vt me citato *in hoc loco* firmat Marchin. *d. p. 6. c. 7. diffic. 4 n. 7. verſ.* 4. vel ſi ordinatus bona habeat, quo ſe valeat ſuſtentare, arg. *c. Epiſcopus ſi aliquem, de præbend.* reſoluit Bonacin. *d. punct. 9. numero 26.*

Tertiò amplia, vt compellatur Præſul denuò pro- 14
uidere de beneficio, atque interim de alimentis, cui beneficium contulerat, atque ad illius titulum ordinauerat, ſi tale beneficium fuerit poſtmodum illi euictum, maximè ſi prima vice fraudulenter illud contulerat, quod dare nequibat, iuxta *gloſſ. final. in capite præſentium 7. quæſt. 1. & in capite cum ſecundum, de præbend.* Nau. *conſil. 14. de tempor. ordin.* Mar. Alter. *de cenſur. tom 2. diſpat. 10. cap. 3. dub.* 4. Bonacin. *d. puncto 9. num.* 27. Sed aduersùs hanc ampliationem maximè obſtat text. *in l. ad res donatas, ff. de ædilitio*
edict. vbi † in re donata, licèt appareat vitioſa non 15
habet locum actio redhibitoria, & reddit textus rationem, *ne liberalitas donatoris ei ſit noxia*; quod quidem nocumentum ipſi inferretur, ſi de euictione aduerſus illum agi poſſet, iuxta regulam text. *in l. vendicer, 8. l. euicta 70. ff. de euiction. leg. non admittatur, l. ſuper, Codic. eodem.* Igitur nulla aduersùs donatorem poteſt competere actio, ex text. *in l. Ariſto 18. § fin. ff. de donationib. l. 2. C. de euictionib.* probant gloſſ. *in §. 1.* vbi Riminald. *à n. 69. Inſtitut. de donationibus* Viu. *communium tit. de donationibus, n.* 221. Couar. *lib. 2. variarum, c. 15. n. 1.* Gomez *tom. 2. variarum, c. 2. n. 35. & c. 4. n. 2.* Pinel. *in l. 1. p. 3. num. 61. illat. 12. C. de bonis matern.* Mol. *de Iuſtit. tr. 2. diſ. 252. verſ. 3. ſumitur*, D. Barboſa *in l. ſi æſtimatis § 1. n. 17. ff. ſoluto matrim.* Valaſc. *de par-*
titionib. cap. 37. num. 3. vbi extendunt † etiamſi donator 16
ſcienter rem alienam donauerit; quia adhuc illa euicta, nec de euictione, nec ad illius æſtimationem tenebitur.

Quare noſtram ampliationem non extenderem ad bona donata: & ideò conſulerem, vt in omnibus donationibus, quæ ad patrimonia fiunt, donator expreſsè promittat ſe teneri velle de euictione, quo caſu, modò donatio incipiat à traditione, modò à promiſſione, indiſtinctè de illa tenebitur, vt pro-

bat

bat text. in l. 1. de exactionib. & gloss. Alberic. Bald. & Salicet ibi annotarunt, resoluunt Ias. in §. fuerat, num. 35. Instit. de action. Gozadin. consil. 6. col. 2. Boër. decis. 67. in princip. Gomez d. num. 35. ad finem, Molin. d. disput. 252 versic. 2. sumitur, ad finem, Campanil. in diuers. Iuris Canonici rub. 8. cap. 4. num. 4. vers. verum.

Non me latet bonam causam fauere, qui etiam in donatione contrariam sequeretur opinionem;
17 quia † bona donata, vt quis ad sacros Ordines promoueatur, dicuntur quasi quædam spiritualis merces, & præmium, pro seruitiis Ecclesiæ exigendis, gloss. in cap. Episcopus, de præbend. Felin. in c. Ecclesia sanctæ Mariæ, n. 13. ibi Anton. Burg. num. 13. cum seq. de constitut. Nauar. consil. 12. num. 1. de censib. Flamin. de resignat. lib. 1. quæst. 6. num. 20 quos refert, & sequitur Marius Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. 88. num. 1. Ideò hæc bona non dicuntur donata liberaliter, sed ob causam, & conditionaliter, in qua non habet locum d. l. ad res donatas, vt in simili resoluitur quoad donationes insinuandas, quæ licèt insinuari debeat, per text. in l. sancimus, C. de dona-
18 tion. † tamen hoc in donationibus ob causam limitant Doctores, vt per Viu. tom. 2. commun. opinion. lib. 8. tit. 32. num. 10. vers. 5. vbi Suar. num. 171. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 72. num. 5. & decis. 290. num. 9. Mol. de Iustit. tractat. 2. disput. 279. num. 9. Stephan. Gratian discept. forens. cap. 82. à num. 25. Cald. Pereira quæstion forens. consil. 19. num. 10 Item talis donatio videtur similis donationi propter nuptias, quia sicut fit ob causam matrimonij carnalis, ita hæc ob causam matrimonij spiritualis, cum de vno ad alterum valeat argumentum, vt probat text. in cap. inter corporalia, de translat. Prælati, & arguit Marius
19 Antonin. dict. resolut. 88. num. 4. & † sicut est priuilegiata donatio facta propter nuptias, & causa dotis carnalis, ita hæc facta causa dotis spiritualis, & ideò insinuatur donatio facta causa dotis, vt tenent Gama Lusitaniæ decis. 120. Suard de aliment. tit. 8. priuileg. 71. num. 9. & consil. 361. Cardos. in praxi iudicum, verb. donatio, num. 10. & 11. Rebel. de obl. g. iustitia, p. 2. lib. 18. quæst. 6. num. 6. Cabed. Lusitaniæ decis. 135. n. 6. part. 1. Sic etiam donatio causa dotis, vel contemplatione matrimonij, ex causa ingratitudinis non potest reuocari. Gregor. ad l. 10. verb. Alguna, tit. 4 part. 5. Gama decis. 163. nu. 2. & 3. Pinel. d. p. 3. num 62. vers. 31. Aloys. Ricc. in collectan. decis. part. 1. collect. 197. vers. 2. limita, Molin. de iustit. tract. 2. disput. 281. vers. ac etiam.

20 *Quartò* amplia, vt Episcopus teneatur etiam supplere titulum ordinato habenti illum, sed non sufficientem, per gloss. finalem in dict. c. tuis quæstionibus, vbi Imol. nam. 8. vers. in gloss. finali, Vivald. super Bullam Sixti V editam contra clericos malè promotos, n. 11. vers. quære Iacob de Graff. in decis. aureis lib. 3. cap. 2. num 19. Henriquez in sum. lib. 10 cap. 17. §. 3. lit. Q. & R, vbi refert, quòd quamuis tenue beneficium satis sit ad acquirendum domicilium, non tamen est idoneum pro titulo, Sanch dict. libr. 7. cap. 1. dub. 34. num. 10.

21 *Quintò* amplia in Capitulo Sede vacante, eiusve Vicario, vbi litteras dimissorias dederunt ad Ordines sacros non habenti vnde viuetet; nam eadem ratio est in ipsis ordinante sinum subditum quæ in dante huiusmodi dimissorias, vt post Prosp. de August. in addit. ad Quarantam, resoluit Vgolin. de potest. Episcopi. cap. 26. §. 15. num. 1. vbi etiam in versic. vt una, tenet quòd si Episcopus alteri Episcopo committat generatim, nullis personis expressis, vt suo nomine Ordines in sua diœcesi celebret, & is, cui id commissum est, titulum non habenti Ordinem sacrum contulerit, tenebitur ad necessaria vitæ præstanda, non autem, qui commisit, quia in culpa fuit, non inuestigando an haberet titulum, per cap. si Episcopus, de præbend. lib. 6. cum quo, & eius glossa poteris hunc casum intelligere, & limitare, refert me citato in hoc loco Marchin. dict. cap. 7. difficul. 4. numer. 7. vers. 5. & Alzed. dict. part. 2. cap. 5. num. 70.

Sextò amplia, vt procedat etiamsi Ordinem contulerit ei, qui iam in Sacris constitutus erat: nam si fuit sine vllo titulo ordinatus, alij Ordines sacri illi conferendi non sunt, quia Iura simpliciter prohibent promotionem ad sacros Ordines sine vero titulo: ita decisum referunt Fornar. de sacramento Ordinis, cap. 8. num. 10. Bonacina de Sacramentis disput. 8. quæst. vnic. punct. 5. num. 30. post Henriq. resoluit Quaranta, verb. Ordo, versic. an verò, & Vgolin. d. §. 15. vers. tertio loco. 22

Septimò amplia, vt non tantùm Episcopum promouentem deniuciant Canones ad prædicta, verùm ipso mortuo, etiam eius successorem, ita vt Sede vacante debeat alimenta ista præstare Capitulum, si tali promotioni non restitit. Henriq. in summ. lib. 10. cap. 17. §. 4. in comment. lit. F. Bonacina d. punct. 5. n. 17. vers. respond. 2. Sanch. d. dub. 34. num. 12. Marchin. in d. num 8. vers. at in casibus, me citato in hoc loco Alzed. d. part. 2. cap. 5. n. 68 Bonacin. d. punct. 9. num. 29. optimè Campanil. d. rub. 8. cap. 5. num. 21 vbi dicit quòd si Episcopus loco renunciasset, quia transiturus ad alterius Ecclesiæ regimen, vel si loco, & dignitati cessit, non ad illa constringeretur, qui in ordinantis locum subsortitus fuerit; sed ipsemet ordinator, quamuis & tali egressus loco, & Ecclesia, per Innoc. in cap. cum secundum, num. 1. de præbend. & Anchat. in cap. si Episcopus, n. 3. vers. sed numquid. de prebend. in 6 ac Henriq. d. §. 4. & post hæc ita reperi tenuisse Vgolin. d. §. 15. versic. 6. excipitur. Alzed. d. part. 2. cap. 5. num. 69. 23

Contra personam ordinatam ab Episcopo, sine titulo, quæ pœna sit in Iure statuta controuersum est apud Doctores; nam Summi Pontifices in cap. neminem, & in cap. Sanctorum, 70. distinct. voluerunt irritas, & inanes (scilicet quoad executionem) ordinationes eorum, qui sine certo titulo promouentur. Successores tamen benignius agere cupientes, tamdiu per ordinatores, & successores eorum prouideri ordinatis constituerunt, donec ipsi Ecclesiastica sint assequuti beneficia, vt asserit Innocent III. in d. cap. cum secundum, cui successit postea Conciliaris in hac re dispositio Trident. Synodi. sess. 21. de reformat. cap. 2. certam non exprimentis pœnam, sed antiquorum Canonum simpliciter innouantis; ex cuius verbis non ineptè dubitatur à Doctoribus, an Concilium innouet pœnas dicti cap. neminem, & cap. Sanctorum? An verò d. cap. cum secundum? an demum omnium prædictorum Canonum. 24

Prima opinio tenet nimium relatorum Canonum pœnas innouare Concil. in dict. cap. 2. tum quia vtitur plurali numero, inquiens, pœnas innouando, quod in vna quam vnusquisque ex illis textibus infligit, verificari nequit per l. vbi numerus, ff. de testibus, & l. libertas, §. vlt. ff. de manum. testam. & cap. pluralis loquutio 40. de regul. Iuris in 6. cum citatis ab Escob. de ratiocin. cap. 18. num. 41. pluralis enim numerus saltem qualitatem requirit nec vno contentatur, dicta l. vbi numerus, cum citatis per me axiom. 178. num. 1. tum etiam, quia pœna dict. cap. cum secundum, tantùm promouentem afficit, promotique respicit fauorem, ideo iustè credendum est il- 25

Iam quoque pœnam innouaſſe, quæ taliter ordinatum caſtigat, quamque conſtituerunt dicti textus *in c. neminem, & in cap. Sanctorum.* Quo fundamento ita hanc opinionem, quando ordinator,& ordinatus in culpa fuerunt, tenent Nauar. *conſ. 14. incip. quæſitum 17, num 4 & conſil. 46.* incip. *An promotus, num. 1 & 3. de temp. ordinat.* Suar. *de cenſur. diſput. 31. ſect. 1. poſt numer. 35.* Sanch. *ačt. lib. 7. c. 1. dub. 35. numer. 12.* optimè Campan. *d. rub. 8. c. 5. numer. 1.* qui præhabita diſtinctione hanc ſententiam ſequitur, vt ſcilicet Concilium dicto loco innouet pœnam, *cap. neminem, & cap. Sanctorum*, quotieſcumque ordinatus tantùm in culpa fuit, decipiendo ordinatorem, & illi mentiendo ſe habere titulum ſufficientem, cui ordinator iuſtè credens, aut credere debens, ipſum promouit, nè tunc ordinator citra culpam mulctetur, compellendúſque ſit prouidere illi de victu: pœnam verò ſtatutam *in dict. cap. cùm ſecundum*, innouare dicit cùm ipſe ordinator fuit in culpa, eo quòd ſciens illum non habere titulum, ordinauit, nec malitiosè ordinatus paſſus eſt promoueri, ſequitur Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, c. 26. §. 8. num. 5.*

26 *Secunda* opinio tenet Concilium Trident. *dict. c. 2.* tantùm innouare pœnam ſuſpenſionis, de qua *in dict. c. neminem, & in cap. Sanctorum*, & eam ſuſtinent Maiol. *de irregularit. lib. 4. c. 15. in princ. p.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. c. 5. num. 1.* Zerola *in praxi Epiſc. p. p. 1. verb. dimiſſoriæ. § 6. & part. 2. eod. verbo, 5. 0. & verb. irregularitas. §. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 6. diſputat. 22. in fine*, Spin *in ſpeculo teſtament. gloſ. 18. num. 75* Bonacina *d. ſt. punct. 5. numer. 24.* Iacob de Graff. *conſ. 4. num. 14. & 15. de temp. ordinat.* Suarez *de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. num. 35.* Fr. Emman. *in ſum. part 2. c. 15. numer. 1.* Paul Comitol. *reſp. moral. lib. 6. quæſt. 38* Vaſq. *tom. 3. in 3. part. diſp. 246. numero. 61.* Steph Fagund. *de quinque Eccleſ. præc. part. 1. lib. 3. c. 8. ſub num. 7* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub 8. c. 1. num. 5.* Scortia *in Pontif. conſtit. epit. 147. theor. 139.* Ioan. de la Cruz *in direct. Conſcient. p. 2. tit. de ſacram. Ordinis dub. 6. concl. 2.*

27 *Tertia* opinio ſuſtinet per Concil. *d. loco*, ſolùm eſſe innouatam pœnam *dict. cap cùm ſecundum* & ſic Ordinatum ſine titulo non eſſe ſuſpenſum, neque aliquam pœnam incurrere: ſed Epiſcopum cogendum eſſe illi prouidere; quam tuentur Henriq. *in ſum lib. 13. c. 37. §. 2.* Gutier. *practic. lib. 2. quæſt. 65. num. 11 verſ. nec opinio Menæ*, Cened. *ad Decretales collect. 33. num. 2. & 6. ad finem*, Viuald. *in candel. p. 1. tit. de ſuſpenſ. num. 28. & in nouis numer. 35.* Auila *de cenſuris part. 3. diſp. 5. dub 4. & 5.* Marcel. Vulpe *in d. praxi c. 8. numer. 9.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 4. c. 14. num. 26.* Sbrozz. *de officio Vicarij lib. 2. quæſt. 56.* Coninch *de Sacram. diſp. 16. dub. 5. num. 38.* Homobon. de Bonis *de exam. Eccleſ part. 2. tract. 11. c. 10. qu. 22.* Diana *moral. reſol. p. 1. tr. 15. miſcel. reſolut. 5.* Marchin. *d. part. 6. c. 7. diffic. 6. à num. 9.* & ſecundum hanc opinionem deciſum fuiſſe in *ſacra Congregat.* teſtantur Piaſec *in praxi noua Epiſcop. part. 1. c. 1. num. 41.* Ilam. *de reſignat lib. 2. quæſt. 6. num. 18.* Addit. ad Nauar. *conſ. 2 quæ l. 16. de conſtitut.* Sayr *dict. num. 16.* Sanctar. *variar reſolut. quæſt. 49. num. 15.* Armend. *in addition. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 8. lib. 1. de patrim. clericorum, num. 19.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ, gloſ. 5. §. 10. numer. 22.* Toler. *lib. 1. c. 49 num. 5.* Tomar *de Ordine, c. 8. n. 8.* Emman. Sà *verb. ſuſpenſio num. 19.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 2. c. 5. numer. 17.* Bonacina *dict. punct. 5. numer. 12 verſ. 1* Igitur propter auctoritatem tantorum Patrum ita deciſum eſſe atteſtantium, hanc vltimam opinionem ſequor, quamuis in Iure veriorem primam reputem. Non obſtat Conſtit. Sixti V. contra clericos promotos, qua ſtatuitur clericos ſine ſufficienti beneficio, vel patrimonio promotos ad Ordines ſacros ipſo iure ſuſpenſos eſſe; quia per aliam Conſtit. Clementis VIII. incip. *Romanum Pontif. de anno* 1595. conſtat fuiſſe redactam ad terminos ſacrorum Canonum, ac Conſtit. Pij II. quæ incip. *Cum ex ſacrorum* & ad diſpoſitionem Concilij Trid. & cenſuras ac pœnas impoſitas in d. Conſtit. Sixti V., contra quoſcumque præterquam contra ſimoniacos ordinantes,& ordinatos inflictas fuiſſe abolitas, memini *ſupra n. 2.*

Si tamen ordinatus cum ordinante conueniat, 28
ipſum poſt ſuſceptos Ordines non moleſtare ſuper beneficio, quod Iuris attenta diſpoſitione conferre ipſi ordinato propterea teneretur, neque ſuper alimentis, quæ eidem ſubminiſtrare compelleretur, ſuſpenſus ſanè fieret ab Ordine ſic ſuſcepto,& ordinator à collatione per triennium, iuxta text. *in cap. penult. de ſimonia*, Cardoſ. *in praxi iudicum, verb ſacramentum Ordinis. num. 35. & 36* Marchin. *d. tractat. 2. part. 6. c. 7. diffic. 7 numer. 10. in princ.* Bonacin. *d. puncto 9. numer. 2.* † Item ſi cum præſentante ad Eccle- 29
ſiam idem pactum faceret, iuxta *c. per tuas, 2. eodem tit.* Bonacina *de cenſur. diſp. 3. quæſt 6. punct. 5. num. 4* Campanil. *d. rub 8. c. 3. numer. 21.* vbi *num. 32.* dicit in caſibus prædictorum textuum ſimoniæ labem conſiderandam cum aliqua tamen reſtrictione, nè illa ſit ſimonia, quæ ſub ſtricto, ſed largo ſumpto vocabulo comprehenditur; quorum textuum deciſionem procedere non ſolùm ſi ordinatus cum ordinante, vel præſentante prædictam pactionem fecerit: ſed etiam aliis promiſerit donata ſibi ab eis,& pollicita non petiturum, aut tradita reſtituturum poſt ſuſceptos Ordines, à paritate rationis arguentes reſoluunt Nauar. *in man. c. 17. numer. 158. & conſ. 1. num. 45. de conſtitut.* Viuald. *in candelab. p. part. 2. tit. de ſuſpenſ. num. 28.* Sayr *de cenſur. lib 4. c. 15. numer. 21.* Sed verius eſt prædictos textus minimè complecti paciſcentem cum donatore, parte, & aliis, ſed caſum duntaxat inibi expreſſum, de paciſcente cum ordinatore, vel præſentatore; atque ideò aſſirmandum eum non fieri ſuſpenſum, qui cum aliis pactus eſt, maximè quòd à ſimonia pro iure illorum Canonum parcendum eſt, quam non niſi ordinatori, aut præſentatori remittentes committunt, meritóque nullus præter eos ſit vigore illorum Canonum ſuſpenſus, prout quamplures Theologos, & vtriuſque Iuriſperitos conſultos approbaſſe refert Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 17. §. 3. in commento lit. O*, & tenent Toler. *lib. 1. c. 15. poſt numer 5.* Suar. *de cenſur. diſp. 31. ſect. 2. poſt numer. 35.* Nauar ſibi ipſi contrarius, *conſil. 7. n. 2. verſ. ſecundo quam, de temp. ordin. in nouis, & conſ. 41. in antiq.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 2. c. 5. numer. 168.* & ideò malè docet Suar. *de Relig. tr. ct. 3. lib 4. c. 38 numer. 4. & 5.* dum ait *d. c. pen. & c. per tuas*, procedere etiam quoties aliquis ex ſuis bonis dieri conſtituit titulum, ad quem ordinatur, ab illo recipiens promiſſionem, quod nihil poſtulabit, aſſeritque tunc non ſolùm committi peccatum indebitæ ordinationis per falſum titulum, ſed etiam ſimoniam, quod etiam malè probat Azor. *inſtit. moral. part. 3. lib. 12 c. 15. quæſt. 1.* Addit Bonacina *d. puncto. 9. num. 4 verſ. tertio.* prædictam ſuſpenſionem incurrere ordinatum, tam à proprio, quàm ab alieno Epiſcopo etiam cum litteris dimiſſoriis proprij Epiſcopi,& *num 6.* ſubdit illum in irregularitatem incidere, ſi functionem Ordinis ſuſcepti exerceat antequam abſoluatur.

Ordinatus igitur cum patrimonio ſibi donato, 3

cum

eum pacto, seu conditione de illo reddendo, & restituendo post ordinationem, vel non fruendi bonis donatis, seu non petendi quicquam, non potest dici ordinatus sine titulo, nec incurrere vllam pœnam, seu suspensionem, etiam stante dicta Const. Sixti V. nam iste re vera est ordinatus cum patrimonio vero, & non ficto; ista enim est vera donatio ex qua transfertur dominium in donatarium, licet cum illo pacto, seu modo, iuxta *tit. de donationibus qua sub modo*. Ita Fr. Emman. *dict. c. 15. numero* 3. Cardin. Tolet. *d. ct. lib. 1. c. 48. vers. 5.* Petr. de Ledesm. *in summ. part. 1. de sacramento Ordinis, c. 7. conclus. 6. difficult. 3.* Nicol. Garcia *dict. c. 5. à num. 161.* Bonac. *d. puncto 9. num* 8. vbi intelligit modò non restituat ante ordinationem, vel pactum non inierit cum ordinante, vel præsentante ad Ordines Quamuis contrarium teneant Sayr. *dict. c. 15. numer. 3.* Cenall. *quæst. 527. numer. 13.* Nauar. *d. c. 2. num. 158. & consil. 14. numer. 1. & consil. 21. & vltim. numer. 2. de temporib. ordinat.* atque alij, quos refert Nicol. Garcia *d. c. 5. num. 166.*
31 vbi *num.* 169. resolnit † donantem patrimonium alicui ad Ordines rectè posse apponere pactum, & conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs vnde viuere possit, quia tunc non est contra Concilium, de quo etiam Bonac *d. puncto* 8 *n. 15.*

32 Sic etiam ordinatus ad titulum patrimonij, qui post ordinationem illud retrodonat, seu renuntiat, vel alienat, quamuis peccet mortaliter, quia facit contra prohibitionem Concilij, & sic puniri possit per Episcopum, non incurrit tamen vllam suspensionem: ita Nauarr. *in man. c. 27. numer. 158. vers. 2. & cons. 22. sub tit. de tempor. ordin. in nouis, quod deest in antiq.* Sayr *sub eod. tit. decis.* 60. Salzed. *ad Bernardum, c. 18. numero 25.* Graffis *in decis. aureu part. 2. lib. 2. c. 97. numer. 67.* Auila *de censuris part. 2. disp. 5. dub. 5.* Bonacina *d. punc. 9 numer. 7.* Fr. Emman *d. c. 15 n. 4.* Gutier *d. quæst. 65. num.* 10. Sayrus *de censur. lib. 4. c. 15. numer. 23 ad finem.* Cenal. *quæst. 527. numer. 9.* & post Quintanad. Tolet. Petrum Ledesma, Suarez, & alios Nicol. Garcia *d. c. 5. numero* 161. Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 159. numer. 16. & 17.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. num. 72. vers. porro,* Sanch. *in opusc. mor. lib. 7. c. 1. dub. 40.*

33 Ex dictis *suprà num. 26.* iam infertur clericum, qui nullo præuio pacto cum ordinante, vel præsentante, Ordines sine titulo accipit, veluti titulum patrimonij confingendo, mentiendo, aut falsò probando habere, quod non habet, vel plus habere quàm habeat, cum tamen id, quod habet, ad sustentationem non sufficiat, aut fictam donationem ab aliquo accipiat, in præfatam suspensionem non incidere. Ita Tolet. *de institut. sacerdot. lib. 1. c. 49. numero 5.* alias *c. 48. num. 16* Emman. Sà *verb. suspensio num.* 10 Henriquèz *in summ. lib. 13. c. 37. §. 2.* Fr. Emman. Rodrig. etiam *in sum. part. 2 c. 15. numer. 5.* Gutier. *pract. lib. 2. quæst. 65. numer. 11.* Gonzal *ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. § 10. num. 26. cum seqq.* Auila *de censur. part. 3. disp. 5. dub. 5. conclus. 2.* Squillante *de obligat. clericor. parte 2. dub. 4.* Homobon. de Bonis *de examine Eccles. part. 1. tractat. 11. c. 10. quæst. 22.* Nicol. Garcia *d. part. 2. c. 5. numer.* 161. Antonin. Diana *moral. resol. part. 2. tract. 2. in miscel. resolut. 5. & tract. 14. de Sacrament. resol. 184.* Quamuis illum suspensionem ipso facto incurrere ab Ordine sic suscepto existimauerint Nau. *cons. 14. & 46. de tempor. ordinat. & in man. c. 27. numer. 158.* Bernard. *in pr. Electab. c 18. in princ.* Maiol *de irregul. lib. 4. c. 15.* Iacob. de Graff. *in decis. aureu l. b. 2. c. 97. numer. 56* Suar. *de censur. disputat. 1. sect. 1. num. 31. cum seq.* Mar. Alter. *eod. tractat. tom. 2. disp. 10. c. 3. col. 5.* Sanch. *de matrim. lib. 6. disp. 32. numer.* 8. D. Acuña *ad dict. c. neminem numero 22.* & plures citati *alleg. præcedenti num. 47.* Quorum sententia hodie recipienda videtur, non ob rationes ab illis allatas, sed propter Constitutionem quandam, quam edidit S. D. N. Vrbanus VIII. incip. *Secretis æternæ prouidentiæ, sub die 11. Decembris 1624.* vbi imposita est suspensio perpetua contra promotum ficto, falso, seu fiduciario patrimo-
nio, his verbis. † *Promoti verò perpetuæ suspensionis pœnam absque spe dispensationis à Sede Apost. obtinenda incurrant, eo ipso insuper promotos huiusmodi, ac etiam eos, qui eum falsis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonij titulis scilicet se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, non solum prædictis, verùm etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis infligendis pœnis,* &c. quanquam in præfatis verbis sermo videtur esse tantummodo de nostris Lusitanis, Hispanis, Gallis, & aliis Vltramontanis. 34

Vtrùm autem qui ementito patrimonio ad sacros Ordines assumitur data antapocha, quæ vulgo dicitur contrascriptura, aut data fide, vel iuramento se post ordinationem patrimonium illi assignatum redditurum, vel fructus nunquam petiturum, teneatur stare promissis? In qua quæst. Diana *moral. resol. part. 2. tract. 2. de Sacrament. resol.* 184 post multos, quos refert, resoluit non teneri, quia donato tali patrimonio in titulum, Episcopus ius ad illud acquirit, fitque illi hypothecatum; tum quia tale patrimonium effingens, & illud ordinando ficta donatione donans propriæ culpæ imputare debet, si tale patrimonium recuperare minimè possit. 35

Religiosi Canonici, siue Clerici Regulares, seu intra claustra Monasteriorum, siue domorum more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, seu nonnisi ad certum tempus professionem emittunt, & ex claustro exire, vel dimitti ad sæculum liberè, & licitè possunt, si prætextu religionis, ante professionem se faciunt promoueri ad Ordines sacros, absque titulo beneficij Ecclesiastici, seu patrimonij, iuxta decretum Concil. Trid. *sess. 21. de reformat. cap.* 2. sunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis ministrauerint, eo ipso irregularitatem incurrunt, vt statuit Pius V. *in sua Constit.* 74. incip. *Romanus Pontifex*, publicata *die 18. Nouemb.* 1568. de qua testatur Bellet. *disquis. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali, § 5. num. 65.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiastici, c. 8. numero 16.* Vnde Sanch. *in opuscul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 35. numer.* 9. tenet per illam Constitut. dicta de clericis sæcularibus obseruanda esse in Regularibus non professis. 36

Excipiuntur Religiosi Societatis Iesv, etiam scholares, & primam solummodo professionem emittentes, qui ordinari possunt, & debent sine titulo patrimonij, & beneficij; quamuis enim statim post biennium non emittant professionem solemnem, sed simplicem, nihilominus professio illa cum triplici voto simplici in hac parte sufficit, & sufficientem titulum præbet ex priuilegio, & confessione Gregorij XIII. cuius meminerunt Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. num.* 38 Bonacin *d. disp 3. quæst. 1. puncto* 8. *num.* 17. Compendium Societatis, Iesv, *verb. Ordo*, 2. Miranda *in manuali Prælator. quæst. 29. art. 5. conclus. 1. tom. 1.* & diximus *supra alleg. 19. num. 7.* 37

***

ALLEGATIO XXI.

Episcopus sine commendatitiis proprij Ordinarij litteris, an possit aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere?

SVMMARIVM.

1 *Clericus peregrinus sine Commendatitijs sui Ordinarij litteris ab ullo Episcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta administranda non est admittendus.*

2 *Fidem instam faciens de sua ordinatione potest admitti ad celebrandum.*

3 *Peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de sua ordinat. nullo est iure suspensus, sed potest secluso scandalo celebrare.*

4 *Commendatitiæ litteræ sunt obtinendæ ab eo, qui petentis clerici Ordinarius fuerit.*

5 *Commendatitiæ litteræ ab Episcopo deneganda non sunt clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia.*

6 *Beneficium simplex habens, non potest cogi residere in diœcesi, vbi illud habet.*

7 *Episcopi possunt admittere sacerdotes exteros habentes litteras commendatitias ad Missæ sacrificium, & ad Sacramenta administranda.*

8 *Episcopus potest prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesijs Regularium, nisi prius ab ipso Episcopo, visis litteris commendatitiis, admissi fuerint.*



N Concil. Calcedonen. relato *in cap. extrauante, 9. distinct. n. 71.* sancitum erat ne extraneo clerico sine commendatitiis litteris proprij Episcopi vl-
2 quam penitus liceret ministrare, & in Concil. Agathen. relato *in cap. Monachum, 20. quæstion. 4.* actum fuit ne clericis sine commendatitiis litteris proprij Episcopi licentia pateat euagandi: non enim possunt clerici, vt possunt laici, sine sui Episcopi licentia domicilium mutare extra diœcesim, *c. non oportet. c. si qui vero, c. si quis Presbyter 21. c. propter eos 7. quæstio. 1.* & istis locis notant Archid. & Gemin. Carol. de Graffis *de effect. lib. cleric. in effectu 25.* Carleual. *de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 3. quæst. 8. sect. 2. num. 1085. prope fi.* vbi per *c. si quis in clero. and. causa & quæst.* subdit nec posse clericos sine eiusdem licentia à sua Ecclesia abesse, nouissimè Concil. Trident. *sess. 23. de reform. c. 16. vers. nullus,* iubet nullum clericum peregrinum sine commendatitiis sui Ordinarij litteris, ab vllo Episcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta administranda esse admittendum: dantur enim Presbytero peregrinationem suscipienti, vt ei liceat in aliena diœcesi Missarum sacrificia facere, Azor. *instit moral. part. 2. lib. 3. capit. 49. quæs. 1.* Episcopi igitur in suis diœcesibus interdicere debent ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Missa celebrare liceat, Concil. Trident. *sess. 22. in decreto de obseruan. & vitan. in celebr. Missa,* Azor. *instit. moral. p. 1. libr. 12. cap. 18. quæs. 9.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 1. c. 10. num. 30.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 47. numero 1.* illis enim minimè licet alieno Presbytero concedere facultatem celebrandi in sua diœcesi, nisi de promotione constet, vel commendatitias litteras à proprio Ordinario portet, *d. c. extraneo, cum duobus seqq. & tot. tit. de clericis peregrinis,* Concil Brachar. *olim. act. 2. cap. 12.* Fr. Emman *quæst. regul. tom. 1. quæst. 121. a. 1.* Marc. Ant. Genuē *in praxi Archiep. cap. 40. num. 1.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 34. §. 6. in fine,* Suar. *de Religione tract. de voto lib. 3. cap. 4. numer. 9* Igitur huiusmodi commendatitias litteras esse de forma, insinuat Mandos. *reg. 24. Cancel. quæst. 5.* † At verò si illis careret, & faciat fidem de 2
sua ordinatione, potest admitti ad celebrandum Nauar. *consil. 2. numer. 1. in fine de celebr Missar.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepiscop. Neapol. parte 1. decis. 150.*

Si tamen commendatitias litteras clericus pere- 3
grinus non habuerit, nec fidem fecerit, nullo iure est suspensus, sed potest secluso scandalo celebrare, prout resoluunt Nauar. *cons. 3. sub tit. de celebrat Missar.* quod est in nonis, *cons. vnic. de clericis peregr. & in man. c. 27. n. 153.* Henriq *d. §. 6. in comm. lit. I.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. num. 42. vers. tantopere,* Sayr *decis. 5 de celebr. Missar.* Sanch. *d. dub. 47. num. 2.* vbi *num 3.* resoluit talem clericum, si fuerit notus, non indigere litteris commendatitiis sui Episcopi, prout nec etiam indigere ait si litteræ dimissoriæ ad Presbyteratum suscipiendum fuerunt paulo ante datæ, quia Episcopus approbans ad Presbyteratum, satis videtur approbare mores, &c Secus si magnum interuallum interfuit, quia eæ dimissoriæ non approbant mores præsentes, vt si per decem annos antea fuissent datæ. Potest dubitari an Episcopus sine causa possit expellere alienum clericum commorantem in eius diœcesi sine litteris sui Episcopus, qui non vult exercere Ordines, sed tanquam aduena ibi commorari; vel possit ei ingressum prohibere in eius diœcesi: in qua quæst. negatiuè, non data iusta causa, respondet Marc. Anton *d. c. 40. à n. 2.*

Hæ commendatitiæ litteræ sunt obtinendæ ab 4
eo qui petentis clerici Ordinarius fuerit, prout decisum refert Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarra lib. 1. tit. 18. l. 6 7 de Episcop. num. 56.* † Nec sunt 5
denegandæ ab Episcopo Sacerdotibus, & clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia, prout etiam decisum refert idem Armendar. *num. 36* & iterum *in sacra congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præposita,* decretum fuit illos non posse reuocare subditos Ecclesiasticos alibi degentes, nec eos cogere, sed teneri litteras eis dare extra volentibus morari, si ratione beneficij non adstringerentur in sua diœcesi residere, dicit ita in causa propria obtinuisse Campanil. *in diuersor. iuris canon. rub. 9. c. 6. n. 4.* Sic etiam in facti contingentia respondisse asserit Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 598 in 1. edit. & resolut.*
524. vbi ampliat † ad clericum obtinentem simplex 6
beneficium, qui etiam non poterit cogi residere in diœcesi, vbi illud habet, sed poterit ire quò vellet, & ita dicit in Rota decisum *in vna nullius beneficij 28. Aprilis 1604.* coram *Illustriss. Domino Ludouisio,* nunc S.D.N. Greg. XV. inter eius impressas *decis. 175.*

Episcopus sicut potest admittere Sacerdotes ex- 7
teros habentes litteras testimoniales suorum Ordinum ad Missæ sacrificium, ita ad Sacramenta administranda, dummodo illi verè idonei sint, prout refert decisum idem Armendar. *dict. l. 7. de Episcopis, num. 83.*

Missam ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesiis 8
Regularium potest Episcopus prohibere, nisi prius ab ipso Episcopo visis litteris commendatitiis ipsi Sacerdotes admissi fuerint; ita decisum referunt Galet. *in sua margarita casuum conscientia, verb. Missa,* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis. 750. in 1. edit. & resol. 635. in 2. edit.* Armend. *in addit. ad recop.*

*legum Nauarra.lib.1.tit.18.l.7.des Rligion.n.*53.Nald. *verb.Missa n* 35. Aloys.Ricc.*in decis.Curiæ Archiep. Neapol.decis.*198.*p.*4. Homobon.de Bonis *de examine Ecclesiast.p.2.tr.12.c.4.q.16.resol.3 pag.*459.

ALLEGATIO XXII.

Episcopus an possit concedere licentiam asseruandi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Ecclesia non parochiali?

SVMMARIVM.

1 *Sanctissimum Eucharistia Sacramentum ex antiqua Ecclesia consuetudine in Sacrario asseruatur.*
2 *Tabernaculum, vbi est asseruandum, quale debeat esse, ostenditur.*
3 *In Sacrario sacra alia præter sanctissimum Eucharistia Sacramentum non debent teneri, sed in alio separato decenti loco.*
4 *Deferendum ad infirmos per Christianorum stratas, præeuntibus luminariis, sonante campana, Parocho superpelliceo induto deferente, & Psalmos, seu Orationes inter eundum recitante.*
5 *Parochus cum vadit ad communicandum infirmum debet portare duas Hostias consecratas, vt eum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret.*
6 *In Conimbricensi Episcopatu est Constitutio, qua præcipit haberi lumen accensum diu noctúque ante sanctis. Euchar. Sacramentum.*
7 *Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Ecclesia Cathedrali, quàm in alia, totius rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente.*
8 *Episcopus non habet potestatem concedendi licentiam, vt sanctissimum Sacramentum in Capellis, & aliis Ecclesiis non parochialibus pro adoratione asseruetur.*
9 *De cultu, & veneratione sanctissimo Sacramento exhibenda.*
10 *Miracula plura de hoc sanctiss. Sacramento.*
11 *Miraculum Neapoli factum refertur.*
12 *Miraculum refertur in diœcesi Bracharen. successũ.*
13 *De institutione, excellentia, transsubstantiatione, & præparatione sanctiss. Sacramenti agentes Doctores referuntur.*

1 SANCTISSIMAE ex antiqua consuetudine sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Sacrario asseruari sancta Ecclesia morem retinuit, iuxta Constit. Innoc. III. *in conc. Gangr. de custod. Euchar.cap.*1. Sacr. Concil. Trident. *sess.* 13. *c.*6. *& canon.*7. tractanr Durand. *in rationali diuinorum, lib* 4.*c.*41. *numer.*53. Fusc. *de visitat.lib.*1.*cap.*5. *num.*9. aliaque in hoc propositum adducunt Henriq. *in summ.lib.*8.*c.*39.*lit. A*, vbi in textu refert multas vtilitates, quas affert Christi corpus dum in Sacrario
asseruatur, Ægid.de Coninch. *de Sacr. & censur.q.*76. *n.*85 *cũ seqq.* Balduin.iun. *super opera cõtrou. Bellarm.*
2 *Part.*2.*lib.*3.*c.*5. † Tabernaculum, vbi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum conseruatur, Altari maiori, vel si commode ibi non poterit, saltem in aliquo Ecclesiæ conspicuo, & nobiliori loco collocari debet decenter, pro facultatibus loci exornatum, bene clausum, & clauis ipsius non relinquatur in Altari, seu alio communi loco, sed penes Capellanum, vel Parochum custodiatur Intus etiam decenter ornari debet; & tenendæ sunt ibi duæ pyxides, in quarum vna conseruetur sanctissimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos: & pyxides istæ nonnisi super Altari viatico, vel super Corporali collocentur: ita Fusch. *dicto lib.*1.*c.*5. *a numero* 3. Piasec. *in praxi noua Episcop.part.*2.*c.*3.*numer.*24.*verb. vnde* 1. vbi admonet † ne ibidem alia Sacra teneantur, sed
in alio separato decenti loco, dicitque respondisse 3
Sacram Congreg. Rituum Episcopo Aconit. 22. *Febr.*
1563. per plateam in qua habitant Iudæi, † Sanctis- 4
simum Eucharistiæ Sacramentum non esse deferendum, sed per Christianorum stratas, præeuntibus luminariis, sonante campana, parocho seu Capellano superpelliceo induto deferente, & Psalmos, seu Orationes inter eundum recitante, nouissimè *die* 13. *Septẽbris* 1641. *in vna Calagurritana Collegiata de victoria sacra Rituum Cong. decretis antiquis inhærendo respondit. Clauem Tabernaculi in quo sanctissimũ Eucharistiæ Sacramentum feria quinta in Cœna Domini asseruatur, nequaquam laicis etiam illustribus tradendam esse, sed potius dignitati vel canonico in crastinum celebraturo, & ita in Ecclesia prædicta seruari mandauit.*

Tenetur Parochus habere in publico Sacrario as- 5
seruatas formulas Eucharistiæ, † vt ad infirmos opportunè deferat etiam tempore pestis cum proprio periculo, Henriq. *in summ.lib.*8.*c.*55.§. 2. Cùm Parochus vadit ad communicandum infirmum, debet portare duas Hostias consecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret, Cened. *ad Decretal.collect.*51 *num.*2.
& semper † cum luminibus debet deferri, siue extra- 6
hatur à Sacrario, siue à custodia, Zerola *in praxi Episcop.p.*1.*verb. Eucharistia*, §.2. Et refert Nauar. *de Orat. c.*18. *num.*67. in Conimbricen. Episcopatu Constitutionem esse, quæ præcipit haberi lumen accensum diu noctúque sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & hoc perpetuò obseruandum dicit Fusc *dict. c.*5.*num.*6.

Semper laborandum est, quantum fieri poterit, 7
vt sicut in conspicuo, & nobiliori Ecclesiæ loco sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum collocari debet, ita etiam in maiori Ecclesia, potius quàm in alia, asseruetur, quia magis decet, vt solemnitas venerabilis Sacramenti celebretur in Ecclesia Cathedrali, quàm in alia, ex eáque sumatur, & in processione per vias publicas circumferatur, & ad eandem Ecclesiam referatur, totiusque rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente, prout decisum refert Armendariz *in addit.ad recopil. legum Nauarra lib.*4.*tit.*29.*l.*1.§.1. *in declarat. num.*8. Omnia hæc post primam huius tractat impressionem ex nobis mutuatus est Aloys.Ricc. *in decis.Curiæ Archiepiscop. Neapol.decis.*23. *p.* 4. De festo sanctissimi Corporis Christi quod ex institutione Vrbani IV. celebratur feria quinta proxime sequenti octauam Pentecostes, agunt *Clem.si duas, de reliq.& venerat.sanct.* Azor. *instit.moral.p.*2.*lib.*1.*c.*14. Vincent. Filliuc. *in sum.tom.* 2 *tract.*27.*c.*3.*numer.*45. Illesc. *in histor.Pontific. lib.*5. *c.*38. Bzoui. *annal.tom.*13. *anno* 1164. *n.* 13. *cum seqq.* Carril. *in annalib. chronolog. lib* 4 *ann.*1264. *in princ. fol.*364.*verso*, nouissimè Camargo *en el epitome historial de la Iglesia Militante anno* 1264.*pag.*159 Et officium huius festiuitatis fuisse compositum à S. Thoma Doctore Angelico iussu Vrbani IV. à quo in præmium retulit columnam argenteam, refert Raguo. *de Missa Ecclesia quæst.*109. *numer.*3. & Carillo *loco citato.*

Quare cùm hæc decentia in asseruando sanctissi- 8
mum

mum Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſia non parochiali vix inueniri poſſit; igitur ſumma cum ratione Epiſcopo non datur poteſtas concedendi licentiam vt illud in Capellis, & aliis Eccleſiis non parochialibus pro adoratione fidelium aſſeruetur, niſi ex auctoritate, & conceſſione Papæ, & ita reſponſum fuiſſe à *Sacra Congreg. de anno 1609.* referunt Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part. 2. cap. 5. numer. 31. verſ. hue pertinet, pag.* 161. Marc. Anton Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Neapol. cap. 92. in 1. edit. & cap. 110. in 2. edit.* Aloyſ. Rice. *in collect. deciſ. part. 4. collect. 1216. & in praxi fori Eccleſiaſt. poſt reſol. 495. in nobilibus de materia Epiſcopor. in fine, in 2. edit.* nouiſſime Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. part. 2. capit. 6. numero 4.*

9 De cultu, & veneratione huic ſanctiſſimo Sacramento exhibenda agit S. Concil. Trident. *ſeſſ. 13. de ſanctiſſ. Euchar. c. 5.* Suar. *tom. 3. diſputat. 35.* Coninch. *de Sacrament. in 1. q. 73. n. 15. & q. 76. n. 95.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29 num. 37. in fine,* Fr. Raphael de la Torre *in 1. 2. D. Thomæ tom. 2. q. 99. art. 3. diſp. 4. in princ.* † Innumera penè miracula de hoc ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento refert Luſitanus noſter Petrus Marizius *in lib. miraculi Sanctarauenſis,* referunt & alia Beja *in reſponſis caſuum conſcientiæ p. 3. caſu 38.* Auctor Enchiridij temporum *in an. 1510. fol. 266. verſ.,* Illeſcàs *in chronica Pontificali, part. 2. lib. 30. c. 10. §. 3. fol. 448. & c. 14 fol. 85. verſo, fol. 190. verſo,* Ludou. de Bania *in 3. p. eiuſdem chronicæ Pontificalis in vita Papæ Gregor. XIV. c. 13. pag. 519.* Bleda *de ſpeciali tract. de los milagros del ſantiſſimo Sacramento.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. c. 49. nu. 1.*

11 vbi ait quòd † anno 1601. in Eccleſia ſanctæ Crucis ciuit. Neapol. dum Sacerdos Miſſam celebraret, & iam ſumpſiſſet ſanctiſſimam Hoſtiam, antequam ſumeret Sanguinem, cecidit de cœlo fulmen, Capellam, & Altare diruens, comburenſque partem corporalis ſub Calice proſtrati, nec tetigit Sanguinem, nec Sacerdotem offendit.

12 Ego etiam ſilentio prætetire non poſſum maximum huius ſanctiſſimi Sacramenti miraculum, quod Bracharenſi in Archiepiſcopatu accidit anno 1606. in oppido de Mondim: nam cùm Quinta feria maioris hebdomadæ in Eccleſia illius oppidi manifeſtum eſſet ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum pro adoratione fidelium, ſuper altiori menſa, pro ſepulchro, ibique circumeſſent accenſa luminaria, interim dum omnes prandebant, relictis Eccleſiæ portis clauſis, in eadem menſa ex luminaribus ignis accenſus eſt, ac deinde combuſtis totius Eccleſiæ paramentis, atque ipſa menſa, vbi erat collocatum ſanctiſſ. Euchariſtiæ Sacramentum, illo tantum, ac Calice, & Corporalibus ſuper quibus erat impoſitum, illæſis, cæteris omnibus in dicta Eccleſia admiſſis penitus exuſtis, extructa remanſit menſa, cuius materies licet combuſta, integrè ſuſtinebat noſtræ ſalutis pondus, ac futuræ noſtræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis pignus. O magnum pietatis opus, & mirabile diuini ſui erga homines amoris ſignum, & monumentum. Accedamus igitur fideles magna reuerentia, & ſanctitate ad hoc ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum; eſt enim, vt inquit Bernardus, ægris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem ſanat, per hoc homo manſuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, ſagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem deuotior; referunt Caniſ. *in lib. de Euchariſtia, §. 9.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 12. c. 7 n. 28.*

13 Alia de venerabili Euchariſtiæ Sacramento, de eius inſtitutione, excellentia, tranſſubſtantiatione, præparatione, & vſu, vide in Concil. Trident. *ſeſſ. 13. cap. 1. cum ſeqq.* & apud Card. Bellarm. *in controuerſ. Cathol. tit. de Euchariſtia,* Galett. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. Euchariſtia,* Emman. Sà *in aphoriſmis verb. Euchariſtia,* Viguer. *eod. verb.* Bartholom. ab Angelo *de Sacram. dialog. 4. de Euchariſtia,* Angles *in floribus Theologicis, tit. de Euchar.* Valentia *tom. 4. diſp. 6.* Victor. *in ſum. de Euchariſtia.* Vinald. *in candelabro aureo, tit. de Euchariſtia,* Alphonſ. Aluarez *in ſpeculo Iuris Pontificii, titul. de ſacramento ſanctiſſ. Euchariſtiæ, à pag. 180.* R. Emman. *in ſum p. 1. c. 67. de Communione.* Camerota *de Sacram. vbi de Euchariſtia.* Henriquez *in ſum. lib. 8 de ſanctiſſ. Euchar.* Poſſeuin. *de Communione.* Gabr. Vaſquez *in 3 p. D. Thomæ quæſ. 73. diſp. 177 cum ſeqq.* Petr. de Ledeſma *in ſumm. p. 1. del excellentiſſimo Sacramento del Altar, que ſe llama Euchariſtia.* Ægid. de Coninch. *de Sacramentis, & cenſuris q. 73;* Bonacin. *de Sacramentis diſp. 4.* Barthol. Gori *de auguſtiſſimo ſacroſancta Euchariſtiæ ſacramento.*

ALLEGATIO XXIII.

Epiſcopus an, & quando poſsit facultatem concedere celebrandi in Capella domus priuatæ?

SVMMARIVM.

1 *Miſſæ ſacrificium prohibitum eſt celebrari extra Eccleſiam, locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum.*

2 *Celebrare in loco non ſacro extra caſum neceſſitatis, etiam non dato ſcandalo, mortale eſt peccatum.*

3 *Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societatis* IESV, *conceditur, vt vbicumque fuerint ſine Parochialis iuris præiudicio, cum Altari valeant viatico celebrare.*

4 *An poſt Concilium Trident. ſublata ſint huiuſmodi conceſſiones, diſputatur.*

5 *Epiſcoporum priuilegium, de quo* in cap. vlt. de priuileg. lib. 6. *an ſit per Concilium Trid. ſublatum? oſtenditur.*

6 *Epiſcopus de Iure communi poterat concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum in Altari portatili celebraretur.*

7 *Facultas hæc, an ſit reuocata per Concilium Trid. diſputatur, & pro affirmatiua parte allegatur.*

8 *Pro negatiua tenent plures Doctores.*

9 *Conciliantur hæ contrariæ opiniones, ita vt prior procedat deficiente neceſſitate, vel iuſta cauſa: poſterior verò illa ſtante.*



XTRA Eccleſiam, & locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum, prohibitum eſt ſacrificium ſacroſanctæ Euchariſtiæ celebrare, teſt. optimus *c. ſi ut, & ine. Miſſarum, cum ſeqq. de conſecr. diſt. 1.* Conc. Trident. *ſeſſ. 22. de obſeruandis in celebratione Miſſæ.* D. Thom. *3. p. q. 83 art. 3 ad 1.* Durand. *in rationali diuin. lib. 4. c. 1. n. 41.* Petr de Ledeſm. *in ſum. p. 1. de ſacram. Euchar. c. 2.* Henriq. *in ſum. lib. 9. c. 27. §. 1.* Suar. *tom. 3. diſp. 81. ſect. 3. & 5* Ioan. de la Cruz *de ſtatu relig. lib. 2. c. 5. dub. 7.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 10. c. 26. q. 1.* Cened. *canon. quæſt. lib. 1. quæſt. 4. à num. 5.* Chamerota *de Sacrament. tract. 4. de Euchariſtia, tit. de ſacrificio Miſſæ, dub. 15.* 1

Piaſec.

Piasec. in praxi Episc part. 2. c. 3. numer. 21. in fine. Bonacin. de Sacram. disp. 4. quæst. vlt. puncto 9. n. 9. & 10. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæst. 41. art. 9. concl. 2. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep Neapol. decis. 78. p. 4. Nald. verb. Missa, n. 31. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. tr. 4. q. 137. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verb. Missa differ. 2. in princ. vers. Missa. Raguf. de Missa in Ecclesia q. 57. in princ. Fernandez in examine Theologiæ moralis p. 3. c. 5. §. 10. nouissimè Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. c. 13. n. 1.

2 Vnde mortale esse extra casum necessitatis in loco non sacro celebrare, licet non detur scandalum, tenent Nauarr. in man. c. 25. numer. 80. & 81. D. Antonin. 3. p. tit. 13. c. 6. num. 4 Sylnest. verb. Missa 1. n. 5. Suar. d. sect. 3. in princ. Henriq. d. c. 27. §. 1. Vasq. 3. p. disp. 233. c. 3. numero 4 & 6. Fr. Emman. in summ. part. 1. c. 249. numero 1. & quæst. Regularium tom. 1. quæst. 43. art. 4. vers. ex quo infertur, Hieron. Llamas in sum. p. 3. methodi c. 5. §. 15. Iacob. de Graff. in decis. aureis p. 1. lib. 1. c. 42. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 29. numer. 176. Chamerota vbi suprà, Barthol. ab Angelo de Missa dialogo 5. §. 619. & 619. Coninch. de Sacram. q. 83. art. 3. dub. 1. numer. 224. Salzed. ad Bernard. c. 37. Nugn. quæst. 83. art. 3. Fagundez d. c. 13. n. 2. Azor. dict. c. 26. q. 8. nouissimè Trullench. in exposit. Bullæ Cruciatæ lib. 1. §. 3. dub 4. Contra Sotum in 4. dist. 13. quæst. 2. art 3 asserentem vix posse contingere mortale ex celebratione Missæ extra Ecclesiam, si cesset scandalum, quem sequitur Sà in aphorism. verb. Missa, numer. 20.

3 Extra casum igitur necessitatis solitum est impetrari, & concedi plerisque à lege Canonica, vel à Summo Pontifice priuilegium, vt vbique vel ab Episcopis, vt in suis diœcesibus, cum Altari portatili liceat celebrari; de lege constat in priuilegio Episcoporum, de quo in c. vlt. de priuil. lib 6. Diana moral. resol. part 4. tract. 4. resol. 15. De Summo autem Pontifice probat optimè text. in cap. in his 30. de priuileg. ibi, cum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duximus indulgendum, vt vbicumque fuerit sine Parochialis iuris præiudicio cum altari viatico celebrare, &c. de quo priuilegio meminerunt omnes de hac materia agentes, illudque à Sixto IV. Alexandro VI. Gregor. VIII. renouatum, & ampliatum comprobat, & explicat Fr. Emman dict. q. 43. art. 4. alia similia adducens concessa Patribus Societatis I E S V, quorum etiam meminerunt Henriq. d. cap. 27. §. 3. iuncto commento litt. 7. Suar. d. section. 3. versic. quarta exceptio. De forma concedendi Breue in Romana Curia per Signaturam supplicationis, vel Pœnitentiariæ officium, nobilibus, aut litteratis personis, habendi Oratoria, multa scribunt Staphil. de lit. gratiæ tit. de rescriptis Apostolicis in forma Breuis, num. 8. Ludou. Gomez in tract. Breuium, num. 26. Mandos. in signatura, tit. de Altari portatili. Steph. Durantes de ritibus Ecclesiæ c. 15. num. 7. & alij recentiores. Vtrùm autem si quis habuerit licentiam celebrandi in Oratorio domus suæ in certa ciuitate, possit vti hoc priuilegio si transferat domicilium in aliam? Affirmatiuam partem, quia hoc non est priuilegium locale, sed personale, sustinent Anton. Nauar. in sum. Bullarum, tit. de Oratoriis priuatis n. 6. Megal. var. resol. tom. 1. resol. 67. Diana moral. resol. p. 4. tr. 4. resol. 108.

4 Post Concil. Trid. in d. decreto de obseruandis in sacrificio Missæ sess. 22. non ita licitus & liber est vsus horum priuilegiorum: sed potius maximè controuersum, vtrum sublatæ sint huiusmodi licentiæ Iure communi, vel priuilegio Pontificio concessæ Minoribus Mendicantibus, & Prædicatoribus in dict. c. in his? Et in primis quòd sint derogatæ tenent Nauar. dict. n. 82. in fine. Durant. de rebus Ecclesiæ lib. 2. c. 3. n. 3. vers. quo etiam decreto, & num. 8. Henriq. dict. §. 3. in commento lit. T, Suar. dict. sect. 3. versic. quarta exceptio, Azor. dict. c. 26. vers. 7. Chamerota dict. dub. 15. Beia in respons. casuum conscientiæ p. 4. casu 33. vers. & quamuis, Coninch. dict. q. 83. n. 226. Raguf. de Missa in Ecclesia quæstio 57. n. 1. Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. q. 41. a. 9. concl. 4. Molfes. in sum. tr. 3. c. 10. n. 39. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Missa, differ. 2. in princip. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. tr. 4. q 157. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. c. 13. à n. 16. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 30. num. 15. comprobantes ex verbis Concil. vers. neminem, dum præcipit Episcopis, ne patiantur extra Ecclesiam, & ad diuinum cultum dedicata Oratoria, Sacrificium fieri à sæcularibus quibuscumque, adiecta in fine clausula generali derogatoria, quorumcumque priuilegiorum: quare ipso iure aduertunt Azor. & alij proximè citati, iam hodie Religiosos prædictos his priuilegiis vti non posse, nisi post Trident. à Sede Apostolica fuerint confirmata, quemadmodum priuilegia Societatis I E S V confirmasse Paulum III. & Gregor. XIII. cum derogatione Concil. testantur Henriq. in d. §. 3. in comment. litt. T, Fagundez d. c. 13. num. 17. Contrarium tamen, quòd Concilium hæc priuilegia non reuocet, contendit Fr Emman. d. q 43. art. 5. sed friuolo fundamento, inquit enim Concil. solum præcipere Ordinariis, vt non obstantibus priuilegiis compellant Regulares ne illis vtantur. Sed retorquetur ex verbis Concilij; non enim præcipit Ordinariis ne permittant vti priuilegiis, sed ne permittant extra Ecclesiam sæculares, vel regulares celebrare, adiecta clausula, non obstantibus priuilegiis. Deinde quia si dicamus hæc priuilegia reuocata non esse, consequenter dicendum est non posse ab Ordinariis eorum vsum impediri, iuxta text. in c. decet, de reg. iuris, lib. 6. cum vulgatibus.

Quoad priuilegium Episcoporum in d. c. vltim. de priuil. lib. 6. dubitat Nauarr. consil. 5. sub illo tit. in nouis. Sed quod per Tridentinum Concilium sublatum non sit, vt certissimum resoluit, decisumque refert Azor. d. c. 16. quæst. 4. & multiplici ratione confirmat Beja d. casu 33. fere per totum, & ita declaratum à sacra Congreg. attestantur Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Missa, differ. 2. vers hæc tamen regula Fagund. in quinque Ecclesiæ præcepta, parte 1. lib. 3. c. 13. num. 19. Armend. in additionib. ad recop l legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis. n 73. vbi etiam ampliat illo priuilegio posse Episcopos vti ob inualetudinem, & n 74. asserit decisum fuisse die 19. Iunij 1586. posse Episcopum non valentem commodè accedere ad Ecclesiam, domi celebrare, vel celebrari sibi facere, certè ante Concil. Trid. id Episcopis licebat, præsertim ex c. concedimus, & c. Missarum, de consecrat. distinct. 1. Azor. c. 16. quæst. 5. Emman. Sà verb. Episcopus, num. 24. Fr. Emman. in sum. tom. 4. c. 51. num. 18. me citato Alzed. d. p. 1. c. 13. numer. 4. & nuncupatim quòd Episcopus extra suam diœcesim existens domi celebrare, vel sibi facere celebrari possit sine licentia Ordinarij, per d. c. vlt. resoluunt Vgolin. de officio Episc. par. 1. c. 2. §. 2. num. 4. Hieron. Venero de examine Episcop. libr. 4. c. 17. numero 14. dum non sit in Vrbe, Alzed. d. p. 1. c. 13. num. 6. Sic etiam potest Episcopus, dum iter agit, Missam ante auroram, vel post meridiem dicere, seu alteri concedere, vt eam sibi dicat, docent Fr. Emman. d. tom. 1. q 43. 5

art.3.Azor.d.lib.10.cap.25. quæst.5.vers.si quæras, per glos.in.d.cap.vlt. verb. indulgemus, de priuil lib 6.Emman. Sà verb. Missa, num. 27.Miranda in man Prælat. tom.1.q.40.art.1.concl.1. me citato in hoc loco Alzed. d.part.1.cap.13.num 12.

6 Poterat etiam Episcopus concedere, vt in sua diœcesi extra locum sacrum in Altari portatili quis celebraret, prout deducitur ex d.c. Missarum, ibi, in locis ad Episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit, cap. his ergo, ibi, nisi in quibus Episcopus iusserit, de consecr. dist.1 expressiusque probatur ex dict.cap. in his, ibi, id Prælatis annuentibus licere eisdem, vbi notat Antõ. num.7.& communem testatur Abb.numer.2. ac post Lap Card.Tusc pract.conclus.tom 1.litt. A conclus.31. Mandos.in tract.de signat.gratiæ.§. Altare portatile: & ante Concil. Trident. hanc fuisse receptam omnium traditionem fatentur Gutier. Canon. lib.1. cap.30. numer.5. Nauar.d.cap.25.num.81. Henriq. d. cap.25. num.81 Azor q 2.Beja d.casu 33 vers.tertio dico.Suar. vers.secundo obseruandum, dict.1 locis. Cardos in praxi iud cum.verb. Episcopus, num 9. Fagundez.in quinque Ecclesiæ præcep.cap.1.lib.3.cap.7.num.6.qui rectè notant male Syluest.in sum.verb. Missa, num.5. vers. tertiò, deducere ex littera d cap. in his, posse Episcopum dare hanc licentiam extra suam diœcesim: nam text. qua parte agit de licentia celebrandi vbique, loquitur de interpretatione priuilegij Sedis Apostolicæ, dum verò inferius ait sine ea permissu Episcopi celebrare potuisse, solum concludit id posse intra propriam diœcesim concedentis, iuxta regulam c. 2. de constit.in 6.

7 Verùm magna est controuersia, an facultas celebrandi extra Ecclesiam, quam diximus concedere posse Episcopum intra suam diœcesim, sit reuocata per Concil.dict. loco? Renocatam esse absolutè tradit Nau d.ct.num 81. sequuntur Fusc.de visitat.lib.1. cap.2.numer.8.Gutierrez d ct.cap.30 num 25.Cened. canon.quæst.lib.1 quæst.44.à num.6. Cardos.dict.verb. Episcopus, num 9.Lotter.dict.lib 1.q.30 num.13.Fagundez.in quinque Ecclesiæ præcepta, part.1 lib.3.c.14. à num.8. Azor dict.cap.26. quæst.3. referentes verba Concil. supra citata, quæ absolutè præcipiunt Episcopis, ne permittant extra Ecclesiam, & Oratoria ad diuinum tantùm cultum dedicata, & ad eisdem deputata Ordinariis, & visitanda, hoc sanctum Sacrificium fieri, & ita sæpiùs responderunt Illustrissimi Cardinales super eo decreto. Et nouissimè emanasse decretum Congreg. Concilij Tridentini, quo declaratur de oraculo Sanctissimi spectare solum ad Summum Pontificem, & non ad Episcopos concedere licentiam celebrandi in priuatis Oratoriis, refert. Aloys. Ricc.in praxi fori Eccles. decis.538. num. vlt.in 1.edit.& resolut.460.in fine.in 2.edit.& ita nec iusta de causa posse Episcopum dare facultatem celebrandi in Capella domus priuatæ, & sub dio, etiam adhibito vtroque Altari, fixo scilicet, & portatili, tenẽt Azor.dict.cap.26 q.3 Reginald.d.lib.29.n.176. Coninch d quæst.83.nu.225.Miranda in man.Prælat. tom.1.quæst.40 art.9.conclus.3. in fine.

8 Sed per decretum Concilij Tridentini dicto loco prædictæ potestati concedendi has licentias Episcopis iure communi competenti derogatum non esse tuentur Henriq. d.cap.27.§.1.Sà verb. Missa, n. 20. in fine, Beia d.casu 33.vers. tertiò dico. Nauar. cons.5. num.2.sub tit.de priuileg.in nouis, post multos Cened. d.quæst.44 à num. 4. cum quibus consentire videtur Suar.d.sect.3.vers.addis verò, quem sequitur Fr. Emman.d.quæst.4. art.6. & non dissentit Aloys Ricc. resolut. 160.num.2.Ragnus. de Missa in Ecclesia quæsito 57.Ioan. Valer.de different.inter vtrumque forum. verb. Missa different.2.vers.vno tamen in casu, Bonacin.de Sacram.disp.4.quæst.vlt.puncto 9.num.10.Piasec. in praxi Episcop.p.1.cap 5.n.8.pag. 77. & part.2.c.3. num.21.in fine, vbi refert magna circumspectione vti debere Episcopum in ipsis concedendis licentiis, & nonnisi ex causa grauis necessitatis concedere, vtpote grassante peste, prout resoluit Zerola in praxi Episcop.part.1. verb. Missa pag. 116. & faciunt quæ Fr.Emman.quæst.regul.tom.3 quæst.32. art.12. in fine; Ordinarij enim arbitrio permisit Papa personarum, & infirmitatis qualitate pensata, & pro infirmorum commoditate, vt in priuato Oratorio, vel Altari ad cultum diuinum deputato facultatem celebrandi concedere possit, vt refert decisum armend.in additionib.ad recopil.leg.Nauarra lib.1.tit.18.l.7.de Episcopis num.71.præcipuè autem in huiusmodi concessionibus apponi debet, vt Oratorium decenter structum, & ornatum, ac ab omnibus actibus domesticis liberum existat; tùm vt concessio intelligatur sine Parochialis alterius præiudicio excipiens dies natalis Domini nostri, Resurrectionis, Pentecostes, quibus ibidem celebrari non liceat, sed parochialis frequentetur; quodque alij, præterquam seruitio personæ, cuius intuitu Oratorium conceditur necessarij, ibidem audientes Missam ab obligatione audiendi eam in Ecclesia per hoc non liberentur, quæ ex stylo Rom. Curiæ in facultatibus construendi Oratoria huiusmodi apponere consueuerunt.

Mouentur præcitati Doct. quia Concilium lo- 9
quitur de communi modo celebrandi, non verò abstulit Episcopis potestatem rationabiliter dispensandi, stante iusta causa, maximè cum moraliter fuerint necessariæ, & quia Concil. intendit solum tollere abusus in celebratione Missarum, non autem casus licitos; ex quibus distinctione possunt conciliari hæ contrariæ opiniones, vt scilicet posterior, quæ hanc potestatem facit Ordinariis, procedat stante necessitate, vel iusta causa; prior verò, quæ eandem negat, habeat locum illa deficiente, vt me citato in hoc loco conciliat Alzed. d. part.1.cap. 13.
numer. 9. vers. sed. Negari enim nequit etiam hodie 10
posse Episcopum in suo Episcopatu concedere talem vsum ex aliqua iusta causa, ex text in cap.concedimus, de consec dist.1.vt aduertunt Nauar. d. co s.5. num.2.de priuileg Lotter.d.lib.1.q.30.num.15.in fine Et quod magis est, etiam sine Episcopi licentia propter necessitatem aliquam celebrari poterit super Altare portatili, ex Nauarr.d.cap.25. num.82.vbi ait hoc esse notandum pro terris, in quibus frequentissimè supplicationes fiunt ad aliqua parua eremitoria, præ quorum foribus solet dici Missa, vt ab omnibus audiatur, seu pro primis Missis Sacerdotum ad quas maxima multitudo solet conuenire, quam possit capere Ecclesia, sequuntur Gutiert canon.lib.1.
cap.10.num.15. Lotter.d. quæst.30. num.15. Et quod 11
magis est posse Vicarium generalem libere dictam facultatem concedere ex causa graui, & necessaria resoluunt Nauar. d.cap.25.n.82.Iacob.de Graff.in aureis decis.lib.1.c.41.n.7 quos & alios refert Mari. Antonin.var.resol lib.1.12.casu 5.

ALLEGATIO XXIV.

Episcopus an debeat quotidie celebrare Missam, vel eam audire, & de obligatione Sacerdotum in Missis pro aliis celebrandis?

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Episcopus singulis diebus de congruentia, & bene esse dicere, vel audire Missam debet.*
Sacerdos est minister sacrificij Missæ, ibid.

2 *Eleemosyna, seu stipendium potest accipi pro celebratione Missæ, pactoque exigi, sine labe simoniæ.*

3 *Pitantia taxatio pro sacrificio Missæ est iusta, quæ in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est.*

4 *Sacerdotem recipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione posse vnica Missa omnibus satisfacere tenent aliqui citati.*

5 *Contrarium verius, etiamsi accedat Superioris consensus, secus si peculiare interueniat Summi Pontificis priuilegium.*

6 *Sacerdos vnica Missa satisfaciens multis, à quibus diuersa accepit stipendia, tenetur ad restitutionem.*

7 *Missa pro multis dicta, non tantumdem singulis prodest, ac si pro vno solo diceretur.*

8 *Episcopus potest legem concedere, vt certum stipendiũ pro Missæ sacrificio exigatur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant.*

9 *Episcopus non potest statuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam.*

10 *Sacerdotes exigentes importunè ab inuitis eleemosynam supra taxam ab Episcopo præscriptam, peccant mortaliter.*

11 *Sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Missis, an possit eas facere celebrari per alios minori pitantia, retenta sibi parte eleemosynarum inscia dante, & insciis Sacerdotibus celebrantibus.*

12 *Missas an liceat celebrare anticipatè? refertur ad hoc Bulla Clementis VIII.*

13 *Consuetudo celebrandi anticipatè non est approbanda, nec toleranda.*

14 *Sacerdos, qui ex obligatione alicuius Capellæ, vel imposterum pro certa intentione tenetur Missas celebrare, potest eas anticipatè dicere.*

15 *Missa sine peccato dici potest non recitatis Matutinis.*

16 *Parochus obligatur populum monere, vt Missas frequentet, non tamen cogere potest, vt audiat in Parochia.*

17 *Verbum* moneo, *inducit consilium, & non præceptum.*

18 *Missæ audiendæ præceptum adimpletur quocumque in loco illa audiatur.*

19 *Missam audire nolens in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani scire tenentur, peccat mortaliter.*

20 *Constitutio Leonis X. qua declaratur satisfieri huic præcepto, si audiatur Missa in Ecclesiis Regularium, refertur.*

21 *Episcopus potest cogere Regulares, vt in offertorio Missarum conuentualium declarent fidelibus, quæ festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant.*

22 *Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est, vt satisfaciant muneri suo.*

23 *Parochi non obligantur ad applicationem sacrificij pro populo singulis prædictis diebus, nisi iuxta viri prudentis arbitrium.*

24 *Parochi ab Ecclesiis arcere debent Musicas eas, vbi siue Organo, siue cantu lasciuum aliquid misceatur.*

25 *Repræsentationes in Ecclesiis fieri prohibentur.*

26 *Saltationes in Ecclesia permitti non debent.*

27 *Conuiuia in Ecclesia cum irreuerentia loci sacri celebrare, peccatum est mortale.*

28 *Capellanus tenetur sub mortali, nisi iusta de causa Missas celebrare iuxta institutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris.*

29 *Episcopus non potest compellere obtinentem Capellaniam, vt ipsemet celebret, licèt in eius fundatione disponatur, quod Capellani celebrent.*

50 *Verba erectionis quando expressè significarent intentionem esse, vt per ipsum Capellanum Missarum celebratio fieret, tunc per substitutum satisfieri non poterit.*

31 *Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, quando possit per substitutum satisfacere?*

32 *Capellanus, qui ex permissione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Missas, malè agit si alias celebret.*

33 *Capellanus, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Ecclesia, vel altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare.*

44 *Causa legitima non celebrandi in Altari designato referuntur.*

35 *Capellanus etiam de consensu hæredum celebrans alibi, quam in Altari designato, malè agit.*

36 *Celebrans absque iusta causa alibi, quam loco designato peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam restitutionem.*

37 *Capellania Sacerdotalis iudicanda est, si illius verba essent,* vt in ea præsentaretur, aut nominaretur Presbyter, siue Sacerdos.

38 *Statutum habens quòd prouisus de Capellania sit Sacerdos, vel Capellanus, oportet vt sit actu Sacerdos.*

39 *Idem si dixerit, quod* sit Capellanus, vel Sacerdos.

40 *Verba si respiciant actum præsentationis, veluti, præsentetur Presbyter, tunc præsentandus debet esse actu Sacerdos, secus verò, si Presbyterum significantia prosecutionem præsentationis respiciunt.*

41 *Contrarium tenent aliqui resoluentes, quod si iubeatur præsentari in patronatu, vel Capella Presbyter Capellanus, sufficiet si præsentetur non Sacerdos.*

42 *Sed prima sententia verior, contrariisque respondetur fundamentis.*

43 *Capellania fundata, quod Capellanus celebret, seu debeat celebrare tot Missas, an debeat esse actu Sacerdos.*

44 *Capellania non requirit residentiam personalem, cui est annexum onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadibus.*

45 *Episcopus de consensu patroni an possit pro vna vice Capellaniam requirentem actu Presbyteratum non Presbytero conferre? & n. 46.*

47 *Capellania an, & quando sit incompatibilis cum beneficio?*

48 *Doctores de sacrificio Missæ agentes referuntur.*

DOMINICIS, & festiuis diebus solemnibus debere Episcopos celebrare, & tam frequenter quòd suo muneri satisfaciant, data opportunitate, resoluunt Marc. Anton. Genuens. *in manuali Prælat. c. 12.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 203. n. 6.* vbi etiam obseruat illos non teneri quotidie audire Sacrum, prout antè censuerat Nauar. *in man. c. 21. n. 2. & de horis Canon. c. 39. n. 29.* Non obstat *c. vlt. de priuil. lib. 6.* vbi dicitur quòd Episcopus singulis diebus dicat, vel audiat Missam, Alzed. *de præcell. Episc. dignit. p. 1. c. 13. n. 8* quia intelligitur de congruentia, & de consilio, 1

& bene esse, vt respondent Aloys. Ricc. citato loco, & nouissimè Conlusitanus noster Stephan. Fagundez in quinque Ecclesia præcepta præc. 1. lib. 2. c. 2. . ii. vbi citat Nauar. in man. c. 21. num. 2. prope finem. Syluest. verb. Missa 2. quæstio. 1. vers. dicitur tertiò, Rosell. eodem verbo §. 23. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 7. c. 4. quæs. 3. cum autem deceat Episcopos quotidie rem diuinam audire, possunt cùm iter faciunt celebrare, vel ab alio Sacerdote celebrari facere notabiliter ante lucem, vel post meridiem, spatio videlicet vnius horæ: est enim hoc vnum ex priuilegiis Episcopo Iure concessis. Ita gloss. in d. c. vlt. Syluest. d. verb. Missa 1. q. 6. Palud. in 4. distinct. 13. q. 2. concl. 2. art. 2. Henriq. ... lib. 9. de Missa c. 24. §. 5. lit. O, Azor. instit. ... part. 1. lib. 10. c. 25. vers. si quæras Nauar. in man. c. 25. num. 85. vbi asserit nulla ratione firma id probari posse, quia tamen addit vsu iam receptam esse hanc opinionem, videtur posse defendi ob Episcopi prærogatiuas, quas refert glos. in d. c. vlt. quod etiam concedi Cardinalibus quamvis iter non faciant, asserunt Sot. in 4. distinct. 13. q. 2. a. 2. Palud. & Henriq. citatis locis. Illud aduertere oportet quod in Altari, in quo Episcopus sacrificat, non potest ea die sacrificare alius Sacerdos, nisi de licentia Episcopi, c. fin. de consec. dist. 2. Henriquez d. lib. 9. c. 28 §. 1. Fagundez d. præc. 1. lib. 3. c. 22. numer. 5. vbi intelligit de Missa solemni, & Pontificali, Azor. instit. moral. p. 1. lib. 10. c. 27 q. 10. Bonacin. de Sacram. disp. 4. q. vlt. p. 6. n. 15. Basil. de Leon. var. disp. lib. 1. c. 2. in princ. Vgol. de offic. Episc. p. 1. c. 2. §. 2. n. 4. Alzed. d. p. 1. c. 13. n. 24. vbi hoc intelligit quando Episcopus in Pontificalibus celebrauit solemniter.

Sacerdos est minister consecrationis, quam constat vnam esse ex præcipuis partibus Sacrificij, c. 1. §. vna ... & hoc, de Summa Trinitate, Concil. Trid. sess. 13. c. 1. & can. 1. S. Thom. 3. p. q. 83. a. 1. Chamer. de Sacram. tract. 4. de Eucharist. c. 9. de Ministro dub. 1. dist. 2. Barthol. ab Angelo in examine Confess. dialog. 5. de Missa, & de ministro sacrificij ipsius Missæ §. 125. Henriq. d. lib. 9. c. 18. §. 2. in princ. Azor. instit. mor. p. 1. libr. 10. c. 23. in princ. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta præc. 3. lib. 3. c. 1.

2 Pro celebratione Missarum potest Sacerdos eleemosynam, seu stipendium in sui sustentationem accipere, mercedémque ex pacto absque simoniæ labe exigere, vt per Mich. Timoth. de sacrificio Missæ tract. 3. q. 48. Iacob. de Graffis in aureis decis. p. 1. lib. 2. c. 96. num. 32. Gutierrez canon. lib. 1. c. 29. à numer. 3. Vgolin. de simonia tab. 1. c. 9 Henriquez dict. lib. 9. c. 21. §. 4. & c. 22. §. 1. Morla in emporio Iuris Ciuilis p. 1. tit. 1. quæst. 13. in pricip. Petr. de Ledesma in sum. p. 1. de Sacram. vbi de Euchar. c. 18. vers. quarta conclusio, Suar. tom. 1. de Relig. lib. 4. c. 14. & part. 3. q. 83. art. 6. disp. 86. sect. 1. vers. circa alium modum, & sect. 3. Vasq. to. 3. disp. 234. Barthol. ab Angelo d. dialogo 5. §. 528. Cened. ad Decret. collect. 44 num. 3. Fraxinel. de obligat. Sacerd. sect. 3. prænot. 1. num. 2. & 5. Ægid. de Coninch. de Sacram. to. 1. q. 83. num. 193. cum seqq. Azor. institut. moral. part. 3. lib. 12. c. 3. quæs. 5. Lessi. de Iust. libr. 2. c. 35. dub. 8. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. p. 1. tract. 4. c. 13. num. 116. & nouissimè Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta præc. 1. libr. 3. c. 7. à numero 5. Lezana in sum. q. Regular. c. 21. numero 4.

3 Iusta pitantiæ taxatio pro sacrificio Missæ illa dicitur, quæ in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est à Viris prudentibus & Deum timentibus, vel quæ taxata fuerit à Superiore habente potestatem. Ita Petr. de Ledesma d. c. 18. conclus. 7. & 8 Aragon. 2. 2. q. 85. de sacrif. art. 3. vers. sed dubitabit aliquis, Zerola in praxi Episcopor. parte 1. verb. Missa §. 3. conclus. 2. & 3. Vasquez disp. 324 c. 4. Fr. Emman. in sum. p. 1. c. 251. conclus. 4. Suarez tom. 3. in 3. part. disput. 86. sect. 2. vers. sed circa. & vers. dico secundò Gutierrez d. c. 29. num. 3. Nugn. de Sacram. tom. 1. ad q. 83. art. 2. part. 3. tract. de sacrif. dub. 9. concl. 1. Cened. canon. q. lib. 1. q. 27. numero 4. Fraxinel. d. sect. 3. prænot. 5 §. 2. Franc. Ludou Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 41. art. 23. conclus. 1. Fagund. d. c. 7. num. 6.

Non possunt tamen Episcopi per Constitutiones, aut statuta præcipere, vt ne plus donetur quàm pretium taxatum, nec minus accipiatur; ita Nauar. in man. c. 23. numer. 106. Fr Emman. d. parte 1. c. 231. num 2. Cened. d. q. 27. n. 3. post multos, quos refert. idem tenet Fagundez d. c. 7. num. 8. vbi num 9. hinc infert iniustum esse statutum, & scandalosum, ac simoniacum si statueretur, quòd nulli alij Sacerdotes Missas defunctorum celebrarent, aut officia mortuorum efficerent, nisi Sacerdotes talis Parochiæ, aut Cathedralis, & hi quod non celebrent, nec officia efficiant nisi pro certo stipendio. Sic nullo modo potest Episcopus cogere hæredes defunctorum, vt ad exequias celebrandas conuocent duntaxat Clericos Parochialis Ecclesiæ, exclusis aliis, donec impleatur numerus Clericorum Parochialis Ecclesiæ, vt optimè docent Syluest. in sum. verb. immunitas 2. sub num. 7. & verb. simonia num. 11 Marc. Anton. Genuens. in praxi Arch. Neapol. c 48. n. 5. quos refert Fagund. d. c. 7. n. 9. in med.

Sacerdotem pauperem accipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione, posse vnica Missa omnibus satisfacere sentiunt aliqui, saltem si stipendia simul sumpta non excedant quantitatem necessariam ad strictam ipsius Sacerdotis sustentationem pro vnica die, & remoto sæcularium scandalo ex Sacerdotum auaritia: ex eo, quia neminem defraudat, cùm sacrificium Missæ sit valoris infiniti extensiuè; tum quia videretur damnanda consuetudo Ecclesiæ, quæ plures conuocat ad eandem Missam audiendam; tum denique, quia qui Altari seruit, de Altari viuere debet secundum Apostolum relatum in c. cum secundum, de præbend. Quibus potissimum fundamentis hanc partem tuentur Sot. de Iustit. lib. 9. q. 3. art. 1. dub. 7. resp. 1. & 2 Angel. verb. Missa n. 32. post Syluest. & alios Ludouic. Beja respons. casuum conscientia p. 1. casu 12. Cano de locis Theolog. lib. 12. c. 13 Fr. Emman. in summ. tom. 1. c. 252. num. 4. concl. 4. ad finem, Ioan Dominic. Montagn. c. 16. Nugn. in 3 p. q. 89. art. 1. dub. 9. concl. 4. & 5 Petr. Nau. de restit. lib. 2. c. 2. n. 433. 4

Contrarium tamen verius & receptius puto: prima enim opinio non modicam animis hominum ingerit sordidæ cupiditatis, & auaritiæ suspicionem, scandalúmque inter populares excitat, quia non statur promissis: tum quia pro eadem Missa plures recipiens eleemosynas, nescientibus offerentibus facit contra ipsorum voluntatem, & his atque aliis rationibus contrariis benè respondentes, hanc sententiam melius defendunt Nauar. in man. c. 25. num. 92. & cons. 8. de celebr. Missar. in nouis. Emman. Saa verb. Missa, num 41. D Anton. part. 1. tit. 10. c. 2. n. 4. Nald. verb. Capellania num. 11. Tolet. lib. 2. c. 8. n. 3. Henriq. dict. lib. 9. c. 21. numero 4. & c. 22. numero 5. Graff. in decis. aureis, part. 2. lib. 2. c 45. Bellarm. in controu. Catholicis, tom. 2. lib. 2. de Missa, c. 4. proposit. 4. Chamerot de Sacram. tr. 4. de Eucharist. tit. de Missa sacrificio dub. 11. pag. 276. Suar. tom. 3. disp. 86. sect. 2. & 3. Vincent. Fagund. in mixt. disp. de sacrific. Missæ ad repet. text. in can. cùm frangitur, de consecr. dist. 2. 5

p. 4.

p.4.dub.vnic.ad 6.*in fin.* Vasq. 3.*p.tom.*3.*disp.*134.*c.*4. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part.*1. *tr.*4. *c.*13.*q.*119. Fagundez *in quinque Eccl.præcepta lib.*3. *cap.*2.*num.*7. Mirand. *in man. Prælater. tom.*1.*q.* 41.*artic.*13.*conclusion.*5. Dian. *resolut.mor. part.*1.*tract.*14.*resolut.*8. Lezana *in summ.quæst. Regular.c.*21. *num.*5. Battholom. ab Angelo *dial.* 5.§. 509. & §.749. Reginald *in praxi fori pœnitent.lib.*23.*n.*234. & *lib.*29. *num.*157. Paul. Fraxinel. *de obligationib.Sacerd.sect.*4.*conclus.* 1.§.1. Coninch. *dict. quæst.*83. *num.*191. Quod adeò verùm est vt neque Sacerdos pauper, exclusa extrema necessitate, possit pro vnica Missa tot stipendia accipere, quot sufficiant ad sui sustentationem, Azor *instit. moral.p.*1.*lib.*10.*cap.*20 §.*quod.primum.* Gutier. *canon lib.*1.*c.*26.*nu.*10. Steph. Fagundez *d.p* 1.*lib.*3.*c.*9.*nu.*7.& 8. nouissimè me citato *in hoc loco* Torreblanca *in practi ab. Iuris spirit. lib.*2.*c.*9.*n.*70. Item procedit etiamsi sciente, & concedente Superiore id faciat, cum non possit remittere obligationem Iure naturali, & diuino debitam, vt per Nauar. *dict. consil.*8. & Fraxinell. *dict. sect.*4. *conclus.*2.§ 2. Secùs tamen ex peculiari Summi Pontificis priuilegio; tùm quia sicut potest stipendia, quæ pro Missis dantur, generaliter taxare, & etiam augere, si expedire indicauerit, ita potest in illis dispensare, propter alicuius Ecclesiæ, vel Monasterij beneficium, quando iusta causa, vel necessitas intercedit; tùm quia Papa in restitutione incertorum bonorum, in obligationibus vltimarum voluntatum, & in piis causis propter commune Ecclesiæ bonum dispensare potest, & tenent Syluest *verb. Missa* 1.*n.*20. Henriq. *d cap.*22.*n.*7. Reginald. *lib.*23.*nu.*239. Fraxinell. *de obligationib. Sacerd.sect.*7 §.11.& 12.

6 Hinc etiam adeò verum est Sacerdotem accipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione non posse vnica Missa omnibus satisfacere, vt si hoc faciat, teneatur ad restitutionem: ex violatione enim iustitiæ, cum damno alterius consurgit obligatio restituendi. Ita Petr. Nauar *de restit. lib.*2.*cap.* 2. *num.*329.& 382. Graffis *dict.cap.*45.*num.*17. Fr. Emman. *p.*1.*cap.*251.*de Missa conclus.*2.& 4. Vasq. *tom.* 3. *disp.*213. *cap.*4. Fraxinel *d.sect.* 4. *conclus.*5 §.1.& aliis locis suprà citatis, qui Fraxinel. § 4. cum Petr. Nauar. quem citat, & sequitur, resoluit prædictum Sacerdotem, vt faciat restitutionem, teneri Missas prætermissas celebrare, vel curare vt per alios celebrentur, vel restituere eleemosynas acceptas, admonitis his, qui ea dederunt, Missas non fuisse celebratas.

Nouissimè *Sacra Congreg. Cardinalium Concil. Trid. interpretum S.D.N.* Vrbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa hac in re ita decreuit. *Deinceps vbi pro pluribus Missis etiam eiusdem qualitatis celebrandis plura stipendia quantumcumque incongrua, & exigua, siue ab vna, siue à pluribus personis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Monasteriis, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis piis quibuscumque tã Sæcularibus, quam Regularibus, Sacra Congreg. sub obtestatione diuini Iudicij mandat ac præcipit, vt absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributa eleemosyna præscripta fuerint, ita vt alioquin ij, ad quos pertinet, sua obligationi non satisfaciant, quinimò grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur. Id verò vt deinceps obseruetur exactius, Sacra Congregat. eadem auctoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibusuis personis, Ecclesiis, ac locis piis tam Sæcularibus, quàm Regularibus cuiuscumque Ordinis, Congregationis & Instituti quamcumque ob causam concessa, quibus indulgetur vt certarum Missarum, vel Anniuersariorum celebratione, aut aliquibus collectis, seu orationibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.* Quæ reperiuntur in decretis de celebratione Missarum, apud Typographiam R. Cameræ Apost. impressis de anno 1625.

Postea eadem *Sacra Congreg.* super prædictis decretis de celebratione Missarum, S. D. N. Vrbano VII. approbante, declarauit *permittendum non esse vt Ecclesia, ac loca pia, seu illorum administratores ex eleemosynis Missarum celebrandarum vllam, vecumque minimam portionem, retineant ratione redituum, quos in vsum earundem expensarum irrogare licitè possint, & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ Sacrificio necessaria sunt subeunda, & nihilominus eo etiam casu curandum esse, vt ex pecuniis, quæ supersunt, expensis vt supra deductis, absolutè tot Missæ celebrentur, quot præscripta fuerint ab offerentibus eleemosynas.*

Deinde declarauit satis esse, vt Rector beneficij, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundum morem ciuitatis, vel prouinciæ, nisi ex fundatione ipsius benefi ij aliud cautum fuerit.

Vlterius censuit Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solita pro celebratione Missæ, debere absolutè integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebrãti: & nullam illius partem sibi retinere posse, Declarans pariter quando tribuens eleemosynam numerum Missarum celebrandarum non præscripserit, tunc tot Missas celebrari debere, quot præscripserit Ordinarius secundum morem suæ ciuitatis, vel prouinciæ, ac etiam cum Ordinarius præscripserit eleemosynam congruam iuxta qualitatem loci, personarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes stipendiũ minus congruo teneri Missas illis ob offerente præscriptas celebrare. Quas quidem declarationes originales præ manibus habui, & impressas vidi in Typographia Cameræ Apost. *de anno 1626.* Quod rectorem beneficij certum est satis esse vt ille, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundum morem ciuitatis, non ad rationem redituum beneficij: ita post Fagundez, Barthol. à S.Fausto, & Dianam, resoluit Alphons. de Leone *de officio Capellani q.*5.*sect.*29.*num.*302. vbi *n.seqq.* id ampliat etiam Capellanos Capellaniæ non collatiuæ.

Quamuis Missæ valor extensiuè, seu indeterminatè, vel, vt aiunt, syncategorematicè acceptus, infinitus sit, hoc est, non tantum prodest, quin magis possit prodesse, siue non tantum fructum exhibet, quin possit maiorem, ita vt non pro tot, quin etiam pro pluribus, & in maiori gradu applicari, & prodesse possit; tamen dum Sacerdos, vt causa proxima specialiter vnam Missam offert pro seipso, aut pro alio respondentem oblationi Sacerdotis, etiam nihil offerente; habet non solum effectum finitum, sed virtutem, efficaciamque, & valorem simpliciter finitum, qui effectus in plures diuisus, minus vtilis est singulis, & ita qui Missam pro multis offert, non tantumdem singulis prodest, ac si pro vno solo diceretur; de quo vide Nauarr. *in man.c.*15. *num.* 91. & *num.*111. *vers.*33.& *consil.*8.*num.*2. & *cons.*9.*num.*2. *de celebrat. Missarum, in nouis.* Petr. Nauar. *lib.*2.*de restit.cap.*2.*à num.*262. Narc. Anton. Cuch. *lib.*5. *instit. maiorum, tit.* 6.*num.*77 Ioann. Medin. *in Cod de oratione, cap. de valore Orationis pro multis fusa,* Spin. *in speculo testamenter. gloss.* 13. *princip. à num.*55. Ludouic. Lopez *part.*2.*cap* 78 *de Eucharistia, vers. nam;* Hieronym. Llamas *in* 3.*part. methodi cap.* 13. §.17. 7

Dimas in tr. de Purgat cap. 37. per totum, Fr. Emman. dict. cap. 252. num. 2. Graff. dict. lib. 2. cap. 45. à num. 16. Humad. l. 42. gloſſ. 2. nu. 3. tit. 4. p. 1. Nugn. in 3. partem Diui Thoma, quaſ. 83. a. 1. dub. 8. §. in 3. parte, concluſ. 3. Dominic. Montagn. in tract. de Miſſa, cap. 30. Henriq. d. lib. 9. c. 19. §. 5. Suar. tom. 3. quaſ. 79. ſect. 12. & tom. 4. diſp. 48. ſect. 6. Greg. Valentia tom. 4 diſp. 6. q. 11. p. 1. §. 25. Fraxinell. ſect. 3. prac. 4. §. 7. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 10. c. 21. quaſ. 1. Chamerot. dict. tit. de Miſſa ſacrificio dub. 10. pag. 272. cum ſeqq. Vaſq. 3. p. tom. 3. diſput. 230. cap. 3. Zerola in praxi Epiſcop. dict. verb. Miſſa, §. 4. Petr. de Ledeſma in ſum. part. 1. de Euchariſtia, cap. 27. concl. 23. Galet. in margarita caſuum conſciētia, verb. Miſſa, pag. 142. col. 2. Peſant. 3. part. queſt. 83. a. 6. diſp. 4. Coninch. dict. quaſ. 83. num. 186. in fine. Fr. Ludou. Miranda in man. Pralat. tom. 1. quaſt. 41. art. 19. & 20. latè Fagundez in quinque Eccleſia pracepta p. 1. lib. 3. c. 8. num. 7. cum ſeqq. Gauant. in comment. ad rub. Miſſalis, p. 2. lib. 8 nu. 3. verſ. hoc loco nouiſſimè Alphon. de Leone de officio Capellan. q. 7. ſect. 5. num. 26. cum ſequentibus.

8 Ad euitanda ſcandala, quæ facilè poſſent ſuboriri in exigendis pro Miſſæ Sacrificio ſtipendiis, poteſt Epiſcopus legem condere, qua certum ſtipendium arbitretur, ita vt laïci non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant: ita Corduba lib. 1. quaſt. 4. dub. 4. Suar. diſput. 86. ſect. 2. concl. 1. Reginald. lib. 23. n. 241. Miranda dict. quaſt. 41. art. 23. quamuis contrarium teneant Nauarr. Sot atque alij.

9 Non poteſt tamen Epiſcopus ſtatuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pecuniam, quia eſſet occludere viam liberalitati, charitati, & pietati, cùm Sacerdotes liberalitatem exercere poſſint in remittendis eleemoſynis ſibi debitis, ita vltra Suar. & Reginald. citatis locis, reſoluunt Fr. Emman. d. cap. 252. numer. 4. Bartholom. ab Angelo d. dialog. 5. §. 527.

10 Vnde ſi Sacerdos exigat importunè ab inuitis eleemoſynam ſupra taxam ab Epiſcopo præſcriptam, peccabit mortaliter, ad reſtitutionémque tenebitur, ſecùs ſi ex liberalitate offerentis recipiat eleemoſynam pinguiorem ſupra taxam, quia ſicut liberum eſt Sacerdoti minus ſtipendium accipere, ita etiam liberum eſt maius accipere à ſponte dantibus: leges enim Prælatorum pietatem non præcludunt, & conſuetudines non conſiſtunt in indiuiſibili, eſt aliud ex iuſtitia exigere, & aliud gratis donare, vel remittere: ideo lex iuſtitiæ non impedit opera liberalitatis, & Chriſtianæ miſericordiæ, Reginald. lib. 23. num. 232. Ludouic. Miranda in man. Pralatorum tom. 1. quaſ 41. art. 43. concluſio. 1. & 2. Suar. diſput. 86. ſect. 2. concluſio. 1. Poſſeuin. cap. 2. num. 25. Fraxinell. de obligationibus Sacerdot. ſect. 3. pranot. 5. §. 3. Leſſ. de iuſtitia lib. 2. cap. 4. dubit. 6. num. 37. Mich. Zanar. p. 1. direct. Theolog. de Euchar. cap. 13. de Miſſa verſ 10. dico. Sacerdotem tamen pro obligatione celebrandi ſummo mane, vel in loco à ciuitate diſtāti pro labore prætio in itinere, vel etiam certis diebus, & in determinatis locis poſſe pinguius recipere ſtipendium quàm lege ſit, aut conſuetudine receptum, tenent Fraxinel. d. ſect. 3. pranot. 1. §. 1. Graffis d. lib. 2. c. 96. num. 34.

11 Sacerdos, qui aliquam pecuniæ quantitatem accepit per ſe, vel per alium, pro dicendis Miſſis, vel vt eas faciat celebrare per alios, poteſt per alios Sacerdotes ſatisfacere minori pitantia, retenta ſibi parte eleemoſynarum, inſcio dante, & inſciis Sacerdotibus celebrantibus; modo illis tantam tradat eleemoſynam, quantam fert communis taxa, & modo ſit Parochus, vel alicuius populi curam habens, & pecuniam illam accipiat à lege, vel conſuetudine aſſignante ſibi certam quantitatem ex quaque Miſſæ pitantia; ſecùs verò ſi Sacriſta, vel alius ſit, qui ſtipendia colligat, vt per alios curet Miſſas celebrare; quia tunc non poteſt ſibi partem retinere, iuxta quæ reducenda ſunt dicta per Sot. de iuſtitia lib. 9. q. 3. art. 1. verſ. ſed hoc propterea, Nauarr. in man. c. 25. num. 91. verſ. 24. Ludou. Lopez in inſtruct. conſcientia p. 2. tit. de Euchariſtia cap. 78. verſ. inſuper. Fr. Emman. p. 1. ſum. cap. 252. concl. 4. Sà verb. Miſſa n. 45. Lud. Beja in reſp. caſuum conſcientia. p. 1. caſu 12. in fine, Aragon. 2. 2. q. 85. de ſacrificiis a. 3. p. 683. Nald. verb. Miſſa n. 20. Henriq. lib. 9. c. 21. nu. 8. Suar. p. 3. diſp. 88. ſect. 33. Gutier. canonic. lib. 1. c. 29. n. 32. Reginald. lib. 23. num. 240. Vega in ſum. tom. 1. cap. 41. caſu 3. Fraxinel. ſect. 3. pranot. 5. §. 4. Vaſq p. 3. diſp. 234. c. 4. n. 30. Poſſeuin. de officio Curat. c. 2. n 19. Bart ab Angelo. dial. 5. §. 513. latè Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Miſſa different. 1. Bonac. de Sacram. diſp. 4 q. vlt. puncto 8. diff. vlt. Homobon. de examine Eccleſ. tr. 4. c. 14 q. 131. Cened Canon. q. 27. n. 10. Fagundez d. p. 1. l. 3. c. 9. nu. 17. Gauant. in comment. ad rub. Miſſalis p. 3. tit. 12. n. 34. & 35. Diana d. p. 1. tract. 14. reſolut. 10. cum ſeqq.

Nouiſſimè Sacra Congreg. Illuſtriſſ. Cardinalium S. Concilij Trident. interpretum, omne damnabile lucrum ab Eccleſia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri parte eiuſdem eleemoſyna ſibi retenta celebrandam committat; prout reperitur in decretis de celebratione Miſſarum apud Typographiam R. Cameræ Apoſtol. impreſſis de anno 1625.

Quæſtio eſt in hac materia controuerſa; vtrùm ſcilicet liceat Sacerdoti Miſſas celebrare anticipatè? Super qua quæſtione emanauit à Sacra Congregat. Concilij Trident, deciſio ex mandato S. D. Clementis VIII. cuius tenor talis eſt. Superioribus diebus ſignificatum fuit S. D. N. paucis ab hinc annis in Hiſpania nouam conſuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione nixam ſenſim receptam, in dies magis inualuiſſe, vt Sacerdotes Miſſam celebrantes, eius valorem generalem applicent his, qui poſtea Miſſa celebrationem poſtulaturi, ac pro eo eleemoſynam prebituri ſunt, tametſi antequam Miſſa ſacrificium perageretur, neque à Sacerdote illud rogaſſent, neque ei hac de cauſa praſtitiſſent eleemoſynam. Quam rem cum Sanctitas ſua ad Sacram Congreg. Cardinalium Concil. Trident. Interpretum pro materia grauitate examinandam reieciſſet, in ipſa Congregatione primum de ea actum fuit diligentiſſimè, ac deinde relatum ad Sanctitatem ſuam, qui ex eiuſdem congregat. ſententia huiuſmodi conſuetudinem tanquam pluribus nominibus periculoſam, fidelium ſcandalis, & offenſionibus obnoxiam, atque à vetuſto Eccleſia more nimium abhorrentem exploſit ac improbauit, atque Amplitudini tua litteras dari quod facimus, mandauit, vt omnibus illius Regni Archiepiſcopis, atque Epiſcopis, in quorum diœceſibus huiuſmodi applicatio in vſum inducta fuerit, per litteras aut alias ſcripto iniungat, vt talem vſum aboleant, ac prohibeant excommunicationis, atque aliis, quas opportunas, & neceſſarias exiſtimauerint, pœnis. Idemque pracipiat Generalibus, & Capitibus Ordinum, quos in iſtis Regnis nunc nouerit commorari, vt ſcilicet, & ipſi Regularibus ſibi ſubditis talibus applicationibus, eiſdem pœnis propoſitis, interdicant. Qua omnia pro ſua pietate, & Sanctiſſimi Domini noſtri iuſſu obſequendi ſtudio Amplitudinem tuam ſedulo effecturum ſperantes Omnipotentem Deum rogamus, eam quotidie cœleſtis ſua gratia donis velit auctiorem. Roma die 15. Nouemb. 1605. de qua declaratione me- 12

minerunt

minerunt Laurent. de Peirinis *tom. 2. priuileg. Minim. inter Constit. Vrbani VIII. n. 9.* Gauant. *in thesaur. tom. 1. p. 3. tit. 12. à n. 34.* Lezana *in summ. quaest. Regul. c. 21. num. 7.*

13 Ex quibus iam colliges in praxi consuetudinem celebrandi anticipatè non esse approbandam, nec tolerandam, tum quia redolet nimiam lucri cupiditatem, tum quia par est, vt qui tradit eleemosynam, sciat Missam pro se celebrandam, vt melius se disponat ad recipiendum sacrificij fructum, qui potest esse maior vel minor iuxta maiorem, vel minorem illius dispositionem, ex citatis per Nugn. *3. p. q. 83. art. 1. §. in 3. p. dub. 5. versic. respondetur*, Coninch. *tom. 1. quaest. 83. num. 172. conclus. 15.* tùm quia homines retrahi possent ab eleemosynis in futurum tradendis pro celebratione Missarum, si Sacerdos offerenti eleemosynam responderet, *applico tibi Sacrificium, quod aliàs celebraui.* Quamobrem homines facilè sibi persuaderent Sacerdotem accipere stipendium, & non persoluere onus, pro quo stipendium accepit. Ita Henriq. *d. lib. 9. de Missa, c. 21. n. 2.* Soar. *disp. 29. section. 9.* Reginald. *lib. 23. n. 237.* Aragon. *de iust. q. 85. a. 3. dub. de illis, qui dicunt Missas anticipatas*, Homobon. *d. tract. 4. c. 16. q. 147.* Diana *moral. resol. p. 1. tract. 14. resolut. 15.*

14 Exciperem tamen vnum casum, in quo Sacerdoti licet Missas celebrare anticiparè, videlicet quando ex obligatione alicuius Capellæ quis tenetur Missas certas singulis hebdomadis celebrare, vel in posterum pro certa intentione, quia tunc, si aliud non exprimatur in fundatione Capellaniæ, ex quo voluntas defuncti aliquo modo elodi videri possit, satisfacere potest illas in hebdomoda antecedente celebrando. Ita Petr. de Ledesin. *in summ. p. 1. de Sacrament. Eucharistiae c. 18. conclusion. 17. versicul. La duda de vn Sacerdote.* Fr. Emman. *in summ tom. 1. c. 252. conclusion 8.* Reginald. *d. lib. 23. num. 237.* Diana *d. p. 1. tract. 14. resol. 16.* & expressè in Capellano, quod possit præuenire tempus celebrationis resoluit Aloys. Ricc. *in praxi decis. 400. in 1. edit. & resolut. 338. in 2. edit.*

15 Quæstio etiam est in hac materia magis difficilis, an scilicet peccet mortaliter, qui celebrat Missam ante Matutini Officij recitationem? De qua particularem tractatum edidit Laurent. Perez Seco, qui inscribitur, *An liceat Missā celebrare non recitatis Matutinis.* Partem negatiuam, videlicet non esse peccatum mortale facere Sacrum non recitatis Matutinis, veriorem semper censui; quia non videtur tanta connexio inter Missam, & horas Canonicas, vt conuertens hunc Ordinem reus lethalis culpæ sit; tùm quia nulla lege sancitum est sub mortali celebrantem Missam ante Matutinas horas grauiter peccare, quámuis fieri posset, vt peccet venialiter defectu debitæ deuotionis, vt si recitet Matutinum tardiùs, quàm par sit: vnde meritò hanc sententiam tenent Sot. *lib. 10. de Iustit. quaest. 5. a. 4. conclusion. 2. & in 4. distinct. 23. question. 2. a. 2.* Llamas *in p. 3. methodi, cap. 5. §. 15. il primo, pag. 501.* Medina *p. 1. instruction. Confessorum, cap. 16 §. 2. in fine*, Vega *in speculo Curatorum, cap. 10. §. 28. num. 254. vers. tambien*, Ioan Baptista Conrad. *in respons. casuum conscientiae, casu 142.* Cuch. *institut. Canon. lib. 5. tit. 6. num. 36.* Ludou. Lopez *in instruct. conscientia, p. 2. cap. 79. de Eucharistia, versicul. denique neque hic, cap. 105. de horis Canon. versicul. nunc tamen*, Emman. Sa *in aphor. verb. Missa. num. 22.* Petr. Aragon. *2. 2. quaestion. 63. a. 11. versicul. de Ordine, pag. 832.* Alphons. Vega *in sum. p. 2. c. 41. cas. 16.* Scott. *de sacrif. Missa, lib. 2. cap. 6.* Valent. *2. 2. disput. tertia 6. quaest. 2. punct. 10.* Vasquez *in opusc. de benef. cap. 4. §. 1. a. 2. n. 6.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 1. quaest. 50.* Fr. Emman. *in summ. p. 1. c. 149. num. 12. & quaes. Reg. tom. 1. q. 4. a. 3.* Macigu. *de Horis Canon. cap. 46.* Bartholom. à S. Fausto *eod. tract. lib. 2. q. 214.* Paul. Layman. *in Theol. moral. lib. 5. tract. 5. c. 4. assert. 4.* Posseuin. *de officio Curati, c. 2. num. 16.* Bonacin. *de Sacram. disp. 4. quaes. vltim. puncto 9. num. 7.* Paul. Squillante *de obligat. cleric. p. 1. dub. 27. num. 56.* Fernandez *in examine Theolog. moral. p. 3. c. 5. §. 4.* Villalob. *in summ. tom. 1. tract. 8. difficul. 30. num. 1.* Raph. de la Torre *in 2. 2. tom. 1. controu. 8. disp. 2. num 6. & 7.* Diana *moral. resol. p. 1. tract. 14. resol. 36.* Lezana *in summ. q. Regul. p. 1. cap. 21. num. 3.* Galet. *in margarita casuum conscientia, verb. Missa, pag. 171. col. 2.* Nugn. *in 3. p. quaest. 83. a. 2.* Suar. *p. 3. qu. 83. a. 3. disp. 81. sect. 1. & tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 14. num. 6.* Homobon. de Bonis *de humana vita statib. p. 1. c. 18. versicul. quartò*, late Fagundez *in quinque Ecclesia praecepta p. 1. lib. 3. c. 17. à num. 22.* Petr. Ledesm. *in summ. p. 1. de sacrament. Eucharistia, c. 23. versic. Octaue*, Nald. *verb. Missa, nu. 8.* Miranda *in man. Prælator p. 1. q. 40. a. 12. conclus. vnic.* Chamerota *dict. tit. de sacrificio Missa dubio 14.* Less. *de iustit. lib. 2. c. 37. dub. 12. n. 81.* Coninch. *de Sacram. tom. 1. q. 83. n. 200.* Molfes. *in sum. tr. 5. c. 2. n. 31.*

Licèt affirmatiuam opinionem, imò mortale peccatum esse ante Matutinarum recitationem Sacrum facere, teneant D. Anton. *p. 3. tit. 13. cap. 6. §. 4. in fine*, D. Raymund. *in sua summ. lib. 3. titul. de Sacram. iterand. in gloss. verb. pro defunctis, pag. 326.* Armil. *in summ. verb. Missa, num. 3.* Tabien. *eodem verbo, n. 7.* & Angel. *num. 42.* Nauar. *in cap. 25. num. 83 versic. 18.* & *de horis Canon. cap. 3. num. 70. & cap. 21. num. 30.* Maiol. *de irregul. lib. 3. c. 24. num. 1.* Antonin. Bernard. *in summ. cap. 27. num. 16.* Petrus Boll. *in Oeconomia Canon. clas. 1. cap. 3. §. 6. pag. 82. versicul. Primum est*, Melchior. de Huelan. *in epitome Caeremon. & mysteriorum Missa, §. 2. versib. Las quales maytines, pag. 355.* Ludouic. Beia *respons. casuum conscientia, p. 1. cas. 54. versicul. quia celebraro ante Matutinas*, Michaël. Timoth. *de Sacrificio Missa tract. 1. q. 2.* Læl. Zech. *de Sacrament. tr. de Missa c. 16. in princ.* Stephan. Duran. *de ritibus Ecclesia, l. 3. c. 24. n. 13.* Barthol. ab Angel. *dialogo 5. §. 240.* Iacob. de Graff. *in decision. aurea, lib. 2. c. 40. num. 6.* Henriqoez *in summ. lib. 9. de Missa, c. 24. n. 7.* Pitighian. *disput. 13. q. a. 10.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 10. c. 28. quaest. 17.* Card. Bellarm. *lib. 1. de bonis oper. c. 28.* Francolin. *de tempore Horar. Canon. c. 24.* Homobon. *de examine Eccles. tr. 4. c. 16. q. 148*: Gauant. *in comment. ad rubricas Missalis tit. 1. in verb. Matutino cum Laudibus p. 2.*

De obligatione Parochi.

16 POpulum monere obligatur Parochus, vt Missas in parochia propria frequentet, & instruere præcepto Ecclesiæ sub peccato mortali diebus festis Missam audiendi, cogere tamen non potest, vt Missam audiat in parochia sua, quia Concil. Trid. *sess. 22. in decreto de obseruandis*, vbi hæc habentur, vtitur † verbo, *moneant*, quod inducit consilium, & non 17 præceptum, prout Cened. *ad Decretales collect. 104. num. 1.* quem ego ipse refero *in tract. de dictionibus vsufreq. dict. 301.* Ideò ita merito hanc resolutionem tenet Lusit. Ferdinan. Paez. *in repet. cap. Missas, de consecrat. distinct. 1. num. 133.* Cened. *d. collect. 104.* Gutierr. *Canonic. cap. 30. num. 7. lib. 1.* Fr. Emman. *in summ. tom. 1. cap. 249. n. 25. & quaest. Regul. tom. 1. q. 43. 4. 7.* Suar. *tom. 3. disput. 87. sect. 2. in dub. circa secundam Missa diuisionem*, me citato *in hoc loco*, Homobon. *de*

examine Eccleſiaſtico tract.8. cap.5. quaſt 14 verſic.ſecundo. Azor. *inſtitut.moral.p.1.lib.7.c.6.quaſ.4.* Henriqoez *lib.9.de Miſſa c.25.§.9.* Matth.Suar. *in pract.& in ordine viſitandi c.3.num.4.* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.18.q.3.n.22.* Coninch. *de Sacram. to.1.q.85.n.312.* Aloyſ.Ricc. *in deciſ.Curia Neapol.p.2.deciſ.152.* Zerola *in praxi Epiſcopal. p.2.v.Parochia,& p.1.verb.Miſſa.§.6.* vbi aſſerit deciſum, non poſſe Epiſcopum cogere populum mulctis & pœnis, etiam in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ ire ad audiendam Miſſam in Parochia ſua.

Miſſæ igitur audiendæ præceptum adimpletur
18 quocunque in loco Miſſæ Sacrum audiatur, ſiue in propria Parochia, ſiue in qualibet alia Eccleſia, aut loco vbi celebretur. † Poteſt tamen fieri aliunde, vt
19 quis peccet non audiendo Miſſam in propria Parochia, vt ſi quis nolit eam audire ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur. Ita Fr.Emman. *d.tom.2.ſum.c.123.n.6.* Nauar. *c.21.n.5.* Graff. *d.c.35.n.5.* Nugn. *3 p.q.83. a.6.dub.2. concl.4* Suar. *diſp 88.ſect.2.* Bartholom.ab Angel. *dial.5.de Miſſa §.789.*

Extat tamen Leonis X. Conſtitutio, qua declarat
20 ſatisfieri huic præcepto ſi audiatur Miſſa in Eccleſiis Regularium, cuius declarationis tenor relatus apud Confect *in collect.priuil.Mendic.fol.149.*& apud Piaſce. *in praxi noua Epiſcop.p.2.c.3.nu.22.* eſt huiuſmodi. *Intelleximus quoſdam in dubium reuocare, & proinde conſcientiis timoratis ſcrupulum inÿcere, ſi Chriſti fideles, qui Dominicis, & feſtis diebus extra Eccleſias ſuas parochiales Miſſas audiunt in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Eccleſia præcepto de Miſſa audienda ſatisfaciant. Nos ambiguitatem huiuſmodi penitus tollere volentes, vt cum ſinceriori conſcientia fideles quique Deo Creatori ſuo ſeruiant, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium notum facimus, omnes Chriſti fideles vtriuſque ſexus (qui non contempto proprio Sacerdote parochiali) in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium Dominicis, & feſtis diebus Miſſas audiunt ſatisfacere præcepto Eccleſia de Miſſa audienda, nec in aliquam labem moralis peccati pœnamve propterea incurrere, in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcumque,* &c. *dat. Roma ſub Annulo Piſcat.die 13.Nouembr.1517.* Et hoc idem declaratum fuiſſe à Clemente VIII. Breui quodam directo ad Nuntium Sedis Apoſtolicæ inferioris Germaniæ *de anno 1592.die 2. Septembr.* refertur *in collect.priuil* Fr.Emman. *pag.520.ſub num.4* † Poteſt ta-
21 men Epiſcopus Regulares cogere, vt in offertorio Miſſarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monaſteriis celebrantur, declarent fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horum feſtorum, & ieiuniorum præcepta Eccleſiaſtica à fidelibus tranſgrediantur, prout reſoluit Fr.Emman. *quaſt.Regul.tom 1.q.43.a.7.* vbi refert ita vidiſſe obſeruari à quibuſdam Fratribus Ordinis Mendicantium Regni Portugaliæ in diœceſi Elboren. Portel. *in dubiis Reg.verb. Epiſcopus n.7.*

Sacerdotes curam animarum habentes tenentur
22 per ſe, vel per alios celebrare ſingulis ſaltem diebus, quibus opus eſt, vt ſatisfaciant muneri ſuo, vt habetur in Concil.Tridentin. *ſeſſ.23. de reform.c.14.* ibi, *curet Epiſcopus, vt ſaltem diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus, ſi autem curam habuerint animarum, tam frequenter, vt ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrent,* non viderentur autem muneri ſuo ſatisfacere, niſi celebrent per ſe, vel per alios in ſingulis diebus feſtis: alÿ autem non tenentur celebrare, niſi ſpecialem habeant obligationem. Ita Nauarr. *in man.c.25 num.135.* Fr.Emman. *in ſumm.p.1.c.252.n.1.* Spin. *in ſpec.teſtament.gloſ.3.principali num 63* Azorius *inſtit.moral.p.1.lib.10.c.24.quaſ.2.& 3.* Iacob.de Graffiis *d.lib.2.c.39.num.7.* Vaſqoez *3.p. diſp.232.c.1.n.12.* Bonacin. *de Sacram.diſput.4.q.vlt.punct.7.n.3.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſia p.1.tr.14.c.14.q.133.* Molfeſ. *in ſumm.moralis Theolog.tr.3.c.14.n.16.* Fagundez *in quinque Eccleſia præcepta p.1.lib.3.c.15. à num.8.* † Non tamen videntur obligandi ad appli- 23
cationem ſacrificÿ pro populo ſingulis prædictis diebus: nam obligatio ad celebrandum, & obligatio ad applicandum, videntur diuerſæ, cum aliquis obligari poſſit ad celebrationem, quamuis non obligetur ad applicationem: nam nullo Iure poſitiuo, neque beneficÿ inſtitutione præcipitur: inſtituitur enim beneficium Curatum ad animas doctrina, & Sacramentorũ adminiſtratione paſcendas, niſi aliud conſuetudo præſcribat, cui ſtandum eſt. Ita Nauarr. *c.25.num.92.* Anton.de Corduba *in q.lib.1.q.4.* Henriquez *in ſum.lib.9.c.22.§.6.* Nald. *verb.Parochus n.18.* Suar. *diſp.86. ſect.1.verſ.de beneficiis igitur,* Reginal. *l.23.n.238.* Vaſquez *3.p.diſp.234.a.6.c.6.verſ.vera tamen ſententia.* Traxinel. *ſect.3.pranot.2.§.2.* Poſſeuin. *de officio Curati c.2.n.4.* Aloyſ.Rice. *in dec. Curia Archiepol.Neap.deciſion.201.p.4.* Coninch. *de Sacram.q 83.art 1.dub.11. concluſion.3.* Vgolin. *de offic. Epiſcop. c.16.* Gauant. *in comment.ad rub.Miſſalis p.3.tit.12.n.27.* Layman. *in Theologia moral.tr.5. de ſacrificio Miſſa c.3.num.3.* Filliuc. *tr.4 n.174.* Ego tamen ex Concil.Tridentin. *ſeſſ.23.de reform.c.1* exiſtimo Parochum teneri Miſſæ ſacrum ſuis ouibus applicare, iuxta viri prudentis arbitrium: hanc reſolutionem me citato *in hoc loco,* ſequitur nouiſſimè Alphonſ. de Leone *de officio Capell.q.2.ſect.3.n.46* ſed poſtea *q.8 ſect.10. à num.60.* aliud videtur tenere, vide quæ diximus *de Parocho, c.1.n.13.*

Curent deinde Parochi ab Eccleſiis arcere Muſi- 24
cas eas, vbi ſiue organo, ſiue cantu, laſciuum, aut impurum aliquid miſcetur, vt admonet Concil.Triden. *ſeſſ.22.in decreto de obſeruandis,* comprobant Nauar. *in man.c.12.n.87.* Caietan. *2.2.q.91.a.1.verſicul. inter hac,* Valent. *2.2.diſput.6.q.9.punct.vnic.* Soar. *tom.2.de relig.l.4.de Orat.c.13.num.16.& 17* latè & eleganter Sanch. *in præcepta Decalogi l.2.c.37.n.7.* Bonacin. *de Horis Canon.diſp.2.q.1.puncto 3.n.1.* Ego ipſe *in collectan. ad c.dolentes n.15.de celeb.Miſſar.* vbi *n.16.* plures refero DD. qui agunt de Muſicis inſtrumentis, quæ in Eccleſiis licita ſint.

Et repræſentationes in Eccleſiis nec debent per- 25
mittere; in eis enim fieri prohibentur, ex traditis per Petr.Gregor. *Syntagm.iuris p.3.lib.39.c.11* Nauar. *in tr.de Orat.c.5.n.25.* Zerol. *in praxi Epiſc. p 1.verb.repræſentationes pag.302.* Gauant. *in enchirid.Epiſcop.repræſentationes ſacra n.1.* Diana *reſol.moral.p.4.tract.4.reſol.184.*

Ita etiam ſaltationes in Eccleſiis non debent 26
permitti, ſaltatoribus enim recordandum eſt quod in Saxonia accidit ſaltantibus in Eccleſia Sancti Magni, qui in pœnam, vt creditur, per totum annum ſine cibo, & ſomno ſaltarunt, vt referunt Pineda *in Monarchia Eccleſiaſtic.p.2.l.19.c.17 §.1.fol.180* Fr. Alph.Venero *en el enchiridion de los tiempos fol.139. Inſtrucion de la muger Chriſtiana libr.1.c.16.Compendio de las hiſtorias prodigioſas pag.2.c.13.*

Sic etiam conuiuia in Eccleſia cum irreuerentia 27
loci ſacri celebrare peccatum eſt mortale, ſecus tamen ſi aliquod frugale, & parcum in angulo Eccleſiæ ſine tumultu, ſine luxu, & perturbatione adſtantium fiat ex cauſa rationabili, verbi gratia, quia non

eſt

est alius locus sufficienter accommodatus. Ita Franc. Raphaël de la Torre in 2.2. Diu. Thom. tom. 2. q. 99. art. 3. disp. 7. pag. 621. cum sequenti. Et licet olim pernoctationes, & vigiliæ in Ecclesiis fieri solitū esset, vt referunt Pinel. in Monarch. Eccles. lib. 12. cap. 12. §. 3 Fr Hieron. Roman. de republ. Christ. lib. 5. cap 13. Illesec. in Chronica Pontif lib. 4. c. 11. fol. 143. Cened. ad Sextum collect. 11. num. 4. Cardin. Cæsar. Baron. in addit. ad Martyrol. Roman. die 15. Ianu. pag. 13. tamē hodie remouendus est abusus in quibusdam Ecclesiis, in quibus propter Sanctorum festa vigiliæ hominum, & mulierum tota nocte permittebantur, & debet poni pœna excommunicationis, ex Fusc de visitat. lib. 1. c. 28. n. 8.

De obligationibus Capellani ad Missas pro aliis ex institia celebrandas.

28 CApellanus tenetur sub mortali, nisi iusta de causa, Missas celebrare secundum institutionē Capellaniæ, & intentionem fundatoris Ita Fr. Emman. in sum. part. 1. c. 249. num. 8. Henriq. lib. 9 c. 23. num. 5. & cap. 24. num. 4. Azor. instit moralium p. 1. lib. 10. c. 24 q. 7. Suar. disp 80. sect. 2. Reginald. lib. 29. num. 164 Et qui alicui Ecclesiæ, vel Altari inseruit, & onus Missæ quotidianæ suscepit, sub mortali debet quotidie celebrare, nisi legitimè sit impeditus: & nulla alia stipendia pro Missis dicendis accipere potest, Vasq. in 3. p. tom. 3. disp. 231. cap. 4. Graff. in decis. aur. p. 1. lib. 2. cap 45. num. 20 Obligatio quotidianæ Missæ, vel refertur ad locum, vel ad personam Sacerdotis · si referatur ad locum, veluti quando dicitur, celebretur quotidie Missa in Ecclesia, in tali Altari, vel in tali Capella, tunc Sacerdos, qui huiusmodi onus habet Missæ celebrandæ, sine vacantia quotidie celebrare tenetur, vel per se, vel per aliū, Nauar. cons. 25. de prabend. in nouis, Beja p. 1. respons. casu 23. quos, & alios refert & sequitur Fraxinel. dict. sect 4. concl 4. §. 1. Si verò Missæ quotidianæ institutio ad personam Sacerdotis referatur, duobus modis contingere potest: primo modo his verbis, vel per se, vel per alium, & tunc fundatio Missæ vacantiam non agnoscit. Secundo modo absolutè, & simpliciter instituitur his, vel similibus verbis, eligatur Capellanus, qui quotidie celebret, & tunc Sacerdos non tenetur quotidie celebrare, sed quanto frequentius potest, salua sua honestate, & debita Sacramenti veneratione; per ea quæ D. August. de Ecclesiast. dogmat. c. 53. relatus in cap quotidie 13. de consecr dist. 2. & text. in cap. significatum, de preben. tenent Nauar. cons. 6. n. 2. de prabend. in nouis. Iacob. de Graffiis in decis. aureis part. 1. lib. 2. c. 39 n. 9. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 10. c. 24. quest. 7. Vgolin. de potest. Epis. c. 14. numero. 3. Fraxinel. dict. concl. 4. §. 2. num. 2. Henriq. d. lib. 9. c. 24. §. 4 & cons. 21. num. 4. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. decis. 403. num. 1. in 1. edit. & resol. 340. in 2. edit. Et possunt, imò debent Prælati præcipere subditis Sacerdotibus, vt secundum obligationes certa intentione celebrent, & ipsi obedire tenentur, vt resoluunt Fr. Emman in exposit. Bul. compos. §. unico num 50. Fraxinel sect. 7. §. 6.

Quoad Regulares verò Sacerdotes strictius proceditur; possunt enim Prælati eorum intentionem in Missarum celebratione irritare, vt Sacrificij applicatio ei valeat, cui à Regulari Prælato applicatur non cui à Sacerdote Regulari, nam Prælati huiusmodi sunt domini operationum subditorum, quæ possunt officere obedientiæ, quæ illis promittitur in solemni voto. Ita Cordub. lib. 1. quæst. 3. notab. 5. Confect, in sum. priu leg. Ordin. Mendicant. tit. 19. de diuinis Offic, & celeb. Miss. cap. 3. ad finem, Fr Emman. in summ. part. 1. cap. 151. concl. 10. vbi declarat hos Prælatos debere Sacerdotum subditorum intentionem irritare, si cum sua intentione non reguletur, antequam ab eis Missa dicatur. Contrarium tamen videtur tenere Suar. in 3. part. tom. 3. disp. 79. sect. 9. nisi eum intelligamus de subditis Sacerdotibus nō Regularibus, qui eorum Prælato non tenentur obedire ex voto solemni, sicut Regulares, sed ex illius iurisdictione. Non obstat quod Sacerdos etiam Regularis est tā proprius minister Christi in sacrificio Missæ, vt quamuis nolit Prælatus, consecratio ab eo legitimè, & realiter fiat: ergo Missæ sacrificium erit validum, & vtile illi, cui à Sacerdote applicatur, etsi Prælatus eius irritet intentionem. Respondetur enim non esse simile de consecratione per intentionem Sacerdotis, & de applicatione valoris Missæ secundum intentionem eiusdem: nam intentio Sacerdotis in consecratione est de essentia ipsius sacrificij, ideò non potest à Prælato irritari, alias non esset sacrificium: at quod valor sacrificij huic, vel illi applicetur, non est de essentia sacrificij: ideò si à Prælato alteri, quam ei, in quem Sacerdotis dirigitur intentio, applicetur, est sacrificium: quare intentio hæc applicandi valorem Missæ potest à Prælato irritari, non autem intentio consecrandi; de hac materia vide nouissimè Alphōs. de Leone de officio Capellani q. 1. sect. 4. & q. 8. sect. 20.

Episcopus non potest compellere obtinentem Capellaniam, vt ipsemet celebret, licèt in eius fundatione disponatur, quod Capellani celebrent, nam isti oneribus Missarum rectè per substitutum satisfit. ita decisum referunt in sacra Congregat. Concilij. Piasec. in praxi noua Episcop. q. 2. cap. 3. numero 33. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 5. num. 84. Galet. in margarita casuū conscientia. verb. Capellania 2. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 50. §. 8. num. 5. Garcia de benefic. part. 7. cap. 1. num. 87. Azeued. cons. 20. n. 4. in fine, eleganter. Campanil. in diuers. Iuris Canonici, rub. 7. c 9. num. 13. me citato Bonacina de Sacram. disput. 4. quæst. vlt. punct. 7. §. 1. num. 1. Monet. de commutat. vltim. volunt. c. 10. q. 4. num. 156. & 161. & me citato in hoc loco Diana d. part. 1. tr. 14. resol. 18. censuitque Rota in Roman. Capellania 23. Ianuarij 1599. coram Card. Pamphil. sen. & in Lucana Capellania 12. Decembris 1593. coram R. P. D. Gyprio, & in Tyrassonen. Capellan. 9. Iunij 1603. coram Illustriss. Card. Sacrato, resoluunt Francisc. Marc. decis. 799. part. 2. Anna consil. 22. num. 10. Monald. consil. 129. volum 2. Steph. Gratian. discept. forens. c. 73. n. 10. & cap. 133. num. 1. Quod quidem procedit etiamsi testator mandauerit dari Capellaniam Sacerdoti, qui celebret Missam pro anima sua, poterit enim celebrari facere per alium, cum non sit verisimile quod disponens se voluerit arctare magis ad Missam vnius, quam alterius, Lap. alleg. 35. quasi illa verba potius sint apposita ad denotandum onus impositū celebrandi, non personam celebrantis. Ita ex nonnullis S. Rotæ decisionibus resoluit Gratian. d. c. 73. num. 10. vbi refert sacram Congreg. Conc. censuisse quod Episcopi non compellant tales ad celebrandum per se ipsos, & idem Gratian cap. 133. num. 1. tenet quòd per onus celebrandi Missas, & diuina Officia nō dicitur electa industria personæ, ita vt teneatur quis residere, cum sufficiat quod per alium hoc possit fieri, quasi in vtroque modo satisfit menti, & animæ testatoris. 29

Quando verò verba fundationis expresse significarent intentionem illius esse, vt per ipsum Capellanum Missarum celebratio fieret, personæque indu- 30

striam

striam electam fuisse, tunc bene verum est Capellanum debere celebrare per se ipsum, in quibus terminis videtur loqui Gutier. *conf. 1. sub n. 11. & conf. 2. sub n. 18.*

31 Sed dubium remanet discutiendum, vtrùm † si ipse Capellanus, qoi tenetur quotidie celebrare, frequentem Missæ celebrationem, vel semel in hebdomada, titulo honestatis, aut alia iusta de causa, intermittat, an teneatur per alium eo die supplere? Resp. quòd si in fundatione Capellaniæ nõ fuit electa persona, sed solum habita fuit ratio loci, aut Missæ celebrandę, vt accidit quando in fundatione dicitur, *Volo Missam quotidie celebrari in tali altari*, vel si dicatur *Obligo haredem, aut Sacerdotem ad prouidendũ de Missa sacrificio*, vel si dicatur *Capellanus quotidie celebret per se, vel prouideat per alium*; tunc tenetur Capellanus quotidie ad Missam celebrandam per se, vel per alium, quia in loco non accedit indispositio ad Missæ celebrationem, sicut in persona Sacerdotis, ergo si ad missam dicendam in tali loco vnus Sacerdos est impeditus; potest per alium obligationi satisfieri; ergo Missa quotidiana in loco particulari celebranda vacantiam non patitur. Si verò electa sit persona, vt si dicatur, *eligatur Sacerdos, qui quotidie celebret*, aut, *volo vt Sacerdos electus ad hanc Capellaniam quotidie celebret*; Cùm Capellanus non possit facere per alium, si semel in hebdomada iusta de causa Missæ sacrum intermittat, non tenebitur illud per alium supplere; colliges hæc ex resolutis per Suar. *disp. 86. sect. 1. col. 3. vers. de beneficiis*, Azor. *d. c. 24. q. 7* Beja *p. 1. casu 23. vers. quare obligatio* Graff. *in decisi aur. p. 1. l. 2. c. 39 n. 8.* Diana *d. p. 1. tract. 14. res. 27. cum seqq* Paul. Fraxinel *de obligat. Sacerd. sect. 4. concl. 4 § 1.* Vgol *de potest. Episc. cap 14. nu. 3.* Capellanus obligatus singulis diebus Missam pro aliquo celebrare, potest in quolibet anno aliquando pro se, vel pro aliis sacrificium applicare. Ita Nald. *in sum. verb. Missa n. 7.* Homobon. *de examine Eccles p. 3. tract. 14. c. 1. q. 3. res. 2.* Diana *moral. res p. 4. tract. 4 res 88.* vbi, etiam Fraxinel. *de sacerd. oblig. sect. 4 conclus. 4. § 21.* subdit quòd sacerdos obligatus ad dicendum Missam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Missas in natiuitate Domini pro eo celebrare.

Capellaniam habens cum onere celebrandi Missas, an teneatur illas per alios celebrare tempore infirmitatis? Vide Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. c. 47.* Petr Nauar. *de restit. l b. 2. c. 2 n. 210.* Hurtad. *de Sacram disp. 4 de sacrific. Missa diffic. 2.* Galet. *in marg. casuum conscientia verb. Missas*, Aloys. Ricc. *part. 2. decis. 210 & dict. resol. 340.* Fraxinel. *d. sect. 4. concl. 4 §. 15.* ex quorum mente resolue Capellanum infirmitate præpeditum post octo, vel decem dies per alios celebrare teneri: nam quod est datum ob causam, repetitur, si ex infirmitate recipientis non potuit adimpleri, *l si pecuniam in princ. ff de condict. causa data*. Vnde *Rota in Pampilonẽ. celebrationis Missa Luna 7. Febr. 1594.* coram *Illustriss. Mensica*, vt videre est in eius *decis. 261.* censuit beneficiatos, qui tenentur celebrare Missam in qualibet quinta feria ad honorem sanctissimi Sacramenti pro suffragio animæ testatoris, teneri celebrare Missas, quas lite pendente prætermiserunt, me citato *in hoc loco* Castr. Palao *dict. disput. 1. puncta 6. n. 24.*

32 Capellanus, qui ex promissione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Missas, veluti *de Spiritu sancto, de Beatiss. ma Virgine, vel de Requiẽ*, malè agit, si alias celebret, absque iusta causa; qualis erit si in eum diem incidat solemnitas alicuius Sancti, etiamsi de eo celebretur officium simplex, tunc etiam videtur posse Missam illius diei celebrare. Colliges hæc ex Nauar. *in man. cap. 25. num. 155.* Sà *verb. Missa num. 48.* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. c. 248. num. 9.* Henriq. *lib. 9. de Missa cap. 23. num 6.* Soar. *tom. 4. disp. 83. sect. 3. vers. in quo est magna*, Azor. *p. 1. lib. 10. cap. 32. quast. 5.* Ludou. Miranda *in man. Prolat. tom. 1. q. 41. a. 21. concl. 2.* Reginald. *lib. 19. n. 208.* Posseuin. *cap. 2. num. 44. ad finem*, Barthol. ab Angel. *dial. 5. de Missa §. 740. & 806.* Fraxinel. *de oblig Sacerd. sect 4. conclus. 4.* Beja *p. 1. casu 13. vers. primum astendo*, Vgolin. *d. cap. 14. num. 4.* me citato *in ho. loco* Castr. Palao. *d. disp. 1. puncto 6. num. 26.* Ioan. Baptist. Scott. *de sacrif Missa lib 2. c. 17. nu. 4* Perez de Lara *de Capellan. & anniuersar. lib. 2. cap 8. n 33.* Fagnndez. *de quinque Ecclesia praceptis, part. 1. lib. 3. c. 9. num 6. & cap. 10. num. 11.* Quamuis contrarium, immo ex iusta causa licitam esse hanc permutationem existimauerint Timoth. *de sacrific. Missa tract. 3. q. 43.* Sot. *in 4. dist 55. qu. 2. art. 3. concl. 1.* Molfes. *in sum. tom. 1. tr. 3. c. 15. n. 26* Alex. Segala *de triumpho anim purgantium, cap 6 dub. 6.* Homobon. *de examine eccles. part. 1. tract. 4. cap. 14. quast. 126.* Gauant. *in comment. ad rub. Missal. part. 3. tom 12. n. 20. 22. 24. & 25.*

33 Verùm qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Ecclesia, vel Altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare, nisi hoc faciat ex iusta, & rationabili causa; quia aliter non adimplet voluntatem, & intentionem testatoris, nec præstat id, ad quod fuit electus, & assumptus. Ita Syluest. *verb. Missa 1. quast. 10 ad finem.* Nauarr. *in man. cap. 25. num 134. & de Orat. cap. 5. num. 2. & 12.* Henriq. *lib. 9. cap. 23. num. 5* Graff. *in decis. aureis part. 1. lib. 2. cap. 53. n. 9. & tom. 2. consil. sub tit. de prabendis consil. 4. num. 1.* Posseuin. *dict. c. 2. num. 25. vers. quaritur 2.* Vgolin. *dict cap. 14. num. 4. vers. verum*, Azor. *d. lib. 10. cap. 24. q. 8. & part. 2. lib. 6, cap. 24. quast. 7.* Fraxinel *de obligationib. Sacerd. sect. 4. conclus. 4 § 9.* me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d. disp. 1. punct. 6. n. 26.* Marc. Anton. Cuch. *lib. 5. instit. maior. tit. 6. num. 69.* Ceuall. *communium contra commun. quast. 686. num. 6.* Stephan. Grat. *discept. forens. tom. 1. cap. 73. num. 4* Ludou. Beia *in resp. casuum conscient part. 2. casu 12. in fine, & casu 23. vers. nec obstat*, Bonacin. *de Sacram. disput 4. quast vlt. puncta 7. §. 4. num. 2.* Monet *de commutat. vltim. volunt. cap. 5. q. 11. concl. 10. num. 394 & c. 10. q 5. concl. 4. num. 241.* Homobon. de Bonis *de examine Eccles. tract. 4. cap. 13. q. 123.* Stephan. Fagundez *de quinque Eccles. praceptis part. 1. lib. 3 cap 9. nu. 2.* Gauant. *in comment. ad rub. Missalis part. 3. tit. 12. n. 7.* Diana *d. part. 1. tract. 14. res. 29.* Melch. Phœbos *Lusit decis. 134. num. 13. cum seqq. part. 2.* vbi probat esse peccatum mortale celebrare Missarum suffragia vltra locum à defuncto electum, & quòd hoc etiam procedit cõtra causam piam, & fauorabilem, Aloys. Rice. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 405. in 1. edit. & resol 342. in 2. edit* vbi *num. 4. & 5.* † legitimas causas 34 nõ celebrandi in Altari designato connumerari posse ait, si Altare ipsum esset destructum, vel adesset inundatio aquarum.

35 In eadem tamen Ecclesia, Altari impedito, si fieri potest, propter testatoris deuotionem celebrandum est, donec Altare construatur, vel reparetur, Marc. Anton. Genuens. *in man. Pastorum cap 72. num. 4.* quem citat Fraxinel *d. sect. 4. concl. 4. §. 12.* Si verò in ea celebrari non possit, veluti quia violata est, vel aliud iustum adest impedimentum, Capellanus alibi debet celebrare, quando intentio testatoris circa hoc est dubia: nam credibile est omninò fundatorem principaliùs voluisse Missarum fructum sibi, & suis defunctis applicari, quam loci particularis

venera

venerationem, Azor. d. cap. 24. quæst. 4. Fraxinel. d. conclus. 4. §. 11. Sed si principaliùs intenditur honor loci, vel temporis, vel Sancti, aut ministerium aliquod tali loco, aut tempore celebrandum, tunc extra locum, & tempus signatum non currit obligatio, Galet. dict. verb. Missa 2. Quæ quidem principalis resolutio vera est, etiamsi Sacerdos velit celebrare alibi, quàm in Altari designato de consensu hæredum: nam adimplenda est voluntas testatoris, cui nequeunt hæredes derogare: ita post Marc. Anton. Genuens. d. cap. 27. num. 12. tenent Fraxinel. d. concl. 4. §. 10. Aloys. Rice. d. resolut 340. n. 5. in fine.

36 Si verò absque iusta causa alibi celebret, peccabit mortaliter, si sæpiùs faciat, veluti contra obligationem in re graui, non tamen tenebitur iterum in eodem Altari, vel Ecclesia celebrare, aut ad aliquam restitutionem, vt compenset Sacrificia alibi facta, quia non priuauit fundatorem fructu Sacrificij. Ita Posseuin cap. 2. numer. 15. vers. quæritur 2. Fraxinel. d. sect. 4. conclus. §. 3. Contra Azor. part. 2. lib. 6. cap. 24. quæst. 7. atque alios asserentes teneri ad aliquam restitutionem, eo quod non adimpleuerit fundatoris voluntatem. Aduertas tamen posse in his Episcopum dispensare; puta, vt qui in Academia ratione studij abest, satisfaciat oneri celebrando in alio loco, tempore, & hora Ita Henriq. d. lib. 9. cap. 14. §. 4. in fine, me citato in hoc loco Castr. Palao dict. disp. 1 puncto 6. num. 27. Iacob. de Graffiis in decis. aureis part. 1. lib. 2. cap. 55. numer. 11. Bonacin. d. punct. 7. § 1 num. 5. Moneta d. cap. 5 quæst. 11. num. 368. Homobon d. q. 123.

37 Capellania Sacerdotalis iudicanda est, si illius verba essent, vt in ea præsentaretur, aut nominaretur Presbyter, siue Sacerdos, quamuis non alia adessent, quæ apponi plerumque solent, nempe, qui celebret Missas, aut his similia, quia his adiunctis certior apparet resolutio: tunc enim Capellanus debet esse actu Sacerdos tempore prouisionis, & impetrationis. Ita Mandos. in tract. annalium cosnum num. 8. Dec. in cap. cum in cunctis §. inferiora num 22. de electi. & cons. 129. incip. proæmium, numer. 5 Rebuff. in reper. cap. extirpandæ §. qui verò, num. 2. de præbendis. Spin. de testam. glos. 4 numer 67 Perez lib. 1. vers. notabile est etiam dubium. tit. 6 lib. 1 Ordin. Gutier. consil. 1. num. 11. & cons. 2. per totum. Nicol. Garcia de benefic. p. 7. cap. 1. à num. 58 Monet. de comm. c. 10. n. 145 Campan. in diuers. Iuris Can. rub 7. cap 6. num. 10 me citato in hoc loco Castr. Palao in opere moral. tom. 2. tract. 13. disput. 1 puncto 6 num 11.

38 Sic † quoque si testator leget, aut statutum, vel consuetudo habeat, quod prouisus de Capellania sit Sacerdos, vel Capellanus, oportet, vt sit actu Sacerdos, non autem clericus tantùm, vt per Zechium de Repub. Eccles. tit. de beneficiariis num. 4. notab. vlt. vers. quo verò ad Ordinem, Cardin. Tusch. pract. concl. lit. B, concl. 57.

39 Sic etiam † quando fundator, vel statutum diceret, quod prouisus de Capellania sit Capellanus, vel Sacerdos, requiritur quòd sit actu Sacerdos, cùm dictio, vel, stet declaratiue. Ita Zerola in praxi Episcop. par. 1. verb. beneficium §. 7. concl 5. principal. 8 Perez de Lara de Capellaniis lib. 1. c. 5. à n. 11. & ita sæpiùs in Rota

40 decisum est † quãdo verba respiciunt actum præsentationis, scilicet, præsentetur Presbyter, tunc præsentãdus debet esse actu Sacerdos; si verò verba Presbyterum significantia prosecutionem præsentationis respiciãt, vt scilicet, præsentetur, qui celebrare teneatur, tunc satis est quod sic habitu Presbyter, quamuis nõ sit actu. Ita Gratian. dict. cap. 135. num. 5. Monet. d. cap. 10 quæst. 4. num. 138. & 145. tantũ fuit in d. Lucana capellania 4. Decembris 1585. coram. D. Gypsio, & in Foroliuien. Capellania 10. May 1589. coram Illustrissimo Seraphino, inter eius impressas decis. 871. & reperitur apud Nicol. Garc. d. cap. 1. num. 66. & in d. Romana Capellania 19. Martij, & 14. Nouembris 1586. coram D. Pamphilio, sen. & in Parmen. iurispatron. 8. Iuny 1573. coram Card. Blancheto, quam refert, hanc sententiam sequutus Aloys. Rice. in praxi fori Ecclesiast. resolut. 339. Iuuat decisio Sacra Congreg. Concilij in vna Materanen. 8. Ianuarij 1618 quam refero in Collect. ad Concil. Trid. sess. 15. de reformat. cap 5, nume. 9 in qua fuit decisum Sacerdotium actu requiri stante dispositione testatoris in fundatione duarũ Capellaniarum, vt per beneficiatos prouideantur clerici Sacerdotes qui teneantur, & debeant Missas celebrare, & arbitrio Capituli deseruire, vel ipsis impeditis per alios substituendos à Capellanis eisdem, & à Capitulo approbãdos.

Contrarium tamen sustinent multi Doctores summæ sapientiæ, & auctoritatis, resoluentes quòd si iubeatur præsentari in patronatu, vel Capella absolutè Presbyter Capellanus, sufficiat si præsentetur non Sacerdos, dummodo sit clericus primæ Tonsuræ, & legitimæ ætatis, adeo vt intra annum possit Ordinem Sacerdotalem consequi, dummodò etiam verba non sint concepta negatiuè. Ita per text in c. fin. de instit. cn. 6. ibi. defectus sacrorũ Ordinum non repellit præsentatum quando est ætatis legitimæ vt possit intra annum ordinari, &c. resoluunt Lambert. de iurepatron. part. 1. l. 2. fol. 79. quæst. 7. princip. art. 27. à num. 1 Roland. à Valle consil. 47. num. 6. vol. 1. Spin. in speculo testament. glos. 4. principali num. 68 Flamin. de resignat. lib. 3. quæst. 9. numero. 3. Ceuall. commun. contra communes quæst. 695. num. 9. cum sequentibus, Ioann. Batpt. Ferret. cons. 305. num. 5. vbi quod Ordo annexus beneficio censetur per modum aptitudinis requisitus & non actu, id est non contemporaneè cum ipsa electione, Gironda de priuil. gioru..., seu ex eptionum explicatione, num. 1172. Gonzal. ad regul. 8. Cancellariæ glos. 5. in princip. num. 74. & a num. 104. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 133. num. 2. cum seqq. Hoieda de incomp. benefic. part. 1. cap. vlt. numer. 19. & 20. Mari. Anton. var. resolut. lib. 1. resolut. 2. & 4. Zerola in praxi Episcopor. verb. beneficium §. 7. conclus. 4. Homobon. de Bonis de examine Eccles part. 1; tract. 14. cap. 1. quæst. 3. vers. respondetur quoad primam partem, Fagundez. in quinque Ecclesia prec. part. 1. lib. 3. cap. 9. n. 3. Lotter. de re benefi. lib. 1. quæst. 47. n. 51. Diana. resolut. moral. part. 4. tract. 4 resolut. 216. Quaranta in sum. Bullarij part. 1. verb. seruitium Capellaniæ, Perez de Lara dict. cap. 5. num. 16. qui post Ioan. Baptist. Ferret. citato loco ait quòd si fundator requirit Presbyteratũ per verba affirmatiua, seu mixta, incipiendo ab affirmatiuis, sufficit præsentare idoneum, ad Presbyteratum: si verò vtatur, seu incipiat verbis negatiuis, seu aliàs quando verba sunt clara, debet præsentari actu Sacerdos, multis ad id impulsus rationibus, ea præsertim, quòd vna quælibet persona in sua dispositione videtur velle adhærere dispositioni Iuris communis, ex Bart. in l. hæredes mei §. cum ita, num. 4 ff. ad Trebel. Afflict. decis. 44. num. 20. Decian. consil. 18. numer. 20. lib. 1. in terminis nostris Perez de Lara de Capellan. lib. 1. cap. 5. à num. 20. Caualer. decis. 231. Alphons. de Leone dict. quæst. 4. praxi 6. num. 26. Sed beneficium, cui est annexum Sacerdotale ministerium, impetrare à Iure non vetatur, qui eo caret, licet teneatur intra annum à die possessionis requisito Ordine insigniri, per cap. cùm in cunctis, de elect. & Clemen generalem, de ætate, & qualit. ac Concilium Trident. sess. 22. de reformat. cap. 4. & sess. 24 similiter de reformat. cap. 12. Ergo sequitur quòd iste 41

iuris

iuriſpatronatus inſtitutor velle viſus eſt, vt huiuſmodi Capellanus eueheretur ad Presbyteriu m infrà annum, & ſic quòd eſſet aptitudine, non actu Sacerdos: quam tamen ſententiam declarat multipliciter Gratian. *dict. 133. à n. 13.* vt procedat dummodo per conſuetudinem non ſeruetur contrarium, quod debeat per ſe ipſum celebrare, & reſidere, quia talis conſuetudo eſſet ſeruanda: vel dummodo non ſimus in Capellaniis exiſtentibus in Eccleſiis Cathedralibus, quarum redditus conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, nam tunc non poſſet deſeruire per ſubſtitutum in celebrando, vel reſidendo Vel dummodo qualitas Sacerdotij non ſit annexa beneficio actualiter ad ipſam præſentationem; nam tali caſu oporteret quod tempore præſentationis ſit Sacerdos.

42 Sed à prima ſententia non eſt recedendum, quæ multis ſacræ Rotæ Roman. & S. Cong. deciſionibus innititur, quas ſupra retulimus: ad fundamentum verò contrariæ opinionis ſupra relatum reſpondetur nequaquam illum, cui non eſt actu, ſed aptitudine Sacerdos, dici verè, abſolutè, & ſimpliciter Sacerdotem, vt patet, & ſic in eo non verificantur verba requirentia Sacerdotium, & ideò allegata per Flamin. *dict. quæſt. 9. num. 36.* nec non Concil. Trident. ac Iura ſupracitata loquuntur de beneficio Sacerdotium requirente, non tamen actu, nec etiam obſtat deciſio Rotæ relata à Gonzalez *vbi proxime numer. 85. in Pampilonen. Sacrificij 11. Februarij* 1591. coram *Card. Mantica*, vbi fuit tentum, vt non obſtante fundatione quod ad Capellaniam præſentarentur, & inſtituerentur Presbyteri, illa nihilominus Capellania non ſit Sacerdotalis: non ſolùm ea ratione freti idem Mantica, & reliqui Domini Auditores in eam deflexerunt ſententiam, quò per illa verba non dicatur neceſſarius Ordo Sacerdotalis, ſed inſuper, quia obſeruantia ſubſequens opitulata eſt, quandoquidem licet ſæpe fuiſſent in ea præſentati Presbyteri, aliquando tamen clerici inferiores.

43 Si tamen Capellania fundata ſit, quòd Capellanus celebret, ſeu debeat celebrare tot Miſſas, tenet vna ſententia Capellaniam debere eſſe Sacerdotalem actu, ex eo quòd fundator volens quòd Capellanus Miſſas debeat celebrare, videtur voluiſſe præſentandum eſſe Sacerdotem, vt illas poſſit celebrare. Ita Perez *d. l. 1. gloſſ. 2. ad finem, verſ. notal le etiam eſt dubium*, Quintanaduen. *Eccleſiaſtic. l. b. 4. numer. 67.* Gutierr *conſil. 1. num. 11 & conſ. 2. num. 15.* Fr. Emman. *quæſt. Regularium tom. 2. q. 122. art. 2. ad finem.* Alij dicunt per onus celebrandi iniunctum, Capellaniam eſſe Sacerdotalem, non tamen actu, ſed aptitudine, ex quorum numero ſunt Spin. *d. gloſſ. 4. num. 68.* Ceuall. *d. q. 693. à num 6.* & Parlad. *differ. 120. à num. 14.* & faciunt quæ Azor. *p. 1. lib. 6. cap. 24. q. 3. & 4.* quatenus refert procedere in fundatione perſonæ Eccleſiaſticæ, & primam aſſerit locum habere in fundatione laici. Sed verior ſententia eſt Capellaniam non eſſe Sacerdotalem, neque actu, neque aptitudine, ex eo quòd in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Miſſas, ſeu diuina Officia, ſed poſſe prouideri ſimplici clerico 14 annorum. Ita Sa *verb. beneficium, num. 18 & verb. Reſidentia, num. 10.* Nicol. Garc. *de beneſic. part. 7. cap. 1. num. 85.* me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *d. punct. 6. num. 18. in princ.* Monet. *de commut. vlt. in. volunt. cap. 10. num. 140 & 143.* Azor. *p. 2. lib. 1. cap. 8. quæſt. 5. ad finem.* dicens nunc conſuetudine receptum eſſe, vt Cappellani ſimplex tantùm beneficium habentes liberi ſint ab obligatione reſidendi, aſſeréntque hoc tamen locum habere in his Capellaniis, quibus nullum præceptum reſidẽdi eſt impoſitum ex peculiari ipſarum inſtitutione, vel ſtatuto, ſeu conſuetudine ſpeciali, Azeued. *conſil. 20. à num. 4* Perez de Lara *d. lib. 2. cap. 7. num. 7. & cap. 8. num. 42.* me citato *in hoc loco.* nouiſſimè Alphonſ de Leone *d. q. 4. praxi 6. n. 212.* & quia elegans ſtat pro hac parte Rotæ Rom. *deciſio in Roman. Capellania die Lunæ 23. Ian.* 1589. coram *Card. Pamphilio ſen.* aliqua illius verba hic ſunt ſcribenda, & ſequuntur. *Domini attenta reſolutione Illuſtriſſimorum Dominorum ſacri Concil. interpretum in cauſa Piſtorien. quod præſentandus neceſſario non debet eſſe Presbyter, ex eo quod in fundatione dicatur, Capellanum debere celebrare diuina officia*, quia iuxta *allegat.* Lap. 35. *niſi expreſsè caueatur, quod per ſe ipſum hoc agat, ſatis cenſetur prouiſum voluntati teſtatoris, ſi per alium diuina celebrare faciat, ad reg. qui per alium facit*, &c & tradit Card. *in cap. de multa, in fine, verſ. quarto quæro, de præbend. Receſſerunt à reſolutis in hac cauſa, & dixerunt capellaniam non eſſe ſacerdotalem, quia ex verbis fundationis non adſtringitur Capellanus ad deſeruiendum Capellæ in diuinis, & Miſſas celebrandas per ſeipſum, & cum ſimus in beneficio ſimplici, in quo ex generali quadam totius Orbis conſuetudine, non requiritur reſidentia*, vt poſt Card. tradit Imol *in cap. fin. num. 9. de cler. non reſid.* ſufficiet, quod deſeruiat per ſubſtitutum, ad notata *in cap. ſi pes eo, de præbend. in 6* Lap *d. alleg. 35. n. 4. cap. 117 ſub num. 1.* Card. *d. cap. de multa in fin.* Decius *in cap. cum omnes in 2. de. num. 55 de conſtit. cum aliis allegatis*, &c. Quam deciſionem refert Marius Antonin. *reſolut. var. lib. 1. reſolut. 4. in fin.*

Ex qua collige, † Capellaniam non requirere reſidentiam perſonalem, cui eſt annexum onus celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadis, cum poſſit per ſubſtitutum deſeruiri Ita Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. beneficia, §. 8 pag. 51.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 199. in 1. edit. & reſol. 337. in 2. edit.* Azor. *dict. cap. 8. q. 6* Gonz. *dict. gloſ. 5. n. 89.* vbi *num.* 100. limitat, niſi expreſsè contrarium eſſet diſpoſitum in fundatione, limitat etiam *num.* 108. in Capellaniis exiſtentibus in Eccleſiis Cathedralibus, quarum redditus conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, nam tunc non poſſet deſeruiri per ſubſtitutum in celebrando, neque reſidendo. Ita Grat. *d. dict. cap. 133 à numer. 13* Et licet idem Gonz. *vbi ſupra num.* 107. aſſerat conſuetudine legitimè introducta poſſe Capellaniam fieri reſidentialem; melius tamen contrarium ſequeretur cum Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut. 337. in fi.* vbi dicit, quòd Capellanus ex eo quòd geſſerit actum gratuitum in eius libertate conſiſtens, nulla poteſt dici acquiſita ſeruitus reſidendi, iuxta reſoluta per Cyn. *in l. 2. quæſt. 3. C. quæ ſit longa conſuetudo*, Bald. *in l. 1. C. de ſeruitutibus, & aqua*, Abb. *in cap. quod tranſlationem colum. 2. de officio legati.* Vide bonam deciſionem Rotæ *in Aquilana Capellaniæ 26. Maij* 1629. coram *R. P. D. Merlino*, & Alphonſ. à Leone *d. q. 4 praxi 6. num. 217. cum ſeqq.* 44

45 Vtrùm verò ex conſenſu patroni poſſit Epiſcopus pro vna vice Capellaniam requirentem actu Presbyteratum non Presbytero conferre? Poſſe tenent Lambert. *de iurepatron. lib. 2. part. 1. q. 7. princ. art. 30. num. 11. & q. 10 art. 10.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. beneficia, §. 7. verſ. tertia concluſio fallit, & verb. iuſpatronatus verſ. decimoquinto dubio.* Perez de Lara *de Capell. lib 2. cap. 5. à num. 28* Seraphin *deciſ. 871. num. 4.* Antonin. Diana *moral reſol. part. 4. tract. 4. reſol. 227. verſ. & tandem* Conditio namque appoſita in fundatione poteſt mutari cum conſenſu Epiſcopi, & patroni, Miles *in repert. verb. Patronus*, Roch. *de iurep. atr.*

iurepatr. in verb. prete quòd diœcesanus, n. 32. cum seqq. Perez de Lara *d. c. 5. n. 30.*

46 Verùm contrarium, immo non posse Episcopum cum consensu patroni dispensare, etiam pro vna vice, contra ordinationem fundatoris, verius mihi videtur, ex *Clem. quia contingit, de relig. domib* & tenent Azeued. *l. 5. num. 2 tit. 6. lib. 1. noua recop.* vbi testatur se iam vidisse per Cancellariam Pincianam in gradu de fuerca, iussum annullari similem prouisionem de patroni consensu per Episcopum factam contra fundationis qualitates, & quòd obseruarentur qualitates illius, & secundùm eandem formam iterum prouideretur, licèt aliter sentire videatur *consil. 16. n. 35.* Gutier. *cons. 1. n. 19.* Francisc. de Carpi *de execut. testament. lib. 3. c. 4. num. 34.* nouissimè Marcel. Vulpè *in praxi iud. c. 49. numer. 25.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. c. 1. num. 107.* vbi reddit rationem, quia text. *in dict. Clem quia contingit*, generaliter loquitur, & non probatur Iure quòd in vno casu auctoritate Episcopi possunt relaxari disposita per fundatorem, Monet. *de commut. vltim. volunt. c. 5. numer. 302.* Castrus Palao *in mere morali tom. 2. tr. 13. disput. 1. puncto 6. numer. 22.* Et fauet dispositio Concilij Trid. *sess. 25. de reform. c. 5.* dum decidit non posse iam Episcopum tollere qualitates appositas in fundationibus beneficiorum, super quo *sacra Congregatio Concilij*, quam refert Nicol. Garc. *d. part. 7. c. 1. num. 99. versicul. quare.* vbi *num. 111. versicul. secundo*, censuit nec de consensu patronorum posse Episcopum dispensare cum minore 25. annis ad Capellam simplicem obtinendam, ad quam ex fundatione est præsentandus Sacerdos.

47 Superest nunc vt videamus an & quando Capellania sic incompatibilis cum aliò beneficio residentiam requirente? In quo dubio vera sententia tenet Capellaniam fundatam cum onere celebrandi non esse effectam residentialem, cum sufficiat quòd in tali Ecclesia Missæ, & diuina Officia celebrentur per alium, nec ob id est electa industria personæ, cum possit per quemlibet Sacerdotem explicari Ita Hoied. *de incomp. benef. p. 1. c. 1. a. 2.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 48. num.* 14 Steph. Gratian. *March. decis. 155. num. 4. cum seqq. & d. discept. 133. à n. 16. ad num. 19.* cum Nauarr. & Gonzalez. tenet quòd vt dicatur beneficium sub eodem tecto ad inducendam incompatibilitatem: est necessarium vtrumque beneficium requirere idem ministerium in eodē loco, & Capella, itavt beneficiati, & Capellani conuenire debeant in vnum, & faciant eadem munera, secus si Capellaniæ essent intra eandem Ecclesiam institutæ ad diuersas causas & fines diuersos, & ad faciendam separatam congregationem. Vnde *Sacram Congregat. Conc.* de qua *in meis Collect. ad Concil. Trident. sess. 7. de reform. c. 4. num.* 10. censuit quòd Capellania habens onus celebrandi certas Missas, coadiuuandi in cura animarum Ecclesiæ Plebanatus, est beneficium incompatibile cum alio beneficio personalem residentiam requirente. Et *in eadem S. Congreg. Ferrar. 4. Decembr. 1627.* fuit resolutum quòd Capellanus in Ecclesia Cathedrali tenetur ad residentiam stante fundatione suæ Capellæ cum onere quarumdam Missarum, & inseruiendi in choro.

48 Plura de sacrificio Missæ, de eius effectibus, valore, & partibus, tempore, loco, & quibus vestibus, ác vasis sit celebrandum, & quando fideles eius præcepto satisfaciant, vide Innoc. III. Mich. Timoth. Ioan. Baptistam Scort. Alexand. Alen. Antonium Honcal. & Martin. de Friaz. *in suis tract. de sacrificio Missæ*, Floron. *in exposit. Missæ* Serran. *Episc. Arcenea. in exposit. Missæ sacrosanctæ.* Ragus. *de Missa in Ecclesia*, Iodocum Coccium *tom. 2. thesauri Catholici l. b. 6. a. 4.* vbi plures auctoritates ex sacris Scripturis, Græcis, & Latinis Patribus diligenter refert, Repert. Inquisit. *verb. Missa*, Caietan. *in opusc. de sacrificio Missæ*, Barthol. ab Angelo *in examin. Confess. dialog. 5. de Missa*, Card. Bellarm. *in controuers. Cathol. lib. 1. de Missa*, Sot. *lib. 9. de iustit. quæst. 2. art. 1.* Fr. Emman. *in summ. tom. 1. c. 242. de Missa*, Henriq. *in sum. lib. 9. de vero Missæ Sacrificio*, Gab. Vasq. *in 3. p.* S. Thom. *tom. 3. quæst. 85. disput. 220. cum sequentib.* Coninch. *dict. quæst. 83.* & *ibi* Nugnus, Iacob de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 2. c. 39. cum sequent.* Domit. Chamer. *in tr. de septem Sacrament. nona Legis tr. 4. de Eucharist. tit de Sacrific. Missæ*, Nald. *verb. Missa*, Azor. *instit. moral p. 1. lib. 10. c. 18. cum sequent.* Luc. Pinel. *tr. de Missa*, Mich. Zanar. *p. 1. direct. Theolog. Eucharistia c. 13. de Missa*, Ioan. Domit. Montagnol. *in disputat. de valore Missæ*, Binsfeld. *Enchirid. Theol. past. de Sacram. Euchar. c. 6.* Miranda *in manuali Prælat. part. 1. q. 40. cum sequent.* Suar. *tom. 3. disput 81.* Sà *in aphor. eod. verb. Missa*, Galet. *in margar. casuum conscientiæ eodem verbo*, Læl. Zech. *de Sacrament. tractat. de Missa*, Cardin. Tolet. *in instruct. conscientiæ, lib. 2.* Francisc. de Pitigianis *de Sacram. distinct. 13.* Petr. de Ledesm. *in sum. part. 1. de Sacrament. Eucharist. c. 17. cum sequentib.* Balduin. Iun. *super opera controuersiarum Bellarmini p. 2. lib. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. n. 143. cum sequentibus*, Fernandez *in examine Theologiæ moralis p. 3. c. 5. de Sacrificio Missæ*, Vincent. Filliuc. *q moral. tract. 5.* Molfes. *in sum. moralis Theolog. tr. 3. c. 9. cum sequentibus*, Bonac. *de Sacram. disput. 4 q. vltima*, Ioan. Baptista Bertis *de Missa*, Paul. Fraxinel. *de Sacerdotum obligationibus ad Missas pro alijs ex iustitia celebrandas*, Vincent. Ferdin. *in mixt. sup. de Sacrific. Missæ ad c. cum frangitur, de consec. dist. 2. p. 4.* Ioan. Posseuin. *de officio Curati c. 2.* Anton. Ruteum *de fructu Sacrificij Missæ.*

ALLEGATIO XXV.

Episcopi approbatio, an & quando requiratur, vt Sacerdos Christi fidelium Confessiones audire valeat?

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos ex vi sua institutionis, & Ordinis sacerdotalis non est sufficiens, ac idoneus minister Sacramenti Pœnitentiæ antequam talis approbatur ab Episcopo.*

2 *Verbum*, non posse, *indicat carentiam, & actum contra gestum omnino reddit nullum.*

3 *Confessiones inualidè audit non approbatus.*

4 *Confessario non approbato ignoranter confessus quoad Deum est absolutus.*

5 *Confessarius, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quod teneatur.*

6 *Sacerdos vt inualidè administret Sacramentum Pœnitentiæ laicis, aut clericis, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo, saltem electo, licet nondum consecrato.*

7 *Archiepiscopus dum actu visitat, potest absoluere subditos suffraganeorum tam per se, quā per alios.*

8 *Vicarius Episcopi potest ex generali commissione facultatem audiendi Confessiones alijs concedere.*

9 *Abbates sæculares exempti habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt Sacerdotes sibi subditos ad audiendas Confessiones approbare.*

10 Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium à se electum.

11 Licentia audiendi Confessiones debet gratis dari.

12 Curam animarum ad tempus mandans alicui Episcopus sciens, & volens, censetur illum approbare.

13 Approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, idem est, atque illum approbare ad Confessiones audiendas.

14 Doctores, ac Lectores in Theologia, vel iure Canonico, famosique prædicatores tenentur petere ab Episcopo approbationem ad audiendas Confessiones.

15 Doctores insignes licentiam petentes ad audiendas Confessiones non censentur approbati quamuis illis iniustè negatur.

16 Approbatus ad audiendas Confessiones reputatur ille qui habuerit actu Parochiale beneficium, & non sufficit habuisse.

17 Parochialis beneficij nomine quid veniat, ostenditur.

18 Prouisus de Parochiali Ecclesia per concursum censetur approbatus idoneus minister ad audiendas Confessiones duntaxat in ea Ciuitate, vel oppido vbi sita est Parochia.

19 Prouisus de Parochiali, an sit vbique intra eandem diœcesim eligibilis virtute Iubilæi ad Confessiones audiendas.

20 Episcopi vigore priuilegij de quo in cap.vlt. de pœnitent. in suum Confessarium eligere an possit Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus? & n.21. vbi resoluitur negatiuè.

22 Approbatio ad audiendas Confessiones non requiritur vt fiat in scriptis.

23 Sacerdos inualidè Sacramentum Pœnitentiæ administrat credens Superiorem ratam habere absolutionem de futuro.

24 Sacerdotes Confessionis ministros nullus præter Episcopum approbare potest.

25 Parochus non potest alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum.

26 Approbatio ad Confessiones audiendas cuius Episcopi sit necessaria, valde dubium est.

27 Sufficere cuiuscumque Episcopi probatur secundum vnam opinionem.

28 Approbationem Episcopi ipsius pœnitentis requiri secundum alteram opinionem, ostenditur.

29 Approbationem Episcopi ipsius Confessoris necessariam esse, secundùm tertiam sententiam refertur.

30 Approbationem Episcopi illius loci in quo fit Confessio, necessariam esse tenet probabilior sententia.

31 Parochus proprius quoad Sacramentalem confessionem ille dicitur, in cuius parochia pœnitentes habitant de præsenti.

32 Scholares dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij confiteri.

33 Pœnitens, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non potest eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diœcesis, & n.34. pro contraria sententia referuntur Doctores.

35 Confessarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum potest eligere Confessarium ab Ordinario propriæ diœcesis approbatum ad certum numerum personarum.

36 Parochus existens extra territorium potest absoluere parochianum suum confiteri volentem.

37 Pœnitentiale forum in loco delicti non sortitur.

38 Parochus potest Confessiones audire suorum subditorum in aliena diœcesi.

39 Intrusus in beneficio sine auctoritate superioris, an habeat iurisdictionem sufficientem, ita vt Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda, ostenditur.

40 Approbatus ab Episcopo absque iudicio sciente non esse idoneum non censetur approbari.

41 Confessarium non solum interius iudicare idoneum debet Episcopus, sed etiam exterius approbare.

42 Approbare potest Episcopus quemcumque Sacerdotem ad Confessiones audiendas absque vllo examine.

43 Licentia delegata audiendi Confessiones non expirat mortuo, vel amoto delegante.

44 Religiosus, qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat à diœcesi in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non tenetur nouam quærere approbationem, dummodo Episcopus facultatem non reuocet.

45 Regulares indigent approbatione Episcopi, si Secularium tantum, quamuis Sacerdotum peccata audire cupiant.

46 Lectores Regulares petentes licentiam audiendi secularium Confessiones, possunt ab Episcopis si voluerint, examinari.

47 Clem. dudum, de sepult. an sit derogata per Conc. Trid. ostenditur.

48 Ordinatio Pij V. de Regularibus semel per Episcopum præuio examine ad audiendas Confessiones approbatis, & iterum non examinandis ab eodemmet, non est reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concilij Trid.

49 Successor in Episcopatu potest vocare ad examen omnes approbatos, quamuis simpliciter, & quos idoneos minime inuenerit, reiicere.

50 Regulares Confessarij ab Ordinariis semel approbati non possunt ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente.

51 Approbationes generaliter & indistinctè, vel determinatè ad locum seu tempus quomodo dandæ? ostenditur.

52 Regularium iurisdictio ad audiendas Confessiones restringitur, seu dilatatur per ipsam approbationem Ordinariorum.

53 Licentia ad audiendas Confessiones sub conditione data, illa non impleta, cessat facultas.

54 Regulares semel approbati extra diœcesim Episcopi approbantis possunt Confessiones audire.

55 Licentia concessa ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, potest per illum reuocari.

56 Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat.

57 Approbatio Sacerdotibus Secularibus, semel per Episcopos impensa, an possit reuocari quoties Episcopi voluerint? ostenditur.

58 Sacerdos, qui ex commissione, & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, dum est excommunicatus communiter occultus validè absolutionem præstat illi, qui huius excommunicationis ignarus non est? ostenditur, & n.60.

59 Gesta per Iudicem delegatum putatiuum non sustinentur ex errore communi.

61 Extrauag. ad euitanda scandala, Martini V. declaratur.

62 Absolutio Sacramentalis inualida est præstita ab eo qui huic ministerio propria auctoritate se iniecit absque approbatione legitimi superioris.

63 Error communis ad validitatem gestorum non sufficit, sed vlterius oportet vt illum præcesserit titulus officij exerciti.

Regulares

64 *Regulares non indigent approbatione Episcopi ad audiendas Confessiones cum Regularium peccata audire cupiunt.*

65 *Religiosi Confessores non approbati ab Episcopo, sæcularium qui sunt de familia suorum monasteriorum, Confessiones audire non possunt.*

66 *Regularis extra Religionem confiteri non potest tempore Iubilæi, quo ei conceditur facultas eligendi quemcumque idoneum Confessorem.*

67 *Confessarius Religiosus ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi ab alio Religioso eiusdem monasterij pro aliquo casu Sedi Apost. reseruato, an teneatur etiam approbari ab Episcopo ostenditur.*

68 *Confessores in monasterijs Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non examinantur ab Episcopo.*

69 *Episcopus an possit dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit etiam alterius Ordinis, & à suo Superiore tantum examinatum, ostenditur, & refertur S. Congreg. decisio n. seqq.*

78 *Sacerdos quilibet absque sui Episcopi licentia potest in probabili mortis periculo à quibusuis peccatis absoluere.*

79 *Licet sit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus.*

80 *Etiamsi adsit Superior, vel de facili possit haberi.*

81 *Mortis articulus dicitur non solum periculum mortis proueniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile mortis periculum instans.*

82 *Doctores de confessione agentes referuntur.*



1 ON omnis Sacerdos ex vi suæ institutionis & Ordinis Sacerdotalis per se loquendo est de Iure diuino sufficiens, & idoneus minister Sacramenti Pœnitentiæ: requiritur adhuc iurisdictio, vt validè illud administret, cum nullus absque illa iudiciales actus valeat exercere. Iurisdictio autem non conceditur antequam Sacerdos approbetur idoneus ab Episcopo per examen, aut etiam alia ratione, vt habetur in Conc. Trid. *sess. 24. c. 7.* dum ait nullius momenti absolutionem esse, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem, idem colligitur ex eodem Concil. *sess. 23. de reform. c. 15.* vbi dicitur nullum posse Confessiones Sæcularium audire nisi sit approbatus. Ita docent Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 9.* Vasq. *tom. 3. disp. 219 n 55. & sequenti*, Chamer. *de Sacram. tr. 7. de Confess. dub. 12 pag.* 477. Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 29. n. 15.* Valer. Reginald. *in praxi for pœnit. lib. 1. n. 169. cum seqq.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, crac. 2. lib. 7. c. 1. a num.* 14. Stephan. Dauila. *de potestate Episc. c. 23 n. 5.* vbi ait Sacerdoté non approbatum si tentet hoc conficere Sacramentū, nihil facere non solùm per accidens ob indispositionem, & malam conscientiam pœnitentis, sed etiam per se ex defectu potestatis in Confessario, & *c. 2. n. 7.* Trulleuch. *in exposit. Bullæ S. Cruciatæ lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 1* Ioan. Lugo *de Pœnit. disp. 5. sect. 2. n. 16. cum seq.* Ioan. Molan. *in compend. Theolog. pract. 1. c. 11. concl. 1. num* 2. Zambel. *in rep. morali. verb. Confessor quoad auctoritatem n. 5.* Franc. Zype *in consult. Canon. lib. 5. tit. de Pœnit. & remiss. con. 2.* Diana *moral. resol. p. 6 tr. 6. resol. 52.*

2 Ex eoque confirmatur, quia Concil. *d. c. 15.* vtitur particula illa, *non posse*, quæ cum sit negatio potentiæ indicat carentiam iurisdictionis, & actum contra gestum omnino reddit nullum, vt tenent citati per me *de dictionib. vsu frequent. dist. 268. num. 2.* nam licet an ipsa Ordinis susceptione Presbyteri duplicem recipiant potestatem, alteram Sacrificandi pro viuis, & defunctis, alteram absoluendi à peccatis, Valent. *tom. 4. disp. 7. q. 16. puncto* 2. Ægid. Coninch. *de Sacram. disp. 8. n. 2.* Ioan. Sanch. *in select. q 40. à princip.* Suar. *in par. 3. tom. 4 disp. 25. sect. 1. ex num. 7.* Torreblanca nouissimè *in practicab. Iuris spirit. l. 14. c. 1. numer. 12* nihilominus licèt potestas absoluendi à peccatis habitualiter sit cum potestate Ordinis, non tamen manet actualiter vsque dum superadditur explicatio subiecti circa quem exerceatur, Nauarr. *in c. placuit, de pœnit. dist. 6. num. 8.* Suar. *d. tom. 4. disp. 9 sect. 3.* Torreblanca *d. lib. 14. c. 1. n. 13. & c. 4. à num. 8.*

Quare non approbatum inualidè Confessiones audire resoluunt Sanch. *de Matrim. lib. 6. disp. 38. n. 10.* Ægid. de Coninch. *de Sacram. tom. 2. disp 8. n. 49:* Coriolan. *de casibus reseruat. p. 1. sect. 1. art. 20. num. 2.* Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episc. & Regul. pag. 18. ad* 8. & decisum fuisse de anno 1580. ad petitionem examinatorum diœcesis Leodien. testantur Capcau. *de casibus reseru. c. 3 q. 1.* Piasec. *in praxi Episc. p. 2. c. 1. n. 9. pag. 92.* Paul. Santo *de casibus Papalib. & Episc. c. 1. n. 28.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum verb. nullitas differ. 5. n. 1.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. §. 15. n. 62.* nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi. *de triplici Iubilæi priuilegio sect. 3. casu 2. n. 79.* & Torreblanca *d. lib. 14. c. 1. n. 11.* 3

Vnde iterandam esse Confessionem factam cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarij excipit aliorum Confessiones, resoluunt Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 22. q. 2.* Megala *in 1. p. lib. 5. c. 19. n. 12.* Homobon. *de examine Eccles. p. 1. tr. 5 c. 3. q. 30.* Ad quod notabis S.D.N. Vrbanum VIII. reuocasse indulta, ac priuilegia omnia etiam per modum communicationis concessa Militiis, hospitalibus, Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, Congregationibus, & Ordinibus quibusuis tam Mendicantibus, quàm non Mēdicantibus, cæterisque locis piis, & eorum siue earum respectiuè personis audiendi sæcularium personarum Confessiones absque Ordinarij examinatione & approbatione, vt in sua *Constit.* incipien. *Cum sicut accepimus, sub dat. die 12. Septemb.* 1628. quam refert Laurent. de Franchis *in controu. inter Episc. & Regul. pag* 272. *cum seqq.*

Ille, qui sic confessario non approbato ignoranter confessus fuerit, ob fidem, quam habuit in Sacramento, quoad Deum est absolutus, & si deinde sciuerit confessarium illum non esse approbatum, vel requiri approbationem, tenetur reiterare Confessionem, prout decisum refert Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ. 5. numer. 1.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tr. 7. c. 13 n. 10.* Stephan. Dauila. *d. cap. 23. num. 5. vers. qua in re*, vbi aduertit pro pœnitentibus hoc in negotio simpliciter, & bona fide procedentibus, nihil quidem fieri virtute iurisdictionis ex parte ministrantis, sed bene ex parte Dei miserantis, & bonam intentionem pœnitentis, & contritioné attendentis, & approbantis. 4

5 †Confessarius verò, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quid teneatur, & quomodo hunc defectum supplere possit? Vide Sot. *in 4. d. 18. q. 4. a. 6.* Cordub. *in sum. q. 7.* Nauar. *in c. 1. de pœnitent. dist. 6.* latè Coriolan. *d. p. 1. sect. 2. art. 19. n. 3. & 4* Et qualiter puniuntur? Vide Laurent. de Franchis *dicto loco pag.* 281.

Quapropter Sacerdos vt validè administret Pœnitentiæ Sacramentum Laïcis, aut Clericis, debet 6

esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo habente iurisdictionem, iu ta Concil. Trid. *in d. c. 15.* sufficit autem quod Episcopus electus, licet nondum consecratus, committat alieni iurisdictionem ad adsoluendum suos subditos, quia huiusmodi commissio pertinet ad potestatem iurisdictionis, quam Episcopus electus iam habet. Ita Sot. *d. q. 4. art. 2.* Chamcrot. *vbi sup. dub. 15.* Fagundez *d. lib. 7. c. 2. n. 47.* nouissimè Bossi. *de triplici iubilei priuilegio sect. 3. casu 2. n. 59.* vbi *n. 64. cum seqq.* differit quid dicendum si Episcopus sit excommunicatus non toleratus, & suspensus ab officio, & iurisdictione. Nouissimè Pastor Ioannes Machad indefessi studij, *in libro del perfecto confessor, y Cura de almas, lib. 1. p. 1. tr. 3. decum. 3. à princ.*

7 Archiepiscopum, dum actu visitat, posse absoluere subditos Suffraganeorum tam per se, quàm per alios, post Syluest. & alios docent Suar. *tom 4. disput. 25. sect. 1. num.* 14. Valer. Reginald. *d. lib. 1. numer.* 34. Ægid. de Coninch. *d. disp. 8. n. 21. vers. vota Archiepiscopum*, Quarant. *in summa Bullarij verb. Archiep. auctoritas vers.* 33. Molfes. *in sum. Theologio moralis tr. 7. c. 14. n. 75.*

8 Vicarium Episcopi posse ex generali commissione facultatem Confessiones audiendi aliis concedere, tenent Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 29. n. 14 cum seqq.* Campan. *in diuersis Iuris Canon. rub. 12. c. 13. à n.* 73. Narbona *de appell. à Vicario ad Episcopum p. 1 n.* 205. Monet. *de commnt. vltim. volunt. c. 7. n. 4.* Bossi. *d. sect. 3. casu 3. num.* 60. vbi limitat in Vicario foraneo Torreblanca *d. lib. 14 c. 2. n. 13.*

9 Abbates sæculares, & Priores magni exempti, qui in suas oues habent iurisdictionem quasi Episcopalem, vt in Lusitania est Prælatus Thnmariensis, & Prior, seu Vicarius generalis Prioris Cratensis Ordinis S. Ioannis Hospitalitij; & in Castella Abbas Compluti Regij, & Metinæ Campestris, comprehenduntur sub nomine Episcopi in præsenti, vt citatis Henriquez & Suar. obseruant Campan. *d. c. 12. num. 76.* Fagondez *d. lib. 7. c. 2. num. 55.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 22. num. 4. p. 4. & in sua praxi aurea res.* 301. Tamburin. *de iure Abbatum tom. 4. disp. 6. q. 11.* latè Bossi. *d sect. 3. casu 2. n. 62. cum seq.* & censuit Rot. *apud Farinac. decis. 332. p. 1. recent.* & quod Priores de Velez & Merida habeant iurisdictionem approbandi Confessarios pro sæcularibus, docent Ioan. de la Cruz. *in summ. de Sacram. pænit. dub. 6. concl. 3. fol.* 197. *& dub. 8. concl. 4.* & Ioan. Sanch. *in select. disp. 49. n. 9. in fine.* An autem peccet Episcopus excommunicatus toleratus, suspensusve ab officio Sacerdotes approbans in Confessarios iuxta formam Concilij *d. c. 15.* Vide Fagundez *d. c. 2. n. 53.*

10 Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium à se electum, cum succedat in omni iurisdictione Episcopo competente præter casos in Iure expressos, & hic actus approbandi non est actus formaliter Ordinis, & dignitatis Episcopalis, sed iurisdictionis ordinariæ. Ita Suar. *d. disp. 28. sect. 5. num. 2.* Henriq. *lib. 3. de pænit. c. 6. in princ.* Fagundez *d. c. 2. num. 54.* Campanil. *d. c. 13. numero* 74. Marchin. *in tr. temp. pestilent. p. 5. c. 4 numer. 15.* Bossi. *d. sect. 3. casu 2. n. 61.* Torreblanca *d. lib. 14. c. 2. n. 15.*

11 Gratis oportere concedi huiusmodi licentias refert decisum Armendar. vti addit. *ad recopil. legum Nauarra lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis num. 10. resp. 5.* Restat adhuc dubium non contemnendum, an verba illa Concil. Trident. *in d. c. 15.* ibi, *quæ gratis detur*, in quibus prohibetur huiusmodi approbationem dari pro pretio, aut pecunia, ita sint substantialia, vt si fortè pro pecunia obtineatur, nulla prorsus sit. In quo dubio Suar. *d. tom. 4 disp. 28. sect. 5. n. 10. in fine*, quem refert, & sequitur Fagundez *d. lib. 7. c. 2. num. 66.* respondet in illis verbis solum contineri præceptum, quo præcipitur Episcopis vt huiusmodi approbationem gratis impendant, non contineri verò conditionem necessariam, qua non seruata non valeat approbatio: hoc enim nec verba declarant, nec esset necessarium, nec fortè expediens; vnde verba illa, *gratis detur*, exponuntur præceptiuè, vt dictum est: erit ergo ex suo genere peccatum mortale, veniale tamen poterit esse si aliqoid pro illa ita exiguum detur, vt ad materiam peccati mortalis non perueniat. An si quis petat licentiam per aliom vt Confessiones audire possit, validè eas audiat, antequam sciat licentiam esse concessam, esto Confessiones audiat post huiusmodi concessionem? Vide Fr. Ludou. à Cruce *in expos. Bulla Cruc disp. 1. c. 2 dub. 21. à n. 1.* vbi *à n. 6.* disputat an talis licentia si extorquetur sit valida? & *à num* 8. an sit valida licentia ab Ordinario impetrata dolo, & mendaciis? Pro faciliori præsentis materiæ declaratione aliqoa duxi obseruanda prout sequitur.

12 *Primò* obseruandum est Episcopum censeri sufficienter aliquem approbare eo ipso quòd sciens & volens mandat alicui curam animarum ad tempus, vt si instituat aliquem Parochi Vicarium ad tempus, vel mandet vt Confessiones audiat, etiamsi illum non subiecerit examini, modo ipsum credat idoneum, & sufficientem ad hoc munus suscipiendum. Ita Valer. Reginald. *d. lib. 1. n.* 107. Ægid. de Coninch *d. disp 8. n. 49.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 21. nouissimè Bossi. *d. sect. 3. c. 2. n. 48.*

13 Illud autem aduertere oportet idem esse approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, atque illum approbare ad Confessiones audiendas; vnde cum Episcopus ita dicit, *Approbamus N. ad administranda Sacramenta in hac nostra diœcesi, vel in tali aut tali loco, seu parochia*; solummodo hæc approbatio intelligitur de Sacramentis Pœnitentiæ & Eucharistiæ, quæ sunt Sacramenta maximæ necessitatis, non autem de aliis Sacramentis Matrimonij, Vnctionis, &c. Ita Henriq. *lib. 11 c. 3. §. 5.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 35. n. 8.* quos refert Fagundez *d. lib. 7. c. 3. n. 6.*

14 Vtrùm autem Doctores, Lectores, & Licētiati in Sacra Theologia, vel Iure Canonico, famosique Prædicatores, de quorum scientia constat per publicam facti, & doctrinæ euidentiam, teneantur hanc approbationem petere ab Episcopis, siue Sæculares Sacerdotes sint, siue Regulares, vt idonei Confessarij euadant; & an ij etiam in decreto Concilij *d. c. 15.* comprehendantur? Solet in hac materia aliquibus in dubium reuocari; in quo communis sententia tenet prædictos omnes indigere suorum Episcoporum approbatione, & comprehendi, sub dicto decreto Concilij Tridentini. Ita Henriq. *l. 3. de pænit. c. 6. §. 2.* Ægid. de Coninch. *d. disp. 8. dub. 7. n. 49.* Suar. *d. disp. 28. sect. 4. n. 3.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 6. n. 9.* Menoch. *de arb. tr. casu* 465. Fr. Emman. *in explicat. Bulla Cruciata §. 9. n. 4. in fine.* Fagundez *d. lib. 7. c. 2. n. 68. cum seqq* Bossi. *d. sect. 3. casu 2. §. 1. n. 32.* nouissimè me citato *in hoc loco* Ioan. de Solorzano *de Iure Indiarũ tom. 2. lib 3. c. 8. n. 29.*

15 Hinc fit vt si aliquis Doctor, vel in Sacra Theologia insignis professor licentiam petierit, & iniustè ex odio, vel maleuolentia ei negetur, non censeatur approbatus, per ea quæ tradunt Suar. *d. disp 28 sect. 5. à num. 5.* Valer Reginald. *d. lib. 1. num* 192. Ægid. de

Coninch

Coninch. *d. disput. 8. numer. 68.* Fernandez *in examine Theologia moralis p. 3 cap. 9. §. 8. num. 2.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 2. disp. 6. q 12. num 6.* Ioann. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ. 5. num. 2.* & in Clericis sæcularibus admittit Fagundez *dict. lib. 7. cap. 2. numer. 58.* Sanc. *in select. cap. 48. num. 16.* Filliuc. *tom. 1. tract. 7. cap 9. numer. 257.* Trullench. *d. cap. 1. dub. 8.* Vnde non rectè Nauar *in man. cap. 27. num. 246. vers. tertium*, Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordinarij in exemptos p. 4. q. 77.* Cencd. *canon. quæst. lib. 1. q. 38. num. 20. & 21.* & alij qoos refert, & sequitur Fagundez loquens de Religiosis *d. prec. 2. lib. 7. c. 2. num 15.* qoibus addo Finel. *de casibus reseru. cap. 1. num. 3.* Villal. *in sum. tom. 1. tract. 1. diffic. 53. n. 3.* Laurent de Peirinis *de Religioso subdito, tom. 1. q. 1. c. 21. §. 2.* Diana *part. 3. tract. 2. resol. 24.* Ioan. Bapt. Lèzana *in sum. quæst. Regular. cap. 19. num. 3.* Layman. *in Theol. moral. lib. 5. tract. 6. cap. 11. numer 4.* Miranda. *d. tom. 1. q. 45. art. 6. & 8.* Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num. 17.* existimant Episcopo nolente sine iusta caosa admittere præsentatos, eos posse omnia perinde exercere, acsi admissi, & auctorizati essent. Hinc & minus bene existimarunt Fr Emman. *ad Bull. Cruc. § 9. num. 30. & quæst. Regul. tom. 1. q. 59. art. 3.* Gammachæ. *de Sacram. Pœnit. cap. 18.* Cælestin. *in compendio Theolog. moral. tract. 1. cap. 16. numer 1. & cap. 14. num. 4.* Diana *moral. resol. p. 5. tract. 13. resol. 45.* quòd Episcopi tenentur approbationem date, si Religiosi illis præsentati secundum formam *Clem. dudum, de sepult.* post examen inuenti sint capaces & idonei ad officium Confessionum audiendarum, & si suam approbationem absque rationabili causa dare recusent, possunt religiosi audire Confessiones.

16 Concil. Trident. *dict. cap. 15.* statuit *nullum etiam Regularem posse Confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium habeat*, &c. ex quo colligunt Floron. *de casibus reseruat. part. 1. cap. 4. §. 11. numer. 2.* & alij citati à Bossi. *d. sect. 3. casu. 2. num 49.* beneficium Parochiale obtinentes eo ipso ad Confessiones audiendas approbatos censeri. Intellige modo illod actu habeat & non sufficere habuisse, vt obseruant Viuald. *in candelab o aureo*, vbi *de Confess. num. 27. concl. 2.* Suar *tom 4. de Pœnit. disp. 28. sect. 4. num. 20.* Henriq. *lib. 3. de Pœnit. c. 6. §. 3. in fine*, quos refert, & sequitur Fagundez *d. præcepto 2. lib. 7. cap. 2. num. 38.* Torteblanca *d. lib 14. cap. 2. num. 18. cum seqq.* Nouissimè Stephan. Dauila. *d. c. 23. n. 14.* vbi refert rationem, quia cum Concilium elarè dicat nullum ad Confessiones idoneum nisi Parochiale beneficium habeat, quod est præsentis temporis, si quis iam beneficium Curatum quod habebat, dimiserit, non est idoneus reputandus; & deinde reprobat resolutionem Henriq. *d. §. in commento*, dum tenet quod, si qui beneficium Curatum abdicauit, verè sit doctus, & communi errore vulgi censeatur adhuc approbatus, tunc valere absolutionem, & exaodiri posse ait de validitate absolutionis coram Deo, durante bona fide, & ignorantia inuincibili pœnitentium, cui subplet diuina bonitas, non autem de validitate simplici. & absoluta omnium pœnitentium, etiam malam fidem, aut ignorantiam affectatam habentium. Addit etiam idem Steph Dauila, decisionem S. Congregationis, quæ interrogata. *An Sacerdos, qui aliquando approbatus, & idoneus iudicatus sit, atque ideò in Parochum assumptus fuerit, dimissa postea Parochiali, habeatur etiam nihilominus debeat adhuc idoneus ad Confessiones val de audiendas, itaut hac particula decreti Concilij, beneficium obtineat, extendatur etiam & c. vel obtinuerit: Respondit non haberi.*

Nomine Parochialis beneficij intelligenda sunt etiam superiora beneficia habentia curam animarum, vt sont Archiepiscopatus, & Episcopatus, & vt sunt etiam aliqui Abbates, Archipresbyteri, & Archidiaconi, qui habent curam animarum annexam; quia de his omnibus eadem, vel fortasse maior est ratio, vt per Suar *d. sect. 4. num. 21.* & Fagundez *d. c. 2. num. 41.* Filliuc. *d. part. 1. tract. 7. cap. 9. n. 257.* Bossi. *d. sect 3. casu. 2. num. 52* vbi *num. 52.* id limitat in Prælatis Religionum, qui ex vi suæ dignitatis non habent iurisdictionem ordinariam in sæculares, & expresse illos non posse sine approbatione Ordinarij audire sæcularium Confessiones sustinent Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 4. num. 21.* Fr Emman *in Bull. Cruc. §. 9. dub. 1. num. 4.* Quamuis contrarium teneant Henriq. *lib. de Indulgent. cap. 11. num. 3. in comm. lit. R.* Ioann. Valer. *de differenc. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ. 5. num.* Diana *moral. resol. p. 2. tract. 2. miscell. resol. 5.* Stephan Dauila. *d. c. 23. n. 6.*

Prouisum de parochiali Ecclesia per concursum censeri approbatum idoneum ministrum ad audiendas confessiones duntaxat in ea ciuitate, vel oppido, vbi sita est parochia, non autem passim per totam diœcesim, declarasse *S. Congregationem* referunt Piasec *in praxi Episcop. p. 2. cap. 1. numer. 10. pag. 94.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico tract. 5. cap. 3. quæst. 15.* Fagundez *in examine Theologia moralis p. 3. cap. 9. §. 8. num 1.* Fagundez *d. lib. 7. c. 2. à numer. 35.* Quamuis Zerol. *in praxi par. 1. c. p. 16. quæst. 4.* extendat ad totam diœcesim, & Boss. *d. sect. 3. casu. 2. num. 50.* restringat ad subditos tantùm suæ Parochiæ. 18

Vtrum autem sit vbique intra eandem diœcesim eligibilis virtute Iubilæi? Affirmant Gotierr. *lib. 1. canon. cap. 27. num. 21.* Suar. *dict. sect. 4. dub. 16. in fine*, quos refert, & sequitur Fagundez *dict. cap. 2. numer. 35.* adde F. Emman. *in Bullam Cruc. §. 9. numer. 4. dub. 1. in princ.* Homobon. *d. part. 1. tract. 5. cap. 3. q. 15.* Floron. *de casib. reseru. part. 1. cap. 4. §. 12. num. 2.* Boss. *d. sect. 3. casu. 2. n. 243.* 19

Vtrùm autem sit eligibilis extra diœcesim & vbique terrarum vi Bullæ, Iubilei, aut alterius priuilegij Papæ, vel ex licentia aliorum Parochorum suis ouibus concedentium facultatem eligendi quemlibet approbatum, aut ipsimet Sacerdoti in specie suas oues committentium? Negant Gotierr. Homobon. & Floron. *locis citatis.* Fr. Emman *in Bull. Cru. §. 9. num. 6* Layman. *d. lib. 5. tract 6. cap. 11. n. 7.* Affirmant, & meritò, Viuald *in candel. aureo. tit. de Confess. n. 28. conclus. 1.* Henriq. *d. lib 6. c. 6. §. 7.* Ioan. Valer. *de different. vtriusque fori, verb. absolutio, differ. 1. num. 6* Suarez *d. disp. 28. sect. 4. num. 18.* Fagundez *d. cap. 2. num 16.* Boss. *d. sect. 3. casu. 2. num. 235.* nouissimè Trullench. *in exposit. Bullæ S. Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 4. num. 3.*

An inualida sit absolutio quotiès Parochus nullum habeat legitimum titulum, vt quia de facto cum Bullis falsis gerebat pro Parocho? Negatiua pars est verior, qnia adest error communis, qui tribuit iurisdictionem, & bona fides pœnitentis, Molfes. *in summ. tom. 1. tract. 7. cap. 13. n. 23.* Sanc. *in select. disp. 94 num. 3.* Diana. *d. part. 3. tract. 3. resolut. 112.* Henriquez *in sum. lib. 6. de Pœnitent. cap. 6. §. 4.* Stephan. Dauila. *d. cap. 23. n. 9 vers. quoad primum*, vbi ex Henriq Emmã. Sà, & Suarez censet beneficiarium Curatum iuxta intentionem Concilij esse idoneum reputandum simpliciter, & pro quocumque loco siue diœcesi, ita vt sit vbique proximè capax iurisdictionis, si aliunde conferatur ab eo, qui potest delegare, vel mediante Bulla, aut simili priuilegio eligendi Confessorem; hancque fuisse sententiam grauissimorum,

quorundam Prælatorum, qui interfuerunt Concilio, & omnium Theologorum, & Iuriſperitorum Salmaticenſium;& inter Hiſpanos., Luſitanoſque hanc etiam eſſe conſuetudinem, Parochi ſeſe mutuò iuuent ex ſolu ſuo conſenſu non ſolum intra eandem diœceſim (quod eſt certius, & frequentius etiam pluribus in lucis Galliæ & Lotharingiæ) ſed etiam in cunfiniu diuerſarum Diœceſum. Vtrùm hęc reſolutiu procedere poterit ex vi cunſuetudinis, maxime hoc videntibus Prælatis, tacentibus, tulerantibus, & conſectariè (implicitè ſaltem) conſentientibus; qua quidem non interueniente, ſequenda, & amplectenda eſt ſacræ Congregationis deciſio, de qua teſtantur citati numero præcedenti, quæ aliquando conſulta reſpondit, *Prouiſum de Parechiali Ecclefia per concurſum cenſendum eſſe approbatum & idoneum miniſtrum ad audiendas Confeſſiones duntaxat in ea ciuitate, vel oppido, vbi ſita eſt Parechia, non autem paſſim per totam diœceſim;* cuius etiam meminit Stephan. Daluin. *d.c.23.n.13 vel cuius quidem.*

20 *Secundo* obſeruandum in rigore diſputatiunis uptimè defendi poſſe Epiſcopos vigure priuilegij, de quo *in c.vlt.de pœnit.& remiſſ.* in ſuum Cunfeſſarium eligere paſſe Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit ad hoc iuxta formam Concil. Trid. *d. cap.15.* admiſſus, ſeu approbatus ad audiendas Confeſſiones. Ratio eſt, quia diſpoſitiu *d.cap.15.* eſt generalis, ac proinde limitanda per *d. cap.vlt.* deinde hoc ipſum ſequenti comprobatur ſyllogiſmo. Prælatus quilibet quoad ſe idem poteſt, quod poteſt quoad ſubditos, vt in diſpenſatiune reſoluunt Sanch *de matrim.lib.8.diſp.3.* Suar *to.5. diſp.42.ſect.2.num.9.& tom.4.diſp.52 ſect.1.n.10.* Salas *de legib.diſp.20.ſect.12.num.103.*& in Indulgentiis Nauar *de Iubilao notab.20.num.11.* Sot. *in 4. diſt.21.q.1. art.4.verſ poſtremum,* Suar. *diſp.52. ſect.1.à n.14.* Sed Epiſcopus poteſt approbare quemcumque idoneum quoad ſuus ſubditus, vt probatur *in d.cap. 15.* etiam alterius diœceſis ad ſuas oues, vt quotidie practicatur, ex Suar *tom.1.diſp.18.ſect.5, num.12.& 13.* Ergo poterit idem facere quoad ſe, & ſic eligere quemcumque idoneum in Cunfeſſarium, nam eligendo, ipſo facto illum apprubat. Quare hanc partem ſuſtinent Villalob. *in ſum.tom.1. tract.9 diffic.55 numer.4.* Ioann. Valer. *de different. vtriuſque fori, verb. nullitas, diff.5.n.2.* Coriolan. *de caſibus reſeru.p.1.ſect 1.art.21. num.5.* Boſſ. *d.ſect.3.caſu 2.n. 102.* De Cardinalibus quòd ex conſuetudine poſſint ſibi, & familiæ ſuæ de Cunfeſſariu prouidere, quia reſpectu familiæ, & dumeſticorum ſuorum quaſi Paſtores ſunt, reſulnunt, Manfred. *de Cardinalib. deciſ.118.* Albran. *eod.tractat. quæſt.41.* Suar. *tom.4.diſp.27.ſect.2.num.6.* Vaſq. *in 3. part.tom.4.q.93.art.1.dub.4.num.2* Comitul. *reſponſ. moral.lib.1.quæſt.101.num.4.* Filliuc. *tom.1.tract.7.c.7. nu.197.* Turrian. *de Pœnit.diſp.23.dub.3.* Præpoſ. *in 3. p.q.8.de approb.miniſt.dub.7.n.53.* Ludou. à Cruce *in Bullam Cruciatæ diſp.1.cap.2.dub.22.n.11. cum ſeqq.* Buſſ. *de Iubilæo ſect.4.caſu 2.§.4.n.111.* Anton. Nald. *in ſum.verb.Cardinalis, n.8.* Adam. Tanner. *tom.4.diſp.6. q.9. dub.2.n.58.* vbi ait quòd Sacerdos quilibet ab aliquo Cardinalium deſignatus, & electus, facultaté habet tam ad proprias eurum, quàm ad familiarium, & commenſalium Confeſſiones audiendas, P. Ludouic. de ſan. Iuan mei amiciſſimus *q.6.a 2. de ſacram. Pœnit. d. ffic.5.concl.2.* ibi, *Todos los Cardenales tienen licencia tacita del Papa para elegir Confeſſor para ſy, y para ſus familiares, yo lo ſe por eſperiencia pues fue Confeſſor del ſeñor Cardenal Doria, y de otros Cardenales ſin mas autoridad, que ſolo ſu nombramiento,* &c

21 His tamen non obſtantibus contrarium à *Sacra Congregat.* deciſum fuiſſe circumfertur, cuius declarationis verba ſunt quæ ſequuntur. *S. D. N. audita relatione Congregationis Cardinalium declarauit Epiſcopum vigore priuilegij, de quo in* cap.fin.de Pœnit. & remiſſ. *non poſſe ſibi eligere Sacerdotem ſibi ſubditum, qui à proprio Diœceſano non fuerit adhuc ad formam huius Decreti admiſſus, ſeu approbatus ad audiendas Confeſſiones* referunt Aloyſ. Rice. *in praxi fori Eccleſ deciſ.584.in 1.edit. alias reſ.470.in 2.edit.* Ægid de Coninch. *dict. diſput.28 ſect.4.num 7.& 8.* Proſper. de Auguſtinu *in addition. ad Quarantam in ſumma Bullary, verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſic. nouum, in fine,* Azor. *inſtit.moral. part.2.lib.4.cap.3. d.16. verſ. quares,* Armendar *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib.1.tit.18.lib.7.de Epiſcopis num.54.* Galet. *in margarita caſuum.Conſcient.verb. Epiſcop.6.* Coriolan. *de caſibus reſeru.part.1.ſect.1.art.21.num.5. verſ.at contra,* Iul. Lauor. *de Indulgent.& Iubilao p.1. c.21.num.58.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb.abſolutio differ.1.& verb. iuriſdictio differ. 14.& verb.nullitas differ.4.n.2.* Mulfeſ. *in ſum. Theologia moralis tract.7.cap.15. numer.34.* Fagundez *dict. lib.7. cap.1. à numer.78.* Iacob de Graff. *tom.2.lib.5. tit.de pœnit.& remiſſ.conſ.4.num.3.* Filliuc. *tom.1.tr.7. cap.9 num.256* Megala *in 3.part.lib.1.c.10.numer.18.* Alphonſ. de Leone *de Iubilæo part.1.quæſt.9.num. 28.* Fauſtus *eod.tract.lib.4.q.73.* Diana *moral reſol.part.3. tract.2.reſol. 3.* vbi etiam de Prælatis Regularibus, nouiſſimè Fr. Ludouic. à Cruce *in expoſit. Bulla Cruc. diſp.1.cap.2.dub.12.& 23.* vbi etiam de Cardinalibus agit, & de illis, qui ſunt de eorum familia, Doctores ſuprà hoc numeru citati, loquuntur in Epiſcopo, & licèt idem affirment in Cardinale Azor *d. quæſt.16.* & Scip. de Rubeis *in aphoriſm. Epiſcop.verb. Cardinalis, num.5* contrarium tamen ubſeruat conſuetudo, provt de ea teſtantur Doctores *num.præcedenti, in fine* citati

Tertiò obſeruandum non eſſe de eſſentia approbationis, vt ea fiat in ſcriptis, ſufficit enim quod in voce habeatur; ex eo quia ſcriptura per ſe loquendo non eſt de neceſſitate gratiæ, nec Concilium ad approbationem eam requirit. Quare ita reſoluunt Iacob de Graffiis *in aureis deciſ.part.1.lib.1.cap.13.n.51.* Valer. Reginald. *dict. lib. 1.num.198.* Lezana *dict.c.18. num.10.* Coriolan. *de caſibus reſeruatis part.1.ſect.2. art.7.num.3.* Homobon. de bonis *de examine Eccleſiaſtico tract.5. cap.2. quæſt.10. prope finem,* vbi aduertit conſultius eſſe præfatam in Confeſſarium approbatiunem in ſcriptis dari, vt ipſe eam exhibere poſſit quuties expedire, & upus eſſe iudicauerit, & iterum *tract.11.quæſt.12.reſol.1.* Boſſi. *dict.ſect.3. caſu 2.§.1.num.11.* Nauar *in nouo Iure Pontificio concl.68. numer.8.* nouiſſimè Diana *moral.reſolut. part.5.tr.14. reſol.41.* 22

Quartò obſeruandum Sacerdotem inualidè Pœnitentiæ Sacramentum miniſtrare credentem Superiorem ratam habere abſulutionem de futuro, niſi ratam habeat de præſenti ſigno aliquo externo. Ita Nauar. *in manual.cap.9. n.5. & in cap.placuit.nu.106.* Nugn. *in addit.ad 3.part.quæſt.8.art.5.dub.1.* Peſant. etiam *in addit. ad 3.part.q. 10. diſp. 5.* Henriq. *in ſumm.lib.6. cap.13 §.13.* Suar. *tom 5. diſp.25. ſect.1. ſub num. 13. & diſp.77.ſect 4.in 4.ſub num.6.* Coriolan. *d.ſect.1.art.20.n.2.cum ſeqq.* Valer. Reginald. *dict.l.1. num.89.& 90.* Paul. Santor. *de caſibus Papalibus, & Epiſcop part.1.à numer.39* Fagundez *d. lib.7. cap.2.numero 71.& 72* Chamerot *d.loco dub.20. pag. 488.& dub. 10.* tenet quòd delegatus ad audiendas Confeſſiones non poteſt ſubdelegare, latè Fr. Ludou. à Cruce *in expoſit.Bulla Cruc.diſp.1. c.2. dub.20.* 23

per

per tot. Floron. *de casib. reseru. p. 1. c. 4. §. 17. num. 3.* Paul. Laym. *lib. 5. tract. 6. c. 10. num. 16.* Bossi. *sect. 3. casu 2. num. 135.*

Sed quid si Episcopus videns Sacerdotem non approbatum audire Confessiones sæcularium, & tacens, re vera internè non consentiat, nec det licentiam, eritne tunc Confessio inualida ex defectu approbationis, & iurisdictionis? Fore inualidam affirmant Medina *tr. 2. de Confess. quæst. de multiplici licentia aliena confitendi.* Petr. de Ledesma *de matrim. q. 45. articul. 5. puncto 3. dub. 4.* Paul. Layman. *in Theol. moral. lib. 5. tractat. 6. c. 10. numer. 16. §. de nde, versus idemque.* Verum probabilius est esse validam; quia ea ratihabitio de præsenti reputatur in Iure, & apud peritos vera licentia, sicut licentia expressè concessa. Ita Basil. Pont. *de matrimon. lib. 5. cap. 19. numer. 14.* Sanchez *eodem tractat. lib. 3. disputat. 22. numer. 65.*

24 *Quintò* obseruandum nullum præter Episcopum se interponere debere in iis, quæ spectant ad approbandos Sacerdotes sacræ Confessionis ministros; ita decisum refert Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 4. tit. 19. lib. 1. §. 1. de confitendo semel in anno n. 15.* & tenet nouissimè Bossi. *dict. sect. 3. casu 2. sub n. 55.*

25 Hinc fit Parochum non solùm Iure communi, sed etiam particulari non posse alicui Sacerdoti, aliàs non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum: Ita Floron. *de casib. reseru. p. 1. c. 4. §. 16.* Nugn. *in addit. ad 3. p. q. 8. artic. 5. dub. 6.* Villalob. *in sum. tom. 1. tr. 19. diff. c. 49. n. 9.* Sancius *in select. disp. 48. n. 51.* Bossi. *d. sect. 3. casu 2. n. 132.* Trullench. *d. dub. 3. n. 15.* Gambarupt. *de casibus reseru. c. 2. n. 29.* nec dissentire videntur Ægid. de Coninch. *d. disp. 8. n. 28.* & Valer. Reginald. *d. lib. 1. n. 67. & 68.* Zanard. *in director. p. 1. de Sacram. Pœnit. c. 26.* Fagundez *in quinque Eccles. præcepta præc. 2. lib. 7. c. 2. n. 43.* Diana *dict. p. 3. tract. 3. resol. 110. & 146.* Fr. Ludouic. à Cruce *d. c. 2. dub. 10.* In contrariam tamen sententiam videtur posse allegari Nauarr. *in c. placuit num. 140. de Pœnit. dist. 6.* dum ait Parochum, etiamsi nondum sit initiatus Ordines Sacerdotali, posse Iure communi dare alteri Sacerdoti facultatem absoluendi subditos: in hoc tamen nihil contradicit suprapositæ resolutioni; intelligendus est enim suppositis terminis habilibus, habita scilicet approbatione Episcopi: nam certum est Parochum posse dare licentiam suis subditis, vt cum alieno Sacerdote, idoneo tamen, confiteantur, *c. placuit, de Pœn. dist. 6. c. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss.* Nauar. *in d. c. placuit, n. 49* Suar. *tom. 4. in 3. p. disp. 26. sect. 1. n. 3. & disp. 27. sect. 1. n. 2.* nouissimè Trullench. *in expositione Bullæ S. Cruciatæ, lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 3. n. 11.* Quamuis Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. de sacram. Pœnit. c. 12. vers. acerca desta conclusion,* Ludou. de san. Iuan. *in sum. q. 7. a. 2. de Pœnit. diffic. 12.* affirment etiā perspecto iure nouissimo Concilij Trid. licere Parocho concedere simplici Sacerdoti non approbato, vt suorum parochianorum Confessiones audiat. Intellige primam, quam sequemur, opinionem procedere in Sacerdote à suo vel extraneo Ordinario approbato, Ioan. de la Cruz *in direct. p. 2. de sacram. Pœnit. quæst. 5. dub. 6. conclus. 3.* Coninch. *de Sacrament. disp. 8. dub. 6. n. 57.* vbi pariter declarant eam locum habere seclusa prohibitione Episcopi, Diana *dict. ref. 11* Ioan. Sanch. *in select. disp. 48. n. 52.* Trullench. *dict. lib. 1. § 7. c. 1. dub. 3. num. 16.* vbi idem dicit quod Coninch.

26 *Sextò*, obseruandum in hac materia valde dubium esse, cuius Episcopi approbatio sit necessaria, an scilicet confessarij, vel confitentis, vel loci in quo fit Confessio, seu vnius eorum? In quo reperiuntur quatuor opiniones ad inuicem sibi contrariæ.

27 *Prima* tenet sufficere cuiuscumque Episcopi approbationem, & constat ex eorum opinione, qui resoluunt Sacerdotem ab vno Episcopo approbatum, esse vbique approbatum, & eligibilem: qui vnica mouentur ratione ex verbis Concilij Trid. *d. c. 15.* dum simpliciter requirit Episcopi approbationem, nec exprimit quòd sit Episcopus loci pœnitentis, aut Confessoris: ergo data approbatione cuiusuis Episcopi satisfit verbis Concilij, & per consequens cum sit lex noua exorbitans à regulis Iuris antiqui, debet sufficere quæcumque approbatio, quæ secundum Ius antiquum, & regulas legis diuinæ sufficiens erit: quam sententiam tenere Theologos omnes ex familia Augustiniana, & Dominicana, & omnes Iurisperitos Salmanticēses testatur, & sequitur Henriq. *lib. 6. c. 6. §. 7. & lib. 7. c. 11. §. 4* & probabilem dicunt Sanch. *de Matrim. lib. 8. disp. 34. num. 15.* Anton. Gom. *in explicat. Bullæ ad clauf. 10. num. 8.* Petrus de Ledesma *in summ. p. 1. de Sacram.* vbi *de Sacram. Pœnit. c. 13. post 1. concl.* Fagundez *d. lib. 7. c. 2. numer 88.* & in Hispania consultum Commissarium generalem Cruciatæ respondisse sic Papam declarasse ait Viuald. *in candel. aureo,* vbi, *de Confess. num. 28 concl. 3.* sequitur Sà *verb. Confessor. num. 6.* & multis defendere conatur Ioan. Valer. *dict. verb. absolutio differ. 2. n. 62. vers. patet.* citati per Torreblanca *d. lib. 14. c. 2. numero 1.*

28 *Secunda* requirit approbationem Episcopi ipsius pœnitentis, vt multos Theologos, & Iurisperitos legendo, & consulendo sentire, esseque valde consentaneum rationi, & debitæ gubernationi, ideóque semper, & simpliciter sibi placuisse asserit Suar. *d. disp. 27. sect. 6. num. 5. & 6.* sequitur Filliuc. *tract. 7. c. 9. quæst. 11. num. 262.* & mordicus defendit Gutierr. *canon. lib. 1. c. 27. numer. 6.* Villalob. *in summ. parte 1. tract. 4. dub. 53. num. 3.* Lodou. à Cruce *in exposit. Bullæ disputat. 1. c. 2. dub. 25. num. 1.* dum ait approbationem à Concil. requisitam & necessariam, ac sufficientem esse Ordinarij loci. Pro qua vrgere videntur rationes, quas pro quarta adduximus; nam ratio illa quod vbi Episcopi, seu Prælati mentio fit, de Episcopo loci intelligitur, qui debet curam habere de ouibus suis, atque etiam alia de confusione euitanda, solum concludunt necessariam esse approbationem Episcopi ipsius Pœnitentis, cui de congruis ministris prouidere incumbit cura proprio Episcopo.

29 *Tertia* asserit necessariam esse approbationem Episcopi ipsius Confessoris, vt declarasse videntur *Illustrissimi Cardinales Concilij Tridentini,* referentibus Suar. *dict. num. 6.* Ægid. de Coninch. *disp. 8. dub. 8. n. 50. & 51.* Fr. Iuan. à Cruce *dict. c. 6. dub. 5.* Bonacina *de Sacram. disp. 5. q. 7. puncto 4. §. 1. num. 15.* Molfes. *dict. tr. 7. c. 16. a n. 18.* Valer. Reginald. *dict. l. 1. n. 185.* Filliuc. *in q. moral. p. 2. tr. 7. c. 9. n. 160.* Bossi. *dict. sect. 3. casu 2. n. 114.* Fagundez *dict. c. 2. num. 91.* Quam quidem sententiam expressè probat, & variis rationibus confirmat idem Suar. *dict. disp. 28 sect. 8. à n. 1.* inter quas illa præcipua est, quia huiusmodi approbatio actus est iurisdictionis, quam propriè, & directè in ipsum Sacerdotem Episcopus exercet, & quam non habet Episcopus pœnitentis, sed Episcopus, cui Sacerdos ipse subiicitur: ergo si à suo Episcopo sit approbatus, satisfactum est formæ Concilij Trid. quæ Episcopi approbationem requirit.

30 *Quarta* sententia (cui tanquam probabiliori ad-

hæreo) dictat necessariam esse approbationem Episcopi eius loci, quo fit Confessio, cuius multiplex ratio adducitur.

Primò, quia vbi Episcopi, vel Prælati mentio fit, debet intelligi de Episcopo loci in quo actus gerendus est, & cui incumbit cura animarum, ne aliàs sequatur confusio contra vulgares Regulas text. *in c. 11. quæst. 92. & in c. 2. 15. q. 1.* & Concilij Trid. *sess. 14. de reform. c. 9.*

Secundò, quia extra territorium ius dicenti non paretur, *l. vlt. ff. de iurisd. omnium iudic. c. 2. de Constit. lib. 6.*

Tertiò, quia licèt Sacerdos in vno Episcopatu approbatus, & idoneus sit, in alio tamen propter maiorem difficultatem negotiorum maiori indiget eruditione, maiorémque expostulat casuum occurrentium experientiam, vt bene docent Nauar. *in man. c. 4. n. 4.* Iacob. de Graff. *d. lib. 1. c. 15. n. 2.* Suar. *d. disp. 28. sect. 7. n. 19.*

Quartò, quia Concilium æquiparat habentem parochiale beneficium, & approbatum ab Episcopo; sed habens beneficium parochiale non potest audire Confessiones extra locum, vbi est beneficium, & multò magis extra diœcesim ex suprà resolutis: *num. 19.* igitur nec approbatus ab vno Episcopo potest audire Confessiones in Episcopatu alterius.

Quintò, quia patres Societatis IESV habent priuilegium, vt iter facientes vbique audiant Confessiones, ergo in contrarium est Ius commune. Quare secundùm hanc sententiam tenuisse Prælatos maximæ auctoritatis, quos suis nominibus refert, ac alios Doctores Complutenses ita tenuisse testatur Henriq. *d. §. 4. lit. O*, quamque tenetur Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. numer. 5.* Nauarr. *in man. c. 27. n. 266. vers. sextum.* Gambarupt. *d. c. 2 n. 30.* Homobon. *de examine Ecclesiasticop. 1. tr. 5. c. 2. q. 14.* Campan. *dict. c. 13. n. 77.* Torreblanca *d. lib. 14. n. 12.* Vgolin. *de potestate Episcopi c. 7. § secundò, n. 8.* Ioan. Valer. *dict. verb. absolutio, diff. 1. n. 9. & 14.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. c. 8. n. 132.* Zerol. *in praxi Pœnit. c. 16 q. 3.* Flores *de casib. reseru. p. 1. c. 4. § 12. n. 16.* Lezana *in sum. q. Regular. c. 19. n. 4. & 19.* Paul. Laym. *in sum. Theolog. mor. lib. 5. tr. 6. c. 11. n. 9.* ex eo, quia pœnitentes sua valent confiteri peccata Sacerdoti existenti in eo territorio, in quo reperiuntur, cum confiteri volunt, etiamsi vagabundi, peregrini, viatores, aut incolæ sint, vt tenet Bonacina *d. q. 7 puncto 2. n. 4. & 5.*

Vnde fit vt Regulares simpliciter approbati in vno Episcopatu, dum ibi morantur, possunt audire Confessiones fidelium sæcularium, vndecumque venientium, etiamsi non sint subditi illius Episcopi à quo fuerunt approbati, & in cuius diœcesi morantur, F. Emman. *in Bull. Cruc. §. 9. num. 32.* Peregr. *in compend. priuil. Theatin. p. 1. tit. absolutio quoad sæculares, §. 1.* Ioan. Valer. *verb. absolutio differ. 1. num. 14.* Lezana *in summ. quæstion. Regular. c. 19. num. 1.*

31 †Ille enim dicitur proprius parochus, quoad Sacramentalem Confessionem, in cuius parochia pœnitentes habitant de præsenti, nec possunt commodè adire proprium Sacerdotem, Menoch. *consil 398. n. 25.* Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 23. num. 12.*

32 † Hinc etiam scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij confiteri, Rebuff. *de priuileg. schol. priuileg. 193.* Denique pro hac parte facit Illustrissimorum Cardin. decisio, quæ dictat *approbatum ab alio, quàm à Valentino Episcopo in diœcesi Valentina non censeri approbatum ab Ordinario*, prout eam referunt Beia *p 4. casu 20. vers. eandem*, Ægid. de Coninch. *d. disp. 8 num. 52.* & alij citati *n. seq.* Bossius *dict. sect. 3. casu 2. n. 133.* qua attenta si pœnitens confiteri non potest Sacerdoti approbato ab Ordinario Portugalensi in diœcesi Bracharensi, perspicuè apparet esse confitendum Sacerdoti approbato ab Episcopo loci vbi fit Confessio. *Vnde die 6. Iunij 1608. in vna Calaguritana Congreg. Concilij* censuit *tam sæcularem, quam Regularem in vna diœcesi approbatos ad audiendas personarum sæcularium Confessiones non posse in alia easdem Confessiones audire absque Episcopi Diœcesis approbatione.*

Septimò obserua pœnitentem, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij, facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non posse eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diœcesis, quia vsu receptum videtur, vt qui fuit in vna diœcesi approbatus, si in aliam se transferat, iterum approbetur ab Ordinario loci, in cuius diœcesim transfertur. Suar. *disput. 28. sect. 7. num. 8* Filliuc. *dict. part. 1. tract. 7. cap. 9. num. 263.* Fagundez *dict. cap. 2. num. 22. & 87.* & facit decisio infrà *num. 34. in fine.* tum etiam Religiosi Societatis IESV priuilegium obtinuerunt à Gregor. XIII. vt semel approbati & à Superioribus expositi possint audire Confessiones fidelium, dum per alias diœceses transeunt, vt attestantur Fr. Emm. *in Bullam Cruciatæ §. 9. n 144.* Fagundez *dict. cap. 1. num. 85.* ergo signum est ipsos non potuisse Confessiones in alia diœcesi audire sine tali priuilegio, & consequenter Confessarium approbatum in vna diœcesi non censeri approbatum pro alia etiam tempore Iubilæi; quod semper solet concedi cum facultatè eligendi Confessarium approbatum ad Ordinario, qui necessariò debet esse approbatus ad Ordinario loci in quo Confessiones audit: nam approbatum ad alio, quam à Valentino Archiepiscopo in Diœcesi Valentina, non censeri approbatum ad Ordinario referunt decisum Quaranta *in summa Bullarij verb. Confessor, vers. præter.* Fr. Emman. *in explicat. Bulla Cruc § 9. num. 5.* Ægid. de Coninch. *tom. 2. disp. 8. n. 52.* Vgolin. *dict. § 2. num 8.* Fr Ludou. à Cruce *dict. disp. 1. c. 2. dub. 24. n. 5. vers. tertiam.* Armendar. *in addit. ad recop legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 1. n. 12.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. c. 13. n. 77. in fine*, Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tr. 7. c. 24. n. 67.* Ita his, & aliis fundamentis hanc opinionem tenent Beia *dict. casu 20.* Quaranta *vbi proximè* Zerol. *in praxi de Sacram. Pœnit. c. 16. q. 8.* Petr Ledesma *in summ. p. 1. de Sacram.* vbi *de Sacram. Pœnit. c. 11 concl. 5. & c. 13. dub. 7.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 27. n. 6.* Villalob. *in summ. tom. 1. tr. 9. dub. 56. n. 3.* Ludouic. Beia *part. 2. resp. 20.* F. Emman. *in Bull. Cruc. §. 9. n. 5.* Acosta *q. 38.* Fr. Ludouic. à Cruce *in expos. Bullæ Cruc. disput. 1. c. 2. dub. 15. à num. 9.* & censuit *S. Congreg. Concil. in Liman. 20. Ianuar. 633.* Præsentatio enim Confessariorum Regularium facta in vno Episcopatu non sufficit pro aliis Episcopatibus, vt ait Ludou. Miranda *dict. tom. 1. q. 44. art. 8.*

Contrarium tamen, imò Confessarium approbatum ad Ordinario, cuiuscumque loci sit, posse Confessiones audire illorum, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habent eligendi Confessarium approbatum ad Ordinario, tenent Corduba *in sua summ. quæst. 10. ad 2 dub.* Henriq. *dict. lib. 3 de Pœnit. cap. 6. §. 7. & in commento lit. A. & de Indulgent. cap. 12. §. 4.* Viuald. *in candel. aureo, vbi de Confess. num. 28. conclus. 3.* latè Ioan Valer. *dict. verb. Absolutio differ. 1. per totam.* Fr. Emm. *in expositione Bullæ Cruciatæ, § 9. dub. 2.* Suar. *tom. 4. disp. 28. section. 4. n. 18. & sect. 7. num. 6. & 10.* Nug. *in additionib. ad tertiã partem, quæst. 8. artic. 5. dub. 9.* Filliuc. *tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 261.*

num. 261. Gutier. canon. lib. 1. cap. 27. nu. 5. Ludou. de S. Iuan. in sum. part. 1. quæst. 5. art. 2. diffic. 13 fol. 452. latè. Ioan. Sanc in selectis disp. 44. num. 1 vers. in primis, cum seqq. Fagundez in examine Theolog. moralis, part. 3. cap. 9. §. 8. num. 4. Ioan. à Cruce in direct. conscient. part. 2. tract. de Pœnit. quæst. 5. dub. 9. concl. 2. Reginald. dict. lib. 1. num. 186. & 188. Coninch. d. disp. 8. dub. 7. num. 53. Ex ea scilicet ratione, quia Bulla non requirit Sacerdoté approbatum ab Ordinario illius loci sed simpliciter, & in communi requirit Sacerdotem approbatum, quæ verba, cum sint generaliter prolata, generaliter videtur esse intelligenda; igitur hæ opiniones sunt probabiles, prima tutior, & secunda non reiicienda.

An Parochus relinquens Curatum per commutationem, resignationem, vel aliam causam, sit eligibilis in Confessarium virtute Bullæ: Negantem partem docent Henriq. in sum. lib. 6. c. 6 sub num. 3. lit. I. Suar. tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 2. Fagundez in quinque Eccles. prac. part. 2. lib. 7. cap. 1. nu. 38. Filliuc. in quæst. moral. tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 257. Fr. Ludouic. à Cruce in exposit. Bullæ Cruc. disp. 1. cap. 2. dub. 7. Floron. de casibus reseruatis part. 1. cap. 4. §. 12. n. 7. nouissimè Bossi. d. sect. 3. casu 1. num. 56. nouissimè etiam Trulench. in exposit. Bullæ Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 3. n. 7. vers. dico tertiò, vbi Fr. Emman. & Acostam citat pro contraria parte.

35 Octauò, obserua fœminam, quæ virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium ab Ordinario approbatum, posse eligere Confessarium ab Ordinario propriæ diœcesis approbatum ad certum numerum personarum, quia verum est dicere hunc esse approbatum ab Ordinario, tum quia versamur in materia fauorabili: tum quia non est idem omnino approbatio, vel iurisdictio, quia iurisdictio supponit approbationem; ad Confessionem autem alicui faciendam tempore Iubilæi non requiritur, vt eligatur Confessarius aliàs habens iurisdictionem in ipsum pœnitentem; sed sufficit vt eligatur Confessarius ab Ordinario approbatus, cui Summus Pontifex confert iurisdictionē: ita Henriq. in sum. in lib. 6. de Pœnitent. cap. 6. n. 8. & lib. 7. cap. 12. nu. 4. Nugn. addition. ad tertiam partē, quæst. 8. art. 5. dub. 9. vers. ad 10. argum. Petr. de Ledesm. in sum. part. 1 de sacram. Pœnitent. cap. 13. dub. 8. & 9. Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 34. nu. 16. Boss. d. sect. 3. casu 2. num. 238. Coninch. d. disp. 8. n. 57. Fagundez in quinque Ecclesiæ prac. part. 2. lib. 7 c. 2. n. 19. & 45 Fr. Ludou à Cruce d. disp. 1. cap. 2. dub. 7. nu. 7. refert plures Trullench in exposit. Bullæ S. Cruciatæ lib. 1. § 7. cap. 1. dub. 3. num. 6. subdens quòd si quis tantùm approbatus esset ad audiendos viros nō defectu solius ætatis, sed quia non adeò prudēs, & aliquo modo leuis esset, non posset eligi à fœminis per Bullam, quia non censetur simpliciter, vt requiritur, approbatus, secus tamen esset, si esset idoneus, sufficiens, prudens, pius, & doctus, licèt nu. 7. id in praxi nec consulendum, nec admittendum asserat, & ibidem in vers. dico tertiò, addit approbatum ad annum, si absolutè, & simpliciter approbatus est, eligi posse indifferenter intra annum ratione Bullæ, quia amplè, & non strictè approbatus est. Inuenio tamen die 7. Septembris 1625. in vna Cæsaraugustana, expositum fuisse S. Congr. Concilij: Archiepiscopū solere in aliquibus casibus sæcularibus Sacerdotibus licētiam concedere audiendi Confessiones certi generis personarum, seu ad limitatum tempus, & non obstante huiusmodi limitatione Sacerdotes præfatos Confessiones audire sub prætextu quod in eis liceat vigere Bullæ Cruciatæ; eandem sacra Congregatio censuit Confessariis prædictis minimè licere pœnitentium Confessiones audire vltra facultatem ipsis ab Ordinario concessam.

36 Nonò, obserua proprium Sacerdotem, seu Parochum existentem extra territorium posse absoluere Parochianum suum confiteri volentem. Ita Victor. de Sacram. num. 137. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruc. §. 9. dub. 4. fol. 78. Zerol. in praxi Episc. part. 1. verb. Parochus, pag. 274. Sanch. de Matrim. l. 3. disp. 34. num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos 62. numer. 9. Torreblanca d. lib. 14. cap. 1. num. 10. & 26. In foro enim conscientiæ non requiritur remissio, nec forensis sortitur forum delicti, Clar. lib. 6. §. final quæst. 38. nu. 5. Bonacos. commun. crimin. part. 2. verb. forum, fol. 30. & 31. Mich. Grass. tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit.
13. num. 7. pag. 400. † & forum pœnitentiale in loco 37
delicti non sortitur, Abb. in cap. cum contingat num. 29 & in repet. cap. si quis contra, num. 50. vers aut quæritur, de foro competen. Roch. de consuet. num. 709. quos refert Eras. à Cochier de iurisdict. Ordinarij in exemptos, par. 4. quæst. 25. num. 2. Torrebl. d. lib. 14. c. 2. num. 27.

38 Potest enim Parochus Confessiones audire suorum subditorum in aliena diœcesi, secundum Capyc. decis. 103. num. 15. Henriq. lib. 6. cap. 7. §. 1. Toler. in instruct. Sacerd. lib. 3. cap. 13. in fine, Fr Emman. in Bull. Cruc. §. 9. num. 7. Ioan. Valer de different. inter vtrumque forum, verb. absolutio differ. 1 num. 4. Floron. de casib. reser. part. 1. cap. 4. §. 12. num. 3. Boss. d. sect. 3. casu 1. num. 195. Homob. d. tract. 5. cap. 3. q. 16. Zerol. de pœnit. cap. 16. quæst. 5. vers. dico quartò, Campan. d. rub. 12. cap. 13. sub num. 71. Chamerota d. locu dub. 14. Victor. de Confessione, num. 152. Sanch. d. disp. 24. n. 2. & 3. & eod. lib. 3. disp. 19. num. 8. Valer. Reginald. d. lib. 1. nu. 93. & 94 Ægid. de Coninch. d. disp. 8. n. 22. Marcel. Megal. p. 1. instit. Confess. lib. 1. cap. 7. num. 25. & cap. 5. num. 12. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 7. cap. 16. num. 89. Piasec. in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 1. num. 10. vers. sumu, vbi etiam asserit, quòd si dimiserit aliqua causa ipsum beneficium Curatum, desinit ipsius potestas, nec potest accipere Confessiones absque alia licentia, nec etiam tunc censetur sufficienter idoneus, & approbatus ad audiendas tempore Iubilæi, aut alia occasione Confessiones, excepto mortis articulo: nam Concil. Trident. sess. 23. cap. 15. illum reputat idoneum, qui beneficium habet Parochiale, sed hic non illud retinet, aut saltem ipsius vsum, nec ipsius approbatio durat, Henriq. lib. 7. cap. 12. num. 3. & 4 Reginald. d. lib. 1. num. 190. Suar disp. 28. sect. 4. num. 20. & sect. 6. num. 13.

Vtrum alij Sacerdotes approbati ad audiendas Confessiones in certo Episcopatu possint subditos illius in alieno absoluere, sicut possunt Parochi: Negant Syluest. in sum. verb. Confessor. 1. num. 12. Nau. in man. cap. 27. post num. 266. Viual. in suo candel. aureo part. 1. rub. de absolut. cum 50. vbi ait ita declaratū Romæ de anno 1587. Miranda d. tom. 1. quæst. 45. art. 8. concl. vnica, Campan d. rub. 12. cap. 13. n. 71. Nicol. Garc. d. part. 1. c. 8. nū. 132. per Clem. dudum, de sepul. dum habet quòd extra ciuitates & diœceses, in quibus sunt præsentati & deputati, audiendi sæcularium Confessiones facultatem non valent exercere. Quamuis contrarium sustineant Henriq. d. l. 6. c. 7. § 1. lit. D. Sanch. d. disp. 34. numer 2. Suar. tom. 4. disp. 28. sect. 6. numer. 4. Moner. de commut. vltim. volunt. c. 5. nu. 232. Homobon. de Bonis de examin. Eccles. p. 1. tract. 5. c. 3. q. 16. Ioan. Valer. d. verb. absolutio differ. 1. nu. 8. 10. & 13. Fagundez in quinque Ecclesiæ prec. p. 2. lib. 7. c. 1. n. 91. Tamburin. d. tom. 2. disp. 6. quæst. 14. num. 4. Floron. de casibus reseru. p. 1. c. 4 §. 13. num. vnic.

vnic. Lezana in ſum.quaſt Regul.c.10 num.5. Diana d.part.3.tract.4.reſol.144.Boſſi.d.ſect 3.caſu 2.n.20.

An etiam Epiſcopus poſſit extra ſuam diœceſim Confeſſiones eorum audire, qui eſſent ſui ſubditi? Hanc quæſtionem à Præſule præſtantiſſimo in Matritenſi Curia ſibi fuiſſe propoſitam refert Alzed.d. p.1.c.13.num.94.& reſpondiſſe ſine dubio poſſe ait, quia ſacramentalis Confeſſio & abſolutio ſine ſtrepitu iudiciali fit,& inter volentes exercetur, & ſic quia de voluntaria iuriſdictione eſt, exerceri extra territorium poſſe,Greg.Lop.l.11. verb. parochianos tit.4.part.1.Menoch.de arbitr.lib.1.q.43.num.16.& 17. Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.62. num.10. de quo tamen dubito.

39 An Parochus,qui ſe de facto intruſit in beneficio ſine auctoritate Superioris, habeat iuriſdictionem ſufficientem,itaut Confeſſio illi facta à ſuis ſubditis non ſit iteranda? Inualidam eſſe tenent Angel.verb. Confeſſio,§.12.Nauar.cap.9.num.11.& in cap.placuit. de pœnit.diſt 6. nu.176 quos refert,& ſequitur Chamerot.d. lo o dub.12 ſed verius quæ ſuprà num.19. reſoluimus.

40 Decimò; obſerua approbatum ad Epiſcopo abſque iudicio,vel etiam contra iudicium,ſciente non eſſe idoneum, non cenſeri approbatum iuxta probabiliorum ſententiam; nam Concil. dict. cap 15. exigit, vt Confeſſarius, qui non habet Parochiale beneficium,iudicetur idoneus, hic autem vere non iudicatur idoneus,ſed fictè,cùm Epiſcopus interius ſentiat, & iudicet non idoneum. Quare ita tenent Suar tom.4.diſp.28.ſect.5 n.7.verſ & fortaſſe, Reginald.dict.lib.1. num.197. Bonacin. de Sacram. diſp. 5 q.7.puncto 4.§.1.num 19.Boſſi d ſect.2.caſu.2.§.1. num. 3. qui etiam reſoluunt validam eſſe approbationem,quando Epiſcopus verè aliquem iudicat,& approbat tanquam idoneum,ſed re ipſa non eſt idoneus. Valebit tamen Confeſſio facta Sacerdoti cui Epiſcopus facultatem audiendi Confeſſiones fictè conceſſit,ideſt,ſolis externis verbis abſque vera intentione concedendi;quia tunc adeſt licentia à legitimo Superiore, & eius nullitas eſt occulta, ac proinde adeſt titulus præſumptus cum communi errore,ſicut adeſt etiam in alio caſo Epiſcopi videntis & tacentis,non tamen internè conſentientis ita Sanch lib 3 de matrim.diſp.21.n.65 Boſſi.d. ſect. 3.

41 caſu 242. † Aliàs enim debet Epiſcopus Confeſſarium non ſolùm interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare,& iuriſdictionem concedere; vt patet ex Concil. Trident.d.cap. 15.in illis verbis,ibi,aut iudicetur idoneus,& approbationem obtineat:ita Suarez,& Reginal.vbi proximè Coninch. de Sacram.& cenſur.tom.2.diſp.8 n.49.

42 Poteſt tamen Epiſcopus approbare quoſcunque Sacerdotes voluerit ſæculares, vel Regulares,etiam nō laureatos Theologia,vel Iure Canonico abſque vllo examine, ſufficit enim quod illi ſibi videantur apti ad hoc munus exercendū, cùm Concil d.c.15. expreſsè dicat, per examen,ſi illis videtur,neceſſarium, aut aliàs idoneus ab Epiſcopis iudicetur.Ita Palat.in 4 diſt.17.diſp.7 pag.165, quem refert Fagundez.d.lib. 7.cap.2.num.70.

43 Vndecimo,obſerua licentiam delegatam audiendi Confeſſiones non expirare mortuo, vel amoto delegante,quia eſt quædā gratia.ita Sot in 4.diſt.18. quaſt.4.a.3.col.7. Graſſis in deciſ.aurea,lib.1.cap.15. num.49.Chamerot.d.loco,dub.17.pag.488.Fr. Ioan. Valer.d.verb.abſolutio differ. 1.n.18.verſ. obſerua,Fr. Ioan.de la Cruz de ſtatu relig.l.2 cap.3.dub.1.concl. 3.verſ.ex dictis.Coriol.d.part.1.ſect.2.a 8 Sanch.de matrim.lib.8.diſp.28.num.74.& 70.Cened.canonic. quaſt.lib.1.q.38.num.20.& 21.Fagundez d.p 2.l.7. num.24.Campan d.rub.12.cap.13.num.69.Homob. d.tract.5.cap.3 quaſ.17.Boſſi d.ſect. 3.caſu 2.§.2.n.9. Lezana in ſum.quaſt.Regul.cap.28.num. 10. in princ. Henriq.d.l.lib.6.c.6 §.7.in fine, vbi etiam limitat, niſi Epiſcopus ad tempus tantùm vnius anni approbaſſet,aut ad tempus vitæ ſuæ, vel ad ſuum beneplacitum.

44 Hinc fit Religioſum, qui ſemel fuit generaliter approbatus,ſi recedat à diœceſi,in qua fuit ſimpliciter approbatus,& poſtea iterum redeat,non teneri nouam quærere approbationem, & licentiam, etiamſi interim mutati fuerint Epiſcopi in illa diœceſi:ita Nugn.in addition.ad 3. par.qu.8 art. 3.dub.1. concl.2 Beneuen. in praxi de Sacram. pœnit.cap. 16. quaſito 2.verſ quinto ſi verò,Henriq d.c.6.§ 7. Ioan. Valer.verb.abſolutio differ.5.num. 19.verſ.& obſerua, Tambur.d.tom.2.diſp 6 q 14.num. 2. Boſſi d ſect.3. caſu 2.num 46. Hoc tamen limitandum eſt modò Epiſcopus facultatem non renocet: ille enim poteſt aut eius ſucceſſor iuſta de cauſa reuocare approbationem, ſeu facultatem, modo approbatus non habeat beneficium Parochiale,hic enim habet approbationem à iure, & facultatem annexam beneficio, quamuis aliquando poſſit ſuſpendi:ita Suar.diſp.18. ſect.2.& 8 Beneuent.d.loco.Reginald.d.lib.1.numer. 201.Fagundez d.cap.2 num.31.Boſſi.d.n.46.

45 Duodecimè,obſerua Regulares indigere approbatione Epiſcopi cùm ſæcularium, quamuis Sacerdotum,peccata audire cupiunt,iuxta decretum Concil. Trident.ſeſſ.23.de reformat.c.15. reſoluunt Ioan de Graff.in aureis deciſ.p.1.lib.3.cap.5.num.109 Piaſec. in praxi Epiſcop.part.2.cap.1 num.10.Fr.Ludou Mirāda d.quaſ.45 art.8.in fine,Vgolin.de officio Epiſcopi,c.20.in princip. Fagūdez in quinque Eccleſiæ præcepta p.2.lib.8.cap.2.num.13.vbi num.13.cū Henriq. lib.5.de pœnit.cap.6.§ 6.obſeruat Epiſcopos non approbare Regulares in Confeſſario, niſi à Prælato ſuo ſaltē interpretatiōe exponatur, præſētanturque ipſis Epiſcopis,Steph.Dauila de poteſt. Epiſcop.c.35. num 2 dum ait,quòd Regulares non approbat Epiſcopus in Confeſſarios,niſi à Prælato ſuo exponantur ſaltē interpretatiuè, iuxta Clem. dudum,§.ſtatuimus,de ſepultur.quę eſt alia plana Papæ intentio,ne alia proprio præiudicetur Prælato, à quo pendet ſubditorum voluntas ex voto quod emittunt, quod etiam tradit Trullench.d. lib.1.§.7.cap.1.dub.5.n.4. & ſtatutum fuit in Concil.Lateranen.à Leone X.vt in ſua Bulla incip.Dum intra mentis arcana,quod & Pius V.innouauit ordinatione ſua de anno 1561.octauo Idus Auguſti. Quare Religioſus Sacerdos extra mortis articulum non poterit licite abſque approbatione,& conſenſu ſui Prælati audire Cōfeſſiones,& abſoluere, neque etiam à peccatis venialibus, vel mortalibus aliàs rite confeſſis.Ita Henriq. in ſum l. 6.cap 6 §.in fine,Fr.Emman.quaſ.Regul.tō.1.quaſ.66. art.1.Campan. in diuerſoris Iuris Canon.rub.12 c.13. num.59 Fagundez d.prac.2.lib.7 cap.2.num.32.Paul. Layman.lib.6.tract 6.cap.10.num.14. Tamburin de iure Abbatum tom 2.diſp.69.dub.15.nu.14. Boſſi.d. ſect. 3.caſu 2.num.178. vbi num.179.ampliat vt ob eandem rationem idem Religioſus licite non valcat inuito eodem ſuo Prælato audire Confeſſiones etiam habentium ab ipſo ſummo Pontifice priuilegium eligendi quemcumque Confeſſarium idoneum Pianæ autem Conſtitutionis verba ſequuntur.Romani Pontificis prouidentia,& infrà Hac noſtra Cōſtitut.perpetuo ſācimus,decernimus, & declaramus decretum Concil.Trident. de approbatione Regularium audiendis Confeſſionibus ſæcularium propoſitū ab Epiſ-

copis

copis faciẽda, obseruari debere etiam in omnibus Regularibus quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, etiam sub Regulari disciplina viuentibus, etiamsi sine Lectores, aut in Theologia, etiam de Superiorum suorũ licentia graduati, vel promoti, vel à suis Magistris generalibus, vel Prouincialibus Ministris sæcularium Confessionibus audiendis expositi. Volumus tamen eos, qui semel ab Episcopo in Ciuitate, & diœcesibus suis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari; ab Episcopo autem successore pro maiori conscientiæ suæ quiete examinari de nouo poterunt. Inhibentes quibuscumque regularibus, quorũuis Ordinum, etiam Mendicantium, vt præfertur, ne vigore deputationis, & approbationis ab eisdem Magistris, & Ministris Prouincialibus, etiam quod illarum occasione ab Ordinariis hucusq; tolerati fuerint, absque speciali in posterum licentia, & approbatione ab Ordinariis obtinenda, sæcularium Confessiones audire præsumant. Decernentes irritum, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nõ obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac nostris litteris prædictis, & aliis postea quibuscunque regularibus cõcessis, & forsan extensis, quas ad ea, quæ præsentibus aduersantur, & contrariantur, penitus, & omnino reuocamus, &c.

Refert nouissimè Salgado *de supplicat. & de sanctissi. c. 1. c. 4. numer.* 4. quod Philippus II. Hispaniarum Rex supplicauit à dicto Breui, & instanter petiit humiliter, à Sede Apost. eius reuocationem, quodque propter illud reformauit Gregorius XIII. *de anno* 1572. vt in Bullario *tom.* 1. *pag.* 1208. *& seq.*

46 Ex qua Piana Constitutione colligitur Regulares etiam Lectores, ac in Sacra Theologia Graduatos cum approbari in sæcularium Confessarios desiderant, posse † ab Episcopis, si voluerint, examinari, vt tenent Suar. *tom. 3. disp. 28. sect.* 4. Miranda *d. q. 45. art. 9 concl.* 1. Gutier. *canon. lib. 1. c. 6. n. 9* Henriq. *lib. 3. cap. 6* §. 2. Ioan. Valer. *d. verb. nullitas differ. 5. vers. sexto*, Lezana *in sum cap. 19. num.* 6. & me citato *in hoc loco* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 2. tr. 12. c. 3. quæst. 13. resolut. 1. in fine, pag.* 447. An Religiosus præsentatus à suo Prælato, & ab Episcopo approbatus possit virtute Bullæ eligi postquam ei à suo Prælato prohibitum est ne Confessiones sæcularium audiat? Vide Trullench. *d. lib.* 1. §. *7. cap. 1. dub. 5 per tot.*

47 Formam datam *in Clem. dudum, de sepult.* circa Confessariorum Regularium coram Episcopis, & Ordinariis faciendam præsentationem, nullatenus esse per Concil. Trident. derogatam, & reuocatam, quin verò per ipsum confirmatam, & approbatam, & eidem quàm maximè conformem, tenet. Nauar. *in man. c. 27. num. 264. in fine*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 59. art. 2. & in add. ad explic. Bull. Cruc.* §. *9. num.* 30. Fr. Ludou. Mirand *quæst. 45. art.* 6. Contrarium tamen verius videtur, prout quotidie vsus edocet, & post Paris. Flam. firmant Cochier *de iurisdict. Ordinarij in exemptos part. 2. q. 45. num.* 82. Hermosil. *ad Greg. Lop. l. 53. gloss. 6. nu. 32 tit. 5. part.* quia hæc approbatio non est gratia vt possit pẽdere à voluntate concedentis, sed tantùm authenticum instrumentum sufficientiæ talis personæ, testimonium verò semel datum non potest reuocari, Duen. *reg.* 233. Cordub. *in addit. ad compẽd. verb. absolutio* §. 16. *& verb præsentatio.* Vega *tom. 1. cap. 62. casu.* 8. Villalob. *in sum. tract. 9. diffic.* 73.

48 Neque prædicta Pij V. ordinatio reuocata fuit per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Cõcil. Trident. factam, vt declarauit *Sacr. Cõgreg* relata per Confect. *in summ. tit. 17. cap* 5. Circa illam quæst. an Episcopus, etiam idem qui approbauit, possit non solum sæculares, sed etiam Regulares iterum examinare, & indignos reprobare, videndum est *Sacr. Cong. decretum*, quod sequitur *Congregatio Concilij censuit Regulares ad audiendas in ciuitate, & diœcesi sæcularium Confessiones semel ab Episcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Cæterum a successore posse vtique examinari; iuxta Constit. Pij V. datam 8. Idib. August. Pontif. sui anno 6. quæ a felicis record. Greg XIII non est reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concil* referunt Fr. Emman. *in Bull. Cruciata* §. *9. num. 32 & quæs. Regular. tom 1. quæst. 59. art.* 4. Ludou. à Cruce *in exposit. Bulla disp. 1. c. 2. dub. 9. num.* 2. Trullench. *in simili exposit. lib.* 1. §. *7. cap. 1. dub. 7. num.* 10. Lezana *in sum. c. 18. num.* 7. Fagundez *in quinque Ecclesia precepta. part. 2. lib. 7. c. 2. numer.* 20.

Ex quo cum Suarez tradit Campanil. *dict. rub. 12. c. 13. numer.* 70. & dicit decisum Armend. *in adit. ad recop. legum Nauarr. d tit. 19. l. 1 nu.* 4. & nouissimè *de anno* 1629 in ciuitate Corduben. fuisse obseruatum refert Hermosill. *vbi suprà num.* 34 † posse scilicet successorem in Episcopatu vocare etiam generatim ad examen approbatos omnes, quamuis simpliciter, & quos idoneos minimè inuenerit, reiicere, resoluunt Mirand. *in man. Prælat. tom. 1. quæs. 45. art. 7. concl. vnica*, Vgolin, *de potest. Episcopi, c. 20. num.* 5. *&* 4. Fernandez *in exam. Theolog. moral. part. 3. c. 19.* § 8. *num.* 5. Villalob. *in sum. tract. 9. diffic. 63. num.* 7. Diana *part. 3. tr. 2. resol.* 27. Campan. *in diuers. Iuris Canonic. rub. 12. cap. 13. num.* 70. Bossi. *d. sect. 3 casu* 2. *4. num.* 43. Ioan. Sanc. *in select. q. 40. nu 15. & disp. 48. nu. 18. vers. docent*, me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib. 14. c. 5. num. 6. cum seqq.* vbi *num.* 24. refert S. D. N. Vrbani VIII. Breue Episcopo Corduben. transmissum, quo declaratur Regulares in ciuitate, & Diœcesi Corduben à prædecessoribus Episcopis examinatos, & approbatos ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, ab Episcopo successore pro maiori conscientiæ suę quiete posse iterum examinari, ac si minus idonei reperti fuerint, reprobari; quamuis Henriq. *dict. c. 6.* §. 6. dicat successorem non posse reuocare, nisi causa suppetat, eaque cognita, & probata, ac nominatim facta in tantum quod neque generalis sufficiat reuocatio, quem videtur sequi Fagundez *dict. lib. 7. c. 2. n.* 30 Sed aduerte solum successorem in dignitate & iurisdictione, non autem in iurisdictione tantũ, vt est Capitulum Sede vacãte, posse semel absolutè approbatos præuio examine iterũ ad examen vocare, & probare, vel reprobare, prout nouerit esse, vel non esse idoneos; ita ex quodam priuilegio Clementis IV. resoluit Boss. *d. sect. 3. casu 2. num.* 47. 49

Circa Regulares Confessarios ab Ordinariis semel approbatos simpliciter, & absolutè, quod non possint ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, statuit Pius V. *in d. sua Constit.* relata sup. *n.* 45. & per eam idipsum resoluunt Fr. Emman. *in Bull. Cruciata*, §. *9. nu. 3. &* 39 Henriq *in sum. lib. 6.* §. 6. Mirãda *d. tom. 1. q. 45. art.* 7. Philibert Mirãda *in tract. tempor. pestilent. part. 5. cap. 4. nu* 8. *cum seqq.* Bossi *d. sect. 3. casu 2. num.* 39. nisi ex noua causa, eáque ad Confessiones ipsas pertinente, tenent Gauan. *in manuali Epi cop. verb. Confessor, nu. 23. &* 24. Peirinis *de priuileg. Minim. tom. 1. constit. 2. Sixti IV.* §. *11. num.* 45. Lezana *in sum quæs. Regul. cap. 19. num. 7. cum seqq.* Diana *resolut. moral. part. 3. tract. 21. resol. 12. & part. 4. resol.* 20. Marchin *tract. de ... part. 1. 5. c. 4. nu* 9. Boss. *d. sect. 3. casu 2. num.* 40. & ita declarauit *Sacra* 50

Cougreg. Illustr. Card. negotiis Episcopo um, & Regularium præpositorum, in hæc verba. *Cum Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum innotuerit Confessarios Regulares grauiter conqueri, quod ab Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis ab audiendis Confessionibus quauis de causa indiscriminatim suspendantur, & propterea sæpe contingere, vt ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis omnibus simul vnius Conuentus Confessariis confessiones audiendi facultas adimatur; Illustrissimi eiusdem Sacræ Congregationis Patres rati vix fieri posse, vt hæc sine scandalo, magnaque animarum pernicie contingat, re mature perpensa ad omnem scandali materiam summouendam, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, & decernunt, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ad quos Confessarios approbandi ius spectat, Confessarios Regulares, alias ab ipsis liberè approbatos ab audiendis confessionibus suspendere post hæc minimè licere, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorumque Ordinarios Cõfessiones audiendi facultatem omnibus simul vnius conuentus Regularibus Confessariis, eadem Sacra Congregatione inconsulta nullo pacto adimere posse. Quod quidem decretum, vt iidem Illustrissimi Patres opportunũ, & necessarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari. Romæ 20. Nouembris 1615.* Anton. Mar. Episcop Ostiens Cardin. Gallus. V. *Theatin. Secr.* refert. Marcell. Vulpe *in praxi c. 35. numero 26* & Lezana *d. cap. 18. num 9.* & alias declarationes refero *de Iure Ecclesi. vniu. lib. 1. c. 43 n. 206. cum multis seqq.*

51 De approbationibus generaliter, & indistinctè, vel determinatè ad locum, seu tempus certum dandis extat decretum *Sacræ Congreg. Concil. Trident.* relatum apud Confect. *d. loc. cap. 4. de anno 1587 sub die 2. Iulii*, & sequitur. *Regulares qui ad Confessiones audiendas idonei generaliter, ab Ordinariis, eorumve examinatoribus reperti, & probati fuerint, generaliter quoque, & indistinctè absque aliqua limitatione temporis, certorúmve locorum, aut generis, personarum admittantur in Diœcesi propria. De ceteris verò, qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere. Qui autem in domibus laicorum Confessiones ex causa audierint, statim Parochum admonere teneantur, & fidem auditæ Confessionis pro Medico aduenienti relinquere.*

52 Ex quibus consequens fit Regularium iurisdictionem à iure, vel à Papa eis tributam restringi, seu dilatari per ipsam approbationem Ordinarii: iusta enim atque legitima existente causa certum est posse Episcopos Confessariorum Regularium approbationem, ac iurisdictionem restringere & limitare ad certum locum, tempus, siue personas. Ita Gutier. *canon lib. 1. c. 27. numer. 18. & 19.* Suar. *tom. 3. disp. 28. sect. 7. dub. 6.* Fr Emman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 59. art. 8.* Miranda *d. quæst. 45. art. 10 conc. 1.* me citato Homobon. *de examine Ecclesiastico tract. 8. c. 2. quæst. 7. in princip vers. secundo.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 10. num. 6.* Cened. *canon. lib. 1. quæst. 38. num. 20. & 21.* Diana *par. 3. tract. 2. resolut. 25.* Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 18 numero. 8.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, par. 2. lib. 7. c. 2. numero. 17.* & ita † quando sub conditione fuit licentia data, illa non impleta, cessat facultas, vt per Gemin. *cons. 106. vers. 2. ad idem.*

53 Vnde minus bene Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 59. art. 4. & tom. 3. quæst. 32. art. 6.* Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. Confessores. §. 2.* Fr. Ioan de la Cruz *de statu relig. lib. 2. cap. 6. dub 4. concl. 5.* & alij asserere videntur semel approbatum ab aliquo Episcopo, minimè esse ab eodem postea examinandum; licet autem eorum opinio possit procedere in approbato indistinctè, minime tamen admittenda, quando fuerit cum aliqua limitatione; quia si ad aliquod expressum tempus admissus fuerit, lapso eo tempore, dicitur facultas ipsa denegata, ex reg. quam tradit Caluasc. *Fin. f. decis. 1. num. 32. part. 5.* & ita cum semel sit extincta, vt iterum concedatur, potest Episcopus talem examini subiicere. Et sic declarauit S.D.N. Vrbanus VIII. *in dicto Breui Episcop. Corduben.* directo statuens approbationem huiusmodi obtinentes ad certum tempus non posse Confessiones audire absque noua ipsius Episcopi approbatione & licentia, præuio etiam, si ei libuerit, nouo examine, vt refert Torreblanca *d. lib. 14. c. 3. numer. 24.* Dixi, *ab eodem*; quia ab alio alterius Diœcesis bene poterit examinari, Fr. Emman *in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. numer. 31. & quæst. regul. tom. 1. quæst. 59. art. 5.* Gutier. *canon. lib. 1. quæst. 27 num. 6.* Nicol. Garc. *d. part. 5. c. 8. num 87.* quos refert, & sequitur Hermosil. *d. loco num. 33.* Intelligerem tamen supradicta, quatenus habent admissos sine vlla restrictione temporis minimè posse impediri ne in posterum Confessiones audiant, vt procedant, nisi iusta reuocandi superueniret causa: nam tunc huiusmodi facultas etiam simpliciter concessa poterit sine dubio eodem concedente suspendi, aut retractari, vt inquiunt Syluest. *Confess. 1. num. 11.* Henriq. *d. c. 6. §. 6.* Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 8. numer. 3.* Fagundez *d. lib. 7. c. 2. num. 32.* Hodie attenta declaratione, de qua supra *nu. 10.* intelligendum est iusta existente causa ad Cõfessiones ipsas pertinente.

Sacerdos Religiosus approbatus ab Ordinario, prohibitus tamen à suo Superiore Confessiones audire, licet peccet contra præceptum Prælati, validè tamen absolutionem impartitur, quia licet *in Clem. dudum, de sepultur.* dicatur quòd Episcopus debet admittere ad audiendas Confessiones Religiosos præsentandos à suis Prælatis, tamen nec ibi, nec alibi dicitur quòd non possit ipse conferre iurisdictionem Religiosis absque tali præuia præsentatione, immo oppositum colligitur ex *d. Clem. in vers. per huiusmodi.* Ita Iacob. de Graff. *in aureis decis. par. 1. lib. 1. cap. 13. num. 88.* Nau. *in man cap. 4. num. 2. & cap. 27. num. 266.* Fr. Emman. *in Bulla Cruc. §. 9. nu. 10.* Zerol. *in praxi de pœnit. cap. 16 q. 7. vers. respondeo primo.* Salas *de legib. disp. 16. sect. 10. num 43.* Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib. 2. c. 6. dub. 2. concl. 2.* Homobon. *de examin. Eccles. part. 1. tract. 7. c. 16. num 77.* Lezz. *in sum quæst. Regul. d. c. 18. numer. 12. & c. 19. numer. 22.* Mirand. *in man. Prælat. tom. 2. quæst. 45. a. 11.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 9. dub 50. num. 14.* Layman. *d. lib. 5. tract. 6. cap. 10. numer. 15. vers. 2.* Boss. *d. sect. 3. casu 2. num. 185.* Ludou. à Cruce *in exposit. Bullæ Cruc. disp. 1. cap. 2. dub. 16 à num. 5.* vbi *num. 8.* subdit per accidens contingere posse, vt absolutio impensa à Religioso, cui prohibitum est à suo Prælato Confessiones excipere sit inualida, vt si esset nominatim suspensus, aut excommunicatus, aut si pœnitens sciens illi Religioso esse prohibitum à suo Prælato sub mort. audire Confessiones, nihilominus illi confiteretur. Quamuis Syluest. Lop Corrad. Fr. Emman. Cunhan. & alij, quos refert, & sequi videtur Boss. *d. loco. num. 186* contradicant.

Adderem etiam Regulares semel ab aliquo Antistite approbatos, extra diœcesim ipsiusmet Episcopi 54

ſcopi approbantis non poſſe dare operam auditioni Confeſſionum, provt tradunt Syluest. *verb.Confeſſor,1.§.14.& eod.verbo 2.§.4.* Nauar. *in man.c.27. poſt num.166.verſ.6.*Beneu.*de pœnit.c.26.quæſtio.3.d.2.*Vinald.*in Candel.aureo, p.1.ſub tit. de abſolutione,num.50.*Mirand.*d.q.45.art.17.*Tamburin.*d.tom.2. diſp.6.q.14.num.1.*Lezana *in ſumm.quæſt.Regul.c.19. num.4.*Boſſ.*d.ſect.3.caſu 2.num.36.*Trullench.*d.lib.1. §.7.c.1.dub.5.*Torreblanca *d.lib.14.c.2. à numer.23:* & comprobatur apertiſſimè ex priuilegio venet. Presbyteris Congregationis Oratorij conceſſo à Sixto V. quo indulgetur illis, *vt cùm fuerint Romæ approbati ad Confeſſiones audiendas,non debeant amplius extra Vrbem examinari à locorum Ordinariis, ſed illis ſufficiat præſentare earum licentias Romæ habitas,* refert Quar.*in ſum.Bullar.verb Confeſſor.* Si enim Iure id eis liceret, nequaquam ſpeciali gratia illis concederetur,& ita reſoluit Miranda *d.q.45.art.8.concl. vnic.* Sed clarius id colligitur ex ſequenti decreto. *Die 22.May 1610.in vna Germonen.S.Congreg.Concilij cenſuit Confeſſarios extraordinarios ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones audiendas ſiue ſint Regulares ſiue ſæculares nullo pacto eas audire poſſe, extra diœceſim Epiſcopi approbantis, quamuis Confeſſores ſint eidem Epiſcopo ſubiecti.* Pro coronide huius duodecimæ obſeruationis te ſcire volo quæ ſuprà diximus de reſtrictione, & reuocatione licentiarum ab Epiſcopis ipſis Regularibus conceſſarum pro Confeſſionibus audiendis in caſibus enumeratis locũ habere quantum ad iuriſdictionem ab ipſis Epiſcopis delegatam tantum;quare poteſt Generalis Religionis, aut Prouincialis expoſitum, & approbatum Confeſſorem ab Epiſcopo reprobare, & apud quoſdam (vt apud Patres Ieſuitas) etiam poteſt iuriſdictionem limitare circa perſonas certas audiendas, aut certos caſus, vt viuæ vocis oraculo declarauit Gregorius XIII.pro Societate IESV,vt refert P.Claudius *in compendio Societatis verb.gratia,§.1.*Stephan. Danila *de poteſt.Epiſcop.c.35.numer.3.* vbi ex ea ratione procedere ait, quia iuriſdictio in Regulares non deriuatur, niſi medio proprio Prælato ſaltem Generali,& cum conſenſu eius expreſſo, aut tacito, ne quid derogetur debitæ ſubiectioni, & obediẽtiæ erga proprios Prælatos,ſubditque ibidem *num.4.* ex Syluest. Angel.Lopez,Nauar.Fr.Emman. Henriq.& aliis,quod ſi Prælatus expreſſis verbis non reprobet ſed tantum prohibeat audire Confeſſiones, aut ne iunior Sacerdos(licet ſit doctus, & pius) audiat fœminarum Confeſſiones,propter periculum, aut decentiam perſonæ, aut Ordinis, non tollit propterea approbationem à ſe, vel ab Epiſcopo datam, & valet abſolutio poſtea data, quam prohibitus impendit ſæcularibus viris, aut fœminis; & quia peccat cõtra Prælati prohibitionem rationi conſentaneam, poſſet vtique ab illo puniri.

Vtrùm Prælati Religionum poſſint ſine approbatione Ordinarij audire ſæcularium Confeſſiones? Negatiuam ſententiam ſuſtinẽt Suar. *tom.4.diſp.28. ſect.4.n.21.*Fr.Emman.*in Bull.Cruc.§.9.dub.1.num.4.* Diana *moral.reſol.p.1.tr.16.reſol.46.*Fr.Ludou.à Cruce *in Bull.Cruc.diſp.1.c.2.dub.11.*

55 *Decimotertio*,obſerua facultatem ab Epiſcopo pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium,& beneplacitum conceſſam quandoque ab eo reuocari poſſe,iuxta tradita per Corn.*conſil.92.ſub num.31.vol.2.* non ſolùm expreſsè,ſed etiam tacitè, ſcilicet morte ipſius Epiſcopi concedentis; morte enim extinguitur beneplacitum,*cap.ſi gratiosè, de reſcript.lib.6.*&
56 † gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat,Gonzal. *ad reg.8.Can-*

*cel.§.1.proœm.n.9.cũ ſeqq.& gloſ.12.à princ.*alios Doctores refero *de clauſulis vſufreq.clauſ.3.n.2.cum ſeq.* & infirmant in hac quæſt. Peirinis *ad prin. Minim. to.1.conſ.2.Sixti IV.§2.n.44.*Diana*p.3.tr.2.reſol.26.* Boſſ.*d.ſect.3.caſu 2.§.1.n.10.*Campan. *d.rub.12.c.13. n.64.*vbi *n.67.*cum aliis tenet ſuperueniente excommunicatione tam delegantis, quam expoſiti licentiam pro audiendis Confeſſionibus non eſſe reuocatam;licèt enim expoſitus excommunicatus prohibitus tunc audire dicatur, quin etiam in certis caſibus ſuſpenſus,in tantum, quod ſi audeat pœnitentes abſoluere,ſit inualida abſolutio ab eo impenſa,nihilominus reuocatam propterea facultatẽ audiendi non eſt dicendum, cum impetrata deinde abſolutione à cenſura,validè,& iuſte prædicta facultate vti valeat.

An approbatio ſemel ab Epiſcopis Sacerdotibus 57
ſæcularibus ſimpliciter impenſa,poſſit reuocari quoties Epiſcopi voluerint? Affirmat eſſe ad notum reuocabilem Viuald.*in Candelabro aureo*,vbi *de Confeſſ. n.27 concl.2.* Non poſſe tamen Epiſcopum ſine iuſta cauſa approbationem Sacerdotibus ſæcularibus ſuis ſubditis etiam ſemel datam reuocare,data autem,& probata iuſta cauſa poſſe docent Henriq.*l.6.3 p.de Pœnit.c.6 §.6.*Suar.*d.diſp.26 ſect.7.n.7.* quos refert, & ſequitur Fagundez *d.lib.7.c.2 nu.61.*vbi *n.93.*reſoluit ſi approbatio fuit facta ab Epiſcopo, vſque ad beneplacitum ſuum validam & licitam eſſe reuocationem illius ſine vlla cauſa factam;ſi verò non hoc modo fuit conceſſa, ſed ſimpliciter, vel ad tempus, vel in perpetuum, inualidam omnino eſſe reuocationem ſine cauſa factam. Cauſa autem iuſta illa erit, quæ ad Confeſſiones ipſas ſpectauerit vt ſuprà ex declaratione Cardinalium vidimus *n.50.* Provt etiam erit ſi contingat Confeſſarium abiurari de vehementi, quia ampliùs ad audiendas Confeſſiones nõ debet admitti, vt reſoluit Laurent. de Franchis *in controu.inter Epiſc.& Regul.pag.179.in reſp ad 4.*vbi etiam refert in *ſacra Congreg. generalis Inquiſitionis* fuiſſe deciſum *die 6 Martij 1596.* Sacerdotem iurãtem de leui non eſſe impeditum exercere omnes Ordines, & Sacramenta miniſtrare, ac fidelium etiam ſæcularium Confeſſiones audire, ſecus in abiurante de vehementi.

Dubium non parum controuerſum eſt,vtrùm ſci- 58
licet Sacerdos, qui ex commiſſione, & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire Confeſſiones, dum eſt excommunicatus communiter occultus, validè abſolutionem præſtet illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt? In hoc euentu dicẽdum puto huiuſmodi Sacramentum validum eſſe ex parte iuriſdictionis per Eccleſiæ tolerantiam in his terminis conſeruatæ in ipſo excommunicato occulto miniſtrante, ſi aliunde non ponatur obex, ſcilicet, vel ex parte materiæ, vel formæ, aut intentionis in miniſtros requiſitæ,quæ reſolutio ex eo probatur, quia Extrauag. *ad euitanda ſcandala*, dum decreuit ſolos excommunicatos denunciatos, ac notorios clerici percuſſores vitandos eſſe,id non reſtrinxit ad ſolos Parochos, ſed vniuerſaliter loquuta eſt in omnibus excommunicatis, itavt cum omnibus non denunciatis,aut non notoriis clericorum percuſſoribus communicationem fidelibus indulgeat, ita ex mente Caiet.Nauar.& Med.quos refert,& ſequitur, tenet Sanch.*de matrim.lib.3.diſp.22.num.39.* tenent etiam Suar.*de cenſur. diſputat.11.ſect.4.* Chamer.*d. loco dub.15.* Henriq.*in ſumm.lib.13. de excomm.c.6. ſub §.4.*contra Angel.& alios relatos ab eod.Sanch. *d.diſputat.22.ſub num.16.*pro quibus non facit,quòd
† geſta per iudicem delegatum putatiuum non ſuſti- 59
nentur ex errore communi, vt voluerunt Innoc. *in*

c.cùm dilecta,n.1.de reſcriptis, Angel. & alij, vt per Gabr.*tom.3.com.tit.de probationib.n.*31 & per Maſc.*concl.649.n.57.* quia reſpondetur oppoſitum verius eſſe, vt docent Anton. *in d.c.dilecta,n.15.*& alij, vt per Sanch.*vbi proxime n.6.* communis vt per Abb.*in d.c.cum dilecta,n.*10.& per Gabr.*d n.*31.ac Maſcard.*n.58 dictis locis* Deinde pro Angeln, & ſequacibus non facit, qood in his, quæ geruntur ab inhabili tanquam priuato non prodeſt communis error, vt exiſtimarunt Innoc.*in cap.cùm dilectus, num.4. & 5.de conſuet.*Card.*in Clem.1.ad finem, de regularibus*, & alij, vt per Sanch.*d.diſp.22.num.26.*& per Maſcard. qui in hanc ſententiam magis inclinat, *d concl.649.num.35.& 36.& concl.705.num.*22 quia vltra quàm quòd oppoſita ſententia verior ſit, vt ſatis conſtat *ex l.1. C.de teſtam.* ſequitur Sanch. *d.loco num.39.* reſpondetur officium Confeſſoris delegati non eſſe priuatum, ſed potius poblicum, dum ſcilicet vtitur iuriſdictione, quæ neceſſariò publica dicenda eſt, ex eo quia procedit à iure publico, cuius virtute ſibi commiſſio facta fuit, vt optimè conſiderat Bart.*in l. Barbarius,n.5.ff.de officio Præſidis* Abb.*in d.c.cùm dilecta.n.*10.per text. *in l.3.in fin.ff. de iuriſd.omnium iudic* ſequitur Sanch *d n.39.*

60 Verùm licèt ſupradicta vera ſint ex parte iuriſdictionis per Eccleſiæ tolerantiam his terminis conſeruatæ in ipſo excommunicato occultè miniſtrante; attamen contrarium videtor reſoluendum ex parte materiæ, id eſt, ex parte contritionis reqoiſitæ in ipſo pœnitente, videlicet tunc inualidum eſſe Pœnitentiæ ſacramentum, niſi cum aliqua neceſſitate petatur ab huiuſmodi clerico excommunicato. Probatur ex eo, quia, vbi non adeſt hæc neceſſitas, vt quia fidelis habet copiam alterius Sacerdotis non excommnnicati, male facit petens Sacramentum ab huiuſmodi excommonicato, cum eum inducat ad ipſius adminiſtrationem, ad quam ſupponimus non teneri ex debito, proindéque non poſſe ab eo licitè exerceri, vtpote ſibi cum ceoſura prohibitam, vnde cum taliter petens in eo peccato perſeueret in huiuſmodi Confeſſione, non poteſt cenſeri ſufficienter contritus, ac ſubinde ex hoc capite nullum erit Sacramentum, quamuis ex alio capite iuriſdictionis (cuius vſus ex communi errore in tali clerico ſuſtinetur) validom eſſe poſſet, ſi pœnitens illi prædictum obicem non poneret: ita reſoluit Nauar.*in man.c.9.n.*10.Suar.*dict.ſect.4. n.12.* & ſaltem in caſu, in quo totaliter excommunicatus paratus non ſit miniſtrare huiuſmodi Sacramentum, agnoſcunt Gutierr.*canon.lib.1.capite 1. n.* 47. & Henriq.*dict.c.6.§.4.* licèt illorum reſolutio quatenus habet licere à Sacerdote, etiam non ſuo, poſtulare huiuſmodi Sacramentum, ſi ipſe paratus fuerit illud miniſtrare, mihi videatur in hoc euentu falſa, iuxta vulgares reſolutiones in hac materia de mercatore vſuras exacturo, aut maleſico parato maleficia patrare, quia neque ab his licet illa petere, quando licito modo poteſt aliter effici, vbi enim poſtulatur actus, qui ſine peccato fieri non poteſt tunc promptitudo rogati, rogantem non excuſat à culpa, & eodem genere peccati, ex ea ratione, quia talem actum petens conſequutiue petit eius malitiam, vtpotè ab ipſo actu inſeparabilem, proindéque fit actor, & cauſa moralis eiuſdem actus, & malitiæ, prout ad varios caſus reſoluunt Suar.*de Relig. tom.1. tr.3.lib.2.c.18. n.2.cum ſequentib & tom.2.tr 5.lib.3.c.13.n.2.* Martin.del Rio *diſquiſit. magicarum lib.6.c.2.ſect.2.quaſ.2.verſic.dico igitur* 3.Sanch. *de matrim,lib.7. diſp.95.num.*

Neque obſtat, quòd ex vi prædictæ Extrauag. *Ad euitanda*, licitum eſt cuilibet fideli communicare cum excommunicato nondum denuntiato, & occulto, qui aliàs non fuerit notorius clerici percuſſor, proindéque fidelem, etiamſi abſque neceſſitate petat ab alio Sacerdote non ſuo Pœnitentiæ ſacramentum, vtpote in hoc vtentem iure ſuo, non peccare, nec poſſe cenſeri inductionem peccati: reſpondetur enim ex mente Suar. *de cenſur. diſp.12.ſect.4. n.12.* per dictam Extrauag non eſſe permiſſam fidelibus omnem, & quamlibet communicationem cum excommunicato non denunciato, ſed illam ſolum, quæ principaliter redundauerit in eorum fauorem, non verò in faoorem excommunicati, planè vbi nulla adeſt neceſſitas, nec ſufficiens ratio, aut cauſa petendi huiuſmodi Sacramentum à prædicto Sacerdote excommunicato, adminiſtratio eiuſdem Sacramēti iam non cedit principaliter in fauorem petentis, ſed dantis, quia in his terminis nihil intereſt petenti ab eo potius, quàm ab alio oon excommunicato accipere; ergo ſibi permiſſa cenſeri non debet hæc ad ſic petendum communicatio per dictam Extrauag. vt ita per huiuſmodi excommunicatum ſuſtineatur onus, & grauamen, quod ſibi per illam relictum eſt abſtinendi, ſcilicet quantum moraliter poſſet ab huiuſmodi miniſterio, ac proinde illud ab eo taliter petens non poteſt dici vtens iure ſuo, quia ad hanc petitionem nullum ius habet; ſed potius cēſebitur inductor, & particeps eiuſdem peccati, quod excommunicatus in hac Sacramenti adminiſtratione committet. Quod tamen ſecus erit in Parocho excommunicato, ab hoc enim dum occultus in excommunicatione iacet, quamuis abſque neceſſitate Sacramentum petatur, tamen petens dicetur adhuc vti iure ſuo, videlicet illo, qood ſibi quæſitum eſt, ex eo quod huiuſmodi excommunicatus toleratus, ſibi in ſuum Sacrameotorum adminiſtratorem datus eſt à lege. 61

Decimoquartò, obſerua inualidam eſſe abſolutionem Sacramentalem præſtitam ab eo, qui huic miniſterio propria auctoritate, vel abſoluèt, vel reſpectu huius, vel alterius loci, ſe iniecit abſque approbatione legitimi Superioris, quamuis communi errore approbatus cenſeretur, vt reſoluit Sanch.*de matrim.lib.3.diſputat.21. num.54.* vnde ſi Sacerdos abſque vlla approbatione, ſiue ſine titulo, & auctoritate Soperioris ad audiendas Confeſſiones, ſeu in officium Parochi ſe intruſit, licèt communis error facti adſit, Confeſſiones illi factæ ſunt inualidæ, retinendæ poſt habitam notitiam inhabilitatis illius Sacerdotis: ita Sanchez *d.diſp.12.num.49.* Nicol.Garc.*de beneſic. part.5.c.4. num.*281.Ioan.Valer.*de differ. inter vtrumque forum, verb.nullitas, differ.7.numer.*245. Boſſi.*d.ſection.3.caſu 1.nu.*153.Contra Abb. *in Clem.dudum numer.35. de ſepultur.* oppoſitum exiſtimantem reſpectu Dei, vbi ex parte confitentis interuenit bona fides, pro vt eum refert Sanchez *vbi proximè ſub num.*48. Verùm Abb in prædictis verbis fortaſſe non diſſentit à ſententia eiuſdem Sanchez, licèt nimium tribuat prædicti confitentis bonæ fidei, dum tamen conſtet ex ea non reſultare prædictam abſolutionem quoad Deum, id eſt, quoad gratiam ſanctificantem à Deo obtinendam, niſi ea bona fides peruenerit ad perfectam contritionem. † Ratio huius obſeruationis ea eſt, quia non ſufficit ſolus commonis error ad validitatem geſtorum, ſed vlterius oportet, vt illum præceſſerit titulus officij exerciti, etiamſi huiuſmodi titulus inualidus ſit, propter inhabilitatem recipientis, 62

iuxta

iuxta resoluta per Henriq. *in sum. lib. 6. de Pœnitent. c. 6. §. 1. in com. lit. E, & c. 7. sub §. 2.* Gregor. *l. 11. gloss. verb. faster. in fi. e. tit 4. partita 1.* Gabr. *commun. lib. 3. tit. de probationibus concl. 8. n. 10.* Mascard. *concl. 649. n. 91. & 101.* Sanch. *d. disp. 21. n. 49.* & contra Morl. & alios sequitur multos citans Nicol. Garcia *d. c. 5. n. 181. cum sequent.* quibus adde Vgolin. *de potest. Episc. c. 4. §. 1. n. 3.* & Lessi. *de iustitia l. 2. c. 29. n. 65.* hinc inferentes ad varios Iuris articulos, in quibus resoluit errorem communem per se solum, absque prædicto titulo, non operari validitatem gestorum, vt videre est in Indulgentiis concessis ab eo, qui absque vllo titulo communiter reputatur Prælatus, alioquin ad eas concedendas legitimus, vt ex Anchar. *in c. quod autem à num. 9. de pœnit. & remiss.* minus vere in contrariam sententiam citato, & ex Cardin. ac aliis resoluit Sanch. *dict. disp 21. sub num.* 34. contra Felin. & alios ab ipso relatos sub *num.* 48. absque bono fundamento oppositum tenentem: ita vt immeritò Mascard. *d. concl. 649. num.* 4. *in fine* dubius in hac quæstione manserit, nec ausus fuerit priori sententiæ adhærere. Ex quibus iam colliges valere Confessionem factam illi Confessario sæculari vel Regulari, qui communiter existimabatur approbatus, vt modo concurrat titulus approbationis, si non verus, saltem coloratus ex parte Sacerdotis, vt quia habetur communiter pro Parocho, licet titulum iam amiserit, quia renunciauit beneficium Parochiale, aut quia re vera prius approbatus fuerat ab Episcopo, & ignoratur postea reuocatam esse ex causa approbationem, aut quia approbatus fuit ad tẽpus, quod est iam elapsum, sed communiter putatur adhuc durare, quamuis Sacerdos sciat esse elapsum, extra verò hunc titulum malum, aut bonum, seu potiùs coloratum nullo modo valere talem Confessionem docent vltra supra citatos, Nauarr. *in man. c. 19. num.* 8. Fr. Emman. *in summa. tom. 1. cap. 60. num.* 3. Ioan. Valer. *d. verb. nullitas differ. 6. num. 6. & differ. 7. num. 2.* Basil. Pont. *de matrim. lib. 5. c. 19 num. 1. 11. &* 15. Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num. 144. cum seqq.* & post Medin. Petr. Sot. Angel. Vega, & plures alios, Fagundez *d. c. 2. à num.* 73. vbi *num.* 77. cum Sanch. resoluit, vt detur communis error non sufficere errorem vnius aut alterius hominis putantis Sacerdotem adhuc esse approbatum, cum tamen non sit, cæteris id non existimantibus, sed sufficere si sit communis error in eo loco, vbi Confessio facta est, vel actus iudicij externi, quia ibi communiter ignorabatur impedimentum defectus approbationis, & occultum erat, licèt in alio loco notorium esset, de quo etiam Ioan. Valer. *d. verb. nullitas, d. ffer. 6. numer.* 7. Basil. Pont. *d. lib. 5. cap. 19. numer.* 4. Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num.* 148. Non sufficiet tamen error communis crassus, & supinus, (vt si quis in eo oppido, vbi audit Confessiones, fuit publicè excommunicatus, & denunciatus de impedimento ob quod esset incapax illius officij audiendi Confessiones.) Ita Suar. *tom. 5. de censur. disp. 14. sectiõ. 2. num. 16.* Ioan. Valer. *d. verb. nullitas differ. 6. numer. 6.* Basil. Pont. *dict. lib. 5. c. 19. num.* 4. Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num.* 147.

64 *Decimoquintò*, obserua Regulares prædicta Episcopi approbatione indulgere cum sæcularium tantum quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, vt supra ostendi *num.* 24. non autem si eorundem Regularium, quia tunc dispositio Concil. *d. cap.* 15. cessat, cum satis sit proprij Superioris Regularis approbatio, vt scriptum reliquere Molfes. *in summ. tract. 7. cap. 14. num.* 60. Hurtad. *de Pœnit. disput.* 10. *dissic.* 16. Lezana *in sum. c.* 18. *num.* 17. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast p. 1. tr. 5. c. 2. q.* 12. Suarez *tom. 4. disp. 28. sect. 4. num.* 4. Vasq. *tom de Pœnit. q. 93. art. 3. dub. 3. num.* 5. Valer. Reginald. *lib. 1. n.* 41. Campanil. *in diuersor. Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. n.* 58. Villalob. *in summa. tom. 1. tract. 9. diffic. 55. num. 1. & diffic.* 49. *num.* 10. Fernandez *in examine Theolog. moral. c. 9. §. 8 n.* 10. Ioseph de Ortu Parochi *in speculo Paroch. c. 10 n. 8.* Coriolan. *de casibus reseruatis, p. 2. sect. 3. art. 16.* Raguc. *in lucerna Paroch. tit. de absolut. quæst.* 110. Ioan. Sanch. *in select. disp. 49. n.* 1. & sentit Fr. Ludouicus Miranda *in man. Prælat. tom. 45. art. 11. concl.* 2. qui etiam *art.* 12. *concl.* 1. disputat an Confessiones factæ Regularibus ab Episcopis præsentatis, atque ab eisdem approbatis sine suorum Superiorum Prælatorum licentia, & consensu irritæ sint. Comprobatur præsens obseruatio ex decreto à Clem. VIII. relato per Quaran. *in sum. Bullar. verb. Confessor*

Hinc fit Prælatos, seu alios Religiosos Confessores cum approbatione tantum Prælati Regularis, non posse audire Confessiones sæcularium, qui deseruiunt ipsorum monasteriis absque approbatione, vel licentia Episcopi, secus verò si sint verè de familia & communes commensales; decisum refert Armen lar. *in addusonib. ad recop. legum Nauarra lib. 4. tit. 2. §d. 1. §. 1. de confitendo semel in anno, num.* 19. De quo tamen consule Fernandez *in examine Theologia moralis p. 3. cap. 9 §. 8. num.* 1. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico tr. 8. cap. 2. q 7. in resolut.* Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib. 2. c. 5. dub. 4 & c. 6. dub. 1. concl. 1.* Suar. *tom. 4. de Relig. tr.* 19. *lib 9 c. 4. num.* 18. Lauteor. de Peirinis *tom. 1. priuileg. Ordinis Minimor. in annot. ad Constit.* 8 *Iuly ll n.* 12. Ascan. Tamburin. *de Iure Abbatum tom. 2. disp. 6. q. 16. n.* 4. Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num.* 32. 65

Ex quibus infertur posse Clericos Ordinum Militarium sub clausura viuentes absque approbatione Episcopi auscultare Confessiones aliorum virorum sub eadem clausura viuentium, sine etiam Monialium, Lezana *in sum. quæst. Regul. cap.* 18. *num.* 27. Thom. Sanch. *de matrim. lib. 2. disput.* 18. *num.* 7. Ioan. Sanch. *in select. disp. 49. num* 9. vbi etiam subdit facultatem etiam habere eligendi Confessarium non approbatum ab Episcopo. Sacerdotes Ordinum Militarium S. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, &c. qui in communitate, & sub clausura viuunt, & *nu.* 11. asserit se existimare probabile esse horum Ordinum Militarium Sacerdotes posse audire aliorum Militum suorum Ordinum Confessiones absque approbatione Episcopi, & se subiicere ad confitendum Sacerdoti sæculari non approbato per Episcopum, & antea *num.* 7. resoluit Sacerdotem sæcularem, quamuis non approbatum per Episcopum, habilem esse ad Confessionem Regularis viri, vel fœminæ excipiendam, & hinc *num.* 9. infert quòd si alicui Regulari à Superiore concedatur licentia eligendi sibi Cõfessarium, quem vellet in itinere, posset quidem tunc eligere Sacerdotem sæcularem non approbatum ab Episcopo, & post alios citat Henriq. *in sum. lib. 6. cap. 13. num* 1. Vitald. *in candel. aureo, tr. asst. de absolut n.* 22 Ochagau. *tract. 9. q. 9. q.* 38. *num.* 4. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. num.* 176. & *lib. 8. num.* 38. Laurent. de Peirinis *de Relig. sub dito q. 1. de obedient. c. 21 concl.* 7. Diana *moral. resol. part. 3. tract. 2. resol* 30.

Vtrùm autem quando tempore Iubilæi cuilibet tam Sæculari, quàm Regulari facultas eligendi quemcumque idoneum Confessorem conceditur, integrum sit ipsi Regulari extra Religionem confi- 66

teri? Non posse ex decreto Clem.VIII. incip. *Ad perpetuam rei memoriam*, resoluunt Vgolin.*de officio Episcop.c.7.§.2.*Fr.Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.1.q.34.a.15.*Homobon.de Bonis *d.tr.5.c.2.quæstion.13.*

67 An Religiosus Confessarius ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi, ab alio Religioso eiusdem monasterij pro aliquo casu Sedi Apost.reseruato, teneatur etiam approbari ab Episcopo? Negat Fr.Emman.*exposit.Bullæ Cruciatæ,§.9.dub.6.num 9.*Affirmant Fr.Ludouic. Lopez *in instruct.conscient.c.26.versic.secundo dico,in fine,pag.139.*Henriq.*de lib.3.de Pœnit.c.6.§.4.in comment.lit.K,& §.9.& de indulgent.c.12.§.4 versicul.si verò Regularis.* Petr.de Ledesma *in sum.p.1.d. Sacr.* vbi *de Sacr,Pœnit.c.23.lib.6.*Suar.*d.disp 28.sect 6.n.11.*quos refert,& sequitur Ioan.Valer.*dict.v.absolutio different.1.n.33.*

An quicumque Confessarius ab Ordinario approbatus possit tempore Iubilæi absoluere Moniales à peccatis, vel à casibus, & censuris reseruatis? Affirmatiuam sententiam tenet Bonacin. *de sacrament.disp.5 q.7 puncto 3.§.1.num.22.in fine.* Negatiuam verò sustinent Barthol à S.Fausto *de Iubilaeo lib. 4. quæst.78* Alphons.Leo *eod.tr part.2.q.9 num.15.* Suarez *in enchirid.casuum conscient.lib.5.verb.Indulgentia,§.tempore Iubilæi,*Molfes.*in sum.tom.1. tr.7.c.16.n.31.*

68 Vnde consequens fit Confessores in monasteriis Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non esse examinandos ab Episcopo, provt decisum refert Armendar *d.§.1. de confitenda semel in anno, numer.17* Ex facultate tamen Concilij Trid. *sess.25.de Regular.c.10* potest Episcopus dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, vt obseruant Galer. *in margarita casuum conscientiæ,verb.Confessio, & verb. Monialis,* Aloys.Ricc.*in praxi fori Eccles.resol.638.*

69 *in 2.edit.*Armendar.*citato loco, n.17.& 18.*†Et sufficere si examinatus fuerit à suo Superiore ad audiendas Confessiones Monialium resoluit Azor. *institut. moral.p.1.lib.13.cap 9 q.2.vers.quæres an Confessarij,* Sorb. *in suis annot.ad compend. Mendicantium verb. Moniales,vers.quod præter.*vbi subiungit Confessores ordinarios deputandos ad Confessiones Monialium non subiectarum Episcopis, sed aliis, non ab ipsis Episcopis approbandos esse, sed à Superiore Ordinis, cuius dictum restringit Campan. *in diuersorio Iuris Canon.rub.12.c.16.n.33.*in casu de quo ipse testatur vidisse declarationem à *Sacra Congreg.* quæ censuit ex facultate decreti Concilij *d.c.10.*posse Antistitē dare Coofessorem Monialibus subiectis Regularibus; quæ nulla ex ratione induci possunt vt suis Regularibus peccata confiteantur.

70 Nullam verò auctoritatem, vel iurisdictionem posse sibi Ordinarios vindicare ex decretis Concilij Tridentini in Confessarios Monialium, quæ subiectæ sunt Regularibus, refert decisum Armendar.*in addit.ad recop.legum Nauarræ lib.2.tit.18.l.7. de Relig.n.*88.

71 Hodie tamen aliter se res habet quoad approbationem Confessariorum in Monasteriis Monialium deputandorum ex nouissima Gregorij XV. Constitutione de exemptorum priuilegiis, quæ incipit, *Inscrutabili, sub Dat. Nonis Februarij 1622.* in hæc verba, *Confessores vero siue Regulares, siue Seculares quomodocumque exempti tam ordinarij, quàm extraordinarij ad Confessiones Monialium etiam Regularibus subiectarum audiendas nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo Diœcesano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant, liceatque Episc. ex rationabili causa superiores Regulares admonere, vt huiusmodi Confessores amoueant, iisque superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Episc. facultatem prædictos Confessores amouendi quoties, & quando opus esse iudicauerit.* Hactenus Constitutio, pro cuius explicatione hac de re vide Lötter *de re benef. lib.2.q.24. n.70. cum seq.*

Postmodum *Sacra congreg. Illustrissimorum Cardin. Concilij Tridentini interpretum super prædicta Constit.* inter alia censuit *Confessores extraordinarios Monialium nullatenus posse post d. Constit. illarum Confessiones audire, nisi prius ab Episc. diœcesano idonei iudicentur, & approbentur; ordinarios verò Confessores ante Constitutionis publicationem deputatos posse durante triennio ab eorum deputatione inchoando pergere in Confessionibus Sanctimonialium audiendis absque alio examine, & approbatione Episc. quod si contingat eorum facultas a Sede Apost. vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Episc. examinari, & approbari.* 72

Censuit pariter eadem Sacra Congreg. Superiores Regulares electos, seu deputatos ante ipsius Constit. publicationem, quibus alioquin facultas competebat audiendi Confessiones Monialium sibi subiectarum, posse durante eorum officio pergere sine alia Episc. approbatione in Confessionibus audiendis illarum tantùm, qua sponte ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui post Constitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum officiis, seu dignitatibus expleto iam tempore à Constitutionibus cuiusque Ordinis, vel alias legitime præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam posse Sanctimonialium Confessiones audire, nisi prius a Diœcesano Episc. idonei iudicati, atque approbati fuerint. 73

Regulares generaliter ab Episcopo approbatos ad Confessiones personarum sæcularium audiendas nequaquā censeri approbatos ad audiendas Confessiones Monialium sibi subiectarum, sed egere quoad hoc speciali Episc. approbatione. 74

Regularem ad audiendas Confessiones Monialium vnius monasterij ab Episcopo approbatum, minimè posse audire Confessiones Monialium alterius monasterij. 75

Confessores extraordinarios semel deputatos, atque approbatos ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro vna vice audiendas, haud posse pluries in vim approbationis eiusmodi illarum Confessiones audire, sed ab Episc. toties esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit. 76

Episcopum, cui licet ex rationabili causa iuxta dictam Constit. Superiores Regulares admonere, vt amoueant Confessores Monialium, atque administratores bonorum ad easdem Moniales pertinentium, non teneri eiusmodi causam significare superioribus Regularibus, sed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, quorum conscientias Sacra Congreg. seriò onerauit Hæc omnia in dictis Sacræ Congreg. declarationibus habentur, quas quidem originales præ manibus habui, & postea in Typographia R. Cameræ Apost impressas vidi. 77

Denique obseruandum est constitutos in articulo mortis, etiamsi sint excommunicati, & denuntiati ob hæresim, vel ob aliud quodcumque delictum, & habentes peccata etiamsi enormia & reseruata, posse absolui à quocumque Sacerdote simplici per Conc.Trid. *sess.14. de sacram. Pœnit.cap.7.vers.vt nulla sit reseruatio in articulo mortis*, docent Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.1. c.15 num.1.* Azor.*instit.moral. tr.1.par.* 78

part.1.lib.8.cap.19.q.5. Ceuall. *commun.contra.commu-*
nes q.82.n.61.cum seqq. Gutier. *canon.lib.1.cap... n.59.*
Ioan. à Chape. *de modo.administr.Sacramentu tempore*
pestis, vbi *de Pœnit.quæst.5.& 6.* Cened. *ad Decretal.*
44 *collect.103.n.3. vers.in mortis*, Auila *de censuris p.2.*
c.5.dub.3.disputat 3.concl.4. Sayr. *in simili tract.lib.2.*
cap.18. Suar. *tom.5.disp.11.sect.1.n.14.& tom.4 disp.*
a 6.sect.4. Valent. *tom.4.disp.7.quæst.10.punct.2.* Zam-
bran. *de casibus in articulo mortis, prælud.1.* Bonacin.
de censuris disp.1.quæst.3.punct.3.num.3. & di p.2.q.2.
puncto 2.§.4.num.3.vers.secunda, & de censur.in Bull.
Cœna reseru.disp.1.q.22.puncto 2 à num.9. Paul. Lay-
man. *in Theol.morali,lib.5. tract.6. cap.12.* Philibert.
Marchin. *de bello diuino part.3. cap.3.* Fillioc. *quæst.*
moral.tom.1.tract.7.cap.8.q.8. Coriolan. *de casibus re-*
seruatis, part.1.sect.2. art.16. Homobon. de Bonis *de*
humana vitæ statibus part.1.cap.16.vers.porro, & de
casibus reseru.part.1.cap.1. Ioan. Valer. *de different in-*
ter vtrũque forum,verb.excommunicatio. differ.21. no-
uissimè Torreblanca *in practicab. Iuris spirit.lib.14.*
c.30.num.16. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præce-*
pta,part.2.lib.7.c.1.à num.716. Anton. Ricciul. *de*
iure personarum extra gremium Ecclesiæ existen. lib.5.
c.14.num.18. Villalob. *in sum tom.1. tract.27.claus.1.*
§.12. me citato *in hoc loco* Trulleneh. *in exposit. Deca-*
logi lib.1.cap.3.dub.7.numer.4. In mortis enim articu-
lo nollam esse reseruationem per Concil Trid. *citato*
loco asserunt Gutier. *d.cap.1.numer.58.* Paul. Comitol.
respons.moral.lib.1.q.21.num.1. & q.22.nu.2.& lib.6.
quæst.14.num.3. Valer Reginald *in praxi fori pœnit.*
lib.1.à num.58. Campan. *in diuersorio Iuris Canonici*
rub.1.num.210. Ægid. de Coninch *de Sacram.& cen-*
sur.tom.1.disp.8.num.60. cum seqq Sanch. *in præcepta*
Decalog. tom.1.lib.2.c.13. Petr. de Ledesm. *in sum.*
part.1. de sacram. vbi de Pœnit. c.14. Fernandez *in*
examine Theolog. moralis part.2.c.9 §.18. & part.3.
c.6.§.9.à num.19 Ioan Valer. *de different.inter.vtrum-*
que forũ.verb.Pœnitentia,differ.9. Aloys. Ricc. *in decis.*
Curiæ Archiep.Neapol. decis.20.part.4. plures apud
Cened. *d.collect.24.n.5.*

79 Vnde colligitur posse simplicem Sacerdotem
etiam degradatum, vel excommunicatum,seu irre-
gularem, vel etiam hæreticum, dummodo non sit
subuersionis periculum, constitutos in articulo mor-
tis absoluere. Et probatur ratione adducta à Conci-
lio Trid. *d. sess.14. de sacram. Pœnit.c.17.* dicente in
Ecclesia Dei custoditum semper fuisse, vt nulla sit
reseruatio in articulo mortis,atqoe ideò tunc omnes
Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusuis pec-
catis,& censuris absoluere posse,oe(& hæc est ratio)
hac ipsa occasione aliquis pereat; vbi apertè innuit
Concilium Ecclesiam ratione necessitatis periculi
mortis semper permisisse cuilibet Sacerdoti facul-
tatem absoluendi ab omni peccato, & censura? &
quamuis sacramentum Pœnitentiæ non sit ita ne-
cessarium sicut Baptismus, quia sufficit contritio
ad iustificationem; tamen quia nemo scit vtrum
odio,vel amore sit dignus, & an verè sit attritus, an
contritus, & sacramentum Pœnitentiæ de attrito
facit contritum, Ecclesia ad reddendam securiorem
viam salutis, iure meritò censetur in articulo extre-
mæ necessitatis permittere iurisdictionem omni Sa-
cerdoti etiam excommunicato, præciso, ne alio-
quin ob eorum delicta fideles pœnitentes remedio
saluti iniustè priuentur. Ita Henriq. *in sum.lib.6.*
c.11.§.8. Suar. *de Pœnit. disp. 26.sect.4 & de censur.*
disp.11.sect.1.num.14. Sayr. etiam *de censur.lib.2.c.2.*
num.18. & c.20.n.26. Molin *de Iustit.tom.4.disp.63.*
Cam. *in relect.de Pœnitent.part.5.* Nauar. *in man.c.27.*
num.27. Tolet. *d.c.15. numer.6.* Paul. Comitol. *respons.*
moralium,lib.6.q.27. Azor. *d.p.1.lib.8.c.11 q.12.* Valer.
Regin *d.lib.1.d.60* Ægid de Cooinch *d.tom.2. disp.*
14.à n.234. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.229.n.3.*
& dict. Neapol.decis.26.num.7. part.4. Torreblanca
dict.cap.10.num.18. vbi me refert *in hoc loco* Bonacin.
d. quæst.3. punct.3. num. 3. Fagundez *in quinque Ec-*
clesiæ præcepta præc.2.lib.7.c.1.n.61. nouissimè me ci-
tato *in hoc loco* Bossi. *in discept.moralib.discept.1.n.44.*
Contra S.Thom. *in 4.dist.19. q.1.art.2.quæst.2. ad 3.*
& p.3 q 82.art.7.ad 2. Turrecr. *in c.præter hoc,32.dist.*
Nau. sibi contrarius *in man. cap.26. num.26.* Cou. *in*
c.alma mater p.1.§.6.concl.8. Ioan. Valer. *de differ. in-*
ter vtrumque forum, verb. Excommunicatio differ.23.
vers.secundò dubitant,& verb. Pœnitentia diff.9. Co-
riol. *d.art.16.n.10* existimantes in articulo mortis,&
in extrema necessitate non conuenire hæretico Sa-
cerdoti qoemquam absoluere.

Posse in his terminis simplicem Sacerdotem ab-
soluere constitutum in mortis articulo non solom in
absentia proprij Sacerdotis, seu Soperioris, verùm
etiam quando adest,resoluunt Nau. *conf.15. num.3.de*
pœnit.& remiss. Sa *in aphorismis verb.absolutio,num.3.*
Sayr. *in floribus decis.sub illo tit.de pœnitent. decis.21.*
Marchin. *de bello diuino p.3.c.3. n.11. & 12.* Diana
mor.resol.p.1.tract.de absolut ab hæres.resol.5 Homob.
resp.moral.p.4.super censuras resp.23. Valer. Reginald.
d.lib.1.num.60. Petr. de Ledesma *d.c.14. post 1. concl.*
num.3. Fr. Emman. *in sum.p.1.c.59.concl.3.* Zerol. *in*
praxi pœnit.c.15 quæst.4.& 5. Chapeauil. *de casibus*
reseru.c.7.in fine,fol.60. Ludou de S.Iuan *part.1.sum.*
tract.de pœnit.q.6.ar.6.dub.4. Ioan. Sanc. *in select.disp.*
44.num.5. Coriolan. *d.art.16.num.7.* me citato *in hoc*
loco Bossi. *de Iubil. sect.1. casu 12. num.12.* Vega *in*
summ.tom.1.c.6.casu 10. Ioan. Valer. *d. verb. Excom-*
municatio differ.13.n.1.vers.dubitant tamen, obseruã-
tes consultè facturum esse, qoi præsente suo Paro-
cho,vel Soperiore ab eo potius, quàm ab alio se ab-
solui curet. Quamuis contrarium teneant Suar. *tom.*
4.disp.30.sect.3.num.1. Vgolin *de censuris. tab. 1.c.4.*
§.5. Valent. *tom.4.disp.7.q.10.punct.2.* Anton. Ricciul.
d.c.14.num.20 Benzon. *in speculo Episcop.lib.1. disp.*
1.q.6.ante 2.concl. Param. *de origine Inquisit.lib.3.q.8.*
num.109 Bellon. *de Sacram tom.1.disp.8.dub.2. n.16.*
Azor *d.p.1.lib.8.c.19.q.5.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea*
resol.229. Ægid. de Conineh *disp.8.de pœnit.dub.12.*
num.90. Bonac. *vbi proxime*, Vasq. *tom.de pœnit.q.83.*
art.1.dub.4.n 8. Zambran. *de casibus in art.mortis c.4.*
dub.4.num.1. Molin. *de iust.tom.4. disp.63.nu.2.* Sayr.
de censur.lib.2.cap.20. num.21. Mari. Alter. etiam *de*
censur.tom 1.lib.1.disp.6.cap.6. Duard. *in Bullam Cœnæ*
lib.3.§.2 q.5.à num.11. Floton. *de casib. reseru.p.1.c.4.*
§.19.n.5. Filliuc. *in quæst.moral.tom.1. tract.7.c.8.q.8.*
num.220. Sanch. *d.lib.2.c.11. num.6. & 7.* Molses. *in*
sum.Theologia moralis,tract.7.c.15.num.79. Fagundez
d.c.1.n.19.

Nec in huiusmodi articulo absolutus si conua- 80
lescat,tenetur vt iterum absoluatur, ad Superiorem
accedere;sed bene,si fuerit excommunicatione tunc
irretitus, tenebitur coram Superiore se exhibere,
quod si non faciat, in eandem specie excommuni-
cationem incidet, *cap.eos, de sentent. excom in 6.* vide
Suar. *tom.4.disp.30.sect.3.n.6.& de cens.disp.22.sect.1.*
n.62. Torreblanca *d.lib.14.c.10.num.19.* vbi ait quod
si pœnitens superuiuat, tenetur adire Inquisitorem,
vel Episcopum, cui censura est reseruata, Sayr. *de*
censur.lib.2.c.20. numer.26. Bonacin. *in simili tract.*
disp.1.q.3.p.3.n.13. Mari. Alter. *eod.tract. lib.1.disp.6.*
c.7.& lib.5.disp.22.cap.1.dubit.4. Auil. *eod. tract.p.2.*
cap.7.disp.3.dub.4. Duard. *in Bull.Cœnæ lib.3.§.2.q.3.*
num.6. & 7.q.10. num.17. me citato *in hoc loco* Bossi.

diſcept.2.num.337.cum ſeqq. Melch. Zambran. *in deciſion.pro mortis articulo c.4.de pœnit. dub.4.* vbi *dub.1.* tradit poſſe in articulo mortis abſolui pœnitentem, qui nihil potuit confiteri, ſed tantùm ſigna contritionis oſtendit.

An in articulo mortis, deficiente Sacerdote, clericus non Sacerdos poſſit abſoluere à cenſuris, maximè ab excommunicatione? Affirmatiuam partem tuentur Vgolin. *de cenſur. tab.1. cap.4. §.5. num.6. & de cenſur. Papæ reſeruatis part.3. cap.2.§.2. n.2* Henriq. *in ſum. lib.6.c.9.num.3. & in comment. lit. S. T. & V.* Sayr. *de cenſur. lib.2. cap.21. num.2.* Philibert. Marchin. *de bello diuino p.3. cap.12. num.1.* ea ea ratione, quia cum clericus ſit capax iuriſdictionis abſoluendi à cenſuris, vt in confeſſo eſt, idem fauor animarum, ratione cuius Sacerdoti cuilibet in tali articulo conceditur, ſuadet, vt etiam cenſeatur conceſſa cuilibet capaci etiam non Sacerdoti; cum in vtroque caſu militet eadem ratio, nimirum remedium, & ſalus animarum; nec Concil. *d. loco* aliud inſinuat, dum facit mentionem ſolius Sacerdotis; quia loquitur de Sacramentali abſolutione, tunc in tali articulo exiſtenti neceſſaria. Quare hanc opinionem valdè piam, probabilem, & in praxi ſequendam exiſtimo. Quamuis contrarium voluerint Molin. *de Iuſt. tom. 4. diſp.63. num.3* Suar. *de cenſur. diſp.7. ſect.6.* Auila. *eod. tract. part.2. cap.7. diſp.1. dub.3. concl.1.* Mari. Alter. *in ſimili tract. lib.4 diſp.5. cap.1. verſ. ſupereſt alia dubitatio,* Bonacin. *eod. tract. diſp.1. quæſt.3. puncto 1. num.1.* Coninch. *tom.2. etiam de cenſur. diſp.14. dub. 16. num.236.* Duard. *in Bull. Cœnæ lib.3.§.2. quæſt.5. à num.6.* Laym. *d. tract.5. p.1. cap.1 num.2.*

81 Articulus mortis quis in præſenti materia dicatur differunt Syluest. *verb. abſolutio 1. num.12.* Cou. *in cap. alma, par.1.§.11. num.8.* Vinald. *in candelabro aureo, tit. de abſolut. num.60.* Reginald. *d. lib. 1. num.59.* Soar. *de pœnit diſp.26. ſect.4. num.3.* Graff. *d. cap.13. n.* à latè Gambarupt. *de caſibus reſeruatis, cap.2 à num. 56.* Sanch. *d. cap.13. num.1.* Vaſq. *de pœnit. quæſt.93. art. 1. dub.5. num.2.* Nogn. *in addit. qu.8. art.6. dub.6.* Paul. Sanctor. *de caſibus Papalibus ac Epiſcop. à num.138;* Benen. *in praxi de pœnit. cap.15. quæſito 7.* Bonac. *d. quæſt.7. punct.1. num.1. & d. quæſt.3. punct... num.4.* Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, §.9. dub.3.* Coriolao. *de Caſibus reſeruatis part.1. ſect.2. art.16. à num.2.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, differ. 23. in fine.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tract.7. c. 15. num. 77.* qui reſoluunt mortis articulum dici in præſenti, non ſolum periculum mortis proueniens ex infirmitate, ſed quodlibet probabile periculum mortis, quod contingit, quando adeſt probabile dubium de morte, quæ vt plurimum ſoleat in eo euentu contingere; non igitur poterit ſimplex Sacerdos abſoluere omnem transfretare volentem, ſed credentem, aut dubitantem probabiliter ſe naufragaturum, aut aliàs de vita periclitaturum: ſimiliter non quemlibet obſeſſum ab hoſtibus, ſed telis impugnatum, non quamuis mulierem prægnantem, ſed eam, quæ periclitatur de vita arbitrio prudentis viri. In aliis verò euentibus, ſtrictius intelligendo, dicuntur illi in mortis articulo conſtituti, qui etſi viuant, & viuere poſſint, propter mortem tamen, quam ſecundum veriſimilem Medicorum peritiam, aut periculum, quod ſperant, inſtantem vident, iam ſe morientes arbitrantur. Ita Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. compar.18. num.18.* Benzon. *in ſpeculo Epiſcoporum lib.1. diſp.1 quæſt.6. concl.2.* Bellet. *diſquiſit. cleric. part.1. tit. de diſcip. cleric. §.1. num.52.* Duard. *in Bullam Cœnæ lib.3.§.2 q.2.* nouiſſimè Boſſi. *in diſcept. moralib. diſcept.2. num.6. cum ſeqq.* vbi *à n.14.* de ſuſcipiente longam nauigationem, & *n.16.* de operam dantibus agitationi taurorum, haſtiludio, &c. & *n.17.* de his, qui voluntariè ſe offerunt caſtrandos, & *nu.18.* de obſeſſis, & obſidentibus, & *num.19.* de damnatis ad triremes, & *n.21.* de peſte infectis, vbi *num.28. cum ſeqq.* videtur amplecti cum aliquibus limitationibus illam ſententiam, nempe in loco peſtifero nequaquam omnes, & quoſlibet Sacerdotes, etſi minimè ab Ordinario approbatos, poſſe audire Confeſſiones eorum, qui ibidem reperientur ſani, eoſque abſoluere, ſed tantùm eorum, qui iam peſte ſunt infecti.

De Confeſſione, & eius partibus, ac materia tractant Theologi cum Magiſt. *in 4. diſt.17. cum ſeq* vbi Sot & D.Thom. Syluest. Angel. Tab. Armil. & alij Summiſtæ *verb. Confeſſio.* Luc. Pinell. *de ſacram. Pœnitentia, tract.2. de Confeſſione,* Nugn. *in addit. ad.3. part. quæſt.7 cum ſeq.* Henriq. *in ſum. lib.5.* Angel. Sayr. *de Pœnit.* Suar *de Pœnitent. diſput.21 cum ſeq.* Valentia *tom.4. diſp.7 quæſt.9. cum ſeqq.* Vaſquez *quæſt.91.* Beneuentan. *in praxi de pœnit. cap.10. cum ſeqq.* Franc. Pithigian. *de Sacram. part.2. tract. de pœnit. diſt.17. quæſt. vnica.* Petr. de Ledeſm. *in ſum. part.1. tract. de Sacram. Pœnit. cap.8.* Chamerota *de ſeptem Eccleſiæ Sacram. tract.7. de Confeſſione,* Ægid. de Coninch. *de Sacram. & cenſuris tom.2. diſp.4. à num.27.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.6. à num.28.* Bonacina *de Sacram. diſp.5. de pœnit. ſect.2: de Confeſſ.* Vincent. Mazzol. *in ſua breui regula ad Confeſſarios, & confitentes munus ritè obeundum.* Alexand. Peſant. *in tertia part. de Sacram. quæſt.10.* Iacob de Graffiis *in aureis deciſion. p.1. lib.1. cap.19. cum ſeqq.* Ioan. Maldonat. *tom. 22. de Pœnit. in controuerſ. de Confeſſ.* Marcel. Zambran. *de caſibus in art. mortis, cap.4. de Pœnitent.* Megal. *part.1. inſtit. Confeſſ. lib.5.* Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis tract.7 cap.9. cum ſeqq.* Vincent. Filliuc. *quæſt. moral. tract.6. de Confeſſione,* Galganet. *de Iure publico lib.3 tit 71.* Iul. Lauor. *de Iubilæo part.1. cap.14.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta part.2. lib.3. de qualit. & integritate Confeſſione.* 82

ALLEGATIO XXVI.

Epiſcopi conſenſus, an & quando requirendus ſit in Eccleſiarum, & monaſteriorum ædificatione?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu ædificari non poteſt.*

2 *Epiſcopus locū ædificationis aſſignat, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc poteſt alteri delegari.*

3 *Religioſi exempti ſi in loco non exempto voluerint ædificari Eccleſiam, tenentur Epiſcopi Diœceſani conſenſum requirere.*

4 *In erigendis Regularium Monaſteriis non ſufficit prodictus Epiſcopi conſenſus, niſi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat.*

5 *Epiſcopus, quæ perpendere debeat in huiuſmodi licentia regularibus concedenda, oſtenditur.*

6 *Ordo Minorum de Obſeruantia quod priuilegium habeat, ne alia Monaſteria prope ſua ædificentur.*

7 *Epiſcopi quem modum tenere debent in concedenda licentia, pro monaſteriis nouis ædificandis ordinauit Clem. VIII. in conſtitutione relata.*

8 *Eccleſia, ſiue Monaſterium mutari non poteſt de vno in alium locum ſine licentia Papæ, & Diœceſani.*

9. Abbates

9 *Abbates generales Congregationis Sancti Benedicti Regni Portugaliæ, quod priuilegium super hoc habeant, refertur.*

10 *Priuilegium concessum alicui Religioni ad ædificanda Monasteria sine licentia Ordinarij, an ex non vsu amittatur.*

11 *Priuilegium amittitur per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vsum, inter vnum & alterum modum constituuntur differentia.*

12 Cap. si de terra, & cap accedentibus, de priuileg. & n. 18. *concordantur.*

13 *Priuilegium non amittitur per non vsum, si occasio, & opportunitas non se obtulit vtendi illo.*

14 *Priuilegiarius si occasione oblata suo priuilegio non vtatur, quando illud amittat.*

15 *Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius, quando videatur sufficiens ad priuilegium amittendum.*

16 Cap. cùm accessisset, de constitutionib. *declaratur.*

17 L. 1. & l. 2. C. de iis, qui sponte munera subeunt, lib. 10. *intelligitur.*

18 *Priuilegiatus per non vsum, aut contrarium vsum quonam tempore priuilegio suo renunciare videatur?*

19 *Priuilegia meræ voluntatis per nullum tempus amittuntur.*

20 *Actus meræ voluntatis præscribuntur.*

1 HOc in loco reseruauimus videndum de constructione Ecclesiarum, idest, quibus de causis sit noua Ecclesia construenda, & cuius auctoritate id fiat, quo loco, & quomodo sit ædificanda: quando verò & quomodo consecranda videbimus *allegat. consequenti.* Sciendum est igitur *Primò*, quod pro Ecclesia, seu Monasterio construendo, vel ampliando Religionis fauore cogi potest quilibet ad vendendum domum suam, arg. *l. si quis sepulchrum, ff. de relig. & sumpt. fun.* Cæpol. *de seruit. vrban. præd. cap.* 82. Vincent. de Franchis *decis.* 223. Valenzuela *cons.* 18. *tom.* 4. Cabed. *decis.* 105. *n.* 2. *&* 3. *part.* 2. Valasc. *cons.* 22. *num.* 2. Cancer. *var. resol. part.* 2. *tit. de empt. & vend. num.* 78. Vincent. Carot. *decis.* 26. *n.* 13. Mari. Giurba *decis.* 86. *num.* 3. *&* 7. Matta *de iurisdict. part.* 4. *cent.* 1. *casu* 27. *n.* 3. Mari. Anton. *var. resol. part.* 1. *lib.* 1. *res.* 112. *casu* 24. Morl. *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 9. *de contrah. empt. quæst.* 10. *num.* 8. Gizzarel. *decis.* 38. *nu.* 1. à Ponte *de potestate Proregis. tit. de abundantia ciuit.* §. 4. *n.* 2. Hieron. Leo *Valent. decis.* 90. *num.* 9. *cum seqq.* Bobadil. *in sua politica lib.* 3. *c.* 5. *num* 26. Gasp. Thes. *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 64. *num.* 6. Mari. Antonin. *var. res. lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 29. Guzman. *de euict. quæst.* 52. *num* 19. *cum seqq* latè Hermosill. *ad l.* 3. *gloss.* 1. *num.* 32. *cum multis seqq. tit.* 5. *p.* 5. vbi ampliat ad claustrum, officinas, & viridarium, Capiblanc. *de Baronib. tom.* 2. *super pragmat.* 1. *cap.* 3. *num.* 4. Laurent. de Franchis *de Controu. inter Episc. & Regul. pag.* 112. *in resp ad* 7. Eandem licentiam Episcopi in reædificanda Ecclesia iam diruta, quasi sit noua, requirit Camill. Borel. *de præstantia Regis Cathol. c.* 37. *n.* 10. *cum seqq.* vbi id probat ex *l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verb. oblig.* in qua habetur, quòd quando ædificium est funditus destructum, si reædificatur, dicitur nouum opus, & ex doctrina Doctorũ *in l.* 1. *§. si quis ædificium, ff. de noui oper. nunciat.* dum dicunt, quòd si vetus ædificium est funditus destructum, & reficitur, tunc potest ei nouum opus nunciari, quia dicitur de nouo facere.

Secundò sciendum est, quòd nouam Ecclesiam construere quilibet potest duabus conditionibus obseruatis; vt scilicet alteri Ecclesiæ non inferat præiudicium, *cap. Ecclesia, cum sequentib.* 16. *quæst.* 1. & vt adsit Superioris auctoritas, quæ quidem Ecclesiæ cuilibet ædificandæ dat facultatem non modò simpliciter, sed quandoque etiam in alterius Ecclesiæ præiudicium. Sunt enim causæ, ob quas potest Superioris auctoritas etiam in præiudicium alterius nouam Ecclesiam ædificare, veluti si castrum, aut noua ciuitas sub alterius Ecclesiæ limitibus cõstruatur, cuius incolæ ad priorem Ecclesiam difficile conueniant, arg. *cap. vnic. § fin.* 10. *quæst.* 3. *& cap ad audientiam, de Eccles. ædif.* sicut quandoque etiam ob nimiam distantiam potest alia Ecclesia sub eadem parochia ædificari, *d. c. ad audientiam*, veluti vbi multitudo fidelium excreuit, & Ecclesia vna non sit euidenter sufficiens propter nouarum habitationum distantiam, *cap præcipimus* 16. *quæst.* 1. Et denique ex aliis causis ex temporis qualitate, & situ locorum possunt accedere, noua potest Ecclesia construi, *cap. & temporis, ead. causa & quæst.* Sicut è conuerso contrariis de causis duæ simul vniri, *d. c. & temporis, d. cap. vero § fin.* Si verò sine causa, & auctoritate Pontificis in præiudicium alterius Ecclesia aliqua sit constructa, est destruenda, si præsertim nec præcesserit noui operis nunciatio, iuxta *cap.* 1. *& per tot. de noui operis nunciat.* Præiudicium autem, quod alteri Ecclesiæ inferri potest præter damnum ædificij cohærentis, est participatio sumptuum in constructione, aut expensarum pro sustentatione Rectoris, vel damnum in iurisdictione, aut in oblationibus, quæ fieri solent Ecclesiæ, *d. c. Ecclesiæ cum seqq.* Vbi verò aliquod præiudicium simile nulli generatur Ecclesiæ, potest quilibet in sua proprietate construere Ecclesiam, accedente permissione Episcopi, *d. cap. quicumque*; sine illius enim consensu Ecclesiam ædificari non posse probant text. *in cap. nemo, & in cap. placuit, de consecr. dist.* 1. *& in cap. ad hæc, de religiosis domibus, & in c. cùm olim,* 14. *vers. insuper, de priuileg. Auth. de Eccles. tit. §. si quis autem, collat.* 9. *& auth. de monachis, vers. illud igitur coll.* 1. notant Roch. *de iure patron. verb. construxit, n.* 8. Lambert. *eod. tract. q.* 3. *a.* 9. *princip. p.* 1. *n.* 3. *cum seqq.* Petr. Gregor. *in suis partib. lib.* 2. *tit.* 4. *c.* 5. Selu. *de benefic. part.* 1. *q.* 6. *à n.* 9. Paul. Fusc. *de visitat. lib.* 2. *c.* 10. *numer.* 2. Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Ecclesia, in princip.* idem Petr. Greg. *syntag. iuris lib.* 2. *cap.* 1. *à n.* 10. Piasec. *in praxi noua Episcop. p.* 1. *cap.* 3. *à num.* 1. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib.* 1. *c.* 1. *num.* 7. *& cap.* 24. *num.* 3. *& c.* 25. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut.* 11. Nisi sit locus exemptus à iurisdictione Episcopi in quo Ecclesia ædificanda est, in eo namque nullus potest absque Sedis Apost auctoritate Ecclesiam ædificare, *cap de locorum, cum seqq. de consec. distin.* 1. *cap auctoritate, de priuil. in* 6. sed in locis non exemptis sufficit Episcopi auctoritas, etiamsi persona ædificans sit exempta, *cap. auctoritate*

In ædificanda igitur Ecclesia debet prius Episcopus ciuitatis ad locum accedere, ac atrium, & cœmeterium publicè designare, ibique Crucis Dominicæ signum cum precibus figere, & in faciendis fundamentis ponere primarium lapidem, glos. *verb. veniat. in d. cap nemo*, Azor. *instit. moral p.* 2. *lib.* 9. *c.* 3. *quæs.* 4. vbi etiam resoluit posse Episcopum per se, vel per alium primarium lapidem ponere, & Crucem figere, & *quæst.* 8. tenet posse Episcopum absque rationabili causa nolentem primarium lapidem ponere, & suum consensum præstare, compelli auctoritate superioris Antistitis, videlicet Archiepiscopi, vel Primatis. Vnde religiosissimus Iustinianus Imperator

tor ad sacrorum Canonum exequutionem iussit Ecclesias non nisi Episcopi accedente beneplacito ædificari posse *in rub.auth.vt nullus fabricet Oratorij domus preter volnntatem Episcopi*, Cuiac.aduertit, & Iulianus Patricius *in Constit.* 61. quod postmodum apertius in nigro, asseritur his verbis, *Sancimus igitur, pra omnibus quidem illud fieri, & nulli licentiam esse, neque monasterium, neque Ecclesiam, neque orationis domum incipere ædificare, antequam Ciuitatis Episcopus orationem in loco faciat; & Crucem figat, publicum processum ibi faciens, & causam manifestam omnibus statuens*, adstipulaturque Concil. Agathense *can.* 27. registratum *in c.de monachis* 18. *q.* 2. & Concil. Chalcedonense *act.*11. *can.* 4. registratum *in c.verè* 16.*q.*1.*& in c.quidam* 18.*q.*2.& alia iura in hoc propositum, & ad alias quæstiones conducentia refert Azor.*d.c.*3 *à q.*2.

2 Huiusmodi Episcopi consensus sufficit si tacitus sit, scilicet si Episcopus sciuerit Ecclesiam construi, & non impediuerit, nec cōtradixerit, cum tamen facile potuisset, Selu.*d.q.*6 *num.*11. Azor.*d.c.*3.*q.*6 qui etiam ille *num.* 8. hic verò *q.*5. asserunt consensum Episcopi sufficere si accedat post constructam Ecclesiam.

Vnum adderem in hac materia vtile, quod Episcopus sine rationabili causa non potest impedire quominus fundator, & patronus possit Ecclesiam sufficienter dotatam ad augmentum diuini cultus dilatare, & sumptuosioribus ædificiis exornare, arg. *c. vlt.de testam.* cessant enim rationes ex quibus consensus Episcopi in noua Ecclesia ædificanda, vel funditus destructa reficienda est necessarius, ne scilicet Ecclesia sine dote condecenti construatur, vel reficiatur, vel vt aliis Ecclesiis aliquod præiudicium nō fiat, ita decisum fuit in Sacra Rot.Rom. *in vna Toletan.Capel.Luna* 18.*Februar.*1591. coram *Illustrissimo Mantica*, quæ est in impressis *decis.*131.

3 Amplia procedere etiam in Religiosis exemptis, si in loco non exempto voluerint ædificare Ecclesiam; id enim eos facere non posse sine Episcopi diœcesani consensu probat text. *in cap.auctoritate, de priuileg.lib.*6. notant omnes *in d.cap.cùm olim*, post glos.*verb.reuocari*, si expendas ibi Pontificem Innocentium III. in fine pronuntiasse monasterium exemptum esse, & liberum à iurisdictione, & obedientia Episcoporum ex priuilegiis concessis à Romanis Pontificibus prædecessoribus suis; & tamen Ecclesias in Leiriensi Castro, & aliis locis fundatas sine Episcopi Colimbriensis assensu in eiusdem Episcopi, & suæ Ecclesiæ ius reuocandas explicat ibi Hostien.& Cardin.*num.*3. Anton.*num.*56. Abb.*n.*9. & Socin. *num.* 19. nouissimè decidit Concil. Trid. *sess.*25.*de Regular.c.*3.*in fine*, ibi, *Nec de cætero similia loca tam mulierum, quàm virorum sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta.* de quo Fr.Emman *quæst.Regular.tom.*1.*q.*23.*a.*7.*& tom.*2.*q.*49.*a.*3. Piasec.*in praxi Episc.p.*1.*verb.Monachi*, § 1. *&* 2. Fr.Ioan.de la Cruz *de statu Religionis lib.*2.*c.*8. Piasec.*in praxi Episcop.part.*2.*c.*3.*num.*47. Rot.apud Farinac.*decis.*745.*p.*2.*recent.* Aloys.Ricc.*in decis.Curia Archiepiscop.Neapol.p.*1.*decis.*182.*num.*4.*& p.*2.*decision.*75. Campanil.*in diuersor. Iuris Canon.rub.*11.*c.*13.*numer.*80.*&* 81. Fr.Ludouic.Miranda *in man. Prælat.tom.*1.*quæst.*33.*art.*1.*concl.*3. Erasm.à Cochier. *in tract.de iurisdict.Ordin.in exemptos, p.*1.*q.*36. Hieron.Roder.*in compendio quæst.Regul.resol.*55.*n.*3 nouissimè Tamburin. *de iure Abbatissae.disp.*33.*quæs.*1. *num.*2. vbi etiam quòd Vicarius generalis non poterit sine speciali mandato Episcopi licentiam ædificandi noua monasteria in loco diœcesis concedere, nouissimè me citato *in hoc loco* sapientissimus D. Larrea *decis.Granatens.tom.*2.*decis.*97.*n.*16. Si tamen exemptus ædificet in loco exempto sine licentia, totum acquiritur Episcopo cum fructibus, Franc. *in cap.auctoritate, num.*2. *de priuileg.lib.*6. Fum.*verb. exemptio, numer.*10. Anton.de Frætis *de iurisdict. Episcopi*, *cap.*1, *numer.*3. *&* 4. quos refert, & sequitur Cochier.*de iurisdict.Ordin.in exemptos, part.*2. *q.*45. *num.*30.

Verùm prædictus Episcopi consensus non sufficit in erigendis Regularium monasteriis, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat, nam *in c.* 1. *de excessibus Prælator lib.*6. *& in c.vnic. de religiosis dom eod.lib.* statutum est ne Prælati Religionum recipere valeant Conuentum aliquem, seu locum absque Sedis Apostolicæ speciali indulgentia, non obstantibus quibuscumque priuilegiis, si de huiusmodi prohibitione non fecerint specialem mentionem. Nec Concil.Trident.*d.sess.c.*3.*in fin.* abrogauit dispositionem Iuris communis, sed præterea indixit, vt altera quoque adhiberetur Episcopo loci, & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem referunt Zerol. *in praxi Episc. d.* §. 2. & Campanil. *dict.num.* 80. *in fine.* Fratres igitur Ordinis Carmelitarum discalceatorum obtinuerunt, vt vbique de sola licentia Ordinarij possent noua construere Monasteria ex concessione S.D.Paul. V. felicis record. *Constit.*10 incip.*ad Ecclesia de ann.*1605 & Monachi Congreg B.Mariæ Fuliensis ex concessione eiusdem Pauli V.*Const.*5. incip.*Monasterio* 1608. Ac etiam Superiores Congregat.Cleric. Regularium S.Pauli decollati ex concessione eiusdem Paul V. *Const.*64. incip.*Ecclesia de ann.*1610. quæ omnia suprà relata post primam huius tract. impressionem ab hoc loco tacite desumpsit Aloys.Ricc *in decis. Curia Archiep. Neapol.decis.*168.*p.*4.& Lezana *in sum. quæst.Regul. cap.*9.*num.*44. Vide non sunt audiendi Sorb.*ad compendium Mendicantium verb. ædificare in sua annot. vers.circa*, §.20.& Fr.Emman.*dict.*49. *a.*3. *cum seqq.* existimantes Episcopi tantùm licentiam esse necessariam. 4

Aduertendum maximè est *Sacram Congreg. Illustrissimorum DD. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum* Gregorio XV. approbante *sub die* 17. *Augusti* 1621. reuocasse prædictas & quascumque alias licentias à Paulo V concessas erigendi nouos Conuentus, volens quòd de cætero non erigantur, nisi in eorum quolibet saltem duodecim Fratres, ac Monachi, seu Religiosi habitare, atque ex redditibus, &c refert Castellin.*de elect. cap.*15. *in fine.* Postea S.D.N.Vrbanus VIII. per suum Breue incip. *Romanus Pontifex*; *sub Dat.*28.*Augusti* 1624. multa tulit circa modum erectionis nouorum Conuentuum, reuocatque licentias quascumque, cuius meminerunt Castellin. *in addit. ad d.tract. de elect. pag.*501. Laurent. de Franchis *de controuers. inter Episcopos & Regulares pag.*103.& Tambur.*d.disp.*34. *q.*1.*in fine.* Breuis autem tenor talis est, vt sequitur. *Romanus Pontifex*, &c. *Cum itaque sicut nobis innotuit, complures licentia, siue facultates à nonnullis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris per diuersos Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum Regularium institutorum Superiores, seu alios eorum nomine, vbique locorum monasteria, domos, Collegia, Conuictus & alia loca Regularia quouis nomine nuncupata, seruata duntaxat sacrorum Canonum, & Concil.Trid. decretorum forma de sola Ordinarij licentia huiusmodi, & contra decreta à Sede Apost. super præmissis edita fundandi, erigendi, instituendi importunis precibus, seu etiam Motu proprio, vel aliàs obtenta.*

&

& extorta fuerint. Idcirco Nos omnes, & quascumque licentias, ac facultates huiusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quam in huiusmodi forma Breuis desuper expeditas, earumque tenores etiam veriores pro præsentibus, &c. ac si specificè & sigillatim exprimerentur, & insererentur, pro plenè & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habent, iustis de causis animum nostrum mouentibus, Motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa sciẽtia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes, & quascumque licentias, & facultates huiusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quam in eadem forma Breuis expeditas, omniaque & singula in eis quomodolibet contenta & expressa, etiam quoad erectiones, fundationes, & institutiones monasteriorum, Collegiorum, Domorum, Conuentuum, & aliorũ Regularium locorum huiusmodi, quæ suum nondum sortita sunt effectum, tenore præsentium perpetuò reuocamus, cassamus, abrogamus, & annullamus, viribusque, & effectu prorsus euacuamus. Præterea Ordinum etiã Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorũ institutorum Regularium Superioribus quocumque nomine nuncupatis, cæterisque personis, ad quas spectat, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub priuatione vocis actiuæ & passiuæ, necnon officiorũ quorumcumque, ac inhabilitatis ad illa, & alia in futurum obtinenda, necnon etiam excommunicationis ipso facto incurrendæ pœnis, interdicimus, & prohibemus ne licentiarum, seu facultatum per Nos, vt præfertur, reuocatarum, & annullatarum, siue alio quouis prætextu, vel causa, etiam quantumuis priuilegiata, noua Monasteria, Collegia, Domos, Conuentus, & alia loca Regularia huiusmodi, nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac seruata in omnibus, & per omnia sacrorum Canonum, & Concil. Trid. necnon Constitutionis felicis record. Clementis VIII. quæ incipit, Quoniam ad institutam. sub Dat. Romæ apud S. Marcum sub annulo Piscatoris die 23. Iunij 1603. ac decretorum de mandato eiusdem Clementis, necnon similis mem. Gregorij XV. Romanorum Pont. prædecessorum desuper editorum forma recipere, erigere, fundare, seu alias quomodolibet instituere, seu incepta finire, & absoluere audeant, seu præsumant, decernentes, &c. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris, die 28. Augusti 1624. Pontificatus nostri anno secundo V. Theatinus.

5 In concedenda huiusmodi licentia debet Episcopus maximè attendere si monasterium, aut alterius cuiuscumque erectio præiudicet quoquo modo Ecclesiæ parochiali; eo namque casu assentiri minime debet, & Curato licet contradicere, audiendusque est in sua prætensione, ex Guid. Pap. *decis.* 370. Deinde intueri debet si locus erigendus, & construendus vicinus sit, & propinquus alteri ob Clementis IV san-
6 ctionem secundam, mandantem ne cuiquam Mendicanti erigere liceat locum, & ædificare monasteriom intra cannas ter centum ab alio Ordinis Minorum de Obseruantia: successiuo autem tempore ipsiusmet Papæ Clementis *in Const.* 3. restrictum fuit sopradictum spatiom ad cannas centum quadraginta per aërem mensurandas, cuius restrictionem postmodum Iulius II. *in sua Constit.* 2. declarauit non debere nocere eisdem Fratribus Minoribus, sed in odium aliorum inductam fuisse, ac propterea respectu eorumdem Minorum de Obseruantia vigeat prior Clementis sanctio, vt ab eorum locis tercentum cannarum spatio distare etiam hodie debeat alter locus à Regolaribus alterius Ordinis Mendicantis erigendus, quamuis & prædicti Minores de Obseruantia possint, dummodo centum tantum quadraginta distent ab altero Mendicantis Ordinis monasterio; de quo vide Sorbum *in compendio priuilegior. Mendicant. in annotat. super verb. ædificare, vers. quoad dispositionem, §.1.* Confect. *in lib. priuilegiorum Mendicant. tit. 3. c. 3.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 8. art. 3. & tom. 2. q. 49. art 5.* Fr. Miranda *dict. q. 33. art. 4.* Aduertit Lauren. de Peirinis *in formul. Regul in fine, num. 3. pag.* 524. huiusmodi cannarum mensurationem esse intelligendam in oppidis, & locis paruis, non in magnis, & populatis vrbibus, quia in his cessat ratio dictæ prohibitionis quæ fuit ne vnus Conuentus esset impedimẽto, & detrimento alteri: & tandem idem P. de Peirinis ita concludit. *Nomine tamen ciuitatum magnarum hoc loco nõ puto venire suburbia, quoad Conuentus in ipsis suburbiis existentes, nam in his posset militare ratio prædicta, nisi forsè suburbia essent magna & populata: vnde in hoc casu puto valere arbitramentum illud quod Episcopis reliquit Clemens VIII. Et aduerto quod hoc casu debent Episcopi considerare non solum interesse, & damnum temporale Conuentuum iam fabricatorum, sed etiã subiectionem, quam illis afferunt, quæ pretio inæstimabilis est, & ad damnum etiam temporale refertur*, &c. Hac de re emanauit declaratio *sacra Congregat.* in controuersia exorta inter Fratres Ordinis S. Dominici & Fratres S. Augustini Congregationis Lombardiæ, & Fratres Carmelitas Discalceatos Saonen. super eo, quòd prohibenda sit constructio noui Conuentus per ipsos Carmelitas discalceatos intra mœnia eiusdem ciuitatis nuper cœpta, cum ex illius nimia propinquitate grauia exoririẽtur præiudicia Conuentibus prædictis Fratrum S. Dominici, & S. Augustini Congregationis antecedentis, rebusque aliis. *S. Congregatio Cardinalium negotiis Regularium præposita, Eminentissimo Bentiuolio referente, partibus auditis, ac re mature discussa, censuit iniungendum esse Fratribus Carmelitis discalceatis prædictis, prout præsentis decreti virtute iniungit, vt omnino recedant à prædicto loco, vbi nouum sui Ordinis Conuentum fundare cœperant, neque in alio loco eiusdem ciuitatis illum erigere valeant, nisi seruata forma, & adimpletis omnibus conditionibus contentis in constitutionibus, & decretis Apostolicis, ac præsertim in decreto S. D. N. super erectione nouorum Conuentuum nuper edito. Romæ die 14. Decembris* 1615. M. Card. Ginettus. Adde Rot. *in Iannen domorum* 20. *Decembr.* 1610 coram Patriarcha *Manzanedo*, in qua fuit dictum Regulares conducentes semel domum intra 140. cannas à monasteriis, & domibus aliorum Regularium, istis scientibus, & patientibus acquirere quasi possessionem contra illud ius generale, quod habent Religiosi prohibendi ne intra 140. cannas ab eorum domibus monasteria construantur, refert Ferentil. ad Buratt. *decis.* 691. *num.* 14. Quem autem modum tenere debeant Episcopi in concedenda licentia pro monasteriis nouis ædificandis, ordinauit Clemens VIII. in Constitutione sua, quæ habetur *in Bullario nouo, tomo 2. pag. 146. & in ord.* 99 est prout sequitur.

Quoniam ad instientam Regularium locorum, & per- 7
sonarum reformationem permouendam, & conseruandã maximè pertinet, vt in quibusque Domibus, & Monasteriis is tantũ numerus Religiosorum, qui commode ibidem ali possint, contineatur, ac eò pariter spectet, vt in quibusq; ciuitatibus, & locis noua domus, & monasteria, præsertim Mendicantium non erigantur, nisi in eisdem ciuitatibus, & locis aliarum Domorum, & Monasteriorum in eis existentium habita ratione commode sustentari posse dignoscatur. Hoc igitur Nos consideratione ducti, & in præmissis pro nostro Pastorali munere opportunè prouidere volentes, Motu proprio, & ex certa nostra sciẽtia, ac matura deliberatione, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, ex voto etiam S.R.E. Cardinalium super

per consultationibus, & negotiis Episcoporum, & regularium praepositorum, harum serie declaramus locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos conuentus cuiusque etiam Mendicantium Ordinis in ciuitatibus, & locis eorum ordinariae iurisdictioni subiectis erigendos impartiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu procuratoribus, & aliis interesse habentibus, & causa seruatis seruandis cognita constiterit in eisdem ciuitatibus, & locis nouos huiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse. Si verò ab eis in huiusmodi causis, & sententiis ad Nos, & Apost. Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios, tandiu erectionem nouorum Conuentuum suspendere debere, quousque à Nobis, & Apost. Sede in eadem causa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca vniuersis venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis per praesentes in virtute Sanctae obedientiae districtè praecipiendo mandamus, vt praesentes nostras litteras obseruent, & obseruari curent, & faciant, non obstantibus, &c. Dat. Romae apud S. Marcũ, sub annulo Piscatoris die 23. Iulij 1603. Pont. sui anno 12. refert Laurent. de Franchis *de controu. inter Episcop. & Regul. pag. 97* vbi *pag. 111. in resp. ad 3.* resoluit hanc Bullam Clementis VIII. de non concedenda licentia Mendicantibus noua aedificare Monasteria, non comprehendere hospitia, & *in resp. ad 4.* tenet attenta eadem Clementis VIII. Constitutione Episcopum concedere non posse licentiam construendi noua monasteria absque causae cognitione, & *in respons. 18. pag. 115.* resoluit quòd construens monasterium, vel Ecclesiam sine consensu Episcopi non potest illud postea destrui facere. Aduertit Gratian. *disceptat. forens. cap. 517. num. 18.* quòd Ordinarius non potest licentiam impartiri, nisi vocatis Prioribus aliorum Conuentuum in eadem ciuitate existentium, & causa cognita constiterit dictos nouos Conuentus erigendos commodè sustentari posse sine aliorum detrimento, addit hoc de forma praecedere debere.

Verùm quia Religiosi plura Monasteria aedificabant, quae deinde sustentari non valebant, huic incommodo in parte voluit bonae mem. Paulus V. *decreto suo*, incip. *Sanctissimus in Christo, die 4. Decembris 1605.* quod refert. Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 117.* & Tamburin. *d. disp. 34. quaest. 1. n. 3.* Deinde Gregorius XV. *alio decreto, sub dat. die 17. August. 1622.* innouans dictam Constitut. Clementis VIII. prohibuit vt in quacumque ciuitate, oppido, seu quocumque loco monasteria non erigantur, nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, atque ex redditibus, & consuetis eleemosynis sustentari valeant, quod decretum refert Laurent. de Franchis *vbi suprà pag. 101.* Nouissimè tandem *Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardinalium Concil. Trident. interpretum S. D. N. Vrbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa prohibuit, ne deinceps Monasterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium nullibi recipiatur, nisi praeter alia ad id requisita, in singulis eiusmodi locis duodecim saltem Fratres, aut Monachi, seu Religiosi degere, & ex redditibus, & consuetis eleemosynis, detractis omnibus, vt supra, detrahendis, competenter sustentari valeant ad praescriptum decreti felic. record. Gregorij XV. hac de re acti. Alioquin Monasteria, & loca huiusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, vt supra sustentari, atque inhabitare non potuerint, & acta non inhabitauerint, Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodae iurisdictioni subiecta esse intelligantur*

Circa erectionem monasteriorum Monialium determinatum est à *sacra Congregat. eminentissimorum Cardinal. super Episcopos & Regulares. Primò* ne erigantur noua monasteria, quibus ad minus 300. scutorum redditus annus non assignetur pro duodecim sustentandis. *Secundò*, ne erigatur sine consensu Ordinarij. *Tertiò*, ne sine speciali Sedis Apostol. indulto. *Quartò*, ne erigantur nisi in locis muro cinctis, & vbi copia Confessariorum adest, & facultas conducendi Confessarium aliunde. *Quintò*, ne erigantur in his locis, in quibus monasteria prius erecta laborant inopia. *Sexto.* quod prope monasteria tollantur omnes arbores altae. *Septimò*, quòd in collocutorio nullo modo sit porta, per quam aditus sit in monasteria. Ita Lezana *in sum. quaest. Regul. c. 25. n. 43. vers. citato.* Gauant. *in man. Episcop. verb. Monialium monasteria.*

Ecclesia, siue Monasterium mutari non potest de vno in alium locum sine licentia Papae, & dioecesani, vt probat text *in d. cap. vnic. de excess. Praelat. in 6.* vbi Bonifac. VIII. aequaliter, & pariformiter loquitur de Monasteriorum mutatione, & de erectione, constructione, siue noua aedificatione, ibi, *seu hactenus recepta mutare*: quare ita resoluit Laurẽt de Franchis *d. tract. pag. 311. in resp. ad 1.* Neque Concil Trident. praedicti text. constitutionem reuocat; solummodo enim ait quòd de caetero similia loca non erigantur sine Episcopi, in cuius dioecesi erigenda sunt, licentia prius obtenta, & sic nullam mentionem faciens de locorum mutatione, videtur voluisse, vt id remaneret in dispositione Iuris communis. argum. text. *in l. commodissimè ff de liberis, & posth. & l. cum praetor. ff. de iudic. & l. si cum dotem, ff. soluto matr.* cum similibus citati *in libello de principiis vtriusque Iuris, lit. C. num. 4.* De iure autem communi id ipsum clare deciditur *in cap si quis vult. 16. q. vlt.* ibi, *Si quis vult Monasterium suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consilio Episcopi. & Fratrum suorum. & dimittat Presbyterum in priori loco ad ministeria Ecclesiae.* vide Fr. Emman. *quaest. Regul. tom. 1. q. 23. art. 7.* Portel. *in dub. Regul. verb. monasterium n. 5 & 7.* Diana *resol. moral p. 3. tract. 1. resol. 136.* Flau. Cherubin. *in compendio Bullarij, tom. 3. Bulla 99.* Fr. Hieron. Rodericic. *in compendio quaest. Regul. res. 55. num. 4.* Cardinal. Thusc. *lit. M. concl. 195. nu. 1.* me citato *in hoc loco* D. Larrea *d. dec. 97. n. 25.* qui omnes resoluunt oportere nouam licentiam Episcopi ad Monasterij translationem, Aloys. Ricc. *in decis. Curiae Archiep. Neapol. decis. 168. p. 4.* 8

Speciali igitur priuilegio Sixtus V Pontifex Max. *an. Domini 1587. 7. Kalend. Decembris, Pont. sui an. 3.* concessit Abbati Generali Cong S. Benedicti nostri Regni Portugaliae, cum consilio, & assensu Capituli Generalis, *vt Monasteria dictae Congregationis, quae in locis incommodis, & minus populosis reperiuntur, ad commodiora loca, vbi Monachorum doctrina, & vita exempla populo Christiano, magis vtilia futura sint, & fructuosa; propria auctoritate (Ordinariorum locorum, vel cuiuslibet alterius licentia minimè requisita) cum eorum Monachis, supellectilibus, paramentis, & ornamentis, aliisque rebus necessariis, transferre, & mutare possit, ac fructus, redditus, & prouentus eorundem Monasteriorum, seu cuiuslibet eorum, vel illorũ partem, Generalis, & Capituli praedictorũ arbitrio, alij. seu aliis eiusdem Congregationis Monasteriis, magis indigentibus, perpetuò, vel ad tempus (etiam renuentibus Abbatibus* 9

Monaste

Monasteriorum eorundem, & quibusuis aliis personis) applicare, & assignare. Prouiso tamen, quod animarum cura personarum secularium incumbens Abbatibus, & conuentibus Monasteriorum transferendorum huiusmodi, nullatenus obliuiscatur, sed per Monachos dictæ Congregationis regulares, vel Presbyteros seculares idoneos, & ab Ordinariis probatos, laudabiliter exerceatur, libere, & licitè valeant, plenam, & liberam Apostolica auctoritate, eorundem tenore præsentium, licentiam concessis, & facultatem, non obstantibus, &c. refert Fr Miranda *dict. quæst 33. artic. 1. conclus. 2.* Quid si Regulares vellent solummodo ampliare sua monasteria? Dic licentiam non esse necessariam, quia additamentum diiudicatur, sicut antiquum monasterium, cui additur. Ita per text. *in cap. fin. de concess. preben.* resoluunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 49. art. 9.* Laurent. de Franch. *vbi suprà pag. 310 in fine in resp. ad 2.*

10 Vtrùm verò priuilegium concessum alicui Religioni ad ædificãda monasteria sine licentia Ordinarij, ex non vsu amittatur? Hanc quæst. ponit Miranda *dict. q. 33. art. 3.* & eam resoluit sequenti concl. *quando arbitrium, seu libera facultas aliquid faciendi priuilegiato concessa refertur ad priuilegium, vt si dicatur. Concedimus tibi priuilegium ædificandi, si volueris, vel, ad libitum voluntatis tuæ, tunc priuilegium ex non vsu per decennium amittitur, quia facultas refertur ad priuilegium: at si facultas ædificandi non refertur ad priuilegium, sed ad personam, seu ad priuilegiatum, & ad tempus, vt si dicatur: Concedimus tibi priuilegium ædificandi monasteria cum volueris, aut quandocumque volueris, tunc priuilegium intelligetur esse perpetuum, & non amittitur ex non vsu per decennium, neque per vllum tempus, præsertim si per illud decennium nulla sese obtulerat ædificandi occasio.* Hæc Miranda *dicto loco.* Sed quia ad plures quæstiones decidendas deseruit huius dubij resolutio, illud pleniùs discutiendum puto.

11 Priuilegium igitur potest amitti per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vsum, inter vnum, & alterum casum plores reperiuntur, & notabiles differentiæ. *Prima* est, quod quando priuilegium amittitur per modum præscriptionis, propriè non amittitur ex voluntate eius, ad quem pertinebat, sed ex potestate, & dispositione legis, iuxta verum intellectum text *in l. alienationis 28 ff. de verbor. significat.* ibi, *vix enim est*, &c. de quo agit Balbus *de præscriptionibus, part. 5 num. 33.* Pinel. *in authenc. nisi numer. 29. C. de bonis mater.* & alij. de quibus Alfan. *collect.* 814. At verò modus renunciationis necessariò supponit expressum, vel tacitum renunciantis consensum, ex iis quæ Flamin. *de resign. lib. 1. q. 1.* & hanc differentiam post *gloss. 1. in vers. vel dic, in cap. vlt. 16. quæst. 4* notauit latè explicans Suar. *de leg. lib. 8. cap. 34. à num. 6.* Deinde secunda differentia est, quòd scilicet præscriptio semper supponit, & requirit factum, & possessionem ex parte eius, qui contra priuilegiarium præscribit per tempus à lege definitum, iuxta definitionem præscriptionis, seu vsucapionis, de qua *in l. 3. ff. de vsuc.* text. optimus *in l. nec vtilem*, ibi, *cum sit iniquissimum, auferre domino quod vsus non abstulit, ff. ex quibus causis maiores.* At verò renũtiatio nõ requirit huiusmodi factum, nec possessionem ex parte aduersarij, sed sufficit, quod ex parte ipsius priuilegiarij interueniat factum, vel causa aliqua, ex qua sufficienter colligatur voluisse priuilegium suum amittere, vel renunciare, vt probat text. *in l. in princip.* ibi, *certo tempore non vtendo pereunt, ff. de seruitut. vrbanorum*, cum similibus, de quibus Gilchen *de præscript. pa t. membr. 2. cap. 3. à. num. 27.* ex quibus clarè intelligitur aliud esse acquiri rem vsu, & facto possessoris, vel amitti ex non vsu domini, absque facto possessoris.

Quibus sic præhabitis intelliges, & concordabis 12
text. *in c. si de terra*, & text. *in cap. accedentibus 15. de priuileg.* quia ille agit de sola amissione priuilegij per modum tacitæ renunciationis, quæ deducitur ex non vsu, seu magis contrario vsu eiusdem priuilegiarij; & ideò meritò non exigit tempus in præscriptionibus necessarium, vt clare Pontifex significat, ibi, *priuilegio tamen indulto tanto tempore vel ia detrahere voluistis*, atque ita interpretatur *ibi* Ioan. Andr. & Cardin. At verò text. iste, scilicet *in d. cap. accedentibus*, de vera, & propria agit præscriptione: ideoque vt per eam Monasterium amittat suum priuilegium quadraginta annos requirit, iuxta generalem regulam text. *in cap. de quarta*, cum similibus, *de præscript.* Pro vtriusque decisionis differentia considerari potest, quod Cistercienses *in d. cap. si de terra*, per triginta annos contra formam sui priuilegij decimas persoluerunt Canonicis, ad quos de Iure communi pertinebant, & ideò ex parte Canonicorum, vt sibi ius earum decimarum acquirerent, nulla erat præscriptio necessaria, sed sufficiebat, quòd priuilegium cesset per renuntiationem, vel amissionem, vel alium quemcumque modum vt eo cessante secundum Ius commune decimæ remaneant penes Ecclesiam Parochialem, iuxta regulam tex *in cap. vlt. de Paroch.* Sed *in d. cap. accedentibus*, Templarij per quadraginta annos persoluerunt decimas contra suum priuilegium Monachis quibusdam, ad quos de Iure communi non pertinebant, & ideò vt eas Monachi acquirere, & exigere possint, non sufficiebat renunciatio Templariorum, seu amissio ex parte ipsorum sed necessaria fuit præscriptio legitima, & completa, per quam contra Ius commune eas acquirant; planum verò est completam non esse præscriptionẽ contra Ecclesias minori spatio, quàm quadraginta annorum, iuxta *d. cap. de quarta*, cum similibus. Neque contra hunc intellectum obstat ratio, quam reddit text. *in eod. cap. accedentibus*, ibi, *cùm enim tanto tempore contra indulta priuileg a decimas soluerint, eis renunciasse tacitè præsumeatur*, quæ verba apertè videntur significare decisionem Pontificis non fundari in præscriptione, seu possessione Monachorum, sed solum in renunciatione priuilegij resultante ex non vsu ipsorum Templariorum, quibus competebat: quia facilè respondetur, si diligentius vtriusque text. verba videantur; nam *in d. cap. si de terra*, solummodo Pontifex expendit contrarium vsum priuilegiorum, patet ibi. *per triginta annos eis decimas persoluistis*, & deinde in ratione solum expendit tacitam renunciationem eorundem, ibi, *vobis detrahere voluistis*; at verò *in dict. cap. accedentibus*, principaliter expendit vsum, & possessionem Monasterij contra priuilegiarios, recipiendo ab eis decimas, patet, ibi. *diu quietè possederunt*, & ibi *per quadraginta annos, & amplius pacificè possedissent*; & in decisione, ibi. *decimas de terris prædictis per quadraginta annos continuè perceperis.* quæ omnia apertè significant respexisse Pontificem principaliter vsum, & possessionem Monachorum percipientium decimas à Templariis, contra formam sui priuilegij, ac ita veram, ac propriam præscriptionem ex parte Monasterij possidentis: quamuis etiam in ratione expendat tacitam renonciationem priuilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacificè persoluentes, priuilegio, quo ab illis soluendis exempti erant, videntur renunciasse, in consequentiam scilicet pacificæ possessionis, & iuris per eam Monachis præscribentibus acquisiti,

acquiſiti, vt regulare eſt in quacumque præſcriptione iuxta regul. *l. alienationis* 28. cum ſimilibus, *ff. de verb. ſignif.*

13 Deueniendum igitur, & propiùs accedendo ad quæſtionem noſtram de amiſſione priuilegij per non vſum, vel de eo amittendo per contrarium vſum dico, quòd in priori caſu de non vſu ſciendum eſt, an ſi occaſio, & opportunitas ſe non obtulerit, pro qua priuilegium datum eſt; hac enim non data ſi priuilegiatus eo minimè vtatur, certum eſt nullo vnquam tempore amitti, vt probatur ex regula text. *in l. & Atiliceinus, ff. de ſeruitutibus ruſticor. præd.* cum ſimilibus, de quibus Molina *de primogen. lib. 1. c. 6. à*
14 *num.* 12. & probat. Suar. *d. c.* 34. *numer.* 4.†. Si autem vtendi occaſione ablata non vtatur priuilegiarius ſuo priuilegio, illud amittit duplici ex capite; vel præſcriptionis, vel tacitæ renunciationis; concurrentibus ſcilicet qualitatibus omnibus: quæ in renunciatione expreſſa requiruntur, & ſufficere potuerunt, ideſt, quod ſcienter voluntariè non vtatur, & poteſtatem habeat renunciandi, iuxta text *in cap. cū ſuper, de offic. delegat.* In alio verò caſu de amiſſione priuilegij per contrarium vſum regula certa eſt, & indubitata, quòd per illum, cæteris circunſtantiis neceſſariis concurrentibus, admittitur, gloſſ. per text. ibi *in c. gratum, verb. receſſum, de offic. delegat.* recepta, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumption.* 41. *num.* 3. Dicitur autem in propoſito contrarius vſus propriè in priuilegiis circa actus negatiuos, vt in exemplo text. *in d. c. ſi de terra*, de non ſoluendis decimis, aut tributis; ſi enim priuilegiatus actionem exerceat directè contrariam vbique exemptioni per priuilegium conceſſæ, veluti ſoluendo decimas, vel munera ſubeundo, à quibus priuilegio exemptus eſt, ei renunciare videtur, ac ſubinde rectè dicitur per contrarium vſum illud amittere, iuxta *l. 2. C. de iure domini*. Dixi *per actum directè contrarium exemptioni per priuilegium conceſſæ*; quia nō ſufficit puta omiſſio, ſed requiritur, quòd priuilegiatus actum gerat, tanquam ex neceſſitate, vel obligatione; patet in quotidiano exemplo, vt ſi quis Bulla, vel priuilegio à ieiunij præcepto liber ſit, ſi enim in diebus, qui præcepti non ſunt, ieiunauerit, minimè dici poteſt actum facere priuilegio contrarium; vel ſi in diebus Quadrageſimæ cauſa deuotionis ieiunet: cum priuilegium habeat, quod ex præcepto non teneatur; eo enim modo ieiunantes actum ex neceſſitate non faciunt, & ideò ex illo nunquam cenſetur amiſſum priuilegium.

15 Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarium factus à priuilegiariis ſcientibus videtur ſufficere ad priuilegium amittendum, iuxta text. *in c. cum acceſſiſſet, de conſtitut. & in c. ex ore, ante fin. de iis, quæ fiunt à maiori parte Capituli*, ibi, *per hoc quod dictus H. reuerentiam exhiboit, quæ debetur Præpoſito, iuri ſuo renunciaſſe videtur*, &c. text. optimus, vbi notauit Bart. *in ſom. in l. 2. C. de iure domini impetrando, & in l. 3. C. qui ſponte publica munera ſubeunt, lib.* 10 ex quibus Iuribus, & aliis, de quibus Rebuff. *de decimis quæſt.* 23. *num.* 113. & Card. Thuſc. *tom.* 6. *lit. P. concl.* 656. *num.* 10. conſtituunt Doctores differentiam inter perſonas priuatas, quæ priuilegio ſuo liberè poſſunt renunciare, & inter alias, quæ huiuſmodi libertatem non habent; itavt in illis ſufficiat vnicus actus contrauentionis, in his verò minimè. Ita Abb. *in d. c. cum acceſſiſſet, num.* 6. & 8. & Felin. *num.* 28. *reg.* 3. & *num.* 19. *limit.* 3. Sed meliùs Suar. *d. lib.* 8. *c.* 35. *n.* 12. *cum ſeqq.* contendit etiam contrarium vſum priuatorum non inducere amiſſionem priuilegij quoad futurum tempus, quamuis inducere fateatur denūtiationem, quoad illum actum particularem, vel cauſam, in qua facit contra priuilegium, & ita vnicum actum nunquam ſufficere, ex eo quia quoties in aliquo actu, alia, quàm renunciationis capi poteſt coniectura, ea potius ſumenda eſt, quam renunciationis, iuxta regulam *c. ſuper eo renunciat.* cum ſimilibus, de quibus Gutier. *de iuramento confirmat. part. 3. c.* 19. *numer.* 21. & ex ea ratione, quod ſemper renunciatio præſumitur, vt minus præiudicet, planè in noſtro propoſito rectè capi poteſt ea coniectura, quòd priuilegio renunciare voluerit quoad actum præſentem tantum, non ſimpliciter, & in totum in futurum, vt in ſimili notat gloſſ. *verb. partibus, in Clem. 2. de iudiciis*, & ità, ſi actus fiat priuilegio directè contrarius à perſona non habente ſufficientem poteſtatem ad renunciandum, minimè ſufficit, neque, vt in futurum inducatur renunciatio, neque pro actu præſenti, ſi tamen fiat ab habente ſufficientem poteſtatem ad renunciandum tacitè quoad illum actum, ei videtur renunciare, ſiue priuatus ſit, ſiue monaſterium, neuter autem in futurum, & ſimpliciter, quātumcumque perſonas ſit, quæ liberè priuilegio poſſit renunciare. Ita poſt Bartol. *in l. voluntariè, C. de excuſat. tutorum*. Alexand. Gregor. Lopez, & alios contra Felin. & exemplum de Doctore habente priuilegium non diſputandi, ſeu legendi, quod ſi ſemel diſputet, ſeu legat, illud amittat, optimè explicat Suar. *d. c.* 35. *num.* 14. Ac etiam in alio exemplo vſu frequentiſſimo de habente priuilegium non ſoluendi vectigalia; ſi enim patiatur ſe ſcribi in libro gabellarum, vel ſimilium grauaminum, quod non impediatur in futurum ſuo vti priuilegio. Illud eſt ſingulare in hac materia, quod priuilegium exemptionis conceſſum alicui Ordini per non vſum vnius Monaſterij non cenſetur ſublatum, cum ſufficiat reſpectu aliquorum Monaſteriorum quod ſit in vſo, Seraph. *decis.* 951. *n.* 1.

Nec obſtant Iura ſupra allegata, quibus videba- 16
tur probari per vnicum actum contrarium priuilegio illud amitti: nam primò ad text. *in d. cap. cum acceſſiſſet* dum ex vnico actu electionis deducit Pontifex Canonicos amiſiſſe, ſeu renūciare voluiſſe priuilegio, quod habebant, vt non eſſet in Eccleſia dignitas Primiceriatus, reſpondetur cum Suar. *num.* 17. *d. loco*, priuilegium, de quo in eo text. non habuiſſe tractum ſucceſſiuum, ſed vnico effectu conſtituiſſe, & ideò per vnicum actum contrauentionis tolli potuiſſe. Ad text. verò *in l. vlt. ff. de priuil. veteranorum*, reſpondetur non probare veteranos, qui priuilegio à muneribus excuſentur, per vnam contrauentionem patiendo ſe in ordinem redigi, in perpetuum amittere priuilegium, & quoad alia munera cogendos eſſe, ſed ſolum amitti irreuocabiliter quoad illud, quod ſponte ſuſceperunt, & ita procedit etiam text. *in d. l. voluntariè*, & *in lib. 1. C. de iis qui ſponte munera ſubeunt. lib.* 10. vt optimè colligitur ex text. *in l. 2. C. eod. tit. & lib.* ibi, *pauliſper ius publicum relaxauerit*, iuncto ibi, *priuilegium non amittet*: quibus verbis
clarè probat † publica munera ſubeuntem contra for- 17
mam priuilegij, quo ab illis excuſatur pauliſper, id eſt, pro ea vice priuilegio ſuo non vti, neque eo iuuari, non tamen in perpetuum illud amittere, vt docuit poſt Bart. ibi, bene diſtinguens Alex. *conſil.* 33. *num.* 4. *vol.* 6. quem refert, & poſt multos alios ſequitur Card Tuſc. *d. lit. P. concl.* 756. *num.* 43. vbi etiam reſpondet ad text. *in d. l. 4. de iure dominij impetrando*, in illis verbis, ibi, *à beneficio impetrato receſſiſſe videtur*, vt procedat quoad illum actum priuilegio contrarium, non ita quoad ſequentes in futurum, & in perpetuum.

Reſtat

18 Restat nunc videre, quodnam tempus sufficiat, aut necessarium sit vt priuilegiatus per non vsum, aut contrarium vsum priuilegio suo renuntiare videatur? In primis text. *in d.c. si de terra, & in d.c. accedentibus*, nihil certum in hoc disponunt: ille enim, quatenus habet tempus triginta annorum sufficere, vt præscribatur priuilegium, quod Religiosi, seu Monasteria habent de decimis non soluendis, agit de renunciatione tacita collecta ex temporis diuturnitate: hic verò, quatenus in eisdem terminis requirit tempus quadraginta annorum, agit de vera præscriptione, & nec illos triginta annos, nec hos quadraginta in his terminis contra Ecclesiam necessarios esse de Iure certum est, neque Pontifices illos requirunt, vt necessarios, & sine quibus renunciatio illa tacita non præsumeretur, sed solum decidunt quod si Canonici, ad quorum Parochia decimę pertinebant probauerint, per triginta annos eas ab ipsis Religiosis recepisse, non prodest Religiosis priuilegium in contrarium, neque illo se possunt tueri, quia eidem videntur tacitè renunciasse, neque inde efficax deduci potest argumentum, quod si tempus decem, vel viginti annorum proponeretur, contrarium Pontifex responderet, imò ex solo priuilegij non vsu per longum tempus eandem præsumptionem procedere; tam in priuatis, quàm etiam in Ecclesiis, deducitur ex communi sententia Doctorum, qui tradunt præsumptionem, quæ ex longi temporis decem annorum præstationibus deducitur, (secundum quam ex eodem spatio omnia præsumuntur solemniter acta, iuxta reg. text. *in l. cum de in rem verso, in princip. ff. de vsuris, & in leg. filiusfamil. Cod. de petition. hered. cum similibus*, de quibus Gabr. *comm. tit. de præsumpt. concl. 1.*) pariter procedere contra Ecclesiam, vt communem comprobat infinitis adductis idem Gabr. *dict. concl. 1. n. 3.* & suadetur ex ea ratione, quam adducit Suarez *d.c. 34. n. 18. & 24.* quòd priuilegia hæc à principio conceduntur sub tacita conditione, vt per non vsum amittantur, quæ ratio pariter procedit in Ecclesiis.

19 Priuilegia verò merè voluntaria, per quæ scilicet aliquid faciendum ponitur in libera volũtate priuilegiarij, quando in priuilegio exprimitur, vt eo vtatur priuilegiatus si voluerit, non amittit per decennium, neque per vllum tempus, tradit gloss. *verb. semel in anno, in fine*, ibi, *sed si per centum annos*, &c. *in c. vt priuilegia, de priuileg.* quam sequuntur ibi omnes, peregrinam, auream, & valde notabilem, dicit Balb. *de præscript. 4. part. 5. princip. q. 4. n. 4.* & alij, quos refert communem testatus Padil. *in l. falso, num. 5. C. de diuersis rescript.* Gail. *lib. 2. obseruat 60. n. 9.* Tusc.
20 *dict. concl. 755. n. 1.* Suar. *d.c. 34. n. 28.* † Et confirmatur ex generali regula, quæ docet actibus meræ facultatis nunquam præscribi, vt per text. *in l. 2. ff. de via publica*, & multis aliis comprobat Gabr. *lib. 5. commun. tit. de præscript. conclus. 10.* Menoch. *de arbitr. casu 44 à n. 7.* Card. Tusc. *d. lit. P, concl. 337.* ad plura similia inferentes. Sed in contrarium meliùs arguit Abb. *in d. cap. vt priuilegia, n. 4.* sequitur Dec. *in d.c. cum accessissent. n. 17. versic. 3. prædicta, alias num. 76. cum seq. ex l. 1. ff. de nundinis*, vbi etiam priuilegium faciendi nundinas erat in potestate priuilegiati, & tamen decem annis amittitur; facit deinde quia omnia priuilegia consistunt in voluntate priuilegiati; nemo enim cogitur vti priuilegio suo, vt probat text. *in dict. c. si de terra, & in l. si index, 41. ff. de minoribus, & in l. si quis in conscribendo, C. de Episc. & Cleric.* cum similibus. Ad text. verò *in dict. l. 2.* respondetur parum vrgere, si aduertas procedere in iis, quæ sunt publicæ facultatis, nos autem loquimur in facultate priuata, ex quibus hæc resolutio contra communem probabilis est, & ex prædictis omnibus poterit colligere veram resolutionem ad concl. Fr. Ludou. Miranda. de qua suprà, cuius occasione paululũ digressus fui in hac materia, cum sit vtilis, & quotidiana, & ad plura Iura intelligenda accommodata.

ALLEGATIO XXVII.

Episcopus Ecclesias, & Altaria, cæteraque ipsarum ornamenta an consecrare, & benedicere debeat?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus proprius, vel alius de ipsius licentia Ecclesias consecrare debet.*
2 *Consecratio Ecclesiarum tam festis diebus, quam ferialibus, fieri potest.*
3 *Ædificans Ecclesiam ei dotem competentem constituere debet.*
4 *Ecclesia interdicti tempore consecrari non potest.*
5 *Ecclesia consecrata non præsumitur, nisi probetur.*
6 *Consecratio probatur per scripturam, si reperiatur, & per Cruces, vel vnico teste.*
7 *Testis vnus probat in omnibus casibus, vbi de præiudicio tertij non tractatur.*
8 *Baptizatus quis probatur vnico teste.*
9 *Ecclesia si dubitetur an sit consecrata, est in dubio consecranda.*
10 *Consecratio fieri non debet sine Missa, si tamen aliter fiat, factum tenet.*
11 *Episcopus si pro Ecclesiis consecrandis à Fratribus requisitus ipsorum Ecclesias noluerit consecrare, priuilegium habent, vt quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit.*
12 *Ecclesia semel consecrata, amplius consecrari non debet.*
13 *Si Ecclesia corruat in totum quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos noniter reficere, consecrationem amittit.*
14 *Domus, quæ in totum destruitur, si de nouo reficiatur, non censetur eadem, nec durat obligatio respectu illius.*
15 *Ecclesia si insimul, & in totum destruatur, vt ex eadem materia postea readificetur, iterum est consecranda.*
16 L. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verbor. significat, & text. in l. qui res, §. aliam, ff. de solutionib. *declaratur.*
17 *Ecclesia tectum si corruat illæsis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non est ipsa consecranda.*
18 *Ecclesiæ consecratio ad quæ respiciat?*
19 *Ecclesia, si non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, pars habita per modum accessorij, consecrata habebitur.*
20 *Altare dicitur quasi alta res, seu Alta ara.*
21 *Altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud verò portatile.*
22 *Altare saltem maius debet Orientem mundi partem respicere.*
23 *Altaria ab Episcopis consecrantur.*
24 *Altare lapideum debet esse, non autem ligneum.*
25 *Altare portatile, quando execretur, & desinat esse sacrum?*
26 *Altare fixum, & stabile, quando desinat esse sacrũ*
27 *Sepulchra hominum supra Altaria non sunt erigẽda.*

28 *Ecclesia, seu Altare an polluatur si per Episcorum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia sit?*

29 *Cœmeterium quid sit, & qualis eius institutio?*

30 *Cœmeterium contiguum si Eccl sia polluta, pollutum censetur, non tamen è contra.*

31 *Dignius, & potentius trahit ad se naturam minus digni, & minus potentis.*

32 *Delictum commissum in Cœmeterio, vel in Ecclesiæ vestibulo, non dicitur commissum in ipsa Ecclesia.*

33 *Cœmeteria duo si sint contigua, quando polluto vno censeatur alterum pollutum.*

34 *Cœmeterium quomodo reconciliandum?*

35 *Episcopus Calices, ac Patenas consecrare debet.*

36 *Abbates al qui priuilegium habent benedicēdi quæcumque vestimenta, & ornamenta Ecc siastica, ac Calices consecrandi.*

37 *Calix, & Patena consecrationem amittunt, si notabiliter frangantur, ita vt non possint inseruire ad vsum constitutum.*

38 *Vasa hæc, si deaurata sint, & v'n au um amittant, si postea deaurentur quoad illam superficiem, quæ tangit Corpus & Sanguinem Christi, noua consecratione indigent.*

39 *Consecratio Calicis non amittitur per aliquos actus à fabro infictos.*

40 *Calix amittit Consecrationem, si cuppa separatio fiat cum fractione, secus verò si torneatili ingenia.*

41 *Vasculum, seu pyxis, in qua seruatur Sanctissima Eucharistia sacramentum, debet esse consecrata.*

41 *Vestes sacra debent benedici ab Episcopo, qui huiusmodi benedictionem simplici Sacerdoti delegare non potest.*

45 *Vestium sacrarum significationes, quæ sint tremissiuè.*

44 *Prælati Regulares, quando huiusmodi sacras vestes benedicere possint?*

45 *Vestes sacræ benedictionem amittunt, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non sint apta ad vsum, cui fuerunt destinata.*

46 *Campanas benedicit, & chrismate vngit Episcopus*

47 *Campana quare benedicantur, & num. 49.*

48 *Campanarum benedictionis effectus quales sint, ostenditur.*

50 *Campana tempore interdicti non pulsantur.*

51 *Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Moniales.*

52 *Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, vt possit conferre Ordines minores.*

53 *Benedictio hæc Abbatibus dari debet illis diebus quibus Ordines maiores conferri possunt, & sine aliquo examine.*

54 *Episcopus tertio monitus renuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipse Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium suum administrare.*

55 *Benedictio hæc, & consecratio Virginum sunt Ordinis Episcopalis, & non possunt delegari non habenti illum Ordinem.*

56 *Episcopus pro consecratione sororum, & earum confirmatione non potest claustra monialium interare.*

57 *Moniales virgines ante 25. ætatis annum completum consecrari non debent ex* Sacra Congreg.

58 *Consuetudinem benedicendi virgines non amplius esse in vsu censuit* Sacra Congregatio.

59 *Minores annis quadraginta, & quæ per octo ante professæ non fuerunt, eligi, & benedici in Abbatissas prohibentur.*

60 *Abbatissa temporalis non est iure benedicenda.*

61 *Episcopus non contritus consecrans Ecclesias, Calices, virgines, & conficiens Chrisma, vel benedicens vestes, non peccat mortaliter, nisi esset scandalum.*

62 *Episcopus excommunicatus, suspensus, vel interdictus consecrans Ecclesias, & benedicens vestes, est irregularis.*

63 *Episcopus benedictionem solemnem dare potest in sua diœcesi in fine diuinorum officiorum; & simplicem suis populis in itineribus.*

64 *Episcopus extra suam diœcesim priuatim celebrans benedictionem dare potest.*

65 *Episcopus qui transiens per alienam diœcesim rogatus à personis deuotis illas benedicit sine solemnitate, absque animo exercendi iurisdictionem, nullam pœnam meretur.*

66 *Presbyter, præsente Episcopo, sine eius assensu, nec quidem simplicem benedictionem dare potest.*

67 *Abbas iurisdictionem habens quasi Episcopalem quando possit benedictionem populo impartiri? ostenditur.*

ONSECRARE Ecclesiam nemo potest, nisi solus Episcopus, *cap. nemo 1. de consecrat. distinct. 1.* & à diœcesano Episcopo est consecranda in cuius diœcesi sita est, *cap. tua fraternitas, de consecrat. Eccles.* nec enim in diœcesi aliena potest Episcopus consecrare Ecclesiam, absque proprij Episcopi permissione, *cap. pia mentis, & cap. seq. 16. quæst. 7.* quamuis ipse Episcopus in aliena diœcesi Ecclesiam ipsam construxerit, *cap. 1. 16. quæst. 5.* nec hoc Episcopus potest alteri delegare, nisi Episcopo; est enim actus Ordini ipsius deputatus, *cap. aqua, de consecr. Eccles.* vbi hoc expressè cauetur, & prohibetur id committi simplicibus Sacerdotibus, non obstante consuetudine prouinciæ Bracharen. quam dicit Gregor. IX. *ibidem* potius esse dicendam corruptelam, quàm consuetudinem; quia, inquit, licet Episcopus committere valeat, quæ suæ iurisdictionis sunt, quæ tamen sunt Ordinis Episcopalis, non potest inferioris gradus clericis demandare. Ita Piasec *in praxi noua Episcop. 1. c. 5. numer. 2. vers. ædificata.* Azor. *institut. moral. p. 1. lib. 10. cap. 16. quæst. 10. & p. 2. lib. 9. c. 4. quæst. 1.* Bonacina *de Sacrament. disp. 4. quæst. vlt. punct. 9. n. 8.* Vgolin. *de potest. Episcopi, cap. 28. à n. 1.* latè Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. q. 39. art. 1. concl. 3. tom. 1.* 1

In consecranda verò Ecclesia nonnulla obseruare debet Episcopus. *Primò* prouidere, vt consecrandæ Ecclesiæ facta sit dotis competentis assignatio, si hoc prius in eius constructione factum non fuerit, *d. c. pia mentis,* & ibi glos. *verb. collata 16 quæst. 7.* & infrà *num. 3.* de hoc latiùs agendum *Secundò* vt Ecclesiam non consecret, quæ non in honorem Dei, & Sanctorum, sed sub tributaria conditione sit constructa, id est, ad lucrum eleemosynarum participandarum, aut pro alia re simili, *c. si quis basilicam, de consecrat. dist. 1. Tertio,* vt tam ipse Episcopus consecrans, quàm patroni Ecclesiæ consecrandæ sint ieiuni tempore consecrationis, & pridie quoque eius diei ieiunent, vt Leo Pontifex instituit *in epist. ad Diodor. Quartò* vt in consecratione ipsa ritus, & cæremonias attendat, quæ ab Ecclesia in ea re fieri consueuerunt, & habentur in Pontificali. *Quintò,* & vltimò, vt quicquam non exigat pro consecratione Ecclesiæ, sed tantùm sponte oblatum ab his solum, qui non sint indigentes, *cap. 1. 1 quæst. 1. c. statuimus 1. q. 1.* & procurationes canonicas licitè accipiat, *c. cum sit, de simon.* alioquin labem simoniacam non effugiet, *d. c. statuimus.*

Decet autem vt in die festiuo consecretur Ecclesia, 2

si, quamuis omni tempore, & qualibet die valeat
consecrari, cap. tua, de consecrat. Ecclesia, Piasec. citato
loco, Salzed ad Bernard. cap. 26. lit. A, vers. Virginum
consecratio, Miranda d. concl. 3. in fine, Azor. instit. mo-
ral. part. 2 lib. 9. cap. 4. quaest. 3. Vgolin d. cap. 28. num. 2.
3 † Non tamen consecrari debet si dotem non ha-
beat; compellendus est enim is, qui Ecclesiam petit
consecrari, vt eidem competentem dotem assignet,
ad quod ipse, & eius hæredes adstricti tenentur, cap.
cùm sicut, & ibi Panor. de consecrat. Eccles. quod non
solùm de eo, qui eam construxit, sed de eo etiam,
qui ab alio constructam curat consecrari, merito
est intelligendum, si dotem non habet, quia vide-
tur eam in suam tutelam accipere; quamuis enim
absque dotis assignatione fortè admittatur Eccle-
siæ ædificatio, nullatenus tamen est absque tali assi-
gnatione sacranda, ne locus consecrationis dignita-
te donatus sine debiti cultus impensa, quasi profa-
nus maneat derelictus. Vnde in Bracharensi Conc.
vt habetur in cap. 1. 1. q. 2. sic dicitur *Meminit Epis-
copus vt non prius Ecclesiam dedicet, quàm dotem Ba-
silica & obsequium illius per donationem chartula
confirmatam accipiat, nam non leuis culpa*, inquit, *est
ista temeritas, vt sine luminaribus, vel sine substantiali
sustentatione eorum, qui ibidem sunt seruituri tanquam
domus priuata consecretur Ecclesia*: Ædificans enim,
vel consecrari curans dotem sufficientem pro alen-
dis ministris, ornamentis necessariis, & iuribus Epis-
copalibus subeundis assignare ipsi tenetur, alioqoin
Episcopus permittens ædificari, vel illam consecrans
sine dote, ad dotandum de proprio obligaretur, c.
cùm sicut, iuncta glos. de consecr. Eccles. Duen reg.
225. Roch. de iure patron. verb. construxit, quaest. 4. num.
4 cum seqq. & verb. dotauit q. 5. num. 7. & in his ter-
minis Piasec. in praxi noua Episc. dict. num. 2. Vgolin.
4 dict. c. 38. n. 3. vbi etiam resoluit, quòd † interdicti
tempore consecrati non potest.

Et cum Ecclesia consecrata non præsumatur nisi
probetur, Mascard. concl. 182. à num. 1. Cened. ad De-
5 cretal. coll. 135. num. 6. † Probari igitur debet conse-
cratio per scripturam, si reperiatur, & per Cruces,
quæ dum consecratur in parietibus fiunt, vel vnico
teste, vt tenent Mascard. de probationib. concl. 415. n.
4. Azor. d. p. 1. lib. 10. cap. 26. col. 1025. & dict. c. 4. q. 4.
Vgolin. d. num. 3. Mar. Alter. de censuris, tom. 2. disp. 3.
cap. prope fin. me citato in hoc loco Alzed. de precell.
6 Episc. dignit. p. 2. cap. 4. num. 17. Nam † in omnibus
casibus vbi de præiudicio tertij non tractatur, vnus
testis sat est, vt resoluunt Nell. de testib. num. 85. cas.
9. & num 87. in fine, Mascard. de probat in proœm. q. 11.
num. 14. Farin. in praxi crimin. quaest. 63 num. 27. prout
7 etiam † in probando clericatu, quando tractatur de
nemini præiudicium inferendo, vnicum testem suf-
ficere tenent Rebuff. in tract. nominat. q. 22. numer. 14.
Mascard concl 303. num. 4. Camill. Borrell. in summa
omnium decis. tit. 7. de clericis & Sacerdot. à num. 22.
8 Et † in probando aliquem fuisse baptizatum idem
resoluunt Baiard ad Clar. §. Assassinium, num. 17. Farin,
dict. q. 63. num. 24. optimè Paul. Comirol. respons. mo-
ral. lib. 1. quaest. 1. n. 5.

9 Si dubitetur an sit Ecclesia consecrata cùm nul-
lum appareat consecrationis indicium, siue argu-
mentum, est in dubio consecranda, glos. in c. propo-
suisti, de consecrat. Eccles. Azor. dict part. 1. lib. 10. c. 26.
10 quaest. 11. & part. 2. lib. 9. cap. 4. quaest. 5 Et † huiusmodi
consecratio fieri non debet sine Missa, vt probat tex.
in c. omnes Basilica, de consecr. dist. 1. Si tamen aliter.
fiat, licèt non careat culpa, factum tenet, vt resoluit
Miranda d. concl. 3. in fine. Azor. d. part. 2. lib. 9. c. 4 q 2.
Circa modum, quo Ecclesiæ debent consecrari, ni-
hil in particulari libet hic dicere, cum altissimè ha-
beatur in Episcoporum Pastoralibus, à quibus non
est recedendum.

Si Episcopus pro Ecclesiis consecrandis à Fratri- 11
bus requisitus ipsorum Ecclesias noluerit consecra-
re, priuilegium habetur, vt quilibet alius Episcopus
id ipsum facere possit, prout specialiter concessum
fuit ab Honorio IV Fratribus Minoribus. vt si diœ-
cesani requisiti ab iisdem cum debita humilitate,
noluerint in Ecclesiis eorum primarium lapidem
ponere, ac Ecclesias, vel Oratoria, & Altaria sua
consecrare, vel id facere vltra quatuor menses distu-
lerint, possint prædicti Fratres per quoscumque vo-
luerint Episcopos gratiam, & communionem Apo-
stolicæ Sedis habentes, præmissa recipere, & refer-
tur in compendio verb. altare §. 2. Quod ipsum Ioan.
XXI. concessit Fratribus Carmelitanis aliquantu-
lum latiùs, & refertur in eodem compendio verb. bene-
dicere §. 3. Quæ quidem priuilegia asserit Miranda
d. concl. 3. non esse reuocata per Concilium Trident.
sess. 6. de reformat. cap. 5. dum habet quòd nullus Epis-
copus in alterius diœcesi Pontificalia possit exerce-
re sine ipsius expressa licentia, cuiusuis priuilegij
prætextu, &c. Nam quantum ad hoc priuilegia præ-
dicta non censentur esse priuilegia, sed Ius commu-
ne continere, dummodo licentia fuerit petita, iuxta
cap. 1. de supplend. neglig. Prælat. & c. nihil est, §. vltim.
de elect.

Ecclesia semel consecrata non est iterum conse- 12
cranda, vt probat text. in c. Ecclesia, de consecrat. dist.
1. vbi Concilium Nicænum arguit de Sacramento
Baptismi semel suscepto; ad consecrationem Eccle-
siæ factam, vt in neutro casu consecrationis reitera-
tio fieri debeat, idem colligitur ex tex. in cap. propo-
suisti, iuncta glos. & in cap. ligneis, de consecrat. Eccle-
siæ, vel Altaris, & vltra Ordinarios in dictis Iuribus,
vide Paludan in 4. distinct. 13. quaest. 2. art. 4. & Sot.
art. 3. Henriq. in sum. lib. 6. c. 27. Durand. in rational.
Diuinorum lib. 1. cap. 6. n. 31. & 36. Suar. tom. 3. q. 83. &
tom. 5. disp 81. sect. 5.

Quando verò ædificium siue casu fortuito, siue 13
consultò in totum destruitur, & corruit, quoad te-
ctum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat
eos nouiter simul reficere, minime retinent anti-
quam consecrationem, quæ ideò de nouo illis est
adhibenda, de quo est glos verb. innouata in cap. de
fabrica, per text. ibi, de consecrat. distinct. 1. quatenus
distinguit inter eum casum, quando insimul, & in
totum destructa est Ecclesia, & quando per partes
reficitur à primis fundamentis; similis glos. in cap.
ligneis. & in cap. proposuisti, de consecrat. Ecclesiæ, &
† in domo priuata quoties prædicto modo destrui- 14
tur, scilicet insimul, & in totum, quod non censetur
eadem domus, nec duret obligatio respectu illius,
quamuis de nouo reficiatur, est tex. in l. inter stipulan-
tem. § sacram, ff. de verborum obligat. & in l qui res, §.
aliam, ff. de sol. optimus tex. in cap. Iudæi, & in c. sicut
Iudæi, iuncta vtrobique glos. & Doctoribus, de Iudæ.
quatenus concedunt prædictis veteres synagogas
reficere, non verò nouas reædificare Quibus funda-
mentis hanc resolutionem tenent Piasec. in praxi
noua Episcop. d. c. 5. n. 4. Henriq. d. lib. 9. c. 27. n. 5. in fin.
Vgolin. d. c. 29. n. 4. v. 2. Fr. Ludou. Miranda d. q. 39. art.
4. concl. 2. latè Mar. Alter. de censur. tom. 2. d. 3. c. 2. vers.
Sexta causa.

Amplia, vt procedat etiam, quando Ecclesia insi- 15
mul, & in totum destruitur eo animo, vt iterum reæ-
dificetur ex eadem materia, adhuc enim si parietes
corruant in totum, vel pro maiori parte, erit Eccle-
sia execrata censenda, & nouiter consecranda, pro

quo est optimus text. *in d. §. sacram.* in final. verbis, vbi quando domus funditus, & simul destruitur, licet eo animo, vt iterum reficiatur, non censetur postea eadem reædificata, sed diuersa domus, & ideo expirat obligatio respectu eiosdem, prout ibi notarunt scribentes omnes, & *in dict. l. qui res, §. aliam, ff. de solut.*
16 Nec obstat, quòd † si nauis destruatur eo animo, vt ex iisdem tabulis, & ex eadem materia iterum reficiatur, censetur esse eadem nauis, & durat obligatio respectu eiusdem, provt habetur *in d. §. sacram, & in d. §. aliam*; vnde videbatur similiter dicendum in domo eodem animo destructa, & per consequens in Ecclesia materiali, maximè cum naui æquiparetur *in cap. ante omnia 40. dist. & in c. non turbatur. 24. q. 1.* satisfit enim si ex mente Bart. Pauli, Alexandri, & Iason. *ibidem* respondeas peculiariter, & vtilitatis causa introductum fuisse in naui, vt cum sit res mobilis, eius naturæ, vt hinc inde amoueri soleat, ita participat ex animo, vt minimè extinguatur obligatio respectu eiusdem si nouæ refectionis animo destruatur, & ex eadem materia reficiatur, quasi potens sit animus hoc operari; quæ ratio cessat respectu domus, cum sit res immobilis, arg. text. *in l. ius singulare, ff. de legib.*

17 Limitatur verò, seu potios declaratur supradicta ampliatio, vt procedat, quando Ecclesia in totum corruit, non verò qoando tectum solummodo, integris, & illæsis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, in qoa specie minimè execrata censebitur Ecclesia, de quo est text. *in dicto c. p. ligneis*, vbi gloss. & Doctores, & *in d. cap. proposuisti*, Gambarupta *de casibus reseruatis, cap. 15. cas. 6. n. 16. fol. 204 verso*, Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 19. cap 26. q. 12.* vbi etiam *in vers. vt in dubium*, resoluit quòd si parietes Ecclesiæ paulatim per partes decidant, & paulatim reparentur, non est iterum consecranda, & dicit idem *in 2. p. lib. 9. cap. 4. q. 6.* Ratio huius limita-
18 tionis illa potest esse, quòd † Ecclesiæ consideratio tantum habet respectum ad Ecclesiam ipsam, quatenos ex lapidibus compaginatur, & construitur, & ita potius respicit parietum formam, quam vniuersi ædificij: per consecrationem namque constituitur in statu diuinæ domus, quam non aliter repræsentat nisi iuxta lapidom dispositionem, secundùm illud quod in illius dedicatione decantat Ecclesia, *quæ construitur in Cœlis viuis ex lapidibus*, & vbi. *expositi lapides sui? reaptentur loci*; & inde est, quòd solemnitas Consecrationis tantum parietibos, & lapidibos adhibetur, fit etiam, vt si parietes ipsi igne decrustentur intus, & exterius, similiter Ecclesia ex eo execrata censeatur, vt notarunt glos. *verb. exusta, in cap. Ecclesiis*, per text. ibi, *de Consecrat. dist. 1.* Piasec. *in praxi noua Episcop. d. cap. 5. num. 24. vers. 2.* Miraoda *d. art. 4. concl. 2.*

19 Verùm quando Ecclesia oon simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, & sic à primis fundamentis successiuè reficitur, tunc pars habita per modum accessionis etiam consecrata habebitur; vnde etiamsi curso temporis vniuersa materia, quæ antea erat, modo non extet, sed noua in totum superueniat, adhuc non erit Ecclesia iterum consecranda, sed ad summum aquæ tantum benedictæ aspersione exorcizanda, de quo est text. *in cap. de fabrica, vers. & ideò, iuncta glos. verb. innouata. de Consecratione dist. 1.* glos. *verb. reconciliari in dict. cap. proposuisti* glos. *verb. parietibus in dict. cap. ligneis.* Quare hanc sententiam tenent Syluest. *verb. Consecratio 2. quæst. 5. vers. tertius est.* Azor, *dict. part. 2. lib. 9. cap. 4. quæst. 6.* Mar. Alter. *dict. cap. 1. vers. quando autem.* Ratio huios resolutionis doplex assignari potest; prior est, quia dum Ecclesia paulatim, & successiuè reficitur, magis dignum attrahit ad se minus dignum, argum. text. *in cap. quod in dubiis, de Consecrat. Eccles. & in cap. vnico, eod. tit. lib. 6.* Secùs igitur dicendùm videtur si modicæ parti parietis Ecclesiæ consecratæ addatur magna pars; quia pars maior non trahitur ad formam partis minoris, sed è contrario, Azor. *vbi proximè* Secunda ratio est, quia licet ex noua materia paulatim à primis fundamentis reficiatur, non ideò desinit esse eadem Ecclesia, arg. text. *in l. quod in rerum natura ff. de legat. 1. & in l. proponebatur, ff. de iudiciis, & in l. grege, ff. de legat. 1.* quibus Iuribus constat à simili quòd populus, seu communitas, licet cursu temporis amittat personas illas, quas habebat tempore, quo actus nomine eiusdem communitatis fuit celebratus, & nouæ personæ superueniant, non ideò minos desinit esse eadem communitas, & ideò actus & obligatio semel contracta nomine populi, & communitatis dicitur perdurare.

Altare antiquis etiam Ethnicis dictum ab altitu- 20
dine, in eleuatis enim à terra ædificiis Sacra faciebant diis superis, quos sibi effingebant, vt ex nonnullis Maronis locis comprobat Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 30 n. 4.* Latinis verò Altare à forma & ritu nomen istud sortitum, quasi alta res, seu alta ara: de cuius etymologia, institutione, & vsu late Durand. *in rationali Diuin. lib. 1. cap. 2. & 7.* Paul. Fusc. *de visitat. lib. 1. cap. 21. num. 4. & 7.* Iacob. de Grassis *in aureis decis. par. 1. lib. 2. cap. 47. num. 6.* Steph. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib. 1. cap. 15. & 25.* Henriq. *in summ. lib. 9. cap. 28.* Suar. *tom. 3. decis. 81. sect. 3 & 5.* Bellarm. *controu. tom. 3. de Missa lib. 1. cap 14. vers. denique idem Paulus*, Petr. Greg. *syntagm. Iuris lib. 2. c. 1. n. 6.* Lambert. *de iurepatr. lib. 1. p. 1. q. 11. a. 8. n. 2. & 3.* Lotter. *d. q. 30. n. 5.* vbi etiam dicit sic in Ecclesia appellari reiecta voce Aræ, in qua veteres sacrificabant suis falsis Diis.

Est autem † Altare duplex, aliud stabile, seu fixum; 21
aliud portatile *Primum* dicitur tota mensa, in qua integrum Sacrificium fit, de hoc est intelligendus text. *in cap si motum, de consecr. dist. 1.* & *in cap. 1. de consecr. Ecclesiæ*, dum probant quòd si motum fuerit Altare, debet iterum consecrari, docet Suar. *dict. sect. 5. vers. sed quæri potest, vtrum absque fractione, &c. Secundum* verò portatile dicitur paruus ille lapis, quem vulgo *petra ara*, dicimus, continens in se foramen cum consecratione, & signo superposito, & facilè de loco ad locum moueri potest, tantæque debet esse latitudinis, secundùm Palud. quòd in eo poni possit pes Calicis, & Hostia consecrata: explicant Durant. *dict. cap. 25. num. 7.* Iacob. de Grassis *in decis. aureis part. 1. lib. 2. c. 42. num. 4.* Petr Greg. *syntagm. lib. 2. cap. 1. à num 15.* Suar. Henriq.. & reliqui *citatis locis*, Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 1. lib. 3. cap. 21. num 1.*

Altare saltem maios debet orientem Mundi pla- 22
gam respicere, quia etiam antiqua consuetudine seruatum est, vt versus Orientem Ecclesiæ ædificentur, Piasec. *dict. cap. 5. num. 2.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 3. quæst. 12.* Bonacina *de Sacram disp. 4 quæst. vlt puncto 9. num. 13. vers. præterea.* Contra Vasq. *in 3 part. disp. 233. cap. 2. numer. 19.* Solent in consecratione petræ aræ, Reliquiæ aliquæ in illa, aut, sub illa collocari, vt indicant illa verba Sacerdotis cum finita generali Coofessione Altare sacrificaturus ingreditur: *Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum: quorum Reliquiæ hic sunt*; sed nullo modo earum loco cum non inueniuntur, potest poni aliqood fragmentiolum sanctissimæ Eucharistiæ, vt aduertunt Syluest. *verb. Altare numero. 4.* Fagundez

in

in quinque Ecclesiæ præcepta part.1.lib.2.c.22.num.6. vbi *num.9.* cum eod. Syluest. *citato loco num.3.* asserit se respondisse celebrari non posse in Altari portatili, seu in àra sacra facta ex duobus lapidibus insertis duabus tabulis adinuicem fibulis colligatis ad modum tabellæ, quæ instar libri claudi possit, & aperiri, vt in vno lapide Hostia, in alio Calix consecretur.

23 Consecratio petræ aræ, sicut & Calicis, & Patenæ, ad solos Episcopos de Iure spectat, ex priuilegio tamen Summi Pont. potest per simplicem fieri Sacerdotem, Ita Henriq. *lib.9.c.28.§ 1.* Suar. *tom.3. in 3.p.disp.81.sect.5.vers.tertio additur,* Fagundez *d.cap.2.n.3.* Sic eodem Iure attento, Altaria ab Episcopis consecrantur, siue sola, siue vna cum Ecclesia, plura, seu vnum solum, *cap. cùm sit, de consecrat. Ecclesiæ,* vnguntur chrismate, *cap. Altaria, de consecrat. distinct.1.* Fusc. *d.lib.1. cap.22.num.9.* Vgolin. *de potest. Episcop.cap.30. num.1.* Lotter. *d.quæst.30. à num.22.* vbi quòd nulli Sacerdotum fas est cõsecrare Altare huiusmodi, qui non sit in Ordine Episcopali, *cap. nullus, de consec.dist.1.* in tantum vt nec facultas ista possit per Episcopum cuiuis simplici Presbytero delegari; est enim Ordinis Episcopalis, non autem iurisdictionis, Azor *d.part.1.lib.10.c.27.quæst.6.* Lotter. *dict.quæst.30.num.23.* Ritus in Pontificali præscripti omnes necessarij sunt adhibendi, quos si aliquis scire copiat, consulere potest eumdum Pontificalium librum, Vide Azorium *instit. moral. part.1. lib.10.c.27.q.8.* Suar. *tom.3.disp.80.sect.5.* Reginald. *in praxi*
24 *fori pænitent. lib. 29.num.190.* † Hoc autem Altare, lapideum debet esse, non autem ligneum, Fosc. *de visitat.lib.1.cap.11.num.9.* Vgolin. *de potest. Episcopi cap.30.num.1.* Lotter. *d. quæst. 30. num.20.* Permitti tamen potest Altare ligneum cum ara lapidea, non obstante Constitutione synodali. Ita *S.Congreg. Rit. in Caietana 10.Nouembris 1612.*

25 Altaria consecrata desinunt esse sacra, seu execrantur, itavt de nouo indigeant consecratione, videlicet quando Altare portatile notabiliter fractum est, itavt in residuo non possit commodè contineri pes Calicis, & Hostia cum Patena sine periculo labendi? aut quando omnia cornua, quæ inunguntur, sunt fracta, itavt moueatur sigillum sepulchri existentis in lapide, siue lapis sit in ligno, siue non: aut quando frangitur, vel amouetur loco sepulchrum, in quo sunt Reliquiæ. Ita Henriq. *in sum.lib.9. cap.28.num.1.* Bartholom. ab Angelo *de Missa dialogo 5.§.384. 388. 390. & 392.* Suar. *disp.80.sect 5* Coninch *de sacr.quæst.83.art.3.dub.2.* Reginald. *dict.lib.29.n.192.* Azor. *instit.moral.part.1.lib.10.cap 26.quæst.10. & cap.27 quæst.12.* Vasq. *in 3.part.disp.233. cap.3. num.13.* Nugnos *quæst 83.art.3.dub.3.* Vgolin. *dict. cap.30. num.4.* Fr. Ludou. Miranda *dict. quæst.39. art.3.conclus.1.* Fusc. *de visit.lib.1.cap.22.num.3.* Altare hoc portatile, stantibus prædictis omnibus, nulla mutatione facta de vno loco ad alium deferri potest sine execratione illius: nam idcircò portabile dicitur, quoniam de vno loco ad alium portari potest, & in Ecclesia, vbi Altare aliquod hoc non habeat, de altero Altarì sumi solet, & ea deferri, & communiter appellatur hoc Altare portatile consecratum, petra sacra, Vgolin *d.cap.30.n.4.* Fusc. *d.cap.21.nu.6. & c.22. num.2.*

26 Si Altare sit fixum & stabile, vbi tota tabula Altaris consecratur, execratur, seu violatur, si fuerit enormiter læsum, vel sigillum, sub quo Reliquiæ conduntur, frangatur; seu lapis, sub quo sunt Reliquiæ, amoueatur, quod relinquitur Episcopi iudicio, qui ex re oculis subiecta facilius dignoscere poterit, an sit secum execratio. Ita Piasec. *in praxi noua Episcop.d.cap.5.n.8.vers.violatur,* Fr. Ludou. Miranda *d.art.3.conclus.1.* Vgolin. *d.cap.30.num.4 vers.2.* Deinde violatur, & execratur hoc Altare fixum, si mota fuit iunctura, qua mensa stipiti adhæret, & hoc siue sepulchrum sit in latere Altaris, siue etiam & multò magis si sit sub ipsa mensa; vel si quid de lapidibus stipitis tangens ipsam mensam moueatur, vt tenet Miranda *d.conclus.1.* & denique aliis eisdem modis execratur, quibus Altare portatile, vt dicit Vgolin. *d.n.4.vers. execratur.* Et cùm Reliquiæ in Altaris consecratione sint ponendæ, vt probat Fusc. *d.cap.21.n.2* sequitur sublatis illis esse Altare execratum, vt dicit idem Fosc *d.lib.1.cap.22. num.5.* vbi *num.6.* tenet noua reconciliatione opus non esse, si degradatus, aut interdictus, siue etiam excommunicatus in Altari celebrauerit, per text. expressum *in cap.2. in fin. de Sacramentis non iterandis.* Lapis prophanatus Altaris potest vendi & licite teneri ab emptore, sed in loco decenti & honesto, *S. Cong.Rit. in Reatina 9. May* 1609. Ecclesia execrata, censetur etiam Altare execratum; non autem è contra; nam Altare habet se vt accessoriũ respectu Ecclesię, Ecclesia verò habet se vt principale, argumento tex. *in c.1.in 2.respons. de Consecrat. Eccles.* vbi habetur quòd propter execrationem Altaris motu, aut fractione contingentem non debet Ecclesia de nouo consecrari, faciunt quæ Fusc. *d.cap.22.numer.7.* Intellige de Altari portatili; nam in stabili dicendum est, quod exacrata Ecclesia non proinde exacratur Altare, nec reconciliatione indiget. Syluest. *verb. Altare, quæst.11.* Raguf. *de Missa in Ecclesia quæstio 34. & 35.* Miranda *dict. quæst.39.art.7.* vbi reddit rationem, quia consecratio Ecclesiæ consistit in parietibus, & separata est à consecratione Altaris; vnde illa violari potest combustis, vel collapsis parietibus, Consecratione Altaris intacta remanente, & è contra potest destrui Altare, Ecclesiæ parietibus illæsis existentibus. In Altari, in quo Episcopus celebrauit, non potest eo die celebrare Sacerdos, nisi de licentia Episcopi, vt habetur *in cap.fin.de consecrat.dist.2.* Henriq. *d. cap.28.§.1.in fin.* Verùm *dict.cap.fin.* procedere, quando Episcopus in propriis Ecclesiis, & in sua diœcesi & solemni cærimonia, hoc est Pontificaliter celebrat, asserit Azor. *instit.mor.part.1.l.10.cap.27 q.30.*

Permittendum non est sepulchra hominum supra Altaria erigi, vt admonet Archid. per text. ibi *in cap.non oportet, de consecrat.dist.1.* quem refert, & sequitur Fuscus *dict.cap 21. num.15.* & hinc respondit *Sacra Congregatio Archiepiscopo Tranen. 8. Nouembr.* 1599. non esse consecranda Altaria, sub quibus sepulta sunt corpora mortuorum, nisi eis remotis, proot refert Piasec *in praxi noua Episcop.d. cap.1.n.7. in fin.* 27

Dubitari potest an Ecclesia, seu Altare pollutum censeatur, quando per Episcopum publicum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia proponitur? Affirmatiuè eodem modo dicendum est, sicut quando excommunicatus, seu infidelis in ea sepelitur; quo fundamento ita tenent Henriq *in summ.lib.9.cap.17.numero 6.in fin.* Tolet. *lib.5. instruct. Sacerd. cap.8.prope fin. vers. quinta.* Vgolin. *de potest. Episcop.cap.19.§.6.num.1.* Gambarupr. *de casibus reseru. cap.15.casu 6.num.15. pag.204.* Syluest. *vers.consecratio 2. vers.5. casus est,* Nauarr. *cap.27.num.259.* dicit etiam receptum Suar. *disp 81. sect.4.vers 4.violatur Ecclesia;* cuius rei ita tantum solet assignari ratio, quæ à simili deducitur inquiunt enim, quòd sicut sepultura corporis excommunicati sufficiens est ad polluendum Ecclesiam 28

Patenæ Summus Pont.ſimplici Sacerdoti committere ex cauſa, vt docent Syluest. *verb. conſecratio* 2.*q*.8. Suar.*tom*.3.*in* 3.*p*.*diſp*.81.*ſect*.5.*verſ. tertiò additur*, Fagundez *d. cap*.21.*n*.14. Megal. *in ſuo promptuario Theolog.moral.verb. Abbas,num*.18.*& verb.Calix,n*.3. me citato *in hoc loco* Nauar.*in Lucerna Regular.verb. benedicere,n*.5.Vnde Innocent. VIII. priuilegio ſuo edito *anno Dominica Incarnationis* 1489. ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtercienſis conceſſit illi, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc, & pro tempore exiſtentibus, vt de cætero perpetuis futuris tẽporibus quæcumque veſtimenta, ac ornamenta Eccleſiaſtica, Corporalia, vaſculaque ad reponendam ſacram Euchariſtiam, in locis, & domibus dicti Ordinis benedicere, & Calices conſecrare tam de dicto Ordine, quàm ſi ad eos aliunde nonnunquam deferantur, valeant, & poſſint, refert Fr.Ludou. Miranda *in man. Prælator.tom*.2.*q*.41.*a*.4. vbi etiam aduertit prædicto priuilegio perfrui non poſſe alias Religiones priuilegium etiam habentes communicationis, tangit Portel.*in dubiis Regularibus verb. Abbas num* 4.vbi *num*.4.cum Henriq.*in ſum.lib*.9.*c*.28. §.2.*litt.H*, ait quod Patres Societatis IESV in Indiis conſecrant Calices. Ex quibus colligitur non bene dixiſſe gloſſ.*in Clem.attendentes, de ſtatu Relig*.dum habet ſecluſo priuilegio aliquo, de Iure benedictionem Calicis & Patenæ ſpectare ad Abbates, qui Baculo Paſtorali vtuntur, cuius tamen contrarium optimo iure defendunt Gemin.*in c. Abbates, de priuil. in* 6.& Syluest.*verb.Calix num*.2. quos refert, & ſequitur Fagundez *d c* 21 *n*.14 quam hoc illis ex priuilegio ſolùm competere poſſe obſeruant Azor. *inſtit.moral.p*.1.*lib*.10.*c*.28.*q*.2. Fr Emman. *d.tom*.1.*q*.36.*a*.6.Suar.*tom*.4.*de Relig.tr*.8.*lib*.2.*c.vlt.à n*.2. Lezana *in ſum.c*.18.*n*.58.

37 Calix, & Patena non ſolùm conſecrationem amittunt ſi notabiliter frangantur, ita vt non poſſint inſeruire ad vſum præfixum, & conſtitutum, vt bene docent Vaſqoez 3.*part.diſp*.235.*cap*.4. *num*.54. S. Thom.3.*pa*.3.*q*.*q*.83.*a*.3.*ad* 6.Bellarm.*lib*.2.*Miſſa cap*.14.Fagondez *dict.cap*.21. *num*.16. obſeruantes quòd tunc dicetur Patena notabiliter fracta, quando Hoſtiam capere non potuerit. & Calix etiã quãdo in eo commodè ſanguis Chriſti conſecrari non
38 poſſit. Verùm etiam, † quando hæc vaſa deaurata ſunt, & vſo aurum amittunt, & iterum poſtea deaurantur quoad illam ſuperficiem, quæ tangit corpus, & ſanguinem Chriſti, conſequenter opus eſt noua conſecratione ex eo, quia conſecratio Calicis, & Patenæ ſit præcipuè propter contactum corporis, & ſanguinis, poſita autem noua deauratione contactus non poteſt fieri in parte conſecrata, cum aurum additum conſecratum non ſit. Ita Syluest. Angel. Armil.& Tabien. *verb.Calix*, quos refert, & ſequitur Barthol.ab Angelo *dialog*.5.*de Miſſa* §.324. Azor. *inſtit.moral.part*.1.*lib*.10.*c*.28.*quaeſt*.4.*& part*.2.*lib*.9.*cap*.7.*quaeſt*.3.Durand.*dict.lib*.1.*cap*.6. *num*.35. Fr. Emman.*in ſumm.tom*.1.*cap*.249.*num*.21.Suar. *tom* 3. *diſp*.81.*ſect*.3. *col*.3.*verſ.ſoles vero*.Reginald.*in praxi fori pœnitentialis lib*.29.*n*.199. Vgolin. *de poteſt. Episcop.cap*.31.*num*.1. *ve ſic*.2. Fagundez *d cap*.21. *num*.24. Quidquid contrarium teneant Emmanoel. Sa *verb.Calix*, Selu.*de benefic.p*.1.*quaeſt*.5. *num*.99.& Coninch *de Sacrament.quaeſt*.83. *art*.3.*dub*.3. *n*.146. Layman.*in Theolog morali lib*.5.*tract*.5.*cap*.6.*num*.7. Diana *moral.reſol.p*.2.*tract*.1 *miſcel.reſol*.3. Nec pro illis facit, quod Calix conſecratos non amittit conſecrationem amiſſione deaurationis, ex quo videbatur non indigere noua conſecratione interueniente noua deauratione, cùm principalis pars videatur trahere ad ſe acceſſorium: quia reſpondetur aurum Calicis non ſolum eſſe conſecratum ſecundum ſe, verum etiam totus Calix per modum vnius, & ita adueniente noua deauratione conſtat aurum, quod de nouo additum fuit, non eſſe conſecratum, & conſequenter indigere noua conſecratione. Neque dici poteſt conſecrationem Calicis conſecrati redundare in aurum de nouo additum tanquam in acceſſorium & minus principale: reſpondetur enim principale in hac materia non eſſe expectandum ex quantitate materiæ, ſed potius ex vſu rei conſecratæ, ita vt illud cenſeatur principale, quod proxime fuit inſtitutum ad continendum & tangendum Corpus, & Sanguinem Chriſti, quod præcipue ſit à parte deaurata, vt tenent Suar. Vaſq. Reginald.Coninch, & alij apud Bartholom.ab Angelo *citatis locis*.Nec etiã obſtat ſi aliquis dicat eodem modo formam conſecrationis Eccleſiæ conſecratæ perire, eo ipſo, quo parietes dealbantur, aut picturis ornantur, quia reſpondetur magnam eſſe differentiam; nam Calix Vnctione Chriſmatis in exteriori ſuperficie adhibita conſecratur, Eccleſiæ vero conſecratio ineſt in cruſta parietis, quæ non perditur ſi paries dealbetur.

Conſecratio Calicis non amittitur per aliquos 39
ictus à fabro inflictos, vt tenent Armill.*in verbo Calix numer*.4.Barthol. ab Angelo *dialog*.5.*de Miſſa* §.
323.Azor.*pars*.1.*lib*.50.*cap*.28.*quaeſt*.5 † Nec etiam 40
amittitur quoties ſeparatio fit abſque fractione, vt accidit in Calice torneatili, cuius partes ſeparantur abſque fractione, quicquid aliqui contrarium teneant: ſecus tamen dicendum ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, quia Calix in tali euentu amittit ſuam figuram, & non eſt aptus ad vſum, ad quem fuerat factus: tum quia ſicut altare; ſi remoueatur à tabula conſecrata, amittit conſecrationem, ita eandem amittit Calix ſi à pede cuppa ſepararetur. Ita Henriq.*lib*.9.*cap*.28.*num*.2. *litt.H*, Barthol. ab Angelo *d. dial*.5. *de Miſſa*, §.326. Reginald. *d.lib*.29. *num*.200.Suar. *diſput*.81.*ſect*.7. *verſic.rurſus inquirò poteſt*, Nugn.*quaeſt*.83.*art*.3. *dub*.4. & Coninch.*ibid. dub*.3.*n*.148.Azor.*d.p*.2.*lib*.9.*c*.7.*q*.7. vbi ſe remittit ad dicta *part*.1 *lib*.10. *c*.18.*q*.7. Fagundez *d.cap*.21. *n*.17.

Vaſculum, ſeu pyxis, in qua ſeruatur ſanctiſſimum 41
Euchariſtiæ Sacramentum, debet eſſe conſecrata, præcipuè ſi poſtulet loci conſuetudo, vt tenent Suar. *diſputat* 89.*ſect*.3.*ad fin*.Reginald.*d.lib*.29.*num*.201. quamuis contrarium aſſerant Vaſquez *d. c*.4. *n*.36. Nugn.*q*.83.*a*.3.*dub*.4.Coninch.*ibid.n*.245. Henriq. *lib* 9.*de Miſſa,cap*.28.§..*litt*. O, Fagundez *d.lib*.3.*c*.22.*n*.14.

Veſtes ſacræ, vt amictus, alba, cingulum, mani- 42
pulum, ſtola, & caſula ab Epiſcopo benedici debent, vt Doctores communiter concludunt, ita vt ſimplices Sacerdotes illa benedicere non poſſint, ita Vgolin. *cap*.31. *num*.4. nec ipſius Epiſcopi delegatione, vt *ibi* probat *num*.6. & ita ſibi reſponſum fuiſſe in *Sacra Rituum Congreg*. teſtatur Poſſeuio.*de Officio Curati cap*.2. *num*.37. & me citato *in hoc loco*
Homobon.*d. reſolut*.4.&† qualiter benedicantur in- 43
uenies in libro Pontificalium, quarum ſignificationem, qui ſcire cupit, perpendat Orationes, quæ recitantur in ſingularum veſtium iodomento, de qua te vide Pinell.*de Miſſæ ſacrificio*, *cap*.14. Iacob de Graffiis *in deciſ. aureis lib*.2.*cap*.41. *part*.1. Valent. *tom*.4.*diſp*.6.*quaeſ*.11.*puncto* 3.Fr.Emmanuel. *in ſum. tom*.1.*cap*.249.*nu*.12 Suar.*tom*.4.*diſp*.82. *ſect*.2.& 3. Nugn.*quaeſt*.83.*articul*.3. *dub.vltim*.& Coninch *ibi, numer*.250.Barthol.ab Angelo *d.dialog*.5 § 258.*cum ſeqq*.Chamerot.*de Euchariſt.c*.8.*dub*.20. Bonacin.*de*

Sacram.disp 8.*quæst.vnica pu.* *&o* 5.*num.*43.*cum seqq.* Azor.*4.part.1.lib.*10.*cap.*38.*quæst.*8.*cum seqq.* Si cingulum ita frangatur, vt reuera pars non sufficiat ad cingendum Sacerdotem, amitteret benedictionem, secus si longior pars adhuc sufficeret ad cingendum. Ita Coninch.*de Sacram.quæst.*83.*a.*2.*dub.*3. *num.*25. Molfes.*in sum.tom.*1.*tr.*5.*c.*12.*n.*22. Diana *mor.*1.*resol.p* 2.*tr.*1.*miscel.resol.*4.

44 Prælati Regulares, Generales, & Prouinciales, quin verò Custodes, & Guardiani, siue Priores, & quicumque alij in aliis Religionibus illis correspondentes, bene possunt benedicere omnia Ecclesiastica paramenta, siue ornamenta ex concessione Leonis X. relata *in compendio M.dic.verb.benedicere Ecclesia.*1*a.*§ 14 vbi dicitur, quòd supradictus Leo X. concessit Generalibus, & Prouincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantiæ protempore existentibus, vt omnia, & singula eiusdem Ordinis, & Obseruantiæ Ecclesias, Cœmeteria, Capitula, & Oratoria, vbicumque existentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vsum Fratrum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit, pro eorundem Fratrum vsu tantum solemni benedictinne valeant benedicere, quo priuilegio perfruuntur omnes alij Ordines, qui priuilegium habent communicationis, & refert Fr. Ludou. Miranda *in manu. li Prælatorum tom* 2.*quæs.*40 *art.*1.*concl.*1. vbi *conclus.*2. resoluit simplices Sacerdores, præcipuè Ordinis Minorum, & qui non fuerint Prælati, non posse Ecclesiastica ornamenta, & paramenta benedicere, & *art.*2. *conclus.*1. asserit certissimum esse quòd Prælati Generales, & Prouinciales, & similes Prælati, qui in aliis Religionibus eisdem correspondent, & etiam Guardiani, & Priores Conuentuales, aliique Prælati locales benedicere possunt Corporalia ex priuilegiis à Summis Pontificibus illis concessis. Specialiter tamen per Greg. IX. provt refertur *in compendio verb.benedicere Ecclesiastica* §.1. concessum est, quòd minores Fratres Presbyteri in terris infidelium existẽtes possunt benedicere non solum vestes Sacerdotales, verumetiam, & Altaris pallia, & Corporalia, cum necesse eis fuerit, vbi Catholicorum Episcoporum copia non habetur. Aduertendũ tamẽ quod huiusmodi Prælati Regulares Ecclesiastica paramenta, & prædicta ornamenta pro suorum Fratrum vsu tantum solemni benedictione valent benedicere, vt constat ex cõcessione Leonis X. illis facta, de qua suprà, ex qua colligitur minimè hoc sibi concedi pro aliis. Tamburin.*de Iure Abbatum tom.*1.*disp.*12.*q* 2.*num.*2. vbi intelligit seclusa consuetudine, Barthol. Gauant. in *comment.ad rub.Missal.tom.*1.*p.*4.*tit.*19.*num.*21. vbi adducit decretum *S.Cong.Rituum* 24. *Augusti* 1609. & *n.*12. in noua edit. subdit *eandem S. Cong.die* 18. *Aug.* 1629. prorogasse contrariam consuetudinem, Lezana *in sum.q.Regul.c.*18.*n.*57. Quicquid dicant Collector priuilegiorum Ordinis D. Hieronymi, & Alphonsus à Vera Cruce, quos refert, & sequitur Fr. Emman.*q.reg.tom.*1.*q.*19.*a.*1. Laurent. de Peirinis *ad constit.Iulij* II.§.19.*n* 44.

45 Verùm huiusmodi vestes amittunt, vt sic loquar, benedictionem, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non sint aptæ ad vsum, ad quem fuerant destinatæ, aut non amplius priorem retineant figuram: ex quo verius est, Albam non indigere noua benedictione, si ad eam reficiendam aliqua adiungantur, quorum additione remanet adhuc prior figura, etiamsi quæ adduntur, non sint benedicta; accessorium enim sequitur principale, è contra tamen desinit esse benedicta, si ex ipsa abscindatur manica, quamuis illi postea eadem manica assuatur; nam per accessionem manicæ ita perfringitur, vt non sit apta ad vsum, ad quem fuerat destinata, nec amplius retinet priorem figurãm. Ita Armil. *verb. benedicere, num.*3. Angel. *verb.benedictio, num.*3. Bartholom. ab Angelo *d.dialog.*5.§.165 & ob hanc rationem stola facta de planeta benedicta, debet iterum benedici, quia ad ipsam est data particularis benedictio, & est mutata forma, quæ dabat esse rei: ita Fusc.*de visit. lib* 1.*c.*23.*n.*15. Vgolin.*d.c.*32.§.1.*n.*6. vbi etiam resoluit, quod si huiusmodi vestes breuiores factæ sint, modo formam non mutent, benedicendas iterum non esse, & in fine dicit, quod si vti illis ad Diuina non possumus, igne comburendæ erunt, ne ad profanos vsus transferantur.

Campanas quoque benedicit, & Chrismate vngit 46
Episcopus, vt scribunt Durand. *in rationali diuinorum*, *lib.*1.*c.*4. Durant.*de ritibus Ecclesiæ lib.*1.*c.*22. Vgolin.*de potest Episcopi cap.*31.§.1.*num.*2. Camill. Borrell.*de præstantia Regis Cathol.c.*78.*n.*14. late Cæsar. Baron.*annal. Ecclesiæ tom.*10. *pag* 810. latissimè Angel. Roccha *in speciali tractat. de campanis, c.*5.*de campanarum consecrat.* vbi etiam tradit formam, & verba consecrationis; Marc. Anton. *var.resol.lib.*1. *resol.*112.*casu* 3. vbi etiam resoluit Abbates non posse benedicere campanas, quia hæc benedictio videtur esse Ordinis Episcopalis ratione inunctionis olei
sacri. † Benedicuntur huiusmodi campanæ, ait Con- 47
cil. Coloniense *tit.de constit.* & *consuetudinibus, c.*14. vt vocetur populus ad conueniendum in Templis, & Clerus ad enuntiandas Dei laudes, & vt fideles omnes innitentur ad preces, & deuotionem, cuius institutionis meminit liber Romani Ordinis relatus *in cap.*1.*de officio Custodis*, vbi Campanæ appellantur signa, quia in eum finem pulsantur, vt sint signa temporis quo Cleri ad diuinas horas recitandas, & fideles ad interessendum Sacris, debent conuenire, consonat text. *in cap.solent, de consecr.distinct.*1. & *in cap.* 2. *de officio cust.* cum aliis adductis per Steph.
Costa *in cap.alma*, §.*adiicimus, num.*10 *de sentent.ex-* 48
communic.lib 6. † Ait deinde Coloniense Concilium institutas esse, vt timeant Dæmones, eoque sonitu territi discedant, & vt repellantur procul hostiles exercitus, & vt fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempestatum, & fulgurum, infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, & aereæ tempestates prosternantur, vt asserit Fusc.*de visitat.lib.*1.*cap.*14.*num.*7. & latissimè post alios nouiores Martin. Deltius *disquisit. magic. lib.*6.*cap.*3.*quæst.*33.*ad fin.litt. F*, Binsfeld.*in confess. malefic.post concl.fin.dub* 6. Thom. Bossi.*de signis Eccles.lib.*2 Emman. de Cerda *in libros dos pes de Man. p.*1.*c.*6.*fol.*155 nouissimè Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib.*12.*c.*27. *n.*97. Aduertit tamen Seraphin. *decis.*223. quòd licèt Campanæ sint benedictæ, non prohibentur retineri, & vti pro seruitiis etiam prophanis, dummodo non impediatur cultus diuinus. Verùm *sacra Congreg.negotiis Episc.* & *Regul.præposi.a de anno* 1581 censuit campanas consecratas etiam in turri profana existentes nullatenus vsui profano inseruire debere, etiamsi in hunc vsum à sæcularibus fabricatæ prætenderentur. Et quod potest Episcopus prohibere ne campanæ pulsentur, si non sint benedictæ, censuit *S. Congreg. Rit. in Aprutina* 5.*Iulij* 1614.

Hinc colligitur Campanas non baptizari Baptis- 49
mo, quo peccata remittuntur, vt nobis obiiciunt Caluinistę, sed benedici optimis quidem rationibus, quas latè prosequuntur Martin. Delrius *vbi proximè*,

ximè, Durant. *d.c.22.num 6.* Torreblanca *d.lib.1 2.c.*
27. numer.98. Deinde non desunt, qui effectus præ-
dictos campanarum tribuant naturali virtuti soni-
tus illarum, quasi eo attenuetur aër, & dissipentur
turbinum, & tempestatum impetus, ac procellarum
spiritus, vt voluit Petr. Mess. *in sua syn. lib.2. c.20.*
Quod gratis dictum iudico: nam prædicti effectus
tribuuntur benedictioni, seu consecrationi, sic diui-
no iussu, seu beneficio operante, vt de aqua benedi-
cta diximus infrà *alleg.28 num.58. cum seqq.* si tamen
hæc irrident hæretici, irrideant, ait Durant. *d.c.12.n.*
4. & Deum ipsum, qui *Numer.10.* ait, *plangetis vlu-*
lantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino
Deo vestro, vt eruamini de manibus inimicorũ vestrorũ.

50 Cùm prædictæ campanæ ex principali ipsarum
institutione institutæ dicantur, vt vocetur populus
ad conueniendum in Templis, & Clerus ad annun-
ciandas Dei laudes, ex cessante ratione meritò con-
stitutum est ne tempore interdicti illa pulsentur, vt
probat text. *cap. alma. § ad iciemus, de sent. et excomm.*
& bene tradit Stephan Costa *ibi num. 2.* & Couar.
p.2.§.4.n.3 vers.13 & post eum, & Nauar Vgolin. &
Henriq. prosequitur latissime Sayr. *de censuris lib.5.*
c.9. a princip. quibus adde, quæ breuiter resoluit Aui-
la *eod.tr.p.5 disp.4. sect 2. dub.8.* & latiùs Suar. *eod.tr.*
disp.34. sect.1.n.15. cum seq Fusc. *d.c.14.n.12.* Angel.
Rocca *d.tr de compan. c.25.* cum quibus prosequere
ad omnia, quæ in hac materia occurri possunt, & vl-
tra omnes latissimè Mar Alter. *de censur. tom.2. disp.*
5.c.2. vers. tertia conditio, Borrel. *d.c.78. n. 13. & 15.*
cum seqq.

51 Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Mo-
niales, & dat illis velum consecrationis, vt probant
text. *in c. deuotis 20 quæst.1. c.1. de supp. neglig. Prælat.*
Sbroz. *de Vicario Episcopi, lib.2. quæst.8. numer.1.* Hie-
ron. Roder. *in compend. q. Regul. resol. 32 n.2.* Benedict.
Bommathæus *de modo consecrandi Virgines, c.4.n.1.*
me citato *in hoc loco* Tambur. *de iure Abbatissar. disp.*
27.q.5. Azor *instit moral. p.1. lib.12.c.20.q.6.* nouissi-
me Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori Ecclesi. c.4.*
n.7. Vgolin. *de potest. Episcopi, c.31.§.2.n.1.* vbi etiam
cum Nauar. *consil.1. de Sacram. non iteran.* concludit
hanc benedictionem iterari non posse, quod etiam
tenent Azor. *d.p.1. lib 13.c.10.q 4.* Tambur. *d. disp.27.*
q.8. Ludouic. Mirand. *loco infra citando, q.7. a.7. concl.*
2. in fine; nihilque pro hac benedictione recipere de-
bet alioquin simoniam committeret, *c. sicut certa, de*
simonia, refert me citato *in hoc loco* Marcel. Vulpe *d.*
c.4.n.7.

52 Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, vt
possit conferre minores Ordines, *c. quoniam 69.*
dist. c. cum contingat, de ætate & qualit. Clement. atten-
dentes, iuncta gloss. *verb. benedici, de statu monachor.*
53 Angel. *verb. Abbas, n.4.* † Debet autem benedictio
huiusmodi dari illis diebus, quibus minores Ordines
conferri possunt, gloss. *in d. Clem. attendentes, verb. be-*
nedici, & sic Dominico die, & intra Missarum solē-
nia, vt de Virginum benedictione agentes resoluũt
Salzed. *ad Bernard. c.26. vers. virginum,* Piscara *in pra-*
xi cærem. lib.2.c.7.n.1. Tamburin. *de iure Abbatissar.*
disp.17.q.6. vers. Piscara Quæ quidem benedictio,
sine aliquo examine danda est, Innoc. *in d. cap.1. de*
suppl. negl. Prælat nisi quod fidei professionem emit-
tere benedicendus obligatur, cæremoniæ videndæ
54 in Pontificali. † Si Episcopus tertiò requisitus bene-
dicere sine causa renuerit, posset ipse Abbas, non
expectata benedictione, officium administrare, &
Ordines conferre, sed hoc in odium temeritatis Epi-
scopi sine causa denegantis benedictionem Papa
concedit Abbatibus, non quòd benedictio prædi-
ctum effectum non operetur, *dict. c.1 de suppl. neglig.*
prælat. Et † est Ordinis Episcopalis, & non potest
delegari non habenti illum Ordinem, vt firmat Sbroz
d. quæst 8. num. 2. hinc asserens Vicarium, qui non est
Episcopus, huiusmodi benedictionem elargiri non 55
posse.

Non tamen poterit Episcopus intrare claustra
Monialium pro consecratione, seu benedictione
sororum, nec pro ipsarum confirmatione, iuxta
Concil. Trident. *decretum. sess.25. de Regularibus c.5.* 56
vers. ingredi autem, vbi strictè præcipitur, vt nullus
Monialium Monasteria ingrediatur, nisi in casibus
necessitatis, & hic, de quo agitur, necessarius non
est, cùm possit Episcopus consecrare, benedicere,
aut etiam confirmare Moniales, seruata, & non vio-
lata ipsarum clausura, consecrando, benedicendo,
vel confirmando ipsas per fenestram deputatam ad
imponendum eisdem velum Ita Fr Ludou. Miranda
in manu. Prælat. post tom. 2. in tr. de sacris Monial. q.
2. artic. 14. Et † licèt secundùm Canones non possint 57
consecrari Virgines Moniales, nisi attigerint vigesi-
mumquintum annum, vt *in c. placuit, & cap. Virgines*
20. q 1 nihilominus de vniuersali consuetudine pos-
sunt consecrari ante vigesimumquintum annum. Ita
Mar. Antonin. *var. resolut. lib.1. resol. vltim. casu 14.*
Censuit tamen *Sacra Congreg.* Moniales Virgines,
quas solas consecrari fas est, ante vigesimumquintũ
annum completum non esse consecrandas, vt refert
Armendar. *in addit ad recopil. legum Nauarra lib.5.*
tit.20.l.1. de ætatib. n.2. † Consuetudo verò benedi- 58
cendi Virgines non amplius est in vsu, & eam le-
uandam esse, si alicubi adhuc vigeret, respondit *sacra*
Congreg Episcoporum & Regularium causis proposita,
Patriarcha Venet. 5. Decembris 1597. Piasec. *in praxi*
noua Episcop. 1.n.2. vers Virgines.

Similiter. & Abbatissæ benedicuntur, *d. Clem. at-* 59
tendentes, minores annis quadraginta, & quæ per
octo ante professæ non fuerint eligi, & benedici in
Abbatissas prohibentur, Concil. Trident. *sess. 25. de*
Regularib. c.7 de cuius materia Er. Emman. *quæst. reg.*
tom.1. quæst 15. art.3. Zerola *in praxi Episcop. part.1.*
verb. Abbatissa §.1. pag 26 Azor. *d. par.1. lib 13.c.10.*
quæst.1 Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.30.*
tract.3.n.166 Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.2.*
c.1. à num.45. Armendar. *in addit. ad recopilat. legum*
Nauarra lib.1. tit.10. l.2. de ætatib. n.19. Circa quam
ætatem non posse Episcopum dispensare refert de-
cisum Armendar. *ad d. lib.1. tit.18 l.7. de Episcop. nu.*
102. & in terminis resoluit Nicol. Garc *de benefic.*
part.7.c.4. num 71. vbi etiam asserit prædictos qua-
draginta annos debere esse completos. † Abbatissa
temporalis (illa scilicet, quæ nonnisi ad triennium 60
eligitur, ex ordinatione Gregor. XIII. *de an. 1583.*
die 1. Ianu.) non est iure benedicenda, nisi Sancta
Sedes Apostolica aliud statuat expressè, vel seruet
contrarium, Nauar. *consil.4. de Regul. in antiq. & consil.1.*
de statu monach. in nouis, Quaranta *in summa Bulla-*
rij verb. Abbatissa in fine, Piasec. *dict. cap.2. numer.3.*
Franc. Ludouic. Miranda *in man. Prælator. in fine tom.*
2. tractat. de Sacris Monialibus quæst.7. art.7. conclus.
vltim.

Quæri opportunè potest, an Episcopus non con- 61
tritus consecrans Ecclesias, Calices, Virgines, con-
ficiens Chrisma, benedicens vestes, & similia, pec-
cet mortaliter? In qua quæstione Medina *in C. de*
pœnitent. tract.1.q.6. dicit peccare mortaliter Episco-
pum, qui conficit Chrisma, benedicit oleum, aut
consecrat Ecclesiam in peccato mortali; quia istæ
actiones

actiones videntur graues, & duæ priores videntur quodammodo Sacramentales, quatenus per eas ſacetatur materia Sacramenti. Verùm ceſſante ſcandalo contrariam opinionem, vt veriorem, & æquiorem teneo cum Suar. *in 3. p. D. Thomæ q. 64. art. 10. diſp. 16. ſect. 3.* quem refert Marc. Anton. Genuenſ.

62 *in man. Paſtorum, c. 63. n. 2.* vbi *n. 1.* reſoluit † Epiſcopum excommunicatum ſuſpenſum, vel interdictum conſecrantem Eccleſias, Altaria, & benedicentem mappas, ac veſtes eſſe irregularem, me citato *in hoc loco* Homobon. *d. reſol. 4.*

63 Epiſcopus etiam benedictionem ſolemnem dare poteſt, vt notat gloſſ. *verb. ſolemne in cap. Abbates, de priuileg. lib. 6.* Durand. *in ration. diuin. lib. 4. c. 59. n. 7.* Vgolin. *d. c. 31. §. 2. n. 1.* dummodo faciat in ſua diœceſi; in aliena enim Pontificalia exercere non poteſt, vt ſuprà latè diximus: quia benedicere populo competit Epiſcopo ratione dignitatis & iuriſdictionis, *cap. mi ittrare 26. quaſ. 6. cap. conuenit, de conſec. diſtin. 5.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 29. n. 8.* Hæc benedictio ſolemnis ab Epiſcopo datur in fine diuinorum Officiorum, his verbis *Sit nomen Domini benedictum*, vt habetur in Pontificali, & etiam ſimplex benedictio ab eo dari poteſt ſuis populis in itineribus, eundo per ſuam diœceſim, Vgolin. *dict. loco num. 2.*

64 Verùm alij tenent poſſe Epiſcopum celebrantem priuatè in diœceſi aliena, (prout poſſe ſine licentia Ordinarij tenent Zerol. *p. 1. verb. Epiſcopus, n. 25.* Alzed. *d. c. 13. n. 10. & 88.*) vti benedictione Epiſcopali, cum verbis, *Sit nomen Domini benedictum*, cùm illa ſit potius Ordinis, quam iuriſdictionis; tum quia ſi conceditur Epiſcopo celebrare in Eccleſia aliena à iure, abſque licentia Ordinarij, ita concedi etiam debet benedictio Epiſcopalis, tanquam acceſſorium, & conſequens ad illam celebrationem, per cap. *cui licet, &* ibi gloſ. *de regul. iuris in 6.* Ita reſoluunt Piaſec. *in praxi nou. Epiſc. p. 1. c. 2. n. 3. verſ. benedicit*, Zerol. *in ſimili praxi p. 1. verb. Epiſcopus num. 35.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 4. c. 67. n. 2.* Alzed. me citato *in hoc loco d. p. 1. c. 1. n. 11. & n. 89.* & fuiſſe concluſum Neapoli in quodam Collegio habito circa hoc coram aliquibus RR. Prælatis aſſerit Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 203. n. 5.*

65 Vnde nullam pœnam cenſeo incurrere Epiſcopum, qui tranſiens per alienam diœceſim rogatus à perſonis deuotis illas benedicit ſine ſolemnitate, abſque animo exercendi iuriſdictionem, vt poſt Ancharan. & Suar. atteſtatur Marc. Anton. Genuenſ. *in manuali Paſtorum c. 63. num. 4.* Quamuis conſulerem ne Epiſcopus extra diœceſim benedictionem ſimplicem itinerando det, quia ita fieri debere tenent Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 467. num. 58. tom. 3.* Vgolin. *de Officio Epiſcopi part. 2. cap. 32. §. 2. nu. 2.* Hieron. Venero *in examine Epiſcop. lib. 4. c. 17. num. 19.* quos refert, & ſequitur Alzed. *d. part. 1. c. 13. num. 91.*

66 Preſbyter autem, nec quidem ſimplicem benedictionem Epiſcopo præſente ſine ipſius conſenſu dare poteſt, *c. cum ad celebrandas*, iuncta gloſſ. *de conſecration. diſt. 1. gloſ. verb. ſolemnitatem, in d. c. Abbates, de priuileg. lib. 6.*

67 Abbas habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poteſt ſolemnem benedictionem populo impertiri in Eccleſiis ad ipſum pleno iure pertinentibus poſt Miſſarum Sacrificia perfecta & abſoluta, poſt Veſpertinas preces, aut Matutinas decantatas non autem, alibi publicè, aut per vias, aut Ciuitates, aut Villas, niſi ex priuilegio ſpeciali hanc poteſtatem ſit conſequutus. Ita probatur *in c. Abbates, de priuil. in 6.* Fr. Emman. *quaſt. reg. tom. 1. quaſt. 18. art. 1.* Azor. *d. lib. 12. c. 20. q. 7.* Piaſec. *in praxi nou. Epiſc. dict. c. 1. in fine*

Præſente Legato de latere non poteſt Epiſcopus in ſua diœceſi benedicere populum, & deferre veſtes, ſcilicet Mozzetam ſignificantem iuriſdictionem illius ordinariam; quia præſentia maioris, deponetur poteſtas reuerentialis minoris, licèt contentioſa non amittatur, latè Stephan. Gratian. *deciſ. 29. a num. 1.* vbi *num. 4* quòd deferre caudam non denotat ſuperioritatem, & *num. 7.* quòd Epiſcopi, aſſiſtentibus Cardinalibus, non portant Rochetum ſaltem diſcoopertum, & *num. 14.* quòd ſufficit præſentia in loco. 68

ALLEGATIO XXVIII.

Epiſcopus pollutas Eccleſias quando reconciliare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur agentes de caſibus in quibus Eccleſia polluitur.*

2 *Homicidium voluntarium, & iniurioſum intra Eccleſiam patratum eam polluit.*

3 *Inuoluntarium homicidium contingens præter opinionem, & caſu fortuito non polluit Eccleſiam.*

4 *Errore captus non conſentit ex defectu voluntatis, nec pœnam meretur.*

5 *Ebrius ſi homicidium patrauerit intra Eccleſiam, quia non multum diſtat à furioſo, illam nõ polluit.*

6 *Si quis ſciens, ſe ebrietatis tempore, & vim furore captum ſolitum eſſe hominem occidere, ſi occidat, non erit immunis à pœna.*

7 *Ebrius occidendo tunc Eccleſiam non polluit, quando verè ebrius eſt, & ebrietatis furore extra ſe poſitus.*

8 *Ebrietas nunquam præſumitur, niſi probetur per indicia, & coniecturas apparentes.*

9 *Doctores citantur agentes de ebrietate, & quibus pœnis ebrij ſint plectendi.*

10 *Ebrietas damnabile, & graue vitium.*

11 *Solitus inebriari ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt.*

12 *Clericis ne ad potus æquales bibant, prohibentur.*

13 *Dormiens inter ſomniando ſi intra Eccleſiam aliquem occidat, quia furioſo æquiparatur, Eccleſiã non polluit, & à pœna homicidij excuſatur.*

14 L. ſi ſeruus §. fornarius, ff. ad l. Aquiliam, *declaratur.*

15 *Eccleſia an polluta cenſeri debeat per homicidium caſuale volitum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ, diſputatur.*

16 *Eccleſia non polluitur ex homicidio ſecuto ex defenſione proximi ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ.*

17 *Homicidium ad defenſionem commiſſum ſeruato in eo moderamine inculpatæ tutelæ, inculpabile eſt.*

18 *Moderamen inculpatæ tutelæ verſatur circa modum, tempus, & cauſam.*

19 *Occidens non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ extraordinaria pœna propter exceſſum, iudicis arbitrio punitur.*

20 *Eccleſia in rei veritate non fœdatur, nec polluitur.*

21 *Eccleſia quare polluta dicatur.*

22 *Eccleſia nomine in hoc propoſito intelligitur illa, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta.*

Orato

22 *Oratoria, quæ domi habentur, nomine Ecclesiæ non veniunt.*

23 *Ecclesia non polluitur ex vulnere lethali extra illam accepto, quamuis intra illam mors contingat; secus è contrario.*

24 *Ecclesia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, si sanguis extra effundatur propter recessum repentinum.*

25 *Iudex reum suspendēs intra Ecclesiam, eam polluit.*

26 *Occidens ab Ecclesia hominem extra illam existentem, eam non polluit, secus è conuerso.*

27 *Immunitate Ecclesiastica non gaudet, qui existens in loco sacro alium extra illum existentem percusserit.*

28 *Ratio differentiæ assignatur.*

29 *Ex martyrio alicuius Sancti in Ecclesia commisso, illa polluitur quatenus in iustum consideratur, & iniuriosum ipsū homicidium ex parte occidentis.*

30 *Ecclesia polluitur propter voluntariam, & iniuriosam sanguinis effusionem intra eandem contingentem.*

31 *Sanguis huiusmodi debet esse hominis viui.*

32 *Sanguis si effundatur è cadauere coram occisore, contra quem alia adsunt indicia, præsumptio est vehemens.*

33 *Mirabile quoddam narratur cuiusdam cadaueris occisorem ostendentis.*

34 *Sanguinis effusio, propter quam Ecclesia polluitur, non debet esse modica, sed copiosa.*

35 *Statutum loquens de vulnere cum sanguinis effusione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum sanguinis effunditur.*

36 *Ex percussione leui, licet sanguis copiosè effundatur, Ecclesia non polluitur.*

37 *Sanguinis effusio propter quam Ecclesia polluitur, debet esse publica.*

38 *Occultum, & publicum multis modis dicitur.*

39 *Occultum in præsenti materia, quod dicatur?*

40 *Publicitas pollutionis, Ecclesiam non polluit, sed potius, pollutam ostendit.*

41 *Sacerdos sciens ex Sacramentali Confessione Ecclesiam pollutam, in ea celebrare potest.*

42 *Ecclesia polluitur propter voluntariam humani seminis effusionem intra illam contingentem, siue sit hominis, siue mulieris, hæretici, aut infidelis, siue etiam per mollitiem, aut sodomiam.*

43 *Effusio seminis in somnis non sufficit, vt Ecclesia polluatur.*

44 *Effusio seminis Ecclesiam polluit, si intra eandem contingat, licet non cadat in ipsa Ecclesia materiali.*

45 *Ecclesia non polluitur, si sanguinis, aut seminis effusio accidat supra tectum, vel infra Ecclesias in aliqua cauerna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacristia, aut turri cymbalorum.*

46 *Coitus coniugalis an Ecclesiam polluat? affirmatiuè respondetur.*

47 *Contraria opinio receptior.*

48 *Vtraque distinctionis fœdere componitur.*

49 *Seminis effusio requiritur, vt contingat in sufficienti quantitate.*

50 *Ecclesia an per occultam, & peccaminosam seminis effusionem à parte rei polluatur? ostenditur.*

51 *Ecclesia non polluitur, quando actus luxuriosus fit, si tamen actualis effusio extra illam contingat.*

52 *Ecclesia polluitur, si intra illam sepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor.*

53 *Procedit etiam, quando infidelis, vel hæreticus sepelitur, vel eorum infantes.*

54 *Celebrans in Ecclesia violata, nisi vrgente necessitate id faciat de licentia Episcopi, mortaliter peccat, irregularis tamen, aut suspensus non fit.*

55 *Ecclesia consecrata reconciliari non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium de ipsius licentia.*

56 *Licentia reconciliandi Ecclesias consecratas non potest ab Episcopo delegari simplici Sacerdoti, etiamsi in contrarium sit consuetudo.*

57 *Ecclesia non consecrata, sed tantùm benedicta reconciliari potest per quemcumque simplicem Sacerdotem per solam aquæ benedictæ aspersionem.*

58 *Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat, & quàm antiqua sit eius institutio in Ecclesia contra mala spiritualia, Dæmonesque, ostenditur, &* num. 59.

60 *Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbis, & confert sanitatem corporalem.*

61 *Reconciliatio vbi haberi non potest per Episcopum, quia longè abest, & venire non potest, an idem Episcopus ex iusta causa concedere possit, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur?*

62 *Quid tamen in hoc securius sit seruandū? ostenditur.*

63 *Sacerdos, si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari, debet Missam prosequi, si cœptam habeat consecrationem, aliàs secus.*

64 *Prælati Regulares benè possunt conciliare Ecclesias quacumque ex causa violatas, & pollutas aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas diætas*

65 *Diæta quælibet continet viginti milliaria.*



Reconciliatio, quæ est diuersa à consecratione, de qua *al. eg. præcedenti* actum fuit, adhibetur per Episcopum in casibus pollutionis Ecclesiæ, de quibus vltra gloss. & Doctores *in c. proposuisti, de consecrat. Ecclesiæ, & in c. vnic. eodem tit. lib. 6.* tractāt D. Thom. *3. part. quæst. 83. art. 3.* vbi communiter Theologi, præsertim Suar. *disp. 81. sect. 4.* disputant iidem Theologi *in 4. distinct. 13.* vbi Sot. *quæst. 2. art. 3.* & cæteri sequaces, Syluest. *verb. consecratio, q. 5.* Armilla *eodem verbo, num. 4. cum sequentib.* Nauar. *in manual. cap. 27. n. 251.* Iacob de Graff. *in aureis decis. part. 1. lib. 2. c. 48. numer. 21. cum sequentib.* Fr. Emman. *in summ. tom. 1. c. 123.* Henriq. *in sum. lib. 9 de Missa, cap. 27. §. 6.* Tolet. *in summ. lib 5. c. 8.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib 9. cap. 5.* Sayr *de censur. lib 5. cap. 16.* Auila. *eodem tract. p. 5. d. 7.* Cened. *p. 3. Collect. 11.* Miranda *in man. Prælator. tom. 2 quæst. 39. a. 5.* Vgolin. *de potestat. Episcopi, c. 29* Gambarupta *de casibus reseruat. c. 15. casu 5. fol. 201. cum sequentib.* Mar. Alter. *de censur tom. 1. d. 1. de interdicto, c. 1. cum seq.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta præ. 2. lib. 3. c. 14.* 1

Prima causa, propter quam Ecclesia polluitur, & reconciliatione indiget, est quoties homicidium voluntarium, & iniuriosum intra ipsam Ecclesiam ab aliquo patratur, provt habetur *in d. cap. proposuisti, & in cap. si motum, de consecrat. distinct. 1.* Fagundez *d. c. 14. numero* 8. Vel quoties sanguinis effusione fœdatur, vt probant text. *in cap. ecclesiis, de consecrat. distinct. 1. & in cap. suarum, de priuileg. & in cap. 1. de consecrat. Ecclesiæ*, tenent Henriquez *dict. cap. 27. §. 5.* Tolet. *dict. c. 8. à numer. 12.* Sayr. *in claui Regia lib. 3. c. 7. numer.* 8. Vgolin. *d. cap. 29. § 1.* Mar. Alter. *d. cap. 1. vers. sex autem modis*, Miranda *dict. ar. 5. concl. 1. vers. 1.* nouissimè Castr. Palao *in opere morali tract. 11. disp. 3. puncto 1. num. 1.* 2

Dixi, *voluntarium*, quia aliàs si inuoluntarium sit homici 3

homicidium, vel inuoluntatia effusio, nempe casu
contingens, & veluti si cadente lapide, vel alio casu
fortuito alicui existenti intra Ecclesiam mors con-
tingat, vel ab aliquo, qui non sit compos mentis,
quis existens intra Ecclesiam interficiatur, minimè
per hoc Ecclesia polluta dicenda erit; cum illi nulla
iniuria inferatur: & ita resoluunt Nauar. & Henriq.
dictis locis; Gambarupta d. casu 6. num. 9. Mar. Alter.
vbi proximè, Vgolin. d. cap. 29. §. 1. vers. locum non ha-
bet, Sayr. de censur. lib. 5. cap. 16. numer. 4 Farinac. in
4 praxi crimin. tit. de homicidio, quæst. 125. n. 22. † Nam
qui furore captus, & tempore eiusdem malum ge-
rit, palam est non consentire ex defectu voluntatis,
& inde est, quòd nullam pœnam meretur, l. illud, ff.
de iniuriis, cap. illum, 15. quæst. 1. l. sed etsi, §. 2. ff. ad l.
Aquiliam, l. penult. § vltim. ff. ad legem Pomp. de par-
ricidiis, cum aliis citatis per Menoch de arbitr. casu
325. Petr. Caball in tract. de omni genere homicidij,
num. 79. cum seqq. Molin. de Iust tom. 4. tract. 3 disp. 38
5 Ex eadem ratione id ipsum dicendum videtur in
homicidio patrato intra Ecclesiam ab illo, qui tunc
temporis ebrius erat, nam ebrius non multum distat
à furioso; vbi enim ebrietas, ibi & furor est, ar. ven-
ter, 35. distinct. Cui resolutioni non obstant varia Iu-
ra pœnam irrogantia patrantibus delictum, ebrieta-
tis tempore, vt habetur in l. respiciendum, § delin-
quunt, vers. impetum, ff. de pœnis, & in cap. inebriaue-
runt, 15. quæst. 1. & in cap. à crapula. de vita. & honest.
Clericor. procedunt enim prædicta Iura, non quia
tempore ebrietatis commissum delictum volunta-
rium dici possit, nec ob culpam ex ipso delicto pro-
uenientem, sed potiùs ob delictum ebrietatis, ex quo
6 malum fuit secutum, præsertim † si quis inebriari
contingat sciens se ebrietatis tempore, & vini furo-
re captum solitum esse hominem occidere; quo ca-
su non erit immunis à culpa, & pœna homicidij,
vel alterius mali tempore ebrietatis patrari, saltem
extraordinariè, vt per Conar. in Clement. si furiosus.
part. 3. in initio num. 31. Gomez tom. 3. de delictis c. 1.
num 72. Tiraquel. de pœnis temperandis caus. 6. nu. 9.
cum seqq.

7 Procedit insuper, & declaranda est huiusmodi re-
solutio, vt habeat locum in illo tantum, qui verè
ebrius est, & ebrietatis furore extra se positus: secùs
verò in alio, qui, vel non ita sit ebrius, vel talem se
fingat ad homicidium, vel aliud malum patrandum;
tunc enim homicidium erit propriè voluntarium di-
cendum, & ex consequenti per illud intra Eccle-
siam commissum eadem Ecclesia polluta dicenda
erit, ex traditis per Bald. in repetit. l. prima, column.
penult. vers. extra quæritur. C. vnde vi, & l. data opera,
C. qui accusare non possunt, & Rip. in l. vltim. num. 79.
C. de reuocandis donationibus, & Menoch. de arbitr.
8 casu 316. num. 7. † Qui omnes concludunt modicam
ebrietatem non excusare, nec minuere delictum, &
ideò prudentis iudicis arbitrio hoc erit examinan-
dum, eo considerato, quod ebrietas, cum sit deli-
ctum, & magnum arguat defectum, nunquam præ-
sumitur nisi probetur per indicia, & cõiecturas ap-
parentes, argumento tex. in l. meritò, ff. pro socio, & in
reg. ab ore, de regulis Iuris, in antiquis, iunctis traditis
per Masc. de prob. concl. 178.

9 De ebrietate, & quibus pœnis ebrij sint plecten-
di, & omnia in materia desiderata, vide apud Docto-
res per tex. ibi in l. omne delictum, §. per vinum ff. de re
militari, Gregor, Lopez l. 5. verb. embriagarse, tit. 8.
part. 7. Gomez dict. cap. 1. nu. 73. Menoch d. cas. 326.
& cas. 377. a num. 3. Perez tit. 8. in rub. lib. 8. ordina-
ment. pag. 103. cum sequentibus, & l. 1. in fine, in addit.
illo tit. & lib. pag. 208. Azeued. lib. 1. num. 32. titul. 13.
lib. 4. noua recopil. Bellacomb. tom. 2. commun. opin.
lib. 9. tit. 13. num 79. pag. 495. & Chirch. tit. 30. num.
100. pag. 547. Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 77.
verb. ebrij, Paulus Comitol. respons. moral. lib. 5. quæst.
5. & 6. Pined. in vita Diui Ioan. Baptistæ lib. 3. art. 2.
cap. 1 pag. 142. Molin. dict. tract. 3. dispu. 38. à nu. 5.
Petr. Caball. d. tract. 3. num. 187. nouissimè Nonar in
praxi elect. & variar. fori sect. 2. q. 41. in vlt. edit. † 10
Ebrietas damnabile, & graue vitium, ex quo multa
mala gignuntur, aufert enim memoriam, dissipat
sensum, confundit intellectum, balbutit linguam,
corrumpit sanguinem, membra debilitat, exhaurit
substantiam, eneruat corpus, secreta pandit, libidi-
nem prouocat, & rixas excitat, provt referunt Me-
noch. de arbitrar. cas. 404. a n. 1. Fr. Emman. quæstion.
regul. tom. 2. quæst. 36. art 1. Farinac. fragmentor crimi-
nal p. 7. litt. C. n. 353. Less. de Iustitia lib. 4. dub. 3. n. 13.
cum seq. Aldret. de religiosa disciplina tuenda lib. 2.
cap. 15. à n. 39. Hinc † solitus inebriari sacris Ordi- 11
bus insigniri non potest, vt resoluit Farinac d. litt. C,
n. 252. vbi allegat Rebuff. in praxi beneficiali p. 2. tit.
de Clericis ad sacros Ordines malè promotis, glos. 4.
n 8. Salzed. d. cap. 77. litt. A, vers. vnde consurt, Cie-
ned. ad Decretum collect. 33. n. 4. Imò † ipsis Clericis 12
prohibetur, ne ad potus æquales bibant, quod Galli
vocant, brinder, vt probat text sic intelligendus, in
dict. cap. à crapula, & tenent Rebuff. ad l. 43 de verb.
signific. pag. 234. Less. dict. cap. 3 dub. 4. num. 31. cum
seqq. Camil. Borrel. in summa omnium decis. tit. 11. num.
31. tom. 1.

Similiter ex eadem ratione prædicta resolutio, 13
quatenus habet ex homicidio voluntario intra Ec-
clesiam patrato, ipsam pollui, limitatur vt non pro-
cedat in homicidio patrato intra Ecclesiam ab ali-
quo dormiente inter somniandum; quia similiter in-
uoluntarium dicendum est, & tanquam à furioso
commissum, cui æquiparatur dormiens, l. 1. § adipisci-
mur, ff. de acquirenda possessione, Clement. si furiosus, de
homicidio, cap meritò, & cap. sanè, 15. quæst. 1. cap. ma-
iores, §. sed adhuc, & §. item quæritur, de Baptismo, ideo
excusatur à pœna homicidij, vt per Romanum, Ale-
xandrum, Aretin. & Iason. in dict. §. adipiscimur, ob-
seruant Conar. in dict. Clement. si furiosus, part. 3. in
initio, num. 6. Gomez dict. cap. 1. num. 74. Tiraq. de pœ-
nis temperandis caus. 5. Menoch. de arbitrar. cas. 327.
Molin. dict. tract. 3. disp. 38. à num. 10. † Nec obstat 14
huic resolutioni text. in l. si seruus. §. si fornarius, ff. ad
l. Aquiliam, vbi si seruus coloni propè fornacem, vel
locum, vbi erat ignis, obdormisset, & domus, vel res
combusta sit, tenetur ad damnum; quia videtur
esse in culpa: ibi enim non punitur delictum incen-
dij, quasi commissum fuerit à dormiente, quo tem-
pore erat dormiens, sed potiùs à vigilante, & ita ra-
tione culpæ præcedentis, & negligentiæ, quam com-
misit antequam dormiret, dum ignem relinquit ac-
census, quo domus combusta fuit, & damnum se-
quutum est, argumento regulæ, qui causam damni
dat, de qua in c. vlt. de iniuriis.

Ex quibus inferri potest resolutio cuiusdam du- 15
bij, an scilicet per homicidium casuale, attamen vo-
litum in sua causa, quia aliquis dabat operam rei
illicitæ, ex quo ideò irregularitas incurritur, censea-
tur Ecclesia polluta? Veluti si Clericus, aut Mona-
chus intra Ecclesiam pietatis causa tumorem ferro
aperuit, ex quo fuit mors sequuta, provt in terminis
c. tua nos, in princ. de homicid. vel si Magister corre-
ctionis causa intra Ecclesiam discipulum percusse-
rit, & in eo modum excedat, ex quo mors sequatur,
vt in terminis cap. Presbyterum, eodem tit. de homicid.
iuncta l. præceptoris, ff. ad l. Aquiliam, & l. sed & si, §.
vlt.

ult. ff. eodem tit. Et sanè videtur dicendum, quod per tale homicidium polluta Ecclesia sit censenda, & per consequens reconcilianda, cum non sit mere casuale, nec inculpabile, sed potius volitum, si non in se saltem in causa; vt per D.Thom. 1. 2. *quæst.* 64. *art.* 8. Constat hoc etiam a similitudine rationis; nam quod per tale homicidium quis efficiatur irregularis, vt habetur in prædictis, & aliis Iuribus, hoc importat, vt talis Clericus, ex tali homicidio pollutus censeatur, & per consequens minimè aptus ad Missæ Sacrificium, & cætera diuina ministeria peragenda: sicut ergo Clericus, qui spirituale templum dicitur, domicilium committens in prædicta specie pollutus dicitur, sic etiam Templum materiale, in quo idem patratur homicidium, pollutum dici debet, ne similiter in ipso ante reconciliationem Missa celebretur, & cætera Diuina peragantur: nam homo templum spirituale, & per consequens quandoque pollui dicitur, ad quod est text. optimus *in cap. in eo* 32. *quæst.* 4 *cap. non solùm* 32 *quæst* 7. Ex quibus omnibus bene constat prædicta resolutio, nempe per homicidium casuale patratum intra Ecclesiam, attamen ex illicito opere secutum, pollutam eandem Ecclesiam esse censendam, id quod videtur esse de mente Nauar. *d. c.* 27. *nu.* 251. quatenus idem affirmat dicendum homicidio secuto ex ludo illicito habito intra Ecclesiam.

16 Ex dictis etiam benè infertur minime pollutam esse censendam Ecclesiam ex homicidio intra eamdam contingente, secuto tamen ex defensione proximi, dum scilicet quis se defendendo seruato, vt aiunt, moderamine inculpatæ tutelæ, alium occidit, de quo est glos. communiter recepta *in cap. unico, de consecrat. Ecclesiæ lib.* 6. quod triplici ratione confirmatur. *Prima*, quia tale homicidium non dicitur voluntarium; qui enim se defendit cum prædicto moderamine, non intendit primò, & principaliter occisionem proximi inuasoris, sed potius suam naturalem defensionem, vnde homicidium per accidens contingit, & tanquam medium necessarium, & ordinatum ad ipsam defensionem. *Secunda*, quia tale homicidium iniuriosum dici nequit, qui enim se defendendo, seruato prædicto moderamine, alium occidit, vtitur iure suo, argumento text. *in l. vt vim vi, ff. de iustitia, & iure*, vbi Bar. Paul. & cæteri scribentes, D.Thom. 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 7. Sot *lib.* 5. *de iustitia. quæst.* 1. *art* 8. habetur etiam *in cap significasti lib* 2. *de homicidio, & in cap. dilecti, de sentent. excomm. & in l.* 1. *§. cum arietes. ff. si quadrup. pauperiem fec. dic.* & ideo dicendus est taliter se defendens, quòd nemini facit iniuriam, argum. text. *in l. Proculus, ff. de damno inf. ecto & in cap. cum Ecclesia* 31. *de elect.* & in aliis citatis à Mascard. *de probationib. concl.* 1051. *num.* 31. Surd. *consil.* 374. *num.* 17. Flamin. *de resignation. tom.* 2. *lib.* 13. *quæst.* 1. *num.* 165. *Tertia.* & vltima ratio est, quæ deducitur ex similitudine proximè adducta: nam sicut Sacerdotes, qui templum spirituale dicitur minimè polluitur ex tali homicidio, quia non efficitur irregularis, provt habetur *in dict. Clement. si furiosus*; sic similiter Ecclesia, & ita materiale templum non debet ex eodem homicidio polluta censeri; sicut enim irregularitas ex homicidio contracta (excepta illa quæ ratione indecentiæ incurritur, de qua *in c. sententiam sanguinis, ne Clerici, vel Monachi*, cum similibus) necessariò peccaminosum homicidium supponit, per quod homo, & ita spirituale templum polluitur, sic etiam & à fortiori, hoc ipsum quoad pollutionem templi materialis requiritur; nam reconciliatio eiusdem necessariò peccatum supponit, iuxta illud Prophetæ, *polluerunt templum sanctum tuum*; cuius peccati reliquias, & inimici fantasias Ecclesiasticus minister per aquæ benedictæ aspersionem, exorcismos & deprecationes conatur exterminare, de quo habetur *in dict cap. proposuisti, & in cap. pen. & vltim. de consecrat. Ecclesia, & in dict. cap. si motum, & in cap. Ecclesiis, de consecrat. dist.* 1.

Diximus, *seruato moderamine*, &c. quia tunc de- 17
mum homicidium ad defensionem commissum impunibile est, quando scilicet fuerit in eo seruatum moderamen inculpatæ tutelæ, aliàs secus, Clar. *in §. homicidium num.* 27. *vers. sciendum tamen*, Masc. *de probat. concl.* 1126. *num.* 19. Iacob. Alter. *de homicidio necessario part.* 1. *num* 382. *cum seqq.* † Circa modum, tem- 18
pus & causam consistit inculpatæ tutelæ moderamen, Kirchou. *tom* 1. *commun. opinio. lib.* 9. *tit.* 10. *n.* 13. *vers. sed primò*, Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 17. *a num.* 7. Farin *in praxi crimin. part.* 5. *quæst.* 125. *num.* 149. *cum seqq* Christoph. de Paz *in scholiis ad ll. styli, l.* 58. *n.* 5. Rebell. *de obligat. iustitiæ. part.* 1. *lib.* 3. *quæst.* 12. *nu.* 7. Azor. *instit. moral. part* 3. *lib.* 2. *cap.* 1. *quæst.* 2. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imperialis lib.* 2. *concl.* 110. *consid.* 1. *a n* 9. Petr. Gabal. *de omni genere homicidij num.* 94. Vnde si is, qui se defendit, modum defensionis excedat, iam tunc voluntarium, & iniuriosum erit homicidium dicendum, & per consequens propter illud necessariò Ecclesia reconcilianda, vt tenent, & declamant communiter Doctores, quam-
nis † taliter homicida non sit etiam tunc pœna or- 19
dinaria puniendus, sed extraordinaria propter excessum Iudicis arbitrio imponenda, vt per Duen. *regul.* 192. *ampl at.* 5. Hipp *cons.* 137. *num.* 21. *cum seqq. & singul.* 110. incip. *Occidentes aggressorem*, Baiard. *ad Clarum, § homicid. n.* 90. Menoch *de arbitr. casu* 277. Mascard. *concl.* 1126. *num.* 40. Farinac. *dict. quæst.* 125. *num.* 393. Vnus tamen mihi restat scrupulus, quòd etiamsi verum sit, quòd homicidium sequutum in defensionem propriam seruato moderamine inculpatæ tutelæ, nec sit culpabile, nec voluntarium, & per consequens propter illud Ecclesia, vbi fit, reconcilianda non sit, tamen hoc procedit ex parte aggressi, si tamen aggressor mortuus percuteret prius aggressum, libenter tenerem ex huiusmodi percussione, si sufficiens sit, Ecclesiam pollui, cum re vera voluntaria, & iniuriosa sit.

Requiritur ex modò dictis, quòd homicidium in- 20
tra Ecclesiam contingat, quia alias si extra eandem eueniat, non erit per hoc polluta dicenda. Sed an dicatur polluta Ecclesia ex homicidio, vel sanguinis iniuriosa effusione facta in gradibus Ecclesiæ; vel ante ianuam, vel in ianua ipsa, controuersum est: non censeri pollutam dicit Graff. *d. lib.* 2. *cap.* 48. *num.* 11. Sed Gambarupta *d. casu* 6. *numer.* 5. cum Gemin. *in cap. vnic. de consecrat. Eccles. lib.* 6. sic distinguit; aut ista sanguinis effusio facta fuit extra clausuram portæ, & non est polluta: aut facta est intra clausuram ostij versus Ecclesiam, & hoc casu est polluta. Illa autem in rei veritate non fœdatur, aut polluitur, cum enim sancta sit, coinquinari non potest, *cap. vestra, de cohabitatione Clericorum*, cum similibus citatis à Gambarupta *d. ll. casu* 6. *numer.* 1. sed tanquam polluta reconciliatur propter scandalum, & ad fidelium exemplum, & terrorem, vt scilicet videntes Ecclesiam, quæ in nullo peccauit, propter alterius culpam lauari, & purificari, reminiscantur, quantum de propriis peccatis, eorumque expiatione sit laborandum. Ita Durandus *in rationali Diuinorum, lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 10. Verùm Suar.
d. sect. 4. *vers.* 1. *violatur*, existimat † rationem, quare 21
Ecclesia polluitur, non consistere in eo, quod

prohibeatur in illa fieri percussionem illicitam, & sacrilegam, sed potiùs ex eo, quia actio turpis est, & sacrilega, velut in pœnam, & facti detestationem ab Ecclesia statutum esse polluta censeatur Ecclesia, & Diuina ibi non celebrentur, donec reconcilietur. Vtrùm, quòd deformitas, & specialis ratio malitiæ hoc casu non proueniat, ex eo quòd rationes illæ turpes sint, & illicitæ, sed ex eo, quia lex Canonica specialiter constituit, vt certis casibus Ecclesia polluatur, voluerunt Selu. *de benef part.1.q.5.n 10.* Azor. *d.c.5.q.3.vers.si reges,* & Valent. & Vasquez quos refert, & sequitur Sanch. *de matrim.lib.9.disp.15.à num.3* ex eo probantes, quia etiam furtum illicitum est, & Lege diuina naturali prohibitum, & tamen etiamsi in Ecclesia fiat, Ecclesiam non polluit: sicut nec hæresis, quæ longe detestabilior est. Cui fundamento postea satisfacere intendens Suar. *tom.1.de Religione, tr. de reuerentia debita locu sac'is, l.3.c.2.à n 6.cum seqq* aduertit se non negasse hoc quod est Ecclesiam pollui per sanguinis effusionem ex legis humanę cõstitutione prouenire, sed docere actionem non esse sacrilegam, ex eo quòd Ecclesiam polluit, sed potiùs ideò statutum esse, vt Ecclesia polluatur, quia actiones illæ illicitæ sunt, & sacrilegæ, & per eas iniuria infertur loco sacro. Sed quicquid sit opinioni Sanch magis adhæreo.

22 Ecclesiæ antem nomine in hoc proposito intelligitur illa, quia consecrata est, vel specialiter benedicta, vt ibi diuina fiant Officia, & fuerint celebrata, atque ita dedocitur ex text. *in c.vltim.de consecr. Eccles.* vbi notauit gloss. *verb.non consecrata*, & post Nauarr. & alios Henriq. *lib.9.cap.27.§.5.in princip.* post Graff. Fr. Emman. & alios Sanch. *d.disp.15.num.24.* Sayr. *d cap.16.num.9.* Auil. *d.disp.7.dub.2. concl 1.* Decian. *tract.crimin.lib.6.cap.24.num.24.* Fagundez *d.cap.14.num.17.* vbi ait nomine Ecclesiæ intelligi totum illud spatium quod pertinet ad internum corpus Ecclesiæ à tecto interiori vsque ad pauimentũ, & à parte interna portę maioris ipsios Ecclesiæ, vsque ad vltimum parietem Capellæ maioris, vide infrà *num.45.* Nec obstat text. *in cap penult.de immunit. Ecclesiar.* iuncta glos. *verb.admittitur*, dum probat sufficere, vt Ecclesia gaudeat immunitate, quod ibi Diuina celebrata sint, licèt consecrata, aut benedicta non fuerit, cuius sensum non percepit Henriq. *d.§.5.lit.H.* dum contrarium ex eodem colligit: nam melius Sanch. & Auila diuersam esse rationem aduertunt quoad immunitatem; eius enim respectu latior ex loci sacri interpretatio, quoad violationem verò strictiùs accipitur, vt iidem optimè probant.

Oratoria, quæ domi habentur, nomine Ecclesiæ non veniunt, quamuis de Episcopi licentia in eis Missæ celebrentur, & ideò tanquam profana immunitate & priuilegiis Ecclesiæ non gaudere resoluit Sanch. *d disput.15.num.39.* vbi *num.35.* tenet Ecclesiam ab Episcopo benedictam cœptamque illius auctoritate ædificari nomine Ecclesiæ quoad hunc effectum comprehendi, & *numer 37.* resoluit si Ecclesia destructa sit copulam in ea habitam, aut effusionem sanguinis non esse sacrilegam, nec locum violari, modo destruatur, vt iterum non ædificetur, & *num.38.* asserit quòd si Ecclesia amplietur ac distendatur, Capella aliqua, aut parte sibi addita, licet ea non benedicatur quoad hunc effectum, comprehenditur nomine Ecclesiæ Cœmeterium ab Episcopo benedictum reputari locum sacrum, & sic indigere reconciliatione si copula illicita, aut sanguinis iniuriosa effusione violetur, resoluunt Nauar. *in man. cap.16.num.3.vers.interrogatus autem.* Henriq. *l.5.de Pœnit.c.6.§.in commento lit. H,* Sanch *d.disp.15.n.20.* Fagondez *dict.n.14. c.51.* declarando provt dixi *allegat.praced.à num. 30.* & de omnibus iterum idem Fagundez *dict.tract.pracepto 2.lib.4.cap.4.n.27.cum seqq.*

Ex quo fit, quòd si extra Ecclesiam quis lethale vulnus recipiat, postea ex eadem causa moriatur intra eandem minime per hoc sit polluta censenda, quia tunc non homicidium, sed sola mors in Ecclesia contigit; cum tamen è conuerso si quis intra vulnus lethale recipiat, & postea extra moriatur, polluta haberi debeat, ex sententia gloss. cõmuniter receptæ *in d.c.vnic.* quam sequuntur ibi omnes, & post illos Nauar. Iacob. de Graff. Fr. Emm. & Henriq. *d.locis.* atque etiam Vgol. *d.§.1.v.3. non polluitur,* Fagundez *d.c.14.n.89.& pracepto 2.l 4.c.4.n.16.* Azo. *dict.c.5.q.1.vers.si quaras.* Gambar. *d.cas.6.n.8.* Quidquid Suar. *d.sect.4.statim in prin.* in hoc vltimo casu contrarium censeat, dum enim ibi tenet, & meritò non esse pollutam ex lethali percussione intra eandem citra sanguinis effusionem contingeote, donec homicidium seqoatur, & consummetur per mortem percussi: insimul dicit, & esse quoque necessarium quod intra eandem Ecclesiam mors sequatur; quia tunc, & non aliter dicitur vere, & proprie fieri homicidium in Ecclesia, cuius tamen contrarium tenet glos. communiter recepta *in d.c.vnic.* & est de mente DD. omnium citatis locis: dicitur enim vere homicidium commissum in Ecclesia, vbi intra eandem vulnus lethalis, seu lethale percussio contingit, à qua ipsum homicidium denominatur, non verò à morte postea subsecuta, licet per eandem, & non aliter cõstet fuisse homicidium patratum intra Ecclesiam: sicut ex eadem ratione idem quoque dicendum videtur, vbi vulnus intra Ecclesiam infligitur, ex quo datur sanguinis effusio, licet sanguis ipse non cadat intra Ecclesiam, quia vulneratus, vel statim ab ipsa recessit ante effusionem, vel in vase aliquo sanguinem collegit: licet è conuerso contrarium dicendum sit, nempè vbi quis extra Ecclesiam vulnus recipit, & postea, quia ad eam fugit, intra eandem sanguis effunditur, per hoc minimè remanet polluta; provt tenet citata glos. *in dict.c.vnice.* 23

Quæ tamen vltima resolutio iudicio meo maiori indiget censura, si aduertamus quod Iura omnia de hoc loquentia ad sanguinis effusionem intra Ecclesiam contingentem potius quàm ad vulnus intra eandem inflictum se referunt, vt patet ex *dict.c.vnic.* ibi, *si Ecclesiam pollui sanguinis, aut seminis effusione contingat,* & in *c.vlt.eodem tit.* ibi, *si Ecclesia non consecrata cuiusque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta,* & *in dict.c.tuarum, de priu.leg.* ibi, *Ecclesiam sanguinis effusione fœdasset,* & *in dict.c. Ecclesiis, de consecr.dist.1.* ibi, *aut sanguinis effusio, aut cuiusque semine polluta fuerint*; vnde si sermo sit de pollutione Ecclesiæ non ratione homicidij, sed potius effusionis sanguinis dicendum videtur; quod licet per vulnus intra Ecclesiam inflictum Ecclesia ipsa polluatur, quoties sanguis intra ipsam funditur, quamois non cadat in templo ipso materiali, dum in vase aliquo recipitur; ideóque ex eo, quia vetum est dicere intra Ecclesiam dari sanguinis effusionem, contrarium tamen dicendum sit ex eo, quod licet vulnus intra infligatur, saognis tamen extra Ecclesiam effunditur propter recessum repentinum ab eadem, cum hoc casu non verificentur verba prædictorum iurium. Quemadmodũ etiam non erit polluta censenda propter sanguinis effusionem in 24

ipsa

ipsam factam ex vulnere extra contingente: requiritur enim, quòd ipsa sanguinis effusio contingens intra Ecclesiam sit eidem iniuriosa, id quòd minimè verificatur in hoc casu, in quo non data opera, sed potius casu, & per accidens contingit. Vnde si quis intra Ecclesiam se ipsum occidat, polluetur Ecclesia per tale homicidium, quia licet respectu occisi propriè iniuriosum non sit, est tamen valde peccaminosum, cum nemo sit vitæ, & membrorum dominus, vt habetur *in l. liber homo, ff. ad l. Aquiliam. & in cap. non est nostrum, 23. quæst. 5.* & ex consequenti iniuriosum propter iniuriam, quæ fit loco sacro.

25 Hinc etiam vbi iudex reum suspenderet intra Ecclesiam, per hoc similiter ipsa Ecclesia violata censeretur; quia licet huiusmodi homicidium fieri licitè possit, & taliter suspensus supplicio dignus fuerit, fit tamen illi iniuria; licet enim supplicio dignus sit, Ius tamen habet, ne in tali loco talem vim patiatur, & deinde fit etiam iniuria loco sacro, & ipsi Deo, in cuius honorem Ecclesia specialiter dicata, & consecrata est, secùs tamen dicendum si idem iudex, aut quiuis alius super Ecclesiæ tectum, vel ex parietibus eiusdem hominem suspendat, cum in tali casu non intra, sed extra homicidium contingat, vt optimè tenent Syluest. & Nauarr. Mari. Alter. *d. c. 1. vers. Sed quid*, Suar. *d. sect. 4. in princ.* Fagundez *d. c. 14. n. 10. & p. 2. lib. 4. n. 17.*

26 Idem dicendum videtur, vbi quis cum esset intra Ecclesiam, hominem existentem extra iaculo occiderit, cum tunc verum sit dicere, quòd homicidium non fuerit intra Ecclesiam patratum, licet intra eandem initium sumpserit, & per consequens non erit per hoc violata censenda; secus è conuerso, vbi quis existens extra Ecclesiam alium existentem intra iaculo percusserit, aut vulnerauerit, itavt sanguis intra eandem effundatur, quia iam tunc verificatur homicidium patratum, sicut & sanguinis effusio contingens, vtcumque verò voluntarium, & iniuriosum intra Ecclesiam, prout tenent Nauarr. *dict. loco*, Vgolin *d. vers. 4. non polluitur*, Fagundez *dict. c. 14. n. 11.*

27 Non obstat doctrina Abb. *in c. vltim. de immunit. Ecclesiar.* quem sequuntur Angel. *in sum. verb. immunitas, q. 13.* Syluest. *eod. verb. 3. n. 6. in fin.* Remig *de immunit. Eccles. fallent. 4.* Azeued. *lib. 3. n. 18. ad fin. tit. 2. lib. 1. noua recopil.* Gutier. *pract. lib. 3. q. 1. n. 19* Deciā. *tr. crim. tom. 1. l. 6. c. 18. n. 6.* secundum quā non gaudet immunitate Ecclesiæ ille qui existens in loco sacro alium extra illum existentem percusserit: vnde similiter videbatur dicendum per tale homicidium Ecclesiam pollutam esse censendam, sumpta ratione deformitatis ab initio, & proxima delicti causa.

28 Ratio enim differentiæ inter vtrumque casum in eo est, quod in priori, vt polluta dicatur Ecclesia solum attenditur homicidium, vel sanguinis effusio, si vtrumque voluntarium sit, & iniuriosum intra Ecclesiam patratum, id quod propriè verificatur in homine occiso, vel vulnerato existente intra Ecclesiam, non verò quando existit extra, licet occidens sit intra: in posteriori verò casu, nempe quoad priuilegium immunitatis, attenditur spes, animus, & fiducia, quia quis delinquit, vt ab Ecclesia defendatur, & sic euadat pœnam crimini condignam, id quod verificatur propriè in illo, qui cum sit intra Ecclesiam, occidit alium existentem extra eandem, non verò è conuerso, licèt enim in hoc posteriori casu si quis existens extra Ecclesiam occidat existentem intra eandem, & statim ad ipsam confugiat, præsumatur etiam spe veniæ fecisse, & ideò iuxta veriorem sententiam immunitate careat, vt per Cou. *variar. lib. 2. c. 20. n. 15. vers. 27.* Gutier. *d. q. 1. n. 19.* Suar. de Pace *in pract. tom. 1. p. 5. c. 3. §. 3. n. 99.* Bobad. *in sua politica. l. 2. c. 14. n. 29.*

Non leuis est difficultas, an si quis pro defensione Fidei homicidium, & ita martyrium intra Ecclesiam patiatur, per hoc eadem Ecclesia debeat polluta censeri? In qua Abb. *in dict. cap. proposuisti num. 2. in fine*, in eo conuenit, vt non sit censenda Ecclesia polluta per rationem ad sanguinem in ea diffusum, quo potius lauatur, & magis sanctificatur Ecclesia, quàm polluitur, optimus ad hoc text. *in c. fundamenta vers. isti sunt*, ibi, *ipsam glorioso cruore martyrij Christo Domino consecrarunt, de elect. l. 6. & in c. gloriosus*, ibi, *qui viuentes in carne prædictam Ecclesiam suo pretioso sanguine plantauerunt, de relig. & venerat. Sanct. & in c. quamuis 22. dist.* Sed per rationem ad iniquā, & iniuriosam effusionem (sicut etiam in homicidio eiusdem Martyris citra sanguinis effusionem patrato intra Ecclesiam) dicendum erit Ecclesiam pollutam esse, quia licèt per mortem illius, qui sanctus est intra Ecclesiam contingentem, quatenus habet rationem martyrij, non polluatur Ecclesia, polluitur tamen quatenus iniustum consideratur ipsum homicidium, & iniuriosum ex parte occidentis: vnde citati solet versus. 29

Actio displiсuit, passio grata fuit.

& in hoc sensu intelligenda est gloss. *verb. sanguinis in dict. c. vnic.* & quæ resoluunt Sayr. *dict. c. 16. num. 13. vers. Item.* Graffis *dict. c. 48. num. 23.* Vgolin. *dict. §. 1. statim in prin. vers. id quod locum habet*, Azor. *dict. cap. 5. quæst. 1. vers. Rursus*, post S. Antonin. & Nauarr. Mari. Alter. *dict. c. 1. vers. verum*, Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 4. c. 4. n. 17.* & cæteri supra citati.

Secunda causa ob quam polluitur Ecclesia, & reconciliatione indiget, est propter voluntariam, & iniuriosam sanguinis effusionem intra Ecclesiam contingentem, vt habetur *in dict. c. Ecclesiis, de consecrat. dist. 1. in c. proposuisti, & in c. vlt. de consecrat. Eccles. & in c. vnico, eodem tit. lib. 6.* & vltra Ordinarios citatis Iuribus prosequuntur Nauarr. *dict. c. 27. à n. 156.* Iacob. de Graffis *d. c. 48. n. 26.* Tolet. *in sum. l. 5. c. 8. à n. 12.* Ragul. *de Missa in Ecclesia quæsito 60.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. l. 3. c. 14.* Henriq. *d. c. 27. § 5.* Cened *d. p. 3. collect. 11.* Vgolin. *d. c. 19. §. 2.* Mar. Alter. *d. c. 1. vers. Secundo*, & cæteri supracitati: quod tamen vltra supra assignatas declarationes circa primam homicidij causam, quæ legitimè etiam ad hanc secundam adaptantur, videlicet, quod non sit intelligenda de casali, naturali, aut medicinali effusione per supradicta, subsequentibus tamen debet præsens causa intelligi declarationibus. 30

Prima declaratio est, vt intelligatur quoties humanus sanguis effunditur; nam si fuerit cuiusuis alterius animalis irrationalis, non esse per hoc Ecclesia polluta censenda, quia licet horrorem pariat, non tamen est effusio iniuriosa, cum animal nec actiuè, nec passiuè iniuriæ capax sit, licet aliquando etiam iubeatur comburi, ne refricetur nefandi facti memoria, vt habetur, & notari soler *in c. mulier si accesserit, 15. q. 1.* & ita tenet ac declarat gloss. *verb. sanguinis in d. c. 1.* & post Nauar. Ledes. & Vinald. notat Ragus. *d. quæsito 60. n. 2.* Sayr. *d. c. 16. num. 6.* Cened. *dict. collect. 12. in princip.* Vgolin. *d. §. 2. vers. excipitur ergo.* Neque refert an alienus, vel proprius effundatur sanguis: si enim quis suæ mentis compos ex ira, vel desperatione se ipsum occidat, vel iniuriosè percu- 31

tiat, cenſebitur Eccleſia violata, & reconciliatione indigebat, vt notant gloſ. *verb. ſanguinis in dict. c. 1.* & Mar Alter. *dict. cap. primo, verſ. quaeritur tertio*, Sayr. *c. 16. n. 4. in fine*, & confirmatur ex iis, quae notant Doctores per text. *ibi in cap. contingit 35. de ſententia excommunicat.* Sicut nec etiam ſi mortuum corpus in Eccleſiam delatum ſanguinem effundat, quia iam vere non dicitur ſanguis humanus, non enim hominis eſt, ſed cadaueris.

32 Multoties accidit, vt cadauer ſanguinem effundat, ſi coram eo occiſor ſit, & ita in illum occiſi cruor impetuoſam eiaculationem irruens illum ſic prodit, & poteſt eſſe haec praeſumptio vehemens, quod illum occiderit, ſi adſint alia indicia, de quo vide Leuin. Lemn. *de natura miraculis, lib. 1. cap. 7.* Boer. *deciſ. 166.* Fran. Marcum *part. 1. deciſ. 183. & part. 2. deciſ. 190.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſion. part. 3. collect. 855. poſt medium.* Hippol. Marſil. *in praxi crimin. §. diligenter n. 81.* qui ſe hoc pacto homicidam aliquando deprehendiſſe affirmat, tempore, quo erat gubernator ciuitatis Albinganae. Paris de Puteo *in tr. de ſyndicatu, verbo tortura c. 3. incip. Mandauit Rex, ad fin.* vbi dicit hoc fuiſſe Romae obſeruatum, eo tempore quo occiſus fuit Cardinalis Sanct. Marc. Angel. *in tract. Maleſic. tit. de homicid.*, vbi teſtatur in quodam Aegyptiano ita contigiſſe Nouell. *in pract. crimin. in princip. n. 94. fol. mihi 51.* vbi dicit ſe ita aliàs vidiſſe in quodam cadauere dum eſſet Iudex maleficiorum Turni, & *in reg. 184.* in ciuitate Venetiarum dum eſſet Aſſeſſor Federici Rauerij. Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 13. num. 15* qui teſtatur his temporibus id cõtigiſſe in oppido de Ledeſma anno 1546. & vidiſſe proceſſum originaliter, in quo quidam mutus & frater eius in itinere publico quendam interfecerunt cauſa depraedandi, & torti confeſſi ſunt, & ad mortis poenam ſagittae condemnati, ſed antequam morti traderentur, poſitus coram occiſo ex eius cadauere ſanguis effluxit, Carrer. *in pract. in 2. tract. de indic. & tortura in 27. indicio num. 2.* dicit quod eſt verum indicium, & quod aliàs expertus fuit, Blanc. *in tract. de indic. comment. ad l. fin ff. de quaeſt. num. 408.* vbi dicit quod hoc eſt magnum indicium, & quod ita ſe habet communis hominum ſermo, videlicet quod per praeſentiam occiſoris cadauer emittat ſanguinem, & quod iſta ſanguinis emiſſio non prouenit ab incantationem, ſeu ſortilegium, ſed eſſe quoddam à natura inſitum, de quo ratio reddi non poteſt, Menoch. *de arbitr. caſu 270. num. 16.* vbi atteſtatur, hoc indicium eſſe credibile, & proximum, & *lib. 1. part. 89. num. 118.* Beſſ. *tit. de indic. num. 73.* Theſaur. *deciſ. 173.* Bertaſol. *conſ. 320. n. 6.* & ibi eius additionator, Ioann. Zangerus *in tract. de quaeſt. & tortur. cap. 2. n. 161. pag. mihi 818.* latè Ioan. Steph. Durant. *var. q. 62. per tot.* Ioan. Mar. Nouar. *in collect. ſuper prag. Regni Neapol. collect. 163. num. 13.* Leſſi. *de Iuſtit. lib. 2. c. 29. dub. 17. n. 167.* Anton. Raguc. *in vaſe Eccleſiaſtica diſciplina in tr. de ſuperſtit. q. 123. de ebullitione ſanguinis occiſi ex vulnere pag. mihi 170.* Petr. Bougler. *lib. 4. praxis criminis proſequend. tit. 2. art. 15. pag. mihi 288.* Bernard. Zieritzium *in notis & obſeruat. nomicopoliticis ad conſtitut. criminalem Imp. Caroli V. cap. 149. pag. mihi 157.* Henric Boer. *in tr. de q. c. 3. n. 11. pag. 125.* Ant. Quenedo y Hojos *in libro indiciorũ, & tormentorum Hiſpano ſermone compoſito p. 1. c. 8. n. 9. fol. mihi 24.* Valeriol. Medicum *lib. 2. obſeruat. 9.* Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib. 36. c. 10. n. 8.* Marcard *de probat. concl. 867. n. 24.* Cened. *ad Decretum collect. 65. n. 3.* Farinac. *in praxi crimin. lib. 1. tit. 5. q. 52. n. 154. cum ſeqq.* Fr. Hieron. de Yepes *in hiſtoria infantis à Iudaeis occiſi p. 3. c. 4. §. Otroſi fol. 58. verſo* Martin. Delr. *diſquiſit magic. lib. 1. cap. 3. q. 4. pag. 112. & lib. 5. ſect. 4. num. 20. pag. 680.* Hortenſ. Caualc. *de brachio regio p. 3. n. 103.* Emmanuel de Valle *de incantat. & enſalmis opuſc. 1. ſect. 1. c. 1. n. 31.* Anton. Sanctorell. *in poſt praxi medica c. 21. verſ. argumentum probo, cum ſeqq.* Georg. Pictor. *ſucceſſiu. lection. dial. 4. pag. 161.* Fragoſo *in ſua vniuerſ. chirurg. gloſ. de los heredes q. 76.* Torreblanc. *de magia l. 1. c. 2. n. 33. cum ſeqq* Rauena *en el Iardin del Mundo c. 30.* Manuel Ramirez de Carrion. *in tr. mirabilium naturae lit S, verbo ſangre del hombre muerto num. 121.* Ioan Riolan. *in comment. ad libros Fernelij de abditis rerum cauſis c. 18.* Ioann. Ionſton. *in Thaumatograph. naturalis claſſi 10. de admirandis hominis c. 3. articul. 3. pag. 519.* Franc. de Pueyo *inter deciſ.* Ioſeph. Seſe *deciſion. 11. à num. 1.* vbi *num. 15* mirandum refert† ac- 33
cidiſſe anno 1607. in platea Vallis de Broto, vbi cadauer exhumatum omnibus patebat, & poſitos ante eum Ioann. Franciſcus de Verga vnos ex delinquentibus illicò exiuit ſanguis ex vulneribus dicti cadaueris, quouſque dictus reos fuit ab occiſi conſpectu eductus. Et ſtatim adductus fuit ad conſpectum dicti occiſi Monſerat de Verga, alter accuſatus, qui cum ſe culpatum videret, tanto ſcelere coepit obſecrare Deum, & Coelum, vt in teſtimonium ſuae veritatis permitteret miraculum ibi fieri quo dicto illicò cadauer eleuauit brachium dexterum, & digito ſignauit vulnera ex quibus ſanguis illicò exiuit, & continuò eleuando idem brachium eodem digito ſignauit in dictum accuſatum Aliud ſimile accidiſſe Mediolani anno 1610. refert Franciſc Collius *in tract. de ſanguine Chriſti lib. 4. diſputat. 3. cap. 1.* & caſum notabilem narrat Thom. Campanella *in tract. de ſenſu rerum & magia lib. 4. cap. 9.* & ſe teſtem de viſo de alio ſimili caſo dicit Franc. Valeriola *medicor. obſeruat. lib. 2. obſeruat. 9.* Hoc intra ſeptem horas experiri debere tradunt Canon. *in tract. de indic. & tortura in praemiſſ. cap. 3. numer. 3.* Ioann Stephan. Durant. *d. quaeſt. 62* qui addit poſt ſeptem horas rariſſimè ſe extendere, Adam. Keller. *de offic iuridicopolit. lib 2. cap. 12. pagin. mihi 408. & 409.* Franc. Valeriola *d. lib. 2. obſeru. 7.* Ioann. Bapt. Bernard. *in ſeminario totius philoſophiae tom. 3. lit P. verbo vulnerans poſt aliquod tempus, fol. mihi 407. verſa*, Hieron. Cardin. *in tract. de ſapientia lib. 4. pag mihi 230.* Antun. Nald. *in pract. quaeſt. lit. H. verbo homicidium num. 4. pag. mihi 276* Huius rei, ac remiſſionis ſanguinis huiuſmodi rationem multifariam reddere conantur Leuin. Lemnius citato loco, Iacob Sprenger *in malleo maleſic. quaeſt. 1.* Cornel. Gemma *lib. 1. co, mocrit. c. 6. pag. mihi 78.* Ioann. Langius *epiſt. 40.* Aegid Roman. *quaeſt. 25. quodlib. 5.* Claud. Deodatus *in tract. de hominis vita ad 120. annos ſaluбriter producenda lib. 1.* Pauthi Hygiaſtici *cap. 11. pag. mihi 105. ad fin.* Collius *citato loco*, Campanella *d. lib. 4. c. 9* Henric. Kornman. *in tract. de miraculis mortuor. pag. 9. c. 23 cum tit. ſeqq.* vbi huius miraculi hanc rationem afferri poſſe ait, quod cum nondum calor omnis in recenti occiſo corpore extinctus ſit, neque agitatio omnis, viſque interior nobis occulta quieuerit, vltionem quidem tanta illa vis clamat, moxque ad vindictam bilis accenditur, ab ea ſanguis inflammatur, & ad vulnus cõfeſtim prorumpit, patefacto ad exitum per vulnus meatu, eodem concurrunt & ſpiritus, qui quoniam leues ſunt ad occidentem hominem ſi coram ſteterit volantes in eum migrant, ſeruanturque natiuo calore aliquandiu, nempe ad horas plus minuſve ſex, aut ſeptem; quo

quidem

quidem in tempore si qui interemit in conspectum interempti veniat & ioeremeutum intente suscipiat vulnus, cruorem versus interimentem eiicit; quod quemadmodum dictum est nondum in cadauere recenter iugulato ad horas aliquot vis omnis interior, caloreque extinctus sit; qua quidem latente & interiori vi efficitur vt sanguis spiritus suos repetat, atque etiam spiritus ipsi suum attrahant sanguinem, vnde ipsius manatio, & effluxus eonsequitur: Galleot. Martius *lib. de doctrina promiscua cap.* 22. Thadæ. Florentin *in explicat. suis in Isageg. Ioanniti*, Marsil. Ficin. *lib.* 16. *de immortalit. animor. cap.* 5. Thom. Garbus *lib.* 2. *sum. medicinalis scient. tract.* 4. *quæst.* 11. *& lib.* 1 *tract.* 5. *quæst.* 31. Petr. Apono *in commentar. problem.* 6 *part.* 3. *Aristotelis*. Aloys. Mundella *dial.* 1. Marcel. Donat *de medica historia mirab. lib.* 2. *cap.* 1. *pag. mihi* 38. Marin. Mersenn. *in Genesim, cap.* 4. *vers.* 10. *quæst.* 51. *art.* 1. *pag. mihi* 1418. Hieron. Magius *lib.* 3. *miscel. cap.* 5. Alphons. Paleoth. *in histor. admiranda de* IESV CHRISTI *stigmat. c.* 16. *pag.* 289. Vair. *in tract. de fascino lib.* 1. *cap.* 4. Gaudent. Merula *lib.* 4. *rerum memorabil. cap.* 18. Andr. Libauius *in tract. de cruent. cadauerum thes.* 130. Iacob. Linios *lib.* 1. *de natura miracul. cap.* 2. Astur. Sipatius *de natura sanguinis lib.* 1. *cap.* 2. Mizaldus *cent.* 2. *memorab.* 4. Cornel. à Lapide *in comment. in Deuteron. cap.* 21. *vers.* 4. *col.* 1025. Lorin. *in comment. in Leuit. cap.* 24. *vers.* 17. *lit. E, pag.* 842. latè Guillelm. Bœkelius *in visionibus publicis disquisit.* 6. *a pag.* 111. Valeriol. *d. lib.* 2. *obseru.* 9. Hieron. Montuus *cont.* 1. *de admirandis facult. num.* 28. Redempt. Baranzanus *tom.* 1. *part.* 2. *sum. philosoph. disp.* 9. *theorem.* 17. Thom. Fienos *de viribus imaginationis quæst.* 24. *pag.* 198. Eufeb. Nieremberg. *in* 2. *part. philosophiæ occultæ c.* 46. *cum seqq.* Vincent. Moles *in sua philosophia naturali sacros. Corporis Christi c.* 14. *dub.* 9.

34 *Secunda* declaratio est, vt intelligatur prædicta resolutio non quidem de modica effusione, veluti si gutta sanguinis etiam iniuriosè intra Eeclesiam ceciderit, sed potios de notabili, seu considerabili, hoc enim importat verbum, effusio, nempe sanguinis abundantiam, & eopiosum fluxum, argumento text. *in cap. sæpe* 41. *dist. & in cap. reuertimini* 16. *quæst.* 1. notat glos. *verb. effusionem sanguinis, in cap. cum illorum* 32. *de sentent. excommunic.* glos. in easus positione *in d. cap.* 1. *vers. nota* 1. Tiraq. *in tract. de iu-*
35 *dicio in rebus exiguis vers.* 11. *pag.* 55. & † ideò statutum loquens de vulnere cum sanguinis effusione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum sanguinis effunditur, vt per Hipp. *cons.* 80. *num.* 26. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapolit. cap.* 80. *num.* 2. Quo fundamento in nostris terminis resoluunt Fr. Ludou Lopez *in instructorio conscientiæ part.* 2. *cap.* 33. *vers. sed circa secundum*, Steph Costa *in cap. si qui*, 18. *num.* 2. *de sentent. excommunic. lib.* 6. Syluest. *verb. interdictum* 4. *quæst.* 1. Nauar. *d. c.* 27. *num* 256. *vers. dixi effunditur*, Gambar. *d. casu* 6. *num.* 8. Ragus. *de Missa in Ecclesia quæst.* 60. *num.* 1. Mar. Alter. *d. cap.* 1. *vers. quæritur quintò*, Fagundez *d. cap.* 14. *num.* 19 *& part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 18. Graff. *d. cap.* 48. *num.* 25. Suar. *d. sect.* 4. *vers.* 2. Vgol. *d. §.* 2. *vers.* 2. *excipitur*, Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 5. hine optimè notantes non indigere Eeclesiam reconciliatione, quando quis in ea percutitur, vel alia iniuria afficitur citra sanguinis effusionem, etiamsi carnes eonterentur, & ossa confringaotur, vel quia omnia supra relata sanguinis effusionem requirunt, & sine lege pœnam hane ad alios casus extendere non licet, iuxta regulam text. *in cap. pœna, de Pœnitent. dist.* 1 & tenent Gambarupt. *d. casu.* 7. *num* 8. nisi fortè tumorem causauerit, aut liuorem ex verberibus, & opus sit, vt tumor, seu liuor ferro aperiatur, dicetur enim Ecclesia polluta, quia percussio iniuriosa fuit, & efficax causa effusionis sanguinis, quæ deinde secuta est, vt aduertunt Zerol. *in praxi Episcopal, part.* 1. *verb. pollutio Ecclesiæ* Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 8.

Neque existimes quamcumque copiosam sanguinis effusionem sufficere, vt Ecclesia polluatur, & reconciliatione egeat: nam si percussio leuis fuerit, licet sanguis copiosè effundatur, non ideò polluta censebitur Ecelesia, exemplum frequens est quando in rixa puerorum alterum percutit, & ex naribus multus effluit sanguis, Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 82. Mar. Anton. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 13. *casu* 6. Viuald. *in candel. p.* 2. *de interd. tit. de casibus quibus Ecclesia, &c. num.* 59. Graff. *lib.* 2. *cap.* 48. *numer.* 25. Fagundez *d. cap.* 14. *num.* 17. si enim percussio lethalis non est, quæ ad mortalem culpam sufficiat, neque ad pollutionem Ecclesiæ sufficiens censeri debet, & ita resoluit Suar. *d. sect.* 4. *§.* 2. *violatur, in fine.* Si tamen sanguis exiret de naso ex percussione violenta inter maiores quatuordecim annorum, pollui Ecclesiam resoluit, iudicatúmque refert Mar. Anton. *var. lib.* 1. *resolut.* 112. *casu* 6 quem citat Gambar. *d. d. casu* 6. *num.* 9. 39

Tertia declaratio est, vt procedat prædicta resolutio in sanguinis effusione publica, & quæ publicè innotescat non verò in occulta, per quam non debet Ecclesia polluta censeri, sicut nec per occultam seminis effusionem, de qua erit infrà statim agendum. Ita glos. *verb. pollui in d. c.* 1. Nauar. Sot. Henriq. Graff. Tolet & alij, quos refert, & sequitur Sayr. *in d. c.* 16. *num.* 10 Stephan. Costa *in d. cap. si, qui, num.* 5. Sayr. *d. sect.* 4. *vers.* 2. *dubitari solet*, Sanchez *d. disput.* 15. *num.* 10. Fagundez *d. cap.* 14. *à num.* 33. probantes imprimis ex auctoritate text. *in cap. significasti, de adulter.* quatenus expendit mulierem publicè fuisse confessam adulterium, quod in Ecclesia commisit, Suar. verò *vbi proximè*, ex mente communi cum iudicio aduertit hoc generaliter intelligendum in quocunque crimine occulto ex iis, quibus Ecclesia polluitur, per quod in quantum tale est, minimè debet Ecclesia polluta censeri, quicquid frequentius Doctores assumant exemplum effusionis seminis, quia illa frequentius occultè fieri solet; idem tenet Nauarr. *d. cap.* 17. *num.* 291. *in fin.* vbi peculiariter aduertit se publicè Salmanticæ prælegentem in ea fuisse sententia fieri posse, vt effusio sanguinis, vel seminis, modò occulta, abhinc octo diebus publica fieri possit, quia scilicet testes coram quibus facta fuit, per idem tempus tacuerunt, per quod deuenit in populi notitiam; & illum sequuntur Suar. Auila, & Sayr. *num.* 11. citatis locis, indeque notant receptam esse sententiam contra Alohon. de Castro, & aliorum quos non citatos sequitur Sà *verb. Ecclesia num.* 19. qui putant Ecclesiam non indigere reconciliatione, si dum effusio erat occulta in eadem Ecclesia semel fuerit celebratum, quasi vna celebratione Ecclesia dicatur reconciliata: loquuntur enim contra Iura omnia, quæ formam reconciliatione præscribunt in cinere, & aqua benedicta, vt *in dict. cap. proposuisti, & in c. vltim. de consecrat. Eccles.* 37

Occultum, & publicum multis modis dicitur, de quibus per Doctores *in cap. vestras, & cap. vltim. de cohabit. Clericor, & in cap. cùm olim* 24. *de verbor. significat.* Menoch. *de arbitr. cas.* 166. Mascar. *de probat. conclus.* 1107. *à numero* 13. Gabr. *commun. tit. de restit. spoliator. conclus.* 1. *numer.* 17. Mench. *illust. cap.* 2. *num.* 11. *& cap.* 20. *num.* 23. Aldret. *de religiosa disciplina tuenda lib.* 1. *cap.* 3. *§.* 2. *à numer.* 6. Farinac. *in* 38

praxi crimin.quaſt.21. num.1. Ad noſtrum propoſi-
39 tum occultum dicitur † non ſolùm per accidens,
quòd propriè verificatur,vbi nulli r·t·es adſunt,ve-
rum etiam in occulto qood tale dicitur prout diſtin-
guitur à publico, hoc eſt, quod licet poſſet probari
legitime per teſtes, id eſt, nulla publica fama nota-
tum,cuius exemplum refertur *in c. 2.de apoſtat. & in
c.Chri·iana,*ibi,*latentia peccata 32 q.* 1.vnde ipſum
dicendum erit, ſi talis actus in præſentia paucorum
priuatorum hominum contingat, quia taliter geſtus
interim dum non publicatur propter ipſorum taci-
turnitatem occultus dicitur, ex gloſ. recepta *verb.
ſecreta;in c.quis aliquando §.huc e·ge ſecreta, de pœ-
nit diſt.1.& in cap.de manifeſta 2.quaſt.*1.Verùm li-
cet fauorem Concilij Conſtantien. ſeu extrauagan-
tem *·d euitanda* Martini V. his terminis applicari
poſſe contendat Fr.Ioan.de Peña, quem refert, &
probabile dicit Suar. *vbi proxime*; meritò tamen
contrariam ſententiam concludit, & tutiorem atte-
ſtator, quia hæc pollutio à cenſuris,de qoibos agit
Extrauagans illa,longè differt; & ideò ad illam ex-
tendi non debet ſine lege, iuxta vulgarem regulam;
qua a iure, ·e regu·is iuris in 6 cum ſimilibos. Igitur
conſultè faciet Parochus,ſi cum primum hoc incce-
perit fieri publicum, ad Epiſcopum negotium defe-
rat,qui præhabita inquiſitione,& commiſſione, de-
terminabit an Eccleſia polluta ſit habenda, & recó-
ciliatione indigeat, ſitque intetim in ipſa à diuinis
Officiis abſtinendum: nec ſibi ſuadet publicitatem
pollutionis efficere tantùm Eccleſiam pollutam,nam
40 † notitia illa, & fama ſoperueniens de nouo, illam
non pollnit, ſed potius pollutam oſtendit, & talem
indicat ad diuina Officia ſoſpendenda; ſicut verè
dicitur excommunicatus, qui talis eſt à parte rei,
quamuis dum eſt occultus non ſit vitandus,qoia de-
nunciatio excommunicationis minimè eom excom-
municat,ſed potius excommunicatum declarat, *cap.
paſtorali· § verùm, de appellationib.* & qui declarat
non facit, ſed factum denunciat, ſicut, *in l.ſed ſi
quaratur*, ibi, *quia per ſententiam non debet ſeruitus
conſtitui,ſed qua eſt,declarari,ff.ſi ſeruitus vind.l.hære-
des palam* §.1.ibi,*nihil enim nunc dat,ſed datum ſigni-
ficat,de teſtament.*

41 Vnde meritò notant Doctores communiter ſe-
cundùm Sayr.*d.cap.16.num.*10.quòd † etſi Sacerdos
ex Sacramentali Confeſione ſciat in Eccleſia effu-
ſionem ſangninis contigiſſe, poterit in eadem cele-
brare,neque aliqua reconciliatione opus eſt; quam-
uis Hoſtienſ. & alij, quos refert Stephan.de Gaëta
in cap.ad limina 20. *quaſt.1.§.5.nu.*521. dicant tutios
eſſe,quòd Sacerdos in genere reuelet Epiſcopo ta-
lem Eccleſiam indigere reconciliatione; nulla enim
probabili nituntur ratione,nam text. qui adduci ſo-
let.*in d.cap.ſignificaſti,de adulter.*conſiderat publicam
mulieris confeſſionem, ex qua infamia publica orta
eſt, & ideò inde ad ſacramentalem Confeſſionem
ineptum eſt argumentum.

42 *T·r·i·* cauſa,ob quam polluitur Eccleſia,eſt pro-
pter voluntarium humani ſeminis effuſionem intra
illam contingentem,ſiue ſit hominis, ſiue mulieris,
ſiue hæretici,aot infidelis, ſiue etiam per mollitiem,
ſodomiam,aot beſtialitatem contingentem, de quo
eſt text.*in d.cap.vnico,de conſecrat. Eccleſia lib.6.& in
d cap. Eccleſiis,de conſecrat. diſt.* 1. reſoluunt Nauar.
Syluest.Graff.Fr Emman. Henriq.& Snar.*d.locis*,Fr.
Ludouc.Miranda *d.quaſt.39.art.5.conc.1.verſ.2.caſus*,
Vgolin *d.cap.29.§.3.*Azor.*d part.2 lib.9 cap.5. qu.3.*
Gambarupta *d caſu* 6.*n.*11. Mar. Alter.*d.cap.1.verſ.
tertio.*Fagundez *d.cap.*14.*num.*20.*cum ſequent.*Marta
*de iuriſdic.p.2.c.17.à princ.*Caſtr.Palao *d.punct.1.n.1.*

Dicimus Eccleſiam pollui propter voluntariam 43
humani ſeminis effuſionem, quia non ſufficit,ſi fiat
in ſomniis, vt per F. Emman. *d.loco.*ex gloſ.*in cap.
Eccleſiis,de conſecrat. diſtinct.* 1. *verb. ſemine*, quam
communiter receptam dicunt Nauar. *d. cap.27.num.*
251.Azor.*vbi proximè*, Gambarupta *d.num.*11.Mar.
Alter.*vbi proximè*,Graff.*d.cap.47.num.*24.Fr.Ludou.
Miranda *d.verſ.ſecundus caſus eſt*,Vgolin.*d.§.3.verſ.
excipitur tamen*, vbi hoc verum dicit etiam vbi oc-
caſionem aliquam ſeminandi dediſſet, vel facta ob-
lectaretur, aut ob ægritudinem ſemen, aut men-
ſtruum mulieris caderet. Dicimus etiam † huma- 44
num ad excludendum effuſionem cuiuſois alterius
animalis irrationalis, iuxta ſupra reſoluta circa
ſanguinis effuſionem, & gloſ.*verb.ſeminis in d.c.1.*&
F.Ludou Miranda *d.verſ.ſecundus caſus eſt*, & Vgo-
lin.*d §.3.in fine.*Semen hoc humanum,cuius effuſio-
ne Eccleſia polluitur, ſufficit ſi in Eccleſia effunda-
tur etiam intra vas naturale contingens, ſicut dixi-
mus de effuſione ſanguinis, per quam ſimiliter pol-
luitur Eccleſia, dummodò intra eandem contingat,
licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali, optimè
Gamb.*d.caſ.6 num.2.* † quam tamen minime pollui 45
dicendum eſt, ſi huiuſmodi ſeminis, aut ſaoguinis
effuſio accidat ſupra tectum, vel infra Eccleſiam in
aliqua cauerna, aut ſpelunca, vel in aliqua camera,
aut cella,vel in Choro,Sacriſtia, turri cymbalorum,
tribuna, aut confeſſionariis extra Eccleſiæ corpus,
quia illis omnibus,& ſimilibus caſibos dicitur extra
Eccleſiam contigiſſe, vt poſt Sot. & Cordub.tenet
Mar.Alter.*d.cap.1. verſ.requiritur*, ſequuntur Graff.
*d.cap.48 à num.*23.Suar.*d.ſect.4.col.2. verſ.quod au-
tem ſanguinis*, Sayr.*d.cap.16. num.*8. Auila *dict.diſp.
7.dub.1.* Sanch.*d.diſp.15.à numer.21.cum ſequentib.*
vbi ſigillatim de ſingulis prædictis particulis latiſſi-
mè diſſerit, & latè Fagundez *in quinque Eccleſia
pracepta p.1.lib.3.c.24 numero 37.*vbi de intertecto,
& *num* 38 de Eccleſiæ ſupratecto, niſi ibi eſſet ali-
qua Capella, & *num.*41.de Cameris ad latus Eccle-
ſiæ adhærentibus,& *num.* 42. de porta Eccleſiæ, &
*num.*34.de Confeſſionariis, & *num.*46. de choro,&
*n.*53.de clauſtro.

Quæſtio non leuis eſt, an idem dicendum ſit, 46
quando intra Eccleſiam habitus eſt coïtus coniuga-
lis? In qua videbatur dicendum non eſſe per hoc
Eccleſiam pollotam; quia licet talis effuſio, & talis
coïtus ſit voluntarius, oon tamen eſt paccaminoſus;
text.enim *in cap.ſi motum,de conſec.diſt.1. & in d.c.
ſignificaſti, de adulter.* ſolum faciunt mentionem de
fornicatione illicita, & adulterina, in quem ſenſum
videntur etiam intelligendi text.*in d.cap. vnico, de
conſecrat. Eccleſia lib.6. & in c.vlt.eiuſd.tit.in anti-
quis.& in d.cap.Eccleſiis,de conſecr.diſt.*1.dum de ſe-
minis effuſione ſimpliciter loquimur, itavt ſemper
intelligamus, dummodò de ſe, & natura ſua ſit pec-
caminoſa, quæ dici nequit contingens intra Eccle-
ſiam ex copula coniugali, ſi ſemoueamus contem-
ptum,vel ſcandalum; nec enim circunſtantia loci ſa-
cri, & irreuerentia ratione ipſius talis eſt, vt per ſe
ſolam mortale peccatum conſtituat: cum ſpeciali
aliqoo iure poſitino talis copula prohibita non repe-
riatur;& ideò cum ſimus in materia pœoali, videtur
dicendum minimè fore extendenda prædicta Iura
loquentia de copula illicita, & peccaminoſa, ad co-
pulam cooiugalem de ſe licitam,& honeſtam.Qua-
re hanc partem ſoſtinent Emman. Sà *verb. Eccleſia
n.*14.Baſil.Pont.*de matrim.l.10.c.*10.*n.*13. Vaſq.1.2.
diſp 98.*n.*6.

Contrariam tamen ſententiam tenuerunt gloſ. *in* 47
*dict.cap.vnico, & in cap.quoniam,verb. opportuno 31.
diſt.*

dist. & in cap. Ecclesiis verb. femine 68. dist. sequuntur Nauar. d. cap. 27. num 252. Graff. d. cap. 48. numer. 26. Couar. de sponsalib. p. 2. cap. 7. §. 1. num. 3. Perez tit. 1. lib. 5. Ordinam. pag. 12. Fusc. de visit. lib. 1. cap. 28. num. 9. & lib. 1. cap. 25. num. 6 Sayr. d. cap. 16. à num. 19. Soar. d. sect. 4 vers. si violatur, Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 15 à num. 7. Tolet. d. cap. 8. numer. 14. Cened. ad Sextum collect. 11. num. 2. Marta de iurisdict. p. 2. cap. 27. numer. 4 Raguf. de Missa in Ecclesia, quaestio 58. Fagundez dict. ap 14. à num. 22. & p. 2. lib. 4. cap. 4. num. 10. Auila d. disp. 7. vers. secundus, Azor. d. cap. 5. quaest. 2. vers. dubia, Gambarupta d. cap. 6. numer. 11. in fine Vgolin d. c. 29 §. 3. ver. locum habet, Fr. Ludou. Miranda d. quest. 19 art. 5. concl. 1. vers. secundus est; quae opinio ex eo suadetur, quòd coitus coniugalis licet de se licitus sit, est tamen illicitus propter loci sacri circunstantiam, cui fit iniuria, argum. text in cap. accusasti 2. quaest 7. & cap. 1. de immun. Eccles. & c. 2. eod. tit. lib. 6 Vnde cum sit voluntarius, & peccaminosus contingens intra Ecclesiam, videtur ex consequenti per illum Ecclesiam pollutam censendam: facit quod diximus de iudice suspendente, & suffocante reum intra Ecclesiam, in qua specie licet pœna mortis sit crimini condigna, & ideo de se licita, attamen propter loci sacri circunstantiam redditur illicita & iniuriosa, & ideò polluta censetur Ecclesia. Cui non obstat, quòd coniugi petenti debitum alter coniux tenetur reddere ex vi matrimonialis obligationis, & coniugalis vinculi, & ita sub pœna peccati mort. maxime si detur periculum incontinentiae: cessat enim huiusmodi obligatio respectu coniugis intempestiuè debitum petentis, & vbi redditio citra peccatum fieri nequit, per ea quae notantur in cap. inquisitioni, de sent. excom. & in cap. litteras, vers. porrò, de restitut spoliator facit text. cum materia in l. quod diximus ff de solu. per quem dici solet, quòd non semper debitor tenetur statim creditori petenti debitum soluere, cum possit dari legitima differendae solutionis causa.

48 Cum magis communi, & vera sententia hanc quaestionem sub fœdere distinctionis resoluendam puto, videlicet faciendo distinctionem inter coitum coniugalem intra Ecclesiam contingentem illicitum, & peccaminosum; & coitum, qui talis non sit, imò potius licitus, & iustus. Prioris membri sit exemplum quoties coniuges intra Ecclesiam mutuò cohabitant absque vlla necessitatis causa, vel licet detur causa cohabitandi intra Ecclesiam, non tamen datur necessitas petendi, & reddendi debitum, quia nullum subest periculum incontinentiae: posterioris membri sit exemplum, quoties coitus coniugalis intra Ecclesiam ex necessitate contingit; veluti quia coguntur coniuges diu intra illam commorari, & cohabitare, propter quod praedictum incurrit periculum incontinentiae, ad quod tollendum fuit coitus coniugalis iustus, & necessarius, quantumuis intra Ecclesiam contingens. In primo igitur casu non est dubium quod Ecclesia maneat polluta, cum detur intra eandem illicitus, & peccaminosus coitus; secus verò in posteriori à cessante ratione. Ita resoluunt distinguendo Richard. in 4. dist. 32. art. 3 q. 1 & ibi Maior etiam q. 1. Syuest verb. consecratio, 2. q. 5. Couar. de sponsal. p. 2. c. 7. §. 1. n. 3 Vict. in sum n. 279. Suar. d. sect. 4. vers. tertia opinio, Sayr. n cl. m Rec a lib. 9. c. 7. n. 21. Lessi de iustit. lib. 4. c. 3. dub 12. num. 85. Mari. Alter d. c. 1. vers sed est aliqua controuersia. Castr. Palao d. puncto 1. n. 1. in med.

49 Haec tertia effusionis seminis causa omnes ferè recipit declarationes supra adductas circa praecedentem effusionis sanguinis causam; requiritur namque, vt effusio contingat in sufficienti quantitate, alias enim in minima non erit sufficiens, vt Ecclesia polluta censeatur: id quod prouenit tam ex vi verbi, effusionis, vt supra expendimus, quàm etiam ex eo, quia licet modica effusio ex parte interioris voluntatis sit peccatum mortale intemperantiae, attamen in ratione exterioris iniuriae loci sacri, non adeò res grauis est censenda, vt polluta per hoc hat Ecclesia, prout optime declarant. Suar. d. sect. 4. vers. tertiò violatur Ecclesia, Fr Emman. in sum t m 1. c. 153. num. 11. Quicquid contrarium velit Mar. Alter. d. c. 1. vers sed haec op nio.

Dicendum est insuper, & declarandum, quod licet per occultam, & peccaminosam seminis effusionem Ecclesia polluatur a parte rei, non est tamen talis reputanda, quamdiu ipsa effusio occulta perstitit, iuxta supra resoluta circa superiorem causam effusionis sanguinis, quicquid Doctores communiter contrarium censeant, nempe per occultam effusionem Ecclesiam minime pollui quorum sententiam iam supra num. 37. refutauimus, & apertè confunditur ex d. c. significasti, de adult r ibi enim adulterium cum Sacerdote intra Ecclesiam à principio occulte contigit; & tamen, quia ex postfacto per confessionem mulieris adulterae publice factam de crimine constitit, praecepit Alexand III vt Eccle. a reconciliretur: id quod fieri non deberet, nisi a principio, & ita quando adulterium fuit patratum intra Ecclesiam, polluta eadem Ecclesia fieret, quidem confessio criminis, & populi notitia de eo superueniens minime Ecclesiam violauit, sed potius violatam ostendit, iuxta suprà resoluta, quae ex decis. dict. cap. significasti, sic ponderati formiora redduntur. Deinde procedit quoque praedicta resolutio, † vbi peccaminosa seminis effusio contingit intra, non, verò extra Ecclesiam, iuxta supradicta quae ad hunc casum ex eadem ratione legitimè adaptantur: inde fit vt quemadmodum ad Ecclesiae pollutionem ex causa voluntariae, & iniuriosae effusionis sanguinis contingentis intra Ecclesiam resoluimus contra communem ferè omnium Doctorum sententiam, non aliter Ecclesiam fore pollutam censendam, quam si vtrumque, copulatiuè scilicet, & vulnus, & sanguinis effusio notabilis intra Ecclesiam contingat, nec sufficere quòd vulnus tantum, si effusio extra eueniat, idque ex eo, quia Iura de hoc loquentia principaliter ad effusionem ipsam, non verò ad vulnus se referunt: sic similiter idem nobis dicendum videtur in praesenti specie, itavt quamuis actus hic intra Ecclesiam effusioni ita proximus sit peccaminosus, si tamen actualis effusio non intra, sed extra Ecclesiam contingat, minimè per hoc est Ecclesia polluta censenda, cum verum sic dicere effusionem seminis minime intra eandem contigisse, quicquid communis sententia sit in contrarium. 50 51

Quarta causa ab quam polluitur Ecclesia est, quoties intra eandem sepultus fuerit fidelis excommunicatus, de quo est text. in cap. consuluisti, de consecrat. Eccles. qui text. licet loquatur in Cœmeterio, procedit tamen, & habet locum maiori ratione, quando praedictus excommunicatus intra Ecclesiam sepelitur, ad effectum, vt per hoc eadem Ecclesia polluta censeatur; tenent Nauar. dict. c. 27. num. 252. Victor. verb. Eucharistia, num 99. Henriq. in summ. l. 9. de Missa, cap. 27. § 5 & lib 13. cap. 51 §. 1. Gambarupta d. casu 6. n. 13. Mar Alter d. cap. 1 vers qu. rtò vioi tur Azot instit. moral. pars. 1. lib. 10. cap. 26 quaest. 11. vers. tertio, & part. 2. lib 9. c. 5. quaest. 1. vers. quarto, Sayr lib. 2. de censur. cap. 4. num 11 & lib. 5. c 17 n. 22. Auila d. disp. 7. dub. 1 vers. tertius casus. Suar tom. 5. disp. 81. sect. 52

sect.4.vers.quarta causa,& de Relig.tom.1.tract.2.lib.3.cap.2.à num.3. Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.32.num.17.* Vgolin. *de potestate Episcopi,cap.19.§.4.* Fr.Ludou Miranda *d.quæst.39.art.5 concl.1.vers. tertius casus*, Nald.*verb.Ecclesia,num.19.* Homobon. *de examine Ecclesiast.tract.12.cap.3. quæs.15. resol.5. pag.447.* Fagundez *d.cap.14.à num.55.* qui ferè omnes intelligunt præfatam conclusionẽ procedere tantùm in excommunicato, vel notorio clerici percussore, vel nominatim denunciato, iuxta Martini V. & Basiliensis Concilij Constitutionem incip. *Ad euitanda scandala*; per quam solùm in prædictis casibus tenemur excommunicatos vitare, vnde etiam in eisdem tenemur non sepelire, per reg. *ui non communicamus viuo, nec mortuo debemus communicare*, de qua *in c.ex parte,in fine,11.de sepult. & in cap. a nobis,de sent.excomm.* Ex cuius decisione vltra Doctores in prædictis Iuribus limitanda venit supradicta resolutio deducta ex *d.c.consuluisti*, vt non procedat in casu, quo Ecclesia propter signa contritionis, quæ excommunicatus in vita, & mortis articulo ostendit, ipsum absoluerit, etiam post mortem, vt ibidem cauetur, tunc enim cum pro eo sit orandum, poterit similiter intra Ecclesiam sepeliri, quæ per hoc minimè polluta censebitur, cum talis verè sit absolutus ab excommunicatione, in qua decessit, & ex consequenti cesset respectu illius prædicta reg. *cui non communicamus viuo*, &c. prout habetur *in d.c.a nobis*, iunctis traditis per Couar. *in c.alma,p 1 §.11.n.4.* vbi agit, quo pacto talis post mortem valeat per Ecclesiam absolui.

53 Procedit autem prædicta resolutio non solùm in fideli excommunicato, sed etiam quando infidelis, vel hæreticus sepelitur, per quod erit similiter polluta censenda, ac proindè reconcilianda, atque etiam Cœmeterium, si in ipso talis sepeliatur, prout habetur *in c.Ecclesia il 1.& 2.de consecrat.dist.1.* tenent Fagundez *d.c.14. num.57.* Fr.Ludou.Miranda *d.concl.1 vers.quartus casus est*, vbi addit in hoc casu non solùm esse reconciliandam Ecclesiam, verùm etiam & illius parietes abradendos, Azor. *d.c.5.q.1. vers.quinto,& seq.* Sayr.*de cens.lib.5.c.6.n.25.cum seq.* vbi asserit locum habere etiamsi infantes infidelium sint, qui sepeliantur, Vgolin. *d.29.§.5*, vbi excipit, quando Catechumenus in Ecclesia sepelitur, cum vi charitatis coniuncti nobis sint, & separari à nobis non debeant in sepultura, de quo etiam Mar. Alter. *d.c.1. vers. sed postulabitur.* Denique quod Ecclesia polluatur, vbi ab excommunicato denunciato, notoriòve Episcopo consecrata est, dixi præcedenti allegat.*n.28.*

54 Qui in Ecclesia publicè violata Missam celebrat, aut alia peragit diuina Officia, seu defunctum sepelit (nisi vrgente necessitate id fiat de licentia Episcopi) peccat mortaliter, irregularis tamen, aut suspensus non efficitur: ex ea ratione, quia nulla pœna Iure communi constituta est contra eos, qui celebrant in Ecclesia polluta antequam reconcilietur, tum quia pollutio Ecclesiæ non est propria censura, nec interdictum, quo fit, vt in Ecclesia polluta celebrans irregularis non efficiatur. Ita Henriq. *lib.9. de Missa c.27.§.7.& lib.13.de excommu.c.51.§.5.* Syluest.*verb.consecratio q.9.* Vgolin.*de irregul.lib.1.c.1.n.2.& in tr.de officio,& potestate Episcopi, cap.29.§.7.* multi, quos refert Cened.*dict.collect.135.n.5.* Fr.Ludou.Miranda *d.q.39.a.6.* Azor.*d.c.5.q.6.* Mar.Alter. *d.disp.3.c.3.* Fagundez *d.c.14.à n.3.* Quamuis celebrantem fieri suspensum, & si iterum celebret post suspensionem, contrahere irregularitatem asserat Piasec.*in praxi noua Episc.p.1.c.5.n.5.vers.ante.* Nam text.*in d.c.is qui,de sentent.excomm.lib.6.* solummodo loquitur de eo, qui celebrat, aut celebrare facit in loco interdicto, non autem de celebrante in Ecclesia polluta; Ecclesiam enim pollutam non egere reconciliatione, si in ea bona fide celebretur, ait Castr. *de lege pœnali lib.2.c.vlt.* cuius contrarium melius resoluit Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta p.1. lib.5. c.21.n.13.*

Ecclesia execrata, si fuerit consecrata reconciliari non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium Episcopum de ipsius licentia, & hoc cum aqua ab Episcopo benedicta vino admixta, & cineri, & cum verbis, quæ habentur in Pontificali, vel Manuali Romano; ita traditur expressè *in c.aqua,& in c.proposuisti,de consecrat. Ecclesia*, & tenent Henriq.*in sum.lib.9.c.27.n.6.* Sayr.*de censur.lib.5.c.16. num.31.* Azor.*d.p.2.lib.9.c.5 q.5.* Cened. *dict.collect.235.n.1.* Vgolin.*d.c.29.§.8.n.1.* Gambar.*d.casu 6.n.4.* me citato *in hoc loco* Alzed.*de præcell.Episc.digni.p.2.c.4.n.25* Miranda *d.q.29.art.8.concl.2.* Filliuc.*in q.moral.tom.1.tr.5.c.4 n.118* Diana *resol.moral.p.2.tr.1.miscel.resol.6.* & censuit *Sac.Cong.Rit.in Cameracen.9. Febr.1608.& in Praten.21. Iulij 1632.* dum habet Ecclesias & cœmeteria consecrata non nisi per Episcopũ reconciliari posse. Et *in Aretina 9. Aprilis 1635.* vbi habetur Ecclesiam consecratam non posse nisi per Ordinarium loci, vel alium Episcopum de consensu ipsius reconciliari. 55

Vnde infertur Episcopos huiusmodi facultatem reconciliandi Ecclesiam consecratam pollutam non posse simplici Sacerdoti delegare, etiamsi in contrarium sit consuetudo, per *d.c.aqua*, vbi dicitur quòd hæc consuetudo potiùs dicenda sit corruptela, quia licèt Episcopus committere valeat, quæ iurisdictionis existunt, quæ tamen sunt Ordinis Episcopalis non potest inferioris gradus Clericis demandare, vt censuit *Sacra Congregat. Rit.in Cameracen.9. Febr.1608.* & resoluunt Miranda *d.concl.2.* Vgolin. *d.§.8.num.2.* vbi addit Summum Pontificem id posse, ex quo de Iure positiuo est; & omnium quæ Iuris positiui sunt, plenam habet potestatem, quod totum etiam tenet Mar.Alter.*d.disp.3.cap 4.* Quare *eadem Sacra Congregat. Rituum in Gal'illen. 24. Septemb.1605.* concessit Vicario generali licentiam reconciliandi Ecclesiam pollutam, attenta absentia Episcopi, & *in Rothomagien.13. Iulij 1601.* eandem facultatem concessit cuidam Abbati in dignitate Ecclesiastica constituto, aqua tamen prius per Episcopum benedicta. 56

Si tamen Ecclesia non fuerit consecrata, sed tantummodo benedicta, reconciliari potest per quemcunque simplicem Sacerdotem per solam aquæ lustralis aspersionem, *cap.si Ecclesia*, cum gloss.*verb. lauetur,de consecrat.Ecclesia*, Mar.Alter.*d.cap.4.vers. quod si*, Henriq.*d.cap.27.§.6.* Sayr.*d.cap.17. num.51.* Tolet.*d.cap.8.num.15.* Fr.Ludou.Miranda *d.artic.8. concl.1.* me citato *in hoc loco* Homobon.*de examine Ecclesiastico p.2.tract.12.c.3.quæs.13.2.resol.quæstionis pag.447.& p.3.tract.14.c.8.q.27.resol.2.* Tamburin. *de iure Abbat.tom.2.dist.23.q.10.n.11.* Diana *moral. resol.part.4.tract.4.resolut.91.* & antea *part 2.tract.1. miscel.resol.6.* Fagundez *d.cap.14.num.60.* Vgolin.*d.§.8.n.3.* Auila *d.disp.7. dub.4.* cum quo aduerte non esse necessarium, quòd aqua sit per Episcopum benedicta, vt Ecclesia non consecrata reconcilietur, licet hoc requirat Tolet. vbi proximè; conuincitur enim ex verbis *c.vlt.de consec. Eccles.* ibi *aqua protinus exorcizata lauetur*; quod non liceret, si Episcopi 57

licentia

licentia benedictio, aut anctoritas esse expectanda, & exorcismus aquæ per Episcopum esse faciendus. Hinc *Sacra Congregat. Rotaa Cameracen. 9. February 1608. censuit Ecclesia non consecrata, & cœmetery simplicem benedictionem posse committi alicui Presbytero in dignitate ecclesiastica constituto, & in Hydruntina 15. Decembris 1632. fuit dictum Ecclesiam non consecratam posse per Vicarium Capitularem reconciliari.* Et in hoc casu, quo potest simplex Sacerdos reconciliare Ecclesiam benedictam, posse & Regulares Superiores idem facere tenent Portel. *in dub. Regular. p. 1. verb. Ecclesia Fratrum n. 1.* & Diana *d. p. 4. tract. 4. resol. 91.*

58 De quatuor autem aquæ benedictæ generibus, & de eius vi, & effectibus, vide Durand. *in rationali Diuinorum lib. 4. cap. 4. num.* 10. Stephan. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib. 1. cap. 21. num. 2.* Hieron. Rom. *lib. 4. de repub. Christiana cap 21.* Henriq. *in sum. lib. 4. cap. 25. § 8. lit. E*, Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 15.* nouissimè Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib. 12. cap. 26. num.* 60. vbi ait aquam benedictam tripliciter considerari, vel Episcopalem mixtam vino & cinere, qua Episcopus vtitur in consecratione Ecclesiarum, seu Altarium, *cap. proposuisti, de consec. Eccles.* vel Baptismalem, de qua fit mentio *in cap. Sabbato, de consecr. dist.* 4. vel communem, de qua *in c. iuxta aquam, d. dist.* 4. Et de illius vsu apud Gentiles, & Hebræos ablutionem, & expiationem agit
59 Ioan. de Pineda *super Iob. part. 1. cap. 9. pag.* 360 Et † de antiqua eius institutione in Ecclesia contra mala spiritualia, Dæmonésque, vide Card. Cæs. Baron. *tom. 1. annal. Ecclesiæ, anno Christi 132. pag.* 62. Martin. Delrium *disquisit. magicar. lib. 2. cap. 1. sect. 3. q. 3. pag.* 313. Emman. de Valle de Moura *de incantation. & ensalmo sect. 2. cap. 11. num.* 17. Basil. Ponc. *var. disp. part. 1. quæst. 2. cap.* 5. Emman. de la Cerda *in tract. dos pôs de Milan p. 2. cap.* 5. Bozz. *de signo Eccles. tom. 1. lib. 5. cap. 2. sign.* 5. Raph. de la Torre *de vit. appos. Relig. quæst. 90. disp. 12. num. 13. & disp. 13. n.* 5. Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib. 12. cap. 26. à*
60 *num.* 57. † Remittit peccata venialia, Azor *d. lib. 9. cap. 15. quæst.* 5. latiùs *part. 1. lib. 4. c. 10. quæst.* 4 Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 1. lib. 4. c. 4. n.* 7. Petr. Thyre. *de apparit. spirit. lib. 3. cap. 16. n.* 41. Durant. *de ritib. Eccles. lib. 1. c. 21. ex n.* 2. Torreblanca *d. lib. 11. c. 26. n.* 62. Liberat à morbis, Emman. de Valle *d. cap. 11. n.* 6. confert sanitatem corporalem, idem Emman. de Valle *d. sect. 2. cap. 13. n.* 8. & plura miracula per aquæ benedictæ virtutem facta referunt Henriq. *d. lib. 4 cap. 15. num. 8. lit. E*, & Card. Baron. *tom. 3. anno Christi 327. pag. 284. & tom. 7. anno Christi 537. pag.* 171.

61 Vbi tamen reconciliatio Ecclesiæ consecratæ haberi non posset per Episcopum, qui longe abest, & venire non potest, posse eundem Episcopum ex iusta causa concedere, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur, post D. Thom. & Sot notarunt Auila *d. disp. 7. dub. 3. concl.* 2. Sà *verb. Ecclesia, num. 23. vers. Episcopus*, Mar. Alter. *d. disp. 3. c. 2. vers. Sed non caret*, Zerol. *in praxi Episcopali vbi proximè.* Soar. *tom. 3. in 3. p. S. Thomæ disp. 81. sect. 4. vers. his positis*, Fagundez *in quinque Eccl. præcepta p. 1. lib. 3. c. 14. n.* 2. Sed hoc non probari bene obseruant Hen-
62 riq *lib. 13. c. 51. §. 5. lit. H* Quare † facilius erit attento Iure communi, quod concedat Episcopus, vt in loco non sacro Altari portatili celebretur, vel post Concil. Trident in priuatis Oratoriis, aut Eremitoriis institutis ad diuina celebranda, secundùm à nobis dicta suprà *alleg. 15. à num.* 8.

63 Quomodo autem se gerere, & quid agere debeat Sacerdos, si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari, veluti si orta rixa alteri vulnus inferat, vel occidat? In quo dubio communiter distinguitur, vtrum post cœptam consecrationem, aut ante illam casus contingat, ita vt in primo Missam teneatur prosequi, in secundo verò minimè. Ita Vgolin. *de cens. tab. 1. cap. 8. §. 4. & de potest. Episcop. cap. 29. §. 7. n.* 3. Suar. *d. sect. 4. in fin.* Mar. Alter. *d. disp. 3. c. 3. in fine.* Barthol. ab Angelo *dial. 5. de Missa, §.* 643. Mar. Ant. *var. resol. lib. 1. res. 112. cas.* 60. Nald. *verb. Ecclesia, nu.* 23. Scott. *lib. 2. de Miss. cap.* 13. Homubon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 4. cap. 14. quæst.* 138. latè Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepto part. 1. lib. 3 cap.* 18.

Prælati Regulares bene possunt reconciliare Ec- 64
clesias quacumque ex causa violatas, atque pollutas, aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas diætas, alias debent habere aquam benedictam ab Episcopo, provt constat ex concessione Leonis X. facta Generalibus, & Prouincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantiæ pro tempore existentibus, quæ habetur inter priuilegia Mendicantium, *verb. benedicere Eccles. §.* 14. & refert Sayr. *dict. c. 16. num.* 31. & de ea testantur Vgolin. *d. §. 8. num.* 2. Mar. Alter. *d. c. 4. vers. quamuis*, & Fr. Ludou. Miranda *d. art. 8. concl.* 3. & Henriq. *d. §. 6. lit. D*, Marchin. *de sacram. Ordinis tract. 3. part. 3. c. 11 num.* 14. Diana *resolut. moral. p. 6. tract. 6. resolut.* 22. vbi etiam post Fr. Emman. Persicum resoluit Regulares posse vti dicto priuilegio non solum quando Episcopus distat per duas diætas, sed etiam quando abest morte, renunciatione, depositione, &c. Quælibet autem diæta cōtinet viginti milliaria, seu circiter septem leucas, gl. *verb. duas diætas in c. nonnulli, de rescript.* Henriq. *in sum. lib. 9. c. 27. §. 6. in com. lit. E, & lib. 13. c. 51. §.* 3. Parlad. *lib. 2. rerum quotid. c. 19. num.* 9. Gregor. *l. 3. verb. queres vna legua, tit. 16. part.* 2. Ordin. Regia Lusitan. *lib. 1. tit. 90. §* 13. ibi, *á seis legoas por dia*, commensurando per viam vsitatam, Parlad. *d. num* 9 Mascard *de probat. concl. 1056. num.* 6. Cabed. *Lusitaniæ decis. 13. num. 4. p.* 1.

ALLEGATIO XXIX.

Episcopus in Capellaniis, quando possit reducere numerum Missarum?

SVMMARIVM.

1 *Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Episcopos in Synodo Diœcesana, & ad Generales Ordinum in suis Capitulis generalibus.*
2 *Causa iusta est necessaria ad huiusmodi reductionem faciendam.*
3 *Defunctorum voluntates inuiolabiliter obseruari publicè interest.*
4 *Anniuersaria, & officia pro defunctis sub huiusmodi reductione cadunt.*
5 *Reductio hæc an debeat intelligi de Missis, & legatis, tam ante Concil. quam post illud relictis ostenditur.*
6 *Eleemosyna pro ipsis Missis celebrandis, si adeo tenuis sit, sub hac reductione comprehenditur.*
7 *Eleemosyna pro Missis, si multùm crescat, vt constituta tenuissima sit, quid agendum ostenditur.*
8 *Episcopus potest aliquando ex iusta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia, vel in alio Altari celebretur.*

bretur, ſi nequeat celebrari in loco conſtituto.

9 *Miſſarum numerum, & anniuerſariorum poteſt Epiſcopus reducere in donationibus, & aliis actibus inter viuos.*

10 *Anniuerſaria in totidem Miſſas poteſt Epiſcopus commutare.*

11 *Commemoratio defuncti ſemper eſt facienda in numero Miſſarum reductarum.*

12 *Epiſcopus non poteſt reducere ad minorem numerum Miſſas in fundatione Eccleſiæ impoſitas.*

13 *Epiſcopus non poteſt etiam reducere ad minorem numerum Miſſas beneficiorum requirentium in ſua fundatione certum illarum numerum.*

14 *Miſſæ particulares votiuæ, vel pro defunctis, quæ iuſtis ſtipendiis ſigillatim à particularibus perſonis petuntur, non poſſunt ad minorem numerum reduci.*

15 *Epiſcopus etiam ſine Synodo congregata poteſt Miſſarum numerum diminuere, Abbates verò, & Generales non ita extra Capitula generalia.*

16 *Deciſio Sacræ Congregat.* de celebrat. Miſſarum *refertur.*

1 D Epiſcopos in Synodo Diœceſana & ad Generales Ordinum in ſuis Capitulis generalibus pertinet Miſſas reducere, & ad mioorem numerum reuocare: ita habetur in Conc. Trident. *ſeſſ. 25. de reform. cap. 4.* & in Concil Bracharen. IV. *act. 4. cap. 26. in fine,* comprobant poſt Nauar. & alios Henriq. *lib. 9. cap. 12. num. 6.* Seraphin. *deciſ. 611.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 18 quæſ. 61.* Fr. Emman. *in ſumm p. 1. cap. 252. num. 13. & quæſt. Regul. tom. 1. quæſ. 43. art. 13.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. numero 239.* Quaranta *in ſum. m. Bullarij, verb. Miſſa. verſ. poſſe,* Mirand. *in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 41. art. 23.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 404. in 1. edit. & reſol. 341 in 2. edit.* Bonacina *de Sacrament. diſput. 4. quæſt. vltim. punct. 7. § 2 num. 9.* Zerola *in praxi Epiſcop. p. 1. verb. Miſſa, §. 3. pag. 218.* Fr. Emman. *quæſ. regul. tom. 1. q. 43. art. 13.* latè Monet. *de commun. vlt. volunt. cap. 5. numer. 363. cum ſequentibus.* & me citato *in hoc loco.* Homobon. *de examine Eccleſiaſt. tract. 11. cap. 9. quæſ. 21. in fine.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. part. 4. deciſ. 25.* vbi ex hoc loco me nõ citato plura deſumpſit, *& deciſ. 171. ead. p. 4.* Molfeſ. *in ſumm. moralis Theologiæ tract. 3. cap. 26. n. 29. &* 30. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc. cap. 61.* Diana *moral. reſol. p. 1. tr. 14. deſol. 1. cum ſeq.* Lezana *in ſum. quæſt. Regul. p. 1. c. 21. nu. 6.* Nald. *in ſum. verb. Miſſa n. 8.* nouiſſimè Alphonſ. de Leone *de officio Capellani q. 5. ſect. 20. n. 105. cum multis ſeqq.* etiã nouiſſimè Torreblanca *in pract. Iuris ſpirit. l. 2. c. 9. n. 73. cum ſeqq.*

2 *Primò* amplia ſeu declara huiuſmodi reductionem faciendam neceſſariam eſſe iuſtam cauſam, cum voluntas teſtatoris non poſſit abſque illa violari. Ita. Fr. Emman. *d. c. 252. ad fin.* aliàs *c. 251. concl. 13.* Nau. *conſ. 9. num. 9. de celebrat. Miſſar. in nouis,* Fraxinell. *de oblig. Sacerd. ſect. 7. §. 5. num. 1.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 249.* Bonacina *dict. §. 2. nu. 12.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep Neapol. p. 4. deciſ. 25. num. 3.* Defunctorum enim voluntates inuiolabiliter obſeruari publicè intereſt, Petr. Magdalen. *de numero teſtium in teſtam req. part. 1. c. 8. à num. 6.* Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 3. tit. 4.* Padil. *in ſumm. legum pœnal. part. 1. caſu 25* Martin. Garil. *in la explication de la Bulla de los defuntos, a* 1. *cap. 14.* Quapropter † Prælati
3 qui eam habent auctoritatem in diminuendis obligationibus iam inductis, prudenter, cautè, & cum timore lædendi conſcientias ſuas procedere debent. Iuſta cauſa ad huiuſmodi reductionem faciendam illa poteſt eſſe, videlicet, ſi curſo temporis Clericorum, aut Religioſorum numerus eſt diminutus, aut Eccleſiæ, vel Monaſterij redditus extenuantur, vel impenſæ maiores fiunt, & cætera huiuſmodi. Azor. *inſtit. moral. p. 3. l. 12. c. 6. quæ. 5.* quem refert *d. loco. verſ. tum tractatur.*

4 *Secundò* amplia habere locum in anniuerſariis, & Officiis pro defunctis, & ita declaraſſe *ſacram Congregat. ad inſtãtiam Archiep. Neapol. die 26. Nouembr. 1583.* referunt Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part. 2. c. 3. num. 15. in fine.* Stephan. Quarant. *in ſum. bullarum, verbo Miſſa, pag. 291.* alias 402. Diana *part. 1. tract. 14. reſol. 5.* Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. Miſſa 4.* Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 341. num. 2.* Monet. *dict cap 5. num. 367.* Vtrum autem in vltima voluntate, vel pacto inter viuos liceat bona temporalia Eccleſiis, aut monaſteriis ſub eo modo, aut conditione dare vt anniuerſaria fiant, Sacrave certis diebus celebrentur? Vide latè diſputantem Anguian. *de legib. lib. 4. controuerſ. 7.* per tot. vbi *num. 24* refert. ſanctiſſima ſtatuta Societatis IESV non pati quòd illa ſe obliget ad anniuerſaria.

5 *Tertiò* amplia procedere huiuſmodi reductionem in Miſſis, & legatis, tam ante Tridentin. Concil. quàm poſt illud relictis; quia diſpoſitio Concil. generaliter, & abſolutè loqoitur. Ita Poſſeuin. *cap. 2. num. 25. quæſito 9.* Nald. *in ſumma verb Miſſa num 9.* Garc *de benef. part. 7. cap. 1. num. 132* Sed ex declaratione *Illuſtr. Cardinalium* reductionem fieri non poſſe de Miſſis poſt Tridentinum relictis, tenent Miranda *dict. loco, concluſ. vnic. in medio,* Hieron. à Sorb. *in annot. ad compend. priuil. regul. verb. Miſſa 3.* Azor. *vbi proxime.* Fr. Emman. *d. art. 13.* Fraxinel. *d. ſect. 7. §. 5. num. 2.* Confect. *in ſumm. priu. Ordinum Mendican. tit. 19. de diuinu Officiis, & Miſſarum celebrat. cap. 3.* Aloyſius Ricc. *d. Neapol. deciſ. 25. num. 3. in fine p. 4.* Fr. Emman. *qq. regul. tom. 1. q. 43. art. 13.* ex Gaſp Paſſar. *cap 60. de remedio Miſſar.* qoi aſſerit hoc ſibi conſulenti à dictis Illoſtriſſ. reſponſom fuiſſe *Romæ die 7. Februar. 1573.* Diana *d. p. 1. tract. 14. reſol. 2.*

6 *Quartò* amplia in eleemoſyna pro ipſis Miſſis celebrandis, quæ ſi adeò tenuis ſit, vt non facilè inueniatur, qui velit ſe huic numeri ſubiicere, vt dicitur in Trident. *d. cap. 4.* tunc numerus Miſſarum moderandos eſt, iuxta vires legati, refert *à Sacra Congreg.* declaratum Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 341. à numer. 2.* vbi etiam dicit per eandem deciſum in huiuſmodi reductione debere. Epiſcopum Capituli Conſilium requirere, quamuis ſequi illud non teneatur.

7 Aduerte tamen qoòd quando teſtator relinquit 200. aureos pro 100 Miſſis celebrandis in tali Eccleſia pro anima ſua, ſi aogeatur eleemoſyna præſtanda Sacerdotibus, tenetur hæres data capacitate hæreditatis ſupplere mercedem, qoia teſtator non reliquit pecuniam ſimpliciter pro eleemoſyna ſoloenda ſine onere Miſſarum, ſed pro Miſſis celebrandis pro anima ſua, eo tempore, quo præſtabatur minor merces, nam ſi præuidiſſet augmentum, non vtique diminueret numerum Miſſarum, cum hæreditas totum reddere poſſet: ita Marc. Anton. Genuen. *in pract. Eccleſiaſt. quæ. 279.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. part. 1. tractat 4 c. 13. quæſ. 118.* Ricc. *in praxi p 3. reſolut. 364. num. 3.* Diana *dict. part. 1, tract. n. 14. reſol. 17.*

8 *Quintò* amplia Epiſcopum poſſe aliquando ex iuſta caoſa concedere, vt Miſſa in alia Eccleſia vel in alio Altari celebretur, ſi nequeat celebrari in loco conſtituto, ſicut poteſt ex iuſta cauſa in caſu aliquo particulari

particulari commutare legata in alios æquales vsus pios, saltem quando non est acquisitum ius tertio, Henriq. *in summ. lib. 7. cap. 15. num. 2. & lib 9. cap. 12. num. 6.* Graffiis *in decis. aureis part. 1. lib. 2. cap. 53. n. 12.* quos refert, & sequitur Bonacina *d. quæst. vlt. punct. 7. §. 4. num. 4.*

9 *Sextò* amplia, vt possit Episcopus reducere numerum Missarum, & Anniuersariorum non modò, quæ præscribuntur in testamentis, & aliis similibus dispositionibus causa mortis, sed etiam, quæ in donationibus, & aliis actibus inter viuos, quod in vtrisque eadem est ratio, ac proinde eadem dispositio, *l. illud, ff. ad leg. Aquil.* Ita Monet. *d. c. 5. num. 368.*

10 *Septimò* amplia, vt ex eadem facultate ei à Concil. Trid. attributa possit Episcopus commutare Anniuersaria in totidem Missas, Vgolin. *de officio Episcopi, c. 61. n. 1.* Monet *d. c. 5. n. 360. & seq.*

11 Declarabis tamen vt in huiusmodi numero Missarum, seu Anniuersariorum, qui remanet, facienda semper sit commemoratio eorum defunctorum, qui pro suarum animarum salute legata illa ad pios vsus reliquerunt, vt expressè cauetur a Conc. Trid. *d. c. 4. in fine*, Monet. *d. cap. 5. num. 375.* cui quidem commemorationi satisfieri potest, vel in Memento, vel in Collectis, vt ex Vgol. *d. cap. 61. num. 1.* dicit Monet *d. c. 5. num. 366.*

12 Limita *primò* suprà positam resolutionem habentem Prælatos vt supra posse Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare, non procedere in Missis in fundatione Ecclesiæ impositis, cum in his Episcopus, ac prædicti alij dispensare nequeant, & ita decisum referunt Monet. *in dict. cap. 5. num. 376.* Piasec. *in praxi noua Episcopali part. 2. cap. 5. numer. 31.* Aloys Ricc. *d. resol. 341. num 4.* Miranda *dict. art. 11. concl. vnic. prope finem.* Vgolin *de potest. Episcopi, cap. 61. num. 1.* Ragus *in var. Eccles. discipl. cap. vlt. de Episcop. quæst 6. num. 86.* Homobon. *de exam. eccles. part. 1. tract. 4. cap. 14. q. 129.* Diana *dict. part. 1. tract. 14. resol. 1. in fine.*

13 Limita *secundò* in beneficiis requirentibus in sui fundatione certum numerum Missarum, quia in eo non potest Episcopus ex vi Concil. Missas reducere ad minorem numerum; prædictum enim Concil. videtur tantum agere de Missis ex defuncti dispositione relictis. Ita *sacram Congregat.* decidisse referunt Galet. *in margarito casuum conscientiæ verb. beneficium, part. 24. col. 2. & verb. Missa, vltim.* Nald. *verb. Missa, num. 18* Posseuin. *c. 2. num. 5. quæsito 9.* Bonacina *dict. §. 2. num. 10.* Torrebl. *d. c. 9. num. 74.* Contra Henriq *lib. 9. cap. 2. num. 6. in commento lit. P*, & Miranda *d. art. 12.*

14 Limita *tertiò* in Missis particularibus votiuis, vel pro defunctis, &c. quæ iustis stipendiis sigillatim à particularibus personis petuntur, nisi consensus eorum quibus illæ debentur, habeatur, quod rarò, vel nunquam accidere solet; nam iustæ causæ Prælatis ad idem concedendum, non adsunt; quia hoc est contra illud ius naturale, id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest, *l. id quod, ff. de reg. iuris*, Nau. *cons. 9. n. 9. & cons. 11. n. 1. de celebrat. Miss. in nouu*, Fraxinell. *d. §. 5. n. 3.*

15 Vtrùm autem, & quando possit Episcopus etiam sine Synodo congregata Missarum numerum minuere? Vide Nauar. *in man. cap. 25. num. 83.* Fr. Emman. *in sum. part. 1. cap. 252. concl. 15. in fine, num. 17.* Henriq. *dict. cap. 22. sub §. 6.* Bonacina *dict. §. 2. num. 9.* vbi contra multos asserit Episcopum non posse absque Synodi consenso commutare, & moderare Missarum numerum; & hanc partem pluribus defendit nouissimè Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 1. lib. 3. c. 7. à num. 12.* plures apud Dianam *dict. part. 1. tract. 14. resol. 3.* Ego tamen cum Nauar. *citato loco*, quem refert, & sequitur Miranda *d. quæst. 42. art. 12. conclus. vnic.* dicendum puto posse Episcopos absque consensu Congregationis Synodalis temperare onera dicendi plures Missas in beneficiis, siue Capellaniis sibi subiectis, prout statutum erat Iure communi; quod Abbates, & Generales nouiter disponit Concil. *dicto loco* exigendo, vt in Capitulis generalibus fiat talis reductio Missarum: quod quidem meritò tenent Perez de Lara *de anniuers. & Capellaniis lib. 2. cap. 14. num. 9.* Monet. *d. cap. 5. n. 372.* Diana *part. 1. tract. 14. resol. 4.*

Nouissimè *Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardin. Concil. Trid. interpretum* S.D.N. Vrbani Papæ VIII. auctoritate sibi specialiter attributa decreuit, ac primò districte prohibet atque interdicit, *ne Episcopi in diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquomodo reducant onera vlla Missarum celebrandarum, ob post idem Conc. imposita, aut in limine fundationis, sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quare diligenter perspecta id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur, atque reductiones, moderationes, & commutationes huiusmodi, si quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas atque inanes decernit.* 16

Præterea ne in Ecclesiis in quibus onera Missarum in perpetuum imposita sunt; Sacerdotes in eis, vt par est, adimplendis eo tepidiores & segniores reddantur quod onera huiusmodi enim nulla, aut parua sint vtilitate coniuncta, statuit, atque decernit, vt pecunia ac bona mobilia Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monasteriis, Conuentibus, ac locis omnibus tam Secularibus, quam Regularibus, atque illorum personis in futurum simpliciter acquirenda cum onere perpetuo Missarum celebrandarum ab iis, ad quos pertinet, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrendo à die realis acquisitionis statim deponi debeant penes Ædem sacram, vel personam fide & facultatibus idoneam, ad effectum illa, seu illorum pretium quamprimum inuestiendi in bonis immobilibus fructiferis cum expressa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum reperitur; ac si eadem bona immobilia auctoritate Apost. deinceps alienari contigerit, eorundem pretium sub eadem pœna, vt supra deponi, atque in aliis bonis stabilibus iisdem fructiferis cum eorsdem oneris repetitione atque annexione conuerti debere. 17

Ad hæc Sacra Congr. quibuscunque Capitulis, Collegiis, Societatibus, ac Cõgregationibus, nec nõ omnibus, & singulis Ecclesiarum, ac piorum locorum tam Secularium, quam Regularium Superioribus, vel aliis ad quos pertinet, districtè prohibet, ne in posterũ onera perpetua suscipiant Missarum celebrandarum, Seculares verò sine Episcopi vel eius Generalis Vicario, Regulares verò sine Generalis Prouincialis consensu, & licentia in scriptis & gratis concedenda, alioquin sæcularis, qui huius prohibitionis trãsgressor extiterit, ab ingressu Ecclesiæ interdictus sit eo ipso, Regularis verò pœnam priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque actiuæ ac passiuæ absque alia declaratione incurrat. Eleemosynas verò manuales & quotidianas pro Missis celebrandis, ita demum iidem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera suscipere valeant, alioquin omninò abstineant ab huiusmodi eleemosynis etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, & capsulas auferant ab Ecclesiis cum inscriptione illa, Eleemosyna pro Missis, vel alia similis, sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis, ne fideles hac ratione frustrentur. 18

Episcopus

Episcopus verò seu eius Vicarius, aut Generalis, vel Prouincialis, ubi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requisiti, in singulis casibus diligenter inquirant de singulis Missarum celebrãdarum obligationibus eaque Ecclesia, Monasterio, aut loco pio incumbentibus, nec ante assensum huiusmodi, aut licentiam præbeant, quam eis legitimè constiterit illius Sacerdotes tam nouo oneri suscipiendo, quàm antiquis iam susceptis satisfacere posse, præcipuamque rationem habeant, ut redditus qui Ecclesiis, & locis piis relinquuntur, omninò respondeant oneribus adiunctis, secundum morem cuiusque ciuitatis, vel Prouinciæ, intelliganque si in re tanti momenti desides, aut negligentes fuerint, in nouissimo die se huius prætermissi muneris rationem esse reddituros, Hæc in dictis Sacræ Cong. decretis, quæ in Typograph R. Cameræ Apost. impressa vidi *de anno* 1615. Super quibus *eadem S. Congr. de anno* 1626 *declarauit, quòd etsi legatum sit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris, ut supra impositi ab iis ad quos pertinet, Sedes Apost. esset adeunda, quæ absque ulla impensa id statuet, quod magis in Domino conuenire iudicauerit. Veruntamen si in ipsa beneficij erectione expresse cautum fuerit, ut liceat Episcopo iniunctum opus reducere ac moderari, legem hanc fundationis, quàm decreta hac de re edita non sustulerunt, esse validam, & obseruandam.*

ALLEGATIO XXX.

Episcopus sacramenti Confirmationis minister an proprius sit?

SVMMARIVM.

1 *Minister Ordinarius confirmationis est solus Episcopus ordinatus.*
2 *Etiamsi excommunicatus, hæreticus, vel degradatus,*
3 *Et non Confirmatus.*
4 *Confirmationis sacramentum non potest administrari ab Abbate, nec à simpliciter Sacerdote de Episcopi licentia, nisi ex delegatione Summi Pont.*
5 *Abbates ex priuilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarij sacramentum Confirmationis conferre possunt.*
6 *Papa an possit committere Sacerdoti consecrationem materiæ huius Sacramenti*
7 *Sacramentum Confirmationis utilissimum.*
8 *Baptizati per Confirmationem plenè fiunt Christiani.*
9 *Episcopus grauiter peccat, si multo tempore negligenter omitteret confirmare.*
10 *Episcopus tenetur Chrismatis tantum conferendi gratia ad loca suæ diœcesis accedere, ad cuius expensas tunc non obligantur Ecclesiarum Rectores.*
11 *Confirmare debet Episcopus cum Pluuiali, Mitra, Stola, & Baculo Pastorali.*
12 *Episcopus in die feriali, etiam non ieiunus, & non ieiunis, potest hoc Sacramentum administrare.*
13 *Confirmationis sacramentum in Ecclesia, vel loco honesto, aut Palatio Episcopali potest Episcopus conferre.*
14 *Episcopus confirmans in sua diœcesi subditos alterius, à suspensione, & culpa excusatur.*
15 *Confirmare in alterius diœcesi non potest Episcopus suos subditos.*
16 *Episcopus potest in alterius diœcesi sine proprij Episcopi licentia dare subditis suis Tonsuram, benedictionem solemnem, & celebrare Missam de Pontificali.*
17 *Episcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum, siue sit infans, siue adultus.*
18 *Adultus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel saltem se putare contritum.*
19 *Episcopus dum administrat debet esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem, saltem virtualem.*
20 *Muti, & surdi possunt Confirmari.*
21 *Amentes licitè possunt Confirmari.*
22 *Forma Confirmationis quæ?*
23 *Confirmandi quare in fronte Chrismate consecrato ungantur.*
24 *Chrismato frons aliqua panno albo circumcingitur, ne recens unctio defluat, aut deleatur.*
25 *Pannus Chrismalis potest iterum super alterum baptizatum, aut Confirmatum imponi.*
26 *Maxilla confirmati quare percutiatur?*
27 *Colaphi omissio non videtur peccatum mortale.*
28 *Confirmationis sacramentum bis conferens, vel suscipiens, an incurrat irregularitatem?*
28 *Rebaptizans, & rebaptizatus, accedente culpa, irregulares fiunt.*
30 *Confirmationis ex iteratione tam conferentem, quam accipientem non incurrere irregularitatem resoluitur.*
31 *Doctores citantur qui de sacramento Confirmationis tractant.*
32 *Baptizandus sicut susceptores habet ut eum erudiat in Fide, ita Confirmatus, cum in Chrismate conscribatur in pugna, magistro militiæ eget.*
33 *Susceptores non sunt de essentia Sacramenti, si tamen quis omitteret, peccabit grauiter.*
34 *Susceptores in Baptismo non nisi baptizati, & in Confirmatione nisi Chrismate etiam uncti esse debent.*
35 *Fidelis Baptizans, vel Confirmans filium infidelis, non contrahit cognationem cum patre, vel matre infideli.*
36 *Abbates & Monachi non possunt esse patrini, si tamen suscipiant peccabunt mortaliter, ac spiritualem contrahent cognationem.*
37 *Pœnitentes publici donec peracta pœnitentia reconcilientur, non possunt esse susceptores.*
38 *Pueri, imò & infantes ipsi, si doli capaces sunt, & iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter habeant, contrahunt huiusmodi cognationem, si quem in Baptismo, vel Confirm. teneant.*
39 *Patrinus potest esse minor baptizato.*
40 *Susceptor unus in Baptismo adhiberi debet, vel ad summam duo, unus scilicet vir, unaque fœmina.*
41 *Episcopus non potest dispensare, ut duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant.*
42 *Viri duo, quorum unus sit procurator viri, & alter mulieris, possunt baptizatum de sacro fonte suscipere.*
43 *Confirmandus an possit tenere duos patrinos, sicut in Baptismo?*
44 *Patrinos plures adhibens ultra permissos, peccat mort.*
45 *Patrini plures duobus baptizatum de Baptismo suscipientes, contrahunt omnes cognationem.*
46 *Parentes tenentur patrinos designare, & illis non designantibus poterunt tunc parochi.*
47 *Contactus requiritur, ita ut eo deficiente, compaternitas non contrahatur.*
48 *Patrini si nulli designentur, & multi simul tenendo tangerent baptizatum, omnes fierent cognati.*
49 *Cognatio spiritualis an possit contrahi per procuratorem?*
50 *Cognatio contrahitur à mittente, non verè a procuratore.*

51 *Patrinus in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenuit in Baptismo.*

52 *Vnus quando possit in Confirmatione tenere vltra duos eadem die?*

53 *Cognatio spiritualis in Baptismo inter quos contrahitur?*

54 *Cognatio spiritualis in Confirmatione inter quos cōtrahatur.*

55 *Cognatio spiritualis non contrahitur inter ipsosmet patrinos.*

56 *Cognatio spiritualis à viro contracta non transfunditur in vxorem.*

57 *Vir, & vxor minimè peccant suscipientes alienum puerum in Baptismo.*

58 *Patrinus potest matrimonium contrahere cum ea, quæ simul alienum filium suscipit.*

1 FRONTIS Chrismationem, seu Confirmationem, per quam Spiritus sanctus datur ad augmentum, & robur, vt habetur *in cap. vnic. §. per frontis, de sacra Vnctione*, nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spiritualis, lib. 2. cap. 6. num. 1.* ad solum pertinere Episcopum, probant text. *in cap. Presbyteros, de consecrat. dist. 4. & in cap. quanto, de consuet.* quia *Actor. cap. 8. & 19.* soli Apostoli confirmabant baptizatos ab aliis, quorum Episcopi sunt simpliciter successores, *cap. in nouo 12. dist. 1.* ideò in Trid. Synodo *sess. 7. de Sacramento Confirmationis, can. 3.* anathemate feriuntur, qui dixerint sanctæ Confirmationis ordinarium ministrum non solum esse Episcopum, sed quemuis simplicem Sacerdotem. Vnde ministrum ordinarium Confirmationis esse solum Episcopum multis comprobant Couar. *var. lib. 1. cap. 10. numer. 4. & 6.* Nauar. *in man. cap. 22. num. 8. vers. dixi Episcopus.* Durand. *in rationali diuin. lib. 5. c. 84. n. 1.* Alphons. Aluarez *in speculo iuris Pontificij, tit de Confirmat. pag. mihi 179.* Cardin. Bellarm. *controuers. tom. . lib. . cap. 12.* Cardos. *in praxi Iudicum verb. Sacramentum Confirmationis num. 8.* Cardin. Bellarm. *lib. de Confirmat. c. 12.* Suar. *de Sacram. disp. 36.* Zambran. *de casibus in art. mortis cap. 1. dub. 2.* Henriq. *in sum. lib. 3. de Confirmat. cap. 6. §. 1.* Piasec *in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 3. de Confirmat. num. 1.* Chamer. *de Sacramentis tract. de Confirm. cap. 5. de ministro Confirmat.* Iodoc. Coce *tom. 1. sui thesauri Catholici lib. 5. art. vlt.* Ægid de Coninch *de Sacram tom. 1. q. 72. n. 97. & 105.* Balduin. iun. *super opera controuers. Bellarmini p. 1. lib. 2. cap. 6. propè fin. vers. Catholici omnes,* Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap. 4. numer. 110.* Filliuc *quæst. moral. tom. 1. tract. 3. num. 13.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 15. num. 2.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Episcop dignit p. 2. cap. 4. numer. 1.* Miranda *in man. Prælat tom. 1. q. 44. art. 1. concl. vnic. in fine.* Bonacina *de Sacrament. disput. 3. quæst. vnic. puncto 1. n. 3.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. c. 738. num. 38.* Anguian. *de legibus lib. 2. controu. 1. numer. 69.* & Valent. *tom. 4. disput. 5. q. 2. puncto 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. cap. 4.* Rota impressa per Postium post suum tract. *mandati de manutenendo decis. 60. num. 11.*

2 Qui quidem validè administrat quamuis excommunicatus, hæreticus, vel degradatus; quia per hæresim, vel excommunicationem, vel degradationem non amittit characterem; in quo datur potestas confirmandi: tum quia sicut potest Ordines validè conferre, vt suo loco diximus; ita & poterit Sacramentum Confirmationis, Emman. Sà *verb. Confirmatio,* circa finem, Henriq. *d. cap. 6. num. 2.* Suar. *tom. 3. disp. 36. sect. 3. vers. dicendum est ergo,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. num. 10.* Bonacin. *d. punct. 1. num. 7.* Torreblanca *d. cap 6 numer. 14.* Mar. Alter. *de censur. tom. 1. lib. 1. cap. 3. disp. 8.* vbi contrariis bene respondet.

Sic etiam validè confirmat, quamuis non sit confirmatus; nam cum habeat characterem Ordinis Episcopalis, in quo fundatur potestas confirmandi, validè confert huiusmodi Sacramentum, Bonacina *d. puncto 1. num. 10* post Henriq. & Suar. tenet Zambran. *de casibus in art. mortis cap. 1. dub. 2. numero 1.* vbi etiam quòd tunc peccat, non tamen mort. quia nullibi reperitur præceptum obligans sub mortali. Et cognationem contrahit, quia verum Sacramentum confert; suscipiens verò, non confirmatus illam non contrahit, cum non sit verus susceptor, Sanch. *de Matrim. lib. 6. disput. 70. num. 11.* & faciunt quæ infra *num. 32.* 3

Confirmationis Sacramentum ita est actus Ordinis Episcopalis, vt non possit administrari ab Abbate etiam consecrato, qui non sit Episcopus; nec à simplici Sacerdote de Episcopi licentia, nisi tantum ex delegatione Summi Pontificis, vt probat expresse text. *in cap. peruenit. 95. dist.* vbi Greg. I. concedit vt vbi absunt Episcopi, Presbyter confirment, cuius text. argumento Sacramentum Confirmationis ex delegatione, seu priuilegio Pontificis Presbyteros conficere posse obseruant D. Thom *in 3. p. quæst. 72. art. 11.* vbi Nugn. *dub. 1.* Coninch *num. 97. & 105.* Couar. *d. cap. 10. numer. 6. & 14.* Victor. *de Sacrament. num. 49.* Angel. *in florib. Theolog. tit. de Confirmat. art. 8. conclus. 3.* Cardin. Bellarm *de Confirmat. c. 12.* Nauar. *dict. num. 8. & consil. 14. numer. 2. de priuileg. in nouis,* Henriq *d. cap. 6. §. 4. & lib. 1. cap. 26. §. 5. litt. G. & lib. 10. c. 23. §. 1.* Iodoc. Cocci. *in thesauro Catholico tom. 2. lib. 5. art. vltim.* Alphons. Aluarez *dict. loco,* Iacob. de Grassiis *in decis. aureis part. 2. lib 1. cap. 5. num. 29. & 30. & tom. 1. consil. tit. de sacra Vnctione cons. 1. num. 5. cum seqq.* Petr de Ledesma *in sum. p. 1. de Sacram. Confirmat. cap. 9.* Francisc. de Pitigianis *dist. 7. quæst. 1. art. 5. 10. & 13.* Tolet *in summ. lib. 2. cap. 24. numer. 5.* Valent. *tom. 4. disput. 5. q. 2. puncto 1.* Vasquez *part. 3. quæst. 72. art. 3. disp. 219. cap. 6. num. 3.* Cardos. *d. verb. Sacramentum Confirmationis numer. 8.* Reginald *d. lib. 28. cap. 4. num. 18.* Vgolin. *dict. cap 14. num. 3.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de Confirmat. cap. 4. num. 5.* Piasec. *in praxi noua Episcop. dict. n. 1. in fine,* Balduin. iun. *super opera controuersiar. Bellarm. part. 1. lib. 2. cap. 6. propè finem, vers. Catholici omnes,* Suar. *tom. 3. disput. 36. sect. 4.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 18. art. 3.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 30. quæs. 4. vers. imprimis,* Charmer. *d. c. 5. in fine,* Miranda *dict. quæst. 24. art. 4.* Cardin. Cæsar Baron. *annalium Ecclesiæ tom. 8. anno Christi 594. pag. 14.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. n. 17. cum seqq.* Bonac. *d. puncto 1. num. 3. vers. dixi,* Torreblanca *d. cap. 6. num. 26.* Monet *d. cap. 4. num. 110.* Pineda *in monarch. Eccles. p. 1. tom. 2. lib. 12. cap. 1. §. 2.* Alzed. *d. cap. 4. numer. 1.* Filliuc. *dict. tract. 3. num. 11. & 26.* vbi *num. 27.* quòd inferior Sacerdote nec etiam ex dispensatione Papæ potest esse minister huius Sacramenti. Quam quidem principalem resolutionem non obscurè innuit Concil. Trident. *sess. 7. de Confirmat. can. 3* dum inquit Ordinarium huius Sacramenti ministrum esse Episcopum, hinc significans non esse inconueniens quòd non Episcopi ex Pontificis Maximi permissione extraordinarij, seu delegati fiant ministri nouissimè me citato *in hoc loco* Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum tom. 2. lib. 3. cap. 18. num. 34.* Anguian. *d. loco.* 4

† Vnde Abbates ex priuilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarij Sacramentum Confirmationis con-

ferre poſſe deciſum refert Armendariz *in addit ad recop.legum Nauarræ lib.1.tit.18.l.7.de Epiſcopis n.77.* Et priuilegio ſummorum Pontificum Patribus Societatis IESV, atque Minoritis apud Indos commorantibos conceſſam adminiſtrationem huius Sacramenti poſt Felician. & alios, refert Henriq. *d.lib.9. c.27.§.6.ad fin.iuncta litt.H.*

6 Sed maios dubium eſt, an poſſit Papa committere Sacerdoti conſecrationem materiæ huius Sacramenti? (quæ eſt Chriſma, quod conficitur ex oleo & balſamo per Epiſcopom benedicto, *cap.vnic.§. ad exhibendum, de ſacram.vnct.*) Multi contendunt poſſe Summum Pontif. hoiuſmodi conſecrationem materiæ committere Sacerdoti, quia forma conſecrandi Chriſma, & alia Sacramentalia, commiſſa fuit diſpoſitioni Eccleſiæ, & decreta prohibent hunc actum Sacerdoti, ſed non irritant. Verùm conſuetudo Eccleſiæ probat id benedicere eſſe proprinm Ordinis Epiſcopalis Vide tamen Henriq *lib.1.cap.2.§ 2. & cap.7.§.4.* Chamerot.*d. tract.3. de confirmat.cap.5. in fine, & cap.2.dub.5.* Barthol ab Angelo *dial.3.§. 12. & 13.* Alzedo *d.part.1.cap.4. n.7. & 8.* ac alios apud Bonacinam *dict. quæſt. vnica puncto 2.n.4.* Cardoſ.*d. verb.ſacram.Confirmationis num 8.* Gregor.de Valent. *tom.4 diſp.5.q.1 punct.2.* Valer Reginald.*d.lib.18.c.2. n.8.* vbi dicit rem eſſe, quæ definitionem Eccleſiæ requirere videtur, me citato *in hoc loco* Diana *d.p.3.tr. 4.reſol.13.in fine.*

Confirmationis Chriſma ex qua materia, & quomodo conficiendum? dixi infrà *alleg.31.n.2.3.4.& 5.*

7 Cùm ſacramentum Confirmationis ſit adeò vtiliſſimum, vt ſancti Doctores dicant certo modo non eſſe perfectè Chriſtianum, qui non eſt confirmatus, Concil. Aurelianen.*can.3.cap. omnes fideles, de conſec. diſt.5.* & quia in eo deſcendit ſepriformis gratia Spiritus ſancti, cum omni plenitudine ſanctitatis, ſcientiæ, & virtutis, & anima maiorem perfectionem, & gratiam recipit, D.Thom.*in 3.part.quæſt.72.*
8 *art.15.* † Licèt regulariter loquendo neceſſitas non ſit, eſt tamen complementum baptiſmi; per illud enim baptizatos plene fieri Chriſtianos dicit Vrban. Pontif.*in princ.de conſecr. diſt.5.* & alij Sancti Patres, quos refert Henriq. *d. lib.3. cap.1. §.2. iuncta litt.H,* & iuxta ſanum ſenſum contra Hæreticos bene explicat Suarez *tom. 1. diſputat.34. ſect.2.* non quòd prima gratia per Confirmationis Sacramentum conferatur, & ante Confirmationem Baptiſmus culpam originalem non remittat, qui eſt peruerſus Raymundi Lupi error, ſed quia per Confirmationem Baptiſmatis gratia toboratur, & confirmatur ad bene operandum, conſtantérque credendum, & Fidem Chriſtianam firmiter confitendum. Vnde ex præcepto teneri adultos confirmationem ſumere docere videntur Petr. Sot. *lect.2.de Confirmat.* Philipp. Gamachæ. *in ſum. Theolog.tom.3.q.69. cap.9.* quicquid aliter ſentiant citati à Diana *moral.*
9 *reſol.p.5.tract.3. reſol. 30.* † Peccat igitur Epiſcopus graoiter, ſi multo tempore negligenter omitteret confirmare, Tolet.*in inſtruct.Sacerd.lib.5.cap.4.* Suar. *ſuper 3.part.D.Thom.quæſt.71. artic.1. diſputat. 38. ſect.1.* quos refert, & ſequitur Marc Anton Genuenſ. *in man.Paſtorum c.54 num.2.* quibus addo Reginald.
10 *d.lib.28.num.19.* & Alzedo *d.part.2.c.4.num.20.* † Et tenetur, Chriſmatis tantum conferendi gratia, ad loca ſuæ diœceſis accedere, & tunc laici, vel Eccleſiamm Rectores ad illios expenſas non obligantur, vt refert deciſum Armendariz *d.l.7. de Epiſcopis, in declar.n.77.*

11 Com Pluuiali, Mitra, Stola, & Bacculo Paſtorali eſſe confirmandum reſpondit Sacra Congreg. *Epiſcopo ſuffraganeo Brixien.19.Februarij* 1585.me citato *in hoc loco* Alzed.*d.p.2.c.4.n.23.*

In die feriali, etiam poſt meridiem poteſt Epiſcopos quamuis non ieiunus, huiuſmodi Sacramentum adminiſtrare, nec etiam neceſſe eſt ſuſcipientem eſſe ieiunum, cum hoc nulla lege præſcriptum reperiatur; nam ſolom conſulitur, *in cap.vt ieiuni, de conſecrat diſt.5.* Ita Syluest.*verb.Confirmatio q.vnic.* Chamerot.*d.cap.7.dub.3. in fin.* Henriq *d.cap.6.§.7. & cap.5.§.6.* Bonac *d.puncto 2.n.14.verſ.ſecundò* & tempore interdicti non prohibetur confirmare, vt dicam *alleg.ſeq.n.19.* 12

In Eccleſia Confirmationis Sacramentum eſſe conferendum aſſerit Nugn.*in 3.part.D.Thomæ quæſt. 72.art.12.circa finem, verſ. ſecundum ritus,* & peccatum mortale eſſe extra illam confirmare, ſicut & ſolemniter baptizare, cum fiat contra vniuerſalem Eccleſiæ conſuetudinem in re graoi. Attamen Epiſcopum non teneri in Eccleſia cooſirmare, imò, & extra illam, in loco ſcilicet honeſto, vel palatio Epiſcopali Confirmationem poſſe conferre tenent Henriquez *d.cap.6.§.7. in fine,* Chamerota *d. dub. 5.* Alzedo *d.part.2.cap.2. numer.3. in princ.* Bonacina *d.puncto 2.numero 15.* vbi aſſerit tutius eſſe conſuetudinem obſeruare, quam quidem exiſtimant receptam non eſſe cum tanto onere, vt reum lethalis culpæ conſtituat Epiſcopum alio in loco confirmantem. 13

Subditos alterius Epiſcopi nullus poteſt in ſua diœceſi confirmare, Toler.*inſtruct Sacerd.lib.2.c. 24. num 5.* Aloyſ Ricc *in praxi aurea reſol.24.* Marchin. *de ſacram Ordinis, tract.1 part.5.cap.5.numer.7.* Vgolin.*de offic Epiſcopi, cap.25.§.3.num.2.* & ſi aliter faciat, ſuſpenſionem incurrere teſtantur Viuald. *ſub d.tit.de confirm.c.4.num 8.* Petr.de Ledeſm. *in ſumm. part.1.de ſacram Confirmat.cap.9. verſ ſeptima concluſio.* Barthol ab Angelo *d.dial.3 §.61.* quos refert, & ſequitur Bonacina *d. puncto 2.numer.11.* verùm confirmandum non ſoos ſubditos minimè fieri irregularem dicit Chamerota *d. dub 3.* Ego tamen verius exiſtimo Epiſcopum confirmatum in ſua diœceſi ſubditum alterins à ſuſpenſione, & culpa excuſari, cum præſumendum ſit hoc ratum, & gratum fore proprio Epiſcopo, præcipuè quando eſt abſens, vel non miniſtrat hoc Sacramentum. Ita Alzed.*d.part. 2 cap.4.num.11.* Sà *verb Confirmatio, numer.2.* Henriq. *d.cap.6.§.6.* Zambran *de caſ.in art. mortis, cap. 2. dub. 2.numero 2.* Marc.Anton.Genuenſ.*d.cap.54.numer.7.* Layman *in Theolog.moral.lib.5.tract.3.cap.5. numer.2.* Tanner *in 1.part. D.Thom diſp.4 quæſt.4.dub.3. num. 16.* Diana *moral.reſol.part.4.tract.4.reſol.50.* vel confirmat aliqoem afferentem dimiſſorias ſui Epiſcopi, vt ordinetur; quia qui concedit finem, concedit neceſſaria ad finem talem, Zambran. *de caſib.occurrentib.in artic.mortis, cap.2.dub.2. num 3.* Layman.*d. lib. 5.tract.2.c.6 numero 2.* Diana *moral. reſol.part.5.tr.4. reſol.24.* 14

In alterius verò diœceſi non poteſt Epiſcopus confirmare ſuos ſubditos, vel Pontificales actus exercere abſque licentia Epiſcopi, in cuius diœceſi reperitur, ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium. Ita Concil. Trid. *ſeſſ.6.de reform. cap.5.* tenent. Sà *vbi ſuprà num.3.* Reginald *d.lib.28 nu.21.* Bonacina *d puncto 2.num.12.* dicit deciſom Armend. 15
in addit ad recop.legum. Nauar.*lib.1.tit.18 lib.7 n.68.* 16
& affirmant Henriq.*d.§.6.* † poſſe Epiſcopum in alterius diœceſi ſine proprij Epiſcopi licentia dare ſubditis ſois Tonſuram, benedictionem ſolemnem, & celebrare Miſſam de Pontificali; quia hi actus non pertinent ad iuriſdictionem contentioſam cum ſtrepi

strepitu iudicij; de quibus Alzed *d.part.2.cap.13. à numer.*88. Quoad clericalem Tonsuratam tantum eius resolutionem non admitto, ex dictis suprà *alleg.6. num.15.*

17 Episcopus debet ad Confirmationem admittere omnem hominem baptizatum, siue sit infans, siue adultus, *cap.omnes fideles, de consecrat.distinct.5.* D. Thom. *dict.quaest.* 72. *art.*8. vbi Nugn. & Pisant. Nauarr. *in manual.cap.22.num.*8. Valent. *tom.4. disp. 5.quaest.2. puncto* 2. Chamerota *dict.tract.de Confirmation.cap.6.dub.2.* Henriq. *dict lib.3.cap.5.§.1.& 2.* Bonacin. *dict.disput.3. quaest.vnic. puncto 4.numer.* 4. Cardos. *d.verb sacram. Confirmationis, num.*4. Barth. ab Angelo *d. dialog.3.§.29.* Reginald. *dict.lib.* 28. *numer.*22.*&* 23. vbi quod Baptismo carens non est capax Confirmationis, Vtrùm autem possit ordinari qui non sit confirmatus? Dixi suprà *alleg.1. post num.*6. Olim confirmabantur infantes ante vsum rationis, quia nihil prohibebat dum essent infantes sumere arma, vt cum adoleuissent possent pugnare, quia susceptor pro eo profitetur, sicut in baptismo. Vnde confirmare infantes non est prohibitum etiam sine causa. Hurtado *de Sacrament.Confirmat.diff* 10. Granado *de Sacram.in 3.part.controu.5. tract.2. disp. 2.nu* 10. nouissime Diana *moral.resol.p.5.tr.4. resol. 31 in fine.* Magis his nostris temporibus expedit, vt puer confirmetur illocescente rationis vsu, scilicet post septennium quando gratia Sacramenti vti potest, & confiteri Fidem, & meminisse admonitionis, & alapæ, & ne per incuriam iterum confirmetur, Victor. *de Sacram.num* 48. Henriq *dict. lib.3.cap 5. §.1.* Petr. de Ledesma *d cap 7 vers. quinta conclusio* Chamerota *d cap 6.dub.3.* Regin. *d lib.28.numer.* 23. *vers.tertia,* Bonacina *vbi proximè, numero* 5. Marc. Anton. Genuens. *d cap.54.num.3.* vbi arbitratur, cùm hodie malitia multum creuerit, & omnes cófirmati describantur, posse puerum trium annorum confirmari, Layman. *in summ lib.5.tract.3 cap 5.n.2.* Villalob. *in sum.1.tract.6 diffic.6.n.1.* Diana *moral.resol part.3. tract.4 resol.19.* Zambran *de casib.in art. mortis cap.2. dub.5.n.2.* vbi ait non expedire vt pueri communiter confirmentur ante septennium, nisi ante habeant vsum rationis, ne citato *in hoc loco* Torreblancà *d. cap.6.n* 31.

18 Nihilominus tamen in infante rationis vsum non habente, cum Sacramentum Confirmationis confertur, loco dispositionis sufficit voluntas Christi, & Ecclesiæ; adultus vero tenetur habere intentionem, vt in baptismo, & accedere contritus, vel saltem se putare contritum, licet autem non sit præceptum de Confessione præmittenda, quia *in cap.ieiuni, de consecrat.distinct* 5. dicitur, vt admoneatur, non autem præcipit: debet tamen esse in gratia, vel putare se esse in gratia, de quo Episcopus adultos præmonere debet antequam ministret. Ita Chamerot *dict cap.6. dub.1* plures, quos refert, & sequitur Bonacina *dict. puncto 4.num.*7. Zambran. *de casib.in art mortis cap.2. dub.5 num.*5. Nauar. *de pœnitent. distinct.5. in princ. part.1.in glos.num.* 26. Henriq *dict c.5.§.6* vbi etiam
19 asserit, quòd † si adultus recipiat cum peccato Confirmationem, reuiuiscit semper effectus quantum ad Sacramentalem gratiam auxilij, & augmentum gratiæ quod fuit impeditum, redditur remoto obice, & §. resoluit Episcopum dum administrat debere esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem saltem virtualem.

20 Muti, & surdi possunt confirmari; quamuis enim ore non possint, vita tamen & opere valeant Fidem
21 profiteri, Chamerot. *d. cap 6 dub* 3. † Amentes quoque, si habent dilucida interualla, vel ante amentiam petierunt, possunt licite Confirmari, etiamsi in mortis articulo existant, imò etiamsi sint perpetuò amentes, quia de illis est idem iudicium, quod de infantibus, Chamer. *d c.6.dub.3.* Marc. Anton. Genuens. *d.cap.54.numer.*4. Henriq *d c 6.§.3* Bonacina *d puncto 4.num.*6. Zambran *de casibus tempore mortis c.2.dub.5.num* 3. Villal. *in summ tom.1 tract.6. dist.6. num.2.* Layman *in Theolog moral lib 5. tract.3.c.5 n.3.* Filliuc. *ibi quaest.moral.tom.1.tr.3.c 2 num.* 38 Diana *d. p.3.tr.4 resol* 10.

Forma Confirmationis sunt verba: *Consigno te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine* 22
Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Referunt Cardos. *d verb Sacram Confirmationis num.*3. Valer. Reginald. *d.lib.28.cap.3.* Diana *d p.3.tract.4.resol* 27. Valent. *tom.4 disp.5.q 1.puncto* 3. Catechism Pij V. *p. 2 cap.3. numer* 10. Torreblanca *d cap.6 num.*22. Quæ quidem expressio Sanctissimæ Trinitatis est facienda de necessitate Sacramenti, nam si verba prædicta quoad sensum substantialem varientur, non valide conficietur Confirmationis Sacramentum. Ita D Thom. *d quaest 72 art.4.* vbi Pesant Emman. Sà *verb.Confirmatio, num.* 10 Petr de Ledesma *in summ part 1 de Sacrament Confirm cap 3. vers. tertia conclusio.* Barth. ab Angelo *d dialogo 3.§.17.* Henriq *dict lib.3 cap 2. §.4.* Chamerot *d tract de Confirmat cap 7 dub.1.* Bonacina *dist quaest.vnic puncto 3.à num 7* Filliuc *dict. tract 3.cap.1 num.*20. Et cum prolatione eorum verborum debet insimul concurrere vnctio; nam si minister prius vngat, & postea proferat verba, aut prius proferat verba, & postea vngat non fit Sacramentum, sicut in Baptismo, & extrema Vnctione; quoniam semper verba debent concurrere simul cum Vnctione. Nauar. *in man cap.22. num.7 vers septimo,* Barthol ab Angelo *d dial 3.§.14.* Cardos *d verb.Sacram Confirmationis n.3.*

Vnguntur in fronte confirmãdi Chrismate consecrato, ad indicandum huius Sacramenti effectum, qui est gratia collata ad audacter confitendum Christi nomen, cùm enim frons sit sedes verecundiæ, par est vt Confirmandus in fronte inungatur, vt sine rubore, & verecundia Christi nomen confiteatur, & ideo de necessitate huius Sacramenti est in forma Crucis fieri vnctionem in fronte, Henriq. *d lib.3 cap.2.§ 3.* Marc. Anton Genuens. *d c 54.n.8.* 23
Bonacin. *d quaest.vnic puncto 3 numer* 8 † Chrismato 24
frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur, & septima die deponitur, & in Concil. Beluacen. relato *in cap si quis voluerit 121. de consecrat dist.4.* dicitur, quòd † pannus 25
Chrismalis, quo caput pueri in fronte per Episcopum, vel in vertice per Presbyterum circumcingitur, potest iterum super alium Chrismatum, aut baptizatum imponi; refert Durand *in rationali diuin. lib 6.c* 84.*n.*9.

Aduertit Diana *d p.3. tract. 4.resolut. 22. vers.notandum.* non solùm necessarium esse necessitate præcepti quod vnctio Confirmationis fiat manu immediate confirmantis in fronte sub signo Crucis, sed etiam necessarium esse necessitate Sacramenti. Item certum est obligari Episcopum sub præcepto vngere immediatè dextero pollice, quia ita præcipit Pontificale. Ita Zambran *de casibus occurrent.tempore mortis cap.2.dub.1 num* 1. Laymann *in Theolog moral. lib 5 tract.3 cap.2. num* 5. Vnde Confirmationis Sacramentum immediate manu Episcopi est conferendum, itavt sit nullum si conferatur medio alio instrumento, resoluunt Layman *d.n.5.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit lib.28 cap 2.num* 20. Filliuc. *in quaest moral.tom.1, tract.3.cap num.*17. Diana *d.*

tract. 4. resol. 28. Quamuis Fernandez de Heredia *in disputat de Sacramento Confirmat. diff. 5 p. 5. dub. vnic. num.* 2. existimauerit non pertinere ad necessitatem Sacramenti quòd vnctio fiat pollice dextro, vel sinistro; vel alio digito, vel quouis alio instrumento siue coniuncto, siue separato, &c.

26 Percutitur maxilla confirmati in signum, confirmatum forti, & inuicto animo debere ferre pericula imminentia propter Fidē, & vt se recordetur hoc Sacramento semel initiatum esse, ne iterum ad illud audeat accedere, Durand *dict. cap.* 84. *numer.* 6. Barthol ab Angelo *d. dialogo* 1. 6. 14. Chamerota *d. tract. de Confirmat. cap. 7. dub.* 4. plures alios refert Bonac. *d.*
27 *quæst. vnica puncto* 4. *num.* 9. vbi etiam resoluit † omissionem alapæ non videri peccatum mortale: idem tenet Zambran *d. cap. 2. dub. vltim. num.* 1. vbi subdit etiam nullum esse peccatum mortale omittere cereum.

28 Quęstio est, verùm is, qui bis Sacramentum Confirmationis contulerit, vel susceperit, irregularitatem incurrat? In qua quæst. glos. *in cap. dictum, de consecration. dist.* 5. censet irregularitatem contrahere, sequuntur Nauar. *in manual. cap.* 27. *n.* 247. D. Antonin *part. 3. tit. 18. c. 6.* Albert. Trot. *de vero. & perfecto Clerico, lib. 2. cap. 14. req. 9. in princ.* Maiol. *de irregulari. lib. 3. cap.* 15. qui omnes id probati censent *in dict. cap. dictum*, quo loci apertissima est decisio sacramentum Baptismi, & Confirmationis iterari prohibens, pœnam debitam trangressoribus imponens, vnde cum ibi æqualiter prohibeatur Baptismi, &
29 Confirmationis Sacramentum iterari, & † iteratio Baptismi accedente culpa faciat irregularem rebaptizantem, & rebaptizatum, *cap. confirmandum*, 50. *dist cap qui in qualibet* 1. *quæst. 7. cap. ex litterarum, de apost* Nauar *d. cap. 27, num.* 246. Couarr. *in Clementin. si furiosus part. 1. in princip. numer.* 8. Maiol *dict. lib. 3. cap.* 1. Vict. *de Baptismo, numer. 31. &* 36. Vioald *in cand. del. aureo tit. de Baptismo à numer.* 45. Bernard. & Salzed *in pract. cap.* 15. Zerol. *in praxi Episcop part. 1. verb irregularitas, §. 11.* Cened *ad Decretum collect. 63. num.* 4. Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb irregularitas, §. 11.* Bonacina *de censuris disp. 7. quæst. 3. punct. 3. num.* 1. Chamerot *tract. 2 de Baptismo dub. 8 pag.* 71. Valer. Reginald. *in praxi fori Pœnit. lib. 10 num* 171. *& seq.* optimè Ægid. de Coninch. *de Sacrament. & censur. tom. 2. disput. 18. dub. 5. à num.* 34. igitur mirum non est si quoad irregularitatem eadem fiat æquiparatio.

30 Verùm contrariam sententiam videlicet ex iteratione Confirmationis, tam conferentem, quàm accipientem non contrahere irregularitatem tenuerunt Couarr. *dict. numer.* 8. Valent. *tom. 4. disput. 5. q. 1. puncto 4. vers. fin. & disput. 7. quæst. 19. puncto 3. ad fin.* Henriq. *in summ. lib. 14. cap. 4. §. 5. in med.* Suar *de censur. disputat. 42. sect. 4. num.* 6. Auila *eod. tract. part. 7. disput. dub.* 5. Bonac *dict. punct. 3. numer.* 8. Salzed. *ad Bernard. d. cap. 15. lit. B*, Zambran. *dict. cap. 2. dub. 3. num.* 4. vbi expresè tenet quòd iterans etiam ex malitia Confirmationem non incurrit aliquam censuram, vel irregularitatem, licet peccet mortaliter, & grauissimè. Nec obstat inductio text. *in d. cap. dictum*; quia licèt ibi sacramentum Baptismi, & Confirmationis iterari prohibeatur, non tamen inde sequitur, quod eadem Pœna irregularitatis, quæ Baptismum repetenti infligitur, imponatur Confirmationem iteranti, cum argumentum à simili non valeat in pœnis, præsertim in irregularitate, quæ non contrahitur, nisi in casibus à Iure ex pressis, *cap. is, qui de sentent. excomm. lib.* 6.

31 Cætera de sacramento Confirmationis, & omnia quæ in materia desiderari possunt. tractarunt Theologi cum Mag. st *in 4. distinct.* 7. D. Thom. *part. 3. quæst.* 72. Syluest. Angel. Tabien. & alij Summistæ *verb. Confirmatio*, Petr. Sot. *de instit. Sacerd. verb. Confirmatio, in duplici lect.* Couar *lib. 1. var. cap.* 10. Nauar *in man. cap. 22. à num.* 8. Angl. *in florib. Theologicis part. 1. tit. de Confirmat.* Marc. Antòn. Cuch. *lib. 5. instit. maior. tit. 3. de Confirm.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris lib. 1. cap.* 15. Durand. *in rationali Diuin. lib. 6. cap.* 84. Alphons. Aluarez. *in speculo Iuris Pontificij, c.* 50. *tit. de Confirmat pag.* 179. Ioan Maldonat. *in tract. de Confirmat.* Galganet. *de Iure publico lib. 3. tit.* 86. Fernandez *in examine Theologiæ moralis part. 1. cap.* 5. Molfes. *in sum. moralis Theologiæ tract. 4. cap.* 2. Filliuc. *quæst. moral. tom. 1. tract.* 3. Viuald. *in candel. aureo tit. de Confirmat.* Maiol *lib. 4 de irregular. cap.* 12. Card. Bellarmin. *lib. vnic. de sacrament. Confirmat.* Henriq. *in summ. lib. 3. de Confirm.* Suar. *de Sacrament. disp.* 32. *cum sequentib.* Barthol. ab Angelo *in examine Confess. dialogo* 3. Petr. de Ledesm. *in sum. part. 1. de sacrament. Confirmat.* Marc. Anton. Genuens. *in manuali Pastorum, cap.* 54. Chamerota *de septem Ecclesiæ Sacram. tract. 3 de Confirmat.* Ægid. de Coninch *de Sacr. q.* 72. Fernandez de Heredia *in disput. mix. vbi de sacram Confess.* Zambran. *de casibus occurrentibus in articulo mortis, c. 2. de Confirmat.* Zerola *in praxi Episc. part. 1. verb Chrisma*, Cardos. *in praxi iudic. verb. sacramentum Confirmat.* Piasec. *in simili praxi Episcop p. 1. cap. 3. de Confirmat.* Bonacina *de Sacrament. disp.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori Pœnit. lib.* 28. Vgolin. *de potest. Episcop. c.* 26. Torreblanca *in pract. Iur. spiritualis lib. 2. c. 6. per tot.*

Sicut qui baptizatur susceptores habet ad eum erudiendum in fide, *cap. vos ante omnia, de consecrat. dist.* 4 ex D. Augustino *serm.* 215. *de temp.* ita confirmandus, cum in Chrismate conscribatur in pugna, magistro militiæ eget; nam si qui gladiatoriam dimicationem subeant, alicuius indigent, cuius ope, & consilio ducantur, qui ictibus ac petitionibus saluis ipsis conficere aduersarium possint: quantò magis fideles cum sacramento Confirmationis, quasi firmissimis armis tecti, ac muniti in spirituale certamen, cui æterna salus proposita est, descendunt, ducis ac monitoris indigebunt: Hæc in Catechismo Concilij Trident. *ad Parochos.* Obligati autem instruendi confirmatum non contrahit patrinus, quia Iure statutum non reperitur, sicut in patrino Baptismi, Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 3 c. 6. n.* 1. Diana *d. p. 3. tract. 4. resol. 21. in princ.* 32

Huiusmodi tamen susceptores non sunt de essentia Sacramenti, Sot. *in 4. distinct. 7. quæst. vnic. art. 10 & vltim.* Syluest. *verb. Confirmatio. quæst. vnic.* Cardos. *d. verb. Sacram. Confirmationis, num.* 6. peccaret tamen si quis suscipere eos omitteret, Chamerot *d. tract. de Confirmation cap. 7. dub. 2. in princip.* Est enim obligatio sub mortali adhibendi patrinum in Confirmatione, vnde peccabit mortaliter tam confirmatus, quàm confirmans si id omittatur, nisi ignorantia excuset, Petr. de Ledesma *d. tr de Confirmat c. vl. concl.* 2. Zambran. *de casibus in art. mortis, c. 2. dub. 6 n* 2. 33

Diligenter semper fuit obseruatum, ne puerum de fonte susciperet, nisi qui baptizatus esset, neque in sacramento Confirmationis, nisi Chrismate etiam vnctus; quod adeò verum est, vt si non baptizatus, vel non confirmatus teneat, inualide fit, hoc est, nulla inde contrahatur cognatio, quia sicut ad carnalem cognationem inter aliquos desideratur processio vtrinque ab eodem stipite, secundum carnalem propagationem; ita ad spiritualem 34

exigitur

exigitur processio vtriusque ab eodem stipite, nempe Christo, secundum spiritualem regenerationem, mediante visibili sacramento Baptismi, tum quia cum cognatio hæc sit ex iure Ecclesiæ instituto, nequit ab infidelibus contrahi, vtpote qui Ecclesiæ legibus minimè subduntur. Ita probat text. *in cap. in baptismate, de consecrat. distinct.4.* & resoluunt Navarr. *in manual. cap. 22. num. 36. & cons. 3. num. 1. sub tit. de Baptismo, in 1. edit. & consil. 1. num. 1. de cognation. spirit. in 2. edit*, plures refert DD Sanch *de matr. lib. 7. disp. 60. num. 7. & 20.* quibus adde Zambran. *d. cap. 2. dub. 6. num. 3.* Rebell *de obligation. instit. p. 2. l. 3. q. 6. n. 6. & 7.* Henriq. *in sum. lib. 12. c. 3. §. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. l. 21. n. 157.* Coninch. *de Sacrament. & censur. tom. 2. disput. 31. nu. 15.* Fr. Basil. Pont. *de impedimentis matrim. cap. 24. §. 1. vers. illud tamen,* Bonacina *de magno Matrimonij sacramento, quæst. 5. puncto 5. §. 2. nu. 1.* Ioan. Sanc *in selectis disputat. disp. 40. num. 14. & 18.* vbi *num. 15.* subdit catechumenum esse etiam cognationis spiritualis incapacem, & *num. 16.* extendit, vt nec etiam quamuis postea baptizentur, contrahant infidelis, & catechumenus cognationem spiritualem cum baptizato. Diana *d. part. 3. tr. 4. resol. 21. vers. secundo*, vbi *resol. 16.* tenet quòd cōfirmatus suscipiens in confirmatione puerum, non contrahit cum illo eiusque parentibus cognationem spiritualem.

35 Hinc resoluentes fidelem baptizantem, vel confirmantem filium infidelis non contrahere cognationem cum patre, vel matre infideli; nam infidelis illam non contrahit, ergo nec illam contrahit fidelis; cognatio enim est veluti quædam relatio, quæ non ponitur in vno subiecto, nisi adsit terminus illius, infidelis autem non est terminus huius relationis: hæreticus tamen cum baptizatus, & subiectus sit Ecclesiæ, suscipiendo, vel baptizando, cognationem contrahit, Sanch *d. disp. 60. n. 2.* Bonacin. *d. §. 2. n. 22.* Reginald *d. lib. 31. n. 157.* Possevin *de offic. Cur. cap. 6. n. 27.* latè Antō Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 2. c. 4.*

36 Exclusi etiam ab eo munere sunt Abbates, & Monachi, quia præcipitur ne commatres spirituales habeat in Concil. Antissiodorensi *cap. 15.* relato *in cap. non liceat, de Consecrat. distinct. 4.* dummodo qui confirmātur non sint etiam Religiosi: quia tamen in illo text. nullum est verbum irritans factum, veri susceptores erunt, & subinde contrahent spiritualem cognationem, quamuis peccent mortaliter suscipiēdo contra prohibitionem sibi impositam. Ita Galleg. *de cognat. spirit. cap. 9. in fine*, & multi, quos refert, & sequitur Sanch. *d. disput. 60. numer. 21.* quibus addo Posseuin. *d. c. 6. numero 27. vers. secundo.* Galet. *in margarita casuum conscien. verb. Religiosus, pag. 225 in fine*, Rebell. *dict. quæst. 6. num. 10* Reginald. *dict. lib. 31. num. 157. versic. quarto.* Bonacina *dict. §. 2. num. 13.* Fr.
37 Basil. Pont. *vbi proximè, vers. exclusi*, vbi subdit† pœnitentes publicos, donec peracta pœnitentia reconcilientur, repulsos esse à susceptione in Concil. Paris. *lic. 1. cap. 54.* quamuis ipse ibi malè existimet prædictos omnes si forte susciperent, nullam contrahere cognationem.

38 Pueri cuiuscunque ætatis possunt esse susceptores legitimi, & contrahunt cognationem suscipiendo, modo habeant vsum rationis; imò & ipsi infantes, qui doli capaces sunt intra primum septennium, & iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter habentes, si quos in Baptismo, vel Confirmatione teneant, cum eisdem spiritualem cognationem cōtrahunt. Ita Henriq. *d. lib. 12. c. 11. §. 2. ad finem.* Petr. de Ledesma *in sum. part. 1. tract. de sacrament. Matrim. cap. 17. concl. 7. dub. 3.* Sayt. *in floribus decision. sub tit. de cognitione spirituali decis. 1.* Posseuin *d. cap. 6. n. 29.* Sanchez *dict. lib. 7. disput. 61. num. 4.* Bonacin. *d. §. 2. num. 17.*
39 † Nec refert an patrinus sit minor baptizato, quia non requiritur, vt sit maior, Petr de Ledesma *d. concl. 7. dub. 2.* Sayt. *sub d. tit. de cognation. spiritual. decis. 3.* Contra Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 4. collect. 1224. in fine.*

40 At de susceptorum numero institutum fuit, vt vnus tantum esset, Leo I. *in cap. non plures, de consecrat. dist. 4. & in cap. vltim. de cognat. spirit. in 6.* & in Concil. Moguntino sub Paulo III. statutum fuit, vt non plures quàm vnus patrinus adhiberetur, quia ex impedimentis cognationum spiritualium pericula, & difficultates non rarò solent euenire; & Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. cap. 2.* vnum tantum iuxta prisca Canonum statuta adhiberi patrinum voluit, vel ad summum duos, scilicet, vnum virum, vnamque fœminam, Posseuin. *d. c. 6. n. 33.*
41 Nec Episcopus potest dispensare, vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant, cum super Conciliari Constitut. dispensandi potestatem non habeat. Ita decisum referunt Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. Baptismus, §. 4.* Sanch *d. l. 7. disp. 57. n. 7.* Rebell. *de obligat. iustit. part. 2. in appendice ad lib. 4. n. 89.* Reginald *d. lib. 31. num. 154.* Bonacin. *d. §. 2. n. 33.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrimon. in declarat. num. 75.* vbi *num. 80.* decisum etiam refert,
42 quòd† vnus procurator, qui sit viri, & alter, qui sit procurator mulieris, baptizatum de Sacro fonte suscipere possunt, sed non duo viri, nec duæ mulieres, vnusquisque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, vel mulier loco viri.

43 Sed dubitari potest an Concil. Trident. *dicto loco* disponens ad summum duos patrinos in Baptismo esse adhibendos, vnum scilicet virum, vnamque fœminam procedat in Confirmatione? Pro parte negatiua facit, quia *in d. c. vltim. de cognation. spirit. in 6.* dicitur, vt vnus tantum patrinus in Baptismo possit adhiberi, & in fine dicit, quod de Confirmatione, quantum ad hoc idem iudicium est habendum: at Concil. de solo Baptismi patrino loquitur, & ideo cum sit correctorium Iuris antiqui *in dict. cap. vltim.* debet restringi, nec ampliari potest vltra terminos, in quibus loquitur. Quamuis idem omnino voluisse Trident. quoad omnia statuere, in patrino Confirmationis, & totum dictum, *cap. vltim.* per illud restringi teneant Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 2. cap. 24. n. 11.* Sanchez *d. lib. 7. disp. 57. n. 9.*

44 Transgressio huius præcepti adhibendo plures patrinos, est peccatum mortale; quia præceptum Ecclesiæ in re magni momenti violatur, ex cuius transgressione multiplicantur cognationes sufficientes ad dirimendum matrimonium. Ita Fr. Emman. *in summ. p. 1. cap. 216. n. 1.* Veg. *p. 1. cap. 33. casu 39.* Bonacina *d. §. 2. num. 32.* & ita dicit decisum Armendariz *d. loco n. 84.* quamuis Sanch. *d. lib. 7. disp. 57. n. 6.* contrarium teneant.

45 Si tamen plures duobus suscipiant baptizatum de Baptismo, cum omnibus cognatio contrahitur: etsi enim actus contra legem factus regulariter non valeat, *l. non dubium, C. de legib.* excipitur tamen, vbi lex actum non tollit; & pœnam extrinsecam addit, quæ potest cum actus valore consistere, & valor actus non respicit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt dicit Bart. communiter receptus *in l. Prætor ait num. 3. ff. de noui operis nunt.* & ita est in nostro casu, non tollit enim actum, sed ponit pœnam Parocho admittendi plures duobus, & valor actus non pertinet ad fauorem Parochi, sed suscepti; quo fun-

damento hanc sententiam tenet Vgolin. *de potestate Episcopi cap.25.§.1. num.5.* sequitur Sayt.*decis.4. de cogn. spirit.* dicit decisum Armendar *vbi proximè num.82.*

47 Ad parentes pertinet patrinos designare, vel illis non designantibus ad Parochos, Possevin.*d.cap.6. num 33.* Bonacina *d §.2.num.27.* & patet ex Concil. Trident.*citato loco* Et requiritur contractus, ita vt eo deficiente compaternitas non contrahatur; qui enim tantummodo assistit baptizato, vel Confirmato, ipsùmque non tangit, vel tangit tantum extremitate digiti, non contrahit cognationem, ea quod vere non dicatur tenere, vel suscipere. Ita Henriq.*lib.12. c.11.§.3.* Verall.*decis.264.part.1.* Reginald. *d. lib.31. num.151.* Sanch.*d.lib.7.disp.56.numer.5.* Bonacina *d. §.2.n.14.* Mar Anton *variar.lib.1.resolut.fin casu 33.* dicit decisum Armendariz *d.loco num.83.*

48 † Si verò nullus specialiter designatus est patrinus, ex negligentia, aut obliuione parentum, seu Parochi, & multi simul tenendo tangerent baptizatum, aut de fonte hi æque susciperent, omnes fiunt cognati, quia attento iure *cap.vltim.de cognat.spirit in 6* omnes contrahebant cognationem tangendo simul, cui standum est, quando aliud non decernitur Iure nouo Concilij Tridentini, ex text.*in l.præcipimus C. de appellat.* Ita Nauar.*in man.c.22.num ero 39.* Iacob. de Graffiis *in decis.aureis part.1.lib.2. cap.85.num.4.* Petr. de Ledesma *de matrimonio. quæst. 65. artic.3. versic.est aliud dubium annexum, & in summ.part.1. de Sacrament. Matrimonij, cap.17.conclus.6. dub. 2.* Viuald. *in candelab. aureo tit. de impediment. matrimonij num.5 vers. cognatio spiritualis*, Henriq. *dict. §.3.* Coninch *tom.2.quæst.32.num.37.* & pro hac opinione decisum referunt Rebell.*de obligat. iustit.p.2. lib.3.q.6.num.5.& in append.ad lib.4.num.95.* Regin. *d.lib.31.n.152.versic.secundo*, Bonacina *d.§.2.n.24.* Quamuis contrarium teneant Gallec. Vega, Fr. Emman. & Sayr. quos referunt, & sequuntur Sanchez *d.lib.7.disp.67.num.12.* & Gutier.*de matrim.a q.100. num.7.*

49 Quæstio est controuersa, an cognatio spiritualis possit contrahi per procuratorem? In qua tenet vna sententia non posse hanc cognationem spiritualem contrahi per actionem procuratoris, quia requirunt actionem personalem, & præsentiam actualem patrini, Iura de hoc loquentia, vt demonstrant text *in cap.de his 30.quæst.1.* in hæc verba. *de his, qui filiastros suos ad Confirmationem coram Episcopo tenent id est, qui filios vxoris suæ, dum chrismantur super se sustinent, & in cap.ad limina, eadem causa, & quæst.* ibi *eumque ipse propriis manibus retinendo suscipit*, Quare Ita resoluunt Franc. Marc.*decis.830.numer.8. pars.2.* Galleg.*de cognat.spirit.cap.13.numer.14.* Henriq *dict. lib.12.cap.11.num.vltim.* Couarru.*de sponsalib.part.2. cap.6.§.4.numer.6.* Veg.*tom.1.summ. cap.33.casu 44.* Fr.Emman *tom.1.summ.cap.226. num.9.* Azor.*institut.moral.part.1.lib.2.c.12.* paulò post *princip.* Candelabr.aur.*part.1.* vbi *de matrimon. num.190.* Possevin. *d.cap.6.num.27.versic.quarto*, Reginald.*d.lib.31.num. 156.* Rebell.*d.lib.3.quæst.6. n.12.* Sanch.*d.lib.7.disp. 59.num.4.* vbi in hanc sententiam refert multos Doctores

50 At de consuetudine vniuersali verum est dicere cognationem contrahi à mittente, non verò à procuratore, quia quæ agit procurator, non agit proprio nomine, sed nomine mittentis: tum quia mittens fuit designatus, non verò procurator, & de hac consuetudine, secundum quam decidisse *Sacram Cardinal.Congregat.* testantur Sà *verb. matrimonium, tit.de impedimentis matrimonij, n.5.* Rebel.*dict.lib.3, quæst.6.num.12.* Mar. Antonin.*var.resol.lib.1.resol fin. ca u 23.* Coninch.*disp.42.num.40.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles part.2.cap 9. num.63. cum sequentib.* Bonac.*dict. §.4 num.34.vers.sed mihi*, Armendariz *dict. loco num.75.* & ita etiam censuisse *Sacram Rotam Romanam* referunt Veral.*decis.147.p.3.* Galet.*in margarita casuum conscientiæ, verb. cognatio*, Aloys. Ricc.*in praxi fori Ecclesiast.resol.630.in 2.edit.*

Aduertendum est maximè, quòd patrinus in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenuit in Catechismo, vel Baptismo secundum consuetudinem Ecclesiæ Romanæ, *c.in Catechismo, de consecr. distinct.4.* Chamerota *d.tract.de Confirm.cap.7.dub.2. vers.debet.* Diana *d.part.5.tract.4.resol.21. vers.tertio*, Zambran.*de casibus in artic mortis, cap.1.dub.6.n.1.* 51

† Et quamuis vnus non possit tenere vltra duos eadem die Confirmationis, vt in Pontificali; tamen quando verè constat volentem tenere esse aliquem virum probum, maximè Curatum, aut senem, in quo, iudicio Episcopi, cessat præsumpta malitia, & voluntas contrahendi cum filia spirituali, vel eius matre propter imparem conditionem, non peccabit Episcopus si permittat tenere vltra duos. Ita resoluit Marc. Anton. Gennens.*in man. Pastorum, c.64.q.6.* 52

Cùm ergo susceptores patrum vicem gererent, & susceptos pro filiis baberent, nec minori charitatis vinculo inter se coniungerentur, vt dixit Nicol.I. *in cap ita diligere 30.quæst.1.* meritò construit Ecclesia vinculum cognationis interuenire, atque adeò ad matrimonium impedimentum esse decreuit nouè Concil.Trident.*cap.2.* dum constituit in Baptismo cognationem contrahi inter patrinos, & baptizatum ipsum, & illius patrem, ac matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem † Et in Confirmatione confirmantem, & confirmatum, illiusque patrem, & matrem, ac tenentem non egredi similiter statutum est, Chamer.*vbi proximè. vers.tertio dico.* Cardos. *dict. verb. Sacram. Confirmationis, num.7.* Et huiusmodi parentes debere esse carnales, quamuis illegitimos resoluunt Gallec. *de cognat.spirit.d.cap.7.num.12.* Sanch. *d.lib.7.disput.54.num.16.* Reginald.*d lib.31.num.150. vers.ceterum*, me citato *in hoc loco* Torreblanca *dict. c.6.num.33.* 53 54

Ex quibus consequens est cognationem spiritualem non contrahi inter ipsosmet patrinos, veluti si vir, & fœmina sint simul patrini, quia non impediuntur inter se coniungi. Ita Lud. Lop. *in instruct. conscient.part.2.cap.51.de matr.colum.2.* Gallec *cap.9. num.8.* Veg.*tom.1.sum.cap.33.casu 40.* Galet.*in margarita casuum conscientiæ verb. Matrimonium, pag. 165.colum.1.* Nugn *p.3.q.67.a.8.versus finem*, Sanch. *dict.lib.7.disp.54.numer.12.* Reginald.*d.lib.31.n.150.* Bonacina *d.§.2.num.4.* Armendariz *vbi proximè n.84.* 55

Hinc etiam prouenit huiusmodi cognationem spiritualem à viro contractam, eo quòd aliquem tenuerit in Baptismo, vel Confirmatione, non transfundi ad vxorem, vel è contra, vt resoluunt Tolet.*in instruct. Sacerd.lib.7.cap.4. num.5.* Matiens.*in rub.tit. tul.1.glos.1 num.168.lib.5.* *noua Recop.* Henriq *dict. lib.12.c.11.§.2.* post Petr.Ledesm.Suar.Fr.Emman.& alios Sanch.*dict.lib.7.disput.54.numer.11.* Reginald. *dict.lib.31 num.149.* Coninch.*tom.2.disputat.32.num. 24.vers.inter fœminam*, Armendariz *dict.num.84.* vbi refert decisum hanc cognationem non contrahi inter baptizatum, & coniuges, & concubinos, vel concubinas leuantis, 56

Vnde fit virum, & vxorem minimè peccare suscipientes alienum puerum in Baptismo, vt optimè tenent Nauar.*in man.cap.22.num.39.* Armend. *dict. num.84.* 57

q.84.Sanch.*dict.l.7.disp.57.n.5*.Bonac.*d.§.2.n.5*.

58 Et potest patrinus matrimonium contrahere cum ea,cum qua simul alienum filium suscepit,vt declarauit Pius V.*in sua Bulla*,incip.*Cùm illius vicem,edita 4.Kal.Decembris,an.*1566.& post Fr.Emman.ac Nugn.ita resoluunt Sanch.*d.lib.7.disp.54.n.12*.Bonacina *d.§.2.n.6.*

ALLEGATIO XXXI.

Episcopus sancta olea qualiter consecrare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Oleum sanctum trina diuersitate consecratur.*

2 *Confirmationis Chrisma conficitur ex oleo oliuarum admixto balsamo cuiusque loci sit, benedicto ab Episcopo consecrato.*

3 *Oleum oliuarum est essentiale huic Sacramento Confirmationis,balsamum verò accidentarium.*

4 *Chrisma quod est Confirmationis materia, necessario benedicendum est Episcopo, non à simplici Sacerdote.*

5 *Chrisma de necessitate præcepti debet fieri illo anno in die Cœna Domini, quia peccabit Episcopus si ex vetori confirmet.*

6 *Oleum Catechumenorum quale?*

7 *Reges ab Episcopis in suis Regnis hoc sancto oleo Vnctionem accipiunt.*

8 *Oleum,quo vnguntur Reges quid significet?*

9 *Gothorum Reges vngebantur.*

10 *Hispania, Nauarra, Aragonia,& Sicilia Reges vngebantur.*

11 *Franciæ Reges peculiari priuilegio oleo è Cœlo dimisso vnguntur.*

12 *Pontificis caput Chrismate consecratur, brachium vero Principis oleo delinitur.*

13 *Oleum infirmorum ab Episcopo benedictum est materia remota sacramenti Vnctionis.*

14 *Oleum,& Chrisma de consensu Summi Pontificis an possit a simplici Sacerdote consecrari?*

15 *Oleum oliuarum est materia sufficiens sacramenti Vnctionis,etiamsi benedictum sit ab Episcopo alia benedictione.*

16 *Extrema Vnctionis sacramentum validè non confertur, si aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum.*

17 *Chrisma,& olea singulis annis confici debent,& peccabit Parochus si oleum alterius anni adhibeat,non data necessitate.*

18 *Dignum magis attrahit ad se minus dignum.*

19 *Episcopus si absens sit,vel Episcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hæc olea benedici debent, vicinior est petendus,vt ea consecret.*

20 *Exempti subiiciuntur Episcopo in illis omnibus,quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempè in petitione Chrismatis,&c.*

21 *Olei ratione nihil pro Chrismate recipi potest.*

22 *Baptismi sacramentum,tam paruulis,quam adultis tempore interdicti administratur, benedicto fonte, & patrinis adhibitis*

23 *Confirmationis sacramentum licitè, solemniter, & publicè tempore interdicti celebratur.*

24 *Chrisma tamen clausis ianuis consecrandum.*

25 *Contrarium verius.*

26 *Episcopus peccat si consecret Chrisma, aut oleum infirmorum,peccat mortaliter.*



1 OLEVM sanctum sua trina diuersitate consecratur; *aliud*, quod vocatur Chrisma ex oleo oliuarum, & balsamo,cuius mixturæ mysterium explicatur *in cap.vnic.de sacra Vnctione.* Hoc vnguntur baptizati in vertice, & fronte, Ecclesiæ, Altaria,Calix,Patena, Fons baptismalis, Episcopus, dum consecratur, in capite. & in manibus, & Confirmandi. *Aliud* dicitur oleum Catechumenorum ex oleo oliuarum, solo hoc vnguntur baptizati inter scapulas, & in pectore, Ecclesia, Altare ante chrismationem,Sacerdotis manus,Reges, & Principes in brachio, & humero. *Tertium*, est oleum infirmorum, quo vnguntur infirmi, ex primæua institutione Ecclesiæ, de qua *in Epistol. Can. Iacobi Apost. Infirmatur quis ex nobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ,& orent super eum,vngentes eum oleo*, &c.De hac triplici olei consecratione,& de eius proprietate, latè agit Durand. *in l. rationali diuinorum lib.6.c.74.* Camil.Borrel. *de præstantia Regis Catholici c.49.n.6. cum seqq.*

2 Confirmationis Chrisma (quod attinet ad primum oleum sanctum, de quo supra) conficitur ex oleo oliuarum admixto balsamo, cuiuscumque loci sit,benedicto ab Episcopo consecrato: vt colligitur ex Concil.Trident *sess.7.can.de Confirmatione*, comprobant Tolet.*in summ.lib.2.cap.24.num.1*.Nauar *in man.cap.22.num.8*.Syluest.*verb.Confirmatio,numer.2*. Sot.*in 4.distinct.7.quæst.1.art.2*.Victor. *de Sacrament. conclus.40.* Viuald. *in candelabro aureo sub tit.de Confirmat.cap.1.n.1*.Graff.*in decis aureis part.2.lib.1.c.5. num.16*.Sayr.*de Sacrament.in genere lib.1.cap.3.quæst. vni.art.3.vers.de Confirmat.*Bellarmin.*in controu. Catholicis lib.de Confirmat.c.8*.Nugn.*3.part.quæst.72.art. 3*.vbi Coninch.*nu.29.& 30*.Suar.*tom.1. disp.33.sect. 1.& 2*.Barthol. ab Angelo *de Sacram.dialog.3. §.4.* Azor.*instit.moral.p.1.lib.2.c.9. col.106.& 108 & p.2. lib.5.c.1.quæst.4.colum 520.* Chamerota *de Sacramen. tract.3.de confirmat.c.2 de materia Confirmat. pag.*112. Cardos.*in praxi Iudicum verb.sacram. Confirmationis num.2.*

3 Oleum oliuarum est essentiale huic Sacramento, balsamum verò est accidentarium,vt probatur ex *cap. Pastoralis, de Sacrament.non iter.* vbi interrogatus Innoc.III. quid esset agendum de quodam Confirmato oleo tantum, respondit non esse iterandum, sed cautè supplendum, si quid deesset; ergo si illud fuit Sacramentum sine balsamo, certum est balsamum non esse de necessitate Sacramenti.Ita Angl.*de Confirmat.art.22.conclus.2*.Valent.*tom.4.disput.5.q.1. puncto 2.vers.quæstio est autem.* Nauarr.*cap.22.num.8. & cons.vnico de sacra Vnct.4 & 8* Sayr.*in dec.vnic.eod. tit.*Sà *verb.Confirm.num.7.* Chamer.*vbi suprà dub.2.* Cardos.*d.verb.sacram.Confirmationis numer.2.* Valer. Regin.*in praxi fori pœnit.lib.28.c.2.num.6*.Philiarch. *de officio Sacerd.tom.1.p.2.lib.1.cap.11.* Fernandez *in examine Theolog.moral.p.3.c.3.§ 2.* Licèt contrariam sententiam,nempe Chrisma ex oleo & balsamo compositum esse materiam, & de essentia Confirmationis existimauerint Zambran.*de casibus tem.mortis c.2. n.2.* Fernand.de Heredia *in disp.mixtis de sacramen. Conf.dist.5.p.3.dub.1.conclu.1*.Layman.*in Theol.mor. lib.5.tract.3.c.5.n.1*.Villalob.*in summ.tom.1.tr.6.diff. 2.n.2.*

4 Chrisma hoc, quod est materia Confirmationis, necessariò benedicendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote, D. Thom.*3.part. quæst.72.art.2.* Viuald.*dict.cap.2.num.4. & 5*.Valen *tom 4. disput.5. quæst.2.puncto 2. ad finem.* Franciſc. de Pitigianis *distinct.7.q.1.art.4.concl.2*.Nugn.*in 3.partem D.Thomæ quæst.72.*

*quaſt.72.art.3.difficult.4.*vbi Coninch,*num.43.* Chamerot.*dict.c.2.dub.3.& 5.* Suar.*dict.diſput 33.ſect.2.* Bartholom.ab Angel.*dict.dialog.3.§.12.*Alzed *dict p.2.c.4.n.7.*An Papa poſſit committere ſimplici Sacerdoti conſecrationem Chriſmatis , quod eſt materia Confirmationis,vide *alleg.praced.n.6.*

5 De neceſſitate præcepti eſt , vt Chriſma confectum ſit illo anno in die Cœnæ Domini, *cap.ſi quis, de conſecrat. diſtinct.4.c.omni tempore, eadem diſtinct.* D.Anton.*3.part.art.14. cap.14 §.2.* Barthol.ab Angelo *dict.dial.3.§.82.* Cardoſ. *dict.verb.ſacram. Confirmationis num.8* Reginald.*dict.lib.28.c.2.nu.8.in fine.*Alzedo *dict.part.2.cap.4.num.16.*vbi *num.15.* ait quòd non licet Epiſcopo Chriſma conficere niſi Miſſam celebret, & *numer.17.* poſt Fr.Emman.*in ſumm. tom.4 cap.67.num.14.*quòd non peccat mort.Epiſcopus etiamſi Chriſma conſecret in peccato exiſtens, ſed peccabit ex eo,quia Miſſam,celebrat. Et ſi Epiſcopus habeat duos Epiſcopatus vnitos , & propinquos , debet vno anno celebrare in vna Eccleſia in die Cœnæ Domini,& ibi Chriſma conficere,& altero anno in alia, & ſic alternatis annis hoc officium exercere, & Chriſma de vna Eccleſia in aliam tranſmittere,vt frequenter ſolet fieri,iuxta *cap te •eſe•ereo,12.*vbi Hoſtienſ.*ante finem*; Butr.& Abb.*in fine,de celebrat Miſſarum,* ita illis citatis refert Steph. Grat. *diſcept.forenſ.tom.4.diſput 615 num.74.* qui poſt hæc ſcripta ad manus meas peruenit, & me citato *in hoc loco* Alzedo *dict.part.1.cap.4.num.19.*Peccabit autem Epiſcopus ſi confirmet ex veteri Chriſmate, & non ex nouo illius anni.Ita poſt Soar.tenet Marc.Anton. Genuenſ.*in man Paſtorum c.54.n.9.*

6 Oleum Catechumenorum (quod pertinet ad ſecundum oleum ſanctum, de quo ſupra) eſt illud, quo pueri baptizandi vnguntur in pectore, ſcapulis, manuſque Preſbyterorum,cùm ad Sacerdotium promouentur, quod etiam ſeruit ad conſecrationem Eccleſiæ, vel Altaris. In pectore enim cum inuocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, vt nihil mali latentis inimici in eo remaneat , ſed mens eius confortetur in Fide Sanctæ Trinitatis,& in ſcapulis, vt vndique muniatur per Dei gratiam ad bona opera facienda.Durand. *in ration.diuin.lib.6.cap.74.num.21.*Fuſch.*de viſi.l.1.*
cap.6.num.4. † Adhibetur etiam ad vnctionem Re-
7 gum , & Principum : hi enim vnctionem accipiunt ab Epiſcopis in ſuis Regnis,vt decidit Innocent.III. *in cap.1.§.vnde,de ſacra Vnctione,* Selua *de beneficiis prima part.quaſt.5.num.164.& 165.*Gregor.*l.13.gloſ.1.tit.4.part.1.*Petr.Alphonſ.de Vaſconcel.*in harmonia rubricar.ſub rubric de ſancta Vnctione num. 9,* Fuſch. *dict.cap.6.num.5.* Azor.*inſtit. moral.par.2.lib.10.cap.*
8 *5.quaſ.2.& 3.*† Significationes autem Vnctionis retulit Auguſtinus de Ancona *de poteſtate Papa quaſt. 38.art.2* Caſtald.*de Imperatore quaſt.27.* nam oleum quo vnguntur,ſignificat lætitiam, & promptitudinẽ ad debellandum inimicos Eccleſiæ , & pugnandum pro Fide ad conſequendum victoriam. Vnde intelligi poteſt illud.Pſ.44.*Dilexiſti iuſtitiam,& odiſſe iniquitatem, propterea vnxit te Deus tuus oleo lætitia pra conſortibus tuis,*oleum enim dicitur lætitiæ, quia hoc ſignificat oleo iniungi, vt oſtendatur lætitia qua ingreditur in campum certaminis ad victoriam.Item & quia per oleum nitor conſcientiæ deſignatur , iuxta Matth.25.*prudentes Virgines acceperunt oleum in vaſis ſuis;*& refertur *in cap.1.§.1.de ſacr.Vnctione,*Durand. *dict cap.74.num.10.*& refert D.Thom.3. *part.ſumm. quaſt.108 artic.3.in addit.*quòd ſicut *cap.10. Actuum Apoſt.l.* dicitur de Chriſto, *quòd pradicauit Ioannes Ieſum à Nazareth quomodo vnxit eum Deus. Spiritu ſancto,& virtute;*& ſicut Chriſtus, id eſt, Vnctus appellatur Dominus noſter IESVS,ita Reges,iniunguntur , conſecrantur, & coronantur, vt intelligant à Chriſto Vncto poteſtatem habere.& in eo regnare, quod declarat Innocentius antiquus *in c.venerabilem, de elect.*

Ius vngendi , omnibus Regibus Chriſtianis ge- 9
nerale eſt , nec quod de aliquibus peculiariter ſcribitur,ius aliis adimit:ſed tantum de illis fit mentio, qui vnguntur à Papa quia sũt Vaſſalli Eccleſiæ , iuxta ea,quæ notant Doctores per tex. ibi *in cap.intelleximus,de iureiur.*& citati ad Mart.Lauden. *quaſt.23. de Princip.*& Reſtauro Caſtaldo *de Imperat quaſtion. 19.num.6. & quaſt.36.num.10* nouiſſimè D.Roder.à Cunha *de Primotu Eccleſ.Brachar in.cap.36. num.1.* Alex.Patrit.*de inſtit.armorum & fœderum. Regis Galliæ l.1.c 9.* vbi probat vnctionem pleriſque Regibus Chriſtiani Orbis vſitatam Hiſpaniarum antiquiſſimi Reges Gothi vngebantur,prout de Rege VVamba,& Ervigio dicitur in Concil.Tolet. XII. *cap.1.*& de Flauio Egica narrat Ambr.de Morales *in chronic.is Hiſpanie lib.11.c.41.53.& 57.* Camill.Borrel.*de praſtantia Regis Cathol.cap.49.num.73.*vbi quòd Hiſpaniæ Reges nihil dignius nihilque ſanctius putarunt, quam vt aliorum Regum more ſancto oleo vngerentur , & refert Bambam Regem vnctum fuiſſe per Epiſcopum Toletanum , nec paſſum ſe Regem nominari donec Sanctorum Regum exemplo per manus Pontificum inunctus , & coronatus eſſet: ſolitoſque fuiſſe Gothorum Reges cam ſacram Vnctionem recipere aſſerunt Garcia de Loayſa *in ſynodo Toletana ſub Gundemaro,f l.277.& in notis ad Cõcilium Toletanum nonum cap.10. fol.495.*Alex Patrit.
d.l b.1.cap.10.per tot.†De Regum Hiſpaniæ Vnctio- 10
ne,eorumque vſitato ritu,& præcipue de Alphonſo IV. memorat Garibay *in compendio hiſtoriali, lib.8. cap 3. ann. 1135.* In Regibus Nauarræ idem vſum fuiſſe, quòd ſcilicet omnes vngerentur , meminit idem Garib.*lib.26.cap.1.& lib.17.cap. & 4* vbi peculiariter retulit de Ferdinando Phœbo, Philippo,& Carolo III. De Vnctione Regum Aragoniæ agit Hieron.Curita *in annal.eiuſd Regul.lib.10. cap.68.& lib.7.cap.1 & cap.28. & . 29.* mentionem faciens de Vnctione Regis Petri IV. & Regis Ludouici filij Petri, & Nepotis Federici, & de Rege Martino, & Ferdinando. De Vnctione Regum Siciliæ aut Caſtald.*de Imper.q.18.num.6.* Curit.*annal. Aragon. p.1. lib.5. cap.17.* de omnibus meminit Illuſtriſſ.à Cuña *c 36.n.2.*Et quòd Rex noſter Catholicus tamquam Rex Siciliæ oleo ſancto inungitur , refert Camil Borrel,*de praſtantia Regis Cathol.c.49.n.1.& 67.* at *ibid.n.2.*addit quòd Reges Galliæ & Angliæ inunguntur,alij verò minimè,niſi conſuetudine id obſeruatum fuerit.

Reges tamen Franciæ, Hieroſolymitani, & Sici- 11
liæ prætendunt ſibi tantùm hanc vnctionem ſingulari quodam priuilegio priuatim conceſſam. Oleum enim quo inungitur Rex Franciæ Cœlo dimiſſum narratur , de quo remitto lectorem ad Renatum Chopinum. *lib.2. de domanio Francia tit.2. numer.7.* D.Anton.*part.2.hiſtorialis titul.11. cap.2.§.7.* Forcatul.*de Imperio Gallorum,lib.6.fol.570.*Caſſan.*in catalogo p.5.conſid.30.& 31.* Carolum Graſſal.*de iuribus Regum Francia,lib.2.iure 2.*Guidop *quaſt.124* Guillem, de Benedict.*in cap Raynutius, verb.duas habens filias,n.77.*Caſtald.*de Imperat quaſt.18. num.6.* Martin.Laudenſ.*quaſt.76.de Principe,* Ioan.Ferreult.*Priuileg.7.*Franciſc.Marc.*deciſ.456.nu.31.& deciſ.1024. num.5.& 7.*Fuſc.*de viſitat.lib.1.c.6.num.5.* Petr Greg. *in praludiis optimi Iuriſconſulti, probique magiſtratus. lib.1.cap.11.* Card. Baron. *annalium Eccleſ.tom.6.*

num.

à n.499. Thom.Corn.lib.rerum gest.Henric.II.Regis Galliæ,fol.18.Alex.Petrit.d.lib.1.c.4. vbi probat vnctionem Regum non imprimere characterem,& c. 8.quod vnctio non tribuit Regibus summam potestatem, sed alias quasdam prærogatiuas spirituales, & c. 11. quod Pipinius primus Regum Francorum inunctus fuit.

12 Solus Pontifex Chrismate in capite vngitur ex balsamo,& oleo confecto mystica ratione,sed Imperatores tantùm oleo in brachio exorcizato in modum Crucis inunguntur,non Chrismate ex Ceremoniali sacro,lib.1.sect.1.c.3. & ita ex text. in cap.1.de sacra Vnctione, non potest Rex Chrismate inungi, sed solo oleo.Differt autem inter Pontificis,& Principis Vnctionem, quia caput Pontificis Chrismate consecratur,brachium verò Principis oleo delinitur, vt ostendatur quanta sit differentia inter auctoritatem Pontificis, & Principis potestatem,notat Restaur.Castal.de Imperatore q.19.n.3.

13 Oleum verò infirmorum (quod pertinet ad tertium oleum sanctum,de quo suprà) benedictum ab Episcopo,est materia remota sacramenti Vnctionis, vt habetur in Concil.Trident.sess.14.de extrema Vnctione,c.1.Sayr.de Sacram.in genere,lib.1. c.3.q. vnic.a. 3.versic de Sacram.Zerola in praxi Episc.part.1. verb. Extrema Vnctio,vers.1. Petr. de Ledesma p.1.de sacram.Extrema Vnctionis,c.2.Azor.instit.moral p.1. lib. 2.c.9.vers.quotiescunque in fine pag.107.Valer.Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.18. n.50.cum sequentib. Coninch de Sacram.tom.2.disput.disp.19.à n.5.Et de oleo infirmorum, in quo sunt facta multa miracula, vide Martin.del Rio disquisit. magic. lib.6.c.2.sect.3. pag.512.

14 Quamuis ab Episcopo sit oleum infirmorum benedicendum,tamen probabile videtur Sacerdotem simplicem posse de consensu Summi Pontificis Oleum,& Chrisma consecrare, vt ait Caietanus 3. part.quæst.73.art.1.tetigi allegat.præcedent.num.6. & tenent aliqui apud Henriq.in summ,lib.1. cap.8.num. 2.Bartholom.ab Angelo dialogo 3.§.98.Fusc.d.cap 6. numer.7.Chamer.dicto loco,dub.5.Bonacin. de Sacramentis,disp.7.quæst. vnic. puncto 2.num.3.vbi numer.4.
15 resoluit † oleum oliuarum esse materiam sufficientem huius Sacramenti ; etiamsi benedictum sit ab Episcopo alia benedictione, quàm benedictione
16 consueta Ecclesiæ,& n.5 asserit † non esse validum Sacramentum extremę Vnctionis,si aliud oleum per errorem adhibeatur prętcr oleum infirmorum,ex ea ratione, quia materia huius Sacramenti est oleum benedictum ab Episcopo per ordinem ad hoc Sacramentum, & cum careat benedictione ordinata ad illud,videtur deficere materia requisita, & in hanc opinionem allegat, affirmans idem tenere Nagn.1. p.q.29.art.6.Reginald.dict.lib 28.n.50. Francisc.Pitigian.dist.23.q.vnic.art.3.vers.debet,licèt Chamerota dict.loco dub.4.asserat confirmatum oleo infirmorum Sacramentum accipere, quamuis peccaret, qui sic vteretur.

17 Ex consuetudine, & præcepto Ecclesiæ debet prædictum oleum esse benedictum eo anno, per text in cap.litteris,de consecrat.dist.3. Bonacina dict. quæst.vnic puncto 1.num.6. vbi etiam asserit non videri à peccato excusandum parochum si oleum alterius anni adhibeat, nisi aliud suadeat necessitas, idem asserunt Vgolin.dict.cap.7.§.2.num.1.Posseuin. de officio Curati.cap 9 num.1. Addo Parochum posse licitè oleum non consecratum miscere consecrato, quando timet fore vt oleum consecratum non sufficiat:vtrumque enim censetur consecratum per admixtionem, modò quod additur sit minoris quantitatis consecrato : ita Pitigianus d.artic.3. Barthol. ab Angelo d.dialogo 3.§.92.& 101.Posseuinus de of-
ficio Curati,c.9.num.2.Fusch.d.c.6.n.10.† magis enim 18
dignum attrahit ad se minus dignum, c.quod in dubiis,de consecr.Ecclesia,Dec.in c.ex litteris,n.4.de constitut.Tiraq.de retractu lignag.§.1. gloss.7.numer.82. Hieron.Giach.in cons Syndicatus num.329. Menoch cons.2.nu.227. Ferrer.in constitut.Cathaloniæ glos.2.n.
56.† At si absens sit Episcopus, vel Episcopalis Se- 19
des eo tempore vacet,quo hæc olea benedici debēt, & illorum necessitas adsit proximus Episcopus adiri poterit,& curare,vt consecrentur eadem olea,gloss. verb.spiritualibus,in c.si Episcopus,de suppl.neglig.Prælat.& notat Vgolin.d.c.27.§.2.n.2. vbi etiam aduertit,quod si hoc non fiat, & necessitas vigeat,potest interim veteri vti.

Exempti subiiciuntur Episcopo in eis omnibus, 20
quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempe in petitione Chrismatis, consecrationis Ecclesiarum, susceptionis Ordinum,& similium,vt probat c.veniens 19.vers. Chrisma,de præscript.vbi Abb.not.2.Balb.de præscript. 1.part.5.partis,quæst.11.n.fin. Rebuff.in praxi benefic. p.1.tit.de cleric.& à quibus,& quomodo creentur,n.22. Cochier.de Iurisdict. Ordin.exemptos.part.2.q 45.num.
16. Nihil pro Chrismate recipi valet ratione olei,
c.ea quæ,de simon †Nihilque pro eodem Chrismate, 21
& aliis oleis sacris recipi etiam potest à Parochis, quamuis liberè oblatum; quare eorum,qui præpositi sunt ad distributionem, consuetudo tollenda est, qui nolunt ea dare, nisi noua aut aliquid aliud ipsis tribuatur,vt per Fusc.de visit.lib.1.cap.6.num.13.quem refert Vgolin.de potest.Episcopi, c 4 §.3. n.1.& optimè disponit Concil.Prouinc. Bracharen. IV. act.4. cap.28.

Restat sciendum,an Chrisma tempore interdicti 22
publicè confici possit:In qua quæstione communis Doctorum opinio tenet, quod licèt Baptismi sacramentum tam paruulis,quàm adultis tempore interdicti possit administrari, vt decidit text. in cap.quoniam,de sent excom.lib.6. & latè prosequuntur Henriq.in sum. lib.2.cap.16.§.3.Suar tom.disp. 26.section.1. Vgolin.tabul.5.cap.7.§.4.num.1. Sayr de censur.lib.5. cap.7.num.3.etiam resoluentes fontem benedici, & susceptores, seu patrinos posse adhiberi,ex vulgari reg.concesso vno, conceduntur omnia necessaria ad illud vnum,de qua in l.ad rem mobilem,ff. de procurat. & in
cap.præterea,de officio deleg. & quia † cui vnum con- 23
ceditur, conceduntur omnia,cum quibus fieri solet, l.si quando, Cod.de inoffic.testament. cum vulgaribus, & etiam licet Confirmationis sacramentum licitè, solemniter,& publicè,& apertis ianuis eodem temporé interdicti generalis loci, & in Ecclesia specialiter interdicta conferri possit, ex d.cap. quoniam,vt per Nauar.in manual.cap.27.num.178. Couar. in cap. alma 2.part.§.2.num.7.vers.idem de Confirmationis sacramento, Vgolin.dict.cap.7.§.7.Sayr.dict.cap 7.num. 6.Mar.Alter.de censur.tom.2.disput.4.cap.2. Tolet.in summ.lib.2.cap.53.Auila de censur.disput.4. sect.1.dub. 4.conclus.3.Henriq cap.6.§.7.lib.3.cap.45. §.1. iuncta
lit.I.Suar.d.sect.1.à num.7.†Chrisma tamen non ita, 24
sed clausis ianuis, iuxta moderationem in c.alma mater,vers.adiicimus,de sent.excommun.lib.6. ita post Archid.& Anchar. ac alios communiter ibi resoluit Conar.Vgolin Henr.dict.§.1 litt.M,& Suar. num.8. dictis locis,& post eos Bonacina de censur.disp.5 puncto 2.§.1.n.2.Mar.Alter dict c 2.vers communis, Benzon.de iustitia Pontificij interdicti,c.6.vers præterea & seq.vbi intelligit si Episcopus non sit interdictus specialiter.

Verùm licèt huius sententiæ nullum inuenerim 25
contra

contradictorem, ei acquieſcere non poſſunt: nam text. *in d. verſ. Adiicimus*, & à principio per totum, noo emanauit ad ampliandam interdicti prohibitionem, & tollendos caſus, in quibos antiquiori iure illa prohibirio fuerat modificata, ſed ad rigorem interdicti temperandum in caſibos, in quibus aliàs vſum diuinorum impediat, quare lex inducta in fauorem, & rigorem mionendum, contrarium effectum operari non poteſt, iuxta reg. *quæ ob gratiam, lib. 6. & l. legata inutiliter*, iuncto ſommario, *ff. de adim. leg.* Vnde quemadmodum iure antiquo vſus Baptiſmi, & Confirmationis, quia ſimpliciter conceſſus reperitur, tempore interdicti à prædicti Doctoribus conceditur, publicè, & apertis ianuis, ita in conficiendo Chriſmate ex eadem ratione id ipsũ concedere debuerunt. Accedit quia forma præſcripta *in d. verſ. Adiicimus*, manifeſtè oſtendit applicari non poſſe Chriſmati conficiendo, agit enim *ibi.* Pōtifex de diuinis officiis, & Miſſa celebranda ſingulis diebus, quod Chriſmati minimè conuenit, ſiquidem quotidie fieri non poteſt, ſed ſemel in anno Cœna Domini. Inſuper dici non poteſt contineri Chriſma in priori parte, qua agitur de Miſſæ ſacrificio faciēdo, neque etiam in poſteriori de diuinis Officiis dicendis, quia Chriſma non dicitur, ſed fit, ſeu conficitur, vnde hic loquendi modus, dicantur officia ſingulis diebus, propriè io toto rigore conoenit recitationi horarum, quas diurnas, & nocturnas appellamus, vt etiam deducitur ex *verſ. & canonici*, ibi, *qui horis interſunt.*

26 Epiſcopns peccator ſi conſecret Chriſma, aut oleum infirmoruum, peccat mort. quia id Iure diuino pertinet ad materiam neceſſariam Sacramenti Confirmationis, aut Extremæ Vnctionis, & videtur res grauis annexa Ordini Epiſcopali: non ita peccat dum Altaria, Calices, & Virgines conſecrat, quod non tā pertinet ad ſolemne officiom Ordinis Epiſcopalis, ita Henriq. *in ſum. l. 10. c. 23. §. 5.* ſequitur Ioan. de Logo *de ſacram. in genere diſp. 8. ſect. 9. n. 156.* Sed contrariũ, immo Epiſcopum ſiue conficiat Chriſma, ſiue conſecret Eccleſiam in peccato, non peccare mort. minus bene indiſtin ꝯe ſuſtinent Hurtad. *de ſacram. in genere diſp. 4. difficul. 10.* Granad. *in 3. part. S. Thomæ de ſacram. in genere contro. 3. tr. 5. n. 7.* Merat. *tom. de ſacram. in genere diſp. 8. ſect. 2. in fine*, Præpoſ *in 3. p q 64 art. 6 dub. 1. n. 37* Tannet. *tom 4. diſput 2. q. 4. dub. 5 n. 34.* qoos refert & ſeqoitur Diana *moral. reſol p 5. tr. 13. reſol. 73. verſ. ſed ſententiam.*

ALLEGATIO XXXII.

Epiſcopus in matrimoniis contrahendis, & diſpenſationibus denunciationum elargiendis, quam habeat auctoritatem?

SVMMARIVM.

1 *Denunciationes non ſunt de ſubſtantia Sacramenti Matrimonij.*

2 *Peccatum mortale committitur quando huiuſmodi denunciationes omittuntur ſine facultate, aut legitima cauſa.*

3 *Sponſi etiam prædictas denunciationes omittentes peccant toties quoties habuerint copulam.*

4 *Parochus peccas mortaliter aſſiſtendo matrimonio abſque præmiſſis denunciationibus.*

5 *Parochus omittens vnam denunciationem, ſi certus ſit nullum ſubeſſe impedimentum, videtur à mortali excuſandus.*

6 *Parochus timore mortis omiſſis denunciationibus matrimonio aſſiſtens non peccat.*

7 *Parochus auctoritate propria, & ſine iuſta cauſa denunciationes omittens, ſuſpendendus eſt ab officio per triennium.*

8 *Matrimonium dicitur clandeſtinum quoad pœnas, ſi illicitè denunciationes omittantur.*

9 *Denunciationes ſunt faciendæ à Parocho, vel ab eius vicario de ipſius Parochi licentia.*

10 *Denunciationes ſunt faciendæ in vtraque ſponſi, & ſponſæ Parochia, quando ſunt diuerſarum Parochiarum.*

11 *Contrahentes, quando plura habuerint domicilia, facienda ſunt denunciationes in eo, in quo veriſimilius eſt ſciri impedimenta.*

12 *Denunciationes ſunt faciendæ tribus diebus feſtiuis continuis, quæ ſibi non ſuccedant immediatè.*

13 *Parochus non peccat mortal. ſi vno, vel altero die feſto omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram multos dies feſtos non interponat.*

14 *Diebus ferialibus huiuſmodi denunciationes fieri non poſſunt, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi.*

15 *Denunciationes poſſunt aliquando fieri alio die, quàm feſto, ſi ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedat.*

16 *Denunciationes validè fieri poſſunt extra Eccleſiam, & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus adſit populi concurſus, & locus aptus ſit, vt ad multorum notitiam perueniant.*

17 *Matrimonium extra Eccleſiam licitè celebrare poteſt.*

18 *Ordinarius non poteſt præcipere, ne matrimonia domi celebrentur ſeruata Concilij forma.*

19 *Quoties timetur impediendum malitiosè matrimonium coram Parocho, & teſtibus, celebrari poteſt omiſſis denunciationibus, dummodo poſtea ante conſummationem fiant.*

20 *Parochus, quoties timetur malitiosè matrimonium impediendum, non poteſt denunciationes omittere vt fiant antequam conſummetur, niſi diſpenſatio difficillimè obtineri poſſit.*

21 *Malitiosè facere dicitur, qui non iuſte impedire poteſt.*

22 *Animus malitiosè impedientium coniecturis detegitur, & iureiurando præſtito cognoſcitur.*

23 *Animus non niſi iuramento probari poteſt.*

24 *Falſa impedimenta denuncians, vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur.*

25 *Cognoſcens aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamſi occultum ſit, vel acceptum ſub ſecreto, aut auditum ab aliis, vi denunciationum tenetur manifeſtare.*

26 *Cognoſcens aliquod impedimentum occultum, ita vt ſolus ipſe nouerit, præcipuè ſi naſcitur ex infamia, aut peccato, vel cum graui ſuo incommodo, aut aliorum ſcandalo, non tenetur detegere.*

27 *Ordinarius tantum habet facultatem remittendi denunciationes ex cauſa.*

28 *Ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius.*

29 *Vicarius Epiſcopi poteſt remittere denunciationes.*

30 *Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, nullique Diœceſano ſubditi, poſſunt remittere denunciationes.*

31 *Abbates, qui Ordinarij ſunt, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua Diœceſi, circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis.*

32 *Abbates huiuſmodi titulares, & Commēdatarij poſſunt*

sunt remittere denunciationes.

33 *Magister schole Salmaticen. respectu Scholasticorum, qui in matricula sunt descripti potest denunciationes remittere.*

34 *Archiepiscopus in alterius Episcopatu denunciationes remittere non potest.*

35 *Episcopus vnius contrahentis potest cum vtroque quamuis sint diuersæ Diœcesis in denunciationibus dispensare.*

36 *Episcopus alteri delegare potest facultatem dispensandi in denunciationibus.*

37 *Vicarius Generalis potest facultatem dispensandi in denunciationibus delegare non tamen generaliter.*

38 *Ordinarij absque iusta causa denunciationes remittere non possunt.*

39 *Dispensandi causa sufficit, quod extraiudicialiter cognoscatur.*

40 *Iusta ad dispensandum causa quæ.*

41 *Causa iusta ad dispensandum est quando creditur matrimonium iniustè impediendum.*

42 *Vel quando Virgo sub tutela iniqui tutoris est, qui eam viro ignobili, & dispari tradere vult.*

43 *Vel quando virgo erat à viro deflorata.*

44 *Vel si filij essent sub potestate nouercali.*

45 *Vel quando Magnates contracturi sunt matrimonium.*

46 *Vel quoties inter contrahere volentes adest disparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis.*

47 *Vel quando matrimonium esset contrahendum in mortis articulo.*

48 *Vel quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, instat, ita vt nequeant omnes denunciationes præmitti.*

49 *Vel vbi contrahere volentes diù habiti fuerint pro coniugibus.*

50 *Episcopo incumbit cura indagandi, an vera subsit causa dispensandi in denunciationibus, quia remittendo eas sine iusta, & rationali causa peccat mortaliter.*

51 *Ordinarius existente iusta causa dispensandi tenetur ad petitionem partis sub peccato mortali dispensare.*

52 *Appellari potest de denegatione dispensationis, saltem quoad effectum deuolutiuum.*

53 *An detur tam vrgens necessitas, vt solum coram Parocho, & testibus matrimonium contrahatur absque denunciationibus, & Episcopi dispensatione.*

54 *Quando de licentia Ordinarij, vna tantum denunciatio præmittitur, non statim ea facta matrimonium est contrahendum, sed per aliquod tempus differendum.*

55 *Qui intra quatuor menses post denunciationes factas matrimonium non contraxit, non potest illud inire, nisi alia denunciationes præmittantur arbitrio Episcopi.*

56 *Proprius contrahentium Parochus, quis dicatur?*

57 *Parochiam acquirit quiuis ratione habitationis.*

58 *Scholares, dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij confiteri.*

59 *Parochianus, vt verè aliquis dicatur, debet habere animum constituendi in Parochia domicilium.*

60 Cap. questi, 16 quæst. 1 *declaratur.*

61 Cap. vlt de Paroch. *declaratur.*

62 Cap. in nostra, de sepult. *declaratur.*

63 *Regulares ad certum locum pro tempore iudicis arbitrio mensurando tenetur contrahere coram Parocho loci, in quo est relegatus.*

64 *Parochiani verè efficiuntur statim ac animum habitandi maiori parte anni habuerint.*

65 *Parochus proprius ad matrimonium dicitur Parochus vxoris, si in eius Parochia contrahatur, & Parochus viri si in viri Parochia fiat.*

66 *Parochus ruralis non est proprius Parochus, quando rus, vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur.*

67 *Fœmina coram Parocho suæ Parochiæ contraxit matrimonium inualidum postquam se transtulerit in domum mariti commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuo manendi, non potest postea matrimonium de nouo coram eodem Parocho validè celebrare.*

68 *Amasia, quæ transtulit ad domicilium concubinarij, intentione ibi commorandi maiori parte anni, potest coram Parocho loci celebrare matrimonium non cum amasio, sed cum alio extraneo.*

69 *Parochi duo quoad matrimonium contrahendum possunt haberi, vbi quis dimidia anni parte in vna Parochia, altero dimidio in altera habitat.*

70 *Habitationis inæqualitas si detur, illius Parochiæ erit parochianus, in qua maiori temporis parte habitauerit.*

71 *Habitans in confinio duarum parochiarum, censetur Parochianus illius, in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatum, si duos habeat.*

72 *Vagabundi illum Parochum vocant, in cuius Parochia sunt, vel commorantur.*

73 *Vagorum matrimoniis potest quicumque Parochus interesse diligenti inquisitione præmissa, & obtenta Ordinarij licentia.*

74 *Parochus, qui in vagorum Matrimoniis prædictam non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, sed matrimonium est validum.*

75 *Vagabundus is proprie dicitur, qui nullum certum domicilium habet.*

76 *Parochus quilibet potest interesse Matrimonio vagi, etiamsi coniux vnus non sit alienigena.*

77 *Alienigenarum iure gaudent, qui secedunt aliò non habitaturi, nec mansuri, sed solum ne coram proprio Parocho contrahant.*

78 *Parochi præsentia in Matrimoniis necessaria, non tantum corporea, sed etiam moralis requiritur, cum intelligentia, & aduertentia actus.*

79 *Non intelligens dici potest præsens.*

80 *Parochi præsentia quare hodie de essentia requiritur.*

81 *Præsentia Parochi pro forma actus exigitur, ita vt Matrimonium contractum in præsentia mille testium eo absente nullum sit.*

82 *Parochi, vel testium præsentia sufficit, quamuis vi intersint, dummodo intelligant consensum contrahentium.*

83 *Matrimonium non valet si Parochus assistens non intellexit ea, quæ agebantur, nisi affectum esset non intelligere.*

84 *Contrahens coram Parocho inuito grauiter peccat.*

85 *Parochi præsentia adducti dolosè, & renuentis, sufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamuis claudat aures, & nulla verba proferat.*

86 *Parochi præsentia requiritur, vt nedum intelligere oporteat cum quid agitur, sed vt videat.*

87 *Cæcus quamuis retineat dignitatem, & testificari possit de iis; quæ ante cæcitatem vidit, si tamen Parochus sit, vel testis ad Matrimonium contrahendum, eius præsentia non sufficit.*

88 *Parochi præsentia sufficit etiamsi ad alium finem vocatus, vel casu præsens sit.*

89 *Doctores plures contrarium tenentes, referuntur, quorum opinio non videtur improbabilis.*

90 *Parochi præsentia, etiam irregularis, suspensi, vel excommunicati, quamuis non tolerati, sufficit.*

91 *Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confesso, validum est.*

92 *Matrimonium contractum coram schismatico Parocho saltem coloratum titilum habente, si non fuit vt talis declaratus, & Parochia priuatus, validum est.*

93 *Parochus interdictus, seu prohibitus ab Episcopo, aut eius Vicario, ne aliquos coniungat validè Matrimonio assistit.*

94 *Matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore sunt valida.*

95 *Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra Parochiam, vel Episcopatum sine licentia Parochi & Episcopi loci validè assistit Matrimonio suorum Parochianorum.*

96 *Parochus, & testes in celebrandis coniugiis non sustinent publicam alicuius officij auctoritatem.*

97 *Parochus in aliena Parochia sine licentia Parochi, vel Episcopi loci assistens Matrimonio suorum Parochianorum, cessante scandalo non peccat, nec puniendus venit.*

98 *Parochi vnius præsentia sufficit, quando contrahentes sunt diuersarum Parochiarum.*

99 *Parochus delegatus, vel vice curatus potest Matrimonio assistere.*

100 *Parochus delegatus ad vniuersam Parochiæ curam potest delegare facultatem assistendi Matrimonio, & n. 115.*

101 *Vicecuratus institutus ad vniuersitatem causarum, vbi est consuetudo, vt possit substituere ad vniuersam Parochiæ curam, potest delegare licentiam assistendi Matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum.*

102 *Parochus quando præsens assumit Vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic Vicarius non potest delegare.*

103 *Parochus habens iniustum beneficij titulum, quamdiu possessione non spoliatur, potest Matrimonio assistere.*

104 *Laicus communis errore habitus pro Sacerdote de Parochi licentia validè Matrimonio assistit.*

105 *Parochus non Sacerdos validè Matrimonio assistit.*

106 *Parochus assistens in peccato mort. validè Matrimonio assistit:*

107 *Parochus proprius Matrimonio interesse non valens, alium sui vice, & loco Sacerdotem substituere poterit.*

108 *Regularis potest de licentia Parochi matrimonio assistere.*

109 *Parochus fictè concedens facultatem assistendi Matrimonio, illud non efficit inualidum.*

110 *Parochus irregularis, & etiam excommunicatus non toleratus, potest validè dare alteri licentiam assistendi.*

111 *Sacerdos degradatus validè assistit Matrimonio, de licentia Parochi.*

112 *Parochus licentiam assistendi Matrimonio non potest concedere Clerico non Sacerdoti.*

113 *Matrimonium de licentia Parochi coram Acolyto tempore pestis, vel alterius necessitatis, est inualidum.*

114 *Parochus potest concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponsos, non solum in propria Parochia, sed etiam extra illam.*

115 *Parochus proprius cogi potest ad assistendum Matrimonio, si illi alioquin licito interuenire nolit, vel licentiam alio Sacerdoti interueniendi concedere.*

116 *Ordinarius facultatem concedere potest alicui Sacerdoti Matrimonio assistendi suorum diœcesanorum.*

117 *Vicarius generalis Episcopi ex proprio officio potest Matrimoniis interesse, & alij Sacerdoti licentiam assistendi concedere.*

118 *Ordinarij appellatione venit Episcopi Vicarius.*

119 *Episcopi iurisdictione suspensa per excommunicationem, aut suspensionem, potest eius Vicarius validè interesse Matrimoniis, aliisque committere.*

120 *Vicarius Episcopi, qui Sacerdos non est, non potest. præsentiam Matrimonio contrahendo præstare, sed tantùm Sacerdotem delegare.*

121 *Iurisdictionem habens quasi Episcopalem potest facultatem concedere assistendi Matrimoniis suorum diœcesanorum.*

122 *Abbas Ecclesiæ nulli Episcopo subiectæ potest huiusmodi facultatem concedere.*

123 *Capitulum Sede vac. potest etiam huiusmodi licentiam concedere.*

124 *Legatus respectu prouinciæ suæ legationis eandem habet potestatem.*

125 *Archiepiscopus non potest coniungere in Matrimonium subditos suorum suffraganeorum, vel facultatem concedere, eos coniungendi, nisi actu visitet.*

126 *Licentia ad assistendum Matrimonio debet esse expressa.*

127 *Licentia generalis ad administranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra suam Parochiam ad curam animarum spectantia, sufficit.*

128 *Licentia hæc verbalis sufficit, non autem requiritur in scriptis concessa.*

129 *Licentia debet actum præcedere.*

1,0 *Matrimonium nullum est cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præsens fuit nulla ab eo petita licentia, etiamsi postea factum ratificaret.*

131 *Licentia data ad interessendum matrimoniis non debet esse reuocata; quæ tunc talis censeretur, quando illis, quibus concessa fuit, per certum nuntium, aut litteras significata sit.*

132 *Licentia data à proprio Parocho alicui Sacerdoti, si interim Parochus moriatur, non expirat.*

133 *Licentia obtenta metu, vel dolo sufficit, nisi per dolum, & mendacia versantia circa substantiam, vel causam finalem extorqueatur.*

134 *Licentia data contra prohibitionem Episcopi valida est.*

135 *Sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à Parocho.*

136 *Probandi onus incumbit asserenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requisitam, non interuenisse, quando contra eam opponitur à tertio.*

137 *Testium duorum, vel trium præsentia vltra Parochi assistentiam necessaria est, ad validè Matrimonium contrahendum.*

138 *Testes in Matrimoniis necessarij possunt esse quicumque rationis compotes, quamuis impuberes, consanguinei, domestici, fœminæ, aut infames.*

139 *Testes ad matrimon. non requiruntur rogati, & sufficiunt repugnantes, ac per violentiam præsentes.*

140 *Matrimonium contrahens sine Parocho, & testibus peccat mortaliter, quia inualidè contrahit.*

141 *Parochi, & testium præsentiæ defectus non est impedimentum dirimens sponsalia.*

142 *Sponsalia clandestinè contrahentes non peccant.*

143 *Matrimonium absque præsentia Parochi, & testium contractum, in vim sponsaliorum non resoluitur.*

144 *Obligatio nulla, nec ciuilis naturalis oritur ex consensu præstito in Matrimonio clandestino.*

145 *Actus*

145 *Actus à principio nullus, nullum producit effectum.*

146 *Doctores asserentes Matrimonium clandestinum habere vim sponsaliorum, referuntur, & illorum fundamentis respondetur.*

147 *Matrimonium in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, sine Parocho, & testibus inualidum est.*

148 *Sponsalia non transeunt in Matrimonium subsequuta copula coram Parocho, & testibus.*

149 *Cohabitatio non efficit hodie matrimonium.*

150 *Traductio sponsæ ad domum mariti cum solemni apparatu, non efficit hodie matrimonium, nisi in traductione ipsa nouus consensus coram Parocho, & testibus exprimatur.*

151 *Contrahentes sine Parocho, & testibus, licet inhabiles dicantur ad sic contrahendum, non manent inhabiles ad rursus inter se contrahendum.*

152 *Contrahere coram Parocho, & testibus non obligantur ignorantes Concilium, & habitatores locorum vbi adhuc promulgatum non fuit.*

153 *Incolæ vnius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concil si aliò migrent, vbi non est acceptatum, possunt validè contrahere clandestinè.*

154 *Commorantes inter infideles, captiui, vel mercium congerendarum causa, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus receptum est Concil. non tenentur contrahere iuxta illius formam.*

155 *Incola illius loci in quo non est promulgatum Concilium tenetur contrahere coram Parocho, & testibus, si diuertat ad locum in quo receptum est.*

156 *Matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vel validè fiat necessarium est conditionem adimplere coram Parocho, & testibus; quid si conditio sit de præsenti, vel de præterito? ibid.*

157 *Matrimonium qui iam contraxere, inualidè tamen propter defectum consensus, aut metum, non tenetur iterum coram Parocho, & testibus contrahere.*

158 *Infidelium matrimonium, vt fiat Sacramentum, non est necessariò facienda expressio, vel ratificatio consensus coram Parocho, & testibus.*

159 *Parochi, & testium præsentia requiritur, vt matrimonium celebratum per procuratorem sit validum.*

160 *Parochus, vel quicunque alius Sacerdos Regularis, qui matrimonio clandestino interfuerit, incurrit pœnam triennalis suspensionis ab officio.*

161 *Verbum*, suspendatur, *cum sit futuri optatiui importat sententiam ferendam.*

162 *Pœna suspensionis triennalis quam de iure communi incurrit, qui matrimonio clandestino interest, non est sublata per Concilium.*

163 *Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit prædictam suspensionis censuram.*

164 *Parochus triennio suspensus, si eodem durante triennio assistat alteri clandestino coniugio, suspendatúrque iterum triennio, an posterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori.*

165 *Suspensus ab officio, quia interfuit matrimonio clandestino, non est suspensus à beneficio.*

166 *Episcopus non valet dispensare à suspensione triennali.*

167 *Episcopus non potest absoluere à suspensione temporali intra tempus, nec virtute Decreti* Concil. Trid. sess. 14. de reform. c 6.

168 *Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, aliàs si omittat grauiter peccabit.*

169 *Ad validitatem matrimonij non pertinet, vt Parochus assistens, aliquibus verbis in eius celebratione vtatur.*

170 *Omissio verborum*, ego vos in matrimonium coniungo, &c. *est peccatum mort.*

171 *Parochus curare debet, ne contrahentes in peccato mort. ad sacramentum matrimonij accedant.*

172 *Contrahentes matrimonium cum peccato mort. nondum deleto per contritionem, vel confessionem, indignè accipiunt Sacramentum, & peccant mort. quatenus tantum recipiunt, non vero quatenus administrant nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum consilium solummodo contineat.*

173 *Matrimonium an possit impediri donec contrahentes Orationem salutem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Ecclesiæ, septémque peccata capitalia.*

174 *Parochus sub peccato mort. tenetur habere librum, in quo coniuges, testes, diem mortis, & ... scribat.*

175 *Liber hic mortuis testibus & Parocho, probat matrimonium contractum.*

176 *Liber Baptismi à Parocho confectus plene probat quem baptizatum, & illius ætatem, & quomodo sit faciendus, ostenditur.*

177 *Liber eorundem Curatorum probat mortem, excommunicationem, & sepulturam.*

178 *Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, aduertitur.*

179 *Contrahentes antè Eccl. benedictionem ne cohabitent hortatur Concil.*

180 *Consilium quamuis excitet ad deliberandum, non obligat ad sequendum.*

181 *Matrimonium consummare ante Ecclesiæ benedictionem sublato scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticæ, non est peccatum mort.*

182 *Excipe si adsit contemptus, vel scandalum, vel lata sit in diœcesi excommunicatio contra oppositum facientes, & tunc peccabitur tantum prima vice.*

183 *Benedictiones non tenetur in secundo matrimonio recipere, qui semel contraxit, & mortuo primo coniuge aliud init, etiamsi fortè primum matrimonium fueri inualidum.*

184 *Benedictio solemniter fit ex consuetudine recepta, si fœmina solum nondum fuisset benedicta.*

185 *Benedictiones matrimoniales possunt fieri à Parocho vtriusuis contrahentis.*

186 *Benedictionem secundis nuptiis impertiens in causa non permissa, ab officio, & beneficio suspenditur.*

187 *Sacerdos hanc suspensionem incurrit, si benedicat secundum matrimonium non dissoluto primo.*

188 *Suspensionis pœna ab officio & beneficio lata non infligitur ipso iure.*

189 *Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ, absque Parochi, vel Ordinarij licentia, ipso iure tamdiu suspensus manet quamdiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio interesse debeat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur.*

190 *Suspensionem à beneficio, etiam incurrit, Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ absque Parochi, vel Ordinarij licentia.*

191 *Episcopus, vel eius Vicarius ab hac suspensione absoluere potest.*

192 *Regulares matrimonium administrantes, seu solemnitates, non habita super his parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem ipso facto, sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apost. reseruata.*

193 *A prima die Aduentus Domini, vsque ad diem*

Epiphania, & à quarta feria Cinerum, vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè matrimonia non poſſunt celebrari.

194 *Ordinarius poteſt concedere facultatem celebrandi ſponſalia, & matrimonia dictis temporibus ſine ſolemnitate.*

195 *Matrimonium antea contractum, prædictis temporibus conſummari non prohibetur.*

196 *Matrimonium contractum de facto dictis temporibus validum eſt, contrahentes verò peccabunt mort.*

197 *Interdicti tempore, & à perſonis interdictis Matrimonium abſque peccato mort. contrahi non poteſt.*

198 *Matrimonium quoad ſubſtantiam validè contrahitur tempore interdicti.*

199 *Matrimonium vnum ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis confert gratiam.*

200 *Matrimonium ſimul tamen, & vbi primum perfectus eſt contractus, Sacramentum efficitur.*

201 *Parochus licet non ſit proprius matrimonij miniſter, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquomodo illud adminiſtrat.*

202 Cap. capellanus de feriis, *declaratur.*

203 *Matrimonium ſi ab excommunicato contrahatur validum eſt, quamuis illicitè contrahatur.*

204 *Sponſalia tempore interdicti contrahi poſſunt.*

205 *Benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur.*

206 *Benedictiones, & matrimonium an tunc fieri poſſint ſeruata moderatione c. alma mater §. adiicimus, de ſentent. excommunicat. in 6.*

207 *Doctores referuntur qui de ſacram. Matrim. tractatus edidere.*

1 ENVNCIATIONES fieri debent eorum, qui matrimonio iongi volunt, vt ſi quis ſciat inter eos qui matrimonio iungendi ſont, aliquod impedimētum eſſe, illud in medium proferat, iuxta Concil. Trident. *ſeſſ. 24 de reform. matrim cap. 1.* quæ qoidem denunciationes de Iure antiquo non erant de ſubſtantia matrimonij, nec hodie vllum ius nouum extat in contrarium: ideò non irritari matrimonium ipſarum omiſſione ex iuris reg. & ipſius Coneil. decreto manifeſtè apparet. Nam in eodem Concilio irritans clauſula illic inſerta *in verſic. quia aliter quam præſente Parocho*, &c. non deonnciationum ſolemnitatem reſpicit, ſed Parochi, & teſtium præſentiam, quos ad ſic contrahendum inhabiles reddit, non obſcurè innuens alterum defectum minimè matrimonium vitiare, nec etiam contraheotes iohabiles reddere: & exceptio in hoc eaſo, in cæteris regulam firmare cenſetur, arg. *l. nam quod ad fin ff. de penu legata, l. quæſitum §. denique ff. de fundo inſtruct.* Et hoc moltis rationibus comprobatur, prima, ipſaque verior omnibos eſt, quod vbi denunciationes de ſubſtantia forent, poſt matrimonium interuenire non poſſent; ſed in ipſo actu adhiberi deberent, *cap auditis, cap quia propter, de elect. gloſſ* & omnes *in l. vniuerſa C. de precibus Imperatori offerendis*, Panorm Anton. & Imola *in c. cùm nos, de his quæ fiunt à Præl.* Paul. de Caſtro, Roman. Alezand. & Iaſon. *in l. ſi quis mihi bona § iuſſum, ff. de acquir. hæred.* indioiduum enim eſt quicquid ad ſolemnitatem actus pertinet, vt nec dinidi, aut ſeparari ab actu poſſit, *l. cùm auctoritas, C. de teſtam l hæredes palam, in fine, ff. eodem tit.* atque ideo vno & eodem tempore adinngi, & præſtari debent, *l. cum hi §. ſi Prætor, de tranſact.* cum aliis citatis per Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 1. gloſ. 11. n. 12.* Vnde fit vt denunciationes non ſint de ſubſtantia, aut forma, cùm poſſint Ordinarij arbitrio ex cauſa prætermitti. Ideo hano ſententiam tuentur, & ſequuntur Nauar. *in man. cap. 22. n. 70. verſ. tertio, & conſil. 17. n. 4. ſub tit. de ſponſalibus in nouit.* Salzed. *ad Bernard. cap. 75.* aliàs 76. *in nouiſſ. imp. addit. 2. verb. ſuſpenditur ab officio, verſ. ante omnia*, Perez *l. 1 tit. 15. lib. 5 ordinam* Hippol. Riminald. *conſ. 691. n. 34. lib. 6.* Caualcan. *deciſ. 29. de iudic. n. 18 p. 1.* Henriq *in ſum. lib. 11 cap. 5. §. 1.* Vega *in ſum. lib. 3. caſu* 166. Viuald *in candelabro aureo tit. de matrim. n.* 84 *&*. 85. Sarmient. *ſelect. lib. 1. cap. 6. num. 7.* Petr. de Ledeſma *de matrim. quæſt. 45. art. 5. punct. 2. dub. 1. concl. 2. & in ſum part. 1. de ſacram. matrimon. cap. 6. concl. 6. in fine*, Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1. c. 217 n. 2.* Fuſe *de viſitat. lib. 1. c. 3. n. 21. in med.* Segura *in direct. Iudicum Eccleſiaſtic p. 2 c. 15. num. 36. & cap. 16. numer. 1.* Matienſ. *in rub tit. 1 gloſſ. 1. num 34 lib. 5 noua recopil.* Spin. *in ſpeculo teſt. gloſſ. 15. princip. à num. 24.* Gutier *de iuram. confirm p. 1. cap. 51. n. 2 & canonic. lib. 1 cap. 19. n. 12 & pract lib. 2. quæſ. 4. num. 13. & in tract de matrim. cap 56. num. & cap 73. num. 1.* Chamerota *de Sacram. tractat 12. de matr. mon. dub. 17. pag. 724.* Steph Gratian *diſcept forenſ. cap. 83. n. 7.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. 2 c. 4. num. 29.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 2. cap. 9 num 45.* Aloyſ. Rice. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſion. 257 in 1. edit & reſol 224. num 6. in 2 edit* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi c. 15. §. 11. nu 6.* Armend. *in addition. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. titul. 15 l. 1. de matrim num. 2. & 3.* Franc. Molin *de ritu nuptiar. lib. 2 differ. 11. num. 45.* Martha *de iuriſdict part. 4. caſu 71. n. 11. cum ſeqq.* Campanil *in diuerſ Iuris Canon rub. 12. cap. 13. numer. 143.* Sanchez *de Matrim lib. 3. diſput. 5.* Rebel *de obligat. iuſtitia part. 2. l. b. 2. quæſt. 7. ſect. 3. n* 8. Valer Reginald *in praxi fori pœnitential. lib. 31. numer. 222.* Coninch. *de Sacram. tom. 1. diſp. 27. num. 49.* Bonacina *de Matrimonio quæſt. 2. punct. 6. n. 6.* Fernandez *in examine Theologiæ moral part 3. cap 17. § 2 num 5.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſiaſt cap. 15 num. 7.* Baſil. Pont *in nouiſſimo tract. de Sacramento Matrimon l b. 5 cap. 30. num 2.* Rot *deciſ. 75 num. 11. part. 1. recentio. & deciſ. 390. num* 5 apud Farin. *part. 1. recent.* & apud Poſtium poſt *tr. mandati de manutenendo deciſ. 241. n. 12.* Ex quibus rectè infertur duos clariſſimos Iuriſconſultos non bene ſenſiſſe, qui palam reſponderunt matrimonium omiſſis denunciationibus celebratum, irritum eſſe etiam hodie, iuxta Concilij diſpoſitionem, prout cōſuluere Cephal. *conſil. 421. à num 1. lib. 3.* & Menoch. *conſil. 79. num. 70. lib. 1.* atque alios inter eiuſdem conſilia *lib. 4. conſil. 398.*

2 Peccatum tamen mortale eſſe, quando huiuſmodi denunciationes omittuntur ſine facultate, aut legitima cauſa, quia violatur præceptum in re grauiſſima, tenent Salzed. *cap. 76 addit. 2. verſ. peccaret*, vbi ſubdit peccare grauiter Parochum, qui matrimonium prætermiſſis denuneiationibus celebraret, ac contrahentes ipſos, & teſtes ſcienter intereſſentes, Chamerota *dict. dub. 17. notab. 1.* Petr. de Ledeſma *in tract. de matr. quæſt. 45. art. 5. verſ ſed aliud eſt dubium, & in ſumm part. 1. de Sacram matrimonij cap. 6 concluſ. 6.* Spin. *dict. gloſſ. 15. numer. 26.* Ceuall. *commun. contra commun quæſt. 604. num 85.* Gutier *de iuram confirm. p. 1. cap. 51 n. 29. & d tract de matr. c 56. n. 4. & cap. 67. num. 1.* Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut 234. num. 2.* Coninch. *diſp. 27 num. 51.* Reginald. *dict lib. 31. n. 223.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis part. 3. cap 16. § 2. num. 12.* Baſil. Pont. *in nouiſſimo tract. de Sacramento Matrimon lib. 5. cap. 30 n. 3.* Sanch *lib. 3. diſput. 5. num. 6.* & Bonacina *dict. punct. 6. numer. 8.* vbi *num. 9.* cum

Sanchez

3 Sanch. & Coninch contra Henriq. reſoluit † ſpon-
ſos mortaliter peccare, non tantum prima vice con-
ſummando matrimonium abſque præmiſſis denun-
ciationibus, ſed etiam toties quoties habuerunt co-
pulam.

4 Quod adeò verum eſt, etiamſi ipſe Parochus mo-
raliter ſciat nullum ſubeſſe impedimentum, cum ex
earum omiſſione poſſent ſequi multa mala, Sanchez
d.diſp.5.num.6. Rebel. *d.quæſt.7.n.10.* Gutier. *d. cap.*
57.num.1. Coninch *d.num.51. verſ. aliqui Reg. numer.*
223.d.loco, Banac. *d.quæſt.2.punct.6.num.7.* contra So-
tum *n.4.diſtinct.28.qu.1.art.2.ad.1.* & alios aſſeren-
tes non eſſe peccatum mortale, quando Parochus
adhibuit ſufficientem diligentiam ad inquirendum,
5 an aliquod eſſet impedimentum. † Quando verò
Parochus omittit vnam tantùm denunciationem,
& moraliter certus eſt nullum ſubeſſe impedimen-
tum, tunc videtur à mortali excuſandus ratione par-
uitatis materiæ, quamuis reprehendendus, ſi hoc fa-
ciat. Ita Syluest. *verb. matrimonium 6.quæſt.7.* Sanch.
d.loco num.7. Ledeſma *d.quæſt.45.art.5.* & alij, quos
refert & ſequitur Gutièr. *d.cap.67.numer.1.* Contra
Coninch *d.numer.51.* exiſtimantem mortaliter pec-
6 care. † Si verò Parochus timore mortis aſſiſtat ma-
trimonio omiſſis denunciationibus debitis, non
peccat, niſi id faciat in contemptum clauium; ita
poſt Sanchez Galet. *caſuum conſcient. verb. Paro-*
chus, §.4.

7 Parochum, qui omiſſis tribus denunciationibus
ſine licentia Ordinarij aliquos deſponſauit, poſſe ac
Ordinario puniri, dicit decisum Amendar. *in addit.*
ad recop. legum Nauarræ, lib.4.tit.15.lib.1. de matrim.
numer.4. & ſuſpendendum eſſe ab officio per trien-
nium, ex *cap. cùm inhib tio, de clandeſt. deſponſat.* tenet
Henriq. *lib.11.cap.5.num.6.* quem refert, & ſequitur
Bonacin. *d. punct.6. num.3.* Sahag. *ad tit. de ſponſalib.*
8 *num.56.* Nam † quando propria auctoritate, & ſic
illicitè denunciationes prædictæ omittuntur, dici-
tur matrimonium clandeſtinum ad incurrendas pœ-
nas clandeſtinis matrimoniis appoſitas, etiamſi fiat
coram Parocho. & teſtibus. Ita Petr. de Ledeſma *d.*
cap.6.dub.2. propè finem, Henriq. *in ſum.lib.11.cap.6.*
num.2 lit. M, Gutierr. *pract. lib.2. quæſt.4. & de ma-*
trim.cap.55.n.5. Sanchez *lib.3.diſput.1.n.7.* Coninch
d.tom.2. diſp.18. num.103. & diſp.27.n.83. Franciſc.
Molin. *d. diſer.11. à num. 40.* Contra Sot. *in 4.ſent.*
diſt.28. quæſt. vnic.art.1. & Alph. de Caſtro *de iuſta*
hæret.punit.l.2.c.18.

9 Quæ denunciationes faciendæ ſunt, vt validè fie-
ri debeant, à Parocho, vel ab alio de licentia ipſius
Parochi, vt reſoluunt Fr. Emman. *in ſumm part.1.cap.*
217.num.6. Sanch *lib.3.diſp.6.à nu.4.* Coninch *diſp.*
27.dub.5.num.10. Reginald *lib.31.num.225.* Bonac.
10 *d quæſt.1.puncto 6.num.12.* † In vtraque ſponſi, &
ſponſæ parochia, quando ſunt diuerſarum parochia-
rum; quia illis qui ſunt de parochia mulieris, fortaſſe
neſciunt impedimentum viri, & è contra. Ita Petr.
de Ledeſma *quæſt.45.art.5.puncto 3. & in ſum.part.1.*
de ſacram.matrim.cap.6. concl.7.verſ. haſe de aduertir,
Fuſch. *de viſitat.lib.2.cap.3.num.21.* Vgolin. *de poteſt.*
Epiſcopi, cap.15.§.11.n.1. Zerol. in praxi Epiſcop. *p.1.*
verb. matrim. §.5. Poſſeuin *d.cap.10 numer.8.* Henriq.
lib.11.cap.7.§.1. Sanch *lib.3.diſp.6.num.4.* Rebello *d.*
part.2.lib.2 quæſt.7.numer.10.verſ. quo loco Reginald.
lib.31.num.225. Chamerot. *d.dub.17.verſ quintò,* Co-
ninch *diſp.27.num.40.* Baſil. Pont. *de impedim.matri-*
mon.cap.16 §.4.in princip. Gutier. *de matrim.cap.56.*
11 *num.5.* Bonacina *d.quæſt.2.puncto 6 num.10.* † Si verò
contrahentes plura habuerint domicilia, ſeu paro-
chias, faciendæ ſunt huiuſmodi denunciationes, in
ea, in qua diutius habitant, & principaliorem habent
larem; vel potius in ea, in qua veroſimilius eſt ſciri
impedimenta, vt in parochia, in qua fuit antiqua pa-
rentum habitatio; non verò in loco, quem modo,
quaſi ignotus, cœpit inhabitare, quia tunc antiquius
domicilium eſt petendum. Ita Ledeſma *d.art.5.* Fr.
Emman. *c.217.n.6.* Sanchez *lib.3.diſp.6 à n.4.* Regi-
nald. *lib.31.n.225.* Coninch *diſp.27.num.50.* Gutier.
cap.56.n.6. Bonacin. *d.punct.6.n.11.* Sanchez *d.diſp.*
6.num.6.

Fieri autem debent hæ denunciationes tribus die- 12
bus feſtiuis continuis, Bonacina *d.puncto 6.num.14.*
Chamerota *d.dub.17.verſ. ſecundò,* Sanch *lib.3.diſp.6.*
num.8. Reginald *lib.31. num 215.* etiamſi ſibi ſucce-
dant, vt intellexit Baſil Pont. *d.cap.16.§.4 in princip.*
Sed meliùs intelligendum eſt de feſtis, quæ ſibi non
ſuccedunt immediatè, cum Reginald. *vbi proximè,*
Segura *in direct. iudicum part 2.c 16.num.20.* Aloyſ.
Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ reſol 224.num.4 in 2.*
impreſſ. Coninch *d.tom 2.diſp.18. num 47.* nouiſſimè
Marcel. Vulpe *in praxi iudic fori Eccleſ.cap.5.n 15.in*
fine. Vnde ratione paruitatis materiæ credo Paro- 13
chum non peccare mortal. ſi vno, vel altero die feſto
omittat denuntiationes, dummodo inter vnam, &
alteram multos dies feſtos nonſinterponat, quia tunc
faciendo contra prohibitionem Eccleſiæ in re gra-
ui, peccabit mortaliter: nam ob magnum temporis
interuallum, ſeu moram fieri poteſt, vt parochiani
tardiores euadant ad deferenda impedimenta, & in-
terim obliuiſcantur præcedentium denunciationum
Ita Sanchez *d.diſp.6.n.8.* Gutier. *c.56.n.4.ad fin.* Poſ-
ſeuin. *d.c.10.n.4. & 5.* Coninch *d. diſput.27. dub.5.n.*
47. Regin. *lib.31 n.226.* Bonac. *d.punct.6.n.15.* Con-
tra Henriq. *c.7.n.11.d.loco.*

Ea quo fit huiuſmodi denunciationes diebus fe- 14
rialibus fieri non poſſe, etiam cum diſpenſatione
Epiſcopi, cùm ſuper hac Conciliari diſpoſitione di-
ſpenſandi poteſtatem non habeat. Ita Zerol. *in praxi*
Epiſcop part.1. verb. Matrimonium, §.4. nouiſſimè
Marcel Vulpe *in praxi indic.cap.15.numer.4.* Chame-
rota *d.dub.17.verſ. quartò,* Vgolin. *d.cap.15.§.11.num.3.*
Stephan. Gratian. *diſceptation.forenſ.cap.83.num.18.*
Sanchez *lib.3 diſput.6. numer.9.* & ſecundum hanc
opinionem *Sacram Congregationem* decidiſſe refert
praxis Neapol. *cap.26. numer.10.* quam citat Aloyſ.
Ricc *in praxi fori Eccleſiaſt. reſolut.224.n.1.in noua*
impreſſ. Addo tamen † eas fieri poſſe alio die, quàm 15
feſto, eo ſcilicet, quo ingens hominum multitudo
ad Eccleſiam accedit, vt accidit quando inſignis
concionator concionem habiturus eſt, vel eſt dies fe-
ſtus vocationis illius Eccleſiæ, etiamſi non ſeruetur,
niſi vſque ad meridiem cùm Concilij fini hoc mo-
do ſatisfactum ſit. Ita Sanchez *d.diſput.6.numer.9.*
Reginald. *dict.lib.31.numer.227.* Gutier. *de matrim.*
cap.56.num.8. Bonacina *d. quæſt.2.puncto 6.num 18.*
& 19. Poſſeuin *d.cap.10.numer.12.* nouiſſimè Mar-
cel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ.cap.15.num.9.*
in fine.

Hinc etiam fit, denunciationes validè poſſe fieri 16
extra Eccleſiam, & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus
adſit populi concurſus, & locus aptus ſit, vt ad mul-
torum notitiam perueniat. Ita Sanchez *d n.9.* Baſil.
Ponc *d c.16.§ 4.in princ.* Reginald. *lib.31.numer 227.*
Gutietr. *cap.56. num.7.* Bonacina *d. quæſt 2.punct.6.*
num.17. Hurtad. *de matrim.diſp.5.diffic 18.num. 61.in*
fine, vbi intelligit ſi id ſit conſuetudine introdu-
ctum.

Sic etiam extra Eccleſiam matrimonium licitè 17
celebrari poteſt, quia ad hoc, vt dicatur celebrari in
facie Eccleſiæ, non eſt opus, vt in ipſa materiali Ec-

clesia, vel in eiusdē limine celebretur, sed sufficit vt coram aliqua fidelium multitudine at, quæ tanquam quædam Catholicorum congregatio censeri potest Ecclesia, iuxta text. *in cap, Ecclesia, de consecr. distinct.* 1. *cap. relatum el.* 2. *de testam.* gloss. *verb præfatam Ecclesiam, in cap. fin. ne Prælati vices suas.* Vnde
18 † Ordinarius non potest prohibere, quin matrimonia domi celebrentur, seruata Concilij forma; sed cum maximè deceat, vt in Ecclesia celebrentur, id hortari debet, non præcipere: ita decisum referunt Francisc, Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici part.* 2. *cap.* 8. *numer.* 48. Basil. Ponc. *d. cap.* 26. §. 2. *vers.* 3. Rebell. *d. p.* 2. *lib.* . *quæst.* 7. *num.* 11. Sanchez *lib.* 3. *dispu.* 15. *num.* 10, Reginald. *lib.* 31. *n.* 141. me citato *in hoc loco* Diana *moral. resolut. p.* 3. *tract.* 4. *res.* 279. nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap.* 15. *num.* 13.

19 Cùm probabiliter timetur impediendum malitiosè matrimonium, si trina monitio, vel vna tantum præcedat, Parocho, & testibus præsentibus celebrari potest matrimonium, dummodo postea ante consommationem denunciationes fiant: nisi Ordinarios, cuius id prudentiæ committit Concilium aliter iudicet debere fieri, vidè Perex *l.* 1. *tit.* 14. *lib.* 8. *Ordinam. pag.* 184. Menoch *cons.* 69. Armendariz *dict. loco, num.* 2 & 35. Gutier. *canonic. lib.* 1. *c.* 19. & *tract. de Matrim. cap.* 57. *num.* 3. Franc. Molin. *diff.* 11. *n.* 52. *cum sequentib.* Sanch. *lib.* 3. *disput.* 9. Coninck *dict*
20 *disp.* 27. *n.* 52. † Nullo modo tamen Parochus, quoties timetur malitiosè matrimonium impediendum, potest huiusmodi denuntiationes omittere, vt fiant antequam consummetur, nisi dispensatio difficillimè obtineri possit, Henriq. *lib.* 11. *cap.* 5. §. 5. Sanch. *lib.* 3. *disp.* 7. *num* 17. Coninch *dict. disp.* 27. *num.* 53. Mar. Anton. *var. resol. lib.* 1. *resol. final. casu* 4. Menoch. *consil.* 69. *n.* 91. Nauar. *cons. sub tit. de clandest. despons in vtraque edit.* Gutier. *can. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 1.

21 Qui non iustè impedire potest, is malitiosè facere dicitur, arg. text. *in l.* 1. §. *huius ff. de officio eius* & *l. qui testam.* §. *mulier ff. de testam.* cum late traditis per Cephal. *cons.* 321. *num.* 21. *cum seqq. lib.* 3. Gutier. *Canonic. lib.* 1. *c.* 20. *num.* 12. Et cùm Sacrum Concil. in *eo cap.* 1. non declaret, quibus verè, an malitiosè ani-
22 mus impedientium detegatur coniecturis †, rectè facturos Ordinario existimo, si iusiurandum præstent impedientibus, quo iurare eos cogant, non malitioso animo se impedimenta afferre, & propalare;
23 † animus enim nonnisi iuramento probari potest ex Bart *in l admonendi num.* 9. vbi Alexand. *num.* 19. *ff. de iureiur.* Menoch. *de arbitrar. casu* 241. *num.* 4. & *ca-*
24 *su* 186. *num.* 3. & 4. † Qui tamen, vt matrimonium impediat, falsa impedimenta denunciat, arbitraria pœna punitur: vt habetur *in cap. cùm inhibitio,* §. *fin. iuncta glos. ibi,* & Anch *numer.* 13. *de clandest. despons.* Menoch. *casu* 453. *n.* 1. Vgolin *de potestate Episcopi, c.* 15. §. 11. *n.* 6.

25 Vi harum denontiationum, qui nouit aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamsi occultum sit, & illud probare non possit, sub peccato mortali tenetur denunciare. Ita Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 12 & 27. & *de matrim cap.* 59. Sanchez *lib.* 3. *disput.* 14. *num.* 2. Coninch. *disp.* 27. *dub.* 7. *nu.* 61. Reginald *lib.* 31. *numer.* 228. Chamerot. *dict. dub.* 17. *vers. nono,* Hurtado *de matrim. disp.* 5. *diffic.* 21. nouissimè Marcel. Vulpe *dict. cap.* 15. *num.* 22. Bonacina *d. quæst.* 2. *punct.* 6. *num.* 20. vbi etiam resoluit cum aliis, procedere, quando agitur de damno alterios vitando, & quamuis impedimentum acceptum sit sub secreto vel auditum ab aliis, dummodo sint personæ fide dignæ; secus verò si audierit à persona nihil certum sciente, vel si non meminerit à qua persona audiuit.

Cognoscens aliquod impedimentum, vel sub se- 26
creto, vel occultum, ita vt solus ipse nouerit, præcipuè si nascitur ex infamia, aut peccato, non tenetur detegere, sicut nec tenetur impedimenta denunciare cum graui suo incommodo, vel aliorum scandalo, vide Fr. Emman. *in summ par.* 1. *cap.* 217. *num.* 9. Chamerota *vbi proximè,* Bonacina *dicto punct.* 6. *num.* 10. optime Basil. Ponci. *dict. cap.* 26. §. 4. *vers. denique,* vbi ex Paul. Comitol. *responsor. moralium, lib.* 1. *quæst.* 112. duo matrimonia vix opinabilia refert, quæ etiam ego referrem; nisi breuitati studuissem; obstrictus tamen impedimento tenetur desistere à matrimonio contrahendo, & illud manifestare iudici interroganti, Sanchez *lib* 3. *disputat.* 14. Coninch *disput* 27. *numero* 64. Gutier. *cap.* 69. *num.* 13. Reginald. *lib.* 31. *num.* 328. *ad finem,* Bonacina *dict. punct.* 6. *num.* 21. & de hac re vide infrà *alleg.* 96. *num.* 44. *cum seqq.* In denunciationibus Matrimonij assertioni Parochi standum est, concurrente verisimilitudine proueniente ex taciturnitate, & non reclamatione partium, Rot diuersor. *part.* 2. *decis.* 92. *n.* 1. quam refert Bellet. *disquisit. cleric p.* 1. *tit. de clerico teste,* §. 1. *n.* 10.

Attento Iure antiquo non poterat Episcopus dis- 27
pensare, ne denunciationes prætermitterentur matrimonio, quia erant præceptæ in generali Concilio Lateranensi, de quo *in cap. cùm inhibitio, de clandest. despons.* in cuius lege nequit Episcopus dispensare vt suo loco dicemus. Ita Salzedo *dict. c.* 76. *verb dispensat. lit D,* Henriq. *lib.* 11. *c.* 5. §. 5. *in comm. litt S.* Sanchez *lib.* 3. *disp.* 7. *nu.* 1. qui limitant in casu vrgentis necessitatis, vel ex consuetudine scita, & tolerata à Pontifice. Sed hodie potest Ordinarius ex causa sibi bene visa dispensare, vt omittantur omnes denunciationes, vel aliqua illarum, ante, & post matrimonij consummationem, vt expresse definitur in Concil. Trident. *dict. cap.* 1. Menoch. *consil.* 4 3. *n.* 5. Henriq. *d. cap.* 5. §. 5. Salzed. *vbi proximè,* Petr. de Ledesma *in summ. part.* 1. *de Sacramento Matrimoni c.* 6. *conclus.* 7. Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p.* 1. *cap.* 9. *num.* 51. Vgolin. *de potestate Episcop. cap.* 10. *à num.* 3. Basil Ponc. *dict. c.* 26. §. 4. *vers debent,* Sanch. *lib.* 3. *disput.* 7. *num.* 4 *cum sequentib.* Franc. Molin. *dict. differ.* 11. *num.* 58. Reginald. *dict. lib.* 31. *à num.* 231. Campanil. *in diuersor. Iuris Canon. rubr.* 6. *c.* 3. *n.* 42. Posseuin. *de officio Curati cap.* 10. *de matrim. numer.* 2. nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap.* 15. *num.* 8. vbi *num.* 11. ponit practicam; quæ solet obseruari in remittendis denunciationibus, quam tamen non esse necessariam affirmat, quia satis est quòd Ordinarius extraiudicialiter se infirmet, & fiat certior de causa, me citato *in hoc loco* Alzedo *de præcellen. Episc. dign. p.* 2. *c.* 7. *num.* 28. Hurtado *de matrim. disp.* 5. *diffic.* 16. *in princ.*

Ex his sequitur, quòd cùm Ordinarij appellatio- 28
ne veniat etiam Episcopi Vicarius, poterit is in vim dicti verbi denūciationes remittere, si sibi videbitur expedire. Quod autem Ordinarius dicatur, probant glos. *verb generaliter in cap. Romana, de appellation. in* 6. & glos. *verb. Vicarij in cap. tua, de officio Vicarij,* Couar. *practicar. cap.* 4 *num.* 7. & *lib.* 3. *variar. cap* 20 *num.* 4. Sbroz. *de Vicario Episcopi lib.* 2. *quæst.* 55. Flamin. *de resignat lib.* 3. *quæst.* 11. *numer.* 19. Sic etiam quoties aliquid Episcopo conceditur, persona Vicarij non excluditur, sed potius sub eadem dispositione comprehensa videtur, ex Sanchez *dict lib.* 3. *disput.* 7. *num.* 10. & *disput.* 29. *num.* 16. Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos p.* 1. *quæst.* 1 *n.* 10.
nisi

nisi Vicarius reperiatur expressè exclusus, & dummodo materia Vicario ex eius officio conueniat, Sbroz *de officio vicarij lib.1.quæst.43.num.18. & 29. & quæst.101.num.2.* Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 83. num 12.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap. 16. num 1.* Gutier. *de matrim. cap. 59 n. 11.* nouissimè Sperell. *in decis fori Eccles. decis. 97. num. 1.* vbi idem dicit, nisi apposita esset taxatiua tantùm.

29 † Vnde posse Vicarium Episcopi denunciationes remittere, prædictis rationibus censuerunt Fr. Emman. *in sum tom. 1. cap. 217. n. 4. in 2 edit.* Segur *cap. 16. num. 2. & 3.* Salzed. *d. cap. 76. litt. D. versic. sed dubium,* Petr. de Ledesm. *in summ part. 1. de Sacrament. Matrimon. cap. 6. conclus. 7 dub. 2.* Iacob. Sbroz. *de Vicario Episc. lib. 2. quæst. 101 num. 1. & sequenti, & quæst. 43. num. 18. & 9.* Flores de Mena *var lib. 2. quæst. 24. nu. 26.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 19. n. 13. & de Matrim. c. 56. num. 11.* Cochier. *d. tr. de iurisdict. Ordin. vbi proximè.* Lazar. *de monitoriis sect. 1. quæst. 6 num. 4.* Basil. Pont. *d. cap. 26. §. 4. vers. debent,* Caualcan. *decis 20. num. 17 p. 1.* Aloys Ricc *in praxi fori Ecclesiastici decis. 259. in 1. edit alias resolut. 216 in 2. edit.* Bonacina *d. quæst. 2. puncto 6. num. 7. vers dixit,* Sanchez *lib. 3. disput. 7 n. 9. & 10.* vbi *num. 21.* quod etiam potest delegare, Reginald *lib. 31. n. 233.* Sahagun *ad tit de sponsalib. nu. 53.* Ceual. *commun. contra commun. quæst. 604. numer 92 ad finem,* Coninch. *d. disput. 27. nu 55.* Stephan. Gratian. *discept. forens cap. 83 num. 10 cum sequentib.* citati à Nicol. Garcia *de benefic part 3. cap 8. num. 54.* Molfes. *in sum. Theolog moral tract. 4. c 8 n 20.* vbi *num. 22.* limitat in Vicario foraneo, Gasp. Hurtad *de matrimon. disp 5 diffic. 19 num. 63.* nouissimè Marcel Vulpe *in d praxi cap. 15. num. 10* Alzedo *d part. 2 cap 7. num. 12.* vbi *num. 33.* limitat in Vicario foraneo, Sperell. *d. decis. 97. num. 6.* & hanc opinionem veram, & receptiorem esse testatur Narbona *de appellatione à Vicario ad Episcopum part. 1. num. 216.* Quamuis contrarium, imò Vicarium generalem Episcopi iure proprio, & auctoritate sibi à Concil. concessa non posse denunciationes remittere, cùm generali concessione dispensandi potestas non includatur, teneant Cephal. *consil. 421. num. 72. cum seqq. volum. 3.* Menoch. *de arbitr. casu 453. n. 5. & consil. 69. n. 55 cum sequenti.* Franc. Molin. *d differ. 11. n. 64. cum multis sequentib.* Suar de Pace *in pract. tom. 1. prælud. 3. in fine.* Spin. *d glos 15 pr nc. n. 29.* Henriq *lib. 11. c. 5. n. 5.* Ant. Gomez *in explic. Bull. Cruciata, c. 4. n. 19. & 22.* Possevin *d. c. 10. n. 2.*

30 Hinc etiam fit habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique diœcesano subditos, posse huiusmodi denunciationes remittere, cum Ordinarij appellatione veniant. Ita Nauar. *consil. 5 sub tit. de sponsal. in 1. edit. & cons 2. sub titul. de clandestina desponsat. in 2. edit.* Fr. Emman. *in summ. p. 1. c. 217. n. 4. in 2. edit.* Henriq. *lib. 11. c. 5. §. 5* Sanchez *lib 3. disp. 7 n. 4.* Sahagun. *ad tit. de sponsal. n. 53.* Hurtado *d. disp. 30. diffic. 19. n. 63. in med.* nouissimè Marcel Vulpe *d. c 15 n. 9* me citato *in hoc loco* Salgado *de supplicat. ad Sanctissim p. 2. c. 4 n. 21.*

31 Sic etiam Abbates, qui Ordinarij sunt, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem, possuntque omnia regulariter, quæ Episcopi in sua diœcesi, circa ea, quæ sunt iurisdictionis, iuxta gloss. quam inibi commendant Bonifac. & reliqui *in Clem. 1. verb. pro-*

32 *prij, de rebus, Eccles. non alienand* & dicit † solemnem Nauar. *dict. consil. 5. de sponsalib. numer. 4.* poterunt denunciationes remittere. Ita Sanch. *d disput. 7. num. 4.* Flores de Mena *var resolut lib. 1. quæst. 14. numer. 26.* Sayr. *decis. 9. de sponsalib.* Francisc. Molin. *d. differ. 11. num. 60.* Stephan. Gratian. *dict cap. 83 numer. 15.* Molfes *d cap. 8. numer. 21.* Hurtado *d. num 63. prope fin* nouissimè Marcel. Vulpe *in d praxi cap. 5. numer. 9.* Salgado *d. cap. 4. num. 22.* qui non tantum Sacri Concilij decretum extendunt ad Abbates titulares, sed ad Commendatarios, vt hi etiam possint denunciationes ex causa remittere: duplici mouentur ratione, prima, quia quidquid potest titularis ratione dignitatis, potest illius Commendatarius, Panormit. *in cap. querelam de electione,* quem refert, & sequitur Deci. *in cap. edoceri, de rescript.* tum & secundò, quia cum decretum Concilij de Ordinariis loquatur indefinitè, regula verò indefinita vniuersali æquipolleat, gloss. communiter recepta *in cap. vt circa, de elect.* Abbas autem Commendatarius Ordinarius dicatur. gloss. & text. *in cap. Ordinarij. de officio Ordinarij, in 6* iuncto text. *in cap cùm Ecclesiam Prælatus, eod. titul in antiq.* id etiam poterit concedere; & in eo nuncupatim tenent Petr. de Ledesma *in summa part. 1. de sacram Matrimon cap. 6 conclus 7 dub. 1. versic sequeso lo secundo,* Gonzal *ad regul. 8. Cancell gloss 5. §. 8 num. 28.* Quamuis Abbates, & Commendatarios in eorum Abbatiis, in quibus habent etiam iura Episcopalia, dictas denunciationes sine speciali concessione Apostol. remittere non posse, dicant decisum Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast part 2. cap 9. numer. 55.* Armendariz *in addit ad recopil legum Nauarra lib. 4 tit. 11. l. 1 de Matrimon in declarat nu. 21.* Nicol. Garc. *de benefic part 5 cap 8. numer. 56* Hurtado *d. numero 63. in fine* † Item ex eadem ratione 33
Magister scholæ Salmaticen. respectu Scholasticorum, qui in matricula descripti sunt, poterit huiusmodi denunciationes remittere, vt per Fr. Emman. *dict cap 217 numer. 4.* Sanchez *dict. disput. 7. numer 4.* Gutierrez *de matrimon. cap. 56. num. 9.* Et de Vicario S. Ioannis Hierosol. Basil Ponc *d. cap 26 §. 4. versicul. debent* Molfes. *d tr 4 cap 8 num 21 in fine.* Parochus neque instante necessitate, neque etiamsi interueniat iusta causa dispensare valet in denunciationibus, Sanchez *lib. 3. disput. 7. num 17.* Coninch *d disput. 17. dub. 5 num 51.* Alzedo *d part. 2 cap. 7. numer 34.*

Archiepiscopus tamen in alterius Episcopatu de- 34
nunciationes remittere non poterit, quoniam nisi in causis appellationum, & aliis paucis à Iure expressis, iurisdictionem in Suffraganeos non habet, ex *cap. pastoralis, de officio Ordinar.* resoluit Francisc. Molin. *d. differ. 11. n. 86.*

Episcopus vnius contrahentis potest cum vtro- 35
que, etiamsi sint diuersæ diœcesis, in denunciationibus dispensare, quia sicut alteruter Episcopus potest vtrumque coniungere in Matrimonium, vt suo loco dicetur, ita etiam poterit cum vtroque dispensare in denunciationibus. Ita Sanch *d disp. 7. num. 7.* Regin. *d. lib. 31. nu 232 vers. secunda,* Coninch *d disp. 17. dub. 6 num. 54. vers nota quando.* Gutier *de matrim. cap 46. num. 10 ad finem,* me citato *in hoc loco* Alzedo *d p. 1. cap 7 num. 30* Bonac *d q. 1 punct 6. num. 7. versic sed modò,* vbi contra prædictos Doctores putat restringendam hanc resolutionem ad Episcopum, in cuius diœcesi celebrandum est Matrimonium, qui solum cum vtroque contrahente poterit dispensare; ille vero, in cuius diœcesi non est celebrandum matrimonium, sibi subdito tantum dispensationem concedere poterit, cum nullam habeat iurisdictionem directam, vel indirectam erga subditum alterius Episcopi, in cuius Diœcesi celebrandum est matrimonium.

Facultatem dispensandi in denunciationibus, po- 36

terit Epiſcopus alteri delegare, cum hoc poſſit facere habens ordinariam iuriſdictionem; tum quia quando fuit Ordinariis conceſſa poteſtas diſpenſandi in denunciationibus, non fuit electa induſtria perſonæ, cum non cenſeatur eligi induſtria perſonæ quando delegatio fit perſonæ incognitæ, & indeterminatæ, vt quando fit Prælatis præſentibus, & futuris, ſicut accedit in facultate conceſſa Ordinariis ad diſpenſandum in denunciationibus. Ita Sanchez *lib. 3. diſp. 7. num.* 10. Suar. de Paz, & Petr. de Ledeſm. quos refert, & ſequitur Cenall. *communium contra commun. quæſt.* 604. *num.* 93. *&* 99. Spin. *dict. gloſſ.* 15. *princ. n.* 29. Rebuff. *in praxi benefic. in forma Vicariatus, num.* 155. Reginald. *lib.* 52. *num.* 235. *in principio,* Coninch *diſp.* 27. *num.* 55. *concl.* 3. Gutier. *de matrim. c.* 56. *num.* 13. Bonacina *dict. quæſt.* 2. *puncto* 6. *num.* 7. *verſ. ſecundo* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p.* 2. *cap.* 7.
37 *num.* 31. †Hinc fit Vicarium generalem poſſe facultatem diſpenſandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter; nam quamuis non poſſit cõſtituere alium Vicarium generalem, *c. Clericos, de officio Vicarij,* nihilominus poteſt vnam, vel alteram cauſam delegare, vt ex Sanch. Gutier. Reginal. reſoluit Bonacina. *d. loco.*

38 Illa verò facultas diſpenſandi in denunciationibus, quæ Ordinario conceditur, debet accipi interuenientibus cauſis, quæ ſibi iuſtæ videbuntur; nam Trident hoc negotium prudentiæ Epiſcoporum remiſit, Henriq. *d. cap.* 5. § 5. Gutier. *de Matrim. cap.* 57. *in princip.* Bonacina *d. puncto* 6. *num.* 7 *verſ. Dixi, il* 2. Ordinarij non prudenter agunt remittendo denunciationes abſque iuſta cauſa; & ideò ad diſpenſandum in illis iuſtam requiri cauſam tenent Menoch. *conſil.* 69. *numer.* 62. *&* 63. *& de arbitrat. caſu* 453. *n.* 5. Segura *in direct. iudicum Eccleſ. part.* 2. *cap.* 16. *num.* 37. Salzedo *in pract. cap.* 73. *verſ. diſpenſet*, Fr. Emman. *d. cap.* 217. *num.* 5. Suar. de Paz *in pract. tom.* 2. *prælud.* 3. *num.* 11 Henriq *lib.* 11. *cap.* 5. § 5. Spin. *dict. gloſſ.* 15. *princip. num.* 18. Antonin Gomez *ſuper Bulla Cruciat. cap.* 4. *quæſt.* 4. *num.* 26. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſion* 258. *in* 1 *edit. & reſol.* 225. *num* 1 *in* 2. *edition.* Sanchez *lib.* 3. *diſput.* 8. *num.* 1. Cenal. *d. quæſtion.* 604. *num.* 103. Coninch *diſput* 27. *dub* 6. *num* 55. Gutier. *Canon. lib.* 1. *c.* 19 *n* 6 *cum ſeqq. & de Matrim. cap.* 57. *n.* 1. *&* 2. Bonacina *dict quæſt.* 2. *puncto* 6 *n.* 7. *verſ tertio, dubium eſt.*
39 Non tamen neceſſe eſſe, vt† iudex cognoſcat iudicialiter cauſam diſpenſandi ſubeſſe, ſed ſufficit, etiamſi nouerit extra iudicium; nam Concilium remiſit hoc negotiũ conſcientiæ, & prudentiæ, Epiſcoporum, vt cum Sanchez *n.* 4. & Gutier. *c.* 57. *n.* 2. *dictis locis* reſoluunt Bonacina *vbi proximè*, Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut.* 225. *n.* 1. Noguerol. *tom.* 1. *allegat* 25. *num.* 107.

Iuſtæ verò ad diſpenſandum cauſæ multæ à Do-
40 ctoribus afferuntur, eaſque recenſet Sot. *in* 4. *diſt.* 28. *quæſt.* 1. *art.* 5. Sylueſt. *verb. Matrimonium,* 6 *quæſtion.* 7. Bottæ *tractat. de Synodo Epiſcopal. part.* 3 *articul.* 1. Fr. Ludon. *in inſtruct. conſcientiæ part.* 1. *cap.* 87. Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *cap.* 4 *num.* 30 Petr. de Ledeſma *in ſumm part.* 1. *de Sacram Matrim c.* 6. *concl.* 6. *verſic. lo ſegundo* Zerola *in praxi Epiſcopal. p.* 1. *verb. Matrimonium,* § 9 Henriq *lib* 11. *cap* 16. Aloyſ. Ricc *dict. reſolut.* 225 Franciſc. Molin *de ritu nupt. lib.* 2. *diſſ.* 11. *num.* 50. Vgol. *de poteſtate Epiſcopi cap* 60. *num.* 4. Stephan Gratian. *diſcept forenſ. cap.* 83. *numer* 25. *cum multis ſequentibus,* Sanchez *lib.* 3 *diſputat.* 9. Coninch *diſputat* 27. *à num.* 56. Reginald. *lib.* 31. *num.* 224. Gutier. *de Matrim. cap.* 57. *à num* 1 Bonacina *d. quæſt.* 2. *puncto* 6. *num.* 7. *dub.* 3. Baſil. Pont. *de imped. Matrim. cap.* 61. § 4. *verſ. ſunt tamen,* Hurtado *d. diſput.* 5. *diffic.* 20. *à num.* 68. Molfeſ. *d. cap* 8. *num.* 24. *cum ſeq* nouiſſime Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ. c.* 15. *à num.* 10.

Inter iuſtas cauſas connumerari poſſunt ſequen- 41
tes, quas vti frequentiores ſcribere operæ pretium duxi. *Prima* eſt quando creditur Matrimonium iniuſtè impediendum, vt per maleficia, aut parentum, vel aliorum fraudes; ita Franciſc. Molin. *d. differ.* 21. *num.* 52. Bonacina *d. punct.* 6. *numer.* 6. *verſ. rogabis,* Vgol. *d. cap.* 60 *numer* 4 Baſil. Pont. *vbi proximè verſ. tertius,* Molfeſ. *d. cap.* 8. *numer.* 32. Nouar. *dict. concluſ.* 77. *num.* 1. Marcel. Vulpe *dict. cap.* 15. *numer.* 20. *verſic. prima.*

Secunda eſt, quando virgo ſub tutela iniqui tuto- 42
ris eſt, qui eam viro ignobili, & diſpari tradere vult. Ita Segura *d. c.* 16. *numer.* 15. Mozz. *de contract. tit. de Matrim. col.* 3. *numer.* 16. Spin. *d. gloſſ.* 15. *numer.* 32 quos referunt, & ſequuntur Sanch. *dicto lib.* 3. *diſput.* 9. *num.* 13. Aloyſ Ricc *dict reſolut.* 225. *num.* 3. vbi idem
reſoluit,† quando virgo erat à viro deflorata, de quo 43
etiam Sanchez *d diſputat.* 9. *numer.* 15 Vel† ſi filij eſ- 44
ſent ſub poteſtate noncreali, Segura *dict. cap.* 16. *num.* 13. Gutier. *canon. lib.* 1 *cap.* 10 *num.* 29. *&* 30. Aloyſ. Ricc. *dict reſolut* 225. *verſ. ſecunda.* Nouar. *dict. concluſ.* 77. *n.* 6.

Tertia eſt, quando Magnates contracturi ſunt Ma- 45
trimonium, quia cum magna deliberatione ſolet tractari, eorumque impedimenta valde nota ſunt, ſi quæ adſint. Ita Sanchez *dict. lib.* 3. *diſp* 9. *numer.* 6. Iacob de Graffiis *in deciſ. aureis part.* 1. *lib.* 2. *c.* 86. *& de arbitr confeſſ. lib.* 1. *cap.* 41. Bonacina *dict. num.* 7. *verſ. quinta.* Aloyſ. Ricc *dict reſolut* 225. *verſ Tertia* Baſil. Pont. *d. loco, verſ. Primus,* Molfeſ. *d cap.* 8. *n.* 30. Nouar. *d. concl.* 77. *n* 8. Hurtado *d. diffic.* 20. *num.* 70. *verſ. ſexta.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in d praxi c.* 15. *n.* 20. *verſic. quinta.*

Quarta eſt, quoties inter contrahere volentes 46
adeſt diſparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis, quando ſcilicet nobilis cum ignobili, pauper cum diuite, honeſtæ vitæ cum turpi, & infami, Matrimonium contraheret. Ita Nauar. *in manual. cap.* 22. *num* 70. *verſ aduertendum,* Vega *in ſumm lib.* 1. *caſ.* 211. Salzed *d c.* 73. *ad finem, verſ. diſpenſet.* Spin. *d. gloſſ.* 15. *princ. n.* 28 *cum ſeq.* Zerol. *in praxi Epiſcopali p.* 1. *verb. Matrimonium,* § 9 *in fine,* Sanchez *d. diſp* 9 *n.* 3. Stephan. Gratian. *d c* 83. *n.* 25. Franc. Molin. *d diſſ.* 11. *n.* 50. Menoch. *conſil* 69. *à n.* 7. Segura *d c* 16. *n* 6. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 21. *verſ quinta,* Nouar *in ſing. Canon. concl* 77. *n.* 5. Hurtado *d. diffic.* 20. *n.* 69 *verſ. quinta,* Marcel. Vulpe *d. c.* 15 *n.* 20. *verſ. ſecunda, & verſic. tertia* me citato *in hoc loco* Noguerol. *d. allegat.* 23 *numero* 106.

Quinta eſt, quando matrimonium eſſet contra- 47
hendum in mortis articulo, Sarmi. *lib.* 1. *ſect. c* 6 *n.* 7. Couar. *de ſponſalib p* 2. *c.* 6. *in initio n.* 12. *in fine,* Spin. *d. gloſſ.* 15. *n.* 25. Azeued. *lib.* 1. *n.* 38. *tit.* 1. *lib.* 5. *noua recopil.* F. Emman *d. c.* 217. *n.* 2. *concl.* 1. Petr. de Ledeſma *d. concl* 6 *verſ el tercero* Henriq. *lib.* 21 *cap.* 5. § 5. Aloyſ. Ricc *d reſol.* 225. *n.* 5 *verſ. ſeptima,* Stephan. Gratian. *d c* 83. *n.* 26 Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop c* 26 *ſub n.* 2. Sanchez *d. lib* 3. *diſput.* 9. *num.* 19. Molfeſ. *d c.* 8. *n.* 53. Nouar. *d concl.* 77 *n.* 7. Hurtado *d. diffic.* 20. *n.* 68. *in fine,* me citato *in hoc loco* Noguerol. *d alleg.* 23. *n.* 5.

Sexta eſt, quando tempus, quo nuptiæ prohiben- 48
tur, inſtat; itavt nequeant omnes denunciationes præmitti, Zerola *in praxi Epiſcopal. part.* 1. *verb. Matrimoniũ,* § 9. *in med.* Genuenſ. *in praxi Archiep. c.* 26.

ſub

sub n.3. Reginald.*lib.31.n.235. verf.quarta*, Ceual. *dict.quaſt.604.n.*106. Coninch *d.diſputat.27.n.56. verſ.quintò*, Aloyſ.Ricc.*dict. reſol.225.verſ.ſexta*, Bonacina *d.quaſt.2.punct.9.n.7.verſ.tertia*, Vgolini *d.c.*60.*n.*4. Molfeſ.*d.c.8.num.*31. Hurtado *dict.difficult.*20.*n.*69. nouiſſimè Marcel. Vulpe *in dict.praxi c.15. n.20.verſ.quarta.*

49 *Septima* eſt, vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus, & in tali forma erant, & propter verecundiam non audent contrahere, Nauar *in man.cap.16.num.*57. Gutier. *de iurament.confirmat.p.1.cap.51.num.22.verſ.& tenendo.* Sanch. *dict. lib.3.diſp.9.num.*5. Aloyſ.Ricc.*dict. reſolut.225. verſ. quarta*, Reginald.*lib.31.numer.235.verſ.prima.* Coninch *dict.diſp.27.numer.56.verſ. Secundò ſine infamia.* Cæteras verò cauſas videbis apud Doctores ſupra in diſcurſu citato; quæ ſemper Ordinarij relinquuntur arbitrio, Gutier.*canon.lib.1.c.19.n.2.& c.20. nu.*14. Menoch.*de arbitr.caſu* 453.*n.*5. Franc.Molin. *d.differ.11.n.50.*

50 Epiſcopo igitur incumbit cura indagandi, an verè ſubſit cauſa diſpenſandi in denunciationibus, quia remittendo eas ſine iuſta, & rationabili cauſa peccat mortaliter, Spin.*d gloſ.15.n.28.* Sanch.*lib.3. diſp.8.num.2.* Suar de pace *dict.prælud.3.num.11.* poſt Ledeſm. Gutier & alios Aloyſ.Ricc.*reſolut.225.n.1.* Deinde probabiliter credere debet nullum ſubeſſe impedimentum; ad hoc autem credendum adduci poteſt præmiſſa inquiſitione, quam expedire iudicauerit; in omnibus enim caſibus, in quibus diſpenſatur, ne denunciationes præmittantur matrimonio debet Ordinarius informari an aliqua impedimenta ſubſint inter contrahentes, ne periculo exponatur impeditus coniungendi, Sanchez *dict.libr.3. diſp.9. in fine* Item curare debet, vt denunciationes celebrato, ſed non conſummato matrimonio fiant, ſi cauſa ſolum poſtulet, vt denunciationes omittantur ante celebrationem matrimonij, vt quando nuptiæ benedici non poſſunt ob vicinitatem temporis, in quo benedictiones nuptiales prohibētur, & ex alia parte omninò conſtat ſubeſſe impedimētum. Ita Coninch *dict.diſp.27.n.58.* Reginald.*lib.31.n.227.& 237.* Bonacina *d.punct.6.n.7 in fin.* Sanchez *lib.3. diſp.11.*

51 Exiſtente iuſta diſpenſandi cauſa tenetur Ordinarius ad petitionem pártis ſub pœna peccati mortalis, diſpenſare, præcipuè ſi ſcandalum ſequeretur, vel eſſet ſuſpicio malitioſi impedimenti. Ita Sanch. *lib.3 diſp.10.num.6.* Alzedo *d.p.1.cap.7.nu.27.& 31.* vbi metipsū citat, Gutier.*canon.lib.1.c.20.n.13. verſ. propterea Ordinarij, & de Matrim.c.57.n.4.* vbi *nu.5.*
52 reſoluit† quòd in prædictis caſibus poteſt ab eo appellari de denegatione diſpenſationis, ſaltem quoad effectum deuolutiuum, de quo latè Sanchez *d.lib.3. diſp.10.à n.12.*

53 Aliquando tale periculum, & adeò vrgens neceſſitas eſſe poteſt, vt etiam ſine Ordinarij licentia coniugium contrahi in præſentia Parochi, & teſtium, omiſſis denunciationibus ſine peccato poſſet; cum enim ea lex humana ſit, & quæ non præſcribit formam contractui, iuſta cauſa ab eius obſeruantia excuſare poteſt: vt accidit quando periculum eſt in mora, itavt non poſſit Epiſcopus adiri, & alioquin teneretur diſpenſare, veluti ſi Confeſſarius, & teſtes curarent, vt quidam gladio grauiter ictus, & iam iā moriturus duceret in vxorem concubinam; tum vt ad ſalutem æternam pateretur via facilior, tum vt legitima fieret proles ſuſcepta, & peccato, & cēſura omnino eſſent immunes Ita Henriq. *lib.11.c.5. n.5. ad finem* optimè Sanchez *l.3. diſp.10.à n.25.* Gutier. *cap.56.nu.1.& cap.57.num 6.* Baſil.Pont.*d.§.4. verſ. ſunt tamen*, Reginald.*lib.31.n.224.& 236.* Bonacina *d.punct.6.n.7.verſ.dixi il.* Poſſeuin.*dict.c.10.n.11.* Fernandez *in examine Theologia moralis p.3.cap.17. §.2.num.12.* vbi etiam exemplificat, ſi vigeat neceſſitas inſtantis mortis pro accipienda in coniugem concubina ad ſatisfaciendum famæ, aut filios legitimos relinquendum, vel oporteat ad nubendam viro æquali, qui aliter diſcedit, & voluntatem mutabit, Homobon.de bonis *in cōſult tom 2.p.5.reſp.310.* Marchanti *in reſol. Paſtor.tr.5. de denunciat c.1.q.4.* Marchin.*de peſte p.6.cap.4.n.5.* vbi docet quòd ſi peſtiferatus in articulo mortis velit concubinam ducere, vel ad prolem legitimandam, vel ad maiorem ſuæ conſcientiæ tranquillitatem, eſſe denunciationes relinquendas, nouiſſimè Diana *moral.reſolut.p.5. tr.1.reſol.98.* vbi ait, non tamen ex hoc ſequi licere in articulo mortis vnquam contrahere ſine Parocho & teſtibus, neque ad hoc poteſt dare licentiam Epiſcopus.

Aduertendum eſt, quando de licentia Ordinarij 54
vna tantum denunciatio præmittitur non ſtatim ea facta contrahendum eſſe matrimonium, ſed per aliquod tempus arbitrio prudentis viri differendum eſſe, vt deferri poſſent impedimenta, ſi quæ extant inter contrahentes. Ita Segura *in direct.iudicum, p.2. cap.16.num.21.* Aloyſ.Ricc.*dict.reſolut.224 numer.4.* poſt Sanch. Gutier. & alios Bonacina *dict. quaſt.2. punct.6.nu.16.*

Et eum, qui intra quatuor menſes poſt peractas 55
denunciationes non contraxit matrimonium, non poſſe matrimonium inire niſi nouas denunciationes præmittat arbitrio Epiſcopi, deciſum referunt Rebell.*p.2.lib.4.in declarat.Illuſtr Card.ſect.1.num.8.* & Bonacina *de Matrimon.quaſt.4 puncto 6 numer.1. verſ.quartò*, Poſſeuin.*dict. cap.10 num.11.* Et quando omittuntur denuntiationes, ſtatuit *S. Cong.* vt poſt contractum octo dies ante conſummationem ſemel fiant, & alibi iubet, vt niſi neceſſaria cauſa obſtet; bis aut ter fiant ante conſummationem, teſte Chamerota *d.dub 17. verſ. Sextò nota* Deinde aduertendum eſt quòd exteri antequam admittantur ad contrahendum matrimonium, debent producere fidem de factis denunciationibus tribus diebus feſtiuis in propria patria & parochia, & coniuges diuerſarum Parochiarum non poſſunt contrahere matrimonium, niſi factis priùs denunciationibus in vtraque Parochia, Fuſc.*de viſitat.lib.2.cap.3.num.21.* Si verò matrimonium contrahendum eſſet inter perſonas diuerſæ diœceſis, non ſufficit fides Parochi affirmātis denunciationes eſſe ritè factas, quia non probat, & nullius roboris eſſe cenſetur: niſi ab Epiſcopo, vel eius Vicario generali illius diœceſis ſubſcriptione, & ſigillo cōprobentur, & ab Epiſcopo, vel eius Vicario loci, vbi contrahitur matrimonium, recognita ſit, ab eoque licentia contrahendi fuerit obtenta: ita fuiſſe diſpoſitum per Paulum V. in Rituali refert Marcel. Vulpe *dict.cap.15 num.19.*

Proprius contrahentium Parochus qualis?

VAlde controuerſum eſt apud Doctores, quiſ- 56
nam dicatur proprius Parochus ad effectum contrahendi matrimonium. In quo dubio tenent aliqui eum dici proprium parochum ad coniungendum aliquos matrimonio aliique licentiam coniungendi concedendum, qui *in c.omnis vtriuſque ſexus, de Pœnit.& remiſſ.* appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confeſſiones, & dandam alteri Sacerdotis audiendi licentiam: ſicuti enim Concil. Trident.*d. cap.1.* requirit, vt aſſiſtat proprius Parochus, vel alius Sacerdos ex eius commiſſione, ita *d.cap. omnis*, vt proprius Sacerdos excipiat Confeſſiones, vel alius

de eius licentia;ergo idem eſt proprius Parochos,de quo Trident.loquitur,& proprius Sacerdos, de quo meminit *d cap omnis*.Ita docent Petr.de Ledeſma *de matrimon quæſt.45.art.5.punctô.3.dub.3. concl.1 & 3.* Spin *in ſpeculo teſtamen gloſ.15 princip num.*38.Emman Sà *in aphoriſm,verb.Parochus ſub nu.*2.d m prononciauit pro requiſitione Parochiæ ad effectum matrimonij contrahendi , ſufficere etiam modicam habitationem; & ideo proprium Parochum , qui ad matrimonium hodie requiritur,eſſe Parochum, ſeu Sacerdotem , cui principaliter incumbit cura animarum loco domicilij,refert deciſum Piaſec.*in praxi noua Epiſc.part 1.cap 4 n.25*.Sed prædicta illatio, vt infrà probabimus,vera non eſt.

Quare pro veriori præſentis quæſtionis declaratione ad quatuor enunciationes illius reſolutio reuocanda eſt.

Prima cùm aliquis aliò ſuum tranſtulit totum domicilium , tunc in loco , in quem tranſtolit , ſuam nanciſcitur Parochiam, *c vltim de paroch.*

Secunda cum retento domicilio primo,quærit ſecundum,& in vtroque ſe pariter collocat , in vtroque domicilio parochiam habet , *cap.2 de ſepult lib.* Licet enim per conſtitutionem vnius domicilij cenſeatur alterum deſtitutum , nihilominus tamen ſecus dicendum ſi vtrumque æqualiter ſit retentum, *l.aſſumptio,§. iuriſprudentibus,& l.eius,27 §. vlt ff. ad municip.* Lotter *de re benefic lib 1 q.10 n* 48.

Tertia cum retento primo domicilio migrat alio tanquam peregrinos,nouam parochiam nequaquam adipiſcitur , *cap.Romana §.contrahentes , de foro comp. lib.6.*

Quarta ſi priori domicilio retento migrat alio, ſed non animo illic perpetuò domicilium conſtituendi,anceps relinquitur quæſtio, in qua duplex eſt ſententia

57 *Prima* tenet acquiri Parochiam ratione habitationis, quando ea breuis temporis non eſt, ſed in id oppidum ſe aliquis recipit cauſa alicnius negotij expediendi , vt eo expedito ad proprium domicilium redeat. In primis probatur ex illatione ,quam ſopra fecimus de Parocho , quem requirit tex. *in d. cap.omnis*,pro Confeſſionibus audiendis , ad Parochum, quem poſtulat. Concil. *dict cap.*1. cum vtroque loco eadem phraſi denominetur ; ſed *in d cap. omnis* , appellatur talis habens curam parochiæ , in qua aliquis per maiorem anoi partem habitat , vt ibi tenent Ioan Andr *num.*13.Anton *num* 38. Card: *num.*6.& Anchar *num.*9.Menoch *conſ.*198. *num* 25.
58 prout † in Scholaribos , qoi dimiſſo Sacerdote in patria,poſſunt in loco ſtudij confiteri , reſoluit Rebuff *de priuil.ſchol priuil.*139. Nam ille dicitur proprius parochus Scholariom,& mercenariorum , vbi ipſi habitant, quanquam habeant animum redeundi tempore debito in patriam , reſoloit poſt alios Bellet *diſquiſit cleric part.*1 *tit.de exempt.cler. à ſtatutis ſecul.§ 5 numer.*17. Ergo ſimiliter is erit proprius Parochus pro matrimonio,nec ad id requiretur animus perpetuò habitandi Deinde probatur *in c.queſti ſunt* 16. *queſt.*1. vbi dicitur decimas perſoluendas iis, à quibus per anni circulom Miſſas audiunt, vbi ſola habitatio ponderatur *Et in c.fin de paroch* ibi, *cùm ad inhabitandum in ea ſe quamplurimi contuliſſent,vt ij,qui ob bellum ad alienam parochiam confugerunt,dicuntur Parochiani*. Et *in cap in noſtra,de ſepult.* ibi,*ſoluta quarta parochiali Eccleſiæ,de cuius Parochia mortuorum corpora aſſumuntur*, vbi ſola habitatio, & non animos manendi ponderatur. Quare hanc ſententiam defendit Sanch *lib.3 diſp.*13 *à num.*12.poſt Veg.Seg.& Ceuall. quos citat,& refert in quadam cauſa dictum fuiſſe illum dici proprium parochum, in cuius Parochia habitant contrahentes tempore matrimonij,Aloyſ.Ricc.*in praxi fori Eccleſiaſt deciſ.*244.*in 1 edit & reſol.*214 *n.*1.*in 2.edit.*ſequuntur Bonacina *de matrimon.q.2.punct.8.num.*1. Gutier *eod tr. c.*63.*n.*19.Alphonſ Narbona *ad l.20 gloſ.a.n.22.tit.1.lib.4.Recopilat.pag.*389.

Secunda ſententia ait , vt verè aliquis dicatur pa- 59
rochianus , exigi animum conſtituendi ibi domicilium,quare ſi illud habeat in vno loco,& transferat ſe in alium,non animo permanendi,ſed ex cauſa limitata ad tempus, qua finita rediturus eſt ad proprium,non cenſeri illius loci, in quo ad tempus adeſt , parochianum , ſed loci dimicilij permanentis. Probatur *in cap is qui,de ſepult in 6*.vbi expreſsè habetur transferentem ſe ad villam cauſa recreationis, vel ad ruralia exercenda, non effici villæ parochianum,ſed proprij domicilij. Quare hanc partem(cui tanquam probabiliori ad hæreo) tenent Panormit. *in cap,in noſtra 11.de ſepult.*Fr. Emman. *in ſumm tom.*1.*cap.*189.*num* 6.Spin.*d gloſ* 15 *n.*41.optimè Henriq. *l.*11 *cap.*3 §.3. Stephan. Gratian.*diſcept forenſ c.*76. *num.*18. Cened *pract. & canon lib.*1.*q.*30. *à num.* 45. Franc.Molin *de rit.nupt.lib.*1. *differ.*21.*num* 88. Hurtado *de Matrim diſp* 5 *diffic.*6 *num* 19. Aloyſ. Ricc. *in deciſ part.*2.*deciſ.*108.*à num.*1 Marchin.*de ſacram. Ordinis tract.*1.*part.*5 *cap* 6.*num.*20.vbi cum Sanch *lib.*3.*de Matrim diſp.*23.*numer.*7.oſtendit non poſſe Parochum originis aſſiſtere matrimonio , ſed hanc aſſiſtentiam ſpectare ad Parochum illum ſub cuius Parochia quis habitat. Nam licèt Parochialitas ex ſola habitatione conſtituatur quoad Sacramenta neceſſaria , veluti Coofeſſionis , & Communionis, Abb.*in cap.in noſtra numer* 11.*de ſepult.*Sanch *d.lib.*3. *diſp.*23.*ſub num.*21 .*verſ tertiò probatur*,Lotter *d.lib* 1. *q.*10 *num.*41. nihilominus tamen ad effectum vſus Sacramentorum voluntariorum, quale eſt matrimonium , attenditur formale domicilium , Baſil.Pont. *de impedim.matrim.c.*16 §.5.Gutier *de matr. cap.* 63. quos refert Lotter.*d q.*20.*num.*52.Qua retenta non obſtant quæ pro contraria adduxi : in primis ad illationem , quod ſcilicet is eſt proprius parochus ad coniungendos aliquos matrimonio,qui *in cap omnis vtriuſque ſexus*, appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confeſſiones, reſpondemos illum negando, quia in caſu neceſſitatis poſſunt percipi Sacramenta in loco habitationis , prout conſtat ex declaratione Eugenij IV.qui declarauit eos, qui tempore Paſchatis nequeunt commode ad ſuas Parochias accedere,iure poſſe in Parochia,io qua degunt, Sanctiſſimum Chriſti corpus accipere,vt docet cum aliis Azor *inſtit.moral p.*1 *lib.*7 *c* 30.*aliàs vlt. quæſt.*8.ergo illa in qua degebant,non erat propria Parochia: nam ſi fuiſſet,priuilegio opus non eſſet , aut indul-
gentia. † Ad tex.verò *in d c queſti*, reſpondetur eſſe 60
ſpecialem,& expreſſam diſpoſitionem Iuris decimas prædiales deberi , vbi prædia ſunt ; perſonales verò vbi Sacramenta miniſtrantor,*c.vlt de paroch.c. vlt.de ſepult in 6*. Deinde in tex.*in d cap. vlt. de paroch.*reſpondetur ibi eſſe ſermonem de his , qui recuperata 61
† Aconenſi ciuitate , aliis occupatis ibi domicilium elegerant , alio relicto , qnod in hoſtium poteſtate erat,itaque potius ibi cenſetur parochiam nanciſci ratione domicilij : idque conſtat, quia exiſtentibus aliarum Vrbium Epiſcopis , poſtea ad ea non ſunt reuerſi,quamuis in eis prædia haberent ; non autem idem eſt in aliquo loco prædia habere , & domicilium. Denique ad tex.*in d.cap.in. noſtra* , reſpondetur † in citatis verbis , iunctis præcedentibus, non 62
probari eſſe ſoluendam quartam Parochiali Eccleſiæ , de cuios Parochia extrahuntur corpora mortuorum ; expreſsè enim agitur de Parochianis alte-

rius

rius Ecclesiæ, sunt etiam verba illa in narratione facti, in responsione verò dicit Pontifex soluendam esse quartam Parochiali Ecclesiæ, vnde examinandum quæ sit, & cuius Ecclesiæ, aliquis dicatur Parochianos?

63 Verùm nouissimè in *Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardinalium Sacri Concilij Tridentini interpretũ die 26. Iunij 1611.* dum dubitaretur, *an relegatus ad certum locum pro tempore arbitrio iudicis mensurando, deberet Matrimonium contrahere coram Parocho loci in quo relegatur; an illius vbi domicilium habeat, decisum fuit coram Parocho loci, in quo erat relatus, Matrimoniũ esse contrahendum*; ex ea tantum ratione, quia sufficit præsentia Parochi habitationis, iuxta primam sententiam, quam sopra retulimus, propter quam decisionem hanc sententiam in praxi sequerer, sed in iuris rigore aliam Panorm. libentius defenderem. Ex quibus ad praxim.

64 *Primò* infertur non opus esse expectare vt maiori anni parte hi in parochia, vel diœcesi habitent, sed statim ac animom habitandi maiori anni parte habentes incipiant habitare, effici Parochianos, & posse omnia dicta erga illos, exerceri: sicut enim ad domiciliũ nulla temporis habitatio requiritur, sed statim ac incipit habitare cum animo perpetuò manendi, illud acquirit, vt multis citatis dixi *alleg. 4. nu. 22. cum seqq.* sic statim ac quis incipit habitare, cum animo perpetuò manendi in Parochia, efficitur Parochianus. Ita Sanch *d. lib. 3. disp. 23. num. 14.* Marcel. Vulpe *in d. praxi c. 15. n. 16. in fin.*

65 *Secundò* infertur ad institutum Sacri Concilij proprium Parochum esse ad Matrimonium, Parochum vxoris, si Matrimonium in domo vxoris contrahatur, quando scilicet vir accepit ad domum vxoris pro contrahendo, vel consummando matrimonio. Ita ex aliis decisum refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 15. lib. 1. de Matrimon. in declarat. num. 15. & 17.* Fernandez *dict. p. 3. cap. 18. §. 1. num. 11.* Ferentill. *in annot. ad decisiones Buratti decis. 715.* nouissimè Marcel. Vulpe *in dict. praxi cap. 15. numer. 16.* Quando verò Matrimonium est contrahendum inter virum, qui sit de vna Parochia, & mulierem, quæ sit de alia, sufficit quòd intersit Parochus habitationis fœminæ, quando contrahitur in Parochia habitationis vxoris, & sufficit Parochus viri, quando contrahitur in Parochia habitationis viri, quia cum propriè Parocho committatur suum Parochianum Matrimonio coniungere, censetur etiam commissum alienum cum suo coniungere, cùm hæc necessariò connexa sint, arg. *l. 2. de iurisd. omnium iud. & cap. preterea, de offic. deleg.* cum aliis citatis *in libello de principiis vtriusque iuris, litt. N, n. 5.* Ita ex mente Concilij declarasse *Sacram Illustrissimorum Cardinal. Congreg.* referunt Salzed. *d. c. 76. vers. decimoquartò*, Nauar. *in man. c. 26. num. 144. & cons. 3. sub tit. de clandest. desponsat. n. 1. in nouis*, Spin. *d. glos. 15. n. 47.* Segur. Daualos *in direct. iudicum Eccles. p. 2. c. 15. n. 47.* Armendar *d. loco n. 17.* Triuisan. *decis. 23. n. 1. lib. 1.* Tgolin *d. cap. 15. §. 10. n. 3.* Francisc. Molin. *d. differ. 11. n. 89.* post Henriq. Fr. Emman. Veg. Petr. de Ledesm. Vinald. & alios Sanchez *d. lib. 3. disp. 19.* per totam, & præcipuè *num. 4.* Paul. Layman *in Theolog. morali lib. 5. tr. 10. part. 1. cap. 5. num. 10.* Hurtado *de matrim. disp. 5. diffic. 6. n. 20.* Marcel. Volpe *d. c. 15. n. 16.* & censuit Rota *decis. 390. num. 6.* apud Farinac. *part. 2. recent.*

66 *Tertiò* infertur Parochum ruralem non esse proprium Parochum, quando rus vel recreationis gratia habitatur, aut ad paucos dies tantum incolitur, eo quòd probatum est contrahentes non solere esse ruri maiori parte anni, nec etiam pro dimidia, sed tantùm per tres, aut quatuor menses. Quare ita censuit Rota Roman. *in nouiss. decis. 656. part. 1.* & tenent Menoch. *cons. 198. n. 5. 16. 11. & 37.* Leller. *d. disquisit. cleric. p. 2. tit. de exempt. cleric. à stat. secul. §. 5. n. 8. cum seqq.* Seraphin *decis. 615.* Aloys. Ricc *d. resol. 214. n. 2.* Franc. Molin. *d. differ. 11. n. 90.* Sanchez *d. lib. 3. disputat. 23. num. 12.* Gutier. *de Matrimon. c. 63. n. 7.* Bonacina *d. quæst. 2. puncto 8. numer. 3. vers. tertio, & vers. quarto*, Nauar. *consil. 7. numer. 3. sub titul. de clandest. desponsat. in nouis.* Aloys. Rice *d. part. 2. decision. 108. numero 5.*

Quartò infertur fœminam, quæ coram Parocho 67
suæ parochiæ contraxit matrimonium inualidum, seque inde transtulit ad domum sponsi commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuò manendi, non posse postea coram eodem Parocho Matrimonium de nouo validè celebrare; nam ille non dicitur amplius proprius Parochus, & Sacerdos, cùm fœmina mutarit, & amiserit primum domicilium statim, ac incepit habitare in Parochia sponsi, cum intentione ibi perpetuò manendi. Ita Sanch. *d. disp. 23. n. 15.* Bonacin *d. puncto 8. n. 3. vers. secundo.*

Quintò infertur validum fuisse Matrimonium 68
cuiusdam amasiæ, quæ transtulit se ad domicilium concubinarij, intentione ibi commorandi maiori anni parte, ibique coram Parocho illius domicilij celebrauit Matrimonium, non cum amasio, sed cum alio extraneo, quia ipsa habens animum commorandi maiori parte anni statim effecta est parochiana, & domicilium parochiale in eo loco contraxit, ita consultus respondisse asserit Bonacina *d. puncto 8. numer. 3. vers. secundo*, & resoluit Aloys. Ric. *d. part. 2. decis. 108. num. 4.* Si verò huiusmodi amasia se ad amasij parochiam transferret animo reuertendi ad suam, non expectata maiori anni parte, tunc non posset contrahere, nisi coram suo Parocho, non autem amasij, vt resoluit post alios Aloys. Ricc. *d. resol. 214. num. 4.* hinc assereos falsam esse omnino sententiam Triuis. *d. dec. 23.* volentis non posse contrahi Matrimonium absque præsentia Parochi mulieris, si in parochia viri per annum habitauerit, vt amasia, in domo eiusdem amasij.

Sextò infertur duos simul proprios Parochos 69
quoad dictum effectum posse reperiri, vbi scilicet quis dimidia anni parte in vna parochia, altero dimidio in altera habitat, tunc æqualiter sic inhabitans duas proprias potest habere Parochias, & coram Parocho vtriusque Matrimonium inire, quia vtraque est æquè parochia, *cap. cum quis, de sepult. lib. 6.* arg. *l. assumptio, §. fin. ff. ad municip.* Ita Coninch *disp. 27. dub. 2. numer. 19.* Segur. *in direct. iud. part. 2. cap. 15. numer. 47.* Franc Molin *d. differ. 11. numer. 91.* Nauar. *cons. 7. num. 7. sub tit. de cland. desponsat. in nou.* Sanch. *d. lib. 3. disputat. 24.* Gutierr. *cap. 62. numer. 4. & cap. 64. num. 2.* Bonacina *d. puncto 8. num. 5.* Ferentill. *in annot. ad decis. Buratti 713. num. 4.* Rota *in Toletana matrimonij 10. Decembris 1615. & in Neapolitana matrimonij 30 Martij 1629.* coram *R. P. D. Melino* † 70
Vbi verò inæqualitas habitationis datur, maioris temporis pars eum facit proprium Parochum, in quo habitatio fit, arg. text. *in l. 1. §. æstate ff. de aqua quotid. & æstiua.* Menoch. *consil. 198. n. 16. & 17.* & *ibi* Cephal. *n. 23. & 24.* quos refert Francisc. Molin. *vbi proximè.*

Septimò, infertur habitantem in confinio duarum Ecclesiarum Parochialium censeri Parochia- 71
num

num illius, in qua domus aditum habet, ex notabili doctrina Bart. *in lib. 6. numer. 6. in fin ff de damno infecto*; huius illationis ratio est, quia ex aditu indicatur de domo, cui cedat *l. ei, cui ædes, ff. de legat. 3.* Bald. *consil. 60. num 5. vol. 1.* & secundùm Barthol. *in 1 prædij, §. qui domum ff de legatis 3.* domus, quæ habet duas portas in diuersis Parochiis, indicatur de ea Parochia, in qua residet porta principalis, & aditus magis frequentatus refert Aloys Ricc. *in praxi fori Eccles. decis. 333. in 1. edit & resolut. 510. in 2. edit.*

72. Alienigenæ verò, seu vagabundi illum Parochum
vocant in cuius parochia sunt, vel commorantur, ex
declaratione Illustrissimorum Cardin. prout refert
Basil. Pont. *de impedimentis Matrimon. cap. 26. §. 5.*
73 *vers. Alienigena*: nam† quicumque Parochus potest
matrimonio vagorum interesse, vt probat Sanch.
lib. 3. disput. 25 num. 11. diligenti scilicet inquisitione
præmissa, & obtenta Ordinarij licentia, vt habetur
exprefse in Concil. Trident. *sess. 24. de reformatione
Matrim. cap. 7* ne fortè sint alibi coniugati, aut habeant
occultum impedimentum contrahendi. Ita
Perez *l. 1 in princ tit. 14. lib 8. Ordinat.* Henriquez
lib. 11. cap. 3 §. 3. Petr. de Ledesma *de Matrimon quæstion. 45 art 5. dub 4. vers. dico secundo, & in summ p. 1.
de Sacrament de Matrimon. c. 7. concl. 4 dub. 3.* Fr Emman
in summ tom. 1. c 219 n. 3. Zerola *in praxi Episcopal p. 1 verb. Matrimonium, §. 6. & part. 1. verb Parochus pag 61.* Sanch. *d. disput. 25. à num. 8.* Cened. *canonic & pract quæst. lib. 1. quæst. 30. num. 66. cum seqq* Coninch.
d disput. 27. numer. 20 Rebell *de obligat. Instit.
p. 1 lib. 2. quæst. 8. n. 3.* Reginald. *d lib. 31 num. 239.* Gutier.
de Matrimon cap. 65. Bonacina *d punct. 6. num. 6.*
74 †Si tamen Parochus eam non adhibeat diligentiam
peccabit mortal. sed valebit Matrimonium; sic Verac.
*in appēd ad quæst. quomodo qui vagantur admittendi
sint ad Matrimonium, vers. quamuis sic fiat*, Henriq. *d.
c. 3. §. 1* Sanch. *d. disp 25 n. 16. & 17* Cened. *d. q 3. nu.
68 in princ.* Basil Pont. *d. §. 6. in fine.* Gutier. *d. cap. 65.
numer. 15 & cap. 67. num 3.* idem Basil. Pont. *in nouiss.
tr. de Sacramento Matrimon. lib. 5. cap. 14. num 8.* Capeauil.
de administ. Matrimon. in necessitate quæst. 14.
Filliuc. *tr. 10 cap. 6. q. 5. n. 112.* Homobon. de Bonis *de
examine Ecclesiastico tr. 11. cap. 10 quæst. 23. resolut. 1.
& 2.*
75 Vagabundus is propriè dicitur, qui nullum certum
domicilium habet, vel qui pristinum domicilium
omnino deserens, amisit, & iter agit, aut nauigat
animo acquirendi nouum. Ita colliges ex resolutis
per Henriq *d. §. 3.* Coninch. *d. Paragraph. 3.* idem
*de Sacrament. tom. 1. quæst. 8. nu 62. & tom. 2. quæst. 27.
num. 10.* Cened. *d. quæst 30. num. 69 & 70.* Sanchez
d. disput. 25. à num. vbi *num. 1. vers. intellige*, dicit Trident.
loqui de his, qui vagantur, & incertas habent
sedes, D. Barbosa *in l. hæres absens, §. prouinde in art. de
for delicti numer. 14. & seq. ff de iud.* Vgolin. *de potest.
Episcopi, cap. 39. §. 3. num. 1.* Reginald. *in praxi fori pœnit.
lib. 1. num. 64* Gutier. *d. cap 65. numer. 9.* Hinc inferes,
76 † si aliter tantùm alienigena, vel vagus sit,
satis esse si quiuis Parochus intersit, cum valeat
Matrimonium præsente Parocho cuiusuis ex contrahentibus,
Basil. Pont. *d. loco.* Cened. *d quæstion. 30.*
77 *num. 68. vers. circa hanc*, Gutier. *d cap. 65 n. 8.* † Quòd
si qui, ne coram proprio Parocho contrahant, aliò
secedant non habitaturi, nec mansuri, nonnulli
censuerunt non gaudere alienigenarum iure, quia
dolus nemini patrocinatur, ex quorum numero sunt
Fr. Emman. *d. cap 119. num. 1.* & Rebell. *d. lib. 2. quæst.
8. num. 6.* ac alij ab illis citati. Aliis tamen secus videtur,
quod magis placet, prout resoluunt Sanch. *dict disp. 23. n. 13. & 14. & disp. 25. n. 11. in fine*, Gutier *c. 65. n. 11.* Bonacina *d. puncto 8. n. 4.* Et pro cognoscendo an & quando quis censeatur contrahere domicilium ad hunc effectum adest bona Rotæ decisio tenoris sequentis, videlicet.

R. P. D. Merlino Toletana Matrimonij.

Mercurij 10. Decembris, 1625.

Matrimonium pro parte D. Ludouici nullum prætendebatur ex eo, quod coram proprio Parocho celebratum non fuerit, iuxta formam, ac dispositionem Sacri Concilij Trid. *sess. 24. cap. 1. de reformat.* vbi Matrimonium coram Sacerdote, vel alieno Parcho absque Ordinarij, vel proprij contrahentium Parochi licentia contractum ipso iure irritum facit, adeò vt sola declaratoria opus sit, quemadmodum Sacra censuit Congregatio Illustriss. Interpretum: quo tamen non obstante post trinam causæ propositionem visum fuit Dominis pro illius validitate respondere, & sic sententiam de partibus, per quam irritum, ac nullum fuit declaratum, esse reuocandam.

Quamuis enim sit in confesso, quòd Parochus S. Ludouici, coram quo Matrimonium fuit celebratum, per duos menses antea non erat proprius Parochus vllius ex coniugibus; quia D. Ludouicus semper, & continuò inhabitauit in Parochia S. Martini, D. Maria verò inhabitauerat in Parochia S. Sebastiani, nihilominus DD. existimarunt ex depositionibus testium datis in summario D. Mariæ *num. 12. 13. & 14* probari ipsam per duos menses circiter ante contractum matrimonium à dicta Parochia, & domo Capitanei Didaci, in qua inhabitabat, discessisse animo non redeundi, & se contulisse ad domum Quintilij in dicta Parochia S Ludouici secum asportando vestimenta, linteamina, & omnia alia ad eius personæ vsum necessaria, ibique vsque ad diem contracti matrimonij habitasse, edendo, bibendo, ac pernoctando, & alia faciendo, & vlterius etiam omnem adhibuisse diligentiam, vt in eadem Parochia domum emeret, & sic nouam Parochiam acquisiuisse; ad hunc enim effectum non est opus expectare, vt quis maiori anni parte in Parochia inhabitauerit, sed statim ac incipit habitare animo habitandi efficitur Parochianus, Card. *in Clem. 1. de priuil q. 16. num 8.* & *ibi* gloss. *in verb Parochiales*, Abb *in c. extirpandæ, §. qui verò in repet. n. 11. vers. quæro secundo quis dicatur, de præbend.* & ibi etiā Rebuff. *vers contrariam opinionem, fol. 385 in cap. omnis vtriusque, n. 23 de pœn. & remiss.* Federic de Sen. *cons. 234. n. 5. in fin. & n 6.* Syluest. *in sum. in verb domicilium, n. 2.* Borgnin. *decis. 11 n. 22. vers & aduertendum, lib. 2.* Sanch. *de matrim. lib 3. disp. 23 n. 14.* Gutierr *eod. tr. de matrim. c. 63 n. 13. & 14.* Emmanuel. Sà *in summa in verb. matrimonium, num. 1.* vbi refert ita declarasse dictam Sacram Congregationem, & *in verb. Parochus, numer. 2. vers. ad matrimonium verò*, Basil. Pontius *de Matrimon. lib. 5 de cons. clandest cap. 13. §. 1. nu. 4. 5. & 6.*

Quod valdè etiam corroboratur ex relatione Parochi S. Ludouici facta ante matrimonium Vicario Madriti, quòd ipse erat informatus dictam D. Mariam esse eius Parochianam à duobus mensibus citra, vt in dicto summario *num. 3.* cui multum videtur deferendum, cum attestetur de eo, quod spectat ad eius officium, *cap. cum inhibitio, de clandest. desponsf.* Ias.
in

in repet. l. admonendi, nu. 132. ff. de iur. iurand. Rot. *decis.* 340 *num.* 2 *part.* 2 *diuers.* & *decis.* 341. *numer.* 2. & *decis.* 390. *num.* 3. *part.* 1 *recent.*

Vnde cùm dictus Parochus S. Ludouici esset proprius Parochus Dominæ Mariæ, matrimonium cum illius assistentia fuit legitimè contractum, etiamsi ille nullo modo esset proprius Parochus D. Ludouici; ad hoc enim vt Concilij forma adimpleta censeatur, sufficit matrimonium fuisse celebratum coram Parocho habitationis alterius coniugum contrahentium, Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 144. Salzed *in praxi canon. cap* 63. *vers.* 14. Henriq *lib.* 11. *de matrim cap.* 5. *numer.* 2. Veg. *in sum. lib.* 6. *cas.* 118. Petr. de Ledesma *de matrim. quæst.* 44. *a* 5. *dub.* 3. *vers. de quo sit secunda concl* Ludou. Lupez 1 *part instruct. cap.* 86. §. *praterea*, & 2 *part. de matrim cap.* 19. §. *praterea aduertendum.* Sanchez *de matrim. d. lib.* 3 *disput.* 19. *numer* 4. Rot. *d. decis.* 390. *numer.* 6. *part.* 2. *recent.*

Neque obstant testes D. Ludouici *in eius summario num.* 2. & 3. qui videntur deponere continuata habitatione D. Mariæ in domo dicti Capitanei Didaci, asserentes pluries illam vidisse ingredientem, exeuntem, ac etiam permanentem cum ancillis suis. Quia omissis iis, quæ pro parte D. Mariæ opponebatur tam contra personas, quàm etiam contra examinis validitatem, & omissio pariter, quòd etiamsi essemus in conflictu testium, adhuc viderentur præferendi testes D. Mariæ, cum deponant pro validitate matrimonij iam contracti, & consummati, & D. Ludouicus sit actor, & instet matrimonium declarari nullum, ex eo solo capite, quòd non fuerit contractum coram proprio Parocho, & sic sufficiat quòd eius probatio ex dictis aliis testibus contrarium deponentibus reddatur turbida, ac dubia, & quod propterea dici non possit ipsum defectum huiusmodi plenè, & concludenter probasse per testes omni exceptione maiores, provt probare debuisset, *cap. in litteris*, & ibi gloss. *fin de testib.* Couarr. *in epit de sponsal part.* 10 *cap.* 8. §. 12. *numer.* 7. & *seq.* Mascard. *de probat. concl.* 1033. *num.* 19. Caputaq. *decis.* 205. & *decis.* 150. *num.* 8. & 9 *part.* 2. Perez *lib.* 5. *Ordin. tit.* 1. *lib.* 3. *in fin* Sanch. *de matrim. lib.* 2. *disp.* 45 *quæst* 4 *num.* 10 Gutierrez *eod. tract. cap.* 44. *num.* 9. & *sequentib.* Rot. coram sanct. mem. Greg. *decis.* 351 *num.* 2.

Fuit responsum testes prædictos D. Ludouici in dicto nihil concludere, nec sufficienter probare negatiuam coarctatam de tempore contracti matrimonij, quia testes prædicti tam dati in vltima, quàm in aliis duabus præcedentibus positionibus ad summum nihil aliud videntur concludere, nisi quòd D. Maria etiam de tempore contracti matrimonij, & dictorum duorum mensium præcedentium, ac pluries visa fuit ingredi, & egredi, ac etiam permanere in ædibus dicti Capitanei Didaci vnà cum D. Magdalena eius sorore, & cum famulis, ac pedissequis, mobilibus, & supellectilibus. Ex hoc autem non benè infertur, quod ordinaria, ac vera habitatio D. Mariæ cum animo permanendi non fuerit in dicta Parochia S. Ludouici in ædibus Quintilij, provt fuisse affirmant supra dicti testes pro eius parte examinati, inter quos idem Quintilius, ac eius vxor, & familiares de veritate optimè informati. Stant enim simul ista duo, quòd nempè D. Maria ex Medicorum consilio, ac etiam, vt tolleret iurgia, & contentiones cum dicto Capitaneo, ac eius domo discesserit animo determinato nunquam redeundi ad continuò inhabitandum, seseque contulerit ad dictas ædes Quintilij, & sic ad Parochiam S. Ludouici, vt in ea in posterum permaneret, & melioris, ac purioris illius aëris auxilio veterem curaret infirmitatem, & nihilominus ad dictam domum antiquæ habitationis sæpius redierit, ac permanserit, eo quia ibi dicta D. Magdalena soror, quam maximo prosequebatur amore, inhabitabat, ipsaque etiam supellectilia, ac mobilia retinebat, quæ ad dicti Quintilij domum, propter eius angustiam transportare non poterat; quod omninò dicendum videtur, cum hoc pacto testes hinc inde examinati optimè ad concordiam reduci possint, provt semper quantum fieri potest sunt reducendi, Bart. *in l. de ætate, numer.* 7. *circa med. ff. de minorib.* gloss. & Doct. *in cap. cum sic, de testib.* Cæs. de Grast. *decis.* 4 *numer.* 5. *de testibus*, Rota *decis.* 321. *numer* 4. *part.* 1. *recent.* & *decis.* 351. *numer.* 31. & 38 coram sanct. mem. Greg. Et denique in omnem euentum ex his probationibus hinc inde factis hæc solùm resultaret, quod D. Maria eodem tempore duobus in locis inhabitauerit, & duo habuerit domicilia, vnum in Parochia sancti Sebastiani, & alterum in Parochia sancti Ludouici, quòd tamen non obstate, quia hoc caso quo quis duo haberet domicilia, ad validitatem matrimonij sufficit coram alterutro Parocho fuisse contractum, Sanchez *de matrimon. lib* 3 *disput.* 24. *numer* 2. & *seq.* Pontius *eod. tract. lib* 5. *cap.* 13. *num.* 1. *vers ex quo consequenter.*

Neque etiam obstat, quod ex dicta non transportatione mobilium, reditu, & permanentia, iuncta præsertim recôciliatione cum dicto Capitaneo Didaco deprehendi videatur, vel D. Mariam nunquam habuisse animum deserendi antiquam habitationem, vel saltem illum postea deposuisse, ac demùm in eadem Capitanei domo permanendi voluntatem reassumpsisse. Quia vltra quod testes dicunt, mobilia ideò non fuisse transportata, quia domus Quintilij non erat capax, & ex eadem causa D. Mariam in ea ancillas retinere non potuisse, ad constituendum alibi domicilium, siue habitationem non est necessarium, quòd quis res suas cum familia detulerit, hoc enim, & similia considerantur in dubio ad eliciendas præsumptiones; secus verò quando adest aperta animi declaratio, tùm ex verbis sæpius, & palam reiteratis, tùm ex facto per demigrationem personæ, si non cum tota supellectili, saltem cum vestibus, linteaminibus, & ornatu muliebri, vt in summario D. Mariæ *num* 14. *ad l. ciues*, iuncta gloss. *C. de incol lib.* 10 *lib.* 2. *C. vbi Senat.* Bald *in rub. C si à non compet. iud.* Abb *in cap. fin. num* 8 *in fin de Paroch* Felin *in c dilectus il* 2 *n* 12. *vers secundus casus, de rescript.* Menoch *de arbitr. lib.* 2. *cas.* 86 *num.* 2. Henriq. *lib.* 10. *de sacrament. Ordin. cap.* 12 *num* 2. Sanchez qui alios congerit *d tract de matrim. lib.* 2 *disput.* 23. *nu* 1. & 2. & pulchrè Gutierr. *eod tractat dict cap* 63. *num.* 13. 14. & 15. vbi quòd statim contrahitur domicilium non expectato alio tempore.

Quòd autem D. Maria huiusmodi recedendi, se in dicta Parochia S. Ludouici permanendi animum declarauerit, probant octo testes contestes in dicto eius Summatio *num.* 12. & 14 affirmantes, ortam fuisse rixam, ac contentionem inter ipsam D. Mariam, & dictum Capitaneum Didacum dominum domus, eandemque D. Mariam acceptasse diffidatam, & monitionem de discedendo id suadente Religioso quodam S. Francisci de discalceatis pro sedandis dictis dissidiis, & etiam cum iuramento declarasse velle discedere, & nunquam amplius ad inhabitandum reuerti, quorum octo testium duo sont

Religio

Religiosi,& omni exceptione maiores,& in specie idem affirmat ipsemet etiam Capitaneus Didacus. Et vlterius etiam constat D Mariam post discessum omnem adhibuisse diligentiam, vt in dicta Parochia S. Ludouici domum emeret, vt ibi perpetuò posset inhabitare, & supellectilem traducere cum integra familia. Et demum curauit examinari testes super eo, quod ipsa erat Parochia eiusdem Parochiæ S. Ludouici. Ex quibus omnibus maximè simul iunctis, animi declaratio reddi videtur adeò clara, & aperta, vt ille animus ex aliquibus coniecturis, quæ contrarium suadere videntur, in dubium reuocari non debeat: quod autem huiusmodi animus fuerit postea depositus, ac mutatus, nullibi constat, & de Iure non præsumitur *l. qui voluntatem, ff. de probat l. cum his statum, ff de donat. inter vir. & vxor.* Præsertim stante dicta expressa declaratione præcedente, & quidem valdè enixa etiam cum imprecationibus, & iuramento, quæ adeò potens est, vt tollat vires tacitæ voluntatis contrariæ, quæ aliàs ex coniecturis, vel actibus subsequentibus deprehendi posse videtur, iuxta tradita per Bart. *in l. procurator, la 2. §.1. in 2. opposit ff. rem rat. hab.* Aret. *cons* 128. Nauar. *cons.* 101 *n.* 12. Surd *cons.* 35. *num.* 9. & 10. Eaque tantò magis est attendenda, quia non est incompatibilis, sed bene insimul stare potest cum facto, de quo deponunt testes D. Ludouici iuxta superius deducta, & faciunt tradita per Angel. *in l. iurisgentium. §. quod ferè in princ ff de pact.* cum aliis relatis à Surd. *cons.* 14. *num.* 59.

Denique non fuit visum obstare, quod, pro parte D. Ludouici dicebatur, ex pluribus coniecturis, & ipsamet facti serie deprehendi dictam habitationem in Parochia S. Ludouici præuia animi declaratione fuisse simulatam, & in fraudem dicti decreti S. Concilij Tridentini, & proprij Parochi præiudicium habitam, & consequenter ad matrimonij validitatem suffragari non posse, iuxta opinionem Nauar *in cons* 1. *in fine de decim. lib.* 3. *in nou. impress.* Henriq. *in summ. lib* 1. *de Matrimon. cap.* 3. Petr de Ledesma *de matrimon. quæst.* 45 *art.* 5. *punct.* 3. *dub. vltim. conclus.* 2. & 3. Bartholom. à Ledesm. *eod. tract. dub* 21 *fol.* 1351. & Emman Rodrig. *tom.* 1. *summ. in* 2. *edit. cap.* 219. *numero* 1 *in fin.* Quia omisso quòd contrarium sentit Sanch. *de Matrim. lib* 3. *disp.* 18. *num.* 29. *vers. cæterum displicet, & disputat.* 25 *sub num.* 11. *versic verùm hæc limitatio,* Basil. Pontius *de matrimon. tit. de cons. clandest. cap.* 14. *num.* 6. & Petr. Eger *in tractat. de Sacrament tom.* 2. *cap.* 27. *num.* 37. Ægid. de Coninch. *tom.* 2. *de Sacrament. & censur. in fin. tract. de Matrimon. disputat.* 27. *de clandest. dub.* 1. *numer.* 14. Filliuc. *quæst. moral. tom.* 2. *tract.* 10. *de Sacramen. matrim. part.* 1. *cap.* 6. *de ministr. matrim. num.* 199. Bonacina *de Sacramen. tit de matrim. quæst.* 2. *punct.* 8. *proposit.* 1. *num.*.. Et sanè non videtur fraudem esse considerabilem, vbi quis vtitur iure suo, vt bene considerant Doctores superius citati.

Domini existimarunt fraudem aliquam in proposito non adfuisse: certum est enim illam non præsumi, sed probandam esse ab allegante, ex congestis per Mascard. *de probat. conclus.* 531. *num.* 1. *& pluribus sequentib.* & Menoch: *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 82. *num.* 10. Gutier *dict. cap.* 63. *numer.* 34. *vers. sextum fundamentum, & numer.* 38. & 39. Et quamuis ad hunc effectum sufficiant præsumptiones, & coniecturæ, tamen illæ debent esse perspicaces, & euidentes, Mascard. *vbi supra conclus.* 530. *num.* 6. 8 *& sequentib.* & Gutier. *dict. cap.* 63. *num.* 39.

Tales autem non sunt coniecturæ, & præsumptiones pro parte D. Ludouici allatæ, & in effectu deductæ ex eo, quòd D Maria non recessit à dicta domo dicti Capitanei Didaci cum tota familia, & bonis, & quòd ad eam plures, & præsertim eadem die post contractum matrimonium redierit, & in ea permanserit, & demum quod amicabiliter egerit cum dicto Capitaneo; nam vt superius iam fuit dictum, ex testiũ depositione constat ipsam D. Mariam ob nimiam angustiam, & incapacitatem domus Quintilij vniuersa bona mobilia, ac supellectilia transportare, ibique cum tota familia permanere, & nuptias solemniter celebrare non potuisse, & hac de causa, & eorumdem bonorum occasione, & germanæ sororis amore ad domum antiquæ habitationis sæpius rediisse, ibique imbribus etiam aliquando detentam permansisse, cum dicto verò Capitaneo amicabiliter egisse, quia eius consilio, & opera situm in dicta Parochia S. Ludouici pro construenda domo emere intendebat. Vnde cùm coniecturæ prædictæ nedum non sint tales, vt non possint accipi nisi in malam partem, prout ad fraudem præsumendam requiritur, sed imò potius appareat actus prædictos ex iusta, ac rationabili causa factos, & sic in bonam partem accipi posse, ac debere, non sunt habendæ in consideratione, vt in proposito respondet Gutier. *d. cap.* 63. *num.* 39.

Præterea dici non potest D. Mariam habitationem mutare, & nouam Parochiam acquirere velle simulasse, ne, si denunciationes fierent in dicta Parochia S. Sebastiani, tractatus ad notitiam patris D. Ludouici deuenisset, ab eoque matrimonium impediretur, quia ille non degebat in Parochia S. Sebastiani, sed S. Martini, in qua denunciationes effectualiter factæ fuerunt: vnde cum allata huiusmodi causa sit inepta, nec appareat aliam idoneam, ac sufficientem afferri posse, cessat ipsius prætensæ fraudis suspicio, Crauett. *cons.* 73. *numer.* 13. & 17 Rol. *cons.* 18. *numer.* 19. *lib.* 1. Rot. *decis.* 111. *numero* 1. *part.* 2. *diuers. & decis.* 418. *numer.* 2. *in fin. & decis.* 529. *sub numer.* 3. *part.* 1. *recent.* Quæ etiam visa fuit excludi ex eo, quia constat de primordio veritatis, & de causis veris, & vrgentibus recedendi à dicta domo Capitanei propter dictam locationis disdictam, ac dissidium verè, & realiter habitum, & se transferendi ad dictam Parochiam Sanct. Ludouici ex Medicorum consilio ob valetudinis imbecillitatem. Vnde ex huiusmodi causis verè præexistentibus, & ex quibus licitè, & sine aliqua fraude ad nouam habitationem accedere poterat, accessisse præsumitur, *l. quoties, de reb. dub. l. merito, ff. pro soc.* Rot. *decis.* 285. *num.* 3. *part.* 1. *recent.* stante præsertim dicta expressa animi declaratione, qua idem animus alioquin latitans melius detegi non poterat, iunctis dictis iuramento, imprecationibus, & aliis superius ponderatis.

Et ita decisum, vtraque parte, & quidem acerrimè informante, &c.

Parochi præsentia qualis?

PRæsentiam Parochi in matrimoniis necessariam non tantum corpoream, sed etiam moralem requiri, cum intelligentia, & aduertentia actus resoluunt Petr. Ledesma *de Matrim. quæst.* 45. *art.* 5. *vers. est secundum dubium,* Henriq. *in summ. lib.* 11. *cap.* 3. §. 1. Cened. *practic. & canonic. quæst. lib.* 1. *quæst.* 20. *num.* 33. *cum sequentib.* Coninch *in* 2. 2. *D. Thom. disput.* 27. *num.* 44. Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 11. *num* 113. Gutier. *in tractat. de matrim. cap.* 99. Basil Pont. 8

79 Pont.*matrim.lib.5. c.21*. Er ratio est, quia † non in-
telligens præsens dici non poteit, ex *l.fin.* vbi Alciat.
ff.de verb.signific.& præsentia intellectum, & scien-
tiam includit, *l. testes*, *C. de testibus*. Alciar. *in l.2.*
§.voluntatem num.20.ff soluto matrim. Sanch. *de ma-*
80 *trim.lib.3.disput.40.* † Nec ob aliam causam Parochi
præsentia hodie requiritur, quam, vt auctor qui-
dam insignis suarum pastor ouium ne quidquam
malè fieret, interesset matrimoniis, eandemque
auctoritatem præstet; ideò illius præsentia quouis
modo sufficit, ex *l. coram Titio*, *de verb signific.*
& resolutis per Tiraq. *in l. connub. glos.7 numer. 31.*
81 † Eius porrò pręsentia pro forma actus exigitur,
ita vt matrimonium contractum in præsentia mille
testium, eo absente, nullum sit, cum eius præsen-
tia, vt quæuis forma, per æquipollens suppleri ne-
quear, Gonzal.*ad reg.8.Cancel glos.48.num.29.& 30.*
ex quibus.
82 Infertur, *primò* huiusmodi Parochi præsentiam
sufficere, quamuis ipse, vel testes, vi detenti in-
tersint, dummodo tamen intelligat consensum con-
trahentium. Ita resoluunt Salzed *in pract. cap.73.*
aliàs 76.vers.tertio, Posseuin.*d. cap.10.num.20.* Petr.
de Ledesma *de matrim.quæst.45 art.5.punct.3.dub.2.*
vers.quo supposito, Fr. Emman. *in summa tom. 1.cap.*
129.numer.11. in 2. impress. Basil. Pont *de impedim.*
matrimon.cap.39.§.5.in fine, & *in suo nouissimo tract.*
de Sacramento Matrim.lib 5.cap. 21. num.8. Spino.
in speculo testamen.gloss. 5 num. 48. & 49. Paul.Co-
mitol *respons. moral.lib.1.quæst.114.* Ceual. *commun.*
contra commun quæst.604. numer.70. Aloys. Ricc. *in*
praxi fori Eccles.resolut.213 numer.4. in 2. editione.
Sanchez *lib.3.de Matrimon.disputat.39.num. 9.* Re-
bel *de obligat iustitia part.2.lib.2.quæst.8.num.4.* Gu-
tier.*dict. cap.69.num 10.* Coninch *dict. disput. 17.*
num 44. Franc

isc.Molin.*dict differ.11.num.115.* Vn-
83 de † non valere matrimonium si Parochus assistens
non intellexit ea, quæ agebantur, nisi tamen affe-
ctatum esset non intelligere tenet Salzed. *vbi supra*
in 4 dubio. decisum refert Armendariz *in addition ad*
recop leg.Nauarra ad lib 4.tit 15.lib.1.de matr.in de-
84 *clarat num. 24.* † Peccat tamen grauiter coram Pa-
rocho inuito contrahens, vt per Couinch *dict.disp.*
37 num.25 Gutier.*d cap.69.numer.13.* Paul Layman.
d.lib.5.tract 10 part.2 cap.4.num.6.vers esset, Hurtado
d.disp.5.diffic.15.num.51.
85 *Secundò* infertur sufficere solam Parochi præsen-
tiam adducti dolose, & renuentis, dummodo pro-
be intelligat, & audeat contrahentium verba, nisi
claudens aures affectatus esset non intelligere, &
ipse nulla verba proferat. Ita Segura *in direct.iudic.*
Ecclesiastic.part.2.cap.15.num 15. Mascard *de probat.*
concl 9.num.9. Vega *in silua casuum lib.6.casu.114.&*
115. & decisum referunt Aloys. Ricc. *in praxi fori*
Ecclesiast decis.243.in 1.impres.& resolut.213.num.1.
in 2. impres. Salzed. *ad Bernard.d. cap.76. in 4. dub.*
pag mihi 296. Hurtado *d. disp.5. diffic.15.* Rota *in*
Vlizbonen.matrimon.16.Febr.1622. coram *Patriarcha*
Manzanedo.
86 *Tertiò* infertur præsentiam Parochi in matrimo-
nio ita requiri, vt nedum intelligere oporteat cum
quid agitur, sed vt videat: nam insufficiens erit si
contrahentes matrimonium à tergo essent alicuius
parietis, vel vbi Parochus infirmitate, seu alio ca-
su cæcus effectus esset, & non videret; quia ideò Pa-
rochi præsentia requiritur, vt ea tot mala & scan-
dala, quæ in dies oriebantur, ex clandestino matri-
87 monio cessarent. Atque ideò † licet cæcus retineat
dignitatem, *l qui furore ff.de statu homin.l cæcus ff de*
iudiciis; licet etiam possit testificari de his, quæ
ante cæcitatem vidit, vbi notas contrahentium vo-
ces audiuit, in his autem in quibus facilè decipi pos-
set, non integer testis est, quo in casu multum iudicis
arbitrio tribuendum est, quemadmodum scribit Al-
beric.de Merle *de testib c.5.n.35 & 36.* & in nostris
terminis resoluit Francisc.Molin.*d.differ.11.n.120.*
vbi *num.124* idem existimat, vbi Parochus furiosus
esset, nisi dilucida haberet internalla, & matrimo-
nio assisteret tempore sanæ mentis.
Quartò infertur quoad matrimonium Parochi 88
præsentiam sufficere, etiamsi ad alium finem voca-
tus, vel casu præsens sit: ita resoluunt Nauar *cons 20.*
num.1.sub tit.de sponsal in antiq.& cons.11 sub tit. de
clandest desponsat.in nouis. Salzed. *dict.c 73.alias 76.*
vers tertiò licet, & dubio 5. Sayr *decis.14.sub tit.de*
sponsalibus. Azeued.*l.1. num.39. tit.1. lib.5. noua re-*
copilat Piasec *in praxi noua Episcop part.2.cap.4.num.*
32.in fine. Ceuall.*dict.quæst 604.numer.66.* Spino *in*
spec.testam gloss 15 num 48.& 49. Henriq *in sum lib.*
11 cap 3.§.5 in fine. Sanch.*lib.3.disput. 39 numer.10*
Reginald *in praxi fori pœnitent lib.31.num. 82.* Fran-
cisc.Molin *dict.differ.11.num 110.* Gutier.*dict cap.69.*
num.3 cum sequentib Nam Parochus, & testes transe-
untes, & casu matrimonio interessentes, dicuntur
verè præsentes esse, cum sufficienter aduertant ad
id, quod agitur, possintque de hoc ferre testimo-
nium, Sanch.*d.disp.39 num.11.* Gutier. *dict. cap. 69.*
num.12.
Contrarium tamen imò Parochum necessariò ad 89
validitatem matrimonij formaliter adhibitum esse,
nec sufficere, si forsan conuiuij, vel confabulationis,
vel aliud tractandi causa præsens audiat huiusmo-
di contractum matrimonij geri, dicunt decisum Ar-
mendariz *dict.loco, num. 1. & 55* Gonzal.*ad regul.8.*
Cancellariæ glos.48.num 35 Basil.Pont.*d. cap. 16,§.5.*
in fine, & nouissimè *de sacram Matrim. lib.5.cap. 21.*
num.4. Bonacina *dict.quæst.2.puncto 8 num.28.* & in-
ualidum esse matrimonium contractum coram Pa-
rocho, & testibus transeuntibus, post Petr. Ledesm.
asserit idem Bonac.*d.quæst.2.puncto 8 num.46.* ex eo,
quia transeuntes non videntur præsentes humano
modo, nec formaliter. Sed primam opinionem ve-
riorem existimo, & hanc secundam nec improbabi-
lem iudico.
Quintò infertur quoad matrimonium Parochi 90
præsentiam sufficere, quamuis sit excommunicatus
etiam non toleratus, suspensus, vel irregularis, mo-
do non sit actualiter depositus; tùm quia hæc assi-
stentia auctoritatiua non est propriè actus iurisdi-
ctionis, ita vt non possit validè ab excommunicato
vitando exerceri, sicut ab eo non possunt exerceri
actus iurisdictionis; tum quia Concil. Trid solum-
modo requirit præsentiam Parochi, quia etiamsi sit
excommunicatus, vel suspensus, non desinit esse Pa-
rochus propter censuras. Quibus fundamentis hanc
illationem tenent Armend *d l.1.de Matrim. num.5.*
Gabr.Vasc.*de excomm dub.4.* Basil.Pont. *de Matrim.*
lib.5.cap 17.nu 6. Petr de Ledesm *de Matrim. q. 45.*
art.5.punct.3.dub.9. Nauar.*cons.4.de clandest. desponsa.*
Ceuall *dict q.604 num.65.* Sayr *decis.13. de sponsalib.*
Henriq.*lib 11. cap.3.§ 4. & 5.* Galetus *in margarita*
casuum conscientiæ, verb matrimonium pag.163.colu. 1.
Bonacina *d.punct.8.num.21.* Sanch *lib 3.disp 12.* Co-
ninch *disp.17.num.24.* Rebell *d lib.2.quæst.9.num.9.*
Reginald *l.31.num 177.* Aloys.Ricc *in praxi fori Ec-*
clesiastic decis.243.impress.& resol.213.num.1.in 2.
impress. Gutier.*de matrim cap.62.num.23.& cap.66.*
num.19. Bonacina *d.quæst.2.puncto 8 nu.21.* Mar Al-
ter *de censuris tom.1.lib 1.disp.8.cap. .per totum* Cor-
nejo *in 3.part.tract.5. de excomm. disp.10.§.2.dub.5.*

Raynaud *de monitor part.* 2.*cap.* 2.*num.* 23. nouissimè matrimonio non effici irregularem,& *num.* 21. subdit peccare tamen,& grauiter , de quo etiam Squil-
91 lante *de oblig Sacerd.part.* 3.*num.* 20. † Vnde valere matrimonium celebratum coram Parocho notoriè fornicatore,non tamen adhuc in iudicio condemnato,& confesso,refert decisum post alios Armendar. *in addit.ad recopil.legum Nauarra ad lib.* 4. *tit.* 15.*l.* 1.
92 *de matrim in declar. num.* 19. Sic etiam † Matrimonium contractum coram schismatico Parocho saltem coloratum titulum habente , si non fuit vt talis declaratus , & Parochia priuatus , validum esse resoluit Nauar. *consil.* 8. *num.* 2. *sub titul. de clandest. desponsat.in nouis.*& Sayr. *decis.* 13. *sub.titul. de sponsalib.*

93 *Sextò* infertur validè matrimonio assistere posse Parochum interdictum , seu prohibitum ab Episcopo,aut eius Vicario , ne aliquos matrimonio coniungat: tum quia posito eo interdicto seu prohibitione,Parochus adhuc retinet iurisdictionem , tùm quia multa fieri prohibentur , quæ tamen facta tenent,ita decisum referunt Salzed *ad Bernard cap.* 73. *aliàs* 76,*in nouiss.pag mihi* 293. *in* 1.*dub.* Ledesm. *d. quæst.* 43.*art.* 5. Posseuin.*d.cap.* 10. *num.* 14.*vers.curatus*,Fr.Emman.*in summ.part.* 1.*cap.* 219 *num.*10. Henriq *lib.* 11.*cap.* 3.*num.* 4.Ceuall.*d.quæst.* 604 *num.* 71. idem Ledesma *in summ part.* 1 *de sacram. Matrimonij cap.*6.*conclus.*4 *dub.*11.Sanch.*lib.* 3. *disp.* 31.*num.* 1. & 2.Rebell.*par.* 1.*lib.*2. *quæst.* 9.*num* 9. Aloys Ricc. *in praxi fori Ecclesiast.decis* 243. *in* 1.*impress.* & *resolut.* 213.*n* 2.*in* 2 *impress.*Reginal *l.* 31.*nu.* 179. Coninch. *disp.* 27.*dub.* 2.*num.* 28.Gutier.*tract.de matrim.cap.*63. *num.* 25.Basil.Pont.*in nouissimo tract de Sacram. Matrimonij l.*3 *cap.*17.*numer* 13. Bonacina *dict quæst.* 2. *puncto* 8 *num.*18. vbi etiam idem dicendum asserit, quando huiusmodi prohibitio fuit facta coadiutori, vel Vicario Parochi, Armendar. *dict. loco num.* 23. vbi ampliat siue Parochus interueniat contra talem prohibitionem volens, siue inuitus,vel licet intersit inuitus & compulsus per vim , siue præcedat dicta
94 prohibitio,vel non † Vtrùm autem matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore sint valida,tractat Marc. Anton. Gennen. *in praxi Archiep.cap* 50 *n.* 3. vbi affirmatiuè respondet;sat enim est pro matrimonio præsentia illius , qui communi errore reputatur proprius Parochus , & toleratus est ex titulo colorato per Superiorem dato , cuius virtute accepit , & retinet possessionem beneficij, vel officij , si notoriè constat minimè habere titulum,& iurisdictionem. Ita Henriq.*lib.*11.*cap.* 5.§.4. Fr.Emman.*dict.cap.*219.*n.*8.Sanchez *lib.* 3.*disp.*22. *à num.*60.

95 *Septimò* infertur posse Parochum validè assistere matrimonio suorum parochianorum extra suam Parochiam, sine licentia Parochi illius loci;in quo assistit ; quia proprius Parochus administrare potest Sacramenta suis ouibus vbicumque existant,vt suo loco dicemus: tùm quia ex decreto Trident. constat formam ab eo præscriptam , & seruandam in matrimoniis, in eo intrinsecè , & essentialiter sitam esse, vt adsit Parochus,vel alius Sacerdos de licentia Parochi,siue Ordinarij , & duo præterea testes; igitur reliqua omnia,tempus,& locus , & alia accidentalia sunt. Ex quibus hanc illationem tenent Salzed *d.cap.*76.*vers. vndecimo* , Posseuin.*d. cap.*10. *num.*17.vbi extendit etiam extra Episcopatum,Spin. *dict.glos.*15.*num.*42.Sanch *lib.* 3.*disput.*19. *num.*8. & 14. Coninch *disput.*27.*num* 22.Basil.Pont.*de impediment matrim cap.*26.§.6. *vers. addendum* , Reginald. *lib.* 31.*num.*177. Bonacina *dict.quæst.* 2 *puncto* 8.*num.* 14 Gutier *cap.*62. *num.*5. Hurtado *de matrim.disp.* 5. *diffic.*6 *num.*22.Ioan.Sanc. *in select. disp.*44. *num* 8.
Amplia vt † non solùm proprius Parochus , sed 96
etiam Sacerdos de illius licentia validè assistat matrimonio extra Parochum.Ita Salzed. *d.cap.* 76.*vers. præmittendum*,Sanchez *dict.lib.*3.*disp* 34.*n.* 3.Contra Seguram *p.*1.*cap.*15. *num* 49. Francisc. Molin. *d. differ.*11 *n.*13.*cum seqq.* & Basil. Pont *de matrimon. lib* 5 *cap.*16 *num.*4. scribentes id non esse Matrimonium. Non obstat id , quo potissimum inductus videtur Nauar.*conf.*52.*de sponsal in* 1. *edit.*& *conf.*14 *n.* 2.*sub tit.de cland.desponf.in* 2.*edit.* scilicet Parochum, vel Episcopum extra suam diœcesim esse personam priuatam , & non pollere ea auctoritate publica, quam in celebrandis coniugiis exigere videtur Cōcilium. Respondetur enim,quòd Concil.eo personarum genere , quarum est in matrimonio præsentia necessaria,non requirit alicuius publici officij auctoritatem , aliàs neque simplex Sacerdos de licentia Parochi , aut testes ex priuatorum numero essent idoneæ personæ,quod stultum est;sed tantum exigit, vt huiusmodi sint personæ , quæ plenam Ecclesiæ fidem faciant;abstulit enim matrimonia præsumpta
† Cùm igitur huiusmodi assistentia nō pertineat ad 97
iurisdictionem contentiosam, nec aliquis Parochus iure offendi possit, si absque illius licentia;vel Ordinarij in eius Parochia , alter Parochus celebret matrimonium suorum Parochianorum, credo eum non peccare cessante scādalo,nec puniendum esse,vt resoluit Sanchez *vbi suprà n.* 18.

Octauò infertur Parochi vnius præsentiam suffi- 98
cere , quando contrahentes sunt diuersarum Parochiarum , quia Trid. declarauit matrimonium contrahendum esse coram Parocho , & non magis expressit, Parochum viri , quam fœminæ. Ita Salzed. *vbi suprà dub.*14.Canale *decis.*12 *num.*21 *par.*2.Spin. *dict.glos.*15 *num.*41.Ceuall *d quæst.*604.*in* 6.Henriq. *lib.*11.*cap.*3 §.2.Franc.Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part.* 2.*cap* 9 *num.* 39.*in fine* Armend *vbi suprà, nu.*7. 13.14.& 28. Zerola *in praxi Episcop p.*2.*verb.Parochus*,§.1.Sanch.*lib.*3.*disputat.*19.*à num.*1 Rebell.*par.* 2.*lib.*2.*quæst* 8.Bonacina *dict.quæst.*2.*puncto.*8.*num* 7. Paul.Comitol *respons moral.lib.*1. *quæst.*131.*numer.*1. Coninch *disp.*27.*n.*10.Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta lib.*1.*c.*8 *n.*13.Aloys.Ricc *in praxi fori Eccles. decis.*244.in 1.impress. & *resol.*214.*n.*1 in 2.impress. Gutier *d c.*62.*n.*4.

Nonò infertor validè matrimonio assistere Pa- 99
rochum delegatum,quem Episcopus constituit , & ad nutum ipsius amoueri potest , & Vicecuratum à Parocho proprietario institutum. Ita Rebell.*lib.*2. *quæst.*9 *num.*6.Posseuin.*d.cap.*10.*num* 14. *in fin.* Hu-
iusmodi † Parochi , quoad matrimonium poterunt 100
alicui facultatem assistendi concedere ; quia etsi delegatus ad vniuersam Parochiæ curam , non possit alteri omnem curam , etiam ad modicum tempus , dum abest , delegare , poterit tamen aliquas causas , quia delegatus ad vniuersitatem causarum etiam potest vnam , vel alteram delegare causam; glos.*verb.delegatus,in cap.cum causam:de appellat.* vbi Anton.*num.*11.Alexand de Næuo *num* 16.hinc igitur optimè Sanch *d.lib.*3.*disput.*31.*num.*16. resoluit
† institutum à Vicecurato ad vniuersitatem causa- 101
rum,vbi est consuetudo , vt absens talis Vicecuratus substituat aliquem ad vniuersam Parochiæ curam, posse delegare licentiam assistendi matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum , & *num* 17.resoluit huiusmodi Parochum delegatum ad vniuersitatem causarum , licet possit delegare licentiam assistendi matrimonio , aut aliud Sacramentum administrandi,

di, non posse dare illi subdelegato facultatem iterum
102 delegandi & *n.* 16. asserit, quòd † quando Parochus
præsens assumit Vicarium locantem operas, vt illum
adiuuet, hic Vicarius non potest delegare; & con-
suluit Nauar. *cons.* 1 ꝫ. *numer.* 4. *de clandest. desponsat.*
in nouis, Vicarium Parochi contrahendis Matri-
moniis assistere posse, etiamsi sit delatus ab eo,
qui ad modicum tempus sine licentia Episcopi re-
cessit.

103 *Decimò* Infertur validè matrimonio interesse pos-
se Parochum habentem iniustum beneficij titulum;
vt accidit, quãdo commisit aliquod delictum, ratio-
ne cuius est ipso iure beneficio priuatus, vel quando
intra annum non est ad Sacerdotium promotus, vel
quando habet beneficium incompatibile, vel quan-
do acceptauit beneficium in excommunicatione;
quia adhuc est Parochus cum titulo colorato; & er-
rore communi vulgi, arg. text *in l. Barbatius, ff de*
officio Prætoris, & quamuis ipso facto priuatus bene-
ficio sit, nondũm tamen possessione spoliatus est, &
quamdiu illa non spoliatur, præsumitur habere iu-
stam retinendi causam, *cap. licet Episcopus, in fine, de*
prabẽd. in 6. Ita Coninch *disp.* 27 *dub.* 2. *num.* 26. San-
chez *lib.* 3. *disp.* 22. *num.* 61. Basil. Pont. *de sacrament.*
matrim lib. 5. *c.* 19. *per totum.* Bonacina *d. quæst.* 1. *punct.*
104 8. *num.* 24. vbi *num.* 30. resoluit † validum esse Matri-
monium contractum coram laico, cui Parochus
concessit facultatem assistendi Matrimonio, si com-
muni errore habebatur Sacerdos, pro tali publicè
se gerens, quod etiam tenet Sanch. *disp.* 22. *num.* 61.
vers. valet.

105 *Vndecimò* infertur Parochum non Sacerdotem
(puta cui collata fuit parochia, non tamen est ordi-
natus Sacerdos) valide assistere Matrimonio; nam
assistentia Parochi pro forma huius contractus pen-
det ex Tridentini dispositione tantum, ex eo autem
solum colligitur debere esse Parochum, neque verò
est argumentum aliquod efficax, quo probetur de-
bere esse Sacerdotem, quod enim cõiungat contra-
hentes non est functio Sacerdotalis Ordinis, neque
se exponet periculo efficiendi nullum Sacramen-
tum; quamuis enim in Concil. Trident. dicatur, *vel*
alio Sacerdote, & illa dictio, *aliò*, qualitatem Sacerdo-
tij referre quidem videatur, Id tamen ob frequen-
tiam accidit; quod vt parochi intra primum annum
tenentur ad Sacerdotium promoueri, plerique sint
Sacerdotes, atque ita vsui loquendi, non neces-
sitati, aut qualitati id tribuendum est, propter quem
vsum nonnunquam à propria significatione recedi-
tur, *l. Labeo. ff. de supellect leg. cap. ex litteris, de spon-*
sal. Hanc illationem tenet recentiorum schola, vt
videre est apud Nauar. *cons.* 30. *sub tit sponsalib. in* 1.
impress. 9. *cons.* 9. *sub tit. de clandest desponsat. in* 2. *im-*
press. Vega *in Sylua lib.* 6. *casu* 119. *in fine*, Henriq.
lib. 11. *cap.* 5. §. 1. *& lib.* 14. *cap.* 6 *num.* 3. *in fin.* Ioann.
Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. par.* 2. *cap.* 9. *num.*
39. Piasec. *in praxi noua Episcopali, part.* 2. *cap.* 4.
num. 22. Armend *vbi suprà num.* 8. Fr. Emman. *vbi su-*
pra p. 1. *cap.* 28. *numer.* 9. Petri de Ledesm. *in tract de*
Matrim. quæst. 45. *art.* 5. *puncto* 3. *dub* 3 *conclus.* 3.
Sahagun *ad tit. de sponsalibus num.* 88. Ceuall *dict.*
quæst. 904 *à num.* 56. Basil Pont. *d. cap.* 2. §. 5. *vers Pa-*
rochus autem. & in nouissimo tract. de sacramento Ma-
trimonij, lib. 5, *cap.* 17 *num.* 1. Zerola *in praxi Episcop.*
part. 2. *verb. Parochus, vers.* 3. Gutier. *de iuramento con-*
firm part. 1. *cap.* 14. *num.* 13. *in fine, & in tract de Ma-*
trimon cap. 62. *ex num* 12. 16. Sanch *lib.* 3. *disput.* 20.
num. 2. Layman. *d lib.* 5. *tract.* 10 *part.* 2. *cap.* 4. *numer.* 4.
Hurtado *d. disp.* 5. *diffic.* 7. latè Cened. *practic & canon.*
quæstion. lib. 1. *quæst.* 30. *num.* 54. *cum sequentib.* Fran-
cisc. Molin. *dict. differ.* 11. *ex num.* 128 Coninch *disp.*
27. *dub.* 2. *n* 21. Reginald. *lib.* 31 *nu.* 177. Bonacina *d.*
quæst. 2. *punct.* 8. *n.* 16. Nihilominus tamen *Sacram.*
Congreg. inclinasse in sententiam, vt Parochus non
Sacerdos non possit Matrimonio cõtrahendo inter-
esse, referunt addit. *add. cons.* 9. *Nauarr.* & Vgol. *de*
potestate Episcopi, cap. 15. §. 10. *nu.* 5. ac Fernandez *in*
examine Theologiæ moralis part. 3 *cap.* 18. §. 1. *n.* . Sed
dum mihi de hac declaratione *S. Congreg.* meliùs nõ
constat, illationem nostram semper sequerer.

Duodecimò infertur Parochum etiam in peccato 106
mortali existentem validè Matrimonio assistere pos-
se, quia Parochus non est essentialis minister sacra-
menti Matrimonij, nec ipse formam profert, sed
tantùm solemnem ad actum auctoritatem lege eius
præsentiam requirente: ita Poss. *de officio Curati*, *c.* 5.
n. 40. Bonacina *in tract. de Sacram. d sp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2.
§. 1. *n.* 10. Contra Henriq *lib.* 1. *c.* 29 *n.* 24.

Licentia ad assistendum Matrimonio, cui, & à
quo concedi debeat?

SI proprius Parochus matrimonio interesse non 107
possit, alium sui vice, & loco Sacerdotem substi-
tuere poterit, ex Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformat.*
Matrim. cap. 1. cuius auctoritate Matrimonium ce-
lebratum coram Sacerdote à proprio Parocho de-
putato, & coram testibus valere decisum refert Ar-
mendar. *in add. t. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 4. *tit.* 15.
lib 1. *de Matrim in declarat. num.* 11 † quamuis de li- 108
centia etiam celebretur à Regulari, vt probatur ex
Clem. 1. *de priuileg.* vbi strictè præcipitur Religiosis
ne audeant Sacramentum extremæ Vnctionis, vel
Eucharistiæ ministrare, Matrimoniave solemnizare,
non habita super his parochialis Presbyteri licen-
tia; contrario sensu satis colligitur, quod habita li-
centia speciali, id ipsum facere erit sibi licitum, licet
autem ibidem dicatur, *Matrimoniave solemnizare*, in-
telliguntur hæc verba de benedictione nuptiali, vt
ibidem tradit gloss. & resoluit Miranda *in man. Præ-*
lat. tom. . *q.* 48 *art.* 1.

Declata *primò* Parochum etiam fictè concedẽdo 109
facultatem assistendi, non efficere inualidum Matri-
monium contractum coram eo Sacerdote, cui hu-
iusmodi facultatem concessit; quia assistentia illa
non est actus iurisdictionis, cum valeat etiam inuiti
Parochi, & reluctantis, ac contrariam habentis in-
tentionem, vt suprà ostensum est; ita contra Ledesm.
tenent Sanch *lib.* 3 *disput.* 21. *num.* 64. Bonacina *de*
Matrim. q. 2. *puncto* 8. *n.* 14.

Secundò declara Parochum excommunicatum, 110
etiam non toleratum, suspensum, vel irregularem
posse validè dare alteri assistendi licentiam: quia hu-
iusmodi licentia non est propriè actus iurisdictio-
nis; & sicut Parochus excommunicatus non est pri-
uatus auctoritate assistendi: ita nec potestate dan-
di prædictam licentiam; ob eandemque rationem
constat Parochum posse validè dare huiusmodi li-
centiam Sacerdoti excommunicato, vel irregulari,
aut suspenso ad assistendum matrimonio. Ita San-
chez *lib.* 2 *disputat.* 21. *numer.* 6. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 3.
num. 5. *& lib.* 13. §. 7. Gutier. *de matrimon cap* 62.
num. 24. Basil. Pont. *in nouissimo tract. de sacram. Ma-*
trim. lib. 5. *cap.* 17. *numer.* 14. Hurtado *d disp* 5. *diffic.*
8. *numer.* 26. *cum seqq.* Bonacina *dict. quæst.* 1. *punct.* 8.
numer. 21. idem Hurtado *d. diffic.* 8. *num.* 27. vbi ait
collationem dictæ licentiæ non esse actum pote-
statis Parochi, vt Parochus est, sed auctoritatis à
Tridentino annexæ officio Parochi, refert & sequi-
tur nouissimè Diana *moral. resol. p.* 5. *tract.* 9 *resol.* 80.

vbi ſubdit non ſolùm validè Parochum excommunicatum licentiam hanc præbere, ſed etiam licitè

Contra Coninch. *diſputat.* 27. *numer.* 21. Auila *de cenſur. part.* 1. *cap.* 6. *diſp.* 3. *dub.* 1. *concl.* 5. Petr. de Ledeſma *de Matrim. quæſt.* 4. *art* 4. *punct.* 3. *dub.* 4. *& in ſum. p.* 1. *de ſacram. Matrim. c.* 6. *concl.* 4. Layman. *dict. c.* 4. *n.* 5. *verſ credo*, Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *l.* 1. *diſp.* 8 *c.* 6 *verſ Sed dubitatur.* exiſtimantes excommonicatum, aut ſuſpenſum, ſi toleratus non eſt, alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi nec licitè, nec validè committere.

111 *Tertiò* declara validum eſſe Matrimonium, cui de licentia Parochi aſſiſtit Sacerdos degradatus, quia Sacerdos degradatus eſt adhuc Sacerdos. Ita Sayr. *de cenſur. lib* 5. *cap.* 21. *nu.* 16. Bonacina. *d. q.* 2. *punct.* 8. *num.* 23.

Quartò declara Parochum, ſiue Ordinarium, hu-
112 iuſmodi licentiam aſſiſtendi Matrimonio non poſſe concedere clerico non Sacerdoti. Quamuis enim illa coniunctio, de qua ſupra *num.* 43, non ſit functio Sacerdotalis Ordinis, & etiam non Sacerdos Parochus eſſe poſſit: attamen cum decretum Tridentin. quo tantum ea forma eſt inducta, dicat, *vel alius Sacerdos de licentia Parochi*, eſt ſtandum eius diſpoſitioni, non tamen neceſſarium eſt, vt ſit Sacerdos approbatus, is cui datur. Ita Petrus de Ledeſm *in ſumma part* 1. *de ſacram Matrim. cap.* 6. *concl.* 4. *verſ. ſeguefe lo ſegundo*, Sanchez *lib.* 3. *diſput.* 10. *num.* 6. *cum ſequent* Ceuall. *commununium contra commun. quæſt.* 604. *num* 58. Franc Molin *de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 11. *num.* 133. Gutier. *tractat. de Matrim. cap.* 62. *num.* 22. Sayr. *deciſ.* 51 *ſub tit. de ſponſalibus*, Baſil. Pont. *de impedim. Matrimon. cap.* 26. §. 6. *verſ. is autem*, Sahagun *in cap. quamuis num.* 3. *de officio deleg. & ad tit. de ſponſ. n.* 89. Layman. *d tract.* 10. *p.* 2. *c.* 4. *num.* 4 Hurtad. *d. diſp.* 5. *diffic* 7. *in fine num.* 25. Nauar *conſ.* 6. *num.* 2. *ſub tit. de*
113 *cland. deſponſ. in nouis*, † vbi etiam à principio reſoluit Matrimonium de licentia Parochi tempore peſtis coram Acolyto contractum eſſe nullum, quia verba Concilij videntur adeò clara pro hac parte, quod in nullo caſu videtur ab illius forma recedi poſſe.

114 *Quintò* declara Parochum, vel Ordinarium poſſe concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos in matrimonium, non ſolum in propria parochia, verum etiam extra illam; quia Trident dicit alium Sacerdotem ſufficere ad aſſiſtendum Matrimonio de licentia parochi, vel Ordinarij, & non loquitur de propria parochia, tum quia huiuſmodi licentia non eſt actus iuriſdictionis contentioſæ, & litigioſæ; ſed gratioſæ, ac voluntariæ, quæ exerceri poteſt vltra locum propriæ iuriſdictionis Ita ex his fundamentis noſtram illationem amplectuntur Fr. Emman *in ſum. tom.* 1. *cap.* 218 *concl.* 6. Coninch *diſp.* 27. *dub.* 2. *num.* 23 & *dub.* 3. *num.* 38. Gutier. *cap.* 62. *n.* 50. Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico part.* 2 *tr.* 11. *c.* 10. *q.* 23. *reſol.* 3. Reginald. *l.* 31 *n.* 180. Bonacina *dicta q.* 2. *punct.* 8. *num.* 13.

Contra Nau. *conſ* 15. *de clandeſt. deſponſ.* Baſil. Pont. *de Matrim lib.* 5. *cap* 16. Seguram, quem refert, & ſequitur Franciſ. Molio. *dict. differ.* 11. *num.* 136. *cum ſequentibus*, exiſtimantes non poſſe Parochum, vel Ordinarium concedere licentiam ſuis Parochianis ad contrahendum matrimonium extra ſuam Parochiam, vel diœceſim reſpectiuè.

115 *Sextò* declara cogi poſſe proprium Parochum nolentem Matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiam alij Sacerdoti interueniendi concedere; quoniam Sacramenta parochianis inuitus miniſtrare cogitur ex debito officij, prout reſoluit Franc. Molin. *dict. different.* 11. *n.* 85. *cum ſeq.*

An autem Parochi delegati, quos Epiſcopi conſtituunt, & ad nutum ipſius amoueri poſſunt, & Vicecurati à Parochis proprietariis inſtituti, poſſint alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi matrimonio concedere? Agit latè per concluſiones Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 31. ad quem ſe remittit Gutier. *de Matrim. cap.* 66. *num.* 18. vide Baſil. *in nouiſſimo tract de Sacramento Matrimonij lib.* 5. *cap.* 18. *num* 2. Hurtado *d. diſp.* 5. *diffic.* 10. *n.* 54. & aliqua dixi ſuprà à *n.* 100. & quod Vicarius perpetuus, vel amouibilis Curati poſſit huiuſmodi facultatem concedere reſoluunt Rebell. *par.* 2. *lib.* 2. *q.* 8. *n.* 8. *& in addit. lib.* 4. *n.* 67. Poſſeuin. *d. c.* 10. *n.* 14. *in fin.* Quando Epiſcopus eſt immediatè Parochus, vt in Regno Granatenſi, poteſt tunc Parochus non proprietarius Matrimonio aſſiſtere, & aliis licentiam concedere, quia licet delegatus ſit, cum ſit delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, poteſt delegare Epiſcopalem aliquam cauſam, ſubdelegare autem minimè; & de Curis, qui ſubdunt alicui parocho proprietario, an poſſint dare licentiam alio Sacerdoti vt aſſiſtat Matrimonio contrahendo? latè agit nouiſſimè Zambran. Hiſpal. *in ſui aureis deciſ. c.* 7. *de Matrim. dub.* 1. *per tot.*

Septimò declara ex facultate Concil. Trident. ſibi 116
conceſſa poſſe Ordinarium licentiam concedere alicui Sacerdoti Matrimonio aſſiſtendi Parochi loco ſibi ſubiecto, ex *cap.* 1. *ſeſſ.* 24. *de reform. Matrimon.* Vnde Rota *deciſ.* 176. *num.* 8. *p.* 1. *recentiorum*, cenſuit validum matrimonium contractum coram alieno Sacerdote de licentia Epiſcopi.

Poteſt etiam Vicarios generalis Epiſcopi ex pro- 117
prio officio, abſque ſpeciali commiſſione intereſſe Matrimonii, & alij Sacerdotis aſſiſtendi licentiam concedere, Salzed. *ad Bern. in pract. cap.* 75. *verſ. decimoquarto*, Petr. de Ledeſm. *in ſumma par prima de ſacram. Matrim. cap.* 4. *concl.* 4. *dub.* 17. Henriq *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 4. Sanchez *lib.* 3. *diſput.* 19. *numer.* 18. Armendar. *dicto loco num.* 31. Baſil. Pont *dict cap.* 26. §. 6. *verſic. idem etiam*, Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 45. *quæſ.* 2. Sbroz *de officio Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 44. *num.* 8. *in fine*, Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 13. *cum ſequentibus, & in tract. de Matrim. cap.* 66. *ex num.* 12. *& cap.* 69. *ex num.* 9. Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, p.* 1. *num.* 201. Hurtado *d. diſp.* 5. *diffic.* 9. *num.* 32. †Ordinarij enim appellatione venit Epiſco- 118
pi Vicarius, gloſſ. *verb. generaliter in cap. Romana, de appellat. in* 6. Couar *practicar. cap.* 4. *num.* 7 *& lib.* 3. *variar. cap.* 20. *num.* 4. Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib.* 2. *quæſt.* 43 *& quæſt.* 51. *num* 1. Flam. *de reſign lib.* 3. *q.* 11. *num.* 29. *cum ſeqq.* Fr. Molin *d. differ.* 11. *n.* 64. Bonac. *d q.* 1. *punct* 8. *num* 10.

Quæri non abs re poteſt, an ſuſpenſa iuriſdictio- 119
ne Epiſcopi per excommunicationem, aut ſuſpenſionem, poſſit eius Vicarius validè intereſſe Matrimonio, aliiſque committere? Dicendum eſt vtrumque poſſe, quia neutrum eſt actus iuriſdictionis. Si tamen Epiſcopus ſuſpenſus, aut excommunicatus non toleratus inſtrueret Vicarium, aut Parochus ſic excommunicatus Vicecuratum, illeque aſſiſteret Matrimonio, vel alteri committeret, nihil valeres, quia illa inſtitutio eſt manifeſtus actus iuriſdictionis, & proinde facta à ſic excommunicato nihil valet; quare ille aſſiſtens Matrimonio non eſſe verus Vicarius, aut Vicecuratus, Mar. Alter. *de cenſuris tom.* 1. *lib.* 1. *diſp.* 8. *cap.* 6. *verſ ex dictis*, Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 10 *num.* 10

Sed dubitari poteſt, an Vicarius Epiſcopi qui Sa- 120
cerdos non eſt, poſſit præſentiam Matrimonio contrahen

trahendo præstare? Matrimonio interesse non posse, sed Sacerdotem delegare debere tenent Nauar. *conf.* 1. *sub tit. de Officio Ordin. in antiqu.& consil.10 sub tit. de desponsat impud.in nouis*, Salzed *dict. cap.76. vers. decimoquarto*, Sayr. *decis.1. sub tit. de offic. Ordin.* Ceual. *quaest.604.num* 39 Cened *prattic.lib.1.q.* 30.*num*.46. ex eo tantum fundamento, quod non sufficit in contrahendo Matrimonio præsentia parochi, qui non sit Sacerdos, sed hoc non est certum, vt supra ostendi hac *alleg.num.*43 & ideo dum mihi non constiterit de contraria decisione, de qua ipsi testantur, libenter amplector tam Parochum, quam Vicarium non Sacerdotem validè Matrimonio assistere, quod nouissimè post primam huius tract. impressionem inueni tenere Basil. Pont. *de sacram. Matr.lib.*4 *c.* 11 *num.* 11.*in fine*.

121 Idem dicendum esse de habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, in materia de qua agimus, affirmant Petr. de Ledesm. *d. dub.*17.*vers. digo lo* 2. Henriq. *lib.* 11.*c.*3. *numero* 4. Sanchez *lib.* 3. *disp.*28. *num* 6.Coninch *disp.*17.*num.*17.Gutier.*de Matrim. cap.*66 *num.*7.Bonacina.*dict. quaest.*1.*puncto* 8 *num* 10. Vgolin *de potestate Episcopi cap.*15.§.13. *num.* 3. *in fine*, Basil.Pont. *in tractat. de sacrament. Matrimon. lib.*5.*cap.*10. *numer.* 3. Hurtado *d. disput.* 4.*diffic.* 9. *num.* 30.

122 Idem etiam dicendum de Abbate Ecclesiæ nulli Episcopo subiectæ, firmant Petr de Ledesm.*de Matrim.quaest.* 45. *art.*5. *puncto* 3. *paulo ante dubium* 4. *concl.*3. Henriq.*libr.*11 *cap.*3 *num.*4.Gutier *d. c.* 66. *num* 6 Basil.Pont.*d* §.6.*vers idem, quod, & d lib.*5. *cap* 10.*num* 4.vbi *num.*13 asserit, non permitti hanc facultatem Commendatario, licet eius Abbatia iura Episcopalia habeat. Gasp. Hurtado *dict. difficul.* 9. *num.*30.

123 Idem quoque de Capitulo Sede vacante esse resoluendum tenent Coninch.*d disp* 27. *num* 17. Gutier *dict.cap.*66.*n.*5. Hurtad.*d. diffic.*9. *num.* 30. *vers. quarto*.

124 Et de Legato respectu Prouinciæ suæ legationis idem asserunt Sanchez *dict disp.*28.*num.*7.Coninch *dict.disp.*17 *num.*16.*vers.*7 Gutier.*canon lib.*1.*cap.*11. *num.*6.& *dict.cap* 66.*n.*10.Hurtado *d diffic.*9.*num.*9. *vers quintò*, Basil.Pont.*d.*§.6.*vers idē quod, & d.lib.*5, *cap.*10.*num.*7.

Et de Cardinalibus in Ecclesiis suorum titulorum asserunt Azor *institut moral part.*2.*lib.*4. *cap.*3. *q.*2.Basil.Pont.*in nouissimo tract de sacramento Matrimonij lib.*5 *c.*10.*n* 6 Hurtado *d diffic.*9 *n.*41.*vers.tandem* Sanch *lib* 3 *d sp.*28.*nu.*3.Scip de Rub.*in aphorism. Episcop.verbo* Cardinalis *n.*2. Antonin.Diana *moral. resol.p.*3 *tract.*2.*resol.* 35.

125 Archiepiscopus tamen non potest coniungere in Matrimonium subditos suorū Suffraganeorum, vel dare licentiam illos coniungendi: nam ipse non est Ordinarius in territoriis Suffraganeorum, est tamen iudex in causa appellationis, quando per appellationem deuoluitur ad ipsum *c pastoralis, de officio Ordin.* Vnde in casu, quo nolet Episcopus per appellationem ad ipsum deuoluta causa potest licentiam cōcedere, de quo vide Sanchez *lib.*3.*disp.*28.Petr.de Ledesm.*in sum part.*1.*de sacram Matrim c.*4.*concl.*4. *dub.*17.*vers digo lo* 3.Spin.*dict.glos.*15 *num* 28.& 19. Molin.*d.differ.*11 *nu.*86. Bonacina *d quaest.* 2 *puncto* 8.*num* 15.Basil.Pont.*d.*§ 6.*vers Archipresbyter*, Gutier.*d cap* 66.*num.*3. Hurtad *d. diffic.*9. *num* 31.*vers conueniunt*, dum verò actu visitat in diœcesibus suorum Suffraganeorum, potest huiusmodi licentiam concedere, prout resoluunt Henriq.*lib.* 10.*cap.*3. *n.*1. Suarez.*tom.*4.*disp.*15.*sect.*1.*n.*14.Coninch.*d disp.*27.

*num.*17.Sanch.*lib.*3 *disput.*17 *num.*6.Gutier.*d.c.*66. *n.*7.Basil. Pont.*de sacram. Matrimon.lib.*5.*c.*10.*n.*6.

Licentia prædicta qualis?

Licentia, quæ per Sacerdotem ad celebranda matrimonia est obtinenda à proprio Parocho, vel eius Vicario permanenti, aut amouibili, aut ab Episcopo vel eius Vicario generali, aliisque Prælatis quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus, de quibus supra, expressa debet esse: nam citata non sufficeret, qualis est illa, quæ oritur ex tolerantia, vel ex ratihabitione. Ita tenent Menoch *de arbitr. casu* 453 *numer.*11.& 14 & *conf.*398.*num.*15.*lib.*4. Salzed.*ad Bernard c.*76.*vers. duodecimo*, Petr. de Ledesma *in sum. part.*1. *de sacram. Matrimonij cap.* 6. *concl.*4.*dub.*14.Henriq.*lib.*11.*c.*3.§.5.*litt. V* Ceuall. *communium contra commun.quaest.*604 *num.*114.Petr. Cened.*pract.& Canon.quaestion lib.*1.*quaest.* 30 *n.* 79. *in fine*, Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.glos.*47. *num.*52.Armendariz *in addit.ad recopil.legum Nauarra ad lib.*4. *tit.*25.*lib.*1 *de Matrim.in declar.num.*31. Coninch. *tom.*2.*disput.*30.*dub.*2.*n.*13 Reginald *lib.*13 *num* 181. Sanch.*lib.*3.*disput.*35.*n.*15. Franc. Molin. *de ritu nupt lib.*1.*differ.*11 *n.*98. Basil. Pont. *de impediment. Matrimon.cap.*16.§.6.*vers.licentia*, Bonacina *de magno Matrimonij sacramento quaest.*2. *puncto* 8.*num.*11. Molfes.*tract.*4.*c.*8.*num.*63.Filliuc *tract.*10. *de Matrim.cap.*6.*q.*7.*n.*319. me citato *in hoc loco*, Homob. *de examine Eccles.tract.*11.*c.*10. *q.*21.*resol.*5. Hurtado *d.disp.*5.*diffic.*11 *numer.*38 & 39. nouissimè Marcel. Vulpe *in d. praxi cap.*15.*num.*11 † Sufficiet tamen si communiter generalis administrandi Sacramenta licentia concedatur, prout decisum fuisse ex aliis referunt Armendariz *d.loco*, Bonacin *dict. num.*11 Rebello *de obligat iustit post lib.*4.*in declar sect.*3. Vel si Parochus concedat licentiam, vt possit intra suam Parochiam omnia ad curam animarum spectantia exercere, Nauarr.*conf.*17 *sub tit de sponsalib.in antiq.* quod de est in nouis, quem refert Salzed.*d.c.*76.*vers. duodecimo, in fine*, Sayr.*in floribus decis sub tit.de spons. decis.*31.Tamburin.*de Iure Abbatum tom.*2. *d.*8.*q.*2. Sanch.*lib.*3.*disp.*35.*n.*7. 126

127 Quid autem si concedatur facultas administrandi omnia Sacramenta? Hanc sufficere ad celebranda Matrimonia resoluit Sāch. *dicta disp.*35. *n.*8. vbi intelligit quando Parochus absens relinquit substitutum, non ita si præsens concedat alicui licentiam administrandi omnia Sacramenta, & ita censuisse *Sacram Congreg. Concilij* attestantur Rebello *de oblig. Iustit.l.*4.*in declarat, sect.*3. Armendar.*d l.*1.*de Matrim.n.*31.& per S Rotam fuisse decisum colligitur ex *decis.*750.*n.* 6.*part.*1. *diuers.* & fuit dictum *in Vicentina Matrim.*11. *Martij.*1624.coràm *R. P. D. Dunoz* Contra Coninch *d.disp.*27.*dub.*3.Filliuc.*tom.*1. *tr.*10.*p.*1.*c.*6.*n.*218.Tamburin.*dict.q.* 1.*n.*1.*prope fin.* Hurtado *d.disp.*5.*diffic.*11.*n.*37.*in fine*.

Verbalis sufficit huiusmodi licentia, non autem in scriptis requiritur, quia sic etiam non exigit Trident, tum quia scriptura non est de essentia gratiæ, & priuilegij, quæ regulariter non requiritur nisi tantum ad faciliorem probationem, non ad actus substantiam *l.contrahitur ff.de pigneribus.* tum quia omnis actus verbo confici potest, nisi lex expressè scripturam requirat, iuxta glos.ab omnibus receptā *verb in scriptis in cap.*1.*de censibus lib.*6. Quibus fundamentis hanc sententiam tenet Nauar. *conf.* 41. *n.*1.*sub tit.de spons. in antiq.* aliàs 12.*de clandest. desp. in nouis*, Henriq *dict.*§.5 *in comm.lit.Z.* Fr Emman. *in sum part.*1. *cap.*219 *numer.*13. Vgol *de irreg.cap.*6. 128

Ss 3 §.7.

§.7.*num.*3.Sanch *lib.*1.*disp.*35.*num.*10.R gin, *lib.*31. *num.*180.Franc.Molin.*dict.differ.*11.*nu.*100. Cened. *dict.quæst.*30.*num.*80. Salzed. *vbi proximè*, Hurtad. *diffic* 11.*num.*36.*in fine*.Sayr *sub dict.tit.de sponsalib. decis.*48.Bonacina *dict.quæst.*2.*punčto* 8.*num.* 11.*vers. addit*,Contra Rebell.*lib.*1.*q.*3.

129 Actum præcedere debet: nam quæ de substantia sunt,in ipso actu adhiberi debent.*cap.audistis*,iuncto *cap quia propter,de elect.*gloss.& omnes *in l.vniuersa C.de precibus Imperat offer.*Imol Paul.de Castro,Roman; Alexand. Aret.& Ias *in l.si quis mihi bona §.iussum.ff.de acquir.hæred.*Panorm Anton.& Imola *in c. cùm nos, de his quæ fiunt à prælatis*,tũ quia vbi licentia requiritur, semper præcedere debet,ex resolutis per Cassan. *in consuet. Burgund.rub* 13.§.9. *verb.sans licence,vers.sed quæro*,Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.glos.*47. *num.* 46. Quibus fundamentis hanc tenent resolutionem Salzed.*in dict.cap.*76.*vers. decimotertio*, Coninch *tom.*2.*quæst.*28.*num.*31.Sanch.*dict disp.*35.*nu.* 18.Francisc.Molin.*dict.differ.*11.*num.*99.Cened *dict.*

130 *quæst.*30.*num.*78. Vnde fit † nullum esse Matrimonium, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præsens fuit,nulla ab eo petita licentia, si post factum ratificare;nam etsi regulariter ratihabitio retrotrahatur, & mandato comparetur, *reg. ratihabitionem*, cum vulgaribus,*de reg.iuris in 6.* tamen vbi lex, vel statutum præsentiam requirit corpoream, ratihabitio sequens non sufficit ad actum validandũ quemadmodum ex Angel. Felin. & Cotta scribit Tiraq. *de legib connub glos.*6.*num.*31. Suar. de Paz *in pract. tom.*1 *part.*1.*temp.*2.*num.*27. & 18. Hinc *S.Congreg Concilij sub die* 7.*Septem.*1620.censuit *Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo,qui re vera non habuit à proprio Parocho licentiam veram,esse nullum.* Et *sub die* 5.*Decembris* 1626.& 15.*April.*1628.cẽsuit *etiam Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo,qui habet licentiam à proprio Parocho vnius ex cõtrahentibus, & ignorat se illam habere,prout ignorat. vnus ex contrahentibus, esse inualidum.*

131 Reuocata non debet esse huiusmodi facultas, quæ tunc talis censeretur, quando iis, quibus concessa fuit, per certum nuntium ,aut litteras significata sit, & ante hanc intimationem acta tenent,etiamsi Sacerdos ille aliunde sciret reuocationem suæ facultatis.Ita Sanch.*lib.*3.*disp.*36.*n.*9.Coninch *dict.disp.*27. *num.*32.*vers.sextò*, Galet. *in margarita casuum conscientiæ,verb.Matrimonium*, *pag.*164.*col.*2. Hinc te-

132 nerem † datam licentiam à proprio Parocho alicui Sacerdoti, si interim Parochus moriatur,illam non expirare;quia licèt mandatum morte mandantis regulariter expiret,*l.mandatum C.mandati,cap.gratum, cap relatum.de officio deleg.*gratia tamen facta alicui, minime, *cap.si cui,de præbend. in 6.cap.si super gratia, de officio deleg.eodem lib.*tum quia gloss.*in Clem.dudũ. §.statuimus,de sepult.* docet expressim licentiam concessam aliquibus Fratribus non expirare morte concedentis;tum etiam,quia facultas ab Episcopo concessa Ordines accipiendi à quocumque Episcopo Catholico,non expirat morte Episcopi concedentis; Cardin.*in Clem.fin.q.*6.*de elect.*& multis aliis casibus quos poteris videre per citatos à Franc.Molin.*dict diff.*11.*num.*111.vbi hanc sententiam in propriis nostris terminis tuetur; sed contrarium censuit Rota *in dict Vicentina Matrimonij* 11.*Martij* 1624.coram *bonæ mem. Dunozetto*, quam post aliquas huius tractatus impressiones inueni.

133 Metu, vel dolo obtenta licentia sufficit, nisi per dolum,& mendacia versantia circa substantiam,vel causam finalem,extorqueatur: quia dispositio facta per dolum versantem circa causam finalem est inualida;tum quia nihil est magis contrarium consensui, quàm error,*l si per errorem ff. de iurisd. omnium iud* Ita tenent Sanch.*lib* 3.*disp.*39. *à n.* 13 & *disp.* 21.*n.*7.Coninch *disp.*27. *n.*37. Gutier *c.*69.*n.*14.& 16.Reginald.*lib.*31.*nu.*182.Bonacina *d q.*2.*punct.*8. *num* 17.Hurtado *d diffic.*11.*num* 39.*in fine.*

134 Licentia validè datur contra prohibitionem Episcopi,ad effectum vt Matrimonium contractum coram Sacerdote, cui concessa fuit,validum sit.Matrimonia enim tantum contra interdictum Ecclesiæ valent,licet cum peccato fiant.Ita Basil.Pont *de impedimentis Matrim c* 27.§6 *vers.valet*, vbi dicit ita esse ab *Illustriss Cardin.*decisum, & iterum *in nouissimo tract de Sacram.Matrimonii lib.*5. *cap* 29. *num.*3.

135 Sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à Parocho, vt possint coram ipso contrahere, nisi certa signa afferant,vel sint personæ spectatæ fidei, de cuius veritate dubitari nullo modo posset;nam in iis,quæ pertinent ad externam Ecclesiæ gubernationem,non creditur testantibus in propria causa,præsertim si hoc vrgente posit in præiudicium alterius;ita Sanch. *l.*3 *disp.*37.*n.*2. Coninch. *disp.*27 *n.*39.Reginald *d l.*31.*n.*181.Basil.Ponti *dict.* §.6 *vers.concessa*,Bonacinà *d q* 2.*punct.*8.*n.*38. Tamburin.*d.tom.*1 *disp.*8.*q* 2.*in fine.*

136 Et asserenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requisitam non interuenisse, quando contra eam opponitur à tertio, incumbit onus probandi, ex Mascard.*de probat concl.*982.Vbi enim matrimonium est contractum,debet probari, quòd non interuenerit proprius Parochus, nec licentia,Sanch.*de matrim.lib.*3.*disp.*37.*n.*5.Rota apud Postium post *tract mandati de manuten decis* 241.*nu.* 10.& attestatio Parochi de licentia,suffragatur etiã post contractum Matrimonium,Caputaq *decis.*106. *p.*2.Rota apud Postium *d.loco,n.*11.

Testes ad Matrimonium adhibendi quales?

137 VLtrà proprij Parochi assistentiam, vel alterius Sacerdotis de eius licentia,de quibus supra,vt matrimonium validè contrahatur, necessaria est duorum, vel trium testium præsentia, vt probat Conc.Trident.*sess.*24 *de ref Mat.cap.*1.ibi,*& duobus vel tribus*, &c. quæ simultanea debet esse,nec sufficit successiua, quia Trident. copulatiuè exigit præsentiam Parochi, & testium,per dict. & quæ copulat, vt cum multis quos citaui ego ipse teneo *in meis remiss de dictionibus*, *& claus.dict.*94 Quare ita resoluunt Specul.coniug *in appendice dub.*6. *concl.* 4. *pag.*14 Sanch.*de Matrim.lib.*3 *disp.*41.*n.*3.Bonacin. *eod.tract q.*2.*punct.*8 *n* 41. Petr. de Ledesma *in sum. p.*1 *de sacram Matrim.c.*4.*concl.*5. Posseuin.*de officio Curati c.*10.*n.*22.Rebell *de oblig.iust.p.*2.*l.*2.*q.*8 *sect.* 8.*à n.*8 Coninch *de Sacram.tom.*2 *disp.*27.*n.*41 *concl.* 1.Filliuc *d.tr.*10 *à n.*229.

138 Quod verò attinet ad testium qualitatem, cum lex illa odiosa sit, restringens scilicet naturalem ad contrahendum libertatem, non sunt ad seueram rationis normam testes exigendi, sed satis erunt, quicumque rationis compotes,quamuis impuberes, consanguinei,domestici,fœminæ,aut infames, quia possunt esse præsentes moraliter;tum quia Trident. nullos testes excipit. Sic Spin *in speculo testam.glos.* 15 *princ num* 46.Petr.de Ledesma *in tract de matrim. quæst.*45.*art.*5. *punct.* 1.*post.* 4. *dub.vers.conclusio sit*, Henriq *lib* 11.*cap* 3.§.6. Fr. Emman *in summ tom* 1. *cap.*219 *num* 18.*in* 2.*edit.*plures refert, & sequitur Sanch *dict disp.*41.*n.*4.*cum seqq.* Quibus adde Zerol. *in praxi Episcop.part.*1.*verb. Matrimonium.*§.14 Ce-

uall.commun.contra commun.quæst.604 num.84. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verb. Matrimonium. part.164. Basil.Pont.de impedimentis Matrim.cap.26. §.6.in fine, Bonacina d.quæstion.2.puncto 8.numer.43. Fernandez in examin. Theolog moral.part.3.cap.18.§. 1.num.14. Paul.Layman. in Theolog morali tr.10.p.2. cap.4.num.6.vers secundo Burat.decis.713.n.7. vbi Ferent.in annot.num.11. Quamuis testes legitimos, idoneos,& omni exceptione maiores requiri dicat Francisc.Molin.de ritu nupt.lib.1. comparat.8.num.64.cum seqq.

139 Nec etiam necessarium est, vt huiusmodi testes sint rogati, cum nullo iure ista solemnitas in Matrimonio requiratur, Gregor Lop lib.1.verb. sin testigos tit.3 part 4 Tenriq.d.§.9.Sanch. d.lib.3. disputat.41. num.7. vbi plures refert, quibus addo Cald.Pereira de empt.cap.6.num.22.Gutier.de Matrim cap.55.in fine, Posseuin.dict c.10.num 22.versic quæres, Bonacina d quæst 2 punct.8.numer.44. Vgolin. de potestate Episcop.cap.15. § 10. Et sufficit si vi detenti intersint, dummodo intelligant consensu contrahentium, & aduertant, quod agitur, Ceuall. d.quæst 604.num.81. Sanchez d disputat 39 num.9. Coninch.d.quæst.27. num.44 Gutier.de Matrimon.cap.69 num 13. Cened. pract.& canon quæst lib. . quæst 10.num 108.ad finem. Hurtado d.diffic 15.num.50.Bonacina d punct 8.n 45. nec refert si dolo ad aliud vocati sint, vt resoluit Sanchez d.disput.39.n.10.& Hurtado d disp 5. diffic. 15.num 50. vbi idem dicit si assistant matrimonio à casu.

De Matrimoniis absque Parocho, & testibus irritis.

140 EX supradictis omnibus primò infertur contrahentem Matrimonium sine parocho,& testibus peccare mortaliter, quia inualidè contrahit, & facit irritum Sacramentum, contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui. Ita P.Sanchez de Matr lib.3.disput.5. Gutier.eodem tr.c.56.num.4. Coninch tom.1 disp.30. dub 2.n.18 Bonacina de magno Matrimonij Sacram.q. 2.punct.6.n 3.

141 Secundò infertur defectum præsentiæ Parochi, aut testium non esse impedimentum dirimens sponsalia, sicut est impedimentum dirimens Matrimonium, quia Concil Tridentin. irritat tantummodo Matrimonium clandestinum, non verò sponsalia. Ita Nauar.in man.cap.15.numer.134. Salzed ad Bernard. cap.75.vers.nonò illud, Perez lib 1.vers secundò circa prædicta dubitatur, tit.1.lib.5.Ordin.Vega in summ p.2. cap.34.casu 20.vers.notaque si solemne, Spino in speculo testament gloss.14 princip numer.84.Segura in director iudicum Eccles part.2.cap.15 num.1.& 4.Petr.de Ledesm.de matrim.quæst 45.art 5. vers secundum punctum, dub.4.Emman.Sa in Aphorismis, verb. Sponsalia numer.1.Valentia tom 4. disputat 10.puncto 5. causa 5. Gutier.canon.lib.1.c 18.num.10 & in tractat.de Matrimon cap.4.Hurtado de Matrimonio disput.1.difficul.16. Ceuall.communium contra commun.q.604 numer.124. Henriq.in summ.lib.11.cap.5. num.8. Rota Romana apud Farinac.decis.273.num.21 Armendaria in addit. ad recopilat.legum Nauarræ ad lib 4.tit.14. lib.1.in declarat,num.44.& 45.Sanch.lib.1. disput.12. Cardin. Tusch.practicar conclus tom.7.conclusion.406. Cened, pract & canon quæst lib.1 quæst.11 num.9.& quæst.30. num.20 cum sequentibus, Francisc.Molin.de ritu nupt. lib 1.differ.1. num.159. Bonacina in tractat.de magno Matrimon Sacramento, quæst.1.punct 7.num. . . Vnde
142 † contrahentes sponsalia clandestinè non peccare resoluunt Sanchez lib.1.disp.13.n.2.Coninch tom.1. disp.21 dub.2.num.20.Gutier d cap.4.n.1.Contra Syluest.verb. Matrimonium 6.q.7.& Chamerota de Matrim.c.2.dub.9.

Tertiò infertur Matrimonium contractum abs- 143
que præsentia Parochi, seu alterius Sacerdotis de ipsius Parochi, seu Ordinarij licentia,& duobus, vel tribus testibus in vim sponsaliorum non resolui, ita vt contrahentes iudicialiter cogi possint ad denuò contrahendum, seruata forma Concil.Tridentini. Ita Nauar.consil.1 numer.3.sub tit. de sponsalib.in 1. edit.& consil 3 nu.3.sub tit.de clandest. desponsat.in 2. edit. Azeued.lib.1 num.13.33 & 36.titul.1. lib.5.nouæ recopil.Petr de Ledesma de Matrim.quæst.45. artic.5. puncto 2 post dubium 4.conclus.1.& in summa part.1. de Sacrament.Matrim.cap.7.conclus.6.dub.2 Spino in speculo testam gloss.15 principali, num 78. Armendar. vbi supra num.26.Salzed.ad Bernard. in pract. cap.76. additione 2. vers vnde pariter Emman. Sa in Aphor. verb.Matrimon.numer.42.Fr.Emman.in summ part.2. cap.220.num 1. Galetus in margarita casuum conscientiæ verb.Matrimonium pag 163. col.1. Ceuall communium contra commun. quæst.604.num 79.Triuis dec.9. Aloys Ricc in praxi fori Ecclesiast.decis 210 in 1.impress.& resolut.219 per totam 2 impress.Sanchez lib.1. disput.2.Gutier.de iuram. confirmat. part.1. cap 51.à num.28.& in tr de Matrimon.cap.11. Bonacina in tr. de Matrim.quæst.2.punct.8 n.48 Sayr.decision. . . sub titul de sponsalibus.Hurtad.de matrim. disput.5.diffic.2. num.6.

Mouentur præfati Doctores, quia nulla obliga- 144
tio, nec ciuilis, nec naturalis oritur ex consenso præstito in Matrimonio clandestino, ex resolutis per Francisc.Mol.de ritu nupt.lib.1.comparat.19. nu.128.
cum † actus à principio nullus nullum producit 145
effectum, lib.4.§. condemnatum, ff de re indicat cap.ad præsentiam, de appellat cum citatis à Card.Tusch.tom. 1.lit.A,conclus.139 & in libello de principiis vtriusque iuris lit.A,n.51.tum quia actus gestus contra legem prohibentem substantiam actus, est nullus,& nullam producit obligationem, l non dubium, C de legibus, lib. hac consultissima §.ex imperfecto,C.de testamen.& hæc opinio his nixa fundamentis verior est in puncto Iuris, quam libenter amplectimur.

Quamuis contrariam opinionem, imò Matri- 146
monium clandestinum habere vim sponsaliorum,& obligare ad iterum publicè contrahendum, teneant Barthol de Ledesm.de Matr dub 8.Ortiz. in summa, cap.16.de Matrim in fine, Veracruz in appendice ad speculum, dub.9. vers.2. propositio, fol.4 .Ioann.Petr. Binius consil.62.nu.34.lib.1.Thesaurus fori Ecclesiast. part.2.cap.9. num.17. Vega in summa lib.4.casu 164. & lib 6.casu 120.Henriq lib.11.cap.5.§.4. Rebell.de obligat iustitia lib.1.q.9.n.3.Coinch.disput.21. nu 40. cum sequentib.& præcipuè n.47.tom 2. Cald Pereira de empt.cap.13.num.10 in fine. Quorum fundamenta facile destruuntur: & in primis ad illum deductum ex l.iam augusti, ff de seruit. quod quando actus non valet, vt agitur, valet eo modo, quo valere potest: respondetur procedere quando defectus prouenit ex parte causæ efficientis, non verò quando prouenit ex parte causæ efficientis, & ex parte formæ; in præsenti autem casu defectus non solum prouenit ex parte causæ efficientis (causa enim efficiens sunt ipsi contrahentes, qui ex decreto Trid. redduntur inhabiles ad clandestinè contrahendum) sed etiam ex parte formæ, quæ est solemnitas à Trid. requisita, quam solemnitatem constat deesse quando matrimonium clandestinum contrahitur. Deinde non obstat aliud obstaculum, quod sicut matrimonium clandestinè contractum inter impuberes, seu inter

puperem, & impuberem, valet vt sponsalia. ita etiam matrimonium clandestinum debet inducere obligationem sponsaliorum Nam respondetur illud esse peculiare in matrimonio clādestino impuberum, ex *cap fin al de desponsat impuberum*; quia ius præsumit impuberes se voluisse obligare eo modo quo possunt, & Concil. Trident irritat solummodo matrimonium clandestinum, quòd aliàs erat validum, illique formam, & solemnitatem assignat; non verò irritat matrimonium clandestinum, quod aliàs erat inualidum, sicut erat antiquo iure ex defectu ætatis matrimonium impuberum, & resoluebatur in sponsalia, vt constat ex *cap. vnic, de desponsat. impub. lib 6.*

147 *Quartò* infertur irritum esse matrimonium etiam in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, & quacumque alia necessitate contractum sin Parocho, & testibus; quia vbi in dispositione dicitur aliter fieri non posse, inducitur forma, prout in Concil. Trident *d cap* 1. ibi, *qui aliter*, &c quæ clausula cùm sit decreti irritantis, operatur nullitatem actus ipso iure, si forma prædicta non obseruetur, Matiens. *ad tit. 2. gloss. rubric. num 14. lib. 5 non recopilat.* Flamin. *de resignat. lib 5 quæst final à num.* 216. Cened *practic. quæst* 30. *à num.* 2 Gutier *de matrimon cap* 61 *num* 5. Igitur in nullo euentu absque ea solemnitate matrimonium initum, erit validum; res enim sine sua forma numquam subsistere potest. Ita tenet Fr. Ludouic. *in instructor conscientia, part.* 1. *c* 86 Nauar. *consil* 44. *sub tit de sponsalibus, in* 1. *impress. & consil.* 6. *sub tit. de clandestina desponsatione, in* 2 *impress.* Segura *in suo direct iudicum Ecclesiast. part.* 1. *cap.* 15 *numer.* 44. Perez *in l.* 1 *paulò post princip fol* 29. *tit.* 1. *lib* 5. *Ordin.* Sarm *lib.* 1. *select cap* 6. *num* 7. Barthol à Ledesma *de matr lib.* 21. Petr de Ledesma *in tract. de matrim quæst.* 45. *art. circa.* 2. *punctum dub.* 3 *vers. ex prædictis sequitur, & in summa part. de sacramēt. Matrim cap.* 6. *dub.* 5 *in fine*, Spino *in speculo testament. gloss.* 15. *num.* 44. & 84. Fr. Emman *in summa tom* 1. *cap.* 219. *num.* 17. *in* 1. *impress.* Azeuedo *l.* 1. *num* 38. *tit.* 1. *lib.* 5. *noua recopil* & *ibi* Matiens. *gloss.* 6. *verb clandestin cum.* 3 *in fin. & gloss.* 6. *num.* 2 Ceuall. *d quæst.* 604. *num* 63, & 71. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 17. *num.* 4 Gutier. *de matrimonio, c.* 61. *num.* 4 *cum seqq.* me citato *in hoc loco* Homobon de Bonis *de examine Ecclesiastico tract* 11. *c.* 6. *quæst.* 14. *resol.* 3 *in med* Basil. Pont. *de Matrimon. lib.* 5. *cap.* 6. Hurtado *disp.* 5 *diffic.* Rota *decis.* 646. *nu* 1. *part.* 1. *diuers. & in Vicentina matrimonij* 11. *Martij* 1624. coram *bona mem. Dunozetto.* Quamuis contrarium teneant Vega *in sum. lib.* 3. *casu.* 461. & Iacob de Graffiis *in decis aureis, lib.* 2. *c.* 86. *n* 4 *vers. secunda.*

148 *Quintò* infertur hodie stante dispositione Sacri Concilij Tridentin. sponsalia non transire in matrimonium subsequuta copula coram Parocho, & testibus; nam Concilium abstulit matrimonia præsumpta, & solum ea valere voluit, quæ in iudicio probari non possent: sponsalia autem illa subsequuta copula coram Parocho, & testibus adhuc sunt præsumpta matrimonia, illi enim de copula quidem testificari possunt, sed de consensu minimè, cum possent accedere sine affectu maritali: quare nisi adsint verba, quæ hoc explicent copula tantùm insufficiens est post Concil Trident. Ita Petrus de Ledesma *de matrimonio, quæst.* 56 *art* 1 *dub* 2. Sanchez *lib.* 3 *disp.* 40. *num.* 7. & *lib* 5 *disp.* 8. *num.* 26. Gutier. *de matrimon. cap.* 50 *num* 12 & *cap.* 81. *numer.* 11. Basilius Pont *de impedimentis matrimonij, cap.* 26. §. 3. *vers antepenult.* Coninch *disput* 22 *dub.* 9 *num* 57 *ad finem*, Bonacin. *q.* 2. *punct* 1 *n* 4.

149 *Sexto* infertur, quòd licet Iure Ciuili ex cohabitatione inter pares, & eiusdem conditionis præsumeretur matrimonium, ex *l. in libera*, vbi gloss *ff. de ritu nuptiar.* & gloss *in l de concubinatu ff. de concubinis*, & etiam de Iure Canonico, aliis concurrentibus coniecturis, iuxta communem omnium sententiam *in cap lator, qui filij sint leg* cum citatis per Paleoth. *de nothis, & spuriis, cap* 19. *numer* 9. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3 *quæst.* 1. *num.* 71 & *consil.* 199. *à num.* 48. Mascard. *de probat. concl.* 1011. *n.* 7. Hodierno iure cohabitatio efficere nequit matrimonium, sed nouus consensus requiritur, & forma Concilij: sic Spin. *dict gloss.* 15. *numer.* 61. *post princip.* Matiens. *in rubr. tit.* 1. *gloss.* 1. *num.* 63, *cum sequentib lib* 5. *noua recopil.* Francisc. Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 1. *comparat.* 12. *num.* 16.

150 *Septimò* infertur, quòd licet traductio sponsæ ad domum mariti cum solemni apparatu, quo solent contrahentes publice celebrare, matrimonium faceret de iure veteri Canonico arg text. *in cap. vidua, de regular. bus*, & iuxta tradita per Panormit. *in cap. ex parte, num.* 26 *de restitution. spoliator.* Brunel. *in tractat. de sponsal concl* 12. *num.* 4 Menoch. *d quæst.* 1. *num* 56 hodie tamen, nisi in traductione ipsa nouus consensus coram Parocho, & testibus exprimatur, nihil traductio efficeret, Matiens *d glos.* 1. *n* 55. *cum seq.* Spin. *d glos* 15. *num* 65. *vers. etiam dicendum*, Franc. Molin *d lib. compar* 13. *n.* 7

151 *Octauò* infertur contrahentes sine Parocho & testibus, licèt inhabiles dicantur ad sic contrahendum non manere inhabiles ad rursus inter se contrahendum, vel cum aliis, seruata Concilij forma: ita decisum referunt Menoch *de præsumpt. lib.* 3. *q.* 1. *numer.* 102. Matiens. *d gloss.* 1. *d. tit.* 1 *ex num.* 39 Franc Molin. *d. differen.* 11 *num.* 158. Petr. Ledesm. *quæst.* 45. *art.* 5. Rebel. *de obligat. iustitia, part.* 2. *lib* 2. *q* 8 *sect.* 8 *num.* 9. Gutier. *de matrim c.* 61. *n.* 2. & *cap.* 75. *num.* 4. Bonacina *d q.* 2 *punct.* 8. *n.* 17.

152 *Nonò* infertur, ad matrimonium contrahendum coram Parocho, & testibus deobligari omnes apud quos promulgatum est Trident. & receptum, cum ipsum statuisset hoc tantum habiturum vim post triginta dies numerandos à prima die publicationis in eadem Parochia, qua publicatione nondum facta, nulla obligaito arctat habitatores, nec ligat ignorantes, provt in quibusdam asserunt Galliæ partibus, & Poloniæ: ita Petr. de Ledesma *in summa p.* 1. *de sacrament Matrimon cap.* 6. *concl.* 4 *dub.* 5. Ceuall. *d quæst* 604 *num* 143. Nauarr. *consil* 8. *numer.* 1. *sub tit. de clandest. desponsat in nouis*, Henriquez *l* 11. *c.* 33. *n.* 8. Galet. *in margarita casuum conscientia, verb. Matrimō. pag.* 163. *col.* 2. Sanchez *l* 3. *disp.* 18. *n.* 1. Rebel. *d lib.* 1. *q* 7 *sect.* 3. Gutier. *de matrim c.* 61. *nu* 12 Fr Basil. Pont. *d. cap.* 26. §. 2 *vers.* 4 vbi asserit huiusmodi resolutionem non nasci ex eo, quod lex ad sui obligationem exigat, vt acceptetur à populo, sed ex speciali dispositione Ecclesiæ in hoc casu quæ hanc legem obligare noluit, nisi post promulgationem in singulis Parochiis factam, trigentoque à publicatione diebus elapsis.

153 Hinc fit eos, qui sunt incolæ vnius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilium, si aliò migrent, vbi non est acceptatum, posse valide contrahere clandestinè, seruata quoad fieri possit antiqua lege Ecclesiastica, siue illac transeant, siue domicilium ibidem collocauerint. Ita Petrus Ledesma *q* 45. *art.* 4. *puncto* 1. Basil. Pont *d cap.* 26. §. 2. *vers. hinc etiam fit eos*, Henriq *lib* 11. *cap.* 8 *num* 8. Rebell. *dict. part.* 2 *lib.* 2 *q.* 7. *n.* 5. Reginald, *in praxi fori pœnitent. lib* 31 *num.* 176. Coninch *disp.* 27 *dub.* 1. *n.* 14. Sanch. *dict lib.* 3. *disput.* 18. *numer.* 28. Gutier. *cap.* 61 *numer* 12.

Bonacin.

Bonacin *d. quæst. 2. puncto* 8 *num.* 2. Homobon. de Bonis *de examine Eccles tr.* 11. *c.* 7 *q.* 17 *resolut.* 3. *vers secundo.* Filliuc *tr.* 10 *cap* 6 *n.* 200. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta l.* 1. *c.* 8. *n.* 8. Hoc tamen limitant Ledesma, Henriq Rebel. & alij, nisi eò proficiscantur, vt nubant non seruata lege Concilij Tridentin. & in eius legis fraudem, cum Ius non foueat fraudem committenti in legem, quam limitationem sibi displicere asserit Sanch. *d. disp.* 18. *n.* 29. *vers. cæterum.*

154 Hinc etiam mihi fit validè verosimile eos, qui inter infideles commorantur, vel mercium congerendarum causa, vel alia ratione, aut inter Turcas captiui detinentur, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus promulgatum, & receptum est Tridentini decretum, non teneri contrahere iuxta formam Cōcil. præscriptam. Ita contra Ledesm. & alios resoluunt Basil. Pont. *vbi proximè*, Bonacina *d punct.* 7. *n.* 3. & Sanchez *d. disp.* 18. *n.* 35.

155 Hinc denique colligitur incolam illius loci, in quo non acceptatum Concilium Tridentinum, teneri contrahere matrimonium coram Parocho, & testibus, si diuertat ad locum, in quo est receptum: licet enim sit regula generalis extraneum non teneri legibus loci ad quem diuertit, absque intentione ibi manendi maiore anni parte; nihilominus ab ea regula excipitur lex generalis, qualis est ista; & deinde contractus, qui celebrari debet iuxta conditiones præscriptas in eo loco, in quo ipse celebratur, *l. si fundus, ff de euictionibus*, ita Petr. de Ledesma *q.* 4. *puncto* 3 *ad finem*, Sanch. *lib.* 3. *disp.* 18. *n.* 26. Reginald. *lib.* 11. *num* 176. Coninch *disp.* 27. *dub.* 1 *ad fin.* Bonacina *dict. puncto* 7. *numer.* 5. Nota *sacram Congreg. Concilij in Russanen. die* 18. *Nouemb. &* 2. *Decembris* 1628. censuisse *Episcopum non posse matrimonia inualidare per sua decreta Synodalia, quæ clandestinè & sine Parocho, & testibus contracta essent, si ibi non est promulgatum Concilium Trident. ita vt matrimonia etiam post huiusmodi decretorum publicationem aliter contracta, si nullum obstet legitimum impedimentum, valida, ac firma sint.*

156 *Decimò* infertur matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vt valide fiat, necessarium esse conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, si tamen celebratum fuerit sub conditione de præsenti, vel de præterito, requiri conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, vel vt Parochus, & testes cognoscant conditionem de præsenti, vel de futuro esse adimpletam. Ita Petr. de Ledesma *de Matrim. quæst.* 47. *art.* 5. *dub.* 7. *concl.* 3. Coninch *disput.* 29. *dub.* 1. *num.* 15. *& dub.* 2. *num.* 33. Gutier. *c.* 1 *num.* 7. Bonacina *dict. quæst.* 2. *puncto* 10. *num.* 22. Contra Sanch. *lib.* 5. *disp.* 8. *num.* 28. Dicit tament Galet. *ver. matrimon.* decisum esse matrimonium de præsenti coram Parocho, & testibus sub conditione contractum, & non expectato conditionis euentu consummatum dici verum matrimonium.

157 *Vndecimò* infertur non teneri iterum coram Parocho, ac testibus contrahere, qui iam semel coram eisdem contraxere, inualide tamen, propter defectum consensus vtriusque contrahentis, vel propter metum vtrique incussum, quia Parochus, & testes fuerunt præsentes externo contractui, & eorum præsentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundum omnes partes, non verò quādo suppletur aliquis defectus occultus. Ita Fr. Emman. *in sum. p.* 1. *c.* 208. *n.* 7. Henriq. *lib.* 11. *c.* 1. *num.* 2. Nauar. *in man. c.* 22. *n.* 70. Aloys. Ricc *in decis. Curia Neapol. decision.* 98. *& in praxi fori Eccles. decis.* 246. *in* 1. *impress.* Sanch. *lib.* 2. *disp.* 23 *num.* 13. Reginald. *lib.* 31. *n.* 183. *ad finem*, Gutier *cap.* 46 *num.* 15 Bonacina *d. quæst.* 2. *puncto* 9. *numer.* 4. Rebell. *de obligat. iust. part.* 1 *lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 5 *cum seqq.* Possevin. *d. cap.* 10. *numer.* 25. Existimat tamen non sine ratione Basil. Pont. *dict.* §. 3 *vers. ego tamen*, nequaquam posse subsistere huiusmodi matrimonium, nisi iterum seruata forma Concil. Trid. celebretur, vel super eo accedat Pontificis dispensatio, cum renouatione vtriusque consensus, oportere tamen, vt vel conditionaliter explicetur, vel sequuta copula post eam cognitionem, est enim signū consensus: ita respondisse graues Theologos affirmat idem Basilius *dict. loco*, vbi cum Paulo Comitulo *resp. moral lib.* 1. *cap.* 20. *numer.* 3. asserit Clementem VIII. felicis memoriæ per Pœnitentiarium respondisse esse necessarium nouum consensum vtriusque coram testibus, & Parocho, admonito prius merito de matrimonij nullitate, sed ad euitandum scandalum esse dispensandum, vt secretò inter se contrahant, renouato consensu cum legitimatione prolis. Hinc paululum melius dicit Thesaur fori Ecclesiast. *par.* 1. *cap.* 9. *numer.* 41. matrimonium impuberum coram Parocho, & testibus contractum, esse postquam puberes facti fuerint, iuxta formam Concilij contrahendum. Qui autem subsistente aliquo impedimento occulto publicè iuxta formam sacri Concilij Trident. Matrimonium celebrarunt, etsi nullum fuerit matrimonium, eo sublato non coguntur denuo eandem formam dicti Concil. obseruare. Ita decisum referunt Petr. Ledesma *quæst.* 45 *art.* 5. *concl.* 2 *ante vltim dub.* Sanch. *lib.* 2. *disp.* 27. Reginald *lib.* 11. *n.* 183 *ad finem.* Ioan Francisc Leo *in thesauro fori Eccles p.* 3. *c.* 6. *num* 81. *cum sequentib.* Coninch *disp* 24. *n.* 81. Fransc. Molin *d. differ.* 11. *n.* 160. Bonacina *d. quæst.* 2. *puncto* 9. *num.* 10. Receptissimum enim est matrimonium nullum ex aliquo defectu, celebratum tamen iuxta formam Concilij, si post ratificetur, nō egere noua solemnitate, vt tradunt Nauar. *cons.* 32. *sub tit. de sponsal.* Henric *lib.* 1. *cap.* 3. §. 6. Sanch. *dict. disp* 37. *num.* 3. Francisc. Molin. *de ritu nupt lib.* 2. *differ.* 17. *num* 39. & dicit Nauar *cons.* 14. *in fine, de spons. in nouis*, referente Illustrissimo Cardin. Alciato Propœnit. in Signatura placuisse Sanctissimo, in huiusmodi impedimentis occultis, quando matrimonium est renouandum, posse hoc fieri inter ipso coniuges secretè, & quod non sit necessaria præsentia Parochi, vel testium.

Verùm post aliquas huius tractatus impressiones, materiam huius illationis melius & exactius considerantes, nunc videmus illā ita Doctores confundere, vt inde nihil certum sumere valeamos; quare, secluso casu impedimenti occulti, existimamus matrimonium nullum propter impedimentum non ratificari, nisi de nouo repetitis solemnitatibus Concil. Trid. etiamsi partes permanendo simul libere consentiant: hanc sententiam inconcussè sequitur Rota coram Seraph. *decis* 900. & coram Greg XV. *dec.* 395. & apud Farin *decis* 204. *num.* 1. *part.* 2. *recent. in posthum.* Hurtado *de Matrimon.* 3. *difficul.* 1. *num* 40. Ratio est, quia quotiescumque Matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cesset, opus est quòd omnia de integro ponantur, quæ sunt necessaria, & de essentia matrimonij, vt ex multis bene comprobat Victor. *in suis relect. Theologicis relect.* 7. *de matr. in* 2. *puncto p.* 1. *vers. in contrarium, num.* 9. *& tribus seq.* Nauar. *cons.* 14. *de sponsalib.* tum quia vbi consensus requiritur certo tempore, prout requiritur ex dispositione Concilij tempore, quo Parochus est præsens, nunquam retrotrahitur,

trotrahitur, nec potest deseruire solemnitas per prius sequuta; quoniam ille debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari, neque innare potest fictio, aut retrotractio, cum nõ fiat quando actus est omnino nullus, Bart. *in l. obseruari num. 9. ff. de offic. Procons.* Alex. *cons. 78. n. 24. lib. 7.* Dec. *in l. semper, qui non prohibet, num. 16. ff. de regul. iuris*, quia tunc retrotractio non inuenit principium conseruabile, Bald. *in l. fin num. 2. C. ad Velleian.* tum quia ratificatio reconciliat ea, quæ pendent ab animo, sed non ea, quæ pendent ex aliqua forma, iuxta doctrinam Bald. *in l. mancipia C. de rebus alien.* quem in materia matrimonij sequitur Rota apud Farin. *decis. 293. n. 4. p. 1. recentiss. in posthumis*: tum denique, quia eadem solẽnitas est necessaria in ratificatione contractus, quæ requiritur in celebratione contractus, Tiraq. *de retractu lign. §. 1. gloss. 10. nu. 90.* Rota *d. decis. 293. n. 4. in princ.*

158 *Duodecimo* infertur expressionem, vel ratificationem consensus non esse necessariò faciendam corã Parocho, & testibus, vt matrimonium infidelium fiat Sacramentum, quia Concilium Tridentin. requirit præsentiam Parochi, & testium, vt contractus valide celebretur; contractum vero infidelium valide celebratum fuisse ante baptismum supponendum est, neque videtur necessaria præsentia parochi, & testium, vt matrimonium infidelium post susceptum baptismum fiat Sacramentum, sed videtur sufficere expressio noui consensus, vel ratificatio præcedentis, qua posita fit Sacramentum matrimonij, & recipitur sacramentalis gratia ad ritè obeunda munia coniugalia, nisi aliquod matrimonium Canonicum sit, quo matrimonium prius contractum sustineri minimè possit. Vide Fr. Emman. *in summ. part. 1. cap. 230. num. 1.* Nauar. *cons. 4. in fine, sub titul. de pactis in 1. edit. & cons. 2. in fine, de conuers. infidel. in 2. edit.* Sanchez *lib. 2. disput. 9. num. 1.* Rebel. *lib. 2. quæstion. 6. numer. 5.* Gotier *cap. 42. num. 6.* Bonacina *d. qu. 2. punct.* [illegible] *num. 6.*

159 *Decimotertiò* infertur præsentiam Parochi, & testium requiri, vt matrimonium celebratum per Procuratorem sit validum; nam inualidè absque Parocho, & testibus celebrat Procurator; sicut etiam inualidum est matrimonium contractum per litteras, quando illud non innotescit Parocho, & testibus: quando verò per litteras traditio, & acceptatio vtriusque contrahentis innotescit; validum fit matrimonium. Ita Henriq. *lib. 11. cap. 2. n. 6.* Sanch. *lib. 2. disp. 12. num. 3. & lib. 3. disp. 8. n. 24.* Coninch. *disp. 24. dub. 9. num. 78.* Gutier. *de matrim. c. 45.* Bonacin. *d. q. 2. puncto 5. num. 5.* Vgolin. *de potestate Episcopi c. 15. § 10. num. 4. vers. qua.* Victorel. *in notis ad Posseuin. d. c. 10. num. 49.*

De pœna Parochi, qui Matrimonio clandestino interfuerit.

160 CONtra Parochum, vel quemcumque alium Sacerdotem Regularem, aut sæcularem, qui matrimonio clandestino interfuerit, imposita est pœna triennalis suspensionis ab officio, qua etiam mulctatur Parochus quamuis non interfit, si sciens talia matrimonia non prohibuerit; ita definitum est *in cap. vltim. § fin. de clandest. desponsat.* in hæc verba, *Sanè si Parochialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere contempserit aut quilibet etiã Regularis, qui eis præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur,*
161 *grauius puniendus, si culpæ qualitas postulauerit* † Hæc triennalis suspensio non est ipso iure lata, sed ferenda à iure, vt indicat verbum illud, *suspendatur*; quod cum sit futuri optatiui modi, respicit hominis actum, & iudicis ministerium; resoluunt Moneta *de distribut. quotid. p. 3. q. 7. n. 21.* & in nostris terminis Sanch. *lib. 3. disp. 48. n. 2.* quos Ego ipse refero *in meis Remiss. de dictionibus, & claus. dict. 343.*

162 Difficultas autem non modica est, an hodie Concil. Trident. *dict. cap. 1.* in illis verbis ibi. *Insuper Parochum*, &c. voluerit corrigere, & derogare constitutioni *d. cap. vlt.* quoad pœnam triennalis suspensionis impositam Parocho assistenti matrimonio clandestino, quia Trident. Synodus decernit Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minore testium numero, quàm duorum, matrimonio clandestino interfuerit, esse grauiter arbitrio Ordinarij puniendum? Verior sententia tenet pœnam suspensionis triennalis non esse sublatam, sed præterea licere Ordinario in illum alia pœna arbitraria animaduertere, ad eius temeritatem, & præsumptionem coërcendam, quia Concil. Trid. *d. c. 1. paulò post princ.* expressè fatetur se velle inhærere vestigiis Concil. Lateran. vnde desumptum est illud *c. vlt.* tum quia quãdo diuersæ pœnæ infliguntur diuersis legibus contra idem delictum, nec apparet vtra earum alteram corrigat, vtraque seruanda est, ex Bar. *in l. 1. nu. 1. ff. de vi bonor. rapt.* recepto per Clar. *in pract. crimin. §. fin. q. 85. n. 5.* Ant. Gom. *tom. 3. var. c. 1. n. 38. vers. quarta conclus.* tum quia lex non in vno casu extenditur ad alium casum per legem antiquam, ex doctrina Bart. *in leg. Marcellus n. 6. ad Trebel.* quem refert Armendariz *in proœm. ad addit. in recopil. legum Nauarræ nu. 36.* quibus, & aliis fundamentis ita tenent Veracr. *in* [illegible] *ad Specul. dub. 11. in fine,* Maiol. *de irregul. lib. 2. c. 17.* Salzed *ad Bernard. in pract. c. 76. vers. octauo non est obliuioni,* Fr. Emman. *in sum. p. 1. c. 221. n. 4. in 1. edit.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. de sacr. matrimonij, c. 6. concl. 4. dub. 16.* Coninch. *disp. 27. n. 84.* Sanch. *lib. 3. disp. 48. à n. 3.* Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. n. 147. cum seq.* Mar. Alter. *de censuris tom. 1. disp. 11. de suspen. c. 5. in princ.*

163 Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit prædictam suspensionis censuram, quia Concil. solum suspendit Parochum, vel alium Sacerdotem coniungentem, vel benedicentem alienos Parochianos, nec exprimit dantem licentiam, mandantem, vel consulentem, censura enim lata in committentem aliquod delictum non obstringit mandantes, consulentes, vel aliter consensum præstantes, nisi in Canone id exprimatur. Quare ita tenent Sanch. *d. lib. 3. disput. 49.* Mar. Alter. *d. c. 5. vers. secunda principalis quæstio.*

164 Quæret aliquis an Parochus triennio suspensus, qui interfuit clandestino matrimonio, si eodem triennio durante assistat alteri simili coniugio, suspendatúrque iterum triennio, hoc posterius triennium confundatur cum priore, vel incipiat completo priori triennio? Cui sic interroganti poterit responderi, tempus posterioris suspensionis incipere statim à die sententiæ iudicis imponentis posteriorem suspensionem triennalem, nisi iudex declarauerit in sententia, vt incipiat finito priori tempore: ita Mar. Alter. *d. cap. 5. vers. tertiò dubitari,* Sanch. *d. lib. 3. disp. 50.*

165 Deinde dubitari potest, an Parochus suspensus ab officio, quod interfuerit clandestino matrimonio, sit consequenter suspensus à beneficio? Quicquid verò sit de illa quæstione, an suspensus ab officio, sit suspensus à beneficio. Id nostrum oppositum solum attendens, verius duco suspensum ab officio qui interfuit

interfuit matrimonio clandeſtino, non eſt ſuſpenſum à beneficio, quia text. *in dict. cap. vlt.* ſolùm mandat ſuſpendendum eſſe ab officio; & ita reſoluunt Mar. Alter. *d. c. 5. verſ. quartò dubitatur.* Sanch. *d. lib. 3. diſp. 51.*

166 Ab hac ſuſpenſione triennali non valet Epiſcopus diſpenſare, vt reſoluunt Couar. *de ſponſ. p. 1. c. 6. in princ. num. 14* Bernard *in pract. cap. 76 num. 3. in vltim. impreſſ.* Henriquez *lib. 13. cap. 39. §. 3.* Sanch. *d. lib. 3. diſp. 52.* per totam, Mar. Alter. *d. cap. 5. verſ. quinto,* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 2. cap. 7. num. 40.* Non obſtat ſuſpenſum à iure, eo quòd ſibi abſolutionem non reſeruauit, poſſe ab Epiſcopo abſolui; quia id eſt intelligendum, vbi ſuſpenſus eſt à iure indefinitè, nullo deſignato termino; ſecus vbi terminus ſuſpenſioni adijcitur, vt in caſu præſenti; nam Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus, Gutier. *canon. lib. 1. c. 5. num. 6.* Nec etiam obſtat *c. nuper, de ſentent. excomm.* quia loquitur in ſpecie de excommunicatione, cuius abſolutio, ſi non ſit reſeruata, permittitur Epiſcopo, & Parocho, vt infrà dicemus; quod non habet locum in ſuſpenſione de qua agimus.

167 Adeò verum eſt non poſſe Epiſcopum hac triennali ſuſpenſione abſoluere, vt nec etiam virtute decreti Concil. Trident. *ſeſſ. 24 de reform. c. 6.* id ſibi permiſſum ſit: quia hæc ſuſpenſio non incurritur ipſo iure, ſed per ſententiam iudicis cognitione præmiſſa de delicto, vnde ſupponitur delictum deductum ad forum contentioſum, Sanch. *d. diſp. 52. n. 4.* Mar. Alter. *d. c. 5. 2. propè fin.*

De obligatione Parochi Matrimonio aſſiſtentis.

168 PRoprius contrahentium Parochus, vel alius Sacerdos, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarij licentia, præſentibus duobus vel tribus teſtibus, factiſque denunciationibus, vel illis omiſſis de forma præſcripta à Concil. vt ſupra, tenetur interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, vtrum ſcilicet fœmina velit ducere virum, & vir fœminam. Ita Reginald. *lib. 11. num. 175.* Coninch *diſp. 27. dub. 5 num. 74.* Gutier. *cap. 68. ad fin.* Bonacina *d. quæſt. punct. 8 num. 40.* Aliàs ſi omittat, grauiter peccabit, vt reſoluit Baſil. Pont. *de impedimen. matrim. c. 16 §. 2. verſ. ex quibus, condit. 6.* Attamen quando Parochus certus eſt de mutuo illorum conſenſu, omiſſionem iſtius interrogationis eſſe tantummodo peccatum veniale reſoluit Bonacina *d. n. 40.* & ita contrahentes tenentur declarare mutuum conſenſum, vt ſi opus ſit Parochus de eo, & teſtes ferre teſtimonium poſſint, ex eodem Baſil. *d. loco condit. 3.*

169 Neque ad validitatem matrimonij requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos aſſiſtens, vtatur aliquibus verbis in eius celebratione, quia Trident. in clauſula irritante non facit vllam mentionem verborum. Ita Perez *l. 1. verſ. præterea neceſſarium eſt, titul. 1. lib. 5 Ordinam. pag. 39.* Petr. de Ledeſm. *de matrim. quæſt. 42. art. 1. dub. 4. concl. fin. & q. 45. artic. 5. punct. 3. ante primũ dub. 4. concl. 2. & in ſum. p. 1 de Sacram. matr. cap. 1. concluſ. 25 in fin.* Henriquez *lib. 11. cap. 2. num. 7.* Sanch. *lib. 3. diſput. 38. num. 4.* Segur. *in directorio iudicum Eccleſiaſt. part. 1. cap. 15. num. 52.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 1. cap. 9 num. 36.* Ceuall. *d. quæſt. 604. num. 53.* Franciſc. Molin *de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 125* Baſil. Pont. *vbi proximè condit. 7.* Coninch. *diſputat. 17. dub. 4. num. 45.* Reginald. *lib. 11. num. 175.* Sayr. *deciſ. 61. ſub tit. de ſponſalib.* Cened. *practic. & canonic. quæſtionum lib. 1. quæſtion. 30. numer. 8.* Gutier. *de matrim. cap. 69. num. 4.* Campanil. *in diuerſor. Iuris Canonici rub. 1. num. 50.* Bonacina *d. quæſt. 2. puncto 8. num. 39.* vbi etiam quòd Parochus tenetur ex præcepto eiuſdem Trident. *ſeſſ. 24. de reform. matrim. c. 1.* vti his verbis, *Ego vos coniungo in nomine Patris,* &c. vel ſaltem vti aliis iuxta ritum, & conſuetudinem patriæ.

170 Vnde omiſſionem horum verborum, *Ego vos in matrimonium coniungo,* &c. eſſe tantummodo peccatum veniale ob paruitatem materiæ reſoluunt Sanchez *lib. 8. diſput. 38. num. 7.* Coninch. *num. 45* Gutier. *num. 16.* Bonacina *num. 39. verſic. Rogabis dictis locis.* Verùm omiſſionem prædictorum verborum eſſe peccatum mortale, cùm violetur Concilij præceptũ, melius tenent Henriq. *lib. 11. cap. 2. § 1* Rebell. *lib. 2. q. 7. ſection. 1. num. 4.* Salzed. *ad Bernard. d. c. 76. litt. B, verſ. ſecundo.*

171 Curare maximè debet Parochus, ne contrahentes in peccato mortali ad huiuſmodi Sacramentum accedant, & vt triduo antequam contrahant, peccata confiteantur, & communicent: cum contrahentes matrimonium cum peccato mortali, nondum deleto per contritionem, vel per Confeſſionem, indignè recipiant Sacramentum, & per conſequens peccatum mortale incurrant, prout reſoluunt Fr. Emman. Sanchez, & alij citati Gutier *cap. 81. num. 1*, & à Bonacina *de Matrimon. quæſtion. 3. puncto 9. num. primo, verſ. 6.*

172 † Non committunt tamen duo peccata mortalia, vnum quatenus recipiunt Sacramentum, alterum quatenus adminiſtrant, quia ſolum committunt quatenus recipiunt. Ita Sanch. *lib. 2. diſputat. 6. num. 4.* Sayr. *de Sacramen. in genere lib. . cap. 7. quæſt. 1. art. 5.* Bonacina *de Sacramen. diſput. . quæſt. . puncto 2. §. 1. num. 10.* Nec aliud incurrunt peccatum quatenus videntur præceptum Concilij violare Confeſſionem præcipientis; quia conſilium tantum, non præceptum decretum illud quoad hoc continet; vt reſoluunt Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici p. 2. c. 9. n. 29* Baſil. Pont. *d. § 2. verſ. quibus condit. 2.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 1. c. 2. n. 12.*

173 Matrimonium ne contrahatur impediri poteſt, donec contrahentes Orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolumque fidei, præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, ac ſeptem peccata capitalia, niſi qui præ ſenio, aut ingenij rudis tarditate incapax prorſus ſit: ita Barthol. à Ledeſm. *de matri. dub. 11.* quem ſequitur Vega *lib. 2. ſumm. caſu 211.* & faciunt quæ adducit Baſil. Pont. *de Matrimon. libr. 5. cap. 36. num. 8.* Verùm non licere abſolutè, & per longum tempus, aut vbi ſponſi inſtarent, detinere ob dictam cauſam ne matrimonium inirent, expedire tamẽ ſuauiter, & abſque violentia, ad breue tempus impedire, vt ſic doctrinæ addiſcendæ curam habeant, tenent Sanch. *d. lib. 3. diſp. 15. ſub n. 19.* Campan. *in diuerſor. iuris Canon. rubr. 11. cap. 14 n. 7.* Ioan. Sanch. *in ſelect. diſp. 18. num. 9.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. p. 3. tract. 13 cap. 11 q. 32 reſol. 2.* Diana *mor. reſolut. p. 4 tract. 4 reſol. 81.* & plures per *Sacram Congreg. ſuper negotiis Epiſcoporum* fuiſſe deciſum refert Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 618. in prima impreſſion. & reſolut. 576. in 2. editione.* Certum eſt enim non eſſe obligationem grauem retinendi memoriæ verba Synodi, vel præceptorum, ita vt ſit peccatum mortale hoc committere, Bonac. *de legib. diſp. 3. q. 6 punct. 2 n. 14.* Sanch. *in decalog. l. c. 3 n.* Suar. *de fide diſp. 13. ſect. 5. n. 8.* Diana *mor. reſol. p. 2. tract. 2. miſcel. reſol. 14.*

174 Parochus etiã debet habere librum, in quo coniuges, teſtes, diem, menſem, & annum ſcribat, prout præcipit Concil. Trident. *dict. cap. 1. prope fin.* & tenent Fuſch. *de Viſitation. lib. 2. cap. 3. num. 26.* Nauar. *in manual.*

manual.cap.62.num.79.vers.5. Posseuin. de officio Curati cap.6.num.44.& cap.11.num.42. Azeued.l.8.n.2. titul. 1.l.5.noua recopil. Ceuall d.quæst.604.n.1m.138. Basil Pont d.§.2.vers.ex quibus, condition.9. Henriq. lib.11.cap.7.§.4. Rebello p.2.lib.2.q.7.nu.6. Coninch. d.disp.27.num.74. Thom.Valasc. alleg iuris tom 1 allegat.71.num.106. Homobon.de humana vita statib.p.1. c.14.in fine, Nicol. Genoa de priuata scriptura lib.5.q.6. Molfes.in sum.tract.4.cap.8.n.68. Et cùm hæc ad solemnitatem Sacramenti pertineant propter finem necessarium vitandi lites, obligant sub mortali, Sanchez lib.3.disp 15.n.22. Reginald lib.32.n.242. vers. vers. vltim Gutier.de matr. c.60.n.9. Basilius Pont. vbi proximè, Posseuin.d.c.12.n.44. Nald.in sum.verb. Parochus n.20.

175 . Vnde Iure nouissimo mortuis testibus, & Parocho, solo huiusmodi libro absque aliis probationibus matrimonium contractum plenè probari dicendum est, quia in hoc Curati fides, & industria fuit electa à Sacro Concil. ita Bellet.disquisit clerical. part.1.tit.de clerico teste, §.1.num.9. Mascard de probat. concl.672 num.28.cum sequentib. Mar Antonin variar. resol.lib.1.resolut.fin casu 33.versic.nihilominus. Caualcan decis.12.sub n.12.vers.& liber Parochi, p.2. Franc. Molin.de ritu nupt l.b 1.comparat.9. d.n.35. & tenuit Rot.Roman decis.75c.n.10 p.1. & in Colonien Status 20. Februar. 1581. coram Robusterio. quæ est impressa decis.340.p.2.in nouissimis, quam refert Aloys.Ricc. in praxi fori Ecclesiastici dec.249.in 1. impress.& resol. 218.in 2 edit.

176 Sic etiam ex libro baptismi à Parocho confecto, quis baptizatus, & illius ætas probatur, vt per Caputaquen in decis.714.n.1.p 1. Bellet d.§.1.n.10. Mandos. ad regul.18.Cancellar.q.10.à num.1. Menoch. de præsum; t.lib.2.q.51.n.53. Viui.decis.184.n.15.lib 1 Franc. Molin.dicta compar.9.num.41. Veral decis.114.lib.1. Aloys.Ricc.dicta resol.218.n.5.& Neapol. decis.238. n.6.p.4. Farin fragmen.crimin.verb.ætas n.141. Pobatur etiam origo, Rebuff.de pacif.possess.n.217. Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloss.9.§.1.à n.205. Piasec.in praxi noua Episcop.p.1.c.1.n.9. Huiusmodi liber de baptizatis tenendus, & faciendus est à Parocho, in quo nomina, & cognomina ipsorum sint descripta, parentúmque, si de legitimo matrimonio nati sint, cum nominibus patrini, vel patrinorum, die, mense, & anno: ita Fusc. de Visitat.lib.2.c.3.n.24.

177 Sic etiam ex libris eorũdem Curatorum mortem probari, excommunicationem, ac sepulturam tenent Menoch.d.q.51.n.53.cum sequen. Caldas Pereira in l. si curatorem verb.minoribus n.33. cum seq. Ioseph. Ludouic.Perus.decis.55.num 7. Fusch d cap.31.num.28.
178 Franc.Molin. d.compar.num.39. † Videant Parochi modo fidem de his liberis facere debeant; nam in Curia Archiepiscopali Neapolitana quendam Parochum, qui fidem fecerat de solemnizatione matrimonij inter quasdam personas, referendo se ad librum matrimonij, cum postea perquisito hoc libro non reperiretur solemnizatio, iudicatum fuit crimen falsi incurrisse, quia vero cum torqueretur, nihil confessus fuit, sed grauiora contra ipsum indicia extarent, suspensus à cura per quinquennium diffinitiua sententia condemnatus fuit, vt refert Aloys Ricc. in praxi fori Ecclesiastici, decis.729. in 1.edit.& resolut. 607.in 2.edit.

De Benedictionibus matrimonialibus.

179 CONtrahentes ante Ecclesiæ benedictionem ne cohabitent hortatur Concil. Tridenti. sess.24. de reform.matrim.cap.1.his verbis: Præterea eadem S. Synodus hortatur, vt coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent: quod cùm non præcipiat, sed hortetur, liberam voluntatem excitat, & non obligat. cap.vltim.in fine 4.dist.gloss.verb statuta in cap.1. vbi Abb. num.9.
& Felin.num.10.de constit. quia † Concilij natura est, 180
vt quamuis excitet, ad liberandum, non tamen
obligat ad sequendum, vt multis citatis probatur in
libello de principiis vtriusque iuris, lit.C.n.5c. Quare
† peccatum mortale non esse ante Ecclesiæ bene- 181
dictionem matrimonium consummare, sublato
scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticæ, maximè
si probabile adsit incontinentiæ periculum, resolvunt Nauar. in manual. cap.22 numer.83. Couar.de sponsalib.part.2.cap.7.§.2.num.2. Viuald. in candelab. aureo part.1.de matrim n.254. Victor.in summ de matrimon n.167. Ludou. Lopez in instruct confec. p.1 de Matrim.cap.36.vers deinde disceptari solet. Perez l.1. vers.queri potest, t.t 1 lib.5.Ordin. Fusch.de visit.lib.2. cap.3.num.21. Matiens in rubr.titul.1 gloss.1. num.98. lib.5.noua recop. Petr.de Ledesma de matr.quæstion.45. art.5 puncto 3.dub.1.& in sum.part.1.de Sacr.Matrim. c.6.concl.7. propè fin. Spin. in speculo testament gloss. 25.princip.n.18. Cened ad Decretal collect.49 n.3 & pract.ac canonic.quæst.lib quæst.30. propè fin. Henriq. lib.11.cap.5.§.7.in fine, & cap 7.§.5. & cap.16.§.2. Rebell.de obligation.instit.par.2.l.2.q.7.n.2. Coninch. de Sacram & cens.tom.2.disputat.27.n.71.cum sequen. Basil.Pont de impedimentis Matrim.cap.16.§.2.vers.ex quibus, condit.4. Francisc.Leo in thesauro fori Eccles. part.1.cap.9.num.4.vers.nam licet, Sanch de Matrim. lib 3.disp.12. Gutier.eodem tract.cap.48 n.3 & c.106. num.13. Bonacina quæst.4.puncto 6 numer.1 in fine, & num.4.vers.rogabis quarto, nouissimè Marcel.Vulpe in
d.praxi cap.15.num.23. † Excipe nisi adsit contem- 182
ptus, vel scandalum, iuxta præcepta in materia de scandalo, vel lata sit in ea diœcesi excommunicatio contra oppositum facientes, ita Basil. Pont vbi proximè, & intendit Henriq.dict.cap.16.§.2. & cum in his casibus peccatum est, tantum peccabitur prima vice, quia ea prohibitio non est nisi vt debitus ordo consummandi seruetur, & reuerentia benedictionibus debita, præmittendo eos priori copulæ quæ matrimonium legitimè consummatur, qua habita seruari amplius non potest; secus autem est quando consummatur Matrimonium ante denunciationes, quia ea prohibitio est propter impedimenti timorem, quod per denunciationes detegi potest, quæ ratio militat etiam in sequentibus copulis, ita Sanch. d.disp.12.n.21.

Qui semel contraxit matrimonium, & mortuo 183
primo coniuge aliud iniit, non tenetur in secundo Matrimonio recipere benedictiones; etiamsi fortè primum Matrimonium fuerit inualidum, quia benedictiones non respiciunt nuptias, sed personas. Ita Nauar.in man cap.22.num.83. Perez lib.1. versicul est alia pœna titul.1.lib.5.Ordin. Mozz.de contract.titul.de Matrimon.cap de naturalib. Matrim.num.10 Menoch. de arbitrar casu 417. n.2. Cened ad Decretal. collect. 49.num.1. Coninch. disput.27.dub.8.num.72. Gutier. c.106.num 14.cum sequentibus, Sanchez lib.7.disp.81. num.15. Rebell.lib.3.quæst.20. num.3. Bonacina dict. quæst.4.puncto 6.n.4. Hurtado disp.5.diffic.28 num.84. Semper tamen seruanda est legitima diœcesis consuetudo Posseuin.de officio Curati cap.10.nu.48. ita vt quamuis prohibeantur sponsi benedici, si vnus eorum, qui contrahit secundas nuptias, receperit benedictiones, quamuis alter nunquam recepisset ex consuetudine licet vtrumque benedicere, nec censetur ea benedictio iterari, quia ipsa per se datur ta-
tione

tione coniugis nunquam benedicti, Henriq, *lib.*11.
184 *cap.* 16. §. 2 *lit* *M.* Verùm † consuetudo generaliter recepta obtinuit, quod si fœmina solùm nondum fuisse benedicta, posset tunc benedictio solemniter fieri. Ita Couar. *de sponsalib. part.* 2. *cap.* 8. §. 11. *num.* 2. Greg. *l.* 2. *verb. no deuen ser velados, tit.* 11. *p.* 4. Salzed. *ad Bernard. c.* 74. *lit. B*, Marc. Anton. Genuēs. *in pract. Archiep. Neapolit. cap.* 59. Mar. Alter *de censur. tom.* 2. *disp.* 11. *de suspensione c.* 4. *vers tertio dubitatur*, Aloys. Ricc *loco infra citando* 313. *in fine.*

185 Sed quæret aliquis à quo huiusmodi benedictiones fieri debeant? Quibusdam placet non integrum esse vtriusuis contrahentis Parocho benedictiones has impertiri, sed id esse parochi mulieris. Ita Fuse. *de visitat. lib* 2. *cap.* 3. *num* 21. Caualcan *p.* 2. *decis.* 12. *à num.* 21. Ceuall. *communium contra commun. q.* 604. *numero* 148 Sed Ego existimo sufficere Parochum vtriusuis contrahentis, quia eodem tenore, & eadem clausula petitur à Concil. *dict. cap.* 1. vt proprius Parochus intersit Matrimonio, & vt benedictiones conferat: sed ad illud sufficit Parochus vtriusuis contrahentis, vt suprà dictum est *hac alleg. num.* 19. ergo & ad hoc Quare ita resoluunt Cened. *ad Decretal. collect.* 81. *num.* 8. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 81. *num* 4. Armendariz *in addit. ad recopilat legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 5. *l.* 1. *de Matrim. in declarat. num.* 32. Gutier. *de Matrim. cap.* 106. *n.* 8. & 9. Bonacin. *dicta q.* 4. *punct.* 6. *num* 3.

Benedictiones coniugales non possunt nisi inter Missarum solemnia fieri, *S Congregat. Concil in Bisauren.* 13. *Iulij* 1630. Et Parochus proprius debet accipere eleemosynam ratione Benedictionis, & non alius, *S. Congreg. Rituum in Acherontin.* 25. *Ianuarij*, 1601.

Sacerdos secundis nuptiis benedictionem impertiens, vel coniungens in Matrimonium, absque Parochi licentiâ, quam pœnam incurrat?

186 QVæret opportunè aliquis, quam pœnam incurrat Sacerdos benedictionem secundis nuptiis impertiens, caso non permisso? Respondetur, ab officio, & beneficio suspensum ad Apostolicam Sedem mittendum esse, cum litteris Episcopi, prout disponitur *in cap.* 1. *de secundis nuptiis*, quæ tamen omissio ad Romanam Curiam sublata fuit pel *Extrauag. constitutionis Ioan. XXII.* de qua meminerunt Couar. *d* §. 10. *num.* 1. *versic. est tamen*, Salzed. *ad Bernard. cap.* 77 *litt. C*, Henriq *dict. cap.* 16. §. 2 *litt. Q*, Sanchez *dict disp* 82. *num.* 18. Mar. Alter. *d. cap.* 4, *vers. quinto* Et quamuis aliqui teneant prædictam suspensionis pœnam locum habere tantùm vbi constante priori Matrimonio Presbyter secundas nuptias benedicit: ex quorum numero sont Couar. *dict.* §. 11. *num.* 1. & ab eo citatis, ac etiam Aloys. Rice. *in praxi fori Ecclesiastici, decis.* 369. *num.* 2. *in* 1. *edit.* &
187 *resolut* 313. *in* 2. *edit.* Verius tamen est † Sacerdotem huiusmodi suspensionem incurrere, si benedicat secundum Matrimonium, etiam dissoluto primo, vt ostendit text. *in cap. vir autem, de secundis nupt* ibi *cū aliā vice benedicti sint*, sequuntur Mar. Alter. *dict. cap.* 4. *vers. sed primo*, Salzed. *dict. cap.* 77. *lit. D*, Mar. Anton. Gennens. *dict. cap.* 59. *in addit.* Sanchez *dict. disput.* 82. *in fine*, Vgolin *de potestate Episcopi cap* 15.
188 §. 12. *num.* 6. † Quæ quidem pœna suspensionis ab officio, & beneficio lata *in dict. cap primo, de secundis nuptiis*, non infligitur ipso, iure, quia præcipitur ibi vt ipsum suspensum remittat absoluendum ad Pontificem; quasi dicat, *ipsum suspende, & vbi suspende-*

ris à solo Pontifice potest absolui, & resoluunt Bernard. *dict. cap.* 77. *num.* 2. Couar. *dict.* §. 11. *num.* 2. Clar §. *final. quæst.* 75. *vers. Sacerdos*, Henriquez *lib* 13. *cap.* 39. *num.* 3. & *dict. cap.* 16. §. 1. Nauarr. *cap.* 25. *num.* 137. Mar. Alter. *dict. cap.* 4. *vers. secundo*, Marc. Anton. Gennens. *dict. cap.* 59. *in addit.* Perez *l.* 5. *colum.* 5. *vers. intelligas, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin.* Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *cap.* 241. *in fine*, Sanch. *dict. disp.* 82. *num.* 17. Gutier. *cap.* 106. *à num.* 16. Quamvis arbitraria tantùm pœna esse puniendum Clericum in casibus sibi non permissis nuptiales benedictiones indulgentem asserant Iacob. de Graffis *in decis. aureis p.* 1. *lib.* 2. *c.* 81. *num.* 2. *in fine*, Menoch. *de arbitrar. casu* 417. *num.* 8. Perez *dict. vers intelligas*, Ceuall. *dict quæst.* 604. *num.* 135. Salzed. *dict. cap.* 77. *litt. F, vers. in hoc delinquens*, Aloys. Ricc. *d. resol* 313. *num.* 1. Vgolin. *d.* §. 12. *num.* 6. *in fine.*

Circa pœnam verò, quam Sacerdos incurrit con- 189
iungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ, absque Parochi, vel Ordinarij licentia, disponit Concil. Tridentin. *dict. cap.* 1. his verbis. *Quòd quis Parochus, vel alius Sacerdos, siue Regularis, siue secularis sit, etiamsi id sibi ex priuilegio vel immemorabili consuetudine licere contendat alterius Parochiæ sponsos, sine illorum Parochi licentiâ Matrimonio coniungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso iure tandiu suspensus maneat, quandiu ab Ordinario eius qui Parochi, Matrimonio interesse debeat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur.* † Hanc suspen- 190
sionis pœnam ne dum ad officium, sed etiam ab beneficium extendi posse resoluit Francisc. Molin. de *ritu nupt lib* 2. *differ. n.* 149. quoniam in grauibus id regulare est, ex gloss *in Clem. cupientes, de pœnis & in c. latores, de Clerico excommunic. minist. & gloss. final in c. pastoralis, de appellat.* Couar. *de spons. p.* 2. *cap.* 6. *in princip num.* 13. Perez *in l. prima, versic. est etiam alia pœna, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinat.* † Ab hac suspensione non 191
solùm Episcopus, sed etiam eius Vicarius potest absoluere, vt resoluont Sanchez *lib.* 3. *disp.* 52 *num.* 4. & Mar. Alter. *d. c.* 5. *in fin.* Contrà Franc. Molin *dicto loco num.* 156.

Sacerdotes Regulares Matrimonia ministrantes, 192
siue solemnizantes, non habita super his Parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem, quam ipso iure incurrunt per Concil. vbi proximè, ipso facto sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apostol. reseruata *in Clem.* 1. *de priuileg.* cum suspensionis pœna à Concil. Trident. nouiter prolata in casu de quo agimus, non videatur sustulisse veterem aliis legibus impositam, vbi vtráque sustineri potest, vt supra probauimus Quare hanc sententiam tenent Nauar *consil.* 1. *num.* 7. *sub tit. de pœnit in* 1. *edit.* & *cons.* 10. *sub tit. de constitut. in* 2. *edit.* Majol *de irregularitat. lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 12. *vers. clandestinum*, Vgolin. *dict.* §. 11. *num.* 8. Sanchez *lib.* 3. *disput.* 48 *num.* 8. & 9. Mar. Alter *dict. disput.* 12. *cap.* 4. *vers. sed quæret*, Fr. Ludouic. Miranda *in manual. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 48 *art.* 2. quicquid contrarium teneant Henriq *lib.* 13. *cap.* 38. §. 2. *in com. litt. E*, Soar. *de censur. disputat.* 12. *sect.* 4. *num.* 13. Sayr. *eodem tract lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 2. Bonacina *de Matrim. quæst.* 4. *punct.* 6. *num.* 8. & *de censuris, disput.* 3. *quæst* 6. *puncto* 5. *num.* 19. *in fine*, Fr. Basil. Pont. *dict. cap.* 26. §. 2. *vers. ex quibus, condit.* 10. & §. 6. *in princip.* Nec obstat quòd leuior pœna legis nouæ corrigat duriorem antiquæ Constitutionis, quia hoc intelligendum est, vt inquiont Ioan. Anan. *in c. vlt. ad finem, de collus. deteg.* & Nauar *d. cons.* 10. in pœnis, quæ ab ipso iure inferuntur, non in iis, quæ ipso iure incurruntur, vt est excommunicatio illa *d. Clem.* 1.

Sanch.*d.lib.2.disp.10.num.6.* quare licet dum fit, ex eisdem causis componatur, quibus constat in genere contractus, quia tamen eodem instanti, quo perficitur, statim fit Sacramentum, repugnat principiis in materia interdicti, quod ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur sine speciali legis concessione contra generalem regulam, quæ omnia prohibet Sacramenta, exceptis permissis.

201 *Secundò* pro sua sententia considerat Anil. contra primam quam sequimur, Sacramenta prohibita actum Ordinis requirere, non ita matrimonium, in quo contrahentes sunt proprij ipsius ministri, vt ex D. Thom. Bellarm. Henriq. & aliis resoluit Sanch. *dict.lib.2.disp.6 num.2.* Cui Considerationi respondeo, quòd licèt ante Trident. *sess.24. de reformat Matrim. cap. 1.* aliquam habere videtur probabilitatem, post illud non ita, cum iam matrimonium sine præsentia Parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licentia non valeat, & licet fateamur etiam hodie non esse proprium matrimonij ministrum Parochum, sed ipsos contrahentes, ex resolutis per Sanch *dict. lib. 2. disput.6.* negari tamen non potest concurrere Parochum ad matrimonij validitatem, & aliquo modo illud administrare, & consequenter legem Canonicam, quæ eam formam præscribit addens, vt Parochus contrahentes coniungat, dicendo, ego vos coniungo, &c. voluisse ne fiat interdicti tempore, bene considerant Henriq. Vgolin *n.1. in fine*, Sayr. *n.45 dictis locis.*

202 *Tertiò*, pro sua opinione etiam adducunt auctoritatem tex. *in cap. Capellanus, de ferijs*, dum inquit Matrimonium quocumque tempore contrahi posse, ergo & tempore interdicti, adducunt etiam receptam sententiam, quæ docet matrimonium ab excommunicato validè contrahi posse, iuxta *cap significasti, de eo, qui duxit in matrimonium quã polluit per adulterium*, cum aliis, ex quibus est receptissima omnium conclusio, ex adductis à Sanchez *lib 7. disput.9 n.2.* Sed prædicto tex *in c. Capellanus*, respondent Vgol. & Sayr. procedere secundum consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, cuius meminit. Sed facilius respondebis quæstionem de qua in eo text. non fuisse de tempore interdicti, prout censura est Ecclesiastica, sed de prohibitione nuptiarum tempore feriarum, vnde istæ inciperent, & iuxta hunc sensum ait Romanam consuetudinem esse, vt matrimonium quocumque tempore contrahatur, id est, non observatis vllis feriis: vnde generalitas hæc terminos habiles supponit circa ea, quæ specialiter non decidit, itavt sensus sit posse matrimonium fieri quocumque tempore habili, & non prohibito, iuxta reg *l. qui testamẽto 20. in princ.* ibi, *si aliud nihil impediat, ff. de testam.* & generalem doctrinam gloss. *in cap. 1. de constit. & in l. 1. C. de sacrosanct. Eccles.* Et ad illud de

203 excommunicato respondendo dico † potius contra communem retorqueri; nam verius est matrimonium ab eo contractum validum quidem esse, idque solum probat tex. *in d. cap. significasti*, non tamen licitè contrahi, sed potiùs in peccato; vt ex D. Anton. Palud. Nau. Henriq. & innumeris aliis comprobat Sanch. *d. lib. 8. disp. 8 num. 3.* quare eodem modo cõcludendum est prædictis non obstantibus matrimonium in loco interdicto, & ab interdictis validè, non tamen licitè contrahi posse.

204 De sponsalibus autem nemo dubitauit tempore interdicti licitè contrahi posse; ratio enim Sacramenti, ob quam secundum nostram resolutionem matrimonium eo tempore prohibitum est, apertè deficit in sponsalibus; sunt enim purè contractus humanus; atque ita aduertit Vgolin. *d. cap. 7. §. 3. num. 1.* Sayr. *d. cap. 7. n. 40.* Mari. Alter. *de censur. tom. 2. disp. 4. c. 7. in princ.* Neque his terminis applicari potest reg. text. *in l. oratio, ff. de spons.* quòd prohibito matrimonio prohibentur sponsalia: non procedit enim data diuersa ratione, quæ in proposito requiritur, vt benè explicant Conan. *commen. Iuris Ciuilis lib. 8. c. 2. nu. 3.* Menooh. *de præsũpt. lib. 6. q. 93. n. 7* Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. c. 51. n. 9.*

205 De benedictionibus tamen Matrimonij aliqui Doctores constanter tenent illas licitè fieri posse tempore interdicti, vt est Angel. *verb. interdictum 6. num. 30.* & alij relati à Sanch. *d. disp 8. num. 9.* rationem sumentes ab illa communi sententia, quam impugnauimus, asserente Matrimonium licitum esse, vnde colligunt benedictiones tanquam ipsius accessorias licere debere, ex reg *cap. accessorium, de reg iur. in 6.* Contrarium tamen resoluunt communiter reliqui omnes, vt constat ex Palud. D. Anton. Cou. Henriq Vgolin. & infinitis aliis relatis à Sanch. *d. disp. 8. n. 10.* Sayr. *d. c. 7 n. 41.* Bonacina *d. §. 3. n. 9.* ex ea ratione, quia secundum veriorem sententiam, quam sequimur, si Matrimonium est prohibitum, à fortiori concluditur prohiberi benedictiones, & etiam data, & non concessa aduersariorum communi sententia, Angeli ratio nihil concludit, quia benedictiones fiunt precibus, & orationibus adhibitis tempore Missæ, vt in Miss. Rom scribitur, & consequenter continent officium Ecclesiasticum, quod tempore interdicti prohibitum esse constat.

206 Dubium tamen restat in hac materia dicendum, an scilicet licitè fiant benedictiones, & Matrimonium seruata moderatione *cap. alma mater §. adijcimus, de sent. excom lib. 6.* Negatiuè respondent Vgol. *d. c 7. §. 3. in fine.* Sayr. *d. c. 7. n. 41. in fine*, ea scilicet ratione, quia licet Diuina, seu Ecclesiastica officia tempore interdicti permittantur cum illa moderatione, debẽt tamẽ Laicos excludi, vt est receptissima omnium scribentium sententia, post glos. *verb. interdictis in d. c. adijcimus*, quam ibi sequuntur Dominic. Anchar Franc. Calder. & alij omnes, qui de hac materia scripserunt, vt asserit Cou. *part. 2. §. 1. num. 4.* Nauar. *num. 174.* Vgolin. *54. numer. 1.* Henriq. *§. 3.* Sayr *num. 24.* Suar *disputat. 34. sect 1 à num. 21.* Auil. *d. disputat. 4. sect 2. dub. 4. conclus. 1. dictis locis*, ampliantes non solum ab integris officiis diuinis, sed etiam à qualibet eorum parte laicos esse excludendos, ita vt neque ad faciendam obligationem in medio Missæ, neque extra Ecclesiam ad pacem sint admittendi, tempore quo in Missa dari solet, & ideò cum huiusmodi Matrimonium sine præsentia laicorum, quales sunt contrahentes, contrahi non possit, neque dari benedictiones, rectè sequitur moderationi, *dict § adijcimus*, in hoc proposito locum non esse, quamuis contrarium teneant post Syluest. Couar. *dict. part. 2. §. 2. num. 7. vers Matrimonij* Auil. *d. disp. 4. sect. 1. dub 6 concl. 4* Henriq. *cap. 44. §. 1. lit. D*, & alij, quos sequitur Sanch. *dict. lib. 7. disp 8 num. 11.* qui nõ effugit vim prædictæ rationis, sed magis ei succumbit, dum ex Henriq. respondet intelligendum esse Vgol & Sayr. resolutionem si contrahentes habeant priuilegium, hoc enim nihil aliud est quàm concedere secundum Iuris rigorem dari non posse benedictiones cum ea moderatione, vt resoluit Vgol. & alij, qui eum sequuntur. In Ecclesia autem specialiter interdicta apud vtriusque opinionis Auctores est indubitatum dari non posse benedictiones, nec contrahi matrimonium, vt ex communi multis probat Sanch *d. disp. 7. num. 12.* quia moderatio illa solum obtinet in interdicto locali generali, non in Ecclesia specialiter interdicta, vt notauit gloss.

verb. Eccleſiis in dict. §. adiicimus, quam omnes ibi ſequuntur. Per contrarium autem poſſe eas dari in feſtiuitatibus exceptis, ex alio capite prohibitæ non ſint, vt prohiberi conſtat in feſto Paſchatis, & Natalis Domini, ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrimonij*, *c.* 10. receptiſſimum eſt, vt comprobant Vgolin. *cap.* 8. §. 10. Couar. Henriq. Viuald. & alij, quos refert Sanch *d. diſp* 8. *num.* 15. Sayr. *d. c.* 47. Aut. *dict. dub.* 6 *ad finem*, Mar. Alter *dict. c.* 7. *verſ. ſecundò dubitatur.*

207 Hæc pauca, quæ quotidiana ſunt in materia Matrimonij, in compendium reduxi, quia Epiſcoporum conueniunt iuriſdictioni, cætera autem, quæ de Matrimonij Sacramento deſiderari poſſunt, ſunt latiſſimè in multis libris de hac editis tractata, qui ea ediſcere cupit, conſulat Verac. *in ſpeculo coniug.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de Matrim.* Matiento *tit.* 1 *lib.* 5 *noua recop.* Card. Bellarm. *in ſuis controu tit. de Matrim* Iul. Salazar *de Matrim diſſolut.* Franciſc. Anton. Oliuer. *de nullitate Matrim.* Iacob. Nauclant. & Anton Cont. *de Matrimoniis clandeſtinis irritãdis*, Gregor. de Valentia, *de Matrimonij indiſſolubili vinculo.* Fernandez *in examine Theologia Moralis part.* 2. *cap.* 15. *cum ſeqq.* Vincent. Filliuc *quæſt moral. tract.* 10. *de Sacram. Matrim.* Petr de Ledeſma *in ſpeciali tr. de Matrim. & in ſua ſum part.* 1. *de Sacram. Matrim.* Henriq *in ſumm lib.* 11. *de Matrim.* Zerola *in praxi Epiſcop part.* 1. *verb. Matrimonium*, Steph. Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Matrimonij impedimenta*, & *verb. Matrimoniales diſpẽſationes*, Ægid. de Coninch *de Sacram. tom.* 2. *diſp.* 21. *cum ſeqq* Ioan. Franciſc Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p.* 2. *cap.* 19. *de ſponſalibus*, & *Matrim* Rebell. *de obligat. Iuſtitia p.* 2. *l.* 1. *de contractu Matrimonij*, Valer. Reginald *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *de Matrimonij ſacramento*, Ioan. Petr. Fontanella *in tr. de pactis nuptialib. ſiue capitulis Matrimonialib.* Franciſc. Molin. *de ritu nuptiarum, & pactis in Matrimonio conuentis*, Fr Baſil. Pont *in tract. de impedimentis Matrimonij*, & nouiſſimè *in tract. de Sacramento Matrimonij*, & Ioan. Gutier. *in ſpeciali tract. de Matrimonio*, Bonacina *in tr. de magno Matrimonij Sacramento*, & nouiſſimè Gaſp. Hurt. etiam *de matrimonio.* Omnium latiſſimè tribus tomis totam hanc materiam elegãter tractauit doctiſſ. Thom Sanch. illius quidem Sacri Ordinis, qui nominis, quod ſuper omne nomen eſt, titulo præſignitur.

ALLEGATIO XXXIII.

Epiſcopus in Pontificia, vel generalis Concilij lege quando poſſit diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Diſpẽſatio in genere ſumpta eſt iuſta diſtributio rei communis in ſingulos, iuxta cuiuſque neceſſitatem.*
2 *Diſpenſare in Iure noſtro idem eſt, quod legibus ſoluere.*
3 *Diſpenſatio definitur, quod ſit iuris communis relaxatio cum cauſa cognitione ab eo, qui habet poteſtatem Diſpenſandi.*
4 *Diſpenſatio emanans ab inferiore requirit neceſſario cauſa cognitionem, & expreſſionem.*
5 *Diſpenſatio ſine cauſa dicitur potius diſſipatio.*
6 *Diſpenſatio ceſſat, ceſſante cauſa.*
7 *Diſpenſatio eſt quid odioſum, & ſtricti iuris ſtrictéque intelligenda.*
8 *Diſpenſatus ad vnum cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequutiua ad illud vnum.*
9 *Diſpenſatio facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur.*
10 *Argumentum de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus.*
11 Cap cui licet. 53. de reg. Iur. lib. ſexto *non procedit in diſpenſationibus, ſed tantum in his, quæ propriè, & abſolutè à Iure communi conceduntur.*
12 Cap ex parte 27. de decimis *declaratur.*
13 *Argumentum de maiori ad minus in priuilegiis particularibus, ſeu diſpoſitionibus odioſis affirmatiuè prolatum non valet.*
14 *Monachus, cui conceditur diſpenſatio ad beneficium curatum, non poterit ſimplex poſſidere.*
15 Cap. per venerabilem, verſ. autem, qui filij ſint legitimi, *declaratur.*
16 *Epiſcopus in his, quæ ſunt de genere permiſſorum: poteſt ex rei natura intra propriam diœceſim ea omnia, quæ Summus Pontifex poteſt in Eccleſia vniuerſali, niſi per ſacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur.*
17 *Epiſcopis videtur abſoluendi poteſtas eſſe conceſſa, quoties conditor Canonis cenſuris abſolutionem non reſeruauit.*
18 *Refertur ſententia aſſerentium Epiſcopos in lege Canonica poſſe diſpenſari, quando eis expreſſe, vel tacitè conceditur diſpenſandi facultas.*
19 C. delicti, de tempor. ordinat. *declaratur*,
20 Cap nuper, verſ. in ſecundo, de ſententia excommunicat. *declaratur.*
21 *Epiſcopis ſit diſpenſandi facultas à lege, vel tacitè vel expreſſe.*
22 *Diſpenſatio Epiſcopis quando tacitè concedatur.*
23 *Epiſcopus quando diſpenſat ex tacita legis permiſſione, ſi faciat ſine iuſta cauſa, non tenet diſpenſatio in vtroque foro.*
24 *Cõcilij decreta expreſſa egent Põtificis derogatione.*
25 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in lege Concilij generalis, quamuis abſolutè permittat diſpenſationẽ,*
26 *Epiſcopus ſuper Concilio an data cauſa neceſſitatis poſſit diſpenſare?*
27 *Conciliaris Conſtitutio quando dicatur.*

DISPENSATIO in genere ſumpta nihil aliud eſt, quam iuſta diſtributio rei communis in ſingulos, iuxta cuiuſque neceſſitatem, vnde diſpenſatores dicuntur illi, quibus ſpiritualia, aut temporalia intra ſingulos diuidenda mandantur, vt probatur *Lucæ* 12. *ibi, quis putas eſt fidelis diſpenſator*, Paul. 1. *ad Corinth.* 4. *ſic nos exiſtimet homo*, &c. & *c.* 6. *diſpenſatio mihi credita eſt*, faciunt text. *in l. diſpenſatori* § 1. & *in l. diſpẽſatorem* 62. *ff de ſolut. l. ſe vrbana* 166. & *ibi* Alciat *ff. de verb ſignif* docent D. Thom. 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. & 2. 2 *q.* 88 *art.* 10. D. Anton. 2. *part. tit.* 11. *cap.* 2. § 6. Syluest. *verb. diſpenſatio q.* 1. Sot *de iuſtit. lib.* 1. *q.* 1. *art. vlt.* Couar. *de ſponſalib. p.* 2. *cap* 6. § 9. *num.* 1. Ar verò 1
† attento Iure noſtro *in cap. de multa, ad finem, de præb & in cap propoſuit de conceſſ. præbenda, & in c. & ſi clerici, §. de adulteriis de iudic.* & paſſim alibi, diſpenſare idem eſt, quod à legibus ſoluere, & à vinculo legis eximere, *l. Princeps ff. de legibus*, Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. diſpenſatio.* 2

Diffinitur autem diſpenſatio, quod ſit Iuris communis relaxatio cum cauſæ cognitione, ab eo, qui poteſtatem habet diſpenſãdi; ita *gloſſ. penult. in princ. in cap. requiritis, §. niſi rigor.. quæſt.* 7. recepta communiter ibi, vt per Nauar. *in c. quem pœnitet, num.* 7. *de Pœnitent. diſtinct.* 1. & *in man. prælud.* 9 *numer.* 13. Couar. *dict. num.* 1. Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſat n.* 1. 3

pag.

*pag.*179. Monet *de distributionibus quotidianis.part.*2. *quæst.*14.*num.*2.Fr. Emman *quæst. Regul.tom.*2.*q.* 46. *art.*1.Aloys.Ricc *in praxi fori Ecclesiastici decis.*260. *in* 1.*edit.& resol.* 227.*num.*2.*in* 2 *edit.*Iacob.de Grassiis *in aureis decis.part.*1.*lib.*2.*cap.*31. *num.*2. Sayr. *in claui Regia lib* 6 *cap.*11 *à princip.* Alphons. Aluarez *in speculo Iuris Pontificij,c.*17. *de dispensat. Sanctissim. Episcop.in princip.* Cardinal. Tusch.*practicar conclus. litt.D. conclusion.* 457. Suar. *de legibus lib.*6.*cap.*10. *num.*7. Cardos.*in praxi Iudicum, & Aduocat verb.dispensatio,n.*1. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom* 2.*q.*50 *art.*1 Vgolin. *de potestate Episcopi cap.*7. *à num.*1.

4 Verùm hæc diffinitio, quamuis sit communiter recepta,non videtur admittenda,quia per illam solùm Ius commune,non verò particulare, velut municipale,aut synodale, relaxatur;siquidem hoc Iuris communis,appellatione minime continetur, *cap.* 1. *de const lib.*6. Deinde comprehẽdit etiam solùm dispensationes emanentes ab inferioribus, in quibus necessariò causæ cognitio, & expressio præerequiritur,vt in Concil. Trident.*sess.*25.*de reformat.cap.*18. ibi,*causa cognita,& sess.*14 *de reform cap.*7.ibi, *causa cognita*, itaut non valeant ex *gloss.vltim.in fine*,ibi, *vel dic.* &c. *in cap. litteras, de concess præbenda. gloss. vltim in princip in c* 1.*de ætate, & qualit.lib.*6. *gloss.*1. per textum *in cap.* 2. *de schismaticis*, Menoch. vbi multos refert,*consil.*15.*nu.*15. Nauar. *in consil. vltim. num.*4. *de simonia*, post alios Gutier. *canonic. lib.* 1.
5 *cap.*19.*numer.*5. † Quod enim fit sine causa,dicitur potius dissipatio,quam dispensatio,vt B. Bernardum referendo,dicit Curt.sen.*consil.* 19. *Aggredior num.*6. Socin iun.*cons.*120.*num* 28.*volum.*2. & ideò requiritur causa, quia per dispensationem vulneratur Ius publicum,vt dicit Put.*Rota Roman.decis.*3 *lib.*2. re-
6 fert Aloys Ricc.*in praxi aurea,resol.*410.*n.*5.Et† cessante causa cessat dispensatio, Archidiac.*in cap.*1.per illum text.*post princip.*55.*distinct c.vltim. in fine*, 77. *dist glos.in cap.post translationem verb. cessante, de renunc.*cum aliis citatis à Ric.*dict resol.*410. *numer.*8. Sanch *de matrim.lib.*8.*disp.*50. *num* 14.intelligendo cum Diana *moral.resolut part.*1 *tract* 10.*resol* 41. quæ tamen cognitio, & expressio in dispensationibus à supremo Principe emanantibus necessariò non requiritur,ex Rebuff *vbi suprà num* 9 aduertit Suar *de Relig tom.*1,*tract* 6 *lib* 6*cap* 9.*num* 1.Dic.ergo, quod *dispensatio sit legis,seu Iuris alicuius per legitimum Superiorem relaxatio.* quæ diffinitio videtur magis cõgruere materiæ,de qua agimus, & effugere difficultates,de quibus suprà.

7 Dispensatio est quid odiosum, & stricti Iuris, strictéque intelligenda,*cap.* 1.*& cap.* 2.*de filiis Presbyt.lib.*6.*cap non potest,de praben.eodem libro cap. quod dilectio, de consang. & affin.l.ex pacto in princip ff de vulgari,& pupillari.*Ias.*in l.re coniuncti,num.*178 *ff de legalis* 3. Mariens.*l.*10.*gloss.*1.*num.*7. *tit.*8. *lib.*5. *nona recopil.*Monet.*d.q.*14 *num* 5. Mar. Antonin. *variar. lib.*1.*resol.*19.*num.*14.*& lib.*3.*resol.*2.*num.*18. Cardos. *in praxi iudicum,verb.dispensatio,n.*9. *&* 19. Campan. *in diuers.Iuris Canon.rub.* 11.*cap.*13.*n.*90. Fr. Ludou. Miranda *d.q.*10 *art.* 12.*concl.*2. Brunor.*in locis communibus,verb.dispensatio,num.*9. Aloys.Ricc.*d.resol.*227. *num.*3.*& d.resol.*410.*num.*4 Sanchez *d disp.*1. *num.*3. Gironda *de priuilegiorum explicatione, numer.* 1111. *cum sequentibus*; nam dispensatio vocatur vulnus, quia per eam Ius ipsum vulneratur,*c. ipsa pietas* 23. *quæst.*4.

Et licèt dispensatus ad vnum, dispensatus censea-
8 tur ad omnia consequutiua ad illud vnum, vt per gloss.*verb. plures in cap. quia in tantum de præbendis*

Sayr *de censuris lib.*7 *cap.*14. *num.*21. plenè Sanchez
dict.lib. 8.*disput* 1. *numer.*19. tamen † dispensatione 9
facta ad vnum effectum,vel in vno defectu,ad alios non extenditur, Afflict.*decis.*320. *num.*12. Rota *diuers decis.*235.*part.* 1.quam refert Ricc. *dict resolut.* 227.*num.*6.Burg de Pace *l.*3.*Tauri num.*221 *cum sequentib.*Gironda *d loco num.*1115. vbi limitat quando dispensatio fit motu proprio, vel ratione connexitatis,& accessorij; vel in his, quæ recipiunt interpretationem à Iure communi; vel quando proprietas verborum extensionem requirit;aut quando dispensatio est fauorabilis ex causa necessaria, vel est necessaria ex fauorabili causa, & quando alicui data est potestas dispensandi contra Ius, tunc enim vt fauorabilis extenditur,nec quidem fit extensio ad causam minorem,licèt maiorem habeat rationem,vt per Panorm.*in cap. ad aures num.*7.*de rescriptis.*Nat. *cons.*165.*n.*5.Aloys.Ricc.*d resol.* 227.*n.*7. Et dicit D. Felician.de Vega nunc Archiepiscop.Mexican.*in relect.c.& si clerici* §.*de adulteriis n.*84.*de iudic.*

Argumentum enim de maiori ad minus non ha- 10
bet locum in dispensationibus,Cou.*de spons.p.* 2.*c.*8. §.8.*num.*11.Molin *de primogen.lib* 2.*cap.*4.*numer.* 48, *& sequen.*Brunor.à Sole *in locis commun.verb. dispensationes sunt odiosæ*,Suar *decis.*268.*n* 20 *&* 21. Cald. Pereira *de nomin.emphyt.q.*21. *num.*65. Gutier.*canoni lib.*2.*cap.*15 *n.*11.Rendina *in prompt.recept sent. tom.* 1.*tit.*29.*n.*12.Molina *de Instit. tract.*2. *disp.*591. *n.*2. Sanch.*d.disp.*1.*n.*31.*& disp.* 24.*n.*17.*lib.*8. me citato *in hoc loco.* Iannez Faiardo *ad cap. tanta, qui filij sint leg.memb.*1.*n.*91.

Sic etiam *reg. cui licet* 53.*de regulis Iuris lib* 6.non 11
procedit in dispensationibus,sed tantum in his,quę propriè, & absolutè à Iure communi conceduntur. Ias.*lib* 3.*num.*41.*ff de constit. Principum*,Felin.*in cap. postulasti.n.*9.*de rescriptis*,Paul.Æmil.*decis.*8.*n.*6.*p.*1. Campan.*d c.*13.*n.*92. Rebuff.*in praxi tit.de dispensat. ad plura num.*64.

Hinc intelligitur text.difficilis *in cap.ex parte* 27. 12
de decimis, omissis namque variis intellectibus de quibus Couar. *lib.*1.*variar cap.*17.*numer.*13. Gutier. *Canon.lib.*2.*cap.*21.*à num.*116.Fortun *in* §. *& quid si tantum,num.*164. Rebuff.*de decimis, quæst.*14.*à princ.* Suar *de Relig tom.*1.*de decimis, quæst.*23. *à numer.* 4. Menoch.*consil.*33.*à numer.*2.dicendum est text.illum non agere de priuilegio, aut concessione speciali, circa decimas recipiendas; sed magis de concessione Iuris communis, per quam eodem attento poterat Abbas, vel Parochus ille percipere decimas de laboribus terræ Parochiarum suarum, & ita sensus est, *cùm tibi concessum sit*, similiter à Iure communi, de quo *in cap.cùm contingat,vers vnde de decimis,quod
maius est*, † nempè vt percipias decimas de labori- 13
bus,*& minus cõcessum esse videtur*, nempe vt eas percipias de nouałibus, & ita fit argumentum de maiori ad minus affirmatiuè in his, quæ competunt iure speciali:nam in priuilegiis particularibus, seu dispositionibus odiosis argumentum de maiori ad minus affirmatiuè non valet,*cap.fin de translat. Prælati,c.cui de non Sacerdotali,de præbend.in* 6. cum similibus,Sanchez *d disp.*1.*n.*31.Ioan.Andr. *in c.ea quæ, de reg.Iuris in* 6.vbi dicit,quòd ex dispensatione Monacho concessa,vt possit beneficium Curatum obtinere,minimè poterit simplex possidere,&Nat.*cons.*504.
*non sum nescius num.*4.*&* 5 asserit quòd †dispensatio 14
Monacho facta ad beneficium Curatum, non porrigitur ad simplex,refert Aloys.Ricc *ind praxi resolut.* 410.*n.*5.

Obstat maximè text.*in c per venerabilem, versicul.* 15
quod autem, ibi, *quod in maiori conceditur,licitum esse,*

videtur & in minori, qui filij sint legitimi, vbi Summus Pontifex in materia legitimationis, seu dispensationis arguit de maiori ad minus; cui varijs modis respondent scribentes; alij etiam distinguunt inter dispensationes odiosas, & fauorabiles, vt in his posterioribus procedat *d. cap. per venerabilem*, qui de legitimatione agit, quam inquirunt ea ratione fauorabilem, quia per eam fit regressus ad ius naturale, secundum quod omnes homines legitimi nascebantur. *Auth. quibus modis naturales efficiantur sui, §. illud*, notat glos. *verb. alpha in cap ab exordio* 35. *distinct.* recepta, vt per Mantuam *dialogo* 82. At verò in prioribus, scilicet odiosis, procedat communis sententia negatiua, & Iura pro eo adducta Ita Abb. *in cap. ad aures n.* 8. *de rescript.* Dec *in c. & si clerici, §. de adulteriis à num.* 91. *de iudic.* Sanch *d. disp.* 1 *num.* 31. quorum sententiam videtur sequi Suar. *de legib. lib.* 8 *cap.* 27. *à numer.* 2. Sed contra hanc distinctionem multis insurgit Felin. *dict. num* 9. *vers limita secundò*, tum quia omnis dispensatio ex ipso, quod à Iure communi recedit, odiosa ceoseri debet, & exorbitās, ac proinde restringenda, *l singulare. ff. de reg iur reg qua à iure commun. de reg iuris lib.* 6 Alij igitur distinguunt inter legitimationem, quam fatentur odiosam, & restringendam sicut dispensationem, & inter potestatem legitimandi, de qua intelligunt *dict. c. per venerabilem*, quam inquiunt esse fauorabilem, & extendendam, iuxta *cap. vlt de simonia* Ita Conar. *de spōs. lib.* 1. *p. cap* 8. §. 8. *num* 6. & alij, de quibus Sanchez *d. lib* 8 *disp* 2 *num.* 1. Sed non satisfaciunt, quia text. *in d cap per venerabilem*, non solùm de potestate agit legitimandi, sed etiam de ipsa legitimatione facta, vt patet, ibi. *cùm in spiritualibus dispensetur, consequēter intelligitur in temporalibus dispensatum*, & deinde, quia vt bene Aleiat. *lib.* 1. *Parad. c.* 16 frustrà distinguitur inter potestatem legitimandi, & ipsam legitimationem, vtrum etiam potestas illa fauorabilis sit, vel odiosa, non aliunde expendi potest, quam ex fine, seu effectu, propter quem conceditur, vel in quē dirigitur. Quare reiectis his & alijs, facilis, & verus sensus est argumentum illud de maiori ad minus, de quo *in d. cap. per venerabilem* non esse Pontificis, sed patris petenti etiam temporalem legitimationem, quam Pontifex denegauit.

16 Deueniendo ad quæstionem nostram dicendum est liberum non esse Episcopis dispēsare in his, quæ per Canones & ius commune statuta, aut prohibita sunt, repugnantes reg *cap. cùm inferior, de maior. & obed.* quomodo enim Episcopi, quippe qui licet Prælati, subditi tamen, & inferiores respectu Romanorum Pont. & Conciliorum vniuersalium, & illorū Canones siue decreta, suprema auctoritate, & maturo iudicio in lucem edita, & præsertim ad corpora Iuris redacta, poterunt relaxare › nullatenus certe, nullaque ratione credibile est Episcopis siue similibus Prælatis competere talem dispensandi potestatem, vt ratiocinatur Anguian. *de legibus lib.* 2. *controu.* 3. *num.* 1. Qua in re Doctores aliquas exquisierunt resolutiones: quidam enim existimauerunt Episcopum in his, quæ sunt de genere permissorum, posse ex rei natura, & ex ipso Iure diuino intra propriam diœcesim ea omnia, quæ Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali super omnem Orbem Christianum, nisi per Sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur: vt videtur probare tex. *in cap. nuper* 29 iuncta glos. *verb. non retinuit, de sententia excommun.* ex quo regulam tradunt scribentes omnes, quod quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reseruauit, potestatem absoluendi † Episcopis videtur concessisse, secundùm Nauar. *in man. c.* 27. *num.* 39. Anguian. *d. lib.* 2. *contr.* 3. *numer.* 25. plenè Gutier. *can lib.* 1. *cap.* 5. *à princ.* Suar. *tom.* 5. *disp.* 6. *sect.* 4. Sayr *de cens. lib.* 2. *c.* 19. *à num.* 2. Hinc. glos. *in cap. in quibusdam, de Pœnit. verb. dispensatum*, explicās verba textus in fine, ibi, *nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum*, inquit quòd potestas dispensandi intelligitur concessa Episcopo, si illam Papa sibi expresse nō reseruauit, idem confirmat glos. *verb. dispensatum in cap postulastis, de cler. excom. & in cap. clerici, verb moniti, eod. tit. & in c. excommunicatus, § credentes. verb. Apostolica, de hæret.* facit glos. *verb. interdicta, cap. cùm illorum* 32. *de sent excommun. glos. penult. vers. de dispensatione, in cap. requiritis.* 1 *q.* 7. intendit tex. *in cap ad honorem, de auctoritate, & vsu pallij*, ibi, *in plenitudinem*, & ibi, *in partē*, iuncto *cap.* 1. *de officio Ordinarij*, ibi, *in suis diœcesibus liberam*, & ibi, *se vnūquod Canones censent*, & ex doctrina Archid. *in cap. licet Canon, de elect in* 6 quam probant Abb & alij *in cap. & si clerici, §. de adulteriis, de iudic.* cū multis relatis per Cott. *in memorab. verb. Episcopus*, & tanquam indubitatum tradunt Victoria *de matrim. part.* 1. *num.* 7. Pelag *de planct. Eccles. lib.* 1 *cap.* 10. *vers. in his*, vbi restatur Communem; post Sot Abulens. & alios sequitur Henriq. *in sum lib.* 10. *de Sacram Ordin. cap.* 35 *n.* 2. *litt D, & de Matr. lib.* 12. *cap.* 5. *num.* 2. *in com lit N*, Ceuall *quæst.* 227. & post multos Sanch *de Matrim. l* 1. *disp.* 61. *num.* 5. Suar. *tom* 4. *de pœnit p.* 2. *disput.* 25. *sect.* 1. *num.* 14. *& de legib. lib.* 9. *cap* 14. *sub num.* 3. *& tom.* 2. *de Relig. de voto l.* 6. *cap.* 21. Less. *de instit. l.* 2. *cap.* 40. *dub.* 13. *num.* 103. Castr. Palao *in opere morali tract.* 2. *disp.* 6 *puncto.* 4. Trullench *in exposit. Bulla Cruciatæ l.* 1. §. 7. *cap.* 3. *dub.* 6. *num.* 3. *& dub.* 15. *n* 1. Fr. Ludou Miranda *in man. Pral. tom.* 2. *q.* 30. *a.* 10. *concl.* 2.

Vtrùm alij aliter sentiunt, & longè veriorem attestantur esse sententiam, quæ docet Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quandu eis expressè, vel tacitè conceditur dispensandi facultas: ita resoluunt glos. *verb suspensos in cap. cupientes. de elect. in* 6. Card. *in cap. dilecti, in princ de temp. ordin.* Abb *d. §. de adulteriis n* 6. vbi Dec. *num.* 6. Anton. *p.* 1 *tit.* 17. *cap. vn.* § 20 Suar. *comm opin verb. Episcopus, n.* 134. Selu. *de benef. p.* 4 *quæst.* 7. Rebuff *in praxi tit. de dispens. ad plura num.* 27. Mandos. *regul.* 13. *Cancell. quæst.* 6. *n.* 6. Aluar. Pelag. Losit. noster *de planctu Eccles. lib.* 1. *cap.* 50. *col.* 1. *vers. in ipsis*, vbi laudat tenentes hanc partem, licèt contrariam communiorem appellet, late Anguian. *citato loco*, Cardos. *in praxi Iudicum verb. dispensatio num.* 14 me citato *in hoc loco* Alzed *de precellent Episcop. dignit p.* 1 *cap.* 7. *num* 1. *cum seqq.* Borgas. *de irreg.* 3. *par. tit. de dispensatione Episcoporum n.* 10 Vgolin *de potestate Episcop cap* 57. §. 1. Mar. Alter. *de censu. tom.* 2. *disput.* 8 *cap* 4. *vers sed controuersia.* Ex quibus constat hanc esse hodie magis communem & receptam sententiam, licet olim contraria magis communis fuerit; pro qua sententia vltra regulam *d. c. cùm inferior. de maiorit. & obed. & Clem. ne Romani, de elect.* cum similibus, quibus habent † inferiores non posse tollere ius Superioris; maximè pro hac parte facit tex. *in d. cap dilecti*, ibi, *dispensatio à Canone minimè sit permissa*, quæ verba satis euincunt Episcopum, vel Archiepiscopum tantommodo dispensare posse in casibus in quibus dispensatio à Canone permittitur eisdē, & ita conceditur expressè, vel tacitè: aliter enim si secundum contrariam sententiam Episcopi, & similes possint dispensare in casibus in quibus prohibiti non reperiuntur, textus ille non bene argueret, quia quamuis Episcopo non permittatur, aut non concedatur à canone dispensatio in eo casu, adhuc ille posset dispensare, nisi specia-tim 18 16

tum prohibetur, & consequenter ad conoeniendum Episcopum,& improbandum dispensationem,de qua textus ille agit,debuit Pontifex dicere, quod dispensatio in eo casu à Canone non est prohibita, quod tamen non dicit, sed è conuerso, nempè quod dispensatio à Canone non est permissa.

20 Non obstat text. *in dict.cap.nuper, vers. in secundo* ibi,*ex quo conditor Canonis*, &c. quod est præcipuum contrariæ sententiæ fundamentum; quia vltra illa, quæ ad illius intellectum tradunt post alios Couarr. *in cap. Alma mater part.* 1.§.12.*nu*.5.& 6.&Duen.*reg.* 252.respondetur text. illum procedere in absolutione ab excommunicatione, quæ à dispensatione, de qua agimus,differt, & faciliùs concedi solet, ne excommunicatus in excommunicatione decedat,& datur periculum animæ, argum. *cap. cùm illorum* 32. *vers. primò si fuerint*,vbi glos *verb. ignorat, de senten. excommunic* quod in dispensationibus non contingit, vt tradit glos.*dict.verb.suspensos*,& post Borgas. notat Gutier.*canon.lib.*1.*c.*5.*n*.4. & 5. late & eleganter Anguian.*d.lib*.2 *coner*.3. *num*.28.& 29. intendit Concil.Trid *sess.*24.*de reform.c.*6.ibi,*dispensare*,& ibi, *absoluere*.

21 Absoluere tamen legem dispensandi facultatem facere Episcopis aliquando expressè, provt in specie *cap.sanè clericis coniugat. & cap.penultim in fine, de elect. & cap.cum ex eo* 34.*de election in* 6. & *cap.* 1. *in princip.de filiis Presbyter eodem lib.*1.& *c* 1.*de ætate, & qualitat.eodem lib* cum aliis, de quibus per *gloss.* 1. & 3.*in cap.si clerici,§. de adulteriis, de iudiciis*. Aliquando verò eandem potestatem concedit tacitè, seu vir-
22 tualiter,veluti † quando lex impersonaliter dispensandi facultatem facit, scilicet, *possit dispensare*. non adiiciendo per Sedem Apostolicam, vel Romanum Pontificem,provt in specie, *cap.*2. *de eo qui cognouit, & cap postulastis*,7. vbi *gloss*.3. & Doctores *de clerico excommunicato,& cap penult.* iuncta *glos.vltim. de pœnis*,cum aliis Cardos.*d.verb.dispensatio num.* 15.tunc enim, quia frustrà dispensatio conceditur Summo Pontifici, qui de Iure potestatem dispensandi habet,*c.proposuit, de concess. præbend.*censetur illa facultas data Prælatis inferioribus, & in hoc casu potest etiam intelligi dictum *cap.nuper, vers.in secundo*, ibi *non retinuit*,& ibi,*eo ipso*.Ita docet glos *vltim. in dict. cap.pen. de pœnis*, vbi cum text. dicat certos hæredes non posse assequi prolationis honorem, & subdat hæc verba; *nisi eiusmodi fuerit misericorditer dispensatum*, ait ex quo text. non determinat à quo, posse Episcopum, sequuntur Abb *ibi num* 3. Cardin. & Henric. *in fine*, docet etiam gloss.*verb.dispensatum in cap.postulasti,de cler. excomm. minist* vbi text. decidit
23 † excommunicatos non posse retinere beneficia, subdens, *nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum*, ait cùm non dicat à quo, posse Episcopum, sequitur ibi Abb.*num.*8. resoluunt Henriq *lib.*14. *de excomm. cap.*19 *num*.2. & multi citati à Sanchez *dict.lib*.8 *disput.*5.*num.*1.nouissimè D.Felician de Vega *in relect. cap.& si clerici*,,§.*de adulteriis,num.*42.*de Iudic*. Quæ quidem dispensatio si ab Episcopo, vel alio inferiori à Principe potestatem dispensandi habente, concedatur sine causa iusta, non tenet in vtroque foro; vt resoluunt Couar *de sponsal.lib.part.*2.*c.*6.§.9 *numer.*11. Gutierr.*canon.lib.*1.*ca.*19 *num.*3.Sanchez *de Matrim. lib* 8.*disputat.*17.*num* 4.Anguian. *dict.lib.*2.*controuers.* 3.*num.*14.

Vnde extra omnem dubitationem sunt illi duo casus, veluti quando per Canones, aut statuta Principum speciatim Episcopis, aut similibus Prælatis facta fuerit dispensandi potestas,vt in exemplis quorum meminit *gloss.*1.& 3.*in cap.& si clerici,§.de adulteriis,de iudic.*& sæpissimè Tridentina Synodus nonnulla prohibens & concedens Episcopis relaxandi,& dispensandi facultatem, si illis visum fuerit:& è conuerso quando specificè & expressè per Canones, & Iura scripta fuerit denegata dispensandi facultas Episcopis,siue aliis quibuscumque Prælatis inferioribus, vt in exemplis, de quibus *in cap.de multa, in fin. de præbend. & in cap penult. de filiis Presbyter. & in cap. pen de simon & in cap.*1.*vers scituri, de re iudic. lib.*6. quibus in locis dispensatio sic opportune facienda Pontificibus Max. seu Apostolicæ Sedi reseruata fuit,& per consequens sublata Episcopis,& aliis Prælatis inferioribus,illisque denegata omnino. His ita constitutis,

Primò infertur,quæ suprà diximos circa prohibitam Episcopis dispensandi facultatem in his, quæ per Canones statuta,aut prohibita sunt, non esse extendenda ad Canones pœnitentiales, & pœnitentiam,quæ per illos frequenter imponitur, vel imponi solet; in his enim certissimum est,& citra omnem disputationem non solùm Episcopos,sed & alios inferiores Confessarios dispensare posse; illorum enim arbitrio relinqui consueuerunt tales pœnitentiæ, Henriq *in sum.lib.*5.*cap.vlt.num.*9.Menoch. *de arbitr. casu* 391.Anguian.*d.lib.*2.*contron.*3.*num.*10.vbi *n.*11. tractat an hodie de medio sublati sint dicti Canones pœnitentiales?

Secundo infertur benigna quadam consideratione, & per quandam epiikeiam tacitè,& virtualiter factam fuisse Episcopis potestatem dispensandi contra Canones,& illorum statuta,etiamsi expressè non concedatur,quando materia, & negotium, de quo agitur, esset leue,& parui ponderis,ac momenti, & quando si expectandus esset Principis consensus,magnum timeri posset scandalum,vel animarum periculum,vrgénsve sese offerret necessitas, aut summè difficilè esset ipsummet Principem adire, vt in puncto resoluunt Nauar *in man.cap.*12.*n.*85.Henriq.*in sum lib.*10. *c.*35.*n.*3.& *lib.*12.*c.*3.*n.*1.& 2.Anguian. *d.lib.*2.*controu.*3.*num* 16.

Tertiò infertur supradictam principalem resolu- 24
tionem, de qua *num.*16.*princip.* declarandam quoque esse,vt tantum procedat, & intelligatur de Canone Pontificio; nam si Concilij generalis sit, quamuis absolutè permittat dispensationem, non poterit Episcopus dispensare; tunc enim negata hac facultate Episcopo,adhuc ea verba aliquid operantur, & duos habebunt effectus. Prior est, vt ad illi Concilij decreto derogandum non desideretur specialis eius mentio. Posterior, vt Pontifex ad dispensandum in eo facilior reddatur, vt cum aliis aduertat Sanch. *d. lib.* 8. *disp.* 6. *num.*6. nam decreta Concilij expressa egere derogatione, ac proinde non sufficere clausulam derogatoriam generalem, resoluunt Cotta *in memorabil.verb.clausula non obstante*, Rebuff. *in auth. habita,verb examinatione,pag.*550. *cum seq. C.ne filius pro patre,& in praxi benefic.tit.de dispensat.super defectum natalium, num.*24. Gutier.*pract. lib.*3. *quæst.*17. *num.*231.Aloys Ricc.*in collect d.part.*4.*collect.*649.& *collect.*1367.*propè finem, & in praxi fori Eccles.decis.* 556.*in*2.*edit.& resol* 478.*num* 4.*in* 1.*edit.*Henriq.*lib.* 13.*cap.*57.§.1.Zerola *in praxi Episc part.*2.*verb.absolutio,vers.dico quinto,pag.*5. Flores de Mena *var.lib.*1. *quæst.*10.*num.*50. Gratian. *discept. forens. cap* 397. *à num.*135 Verall.*decis.*176 *part.*1.Fr.Emman.*quæst reg. tom.*1.*q.*8.*art.*10.& *tom.*3.*q.*36.*art.*2.& *quæst.*39.*art.* 4.Azor.*instit moral.part.*2.*lib.*5.*cap.*14 *col.*574.Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit. lib.* 5. *n.*2. Bonacina *de censur. disput.*1. *quæst.*3. *punct.*2. *num* 4. *in fin.* Mar. Anton *var.resolut.lib.*1.*resolut.*58.*num.*6. Nicol.Garc.

de benefic.part.4. c.5. num.30. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici rubric.11.cap.vlt.n.27. & rubr.12.c.13. n.154.verſ in cauſa.*Hieron.Fernandez de Otero *in reper.cap.1.de iudic.à n.*10.me citato *in hoc loco* Alzed.*d. part.2.c.7.n.5.*Rota *in Valentin decimarum* 8.*Februarij* 1588.coram *Orano,& in Conchen.exemptionis decimarum* 13.*Martij* 1585.coram eod. & *in eadem* 9. *Decemb.*1602.coram *Penia*,refert Anton Ricciul.*de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.5. cap.14.n.16.& lib.8.cap.4 num.6.*

Pro derogatione tamen Decretorum ſacri Concilij Trident ſufficere clauſulam generalem, *Non obſtantibus Conſtit. Apoſt.* & aliis ſimilibus, per *cap.21. ſeſſ.25.de reformat.*cenſuit Rot.*in cauſa S. Angeli penſionis* 16.*Decemb.*1594.coram *Illuſtriſſimo Card.Pamphilio ſen. & in Bononien Prioratus* 9. *Iunij* 1606. coram *Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*,& obſeruant Stephan.*diſcept.forenſ.tom.5.cap.*490.& 963.Gonzal. *ad reg.8.Cancell.gl.6.n.*120.Mart.*de clauſ p.4 clauſ.14. num.3.* Marcſcot. *var.reſol lib.2.cap.38.n.41.* Monet. *de commut.vltim. volunt cap.11.num.250.* Maſſobr *in praxi habendi concurſum requiſ.17.dub.4. num.8.* Bonac.*de clauſurâ Relig. diſput.2 q 5. puncto 2.n.4. verſ. ratio*, Sigiſm.à Bononia *de elect dub.5.* Anton.Riccius *citatis locis.*

25 Et ideò Epiſcopum Conciliarem Conſtitutionem tollere, aut in ea diſpenſare minimè poſſe reſoluunt Rebuff.*in tract.nomin. quæſt.5. num.30.* Gutier. *de iurament confirmat part.1.cap.51.num.24. & canon lib 1. cap.5 num.10.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part.2.cap.8. num 44.* Henriq. *dict.lib.13. cap.57.§.1. litter.C.* Franc.Molin.*de ritu nupt.lib.2.differ 11.num.*145.Stephan.Gratian. *dict.cap.397. num.33.* Gutier. *canonic.lib.2.cap.5. num.10.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.31.cap.27.num.202.in princip.*

26 Ex magna tamen cauſa neceſſitatis poterit Epiſcopus diſpenſare, & præcipuè quando Concilium vel permittit diſpenſare, vel loquitur imperſonaliter, nec vetando, nec permittendo, nec imponendo aliquam pœnam Vide Tiraq.*de pœnis temper.in præf. num.31.* Lambertin. *de iurepatro.par.1.lib.2 art.19. q.7. princ numer.1.*Cott *in memorab.verb. Epiſcopus* Brunor.à Sole *in locis commun verb diſpenſatio,* 1. Rebuff. *in praxi tit.de diſpenſat. ad plura beneficia, & num.40.* Spin *in ſpeculo teſtam.gloſſ.15.princ. à num.8.* Humada *in gloſſ.12.in fine, verſ. limitatur, tit.5 par* 1. optimè Mich.Graſſ.*commun.opinion tom.1.lib.1. tit.2. num 67.* Sanch.*de matrim. lib.2.diſp.40.à num.2.* Cened *pract. & canon.quæſt.lib.1.quæſt.10.à num.30.* Alzed.*d part. 2.cap.7.n.6.* Cardoſ.*d.verb.diſpenſatio num.17.* etiamſi dubitetur an ſit cauſa magnæ neceſſitatis, vel an ea diſpenſandi cauſa iuſta fuerit, ad reſoluta per Dianam *d p 4.tract.3.reſol.44.*

27 Quæres non abs re, quando dicatur Conſtitutio Conciliaris, quando autem Pontificia, vbi ab vtroque dimanat? De qua re latè Sanch. *d.lib.8. diſput.5. num.6.cum ſeqq.* ex quo pro faciliori, & breuiori explicatione ſequentes regulas collegi. *Prima* eſt, ſi materia trahat originem à Concilio, dicitur Conſtitutio Concilij, vt ſi Concilium rem illam deſtoiendam proponat, ſi verò originem trahat à Pontifice, dicitur Pontificia cùm enim Conſtitutio ab vtroque dimanet, ad diſcernendum vtri potiùs attribuatur, iure optimo origo ſpectanda eſt. *Secunda* regula, quando in ſubſcriptione decreti dicitur, *ex tali Concilio*, vel *in tali Concilio*, ſignum eſt id à Concilio traxiſſe originem; ac proinde cenſeri Concilij. *Tertia* regula, quando Pontifex attribuit Conſtitutionem ipſi Concilio, vt *in cap.fin.2.quæſt.*1. ibi, *decernente nobiſcum ſancta Synodo, & in c.nimis, de iureiur.* ibi *Sacri auctoritate Concilij prohibemus.* Ita Dec.*in cap.1. in nona edit.in 1 lect.à num.1.de iudic.*vbi Aleiat.*num.*.. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch *d.diſp.5 n.6. 7.8.&* 9 & ibi *num.*11. reſoluit cenſeri Conciliarem Conſtitutionem, vbi Summus Pontifex ſic diceret, *definimus hoc cum conſenſu Concilij.* Quare Conſtitutiones, quæ ex Conciliis deſumuntur, quandoque ſub nomine Romani Pontificis, quandoque ſub nomine ipſius Concilij edantur. Vide Anaſt.Germon. *animaduerſ.lib.3.cap.1.*

ALLEGATIO XXXIV.

Epiſcopus an validè in ſuis Conſtitutionibus abſque cauſa diſpenſare poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Inferiores in lege Superioris diſpenſantes abſque iuſta cauſa nulliter faciunt.*

2 *Diſpenſatio Epiſcoporum, vel aliorum inferiorum in propriis Conſtitutionibus facta ſine cauſa valida eſt.*

3 *Epiſcopus, vel Archiepiſcopus in ſua diœceſana Synodi Conſtitutionibus validè diſpenſat.*

4 *Epiſcopi quamuis validè diſpenſent in prædictis Conſtitutionibus ſine cauſâ, peccabunt mortaliter: ſi verò non detur ſcandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter.*

5 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis Conſtitutionibus à ſe iuramento firmatis.*

6 *Nec quoque ſi Conſtitutio tranſierit in contractum ad commodum alterius.*

7 *Nec etiam, ſi prædicta Conſtitutiones ſint auctoritate Pontificia confirmatæ.*

8 *Archiepiſcopus inualidè diſpenſat ſine cauſa in decretis Synodi Prouincialis.*

9 *Concilium Prouinciale maior eſt Archiepiſcopo.*



VPPOSITA poteſtate Epiſcopi in condendis Conſtitutionibus ex late adductis per Rot. *in Vlixbonen. tabernariorum, & tendariorum* 10. *Martij* 1614. coram *D. Dunozetto, &* 1. *Iulij* 1615. coram *D. Vbaldo*, impreſſa per Farin. *dec.757.p. 2. recent.* iunctis traditis per Anguian. *de legib.lib.2.controu.*28. Suar. *in ſimili tract.lib.4.à n.*2. Salas *eod.tract.diſp.8.ſect.5. n.57.* Bonacin. *eod. tract. diſp.1 quæſt.1.puncto 3.n.21.cum ſeqq.*Layman *in Theolog.moral.lib.1.tract.4.c.7.§.4.num* 9.dicendum eſt dupliciter conſiderari poſſe diſpenſandi poteſtatem in Epiſcopo, *primò* circa legem Superioris, tunc non abſolutè ea conceditur, ſed quoties Superior eam diſpenſationem ſibi non reſeruauit, vel inferiori non prohibuit diſpenſandi poteſtatem: ita Bonacin. *de legib.diſp.1 q.2 puncto 1.num.12.cum ſequentibus.* Vel, vt alij meliùs exiſtimant, expreſsè de Epiſcopo loquentes, non poterit diſpenſare niſi in caſibus ſibi conceſſis: vt per Guttier.*canon. lib.1. cap.5.n* 10. Suar. *de legib lib.6.c.14.num.4.* Bonacina *d. puncto 1.num.17.* ſed id limitat multis modis *in verſ. primo*, quando in lege Pontificia hoc exprimitur. & *in verſ. ſecundo*, quando vir prudens interpretatur hanc eſſe Pontificis intentionem, vt Epiſcopus in aliquo caſu diſpenſet; veluti quando res leuis eſt; vel quando præcipiuntur ea, quæ ſæpè eueniunt, & quæ frequenter indigent diſpenſatione; & quando grauis aliqua neceſſitas, vel vtilitas ſubdito aduenit, ita vt Sedes 1

Apoſt.

Apost.commodè adire nequeat, vt præcedente alleg. ostendimus; vel denique quando dubitatur an res egeat dispensatione, de quo *alleg. seq. num.* 8. *Secundò* circa propriam legem, seu Constitutionem, & tunc Episcopum posse dispensare etiamsi Constitutio Synodalis sit, resolunnt Bonacin. *d. disp.* 1. *quæst.* 2. *puncto* 1. *num.* 5. Suar *d. lib* 6. *c.* 15. *n.* 8. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 17. *n.* 31. Salas *de legib disp.* 20 *sect.* 4. *n.* 43. Sed dubitatur an semper requiratur iusta causa dispensandi ad validitatem dispensationis? Resp. quod si versemur in primo membro, quando scilicet Episcopus dispensat in lege Superioris in casibus sibi permissis, certum est dispensationem huiusmodi sine iusta causa factam non solùm non esse licitam, sed etiam neque validam, Bonacin. *d q.* 2. *puncto* 3. *n.* 12. nisi dubium sit circa iustitiam causæ, Diana *moral. resolut. p.* 4. *tract.* 3. *resol.* 44.

2 Dispensatio verò Episcopi, vel aliorum inferiorum in propriis Constitutionibus facta, sine causa, valida est. *Primò*, quia Episcopus in sua diœcesi potest ea omnia, quæ potest Pontifex in toto Orbe, exceptis specialiter reseruatis, vt dixi *alleg.* 1 *num.* 6. sed Pontifex in lege Ecclesiastica, & Princeps sæcularis in Ciuili sine causa validè dispensat, mutando rem propriam, & propriam voluntatem, à qua sola vim habebat lex, vt probat Sanchez *dict. lib.* 8. *disput.* 7. *num.* 24. ita etiam Episcopus potest dispensare sine causa in suis constitutionibus, cum ab eius voluntate pendeat illas vim habere, atque adeò declarare possit eas omnino cassare, sua potestate ordinaria vtens, nec in aliquo Ius commune offendens. Ita Doctor. *in cap & si clerici § de adulteriis, de iudic.* vbi Autun. *num.* 17. Abb. *n.* 10. Felin. 6. Aretin. 24. & Alexand. de Neuo *num.* 16. Bottæ *in tract. de Synodo Episcopi, part.* 2 *art* 4. *nu.* 8. Gambar. *de auctoritate Legati lib.* 10 *num.* 442 *& seq.* Nauar. *in man c.* 25. *numer.* 74. *in fine*, Sayr. *de censur lib.* 6. *cap* 11. *num.* 11 plures, quos refert, & sequitur Sanchez *d. disp.* 17. *num.* 27. quibus addo Salas *de legib. disp.* 20 *sect.* 4. *n.* 37. Suar. *in simili tr. lib.* 6. *c.* 19. *n.* 6. Villalob. *in sum. tom.* 1 *tract.* 2. *dub.* 41. *num.* 5. Pont *de Matrim. lib* 8. *cap* 14. *numer* 7. Dianam *moral resol p.* 1. *tract.* 10 *resol.* 32. Sic Episcopus poterit extra visitationem reuocare statuta condita in visitatione per suum prædecessorem, vt post Bellet. & Nouar. tenuit Rota coram R. Duran. *decis.* 292. *num* 28. *part.* 2.

3 Ex eadem ratione validam censeo dispensationem Episcopi, aut Archiepiscopi in suæ diœcesanæ Synodi Constitutionibus, absque causa factam, quia etiam hoc casu, sicut in supradicto, dicitur dispensare in re propria, mutando propriam voluntatem, cum solus ille in Synodo diœcesana suffragium habeat decisiuum, cæteri autem, qui communiter sunt Parochi, & clerici, qui nulla statuendi facultate gaudent, assistent illi, vt consilium præbeant. Ita nuncupatim de Constitutionibus Synodalibus resoluunt Nauar. *dict. c.* 25. *num.* 74. Bott. *d. art.* 4. *n.* 9. Salas *d. disp.* 20. *sect.* 4. *n.* 42. Bonacin. *d. q.* 2 *puncto* 3 *n.* 1. Sanch *d. disput.* 17. *num.* 13. Ad quod fecit huiusmodi Constitutiones non ligare successores constituentes; immo nec ipsum constituentem, quem possit aliter cõstituere, quàm ad initio fuerat, Abb. *consil.* 25 *nu.* 5. *lib* 1. Rota *decis.* 240 *num.* 1. *p.* 2. *recentior.* non enim Episcopus ligatur suis Constitutionibus, Seraphin. *de priuil iuram priuil.* 146. *num.* 1. Vgolin. *de offic. Episcopi num.* 2. *cap.* 47. §. 1. *n.* 3. Alzed. *de praecllent. Episcop. dignit. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 25. *vers. neque.* Et denique potest Episcopus contra Constitutiones suas, ac Synodalia, & alia ipsius decreta dispensare, quia potestas dispensandi commensuratur à potestate statuendi, & pœnam imponendi, & in omnibus casibus, in quibus quis potest statuere, & punire, potest dispensare. Ita Franc. Leo *in thesauro fori Eccl p.* 2 *c.* 8. *num.* 58. Azor. *inst. moral p.* 1 *lib.* 5. *c* 15. *quæst.* 3. Suar *de legib. lib.* 6. *c.* 15. *num.* 8. Salas *eod. tract. disp.* 20. *sect.* 4. *num.* 13. me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent Episc. dign p.* 2. *c.* 1. *n.* 54. Bonacin. *de legib disp.* 1. *quæst* 2 *puncto.* 1. *num.* 5 Basil. Pont *de Matrim lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 1. vbi *num* 4. resoluit Episcopum in legibus dispensandis non pendere à Capitulo.

Peccabit tamen sic absque iusta causa dispensando, cum faciat contra Ius commune, imò & diuinum naturale, dictans neminem à lege generali esse absque iusta causa eximendum, *cap. cum omnes, de constit.* & tenent Nauar *dict. prælud.* 9. *n.* 15. Azor *instit. moral part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. *quæst.* 3 *in fine*, Sanchez *d. numer.* 27. Salas *d. sect.* 4. *n.* 60 Bonacin. *d. quæst.* 2 *puncto* 1. *numer.* 1. *vers. addo.* At non dato scandalo, nec notabili aliorum damno, aut legis grauitate, credo culpam esse venialem, prout explicant Nauar. *dicto prælud* 9. *n.* 14. *& cap.* 25 *num.* 5. Fr. Emman. *in summ. tom* 1. *c.* 237. *n.* 1. Valentia 1. 2. *disp* 7. *q.* 5 *puncto* 9 *ad finem, lib.* 5. Azor. *instit moral p.* 15. *quæst.* 1 Salas *d disp.* 20 *sect.* 5 *n.* 50. 58. *&* 59. Bonacin *d puncto* 3. *n.* 1. *vers. dixi* Sanchez *d. l.* 8. *disp.* 18. *n.* 5. *&* 7. Vide Dianam *d tract.* 10. *resol.* 32. *in fine.* 4

Primò, limitatur hæc nostra Principalis resolutio, nisi Episcopus eas Constitutiones iureiurando firmauerit: cum enim nequeat secum in iuramento dispensare, nequibit in eis Constitutionibus iuramento firmatis dispensare. Ita Sayr. *de censur. lib.* 6 *cap.* 11. *num.* 11. Bottæ *de Synodo Episcopi par.* 2 *art.* 4 *num.* 13. Azor. *d. lib.* 5. *cap.* 15. *quæst* 7. *vers in præsenti*, Rota *dec.* 240. *n.* 1 *in fin d p.* 1. *recentior.* Alzed. *d p.* 2. *c.* 1. *n.* 54. *&* 55. plures refert, licèt non sequatur Sanchez *d. disp.* 17. *n.* 31. & Bonac. *d. puncto* 3. *n.* 2. Basil. Pont. *d. cap.* 5. *num.* 5. 5

Secundò, limitatur, nisi illa Episcopi Constitutio transierit in contractum in commodum alterius; Ita Gambar *d. lib.* 10 *num.* 444. Syluester *verb. dispensat. quæst.* 13 *num.* 19 Pont. *d cap.* 5 *n.* 7. Salas *d. disp* 20. *sect.* 4 *num.* 42. *limitat.* 1. multi, quos refert, & sequitur Sanch. *dict disp.* 17 *n* 29 vbi, addit, & licèt hæc limitatio sit vera, etiam posse Episcopum ex legitima causa superuenienti contrauenire, Rota coram Duran. *d decis.* 192. *à n.* 37. Bonacina *d puncto* 3. *n.* 2. *vers. hæc tamen.* 6

Tertiò limitatur, nisi eæ Constitutiones sint auctoritate Pontificia confirmatæ, quia ex ea confirmatione gaudent auctoritate Papæ, & reputantur, ac illius leges, ac proinde se habet ad illas Episcopus, ac ad ius commune, quia nequit eam confirmationem ex parte tollere, Ita docent Bottæ *d art.* 4. *num.* 12. Sayr *d numer.* 11. Azor. *vbi proximè*, Bonacin. *d. quæst.* 2. *punct.* 1. *n.* 16. Sanchez *d. disp.* 8. *n.* 11. & alij plures ab eis citati; quibus adde Basil Pont *de Matrimon. lib.* 8 *c.* 5 *nu.* 6. Salas *disp.* 20. *sect.* 3. *differ.* 11. Rot. *in Montis Regalis iurisdictionis* 13. *Februarij* 1609. coram *Illustrissimo Cardin Caualerio* apud Farinac. *decis.* 240. *n.* 3 *p.* 2. *recent.* vbi aliæ similes decisiones referuntur. 7

Quæret aliquis opportunè, an dispensatio Archiepiscopi in decretis Synodi Prouincialis facta sine causa legitima valeat? In qua quæstione negatiua pars verior est, quæ quidem ex multis suadetur, quæ adducunt Nauar. *consil* 7 *de offic Ordin in antiq. & consil.* 6. *sub titul. de maiorit. & obed. in nouis* Sanchez *dict. disputat.* 17 *numer.* 36 Layman. *in Theolog. morali. lib.* 1 *tract.* 4. *cap* 22. *num.* 4 *& cap.* 27 §. 3. *num.* 8. Bonacin. *dict. quæst.* 2. *punct.* 1. *n.* 14. & in primis 8

nunt, contractum potest Episcopus dispensare; quia licèt inferior non possit dispensare in lege Superioris, consuetudine tamen receptum est, vt dispensatio istorum impedimentorum non obtineatur, à Papa, excepto voto Religionis, & castitatis. Ita post alios antiquiores, Vgolin. *de potestate Episcopi cap.60.§.3.* Bonacina *de magno Matrimonij Sacramento quæst. 3. puncto 15. num 3.* Henriq. *d.lib.12.c.2.§.vers.Secundo,* Sanchez *lib.7.disp.17.nu.15.* nouissime Basil. Pont. *de Matrim.lib.8.c.13.* Valer. Reginald. *vbi suprà*, nouissimè etiam me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Episc.dignit part.2.c.7.n.13.*

3 Aliquibus tamen casibus poterit Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus.

Primus erit quando impedimentum est occultum & celebratum Matrimonium publicum, nec coniuges possunt separari absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem, nec ad eius Nuntium patet recursus propter paupertatem, aut propter locorum distantiam, aut ob alia legitima impedimenta, quia non est credibile Summum Pontificem velle reseruare sibi dispensationem in casu tantæ necessitatis, & cum tanto periculo animarum, tum quia licet regulariter nequeat Episcopus in lege Pontificia, vel Concilij dispensare, poterit tamen in casu magnæ necessitatis vt suprà *alleg.33.num.16.* ostendimus ex multorum sententia. Quare ita resoluunt Nauar. *dicto vers tertiò dicendum*, Valent. *tom.4.disputat.10. quæst.5.puncto 4.* Fr. Emman. *in summ. tom.1.cap.236. concl.2.* Iacob. de Graffiis *consil.26 num.19.de sent.excomm.* Cost. *de remediis subsidiariis remed. 35. num & seqq.* Mar Antonin. *var.resol lib.1.resol.112. casu 54.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles.decis.261.in 1. edit.& resolut.228 in 2.edit.* Sanchez *de Matrim lib. 2.disput.11.num.3.* Francisc. Leo *in Thesauro fori Eccles part.2.cap 8.num.43.* Henriq. *lib 6.de pœnit.c.10. §.1.& lib 11.de Matrim cap 3 §.2.* Spin. *in speculo testam gloss.15.nu.86.* Vgol. *dict.c 60.§.1.* Valer. Regin. *dict.lib.31 num.206.* Diana *moral resol par.2.tractat.2. miscel resol.19 in prine.* Gutier. *de Matrimon.cap.49. num.6.cum sequentib.& cap.123.num.-.* Bonacina *dicto punct 15.num.4.* nouissimè Fr. Francisc. de Araujo ex Ordinè Prædicatorum in Salmantica Academia Primariæ Cathedræ moderator nunc Episcopus Segobien. *in 1.2.D Thoma quæst.97.disp.3.sect.7. diffic. 2. in fine, vers. hoc titulo*, vbi resoluit Episcopis licere Iure communi dispensare in impedimentis occultis matrimonio iam contracto superuenientibus, v. g. affinitatis ortæ ex copula illicita, cognationis spiritualis, & similium, secus si antecedat matrimonium contrahendum; quia tunc eorum dispensatio soli summo Pontifici est reseruata.

4 Intellige in euentu de quo agimus tacitam facultatem dispensandi in foro conscientiæ Episcopo esse concessam, modo Matrimonium contractum fuerit bona fide; si verò mala fide contractum sit, præsumitur Summum Pontificem in eo casu reseruasse sibi facultatem dispensandi, & nolle fauore iniquitati contrahentium, iuxta Tridentin. *sess. 24 cap.5.* docentem separandos esse sine spe dispensationis obtinendæ, ita vt ex aliorum sententia resoluit Sanchez *dict disputat.14.num.4.& lib.8.disputat.6. numer. 19.* Contra Henriqoez *dict cap.3.§.2.in comment.litter. K, & litter. O*, existimantem bonam fidem in contrahentibus non desiderari, vt Episcopus possit dispensare. Quare resoluit Alzed. *dict. part.2 cap. 7. numer. 10.* quòd maritus consanguineam vxoris antea cognouerat, & ignorabat vxoris consanguineam fuisse, de quo certioratur matrimonio contracto, tunc dispensabit Episcopus si denunciationes in matrimonio requisitæ per fraudem omissæ non sunt, nouissimè Asphons Moscos. *in sum.tractat. 10.cap.19. num.22.* ibi, *Quando el matrimonio inualido es celebrado con esta mala fé, la commun tiene, que en ninguna manera puede el Obispo dispensar, aunque aya grandes escandalos, y difficultades de accudir por dispensacion à su Santidad, y aya peligro de incontinencia y fornicarion. Mas la esperencia que oy tengo de ver almas affligidas, vendose in peligro de perdicion, y quasi impossibilidas de hallar remedio, si lo obispo no las remedian me mueue, à tener por muy probable la opinion contraria, y dezir, que aunque aya auido mala fè en ambos casados, puede el Obispo dispensar, concurriendo las causas dichas de ser el matrimonio publico, y el impedimento secreto que no se puede publicar, y grande escandalo en apartasse, y difficuldad notable en acudira à su Santidad*, &c. Vnde Communis sententia videtur tenere tunc Episcopum posse dispensare in impedimentis dirimentibus quando matrimonium est bona fide saltem vnius contractum, & publicè; ac impedimentum est occultum, & separatio coniugum nequit fieri absque magnæ famæ iactura, aut scandalo, aut alio magno inconueniente, & nequit ad Pontificem iri, neque ad alium habentem priuilegium dispensandi, aut si adiri potest, dispensatio tamen differri nequit absque probabili periculo peccandi. Ita Ochogau. *de Sacrament.tract.5. de Matrim.q.2.num 7* Salas *de legib.disp.20.sect.3.numer.25* Pont *de Matrim.lib. 8 cap.13. n.4.* Hurtad. *eod. tr. disp.26.diffic.2.n.6.* Villalob *in sum.tom.1. tr 14. diffic. 15.n.4* Præpos. *in 3 p.q.8.de dispens Matrimon.dub.2. num 12.*

Secundus casus est, quando scilicet postulauerit vrgentissima necessitas, quia tunc poterit Episcopus per se, vel per alium delegatum, non solum post contractum matrimonium, verum etiam ante, in impedimentis dirimentibus dispensare; præsumitur enim habere tacitam facultatem Summi Pontificis in vtroque casu. Ita Henriquez *dict.lib.1.cap.3. §.2.* D. Felician. de Vega *in relect. cap.& si clerici §. de adulteriis, de iudic. num.169.* vbi extendit ad casum, quo nondum contractum erat matrimonium, *& num.165.* resoluit Episcopum posse dispensare in impedimento dirimente matrimonium, quando illud est occultum, licèt matrimonium fuerit publicum, si est difficilis aditus ad Papam, coniuges separari non possunt sine scandalo. Valer. Reginald. *dict.lib.31.num.201.* nouissime Alzedo *d.part.2.cap.6. n 9.vers.quarto.* Villalob. *in summ tom.1.tract.14.diffic. 25.n.12.* Bonacin. *de matrimon.quæst. puncto 15 numer. 6.* Pont *in simili tr.lib.8.cap.3 num 7.* Molfes. *in summ. tom.1.tract.4 cap.12.numer.35.* Homobon de Bonis *de examine Eccles.part.1.tractat.5.cap.5.quæst.32.* me citato *in hoc loco* Diana *dict part.1.tractat.2 miscel.resol. vers tota igitur difficultas.* Sanch. *dict lib 2.disput.40.n. 7.* vbi etiam asserit posse Episcopum in foro conscientiæ dispensare cum illa, quæ manè accedit ad confitendum, & inuenitur habere impedimentum dirimens, cuius manifestatio esset illi causa grauis infamiæ, sed iam parata sunt omnia ad nuptias eo manè, aut vespere celebrandas nec adest alia via euadendi infamiam, vel suspicionem grauis delicti in Confessione manifestati, si tunc non celebrentur nuptiæ, refert me citato *in hoc loco* Alzedo *dict.part.2.cap.7. num.12.* quamuis hoc non approbetur a Gutier. *de Matrim.cap.49 num.11* Quare videtur quod † securius possit Confessarios, cui in confessione detegitur aliquod impedimentum dirimens, si iam non possit abstineri à nuptiis ad vitandam suspicionem 5

alicuius

alicuius criminis, vel infamiæ inter sponsos, consulere, vt fœmina vel sponsus voueat castitatem ad mensem, deinde dicat consanguineis, aut etiam aliis se voto castitatis obstrictum esse, sibique à Confessario mandatum esse, vt abstineat à matrimonio, donec obtineatur dispensatio à Sede Apostolica: caueat tamen ne dicat votum esse ad tempus, ne audientes asserant sufficere dispensationem Episcopi, sicque remedium eludatur.

7 Sic etiam, data vrgentissima necessitate, poterit Episcopus dispensare in impedimento cognationis ortæ ex baptismo tempore necessitatis non solemniter collato, vt resoluit Sanchez *d.lib* 8.*disput.*6.*num.*17.reprobata opinione Sot.*in 4 dist.*42.*quæst.*1.*numer.*1. *immediatè ante resolut. ad* 1.*princ.*quem sequuntur Ludouic.Lop.*in instr casuum conscie t part.* 2.*vbi de Matrim.cap.*51.*in fin.* Emman.Sà *verb Matrim. vbi de impedim. dirim.num.*6 *in fine*, asserentes posse Episcopum dispensare hoc caso, dum facillimus non pateret ad Papam aditus, nam impedimentum hoc æque est Iure Pontificio inductum, ac alia; & æquè dirimit Matrimonium, igitur si in aliis impedimentis nequit Episcopus dispensare, siue ante contractum Matrimonium, siue post, nisi postulauerit vrgentissima necessitas, sic in hoc, cum in omnibus vrgeat eadem prohibitio, debet & esse eadem dispositio me citato *in hoc loco* Alzed.*d part.*2. *cap.*7.*num.*8.D.Felician.de Vega *in d.*§. *de adulteriis, num.*166.*cum seqq.*

8 *Tertius* casus est, quandn impedimenta superueniunt Matrimonio, & impediunt debiti petitionem, veluti in cognatione spirituali, vel affinitate, ratione cuius coniux, qui est effectus affinis, priuatur iure petendi; nam tunc Episcopus poterit ad petendum debitum dispensare cum coniuge, cui debiti petitio est interdicta. Ita Emman. Sa *verb. debitum.num.*13. Petrus de Ledesma *de Matrim. quæst.* 58.*art.*4.*dub.*2 *vers in huius rei explicationem*, Valent. *part.* 4 *disput.* 10. *quæst.*5.*puncto* 5.*in fine*, Fr. Emman.*in summ.tom.*1.*cap* 243.*numer.*12.*& Bullam Cruciat* §.13 *num.* 7.Vega *in sum.tom.*2.*cap* 5. *casu* 1. *in fine*, Henriq.*lib.*11.*cap.*15.*num.*13.*in fine*, Bonacina .*dict. puncto* 15.*numer.*5. Quamuis contrarium, imò Episcopum non posse dispensare in hoc casu, tenent Couarr.*de sponsalib. part* 2.*c.*7.§.2 *num.*6 *ad finem*, Matiens.*ad. rubr tit.*1. *gloss.*1. *num.*103. Iacob. de Graff.*in decis.aureis part.*1.*lib.*1.*cap.*83.*numer.*12. Quicquid etiam in nostro casu Episcopi dispensationem, data necessitate, eo quod non pateat facilis aditus ad Pontificem, sitque incontinentiæ periculum, admittant Gutier. *Canon. lib.*1. *cap.* 23. *num.*17.Vgolin.*dict.cap.*60.§.2.*numer.*2.& alij ab eis citati.

9 Hinc etiam poterit Episcopus dispensare ad petendum debitum in cognatione spirituali orta inter ipsosmet coniuges: vtpote quia filium proprium baptizarunt extra casum necessitatis, vel malitiosè facti sunt patrini proprij; cum baptizaretur, vel confirmaretur, & ratio est quia cognatio hæc post Matrimonium interueniens non tollit Matrimonium, sed impedit ne debitum exigatur, vt dixit glos.*in cap. nosse desideras*, 30.*quæst.*1.sed sic est, quod in impedimentis, quæ impediunt, potest Episcopus dispensare, vt supra dixi, ergo & in hoc cognationis spiritualis cum tale sit. Ita Nauar.*in man.cap.*16. *numer.* 34. *vers. interrogatus autem*, Fr. Emman. *ad Bullam Cruciat.*§.13.*numer.*17. Iacob. de Graff. *dict.cap.* 83. *num.*13. Gallet. *de cognat. spiritual. cap.*19.*numer.*13. Matiens.*dict.glos.*1.*numero* 143. Vgolin. *dict.* §.2. *num.*1. D. Anton. Verac. Valent Syluest. Sà, & alios Sanchez *dict.lib.*8 *disputat.* 12.*numero.*15.me citato *in hoc loco* Alzed. *dict. part.* 2. *cap.* 7. *numer.* 21.

Quartus casus est quando periculum incontinentiæ esset, si expectaretur donec dispensatio veniret & similiter si ex parte fœminæ, quæ cum viri consanguineo ante matrimonium contractum copulata est, petitur dispensatio; nam licet diues sit, timet famam, & fortè vitam amittere, si ad mariti notitiam impedimentum veniat; nam tunc dispensat Episcopus, Sanch.*de Matrim.lib.*1.*disp.*40.*num.*5. Alzed.*d. part.*2.*cap.*7.*num.*11.

Quartus casus est, quando debiti petitio est prohibita ratione affinitatis contractæ cum altero coniuge ob copulam habitam, cum consanguinea vxoris, vel vxor cum consanguineo viri, licet ad Nuncium pateat aditus; tunc enim Episcopus dispensat, vt post multos resoluit Alzed *d part c.*7.*n.*22.

Sextus casus est, quando ad contrahẽdum dispensatio Pontificia subreptitiè impetrata fuit super impedimentum dirimens; nam si delictum occultum est, & timetur quod si iterum dispensatio Pontificia impetretur, scandalum oriri posset, tunc ob vitandum scandalum dispensare poterit Episcopus, & confirmare dispensationem subreptitiè obtentam, & dispensare etiam cum illis, qui virtute talis dispensationis subreptitiè impetratæ, bona fide interueniente, & etiam cum bona fide contraxerunt, si timetur quod si detegatur, scandalum considerabile oriri posset, tunc enim Episcopus debet dissimulare, & in illo matrimonio putatiuo, & inuincibili ignorantia excusato viuere permittere, & tacitè dispensare, *c.quia circa, de consang. & affin.* Emman. Sà *verb. matrimonium.n.*22.*&* 23.Sanch,*d.lib.*38. *n.*12. refert & sequitur Alzedo *d.part.*2 *cap.*7 *num.*14.

10 Quæret aliquis an in prædictis casibus possit Episcopus dispensare, quando facilè recurri potest ad Nuntium Apost. si potestatem Pontificis habeat ad dispensandum in simili casu, vel ad quemcumque alium simili facultate præditum? In qua quæst. pars affirmatiua suadetur, ex eo, quia Ius soli Pontifici reseruat dispensationem; cum ergo is consuli nequeat, poterit Episcopus tanquam Pastor ordinarius dispensare. Ita Henriq.*lib* 6.*de Pænit.cap.*10.*num* 11. *commento litt.D*, *& lib.*1. *de Matrim cap.*3.*num.*1. *in comm.litt H.* Verùm licèt hæc opinio probabilis sit, contraria tamen est securior; nam Episcopus solum potest in hoc casu dispensare ratione necessitatis vrgentis, sed quando adest potens dispensare, ad quem confugi potest necessitas cessat, ergo non poterit Episcopus Quare hanc partem sustinent Nau. *in man.c.*22.*n.*85. Vega *lib.*6.*sum casu* 143.*in fine*, & alij, quos refert, & sequitur Sanch.*dict.lib.*2.*disp.*40. *num.*8 me citato *in hoc loco* Alzed.*dict.cap.*7.*num.*18. vbi *num.*19.idem dicit si ad Commissarium Cruciatæ recursus haberi potest, qui facultatem habet dispensandi in impedimentis dirimẽtibus occultis post contractum matrimonium, declarando vt per eum *vbi num.*10.

12 Pro pleniori prædictorum declaratione obserua *primò* hanc potestatem Episcopi dispensandi in dictis impedimentis occultis esse pro solo conscientiæ foro, vt bene docet Henriq.*lib.*11. *cap.*3.§.1.*prope finem*, quem refert, & sequitur Sanch.*dict.disp.*40. *num.*10.vbi *num.*21.resoluit dici impedimentum occultum, quando non publicè constat, nec facile constare potest, periculúmque non est, vt in foro externo detegatur.

13 *Secundò* obserua habentem priuilegium dispensandi in casibus Episcopalibus etiam matrimonialibus

bus,minimè posse dispensare in casibus,qui non iure Ordinario,sed ratione vrgentis necessitatis competunt Episcopo, & hi non dicuntur casus Episcopales, sed verè ad Pontificem pertinentes, qui ex quadam Iuris interpretatione Episcopo censentur permissi.Ita Fr.Emman *in Bullam Cruc.* § 9.*n.*118.Hēriq.*lib.6.de Pœnit.c.*14.§.7.*in com.litt.P*, quos refert, & seqoitur Sanchez *d.disp.*40.*n.*9.

13 *Tertiò* obserua non posse generalem Episcopi Vicariū dispensare in prædictis casibus,in quibus Episcopo conceditur dispensandi facultas, nisi ad illud haberet ab Episcopo particularem commissionē Ita
Fr.Emman.*in d.c.*136.*n.*5.Henriq.*d.lib.*11 *c.*3.§.2.*propè fin* Alzedo *d p.*2.*c.*7.*n.*37.Sanchez *d.disp.*40.*n.*12.
Aloys.Ricc.*d.resol.*128. *n* 3. vbi etiam cum Nauar.
quòd nec Prælati inferiores Episcopo poterunt dispensare.

14 *Quartò* obserua posse Episcopum delegare facultatem dispensandi in impedimentis Matrimonium dirimentibus, casu, quo ipse potest dispensare. Ita gloss.licèt generaliter loquatur, *verb.casibus, in cap. vlt.de officio Ordin* vbi Bald.*num.vn.*Ioann.Andr *n.*1.
Anton.*num.*4.Abb.*numer.*3. & in propriis terminis resoluunt Sanch.*d.disp.*40.*à numer.*14.Valer.Regin.
*d.lib.*31.*numer.*207. me citato *in hoc loco* Alzed. *d.*
15 *part.*2.*cap.*7 *num.*36.† ex ea ratione, quia iurisdictio ex Principis priuilegio competens non personæ, sed perpetuò dignitati, vel officio, non est delegata, sed ordinaria, & potestatis ordinariæ iura habet,& sequitur, Bart.*in leg ambitiosæ,num.*34 *ff.de decretis ab ordine fac.* Couar.*variar.lib.*3.*cap.*20 *numer.*
16 6.*in princip.* & *numer.* 9. *in fine.* † Dicitur enim iudex ordinarius ille, qui iure sui Officij, vel dignitatis, iurisdictioni, seu iuridicundo præest, provt tradunt Morla *in emporio Iur. part.*1. *titul* 2.*in prælud.numer.*88. Molina *de instiia tom.*6.*disputat* 8.
*num.*2.& 3.D.Barbosa *in l.cùm Prætor* §.1. *à num.*15.
ff.de iudic. ergo cùm hæc sit potestas ordinaria, po-
17 terit delegari,*dict.cap vltim.de offic.Ord.* † quod procedit in eo, qui habet potestatem ex officio suo, & non ex delegatione, & ideo potest eam delegare; text.verò *in cap.vltim.*§ *cæterum*, *de offic.deleg.* habet locum in eo, qui ex delegatione, & commissione habet potestatem, quapropter illam nequit alteri delegare. Ita vtrumque textum cooiciliant Zerol. *in praxi Episcop* [*part.*1.*verb delegatus*,§.9.Nau.*consil* 15. *in fine sub tit de sent.excom.in* 1.*edit.*& *cons.*11.*in fine, sub tit.de priuileg.in* 2.*edit.* D.Barbosa *in d.l.cùm Prætor.*§.1.*n.*530.

18 *Quintò* obserua, in dubio an res egeat dispensatione, posse Episcopum declarare illam non desiderari, vel ad cautelam dispensare. Ita Emman. Sà *verb.dispensatio*, *numer* 1.Laymann.*in Theolog moral. lib.*1.*tr.*4.*cap.* 22.*numer.*4.Castr.Palaus *tom.*1 *oper moral tr.*3.*disputat.*6.*p.*5.*numer.*10. Diana *moral.resolut. part* 4 *tr.*3.*resolut.*46 Pro cuius dicti maiori explicatione sciendum, quòd dubium hoc dupliciter potest euenire, vel in iure, vel in facto; in iure quando hinc inde essent opiniones quorundam asserentium adesse impedimentum, aliorum verò negantium, tunc si opinio negans esset verè probabilis, quamuis affirmans esset probabilior, posset ille sequens opinionem probabilem inire id Matrimonium absque aliqua dispensatione:doctissimus enim Parens meus, quem nonagenarium senem in patria relictum, venerandum Iurisconsultum oculis cernere nil amplius desidero, qui filios suos ex se feliciter abdicans vnum Ecclesiæ,me scilicet indignum Presbyterum, duos alios insignes Theologos sacris Sanctissimæ Trinitatis, & Beatissimæ Virginis Carmelitan. Religionibus obtulit, aliúmque vtriusque Iuris studiosum, & in Conimbricensi Academia Artium Magistrum mihi in hanc Curiam proficiscenti sociam dedit,ille,inquam,quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem,*in comment. ad Ordinat.Regiam Lusit. lib.*3.*tit.*64. §.1.*n.*10 post
Arag.Ban.Sal.Valent Suar Sanch.& alios,resoluit † 19
in foro Conscientiæ sequi posse opinionem probabilem relicta probabiliori,quibus addo Ioan.Sanch. *practic.disp.*44.*à num.*50. Fr.Anton Brauo *en su resolucion nueua y cierta*, *num.* 1. licet alij securius sentiant in conflictu opinionum veriorem à iudicibus esse amplectendam, ex quorum numero sunt Azor. *instit.moral.p.*1.*lib.*2 *c.*17.*q.vlt.*Gabr.Vasq. 1.2.*disput.* 64.*c* 2.Tanner.2.2.*disp.*4.*q.*4.*dub.*6.Vincēt.Fillinc.*in q.moralib tom.*2.*tr.*21.*c.*4.*n.*144.Villalob *summ tom.*1. *tr.*1 *diffic.*15 *n.*6.Becan.*in sum tom.*2 *tr.*1.*c.*4.*q* 9.*n.*13. Malder.1.2.*q.* 16.*art.*5. *disp.*86.Catol.Scriban.*tom.*2. *cap.*9.

Quando verò dubium consistit in facto, dupliciter potest euenire,vel res omnino est dubia vel pro vna parte præsumptio præponderat: in primo casu non est opus dispensatione,quia in illo præsumptio est pro libertate ad contrahendum: in secundo verò casu ad cautelam requirenda est Episcopi dispensatio.Vide Bonacin.*de legib disput.q.*1.2.*punct.*1.*nu.*18. quia quando dubitatur an res egeat dispensatione, poterit Episcopus in lege superioris dispēsare,Castr. Palao *tom.*1.*tr.*3.*disp.*6 *puncto* 5.*n.*10 me citato *in hoc loco* Trullench.*in exposit. Decalogi lib.*2.*c.*2.*dub.*39.*n.* 4.*in fine.*

Sextò obserua posse Episcopum cum minoribus 20
non habentibus requisitam ætatem ad Matrimonium dispensare, vt illud ineant, quando sunt prope ætatem, & dubium est an malitia eam suppleat. Ita Henriquez *d.lib.*11. *cap* 13. §. 12. vbi etiam refert dispensationem valere pro vtroque foro, sequitur Sanchez *lib.*7 *disput.*104.*num.*12.videtur sentire Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*31.*nu.*172.*vers. notandum est secundò*, me citato *in hoc loco* Alzed.*d. part.*2.*cap.*7.*num.*24.& id probant ex text.*in cap.* 1.*de desponsat. impub.* quatenus prohibet ne aliqui ante ætatem Canonibus præscriptam coniungantur, nisi fortè aliqua vrgentissima necessitate interueniente, vtpote pro bono pacis, talis coniunctio toleretur, & in illo text.cum Summus Pontifex dispensationem sibi non reseruasset, visum est tacitè illam Episcopus concedere, iuxta resoluta *allegat.*33. *numer.*17.

ALLEGATIO XXXVI.

Episcopus in iuramentis, & votis quando dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus habet potestatem suorum subditorum iuramenta præstita intuitu diuini obsequij, & vota dispensandi.*
2 *Causa iusta, & rationabilis requiritur ad dispensandum in his votis, & ne fiat in tertij præiudicium.*
3 *Calicem alicui Monasterio dare si quis iuret, vel voueat,potest excommunicatione Episcopi dare alteri Monasterio vel pio loco.*
5 Cap.1.de voto, *declaratur.*
5 Cap.si verò,vers.verum, & cap.verum 15. de iureiuran.*declaratur.*

6 *Episcopi electi, & confirmati quamuis nondum consecrati possunt in prædictis iuramentis dispensare.*

7 *Episcopus non consecratus dicitur verè Episcopus quoad omnia, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis.*

8 *Capitulum Sede vacante habet huiusmodi potestatem dispensandi in votis, & iuramentis.*

9 *Capitulum Sede vacante potest ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad Ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis speciatim iure prohibitis.*

10 *Potest etiam dispensare in iis, in quibus Episcopus ratione Episcopalis iurisdictionis valet dispensare, in delegata verò Episcopo iurisdictione non succedit.*

11 *Prælati inferiores habentes iurisdictionem Episcopalem, vel quasi possunt in iuramentis, & votis dispensare, & in illis casibus in quibus Episcopi dispensare valent.*

12 *Prælati Regulares, tam Generales quam Prouinciales, & locales, ab Ordinario exempti, possunt dispensare cum suis subditis in votis, & iuramentis.*

13 *Prælati Religionum ex priuilegio, & speciali iure possunt dispensare in votis volentium intrare suum Ordinem.*

14 *Abbatissæ in votis suarum Monialium dispensare non possunt.*

15 *Confessarij Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio speciali possunt dispensare in votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confessiones audierint, non tamen reseruatis Episcopo iure speciali.*

16 *Confessores etiam Parochi, seu quicumque alij Curam animarum habentes in suorum subditorum votis, seu iuramentis, in vtroque foro nequeunt dispensare.*

17 *Dispensandi potestas in votis, & iuramentis conceditur supradictis respectu illorum, qui sunt verè, & propriè subditi ratione domicilij, non habitationis.*

18 *Scholaris non potest in voto dispensari ab Episcopo loco studij, si in eo domicilium non habet.*

19 *Habitatio maioris partis anni in loco sufficit ad hoc, vt ibi possint recipi necessaria Sacramenta, domicilium vero requiritur, vt recipi valeant voluntaria.*

20 *Archiepiscopus non potest dispensare in votis, & iuramentis subditorum sui Suffraganei.*

1 EPISCOPOS, omnesque Prælatos iurisdictionem quasi Episcopalem in foro externo ordinariam habentes, quoad sibi subditos habere potestatem iuramenta præstita intuitu diuini obsequii, & vota dispensandi tenet Innoc. *in cap. ad aures, de his, quæ vi, & in cap. debitores numer. 2. de iureiurand.* Felin *in cap. 1. num. 9. illo tit.* D Thom. *2. q. 88. art. 12.* D Anton. *2 part. tit. 10 cap. 6 in princip.* Sot. *de iustit. lib 8. q. 1 art. 9.* Caietan. *2. 2. quæst. 89. art. 9.* Angel. *verb. Iuram. 6 in princip.* Syluest. *eodem verbo 5. quæst. 3.* Selu *de iureiurando part. 4 quæst. 2.* Nauar. *manual. cap. 12. n 64. vers. 2.* Couar *in cap. quamuis p. 1. §. 3. num. 5 vers. nono, & numero 12.* Suar. *de Religione tractat. de iuram lib. 2. c. 40. numer. 3. & tract. 6. de voto lib. 6. cap 10. num. 3.* Less. *de Iustit. lib. 2. c. 40. dub. 12. nu. 99. cum seqq & dubit. 13. à princip & c. 42. dub. 12. num 62* Monet. *de commutat vltim. volunt. c 4 à n. 116.* Molfes. *in summ Theologiæ moralis tract. 12. cap. 15. à n. 109* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 4. cap. 38. à num 5.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 38. §. 1.* Valer. Reginald *in praxi fori pœnit. lib. 18 num. 330.* Bonacin. *in decem præcepta disp. 4. q. 2. puncto 7. §. 4 n 4. & 5.* Paul. Layman *in Theolog. moral. lib. 4 tract 4 c 8. num. 6.* Filliuc. *in quæstion moral. tract. 26. c. 9. num. 149.* nouissimè Bossi. *de triplici Iubilæi priuil. sect. 2. casu 8. num. 16.* & Trullench *in exposit. Decalogi lib. 2. c. 1. dub. 22. num. 3.* Fr. Ludou. Miranda *in manual. Prælatorum tom. 2. quæst. 32. art. 1. concl. 1 & 3, concl. 4.* cum
D. Tom. & Nauar. † resoluit ad dispensandum in 2
huiusmodi iuramentis, & votis requiri iustam, & rationabilem causam, & peccare dispensantem sine illa, & dispensatum non manere securum in conscientia, & *art. 2. conclus. 1.* asserit quòd quælibet causa reddens complementum alicuius voti malum, aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, est iusta causa, & rationabilis ad dispensandum in ipso. Intellige dummodo non fiat in præiudicium tertij; nam si quis iuret, aut voueat dare Calicem huic monasterio, potest ex commutatione Episcopi dare alteri monasterio, aut pio operi, quia hinc non est quæsitum ius monasterio, sed Deo, & potest Dei Vicarius moderari restitutionem Deo debitam, non ita debitam homini. Ita Henriq. *in sum. lib 7. c. 28. § 4 in com. lit. G,* quẽ referunt Fr. Ludou. Miranda *in man Prælat. tom. 1. q. 47 art 4. concl. 1.*

Probatur hæc principalis resolutio, quia licet Episcopi non possint dispensare in illis casibus, in quibus specialiter ipsis denegatur dispensandi facultas, veluti quando ius prohibet, ne illi dispensent; vel quando dispensandi facultas Summo Pontifici, seu Sedi Apostolicæ reseruatur; prout *in cap. vltim. de filiis Presbyter. & cap. quod translationem*, ibi *gloss. v. magistra, de officio legati, & in c penult. de simonia, & in cap. de multa, in fine, de præbend & in cap penult. in princip. de elect. & in c. 2. vers. ad ordines, de filiis Presbyter. in 6. & in c. 1. vers. sciturus, de re iudicata in 6. & in c. 1. in fine, de sent. excomm. eodem lib.* & in multis aliis per Bertachin. *de Episcopo lib. 4. par. 2. num 144.* & per Pelag *de planct. Eccles. lib. 1. c. 50. vers. prohibetur.* Nihilominus tamen è conuerso possunt dispensare in illis casibus, in quibus specialẽ a Iure habent facultatẽ dispensandi, prout in specie *c. sanè, de clericis coniug. d c. penult in fide, de elect. cap cùm ex eo 14. eodem tit. in 6. c. 1. in princip. de filiis Presbyter. eodem lib. cap. 1. de ætate, & qualit. eodem libro.* Trid. *sess. 24. de reformat. cap. 6.* cum aliis, de quibus per *glos. 1. & 13 in c. si clerici, §. de adulteriis, de indic.* citati a Bertachin *d p. 2. à n. 107. cum seqq.* 3

4 Constat autem potestatem dispensandi in votis, ac per consequens in iuramentis intuitu diuini obsequij factis (quia habent eandem rationem, & idem fundamentum, vt per Suar. *d. lib. 1. de iuram. cap. 40 num. 3. & d. tract. 6. de voto, lib. 6. cap. 14.* Sanchez *de Matrim. lib. 7. disput. 13. num. 1.*) fuisse auctoritate Ecclesiæ Episcopis communicatum, iuxt. text. *in cap. 1. in fine, de voto*, cuius textus argumentum non euitabit, qui dixerit illum agere de Summo Pontifice tantum, vt colligi videtur ex illis verbis, *ab illius, qui præsideret, pendet arbitrio*, tum quia ille solus toti Ecclesiæ præest, iuxta *cap ad honorem, in fine, de auctor. & vsu pallij*; tum etiam quia scribens ibi, Alexander III. ad quendam Episcopum non dicit, *tuo arbitrio*, sed, *eius qui præsidet*; non, inquam, euitabit argumentum, qui hoc dixerit, quia si Pontifex de se ipso loqueretur, potius diceret, *à nostro pendet arbitrio*: tum etiam, quia in omni proprietate verborum Episcopus præesse dicitur in sua diœcesi, *d. cap ad honorem*, ibi, *in partem solicitudinis*; præsertim, quia quando in Iure sermo est de propria Pontifici, iurisd.

iurisdictione, vel ponuntur verba, quæ maiorem significant potestatem, *d. cap. ad honorem*, ibi, *in plenitudinem*, vel additur, *qui toti Ecclesiæ praeest*, & sic dicendum est in eo textu agi de Episcopis: quia verò generaliter erat intelligendus, & respectiuè, scilicet de vnoquoque Episcopo in sua diœcesi, ideò textus vsus ex illo modo loquendi, quem intellectum præstant glossa, & omnes ibi. Nec etiam vrgent asserentes illum textum non agere de dispensatione, sed de commutatione voti, prout existimant nonnulli citati à Suar. *d. lib. 6. cap. 10. num. 5.* quia respondebitur verum quidem esse interrogationem factam fuisse Pontifici de commutatione, seu redemptione voti, & ideò de commutatione etiam respondit. Nihilominus tamen in fine ita concludit, significans iuxta qualitatem negotij posse Episcopum dispensatione vti vel purè, vel miscendo commutationem prout iudicauerit expedire. Neque obstant text. *in cap. si verò §. verum, & in cap. verum 15 de iu-*
5 *reiur.* vbi videtur † dispensationem, seu absolutionem à iuramento esse soli Papæ reseruatam, vt existimat Specul. *tit. de legato §. nunc ostendendum, n. 25.* quia respondetur solum in illis Iuribus narrari stylum Curiæ circa præstandam absolutionem à iuramento, de quo ibi, ad effectum informandi inferiores Prælato, & sic non negat, imò supponit, illos absoluere posse.

6 *Primò* amplia in Episcopis non solum consecratis, sed etiam electis & confirmatis, nam illi habent omnem administrationem Episcopatus, & omnia possunt, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, de quibus *glos. penult. in c. aqua, de consecrat. Ecclesia*, probat text. *in cap. nosti 9. & in c. transmissam 15.* vbi gloss. *de elect.* Aloys. Ricc *in praxi aurea resol. 136. n. 1.* & cùm huiusmodi potestas dispensandi in iuramentis, & votis, non sit Ordinis, sed iurisdictionis, rectè in illis prædicti electi, & confirmati dispensare possunt, vt resoluit Lessi. *de iustit. lib. 2. c. 40. dubitat. 11. n. 100 vers. secunde*, Sanch. *d. lib. 4 c. 38 n. 7.* vbi secùs dicit si solum electi sint.

7 At Episcopum non consecratum verè, & propriè non dici Episcopum probant text *in cap. eam te*, ibi, *ante promotionē tuam*, & ibi, *neque esset adhuc in Episcopum consecratus, de rescript. c. tua.* ibi, *Episcopo, vel electo, de his, quæ fiunt à Prælatis, c. tam litteris 33. de testibus.* Ex quibus ita obseruant Abb *num. 2.* Felin. Dec. & omnes *in d. c. eam te, glos. 1.* & Communis *in cap. 1. de religiosis domibus*, glos. *verb. Pontificum in Clement. 2. de celebrat. Missar glos. 2. in Clement. 1. de pœnis*, Ias. *in l. 2. num. 4. ff. de inofficioso testam.* Gomez *in reg. de triennali quæst. 36.* Fr. Emman *quæst. Regularium tom. 1. quæst. 18. art. 2.* Sed his non obstantibus potius dicendum etiam Episcopum non consecratum dici verum Episcopum, quoad omnia, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, cùm nomen, *Episcopus*, videatur ex sui etymologia competere electis, & confirmatis, quibus à tempore confirmationis possessione legitima apprehensa totius diœcesis administratio, & cura incumbit, *cap. cùm in cunctis, §. cùm verò*, iuncta glos. *verb. administrationem, de elect.*

8 An autem Archiepiscopus ante receptum pallium possit in sua diœcesi hac dispensandi potestate vti? Affirmatiuè respondet Sanch. *d. lib. 4. c. 38. nu. 9.* ex ea ratione, quia tantum interdicuntur ante receptum pallium cogere Concilium, & exercere, quæ sunt Ordinis Episcopalis, *cap. quod sicut, § super eo, de elect.*

9 *Secundò* amplia huiusmodi potestatem dispensandi in votis, & iuramentis transire in Capitulum Sede vacāte, vt tenent Aragon. *2. 2. q. 88. art. 2. fol. 1042. col. 2. concl. 5.* Anton Gom. *in Bulla Cruciatæ decis. 10. n. 61.* Henriq. *lib. 6. de pœnit. cap. 6 §. 1. & lib. 14. de irreg. cap. 18. §. 2 in fine*, Sanch *d. lib. 4. c. 38. n. 17.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 84.* me citatu nouissimè Trullench *in exposit. Decalogi lib. 2. cap. 2. dub. 37. n. 10.* quia potest ea omnia exercere, quæ pertinent Iure communi ad ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis speciatim Iure prohibitis, *cap. cùm olim 14.* vbi *glos. 2. de maiorit. & cap. ad abolendam*, vbi glos. *verb. Sede vacante, de hæreticis, c. penult.* vbi glos *verb. sed capitulū, & c. vlt. de supplenda neglig. Prælat. lib. 6. c. 1 de instit. eod. lib. cap. cùm nullus, in fine principij, de temporibus ordin. eod. lib.* (qui tamen text. restrictus per Concil. Trident *sess. 7. de reformat. cap. 10.*) *c. vnic. de maiorit. & obed. in 6. Clem. 1. §. 1.* vbi glos. *verb. Sede vacante, de hæreticis*, Felin. *in cap. cùm omnes n. 10. de constit.* Pauin. *de potestate Capituli p. 11.* Scl. *de beneficio p. 2 q. 11. n. 4.* Syluest. *verb. Capitulum §. 2.* Rebuff. *in prax. tit. de deuol. à n. 57.* Nauar. *cōs. 7. de filiis Presbyter. & cons. 44. de tempor. ordin. in nouis*, Gutier. *Canon. lib. 1 cap. 11. num. 10.* Vgolin *de censuris tab. 1. cap. 10 n. 2. §. 2.* Aloys. Ricc *in praxi aurea resol. 118. in princ.* Ilam *de resign. lib. 7. q. 23. nu. 11. cum seq.* Soar *de censuris disput. 7. sect. 2. numer. 4.* Sayr *in claui Regia lib. 6 cap. 11. num. 10* Molin *de Iust. tract. 5. disp. 11. num. 1. 3. & 10.* Quaranta *in summa Bullarij verb. Capitulum Sede vacante, in princ.* Cardos. *in praxi in-*
dicum verb. Capitulum num. 2. † Potest etiam dispen- 19
sare in iis, in quibus Episcopus ratione Episcopalis iurisdictionis valet dispensare. Henriq. *in summ. lib. 14. de irregular. cap. 20. §. 1 in fine*, Gutier. *d. lib. 1. cap. 3. num. 10.* Sayr *d. cap. 21. num. 84* Molina *d. disp. 11. n. 5.* Cardos. *d. num. 2.* Cened *p. 3. collect. 4. num. 3.* Dixi, *ordinariam*, quia in delegata Episcopo iurisdictione non succedit Capitulum, Abb *in cap. cum olim, quæst. 5. de maiorit. & obed.* Azeued. *ad Curiā Pisanam lib. 1. c. 8. n. 12.* Sbroz. *de Vicario Episcopi lib. 1. q. 16. n. 1. & lib. 2. q. 135. n. 4.* cum aliis citatis per Aloys. Ricc. *d. resol. 118. n. 1.*

Tertiò amplia in Prælatis inferioribus habenti- 11
bus iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, qui poterunt in iuramentis, & votis dispensare, cum prædicta potestas dispensandi ad iurisdictionem spectet, illique habeant Episcopalem, vel quasi, potestatemque ordinariam in sua veluti diœcesi, in eaque tribunal constituunt, & sic succedunt loco Episcoporum; vnde in illis casibus possunt dispensare, in quibus Episcopus potest, prout in specie *cap. & si clerici §. de adulteriis, de iudic. & cap. 1. de ætate, & qualit. libr. 6. & cap. cum ex eo. de elect. eodem lib.* cum similibus resoluunt Abb. *num.* & Dec. *num. 16. in d. §. de adulteriis*, idem Abb. *in cap. significasti num. 5. cum sequentib. de foro comp. & in Clement. ne in agro § ad hæc, de statu Monachor.* Innoc *in c. statuimus, de transact.* Bald. *in auth. hoc ius, col. C. de sacros. Ecclesiis.* Cassan *consuetud. Burgund. à rubr. 9. num. 26.* iuuat doctrina glos. *verb. proprij. in Clem. 1 de rebus Ecclesiæ*, recepta communiter, vt per suprà citatos, Couar. *in cap. Ioannes num. 1. de testam. & lib. 1. variar. c. 3. num. 9.* Nauar. *in man. c. 27 n. 39. vers. quarto*, probant in specie Abb *in cap. 1. n. 7. de voto*, vbi exponit verba illius textus ibi, *ab illius qui præsidet*, &c. scilicet, habentis iurisdictionem Episcopalem, quia talis Prælatus potest exercere iura Episcopalia. Nau. *in man. cap. 12. num. 75. vers. secundo, in fine*, Suar *d. lib. 6. cap. 10 n. 13.* Sayr. *in claui Regia lib. 5. cap. 8. n. 9. lib. 6. c. 1. num. 82. cum seq.* Lessi. *lib. 2. de iustitia cap. 40. dub. 12. num. 101.* Sanch *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4 c. 58. num. 19.* Valer Reginald. *lib. 18. suæ praxis numer. 339.* Mols. *c.*

dict.tract. 11.*c.* 15.*n.* 113. Trulleneh *dict.dub*, 37.*n.* 13.

12 *Quartò* amplia in Prælatis Regularibus exemptis ab Ordinario, (quales hodie sunt ferè omnes ex Summi Pontificis priuilegio) qui possunt dispensare cum suis subditis in votis, & iuramentis, quia, supposito quod sunt exempti, & immediatè Sedi Apostolicæ subiecti, habent iurisdictionem quasi Episcopalem, & ideò sicut Episcopi, ita illi possunt circa suos subditos dispensare, nec hæc potestas illis competit vt delegata, sed vt ordinaria: quando enim aliqua Religio eximitur per Pontificem à iurisdictione Episcopi, conceduntur Prælato ea, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis, & ita supposita illa exemptione, & approbatione Religionis competit potestas illis, ex vi muneris, & officij, resoluunt Syluest *verb votum* 4.*quæst.* 3. Nauar.*dict cap.* 12.*numer.* 75. Sot.*de iustit.lib.* 7.*quæst* 4.*art.* 2. Caietan. & alij, quos refert, & sequitur Suar.*d.lib.* 6.*cap.* 10. *num* 14. Fr. Emman.*quæst.Regularium, tom.* 1.*quæst.* 25. *art.* 4 *cum* 4 *sequentibus*, plures refert Sayr. *in Claui Regia lib.* 5.*cap.* 8.*num.* 10. *& lib.* 6.*cap.* 11 *numer.* 87. *cum multis sequentibus*, latè Fr. Ludouic. Miranda *d. quæst.* 32.*art.* 4. Azor *instit.moralium part.* 1.*lib.* 11.*cap.* 18 *dubit.* 4. Less.*d.lib.* 1.*cap* 40.*dubit* 13.*à numer.* 107. Sanchez *d.lib.* 4 *cap.* 39.*num.* 3 *cum sequentib.* Molfes. *dict.tract.* 11.*cap.* 15.*à num.* 116. Trulleneh *d.dub.* 37. *numer.* 11. Valer. Reginal.*d lib.* 18. *num.* 340. Quod etiam intellige non solùm in Prælatis Generalibus, seu Prouincialibus, sed etiam in localibus, seu Conuentualibus; adhuc enim illi possunt in subditorum iuramentis, seu votis dispensare, ex supradicta ratione, vt per Sot.*d q.* 4 *art.* 7. Soar.*d.cap.* 10.*num.*
13 14 Sayr.*dict cap.* 11.*num.* 89. † Qui quidem Religionum Prælati ex speciali iure, & priuilegio, etiam possunt dispensare in votis volentium intrare suum Ordinem, ex concessione Eugenij IV. de qua Fr. Ludouic. Miranda *d.quæst.* 12. *art.* 5. & *art* 6. resoluit omnia nouitiorum vota realia, & personalia, & mixta includi, & commutari in solemne Religionis votum, ita quod professione emissa in aliqua Religione per Sedem Apostolicam approbata, supradicta vota cessent, quia solemniter profitens totaliter mundo moritur, viuit autem Deo, ad quam vitam solemnis illa professio dirigitur; quo fit, vt cessante præterita vita, cessent etiam omnia vota in ipsa fa-
14 cta. † Abbatissæ verò in votis suarum Monialium non possunt dispensare, quia iure ordinario non sunt capaces iurisdictionis Ecclesiasticæ, *cap dilecta, de maiorit.* Fr. Emman.*d.quæst.* 25 *art.* 7. Suar *d cap.* 10. *numer.* 15. Less.*d numer.* 17. In votis Regularium Episcopum dispensare non posse, quòd ab eius iurisdictione exempti sint, & immediatè subiecti Sedi Apost. resoluit Sanch.*d. lib.* 4.*cap.* 39.*numer.* 26. vbi *num.* 27. *cum sequentib.* latè differit an hi Religiosi exempti possint cedentes exemptionis priuilegio ex licentia suorum Superiorum se Episcopo subiicere, vt ab illo absoluantur, vel cum eis dispenset in casibus, in quibus Episcopus hoc potest cum suis subditis; vbi affirmatiuè respondet, de quo etiam Trullench.*d.dub.* 37.*num.* 20.

15 *Quartò* amplia procedere in Confessariis Regularibus Ordinum Mendicontium, qui ex priuilegio speciali ipsis à Summis Pontificibus concesso possunt dispensare in supradictis votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confessiones audierint, vt per Nauar.*in man.cap.* 12. *num.* 79. *vers. vndecimo*, Ludou. Lopez *in instruct. conscientia par.* 1. *cap.* 50. Miranda *in man. Prel.tom.* 1.*q.* 74.*a* 4. *& seq.* Fr. Emman *in sum.p.* 3.*c.* 101.*concl.* 10. *& Reg quæst tom.* 1. *q.* 64.*art.* 2.*cum seq.* Sayr.*lib.* 5.*c.* 6.*num.* 10. *& lib.* 6 *cap.* 11. *n.* 95.*cum seqq.* Less.*dict.lib.* 1.*cap.* 40.*dub.* 13.*num.* 108. Quamuis huiusmodi Confessarij Regulares possint commutare, & dispensare in omnibus votis Episcopis Iure communi, & ordinario reseruatis, non tamen in reseruatis ipsis iure speciali, vt firmat Franc.
Ludouic. Miranda *dict. art* 4.*concl.* 2. 16

Alij autem Confessores, quamuis Parochi, seu quicunque alij curam animarum habentes in suorum subditorum iuramentis, seu votis nequeunt in neutro foro dispensare, vt resoluunt Innoc Hostien. Abb. & communiter Doctores *in cap.* 1 *de voto*, & alij, quos refert, & sequitur Sayr.*d lib.* 5.*c.* 8.*num.* 9. *& lib.* 6.*cap.* 11.*n.* 85. *cum sequenti*, Suar.*lib.* 6.*tract. de voto, c.* 10.*num.* 18 *cum sequenti.* Less.*dict. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 13.*n.* 109. Sanch.*d.c.* 58. *à num.* 29. Reginald. *d. lib.* 18.*n.* 339.*vers.meminerint*, Molfes *d. tract* 11.*c* 15. *num.* 14. Ioan Malder.*de virtut.tract.* 10 *cap.* 5 *dub* 10. *vers. & quid si periculum*, Filliuc.*d.tr.* 26.*cap.* 9.*c.* 149. Lauor *d.p.* 1.*c.* 27.*num.* 71. me citato *in hoc loco* Bossi. *d casu* 8.*numer.* 18. Quamuis Gabr *in* 4.*distinct.* 38. *quæst.* 1 *art.* 5. & Fr. Emman.*quæst. Regularium tom.* 2. *q.* 46.*art.* 9. absque fundamento contrarium teneant.

Intellige supradictam potestatem dispensandi in 17
votis, & iuramentis concessam Episcopis, Capitulo, Sede vacante, & Prælatis inferioribus, procedree solùm respectu illorum qui sūt vere, & proprie subditi, & habent domicilium, non autem habitationem, etiam cum animo ibidem permanendi maiore parte anni, & ita quamuis Episcopus possit dispen-
sare in voto, & iuramento sui subditi in sua diœcesi 18
domicilium habentis, † non poterit tamen dispensare in voto Scholaris, qui in stndio commoratur, & in loco studij habitat, non tamen domicilium habet: ratio est, quia scholaris simpliciter non est subditus Episcopo Academiæ, & ideò non potest ab eo ordinari sine licentia sui proprij Episcopi, *cap. cum nullus, de temporibus ordin.in* 6 ergo non poterit in illius votis seu iuramentis dispensare, quam sententiam tenet Abb, *in cap.nullus, num.* 4. *de Parochis:* quem sequuntur Angel. Tabiena, & Syluest.*verb.domicilium*, Suar *dict.lib* 6.*de voto cap.* 11.*numer.* 11. & hæc est verior opinio in puncto Iuris, vt alibi dixi. Quamuis contrarium teneant Henriq. *lib.* 2.*de Pœnitentia c.* 14.§.1 Sanchez *de matrim lib.* 3.*disput.* 23. *num.* 11.*cum duob sequentib.* Less. *d. lib.* 2. *cap.* 40.
dub 13.*n.* 103. asserentes † non requiri domicilium, 19
sed sufficere habitationem maiori parte anni, vt Episcopus loci possit dispensare in votis, quia, vt inter omnes suprà citatos conuenit, Scholares, & similes maiore parte anni habitantes in aliquo loco, sunt subditi Episcopo, & Parocho illius loci, respectu Confessionis, & Communicationis: cui tamen argumento respondetur faciendam esse distinctionē inter Sacramenta necessaria, prout est Confessio, & Communio; & inter voluntaria, prout est Sacramentum Ordinis, & alia similia; vt scilicet priora per Episcopum loci studij scholaribus conferantur, non ita posteriora, vt per Syluest.*vbi supra, & verb. confessor.* 1.§. 10 Vnde cùm regulariter nulla possit dari tam vrgens necessitas, quæ compellat tolli vinculum voti, ideò ad Episcopum loci studij non pertinet dispensatio, si verò aliquando detur, poterit Episcopos suspendere executionem voti ex voluntate tacita proprij Episcopi, vt explicat Suar. *d.n.* 11. Et addit Bonacin.*d.disp* 4.*q* 2.*punct.* 7.§.4.*nu.* 6. posse Episcopum cum his subditis dispensare in votis extra diœcesim.

Ex quibus colliges Archiepiscopum non posse 20
dispensare in votis, & iuramentis subditorum sui Suffraganei, cum nec ex vi muneris, nec ex iure speciali,

ciali, nec consuetudine, in eus habeat potestatem: licet in foro contentioso sit Ordinarius iudex appellationum, qoas iidem sobditi à propriis Episcopis ad ipsum interponunt, *c pastoralis, de officio Ord. c. 1. in princ. de foro compet. lib. 6.* ita resoluunt Syluest. *verb. votum 4. q. 3.* Sot *lib. 7. de iustit. q. 4. art. 3.* Sayt *lib 6. cap. 11. n. 79.* Suar. *lib. 6. cap.* 1u. *n. 7.* Henriq. *lib. 14. c.* 18. §. 3. Auil. *de censuris part. 7. dispnt.* 10. *dub. 6. post* 1. *concl. not. 2. & p. 2, cap. 7. disp. 1. dnb.* 10. Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 38. n. 11.* Basil. Pont. *de Matr. lib. 8. cap. 5. n. 9.* Valer. Reginald. *d. lib. 18. n. 333.* Fr. Ludou. à Cruce *d. cap. 6 dub. 19. n. 7.* Trulleneh *d dub. 37. n. 9.* Poterunt tamen Archiepiscopi in votis ipsorummet Episcoporum Suffraganeorum dispensare, quia sunt illis subiecti, vt cum Palud. Antonin Henriq Auil, Sayt. & aliis resolount Bunacina *d. disp 4. q. 2. p. 7. §. 4. n. 7.* Sanchez *d. cap. 38 n. 10.* & Molfes. *d. tract. 11. c. 15. n. 111.* Ludon. à Cruce *d. dub. 19. n. 10.* Quamois Suar. *de Relig. lib. 6. de voto c. 11. n. 3.* dicat consulendam esse consuetudinem.

21 Vtrùm autem possint Episcopi, aliique Prælati facultatem concedere suis Confessariis, vt secum dispensent in illis casibus in quibus ipsimet Prælati dispensare possunt cum suis subditis? Negat Suar. *d. lib. 6. de voto cap. 11. n. 4.* Sed contrarium merito resoluunt S Antonin. Auila, & alij, qous refert, & seqoitur Sanch. *de Matrim lib. 8. disp. 3. n. 3. & in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 37. à n. 42.* Mulfes. *d tract. 11. c. 15. n. 112. & 118.* Henriquez *lib. 6. de pænit. c. 4. n. 3. in comm. lit. I, & c. 7. n. 5. in com. lit. B,* Anton. Gom. *in Bull. Cruc. claus. 10. n. 85.* Sayr *de censur. lib. 7. c. 14. n. 5.* Fr. Ludon. à Cruce *in expos. Bull. Cruc. disp. 1. cap. 6. dub.* 18 *per tot.* aliàs enim peioris essent conditionis, quàm subditi; durissimum sanè esset Prælatos saltem soli summodo Pont subditos cogere ipsum pro qnauis dispensatione obtinenda adire. De Cardinalibos quod possint in suis titulis dispensare in voto contra Suarez & Sanchez, tenet nouissimè Diana *moral. resol. p. 5. tract. 2. resol. 58.*

ALLEGATIO XXXVII.

Episcopus in votis solemnibus quando dispensare posit?

SVMMARIVM.

1. *Papa solus potest dispensare in quinque iuramentis, seu votis solemnibus.*
2. *Vota, seu iuramenta solemnia sunt Pontifici reseruata ex antiquissimo Curiæ stylo, excepto voto terræ sanctæ, quod in iure reseruatur.*
3. *Peregrinatio in templum B. Virginis Lauretanæ an sit etiam ex reseruatis Summo Pontifici?*
4. *Votum terræ sanctæ non dispensatur ab Episcopo, licet deuotionis, & visitationis gratia tantum factum fuerit, ex hodierna praxi, & consuetudine.*
5. *Episcopus non potest dispensare in iuramentis, seu votis conditionalibus de materia aliàs reseruata, etiam pendente conditione.*
6. *Dispositio omnis conditionalis in sua essentia à principio est perfecta.*
7. *Dispensare potest Episcopus in prædictis quinque votis, si in pœnam fiant.*
8. *Continentia in voto, si detur vrgens causa, seu grauis necessitas, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, potest Episcopus dispensare.*
9. *Dispensare ex legitima causa potest Episcopus cum eo, qui post votum simplex castitatis matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt possit petere debitum.*
10. *Dispensare potest Episcopus, vt possit petere debitũ ille coniux, qui post Matrimonium consummatum fecit votum castitatis.*
11. *Dispensare potest Episcopus, quando post Matrimonium coniuges mutuo consensu fecerunt simplex votum castitatis, si detur periculum incontinentiæ, & non possit de facili patere aditus ad Summum Pontificem.*
12. *Dispensare poterit Episcopus, vt incestuosus petat debitum ab vxore sua iam eidem effecta affine per prædictum incestum.*
13. *Dispensare potest Episcopus in omnibus quatuor votis data graui, & vrgenti necessitate, & interueniente simul difficultate adeundi Pontificem.* 6
14. *Confessarij Mendicantes, & illorum priuilegio gaudentes non possunt dispensare in supradictis casibus, quibus Episcopo dispensandi potestas conceditur.*
15. *Episcopus potest dispensare in voto castitatis ad tempus.*
16. *Votum peregrinationis faciendæ tali tempore si iusta adsit causa poterit Episcopus prorogare.*
17. *Dispensare in voto de non contrahendo Matrimonio potest Episcopus.*
18. *Dispensare in voto Virginitatis potest Episcopus.*
19. *Dispensare in voto suscipiendi Ordines potest Episcopus.*
20. *Voto suo an quis possit ita se obligare, vt intendat efficaciter, quod à nemine tolli possit, nisi à Papa negatiuè respondetur.*
21. *Dispensandi potestatem habens in votis, & iuramẽtis, potest illa commutare.*
22. Cap. cui licet 53. de regulis Iuris lib. 6. *procedit in his, quæ à Iure communi conceduntur.*
23. *Delegata potestate dispensandi in iuramẽtis, seu votis, censetur concessa potestas commutandi.*
24. *Dispensandi potestas alicui concessa non inter odiosa sed fauorabilia censenda est.*
25. *Commutandi iuramenta, seu vota potestate tradita, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa.*



VLLVS Prælatus, quantacunque præfulgeat potestate, præter Romanum Pontificem, potest dispensare in quinqocioramentis, seu votis, nempe de intranda Religione, de perpetua castitate seruanda, de Peregrinatione in terram Sanctam, quod vocatur Hierusolymitanom: de visitando limina Apostolorum Petri, & Pauli; & de peregrinatione in Diuum Iacobum Compostellæ. Ita Angel. *verb. votum 4. §. 6.* Syluest, *eod. verb. 4. quæst. 3.* Sot. *lib. 7. de inst. quæst. 4. art* 3. Nau. *in man. c. 12. n. 75. & tom. 4. de Regular. n. 22. vers sexto*, nouissimè Fr. Francisc. de Araojo in Salmantica Academia primariæ Cathedræ moderator, de iurisdictione Ecclesiastica optimè meritus *in 1. 2. D. Thoma qu. 97 disp. 3. sect. 7. diffic. 1. vers. hoc titulo pag. 717.* Homob. *de examine Ecclesiast. tract. 11. c. 6. quæst. 12 resol. 3. vers. porro.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 40.* Valer Reginald *in praxi. fori pœnit. lib. 18. n. 340.* Molfes *in sum. Theolog. moral. tract. 1. c. 15. à n. 137.* Fr Emman. *in sum. tom. 2. cap. 97. n. 1. & in explic. Bullæ Cruc. §. 9 n. 104.* Ludou. Lopez *in instructor. conscientiæ part. 1. cap. 49.* Couar *in c. quamuis pactum part. 1. §. 4. num. 1.* Henriq. *in sum. lib. 7. cap. 31. §. 6. lit. A,* Iacob. de Graff. *in decis. aur. p. 1. lib. 2. c. 31. n. 21.* Filliuc. *in quæst. moral tom. 2. tract. 26.* 1

cap.9.num.262.& 266. Paul.Layman.*in ſum. Theolog. moral.lib.4. tract.4.cap.8. num.7.* Bonacin. *in præcepta decal.diſp.4.quæſt.2.puncto 7.§.4. num.11.* Ioan. Malder. *de virtut, tract.10. cap.5. dub.10.* Lauor *de Iubil. §.2. cap. 27. num.5.* Alzed. *de præcellent. Epiſc. dign. p.2.c.8.à princ.* Vgolin *de poteſt. Epiſcopi cap.58. §.4.* Cardoſ.*in praxi Iudicum verb. diſpenſatio, numer.35.* Valer.Regin.*in praxi fori pœnit.lib.18.num.330.verſ. quod idem,* nouiſſimè Fr. Ludou.à Cruce *in expoſitione Bullæ Cruc. diſp.1.cap.6.dub.1.num.2.* me citato *in hoc loco* Boſſi.*de triplici Iudic priuilegio,ſect.2. caſu 8.à princ.* Azot *inſtitut.moral part.1 lib.11. cap.18. quæſt.4. verſ. mihi videtur , & cap. 19. quæſ.3.* Sayr. *lib.5.ſuæ clauis Regiæ cap.8.num.9.& lib.6.cap.11. num.33.cum ſequentib.* Suar.*de Religione tom.2.tract.de iuram.lib.2. cap.40 n.4.cum ſequentib.& tract de voto lib.6.cap.21. num.2 cum ſequent.* Franc.Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.2.cap.8.num.51.* Leſſ.*de inſtit.lib.2.c.46 dubit.13. num.104.* nouiſſimè Trulleneh *in expoſit. Decalog lib. 2.cap.1.dub.22 num.7.& cap.2 dub.39.num.1.* qui aſ-
a ſerunt † prædicta quinque iuramenta , ſeu voto eſſe Summo Pontifici reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo , potius quàm Iure ſcripto ; nec huiuſmodi reſeruatio eſt hodie expreſſa *in Extrauag.vlt ante finē, verſ & generaliter,de Pœnitent.inter communes* ; quia, vt optimè aduertit Leſſ.*num.104.* ſolùm ibi fit mentio prædictorum votorum ad effectum ea ſubtrahendi Confeſſariis, qui prætextu facultatum à Sede Apoſtolica conceſſarum ab illorum vinculis abſoluebant, quos etiam ibidem excommunicat, & ſic totum tribuendum eſt ſtylo, vel conſuetudini Summorum Pontificum, qui in euulgandis Iubilæis abſolutionem prædictorum votorum ſibi reſeruant , excepto voto terræ Sanctæ, de quo fit mentio *in cap.licet, cum aliis,de voto.*

3 De voto peregrinationis in exemplum B.Virginis Lauretanæ, quòd ſit etiam ex reſeruatis ſummo Pontifici, tenet Nauar.*comm.1.de Regular.num.21.* quem ſequuntur Henriq.*d.§.6.lite A,in fine,* Fr.Emman *d. n.104.* Fr.Ludouic à Cruce *d num.2.* & quod fuerit reſeruatum in Bulla Papæ Leonis X. aſſerit P.Ioan. de Rojas *lib. 2.hiſtoria Lauretanæ cap.16 pag.mihi 85.* de quo tamen dubitant Pont *d.§.1.n 6.* Filliuc.*d.cap. 9.num. 265.* Sanch.*d cap.40. num.8.* Suar. *d.cap.21. num.14.* Homobon *de examine Eccleſ.part.2.tract.12. cap.3.pag.444.& part.3.tract.13.c.11.quæſ.34.reſol.4.* Boſſi.*d.ſect. 2.caſu 8.num.4.* Trullench *d.cap.5. dub. 17. num.6.*

Hic autem aduertendum duxi integrum eſſe Epiſcopo cum eo ſæculari ſubdito diſpenſare , qui arctiorem Religionem ingredi vouit , vt ad laxiorem tranſeat , ſiquidem hoc non eſt diſpenſare in voto Religionis, cùm ſemper ſit Religioni obnoxius, ſed in modo & illius qualitate, hoc eſt, in arctiori vinculo. Ita Molſeſ *in ſum. tract.11.cap.15.num.146.* Bonacin.*in præcepta diſp.4. quæſt.2. punct.7.§.4.n.21.verſ. tertio.* Iul.Lauor *de Iubilæo part.2.cap.27.num.110.* Alphonſ.Leo *de Iubil part.2.quæſt.10.ſect.3 n.116.* Baſil. Pont.*de Matrim.lib.8.c.8.§.2.n.23.* Barthol.à S.Fauſto *in theſ.Religioſor.lib.3.quæſt.95.& lib.4 quæſt.69.* nouiſſimè Boſſi.*d ſect.2.caſu 19.* Fr.Emman. Sayr.& Sanch.quos refert, & ſequitur Homobon *d.reſol.3. in fine,* Leſſi.*d lib.2.cap.40.dub.18.num.124.* Azor *d. lib.11.cap.8. quæſ.8.* Fr. Ludouic. à Cruce *d. cap.6. dub.12. num.9.* Quicquid dicat Nauarr. *comm.4. de Regular.num.10.ad fin.*& Trullench *d.lib.2.cap.2.dub. 39. num 10.*

4 *Primò* amplia in voto terræ Sanctæ Epiſcopum minimè poſſe diſpenſare , non ſolùm quando emittitur in ſubſidium , ſeu in redemptionem illius , & ita ad eam à faucibus hoſtium liberandam , vt olim faciebant Cruce ſignati, de quibus *in cap. quod ſuper his,de fide inſtrum.& in cap licet,& in cap.ex multa,de voto;* verùm etiam ſi cauſa deuotionis ad viſitandum Sanctum Domini Sepulchrum, & loca illa pia iuramentum , ſeu votum fiat : idque attento ſtylo , ſeu praxi hodierna , iuxta quam quodcumque votum terræ Sanctæ ex cauſa ſolius deuotionis, & viſitationis factum (quale eſt hodie omne ferè, quod emittitur) indiſtinctè cenſetur reſeruatum. Ita Sylueſt.*verb. votum 4.quæſt.3.verſ.5.* Couar.*in cap quamuis part.1. §.3.num.12.* Greg *in l.5.tit.8.part.1.* Fr Emman.*in expoſitione Bullæ Cruciatæ §.9.n.129.* Azor *inſtitut moral part.1 lib.2.cap.19.dub.4.* alij , quos refert, & ſequitur Suar.*d lib.6. cap. 21. numer.5.* Sayr *d cap.11. num.36.* Leſſius *d.num.104.* Ludou. à Cruce *d.cap. 6.dub.15. num.4.* Quamuis gloſſ. *in d.cap.ex multa,* vbi Anton. Abb. & alij , atque etiam *in d cap. quod ſuper his,de fide inſtrum.* vbi Felin.*num.1.* Angel.*verb. votum 4.§.6.* Nauar.*in man.cap.12.num.75.* & alij citati à Suar.*d.cap.21.num.2.*& à Sayr.*d. num 36.* exiſtiment prædictum votum ſolum eſſe reſeruatum, quando fit in ſubſidium terræ Sanctæ, quorum ſententia de rigore iuris vera videtur ; quia Iura ſupradicta hoc ſolum caſu huiuſmodi votum reſeruant, non tamen ſecundum hodiernam praxim , & conſuetudinem , refert me citato Alzed.*d.part.2.cap.8. num.5.*

Secundò amplia in iuramentis , ſeu votis conditionalibus de materia alias reſeruata , prout ſunt ſu- 5
pradicta, in quibus nec pendente conditione poteſt Epiſcopus diſpenſare. Ita Sot.*lib.7 de iuſt.q.2. art.1. ad 4.& quæſt.4.art.3.* Nauar. *in man.cap.12. num 43.* Fr.Emman.*dict.§.9.num.125.* Gutier.*canon.lib.2.c.21. num.vltim.* Azor.*inſtit.moral part.1 lib 11.cap.19.q.13.* Suarez *dict lib.6.cap.21.num.11.* me citato *in hoc loco* Sanctarel.*in tract de Iubilæo anni ſancti , cap.11.dub 2.*
Cuius rei ratio eſt , quia † votum , ſeu iuramentum 6
conditionale , ſtatim ac fit , eſt perfectum quoad vinculum voti, ſeu iuramenti; omnis namque diſpoſitio conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta , ex *l.vſusfructus 26 ad finem* ; ibi , *ex præſenti vires accepit,ff de ſtipulat.ſeruorum,* Afflict.*deciſ.280. num.3.vel 6.* Tiraquell.*de retract. lignag §.14. gloſſ.2. num.17.* Conan. *lib.4.cap.8. à num.6.* Valaſc. *de iure emphyt.quæſt.49.num 6.* Et ita hæc opinio in puncto Iuris verior eſt. Quamuis contrariam ſequantur omnes ferè Theologi , ex quorum numero ſunt Cardinal.Tolet.*in ſumm.lib 4 cap.19.in fin.* Sayr.*dict. cap.11. num.77.* Leſſ *vbi ſuprà,dubit.23 num.6. verſic. ſextus,* Sanchez *de Matrim lib.8.diſp.10.num.12. cum ſequenti,* vbi alios refert, *& in præcepta Decalogi lib 4. cap.40.num.8.* Fr Ludouic.à Cruce *in expoſit. Bullæ Cruc. diſp.1. cap.6.dub.8.à num 4.* Filliuc.*d.tract.26. cap.9.num.269.* Baſil.Pont.*de Matrim lib 8.cap.6.n.7.* Tambur. *de iure Abbatum tom.2.diſp.18.q.6 num.37.* Paul.Laymann *d.tract.4.lib.4.cap.8. num.10.* nouiſſimè Boſſ.*d ſect.2.caſu 10.num.34.cum ſeqq.* Trullench *in expoſit. Bull.S Cruciat.lib.1.§.7.cap.3.dub 7.num.9. & d.lib.2.cap 1.dub.40.n.3.* Azed.*diſp.2.c.8.n.6.* Diana *moral.reſol part.1. tract.11. reſolut.54. verſic. & ita etiam,* Bonacin.*d.diſp 4.quæſt.2.punct.7. §. 4. num.17. verſ.quinto* , quorum potiſſimum fundamentum eſt, quod votum conditionale non impleta conditione, nondum eſt perfectum, & conſummatum: igitur ad illud non poteſt extendi reſeruatio , quæ cum ſit odioſa, tanquam detrahens iuri Epiſcoporum, debet reſtringi, *c.ſtatutum,* ibi, *cùm ſit pœnale,de elect. in 6.* Cui tamen argumento reſpondemus negando antecedens; quia quamuis executio voti, ſeu iuramenti,

ſicut

ficut cuiuscunque alterios cootractus, sub conditione celebrari, sit interim suspensa, pendente conditione, est tamen statim, ac celebratus est perfectus contractus in sua substantia, iuxta supradicta, Sed,

7 *Primò* limita principalem resolutionem quatenus habet nullum Prælatum præter Romanum Pontificem posse dispensare in prædictis quinqoe iuramentis, seu votis, non procedere, si fiant in pœnam, verbi gratia, *iuro, seu voueo me non lusurum tali ludo*, vel, *me non peccaturum tali, aut tali peccato, quod si secus fecero, ingrediar Religionem, aut ibo in terram Sanctam*, &c. super quibus Episcopus ex causa potest dispensare, ex ea ratione, quia illa solum vota, seu iuramenta propriè Summo Pontifici reseruantur, quæ simpliciter, & absolute sunt Religionis, & castitatis volitæ, & peregrinationis desideratæ, qualia non sunt pœnalia, Ita teoent Aragon. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. vbi ait esse Communem sententiam, Lopez *in instructor. conscientiæ part.* 1. *c.* 44. *colum.* 2. vbi asserit esse sententiam Doctorum sui temporis, Tolet. *in sum lib.* 4. *cap.* 18. *in fine*, Henriq, *lib.* 7. *de indulgẽtiis, c.* 30 §. 6. vbi dicit esse Communem praxim post multos, quos citat Fr Emman. *in sum part.* 2. *c.* 97. *& quæst. regularium, tom.* 1. *quæst.* 63 *art.* 7. vbi refert viros grauissimos eandem tenentes. Basil. Pont *de Matrim. lib.* 8. *c* 9. *à n.* 10. Sanctarel. *in tract. de Iubilao anni Sancti, c.* 11. *dub.* 1. Trullench *d lib.* 2. *c* 2. *dub.* 40. *n.* 1. Less. *lib.* 2 *c.* 40. *dub.* 13. *n.* 106. *vers.* 7. vbi probabilem dicit, & addit multos Theologos Salmaticen. ita respondisse, plures alios referunt, & seqountur Anton. Gomez *in Bullam Cruciatæ clauf.* 10. *num.* 99. Suarez *dict. lib.* 6. *cap.* 23. *num.* 6. *cum sequenti, & cap.* 26. *numer.* 17. Sayr. *dict. cap.* 11. *num.* 72. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 47. *art.* 6. Sanchez *d lib.* 8 *disp.* 10. *num.* 8. Vgolin. *de potestate Episcopi cap.* 58. §. 2. Valer. Regin *d. lib.* 18. *num.* 337. Ioan. à Cruce *in direct. Conscient part.* 2. *prax.* 1. *art.* 1. *dub.* 10. *cõcl.* 4. *in fine*, Bonac. *d. punct.* 7. §. 4. *num.* 17. *in fine*, Villalob. *in summ. tom.* 1. *tract.* 27 *clauf.* 9. §. 3. *n.* 42. late Fr. Ludou. à Cruce *d. cap.* 6. *dub.* 9. *à num.* 10. Ascan. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *disput.* 18. *quæst.* 8. *num.* 36. Paul. Layman *in summ. Theolog. moral lib.* 4 *tract.* 4. *cap.* 8 *num.* 9. Alzedo *d. part.* 1. *cap.* 8. *num.* 3. Filliuc *tom.* 2. *tract.* 16. *c.* 9. *num.* 270. Ioan. Malder. *de virtut. tract.* 10. *c.* 5. *dub.* 10. *vers. nota*, Alphons. Leo *de Iubil. part.* 2. *quæst.* 13. *sect* 1. *n.* 85. Lanor *in simili tract. part.* 2. *cap.* 27. *n.* 177. Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.* 3. *quæst.* 107. *num.* 4. & Boss. me citato *in hoc loco, sect.* 2. *casu* 10. *num.* 29. Trullench. *in exposit. Bull. S. Cruc. lib.* 1. §. 7. *cap.* 3. *dub.* 6. *num.* 12. Quamuis contrarium, imò etiam hoc votum, seu iuramentum esse reseruatum existiment Sot. *lib.* 7. *de iustit quæst.* 1. *art.* 1. *ad* 4. Nauarr *in manual cap.* 12. *num.* 43. Couar. *in cap. quamuis. part.* 1. §. 3 *num.* 12. Alcozer *in sua summ. cap.* 16. Grafiis *in decis. aureis, part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 3. Gotier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 21. *à num* 50. Azor. *institut. moral. part.* 1. *lib.* 11. *c.* 19. *q.* 13. Fr. Emman. *in Bullam Cruciatæ*, §. 9. *num.* 124. *dub.* 1. qui tamẽ postea citato loco se retractauit, veriorem dicit Less. *dict. vers.* 7.

Limita *secundò* circa votum de intranda Religione, vt non procedat in voto Religionis non approbatæ, in quo poterit Episcopus dispensare; quia Religio non apptobata à Sede Apostol. non est verè Religio, & ideò id votum oon est Religionis Sic. docent Lessi. *lib.* 2. *de iustit. cap.* 40. *dub.* 13. *numer.* 205. Valer. Regioald. *d. lib.* 18. *num.* 331. *vers. primo in voto*, Barthol. à S. Fausto *in thes. Relig. lib.* 3. *quæst.* 96. Alphons. Leo *de Iubil part.* 2. *quæst.* 10. *sect.* 3. *numer.* 113. Trullench. *d. cap.* 3. *dub.* 16. *num.* 3 Bossi. *dict. sect.* 2. *casu* 19. *numer.* 6. Bonacina *d* §. 4. *num.* 21. *vers. secundo.* Sanchez *d lib.* 4. *cap.* 40 *num.* 71. vbi hinc infert posse Episcopum dispensare in voto assumendi habitum fœminarum, quas vulgo *Beatas* appellant, & *num.* 71. resoluit posse Episcopum dispensare in voto paopertatis & obedientiæ, siue in sæculo, siue in Religione non approbata emisso, & *num.* 73. pariter resoluit posse Episcopum dispensare in voto ingrediendi aliquam Religionem ex Militaribus, excepta illa Equitum Ordinis Sancti Ioannis Hierosolymitani, de quo latè Diana *dict. part.* 1. *tract.* 11. *resol.* 77. & 78. subdit etiam Sanchez *dict. disput.* 43. *num.* 74. posse Episcopum dispensare in qualitate adiuncta substantiæ voti Religionis, & *num.* 75. similiter asserit si quis promittat non tantùm Religionem, sed perseuerentiam in illa qoamuis Pontifici reseruetur dispensatio circa ingressum, posse Episcopum dispensare circa perseuerentiam, & ita vt possit hic tempore nouitiatus exire si expertus Religionis austeritates iusta causa ad non perseuerandum, ducatur, quia votum perseuerandi est virtute diuersum a voto Religionis, de quo etiam Trullench. *d. cap.* 3. *dub.* 16. *nu* 7. Fr. Ludou. à Cruce *d. cap.* 6. *dub.* 12. *num.* 5 Vnde Episcopum posse dispensare in voto ingredieodi Religionem arctiorem, commutando illud in laxiorem, vt per Henriq *d lib.* 7. *c.* 22. §. 7. Bonacin *d.* § 4 *num.* 11. *vers. tertiò.* Sayr *in claui Reg. lib.* 6 *cap.* 11 *num* 62. Trullench. *d. lib.* 1. §. 7 *art.* 3 *dub.* 16. *n.* 7. Less *d. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 8. *n.* 124. quos & alios refert, & sequitur Diana *moral. resol. p.* 1. *tract.* 11. *resol.* 55. *vers. & ideo* Hinc fit vt si contingat quòd Pontifex votum Religionis commotet in aliam materiam, oon reseruatam, vt in Coofessiones menstruas, aut quid simile, posse materiam subrogatam per Episcopum dispensari, quia votum illud reseruatum fuit per Pontificiam commutationem extinctum, & aliud loco illius substitutum, quod non est reseruatum. Ita Henriq. *d. lib.* 7. *c.* 30. *num.* 5. *vers.* 4. Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *cap.* 96. *ad fin.* Bonac. *d.* §. 4. *nu.* 18. *vers. sexto.* Sanchez *d. disp.* 9 *num.* 20. Less. *d. lib.* 2. *c.* 40 *dub.* 18. *num.* 124. Ioann. Sanc *in select. disp.* 14. *num.* 14. Filliuc *tom.* 1. *tract.* 26. *cap.* 10. *numer.* 294. Fr. Ludou. à Cruce *d. cap.* 6. *dub.* 12. *num.* 8. *cum seqq.* Trullench. *d. lib.* 1. §. 7. *cap.* 3. *dub.* 14 *numer.* 7. Boss *d. sect.* 2. *cas.* 12. Similiter ex dictis infertur votum vouendi Religionem, aut perpetuam castitatem, esse commutabile per Episcopum, quia non est Religionis, neque castitatis Suarez *d. lib.* 6. *de voto, cap.* 21. *numer.* 7. Sanchez *d. cap.* 40. *num.* 70. Layman. *d. lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 8. *vers. sexto.* Barthol. à S. Faost, *in thes. Relig. lib.* 3 *quæst* 22. Boss. *dict. sect* 2. *casu* 17. Denique poteri Episcopus ordinaria potestate dispensare, vt votum Religionis ex iusta causa non impleatur tempore præstituto, Sanchez *dict. l.* 8. *disput.* 9. *n.* 19 & *d. l.* 4. *c.* 40. *n.* 76. Diana *d part.* 1. *tr.* 11. *resol.* 80. Bonac. *d.* §. 4. *n.* 12. *vers. sexto.*

Limita *tertiò* eadem principalem resolutionem, vt non procedat in voto continentiæ, si detur vrgens causa, seu grauis necessitas, quæ suadeat necessariam esse dispensationem in tali voto, prout est probabile periculum incontinentiæ, vel simile, & interueniat simul impoteutia moralis, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, & sic detur probabile periculum in mora, in quo casu potest Episcopus dispensare. Ita per text. *in cap. veniens, qui clerici vel vouentes*, resoluunt Syluest. *verb. votum*, 4. *quæst.* 4. & *verb. dispensatio*, §. 9. Nauar *in man. cap.* 11. *num.* 76. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 63. *art.* 6. plures refert Sanchez *de Matrimon. lib.* 8. *disput.* 9. *num.* 22. *cum seq.* & *in præcepta Decalogi, lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 32. Bonacin. *dict. disp.* 4.

quæst. 2. puncto 7. §. 4. numer. 15. latè Suarez dict. lib. 6. cap. 26. à numer. 8. cum sequentib. Less. d. lib. 2. cap 40. dub. 13. num. 106. versic quarto: Basil. Pont. de Matrimon. lib. 8. cap. 8. numer. 20. & 21. me citato in hoc loco Homobon. de examine Ecclesiastico tractat. 12. cap. 3. quæs. 11. limitat. 2. pag 445. & etiam me citato in hoc loco Sanctarel. de Iubileo anni sancti cap. 9. in fine. Vtrùm autem votum castitatis perpetuæ saltem metu incussum possit per Episcopum dispensari? latè disputant Fr. Ludouic. à Cruce dict. cap. 6. dub. 13. per tot. Boss. d. sect. 2. casu 14. per tot. Diana d. tractat. 11. resol. 73. Suarez d. lib. 6. c. 26. n. 4. Trullench. d. dub. 15. Bonacin. d. disput. 4 quæst. 2 punct. 7. §. 4. num. 17. vers. secundo, vbi affirmatiuè respondit, quamuis metus leuiter emissus sit, vbi in versic. tertiò, post Suarez d. cap. 26. num. 6. & Sanchez d. cap. 40. num. 26. & 80. subdit quòd quando dubitatur vtrùm votum castitatis sit validum, vel vtrum sit reseruatum, dispensat Episcopus.

9 Aduerte Episcopum data legitima causa etiam dispensare posse cum eo, qui post votum simplex castitatis, matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt possit petere debitum, quamuis enim peccauerit contrahendo, iuxta ea, quæ notant Doctores in cap memorimus, & in cap rursus, qui clerici, vel vouentes, & adhuc votum posset implere, si velit, ingrediendo Religionem, etiam in vita vxoris, iuxta cap. 2. cap. ex publico, cap ex parte 14. de conuers. coniugat. Nihilominus tamen ad id non tenetur, quia formalem Religionis ingressum non vouit, iuuat text. optim. in cap. penultim. de Regularib. in 6. tenent Sot. in 4. distinct. 38. quæst. 2. art. 1. latè Sayr. d. lib. 6. c. 7. n. 6. Less. d. dubit. 13. num. 106. Quamuis Nauarr. d. cap. 12. versic. 14. Azor. lib. 11. c. 19. dub. 5. & multi alij citati à Sayr. vbi proximè, contradicant Ac subinde potest Episcopus dispensare dando facultatem debitum petendi Ita Syluest. post D. Thomam, quem refert, verb matrimonium 7. n. 5. vers. 11. Valer. Reginald. d. lib. 18. num. 331. vers. tertio, Diana d. part. 1. tractat. 11. resol. 66. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 23. num. 17. Sayr lib 6. c. 11 n. 53. vers. idem etiam, vbi addit eandem dispensationem posse fieri ab Episcopo, cum eo, qui post contractum matrimonium ratum, votum castitatis emisit.

10 Sic similiter ex eadem ratione potest Episcopus dispensare, vt possit petere debitum ille coniux, qui post matrimonium consummatum, fecit votum castitatis sine alterius coniugis consensu. Ita D. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 22. §. 2. & 3. & Syluester d. vers. 11. Sot. & alij quos refert Sayr. d cap. 11. num. 52. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 2. cap. 8. num. 14. rectè aduertens, quòd mortua vxore iste, qui in his casibus fecit votum castitatis, non potest matrimonium licitè contrahere; quia Episcopus non dispensauit in castitate perpetua, sed tantum, vt possit petere debitum. At quod attinet ad hanc materiam melius quàm omnes illam attingit Trullench in exposit. Bullæ Cruciatæ lib. 1. §. 7. c. 3. dub. 15. per tit. vbi n. 14. resoluit quòd quando coniux alter solus de licentia alterius vouit continentiam matrimonio non cōsummato, & animo ingrediendi Religionem, sciendo non aliter esse in sua potestate implere perfectè votum, tunc non potest cum eo Episcopus dispensare etiam ad debitum petendum; at si iam matrimonium consummauit, poterit dispensare Episcopus ad solum debitum.

11 Item quando post matrimonium coniuges mutuo consensu faciunt votum castitatis, controuersum est an solus Pontifex possit dispensare in tali voto? Dic quòd si detur periculum incontinentiæ in alterutro, & non possit ex infirmitate, paupertate, aliave ratione patere aditus ad Summum Pontificem, poterit Episcopus dispensare, vt matrimonio vtantur, siue petendo, siue reddendo, Angel. verb. votum 4. quæstion. 6. specul. coniugatorum, part. 1. artic. 15. in fine. Nauar. d. cap. 12 num. 39. vers. 32. & num. 76. vers. 5. Henriq. in summ. lib. 11. cap. 15. n. 8. Fr. Emm. in sum. tom. 1. cap. 243. num. 14. Sanchez d. lib. 8. disput. 11. num 10. Anton. Gom. in Bulla Cruc claus. 10. num. 108 Fr. Ludou. à Cruce d. c. 6. dub. 14. num. 6. me citato in hoc loco Alzedo d. p. 2. c. 8. n. 96. Azor. d. c. 19 q. 18. Trullench. d. c. 3. dub. 15. n. 16. vbi num. 17. subdit quòd hæc Episcopi dispensatio ob eam vrgentem necessitatem concessa solùm potest esse ad petendum & reddendum debitum in eo matrimonio, quia ad hoc solùm necessitas vrget.

Vtrùm verò possit Episcopus dispensare, vt incestuosus petat debitum ab vxore sua iam eidem effecta affine per prædictum incestum? Dubitant DD. 12
in qua quæst. Gutier. d. cap. 23 numer. 10. cum sequenti, post aliud resoluit non posse Episcopum dispensare, nisi casu necessitatis, eo quod non patet facilis aditus ad Pontificem, & sit incontinentiæ periculum, quod admittit in eo, qui incestum committeret scelestissimum, videlicet cum socru, vel sorore vxoris. Iacob de Graffiis d. lib. 2. cap 81. num. 3. Verùm communiter tenent Doctores posse semper Episcopum in hoc dispensare ita Galet. de cognat. spirit. c. 19. n. 14. Tolet. lib. 5. cap. 12. num. 6. Vgolin. de potestate Episcopi, c. 60. §. 2. Henriq. lib 11. c. 15. n. 11. in fine. Fr. Emman. in Bullam Cruciatæ, §. 13. n. 7. & in sum. tom. 1. cap. 243. num. 12. plures alios Doctores refert, & sequitur Sanchez d. lib. 8 disp. 12. num. 13. vbi à num. 15. an possit Episcopus dispensare cum coniuge ad petendum, debitum, qui cum suo coniuge contraxit cognationem spiritualem?

Aduerte etiam Episcopum non solùm in prædi- 13
cto voto castitatis, sed etiam in omnibus alijs quatuor posse dispensare certo modo, data graui, & vrgente necessitate, & interueniente simul difficultate adeundi Pontificem: Sanchez d. lib. 4. cap. 40. num. 37. Fr. Ludou. à Cruce d. cap. 6. dub. 15. num. 3. cum seq. vbi intelligit procedere etiamsi ad sit recursus ad Apost. Nuntium, Suar d. tom. 2. de Relig. lib. 6 de voto cap. 16. n. 9. & seq. Less. d lib. 2. cap. 40. dub. 13. num 106. Bonacin. d. disp. 4 quæst. 2. puncto 7. §. 4. num. 15. Filliuc. dict. tract. 26. cap. 9. num. 277. Pau. Layman d lib. 4. tractat. 4. cap. 8. numer. 16. Barthol. à S. Fausto d. lib. 3. q. 61. Leo d. sect. 2. à num. 107. me citato in hoc loco Boss. d. sect. 2. casu 20. num. 23. cum quo declara numeris seqq. Trullench in exposit. Bull. S. Cruc lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 6. num. 2. Alzed. d p. 2. cap. 8. num. 13. quia verò regulariter in his quatuor votis, cum illa sint affirmatiua, non potest dari necessitas, quæ suadeat illorum dispensationem, sed dilationem, in illis poterit Episcopus dispensare, data etiam prædicta causa, & difficultate adeundi Summum Pontificem, verbi gratia, si aliquis intra annum voueat fieri Religiosus, vel facere peregrinationem reseruatam, poterit Episcopus cum illo dispensare, vt per alium annum differat, de quo vide omnino Vgolin de potestate Episcopi, c. 58. §. 4. numer. 2. Suar. dict. lib. 6. cap. 26. à numer. 9. vsque ad num. 12.

Intellige deinde in casibus contentis in hac limi- 14
tatione non posse Confessarios Mendicantes, nec illorum priuilegio gaudentes dispensare. Licèt enim possint dispensare in votis Episcopo reseruatis, vt alibi notauimus: nihilominus tamen id intelligitur de votis reseruatis Episcopo Iure communi, & ordinario, non tamen de votis ipsi reseruatis iure speciali,

ciali, in quibus electa videtur industria personæ, vt resoluunt Fr.Emman.tom.2. quæstion.6.art.6. Leo in tract.de Iubilæo,part.2.q.13.sect.2 num.97. me citato in hoc loco Diana moral.resol.part.1.tract.11. resol.56. vers.notandum,me citato in hoc loco Trullench. in exposit.Bullæ Cruciatæ,lib.1.§.7.c.3 dub.15.num.19. me etiam citato in hoc loco Homobon.vbi supra limitat.3. Suar.d cap.16 num 16.cum sequenti,vbi num.15.tenet quòd Episcopi in prædictis votis dispensare possint, licet Nuncius,seu Legatus Apostolicus sit in eadem Prouincia, cum quodam tamen temperamento, de quo ibi.

15 Limita quartò, vt procedat solùm in voto perpetuæ castitatis,non autem ad tempus,putà ad annum, vel decennium, in quo potest Episcopus dispensare, sicut & in voto certæ castitatis, veluti in non committendo adulterium,aut aliud certum libidinis genus, quia huiusmodi votum non est perpetuæ castitatis,quod Papæ tantùm reseruatur.Ita Sot.in 4.dist. 38 quæst.2 art. 2.concl.1 in fine, & lib.7.de iustit.quæst. 4 art.3.col.1 Nauar.in man cap.12.num.76. versicul.5. Aragon.2.2.quæst.88 art.12 paulò ante solut.ad 1.Iacob.de Graffiis in aureis decis part.1.lib.1.c.31.nu.19. Bonacina d.§.4 numer.18. versicul.septimo.Anton.Gomez in exposit.Cruciatæ claus 10.numer.109.Henriquez lib.7.cap.30.§.6.Valent 2.2. disputation.6 quæstion.6. punct.7.col.10.versicul.ex quo sequitur, Fr.Emman. in summ.tom.2.c.96.num 5 & in exposit.Cruciatæ,§.9 numer.1.& 20 Fr.Ludou à Cruce d disputat 1.c.6 dub. 10.Fr.Emman.in summ.tom 4 cap.187.num.17.vbi limitat in voto facto ad centum, seu 80. annos,quia reputatur perpetuum.post Angel.Emman. Sà,Palat. Angl.Fr Ludou Lopez,& plures alios Sanch.de matrimon.lib 8 disput.9.num 6.Azor.d.lib.11.c.19.dub 6. Vgolin.d.c.59 §.3.numer.2.& alij, quos refert,& sequitur Sayr dict c 11.numer.48.Valer.Reginald d.lib. 18.num.331.vers.secundo,& num.334.vers.tertium, & numer.336.Ascan.Tamborin de iure Abbatum tom.2. disput.18 quæst 8 num.7.Alzed d.p.2.c.8.numer.14.& multò plures Sanctarel. de Iubilæo anni sancti, cap.9. dub.1.Sanchez d.lib.4 c.40 num.48. Trullench.d.lib. 2 c.1.dub 39.num.16.Bonacin.in præcepta disp.4 q.2. punct.7.§.4.num.18 vers septimo, Paul.Layman.d lib. 4.tract.4.c.8.Barthol. à S Fausto in thesauro Relig.lib. 3 quæst.70.Sanctar.de Iubil.c.5.dub.1. Alphons.Leo in simili tract part 1.quæst.13.sect 1.num 95. me citato in hoc loco Boss.d sect.1.cas.17.Diana d p.1.tractat.11. resol.57.

16 Et posse Episcopum votum peregrinationis faciendæ tali tempore prorogare, si iusta adsit causa. veluti quia vouens morbo impeditur, vel viaticum non habet,aut carcere detinetur, resoluit Vgolin d. c.58.§.4.n.2. & latè de potestate Episcopi circa dilationem executionis votorum reseruatorum, vide nouissimè Boss.d sect.2.cas.19 num.4 cum seq.Sanchez d. lib.4. cap.40. num. 76. vbi probabilius existimat

17 † posse Episcopum Ordinaria potestate dispensare in hac dilatione, dummodo votum non adeò differatur, vt sit periculum in eum statum incidendi, vt vouens reddatur impotens ad votum implendum, quod hoc non sit dispensare in substantia voti reseruati; sed in eius qualitate, Trullench.d.c.3.dub.16. num 9.

Ex prædicta etiam ratione poterit dispensare in voto de non contrahendo matrimonium, seu nunquam nubendi, quia non est votum simpliciter castitatis,neque illud violatur, si vouens cum alia fornicetur. Ita Nauar.Valent.Henriq Fr.Emman.& Iacob.de Graffiis,vbi supra, Fr. Ludou. in instruct.conscientiæ,part.1.cap.49.col.2.versic.licet Episcopus, Gutier.Canon.lib 2.cap.22.num 94. Trullench.d.c.3.dub. 15.num 23.Sanchez d.disp.9.num.11. & d lib.4.c.40. num.66.Vgolin.d.c.58 §.1.num ..Sanctarel dict. cap. 9 dub.5.Azor.d.c.19 quæst 5.Basil.Pont. de Matrim. lib.8 c.8.§.2.num.19.Sayr.d c.11.num.46. cum sequenti Fr.Ludou.à Cruce d.disp 1.c.6.dub.10.num.4.Barthol. à S.Fausto d.lib.3. quæst.74. Homobon part.2. exam. tract.12.c.3.pag 445.col.1.Iul Lauor.d.c.27.numer.11. Leo d sect.3.n.100 Bossi.d sect.1.casu 20.num.2.Ioan. de la Cruz in direct.conscient.p.1.prac.2 art.2. dub.10. concl.3.me citato in hoc loco Diana d.part.1. tract.11. resol.59.

Sicut etiam votum virginitatis erit ab Episcopo dispensabile, si vouens intendat solum seruare corporis integritatem, fugiendo primum actum venereum,si enim illam semel admittat, iam voti obligatio euanescit, ac subinde cum non sit perpetuæ castitatis,manet ab Episcopo dispensabile; secus erit si habeat intentionem castitatem simpliciter seruandi, quia tunc erit reseruatum,iuxta ea quæ notant Sayr. dict.cap.11.numer.55.cum 4 sequent.Graff.dict.cap.31. num.31.Gutier de matrim c.123.num 8. Azor institut. moral.part.1.lib.11.cap.19 quæst.10. Portel. in addit ad dubia Regular.verb.voti dispensatio num 78. me citato in hoc loco Diana moral.resol part.1. tr.11.resol.60.vers. & ita. 18

Hinc etiam ex dictis deducitur posse per Episcopum dispensari votum seruandi castitatem coniugalem, cum id non sit votum castitatis absolutum, sed partis. Ita Henriq lib.7.de Indulge 2 cap.30 numer.6. Sanchez d.lib.8.disp.9.num.14. & d.lib 4. cap.40.numer.50.Sanctarel,de Iubilæ.cap.9.dub.3. Fr.Ludouic.à Cruce d.cap.6.dub 10.num 10.Diana d part.1 tractat. 11.resolut.62.Trullench. dict lib.1.§.7.cap.3.dub.25. num.10.

Sicut etiam potest dispensari votum de abstinendo à quouis peccato venereo, etiam mollitiei, quia huiusmodi vota non sunt absolutæ castitatis, cum possit sic vouens adhuc matrimonium contrahere. Ita Diana d.part.1 tract.11.resol.61.Valer Reginald.d. lib.18.c.22.num.331.Less lib.2.c.40.num.127.Bonacin.d §.4.num 21.vers.quinto Trullench.d.c.3. dub.15. num.14.Molfes.in sum tom.1.tr.11.c.15. num.50.Vgolin.de potest.Episc.cap.58.§.3.num 3. Portel. in addit. verb.voti dispensatio num.78.Fr.Ludou.à Cruce d.dub. 10.num.12.

Limita quintò circa triplicis peregrinationis reseruatæ votum, vt non procedat supradicta principalis resolutio, quando expressus vouentis finis fuit non ad inuisenda ea loca, sed alium finem; vt si quis promittat ire Romam ad inuisendam imaginem Beatissimæ Virginis, vel ad osculandum Pontificis pedes, vel ad impetrandum alterius peccati absolutionem ab eo;ac proinde in his casibus, & similiter in aliis cæterarum peregrinationum reseruatarum posse Episcopum dispensare resoluit Alzed. dict.part.2.cap.8.num.11.Sanch.dict.cap.40.numer.77. vbi num 78.tenet posse etiam Episcopum dispensare in qualitate his peregrinationibus adiuncta, & num. 78 asserit votum non petendæ dispensationibus ab alio quàm à Romano Pont. non esse reseruatum, ac proinde posse Episcopum in illo dispensare,& num. 80 dicit in dubio an votum sit reseruatum nec ne,iudicandum esse in partem benigniorem,vt reseruatum non censeatur, de quo etiam Diana moral.p.4. tr.3. resol.39.

Circa votum etiam suscipiendi sacros Ordines resolue non esse Papæ reseruatum,sed posse per Episcopum dispensari, cum non sit castitatis, sed assumendi statum,cui castitas annexa est, Nauar.cons.32. 19

in

in antiquis aliàs 18.*in nouis de voto*, Azor *dict.lib.*11.*cap.*19.*quæst.*9.Filliuc *dict.tract.*26.*cap* 9.*n.*162.Layman.*d.cap.*8.*numer.*8 Barthol à S.Fausto *d lib.*3. *quæstion.*94.Sanch.*de matrim.lib.*8.*disput.*9.*num.*13.*& d. lib.*4.*cap.*40.*numer.*69. Basil. Pont. *d lib* 8.*cap.*8.§.1.*n.*21.Trullench.*d.cap.*3.*dub.*15.*num* 26. Sanctarel.*d.cap.*9.*dub.*4.Molfes.*d.tr.*11.*cap.*15.*num.*148. Ludou.à Cruce *d cap.*6.*dub.*10.*num.*6.Vgol.*d.cap.*58.§.3.*versic. quinto.* Suar.*d.cap.*21.*n.*6 *cum seq.* Sayr.*d.cap.*11.*num.*60.Valer Reginald.*d.numer.*431.*vers quarto*, Leo *d. sect.*1.*num.*105 me citato *in hoc loco* Bossi.*d sect.*2 *casu* 20.*n.*9 Diana *d part.*1.*tr.*11.*resolut.*64.Bonacin.*d.* §.4.*n* 17.quia,vt supra dicebam,tale votum non est votum castitatis, eo quod non promittit castitatem præsentem,sed futuram,scilicet postquam fuerit ordinatus; vnde si iste talis antequam ordinetur,peccet cum aliqua,non proinde facit contra votum,Nauar.*vbi supra,& in man c.*12.*n.*47.Azor.*d.loco*, Suar *d. c.*21.*n.*7.

20 Vtrùm autem possit quis ita se suo voto obligare, vt intendat efficaciter quod à nemine tolli possit,nisi à Papa, & ita suum votum efficere reseruatum, licet alias non sit? Responde,quòd non,cum Suar.*d c.*21.*n.*15.apud quem à *n.*11 cum duobus sequentibus videbis nonnullas declarationes circa votum terræ Sanctæ.

21 Quæstio restat in hac materia non contemnenda,vtrùm scilicet, qui habet potestatem dispensandi in votis, & iuramentis,possit eadem commutare? In qua quæst. affirmatiuè respondendum est cum Sayr.*in claui Regia lib.*5.*c.*8 *num.*14.Lessi.*d lib.*2.*cap.*41.*n.*58.Suar.*lib.*6.*de voto c.*9.*n.vltim.& c.*10.*n.*1.Vgolin.*de potestate Episcopi c.*59.*n.*5.Sanch *in precepta Decalogi tom.*1 *lib.*1.*c.*52.*à num.*1. nouissimè Fr.Lodouic. à Croce *in exposit.Bulla Cruciata disp.*1.*c.*6. *dub* 7.*in princ.*& Trullench.*d.lib.*2. *c.*2. *dub.*46.propter regulam, quæ habet, quod cui conceditur maius,& minus concessum esse videtur, vt *in c.cui licet* 53.*de reg.*
22 *iuris in* 6. † qui propriè & absolutè procedit in his, quæ à Iure communi conceduntur,tradunt Ias *in l.*3.*n.*43.*ff de constit.Princip.*Felin.*in c.postulasti,num.*9 *de rescriptis*, Rebuff.*in praxi tit de dispensat ad plura n.*64.& sic intelligitur text.difficilis *in c.ex parte* 27.*de decimis*, vltra varios intellectus, quos addncunt Conar *lib.*1.*var c.*17.*n* 13.Fortun.*in* §.*& quid si tantum, num* 164.Rebuff.*de decim q.*14.*à princ.*Menoch.*consil* 36 *à n.*2.& de eo suprà tractaui *Allegat.*33 *n* 1.Trullench.*d lib.* 2.*c.*2.*dub.*47.

23 Difficilior tamen quæstio est, an delegata potestate dispensandi in iuramentis seu votis,censeatur concessa potestas commutandi? Affirmatiuè respondendum est cum Fr.Emman.*in sum.part.*1.*c.*192.*conclus.*1.Henriq.*lib.*7.*de indulgent cap.*30 *numer.*5 Sayr. *d numer.*14.& *eod.lib* 6 *c.*12.*num* 15.*& c.*11.*à n.*116. late Suar. quæstionem disputante in vtramque partem dicto *lib* 6.*c.*12.*n.*7.*num.seq.* Lessi *lib.*2.*c.*40.*dub.*11.*num.*44.Bonacin.*in decem præcepta disp.*4.*q.*1.*puncto* 7.§.3.*nu.*10.Filliuc.*in quæst.moralib.p.*2.*tr.*26.*c.*9.*n.*252.Paul.Layman.*in summ.Theol.moralis lib.*4 *tr.*4.*c.*8.*num.*20.Homobon.de Bonis *de examine Eccles p.*1.*tr.*5.*c.*6.*q.*40.Basil.Pont.*de matrim lib.*8 *c.*10.*num.*3.*&* 4.nouissimè me citato *in hoc loco* Boss *de triplici Iubilei priuil.sect.*2.*casu* 3. *per tot.* Licèt contrarium teneant Nauar *in man.c.*12.*n.*79.*vers.illud* Sorb Azor. & Beja,qoos refert,& seqoitur Sanch.*d lib* 4.*c.*53.*n.*4.contra quos efficaciter vrget,& retorquetur argumentum,quo illi vtuntur; quia licèt dispensatio sit odiosa respectu illorum cum quibus dispensatur, & vti talis restringenda,*c.*1.*de filiis Presb. in* 6 *cap.non potest cap.cùm in aliis,de prabend.eod lib.*Brunor.à Sole *verb.dispensatio num.*7.Cardos.*eod.verb. numer.*9 *&* 19.Monet *de distrib quotid q.*14. *numer.*5.Girona *de priuilegiorum explicat numer.*1111. me citato Bossi.*d. casu num.* 5. † nihilominus potestas dispensandi ali- 24
cui concessa, non inter odiosa, sed inter fauorabilia censenda est,ita vt qoemadmodum beneficium Principis largissimè est interpretandum respectu ipsius, *l.*3.*de constit.Principum,cap cùm dilecti,de don. c.olim. de verborum significat.*Monet *d.q.*14.*num.*39.Cardos. *verb.beneficium num.*67.Valasc.*cons.*58.*n.*11. ita prædicta dispensandi potestas quoad eum, cui conceditur, latissimè est amplianda, text optimus, vbi notarunt *gloss.*2. & Abb *in c vltim.de simon.* in proposito Suar.*d.cap.*12.*n.*9.Lessi.*d.c.*42.*n.*60.Bossi.*d.casu* 3. *n.*5.*in fine.*

E conuerso autem † data potestate commutandi 25
iuramenta; seu vota, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa,vt post alios,quos refert,& sequitur,resoluit Suar.quæstionem disputans in vtramque partem,*d.c.*12.*à n.*1.*vsque ad num.*6.seqoitur Valer Reginald *d.lib.*18.*n.*339.*vers.potest.* late Lodou.à Cruce *d dub.*7.*à num.*1.Bonacina *d puncto* 7.§ 4.*n.*30. Sayr.*d.c.*11.*n.*118. Basil.Pont.*d.c.*10.*n.*1.Bossi.*d.sect.*2. *casu* 4.

ALLEGATIO XXXVIII.

Episcopus an posit ad tempus, vel ad certum effectum interdictum suspendere, & quid liceat, vel non liceat ei agere tempore interdicti?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest pro certa festiuitate, vel occasione interdictum ad tempus suspendere, secundum aliquos.*

2 *Contrarium defendunt alij.*

3 *Distinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducunt alij.*

4 *Verior opinio est,quæ indistinctè tenet Episcopum nullum interdictum posse suspendere, etiamsi illud protulerit.*

5 *Absoluere qui valet à censura,non potest eandem ad tempus suspendere.*

6 *Censura quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis.*

7 Cap.dilectis,vers.qui verò, de appellat *declaratur.*

8 *Interdicti effectus in eius prolatione potest Episcopus diuidere,& limitare.*

9 *Interdictum à Papa promulgatum non licet Episcopo per se,vel per alium violare, nisi in casibus à Iure permissis.*

10 *Episcopus violans suum interdictum incurrit pœnas Iuris & irregularitatem.*

11 *Episcopus ex priuilegio Iuris eximitur à generali interdicto loci, nisi dederit causam interdicto, vel in eo culpabilis sit.*

12 *Interdicti tempore tenentur Missam audire sub præcepto peccati mort quibus ex priuilegio vel à Iure conceditur,vt possint diuinis interesse.*

13 *Confirmationis Sacramentum licet Episcopo conferre tempore interdicti.*

14 *Episcopo licet tempore interdicti cum moderamine, cap.alma mater,conficere Chrisma Feria quinta in Cœna Domini.*

15 *Inter*

15 *Interdicto in loco, & personis interdictis non licet Episcopo Ordines conferre, etiam primam tonsuram, nec aquam, palmas, vel cineres solemniter benedicere, vt n. 16.*

16 *Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa vnius priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ.*

17 *Interdictum generale loci ob non solutionem debiti pecuniarij priuati non potest Episcopus ponere sine licentia Papæ*

18 *Interdicti tempore licet Episcopis exercere iurisdictionem circa spiritualia.*

19 *Benedictionem priuatam in itinere licet Episcopo dare tempore interdicti.*

1 PRo certa festiuitate, vel occasione, veluti pro Missa noua, professione facienda, aut pro sepultura alicuius nobilis personæ, posse Episcopum interdictum suspendere ad tempus, vel ad certum effectum, videtur probare *glos. 1. in fine in c. præsenti, de sentent excom. lib. 6.* & docet Nauar. *in man. cap 27. n. 183.* sequitur Sayr *de cens. lib. 5. c. 21 n. 8.* & pro eis videtur expressa decisio text *in c dilectis 55. vers. quia verò, de appell.* ibi, *cuius effectum ad tempus duxerat suspendendum*, & ibi notat glossa Et in excommunicatione videntur firmare Con *in cap alma mater §. 1. à num. 6.* & Lauret. de Franchis *in controuers. inter Episcopum & Regulares q. 14. pag. 319.* dum tenent, quòd licet excommunicatio verè non possit suspendi, tamen nihil impedit quin ab ea detur absolutio ad certum actum, vel tempus, quo finito ille reincidit in eandem excommunicationem vt prius.

2 Contrarium tamen imò Episcopum huiusmodi interdictum in prædictis casibus suspendere non posse expresè resoluit glos. *in cap ad hæc 37 de appellat.* & eam sequuntur communiter Doctores, vt constat ex relatis ab Henriq *in sum. lib. 13. cap 51. §. 4. vers quartò*, & constanter Auila *de censur. disp 6. dub. 6. concl. 4.* Villalob. *in sum tom. 1 tract. 19. diffic. 12. n. 2.* nouissimè me citato Ioan. Machaco *in tract. del. perfecto Confessor y Cura de Almas, lib. 1. p. 3. tract. 13. docum. 14. n. 4.* vbi hanc partem dicit probabilem; at contrarium in quocumque interdicto locali, aut personali generali tenet, qui plures afferunt rationes; tum quia Episcopi sunt inferiores lege Pontificia, ac subinde eam seruare, non autem priuilegio, aut dispensatione tollere possunt, iuxta regulam *cap. cum inferior, de maiorit. & obed.* cum vulgaribus; tum etiam, quia censura secum trahit executionem, & ideò nec per appellationem eius effectus suspendi possunt, *c. pastoribus §. verùm, de appell.* iuncto *d. cap ad hæc. 37. eodem tit.* ergo à fortiori neque Episcopus inferior poterit eam sospendere.

3 Alij tamen distinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducere nituntur hoc modo. Aut interdictum est latum à iure, vel ab homine; quando à iure prolatum est, ab Episcopo suspendi posse concedunt, vt ex Soto (qui hoc non dicit) *in 4 distinct. 22. quæst. 3. art. 1. concl. 3.* tradit Fr. Emman. *quæst. Regul tom. 2. quæst. 11 art. 1.* & post Syluest Suar *tom. 5. disp. 38 sect. 3. num 6.* quod ea ratione probatur, quia quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reseruauit. potestatem absoluendi Episcopis videtur concessisse, iuxta regulam text. *in cap. nuper. vers. in secundo, de sent. excommunic.* cum traditis per Sayr. *de censur. lib. 2. cap. 19. num. 2.* Cùm ergo interdicti absolutio nemini soleat

4 reseruari, consequens fit, quod † proprius Episcopus illud in totum tollere potest, à fortiori ad tempus suspendere, iuxta regulam *l. quæ tota ff. de rei verdic.* cum similibus. Aut interdictum ab homine prolatum est, & subdistinguitur, vel enim agimus de Episcopo, qui illud protulit, vel de aliis: in priori casu aiunt procedere primam sententiam affirmatiuam quod Episcopus, qui interdictum protulit, illud pro certo tempore, aut causa suspendere valeat, & esse ita intelligendum textum *in d. cap. dilectis*, & praxim Salmanticæ, de qua testatur Nauar. *d cap. 23. n. 183.* in posterioribus verò procedere contrariam negatiuam, quod inferiores Romano Pontifice interdictum ab ipso Pontifice, vel ab aliis Prælatis prolatum, relaxare non possunt, nec in totum, neque etiam ad tempus suspendere. Atque ita hanc distinctionem expresè tradunt Cou. *in cap alma mater p 1. § 11. n. 6. in vers. secundo*, Henriq. *d. §. 4. vers. 4.* Suar. *d. disp. 38. sect. 3. à numer. 5.* ex ea ratione, quia effectus censuræ ex intentione, & nutu pendent proferentis, *cap. veniens 2. de testib.* & eatenus ligant, quatenus intendit, qui ligat, ex reg. *l non omnis ff si certum petatur, & c cùm super, de officio delegati*, cum vulg. Quæ omnia post hæc scripta, & me in alio loco citato, optimè tradit doctissimus Diana *moral resol. part 5. tract. 10 resol 69.*

Verùm licèt supradicta hæc distinctio sit in praxi secura, & à Doctoribus recepta, in rigore tamen Iuris indistinctè tenerem nullum interdictum locale, vel etiam personale à Iure, vel ab homine prolatum, posse ab inferioribus Romano Pontifice, etiamsi illud protulerint, ad tempus suspendi, ita Abb. & Dec. *in d. cap. ad hæc* Syluest. *verb. interdictum 3. q. 8.* Auila *d. concl. 4.* iunctis praecedentibus. Neque obstant fundamenta adducta per Doctores suprapositam distinctionem facientes: ad illud enim, quo probant suspendi posse ab Episcopo interdictum latum à Iure, quia potest absoluere ab omni censura Iuris nemini reseruata, respondetur cum Abb. & Auila negando consequentiam: nam eo, quod in totum absoluere possit, & censuram absolutione relaxare, minimè sequitur posse eandem ad tempus suspendere; paret differentiæ ratio, quia absoluendo in totum agit secundum naturam actus, & Iuris dispositionem, quando vero suspendit effectum censuræ, quæ adhuc manet, contra naturam ipsius censuræ agit: medium enim ordinatum à Iure ad tollendas censuras est absolutio; proferuntur enim censuræ, vt non perpetuò durent, sed vt cessante contumacia cessent, & ideò, quando lex, quæ censuram imponit, nemini reseruat absolutionem, Episcopis, vt ordinariis ministris, absoluendi potestatem videtur relinquere; at vero suspendere effectum censuræ, quæ manet, est species dispensationis, vt scilicet contra Iuris prohibitionem exerceantur actus ipsi censuræ prohibiti, nullibi autem expressum reperitur, quod Episcopi interdictum, vel aliam censuram dum manet, eiusve effectus possint suspendere, imò in excommunicatione contrarium decidit text. *in cap cùm desideres, de sentent. excommun.* & licèt in ea contrarium voluerit Nauar. meritò tamen in hoc reprehenditur à reliquis omnibus, & satis comprobat Suar. *tom. 5. disput. 5. sect. 4. à numer 6.* Neque satisfacit idem Suar. dum *disp. 18. sect. 3 num. 9* ait speciale esse in excommunicatione, iuxta *d. cap. cùm desideres*; nullam enim specialitatis rationem assignat, neque assignari potest: & verba illius text, satis ostendunt ex natura cuiuscumque censuræ intrinseca id prouenire, cum constet excommunicatum fuisse, & verum sit absolutum non esse, nec Episcopi, nec alij debent communicare eidem; quæ sanè ratio similiter interdicto

dicto potest applicari, & licet forsan admitti possit differentia inter excommunicationem, & interdictum, quoad modum absolutionis qui in illa requiritur absolutio in forma Ecclesiæ, in hoc non ita: semper tamen in toto rigore verum est dicere, quod si constat aliquem excommunicatum, vel interdictum esse, & absolutum non fuisse, non potest per Episcopum, vel alios inferiores Roman. Pont. ei concedi, vt faciat actus censuræ prohibitos.

9 Nec etiam vrget fundamentum aliud, quo probare nitebantur Episcopum posse interdictum à se ipso prolatum suspendere ad tempus; quia pendet, sicut reliquæ censuræ, ab intentione proferentis; respondetur enim quod licet tempore quo proferuntur, pendeant in ipso actu prolationis, vt sont in fieri, ex intentione eius, qui profert, & eatenus ligent quateous intendit, tam quoad personas in quas proferuntur, qoàm quoad actus prohibiros, quia non negamus posse ferri interdictum quoad certos actus, veluti Ecclesiæ ingressum, vt bene notant Couar *in cap alma part. 2 §. 1 num. 3. vers. hinc apparet.* & Vgolin *de censur. tabul. 5. cap. 16. in princ.* postquã tamen prolatæ sunt, suam secum trahunt executionem, omnesque suos effectus non hominis, sed ipsius legis ministerio statim operantur, & ideo iam dici non potest quod in actuali executione pendent ex volontate proferentis, neque effectus ipse consistens in prohibitione Diuinorum, vel actuum prohibitorum, separabilis est ab ipsa sententia, vt dum maner censuræ substantia, ab ea effectus separentur. Neque quoad hoc quod est trahere secum executionem, aliqua considerari potest differentiæ ratio inter excommunicationem, & interdictum: imò in hoc expresè vtrumque æquiparat text. *in d. cap hac,* iuncto *d. §. verùm.*

7 Denique ad tex. qoo præcipuè mouentur *in d. c. dilectus. vers quia verò,* respondet Aoila (licet inaduertenter alleget *dict cap. ad hac*) qood procedit ex consuetudine, quæ tribuit hanc facultatem Episcopis ex tacito consensu Papæ: sed minimè textus consoetudine nititur, nec eam approbat. Quare melios respondet Dec. *dict. cap ad hac num.* 8. videlicet text. illum non continere quoad hoc Pontificis decisionem, sed partis allegationem, quod enim decidit, est de nollitate interdicti prolati post appellationem, quod factum negabat Decanus, contendens ante appellationem illud promulgasse, sed postea ad tempus suspendisse, quam allegationem reiicit Pontifex minimeqoe decidit interdictum suspendi potuisse: quamuis Abb. contrariam sententiam magis approbans secundùm rigorem concludat hunc textum adeo vrgere, vt non audeat eam defendere. Vide Aloys. Ricc *in decis. Curiæ Archiep Neapol p 4. decis.* 123. vbi post primam hoius tractatus editionem ex hoc lòco me non citato plura transcripsit.

8 In ipsa verò prolatione interdicti, potest Episcopus ipsius effectus diuidere, & limitare, itavt intendat prohibere solam sepulturam, v. g. vel ingressum Ecclesiæ, vel vsum Communionis dumtaxat, vel diuinorom Officiorum præcisè, non autem aliarum rerum sacrarum: sicut etiam potest diuidere effectus suspensionis, itavt de facto suspendat ab hac solum re, & non ab alia: attamen in excommunicatione non potest Episcopus limitare, seu diuidere eius effectus, sed hoc ad solum Papam spectat, qui solus potest dioidere, & dispensare in excommunicationis effectibus; ita Henriq. *lib.* 13. *cap.* 2. §. Et ratio est, qoia omnes excommunicationis effectus sont Iure communi inuicem annexi, super quos solus Papa, non Episcopi dispensant: aliarum autem censurarum effectus sunt eodem iure communi diuisibiles, ac proinde quomodo mens ferentis illas expressa sit, attendi debet, quod si absolutè feratur interdictum absque vlla effectuum limitatione, omnes effectus in Iure contentos comprehendere intelligendum est, & tunc non posse ab inferioribus Romano Pont. etiamsi illud protulerint, ad tempus suspendi optimo Iure supra resoluimus. † Inter- 9
dictum à Papa promulgatum non licet Episcopo per se, vel per aliom violare, nisi in casibus à iure permissis, aliàs suspenditur ab officio ac beneficio, & omni Iurisdictione priuatur, vt habetur *in cap. vlt de excessibus Prælat.* quando scilicet in ipsa sententia tam à Iure quàm ab homine lata expressa sit de Episcopo mentio, per tex *in cap. quia periculosum. de sent. excomm lib. 6.* docent ibi Archid. Domin. & alij, Nauar *in man. cap. 27. num* 165. §. 3. quod etiam procedere in censura suspensionis, non autem in excommunicatione generaliter lata resoluunt per me citati *alleg.* 111. *num.* 1.

Generale autem interdictum siue interdicatur ciuitas, prouincia, regnum, siue vniuersitas ab ipsomet Episcopo, siue ab alio, qui imposuit, nisi sit Papa, seruandum est, docent Syluest. *in sum. verb. interdictum* 6. §. 1. Henriq *lib. 13. de excom. cap.* 30. §. 1. obseruantes Episcopum violantem suum interdictum incurrere pœnas Iuris, & irregularitatem. 10

Ex priuilegio tamen Iuris eximitur Episcopus à generali interdicto loci, cum deceat illom quotidie audire, aut dicere Missam, vnde seruato moderamine *dict. cap. alma*, licitè potest celebrare, vel celebrari sibi facere, & audire dioina, quamuis sit interdicta ciuitas, vel terra, Regnum, &c. vt est text. *in cap. fin. de priuileg. lib. 6.* & docet Couarru. *in cap. alma mater part.* 2. § 4 cum Ioan. Andr *in cap dilectis, de appellat.* nisi tamen causam dederit interdicto, tunc enim cum & ipse Episcopus personaliter sit interdictus, hoc priuilegio gaudere non posse resoluunt Nauar *dict. cap.* 27. *numer.* 178. & 180. & Henriq. *dict lib.* 13. *cap.* 43 per *cap. licet, de priuileg. in* 6 nam omnia priuilegia à Iure, vel ab homine concessa vt tempore interdicti intersint, illis tantum prosunt, qui interdicto causam non dederunt, seu aliàs in eo culpabiles non sunt, de priuilegiis Iuris probat tex. *in c quod nullus* 15. *vers verũ, de priuil. lib.* 6. & in vtrisque est receptissima omnium scribentium traditio, vt constat ex Nauar. *dict num.* 180. & Henriq. *d. lib.* 13. *cap.* 48. §. 5 *litt A,* & post alios Sayr. *de censur. lib* 5 *cap.* 5. *num.* 29. & 31. Ratio est, quia illi, propter quos interdictum personale etiam generale, vel etiam locale profertur, aut qui ei causam dederunt, licet aliàs culpabiles existant, personaliter interdicti censentur, vt arg tex. *in c si sententia, vers. cæterum, de sent excomm. lib.* 6. notant Doctores communiter ex Nauar & aliis, quos adducit Sayr. *dict. lib. 5. cap 4. num. 10. vers secundo*; constat autem concessionem etiam Iure communi factam aliquibus personis, vt tempore interdicti possint celebrare, vel interesse diuinis, personaliter interdictis non prodesse, vt post Couar & alios etiam in terminis *dict. cap. alma § aducimus*, explicat Suar. *tom. 5. de censur. disp 34. sect* 3. *num.* 2. Hinc euenit concessionem factam *in dict. cap. alma mater*, vt tempore interdicti Pœnitentiæ Sacramentum infirmis, atque etiam bene valentibus possit administrari, non prodesse personaliter interdictis, vel illis, qui aliquo modo culpabiles existunt, nisi satisfaciant, vel cautionem idoneam præstiterint, vt probat idem *cap. alma, vers. illis etiam,* & notant Nauar. *num* 178. Vgolin. *de censur. tab 5. cap. 7* Sayr. *cap. 6. à n.* 10. Suar. *disp 33. sect. 1. num. 9.*

num.9.& 17. dictis locis. Sic etiam *cap quod in te, de Pœnitent.* dum clericis interdicti tempore Ecclesiasticam concedit sepulturam, eam eisdem denegare si interdictum non seruauerunt, multóque magis si ei causam dederunt, prosequutur ex aliis Vgolin *c. 9. in princip.& cap.15.§ 4.* Suar.*disput.31 sect.3. num.1.* Et generaliter clericis quibus conceditur, vt cum modificationibus, *dict.§.adiicimus*, celebrare, & aliis Diuinis interesse, non ita id licitum esse si causam interdicto dederunt, comprobat Sayr *d.cap.5. num.4.* Hinc denique licet in § *in festiuitatibus*, ob singularem eorum festorum honorem, concedatur personis illis, propter quarum culpam interdictum prohibetur ne Altari appropinquent, in quibus verbis explicandis Doctores: non satis conueniunt; alij enim interpretantur excludi culpabiles à sumptione Eucharistiæ; alij verò ab offertorio vt per Henriq.*d lib. 3.c.47 § 2* Sed facilius est cum Vgolin *c.8.§.11.à n.4.* intelligere verba simpliciter vt sonant, quod non appropinquent Altari, sed à longe stantes ad valuas Ecclesiæ, vt sic robore suffusi faciliùs a contumacia resipiscant, & ad pœnitentiam inducantur, vt in simili, probat text.*in c.5c.d.fi.*

12 Huiusmodi personæ, quibus à Iure, vel ab homine conceditur vt tempore interdicti possint interesse Diuinis, vt sunt Episcopi, Clerici, atque etiam Laïci, omnes illis diebus, quibus interdictum suspenditur, tenentur Missam audire sub præcepto peccati mortalis: probatur, quia cum Diuinis licite interesse possint, ac subinde cesset impedimentum, quo à præcepto deobligantur, fit locus generali præcepto Iuris, de quo in *cap. Missas, de consecrat. dist.1.* cum similibus, quæ explicat Suar.*tom de Relig. tract. de diebus festis lib 2.c.15.* & in nostro proposito expressè resoluunt Nauar, *in manual. cap.21. num.3.in fine*, & post Sot. Medin.& alios, Henriq.*lib.7 cap.13.§ 3.iuncta litter. I.& lib.13 cap.48 §.5.iuncta litter D*, & de habentibus Bullam Cruciatæ, Fr Emman.*in eius explicat.§ 5. num.6.* & Sebast. Acosta *ad eandem quæst.28 per totam*: confirmantes, quia nemo dubitat detentum in carceribus, si habeat facultatem à iudice exeundi, mortaliter peccare si non audiat Sacrum: ergo similiter illi quibus facultas Diuinis interessendi tempore interdicti conceditur mortaliter peccabunt si Missam non audiant, neque probabile aliquod fundamentum adducunt Victor. Cano, Mancius, & alij Salmanticenses, quos isti referunt, & constanter sequitur Auila *de censur part.5.disput.4. sectiōn.2.dub.6.* contendentes nullam culpam committere habentes priuilegium interessendi Diuinis tempore interdicti, si Sacrum omittant diebus festis. Quorum fundamentum est, quòd nemo cogitur vti priuilegio sibi concesso, *leg.pen. Cod de pactis, cap si de terra, de priuileg.* cum similibus; nam facilè respondetur hanc obligationem non prouenire ex priuilegio, sed ex illo remoueri impedimentum, quo excusabantur, eoque remoto succedere obligationem legis præceptum huiusmodi imponentis omnibus non impeditis; & confirmatur; quia vt fatetur Auila, & reliqui omnes vtriusque opinionis Auctores, tenentur Clerici tempore interdicti audire Missam, quia secundū Iuscommune non sunt prohibiti, sed potiùs seruata moderatione *d capit.alma*, eis conceditur celebrare, atque aliorum Diuinorum vsus, ex qua ratione necessariò etiam concedere debuerunt hoc idem in reliquis omnibus priuilegiatis, & quia supposito priuilegio, prohibiti non sunt interesse Diuinis.

13 Licet Episcopo Confirmationis Sacramentum conferre tempore interdicti tam paruulis, iuxta *c.responso 43.vers.præterea, de sent excom* quàm adultis, iuxta *c quoniam, eodem titul. lib.6.* Et tam in Ecclesiâ speciatim interdicta, quam etiam in interdicti tempore generalis loci, atque etiam solemniter, vt est receptissima omnium scribentium traditio, passim illorum Iurium auctoritate adæquantium duo illa Sacramenta, Baptismum scilicet, & Confirmationem Nauar.*d c 27.n.178.* Con *d p.2.§.2.n.7. vers.idem, de confirmationis Sacramento*, Vgolin.*tab.5.c.7.§.5.* Henriq *d. d.lib 13.c 45 §.1.iuncta litt.I,& seq.* Sayr.*d.lib.5.c.7.n. 6.* Tolet *in sum lib.1.c.53.* Auila *d.disp.4.sect.1 dub.4. concl.3.* Suar *d.disp. 31 sect.1 à n.7.* obseruantes non licere Episcopo conferre Sacramentum Confirmationis iis, qui interdicto generali personali affecti sunt, si causam interdicto dederunt.

Præterea licere Episcopo tempore interdicti cum 14 moderamine *d cap.alma* conficere Chrisma, quod est necessarium pro Confirmatione, & ad ritum Baptismi in feria quinta maioris hebdomadæ, resoluunt citati per me *alleg.31.n 14* licèt ibi, *n.15.* eorum sententiam non approbem.

Non licere tamen Episcopo in loco interdicto & 15 personis interdictis Ordinis Sacramentum conferre resoluunt citati per me *alleg.11.n.11.* vbi *n.14.* id limitandum esse censeo, data scilicet ministrorum necessitate.

Vnde etiam tempore interdicti non licebit Episcopo primam Tonsuram dare neque aquam solemniter benedicere, neque solemnem benedictionem populo impartiri, neque palmas, vel cineres solemniter benedicere, similesque actus sacros publicos exercere; cum ij omnes ad rationem diuinorum Officiorum, quæ tempore interdicti prohibita sunt, reducantur: ita Syluest Nauar & alij, quos refert, & sequitur Suar *disp.34 sect.3.* 16

Episcopo non licet ponere interdictum generale 17 personale pro culpa vnius priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ, qui rarò, & cū difficultate id aliis committit, arg.tex.*in Extrauag.prouida, de sent. excomm.* & ex iis, quæ Con *in cap alma mater p.1. §.1. num 5.* Suar *de censur tom.5.disput.36.sect.3 num.8.cum seqq.*

Episcopus non potest ponere sine licentia Papæ 18 interdictum generale solùm ob non solutionem debiti pecuniarij priuati, *d. Extrauag prouide*, Nauar *d. c.7.n.168.* Armil.*verb.interdictum §.5.num 27.* Potest tamen ferre interdictum particulare aliem Ecclesiæ, vt dicit Cald. *in tract. de Ecclesiæ interdicto memb.1. cap.4.*

Episcopis, vel Prælatis interdicti tempore licet 19 exercere iurisdictionem circa spiritualia: vis enim interdicti extenditur tantùm ad exercitium Ordinis, Syluest. *verb.interdictum 5. Paragraph.3. numer.4. in fine.*

Item licet Episcopo eo tempore benedictionem 20 priuatam in itinere, etiam publicè dare, Nauar. *d.c. 27.n.176.* cum illa non sit actus Ordinis, sed iurisdictionis.

ALLEGATIO XXXIX.

Episcopus in quibus irregularitatibus, & suspensionibus hodie dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Episcopis in quibus irregularitatibus, & suspensionibus de iure Concilij Tridentini conceditur dispensandi facultas.*

2 Episcopus electus, & confirmatus, quamvis non consecratus, potest in casibus sibi permissis dispensare.

3 Episcopi illarum Regionum, in quibus adhuc Concil. Trid. publicatum non fuit, concessa ab eo Concil dispensandi facultate non gaudent.

4 Subditi, quos potest Episcopus virtute Concilij absoluere ab occultis delictis, sufficit, quod illi subdantur, quoad solum conscientiæ forum.

5 Vagabundi, Scholastici, & mercatores, quoad Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ subditi sunt Episcopo loci, in quo reperiuntur.

6 Episcopus ad hoc vt absoluat aliquem ab irregularitatibus, & suspensionibus in casibus sibi permissis, debet habere in eum iurisdictionem Ordinariam.

7. Dispensandi potestas Episcopo concessa in terminis, de quibus agitur, potest extra diœcesim exerceri, & circa absentem.

8 Verba, in foro conscientiæ, sunt intelligenda, idest, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confessione Sacramentali.

9 Episcopus si sciat aliquem ordinandum esse irregularem, vel suspensum, & tandem eum admittat ad Ordines, censetur cum eo dispensare, si sibi permittatur.

10 Dispensandi, & absoluendi potestatem in delictis occultis Episcopo concessam sine eius speciali mandato Vicarius generalis exercere non potest.

11 Episcopus an possit committere aliis hanc dispensandi, & absoluendi potestatem? referuntur quatuor diuersæ opiniones, & n. 12. 13. 14.

15 Episcopus potestatem, quam habet dispensandi cum sibi subditis, potest alteri demandare, vt secum dispenset.

16 Capitulum Sede vacante eandem habet potestatem dispensandi, & absoluendi, quam habet Episcopus virtute Concilij d. c 6.

17 Abbates, & alij inferiores Prælati habentes iurisdictionem Ordinariam & quasi Episcopalem, prædicta dispensandi, & absoluendi facultate non gaudent.

18 Superiores, seu Conuentuales Religionum exemptarum non gaudent facultate dispensandi concessa in d cap. 6.

19 Archiepiscopus dum actu visitat, gaudet prædicta dispensandi, & absoluendi potestate circa subditos Suffraganeorum, & cum ipsis Suffraganeis.

20 Occultum secundum vnam opinionem quoad præsens institutum dicitur, quod probari non potest.

21 Occultum melius dicitur, quod non est publicum etiamsi ab aliquibus sciatur.

22 Notorium est plena rei notitia inducens indubitatam, notitiam & probationem disenssione non egentem.

23 Delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in iudicio.

24 Notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij constat.

25 Episcopus poterit dispensare quando delictum non fuerit publicum, vel notorium, quamuis sit notum tribus, vel quatuor.

26 Episcopus dispensare poterit etiamsi actus sit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum.

27 Irregularis, quia celebrauit in excommunicatione, poterit ab Episcopo dispensari, quando excommunicatio est occulta, licet celebratio sit manifesta.

28 Delictum deductum ad forum contentiosum dicitur, statim ac denunciatio, seu occasione de illo coram legitimo superiore facta est.

29 Delictum deductum ad forum contentiosum verius dicitur post litis contestationem.

30 Litis contestatio negando, vel confitendo etiam in criminalibus inducitur.

31 Iudicium propriè post litem contestatam dicitur.

32 Episcopus poterit dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, si de eo fuerit habita sententia absolutoria.

33 Etiamsi mediis deprauatis obtinuerit absolutionem ab iniecto crimine.

34 Vel iudicium non fuerit sententia finitum, eo quod accusator per annum tacuerit.

35 Episcopus non potest dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, & punito iam iudicio finito.

36 Irregularis occultis ob reiterationem Baptismi potest ab Episcopo dispensari.

37 Irregularis occultus ob duos Sacros Ordines, vel Acolytum cum Subdiaconatu, eodem die susceptos, potest ab Episcopo dispensari.

38 Suspensus, eo quod nesciente Episcopo, neque examinante Ordines suscepit, si occultus sit, potest ab Episcopo dispensari.

39 Suspensus ob receptionem Ordinum sine litteris dimissoriis, si sit occultus potest ab Episcopo dispensari.

40 Episcopus potest dispensare cum eo, qui per saltum promotus ad Ordines, celebrauit, vbi delictum fuerit occultum.

41 Irregularis ob administrationem in Ordinibus malè susceptis, si sit occultus, potest ab Episcopo dispensari.

42 Episcopus potest dispensare cum eo, qui Ordines minores suscepit ab Episcopo, qui renuntiauit dignitati, vel Episcopatui, aut à censura irretito, dummodo delictum sit occultum.

43 Irregularis ob exercitationem Ordinum quos non habebat, potest dispensari ab Episcopo, vt exerceat suscep os, ac alios suscipiat, modo delictum sit occultum.

44 Simoniacus occultus potest dispensari ab Episcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per simoniam occultam obtinuit.

45 Episcopus non potest absoluere à censuris incursis propter ingressum ad monasteria Monialium, etiamsi delictum sit occultum.

46 Homicidium voluntarium, quod attinet ad præsens institutum, illud dicitur, quod est illicitum intentum, & volitum in se.

47 Episcopus potest dispensare in irregularitate prouenente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iusta de causa.

48 Episcopus dispensare valet in irregularitate ex homicidio casuali proueniente, modo delictum sit occultum.

49 Dispensare potest Episcopus in mutilatione membri, etiam voluntaria, si est occulta.

50 Dispensare potest Episcopus cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere.

51 Dispensare potest Episcopus cum eo, qui mandauit seruo, vt alterum percuteret, sed caueret, ne occideret.

52 Homicidium mandans in persona vnius, si committatur in personam alterius, non incurrit irregularitatem.

53 Dispensare potest Episcopus in homicidio occulto rato causa defensionis, non seruato moderamine inculpatæ tutelæ.

54 Conciliaris constitutio habens committendam Ordinario loco facultatem dispensandi in irregularita-
te

te contracta ob homicidium commissum vim vi repellendo, quomodo intelligenda?

55 *Irregularis efficitur quis homicidium committens transgrediendo moderamen inculpata tutela.*

56 *Inuasorem occidens, etiam ex odio, & cum intentione sumenda vindicta, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis.*

57 *Moderamen inculpata tutela versatur circa modum, tempus, & causam.*

58 *Moderamen inculpata tutela excedere, quando quis dicatur?*

59 *Dispensare hodie non potest Episcopus in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines, minores, nec ad simplex beneficium obtinendum.*

60 *Homicida est irregularis, neque ad Ordines promoueri potest, nec in susceptis ministrare.*

61 *Episcopus iam non potest dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum.*

62 *Episcopus in foro exteriori etiam post Concilium poterit dispensare pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis in homicidio iusto, vel casuali exequuto sine diligentia.*

63 *Papa dispensare potest in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iusto, vel iniusto, voluntario, vel casuali.*

1 HODIE virtute S.Concil Trident. *sess. 24. de reform cap. 6.* licet Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; & in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostol. reseruatis, delinquentes quoscunque sibi subditos, in diœcesi sua per seipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputatū in foro conscientiæ, gratis absoluere, imposita pœnitentia salutari; de cuius materia tractant Vgolin. *de irreg. cap. 33. §. 1. cum sequentib & cap 16. & de off. & pot. Episc. c. 57 §. 2. cum seqq* Henriq *in summ. lib. 7. cap. 13. §. 2. litter. V, & lib. 14 cap. 18 cum sequent.* Soar. *tom. 6 de censur. disput. 7.* Sayr. *eodem tract. lib 7. cap. 7.* Mar. Alter. *eodem tract tom. 2. disput. 8. de suspen. cap. 3.* Bonacin *eodem tractat disput. 7. quæst. 5.* Nauar *consil. 15. sub tit. de sentent excomm in antiq & consil. 11. sub tit de priuileg. in nouis*, Sanchez *de Matr. m lib. 2 disput 37. num. 11. cum sequentib. & disp. 40 num. 17. & lib. 3 disp. 23. n. 12. & lib. 8 disp. 2 à num* 10. & latius *in præcepta Decalogi lib. 2. c. 11.* Iacob de Graff. *tom. 2. cons titul. de homicid. consil. 1. n. 14. cum sequentib.* Valer Reginald *in praxi fori pœnitent. lib. 5 à num. 1. & lib. 30 tr 2. tit. 3. à num. 91.* Coninch. *de Sacram. & censur. tom. 2. disput. 18. dub. 14.* Didac. de Arrojo *de Sacrament. titul de irregular. num.* 10. Anton. Fernandez *in examine Theolog. mor. p. 3. c 9. § 16. n. 7. & 8. & p. 4 cap. 7. §. 1* Nicol. Garc. *de benef part. 7. c. 11. à num. 12. & part. 11. c. 10. n. 112. cum sequentib.* Armend. *in add. ad recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de irreg in declar. num. 6. cum sequentib.* Ioan. Valer. *de differen inter vtrumque forum, verb. irregularitas differ. 7.* Aloys. Ricc. *in decision. Curia Archiep. Neapol. decis. u~. p. 4.* vbi me non citato multa ex hoc loco deducit, nouissimè Fagund. *in quinque Ecclesia præcepta p. 2 lib. 8. c. 8. num. 23 cum sequentib.* nouissimè Ioan Machado *in tr del perfetto confessor, y cura de almas, lib 1. p. 2 tract. 16 docum.* 10. Maurit. de Alzedn *in praxi de Episcop. p. 2 cap 6.* Portel *in dub. Regular verb. dispensare n. 8. cum seq.* Villalob *in sum p tract. 2. diff. 9.* Hieron. Roderic. *in compendio quæst Regul resol. 52:*

n 13. cum seq. nouissimè Philiber. Marchin. *de Sacram. Ordinis tr. 1. p 9. per tot.* latissimè Ioan. Angel Bossi. *in tr. de tripl. Iubil priuileg. sect. 1. casu 10. §. 1. cum seqq.* Trullench. *in expos. Bulla Cruc. lib 1. §. 7. c. 2. dub. 6.* & cæteri omnes in discursu citandi.

Verùm pro faciliori præsentis quæstionis explicatione, quæ quotidiana, & in praxi vtilissima est, sub triplici distinctionis membro præsens huius Allegationis materia diuiditur. In primo tractabitur, Episcoporum & subditorum nomine qui contineantur. In secundo quod dicatur occultum, & qui sint casus occulti, in quibus Episcopus dispensare valet. In tertio, irregularitates quæ dicantur ex homicidio voluntario prouenientes, in quibus Episcopo dispensandi facultas non conceditur.

Episcoporum, & subditorum nomine qui contineantur in hac materia?

EPiscopi, quibus à Concil Tridentin *dict cap. 6,* conceditur dispensandi facultas in casibus sibi permissis, sunt quicumque subditos habentes, etiam electi, & confirmati, quamuis non consecrati, quia illis competunt ea quæ sunt iurisdictionis, qualis est hæc dispensandi facultas, nec indigent consecratione, vt probaui *alleg. 36. num. 6.* quare ita tenent citati à Cened. *ad Sextum. collect. 4 num. 3.* quibus adde Suar. *tom. 5. disput. 42 sect. 2. n. 7.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 2 cap. 6. num. 39.* Sanchez *de Matrimon. lib. 8. disputat. 2. numer* 11. Gutier *eodem tract. cap 49. à numer. 16.* Mar. Alter. *d tom. 2. disput. 8 de suspens. cap. 2. vers. tertio notandum*, Aloys Ricc. *in praxi aurea, & quotidiana resol. 1 6* Filliuc. *tom. 1. tract. c. c. 10. num. 270.* Florun. *de casib. reseru p 1. cap. 4. §. 7. nu. 9.* Hieron. Pharaon. *d. tr 1. sess 18. casu 30 & 31.* Bossi *d. casu 10. n. 201.* nouissim Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 2. c. 3. dub. 4. n. 2.* 2

Sed Episcopi illarum regionum, in quibus Concil. Trident. adhuc receptum non est, non possunt vti ista facultate concessa *dict c. 6.* quia vbi non est acceptatum quoad leges onerosas; neque videtur acceptatum quoad fauorabiles. Ita tenent, & decisum referunt Armendar. *dict loco n. 11.* Nicol. Garcia *dict p. 7. cap. 11 numer. 23.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 532. in 1. edit & resolut. 445. n. 3. in edit.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2 cap. 11. n. 1.* Mar. Alter. *d. ct cap. 2. concl. 4. vers primo animaduertendum est,* Bonacina *d. disp. 7. q. 5. puncto 1. num. 2.* Vgolin *de offic. Episcopi c. 57. §. 2. ad. fin.* Filliuc. *d tr 10. c. 10 n 269.* Ganant *d. verb. absolutio n 6* Bossi. *d casu 10. n. 202.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d p. 2. c. 6 n. 29.* Trullench. *citato loco*, Stephan. Daluin. *de potest. Episcopor c. 26. n. 19. in princ.* 3

Non conuenit hæc potestas Episcopo in ordine ad omnes indifferenter, sed conceditur proprio Episcopo habenti iurisdictionem in suos subditos, vt Concil. declarat: sub quorum nomine comprehenduntur in præsenti materia omnes illi, qui sibi quomodocunque subduntur, vel qui sunt ordinarij subditi, vtpote, qui ibi domicilium habent, vel quia subduntur quoad solum Pœnitentiæ forum, eo quod in sua diœcesi inueniuntur tanquam aduenæ, & peregrini, etiamsi sint vagabundi, scholastici, ac mercatores: nam quod Sacramenta † Confessionis, & Eucharistiæ sunt subditi Episcopi loci, in quo reperiuntur, ex consuetudine generali Ecclesiæ, vel ex interpretatiua voluntate Summorum Pontificum. Ita Suar *de Pœnit tom. 4. disputat. 30. sect. 2. numer. 3.* Sanchez *de Matrimon lib. 3. disput. 2 2.* 4 5

num.12.& in pracepta Decalogi lib.2. cap.11. num.8.9. & 17.Nicol.Garcia dict.part.11. cap.10. numer.139. Zerula in praxi Epiſcop.p.1.verb. V.carius, §.18. dub. 4.Bonacina de cenſuris diſput 1.quaſt.5 puncto 2. num. 5.Henriq in ſumm.lib.14.cap.20.§.5. me citato in hoc loco Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract.11.c.4. quaſt.16 reſolut.4.pag.460 Nald in ſumm verb. abſolutio à peccatis n.9.Nouar.dict.conclnſ.2.num.2. Duard. in Bullam Cœna lib.3.§.2.q.11 num.19. Marchin dict. tract.1.part.9.diffic.5.à num.1. Floron de caſib. reſern. part.1.c.4.§.7. num.10. me citato in hoc loco Boſſi. d. caſu 10.§.6.num.115.Trullench. d.lib.1.cap.3. dub.4. num 6. In abſolutione enim caſuum reſeruatorum, & cenſuram impedientium receptionem Sacramenti, videtur requiri ea ſaltem ſubiectio, quæ ſufficit, vt Epiſcopus Sacramentalem abſolutionem impendat; Bonacina dict.diſput.7. quaſt.5. puncto 1. n.4. & ideò ille, qui non eſt ſubditus Epiſcopi, putà Medicus, Prætor, & ſimiles exteri, qui tamen habitant in ciuitate, ſub decreto d. c. 6. comprehenduntur, vt in Sacramento Pœnitentiæ à ſuis criminibus abſolui valeant, etſi illa aliis in ciuitatibus commiſerint; ita deciſum referunt Nicol.Garcia d.c.10.n.139. in 3.declarat. Armend.dicto loco n.18. Stephan. Daluin. d.cap.26 in fine.

6 Verùm licèt prædicta vera ſint in abſolutione caſuum reſeruatorum, & cenſurarum in Sacramentali Confeſſione pro foro conſcientiæ: in obtinenda tamen diſpenſatione irregularitatis, ac ſuſpenſionis requiritur, vt Epiſcopus habeat iuriſdictionem ordinariam in eum, cui concedit relaxationem irregularitatis, iuxta ea, quæ reſoluo alleg.36 n.17. & deciſum referunt in propriis terminis Nicol. Garcia, & Armendar. locis proximè citatis, me citato in hoc loco Alzedo p.2.cap.6. n.45. quamvis contrarium teneat Henriq. d.§.5.

7 Quæ quidem diſpenſandi poteſtas etiam extra diœceſim poteſt ab Epiſcopo erga ſubditos ſuos exerceri: nam verba Concilij in d. c.6.ibi, in diœceſi ſua, referuntur ad poſteriorem illius capituli partem, in qua conceditur Epiſcopis facultas abſoluendi à reſeruatis, ex ea ratione, quia Epiſcopus dum in ſua diœceſi exiſtit, poteſt cum ſuo ſubdito in aliena diœceſi exiſtente extraiudicialiter diſpenſare, cum iuriſdictio diſpenſandi exerceri poſſit circa abſentem. Ita docent Suar de cenſur.tom.5 diſp.41.sect.2.num.10 & 12.in fine, Sanch.in pracepta Decalogi lib.2 c.11.n.12. Bonac.d.diſp 7.q.5.punct.1.n.4. Fagundez in quinque Eccl.pracept.p.2.lib.8.c.8 num.35. Præpoſ. in 3 p. D. Thom p.1.de cenſur.in communi dub.14.n.99. Diana reſol.moral.p.4.tract.4.reſol.96 me citato in hoc loco Marchin.d p.9.diffic.5.n.12.Boſſi.d.caſu 10.num.166. Fr. Emman.in ſum.tom.3 cap.5.n.3. Alzedo d.part.2.c.6. num.28. Quicquid dicant Fr.Emman. in ſum tom.2. cap.69.n.2.in fine, Henriq.d.§.5.in princ. Vgol.de offic. Epiſc.c.57.§.2.n.6 Alzedo in praxi p.2.c.6 n.42. Auila de cenſur.p.7 diſput.10. dub.6. Cùm ergo Epiſcopus in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, valeat diſpenſare cum ſibi ſubditis hac poteſtate vti poterit intra, vel extra diœceſim, iuxta principia diſpenſationum, at verò in abſolutione à quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, de quibus agit ſecunda pars d.c.6.cùm debeat eſſe Sacramentalis, vt ibi oſtenditur in illis verbis, in foro conſcientia gratis abſoluere, impoſita pœnitentia ſalutari; & non poſſit fieri per nuntium, vel per litteras, requiritur, quòd fiat ab Epiſcopo præſente pœnitente intra diœceſim commorantibus.

8 Et quòd verba illa, in foro conſcientiæ, ſint intelligenda, id eſt, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confeſſione Sacramentali, refert pluries Sacram Cardinalium Congregationem cenſuiſſe Nicol Garcia de benef.par.11.cap.10.num.139.reſoluit Aloyſ.Ricc. in praxi fori Eccleſ.reſol.445.num.8. & accipi à quodam docto viro, ita tenere praxim S.Pœnitentiariæ; quicquid prædicta verba ſignificare, quòd abſolutio data vel facta, nihil proſit quoad forum exterius, & per conſequens poſſe Epiſcopum extra Confeſſionem abſoluere in caſibus particularibus occurrentibus, dicant Nauar.dict.conſil.11.num.2. Henriq. lib.7. cap.13.§.2.verſ. Epiſcopus, Fr.Emman. quaſt. regul. tom.1.q.20 art.7.& quaſt 61 art.10. Suar de relig.tom. 2.tract.6.lib.6.c.16.num.4. Sanch.lib.8.diſput.34.num. 29. Graff. lib.1. cap.13.num.12. Claudius Solerte de poteſt.Confeſſar.cap.30.§.1. Homobon de examine Eccleſ.tract.1.cap 5.quaſt.31. Diana reſolut.moral.tom.1. tract.5.reſol.2.in fine, Marchin diffic.5 num.13.Lazar. de monit sect.5.quaſt.15.num 9. Duard d.quaſt 11. n. 30.Floron de caſib reſern. part.1.cap.4.§.7. num.17. Hieron.Pharon.in ſuo prompt.tract.1.sect.18. caſu 31. Boſſi.d.caſu 10.num.167. idem Suar.in tractat. de F. de diſput.41 sect.4.num.6.Caſtr.Palao de pœnis hareticor. tract.4.diſput.4 num.11. nouiſſimè Trullench. d.lib.1. cap.3.dub 4.num.9.vbi tamen propter praxim Sacræ Pœnitentiariæ noſtram ſententiam eſſe ſequendam aſſerit.

9 Ex quibus infertur Epiſcopum eo ipſo, quod aliquem irregularem admittit ad Ordines, aut concedit litteras dimiſſorias, cenſeri cum eo diſpenſare in irregularitate, aut concedere facultatem, vt diſpenſetur ab Epiſcopo ad quem mittitur pro recipiendis Ordinibus, modo ſciat Ordinandum eſſe irregularem, & intentionem habeat diſpenſandi; tum quia Epiſcopus non præſumitur velle delinquere ordinando irregularem, aut concedendo facultatem, vt promoueatur, Maiol. de irregul. cap 51. num.8.Henriq d.lib.14.cap.17.§.4.litt P, Suar.de cenſur.diſp.41.sect.3.n.4.Sayr.eod.tract.lib.7.c.14. num.10. Auila par.7 diſput.6 sect.5. dub 6. Menoch.de arbitr. in addit caſu 564 n fin.Baſil.Pont. de Matrimon.lib.8. cap.15.num 7.15.& 16 me citato in hoc loco Marchin. d tract.1 p.9 cap.4 num.3.cum ſeqq. Quicquid dicant Nauar in man c.27.n 74.verſ. ſed dubium, Sanch. de Matrim.lib.7 diſp.3 n.25. Tiber.Decian reſponſ. 31. n.7.tom.4.Dec.conſ.18 n 24.tom.1.& Oldrad conſ.329. n.4.ibi, Praterea video in Epiſcopo, quòd ſi aliquid conferas alicui, vel promoues eum, qui de Iure communi promoueri non poteſt, nec illud ſibi poteſt conferri quod in caſibus, in quibus poteſt diſpenſare intelligitur, vt eſt caſus, & gloſſ.in cap.Ioannes, 51.diſt.& quod ipſo facto diſpenſetur, probatur in cap. veniens, de fil. Preſbyt.& in cap. litteras, de reſtit. ſpoliat. & latius idem proſequitur num. 5. idémque latiſſimè comprobat per totum conſilium ſequens 330.præcipuè n.6. per text.in l.fin. C. qui admitt. ad bonor. poſſ. vbi pupillus non poteſt ſine tutore bonorum poſſeſſionem petere, nec Prætor dando aliquid agit; ſed ſi Prætor ſciuit illum pupillum, diſpenſare & ſupplere videtur defectum ætatis, & eandem ſententiam tenent Natt.conſ.402.n.29.Roman conſ.116.n.7.& conſ.307. Ex facto enim eius, qui poteſt abſoluere, inducitur abſolutio realis, vt optimè Alex.conſ.164.n 8.concl.7.

10 Hanc diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem Epiſcopo conceſſam ſine eius ſpeciali conceſſione Vicarius generalis exercere non poteſt, quia id Conc. requirit, ibi, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum; tum quia in generali conceſſione hæc non veniunt, cap.penult, de pœnit in 6. Quare ita tenent Rebuff.in praxi

praxi beneficiali, tit. de forma vicariatus, num. 179. cum sequentib. Sbrozius *de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 19. num. 2, & q. 179. n. 1. & quæst. 180. n. 2. & q. 184. nu. 1.* Vgolin. *de potestate Episcopi, c. 4. §. 7. n. 2. vers. postremo,* Suar *de censuris disp. 41. sect. 2. n. 8.* Narbona *de appell. à Vicar. ad Episcopum p. 1. n. 229.* faciunt quæ eleganter tradit Campan. *in diversorio Iuris Canonici rubr. 11. cap. 23. n. 148.*

11 An autem Episcopi possint committere hanc potestatem dispensandi, & absoluendi aliis? Quæstio est dubia; in qua pro affirmatiua parte, quod scilicet possit committere, & delegare illis faciunt multa, & validiora fundamenta; in primis nulla occurrit ratio sufficiens cur credere debeamus voluisse Concilium illam facultatem reseruare Episcopo per seipsum tantum exercendam, præsertim cum non declaret hanc potestatem Episcopis conuenire tanquam delegatis Sedis Apostolicæ, sicut aliquando facit, sed simpliciter eam Episcopis concedit; ergo videtur virtute huius decreti hæc potestas annexa iure Ordinario iurisdictioni Episcopali, atque ita delegabilis est ab Episcopo. Deinde quia non eligitur industria personæ; si enim eligeretur, nec generaliter, nec specialiter posset Episcopus delegare, tum quia quoties aliquid conceditur Prælatis præsentibus, & futuris in perpetuum, non potest dici electam esse industriam personæ cum personæ incognitæ delegetur, vt tradunt Ias. *in l. more maiorum, num. 65. ff. de iurisdictione omnium iudicum,* Gregor. Lopez *l. 47. in fine, tit. 18. p. 3.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 64. n. 17.* Quare hanc partem tenent Nauar. *d. cons. 11. de privilegiis num. 4.* Sanch. *de Matrim. lib. 2. disput. 40. n. 17. vers. Sed dicendum, & in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. c. 11. num. 23.* Azor *instit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 10. q. 11.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 8. c. 8. num. 26.* Marchin *d. diff. 5. num. 14.* Duard. *in Bull. Cœnæ lib. 3. §. 2. quæst. 11. n. 34.* Paul. Layman *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. part. 1. c. 5. n. 3.* obseruantes Concilium *d. cap. 6.* intelligendum esse, vt velit Vicarium Episcopi non habere ex generali commissione vicariatus hoc casu, nisi sibi specialiter committantur: non autem vt velit negare Episcopo potestatem specialiter delegandi.

12 Verum Henriq. *lib. 14. de irregul. c. 19. in fine, & lib. 6. de pœnit. c. 14. §. 7. iuncto comment. litt. O,* ait non posse Episcopum generaliter Vicario, vel alij delegare hos casus, vt habeant facultatem generalem absoluendi, vel dispensandi pro suo arbitrio, sed tantùm posse delegare, quando casus occurrerit, & dare facultatem, vt de mandato, & nomine ipsius faciat? quod quidem ex eo comprobat, quia Concilium *d. c. 6.* expressè concedit Episcopis posse dispensare per se, vel per Vicarium specialiter deputatum, tum quia dum hi casus Episcopo conceduntur, eligitur industria personæ

13 Alij verò putant Concilium dicto loco distinguere voluisse inter facultatem dispensandi super irregularitate, & suspensione; ac absoluendi à casibus reseruatis: vt in prima exerceri possit per quemcunque, cui generaliter ab Episcopo sit delegata iurisdictio: secunda vero conueniat tantum Vicario, qui specialiter deputatus sit per Episcopum cum facultate absoluendi à casibus reseruatis; differentiæ rationem in eo constituunt, quia Concil. *d. c. 6.* Episcopis facultatem dispensandi super irregularitate, & suspensione generaliter concedit, quando verò in eodem capite eis tribuit potestatem absoluendi in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, suos subditos, dicitur, *in diœcesi sua per seipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputatū* potius volens coarctare, quàm ampliare hanc iurisdictionem; nam si non addidisset verba illa, liberum fuisset Episcopo hanc facultatem committere cuicunque Sacerdoti: Concilium autem volens illam concedere tantùm Episcopo, & Vicario ad id specialiter deputato, ita peculiariter expressit.

Sed nonnulli diuersum prædictorum verborum 14
esse sensum arbitrantur, sentientes Concilium voluisse hanc potestatem dispensandi super irregularitate, & suspensione solis Episcopis indulgere, vt per seipsos illam exercerent, neque possent aliis delegare, quasi in hoc sit electum ministerium personale Episcopum; ita Suar. *tom. 5. de censur. disp. 41. sect. 2. num. 8.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 13. n. 29.* Anton. Ricciul. *de iure person. extra gremium Eccles. existent. lib. 5. cap. 16. n. 3.* Hieron. Pharaon *in suo prompt. tract. 1. sect. 18. casu 33. in fine.* ex eo probant, quia Concil. *in eodem cap.* agit de dispensatione, deinde de absolutione, & facultatem dispensandi simpliciter concedit Episcopis sine vlla extensione, potestatem autem absoluendi extendit etiam ad Vicarium specialiter deputatum; ergo clarissimè apparet mentem Concilij fuisse priorem iurisdictionem communicare tantum Episcopis, quia extensio, quæ in secundo casu ponitur, & tacetur in primo, apertè ab illo excluditur: constitutio enim in vna parte declaratur ab alia, vel suppletur, aut limitatur, & restringitur *l. vnic. in princ. C. de inoff. dotib.* Cum igitur Concil. nihil dicat de Vicario in prima parte, non debemus intelligere illam facultatem commissam esse Vicario, si enim illam voluisset concedere Vicario, vtique id expressisset, sicut fecit in secunda parte, in qua agit de absolutione, argum. text. *in l. vnic. §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. collen.* cum aliis citatis *in libello de principiis vtriusque iuris litt. L, num. 32.* Ratio autem diuersitatis propter quam Concil. voluerit potius extendere ad Vicarium facultatem absoluendi in casibus reseruatis, quam potestatem dispensandi ab irregularitate, & suspensione eam assignant, quia absolutio est magis necessaria ad salutem animarum, quam dispensatio, ita Mat. Alter *dict. cap. 3. concl. 4. vers. tertio notandum,* vbi ex aliis hunc sequitur intellectum. Ego tamen in hoc opinionum conflictu meam interponere sententiam non audeo, dum super hoc peculiarem non habuero decisionem, interim studiosus iudicet lector.

Quæret aliquis, quis possit cum Episcopo dispen- 15
sare, si occurrat casus, vt ipsemet incidat in aliquod delictorum, de quibus in Concil. *d. cap. 6.* Putat Mar. Alter *d. concl. 4. vers. tertiò quæri potest,* non posse Episcopum, cum sit delegatus, huiusmodi potestatem, quam habet dispensandi, alteri committere, vt secum dispenset. Verum alij communiter, & melius respondent posse ipsummet Episcopum alteri committere vices suas, vt secum dispenset, & ad se absoluendum proprium suum Confessarium deputare cum eadem auctoritate, quam ipse habet ex *d. cap. 6.* Concilij Trident. in sibi subditos. Ita Maiol. *de irreg. lib. 2. cap. 1. num. 12. versic. est autem, & lib. 5. c. 51. n. 7.* Suar *tom. 5. disp. 41. sect. 2. nu. 9.* Henriq. *in sum. lib. 14. de irreg. c. 18. §. 3.* Piasec *in praxi. noua Episcop. par. 2. cap. 1. num. 17. pag. 107.* Sayr. *d. lib. 7. cap. 9. num. 5.* Armend. *vbi proximè numer. 12.* Aloys. Ricc *in praxi rerū fori Ecclesiast. decis. 518. in 1. edit. & resolut. 445. nu. 1. in 2. edit.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 1. num. 54.* Sanchez *de matrimon. lib. 8. disp. 3. n. 3. & in præcepta Decalogi, lib. 2. c. 11. numer. 11.* nouissimè Fr. Lud. a Cruce *in exposit. Bull. Cruciata, disput. 1. c. 6. dub. 18. num. 1. in fine,* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. iurisdictio, differ. 9.*

*num.*12. Filliuc *tom.*1. *tract.*10. *c.*10. *num.*272. Floron. *de casib. reseru. part.*1. *cap.*4. §.7. *num.*14. Gauant. *in manual. Episcop. verb Absolutio. n.*7. Duard *in Bull. Cœna lib.*3. §.2. *quæst.*11. *n.*29. me citato *in hoc loco* Boss. *d. sect.*1. *cas.*10. *n* 188. me etiã citato *in hoc loco* Alzed. *de præcell. Episcop. dignit p.*1. *cap* 5. *num.*123. *&* *c.*6. *num.*68.

16 Capitulum Sede vacante eandem habet facultatem dispensandi, & absoluendi concessam Episcopis per Concil *d cap* 6 nam licet illa facultas competat Episcopo iure speciali, tamen competit ei Iure communi & iurisdictione ordinaria illi tributa. Ita in terminis resoluunt Beja *in responsis casuum cõscientia, p.*4. *casu* 47. *vers. tandem nullus*, Sayr. *in claui Regia, lib.*6 *cap.*11. *numer.*84. Henriq *lib.*6. *cap.*16. §.1. *&* *lib.*14 *cap.*10. §.1. Fr. Emman *q. Regul. tom* 1. *quæst.*61. *art.*9. Cened. *ad Sextum collect.*4. *nu* 3. Suar. *tom* 4. *de pœnit. disp.*30. *sect.*2. *nu.*4. Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.*3. *collect.*721. *vers tertiò dubitatur, & in praxi fori Ecclesiastici, decis.* 533. *in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 466 *in* 2 *edit. & in praxi aurea resol.* 11. *n.*5. Sayr. *decis.* 31. *de tempor ordinat.* Alzed. *d p.*2. *c.*6. *nu.*73. Piasec. *in praxi noua. Episcop. p.*2. *cap.*1. *n* 16. *pag.*106. Sanchez *de matrim. lib* 8 *disp* 1. *n.*14. Nicol Garc. *de beneficiis, part.*5. *cap.*7. *num.*41. *& part.*7. *cap.*11. *nu.*21. Nouar. *in sing Canonic. conclus.*2. *n.*3. Diana *part.* 4. *tract.*4. *resol.*211. *vers notandum est* Floron *de casib. reseruatis, p.*1. *cap* 4. §.7. *n.*9. Duard *in Bull. Cœna lib.*3. §. 2. *quæst.*11. *num.*16. *&* 27. Gauan. *in man. Episcop. verb. Capitulum Sede vacan n.*48 Boss. *dict. casu* 10 *n.* 207. nouissime Marcel. Vulpe *in praxi c.*44. *numero* 9. Quamuis contrarium teneant Marc. Anton. *d. cap.*3. *vers. ex eodem, &* Bonacin. *de censuris disp.*7. *q* 5. *punct.*1. Alter. *tom.*1. *disp.*6. *de suspens. c.*3. Stephan. Daluin. *de potest. Episcop c.*27. *num.*1.

17 Abbates verò, & alij Prælati inferiores habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, etiam nullius diœcesis, non gaudent prædicta facultate dispensandi, & absoluendi cõcessa Episcopis in Concil *d cap* 6. ex eo, quia Conciliaris illa Constitutio hac in parte derogat Iuri communi, & idcirco potius est limitanda, vt nomine Episcopi intelligamus secundùm propriam significationem huius nominis illos tantum, qui in Episcopi dignitate constituti sunt, non inferiores Ita Aragon. 2. 1. *q.*88. *art.*12. *conf.*4. Cened. *d. collect.*4. *num.*5. Tolet. *in sum. lib.*1. *c* 83 *numer.*5. *ad finem*, Suar. *tom.*1. *de pœnit disp.* 30. *sect.*2. *num.*6. *& tom.*5. *de censuris, disput.*21. *sect.*2. *num.*7. Petr. de Ledesm *in summ. tom.*2. *tract.*1. *cap* 6. *post concl.*2 *diffic.*1. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.*532. *n* 1. *in* 1. *edit. & res.*555. *in* 2. *edit.* Mari Alter. *d. c.*3 *vers sed hic*, Bonacina *d disp.* 6 *q.*5. *puncto* 1. *n.*6. Gauant. *verb, absolutio, numer.*5. *& verb. censura, num.*2. Campan *rubr.*7. *cap.*5. *numer.*5. & censuisse *sacram. Congregationem* referunt Nicolaus Garc. *d par. c.*11. *num.*13. *&* 17. Armendariz *d. loco num.*9. *&* 10. Nauar. *d. concl.*2. *num.*4. Quamuis huiusmodi Abbatibus prædictam dispensandi, & absoluendi potestatem eodem modo esse concessam, quo Episcopo asserat Henriq. *lib.*6. *cap.*6. §.1. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.*1. *quæst.*24. *art.*13 *&* 17. *& q.*61. *artic.*9 *& in sum. tom.*2. *cap.*10. *num.*6. Flores de Mena *variar. lib.* 3. *quæst.*24. *numero.*18. Sayr. *in claui Regia lib* 6. *cap.* 11. *num.*83. *in fine*, Anila *de censuris, part.* 7. *disputat.*10. *dub.*6. Sanchez *in præcepta Decalogi lib.*1 *cap.*11. *n.*5. Duard *in Bullam Cœna lib.*3. §. 2. *q.*8. *num.*55. Monet. *de commut vltim volunt. c.*5. *n.*455. Sigism. à Bononia *de elect. dub.*51. *num.*8. Diana *moral. p.*4. *tractat.*4. *resol.*211. nouissimè Marchin *d. tr.*1 *p.*9 *diffic.*1. *à nu* 3. Portel. *verb. Prælati potestas ad absoluendũ, n.*30. Pharon *d. tract.*1. *sect.*18. *cap.*34. *cum seqq.* Boss. *d casu.*10. *n.*211. Cast. Palao *de pœnis hæretic. tract.*4. *disp* 4. *n* 4. nouissimè Trullench *d. lib.*1. *c.*3. *dub.*4. *nu.*3. Stephan. Daluin. *cap* 27. *num.*2.

Ex eadem ratione videtur dicendum Superiores, 18
seu Conuentuales Religionum exemptarum huiusmodi facultate à Concilio Episcopis concessa erga Religiosos sibi subditos, vti non posse, & ita à *sacra Illustrissimorum Cardinalium Congregatione* decisum fuisse referunt Garcia *d. c.*11. *numer.*13. *&* 20. Armendariz *d. loco num.*10. & resoluunt Suar. *de Relig. tom.*4. *tract.*8. *lib.*2 *c.*12 *num.*12. *& tom.*5. *disp.*4. *sect.*2. Petr. de Ledesm. *in sum. tom.*2. *tract.* 1. *c.*6. post *conclus.*10. *diffic.*3. Valer. Regin *d. n* 29. *versic. quintum est.* Lezana *c.*1. *numer.*6. Contrarium tamen, imò prædictos Superiores erga Religiosos sibi subditos hanc potestatem habere, facultate ipsis ad hoc data à Pio V. Constitutione sua, incipit *Romanus, de anno* 1571. *die* 21. *Iulij*, tenent Piasec. *in praxi noua Episcop part.* 2. *p* 3. *num.*52. *in princ.* Henriq. *in summ. lib.*6. *cap.*16. §.8 *& lib.*7. *cap.*25. §.2. *& lib.*14. *cap. vltim.* §.5. *ad fin.* Fr. Emman *quæst. Regul tom.*1. *quæst.*61. *art.*9. Fr. Lud. Beja *in responsis casuum conscientia, part.*4. *casu* 57. *in princip.* Fr Ioannes de la Cruz *de statu Religionis lib.*1. *cap.*6. *dub.*16. Sayr. *de censuris, lib* 7. *cap.*7. *nu* 23. Molin. *de instit. tract.*3. *disp.*61. *num.*4. *&* 5 *disp* 70. *in fin.* Iacob de Graffiis *tom.*2. *consil. sub tit. de homicidio consil.*2. *num.*23. *cum sequentib.* Sanchez *de Matrim. lib.*8 *disp.*2. *num.*14. *in præcepta Decalogi lib.* 1. *cap.*11. *num.*7. Coriolan. *de casib reseru part.*1. *sect.* 1. *art.* 12. *num.*6. *& art.*23. *num.*4. Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.*3 *quæst.*125. Portel *in dub. Regularib. verb. Prælati, num.*36. nouissimè Boss. *d cap* 10. *numer.* 220. *cum seqq.* vbi *numero* 223. subdit huiusmodi Prælatos Regulares posse alteri committere dictam facultatem dispensandi & absoluendi. Ioan. Valer. *de differ. inter vtrũque forum, verb. Regularis differ.* 6. *vers. denique*, Nauar. *d. concl.*2 *n.*6. Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disp.*9. *dub* 18. *ex numer.*4. Hieron. Roderic. *d. resol.*52. *num.*13. Diana *p.*4. *tract.*5. *resol.* 211. *in fine* Marchin. *d. diffic* 1. *n* 9. Sigism & Bonacin *de elect. p.* 2. *c.*1. *dub.* 50 & hęc secunda opinio attenta dicta Pij V. Cõstit. in praxi sequenda est, illa verò non extante, in puncto Iuris primam veriorem iudico, me citato *in hoc loco* Trullench *d. dub* 4. *n.*5.

Archiepiscopus dum actu visitat habet faculta- 19
tem absoluendi ab irregularitate occulta virtute Concilij Tridentini circa subditos suorum Suffraganeorum, tunc enim ratione officij ordinariam habet facultatem ad absoluendum. Ita Henriquez *lib.*14. *cap.*18. *num.*3. Suar. *tom.*4 *disputat.* 30. *sect.*2. *numer.*8. Sayr *in claui Regia lib.*6. *c.*11. *num.*79. Auil. *de censur. part.*2. *cap.*7. *disput.*1. *dub* 10. *conclus.* 3. *& part.*7. *disp.* 10. *dub.*6. *notab* 2. *circa primam conclusionem*, Sanchez *in præcepta Decal lib.*2 *cap.*11. *numer.*5. *& lib* 4. *cap.*38. *num.*13. *&* 15. Marchin *d. tract.*1. *part.*9 *diffic.*1. *nu.*8. Ioan. Valer. *de different inter vtrumque forum, verb. iurisdictio, different.*4. *num.*1. me citato *in hoc loco* Boss. *d. casu* 10 *num.*215. Alzed. *d. part.*2. *cap.*6. *num.*40. Bonacin *de censur disput.*1. *quæst.*3 *puncto* 2. *num.*7. *vers. tertio*, vbi *in vers. secundo*, dicit etiã posse Archiepiscopum à censuris latis à Suffraganeis, vel à Sede Apostolica absoluere subditos Suffraganeorum, quando malitiosè, aut negligenter differunt absolutionem, vel quando ad illum fuit appellatum, & vocatæ fuerunt partes. Sic etiam in actu visitationis non solùm potest dispensare cum subditis Episcoporum Suffraganeorum, sed etiam cum ipsismet Episcopis Suffraganeis, vt contra Suar. tenent Henriq.

dict.

*dict.c.*18.*num.*4.Auila *p.7.disp.6 sect.5.dub.*5.Bonacina *de censuris disp.7.q.5.punct.1 num.1.in fine.* Boss.*d. cas.10.n.216.*vbi *num.*217. subdit quòd immo quocumque tempore, & sic extra visitationem, poterit Archiepiscopus vti dicta facultate dispensandi & absoluendi circa suos Episcopos Suffraganeos, sicut potest circa subditos suæ propriæ diœcesis, & citat post alios Sayr.*dict.cap.*11.*numer.*79. Floton.*de casib. reseru.part.1.cap.4.§.7.num.*14.Trullench *d.dub.4.numer.*4.

Occultum quid dicatur, & qui sint casus occulti, in quibus Episcopus dispensare valet?

20 CVm Episcopi virtute Concilij Tridentini *sess.* 24.*de reformat.cap.6.* possint omninò dispensare in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, opportunè inquirendum est quando dicatur delictum occultum, vt Episcopus possit dispensare in irregularitate, vel suspensione per illud incursa? Sunt qui teneant occultum in præsenti materia secundum terminos Iuris esse regulandum, & propriè dici, qood non potest probari. Ita Iacob.de Graff. *tom.2. cons sub tit.de homicid.cons.*1. *num.*20. Nicol.Garcia *de benef part.7.c.*11.*num.*46.Armendar.*in addit ad recopilat.legum Nauarræ lib.*1.*tit.*18.*l.7.de irregularitat in declaration.numer.*25.

21 Verùm communis Doctorum resolutio tenet occultum in præsenti dici, quod non est publicum, etiamsi ab aliquibus sciatur, & potest tergiuersatione celari; quia Concil.*d c.*6. à regula dispensandi excipit dedocta ad forum contentiosum; ergo non excipit occulta, quæ probari possint, si tamen ad forum contentiosum non sunt deducta; tum quia occultum plerumque accipitur non provt est improbabile, sed provt contra distinguitur à notorio, publico, vel saltem famoso, secundum Panormit *in cap fin. de tempor ordin.* vbi occultum crimen ad hoc, vt quis possit promoueri, appellat illud quod opponitur notorio, licet probari possit, idem Panormit *in cap.*
22 *quæsitum, de Pœnit. & remiss.* † Et notorium est plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probationem, discussione non egentem, vt per text *in cap. vestra, de cohabit.cleric & in cap.cura cum* 24. *de verb. signif.* tenent Clar. *lib.5.§.fin.quæst.*9. Mascard.*de probation.conclus.*1101.Paul Camitol. *respons moral.lib.*1. *quæst.* 57. Mench.*illustr.cap.2.num* 11.*cap* 20 *nu* 13. Farinac. *in praxi crimin quæst.*28. Menoch *de arbitr. casu* 166.*numer.*4.Iacob.de Graffiis *in aureis decis p.*1. *lib.1.cap.13.num.43.& seq.* Aldrete *de religiosa disciplina tuenda lib.1.cap.5.§.2.n.6.* nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi. *de triplici Iubil priuilegio, sect* 1.*casu* 10.
23 §.3.*n.26.in fine.* Hinc† notorium dicitur delictum cōmissum vel confessum in iudicio, Mascard *concl.*1326. *n.*4.post Afflict.Menoch & alios, Farinac *d q.*21.*n.*31. Stephan Gratian.*discept.forens.c.*142.*nu.9. &* 10.Al-
24 drete *d.§.1.n.*11.Item,† & omne illud, quod ex actis iudicij constat, ex citatis per Menoch.*remed.1.recup. n.132.& de arbitr.casu* 166 *nu.6.& cons.*100.*num.*6. Tiraq.*de retract.lignag.§.36 glos.1.n.*44.Mascard.*conclus.*1101.*num* 13.*cum sequentib.* Farinac.*d.q.11.n.14.& quæst.9.numer.*20.Mendez à Castro *in praxi Lusitana lib.3.cap* 15 *num* 4. Aldrete *dict.§.2 num.*10.Boss.*d.§.3.num.*30.Vel deducitur ex sententia in iudicio prolata, Mascard.*concl.*1296.*num.*15.Farinac *d quæst.*21. *num.*31. Quare textum illum intelligendum esse de illo occulto, quod probari potest, sed à paucis scitur, & aliqua valet tergiuersatione celari, tenent Nauar. *in man.cap.27.num.154.in fine, versic vndecimo,* Sotb. *compend.Mendicant.in resolut.materia absolut. pag.*48. Anton.Roch *de visitatio.verb occultis.* Vega *in summa part.1.c.49.casu* 16. Tolet.*in summ lib* 1 *cap* 89 *num.* 5. Lxl Zech. *de casibus Episcopo reseruatis casu ultim. num.1.& casu 11 de irregularit. circa finem*, Vival *in candelabro aureo, titul. de irregul.num.* 315. Zerola *in praxi Episcop p.2 verb.irregularitas,§.1.* Azor.*institut. moral.part.1.lib.8.cap.*10.*quæst.*9. Auila *de censur.p.2. c.7.disp.1 dub.12.concl.2.& p. 7. disp.10.dub.*6 Mar. Alter.*eod tract.tom.2.disp.8.de suspens.c.versicul.secundo notandum,* Suar *tom.4.disp 30.sect.2.num.2. & tom. 5.disp.*41.*sect.2.num.*6.Campan *in diuers.Iuris Canon. rubr.6 cap 5. n.7.* Duard.*in Bull.Cœnæ lib.3.§.2.q.*11. *num.4.& 5.* Floton *de casib.reseruat part.1.cap.4.§.*21. *num.*1.Gauant.*in manuali Episcop.verb.absolutio,n* 11. me citato *in hoc loco*, Alzed.*d p.2.cap.6.n.*12. Molina *de iustitia,tr.3 disput.79.n.8.vers.secundo,* Fr.Emman. *quæst.Regular.tom.1.quæstion.24. art* 11.Paul.Comitol. *respons.moral.lib* 6.*quæst.44.num.*2.Vgolin.*de potestate Episcopi,cap.57.numer.*5.Piasec *in praxi noua Episcop. part.1.cap.1.num.56.pag.*62.Aloys.Ricc *in praxi for. Ecclesiast.decis* 523.*in 1.edit.& resolut.*450.*in 2 edit.* Sayr.*de censur lib 4.cap.17.numer.*21. *& lib.*7.*cap.*13. *num.*12.Sanch.*de Matrim lib.2.disput.37 numer* 11.*& lib.8.disput.34.numer.55.& in præcepta Decalogi lib.1. cap* 11.*numer.19 cum sequentib.* Reginald.*in praxi fori Pœnit.lib.30 tractat.2.numer.*30.me citato Bonacin.*de censur disp.1.quæst.3 punct.2.num 1.vers.quartò.* Fr.Sigism à Bononia *de elect.dub.71.à num.*7.Nouar.*inter decisiones Neapol. Aloysij Riccij decis.*117. *part.*4. vbi multa est hoc loco me non citato desumsipt; nouissimè Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part.2. lib.* 8 *cap.8.n.*21. Barthol.de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouit.disp.9.dub.*16. *nu.*3. Hieron.Roderic *in compend.quæst.Regul.res.*52. *num.*13.Alzed.*d.part.2.cap.6.num.*11.March. *in dict. part 9.diffic.*2.nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi.*de triplici Iubilæi priuil.sect.1.casu 10.§.3.num.*26. nouissimè Marcel.Vulpe *in praxi indic.fori Eccles.cap.44.n.* 10. latè & eleganter Stephan.Daluin *de potest Episcop cap.26.num.3.cum seqq.* vbi ex præscripto Iuris, & Iurisperitorum doctrina aliquid occultum dici tripliciter ait. *Primò* illud, quod non est sua natura probabile, quia vt tale non cadit sub cognitionem hominis, ciusmodi sunt cogitationes hominum, de quibus nec Ecclesia iudicat. *Secundò* id, quod sua quidem natura est probabile.probari tamen non potest, quia nemo illius notitiam habeat, vtpote corā nemine factum. *Tertiò* illud, quod probari quidem potest, quia notum, sed tam paucis, quod neque est volgare neque in iudicium deductum, & *num.*9. notat per casus occultos Sedi Apost. reseruatos vigore Concilij *dict. cap.*6. Episcoporum iurisdictioni concessos, non intelligendos eos, qui primo modo dicuntur occulti, sed tantum eos, qoi secundo, & tertio modo nouissimè D.Felician.de Vega, tunc Archiep. Mexican.*in relect.c. & si clerici § de adulteriis in* 152. *cum seq de Iudic.*

Ex quibus rectè infertur posse Episcopum virtu- 25
te Concil.*in dict.cap.*6. dispensare, quando delictum non est publicum, vel notorium, quamuis sit notum tribus, vel quatuor, nec de illo sit fama in maiori parte viciniæ, vel collegij; vnde in magna ciuitate quatuor, quinque, aot sex viditie testes, non satis videtur ad notorium, vt docent Henriq.*d.lib* 13 *cap.*5. §.2.Sayr.*de censur.lib.*7 *c.*12.*nu*.9.Sanch.*dict cap.*11. *num.*19.Trullench.*d.cap* 2. *dub.*6.*num.*1.Vnde etiam optime aliqui Doctores exigunt, vt delictum non sit occultum, sed publicum, quod non tantùm actus,

qui est delictum, sit publicus, sed etiam vt publi-
26 cum eum fecisse delictum, hinc resoluentes† posse
Episcopum dispensare etiamsi actus sit materialiter
publicus, non verò formaliter in quantum delictum,
adhuc enim occultum dicitur delictum Ita Emman.
Sà *verb. Episcopus num.* 35. Fr. Emman. *in sum part.* 1. *c.*
176 *n.* 3. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 20. *num.* 4. Sayr. *de censuris*
lib. 7. *cap.* 3. *num* 13 Bonacina *eodem tract. disp.* 7 *quæst.*
5. *puncto* 1 *n.* 4. *vers. dixi in prouenientibus*, Fr. Sigism à
Bononia *de elect. dub.* 71. *num* 8. Fagundez *dict. cap.* 8.
num. 15. & 29. Sanch. *dict. lib.* 8. *disp.* 34. *numer.* 56. Pia-
sec. *in praxi noua Episcop. part.* 1. *c.* 1. *rub. de dispensat.*
sub num. 56. *fol.* 61. Aloys. Ricc *in praxi fori Eccles. re-*
solut 450. *numer.* 5. *in* 2. *edit.* Vgolin. *de censuris tab.* 1.
cap. 13. §. 7. *sub num* 4. Galet. *in margarita casuum con-*
scientiæ verb. delictum, vltim. Campan. *in diuersorio iu-*
ris Canonici rub. 7. *c.* 5. *numer.* 3. me citato Trullench.
dict. cap. 1. *dub.* 7. *numer.* 3. & nouissimè *in sua exposit.*
Decalogi, me citato, *d dub.* 4. *nu.* 9. Hinc vnus Texeda
tom. 2. *lib.* 3 *tract.* 3. *num.* 138. existimauit posse Epis-
copũ dispensare in irregularitate ex homicidio vo-
luntario occulto proueniente, dummodo ita occul-
tum, vt nullus alius sciat id delictum fuisse à tali per-
sona, nisi solus ipse homicida, quasi Concilium *d lo-*
co an loquatur de homicidio omnino occulto, sed
aliquo modo, scilicet de illo, quod in iudicio probari
non potest, sed merito illud reprehendit Diana *mo-*
ral. resol. p 6. *tr.* 6. *resol.* 58. *in med.*
27 Hinc etiam colliges posse Episcopum dispensare
in irregularitate proueniente ab excommunicato ce-
lebrante, quando excommunicatio est occulta, licèt
celebratio sit manifesta, nam ad hunc effectum cen-
sura dicitur occulta, quæ incurritur coram multis
ignorantibus, illam tamen eo casu incurri. Fr. Ludou.
Miranda *in man præl tom.* 2. *q.* 8. *art.* 14. *concl* 2. Piasec.
in praxi noua Episc. p. 1. *c.* 1 *n.* 56. *pag.* 62. Nauar. *cons.* 1.
sub tit. de clerico non ordinato minist. in vtraque edit. Ga-
ler. *d. verb. delictum pen.* Lel. Zech. *d. casu vltim. n.* 1.
vers. & quod, pag. 248 me citato *in hoc loco* Homobon.
de examine Ecclesiastico tract. 12. *cap.* 1. *quæst.* 13. *resol.* 3.
in fine, & me hic citato March. *d. tract.* 1. *p.* 9. *diffic.* 1.
n. 4. 5. & 6. nouissimè Bossi. *d.* §. 2. *n* 21. Quidquid du-
bitet Additionator *ad dictum cons. Nauarri.* Hinc si
contingat delictum in vna ciuitate esse publicum,
vel per facti notitiam, vel quia in iudicio confessum
vel quia per Iudicis sententiam probatum, in alia
verò ciuitate, in qua petitur absolutio, vel dispensa-
tio in irregularitate esset occultum, tunc licebit Epi-
scopo absoluere, vel dispensare modo notitia talis
delicti non sit illuc facillimè peruentura; quia in tali
loco delictum verè dicitur occultum, nec semper
adest periculum diffamationis propter locorum di-
stantiam. Ita contrà Suar *de Pœnit. disp.* 30. *sect.* 2. *n.* 2.
Sanctarel. *de hæresi c.* 5. *dub.* 6. *num.* 26. resoluunt Aui-
la *de censur. part.* 1. *c.* 7. *disput.* 1. *dub.* 11. *concl.* 2. Sanch.
in præcepta Decal. lib. 2. *c.* 11. *num.* 20. Duard. *in Bull.*
Cœna Domini lib. 3. §. 2. *q.* 11. *n.* 10. Fagundez *in quin-*
que Eccles. præcepta part. 2. *lib.* 8. *c.* 8 *n.* 28. Marchin. *d.*
part. 9. *diffic.* 1. *n.* 7. Trullench *d. dub.* 6 *n.* 2.
28 Delictum deductum ad forum contentiosum, ad
hoc vt Episcopus in irregularitatibus, & suspensio-
nibus ab eo prouenientibus, dispensandi facultatem
non habeat, dicitur statim ac denunciatio, aut accu-
satio de illo coram legitimo iudice facta est, ità Mar.
Alter *d. cap.* 3. *vers postulabit*, vbi multis nititur suam
comprobare sententiam. Vel vbi primum citatio est
facta, quia regulariter à citatione incipit iudicium,
§ *fin. Instit. de pœna temerè litig. gloss. in rub. C. de in ius*
vocando, vt tenet Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccle-*
siast. decis. 522. *in* 1. *edit. & resol.* 449. *in* 2 *edit.* Floron,
de cas. reser. c 4. §. 21. *n.* 3. nouissimè Marcel. Vulpe. *dict.*
cap. 44. *n.* 10. *in fine.*
Verùm ego tenerem delictum dici deductum ad 29
forum contentiosum post litis contestationem, ex se-
quentibus, *primò* quia † forus contentiosus verè dici 30
non potest, nisi inter partes super delicto commisso
contendatur, negando, vel confitendo, quo actu litis
contestatio etiam in criminalibus inducitur, vt te-
nent Viui *Neapol. decis.* 310. *num.* 13. Farin. *in praxi*
crimin. quæst. 10 *sub n* 35. *ad finem.* Deinde † forus con- 31
tentiosus idem sonat quod iudicium; at iudicium
propriè post litem contestatam dicitur, ex resolutis
per Azin. *in praxi Florentina* §. 1. *cap.* 1. *num.* 14. & *seq.*
Lancellot. *de attent. in præfat. num.* 7. Peregr *var lib.* 2.
sub rub. de iudic. num. 54 Vlterius forus contentiosus
nihil differt à lite mota, quia idem est, si non plus,
in foro contendere, & in eo litem mouere; at lis mo-
ta dicitur postquam litis contestatio facta fuerit, vt
probat text *in cap. ex parte* 30. *de verbor signific.* & re-
soluunt Maranta *de ordine iudic. part.* 5. *tit. & omnia*
fiant durante instantia, num. 64. Surd. *de alim. tit.* 5. *q.* 8.
num. 64. Cabed. *Lusitan. decis.* 15. *n.* 10 *part.* 2. ergo
etiam tenendum delictum deductum ad forum con-
tentiosum, dici post litem contestatam, quod post
primam huius tractatus editionem sentire videtur
Fr. Sigismund. à Bonacina *de elect. dub.* 71. *num.* 10. *à*
princip. Gauant. *in man. Prælat. verb. absolutio, num* 12.
Diana *resolut moral. part.* 4 *tract.* 2. *resol.* 93. Boss. *d.* §. 2.
n 6. Trullench. *d. dub.* 6. *n.* 1. & nouissimè me citato *in*
hoc loco in sua exposit. Decalog. d lib. 1. *cap.* 3. *dub.* 4.
num. 9. Castro Palao *de legib. tract.* 3. *disp.* 6. *punct.* 15.
§. 1. *n.* 1. & *de pœnis hæreticor. tract.* 4. *disp.* 4. *n.* 14.
Deducto igitur delicto ad forum contentiosum, 32
modo suprà explicato in irregularitate, vel suspen-
sione ex illo proueniente impeditur Episcopus dis-
pensare; quod quidem impedimentum non est di-
cendum semper durare, ex eo quod semel deductum
fuerit ad forum contentiosum, sed tantum quousque
durauerit iudicium, quo finito habita sententia ab-
solutoria, licebit eidem Præsuli dispensare, quia ad-
huc manet occultum, & non potest dici deductum
cum effectu, ex quo probatum non fuit: ita Viuald.
in candel. aureo tit de excommun. num. 42. Emman. Sà
verb. Episcopus, num. 34. Fr. Emman. *in summ. part.* 1.
cap. 167. *num.* 4. Vega *in summ. part.* 1. *cap.* 15. *casu* 2. Ia-
cob. de Graffis *in aureis dec part* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 42.
& *tom.* 2. *consil. sub tit. de homicid. consil.* 20. *n.* 20. Suar.
de censur. disput. 41. *sect.* 2. *num.* 6. Sayr. *eodem tract. lib.*
4 *cap.* 7. *num.* 12. Auila *eodem tract part.* 7. *disput.* 1. *dub.*
11. *conclus.* 3. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 17. §. 2. *in commen-*
to litt. H, Campan *in diuers. Iuris Canonici rubr.* 11.
cap. 23. *num.* 144. Mar. Anton. *variar. resol. lib.* 3. *resol.*
16. *sub num.* 21 *vers. nec obstat*, Mar. Alter *d. cap.* 3. *vers.*
postulabit, Molina *de iustitia, tract* 3. *disput.* 79 *num.* 8.
vers. 2 & 3. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disput.* 37. *n.* 11.
& *lib.* 8. *disp.* 34. *num.* 57 & *in præcepta Decalogi, lib.* 2.
cap. 11 *num* 11. & me citato Bonacina *de censur. disp.* 1.
quæst 3 *punct.* 2. *n.* 2. & *disput.* 7. *quæst.* 5. *punct.* 1. *n.* 4.
vers. dixi excepto, Fagund *d cap.* 8. *num.* 26. Nouar *dict.*
conclus. 2 *num.* 6. *in fine*, Fr. Barthol. de Vecchis *d disp.*
9. *dub.* 16. *num* 5. Alzed. *d. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 10. & 11.
Boss. *d.* §. 3. *num.* 40. Trullench. *d dub.* 2 *n.* 9. D. Feli-
cian. de Vega *in relect. cap. & si clerici*, §. *de adulteriis*,
n. 153 *de indiciis.*
Quin etiamsi mediis deprauatis obtinuerit abso- 33
lutionem ab iniecto crimine dispensabit Episcopus,
Henriq. *dict. lib.* 14. *c.* 17. §. 4. Suar. *dict. sect.* 2 *à num.* 6.
Sayr *d. cap.* 7 *num.* 12. Sanchez *dict. lib.* 1. *de Matrim.*
disp. 37. *num.* 12 *in fine*, & *lib.* 8. *disp.* 34. *num* 57. Bar-
thol. de Vecchis *d. dub.* 16. *num.* 7. *in fine*, Fr. Sigism.
à

à Bononia de elect. dub. 71 num. 12. Campan in diuersor Iuris Canon. rubr. 7. cap. 5 num. 7. & rubr. 11. cap. 23. num. 144. vbi tenet, quòd si iudicium non fuerit sententia finitum, eo quòd accusator per annum tacue-
34 rit, † potest ab Episcopo elapso anno dispensari, vel ordinari, & allegat gloss. verb. obrepsit, in cap. tantis, 81. dist. & cap omnipotens Deus, de accusat. Maiol. de irregular. lib. 3. cap. 17. sub n. 9. & Sayr d. cap. 7. num. 11. me citato in hoc loco Marchin. d. tract. 1. p. 9 diffic. 4. num 8. & 9. Sigism. à Bononia d. dub. 71. num. 10. Boss d. §. 3. n. 43. in princ.

35 Dubitari tamen potest, vtrum Episcopus possit dispensari si delictum deductum sit de forum contentiosum, & iam finito iudicio punitum? In qua quæstione tenet vna sententia etiam hoc casu posse Episcopum dispensare, subscribunt Henriquez dict. lib. 14. c. 7. n. 5. Auila de cens p. 2. disp. 2. dub. 7. & p. 7. disp. 10 dub. 7 Sanchez in præcepta Decalogi l. 2 c. 11. n. 21. vers. Sed quid, Reginald. d. lib. 30. tract. 2 nom. 29. versic sextò Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub 71. n. 13 Sanctar. de hæresi, cap. 5. dub. 6 num 29. Hurtado in tr. de irregul. disp. 1 diffic. 20 num 68. Diana moral. resolut. part. 4. tract. 2. resol. 97. Marchin dict. diffic. 4. num. 11. Sed contrariam sententiam veriorem duco, quia delictum hoc non potest negari ad forum contentiosum esse deductum, nec deinde occultum, imo publicum, nam quæ probantur in iudicio, appellantur publica. Ita Gutier. canon. lib 1. cap. 3. ad finem, Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 68. in fine, Suar d. sect. 1. n. 5. ad finem, Bonacina d punct. 2. num. 1. & disp. 7. quæst. 5. pun. 1. num. 5. Barthol de Vecchis d. disp 9 dub 16. in fine, Garcia de benef part. 7. cap 11. n 50. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 17. numer. 23. Stephan. Daluin de potest. Episcop cap. 21 in fine, vbi refert sacram Congreg sic censuisse. Qui occasione dictorum delictorum occultorum Papæ reseruatorum (de quibus intelligitur idem c liceat) fuerunt inquisiti, sed quia potuerunt delicta probari, Rei ipsi non fuerunt quidem absoluti diffinitiuè, nec alio modo, sed simpliciter dimissi recepta promissione de se repræsentando, non posse huiusmodi vti dicti cap. liceat, beneficio, quia in eo scriptum sit, exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, sieque sufficie sola deductio, quicquid inde sequatur.

36 Ex quibus omnibus primò collige posse Episcopum virtute Concilij d cap. 6. dispensare in irregularitate, quæ contrahitur ex reiteratione Baptismi occulta. Ita Tolet in summ lib. 1. cap 70. Auila de censur. part. 7. disp. 7. quæst. 5. punct. 3. nu. 6. Filliuc in summ. tract. 10. cap. 6. quæst. 5. Alzed. d part. 2. cap. 6. numer. 55. Homobon. de examine Ecclesiast. tract. 12 c. 3. q. 8. in resol. 1. quæstionis, vbi citat metipsum in hoc loco; etiamsi incurratur ab aliquo publicè baptizante, dummodo nesciatur an qui baptizatur, fuerit antea baptizatus, Sayr. d l. 7. c 10 n. 16. Auila d. dub. 6. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 37. n. 11.

37 Secundò collige Episcopum etiam posse dispensare in irregularitate contracta ab eo, qui duo Ordines Sacros, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die suscepit, quando delictum est occultum, Henriquez lib 14 cap. 6. num 5. Auila par. 7 disput. 9. sect. 1. dub 4. ad finem, Sayr. d. lib. 7. cap. 10 num. 16. Bonacina d disp. 7. quæst. 3 punct 4. nu. 4. Vgolin de censuris, tract. de irregul. cap. 39 §. 1. n. 31. & de potest Episcopi cap. 57. §. 2. n 4 vers quarto.

38 Tertiò collige posse etiam Episcopum dispensare in suspensione contracta ab eo, qui furtiuè, idest, nesciente Episcopo, neque probante, neque examinante, Ordines suscepit, si occulta sit. Henriquez lib 14 c. 6. §. 5. Suar. d disp. 42. sect 3 n. 5. Coninch disput. 18. dub. 5. num. 43. Bonacina d punct. 4. num. 5. Vgolin. d tract. de offi & potest. Episcop. cap. 57. §. 2. n. 4. vers. quarto.

Quartò collige Episcopum etiam posse dispensare in suspensione, quam quis contraxit recipiendo Ordines sine litteris dimissoriis, si sit occulta. Bonac de Sacr. dis. 8 q. vnic. punct. 4. n. 25. 39

Quintò collige posse Episcopum dispensare cum eo, qui per saltum promotus ad Ordines, celebrauit, vbi delictum fuerit occultum. Vgolin. d. §. 2. num. 4. vers tertio. 40

Sextò collige eodem modo posse Episcopum dispensare in irregularitate occulta prouueniente ab administratione in Ordinibus male susceptis. Ita Auct. Catechesis Neapolitan. lib. 4. cap. 11. vers. tertio, Maiol. de irregular. lib 1. cap 30 n. 9. in fine, Campan. in diuers iuris Canon rubr. 7. cap. 5. num 2 qui hoc verum esse dicunt si Episcopus non fuerit etiam scienter particeps eiusdem culpæ. 41

Septimò collige posse etiam Episcopum dispensare cum eo, qui Ordines maiores suscepit ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui, vel dignitati, aut è censura irretito, schismatico, hæretico, deposito, vel degradato, dummodo delictum sit occultum Vgolin d. §. 2. n. 4. vers quinto, Alzed. de præemin. Episcop. dignit. p. 2 c 5 n. 16. 42

Octauò collige posse etiam Episcopum dispensare in irregularitate, quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat susceptos ac alios suscipiat, modo delictum sit occultum Vgolin d. cap 57. §. 2. num. 1 vers. si etiam, Bonacina de censur. disp. 7. q. 3 punct. 6 num. 10. Alzedo d. p. 2. cap. 6. num. 54. 43

Nonò collige Episcopum etiam posse dispensare cum simoniaco occulto, non tamen illum rehabilitare ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per simoniam occultam obtinuit. Ita per sacram Congregat decisum fuisse testantur Suar. de relig. tom 1. tract. 3. lib. 4. cap. 61. num. 11. Less. de iust. lib. 2 c. 35. num. 140. Nicol. Garcia de benefic part. 8. cap. 1. numer. 74. Armendar in addit ad recopil. legum Nauarræ lib. 1 tit. 18. lib. 7. de irregularit. in declarat. num 15 & 16 Alzed d. cap 6. numer. 41. me citato in hoc loco Marchin d tract. 1 part. 9. cap. 3. nu. 2. Gauant. in manuali Episcop. verb. Censura, num.. Chapeauil. de casib. reseru. c 22. quæst. 13. Boss. d casu 10. §. 5 num. 152. Quamuis contrarium asserere videatur Campan in diuers Iur Canon rub. 11. c. 17. n. 66. nam contra eum sic habet veritas, vt nouissime tenet D. Felician de Vega in relect cap. & si Clerici, §. de adulteriis, num. 160. de iudic num 163. subdit simoniam etiam publicam posse dispensari in Indiis occidentalibus quoad censuras, & pœnas ex indultis concessis DD. Episcopis, & num 164 affirmat idem esse in locis vbi talia indulta nun sunt, si tamen adsit difficilis accessus ad Papam & sit periculum in mora. 44

Decimò Collige Episcopum posse dispensare cum promoto de facto, & præsumptuosè ante ætatem legitimam, & celebrante, ac proinde irregularitatem incurrente, si huiusmodi delictum promotionis sit occultum; licèt celebratio sit publica, vt resoluunt Nauar. in man. cap 27 num. 241. vers dixi Iure antiquo, sic intelligens decisionem Concilij Trident. sess. 24. de reformat. cap. 6. Viuald. in candel. aureo tit de Sacramento Ordinis num 37. in fine, Maiol. de irregular lib 1. cap. 30. num. 9 in fine. quos refert, & sequitur Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut 105. in fine.

Vndecimò collige non posse Episcopum dispensare super illegitimitate ex delicto occulto promouente; quia Conc. tribuit Episcopis auctoritatem dispésandi

sandi soper irregularitates contractas ex delicto, sed irregularitas illegitimorum est irregu aritas contracta ex defectu, non ex delicto, ergo, &c Ita Suar. *tom. 5. de cens. disp. 50. sect. 5. num. 5.* Bonacin. *in simili tract. disp. 3. punct. 3. q. 2. num. 15.* Sayr *eod. tract. lib. 6. cap. 11. num. 8.* Filliuc *tom. 1. tract. 19. cap. 6. num. 151.* Conin ch *de sacrament. disput. 18 dub. 14. num. 11.* Arrojo *de sacrament. tit. de irregular. num.* 10 Alzedo *d. part. 2. cap. 6. num.* 10. Piasec. *in praxi Episcop. part. 1. cap. 1. num. 56. & 60* videtur non improbare Diana *moral. resol. part. 1 tract. 1. miscel. resolut.* 21. Quicquid contrarium teneat Auila *de censur. part. 7. disputat. 5. dub. 7.*

Duodecimò collige non posse Episcopum dispensare in irregularitate orta ex hæresi occulta exteriori, quia Episcopi post Bullam Cœnæ non possunt absoluere ab hoc crimine hæresis, vt resoluimus *alleg. seq. num.* 24. ergo nec poterunt dispensare; maior siquidem est potestas dispensandi quam absoluendi. Ita Maiol. *de irreg. lib. 5. c. 46. sub nu. 6.* Suar *de censur. disp. 43. sect. 1. num. 7.* Bonacina *in simili tr. disp. 7. q 3. punct. 6. n.* 11. Contrarium verò imoto non esse Episcopis hanc facultatem denegandam verius mihi videtur, quia Conc. Trid. *d c. 6.* Episcopis expressè coocessit facultatem dispensandi quacunque irregularitate orta ex quocunque delicto etiam hæresis, neque ex alio Canone habemus hanc facultatem fuisse illis reuocatam; ergo tenendi sunt in sua possessione, & ideo hanc partem merito sustinent Nicol Garcia *de benef. part. 11. cap. 20. num.* 86. Farin. *de haresi quast.* 192. *num.* 79. Vgol. *de irregul. c. 36 nu.* 5. Viu. *in cand. aureo tit. de irregul. 3. num.* 21. Sanch. *in pracepta Decal. lib. 2. cap. 25 n.* 18. Filliuc. *in quast mor. tom. 1. tr. 29. c. 9. n.* 246. Ant. Dian *moral resol. 24 tom 1. tract. 15 miscell. resol. 24. per tot.* Boss. *de triplici Iubilai priuilegio sect. 1 cas. 10 §. 12. n.* 244. Marchin. *de sacrã. Ordinis tract. 1. part. 8. cap. 2 num.* 11. vbi doo aduertit. *Primum,* quod antequã Episcopus in hac irregularitate dispenset, semper est præmittenda Sacramentalis absolutio ab Apost. Sede impetrata ad culpam delendam. *Secundum* quòd quæcunque gratia facta hæreticis, vel de hæresi suspectis, vel hæresim abiurantibus nunquam se extendit ad potestatem audiendi Confessiones sæcularium ex decreto Pauli IV.

Vtrùm autẽ per Bullam Cœnæ Domini, & aliàs Constitut. Summorum Pont. sit derogatum facultati, & priuilegio Episcoporum, vt possint absoluere à casibus occultis etiam Summo Pontif. reseruatis, vt eis concedit Conc. Trid. *d. c. 6.* Partem affirmatiuam probant Sorb. Tolet. & Iacob. de Graffiis, quos refert, & seqoitur Macel. Megal *lib. 1 instit. Confess c. 13. n. 15. & 16.* Contrarium nihilomious tuentur Viuald. *in candelabro aureo sub tit. de absol. n. 13. & in explic. Bulla Cœna n.* 141. Claud. Soler. *in tr. de iuridica potest. Confess. c. 3 q. 1.* Henriq. *l. 6. cap. 14. §. 7.* Ægid. de Coninch *de cens. disp. 14. n. 143. vers. nota dubium esse, & de sacram. Pœnit. disp. 8. n.* 87. quos refert, & sequitur Molfes. *in sum. Theologia Moralis tr. 7. c. 16. à n.* 20. vbi *n.* 24. obseruat ob varietatem opinionum standum esse consuetudini, vt qui solent absoluere absoluant & qui non solent abstineant, præcipue in partibus propioquis Romæ, vt tutiorẽ partem eligant, & ita rescriptum sibi fuisse ab vrbe Romæ attestatur.

45 Aduertendum maximè est qoòd à censuris incursis propter ingressum ad monasterium Monialium non potest Episcopus absoluere, etiamsi delictum sit occultum, quia ita declarauit *sacra Congreg.* teste Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccl dec 648. in 1. edit. & resol. 544. n. 5. in 2. edit* Nicol. Garc. *p. 11. c. 10. n.* 112. Armendar. *d. lib. 7 de irreg. n.* 24. Iacob. de Graff. *de casib. reseru c. 5. post n. 6.* Læl. Zech. *in simili tract. cas 10. n. 1.* Chapeau. *eod. tr. c. 14. q. 2.* Gauant *in man Episc. verb. absolutio, n.* 15. Marchin. *d p. 9. c. 3. n. 3.* Alzed *d p. 2. c. 6. num. 21. & 22.*

Contra Bonac *de clausura Religiosorum, & pœnit eam violantibus impositis q. 1 punct. 5. n. 1.* Boss. *in tr de Iubilao sect. 1. cas. 10. § 5. n. 144 pag.* 54. Diana *mor p. 1. tr. 16. resol.* 33. existimantes posse Episcopum virtute Concil Trident *citato loco* absoluere à censura incursa ob violationem clausuræ, ob malum finem, etiam occultum.

A suspensione tamen à Diuinis, quam incurrunt Religiosi admittentes fœminas, si sit occulta, posse Episcopum absoluere virtute Concil. Trid. *d. c 6.* resoluit Sanch. *in pracepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 17. num. 41. in princ.*

Homicidium voluntarium quod dicatur, ad hoc in irregularitatibus ex eo prouenientibus Episcopus dispensandi facultatem non habeat?

IN proposito, & hoc respectu illod tantum dicitur homicidium voluntarium, quod est illicitum, 64
in tentum, & volitum in se. Ita Nauar. *in manual. cap. 27. nu.* 240. Fr. Emman *quast. Regular tom* [illegible] *q. 24. art. 9.* Couar. *in Clem. si furiosus, par. 2. in initio, & 9. 1. num 2.* Veg *in espejo de Curas c. 12. num.* 325. Ludou. Lopez *in instruct. conscient tom. 2. part. 2. c. 28. in princ.* Auil *de cens part. 7 disp. 3. dub. 7. & disp. 6 sect* [illegible] *dub. 1.* Vgolin. *eod. tr. tit de irregular. c.* 33. Suar. *eod tr. tom. 5. disp. 44. sect. 2. & disp 45. sect. 2.* Sayr. *eod. tr. l. 7. c. 7. n. 5 cum seq* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. c. 179. cum seq.* Vasq. *1. 2. disp. 10. n.* 39. Anton. Roch *de visitat. verb. homicidio voluntario,* Molin. *de iustit. tr. 3. disp. 33. &* 39. Martin Bonacin *in tr. de contractibus, disp. 2. q. vlt. punct. 2. n. 1.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles.* 519. *in 1. edit. & resolut. 446. in 2. edit.* Campan. *in diuersor Iuris Canon. rub. 11. cap. 23. n.* 137. Miranda *in man. Pralat. tom. 1. q. 8. art. 9. concl. vnic.* Hieron. Roderic. *d. resol. 52. num.* 24.

Primò ex dictis infertur Episcopum vigore facul- 67
tatis Concilij *dict. c. 6.* posse dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iusta causa, nempe illo, quod procedit ex defectu lenitatis, quale iudices, cæterique ministri iustitiæ proprium officium iuste exequentes, committuot, quod neque culpabile, neque iniustum apparet. Quare ita tenent Couar. *in Clem. si furiosus, part. 1. §. 3. num. 7. in fine,* Nauar. *dict. c. 27. num. 140. versic, quarto. & in rub. de iudic numer.* 109. *vers. tertiò, cum seqq.* Hieron. Roder. *d. resol. 52. in retract. num. 59. & resol. 81. n. 3.* Ioan. de la Cruz *in direct. part. 2. de irregul. dub. 9. conclus. 1.* Nauar *de iure nouo Pontif. conclus. 81. num. 3.* Roch. Veron *de visitat. verb. homicidium voluntariũ,* Polanc. *in direct. Confess. tr. de irregular. reg. 3.* Machado *in su perfecto Confessor lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 1 pag.* 215. Marchin. *d. tr. 1. p. 9. c. 2.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 2. c. 6. num.* 47. Campan. *in diuersor. Iuris Canonici rub. 11. c. 23. n.* 138. & ita etiam concludit Fr. Emman. *dict. quæst. 24 art.* 8. reiecta contraria opinione, qoam antea firmauerat *in summ. part. 1. cap.* 174. ob illam rationem quod Concil. *dict. cap. 6.* facultatem tribuerit Episcopis dispensandi in irregularitatibos prouenientibus ex delictis occultis: ergo non concessit in proueniente ex homicidio iusto, in quo nullum adest delictum idem tenent Viuald. *in candelabro aureo, part. 2. tit. de irregul. §. de dispens. quoad fratres n. 326. &* 327.

dicens

dicens ita practicari, Medin. *in summ. part.1.cap.12.* §. 12. dicens esse multorum Doctorum opinionem, & Maiol. *de irregul. lib. 5. cap.38.§ 6.* asserens quòd homicidium voluntarium, cum irregularitas soli Papæ reseruatur, & quod non comprehenditur in iubilæis, ac in aliis priuilegiis concedentibus facultatem ad dispensandum irregularitatibos, solummodo comprehendit, illud homicidium, quod est prohibitum, atque illicitum, quia, inquit, homicidium significat factum iniustum, quod prohibetur per quintum præceptum Decalogi. Idem etiam tenet Bañes 2 2. *quæst.40 a.1 dub.4.* vbi agendo de Prælatis Regularibus dicit posse illos dispensare cum sibi subditis, qoi in bello iusto occiderunt aliquem, cum hoc homicidium non sit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas solummodo per Summum Pontificem dispensabilis, nouissimè Ioan. Machado *in tract. del perfecto Confessor y Cura de almas lib.1. part.3. tract.17 docum 12. num. 3.* vbi tenet ex irregularitate quæ contrahitur ex homicidio iusto, & quod procedit ex defectu lenitatis posse Episcopum dispensare virtute Concilij Trid. *in dict. cap.6.* cuius exceptionem de homicidio voluntario intelligendam esse ait de iniusto. Quamuis contrarium, imò Episcopum non posse in homicidio voluntario iusto dispensare, resoluunt Iacob. de Grassiis *in decis. aureis, par.1. cap 13. n.38.* Molina *tract.3. disp.79 num.5. vers.4.* Zerola *in praxi Episcop. part.1. verb. irregularitas* §. 8. Vega *in summ. part.1. cap.16 cas.6. & cap.127. casu 27. & part.2. c.15. casu 40 & en espejo de Curas cap 11. numer. 287. & cap. 12. n. 321.* Vgolin. *de irregular cap.13. §.1. num.1. & c 44. §.2. num.4 & cap.61 §.2. num.5.* Auila *de Censur p. 7. disp 6. sect.5. dub 1.* Gutier *Canon lib.2. cap.6. num.170.* Præpos. *in 3. part quæst 5. de irregul dub.12. num.112.* Fillinc. *tom.1. tract.19 cap.10. num.28* Hurtad *de Censur. disp.2 de irregul. diffic 20. n.56.* Tanner. *in 3. par. disp.6. quæst.10. dub.11. num 113.* Gauant *in enchirid. Episcop verb. Irregularitas, num 105.* Molin. *de iustit. tom.4. tract.3. disp.79. num.8.* Homobon *de examine Ecclesiast tract.12. c.3 quæs.13. resolut.2. in fine*, Nicol. Garcia *de benefic part.7. cap.11 num 40.* Henriquez. *in summ. lib.14 cap.9. §.1. & c.19. §.4. in comment lit K*, Nauar. mihi visus sibi contrarius, *consil. 34 sub tit. de homicid in antiq & consil.19. in nouis*, vbi tenaciter hanc partem defendit, asserens pro hac parte facere consuetudinem totius Orbis petendi illam à Papa, refert Sayr. *in floribus decis. sub tit de homicidio decis. 32.* Sic etiam dicerem posse Episcopum dispensare cum Clerico in Sacris constituto pugnante, & occidente in bello iusto, vt tenent Ban. 2.2. *quæst 40. art.2 dub.4* Henriq. *d. cap.19. §.4.* Auila *part.7. disp.6. sect.5. dub.5.* Contra Bonacinam *de censur. disput 7. quæst 4. punct.4. num.13. & punct vltim. n 10.* Cornejo *in 3. p. D Thom. tract.5. de irreg dub.13. n.111.* Diana *p.4 tract.2. resol.69. & 79* existimantes solum summum Pont. posse dispensare. Vnde etiam Aragon. 2. 2. *quæst.64. art.8.* & Solon *ibidem controu.4. concl. vlt.* meliùs tenent Villalob *in sum. tom.1. tract 21. differ. 18. num.10.* Diana *in resolut moral. part. 4. tract.2. resol. 70.* Candid. *disquis. moral. disp.17. art.15. dub 4.* Ioan. Machado *d. docum 12. num.4.* quòd omnes priuilegium habentes dispensandi in quibuscumque irregularitatibus, excepto homicidio voluntario, dispensare possunt in irregularitate, quæ prouenit ex homicidio iusto, & ex defectu lenitatis. Item etiam cum eo, qui vertit infirmum intentione accelerandæ mortis, ne tandin patiatur, vt tenent Aoila *d. dub.5. ad finem*, contra Henriq *d cap.19 §.1.* Nam homicidium voluntarium, de quo similiter agit Concil. *sess.14. cap.17.* illud est, quod illicitè, per insidias, & ex proposito fit; Concil. enim *d loco* iterum, ac multoties repetit huiusmodi particulas, *per industriam, per insidias. ex proposito, propria voluntate*, &c ad insinuandum quòd huiusmodi homicidium, de quo loquitur, & cuius irregularitas dicitur ibidem quod sit Summn Pontif. reseruata, debet esse illicitum, intentum, ac volitum, siue voluntarium in se aut saltem æquipollenter in sua causa, prout asserunt Nicol Garcia *d. cap 11. num.44.* Aloys. Ricc. *in d praxi decis.519. in 1. edit. & resolut. 446. numero 1. in 2. edit.* Terriam *de censur lib.9. disput.63. dub 1.* Diana *part.4. tract.2. resol.72.* Hinc licèt Suar. Filline. & aliis, quos sequitur Bonacin *de censur disput 7. quæst.4. punct.5. num.13. in fin* existimauerint solum Summum Pont. dispensare posse in irregularitate proueniente ex assistentia in bello iniusto, & illius cooperatione quamois nullum occiderit, aut mutilauerit, nihilominus contrarium verius est, dummodo suis manibus nullum homicidium commiserit, aut membri mutilationem, vt nouissimè sentit Ioan Machado *d. docum.12. n.3.*

Secundò infertur Episcopum dispensare posse in 48
irregularitate ex homicidio casuali proueniente, modò delictum sit occultum; ex eo quia Conc. Trident *d. cap.6.* Episcopis potestatem dispensandi concedit in irregularitate ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario; sed homicidium casuale non est proprie voluntarium; ergo Episcopus potest dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio casuali, modò sit occultum. Sic resoluunt Miranda *d quæst 8. art.13. conclus 2 & 3.* Alzed. *d part 2. c 6. num.6.* Nicol. Garc. *de benefic. part.7. cap.11. numer.17.* me citato *in hoc loco* Marchin. *d. part.9 diffic.3. nu.9.* vbi extendit siue homicidium casuale sit occultum, siue publicum, & notorium, & ad hoc citat Nauarr. *consil.45. num 1. de homicid* Henriq. *in summ. lib.14. c.19. §.2. & in commento lit. R*, Sayr. *de censur lib 7. c.7. num.10.* & Auila *in simili tract. part.7. disp.6. sect.5. dub.1. concl.3.* Vnde deducitur non solùm licere Episcopo dispensare in irregularitate orta ex homicidio casuali, vt dictum est, sed etiam in homicidio volito, non ex consilio, aut matura deliberatione facto, sed ex repentina ira, vel rixa. Ita contra Suar *de censur. disp.44. sect.1. num.3.* resoluunt Aoila *dict. part.7. disp.6. sect.2. dub.1. & sect.5. dub.5. concl.2.* Fr. Emman. *in summa part.1. cap.177. num 1.* Diana *moral. resolut. part.1. tract.15. resol.19.* Marchin. *d tract.1 part.9. diffic 3. num.10.* nam, vt aduertit Stephanus Daluin. *dict. tract. de potestate Episcop cap.26. num.5* etsi multi sciant id factum esse delictum, & videant fieri, sed nesciant censuram ob id incorri, poterit sane in ea dispensari, & *n.6* ex Emman. de Sà colligi quod si dubitetur in quam censuram incurrerit, super eo dispensare potest intrepidè Episcopus, & nouissimè Ioan. Machado *in tract. del perfecto Confessor y Cura de Almas, lib.1 p 3 tract.16. docum.13* ibi, *Quando el homicidio es verdadera y formalmente inuoluntario y casual, comò si yendo vn hombre à cauallo se le rompeiessen las riendas y atropelasse alguno, ya homos dicho atras que del mismo derecho contra que del no prouiene irregularidad y per consequente no necessita dispensaciō; aunque Mayolo siente per por derecho nueuo del Concilio Tridentino es necessaria dispensacion*, &c. Quibus autē casibus incurratur irregularitas ex homicidio casuali; vide eundem Ioan. Machado *d. tract.16. docum.11. per tot.*

Tertio infertur posse Episcopū dispensare in mu- 49
tilatione membri etiam voluntaria, si est occulta, in qua nihil innouauit Concil *d. cap 6.* quod solum ex-

cepit

cepit homicidium voluntarium, ſub qua exceptione non intelligitur mutilatio voluntaria, cùm verè non ſit homicidium Ita Nauarr. in man. cap. 27. num 194. Sà verb. Irregularitas, in fine, Marc Antun. Genuenſ. in praxi Archiep cap. 66. num. 9 in 2. edit. Cardin Tol. in ſumm. lib. 1. cap. 88. verſ. 6. & cap. 89. num. 3 Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 1. 24 art. 10. & in addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 13. n. 6. Piaſec in praxi noua Epiſcop part. 1. cap. 1. num 57 Suar. tom. 5. diſput. 44 ſect. 1. num. 4 ſect. 4. numer. 35. Molina de Iuſtitia, tom 4. diſp. 79. ſub numer. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 2. numer. 91. me citato in hoc loco Alzed. d par 2. cap. 6. num. 1. Fr. Ludou. Miranda dict quæſt. 8. art 11 Coninch de Sacramentis, & cenſur tom. 2 diſp. 18. dub. 8. Auila de cenſuris part. 7. diſput. 6. ſect. 5. dub. 4. Bonacin de Cenſuris diſput. 7. quæſt 4. puncto vltim num. 11. Villalob. in ſumm part. 1. tract. 21. diffic. 9 num. 16 Hieron. Roder. d. reſol 52. num 26. Portel in dub. Regularib verb diſpenſare, num. 7. & 9. Barthol. de Vecchis d. diſput. 9 dub. 17. num. 1. Gauant. in enchirid. Epiſcop. verb. irregularitas, num. 108. Fillinc. to. 1 tr. 20. cap 1 numer. 51. Homobon de examin. Eccleſ part. 1 tract. 12. cap 1. quæſt, 10. Portel in dub reg. verb. diſpenſare, num. 7. & 9. Nauar. de Iure nouo Pontif. concluſ 81. num. 16. Hurtad de cenſur. diſput. 1. de irregul. diffic. 20. num. 66. Alzed in praxi Epiſcop. par. 2. c. 6. num. 2. Diana part. 4. tract. 2. reſol. 71. Marchin d. tract 1 part. 9. diffic. 3. num. 7. & ſuper hoc latam eſſe à ſacra Congregat. declarationem referunt Armendariz in addit. ad recopil legum Nauarræ ad lib. 1 tit. 28. lib. 7. de regul. in declarat. num 14. Nicol. Garcia de benefic part. 7. cap. 11. num. 30. cum ſeqq. Campan. dict. cap 23. num. 143. Aloyſ. Ricc. d. reſolut 447 n. 4. Miranda d. q. 8 art. 11. me citato in hoc loco Homobon de examine Eccleſiaſt. tract. 12. cap. 3. quæſt. in reſ. 5. quæſtionis pag. 438. Ioan Machado d. lib. 1 part. 2. tr. 17. docum. 12. num. 7. vbi aſſerit me pro hac opinione ſexdecim hoc in loco citaſſe Doctores. Licet contrarium tueantur Medina in ſumm lib. 1. cap. 12. & alii, quos refert, & ſequitur Sanchez in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 40. & Franciſc. Leo par. 2. c. 8. num 8.

50 Quartò infertur poſſe Epiſcopum cum illo diſpenſare, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere, cum huiuſmodi homicidium caſuale dicatur; nam qui facit aliquid vnde ſequuta ſit mors, non tamen facit animo inferendi mortem, incurrit irregularitatem ex homicidio caſuali prouenientem. Ita Nauarr. in man. c. 27. num. 240. & conſil. de homicid. Henriq. in ſumm. lib. 14. cap. 19. §. 3. in commento litt. E, quos referunt, ſequuntur Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 521 in 1. edit. & reſol. 448. num. 1. & 3. in 2. edit. Bonacina d. punct. vlt. num. 7.

51 Quintò infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare cum eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum percuteret, ſed caueret ne occideret; nam homicidium inde ſequens non eſt propriè voluntarium reſpectu mandantis, ſed eſt caſuale culpabile. Petr. Molin. tom. 4. tract. 3. diſput. 3. num. 7. Henriq. dict. lib. 14 c. 19. §. 3. in comment. litt. E, c. 14 §. 2. Bonacina d punct vlt. numer. 8. March. d. tr. 1 p. 9. diffic. 3. num. 4. Alzedo d. part. 2. c. 6. num. 4.

52 Mandans enim homicidium in perſona vnius, ſi committatur in perſona alterius, non incurrit irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, prout referunt deciſum Campan. d. c. 23. n. 84. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 412. Et ſuper hoc fertur fuiſſe in ſacra Congregatione propoſitum dubium his verbis, An is, qui mandauit aliquem baculo vulnerari, eo expreſſo occideretur, ſi mandatarius armis percuſſerit, & occiderit, intelligatur incidiſſe in decretum Concilij ſeſſ. 24. de reformat. cap 6. vt in omni ordinatione à beneficio, & officio, abſque ſpe diſpenſationis perpetuò carere debeat? Congregatio cenſuit negatiuè, cùm Concil. requirat homicidium per induſtriam, per inſidias, & ex propoſito; referunt Garcia d c. 11. nu. 44. Aloyſ. Ricc. in dict praxi deciſ. 519 in 1. edit. & reſol. 446. in 2 edit & in praxi aurea reſol 407. & Neapol. deciſ. 117. p. 4. Diana reſol. moral p. 1 tract. 15. reſol. 17. in fine.

Sextò infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare in irregularitate ex homicidio occulto patrato cauſa defenſionis, non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, quia huiuſmodi homicidium volitum cauſa defenſionis, non comprehenditur ſub homicidio voluntario, imò potius, licet non ſit merè neceſſarium, neceſſarij vim habet, quatenus vitandæ mortis cauſa fit. Quamuis Fr. Emman. dict quæſt 8 art. 24. in princ. exiſtimauerit neceſſarium homicidium comprehendi ſub caſuali, ob illam rationem, quod factum non ex propoſito, ſit ſemper caſuale, per Ariſtot. 2. Phyſic. & propterea conentur reſpondere textui Concilij Trident ſeſſ. 14 de reform c. 7. inſinuanti duas prædictas ſpecies homicidij in illis verbis, ſed caſu, vel vim vi repellendo, & aſſerit ipſe Fr. Emman. prædictam disiunctiuam non fuiſſe appoſitam cauſa diſtinctionis formalis ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis, præſertim quod in exemplis non eſt ſemper vigor loquutionis ſeruandus Nihilominus prædictis non obſtantibus, & ſalua pace tanti viri verior amplectẽda eſt Doctorum diſtinctio plures conſtituentium homicidij ſpecies, vt aliud ſit volũtarium, aliud caſuale, & aliud neceſſarium Ita Petr. Greg. lib 4. part. iuris Canon tit. 13. cap. 2. Campan. d cap. 23. nu 31. Quare hanc illationem tenent Nauarr. in man. cap 27 num. 239. Henriquez lib 14. cap. 10. nu. 2. Valentia tom. 4. diſput 7. quæſt 19. punct. 3 §. 5. Gut Canon. lib. 1. cap. 6 5. num. 13. Paul. Comit. reſpon. moral lib 6. q 54. num. 3. Vgolin. de officio Epiſcop. cap. 57. §. 2. num. 14. Sayr. de cenſur lib. 7. cap. 7 num. 22. Molina d diſput. 79. num. 8. & 11. Auila p. 7. diſput. 6. ſect. 5. dub. 5. Bannes in 2. 2. D Thomæ quæſt. 64. art. 8. verſ ad ſecundum, Fr. Emmã. in ſumma tom. 1. cap. 173. num. 1. Vega part. 2. cap. 15. caſu 23. verſ. nota me citato in hoc loco Marchin d. tr. 1. part. 9. difficult. 3. num. 4. & Alzed. d. part. 2. c. 6. à num. 13. 53

Nec videtur obſtare Conciliaris Conſtitutio, 54 quatenus habet committendam Ordinario loci facultatẽ diſpenſandi in irregularitate contracta ob homicidium commiſſum vim vi repellendo Primò Bonacin d. q. 4 punct. vltim numer. 9. dicit illam non agere de homicidio occulto, ſed publico, vt patet ex illis verbis ibi, qui nonniſi cauſa cognita, & probatis precibus, &c. item aliter reſpondet Concil. ſcilicet loqui de diſpenſatione in foro externo, at verò noſtram ſexti Corollarij reſolutionem de diſpenſatione in foro conſcientiæ, iuxta cap. 6. ſeſſ. 24. de reform. Secundò Maiol. de irregul. lib. 1. c. 2. num. 10 verſic. 10. & lib. 5. cap. 48. numer. 10. & 11. dicit diſpoſitionem Concilij ſeſſ. 14. cap. 7. procedere in quocumque homicidio etiam vim vi repellendo commiſſo contra Clement ſi furioſus, de homicid. Tertiò denique, & meliùs dicendum eſt eam non loqui de illo homicida, qui occidit ob ineuitabilem neceſſitatem defendendi vitam, quia talis nullatenus eſt irregularis, ex d Clem ſi furioſus, iunctis reſolutis per Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ part. 4. collect. 930 Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. part. 3. cap. 9. num 29. Campan. in diuerſ.

diuers. Iuris Canon. rub. 11. *cap.* 23. *num.* 51. Bonacina *d. disput.* 7. *q.* 4. *punct.* 6. *num.* 4. *cum seq.* Alzedo *d. p.* 2. *cap.* 6. *num.* 14 Sed agere de eo, qui eget dispensatione, & per consequens de eo, qui in se defendendo excessit moderamen inculpatæ tutelæ: talis enim fit irregularis, quamuis non ea irregularitate, quæ est indispensabilis nisi à Papa, sed illa, quæ ab Episcopo dispensari potest. Ita Sayr. *d. cap.* 7. *num.* 22. *& decis.* 9. *de homicid* Paul. Comitol. *respons. moral lib.* 6 *q.* 54. *n.* 3. Iacob de Graffiis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 65. *num* 13. vbi resoluit quòd excedens modum in se defendendo fit irregularis ea irregularitate, quæ potest ab Episcopo causa cognita dispensari; & circa intellectum *d. cap.* 7. latiùs Valer. Reginaldus *in praxi fori pœnitent lib.* 30 *tract.* 2. *n.* 111. Conine *de Sacrament. & censur tom.* 2. *disput.* 18. *à num.* 83. latissimè Cened. *pract. car quæstionum lib* 1. *q.* 14 *num.* 13. *cum sequenti*, optimè Petrus de Ledesma *de summa part.* 2. *tract.* 8. *de iustit commutat. cap.* 18 *concl.* 14. *difficultate* 1. Beller. *disquisit. cleric p.* 1. *tit. de disciplina clericali*, §. 5. *num* 109. *cum seq.*

55 Vnde sciendum est quod quando propter ineuitabilem necessitatem curandi propriam personam commisit quis homicidium, moderamen inculpatæ tutelæ transgrediendo, irregularis est per *cap. significasti* il 2. ibique notant glos. & Doct *de homicidio*. Couar *in Clem. si furiosus p.* 3. § 1. *n* 1. *in fine*. Iacob. de Graffiis *d. num.* 13. præcipuè si dolo, & ex proposito excedat, Farinac. *d q.* 125 *num* 418. Hinc irregularis est, qui percussorem ab eo fugientem occiderit, propter excessum glos *vers. secularibus in c.* 3. *de homicid.* Paul. Comit. *respons. moral. lib.* 4 *q.* 10 *n* 12. Farin. *d q.* 125. *num.* 485 quin, & pro homicidio punitur, sed extraordinaria pœna iudicis arbitrio imponenda ex resolutis per Dec. *in l vt vim, num.* 18 *ff. de iust & iur.* Clar. §. *homicidium num* 17. vbi Bajar *nu.* 90 Menoch. *de arbitr. casu* 268. idque tametsi modum præfatum inculpatæ tutelæ excessisset, tam ob culpam, quam si propter dolum, vt firmant Bertrand. *conf.* 274. *vol.* 1. *p.* 1. Clar. *d. cap.* 27.

56 Nam qui occidit inuasorem, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis, quamuis inuasorem occidat ex odio, & cum intentione sumendæ vindictæ, vt per Molin. *de iustit. tom.* 4. *tract* 3. *disp.* 72. *n* 8 Petr. Nauar. *lib.* 2 *de restit. cap.* 3. *num.* 327. Bonacina *d disp.* 7. *q* 4. *punct* 6. *vers dixi etiamsi occidat*, Farin. *d q.* 125. *n.* 382. me citato *in hoc loco* nouissimè Torreblanca *in practicab. Iuris Spirit. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 61. Tunc verò dicitur quis tali moderamine vti, qui se non poterat defendere, aut tueri, nisi eo modo, quo se defendit, vt ait Bertran. *d. conf.* 274. *num.* 14 per tex. *in l. scientiam*, §. *qui cum aliter, ff ad legem Aquil.* Bar. & alij *in l.* 1. *C vnde vi.*

57 Moderamen inculpatæ tutelæ consistit circa modum, tempus, & causam, vt aduertunt Abb *in c. olim, el* 1. *n.* 15 *de restit. spol.* Chircou *tom.* 2. *comm opin. lib.* 9. *tit.* 10. *n.* 13. *vers. sed primò*, Sayt. *de censur. lib.* 6. *cap.* 17. *à nu.* 7. Farinac. *in praxi crimin. q.* 125. *n.* 350. *cum seqq.* Christoph. de Paz *in scholiis ad leges styli*, *l.* 58. *n.* 5. Petr. Cabal. *in tract. de omni genere homicidij num* 94. Rebel. *de oblig. iustit. part.* 1 *lib.* 3. *q.* 12. *num.* 7. Azor. *instit mor part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 1. *q.* 2. Bernard. Granæ. *ad practicam Cameræ Impor. lib* 2. *concl.* 110 *consider.* 1. *à num.* 9.

58 Dicitur moderamen inculpatæ tutelæ excedi, si aliquibus feriat armis inuasorem sine armis, quando inuasor prouocato robustior, & ferocior esse, vt tenet Bernard. Granæ. *dict. consid.* 1. *num.* 12. *&* 13. vbi *num.* 18 resoluit quòd inuasus à fœmina, non tenetur adhibere potiora arma, nisi moderatius egerit, vel masculus sit minutus, & trepidi animi, fœmina verò ferox. In dubio enim robustior præsumitur aggressor, ex Tiraquel. *de iure primog. q* 17. *opin.* 8 *n.* 7. *&* 8. Gomez *variar. tom.* 3 *cap.* 3. *num.* 25. Probatio excessus accusatori iniuncta est, vt tenent Honded. *decis. consultiua* 99 *num* 14. *&* 15. Vin. *Neapol. decis.* 458. *num.* 8. Bernard. Grauæ *d consid* 1. *à num* 44. Defensionem satis est probare, vt eius necessitas probata censeatur, quamuis de necessitate non articuletur. Barb *tom.* 2 *communium opin lib.* 9. *tit* 10. *n.* 19. & ibi Mich. Crass. *num.* 45. Farin. *in praxi crimin. q.* 125. *num.* 418. *vers. limita secundò.*

Circa verò dispensationem respectu fori exterioris non prohibebatur Antistes à iure communi illã concedere homicidæ voluntario ad minores Ordines consequendos, simpliciaque obtinenda beneficia, secundu in Anan *en cap.* 1. *num* 5. vbi Host Ioan. Andr & Butr. ac Abb. *n.* 5. *de clericis pugnantibus in duello.* Hodie tamen Episcopus dispensare non potest in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines minores, nec ad simplex beneficium obtinendum Ita Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 194. *vers.* 7 *& n.* 240 *vers.* 4. *& conf.* 17. *de homicidio n.* 2. Gregor. de Valentia *tom.* 4 *disp.* 7. *q.* 19 *punct.* 3. § 5 Petr. de Aragon. 2. 2. *q.* 64 *art.* 8 *in fine*, Tolet. *in summ. lib* 1. *c.* 31. Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 14 *&* 13. Henriq. *in summ. lib.* 14. *cap* 19. §. 1 *lit. D*, Farinac *in praxi criminali p* 5. *q.* 119 *num.* 62. me citato *in hoc loco* Alzed. *dict. p.* 2. *cap.* 6. *num.* 9. nouissimè Ioan. Machado *in tract. del perfeto Confessor y cura de almas lib.* 1. *p.* 5. *tract.* 16. 59
docum. 10 *num* 4. † Homicida enim est irregularis, 60
nec ad Ordines promoueri potest, *cap final. de tempor. ordinat. cap. de cætero, de homicid.* Concil. Trident, *sess.* 14. *de reformat cap.* 7. ibi, *sed omni ordine*; etiam de minori intelligunt Cou. *in Clem. si furiosus p.* 2. §. 5. *num.* 6. *in fine*, Plures quos refert Aloys. Rice *in praxi aurea resol.* 404. *n.* 2. Henriq. *d.* §. 1 *lit. D*, Neque deinde in susceptis ministrare potest, *d. cap.* 3. *de clericis pugnantib. c suscepimus, de homicidio*, Nicol Gare *de benef p.* 7. *cap.* 11. *num.* 6.

An autem hodie possint Episcopi dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum: affirmatiuè respondent Sayr. *in floribus decis. sub tit. de offic. Ordin. decis.* 13. Zerola *in praxi Episc p.* 2. *verb. dispensatio*, §. 3. Nauar. *consil* 13. *de offic. ordin. antiq.* alias *conf* 43. *sub titul. de homicid in nouis.* Sed hæc opinio nullo modo recipienda est ex eiusdem Cócil. verbis simpliciter prohibentibus Episcopis facultatem dispensandi cum homicida voluntario, nec distinguentibus ad beneficia, vel ad Ordines, quinimò expresse loquentibus de vtrisque in illis verbis ibi, *nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum conferre liceat, sed omni Ordine, ac beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuò careat.* ideo si quis omne dicit, nihil excipit, ex Iuris regula, certè dum in eodem capite sancitur, vt omni Ordine perpetuo careant, non esse eius dispositionem à Sacros tantùm, aut Curata beneficia restringendam, sed ad minores etiam, aut simplicia extendendam tenent Nauar. *conf.* 18. *incip. Quidam clericus, num.* 3 *de homicid in antiq. & consil.* 13 *in nouis*, Sayr. *in suis decis. sub dict tit. de homicid. decis* 19. Auila *de censur. part.* 7. *disp* 6. *sect.* 5. *dub.* 3. *vers. secunda conclusio*, & firmat Couar *in cap. alma mater, part* 2. §. 7. *n* 12. Quamuis circa susceptos, & suscipiendos Ordines distinctionem faciat Zerol. *in praxi Episcop. vbi proximè*, & videatur firmare Henriq. *dict. cap.* 19 *nu.* 1. & circa beneficia obtenta ante, & post irregularitatem, Fr Ludouic. Miranda *dict. q.* 8 *art* 12. Decretum

tamen Concilij Trident.*sess.*14. *de reform.* c7. quod loquitur de incapacitate beneficiarior m, in qua sunt homicidæ, non extendi ad pensi nes referunt decisum Nicol.Garc.*de benefic.p.*1.c.5.*n* 136. & Armendar.*d lib.*1.*tit.*18.*l.*7.*de irregul p.*5.

62 Quod si occultum homicidium non sit in se voluntarium, sed iustum, vel casuale exequutum sine diligentia, poterit etiam post Concilium dispensare adhuc in foro exteriori, quilibet Antistes pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis: tum quia Concil. *dict. cap.* 6 prohibet tantùm ne Episcopi dispensent cum homicida voluntario; idcirco eius non est extendenda dispositio ad alios homicidas. Ita Henriq.*dict.lib.*14 *cap.*9 §.3.*& cap.*19.§.2.*litter.* X.Nicol.Garc *dict.part.*7 *cap.*11.*numer.*34.Campan. *in divers Iuris Canonici rub.*11 *cap.*23 *numer.*132. *&* 142.Fr.Ludou.Miranda *dict.quæst.*8.*art.*13 *conclus.*2. Zerol.*in praxi Episcop.part.*1.*verb dispensatio*, Bonac. *de censur.disput.*7 *q.*4.*puncto vlti.num.*4. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast tractat.*5. *q* 69. *in fine part.*1.

63 Summus verò Pontifex dispensare potest in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iusto, vel iniusto, voluntario, vel casuali, ex eo quia omnis irregularitas à Iure ipso Ecclesiastico introducta est, prout resoluunt Bonacina *de censur disput* 7 *quæst.* 1. *punct* 1.*num.*1. Couar. *in Clement. si furiosus p.*2.§.3. *n.*3.Nauar.*in man.cap.*27.*n.*191.*& ad cap.*1.§ *Quibus, num.*10.*de pœnitent.distinct.*7. Henriq.*lib.*14 *cap.*1.§ 3. Campanil.*dict.cap.*21 *num.*3.*&* 4.tum quia sic colligitur ex Tridentin.*sess.*24.*cap* 6. Quare ita resoluunt Molin.*de iustit.tom.*4 *disp.*79.Vgolin.*de irregul c* 32. Suar.*de censur disp.*44.*sect.*4 *num.*35. Auila *eodem tr. part.*7 *disput.*6.*sect.*3. Bonacina *d.disput.*7.*q* 4.*puncto vlt.n.*1. Reiecta illa periniqua, & temeraria opinione, quæ credit minimè licere Papæ dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, quam tenuit Borgas. *in tract.de irregul.p.*1. *in princip. quæst.* 3.

64 Est tamen in hac re distinguendum, an sit condenda dispensatio in ista irregularitate procedente ex homicidio, quandoquidem vbi illud patratum est præcedente mora, & directa voluntate occidendi præter peccatum, est indispensabile, quia negat in ea dispensationem Concil. Trident.*sess.*14 *de reformat. cap.*7.in illis verbis ibi, *perpetuò careat*; & per argumentum à contrario sensu, quatenus in eius calce permittit concedi dispensationem si illud commissum fuerit absque voluntate directa occidendi: cuius namque cap. verba non operantur omnimodam impossibilitatem dispensandi, sed difficultatem præmaximam, cum qua esset illa quandoque concedenda in mentionato casu, iuxta notata per Henriq. *lib* 14.*cap.*14.§.2.In cæteris tamen homicidij speciebus æquior est Papæ voluntas, qui in illis facilius consueuit dispensationes elargiri, si in illis contrahatur irregularitas, & probatur ex text.*in d.cap.*7. *vers.si verò homicidium, dict.sess.*14. dum namque in eius calce præcipit committi loci Ordinario, quod nonnisi causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter dispensare possit, apertè insinuat requiri supremi Præsulis auctoritatem, sine qua non liceret Ordinario elargiri dispensationem, Maiol. *de irregularit.lib.*5.*cap* 48.§.3 *sub num.*18. Henriq *in summ.lib.*14.*cap.*19.§.1. & ita intelligendus est Sayr. *de censuris lib.*7. *cap.*7 *sub num.*8. indefinite loquens Nec contradicunt quæ Mar. Antonin. *variar.lib.*3. *resolut.*16.*sub num* 20. *vers. Octauus*, quia vindicant sibi locum in homicidio occulto, & irregularitate ab illo causam habente, quo quidem casu militat dispositio *cap.*6 *sess.*24. *de reform.* ad cuius adimplementum satis est, si illa non oriatur ex homicidio voluntario, ac delictum non sit deductum ad forum contentiosum, vt possit dispensare Præsul.

ALLEGATIO XL.

Episcopus, virtute Concilij Tridentini, an possit absoluere occultos hæreticos?

SVMMARIVM.

1 *Occultum per se sine absolutè dicitur, quod nihil habet vnde possit hominibus cognosci.*
2 *Occultum per accidens est, quod extrinsecus progreditur, sed à nemine auditur.*
3 *Occultum, sine secretum dicitur, quod plenè probari non potest.*
4 *Heretici occulti, qualiter dicantur?*
5 *Heretici purè occulti possunt absolui non solùm ab Episcopis, quibus subsunt, sed etiam à quolibet Confessario per suum Superiorem approbato.*
6 *Heretici omninò occulti, & purè mentales non sunt ipso iure excommunicati, neque incidunt in pœnas contra hæreticos statutas.*
7 *Canonistæ contrarium tuentur, sed illorum fundamentis respondetur.*
8 Cap.1.§ verum quia, de hæret. *declaratur.*
9 Concil.Trident sess.14.de reform.cap.6. in fine, *non intelligitur de hæreticis occultis simpliciter, & per se.*
10 *Hæretici occulti per accidens, & à fortiori, qui tales probari possunt, in excommunicationem, & alias pœnas per Ecclesiam aduersus hæreticos latas, incidunt.*
11 *Hæretici occulti per accidens, & qui tales probari possunt comprehenduntur* in cap. 1. processus Bullæ in Cœna Domini.
12 *Confessarij non possunt absoluere hæreticos occultos per accidens, & manifestos, seu notorios.*
13 *Confessarij de quibus interrogare debent pœnitentes qui tepidi sunt in fide.*
14 *Apostata in absolutione obtinenda sequuntur hæreticorum conditionem.*
15 *Apostata sunt hæretici.*
16 *Dubius in Fide quando dicatur hæreticus?*
17 *Hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant, quales actus, seu signa, vel opera exteriora facere debeant.*
18 *Hæreticus mentalis, si coram Inquisitoribus occultissimam hæresim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo consilium, non incidit in excommunicat propter illum actum.*
19 *Hæresim occultam confessus non dolens de peccato, in excommunicationem incurrit.*
20 *Hæreticus purè mentalis non est excommunicatus, quamuis per iocum dixerit se aliquando hanc, vel illam hæresim credidisse, meliùs sub distinctione resoluitur.*
21 *Episcopum posse post Conc. Trid per seipsum, & non per suum Vicarium in foro conscientiæ absoluere in sua diœcesi hæreticos sibi subditos, tamen tenent multi Doctores.*
22 *Doctores prædicti reprehenduntur.*
23 Cap.1.processus Bullæ in Cœna Domini *refertur.*
24 *Verior sententia tenet Episcopis esse sublatam facultatem absoluendi occultos hæreticos.*

Episcopi

25 *Episcopi à S.D.N. Papa facultatem petunt absoluendi prædictos hæreticos occultos.*

26 *Inquisitores Apostolici, aut eorum Vicarij, siue Commissarij in foro conscientiæ absoluere non possunt occultos hæreticos, virtute Extrauag. Clement. VII.*

27 *Inquisitoribus Apost. solum in prædicta Extrauag. tribuitur potestas, vt possint in suo auditorio hæreticos accipere ad secretam abiurationem, & secretas quoque pœnitentias.*

28 *Inquisitores Apostol. an hodie extante reuocatione facta per processum Bullæ in Cœna Domini, possint absoluere ab hæresi in foro conscientiæ.*

29 *Absolutus in foro conscientiæ à crimine hæresis potest accusari in foro iudiciali, nec tueri se potest exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori.*

30 *Clausula in Iubilæis apposita, vt Pœnitentes à Confessariis approbatis, quos elegerint, absolui possint ab omnibus, & quibusuis peccatis, & censuris, etiam Sedi Apost. reseruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur, tenent aliqui posse tunc hæreticos emendatos absolui in foro conscientiæ, reseruata potestate Inquisitoribus procedendi in foro exteriori.*

31 *Sententia contraria verior est, & in praxi tenenda.*

32 *Hæreticorum pœnas in foro interiori non incurrunt, licet grauiter peccent, qui metu mortis, aut cruciatuum, seu tormentorum, vel diuitiarum cupidi, se hæreticos fingunt, integram tamen Fidem in corde retinentes.*

33 *Hæretici dicto modo proximè explicato, cum in excommunicationem non incurrant à quolibet idoneo Confessario absolui poterunt*

34 *Episcopis ab Illustriss. DD. Cardinalibus Vrbis, & Orbis generalibus Inquisitoribus quomodo concedatur licentia absoluendi occultos hæreticos?*

35 *Episcopi in recipiendis hæreticis, seu schismaticis in locis, seu diœcesibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plenè seruari non potest, quam practicam, & modum retinere debeant, ostenditur.*

36 *Inquisitores contra hæreticam prauitatem in foro exteriori absoluere possunt quoscumque, hæreticos credentes, fautores, &c. non obstante cuiuslibet Canonis, Concilij, aut processus Bullæ in Cœna Domini decreto.*

37 *Inquisitores huiusmodi sunt viri grauissimi, & & æquissimi, ac prudentissimi.*

38 *D. Ferdinandus Martinus Mascarenhas Regni Portugaliæ generalis Inquisitor laudatur.*

39 *Hæresis delictum pertinet hodie ad Inquisitores priuatiuè ad omnes alios iudices, non excluso tamen iudicio Ordinarij coassistentis Inquisitoribus in causis propriæ ouis.*

40 *Casus directè, & reductiuè ad tribunal Sanctissimæ Inquisitionis spectantes quales, remissiuè.*

41 *Confessores, qui in Sacris Confessionibus confitentem ad libidinem prouocauerint, vti de hæresi suspecti puniuntur ab Inquisitoribus.*

42 *D. Rodericus à Cunha olim Episcopus Portugalensis, nunc Archiepiscopus Bracharen, & Hispanarum Primas, vtriusque Iuris studiosissimus laudatur.*

43 *Clericus Matrimonium siue clam siue publicè contrahentes, si in sacris sit constitutus Ordinibus, est suspectus de hæresi, & potest puniri per Inquisitores.*

44 *Monachus nuptias contrahens an puniatur per Inquisitores? remissiuè.*

45 *Matrimonium contrahens simul cum duabus vxoribus, videtur malè sentire de Sacramento, & contra eum, tanquam contra suspectum de hæresi procedunt Inquisitores.*

46 *Missarum celebrationes vsurpantes, & Sacramentum Pœnitentiæ Christi fidelibus ministrare præsumentes ad Sacrum Presbyteratus Ordinem minimè promoti, puniantur per Inquisitores.*

47 *Sodomiæ criminis punitio ex concessione Gregor. XII. pertinet ad Inquisit. in Regno Portugaliæ, priuatiuè ad omnes iudices, & Superiores Ecclesiasticos, cumulatiuè tamen ad seculares potestates.*

48 *In Excommunicatione per annum perseuerantes tanquam suspecti de hæresi puniuntur ab Inquisitoribus.*

49 *Iudices seculares tenentur Inquisitorum litteras, & illorum mandata celeriter exequi.*

50 *Iudex secularis in causa hæresis est merus executor, nec de processu, nec de sententia, aut mandato Inquisitorum, nec de crimine illo cognoscere potest.*

51 *Inquisitores pœnis, & censuris contra inobedientes, procedere possunt.*

PRo vera præsentis quæstionis explicatione, duo à nobis erunt examinanda; *Primum*, quot modis dicantur hæretici occulti, & quos occultos hæreticos possint Episcopi, & quilibet Confessarij à suis Ordinariis approbati, absoluere. *Secundum*, an facultas absoluendi concessa Episcopis per Concil. Tridentin. *sess. 24. de reformat. cap. 6.* sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cœna Domini? Et in casu, quo sit adempta, quomodo se gerere debeant in absoluendis occultis hæreticis?

Quot modis dicantur occulti hæretici, & quos occultos hæreticos poterunt Episcopi, & quilibet Confessarij approbati absoluere?

QVantum ad præsens institutum spectat trifariè dicitur aliquid occultum fieri.

Primò dicitur quoddam occultum per se, siue absolutè, & simpliciter, quod nihil habet vnde possit ab hominibus cognosci, & hoc dicitur occultum cordis, siue mentis, quia solo corde, & mente intus retinetur, nec voce, scripto, opere, aut alio quolibet actu, siue signo exteriori foras, siue extra procedit. Caietan. 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 3. & *ibidem* Petr de Arag. & Bann. *art.* 4. Syloest. *in summ. verb. excommunicatio* 7. *princ. vers. secunda est*, Alphons. de Castro *de iusta hæreticorum punit lib. 2. cap.* 18. Simanch. *de Catholic. institution tit* 42. nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi. *de triplici Iubilæi priuileg. sect. 1. casu* 10. §. 4 *n.* 10, *cum seqq.* 1

Est aliud occultum per accidens, quod extrinsecus progreditur, & natura sua manifestum, & cognitum fieri potest, sed quia desunt, qui audiant, vel indicant, occultum & secretum remanet, id tamen contingit quando quis in vasta solitudine solus proferet hæresim aliquam, talis hæresis occulta per accidens dicetur, quia nemo aderat, qui eam audiret, & natura sua intelligi potuit, & probari, cum ad actus exteriores processisset, quamuis & defectu testium sit occulta per accidens, & probari non possit, Caiet. Alph. de Castr. Simanch. & Bossi. *dictis locis.* 2

Tertiò, & postremò dicitur quid occultum, siue secretum, quod plenè probari non potest, quale est 3

illud, quod vnus tantum scit, aut licet ab aliquibus sciatur, sunt tamen singulares, etenim occultum in hac significatione dici potest quod non manifestũ. cap. vestra, de cohabit. cleric. vbi communiter Doctores, & Turrecrem. in cap. si peccauer. 2. q. 1. Simanch. dict. titul. 41. de occultis, numer. 1. Stephan. Aluin. de potest Episc. cap. 29. num. 3. vbi dicit appellatione hæresis occultæ intelligi eam, quæ non est notoria per euidentiam facti, vel per sententiam Iudicis, vel per propriam hæretici confessionem in iudicio, & quæ item per testes probari nequit, itavt occultum hoc loco sumendum sit vt à notorio, & publico distinctum est.

4 Similiter trifariè potest dici quis occultus, siue secretus hæreticus, aut per se, & simpliciter, aut per accidens, aut quia plenè talis probari nequit, & hæc occulti differentia, vt prudenter Simanchas d. tit. 42. n. 7. obseruat, recepta est à viris doctissimis, & retinenda in praxi, sicut mox explicabitur.

5 Si hæretici sunt omninò occulti, id est, simpliciter, & per se occulti, quos aliqui pure mentales, siue intellectuales appellant, non modo ab Episcopis, quibus subsunt, sed etiam à quolibet confessario per suum Superiorem approbato, si pœniteant, & confiteantur, perinde absolui poterunt peccato hæresis mentalis, sicut à quolibet alio mortali crimine: nam crimen hæresis non est reseruatum, nisi ratione excommunicationis, quam non habet annexam hæresis omninò occulta, vt mox dicetur. Et hæc sententia verissima est, quam magni viri absque controuersia recipiunt, neque hæresis purè mentalis, quæ nunquã prodit in actum exteriorem, vt verè Simanch. affirmat, eget absolutione Inquisitorum, neque abiuratione, aut reconciliatione, sed sufficit eam proprio Sacerdoti confiteri, & ab illo beneficium absolutionis impertiri potest. Ita Caiet. in summa verb. hæresis, in fine. Vmbertus in opere iudiciali, siue in praxi hæreseos, verb. hæreticus n. 24. Simanch. d. tit. 42 num. 11. Petr. de Aragon. d. q. 11. artic. 3. §. Sed dubium est, quisnam possit, vers. quinto dico, Lxl. Zech. de casibus Episcopo reseruatis, circa casum vltimum n. 1. vers. hinc est, Diana moral. p. 6. tr. 6. resol. 51.

6 Verissima, & certissima huius positionis ratio illa est quem præstantes viri sequuntur, quoniam hæretici omnino occulti, & pure mentales, quales paulo antea descripsimus, nec sunt ipso iure excommunicati, neque in alias pœnas incidunt, quæ contra hæreticos statutæ sunt: idque propterea, quia vt concorditer, & verè Theologi docent Ecclesia militans non ligat, neque iudicat actus solum interiores, & pure mentales, neque illos sua iurisdictione prohibet, aut punit, quod ipsum frequenter iura profitentur, è quibus natum est prouerbium communiter receptum, Ecclesia non iudicat de occultis, & illud, non habent latentia peccata vindictam, & D. Thom. constanter, & vere affirmauit dicens, de his potest homo legem facere, de quibus potest iudicare, iudicium autem hominis esse non potest de interioribus, qui latent, sed solummodo de exterioribus actibus, qui apparent, & ideò lex humana non potuit cohibere & ordinare sufficienter interiores actus, ex quibus hæreticos omninò occultos non esse excommunicatos quoad Ecclesiam quãuis sint verè hæretici, quoad Deum, tenent D. Anton. in summ. part. 3. tit. 24. cap. 4. Petr. Palud. in 4 sentent. dist. 13. quæstion. art. 1. concl. 8. Angel. Clauasi. in sum. verb hæreticus, n. 2. Syluest. verb. excommunicatio 7. num. 3 & 4. Armil. verb hæresis, num. 1. & 19. Caiet. in summ. verb. hæresis in fine, & d. quæst. 11. art. 3. vbi Aragon. & Bann. ar. 4. Alphons. de Castro d. cap. 18. & lege pœnal. lib. 2. cap. fin. Iacob. Almayn in 4. sentent. dist. 17. quæstion. 1. Sot. in 4 distinct. 22. q. 2. art. 3. concl. 9. Simanch. d. titul. 42. num. 3. cum sequentib. Couar in reg peccatum 2. part. in initio num. 7. Nauar. in man. cap. 11. numer. 17. & c. 27. num 56. & in cap cognationis, de pœnit distinct. 1. & in princ. de Pœnit. dist. 5 num. 19. & 20. & in rubr de iudiciis numer. 67. Rebuff. super Bulla in Cœna Domini in verb publicè, vel occulte, Buis. consil. 289. incip. In subhastatione, n. 13. lib. 3. Valent. tom. 2. disput. 7. quæst 5. punct. 7. Henriq in sum. lib. 14. cap. 2. §. 1. in gloss tit D. Iac. de Graffiis in aureis decision. lib. 2. cap. 9. numer. 3. Anton. Ricciul. de iure person extra gremium Eccles. existentium lib. 4. c. 10 num. 9 Paul. Laymann. in Theolog moral lib. 2 tract. 1. c. 14. num 1. Vgolin. de censuris tab. 1. cap. 9. §. 12. & de irregular cap. 34 in princ. num. 6. & in Bulla Cœna part. 1. cap. 1. §. 1. num. 16. & seq. & §. 4 num. 12. Ludouic. Garb de legibus lib. 8. disput. 14. Azor institut. moral. part. 1 lib 5. c. 10. lib. 8. c. 20. q. 3. & c 19. quæst. 4. Auila de censuris p. 1. dub. 10. & part. 7. disput. 2. dub. 1. Sayr. eod. tractat. lib. 2. cap. 9. numer. 14. & 15 & lib. 3. cap 4. à numer. 10. Suar eod tract disput 4. sect. 1. n. 3. & disput. 21. sect. 2. & de legib. lib. 3. c. 13. & lib. 4 c. 12. Salas etiam de legibus disputat. 9. sect. 1. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. c. 8. num. 1. Nicol. Garc. de benefic part. 11 c. 10. numer. 91. Homobon de examine Ecclesiast tractat. 6. c. 7. q. 3. Bonacina de censur disputat. 2. quæst. 5. puncto 2. num. 4. & de censuris in Bullam Cœna disp. 1. quæst. 2. punct. 2. num. 1. Duard ad Bullam Cœna lib. 2. in can. 1. quæst 14. numer. 24. Diana resol moral p. 4. resol. 240. vers. notandum, nouissimè re citato in hoc loco Bossi. d. casu 10. n. 107 cum seqq. Castr. Palao de heret. tr. 4. disp. 2. puncto 3. numer. 1. nouissimè Trullench. in exposit. Decalogi lib. 1 cap. 3. dub. 1. n. 2. & alij multi à prædictis citati; frequenter Iura profitentur in c sicut tuis, in fine, in cap. tua nos, & licet autem, de simon & in cap erubescat. vbi gloss. 22 distinct. in cap humana aures 22 quæst. 5 & in cap. Christiane 32. quæst. 5.

Verùm Canonistæ nostri contrariam tuentur sen- 7
tentiam, asserentes hæreticum occultum omnino in excommunicationem incurrere, per text. in Clem. 1. §. verum quia vbi gloss. verb. eo ipso, de hæreticis, Panorm. Ioan. Andr. Anan. & Felin. in c. vltim. de hæret. Archidiac. & Geminian. in c. hinc etenim 49. distinct. Rojas de heret part. 1. n. 246. Ioannes Vela de pœnis delictor cap. 14. vers. iure vero Canonico, Cantera quæst. criminal. part. 2. cap 1. Azeued. l. 2. num. 152. tit. 3. lib. 8. noua recopil Menoch de arbitr. c. 360. numer. 6 Spin. in speculo testamen. gloss. 7. num. 13 cum sequen. Ceual. communium contra com q. 698. Ioannes Medina de oratione, quæst. 15. Albert. Pyghius lib. 6. de Ecclesiastica hierarch. c. 16. Albertin. tr. de agnoscendis assertionib. q. 33. Cened. ad Decretal. collect. 103. n. 2. nouissimè Torreblanca in pract Iuris Spirit lib. 14. c. 10 n. 9.

Illi enim putant efficaciter probari suam senten- 8
tiam ex dict. Clem. 1. verum quia, de hæreticis, vbi hæreticæ prauitatis Inquisitores, qui odio, aut amore aliquid fecerint contra reos non faciendo, aut aliquid omittendo, quod facere tenentur, aiunt enim odium, & amorem actus esse interiores, & nihilominus ob illos excommunicari iudices Fidei. Sed Theologi verè respondent, Inquisitores non incidere in excommunicationem ob solum odium, aut amorem, quæ interius omnino latent, sed eam incurrunt ob actus exteriores, qui ab illis interioribus procedunt, & hic est verus intellectus illius Clement. vt Caiet. Bann. Castr. & alij docuerunt, & eodem quoque modo respondendum est ad cætera Iura adducta

dicta per gloss. *verb eo ipso, in d. Clem.* 1. illa enim Iura, & Canones, pœnas, siue censuras imponunt actibus interioribus, quatenus per aliqua signa exteriora in publicum prodeunt, aut manifestantur, nec vllum reperitur decretum, quod actibus solùm interioribus occultis penitus, ac purè mentalibus pœnam, ac censuram irroget.

9 Cùm ergo hæretici primo modo occulti, id est simpliciter, & per se occulti, seu mentales, non incidant in excommunicationem; inde fit, vt non modo ab Episcopis locorum, sed etiam à Confessariis quibusuis approbatis, & idoneis absolui possint, vt paulò antea dictum est, & decretum Concil. Tridentin. non est de absolutione horum occultorum accipiendum: frustra enim, & inutiliter concessisset in priuilegio, quod iure ordinario competebat, solùm enim de aliis occultis intelligitur, sicut mox dicetur.

10 Si verò hæretici fuerint occulti per accidens, quales sunt, qui verbo, scripto, aut aliquo opere, seu facto exteriori hæresim protulerunt, in excommunicationem, & alias censuras, seu pœnas per Ecclesiam aduersus hæreticos latas incidunt, quoniam eorum hæresis iam deuenit ad eos actus, ad quos Ecclesiæ iurisdictio pertingit, & ex natura sua iudicio hominum obiicitur, quamuis ex defectu testium sit per accidens occultum per signa, & actus exteriores, quæ illam comitantur, nota fieri poterant: ita Caiet dicit *q. 11. art. 3.* Syluest & Alphons. à Castro, Pet. Paludan. D. Anton. Sot. Rebel *dictis locis*, Bann. *in D Thom. 2. 2. q 11. art. 4. quæst. 1. conclus 2.* & ibidem Aragon. *à num. 5. in princ. vers. hoc supposito.* Eadem prorsus ratione, aut multo maiori comprobatur hæreticos occultos in tertia significatione paulò antes relata omninò incurrere excommunicationem, & alias censuras, & pœnas contra hæreticos à Iure latas.

11 Iuxta has duas postremas occulti significationes intelligenda est excommunicatio lata *in primo cap. processus Bullæ in Cœna Domini, in verb occultè*: hoc enim aduerbium quod, rectè Rebuff. aduertit, ad omnes ibi nominatos refertur, id est, hæreticos, credentes, fautores, receptatores, defensores, & cæteros ibidem contentos, non comprehendit hæreticos mentales, vt Nauar. obseruat, aut alios omninò occultos, de quibus non iudicat Ecclesia, sicut idem Rebuff. *super Bullã Cœnæ Domini, verb publicè, vel occultè*, prudenter affirmat; isti enim non incurrunt in excommunicationem, seu censuram ibi contentam, nec in aliam quamlibet à iure humano latam, sed eos tantum occultos ligat, qui hæresim protulerunt verbo, scripto, vel nutu, aut signo verbis æquipollenti, licet nemine id audiente, vel vidente, quia sufficit sua natura esse probabile, quamuis contingat probari non posse ad hoc, vt includatur sub potestate, & iurisdictione humana, & pœnis illius.

12 Ex prædictis infertur Confessarios non posse absoluere hæreticos occultos in secunda, & tertia significatione, hoc est occultos per accidens, & hæreticos manifestos, seu notorios; isti enim re vera in excommunicationem incurrerunt; cuius absolutionem Summus Pontifex reseruauit, id negando, vel adimendo aliis iurisdictionem super tali casu, vt rectè Caiet. *d q. 11. art. 3.* obseruauit, neque de hoc articulo est aliqua dubitatio, cum notissimum sit hæreticos iure excommunicatos, eorum absolutionem ad Romanum Pontificem pertinere, quam sibi reseruauit per processum *in Cœna Domini.*

13 Cum igitur Confessarius non possit absoluere nisi solos hæreticos mentales, diligenter eas, vt rectè Caiet. *d. q. 11. art. 3.* & Nauar *in dict. cap. cogitationis, de Pœnit. dist. 1. num 21. vers. tertiò infertur*, explorare oportet omnes circumstantias, & interrogare prudenter illos præsertim pœnitentes, qui tepidi sunt in Fide, & victi sæpè tentationibus consentiunt contra Fidem, aut circa eandem, vel aliquem eius articulum voluntariè dubij sunt, & ancipites, vtrum etiam cum soli essent ore, vel scripto, aut alio modo significatiuo protulerit hæresim, seu infidelitatem suam, quando in ea erant, aut voluntarie dubitauerint de illis, quæ firmiter credere tenebantur, quoniam si aliquo modo significatiuo, & probabili hæresim mentis detexerint, absolui non poterunt, cum iam in excommunicationem inciderint. Vnde videtur in parte posse defendi resolutionem Iacobi Granado *in 2. 2. D. Thomæ controu. 1. tract. 15. disp. 13. num.* 14. dum existimat contingere posse vt quis exterius proferat hæresim internam, quin subiaceat censuris Ecclesiæ, veluti quando hæresim manifestaret ad petendum consilium, vel ad illam aperiendam Confessario, vel illam scriberet inter sua peccata vt manifestaret Confessario, vel quando quis omnino indeliberatè, & absque vlla aduertentia exteriùs diceret hæresim, seu iocosè tantùm, & non assertiuè eam proferret; vide tamen quæ infrà dicemus *à n* 18.

14 Quæ hactenus dicta sunt, aut in posterum dicentur de triplici genere occultorum hæreticorum, & de eorum absolutione intelligenda etiam sunt, vt locum habeant in apostatis, & illis, qui vel ad iudaismum, vel ad paganismum, seu gentilitatem, aut quamlibet aliam sectam transeundo, vel redeundo, Fidem Catholicam omnino deseruerunt, & in totum ab ea recesserunt: nam neque apostatæ mentales incurrunt in excommunicationem, nec in alias pœnas, & censuras contra malè credentes latas, & propterea à quolibet Confessario approbato absolui poterunt: sed illi apostatæ in eas censuras inciderunt, qui per accidens occulti forent, aut iuxta tertiam significationem initio huius Allegationis allatam, essent occulti. † Ratio in promptu est 15
quoniam apostatæ à Fide Catholica, quantum ad pœnas, & censuras attinet, pari iure cum hæreticis censendi sunt, & eodem modo ad Ecclesiæ gremiũ vel recipiuntur, vel ab ea pelluntur, nam apostatæ sunt hæretici, & vti tales tractandi, Repertor. Inquisitor *verb. apostasia*, Syluest. *in summ. verb apostata 2.* Gondisal. *de hæret quæst.* 20. Alphonsus de Castro *de iusta hæreticor punit. lib. 1. cap.* 23. Aloys. Ricc. *in praxi fori decis.* 671. *num. 1. in 1. edit. & resol.* 423. *num. 1. in 2. edit.*

16 Idem penitus iudicium est de dubiis in Fide, quos hæreticos esse ius affirmat, qui enim sciens, & volens, & animo deliberato dubitationi non resistens, non magis applicat mentem ad veritatem Catholicam, quam ad errorem contrarium, sed melius inter vtramque partem natat, & incertus fertur, nec curat quid potissimum sequatur, paratus nunc hanc, nunc illam eligere partem, parum sua interesse dicens, aut affirmans an hoc, vel illud teneat verbi gratia, an in venerabili Eucharistiæ Sacramento sit verè, & realiter Corpus Domini Nostri IESV CHRISTI, nec nec? an Virgo MARIA mater Dei fuerit perpetuò Virgo, aut non fuerit: an Romanus Põtifex sit vere Christi Vicarius, & Petri successor, & caput Ecclesiæ militantis, aut non sit: aut his similia, hæreticus est, quoniam ad Catholicam Fidem magna firmitas requiritur, & dubitatio omnis voluntaria ab ea procul esse debet: si quis ergo fuerit dubius mentalis,

talis, absolui poterit à quolibet Confessario ab Ordinario approbato, sed si dubitationem exterius protulerit, non poterit absolui, quia in excommunicationem, & alias censuras, & pœnas iam incidit: dubios enim in fide, prout supra descripti sunt, hæreticos esse ius affirmat *in cap. de hereticis*, vbi communiter Doctores, D. Anton. 3. *par. tit.* 22. *cap.* 5. §. 10. Albertin. *tract. de agnoscendis assertion. quæst.* 3 *num.* 9. *& in rub. de heret. lib. sexto, quæst* 13. *num.* 16. *& sequentib.* Melchior Cano *de locis Theolog. lib.* 12. *cap.* 9. August. de Ancona *in sum. de potestate Eccles. quæst.* 22. *art.* 1. Nauar *in man. cap.* 11. *num.* 17. *& in cap si quis autem num.* 18. 19. *&* 49. *& de Pœnit distinct.* 7 *& cap. inter verba concl.* 6. *concl.* 19. *num.* 55. Lerez *l.* 1. *verb. santa fe, tit.* 1. *lib.* 1. *Ordinam. pag.* 16 *& l.* 3. *vers. ex quo requisito tit.* 4 *lib.* 8. *pag.* 81. Menoch. *cons.* 149. *n.* 48. *& à n.* 52. Clar. *lib.* 5. § *heresis n.* 2. Valent. *in* 2. 2. *disput.* 1. *quæst.* 11. *puncto* 1. *diffic.* 2. Azeued. *l.* 1 *num.* 74. *cum sequentib. tit.* 3. *lib.* 8. *noua recopil.* D. Barb. *in rub. ff soluto matrim. p.* 2. *num.* 23. Pegn. *in director. Inquisitorum part.* 2. *commen.* 1. Azor. *institut. moral. p.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9. *quæs.* 5 Farin. *in praxi crimin part.* 5. *q.* 124. *n.* 114. *& seq.* elegauter Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 17. *n.* 49. optimè Sanch. *in præcepta Decalogi lib* 2. *cap.* 7 *n.* 11. Zerol. *in praxi fori Episcop. p.* 1. *verb. casus vers. dubij*, Suar. *de Fide disp.* 19. *sect.* 4. *n.* 10. Castr. Palao *de heresi tract.* 4. *disp* 3. *punct.* 2. *n.* 9. ma citato *in hoc loco* Trullench. *in exposit Decalogi lib.* 1. *cap.* 2. *dub.* 2. *n* 6.

17 Ad meliorem prædictorum intelligentiam sciendum est, quanta sit necessaria expressio, aut quales actus, seu signa, vel opera exteriora exigantur, ad hoc vt hæretici occulti in excommunicationem incidant, Bannes ait *dict. quæst.* 11. *art.* 4. *quæst* 2. *concl.* 3. §. *tertiò arguitur, vers. quid si aliquis. Primò*, quod vbi primum quocunque signo, vel motu, vel facto aliquis intelligitur ab aliquo alio quòd sit hæreticus, incurrit in excommunicationem, quoniam iam tunc est hæreticus manifestus. *Secundò*, dicit quod si ex assensu interiori, quem habebat, protulit aliqua verba, quæ non sunt sufficientia secundùm se, neque ex circumstantiis, vt explicetur hæresis, vt si intus consentiens homo huic errori, filius est inæqualis patri secundùm Diuinitatem, exterius proferat, ita est, non erit excommunicatus, nisi fortè ex aliqua circumstantia illa verba sint sufficientia ad explicandum errorem. Hæc Bannes *d. loco*, quem citat Bossi. *d. casu* 10. *n.* 119.

18 Prædictis mentalis hæreticus si coram Inquisitoribus occultissimam hæresim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo consilium, vel ob aliam honestam causam, non incidit in excommunicationem propter illum actum exteriorem, tum quia exterior ille actus bonus est, & cum antequam proferret illa verba non esset excommunicatus, propter illum actum bonum non potuit excommunicari: tum quia tunc non protulit hæresim asserendo, & protestando illam, quod videtur necessarium, vt incurrat in excommunicationem, sed potiùs dictando. Ita Aragon. *dict. quæst.* 11. *art.* 3. *& ibi* Bann. *art.* 4 *quæsito secundo ad quartum argumentum.* Couar *ad d. reg. peccatum* 1. *part. in initio num* 7 Simanch. *dict. tit.* 14. *de occultis num.* 9. Granado *dict disp.* 13. *num.* 14. Bossi. *dict. casu* 10. *num.* 129. Quod quidem multo magis procedit, cùm hæreticus in foro sacro Pœnitentiæ intellectualem hæresim confessus est, quia non solùm actus ille bonus est sed pius, & extra iudicium humanum, iuxta supra citatos.

19 Verum si quis aliquando hæresim suam occultam confiteatur, nec doleat de peccato, vt ait Aragon. *d. q.* 11 *art.* 5. *vers. sed dubium*, aut sciens, & prudens dubitet de auctoritate Ecclesiæ Romanæ, vt sentit Bannes *dict. quæst.* 11 *art.* 4. *quæsito* 2. *concl.* 2. *ad quintum argumentum, vers. respondetur quòd si ille homo*, etiamsi interroget Doctorem Catholicum ad sequendum, quod ille dixerit, in excommunicationem incurrit, cùm explicet suam hæresim, quoniam non est paratus corrigi ab Ecclesia cùm vnius hominis iudicium illius auctoritati præferat.

Hæreticum purè mentalem excommunicatum non esse, tametsi per iocum dixerit, se aliquãdo hanc aut illam hæresim credidisse, refert Franciscum Victoriam sensisse Simanchas *dict. tit.* 42. *de occultis n.* 16. quia non asserit illam hæresim, sed tantum narrat, aut refert: eiusdem sententiæ videtur esse Bannes *loco proximè citato*, cùm ait necessarium esse hæresim protestari, hoc est affirmare, vel asserere, ad hoc vt cùm illam profert hæreticus mentalis in excommunicationem incurrat. Quamvis primum de hoc dubitet Simanch deinde concludit eam fortasse benignitatis gratia defendi posse. Sed quæstio hæc sub distinctionis fœdere resoluenda, in hunc modum venit, vel is, qui per iocum dicit se aliquando hanc, vel illam hæresim tenuisse, quo tempore eam per iocum protulit, iam eius pœnituit, & omninò dimisit vel nondum errorem dimisit: primo casu non incidit in excommunicationem, nam excommunicatio eos ligat, qui verè hæretici sunt, de quorum numero amplius non est is, qui iam dimisit errorem, & qui declarat, narrat aut refert, nihil noui facit, *l. heredes palam*, §. *quid ff. de testam.* in secundo verò casu licet non asserendo dicat se aliquando ita credidisse, aut credere, in excommunicationem incurrere videtur, quoniam, qui aiunt, sufficere actum exteriorem significatiuum, & de sua natura probabilem, vt hæreticus incurrat in excommunicationem regulariter non addunt necessariam esse assertionem in illo actu. Neque actus iocandi potest appellari simpliciter bonus ad hoc, vt proferentem defendat, sicut tuetur actus petendi consilium ad resipiscendum, vt proximè dictum est, & qui iocatur non pœnitet, & hæc sententia tutior est, vt saluti animæ consulatur. 20

An facultas concessa Episcopis absoluendi ab heresi occulta in vim Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 6. *sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cœna Domini?*

DVbium hoc controuersum est apud Doctores quorum aliqui negant, alij verò affirmant Vna sententia tenet posse Episcopos post Concil. Trid. per se ipsos, & non per suos Vicarios in foro conscientiæ absoluere in sua diœcesi hæreticos sibi subditos, occultos tamen, hoc est illos quorum hæreses non fuerunt ad forum contentiosum deductæ, quamvis exterius probatæ, cuius auctores insuper addunt, & præcipuè Bannes loco infra citando, non obstare processum Bullæ in Cœna Domini, asserentes per illum non reuocari facultatem Episcopis concessam in Concil. Trident. vt possint absoluere in foro conscientiæ, sed reuocari illis priuilegium concessum ipsis personis, qui admittunt hæresim, vt patet ex forma Bullæ, vbi dicitur, quod non vadant pro absolutione, nisi ad Summum Pontificem, nisi in articulo mortis, vel intuitu priuilegiorum. Cæterum qui vadit ad Episcopum, vt absoluatur, non ex priuilegio sibi concesso absoluitur, sed Episcopus habet auctoritatem absoluendi iure diuino, non ex 21

aliquo

aliquo priuilegio Pontificis, vnde quotiescumque non coarctauerit Episcopi auctoritatem, vt summus Prælatus Ecclesiæ, poterit Episcopus absoluere ex auctoritate sui officij ab omnibus peccatis suos subditos, à quibus Summus Pontifex potest absoluere vniuersos fideles, & huius sententiæ sunt sectatores Bann. 2.2.q.11.art.4. dub.2.post secundam conclusionẽ, arg.3.vers.& si quis obiiciat, & vbi Aragon. art.3.vers. sed dubium est, quinam possint, Vela de pœnis delictorum cap.14.vers.Iure verò Canonico, Angl.in floribus Theologicis.part.1.tit.de Confessione, q 4.art.1.diffic.6. Llam. in methodo Curator.par.3 c.1.§. vlt.in fine, Vinald in candelabro aureo par.1. tract de absolutione num.13. & par.2.in expositione Bullæ Cœnæ numer.51. Sà verb. Episcopus, n.37. Fr Emman.in summ tom.1.cap.131.n. 4.& in explicat Bullæ Cruciatæ §.9.num.70.& quæst. Regular tom.1.in q.20.art.10 Vega in summ tom 2.c. 25.casu 11. Nogn in addit ad 3.par.quæst.8.art 5.dub. 10 ad finem, Zerol.in praxi Episcopali par.2.verb absolutio §.8 & 18.& verb. hæreticus §.4. Anton Gomez in Bullam Cruciatæ clausula 19. num. 44. in fin. Henriq in summ.lib.6 cap.14 §.7.lit M & cap 16.§.1. & lib.13.cap.27.§ 5.lit. Q, Petr. de Ledesm in sum. par.2.tract.1 cap.6 post conclus.20. diffic.7. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta par.2. lib.8 cap 8.numer. 82. Boss.in tract de Iubilæo sect.2.casu 10.§.2 num .0. Fernandez in examine Theolog moralis par 4 cap.7.§.1. num.5 Granado in 2.2. D. Thomæ controuers.1. tract. 15 disput.15.sect 2.n.8.cum seqq. Alzed dict p.2. cap. 6 num.15. Portel.in addit.ad dubia Regul verb. Episcopus nu.1. Sousa in Bull.Cœnæ cap.23.disp.100.conclus. 3.n.7. Lorca 2.2.q.11.art 4.disp 45 num 10 Sanc. in selectis disp.50.n.32. Anton. à Sousa in suis aphorismis lib.2.cap 4 n.5.& videtur tenere Trullerch.d.l. 2.c.3.dub 4 n.11.

22 In re tam graui fortassis non licebat hos Doctores tam audacter suam sententiam interponere, concludentes securè posse Episeopos virtute Concil. Trident. in foro conscientiæ hæreticos occultos absoluere, nam ratio illa, quam addit Bann. citato loco & sequuntor alij post eum, quod scilicet processus Bullæ in Cœna Domini non tollit Episcopis priuilegium absoluendi, sed personis, nihil euincit, quia si ablatum est priuilegium committentibus hæresim, vt non possint absolui nisi à Romano Pontifice, iam Dominus Papa, tanquam Sommus Ecclesiæ Prælatus, Episcoporum auctoritatem in hac parte coarctauit, & quamois Episcopi iure diuino hanc iurisdictionem habeant, de qoo articulo tunc non tractatur, Romanus Pont. illam impediuisse & suspendisse videtur per reseruationem criminis hæresis, cuius absolutionem ad se solum voluit pertinere; quamuis ergo Episeupi non amiserint potestatem, seu iurisdictionem absoluendi, quam iure diuino ipsis competere Bannes asserit, exercere tamẽ illam non possont, ex quo Dominos Papa in dicto processu Bullæ constituit, vt nullus talis, nisi à Domino Romano Pontifiee absolui possit, ibi, *cæterum à prædictis sententiis, nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem, &c.*

23 Verùm omissis metaphysicis solemnitatibos non videtur posse in dubium reuocari, quin Episcopis sit sublata facultas absoluendi prædictos occultos hæreticos per dictum processum Bullæ, cum speciatim ibidem, & de Episcopis mentio fiat, & de decretis cuiusuis Concilij in Bulla S.D. N. Gregor. XV. anni præteriti 1521 cuius hæc sunt verba, *Cæterum à præteritis sententiis nullus per alium quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita absolui possit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & in adultorum quibuscumque personis Ecclesiasticis, secularibus, & quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militarium Regularibus, etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipsisque Ordinibus, & eorum Monasteriis, Conuentibus, & domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis piis, necnon laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per nos & dictam Sedem, ac cuiusuis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacumque scriptura in genere, & in specie concessorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum, &c.* 34

Cùm in hoc decreto dicatur, quòd nullns per alium, quam per Romanum Pontificem absolui possit, prioilegium, si quod habebat, aufertur à personis absoluendis, quod & sequentia Indicant; ac cuiusvis Concilij decreta, & cætera, quæ mox subduntur, priuilegium auferunt non modo absolutionis recipiendæ, sed etiam impendendæ, quibusuis quomodolibet habentibus huiusmodi facultatem. Quare hanc sententiam tenent Maiol. de irregularit lib.5.cap.46.num 6. vers. caueant, Tolet. in instruct. Sacerdotum in explicat. Bullæ Cœnæ excommunicat.14.in fine, Vinald palinodiam recantans in editione nouior. anni 1602. in suo candelab aureo par. 1. tit.11.de absolut.n 13. Vgolin.de casibus reseruatis Sũmo Pontifici par.1.cap.2.§ 4. vers.etiam prætextu quarumcumque facultatum, Sayr decis 19. de sentent excommunicat. Param. de origine Inquisition.lib. 2.quæst.9. num.191. Felician de excommunicat cap.18 Nauar. in man.cap.27. n.72 & consil.35. de sentent excommun. in antiq.aliàs consil. 11 de priuileg.in nouis, Philiarc. par.2.lib.1 cap.25. & l.b.4 cap. 22 & in Bulla Cœnæ cap.2.vers. etiam prætextu quarumuis facultatum, n.3. Ragus. in lucerna Paroch. q.126. numero.5. Torreblanca de magia lib.3.cap.10.numer.27. Francis. Leo in thesauro fori Ecclesiast par.1.cap.37.num.46. Piasec. in praxi noua Episcop par.2.cap.1. num.14. pag. 110. Aloys. Rice. in collect.decis. par.4.collect.821.vers tertio, & in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol decis. 13. num.8.& 9.par.2.& decis.180.part.3. Molin.de Iustit. tract.3.disput.64. num 8 & tract.9.disput.18 num.1. Beda in defens. Fidei in causa Moriscor. par.1. cap. 13. Nicol Garc.de benefic.par.11.c.10. num.115. Sanch. in præcepta Decalogi lib.2.cap.11.numer.26.& 17. Homobon de Bonis de examine Ecclesiast par.1 tract.5. cap.5.quæst.31.vers.nono, & cap.6.quæst.35.& tract.7. q.5.& tract.12.c.4.q.15.resol.4.pag.459. Duard in Bulla Cœnæ Dominilib 3.§.1.q.13.& 12.n.47. Chapeauil. de casibus restr.c.4.different.4. Coriol.etiam de casibus reser.par.1.sect.2.art.23. Ioan.Valer.de different. inter vtrũque forum verb hæresis diff.5. Ant.Ricciul. de Iure personarum extra gremium Eccles.existent. lib.5. c.14. Campan.in diuers.Iuris Canon.rub.11.c.26. num. 55. Stephan.Gratian.discept.forens.tom.3.cap.414. n. 22. Farin.de hæresi quæst.192.§.4.num.53. Mar.Alter. de censur.lib.5.disput.2.2.cap.1.pag. mihi 767. latè Torreblanca in practicabil Iuris spirit lib.14.cap.10. n.4. Bonacina in Bullam. Cœnæ disput.1.qu. 22 puncto 2. num.2.vers.secunda. Scott.in constit. Pontif. epis. 266. theorem.411. Villalob.in summ par.1.tract.9.diffic.21. n.2.& 5. Hurtado de excommun.disp.15.diffic.3.n.12. Ganant.in manu. Episcop. verb. absolutio 4. & verb. hæretici 15. Diana resolut.moral.par.1. tract.5.resol. 2. & par.4 tract.4.resolut.239. & secundum hanc opinionem in supremo generalis Inquisitionis Prætorio Romano pronunciatum fuisse testatur Pegna in direct. Inquisitorum par.3 quæst.92. comment.141.vers. penult. sic declarasse Gregorium XIII. & Clement

tem VIII. referunt Fusc. *de visit. lib. 2. c. 31. num. 5. & cap. 21. num. 4.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscop. Neapol cap. 67. n. 10. in 2. edit.* Piasec *in praxi noua Episcop. dict. cap. 1. n. 13.* nouissime Marc. *de Sacram. Ordinis tr. 1 par. 9. cap. 1. diffic. 9. & 10.* Georg. Polach *in Bull. Vrbani VIII sect. 42. num. 62.* Floron. *de casibus reseru. par. 1. cap. 4. §. 12. num. 5.* Suar. *de Fide disp. 1. sect 4 n. 13.* me citato *in hoc loco* Trullench. *in expos. Bull. S. Cruciat lib 1. §. 7. c. 2. dub. 6. num. 4* & audiuisse à Religioso docto, & fide digno sic declarasse prædictum Clementem VIII. dicit Azor *instit. moral p. 1. lib. 8 c. 19. q 3. & q. 10. c. 01.* & ita censuisse *Sacram Cardinalium Congregationem* asserunt Piasec. *d. num. 13.* Nicol. Garc. *d. cap. 10. num. 122.* Suar. *tom. 4. disput. 30 sect. 2. num. 11.* Armendar. *in add. ad recop. legum Nauarra lib. 2. tit. 21. leg. vnica de familiaribus Inquisitorum num 3.* Bonacin *de censur disput. 1. quæst. 3 punct. 1 num. 1. vers. 1.* latissime Stephan. Daluin *de potestate Episcoporum, Abbatum, & Abbatissarum cap. 18 per tot.* vbi asserit hanc partem in consulendo, & in practica longe veriorem esse, quia nimirum totum hoc negotium facultatis absoluendi, aut non absoluendi hæreticos, à voluntate, intentione, & concessione summorum Pontificum præsertim, immo & omnino pendeat.

25 Et propterea vsus iam obtinuit, quod & inuiolabiliter obseruatur, vt Episcopi à S.D.N. Papa facultatem petant absoluendi prædictos hæreticos, quam Pontificis nomine causa cognita Domini Cardinales Inquisitores Generales Vrbis, & Orbis concedere solent, confectis super ea re patentibus litteris, quibus omnes prædicti Cardinales suo ordine subscribunt; refert me citato *in hoc loco* Trullench. *in exposit. Bulla S. Cruc lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 8. num. 4. prope fin.* Et Stephan Daluin *d cap. 28. mihi tamen negatiua fol.* 81. se vidisse, & legisse diploma quoddam originarium in pergameno subsignatum à septem Illustrissimis ac Reuerendissimis Cardinalibus Presbyteris in vniuersa Rep. Christiana aduersus hæreticã prauitatem Generalibus Inquisitoribus à Sede Apostol. specialiter deputatis, congregatis in Generali Congregatione S.R. & vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apost. Apud S. Petrum coram S. D Clemente VIII. die 21. mensis Martij anni 1602. Pontificatus eiusdem anno 11. quo licentia, facultas, & auctoritas concedebatur Episcopo Verdunẽsi in extremitatibus, & confiniis Galliæ, & Lotharingiæ, ac eius in eadem Verdunensi Ecclesia Officiali seu Vicario in spiritualibus generali, tunc & pro tempore existenti, in solidum, ad triennium futurum proximè à data præfati indulti numerandum duntaxat duratura, vt omnes, & quoscunque dictæ Verdunensis ciuitatis, vel diœcesis, seu ex aliis partibus, in quibus hæreses impunè grassantur, ad Episcopum, vel ad eius Officialem, siue Vicarium Generalem præfatum, in ciuitate tamen Verdunensi, vel diœcesi constitutos, seu residentes, sponte veniẽtes, vtriusque sexus, ac tam laïcos, quam clericos sæculares, & cuiusuis Ordinis Regulares hæreticos, schismaticos, & à Sancta Fide Catholica quomodolibet aberrantes, illorumque credẽtes (non tamen in hæreses relapsos, aut errores, aut de præfatis in iudicio indiciis præuentos, vel condemnatos, de quibus tamen Pontifex, seu sacrum Inquisitionis Officium consulere tenebatur) pœnitentes quidem ab excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis & pœnis, quas propter hæreses, &c. quomodolibet incurrerint, dũmodo corde syncero, & fide non ficta coram notario, & testibus publicè, vel priuatim, prout casus exegerit, & eidem Episcopo, seu eius officiali, siue Vicario in spiritualibus Generali magis expedire videtur, hæreses, schisma, & errores supradictos, ac alios quoscunque detestati fuerint, anathematicauerint, & abiurauerint, ac gremium Sanctæ Matris Ecclesię recipi & admitti humiliter postulauerint, atque præstito per eos iureiurando promiserint, de cętero ab huiusmodi hæresibus, schismate, & aliis similibus excessibus penitus abstinere in forma Ecclesiæ consueta; iniuncta inde eis, ac eorum cuilibet pro modo culpæ pœnitentia salutari, & aliis iniungendis, &c. Aduertit D. Felician. de Vega tunc Archiep. Mexican. *in relect. c. & si clerici §. de adulteriis, num. 16. de iudic.* quòd Indi noui Orbis possũt absolui per Episcopos ab omnibus delictis etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, & etiam ab hæresi, & idololatria, & aliis casibus reseruatis ex concessione Gregorij XIII *& num. 176.* ait quòd dispensatio in irregularitate contracta ob hæresim petenda est à Papa, quamuis quoad Ordines iam susceptos, bene potest Episcopus dispensare excepto sacerdotio.

26 Quemadmodum non est integrum Episcopis post decretum Conc. Trid. absoluere in foro Conscientiæ prædictos hæreticos, ita non videtur licere Inquisitoribus Apostolicis, nec eorum Vicariis, siue Commissariis eosdem in prædicto foro absoluere virtute *Extrauag Clem. Papa VII* incip. *Cùm sicut §. vobis etiam,* refertur *in fine Doctor. Inquisit* inter literas Apost. pro officio S. Inquisit. in qua sic scriptum extat. *Vobis etiam ac Vicariis præfat. s extraiudicialiter Lutheranos occultos, & non inquisitos per Ordinarium, siue alios iudices, aut alios quoscunque hæreticos fautores, defensores, & receptatores, necnon à sancta fide apostatas, eosque qui contra inhibitionem Sedis Apostolicæ tenuerũt, vel legerunt libros Martini Lutheri, vel aliorum, aut eidem, siue eisdem quomodolibet adhæserunt (si ad cor reuersi pœnitentes id humiliter petierint) postquam hæresim, qua polluti, & infecti erãt, abiurauerint, medio iuramento promiserint de cætero ab huiusmodi hæresi penitus abstinere, absoluendi, illisque pro præmissis pœnitentiam iniungendi salutarem, eosque ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ restituendi, & reducendi auctoritate Apostolica tenore præsentium licentiam, & facultatem concedimus, &c.*

27 Quoniam in supremo sacrosanctæ Romanæ, & Generalis Inquisitionis Tribunali sæpe pronunciatum, & declaratum est verbum illud, *extraiudicialiter,* non excludere formam iudicij, hoc est notarium & testes abiurationis, sed tantum iudicij solemnitatem, per quam alij spectatores admittuntur, & delictum, ac pœnitentia pro eo iniuncta pluribus innotescit. Per hanc ergo Extrauag non conceditur Inquisitoribus Apostolicis, & eorum Vicariis, seu Commissariis facultas absoluendi hæreticos occultos in foro conscientiæ, sed solum tribuitur potestas, vt possint in suo Auditorio eos accipere ad secretam abiurationem, & secretas quoque pœnitentias, quod satis indicant illa verba, *postquam hæresim abiurauerint;* item illa, *medio iuramento promiserint:* hæ enim propriæ solemnitates sunt fori exterioris, non interioris. Et ideo Inquisitores non habere facultatem absoluendi in foro conscientiæ hæreticos occultos exteriores, tenent Viuald. *in candel. aureo tit. de irregul. 3. num. 21.* Soar *de censur disp 43. sect. 1. num 5.* Sanctarel. *de hæresi cap 5. dub. 7.* Nicol. Garc. *de benef. part. 13. cap 10. nu. 185.* Bonacin. *de censur. disp. 2. q. 5. puncto 2. num. 11.* Farinac. *in tract de hæresi quæst 192. num 51. & 54.* Greg. Pollach. *in Bullam Vrbani VIII. sect. 42. numer 61.* Castr. Palao *in oper. mor tom. 1. tract. 5. disput. 4. puncto 3. §. 3. num. 3.* Alphon. de Leone

ne *de officio Confess.tom.2.recollect.6.num.*127.Diana *p.4.tract.* 8.*resol.*15.

28 Inquisitores Apostolicos ex priuilegio absoluere posse ab huiusmodi criminibus in foro conscientiæ non obstante reuocatione facta per processum Bullæ in Cœna Domini, libenter admittit Bann.*dict q.* 11.*art.*4 *vers. præterea aduertendum est*, quamquam nolint, inquit ille, audire nisi cum testimonio tabellionis, idque vel quia Inquisitores postea petierũt eandem facultatem, vel antiqua facultas non erat priuilegium concessum hæreticis etiam pœnitentibus, sed ministris Sancti Officij in fauorem fidei, quare sine dubio non fuisse illis reuocata, hæc sentit Ban *dicto loco*, Iacob. de Graff.*in aureis decis.part.* 1. *lib.*2.*c* 9 *num.*5.Fr. Emman. *in Bullam Cruciata* §.9. *num.*70.Henriq.*in sum lib.*6 *de Pœnit.cap.*4 *numer.*9. Gutier.*Canon.lib* 1.*cap.*13 *num.*7.Duard *in Bul. Cœna lib.*3.§.2.*quæst.*12.*num.*10. Bossi.*in tract. de Iubil. sect.*1.*casu* 10.§ 2.*n.*14.*&* §.11.*per tot.* Diana *moral. res.part.*1.*tract.*5 *resol.*1.Licet hæc sententia sustineri possit; nulla tamen causa suadet Inquisitores Apostolicos in foro conscientiæ hæreticos credentes, & cæteros huiusmodi absoluere debere, cum Inquisitores, vt supra dicitur, in hac causa potissimum sint iudices in foro iudiciali, & exteriori, non in foro pœnitentiali, & interiori. Tutius est ergo, vt tali facultate, licet illam habeant (de quo non est mediocris controuersia) non vtantur, sed pœnitentes audiant coram notario, & testibus, vt eos Ecclesiæ recõcilient, & deinde à Confessariis approbatis in foro conscientiæ absolui possunt.

29 Sed obseruandum est reum quemcumque siue ab Episcopo, siue ab Inquisitoribus Apost. siue ab aliis quibusvis potestatem absoluendi habentibus, absolutum in foro conscientiæ, siue Sacramentali, & accusati in foro exteriori, & in eum inquiri posse, si crimen eius in iudicium deducatur, nec iuuare eum, aut tueri se posse exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori, vt tradunt Zanchin.*de hæret c.*34. Direct.Inquisit.*verb.absolutio*, §.*sed an absolutio*, *& verb Confessio*,§.*vtrum si in foro*, Locat.*in opere iudic. verb.absoluere n.*1. *& verb hæreticus num.*14. Sanch. *dict.lib.*2.*cap.*12.*num.*7.Duard *in Bull.Cœna lib* 3 §.2. *quæst.*12.*nu.*12. nouissime me citato *in hoc loco* Bossi. *dict. casu* 10.*numer.*241. Ratio huius assertionis illa est, quam Canonistæ communiter tradunt, & sequuntur, quoniam pœna imposita per Confessarium in foro pœnitentiali quantumcumque sit magna, non tollit aliquo modo pœnam imponendam in foro iudiciali Canonico, vel Ciuili: nam pœna pœnitentialis in foro interiori imposita tendit ad vnum finem, videlicet vt per eam pœnitens satisfaciat Deo, & animæ suæ, alia verò pœna, nempè temporalis, spectat ad punitionem corporis, & ad publicam vindictam, vt Reip. satisfaciat is, quo malo exempto delinquendo eam offendit, glos. *verb. poterit.in cap gaudemus, de diuort.glos.*1.*in fine in cap.*1 *de schismat.*& *ibi* Panorm. Zabarel, & alij *in cap.vlt.*25. *distinct.glos. vlt. in c.*2. *de empt. & vendit* & ita declarauit Gregor. XIII. in quadam Bulla Iubilæi *in ann.*1572 *tertio Idus Septembris*; de qua per Pen. *in directorium Inquisitorum p.*2. *commento* 25.6.*quod autem absoluti*. Multum igitur interest ipsorum delinquentium, & pœnitentium, vt quamuis absoluti sint in foro conscientiæ, accedant quoque ad suos Episcopos, vel ad Inquisitores Apostolicos, vt ab ipsis in foro exteriori absoluantur, & per ipsos gremio Sanctæ Matris Ecclesiæ reconciliẽtur: ita enim plenam securitatem consequentur, nec poterunt vlterius in foro exteriori molestari, vel inquietari. Confessariorum quoque partes erunt in hac causa huiusmodi pœnitentes admonere, vt ad iudices Fidei propterea sese confestim conferant.

Supposita communi illa sententia, quæ tenet hæresi occultæ per accidens vltra excommunicationẽ esse annexam irregularitatem, vt per Felician.*de cẽsur.c.*7.*de irregular.*Nauar.*in man cap.*27.*n* 203. *vers.* 3. Valent.*tom.*4 *disp.*19 *p.*3.*in* 3.*specie irregular* Maiol.*de irregular.l.*5.*c.*49 *n.*1 *&* 2.Penia *in d.rect.Inquis. part.*3.*q.*113.*num.*162 *&* 175.Azot.*instit moral p.*1.*l.* 8.*c.*11.*q.*13.*& c.*21.*q.*8.Anton.Riccul.*de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium lib.*5. *c.*17. & plures citatos à Sanch.*dict.l.*2.*c.*25.*n.*1. & à Garc. *de benefic.p.*11.*c* 10.*n.*83.& etiam supposito quòd per Bullam Cœnæ sit sublata Episcopis & Inquisitoribus dicta facultas absoluendi ab hæresi occulta in foro conscientiæ, vt supra dixi, dubitatur an illis etia sit sublata facultas dispensandi super dicta irregularitate orta ex hæresi occulta? Maiol.*d.cap* 46.*nu* 8. *vers.sic electio*, tenuit non esse sublatam: sed contrariũ, imò quoad vtrumque forum sublatam esse sustinent Vgolin.*de irreg.c.*36.§.5.*nu.*3. Sanchez *d.l.*2.*c.*25.*n.* 18.Garc *dict.c* 10.*n.*86.Bossi.*dict.casu* 10.*n.*244. vbi *num.*246.subdit posse Inquisitores dispensare in foro conscientiæ super præfata irregularitate hæresis occultæ.

30 Sæpe Romani Pontifices per Iubilæorum, & Cruciatorum diplomata liberales Indulgentias omnibus fidelibus largiuntur, addita clausula generali, *vt Pœnitentes à Confessariis approbatis, quos elegerint, absolui possint ab omnibus, & quibuscus peccatis, & censuris, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur*; quo casu putant aliqui posse tunc hæreticos emendatos, & pœnitẽtes à crimine hæresis absolui in foro conscientiæ, reseruata tamen potestate Inquisitoribus procedendi in foro exteriori. Ita Sot.*in* 4.*sentent.distinct* 22.*quæst.*2. *art.*3.*vers.primus eius casus*, Frechil.*de excommun.art.* 1.*part* 4 *num.*7.*dub.*1.Zerola *in praxi Episcop part.*1. *verb.absolutio* § 5 *& part.*2.*eodem verb.*§.4.Cordub.*in summ q.*8 *in fine*, Stephan.Fagund. *in quinque Eccles. præc p.*2.*l.*8.*c* 8.*num* 38.Valer.Reginald *in praxi fori pœnit.l.*8.*n* 53. *in fine*, Lorca 22 *disp.*45.*n.*13.Illiuc. *tom.*1.*tr* 8.*c.*10.*q.*9.*n* 265.Molfes *in sum Theolog moralis tr.*7.*c.*11.*n.*62.Leo *de Iubilæo p.n.*41.Gregor.Polacch.*in Bullam Vrbani VIII.sect.*42.*num* 62.Sanctarel.*de Iubilæo cap:*7.*dub.*3.Bossi.*eod. tract. sect.*1.*cas* 8. *n.*2.*&* 3.

31 Verùm contraria sententia verior est, & in praxi omnino obseruanda, asserens quod nec virtute Iubilæorum, nec Bullarum Cruciatarum, in quibus non datur specialis facultas absoluendi ab hæresi, potest quis absolui ab ea, licet expressè detur facultas in genere absoluendi a casibus Bullæ: neque enim verisimile est id generaliter esse concessum, quod specialiter denegaretur; neque est probabile Pontificem Maxim. tot legibus in Fidei fauorem latis tam facile derogare voluisse. Ita Couar *in c.alma mater part.*1.§.11.*numer.*15. Nauar.*in man. cap.*27. *num.*175.*vers.decimoquarto* Rojas *de hæres.part.*2. *assert.*39.*num.*321.*& de priuileg.Inquisit.num.*416.vbi ait id hodie pleniùs declaratum esse per Motum proprium Pij V.*de ann.*1572.Simanch.*de Cathol.instit tit.*3.*de absol.num.*2.*& in Enchir,cap.*15.*nu.*4.Viuald.*in candelabro aureo tit.de absol.num* 16. *& in explic Bulla Cœnæ n.*14.Angel.*in floribus Theolog.quæst. de Cõfess.art de casibus reser.diffic.*6 Aragon 2.2.*q.*4 *ás.* 11.*art.*3.§ *sed dubium est quisnã possit, vers dico quarto*.vbi addit ita declaratum fuisse a Gregor.VIII.ad petitionem Inquisitorum Hispaniæ, qui dederunt operam,

operam, vt per Concionatores hæc d·elaratio euulgata ad omnium notitiam perueniret, quod etiam testantur Fr. Emman *in explicatione Bulla Cruciata in addit ad §.9. num.66.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. lib.1. cap.13 num.33. & lib.4. c.15 num 25.* Vgolin. *de censuris tab.1 cap 10. §.4. num 12.* Henriq. *lib.3. cap. 17. §.2. & lib.7. cap.15. §.1. & lib.13. cap.27. §.5.* Farinac. *de heresi quæst.192. §.4. num.63.* Ceuall. *commun. quæst.802. num.67.* Miranda *in manual Prælat tom.2. q.7. art. 4.* Fernandez *in compendio Theologiæ moralis part.3 cap.8. §.11. num.1.* Vasq *de excommun. dub.19. à num.5.* Vega *in summ part.1. cap.125. casu 12.* Petr. de Ledesma *in summ. part.2. tract.1. cap 6 concl 19. & 20. diffic. vlt.* Azor. *instit. moral part.1. lib.8. cap.10. quæst. 12. & c.19 quæs.2.* dicens ita babere stylum, & vsum Curiæ Romanæ, Acosta de Andrada *ad Bullam Cruciatæ quæst.59 & seq.* Suar. *de censur disp 7. sect.5. num. 12. & de Fide disp.21 sect.4. num.21.* Ludou à Cruce *in exposit. Bulla Cruc. disp.1. cap.3. dub.6.* me citato *in hoc loco* Trullench. *in simili expos. lib.1. §.7. c.2. dub.7. n.9. & eod. l.1. c.3. dub 5. n 2.* Auila *eod. tr. de censur. p.2. c.7. disp.1. dub.7.* Nicol. Garcia *d p.11. c.10 nu.109.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib 2. cap.31. numer.7. & cap.12 numer.10.* Nauar. *in sing. Iuris Canon. concl. 3.* Portel *in addit. ad dub. Regular. verb. Episcopus num 8.* Antonin. Diana *resol moral p.1 tract.5. resol.2.* Marchin *d. tr.1. part.9. cap.1. diffic.9 numero 13. cum seqq.* Castr Palao *in tract de Fide tract.4. disp.4. punct.3. §. 4. num.2.*

32 Dubium ex dictis oritur non contemnendum, an illi, qui vel metu mortis, aut cruciatuum, seu tormentorum territi, vel amore capti, vel diuitiarum cupidi, vel ne à possessionibus pellantur, aut ob aliã causam aliquid dicunt, vel faciunt ad infidelitatem pertinens quod hæreticum, vel apostaticum meritò iudicatur, vt si Mahometum adorent, aut verum Prophetam, & Dei amicum esse dicant, idola colant hæreticos se esse fingant, eorum vsus exterius obseruent, mores illorum sumant, Ecclesias eorum frequentent, concionibus intersint, iuramentum, & fidelitatem eis spondeant, & iurent, ac similia perpetrent, quæ Catholica Religio penitus abhorret; sed retinent nihilominus integram Fidem in corde, neque ita interius sentiunt, sicut exterius faciunt, vel dicunt, vtrùm in excommunicationem, & aliàs censuras contra hæreticos, apostatas, vel idololatras ab Ecclesia latas incurrant? In quo Caiet. *2.2. quæst.12. art.1. circa finem, vers. in respons. ad 1. & quæst 1. art.2.* tenet non modò in foro interiori, sed etiam in exteriori excommunicatos esse; ex cuius sententia apertè consequitur eos non posse ab approbatis Confessariis absolui, cum reseruatio casus Confessarium iurisdictionem, & potestatem vel auferat, vel impediat, aut suspendat. Verùm opposita sententia verior est ex eo, quia excommunicatio Iuris lata est in eos, qui verè sunt hæretici, apostatæ, vel idololatræ: at illi, de quibus dictum est, non sunt huiusmodi, cum Fidem Catholicam interius integre retineant; ergo non incurrunt in excommunicationem. Ita Archid, *in cap.1. de summ. Trin. lib.6. in fine,* D. Anton *part.2. tit.12. cap.5. §.1.* Sylnest. *in summ. verb. apostasia quæs 1. num.4. & verb hæresis 1. q.6. n.9.* Rosel. *verb. hæreticus n.4. vers. quid de illo,* Repert. Inquisit. *verb. hæreticus § si verò hoc facit,* Nauar. *in man. cap.18 num.17. vers. tertiò peccat mort.* Bann. *in 2.2. q.11. art.4. quæs.2. vers. tertia conclusio,* vbi ait hanc esse communem sententiam Iurisperitorum, & ibi Aragon *art.4. §. sed dubium est quisnam possit, vers. dico sextò.* vbi satisfacit rationibus Caietani contrarium asserentis, eam tandem sequitur Peña *in direct. Inquisit. part.2. super q. 41. §. an autem cui metu,* Mercet. *in 3 part D. Thoma q.66 art.9. num 4.* Granada. *in 2.2. D. Thoma tract.15. disp.13. n.21.* Diana *moral. resol. part.4. tract.4. resol. 240. in fine.* Qui tamen omnes tanquam verissimum conformiter docent eos, qui talia hæreticalia, vel apostatica dicunt, aut faciunt, quamuis fidem interius retineant, grauissimè, & mortaliter peccare, gloss & Canon *in c. non solum lo.2. 11. q. 3.* Nulla enim causa, vel casus excusari quemquam potest in materia, & Confessione Fidei, quin cum opus est confiteri eam teneatur, nec metus mortis in causa est metus cadens in constantem virum, nec licet ore negare Christum, aut Fidem, & corde tantùm retinere, hæc putauerunt Helchæsetæ, & propterea meritò, velut hæretici damnati sunt à Fabiano Papa, vt in eius vita refert Breuiarium Roman *die 20. Januar.* quod citat Peña *in direct. Inquisit part.1. commen.24. super quæst.9.*

Cùm igitur supradicti hæreticalia, vel apostatica dicta, vel facta exterius dicentes, aut facientes, Fidem interius retinentes, in excommunicationem non incurrerunt, à quolibet idoneo Confessario absolui poterunt, non enim habet eorum crimen aliam reseruationem, per quam pœnitentes absolui, & Confessarij absoluere prohibeantur, ita sentire videntur omnes præcitati, ex eo quod asserunt non esse excommunicatos, & nominatim id profitentur Arag *d. q.11. art.3. §. sed dubium est quisnã possit vers. dico sexto quod qui Fidem* Ludou. à Cruce *in exposit. Bulla Cruc disp.1. c.3. dub.7.* & me citato *in hoc loco* Trullench *in simili exposit. lib 1. § 7. cap.1 dub.7. n 3. vers. suppono tertiò.* Quia tamen Ecclesia, quæ non iudicat de occultis, existimat istos ex dictis, vel factis hæreticalibus exterioribus, quæ dixerunt, vel perpetrauerunt, hæreticos, apostatas, vel excommunicatos, ideò illos punit, & à censuris, in quas putat incurrisse, absoluit, & mitius punit eum, qui vel spontè accessit ad iudices Fidei, ad confitendum suum delictum, vel eum, qui ob grauius periculum, vel metum inductus, indignum facinus perpetrauit. Ita Bañes *d. q.11. art 4 q 1. vers est 2. argum. Ecclesia punit.* Pen. *in direct. Inquisitorum p.2. super q.41. §. & quamuis in foro conscientia* Trullench. *vbi proximè.* 33

Ex prædictis omnibus, quod attinet ad nostram principalem quæstionem, constat Episcopos virtute Concilij Trid *dict. cap.6.* non absoluere occultos hæreticos, quoniam per processum Bullæ *in Cœna Domini*, & Romanorum Pontificum declarationibus, fuit Concilio derogatum, & quamuis derogatum non fuisset, adhuc non deberent Episcopi facilè vti tali facultate, propter aliqua inconuenientia, quæ ex nimia illius decreti obseruantia oriri possent, quod iam olfecerat Ioan. Rojas *in singularibus Fidei sing. 5. incip. Accusatum, vers. tertiò fallit num.38.* Hinc Domini Cardinales Inquisitores Generales Vrbis, & Orbis Apost auctoritate re maturè considerata, vbi expedire vident, Episcopis petentibus, concedunt facultatem absoluendi occultos hæreticos in foro conscientiæ, tantum eam facultatem patentibus litteris restatam faciunt, & parcissimè largiuntur, quia longo rerum vsu & quotidiana experientia didicerunt ita expedire. Regulariter igitur causa cognita id obseruare solent quod à Clement. VII. constitutum est; nam Episcopis locorum indulget, vt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, vel defensores hæreticorum pœnitentes, & humiliter conuerti volentes postquam errores suos abiurauerunt, à censuris, in quas incurrerunt, absoluant, ad gremium sanctæ Matris Ecclesiæ restituant, & reducant, & pœnitentias salutares iniungant, Addunt præterea, 34

vt

vt Episcopi possint ad idẽ peragendum eligere sibi tres, vel quatuor viros in Theologia Magistros, aut in iure Canonico Licentiatos, qui eodem modo præfatos delinquentes absoluere possint Hos viros plures, vel pauciores concedunt pro latitudine diœcesis Episcopi talem facultatem petentis, ac etiam pro multitudine hæreticorum, seu schismaticorum in diæcesi habitantium & quoniam interdũ in quibusdam prouinciis, aut ob defectum Academiarum, aut ob alias causas difficulter Magistri in Theologia, aut Doctores, seu Licentiati in iure Canonico haberi possunt, ideo hunc rigorem temperantes permittunt, vt si prædicti Magistri, vel Licẽtiaris haberi non possunt, alij viri idonei arbitrio Episcoporum eligantur, qui munus ad quod assumuntur, obire sciant, & valeant. Hæc omnia litteris patentibus comprehenduntur, qui omnes Domini Cardinales Inquisitores Generales suo ordine subscribunt quidem facultatem non solent ad indeterminatum tempus concedere, sed annos præfiniunt tres, vel quatuor, sicut occasio, & circumstantia suadet.

35 Episcopi, seu Episcoporum Vicarij, aut officiales, & alij viri per Episcopos deputati in recipiendis hæreticis, seu schismaticis in eis locis, seu diœcesibus in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plenè seruari aut non potest, aut non expedit vt seruetur, sequentem practicam, & modum retinere debent. Qui ab hæresi, vel schismate, vel aliis delictis contra Fidem, & Catholicam Ecclesiam commissis pœnitentiam acturus ad Episcopum, seu alios per eum deputatos accesserit, verbo, vel scriptis culpas suas coram Episcopo, vel prædictis deputatis narrabit, notario, seu tabellione præsente coram duobus, vel tribus testibus eas excipiet, iurabit reus de veritate dicenda, interrogabitur de multis circunstantiis, de credulitate, de tempore, quo in errore permansit, & de plerisque aliis, quæ ad securitatem eius conscientiæ spectant, dicetur illi, si opus fuerit, vt integrè & cõfidenter explicet omnes suos errores, nec timeat aperire vulnus, vt copiosam, & salutarem recipiat medicinam: admonebitur quàm grauiter errauit, Catholicam Romanam Ecclesiam deserendo, eius dogmata spernendo & à vera illius, & recta via declinando, quæ vehementer eius salutem exoptat. Postquam confessio fuerit sic in iudicio recepta in priuato auditorio Episcopi, seu Vicarij illius, aut alibi, prout duxerint eligendum, tunc Episcopus, seu deputati iubebunt pœnitentem flexis genibus coram libro Euangeliorum abiurare hæreses, & errores, quos confessus est. Peracta abiuratione, & promissione quòd nunquam deseret Catholicam Romanam Ecclesiam, Episcopus, seu deputati ab eo in forma Ecclesiæ absoluent pœnitentem, iniungéntque illi pœnitentias salutares: notarius totius actus conficiet patentes litteras seu publicum instrumentum, cui præter notarium subscribet Episcopus, aut deputatus ab eo, qui pœnitentiam imposuit reuertenti, & confitenti, idque instrumentum dabitur reo absoluto, vt constet ipsum, & reconciliatum fuisse Ecclesiæ gremio, & pœnitentiam recepisse. Postquam reus in foro exteriori prædicto modo satisfecerit, & fuerit à censuris absolutus, deinde per approbatos Confessarios absoluetur in foro pœnitentiali.

36 Iudices verò Fidei, videlicet Inquisitores contra hæreticam prauitatem, non obstante cuiuslibet Canonis, Concilij, aut processus Bullæ in Cœna Domini decreto, in foro exteriori absoluere possunt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defensores eorum, & alios quoslibet contra Fidem delinquentes, ab excommunicatione, & aliis censuris contra eos latis, illosque gremio Ecclesiæ reconciliare, iuxta sacram Ecclesiæ sanctionem, in qua ita scriptum extat. † de præeminentia horum Inquisi- 37
torum, & obedientia eisdem ab omnibus præstanda extat Bulla Pij V quam refert Stephanus Quarãta *in summa Bullarij, verb. hæreticus.* Sunt enim grauissimi, & æquissimi, ac prudentissimi, sanctitate, & doctrina pollent; quippe quod ad illud munus tam sanctum, & venerandum non vulgares homines, sed doctrina, prudentia, probitate, aliisque magnis virtutibus insigniri eliguntur; prout ita quotidie fieri nos experientia docet, & exemplis confirmant Simanch *de Catholicis institut. tit. 34. à num. 9.* Sigismund. Scacc *de iudiciis lib. 1. cap. 87. à numero* . Eymeric. *in director. Inquisitorum part. 3. quæst.* Rojas *de priuilegiis Inquisitorum, num. 410* Ludouic. à Paramo *de origine Officij sanctæ Inquisitionis lib. quæst 9. à num. 23* Fr. Didacus Morillo *de las excelencias de Caragoça tract. 2. cap* 22. Cuius rei non vulgare testimonium nobis Lusitanis præstat Illustrissimus Dominus meus Ferdinandus Martius Mascarenhas, † cui pri- 38
mos meorum laborum fructus, & me ipsum iure optimo deuoui, vir & gentilitia nobilitate, & litteris insignis, qui postquam Conimbricensis Academiæ integerrimus extitit gubernator, & rector, & postquam Algarbiensem Ecclesiam dignissimus Præsul multis annis feliciter gubernauit, tunc Portugaliæ Regni Inquisitor generalis, viros integerrimos, eruditos, & omni laude dignissimos, sacris Tribunalibus præficit, qui maturo semper consilio causas ad Fidem spectantes æqua lance iudicant.

Iam hodie omne delictum hæresis spectat ad In- 39
quisitores primariuè ad omnes alios iudices, non exclusio tamen iudicio Ordinarij coassistentis Inquisitoribus in causa propriæ ouis, vt decreuit S. D. Paulus V. adhibitis seuerissimis pœnis contra Superiores Religiosorum intromittentes se vlterius hac de re in suis subditis, eosque non deferentes illico ad sanctum Tribunal, prout refert Lusitanus noster Emman. do Valle de Moura *de incantationibus, & ensalmis, sect. 1. cap. 1. num* 50 me citato *in hoc loco* Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 1. cap. 3. dub. 5. num. 1 in fine,* vbi *n. 2. in princip.* addit quòd in terris, vbi sancta Inquisitio sita non est, vt in Gallia, Germania, & Polonia, Inquisitorum munus Episcopi præstant, Hodie præcipuè in Hispania, soli Inquisitores cognoscunt; Episcopi autẽ per se, vel per Vicarios Inquisitoribus assistunt, & non possunt separatim ab Inquisitoribus de causis hæreticalibus cognoscere. Ita Molin. *de iustit. tract. 5. disput.* 28 *num.* 12. & 13. D. Acuña *de Cõfess. solicitant quæst.* 2 *n* 1. Sanctarel *de hæresi, cap.* 40 *dub. 2. num.* 5. Ioan Valer. *de different. inter vtrumque forum. verb hæresis. differ 3. num.* Peña *in direct. Inquis. part. 3. quæst. 52. comm.* 101. Sousa *in aphor Inquis. lib. 1. cap. 2. num. 3.* qui omnes etiam resoluunt ad solos ipsos Inquisitores spectare processum formare, procedere, reosque comprehendi facere, atque in solo suo carcere custodire, itant si Ordinarij eos comprehendant, teneantur transmittere ad Inquisitores, vel illos certiores facere, vt eum ad suos carceres adducant, & hoc idem ad Vicarium Capituli Sede vacante loco Episcopi extendit Diana *p. 4. tr 6. resol.* 23. Cùm ergo (vt supra vidimus) in proferendis sententiis Episcopi per se vel per eorum Vicarios Inquisitoribus assistant, ideo non poterit Inquisitor sine Episcopo cogere reum ad abiurationem, quia abiuratio quidem sua est, & condemnatio, Zanard. *in direct. Theolog. part. 1. cap. 6. quæst.*

quæst. 15. Azor *instit moral.part* 1 *lib.*8.c.18.*quæst.*16. Molin.*de iustit.tract.*5.*disp* 28 *num.*1 Diana *part.*4. *tract.*8 *resol.*36. Licet quid in eon rationi teneat Ferdin.de Castro *in opere moral.tom* 1 *tract.*4.*disp.*8 *p.*13. *num.*17. Sic etiam non poterunt Inquisitores sine Episcopo proferre sententiam absolutoriam Rei, vt per Sanchez *de Cathol instit.tit.*3.*num* 9.*& in ench ind tit.*61.*num* 2.Rojas *sing.*27.*num.*7. Azor *d quæst.* 16.Zech *in sum.tract.*1 *de fide c.*11 *num* 14. Dianam *d resol.*50 *contra* Molin.*d. disput.* 28 *num.*15. Et addit idem Diana *vbi suprà resol.*126.in Regnis Hispaniarum solùm Inquisitores,& non Episcopos posse pu-
40 blicare edicta Fidei. Et † quot sint casus directè,& reductiuè ad tribunal sanctissimæ Inquisitionis spectantes,nomerant Aloys.Ricc *in prax fori Eccl. dec.* 671.*in* 1.*edit.& resol.*413.*in* 2.*edit.*Alphons a Leone *de officio & potest Confess. recollect.*12 & vltra casus numeratos aliquos adducam peculiaribus Sommorum Pontificum Constitutionibus ab ipsos Inquisitores pertinentes, vt eorū notitia ad omnes peruenire possit,ne de eisdem cognoscere , & iudicare se intromittant.

41 Contra Confessores,qui in sacris Confessionibus contritentem ad libidinem prouocauerint,cum malè de Sanctissimo Pœnitentiæ Sacramento sentire censeantur , eo abutentes, vti de hæresi suspectos iure optimo hodie procedunt hæreticæ prauitatis Inquisitores.Ita Decian *tract.crimin. lib.*6.*cap.*21.*num.* 42. *& cap.*23 *num.*1.*cum sequentib.*Nauar *consil.*1 *sub.tit. de hæreticis*,Sà *in sum verb.Confessio,num.*25. Peña *in comment.super Director.Inquisitor part.* 2.*quæst.*56.*comment.*81.*& ille quoque.*Iacob. de Graffiis *consil.*1 *sub tit. de cognatione speciali*,Petr.de Ledesm *in sum part.* 1. *de sacram.pœnitentiæ cap.*19.*vers.sexta concl.* Farinac. *in praxi crim quæst* 187 *num.*18.Marcus Anton Genuens.*in praxi Archiepiscop Neapolit.cap.*66 *num.*2. Henriquez *in sum.lib.*6 *cap.*18 §.4. *& lib* 13. *de excommunicat.cap* 24.*num.*1 *lit.P* , Ludoo.à Paramo *ad constitut Pij IV.lib* 3.*q.*10.*numer* 159. Petrinis *in priuileg.Minimor tom.*2.*constit* 4.*Gregor.XV* §.3 *numero* 6. Sanctarel.*de hæresi cap.*44.*dub vnic.num* 2. Diana *part.*4. *tract.*7 *resolut.*7. Emman. do Valle *d* *tract. de incantat. & ensalm. sect.*3. *cap.*1 *numer* 6.& latius *cap.*3.*à num.*10.Salzed *ad Bernard cap.*85 *li A,& in nouissima edit* Aloys.Ricc *in praxi aurea resolut* 440. Quarant. *in summa Bullarij verb. Confessor.* quod & iustissimè ordinauit , ac decreuit Pius IV quadam sua Constitutione , cuius tenorem fideliter desumptum ex archiuo sanctæ Inquisitionis Generalis Vlyssiponis copiam libri in qua continebatur sibi faciente Reuerendiss. D. Antonio de Matos de Noronha Episcopo Eluensi , & Generali Inquisitore sanctæ Inquisitionis Regni Portugaliæ, refert Fr. Emman.*q. Regular. tom.*1 *q.*59.*art.*4. *numero.*2. *q* 26. *art.* 1. & doctissimum super prædicta Pij V.
42 Bulla scholium edidit † Illustrissimus & Reuerendissimus Dominus meus D. Rodericus à Cunha, olim Portugalensis Episcopus,tunc verò Archiepiscopus Bracharensis,Hispaniarumque Primas , hac nostra tempestate inter cæteros litteris, & prudentia clarissimus, eruditione singulari, & acerrimo iudicio ornatissimus , qui opus doctissimum sanè super Ius Canonicum molitus est : quam quidem Bullam nunc ex Apostolica commissione S.D.Pauli V. ad id nuper specialiter emissam habemus , de qua Lusitanus noster Benedictus Ægidius *in tract de iure,& priuil.honestatis,art* 11.*à num.*18.vbi etiam agit an Confessarius crimen incestus committat cum ea, quam in Confessione audit ?

41 Religiosus,siue Clericus matrimonium,siue clam, siue publicè contrahens , si in Sacris sit constitutus Ordinibus , non solum committit sacrilegium , sed etiam de hæresi suspectus est, itavt contra eum procedi possit per Inquisitores Sancti Officij Ita Bernard.*in pract.cap* 80.*aliàs* 84 *nu.*3.*vers reddit ur prætereà suspectus,& ibi* Salzed.*litt.D*,Decian *tract crim. lib.*6. *cap* 22. *de clericis contrahentibus matrimonium, num.*11. Director Inquisitor. *part.*2.*q.* 49 *pag.*365. vbi Pegna *comment.*74.§.*iam apostata* , Paramus *de origine sanctæ Inquisitionis lib.* 3.*q.*10 *num.*75.Farin *in praxi crimin part.*5.*q* 138.*num* 94.Ioseph.Sese *tom.*4. *decis* 449.*numero* 8. Sousa *in aphor Inquisit.lib.* 1.*cap.* 7 *num* 16.Hieron. Roder *compend q Regul. resol q.*3. *numero* 1 Diana *part.*4.*tr.*7.*resol.*5.Trasmiera *de polygam.lib* 2.*q* 17.Azor.*instit moral.part.*1 *lib* 13.*cap* 13. *q. vltim* Carol. de Graffiis *de effectibus clericalibus effectu* 1 *numero* 1056.*& effectu* 5.*numer.*50.Emmã. do Vall *dict.sect.*2.*cap.*3 *numero.*9 Fr Emman *q Reg. tom.*3 *q* 1 *art.*1.vbi an Inquisitores procedere possint contra Monachum nuptias contrahentem:Alphons. de Leone *de potestate Confess part.*1 *resol.*21.*num.*15. *cas.*23.

Matrimonium contrahentes simul cum duabus vxoribus videtur malè sentire de Sacramento & cōtra eum tanquam cōtra suspectum de hæresi procedunt Inquisitores contra hæreticam prauitatem, vt per Perez *ad leges Ordinamenti,tit.*1.*lib.*5.*pag.*44. *in fine*,Meooch.*de arbitr.casu* 410.*num.*114. *& lib* 5 *de præsump.q* 6. *numero.*57. Nauar. *consil* 1. *de hæreticis num* 8. Azeued *l.*5.*numer.*3. *tit.* 1 *lib.*5.*noua recopil.* Gutier.*pract.lib.*2 *q.*8 *numero.*1. Henriquez *in summ. lib.*11 *cap.*2.*num.*3.*& lib.*12.*cap.*6.*num.*4.Farin.*d p* 5 *q.*140.*num.*24. Emman.do Valle *d sect.* 3.*cap* 1.*n* 14. *in princip. & cap* 1. *num.*5. Scacc *de iudic. caus lib* 1. *cap.*1 2.*n.*55.Anton.Sousa *in aphor. Inquisit.lib.*1. *c* 35. *num.*18. Homobon.*in exam Ecclesi.part.*1.*tract* 11. *cap.*7.*q.*18. Aloys.Bariol *in aphor.litt. V, verb. vxor* §. 2. Diana *part.*4 *tract.*8.*resol.*4. Ioan Escobar *de puritate probanda, q.*2 *num.*45. *cum seqq.* Trasmiera *in tract de polygamia lib.*1 *q* .1. *per tot.* vbi *quæst.*2. disputat,an quando non constat contrahentem duplex matrimonium,errorē habere in intellectu, hic puniendus sit per Inquisitores,an verò remittendus foro Ordinario? Et *q.*3. qualiter sint suspecti contrahentes binas nuptias , ad actum tamen carnalem non deuenientes, & qualiter sint habendi talia attentantes;nouissimè S.D.N.Vrbanus VIII.*in Breui incip.Magnum in Christo* 20. *Iunij* 1637. *vltra pœnas, quibus ordinariè puniri solēt illi qui sub mentito nomine seu cognomine adhuc vera vxore viuente,ad secūdas nuptias transire audēat,decernit vt huiusmodi sic delinquentes damnentur ad triremes in perpetuum, quod si inhabiles reperti fuerint,publicè fustigentur,& damnentur ad carceres in perpetuum:si verò pro qualitate , & enormitate del ēcti grauiores pœnas meruerint,etiā Curiæ secularis arbitrio eorundem Congregationis vniuersali, & generalis Inquisitionis Cardinalium puniendi tradantur* 44

Contra eos, qui cum ad sacrum Presbyteratus Ordinem minimè promoti sunt , Sacerdotis tamen auctoritatem temere sibi assumentes, Missarum celebrationes vsurpant , & Sacramentum Pœnitentiæ Christi fidelibus ministrare præsumnot , procedunt etiam Inquisitores contra hæreticam prauitatem.Ita Fr Emman *q.Regul tom.*1 *quæst.*27.*art* 2. Bobadil *in sua Politica lib* 1 *cap.*17.*num.*86. Emman. do Vall.*d, sect.*1.*cap.*1. *num.*9. S. D.N Vrbanus VIII.per suas litteras in forma Breuis , incip. *Apostolatus officium, die* 13.*Martij* 1628 ampliauit constitutionem Clementis VIII contra non promotos ad sacrum Presbyteratus Ordinem , sacramentales Confessiones audien 45

audientes, aut Missam celebrantes Curiæ sæculari præuia degradatione tradendos æditæ, ad omnes etiam minores vigintiquinque annis, dummodo vigesimum ætatis annum compleuerint. Scort *in Bull. Pontif. epit.* 162. *theor.* 403. Sanctarel. *de heresi cap.* 42. *dub.* 5. *num.* 5. Homobon. *in constit p.* 1. *respons.* 105. *vol.* 1. Sousa *in opusc. de solicitant tr.* 1. *c.* 9 *n.* 1. Diana *p.* 4 *tr.* 7. *resol.* 11 & 12. Et addit Trasmiera *d. lib.* 2. *q.* 2. *n.* 55. idem contra celebrantes vna die Missas plures absque legitima causa & approbata, vel vnam tantum postquam comederint.

47 Et concessione Gregorij XIII. qui ad instantiam Sebastiani Regis Portugaliæ, existente Cardinale Henrico eius patruo, successoréque in Regno Inquisitore Generali, habent Lusitani Inquisitores cognitionem, & punitionem nefandi criminis cum plenissima potestate, & priuatiuè ad omnes iudices, & Superiores Ecclesiasticos: cumulatiuè tamen ad sæculares potestates, vt refert Emman. do Valle *d sect.* 3. *c.* 1. *n.* 16. & infr. *alleg* 44 *n.* 30.

48 Contra perseuerantes in excommunicatione per annum proceditur tanquam contra suspectos de heresi leuiter, vt per gloss. *in c contingit, de dolo, & contum.* Conat *in c alma p* 1. § 7. *num.* 10. *vers quartò*, Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiscop Neapol c.* 7 *n.* 5. Roxas *sing* 60 *n.* 2. Sayr *de censur lib.* 2. *c.* 10. *n.* 10. Sanctarel. *de heresi cap.* 4 *dub* 4 *num.* 4. Diana *part.* 4 *tr.* 7. *resol.* 18.

49 Circa hæresis crimen tanta fides, & obedientia
Inquisitoribus debetur, vt sæculares iudices teneantur litteras, & illorum mandata celeriter exequi, &
suum officium nullatenus impedire; alias contrarium facientes excommunicationem incurrere de-
cidunt text. *in c. vt officium, § statuimus, & in c. vt In-
quisitionis, in fine, de heretic. lib.* 6. resoluunt Simanch.
de Catholicis institut. tit. 23. *n.* 9. Carret. *in praxi titul.
de hereticis, §. circa secundum*, *n.* 56. Lucerna Inqui-
sitorum *verb impedientes num* 1. Azeued. *l.* 5. *num* 7 *tit.*
50 1. *lib.* 4 *noua recopil.* nam † iudex sæcularis in causa hæ-
resis merus executor est, nec de processu, nec de sen-
tentia, aut mandato Inquisitoris, nec de crimine illo
cognoscere potest, etiamsi mortis pœna imponenda
sit hæretico; quia totum hoc Inquisitoris prudentiæ
relinquitur, ita vt locus non detur reuisioni. Ita Aloys.
Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.* 330. *in* 1. *edit. & resolut.*
287. *in* 2 *edit.* Suar. de Paz *in pract. tom.* 2. *pralud.* 2. *nu.*
30. Curia Philippica *p.* 3. §. 3. *n.* 19. Fr. Ludouicus Mi-
randa *de ordine iudiciario, q.* 1. *art* 5. *concl.* 5. Mendez à
Castro *in praxi Lusitania l.* 2. *c.* 2. *n.* 16. & tenetur abs-
que alia cognitione officium suum impertiri statim,
& omni casu, oculis, vt aiunt, clausis, Azeued. *d. leg.*
16. *n.* 9. Pegna *in Director Inquisitorum p.* 3. *comm.* 85.

51 † Si tamen inobediens fuerit, Inquisitores censuris, & pœnis eum compellerre poterunt, Decian. *tr. crimin. lib.* 5. *c.* 22. *n.* 21. Bobadil. *in sua Politica lib* 2. *c.* 17. *n* 81. Farinac *in praxi crimin. q.* 97. *n.* 106. *cum sequentib. & de heresi q.* 186 *n.* 162. Mendez à Castro *d. c.* 1. *n.* 16. Ex quibus iam sublata est theorica Bartoli *in l. Diuus la* 2. *col.* 2. *n.* 3. *in l. non dubium ff. de custodia reorum*, asserentis iudicem sæcularem non teneri præcisè credere sententiæ, vel processui hoc casu, sed posse facere alia acta de nouo, & ex illis hæreticum condemnare, quia Magistratus, qui huiusmodi mandatis non obtemperat, & præstare auxilium recusat, est suspectus de hæresi, & vt hæreticus apprehendi, & iurisdictione sua priuari potest, Rebuf. *tom.* 2. *ad l. Callia tit. de litteris requisitoriis in princ. n.* 10. Menoch *de præsumpt. lib.* 5. *q.* 6. *n.* 31. Vnde bene Trasmiera *d. tr. de polygamia lib.* 2. *q.* 16. *num* 5. *cum seqq.* resoluit quòd capti per alios Iudices ex alio crimine, si de hæresi sint delati, debent statim Inquisitoribus eos postulantibus remitti, & interim executio ratione aliorum criminum est suspendenda quousque de hæresis crimine cognoscatur, & idem Trasmiera *citato loco à n.* 3. tenet quod si contingat quem simul ab Inquisitoribus, & ab Episcopo in causis Fidei citari, prius coram Inquisitoribus vt maioribus iudicibus sui copiam facere tenetur.

ALLEGATIO XLI.

Episcopus quibus in casibus excommunicatos, ob violentam manuum iniectionem in clericos, absoluere possit, & an possit dispensare, vt quis retineat beneficium, obtentum excommunicationis?

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos solus Papa absoluit.*
2 *Episcopi huiusmodi excommunicatos absoluunt, quando percussio est leuis.*
3 *Percussio leuis quæ dicatur.*
4 *Iniuria leuis iudicanda est arbitrio boni viri.*
5 *Percussio leuis non dicitur, quæ in foro, platea, vel alio publico loco cum scandalo fit.*
6 *Impedimentum legitimum habens, propter quod excommunicatus non potest Summum Pontificem adire sine periculo vitæ potest ab Episcopo absolui.*
7 *Impedimentum iustum habentis, qui ire non potest, licet mittere valeat pro absolutione.*
8 *Impedimentum iustum quoad hoc censetur habere, qui curam animarum, vel filios, aut vxorem habet, timetque ob suam absentiam damnum notabile excepturos.*
9 *Inimicitias capitales etiam sua culpa contrahens, propter quas non valeat Romam adire, potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui*
10 *Inimicitiæ capitales, quæ dicantur?*
11 *Inimicitia capitalis oritur ex lite super omnibus bonis, vel maiori illorum parte.*
11 *Accusatio criminalis inducit capitalem inimicitiam.*
13 *Status quæstio inducit capitalem inimicitiam*
14 *Mortis, aut grauis infirmitatis periculum potest efficere, vt à quolibet Sacerdote huiusmodi excommunicatus absolui possit.*
15 *Absolutioni ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel cuiusuis impedimenti imponenda est obligatio sub iuramento, vt cessante morbo, vel eo impedimento se præsentet Superiori, nisi illud impedimentum sit perpetuum.*
18 *Clerici collegialiter, seu communiter viuentes, qui sese mediocri, & non enormi percussioni afficerunt possunt ab Episcopo absolui.*
17 *Monachi, siue alij Regulares se ad inuicem percutientes per eorum Prælatos absolui possunt, cum certis declarationibus: Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos absoluit. num.* 19.
18 *Religiosus, qui percusserit clericum sæcularem, debet ab Episcopo absolui, quando percussio est leuis.*
20 *Filij impuberes possunt ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.*

21 *Ætatis ob fragilitatem mitiùs quis punitur.*

22 *Ianitor, seu officialis turbam arcendo non ex deliberatione, ab huiusmodi excommunicatione potest per Episcopum absolui.*

23 *Inopes ab huiusmodi excommunicatione quando possit per Episcopum absolui?*

24 *Pauper quis dicatur?*

25 *Æger quacunque corporis impotentia impeditus quando ab huiusmodi excommunicatione possit per Episcopum absolui.*

26 *Ægri qui dicantur.*

27 *Senex à prædicta excommunicatione, quando possit per Episcopum absolui?*

28 *Senes qui dicantur?*

29 *Existens in potestate alterius, qualis est seruus, vel filiusfami. potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.*

30 *Mulieres cuiuscumque sint ætatis, & conditionis, ab excommunicatione possunt per Episcopum absolui.*

31 *Pontificem Summum non valens adire pro absolutione huius excommunicationis, an teneatur adire Legatum.*

32 *Inferior ab Episcopo, quando possit ab hac excommunicatione absoluere.*

33 *Dispensare an possit Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis? ostenditur.*

34 *Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis quando collatio esset facta per Papam.*

35 *Beneficium Episcopus scienter conferens excommunicato non potest dispensare, vt illud retineat.*

36 *Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, quando simul cum excommunicatione concurrit intrusio*

37 *Episcopus non potest concedere, vt cum excommunicato communicetur.*

38 *Excommunicatos tenetur vitare Episcopus prout cæteri.*



1 NCIDENTES in excommunicationē pro violenta manuum iniectione in clericum à solo Papa absolutionem consequi possunt, vt probant text. *in cap. si quis suadente* 17. *quæst.* 4. *& in cap. cùm illorum, de sentent. excommunicat.* de quorum Iurium materia latè agunt Nauar. *in man. cap.* 27. *numer.* 76 *cum sequentib.* Tolet. *instruct Sacerd. lib.* 1. *cap.* 31. Perez *l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 1. *Ordin pag.* 61. Ludou. Beia *respons. casuum consc. part.* 1. *casu* 46. *& casu* 60. Cened. *ad Decretum collect* 24. Læl. Zech. *de priuileg. Eccles priuil.* 155 Carol. de Grassis *de effectib. cler effectu* 9 *à num.* 148 Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 49. Suar. *tom* 5 *de censur. disp.* 22. Sayr. *eod tract. lib.* 1. *cap.* 26. *& seq* Molin. *de instit. tom.* 4. *disp.* 52. Bonacin. *de censur disp.* 4. *& de censur extra Bull. Cœnæ contentis disp.* 2. *q.* 3. *puncto* 6. *sect.* 5. *n.* 1. Portel. *in dubiis Regular. verb. manus violentæ.* Paul. Layman *in sum Theolog. moral lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 5. Squillante *de priuil. cleric. c.* 6 Molio. *de instit. tr.* 3. *disp.* 59. Bellet. *disquisit. clericali p.* 1 *tit. de fauore clericorum Canonis.*

2 Aliquando tamen possunt Episcopi à prædicta excommunicatione reseruata absoluere, quando scilicet percussio est leuis, iuxta text. *in cap. peruenit. de sentent. excommunicat.* & quæ resoluunt Viui. *tom* 1. *commun. opin. lib.* 1 *titul.* 12. *num.* 20. *vers. sed antedicta conclusio pag.* 196. Gutier *canon. lib* 1. *cap.* 5. *num.* 11. *cum sequentib.* Ioann. Garcia *de nobilit. gloss.* 9. *num.* 40. *cum sequentib.* latè Sayr. *de censuris lib.* 3. *cap* 28. *cum seqq* Iacob de Graff. *d. cap* 49 *num.* 51. *cum sequentib.* Bonacina *d. quæst.* 4. *puncto* 5. Bellet *d tit. de fauore clericorum canonis* §. 3, *à n.* 33. Carol de Graff *d. effect.* 9. *à num.* 173. Paul. Layman *d cap.* 5. *numero* 10. Molin. *d disp.* 59. *num.* 1. vbi *num.* 2. post Panorm. & Felin. *in d. cap. peruenit.* & Syluest *verb. absolutio.* 4 *num* 5. resoluit Prælatum, qui Episcopus non sit, esto iurisdictionem quasi Episcopalem habeat, absoluere non posse ab hac excommunicatione, esto iniuria percussionis, ob quam fuerit incursa, leuis fuerit, Bonacina *d. punct.* 6 *sect.* 5. *num.* 3. vbi *n* 4. post Molin. *d disp.* 59. *n.* 2. Reginald. *lib.* 1. *n.* 238. Lazar. *de monitor. disp.* 1. *q* 6. resoluit Vicarium generalem posse per se ipsum absoluere, & dare aliis facultatem absoluendi.

3 Percussio leuis regulariter illa dicitur, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam maculam, vel suggillationem carnium relinquit, vel quæ fit absque abscissione mēbri sine effractione dentis, sine exclusione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis, vt patet ex Extrauag. Ioan. XXII quem referunt Nau. *in man c.* 27. *num.* 91. Piasec *in praxi noua Episcop. part.* 2. *cap.* 1. *numer.* 14. & resoluunt Philiarch. *de officio Sacerd p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 33. *fol.* 172. Molin. *d tom* 4. *disp.* 57. *n* 1. Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 29 *num.* 8. Iacob. de Graff. *d. cap.* 49 *nu* 51. Bonacin *d. puncto* 5. *num* 2. Layman *d. cap* 5. *num.* 10.

4 Et denique † leuis iniuria iudicanda est arbitrio boni viri, seu iudicis, id est, Episcopi, ex circunstantiis personarum, locorum, temporum, modi percussionis, & læsionis, vt tenent citati à Belleto *d.* § 3. *num.* 14. & Sayr *d. cap.* 28. *num.* 5 quibus addo Molin *de Iust. tract.* 3. *disp* 57. Squillante *d. c.* 6. *num.* 100. Gutier *Canon. lib.* 1. *c.* 15. *num.* 14.

5 Ex quibus decidenda venit quæstio illa an dicatur leuis percussio quæ in foro, platea, vel alio publico loco, cum scandalo fit. In quo gloss. *verb mutilationem in dict. cap. cum illorum*, tenet percussum in platea, vel in Ecclesia, etiam leuiter, dici atrociter iniuriatum, propter quod sic percutiens non potest per Episcopum absolui, quia huiusmodi non potest dici leuis, ex quo est notoria, sequitur ibi Abb *num.* 9. Syluest. *verb absolutio* 4. *in princip.* Iacob. de Graffiis *d. cap.* 49 *num.* 56 Bellet. *d.* §. 2. *à num.* 16. Bonacina *d. quæst* 4. *puncto* 5 *num.* 2. *vers. mediocris* Atrox enim iniuria dicitur, si percutiatur aliquis in platea, vel in theatro. § *atrox. Instit. de iniur. l. Prætor* §. *atrocem, ff. eodem*, Hippol. *sign.* 549. Quamuis contrarium, imò huiusmodi percussionem dici leuem, quæ fit in publico, & ab ea posse Episcopum absoluere, nisi in se fuerit percussio notabilis, & magnum aliquod generaret scandalum, teneant, Card. *cons.* 42. Lap. *alleg.* 76. Nauar *d.* 27 *n.* 92. Marc Anton Gennen. *in pract. Archiep. Neap. c.* 80. *per totum.* Gutier *d. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 17.

Dantur etiam aliqui casus in quibus potest Episcopus absoluere, etiamsi percussio sit mediocris, vel enormis, quos quatuor versiculis recenset Abb *in d. cap. cum illorum*, *num.* 1. & etiam adducunt Sayr. *d. cap.* 18 Nauar *d cap.* 27. *num.* 91. Bellet. *d.* § 3. Bonacina *q* 4. *punct.* 5. *num.* 3. Squillante *d cap.* 6. *num.* 106. *cum seqq.*

6 *Primus* casus est de habente legitimum impedimentum propter quod excommunicatus non possit Summum Pontif. adire sine graui periculo vitæ, vt probat *cap de cætero, de sentent. excomm* Henriq *in sum. lib* 6. *de Pænit cap.* 11. *num.* 5. Suar. *tom* *disp.* 30. *sect.* 3. *num* 4. Molin. *d tom* 4. *disp.* 63. *num.* 1. Bellet. *d.* §. 3. *num.* 12 Bonacina *dict punct.* 5. *num.* 3. *ver tertius, & d. sect.* 5. *num.* 10. Sayr. *dict. cap.* 28. *num.* 39. Hieron.

Monte

Monte *quæst.* 25 *num.* 29. *&* 30. Carol. de Grassis *d. effectu* 9. *à n.* 181. *& n.* 158. Sanch *in præcepta Decalogi lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 9. Zambran. *de casibus in articulo mortis c.* 4. *dub.* 4. *n.* 14. Molin. *d. tr.* 3. *disp.* 64. *à princ.*

7 Iustum impedimentum habet is, qui ire non potest: licet mittere valeat pro absolutione, Henriq. *d. lib.* 6. *cap* 9. *num.* 7. *& lib.* 23. *de excommun. cap.* 19. *numer.* 3. Vgolin. *de censuris Pontifici reseruatis p.* 3. *c.* 1. *verb. nisi in mortis articulo*, §. 4. *num.* 1. *vers. item habet locum, & de censur tab.* 1 *cap.* 4. *num.* 13. *in fin* Sanch. *d. cap.* 13. *num.* 41. Bossi. *discept. moral. discept.* 1. *numer.* 1. Molin *dict. tr.* 3. *disp.* 64 *num.* 6. *vers. obseruat.* Bonac. *d. sect.* 5. *n.* 10.

8 Deinde iustum impedimentum, quoad hoc censetur habere, qui curam animarum habet si timet eas ob suam absentiam damnum notabile accepturas, nisi tamen idoneum Vicarium constituere possit. Vel, qui ad Papam pro absolutione proficisci tenetur habeat vxorem & filios, quos in extrema necessitate relictos agnoscat, Sayr *d. c.* 28. *n.* 38. Molin. *d. tr.* 3 *disp.* 64. *num* 6. *in princip.*

9 Vnde si quis propter capitales inimicitias non possit Romam adire, etiamsi eas contraxerit ex sua culpa, potest ab Episcopo absolui, *dict. cap de cætero*, ibi, *capitales inimicitias*, vbi Ego ipse *in collect. num.* 2. Syluest. *verb absolutio* 4. *n.* 3. *vers. quartus*, Tolet. *in summ lib.* 5. *cap.* 8 *num.* 2. *vers quarto, ista*, Sayr. *dict. cap.* 28. *num* 16. Carol. de Grass. *dict. effectu* 9. *numer.* 158. Bellet *dict* §. 3 *num.* 12 *& num.* 18. Bonacina *dict. num.* 3. *vers tertius*. Sanch *in præcepta Decalogi tom* 1. *lib* 2. *cap.* 13 *num* 9. Zambran. *de casibus in articulo mortis, cap.* 4 *dub.* 4. *num.* 14. me citato *in hoc loco* Bossi. *dict.*
10 *discept.* 1. *num.* 130. † Inimicitiæ capitales quæ dicantur; vide Bart. *in l.* 3. §. *vlt ff de adimendis leg & in l. licet*, vbi gloss. *verb. capitales, ff. de arbitr.* Abb. vbi gloss. magistra *verb. inimicitias in cap. per tuas* 32 *de simonia*, Menoch *de arbitr casu* 139 *numero.* 8. *&* 11. Card Mantica *de coniectur. vltimar. volunt lib.* 12. *tit.* 5. *num* 14. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom* 2. *quæst.* 15. *art.* 2 Flamin *de resignat lib* 5 *quæst* 1. *num.* 258. Cardos. *in praxi iudicum, & aduocat. verb inimicitia à num.* 1. *& verb. testis, n* 15. Menoch. *de præsumption. lib.* 3. *quæst.* 37. *num.* 26. *cum sequentib.* Farinac. *in praxi criminal quæst.* 49. *num* 1. *cum sequentib.* Ordin. Regia Lusitan. *lib.* 3 *tit.* 56. §. 7. *vers declaramos ser nimigo ca-*
11 *pital. &c.* † Ex lite super omnibus bonis, vel maiori illorum parte oritur inimicitia capitalis, Viui. *tom.* 1. *communion. opin lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 137. *vers. & sic secundum omnes, pag.* 528. Menoch *dict. casu* 139. *num.* 11. *& de præsumpt. lib.* 3. *quæst.* 42. *num.* 5. Mascard. *concl.* 898. *num.* 7. Tiber Decian. *tract. crimin. lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 55. *&* 57. *tom.* 1. Farinac. *dict. quæst.* 49. *à num* 1.
12 Item † ex criminali accusatione, Hippol. *cons* 8. *num.* 7. *& in l.* 1. *n.* 56. *vers. item dicuntur capitales inimici, & num* 57 *ff de quæst.* Lanfranc. *in repet. cap. quoniam contra, de probat. verb. testium depositiones num.* 50. Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *quæst.* 45 *n.* 4. Mascard *concl.* 898. *n.* 1. *&* 6. *& concl.* 899. Decian. *d. cap.* 25. *n.* 43. *cum seq* Farinac *d. q.* 49. *à n.* 24. Steph. Gratian. *Mar-*
13 *chia decis.* 133. *n.* 21. Item † contrahitur inimicitia capitalis, si moueatur quæstio status, Hippol. *cons.* 3. *num.* 11. Burg *cons.* 21. *n.* 11 Mascard. *conclus* 898 *nu.* 6. Menoch *de præsumption. lib.* 5. *q.* 42. *num.* 1. Farinac. *d. quæst.* 49. *num.* 23. Fr Emman. *d. quæst.* 15 *art.* 3. *vers.* 7. Et ex verbis iniuriosis, Viui, *d. n.* 137. *vers. imò inimicitia pag.* 528. Hippol *in l.* 1. §. *prætereanum.* 57. *vers. item oritur etiam capitalis inimicitia ex verbis iniuriosis, ff de quæst.* Mascard. *concl.* 898 *n.* 24. *&* 41. Menoch *d q.* 42. *n.* 17. Diana *d. c.* 15. *n.* 52. Farin. *d. q.* 49. *à num.* 38.

Hinc etiam quando imminet periculum mortis vt quando excommunicatus graui laborat infirmitate, potest à quolibet Sacerdote absolui non solum ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos contracta, ex adductis per Molin, *de Iustit. tr.* 3. *disp.* 63. Bonac. *de sect.* 5. *num.* 11. sed etiam ab alia quacunque, iuxta ea, quæ habentur *alleg.* 15. *à n.* 49. 14

Notandum tamen est quod absolutio ratione articuli mortis, aut cuiusuis impedimenti à quacunque excommunicatione, siue iuris, siue hominis reseruata siue Pontifici, siue cuicunque inferiori, tenetur Confessarius iniungere, vt cessante morbo, vel eo impedimento se præsentet Superiori, qui extra eum casum de Iure poterat illum absoluere, & hoc se præsentandi onus est sub iuramento imponendum, non vt iterum is ab excommunicatione absoluatur, quia plenè ab illa absolutus est, sed vt Superior conuenientem medicinam adbibeat, satisfactionémque imponat, si imponendam iudicauerit. Vide Henriq. *d cap.* 11. §. 5. Suar. *tom.* 4. *disput.* 20. *sect.* 3. *n.* 6 *& tom.* 5 *disput.* 22. *sect.* 1. *num* 62. Sanch. *d cap.* 13. *num.* 24. *cum seqq.* Verum tamen est clericis collegialiter viuentibus, filiis impuberibus, Religiosis, & officialibus Principum arcētibus turbam, item & perpetuum impedimentum habentibus, propter quod non possunt adire Summum Pontificem, de quibus omnibus infra, non esse iniungendum præceptum præsentandi se Sedi Apostol. in illis casibus in quibus possunt ab Episcopo absolui, gaudent enim peculiari priuilegio, vt aduertit Bonacina *d quæst* 14. *punct.* 5. *num.* 3. *vers aduertendum est secundò*, Sanch. *d. lib.* 2 *cap.* 13 *num.* 26. Homobon. de Bonis *de examine Eccles part.* 1 *tr.* 5. *cap* 4. *quæst.* 16. *vers. quartò licet*, Duard. *d. quæst.* 10. *num.* 18. Philib. Marchin *del bello diuino p* 3. *c.* 3. *num* 18 me citato *in hoc loco* nouissimè Bossi. *in discept moral discept.* 1. *n* 173. *cum seqq. & num* 202.

Secundus casus est de clericis collegialiter, seu communiter viuentibus, qui sese mediocri, & non enormi percussione affecerunt, hi enim ab Episcopo absolui possunt, vt probat tex *in cap. quoniam, de vita & honestat. cleric* Bellet. *d. tit. de fauore cleric. can.* §. 3. *num.* 5. Suar. *dict. disput* 22 *num.* 71. Filliuc *to.* 1. *tr.* 15. *cap.* 1. *num.* 39. me citato Bossi. *dict. discept.* 1. *num.* 188. *cum seq.* Bonacina *dict. num.* 3 *in princip. & sect.* 5. *n.* 9. Bellet *d.* §. 3. *num.* 5 Nauar *d. c.* 27. *num* 91. *in princip.* Layman *d cap.* 5. *numer* 10. Squillante *d. cap* 6. *num.* 106. *in casu notabili*. Gutier. *Canonic. l.* 1 *c.* 5. *n.* 18. vbi de duobus Canonicis se adinuicem percutientibus in eadem Ecclesia, in qua quotidie ad diuina Officia celebranda conueniebant, quod tanquam communiter ac simul viuentes reputentur in proposito ad hoc vt eos tanquam de iniuria mediocri possit Episcopus diœcesanus absoluere, vt *in d. cap. quoniam.* 16

Monachi tamen, siue alij Regulares se adinuicem percutientes per eorum Prælatos sunt absoluendi, *cap Monachi* 2. *cap cum illorum*, § *qui si claustrales, de sentent. excomm* Nauar. Bonac. Layman. & Bellet. *d. locis*, Fr. Emman. *quæst Regul to.* 1. *q.* 20. *art.* 12. vbi addit quòd verb *d. cap. Monachi*, ibi, *in claustro*, non ponūtur quasi innuant, quod si extra claustra se percusserint, ab Episcopo, & non à suo Prælato debeant absolui; sed quia hoc crebrius in claustro contingit: deinde aduertit, quòd si Superior aliquis percusserit suum subditum, potest ipse secundum priuilegia absolui ab alio Sacerdote subdito suo, electo ab ipso in Confessorem, & si subditus, & Prælatus se ad inuicem percusserint, & in Conuentu non sit aliquis, 17

qui eos possit absoluere, possunt adinuicem se absoluere, de quo etiam Coriolan. de casibus reseruatis p. 2. casu 10. de iudic. Regul §. 10. num 17. vers. tam licet, aduertens quòd licèt de Iure communi excommunicatione non possit alium pariter excommunicatum absoluere, ex notatis in cap. audiuimus 24 q. 1. in casu tamen necessitatis, vbi non est alius Religiosus, qui possit eos absoluere, potest excommunicatus alium excommunicatum absoluere, ex quo idem Coriolan d. loco n. 26. resoluit percutientem excommunicatum incurrere in excommunicationem quia excommunicatus retinet Ordinem ratione cuius inducta est immunitas, de qua etiam Carol. de Grassis de effectibus clerical. effectu 9. n. 120. quem refero Ego ipse in Collect. ad cap. 1. n. 2. in fine, de sentent. excom. & idē Fr. Emm. d. q. 20. art. 19. obseruat quòd si Prælatus Regularis non sit Sacerdos, & nullus alius sit Sacerdos Regularis in Conuentu, vel si sit excommunicatus, aut aliter impeditus. potest eius subditus absolui ab Episcopo à minori clerici læsione. Si verò Monachū alterius monasterij alius monachus percusserit, per Abbatem vtriusque monasterij debet absolui, d. cap. cum illorum, §. si verò claustralis, & ibi Abb. n. 15. & Hostiens. n. 14. Aduertas tamen quòd Abbas non absoluit nouitium incidentem in excommunicationem Canon. si quis suadente, ante religionis ingressum, Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloss. 8. nu. 81. Quicquid dicat Bonacina de censuris disp. 2. q. 4. punct. 5. n. 1. prope finem.

18 Si verò Regularis percusserit clericum secularem debet ab Episcopo absolui, quando percussio est leuis, cap. religiosi, de sentent. excomm. in 6. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 20. art. 12. Molin. de Iustit. tr 3. disp. 60. n. 4. Quicquid dicat Bonacina d. sect. 5. num. 9. vers. maior. Quamuis enim prælatus Regularis monachos sibi subditos se adinuicem percutientes absoluendi ius habeat, iuxta supradicta, Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos ab excommunicatione d. c. si quis suadente absoluere potest, Syluest. verb. absolutio 5. n. 2. & 3. Bellet. d. §. 3. n. 7.

19 Item si Monialis Monialem, vel Conuersum, aut Clericum percusserit, per Episcopum in cuius diœcesi monasteria fuerint, absolui potest, cap. de Monialibus, vbi gloss. fin & Doct. de sent. excommun. Syluest. verb. absolutio 4. num. 3. Bellet. d. §. 3. num 4. qui hoc procedere asserunt tam in exemptis, quam in non exemptis, me citato in hoc loco Boss. in discept. mor. discept. 1. num. 79.

20 Tertius casus est de filiis impuberibus; isti enim possunt ab Episcopo absolui non solùm ab excommunicatione leuis, sed etiam mediocris, & enormis percussionis factæ tempore impubertatis, cap. vltim. de sentent. excommun. Bellet. d. §. 3. numer. 20. Carol de Grassis d. effectu 9. n. 172. Bonacina d. n. 3. vers. quintus casus, Aloys. Ricc. in dec. Curia Archiep. Neapoli part. 5. decis. 22. Squillante d. cap. 6. sub num. 107. vers. præcipuè pueros, me citato in hoc loco Boss. d. discept. 1. n. 103. cum seqq. & à n. 186. Molin. d. disp. 59. n. 3. Bo-
21 nacina dict. sect. 5. num. 12. † mitius enim quis punitur ob fragilitatem ætatis, Duen. reg. 259. Tiraq. de pœnis temper. causa 7. Cald. Pereira in l. si curatoren, verb. vel aduersarij dolo à nu. 59. Molina d. tom. 4. disp. 56. n. 6. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 5. collect. 1845. Vnde clerici impuberes adinuicem se percutientes possunt ab Episcopo absolui, vt per Bellet d. num. 20. Molin de iustit. tr 3 tom 4. disp. 59. quos refero Ego ipse in collect. ad cap. 1. num. 2. de sent. excommun. vbi num. 6. cum gloss. & aliis intelligo si sint doli capaces, aliàs ab excommunicatione excusarentur: Fagūd. in quinque Eccles. præc p. 2. lib 1. c. 3 n. 12. in med.

Quartus casus est de ianitore, seu officiali turbam arcente non ex deliberatione, sed fortuito casu clericum lædente, qui potest ab Episcopo absolui, nisi forte grauiter vulnerauerit, cap. si vero, §. officialis, de sentent. excom. Sayr d. lib. 1. c. 28. num 27. Coninck de sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. num. 193. Bonacina d. n. 3. vers. secūdus. Bellet d. §. 3. n. 22. Molin. d. tr. 3. disp. 61. n. 2. Nau. d. c. 27. n. 91. Filliuc citato loco n. 39. idem Bonac. d. sect. 5 n. 9. vers. secundus casus. 22

Quintus casus est de inope, id est, tanta paupertate grauato, quòd Romam pro absolutione accedere 23 non possit, is enim si clericum percusserit, potest ab Episcopo absolui, cap. quod de his, cap. quamuis, de sentent. excommun. Tolet. d. cap 8. num. 2. vers. quarto ista. Hieron. de Monte dict. quæst. 15. à num. 6. Carol. de Grass. d. effectu 7. num. 164. me citato in hoc loco Boss. discept. 1. num. 110 cum seqq. Bellet. dict. §. 3. numer. 24. vbi cum Hostien. & in d. cap. quod de his, num. 1. & Abb. in cap. ea noscitur num 5. de sentent. excommun. resoluit hoc habere locum in eo paupere non mendicante, sed viuente ex suo artificio, de quo etiam 24
Azeued l. 2. num. 46. tit. 18. lib. 4. recopil. † Pauperes enim dicuntur non solùm Mendicantes, sed etiam habentes congruam sustentationem, qui tamen attento statu personæ, & dignitate videntur indigere, Bart. in l. 1. numer. 35. C de sacros. Eccles. Lara in l. si quis à liberis, §. sed si filius num. 44. ff de liberis agnosc. Tiraq. de pia causa in præfat pag. 10. D. Barbosa in l. maritum, n. 6 ff. soluto matrim Surd. de alimentis tit. 1. quæst. 93. numero. 30 & tit. 7. quæst. 9. à numer. 29. dec. s. 61. num. 2. Mascard de probation conclus. 1154 num. 14. Spin. in speculo testam. gloss 6. num 10. Maxi. in tract. taxa panis concl. 1. numer 46. vbi etiam resoluit data paupertate potius nobili, quam ignobili succurrendum, Bernard. Græuæ. ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 42. consid. 1. num. 2. & Surd. dict. quæst. 9. num. 33. asserit paupertatem dici, qui habet multas filias nubiles. Denique an quis pauper dicatur, iudicis discretioni committitur, qui attenta personarum, & circunstantiarum qualitate arbitrabitur, Menoch de arb cas. 65. & de præs lib. 6. q. 25. Surd. d. tit. 7. quæst. 9. num. 10. Mascard. d. concl. 1154. Perez l. 1. vers. ex qualitate tit. 1. lib. 3. Ordin pag. 461. Seraph. de priuilegiis iuramen. priuil. 4. num. 98 Molin. de primog. lib. 2. cap. 16. num 47. D. Barbosa in d. l. matrim numer. 6. Farinac. in praxi crimin quæst. 57 numer 93. & seq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 2. num 43. Scacc. de appellat. quæst. 17. limit. 40. num. 8. plures per Flores de Mena var. lib. 2. quæst. 21 num 130. & me citato Boss. d. discept. 1. num 117. Et paupertatis plura priuilegia referunt Rebuff. priuileg. 9. Paul. Montan. de tutelis cap. 36. gloss. 2. num. 4. Cened part. 1. collect. 27. à num. 2.

Sextus casus est de ægro, siue valetudinario, aut 25 quacumque corporis impotentia impedito, & à fortiori membrorum destituto, qui ab Episcopo suo absolui possunt ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in Clericos incursam etiamsi infirmitas temporalis sit, vel non immineat periculum mortis, puta in febre tertiana, quartana, vel podagra. Ita Abb. & Innoc. per text. ibi in d. c. quod de his, Carol. de Graff. d. effectu 9. num 162. Syluester d. verb absolutio 4. nu. 3. vers. nonus, Sayr d. c. 28 num. 24. Bellet. d. §. 3. num. 25. me citato in hoc loco Boss. d. discept. 1 num 81. & 82.

Infirmi, & valetudinarij dicuntur ex consilio medicorum, Roland. cons. 22. num. 10. ad finem lib. 1. Me- 26 noch. de arbitr casu 60 Farinac. in prax. crimin par 2. quæst 76. nu. 90. Boss. de triplici Iub. lai priuilegio, sect. 4 casu 21. n 92. vsque ad 116.

Septimus

27 *Septimus* casus est de sene, qoi à prædicta excommunicatione per Episcopum absolui poterit, *cap. ea noscitur. 12. de senten. excom.* ibi, *senes*, Ego ipse *in collect. ad illum text. n. 3.* vbi amplio etiamsi fortes sint ad ambulandum, Syluest. *verb. absolutio 4. num. 3. vers. decimus*, Carol. de Grass *d. effect. 9. à num. 160.* Sayr. *d. cap. 29. n. 25.* Belletus *dict. §. 3. n. 26.* me citato *in hoc loco* Boss. *d. discept. 1. num 85.*

28 Senes qui dicantur arbitrio iudicis relinquitur, Menoch. *de arbitr. casu 59. & de præsumpt. lib. 6. quæst. 46. num. 25.* Flamin. *de resignation. lib. 5. quæst. 6. à num. 4.* vbi *quæst. 3. num. 47.* asserit quòd senectus, & morbus à pari procedunt, imò senes dicuntur perpetuò infirmi, Monteleon. *in tractat. de priuileg. senect. cap. 5.* Thom. Acti. *de infirmis, cap. 19.* & Farinac. *in praxi crim. part. 4. quæst. 92. n. 22.* refert senem dici ab anno 50. perfecto, vsque ad annos 70. Senum multa priuilegia enumerant vltra aliquos ex citatis, Paleoch. *in speciali tract. de senect.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap. 328. à num. 1.* Pineda *in vita D. Ioannis Baptistæ lib. 2. art. 1. cap. 9. §. 139. pag. mihi 98.*

29 *Octauus* casus est de existente in potestate alterius, qualis est seruus, & filiusfamil. modo Dominus graue damnum inde patiatur absque sua culpa ex serui absentia, *cap. mulieres 6. de sentent. excom.* Carol. de Grassis *d. effectu 9. numer. 167.* Bonacina *d. quæst. 4. punct. 5. num. 3. vers. septimus*, Bellet. *d. §. 4. num. 29.* me citato *in hoc loco* Boss. *dict. discept. 1. num. 119. cum seqq.* Molin. *d. tract. 3. disp. 64. n. 2. cum seqq.* idem Bonac. *d. sect. 5. n. 14.*

30 *Nonus* casus est de mulieribus cuiuscunque sint ætatis, & conditionis: possunt enim à locorum Ordinariis absolui, cum illis periculosum sit peregrè proficisci, & se viuorum cœtibus immiscere, *d. cap. mulieres, dict. c. ea noscitur*, Nauar. *dict. cap. 17. num. 88.* Tiraquell. *lib. 10. connub. gloss. 1. part. 10. num. 33.* Sayr. *dict. lib. 3. cap. 28. num. 18. vers. tertius casus*, Hieron. de Monte *quæst. 15. n. 6.* Carol. de Grassis *dict. effectu 9. num. 159.* Bellet. *d. §. 3. n. 17.* Bonacina *d. n. 3. vers. sextus*, Duard. *d. q. 8. n. 2.* me citato *in hoc loco* Boss. *in discept. moral. discept. 1. n. 78.* Molin. *d. disp. 39. n. 3.* Bonacin. *d. sect. 5. n. 13.*

31 Aduertendum est eum, qui non potuit Summum Pontificem adire ob legitimam impedimentum, non posse ab Episcopo absolui, quando potest saltem adire Legatum, aut alium habentem facultatem absoluendi ab huiusmodi excommunicatione reseruata Summo Pontifici, Nauar. *d. c. 27. num. 88. vers. ad quartam*, Sayr. *d. lib. 3. c. 28. n. 39.* Bonacin. *d. n. 3. in fine, & d. sect. 5. n. 17.*

Deinde aduertendum est supradicta non solum procedere in proprio Episcopo, sed etiam in quocunque alio extraneo Episcopo, in cuius diœcesi percussio contigerit, vt per Capell. Tholosan. *decis. 231. Item fuit quæsitum* Gutier. *canon. lib. 1. capit. 5. numer. 11.* sed inferiorem Episcopo non posse absoluere excommunicatum pro leui iniuria illata in personam Clerici, vel existente aliquo ex prædictis impedimentis, resoluunt Hieron. de Monte *d. q. 15. n. 29. & 30.* Carol. de Grassis *d. effectu 9. n. 181.* Nisi in articulo mortis, vt per eundem Carol. de Grassis *d. loco num. 153.* Bellet *d. §. 3. num. 9.* vel quando Episcopus in specie mandauerit suo Vicario, vt possit absoluere ita excommunicatos, Sbrnz *de Vicario Episcopi, lib. 2. q. 18. num. 2. & sequentib.* vel alicui Vicario ad id specialiter deputato, Bonacina *d. punct. 5. n. 4. vers. addo.*

32 Aduertit Molin. *d. tr. 3. disp. 64. num. 7.* antequam Episcopus in euentibus omnibus explicatis absoluat illum, qui est absoluendus, debere satisfacere Ecclesiastico, qui iniuriam est passus, si ad aliquam satisfactionem ei efficiendam teneatur, & commode possit illam efficere, aut certè præstare debet cautionem si satisfacere non possit iuratoria saltem, quando aliam præstare non potuerit, quòd satisfaceret cum primum potuerit præstare: item præstare debet iuramentum quod cessante eo impedimento, accedet cum primum potuerit, *c. ea noscitur, cap. quod de his, de sent. excomm.*

Vtrùm autem possit Episcopus dispensare, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, non abs re erit inuestigare; in quo dubio gloss. *verb. dispensatum in cap. postulastis, de clerico excommunic. ministr.* tenet quòd sic ex *reg.* quòd omnia dispensatio, quæ non reseruatur Papæ, potest concedi ad Episcopo, argument *cap. nuper, de sentent. excomm.* atqui *in dict. cap. postulastis* dispensatio non reseruatur Papæ; Ergo, &c. sequuntur ibi Abb. *num. 8.* & Rebuff. *num. 64.* Couarr. *in cap. alma mater part. 1. §. 7. num. 8.* Vgolin *de censur. tab. 2. cap. 13. nu. 21.* Suar. *tom. 5. disp. 13. sect. 1. num. 34.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 6. cap. 7. quæst. 2.* Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium, lib. 4. cap. 12. num. 5.* vbi *num. 6* cum Suar. *citato loco n. 36.* extendit vt procedat etiam in eodem Episcopo, qui contulit beneficium excommunicato, ignoranter tamen, & bona fide putans, illum, cui facta est collatio, non esse excommunicatum, & *num. 7.* cum Abb. *in d. cap. postulastis, num. 9. vers. intellige*, extendit secundo, vt procedat etiamsi collatio non spectet ad Episcopum, sed ad inferiorem collatorem, quia nihilominus sufficit dispensatio Episcopi; quod tamen intelligunt Couar. *d. §. 7. num. 8. vers. ego verò non admitterem*, & Soar. *d. num. 36. vers. add. 1 Panormit* dummodo is, ad quem spectat collatio, dispensationi consentiat, & non aliàs. 33

Limita tamen *primò* quando collatio esset facta per Papam, tunc enim non posset inferior etiam dispensando se ingerere per Abbatem *in d. cap. postulastis, sub num. 10. versic. sed si collatio.* Rebuff. *ibid. num. 66.* Couarruu. *d. §. 7. n. 8. versic. quòd si Romanus Pontif.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 54. n. 22.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 7. cap. 13. num. 78.* Ricciul. *dict. cap. 12. num. 9.* 34

Limita *secundò* in eo Episcopo, qui scienter contulit beneficium excommunicato, vt per Abb. *in d. cap. postulastis n. 9. versic. dum tamen.* Syluest. *in summ. verb. excomm. 3. n. 1. vers. 3.* Ricciul *d. cap. 12. n. 10.* Quicquid teneant Suar. *d. sect. 1. n. 36.* & Nicol. Garc. *d. c. 13. à n. 84.* 35

Limita *tertiò* quando simul cum excommunicatione concurrit intrusio scienter in beneficio, prout contra Fr. Emman. & Auilam, resoluunt Garc. *d. c. 13. n. 88.* & Ricciul. *d. c. 12 in fine.* 36

Illud pro coronide huius allegation. aduertendum duxi Episcopum non posse concedere, vt cum excommunicato communicetur, vt per Ioann. Andream *in cap. cum desideres, numer. 4. de sentent. excommun.* quem ibi sequuntur Butr. *num. 7.* & Abbas *n. 3.* quos refert Anton. Ricc. *dict. tractat. lib. 4. capit. 43. num. 6.* vbi *num. 7.* cum Socin *in cap. inter alia num. 22. & 23. de sentent. excommun.* asserit non valere priuilegium concessum ab Episcopo, vt quis non teneatur vitare excommunicatum; ille enim tenetur vitare excommunicatos perinde ac cæteri, vt per Abb. *in dict. cap. cum desideres 23 de sentent. excomm. num. 2.* vbi Anchar. *num. 6.* Socin. *num. 3. & 4.* Suar. *tom. 5. disput. 15. sect. 7. sub n. 4. versic quod adeò verum* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 2. cap. 64.* Antonin. Ricc. *de iure personarum extra gremium Eccles. existent.* 37

 lib. 4.

lib.4.cap 44.*n*.8.Si enim Episcopus participet otiosè cum denunciato à se, incurrit minorem excommunicationem, vt per Couar.*in cap.alma mater p*.1.§.2.*n*.2.*&* §.3.*n*.5.Henriq.*in sum.lib*.13. *de excom. c*.3.§.4. *litter.N.*

ALLEGATIO XLII.

Episcopus an posit cum sibi sub itis dispensare in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, siue defectu corporis?

SVMMARIVM.

1 *Clericus non debet esse corpore vitiatus, aut diminutus.*
2 *Romani quos olim Sacerdotes eligebant?*
3 *Persa sacrorum ministros corpore integros admittebant.*
4 *Facies sapè indicet quale sit corpus.*
5 *Corporis species simulachrum est mentis, figuraque probitatis.*
6 *Anima pulchra sape resides pulchro in corpore.*
7 *Philosophia apprime vtilis est ad capiendam de aliquo prasumptionem.*
8 *Exteriora indicant interiora.*
9 *Deformis non facile fieri potest vt bonus sit.*
10 *Mutilatio inducit irregularitatem, qua in aliquo membro, dummodo principali, euenit, & ob culpam contingit.*
11 *Membrum sumitur pro ea parte, qua habet certum officium deputatum, & in corpore nostro distinctam habet operationem.*
12 *Mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, nisi pars illa abscissa celebrandi adimeret potestatem, vel notoria culpa in illius abscisssione accedat.*
13 *Castrari se permittentes fiunt irregulares, nec possunt esse clerici, etiam quod hoc fecerint, vt castè viuant.*
14 *Castratus, vel sectus non sponte, sed casu, potest fieri clericus, & si iam sit in susceptis vales Ordinibus ministrare, nisi id sua culpa acciderit.*
15 *Castratus ab adultera marito, quia ipsum inuenit cum sua vxore coire, non potest fieri clericus, cum id sua culpa acciderit.*
16 *Membrum genitale amittens ex eo quod sciens cognouerit mulierem morbum Gallicum habentem, non potest fieri clericus.*
17 *Manum habens mutilatam, articulatam, vel aridam, aut perpetuò tremulam, non potest ad Ordines promoueri.*
18 *Digito carens, quando fiat irregularis?*
19 *Digitus non est propriè membrum nostri corporis.*
20 *Pollicis pars si desit, & notabilem defectum non producat, neque Hostiam frangere impediat, minime inducit irregularitatem, dummodo eiusdem nulla precesserit culpa.*
21 *Digito illo carens, qui medius est, non est irregularis.*
22 *Digitos senos habens in manibus non est irregularis.*
23 *Digitos superfluos habens, potest eos sibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde periculum sibi immineat.*
24 *Capillorum defectus ob membrum gallicum, aut similem procedens, irregularitatem potest operari arbitrio Episcopi.*
25 *Facies deformis quando inducat irregularitatem?*
26 *Color in facie non est quid essentiale, sed accidentale.*
27 *Cacus non potest fieri Clericus: at in susceptis Ordinibus, in quibus visu non est opus, ministrare potest.*
28 *Cacorum aliqua miranda referuntur.*
29 *Monachus non potest esse clericus etiam prima tonsura.*
30 *Lippus non potest fieri clericus, modo longa, & diuturna, ac continua sit lippitudo.*
31 *Occulti sinistri, siue Canonis visiua virtute si quis careat, & tanta polleat virtute in dextero, vt sine deformi faciei conuersione possit legere Canonem, non est irregularis.*
32 *Nasum pressum, grandem, aut tortum detinens, pracipuè si pariat deformitatem, prohibetur ordinari.*
33 *Nasi abscissio inducit irregularitatem.*
34 *Os habens deforme, & imperfectum, non est admittendus ad Ordines quando fœditatem ac horrorem generat.*
35 *Balbus, ac blesus, qui detinetur loqui & verba explicare, non est ad Ordines assumendus.*
36 *Dentes non numerantur inter membra.*
37 *Dentes sibi euellens ex indignatione, vel impatientia, quando ad Ordines sit admittendus.*
38 *Auris an sit membrum.*
39 *Auribus carens propria culpa, aut notorij peccati causa, est irregularis.*
40 *Claudus potest ad Ordines promoueri, nisi talis sit, quem oppreat eum baculo accedere ad Altare.*
41 *Barbam habentes corrosam aliáve deformitate maculatam, non est ordinandus.*
42 *Gibbosi, vel curui dicuntur corpore vitiati, pracipuè si nimia in eis sit deformitas.*
43 *Morbosi quando possint ordinari?*
44 *Podagra, & scabie laborantes nimiam inducentibus deformitatem, iregulares fiunt.*
45 *Paralysi, vel apoplexia laborantes irregulares sunt.*
46 *Gallico morbo laborantes si foris appareat, horroremque & scandalum gignat, irregulares fiunt.*
47 *Febris quartana neminem retrahit ab Ordinibus suscipiendis.*
48 *Comitiali morbo correptus Ordines assumere non valet, nec in susceptis ministrare.*
49 *Leprosus promoueri non debet.*
50 *Furiosi, mente capti, & ij, qui in furorem aliquando versi insanuerunt, non possunt fieri Clerici.*
51 *Dæmoniaci non possunt fieri Clerici.*
52 *Dæmoniaci tandiu erunt ab officiis suis, ordine & loco suspensi, quousque vnius anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab huiusmodi calamitate liberati.*
53 *Gigantes, & Pygmai, quando irregulares sint?*
54 *Abstemij quando possint ordinari?*
55 *Corporis vitium aliquod, seu defectus absque culpa alicui ordinando proueniens impedimentum prastat solum executioni illius actus, seu Officij, ad quod sit inhabilis propter impotentiam, aut defectum.*
56 *Digitos duos, & dimidium palma sine sua culpa amittens, potest habere beneficium non requirens celebrationem.*
57 *Summo Pontifici solum competit potestas dispensandi cum corpore vitiatis.*
58 Gloss.verb nostram, in c.significauit; de corpore vitia, *declaratur.*
59 *Episcopus potest dispensare cum habentibus, membrum occultum, siue manifestum non sua culpa, obscissum*

abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandum.

60 *Vitium modicum quod dicatur, & quæ notabilis deformitas, relinquitur iudicis arbitrio.*

61 *Epiſcopi eſt determinare, quando dubitatur, ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, etiam reſpectu Regularium.*



CORPORE vitiatus ad effectum ne debeat Ordinibus inſigniri, ille dicitur, qui membro principali caret, vel quia natus ita eſt, vel quia illud mutilatum, aut debilitatum ſibi fuit, aut
1 ipſum nimia illius deformitas angit: qui vult enim fieri Clericus, non debet eſſe corpore vitiatus, aut diminutus *cap illiteratos 37. diſtinct. cap. 1. 49 diſt. c. non confidat 50 diſtinct. cap. 1. cap pœnitentes, & cap. precepta 55. diſtinct. cap infames 9. quæſt. 1. c. 1.* & per totum, *de corpore vit.* Couar *in Clem ſi furioſus par. 1. in princip n. 5.* Albert. Trot. *de vero, & perfecto clerico, lib. 1 cap. 16.* Lambertin *de iurepatron. 1. p. 2. lib. q 7. art. 12. n. 1.* Thom. Acti *de ludo ſcacchorum, q. 5. princip n. 23.* Campan *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 17. n. 1.* Azor. *inſtitut moral par. 2 l. 6. c. 4. q. 13.* Bellet. *diſquiſit. clericalium par. 1. rubr de diſciplina clericali, §. 7. num. 1. pag. 86.* Nicol Garcia *de beneficiis, part. 7. cap. 12. num. 4.* nouiſſime Ioann. Machad *in tract. del perfeto Confeſſor y Cura de Almas lib 1 p. 3. tract. 17. docum. 6 à princ.* Nam ſecundum Galen. *lib. de defin. medic.* ſanitati accidunt pulchritudo ac boni habitus integritas, teſteque Seneca *cap 40. minus eſt accepta ſcientia, vel virtus ex deformi corpore veniens* hinc Ennius

Gratior eſt virtus veniens de corpore pulchro.

2 Romanis olim ab ætate Romuli mos erat eos ſolos Sacerdotes eligendi, qui & genere excellentes, & virtute præſtantes, nec tamen inopes, aut corpore vlla ex parte trunco fuiſſent, vt refert Dion *lib. 2. Roman. antiq.*

3 Apud Perſas vſu pariter receptum fuit Sacrorum miniſtros corpore integros admittendi, nullam maculam habentes, neque aliqua corporis fœditate notatos, Alex ab Alex. *lib. 6. dierum genial. c. 14.* quia corporalis fœditas animi, morumque deformitatem indicat, argum. *cap. quia diuerſitatem, de conceſſi. preb.* tenet *ibi* Abb. *notab. 1.* Tiraq *l. 1. connub gloſ. 1. par. 2. num. 55.* Eſcob *de ratiocin. cap. 21. num. 1.* Hinc quando plures ſunt torturæ ſubiiciendi, incipi debet ab eo, qui deformior eſt, vt magis de crimine ſuſpecto, Hippol *in pract. crimin. §. expediat num. 53.* Maſcard. *de probat concl. 831. num. 27.* Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib. 7. cap 7. num. 3.* Vnde S. Gregorius Nazianzenus Athenis Iulianum conſpiciens antequam imperio potiretur, ex eius phyſiognomia de moribus tale iudicium tulit, vt refert Nicephor. *lib. 10. cap. 37. Deus bone, quantum malum Romanum fouet Imperium,* prout illum citat Torreblanca *d. lib. 7. cap. 7. num. 14.*

4 Facies namque ſæpe indicat quale eſt cor, *l obſeruandum ff. de officio præſid. l. 3. ff. de teſtibus.* Iſai. cap. 3. *Agnitio vlsus eorum reſpondet eis*, hoc eſt virtus exterior ſecreta cordis patefacit, vt docent *ibi* Lyranus, & Vatablus. Vnde Pythagoras ex faciei inſpectione diſcipulos admiſiſſe, & reprobaſſe teſtatur Aul. Gell *lib 1. noctium Atticar c. 9.* Et Socrates cõiectauit Platonẽ ex vultu inſignem virtute & doctrina futurum, vt tradit Iul. Seren *lib. 5. de Fato cap. 39.* quem refert Torreblanca *d. lib. 7. cap. 7. nu. 11. & 12.*

Et ſpecies corporis ſimulacrum eſt mentis, figuraque probitatis. Luc. de Penn *in l. 1. verſ. 2. quæritur, C. qui at. vel profeſſ. ſe excuſ. lib. 10. & l. 1. C. de profeſſ. qui in vrbe Conſtantinop. lib. 12.* Matth. de Fano *in tract. de modo ſtudendi, cap. 10.* Menoch *de arbitrar. caſu 226. num. 5.* poſt Tiraq. Torreblanca *d. lib. 7. cap. 7. num. 6.* Thom. Acti *d quæſt. 5. num 26.* D. Ambroſ. *lib. 2. de Virgin.* quem citat Ceuall *Commun contra commun. quæſt. 248. num 13.* vbi *à numer. 6.* multa de 5
pulchritudine adducit, & † ſæpe in pulchro corpore pulchra reſidet anima, ex ſententia Cyni relata ab Alexand. *conſ. 209 incip. Ponderatis, num. 10 verſ. dictus verò iuuenis, lib. 6.* Proinde loquebatur Dominus ad Moyſem dicens, *Loquere ad Aaron, homo de ſemine tuo per familias ſuas, qui habuerit maculam non offeret Deo ſuo, nec accedet ad miniſterium eius, ſi cæcus fuerit, ſi claudus, ſi vel paruo, vel torto naſo, ſi fracto pede, ſi manu, ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginem habens in oculo, ſi iugem ſcabiem, ſi impetiginem in corpore, vel hermoſus, omnis enim, qui habuerit maculam de ſemine Aaron Sacerdotis, non accedat offerre hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo Leuit cap. 12.* refertur. *in cap. hinc etenim, 49. diſtinct.* 6

Per ſigna corporis nobis nota, inquiunt Logici, 7
ſyllogizamus diſpoſitiones animæ nobis ignotas, Ariſt. 1. *Priorũ.* Apprime enim vtilis eſt phyſiognomia ad præſumptionem de aliquo capiendam, Bald. *in l. 2. in 2. col C. quorum appell non recip.* Hipp. *in §. expedita n. 55.* quos refert Thom. Acti *de ludo Scacchorum q 5. princ. num. 67.* Caualcan. *de brachio Regio p. 3. à num. 81.* Cambar. *de caſibus reſeru. pag. 186. num. 24.* Vnde Propert.

Ex operum ſpecie clareſcunt intima cordis.

Exteriora enim indicant interiora, *§. pauonum, Inſtit. de rerum diuiſ.* Vnde non verificatur in Iure 8
dictum illud, *Fronti nulla Fides.* Et dicit Bald *in l. obſeruare C. quorum appell. non recip.* quòd ſicut turpis habitudo corporis declarat quem procliuem ad ſcelera, ita pulchra ad virtutes. † Non enim facile fieri 9
poteſt, vt qui omnino deformis eſt, bonus ſit, Bobadil. *in ſua politica, lib. 1. c. 8 n. 8.* Vnde Mart *lib. 11. epigram.* in Zoilum ex corporis deformitate illum opinabatur improbum, remque mirandam eſſe ſubiungit ſi fortaſſe bonus eſſet.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus.
Rem magnam præſtas, Zoile, ſi bonus es.

Hæc quæ hucuſque diximus non imponunt neceſſitatem cognoſcendi hominum mores per ſigna membrorum naturalium, ſed tantum inclinationem naturæ oſtendunt probabiliter, quæ vinci poteſt per contrariam bonam conſuetudinem, vel frænum rationis, vt reſpondit Socrates Philomeni dicenti ex phyſiognomia eius eſſe luxurioſum ſuperaſſe naturam ratione, vt refert Laërtius, quem citat Torrebl *d. lib 7. c. 7. n. 15.*

Mutilatio (quæ propriè, & ſtrictè ſumpta, eſt am- 10
putatio membri, vt pluribus relatis Doctoribus probat Aloyſ. Ricc *in praxi aurea reſol. 66.*) tantum inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro, dũmodo principali, euenit, & ob culpam contingit, Nau. *in man. cap. 27. nu. 198.* Cardoſ. *in praxi Iudicum verb. Sacramentum Ordinis num 12.* Nam præter mutilationem membrorum ad exequutionem Ordinum neceſſariorum, in quibus nihil refert vtrũ caſu, vel culpa ſit ſequuta mutilatio, ſemper diſtinguitur an illa caſu, vel culpa euenerit; quia ſi caſu, & ſine culpa illa acciderit in paruo membro nullam, aut minimam inducente deformitatem, irregularitatem non operatur, *gloſ. fin in c vlt de corpore vit.* dummodo rei licitę operã daret, Borgaſ *de irregul. rub. de cor-*

*pore vit.n.5.verſ.ſi autem p.3.*Sed ſi es propria culpa in motilationem incidit,etiamſi culpa ipſa minima fuerit,irregularitatem incurrit, in qua tamen diſpẽſat Epiſcopus,vt miniſtret in ſuſceptis,per *cap.1. de corpore vit.*

11 Membrum autem ſumitur pro ea parte, quæ habet certum officium depotatum, & omne id,quod in corpore noſtro diſtinctam habet operationem,illud propriè dicitur membrum,ſecundùm Ariſtot. 3. *Meteor.*Clar *§.fin q.69.n.16.*Caball.*reſol.crimin.caſu* 136.*num.*16.Farin.*in praxi crim.q.19.nu.13.cum ſeq.* Plac *de delictis lib.1.cap.25. numer.*4. Couar *in clem. ſi furioſus p.3.in init.n.8.*Iacob.de Graff *in deciſ.aur. lib.2.c.26.n.4.*Henriq.*lib.14.cap* 8.§.1.Nauar *in manual cap.27.nu 206.verſ.ſecunde dico*, Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea,reſol.*67.

12 Sed motilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, Sylueſt. *verb. corpore vitiatus, num. 3.verſ aut eſt mutilatus*,niſi pars illa abſciſſa celebrandi adimeret poteſtatem nempe ſi pollex præciſus eſſet,aut quiuis aliorum digitorum requiſitorum ad conſecrationem,*cap.fin.& ibi gloſſ.vlt.de corpore vit.*Vel deformitatem operaretur ſcandaloſam, *cap 1.dict.tit.de corpore vit.* & in hoc euento procedere poteſt opinio Doctorum aſſerentium abſcindentem ſibi partem membri fieri irregularem, quamuis non ſit notoria eius culpa,quam tenẽt Tolet.*in ſum lib.1.cap.63.in vltima regula,*Molin.*de iuſt. tract.3.diſp.67.num 8.& diſput.70.num* 16.Suar.*tom. 5.de cenſuris diſput.51.ſect.2.num.6.&* 8.Sayr.*eodem tract.lib.7.cap.7.num.11.* Nicol Garc.*de benef par. 7. cap.12. à num.5.* In aliis verò euentibus ad incurrendam irregularitatem ex abſciſſione partis membri requiritur notoriè culpa,& in his terminis procedere poteſt ſententia aliorum, qui tenent requiri notoriam culpam quando totum membrum non eſt abſciſſum,de quo Placa *de delictis c.24.n.13.* Iacob. de Graff *in deciſ aureis lib.4.cap.27.n.41.* Vgolin.*de irregul.cap.51.n.7.& c.52.num.5.*Henriq.*in ſum. lib. 14 c.8.§.4.lit.X,& c.19.§.4.*& in notoriam culpam incidere,qoi voluntarie ſibi mutilat non eſt qui dubitet,qui enim abſciderit ſemetipſum,nõ poteſt fieri clericus,vt habetur *in Can Apoſt.*22,relato *in cap. qui partem 55. diſt.* tametſi abſciſſio ſit illius membri,quo minimè egeat ad miniſterium Ordinis,nec deformitatem operetur,ſcilicet, ſi obtruncaſſet pudenda,prout infra *num.13.cum ſeq.*dicitur Couarr.*in Clem.ſi furioſus p 1.in princ n.7.verſ.ſecundo* Bonacin. *de cenſuris diſp.7.q.1.punct.2.à nu.*29.& in iſto caſu non diſpenſat Epiſcopus,niſi dum defectus, & ipſa culpa eſt notoria,cum quadam infamia, Henriq. *d. cap.*19.§.4.

13 Qui ſe caſtrauerunt , ſeu permiſerunt ſponte ſe caſtrari,fiunt irregulares , nec poſſunt eſſe clerici, *cap.ſi quis abſcidit,& c.ſi quis pro ægritud. 55.diſtinct. c.ex parte 1.de corp.vit* Etiam quòd hoc fecerint , vt caſtè viuant,*d.c.ſi quis pro ægritudine,c.ſignificanit 4. de corp.vit.*Rebuff *in comment ad l ſpadonum* 128.*verſ. ſi tamen aliquis,ff.de verborum ſignificat pag.* 487. *& in praxi benefic.tit de diſpenſat.cum corpore vit.nu.15. &* 16 Beller.*d.tit.de diſciplina clericali,§.7.num.* 12. Cardoſ.*d verb.ſacramentum Ordinis, num.*16. Nicol. Garc.*de benefic part.7 cap.12.à num.7.*Molfeſ.*in ſum. Theologiæ moralis,tract.2.cap.16.num.* 16. Raguſ. de *Miſſa in Eccleſia quæſ.12.num 1.*nouiſſimè Ioan.Machado *dict part.3.tract.17.docum.6.num.4.*& Torreblanca *in practicab.Iuris ſpirit.lib 2.cap.13. num.53.* Nõ enim per abſciſſionem corporis à Deo plaſmari exiſtimare debent poſſe à ſe carnales cõcupiſcentias amputare,ſed per diſciplinam religionis,vel abſtinentiæ ; vnde illud *Matth.9.* quatenus Dominus noſter dicit eſſe Eunuchos, qui ſe caſtrauerunt propter Regnum Dei,& eſt intelligendum de eunuchis ſpiritualiter,id eſt,de his,qui ſe abſtinent perpetuò à concubinatu fœminarum,prout interpretantur D. Auguſt.& alij,quos congerunt Couar. *in Clem.ſi furioſus part.1.in princ.numer.6. verſ.quintò*, Beller *d.tit. de diſciplina clerical.§.7.num.13.* Campan. *dict cap. 17.num.11.*vbi etiam ſecundùm Chryſoſt.quem refert Sot.*lib.5.de iuſtitia quæſt.2.art.1.in fine*,dicit intelligi poſſe de illis,qui non per membrorum abſciſſionem , ſed malarum cogitationum interemptionem ſe caſtrauerunt.

14 Si autem non ſponte,ſed caſu,quis fuerit ſectus, vel caſtratus,nempe propter infirmitatem, aut languorem,aut in cunabilis,ſeu à barbaris,aut per inſidias hominum , ſiue dominorum eunuchus factus, vel ſi ita natus eſt, poteſt fieri clericus,& ſi iam ſit, poteſt in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare,*cap. ſi quis à medicis,cap. Eunuchus,cap ſi quis pro ægritudine, cap.ſi quis in infirmitate.cap lator,cap.præterea 55. diſtinct.cap ex parte 1.& 1.& cap.vlt.de corpore vit.*Nicol Garcia *dict.cap 12.num.7.* Bellet *dict tit de diſciplina cleric.§ 7. num.16.* niſi id ſua culpa acciderit, Couar.*in dict. Clem.ſi furioſus,part.1 in princ.num.6.* Maiol.*de irregular.lib 1.cap.25.* Plac *de delictis cap. 24.num.10 & 14.* Rebuff.*in praxi benefic. tit. de diſpenſat cum corpore vit num.16.* Vinald *in candelabro aureo,tit.de irregularit ex vitio corporis,à numer.* 174. Cardoſ.*d.verb Sacramentum Ordinis,n.16.* Henriq *in ſum.p.1.lib.14.c.8.§.1.in fine*, Nicol Garcia *d c 12. n.8.*Turreblanca *d l 2 c 13.num 53.*plures ſefert Doctores Cened.*ad Decretal. collect 69 num.1.*vbi *num. 3.* pulchrè quærit cur carens teſticulis non ſit piloſus ?

15 Veluti ſi fuerint abſciſſa virilia adultero è marito vlciſcente iniuriam , quia ipſum inuenit cum ſua vxore coïre,Couar *vbi proximè* Villad. *in tract. de irregularit.de corpore vit. colum.1.* Vgolin *de irregular.cap.fin. num.3.*Suar.*tom. 5.diſp.51 ſect.1.num* 8. Sayr *de cenſur lib.7.cap.7 num.12. & 13.* Molina *de iuſt.tr.3.diſp.70.n.18.*Campan *d cap.17.n.11.*me citato *in hoc loco* nouiſſimè Ioan.Machado *d.lib.1.part. 3 tract.17 docum.6 n 5.*

16 Aut ſi cognouit carnaliter mulierem habentem morbum gallicum,& ex huius contagio amiſit mẽbrum genitale, attento quod ex hoc id ſolet ſuccedere,niſi ignorantes eam cognouiſſet,quam ſanam putabat,Fr.Emman *in ſum.tom.1.c.158.n.7.*Caſtratus verò ab ægritudinem de conſilio Medicorum ſine vlla diſpenſatione ad omnes Ordines ſacros ab Epiſcopo ſuo promoueri poteſt,Nauar *conſ.1.ſub tit. de corpore vit.in nouis*,Sayr.*ſub eod.tit.deciſ.3.*

17 Manum habens mutilatam non poteſt ad Ordines promoueri,*c.expoſuiſti 9. de corpore vit.* Flamin. *de reſign.lib.5.quæſt.6.num.48.* Bellet.*dict.tit de diſciplina clericali,num.*20.Campan *dict.cap.17.à nu.*104. nouiſſimè Nauar.*in tract.de elect.& variat. fori ſect. 2.quæſt.8.num.14.*Torreblanca *d.lib.2.cap 13.num.17.* Nec illas habens articulatas, & aridas , ad miniſterium executionis Ordinum inefficaces , Henriquez *lib.14.c.8.§.4.in fine*,Flamin.*de reſignat.lib.5.quæſt.7. num.49.*Campan.*dict. cap.17.num.* 107. Nec etiam eas tremulas perpetuò habeos,præcipoè ſi imminerer periculum ſubuerſionis ſanguinis,Maiol.*de irregular.lib.1.cap.24.in fine*, Tollet.*lib.1. inſtr.Sacerd c. 25.num.13.*

Digito ſiniſtræ manus carens poteſt promoueri, ex *can.lator 55.diſtinct.*tum etiam dexteræ , vt inibi gloſſa dicit , dummodo illius carentia in alterutra

nec

nec magnam operetur deformitatem, neque aliquis
ipſorum ſit, qui peruecceſſarius eſt ad conſecratio-
nem, ſicut pollex, aut index, quorum altero ſi quis
careat, ſit irregularis. Borgaſ de irregul. titul de corpor.
vit. num. 4. Selu. de benefic. part. 3. quaſ. 6 poſt numer. 44.
verſ. attendendum, Plac. de delictis lib. 1. cap. 25. num. 9.
Salon in 2. 2. D. Thoma quaſt. 65 art 1 controu. 4. concl.
2. Sayr. de cenſuris lib. 6. cap. 15. poſt num 12. Bellet. d.
tit de diſciplina clericali §. 7. numer. 18. Torreblanca d.
19 lib. 2. cap. 13. num. 48. † Digitus enim non eſt mem-
brum propriè noſtri corporis, Bart. in l. 1. num. 13 ff.
de publ. iudic. & in leg. non ſunt liberi ff de ſtatu homin.
& conſ. 101. incip. quaritur an digitus part. 1. Felin. in
cap. ego N. poſt num. 1. de iureiur. & in cap. cum illorum,
num. 4. de ſentent. excommunicat. Caſſan. in conſuetud.
Burgund rub 1. §. 5 verſic. per hac quidem, Farinac. in
praxi criminal quaſt. 19. num. 24. Aloyſ. Ricc. d. reſolut.
67. numer. 3. Henriq. d. lib. 14. cap 8 §. 1. in med. Nauar
conſ. 1. num. 1. ſub titul. de corpore vit in nouis. Sayr in
20 floribus deciſ. ſub eodem tit deciſ. 2. † Vnde ſi pars pol-
licis deſit, & notabilem defectum non producat, ne-
que Hoſtiam frangere impediat, minimè inducit ir-
regularitatem, dummodo nulla eiuſdem præceſſerit
culpa, Salon d. controu. 4 concluſ. 1. Tolet. lib. 1. inſtruct.
Sacerdot c. 25. num. 13. Cardoſ d verb ſacramentum Or-
dinis, num. 12 Sayr. d. deciſ. 2. Nauar. d. conſ. 1. Bellet. d.
tit. de diſciplina clericali, §. 7. n. 19. Campan. d cap. 17. n.
112. verſ. quinimo.
21 Digito illo carens, qui medius appellatur, eſt irre-
gularis, provt reſoluit Sayr. de cenſuris lib. 6. cap. 15.
num. 16. Verùm contrarium exiſtimat. Campan dict.
num. 111. verſ. verùm, ex eo, quia digitus ille non de-
22 ſeruit Euchariſtiæ. † Qui ſenos digitos habet in
manibus non eſt irregularis, ex Henriq. in ſumm lib.
14. c. 8 §. 3. præcipue ſi exercitij vſum non detinent,
neque propterea operatio manus incommodatur,
iuxta gloſſ. in c qui partem, & ibi Archid. 15. diſtinct.
23 Et poteſt ſuperfluos digitos ſibi amputare, vel ampu-
tari permittere, dummodo nullum inde ſibi vitæ pe-
riculum immineat, aut maior deformitas ſuboriatur,
provt auctoritate gloſſ. in d cap qui partem, reſoluit
Syluest. verb. corpore vitiatus, n 4. ſequuntur Maiol. de
irreg. lib. 1 cap. 14. num 15 Henriquez d. cap. 8. §. 3. in
fine, Sayr. d. lib. 6. cap. 8. num. 1. Bonacina d puncto 2.
num. 11.
24 Capillorum defectus ob morbum gallicum, aut
ſimilem procedens, irregularitatem poteſt operari,
Epiſcoporum arbitrio, non ſolùm ob fœditatem, ſed
etiam, quia aſpectus huiuſmodi affectus memoriæ
omnium aut repetit, aut mandat illius cauſam, in-
continentiam ſcilicet, aut aliam nequiorem ſcanda-
lum producentem. Ita Campanil. dict. cap. 17. numer.
36. in fine. Illud autem an capilli ſint membra, non
eſt meum inquirere, altiorem petit indaginem, cum
nemo audeat id affirmare, teſte Vgolin. de irregul. c. 4.
§. 5. ſub n. 1.
25 Facies quæ eſt pars anterior capitis humani, con-
ſtans ex fronte, oculis, naſo, malis, ore, & mento, ſi
notabiliter deformis ſit, inducit irregularitatem, vt
inquit Nauarr. in man. cap. 25. num. 71 aut ſi illa adeò
maculata foret, vt propter ſcandalum inhabilis eſſet
ad Ordines. Syluest. verb. homicidium 3. num. 4. verſ. li-
mita ſecundo, vel ſi eſſet aliquibus coloribus, vel vul-
neribus deturpata, ex his quæ ſcribit Maiol. de
29 irreg lib. 1. c. 21. num 1. verſ. propterea. † Color tamen
in facie non eſt quid eſſentiale, ſed accidentale, vn-
de Mauri, & Æthiopes faciem nigram habentes,
nullo iure reperiuntur prohibiti ſuſcipere Ordines,
Maiol. lib. 1. cap. 21. num. 2. Bonacina dict. puncto 2.
num. 11.

Cæcus non poteſt fieri Clericus, cap hinc eſt 49. 17
diſtinct. c. fin. 55. diſt. Bellet. d. titul de diſciplina clericali
§. 7. num. 22. Campanil. d cap. 17. num. 51. Henriq dict.
lib. 4. cap 8. §. 2. litt. L, Filliuc. tractat. 19 num. 167. Ra-
guſ. de Miſſa in Eccleſia, quaſtion. 7. nouiſſimè Diana
moral. reſolut part. 5. tract 6. reſolut. 11. In ſuſceptis ta-
men Ordinibus miniſtrare poteſt, eaque ad vſum il-
lorum ſpectantia exequi in quibus viſu non eſt
opus, veluti prædicare, & Confeſſiones audire; ac
pariter beneficia retinere, ita tamen dato coadiuto-
re, ſi perſonale ſeruitium requirat, Maiol. de irreg. lib.
1. cap. 20. num. 11. verſ. cæcum vero, Lamin de reſignat.
lib. 5. quaſtion. 6. num. 37. † Cæterum de cæcis aliqua 28
miranda referunt Guillielm. in cap. [illegible] verb. in
extremis, num. 31. & 32. Tiraquell. de [illegible] primog q. 21.
num. 15. Hanin. d. quaſt. 6. num. 39. cum ſeq. De Lippo
Aurelio Florentino cæco vide multa per Be[illegible]enſ.
in ſupplemento Chronicorum fol. 437. verſo. Et de Ca-
rolo Ferdinando Berga Burgenſi à parua ætate ocu-
lis capto, & ob id elementorum quoque penitus ig-
naro, qui tantum ſui miraculum præbuit, vt velut
alter Homerus vir in omni ſcientiarum genere do-
ctiſſimus euaſerit, & in celeberrimo Pariſienſi gym-
naſio publice docuerit, & fuit Monachus S. Bene-
dicti, & Diaconus, ſcripſit, ac dictauit, de quo Ar-
nold. lib 2. de ligno vitæ cap. 64. pag. 409. & c. 72. agit
de Paulo Genuenſi in infantia cæco, & Monacho
Caſſinenſi, anno Domini 1050. Nicatius Vordeus
Machliniæ natus apud Flandros, cæcus, fuit I.V. D.
& publice idem Ius docuit, vt aſſerit Gregorius
Erans ciuit lib. 3. in Indice verb. Machlinia, chart 26.
verb. menſis, Supplement. Chronicorum fol. 417 verſo;
& de Roberto Scoto à puerili ætate cæco Theolo-
go eximio, & Epiſcopo Aymacan. in Hibernia ſcri-
bit Campan d c 17 n. 68.
Monoculus, id eſt, cocles, carens ſcilicet vnico 29
tantum oculo, non poteſt fieri clericus, etiam pri-
mæ tonſuræ, cap. ſi Euangelica 55. diſtinct. nouiſſimè
Nouar. in praxi elect. & variat. fori ſect. 2. quaſt. 8. n. 12.
in vlt. impr. Torreblanca d. lib. 2. cap 13. num. 49. ne-
que carens pupilla oculi, vt de vtroque fuit deciſum
per Rotam, teſte Seraphin. deciſ. 625. num. 1. 2. & 3.
part. 1. reſoluunt Nauar. in manual. cap. 27. numer. 199.
Campan. d. c. 17. num. 70. vbi num. 73. cum Henriq. d.
lib. 14 cap. 8. §. 1. & 2. idem aſſerit de habente ocu-
los, ſed alterum ipſorum inhabilem, quia viſu ille
caret, quamuis ſanus, & integer aliis videatur, &
num. 74. extendit ad habentem in oculo albuginem,
& num. 75. idem aſſerit † in lippis, modo tamen lon- 30
ga, & diuturna, atque continua ſit lippitudo, & hor-
rorem inſpicientibus afferat abſque ſubtili inſpe-
ctione, Henriquez d lib. 14. cap 8 §. 2. in princip. Car-
doſ. dict. verb. Sacramentum Ordinis numer 15. Habens
verò maculam in oculo, quæ non inducit magnam
deformitatem, nec ſcandalum pariat in populo, non
excluditur à clericatu, neque etiam ab Epiſcopatu,
c. cum tua, de corpore vitiatis, Seraphin. d. deciſ. 625. n. 3.
& 5. vbi etiam tenet in hoc caſu requiri Epiſcopi
diſpenſationem: & ſecus dicit mutilationem, quæ
requirit Papæ diſpenſationem, Cardoſ. d. verb. Sacra-
mentum Ordinis n. 15.
Si quis carens viſiua virtute in oculo ſiniſtro, ſiue 31
Canonis, & tanta polleat virtute in dextro, vt ſine
deformi faciei conuerſione poſſit legere Canonem,
non eſt irregularis, Nauar d. cap. 27. numer 199. Sayr.
d lib. 6. cap. 8. num. 8. Bellet. dict. §. 7. num. 29. Bonacina
d. puncto 2. num. 2. me citato Homobon. de examine
Eccleſiaſt tractat. 12. cap. 2. quaſ. 5. in obſeruat. verſ. ma-
neat, Molfeſ. d. tract. 2. cap. 16. num. 12. Filliuc tract. 19.
num. 168. Layman. in Theolog. morali tract. 5. p. 5. c. 7.
num. 2.

*num.*2 Diana *par.*4.*tract.*2.*reſol.*73.*verſ.ſed difficultas.* Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruat in admittendis ad Religionis ſtatum nouit.diſp.*9.*dub.*11.*n.*6. Alzedo *d.p.*2.*c.*6.*n.*60.

32 Naſum preſſum, aut grandem , vel tortum detinens prohibetur ordinari , *cap.hinc & hinc* 49.*diſ.* videlicet ſi illius prauitas, magnitudo, vel tortuoitas deformitatem pariat, applicat Selna *in tracta.de benefic.part.*3.*quæſt.*5 *verſ.item ille , in princ.poſt num.* 44.idque arbitrio Epiſcopi dirimendum cenſuit Viuald *in ſuo candelabr aureo,part* 2. *titul de irregularit.* *num.*491.& Campanil.*dict cap.*17.*à num* 8.*cum ſe-* 33 *quentibus.* † Si etiam abſciſſio naſi inducet irregularitatem propter deformitatem , Molin. *de iuſtit. tract.* 3.*diſp.*... *num.*2.Bonacina *d diſp.*7.*a* 2.*puncto* 2. ... Henriq. *lib.*14.*cap.*8 §.3 *litt.E*, Molfeſ.*d.tr* 2. *num.*5.*num.*14. Raguſ.*de Miſſa in Eccleſia, quæſito* 8. *cap.*25.

Os habens deforme,& imperfectum,non eſt ad- 34 mittendus ad Ordines, videlicet quando fœditatem ac horrorem generaret,putà, ſi corroſum,aut contortum eſſet,Maiol.*de irregul.lib.*1.*cap* 21. *verſ præterea*,Bonacina *d.puncto* 2.*n.*6.Campanil.*d.c.*17.*num.*86. & 87.vbi *num.*91.cum Butr.*in cap.expoſuiſti poſt n.*9. 35 *de corpore vitiatis*,reſoluit † non cenſeri irregularem tardè, & impeditè loquentem, vt balbum,ſicut erat Demoſthenes, & bleſum,ſicut erat Moyſes, niſi vitium hoc,atque defectus tam grandis eſſet, vt illum detineret perfectè loqui, aut verba explicare , quia tunc ad Ordines non eſſet aſſumendus,de quo etiam Viuald.*p.*1.*titul.de irregularitate.*162.Henriq *d lib.*14. *c.*8 §.2.*in fine.*

36 Dentes inter membra non numerantur, vt reſoluit Farinac. *fragment.crim.litt. C , num.*175. & ideo 37 † qui etiam ex indignatione , aut impatientia ſibimetipſi dentem euulſit , excuſſitque ab Ordinibus non repellitur,ex Abb.*in cap.ex parte poſt num* 5. *de corpore vitiatis*, Sayr.*dict.lib.*6.*cap.*8.*num.*16.Bonacina *dict.punct.num.*7. Viuald. *part* 2. *titul de irregul.num.* 255.*in fine.* Verùm ſi notorium ſit hanc euulſionem ex indignatione proceſſiſſe , non de facili Ordines ſunt concedendi, ex reſolutis per Sylueſt.*verb corpore vitiatus num.*5.Maiol. *lib.*1. *cap* 24. *verſ. quod ita*, Henriq.*d.lib.*14.*cap.*8.§.2. *prope finem.* Si verò non voluntaria,ſed ex iuſta cauſa , videlicet propter immenſos , & continuos dolores dentium euulſio fiat, nullum dubium eſt poſſe Ordines conferri,vt aſſerit Borgaſ.*in tract.de irregularit.tit.de corpore vitiatis p.*5. *num.*4.

38 Aurem membrum eſſe per gloſſ.*in cap.ſingula verſic. oculus* 89.*diſt.*tenent Sot.*de iuſtitia lib.*5. *quæſt.*2 *art.* 1.Maiol *dict.lib.*1.*cap.*25. *num.*5. Farin.*d litt.C,num.* 39 475. Sed verius eſt dicere † non eſſe membrum,cùm neceſſaria non ſit auditui , ſed eſt potius tutela , & ornamentum auris vt tenent Nauarr. *d.cap.*27.*num.* 221.*verſ.ſeptimò infertur*, Couar.*in Clemen.ſi furioſus part.*2.*in initio num.*8.*verſ.primum*,Henriq.*lib.*14 *c.*8. §.3 *in princ* Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea reſol.*67.*num.*1. & ideo auris cartilagine in tam modica carens quantitate,quæ poteſt ita tegi,vt poſſit ſine ſcandalo miniſtrare,non eget aliqua diſpenſatione.Nauar. *ſub tit.de corpore vit.conſ.*5.*in nou.* Aurium tamen carentiam propria culpa , aut notorij peccati cauſa accidentem, quia tunc infamia incurritur, irregularitatem inducere tenent Maiol.*d.cap.*25.*num.*5 & 6. Henriq *d.cap.*8 §.3.Auila *part.*7.*diſput.*1.*dub.*1. Coninch *diſp.*18.*num.*108 Bonacina *d puncto* 2. *num.*8. Viuald *d.part.*1.*tit de irregularit.num.*158. *verſ prima ſit.* Campanil *d.cap* 17.*num.*41. & de ſurdaſtro vide Paul.Comitol.*reſponſ.moral. lib.*6. *q.*55. Reginald. *lib.*30.*cap.*6.*num.*50.Sayro *d lib.*6.*cap.*8.*num.*17. Bonacina *d puncto* 2.*num.*7. Aloyſ.Ricc. *vbi proximè*, Filliuc.*tractat.*19.*cap.*9.*quæſt.*4.*num.*169.me citato *in hoc loco* Homobon.*tractat.*14.*in fine pag.*466. Vnde conſtat non eſſe irregularem , cui per vim præciſæ fuerunt aures ab hoſtibus,Henriquez *d.*§.3.Nauar.*in man.cap.*27.*num.*223.Auila *de cenſur p.*7. *diſp.*3. *dub.* 3.Coninch *diſp.*18.*dub.*13. *num.*108. Diana *part* 4. *tr.*2.*reſol.*73.*in fine.*Surdaſtri, etſi Presbyterio poſſint inſigniri,cum nullibi prohiberi videantur,id tamen de omnino ſurdo vix poteſt defendi , ideo illis , qui Presbyteralem ſuſceperint Ordinem , & ſi non neceſſaria, vtilis ſaltem eſt diſpenſatio Papæ, qua permittatur , vt in occulto ſine ſocio aliquando celebrent,conſulit Nauar *ſub tit de corpore vit. conſ.*6. & *conſ.*7.*n.*3.& 4.*in nouis.*

Claudus poteſt ad Ordines promoueri, *cap.ſi quis in infirmitate* 53.*diſt.*niſi ſit talis,quem oporteat eum baculo accedere ad Altare, *cap.nullus Epiſcopus* , vbi gloſſ.*verb.cum baculo,de conſecr diſtin.*1. Vel ſi ligneo pede incedat , Abb *in cap.*2.*num.*3.*de clerico ægrot.* Flamin *de reſig lib.*5 *quæſ.*6 *num.*46.Molin. *d.diſp.*70. *num.*9.Sayr.*d.lib.*6.*cap.*2.*num.*22. Bonacina *d punct.* 2.*num.*15.Henriq *lib.*14 *cap.*8.§.1.*litt. F*, Bellet *d.tit. de diſciplina clericali* §.7.*n.*23.Filliuc.*tr.*19.*num.*173. 40
Campanil.*d.cap.*17.*n.*127.vbi *n.*98.aſſerit † ordinandum non eſſe,qui barbam corroſam,aliáve deformitate maculatam habet,& *n.*99 aſſerit non eſſe admittendam Maioli ſententiam *lib.*1.*cap.*20.*verſ.vlt.* aſſerentis barbam tingentes non niſi poſt pœnitentiam admittendos eſſe , & quandoque deponendos. 41

Gibboſos , vel curuos , eſſe corpore vitiatos reſoluunt Flamin. *d.quæſtion.*6 *num.*55 Sayr.*de cenſur. lib* 6.*cap.*8 *num* 4. Bellet *d titul.de diſciplina clericali* §.7.*num.*25. præcipuè ſi nimia in eis ſit deformitas, in quo arbitratur Epiſcopus Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia verſ.*11.Nauar.*in man.cap.*17.*num* 199.*verſicul. qualis gibbus*,Campanil *d cap.*17 *num* 103.Vgolin. *de irregul cap.*50 *num* 6.Molina *d diſput.*70. *num.*8. Bonacina *d.puncto* 2.*num.*9.Henriquez *d.lib.*14 *cap.*8.§. 2.*litt.O.* 42

Morboſus , cui aliquod membrum lacerum , læſumque eſt , quo minus homo aptus ſit, non poteſt ordinari, prout de chiragra ſi eſſet continua , & incurabilis,argumen *cap penultim.de cleric. ægrotant.* aſſerunt Vgolin *de irregul cap.*53.§.1 *num* 1. Campanil. *dict.cap.*17 *num.*135.vbi *num.*137.idem tenet de podagra. 43

Et ſcabie laborantes nimia inducente deformitatem irregulares fieri reſoluunt Campanil. *d cap.*17. *num.*163.Molin.*d.diſputat.*70.*num.*11.Bonacina *dicto puncto* 2.*numer.*19.& faciunt reſoluta per Maiol. *lib.* 1.*cap.*18.*verſicul ad lepram* , Sayr. *de cenſ.lib.*6.*cap.*9. *num* 9. 44

Et de paralyſi laborantibus quòd irregulares,ſint, tenent Sayr *d cap* 9.*numer.*10.Maiol.*lib* 2 *cap* 24.*poſt n.*1.Filliuc.*tract.*19.*num.*281 *verſ quintum n.*1.Henriq. *d lib.*14 *cap.*8.§.8 *verſ.eadem ratio* , Campanil *d c.*17. *n.*164.vbi *n.*165.aſſerit apoplexiæ morbum idem operari. 45

Gallico morbo laborans irregularis fit, ſi foris appareat, horroremque,& ſcandalum gigneret, vt per Sayr.*d c.*9 *n.*5.Campan *d c.*17.*n.*167. Molin. *d.diſp.* 70.*n* 16 Bonacin *d punct.*2.*n.*18.Filliuc *tr.*19. *n.*181. *verſ tertium.* 46

Quarta febris neminem retrahit ab Ordinibus ſuſcipiendis,Sayr.*d.c.*9.*n.*4.Vgolin *de irregul cap.*53. §.2.*num.*1.*verſ excipitur. etiam* , Campanil.*d cap.*17. *num.*169. Febricitantes non poſſunt promoueri; nec 47

antea

antea susceptos Ordines exercere, interim dum febris eos vsque adeò innaserit, vt ipsos constitueret extra sensus, aut aliàs acutissima esset. Maiol. *lib.2. cap.21.num.1.* Sayr. *d cap.9.num.3.* Campanil. *d. cap. 17.num.*170.

48 Morbo comitiali correptus Ordines assumere non valet, nec in susceptis ministrare, etiamsi diu conualueritis glos. *verb. de his, in c. cōmuniter 33.dist.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part.2.cap 8.n. 32.* Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib 1. cap 48 lit. F,* Nauar. *in man. cap.27.num.*203. Ragus *de Missa in Ecclesia q.16.* Maiol. *lib 2.cap 16.num.4.* Filliuc *d.nu. 181. vers. sextum*, & declarat huius infirmitatis species Henriq. *d cap.8.§ 8.*

49 Leprosus promoueri non debet, & si iam est promotus, propter scandalum ad celebrandum non permittatur, præcipue si esset magna deformitas, seu abominatio, *cap 3. de corpore vitiatis, cap. de Rectoribus, & cap. tua, de clerico ægrotante,* Filliuc. *d.num.* 181. *vers quartum.* Bellet *dict. tit. de disciplina clericali §. 7. num.31.* Campanil *dict cap.17.à num.*16. Raguſ. *de Missa q.18.n.1.* Henriq. *dict lib 14 cap.8.§.8. in princip.*
50 vbi etiam quòd † Parochus, aut Episcopus, si leprosus fiat, debet habere coadiutorem cum congrua portione Fatiosi, mente capti, & ij qui in furorem aliquando versi insaniuerunt, non possunt fieri clerici, *cap. communiter, cap. vsque adeò 32.dist. cap infames ante finem 6.q 1. cap si quis in fine 15.q.1.* Bellet *d. tit. de disciplina clericali §.7.n.36.* Campanil. *d c.17. à n.* 177. Henriq. *c.8.§.9.*

51 Dæmoniaci, id est, obsessi à dæmonibus, non possunt fieri clerici, *cap maritum, cap communiter*, & *ibi gloss. 1 cap. clerici 33 distinct.* Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib 2. cap.48. litt. F,* Bellet. *d tit. de disciplina clericali num.39* Franc. Leo *d cap.8.n.33.* Campanil. *d cap. 17 nu.*188. Henriq. *lib.14.cap.8.num.8.litt A,* Molin *d disp.70.n.12.* Sayr. *d lib.6.cap.9.n.14.* Bonac. *dict. puncto 1.num.14.* Filliuc. *tract.19 num.81. vers. septimum,* Ragus. *de Missa in Ecclesia q 17.n.1. vers. de obsesso.*

52 Qui verò post promotionem sunt à dæmonibus obsessi tandiu erunt ab officiis suis, Ordine, & loco suspensi, quousque vnius anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab huiusmodi calamitate liberati, & alieni, *dict c. communiter, & ibi gloss.1.* Nauar. *cons.5.num.3. sub tit. de ætate, & qualit.* Maiol. *lib.2.cap.15.num.3. vers. sed si is,* Tolet. *in summ. lib.1. cap.59.num.1.& 5.* post Turrecrem.. Syluest. Bellet. *dict. §.7. num.*40 quamuis existimauerint eis nunquam fas esse in illis ministrare, etiam postquam à dæmonum obsessione sunt liberati, Borgas. *tract. de irregul tit. de corpore vitiatis num.*17. Nauar. sibi contrarius *in man. cap.27.nu.* 203. post Antonin. & Villadieg Campanil *dict. cap.17.n.*189. Est tamen verum quòd Episcopi arbitrio totum hoc est remittendum, vt pensatis conditionibus morbi, & personæ sciat quid faciendum, Sayr. *d lib.6.cap. 9. numer.*12. Henriq *lib.14 cap.8.§.8. in coment. lit. F,* Bellet. *d. numero* 40. vbi *num.*41. asserit in minoribus Ordinibus constitutos à dæmone vexatos nunquam ascendere debere ad maiores, & citat glos. *in cap. clerici 33. dist.* & Tolet *in d cap.59. num.2. vers.3.* An autem dæmoniaci possint eligi ad Prælaturam? Vide Sigism à Bononia *de elect. dub.89. à n.10.*

53 Gigantes qui prætensa corpora, aut pusilli, qui breuia, & humilia haberent (nisi sint pygmæi) ob hanc solam causam irregulares non sunt censendi; si tamen hæc proceritas, aut nimia breuitas circa vsū Ordinum impedimento sint, aut scandalum gignerent, aut derisum patiant, itaut à cæteris, deludantur ab Ordinibus suscipiendis sunt repellendi, Maiol. *de irregul. lib.1.c.13.num 9* Vgolin. *eodem tr. c.48.§ 1. n.11.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de irregular n.*133. Henriq. *d.l.14.c.8.§ 3 propè finem,* Sayr. *d l.3.c.8 n.3.* Bellet. *d.§.7.num.25.* Campanil. *d.c.17.num.143. cum seqq.*

Abstemij, id est, vinum non bibentes, minimè possunt ordinari, quia celebrantes oportet communicare, & datur periculum euomendi; ita gloss. *in cap ipsi Apostoli, 2 quest.7.* Abb *in c. ex parte num.1. de celebrat. Missarum* Bonacos. *commun crim part.2. verb. Abstemius fol.2.* Ragus *de Missa in Ecclesia quæsito 5. num.2.* Gutier. *Canon. lib.2.cap.4.nu.81.* Bellet. *dict. §. 7.num.25.* Filliuc. *tract.19 num.181 vers.8* Campanil. *dict tit.11.cap.11 num.15.* vbi etiam cum Nauar. *in man cap 27.nu.104 vers.18.* asserit illum posse assumere minores Ordines, quia non seipsum communicat sub specie vini, Henriq. *dict lib.14.c.8 §.7 propè finem.* Ita etiam, cui vini potio est Medicorum consilio interdicta prohibetur ordinari, nisi de eorumdem consilio nō posset ei obesse parua quantitas; Maiol. *d l.2.c.15.* per totum, vbi *n.2.* resoluit quòd si aliquis vouit non bibere vinum aut illi Confessor inhibuit; non impediretur ad Sacerdotium ascendere, aut post promotionem ministrare, de quo etiam Vgolin. *de irregular cap.53.§.2.nu 5.* Ita etiam si aliquis ob stomachi languorem, debilitatem, ac frigiditatem soleret sæpissimè euomere, minime deberet Ordinibus insigniri, & illis si insignitus esset à sola Missæ celebratione priuatus diceretur. Maiol. *d lib.2.cap.26* Henriq. *d.lib.14.c.8.§.7. in fin.* 54

Si alicui ordinato vitium aliquod, seu defectus corporis absque culpa proueniret, impedimentum præstans executioni alicuius actus, seu officij Ordinis, tunc solum interdicendos est ille actus, seu officium, ad quod fit inhabilis propter impotentiam, aut defectum, *c. Presbyterū, de clerico ægrotante.* Vgolin. *d.cap.52.§.1.num.1.* Nauar. *dict. cap.26.num.*100. Sayr. *dict. lib.6.cap.7.num.7.* Suar. *tom.5.disp.51.sect.2. nu.13.* Auila *de censur part.7.disp.2.dub 6.disp.3.dub. 1.* plures refert Nicol. Garcia *de benefic part.7.cap.12. num.18.* Bellet. *d. §.7.num.27.& 28.* Vnde illi, † qui in specie *c.2. de corpore vitiatis,* duos digitos, & dimidium palmæ amisit sine sua culpa, potest conferri beneficium simplex, & non requirens celebrationem. Ita Vgolin. *in cap.65 § 1.num 4.* Henriq. *lib.13. cap.14.§.1 in commento lit. F, & c.56.§.1. in commento lit. E, & lib.14 cap.2.§.5 in commento litt E,* Sayr. *d.lib 6.cap.2.num.23.* Azor. *institut moral. part.1.lib.6. cap.4.quest.* 14. vbi resoluit eum, qui postquam legitime primam Tonsuram suscepit sinistri oculi infirmitate, aut capitis morbo ita laborat, vt ad sacros Ordines promoueri non possit, posse beneficium simplex obtinere, dummodo deformitatem non afferat talis morbus, & Suar *dict sect.2.num.18.* asserit quòd ægrotus morbo impediente vsum Ordinis, est irregularis, ad beneficium Curatum de nouo suscipiendum, ad simplex non ita, sit iam si clericus, vt inde sustentetur, & Lessius *de instit. lib.2.cap.34.num. 130.* resoluit, quòd clerico incidenti in cæcitatem non potest conferri beneficium etiam simplex, cum incapax illius sit, quia preces Canonicas recitare nequit. 55 56

Dispensandi potestas cum huiusmodi corpore vitiatis nonnisi Summo Pontifici competit, præcipuè si vitium, atque defectus adeò est grauis, & enormis, vt notabilem deformitatem faciat: ita Mandosin *tr. sig. natur. gratia tit de dispensatis pro corpore vitiatis, vers. alius à Papa,* Selua *de benef p.3.q.5. in 3. qualitat. num.31.* Couar. *Clem. si furiosus part 1.* 57

in

in intio, num.7. verſ. ſuper. hoc, Nauar. *in man. cap.27. num.98.& num.100 verſ.*8. Molin *d d ſp.70.num.*19. Vgolin *cap.52.§.3.*Sayr.*d.lib.6.cap.8. num.1.* Bonac. *d puncto 2.num.*56. Campanil *d rub.11 cap.17.n 202.* Miranda *in manual. Prælator tom.2.q* 8*.art.3. concl.2.* Aloyſ.Ricc *in praxi aurea reſol.16 per totum* nouiſſimè me citato Ioan. Machado *in tract. del perfeto Confeſſor y Cura de Almas, lib.1.part.3.tr.27.docum.6.numer* 8.

58 Non obſtat gloſſ. *verb. noſtra & tua, in cap ſignificauit, de corpore vit.* quatenus habet † Epiſcopum poſſe cum corpore vitiatis propria auctoritate diſpenſare in aliis, quam in Miſſa; intelligitur enim de diſpenſatione Epiſcopi, auctoritate tamen Apoſtolica prædita, & ſic ſibi delegata, ita Couar Aloyſ. Rice. *dictis locis*, exponentes verba illa, *auctoritate noſtra.* id eſt, tibi commiſſa, quæ etiam ideò dicitur tua, cum ipſam non valeat commiſſarius alteri delegare *cap. vltim. in fine, de offic deleg.*

59 Epiſcopus tamen poterit diſpenſare cum habentibus membrum occultum, ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & qoando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandum, vt reſoluit Miranda *d.art.3.nu.1.* quod eſſet intelligendum procedere in leuibus vitiis, & debilitationibus, Fr. Sigiſm. à Bonacina *de elect dub.*88 & ſubdit Seraph. *d deciſ. 625 num 7.* quòd Epiſcopus diſpenſando cùm corpore vitiato, debet hoc facere cum cauſæ cognitione, ex ſententia Rotæ ab eodem Seraph. *d.deciſ. 625.num.3 part.2.* aſſerit Campan. *d.cap.17. numer.* 204. vbi etiam ex eadem deciſione obſeruat huiuſmodi diſpenſationem Papalem, aut Epiſcopalem non ſolùm requiri pro ſuſcipiendis Sacris, ſed etiam minoribus, ac prima Tonſura. Hinc etiam poſſe Prælatos Regulares auctoritate quaſi Epiſcopili gaudentes diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate ex vitio corporis proueniente, dummodo vitium non ſit tam fœdum, aut turpe, vt ex eo ſcandalum oriri rationabiliter formidetur, tenet Diana *p. 4.tr.2 reſ.73.*

60 Quod autem dicatur modicum vitiom, quæ notabilis deformitas, remittitur conſideranda arbitrio Epiſcopi, *in cap.2.& ibi gloſ. penult. & vltim. de corpore vitiatis*, vbi Abb. *n.1.* Menoch *conſ.96.n.30.& 31. & de arbitr caſu 226.num.78.15.& 16.* Seraph. *d. deciſ.625.num.4.* Henriq. *dict.lib.14 cap.8.§.1.* Bellet. *dict.7.num 26.* nouiſſimè Ioann. Machado *d lib. 1. part.3.docum.6: num.9.* Sic etiam quando dubitatur ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel ſcandalum gignat, Epiſcopi eſt determinare, ita quod non ſufficit arbitrium Confeſſarij, vel alterius Prælati inferioris, vt per Couar. *in Clemen. ſi furioſus part.1.in initio num.5.* Auila *part.7.diſp.3.dub 3.* Bonacin *d.puncto 2.n. 36. in fine*, Nauar. *d.conſil.1.num.13.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent lib.30.num 45* Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia q.8.num.3.in princ.* Ioan. Machado *d.num.9. in fin.* Diana *moral reſol.p.2.tract 61.* me citato Alzed. *p.2.c.6.n.61.*

61 Reſpectu verò Regularium ad eundem Epiſcopum id declarare competit, non autem ad Superiores Regulares, niſi eiſdem expreſsè à Sede Apoſtolica delegaretur. Ita Henriq *d.lib.1.§.1. verſ. ſecundo*, Hieron Roder. *in compendio quæſt Regul. reſol.5 a num* 17. Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia quæſt.8.num.3.verſ. de deformitatibus*, & me citato in hoc loco Ioan Machado *d.lib.1.p.3.tr.17.docum.6.num* 10. & Fr. Emman. *quæſt Regul.tom.1.q.24.a.4.* quem refert, & ſequitur Campanil. *d.cap.17.num.204.* vbi *numer* 207. aſſerit corpore vitiatos, abſque diſpenſatione promotos ſi in Ordinibus ſuſceptis miniſtrauerint, non incurrere alteram irregularitatem, cum irregularis ex defectu nunquam in alteram incidat irregularitatem, ſi promoueatur, & celebret. Quamuis Soar *de cenſur. diſp.55.ſect.2.nu.16.* Miranda *d.tom.2.q.8 art 3.concl.* 1. Baſſeus *in verb. irregularitas 2 numer.*19. exiſtimauerint arbitrari Religioſorum defectus, & deformitates an Ordinis executionem impediant, vel ſcandalum gignant, pertinere ad eorum Prælatos, non verò ad Epiſcopos.

62 Verùm contrariom, imò ad prælatos Regulares ſpectare iudicare circa ſuos ſubditos, an defectus corporis ſit ita notabilis, vt inducat irregularitatem, vel non, tenent Suar *de cenſur. tom 5. diſp.51.ſect.3. n.16.* Auila *eod.tr.p.7. diſp.3. dub.2.* Miranda *in man. Prælat tom.2.q.8.art.3.concl.3.* Cornejo *in 3.p D. Thoma tr.5 de irreg. diſp.12.q.2.* Barthol de Vecchis *in praxi obſeruan. in admittendis ad Relig ſtatum monit. diſp.9.dub.21.n.3.* Quorum plures admittunt liberū eſſe Epiſcopo, qui daturus eſt Ordines, admittere, vel reiicere tale arbitrium factum à Prælato Religionis circa defectum corporis ſubditi ſui, quod eſt tenere cum noſtra ſententia, ſecundùm quam diximus ad Epiſcopum cōpetere id declarare nouiſſimè me citato *in hoc loco* Ioan Machado *in tr. del. perfeto Confeſſor y Cura de Almas lib.2.p.3.trait.16.docum.7.n.2.& 3.*

ALLEGATIO XLIII.

Epiſcopus cum infamibus an poſſit diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Infamia iuris dicitur, quando ipſo iure Canonico vel Ciuili imponitur infamia pœna.*

2 *Infames de iure Ciuili regulariter ſunt etiam infames de iure Canon. niſi expreſsè ius Canonicum, illam infamiam aboleat.*

3 *Vſurarij ſunt infames.*

4 *Vſurarij beneficia Eccleſiaſtica eſſe qui nō poſſunt. nec ad illa eligi, aut præſentari valent.*

5 *Condemnatus actione furti efficitur infamis, & inhabilis ad Ordines ſuſcipiendos.*

6 *Pœnitentes ſolemniter infamia nota laborant.*

7 *Pœnitentiam ſolemnem faciens, etiam illa peracta prohibetur ordinari, non ſic pœnitentiam publicam faciens.*

8 *Epiſcopus cum ſolemniter pœnitentibus propter neceſſitatem, vel vtilitatem ad ſuſcipiendos Ordines minores diſpenſare poteſt.*

9 *Apoſtata etiamſi poſtea ab Inquiſitoribus impoſita pœnitentia reconcilientur, ſunt infames.*

10 *Hiſtriones, buffones, ac ludentes in ſcenis ſunt infames.*

11 *Aleatores ſunt infames.*

12 *Alegatoribus facta beneficij collatio, ſi publici ſunt, eſt nulla ſi occulti, verò, irritanda.*

13 *Infames iuris, vt patiantur eoſdem effectus, quos ipſamet infamia parere ſolet, portet quod ſint de crimine in iudicio confeſſi, vel conuicti.*

14 *Sententia requiritur declaratoria de crimine famoſo. quod infamet, vt quis dicatur infamis infamia iuris*

15 *Virgis qui cæſus fuit præcedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus, & in eis ſteterit, ad Ordines promoueri non valet.*

16 *Infamia ſi prætendatur incurſa per ſententiā, de illa debet*

debet constare, nec sufficeret si testibus probaretur,
latam fuisse.

17 *Infamia facti dicitur cum quis est notatus de aliquo crimine apud bonos, & graues.*

18 *Infamia iuris de iure potest esse occulta, non sic infamia facti.*

19 *Infamia iuris non solum impedit præfici, sed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis; infamia verò facti repellit tantum ab obtentis.*

20 *Infamia iuris per Principem aboleri potest, non sic infamia facti.*

21 *Infamia facti contrario facto tollitur.*

22 *Emendatus præsumitur, qui crimen commisit occultè, & confessus est Sacerdoti cum satisfactione.*

23 *Criminosus quando præsumatur purgatus, & emendatus.*

24 *Periurus quamuis emendatus non potest à se abolere infamiam.*

25 *Infames iuris, & facti qui sint in vniuersum connumerantur, & num. 26. 27. & 28.*

29 *Infames tam iuris, quam facti irregulares sunt, & Ordines suscipere Ecclesiasticos prohibentur.*

30 *Summus Pontifex solus dispensat in infamia iuris, ac in irregularitate, quæ ex ipsa procedit.*

31 *Episcopus dispensat in infamia facti, & in ea, quæ procedit ex delicto, in quo potestatem habet dispensandi.*

1 X proprio delicto contrahitur infa-
mia iuris, aut facti. Iuris dicitur,
quando ipso iure Canonico, aut Ciuili
imponitur pœna infamiæ, de quibus
plures enumerat Prætor *in l. 1. ff. de*
2 *his qui not. infamia.* † Illi enim qui sunt infames de
iure Ciuili, regulariter sunt etiam infames de iure Ca-
nonico, nisi expresè ius Canonicum illam infamiam
tollat, facit *c. infames, 6. q. 1.* Bernard. *in practic. c. 93. n. 2.*
in nouiss. edit. Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effe-*
ctu 2. num. 255. Filliuc. *tract. 19. à n. 204.* Auila *de cen-*
sur. p. 7. c. 11. dub. 5. conclus. 1. me citato Fr. Sigism. à
Bononia *de elect. dub. 86. c. 1.* Azor. *institut. moral. p. 2.*
lib. 6. c. 7. quæst. 3. Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. c. 8. n. 11.*
Henriq. *in summ. lib. 14. cap. 5. §. 4. in commento litt. T,*
Farin. late *part. 2. quæst. 56. à princ.* nouissimè me citato
in hoc loco Tambur. *de iure Abbatiss. disp. 26. quæst. 15.*
num. 1.

3 Tales sunt vsurarij, vt probant text. *in l. improbum*
fœnus, C. ex quibus causis infamia, cap. 2. § porrò, 3. qu. 7.
Afflict. *dec. 128.* Mathesil. *singul. 49.* Gemin. *de vsuris*
commento 4. in præfat. num. 3. Cotta *in memorab. verb.*
Vsurarij pag. 934. Cald. Pereira *in comment. ad §. foror,*
num. 34. vers. Vsurarius, Institut. de testament. Nicol.
Garc. *de benefic. part. 7. c. 8. à num. 20.* Campanil. *in di-*
uersorio Iuris Canon. rubr. 11. cap. 20. à princip. Beller.
disquisit. clerical. tit. de disciplina clericali, §. 10. num. 35.
Sanch. *in opuscul moral. lib. 6. cap. 3. dub. 6. num. 4.* Tam-
bur. *vbi supra,* Salzed. *ad Bernard. in practic. cap. 91.*
litt. A, vbi etiam resoluit posse hanc infamiæ notam
aboleri ab eo, qui iam pœnitentiam egit ad effectum
obtinendi beneficia Ecclesiastica, gloss. celebris *in cap.*
præterea de vsuris, quam esse communem dici Cou.
lib. 3. variar. cap. 3. num. 3. vers. qua ratione, eamque in-
telligit procedere quoad beneficia obtenta, non verò
quoad obtinenda, quæ infames, & per consequens
4 † huiusmodi vsurarij assequi non possunt, neque ad
illa eligi, aut præsentari, Gemin. *d. commento 4. in præfat.*
num. 6. cum sequentibus, Farinac. *fragmentor. criminal.*
part. 1. litt. C. verb. clericus à n. 120. Nicol. Garcia *d. c. 8.*
à num. 28.

5 Sic etiam condemnatus actione furti efficitur in-
famis, & indignus, ac inhabilis ad suscipiendum Or-
nes, si verò occursus sit post restitutionem, & pœni-
tentiam Sacris valet initiari, vt probat text. *in capit.*
vltim. de furtis. Bernard. *in pract. c. 93. n. 3 in nouiss. edit.*
Campanil. *d. rubr. 11. cap. 25. n. 14. cum sequentib.* Beller.
d. §. 10. num. 11.

Pœnitentes solemniter infamiæ nota laborare 6
resoluunt Bernard. *in pract cap. 19. num. 1.* aliàs *c. 23.*
in nouissim. Henriq. *lib. 13. cap. 38. §. 3. vers. tertiò.* Mar.
Alter. *de censuris tom. 2. disp. 16. de suspen. cap. 1. vers.*
quartus casus, Campan. *d. rubr. 11. c. 21. n. 1.* & sine du-
bio ordinari non posse probant text. *in capit. ex pœni-*
tentibus, 50. distinct. & in cap. si ille, eadem distinct. † 7
solemnem enim pœnitentiam faciens, etiam illa
peracta, prohibetur ordinari, Majol. *de irregular. lib. 3.*
cap. 2. sub num. 4. vers. quæ omnia., non autem si publi-
cam fecerit, quia post illam promoueri potest, idem
Majol. *d. lib. 3. cap. 3. post num. 2. vers. & licet,* Mar. Alter.
vbi proximè. † Cum his solemniter pœnitentibus li- 8
cet Episcopis propter necessitatem, vel vtilitatem ad
suscipiendos minores Ordines dispensare, Syluest.
verb. pœnitentia n. 3. Bernard *dict. c. 23. n. 3.* Majol. *dict.*
cap. 3. sub n 6. vers. hæc quæ, Campanil. *dict. cap. 21. num. 7.*
Mar. Alter. *vbi proximè.*

Binas nuptias contrahentes notantur infamia *l. 1. in*
fine, & l. quid ergo ff. de his, qui not. infam. Menoch. *de*
arbitr. lib 2. cent. 5. casu 420. à n. 96. nouissimè Trasmie-
ra *in tract de polygamia lib. 3. quæst. 8. à n. 1.*

Apostatæ desciscentes à Religione Christiana ad 9
Iudaismum, etiamsi postea imposita pœnitentia ab
Inquisitoribus Ecclesiæ reconcilientur, infames sunt,
nec possunt aliquo Ordine insigniri, nec in susceptis
ministrare, optimè Card. Pereira *quæst. forens. cons. 13.*
num. 6.

Cynœdi, lenones, histriones, ioculatores luden- 10
tes in scenis, & buffones sunt infames, *c. 1. 2. & 4. q. 1*
c. pro dilectione, de consecrat. distinct. 2. lib. 2. § ait prætor
ff. de his. qui notantur infamia. Menoch. *cons 149. num.*
20. 25. & 28. Cald. Pereira *ad dict. §. foror, num. 44. &*
45. Botrell. *in addit. ad Bellugam, in speculo Principum*
rub. 11. §. videndum num. 8. litt. H, Carol. de Grassis *de*
effectibus clerical effectu 1. num. 1235. Tambur. *vbi su-*
pra num. 2. & ideo non possunt promoueri ad cleri-
catum, *cap. maritum 33. distinct. cap. 1. 51. dist.* Beller. *d.*
tit. de disciplina cleric. §. 10 num. 17. & 18. vbi *num. 20.*
intelligit de his, qui publicè coram populo faciunt
gesticulationes sui corporis, & se in illis assuefa-
ciunt, bis saltem, causa quæstus, Sanch. *d. cap. 3. dub. 6.*
num. 7.

Aleatoribus, quia sunt infames, vt resoluunt Vin. 11
tom. 1. communium opinion. lib. 3. tit. 29. de religiosis, &
sumpt. funer. vers. vbi Andr. pag. 431. Mascard. *de pro-*
bationib. conclus. 995. Rebuff. *de reprobat testium, num.*
331. Molina *de Iustit. tract. 2. disp. 159. in fine, vers. ni-*
hilominus, Cald. Pereira *ad dict. §. foror. num. 44. vers.*
Cynœdi. † non possunt beneficia conferri, si enim 12
sunt publici, ipso iure nulla est collatio illis facta, si
occulti, venit irritanda, nec sunt ratione consuetu-
dinis excusandi, vt tenuit Rota *In Pampilonen. Paro-*
chialis 21. Maij 1574. coram *Illustrissimo Aldobran-*
dino, postea Clemente VIII. & habetur *decision. 426.*
part. 1. diuersor. resoluunt Salzed. *ad Bernard. capit. 73.*
lit. D. in nouissim. edit. Valer. Regin. *in praxi fori pœ-*
nit. lib. 30. n. 199. Flamin. *de resignat lib. 4 q. 3. ad fin.* Nic.
Garcia *d. c. 8. num. 40.* Aloys. Ricc. *part. 1. in decis. 133.*
n. 7. De periuro an infamiam incurrat? dixi *alleg. 51.*
num. 45.

Licèt infamia notentur, quos lex infamat, eo ipso 13
quòd aliquid commiserunt, vt tenent Ias. *in l. cunctos*
populos lect. 2. numer. 44. C. de summa Trinit. Aretin. *in*

§ *ex quibusdam post num.9. Institut. de pœnis temere litig.* tamen vt huiusmodi iuris infames patiantur eosdem illos effectus, quos ipsamet infamia parere solet, oportet quòd sint de crimine in iudicio confessi, aut conuicti, *cap. testimonium, de testib.* Farin. *in praxi crimin. part. 2. quæst. 56. n. 5. & 18.* Suar. *tom. 5. disp. 48. sect. 1. num. 8. & 9.* Sayr. *de censur. lib. 7. cap. 11. numer. 3.* Bonacina *de censur. disp. 7. quæst. 3. punct. 1. num. 2.* quos refert, & sequitur Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 86. n. 1. vers. ad hanc*, Molfes. *in summa Theolog. mor. tract. 6. cap. 8. num. 12.* Claud. Soler. *in tract. de iuridica potest. Confessor. cap. 9. quæst. 4.* nouissimè me citato Ioan. Machado *d. lib. 1. p. 3. tract. 16. n. 3. docum. 6. in tract. del perfetto Confessor y Cura de Almas*, vel saltem accusati, durante tamen accusatione, & antequam se probauerint innocentes, *cap. final. eodem tit.* Nicol.
14 Garc. *d. cap. 8. num. 6.* vbi *num. 7.* intelligit, † quando persona est infamata apud bonos, & graues homines, aliàs accusatio non impedit promotionem, de quo vide Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 7. q. 4.* Fr. Emman. *qq. Regular. tom. 2. quæst. 51. art. 11. vers. ad primum, & qu. 56. art. 1.* Molfes. *dict. tract. 6. c. 8. num. 30.* requiritur enim sententia declaratoria de crimine famoso, quòd infamet, vt quis dicatur infamis infamia iuris, per *l. furti, ff. de his qui not. infam.* resolutum fuit *in Antonio Bononien. testamenti, die 1. Iunij 1552.* coram *Augustino*, relata per Caputaquen. *decis. 90. Infamia p. 2.* me citato Homobon. *de examine Ecclesiastico tract. 12. c. 3. quæst. 7. supp.* & me etiam citato Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 86. n. 6.*

15 Et ideò qui virgis cæsus fuit præcedente iudicis sententia, aut ad triremes damnatus, in eis steterit, ad Ordines promoueri non valet, vt consuluit Nauar. *consil. 43. incip. Quæritur 1. n. 2. sub tit. de temporibus ordinan. in nouis*, & tenent. Card. Tusch. *verb. infamia concl. 111. num. 5. cum sequentib.* Lezan. *in summ. quæst. Regul. cap. 16. num. 32.* Campan. *in diuers. Iuris Can. rub. 11. cap. 18. numer. 16.* Molfes. *dict. tract. 6. cap. 8. num. 14.* aduertens quòd damnatus ad pœnam fustigationis, & ex causa non vera, vel non iuste fustigaretur, non esset infamis, per *l. ictus fustium, ff. de iis qui notantur infamia.* Quamuis damnatum ad triremes non effici irregularem teneant Aloys. Ricc. *p. 1. decis. 119.* Homobon. *in consult. casuum Conscient. vol. 1. part. 4. resp. 158.* Diana *part. 4. tract. 2. resol. 83.*

16 Omittendum tamen non est, quòd † dum prætenditur incursa isthæc infamia prætextu alicuius sententiæ, constare de illa oportet, nec sufficeret si testibus probaretur latam fuisse, Lanfranc. *in cap. quoniam, num. 72. de probation.* Vnde etiam ex eo quòd quis ductus ad furcas, vt suspenderetur, appareret, non dicetur probata infamia si sententia non producatur, iuxta dictam Rotæ decisionem relatam per Caputaq. *decis. 90. par. 2.*

17 Infamia facti est cum quis notatur de aliquo crimine apud bonos, & graues, seu cum opinio alicuius grauata est apud bonos, & graues super aliquo crimine, seu peccato, Felin. *in dict. cap. testimonium, num. 14.* Henriq. *dict. §. 3.* Viuald. *in appendice ad candelab. aureum cap. 10. num. 4.* Vgolin *de irregul. c. 60. num. 4.* Molfes. *in sum. tract. 6. cap. 8.* Homobon. *d. suppos. 2.* Nicol. Garcia *d. cap. 8. num. 12.* Campanil. *dict. rubric. 11. cap. 18. num. 5.* latè Sanch. *in opusculis moralib. lib. 6. cap. 3. dub. 4. per tot.* vbi quatuor conditiones requiri ad hoc vt sit infamia facti de aliquo delicto, *primam* quòd opinio communis; *secundam* vt ab istis pluribus voce manifestetur; *tertiam* vt infamia sit apud bonos, & graues viros; *quartam* vt oriatur ex suspicione probabili.

18 Inter hanc facti, & illam iuris dantur aliquæ differentiæ, quia illa scilicet infamia iuris, de iure bene potest occurrere, secundùm Felin. *in dict. cap. testimonium, num. 15.* & incurratur quamuis delictum, ex quo illa oritur, seu propter quod ipso facto irrogatur, sit occultum, Paul. de Castro *in dict. l. improbum famus num. 1.* quidquid dicant Couarr. *lib. 3. variar. cap. 3. num. 2.* & Henriq. *dict. §. 3.* & Auil. *de censur. part. 7. disp. 4. dub. 5. in princip.* quatenus ad infamiam etiam iuris requirunt, quod adsit fama publica, & quod delictum sit publicum. Quicquid etiam dicant infamiam non incurri quando delictum, propter quod ipsa eo ipso irrogatur, est occultum, nisi accedat sententia declaratoria, Bursat. *cons. 14. num. 18. cum sequentib. lib. 1.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 13. quæst. 7. vers. sed verius* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 26. num. 1.* & Farinac. *de hæresi. quæst. 188. num. 56.* Filliuc. *tract. 19. num. 209.* quia contra eos est verior opinio, quam sequitur Nicol. Garc. *dict. cap. 8. num. 9.* & post Greg. Lop. Filliuc. & alios sequitur etiam me citato *in hoc loco* Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 86. num. 3.* Hæc verò scilicet facti, cum consistat in vitæ sordibus, & vtilitate diuulgata, non potest esse occulta, vt post Felin. & Auilam resoluit idem Nicol. Garcia *dict. cap. 8. num. 14.*

Deinde alia est differentia, quia infamia iuris non solùm impedit præfici, sed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis, *l. infamia, C. de decurion. lib. 10. l. iudices, C. de dignitatib. lib. 12.* Couarr. *pract. cap. 19. num. 5. concl. 5.* Nicol. Garc. *dict. cap. 8. num. 33.* Infamia verò facti licet repellat quem à dignitatibus habendis, non tamen repellit ab obtentis, vt tenent Henriq. *dict. §. 3. in med.* Campanil. *dict. cap. 18. num. 5. in fine*, Nicol. Garc. *dict. cap. 8. num. 35. & 36.* vbi *num. 37.* asserit id procedere in dignitatibus, & honoribus citra titulos beneficiales, secus verò in beneficialibus, quia non est text. hoc dicens. 19

Vlteriùs infamia iuris per Principem aboleri potest, vt tenent Henriq. *dict. §. 3. propè finem.* Molfes. *dict. cap. 8. n. 32.* eleganter Sfort. Odd. *de in integ. restit. part. 2. quæst. 92.* vbi *art. 4.* tractat de Papa, vel collegio Cardinalium, & *art. 5.* de Episcopo, & *art. 6.* de Inquisitore contra hæreticam prauitatem, & *art. 8.* de Senatu Romano, & *art. 9.* de Marchione, Duce, & cæteris Dominis. Infamia verò facti ab eo remoueri non potest, quia opinio hominum de bonitate, vel de malitia alicuius, non potest ab aliquo etiam maximo, vel supremo Principe tolli, Princepsque non potest facere, vt homines credant illum esse bonum, quem credunt & credere volunt esse malum, imò nonnisi à Deo infamia facti aboleri potest, vt firmat Roman. *singul. 460. incip. Dubitatio est magna*, quamuis Sfort. quem refert, & sequi videtur Farinac. *in praxi crimin. part. 1. quæst. 6. num. 45. vers. in proposito.* dicat quòd Princeps restituit etiam ab infamia facti, si hoc ei placeat, & exprimat. † Est tamen verissimum illam auferri contrario facto, hoc est, quod sicut hominum oblocutione processit, ita contrario eorum dicto tollatur, ex Abb. *in cap. cùm te, num. 9. de sentent. & re iudic.* Campan. *dict. cap. 18. num. 5. propè fin.* & post Filliuc. Suar. Bonac. & metipsum *in hoc loco*, idem tenet nouissimè Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 7. num. 7.* addo nouissimè Sanch. *dict. cap. 3. dub. 5. num. vlt.* 20 21

Emendatus autem præsumitur qui crimen commisit occultè, & confessus est Sacerdoti, Mascard. *de probat. concl. 475. num...* imò vt ipse ait *concl. 600. n. 10.* ad probandum quem esse emendatum, non satis est, illum esse contritum, & confessum, sed exterior requiritur satisfactio, & *num. 12.* resoluit, quòd emendatio per absolutionem à crimine probari potest. † Criminosus 22 23

minosus præsumitur purgatus, & emendatus, si trium annorum interuallo ab improbè factis se abstinuerit, & in rectis actionibus, & honestis sese exercuerit, Mascard. *dict. concl.* 465. *num.* 10. Sic etiam emendatus præsumitur, qui post peccatum operatur bonum,
24 idem Mascard. *dict. concl.* 600. *num.* 15. † Præterquam in reatu periurij, cuius emendatio non detrahit infamiam ab eo prouenientem, vt probat tex. *in dict. cap. testimonium*, Viu. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4 *tit.* 10. *n.* 133. *vers. imò dic.* Mascard. *conclus.* 1168. *à num.* 16. Rebuff. *de reprob. testium num.* 399.

25 Quæres quænam sint in vniuersum crimina, ex quibus infamia iuris, vel facti contrahatur? Respondeo cum Azor. *dict. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *quæst.* 3. *vers. infamia*, vbi per *cap. constituimus*, 3. *quæst.* 5. dicit quòd repelluntur ab accusatione, & testimonio, quia infames sunt, homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, venefici, periuri, & qui raptum fecerunt, vel qui falsum testimonium dixerunt, seu qui ad sortilegos diuinosque concurrunt. Item *in d. cap. infames*, sic dicitur, *Infame vocantur omnes, qui Christianæ legis normam, & statuta contemnunt, sepulchrorum quoque violatores, & omnes, qui aduersus patres armantur, & de bellis publicis fugientes, & qui indigna sibi petunt loca tenere, aut facultates Ecclesiæ auferunt iniustè, & qui fratres calumniantur aut accusant, & non probant; & qui contra innocentes Principum animum ad iracundiam prouocant, hoc est, delatores, & omnes anathematizati, vel pro suis sceleribus ab Ecclesia repulsi.*

26 Item infames sunt malefici, venefici, militiæ desertores, hæretici, fautores, defensoresque hæreticorū, & eis credentes, ac fauentes, schismatici, blasphemi, siue maledici, qui simoniam in beneficiis, vel Ordinibus conferendis, vel recipiendis admittunt; duellum offerentes, vel oblatum ab aliis admittentes: qui calumniantur, aut accusant, cùm tamen crimen factum esse non probent; quos omnes sic summatim perstringit Azor. *dict. quæst.* 3. *vers. denique*.

27 Item infamis est, qui duxit vxorem vilem, & abiectam; vel meretricem, vel reiectam, & repudiatam, vel ioculatricem, saltatricem, scenicam, ancillam, concubinam, *cap. si quis viduam*, 6. *quæst.* 1.

28 Denique habetur infamis, qui artem aliquam vilem, abiectam, vel ignominiosam profitetur, & publicè exercet, vel qui officio vili fungitur, quales sunt mimi, lenones, scenici, carnifices, lictores, macellarij, tabernarij, cauponarij, aurigæ, & alij his similes. Item tutor, vel curator, qui pupillam sibi, vel filio matrimonio iunxit. Clerici item, qui publicè cum scortotem habent, provt post omnes commemorat Azor. *loco proximè citato*.

29 Infames prædictos, tam iuris, quàm facti infamia notatos, irregulares esse tenent plures Doctores, quos refert, & sequitur Nicol. Garcia *d. cap.* 8. *n.* 44. ac Ordines suscipere Ecclesiasticos vetitos esse probant text. *in d. cap. infames, cap. final.* 51. *distinct. c. accusatum, de simon.* Viuald. *dict. cap.* 10. *num.* 3 Nicol. Garcia *dict. cap.* 8. *num.* 5. Bellet. *dict. tit de discipl. cleric.* §. 10. *à num.* 1. Campan. *dict. rub.* 11. *cap.* 18. *à n.* 1. Et infamiam ex delicto graui publicè resultantem inducere irregularitatem interim dum persona sit emendata, tenent Bonacin. *d. q.* 3. *punct.* 1. *num.* 5. Bassæ. *verb. irregularitas* 10. *num.* 6. licèt alij, ex quorum numero sunt Soar. & Tolet. quos refert & sequitur Ioan. Machado *d. docum.* 6. *num.* 8. existimauerint irregularitatem non contrahi ex delicto graui vnde infamia facti prouenit. Sanch. *dict. lib.* 6. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 14. Marchin. *de sacramento Ordinis tract.* 1. *part.* 10. *cap.* 4. Lotter. *de re benef. lib.* 3. *q.* 33. *n.* 62. *cum seqq.*

30 Circa tamen eorum dispensationes, quod est nostræ alleg. principale quæsitum, aduertendum quòd in infamia iuris, & in irregularitate, quæ ex ipsa procedit, solus Papa dispensat; † in illa verò, quæ nasci- 31
tur ex infamia facti, qualis est, quæ nascitur ex crimine aliquo notorio, Episcopus dispensare valet, vt post Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 204. resoluit Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 8. *art.* 5. *conclus.* 1. Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib.* 1. *cap.* 6. *dub.* 17. *concl.* 2. Fr. Sigism. à Bononia *d. dub.* 87. *num.* 6. me citato *in hoc loco* Aizedo *dict. part.* 2. *cap.* 6. *n.* 63. Item infamia potest auferri per Episcopum dispensantem super delicto, ad quod sua facultas extenditur (vt quod non est grauius adulterio) directè enim dispensando in delicto, indirectè etiam, & accessoriè debet infamiam inde consurgentem abolere. Ita Villadieg. *de irregul. q.* 1. *vers. item est irregularis*, Nau. *in man. c.* 27. *num.* 204. Vgoliu. *d. cap.* 60. §. 5. *num.* 3. Auila *de censur. part.* 5. *disput.* 4. *dub.* 6. Bonacina *eod. tract. disput.* 7. *q.* 5. *punct.* 1. *numer.* 6. *vers. tertio*. Henriq. *dict. cap.* 5. §. 3. *in fine*, vbi etiam tenet quòd superueniente hac iuris infamia dispensat Episcopus, vt retineat vsum Ordinum, & beneficia, non autem vt de nouo obtineat, nouissimè Ioan. Machado *d. docum.* 6. *n.* 8. ita ait: *Pero sula infamia es de derecho dudan los Dotores se podra dispensar en ella el Obispo, Algunos, como Fillincio y Layman lo niegan, pero otros como Bonacina, Henriquez Reginaldo, y Bosseo lo affirman, fundados en que puede dispensar en el adulterio y otros delitos menores que el, porque dispensado directamente en el delito, es iusto auer dispensado directamente en la infamia que del resulta*, &c. Sanch. *dict. cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 16. *&* *n.* 26. vbi dicit posse Episcopum aliquando tollere infamiam non directè, sed indirectè, in quantum scilicet potest dispensare in aliquibus criminibus, ad quæ consequitur infamia, vt criminosus talis promoueatur, & ex consequenti, & indirectè aufert infamiam talia delicta consequentem; subditque crimina, in quibus potest Episcopus dispensare, esse adulterium & eo minora. Aduertas quæso quòd si Episcopus infamem & turpem personam ordinauerit in clericum, videtur cum eo dispensare circa infamiam in casu, quo cum illo dispensari posse supra meminimus, quia aliter non potuisset esse clericus, Abb. *in c. fraternitatis col.* 2. *de schismat.* vbi quòd Papa communicando, vel conferendo aliquid excommunicatis, & infamibus, videtur circa impedimenta dispensare, Majol. *de irregular. c.* 51. *n.* 8. Suar. *de censur. disp.* 41. *sect.* 3. *n.* 4. Oldrad. *cons.* 329. *n* 4. ibi. *Præterea video in Episcopo quod si aliquid conferat alicui, vel promouit eum, qui de iure communi promoueri non potest, nec illud sibi potest conferri, quod in casibus, in quibus potest dispensare intelligitur, vt est casus, & glos. in c. Ioannes* 51. *dist. & quòd ipso facto dispensetur, probatur in c. veniens, de filiis presbyt. & in c. litteras. de restit. spoliat.* in terminis Tiber. Decian. *rep.* 31 *n.* 8. *tom.* 4. & faciunt dicta *infr. alleg.* 45. *in fine*.

Allegatio XLIV.

Episcopus an possit ad Ordines dispensare cum sodomitis, de nefario crimine conuictis?

SVMMARIVM.

1 *Sodomia crimen quare dicatur vitium nefandum?*

2 *Sodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua*

Christus Redemptor Noster, ex Virgine Maria natus est, & cum illis Virgilius Poeta celebrassimus.

3 *Caluinus hereticus, Aristoteles, & aly Philosophi excepto Platone, sodomitæ fuerunt.*

4 *Vitium hoc quare contra naturam dicatur?*

5 *Peccatum sodomia est grauissimum, turpissimum, abominabile, & perexosum.*

6 *Sodomita Igne comburuntur.*

7 *Bona eorum confiscantur.*

8 *Infames fiunt.*

9 *Testandi facultatem amittunt, etiamsi non essent condemnati, vel post mortem.*

10 *Puniuntur, etiamsi non constet de corpore delicti.*

11 *Accusari à quocunque possunt.*

12 *Ætas tenera delinquentis non excusat à pœna criminis sodomia.*

13 *Minor sodomita arbitrio iudicis puniendus.*

14 *Credendum non esse asserenti aliquem secum voluisse committere hoc crimen.*

15 *Minoris dictum attestantis se de hoc crimine attentatum, non facit indicium contra attentatorem, nisi concurrentibus aliis adminiculis.*

16 *Puero affirmanti se esse sodemitatum in nullo creditur.*

17 *Meretrici affirmanti se esse sodomitatam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur.*

18 *Vxori attestanti se a viro sodomitatam non creditur.*

19 *Testis absque citatione partis in hoc crimine recipi potest.*

20 *Testibus singularibus deponentibus ex actibus singularibus cum aliis adminiculis proceditur in Hispania contra sodomitas ad pœnam ordinariam.*

21 *Clerici hoc nefandum crimen committentes, quas pœnas incurrant?*

22 *Pœna contra clericos hoc crimen committentes à Pio V. inflicta non comprehendunt exercentes vitium bestialitatis.*

23 *Comprehendunt non solum clericos masculorum concubitores, sed etiam illos, qui muliere retro abutuntur.*

24 *Comprehendunt peccatum hoc in sua specie consumentes, non vere pollutionem extraordinariam, seu extra vas exercentes.*

25 *Comprehendunt etiam illud ex vsu continuato committentes.*

26 *Comprehendunt notorium tantùm, non verò occultum exercentem.*

27 *Clericus propter huius criminis atrocitatem quamdiu illud occultum est, nullam incurrit suspensionem, aut irregularitatem.*

28 *Ordinari potest sodomita, & beneficium acquirere si occultum sit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium.*

29 *Beneficiis licet ipso iure priuentur vitium hoc committentes per dictam Bullam Py V. tamen retinere possunt quousque sententia declaratoria condemnentur.*

30 *Episcopi cum conuictis de crimine nefando, & iudicio condemnatis, nullo modo possunt dispensare.*

31 *Confessarÿ quomodo procurare debeant, ut tam abominabile vitium omninò extirpetur?*

1 SOdomiæ crimen vitij nefandi nomen
sortitum est, eo quòd nec fati quidem
de eo liceat, in tantum quòd diabolus
fugit quando illud committitur, vt
asserit Afflict. *Constit. Neapol. libr. 3.*
rub. 42. num. 11. & memorabile est quod scribit D. Hie-
2 ronym. *super Isayam. & Iob.* quod † in illa nocte, in
qua Christus Redemptor noster ex Virgine Maria
natus est, omnes sodomiæ mortui fuerunt, & cum
illis Virgilius celebratissimus Poëta, qui, vt fertur,
illo morbo laborabat, tradunt ex Bern. Bonacos. &
aliis Ceuall. *communium contra communes quæst.* 248.
num. 10. Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 89. in princip.*
nouiss. edit. Mat. Alter. *de censuris tit. 2. disp. 15. cap. 3.*
vers. tertiò, & nouissimè Emmau. de Valle de Moura
de incantat. & ensalmis section. 3. *capit.* 4. *num.* 14. vbi
n. 76. dicit quòd † Caluinus, Aristoteles, & alij Phi- 3
losophi totius naturalis, & moralis præcipui in gen-
tilitate magistri, sodomitæ fuerunt, excepto Plato-
ne, qui amore veritatis contemplandæ, abstinuit ab
omni delectatione venerea. Sed illud dictum de Virgi-
lio meritò improbat Lotter. *de re benef. libr. 3. quæst.* 31.
num. 65.

Et per antonomasiam dicitur hoc crimen contra 4
naturam, quia non solum est contra naturam hominum
sed etiam contra genericam, vt dicit Otero *in interpret.*
c fin. de consuet. n. 18.

Turpissimum, grauissimum, abominabile, & pere- 5
xosum est huiusmodi peccatum, vt patet tum ex D.
Paulo *ad Roman.* 1. tum ex grauissimis pœnis à Iure
Ciuili inductis *in l. cum vir, C. de adulter.* vbi horribi-
liter, verbis tamen elegantibus, Imperator loquitur,
& *in auth. vt non luxurientur homines collat.* 6. licèt
enim ille text. *in d. l. cum vir*, videatur imponere pœ-
nam gladij, id est, amputationis capitis, tamen de
consuetudine est quòd † sodomitæ igne comburan- 6
tur, prout tenet Gomez *l* 80. *Tauri num.* 32. *ad fin.* Clar.
§. *sodomia num.* 2. Menoch. *de arbitr. casu* 286. *a num.* 2.
Farin. *in praxi crimin. quæst.* 148. *nu.* 1. & 4. Azor. *insti-*
tut. moral. part. 3. lib. 3. cap. 18. in princ. Matta *de Iurisd*
part. 2. capit. 2. à n. 15. Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccle-*
siast. resolut. 302. *nu* 1. Emman. de Valle *dict. sect.* 3.
cap. 1 *nu.* 18. Salzed. *dict. cap.* 80. *addit.* 1. *vers. fuit sem-*
per, & disponit Ordinat. Regia Lusit. *lib. 5. titul.* 13. *in*
princip. ibi, *seia queimado*, & apud Hispanos *l.* 1. *tit.* 21.
lib. 8. *noua recop.*

Eorum bona omnia confiscantur, Gom. *dict. l.* 80. 7
Tauri num. 32. *in fine.* Menoch. *dict. casu* 286. *num.* 9.
Pereg. *de iure fisci lib. 5 tit. 1. n.* 169. Farin. *d. quæst.* 148.
num. 12. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ*
lib. 2. tit. 21. l. vnica num. 31. vbi cum Salzedo intelli-
git, de bonis, quæ tempore commissi criminis habe-
bat, & non de post acquisitis. † Fiunt etiam infames;
Donell. *comment. Iuris Ciuilis lib.* 18. *cap.* 7. *col.* 1. Fari-
nac. *dict. quæst.* 148. *num.* 11. Cardos. *in praxi iudicum,*
verb. sodomia num. 8. sicut & sodomitati, Aloys. Ricc.
in decis. part. 1. *decis.* 133. *num. vlt.* † Et amittunt no- 9
bilitatem *dict. l.* 1. ibi, *per el qual nobleza se pierde*, Auen-
dan. *resp.* 39. *n.* 9. Otalora *de nobilitat. part. 5. capit. vlt.*
n. 4. Azeued. *dict. lib.* 1. *num.* 17. Thom. Valasc. *tom.* 1.
alleg. 13. *numer.* 21. necnon testandi facultatem, Dec.
in l. 1. *num.* 8. *Cod. de secundis nupt.* Couar. *in Clem. si fu-*
riosus part. 1. §. 1. *n.* 6. *colum.* 4. Guillielm. *in cap. Raynutius,*
verb. mortuo num. 139. Menoch. *de arbitrar. casu* 286.
num. 10. & *casu* 360. *n.* 39. & 60. Auen. *ad l.* 4. *Tauri*
glos. 7. *n.* 16. Farinac. *dict. q.* 148. *num.* 16. Armendar. *vbi*
proximè n. 32. Et procedere etiamsi non esset condem-
natus, dicit Francisc. Marc. *Delphin. decis.* 892. quem
refert Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 1. *collect.* 184. *in*
fine, & licet mortuus fuisset, ex Farin. *in praxi crimin.*
part. 1. quæst. 10. num. 44. resoluit Campanil. *in diuers. Iuris*
Canon. rubr. 11. *cap.* 22. *num.* 4. non enim præscribitur
hoc crimen, ex traditis per Hippol. *in l. qui falsam* §. 1.
num. 4. & 3. *ff. ad leg. Corn. de falsis*, Greg. Lop. *in l.* 4.
verb. fasta trenta annos tit. 17. *p.* 7. Thom. Valasc. *alleg.* 13.
num. 24.

Sodomita punitur etiamsi non constet de corpo- 10
re

te delicti, Plot. *conf.* 132.*num.* 22.*volum.* 1. *inter conf. criminalia*, Baiard. *ad Clar.* §. *sodomia num.* 1 2. quos refert, & sequitur Armeodar. *vbi supra n.* 20. † & qolibet admittitur ad accusandum *l.* 2. *tit.* 21 *part.* 7. vbi Greg. Lop.

12 Nec tenera aetas delinquentis excusat à poena criminis sodomiae, Baiard. *ad Clar.* §. *sodomia numer.* 33. Lazar. *in tract. de blasphemia quaest.* 9. *num.* 42. Homobon. *de casib. reseru part.* 1. *cap.* 3. Flocon. *in simili tract.*

13 *part.* 1. *cap.* 3. *num.* 3. † Senatus tamen Pedem. solet tam agentes, quàm patientes, quando excedunt 20 annos, ad mortem damnare, teste Thesau. filio *in addit ad decis.* 161, quem refert Aloys. Ricc. *part.* 5. *collect.* 1877. & adduot Graff. *t.* 1. *conf. lib.* 5. *tit de adulter. conf.* 3. *num.* 13. Belloch. *de casibus reseru. part.* 2. *quaest.* 2. *n.* 20 3. Diana *moral. resol. part.* 1. *tract.* 15. *res.* 8. puerum ante 14. annum completum etiam hoc crimen exercentem non labi in poenas contra tales comminatas, neque in casibus reseruationem. Iudicis enim arbitrio minor est puniendus, Menoch. *de arbitr. casu* 286. *numer.* 19. Farinac. *in praxi crimin. quaest* 92. *num* 83. *cum sequentib. & quaest.* 148. *num.* 76. *& conf.* 33. *num.* 15. Hortensi. Caualcan. *de brachio Regie part.* 4. *num.* 79 *litt. E.* Caualcan. *lib.* 3. *decis.* 13. Be-

14 ne verum est † non esse credendum ei, qui affirmet aliquem secum voluisse committere hoc crimen, Aym. *cons.* 41. Baiard. *vbi supra num.* 15. Armend. *vbi supra n.* 28. vbi etiam dicit non esse dandam fidem famae concordanti cum dispositione talis, quia noluit habere originem ab eo affirmante.

15 Nec dictum minoris attestantis se de hoc crimine attentatum fuisse, facit indicium contra attentatorem, nisi concurrentibus alijs indicijs, & consectutis. Triuis. *Venetiae decis.* 14 *part.* 2. Marta *Pisana decis.* 138. Gaspar. Thesaur. *Taur. decis.* 35. Viui. *dec.* 157. Marc. Anton. Genueos. *in pract. Archiepi. c. cap.* 67. *num.* 2.

16 Nec etiam creditur in aliquo pacto affirmanti se esse sodomitatum, Grammat. *dec.* 40. *num.* 14. Baiard. *vbi supra num.* 3. Caualcan. *conf* 109.

17 Nec meretrici tale quid dicenti, Dec. *conf.* 8. *per totum*, quem refert Armeodar. *vbi supra n.* 28 *in fine*,

18 Nec denique vxori dicenti se à viro sodomitatã, Hortens. Caoalcan. *de brachio Regio part.* 1. *num.* 182. *vers. in summa*, & hinc solus conquestus mulieris de vitio nefando, non est sufficiens ad separationem thori, vt per Aloys. Ricc. *in decis. part.* 1. *decis.* 71.

19 In probatione huius criminis testis recipi potest absque citatione partis, Suar. de Pace. *in praxi tom.* 1. *temp.* 8. *n.* 55. *fol. mihi* 64 Salzed. *ad Bernard. cap* 88. *alias* 89 *incip. Nefandi criminis, vers. & in sodomia*, de auditu non probat, Cassan. *in consuetudin. Burgund. rub.* 1. *tit des iustices num.* 56 *fol* 66. Hippol. *cons.* 28.

20 *num* 4. *&* 5. † Ex pragmatica *anni* 1598. edita Ma tris testibus singularibus deponentibus ex actibus singularibus cum alijs probationibus, vel adminiculis proceditur in Hispania contra sodomitas ad condemnationem poenae ordinariae, refert Ignat. de Villar. *in sylu responsor. resp.* 9 *num.* 40. Et nobis tortur ae, & quaestioni subditur, ex *l.* 1. *tit.* 21 *lib.* 8. *noua Recop.* in qua quidem lege in crimine sodomiae eundem processum, & stylum seruandum esse statuitur etiam quoad torturam, quod seruatur in crimine laesae maiestatis, Greg. Lop. *l.* 2. *verb. cauallero tit.* 30. *part.* 7. Ozalora *de nobilit. part.* 5. *cap fin. n* 4. Gutierr. *pract. lib.* 4. *q.* 15. *num.* 18. vbi dicit hanc sententiam proculdubio in Hispaniarum Regnis communiter practicari, etiam contra nobilissimos, & illustres titulatos, refert Alphons. Narbona *ad l.* 6. *t. glos.* 1. *n.* 16. *tit.* 4. *lib.* 2. *noua Recep. pag.* 218.

Verùm coïtus sodomiticus inter masculos in primo & secundo gradu, habeat malitiam incestus, & sit in Confessione aperiendus? Vide Dianam *dict. part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 101.

Clerici de iure communi tam dirum nefas exercentes à Clero sunt eijciendi, vel ad agendam poenitentiam in Monasterijs detrudendi, *cap. Clerici, de excess. Prelat.* Beroard. & Salzed. *in pract. cap.* 88. Clas. §. *sodomia, num.* 5. Armendar. *vbi suprà num.* 29. nouissimè Marchin. *de sacram. Ordinis, tract.* 1. *part.* 8. *cap.* 4. *num.* 19. Marta *de iurisd part.* 1. *cap.* 15. *num.* 4. Rigidiùs tamen contra eos procedendum iussit Pius V. *in Constit.* 20. incip. *Horrendum*, his verbis. *Omnes & quoscumque Presbyteros, & alios Clericos saeculares, & Regulares cuiuscumque gradus, & dignitatis tam dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Ecclesiastico praesentis Canonis auctoritate priuamus, &c.* 21

Dirum nefas. Non comprehendit exercentes vitium bestialitatis, saltem quoad poenas ipso iure impositas; nam licet sit crimen grauissimum, & contra naturam, & grauius sodomia, non est sodomia, sed species distincta à sodomia. Ita Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 204. Contrà Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *cap.* 208. *num.* 2. Prosp. de August. *in addit. ad summam Bullary, verb sodomia, ampl.* 2. Farinac. *d. quaest.* 148. *num.* 47. hinc inferentes reseruata sodomia, nulla facta bestialitatis mentione, censeri reseruatam bestialitatem, Aloys. Ricc. *tom.* 3. *resol.* 59. Homobon. *de examine ecclesiast part.* 2. *tract.* 11. *cap.* 12. *num.* 16. Belloch. *in tract. de casib. reseru. p.* 2. *q.* 2. *num.* 16. Sed contrarium verius est secundùm Bonacin. *de matrim. q.* 4. *punct.* 12. *num.* 3. Diana *d. tract.* 17. *resol.* 66. Nouar. nouissimè *in lucerna Regularium verb. Sodomia, num.* - *pag.* 237. 22

Comprehendit tamen haec Constit. non solùm Clericos masculorum concubitores, sed etiam illos, qui muliere retro abutuntur, Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 352 *in* 1. *edit. & resolut.* 302. *n.* 2. *in* 2 *edit. & in collect. decis. p.* 5 *collect.* 1877. *dub.* 2. Farin. *d quaest.* 148 *sub num.* 36. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 21. *cap.* 21 *num.* 13. *&* 17. Prosper de Augusti no *d. verb. sodomia, in princ.* Anton. Gom. *l.* 80. *Tauri, num.* 32. Farinac. *in prax. crimin. q.* 148. *n.* 36. Sayr. *de censur. lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 23. Lezana *in sum. quaest. Regul. cap.* 5. *numer.* 11. Nicol. Garc. *d. cap.* 10. *n.* 207. Menoch. *casu* 286. *num.* 5. Nouar. *d. verb. sodomia, num.* 9. *&* 10. 23

Aduerte semper ad incurrendas poenas in d. Bulla constitutas necessarium esse vt pecatum sit in sua specie consummatum, non enim sufficit quaelibet pollutio, vel immonditia cum aliquo, nisi intercedat coïtus intra vas ordinatium illius delicti, in quo delictum consummatur. Ita Vgolin. *de irregul. c.* 43. Suar. *tom.* 5. *disp.* 31. *sect.* 4. *num.* 21. & alij, quos refert & sequitur Bonacina *de magno sacramẽto Matrimony quaest.* 4. *puncto* 11. *num.* 2. *vers. aduertendum est secundo.* quibus adde Matt. Alter. *dict. cap.* 3. *vers. tertiò notandum*, Chapezuil. *de cas. reseru casu* 15. *q.* 3. *par.* 2. Coriol. *eod. tract. p.* 2. *casu* 9. *n.* 25. *in fine*, Fin. *in simili tract. casu* 9. *num.* 6. Aloys. Ricc. *resolut.* 302 *limit.* 1. Nicol. Garc. *d. cap.* 10. *num.* 203. vbi resoluit dictam Constitutionem non comprehendere exercentes pollutionem extraordinariam, seu extra vas, sed solum exercentes copulam sodomiticam, quae tunc locum dumtaxat sibi vendicat, quoties semen emittitur intra vas, de quo etiam Lael Zech *in re p. casuum consc. casu* 1 *tit. de irregul.* §. *de irregularitate prouen. ex delicti qualitate*, Fr. Emman. *tom.* 1. *regul. quaest.* 30. *art.* 18. Campan. *d. c.* 21. *num.* 14. me citato *in hoc loco* 24

nouissimè Marchin. de sacramento Ordinis, tract. 1. part. 8 c. 4. num. 24. Diana moral. resol. part. 1. tract. 17. aliàs tract miscel. resol. 13. Quidquid teneat Leza in sum. quæst. Regul. c. 5. n. 11. Vnde ad incurrendum casum reseruatum sodomiæ necessarium esse vt semen intra vas effundatur, resoluunt Bonacin. de matrim. quæst. 4. puncto 11. num. 2. Finell. de casib reseru. casu 9. num. 9. Chapeauil. eod tract. cap. 25. quæs. 2. & Homobon. part. 2. cap. 4. sect. 2.

25 Exercentes. Verbum hoc iteratas requirit vices, ac frequentiam, factumque ex vsu quasi continuato, prout etiam in terminis, de quibus agimus, probat Imper. in §. item lex Iulia, Instit de pub. iudic. ibi. Item lex Iulia de adulteriis, quæ non solùm temeratoris aliarum nuptiarum gladio punit, sed & eos, qui cum masculis nefandam libidem exercere audent; vbi omnes verbum illud. exercere, intelligunt frequenti vsu, & quasi ex consuetudine, Clerici igitur prædictas pœnas non incurrent si solum bis, vel ter hoc detestabile crimen commiserint, nisi illud ex vsu continuato exerceant. Ita Nauar. in man. c. 27. num. à 40. vers. tertiò dico, Majol. lib. 5. c. 43. num 3. Fr. Emman. in summ part. 1. cap. 209. & quæst. regul. tom. 1. quæst. 30 art 19. Sayr. de censuris lib. 7. c. 12. num. 23. Auila eodem tract. part. 3. disp. 4. dub. 7. Henriquez in sum. lib. 13. c. 36 in comment. lit. N, & lib. 14. cap. 3. in commento lite. F. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepisc. cap. 67. Mar. Alter. d. c. 3. vers. sed dubitari, Aloys. Ricc. d. resolut. 302 limit. 2. Franc Leo in thesauro fori Eccles part. 3. c. 4. num 30. Petr. Ledesm. in summ part. 2. tract. 27. cap. 15. conclus. 4. Lezin. dict cap. 5. num. 12. & nouissimè Marchin. tractat. de sacrament. Ordinis tract 1. part. 8. cap 4. n. 23. me citato in hoc loco Lotter. dict. lib. 3. quæst. 31. num. 66. Marta de Iurisdict part. 2. cap. 16. Nicol. Garcia dict. cap. 10. num. 198. Campan. dict. cap. 2. num 11. Bonacina de magno Matrimonij sacramento quæst. 4. punct. 11. num. 2. versic. aduertendum est primò, Suar. tom. 5. disput. 31 sect. 4 num 22. Emman. de Valle de incant. & ensalm. sect. 3 cap. 1. num. 21. Azor. institut. moral. part. 3. lib. 3 cap. 19. quæs. 2. Belloch. de casibus reseru. part. 1. quæst. 1. num. 117. Homobon. in simili tract. part. 2. cap. 4. sect. 3. cas. 5. Diana d. tract. 17. resol. 65. me citato in hoc loco nouissimè Nouar. in lucerna Regular. verb. Sodomia à num. 4 pag 238. Quamuis contrariam teneant Salzed & Ioan. de Vella, quos sequitur Ceuall. quæst. 118 num 4. & nouissimè Cherubin. super dictam Bullam Pij V. schol. 2. Aldrete de relig discipl lib. 2. cap. 15. §. 3. num. 28.

Etiam patientem labi in pœnas contra Sodomitas & in casum reseruatum, tenent Bonacin. de matrim part. 4. punct. 11. n. 2. Aloys Ricc. in prax. tom. 3. resolut. 37. n. 7. Coriolan. de casib. reseruat. part. 2. casu 9. versic. vertitur, Finell. eod. tract. casu 9. num. 5. Floron. in simili tract part. 2. casu 7. §. 1. num. 6. quicquid dicat cum aliis Diana d tract. 17. resolut. 64.

26 Non omnem exercentem obligat, & deuincit, sed notorium tantùm, minimè verò occultum, Vgolin. de irreg cap 43 §. 2. num 4. Graffiis in decis. aureis lib. 2. cap 90 sub num. 13. Lotter. dict quæst. 31. n. 67. Henriquez lib. 13. c. 36. in fine, & lib. 14. cap. 5. n. 1. Campan. d. cap. 22. n. 12. Auila de censur. part. 7. disput. 4. dub. 7. conclus. 7. Floron. de casibus reseru. part. 2. casu 7. §. 1. num. 7. Finell. in simili tractat. casu 9. n. 6. me citato Diana dict. part. 2. tractat. 17. aliàs 3. misc. resolut. 69. notorium scilicet in foro exteriori, non autem interiori, vt resoluunt Graffiis. dict. cap 90. num. 14. Belloch. de casibus reseruat part 2. quæst. 1. n. 325. Auila part. 7. disput. 4. in vltimis verbis, Campan. dict. cap. 22. num. 13. & sic dictam Constitut. & pœnas in ea contentas fuisse receptam solùm quantum ad forum exterius, at non esse in vsu quantùm ad forum interius, optimo iure tenent Diana dict. tract. 17. resolut. 61. & Sanctarel. de apostas cap. 4. dub. 11. concl. 9. num. 14.

27 Clericus igitur propter huius criminis atrocitatem nullam incurrit suspensionem, vel irregularitatem, quamdiu delictum est occultum, Nauarr. in manual. cap. 27. num. 249. Fr. Emman. in summa part. 2. cap. 210. num. 1. Lazar. de sodomia. num. 3. Aldrete dict. cap. 15. num. 34. Henriquez lib. 14. cap. 5. §. 1. Bonacina dict. punct. 11. num. 3. & de matrim. quæst. 4. punct. 11. num. 2. Valent. tom. 4. disput. 7. quæst. 19 punct. 3. num. 5. Vgolin. de irregular. cap. 43. §. 3. num. 4. Azor. instit. moral. part. 3. lib. 3. cap. 19. quæs. 6. & 7. Sanctarell. in tract de apostasia cap. 14. dub. 11. conclus 9. & 10. Diana dict. tract. 17. resolut. 69. Marchin. dict. part. 8. cap. 4. num 31. nouissimè Nouar. dict. verb. sodomia. num. 6. Campan. dict. c. 22. num 9. Quamuis clericos nefandum hoc scelus perpetrantes suspensionem de iure contrahere ab Ordinum execurione, & si in eis ministrare, vel celebrare auderent, irregulares fieri à solo Papa dispensandos, etiamsi occultum fuerit commissum asserant Couar. in Clement si furiosus part. 1. §. 1. numer. 6. Feder. in praxi crimin. Canon part. 6. cap. 37. num. 11. Caualcan. Finiz. decis. 13. incip. In hoc processu, sub num 23. part. 5. Clar. § sodomia num 5. Francisc. Mar. Delph decis. 687. incip. Quæritur, num. 16. p. 2. Mar. Alt. dict. cap. 3. à princ. contra eos enim est verior opinio, quam etiam post Vgolin. Valent. Tolet. Petr. Ledesm. Auil. & alios, quos refert, & sequitur tenet Nicol. Garcia dict. c. 10. num. 193.

28 Hinc fit non videri sodomitam prohibitum Ordinibus insigniri, aut beneficia acquirere, si occultum sit crimen, & nondum fuerit res deducta in iudicium, Achill de Graffiis decis. vnic. n. 3. sub tit. de pœnis, Campan. dict cap. 22. num. 19. Si verò notorium sit, & per consequens infamis infamia iuris ad Ordines non potest promoueri, & inualida est collatio beneficij illi facta, iuxta resolut. per Bonacinam de cens. disp. 7. part. 3. puncto 1. à n. 19. & quæ dixi suprà allegat. prac. Hinc decisum refert Aloys. Ricc. in decis part. 1. decis. 60. quòd adolescens muliebria passus & ob id ignitis laridi guttis cruciatus est irregularis, & ead. part. 1. decis. 133. dicit resolutum clericum sodomitatum esse incapacem collationis beneficij, ac proinde in casu illius decisionis fuisse à quodam beneficij iurispatronatus exclusum. Intellige post sententiam iudicis declaratoriam, vt multis probat Diana d p. 2. tract. 17 resol. 67.

29 Et beneficio, &c. Verba hæc important priuationem beneficiorum ipso iure, ita vt ante sentētiam illa valeant impetrari, retineri tamen possunt quousque sententia declaratoria intercedat, prout resoluunt Lap. allegat. 16. incip. An valeat, & ibi Mand. addit. 1. & Bonacin. de magno Matrimonij sacramento, quæst. 2. puncto 11. n. 2. in fine, Rota dec. 728. part. 3. lib. 3. diuers. Quaranta in sum. Bullarij verb. Sodomia ad finem, Laërt. Cherubin. ad dict. Constit. Pij V. scholio 1. optimè Campanil. dict. cap. 22. num. 10. vbi etiam asserit, quod tunc non est necessaria possessoris citatio, nisi cum peteretur immissio in possessionem. Interim tamen non tenetur in foro Conscientiæ cedere beneficio, officio, & dignitati, aut restituere fructus ante iudicis sententiam. Ita Bonacina dicto puncto 11. num. 2. versic. Aduertendum est tertiò. Qui enim commisit crimen, seu delictum, propter quod incurrit pœnam priuationis beneficij ipso iure, non admittit statim titulum, ita vt teneatur

tur

tur in Conscientia illud dimittere ante declaratoriam iudicis sententiam. Ita Sahagun. *in cap. fin. de sequestr. possessionis num. 79. cum sequentibus*, Moria *in emporio iuris part. 1. tit. 1. quaest. 9. n. 42.* post Gutier. Henriquez, Fr. Emman. Molina, Azor. Suar. Petr. de Ledesm. Gabriel. Vasquez. Less. & alios Nicol. Garcia *dict. capite 10. numero 8.* & ibi citatis addo Vgolio. *de irregul cap. 43. §. 2. numero 4.* Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 22. numero 10.* Homobon. *de exam Eccles. part. 2. tract. 31. cap. 12. quaest. 26.* Diana *dict. tract. 17. resolut. 67.* Marchin. *dict. c. 4. num. 32.*

30 Episcopi cum conuictis de crimine nefando, & iuridicè condemnatis nullo modo possunt dispensare, neque eos promouere ad Ordines aut post promotionem, vt in illis possint ministrare, cùm infamati iuridicè de crimine enormi ipso iure sint irregulares, vt bene probat Nauarr. *in suo manuali cap. 24. num. 248.* In qua irregularitate solus summus Pontifex potest dispensare, non autem alius Praelatus, vt resoluit Ludou. Miranda *in man. Praelat. to. 1. quaest. 8 concl. 1*, vbi etiam asserit neque Religionum Praelatos facultatem dispensandi habere cum huiusmodi conuicto de crimine nefando; nam propter enormitatem delicti, ac propter illius infamiam, & etiam propter scandalum, quod exinde alijs oriri, & generari poterat, videndo ipsum celebrare, eiusmodi irregularitas censetur Papae reseruata, me citato *in hoc loco* Alzed. *de praecellent. Episcopor. dign. part. 2. c. 6 num. 67.*

31 Nota quòd in Regno Portugaliae ex priuilegio Regis, & Constitutione Pij IV. & Gregorij XIII. Inquisitores habent cognitionem nefandi criminis, vt attestantur Emman. Moora *de incantat. & ensalmis opuscul. 1. sect. 3. cap. 1. num. 16.* Sousa *in aphor. Inquisit. lib. 1. cap. 59. num. 10.* Quod etiam seruatur in Regno Aragoniae, Valentiae, & Barcinone ex Bulla Clementis VII. vt referunt Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 86.* Narbona *l. 20. gloss. 8. numer. 3. tit. 1. lib. 4. noua Recop.* Castrus Palaus *in sum. tom. 1. tract. 4. disput. 8. puncto 12. num. 11.* Et aduertit Freitas *in addit. ad tract. de Confess. solicit quaest. 24. num. 136.* non posse Inquisitores relaxare sodomitas Curiae saeculari, nisi sint incorrigibiles.

32 Cùm itaque sui natura peccatum hoc sit grauissimum, cumque frequentia crescat, attentius procurare debent Confessarij, vt tam abominabile facinus omnino extirpetur, ac prorsus à fidelium etiam mentibus eradicetur, & radicitus euellatur, idque tunc praesertim assequentur, si tum istud, tum aliud quodpiam peccatum carnis committentibus instigant ieiunia, disciplinas, frequentesque Confessiones, quin eius enormitatem exaggerent, vtentes verbis illis, quibus & D. Augustinus vtitur in sermone de vitio sodomitico, quod scilicet à tanta immunditia Angeli fugiunt, ac daemones etiam oculos claudunt. Superiores igitur maximè cauere, & inuigilare debent, hoc impium scelus puniendo, ne malum hoc tanquam pestis latenter serpat, & vires acquirat; opportunè ideo occurrendum huic morbo est, ne latè disseminatus multos funesta contagione turpiter inficiat, & Dei iustissimam iram prouocet.

ALLEGATIO XLV.

Episcopus cum illegitimis ad Ordines, & beneficia quando possit dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Dispensationes sunt stricti iuris, & odiosae.*
2 *Argumentum de maiori ad minus in dispensationibus non valet.*
3 *Dispensatio concessa aduersus vnum impedimentũ, vel defectum, non porrigit suum effectũ ad alium.*
4 *Dispensatus ad Ordines intelligitur dumtaxat dispensatus ad minores.*
5 *Dispensatus, vt promoueri possit ad Ordines Sacros, multo magis censetur dispensatus, vt possit promoueri ad Ordines minores.*
6 *Dispensatio facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, etiam simplicia.*
7 *Dispensatus simpliciter ad beneficium, ad aliud quam ad simplex non dicetur habilitatus.*
8 *Dispensationem obtinens ad aliquod beneficium simplex, si ad illud praesentetur, dicetur habilitatus ad caetera simplicia.*
9 *Dispensatus ad Sacerdotium non manet habilis ad beneficium Curatum.*
10 *Dispensatus ad Curata, multo magis censetur dispensatus ad Canonicatus Cathedralium.*
11 *Dispensatus ad beneficium Curatum non censetur dispensatus ad obtinendam Dignitatem, etiamsi exuberans esset dispensatio.*
12 *Dignitates non comprehenduntur nisi apertis verbis illarum meminerit rescriptum.*
13 *Beneficiorum appellatione non veniunt Dignitates.*
14 *Dispensatus ad Dignitates non dicetur dispensatus ad maiorem dignitatem post Pontificalem.*
15 *Verba*, & principales Dignitates in Collegiatis, *non comprehendunt plures Dignitates, quam vnam in qualibet Collegiata.*
16 Regula 3. Cancellariae *reseruat tantùm vnam principalem in qualibet Collegiata.*
17 *Reprehenduntur contrariam tenentes, veluti alienae faelicitatis, ac honoris impacientes.*
18 *Honorare melius est, quàm honorari, sicut amare, quàm amari.*
19 *Episcopus dispensare potest cum illegitimis ad minores Ordines, & ad beneficium simplex.*
20 *Causa requiritur in dispensatione facienda per Episcopum.*
21 *Episcopus an possit cum illegitimo dispensare ad beneficium, quod non Iure communi, sed statuto, vel consuetudine Sacrum Ordinem requirit?*
22 *Episcopus cum illegitimis potest dispensare ad Canonicatus Ecclesiarum Collegiatarum.*
23 *Dispensare potest Episcopus cum illegitimis ad dimidias portiones, seu inferiora beneficia Ecclesiae Cathedralis.*
24 *Dispensare potest Episcopus cum illegitimo ad beneficium simplex habens accessoriè annexam Parochialem.*
25 *Capitulum Sede vacante potest, sicut Episcopus, huiusmodi dispensationes impertiri.*
26 *Capitulum Sede vacante dispensare in iis potest, in quibus potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis.*
27 *Capitulum Sede vacante succedit Antistiti defuncto in omnibus iis, quae Iure communi pertinebant ad Ordinariam Episcopi iurisdictionem.*
28 *Episcopus nō potest dispensare cum illegitimo super*

pluralitate beneficiorum ſimplicium.

29 *Papa ſolus ad Dignitates, vel Perſonatus etiam ſine curu diſpenſat.*

30 *Epiſcopus cum illegitimis ad beneficia requirentia Sacrum Ordinem diſpenſare non poteſt.*

31 *Epiſcopus cum illegitimis ad Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis diſpenſare non valet.*

32 *Contrarium ſentiunt aliqui.*

33 *Sub diſtinctionis fœdere componuntur.*
Irregularitas occulta ex defectu natalium an ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis quoad ſacros Ordines? remiſſiuè, ibid.

34 *Diſpenſatio an præſumatur ſi illegitimus in habitu, & Tonſura incedens Ordines ſuſcepiſſe tali diſpenſatione præcedente allegat?*

35 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum Clerico coniugato?*

36 *Diſpenſatus à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinendum, ante ætatem 14. annor. an ex diſpenſatione Epiſcopi poſſit aliud ſimplex impetrare.*

37 *Epiſcopus promouens ad Ordines illegitimum, ſeu alium qui de iure communi promoueri non poteſt, in caſibus tamen in quibus poteſt diſpenſare, an intelligatur cum eo diſpenſaſſe.*

38 *Dimiſſi à Superioribus ex Societate* IESV, *& eiecti ab alia Religione, an reincidant in irregularitatem ex defectu natalium, ita vt non poſſint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri?*

1 DISPENSATIONES ſunt ſtricti iuris, & odioſæ, ſtrictamque recipiunt interpretationem, *cap. 1. in fin. de filiis preſbyter. l.6.* Hoied. *de incompatib. beneficiorum part. 2. capite vltim. numero* 67. *cum ſequentibus* Sayr. *de cenſur. lib 6. cap.*11.*à num.*16. Azor. *inſtitution.moral.par.*2.*lib.*7.*cap.*13.*quæſ.*6. Marien.*libro* 20.*gloſ* 1.*num.*7 *tit.*8.*lib.*5 *noua recopil.* Nicol. Garcia *de benefic. part.*1. *cap.*6.*num* 58. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exemption.explicat. num.*1111. Mari. Anton. *variar.reſolut.lib.*1.*reſolut.*19.*num.*14.*& l.*3. *reſolut* 2. *num.*18.*&* 21. Carol. Tapia *ad rubr. ff.de conſtitution. Principum. cap.*5 *num.*1. *cum ſequentibus.* Moneta *de diſtribut quotidianis part.*2.*quæſt* 14 *à n.*5. Suar.*de legibus lib.*11.*cap.*11.*num.*10.*& cap.*17.*à n.*2. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rubr.* 11. *cap.* 13.
2 *num.*90. ita vt † in eis non valeat argumentum de maiori ad minus, nec extendatur ad caſum habentem in ſe maiorem rationem, prout reſoluunt Couar. *de ſponſalib part.*2.*c.*8.§.8 *.num*... Nauar.*de reditibus Eccleſiaſt. quæſt.*3.*monitn* 10.*num* 2. Molina *de primogen.lib.*2.*cap.*4.*num* 48 *& ſeq.*Brunor.à Sole *in locis commun.verb. diſpenſationes ſunt odioſæ*, Salas *de leg.diſput.*20.*ſect.*10. Surd.*deciſ.*268. *num.*20.*&* 21. Cald Pereira *de nominat emphyteuſ. quæſt.*21.*num.*5. Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.*15.*numero* 124. Reodin. *in prompt.receptarum ſentent.tom.*1.*tit* 29.*num.*12. Molin. *de Iuſtitia tom.*3.*tract* 2.*diſput.*591.*num.*2. Sanchez *de matrim.lib.*8.*diſput.*1.*num.*32. *& diſput.*24. *num.*17. Nicol.Garc. *dict cap.*6.*num.*59. Campanile *dict.cap.*13.*num.*91. vbi reſtringit, quando illud minus comprehenſiuè, & neceſſariò includeretur ſub maiori, aut eſſet neceſſarium conſecutiuum, ac dependens ab eo, ſuper quo fuit diſpenſatum; quia diſpenſatus ad vnum, cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequutiua, plenè Sanch. *de Matrim. libro* 8. *diſp.*1.*num.*19.

3 Conceſſa igitur diſpenſatio aduersùs vnum impedimentum, & defectum, non porrigit ſuum effectum quoad alium, *l.ſi quando C. de inofficioſo teſtamento.*& vide *ibi* gloſſ.Bald.Salicet.& alios, Simon. de Prætis *conſ.*51.*num.*6. Surd.*conſ.*245.*n.*4. Ioſeph. Gonzal. *variar.quæſt.cap.*14.*num.*11. Ioan. Baptiſta à Coſta *de retrotractione cap.*9 *caſu* 10.*numero* 2. Sic etiam diſpenſatus ad vnum effectum non cenſetur diſpenſatus ad alium, Beroi. *conſ.*163.*num.*30.*&* 41. *lib.*2.Rimioald.ion.*conſ.*341.*n.*36. Simon de Prætis *conſ.*200.*n.*29. Carol.de Graſſ. *de effectibus clerical. effectu* 4.*num.*57.*&* 58.

Quare diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, intel- 4
ligitur dumtaxat diſpenſatus ad minores, ex gloſſ. *verb.ordinari, in cap.litteras, de filiis Preſbyt.*& gloſſ. *verb.ad omnes, in cap.vlt.eod tit in* 6. Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de diſpenſatione ſuper defectu natalium, num.*47. Campan. *dict.cap.*13.*n.*95. Suar. *de cenſur. tom.*5.*diſp.*41. *ſect.*3.*n.*3. vbi videtur in contrariam opinionem inclinare, Sanchez *de Matrimon. lib.*8. *diſp.*1.*num.*26.Azor. *inſtit.moral.p.*2.*lib.*6.*c.*3.*quæſ.*6. Molfeſ. *in ſumm tract.*2.*c.*16.*n.*8.

Diſpenſatus verò vt promoueri poſſit ad Ordines 5
ſacros, multò magis cenſetur diſpenſatus vt poſſit promoueri ad minores Ordines, ex multis, quos refert, & ſequitur Carol.de Graſſ. *d.effectu* 4.*n.*105.

Diſpenſatio etiam facta ad Ordines non exten- 6
ditur ad beneficia, cum ſint ſeparabilia, & executio vnius poſſit ſtare ſine altero. Ita probant *cap.*2.& ibi gloſſ.*de fil.Presbyt.*Gemin.*in dict.cap.*1.vbi Monach. Archid. Ioan.And.& Ancharan. *illo tit.lib.*6. Pariſ. *conſ.*88.*à num.*19.*volum.*4. Sayr. *de cenſur.lib.*6.*c.*21. *num.*21.Garcia *d cap.*6.*num.*70. Sanch. *de Matrim. lib.*8.*diſp.*1.*nu.*27. Mar.Antonin.*variar.reſolut.lib.*1. *reſolut.*19. *num.*10. Molfeſ. *in ſumm. Theologia moral.tract.*2.*cap* 16.*n.*8.*in fine*,& *tract.*6.*cap.*7.*num.*21. Vaſq. *in opuſcul. de benefic. cap.*3.§.1. *dub.*3. Aloyſ. Ricc *in deciſ.p.*1.*deciſ.*95. nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi cap.*47.*n.*19. me citato *in hoc loco* nouiſſimè Alphonſ de Leone *de officio Capellani quæſt.*4. *praxi* 6.*num.*72.Filliuc *in ſumma Theolog.moral.tract* 41.*de benef.cap.*4.*ſub num.*5 *.in princip.* Extendi tamen ad beneficia ſimplicia conferri ſolita clericis Ordinibus initiatis tenent gloſſ. *verb. Sedis Apoſtolicæ in c. vltim.*& ibi Abb. *num.*2.*de filiis presbyter.* Maiol. *de irregularit.lib.*1.*cap.*8.*num* 8. Oldrad. *conſ.*115. *n.*6. Michaël. Martin.de Villar *del patronado de Calayutaud part* 9.*coſtumbre* 5.*n.*4. Henriq. *lib.*13.*cap.*37. §.5. Beller. *d.*§.3.*n.*39. Sed alij exiſtimant non extendi ad aliquod beneficium obtinendum; cuius quidem opinionis præter citatos in principio huius numeri, fuere Rebuff. *in praxi rubr.de diſpenſat.ſuper defectu natalium, nu* 48.Borgaſ. *in tract.de irregularit. rubr.de filiis Presbyt.num.*9. quos refert, & ſequitur Campanil.*dict.cap.*13.*num.*96. quibus addo Marc. Antonio. *dict reſolut.*19.*n.*51.Garc.*de benefic.part.*1. *cap* 6.*num.*70.Marchin. *d tract.*1.*part.*9.*cap.*4.*n.*13. Azor. *inſtit.moral.part.*2.*lib.*6.*cap.*3.*quæſ.*3. vbi ampliat etiamſi diſpenſatus ſit, vt ad omnes ſacros Ordines aſcendere queat. Verũ diſpenſatus ſuper clericatu poteſt obtinere penſionem; quia illegitimus non eſt inhabilis ad obtinendam penſionem niſi ratione clericatus, ſuper quo ſi ſit diſpenſatus, non indiget diſpenſatione ſuper illegitimitate, vt per Sarnẽ *in reg.de annali quæſt.*21.*ad fin, verſ. ſi verò non dantur*, Seraphin.*deciſ.*1264.*n.*2.*part.* 2.& hanc opinionem perpetuò ſeruaſſe Rotam teſtatur ipſa apud Farinac.*deciſ.*549.*num.*3.*part.*2.*recentior.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon.rub.*11.*c.*13. *num.*64. Alphonſ. de Leone *dict praxi* 6.*nu.*73. Quicquid contrarium eſſe de ſtylo Datariæ & Cancellariæ aſſerat Garc. *de benef.part.*5.*cap.*5 *à n.*119.

Quod

Qui enim simpliciter dispensatus fuit ad beneficium; vtique ad aliud beneficium, quàm ad simplex, non diceretur habilitatus, vt ait Borgas. *de irregularit. part. 2. rubr. interpretatione dispensat. num. 2.* sequitur Campanil. *dict. cap. 13. num. 97.*

Si verò aliquis obtinens dispensationem ad aliquod beneficium simplex consequendum, ad illud præsentetur, dicetur habilitatus ad cætera simplicia, vt resoluunt Caualc. *decis. 29. sub num. 35. part. 1.* Campanil. *dict. cap. 13. num. 98.* Ex quibus facilè colliges malè pronuntiasse Henriq. *lib. 14. cap. 8. §. 10* dum ait, quòd illegitimus dispensatus ad Sacerdotium, non manet inhabilis ad beneficium Curatum, & Episcoparum, ac Dignitates: quæ omnia sunt falsa, & sine fundamento, prout tenent Sayr. *dict. lib. 6. cap. 11. num. 27. & 28.* Nicol. Garcia *dict. cap. 6. a num. 67.* Marchin. *dict. cap. 4. num. 14.* Campanil. *dict. cap. 13. num. 101.* Dispensatus simpliciter ad plura beneficia duo tantùm sine cura recipere potest. *cap. is cui in fine, de preb. in 6.* Felin. *cons. 4. num. 7.* Rot. *in Pac. Parochialis de Talauera 20. Nouembr.* 1615. coram *Card. Pamphilio* iam impressa per Farinac. *decis. 528. n. 3. in princip. part. 1.*
9 *recent.* † Et dispensatus ad beneficia recipienda non censetur dispensatus ad illa retinenda, Rebuff. *in praxi dispensat. rat. ætat. verb. & insimul retinere*, Rot. *decision. 233. num. 26. part. 1. diuers. & dict. decis. 528. num. 1. part. 1. recent.* etiamsi verba dispensationis sint vniuersalia, videlicet, *necnon quæcunque & qualiacunque beneficia, &c.* quia illa solum referri debent ad facultatem recipiendi, itavt possit quidem quæcunque beneficia recipere etiam vltra duo siue simplicia, siue Curata, vel etiam Dignitates fuerint, non autem plura simul retinere, Rot. *dict. decis. 528. num. 3.*

10 Vnde quamuis dispensatum ad Curata, multò magis censeri dispensatum ad Canonicatus Cathedralis Ecclesiæ dixerit Ioan. de Selua *de benefic. part. 2. q. 61. n. 6.* contrarium tamen verius esse ex Rota *decis. 54. alias 1. de filiis Presbyt. in antiq.* asserit Cam-
11 panil. *d. cap. 13. num. 99.* † Et à fortiori dispensatum ad beneficium Curatum, non censeri dispensatum ad obtinendam Dignitatem resoluunt Petr. Gregor. *syntagm. lib. 17. cap. 6. num. 36.* Azor. *d. cap. 3. q. 7.* Bellet.
12 *di: § 3. n. 38.* † etiamsi exuberans esset dispensatio, nempè ad quæcunque beneficia; quia adhuc Dignitates non comprehenderet, nisi apertis verbis illarum meminerit rescriptum, vt post Rebuff. resoluit Campanil. *d. c. 13. n. 101.* appellatione enim beneficiorum non veniunt Dignitates, *Clem. 1. de sequest. poss.* cum similibus citatis à Bellet. *part. 1. tit. de discipl. clerical. § 2. n. 38.*

13 Sic etiam dispensatus ad beneficia, vel etiam ad Dignitates, non potest promoueri ad Dignitates, quibus cura animarum inest, Azor. *dict. cap. 3. quæst. 9. & 20.* Sic etiam dispensatum in ætate ad obtinendum Canonicatum, vel Dignitatem in Ecclesia Cathedrali, non censeri dispensatum ad hoc, vt possit esse delegatus Papæ ante vigesimum annum, probant Nauar. *cons. 22. à num. 1. sub tit. de celebrat. Miss.* Carol. de Grassis *dict. effectu 4. n. 60.* D. Barbos. *in l. cum prætor. §. vlt. n. 60. ff. de iudic.* Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 270. n. 7.* Massobr. *de Synodo diœcesana c. 4. dub. 13. num. 31.*

14 Hinc etiam dispensatus ad Dignitates non dicitur dispensatus ad maiorem Dignitatem post Pontificalem, Bellam. *decis. 698. post med.* Rebuff. *in concordata in form. mand. Apost. in gloss. verb. aut dignitate, & in praxi tit. de dispensatione super defectum natal. n. 86.* quos refert, & sequitur Bellet. *d. tit. de disciplina clericali, § 2. n. 39.* Azor. *d. c. 3. q. 8.* me citato *in hoc loco*
Marcel. Vulpe *d. c. 47. n. 20.* † Sed ad maiorem cautelã 15
hodie in dispensationibus quæ conceduntur, additur clausula, *exceptis maioribus Dignitatibus in Cathedralibus, & principalibus in Collegiatis*: & causa similium verborum dubitabatur apud aliquos legalis scientiæ tyrones, vel potius alieni honoris inuidos, & detractores, an scilicet sub illis verbis, *& principalibus Dignitatibus in Collegiatis*, comprehenderentur plures Dignitates, quàm vna in qualibet Collegiata; nam cum quædam insignis persona promoueretur ad Dignitatem, quæ erat tertia in quadam collegiata, virtute illius clausulæ contra illum à Concanonicis suis, & cooppidanis, magnum inuidiæ argumentum, oppositum fuit, possessióque sibi tã iniustè denegata; ego in hoc dubio (si dubium appellari potest, quod omni caret difficultate) respondi verba illa, *& principalibus Dignitatibus in Collegiatis*, intelligi solum de vnaquaque Dignitate principali in qualibet Collegiata, quia pluralitas illa resoluitur in singularitates, & respicit solum pluralitatem Ecclesiarum. Probatur à simili ex *reg. 3. Cancellariæ*, vbi circa reseruationem beneficiorum habentur hæc verba, *principales in Col-*
legiatis Ecclesiis, ex quibus resoluunt Doctores † re- 16
seruari tantùm vnam principalem in qualibet Collegiata, prout tenent Mandos. *in d. regul. 3. q. 3. per totam*, Menoch. *cons. 190. n. 4. cum seqq.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. glos. 21. n. 7.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. c. 2. n. 262.* Non obstat quod adducit Mandos. *d. q. 3. in fine*, nam decisiones, & Iura, quibus innititur, loquuntur tantùm de duabus Dignitatibus æquè principalibus, quia tunc tantùm duæ sub eadem regula comprehenderentur, vt per Nicol. Garc. *d. c. 1. num. 264.*
Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 5. collect. 1670* † Sed ad 17
hæc minime attendentes contrariam opinionem inbeantur aliqui prædicta Iura non ignorantes, sed alienæ felicitatis, & honoris impatientes, & parum aduertentes honorem, qui videbatur aliis impendi,
reflecti in seipsos, † quoniam, vt ait Ioan. de Ligna- 18
no *de amicis*. cùm agit de amante, & amato *n. 2. Honorare melius est, quam honorari, sicut amare, quam amari: nam qui honorat, & amat, ostendit signum virtutis, deinde amando, & honorando quis implet præceptum Christi qui iussit nos, vt diligeremus proximum nostrum*, ex Apost. *ad Rom. 12. vt nos inuicem honore efficeremur.* Quare non temere vulgò dici solet honorem esse facientis, non recipientis, facit *l. 6. ff. de offic. Procons.* vbi dicit Vlpian. si ad aliquam celebrem ciuitatem, vel prouinciæ caput Proconsul aduenerit, pati debet commendari sibi ciuitatem, laudesque suas non grauatè audire, cum honori suo Prouinciales id vendicent; ex quo text. clarum fit aliquem præstando honorem, eum in dicta lege honor Proconsuli præstaretur, & tamen id honori suo Prouinciales vindicabant, vt eleganter exponit Thom. Act. *de ludo scacchorum q. 7. n. 71.*

Illegitimorum multæ sunt species, nam si quis sic natus ex soluto, & concubina domi retenta, dicitur filius naturalis, si ex meretrice, dicitur manzer, si ex coniugato & soluta, dicitur nothus, si ex copula in Iure Ciuili damnata veluti ex raptu, incestu, stupro sacrilegio, dicitur spurius à spurcitia in Iure reprobata: qui omnes ordinari prohibentur, *cap. 1. & per tit. 56. dist. cap. innotuit, de elect. c. fin. de fil. Presbyt.* Concil Trid. *sess. 22. de reform. cap. 20.* ibi, *natalibus, & sess. 23. c. 5.* ibi, *de ipsorum ordinandorum natalibus, & c. 7.* ibi, *ordinandorum genus*, &c. An expositi habendi sint illegitimi, & ab Ordinibus arcendi? Vide infra *alleg. 51. n. 148. cum seqq.*

Deueniendo nunc ad solutionem nostræ princi- 19
palis

palis quæst. dico Episcopum dispensare posse cum illegitimis, ex quocunque etiam damnato coitu ad minores Ordines, & ad beneficium simplex, Papam verò solum dispensare quoad maiores Ordines, & ad beneficia Curata, vel ad ea, quæ habent Dignitatem annexam, vel quæ habent Ordinem sacrum annexum; ita probatur *in cap.2.de filiis Presbyt.in 6.* & ibi gloss. & Doctores, Coninch. *de Sacram. disp.18.dub.14.num 112.& disp.33.n.29.dub.1.* Hieron. Venero *in exam. Episc. lib.1.cap.20. num.28.* Vgolin. *de irregul. cap.44.§.2.n.3.* Sayr. *de censur.lib.6.cap.11.n.8.* Gig. *de pension. quæst.17. in princip.* Rebuff. *in praxi de form. litt. tonsur. num.2. & tit.de dispensat. super defectu nat. n.8.* Azor. *instit.moral.part.2.lib.3.cap.50.quæst.8.* Henriq. *in summ.part.2.lib.15.cap.8. num.10.litt. B.* Nicol. Garc. *de benefic.part.7.cap.2. n.48.* Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effectu 1. numer.530.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb.dispensatio num.38.* Marchin. me citato *in hoc loco, de Sacram.Ordinis tract.1.part.10. c.1.diffic.2.* Lotter. *de re benef.lib.2.quæst.48.n 140.cum seq.* vbi dicit ob generalitatem dicti text. ad omnes cuiusuis generis illegitimos extendi, nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic.fori Eccles. capit.47. à num.15.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præmin.Episc.dignit.part.2.cap.8. num.32.* Ioan.Mar.Bellet *disquisit clerical.part.1. tit.de disciplina cleric §.3.num.25.* nouissimè Torreblanca *in practicab.Iuris spirit.lib.2. cap.13.n.33.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon.rubr.11.c.13.n.81.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract.2. c.16. n.5.* latè D.Felician. de Vega *in releg. c. & si clerici, §. de adulteriis, n 93. cum seqq.de iudic.* nouissimè me citato *in hoc loco* Alphons. de Leone *d. praxi 6. num. 74.* Quod locum habet in Episcopo dispensante cum filio suo illegitimo quoad minores Ordines, & beneficium simplex, Maiol. *de irregul.lib.1.c.12.n.13* Suar. *de cens.tom.5.disp.50.sect.5. n.7.* Fr.Emman. *in sum.tom.3.c.38.n.2.* Alzed. *d.p.2.c.9. num.18.*

In huiusmodi dispensatione facienda per Episcopum, cum sit inferior Papa, requiritur causa, & quod eorum suffragantibus meritis fiat, gloss. *in cap. requisistis, §.nisi rigor.1.quæst.7.* Nauar *consil.45.num.2. de homic.* Fr.Emman. *quæst.Regular.tom.1.q.14.art.14. & 15.* quem refert, & sequitur Nicol.Garc. *d.c.2.n.49.* Petr. Anton. à Petra *in tract.de potest. P incip. cap.32. dub.2. num 20.* Carol. de Grassis *de effectibus cleric. in prælud.num.332.* Vasq. *in opusc.de benefic.cap.3.§.1.dub.3. & 4.* Molfes. *in sum.Theologiæ moralis tract.6. cap.7. n.18.* Illud tamen aduertere oportet, quòd si illegitimus beneficium aliquod simplex obtineret à Papa, nequiret Episcopus cum illo super huiusmodi illegitimitate dispensare propter appositionem manus Papæ, vt bene obseruant Simon. *de reseruat.q.64.n.6.* & Massobr. *in praxi habendi concursum præl.25.in princip.n.4.* secundùm Romanam impress.

Pro materiæ cognitione antequam ad ampliationes & limitationes deueniamus, *Primò* est obseruandum quòd dispensatus per suum Episcopum, poterit etiam in diuersa diœcesi beneficiari, per text. *in cap.cùm olim,* vbi Abb. *n.1.de cleric. coniug.* Maiol. *de irreg.lib.1.cap.8. sub n.8. vers.proderit etiam, & n.9.* Lotter. *dict.lib.2 quæst.48.num.143.* *Secundò* est obseruandum quòd dispensatio fiat expressè ante promotionem ad beneficium: nam Episcopus promouendo illegitimum, non censetur cum eo dispensare, ex communi opinione, de qua attestatur Rebuff. *in praxi tit.de dispensat. super defectu natal.num.9.* Lotter. *d. quæst.48.n.144.* de quo tamen vide infra *num.32.* *Tertiò* obseruandum est, vt Episcopus non excedat limites à Iure sibi concessæ potestatis, quandoquidem ea restricta est ad Ordines minores, & ad beneficium non Curatum, sed simplex; in Curatis enim quæcunque subsit causa vtilis, vel necessaria, non dispensat, vt volunt Gemin. *dict.cap.1. num.5.* Et quoad simplicia moderatas etiam habet habenas, & respectu quantitatis, & respectu qualitatis; & quidem respectu quantitatis, vt non possit dispensare vltra vnum, ex quo text. in singulari loquitur, & tenent citati infra *n.28.* respectu verò qualitatis vt hæc facultas non intelligatur de omnibus omnino beneficiis, quæ non habent curam animarum, sed his tantùm super quibus per Episcopum valet dispensari, vt expressè habetur *in d.c.1.* quæ omnia ex ampliationibus & limitationibus infra scriptis patebunt.

20 *Primò* amplia supradictam resolutionem, quæ habet Episcopum cum illegitimis posse dispensare ad beneficium simplex, procedere in Canonicatibus Collegiatarum Ecclesiarum, vt post Staphil. dicit Rota iuncta addit. Pap.12. *de if.2.n.15. de filiis Presbyt. in nouis,* quam refert, sequitur Bellet. *d §.3.n.27.* Nicol. Garc. *d.c.2.n.69.* Anton. Fabric. *in praxi benef tit. de benef.Cathedral.n 8.* Zerol. *in praxi Episcop.part.1.verb. Canonica, §.3.* Stephan.Grat. *discept.forens.tom.4.c.591. n.16.* Squillante *de priuil.cleric.cap.4.n.56.* Sayr. *de cens. lib.6.cap.11.n.13.* nouissimè Marcel.Vulpe *d.c.47.n.15. in fine,* 21 † cùm non habeant annexum Ordinem aliquem sacrum, etiamsi sint alicuius insignis Collegiatæ, quia etiam ad hujusmodi Canonicatus obtinendos sufficit prima Tonsura, & quod quis attingat decimumquartum annum, vt post multos, quos refert, dicit Nicol.Garc. *d.part.7.cap.4.num.39.* & latiùs infrà dicemus.

22 *Secundò* amplia in dimidiis Portionibus, seu inferioribus beneficiis Ecclesiæ Cathedralis, prout resoluunt Gomez *de expectatiuis, n. 38.* Flamin. *de resignat.lib.2.quæst.1.n.117.* Gonzal. *ad reg.8.Cancel.gloss.5. num.98.& seq.* Gratian. *dict.cap.591.n.17.* Nicol. Garc. *d.cap.2. n.69.* Bellet *d. § 3. num.26.* 23 † Dimidiæ enim Portiones non habent sibi annexum Ordinem sacrum nec illius ætatem requirunt, Nicol. Garc. *dict. cap.4. num 38.*

24 *Tertiò* amplia etiamsi beneficio simplici, aut Canonicatui Ecclesiæ Collegiatæ, vel dimidiis Portionibus, aut inferioribus beneficiis Ecclesiæ Cathedralis, parochialis Ecclesia vnita sit accessoriè, ex multis rationibus, & Iuribus ad ipsum suadentibus, quæ refero alio in loco; quarum illa principalis est, quia quod accedit alteri, sequitur conditionem, & naturam principalis; & ita hanc ampliationem tenent Gemin. *in cap.1.n.12.de filiis Presbyt. lib.6.* Rebuff. *in tract nominat.q.16.n.27.* Bellet. *dict.§.3. n.34.* Campanil. *dict.c.13.num.83.* Steph.Grat. *discept.forens. c.273.n.47. & cap.591.n.16. & 17.* Zerol. *part.1.verb. Canoni, §.3.* Anton.Fabric. *in praxi benef tit.de benef.in Cathed.n.8.* Squillante *de priuil.cleric.c.4.n 56.* Alzedo *dict.part.2.c.6.n.35.* Azor. *d.c 3.q.14.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel.glos.5.§.7.n.18.* & de hac veritate hucusque nemo dubitauit.

25 *Quartò* amplia Capitulum Sede vacante posse, sicut Episcopum, huiusmodi dispensationes impertiri, prout resoluunt Nauarr. *consil.31. incip. An Capitulum Sede vacante, sub tit. de temporib. ordin. in antiq. & 7. de filiis Presbyt. in nouis.* Campanil. *d.c.13.n.81.* Quarant. *in summa Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, vers. secundo quæro,* Zerol. *in praxi Episcopali, part.2. verb. Capitulum, vers. tertio pag. 28.* me citato *in hoc loco* Diana *part.4.tractat.2.resol.64. in fine,* Lotter. *d.lib.2.q.48.num.141.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. c.47. num.17.* Licèt contradicat Paris. *cons.136.* incip. *Stante defectu, n 2.vol.4.*

26 Etenim Capitulum Sede vacante dispensate in

iis

is potest, in quibus potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis, vt tenent Henriq. *in sum. lib. 14. de irregular. c. 20. §. 1.* Gutierr. *canon. lib. 1. cap. 3. num. 10.* Sayr. *in Claui Regia lib. 6. cap. 11. n. 84.* Cened. *ad S. at. collect. 4. num. 3.* Molin. *de iustitia, tractat. disput. 11. num. 5.* Cardos. *in praxi iudic. & aduocat. verb. Capitulum, num. 2.*

27 Quia etiam generalior suppetit ratio, quòd Capitulum Sede vacante succedit Antistiti defuncto in omnibus iis, quæ Iure communi pertinebant ad Ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis speciatim Iure prohibitis. Syluest. *verb. Capit. §. 2.* Pauin. *de potestate Capit. Sede vacante part. 1. capit. 3. n. 3.* Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de deuolut. à num. 57.* Nauarr. *cons. 44. num. 1. de temporibus ordinat. & consil. 7. de filiis Presbyter.* Flamin. *de resignation. lib. 7. q. 23. n. 11. cum seq.* Suar. *de cens. disp. 7. sect. 2. n. 4.* Molin. *d. disp. 11. n. 1. 3. & 10.* Gutier. & Sayr. Cardos. *d. locu* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. dec. 357. n. 4. in prima edit. & res. 305. n. 4. in 2. edit.* vbi dicit, quòd Capitulum succedit in omnibus, quæ sunt iurisdictionis, tam contentiosæ, quàm voluntariæ.

28 *Primò* limita non procedere suprapositam resolutionem, nisi ad vnicum obtinendum beneficium: cum illegitimis enim non poterit Episcopus dispensare super pluralitate beneficiorum simplicium, vt probat *dict. c. 1. §. ille verò, de filiis Presbyter. lib. 6.* vbi Gemin. *num. 8.* tenent Zerola *in praxi Episcopali p. 1. verb. Ordo, circa finem.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 6. c. 3. q. 12.* Auila *de cens. part. 7. disp. 3. dub. 6. concl. 2.* Nicol. Garc. *d. c. 2. n. 50. & part. 8. c. 3. n. 4.* Lotter. *d. lib. 2. q. 48. n. 146.* Squill. *de priuil. cleric. c. 4. n. 49.* Filliuc. *tract. 41. c. 4. sub n. 5.* Alphons. à Leone *dict. q. 4. praxi 6. n. 82.* Quamuis contrarium videantur sentire *glos. 2. in cap. final. de filiis Presbyter. lib. 6.* Seloa *de benefic. part. 3. q. 12. n. 19.* Menoch. *de arbitr. casu 201. n. 156.* Nam verius est, quod supra resoluimus, quia illegitimus cum quo dispensatur ad beneficium, non potest nisi vnicum obtinere, vt resoluit Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 51. n. 6. & 11.*

29 *Secundò* limita in Dignitatibus, vel Personatibus, etiam sine cura; ad quos solus Papa potest cum illegitimis dispensare. Ita colligitur ex *capit. fin. de fil. presbyter.* gloss. *verb. beneficium in d. cap. 1.* Henriq. *dict. lib. 14. cap. 8. n. 10.* Muisã *d. dubio 6. concl. 6.* Azor. *d. c. 3. q. 3.* & post Petr. Gregor. Molin. Ledesmam. Tolet. Sayr. Lessium, & alios resoluit Nicol. Garc. *d. c. 3. n. 53.* Lambert. *in tract. de iurepatronat. lib. 1. part. 1. q. 9. art. 3. vers. adduco duodecimò, n. 50.* Campan. *d. c. 13. n. 86.* Benedict. Ægid. *in tract. de priuil. honest. art. 16. n. 20. cum seq.* vbi *n. 23. vers. tertiò,* subdit tex. *in dict. c. fin* loqui in Dignitatibus & Personatibus, qui pertinent ad Ecclesiastica beneficia.

30. *Tertiò* limita in beneficiis requirentibus sacrum ordinem ad quæ Episcopus nequaquam illegitimos dispensare valet. Ita gloss. *verb. tale in d. c. 1.* quam sequuntur *ibidem* Ioan. Monach. *n. 8. vers.* & idem Franc. *n. etiam 8.* Anchar. *n. 2.* Campanil. *d. c. 3. n. 85.* quorum resolutionem dicit Azor. *d. cap. 3. quæst. 15.* intelligendam de beneficio, quod sacrum Ordinem requirit priuilegio, consuetudine, vel statuto, in quibus Episcopus nihil Iuris, & potestatis habet.

31 *Quartò* limita in Canonicatibus Ecclesiæ Cathedralis, ad quos obtinendos cum illegitimis non poterit Episcopus dispensare, vt tenent Ioan. Monach. *in d. cap. 1. num. 7.* Rebuff. *in praxi tit. de dispensatione super defectu natalium, n. 10. & seq.* & hanc sententiam (vt inquit Felin. *in cap. postulasti vers. 2. concl. sub n. 4. de rescript.*) videtur tenere Rot. Roman. *decis. 136. vel secunda incip. Noluerunt Domini, de filiis Presbyt. in nouis,* aliàs *54. sub prima eod. tit. in antiq.* Zerol. *in praxi Episc. p. part. 2. verb. Canonia, §. 3.* Anton Fabric. *in praxi benefic. tit. de benefic. Cathedral. n. 8.* late Lotter. *d. q. 48. ex n. 153.* Marcell. Vulpe *d. cap. 47. n. 10.* Fr. Emman. *in sum. tom. 3. c. 38. n. 1.* Alz. *d. d. p. 2. c. 6. n. 55.*

Contrarium tamen, imò Episcopum posse cum illegitimo dispensare ad obtinendum Canonicatum in Cathedrali, tenent gloss. *in dict. cap. 1. verb. beneficium* quam *ibi* sequuntur Ioan. Andr. *vers. in gloss. int. illige sub num. 3.* Geminian. *num. 6.* Anchar. *num. 1.* Domin. *num. 7.* Franc. *n. 6.* Cald. *consil. 1. de filiis Presbyt.* Selua *de beneficiis part. 3. quæst. 64. in fin. tertiis,* Azor. *dict. c. 3. quæst. 11.* Nauar. qui addit hanc opinionem esse communiter receptam, *cons. 3. incip. Maluarum quæst. n. 4. de ætate, & qualit. in antiquis, & cons. 4. de filiis Presbyt. in nouis* Torreblanca *dict. c. p. 13. num. 13.* Campanil. *dict. cap. 13. n. 82.* vbi asserit decisiones Rotæ supra allegatas non negare licere Episcopis dispensare cum illegitimis ad Canonicatum Cathedralis Ecclesiæ, sed dicere dispensationes ab Episcopis concessas iuxta formam *dict. c. 1.* minimè extendi ad Canonicatus prædictos, prout Franch. bene aduertit *dict. cap. 1. n. 6. in fin* quasi procederent illegitimum habilitatum ad beneficium simplex non intelligi dispensatum ad Canonicatum, nisi fuerit expresse additum de Canonicatu. & insinuat Nauar. *d. l. proximè n. 4. & cons. 2. n. 5. de filiis Presbyter.* 32

Sed hæ contrariæ opiniones fœdere distinctionis componuntur; prima enim quatenus habet ad Canonicatum in Cathedrali non posse Episcopum cum illegitimis dispensare, procedit de Iure nouiori Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. c. 12.* quo attento omnes Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis requirût aliquem ex sacris Ordinibus, ad quos cum non possit Episcopus cum illegitimis dispensare, ex adductis per Lotter. *dict. q. 48. ex n. 147.* sequitur, quod etiam non poterit ad beneficia, quæ sibi illos habent annexos. At verò secunda opinio procedit de Iure antiquo, & ita distinguunt Majol. *de irregul. lib. 1. cap. 8. n. 11.* Zerola *in praxi Episcopali part. 1. verb. Canonici §. 3.* Sayr. *de cens. lib. 6. cap. 11. n. 13.* Auila *eod. tract. part. 7. disp. 3. dub. 6. notab. 3.* Henriq. *lib. 14. cap. 8. §. 10. ad fin.* Less. *de iustitia lib. 2. cap. 34. n. 86.* Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 65* & assentire videtur Campanil. *d. c. 13. n. 85.* Squillante *de priuileg. cleric. cap. 4. n. 52. cum seq.* Lotter. *dict. q. 48. num. 173.* 33

Vltimò limita in beneficiis paternis; non posse enim Episcopum dispensare, vt filius illegitimus obtineat beneficium simplex in Ecclesia patris sui, probat *cap. cum electerem, de filiis Presbyt.* & tenent. Vasq. *in opuscul. de benefic. c. 3. §. 1. dub. 6.* latè Lotter. *d. q. 48. ex n. 174.* Nicol. Garc. *part. 7. c. 3. à n. 6.* Molfes. *d. tract. 6. c. 7. n. 19.* reprobantes opinionem Syluest. & Angeli asserentium, vt post mortem patris possit Episcopus dispensare cum illegitimo; eandem opinionem tenet Less. *de Iustit. lib. 2. c. 34. n. 89.* Layman. *in sum Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. c. 14. n. 5.* Alphons. de Leone *dict. q. 4. praxi 6. n. 83.* qui hoc limitant in nepotibus ex filiis illegitimis clericorum, siue legitimè, siue illegitimè fuerint procreati.

Vtrum autem irregularitas occulta ex defectu natalium sit ab Episcopo dispensabilis quoad sacros Ordines? Vide Dianam *resol. moral. p. 2. tract. 2. resol. 64.* Vtrùm virtute Concil. Trid. *sess. 24. de reform. c. 6.* possit Episcopus dispensare in illegitimitate quando est occulta ad Ordines maiores, & beneficia Curata? in quo dubio nouissimè Ioan. Machado *in d. tract. del perfecto Confessor y Cura de Almas, lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 2. num. 4.* ita ait, *Si quando la illegitimidad es occulta pueda entonces el Obispo dispensar para Ordines*

Ordines maiores y todos beneficios, disputant tambien los Dotores. Muchos mas communente lo niegan, como son Suares, Sayro, y Marchino, fundados en que la facultad que goza por el Concilio es para dispensar en la irregularidades ocultas, que nacem de delicto, pero esta de la ilegitimidad no proviene de delicto, sino de indecencia. Mas no obstante esto Auila, Coninch, Layman, Diana y otros defienden que si, fundados en que aunque verdaderamente la ilegitimidad cause en la persona alguna indecencia, con todo esto intrinsecamente pende del delito de los padres, &c.

34 Quæri opportunè potest, an dispensatio præsumatur, si illegitimus in habitu, & Tonsura incedens Ordines suscepisse tali dispensatione præcedente allegat? In qua quæstione negatiuam partem amplexa est Rota Roman. *in Hispalen. Canonicatus, decis.* 780. *lib. 3. part. 3. diuers.* vbi decisum fuit teneri se clericum per litteras probare, & dispensationem remouentem defectum natalium antecessisse. Facit etiam quod dispensationem allegans illam probare tenetur, cum non præsumatur, provt tenent Bellam. *cons.* 10. *n.* 43. Mascard. *de probat. consil.* 523. *sub num.* 6. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *q.* 132. *sub n.* 72. Surd. *cons.* 235. *num.* 32. Sed stat pro contraria parte decisio eiusdem Rot. Roman. in propriis terminis, quam memorat additio ad alteram Rotæ *decis. secundam, incip. Voluerunt Domini, siue* 136. *n.* 8. *de filiis Presbyterorum in nouis.* in qua decisum fuit non probandam, & verificandam elapso triennio dispensationem allegatam pro illegitimo: contradicit etiam generica resolutio. Anchatan. *cons.* 117. *propè finem.* vbi præsumptionem exoriri ex longa possessione beneficij, ac dispensationem intercessisse defendit, quod etiam tenet Flores de Mena *variar. qq. lib.* 3. *q.* 23. *num* 32. Item hanc partem sequitur Gomez *super regul. Cancell. de triennali q.* 10. *vers. nec obstat*, vbi decisione Rotali resolutum attestatur regulam ipsam de triennali iuuare, etiam exectabilem ita quod liceat execrabili allegare dispensationem, si triennio possedit.

Verùm in hac contrarietate Campanil. *dict. cap.* 13. *numer.* 107. asserit præfatam Rotæ decisionem in illa *Hispalen Canonicatus* subsistere tantùm respectu proprietatis, hoc est, validitatis, seu inualiditatis clericatus, aut collationis beneficij; non autem respectu possessionis clericatus, seu beneficij; regula enim de triennali non operatur effectum, nisi quoad possessionem, & fructus duntaxat, vt à simili ex pluribus decisionibus comprobat idem Campanil. *dict. cap.* 13. *num.* 111. Tamen ne litibus vel aperiatur, aut dissensionibus, detur locus, si decennio saltem aliquis illegitimus in beneficio steterit, vel beneficia incompatibilia possederit in præsentia sui superioris credendum est iustum titulum, & dispensationem obtinuisse, cum credendum non sit vnum, vel plures Antistites sæpiùs visitantes possessori annuisse, nisi viderint dispensationem, alioquin prohibuissent inhabilem ministrare, siue incapacem obtinere beneficia, aut sine titulo, vt optimè infert Rota *decis.* 4. *incip. Fuit conclusum, num.* 8. *part.* 2. *diuers.* & faciunt quæ tradunt Flamin. *de resignat lib.* 3. *quæst.* 6. *n.* 74. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. dec.* 70. *in* 1. *edit.* & *res.* 593 *in* 2. *edit.*

35 Vlteriùs curiosus quæret lector, an Episcopus possit dispensare cum clerico coniugato? Negant, quia non reperitur hoc expressum in Iure, Abb. Sylu. Lambert. & alij, quos refert, & sequitur Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 5. *num.* 4. & 5. quibus addo Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 30. *n.* 149. Molfes. *in sum. Theolog. mor. tract.* 6. *cap.* 7. *n.* 27.

36 Deinde postulabit aliquis, an dispensatus à Summo Pontifice ad beneficium simplex obtinendum ante ætatem quatuordecim annorum, qui ad illud requiruntur per Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 6. possit aliud beneficium simplex obtinere ab Episcopo absque noua dispensatione? In qua quæstione dicendum est, quod cum obtinens dispensationem ad beneficium simplex, dicatur habilitatus ad cætera simplicia, vt resoluit Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 98. poterit euentu de quo agimus, huiusmodi capax; & habilis per dispensationem factus ad alia similia simplicia ab Episcopo impetranda, dummodo Ius non resistat, vt sunt duo simplicia beneficia. Ita in terminis Aloys. Ricc. *in praxi aurea res.* 64. Si verò à Papa dispensatus fuerit, vt possit habere quodcumque beneficium Curatum, & virtute dispensationis vnum fuerit assecutus, non poterit illo renunciato vigore eiusdem dispensationis alterum assequi, Cardos. *in praxi iudicum, verb. dispensatio, n.* 19.

Vltimò quæro. Vtrùm si Episcopus promoueat 37
ad Ordines illegitimum, seu alium, qui de Iure communi promoueri non potest, in casibus tamen in quibus potest dispensare, intelligatur cum eo dispensasse? Quod non videatur cum eo dispensare nisi exprimat, dicendum videbatur, faciendo differentiam inter Papam & inferiores, quia Papa faciendo aliquid quod valere non potest propter aliquod Iuris impedimentum, nisi dispenset, videtur tacite dispensare, non autem Episcopi, nisi dicant se dispensare, doctrina est Abb. recepta *in cap. diuersis fallaciis, in cleric. coniug.* Nau. *consil* 4. *num.* 2. *de Simon.* & subdit Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori eccles. capit.* 47. *numer.* 21. quod si illegitimus impetret dispensationem à Papa, vt possit promoueri ad Ordines maiores, eaque impetrata contraxerit matrimonium, non euanescit talis dispensatio, itavt mortua eius vxore vnica & virgine, possit virtute dictæ dispensationis promoueri ad Ordines sacros, & *num.* 22. aduertit clausulam illam apponi solitam in dispensationibus Apost. *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non sit*, non importare conditionem, sed instructionem, & eius defectum non vitiare dispensationem. Contrarium verò videtur verius ad notata per Oldrad. *cons.* 329. *num.* 4. & 5. & *cons.* 330. *per tot.* præcipuè *num.* 6. per text. *in l. fin. C. qui admitti ad bon. possess.* dum ibi dicitur quòd pupillus non potest sine tutore bonorum possessionem petere, nec Prætor dando aliquid agit, sed si Prætor sciuit illum pupillum, dispensare, & supplere videtur defectum ætatis, Natta *cons.* 402. *n.* 29. Roman. *cons.* 216. *n.* 7. vbi apostilla *verb. videtur*, & *cons.* 307. Majol. *de irreg. c.* 51. *n.* 8. Henriq. *in sum. lib.* 14. *c.* 17. §. 4. *lit.* P. Suar. *de censur. tom.* 5. *disp.* 41. *sect.* 3. *n.* 4. Decius *cons.* 18. *num.* 24. *tom.* 1. Tiber. Decian. *resp.* 31. *num.* 8. *tom.* 4. Ex facto enim eius, qui potest absoluere, inducitur absolutio realis, Alex. *cons.* 164. *num.* 8. *vol.* 7. Et hoc ideo, quia pariter consensus ex facto elicitur, ac ex verbis, *l. de quibus, ff. de legib.* ibi, *nam quid interest suffragio populus voluntatem suam declaret, an rebus ipsis & factis*, &c *l. si auia, C. de iure delib. l. recusari, & ibi* gloss. *ff. de acquir. hæred.* imò facta potentius exprimunt hominum voluntatem, quàm verba, vt prædictis Iuribus communiter notatur, & videndus Stephan. Gratian. *discept forens. c.* 594. *num.* 20.

Denique dubitari potest an dimissi à Superiori- 38
bus ex Societate IESV, & eiecti ab alia Religione, reincidant in irregularitatem ex defectu natalium, itavt non possint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri? Quoad dimissos ex Societate existimo non incidere in pristinam irregularitatem ex defectu natalium, vt post Suar. & Sanctarel.

resolui

resoluimus *de iure Ecclesiast. lib.1. cap.42. num 192.* Quicquid aliter teneat Turrian. *de censur. lib.9. disp. 71. dub.2.* quem videtur sequi Diana *part. 4. tract. 2. resol.66.* Quoad eiectos (quicquid innouant Doctores) ex declaratione *sacra Congreg. sub d. 21. Sept.1624.* sunt perpetuò suspensi ab exercitio Ordinum, sublata Ordinariis locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, ac moderandi.

Allegatio XLVI.

Episcopus an possit cum illiteratis ad Ordines dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Litteratis viris indiget Ecclesia Dei per quos totus mundus illuminetur.*
2 *Ecclesia semper amat sapientes.*
3 *Scientes præsumuntur a vitiis abstinere.*
4 *Ignorantia est mater omnium errorum.*
5 *Illiterati penitus non possunt fieri clerici.*
6 *Illiteratus comparatur caco.*
7 *Illiteratus est nullus in Ecclesia Dei, nec in ea placere potest.*
8 *Illiteratus asinus nuncupari solet, & non venit appellatione hominum.*
9 *Illiteratus est magis odiosus quàm homicida. Illiteratus dicitur, qui prima Grammatica Rudimenta non didicit.*
10 *Irregularis est illiteratus.*
11 *Illiteratura defectus est omninò indispensabilis.*
12 *Litteratura iure diuino requiritur.*
13 *Episcopus potest dispensare ad Ordines cum illiterato aliquod principium Grammatica habente, & spem addiscendi in futurum ostendente.*
14 *Religiosi bene legentes, & cantantes, etsi in lingua Latina aliquatenus deficiant, cum conscientia possunt ab Episcopo ordinari.*



1 Ecclesia Dei indiget litteratis viris, quibus regitur, & sustinetur, *cap. super specula, de præbendis, cap. cum ex eo, &* ibi Ioan. Monach. *num 1. de elect. in 6.* Abb. *in cap. de multa num.6. & 7. de præbendis.* Carol. de Graffis *in tract. de effect. lib. cleric. in prælud. à num. 63.* Felin. *in cap. si quando num.7.* vbi Nauarr. *except.16. num.5. de rescript.* Hieron. Giach. *in cons. syndicatus, num.67. & 81.* Perett. *ad extrauag. ambitiosæ, verb. ex quibus Ecclesiæ, n.11. de rebus Ecclesiæ non alienan.* Rodoan. *de spol. quæst.9. §. vlt. num 20. cum sequentib.* Bellet. *disquisit. cleric. p.1. tit. de discipl. cleric §.4. num.8.* Rot. *in vna Meliten. Canonicatus* 9. *Martij* 1595. coram *Illustrissimo D. meo Cardinal. Millino,* impressa per Marchesan. *de omissionibus par. 1. §.2. pag. 611.* Per quos totus mundus illuminatur, *c. fin. de Magist. dict. cap. cum ex eo, de elect. in 6. gloss. verb. viris litteratis, in extrauag. Execrabilis, de præbend.* Flamin. *de resignat. lib.4. cap. 11. num.17.* Carol. de Graffis *d. prælud. num.* 88. ob idque dicuntur radij Solis, & Stellæ, *auth. habita,* & ibi Bald. *num. 11. C. ne filius pro patre,* Mandos. *in reg. 16. Cancel. quæst. 15. num. 3.* Vnde † Ecclesia ipsos semper amat, *cap. Episcopus 41. dist. 1. c. multa,* latè & eleganter Marc. Anton. Genuens. *in practicabilibus Eccles. quæst. 621.* ac illis fauet Flamin. *de resignat. lib.5. quæst. 3. num.78.* multaque priuilegia concedit Carol. de Graffis *dict. prel. num.89.* quia † ratione scientiæ, qua sunt decorati,
2
3

præsumuntur abstinere à vitiis, *c. etiam à iuuentute, §. quis præterea, de præsumpt.* & quemadmodum scientia est mater virtutum, *cap. præsertim* 1. *q.3.* Menoch. *de præsumpt. lib.6. q.9.1.n.20.* nouissimè Ioan. Machado *in tract. del perfeto Confessor y Cura de Almas, lib.1. p.3. tract.17. docum.12. n.1.* ibi, *de donde resulta que siempre de derecho presume que los est. diosos y letrados son virtuosos,* &c. Ita † ignorantia est mater omnium errorum, *c. ignorantia c. si Lucis* 38. *dist. cap. nisi cum pridem, §. pro defectu, de renunciat.* 4

Et hinc fit quòd Episcopus cum maiori parte Capituli potest statuere, vt quilibet Canonicus de suis præbendis conferat alicui pauperi scholari studenti certam quantitatem singulis annis in subsidium; Abb. *in cap. vlt. num.2. de his quæ fiunt à maiori parte Capit* Bolognet. *in auth. habita, num.387. C. ne filius pro patre,* Bottæ. *de Synodo Episcopi in 3 part. concl.17. in 6. col. art.1.* Rebuff. *de priuileg. schol. ↄ. priuil.42.* quos refert, & sequitur Rot *in Meliten. Canonicatus 9. Mar, tij 1595.* coram *Illustrissimo D. meo Card. Millino,* impressa per Marchesan. *de commission. p.1. §.2. pag. 611. in vlt. impress.* ob quæ semper existimaui, studia, & lucubrationes, quas cum summa omnium vtilitate in lucem edideram mihi non parum vtilitatis allaturas in hac Curia Matritensi, quam à septem annis inhabito; sed cum in mala tempora bellis vndique infesta aduentus hic meus inciderit, minimè admiror quin Iura sileant, & libri non perquirantur; nam, vt inquit Plutarchus *in vita Caij Marij. Inter armorum strepitum leges non audiuntur,* prout enim refert D. Ferdinandus Pizarro y Orellana *in tr. de Viris illustribus noui Orbis in vita Ferdinandi Cortes, cap.7. observ.3. pag.116.*

Peccat enim, qui non habet scientiam sufficientem ad illud officium, quod appetiuit, *c. non est putandum, in fine* 1. *q.1.* Iacob. de Graff. *d.c.11. num 23.* culpa est immiscere se rei ad se non pertinenti, *l. culpa est, ff. de regul. Iuris, c. non est sine culpa, eod. tit. lib.6.*

Penitus igitur illiterati non possunt fieri clerici, *cap. præcipimus 34. distinct. c. apud illiteratos,* & ibi *gloss.* 138. *dict. cap. si quis 77. dist. c. fin. de ætate & qualit. cap. fin. de tempor. ordin in 6.* Bern. *in pract. crimin. cap.18. alias* 21. Nauar. *in cap. si quando, except. 11. num.45. & 50. de rescriptis,* Menoch. *de arbitr. casu* 425. Lambert. *de iurepatron. part.1. lib.1 art.24. quæst.9. num.1.* Patrician. *de probation. lib.2. cap. 34. num.79.* Gutier. *Canonic. lib. 1. cap.26. num.37.* Henriquez *in summ. par. 2. lib.14. cap.8. num.11.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quæst.4. num.2. & quæst. 11. num.17. cum sequentib. & lib.5. q.3. num.70. cum sequentib.* Azor. *institut. moral part.1. lib.3. cap.28. quæst.9.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.4. num.41. cum sequentibus.* Thom. Valasc. *tom.1. alleg.9. à n.7.* † Illi enim comparantur cæcis, *cap. post translationem, § item si quis, de renunc.* † Et sunt nulli in Ecclesia Dei, *cap. congregato,* & ibi Bald. *num.4. de elect.* Nec in ea placere possunt, *cap. illiteratos 36. distinct. c. ignorantia, 28. dist. cap. quia frater 7. quæst.1.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.2. cap.1. n.71.* & asini nuncupari solent, Ioan. Monach. *in c. ex eo, de elect. in 6. & in cap. sicut, num.10. de verb. signific. eod. lib.* Perett. *vbi supra num.13.* Rodoan. *d. quæst.9. §. fin. num.21.* quinimò non veniunt appellatione hominum, sed iumentorum, Gomez *in reg. de annal q.47. in fin.* † Et sunt magis, quàm homicidæ, Thom. Acti. *de ludo scacchorum, quæst. 8. num. 28.* & Flamin. *d. quæst. 3. num.90.*
5
6
7
8

Illiteratus omnino dicitur, qui prima Grammaticæ rudimenta non didicit, Præpos. *in cap. 1. num.2. post med. 39. distinct.* Rota Roman. *diuers. part.2. decis.16. num.3.* Carol. de Graffis *in d. prælud. num.237.* 9

& seq. Flamin. d.quæst.4. num.2. cum seqq. & d.quæst.3. num.70. cum sequentibus, Majol. de irregul. lib.1. cap.32. Campanil. in diuers. iuris Canon. rub 5. cap.5, num.1. vel qui legere, & scribere Latine nescit, Azor. d.par.2. lib.6. cap.6. q.3. Garc. part.7. cap.7. num.15. Castr. Palao in oper. moral. tom.2. tract.13. disp.4. punct.6. num.9. & quoad propositum in ordinato ad primam Tonsuram dicitur talis, qui nescit legere, & scribere; ad minores verò, qui Latinam linguam non intelligit; ad Subdiaconatum & Diaconatum, qui Latinè non scit, & quæ legit, minimè intelligit; Sacerdotium, qui non benè legit contenta in Missa, nec mediocriter saltem intelligit. Colliguntur hæc ex resolutis per Sanch. in opusc. moral. lib.7. c.1. dub.45. n.3. cum seqq. Irregularis enim is dicitur; nam inter irregularitates connumeratur hæc ex defectu litteraturæ, c. præcipimus, ver. aut ignorantem litteras, 36. dist. c. vlt. de æt. & qual. Thom. Valasc. d. alleg.9. n.11. Auila d. cens. p.7. disp.4. dub.1. Nicol. Garcia de benefic. p.7. cap.7. n.19. Viuald. in candelabro aureo part.2. tit. de irregular. §.1. Tolet. in sum. c.58. vers. irregulares ex defectu animæ. Rebuff. in tr. de pacificis poss. n.226. Gonzal. dict. gloss.4. n.41. Flamin.
11 d.q.3. n.89. † Estque omnino indispensabilis, Rebuff. de pacificis possess. n.264. & Flamin. d.q.4. n.2. nouissimè Ioan. Machado d. docum.12. n.5. vbi citat Villalob. contrarium tenentem.

Quare Episcopum non posse dispensare cum omnino illiterato, vt tonsuram etiam suscipiat, resoluunt Rebuff. in praxi tit. de clericis à quibus, & quomodo creentur, num.28. Bernard. in pract. cap.21. Sanch. d. lib.7. c.1. dub.45. n.2. nec in scientia requisita ad alios Ordines minores, vt per Nauar. in c. si quando, except. 13. n.7. de rescript. Salzed. ad Bernard. d. cap.22. vers. dispensare Sanch. d. dub.45. n.14. Et quod plus est, tenet Turrec. in cap. si in laicis dist.38. non posse Papam dispensare vt omnino illiteratus promoueatur ad Sacerdotium, quia est contra Ius diuinum, refert Sanch.
12 d. dub.45. n.2. in med. † Litteraturam enim Iure diuino requiri videtur probari ex illo Oseæ Prophetæ cap.34. ibi, conticuit populus, eo quòd non habuerit scientiam, quia scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi; referunt post alios Iacob. de Graffiis in aureis decis. part.2. lib.1. c.11. num.22. Petr. Gregor. in praxi benefic. cap.37. n.5. ad fin. Bernard. in pract. c.21. n.6. Viuald. d. tit. de irregular. n.97. Azor. d. part.2. lib.6. c.6. quæst.4. colum.685. Flamin. lib.4. q.4. num.7. Carol. de Graffiis d. prælud. n.64. Thom. Val. d. alleg.9. num.10. nihilominus tamen si de facto illiteratus ordinetur, perdit characterẽ, Bernard. d. c.21. n.21. vers. si autem carens. Iacob de Graffiis in aureis decis. part.2. lib.1. c.11. num.19. Thom. Valasc. d. alleg.6. n.30. quia in ordinandis scientia requiritur, non ex necessitate Sacramenti, sed ex necessitate præcepti, Sanch. in opusc. moral. lib.7. c.1. dub.45. n.1. nam quod dicunt Doctores aliqui quòd defectus litteraturæ Iure diuino reprobatur, non est referendum ad Ius diuinum naturale, æternum atque immutabile, sed ad Ius diuinum positiuum, & ex causa dispensabile, vt probat Lotter. de re benef. lib.2. q.50. à n.17. succurruntq; plura exempla dispensationis huiusmodi, vt de Anacorita ad Sacerdotium per sanctum Flauianum Episcopum Macedoninum, de sancto Antonio Anacorita pariter ad Sacerdotium promoto, cuius meminit August. lib.1. de doct. Christ. in prol. de Spirdone etiam ad Episcopatum Cypri de quo Cassiodor. tripartita histor. lib.1. c.10. & 11. quorum meminit Majol. de irregul. lib.1. c.32. n.5. & 6. vbi sub n.10. refert aliud exemplum de Sanctulo Presbytero, qui nec prima elementa litterarum, nec legis decem præcepta cum calleret, Presbyter tamen erat, excusatoremque suæ illiteraturæ habuit Gregorium dicentem plenitudinem legis charitatem esse, indeque eundem Sanctulum totam legem in Dei ac proximi dilectione seruasse.

Verùm si ordinandus aliquod principium Grammaticæ habuerit, aut modicum quid sciat, & ostendat spem addiscendi in futurum, potest Episcopus cum eo dispensare, quia minor scientia sufficit quando adest spes addiscendi in futurum. Rebuff. de pacificis possess. n.215. & dict. tit. de clericis n.28. Henriq. d. c.8. §.11. prope finem, Salzed. ad Bernard. d. c.21. litt. D. in nouiss. edit. Menoch. de arbitr. casu 425. n.58. dum ait posse Episcopum arbitrari magis expedire Ecclesiæ si Ordines conferat ei, qui etsi adhuc Latinam linguam non intelligit, est tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis, Sanch. d. lib.7. c.1. dub.45. n.13. Lotter. d. lib.2. q.50. n.23. & 24. nouissimè Mar. Alter. de cens. tom.2. disp.16. de susp. cens. cap.1. vers. secundo in fine, Gonzal. d. glos.4. n.80. cum sequentibus. Vnde Alciat. de præsumpt. reg.2. præs.3. & lib.1. de verborum signific pag.16. quem refert Thom. Actius de ludo scacchorum quæst.8. princip. num.82. ex Innoc. & Iason. sententia, affirmat propter futuræ doctrinæ spem multa contra Iuris regulas disponi, Castr. Palao d. punct.6. num.12. vbi subdit quòd hac iusta causa non intercedente ex dispensatione Episcopi prorsus illiterato beneficium nequaquam dari poterit. 13

Religiosi bene legentes, & cantantes, etsi in lingua Latina aliqualiter deficiant, tuta & secura conscientia possunt ab Episcopis ordinari, & à Prælatis Regularibus præsentari, vt ordinentur; hi enim, regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam, sed solummodo ad assistendum Choro diuinisque officiis & ad ministrandum Altari, faciendamque rem sacram, remanetque in illis spes de comparanda tali scientia & cognitióne necessaria ad suúm munus, & officium peragendum propter continuam instructionem, quæ hisce de rebus habetur in cunctis Religionibus, hanc sententiam ex doctrina gloss. verb. instructio, in c. legi 16. q.1. tenent Sylu. verb. clericus 2. n.1. Iac. de Graff. in aureis decis. p.1. lib.3. c.2. n.24. Maiol. de irregular. lib.1. c.31. num.5. Henriq. in summ. lib.10. de sacram. Ordinis c.16. in fine, Portel. in dubiis Regular. verb. Ordines sacri, n.6. optimè Miranda in manuali Prælatorum tom.2. q.8. art.7. conclus.1. Menoch. de arbitr. cent.3. casu 425. num.58. Peirinis tr.2. de Relig. Prælato q.3. c.7. num.10. nouissimè me citato in hoc loco Ioan. Machado 1. tract. del perfecto Confessor lib.1. p.3. tract.17. docum.12. n.4. vbi n.6. idem cum Villalobos sentit quoad Canonicos & Cantores Cathedralium Ecclesiarum Hieron. Roder. in compend. q. Regul. resol.52. num.22. Laurent. de Peirinis tract.2. de Relig. Prælato q.3. cap.7. n.20. Aloys. Baiola in aphor. lit. R. verb. Regulares ad Ordines, Diana resol. moral. p.2. tract.16. resol.29. & part.3. resol.86. & p.4. tract.2. res.74. Lotter. d. lib.2. q.50. n.25. & 26. idem Peirinis tom.1. priuileg. Minimor. constit.26. Leonis X. n.25. Lezana in sum. q. Regul. c.14. num.24. Villalob. in sum. tom.1. tract.21. dub.34. num.5. Licèt autem gloss. dict. verb. instructio, teneat quòd in Monacho bonitas, & non scientia sit necessaria, nihilominus hodie & Monachi, & clerici debent esse scientia ornati, cum distinctione suprapposita, Iacob. de Graffis in d. part.1. lib.3. cap.5. n.10. Carol. de Graffis in tract. de effectibus cleric. in prælud. num.64. Nam quo rudiores sunt, tantò magis laborare debent, vt quod expetunt ad finem perducant, pulchra enim, & præclara sunt difficilia, vt dicebat Plato, & illud plus diligitur, quod laboriosius quæritur, Ioan. de Lignano de amicit. §.4. num.3. refert Thom. Act. de ludo scacchorum, quæst.4. num.31. 14

Allegatio XLVII.

Episcopus an possit dispensare cum promoto per saltum.

SVMMARIVM.

1 *Promotus per saltum incurrit suspensionem ab executione susceptorum Ordinum, & ministrando fit irregularis.*

2 *Referuntur Doctores, qui asserunt promotum per saltum incurrere irregularitatem.*

3 *Promotus per saltum recipit Ordinem, & ipsius characterem.*

4 *Beneficium obtinere non potest per saltum promotus.*

5 *Episcopus vigore priuilegij sibi concessi à* Trid. sess. 24. de reform. cap. 6. *potest dispensare cum promotis per saltum etiam postquam ministrauerint.*

6 *Ordines per saltum ignoranter suscipiens, vel scienter, antequam ministrauerit, potest per Episcopum dispensari.*

7 *Procedit non solùm in promotis aliquo sacrorum Ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, omissis minoribus, siue omnibus, siue vno tantum.*

8 *Promotus per saltum ministrans, siue scienter, siue ignoranter, indiget Apostolica dispensatione quamuis in minoribus administret.*

9 Sixti V. Constitutio *declaratur.*

10 *Suspensio quæ incurritur ab eo, qui per saltum promouetur ad Ordines, an impediat solum ita ordinatum, ne possit ministrare in Ordine, quem per saltum suscepit, vel potius afferat impedimentum simpliciter, ne actum vllum Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos ritè suscepit.*

11 *Promotus per saltum quando prætermissum Ordinem, recepit, an in eo casu possit cum illo Episcopus dispensare, vt ministret in susceptis, & ad superiores ascendat.*

12 *Dispensatio promotis per saltum à Concil. concessa, non operatur, vt ordinatus ascendat ad superiorem, Ordinem, nec in suscepto ministrare possit, antequam inferiorem omissum recipiat.*

1 QVi per saltum, & præpostero ordine se promoueri fecit, incurrit suspensionem ab exequutione susceptorum, & ministrando fit irregularis; ita per text. *in cap. vnic. de cler. per salt. promot.* Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 14. ad fin.* resoluunt Abb. *in c. vnic. n. 4. & 5. de clerico per saltum promoto,* vbi Hostien. *n. 4.* Sylu. *verb. irregularitas n. 13.* Greg Lop. *l. 2. §. verb. no deue tit. 6. p. 1.* Salzedo *ad Bernard. in pract. c. 24. lit. C,* Henriq. *in sum. p. 2. lib. 13. de excomm. c. 35. propè fin. lit. P,* Nauar. *in man. c. 27. n. 242.* Toler. *in sum. lib. 1. cap. 71.* Suar. *tom. 5. de censuris disp. 31. sect. 1. à n. 44.* Auil. *eod. tr. p. 7. disp 9. dub. 2.* Fr. Emman *in sum. tom. 2. c. 17. n. 7. cum seqq.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tr. 2. c. 18. num. 15.* Campan. *in diuersi iris Canon rub. 10. c. vnico n. 4.* Bonae. *de censur. disp. 7. q. 3. punct. 4. n. 5.* Mar. Alter. *de censur. tom. 2 disp. 10. c. 5. ver. verum tota difficultas, & vers. respondeo,* Fill. *tract. 17. c. 5. q. 8. n. 92.* me citatu *in hoc loco* idem Bonae. *de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. punct. 2. n. 1.*

2 † Quamuis per saltum promotum fieri statim irregularem asserant minus bene Majol. *de irregul. lib. 4. c. 12.* Vgol. *eod tr. c. 38. §. 1. n. 1.* Petr. Ledesma *in sum. de sacramento Ordinis c. 60 concl. 8. diffic. 2,* Zerol. *in praxi Epis. p. 2. verb. irregularitas, §. 3. pag. 15.* Valentia *tom. 4. disp. 3. q. 19. punct. 3.* Sayr. *de censuris lib. 7. cap. 10. n. 39.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. dec. 318. in prima edit. & res. 276. in 2. edit.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænitentialis lib. 20. n. 191.* † Is tamen per saltum, etiam Sacerdotio ordinatus, recipit verum Ordinem, & characterem Sacerdotis, quia per se non pendet ex charactere inferiori, Abb. *d. c. vnic. n. 4.* Henriq *lib. 14. c. 6. § 3. in princ.* Mat. Alter. *d. c. 5. vers. de eo qui ordinatur,*
Bonae *d. punct. 2. n. 4.* Sed † beneficia ei, cum sit suspen- 4
sus, conferri non possunt, ac per consequens præsentatio & prouisio ad eius fauorem facta non subsistit, & fuit resolutum per Rot. *in Melten. Abbatiæ 24. Ianuar. 1590. coram D. Gipsio,* refert Garc. *de benefic. p. 7. c. 14. n. 3.* & in terminis Rebuff. *tract. de pacif. poss. n. 130.* Flamin. *lib. 4. q. 2. n. 100.* Carol. de Grassis *de effect. cleric. effectu 25. n. 4*

Sed à quo valeat dispensationem obtinere, qui per 5
saltum fuit promotus, dubium est præsentis quæsiti, In primis securè tenendum illum posse per Episcopũ dispensari, etiam postquam ministrauerit, si delictum sit occultum, vigore priuilegij sibi concessi in Trident. *sess. 24. c. 6.* ita Henriq. *lib. 14. c. 6. n. 5. in fine.* Vgolin. *de censur c. 39. n. 3.* Suar. *tom. 5. disp. 42. sect. 3 n. 5.* Coninch. *disp. 18. dub. 5. n. 43.* Sayr. *d. c. 10. n. 37.* quos refert Bonae. *d punct. 4. n. 5. in fine,* Campanil. *d. cap. vni. n. 6.* secluso tamen d. priuilegio, generaliter etiam
statuit Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. c. 14. in fine,* † 6
Episcopum ex legitima causa posse dispensare cum promotis per saltum, si non ministrauerint in Ordine suscepto, quod intelligit Mar. Alter. *dict. c. 6. vers. hoc loco* siue scienter, siue ignoranter fuerint ita promoti, quia Concilium non distinguit de ordinato scienter, & ex superbia, vel ignoranter, sed simpliciter lo-
quitur. † Quod etiam verum est non solùm in pro- 7
motis aliquo sacrorum Ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, omissis minoribus siue omnibus, siue vno tantùm, vt refert decisum Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ l. 1. tit. 18. l. 7. de Episcop. n. 53. vers. item.* & tenent Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori eccles. c. 8. n. 15.* Molfes. *in sum. Theologia moralis tr. 2. c. 3. n. 25. & c. 18. n. 16.* nouissimè Diana *moral. res. p. 5. tract. 10. res. 29.*

Vnde à contrario sensu apertè constat prohiberi 8
id facere cum eo, qui ministrauit nulla præhabita distinctione scientiæ, vel ignorantiæ, eo quod simpliciter loquitur tex. ille *in d. cap. 14.* & ita vigore Concilij concludendum est semper indigere Apostolica dispensatione, qui saltatim Ordinibus insignitus ministrauerit, & tenent Maiol. *de irregul. lib. 4 cap. 12. n. 2.* Salzed. *ad Bernard. d. c. 24. in addit. litt. D,* Sayr. *de censur. lib. 4. cap. 14. n. 26.* Filliuc. *tract. 17. cap. 5. num. 92* Homobon. de Bonis *de exam. Ecclesiastico par 2. tract. 12. cap. 3. q. 15. resol. 5.* Aloys. Ricc. *in decisi. m. Curiæ Archiep. Neapol. dec. 150. n. 5. part. 4.* Filliuc. *tract. 17. cap. 5. num. 92.* Mat. Alter. *d. cap. 5. vers. hoc in loco, & in vers. respondeo,* admitti censet contra Nauar. *cap. 27. n. 242.* † Episcopum cum ordinato per saltum, si antea ministrauit in Ordine suscepto, non posse dispensare, quæ vt exerceat actus Ordinum, nec vt ascendat ad superiores, vnde nequibit Episcopus dispensare tam si ministrauit in Ordine malè suscepto, quàm si ministrauit in Ordine prætermisso, & id cõtingere potest duobus modis, vel quod exerceat actus illius Ordinis antequam illum assumat, quod pertinet ad genus irregularitatis, vel postquam illum assumpsit, sed ante legitimam dispensationem, nam cũ esset suspensus ab illius receptione, postquam illum suscepit sine dispensatione, manet suspensus ab illius executione: quare si in illo ministret, nõ poterit amplius Episcopus cum eo dispensare: nam irregularitatem contractam per talem vsum Episcopus non potest tollere; cum nullibi ei concedatur neque etiã auferre potest

Episcopo, qui renunciauit Episcopatui (quem ab Alexand. III. Ioanni Archiep. Toletan. scriptum fuisse circa annum 1150. refert Francisc. de Pisa *en la description de la imperial ciudad de Toledo, lib. 5. c. 7. in fine*) resoluunt Bernard. & Salzedo *in pract. cap. 31. in nouiss. edit.* Nauar. *in manual. c. 27. n. 241. vers. tertio*, Flamin. *de resignat. lib. 1. q. 17. n. 5. cum seqq.* Fr. Emman. *in summ. part. 2. cap. 14. ad finem*, Rebuff. *ad l. Barbarius n. 10. ff. de officio Prætoris*, Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 3. c. 48. quæst. 13.* Suar. *tom. 3. disp. 31. sect. 1. in princip. & num. 7.* Vgolin. *de censuris, cap. 40.* Sayr. *eod. tract. lib. 7. c. 10. n. 27.* Bonac. *eod. tract. disp. 7. quæst. 3. punct. 4. n. 8.* Moltes. *in summ. Theologiæ Moralis tract. 2. cap. 17. n. 24. & 25.* Valer. Reginaldus *in praxi fori pœnitent. lib. 30. n. 27. vers. quartus, & num. 190. & lib. 32. tract. 2. n. 69.* latè Bonac. *de censur. extra Bull. disp. 3. p. 1. punct. 10.* Filliuc. *in quæst. moral. tract. 19. n. 76.* Mar. Alter. *de censuris tom. 2. disp. 9. cap. 1. vers. secundo dubitari*; vbi asserit hunc probabiliter ignorantem abdicationem absque culpa contrahere suspensionem ab Episcopo dispensandam, quia non est priuatio vsus iam aliquando habiti, sed impedimentum ne recipiatur: addit ideo necessariam fuisse dispensationem, quia ordinator cum non haberet executionem sui officij, eam non poterat alteri conferre.

Quoad locum & dignitatem Episcopus renuntiare dicitur quando quoad iurisdictionem officium & vsum Ordinis Episcopalis renuntiat, vt declarat Bonac. *d. punct. 9. num. 4.* & tunc cum Episcopus huiusmodi abdicauerit à se vsum ordinis Episcopalis quantum in se est, meritò Ecclesia talis Ordinis vsum impedit in recipiente; Bonac. *d. n. 4. in fin.* Quod procedit etiamsi sacros Ordines à tali loco & dignitate renunciante quis recipiat de licentia proprij Episcopi, Suar. *d. disp. 31. sect. 1.* Majol. *d. lib. 4. cap. 20. num. 6.* Bonac. *d. punct. 9. n. 5.* vbi *num. 7.* resoluit renunciantem Episcopatui in dubio censeri illi renunciasse quoad locum tantum, & *n. 8.* tenet collationem Ordinum susceptorum ab Episcopo, qui renunciauit dignitati, esse validam quoad substantiam, & *num. 10.* quod talis Episcopus ex vi text. *in d. cap. 1.* præcisè non incurrit aliquam censuram conferendo Ordines, & *n. 12.* quòd Episcopus consecrationem accipiens ab alio Episcopo, qui dignitati renunciauit, non afficitur ista suspensione.

2 Sic etiam Ordinatus ab Episcopo hæretico ignoranter, cum primum id scuerit, debet se ab vsu Ordinum abstinere. potest tamen per Episcopum à tali suspensione solui, Mascard. *de probat. conclus. 648. n. 46.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 6. quæst. 58. num. 11.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 28. quæst. 10.* Henriquez *in summ. lib. 14. cap. 6. §. 6.* Valer. Reginald. *d. lib.*
3 *30. num. 190. vers. quarta.* † Secùs verò si hoc sciebat ordinatus, qui tunc nec beneficium obtinere poterit, Majol. *de irregul. lib. 4. cap. 22.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quæst. 2. num. 96.* Carol. de Grassis *de effect. clericat. effect. 15. num. 29.* vbi *n. 30.* idem resoluit de clerico ordinato ab Episcopo schismatico.

4 Nam promotus ad Ordines ab Episcopo hæretico, vel schismatico verum suscipit Sacramentum, dummodo huiusmodi Episcopus in forma Ecclesiæ gerat quod agit; non tamen recipit vsum, & executionem Ordinis, vt dicit text. sic intelligendus *in cap. ordinationes 9. quæst. 1. & in cap. 1. de schismat.* ibi, *Ordinationes ab Octauiano, & Guidone hæresiarchis factas, & ordinatis ab eis irritas censemus*, id est, quantum ad vsum, & executionem Ordinis, consonant tex. *in cap. fraternitati, eodem tit. & in c. Daibertum, 1. quæst. 7. & in c. conuenientibus, in fine vers. Constantinus Episcopus eadem causa, & quæst.*

Vnde cum huiusmodi Ordinatis dispensari potest quoad executionem tantum, cum non indigeant alia ordinatione, & hæc dispensatio conceditur illis, qui ex ignorantia probabili a dictis Episcopis Ordines receperunt, & obtineri potest post dignam pœnitentiam ab Episcopo; debet autem probare ignorantiam ille, qui eam opponit, ex *dict. c. ordinationes*, ibi, *nisi probare valuerint, se cum ordinarentur eos nesciisse damnatos*, scilicet Episcopus, vbi glos. *verb. nisi probare*, 5
notat inde sumi † argumentum pertinere ad eum, 6
qui allegat ignorantiam, illam probare sequuntur Menoch. *de præsumpt. lib. 3. quæst. 23. num. 10.* Farinac. *in praxi crimin. part. 3. quæst. 90. num. 105.* vbi *n. 166. & seq.* resoluit quòd probatur per iuramentum, & signis, ac coniecturis.

Qui verò scienter hoc modo Ordines receperunt à solo Romano Pontifice dispensari poterunt, sed si ordinatio fieret ab hæretico, vel schismatico, non seruata forma Ecclesiæ, tunc ordinatus nedum executionem Ordinis minime recipit, sed neque ipsum characterem, vt probatur *in c. qui perfectionem*, iuncta glos. *verb. plenitudinem, 1. q. 1.* Bern. *in pract. cap. 29. in fine, in nouiss. edit.* Sot. *in 4. dist. 25 quæst. 1. art. 1.* Majol. *de irregular. lib. 4. cap. 22.* Bonacina *dict. punct. 10. numer. 7.* 7

Quæret aliquis an ordinatus ab hæretico, vel schismatico per metum cadentem in constantem virum, excusetur à prædicta suspensione, ita vt dispensatione non egeat? In qua quæstione Nauar. *in man. cap. 27. num. 241. vers. quarto*, videtur tenere talem suspensionem non incurrere. Ego verò in contrariam sententiam potius inclinarem, ex eo quia hæc suspensionis pœna non est imposita in odium ordinati, sed ordinantis, cum etiam ordinatus illam incurrat ignorans, & absque culpa, igitur cum ipse ordinans metu in maiorem incidat culpam, & executionem, qua etiam in his terminis caret, alteri dare non possit, sequitur, taliter ordinatum à suspensione non excusari, maiori ipsius ordinantis culpa. Idem Nauar. *dict. vers. quarto*, tenet huiusmodi suspensionem incurri ordinatum ab hæretico, vel schismatico denunciato per *Extrauag. ad euitanda.* Nam suspensio hæc & irregularitas non incurritur si Ordo recipiatur ab hæretico, seu schismatico etiam notoriè, & manifestè, nisi per sententiam nominatim sit denunciatus, vt probatur *in dict. cap. ordinationes*, ibi, *ordinationes, quæ ab hæresiarchis nominatim excommunicatis factæ sunt.* Confirmatur, quia fideles non tenentur vitare hæreticos, & schismaticos notorios, qui per consequentiam notorij iuris intelliguntur excommunicati, tenet idem Nauar. *d. c. 27. n. 35. vers. nota tertiò, & cons. 10. num. 2. de hæret.* 8

Vnde ordinatus siue scienter, siue ex ignorantia probabili ab Episcopo excommunicato, suspenso, interdicto, aut quauis alia censura innodato, executionem Ordinis non recipit, sed indiget dispensatione, glos. *verb. quondam in cap. ab excommunicatis, 9. quæst. 1.* gloss. *in cap. si qui à Simoniacis, 1. quæst. 1.* gloss. *verb. ignorantia in capit. 1. de ordinatis ab Episcop. qui renunc. Episcop.* gloss. *verb. dispensare in cap. cum illarum, de sentent. excommunic.* Bernard. *in practic. capit. 28. numer. 3.* Couar. *in cap. alma Mater. part. 1. §. 6. numer. 6. vers. nihilominus*, Majol. *lib. 4. de irregul. cap. 16. numer. 3. & 25.* Nauar. *in man. cap. 25. num. 69.* Sà *verb. suspensio, numer. 7.* Suar. *de censur. disput. 31. sect. 1. num. 61.* Sayr. *eod. tract. lib. 4. cap. 14. num. 1.* Mar. Alter. *in simili tract. tom. 2. disp. 9. capit. 2.* Filliuc. *tract. 17. numer. 80. & tract. 20. capit. 7. quæst. 6. num. 199.* Bonacina *dict. disp. 3. quæst. 1. puncto 10. num. 1.* quia cum suspensus, vel excommu- 9

nicatus non habeat vsum Ordinum, ideo illum alteri conferre non potest, argum. text. *in cap. Daibertum 1. quæst. 7. & in cap qui perfectionem 1. quæst. 1.* tum etiam, quia cum hæc suspensio non sit pœna, ad eam incurrendam non requiritur culpa; ob quam rationem eandem sententiam sustinent Suar. *de censur. disp. 31. sect. 2. n. 62* Filliuc. *in quæst. moral. tom. 1 tract. 7. c. 5. num* 81. Quicquid contrarium teneant Turrian. *de censur. lib. 5. disp. 46. dub. 2.* & Diana *moral. resol. p. 5. tract. 10. resol. 59.*

10 In hac suspensione, quam contrahit ordinatus sciente, siue ex ignorantia crassa, vel probabili ab Episcopo excommunicato, &c. solus Romanus Pontifex dispensat, vt in simili probat *d. cap. 1.* & sicut ipse excommunicatus, ministrans à solo Papa est dispensandus, glos. *verb. penes ipsos, in c. presbyteros 50. dist.* ita qui sciens, vel scire debens (quod par est *l. qui vel te, in fine* vbi glos. *ff. si certum pet. l. qui fundum, §. fin. ff. pro emptore*, cum citatis à Stephano Gratiano *disceptatio. forens. c. 194. n. 1. & in libello de principiis vtriusque iuris lit. S, n. 2.*) ab eo ordinatur, fit particeps eiusdem delicti, & consequenter eiusdem suspensionis, vel irregularitatis, prout notatur *in cap. vlt. de apost.* tenent Syluest. *verb. irregularitas §. 9. vers. septimo quæritur*, Majol. *dict. cap. 25. num. 1.* Bernard. *dict. cap. 28. num. 3.* Couar *dict. l. § 6. num. 6.* Suar. *d. sect. 1. n. 65.* Bonacin. *dict. puncto 9. num. 8.*

11 Amplia etiamsi ordinetur ab Episcopo excommunicato, aut suspenso, per vim, aut metum cadentem in constantem virum, per tex. *in cap. constat multos 1. quæst. 1.* vbi agitur de ordinatis ab hæreticis per vim, qui in ordinantium odium suspenduntur; ob nullum enim metum lex est violanda, *cap. sacris, de his, quæ vi*, & debet taliter ordinatus omnia aduersa potius ferre, quàm Episcopo excommunicato communicare in Ordinibus suscipiendis, *c. Inquisitioni, de sent. excom.* Quam ampliationem tenent Majol. *de irreg. lib. 4. c. 25. n. 2.* Suar *dict. disp. 31. sect. 1. n. 62.* Bonacin. *d. punct. 1. n. 5.* Contra Syluest. *in summ. verb. irregularitas §. 9. vers. 2.* Nauar. *d. c. 27. n. 244. vers. 4.* Alter. & Auil. negantes talem affici hac suspensione.

12 Limita si recipiens probabiliter ignorans Episcopum esse excommunicatum, aut suspensum, ordines suscipiat, illos exequendo, quia tunc non est reus alicuius culpæ, supposita hac probabili ignorantia, nec incurrit administrando irregularitatem. Ita Alphons. à Castro *de potest. legis pœnal. lib. 2. c. 15. conc. 3.* Panorm. Fr. Emman. & Coninck citati à Bonac. *d. puncto 9. n. 4.* Contra Couar. Fernard. Suar Sayr. Filliuc. & Auila, quos refert, & sequitur Bonac. *vbi proximè*, asserentes ignorantiam etiam probabilem, & inuincibilem non excusare ab ista suspensione.

13 Vnde postquam sic ignoranter ordinatus, sufficientem habuerit notitiam quòd Episcopus à quo fuit ordinatus, erat excommunicatus, aut suspensus, abstinere debet ab vsu Ordinum quousque dispensationem obtineat, quam post dignam pœnitentiam ab Episcopo præuia causæ cognitione impetrare poterit, arg. *c. 1. & 2. de ordin. ab Episc. qui renun. Episcop.* gloss. *verb. dispensatione in cap. fin. de apost.* Quicquid aliter sentiat Bonac. *d. puncto 10. n. 8.*

14 Religiosus qui ante, vel post Religionis ingressum Ordines ab huiusmodi Episcopo suscepit, à proprio Prælato dispensari potest, Bernard. *in pract. c. 8. lit. C, in fine*, Mat. Alter. *citato loco dub. 2. ad finem*, quamuis Bonacin. *dict. puncto 10. in fine*, existimet hunc deberi dispensari à Papa.

15 Verùm Episcopus consecrationem recipiens ab Episcopo excommunicato, suspenso, &c afficiatur hac censura? Affici tenet Bonac. *dict. punct. 10. num. 6.* etiamsi nesciuerit consecrantem excommunicatum esse, hic enim defectus est conferentis, non recipientis Majol. *dict. c. 22. n. 2.* Mat. Alter. *dict. tom. 2. disp. 9. c. 2. col. 4. vers. dixi autem*, Suar. *d. disp. 31. sect. 1. n. 65.* Bonac. *loco proximè citato*, vbi *n. 8. vers. secundo*, post Mat. Alter. *dict. disp. 9. cap. 2. col. 4. vers. 3.* resoluit Episcopum, qui consecrationem ab Episcopo excommunicato, vel suspenso obtinuit, dispensandum esse à summo Pontifice quòd Episcopus semper indiget Papæ dispensatione, quia immediatè subiicitur Papæ, non Patriarchæ, aut Archiepiscopo. Nec refert quòd possit Episcopus absoluere ab excommunicatione Iuris non reseruata, vt alibi probauimus, quia argumentum ab absolutione ad dispensationem non valet, Couarr. *in cap. alma mater, part. 1. §. 6. n. 6. vers. nec quicquam in contrarium*, absoluit enim Sacerdos ab homicidio, *capit. Deus qui, de Pœnit.* & tamen irregularitatem ex homicidio contractam solus Papa tollit, *cap. 1. de senten. & re iudic. lib. 6.*

ALLEGATIO XLIX.

Episcopus cum bigamis an possit dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Bigamiæ species triplex.*
2 *Bigamus dicitur, qui ante baptismum alteram aut vtramque habuit vxorem.*
3 *Bigamia nō cadit super infidelem tempore infidelitatis.*
4 *Bigamia interpretatiua cur ita dicatur?*
5 *Bigamiam interpretatiuam incurrit viduam à priori viro cognitam etiam inualide ducens.*
6 *Bigamia interpretatiua incurritur quando quis aliam quocumque modo corruptam ducit.*
7 *Bigamus non efficitur ducens fœminam à se solo defloratam.*
8 *Bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem, quam postquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognouerit.*
9 *Bigamus fit ducens corruptam, quam credebat esse virginem.*
10 *Bigamus fit maritus cognoscens vxorem carnaliter, quæ etiam coactè commisit adulterium, etiamsi ei debitum reddiderit à Superiore compulsus.*
11 *Bigamus interpretatiuus etiam efficitur, qui duo init matrimonia irrita, vel saltem alterum irritum, & alterum validum.*
12 *Bigamus non efficitur, qui cum pluribus, aut cum vna & corrupta fornicatus fuerit.*
13 *Bigamum non inducit multiplicitas matrimonij rati, nondum consummati.*
14 *Bigamia incurritur per Matrimonium cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus; non autem si vir cum pluribus copularetur meretricibus.*
15 *Bigamia similitudinaria contingit quando quis post votum solemne castitatis emissum in professione religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum, Matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoscit.*
16 *Bigamus excluditur à clericatu.*
17 *Bigamus non potest beneficia consequi.*
18 *Bigamus si ordinetur, characterem recipit.*
19 *Episcopus bigamum ordinans quam pœnam incurrat?*
20 *Bigamia vera irregularitas solo iure Pōtificio inducta.*
21 *Pontifex Summus in omnibus Bigamiæ speciebus potest dispensare.*
22 *Episcopus in Bigamia vera, vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & simplex beneficium dispensare non potest.*

23 *Secun*

23 *Secunda super hoc sententia refertur.*
24 *Tertia super hoc sententia refertur.*
25 *Prima verior, quæ in certis casibus limitatur.*
26 *Episcopus valet dispensare in bigamia similitudinaria, si clericus cum vnica & virgine matrimonium contraxerit.*
27 *Episcopus in bigamia similitudinaria contracta etiam ex Matrimonio cum vidua, vel corrupta poterit dispensare, si ex delicto oriatur.*

TRIPLEX à Doctoribus solet communiter bigamiæ species assignari, vera scilicet, interpretatiua, & similitudinaria, de quibus Maiol. *de irregul.*
1 *lib.1.cap.32. num.3.* Nauarr. *in man.cap.25. num.195.* Iacob de Grass. *in aureis decis. lib.4.cap.27. num.38.* Ceual. *commun. contra commun. q.558.* Sanch. *de matrim.lib.7.disput.83.num.2.* Thom.Valasc. *tom.1.alleg.41.num.9.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic.fori Eccles. cap.45. num.5.* latè & nouissimè Trasmiera *de polygamia q.3.lib.1.* Quamuis glos. *verb. in bigamis in cap.2. de bigamis*, duas solas priores bigamiæ species conferat.

Vera bigamia contrahitur, quando quis verè duas vxores legitimè duxit, easque carnali copula cognouit, *cap.deinde, cap. Acutius 26.dist.* Couar. *in Clem. si furiosus part.1.§.2.num.5.* Milis *in suo repert. verb. bigamus verus*, Tolet. *in instruct. Sacerdotum lib.1. cap.70.* Viuald. *in candelabro aureo part. 2. vbi de irregularitate bigamiæ*, Maiol. *de irregularit. lib.1.cap.33.num.2.* Villadiego *eod.tract. cap.13.* Vgolin. *eod.tract.cap.56.§.1. ad finem*, Zerol. *in praxi Episcopali part.1. verb.bigami*, Brunor. à Sole *in locis commun.verb.bigamus 2.* Farinac. *fragment.criminal.part.7.litt.B.num.113.* Sayr. *de censur. lib.6.cap.3.num.25.* Valent. *tom.4.disp.7.& 19.punct.5.* Molin. *de Iustit.tom.4.disp.67.num.4.* Rebel. *de obligat. iustit. part.2.lib.3.de Matrimon.quæst 20.num.4.* Sanch. *de Matrimon.lib.7.disp.83.num.8.* Coninch. *de Sacram. & censur.disp.18.dub.11.num.102.* Campanil. *in diuersor. Iuris Canonici rub.11.c.6.num.3.* Nicol.Garc. *de benefic part.7.cap.6.num.15.* Bonac. *de censur.disp.7.quæst.2.punct.5.num.2.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.2.quæst.8.art.2.in princ.vers.3.* Thom.Valasc. *dict. alleg.41.n.10.* & nouissimè Trasmiera *d.q.3. num.2.& quæst.4.num.1.lib.1.*

2 Aliqui tamen acriter contendunt non dici bigamum, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit vxorem, eo quòd in baptismo quidquid in veteri homine gestum est, solutum apparet, vt *in dicto cap.deinde*, & sentit Abb. *in cap. gaudemus n.16. de diuortiis*, & non solùm confert gratiam, qua deletur peccatum originale, & actuale, verùm etiam delet omnem pœnam peccatis debitam, D.Thom. *q.69. art.2.* Pezant. Coninch. & Nugn. *ibidem*, Bonac. *de Sacram.disp.2.q.2.puncto 7.num.5.* Sed verius est bigamum dici etiam, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit vxorem secundum citatos *n.1.* qui prædictæ obiectionis permultas tradunt rationes, & responsiones, quarum aliquas congessit glos. *verb. inter peccata, in d.cap. deinde*, eaque omnium optima mihi videtur, quam refert D.Ambros. *lib.1. officiorum, & lib.10.epist.82.ad Vercellen.* quòd culpa non lex lauacro tollitur, atqui non iterate coniugium legis est præceptum quoad suscipiendos Ordines: ergo Baptismus nequit coniugium, legemve auferre, sed tantùm peccata diluere, & sequelas illorum, sequuntur Fusc. *de visitat. lib.2.cap.28.n.7.* Cardin. Bellarm. *in controuers. Cath.tract.n.2. de clericis cap.24.vers.contra verò*, Campanil. *d.cap.6. num.4.* Bonac. *de censur.disp.7. quæst.1. punct.5.num.13.*

3 Nec obstat quòd infidelis non sit subditus Ecclesiæ, & per consequens non obligatur legibus ab illa impositis super irregularitate bigamiæ incurrenda. respondetur enim cum Suar. *tom.5.disp.49.sect.4.n.14.* bigamiam non cadere super infidelem pro tempore infidelitatis, sed super ipsum iam baptizatum, nam Ecclesia hunc facit irregularem ob iudicium incontinentiæ, ex eo quòd contraxerit bis Matrimonium, vel ob indecentiam, ex eo quòd contraxit cum corrupta. Nec etiam obstat quod infidelis occidens alium iustè, vel iniustè tempore infidelitatis, non est irregularis, nam respondetur hoc ita fuisse à iure constitutum, quòd irregularitatem homicidij non imposuit nisi ob patratum post baptismum, *cap. si quis viduam 50.distinct.cap.si quis post baptismum, 51. distinct.* Ratio manifesta est, quia Ecclesia non induxit impedimentum hoc ad Ordines suscipiendos in alicuius delicti pœnam, vt ea per Baptismum vnà cum delicto remittatur: sed quia id Matrimonium non est aptum ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia: qui defectus æquè inuenitur in Matrimonio ante baptismum, ac post illum inito, ita Sanch. *dict.lib.7.disp.83.num.9.*

Interpretatiua bigamia ob id dicta quod à vera bigamia partim deficiat, partim vero illi assimiletur; & secundum alios interpretatiuus bigamus ita dictus quasi ex interpretatione factus vna caro cum vxore diuiserit carnem in plures, quatuor modis incurritur, & efficitur. Primus est, quando quis ducit viduam à priori viro cognitam, vel per fornicationem corruptam, & cum ea consummat Matrimonium. Secundus quando virginem à se ductam, ac postmodum adulterij ream carnaliter cognoscit. Tertius quando quispiam duo init & consummat Matrimonia, alterum de iure, idest, validum, alterum de facto, idest, irritum, siue priori coniuge viuente, siue defuncta. Quartus quando duo init Matrimonia de facto, idest, ambo irrita; de quibus infra sigillatim à nobis agendum erit. 4

Primus ergo bigamiæ interpretatiuæ modus est, quando quis vnicam, sed corruptam duxit, nempe viduam à priori viro cognitam, *cap.si quis viduam, cap. præcipimus 34.dist.cap.quisquis 84. dist.* Nauar. *cons.1. num.2. de bigamis*, Gregor Lopez *l.4.verb.que sea tit.1. part.3.* Henriq. *lib.12.c.6. §.10.* Flamin. *de resign.lib.5. q.3.n.191.* Sanch. *dict.lib.7.disp.84.num.7.* Nicol.Garc. *d.cap.6.n.15.* Campanil. *d.cap.6.n.5.* Bonac. *d.punct.5. n.5.vers.interpretatiua*, Valer.Reginald *in praxi fori pœnitent lib.30.n.85.in fine*, Bellet. *disquisit.cleric.1.part.1. tit de disciplina clericali §.6.n.1.* Ioan.Machado *in tract. del perfetto Confessor y cura de Almas lib.1 p.3.tract.17. docum.3.n.7.* Thom.Valasc. *d.alleg 41.n.12.* Trasmiera *d.tract.de polygamia q.4.n.14.lib.1.* Etiamsi huiusmodi viduam inualidè duxerit (loquimur de eo, qui nec professus, nec in Sacris constitutus est.) Ita Nauar. *in manual.c.27.n.195.& d.cons.1.in vtraque edit.* Henriq. *dict. cap.6. num.9. in fine, & in comment. litt.T*, Fr. Emman. *tom.1.summæ c.158.concl.4.* & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *dict.disp.84.n.11.& n.12.* resoluit non incurri irregularitatem si illud vnicum Matrimonium cum vidua, vel corrupta sit validum, iuxta Ecclesiæ præscriptionem, quamuis in foro conscientiæ non sit tale.

Hoc etiam primo modo incurritur interpretatiua bigamia, quando quis aliam quocumque modo corruptam duxit, meretricem scilicet, aut concubinam, *cap.maritum 33. distinct.cap qui aliquo 31.dist.* Nauar. *in manual.c.27.n.195. vers.interpretatiua est*, Rebuff. *de pacificis possess.n.193. vers quintus*, Flamin. *dict.q.3. n.192.* Campanil. *dict.cap.6.n.6.* Sanch. *dict.disp.84. n.7.* vbi *num.8.* resoluit ab hac irregularitate excusari 6

contrahentem cum virgine, quam tamen credebat corruptam; quia centinæ nunquam incurruntur ob solam intentionem deficiente facto. Vnde in hanc bigamiæ interpretatiuæ speciem incidit ille, qui nubit fœminæ ab alio prius cognitæ, etiamsi ignorauerit eius corruptionem; Syluest. *in sum. verb. bigamia* *n.4.* Auil. *eodem verb. n.2.* Sanch. *dict. disp.* 84. *n.3.* Thom. Valasc. *d. alleg.* 41. *n.13.*

7 At vero si ipsemet vir ducat fœminam à se solo defloratam, bigamus non efficietur, nec promoueri detinebitur; nam irregularitas ducentis corruptam ideo contrahitur, quia cum fœmina, cum qua vir efficitur vna caro, diuiserit carnem suam in plures; censetur etiam virum diuisisse ex Iuris interpretatione, quod hic nullatenus reperitur; vxor enim non diuisit carnem suam in plures, cum ab vno solo cognita fuerit. Ita *glos. fin. in dicto cap. de listum, de bigamis* glos. *verb. desponsata in cap. qualis* 30. *q.5.* & *verb. contraxerunt in c. vnic. de clericis coniug. in sexto*, & vltra Ordinarios citatis Iuribus Couar. *in Clemen. si furiosus part.* 1. §. 2. *n.* 2. *in fine*, Nauar. *d. num.* 195. Henriq. *d. cap.* 6. §. 10. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *sum. c.* 158. *n.3. conclus.* 2. *in fine*, Viuald. *in candelabro aureo part.* 2. *vbi de irregularitate bigamia n.4.* Campanil. *d. n.6.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 4. num.* 17. Bellet. *dict.* §. 6. *n.* 28. plures, quos refert, & sequitur Sanch. *dict. disp.* 84. *num.* 14. nouissimè Trasmiera *d. q.4. à n.3.* nouissimè Machado *d. docum.* 3. *num.* 8.

8 *Secundus* bigamiæ interpretatiuæ modus est quando quis ducens virginem, postquam adulterata fuerit, illam etiam ignoranter carnaliter cognoscit. Ita probant tex. *in cap. si vnius*, & *in cap. si laici* 34. *distinct.* Nauar. *d. num.* 195. Maiol. *de irregularit. libr.* 1. *cap.* 33. *n.6.* Viuald. *vbi proximè num.* 5. Mariens. *ad tit.* 1. *in rub. glos.* 1. *num.* 102. *lib.* 5. *noue recopil.* Veg. *in summ. part.* 1. *cap.* 38. *casu* 2. & *in espeio de curas cap.* 12. *num.* 299. & *cap.* 14. *n.* 37. Tolet. *in summ. lib.* 1. *cap.* 66. Henriq. *lib.* 12. *cap.* 6. *n.* 10. Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *cap.* 158. *conclus.* 3. *n.4.* Rebuff. *de pacificis possessoribus, n.* 184. *vers. sexto*, Flamin. *d. q.3. num.* 189. Suar. *tom.* 5. *disp.* 49. *sect.* 3. *n.* 15. & 16. Sanch. *dict. lib.* 7. *disp.* 84. *num.* 15. Nicol. Garc. *dict. cap.* 6. *n.* 16. Belet. *d.* §. 6. *n.* 39. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *q.* 106. *n.3.* Bonac. *d. disp.* 7. *q.2. punct.* 5. *n.* 12. *vers.* 3. Campan. *d. cap.* 6. *n.7.* Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 21. *diffic.* 31. *num.* 6. Diana *part.* 4. *tractat.* 2. *resol.* 40. Thom. Valasc. *dict. alleg.* 41. *num.* 14. Trasmiera *d. q.5. num.* 91.

9 Sic etiam ducens corruptam, quam credebat esse virginem, fit bigamus; nam in præsentiarum non agitur de vitio promouendi ad Ordines, ad quod desideratur scientia, sed de significationis defectu, quem potest pati ignorans, & lex promotionis factum requirit, non voluntatem, *cap.* 2. *lum.* 15. *quæst.* 1. Quare ita tenent multi ex supra citatis, & vltra eos Couarr. *dict. part.* 1. §. 2. *num.* 2. *vers.* 3. Hurtad. *leg.* 5. *super glos.* 33. *n.* 2. *tit.* 5. *part.* 1. Cornejo *in* 3. *p. D. Thoma tract.* 5. *de irreg. disp.* 10. *dub.* 2. *q.4.* Villalob. *tom.* 1. *sum. tract.* 21. *diffic.* 31. *n.6.* Hurtad. *de censur. disp.* 2. *de irreg. diffic.* 13. *num.* 49. Turrian. *eod. tract. lib.* 9. *disp.* 70. *dub.* 2. Auila *in simili tract. part.* 7. *disp.* 8. *dub.* 1. Diana *part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 41. vbi reprobat Emman. Sà, & Petr. de Ledesma contrarium tenentes nouissimè Ioan. Ma-
10 chado *d. docum.* 3. *n.8.* † Idem quoque dicendum est, quamuis illa coactè cognita commisisset adulterium, nam, etiam tunc maritus rem cum illa habens fit bigamus, quia vis illa præcisa excusat fœminam à culpa, sed non efficit matrimonium illud esse aptum ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia. Ita docent gloss. *verb. virgo in cap. nemo* 32. *distinct.* vbi Turrec. *art.* 1. *n.* 1. Maiol. *dict. cap.* 33. *num.* 6. Viuald. *d. part.* 2. *vbi de irregul. bigamia, num.* 7. Henriq. *lib.* 12. *de matrimon. cap.* 6. *n.* 10. Campanil. *d. cap.* 6. *n.7.* Sanch. *vbi sup. num.* 15. *in fine*. Diana *vbi supra*. Tandem idem dicendum est, etiamsi debitum reddiderat vxori adulteræ à Superiore compulsus, vt tenent Nauarr. *in man. cap.* 16. *n.* 27. Viuald. *d. part.* 2. vbi *de irregul. bigamia, n.6.* Couarr. *d.* §. 2. *n.* 2. *vers. quarto*, Flamin. *d. q.3. n.* 189. Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 15. Maiol. *d. cap.* 33. *n.7.* Sanch. *d. disp.* 84. *num.* 17. Bonac. *n.* 12. Campanil. *d. cap.* 6. *n.8.* vbi etiam dicit bigamum fieri, qui exteras prouincias peragrauit, longissimoque tempore à patria abfuit, ita vt probabiliter ferè omnes suspicati sint ipsum mortem cum vita commutasse; quare præcedente iudicio Ecclesiæ, licuit mulieri alteri nubere, consummato verò matrimonio redierit, qui absens erat, ac muliere instante ipse fuerit à iudice compulsus iterum illi iungi, nam profectò bigamus erit, de quo etiam Sayr. *lib.* 6. *c.* 4. *num.* 19. Bonac. *d. disp.* 7. *q.* 2. *punct.* 5. *num.* 11. † *Tertius*, 11
& *quartus* interpretatiuæ bigamiæ modus est, quando quis duo init matrimonia irrita, vel saltem alterum irritum, & alterum validum, qui colliguntur ex ratione text. *in cap. nuper, in fine, de bigamis*, nam iste talis effectus est ad duo matrimonia ineunda, & ex parte sua vtrumque contraxit, licèt ex aliquo defectu vtrumque, vel illorum aliquod sit inualidum. Ita Nauarr. *cap.* 27. *n.* 195. Maiol. *d. c.* 33. *num.* 3. Henriq. *d. cap.* 6. *n.6.* Trasmiera *d. q.4. n.* 13. Campanil. *d. cap.* 6. *n.9.* nouissimè Ioan. Machado *d. docum.* 3. *num.* 11. plures quos refert, & sequitur Sanch. *dict. disp.* 84. *num.* 3. vbi *num.* 4. resoluit irregularem esse, qui vera vxore nondum cognita, eaque superstite ad aliud de facto matrimonium transit, aliúdque consummans, si postea coactus ab Ecclesia redire ad legitimam vxorem, eam carnaliter cognoscat.

Qui verò cum pluribus fornicatus est, aut cum 12
vna & corrupta, nequaquam credendus est bigamus, *cap. pen. de bigamis*, neque verò qui ante, aut post matrimonium cum meretrice rem habuit, *cap. fraternitatis* 34. *dist.* Duo namque coniunctim per necessaria sunt, vt bigamia contrahatur, matrimonium scilicet præcedens, & vsus venereus subsequens, Sanch. *dict. lib.* 3. *disp.* 83. *num.* 3. & 6. vbi addit non oriri bigamiam, nec irregularitatem in foro conscientiæ ex copula absque seminis virilis emissione intra vas fœmineum, sed in solo foro externo ob præsumptionem perfectæ culpæ. Vnde † consequens est multiplicitatem 13
matrimonij rati nondum consummati non inducere bigamiam, sicut nec est bigamus, qui ducit eam vxorem, quæ contraxit matrimonium cum altero morte præuento ante illius consummationem, *c. vlt.* 34. *dist.* Sanch. *d. l.* 7. *disp.* 83. *n.* 5. Bonac. *d. punct.* 5. *n.* 5. vbi *n.6.* dicit multiplicia sponsalia non inducere bigamiam, etiamsi subsequuta sit copula.

Perquirenda à nobis ratio erit, cur bigamia in- 14
curratur per contractum matrimonium cum corrupta, aut cum duabus mulieribus, quamuis successiuè, & subsequenti copula consummatum, non autem si vir cum pluribus copuletur meretricibus, quamuis postmodum ipse fornicator aliam & virginem sibi matrimonialiter colligaret? Cui quidem propositæ dubitationi responsionem tradidit plures afferendo rationes diuersitatis, gloss. *verb. cognitam in d. c. debitum*, quam ibi plures commendant. Quibus relictis verior illa communiter à Doctoribus adducitur ratio, quod scilicet consensus matrimonium ineuntis non cadit supra seipsum, sed fertur in alterum coniugem, atque ita ipsamet contrahens est quasi terminus à quo: is autem cum quo contrahit, est quasi terminus ad quem fertur alterius coniugis consen

consensus: sed nullus actus sortitur speciem à termino a quo, sed à termino ad quem; vitium ergo corruptionis ipsius viri, qui est terminus à quo respectu sui matrimonij non debet ipsi nocere, vt bigamus efficiatur, sed vitium corruptionis in termino ad quem. Ita Majol. *d. cap. 33. n. 3. vers. altera, in fine.* Conar. *d. §. 2. n. 3.* Vgolin. *de irregularit. cap. 56. §. 3.* Tiraquel. *in l. 1. co nub. n. 35.* plures alios refert Cened. *ad Decretal. collect. 166. num. 4. vers. item,* quibus adde Sayr. *cap. 4. n. 13.* Suar. *d. disp. 49. sect. 3. n. 9.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. num. 86.* Bonac. *d. punct. 5. n. 7. vers. rogabis*, Sanch. *de Matrimon. lib. 7. disp. 84. n. 9.* Gutier. *eod. tract. cap. 107. n. 11. vers. ratio.* Campanil. *d. cap. 6. n. 11.* Sed aduersus hanc rationem insurgit Cardin. Bellarmin. *In controuers. Catholic. tract. 2. lib. 1. de clericis, cap. 24. vers. at hæc*, vbi asserit quod si ipsa ratio subsisteret, certè qui duxerit secundam vxorem, & virginem, bigamus non esset; nam vitium nullum est in hoc matrimonio respectu mulieris, sed respectu viri; ergo terminatur ad mulierem bigamiæ incapacem, non autem à muliere ad ipsum vitium. Quare ipsemet Card. Bellarm. aliam subdit rationem affirmans prohibitum esse Ordines suscipere, qui duxit fornicariam, non quia bigamia oriatur ex illo matrimonio, sed quia sic placuit Ecclesiæ ob dignitatem Sacerdotij.

15 Similitudinaria bigamia contingit quando quis post votum solemne castitatis emissum in professione Religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua, eamque carnaliter cognoscit, *cap. quicquet. 124. 27. quæst. 1.* ex ea ratione, quia adstrictus voto solemni censetur spirituali quodam matrimonio coniunctus cum Christo, & Ecclesia, & deinde volens carnaliter cum alia coniungi per matrimonium, censetur celebrare duo matrimonia quamuis autem secundum, scilicet carnale inualidum sit per impedimentum procedens à voto solemni, vel sacro Ordine, quia tamen adest effectus intentionis cum opere subsequuto, iudicatur bigamus similitudinariè propter similitudinem ad verè bigamum. Ita Nauar. *in manual. c. 17. num. 195. vers. similitudinaria, & cons. 1. n. 7. vers. ex quibus de bigamis,* in vtraque edit. Conar. *dict. §. 2. num. 2. ver. tertio,* Flamin. *d. quæst. 3. num. 190.* Vgolin. *d. cap. 56. §. 3. n. 4.* Sanch. *d. lib. 7. disp. 85. num. 11.* Bonac. *d. punct. 5. n. 2. vers. bigamia,* Nicol. Garcia *d. c. 6. n. 15.* Transmicra *d. tract. de polygamia q. 3. n. 5. cum seq.* Campanil. *d. cap. 6. n. 12.* Bellet. *d. §. 6. n. 40.* nouissimè Ioan. Machado *d. docum. 3. num. 12.* Quod idem procedit, quamuis Clericus in Sacris constitutus cum virgine & vnica contrahat; per text. *in c. 1. & 2. qui clerici vel vouentes,* vt docent *glos. fin. in c. sanè Sacerdotes, de clericis coniugatis,* Suar. *de censur. tom 5. disp. 46. sect. 6.* Coninch. *disp. 18. dub. 11. n. 102.* Auila etiam *de censur. part 7. disp. 8. dub. 1.* Præpos. *in 6. part. quæst. 5. de irregul. dub. 7. num 136.* Cornejo *in 3. part. D. Thomæ tract. 5. de irregul. disp. 10. dub. 2. q. 5.* & plures, quos refert, & sequitur Sanch. *d. disp. 85. n. 5.* vbi *n. 10.* asserit hanc irregularitatem clerici in Sacris constituti, aut professi matrimonium ineuntis non oriri ex delicto, de quo etiam Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap. 158. nu. pen.* Henriq. *d. cap. 6. num. 11.* Quamuis Hurtado *de censur. disp. 2. de irregul. diffic. 13. n. 47.* & Turr. *eod. tract. lib. 9. disp. 70. dub. 3.* existimauerit bigamiam similitudinariam non contingere quando clericus sæcularis in Sacris matrimonium contrahit.

16 Bigamus quis effectus ex aliqua prædictarum trium specierum excluditur à clericatu, *cap. 1. & per totam 26. dist. c. maritum 33. dist. c. præcipimus, & c. cognoscamus 34. dist. c. quicunque, & c. non confidat 50. dist. c. 1. & 2. 45. dist. c. à multis, de ætate, & qualit. c. 1. de bigamis,* Bernard. *in pract. cap. 16.* cum citatis à Bellet. *dict. §. 6. n. 1.* † Sicut prohibetur ordinari, ita pari- 17 ter Ecclesiastica consequi beneficia, Rebuff. *in tract. de pacificis possessorib. n. 193.* Corras. *de beneficiis part. 3. cap. 4. n. 2* Sayr. *d. lib. 6. c. 5. n. 9.* Auil. *de censuris part. 7. disp. 8. dub. 1.* Nicol. Garcia *dict. cap. 6. num. 1. & 2.* & propterea collationem beneficij factam bigamo inualidam esse obseruat Nauar. *cons. 3. num. 1. de bigamis*, Flamin. *d. q. 3. n. 192.* etiamsi accedat Episcopi consensus, Azor. *instit. moral part. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. vndecimo*, character tamen clericalis non tollitur per bigamiam, sicut firmat Butr. *in cap. Ioannes num. 17.* vbi quòd clerico non potest euelli character per bigamiam, Imol. *num. 18. in fine, de cleric. coniug.* & eandem opinionem sæpius amplexa est. Rot. & signanter *in Veronen. pensionis 23. Februar. 1600.* coram *Cardin. Lancell tto*, *& in Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij 1610.* coram *eod.* in quibus dicitur, & pluribus auctoritatibus firmatur, quòd licet per bigamiam clerus priuetur exercitio, & priuilegio clericali, in fundamento tamen ratione characteris non destituitur clericatu, quoniam *c. 1. de bigamis lib. 6.* non dicit quòd bigamus non sit clericus, sed solùm quòd est nudatus omni priuilegio, refert & sequitur Rota *in Ferrarien. pensionis 14. Iunij 1624.* coram *bon. mem. Remboldo.*

Ordinatus igitur contra huiusmodi prohibitionem 18 characterem recipit, non tamen Ordinum executionem habet, sic intellecto tex. *in cap. si quis viduam 50. distinct.* reiecta restrictione glos. *verb. dispensare in fin. in c. 3. de bigamis*, vbi tantùm in suscipiente minores Ordines characterem conferri asserit. Nec obstat tex. *in c. quicunque 50. dist.* quatenus videtur probare bigamum Ordinis executione non carere, quia procedit habita dispensatione; vt insinuant verba eiusdem tex. ibi, *hac sibi conditione veniam à nobis intelligat relaxatam,* &c. Incurrit etiam sic ordinatus pœnam priuationis Tonsuræ clericalis, delationis habitus, & priuilegij cuiuscunque Ecclesiastici, nisi sit initiatus Ordine sacro, cum iam non possit viuere vt laïcus. Ita Vgolin. *dict. cap. 56. § 5. n. 3.* Sayr. *d. lib. 6. c. 5. num. 2. & 4.* Bonac. *dict. punct. 5. in fine.*

Episcopus si scienter bigamum ordinauerit, in- 19 currit suspensionem annalem ipso iure à collatione eiusdem Ordinis, quem contulit bigamo, necnon à celebratione, vt per Nauar. *cons. 3. n. 2. sub tit. de bigamis*, quia deponi insuper potest à potestate, & officio ordinandi, iuxta *cap. 3. de bigamis,* gloss. *verb. successores, in c. nullus pœnitentem 55. distinct.* additio verò ad dictum *cons. 3.* Nauar. attestatur *à Sacra Congregat. Concil.* decisum Episcopum non posse Ordines bigamis conferre; si autem conferat, aliquam non incurrere pœnam ipso iure: & quidem de dicta pœna suspensionis à collatione Ordinis, quem contulit bigamo, nullus est Canon: nam *cap. eos, & cap. vltim. de tempor. ordinat. lib. sexto*, non loquuntur de ordinatione bigami, & pœnæ non sunt extendendæ ad alium casum, iuxta vulgaria Iura: nec *dict. cap. nullum pœnitentem*, ponit talem pœnam suspensionis à missando; vnde potest intelligi quod non sit lata ipso iure, sed ferenda per sententiam, vt colligitur ex illis verbis, *ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari*, quæ videntur denotare eam pœnam esse imponendam, cum dilectum in iodicio probabitur. Ita Nicol. Garc. *d. cap. 6. à num. 8.* vbi *num. 11.* admonet quod quamuis ex noua Const. Sixti V. contra cleric. male promotos à collatione Ordinum, exercitio Pontificalium eo ipso suspensus, & ab ingressu Ecclesiæ interdictus existeret; illa est iam redacta ad terminos Iuris communis, & Concil. Trident. per aliam Clem. VIII.

VIII. prout ipse Garc. asserit *p.2. cap.5. num.70.*

20 Hæc bigamiæ irregularitas solo iure Pontificio inducta est, cuius contrarium non inducit text. *in cap. 2. de bigamis*, dum habet non licere cum bigamis dispensare, quia verbum *licet* ibi importat difficultatem, non autem impossibilitatem quare absque dubio tenendum, † ex eo, quia solo iure Ponti-
21 ficio inducta est, posse Summum Pontif. in ipsa dispensare, vt asserunt D. Thom. *in 4. dist. 27. quæst. 3. in corpore, & ibi* Rich. Palud & alij gloss. *verb. fiat, in c. lector. 34. dist.* Couar. *in Clem. si furiosus par. 1. §. 2. n. 4.* Nauar. *in man. cap. 27. n. 197.* Azot. *instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 7.* Francisc. Leo *in thesauro fori Eccles. part. 2. cap. 8. n. 34.* Salzed. *ad Bernard. cap. 16. vers. dispensare.* Ludou. Miranda *d. quæst. 8. art. 1. conclus. 1.* Henriq. *lib. 12. cap. 6. §. 11.* nouissimè Marcel. Vulpe. *in d. praxi cap. 45. num. 8.*

Verùm autem Iudex laïcus possit cognoscere si clericus bigamus sit? Negatiuam partem tenent Alex. *cons. 149. vol. 6.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quæst. 36. num. 73.* Diana *resol. moral. part. 4. tract. 1. resol. 71.* Quicquid contrarium resoluat Gabr. Pereira *de manu Regia par. 1. 2. cap. 24. num. 3.*

22 Principalis huius allegationis quæstio hinc opportunè petit, an Episcopus in bigamia vera, vel interpretatiua possit dispensare? In qua tres potissimas inuenio sententias.

Prima sententia, ipsaque verior tenet Episcopum non posse dispensare cum huiusmodi bigamis etiam ad Ordines minores, aut primam Tonsuram, aut beneficium etiam simplex, quia *cap. vnic. de bigamis lib. 6.* desumptum ex Concilio generali Lugdunens. interdicit bigamis in minoribus Ordinibus constitutis deferre Tonsuram clericalem, nec committit dispensationem Episcopo: tum quia hoc idem indicat generalitas Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 17.* & Episcopus nequit in Decreto generalis Concil. dispensare, vt dixi *alleg. 33. num. 25.* Quare hanc sententiam tenent Greg. *l. 5. verb. dos mulieres, tit. 5. part. 1.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. cap. 45. à num. 10.* Couar. *in Clem. si furiosus part. 1. §. 2. num. 4.* Flamin. *d. quæst. 3. num. 196.* Tolet. *in sum. lib. 1. cap. 26. num. 8.* Humada *l. 5. gloss. 33. num. 3. tit. 5. part. 1.* Salzed. *ad Bernard. cap. 16. verb. dispensare,* Villalob. *in summ. tom. 1. tract. 21. diffic. 31. num. 13.* Turrian. *de censur. lib. 9. disput. 7. dub. 5.* Bellet. *d. §. 6. num. 41.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepis. Neapol. part. 1. decis. 331. part. 4.* Diana *part. 4. tract. 2. resol. 72.* & secundum hanc sententiam fuisse decisum in *Sacra Cardin. Congreg.* testantur Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib. 2. tit. 19. de foro comp. num. 16.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. cap. 6. num. 5.* Piasec. *in praxi noua Episc. part. 1. cap. 1. num. 60.* Franc. Leo *d. cap. 6. num. 36.* Molfes. *in summ. Theologia moralis tract. 6. cap. 7. num. 28.* Ricc. *d. part. 4. decis. 331. num. 8. in fine,* Barthol. de Vecbis *in praxi nouitior. disp. 9. dub. 15. num. 2.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 2. disp. 7. quæst. 3. num. 2.* D. Felician. de Vega *in d. §. de adulteriis num. 141. cum seqq.* nouissimè *me citato in hoc loco* Ioan. Machado *in tract. del perfetto confessor y cura de almas, lib. 1. p. 3. docum. tract. 17. n. 1. cum seqq.*

23 *Secunda* sententia ait non posse Episcopum dispensare, vt bigamus promoueatur ad Ordines minores, & beneficia simplicia, posse tamen concedere, vt inseruiat in Ordinibus minoribus antè susceptis, & vt beneficium simplex, quod antè possidebat, retineat. Ita Angel. *verb. bigamus num. 8.* Abb. *in cap. super eo num. 5. de bigamis.* Nauar. *in manual. cap. 27. num. 197.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. lib. 4. cap. 7. in fine,* Valent. *part. 4. disp. 7. quæst. 19. puncto 3. in 1. specie irregularitatis.* Fr. Emman. *in summ. tom. 1. cap. 158. conclus. 5. num. 6.* Viuald. *in suo candela ro part. 1. vbi de irregul. r. bigamiæ num. 34.*

Tertia sententia ait posse Episcopum dispensare, vt accipiat Ordines minores, susceptisque vtatur & 24
quoad simplex beneficium. Ita D. Thom. *in 4. dist. 27. q. 3. art. 3.* vbi Palud. *q. 4. art. 5. concl. 4.* & Durand. *q. 3.* gloss. *verb. dispensare in fine in cap. 2. de bigamis,* Angel. *in floribus Theolog. part. 1. vbi de matrim. q. 1. art. vltim. difficult. 1. conclus. 2.* Petr. de Ledesma *de matrim. q. 66. art. 5. concl. 3.* Iacob. de Graffis *in aureis decis. lib. 4. cap. 27. num. 38.* Borgas. *de irregul. part. 5. tit. de bigamis num. 8.* Henriq. *lib. 13. cap. 6. §. 11.* Bonacina *de censuris disp. 7. q. 2. punct. 5. num. 15.* Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 5. cap. 20. q. 2. & lib. 6. cap. 4. quæst. 8. & 11.* Sayr. *de censur. lib. 6. c. 6. n. 11.* Auila *eod. tract. part. 7. disp. 7. dub. 4.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæst. 8. art. 2. concl. 2.* Sanch. *dict. lib. 7. disp. 86. num. 11.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 1. q. 166. num. 5. & 6.* Cornejo *in 3. part. D. Thom. tract. 5. de irregul. disp. 10. dub. 1. q. 5.* Ioan. de la Cruz *in direct. part. 2. de irreg. dub. 1. concl. 1.* Alzed. *in praxi Episcop. p. 2. c. 6. num. 52.* Ceuall. *comm. n. q. 558.*

Verùm priori sententiæ tanquam probabiliori 25
adhæreo, quam quidem sequuta est *sacra Congreg. Concilij in Feretrana 13. Aprilis 1630.* in qua fuit resolutum bigamum effectum bigamia interpretatiua, etiamsi antea constitutus esset in Ordine Ostiariatus, non posse mortua vxore dispensari per Episcopum, vt in Ordine suscepto ministret. Eam tamen limitatem, nisi necessitas vrgeat ob ministrorum penuriam, nec esset aditus ad Pontificem ob loci distantiam, quia ob similem necessitatem potest Episcopus in lege Concilij generalis, vel Pontificalia dispensare, vt dixi *alleg. 33. n. 26.* Quare sic limitant Henriq. *d. cap. 6. §. 11.* Sanch. *dict. disp. 86. numer. 14.* Item limitatem in bigamia interpretatiua ex delicto consurgente; qualis est illa, quæ oritur ex duplici matrimonio, neutro existente valido, aut altero valido, & altero irrito, potest Episcopus, si delictum sit occultum, dispensare virtute Concil. Trident. *sess. 24. de reform. cap. 6.* Ita Henriq. *d. cap. 6. in fine,* Sanch. *d. disp. 86. num. 13.*

Circa dispensationem in similitudinaria bigamia 26
volunt quidem in ea Episcopo non concedi facultatem dispensandi, quamuis clericus vnicam, & Virginem duxerit; sic Majol. *de irregularit. lib. 1. cap. 33. num. 7.* Alij è contrario tenent posse Episcopum dispensare, quamuis corruptam duxerit; sic Palat. *in 4. dist. 27. disp. 4. column. 15.* & supponere videtur Henriq. *dict. cap. 6. num. 11.* dum ait difficilius dispensare Episcopum quando clericus cum vidua, aliàs corrupta contraxit Ioan. Machado *d. lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 4. n. 4. cum seqq.* Verum Doctores communiter sic distinguendum censent. Si clericus ille cum vnica, & virgine contraxerit, potest Episcopus dispensare, secus si cum vidua, vel corrupta, vel duplex iniit matrimonium. *Primam* partem huius distinctionis probant sic necessariò intelligendam, ne aliis aduersentur, text. *in cap. Sacerdotes, de clericis coniug. & in cap. 1. qui clerici, vel vouentes.* Secundam verò text. *in cap. nuper, & in cap. fin. de bigamis.* Ita docent gloss. *verb. dispensatiue in cap. 1. & verb. in subdiaconatu in cap. 2. qui cler. vel vouentes, & verb. dispensari, in c. nuper, de bigam.* Gomez *tract. breuium num. 20. & 21.* Couar. *dict. part. 1. §. 2. n. 2. vers. secundo,* Nauar. *cap. 27. n. 197. in fine,* Sclu. *de benefic. part. 4. quæst. 7. numer. 8. vers. 13. & 14.* Borgas. *de irregul. part. 5. tit. de bigamis, num. 9.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. part. 1. lib. 4. cap. 7. in fine,* Anton. Cuch. *lib. 4. instit. maior. tit. 12.*

*tit.*12.*n.*188. Valent. *part.*4.*disp.*7. *q.*19.*pu.*&3. *in* t. *specie irreg.in fine*, Sanch. *d.lib.*7.*disp* 80.*n.*22. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.*220. Fr. Ludou. Miranda *d. to.*2.*q.*8.*a.*2.*concl.*3. Conineh .*de Sacram.disp.*18.*dub.*11. *n.*122.*& dub.*14.*n.*112.Vgolin.*de officio Episcopi part.*2. *c.*57.§.4.*num.*3.Zerol.*in praxi part.* 1.*verb.Irregularitas n.*7. Alzed. *d.part.*2.*c.*6.*n.*49. vbi *n.*50. respondet ad text.*in c.nuper,de bigam.*D.Felician.de Vega *in dict* §. *de adulteriis n.*147.

27 At verò si ex delicto occulto oriatur irregularitas hæc similitudinariæ bigamiæ, poterit Episcopus dispensare, quamuis clericus in Sacris constitutus, aut professus viduam duxerit post sactum Ordinem vel professionem, Aloys.Ricc.*d.resolut.*220. Sanch.*d. disp.*8.*n.*23.& *n.*22.resoluit posse Episcupum dispensare in irregularitate bigamiæ similitudinariæ professi transeuntis ad matrimonium, quando professus est exemptus, si ex licentia sui Superioris subiiciatur Episcopo. Nam Prælatus Religionis circa suos Religiosos eisdem casibus dispensat, quibus Episcupus, Fr. Ludouic. Miranda *d.q.*8. *art.*2. Henriq. *d.cap.*6. *n.*11 *prope finem*, vbi etiam asserit, quod Abbas sæcularis non dispensat, nisi ex consuetudine sibi concedatur.

28 Prælati etiam Regulares, nec ratione sui muneris, nec vi priuilegiorum dispensare possunt cum nouitiis, aut professis in bigamia vera, & interpretatiua, etiam quoad Ordines minores; nam sicut Episcopi non habent hanc facultatem, vt supra ostendimus *n.*22. ita nec ea gaudent Prælati Religionum. Quare sic in his terminis docens Fr. Barthol. de Vechis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouis.disp.*9.*dub.*15.*n.*2. nouissimè Ascan. Tamburin. *in tract.de iure Abbatum tom.*2.*disp.*17.*q.*3.*n.*2. Sigism. à Bononia *de elect.part.*2.*c.*4.*dub.*71.*n.*2. Diana *part.*4. *tract.*2.*resol.*63.

29 Dixi, *nec vi priuilegiorum*, quia licet post Henriq. *in sum.lib.*12.*cap.*6.§.11.*in commento lit. Z*, scripserit Auil. *de censuris part.*7.*disp.*8. *dub.*4.*concl.*8. Religiosos dispensari posse in bigamia præfata non dum à Superioribus, sed etiam à quocunque Confessario Ordinis, ex concessione Sixti IV. facta Minoribus, quæ habetur *in compend. priuileg. verb. absolutio extraord. quoad fratres, num.*5. vbi conceditur tam professis, quàm nouitiis, vt quilibet eorum possit semel eligere Confessarium de huiusmodi obseruantia, qui audita eius Confessione pœnitentiam salutarem iniungendo obseruat eos, &c.& dispenset cum eis in omnibus irregularitatibus, si quas forte contraxerint, homicidio voluntario, & mutilatione semper exceptis. Ergo, infert idem Auila vbi supra, cum hoc priuilegio excipiatur solummodo homicidium voluntarium, quæ irregularitas est omnium grauissima, & non recipiatur alia, quæ sit facilioris dispensationis bigamiæ, sequitur super illam vigore memorati priuilegij dispensari posse.

Attamen contrarium iure optimo sustinent. Collect.priuileg.Mendican.*in compend.loco citato*, Naurr.
30 *cons.*84.*n.*1. *de Regul erib. in nouis*, Fr.Emman. *in sum. tom.*1.*c.*158.*concl.*7. Fr.Barthol. de Vechis *dict.dub.* 15.*n.*2.*in fine*, Hieron.Roderic. *in compend. quæst. Regular. resol.* 16.*n.*14. Puttel. *in addit. ad dub. Regularia verb.dispensare n.*5. Laurétius de Perinis *de Relig.Prælato tom* 2.*q.*1.*c.*5.§.8.*n.*99. Ratio est, quia in generali concessione non veniunt ea, quæ quis in specie non esset verisimiliter concessurus, *c.in generali,de regulis Iuris lib.*6. non reseruata Principi, *cap.fin.de offic.Vicarij lib.*6. Roland. *cons.*1. *num.*147.*lib.*2. Osasch. *Pedemont.decis.*29.*n.*5. Giuuagn. *resp.*95.*num.*3.*lib.*1. at in specie facultas dispensandi generaliter super irregularitatibus non extenditur ad bigamiam, & homicidium voluntarium, vt tradunt Nauar *sub tit.de homicid. cons.*38. *in nouis*, Viuald *in candelabro aureo tit. de irregul.n* 312. Fr.Emman *q.Regul.tom.*1.*q.*14.*art.*15. *& tom.*2.*q.*105 *art.*1.*in fine* Fr. Emman. Miranda *in manuali Prælator.tom.*2.*q.*8. *art.*14.*concl.*5. Homobon. de Bonis *de casi us reseruatis part.*1.*c.*5 §.*quinto obseruandum fol.*100. Igitur, &c.

Super impedimento verò bigamiæ similitudinariæ poterunt Prælati Regulares cum nouitiis, ac professis sibi subditis dispensare in illis casibus, quibus id Episcopis licitum esse supra diximus, *n.*26. *&* 27. quod præter *ibi* citatos docent Suar. *de Relig. tom.*4. *tract.*8 *l.*2.*c.*..*n.*11. Sigism. à Bononia *de elect. dub.*71. *n.*2. Aduertit D.Felician. de Vega *dict.*§. *de adulteriis n.*117. quòd bigamia quælibet dispensari potest per Prouinciales Ordinis Prædicatorum in Indiis, virtute concessionis Apost. de qua ibi. 31

Verum quia in hac materia dispensationis super bigamiæ irregularitate extat noua S.Rotæ Romanæ decisio, quæ plures decidit casus scitu dignissimos, ideò pro complemento huius secundæ partis eam hîc inserere operæ pretium duxi. 32

R. P. D. VIRILI.

Ferrariens. pensionis 21. Martij 1627.

ARGVMENTVM

Bigamus amittit priuilegia, sed non characterem indelebilem, bigamiæ verò incursui, & denudationi exercitij clericatus obuiatum est per dispensationem præuentiuam, ac derogationem, cap.1. de bigamis, lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiastica persona illa dicitur, quæ habet primam Tonsuram*, & num.2.

3 *Prima Tonsura est Ordo, & clericalis character indelebilis.*

4 *Clericus vt quis remaneat, non tamen gaudeat priuilegiis clericorum, potest insimul stare.*

5 *Dispensatio præuentiua, & præseruatiua remouens de medio obstaculum Canonis inducentis bigamiam, impedit incursum bigamiæ, & efficit, vt remaneat non solùm præseruatus clericatus habitu indelebilis, sed etiam exercitium ad effectum dispensatum.*

6 *Habilis de iure communi, & ex dispensatione Papæ idem est.*

7 *Habilis de Iure idem est, quod ex priuilegio tam in odiosis, quàm in fauorabilibus.*

8 *Dispensatio clerici ad bellum præseruat ab irregularitate.*

9 *Iudices in vim priuilegij antecedentis præseruantur ab incursu irregularitatis.*

10 *Concilia generalia indigent expressa derogatione.*

11 *Dispensatio dicitur pura, & præuentiua cum tempus dispensationis attendi debet, licet vt præuentionis executionis, & effectu quis fruatur, expectandi sint casus futuri expressi in dispensatione.*

12 *Pensiones per contractum Matrimonij extinguuntur.*

13 *Dispensatio antecedens præseruata, subsequens tollit.*

14 *Papa*

14 *Papa voluntas declaratur ex inscriptione.*

15 *Dispensatus pro pensionibus retinet clericatum illasum ad effectum dispensation.*

16 *Transactionis pensionis casum quando comprehendat dispensatio ad obtinendas,& consequendas pensiones reseruatas.*

17 *Clericatus impressus indelebilis remanet post ligamiam.*

18 *Papa quando plenarie legitimat, vel cum derogatione obstantium, remouetur omnis macula natiuitatis.*

19 *Bigamia incursui, & denudationi exercitij Clericatus est obuiatum ob dispensationem praeuentiuam,& ob derogationem* cap.1. de bigam.lib.6.

20 *Papa vere dispensat in defectibus Iuris positiui,& non ficte dissonis, itaut vere & proprie semper quis remaneat idem prout ab initio erat ante ligamiam, vel casum irregularitatis.*



IXTVS Papa V. Cardinali Montalto ex sorore germana Pronepori duas facultates transferendi pensiones concessit; vnam ad fauorem vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, quibus Translationes suffragari voluit, perinde ac si per ipsum Pontificem consistorialiter legitimis,& vrgentissimis causis de Cardinalium consilio factae fuissent; alteram ad fauorem, vnius, vel plurium personarum etiam Hospitalium Regularium expressè professorum, aut aliàs similibus de causis incapacium, aut nondum Clericali charactere insignitorum ex nunc, prout ex tunc, postquam eodem charactere fuerint insigniti.

Idem quoque Sixtus dispensauit D.Principem Perettum Pronepotem iam Clericali Tonsura insignitum ad retinendum, & recipiendum quascunque pensiones reseruatas, etiamsi contigerit, vel non contigerit contrahere matrimonium cum quacunque muliere etiam vidua, & successiue cum diuersis nupta, ac aliter corrupta semel, vel pluries, & ad secunda, ac etiam plura laicalia, seu matrimonialia vota, aut secundas nuptias transire, decernendo per contractum matrimonij etiam pluries vt praefertur reiterati pensiones minimè extinctas esse, aut fore, minusque annullari, aut inualidari, cum derogatione Prouincialium, Synodalium, Lateranensis, aliorumque etiam Generalium Conciliorum, necnon Pij Papae V. declarantis pensiones per futuri matrimonij contractum extinctas censeri.

Virtute supradictarum facultarum Cardinalis Montaltus annuam pensionem scutorum trium millium auri in auro sibi reseruatam super fructibus Episcopatus Ferrariensis transtulit ad fauorem Principis Peretti eius fratris, & disputato dubio coram Rěboldo *sub die* 14. *Iunij* 1624. dixerunt Domini, translationem sustineri, quo iterum reproposito *sub die* 15. *Maij* 1626. Domini steterunt in decisis. Vnde cum D. Cardinalis Lenius voluisset tertia vice audiri, vtraque parte Informante *sub die* 21. *Martij* 1627. censuerunt Domini non esse recedendum à decisis tam inspectis ambabus facultatibus Cardinalis Montalti, quam dispensatione D.Principis.

1 *Prima* enim facultas transferendi est ad fauorem vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, & D.Princeps ad differentiam laicorum secundum subiectam materiam pěsionis, est persona Ecclesiastica, cum habeat primam tonsuram, quae efficit, vt dicatur Clericus,& persona Ecclesiastica, *cap.cum contingat, de etat.& qualit. cap. cleros. 20. distinct.* Concil. Trid. *sess.*23.*cap.*2. Lap. *alleg.*138. *numer.*12. & dixit Rota in *Abulen. Pensionis* 27. *Iunij* 1608. coram *Card. Lancellotto*,& *in Veronen. Pensionis* 23. *Februarij* 1600. coram *eodem*, in qua dum ageretur de interpretatione Indulti Pij V. ad fauorem Cardinalis Alexandrini, vt posset transferre pensiones in personas Ecclesiasticas, fuit dictum Marchionem Bonellum vxoratum esse personam Ecclesiasticam, ex quo habeat primam Tonsuram. Verba enim de personis Ecclesiasticis sunt intelligenda secundum subiectam materiam pensionum, de quibus Sixtus V. loquebatur. Aym. *consult.*16 *numer* 5. Seraphin.*decis.*398 *numer.*7. & *decis.*121.*num.*11.& *decis.*559.*num.*2.& ideò ad effectum pensionis acquirendae Princeps dicitur persona Ecclesiastica, per praeallegata. Bassae. *verb. irregularitas* 4. *num.*6. me citato *in hoc loc* Ioan. Machado *in tract. del perfetto Confessor y Cura de Almas, lib.*1.*p.*3 *tractat.*17. *docum.*3.*num.*...

2 *Secunda* verò facultas transferendi est ad fauorem illorum, qui non fuerint Clericali charactere insigniti, ex nunc prout ex tunc postquam eodem charactere fuerint insigniti,& consequenter multo magis virtute istius secundae facultatis, sat est quod Princeps iam haberet Tonsuram, cum hîc Sixtus conformet secum eisdem verbis Concilij *sess.* 23. *cap.*2. ibi *qui iam Clericali Tonsura insigniti essent.* Vnde tales habentur pro Clericis, & personis Ecclesiasticis ad effectum pensionis.

5 Neque obstat, quod Princeps per bigamiam remanserit denudatus omni priuilegio Clericali, *cap.*1. *de bigam. in* 6. & ideò non sit persona Ecclesiastica, sed purus laicus,& qualitas Clericalis remanserit extincta, cum secũdum Theologos prima Tonsura non sit ordo, nec imprimat characterem: quia quicquid dicant Theologi, magis communis sententia Canonistarum tenet contrarium, quam Rota pluries sequuta est, quod scilicet prima Tonsura sit Ordo, & Clericalis character indelebilis, & bigamus amittat quidem priuilegia, sed nõ characterem indelebilem, & remaneat Clericus, text. enim *in cap.*1. dicit quòd bigamus est nudatus omni priuilegio Clericali, non tamen dicit quod non remaneat Clericus. Ita tenent Butr. *in cap. Ioannes num* 17. Imol. *num.* 18. *in fin. de Cler. coniugat. c. cum contingat, & ibi* gloss *in verb.* Abb. *de etat. & qualitat.* Host. *col.*1. Ioan. Andr. *col.*2. Butr. *numer.*6. Cardin. *quaest.*2 Aegid. *quaest.*7. Anchar. *in fin.* Abb. *num.*2. Gemin. *in capit. Cleros colum.*1. *in fin.* vbi Praepos. *numer.*4. *distinct.*21. Abb. *in cap.*1. *numer.*6. *de vit. & honest. cleric.* Felin. *in cap sicut pro certo numer.*2. *de simon.* Gabr. *consil* 181. *numer.*3. *lib.*2. Rot. *diuers. decision.*731. *num.*5.& 6. *part.*1. Syluest. *in summa in verb. Ordo*, Couar. *in cap. quia nos num.*4. *de testam.* Card. *in clement. dudum in* 8. *not. de sepult.* Gregor. *decision.* 516. *num.*8. & 9. Rot. *decis.*1 *num.*6 *de bigam. in nou.* & fuit dictum in supradicta *Veronen. pensionis.* & *in Caesaraugustana pensionis* 18. *Iunij* 1610. coram *Cardin. Lancelloto :* 4 † stat enim simul quòd quis remaneat Clericus, non tamen gaudeat priuilegiis Clericorum, Abb. *in cap.*1. *num.*6. *de vit. & honest. Cleric.* & propterea Princeps per characterem impressum & indelebilem, habitu semper remanet Clericus.

5 Nec dicatur quòd per bigamiam amittantur Clericorum priuilegia, & eorum exercitium, illisque Princeps remanserit denudatus, & character mortificatus, iuxta *dict. cap.*1. *de bigamia num.*6. Quia cum Sixtus. Quintus ad effectum pensionis (vt supra relatum est) dispensauerit Principem ante incursum bigamiae, versamur in dispensatione praeuentiua, & praeseruatiua, quae remouendo de medio obstaculum Canonis inductiui bigamiam, impedit incursum

incur sum Bigamiæ,& efficis vt remaneat non solum præseruatus Clericatus habitu indelebili, sed etiam exercitium ad effectum dispensationis respectu pensionum, iuxta teorem dispensationis præuentiuæ, ac si bigamia nunquam esset incursa, ita vt remaneat Princeps in eodem statu primæuo, prout erat ante bigamiam, Turrecrem. *in cap. quisquis ante num.* 1 & *ibi.* Præpos. *n.* 1. & Gemin. *ibidem distinct.* 84. Mol. *de Iust. & Iure tom.* 1 *tract.* 2. *disput.* 1 08. *vers. quoniam eo ipso*, Suarez *de legibus lib.* 6 *c.* 1 1 *n.* 4. & 5. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 5. *num.* 5. Azor. *instit. moral. lib.* 3. *cap.* 1 5. *in princip.* & quod ita dispensatus remaneat idem ac si non indiguisset dispensatione Ioan. Andr. *in regul. in Generali n.* 3. *vers. quadragesimus septimus, de regul. Iur. in* 6. † tanta enim est vis Apostolicæ dispensationis præuentiuæ quoad defectus Iuris positiui, quod quis dicatur esse in eadem habilitate, & idem sit esse habilem de Iure communi, vel ex dispensatione Papæ, Anchar. *consl.* 404. *in primo dub.* Dec. *cons.* 5 4 2. *n.* 4. Rebuff. *super concord. rub. de coll.*

6

7 *§. præfatique Ordinarij in verb. Idoneis.* † Idemque sit esse habilem de Iure, quàm ex priuilegio, tam in odiosis, quàm in fauorabilibus. Bald. *in l. cum ex oratione, in princ. ff. de excus. tut.* Rol. *cons.* 79. *num.* 7. *lib.* 1. & propterea decisio *in Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunij* 1610. coram Cardinal. *Lancelloto num.* 13. dicit quòd vbi adest dispensatio Papæ, præseruatur clericatus ad effectum pensionis, nec per bigamiam amittitur Clericatus, & tradit Capt. *concl.* 97 *n.* 8 2.

8 Sicuti † dispensatio Clerici ad bellum præseruat ab irregularitate, Molin. *dict. tom.* 2. *de iust. & Iure tract.* 2. *disp.* 108. Auila *de censur. part.* 7. *de homicid. in bello disp.* 6. *dub.* 1. *in concl.* & † Iudices in vim priuilegij antecedentis præseruantur ab incursu irregularitatis, Sayr. *de censur. lib.* 6 *cap.* 18. Si ergo impeditur incursus bigamiæ, pinguius Ius concessit Principi Papa, quam si expressè dispensasset super bigamia.

9

10 Eoque magis, quia Sixtus derogauit Concilij generalibus, & sic *dict. cap.* 7. desumpto ex Concilio generali Lugdunen. Dec. *cons.* 541. *num.* 10 *vers. & in tali clausula.* Prob. *ad Monach. in c. cum in tua, num.* 24. *de consuet.* Abb. *in cap. ex parte num.* 1. *vers. saltem in genere, de capell. monach.* Gozad *cons.* 6 *n.* 53. & fuit dictum *in Conchen. exemptionis decimarum* 17. *Martij* 1589. *coram Orano.*

11 Nec obstat quod in dispensatione Principis adsins verba, *si contingerit contrahere Matrimonium &c.* quasi cum verba sint conditionalia, effectus dispensationis fuerit collatus post incursam bigamiam, quia omisso quod verba dicunt, *& si contigerit, vel non contigerit*, &c. quæ fuerunt apposita vt exprimerentur casus dispensationis, cum Papa de præsenti dispenset; ex quo vtitur verbo temporis præsentis, *dispensamus*; dispensatio dicitur pura, & præuentiua, cum tempus dispensationis attendi debeat, licet vt præuentionis executione & effectu quis fruatur, expectandi sint casus futuri expressi in dispensatione, Gig. *de pens. consil.* 23. *num.* 10. *vers. puto tamen*, & fuit dictum *in Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunij* 1590. coram *Gypsio.*

12 Et quod effectus dispensationis sit purus ante incursum bigamiæ, apparet ex sequentibus verbis dispensationis, videlicet, *Decernentes per contractum matrimonij etiam pluries vt præfertur reiterati, pensiones minimè extinctas esse, aut fore, minusque annullari, & inualidari*: ergo præueniendo, & præseruando; nam cum per contractum Matrimonij, pensiones extinguerentur, Gig. *de pens. q.* 54 *& cons.* 23. *num.* 7. *&* 50.

& dicitur *in supradicta Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunij* 1610. *coram Cardin. Lancelloto*, Papa non reuiuiscendo pensiones, sed præueniendo casum extinctionis, reliquit eas in primæuo statu, & vna pars dispensationis aliam supplet, & declarat, *l. qui filiabus ff. de leg.* 1. & propterea supradicti DD. distinguunt tantum inter dispensationem antecedentem & subsequentem; nam † antecedens præseruat, subsequens tollit, Suar. *de legib d lib.* 6 *c.* 11 *n.* 4. Molin. *dict. disp.* 108. *§. est vero instit. moral lib.* 5. *cap.* 15. *in princ.* 13

Nec dicatur quòd Papa dispensauerit cum Principe tanquam laico, qui de Iure est capax pensionis temporalis, non autem tanquam persona Ecclesiastica, quia apertè apparet Papam voluisse dispensare eum eo vti habente primam Tonsuram, & persona Ecclesiastica, tum quia litteræ dispensationis sunt inscriptæ, *Michaeli Clerico*; ex inscriptione enim declaratur Papæ voluntas ad ea, quæ tradit Ioann. Andr. *in reg. non licet, numer.* 2. *de reg. Iur. in* 6. Lap. *alleg.* 7. *per tot.* Gig. *de pens. quæst.* 12. *num.* 8. Rot. *in Toletana Indultis* 14. *Martij* 1625. *coram Remboldo*, tum quia si princeps non obstante bigamia remanebat Clericus, & habebat, Characterem indelebilem secundum opinionem Canonistarum à Rota approbatum, vt *suprà* dictum est, fit potius verisimile quòd Papa voluerit considerare hanc qualitatem, quam Princeps habebat, & præseruare exercitium Characteris impressi ad effectum retinendi & consequendi pensiones, cum longè facilius detur retentio, & dispensatio, vt quis ministret in Ordine iam suscepto, Seraph. *decis.* 6. 6 25. *num.* 6. *& in puncto bigamiæ.* Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 86. sum quia cum de stylo Curiæ pro pensionibus requiratur Clericatus, intentio Papæ, & eius gratia recipit interpretationem à supradicto stylo, Felin. *in capit. super litteris, numer.* 8. *de rescript.* Caffad. *decis.* 12. *numer.* 14. *de preb.* Put. *decis.* 181. *numer.* 6. *lib.* 1. tum quia pro pensione ad fauorem laici non requirebatur derogatio Conciliorum etiam Generalium, ex derogatione colligitur qualitas gratiæ & intensio Papæ, Bald. *in l. eam quam, num.* 36. *Cod. de fideicomm.* tum quia ista dispensatio est præuentiua & sic resistit incursui bigamiæ, vt *suprà* deductum est, tum quia sequeretur quod ante bigamiam Princeps retineret pensionem vti Clericus, postea verò vti Laicus, & ista mutatio non præsumitur, seu potius continuatio, & conseruatio eiusdem status; tum quia magis connenit decori Ecclesiæ, vt tanquam Clericus retineat & acquirat pensiones, quàm vti Laicus, tum quia parum aut nihil ista dispensatio suffragaretur si intelligeretur concessa vti laico. 14

Non obstat quòd Princeps non gaudeat priuilegio fori, & aliis priuilegiis, seu effectibus clericatus, quia sufficit quòd sit dispensatus pro pensionibus; nam in hoc casu dispẽsationis retinet Princeps clericatum illæsum, Turrecr. *in c. quisquis, in princip. vers. nisi cum tali dispensetur, & ibi* Præp. *vers. tamen si corrigantur*, & Gemin. *dist.* 84. 15

Nec obstat quòd dispensatio ad obtinendas, & consequendas pensiones reseruatas, & reseruandas non comprehendit casum translationis pensionis, nisi exprimatur, vt videtur desumi ex Verall. *decis.* 321. *part.* 2. *& ex decis.* 143 *num.* 1. *part.* 2. *in recent.* quia in supradicta dispensatione sub verbis *retinendi, recipiendi, consequendi ac exigendi pensiones reseruatas, & reseruandas*, comprehẽditur etiam casus per viam translationis, Greg. *decis.* 18 *n.* 3. & fuit dictum *in Romana pensionis* 17. *Iunij* 1622. *coram Buratto* 16

& ratio est, quia in translatione extinguitur pensio antiqua, & reseruatur noua, Gabr. *cons.* 186. *n.* 6. *lib.* 1.

17 Non obstat quod præuentio, & perseueratio dispensationis operetur quoad culpam & pœnam, non autem quoad antiquum statum personæ Ecclesiasticæ, de quo bigamus remanet denudatus; cum Papa non occultauerit explicitè, aut implicitè contrarium, vt fit in postliminio, in quo fit occultatio contrarij per fictionem contra veritatem fingendo nunquam quem fuisse apud hostes, *§. si ab hostibus, vers. nam postliminium, Inst. quib. mod. ius patriæ potest. soluitur, l. postliminij, ff. de capt. & postlimin. reu.* nam exemplum postliminij subsequitur factum, & ideo per fictionem requiritur sublatio, & occultatio illius, quod habuit effectum: at in dispensatione præuentiua, non requiritur aliqua occultatio, cùm illa præseruet ab incursu bigamiæ, vt *suprà* deductum est: vnde si non sequitur euentus, & factum incursus bigamiæ, non requiritur occultatio, vltra quod secundū opinionem Canonistarum post bigamiam remanet Clericatus impressus indelebilis, & sic bigamia non est contraria Clericatui, nec illi repugnat. Ioan. Andr. *in c. super n.* 12. *de bigam.* Rot. *d. decis. vnic. n.* 3. *de bigam. in nou.* Nauar. *de redditib. Eccles. monit.* 1. *q.* 57. *n.* 9 *in fin. & num.* 12. & 13. Archidiac. *in cap. Lector, n.* 2. *dist.* 34. sed cessat priuilegiorum exercitium per dispensationem. *cap.* 1. *de bigamis, in* 6. quæ dispensatio, seu obstaculum quoad exercitium si forsan habet vim contrarij, non solum occultatur, sed de medio tollitur, & conseruatur exercitium Clericatus ad effectum pensionum ex dispensatione præuentiua supradicta cum derogatione Conciliorum etiam Generalium, & sic *d. c.* 1. *de bigam. in* 6. de quo propterea nulla est habenda consideratio.

Nec etiam applicatur exemplum Cæcorum, & Mancorum, & Curuorùm, & spurij qui si dispensentur ad succedendum, remanet macula, Achil. *decis.* 6. *n.* 2. *qui fil. sint legit.* Serap *decis.* 351. *num.* 14. prout Cæci, Manci. & Curui remanent cum eorum defectu, quamuis dispensentur.

18 *Primò*, quia vbi Papa plenariè legitimat, vel cum derogatione obstantium remouetur omnis macula natiuitatis, gloss. *in auth. quibus mod. nat. efficiant sui §. fin. in verb participium.* Castr. *cons.* 41. *n.* 2. *lib.* 2. Anchar. *cons.* 225. *n.* 2. Peregr. *de fideicom. art.* 23. *num* 12. *vers. secunda est, & paulo post vers. cum derogatione obstantium:* Rot. *decis.* 105. *n.* 6. *p.* 1. *diuers.* hic autem Papa dispensauit cum derogatione amplissima omnium Conciliorum, etiam generalium, & sic *d. c.* 1. *de bigam in* 6.

19 *Secundo* exempla supradicta sunt in casibus, in quibus macula est incursa, hic incursus bigamiæ non euenit ob dispensationem præuentiuam, & ob derogationem *cap.* 1. *de bigam. in* 6. est obuiatum denudationi exercitij Clericatus ad effectum pensionis, Oldrad. *cons.* 327. *in princ.* Bart. *cons.* 17. *n.* 1. & 2. *lib.* 2. Feder. de Senis *cons.* 30. *vers. sed dispensatio non est,* Bellam. *cons.* 32. *n.* 5. & 17. Abb. *in cap. fin. num.* 4. *de schismat.*

Tertiò quicquid sit quoad defectus naturales, si illi per dispensationem Papæ remoueantur, vel ne, & requiratur fictio, vt tradunt DD. *in leg. gallus, §. quid si tantum, ff. de lib. & posthum.* Bartol. *in l. fin n.* 2. *Cod. de his qui ven. ætat. impetr.* vtique in defectibus Iuris positiui si Papa dispensat verè, & non fictè disponit, & præueniendo efficit, vt etiam secundum rei veritatem nunquam sit incursa bigamia, vel irregularitas inducta ex dispositione Canonis, ita vt propterea verè, & propriè semper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis, *cap. lector dist* 34. vbi Archidiac. *num.* 2. Turrecrem. *in cap. quisquis, ante numer.* 1. *vers. nisi cum tali dispensetur,* Præpos. *vers. tamen si corrigantur,* Gemin. *super* 1. *gloss. vers. nihilominus distinct.* 84. Ioan. Andr. *in reg. in generali, num.* 3. *de reg. iur. in* 6. Oldr. *cons.* 215. *num.* 5. Dec. *in cap. at si Clerici, §. de adult. num.* 168. *de iudic. & cons.* 206. *num.* 6. Sot. *diuers. decis.* 305. *num.* 3. *in fin. part.* 1.

Gratia Clementis Papæ VIII. non indiget Princeps, nisi ad effectum non gestandi habitum, & Tonsuram, cùm (quicquid sit respectu pensionum, quas Princeps obtinebat, & non deferebat habitum, & tonsuram, & ideo intrare posset constitutio Sixti Quinti contra non incidentes, &c. aduersus quam adest gratia Clem. VIII. & reualidatio,) tamen respectu istius pensionis nuper translatæ, de qua agitur, non intrat Constitutio quam post gratiam de non incedendo in habitu, & tonsura fuerit acquisita; Constitutio enim Sixti extinguit pensiones ob non delationem habitus, & Tonsuræ, non tamen reddit illum incapacem obtinendi pensiones futuras.

Nec obstat, quòd dicta Constitutiò Sixti innouet Constitutionem Bonifacij VIII. relatam *in cap. vnico, de Cler. coniug. in* 6. quia Constitutio Bonifacij loquitur in Clerico, qui cum vnica & virgine contraxerit: nam si Tonsuram, & vestem Clericalem deferat, retinet duo priuilegia, illud videlicet *c. si quis suadente* 17 *q.* 4. Alterum quod non possit conueniri coram Iudice sæculari pro suis delictis, iuxta Parisiense Concilium: si verò non deferat, priuatur istis duobus priuilegiis; ex qua Constitutione Bonifacij nihil potest inferri ad incapacitatem Clerici gaudentis pensionibus, & non deferentis habitum, & Tonsuram respectu acquisitionis pensionis futuræ.

Atque ex his, & aliis meliùs explicatis in duabus decisionibus Remboldi, ita fuit resolutum, &c.

FINIS PARTIS SECVNDÆ.



INDEX

Rerum, & Verborum notabilium, quæ in his tribus partibus, de Officio, & potestate Episcopi, continentur.

Prior numerus partem, alter paginam, tertius sectionem margini adscriptam denotat.

A

Abbatum potestas, auctoritas, & officium.

Index Rerum,

Ani

Index Rerum,

Archiepi

Bas

Index Rerum,

Bene-

Index Rerum,

bene

Bigamia, & Bigamus.

Capellania

Capellania, & Capellanus.

Capitulum.

Index Rerum,

Castitas.

Index Rerum,

Commu

Index Rerum,

Consensus.

Conseruator.

Constantinopolis.

Constantinus,

Constitutio.

Constitutio

Defun

Index Rerum,

etiam

Distribu

in

Index Rerum,

Cathedralis.

Parochialis

Edictum.

Electio.

Electi, & Eligentes, qui, & quales esse debeant.

Eleemosyna.

Index Rerum,

Index Rerum,

Episcopis,

Episcopus

Episcopus

Index Rerum,

Index Rerum,

Excommu

etiam

ex

Ignorantiam

Index Rerum,

Incendiarius

Inferiores

Iurisdictionem

Index Rerum,

Iuspatronatus.

Iustitia.

L

Labor.

Laicus.

Laici

Episcopis

Miles,

Monasterium.

Moneta.

Monialis.

Monialium

Monitio.

Monitorium.

Oeconomus

Ordinatio, & Ordinator.

Ordinatus.

Ordo.

Ordines

Originarius.

Origo.

Ostiarius.

P

Pallium.

Panis, & vinum.

Papa.

Paraphernarij

Priuilegio

Percussio

Index Rerum,

Index Rerum.

Prælatorum

Præscriptio.

Index Rerum,

Index Rerum;

Procu

teni

Relegatus.

Religio.

&

Vide

Index Rerum,

Venetia

Victus.

Vidua.

Vigilantia

Index Rerum,

Voluntas

F I N I S.

